

PROCEEDINGS

รายงานสืบเนื่อง การประชุมวิชาการ บัณฑิตศึกษา ครั้งที่

4

The 4th Phayao Graduate Research Conference

วันเสาร์ที่ 16 มิถุนายน 2561
ณ อาคารเรียนรวม(PKY) มหาวิทยาลัยพะเยา

ISBN : 978-616-7820-62-0

สารจากอธิการบดีมหาวิทยาลัยพะเยา

ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548 ได้มุ่งเน้นให้มหาวิทยาลัยผลิตนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาเพื่อพัฒนาไปสู่การเป็นนักวิชาการและนักวิชาชีพที่มีความรู้ความสามารถระดับสูงในสาขาวิชาต่าง ๆ โดยกระบวนการวิจัยเพื่อให้สามารถบุกเบิกแสวงหาความรู้ใหม่ได้อย่างอิสระ รวมทั้งมีความสามารถในการสร้างสรรค์วงจรความก้าวหน้าทางวิชาการ เชื่อมโยงและบูรณาการศาสตร์ที่ตนเชี่ยวชาญกับศาสตร์อื่นได้อย่างต่อเนื่อง มีคุณธรรมและจรรยาบรรณทางวิชาการและวิชาชีพ มหาวิทยาลัยพะเยาในฐานะที่เป็นสถาบันอุดมศึกษา ได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว จึงได้จัดโครงการ “ประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 4” ขึ้น เพื่อเป็นเวทีทางวิชาการสำหรับการเผยแพร่ผลงานวิจัย และนำเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาของนิสิตปริญญาโท แผนก ข ตลอดจนเป็นเวทีที่เปิดโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการสู่สาธารณะ และทำให้เกิดการกระตุ้นการสร้างผลงานวิจัยที่มีคุณภาพเพื่อสร้างองค์ความรู้ นวัตกรรมใหม่ ๆ ที่นำไปสู่การเป็นนักวิชาการและนักวิชาชีพที่มีความรู้ความสามารถระดับสูงต่อไป

ในเอกสารฉบับนี้ได้รวบรวมและสรุปรายชื่อผลงานที่ได้เข้าร่วมนำเสนอ ในการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 4 รวมจำนวนทั้งสิ้น 102 ผลงาน ซึ่งได้มีจำนวนคณะ/วิทยาลัย เข้าร่วมนำเสนอผลงาน จำนวน 5 คณะ 1 วิทยาลัย โดยมีการนำเสนอผลงานในรูปแบบ Oral Presentation ดังนี้

วิทยาลัยการศึกษา	จำนวน	47	ผลงาน
คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์	จำนวน	13	ผลงาน
คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์	จำนวน	12	ผลงาน
คณะศิลปศาสตร์	จำนวน	3	ผลงาน
คณะวิศวกรรมศาสตร์	จำนวน	6	ผลงาน
คณะแพทยศาสตร์	จำนวน	21	ผลงาน

มหาวิทยาลัยพะเยา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 4 นี้ จะเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของมหาวิทยาลัยที่ช่วยส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา ให้ก้าวไปสู่การเป็นนักวิชาการและนักวิชาชีพที่มีความรู้ความสามารถระดับสูง เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้ทัดเทียมกับนานาชาติต่อไป จึงขอขอบคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหาร คณาจารย์ บุคลากร รวมทั้งผู้มีส่วนสนับสนุนการจัดกิจกรรมครั้งนี้ให้สำเร็จด้วยดี

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.มณฑล สงวนเสริมศรี

อธิการบดีมหาวิทยาลัยพะเยา

เกี่ยวกับการประชุมทางวิชาการบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 4

The 4th Phayao Graduate Research Conference (PGRC 4)

หลักการและเหตุผล

สถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งพัฒนากำลังคน ที่มีความสามารถไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ชุมชน ท้องถิ่น โดยพื้นฐานการวิจัยเป็นศาสตร์ที่มีหลักวิชาและเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างองค์ความรู้ นวัตกรรม และ สิ่งประดิษฐ์คิดค้นใหม่ที่เชื่อถือได้ ดังนั้นจึงถือได้ว่าการวิจัยและพัฒนาเป็นตัวจักรสำคัญในการสนับสนุนทรัพยากร มนุษย์ต่อการสร้างองค์ความรู้ นวัตกรรมใหม่ ๆ ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ของประเทศให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน

มหาวิทยาลัยพะเยาในฐานะเป็นสถาบันอุดมศึกษา ได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว รวมไปถึงเพื่อให้เป็น ตามประกาศเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548 ของกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้จัดโครงการ “ประชุมทางวิชาการบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 4” ขึ้น เพื่อสนับสนุนให้มีการเผยแพร่องค์ความรู้ที่เกิดจากการวิจัยของนิสิต ระดับปริญญาโท แผน ข เปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ระหว่างนิสิต คณาจารย์ และนักวิชาการ ตลอดจนเป็นเวทีที่เปิดโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการสู่สาธารณะ และทำให้เกิดการกระตุ้นการสร้างผลงานวิจัย ที่มีคุณภาพ เพื่อสร้างองค์ความรู้ นวัตกรรมใหม่ ๆ ในการพัฒนาประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นเวทีทางวิชาการสำหรับการเผยแพร่ผลงานวิจัยและนำเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาของนิสิต ปริญญาโท แผน ข สู่สาธารณะชน
2. เพื่อเสริมสร้างบรรยากาศการวิจัยและเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลงานและข้อมูลการวิจัย ระหว่างนิสิต คณาจารย์ และนักวิชาการจากสาขาวิชาต่าง ๆ
3. เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ส่งเสริมการวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อ ชุมชนสังคมและประเทศต่อไป

รูปแบบการประชุม

การนำเสนอผลงานวิจัยภาคบรรยาย (Oral Presentation)

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. นิสิต/ นักศึกษาได้เข้าร่วมประชุมงานเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา และผู้นำเสนอผลงานได้รับ ประสบการณ์ ซึ่งจะเป็นการพัฒนาทักษะการนำเสนองานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาสู่สาธารณะชน
2. ได้เสริมสร้างบรรยากาศการวิจัย และเปิดโอกาสการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ระหว่างนิสิต/ นิสิตศึกษา คณาจารย์ สาขาวิชาต่าง ๆ
3. งานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาที่มีคุณภาพของนิสิต/ นักศึกษา ได้รับการสนับสนุนให้มีการตีพิมพ์เผยแพร่ ในรูปแบบที่เป็นเอกสารทางวิชาการที่เป็นที่ยอมรับ
4. นิสิต/ นักศึกษาได้รับการกระตุ้นให้เกิดการพัฒนางานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ให้มีคุณภาพสู่การวิจัยที่ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ต่อชุมชน สังคมและประเทศต่อไป

กำหนดการ ประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 4

The 4th Phayao Graduate Research Conference (PGRC 4)

วันเสาร์ที่ 16 มิถุนายน 2561 ณ อาคารเรียนรวม(PKY) มหาวิทยาลัยพะเยา

เวลา	กิจกรรม	สถานที่
08.00 น. – 09.30 น.	ลงทะเบียน	ชั้น 2 บริเวณห้อง PKY-1
10.00 น. – 12.00 น.	นำเสนอผลงาน	
	- วิทยาลัยการศึกษา	ห้อง C-101 / C-102 / C-103 / C-104
	- คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์	ห้อง C-201 / C-202
	- คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์	ห้อง C-203 / C-204
	- คณะศิลปศาสตร์	ห้อง CE-14203 / CE-14204
	- คณะแพทยศาสตร์	ห้อง C-301 / C-302
	- คณะวิศวกรรมศาสตร์	ห้อง ศาลจำลอง
12.00 น. – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน	
13.00 น. – 16.30 น.	นำเสนอผลงาน	
	- วิทยาลัยการศึกษา	ห้อง C-101 / C-102 / C-103 / C-104
	- คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์	ห้อง C-201 / C-202
	- คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์	ห้อง C-203 / C-204
	- คณะแพทยศาสตร์	ห้อง C-301 / C-302
	- คณะวิศวกรรมศาสตร์	ห้อง ศาลจำลอง

จำนวนผลงานการนำเสนอ

กลุ่มสาขา	สังกัด	จำนวนผลงาน
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	คณะแพทยศาสตร์	21
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	คณะวิศวกรรมศาสตร์	6
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	วิทยาลัยการศึกษา	47
	คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์	13
	คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์	12
	คณะศิลปศาสตร์	3
	รวม	102

สารบัญ

สารจากอธิการบดี มหาวิทยาลัยพะเยา	ก
เกี่ยวกับการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 4	ข
กำหนดการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 4	ค
รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา : กลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ	1
รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา : กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	219
รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา : กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	282

**รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา กลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ
คณะแพทยศาสตร์**

การประยุกต์ใช้แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การป้องกันอันตรายของพนักงานเก็บขยะ เทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา (Application of the health belief model to adjustment on hazard preventive behaviors of garbage collectors in Phayao Municipality, Muang District, Phayao Province) โดย เศรษฐชาติ วงศ์ใหญ่ และอรุณย์ภักดี พิทักษ์พงษ์.....	2
การศึกษาทักษะการจัดการตนเองในผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง เขตบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา (A study of a self-management among hypertensive older people in the service area of Ban-lao health promoting hospital, Ban-lao Subdistrict, Maechai District, Phayao Province) โดย รัตน์พงศ์ คำเผ่า และน้ำเงิน จันทร์มณี.....	12
คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ผ่านการศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลร่องเคาะ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง (Quality of Life in Elders, Attending in The Elderly School of Rong Kho, Wang Nua District, Lamphang) โดย กษิติเดช ปาจวงษ์ และอนุกุล มะโนทน.....	23
แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการ ตามความต้องการผู้มารับบริการผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลเชิงคำ อำเภอเชิงคำ จังหวัดพะเยา (Guidelines for Service Quality Development for the needs of outpatients in Chiang Kham Hospital, Chiang Kham District, Phayao Province) โดย ศุภจิตา โคตรอาษา และสมชาย จาดศรี...34	
ประสิทธิผลของโปรแกรมการจัดการขยะในชุมชน: กรณีศึกษาบ้านศรีเมืองชุม อำเภอจุน จังหวัดพะเยา (Effective of community garbage management programs: Case study Ban Sri Muang Chum Chun District, Phayao Province) โดย อิศารัตน์ ฐุปเรือง และเทียนทอง ต๊ะแก้ว	44
ประสิทธิผลของโปรแกรมการดูแลตนเองต่อความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการดูแลข้อเท้าของผู้สูงอายุ (Effectiveness self-care program on knowledge, attitudes and behaviors of knee osteoarthritis care among the elderly) โดย ธนกร แสนบ้าน และรุ่ง วงศ์วัฒน์.....	54

ประสิทธิผลของโปรแกรมชะลอไตเสื่อมในผู้ป่วยโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูง ที่ตำบลเจริญราษฎร์ อำเภอมะเใจ จังหวัดพะเยา (Effectiveness of Program to slow kidney degeneration for Diabetes mellitus and Hypertension patients at Jareanrad sub district, Meajai district, Phayao province) โดย คุณากร นาโต๊ะ และ วิชัย เทียนถาวร	64
ประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาต่อพฤติกรรม และการรับรู้เกษตรกรปลูกข้าว ตำบลห้วยยางขาม อำเภोजุน จังหวัดพะเยา (Effectiveness of Health Education Programs in the Pesticide Application Behaviors and Percived Among Farmers in Huaiyangkham Sub-District, Chun District, Phayao Province) โดย ณัฐฐกฤต กองแก้ว และสมคิด จูหว่า	74
ปัจจัยทำนายความสำเร็จของการหย่าเครื่องช่วยหายใจในหอผู้ป่วยกึ่งวิกฤต อายุรกรรม โรงพยาบาลพะเยา (Factors Predicting to Successful Weaning from Mechanical Ventilation in Semi-Crisis ward of Phayao Hospital) โดย ปาริชาติ บุญมี, ปนัดดา กันนิกา และสมชาย จาตุศรี	86
ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการและพฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียนชาวเขา โรงเรียนธารทิพย์ จังหวัดเชียงราย (Factors Relating to The Nutritional Status and Food Consumption Behaviors of Hill Tribe Students in Tharntip School Chiangrai Province) โดย ชัชวรินทร์ พัฒน์บดินทร์กุล และสมคิด จูหว่า	96
ผลการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตามปิงปองจรรยาชีวิต 7 สี วิชัยโมเดลต่อระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยเบาหวานในเขตตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย (Effectiveness of Health Behaviors Change Programs of VICHAI 7 colors model on Glycemic Diabetic Patients in BanSaew Sub district, Chiang Sean District, Chiang Rai Province) โดย มินรรดา อุ๋นน้อย และประจวบ แหลมหลัก	103
ผลของโปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพในการควบคุมน้ำหนัก ของนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการเกิน โรงเรียนชุมชนบ้านหลวง อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา (The Effects of Health Promotion Program on Behavioral Modification for Weight Control Among Overweight Chomchonbanlung School, Chiang Muan District, Phayao Province) โดย เกตนชญาณ์ คำสีอ และบุญลือ นิมบ้านไร่	112
ผลของโปรแกรมการปรับพฤติกรรมจัดการขยะของชุมชนบ้านไชยสถาน ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา (The Effect of Behavior Modification Program for Solid Waste Management of Community at Ban Chaisathan, Chiangmuan sub-district, Chiangmuan district, Phayao Province) โดย ปานรดา เมืองก้อน และสุทธิชัย ศิรินวล	123
ผลของโปรแกรมการส่งเสริมผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็ก อายุ 0-3 ปี ที่มารับบริการคลินิกสุขภาพเด็กดี โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแม่บง ตำบลโชคชัย อำเภอดอยหลวง จังหวัดเชียงราย (The effects of oral health promotion programs among children 0-3 years's parents at well baby clinic in Mae bong health promoting hospital, Chokchai Subdistrict, Doiluang District, Chiangrai Province) โดย จุฑามาศ ลิทธิขันแก้ว และน้ำเงิน จันทรมณี	133

- ผลของผลของโปรแกรมการสร้างเครือข่ายบริการการแพทย์ฉุกเฉินต่อความรู้และทักษะด้านการแพทย์
ฉุกเฉินในกลุ่มอาสาฉุกเฉินชุมชน ตำบลป่าหุง อำเภอพาน จังหวัดเชียงรายพะเยา (The Effects of the
Emergency Medical Networking Program on Knowledge and Skills of Emergency Medicine in Community
Emergency Volunteers at Pha-hung Subdistrict, Phan District, ChiangRai Province) โดย บรรจง กาวิละมูล และ
เทียนทอง ต๊ะแก้ว..... 144
- ผลของโปรแกรมการออกกำลังกายแบบผสมผสานต่อการทรงตัวผู้สูงอายุ ตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย
จังหวัดเชียงราย (Effect of combination exercise on balance in elderly Mae Tum sub-district, Phayameng-rai
district, Chiang Rai province) โดย ณิชกานต์ สุวรรณนิเวศน์ และบุญลือ นิมบ้านไร่..... 157
- ผลของโปรแกรมทันตสุขภาพต่อพฤติกรรมการป้องกันการเกิดโรคฟันผุ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
อำเภอปัว จังหวัดน่าน (The Effect of Dental Health Program to Dental Caries Prevention Behavior Among Sixth
Grade at Pua District, Nan Province) โดย กล้าณรงค์ เตชะนันท์ และอนุกุล มะโนทน..... 165
- ผลของโปรแกรมทันตสุขภาพในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคเหงือกอักเสบ ของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาตอนปลาย (4-6) ตำบลอ่างทอง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา (The Effects of Dental Health
Education Program on Behavioral Modification for Gingivitis Prevention Behavior Among 4th-6th Grade Student
in Angthong Sub-District,Chiangkham District ,Phayao Province) โดย ณัฐพงษ์ ชาวแพะ และประจวบ แผลมหลัก
..... 176
- ผลของโปรแกรมทันตสุขภาพเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคเหงือกอักเสบ ของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาล ดอยหลวง อำเภอดอยหลวง จังหวัดเชียงราย
(The Effects of Dental Health Education Program for Gingivitis Prevention among the Six Grade Students in
Doiloung Hospital, Doiloung District Chiangrai Province) โดย จันทร์จิรา อยู่เกียรติกุล และประจวบ แผลมหลัก
..... 186
- ผลโปรแกรมทันตสุขภาพเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการดูแลอนามัยช่องปาก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ตอนปลาย ตำบลทุ่งกล้วย อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา (The Effects of Dental Health Education Program for Oral
health care behavioral Modification among primary school in Phusang District, Phayao Province)
โดย วรางคณา สมนาม และบุญลือ นิมบ้านไร่..... 198
- พฤติกรรมการใช้สารเคมีในการปลูกข้าวของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในตำบลแม่ปืม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา
(Chemical behavior rice cultivation of rice farmers in Maepuem Sub-district, Muang District, Phayao Province)
โดย จิณณ์ณัฒน์ ชัยกำ และอรันณีย์ภัค พิทักษ์พงษ์ 208

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
คณะวิศวกรรมศาสตร์

การปรับปรุงผลผลิตภาพ การก่อสร้างคลองระบายน้ำคอนกรีตเสริมเหล็ก: กรณีศึกษา โครงการของ บมจ. อิตาเลียนไทย ดีเวล็อปเมนต์ ในจังหวัดเชียงราย (Productivity Improvement Construction of Reinforced Concrete Drainage Canal: Case Study Italian–Thai Development Public Company Limited, Chiang Rai Province) โดย พงษ์ศักดิ์ กุศล, ธนากร ชมพัวร์ตัน และอภิชาติ บัวกล้า 220	220
การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อสนับสนุนพื้นที่ภูมิทัศน์ในศูนย์การแพทย์และโรงพยาบาล มหาวิทยาลัยพะเยา (Water Resources Development for Supporting Landscaped Area in Medical Center and Hospital University of Phayao) โดย เทิดศักดิ์ ภูริธรรมวิวัฒน์ และกิตติพงษ์ วุฒิจำนงค์ 232	232
การเพิ่มผลผลิตภาพในการบริหารคลังสินค้า: กรณีศึกษา ห้างหุ้นส่วนจำกัด เชียงรายวิวัฒน์ค้าไม้ (สาขาแม่ลาว) (Increasing Productivity for Warehouse Management: The Case Study of Chiang Rai Wiwat Wood Trading Limited Partnership (Mae Lao Branch)) โดย วราลีษฐ์ ศรีเจริญจิตร, ธนากร ชมพัวร์ตัน และอภิชาติ บัวกล้า 242	242
การศึกษาค่าความเป็นไปได้ของโครงการบ้านจัดสรร ในเขตเทศบาลนครเชียงราย (Probability Study of Housing Project in Municipality Mueang Chiang Rai) โดย สุวัฒน์ชัย หลวงสุภา, ปรีดา ไชยมหาวัน และอภิชาติ บัวกล้า 253	253
การศึกษาค่าความเป็นไปได้ของโครงการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร ในพื้นที่บ้าน โป่งน้ำตอก หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านตู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย (Feasibility study of water resources development project for consumption and agriculture: Case study Ban Pongnamtok Ban du District, Chiangrai Province) โดย นพพร สารพิพัฒน์ และกิตติพงษ์ วุฒิจำนงค์ 264	264
การศึกษาค่าความเหมาะสมของโครงการจัดหาแหล่งน้ำเพื่อสนับสนุนมหาวิทยาลัยพะเยา (Study on the Suitability of Water Supply to Support University of Phayao) โดย กิตติคุณ ปวงแก้ว และกิตติพงษ์ วุฒิจำนงค์ 273	273

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
วิทยาลัยการศึกษา

การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 (Implementation of internal quality assurance of the school under ChiangRai Primary Educational Service Area Office 1) โดย กมลทิพย์ ไชยวุฒิ และนันทิมา นาคาพงศ์ 283	283
--	-----

การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบนพื้นที่สูง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย (Administrative Implementation of the Center for Early Childhood Development of high of Mae-Fha Luang District, Chiang Rai Province) โดย เสาวรักษ์ คำภีระ และนันทิมา นาคาพงศ์.....	295
การบริหารงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 (The internal quality assurance management in educational opportunity expansion schools in Mae Fah Luang district under The Office of Chiangrai Primary Educational Service Area 3) โดย ชวลิต พิศาลชัยกุล และสันติ บุรณะชาติ	304
การบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 (The Status Management of student development activities to enhance the 21 st century skills of schools under the Office of Chiang Rai Primary Education Area Region 4) โดย บัญญัติ ขอบจิตต์ และธิดาวลัย อุ๋นกอง.....	313
การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ สังกัดศึกษาธิการจังหวัดเชียงราย (Management of small schools with best practices under Chiang Rai Provincial Education Office) โดย ณ์ัฐพร ฤาหมี และนันทิมา นาคาพงศ์.....	325
การบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (The administration in school for learning disabilities under the bureauof special education) โดย ปวีริศา ศิริตัน และนันทิมา นาคาพงศ์	336
การบริหารจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 (Management of The Learning Organization for 21 st Century Needs of Education Expanding School Under The Office of Chiang Rai Primary Education Area 3) โดย อัจฉรา เชื้อนวิเศษ และน้ำฝน กันมา.....	345
การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย (Management of information and communications technology municipality school in Chiang Rai) โดย ภาณุพงศ์ สรรชัยพุกษ์ และนันทิมา นาคาพงศ์.....	359
การบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเวียงแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 (The information system management of schools in Wiang Kaen District, Office of Chiang Rai Primary Educational Service area 4) โดย ณ์ัฐภูมิ ชาวคำเขตต์ และสุนทร คล้ายอ่ำ.....	369
การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 (School Management Applying Good Governance of School Administrators in Mae Sai District, Chiang Rai Province Under The Office of Chiang Rai Primary Educational Service Area 3) โดย สุภาพรรณ ยวนมาลัย และรัชนีศติ สุทธิพงษ์.....	384

การบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอทยหลวง จังหวัด
 เชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 (Participatory management of educational
 institutes in Doy Luang Education Development Network Chiang Rai Province under Office of Chiang Rai Primary
 Education Area 3) โดย อมรรรัตน์ กงกาบ และนันทิมา นาคาพงศ์ 398

การบริหารสุขภาพองค์การของโรงเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
 เชียงรายเขต 3 (Management organizational health in schools of Mae Fah Luang District under the Office of
 Chiang Rai Primary Educational Service Area 3) โดย พรสุรีย์ แก้วพิลา และน้ำฝน กันมา 409

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนโรงเรียน
 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย (The Participation of parents in the experience to promote
 the development of students in schools under the local government organization Chiang Rai province)
 โดย ศิริขวัญ ดวงใจ และธิดาวลัย ชู่นกทอง 424

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลไม้ยา
 อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย (Education development cooperation of committees of child development
 center under Mai Ya Sub-district Municipality, Phaya Mengrai District, Chiang Rai Province)
 โดย รวิสุดา สารวิวงศ์ และนันทิมา นาคาพงศ์ 435

การศึกษากระบวนการจัดการความรู้ของสะเต็มศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 ประถมศึกษาลำปาง เขต 3 (A Study of Knowledge Management Process of STEM Education in the Schools
 under Lamphang Primary Educational Service Area Office 3) โดย พัชรี ทีเก่ง และสุนทร คัลยาอำ 445

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพของผู้เรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 (A Study of relationship between academic
 affairs and student quality in primary education institutes under office of Lumpang Primary Educational Service
 Area 2) โดย สุธิณี แซ่ชิน และรักษิต สุทธิพงษ์ 457

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิผลของ
 โรงเรียน กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังเหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3
 (A Study of Relationship between Change Leadership Status of Educdtional Institute Administrators and School
 Effectiveness in Wang Nua School Network Group under the Office of Lamphang Primary Education Service
 Area 3) โดย ยุพา สิริอำนวยศักดิ์ และสันติ บุรณะชาติ 472

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา กับความพึงพอใจในการทำงานของครูใน
 สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา (A Study of relationship
 between leadership of school administrators and job satisfaction of teachers in basic schools under the Office of
 Secondary Educational Service Areas 36 of Phayao Province) โดย สกุลกานต์ โกสีลา และสันติ บุรณะชาติ.... 484

การศึกษาแนวทางในการดำเนินงานกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา
โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย (A study guiding implementation to Professional
Learning Community process of School Administrators Prapariyattidham school, general education department,
Chiang Rai Province) โดย พระอดุลวิทย์ ปัจจะ และรักษิต สุทธิพงษ์.....494

การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายการศึกษา ตำบลเวียง
สันทรายงาม อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย (A study of creative leadership of educational administrators in
Wiang-San Sai-Ngam Networking Center,Thoeng District,Chiang Rai Province) โดย ศิริวรรณ คำภูเงิน และ
น้ำฝน กันมา..... 510

การศึกษาสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดเทศบาล
นครเชียงราย (The study of operating condition for internal education quality assurance of schools under Chiang
Rai Municipality) โดย ปอลต์ จรเกษ และรักษิต สุทธิพงษ์..... 521

การศึกษาสภาพการดำเนินงานกิจการนักเรียน โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 (The study of state of operation in student affairs in Ing-khong campus school
under office of Education Area 36) โดย กาญจนา กันนะณี และน้ำฝน กันมา 536

การศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษารายงาย เขต 3 (A Study of School Administration Situation on Sufficiency of Schools Under The
Office of Chiang Rai Primary Education Area 3) โดย จรินทร์ คำมาปุ่น และรักษิต สุทธิพงษ์..... 548

การศึกษาสภาพและความต้องการปฏิบัติตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพของข้าราชการครูในโรงเรียน
มัธยมศึกษา สังกัดสหวิทยาเขตภูกามยาว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 (The Study of the
State and Need of Practice Based on standard Code of Ethics for Teachers in the Secondary Schools under the
Phukamyao Educational Area United, Secondary Educational Service Area Office 36) โดย สุรัชชัย วรภูรีกุล และ
สุนทร คล้ายอ่ำ..... 559

การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานกิจการนิสิตตามทัศนะของผู้บริหาร และบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิต
มหาวิทยาลัยพะเยา (A study of condition and guideline for student affair administration in the perspective of
administrators and staff in Department of Student Affairs, University of Phayao) โดย เจตนา ตลับศรี และ
รักษิต สุทธิพงษ์.....574

การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอวาร จังหวัดลำปาง (A Study of Conditions and Problems of Participation Management
in Nurseries Underthelocal Administrationof Ngao District, Lampang Province) โดย รุ่งทิภา ควรรคิต และ
รักษิต สุทธิพงษ์..... 586

การศึกษาสภาพสมรรถนะพนักงานราชการ ตำแหน่งครูผู้สอนและครูอัตราจ้างวิฤตในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 (States of Competencies of State Trachers and Contract Teachers in School Under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3)	
โดย ณิชภาภา บุญมาภาค และสุนทร คล้ายอ่ำ	594
การศึกษาสมรรถนะครูปฐมวัยของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 (The studying of childhood teacher’s competencies in educational institutes under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 4) โดย สายรุ่ง เหล็กแปง และสุนทร คล้ายอ่ำ.....	605
ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ มหาวิทยาลัยพะเยา (Organization Commitment of Universit of Phayao Academic staff) โดย ลีดิพันธ์ ปริดิณวัฒน์ และรัชชิต สุทธิพงษ์.....	619
ความสัมพันธ์ของการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม กับแรงจูงใจของพนักงานครูเทศบาลนครเชียงราย (The relationship participative management and motivation of Chiang Rai municipality teachers)	
โดย โสพิชชาญ์ สมใจ และนันทิมา นาคาพงศ์	630
ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา เชียงราย เขต 1 (Relationship between academic management and effectiveness Of basic education Chiangrai Primary Educational Service Area Office 1) โดย ธิษตยา ภีระบัน และน้ำฝน กันมา	642
ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษากับมาตรฐานวิชาชีพครู โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (A Relationship between School Administration and Teacher Professional Standards of School in Ing–Khong Multi–Campus Group under Office of Secondary Educational Service Area 36) โดย ศศิภรณ์ ปันตะรังษี และน้ำฝน กันมา.....	656
คุณลักษณะของผู้นำสถานศึกษา โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงราย (Characteristics of educational leaders in highschoools under Chiangrai Municipality) โดย อิศกร แสนปัญญา และน้ำฝน กันมา	669
บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาครูตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน กลุ่มโรงเรียนอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 (Administrator roles on teacher development for performance standards in Mae Sai District under Chiang Rai Primary Education Service Area Office 3)	
โดย พรนภัส คำตัน และสุนทร คล้ายอ่ำ	681
บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทางการศึกษาของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 (The role of school administrators in promotion of educational technology utility in the institutes of basic education under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 1) โดย ศศิกาญจน์ แปงงามนกุล และรัชชิต สุทธิพงษ์	691

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา พหุวัฒนธรรม
กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย (Roles of school administrators on
management of learning resources in multicultural school of Wiang Phang Khum Educational Development
Network, Mae Sai District, Chiang Rai Province) โดย รุ่งนภา มาอุต และน้ำฝน กั้นมา.....704

ปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงานสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา (Factors affecting work
happiness of support personnels in University of Phayao) โดย จตุพร ไชยราช และรักษิต สุทธิพงษ์..... 719

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 36 สหวิทยาเขตอิงโขง (Factors affecting academic administration of schools under Ing-Khong campus
Group, The Secondary Educationnal Area office 36) โดย ณัฐธิดา งามตา และรักษิต สุทธิพงษ์..... 730

ปัจจัยในการตัดสินใจของนิสิตชั้นปีที่ 1 ในการเลือกเข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยพะเยา (Factors for Decision
Making of Current first year Students to Study in University of Phayao) โดย วันนิสา พูนรัตนทรัพย์ และ
สันติ บุรณะชาติ.....745

ปัญหาและแนวทางจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษา ตอนปลาย (ทวิศึกษา)
ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดลำปาง (Problems and Guidelines of
Vocational and Secondary Education, Coeducational Curriculum of Vocational Institutes under the Office of the
Vocational Education Commission, Lampang Province) โดย อรวรรณ คำงาม และรักษิต สุทธิพงษ์.....757

สภาพการจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ(PLC) ของบุคลากรทางการศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนา
การศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ (Management of Professional Learning Community of educational
personnel in the Northern Chiang Rai Educational Development Network) โดย พรอรดี ชาวคำเขตต์ และ
สุนทร คล้ายอ่ำ..... 772

สภาพการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 (Conditions of using of online social media for administration of basic education
institues under the office of Chiangrai Primary Educational 2) โดย วรุฒม์ พรมรังกา และสันติ บุรณะชาติ 783

สภาพการบริหารความขัดแย้งของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย
(Conflict Management Situation in Department of Prapariyatti Dhamma Schools of The General Education Section
Chiang Rai Province) โดย พระปลัดวัชรินทร์ อินแดง และจิตาวัลย์ ชุ่นกอง 796

สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
(Condition of Academic Administration of Private School at Elementary Level in Muang District, Chiang Rai
Province) โดย นภาพร สุทธิวงศ์ และสุนทร คล้ายอ่ำ 809

สภาพปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาการลาออกการศึกษาของนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา
(Study of problem state and solutions to the problem of resignation. Study of students Phayao University)
โดย ญาดา สุขเกิด และรักษิต สุทธิพงษ์819

ภาพและความต้องการพัฒนาของครูโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย (The Status Quo and Training Needs of Teachers the Case of local administration School in Chiang Rai province) โดย ชัชชญา ปัญญาวิเลิศ และธิดาวลัย ชู่นกทอง	830
สภาพและความต้องการพัฒนาสมรรถนะของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย (Condition and the need to improve the competencies of teachers in Buddhist scripture school, department of general education of Chiang Rai) โดย พระมหาสวัสดิ์ เตชะนันท์ และธิดาวลัย ชู่นกทอง.....	843
คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์	
กระบวนการนโยบายป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน จังหวัดพะเยา (The Policy Process to Prevent and Solve Forest Fires and Haze Problems, Phayao Province) โดย นพดล ดวงแก้ว และวีระ เลิศสมพร	857
การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษา บ้านนาตันจัน ตำบลบ้านตึก อำเภอศรีสันาลัย จังหวัดสุโขทัย (Towards The Management of Sustainable Cultural Tourism : A Case Study of Ban Na Ton Chan, BanTuek, Si Satchanalai District, Sukhothai Province โดย นิชาดา วิเศษภาค และไชยันต์ รัชชกุล	873
การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยขององค์การบริหาร ส่วนตำบลแม่ณาเรืออำเภอเมือง จังหวัดพะเยา (People Participation in Disaster and Mitigation Performance at Maenaru SAO in Phayao) โดย วสันต์ แสนจิตต์ และสุรเชษฐ์ ชีระมณี	884
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล ตำบลป่าแ่ง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย (Public Participation in Process Local Development Plan of Pangae Sub-district Municipality, Padad District, Chiang Rai Province) โดย สุปรินญา รัตนดุลยวิจิตร และสุรเชษฐ์ ชีระมณี.....	895
การศึกษาความเหมาะสมของการจัดพื้นที่ค้าขายอาหาร: กรณีศึกษา ลานม่วนใจ๋หนองระบู่ ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา (The Study of Appropriate Management of Food Market Area Case Study of Lanmuanjai Nong Ra Bu, Wiang Sub-District, Phayao Province) โดย ภูมิชาย กาไหล่ทอง และสุรเชษฐ์ ชีระมณี	907
การสำรวจความต้องการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังหญิง ตามนโยบายการพัฒนาพฤตินิสัยด้านการฝึกวิชาชีพ ของกรมราชทัณฑ์: กรณีศึกษาเรือนจำจังหวัดพะเยา (Needs assessment of women prisoner training under the training policy for rehabilitation by the Department of Corrections:Phayao Provincial Prison) โดย สุเวช ใ้ทา และสุพัตรา วรณนสืบเชื้อ.....	918
ประสิทธิผลการจัดสวัสดิการรถบริการรับ-ส่ง: กรณีศึกษา บุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา (Effectiveness of Shuttle Bus in Case study of service personnel at University of Phayao) โดย นาวิณ เพียงแก้ว และวีระ เลิศสมพร.....	931

ประสิทธิผลการบริหารจัดการสวัสดิการด้านสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานแก่ผู้ต้องขังชาย: กรณีศึกษา เรือนจำ จังหวัดพะเยา (Effectiveness of Basic Needs Welfare Management for Male Inmates: Case Study of Phayao Province Prison) โดย ทนิตย์ ภิธรรมมา และวีระ เลิศสมพร	943
ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานผ่านระบบเครือข่าย สังคมออนไลน์ ของกำลังพล สังกัด กองพันทหารปืนใหญ่ ที่ 17 กองพลทหารราบที่ 7 (Operational Efficiency through Social Networking of Soldiers, 17 th Field Artillery Battalion, 7 th Infantry Division) โดย โสภณ เชี่ยววานิช และรัชตะ พันธุ์แสง	958
ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดพะเยา (Factors affecting decision to become a member of Labor Union for Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives of Phayao Province) โดย นิธิพล แก้วเพชรบุตร และพงษ์สนธิ คุณณะลา	971
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล เชียงบาน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา (The Problems of Policy Implementation of the Elderly Subsistence Allowance: A case study of Chiang Ban Subdistrict Administrative Organization, ChiangKam district, Phayao province) โดย ภัทรภร พวยพุ่ง และไชยันต์ รัชชกุล	981
ปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานที่ดิน จังหวัดเชียงราย (Affecting Staff Competency of Chiang Rai Provincial Land Office) โดย อัครวิน แสงทองคำ และสุพัตรา วรณสีบเชื้อ	994
แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา (Motivation of Supporting staffs at University of Phayao) โดย เบญจมาศ จินตสมิทธิ และสุรเชษฐ์ ชิระมณี	1007

คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์

การวางแผนการเงินส่วนบุคคลของพนักงานธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) จังหวัดพะเยา (Personal Financial Planning of Employees of Bangkok Bank Public Company Limited, Phayao Province) โดย ลัดดาวัลย์ แสงศรีจันทร์ และบังอร สวัสดิ์สุข	1019
การศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร ในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน (The Studying of Guidelines for Developing Volunteer Activities in Chemtawan International Meditation Center) โดย ธนภชสร เทพละออบ และวาริษฐ์ มัชฌมบุรุษ	1028
ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการด้านสินเชื่อต่อส่วนการตลาดธนาคาร เพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร สาขาเชียงคำ จังหวัดพะเยา (Satisfaction of Credit service users towards Marketing mix of Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives, Chiangkham branch, Phayao province) โดย เหมราช มหาสี และสิริเกียรติ รัชชुकานติ	1041
ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการต่อการให้บริการของสำนักงานประกันสังคม จังหวัดพะเยา (Satisfaction of users on service of Social Security Office in Phayao Province) โดย รศิตา พูแสง และสิริเกียรติ รัชชुकานติ	1059

คุณลักษณะผู้ประกอบการที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของธุรกิจ ที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล
อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา (Characteristics entrepreneurs that affect the success in business operation of
registered businesses Meuang Phayao District, Phayao Province) โดย กนกกาญจน์ อวีรุตม์

และสิริเกียรติ รัชชุตานติ 1075

ทัศนะของมัคคุเทศก์ต่อทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ (The Viewpoint of Tour Guides
Towards the Direction of Tourism Development in Chiang Mai) โดย อัมพันธ์ แสนคำวัง และฤทัยภัทร พิมลศรี
..... 1089

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย
(Guidelines to Tourism Development at Ban Huay Sai Kao, Sai Kao Sub District, Phan District, Chiang Rai
Province) โดย เสาวคนธ์ อาทนิษฐ์ และฤทัยภัทร พิมลศรี..... 1102

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพ “งานแม่บ้านโรงแรม” ของนักเรียนสาขาวิชาการโรงแรม วิทยาลัย
อาชีวศึกษาเชียงราย ร่วมกับสถานประกอบการ (Professional development approach "Housekeeper Hotel" Of
students Hotel industry Chiang Rai Vocational College with the establishment) โดย ศตวรรษ ชุ่มหา
และพัชนีพิตดา ศรีสมพงษ์ 1117

แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากล ไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง
จังหวัดเชียงราย (Guidelines for the Promotion of Agriculture Tourism in Rai Chermtawan International
Meditation Center, Huaysak, Chiang Rai Province) โดย ชลธิชา รอดศิริ และวรัชต์ มัชฌมบุรุษ..... 1131

ปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการที่พักของนักท่องเที่ยวชาวจีนในเขตพื้นที่
อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย (Marketing Factor Affecting of Chinese Tourist’S Behavior on Selecting The
Accommodation in Amphur Muang Chiangrai Province) โดย ปัญญวีณ์ สาริกานนท์ และกรัณธ์รัตน์ คะวัตติกุล
..... 1146

ส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพ ของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา
(Marketing Mix Factors Affecting Health Supplement Food Purchasing of Students at University of Phayao)
โดย ณัฐฐณิชา คำจิตร และสิริเกียรติ รัชชุตานติ 1161

ส่วนประสมทางการตลาดที่เหมาะสมสำหรับธุรกิจสนามกอล์ฟขนาดเล็ก ในจังหวัดเชียงราย (Marketing mix
for small golf business in Chiang Rai Province) โดย พิมุกต์ กุลปะลาณนท์ และวรัชต์ มัชฌมบุรุษ..... 1176

คณะศิลปศาสตร์

การใช้วงจรรรณกรรมในการส่งเสริมการอ่านเพื่อความเข้าใจนักเรียนชั้นม.2/5 โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ
สมเด็จพระศรีนครินทร์ พะเยา จังหวัดพะเยา (Using Literature Circles to Promote Matthayomsuksa 2/5
Students’ Reading Comprehension at Srinagarindra the Princess Mother School ,Phayao) โดย อมรรัตน์ เมื่องวงศ์
และสุกัญญา เกาะวิวัฒนากุล..... 1188

การใช้วิธีการสอนแบบโครงงานเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตร
วิชาชีพชั้นสูง (The Use of Project-Based Learning Techniques to Develop English Speaking Skills of High
Vocational Certificate Students) โดย วีรวรรณ กราบทูล และคมกฤษ ดาชม..... 1202

คุณลักษณะผู้นำ: กรณีศึกษาตัวละครเอกฝ่ายหญิงในวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี (Leader features: Case
study of female characters in Phra Aphai Mani literature) โดย เพียงพกา ต่างใจ และเปรมวิทย์ วิวัฒน์เศรษฐ์
..... 1221

ภาคผนวก รายชื่อคณะกรรมการ 1233

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา
กลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ

การประยุกต์ใช้แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม
การป้องกันอันตรายของพนักงานเก็บขยะ เทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง
จังหวัดพะเยา

Application of the health belief model to adjustment on hazard preventive
behaviors of garbage collectors in Phayao Municipality, Muang District, Phayao
Province

เศรษฐชาติ วงศ์ใหญ่^{1*} และ อรุณย์ภัค พิทักษ์พงษ์²
Setthachat Wongyai^{1*} and Arunpak Pitakpong²

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้และพฤติกรรมการป้องกันอันตรายของพนักงานเก็บขยะ เทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา จำนวน 35 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงต่อโรค ความรุนแรง ประโยชน์ที่ได้รับ การรับรู้อุปสรรค และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อป้องกันโรคและอุบัติเหตุ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา แสดงเป็นจำนวนและร้อยละ การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยด้วย paired sample t-test กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการศึกษาพบว่า การเจ็บป่วยส่วนใหญ่เป็นการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ การบาดเจ็บส่วนใหญ่ได้รับการบาดเจ็บจากของมีคมมาจากการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรคและอุบัติเหตุ อยู่ในระดับปานกลาง การรับรู้อุปสรรคในการป้องกันโรคและอุบัติเหตุ อยู่ในระดับปานกลาง และประโยชน์ของการป้องกันโรคและอุบัติเหตุ อยู่ในระดับปานกลาง เช่นกัน ส่วนการรับรู้ความรุนแรงของโรคและอุบัติเหตุ อยู่ในระดับดี แต่จะพบว่าพนักงานจัดเก็บขยะมีพฤติกรรมการป้องกันโรคและอุบัติเหตุ อยู่ในระดับมากที่สุด ภายหลังการทดลองของกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เรื่องโรคและอุบัติเหตุ การรับรู้โอกาสเสี่ยงการรับรู้ความรุนแรง การรับรู้ผลดีของการป้องกัน การรับรู้อุปสรรคของการป้องกัน และพฤติกรรมการป้องกันโรคและอุบัติเหตุมากกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p -value < 0.05)

คำสำคัญ: พนักงานเก็บขยะ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม สุขภาพ เทศบาลเมืองพะเยา

Abstract

The purpose was studied the knowledge and the hazard preventive behaviors of 35 garbage collectors in Phayao Municipality, Muang District, Phayao Province. The researcher had collected the data using a questionnaire about behaviors that risked to diseases, violence, benefits, obstacle awareness and behavioral

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : gvd53@hotmail.com

adjustment on preventive of diseases and accidents. To analyze the data by descriptive statistics that showed as number and percentage. Comparison of mean scores with paired sample t-test was statistically significant at 0.05. The results were found that the illness mainly was muscle aches. The injury mainly was injured from sharp edge. The exposure awareness of incidence of diseases and accidents were in moderate level. The obstacle awareness on preventive of diseases and accidents were in moderate level and the benefits of prevention on diseases and accidents were also in moderate level. The violence acceptance of diseases and accidents were in good level, moreover, this research was found that the garbage collectors had the preventive behaviors of diseases and accidents in the highest level. After the experiment, the subjects had the average score on knowledge of diseases and accidents. Perception of risk Perception of violence Awareness of the benefits of prevention. Obstacle awareness of protection and prevention of disease and accident than before the trial. Statistically significant (p -value < 0.05)

Keywords: Garbage Collectors, Behavioral Adjustment, Health, Phayao Municipality

บทนำ

ปัจจุบันปัญหาขยะเป็นเรื่องใหญ่อีกเรื่องหนึ่งของสังคม จากพฤติกรรมกรบรีโภคของประชากรในสังคม ทำให้ปริมาณขยะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว การที่มีขยะจำนวนมากส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน เกิดการกระจายของเชื้อโรคมมากขึ้นและเป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรคต่าง ๆ กลุ่มคนที่มีความเสี่ยงต่อการได้รับอันตรายและเชื้อโรคจากขยะมากที่สุด คือพนักงานจัดเก็บขยะ เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ต้องสัมผัสกับขยะเป็นประจำทุกวัน ซึ่งอันตรายที่เกิดจากการสัมผัสกับขยะมีหลายด้าน เช่น การได้รับบาดเจ็บจากเศษวัตถุหรือสิ่งของที่มีความคม การสัมผัสกับสารเคมีหรือสารพิษที่เป็นอันตราย และการสัมผัสกับเชื้อที่ก่อให้เกิดโรคในระบบต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น ระบบทางเดินหายใจ ระบบทางเดินอาหาร และระบบผิวหนัง ซึ่งการทิ้งขยะรวมกันโดยไม่มีการคัดแยก ผู้ที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด คือ พนักงานเก็บขยะ หากไม่ระวังป้องกันตัวเอง ก็จะทำให้มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรค ซึ่งนำไปสู่การเกิดโรคเรื้อรัง ที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ การเร่งจัดเก็บขยะจากครัวเรือนจำนวนมาก ทำให้พนักงานต้องช่วยกันคัดแยกขยะ บางคนใช้มือเปล่า และไม่มีอุปกรณ์ป้องกัน เช่น ถุงมือยาง ผ้าปิดจมูกการต้องอยู่กับแหล่งสะสมเชื้อโรคเป็นเวลานานกว่า 8 ชั่วโมงต่อวัน แต่จากความเคยชิน พวกเขาจึงไม่ค่อยระวังป้องกันตัวเท่าที่ควร โดยอ้างความคล่องตัว แม้บางคนจะทราบดีว่า กำลังอยู่บนความเสี่ยงด้านผลกระทบต่อสุขภาพ ผลสำรวจ พบว่าผลกระทบทางสุขภาพจากพนักงานที่เกี่ยวข้องกับขยะส่วนใหญ่มีอาการ ท้องร่วง ภูมิแพ้ คลื่นไส้ อาเจียน และปวดศีรษะ (พิเชษฐ์ คงนอก, 2555)

จากสถานการณ์ขยะที่เพิ่มมากขึ้นจึงทำให้กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเทศบาลเมืองพะเยา ต้องรับภาระในการเก็บขนและกำจัดมูลฝอย ต้องจ้างพนักงานเก็บขยะมากขึ้น จากปริมาณขยะที่มากขึ้นทำให้พนักงานเก็บขยะต้องทำงานเพิ่มขึ้นด้วยจึงอาจส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของพนักงานได้ จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของพนักงานเก็บขยะในเขตเทศบาลเมืองพะเยา ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์พนักงานร่วมกับการสังเกตการปฏิบัติงานของพนักงานเก็บขยะ ซึ่งจากการวิเคราะห์พฤติกรรมเสี่ยงจากการปฏิบัติงานของพนักงานเก็บขยะพบว่าพนักงานมีความเสี่ยงที่อาจได้รับอุบัติเหตุจากการปฏิบัติงานดังนี้ พนักงานส่วนมากจะสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลขณะปฏิบัติงาน ได้แก่ ถุงมือยาง รองเท้าบู๊ต แต่ไม่สวมใส่ผ้าปิดจมูก และแว่นตา จึงเสี่ยงต่อการถูกสิ่งแปลกปลอมเข้าตา

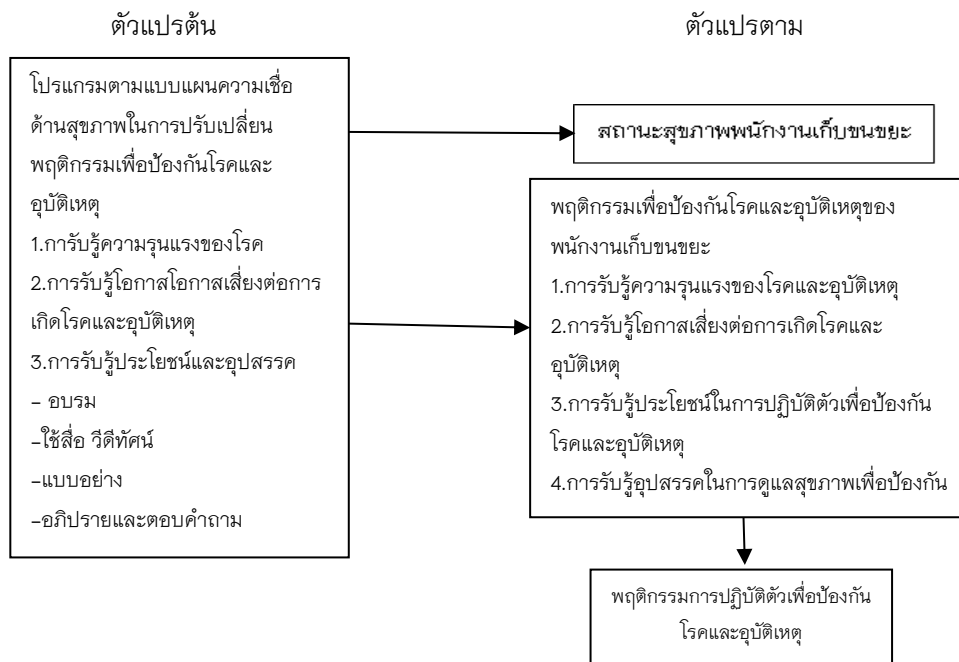
ขณะทำ การเหวี่ยงถังขยะขึ้นรถเก็บขนมูลฝอย นอกจากนี้พนักงานเก็บขยะส่วนใหญ่ต้องห้อยโหน กระโดดขึ้นลงรถ เพื่อไปกลิ้งและยกถังขยะขึ้นรถ จึงเสี่ยงต่อการพลัดตกจากรถ หรือเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน ถูกรถเฉี่ยวชนได้ ประกอบกับพนักงานบางส่วนมีการดูแลตนเองที่ไม่เหมาะสม เช่น ง่วงนอน หรือเมาค้างขณะปฏิบัติงาน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาความรู้และพฤติกรรมการป้องกันอันตรายของพนักงานเก็บขนขยะ เทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยใช้แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ ของพนักงานจัดเก็บขยะ เพื่อให้ทราบข้อมูลพื้นฐาน เช่น การป้องกัน และเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้ความรู้ในการปฏิบัติตัวในการป้องกันที่ถูกต้องแก่พนักงานจัดเก็บขยะ ซึ่งจะทำให้ปัญหาอันตรายจากการเก็บขนขยะของพนักงานจัดเก็บขยะลดน้อยลง ตลอดจนหน่วยงานที่รับผิดชอบจะได้นำข้อมูลที่เป็นประโยชน์ไปใช้ในการจัดหามาตรการหรือแนวทางในการแก้ไขป้องกันอันตรายจากการปฏิบัติงานของพนักงานจัดเก็บขยะ

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษารุ่นนี้ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยมีตัวแปรต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กันดังแผนภาพ 1 ดังต่อไปนี้

ภาพ 1 แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือพนักงานเก็บขนขยะเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา อายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (ธีรวุฒิ เอกะกุล, 2543) โดยใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เนื่องจากประชากรมีทั้งหมด 35 คน จึงนำประชากรทั้งหมดมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้

แบบสอบถามที่ผู้ศึกษาได้สร้างขึ้น ซึ่งมีลักษณะโครงสร้างของแบบสอบถามประกอบด้วยข้อคำถาม 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 สถานะสุขภาพ

ส่วนที่ 3 การรับรู้โอกาสเสี่ยงอุบัติเหตุและโรคจากการทำงาน การรับรู้ความรุนแรงเพื่อป้องกันอันตรายจากโรคและอุบัติเหตุ เพื่อให้ทราบถึงความรู้สึกของการป้องกัน การรับรู้อุปสรรคเพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ

ส่วนที่ 4 พฤติกรรมของพนักงานเก็บขนขยะ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้ศึกษานำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ดร.บุญลือ ฉิมบ้านไร่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่ง วงศ์วัฒน์ และผศ.ดร.สมชาย จาดศรี แล้วนำคำถามหาคำานวนหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่า IC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ, 2539) ซึ่งได้ค่าความตรงของเนื้อหาเท่ากับ 0.89 จากนั้นนำแบบสอบถามทดลองใช้กับพนักงานเก็บขนขยะ เทศบาลตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา จำนวน 20 คน และนำมาวิเคราะห์หาความเที่ยงของเครื่องมือ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach' Alpha coefficient) เครื่องมือมีความเที่ยง 0.8 ขึ้นไป แต่หากเป็นเครื่องมือใหม่ที่ผู้วิจัยเริ่มพัฒนาขึ้น ควรมีค่าความเที่ยง 0.70 ขึ้นไป (บุญใจ ศรีสถิตนรากร, 2547) ซึ่งผลการทดลองใช้ (Try out) ของแบบสอบถามในการศึกษานี้มีค่าความเที่ยงของเครื่องมือเท่ากับ 0.76

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นเตรียมการ

ผู้วิจัยดำเนินการขอเอกสารรับรองการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรม มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อได้รับการรับรองแล้วผู้วิจัยจึงดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยดังนี้

1. ทำหนังสือจากมหาวิทยาลัยพะเยาถึงนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองพะเยาเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลวิจัย
2. ประสานกับผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเทศบาลเมืองพะเยาเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และขอความร่วมมือในการดำเนินงานวิจัย
3. ผู้วิจัยสำรวจรายชื่อพนักงานเก็บขนขยะ และคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างให้ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้
4. นัดกลุ่มตัวอย่างเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการดำเนินงานและการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งขอความร่วมมือในการเข้าร่วมวิจัยและลงนามในหนังสือยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัยของกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นดำเนินงาน

1. ผู้วิจัยพบกลุ่มทดลอง โดยดำเนินการตามขั้นตอนของการวิจัย คือ แนะนำตนเอง อธิบายวัตถุประสงค์ ใน การทำการศึกษา ขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรักษาความลับ และการพิทักษ์สิทธิของกลุ่ม ตัวอย่าง เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินดีเข้าร่วมโครงการวิจัย ผู้วิจัยให้ลงนามยินดีเข้าร่วมวิจัย เมื่อเข้าร่วมโครงการวิจัยแล้วถ้า กลุ่มตัวอย่างต้องการหยุดการเข้าร่วมการวิจัยก็สามารถออกจากโครงการวิจัยดังกล่าวได้ โดยไม่มีผลกระทบใด ๆ กับ กลุ่มตัวอย่าง เมื่อชี้แจงทุกอย่างแล้ว ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเก็บข้อมูลทั่วไปและข้อมูลสุขภาพ ในกลุ่ม ทดลอง

2. ผู้วิจัยนัดหมายกลุ่มตัวอย่างเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมตามโปรแกรมทั้งหมด 5 ครั้ง คือ ทุกวันพุธของสัปดาห์ เวลา 13.30 น. รวมทั้งสิ้น 4 สัปดาห์ และสัปดาห์ที่ 6 เพื่อประเมินผลการรับรู้และพฤติกรรมของพนักงานเก็บขยะ โดยกิจกรรมตามโปรแกรมแต่ละครั้งมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 กิจกรรมตามโปรแกรมครั้งที่ 1

2.1.1 วัดการรับรู้และพฤติกรรมกลุ่มตัวอย่างก่อนการให้โปรแกรม

2.1.2 ให้ความรู้ร่วมกับการนำเสนอสไลด์ เรื่อง สถานการณ์ปัจจุบันของขยะ ประเภทของขยะ และ สถานการณ์ของพนักงานเก็บขยะในปัจจุบัน ความรู้เกี่ยวกับความเสี่ยงที่จะเกิดโรคและอุบัติเหตุขณะทำงานเก็บขยะ ใช้เวลา 30 นาที และตอบข้อซักถามกลุ่มทดลอง 15 นาที

2.2 กิจกรรมตามโปรแกรมครั้งที่ 2

ให้กลุ่มทดลองร่วมอภิปรายในประเด็นเกี่ยวกับความรุนแรงของโรคและอุบัติเหตุ ใช้เวลา 15 นาที และให้ความรู้ร่วมกับการนำเสนอสไลด์เกี่ยวกับความรุนแรงของโรคและอุบัติเหตุ เมื่อเกิดขึ้น ใช้เวลา 15 นาที และตอบข้อซักถามของกลุ่มทดลอง ใช้เวลา 15 นาที

2.3 กิจกรรมตามโปรแกรมครั้งที่ 3

ให้กลุ่มทดลองร่วมอภิปรายในประเด็นเกี่ยวกับประโยชน์ ของการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันอันตราย จากโรคและอุบัติเหตุ ใช้เวลา 15 นาที และให้ความรู้ร่วมกับการนำเสนอสไลด์ เกี่ยวกับประโยชน์ของการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันโรคและอุบัติเหตุ ใช้เวลา 15 นาที และตอบข้อซักถามของกลุ่มทดลอง ใช้เวลา 15 นาที

2.4 กิจกรรมตามโปรแกรมครั้งที่ 4

2.4.1 ให้กลุ่มทดลองร่วมอภิปรายในประเด็นเกี่ยวกับอุปสรรคของการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันโรคและอุบัติเหตุ ใช้เวลา 15 นาที และให้ความรู้ร่วมกับการนำเสนอสไลด์ เกี่ยวกับอุปสรรคของการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันการเกิดโรคและอุบัติเหตุ ใช้เวลา 15 นาที และตอบข้อซักถามของกลุ่มทดลองใช้เวลา 15 นาที

2.4.2 ให้กลุ่มทดลองร่วมอภิปรายในประเด็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรคและอันตราย ใช้เวลา 15 นาที และให้ความรู้ร่วมกับการนำเสนอสไลด์ เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรคและอุบัติเหตุ ใช้เวลา 15 นาที และตอบข้อสงสัยของกลุ่มทดลองใช้เวลา 15 นาที สรุปเนื้อหาเกี่ยวกับโอกาสเสี่ยงและความรุนแรงของโรคและอุบัติเหตุ ประโยชน์และอุปสรรคของการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรคและอุบัติเหตุ รวมทั้งการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรคและอุบัติเหตุ ใช้เวลา 15 นาที และตอบข้อซักถามของกลุ่มทดลอง ใช้เวลา 15 นาที

2.5 กิจกรรมสัปดาห์ที่ 6

ให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามการรับรู้ทั้ง 4 ด้าน และพฤติกรรมการปฏิบัติตัว หลังสิ้นสุดโครงการวิจัย ใช้เวลา 30 นาที และแจกคู่มือเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันอันตรายจากการเก็บขยะ เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้เรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวอย่างต่อเนื่อง

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และร้อยละ
2. วัดระดับการรับรู้ ทั้ง 4 ด้าน และพฤติกรรมการปฏิบัติตัว โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ จำนวน ร้อยละ (ค่าเฉลี่ย)
3. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยด้วยสถิติ paired sample t-test

ผลการศึกษา

จากผลพบว่า จำนวนและร้อยละของกลุ่มทดลองจำแนกตามลักษณะข้อมูลทั่วไปกลุ่มประชากร เพศชาย ร้อยละ 100 อายุอยู่ระหว่าง 40-55 ปี ร้อยละ 42.9 อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง ร้อยละ 100 การศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 37.1 สถานภาพ สมรส ร้อยละ 74.3 รายได้ต่อเดือน 5,000-10,000 บาท ร้อยละ 80 สถานะสุขภาพของพนักงานเก็บขนขยะจากการศึกษา พบว่า ไม่เป็นโรคประจำตัว คิดเป็นร้อยละ 74.1 มีการตรวจสุขภาพประจำปี ร้อยละ 82.90 โดยหน่วยงานเป็นคนจัดให้ คิดเป็นร้อยละ 80.00 ไม่มีการเจ็บป่วยขณะปฏิบัติงาน ร้อยละ 71.40 การเจ็บป่วยส่วนใหญ่เป็นการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ร้อยละ 74.30 ไม่มีการบาดเจ็บขณะปฏิบัติงาน ร้อยละ 54.30 การบาดเจ็บส่วนใหญ่ได้รับบาดเจ็บจากของมีคม ร้อยละ 80.00 และพบว่า การเจ็บป่วยส่วนใหญ่ จะเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลของรัฐหรือเอกชน ร้อยละ 45.7 การบาดเจ็บหรือการเจ็บไม่ป่วยไม่มีผลกระทบต่องาน คิดเป็นร้อยละ 74.30 ส่วนระดับการรับรู้เกี่ยวกับโอกาสเสี่ยงของการเกิดโรคและอุบัติเหตุ การรับรู้อุปสรรคในการป้องกันโรคและอุบัติเหตุ และประโยชน์ของการป้องกันโรคและอุบัติเหตุ อยู่ในระดับปานกลาง การรับรู้ ความรุนแรงของโรคและอุบัติเหตุ อยู่ในระดับดี ส่วนพฤติกรรมการป้องกันโรคและอุบัติเหตุ ก่อนและหลังการได้รับโปรแกรมการให้ความรู้ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด

จากตาราง 1 พบว่ากลุ่มทดลองก่อนและหลังการได้รับโปรแกรมมีระดับการรับรู้ที่เพิ่มขึ้นโดยการรับรู้ ความรุนแรงเพื่อป้องกันอันตรายจากโรคและอุบัติเหตุโดยรวมก่อนการทดลอง มีระดับการรับรู้ต่ำ หลังได้รับ โปรแกรมมีระดับการรับรู้ดี การรับรู้ประโยชน์ของการป้องกันและการรับรู้อุปสรรคเพื่อป้องกันโรคโดยรวมก่อน การทดลองมีการรับรู้ระดับน้อย หลังได้รับโปรแกรมมีระดับการรับรู้ปานกลางส่วนพฤติกรรมการป้องกันอันตรายและโรคโดยรวมก่อนการทดลองมีระดับการรับรู้ปานกลาง หลังการได้รับโปรแกรม มีระดับการรับรู้มากที่สุด ซึ่งจากที่กล่าว มาจะเห็นว่า โปรแกรมที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ได้

ตาราง 1 เปรียบเทียบผลก่อน-หลัง การทดลอง

ข้อความ	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง	
	ค่าเฉลี่ย	ระดับการรับรู้	ค่าเฉลี่ย	ระดับการรับรู้
1.การรับรู้โอกาสเสี่ยงของโรคและอุบัติเหตุโดยรวม	1.84	ปานกลาง	2.27	ปานกลาง
2.การรับรู้ความรุนแรงเพื่อป้องกันอันตรายจากโรคและอุบัติเหตุโดยรวม	1.27	น้อย	2.72	ดี
3.รับรู้ประโยชน์ของการป้องกันอันตรายจากโรคและอุบัติเหตุโดยรวม	1.44	น้อย	2.5	ปานกลาง
4.รับรู้อุปสรรคเพื่อการป้องกันโรคและอุบัติเหตุโดยรวม	1.67	น้อย	2.33	ปานกลาง
5.พฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากโรคและอุบัติเหตุโดยรวม	2.77	ปานกลาง	4.23	มากที่สุด

ตาราง 2 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพในการป้องกันโรคและอุบัติเหตุก่อนและหลังการทดลอง

แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ	n	\bar{x}	S.D.	t	p-value
1.การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคและอุบัติเหตุ					
หลังการทดลอง	35	34.11	2.36	15.88	<0.0001*
ก่อนการทดลอง	35	27.66	1.74		
2.การรับรู้ความรุนแรงของโรคและอุบัติเหตุ					
หลังการทดลอง	35	46.20	2.22	54.70	<0.0001*
ก่อนการทดลอง	35	21.83	2.46		
3.การรับรู้ประโยชน์ในการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรคและอุบัติเหตุ					
หลังการทดลอง	35	32.46	2.16	29.94	<0.0001*
ก่อนการทดลอง	35	18.71	2.09		
4.การรับรู้อุปสรรคในการดูแลสุขภาพเพื่อป้องกันโรคและอุบัติเหตุ					
หลังการทดลอง	35	23.34	2.58	8.99	<0.0001*
ก่อนการทดลอง	35	16.68	2.56		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ0.05

จากตาราง 2 พบว่าหลังการทดลองค่าเฉลี่ยของคะแนนแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพในการป้องกันโรคและอุบัติเหตุ ด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคและอุบัติเหตุ ด้านการรับรู้ความรุนแรงของโรคและอุบัติเหตุ ด้านการรับรู้ประโยชน์ในการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรคและอุบัติเหตุ เพิ่มขึ้นกว่าการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ0.05

ตาราง 3 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ก่อนและหลังการทดลอง

การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม	n	\bar{x}	S.D.	t	p-value
การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม					
หลังการทดลอง	35	84.68	5.05	32.32	<0.0001*
ก่อนการทดลอง	35	55.49	4.08		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ0.05

จากตาราง 3 พบว่าหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพิ่มขึ้นกว่าการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

วิจารณ์และสรุปผล

ความเชื่อด้านสุขภาพเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคและอุบัติเหตุของพนักงานเก็บขนขยะ ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา พบว่าทำให้กลุ่มทดลองหลังเข้าร่วมโปรแกรมมีความรู้ความรุนแรงของโรคและอุบัติเหตุ การรับรู้ประโยชน์ของการป้องกันอันตรายจากโรคและอุบัติเหตุ และการรับรู้อุปสรรคเพื่อป้องกันอันตรายจากโรคและอุบัติเหตุ ดีขึ้นกว่าการทดลอง โดยสามารถแยกออกได้ดังนี้

ด้านการรับรู้ตามแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพทั้ง 4 หมวด นำมาจัดระดับการรับรู้ จำแนกเป็น 3 ระดับ ระดับน้อย ระดับปานกลาง ระดับดี ผลจากการเปรียบเทียบความแตกต่างของการรับรู้ของกลุ่มทดลองระหว่างก่อนและหลังการทดลอง พบว่า ระดับการรับรู้เกี่ยวกับโอกาสเสี่ยงต่อโรคและอุบัติเหตุ ,การรับรู้ประโยชน์ และการรับรู้อุปสรรค มีการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้น ในระดับปานกลาง ผลการเปลี่ยนแปลงความรู้ดังกล่าวเกิดจากการได้รับโปรแกรมการประยุกต์ใช้แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น โดยกิจกรรมนี้ใช้กลวิธีการสอนที่มีการบรรยาย โดยให้ความรู้ร่วมกับการใช้แผนภาพ สื่อสิ่งพิมพ์ สไลด์ Power Point และการสนทนากลุ่มร่วมกับการตอบข้อซักถามในประเด็นที่มีข้อสงสัย และสรุปความเข้าใจในตอนท้าย จึงทำให้หลังการทดลองกลุ่มตัวอย่างมีความรู้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุภาภรณ์ นารี (2550) ที่ศึกษาผลของโปรแกรมทันตสุขศึกษาโดยการประยุกต์แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคเหงือกอักเสบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น และสุกัญญา แซ่ลี (2551) ศึกษาการประยุกต์ใช้แบบแผนความเชื่อ ด้านสุขภาพเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุและเหงือกอักเสบของนักเรียนประถมศึกษาตำบลนาซ่า อำเภอเมืองจังหวัดอุดรธานี นอกจากนี้ผู้วิจัยได้จัดทำโปรแกรมที่ได้ประยุกต์แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพด้านความเสี่ยงต่าง ๆ ที่พนักงานเก็บขนขยะ เทศบาลเมืองพะเยา มีความเกี่ยวข้องกับความเสี่ยงด้านร่างกาย พร้อมกับมีกิจกรรมบรรยายร่วมกับการอภิปรายและตอบข้อซักถาม

ส่วนการรับรู้ความรุนแรงของโรคและอุบัติเหตุ มีการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้น ในระดับดีผลการเปลี่ยนแปลงความรู้ดังกล่าวเกิดจากการได้รับโปรแกรมการประยุกต์ใช้แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น โดยกิจกรรมนี้ใช้กลวิธีการสอนที่มีการบรรยายโดยให้ความรู้ร่วมกับการใช้แผนภาพ สื่อสิ่งพิมพ์ สไลด์ Power Point และการสนทนากลุ่มร่วมกับการตอบข้อซักถามในประเด็นที่มีข้อสงสัย และสรุปความเข้าใจในตอนท้าย จึงทำให้หลังการทดลองกลุ่มตัวอย่างมีความรู้มากขึ้น ผู้วิจัยได้สรุปเนื้อหาความรุนแรงของโรคและอุบัติเหตุ และความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นทำให้มีการรับรู้ความรุนแรงของโรคและอุบัติเหตุมากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ สุภาภรณ์ นารี (2550), ธนารัตน์ จันดามิ (2551) และสุกัญญา แซ่ลี (2551) ที่พบว่า หลังการทดลอง ค่าเฉลี่ยการรับรู้ความรุนแรงของโรคมากกว่าก่อนการทดลอง การรับรู้ถึงความรุนแรงของโรคและอุบัติเหตุว่ามีอันตรายต่อร่างกาย การเสียชีวิต ความลำบากการใช้เวลานานในการรักษา การเสียเงินในการรักษาและการเกิดโรคแทรกซ้อน ซึ่งมีผลกระทบต่อฐานะทางเศรษฐกิจและการดำเนินชีวิตประจำวัน ดังนั้นหากมีการรับรู้ความรุนแรงของโรคต่ำ จะทำให้มีการปฏิบัติพฤติกรรมในการป้องกันโรคต่ำไปด้วย พฤติกรรมการป้องกันโรคและอุบัติเหตุจากการศึกษา พบว่าระดับพฤติกรรมการป้องกันโรคและอุบัติเหตุของพนักงานเก็บขนขยะ เทศบาลเมืองพะเยา ก่อนและหลัง การเข้าร่วมโปรแกรมอยู่ในระดับ มากที่สุด ซึ่งจากการศึกษาจะพบว่ากลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

การจัดโปรแกรมการสอน ควรใช้รูปแบบที่หลากหลาย โดยกลุ่มตัวอย่างต้องได้รับความรู้และตัวแบบที่ได้เห็นภาพจริง ถึงความรุนแรงของโรค อุปสรรค ประโยชน์ ความเสี่ยงที่จะเกิดโรค การรับรู้ความรุนแรงของโรค จะส่งผลต่อการปฏิบัติ การรับรู้ถึงประโยชน์ของการป้องกัน ส่งผลต่อการตัดสินใจที่จะปฏิบัติ โคนจะเลือกปฏิบัติในสิ่งที่ก่อให้เกิดผลดีมากกว่าผลเสีย ส่วนการรับรู้อุปสรรคเป็นปัจจัยสำคัญต่อพฤติกรรมกรรมการป้องกัน และพฤติกรรมเหล่านี้สามารถใช้นำมาพยาพฤติกรรมกรรมการให้ความร่วมมือได้ ดังนั้น ในเรื่องที่มาารรับรู้และเห็นประโยชน์น้อยควรมีการให้ความรู้เพิ่มเติม เพื่อกระตุ้นให้เกิดความตระหนักในการเปลี่ยนแปลง ส่วนเรื่องอุปสรรคควรรหาทางกำจัดหรือลดน้อยลง

กิตติกรรมประกาศ

กราบขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะ เสียสละเวลาให้คำแนะนำในการแก้ไขงานวิจัย เป็นอย่างดีรวมทั้งกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้กรุณาตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่ใช้สำหรับการวิจัย

ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลแม่กาอนุญาตให้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและขอขอบพระคุณพนักงานเก็บขยะเทศบาลตำบลแม่กาทุกท่านที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการตอบแบบสอบถามเพื่อใช้ทดสอบคุณภาพเครื่องมือ

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เจ้าหน้าที่สาธารณสุขของเทศบาลเมืองพะเยา ตลอดจนพนักงานเก็บขยะเขตพื้นที่เทศบาลเมืองพะเยาอนุญาตให้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล อำนาจความสะดวกและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการตอบแบบสอบถามทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

ท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้แก่ผู้วิจัย จนประสบความสำเร็จในการศึกษา รวมทั้งขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ ขอขอบคุณ เพื่อนร่วมงานที่คอยสนับสนุนและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยทุก ๆ ด้านตลอดมา คุณประโยชน์อันใดที่เกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบ แต่บุพการี คณาจารย์ และทุกท่าน ที่ได้เอ่ยนามที่มีส่วนเกี่ยวข้องในความสำเร็จครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2543). **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. อุดรราชธานี:สถาบันราชภัฏ อุดรราชธานี.
- ธนารัตน์ จันดาณี. (2551). **ประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยการประยุกต์แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ ร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมต่อพฤติกรรมกรรมการป้องกันการสูบบุหรี่ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย**. วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- บุญใจ ศรีสติตนรากุล. (2547). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางพยาบาลศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 3)**. กรุงเทพฯ:ยูแอนด์ไอ อินเทอร์เน็ตเดีย.
- พิเชษฐ์ คงนอก. (2555). **การศึกษาการจัดการขยะชุมชน เทศบาลตำบลดอนหวายอำเภอโนนสูง จังหวัด นครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์ วศ.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, นครราชสีมา.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สุกัญญา แซ่ลี. (2551). การประยุกต์แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพและการสนับสนุนทางสังคมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุของนักเรียนประถมศึกษา ตำบลนาข่า อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- สุภาภรณ์ นารี. (2550). ผลของโปรแกรมทันตสุขภาพโดยการประยุกต์ทฤษฎีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพพร้อมกับแรงสนับสนุนทางสังคมในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคเหงือกอักเสบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

การศึกษาทักษะการจัดการตนเองในผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง เขตบริการ
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา

A study of a self-management among hypertensive older people in the
service area of Ban-lao health promoting hospital, Ban-lao Subdistrict,
Maechai District, Phayao Province

รัตน์พงศ์ คำเฝ้า^{1*} และ น้ำเงิน จันทรมณี²

Rattanapong Kompao^{1*} and Namngern Chantaramanee²

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงวิเคราะห์ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับความรู้ ระดับทักษะการจัดการตนเองและระดับ
คุณภาพชีวิต (2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง คุณภาพชีวิตกับทักษะการจัดการ
ตนเองของผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง เขตบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ จังหวัด
พะเยา กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุตอนต้นที่มีช่วงอายุระหว่าง 60 ถึง 70 ปี จำนวนทั้งหมด 156 คน สถิติเชิงพรรณนาที่ใช้
คือ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงวิเคราะห์ ได้แก่ t-test และ Pearson's Correlation

ผลการวิจัยพบว่า ความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง คุณภาพชีวิตโดยรวม
และเมื่อจำแนกรายด้าน ส่วนใหญ่มีระดับคุณภาพชีวิตระดับปานกลาง-มีคุณภาพชีวิตที่ดี และทักษะการจัดการตนเอง
อยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์ทางสถิติพบว่า ความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง คุณภาพชีวิต
โดยรวม คุณภาพชีวิตด้านร่างกาย และคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อทักษะการจัดการตนเองของ
ผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 อีกทั้งคุณภาพชีวิตด้านสังคมมีความสัมพันธ์เชิงลบต่อ
ทักษะการจัดการตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

คำสำคัญ: ทักษะการจัดการตนเอง ผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง

Abstract

The objectives of the analytics study was to a study of (1) knowledge level, self-management level and
quality of life. (2) Study of relationship between knowledge, self-management and quality of life in the service
area of Ban-lao health promoting hospital, Ban-lao Subdistrict, Maechai District, Phayao Province. The samples
were Elderly early (60 – 70 years old). The study drew on a random sample questionnaire survey of 156 municipal

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : prince3x3.u1@gmail.com

residents. The survey data were analyzed using descriptive statistics, i.e., frequency, percentage means and standard deviation. The research using hypotheses tests, i.e., t-test, ANOVA and Pearson's Correlation.

The results of the analysis revealed that the sample group had a moderate levels of knowledge about hypertension, average score of quality of life of the patient was moderate levels to high levels and moderate levels on self-management. in addition, statistical analyzed that knowledge about hypertension, overall of quality of life, physical quality of life and mental quality of life In positive relationship were statistically significant levels at 0.01 with a self-management. Finally, quality of life in society In negative relationship were statistically significant levels at 0.05 with a self-management.

Keywords: Self-management, Hypertensive older people

บทนำ

จากการสำรวจสถานการณ์ผู้สูงอายุหรือผู้ที่มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ของ สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2557) พบว่า สัดส่วนผู้สูงอายุมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ปี โดยในปี พ.ศ. 2537 มีจำนวนผู้สูงอายุ ร้อยละ 6.80 นอกจากนั้น ในปี 2545, 2550, 2554 และ 2557 มีผู้สูงอายุที่ ร้อยละ 9.40, 10.70, 12.20 และ 14.90 ตามลำดับ และผู้สูงอายุส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 54.90) มากกว่าชาย (ร้อยละ 45.10) ซึ่งในพื้นที่บ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ในเขตบริการ ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเหล่ายังพบปัญหาผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นเช่นกัน และจากประเด็นแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น ของจำนวนผู้สูงอายุ นั้น ปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุที่ตามมายังเป็นอีกประเด็นที่สำคัญ เช่น ปัญหาสุขภาพเกี่ยวกับโรค เรื้อรัง โดยเฉพาะโรคความดันโลหิตสูง ข้อมูลจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพะเยา (2561) พบว่า มีจำนวนผู้สูงอายุ ทั้งหมด 863 คน รวมทั้งข้อมูลจากคลังข้อมูลโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง จังหวัดพะเยา (2561) เกี่ยวกับสถิติจำนวนผู้ป่วยโรคความ ดันโลหิตสูงในกลุ่มผู้สูงอายุทั้งหมดจำนวน 374 คน แบ่งเป็นเพศชาย 157 คน และเพศหญิง 217 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 43.34 นอกจากนี้การสำรวจข้อมูลจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเหล่า (2560) พบว่า กลุ่มผู้สูงอายุตอนต้นนั้น มี จำนวนมากกว่าร้อยละ 50 ของผู้สูงอายุทั้งหมดที่ป่วยเป็นโรคความดันโลหิตสูง ในเขตบริการของโรงพยาบาลส่งเสริม สุขภาพตำบลบ้านเหล่าโดยผู้สูงอายุตอนต้น ในช่วงอายุ 60-70 ปี มีจำนวนทั้งหมด 255 คน แบ่งเป็นเพศชาย 116 คน และ เพศหญิง 139 คน ซึ่งการในศึกษาวิจัยครั้งนี้ เน้นการศึกษาในกลุ่มผู้สูงอายุตอนต้น ที่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 60-70 ปี เนื่องจากยังเป็นช่วงอายุที่มีความสำคัญต่อสังคมและชุมชนในเขตบริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเหล่า รศรินทร์ เกรย์, อุมภกรณ ภัทรวาณิชย, เฉลิมพล แจ่มจันทร์ และ เรวดี สุวรรณนพเก๋(2556) ได้อธิบายลักษณะของ ผู้สูงอายุตอนต้นว่า เป็นวัยที่เริ่มมีความเสื่อมสภาพทางด้านร่างกายและจิตใจ แต่ยังเป็นวัยที่มีบทบาททางสังคมและชุมชน เช่นกัน และส่วนใหญ่วัยนี้ยังคงสามารถดำรงชีวิตได้อย่างสมบูรณ์ เช่น การทำกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง เป็นต้น

โดยการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาปัจจัยด้านการจัดการสุขภาพเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงของตนเอง ตามทฤษฎีทักษะการจัดการตนเอง หรือ Self-management ของ Creer (2000) ซึ่งทฤษฎีมีองค์ประกอบดังนี้ การสังเกตและ การบันทึกข้อมูลตนเอง ประเมินตนเองเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของตนเอง การตัดสินใจเพื่อลงมือปฏิบัติ การปฏิบัติตาม แผนและการสะท้อนตนเองหรือการประเมินตนเองในการปฏิบัติ และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ เป็นการประเมินปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดทักษะการจัดการตนเองของผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง รวมถึงเพื่อใช้ ประกอบการวางแผน การดำเนินงานแก้ไขปัญหาด้านสาธารณสุข อันจะเป็นแก้ไขปัญหาสุขภาพ รวมทั้งส่งเสริมทักษะ

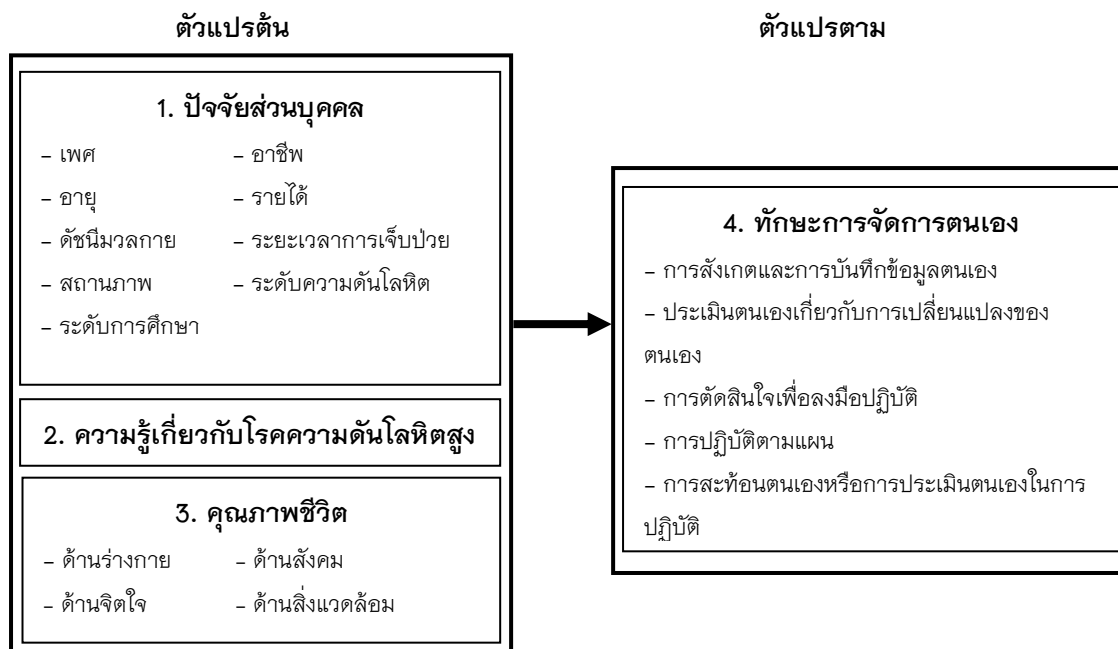
การจัดการตนเองของผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อเป็นการลดความรุนแรงรวมทั้งลดภาวะแทรกซ้อนของโรคความดันโลหิตสูงในกลุ่มผู้สูงอายุต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง ระดับคุณภาพชีวิตและระดับทักษะการจัดการตนเองของผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง คุณภาพชีวิตกับทักษะการจัดการตนเองของผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุตอนต้นที่มีช่วงอายุระหว่าง 60 ถึง 70 ปี ที่อาศัยอยู่จริงในเขตบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา จำนวน 255 คน

การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Krejcie & Morgan (1970) อ้างอิงใน สุจิตรา บุญรัตพันธุ์ (2536) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 156 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น ทำการแบ่งกลุ่มประชากรออกเป็นรายหมู่บ้าน จากนั้นใช้วิธีการการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายด้วยวิธีจับฉลาก ซึ่งการหาตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างสามารถสรุปรายละเอียด ได้ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่ศึกษา จำแนกรายหมู่บ้าน

หมู่ที่	หมู่บ้าน	ประชากรทั้งหมด	กลุ่มตัวอย่าง
1	เหล่าอ้อย	55	33
3	เหล่าเก่า	26	16
4	เหล่าธาตุ	39	24
5	ไร่อ้อย	24	15
10	ร้องศรีดอนมูล	36	22
12	เหล่าพัฒนา	29	18
13	เด่นโพธิ์ทอง	23	14
14	เหล่าศรีดอนตัน	23	14
รวม		255	156

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ น้ำหนัก ส่วนสูง สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาการเจ็บป่วย โดยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมา

ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง เนื้อหาของข้อคำถามครอบคลุมในลักษณะทั่วไปเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง จำนวนทั้งหมด 10 ข้อ แบ่งเป็นคำถามเชิงบวก จำนวน 7 ข้อ (1, 2, 3, 4, 6, 7, 10) และเชิงลบ จำนวน 3 ข้อ (5, 8, 9) มีเกณฑ์การประเมินและการให้คะแนน คือ ตอบถูก ให้ 1 คะแนน ตอบผิด ให้ 0 คะแนน นอกจากนี้ การแปลผลคะแนนความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง โดยคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 0.00-0.30 คะแนน คือ มีความรู้ระดับน้อย 0.40-0.70 คะแนน คือ มีความรู้ระดับปานกลาง และ 0.80-1.00 คะแนน คือ มีความรู้ระดับมาก

ส่วนที่ 3 ทักษะและพฤติกรรมในการจัดการตนเอง ครอบคลุมหลักการจัดการตนเองในโรคความดันโลหิตสูง โดยรวม ประกอบด้วย การตั้งเป้าหมายร่วมกัน 2 ข้อ การเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ข้อ การประมวลและประเมินข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง 1 ข้อ การตัดสินใจในการจัดการตนเองหรือการลงมือปฏิบัติ 1 ข้อ และการสะท้อนตนเองหรือการประเมินตนเอง 2 ข้อ ทั้งหมด 8 ข้อ มีเกณฑ์การประเมิน รวมทั้งให้คะแนน คือ เคย ให้ 1 คะแนน และไม่เคย ให้ 0 คะแนน โดยการแปลผลคะแนนทักษะการจัดการตนเอง โดยคะแนนเฉลี่ย 0.00-0.33 คะแนน คือ มีทักษะระดับน้อย 0.34-0.67 คะแนน คือ มีทักษะระดับปานกลาง และ 0.68-1.00 คะแนน คือ มีทักษะระดับมาก

ส่วนที่ 4 แบบวัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อ ฉบับภาษาไทย ประกอบด้วยทั้งหมด 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย จำนวนทั้งหมด 26 ข้อคำถาม ในข้อที่ 2-25 เป็นข้อคำถามของคุณภาพแต่ละด้าน ยกเว้นข้อ 1 และข้อ 26 เป็นตัวชี้วัดที่อยู่ในคุณภาพชีวิตและสุขภาพโดยรวม ซึ่งจะไม่นับรวมอยู่ในองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน การแปลผลคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวม ช่วงคะแนน 26-60 คะแนน คือ คุณภาพชีวิตที่ไม่ดี 61-95 คะแนน คือ คุณภาพชีวิตปานกลาง และช่วงคะแนน 96-130 คะแนน คือ คุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งนี้ การแปลผลคะแนนคุณภาพชีวิต จำแนกรายด้าน (สุจิตรา บุญรัตพันธุ์, วิระวรรณ ตันติพิวัฒนสกุล และ วนิดา พุ่มไพศาลชัย, 2540) ประกอบด้วย ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งแปลผลคะแนนเป็น 3 ระดับ คือ คุณภาพชีวิตที่ไม่ดี คุณภาพชีวิตปานกลาง และคุณภาพชีวิตที่ดี

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือในการศึกษาทั้ง 3 ส่วน ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน จากนั้น ผู้วิจัยนำมาหาค่า IOC (Index of Item Objection Congruence) มีค่าคะแนนต่ำสุดที่ 0.33 โดยข้อคำถามดังกล่าวผู้วิจัย ได้ ตัดทิ้งและเลือกใช้ข้อคำถามที่มีค่าคะแนนระหว่าง 0.66 – 1.00 ขึ้นไป จากนั้นวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.73 และส่วนที่ 3 ทักษะและพฤติกรรม ใน ทักษะการจัดการตนเอง ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.71 นอกจากนี้ในส่วนที่ 4 อ้างอิงตามแบบสอบถามคุณภาพชีวิตของ องค์การอนามัยโลก ได้ผ่านการทดสอบความตรงตามเนื้อหาโดยคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิและได้รับการทดสอบค่า ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามฉบับนี้และได้ค่าความเชื่อมั่นที่ 0.84 (สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์, วิระวรรณ ดันดีพิวัฒนสกุล และวนิดา พุ่มไพศาลชัย, 2540)

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากผู้วิจัยขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ของมหาวิทยาลัยพะเยาแล้ว ผู้วิจัยนำหนังสือขออนุญาต ดำเนินการวิจัยเสนอต่อสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพะเยาและสำนักงานสาธารณสุขอำเภอแม่ใจ ผู้อำนวยการโรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา เพื่อขออนุญาตในการดำเนินการวิจัยและขอความอนุเคราะห์ สถานที่ อีกทั้งประสานงานกับเจ้าหน้าที่เพื่อชี้แจงรายละเอียดการวิจัย และดำเนินการกำหนดกลุ่มตัวอย่างและสุ่มจาก รายชื่อผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ด้วยการจับฉลาก ตามลำดับรายชื่อ ดำเนินการเก็บรวบรวม ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 156 คน และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ผล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

สถิติเชิงพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของประชากร ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความถี่ และค่าร้อยละ รวมทั้งสถิติเชิงวิเคราะห์ใช้สถิติ t-test และ Pearson's Correlation

ผลการศึกษา

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 51.90 และเพศชาย ร้อยละ 48.10 ช่วงอายุอยู่ระหว่าง 60–64 ปี ร้อยละ 50.00 ดัชนีมวลกาย (BMI) อยู่ในเกณฑ์ปกติที่ ร้อยละ 41.70 สถานภาพส่วนใหญ่ อยู่กันเป็นคู่หรือ อยู่ด้วยกัน ร้อยละ 61.50 ระดับการศึกษาประถมศึกษา ร้อยละ 61.50 อาชีพที่มากที่สุด คือ เกษตรกรรม ร้อยละ 44.90 รายได้อยู่ระหว่าง 3,001–6,000 บาท ร้อยละ 37.80 และระยะเวลาการเจ็บป่วยส่วนใหญ่นั้น อยู่ระหว่าง 10–19 ปี ร้อยละ 58.30

จากการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 50 รองลงมา คือ ความรู้ระดับน้อย ร้อยละ 36.50 และมีความรู้ระดับมากที่สุดที่ ร้อยละ 13.50 นอกจากนี้ระดับทักษะการ จัดการตนเองมากที่สุดในระดับปานกลาง ร้อยละ 59.60 รองลงมา คือ มีทักษะระดับน้อย ร้อยละ 21.20 และมีทักษะ ระดับมากที่สุดที่ ร้อยละ 19.20 และระดับคุณภาพชีวิตโดยรวมส่วนใหญ่นั้น อยู่ในระดับมีคุณภาพชีวิตปานกลางที่ ร้อยละ 79.50 และมีคุณภาพชีวิตที่ดี ร้อยละ 20.50 และจำแนกรายด้าน ประกอบด้วย คุณภาพชีวิตด้านร่างกายพบว่า มีคุณภาพชีวิตปานกลาง ร้อยละ 81.40 และคุณภาพชีวิตที่ดี ร้อยละ 18.60, คุณภาพชีวิตด้านจิตใจพบว่า มีคุณภาพชีวิต ปานกลาง ร้อยละ 74.40 และคุณภาพชีวิตที่ดี ร้อยละ 25.60 คุณภาพชีวิตด้านสังคมพบว่า คุณภาพชีวิตปานกลาง ร้อยละ 57.10 และคุณภาพชีวิตที่ดี ร้อยละ 42.90 และคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมพบว่า มีคุณภาพชีวิตปานกลาง ร้อยละ 88.50 และคุณภาพชีวิตที่ดี ร้อยละ 11.50 (ตาราง 2)

โดยผลการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง คุณภาพชีวิตโดยรวมและคุณภาพชีวิตจำแนกรายด้าน ประกอบด้วย ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคมและด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลกับทักษะการจัดการตนเองของผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงในเขตบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเหล่า คือ ความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงมีความสัมพันธ์กับทักษะการจัดการตนเองเช่นเดียวกับคุณภาพชีวิตโดยรวม คุณภาพชีวิตด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านสังคม (ตาราง 4)

ตาราง 2 แสดงระดับความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง ระดับคุณภาพชีวิต และระดับทักษะการจัดการตนเองของผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง (n = 156)

ตัวแปร		จำนวน (คน)	ร้อยละ	
ความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง (Mean = 0.48, S.D. = 0.24)	มีความรู้ระดับน้อย	57	36.50	
	มีความรู้ระดับปานกลาง	78	50.00	
	มีความรู้ระดับมาก	21	13.50	
คุณภาพชีวิต				
	1. คุณภาพชีวิตโดยรวม (Mean = 91.79, S.D. = 4.11)	มีคุณภาพชีวิตที่ไม่ดี	0	0
		มีคุณภาพชีวิตปานกลาง	124	79.50
มีคุณภาพชีวิตที่ดี		32	20.50	
2. คุณภาพชีวิตด้านร่างกาย (Mean = 24.42, S.D. = 2.21)	มีคุณภาพชีวิตที่ไม่ดี	0	0	
	มีคุณภาพชีวิตปานกลาง	127	81.40	
	มีคุณภาพชีวิตที่ดี	29	18.60	
3. คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ (Mean = 21.73, S.D. = 1.28)	มีคุณภาพชีวิตที่ไม่ดี	0	0	
	มีคุณภาพชีวิตปานกลาง	116	74.40	
	มีคุณภาพชีวิตที่ดี	40	25.60	
4. คุณภาพชีวิตด้านสังคม (Mean = 11.41, S.D. = 1.02)	มีคุณภาพชีวิตที่ไม่ดี	0	0	
	มีคุณภาพชีวิตปานกลาง	89	57.10	
	มีคุณภาพชีวิตที่ดี	67	42.90	
5. คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม (Mean = 27.28, S.D. = 1.92)	มีคุณภาพชีวิตที่ไม่ดี	0	0	
	มีคุณภาพชีวิตปานกลาง	138	88.50	
	มีคุณภาพชีวิตที่ดี	18	11.50	
ทักษะการจัดการตนเอง (Mean = 0.49, S.D. = 0.20)	มีทักษะระดับน้อย	33	21.20	
	มีทักษะระดับปานกลาง	93	59.60	
	มีทักษะระดับมาก	30	19.20	

ตาราง 3 แสดงระดับทักษะการจัดการตนเองของผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

	ตัวแปร	ระดับทักษะการจัดการตนเอง
1. เพศ	ชาย	ปานกลาง
	หญิง	ปานกลาง
2. ช่วงอายุ	60 – 64 ปี	ปานกลาง
	65 – 69 ปี	ปานกลาง
	> 70 ปี	ปานกลาง
3. ดัชนีมวลกาย (BMI)	< 18.5	ปานกลาง
	18.6 – 22.9	ปานกลาง
	23 – 24.9	ปานกลาง
	> 25	ปานกลาง
4. สถานภาพ	โสด	ปานกลาง
	คู่และอยู่ด้วยกัน	ปานกลาง
	หม้าย	ปานกลาง
	หย่า	ปานกลาง
	แยกกันอยู่	ปานกลาง
5. ระดับการศึกษา	ไม่ได้ศึกษา	ปานกลาง
	ประถมศึกษา	ปานกลาง
	มัธยมศึกษา	ปานกลาง
	ปริญญาตรีขึ้นไป	มาก
6. อาชีพ	งานบ้าน	ปานกลาง
	ค้าขาย	ปานกลาง
	ข้าราชการบำนาญ/บำนาญ	มาก
	รับจ้าง	ปานกลาง
	เกษตรกรรวม	ปานกลาง
7. รายได้	< 3,000 บาท	ปานกลาง
	3,001-6,000 บาท	ปานกลาง
	> 6,001 บาท	มาก
8. ระยะเวลาการเจ็บป่วย	0-9 ปี	ปานกลาง
	10-19 ปี	ปานกลาง
	> 20 ปี	ปานกลาง

ตาราง 4 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันระหว่างความรู้ความเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงและคุณภาพชีวิตกับทักษะการจัดการตนเองของผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง

ตัวแปร	ทักษะการจัดการตนเอง	
	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน	P-Value
ความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง	0.652	< 0.001**
คุณภาพชีวิตโดยรวม	0.455	< 0.001**
- ด้านร่างกาย	0.677	< 0.001**
- ด้านจิตใจ	0.358	< 0.001**
- ด้านสังคม	-0.170	0.034*
- ด้านสิ่งแวดล้อม	0.012	0.883

หมายเหตุ: * = p-value < 0.05, ** = p-value < 0.01

วิจารณ์และสรุปผล

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ, ช่วงอายุ, ดัชนีมวลกาย (BMI), สถานภาพ และระยะเวลาการเจ็บป่วย ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงมีระดับทักษะการจัดการตนเองอยู่ในระดับปานกลาง แต่ระดับการศึกษา ในระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีระดับทักษะการจัดการตนเองอยู่ในระดับมากและระดับการศึกษาอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง รวมทั้งปัจจัยด้านอาชีพ คือ อาชีพข้าราชการบำนาญ/บำนาญ มีระดับทักษะการจัดการตนเองอยู่ในระดับมาก ส่วนกลุ่มอาชีพอื่น ๆ ทั้งหมด อยู่ในระดับปานกลาง และรายได้ที่มากกว่า 6,001 บาทขึ้นไป มีระดับทักษะการจัดการตนเองอยู่ในระดับมากและรายได้ในช่วงอื่นมีระดับทักษะการจัดการตนเองในระดับปานกลาง

นอกจากนี้ความสัมพันธ์ของความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง คุณภาพชีวิตกับทักษะการจัดการตนเอง พบว่า ความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงมีความสัมพันธ์กับทักษะการจัดการตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 เช่นเดียวกับคุณภาพชีวิตโดยรวม รวมทั้งเมื่อจำแนกคุณภาพชีวิตรายด้านพบว่า คุณภาพชีวิตด้านร่างกายและด้านจิตใจ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทักษะการจัดการตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 รวมถึงคุณภาพชีวิตด้านสังคมที่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับทักษะการจัดการตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคล คือ ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามบางส่วนมีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป ซึ่งมีความสอดคล้องกับลักษณะการประกอบอาชีพ คือ เมื่อมีการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป ผู้ตอบแบบสอบถามในส่วนนี้จะประกอบอาชีพข้าราชการบำนาญ/บำนาญเป็นส่วนใหญ่ รวมถึงเมื่อมีรายได้ที่เพียงพอต่อการดำเนินชีวิต ส่งผลให้เกิดทักษะการจัดการตนเองอยู่ในระดับมาก ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างระดับการศึกษา กลุ่มอาชีพ หรือระดับรายได้ในช่วงหรือระดับอื่น ๆ

ความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง จากผลการศึกษาในระดับความรู้ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ผู้นั้นอยู่ในระดับน้อย-ปานกลาง ใกล้เคียงกันกับระดับการศึกษาที่ส่วนใหญ่อยู่ระดับประถมศึกษา และจากการวิเคราะห์ผลแสดงให้เห็นว่าความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทักษะการจัดการตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรวารณ เพื่อแม่, นาริรัตน์ จิตรมนตรี และ วินัส ลิฬุกุล

(2558) ที่ได้ศึกษาแล้วพบว่า ความรู้เกี่ยวกับโรคของตนเองและการปฏิบัติตัวนั้น มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมทักษะการจัดการตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังนั้น เมื่อผู้สูงอายุมีความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงในระดับหนึ่งแล้ว จะส่งผลต่อการกำหนดพฤติกรรมในการจัดการสุขภาพของตนเองตามไปด้วย

คุณภาพชีวิตของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง จากผลการศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับคุณภาพชีวิตปานกลาง-คุณภาพชีวิตที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัสยาวัชร ปราภฏผล และคณะ (2558) คือ ระดับคุณภาพชีวิต ส่วนใหญ่ของผู้ป่วยโรคเรื้อรัง ยังอยู่ในระดับคุณภาพชีวิตปานกลาง-ระดับคุณภาพชีวิตที่ดี และจากผลการวิเคราะห์ทักษะการจัดการตนเองกับคุณภาพชีวิตพบว่า คุณภาพชีวิตโดยรวมที่อยู่ในระดับนี้มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อทักษะการจัดการตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 เมื่อวิเคราะห์คุณภาพชีวิตรายด้านพบว่า

ด้านร่างกาย มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกต่อทักษะการจัดการตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 โดยสามารถสรุปได้ว่า เมื่อผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงมีสุขภาพร่างกายที่ดี สามารถดำเนินชีวิตในแต่ละวันได้ อย่างไม่มีปัญหาทั้งในเรื่องของการใช้ชีวิตหรือการดำเนินกิจวัตรประจำวัน เช่น สามารถประกอบอาชีพได้อย่างปกติ การพักผ่อนได้เพียงพอ เป็นต้น ซึ่งจากการศึกษาด้านร่างกายส่วนใหญ่ มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง และคุณภาพชีวิต ด้านร่างกายมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับทักษะการจัดการตนเอง ดังนั้น เมื่อผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงสามารถดูแลสุขภาพร่างกายของตนเอง ให้ดำเนินวิถีชีวิตได้อย่างปกติแล้ว จะส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการจัดการตนเองด้วย

ด้านจิตใจ เป็นอีกด้านหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกต่อทักษะการจัดการตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ซึ่งลักษณะจิตใจโดยรวมที่ดี คือ มีการจัดการด้านอารมณ์และความตระหนักถึงคุณค่าของตนเองอย่างเหมาะสม มีความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่าของตนเองและสามารถจัดการอารมณ์ของตนเองได้ดี กล่าวคือ เมื่อผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงเห็นคุณค่าในชีวิตของตนเอง มีความภาคภูมิใจและสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ดี จะทำให้ผู้สูงอายุ โรคความดันโลหิตสูง สามารถพัฒนาในทักษะการจัดการตนเองให้เหมาะสมต่อโรคความดันโลหิตได้ดียิ่งขึ้น

ด้านสังคม มีความสัมพันธ์ในเชิงลบต่อทักษะการจัดการตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จงลักษณ์ ทวีแก้ว (2557) ที่พบว่า ปัจจัยทางด้านการสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับการจัดการตนเองของผู้ป่วยตามลักษณะของชุมชนที่ศึกษา มีลักษณะการอาศัยและอยู่ร่วมกัน แบบครอบครัวเดี่ยว กล่าวคือ ลักษณะครอบครัวและสภาพแวดล้อมทางสังคมนั้น ก่อให้เกิดทักษะการพึ่งพาตนเอง ด้านสุขภาพหรือเน้นการจัดการตนเองเป็นสำคัญหรือลักษณะสังคมที่มีการช่วยเหลือหรือเกื้อกูลทางด้านสุขภาพน้อย จะก่อให้เกิดภาวะพึ่งพาตนเองและเป็นการพัฒนาทักษะการจัดการสุขภาพของตนเองในบางส่วน

นอกจากนี้ ด้านสิ่งแวดล้อมกลับไม่มีความสัมพันธ์ต่อทักษะการจัดการตนเอง อาจเนื่องมาจากลักษณะของผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงมีลักษณะของชุมชนที่อยู่อาศัยเป็นลักษณะชนบทหรือเขตชายเมือง ที่มีลักษณะการอยู่อาศัยที่ให้ความสำคัญกับการประกอบอาชีพการทำงานเป็นหลัก ซึ่งลักษณะวิถีชีวิตด้านสุขภาพส่วนใหญ่เป็นการดูแลโดยการพึ่งพาตนเองและครอบครัว ดังนั้น อาจมีผลต่อการศึกษาคั้งนี้ที่พบว่า ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมไม่มีความสัมพันธ์กับทักษะการจัดการตนเองของผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง

ทักษะการจัดการตนเอง ของผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงในเขตพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเหล่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง มากกว่าร้อยละ 50 ซึ่งการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดอร์จี เดมา (2557) ที่ศึกษาพฤติกรรมจัดการตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงและพบว่า ระดับพฤติกรรมจัดการตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงชนิดไม่ทราบสาเหตุในโรงพยาบาลเจลีปู ประเทศภูฏาน ส่วนใหญ่ อยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงนั้น มีการสังเกตการประเมินตนเองบ้างแล้ว

แต่ขาดการลงมือปฏิบัติสู่เป้าหมายความสำเร็จหรือบางคนอาจไม่มีเป้าหมายในการจัดการสุขภาพของตนเอง ก่อให้เกิดการขาดทักษะการจัดการตนเองในบางขั้นตอน

ข้อเสนอแนะ

สำหรับพื้นที่การศึกษา จากผลการวิจัยดังกล่าว สามารถนำไปพัฒนางานด้านสาธารณสุขเกี่ยวกับการส่งเสริมองค์ความรู้และพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงในพื้นที่ และสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไปสามารถศึกษาและพัฒนางานวิจัย เช่น งานวิจัยเชิงกึ่งทดลอง โดยเน้นการส่งเสริมหรือปรับเปลี่ยนคุณภาพชีวิตในด้านร่างกายจิตใจ และการสร้างเสริมความรู้ในกลุ่มผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงหรือกลุ่มโรคเรื้อรังต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา และอาจารย์ที่ปรึกษา ดร.น้ำเงิน จันทร์มณี ตลอดจนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการศึกษาครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- คลังข้อมูลโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง จังหวัดพะเยา. (2560). รายงานการประเมินค่าการทำงานของไต (eGFR) ในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 กันยายน 2560, จาก: http://203.209.96.247/chronic/rep_htgfr.php.
- จิราวรรณ เผื่อแผ่, นารีรัตน์ จิตรมนตรี และ วินัส สีพหกุล. (2558). ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการจัดการตนเองของผู้สูงอายุที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคหัวใจและหลอดเลือด. วารสารพยาบาลศาสตร์, 33(2), 41-50.
- จงลักษณ์ ทวีแก้ว. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านความเจ็บป่วย การสนับสนุนทางสังคม การจัดการตนเอง กลวิธีการเผชิญปัญหา ความร่วมมือในการใช้ยา กับภาวะซึมเศร้าในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง. วิทยานิพนธ์ พย.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ดอร์จี เดมา. (2557). พฤติกรรมการจัดการตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงชนิดไม่ทราบสาเหตุในโรงพยาบาลเจลีปู ประเทศภูฏาน. วิทยานิพนธ์ พย.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ปัฐยาวัชร ปราบกฏผล และคณะ. (2558). คุณภาพชีวิตของผู้ป่วยโรคเรื้อรังที่มีและไม่มีภาวะแทรกซ้อนและแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ป่วยโรคเรื้อรัง. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- รศรินทร์ เกรย์, อุมารณ ภัทรวาณิชย, เฉลิมพล แจ่มจันทร์ และ เรวดี สุวรรณนพเกา. (2556). มโนทัศน์ใหม่ของนิยามผู้สูงอายุ : มุมมองเชิงจิตวิทยาสังคมและสุขภาพ (New Concept of Older Persons : The Psycho=Socail and Health Perspective). นครปฐม: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเหล่า. (2560). สรุปรายงานประจำปี โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา. พะเยา: โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเหล่า.
- สุจิตรา บุญรัตพันธุ์. (2536). ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- สุจิตรา บุญรัตพันธุ์, วิระวรรณ ตันติพิวัฒนสกุล และ วนิตา พุ่มไพศาลชัย. (2540). เครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อ ฉบับภาษาไทย (WHOQOL-BREF-THAI). เชียงใหม่: โรงพยาบาลสวนปรุง.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2557). การสำรวจประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ.2557. กรุงเทพฯ: กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพะเยา. (2561). ประชากรทะเบียนราษฎร จำแนกรายอายุและเพศ. สืบค้นเมื่อวันที่ 4 กันยายน 2560, จาก: <https://pyo.hdc.moph.go.th/>.

Creer, L. T. (2000). **Self-management of chronic illness**. In: **Boekaerts. Handbook of self-regulation**. California: Academic Press.

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ผ่านการศึกษารองเรียนผู้สูงอายุ ตำบลร่องเคาะ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง

Quality of Life in Elders, Attending in The Elderly School of Rong Kho, Wang Nua District, Lampang

กษิติเดช ปาจิวัง^{1*} และ อนุกุล มะโนทน²

Kasidaes Pajuwang^{1*} and Anukool Manoton²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุก่อนเข้าศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุกับผู้สูงอายุที่ไม่ได้เข้าศึกษาในโรงเรียนผู้สูงอายุ เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุก่อนเข้าศึกษาและหลังจบการศึกษาจากโรงเรียนผู้สูงอายุ และเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุหลังจบการศึกษาจากโรงเรียนผู้สูงอายุกับผู้สูงอายุที่ไม่ได้เข้าศึกษาในโรงเรียนผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 114 คน แบ่งออกเป็นผู้สูงอายุ ที่เข้าศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน 57 คน ผู้สูงอายุที่ไม่ได้เข้าศึกษาในโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน 57 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลการแจกแจงค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ t-test

ผลการศึกษาพบว่า การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุก่อนเข้าศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุกับผู้สูงอายุที่ไม่ได้เข้าศึกษาในโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลร่องเคาะ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง ภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุก่อนเข้าศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุกับหลังจากจบการศึกษาในโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลร่องเคาะ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง ภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุหลังจบการศึกษาจากโรงเรียนผู้สูงอายุกับผู้สูงอายุที่ไม่ได้เข้าศึกษาในโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลร่องเคาะ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง ภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากผลการศึกษาครั้งนี้ สามารถนำไปใช้ในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุ

Abstract

The research aimed to compare the quality of life of elders before attending the elderly school and elders who did not attend the elderly school, to compare the quality of life of elders before attending and after the

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : Dream.kasidaes.kp@gmail.com

completion of the study program in the elderly school and to compare the quality of life of elders after the completion of study program from the elderly school and elders who did not attend the elderly school of Rong Kho, Wang Nua District, Lampang Province. The samples were grouped as 57 elders attending the elderly school, and 57 elders who did not attend the elderly school. The total samples are 114 people. The research tools were documentary research, questionnaire. The Data was analyzed, mean and percentage and t-test.

The research found that the comparison of life quality of elders before attending the elderly school and elders who did not attend the elderly school of Rong Kho, Wang Nua District, Lampang Province, difference in 0.05 level. The comparison of life quality of elders before attending and after the completion of the study program were significantly different in 0.05 level. Meanwhile, the quality of life of elders after the completion of study program from the elderly school and elders who did not attend the elderly school of Rong Kho, Wang Nua District, Lampang Province, also was significantly different in 0.05 level.

The results of this study can be used to promote, develop activities and promote the quality of life of elders at the elderly schools in the future.

Keywords: The quality of life, Elderly, School of elderly

บทนำ

ในปัจจุบันผู้สูงอายุทั่วโลกมีแนวโน้มที่สูงขึ้นทุก ๆ ปีจากการประชุม World Economic Forum ปี 2555 ได้ระบุว่าแนวโน้มประชากรโลกอายุ 60 ปีขึ้นไปในปี พ.ศ. 2593 จะมีสัดส่วนของผู้สูงอายุถึงร้อยละ 22 ของประชากรทั้งหมด โดยประเทศที่มีสัดส่วนประชากรสูงอายุที่มากที่สุดในโลกคือประเทศญี่ปุ่น นอกจากนี้ องค์การสหประชาชาติได้ประเมินสถานการณ์ผู้สูงอายุทั่วโลกพบว่าในช่วงระหว่างปี 2543-2593 จำนวนประชากร ที่อายุ 60 ปี ขึ้นไปจะมีเพิ่มมากถึง 400 ล้านคน ซึ่งกว่าร้อยละ 80 อาศัยอยู่ในประเทศที่ยากจนหรือประเทศที่กำลังพัฒนา จากข้อมูลของแผนกประชากรศาสตร์ขององค์การสหประชาชาติได้พยากรณ์การขยายตัวของประชากร ช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไป แบบบรรยายประเทศทั่วโลกพบว่าในปี 2593 ญี่ปุ่นยังเป็นประเทศที่มีประชากรสูงอายุในสัดส่วนสูงที่สุดของโลก คือ ร้อยละ 42 ของประชากรรวมทั้งหมด รองลงมา คือ โปตุเกส บอสเนีย และเฮอเซโกวี จะมีสัดส่วนของประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 40 ของประชากรทั้งหมด (ตุจตุติ คงสุวรรณ และ วรณะ รัตนพงษ์, 2554)

ประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมสูงอายุตั้งแต่ พ.ศ. 2549 ซึ่งอัตราผู้สูงอายุถึงร้อยละ 11 เมื่อพิจารณาสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุในอดีต พบว่าประชากรผู้สูงอายุเพิ่มจากร้อยละ 5 เป็น 2 เท่าคือร้อยละ 10 ซึ่งอาจจะต้องใช้เวลาถึง 50 ปีแต่ในปัจจุบันได้เพิ่มขึ้นเป็น 3 เท่าคือร้อยละ 15.6 จะใช้เวลาเพียง 15 ปี ต่อจากนั้นระยะเวลาที่ประชากรสูงอายุจะเพิ่มขึ้นเท่าตัวจะสั้นลงเรื่อย ๆ แสดงถึงอัตราการเพิ่มของสัดส่วนประชากรสูงอายุที่รวดเร็วมาก ในปีพ.ศ. 2550 ประมาณ 1 ใน 10 ของประชากรไทยเป็นประชากรสูงอายุ ภายในพ.ศ. 2573 คาดประมาณว่าสัดส่วนดังกล่าวจะเพิ่มเป็นถึง 1 ใน 4 (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2550) ในขณะที่อัตราภาวะเจริญพันธุ์กลับลดลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ผู้สูงอายุเกือบครึ่ง ร้อยละ 48 ที่มีโรคเรื้อรังหรือโรคประจำตัว ร่วมกับมีแนวโน้ม ที่จะมีอายุยืนยาวขึ้น (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2550) ทำให้กลุ่มผู้สูงอายุมีภาวะพึ่งพาสูงและมีจำนวนปีที่ต้องพึ่งพาเพิ่มขึ้น แต่ประชากรกลุ่มที่จะต้องเป็นผู้ดูแลกลับมีสัดส่วนลดลง (ลิวรรณ อุณนาภิรักษ์, วิราพรธณ วิโรจน์รัตน์, วรธนา คงสุริยะนาวิณ และ วิลาสินี เต็มเศรษฐเจริญ, 2555)

การที่มีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นแต่ขาดประชากรกลุ่มผู้ดูแลย่อมก่อให้เกิดปัญหาตามมาคือการมีคุณภาพชีวิตที่ไม่ดี เนื่องจากวัยสูงอายุจะเป็นวัยที่ต้องพึ่งพิงอาศัยการดูแลจากบุคคลรอบข้าง การส่งเสริมสุขภาพเพิ่มความเข้มแข็งให้ผู้สูงอายุใช้ชีวิตที่อิสระ ไม่ต้องพึ่งพา มีคุณภาพชีวิตที่ดีตามประกาศขององค์การอนามัยโลก ปี 1990 จึงเป็นเรื่องที่สำคัญที่จะทำให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุดีขึ้นมีความพึงพอใจในชีวิตทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และปัญญา Mauk (2006) พบว่า ผู้สูงอายุไทยส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 70.1 ผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร มีคุณภาพชีวิตระดับสูงร้อยละ 40.5 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่สูงกว่าภูมิภาคอื่น ๆ การสนับสนุนทางสังคมความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน และภาวะสุขภาพจิตมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตโดยรวม และสามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 52.3 เช่นเดียวกับการศึกษาของ พบว่าคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในตำบลลำลือหรืออยู่โดยรวมในระดับสูงร้อยละ 48.2 คุณภาพชีวิตในด้านร่างกาย จิตใจ ความสัมพันธ์ทางสังคม และสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับสูง ยกเว้นด้านปัญญาอยู่ในระดับปานกลาง และนอกจากนั้นยังพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพ คือ ปัจจัยด้านอายุ และสถานะภาพหม้ายที่มีผลทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนสถานภาพสมรสมีผลทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งก็สอดคล้องกับการศึกษาในต่างประเทศที่มีทิศทางเดียวกับประเทศไทยพบว่าผู้สูงอายุ ในเมืองเซาท์เปาโล ประเทศบราซิล มีสุขภาพกายที่สมบูรณ์ ประสบผลสำเร็จในชีวิตมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่นและมีกิจกรรมทางสังคม ด้วยเหตุนี้ภาครัฐจึงมีบทบาทอย่างมากที่จะต้องเข้ามาสนับสนุนผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี เพื่อรองรับการขยายตัวตามสัดส่วนของประชากรผู้สูงอายุที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคต

การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นหนึ่งในแนวทางที่จะช่วยทำให้ผู้สูงอายุนั้นมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ปัจจุบันได้มีหน่วยงานภาครัฐส่วนท้องถิ่นได้มีการริเริ่มแนวคิดโรงเรียนผู้สูงอายุซึ่งเป็นหลักสูตรหนึ่งที่ส่งเสริมด้านสุขภาพจิตและสภาวะทางอารมณ์ของผู้สูงอายุ ด้านการสานสัมพันธ์ในสังคมเกิดความไม่รู้สึกโดดเดี่ยวส่งเสริมสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ เน้นจัดกิจกรรมการพัฒนาตนเองของผู้สูงอายุ การดูแลสุขภาพพลานามัย การคิดเชิงวิเคราะห์และการตัดสินใจ การรวมกลุ่มและบทบาททางสังคม และการส่งเสริมสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย หากผู้สูงอายุได้รับการพัฒนาเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาจะช่วยเพิ่มศักยภาพในตัวของผู้สูงอายุทั้งในด้านทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ในการดูแลตนเอง การเข้าถึงสิทธิต่าง ๆ จะเป็นการช่วยลดปัญหาด้านร่างกายและจิตใจของผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลร่องเคาะเป็นหน่วยงานหนึ่งที่รับผิดชอบดูแลโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุ มีผู้สูงอายุในพื้นที่ทั้งหมด 1,452 ราย คิดเป็นร้อยละ 14.26 ของจำนวนประชากรทั้งหมด (องค์การบริหารส่วนตำบลร่องเคาะ, 2559) ด้วยสถานการณ์ที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น จำเป็นที่จะต้องหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ผ่านการศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลร่องเคาะ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง ซึ่งจะเป็นแนวทางสำหรับการกำหนดนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบลร่องเคาะในการดูแลคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้มีสภาวะที่ดีขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

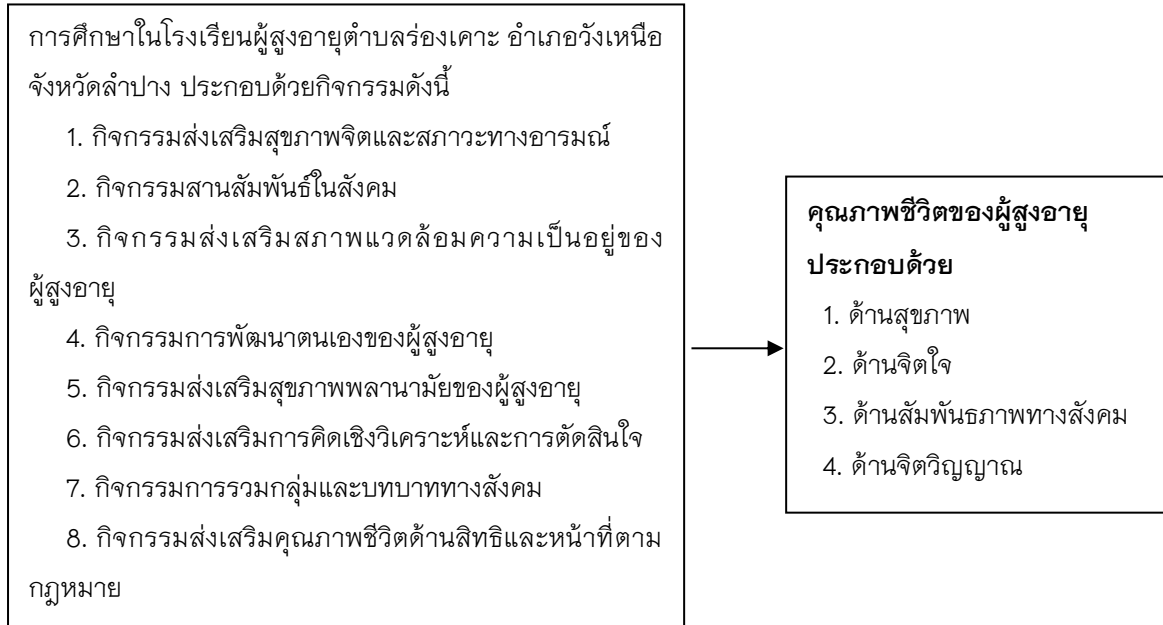
1. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุก่อนเข้าศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุกับผู้สูงอายุที่ไม่ได้เข้าศึกษาในโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลร่องเคาะ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุก่อนเข้าศึกษาและหลังจบการศึกษาจากโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลร่องเคาะ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง
3. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุหลังจบการศึกษาจากโรงเรียนผู้สูงอายุกับผู้สูงอายุที่ไม่ได้เข้าศึกษาในโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลร่องเคาะ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพ 1 แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุตำบลร่องเคาะ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง ที่เข้าศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลร่องเคาะ จำนวน 67 คน และผู้สูงอายุที่ไม่ได้เข้าศึกษาในโรงเรียนผู้สูงอายุ 67 คน รวม 134 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลร่องเคาะ, 2559)

2. กลุ่มตัวอย่างที่นำมาใช้ในการศึกษา คือ ผู้สูงอายุก่อนเข้าศึกษาและผ่านหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลร่องเคาะ จำนวน 57 คน ตารางการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) โดยใช้เกณฑ์คัตเข้าคัตออก

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง (Structured Interview Schedule) ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามที่เกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตำบลร่องเคาะ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง

ด้านสุขภาพ

ด้านจิตใจ

ด้านสัมพันธ์ภาพทางสังคม

จิตวิญญาณ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

แบบสอบถามได้ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้ทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ตอนที่ 2 โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbachs' alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.792

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการขอเอกสารรับรองโครงการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมเกี่ยวกับวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเป็นการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง เมื่อได้รับการพิจารณาและรับรองแล้วผู้วิจัยจึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ผู้ศึกษานำหนังสือแนะนำตัวจากคณบดีคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลร่องเคาะ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล พร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา
2. ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในกลุ่มผู้สูงอายุที่เข้าร่วมและที่ไม่ได้เข้าร่วมหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ
3. ผู้ศึกษาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลก่อนนำไปวิเคราะห์ทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) การวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตำบลร่องเคาะ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการแจกแจงค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ t-test

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไป

สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้สูงอายุที่เข้าศึกษาและจบการศึกษาจากโรงเรียนผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ผู้สูงอายุที่ไม่ได้เข้าศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ผู้สูงอายุที่เข้าศึกษาและจบการศึกษาจากโรงเรียนผู้สูงอายุ มีอายุเฉลี่ย 65.28 ปี ผู้สูงอายุที่ไม่ได้เข้าศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุ มีอายุเฉลี่ย 65.33 ปี ผู้สูงอายุที่เข้าศึกษาและจบการศึกษาจากโรงเรียนผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา ผู้สูงอายุที่ไม่ได้เข้าศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา ผู้สูงอายุที่เข้าศึกษาและจบการศึกษาจากโรงเรียนผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร ผู้สูงอายุที่ไม่ได้เข้าศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุส่วนใหญ่ มีอาชีพเกษตรกร ผู้สูงอายุที่เข้าศึกษาและจบการศึกษาจากโรงเรียนผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท ผู้สูงอายุที่ไม่ได้เข้าศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท ผู้สูงอายุที่เข้าศึกษาและจบการศึกษาจากโรงเรียนผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส ผู้สูงอายุที่ไม่ได้เข้าศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส ผู้สูงอายุก่อนเข้าศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาสุขภาพ ผู้สูงอายุที่ไม่ได้เข้าศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีปัญหาสุขภาพ ผู้สูงอายุที่จบการศึกษาจากโรงเรียนผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาสุขภาพ ผู้สูงอายุก่อนเข้าศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีโรคที่เกี่ยวกับปัญหาสุขภาพ คือ โรคข้อเสื่อม ผู้สูงอายุที่ไม่ได้เข้าศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีโรคที่เกี่ยวกับปัญหาสุขภาพ คือ โรคอื่น ๆ ผู้สูงอายุที่จบการศึกษาจากโรงเรียนผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีโรคที่เกี่ยวกับปัญหาสุขภาพ คือ โรคข้อเสื่อม ผู้สูงอายุก่อนเข้าศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตในปัจจุบันดี ผู้สูงอายุที่ไม่ได้เข้าศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีคุณภาพ

ชีวิตในปัจจุบันนี้ ผู้สูงอายุที่จบการศึกษาจากโรงเรียนผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตในปัจจุบันนี้ ผู้สูงอายุก่อนเข้าศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่กับคู่สมรสและลูกหลาน ผู้สูงอายุที่ไม่ได้เข้าศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่กับคู่สมรส และคู่สมรสและลูกหลาน ผู้สูงอายุหลังจบจากการศึกษาจากโรงเรียนผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่กับลูกหลาน

ข้อมูลคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตำบลร่องเคาะ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง

1. คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุก่อนเข้าศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลร่องเคาะ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง ในภาพรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านจิตวิญญาณ รองลงมาคือ ด้านสัมพันธภาพทางสังคม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มีด้านจิตใจ

2. คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ไม่ได้เข้าศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลร่องเคาะ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านจิตวิญญาณ รองลงมาคือ ด้านสัมพันธภาพทางสังคม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านสุขภาพกาย

3. คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่จบการศึกษาจากโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลร่องเคาะ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านจิตวิญญาณ รองลงมาคือ ด้านสัมพันธภาพทางสังคม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านจิตใจ

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุก่อนเข้าศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุกับผู้สูงอายุที่ไม่ได้เข้าศึกษาในโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลร่องเคาะ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง

จากการศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุก่อนเข้าศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุกับผู้สูงอายุที่ไม่ได้เข้าศึกษาในโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลร่องเคาะ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง พบว่า ด้านสุขภาพกายแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ($p\text{-value}<0.001$) ด้านจิตใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ($p\text{-value}<0.001$) ด้านสัมพันธภาพทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ($p\text{-value}<0.001$) และด้านจิตวิญญาณแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ($p\text{-value}<0.001$) คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ($p\text{-value}<0.001$) รายละเอียดดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุก่อนเข้าศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุกับผู้สูงอายุที่ไม่ได้เข้าศึกษาในโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลร่องเคาะ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง

คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ	ก่อนเข้าศึกษา		ไม่ได้เข้าศึกษา		t	Sig.	ผลทดสอบ
	โรงเรียนผู้สูงอายุ	S.D.	โรงเรียนผู้สูงอายุ	S.D.			
1. ด้านสุขภาพกาย	3.76	0.58	2.93	0.34	9.443	0.00*	แตกต่าง
2. ด้านจิตใจ	3.61	0.55	3.13	0.31	5.672	0.00*	แตกต่าง
3. ด้านสัมพันธภาพทางสังคม	4.13	0.52	3.26	0.33	10.656	0.00*	แตกต่าง
4. ด้านจิตวิญญาณ	4.23	0.64	3.28	0.35	9.826	0.00*	แตกต่าง
ภาพรวม	3.93	0.42	3.15	0.22	12.421	0.00*	แตกต่าง

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุก่อนเข้าศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุกับหลังจบการศึกษาจากโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลร่องเคาะ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง

จากการศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุก่อนเข้าศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุ กับผู้สูงอายุหลังจบการศึกษาในโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลร่องเคาะ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง พบว่า ด้านสุขภาพกายแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ($p\text{-value} < 0.001$) ด้านจิตใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ($p\text{-value} < 0.001$) ด้านสัมพันธภาพทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ($p\text{-value} < 0.001$) และด้านจิตวิญญาณแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ($p\text{-value} < 0.001$) คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ($p\text{-value} < 0.001$) รายละเอียดดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุก่อนเข้าศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุกับหลังจบการศึกษาจากโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลร่องเคาะ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง

คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ	ก่อนเข้าศึกษา โรงเรียนผู้สูงอายุ		หลังจบการศึกษา โรงเรียนผู้สูงอายุ		t	Sig.	ผลทดสอบ
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.			
1. ด้านสุขภาพกาย	3.76	0.58	4.32	0.57	-5.178	0.00*	แตกต่าง
2. ด้านจิตใจ	3.61	0.55	4.31	0.44	-7.514	0.00*	แตกต่าง
3. ด้านสัมพันธภาพทางสังคม	4.13	0.52	4.58	0.35	-5.433	0.00*	แตกต่าง
4. ด้านจิตวิญญาณ	4.23	0.64	4.77	0.32	-5.639	0.00*	แตกต่าง
ภาพรวม	3.93	0.42	4.49	0.27	-8.453	0.00*	แตกต่าง

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุหลังจบการศึกษาจากโรงเรียนผู้สูงอายุกับผู้สูงอายุที่ไม่ได้เข้าศึกษาในโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลร่องเคาะ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง

จากการศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุหลังจบการศึกษาจากโรงเรียนผู้สูงอายุ กับผู้สูงอายุที่ไม่ได้เข้าศึกษาในโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลร่องเคาะ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง พบว่า ด้านสุขภาพกายแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ($p\text{-value} < 0.001$) ด้านจิตใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ($p\text{-value} < 0.001$) ด้านสัมพันธภาพทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ($p\text{-value} < 0.001$) และด้านจิตวิญญาณแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ($p\text{-value} < 0.001$) คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ($p\text{-value} < 0.001$) รายละเอียดดังตาราง 3

ตาราง 3 แสดงผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุหลังจบการศึกษาจากโรงเรียนผู้สูงอายุกับ
ผู้สูงอายุที่ไม่ได้เข้าศึกษาในโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลร่องเคาะ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง

คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ	หลังจบการศึกษา		ไม่ได้เข้าศึกษา		t	Sig.	ผลทดสอบ
	โรงเรียนผู้สูงอายุ	S.D.	โรงเรียนผู้สูงอายุ	S.D.			
1. ด้านสุขภาพกาย	4.32	0.57	3.53	0.59	7.308	0.00*	แตกต่างกัน
2. ด้านจิตใจ	4.31	0.44	3.77	0.55	5.771	0.00*	แตกต่างกัน
3. ด้านสัมพันธภาพทางสังคม	4.58	0.35	4.16	0.58	4.664	0.00*	แตกต่างกัน
4. ด้านจิตวิญญาณ	4.77	0.32	4.42	0.55	4.091	0.00*	แตกต่างกัน
ภาพรวม	4.49	0.27	3.97	0.41	5.935	0.00*	แตกต่างกัน

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

วิจารณ์และสรุปผล

1. ด้านสุขภาพกาย คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ไม่ได้เข้าศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุ ด้านสุขภาพกาย อยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะยังมีความเจ็บป่วยทางด้านร่างกายอยู่บ้าง จึงจำเป็นต้องเข้ารับการรักษาพยาบาลอยู่เสมอ คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุก่อนเข้าศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุ ด้านสุขภาพ อยู่ในระดับดี อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุมีการดูแลตนเองในด้านสุขภาพพักผ่อนพอสมควร พยายามทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองทั้งในครอบครัวและชุมชน สุขภาพร่างกายยังพอมีกำลังวังช่าบ้างในการทำกิจกรรมเพื่อสุขภาพของตนเอง สอดคล้องกับ ดวงใจ คำคง (2554) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตำบลลำล้าสินธุ์ อำเภอสครินครินทร์ จังหวัดพัทลุง พบว่า คุณภาพชีวิตอยู่ในระดับสูงร้อยละ 48.2 ระดับคุณภาพชีวิตรายด้าน อยู่ในระดับสูง 4 ด้านคือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุหลังจบการศึกษาจากโรงเรียนผู้สูงอายุ ด้านสุขภาพกาย อยู่ในระดับดีมาก อาจเป็นเพราะว่า ผู้สูงอายุได้ร่วมเข้าร่วมกิจกรรมการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพพลานามัย จึงทำให้มีศักยภาพด้านร่างกายที่ดีขึ้น ได้ทราบถึงการดูแลสุขภาพในการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อตนเอง สอดคล้องกับ Beadle-Brown, Murphy and DiTerlizzi. (2008) ได้นำเสนอการแบ่งคุณภาพชีวิตควบคู่ไปกับการกำหนดตัวชี้วัด ได้อธิบายไว้ว่าลักษณะทางสุขภาพซึ่งจะเกี่ยวข้องกับความปลอดภัย การมีสุขภาพดี การมีเวลาพักผ่อนหย่อนใจ กิจกรรมในชีวิตประจำวัน กิจกรรมสันทนาการต่าง ๆ อาหารและโภชนาการ ความสามารถในการเคลื่อนไหวของร่างกาย และการดูแลสุขภาพ

2. ด้านจิตใจ คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ไม่ได้เข้าศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุ ด้านจิตใจ อยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะ ยังมีความรู้สึกเหงา วิตกกังวลอยู่บ้าง มีความพึงพอใจในตนเองพอสมควร คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุก่อนเข้าศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุ ด้านจิตใจ อยู่ในระดับดี อาจเป็นเพราะ ผู้สูงอายุอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ใกล้เคียงกันได้อยู่กับครอบครัว บุตรหลาน มีอารมณ์ผ่อนคลายอยู่เสมอ และมีความภาคภูมิใจในตนเอง ส่งผลต่อความพึงพอใจด้านจิตใจ คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่จบการศึกษาจากโรงเรียนผู้สูงอายุ ด้านจิตใจ อยู่ในระดับดีมาก อาจเป็นเพราะว่า ผู้สูงอายุได้รับการส่งเสริมกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพจิตที่ดี มีการควบคุมอารมณ์และปรับสภาวะอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม ส่งผลให้รู้สึกพอใจในตนเองมากขึ้น มีสมาธิในการทำงานต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จได้ดี สอดคล้องกับ สมพร โพธินาม (2552) ได้ศึกษาเรื่อง ผู้สูงอายุไทย: บริบทของจังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า พบว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสุขของครอบครัวของผู้สูงอายุในเขตจังหวัดมหาสารคาม คือ การรับรู้คุณภาพชีวิตและความพึงพอใจในชีวิต การเป็นสมาชิกชมรม การมีส่วนร่วมกับชมรม จำนวนสมาชิกในครอบครัว

3. ด้านสัมพันธภาพทางสังคม คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ไม่ได้เข้าศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลร่องเคาะ อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง ด้านสัมพันธภาพทางสังคม อยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะการใช้ชีวิตในสังคม จำเป็นต้องได้เปรียบผู้อื่นในสิทธิที่จะทำให้คุณภาพชีวิตที่ดี และห่างเหินจากกิจกรรมทางศาสนาร่วมกับผู้อื่น คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุก่อนเข้าศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุ ด้านสัมพันธภาพทางสังคม อยู่ในระดับดี อาจเป็นเพราะว่า ผู้สูงอายุ มีการพบปะกันอยู่บ้าง มีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ใจซึ่งกันและกัน ส่วนใหญ่เติบโตมาด้วยกันรู้กันมาตั้งแต่สมัยวัยเด็ก คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุหลังจบการศึกษาจากโรงเรียนผู้สูงอายุ ด้านสัมพันธภาพทางสังคม อยู่ในระดับดีมาก อาจเป็นเพราะได้รับการส่งเสริมกิจกรรมทักษะการใช้ชีวิตในสังคมโดยไม่คิดเบียดเบียนหรือเอาเปรียบผู้อื่น รวมถึงมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่สิ่งของ และน้ำใจในการช่วยเหลือกันเวลาทำกิจกรรมในชั้นเรียน สอดคล้องกับ สุทธิพงศ์ บุญผดุง (2554) ได้ศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในท้องถิ่นโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง (ระยะที่ 1) พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก โดยด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นอันดับแรก รองลงมาคือด้านการรวมกลุ่มทางสังคม ด้านสภาพอารมณ์ที่ดี และด้านสภาพร่างกายที่ดี ตามลำดับ

4. ด้านจิตวิญญาณ คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ไม่ได้เข้าศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุ ด้านจิตวิญญาณ อยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะความรู้สึกเห็นอกเห็นใจเมื่อผู้อื่นลดน้อยลง มีความลังเลในการทำสิ่งที่ถูกต้อง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุก่อนเข้าศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุ ด้านจิตวิญญาณ อยู่ในระดับดีมาก อาจเป็นเพราะ ผู้สูงอายุ มีประสบการณ์และเข้าวัดฟังธรรมบ่อยโดยมีการให้ความสำคัญกับความเป็นมนุษย์เมื่อได้ช่วยเหลือผู้อื่นที่พบเจอกับปัญหาได้แล้วจะรู้สึกมีความสุข ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้อื่นเมื่อพบว่าเขามีทุกข์ คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่จบการศึกษาจากโรงเรียนผู้สูงอายุ ด้านจิตวิญญาณ อยู่ในระดับดีมาก อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุได้รับการส่งเสริมกิจกรรมด้านศาสนา การทำกิจกรรมทางจิตวิญญาณ เช่น นั่งสมาธิ ทำบุญตักบาตร สวดมนต์ให้พระ เป็นต้น สอดคล้องกับ สุพร คูหา (2552) ได้ศึกษาแนวทางการปรับปรุงคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลหนองขาว อำเภอลำปาง จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ต้องให้ความสำคัญทางด้านจิตใจโดยการเสริมสร้างความมั่นคงทางใจ ด้วยการจัดโครงการแสดงธรรมเทศนาสำหรับผู้สูงอายุเป็นประจำทุกเดือน นอกจากนี้ ควรเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมให้แก่ผู้สูงอายุ โดยจัดกิจกรรมกลุ่มชมรมสำหรับผู้สูงอายุเกี่ยวกับการปฏิบัติธรรม รวมถึงแนวทางการปรับปรุงคุณภาพชีวิตด้านสภาพแวดล้อม

5. คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุก่อนเข้าศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุกับผู้สูงอายุที่ไม่ได้เข้าศึกษาในโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลร่องเคาะ อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง ภาพรวมแตกต่างกัน จึงเป็นไปตามสมมติฐาน อาจเป็นเพราะทัศนคติการใช้ชีวิต และสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันจึงทำให้คุณภาพของผู้สูงอายุแตกต่างกัน คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุก่อนเข้าศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุกับผู้สูงอายุหลังจากจบการศึกษาในโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลร่องเคาะ อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง ภาพรวมแตกต่างกัน คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุหลังจบการศึกษาจากโรงเรียนผู้สูงอายุกับผู้สูงอายุที่ไม่ได้เข้าศึกษาในโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลร่องเคาะ อำเภอลำปาง ภาพรวมแตกต่างกัน อาจเป็นเพราะโรงเรียนผู้สูงอายุมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมผู้สูงอายุที่เข้าศึกษาตามหลักสูตรเกี่ยวกับส่งเสริมทักษะการดำเนินชีวิต การดูแลสุขภาพกายจิตใจ การสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนผู้สูงอายุในชั้นเรียนในการทำกิจกรรมร่วมกันเกิดการยอมรับซึ่งกันและกันและกันมีความภูมิใจในตนเองจึงทำให้คุณภาพชีวิตหลังจากจบการศึกษาดีกว่าก่อนเข้าศึกษา และผู้สูงอายุที่ไม่ได้เข้าศึกษาในโรงเรียนผู้สูงอายุ สอดคล้องกับ ศิริลักษณ์ รื่นวงศ์ (2557) ได้การศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลกับระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลห้วยม อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย พบว่า ผู้ที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลห้วยม ที่มีระยะเวลามากกว่า 5 ปี มีคุณภาพชีวิตดีกว่าผู้ที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลห้วยม ที่มีระยะเวลาน้อยกว่า 5 ปี ในด้านร่างกาย ด้านจิตใจและคุณภาพชีวิตโดยรวม

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาปัญหาอุปสรรคต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อนำมาปรับปรุง แก้ไขวิธีการส่งเสริม และพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
2. ควรศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อให้สามารถหาแนวทางเชิงรุก เชิงป้องกันในการดูแล ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดียิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าอิสระในหลักสูตรสาธิตสุขุมหาบัณฑิต ซึ่งผู้เขียน ไคร์ ขอบขอบคุณ นายกองดีการบริหารส่วนตำบลร่องเคาะ ผู้อำนวยการโรงเรียนผู้สูงอายุ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลร่องเคาะ เจ้าหน้าที่ในองค์การบริหารส่วนตำบลร่องเคาะ รวมไปถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้คำแนะนำรวม ผู้เชี่ยวชาญรวมทั้งที่ปรึกษาวิจัย ตลอดจนผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน ที่ได้มีส่วนช่วยให้งานวิจัยดังกล่าวนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- ดุจฤดี ดงสุวรรณ และ วรณะ รัตนพงษ์. (2554). **ประชากรและสังคมโลก**. เชียงราย: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ดวงใจ คำคง. (2554). ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตำบลลำสินธิ อำเภอสว่างวีรกรรม จังหวัดพัทลุง. วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยทักษิณ, สงขลา.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2550). **รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2549**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย.
- สิวรรณ อุณาภิรักษ์, วิราพรรณ วิโรจน์รัตน์, วรณา ดงสุริยะนาวัน และ วิลาสินี เต็มเศรษฐเจริญ. (2555). ประสิทธิภาพของโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุ. **วารสารพยาบาลศาสตร์**, 30(2), 35-45.
- ศิริลักษณ์ รื่นวงศ์. (2557). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลกับระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ**. การค้นคว้าอิสระ ปร.ม., มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, เชียงราย.
- สุพร คูหา. (2552). **แนวทางการปรับปรุงคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลหนองขาว อำเภอดำรงวิทยาคาร จังหวัดกาญจนบุรี**. การศึกษาอิสระ ปร.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- สมพร โพธินาม. (2552). ผู้สูงอายุไทย บริบทของจังหวัดมหาสารคาม. **ศรีนครินทร์ เวชสาร**, 24 (3), 197-205.
- สุทธิพงศ์ บุญผดุง. (2554). **การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในท้องถิ่นโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง (ระยะที่ 1)**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา สถาบันวิจัยและพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลร่องเคาะ. (2559). **คู่มือโรงเรียนผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลร่องเคาะ 2559**. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- Beadle-Brown, J., Murphy, G., and DiTerlizzi, M. (2008). Quality of Life for the Camberwell Cohort. **Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities**, 24, 380-390.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

Krejcie, R. V. and Daryle, W. M. (1970). Determining Sampling Size for Research Activities. **Journal of Education and Psychological Measurement**, 30, 607–610.

Mauk, K. L. (2006). **Gerontological Nursing Competencies for Care**. Massachusetts: Jones and Bartlett Publishers.

แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการ ตามความต้องการผู้มารับบริการผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลเชิงคำ อำเภอเชิงคำ จังหวัดพะเยา

Guidelines for Service Quality Development for the needs of outpatients in Chiang Kham Hospital, Chiang Kham District, Phayao Province

ศุภิตา โคตรอาษา^{1*} และ สมชาย จาดศรี²

Supatida Cotarsa^{1*} and Somchai Chadsri²

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นรูปแบบการวิจัยเป็น Mixed method เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการ ตามความต้องการผู้มารับบริการผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลเชิงคำ อำเภอเชิงคำ จังหวัดพะเยา ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้รับบริการแผนกผู้ป่วยนอก และผู้ให้บริการผู้ป่วยนอก โดยใช้แบบสอบถาม และการสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test, ANOVA วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการวิเคราะห์ตามเนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 41-50 ปี มีสถานะภาพสมรส ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ ปริญญาตรีหรือสูงกว่า มีอาชีพเป็น รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ และใช้สิทธิการรักษาของข้าราชการ ผู้รับบริการผู้ป่วยนอกมีความต้องการของคุณภาพบริการใน ด้านการไว้วางใจมากที่สุดเป็นอันดับที่ 1 ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.64) เมื่อเปรียบเทียบความต้องการกับความพึงพอใจของคุณภาพการบริการผู้มารับบริการ ผู้ป่วยนอกรายด้านพบว่า ในด้านการตอบสนองบริการ ด้านการไว้วางใจ ด้านการเข้าถึงบริการ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการคุณภาพการบริการผู้ป่วยนอกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ระดับการศึกษา โดยมีแนวทางการพัฒนาคือ การทำความเข้าใจในความต้องการ ความพึงพอใจของผู้รับบริการ มีการสร้างความตระหนักในงานบริการและความปลอดภัยแก่ผู้ให้บริการ สนับสนุนการเพิ่มสมรรถนะของบุคลากร และสร้างการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการ ซึ่งและการประเมินคุณภาพการบริการ จะเป็นส่วนสำคัญ ที่จะช่วยให้ผู้บริหาร ผู้ให้บริการสามารถมองเห็นโอกาสพัฒนา รวมทั้งจุดอ่อน จุดแข็ง เพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนา ให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ความต้องการ คุณภาพบริการ ความพึงพอใจ

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : can_supatida@hotmail.com

Abstract

The mixed model study was done aimed to determine the guideline for service quality development based on the need of outpatients of Chiang Kham Hospital, Chiang Kham District, Phayao Province. Sample in the study were outpatients and outpatients providers. Data was collected by questionnaires and focus group discussion and analyzed by percentage, mean, standard deviation, t-test, ANOVA and Content analysis.

The results showed that most of the samples were 41–50 years of age, married, and complete university graduates or higher. Most of them were government employees and the rights of health were cared by the government. The highest need of service quality was Reliability ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.64). The comparison between the need and satisfactions of service quality found difference in service response, service reliability and service accessibility at significant level 0.05. The factor statistically influenced the need of service quality was education level ($p < 0.05$)

Keywords: Needs assessment, Service Quality, Satisfaction

บทนำ

ปัญหาสำคัญของระบบบริการสุขภาพคือ ปัญหาเรื่องประสิทธิภาพ คุณภาพบริการ และความเป็นธรรมในการเข้าถึงบริการ โดยเฉพาะสถานบริการที่มีแผนกผู้ป่วยนอกขนาดใหญ่และรับภาระงานบริการผู้ป่วยนอกเป็นจำนวนมาก (อารี วัลยเสวี, 2553) การรักษาพยาบาลแบบผู้ป่วยนอกของประเทศไทยจะเป็นจุดแรกของการติดต่อระหว่างผู้ป่วยและระบบบริการสุขภาพแนวโน้มจากความคาดหวังของประชาชนที่เพิ่มสูงขึ้นความไม่เข้าใจและความไม่พอใจในการรับบริการทางการแพทย์จึงสูงเพิ่มมากขึ้น (Wibulpolprasert, et al., 2011) การบริการพยาบาล ไม่สามารถตอบสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจแก่ผู้รับบริการ ความเชื่อมั่นไว้วางใจของผู้ใช้บริการ ถดถอยลงและอาจทำให้เกิดกรณีร้องเรียนทางสื่อสาธารณะต่าง ๆ และการฟ้องร้องต่อองค์กรวิชาชีพได้ (อนุชา กาศลังกา, 2558) โรงพยาบาลเชียงคําเป็นโรงพยาบาลทั่วไปขนาด 231 เตียง ให้บริการสุขภาพครอบคลุม รวมทั้งประชาชนทั่วไปในเขตพื้นที่รับผิดชอบอำเภอใกล้เคียงและประเทศเพื่อนบ้าน มีการพัฒนาคุณภาพมาอย่างต่อเนื่อง ให้ความสำคัญโดยยึดผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง และยังเป็นสถานบริการด้านสุขภาพของภาครัฐที่ยังคงประสบปัญหาในเรื่องของจำนวนผู้มารับบริการสูงขึ้น และจากการสรุปข้อมูลการรับความคิดเห็น ปี 2559 ความต้องการของผู้มารับบริการภาพรวมของโรงพยาบาล พบข้อร้องเรียน ร้อยละ 40.54 และข้อเสนอแนะ 35.13 ด้านพฤติกรรมบริการมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 31.20 ในปี 2557 เพิ่มขึ้น 39.06 ในปี 2559 (โรงพยาบาลเชียงคํา, 2560)

ปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพบริการตามความต้องการผู้มารับบริการผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลเชียงคํา อำเภอเชียงคํา จังหวัดพะเยา เพื่อที่จะนำผลการศึกษาเป็นแนวทางในการปรับปรุงคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาล และเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการให้ดียิ่งขึ้นภายใต้แนวคิดการรับรองคุณภาพโรงพยาบาล

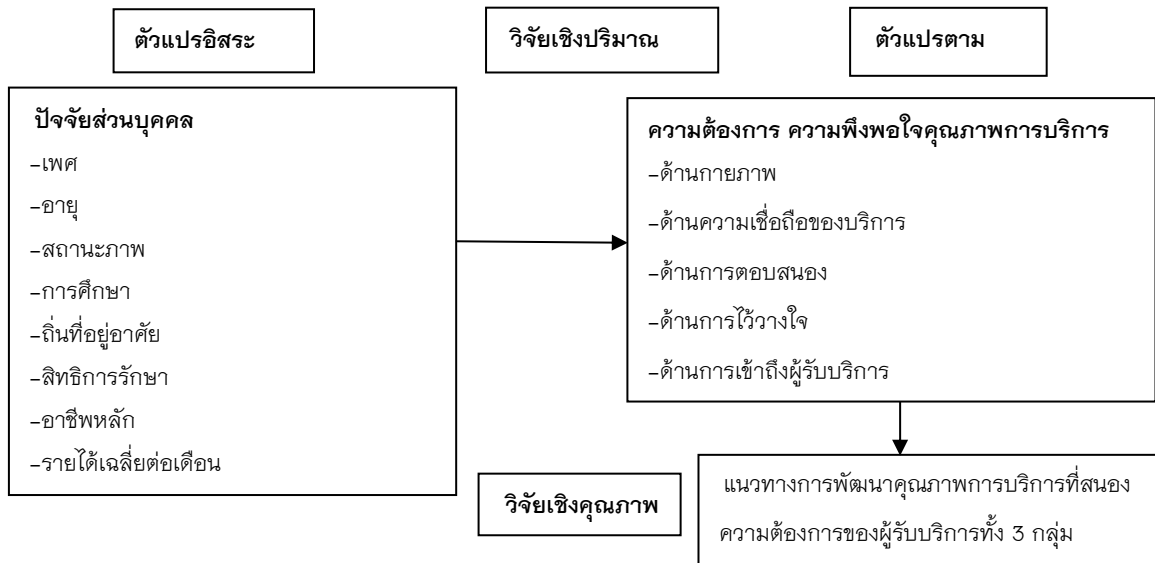
วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการกับความพึงพอใจคุณภาพบริการของผู้รับบริการผู้ป่วยนอก
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการคุณภาพบริการของผู้รับบริการผู้ป่วยนอก
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพบริการตามความต้องการของผู้รับบริการผู้ป่วยนอก

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยมีตัวแปรต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กัน ดังนี้

ภาพ 1 แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ผู้มารับบริการและผู้ให้บริการแผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลพยาบาลเชิงคำ อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

1. ผู้รับบริการแผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลพยาบาลเชิงคำ แบ่งเป็นสามกลุ่ม ผู้ป่วยนอกเวลาประมาณ 31,041 คน/เดือน (โรงพยาบาลเชิงคำ, 2560) กลุ่มตัวอย่างของผู้รับบริการ วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรม G-Power และใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Cohen, 1992) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยกำหนดค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.50 (กำหนด effect size ขนาดกลาง) ระดับนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 50 คน แบ่งเป็นกลุ่มเป้าหมาย 3 กลุ่ม เก็บเพิ่มแต่ละกลุ่มเป้าหมายอีก 10 % เพื่อป้องกันการสูญหายของแบบสอบถาม ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างของผู้รับบริการทั้งหมด 165 คน กลุ่มเป้าหมายแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มรับบริการในเวลา คือ ผู้ป่วยที่มารับบริการในเวลาราชการ 8.00–16.00 น.
2. กลุ่มผู้รับบริการนอกเวลา คือ ผู้ป่วยที่มารับบริการนอกเวลาราชการตั้งแต่ 16.00–8.00 น.
3. กลุ่มประชาชนที่ห่างไกล คือ ประชาชนที่อาศัยห่างไกลจากโรงพยาบาลเชิงคำ 3 ตำบล คือ ตำบลแม่ลาว ตำบลร่มเย็น และตำบลอ่างทองอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างคือ กลุ่มตัวอย่างผู้รับบริการ

ในเวลา และผู้รับบริการนอกเวลาสุ่มแบบ stratified sampling จากนั้นเลือกแบบ purposive sampling โดยมีเกณฑ์ การ

คัดเข้าและคัดออก กลุ่มประชากรที่อยู่ห่างไกล มีการสุ่มดั่งนี้สุ่มแบบ cluster sampling โดยมีทั้งหมด 3 ตำบล แบ่งออกเป็นตำบล ตำบลละ 1 หมู่บ้าน จะได้ทั้งหมด 3 หมู่บ้าน และเลือกแบบ purposive sampling โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกคัดออกเช่นกัน

2. ผู้ให้บริการ ประชากรผู้ให้บริการทั้งหมด 86 คน ได้แก่ แผนกอุบัติเหตุฉุกเฉิน แผนกคลินิกพิเศษ แผนกจ่ายยา แผนกจักษุ โดยเลือกแบบ purposive sampling มาทำ focus group ขนาดกลุ่มตัวอย่างผู้ให้บริการ แผนกละ 2 คน ทั้งหมด 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาได้สร้างขึ้น ซึ่งมีลักษณะโครงสร้างของแบบสอบถามประกอบด้วยข้อคำถาม 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบเลือกตอบ (Checklist) เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล เพศ อายุ สถานะภาพการศึกษา ถิ่นที่อยู่อาศัย สิทธิการรักษา อาชีพหลัก รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการคุณภาพการบริการและความพึงพอใจคุณภาพการบริการของผู้รับบริการผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลเชิงคำ ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านความเชื่อถือของบริการ ด้านการตอบสนองของผู้รับบริการ ด้านความไว้วางใจ ด้านการเข้าถึงผู้รับบริการ มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ประกอบด้วยหัวข้อ ดังนี้

ระดับคะแนน 5 หมายถึง ระดับคุณภาพการให้ต้องการ/พึงพอใจมากที่สุด

ระดับคะแนน 4 หมายถึง ระดับคุณภาพการให้ต้องการ/พึงพอใจมาก

ระดับคะแนน 3 หมายถึง ระดับคุณภาพการให้ต้องการ/พึงพอใจปานกลาง

ระดับคะแนน 2 หมายถึง ระดับคุณภาพการให้ต้องการ/พึงพอใจน้อย

ระดับคะแนน 1 หมายถึง ระดับคุณภาพการให้ต้องการ/พึงพอใจน้อยที่สุด

ซึ่งแปลค่าโดยจัดระดับค่าเฉลี่ยออกเป็นช่วง (ธานินทร์ ศิลป์ จารุ, 2553)

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.49 หมายถึง ความต้องการ/พึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.50–2.49 หมายถึง ความต้องการ/พึงพอใจในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.50–3.49 หมายถึง ความต้องการ/พึงพอใจปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.50–4.49 หมายถึง ความต้องการ/พึงพอใจระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.50–5.00 หมายถึง ความต้องการ/พึงพอใจมากที่สุด

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะที่ให้การให้พัฒนาการให้บริการ เป็นคำถามปลายเปิด

ส่วนที่ 4 แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการตามความต้องการของผู้รับบริการผู้ป่วยนอก โดยการทำการ Focus Group ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. การตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ดัดแปลง จากแบบสอบถามที่มีผู้สร้างมาแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน พิจารณาจากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำ

2. ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ไปทดสอบใช้ (Try-out) กับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงจำนวน 30 คน จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้ทดสอบมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยมีสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นที่ 0.82

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยการดำเนินงานทั้งหมด 24 สัปดาห์ แบ่งออกเป็นสามระยะเป็นขั้นตอนดังนี้

1. ระยะเวลาก่อนการวิจัย

1.1 ผู้วิจัยดำเนินการส่งเอกสารเพื่อขอรับการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ตามแบบที่กำหนด

1.2 เมื่อได้รับการอนุมัติให้ทำการศึกษาแล้วผู้วิจัยส่งหนังสือที่ได้รับการอนุมัติถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยและขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

2. ระยะเวลาระหว่างการวิจัย

2.1 ผู้วิจัยจะดำเนินการสำรวจความต้องการของกลุ่มตัวอย่างที่มาใช้บริการโรงพยาบาลเชิงคำ อำเภอ เชียงคำ จังหวัดพะเยาเพื่อสามารถระบุความต้องการ และจัดลำดับของแต่ละกลุ่มเพื่อเปรียบเทียบ ความต้องการของแต่ละกลุ่มได้โดยใช้แบบสอบถามแบ่งกลุ่มเป้าหมายออกเป็น 3 กลุ่ม

2.2 เก็บรวบรวมข้อมูลของความต้องการ ซึ่งในขั้นตอนนี้ทำให้ทราบความต้องการของผู้รับบริการหรือกลุ่มเป้าหมาย แล้วนำข้อมูลที่ได้มาจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

2.3 วิเคราะห์หาสาเหตุของความต้อการหรือประเด็นปัญหาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด ผลที่ได้จากขั้นตอนนี้ คือ ความต้อการจำเป็นหรือปัญหาที่ต้อการการแก้ไขตามลำดับความสำคัญ

2.4 เมื่อได้ผลการประเมินความต้อการจำเป็นแล้วนำผลการประเมินไปใช้ ดังนี้

2.4.1 จัดเรียงลำดับ (Set priority) ความสำคัญของความต้อการจำเป็น

2.4.2 พิจารณาหาแนวทางสำหรับการแก้ไขปัญหา จากข้อที่ 1 กับกลุ่มผู้ให้บริการผู้ป่วยนอก ทั้ง 4 แผนก คือ จักษุ อุบัติเหตุและฉุกเฉิน คลินิกพิเศษ ห้องจ่ายยาผู้ป่วยนอกโดยการทำให้ focus group ประเมินในประเด็น ความต้อการของปัญหาที่สำคัญที่สุด และเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการที่สนองความต้อการของผู้ใช้บริการกับคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพและบริการของโรงพยาบาล นำไปปรับปรุงหรือแก้ไขเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการให้ดียิ่งขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test ค่าแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์ตามเนื้อหา (content analysis)

ผลการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการตามความต้อการผู้มารับบริการผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลเชิงคำ อำเภอ เชียงคำ จังหวัดพะเยา มีการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 165 คน โดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งข้อมูลที่ได้วิเคราะห์จากแบบสอบถาม มีรายละเอียดดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 60.0 อายุ 41-50 ปี สถานะภาพสมรส 86 คน ร้อยละ 52.1 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ ปริญญาตรีหรือสูงกว่า 57 คน คิดเป็นร้อยละ 34.5 มีอาชีพพนักงาน/รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ 45 คน ร้อยละ 27.3 สิทธิการรักษาเป็นสิทธิเบิกได้ 52 คน คิดเป็นร้อยละ 31.5

2. ผู้รับบริการผู้ป่วยนอกมีความต้องการของการรับบริการ ในด้านของความไว้วางใจมากที่สุดเป็นอันดับที่ 1 (ค่าเฉลี่ย = 4.50) รองลงมาเป็นความต้องการในด้านความเชื่อถือและการเข้าถึงบริการ (ค่าเฉลี่ย = 4.42 และ 4.41) ตามลำดับดังตารางที่ 1

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และลำดับคุณภาพการบริการตามความต้องการผู้มารับบริการผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลเชิงคำ

คุณภาพบริการ	Mean	S.D.	ระดับความต้องการ	ลำดับที่
ด้านกายภาพ	4.29	0.65	มาก	5
ด้านการตอบสนอง	4.42	0.71	มาก	2
ด้านความเชื่อถือ	4.40	0.71	มาก	4
ด้านความไว้วางใจ	4.50	0.64	มากที่สุด	1
ด้านการเข้าถึง	4.41	0.78	มาก	3

3. ผลการเปรียบเทียบระหว่าง ความต้องการกับความพึงพอใจคุณภาพการบริการของผู้มารับบริการผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลเชิง พบว่า ความต้องการกับความพึงพอใจคุณภาพบริการทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการตอบสนอง ด้านความไว้วางใจ ด้านการเข้าถึงบริการ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านกายภาพและความเชื่อถือ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P > 0.05$) ดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงผลการเปรียบเทียบระหว่าง ความต้องการกับความพึงพอใจของคุณภาพการบริการของผู้มารับบริการผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลเชิงคำ

รายด้าน	ความต้องการ		ความพึงพอใจ		ส่วนต่าง	P-Value
	Mean	S.D.	Mean	S.D.		
ด้านกายภาพ	4.29	0.65	4.32	0.70	0.03	0.3
ด้านการตอบสนอง	4.42	0.71	3.25	0.8	-1.17	0.00*
ด้านความเชื่อถือ	4.40	0.71	3.22	0.96	0.18	0.21
ด้านความไว้วางใจ	4.50	0.64	3.33	0.90	-1.17	0.00*
ด้านการเข้าถึง	4.41	0.78	3.29	1.00	-1.12	0.00*

หมายเหตุ: *P-value < 0.05

4. ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการคุณภาพบริการของผู้รับบริการผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลเชิงคำ พบว่า ระดับการศึกษาแต่ละระดับของผู้รับบริการผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลเชิงคำมีความต้องการคุณภาพบริการที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 สรุปได้ว่า ระดับการศึกษาเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการคุณภาพบริการผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลเชิงคำ ดังตาราง 3

ตาราง 3 ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการคุณภาพบริการของผู้รับบริการผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลเชิงคำ

ปัจจัยส่วนบุคคล	ความต้องการ		T,F	P-value
	Mean	S.D.		
เพศ				
ชาย	4.23	0.70	-1.424	.15
หญิง	4.38	0.59		
อายุ				
20-30 ปี	4.25	0.56	1.68	.17
31-40 ปี	4.20	0.84		
41-50 ปี	4.37	0.65		
51 ปีขึ้นไป	4.52	0.36		
สถานะภาพ				
สมรส	4.40	0.69	1.886	.15
หย่าร้าง/ม่าย	4.33	0.34		
โสด	4.20	0.62		
ระดับการศึกษา				
ไม่ได้ศึกษา	3.90	0.74	2.63	.03*
ประถมศึกษา	4.15	0.67		
มัธยมศึกษาตอนต้น	4.25	0.51		
มัธยมศึกษาตอนปลาย	4.34	0.62		
อนุปริญญา/ปวส./เทียบเท่า	4.40	0.35		
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	4.62	0.67		
อาชีพ				
ธุรกิจส่วนตัว	4.43	0.62	0.47	0.80
รับจ้างทั่วไป	4.31	0.62		
รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	4.33	0.71		
นักเรียน/ นักศึกษา	4.24	0.47		
ทำไร่/ ทำสวน	4.18	0.50		
อื่น ๆ	4.37	0.82		
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน				
น้อยกว่า 5,000 บาท	4.33	0.57	2.62	.45
5,001-12,000 บาท	4.29	0.67		
12,001-19,000 บาท	4.21	0.66		
มากกว่า 19,001 บาท	4.43	0.58		

ตาราง 3 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	ความต้องการ		T,F	P-value
	Mean	S.D.		
ถิ่นที่อยู่อาศัย				
เขตเชิงคำ	4.33	0.65	0.023	.87
นอกเขตอำเภอเชิงคำ	4.31	0.59		
สิทธิการรักษา				
สิทธิสวัสดิการการรักษาพยาบาลของข้าราชการ	4.31	0.79	0.79	0.49
อื่นๆ				
สิทธิประกันสังคม	4.22	0.51		
สิทธิหลักประกันสุขภาพ 30 บาท	4.41	0.57		
อื่น ๆ	4.20	0.58		

หมายเหตุ: *P-value < 0.05

ข้อมูลจากการ Focus Group ผู้วิจัยได้ดำเนินการจากการสอบถามสัมภาษณ์เชิงลึกตัวแทนผู้ให้บริการผู้ป่วยนอก ทั้ง 4 แผนก โดยวิเคราะห์จากความต้องการจำเป็น (Need assessment) ของการตอบแบบสอบถาม พบว่า ความต้องการและความพึงพอใจคุณภาพบริการของผู้รับบริการผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลเชิงคำมีความแตกต่างกัน ซึ่งจะเห็นได้ว่าปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการคุณภาพบริการคือ ระดับการศึกษา สิ่งสำคัญในการแก้ไขปัญหาความต้องการจำเป็นนี้ การมองบริบทของพื้นที่ซึ่งโรงพยาบาลเชิงคำมีผู้รับบริการมาอย่างหลากหลายทั้งในเขตและนอกเขต และส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่า โดยความต้องการด้านความไว้วางใจมากที่สุด แนวทางการพัฒนาและแก้ไขคือ ข้อมูลของผู้รับบริการที่ต้องการที่จะได้รับต้องมีความชัดเจน เหมาะสม ครบถ้วน ครอบคลุม โดยผู้ให้บริการต้องมีความสุภาพ และที่สำคัญต้องบ่งบอกถึงความมีมาตรฐานและปลอดภัย ซึ่งปัจจุบันเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็น Line Facebook IG Twister เป็นต้น การรับข้อมูลและการเผยแพร่ข้อมูลทำได้ง่ายมากขึ้น ผู้รับบริการส่วนใหญ่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการค้นหาข้อมูลทั้งในเรื่องการดูแลตนเองหรือติดตามข่าวสารทางสาธารณสุข ดังนั้นต้องสร้างความไว้วางใจในการให้บริการเพิ่มขึ้น โดยผู้ให้บริการผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลเชิงคำจะนำแนวทางปฏิบัติในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ตามกระบวนการพัฒนาคุณภาพสถานพยาบาล 2P Safety (Personal) มาใช้ในการปฏิบัติในการให้บริการ เพื่อป้องกันสิทธิของผู้รับบริการ และการถูกฟ้องร้อง จากการให้บริการ ซึ่งแนวทางนี้จะสามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ ในการรับบริการครั้งต่อไปและยังส่งผลให้เกิดความพึงพอใจในการรับบริการครั้งต่อไปเพิ่มมากขึ้น

วิจารณ์และสรุปผล

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 99 คน อายุ 41-50 ปี มีสถานะภาพสมรส 86 คน ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ ปริญญาตรีหรือสูงกว่า 57 คน มีอาชีพพนักงาน/รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ 45 คน และใช้สิทธิการรักษาของข้าราชการ 52 คน ซึ่งปัจจัยส่วนบุคคลสามารถให้ทราบลักษณะของพื้นที่ในอำเภอได้ ผู้คนส่วนใหญ่ มีอาชีพพนักงาน/รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ สามารถใช้สิทธิเบิกได้ ซึ่งการบริการจะต้องมีคุณภาพและให้ความพึงพอใจให้กับผู้รับบริการรวมถึงในอนาคตอีกด้วย ผู้รับบริการผู้ป่วยนอกมีความต้องการของคุณภาพบริการ ในด้านของ ความ

ไว้วางใจมากที่สุดเป็นอันดับที่ 1 (ค่าเฉลี่ย = 4.50) ซึ่งผู้รับบริการจะมีความต้องการความชัดเจน เหมาะสม ครบถ้วน ครอบคลุมของข้อมูลในสิ่งที่ตนเองได้รับ ต้องการให้ผู้ให้บริการมีความสุภาพ อ่อนน้อม และบริการที่มีปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับ มยุเรศ โสภพิงศ์ (2557) คุณภาพการให้บริการของโครงการเบี่ยงชีพผู้สูงอายุเทศบาลตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ที่กล่าวว่า การที่จะให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นและไว้วางใจขณะเข้ามาใช้บริการ คือการสร้างความเป็นเลิศในการให้บริการประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการที่มีข้อมูลชัดเจน ครอบคลุม มีมาตรฐาน โดยการยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง

การเปรียบเทียบระหว่างความต้องการกับความพึงพอใจคุณภาพการบริการของผู้มารับบริการผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลเชียงคำ พบว่าความต้องการและความพึงพอใจคุณภาพการบริการมีความแตกต่างกัน ซึ่งกล่าวได้ว่าการได้รับบริการที่ผ่านมาของผู้มารับบริการผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลเชียงคำนั้นส่งผลต่อความต้องการ คือ ความต้องการที่จะรับบริการในด้านนั้นสูง แต่ความพึงพอใจในการได้รับบริการนั้น ๆ แตกต่างกับความต้องการคุณภาพการบริการ ที่ได้รับ สอดคล้องกับ Tenner and Detoro (1992) ได้กล่าวว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการคาดหวังในการรับบริการของผู้รับบริการ นั้นคือผู้รับบริการมีความต้องการที่จะให้ความคาดหวังของตนได้รับการตอบสนองหรือบรรลุผลอย่างครบถ้วน ซึ่งจะผลต่อการยอมรับหรือพึงพอใจต่อบริการนั้น

ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการคุณภาพการบริการของผู้รับบริการผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลเชียงคำ พบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีความต้องการคุณภาพการบริการมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากระดับการศึกษาสามารถบ่งบอกถึงการรับรู้ส่วนบุคคลได้ จึงเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความต้องการของแต่ละบุคคลว่ามากหรือน้อยแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ อินทริธา จันทรัฐ (2553) ศึกษาเรื่องความต้องการคาดหวังและการรับรู้จริงต่อคุณภาพการบริการสายการบินต้นทุนต่ำเที่ยวบินภายในประเทศ ผลการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีผลต่อความต้องการคาดหวังและการรับรู้ในการบริการทั้ง 5 คุณลักษณะ แตกต่างกัน เนื่องจาก การศึกษาของแต่ละบุคคลมีผลต่อความรู้และความคาดหวังของบุคคลด้วยเช่นกัน

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบ Focus Group ผู้ให้บริการแผนกผู้ป่วยนอกทั้ง 4 แผนก พบว่า ได้ให้ความสำคัญกับคุณภาพการบริการของทางแผนก โดยยึดหลักการส่งมอบบริการอย่างมีคุณภาพ โดยมีแนวทางในการพัฒนาคือ มีการสนับสนุน จัดการฝึกอบรมเกี่ยวกับคุณภาพการบริการ การเพิ่มสมรรถนะและทักษะของคนหน้างาน เพื่อพัฒนาการทำงาน โดยมีการนิเทศติดตามของวิชาชีพนั้นๆมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของแต่ละหน่วยงานในการจัดมหกรรมคุณภาพ และใช้แนวทางปฏิบัติ เช่น SOP, CPG, WI เพื่อเป็นหลักในการนำมาตราฐานมาใช้ให้เกิดคุณภาพอย่างต่อเนื่อง มีการกระตุ้นและสร้างความตระหนักแก่ผู้ให้บริการจนเกิดเป็นวัฒนธรรมความปลอดภัยที่เกิดขึ้น ในองค์กรและสร้างเสริมเจ้าหน้าที่ในการให้บริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ มีความกระตือรือร้น สุภาพอ่อนโยน ไม่เลือกปฏิบัติ และการเข้าถึงความต้องการของผู้รับบริการให้ครอบคลุม โดยให้ผู้รับบริการมีส่วนร่วมในการรับรู้การรักษาของตนเอง เพื่อให้ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจอย่างสูงสุด สอดคล้องกับ ศุภลักษณ์ สุริยะ (2556) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการของแผนกต้อนรับ โรงแรมบูติก ในกรุงเทพมหานคร ได้กล่าวว่า การทำความเข้าใจถึงความต้องการที่แท้จริงของลูกค้า จะเป็นแนวทางให้สามารถออกแบบการบริการได้ตรงตามความต้องการ และสามารถแก้ไขปัญหา ปรับปรุงระบบงานให้บริการที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการลูกค้าสอดคล้องบริบทพื้นที่ได้และสิ่งที่สำคัญที่สุดคือคุณภาพของบริการที่มีความปลอดภัยและมีมาตรฐานจะสร้าง ความพึงพอใจในการรับบริการของลูกค้าได้อย่างสูงที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. การวิจัยครั้งนี้มีความต้องการทุกๆด้านมีความต้องการในระดับมาก ความสำคัญของคุณภาพบริการแต่ละด้านมีความเชื่อมโยงกัน ดังนั้นจึงต้องมีการปรับปรุงแก้ไขโดยมีการวิเคราะห์ความสำคัญของปัญหาและแก้ไขปัญหามาโดยการจัดทำ focus group ของผู้รับบริการ ซึ่งจะสามารถทราบความต้องการของผู้รับบริการได้อย่างแท้จริง
2. การป้อนข้อมูลกลับให้ผู้ให้บริการผู้ช่วยนอกรถพยาบาล เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการให้บริการ ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการในอนาคต วิจัยครั้งต่อไปเพื่อเกิดประโยชน์มากขึ้น นำแนวทางมาปรับใช้ในการให้บริการและพัฒนาคุณภาพบริการต่อไปเพื่อให้เข้ากับบริบทของพื้นที่

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าอิสระในหลักสูตรสาขารัฐประศาสนศาสตร์ สาขาบริหารธุรกิจ ซึ่งผู้เขียนใคร่ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลเชียงคำ หัวหน้าฝ่ายการพยาบาล หัวหน้างานพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน ตัวแทนของแต่ละแผนก อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้คำแนะนำรวมทั้งผู้เชี่ยวชาญ ตลอดจนผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน ที่ได้มีส่วนช่วยให้งานวิจัยดังกล่าวนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- โรงพยาบาลเชียงคำ. (2560). **งานพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน กลุ่มภารกิจพัฒนาระบบสนับสนุนบริการสุขภาพ**. พะเยา: โรงพยาบาลเชียงคำ.
- ธานีพันธ์ ศิลป์จารุ. (2553). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS (พิมพ์ครั้งที่ 11)**. กรุงเทพฯ: บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- มยุเรศ โสภพิงค์. (2557). **คุณภาพการให้บริการของโครงการเบี่ยงยังชีพผู้สูงอายุเทศบาลตำบลนาป่าอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี**. สารนิพนธ์ รม.ม., มหาวิทยาลัยเกริก, กรุงเทพฯ.
- ศุภลักษณ์ สุริยะ. (2556). **แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการของแผนกต้อนรับส่วนหน้าโรงแรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวอาเซียน กรณีศึกษา โรงแรมมูติก กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- อนุชา กาศลังกา. (2558). **ความรุนแรงในการปฏิบัติงานและการละเมิดสิทธิต่อพยาบาลวิชาชีพในระบบบริการสุขภาพในประเทศไทย**, *วารสารวิชาการกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ*, 32-45.
- อารี วัลยเสวี. (2553). **รูปแบบระบบบริการสุขภาพที่สอดคล้องกับสังคมไทยในสองทศวรรษ. โครงการปฏิรูประบบบริการสาธารณสุข**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- อินทรีรา จันทร์รัฐ. (2553). **ความคาดหวังและการรับรู้จริงต่อคุณภาพการบริการสายการบินต้นทุนต่ำเที่ยวบินภายในประเทศ**. สารนิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- Cohen, J. (1992). **Essentials of Psychological Testing** (4 th ed). New York: Macmillan;
- Wibulpolprasert S, et al. (2011). **Thailand health profile 2008–2010**. Nonthaburi: Ministry of Public Health.
- Tenner, A. R. and Detoro, I. J. (1992). **Total Quality Management: There Step to Continuous Improvement**. Massachusetts: Addison–Wesley.

ประสิทธิผลของโปรแกรมการจัดการขยะในชุมชน: กรณีศึกษาบ้านศรีเมืองชุม อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

Effective of community garbage management programs: Case study Ban Sri Muang Chum Chun District, Phayao Province

ติดาร์ตัน ฐูปเรือง^{1*} และ เทียนทอง ต๊ะแก้ว²

Tidarat Thooprung^{1*} and Tienthong Takaew²

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เชิงกึ่งทดลอง (Quasi-experimental study) แบบกลุ่มเดียววัดสองครั้ง (One Group Pretest-Posttest Design) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการจัดการขยะในชุมชน บ้านศรีเมืองชุม อำเภอจุน จังหวัดพะเยา กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้แบ่งออกเป็น 6 กลุ่มคือประชาชนที่อาศัยอยู่จริง ในบ้านศรีเมืองชุม จำนวน 80 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้วิจัยเป็นผู้กำหนดเครื่องมือแบ่งออกเป็น 2 ประเภท แบบสอบถามและแบบบันทึก แบบสอบถามด้านความรู้ในการจัดการขยะมีค่า KR-21 เท่ากับ 0.80 แบบสอบถามด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ มีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.85 แบบบันทึกปริมาณขยะมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.85 ผลการศึกษาพบว่า ค่าเฉลี่ยความรู้หลังสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการขยะในชุมชน เท่ากับ 7.52 และ 6.61 ตามลำดับเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างโดยใช้สถิติ Sign Rank Test พบว่า ความรู้ในการจัดการขยะในชุมชนมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P < 0.027$) และพบว่าการมีส่วนร่วมก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการขยะในชุมชนมีความแตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P < 0.01$) และเปรียบเทียบความแตกต่างของปริมาณขยะในชุมชน ของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ปริมาณขยะก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการขยะในชุมชน มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P < 0.01$)

คำสำคัญ: โปรแกรมการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน การมีส่วนร่วม

Abstract

This study was a semi-experimental study. One Group Pretest-Posttest Design (Quasi-experimental study) aims to study the effectiveness of a community waste management program. Ban Sri Chum Chum, Chun District, Phayao Province. The samples in this study were divided into 6 groups: residents In this study, 80 samples were selected for purposive sampling. The researcher assigned the instrument to be divided into 2 types,

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : tidarat.5560@gmail.com

questionnaire and record. The knowledge questionnaire on garbage management had a KR-21 value of 0.80. Participatory garbage management questionnaire Have confidence. The reliability was 0.85. (Reliability) is 0.85. The study indicated that The average level of knowledge was higher than before joining the community garbage management program at 7.52 and 6.61, respectively. When comparing the difference using the Sign Rank Test, it was found that knowledge of community waste management was significantly different. The statistical significance was 0.05 ($P \leq 0.027$) It was found that the participation before and after joining the community garbage management program was significantly different at 0.05 ($P < 0.01$). Of the sample. The amount of waste before and after joining a community garbage management program is different. At the 0.05 level ($P < 0.01$).

Keywords: Solid garbage management program in the community, Participation

บทนำ

ประเทศไทยมีแนวโน้มขยะเพิ่มปีละ 600,000 ตัน จากปริมาณขยะปัจจุบัน 26.85 ล้านตันต่อปี และมีปริมาณขยะตกค้าง 30 ล้านตันต่อปี ขณะที่การกำจัดทำถูกต้องเพียง 8.34 ล้านตันต่อปี (กรมควบคุมมลพิษ, 2560) การบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนและบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับนโยบายการจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งการลดและคัดแยกขยะมูลฝอยตั้งแต่ต้นทาง ตามร่างแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายของประเทศ พ.ศ. 2559-2564 โดยใช้หลักการ 3Rs คือ Reduce, Reuse และ Recycle เพื่อนำขยะกลับมาใช้ใหม่ กำจัดขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย ด้วยการนำไปแปรรูปผลิตพลังงานอย่างเหมาะสม หรือจำกัดขยะของเสียอันตรายอย่างถูกวิธีปัจจุบันประเทศไทยมีขยะมูลฝอยรวม 26.85 ล้านตันต่อปี เฉลี่ยวันละ 73,560 ตัน แต่นำไปกำจัดอย่างถูกต้องเพียงร้อยละ 31.06 หรือ 8.34 ล้านตันต่อปี นำไปใช้ประโยชน์ 4.94 ล้านตันต่อปี นำไปกำจัดไม่ถูกต้อง 7.15 ล้านตันต่อปี และมีขยะตกค้างในพื้นที่และกำจัดไม่ถูกต้อง 6.22 ล้านตันต่อปี (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2560) จากสถานการณ์และสภาพปัญหาโดยทั่วไปดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยซึ่งเป็นเจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชน สังกัดกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลเวียงลอ ตระหนักถึงปัญหาว่าการจัดการขยะในปัจจุบันยังมีอีกมากที่ไม่อาจดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะขาดหลักการจัดการที่ดี จึงใช้โปรแกรมการจัดการขยะในชุมชน เพื่อนำข้อมูลที่ได้นำไปหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยที่ดี เหมาะสม และมีประสิทธิภาพประสิทธิผล สามารถนำไปใช้เป็นแบบอย่างในการจัดการขยะในเขตเทศบาล ตำบลเวียงลอ ต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

วัตถุประสงค์หลัก

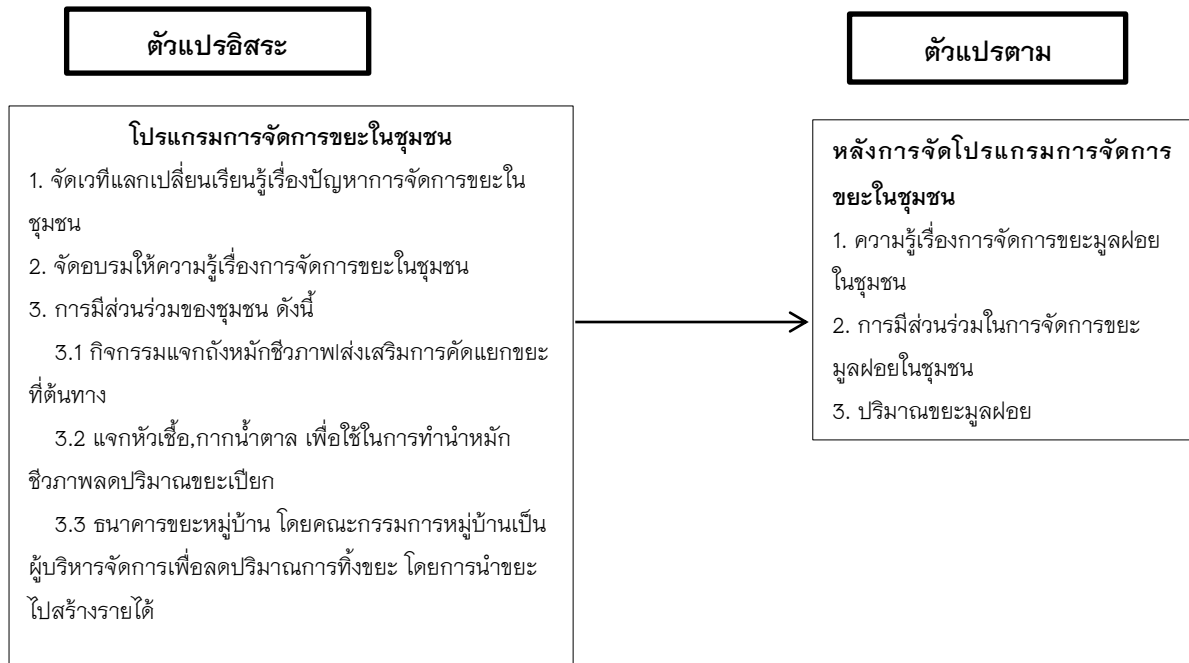
เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการจัดการขยะในชุมชน บ้านศรีเมืองชุม อำเภोजุน จังหวัดพะเยา

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการขยะในชุมชนบ้านศรีเมืองชุม อำเภोजุน จังหวัดพะเยา
2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้ในการจัดการขยะก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการขยะในชุมชนในบ้านศรีเมืองชุม อำเภोजุน จังหวัดพะเยา
3. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของปริมาณขยะก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการขยะในชุมชนบ้านศรีเมืองชุม อำเภोजุน จังหวัดพะเยา

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

กรอบแนวคิด

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิด

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร บ้านศรีเมืองชุม อำเภอจุน จังหวัดพะเยา จำนวน 592 คน (กรมการปกครอง, 2560)

กลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 6 กลุ่ม คือ

ประชาชนที่อาศัยอยู่จริงในบ้านศรีเมืองชุม อำเภอจุน จังหวัดพะเยา จำนวน 80 คน เลือกกลุ่มตัวอย่าง แบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้วิจัยเป็นผู้กำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์การคัดเลือกตัดออก ของแต่ละกลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน ได้แก่

1. ผู้ใหญ่บ้าน	จำนวน 1 คน
2. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	จำนวน 1 คน
3. สมาชิกสภาเทศบาลตำบลเวียงลอ	จำนวน 1 คน

เกณฑ์การคัดเลือกเข้าร่วมศึกษา

1. เป็นผู้นำชุมชนมาจากการเลือกตั้ง
2. ผู้ให้ข้อมูลมีความยินยอมในการให้ข้อมูล

เกณฑ์การตัดออกผู้เข้าร่วมศึกษา

1. ผู้ร่วมการศึกษาย้ายออกหรือเดินทางออกจากหมู่บ้านนานกว่า 1 เดือน ในระหว่างการศึกษา
2. ผู้เข้าร่วมศึกษาเจ็บป่วยหรือสมรรถภาพร่างกายไม่พร้อม

กลุ่มที่ 2 ประธานกลุ่มต่าง ๆ และคณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 5 คน ได้แก่

1. ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)	จำนวน 1 คน
2. ประธานผู้สูงอายุ	จำนวน 1 คน
3. ประธานแม่บ้าน	จำนวน 1 คน
4. คณะกรรมการหมู่บ้าน	จำนวน 2 คน

เกณฑ์การคัดเลือกเข้าร่วมศึกษา

1. เป็นตัวแทนของชมรมต่าง ๆ ในหมู่บ้านมาจากการแต่งตั้ง
2. ผู้ให้ข้อมูลมีความยินยอมในการให้ข้อมูล

เกณฑ์การคัดออกผู้เข้าร่วมศึกษา

1. ผู้ร่วมการศึกษาย้ายออกหรือเดินทางออกจากหมู่บ้านนานกว่า 1 เดือน ในระหว่างการศึกษา
2. ผู้เข้าร่วมศึกษาเจ็บป่วยหรือสมรรถภาพร่างกายไม่พร้อม

กลุ่มที่ 3 ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน

เกณฑ์การคัดเลือกเข้าร่วมศึกษา

1. เป็นผู้อำนวยการสถานศึกษาในพื้นที่บ้านศรีเมืองชุม ต.ลอ อ.จุน จ.พะเยา
2. ผู้ให้ข้อมูลมีความยินยอมในการให้ข้อมูล

เกณฑ์การคัดออกผู้เข้าร่วมศึกษา

1. ผู้ร่วมการศึกษาย้ายออกหรือเดินทางออกจากหมู่บ้านนานกว่า 1 เดือน ในระหว่างการศึกษา
2. ผู้เข้าร่วมศึกษาเจ็บป่วยหรือสมรรถภาพร่างกายไม่พร้อม

กลุ่มที่ 4 หัวหน้าคุ้ม จำนวน 11 คน

เกณฑ์การคัดเลือกเข้าร่วมศึกษา

1. หัวหน้าคุ้มจากการคัดเลือกของครัวเรือนที่มีพื้นที่อาณาเขตอยู่ติดกันโดยผ่านความเห็นชอบของกำนัน
2. ผู้ให้ข้อมูลมีความยินยอมในการให้ข้อมูล

เกณฑ์การคัดออกผู้เข้าร่วมศึกษา

1. ผู้ร่วมการศึกษาย้ายออกหรือเดินทางออกจากหมู่บ้านนานกว่า 1 เดือน ในระหว่างการศึกษา
2. ผู้เข้าร่วมศึกษาเจ็บป่วยหรือสมรรถภาพร่างกายไม่พร้อม

กลุ่มที่ 5 พนักงานเก็บขยะ จำนวน 5 คน

เกณฑ์การคัดเลือกเข้าร่วมศึกษา

1. เป็นพนักงาน สังกัดกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลเวียงลอ ที่ดำเนินการเก็บ ขน และกำจัดขยะในพื้นที่ตำบลลอ

2. ผู้ให้ข้อมูลมีความยินยอมในการให้ข้อมูล

เกณฑ์การคัดออกผู้เข้าร่วมศึกษา

1. ผู้ร่วมการศึกษาลาออกจากการปฏิบัติงานหรือเดินทางออกจากหมู่บ้านนานกว่า 1 เดือน ในระหว่างการศึกษา

2. ผู้เข้าร่วมศึกษาเจ็บป่วยหรือสมรรถภาพร่างกายไม่พร้อม

กลุ่มที่ 6 ตัวแทนครัวเรือน จำนวน 55 คน

เกณฑ์การคัดเลือกเข้าร่วมศึกษา

1. เป็นตัวแทนครัวเรือนที่ตอบแบบสำรวจเข้าร่วมดำเนินการวิจัยครั้งนี้
2. ผู้ให้ข้อมูลมีความยินยอมในการให้ข้อมูล

เกณฑ์การคัดออกผู้เข้าร่วมศึกษา

1. ผู้ร่วมการศึกษาย้ายออกหรือเดินทางออกจากหมู่บ้านนานกว่า 1 เดือน ในระหว่างการศึกษา
2. ผู้เข้าร่วมศึกษาเจ็บป่วยหรือสมรรถภาพร่างกายไม่พร้อม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยตัวแปร เช่น เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ และตำแหน่งในชุมชน ทำการวิเคราะห์เชิงสถิติด้วยค่าทางสถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน ใน 5 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผนแก้ไขปัญหา การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยใช้แบบสอบถามเป็นแบบมาตรา ประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ลักษณะของคำถามกำหนดระดับคะแนน ตามการมีส่วนร่วมจากมากไปหาน้อย

ส่วนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน เช่น ประเภทขยะ ผลกระทบหรือปัญหาจากขยะ การลดปริมาณขยะ และวิธีการกำจัดขยะที่ถูกหลักสุขาภิบาล เป็นต้น ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด มีข้อคำถามให้เลือกตอบ 2 ตัวเลือก เลือกตอบที่ถูกต้องเพียงตัวเลือกเดียว ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน จากนั้นทำ

2. แบบบันทึกปริมาณขยะ

โดยการชั่งน้ำหนักก่อนการกำจัดก่อน-หลังเข้าร่วมกิจกรรมตามโปรแกรมการจัดการขยะในชุมชน หน่วยเป็นกิโลกรัม

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ทำการสำรวจกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นตัวแทนของชุมชนโดยใช้แบบสำรวจ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน 1 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 1 คน สมาชิกสภาเทศบาลตำบลเวียงลอ 1 คน ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) 1 คน ประธานผู้สูงอายุ 1 คน ประธานแม่บ้าน 1 คน ผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน หัวหน้าคุ้ม 11 คน คณะกรรมการธนาคารขยะหมู่บ้านหมู่ที่ 6 2 คน พนักงานเก็บขยะมูลฝอย 5 คน ตัวแทนครัวเรือนที่สมัครใจเข้าร่วมจากการตอบแบบสำรวจ 55 คน รวมทั้งหมด 80 คน

2. เตรียมพื้นที่พบปะผู้นำชุมชน และแกนนำ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ และแนวทางในการดำเนินงาน

3. เตรียมทีมงานในชุมชน โดยผู้วิจัยเป็นผู้กำหนดคุณสมบัติตามเหตุผลหลักเกณฑ์ ที่กำหนดขึ้น ตามวัตถุประสงค์โดยการคัดเลือกใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

4. แต่งตั้งทีมงานในชุมชน โดยการนัดประชุมแกนนำที่ได้รับคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 80 คน

5. วัดความรู้และการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในชุมชนก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการขยะในชุมชน
6. วัดปริมาณขยะก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการขยะในชุมชน
7. ดำเนินการจัดโปรแกรมการจัดการขยะในชุมชน ดังนี้
 - 7.1. จัดให้มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องปัญหาการจัดการขยะในชุมชน
 - 7.2. จัดอบรมให้ความรู้เรื่องการจัดการขยะในชุมชนแก่ผู้วิจัยร่วม
8. ผู้วิจัยร่วมกับผู้ร่วมวิจัย ประชุมแสดงความคิดเห็นการดำเนินงานและสรุปผล เพื่อประเมินประสิทธิผลของโปรแกรมการจัดการขยะในชุมชน บ้านศรีเมืองชุม อำเภोजุน จังหวัดพะเยา ดังนี้
 - 8.1 วัดความรู้ในการจัดการขยะในชุมชนหลังเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการขยะในชุมชน
 - 8.2 วัดการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในชุมชน ดังนี้
 - 8.2.1 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 80 คน มีการคัดแยกขยะ และการนำไปใช้ประโยชน์โดยการสนับสนุน ถังน้ำหมักชีวภาพ กากน้ำตาล จากเทศบาลตำบลเวียงลอ
 - 8.2.2 มีการหมักปุ๋ยชีวภาพส่งเสริมการตัดแยกและลดปริมาณขยะเปียกต้นทาง
 - 8.2.3 ธนาคารขยะหมู่บ้าน โดยคณะกรรมการหมู่บ้านผลัดเปลี่ยนกันมาเป็นผู้รับซื้อตามวันเวลาที่นัดหมาย และเป็นผู้บริหารจัดการงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนเพื่อเป็นทุนในการซื้อขายขยะรีไซเคิล โดยคนชุมชน นำขยะมาขายให้กับธนาคารขยะหมู่บ้านจะมีการแจกไข่เพื่อกระตุ้นให้นำขยะมาขายกับธนาคารขยะหมู่บ้าน และเป็นการลดปริมาณขยะ สร้างรายได้แก่ครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างและชุมชน
 - 8.3 วัดปริมาณขยะในชุมชนบ้านศรีเมืองชุมหลังเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการขยะในชุมชน

ผลการศึกษา

ตาราง 1 เปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง โดยการวัดก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการขยะในชุมชน

	คะแนนความรู้ในการจัดการขยะ		
	\bar{x}	S.D.	P-Value
ก่อนดำเนินกิจกรรม	19.58	2.38	P < 0.01
หลังดำเนินกิจกรรม	21.92	2.63	

จากตารางการเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า การมีส่วนร่วมก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการขยะในชุมชนมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 (P < 0.01)

ตาราง 2 เปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้ในการจัดการขยะในชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง โดยการวัดก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการขยะในชุมชน

	คะแนนความรู้ในการจัดการขยะ		
	\bar{x}	S.D.	P-Value
ก่อนดำเนินกิจกรรม	6.61	0.77	P = 0.027
หลังดำเนินกิจกรรม	7.52	1.11	

จากตาราง ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้ในการจัดการขยะในชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง โดยการวัดก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการขยะในชุมชนพบว่า ปริมาณขยะลดลง เดือนมกราคม กุมภาพันธ์ และมีนาคม ตามลำดับ ซึ่งปริมาณขยะรีไซเคิลลดลงจากก่อนดำเนินกิจกรรมตามโปรแกรมการจัดการขยะในชุมชน ร้อยละ 3.34 ขยะอันตรายลดลง 2.96 ขยะทั่วไป 3.22 และซีเมนต์ 2.90 ซึ่งที่ปริมาณขยะแต่ละประเภทลดลงมาก เนื่องจากมีการปฏิบัติตามแผนแนวทางการจัดการขยะมูล พบว่าประเภทของขยะที่มากที่สุด เป็นขยะทั่วไปที่ไม่สามารถนำไปรีไซเคิลได้ รองลงมาคือ ขยะรีไซเคิล ซึ่งปริมาณขยะทุกประเภทมีปริมาณลดลง

ตาราง 3 เปรียบเทียบปริมาณขยะก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการขยะจำนวน 27 ครั้ง (ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2560 ถึง มีนาคม 2561)

	ปริมาณขยะ		
	\bar{x}	S.D.	P-Value
ก่อนดำเนินกิจกรรม	3,414.75	5,387.36	P < 0.01
หลังดำเนินกิจกรรม	2,982.75	4,689.52	

จากตารางพบว่า การเปรียบเทียบความแตกต่างของปริมาณขยะในชุมชนของกลุ่มตัวอย่างพบว่าปริมาณขยะก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการขยะในชุมชนมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (P < 0.01)

วิจารณ์และสรุปผล

ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของภาคส่วนในการวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ ตลอดจนการหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน สอดคล้องกับ สุรีย ศันตพงศ์วิโรจน์ (2531) ได้สรุปถึงการมีส่วนร่วมไว้ว่า เป็นการร่วมมือ ร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผิดชอบด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นของปัจเจกบุคคลหรือของกลุ่ม ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการดำเนินการพัฒนา การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา และการลงมือปฏิบัติการตามที่ได้ ตัดสินใจ สำหรับมิติที่สาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการ ดำเนินงานและในการประเมินผล และสอดคล้องกับการศึกษาของ สุณิรัตน์ ยั่งยืน, จินดาวัลย์ วิบูลย์อุทัย, ชิดารัตน์ สมดี และ สวรรค์ ธิติสุทธิ (2557) ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการจัดตั้งธนาคารขยะของหมู่บ้าน อยากให้ มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาขยะของชุมชน รู้จักวิธีคัดแยก ขยะได้อย่างถูกต้องสร้างรายได้ให้กับประชาชน และช่วยลดปริมาณขยะในชุมชน โดยกิจกรรมดังกล่าวเป็น การส่งเสริมให้ชุมชนมีจิตสำนึกต่อปัญหาและประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งการมีส่วนร่วมในการจัดการเป็นปัจจัยที่สำคัญ ถ้าทุกคนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนก็จะส่งผลให้เกิดการสร้างกลุ่มคนที่สามารถพัฒนาการจัดการขยะให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับการศึกษาของ คะนิง โยธา (2555) การจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ผลการศึกษาพบว่า วิธีการกำจัดขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลบ้านเหล่าใช้วิธีการคัดแยกขยะก่อนนำไปทิ้ง วิธีการจัดเก็บขยะในครัวเรือน ต้องเก็บใส่ภาชนะที่มีฝาปิดหรือถังขยะ วิธีการกำจัดขยะสดในครัวเรือนทำได้ โดยนำไปเป็นอาหารให้สัตว์เลี้ยง หรือนำไปทำปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยชีวภาพ การกำจัดขยะแห้งในครัวเรือนมีการแยกประเภทขยะแล้วนำไปขาย และวิธีการกำจัดขยะของใช้ชำรุดหรือหมดสภาพ อาจแยกขยะแล้วนำไปขายเป็นของเก่า ส่วนแนวทางการจัดการขยะในอนาคตประชาชนต้องมีส่วนร่วมร่วมกับเทศบาลในการจัดการขยะซึ่งจากการดำเนินการตามโปรแกรมการจัดการขยะในชุมชนเรื่องความรู้ในการจัดการขยะพบว่าระดับความรู้ของประชาชน

ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง เพราะบางข้อประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการตัดแยกพบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้การจัดการขยะในชุมชน โดยการวัดความรู้ก่อนและหลังการดำเนินกิจกรรม มีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .027$) แสดงว่า หลังดำเนินกิจกรรมประชาชนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ในการจัดการขยะในชุมชนมากกว่าก่อนดำเนินกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับ พิรยา วัชรวิทย์ (2556) การจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเมืองแกลง จังหวัดระยอง ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการจัดการขยะมูลฝอย ของเทศบาลตำบลเมืองแกลง จากการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับความรู้เรื่องการตัดแยกขยะจากบ้านเรือน เทศบาลมีการตัดแยกขยะ มีการส่งเสริมให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องด้านการจัดการขยะ ซึ่งสอดคล้องกับ โยธิน หนองซิว (2559) ศึกษาแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนบ้านนาหลวง อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ผลการศึกษาพบว่า จำนวนขยะลดลงจากก่อนดำเนินการ ครอบคลุมในชุมชนตัดแยกขยะเพิ่มขึ้นจากก่อนดำเนินกิจกรรม ความรู้ในการจัดการขยะของชุมชน หลังการใช้แนวทางการจัดการขยะมากกว่า ก่อนการจัดการขยะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ($p < 0.001^*$) และไม่สอดคล้องของ โยธิน หนองซิว (2559) แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนบ้านนาหลวง อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ผลการศึกษาพบว่า ผู้ร่วมกระบวนการศึกษามองว่าคนในชุมชนขาดความรู้และความสนใจในการตัดแยกขยะก่อนทิ้ง ทำให้บ่อขยะเต็มเร็ว ถึงขยะไม่เพียงพอและเป็นแหล่งเพาะพันธุ์แมลงวัน และคนในชุมชนทิ้งขยะไม่เป็นที่ ทำให้ตามที่สาธารณะและสองข้างทางของชุมชนสกปรกเต็มไปด้วยขยะ หลังจากดำเนินกิจกรรมพบว่า ปริมาณขยะลดลง ซึ่งปริมาณขยะรีไซเคิลลดลง จากก่อนดำเนินกิจกรรมตามโปรแกรมการจัดการขยะในชุมชน ร้อยละ 3.34 ขยะอันตรายลดลง 2.96 ขยะทั่วไป 3.22 และซีเมนต์ 2.90 ซึ่งที่ปริมาณขยะแต่ละประเภทลดลงมาก เนื่องจากมีการปฏิบัติตามแผนแนวทางการจัดการขยะมูล พบว่าประเภทของขยะที่มากที่สุด เป็นขยะทั่วไปที่ไม่สามารถนำไปรีไซเคิลได้ รองลงมาคือ ขยะรีไซเคิล ซึ่งปริมาณขยะทุกประเภทมีปริมาณลดลง ซึ่งไม่สอดคล้องกับ อนันต์ ลุนพุดิ (2556) การจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า ด้านการจัดเก็บขยะ และการตัดแยก องค์การบริหารส่วนตำบลศิลา มีแบบแผนและขั้นตอนในการจัดเก็บขยะ มีการประชาสัมพันธ์และให้ความรู้กับประชาชนไม่เพียงพอ ทำให้ประชาชนในพื้นที่ไม่ให้ความร่วมมือในการตัดแยกขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลศิลาเท่าที่ควร เปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้พบว่า ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ในการจัดการขยะในชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง โดยการวัดก่อนและหลังการดำเนินกิจกรรมตามโปรแกรมการจัดการขยะในชุมชนบ้านศรีเมืองชุม พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้การจัดการขยะในชุมชน โดยการวัดความรู้ก่อนและหลังการดำเนินกิจกรรม เท่ากับ 6.61 และ 7.52 ตามลำดับ พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .027$) แสดงว่า หลังดำเนินกิจกรรมประชาชนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ในการจัดการขยะในชุมชนมากกว่าก่อนดำเนินกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องของ กัลยาณี อุปราสิทธิ์ (2557) พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลสันโป่ง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยโดยภาพรวมของครัวเรือน พบว่าความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือนด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย ด้านการนำไปใช้ต่อ และด้านการตัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 เปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในชุมชน พบว่า ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง โดยการวัดก่อนและหลังการดำเนินกิจกรรมตามโปรแกรมการจัดการขยะในชุมชน พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในชุมชน โดยการวัดการมีส่วนร่วม ก่อนและหลังการดำเนินกิจกรรม เท่ากับ 19.58 และ 21.92 ตามลำดับ พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .000$) แสดงว่า หลังดำเนินกิจกรรมประชาชนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในชุมชนมากกว่าก่อนดำเนินกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องของ วัฒนา ไชยลังกา (2555) ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลฟ้าฮ่าม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ระดับความพึงพอใจของประชาชนในเขตตำบลฟ้าฮ่าม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลฟ้าฮ่าม ด้านเพศ อายุ การศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน อาชีพ และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ส่งผลต่อความพึงพอใจในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนไม่แตกต่างกัน ยอมรับสมมุติฐาน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. แนวทางการจัดการขยะนี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชุมชนใกล้เคียงที่มีบริบทพื้นที่ลักษณะคล้ายกัน
2. ผลการดำเนินกิจกรรมนี้ควรนำไปสู่แผนงาน/โครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลล่อเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาในเชิงปริมาณด้านปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการขยะมูลฝอยของพื้นที่ในเขตเทศบาลเนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของบ้านศรีเมืองชุม หมู่ 6 ตำบลล่อ อำเภอจุน จังหวัดพะเยา จากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มของแกนนำชุมชน ที่เน้นในส่วนการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน แต่ในส่วนตำบลนั้นยังไม่ได้ข้อมูลที่ จึงควรมีการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลล่อ เพิ่มทั้งหมดทุกหมู่บ้าน

กิตติกรรมประกาศ

วิจัยฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดร.เทียนทอง ต๊ะแก้ว ที่ได้ให้คำแนะนำและแนวคิด ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องเป็นผลให้การศึกษาวิจัยสำเร็จอย่างสมบูรณ์ ผู้วิจัยซาบซึ้งและระลึกถึงพระคุณอาจารย์ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

เอกสารอ้างอิง

- กัลยาณี อุปราสิทธิ์. (2557). **พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลสันป่า**
อำเภอแม่อริม จังหวัดเชียงใหม่. ส.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่. สืบค้นเมื่อ 3 มีนาคม 2560, จาก <http://tdc.thailis.or.th/tdc/advance.php>
- กรมการปกครอง. (2560). **จำนวนประชากรและบ้าน จำแนกเป็นรายอำเภอ และรายตำบล จังหวัดพะเยา.**
ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- กรมควบคุมมลพิษ. (2560). **ความรู้พื้นที่การบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน.** สืบค้นเมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2560,
จาก <http://www.pcd.go.th/index.cfm>
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2560). **บริหารจัดการข้อมูลและสารสนเทศด้านขยะมูลฝอย**
ให้เป็นองค์ความรู้เพื่อส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. สืบค้นเมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2560,
จาก <http://infotrash.deqp.go.th/book-detail-info-main/1>

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

คะนิง โยธา. (2555). การจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา. การศึกษาค้นคว้าด้วยตน ร.ป.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

พีรยา วัชรโรทัย. (2556). การจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเมืองแก่ง จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การจัดการสิ่งแวดล้อม), สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.

โยธิน หนองซิว. (2559). แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนบ้านนาหลวง อำเภอสอง จังหวัดแพร่. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ส.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา. สืบค้นเมื่อ 3 มีนาคม 2560, จาก <http://tdc.thailis.or.th/tdc/adva>

วัฒนา ไชยลังกา. (2555). ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลฟ้าฮ่าม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ สม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, เชียงใหม่. สืบค้นเมื่อ 3 มีนาคม 2560, จาก <http://newtdc.thailis.or.th/docview.aspx?tdcid=32134>

สุนิรัตน์ ยั่งยืน, จินดาวัลย์ วิบูลย์อุทัย, ชิดาร์ตน์ สมดี และ สวรรค์ ชิติสุทธิ. (2557). การวิจัยแบบมีส่วนร่วมในการจัดการธนาคารขยะของชุมชนบ้านหัวหนอง ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม. วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 6(3), 158-167.

สุรีย์ ตันทศวีโรจน์. (2531). การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของผู้นำเยาวชนในชุมชนคลองจั่น เขตบางกะปิ. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (รัฐศาสตร์), มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

อนันต์ ลุนพุดี. (2556). การจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. รายงานการศึกษาดูงาน ร.ป.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น. สืบค้นเมื่อ 3 มีนาคม 2560, จาก <http://newtdc.thailis.or.th/docview.aspx?tdcid=247460>

ประสิทธิผลของโปรแกรมการดูแลตนเองต่อความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการดูแล ข้อเข่าของผู้สูงอายุ

Effectiveness self-care program on knowledge, attitudes and behaviors of knee osteoarthritis care among the elderly

ธนกร แสนบ้าน^{1*} และ รุ่ง วงศ์วัฒน์²

Thanakorn Saenban^{1*} and Rung Wongwat²

บทคัดย่อ

ข้อเข่าเสื่อมเป็นโรคเรื้อรังที่ต้องได้รับการรักษาซึ่งโปรแกรมการดูแลตนเองมีผลต่อความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการดูแลข้อเข่าของผู้สูงอายุ การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบกึ่งทดลอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการดูแลตนเองต่อความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการดูแลข้อเข่าตนเองของผู้สูงอายุ ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างผู้ป่วย 30 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบทดสอบความรู้ ทักษะ พฤติกรรมและทดสอบสภาพข้อเข่า ทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการดูแลตนเองใช้ระยะเวลา 2 เดือน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติ *paired t-test*

ผลการวิจัยพบว่าระดับคะแนนเฉลี่ยความรู้ ทักษะ และสภาพข้อเข่า หลังให้โปรแกรมสูงกว่า ก่อนให้โปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p < 0.001$) ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าโปรแกรมการดูแลตนเองสามารถประยุกต์ใช้ในการดูแลข้อเข่าในผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุ การดูแลข้อเข่า

Abstract

Knee osteoarthritis is a chronic disease that should be treated. The self-care program can be affect to knowledge, attitudes and behaviors of elderly knee osteoarthritis. The objective of this quasi-experimental research was to study effectiveness self-care program on knowledge, attitudes and behaviors of knee osteoarthritis care among the elderly. The samples were 30 elderly. The data collections were consisted of knowledge, attitudes, behaviors and knee osteoarthritis questionnaires. The data were collected by using Pretest-Posttest follow up for 2 months. The data were analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation and paired *t-test*.

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : b_bbang@hotmail.com

The result showed that the mean score of knowledge, attitudes, behaviors and knee osteoarthritis care after self-care program were higher than before self-care program significantly difference at 0.05 level ($p < 0.001$). Therefore, the self-care program can apply with elderly knee osteoarthritis that was efficiency.

Keywords: Elderly, Knee osteoarthritis care

บทนำ

ข้อเข่าเสื่อม (Knee osteoarthritis) เป็นโรคเรื้อรัง ที่พบได้บ่อยในประชากรทั่วโลก โดยเฉพาะผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป พบอุบัติการณ์การเกิดโรคข้อเข่าเสื่อมร้อยละ 15.6 (Framingham Study) ร้อยละ 27.8 ใน The third National health and Nutrition Examination Survey (NHANESIII) ร้อยละ 16.1 ในประเทศจีน ร้อยละ 21.2 ในประเทศญี่ปุ่น ร้อยละ 37.8 ในประชากรสูงอายุ ประเทศเกาหลี ร้อยละ 6-35 ในคนไทย (ภัทรวิทย์ วรณารัตน์, 2555) ในประเทศไทยพบว่ามีค่าใช้จ่ายในการผ่าตัดข้อเข่า1ครั้ง ประมาณ 78,533-79,316 บาท และใช้ระยะเวลาอนในโรงพยาบาลถึง 7-8 วัน (นัฐวุฒิ วิวรรณวงศ์, 2554) เมื่อปี พ.ศ. 2555 สังคมไทยมีผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไปประมาณ 7.5 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 11.3 ของประชากรทั้งประเทศ โดยในปี พ.ศ. 2568 หรืออีก 13 ปีข้างหน้าจะเพิ่มเป็น 14.5 ล้านคน หรือร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ (เจษฎา โชคดำรงสุข, 2555) ทั้งนี้ปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุส่วนใหญ่เกิดจากความเสื่อมของร่างกาย โรคที่พบมากคือโรคข้อเข่าเสื่อม จากกลุ่มรายงานมาตรฐานของหน่วยบริการระดับปฐมภูมิ ฐานข้อมูล HDC สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพะเยา ในปีงบประมาณ 2560 การคัดกรองพบปัญหาในทุกส่วน โดยเฉพาะในคัดกรองข้อเข่า ตั้งแต่ระดับจังหวัดลงมาถึงระดับตำบล ระดับจังหวัด ซึ่งมีการคัดกรองร้อยละ 79.20 พบผู้มีปัญหาข้อเข่าเสื่อม (ผิดปกติ) เฉลี่ยร้อยละ 13.14 มากที่สุดที่อำเภอจุนร้อยละ 21.68 รองลงมาคือเมืองพะเยา ร้อยละ 13.87 และน้อยที่สุดคืออำเภอเชียงม่วน ร้อยละ 6.94 และในตำบลบ้านใหม่ร้อยละ 14.78 มากกว่าค่าเฉลี่ยของจังหวัด โรคข้อเข่าเสื่อมในคนสามารถให้การบำบัดรักษาแบบไม่ใช้ยา (Non-pharmacological therapy) ซึ่งผู้วิจัยพบว่า ทฤษฎีการดูแลตนเอง (Self-care) เป็นทฤษฎีที่ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุปฏิบัติกิจกรรมที่บุคคลริเริ่มและกระทำด้วยตนเอง (นงพิมพ์ นิมิตรอนันท์, 2557) บุคคลที่กระทำการดูแลตนเองนั้นเป็นผู้ที่ต้องใช้ความสามารถหรือพลังในการกระทำที่ ประกอบด้วยระยะการพิจารณาและตัดสินใจ (Intention phase) เป็นระยะที่มีการหาข้อมูล เพื่อพิจารณาและตัดสินใจเลือกกระทำ

ดังนั้นผู้วิจัยได้การศึกษาทฤษฎีการดูแลตนเอง (Self-care) ประยุกต์ใช้เป็นโปรแกรมการดูแลผู้สูงอายุ กลุ่มติดบ้านในการดูแลข้อเข่าตนเอง ที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุกลุ่มติดบ้านตลอดจน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งผู้ดูแลครอบครัว ภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อให้สอดคล้องกับบริบท ทูทางสังคมและแหล่งสนับสนุนต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน อันจะส่งผลทำให้ผู้สูงอายุข้อเข่าเสื่อมเกิดแรงจูงใจในการ ดูแลตนเองสร้างเสริมสมรรถภาพและลดอาการปวดข้อ เข่าลง และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีสุขภาวะ

วัตถุประสงค์การศึกษา

วัตถุประสงค์ทั่วไป

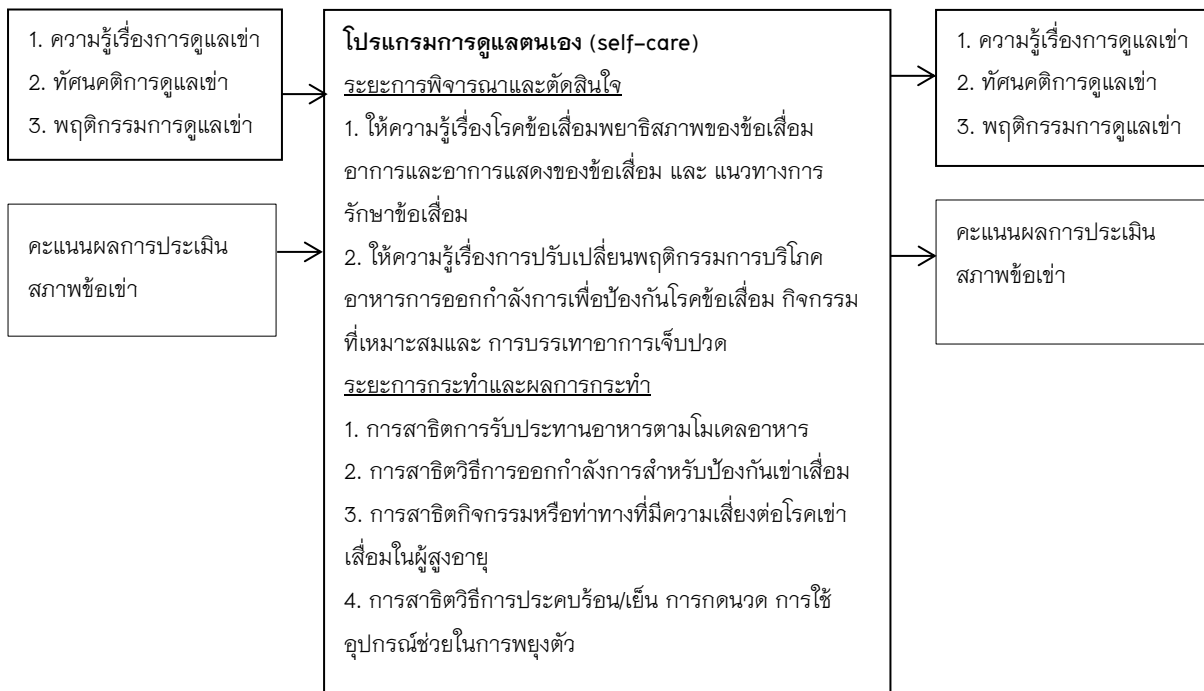
เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการดูแลตนเองต่อความรู้ ทศนคติ และพฤติกรรมในการดูแลข้อเข่าตนเองของผู้สูงอายุ ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการดูแลข้อเท้าของผู้สูงอายุ
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบคะแนนผลการประเมินสภาพข้อเท้าโดยแบบประเมินข้อเท้าเสื่อม ของผู้สูงอายุ

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) แบบกลุ่มเดียววัดสองครั้ง Pretest- Posttest Design ได้กำหนดกรอบแนวคิด ในการวิจัย โดยมีตัวแปรต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กันดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้คือผู้สูงอายุที่มีปัญหาข้อเท้าเสื่อมตามรายงานการคัดกรองปี 2560 ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา จำนวน 127 คน

กลุ่มตัวอย่าง

การคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มาจากการศึกษางานวิจัยของ (Likiratcharoe, 2000 อ้างอิงใน รจนา คักดีวัฒน์กำจร, 2557) เรื่องการสังเคราะห์งานวิจัยการสนับสนุนและให้ความรู้แก่ผู้ป่วยโรคเบาหวานในประเทศไทยด้วยการวิเคราะห์หือภิมาน ระหว่างปี พ.ศ. 2520 และ 2542 และศึกษาค่าขนาดอิทธิพลและอิทธิพลของลักษณะงานวิจัยต่อผลลัพธ์ของผู้ป่วยจากงานวิจัยทั้งหมด 57 เรื่อง พบว่า ค่า effect size เฉลี่ยของผลลัพธ์เกี่ยวกับการดูแลตนเอง คือ 1.65 ซึ่งขนาดอิทธิพลเป็นขนาดใหญ่ เมื่อนำไปเปิดตารางที่ Power = 0.80 และ alpha = 0.05 ขนาดกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมควรมีปริมาณอย่างน้อยที่สุด 25 คน (Polit and Hungler, 1987 อ้างอิงใน รจนา คักดีวัฒน์กำจร, 2557) แต่จากการศึกษาในสถานการณ์จริง อาจมีโอกาสสูญหายของกลุ่มตัวอย่างในระหว่างการทดลองจึงปรับเพิ่มขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพิ่ม ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. โปรแกรมการดูแลตนเองในการดูแลข้อเข่าตนเองของผู้สูงอายุ
2. คู่มือการดูแลตนเอง โรคข้อเข่าเสื่อม ศูนย์สมเด็จพระสังฆราชญาณสังวรเพื่อผู้สูงอายุ จังหวัดชลบุรี กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข ฉบับการวางแผนจำหน่ายผู้สูงอายุโรคข้อเข่าเสื่อม (อภิวรธรณ ญัฐมนวรกุล, จันทพงศ์ อินทร์สุข, จิรนนท์ ทองสัมฤทธิ์ และ คลินิกพร สนธิรัักษ์, 2554)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับโรคข้อเข่า ตัวแปรประกอบด้วย เพศ อายุ รายได้ต่อเดือน ระดับการศึกษา

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการดูแลข้อเข่าตนเอง ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม ร่วมกับการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการดูแลตนเองของโอเล็มประกอบด้วยคำถามทั้งหมด 1 ข้อ ถ้าตอบถูก ได้คะแนน 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน มีการแบ่งระดับคะแนนออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับคะแนนน้อย ระดับคะแนนปานกลาง และระดับคะแนนสูง

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติต่อการดูแลข้อเข่าตนเองผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม ร่วมกับการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการดูแลตนเองของ Orem (1983) ประกอบด้วย คำถามทั้งหมด 10 ข้อ มี 3 ตัวเลือก คือ เห็นด้วย ไม่แน่ใจ และไม่เห็นด้วย แบ่งระดับความเห็นด้วย ออกเป็น 3 ระดับคือ ระดับความเห็นด้วยน้อย ระดับความเห็นด้วยปานกลาง และระดับความเห็นด้วยสูง

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการดูแลข้อเข่าตนเอง สร้างโดย พิพัฒน์ เพิ่มพูน (2553) ประกอบด้วยคำถามทั้งหมด 13 ข้อผ่านการหาความเชื่อมั่นได้ค่าสัมประสิทธิ์คอนบราคัลฟา (Cronbach's'alpha coefficient) 0.75 มี 3 ตัวเลือก คือ ปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติบางครั้ง และไม่เคยปฏิบัติเลย แบ่งระดับพฤติกรรมการดูแลตนเอง ออกเป็น 3 ระดับ คือ พฤติกรรมการดูแลตนเองต่ำ พฤติกรรมการดูแลตนเองปานกลาง และพฤติกรรมการดูแลตนเองสูง

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามข้อมูลแบบประเมินสภาพข้อเข่าโดยแบบประเมินข้อเข่าเสื่อม (Oxford Knee Score) ประกอบด้วยคำถามทั้งหมด 12 ข้อ มี 5 ตัวเลือก แบ่งเกณฑ์คะแนนตามอาการและอาการแสดงแบ่งระดับความรุนแรงออกเป็น 4 ระดับ คือ รุนแรง ปานกลาง น้อย และไม่มีอาการ (กิริติ เจริญชลาพานิช, 2548)

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยพิจารณาเป็นรายข้อ แล้วบันทึกผลการพิจารณาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ นำไปปรับปรุง

2. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้ปกครองที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการหาความเชื่อมั่น

หาค่าความเชื่อมั่นในแบบสอบถามส่วนที่ 2 โดยระดับความยากง่ายพอเหมาะของแบบสอบถาม คือ 0.56

หาค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามในส่วนที่ใช้อัตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) จะใช้วิธีสัมประสิทธิ์คอนบราคอัลฟา (Cronbach's'alpha coefficient) แล้วนำไปทดสอบกับแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

1. แบบแบบสอบถามส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติต่อการดูแลตนเอง ค่าที่ได้ คือ 0.73

2. แบบแบบสอบถามส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการดูแลตนเอง ค่าที่ได้ คือ 0.86

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขึ้นเตรียมการ เตรียมผู้วิจัย ชุมชน เครื่องมือ และขอพิจารณารับรองจริยธรรมการวิจัย ขอความร่วมมือดำเนินการ ชี้แจงกลุ่มตัวอย่างเพื่อพิทักษ์สิทธิและประโยชน์ในการเข้าร่วมวิจัย ให้กลุ่มตัวอย่างสมัครใจลงนามในใบยินยอม

2. ขึ้นดำเนินการและประเมินผล ความรู้ ทัศนคติ พฤติกรรมการดูแลข้อเข้าตนเอง และประเมินสภาพข้อเข้า โดยการจัดทำโปรแกรม จำนวน 2 วัน สัปดาห์ละ 1 วันติดกัน 2 สัปดาห์ ติดตามผลและประเมินผลหลังให้โปรแกรม 2 เดือน

วันที่ 1 (บรรยาย ฉายวีดิทัศน์ แผ่นพับ) เรื่องละ 2 ชั่วโมงโดย นักวิชาการสาธารณสุข และพยาบาลวิชาชีพ

1. วัดผลความรู้ ทัศนคติ พฤติกรรมการดูแลข้อเข้า และประเมินสภาพข้อเข้า ก่อนการให้โปรแกรม

2. ให้ความรู้เรื่องโรคข้อเสื่อม พยาธิสภาพของข้อเสื่อม อาการและอาการแสดงของข้อเสื่อม และแนวทางการรักษาโรคข้อเสื่อมในผู้สูงอายุ

3. ให้ความรู้เรื่องการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคอาหารการออกกำลังกายเพื่อป้องกันโรคข้อเสื่อม กิจกรรมที่เหมาะสมและการบรรเทาอาการเจ็บปวด

วันที่ 2 (บรรยาย สาธิต แผ่นพับ) เรื่องละ 1 ชั่วโมง 30 นาที โดยนักวิชาการสาธารณสุขและ จนท.แพทย์แผนไทย

1. การสาธิตการรับประทานอาหารตามโมเดลอาหาร

2. การสาธิตวิธีการออกกำลังกายสำหรับป้องกันข้อเสื่อม

3. การสาธิตกิจกรรมหรือท่าทางที่มีความเสี่ยงต่อโรคข้อเสื่อมในผู้สูงอายุ

4. การสาธิตวิธีการประคบร้อน/เย็น การกดนวด การใช้อุปกรณ์ช่วยในการพยุงตัว

และหลังจากนั้นกลุ่มตัวอย่างจะได้นับการติดตาม จาก อสม.ผู้รับผิดชอบ ต่อเนื่อง สัปดาห์ละ 1 วัน นาน 2 เดือน แล้ววัดผลความรู้ ทัศนคติ พฤติกรรมการดูแลข้อเข้า และประเมินสภาพข้อเข้า หลังสิ้นสุดโปรแกรม

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน และสถิติ Paired sample t- test

ผลการศึกษา

ตาราง 1 แสดงข้อมูลทั่วไป

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	15	50.00
หญิง	15	50.00
รวม	30	100.00
2. อายุ		
60-70 ปี	12	40.00
71-80 ปี	15	50.00
80 ปี ขึ้นไป	3	10.00
รวม	30	100.00
3. รายได้ต่อเดือน		
น้อยกว่า 1,000 บาท	12	40.00
1,000-5,000 บาท	12	40.00
มากกว่า 5,000 บาท	6	20.00
รวม	30	100.00
4. ระดับการศึกษา		
ไม่ได้ศึกษา	11	36.67
ประถมศึกษา	14	46.67
สูงกว่าประถมศึกษา	5	16.67
รวม	30	100.00

จากตาราง 1 พบว่า ข้อมูลเพศ เพศชายกับเพศหญิงจำนวนเท่ากัน คือ ร้อยละ 50 ข้อมูลอายุ มากที่สุด อยู่ที่ 71-80 ปี ร้อยละ 50 รองลงมาคือ 60-70 ปี ร้อยละ 40 และน้อยที่สุดคือ 81 ปีขึ้นไปร้อยละ 10 ข้อมูลรายได้ ต่อเดือน มากที่สุดอยู่ที่น้อยกว่า 1,000 บาท และ 1,000-5,000 บาท ร้อยละ 33.33 และ น้อยที่สุดคือ มากกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 20.00 และข้อมูลระดับการศึกษา มากที่สุดประถมศึกษา ร้อยละ 46.67 รองลงมาคือ ไม่ได้ศึกษา ร้อยละ 36.67 และน้อยที่สุดคือสูงกว่าประถมศึกษา ร้อยละ 16.67

2. ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับการดูแลเข้าตนเอง

ตาราง 2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ก่อนและหลังการให้โปรแกรม

การทดสอบ	จำนวน	\bar{x}	S.D.	T	Sig.
ความรู้ก่อนให้โปรแกรม	30	5.13	1.20	13.10	.000**
ความรู้หลังให้โปรแกรม	30	7.87	1.20		

จากตาราง 2 พบว่า การทดสอบความรู้กลุ่มตัวอย่าง 30 คน ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้การดูแลเข้าตนเองก่อนให้โปรแกรม คือ 5.13 ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้การดูแลเข้าตนเองหลังให้โปรแกรมคือ 7.87 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนความรู้การดูแลเข้าตนเองทั้งก่อนเรียนและหลังเรียนเท่ากันคือ 1.20 ค่า t คือ 13.10 และผลการทดสอบคะแนนความรู้การดูแลเข้าตนเอง หลังให้โปรแกรมสูงกว่าก่อนให้โปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ($p < 0.001$)

3. ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติต่อการดูแลเข้าตนเอง

ตาราง 3 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติก่อนและหลังการให้โปรแกรม

การทดสอบ	จำนวน	\bar{x}	S.D.	T	Sig.
ทัศนคติก่อนให้โปรแกรม	30	20.40	1.75	7.76	.000**
ทัศนคติหลังให้โปรแกรม	30	23.87	2.17		

จากตาราง 3 พบว่า การทดสอบทัศนคติการดูแลเข้าตนเองกลุ่มตัวอย่าง 30 คน ค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติการดูแลเข้าตนเองก่อนให้โปรแกรม คือ 20.40 ค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติการดูแลเข้าตนเองหลังให้โปรแกรม คือ 23.87 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนทัศนคติการดูแลเข้าตนเองก่อนให้โปรแกรม คือ 1.75 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนทัศนคติการดูแลเข้าตนเองหลังให้โปรแกรม คือ 2.17 ค่า t คือ 7.76 และผลการทดสอบคะแนนทัศนคติต่อการดูแลเข้าตนเอง หลังให้โปรแกรมสูงกว่าก่อนให้โปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ($p < 0.001$)

4. ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการดูแลเข้าตนเอง

ตาราง 4 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมก่อนและหลังการให้โปรแกรม

การทดสอบ	จำนวน	\bar{x}	S.D.	T	Sig.
พฤติกรรมก่อนให้โปรแกรม	30	22.07	1.76	7.64	.000**
พฤติกรรมหลังให้โปรแกรม	30	23.47	1.87		

จากตาราง 4 พบว่า การทดสอบพฤติกรรมการดูแลเข้าตนเองกลุ่มตัวอย่าง 30 คน ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการดูแลเข้าตนเองก่อนให้โปรแกรม 22.07 ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการดูแลเข้าตนเองหลังให้โปรแกรม คือ 23.47 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนพฤติกรรมการดูแลเข้าตนเองก่อนให้โปรแกรม คือ 1.76 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนพฤติกรรมการดูแลเข้าตนเองหลังให้โปรแกรม คือ 1.87 ค่า t คือ 7.64 และผลการทดสอบคะแนนพฤติกรรมต่อการดูแลเข้าตนเอง หลังให้โปรแกรมสูงกว่าก่อนให้โปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ($p < 0.001$)

5. ข้อมูลแบบประเมินสภาพข้อเข่า แบบประเมินสภาพข้อเข่าโดยแบบประเมินข้อเข่าเสื่อม

ตาราง 5 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนสภาพข้อเข่าก่อนและหลังการให้โปรแกรม

การทดสอบ	จำนวน	\bar{x}	S.D.	T	Sig.
พฤติกรรมก่อนให้โปรแกรม	30	26.80	2.62	4.70	.000**
พฤติกรรมหลังให้โปรแกรม	30	28.00	2.44		

จากตาราง 5 พบว่า การประเมินสภาพข้อเข่าจากแบบประเมินสภาพข้อเข่ากลุ่มตัวอย่าง 30 คน ค่าเฉลี่ยคะแนนสภาพข้อเข่าก่อนให้โปรแกรม 26.80 ค่าเฉลี่ยคะแนนสภาพข้อเข่าหลังให้โปรแกรม คือ 28.00 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนสภาพข้อเข่าก่อนให้โปรแกรม คือ 2.62 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนสภาพข้อเข่าหลังให้โปรแกรม คือ 2.44 ค่า t คือ 4.70 และผลการประเมินสภาพข้อเข่าจากแบบประเมินสภาพข้อเข่า หลังให้โปรแกรมสูงกว่าก่อนให้โปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

วิจารณ์และสรุปผล

ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับการดูแลเข่าตนเอง ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้การดูแลเข่าตนเอง หลังให้โปรแกรมสูงกว่าก่อนให้โปรแกรม แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับการศึกษาของ ยุวดี สารบุรณ และ สุจินดา จารุพัฒน์ มารูโอ (2556) พบว่า คะแนนความรู้ของกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับโรคข้อเข่าเสื่อมเท่ากับ 6.03 คะแนน จาก 10 คะแนน ซึ่งร้อยละ 70.6 มีคะแนนความรู้เกี่ยวกับโรคข้อเข่าเสื่อมต่ำกว่า ร้อยละ 60

ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติต่อการดูแลเข่าตนเอง ค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติการดูแลเข่าตนเอง หลังให้โปรแกรมสูงกว่าก่อนให้โปรแกรม แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับการศึกษาของ นนทรีย์ วงษ์วิจารณ์ และ สุปานี สนธิรัตน์ (2556) พบว่า ระดับคะแนนโดยรวมและรายด้านของทัศนคติ ต่อการดูแลตนเอง อยู่ในระดับสูง

ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการดูแลเข่าตนเอง ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการดูแลเข่าตนเอง หลังให้โปรแกรมสูงกว่าก่อนให้โปรแกรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิพัฒน์ เพิ่มพูล (2553) พบว่า ระดับพฤติกรรมการดูแลตนเองระดับปานกลาง เนื่องจากในผู้ป่วยมีอาการมากกว่า อาจมีการดูแลตนเองดีกว่า และสอดคล้องกับการวิจัยของ นรินทร์รัตน์ เพชรรัตน์ และ จิราพร เกศพิชญวัฒนา (2556) พบว่า ในกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุโรคข้อเสื่อม ก่อนการทดลอง และหลังการทดลองไม่แตกต่างกัน ซึ่งในกลุ่มทดลองพบค่าเฉลี่ยการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุโรคข้อเสื่อม ภายหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

ข้อมูลแบบประเมินสภาพข้อเข่า แบบประเมินสภาพข้อเข่าโดยแบบประเมินข้อเข่าเสื่อม (Oxford Knee Score) ค่าเฉลี่ยคะแนนสภาพข้อเข่า หลังให้โปรแกรมสูงกว่าก่อนให้โปรแกรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับการวิจัยของ รังสิยา นารินทร์, วิลาวัฒน์ เตือนราชภูร์ และ วราภรณ์ บุญเชียง (2558) พบว่า อาการปวดข้อเข่าหลังให้โปรแกรมสูงกว่าก่อนให้โปรแกรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะพล พูลสุข, สุชาติดา ทรงผาสุก, เมธิษา จันทา และ เนตรยา นิม

พิทักษ์พงศ์ (2561) พบว่า ความสามารถในการใช้งานของข้อเข่า และช่วงเวลาในการลุกเดิน ความปวดของข้อเข่า พบว่าคะแนนเฉลี่ยความปวดของข้อเข่าลดลง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ความรู้เกี่ยวกับการดูแลเข่าตนเอง เพื่อให้ผลงานวิจัยมีประสิทธิภาพมากขึ้นควรปรับวิธีการให้ความรู้ ในโปรแกรมให้ดียิ่งขึ้นเพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมเข้าใจได้ง่ายขึ้นจะส่งผลต่อระดับทัศนคติเพิ่มขึ้นด้วย
2. พฤติกรรมการดูแลเข่าตนเอง เพื่อให้ผลงานวิจัยมีประสิทธิภาพมากขึ้น ควรเพิ่มกระบวนการในการติดตามหรือดูแลให้มากขึ้นโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข อสม. หรือบุคคลในครอบครัว
3. สภาพข้อเข่า ด้วยพยาธิสภาพของผู้สูงอายุที่มีความเสื่อม ควรเพิ่มกระบวนการดูแลเข่า อย่างหลากหลายวิธี ในโปรแกรม เพื่อให้เกิดการดูแลที่ดีและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาถึงสาเหตุและปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้ข้อเข่าเสื่อมในผู้สูงอายุ
2. ควรสร้างหรือพัฒนาโปรแกรมในการดูแลเข่าผู้สูงอายุ ทั้งในส่วนของผู้ดูแลในครอบครัว หรือแกนนำสุขภาพประจำครอบครัว อสม. หรือภาคีเครือข่ายในชุมชน ร่วมกับการดูแลข้อเข่าตนเอง

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ที่ปรึกษาวิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่ง วงศ์วัฒน์ ที่คอยให้คำแนะนำทุกอย่าง และการช่วยเหลือกระบวนการ ขั้นตอน การทำวิจัย ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดการทำวิจัย

ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่สาธารณสุข สังกัดสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองพะเยา ที่ให้ความช่วยเหลือด้านข้อมูลการทำวิจัย การเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ให้คำปรึกษาตลอดจนแผนงานต่าง ๆ ในโครงการวิจัย

ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่กองสาธารณสุข และสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลบ้านใหม่ ที่ให้ความช่วยเหลือด้านข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย และให้คำปรึกษาในการทำโครงการวิจัย

ขอขอบพระคุณ วิทยากร อสม. ผู้นำชุมชน และกลุ่มเป้าหมายทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือและความช่วยเหลือ ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กีรติ เจริญชลวานิช. (2548). Oxford Knee Score and SF-36: Translation & Reliability for Use with Total Knee Arthroscopy Patients in Thailand = การศึกษาความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามประเมินคุณภาพชีวิต Oxford Knee Score และ SF-36. *จดหมายเหตุทางแพทย์ แพทยสมาคมแห่งประเทศไทย*. 88(9),1194-1202.
- เจษฎา โชคดำรงสุข. (2555). *ล้มห้อยขาปลดทุกข์” ซึ่งมีผลดี ป้องกันโรคข้อเข่าเสื่อมได้*. สืบค้นเมื่อ 23 มีนาคม 2561, จาก http://beid.ddc.moph.go.th/th_2011/news.php?items=680
- นงพิมพ์ นิมิตรอนันท์. (2557). สถานการณ์ทางระบาดวิทยาและการประเมินความเสี่ยงโรคข้อเข่าเสื่อมในคนไทย. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 15(3), 185-194.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- นนทรีย์ วงษ์วิจารณ์ และ สุภาณี สนธิรัตน์. (2556). เรื่องทัศนคติต่อการเป็นผู้สูงอายุ การดูแลตนเอง
ทักษะทางสังคม และความพึงพอใจในชีวิต ของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุอำเภอภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี.
วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 39(2), 66-79.
- นัฐวุฒิ วิวรรณวงศ์. (2554). ต้นทุนโดยตรงของการผ่าตัดเปลี่ยนข้อเข่าเทียมในโรงพยาบาล เชียงรายประชานุ
เคราะห์. **เชียงใหม่เวชสาร ปี 2554**, 3(2), 61-67.
- นรินทร์รัตน์ เพชรรัตน์ และ จิราพร เกศพิชญวัฒนา. (2557). ผลของโปรแกรมการจัดการตนเองต่อการปฏิบัติ
กิจวัตรประจำวันและคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพของผู้สูงอายุโรคข้อเสื่อม. **วารสารสภาการพยาบาล**,
29(2), 127-140.
- ปิยะพล พูลสุข, สุชาติ ทรวงพาสุก, เมธิษา จันทา และ เนตรยา นิมพิทักษ์พงศ์. (2561). เรื่องประสิทธิผลของยาพอก
สมุนไพรเพื่อบรรเทาอาการปวดเข่าในผู้ป่วยโรคข้อเข่าเสื่อม. **ธรรมศาสตร์เวชสาร**, 18(1)
- พิพัฒน์ เพิ่มพล. (2553). **ความรุนแรงของโรคและพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคข้อเข่าเสื่อม
โรงพยาบาลศิริราช**. วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- ภัทรวิทย์ วรรณรัตน์. (2555). **วิถีชีวิตกับโรคข้อเข่าเสื่อม**. กรุงเทพฯ: pamekeen.
- ยุวดี สารบูรณ์ และ สุจินดา จารุพัฒน์ มารูโอ. (2557) อาการโรคข้อเข่าเสื่อมความรู้เกี่ยวกับโรคข้อเข่าเสื่อม
และการรับรู้ความเจ็บปวดด้วยโรคข้อเข่าเสื่อมของผู้สูงอายุในชุมชน. **วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราช
ชนนีกรุงเทพฯ**, 30(2), 80-90.
- รังสิยา นารินทร์, วิลาวัณย์ เตือนราษฎร์ และ วราภรณ์ บุญเชียง. (2557). การพัฒนาโปรแกรมดูแลผู้สูงอายุ
ข้อเข่าเสื่อมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน. **พยาบาลสาร**, 42(3), 170-181.
- รจนา คักดีวัฒนกำจร. (2557). **ผลของโปรแกรมการจัดการภาวะน้ำตาลในเลือดต่ำต่อการดูแลตนเองและ
ความกลัวต่อภาวะน้ำตาลในเลือดต่ำของผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2**. วิทยานิพนธ์ พย.ม., มหาวิทยาลัย
บูรพา, ชลบุรี.
- อภิวรรณ ธรรมนูญกุล, จันทพงศ์ อินทร์สุข, จิรนนท์ ทองสัมฤทธิ์ และ ดลนพร สนธิรักษ์. (2554). **คู่มือการดูแล
ตนเอง โรคข้อเข่าเสื่อม**. กรุงเทพฯ: ปัยอนต์ พับบลิสซิ่ง.
- Orem, D.E. (1983). **Nursing: Concepts of practice** (2nd ed.). New York: McGraw – Hill Book Company.

ประสิทธิผลของโปรแกรมชะลอไตเสื่อมในผู้ป่วยโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูง ที่ตำบลเจริญราษฎร์ อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา

Effectiveness of Program to slow kidney degeneration for Diabetes mellitus
and Hypertension patients at Jareanrad sub district, Meajai district,
Phayao province

คุณากร นาดี^{1*} และ วิชัย เทียนถาวร²

Kunakorn Nata^{1*} and Vichai Tienthavorn²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมชะลอไตเสื่อมในผู้ป่วยโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูง ซึ่งใช้วิธีการศึกษาแบบกึ่งทดลอง (Quasi experimental research) โดยทำการศึกษาในกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ และวัดผลก่อนและหลังการทดลอง (Randomized pretest-posttest control group design) โดยวัดผลจากค่าการเปลี่ยนแปลงอัตราการกรองของไต และระดับความรุนแรงของโรค ประชากรที่ใช้ศึกษาเป็นผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงและโรคเบาหวาน และมีภาวะไตวายเรื้อรังระยะที่ 1-5 ที่อาศัยอยู่ใน ต.เจริญราษฎร์ อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป G-power 3.1.9.2 (Effect Size = 0.8 effect size for $\alpha = 0.05$ and power Analysis = 0.90) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 68 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 1 หมู่บ้าน และกลุ่มเปรียบเทียบ 1 หมู่บ้าน กลุ่มละ 34 คน คัดเลือกตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดโดยความสมัครใจ ผู้วิจัยได้สร้างโปรแกรมชะลอไตเสื่อมขึ้น โดยการประยุกต์ใช้โมเดลป้องกันจรรยาชีวิต 7 สี ในการแบ่งสัดส่วนความรุนแรงของโรคไตเพื่อสร้างการรับรู้โรค พัฒนาทักษะส่วนบุคคลโดยส่งเสริมการบริโภคอาหารที่เหมาะสมกับโรคและลดเครื่องปรุงในอาหาร และกระตุ้นพฤติกรรมอย่างต่อเนื่องด้วยเทคนิคการเตือนตนเอง

จากการศึกษาหลังได้รับโปรแกรมชะลอไตเสื่อม พบว่าในกลุ่มทดลองร้อยละ 73.5 มีระดับความรุนแรงของโรคไตคงที่ และมีผู้ป่วยร้อยละ 17.6 มีระดับความรุนแรงของโรคไตลดลง ในขณะที่กลุ่มเปรียบเทียบมีระดับความรุนแรงของไตเพิ่มมากขึ้นร้อยละ 5.9 โดยไม่พบว่ามีผู้ป่วยที่มีระดับความรุนแรงของโรคไตที่ลดลงเลย นอกจากนี้ ยังพบว่าในกลุ่มทดลองหลังได้รับโปรแกรม มีค่าเฉลี่ยการเปลี่ยนแปลงอัตราการกรองของไตน้อยกว่าช่วงก่อน การได้รับโปรแกรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $P < 0.05$ โดยกลุ่มที่ให้ความร่วมมือมากกว่าร้อยละ 70 (มากกว่าหรือเท่ากับ 5 วันต่อสัปดาห์) มีค่าเฉลี่ยการเปลี่ยนแปลงอัตราการกรองของไตเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $P < 0.05$ ซึ่งแสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีอัตราการกรองของไตที่ดีขึ้น

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : Tok44635@Gmail.com

จะเห็นได้ว่าโปรแกรมชะลอไตเสื่อม สามารถช่วยชะลอการเสื่อมของไตจากภาวะไตวายเรื้อรังให้ผู้ป่วยโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูงได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ป่วยที่มีระดับความรุนแรงของโรคไตในระยะที่ 1-3 (กลุ่มสีเขียวย สีเหลือง และสีส้ม) และสามารถปฏิบัติตามโปรแกรมได้มากกว่าร้อยละ 70 (มากกว่าหรือเท่ากับ 5 วันต่อสัปดาห์)

คำสำคัญ: โปรแกรมชะลอไตเสื่อม ไตวายเรื้อรัง ผู้ป่วยโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูง

Abstract

This study aims to study the effectiveness of the program to slow kidney degenerative in diabetic and hypertension patients. Quasi experimental research was used in this study. A randomized pretest posttest control group design was used to measure the Glomerular filtration rate and the severity of the disease. The population studied included patients with hypertension and diabetes with chronic renal failure stage 1-5 at Jareanrad subdistrict, Maejai district, Phayao province. Set the sample size from the calculation by program G-power 3.1.9.2 (Effect Size = 0.8 effect size for $\alpha = 0.05$ and power Analysis = 0.90) the sample size was 68 persons, divided into 1 experimental group and 1 comparable group. Each group was selected by voluntary criteria. Researchers have developed a program to slow kidney degeneration by applying Vichai's 7-color balls model to create disease awareness. Promote proper dietary intake and reduce food intake. And self-alert by self-monitoring techniques

The study in the experimental group, 73.5% had constant kidney failure. There were 17.6% of patients with decreased renal impairment. In the comparison group, 91.1% had stable kidney levels. 5.9% had increased kidney function. It was also found that in the experimental group receiving the program, the mean conversion rate was lower than that before receiving the program. Patients with more than 70% (more than or equal to 5 days per week) co-morbidities had a mean change in significant $P < 0.05$

It can be seen that the program to slowed kidney degeneration, it can help to slow the decline of kidney from chronic renal failure to patients with diabetes and hypertension. In particular, patients with first to third stage of renal disease and taken program more than 70% (more than or equal to 5 days per week).

Keywords: Program to slow kidney degeneration, Chronic kidney disease, Diabetes mellitus and hypertension patients

บทนำ

โรคไตวายเรื้อรัง (Chronic kidney disease : CKD) เป็นโรคที่คุกคามคุณภาพชีวิตเป็นอย่างมาก สามารถแบ่งระยะตามความรุนแรงได้เป็น 5 ระยะ โดยระยะที่ 1-4 มักจะไม่มีอาการให้ผู้ป่วยรับรู้ ทำให้ประชาชนทั่วไปอาจละเลยการดูแลตนเอง ส่งผลให้โรครุนแรงเพิ่มขึ้นได้ จากข้อมูลของสมาคมโรคไตแห่งประเทศไทย ปี 2559 พบว่า คนไทยป่วยเป็นโรคไตวายเรื้อรังมากถึงร้อยละ 17.6 ของประชากรหรือประมาณ 8 ล้านคน โดยเป็นผู้ป่วยไตวายเรื้อรังระยะสุดท้ายหรือระยะที่ 5 มากถึง 2 แสนคน และมีอัตราการป่วยเพิ่มขึ้นถึงปีละกว่า 7,800 ราย ซึ่งผู้ป่วยในระยะนี้จำเป็นต้องได้รับการรักษาด้วยการบำบัดแทนไต (Renal Replacement Therapy: RRT) ทำให้รัฐบาลต้องแบกรับค่าใช้จ่ายในการรักษาผู้ป่วยกลุ่มนี้เป็นจำนวนมาก เฉลี่ยรายละ 250,000 บาท

โรคไตวายเรื้อรัง มีสาเหตุจากหลายประการ ซึ่งสาเหตุที่พบบมากที่สุดคือ โรคความดันโลหิตสูง และโรคเบาหวาน โดยตั้งแต่ปี 2556 เป็นต้นมา กระทรวงสาธารณสุขได้มีระบบการเฝ้าระวัง ควบคุมโรคและป้องกันภาวะแทรกซ้อนในการดูแลผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงและโรคเบาหวาน เพื่อสร้างการรับรู้และความตระหนัก โดยการแบ่งระดับความรุนแรงของโรคด้วยโมเดล “ ปิงปองจรรยาจรชีวิต 7 สี ” (วิชัย เทียนถาวร, 2556) เพื่อส่งเสริมและป้องกันโรค ดูแลติดตามผู้ป่วย เฝ้าระวังภาวะแทรกซ้อนได้อย่างเป็นระบบ สาเหตุรองลงมาคือ การมีพฤติกรรมบริโภคอาหารที่ไม่เหมาะสม สมาคมโรคไตแห่งประเทศไทย (2560) คือ การได้รับสารอาหารต่าง ๆ ในปริมาณมากเกินไป ได้แก่ โซเดียม โปรตีน น้ำตาล รวมถึงการรับประทานยาที่ต้องขับออกทางไต (เช่น NSAID) การสูบบุหรี่ การดื่มสุรา และการไม่ออกกำลังกาย ซึ่งเป็นปัจจัยที่เราสามารถควบคุมและป้องกันได้ โดยการสร้างสุขภาพด้วยหลัก 3อ. 2ส. แต่ก็ยังพบว่าผู้ป่วยที่เป็นโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูง มีอัตราการเกิดภาวะไตวายเรื้อรังเพิ่มขึ้นทุกปี เนื่องจากผู้ป่วยยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคไตวายเรื้อรัง มีพฤติกรรมสุขภาพและการบริโภคอาหาร ที่ไม่เหมาะสม

จากข้อมูลโรคเรื้อรังของ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพะเยา (2560) พบว่า ผู้ป่วยที่เป็นโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูงของอำเภอแม่ใจ ที่มีค่าอัตราการกรองของไต (GFR) ลดลงมากกว่าร้อยละ 4 เพิ่มขึ้นทุกปี และผู้ป่วยไตวายเรื้อรังระยะสุดท้ายก็เพิ่มขึ้นทุกปีเช่นกัน หากผู้ป่วยกลุ่มดังกล่าวละเลยการดูแลตนเอง ไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์ ขาดความรู้ด้านสุขภาพและมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านการบริโภคอาหาร ไม่ออกกำลังกาย รวมถึงมีการจัดการความเครียดที่ไม่เหมาะสม ย่อมส่งผลให้ผู้ป่วยมีภาวะแทรกซ้อนและมีการดำเนินของโรคไตวายเรื้อรังเข้าสู่ระยะที่ 5 หรือไตวายเรื้อรังระยะสุดท้าย (End-stage renal failure) ซึ่งมีความจำเป็นต้องได้รับการรักษาโดยการผ่าตัดปลูกถ่ายไตหรือฟอกเลือดล้างไตเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตต่อไปได้ (สุรเกียรติ อาชานานุภาพ, 2559) ซึ่งทำให้ผู้ป่วยมีคุณภาพชีวิตที่แย่งลง ส่งผลกระทบต่อตัวผู้ป่วยและครอบครัวเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านสุขภาพทางกาย จากโรคไตวายเรื้อรังและภาวะแทรกซ้อนอื่น ๆ เช่น โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ ภาวะการติดเชื้อในช่องท้อง เป็นต้น ด้านทางจิตใจ ทำให้เกิดความเครียด เบื่อหน่าย ท้อแท้และเกิดภาวะซึมเศร้า ทางด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากผู้ป่วยไม่สามารถประกอบอาชีพตามปกติได้ ทำให้ขาดรายได้สำหรับการดำรงชีพและจุนเจือครอบครัว หากคำนวณรายได้จากค่าแรงขั้นต่ำผู้ป่วยจะต้องสูญเสียรายได้คิดเป็น 300 บาทต่อวันหรือประมาณ 72,000 บาท ต่อปี ประกอบกับการล้างไตทางหน้าท้องยังมีภาระค่าใช้จ่ายที่ภาครัฐต้องแบกรับมากถึง 25,000 บาทต่อคนต่อเดือนอีกด้วย สมาคมโรคไตแห่งประเทศไทย (2560) จะเห็นได้ว่าโรคไตวายเรื้อรังเป็นปัญหาสำคัญ จึงจำเป็นต้องมีแนวทางในการควบคุมและชะลอการเสื่อมของไต เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดโรคไตวายเรื้อรังระยะสุดท้าย

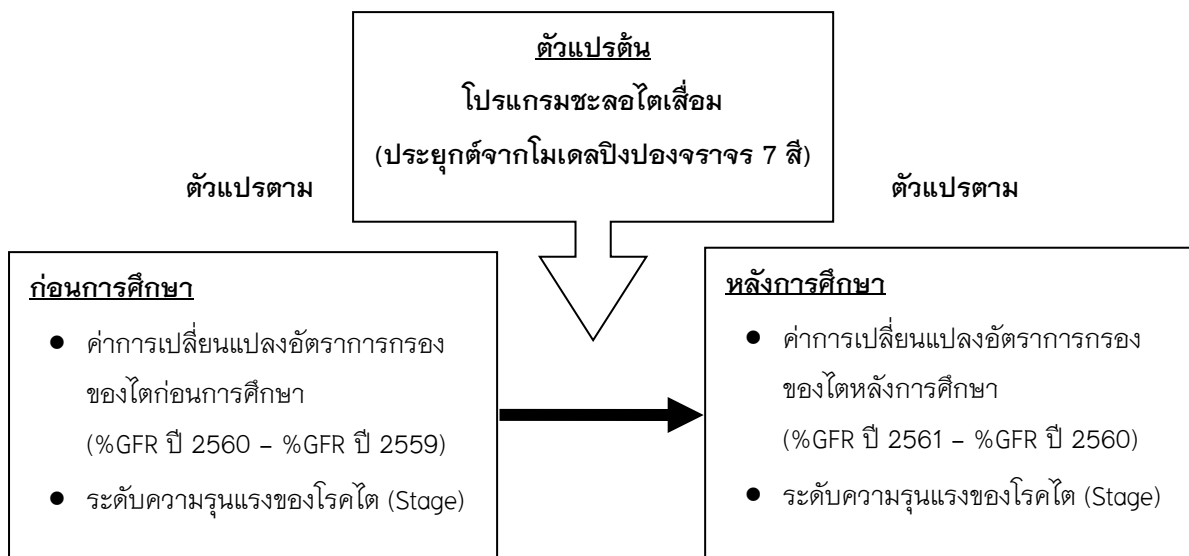
ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาโปรแกรมชะลอไตเสื่อม โดยการประยุกต์ใช้โมเดลปิงปองจรรยาจรชีวิต 7 สี (กาญจนา วิสัย, 2557) ในการสร้างการรับรู้โรค (จินตนา หามาลี, 2557) พัฒนาศักยภาพส่วนบุคคลโดยส่งเสริม การบริโภคอาหารที่เหมาะสมกับโรคและลดเครื่องปรุงในอาหารลง และกระตุ้นพฤติกรรมอย่างต่อเนื่องด้วยเทคนิคการเตือนตนเอง (Self-Monitoring) (ศิริลักษณ์ ฤงทอง, 2558) เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการควบคุมและชะลอการเสื่อมของไตในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงและเบาหวาน ซึ่งทำการศึกษาในพื้นที่ ตำบลเจริญราษฎร์ อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่พบผู้ป่วยโรคไตวายเรื้อรังมากที่สุด

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบกึ่งทดลอง (Quasi experimental research) โดยศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แล้ววัดผลก่อนและหลังการทดลอง (Randomized pretest-posttest control group design) เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมชะลอไตเสื่อมในผู้ป่วยโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูง ที่ตำบลเจริญราษฎร์ อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา โดยวัดผลจากค่าการเปลี่ยนแปลงอัตราการกรองของไต และระดับความรุนแรงของโรค เปรียบเทียบก่อนและหลังการได้รับโปรแกรม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างโปรแกรมชะลอไตเสื่อมขึ้น และกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพ 1 แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ป่วยที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์และขึ้นทะเบียนเป็นผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงและโรคเบาหวาน และมีภาวะไตวายเรื้อรังระยะที่ 1-5 ที่อาศัยอยู่ใน ต.เจริญราษฎร์ อ.แม่ใจ จ.พะเยา

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

การคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป G-power 3.1.9.2 เมื่อแทน Effect Size = 0.8 effect size for $\alpha = 0.05$ and power Analysis = 0.90 ลงในโปรแกรมจะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มละ 28 คน รวมเป็น 56 คน ผู้วิจัยจึงเพิ่มกลุ่มตัวอย่างอีก 12 ราย (ร้อยละ 20) เพื่อป้องกันการสูญหายของกลุ่มตัวอย่างระหว่างการทดลอง จึงมีจำนวนตัวอย่างรวม 68 ราย แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 34 คน กลุ่มเปรียบเทียบ 34 คน

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงตามคุณสมบัติที่กำหนด ดังนี้

เกณฑ์การคัดเลือก (Inclusion criteria) ของประชากรเป้าหมาย

1. ผู้ป่วยที่ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ป่วยโรคเบาหวานและมีระดับ HbA1C < 8% และ/หรือ ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ที่มีระดับความดันโลหิตขณะอยู่บ้านไม่เกิน 130/80 mmHg

2. มีภาวะไตวายเรื้อรังระดับที่ 1-5 แบ่งระดับโดยใช้ค่าอัตราการกรองของไต (GFR) ที่ยังไม่ได้รับการรักษา โดยการฟอกไต
3. มีอายุระหว่าง 35-60 ปี
4. ผู้ป่วยที่มีดัชนีมวลกายระหว่าง 18.5-24.9 kg/m²
5. มีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์และสื่อสารตามปกติได้ ไม่มีภาวะซึมเศร้า คัดกรองโดยใช้แบบประเมินโรคซึมเศร้า 2Q (กระทรวงสาธารณสุข, 2556)
6. สัมครใจยินยอมเข้าร่วมงานวิจัย (โดยได้รับการอธิบายถึงวิธีการในการทำวิจัย ประโยชน์ที่จะได้รับจากการเข้าร่วมงานวิจัยจากผู้วิจัยอย่างครบถ้วน)

เกณฑ์การคัดออก (Exclusion criteria) ของประชากรเป้าหมาย

1. ผู้ป่วยที่มีการเปลี่ยนแปลงยาที่ใช้ในการรักษาโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูงจากแพทย์
2. ผู้ป่วยที่มีการใช้ยาแก้ปวดชนิด NSAID ระหว่างการศึกษา/สมุนไพรรักษาหรือการรักษาทางเลือก
3. ผู้ป่วยที่มีประวัติการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และ/หรือสูบบุหรี่ในระหว่างการศึกษา
4. ไม่เข้าร่วมกิจกรรม 2 ครั้งขึ้นไป

จากนั้นคัดเลือกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 1 หมู่บ้าน และกลุ่มเปรียบเทียบ 1 หมู่บ้าน ในตำบลเจริญราษฎร์ อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา โดยให้มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างกลุ่มละ 34 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โปรแกรมชะลอไตเสื่อม ซึ่งประกอบด้วย 3 กิจกรรมหลัก ดังนี้

1. คัดข้อมูลความรุนแรงของโรคให้ผู้ป่วย ทำกิจกรรมในสัปดาห์ที่ 1 โดยแจ้งระดับการทำงานของไตเป็น “ร้อยละการกรอง” แบ่งกลุ่มโดยประยุกต์จากบิงปองจรรยาชีวิต 7 สี ในการแบ่งสีตามระดับความรุนแรงของโรคไต ดังนี้ ระยะที่ 1 = สีเขียว ระยะที่ 2 = สีเหลือง ระยะที่ 3 = สีส้ม ระยะที่ 4 = สีแดง และระยะที่ 5 = สีดำ เพื่อสร้างการรับรู้โรค และให้ความรู้เกี่ยวกับโรคไต ความเสี่ยงจากโรค โภชนาการที่เหมาะสมกับโรคไต การลดหวาน ลดมัน และลดเค็ม โดยการแจ้งปริมาณโซเดียมในเครื่องปรุงรสอาหารต่าง ๆ ใช้สื่อที่มีรูปประกอบ ร่วมกับส่งเสริมพฤติกรรม 3อ. 3ลด โดยใช้หลักการแบบแผน ความเชื่อด้านสุขภาพ (Health belief model)
2. พัฒนาทักษะส่วนบุคคล ด้วยการสร้างการรับรู้รสชาติใหม่ที่เหมาะสมกับโรค ทำกิจกรรมในสัปดาห์ที่ 2 โดยสาธิตการประกอบอาหารที่เหมาะสมกับโรคไต แล้วเปรียบเทียบรสชาติอาหารจากการปรุงสูตรปกติ ในชีวิตประจำวันของผู้ป่วยกับการปรุงโดยลดเครื่องปรุงลงครึ่งหนึ่ง
3. กระตุ้นพฤติกรรมอย่างต่อเนื่อง เดือนละ 1 ครั้ง จำนวน 3 ครั้ง โดยประยุกต์จากทฤษฎีการเตือนตนเอง (Self-Monitoring) ด้วยแบบเตือนตนเองที่บ้าน ซึ่งนำมาใช้ประเมินความร่วมมือของผู้ป่วยที่เข้าร่วมงานวิจัย

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ผลประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่

1. ผลการตรวจร่างกาย ได้แก่ ระดับความดันโลหิต และดัชนีมวลกาย
2. ผลตรวจทางห้องปฏิบัติการประจำปีของผู้ป่วย โดยการเก็บตัวอย่างทางชีวภาพในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้ผลตรวจทางห้องปฏิบัติการ ซึ่งผู้ป่วยจะได้รับการตรวจตามมาตรฐานการรักษาโรคเรื้อรังของโรงพยาบาลแม่ใจ เป็นประจำทุก 6 เดือน ได้แก่ serum creatinin และ HbA1C จากทะเบียนประวัติของผู้ป่วย

3. แบบบันทึกการเตือนตนเองที่บ้าน ใช้สำหรับให้ผู้ป่วยจดบันทึกลักษณะการบริโภคอาหารและยา ปริมาณ เครื่องปรุงที่ใช้ในการประกอบอาหารที่บ้าน พฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ ของผู้ป่วย ได้แก่ การออกกำลังกาย การใช้ยา การ สูบบุหรี่ และการดื่มสุรา

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 ก่อนทำการศึกษา รวบรวมข้อมูลของกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ประวัติการดื่มสุราและสูบบุหรี่ และสืบค้นข้อมูลผลตรวจทางห้องปฏิบัติการ ได้แก่ serum creatinin และ HbA1C จากทะเบียนประวัติของผู้ป่วย และนำข้อมูลที่ได้มาคำนวณเป็นอัตราการกรองของไต และความรุนแรงของโรค เพื่อวัดอัตราการกรองของไตก่อนการศึกษา, ค่าการเปลี่ยนแปลงอัตราการกรองของไตก่อน การศึกษา (%GFR ปี 2560 – %GFR ปี 2559) และระดับความรุนแรงของโรค (Stage)

ระยะที่ 2 ระหว่างทำการศึกษา เก็บข้อมูลของกลุ่มทดลองในด้านพฤติกรรมอย่างต่อเนื่องเดือนละ 1 ครั้ง จำนวน 3 ครั้ง ด้วยแบบเตือนตนเองที่บ้าน ซึ่งนำมาใช้ประเมินความร่วมมือของผู้ป่วยที่เข้าร่วมงานวิจัย โดยแบ่งการ ประเมินความร่วมมือเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่ให้ร่วมมือต่ำกว่า 70% (น้อยกว่า 5 วันต่อสัปดาห์) และกลุ่มที่ให้ร่วมมือ มากกว่า 70% (มากกว่าหรือเท่ากับ 5 วันต่อสัปดาห์) ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบจะได้รับการดูแลตามมาตรฐานการรักษา ทั่วไปจากโรงพยาบาล และหากผลการวิจัยได้ผลว่าโปรแกรมนี้เกิดประโยชน์ ผู้วิจัยจะนำโปรแกรมนี้ไปใช้กับกลุ่ม เปรียบเทียบในภายหลัง

ระยะที่ 3 หลังทำการศึกษา เมื่อโปรแกรมเสร็จสิ้นกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ จะมีการวัดผลอีกครั้ง โดยวัดจากผลตรวจทางห้องปฏิบัติการ ได้แก่ serum creatinin เพื่อคำนวณเป็นอัตราการกรองของไตและความรุนแรง ของโรค เพื่อวัดอัตราการกรองของไตหลังการศึกษา ค่าการเปลี่ยนแปลงอัตราการกรองของไตหลังการศึกษา (%GFR ปี 2561 – %GFR ปี 2560) และระดับความรุนแรงของโรค (Stage)

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

จากข้อมูลมีการแจกแจงปกติ จึงวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าความถี่และร้อยละ เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าการเปลี่ยนแปลงอัตราการกรองของไตก่อนและหลังการศึกษาภายในกลุ่ม โดยใช้ สถิติเชิงอนุมาน Paired sample t-test และเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มโดย Independent t-test ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นในการทดสอบทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย โดยพบว่ากลุ่มทดลองจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 58.8 และกลุ่มเปรียบเทียบ จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 61.8 และมีอายุเฉลี่ยคือ 48.76 และ 49.74 ตามลำดับ โดย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรคิดเป็นร้อยละ 41.17 และ 44.11 รองลงมาคือ อาชีพรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อย ละ 35.29 และ 38.23 ตามลำดับ

ก่อนการศึกษากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรุนแรงของไตในกลุ่มสี่สั้ม (ระยะที่ 3) โดยกลุ่มทดลองมีจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 41.2 และกลุ่มเปรียบเทียบ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 38.2

หลังทำการศึกษา พบว่ากลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนแปลงระดับความรุนแรงของโรคไต ดังนี้ กลุ่มสี่เขียว (ระยะ ที่ 1) เพิ่มขึ้นจาก 4 คน คิดเป็นร้อยละ 11.8 เป็น 7 คน คิดเป็นร้อยละ 20.6 กลุ่มสี่เหลือง (ระยะที่ 2) ลดลงจาก 11 คน คิดเป็นร้อยละ 32.4 เหลือ 10 คน คิดเป็นร้อยละ 29.4 กลุ่มสี่ส้ม (ระยะที่ 3) ลดลงจาก 14 คน คิดเป็นร้อยละ 41.2

เหลือ 11 คน คิดเป็นร้อยละ 32.4 กลุ่มสีแดง (ระยะที่ 4) เพิ่มขึ้นจาก 4 คน คิดเป็นร้อยละ 11.8 เหลือ 5 คน คิดเป็นร้อยละ 11.7 กลุ่มสีดำ (ระยะที่ 5) ไม่มีการเปลี่ยนแปลง มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.9

ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบมีการเปลี่ยนแปลงระดับความรุนแรงของโรคไตดังนี้ กลุ่มสีเขียวลดลงจาก 6 คน คิดเป็นร้อยละ 17.6 เป็น 5 คน คิดเป็นร้อยละ 11.7 กลุ่มสีเหลืองเพิ่มขึ้นจาก 11 คน คิดเป็นร้อยละ 32.4 เหลือ 12 คน คิดเป็นร้อยละ 35.29 กลุ่มสีส้มลดลงจาก 13 คน คิดเป็นร้อยละ 38.2 เหลือ 12 คน คิดเป็นร้อยละ 35.29 กลุ่มสีแดงเพิ่มขึ้นจาก 3 คน คิดเป็นร้อยละ 8.8 เหลือ 4 คน คิดเป็นร้อยละ 11.8 กลุ่มสีดำมีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.9 ไม่มีการเปลี่ยนแปลง (ตาราง 1)

ตาราง 1 แสดงระดับความรุนแรงของไตของกลุ่มตัวอย่าง

ความรุนแรงของไต	กลุ่มทดลอง					กลุ่มเปรียบเทียบ			
	ก่อน		หลัง		ก่อน		หลัง		
Stage	กลุ่มสี	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1	เขียว	4	11.8	7	20.6	6	17.6	5	11.7
2	เหลือง	11	32.4	10	29.4	11	32.4	12	35.29
3	ส้ม	14	41.2	11	32.4	13	38.2	12	35.29
4	แดง	4	11.8	5	11.7	3	8.8	4	11.8
5	ดำ	1	2.9	1	2.9	1	2.9	1	2.9

หลังได้รับโปรแกรมชะลอไตเสื่อม พบว่าในกลุ่มทดลองจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 73.5 มีการระดับความรุนแรงของไตที่คงที่ (ระดับความรุนแรงของไตหลังได้รับโปรแกรมเท่ากับก่อนได้รับโปรแกรม) และมีผู้ป่วยจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 17.4 มีระดับความรุนแรงของไตที่ลดลง (ระดับความรุนแรงของไตหลังได้รับโปรแกรมน้อยกว่าก่อนได้รับโปรแกรม) ส่วนในกลุ่มเปรียบเทียบส่วนใหญ่จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 91.1 มีระดับความรุนแรงของไตที่คงที่ และมีผู้ป่วยจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 5.9 มีระดับความรุนแรงของไตที่เพิ่มมากขึ้น (ระดับความรุนแรงของไตหลังได้รับโปรแกรมมากกว่าก่อนได้รับโปรแกรม) (ตาราง 2)

ตาราง 2 แสดงการเปลี่ยนแปลงระดับความรุนแรงของไต (stage) ของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการศึกษา

การเปลี่ยนแปลงระดับความรุนแรงของไต	กลุ่มทดลอง				กลุ่มเปรียบเทียบ			
	ก่อน		หลัง		ก่อน		หลัง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ลดลง	0	0	6	17.6	2	5.9	0	0
คงที่	25	73.5	25	73.5	30	88.2	32	94.1
มากขึ้น	9	26.5	3	8.8	2	5.9	2	5.9

การเปลี่ยนแปลงของอัตราการกรองของไตของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ค่าเฉลี่ยการเปลี่ยนแปลงอัตราการกรองของไตในกลุ่มทดลองหลังได้รับโปรแกรมชะลอไตเสื่อม มีค่าน้อยกว่าช่วงก่อนได้รับโปรแกรม 0.85 และ 7.52 ตามลำดับ ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $P < 0.05$ ส่วนในกลุ่มเปรียบเทียบพบว่า ค่าเฉลี่ยอัตราการกรองของไตในช่วงหลังการศึกษามีค่าลดลงจากช่วงก่อนการศึกษา 4.53 และ 1.83 ตามลำดับ ซึ่งไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแต่มีความแตกต่างกันทางคลินิก (ตาราง 3)

ตาราง 3 แสดงการเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงอัตราการกรองของไตในกลุ่มทดลองก่อนและหลังการศึกษา

การเปลี่ยนแปลง ของค่าGFR	กลุ่มทดลอง				กลุ่มเปรียบเทียบ			
	Mean	S.D.	t value	P.value	Mean	S.D.	t value	P.value
ก่อนศึกษา	-7.52	11.89	-2.29	< 0.05*	-1.83	8.91	1.27	0.21
หลังศึกษา	-0.85	10.69			-4.53	0.87		

หมายเหตุ: * ค่าความเชื่อมั่นที่ $p < 0.05$

เมื่อเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงอัตราการกรองของไตกับระดับความร่วมมือในการทำกิจกรรมของกลุ่มทดลองหลังได้รับโปรแกรม พบว่าในกลุ่มทดลองที่ให้ความร่วมมือมากกว่าร้อยละ 70 (มากกว่าหรือเท่ากับ 5 วันต่อสัปดาห์) มีค่าเฉลี่ยการเปลี่ยนแปลงของอัตราการกรองของไตเพิ่มขึ้น คือ 4.07 กลุ่มทดลองที่ให้ความร่วมมือต่ำกว่าร้อยละ 70 มีค่าเฉลี่ยการเปลี่ยนแปลงของอัตราการกรองของไตลดลง คือ 8.08 ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $P < 0.05$ (ตาราง 4)

ตาราง 4 ตารางเปรียบเทียบระดับความร่วมมือในการทำกิจกรรมของกลุ่มทดลอง

ระดับความร่วมมือ	Mean	S.D.	t value	P.value
ต่ำกว่า 70%	-8.80	8.47	-4.22	<0.001**
มากกว่า 70%	4.07	8.89		

หมายเหตุ: ** ค่าความเชื่อมั่นที่ $p < 0.01$

วิจารณ์และสรุปผล

จากผลการศึกษา จะเห็นได้ว่า หลังได้รับโปรแกรมชะลอไตเสื่อม กลุ่มทดลองมีการชะลอการเสื่อมของไต คือ มีระดับความรุนแรงของโรคลดลง และมีการเปลี่ยนแปลงอัตราการกรองของไตที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากในกลุ่มทดลองได้ผ่านกระบวนการสร้างการรับรู้และเข้าใจถึงความรุนแรงของโรคไตวายเรื้อรัง ทำให้เกิดความตระหนักต่อการเจ็บป่วยของโรคไตวายตามทฤษฎีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ และมีแนวทางปฏิบัติในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภค โดยการลดปริมาณของเครื่องปรุงอาหารลงครึ่งหนึ่งจากปกติ ซึ่งเป็นแนวทางที่ช่วยผู้ป่วยเข้าใจง่ายและสามารถนำไปปฏิบัติชีวิตประจำวันได้จริง อีกทั้งมีการกระตุ้นพฤติกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยใช้แบบบันทึกเตือนตนเป็นเครื่องมือที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมวิจัยสามารถปฏิบัติตามพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมได้อย่างต่อเนื่อง และนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพในอนาคต

จะเห็นได้จากหลังทำการศึกษาในกลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนแปลงระดับความรุนแรงของโรคไตในทางที่ดีขึ้น คือ กลุ่มสีเขียวมีจำนวนเพิ่มขึ้น กลุ่มสีเหลือง (ระยะที่ 2) และกลุ่มสีส้ม (ระยะที่ 3) มีจำนวนลดลง นอกจากนี้พบว่า กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยการเปลี่ยนแปลงอัตราการกรองของไตหลังได้รับโปรแกรมชะลอไตเสื่อมน้อยกว่าก่อนการได้รับโปรแกรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $P < 0.05$ แต่ในกลุ่มเปรียบเทียบพบว่าการเปลี่ยนแปลงระดับความรุนแรงของโรคไตที่แย่ง และยังพบว่าค่าเฉลี่ยอัตราการกรองของไตในช่วงหลังการศึกษามีค่าลดลงจากช่วงก่อนการศึกษา ซึ่งไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแต่มีความแตกต่างกันทางคลินิก แสดงให้เห็นว่าในช่วงระยะเวลาเดียวกัน กลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมมีการชะลอการเสื่อมของไต ในขณะที่กลุ่มเปรียบเทียบยังมีการดำเนินของโรคอย่างต่อเนื่อง และเมื่อพิจารณาด้านการให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามโปรแกรมชะลอไตเสื่อมอย่างต่อเนื่อง พบว่ากลุ่มทดลองที่ให้ความร่วมมือมากกว่าร้อยละ 70 (มากกว่าหรือเท่ากับ 5 วันต่อสัปดาห์) มีค่าเฉลี่ยการเปลี่ยนแปลงอัตราการกรองของไตเพิ่มขึ้น ส่วนกลุ่มทดลองที่ให้ความร่วมมือต่ำกว่าร้อยละ 70 มีค่าเฉลี่ยการเปลี่ยนแปลงอัตราการกรองของไตลดลง ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $P < 0.05$ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการปฏิบัติตามโปรแกรมชะลอไตเสื่อมอย่างเคร่งครัดสามารถช่วยเพิ่มอัตราการกรองของไตให้ดีขึ้นได้

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าโปรแกรมชะลอไตเสื่อม สามารถช่วยชะลอการเสื่อมของไตจากภาวะไตวายเรื้อรังให้ผู้ป่วยโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูงได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ป่วยที่มีระดับความรุนแรงของโรคไตวายเรื้อรังในระยะที่ 1-3 (กลุ่มสีเขียว สีเหลือง และสีส้ม) และสามารถปฏิบัติตามโปรแกรมได้มากกว่าร้อยละ 70 (มากกว่าหรือเท่ากับ 5 วันต่อสัปดาห์) จะสามารถช่วยชะลอการเสื่อมของไตที่เกิดจากการมีพฤติกรรมสุขภาพและการบริโภคอาหาร ที่ไม่เหมาะสมได้

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้ยังมีข้อจำกัดด้านเนื้อหาของข้อมูลในบางประเด็น ซึ่งยังมีปัจจัยอีกหลายด้านที่อาจส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของอัตราการกรองของไตของผู้ป่วย ที่ไม่ได้กล่าวถึงในการศึกษานี้ จากการทำกิจกรรมในโปรแกรมชะลอไตเสื่อม หากผู้ใดสนใจจะทำการศึกษาต่อไป อาจเพิ่มประเด็นความรู้หรือกิจกรรมที่สามารถนำมาช่วยปรับปรุงโปรแกรมชะลอไตเสื่อมได้

1. ความเชื่อด้านการบริโภค และปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เช่นแหล่งที่มาของอาหาร ปัจจัยผู้ดูแลร่วม และการใช้ยารักษาโรคบางกลุ่ม เป็นต้น อาจจะทำให้การดำเนินกิจกรรมโปรแกรมชะลอไตเสื่อม มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์กับผู้ป่วยได้มากยิ่งขึ้น

2. การนำระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed-Methods) มาใช้ในการศึกษาในประเด็นปัจจัยอื่นที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของอัตราการกรองของไตของผู้ป่วย

3. เพิ่มการจัดการกับปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อม เช่น กิจกรรมรณรงค์ลดเครื่องปรุงในร้านอาหาร ในชุมชน และการสร้างนโยบายสาธารณสุขต่าง ๆ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.นพ.วิชัย เทียนถาวร ที่ปรึกษางานวิจัย และคณาจารย์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนการดำเนินงานวิจัยนี้ จนทำให้รายงานการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์

ขอขอบคุณสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพะเยา สำนักงานสาธารณสุขอำเภอแม่ใจ โรงพยาบาลแม่ใจ ที่ช่วยอำนวยความสะดวกด้านความสะดวกด้านข้อมูล และเอกสารราชการต่าง ๆ ที่ใช้ในการติดต่อประสานงาน ขณะทำการวิจัย และขอขอบคุณผู้อำนวยการ พยาบาล และเจ้าหน้าที่ประจำโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเจริญราษฎร์ ผู้เข้าร่วมงานวิจัยและผู้เกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ช่วยทำให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความราบรื่น สำเร็จตามวัตถุประสงค์และเกิดองค์ความรู้ใหม่ ที่สามารถนำไปประยุกต์เพื่อแก้ไขปัญหาสุขภาพในพื้นที่ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา วิสัย (2557) ผลของการใช้การ์ดสีเพื่อการสื่อสารตามบึงปองจรรยาชีวิต 7 สี ต่อระดับน้ำตาลในเลือด ของผู้ป่วยโรคเบาหวานที่ไม่พึ่งอินซูลิน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านพะพัฒนา ตำบลเขื่อนผาก อำเภอพร้าวกอง จังหวัดเชียงใหม่. **วารสารสาธารณสุขสารณี**, 5(4), 31-36.
- จินตนา หามาสิ. (2557). ผลของโปรแกรมส่งเสริมการรับรู้ตามแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพต่อพฤติกรรมการชะลอความก้าวหน้าโรคไตเรื้อรังในผู้สูงอายุโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ที่รับการรักษาในคลินิกโรคเบาหวาน โรงพยาบาลพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. **ว.พยาบาลสงขลานครินทร์**, 34(2), 67-86.
- วิชัย เทียนถาวร. (2556). **ระบบการเฝ้าระวัง ควบคุม ป้องกัน โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง ในประเทศไทย: นโยบายสู่ การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ศิริลักษณ์ ฤกษ์ทอง. (2558). ผลของโปรแกรมสนับสนุนการจัดการตนเองเพื่อชะลอไตเสื่อมจากเบาหวานต่อพฤติกรรมการจัดการตนเองและผลลัพธ์ทางคลินิกในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2. **ว.พยาบาลสงขลา**, 35(1), 67-84.
- สมาคมโรคไตแห่งประเทศไทย. (2560). **หนังสือโรคไตน่าสนใจ คู่มือสำหรับผู้ป่วยโรคไต**. สืบค้นเมื่อ 21 กรกฎาคม 2560, จาก <http://www.nephrothai.org/th/>
- สุรเกียรติ อชานานุกาพ. (2559). **ตำราการตรวจรักษาโรคทั่วไป 2**. กรุงเทพฯ: โฮลิสติก แพ็บลิชชิง.
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพะเยา. (ม.ป.ป.). **ระบบคลังข้อมูลผู้ป่วยโรคเรื้อรังไม่ติดต่อออนไลน์**. สืบค้นเมื่อ 21 กรกฎาคม 2560, จาก <http://www.pyomoph.go.th/>

ประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาต่อพฤติกรรม และการรับรู้เกษตรกรปลูกข้าว ตำบลห้วยยางขาม อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

Effectiveness of Health Education Programs in the Pesticide Application Behaviors and Percived Among Farmers in Huaiyangkham Sub-District, Chun District, Phayao Province

ณัฐกรฤกษ์ กองแก้ว^{1*} และ สมคิด จุฬาวัว²

Natthakrit Kongkeaw^{1*} and Somkid Juwa²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาต่อพฤติกรรม การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และการรับรู้เกษตรกรปลูกข้าว ตำบลห้วยยางขาม อำเภอจุน จังหวัดพะเยา วิธีการศึกษาวิจัยเป็นแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) เปรียบเทียบก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมสุขศึกษา กลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มคือ เกษตรกรปลูกข้าวตำบลห้วยยางขาม จำนวน 879 คน โดยเจาะจง เลือก 2 หมู่บ้านตามเกณฑ์ เพื่อเป็นตัวแทนในการศึกษา โดยการจับฉลากเลือกเป็นกลุ่มศึกษาและกลุ่มเปรียบเทียบ หมู่ละ 22 คน รวมเป็น 44 คน เพื่อเป็นตัวแทน ใช้ระยะเวลา 1 เดือนครึ่งในการเข้าร่วมโปรแกรมสุขศึกษา ใช้แบบสอบถามวัดความรู้ด้านพฤติกรรมเกษตรกรใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และวัดการรับรู้ 3 ด้าน คือ รับรู้ประโยชน์ รับรู้อุปสรรค และรับรู้ความสามารถของตนเอง ในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้สถิติ Paired Sample t-test และIndependent T-test กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลจากการวิจัยพบว่า คะแนนประเมินความรู้ด้านพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช การทำเกษตรอินทรีย์ และการรับรู้ทั้ง 3 ด้าน ที่เพิ่มขึ้นระหว่างกลุ่มศึกษาและกลุ่มเปรียบเทียบแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ($p < 0.05$) โดยคะแนนความรู้ด้านพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช การทำเกษตรอินทรีย์ และการรับรู้ทั้ง 3 ด้านของกลุ่มศึกษาเพิ่มขึ้นมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ และมากกว่าก่อนทดลอง รวมถึงกลุ่มเปรียบเทียบมีคะแนนความรู้ด้านพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช การทำเกษตรอินทรีย์ และการรับรู้ทั้ง 3 ด้าน ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม

คำสำคัญ: สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เกษตรกรปลูกข้าว

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : nao_kung555@hotmail.com

Abstract

This quasi-experimental research aimed to investigate the effectiveness of health education program on behavior and insight of farmers in Huaiyangkham Sub-District, Chun District, Phayao Province.

A total 879 farmers in Huaiyangkham Sub-District were the target population in this study. 44 participants from two villages, with 22 participants in each village were specifically chosen from Huaiyangkham Sub-District. Each village was drawn and assigned to either intervention group or control group. The intervention group was assigned to attend the program for 45 days. Both groups were evaluated knowledge regarding behavior in pesticide use and three insight points; benefit perception, obstacle perception and self-efficacy by questionnaires in both before and after participation in the program. All findings were analyzed percentage frequency, mean and standard deviation by paired sample t-test and independent t-test at a statistical significance level of 0.05.

The intervention group showed significantly greater scores of knowledge regarding behavior in pesticide use, organic farming and three insight points than those of control group and pre-programmed participation ($p < 0.05$). Moreover, knowledge regarding behavior in pesticide use, organic farming and three insight points of the control group were not significantly different in both and pre- and post-programmed participation at a statistical significance level of 0.05.

Keywords: Insecticide, Farmer

บทนำ

สถานการณ์แนวโน้มการได้รับพิษจากสารกำจัดศัตรูพืช จากรายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา ในช่วง 10 ปี (ระหว่าง พ.ศ. 2537-2546) พบว่า การรายงานสูงสุดในปี พ.ศ. 2541 (4,398 ราย) อัตราตาย 7.16 ต่อประชากรแสนคน และมีแนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ ต่ำสุดในปี พ.ศ. 2546 โดยส่วนใหญ่มีรายงานค่อนข้างสูง ระหว่างเดือน พฤษภาคม ถึงสิงหาคม ของทุกปี ปี พ.ศ. 2546 มีรายงานผู้ป่วยที่ได้รับพิษจากสารกำจัดศัตรูพืช 2,342 ราย คิดเป็นอัตราป่วยเท่ากับ 3.72 ต่อประชากรแสนคน ผู้ป่วยเสียชีวิต 9 ราย อัตราตาย 0.01 ต่อประชากรแสนคน อัตราป่วยตาย ร้อยละ 0.38 ภาคที่มีอัตราป่วยมากที่สุดคือ ภาคเหนือ รองลงมาคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้คิดเป็นอัตราป่วยเท่ากับ 10.83, 3.00, 1.64 และ 0.51 ต่อประชากรแสนคน ตามลำดับ ซึ่งมีลักษณะเช่นนี้ตั้งแต่ปี พ.ศ.2544 เป็นต้นมา จากการเฝ้าระวังโรคพิษสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน โดยใช้ค่ามัธยฐานจากจำนวนผู้ป่วยย้อนหลัง 5 ปี คือตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2545-2549 พบว่า จำนวนผู้ป่วยมีแนวโน้มสูงขึ้น ในเดือน มีนาคม และจำนวนผู้ป่วยสูงสุดในเดือนกรกฎาคม ซึ่งเมื่อเทียบจำนวนผู้ป่วยในปี พ.ศ. 2550 กับค่ามัธยฐานแล้วพบว่าจำนวนผู้ป่วยสูงเกินค่ามัธยฐานตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งในพื้นที่สาธารณสุข เขต 1 มีผู้ป่วยด้วยโรคพิษสารเคมีกำจัดศัตรูพืช 69 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 1.20 ต่อแสนประชากร (สำนักระบาดวิทยา, 2546)

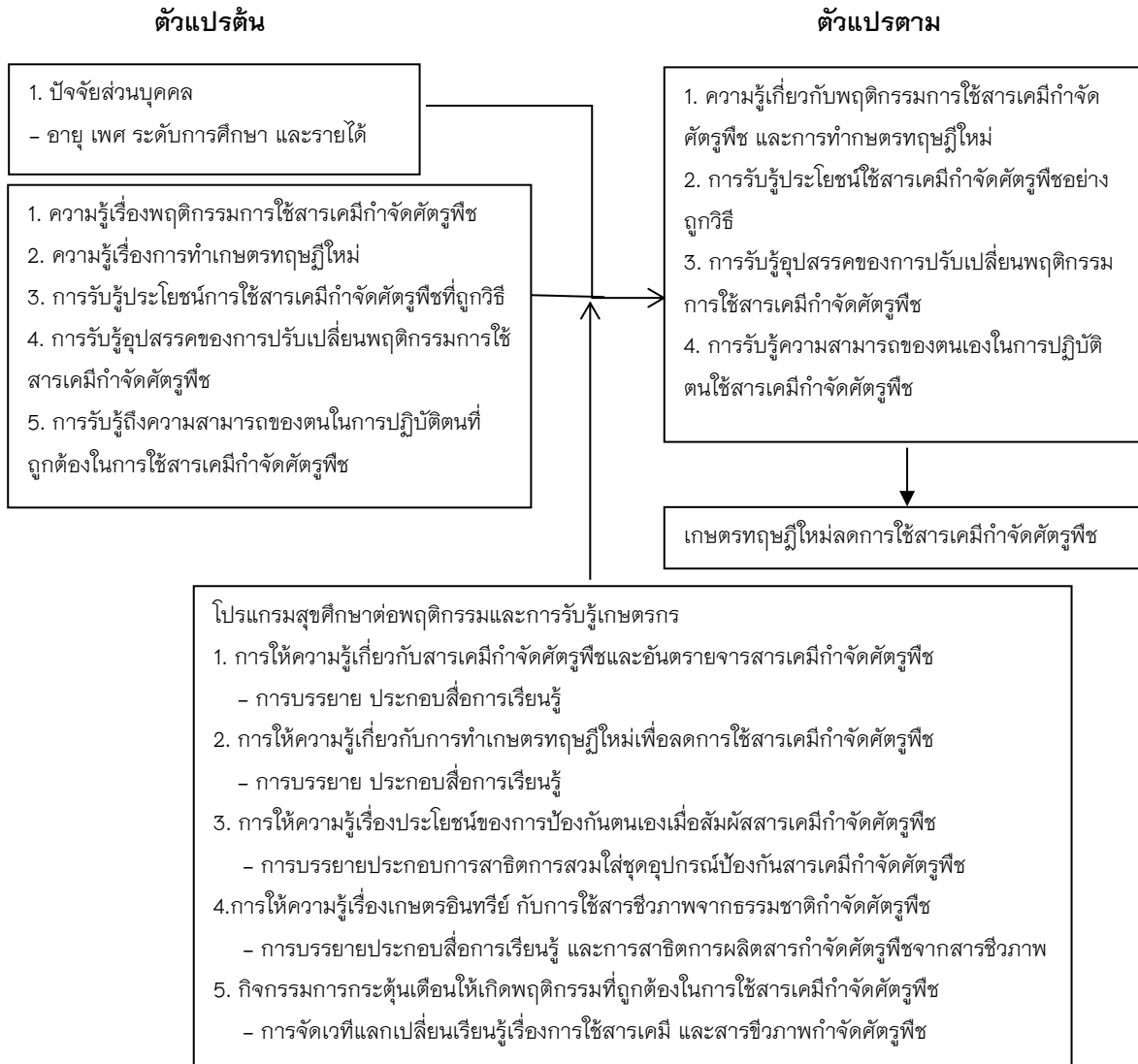
ด้วยในพื้นที่ตำบลห้วยยางงามจำนวน 11 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งหมด 5,730 คน เป็นเกษตรกรที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเกษตรกรชาวนา ปี 2559 จำนวน 880 คน (สำนักงานเกษตรอำเภอจุน, 2559) ตำบลห้วยยางงาม เป็นพื้นที่การเกษตร ประชากรส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพเกษตรกรรม ประกอบการทำนาเป็นหลักเพื่อจำหน่ายข้าว และทำไร่ทำสวน เป็นอาชีพรอง ซึ่งพบว่าเกษตรกรส่วนมากมีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ยาฆ่าแมลง บัญเคมี ตลอดจนสารเคมีในการรักษาผลผลิตทางการเกษตร อย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จากผลการเจาะเลือดเพื่อตรวจระดับสารเคมีในเลือดเกษตรกรในปี พ.ศ. 2560 พบว่า มีเกษตรกรมีผลเลือดในระดับปกติ จำนวน 10 คน ระดับปลอดภัย จำนวน 192 คน ระดับอันตราย จำนวน 339 คน และระดับเสี่ยง จำนวน 339 คน พบว่า มีจำนวนผู้ที่มีผลเลือดในระดับเสี่ยง และระดับอันตรายเพิ่มสูงขึ้นมากกว่าปีก่อนหน้า (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยยางงาม, 2560) จากการสรุปผลงานประจำปีของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยยางงาม อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ปี 2559 พบว่า ปัญหาทางสาธารณสุขลำดับที่ 3 คือ ประชากรเจ็บป่วยด้วยโรคจากการประกอบอาชีพทางการเกษตรจากการใช้สารเคมีฆ่าแมลง โดยมีอาการแสบหน้าอก วิงเวียนศีรษะ และแผลพุพองตามแขนขาอันเนื่องมาจากการป้องกันตนเองจากการใช้สารเคมีฆ่าแมลงที่ไม่ถูกต้อง (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยยางงาม, 2560)

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาความรู้ด้านพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรตำบลห้วยยางงาม อำเภอจุน จังหวัดพะเยา
2. เพื่อเปรียบเทียบผลของโปรแกรมสุขศึกษาต่อพฤติกรรม และการรับรู้ของเกษตรกรของกลุ่มศึกษา ทั้งก่อนและหลังได้รับโปรแกรมสุขศึกษา
3. เพื่อเปรียบเทียบผลของโปรแกรมสุขศึกษาต่อพฤติกรรม และการรับรู้ของเกษตรกรของกลุ่มเปรียบเทียบ ทั้งก่อนและหลังการทดลอง
4. เพื่อเปรียบเทียบผลของโปรแกรมสุขศึกษาต่อพฤติกรรม และการรับรู้ของเกษตรกร ระหว่างกลุ่มศึกษา และกลุ่มเปรียบเทียบหลังได้รับโปรแกรม

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

กรอบแนวคิดในงานวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในงานวิจัย

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และขนาดตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรปลูกข้าวตำบลห้วยยางขาม ทั้งชายและหญิง ในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยยางขาม ตำบลห้วยยางขาม อำเภอเชียงจุน จังหวัดพะเยา ซึ่งได้หมู่ 9 บ้านแผ่นดินทอง 22 คน และหมู่ 6 บ้านฝั่งหมิ่น 22 คน รวม 44 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยกำหนดหมู่บ้านที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกัน และคัดเลือกตามเกณฑ์คัดเลือกเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมตามจำนวนที่กำหนดไว้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ประยุกต์แบบสอบถามความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้กับพฤติกรรม การป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ของวีรพรรณ คุ่มม่วง, 2558 และ แบบสอบถามการยอมรับแนวคิดเกษตรอินทรีย์ในทัศนของเกษตรกรรายย่อย ของทองพูน กองจินดา, 2556 เข้าด้วยกัน แล้วสร้างเป็นเครื่องมือขึ้นมา ประกอบด้วย แบบสอบถามทั้งหมด แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษาสูงสุด ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพเกษตรกร รายได้ ระยะเวลาการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และชนิดของสารเคมีกำจัดศัตรูพืช จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 2 ข้อมูลพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช โดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ชนิดเลือกตอบแบบ ปฏิบัติ ไม่ปฏิบัติ ประกอบด้วย พฤติกรรมก่อนการใช้ จำนวน 14 ข้อ ระหว่างใช้ จำนวน 14 ข้อ และหลังการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชจำนวน 11 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อมูลการรับรู้พฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และเกษตรอินทรีย์ โดยใช้แบบประเมินการรับรู้พฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และ แบบประเมินการรับรู้ 3 ด้าน ชนิดเลือกตอบแบบ เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ไม่แน่ใจ ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย จำนวน 59 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้ศึกษานำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ เพื่อตรวจสอบดังนี้

1. การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) หลังจากได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อ เสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญโดยมี นักวิชาการสาธารณสุข จำนวน 1 ท่าน พยาบาลวิชาชีพ 1 ท่าน และเภสัชกร จำนวน 1 ท่าน เป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมของเนื้อหา จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2. การตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยการทดลองใช้ (Try out) ในกลุ่มที่มีลักษณะทางประชากรใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน นำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น ในด้านความรู้ และเจตคติ และการรับรู้ ได้ค่า Cronbach's α coefficient เท่ากับ 0.964

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้เวลาในการดำเนินการประมาณ 3 เดือน โดยผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองกับเกษตรกรปลูกข้าวตำบลห้วยยางขาม อำเภอจุน จังหวัดพะเยา โดยการใช้แบบสอบถาม จำนวน 44 ชุดแบ่งงานออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะเตรียมการทดลอง ระยะดำเนินการทดลอง ระยะหลังการทดลอง ตั้งแต่วันที่ 1 เดือน มกราคม พ.ศ. 2561 ถึงวันที่ 31 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2561 รวม 12 สัปดาห์

1. ขั้นตอนเตรียมการ

1.1 ผู้ศึกษาติดต่อประสานงานผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยยางขาม อำเภอจุน จังหวัดพะเยา เพื่อขอความร่วมมือในการดำเนินการวิจัย และประสานงานกับกลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยในครั้งนี้

1.2 ผู้วิจัยชี้แจงกับผู้ใหญ่บ้าน ประธาน อสม. และกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 11 หมู่บ้านในเขตรับผิดชอบ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยยางขาม อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ถึงวัตถุประสงค์ในการทำศึกษาและวิธีการศึกษา เพื่อสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน

2. ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

2.1 ผู้วิจัยดำเนินการ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบประเมินความเสี่ยงจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช แบบ นบก. 1 (ปรับปรุง) ให้กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรจำนวน 11 หมู่บ้าน ตอบเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ข้อมูลพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ข้อมูลความเสี่ยงจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

2.2 รวบรวมข้อมูล แบบประเมิน นบก.1 (ปรับปรุงแก้ไข) แล้ววิเคราะห์ข้อมูล และแปลผลข้อมูล โดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อหาประเมินความเสี่ยงและหากกลุ่มเสี่ยงเพื่อเป็นกลุ่มศึกษา และกลุ่มเปรียบเทียบ

2.3 หากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2 กลุ่ม เพื่อทำการวิจัย 2 หมู่ จำนวนหมู่ละ 22 คน รวมเป็น 44 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกตามเกณฑ์การกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

2.4 ดำเนินการอบรมให้ความรู้ตามแผนการอบรมที่วางไว้ แก่กลุ่มเป้าหมายทั้ง 2 หมู่ (กลุ่มศึกษาและกลุ่มเปรียบเทียบ) จำนวน 44 คนโดยมีแผนกิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมการอบรม เพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับสารกำจัดศัตรูพืช และโรคจากการประกอบอาชีพทางการเกษตร ทั้งกลุ่มศึกษาและกลุ่มเปรียบเทียบ จำนวน 44 คน โดยทำการประเมินความรู้และพฤติกรรม ของทั้งสองกลุ่ม แล้วทำการอบรมตามแผนการอบรมที่วางไว้จำนวน 6 ชั่วโมง โดย นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ หลังจากอบรมเสร็จ ทำการแจ้งกำหนดการและรูปแบบโปรแกรมสุขศึกษาในกลุ่มศึกษาตามแผนโปรแกรมสุขศึกษาจำนวน 3 ครั้ง เป็นเวลา 1 เดือนครึ่งและนัดหมายกลุ่มเปรียบเทียบหลังระยะเวลา 1 เดือนครึ่ง

2.5 ใช้ระยะเวลาในการเข้าร่วมโปรแกรมสุขศึกษา ในกลุ่มศึกษา เป็นเวลา 1 เดือนครึ่ง โดยมีกำหนดการตามโปรแกรม นัดหมายให้ความรู้ และทำกิจกรรมตามโปรแกรม ในกลุ่มศึกษา ดังนี้

นัดครั้งที่ 1 อาทิตย์หลังอบรมครั้งที่ 1 ให้ความรู้เรื่อง “หลักการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช 4 step” โดยการนัดหมาย ณ ศาลาเอนกประสงค์ หมู่ที่ 9 ใช้ระยะเวลาในการให้ความรู้ 2 ชั่วโมง โดยนักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการทำการเกษตรเพื่อความปลอดภัยต่อสุขภาพตามหลักอาชีวอนามัย

นัดครั้งที่ 2 อาทิตย์หลังนัดครั้งที่ 1 ให้ความรู้เรื่อง “วิธีทางเลือกเกษตรกรอินทรีย์ลดสารเคมี เพิ่มผลผลิตและรายได้ และเกษตรชีวภาพโดยใช้สมุนไพรพื้นบ้าน” ใช้ระยะเวลาในการให้ความรู้ 2 ชั่วโมง โดยนักวิชาการแพทย์แผนไทย เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการทำการเกษตรโดยการใช้เกษตรกรอินทรีย์เพื่อความปลอดภัยต่อสุขภาพ ตามหลักเกษตรทฤษฎีใหม่

นัดครั้งที่ 3 อาทิตย์หลังนัดครั้งที่ 2 ให้ความรู้เรื่อง “กินอยู่อย่างไรเพื่อห่างไกลสารเคมีและจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องพฤติกรรมการใช้สารเคมีฆ่าแมลง” โดยการนัดหมาย ณ ศาลาเอนกประสงค์หมู่ที่ 9 ใช้ระยะเวลาในการให้ความรู้ 2 ชั่วโมง โดยนักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและแนวทางการใช้ชีวิตอย่างไรให้ปลอดภัยจากสารเคมีทางการเกษตร

2.7 หลังดำเนินกิจกรรมตามโปรแกรมสุขศึกษาที่กำหนดไว้จำนวน 1 เดือนครึ่ง (ระยะเวลา 45 วัน) ทำการประเมินความรู้และพฤติกรรมของกลุ่มทดลอง โดยแบบสอบถามการรับรู้กับพฤติกรรมป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เพื่อประเมินความรู้และพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช หลังการเข้าร่วมโปรแกรม

2.8 หลังระยะเวลา 1 เดือนครึ่ง(ระยะเวลา45วัน) ทำการประเมินความรู้และพฤติกรรมของกลุ่มเปรียบเทียบ โดยแบบสอบถามการรับรู้กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัด เพื่อประเมินความรู้ และพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ของกลุ่มเปรียบเทียบ

2.9 นำผลการประเมินความรู้และพฤติกรรม ของกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ มาประเมินผล เพื่อเปรียบเทียบผลระหว่างกลุ่ม

3. ชั้นสรุปผลงานวิจัย

เปรียบเทียบ และประเมินผลการดำเนินงาน ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมสุขศึกษาในกลุ่มทดลอง และกลุ่มเปรียบเทียบ เพื่อสรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics)

1.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของประชากร เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้และประสบการณ์ในการประกอบอาชีพเกษตรกร โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)

1.2 วิเคราะห์ ข้อมูลพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และข้อมูลการรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรค และการรับรู้ความสามารถของตน จากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ด้วยค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยของคะแนน (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติเชิงวิเคราะห์ (Analytical Statistics)

2.1 การเปรียบเทียบ ระดับความรู้ เจตคติและพฤติกรรมการใช้สารเคมี ทั้งก่อนและหลังการได้รับโปรแกรม สุขศึกษาในกลุ่มทดลอง โดยใช้สถิติ Pair sample t-test

2.2 การเปรียบเทียบ ระดับความรู้ เจตคติและพฤติกรรมการใช้สารเคมี ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ หลังกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมสุขศึกษา โดยใช้สถิติ Independent sample t-test

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไป จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปพบว่ากลุ่มศึกษาส่วนใหญ่เป็นชาย ร้อยละ 63.63 หญิง ร้อยละ 36.36 กลุ่มเปรียบเทียบ เป็นชาย และหญิง ครึ่งต่อครึ่ง ทั้งกลุ่มศึกษาและกลุ่มเปรียบเทียบ อาศัยอยู่ในช่วงระหว่าง 30-65 ปี กลุ่มศึกษาจบระดับชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 59.1 รองลงมาจบระดับชั้นมัธยมศึกษา ร้อยละ 27.3 ปวช. ร้อยละ 9.1 และไม่ได้เรียนหนังสือ ร้อยละ 4.5 กลุ่มเปรียบเทียบจบชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 31.8 มัธยมศึกษา 31.8 ไม่ได้เรียน ร้อยละ 9.1 และปวช. ปวส. ร้อยละ 4.5 รายได้ต่อปีของกลุ่มศึกษาอยู่ที่ 50,000-100,000 บาท ร้อยละ 45.5 ต่ำกว่า 50,000 บาท ร้อยละ 31.8 100,001-150,000 และ 150,001-200,000 รายได้ต่อปีของกลุ่มเปรียบเทียบ อยู่ที่ 50,000-100,000 บาท ร้อยละ 50 ต่ำกว่า 50,000 บาท ร้อยละ 36.4 และ 100,001-150,000 ร้อยละ 13.6 ความเพียงพอของรายได้ กลุ่มศึกษาพอใช้ไม่เหลือเก็บร้อยละ 72.7 พอใช้เหลือเก็บร้อยละ 27.3 กลุ่มเปรียบเทียบ พอใช้ไม่เหลือเก็บร้อยละ 63.6 ไม่พอใช้เป็นหนี้ร้อยละ 27.3 และพอใช้เหลือเก็บร้อยละ 9.1 ระยะเวลาการประกอบอาชีพเกษตรกรกลุ่มศึกษาเป็นเกษตรกรมา 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.3 รองลงมาเป็น 21-25 ปี และ 25 ปีขึ้นไป ร้อยละ 22.70 10-15 ปีและ 16-20 ปี ร้อยละ 13.6 ระยะเวลาการประกอบอาชีพเกษตรกรกลุ่มเปรียบเทียบ เป็นเกษตรกรมา 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.8 16-20 ปี ร้อยละ 22.7 11-15 ปี 21-25 ปี 25 ปีขึ้นไป ร้อยละ 13.6 และ 1-5 ปี ร้อยละ 4.5 กลุ่มศึกษาใช้สารกำจัดศัตรูพืชร้อยละ 100 กลุ่มเปรียบเทียบ ใช้สารกำจัด

ศัตรูพืช ร้อยละ 90.9 กลุ่มศึกษาใช้สารกำจัดแมลงร้อยละ 77.3 กลุ่มเปรียบเทียบ ใช้สารกำจัดแมลง ร้อยละ 54.50 กลุ่มศึกษาใช้สารกำจัดเชื้อราร้อยละ 63.6 กลุ่มเปรียบเทียบ ใช้สารกำจัดเชื้อราร้อยละ 45.5

2. การวิเคราะห์ผลการศึกษา การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของความรู้ด้านพฤติกรรมของเกษตรกรของกลุ่มศึกษา ทั้งก่อนและหลังได้รับโปรแกรมสุขศึกษา

2.1. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าคะแนนเฉลี่ยของความรู้เกี่ยวกับความรู้เรื่องพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและการทำเกษตรอินทรีย์ ก่อนการทดลองและหลังการทดลองภายในกลุ่มเดียวกันทั้งกลุ่มศึกษาและกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่า ก่อนการทดลองของเกษตรกรกลุ่มศึกษามีค่าเฉลี่ยของความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและการทำเกษตรอินทรีย์ ในก่อนใช้ ระหว่างใช้และหลังใช้ เท่ากับ 29.68 หลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 37.68 ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองมีค่าเท่ากับ 32.00 หลังการทดลอง มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 32.13

2.2. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าคะแนนเฉลี่ยของการรับรู้ประโยชน์ของการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ถูกต้องและการทำเกษตรอินทรีย์ ก่อนการทดลองและหลังการทดลองภายในกลุ่มเดียวกันทั้งกลุ่มศึกษาและกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่า ก่อนการทดลองของเกษตรกรกลุ่มศึกษามีค่าเฉลี่ยการรับรู้ประโยชน์ของการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ถูกต้องเท่ากับ 37.86 หลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 81.18 ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ย ก่อนการทดลองมีค่าเท่ากับ 72.40 หลังการทดลอง มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 72.63

2.3. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าคะแนนเฉลี่ยของการรับรู้อุปสรรคของการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ถูกต้อง และการทำเกษตรอินทรีย์ ก่อนการทดลองและหลังการทดลองภายในกลุ่มเดียวกันทั้งกลุ่มศึกษาและกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่า ก่อนการทดลองของเกษตรกรกลุ่มศึกษามีค่าเฉลี่ยของการรับรู้อุปสรรคในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ถูกต้อง และการทำเกษตรอินทรีย์ เท่ากับ 40.31 หลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 58.72 ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองมีค่าเท่ากับ 41.77 หลังการทดลอง มีค่าคะแนนเฉลี่ย 41.68

2.4. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าคะแนนเฉลี่ยของการรับรู้ความสามารถตนเอง ของการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ถูกต้อง และการทำเกษตรอินทรีย์ ก่อนการทดลองและหลังการทดลองภายในกลุ่มเดียวกัน ทั้งกลุ่มศึกษาและกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่า ก่อนการทดลองของเกษตรกรกลุ่มศึกษามีค่าเฉลี่ยของการรับรู้ความสามารถตนเองในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ถูกต้อง และการทำเกษตรอินทรีย์ เท่ากับ 37.86 หลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 51.09 ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองมีค่าเท่ากับ 41.72 หลังการทดลอง มีค่าคะแนนเฉลี่ย 41.50

ทดสอบความแตกต่างทางสถิติ (Paired Sample T-test และ Independent Sample T-test)

ตาราง 1 ตารางเปรียบเทียบคะแนนค่าเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับเรื่องพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช การทำเกษตรอินทรีย์ และการรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรค การรับรู้ความสามารถของตนเอง ในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ภูภักดิ์ทั้งก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มศึกษา (N = 22)

		Mean	S.D.	t	p-value
1	ความรู้รวมก่อน-	29.68	6.62	-6.126	.001
	ความรู้รวมหลัง	37.68	.94		
2	การรับรู้ประโยชน์ก่อน-	37.86	6.02	-40.491	.001
	การรับรู้ประโยชน์หลัง	81.18	2.78		
3	การรับรู้อุปสรรคก่อน-	40.31	14.77	-6.140	.001
	การรับรู้อุปสรรคหลัง	58.72	1.45		
4	การรับรู้ความสามารถก่อน-	37.86	6.02	-10.396	.001
	การรับรู้ความสามารถหลัง	51.09	1.15		

หมายเหตุ: *ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ตาราง 2 ตารางเปรียบเทียบคะแนนค่าเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับเรื่องพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช การทำเกษตรอินทรีย์ และการรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรค การรับรู้ความสามารถของตนเอง ในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ภูภักดิ์ทั้งก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มเปรียบเทียบ (N = 22)

		Mean	S.D.	t	p-value
1	ความรู้รวมก่อน-	32.00	5.53	-1.00	.329
	ความรู้รวมหลัง	32.13	5.12		
2	การรับรู้ประโยชน์ก่อน-	72.40	12.09	-2.01	.057
	การรับรู้ประโยชน์หลัง	72.63	12.28		
3	การรับรู้อุปสรรคก่อน-	41.77	19.13	.439	.665
	การรับรู้อุปสรรคหลัง	41.68	18.80		
4	การรับรู้ความสามารถก่อน-	41.72	6.59	1.418	.171
	การรับรู้ความสามารถหลัง	41.50	6.22		

หมายเหตุ: *ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ตาราง 3 เรื่องพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช การทำเกษตรอินทรีย์ และการรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรค การรับรู้ความสามารถของตนเอง ในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ถูกต้อง หลังการทดลองระหว่างกลุ่มศึกษาและกลุ่มเปรียบเทียบ (N = 66)

	เป้าหมาย	Mean	Std. Deviation	t	p-value
ความรู้หลังรวม	กลุ่มเปรียบเทียบ	32.13	5.12	-4.987	.001
	กลุ่มศึกษา	37.68	.945	-4.987	
การรับรู้ประโยชน์หลังรวม	กลุ่มเปรียบเทียบ	41.50	6.22	-7.107	.001
	กลุ่มศึกษา	51.09	1.15	-7.107	
การรับรู้อุปสรรคหลังรวม	กลุ่มเปรียบเทียบ	41.68	18.80	-4.239	.001
	กลุ่มศึกษา	58.72	1.45	-4.239	
การรับรู้ความสามารถหลังรวม	กลุ่มเปรียบเทียบ	72.68	12.28	-3.183	.003
	กลุ่มศึกษา	81.18	2.78	-3.183	

หมายเหตุ: *ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ผลการศึกษพบว่ากลุ่มศึกษามีคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้เรื่องพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช การทำเกษตรอินทรีย์ และการรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรค การรับรู้ความสามารถของตนเอง ในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ถูกต้อง มากกว่าก่อนการทดลองและมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ($p < 0.05$) ดังตารางที่ 1 และ 3 ตามลำดับและสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 และ 3 ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบมีคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้เกี่ยวกับเกี่ยวกับเรื่องพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช การทำเกษตรอินทรีย์ และการรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรค การรับรู้ความสามารถของตนเอง ในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ถูกต้อง ไม่แตกต่างกันทั้งก่อนและหลังการทดลองที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ($p > 0.05$) ดังตารางที่ 2 และสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3 ของการศึกษาในครั้งนี้

วิจารณ์และสรุปผล

จากผลการศึกษากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าหญิง อายุอยู่ช่วงระหว่าง 30-65 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา รายได้ ส่วนใหญ่อยู่ที่ 50,000-100,000 บาทต่อปี รายได้เพียงพอต่อการใช้จ่ายแต่ไม่เหลือเก็บ ประกอบอาชีพเกษตรกร มาแล้วไม่ต่ำกว่า 10 ปี ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชมาแล้วไม่ต่ำกว่า 10 ปี เช่นกัน ใช้สารเคมีทางการเกษตรทั้งสารเคมีกำจัดวัชพืช สารเคมีกำจัดแมลง และสารเคมีกำจัดเชื้อรา

1. ความรู้ด้านพฤติกรรมในการใช้สารเคมีทางการเกษตร และการทำเกษตรอินทรีย์ หลังการเข้าร่วมโปรแกรมพบว่ากลุ่มศึกษา มีคะแนนเฉลี่ยความรู้ ก่อนใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ระหว่างใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และหลังการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และการทำเกษตรอินทรีย์ เพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมสุขศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 สอดคล้องกับการศึกษาของ วรเชษฐ์ ขอบใจ, อารักษ์ คำรงค์สัตย์ และ พิทักษ์พงศ์ ปันตะ (2553) ได้ศึกษาพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชและระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรสในเลือดของกลุ่มเกษตรกรต้นน้ำ:

กรณีศึกษาชาวเขาเผ่าม้ง จังหวัดพะเยา พบว่าส่วนใหญ่เกษตรกรมีพฤติกรรมก่อนการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.24 พฤติกรรมขณะฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.41 ซึ่งกลุ่มเกษตรกรตัวอย่าง สวมเสื้อแขนยาวและกางเกงขายาว สวมถุงมือถุงเท้า สวมรองเท้าบู๊ตขณะใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และพฤติกรรมหลังการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.41 ซึ่งกลุ่มเกษตรกรตัวอย่าง อาบน้ำ สระผม ดวยสบู่และแชมพู ทันทีหลังการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เปลี่ยนเสื้อผ้าชุดใหม่หลังการอาบน้ำ สระผม ชำระร่างกาย ชักเสื้อผ้าชุดที่สวมใส่ปน สารเคมีทุกครั้ง และการศึกษาของ พุทธมาศ ส่งคืน (2559) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเสี่ยงจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร ปลูกข้าวนาปรัง ตำบลเพ็ญราม อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ พบว่า หลังการทดลองเกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปรัง ในกลุ่มทดลองมีค่าคะแนนเฉลี่ยด้านพฤติกรรมเสี่ยงจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเปลี่ยนแปลงไปทางที่ดีขึ้น เมื่อเทียบกับก่อนการทดลองและเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มเปรียบเทียบก็มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p -value < 0.05)

2. การรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรค การรับรู้ความสามารถ ในการใช้สารเคมีทางการเกษตรที่ถูกวิธี และการทำเกษตรอินทรีย์ หลังการเข้าร่วมโปรแกรมพบว่ากลุ่มศึกษา มีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรค การรับรู้ความสามารถ ในการใช้สารเคมีทางการเกษตรที่ถูกวิธี และการทำเกษตรอินทรีย์ เพิ่มขึ้นมากกว่า ก่อนเข้าร่วมโปรแกรมสุขศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 สอดคล้องกับการศึกษาของ สุจิตรา ยอดจันทร์ (2554) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมความเชื่อด้านสุขภาพต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรู พืชของชาวนา พบว่า คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรู พืชก่อนการทดลอง หลังการทดลองลำดับที่ 4, 8 และ 12 ของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p < 0.001) คะแนนเฉลี่ย ความแตกต่างของการรับรู้ความเชื่อด้านสุขภาพและพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชหลังการทดลอง 12 ลำดับที่ ของกลุ่มตัวอย่างสูงกว่าก่อนทดลอง และสูงกว่าหลังการทดลองที่ 4 และ 8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ (p < 0.05) แสดงว่า โปรแกรมความเชื่อด้านสุขภาพที่สร้างขึ้นจากแบบจำลองความเชื่อด้านสุขภาพมีผลทำให้ชาวนามีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชสูงขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงอย่างสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาของ ผศ.ดร.สมคิด จุฬว่า อาจารย์ที่ปรึกษา ที่คอยให้คำแนะนำและเอาใจใส่เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ นายพิชัญญะ เดชโชติวิรุฬห์ นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ นางสาวประภาพร คำเมือง เกษัชกรชำนาญการ นางสาวสุภารัตน์ พรหมเผ่า พยาบาลวิชาชีพ ให้คำแนะนำในการจัดทำแบบสอบถาม

เอกสารอ้างอิง

พุทธมาศ ส่งคืน. (2559). ผลของโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเสี่ยงจากการใช้

สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรปลูกข้าวนาปรัง ตำบลเพ็ญราม อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์.

วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยยางขาม. (2560). การสรุปผลงานประจำปีของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ

ตำบลห้วยยางขาม อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ปี 2559. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- วรเชษฐ์ ขอบใจ, อารักษ์ ดำรงสัตย์ และ พิทักษ์พงศ์ ปันต๊ะ. (2553). พฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช และระดับเอนไซม์โคลีลินเอสเตอเรสในเลือดของกลุ่มเกษตรกรต้นน้ำ: กรณีศึกษาชาวเขาเผ่าม้ง จังหวัดพะเยา. *วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ*, 4(2), 36-46.
- สุจิตรา ยอดจันทร์. (2554). ผลของโปรแกรมความเชื่อด้านสุขภาพต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของชาวนา. *วารสารการพยาบาลและสุขภาพ*, 5(2), 45-53.
- สำนักกระบวนวิชา. (2546). *สรุปรายงานการเฝ้าระวังโรคของสำนักกระบวนวิชา ประจำปี 2546*. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.

ปัจจัยทำนายความสำเร็จของการหย่าเครื่องช่วยหายใจในหอผู้ป่วยกึ่งวิกฤต อายุรกรรม โรงพยาบาลพะเยา

Factors Predicting to Successful Weaning from Mechanical Ventilation in Semi-Crisis ward of Phayao Hospital

ปาริชาติ บุญมี^{1*} ปันตดา กันนิกา² และ สมชาย จาดศรี³

Parichart Boonmee^{1*} Panadda Kannika² and Somchai Chadsri³

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาตามรุ่นย้อนหลัง (Retrospective cohort study) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยทำนายความสำเร็จของการหย่าเครื่องช่วยหายใจ โดยทำการศึกษาในผู้ป่วย จำนวน 200 ราย ที่ใส่เครื่องช่วยหายใจในหอผู้ป่วยกึ่งวิกฤตอายุรกรรม ระหว่างวันที่ 1 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2559 ถึง 31 เดือนธันวาคม พ.ศ. 2560 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ (1) แบบบันทึกข้อมูลการรักษาของผู้ป่วย (เวชระเบียน) (2) แบบบันทึกเกี่ยวกับการหย่าเครื่องช่วยหายใจ (Weaning Protocol) และ (3) แบบบันทึกข้อมูลตัวแปรที่ต้องการศึกษา สถิติที่ใช้วิเคราะห์ คือ สถิติพรรณนา Log-Rank test และ Cox proportional-hazards regression

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จของการหย่าเครื่องช่วยหายใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การได้รับยาปฏิชีวนะ (HR 1.44; 95%CI 1.00–2.07) และการติดเชื้อในโรงพยาบาล (HR 4.32; 95%CI 1.74–10.74) ผู้ป่วยได้รับการรักษาด้วยยาปฏิชีวนะมีโอกาสหย่าเครื่องช่วยหายใจสำเร็จ 1.44 เท่า มากกว่าผู้ป่วยที่ไม่ได้รับยาปฏิชีวนะ ($p < 0.05$) และผู้ป่วยที่ไม่มีการติดเชื้อในโรงพยาบาล มีโอกาสหย่าเครื่องช่วยหายใจสำเร็จ 4.32 เท่า มากกว่าผู้ป่วยที่มีการติดเชื้อในโรงพยาบาล ($p < 0.05$)

การศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการป้องกันการติดเชื้อในโรงพยาบาลในผู้ป่วยใส่คาท่อช่วยหายใจ และการดูแลผู้ป่วยที่ได้รับยาปฏิชีวนะอย่างเข้มข้น เพื่อลดระยะเวลาการหย่าเครื่องช่วยหายใจ

คำสำคัญ: ปัจจัย การหย่าเครื่องช่วยหายใจ หอผู้ป่วยกึ่งวิกฤตอายุรกรรม

Abstract

The retrospective cohort study was performed, aimed to determine the factors related to respiratory machine weaning. Two hundred patients with respiratory machine in semi crisis ward in Phayao hospital were observed during 1st October 2016 to 31st December 2017. Data was collected by medical record, weaning protocol,

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²แพทย์อายุรกรรม โรงพยาบาลพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

³คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

² Medical Physician of Phayao Hospital, Phayao 56000

³ School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : tuipari.jai@gmail.com

and recording variables of interest. Statistics employed in this study were descriptive statistics, Log-Rank test and Cox proportional hazard regression.

The results revealed that the factors statistically related to weaning were receiving antibiotics (HR 1.44; 95%CI 1.00–2.07) and nosocomial infection (HR 4.32; 95% CI 1.74–10.74). The patients, who received antibiotics, had chance of weaning 1.44 times more than patients who did not received antibiotics ($p < 0.05$) and those who did not get nosocomial infection had chance of weaning 4.32 times higher than those who got nosocomial infection ($p < 0.05$).

This study implied the importance of prevention of nosocomial infection among the patients with respiratory machine and intensive care of the patients who received antibiotics for less time respiratory machine weaning.

Keywords: Factors, Weaning Mechanical Ventilator, Semi-Crisis ward

บทนำ

การใช้เครื่องช่วยหายใจในผู้ป่วยที่มีภาวะการหายใจล้มเหลว เป็นวิธีการรักษาและช่วยชีวิตผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะวิกฤต เพื่อรักษาพยาธิสภาพของผู้ป่วยจนกระทั่งสามารถหายใจได้เอง แต่หากผู้ป่วยยังไม่สามารถหายใจได้ด้วยตนเอง มีความจำเป็นต้องใช้เครื่องช่วยหายใจต่อไปเป็นเวลานาน จะทำให้เพิ่มความเสี่ยงในการเกิดภาวะแทรกซ้อนที่สำคัญคือ ปอดแตก (Pneumothorax) การบาดเจ็บในทางเดินหายใจ (airway injury) ถุงลมปอดถูกทำลาย (alveolar damage) และปอดอักเสบจากการใช้เครื่องช่วยหายใจ (Ventilator-Associated Pneumonia: VAP) ซึ่งพบได้ประมาณวันละ 1–3% ในช่วงแรกของการใช้เครื่องช่วยหายใจและยังพบว่า มีอัตราการเสียชีวิตประมาณ 50–80% นอกจากนี้ภาวะแทรกซ้อนอื่น ๆ ประกอบด้วย กระบัง-ลมฝ่อ (diaphragm atrophy) ปริมาตรเลือดส่งผ่านจากหัวใจที่ลดลง (decreased cardiac output) และภาวะออกซิเจนเป็นพิษ (Oxygen toxicity) (Hoesch, et al., 2012)

การหย่าเครื่องช่วยหายใจ (weaning from mechanical ventilation) เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่ง ของการดูแลผู้ป่วยวิกฤตที่มีภาวะการหายใจล้มเหลว ซึ่งการหย่าเครื่องช่วยหายใจ หมายถึง การเลิกใช้เครื่องช่วยหายใจ หรือค่อย ๆ ลดการใช้เครื่องช่วยหายใจ จนกระทั่งถอดเครื่องช่วยหายใจ เพื่อให้ผู้ป่วยหายใจได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องพึ่งเครื่องช่วยหายใจ แต่พบว่า 20–30% ของผู้ป่วยอยู่ในช่วงที่หย่าเครื่องช่วยหายใจยาก ในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า ผู้ป่วยที่มีภาวะการหายใจล้มเหลวได้รับการรักษาด้วยเครื่องช่วยหายใจเป็นเวลามากกว่า 96 ชั่วโมง (4 วัน) มีถึง 252,577 คน ในปี ค.ศ. 2000 และคาดว่าจะสูงถึง 605,898 คน ในปี ค.ศ. 2020 (มลธิรา อุดชุมพิสัย, 2552) โดยปัจจุบันมีการจัดจำแนกผู้ป่วยที่หย่าเครื่องช่วยหายใจสำเร็จ โดยใช้จำนวนวัน ในการหย่าเครื่องช่วยหายใจเป็นตัวกำหนดแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1. หย่าเครื่องช่วยหายใจง่าย (Simple weaning) คือ ผู้ป่วยที่หย่าเครื่องช่วยหายใจสำเร็จในครั้งแรก 2. หย่าเครื่องช่วยหายใจยาก (Difficult weaning) คือผู้ป่วยที่ใช้เวลาในการหย่าเครื่องช่วยหายใจนาน 2–7 วัน 3. หย่าเครื่องช่วยหายใจเป็นเวลายาวนาน (Prolonged weaning) คือ ผู้ป่วยที่ใช้เวลาในการหย่าเครื่องช่วยหายใจมากกว่า 7 วัน และจากการวิจัยพบว่า กลุ่มหย่าเครื่องช่วยหายใจยาก 52% ที่สำเร็จ และ 48% ไม่สำเร็จ (Rushforth, 2005)

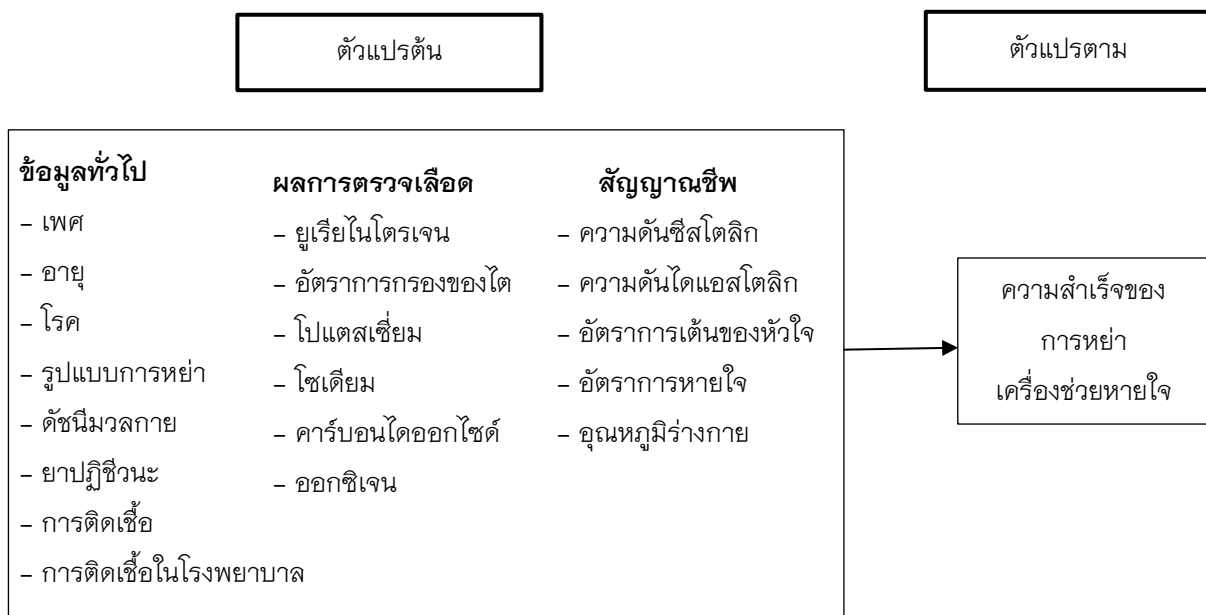
หอผู้ป่วยกึ่งวิกฤตอายุรกรรม โรงพยาบาลพะเยา เริ่มใช้แนวปฏิบัติการหยาเครื่องช่วยหายใจตั้งแต่ เดือนเมษายน พ.ศ. 2559 จนถึงปัจจุบัน และจากสถิติการหยาเครื่องช่วยหายใจตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2559 ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2560 พบว่า มีผู้ป่วยหยาเครื่องช่วยหายใจสำเร็จ จำนวน 257 ราย จากจำนวนผู้ป่วยที่ใช้แนวปฏิบัติการหยาเครื่องช่วยหายใจ จำนวน 278 ราย คิดเป็นร้อยละ 92.45 และหยาเครื่องช่วยหายใจไม่สำเร็จ จำนวน 21 ราย คิดเป็นร้อยละ 7.55 แต่กลุ่มที่หยาเครื่องช่วยหายใจสำเร็จ ประกอบด้วย กลุ่มผู้ป่วยที่หยาเครื่องช่วยหายใจง่าย 84 ราย คิดเป็นร้อยละ 32.68 กลุ่มผู้ป่วยที่หยาเครื่องช่วยหายใจยาก จำนวน 163 ราย คิดเป็นร้อยละ 63.43 และกลุ่มผู้ป่วยที่หยาเครื่องช่วยหายใจเป็นเวลานาน จำนวน 10 ราย คิดเป็นร้อยละ 3.89 (งานเฝ้าระวังการติดเชื้อโรงพยาบาลพะเยา , 2560) โดยผู้ป่วยกลุ่มที่หยาเครื่องช่วยหายใจยากและหยาเครื่องช่วยหายใจเป็นเวลานานเป็นกลุ่มผู้ป่วยที่นอนโรงพยาบาลนาน ค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง และมีความเสี่ยงต่อการเกิดการติดเชื้อในปอดจากการใช้ เครื่องช่วยหายใจ ตลอดจนจนอาจทำให้อัตราการตายสูงขึ้นได้ ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการหยาเครื่องช่วยหายใจ และระยะเวลาที่ใช้เครื่องช่วยหายใจของผู้ป่วย เพื่อทราบถึงปัญหาของการหยาเครื่องช่วยหายใจในผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษา ในหอผู้ป่วยและนำผลการวิจัยที่ได้มาใช้ในการวางแผนในการหยาเครื่องช่วยหายใจในผู้ป่วยต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. ศึกษาความสำเร็จของการหยาเครื่องช่วยหายใจและระยะเวลาค่าท่อช่วยหายใจ (Survival function) ในหอผู้ป่วยกึ่งวิกฤตอายุรกรรม โรงพยาบาลพะเยา
2. เปรียบเทียบความสำเร็จของการหยาเครื่องช่วยหายใจ และระยะเวลาค่าท่อช่วยหายใจ (Survival function) ในกลุ่มตัวแปรที่ศึกษาในหอผู้ป่วยกึ่งวิกฤตอายุรกรรม โรงพยาบาลพะเยา
3. หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทำนาย (Predicting factors) และความสำเร็จของการหยาเครื่องช่วยหายใจในหอผู้ป่วยกึ่งวิกฤตอายุรกรรม โรงพยาบาลพะเยา

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

กรอบแนวคิด

รูปแบบการศึกษา การศึกษาตามรุ่นย้อนหลัง (Retrospective cohort study)

เหตุการณ์ที่สนใจ (Endpoint of interest) ความสำเร็จการหย่าเครื่องช่วยหายใจ

ตัวแปรที่สนใจ (Factors of interest) มี 5 ตัวแปร คือ ภาวะการติดเชื้อ การติดเชื้อในโรงพยาบาล การได้รับยาปฏิชีวนะ การเป็นโรคระบบทางเดินหายใจ และอุณหภูมิของร่างกาย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ ผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในหอผู้ป่วยกึ่งวิกฤตอายุรกรรมโรงพยาบาลพะเยา อายุ 20 ปีขึ้นไป กำหนดโดยคำนวณตามสูตรของ cox proportional-hazards regression $N = 10k/p$; k คือ จำนวนตัวแปรที่สนใจศึกษา (กำหนด 5 ตัวแปร) p คือ อัตราการหย่าเครื่องช่วยหายใจสำเร็จเฉลี่ย 8 เดือน ของผู้ป่วยตั้งแต่ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2559–เดือนธันวาคม พ.ศ. 2559 เท่ากับ 0.27

$$\begin{aligned} \text{ขนาดตัวอย่าง} &= \frac{10(5)}{0.27} \\ &= 185 \text{ เพิ่มอีก } 10 \text{ เปอร์เซ็นต์รวมเป็น } 200 \text{ ราย} \end{aligned}$$

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบบันทึกข้อมูลการรักษาผู้ป่วย (เวชระเบียน)

ส่วนที่ 2 แบบบันทึกเกี่ยวกับการหย่าเครื่องช่วยหายใจ (Weaning Protocol)

ส่วนที่ 3 แบบบันทึกข้อมูลตัวแปรที่ต้องการศึกษา

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้เป็นการเก็บข้อมูลย้อนกลับจากบันทึกการรักษาในแฟ้มประวัติของผู้ป่วย จากระบบคอมพิวเตอร์โรงพยาบาล (Hospital information system) และจากแบบบันทึกเกี่ยวกับการหย่าเครื่องช่วยหายใจ (Weaning protocol) ของหอผู้ป่วยและของงานเฝ้าระวังการติดเชื้อของโรงพยาบาล (ICN) หลังจากเสนอโครงการผ่านคณะกรรมการจริยธรรม มหาวิทยาลัยพะเยา จึงทำการเก็บข้อมูลผู้ป่วย

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

สถิติเชิงพรรณนา ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน

สถิติเชิงอนุมาน

Survival analysis

วิเคราะห์ความสำเร็จของการหย่าเครื่องช่วยหายใจและระยะเวลาคาท่อช่วยหายใจ

Log-Rank test

ทดสอบความแตกต่างของความสำเร็จของการหย่าเครื่องช่วยหายใจในกลุ่มที่มีการติดเชื้อมีการติดเชื้อมีการติดเชื้อ

Cox proportional-hazards regression

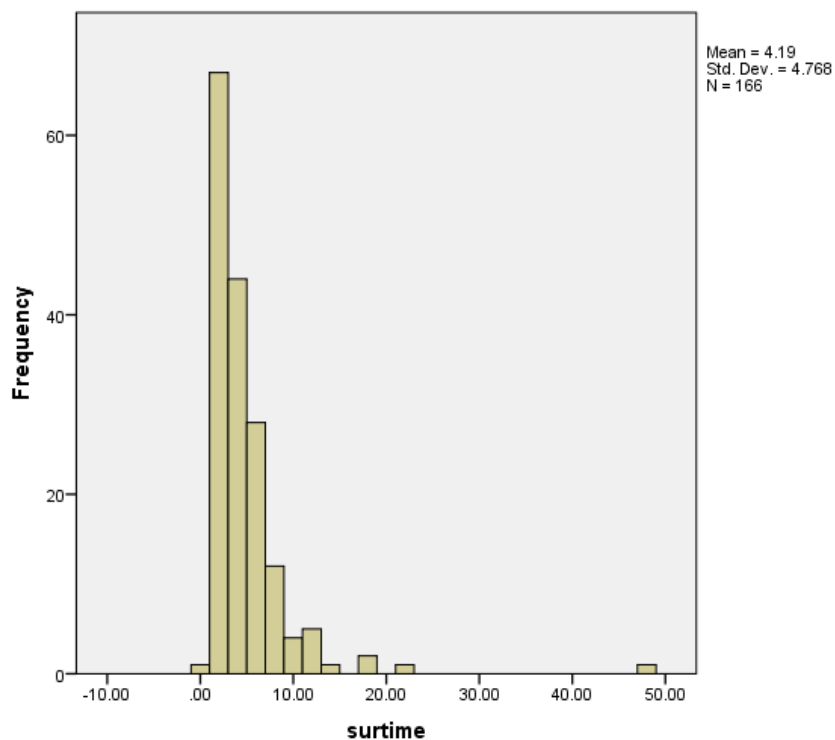
หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการหย่าเครื่องหลายตัวแปรพร้อมกัน แสดงความสัมพันธ์ด้วย ค่า

Hazard ratio (HR) และ 95% Confident interval (95% CI)

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไป จากประชากรที่ใช้ศึกษาทั้งหมด 200 ราย เป็นเพศชายจำนวน 111 ราย คิดเป็นร้อยละ 55.5 เป็นเพศหญิงจำนวน 89 ราย คิดเป็นร้อยละ 44.5 อายุน้อยที่สุด 20 ปี และอายุมากที่สุด 97 ปี โดยเฉลี่ยอายุ 66.69 ปี (S.D. = 15.13) เข้ารับการรักษาด้วยโรคระบบทางเดินหายใจจำนวน 108 ราย คิดเป็นร้อยละ 54 โรคที่ไม่เกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจ 92 ราย คิดเป็นร้อยละ 46 รับผู้ป่วยจากห้องฉุกเฉิน จำนวน 100 ราย คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมา เป็นรับย้ายจากหอผู้ป่วยอายุรกรรมชาย จำนวน 42 ราย คิดเป็นร้อยละ 21 หอผู้ป่วยอายุรกรรมหญิง จำนวน 26 ราย คิดเป็นร้อยละ 13 หอผู้ป่วยอายุรกรรมรวม จำนวน 26 ราย คิดเป็นร้อยละ 13 และห้องพิเศษ จำนวน 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 3 ตามลำดับ

2. ความสำเร็จของการหย่าเครื่องช่วยหายใจและระยะเวลาหย่าเครื่องช่วยหายใจ พบว่า ผู้ป่วยหย่าเครื่องช่วยหายใจได้สำเร็จจำนวน 166 ราย คิดเป็นร้อยละ 83 หย่าเครื่องช่วยหายใจไม่สำเร็จ จำนวน 34 ราย คิดเป็นร้อยละ 17 ผู้ป่วยที่หย่าเครื่องช่วยหายใจสำเร็จใช้เวลาเฉลี่ยน้อยที่สุด 1 วัน นานที่สุด 48 วัน โดยเฉลี่ยจำนวนวัน 4.19 วัน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.76 วัน

ภาพ 1 กราฟแสดงจำนวนวันที่เข้ารับการใส่ท่อช่วยหายใจจนถึงถอดท่อช่วยหายใจ

3. ปัจจัยทำนายความสำเร็จของการหย่าเครื่องช่วยหายใจและการเปรียบเทียบการหย่าเครื่องช่วยหายใจ

ตาราง 1 แสดงการเปรียบเทียบการหย่าเครื่องช่วยหายใจและปัจจัยทำนาย

ปัจจัยทำนาย	จำนวน (ราย)	หย่าเครื่อง ช่วยหายใจสำเร็จ (ราย)	Censored ** (ราย)	ค่า มัธยฐาน	P value
เพศ					
ชาย	111	85	26	3	0.76
หญิง	89	73	16	3	
อายุ					
ต่ำกว่า 60 ปี	60	46	14	3	0.86
60 ปี ขึ้นไป	140	112	28	3	
โรค					
ระบบทางเดินหายใจ	108	80	28	4	0.03*
โรคอื่น ๆ	92	78	14	3	
รูปแบบการหย่า					
CPAP	70	66	4	3	0.24
T-pice	80	77	3	3	
CPAP ร่วมกับ T-pice	16	15	1	5	
การติดเชื้					
ติดเชื้	138	104	34	4	0.01*
ไม่ติดเชื้	62	54	8	3	
ยาปฏิชีวนะ					
ได้รับ	155	118	37	4	0.00*
ไม่ได้รับ	45	40	5	2	
การติดเชื้ในโรงพยาบาล					
ติดเชื้	10	6	4	7	0.00*
ไม่ติดเชื้	159	152	7	3	
ดัชนีมวลกาย					
น้อยกว่า 18.5 kg/m ²	24	21	3	3	0.65
18.5 kg/m ² ขึ้นไป	176	137	39	3	
ความดันซิสโตลิก					
น้อยกว่า 90 mmHg	17	13	4	5	0.10
90-140 mmHg	128	99	29	4	
มากกว่า 140 mmHg	55	46	9	3	
ความดันไดแอสโตลิก					
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 90 mmHg	173	138	35	3	0.99
มากกว่า 90 mmHg	27	20	7	5	

ตาราง 1 (ต่อ)

ปัจจัยทำนาย	จำนวน (ราย)	หย่าเครื่อง ช่วยหายใจสำเร็จ (ราย)	Censored ** (ราย)	ค่า มัธยฐาน	P value
อัตราการเต้นของหัวใจ					
น้อยกว่า 60 ครั้ง/นาที	1	1	0	-	0.20
60-100 ครั้ง/นาที	77	77	0	3	
มากกว่า 100 ครั้ง/นาที	80	80	0	3	
อัตราการหายใจ					
น้อยกว่า 12 ครั้ง/นาที	-	-	-	-	0.20
12-18 ครั้ง/นาที	129	105	24	3	
มากกว่า 18 ครั้ง/นาที	71	53	18	3	
อุณหภูมิของร่างกาย					
น้อยกว่า 35 °C	-	-	-	-	0.03*
มากกว่าหรือเท่ากับ 35.5-37.5 °C	155	125	30	3	
มากกว่า 37.5 °C	45	33	12	3	
ยูเรียไนโตรเจน					
น้อยกว่า 20 mg/dl	169	131	38	5	0.48
มากกว่าหรือเท่ากับ 20 mg/dl	31	27	4	3	
อัตราการกรองของไต					
น้อยกว่า 10 mg/dl	17	17	0	3	0.61
10-20 mg/dl	14	14	0	2	
มากกว่า 20 mg/dl	135	127	8	3	
โปรแตสเซียม					
น้อยกว่า 3.5 mEq/L	55	50	5	4	0.10
3.5-5 mEq/L	48	46	2	3	
มากกว่า 5 mEq/L	63	62	1	3	
โซเดียม					
น้อยกว่า 135 mEq/L	57	54	3	3	0.11
135-145 mEq/L	46	42	4	3	
มากกว่า 145 mEq/L	63	62	1	3	
คาร์บอนไดออกไซด์					
น้อยกว่า 23 mEq/L	114	96	18	3	0.17
23-30 mEq/L	54	37	17	3	
มากกว่า 30 mEq/L	32	25	7	5	
ออกซิเจน					
มากกว่าหรือเท่ากับ 95 %	175	137	38	3	0.67
น้อยกว่า 95 %	25	21	4	3	

หมายเหตุ : *p < 0.05

**censored : ผู้ป่วยที่เสียชีวิตหรือได้รับการส่งต่อไปที่แผนกอื่น โรงพยาบาลอื่น หรือไม่สมัครใจรับ การรักษาต่อ หรือ ครบระยะเวลาที่กำหนดในการศึกษา โดยที่ยังหยาเครื่องช่วยหายใจไม่สำเร็จ

จากตาราง 1 เมื่อนำปัจจัยที่ศึกษาทั้งหมดมาวิเคราะห์เปรียบเทียบความสำเร็จของการหยาเครื่องช่วยหายใจ พบว่า ปัจจัยด้านโรค การติดเชื้อ การได้รับยาปฏิชีวนะ การติดเชื้อในโรงพยาบาล และอุณหภูมิของร่างกาย มีผลต่อความสำเร็จของการหยาเครื่องช่วยหายใจสำเร็จอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ปัจจัยด้านโรคผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับโรคระบบทางเดินหายใจ ผู้ป่วยจะมีอาการกำเริบของโรค จะมีการอุดตันของทางเดินหายใจมากยิ่งขึ้นทำให้มีอาการหายใจล้มเหลวจากการที่มีการเพิ่มขึ้นของ resistive load จาก airway resistance ที่สูงขึ้นจากการอุดตันของหลอดลมทำให้อากาศไหลเข้าออกไม่สะดวกทำให้มีการใช้พลังงาน ในการหายใจเพิ่มมากขึ้นจนกล้ามเนื้อหายใจอ่อนล้าทำงานไม่ไหว ส่งผลให้ใช้ระยะเวลาในการหยาเครื่องช่วยหายใจนานขึ้น ปัจจัยด้านการติดเชื้อ อุณหภูมิของร่างกายและการได้รับยาปฏิชีวนะมีความเกี่ยวข้องกันกล่าวคือ เมื่อร่างกายเกิดภาวะติดเชื้อขึ้นทำให้เกิดผลต่อระบบภูมิคุ้มกันของร่างกายทั้งระดับเซลล์ และฮอร์โมนทำให้มีผลต่ออวัยวะอย่างกว้างขวาง โดยเชื้อโรคต่าง ๆ จะสร้าง toxin มากกระตุ้น monocyte, neutrophil และ endothelial cell หลัง mediators เกิดการกระตุ้น inflammatory response ทั่วร่างกายทำให้เซลล์เสื่อมสภาพหลอดเลือดขยายตัว ทำให้เกิดอาการแสดงของภาวะการติดเชื้อ คือ มีไข้ หนาวสั่น ชีพจรเร็ว หายใจเร็ว ระดับความรู้สึกตัวลดลงและความดันโลหิตต่ำลงจนดำเนินไปสู่ภาวะช็อคได้ (วีรพงศ์ วัฒนาวนิช, 2557) ในระยะนี้ผู้ป่วยจะเกิดความอ่อนแอของร่างกายทำให้หยาเครื่องช่วยหายใจไม่สำเร็จ และเมื่อพบว่าผู้ป่วยมีการติดเชื้อในร่างกายแพทย์จึงจำเป็นต้องรักษาโดยการให้ยาปฏิชีวนะในการรักษา เพื่อแก้ไขสาเหตุของการติดเชื้อโดยเร็วที่สุด ผู้ป่วยจึงต้องใช้เวลาในการรักษา การติดเชื้อให้ดีขึ้นควบคู่ไปกับการหยาเครื่องช่วยหายใจ หรือรอรักษาการติดเชื้อให้ดีขึ้นก่อนจึงจะทำการหยาเครื่องช่วยหายใจทำให้ต้องใช้ ระยะเวลาในการหยาเครื่องช่วยหายใจนานถึงจะหยาได้สำเร็จ ปัจจัยด้านการติดเชื้อ ในโรงพยาบาล ในผู้ป่วยที่ใส่คอท่อช่วยหายใจนาน คือ ปอดอักเสบจากการใช้เครื่องช่วยหายใจ (Ventilator-Associated Pneumonia; VAP) ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของการติดเชื้อในโรงพยาบาลทำให้ผู้ป่วยเกิดภาวะวิกฤติเพิ่มขึ้นเพิ่มระยะเวลาในการรักษาไม่สามารถถอดท่อช่วยหายใจออกได้โดยเร็ว (อุรา แสงเงิน, 2557) ส่วนปัจจัยด้านเพศ อายุ รูปแบบการหยา ดัชนีมวลกาย ความดันซิสโตลิก ความดันไดแอสโตลิก อัตราการเต้นของหัวใจ อัตราการหายใจ ค่ายูเรียไนโตรเจน อัตราการกรองของไต ไปแตสซีม โซเดียม คาร์บอนไดออกไซด์และ ออกซิเจน ไม่มีผลต่อความสำเร็จของการหยาเครื่องช่วยหายใจ ($p > 0.05$)

ตาราง 2 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทำนายและความสำเร็จของการหยาเครื่องช่วยหายใจ

ปัจจัยทำนาย	B	SE	Wald	df	p-value	HR	95.0% CI for HR	
							Lower	Upper
ได้รับยาปฏิชีวนะ	.366	.186	3.894	1	.048	1.442	1.002	2.074
ไม่มีการติดเชื้อในโรงพยาบาล	1.464	.464	9.944	1	.002	4.324	1.740	10.742

จากตาราง 2 พบว่า เมื่อนำปัจจัยทั้งหมดที่มีผลต่อการหยาเครื่องช่วยหายใจจากตาราง 1 มาหาความสัมพันธ์กัน ตัวแปรที่สามารถทำนายความสำเร็จของการหยาเครื่องช่วยหายใจคือ การได้รับยาปฏิชีวนะ (HR 1.44; 95%CI 1.00–2.07) และการติดเชื้อในโรงพยาบาล (HR 4.32; 95%CI 1.74–10.74) ผู้ป่วยได้รับการรักษาด้วยยาปฏิชีวนะมีโอกาสหยาเครื่องช่วยหายใจสำเร็จ 1.44 เท่า มากกว่าผู้ป่วยที่ไม่ได้รับยาปฏิชีวนะ ($p < 0.05$) และผู้ป่วยที่ไม่

มีการติดเชื้อในโรงพยาบาลมีโอกาสหายาเครื่องช่วยหายใจสำเร็จ 4.32 เท่า มากกว่าผู้ป่วยที่มีการติดเชื้อในโรงพยาบาล ($p < 0.05$) แสดงว่าภาวะการติดเชื้อกับการรักษาด้วยยาปฏิชีวนะมีความสัมพันธ์กัน ดังนั้นในผู้ป่วยที่ใส่คาท่อช่วยหายใจหากมีภาวะการติดเชื้อร่วมด้วยได้รับการรักษาด้วยยาปฏิชีวนะจะทำให้มีโอกาสหายาเครื่องช่วยหายใจได้สำเร็จ

วิจารณ์และสรุปผล

การศึกษาในครั้งนี้ มุ่งเน้นที่จะศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยทำนายความสำเร็จของการหายาเครื่องช่วยหายใจในหอผู้ป่วยกึ่งวิกฤตอายุรกรรมโรงพยาบาลพะเยา ซึ่งพบว่าผู้ป่วยได้รับการรักษาด้วยยาปฏิชีวนะมีโอกาสหายาเครื่องช่วยหายใจสำเร็จ 1.44 เท่า มากกว่าผู้ป่วยที่ไม่ได้รับยาปฏิชีวนะสอดคล้องกับการศึกษาของ Chia-Cheng Tsenge, et al. (2012) ได้ศึกษาปัจจัยทำนายการพึ่งพาเครื่องช่วยหายใจในโรงพยาบาลเซี่ยเหมินเซียงกง ประเทศจีน พบว่า การรักษาด้วยยาปฏิชีวนะทำให้เพิ่มอัตราการหายาเครื่องช่วยหายใจ (Rank test, $P = 0.001$) และผู้ป่วยที่ไม่มีการติดเชื้อในโรงพยาบาลมีโอกาสหายาเครื่องช่วยหายใจสำเร็จ 4.32 เท่า แสดงว่าการติดเชื้อในโรงพยาบาลส่งผลให้ผู้ป่วยต้องใช้เวลาในการนอนโรงพยาบาลนานขึ้น มีค่าใช้จ่ายในการรักษาสูงขึ้น เสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อนจากการใช้เครื่องช่วยหายใจ ไม่สามารถถอดท่อช่วยหายใจออกได้จนอาจทำให้เสียชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ภมร แซ่มรักษา และ ชันยมัย ศรีหมาต (2557) ซึ่งพบว่า ปัจจัยทำนายระยะเวลาการหายาเครื่องช่วยหายใจในผู้ป่วยศัลยกรรมทางเดินหายใจสำเร็จอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ ภาวะติดเชื้อ ($\beta = 0.52$) นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่าผู้ป่วยที่ใส่คาท่อช่วยหายใจในหอผู้ป่วยกึ่งวิกฤตอายุรกรรมโรงพยาบาลพะเยาอยู่ในกลุ่มถอดท่อช่วยหายใจยาก (ใช้เวลา 2-7 วัน) คือ ใช้เวลามากกว่าหรือเท่ากับ 4 วัน (4.19 วัน)

ดังนั้น จากผลการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการตระหนักถึงการป้องกันการติดเชื้อ ในโรงพยาบาลของแพทย์ พยาบาล และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการรักษาพยาบาลผู้ป่วย เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบจากการติดเชื้อในโรงพยาบาลขึ้น นอกจากนี้การแก้ไขภาวะติดเชื้อตั้งแต่เริ่มแรกของผู้ป่วย เป็นการป้องกันไม่ให้เกิดการดำเนินโรคไปสู่ภาวะติดเชื้อที่รุนแรงมากขึ้น โดยบทบาทของพยาบาลผู้ดูแลมีส่วนร่วมช่วยโดยการประสานงานกับแพทย์ในการค้นหาสาเหตุและแก้ไขปัญหาการติดเชื้อได้ เพื่อให้ผู้ป่วยได้รับการรักษาอย่างรวดเร็ว จะเป็นการส่งเสริมให้ผู้ป่วยหายาเครื่องช่วยหายใจได้เร็วขึ้น ไม่เกิดการชะงักระหว่างการหายาเครื่องช่วยหายใจ และช่วยลดระยะเวลาการใส่คาท่อช่วยหายใจลงได้ ซึ่งสามารถนำผลการศึกษาในครั้งนี้ไปวางแผนในการหายาเครื่องช่วยหายใจในผู้ป่วยที่ใส่คาท่อช่วยหายใจได้ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษานี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาของผู้อำนวยการโรงพยาบาล หัวหน้าฝ่ายการพยาบาล ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลผู้ป่วย แพทย์ พยาบาล ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้คำแนะนำในการศึกษา เจ้าหน้าที่แผนกงานเฝ้าระวังการติดเชื้อ ที่เอื้อเฟื้อข้อมูลการหายาเครื่องช่วยหายใจของผู้ป่วย ตลอดจนหัวหน้าหอผู้ป่วยและเจ้าหน้าที่ทุกท่านในหอผู้ป่วยกึ่งวิกฤตอายุรกรรมโรงพยาบาลพะเยา ที่ให้ความร่วมมือในการดำเนินการเก็บข้อมูลและสนับสนุนการศึกษานี้ให้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ผู้ศึกษาจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

งานฝ้าระวังการติดเชื้อ โรงพยาบาลพะเยา. (2560). **แนวปฏิบัติกรหยาเครื่องช่วยหายใจ**. ม.ป.ท.: ม.ป.พ. ภามร แซ่มรักษา และ ันยมัย ศรีหมาด. (2557). ปัจจัยทำนายระยะเวลาหยาเครื่องช่วยหายใจในหอผู้ป่วย

ค้ลยกรรมาทางเดินหายใจ. **วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์**, 6(2), 36–46.

มลธิรา อุดชุมพิสัย. (2552). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้เครื่องช่วยหายใจเป็นเวลานานในผู้ป่วยวิกฤตทางอายุรกรรม**. วิทยานิพนธ์ พย.ม., มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ.

วีรพงศ์ วัฒนาวณิช. (2557). **แนวทางการรักษาว่าสุดในภาวะช็อคจากการติดเชื้อ** (พิมพ์ครั้งที่ 2).

ม.ป.ท.: เวชบำบัดวิกฤตสงขลานครินทร์.

อุรา แสงเงิน. (2557). **การพยาบาลเพื่อป้องกันปอดอักเสบจากการใช้เครื่องช่วยหายใจ** (พิมพ์ครั้งที่ 2).

ม.ป.ท.: เวชบำบัดวิกฤตสงขลานครินทร์.

Chia-Cheng Tsenge, et al. (2012). Factors predicting ventilator dependence inpatients with ventilator-associated pneumonia. **The Scientific World Journal**, 2012(547241), 10.

Hoesch, et al. (2012). Acute lung injury in critical neurological illness. **Critical Care Medicine**, 40(2), 587–593.

Rushforth, K. (2005). A randomized controlled trial of weaning from mechanical ventilation in pediatric intensive care: Methodological and practice issues. **Intensive and Critical Care Nursing**, 21, 76–86.

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการและพฤติกรรมการบริโภคอาหารของ นักเรียนชาวเขา โรงเรียนธารทิพย์ จังหวัดเชียงราย

Factors Relating to The Nutritional Status and Food Consumption Behaviors of Hill Tribe Students in Tharntip School Chiangrai Province

ชัชวรินทร์ พัฒนบดินทร์กุล^{1*} และ สมคิด จูหว่า²

Chatwarin Patbadinkun^{1*} and Somkid Juwa²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงพรรณนา เพื่อศึกษาภาวะโภชนาการ พฤติกรรมการบริโภค และความสัมพันธ์ระหว่างภาวะโภชนาการกับพฤติกรรมการบริโภคอาหาร ของนักเรียนชาวเขา โรงเรียนธารทิพย์ จังหวัดเชียงราย ประชากรที่ใช้ศึกษา คือนักเรียนชาวเขา โรงเรียนธารทิพย์ จังหวัดเชียงราย ทั้งหมด 360 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ เครื่องชั่งน้ำหนัก ที่วัดส่วนสูง กราฟมาตรฐานน้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูงเด็กไทยอายุ 1-19 ปี ของ กองโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2547 และแบบสอบถามพฤติกรรมการบริโภค วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หาความสัมพันธ์โดยใช้สถิติไคสแควร์ ผลการวิจัยพบว่าส่วนใหญ่มีภาวะโภชนาการอยู่ในระดับปกติ พฤติกรรมการบริโภค อยู่ในระดับปานกลาง และภาวะโภชนาการกับพฤติกรรมการบริโภคไม่มีความสัมพันธ์กัน ข้อเสนอแนะควรติดตามช่วยเหลือนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการต่ำ จัดทำโครงการส่งเสริมการออกกำลังกาย สำหรับนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการเกิน ให้ความรู้ด้านโภชนาการ และการรู้เท่าทันในการเลือกบริโภคอาหาร สำหรับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคที่ไม่เหมาะสม

คำสำคัญ: ภาวะโภชนาการ พฤติกรรมการบริโภค

Abstract

The descriptive research aimed to examine a relationship between nutritional status and food consumption among hill tribe students in Tharntip school, Chiangrai province. Population are 360 students and all was studied. Measures include the 2004 standard growth chart for 1-19 years of Thai students for measuring nutrition status and questionnaires for food consumption. Two-third of three experts rated their agreement for testing content validity, and Cronbach's alpha of 0.72 was reported for testing reliability. Frequency, mean, standard deviation, and Chi-square were used to analyze the data. The results showed that the majority of students had a normal

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : chatwarin.pat@mfu.ac.th

nutrition status and moderate level of food consumption. The relationship between nutrition status and food consumption was not statistically significant.

Keywords: Nutritional status, Food consumption behavior

บทนำ

ปัจจุบันปัญหาภาวะโภชนาการมีอยู่ในทุกประเทศทั้งประเทศที่พัฒนาแล้ว และกำลังพัฒนา จากรายงานการสำรวจสุขภาพประชาชนไทย ครั้งที่ 4 พ.ศ. 2551-2552 แสดงให้เห็นแนวโน้มภาวะโภชนาการของเด็กไทยที่มีภาวะเตี้ยและน้ำหนักน้อย มีความชุกลดลงแต่ภาวะน้ำหนักเกินและอ้วนเพิ่มขึ้น สำหรับประเทศไทยได้รับการยกย่องในเวทีโลกให้เป็นตัวอย่างของประเทศที่ประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง ในการขจัดปัญหาการขาดสารอาหารภาวะโภชนาการพร่องลดน้อยลง ภาวะขาดสารอาหารรุนแรง (ระดับ 3) เหลือน้อยมากแทบไม่มีรายงาน อย่างไรก็ตาม ยังพบเด็กน้ำหนักน้อยและเตี้ยได้ในเด็กยากจนด้อยโอกาส เช่น นักเรียนชาวเขา ในขณะที่เดียวกันก็พบเด็กไทย มีภาวะโภชนาการเกินและโรคอ้วนรุนแรงขึ้น ส่งผลให้พบปัญหาโรคไม่ติดต่อเรื้อรังเพิ่มขึ้น ทั้งหมดนี้ล้วนบั่นทอนคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ของประเทศในอนาคต (ลัดดา เหมาะสุวรรณ, 2552) นอกจากนี้ในการสำรวจสุขภาพประชาชนไทยครั้งที่ 4 พ.ศ. 2551-2552 พบว่า พฤติกรรมการรับประทานอาหารของเด็กไทย มีจำนวนไม่น้อย ที่รับประทานผัก ผลไม้ไม่น้อยกว่า 2 ส่วนต่อวัน แต่มีการรับประทานขนมของทุกวัน ร้อยละ 28 ดื่มน้ำอัดลมและเครื่องดื่มหวานทุกวัน ร้อยละ 15.3 และร้อยละ 10.4 ของเด็กวัยเรียนไม่รับประทานอาหารเช้า

ปัญหาจากพฤติกรรมเสี่ยงการบริโภคอาหาร การออกกำลังกาย และการควบคุมอารมณ์ส่งผลต่อสุขภาพของเด็กนักเรียน ในปัจจุบันแนวโน้มเด็กวัยเรียนมีภาวะน้ำหนักเกินของเด็กตั้งแต่เกินเกณฑ์มาตรฐานจนถึงโรคอ้วนมีอัตราเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งกลายเป็นปัญหาสุขภาพที่แอบแฝงในเด็กวัยเรียนเกือบทุกสังคม จนเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของประเทศไทย ดังนี้

ผลการสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกาย ครั้งที่ 4 พ.ศ. 2551-2552 พบว่า พฤติกรรมการกินที่ไม่ถูกต้อง มีการกินผักผลไม้ไม่พอ พบว่า เด็กและเยาวชน อายุ 6-14 ปี มีเพียงร้อยละ 6.8 ที่มีพฤติกรรมการกินผักและผลไม้ที่เหมาะสมและเพียงพอตามคำแนะนำ (5 ซีด) และยิ่งไปกว่านั้นยังมีพฤติกรรมการกินมันฝรั่งทอดเกือบทุกวัน ร้อยละ 12.4 และกินทุกวันร้อยละ 8.9 กินขนมกรุบกรอบทุกวันร้อยละ 19.1 และกินทุกวัน ร้อยละ 27.4 และมีพฤติกรรมการดื่มน้ำอัดลมเกือบทุกวันร้อยละ 16.5 และดื่มทุกวันร้อยละ 17.2 ซึ่งเป็นความนิยมที่มากับสังคมตะวันตกเป็นค่านิยมที่ไม่ถูกต้อง และยังพบอีกว่า เด็กอายุ 10-14 ปี งดอาหารมื้อเช้า ถึงร้อยละ 63 (วิชัย เอกพลากร, 2553)

เด็กวัยเรียนจัดเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ควรให้ความสนใจเป็นพิเศษ เพราะเป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อที่จะก้าวสู่วัยรุ่น เด็กวัยนี้มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ซึ่งนักเรียนชาวเขาเป็นกลุ่มที่ควรได้รับประทานอาหารที่ถูกตามหลักโภชนาการ โรงเรียนธารทิพย์ ตั้งอยู่ที่ ตำบลท่าสุต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย เป็นโรงเรียนที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อขยายโอกาสให้นักเรียนชาวเขาได้รับการศึกษาและพัฒนาฝีมือในการประกอบอาชีพ โดยเป็นโรงเรียนที่มีนักเรียนชาวเขาจากหลากหลายชนเผ่า ทำให้เกิดพฤติกรรมการบริโภคที่ไม่ถูกหลักโภชนาการ เช่น ขาดการบริโภคโปรตีนในปริมาณที่เพียงพอต่อช่วงวัย ส่งผลถึงการเสริมสร้างกล้ามเนื้อ เป็นต้น

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะโภชนาการ พฤติกรรมการบริโภค ของนักเรียนชาวเขา โรงเรียนธารทิพย์ จังหวัดเชียงราย เพื่อที่จะนำข้อมูลพื้นฐานที่ได้ไปเป็นประโยชน์ในการวางแผนเพื่อส่งเสริมสุขภาพ และป้องกันภาวะโภชนาการเกินของเด็กวัยเรียนได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาภาวะโภชนาการของนักเรียนชาวเขา โรงเรียนธารทิพย์ จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริโภคของนักเรียนชาวเขา โรงเรียนธารทิพย์ จังหวัดเชียงราย
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะโภชนาการ กับ พฤติกรรมการบริโภคของนักเรียนชาวเขา โรงเรียนธารทิพย์ จังหวัดเชียงราย

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยมีตัวแปรต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กันดังนี้

ภาพ 1 แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา เป็นนักเรียนชาวเขา โรงเรียนธารทิพย์ จังหวัดเชียงราย ทั้งหมด 360 คน โดยทำการเก็บข้อมูลในนักเรียนทุกคน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ เครื่องชั่งน้ำหนัก ที่วัดส่วนสูง กราฟการเจริญเติบโตของเด็กวัยเรียนของ กรมอนามัย (2550) แบ่งภาวะโภชนาการเป็น 3 ระดับ โดยพิจารณาจาก ดัชนีมวลกึ่งน้ำหนักต่ออายุ (W/A) ส่วนสูงต่ออายุ (H/A) น้ำหนักต่อส่วนสูง (W/H) เทียบกับกราฟดังนี้

ระดับปกติ หมายถึง อยู่ในเกณฑ์ $+2SD$ ถึง $-2SD$

ระดับต่ำ หมายถึง อยู่ในเกณฑ์ ต่ำกว่า $-2SD$

ระดับเกิน หมายถึง อยู่ในเกณฑ์ สูงกว่า $+2SD$

แบบประเมินพฤติกรรมการบริโภคอาหารของเด็กอายุ 6-13 ปี ดัดแปลงของกรมอนามัย (กรมอนามัย, 2550) ให้มีเนื้อหาและข้อความกระชับ จำนวน 15 ข้อ เป็นมาตราส่วนประเมินค่า 4 ระดับ

แบ่งระดับพฤติกรรมการบริโภคอาหาร ตามหลักการหาค่าพิสัย 3 ช่วง แปลผลดังนี้

ค่าเฉลี่ย 3.01-4.00 ระดับดี

ค่าเฉลี่ย 2.01-3.00 ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.00-2.00 ระดับน้อย

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้ศึกษานำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ในด้านโภชนาการเด็ก จำนวน 3 ท่าน หาค่าดัชนี ความสอดคล้องของข้อมูล (IOC) ได้เกิน 2 ใน 3 ทุกข้อ และนำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน จำนวน 20 คน คำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค ได้ 0.72

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หาค่าความสัมพันธ์โดยใช้ค่า Chi-square

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไปของประชากรที่ศึกษา ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 58.3 อยู่ระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 48.9 และระดับประถมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 51.1 บุคคลผู้ดูแลหลักส่วนใหญ่ คือ มารดา ร้อยละ 38.3 รองลงมาคือทั้งบิดาและมารดา ช่วยกันดูแล ร้อยละ 35 ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงจำนวนร้อยละ ของข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	150	41.7
หญิง	210	58.3
2. ระดับช่วงชั้น		
ประถมศึกษาตอนต้น	176	48.9
ประถมศึกษาตอนปลาย	184	51.1
3. บุคคลที่ดูแลหลัก		
บิดา	34	9.4
มารดา	138	38.3
ทั้งบิดาและมารดา	126	35.0
ปู่ย่า ตายาย	62	17.2

2. ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะโภชนาการ ระดับช่วงชั้นประถมศึกษาตอนต้น มีน้ำหนักเฉลี่ย 29.62 กิโลกรัม ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9.60 กิโลกรัม ส่วนสูงเฉลี่ย 126.52 เซนติเมตร ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.67 เซนติเมตร ระดับช่วงชั้นประถมศึกษาตอนปลายน้ำหนักเฉลี่ย 41.83 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 11.92 ส่วนสูงเฉลี่ย 143.98 เซนติเมตร ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9.49 เซนติเมตร ดังตาราง 2

ภาวะโภชนาการ จากดัชนีวัด ซั้วต้นน้ำหนักต่ออายุ (W/A) ส่วนสูงต่ออายุ (H/A) แล้วนำมาเทียบกับกราฟการเจริญเติบโตของเด็กวัยเรียน พบว่า ภาวะโภชนาการปกติ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 75.6 รองลงมาคือ ภาวะโภชนาการเกิน (อ้วน) คิดเป็นร้อยละ 22.2 และภาวะโภชนาการต่ำ คิดเป็นร้อยละ 2.2 ดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงจำนวน ร้อยละ ภาวะโภชนาการเทียบกับกราฟการเจริญเติบโต จำแนกตามช่วงชั้น

ภาวะโภชนาการ	ประมต้น	ประมปลาย	รวม
ระดับต่ำ(ผอม)	2 (.6%)	6 (1.7%)	8 (2.2%)
ระดับปกติ	138 (38.3%)	134 (37.2%)	272 (75.6%)
ระดับเกิน(อ้วน)	36 (10%)	44 (12.2)	80 (22.2%)
รวม	176 (48.9)	184 (51.1%)	360 (100%)

3. พฤติกรรมการบริโภคอาหาร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.89 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.35 เมื่อพิจารณาเป็นรายพฤติกรรม พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ที่มีพฤติกรรมถูกต้องมากที่สุด คือรับประทานอาหารเช้าทุกวัน มีค่าเฉลี่ย 3.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .664 รองลงมาคือ พฤติกรรมการรับประทานอาหารเช้าครบสามมื้อและตรงเวลา มีค่าเฉลี่ย 3.44 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .703

ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการบริโภคอาหาร จำแนกตามระดับช่วงชั้น

พฤติกรรมการบริโภคอาหาร	ระดับช่วงชั้น		
	ประมต้น	ประมปลาย	ภาพรวม
	\bar{X} (S.D.)	\bar{X} (S.D.)	\bar{X} (S.D.)
1. ทำนรับประทานอาหารเช้าทุกวัน	3.64(.679)	3.66 (.649)	3.65 (.664)
2. ทำนรับประทานผักวันละ 4-6 ทัพพี	2.74 (.778)	2.67 (.798)	2.71 (.789)
3. ทำนรับประทานผลไม้ 6-8 คำ	2.95(.724)	2.97 (.746)	3.08 (1.663)
4. ทำนรับประทานปลาหรือเนื้อสัตว์ไม่ติดมัน	3.11 (.834)	2.96 (.767)	3.03 (.804)
5. ทำนรับประทานอาหารเช้าครบ3มื้อและตรงเวลา	3.47 (.724)	3.42 (.681)	3.44 (.703)
6. ทำนรับประทานอาหารเช้าก่อนนอน	2.93 (1.023)	3.04 (.848)	2.99 (.939)
7. ทำนดื่มน้ำอัดลมหรือน้ำหวานอย่างน้อยวันละ 1 แก้ว	2.53 (.931)	2.18 (.848)	2.36 (.907)
8. ทำนรับประทานขนมหวาน เช่น ไอศกรีม ช็อกโกแลต ลูกอม หลังรับประทานอาหารเช้า	2.77 (.852)	2.68 (.922)	2.73 (.890)
9. ทำนรับประทานขนมกรุบกรอบ เช่น มันฝรั่งทอด ข้าวเกรียบอย่างน้อยวันละ1ถุง	2.43 (.811)	2.22 (.860)	2.32 (.843)
10. รับประทานอาหารว่าง วันละ2ครั้ง (ช่วงสายและช่วงบ่าย) ทุกวัน	3.01 (.901)	3.14 (.844)	3.08 (.875)
11. ทำนรับประทานอาหารมากกว่า3มื้อต่อวัน	2.76 (.944)	2.85 (.946)	2.81 (.946)
12. ทำนรับประทานของทอด	2.38 (.745)	2.21 (.830)	2.29 (.794)
13. ทำนรับประทานอาหารฟาสต์ฟู้ด	2.95 (.622)	3.00 (.610)	2.98 (.616)
14. ทำนรับประทานอาหารบุฟเฟต์	2.95 (.543)	2.99 (.636)	2.97 (.593)
15. ถึงแม้รู้สึกอิ่มแล้วทำนมักจะทานอาหารที่เหลือจนหมด	3.02 (1.036)	2.89 (1.008)	2.96 (1.024)
ภาพรวม	2.93 (.346)	2.86 (.35)	2.89 (.348)

4. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะโภชนาการ กับ พฤติกรรมการบริโภคของนักเรียนชาวเขา โรงเรียนธารทิพย์ จังหวัดเชียงราย พบว่า ภาวะโภชนาการไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภค ดังตาราง 3

ตาราง 4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างภาวะโภชนาการ กับ พฤติกรรมการบริโภคอาหาร

ภาวะโภชนาการ	พฤติกรรมการบริโภคอาหาร					
	ระดับปานกลาง		ระดับดี		รวม	
	N	%	N	%	N	%
ระดับต่ำ (ผอม)	4	1.10	4	1.10	8	2.20
ระดับปกติ	170	47.20	102	28.30	272	75.60
ระดับเกิน (อ้วน)	52	14.40	28	7.80	80	22.20
รวม	226	62.8	134	37.2	360	100.00

$X^2 = .737$ Sig = .692

วิจารณ์และสรุปผล

1. ภาวะโภชนาการ จากดัชนีวัดชี้วัดน้ำหนักต่ออายุ (W/A) ส่วนสูงต่ออายุ (H/A) น้ำหนักต่อส่วนสูง (W/H) แล้วนำมาเทียบกับกราฟการเจริญเติบโต ของเด็กวัยเรียน พบว่า ส่วนใหญ่ภาวะโภชนาการของเด็กวัยเรียนอยู่ในภาวะปกติมากที่สุด สอดคล้องกับ อนุสรฯ อารักษ์ (2553) ที่ศึกษาภาวะโภชนาการและพฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อ.หลังสวน จ.ชุมพร ส่วนใหญ่ อยู่ระดับปกติ ซึ่งสอดคล้องกับผลสำรวจในปี 2550 ของ กรมอนามัย (2550) ได้สำรวจภาวะอาหารและโภชนาการของประเทศไทย ครั้งที่ 9 พ.ศ. 2550 นำมาวิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำรายงาน พบว่า เด็กในช่วงอายุ 6-14 ปี มีภาวะโภชนาการเกินร้อยละ 21.9 สำหรับภาวะโภชนาการต่ำมีแนวโน้มที่ลดลง (กรมอนามัย, 2550)

2. พฤติกรรมการบริโภคอาหาร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีพฤติกรรมบางข้อที่อยู่ในระดับดี ได้แก่ การให้ความสำคัญกับอาหารมื้อหลัก และการรับประทานอาหารเช้าให้ครบ 5 หมู่ โดยการรับประทานอาหารเช้าครบ 3 มื้อ และตรงเวลา โดยเฉพาะการรับประทานอาหารเช้า ที่เป็นมื้อสำคัญต่อการให้พลังงานในการเรียน และการเจริญเติบโต ส่วนอาหารว่างระหว่างมื้อจะให้พลังงานสำหรับเด็กที่กำลังอยู่ในวัยเล่น รวมไปถึงการเลือกรับประทานโปรตีนจากเนื้อปลาและเนื้อสัตว์ไม่ติดมัน รวมถึงผักผลไม้จากการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า มีพฤติกรรมการบริโภคที่ไม่เหมาะสมที่พบได้บ่อยในนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น โดยเฉพาะผู้ที่พ่อแม่หรือผู้ที่เลี้ยงดูเนื่องจากการกำหนดอาหารให้เด็ก พ่อแม่จะเตรียมอาหารให้ลูกรับประทานโดยยึดความพอใจ หรือความชอบในอาหารนั้น ๆ เป็นหลักไม่ได้คำนึงถึงความถูกต้องตามหลักโภชนาการ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุบิน สุนนิตะ (2551) ที่พบว่า ผู้ปกครองจะซื้อลูกอม ขนมหวาน และช็อกโกแลต ให้นักเรียนเป็นบางครั้ง และอนุญาตให้นักเรียน ซื้อขนมกรุบกรอบได้เอง รองลงมาคือ ไปเลือกซื้อด้วยกัน ส่วนการห้ามไม่ให้ซื้อเพียงเล็กน้อย แต่อย่างไรก็ตามผู้ปกครองก็ยังให้อิสระแก่นักเรียนในการเลือกซื้อขนม โดยนักเรียนสามารถเลือกเองเป็นส่วนใหญ่

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะโภชนาการกับพฤติกรรมการบริโภคของนักเรียนระดับชาวเขา โรงเรียนธารทิพย์ จังหวัดเชียงราย ไม่มีความสัมพันธ์กัน การที่คนเราจะมีภาวะโภชนาการเป็นเช่นไร อาจมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องนอกเหนือจากพฤติกรรมการบริโภค ได้แก่ โรคประจำตัว เงินที่ได้รับไปโรงเรียนต่อวัน รายได้ของครอบครัว อาชีพของบิดาและจำนวนสมาชิกในครอบครัว ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุสรฯ อัครักษ์ (2553) ที่พบว่า พฤติกรรมการบริโภคและภาวะโภชนาการมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

1. ครูประจำชั้น หรือ ครูพยาบาลควรมีการติดตามภาวะโภชนาการของนักเรียน โดยเร่งดำเนินการหาสาเหตุ และให้การช่วยเหลือนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการต่ำ สำหรับนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการเกิน ควรมีการจัดทำโครงการส่งเสริมการออกกำลังกาย การให้ความรู้ด้านโภชนาการ และการรู้เท่าทันในการเลือกบริโภคอาหารที่เหมาะสม
2. โรงเรียนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนและผู้ปกครองปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่อาจส่งผลต่อภาวะโภชนาการเกิด ได้แก่ การดื่มน้ำอัดลมหรือน้ำหวาน การรับประทานขนมกรุบกรอบ และการรับประทานของทอด โดยการรณรงค์ จัดทำป้ายนิเทศการให้ข่าวสารด้านสุขภาพ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ อาจารย์สมคิด จูหัวว่า อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ให้ความกรุณาดูแลให้คำปรึกษาและแนะนำแนวทางต่าง ๆ รวมทั้ง อาจารย์ประจวบ แผลมหลัก ที่คอยผลักดันงานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จได้ด้วยดี ขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงเรียนธารทิพย์ที่ให้โอกาสข้าพเจ้าในการเข้าไปเก็บข้อมูลงานวิจัยชิ้นนี้ และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ให้การช่วยเหลือในทุก ๆ ด้าน

เอกสารอ้างอิง

- กรมอนามัย. (2550). รายงานการสำรวจภาวะอาหารและโภชนาการของประเทศไทยครั้งที่ 9 พ.ศ. 2550. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ลัดดา เหมาะะสุวรรณ. (2552). รายงานการสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกาย ครั้งที่ 4 พ.ศ. 2551-2552. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- วิชัย เอกพลากร. (2553). การสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกายครั้งที่ 4 พ.ศ. 2551-2552. นนทบุรี: เดอะกราฟิกส์.
- สุบิน สุนันต์ะ. (2551). พฤติกรรมการบริโภคอาหารของเด็กนักเรียนประถมศึกษาอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ ส.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- อนุสรฯ อัครักษ์. (2553). ภาวะโภชนาการและพฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อ.หลังสวน จ.ชุมพร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.

ผลการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตามปิงปองจรรยาชีวิต 7 สี วิชัชโมเดลต่อระดับน้ำตาล
ในเลือดของผู้ป่วยเบาหวานในเขตตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย
Effectiveness of Health Behaviors Change Programs of VICHAI 7 colors model
on Glycemic Diabetic Patients in BanSaew Sub district, Chiang Sean District,
Chiang Rai Province

มินรดา อุ่นน้อย^{1*} และ ประจวบ แหลมหลัก²

Minrada Ounnoi^{1*} and Prachuab Lamluk²

บทคัดย่อ

การศึกษาซึ่งทดลองครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตามปิงปองจรรยาชีวิต 7 สี วิชัชโมเดลต่อระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยเบาหวานในเขตตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 64 คน เครื่องมือในการศึกษาโปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและแบบสอบถาม (questionnaire) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Std. Deviation) และเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม (Independent sample T-test) เปรียบเทียบภายในกลุ่ม (Paired sample T-test)

ผลการศึกษาพบว่า ระดับน้ำตาลในเลือดของกลุ่มทดลองหลังการใช้โปรแกรมแตกต่างจากระดับน้ำตาลในเลือดก่อนการใช้โปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และระดับน้ำตาลในเลือดของกลุ่มทดลองแตกต่างจากกลุ่มควบคุมหลังการใช้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากผลการศึกษาครั้งนี้ สามารถนำปิงปองจรรยา 7 สี เป็นเครื่องมือในการดูแลที่ต่อเนื่องเป็นแบบองค์รวม การให้ความรู้ การปฏิบัติตัวที่ถูกต้องเพื่อลดการเกิดโรค ชะลอการเกิดโรค หรือการเกิดภาวะแทรกซ้อนจากโรคที่ป่วย

คำสำคัญ: ปิงปองจรรยาชีวิต 7 สี พฤติกรรมสุขภาพ

Abstract

This quasi-experimental study aimed to investigate effectiveness of health behaviors change programs of VICHAI model on glycemic diabetic patients in bansaew sub district, chiang sean district, chiang rai province. The sample was divided into two groups experimental group and control group of 64 people. The tools in the study

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : Minrada_ounnoi@hotmail.com

health behaviors change programs and questionnaire. Data were analysed by percentage, mean, std. deviation, Independent sample T-test and paired sample T-test.

The results of this study Glycemic of the experimental group were significantly glycaemic before using. Glycemic of the experimental group were significantly glycaemic of control group after used health behaviors change programs.

The results from this study can be used VICHAI 7 colors model were health care, educating, accurate behavior to reduce disease, slow down the disease or complications from sickness.

Keywords: VICHAI 7 colors model, Health behavior

บทนำ

โรคเบาหวานเป็นปัญหาสุขภาพที่สำคัญทั่วโลก จากการรายงานขององค์การอนามัยโลกในปี พ.ศ. 2555 พบว่ามีผู้ป่วยเป็นโรคเบาหวาน 1 ใน 10 ของประชาชนในวัยผู้ใหญ่เป็นโรคเบาหวานประมาณ 280 ล้านคน คาดว่า ปี พ.ศ. 2573 จะมีผู้ป่วยโรคเบาหวานถึง 500 ล้านคน สำหรับประเทศไทยปี 2555 พบว่า มีผู้เสียชีวิตจากโรคเบาหวาน 7,749 ราย หรือเฉลี่ยวันละ 22 ราย โดยมีผู้ป่วยโรคเบาหวานเข้ารับรักษาตัวในโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน 674,826 ครั้ง นอกจากนี้จากการรายงานของกระทรวงสาธารณสุข (สำนักกระบาดวิทยา, 2555) พบว่า โรคเบาหวานเป็นสาเหตุการป่วยมากที่สุดอันดับแรกของคนไทย และยังมีประชากรที่เสี่ยงที่จะป่วยจากโรคนี้อีกประมาณ 10 ล้านคน

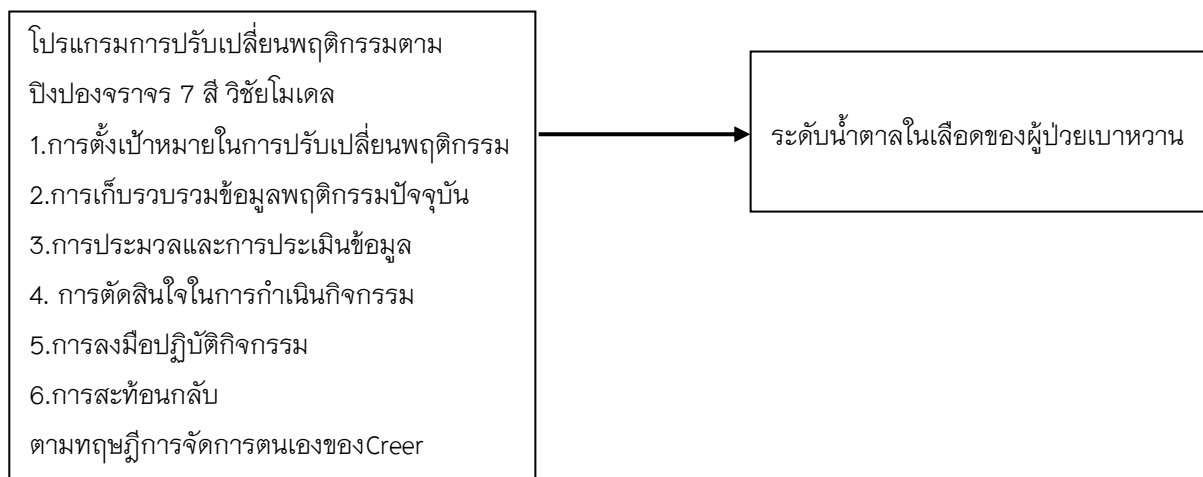
จากสถิติในการเข้ารับการรักษาของผู้ป่วยโรคเบาหวานเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บ้านแซว มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ พบว่า ในปี พ.ศ. 2557 จำนวนผู้ป่วยโรคเบาหวาน 58 คน มารับบริการตรวจรักษา 283 ครั้งสูงสุดอันดับที่ 9 ในปี 2558 พบจำนวนผู้ป่วยโรคเบาหวาน 112 คน มารับบริการตรวจ 404 ครั้งสูงสุดเป็นอันดับที่ 6 ในปี 2559 จำนวนผู้ป่วยโรคเบาหวาน 182 คน มารับบริการตรวจ 503 ครั้ง สูงสุดเป็นอันดับที่ 4 ในปี 2560 ตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงเดือนมีนาคม พบจำนวนผู้ป่วยโรคเบาหวาน 64 คน มารับบริการตรวจ 252 ครั้งสูงสุดเป็นอันดับที่ 3 ซึ่งผู้ป่วยเหล่านี้มีโอกาสเกิดภาวะแทรกซ้อนเรื้อรังเช่น โรคหัวใจ ไตวาย ตาบอด ต้องตัดเท้าหรือขา ทำให้ผู้ป่วยต้องทุกข์ทรมาน ต้องสูญเสียค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาพยาบาลจำนวนมาก ซึ่งผู้ป่วยเหล่านี้มีโอกาสเกิดภาวะแทรกซ้อนของโรคเบาหวานดังกล่าว ถึงแม้ว่าปัจจุบันเทคโนโลยีการแพทย์จะพัฒนาไปมากก็ตาม แต่การจัดบริการสุขภาพที่ผ่านมา มุ่งเน้นด้านการรักษาพยาบาลเพื่อแก้ปัญหาความเจ็บป่วยความพิการ ซึ่งต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง เพราะต้องอาศัยวิทยาการและเทคโนโลยีที่มีราคาแพงมากขึ้น ทำให้ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่กลับได้ผลตอบแทนด้านสุขภาพต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายที่ต้องสูญเสียไป

ในการดูแลผู้ป่วยเบาหวานนั้น เนื่องจากสาเหตุหลักโรคเบาหวานเกิดจากพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วย ซึ่งจะแตกต่างกันออกไป ตามระดับความรุนแรงของโรค ดังนั้นผู้ป่วยจะต้องปรับพฤติกรรมสุขภาพของตนเองให้สอดคล้องกับระดับความรุนแรงที่ตนเองประสบอยู่ สำหรับการดูแลผู้ป่วยตามสถานการณ์ดังกล่าวนี้ การใช้ป้องกันจรรยาจร 7 สี วิสัยโมเดล ซึ่งแบ่งประชาชนออกเป็น 7 สี ตามระดับน้ำตาลในเลือด แต่ระดับจะมีแบบแผนในการดูแลสุขภาพแตกต่างกันออกไป จากการศึกษาของ นิศารัตน์ อุดตะมะ (2559) ศึกษาเรื่อง การศึกษาความรู้ ทศตนคติ และการปฏิบัติตามแนวทางป้องกันจรรยาจรชีวิต 7 สีในการเฝ้าระวัง ควบคุม ป้องกันโรคความดันโลหิตสูง ของบุคลากรมหาวิทยาลัยพะเยา ที่ได้รับการตรวจสุขภาพประจำปี พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับเครื่องมือป้องกันจรรยาจรชีวิต

7 สี อยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเป็นบุคลากรทางการศึกษา จึงมีความรู้ความเข้าใจ ในการดูแล สุขภาพของตนเองค่อนข้างดี และส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการใช้เครื่องมือ ในการคัดกรองโรคความดันโลหิต และทำให้ บุคลากรรู้สึกตระหนักถึงความรุนแรงของโรคมากยิ่งขึ้น จากข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยสนใจที่ศึกษาใช้ ปิงปองจรรยาจร 7 สี เป็นเครื่องมือในการดูแลสุขภาพ โดยใช้สีทั้ง 7 สี บอกความรุนแรงของโรคและวิธีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การปฏิบัติตัวตนที่ถูกต้องเพื่อลดการเกิดโรค ชะลอการเกิดโรค หรือการเกิดภาวะแทรกซ้อนจากโรคที่ป่วยโดยมี วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตามปิงปองจรรยาจรชีวิต 7 สี วิจัยโมเดลต่อระดับน้ำตาลในเลือด ของผู้ป่วยเบาหวานในเขตตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ศึกษา คือผู้ป่วยเบาหวานที่มารับบริการในคลินิกที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแซว และตำบลแม่เงิน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เป็นเบาหวานที่มารับ บริการในคลินิกเบาหวาน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแซว และตำบลแม่เงิน จำนวน 128 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นการ เลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เนื่องจาก ผู้ป่วยที่มารับบริการจากคลินิกโรคเบาหวานมีจำนวน 64 คน หากแบ่งผู้ป่วยออกเป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อทำการทดลอง นั้น จะทำให้ผู้ป่วยเกิดการแบ่งแยกส่งผลให้การดำเนินการตามโปรแกรมวิจัยยากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงเลือกวิธีกลุ่มตัวอย่าง แบบเจาะจง ตามเกณฑ์ลักษณะ ดังนี้

1. เกณฑ์การคัดเลือกผู้ป่วยเข้าศึกษา (Inclusion criteria) ประกอบด้วย 1) ผู้ที่ได้รับวินิจฉัยจากแพทย์ว่าเป็น เบาหวาน ชนิดที่ 2) 2) มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป 3) ผู้เป็นเบาหวานที่ได้รับการรักษาด้วย ยาลดระดับน้ำตาลชนิด รับประทาน 4) ไม่มีโรคร่วมหรือโรคแทรกซ้อนรุนแรงที่เป็นอุปสรรคในการทำกิจกรรม เช่น โรคหัวใจ โรคไต โรคตาต่อ กระจก โรคความดันโลหิตสูงที่มีระดับความดันมากกว่า 160/100 มิลลิเมตรปรอท 5) เป็นผู้ที่มิสติลัมปัญญะสมบูรณ์

สามารถพูดฟังและเข้าใจภาษาไทยได้ดี และ 6) ยินดีให้ความร่วมมือและสามารถมาตามนัดในการรับการตรวจรักษาพยาบาล

2. เกณฑ์การคัดเลือกผู้ป่วยออกจากการศึกษา (Exclusion criteria) ประกอบด้วย 1) มีโรคแทรกซ้อนหรือโรคเรื้อรังอื่น ๆ ที่รุนแรง เช่น ภาวะไตวาย ตามัวมากจนมองไม่เห็น อัมพาต 2) ผู้ป่วยเบาหวาน ชนิดที่ 2 ที่ต้องฉีดอินซูลิน 3) ผู้ป่วยเบาหวานที่มีระดับน้ำตาลในเลือดมากกว่า 300 มิลลิกรัมต่อเดซิลิตร ขึ้นไป และ 4) ผู้ป่วยเบาหวานไม่สะดวกเข้าร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่มได้ 2 ครั้งหรือตอบแบบสอบถามไม่ครบตามที่กำหนดได้

3. เกณฑ์การยุติการเข้าร่วมโครงการวิจัย (Termination criteria) เมื่อผู้ป่วยมีความประสงค์ขอลงตัวออกจากการศึกษาโดยแจ้งต่อผู้วิจัยหรือเจ้าหน้าที่ดูแลผู้ป่วยเบาหวานในคลินิกโรคเบาหวาน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยโปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและแบบสอบถามซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. โปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

ตาราง 1 โปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

เวลา	กิจกรรม	ผลลัพธ์
สัปดาห์ที่ 1		
08.00 – 08.30 น.	ลงทะเบียน	
08.30 – 10.30 น.	บรรยายให้ความรู้เรื่อง โรคเบาหวาน การใช้ ป้องกันจรรยาชีวิต 7 สี การปรับเปลี่ยน พฤติกรรมตามหลัก 3อ.2ส.	ประชาชนมีความรู้เรื่องโรคเบาหวาน และการใช้ป้องกันจรรยาชีวิต 7 สี การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตามหลัก 3อ. 2ส.
10.30 – 10.45 น.	พักรับประทานอาหารว่าง	
10.45 – 12.00 น.	การตั้งเป้าหมายและการเก็บรวบรวมข้อมูล ใน การปฏิบัติพฤติกรรมที่จำเป็นเพื่อนำไปสู่ ความสำเร็จในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม	1. ร่วมตั้งเป้าหมายในการปรับเปลี่ยน พฤติกรรมสุขภาพ 2. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพ ของผู้ป่วยเบาหวาน
12.00 – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน	
13.00 – 14.30 น.	การประมวลและการประเมินข้อมูล การเรียนรู้ เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของตนเอง หาจุดเด่น จุดด้อย	ผลการวิเคราะห์ส่วนขาดของ พฤติกรรมสุขภาพ
14.30 – 14.45 น.	พักรับประทานอาหารว่าง	
14.45 – 16. 30 น.	การตัดสินใจ กระบวนการกิจกรรมกลุ่ม	พฤติกรรมสุขภาพที่จะปรับเปลี่ยน
สัปดาห์ที่ 2-4		
	การลงมือทำกิจกรรมตามกระบวนการกลุ่มที่ ได้ตกลงกัน	การปฏิบัติตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ตาราง 1 (ต่อ)

เวลา	กิจกรรม	ผลลัพธ์
สัปดาห์ที่ 4 วันศุกร์	ประเมินผลการทำกระบวนการกลุ่ม วัดระดับน้ำตาลในเลือดและการเปลี่ยนแปลงกลุ่มสี ตามปิงปองจรรยาชีวิต 7 สี	1. ผลการประเมินพฤติกรรมสุขภาพตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ครั้งที่ 1 2. การวิเคราะห์ส่วนขาดของพฤติกรรม 3. ปรับปรุงกระบวนการปรับเปลี่ยนตามส่วนขาดที่พบ
สัปดาห์ที่ 5-8	การลงมือทำกิจกรรมตามกระบวนการกลุ่มที่ได้ตกลงกัน	การปฏิบัติตามเป้าหมายที่ตั้งไว้
สัปดาห์ที่ 8 วันศุกร์	ประเมินผลการทำกระบวนการกลุ่ม วัดระดับน้ำตาลในเลือดและการเปลี่ยนแปลงกลุ่มสี ตามปิงปองจรรยาชีวิต 7 สี	1. ผลการประเมินพฤติกรรมสุขภาพตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ครั้งที่ 2

2. แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ผู้วิจัยประยุกต์มาจากสมุดประจำตัวผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงและโรคเบาหวาน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิจิตร และสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป เป็นแบบสอบถามให้เลือกตอบและเติมข้อความในช่องว่าง ส่วนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมสุขภาพ 6 ด้าน คือ การบริโภคอาหาร การออกกำลังกาย การจัดการอารมณ์ การสูบบุหรี่ การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (การดื่มสุรา) และการดูแลตนเอง เป็นแบบมาตรวัดระดับ และส่วนที่ 3 แบบบันทึกการตรวจเบาหวาน

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

แบบสอบถามได้ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน โดยมีค่าประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC : Index of Item-Objective Congruence) ผ่านเกณฑ์มากกว่า 0.5 ทุกข้อ สำหรับแบบสอบถามส่วนที่ 2 วิเคราะห์ความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbachs' alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.807

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการขอเอกสารรับรองโครงการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมเกี่ยวกับวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเป็นการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง เมื่อได้รับการพิจารณาและรับรองแล้วผู้วิจัยจึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดย 1) จัดเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยเพื่อเป็นแบบสอบถามข้อมูลผู้ป่วยโรคเบาหวานที่มารับบริการที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแซวและตำบลแม่เงิน 2) ขออนุมัติหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยพะเยา 3) ประสานงานกับผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแซวและตำบลแม่เงินเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ 4) ประเมินผลก่อนทดลอง 5) ดำเนินการตามขั้นตอนของโปรแกรมตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2561 ถึงวันที่ 30 เมษายน 2561 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ และ 6) ประเมินหลังการทดลอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยการใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ในการพรรณนาข้อมูลใช้ Independent sample T-test ในการทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ที่มีความเป็นอิสระต่อกัน และ Paired sample T-test ทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ที่ไม่มีความเป็นอิสระต่อกัน

ผลการศึกษา

1. ลักษณะทางประชากร

ผลการศึกษาของกลุ่มทดลองส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 68.8 อายุเฉลี่ย 59.34 ปี (S.D. = 6.12) รอบเอวเฉลี่ย 77.65 เซนติเมตร (S.D. = 5.34) ทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ มีอาชีพทำไร่ ทำสวน

ผลการศึกษาของกลุ่มควบคุมส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 65.6 อายุเฉลี่ย 58.81 ปี (S.D. = 6) รอบเอวเฉลี่ย 77.16 เซนติเมตร (S.D. = 5.44) ทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ มีอาชีพทำไร่ ทำสวน

2. ระดับน้ำตาล

2.1 ระดับน้ำตาลก่อนการทดลอง

ตาราง 2 ผลระดับน้ำตาลก่อนการทดลอง

สี	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สีเขียวเข้ม (ระดับน้ำตาล < 125 ml./dl.)	35	54.69	38	59.38
สีเหลือง (ระดับน้ำตาล 125– 154 ml./dl.)	29	45.31	26	40.62
รวม	64	100	64	100
ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	$\bar{x} = 121.92$ S.D.=10.95		$\bar{x} = 120.84$ S.D.=9.27	

จากตาราง 2 กลุ่มทดลองสีเขียวเข้ม (ระดับน้ำตาล < 125 ml/dl) ร้อยละ 54.69 สีเหลือง (ระดับน้ำตาล 125–154 ml./dl.) ร้อยละ 45.31 กลุ่มควบคุม สีเขียวเข้ม (ระดับน้ำตาล < 125 ml/dl) ร้อยละ 59.38 สีเหลือง (ระดับน้ำตาล 125–154 ml./dl.) ร้อยละ 40.62

2.2 ระดับน้ำตาลหลังการทดลอง

ตาราง 3 ผลระดับน้ำตาลหลังการทดลอง

สี	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สีเขียวเข้ม (ระดับน้ำตาล < 125 ml./dl.)	64	100	36	56.25
สีเหลือง (ระดับน้ำตาล 125–154 ml./dl.)	0	0	28	43.75
รวม	64	100	64	100
ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	$\bar{x} = 110.20$ S.D.=7.84		$\bar{x} = 121.48$ S.D.=10.78	

จากตาราง 3 กลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนแปลงกลุ่มสีอย่างเห็นได้ชัดจนหลังจากการใช้โปรแกรม กลุ่มป่วยสีเหลืองลดลง กลุ่มป่วยสีเขียวเข้มเพิ่มขึ้นแสดงผู้ป่วยมีการดูแลสุขภาพปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพในทางที่ดีขึ้น (เพิ่มขึ้นร้อยละ 45.31) ส่วนกลุ่มควบคุมมีการเปลี่ยนแปลงที่ยังไม่ชัดเจน กลุ่มป่วยสีเหลืองเข้มลดลง กลุ่มป่วยสีเหลืองเพิ่มขึ้น

3. การเปรียบเทียบความแตกต่างระดับน้ำตาลในเลือด

3.1 เปรียบเทียบความแตกต่างระดับน้ำตาลในเลือดก่อนและหลังของกลุ่มทดลอง

ตาราง 4 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระดับน้ำตาลในเลือดก่อนและหลังของกลุ่มทดลอง

ระดับน้ำตาลในเลือดกลุ่มทดลอง	n	\bar{x}	S.D.	t	P-value
ก่อนการทดลอง	64	121.92	10.91	6.537	0.001*
หลังการทดลอง	64	110.20	7.83		

หมายเหตุ: *p < 0.05

จากตาราง 4 ผลการทดสอบความแตกต่างระดับน้ำตาลในเลือดกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดสอบว่าระดับน้ำตาลในเลือดของกลุ่มทดลองมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.2 เปรียบเทียบความแตกต่างระดับน้ำตาลในเลือดก่อนและหลังของกลุ่มควบคุม

ตาราง 5 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระดับน้ำตาลในเลือดก่อนและหลังของกลุ่มควบคุม

ระดับน้ำตาลในเลือดกลุ่มควบคุม	n	\bar{x}	S.D.	t	P-value
ก่อนการทดลอง	64	120.84	9.27	-0.371	0.712
หลังการทดลอง	64	121.48	10.78		

หมายเหตุ: *p < 0.05

จากตาราง 5 ผลการทดสอบความแตกต่างระดับน้ำตาลในเลือดกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดสอบว่าระดับน้ำตาลในเลือดของกลุ่มทดลองไม่มีความแตกต่างกัน

3.3 เปรียบเทียบความแตกต่างระดับน้ำตาลในเลือดระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการใช้โปรแกรม

ตาราง 6 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระดับน้ำตาลในเลือดระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการใช้โปรแกรม

ระดับน้ำตาลในเลือด	n	\bar{x}	S.D.	t	P-value
กลุ่มทดลอง	64	110.20	7.84	-6.772	0.001*
กลุ่มควบคุม	64	121.48	10.78		

หมายเหตุ: *p < 0.05

จากตาราง 6 ผลการทดสอบความแตกต่างระดับน้ำตาลในเลือดระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดสอบว่า ระดับน้ำตาลในเลือดของกลุ่มทดลองมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

วิจารณ์และสรุปผล

1. ลักษณะทางประชากร จะเห็นได้ว่าจำนวนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีลักษณะคล้ายคลึงกันซึ่งเป็นไปตามหลักการวิจัย คือการศึกษาทุกหน่วยประชากรมีข้อดีที่ข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลจากลักษณะประชากรทั้งหมด แต่ในทางปฏิบัติการที่จะเก็บข้อมูลจากทุกหน่วยประชากรอาจทำได้ยาก เสียเงิน และเสียเวลามาก ดังนั้นการศึกษา กลุ่มตัวอย่างจะเป็นวิธีที่ประหยัดเงินและเวลา การสุ่มตัวอย่างที่น่าเชื่อถือก็สามารถนำข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างอ้างอิงไปยังข้อมูลประชากรได้

2. ผลการศึกษาพบว่า ระดับน้ำตาลในเลือดระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการใช้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพตามปิงปองจรรยาชีวิต 7 สี วิจัยโมเดล พบว่า ระดับน้ำตาลในเลือดของกลุ่มทดลองแตกต่างจากระดับน้ำตาลในเลือดของกลุ่มควบคุมหลังการใช้โปรแกรม สอดคล้องกับการศึกษา กาญจนา วิสัย (2557) ที่ศึกษาผลของการใช้การ์ดสีเพื่อการสื่อสารตามปิงปองจรรยาชีวิต 7 สีต่อระดับน้ำตาลในเลือด ของผู้ป่วยโรคเบาหวานที่โมฟิงอินซูลิน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแพะพัฒนา ตำบลเขื่อนผากอำเภอพร้าวจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าการใช้การ์ดสีเพื่อการสื่อสารตามปิงปองจรรยาชีวิต 7 สี ช่วยให้ผู้ป่วยโรคเบาหวานที่โมฟิงอินซูลินเกิดการตระหนักรู้ตนเองต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพอย่างต่อเนื่อง และส่งผลให้ค่าเฉลี่ย FBG ลดลงมากถึง 61.11 มก./ดล.

หลังการใช้โปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพกลุ่มผู้ป่วยสีเหลืองลดลง กลุ่มผู้ป่วยสีเขียวเข้มเพิ่มขึ้น แสดงผู้ป่วยมีการดูแลสุขภาพปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพในทางที่ดีขึ้น สอดคล้องกับการศึกษา วิรัชย์ บริบูรณ์ (2559) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการป้องกันควบคุมโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูง ของจังหวัดสิงห์บุรี พบว่า การแสวงหาแนวทางในการป้องกันควบคุมโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูงของจังหวัดสิงห์บุรี ได้วางระบบหรือแนวทางการดำเนินงานรวมถึงตัวชี้วัดที่ทำให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายทั้งของ จังหวัดและภาพรวมของประเทศ ที่สำคัญได้เกิดการผสมผสานแนวทางของจังหวัดสิงห์บุรีกับแนวทาง VICHAI 7 COLORS Model (วิรัชย์ เทียนถาวร, 2556) มาใช้ร่วมเป็นแนวทางการดำเนินงานการคัดกรองโรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูงการลดความแออัดในโรงพยาบาลชุมชน โรงพยาบาลทั่วไป ไปสู่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล การวางระบบการจัดการโรคเรื้อรัง การพัฒนาคลินิก NCD คุณภาพรวมถึงการนำมาตรการการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ

การสื่อสารตามปิงปองจรรยาชีวิต 7 สี สามารถนำไปใช้ในหน่วยบริการสุขภาพระดับ ปฐมภูมิเพื่อให้ผู้ป่วยโรคเบาหวานที่มีระดับน้ำตาล ในเลือดสูงตั้งแต่ 155 มิลลิกรัม/เดซิลิตรขึ้นไป ตระหนักรู้ ถึงภาวะโรคของตนเองนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม สุขภาพของตนได้อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังช่วยให้สามารถ ควบคุมป้องกันโรคได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ใช้ทรัพยากร งบประมาณและเวลาน้อยให้ผลยั่งยืน ผู้ป่วยไม่จำเป็นต้องมีการศึกษาสูงและสามารถใช้ได้ผลดีต่อผู้ป่วยกลุ่มผู้ใหญ่ตอนปลายจนถึงสูงอายุอีกทั้งสามารถ ประยุกต์กระบวนการใช้เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ ของโรคอื่น ๆ ที่เป็นปัญหาสาธารณสุขของพื้นที่ได้ เช่น โรคความดันโลหิตสูง เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การจัดกิจกรรมอย่างมีขั้นตอน และการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกๆกิจกรรม จะช่วยให้ผู้ป่วยเกิดการรับรู้ได้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งหาแนวทางในการแก้ปัญหา ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ดี ควรให้บุคคลใน

ครอบครัวเดียวกันเป็นผู้ดูแลร่วมกัน เพื่อรับทราบปัญหาข้อเสนอนี้ และกระตุ้นให้เกิดความตระหนัก มีความตั้งใจ ในการปฏิบัติกิจกรรม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพในประเด็นการส่งเสริมหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพแก่ประชาชน โดยศึกษาในกลุ่มบุคลากรด้านสุขภาพ เช่น อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เพื่อค้นหารูปแบบและวิธีการส่งเสริมหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมแก่ประชาชน
2. ควรศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพเกี่ยวกับโรคเรื้อรังอื่นที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่เหมาะสมและเป็นปัญหาสาธารณสุขในพื้นที่ เช่น โรคหัวใจและหลอดเลือด โรคปวดข้อ โรคทางช่องปาก เป็นต้น
3. ควรมีการศึกษาติดตามในระยะยาวถึงอัตราป่วยด้วยโรคเบาหวานที่เข้าร่วมโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ เพื่อประเมินและติดตามการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพอย่างต่อเนื่อง

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษา ดร.ประจวบ แผลมหลัก อาจารย์ประจำคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ได้กรุณาให้แนวคิดและคำแนะนำ ตลอดจนการช่วยตรวจสอบและแก้ไข ให้การศึกษานี้ มีความสมบูรณ์ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ คุณวินัย มูลจ้อย นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ คุณอรรตวาลา เชื้อเมืองพาน และคุณสัญญา ปงลังกา พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ วิจัยรวมถึงขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านและและตำบลแม่เงิน ทุกท่านที่ให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการทำงานวิจัย ตลอดจนผู้ป่วยเบาหวาน ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม จนทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา วิสัย. (2557). ผลของการใช้การ์ดสีเพื่อการสื่อสารตามปิงปองจราจรชีวิต 7 สีต่อระดับน้ำตาลในเลือดของผู้โรคเบาหวาน ที่ไม่พึ่งอินซูลิน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแพะพัฒนา ตำบลเขื่อนผาก อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารสาธารณสุขสารกิจ*, 5(4), 31-36.
- นิศารัตน์ อุตตะมะ. (2559). การศึกษาความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติตามแนวทางปิงปองจราจรชีวิต 7 สี ในการเฝ้าระวัง ควบคุม ป้องกันโรคความดันโลหิตสูง ของบุคลากรมหาวิทยาลัยพะเยา ที่ได้รับการตรวจสุขภาพประจำปี. *วิทยานิพนธ์ วท.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ*. สืบค้นเมื่อ 18 พฤษภาคม 2560, จาก <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/54928>
- วิชัย เทียนถาวร. (2556). ระบบการเฝ้าระวัง ควบคุม ป้องกัน โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูงในประเทศไทย: **นโยบายสู่การปฏิบัติ** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- วีรชัย บริบูรณ์. (2559). การพัฒนาแนวทางการป้องกันควบคุมโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูง ของจังหวัดสิงห์บุรี. *วารสารสมาคมเวชศาสตร์ป้องกันแห่งประเทศไทย*, 6(1), 60-70
- สำนักกระบาดวิทยา. (2555). **สรุปรายงานการเฝ้าระวังโรค ประจำปี 2555**. สืบค้นเมื่อ 18 พฤษภาคม 2560, จาก http://www.boe.moph.go.th/Annual/AESR2012/main/AESR55_Part1/file11/5955_Diabetes.pdf.

ผลของโปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพในการควบคุมน้ำหนัก
ของนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการเกิน โรงเรียนชุมชนบ้านหลวง อำเภอเชียงม่วน
จังหวัดพะเยา

The Effects of Health Promotion Program on Behavioral Modification for
Weight Control Among Overweight Chomchonbanlung School, Chiang Muan
District, Phayao Province

เกตนธ์ชญาณ์ คำลือ^{1*} และ บุญลือ ชิมบ้านไร่²

Kedchaya Kumlue^{1*} and Boonlue Chimbanrai²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมผลของโปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพในการควบคุมน้ำหนักของนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการเกิน โรงเรียนชุมชนบ้านหลวง อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา รูปแบบการวิจัยกึ่งทดลอง กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ประยุกต์ใช้ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองของ Bandura (1997) ศึกษาในกลุ่มตัวอย่างเด็กวัยเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่มีภาวะโภชนาการเกินอายุ 9-12 ปี จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 30 คน กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรม เป็นระยะเวลา 12 สัปดาห์ ใช้แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารของเด็กวัยเรียนที่มีภาวะโภชนาการเกินที่ผ่านการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน และทดสอบค่าความเชื่อมั่นโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟาครอนบาค ได้ค่าเท่ากับ .72 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสถิติ Paired Sample t-test และ Independent T-test ผลการวิจัย พบว่า เด็กวัยเรียนที่มีภาวะโภชนาการเกินกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพในการควบคุมน้ำหนักของนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการเกินมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถแห่งตน คะแนนความคาดหวังคะแนนพฤติกรรมบริโภคอาหารและพฤติกรรมออกกำลังกายสูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรมและสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ดังนั้นบุคลากรสาธารณสุข ครูอนามัยโรงเรียนสามารถนำโปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพในการควบคุมน้ำหนักของนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการเกิน ไปประยุกต์ใช้ เพื่อป้องกันภาวะอ้วนในกลุ่มเด็กวัยเรียนที่มีภาวะโภชนาการเกินได้

คำสำคัญ: เด็กวัยเรียน โปรแกรม ภาวะโภชนาการเกิน การรับรู้ความสามารถแห่งตนเอง ความคาดหวังในผลลัพธ์

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : aomampket@gmail.com

Abstract

The main objective of this quasi-experimental research was to The Effects of Health Promotion Program on Behavioral Modification for Weight Control Among Overweight Chomchonbanlung School, Chiang Muan District, Phayao Province. The conceptual framework of this study was based on the Self-Efficacy Theory proposed by Bandura (1997). The sample included 60 students, age 9-12 year old with overweight, were divided equally into the experimental and control groups. The experimental group participated in the 12-week health Promotion Program on Behavioral Modification for Weight Control Among Overweight, whereas, the control group received no treatment. Data were collected at two-week after the intervention by using food consumption questionnaire. The instrument was evaluated for content validity by three experts. Cronbach's alpha coefficient was .72. Statistical utilized for analysis was descriptive statistics, Paired Sample t-test and t-test. Results revealed that the school-age children with overweight who received Health Promotion Program on Behavioral Modification for weight control Among Overweight consumption score at posttest higher than at pretest and those of the control group with statistical significance. Therefore, school nurses or teachers could apply this Health Promotion Program on Behavioral Modification for Weight Control Among Overweight in school-age children with overweight.

Keywords: Children, Program, Overweight, Perceived self-efficacy, Social support, Consumption behavior, School-age children

บทนำ

ในปัจจุบันภาวะน้ำหนักเกินในเด็กเป็นปัญหาที่สำคัญในประเทศที่กำลังพัฒนา โดยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และมีแนวโน้มปัญหาเพิ่มมากขึ้น ซึ่งมีเด็กอ้วนทั่วโลกมากกว่า 42 ล้าน และเกือบ 35 ล้านของเด็กกลุ่มนี้อยู่ในประเทศที่กำลังพัฒนา (World Health Organization, 2010) จากสถานการณ์ในประเทศไทยข้อมูลจากการสำรวจภาวะโภชนาการของเด็กวัยเรียนอายุ 6-14 ปี ในปีการศึกษา 2557 พบว่า ภาวะเริ่มอ้วนและอ้วนในเด็กวัยเรียน ร้อยละ 8.8 ปีการศึกษา 2558 ร้อยละ 9.5 และปีการศึกษา 2559 ร้อยละ 12.4 (กระทรวงสาธารณสุข, 2560) จากข้อมูลพบว่าเป็นในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา อุบัติการณ์โรคอ้วนในเด็กไทยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและตามสถิติอาจสรุปได้ว่าเป็นประเทศที่มีการเพิ่มจำนวนเด็กอ้วนเร็วที่สุดในโลกมีรายงานว่าเฉพาะช่วงระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา จำนวนเด็กก่อนวัยเรียนอ้วนเพิ่มขึ้นร้อยละ 36 และเด็กวัยเรียนอายุ 6-13 ปี อ้วนเพิ่มขึ้นร้อยละ 15.5 ซึ่งพฤติกรรมกรรมการบริโภคของเด็กไทยที่นำเป็นห่วงถือเป็นวาระสำคัญของประเทศ ที่ทุกฝ่ายโดยเฉพาะโรงเรียนต้องเร่งให้ความรู้แก่เด็ก (ชายกร สินธุสัย, 2556) และผู้ใหญ่อ้วนเพิ่มขึ้นปีละ 4 ล้านคน เสียชีวิตจากโรคอ้วนปีละประมาณ 20,000 คน คนอ้วนเสี่ยงเบาหวานกว่าคนไม่อ้วนถึงสามเท่า ความดัน หัวใจ ข้อเข่าเสื่อม กว่าสองเท่าซึ่งล้วนส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและความสุขในการใช้ชีวิตของคนไทย (บุญเรือง ไตรเรืองวรวัฒน์, 2556)

จากการศึกษาข้อมูลอนามัยโรงเรียนและการตรวจสุขภาพนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านหลวง อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา พบว่า อัตราความชุกของนักเรียนประถมศึกษาที่มีน้ำหนักเกินเกณฑ์มาตรฐานร้อยละ 21.71 (โรงเรียนชุมชนบ้านหลวง, 2560) โดยสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดภาวะน้ำหนักเกินในเด็กวัยเรียน คือ พฤติกรรมการบริโภคอาหาร การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตประจำวัน มีพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารที่ไม่ถูกต้อง เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากความเปลี่ยนแปลง ทางสังคม วัฒนธรรม ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

บริโภคนิยม ทุนนิยม การโฆษณาสามารถเข้าถึงประชาชนได้ง่ายทำให้เด็กมีการบริโภค อาหารจุบจิบ อาหารจานด่วน แบบตะวันตก ขนมหวาน เครื่องดื่ม น้ำอัดลม และอาหารสำเร็จรูปกันมากขึ้น ซึ่งเมื่อบริโภคมากต่อเนื่องเป็น เวลานาน จะทำให้เกิดภาวะโภชนาการเกินและโรคอ้วน

จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้นจะจากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การเฝ้าระวังภาวะโภชนาการเด็กมีความสำคัญ เป็นนโยบายเชิงรุกที่สำคัญของประเทศ เพื่อให้เด็กนักเรียนมีพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม และเพื่อให้เด็กนักเรียนได้รับการประเมินสุขภาพและแก้ไขปัญหาสุขภาพได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพโดยมีการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีบทบาทในการดูแลส่งเสริมสุขภาพเด็กวัยเรียนตามบริบทของแต่ละพื้นที่และผลักดันให้เป็นยุทธศาสตร์ของอำเภอ ร่วมกันขับเคลื่อนระหว่างโรงเรียน ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในพื้นที่ทุกอำเภอ ในการแก้ไขปัญหาโรคอ้วนในเด็กนักเรียน (กระทรวงสาธารณสุข, 2560)

ฉะนั้นเด็กจะมีสุขภาพที่ดีขึ้นได้นั้น ต้องขึ้นกับพฤติกรรมบริโภคอาหารซึ่งจะมีประสิทธิภาพมากขึ้นเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญและมีผลต่อพฤติกรรมโดยใช้ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางในการแก้ไขกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ แผนงานและกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เด็กนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการเกินมีพฤติกรรมบริโภคที่เหมาะสม ส่วนโรงเรียนและอาจารย์สามารถนำผลวิจัยไปเป็นแนวทางการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมบริโภคที่ถูกต้องและช่วยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบริโภคของนักเรียนประถมศึกษาต่อไป

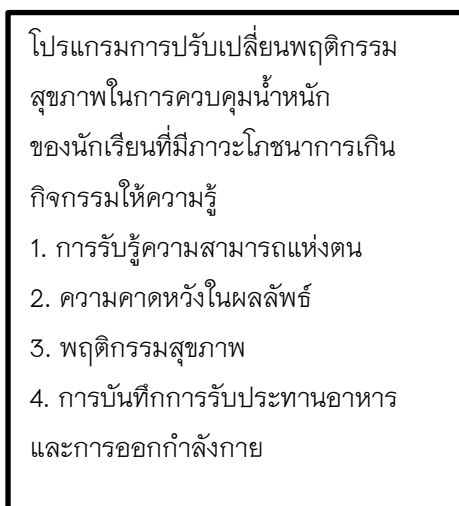
วัตถุประสงค์ทั่วไปของการศึกษา

เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพเพื่อควบคุมน้ำหนักของนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการเกิน โรงเรียนชุมชนบ้านหลวง อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

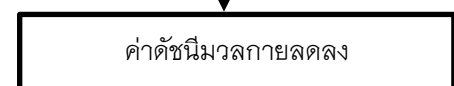
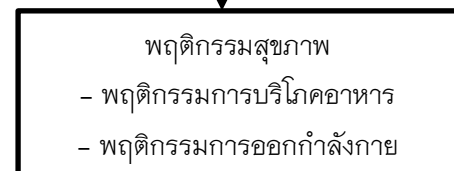
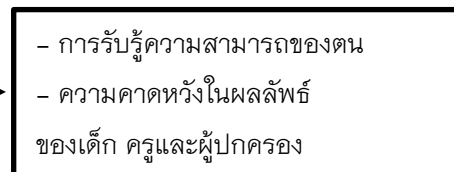
วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพ 1 แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้กลุ่มทดลองเป็นนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านหลวง ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ที่มีภาวะโภชนาการเกินจำนวน 30 คน และกลุ่มควบคุมเป็นนักเรียนโรงเรียนบ้านไชยสถาน ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จำนวน 30 คน การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เลือกกลุ่มตัวอย่างและขนาดกลุ่มตัวอย่างเฉพาะเจาะจง ตามเกณฑ์คัดเข้า โดยได้จำนวนกลุ่มอาสาสมัครดังต่อไปนี้

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) คือ กลุ่มเด็กประถมศึกษาปีที่ 4-6 อายุ 9-12 ปี ที่มีภาวะโภชนาการเกิน ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2561 – เดือนมีนาคม พ.ศ. 2561 ตามเกณฑ์คัดเข้า

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากกรทบทวนแนวคิดวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแบบสอบถามมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 การรับรู้ความสามารถตนเองในการบริโภคอาหารเพื่อป้องกันภาวะน้ำหนักตัวเกิน

ส่วนที่ 3 ความคาดหวังในผลดีของการบริโภคอาหารในการป้องกันภาวะน้ำหนักตัวเกิน

ส่วนที่ 4 พฤติกรรมการบริโภคอาหารในการป้องกันภาวะน้ำหนักตัวเกิน

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

แบบสัมภาษณ์นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และการหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขให้มีความตรงตามเนื้อหาและความเหมาะสม ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) เท่ากับ 0.721

การเก็บรวบรวมข้อมูล

รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi experimental research) โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่าง ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง (Experimental group) และกลุ่มเปรียบเทียบ (Control group) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งก่อนและหลังการทดลองในกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้จะทำการทดลองกับกลุ่มทดลองที่โรงเรียนชุมชนบ้านหลวง ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา และกลุ่มควบคุมที่โรงเรียนบ้านไชยสถาน ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ใช้เวลาในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล 12 สัปดาห์ โดยผู้วิจัยได้แบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ระยะ ระยะเวลาในการทำกิจกรรมแต่ละครั้ง 1 ชั่วโมง

ครั้งที่ 1 ทำแบบทดสอบก่อนทำกิจกรรม ชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง กิจกรรม “ฉันอ้วนหรือไม่” ทดสอบสมรรถภาพร่างกาย ประกอบไปด้วย วิ่งจับเวลา อกตัว กระโดดไกล ลูก-นั่ง ทำแบบสัมภาษณ์ก่อนการทำกิจกรรม (กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม 60 คน)

ครั้งที่ 2 เชิญครูและผู้ปกครองมาร่วมกิจกรรมกลุ่มกิจกรรม “รู้จักโรคอ้วนหรือไม่?” ให้ความรู้เรื่องภาวะน้ำหนักเกิน โรคอ้วน อันตรายจากโรคอ้วน และการป้องกันภาวะน้ำหนักตัวเกิน แจกคู่มือการปฏิบัติตน ในการควบคุม น้ำหนักและแบบบันทึกน้ำหนักส่วนสูง (กลุ่มทดลอง 30 คน)

ครั้งที่ 3 กิจกรรม “กินยังงี๋ไม่ให้อ้วน” ให้ความรู้เรื่องอาหารที่ควรรับประทาน อาหารที่ควรหลีกเลี่ยงและพลังงานที่ควรได้รับในแต่ละวัน แจกแบบบันทึกการบริโภคอาหารในแต่ละวัน (กลุ่มทดลอง 30 คน)

ครั้งที่ 4 กิจกรรม “ออกกำลังกายกันเถอะ” ให้ความรู้การออกกำลังกาย การออกกำลังกายที่ถูกต้องและประโยชน์ของการออกกำลังกาย (กลุ่มทดลอง 30 คน)

ครั้งที่ 5 ทบทวนกิจกรรมที่ทำมาทั้งหมดให้แต่ละคนประเมินตนเอง เล่าประสบการณ์ ปัญหาอุปสรรคของตนเองในการควบคุมน้ำหนักและทำแบบสัมภาษณ์หลังจบกิจกรรม (กลุ่มทดลอง 30 คน)

ครั้งที่ 6 ขึ้นประเมินผลหลังการทดลอง (กลุ่มทดลอง 30 คน) ประเมินภาวะโภชนาการครั้งที่ 2 โดยการชั่งน้ำหนักตัวและวัดส่วนสูง เก็บแบบบันทึกการบริโภคอาหารด้วยตนเองเป็นเวลา 1 สัปดาห์ เพื่อเป็นการประเมินการบริโภคอาหาร ของนักเรียนหลังการทดลอง มอบรางวัลให้แก่นักเรียนที่ลดน้ำหนักได้มากที่สุดและประเมินภาวะโภชนาการครั้งที่ 2 และแบบสัมภาษณ์ครั้งที่ 2 ในกลุ่มควบคุมจำนวน 30 คน

ขั้นรวบรวมข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูล และแปลผลข้อมูล ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ได้แก่

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของประชากร โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean)

สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics)

1. Dependent T-test (Paired Sample t-test) ใช้ทดสอบความแตกต่างทางสถิติของข้อมูลก่อนและหลังการให้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ ภายในกลุ่มเดียวกัน

2. Independent T-test ใช้ทดสอบความแตกต่างทางสถิติของข้อมูล ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพและกลุ่มควบคุม

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มทดลองส่วนใหญ่เป็นเพศชาย 16 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 รองมาเพศหญิง 14 คน ร้อยละ 46.7 กลุ่มควบคุม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 53.3 รองลงมาเพศหญิง ร้อยละ 46.7 กลุ่มทดลองส่วนใหญ่อายุ 11 ปี ร้อยละ 46.7 รองมาอายุ 10 ปี ร้อยละ 26.7 กลุ่มควบคุมส่วนใหญ่เป็นอายุ 10 ปี ร้อยละ 40 รองลงมาอายุ 9 ปีและ 11 ปี จำร้อยละ 30 กลุ่มทดลองส่วนใหญ่อยู่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คิดเป็นร้อยละ 70 รองมาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ร้อยละ 30 กลุ่มควบคุมส่วนใหญ่อยู่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ร้อยละ 43.3 รองลงมาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 30 เงินที่ได้รับจากผู้ปกครองกลุ่มทดลองส่วนใหญ่ได้รับเงิน 51-100 บาท คิดเป็นร้อยละ 53.3 รองมาได้รับเงิน 0-50 บาท ร้อยละ 33.3 กลุ่มควบคุมส่วนใหญ่ได้รับเงิน 51-100 บาท และได้รับเงิน 0-50 จำนวน คิดเป็นร้อยละ 43.3 รองมาได้รับเงิน 101-150 บาท ร้อยละ 13.4 การเดินทางมาโรงเรียน กลุ่มทดลองส่วนใหญ่จักรยานคิดเป็น ร้อยละ 40 รองมารถตู้ร้อยละ 30 กลุ่มควบคุมส่วนใหญ่จักรยาน คิดเป็นร้อยละ 40 รองมา

เดินและรถตู้ร้อยละ 23.3 อาชีพของผู้ปกครองกลุ่มทดลองส่วนใหญ่ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 40 รongมา
ข้าราชการ ร้อยละ 30 กลุ่มควบคุมส่วนใหญ่รับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 33.3 รongมาค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 26.7

การวิเคราะห์ผลการศึกษา

1. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าคะแนนเฉลี่ยของการรับรู้ความสามารถแห่งตน ก่อนการทดลอง และหลังการทดลองภายในกลุ่มเดียวกันของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่าหลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลอง มีคะแนนการรับรู้ความสามารถแห่งตนมากขึ้นและมากกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีผลต่างค่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถของ ตนเองก่อนและหลังสูงกว่ากลุ่มควบคุม

2. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าคะแนนเฉลี่ยของความคาดหวังในผลลัพธ์ ก่อนการทดลอง และหลัง การทดลองภายในกลุ่มเดียวกันของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลอง พบว่าหลังการทดลองนักเรียนกลุ่ม ทดลองมีคะแนนความคาดหวังในผลลัพธ์มากขึ้นและมากกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีผลต่างค่าคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังในผลลัพธ์ ของตนเองก่อนและหลังสูงกว่ากลุ่มควบคุม

3. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมการบริโภคอาหารและการออกกำลังกาย ก่อนการทดลองและหลังการทดลองภายในกลุ่มเดียวกันของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่าหลังการทดลอง นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนของพฤติกรรมการบริโภคอาหารและการออกกำลังกาย มากขึ้นและมากกว่ากลุ่ม ควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีผลต่าง ค่าคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมการบริโภคอาหารและการออกกำลังกายของตนเองก่อนและหลังสูงกว่ากลุ่มควบคุม

4. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าดัชนีมวลกาย ก่อนการทดลองและหลังการทดลองภายในกลุ่ม เดียวกันของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลอง พบว่าหลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยดัชนีมวล กาย ลดลงมากกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 หลังการ ทดลองค่าดัชนีมวลกายของกลุ่มทดลองลดลงมากกว่ากลุ่มควบคุม

5. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าคะแนนเฉลี่ยของการรับรู้ความสามารถแห่งตน ก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง

ตาราง 1 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าคะแนนเฉลี่ยของการรับรู้ความสามารถแห่งตน

ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	การทดลอง	N	\bar{X}	S.D.	T	P
ก่อนทดลอง	กลุ่มทดลอง	30	1.567	0.504	0.255	0.799
	กลุ่มควบคุม	30	1.533	0.507		
หลังทดลอง	กลุ่มทดลอง	30	1.533	0.000	15.832*	0.001
	กลุ่มควบคุม	30	1.500	0.507		

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 1 แสดงว่าก่อนการทดลอง กลุ่มการทดลองมีค่าเฉลี่ยของการรับรู้ความสามารถแห่งตนเท่ากับ 1.567 กลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ยของการรับรู้ความสามารถแห่งตน เท่ากับ 1.533 พบว่า ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถแห่งตนไม่แตกต่างกัน หลังการทดลอง ก่อนการทดลอง มีค่าเฉลี่ยของการรับรู้ความสามารถแห่งตน เท่ากับ 1.533 กลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ยของการรับรู้ความสามารถแห่งตน เท่ากับ 1.500 พบว่า หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าคะแนนเฉลี่ยของความคาดหวังในผลลัพธ์ ก่อนการทดลองและ หลังการทดลอง

ตาราง 2 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าคะแนนเฉลี่ยของความคาดหวังในผลลัพธ์ ก่อนการทดลอง และหลัง

กลุ่มตัวอย่าง	การทดลอง	N	\bar{X}	S.D.	t	p
ก่อนทดลอง	กลุ่มทดลอง	30	1.500	0.508	0.254	0.800
	กลุ่มควบคุม	30	1.533	0.507		
หลังทดลอง	กลุ่มทดลอง	30	2.933	0.253	13.517*	0.001
	กลุ่มควบคุม	30	1.533	0.507		

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 2 แสดงว่า ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของความคาดหวังในผลลัพธ์ เท่ากับ 1.500 กลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ยของความคาดหวังเท่ากับ 1.533 พบว่า ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังในผลลัพธ์ ไม่แตกต่างกัน หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยความคาดหวังในผลลัพธ์ เท่ากับ 2.933 กลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยความคาดหวังในผลลัพธ์ เท่ากับ 1.533 พบว่า หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมกรบริโภคอาหารและการออกกำลังกาย ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

ตาราง 3 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมกรบริโภคอาหารและการออกกำลังกาย ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	การทดลอง	N	\bar{X}	S.D.	t	P
ก่อนทดลอง	กลุ่มทดลอง	30	2.067	0.449	0.701	0.486
	กลุ่มควบคุม	30	2.000	0.262		
หลังทดลอง	กลุ่มทดลอง	30	4.000	0.000	25.167	0.001*
	กลุ่มควบคุม	30	1.933	0.449		

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 แสดงว่า ก่อนทดลองกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการบริโภคอาหารและการออกกำลังกาย เท่ากับ 2.067 กลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการบริโภคอาหารและการออกกำลังกาย เท่ากับ 2.000 พบว่า ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังในผลลัพธ์ไม่แตกต่างกัน หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการบริโภคอาหารและการออกกำลังกาย เท่ากับ 4.00 กลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการบริโภคอาหารและการออกกำลังกาย เท่ากับ 1.9333 หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

8. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าดัชนีมวลกาย ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

ตาราง 4 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าดัชนีมวลกายก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	การทดลอง	N	\bar{X}	S.D.	t	p
ก่อนทดลอง	กลุ่มทดลอง	30	25.214	1.004	0.964	0.339
	กลุ่มควบคุม	30	25.458	0.950		
หลังทดลอง	กลุ่มทดลอง	30	23.929	1.073	5.911	0.001*
	กลุ่มควบคุม	30	25.214	1.004		

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4 แสดงว่า ก่อนทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของค่าดัชนีมวลกาย เท่ากับ 25.214 กลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยของค่าดัชนีมวลกาย เท่ากับ 25.458 เมื่อนำไปทดสอบความแตกต่างทางสถิติ (Independent samples t-test) พบว่าก่อนการทดลองกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังในผลลัพธ์ ไม่แตกต่างกัน หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยค่าดัชนีมวลกาย เท่ากับ 23.929 กลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการบริโภคอาหารและการออกกำลังกาย เท่ากับ 25.452 หลังการทดลองมีการเปลี่ยนแปลงค่าเฉลี่ยผลต่างน้ำหนักก่อนและหลังการทดลองลดลงมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิจารณ์และสรุปผล

1. การรับรู้ความสามารถตนเองในการบริโภคอาหารเพื่อป้องกันภาวะโภชนาการเกิน หลังการทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถตนเองในการบริโภคอาหารเพื่อป้องกันภาวะโภชนาการเกินมากกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถตนเอง ในการเพื่อป้องกันภาวะโภชนาการเกิน มากกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปาริชา นิพพานนท์ (2555) ผลของการปรับพฤติกรรมการบริโภคอาหารเพื่อป้องกันภาวะน้ำหนักตัวเกินของเด็กวัยเรียน ณ โรงเรียนในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า การรับรู้ความสามารถตนเองในการบริโภคอาหารเพื่อป้องกันภาวะน้ำหนักตัวเกิน หลังการทดลอง พบว่า เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถตนเองในการบริโภคอาหารเพื่อป้องกันภาวะน้ำหนักตัวเกิน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ p-value = 0.02

2. ความคาดหวังในผลลัพธ์ในการบริโภคอาหารเพื่อป้องกันภาวะโภชนาการเกิน หลังการทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังในผลลัพธ์ในการบริโภคอาหารเพื่อป้องกันภาวะโภชนาการเกินมากกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังในผลลัพธ์ในการ

ป้องกันภาวะโภชนาการเกิน มากกว่ากลุ่มควบคุม มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุนีย์ ปินทรายมูล (2552) ที่ศึกษาผลของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่เหมาะสมในนักเรียน ประถมศึกษาที่มีน้ำหนักเกินเกณฑ์มาตรฐาน อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย ความคาดหวังในการบริโภคอาหารที่เหมาะสม หลังการทดลอง กลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังสูงกว่ากลุ่ม เปรียบเทียบและสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปาริชา นิพพานนท์ (2555) ผลของการปรับพฤติกรรมการบริโภค อาหารเพื่อ ป้องกันภาวะน้ำหนักตัวเกินของเด็กวัยเรียน ณ โรงเรียนในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ความคาดหวังในผลดีของการบริโภคอาหารเพื่อป้องกันภาวะน้ำหนักตัวเกิน หลังการทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองมี คะแนนเฉลี่ยความคาดหวังในผลดีของการบริโภคอาหารเพื่อป้องกันภาวะน้ำหนักตัวเกินมากกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p\text{-value} < 0.01$ และกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังในผลดีของการบริโภค อาหารเพื่อป้องกันภาวะน้ำหนักตัวเกิน มากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p\text{-value} < 0.01$

3. พฤติกรรมการบริโภคอาหารและพฤติกรรมออกกำลังกาย เพื่อป้องกันภาวะโภชนาการเกินหลังการ ทดลอง พบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังในผลลัพธ์ในการบริโภคอาหารเพื่อป้องกันภาวะโภชนาการ เกินมากกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการบริโภค อาหารและพฤติกรรมออกกำลังกายมากกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การที่เด็กภาวะ โภชนาการเกินกลุ่มที่ได้รับโปรแกรม เกิดพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่เหมาะสมมากขึ้น เนื่องจากผู้วิจัยจัดกิจกรรม ให้สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนของ Bandura (1997) กล่าวว่า การที่บุคคลตัดสินใจ เกี่ยวกับความสามารถของตนเองที่จะจัดการและดำเนินการกระทำพฤติกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ นั้น ประกอบด้วยสิ่งสำคัญคือการรับรู้ความสามารถของตนเองและความคาดหวังผลของการกระทำของตนเองสอดคล้อง กับผลการศึกษาของ ศนิชา วิเศษ (2554) และสอดคล้องกับการศึกษาของสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาของ สิทธิประภา กลั่นกลิ่น, ศิวรักษ์ กิจชนะไพบุลย์ และ อารีวรรณ กลั่นกลิ่น (2556) เรื่องผลของโปรแกรมสุขศึกษา โดย การประยุกต์ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตน ต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียนระดับประถมศึกษา ตอนปลายที่มีภาวะโภชนาการเกินซึ่งศึกษาในกลุ่มตัวอย่างอายุ 10-13 ปี จำนวน 61 คนพบว่า หลังการทดลองเด็กวัย เรียนตอนปลายที่มีภาวะโภชนาการเกิน มีการรับรู้ความสามารถของตนเอง ในการปฏิบัติพฤติกรรมการบริโภคอาหาร สูงกว่าก่อนการทดลอง และสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

4. หลังการทดลองพบว่า กลุ่มทดลองซึ่งได้เข้าร่วมโปรแกรมมีการเปลี่ยนแปลงค่าเฉลี่ยผลต่างดัชนีมวลกาย ก่อนและหลังการทดลองลดลงมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 สามารถอธิบายได้ว่า การวิจัยครั้งนี้สามารถอธิบายการประยุกต์แนวคิดทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนของ Bandura (1997) มาใช้กับ นักเรียนเป็นหลักในการจัดกิจกรรม มุ่งเน้นการส่งเสริมการมีกิจกรรมทางกายและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการ บริโภคอาหารส่งผลต่อการลดค่าดัชนีมวลกายสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อัญชญา สุขอนนท์ (2559) พบว่า น้ำหนักหลังการทดลองน้ำหนักหลังการทดลองพบว่า กลุ่มทดลองซึ่งได้เข้าร่วมโปรแกรมมีการเปลี่ยนแปลงค่าเฉลี่ย ผลต่างน้ำหนักก่อนและหลังการทดลองลดลงมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ($t = 3.16$, $p\text{-value} = 0.003$) และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วรณศิริ เทียมประทีป (2552) ได้ศึกษาการปรับเปลี่ยน พฤติกรรมการบริโภคอาหารเพื่อควบคุมน้ำหนักในเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่มีน้ำหนักเกินในเขตเทศบาลเมืองท่า ข้าม อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคอาหารทำให้กลุ่มทดลอง มีน้ำหนักตัวลดลงเฉลี่ย 0.5-1 กิโลกรัม

จากการวิจัยจึงสรุปได้ว่าโปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพในการควบคุมน้ำหนักของนักเรียน ที่มีภาวะโภชนาการเกิน โรงเรียนชุมชนบ้านหลวง อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา เกิดพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่เหมาะสม พฤติกรรมการออกกำลังกายที่ดีขึ้น ส่งเสริมให้เกิดสุขภาพที่ดี ค่าดัชนีมวลกายของเด็กลดลงซึ่งเป็นการลดภาวะโภชนาการในเด็กวัยเรียนได้

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ อาจารย์ที่ปรึกษา ดร.บุญลือ นิมบ้านไร่ อาจารย์ประจำคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ที่ได้กรุณาให้แนวคิดและคำแนะนำ ตลอดจนการช่วยตรวจสอบและแก้ไข ให้การศึกษานี้มีความสมบูรณ์ขอขอบพระคุณผู้ร่วมวิจัยทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมวิจัยในครั้งนี้และผู้ที่มีส่วนส่งเสริมและสนับสนุนทุกท่านในงานวิจัย

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงสาธารณสุข. (1 มกราคม 2560). **การพัฒนาคุณภาพชีวิต (ด้านสุขภาพ) ทุกกลุ่มวัย.**

สืบค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2560, จาก [203.157.185.18/.../1.../B%20คณะ1\(PDF\)/101.2\(1\)%20เด็กวัยเรียน%20สูงตีสมส่วนดี](https://www.thairath.co.th/content/357119)

ชายกร ลินธุ์ชัย. (14 กรกฎาคม 2556). **อึ้ง สถิติเด็กไทย10ปีที่ผ่านมา เด็กไทยอ้วนพุ่งอันดับ 1 ของโลก.**

สืบค้นเมื่อ 12 พฤษภาคม 2560, จาก <https://www.thairath.co.th/content/357119>

บุญเรือง ไตรเรืองวรวัฒน์. (20 มิถุนายน 2556). **“หมอล้านนา” เผยคนไทยอ้วนเพิ่มขึ้นปีละ 4 ล้านคน เสียชีวิต**

จากโรคอ้วนปีละ 20,000 คน. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2560, จาก

http://beid.ddc.moph.go.th/th_2011/news.php?items=1238

ปาริชา นิพพานนท์. (2555). ผลของการปรับพฤติกรรมการบริโภคอาหารเพื่อป้องกันภาวะน้ำหนักตัวเกินของ

เด็กวัยเรียน ณ โรงเรียนในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดนครราชสีมา. **วิจัยสาธารณสุขศาสตร์**

มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ฉบับพิเศษ, 103-112.

โรงเรียนชุมชนบ้านหลวง. (2560). **ข้อมูลอนามัยโรงเรียนและการตรวจสุขภาพนักเรียนโรงเรียนชุมชน**

บ้านหลวง อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.

วรรณศิริ เทียมประทีป. (2552). **การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคอาหารเพื่อควบคุม น้ำหนักในเด็ก**

นักเรียนชั้นประถมศึกษาที่มีน้ำหนักเกินเกณฑ์ ในเขตเทศบาลเมืองท่าข้าม อำเภอพุนพิน

จังหวัดสุราษฎร์ธานี. สารนิพนธ์ พย.ม., มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, นครศรีธรรมราช.

ศนิชา วิเศษ. (2554). **ประสิทธิผลโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ทฤษฎีความสามารถแห่งตนต่อพฤติกรรม**

สุขภาพของนักเรียนที่มีน้ำหนักตัวเกินเกณฑ์มาตรฐาน. ปริญญาานิพนธ์ วท.บ.,

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สิริประภา กลั่นกลิ่น, ศิวรักษ์ กิจชนะไพบุลย์ และ อารีวรรณ กลั่นกลิ่น. (2556). ประสิทธิภาพของโปรแกรมสุขศึกษา โดยการประยุกต์ทฤษฎีความสามารถของตนเองต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียน ระดับประถมศึกษาตอนปลายที่มีภาวะโภชนาการเกิน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา. **พยาบาลสาร**, 40(2), 77-87.

สุนีย์ ปินทรายมูล. (2552). **ผลของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการออกกำลังกายและการบริโภคอาหารที่เหมาะสมในนักเรียนที่มีน้ำหนักเกินเกณฑ์มาตรฐาน อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์**. วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

อัญชนา สุขอนนท์. (2559). ผลของโปรแกรมส่งเสริมการรับรู้ความสามารถ ของตนเองต่อพฤติกรรมควบคุม น้ำหนักของนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการเกิน ในเขตเทศบาลเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี.

วารสารพยาบาลสาธารณสุข, 30(3), 26-40.

World Health Organization. (2010). **Why does childhood overweight and obesity material.**

Retrieved from http://www.who.int/dietphysicalactivity/childhood_Consequences/en/index.htm

Bandura, A. (1997). **Self-efficacy: The exercise of control**. New York: Freeman.

ผลของโปรแกรมการปรับพฤติกรรมการจัดการขยะของชุมชนบ้านไชยสถาน
ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

The Effect of Behavior Modification Program for Solid Waste Management
of Community at Ban Chaisathan, Chiangmuan sub-district, Chiangmuan
district, Phayao Province

ปานรดา เมืองก้อน^{1*} และ สุทธิชัย ศิริินวล²

Panrada Muangkon^{1*} and Suthichai Sirinual²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นรูปแบบการวิจัยกึ่งทดลอง แบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการปรับพฤติกรรมการจัดการขยะ และเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการจัดการขยะของชุมชนบ้านไชยสถาน ด้านการคัดแยกขยะ ด้านการกำจัดขยะ ด้านการลดการเกิดขยะและด้านการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย ผู้นำชุมชน กรรมการหมู่บ้าน และประชาชนที่อาศัยในชุมชนจำนวน 30 คน เข้าร่วมโปรแกรมการปรับพฤติกรรมการจัดการขยะ เป็นระยะเวลา 7 สัปดาห์ เก็บข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามประเมินพฤติกรรมการจัดการขยะของชุมชน มีค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์ของครอนบาคที่ 0.793 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติทดสอบค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่มสัมพันธ์กันด้วย paired t-test ผลการวิจัยพบว่า หลังเข้าร่วมโปรแกรมการปรับพฤติกรรมการจัดการขยะ มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมด้านการคัดแยกขยะ พฤติกรรมด้านการกำจัดขยะ พฤติกรรมด้านการลดการเกิดขยะและพฤติกรรมด้านการนำขยะกลับมาใช้ใหม่สูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการปรับพฤติกรรมการจัดการขยะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (p-value < 0.001) สรุปได้ว่าโปรแกรมการปรับพฤติกรรมการจัดการขยะที่จัดทำขึ้นมีประสิทธิภาพ ทำให้ประชาชนกลุ่มตัวอย่างของชุมชนบ้านไชยสถาน ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา มีพฤติกรรมจัดการขยะที่ดีขึ้น สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะอย่างยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ: โปรแกรมการปรับพฤติกรรมการจัดการขยะ การคัดแยกขยะ การกำจัดขยะ การลดการเกิดขยะ การนำขยะกลับมาใช้ใหม่

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : shokochan_11@hotmail.com

Abstract

This quasi-experimental research used a one group pretest-posttest design, aimed to study the effect of behavior modification program for solid waste management and compared solid waste management behavior in sorting of solid waste, elimination of solid waste, reduction of solid waste, and recycling of solid waste. The sample consisted 30 of community leaders, Village councilors and people who living in Ban Chaisathan, participated the behavior modification program for solid waste management for 7 weeks. The data were collected by questionnaires, analyzed by descriptive statistics and paired t-test. The results showed that: solid waste management behavior in sorting of solid waste, elimination of solid waste, reduction of solid waste, and recycling of solid waste were higher than before participated in behavior modification program for solid waste management significantly at 0.05 (p -value < 0.001).

In conclusion, behavior modification program for solid waste management was effective and can apply to increase people participation for sustainable solid waste management.

Keywords: Behavior Modification Program for solid waste management, Sorting of solid waste, Elimination of solid waste, Reduction of solid waste, Recycling of solid waste

บทนำ

ขยะนับวันจะมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ตามจำนวนประชากรของประเทศ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาต่อสภาพแวดล้อมเป็นอย่างมาก ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของมนุษย์ทั้งโดยตรงและทางอ้อม จากข้อมูลสถานการณ์ขยะของประเทศไทยที่ผ่านมา พบว่า แนวโน้มของปริมาณขยะที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นในทุกปี หากพิจารณาถึงอัตราการเกิดขยะของประเทศไทยมีแนวโน้มที่เพิ่มมากขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2559 พบว่า มีปริมาณขยะที่เกิดขึ้นของประเทศไทย 27.06 ล้านตัน ซึ่งเมื่อเทียบอัตราการเกิดขยะต่อคนต่อวัน คิดเป็นอัตรา 1.14 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน (สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย กรมควบคุมมลพิษ, 2560) ทั้งนี้วิกฤตปัญหาขยะจึงถือเป็นหนึ่งในปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เนื่องจากปัญหาทวีความรุนแรงมากขึ้น ทั้งด้านปริมาณขยะที่เพิ่มมากขึ้น และปัญหาสถานที่กำจัดขยะที่ดำเนินการไม่ถูกต้องยังคงไม่ได้รับการปรับปรุง การขยายตัวของประชากรที่เพิ่มขึ้น การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ และสังคม ทำให้ปริมาณขยะเพิ่มสูงขึ้น

หมู่บ้านไชยสถาน เป็นชุมชนหนึ่งในเขตอำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา มี 242 ครัวเรือน มีประชากร จำนวน 702 คน เป็นหมู่บ้านที่ประสบปัญหาขยะ คิดปริมาณขยะเป็นอัตรา 0.4 ตัน/วัน เนื่องจากมีถังขยะสาธารณะจำนวนน้อย ส่งผลให้เกิดขยะตกค้างเป็นจำนวนมาก แม้ทางเทศบาลตำบลเชียงม่วนจะมีดำเนินการจัดเก็บแล้วก็ตาม (เทศบาลตำบลเชียงม่วน, 2558) หากมีการสร้างความรู้ความเข้าใจ สร้างความตระหนักให้กับประชาชนให้เห็นความสำคัญ และหันมาคัดแยกขยะต้นทางก่อนทิ้ง มีพฤติกรรมการลดการเกิดขยะ จะช่วยให้ปริมาณขยะที่จะนำไปกำจัดทิ้งลงบ่อขยะลดลง คงเหลือเพียงขยะทั่วไปหรือขยะที่ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ที่ต้องกำจัด

กระบวนการ A-I-C เพื่อการมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ ที่มีวิธีการและขั้นตอนที่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมได้มีโอกาสสื่อสาร แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งทำให้เกิดความเข้าใจถึงสภาพปัญหา ข้อจำกัด ความต้องการและศักยภาพของผู้ที่เกี่ยวข้องทุก ๆ ฝ่าย เป็นกระบวนการที่ระดมสมองเพื่อการพัฒนาความคิดในเชิงสร้างสรรค์ ผลงานที่ได้จากการจัดกิจกรรมจะมาจากความคิดของผู้เข้าร่วม

ประชุมทุกคน ซึ่งจะช่วยให้เกิดการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างครอบคลุมตามบริบทของพื้นที่นั้น ๆ อันจะทำให้เกิดการแก้ไข ปัญหาของชุมชนได้อย่างตรงประเด็นตามสภาพปัญหาของชุมชน

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลของโปรแกรมการปรับพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะของชุมชนบ้านไชยสถาน ตำบล เชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ด้วยกระบวนการจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมของชุมชน (A-I-C) ในการแก้ไขปัญหามลพิษของชุมชนเอง โดยวิธีการสร้างองค์ความรู้ วิเคราะห์ปัญหา สร้างวิสัยทัศน์ร่วมและวางแผนการดำเนินการแก้ไขปัญหามา เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหามลพิษในการจัดการขยะในชุมชนอย่าง ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

วัตถุประสงค์ทั่วไป

1. เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการปรับพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะของชุมชนบ้านไชยสถาน ตำบล เชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะของชุมชนบ้านไชยสถาน ด้านการคัดแยกขยะ
2. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะของชุมชนบ้านไชยสถาน ด้านการกำจัดขยะ
3. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะของชุมชนบ้านไชยสถาน ด้านการลดการเกิดขยะ
4. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะของชุมชนบ้านไชยสถาน ด้านการนำขยะกลับมา

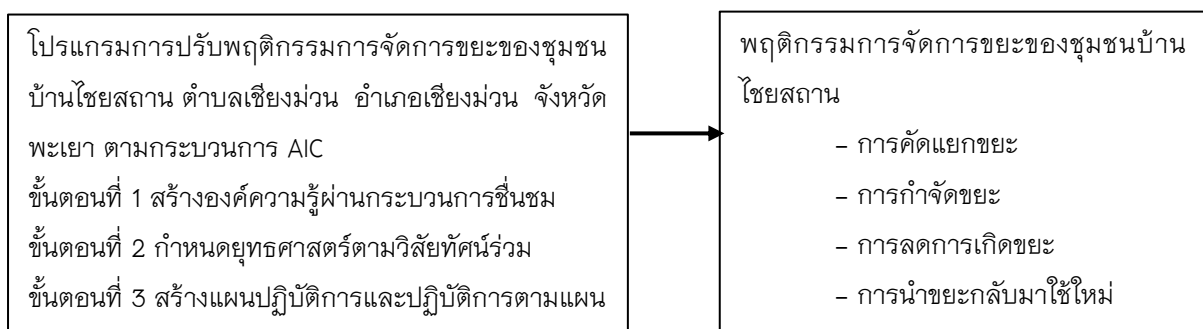
ใช้ใหม่

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยมีตัวแปรต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กันดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพ 1 แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นประชากรแท้ ที่เป็นเจ้าบ้านหรือตัวแทนเจ้าบ้านตามเลขที่บ้าน ในชุมชนบ้านไชยสถาน ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ตามบัญชีรายชื่อในทะเบียนราษฎรของเทศบาลตำบล เชียงม่วน จำนวน 242 ครัวเรือน มีประชากรจำนวนทั้งสิ้น 702 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-probability) แบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน แกนนำชุมชน จำนวน 10 คน ประชาชนที่อาศัยในชุมชน จำนวน 17 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 30 คน โดยกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านไชยสถาน ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา มีการรับรู้ สติสัมปชัญญะดี สามารถสื่อสารได้เข้าใจ อายุ ระหว่าง 30-70 ปี มีบทบาทสำคัญและให้ความร่วมมือในชุมชน มีความสนใจ ยินดีให้ความร่วมมือและสามารถเข้าร่วมโปรแกรมการปรับปรุงพฤติกรรมการจัดการขยะครบทุก กิจกรรมทั้ง 7 สัปดาห์

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นรูปแบบการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi – Experimental research) แบบกลุ่มเดียวมีการวัดก่อนและ หลังการทดลอง (One group pretest – Posttest design)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น มี 1 ชุด แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 แบบประเมินพฤติกรรมจัดการขยะของชุมชนบ้านไชยสถาน ทั้ง 4 ด้าน ๆ ละ 6 ข้อ คือ ด้าน การคัดแยกขยะ ด้านการกำจัดขยะ ด้านการลดการเกิดขยะ ด้านการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ เป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ (ธานีรินทร์ ศิลป์จารุ, 2557)

		คำถามเชิงบวก	คำถามเชิงลบ
ปฏิบัติมากที่สุด	หมายถึง มีการปฏิบัติ 6 – 7 วันต่อสัปดาห์	5	1
ปฏิบัติมาก	หมายถึง มีการปฏิบัติ 5 วันต่อสัปดาห์	4	2
ปฏิบัติปานกลาง	หมายถึง มีการปฏิบัติ 4 วันต่อสัปดาห์	3	3
ปฏิบัติน้อย	หมายถึง มีการปฏิบัติ 3 วันต่อสัปดาห์	2	4
ปฏิบัติน้อยที่สุด	หมายถึง มีการปฏิบัติ 1 – 2 วันต่อสัปดาห์	1	5

การแปลผลพฤติกรรมจัดการขยะของชุมชนบ้านไชยสถาน ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการคัดแยกขยะด้านการกำจัดขยะ ด้านการลดการเกิดขยะ ด้านการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ คะแนนเต็มด้านละ 30 คะแนน โดยอิงเกณฑ์เป็นหลัก ซึ่งแปลค่าโดยจัดระดับค่าเฉลี่ยออกเป็นช่วง (ประดอง กรรณสูตร, 2551 อ่างอิงโน ปัญจะ หัตตะโสภา, 2558)

ค่าเฉลี่ย	0-6.99	หมายถึง	ปฏิบัติน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย	7.00-12.99	หมายถึง	ปฏิบัติน้อย
ค่าเฉลี่ย	13.00-18.99	หมายถึง	ปฏิบัติปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	19.00-24.99	หมายถึง	ปฏิบัติมาก
ค่าเฉลี่ย	25.00-30.00	หมายถึง	ปฏิบัติมากที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

แบบสอบถามได้ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้ทดสอบความ เชื่อมั่น ของแบบสอบถามส่วนที่ 2 โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbachs' alpha coefficient) ได้ค่าความ เชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.793

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยการดำเนินงาน แบ่งออกเป็นสามระยะ เป็นขั้นตอนดังนี้

ระยะเวลาก่อนการวิจัย

1. ผู้วิจัยดำเนินการส่งเอกสารเพื่อขอรับการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ตามแบบที่กำหนด
2. เมื่อได้รับการอนุมัติให้ทำการศึกษาแล้วผู้วิจัยส่งหนังสือที่ได้รับการอนุมัติไปยังผู้นำชุมชน เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยและขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

ระยะเวลาระหว่างการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมโปรแกรมการปรับพฤติกรรมการจัดการขยะของชุมชนบ้านไชยสถาน ด้วยกระบวนการ A-I-C เป็นระยะเวลา 7 สัปดาห์ในการทำกิจกรรม
2. สัปดาห์ที่ 1 กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ตอบแบบสอบถามจำนวน 1 ชุดเพื่อวัดระดับพฤติกรรมกรรทำจัดขยะ ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม ใช้เวลาในการดำเนินกิจกรรม 1 ครั้ง (15 นาที)
3. ขั้นตอนที่ 1 สร้างองค์ความรู้ผ่านกระบวนการยอมรับและชื่นชม (Appreciation: A) โดยการบรรยายถึงสถานการณ์ปัญหา ปริมาณขยะที่เกิดขึ้น ตลอดจนให้ความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกขยะ การกำจัดขยะประเภทต่าง ๆ และการนำกลับมาใช้ใหม่ ใช้เวลาในการดำเนินกิจกรรม 1 ครั้ง (8 ชั่วโมง)
4. ชมวิดีโอทัศน์เกี่ยวกับการจัดการขยะของชุมชนต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ ใช้เวลาในการดำเนินกิจกรรม 4 ครั้ง (ครั้งละ 30 นาที)
5. ขั้นตอนที่ 2 กำหนดกลวิธีและยุทธศาสตร์ตามวิสัยทัศน์ร่วม (Influence: I) ในสัปดาห์ที่ 2 ใช้เวลาในการดำเนินกิจกรรม 1 ครั้ง (8 ชั่วโมง)
6. ขั้นตอนที่ 3 สร้างแผนปฏิบัติการและปฏิบัติตามแผน (Control: C) ในสัปดาห์ที่ 3-6 สร้างแผนการจัดการขยะภายในประจำชุมชนและดำเนินการตามแผนการจัดการขยะ การคัดแยกขยะและการจัดการขยะตามประเภท ขยะรีไซเคิลนำไปจำหน่ายหรือนำกลับไปใช้ประโยชน์ใหม่ ขยะอินทรีย์แปรสภาพเป็นน้ำหมักชีวภาพ ขยะอันตรายแยกเก็บรวบรวมไม่ทิ้งปะปนกับขยะประเภทอื่น โดยการนำทิ้งในถังขยะอันตรายของหมู่บ้าน ขยะทั่วไปให้เทศบาลดำเนินการจัดการ

ระยะติดตามประเมินผล

1. สัปดาห์ที่ 7 ดำเนินการประเมินพฤติกรรมจัดการขยะหลังการเข้าร่วมโปรแกรม ใช้เวลาในการดำเนินกิจกรรม 1 ครั้ง (20 นาที) และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุดและค่าต่ำสุด สถิติทดสอบค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่มสัมพันธ์กันด้วย Paired t-test

ผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล

ตาราง 1 แสดงจำนวนและร้อยละของประชากรที่เข้าร่วมโปรแกรมจำแนกตามข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลส่วนข้อมูล	จำนวน (n = 30)	ร้อยละ
เพศ		
1) ชาย	14	46.7
2) หญิง	16	53.3
รวม	30	100.0
อายุ		
1) ต่ำกว่า 39 ปี	8	26.7
2) 40-48 ปี	7	23.3
3) 49-60 ปี	9	30.0
4) 61 ปีขึ้นไป	6	20.0
รวม	30	100.0
ศาสนา		
พุทธ	30	100.00
ระดับการศึกษาสูงสุด		
1) ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	13	43.3
2) มัธยมศึกษาตอนต้นหรือปวช.	11	36.7
3) มัธยมศึกษาตอนปลายหรือปวส.	4	13.3
4)ปริญญาตรี	2	6.7
รวม	30	100.0
รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน		
1) น้อยกว่าหรือเท่ากับ 4,000 บาท	8	26.7
2) 4,001-5,500 บาท	9	30.0
3) 5,501-7,250 บาท	5	16.6
4) มากกว่า 7,250 บาท	8	26.7
รวม	30	100.0
อาชีพหลักของผู้ตอบแบบสอบถาม		
1) เกษตรกร	18	60.0
2) ราชการหรือรัฐวิสาหกิจ	2	6.7
3) ค้าขาย	2	6.7
4) รับจ้างทั่วไป	8	26.6
รวม	30	100.0

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนข้อมูล	จำนวน (n = 30)	ร้อยละ
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
1) 3 คน	4	13.3
2) 4 คน	23	76.7
3) 5 คน	3	10.0
รวม	30	100.0

จากตาราง 1 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 53.3) อายุ 49-60 ปี (ร้อยละ 30.0) นับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 100.0) จบการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า (ร้อยละ 43.3) ประกอบอาชีพเกษตรกร (ร้อยละ 60) รายได้ครอบครัวต่อเดือน 4,001-5,500 บาท (ร้อยละ 30.0) มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4 คน (ร้อยละ 76.7)

ส่วนที่ 2 ประเมินพฤติกรรมการจัดการขยะของชุมชนบ้านไชยสถาน ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการคัดแยกขยะ ด้านการกำจัดขยะ ด้านการลดการเกิดขยะ ด้านการนำขยะกลับมาใช้ใหม่

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมด้านการคัดแยกขยะ ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการปรับพฤติกรรมการจัดการขยะ

คะแนนเฉลี่ย	n	\bar{X}	S.D.	t	df	p-value
ก่อนเข้าโปรแกรม	30	12.20	3.188	-18.260	29	<0.001
หลังเข้าโปรแกรม	30	20.07	2.033			

หมายเหตุ: * (p-value < 0.001)

จากตาราง 2 พบว่า หลังการเข้าร่วมโปรแกรม กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการจัดการขยะด้านการคัดแยกขยะสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p < 0.001$) โดยก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม กลุ่มตัวอย่างมีระดับพฤติกรรมด้านการคัดแยกขยะ เฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 12.20$) หลังการเข้าร่วมโปรแกรม กลุ่มตัวอย่างมีระดับพฤติกรรมด้านการคัดแยกขยะ เฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็นระดับมาก ($\bar{X} = 20.07$)

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมด้านการกำจัดขยะ ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการปรับพฤติกรรมการจัดการขยะ

คะแนนเฉลี่ย	n	\bar{X}	S.D.	t	df	p-value
ก่อนเข้าโปรแกรม	30	12.93	1.552	-28.905	29	<0.001
หลังเข้าโปรแกรม	30	23.93	1.507			

หมายเหตุ: * (p-value < 0.001)

จากตาราง 3 พบว่า หลังการเข้าร่วมโปรแกรม กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการจัดการขยะ ด้านการกำจัดขยะสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p < 0.001$) โดย ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม กลุ่มตัวอย่างมีระดับพฤติกรรมด้านการกำจัดขยะ เฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 12.93$) หลังการเข้าร่วมโปรแกรม กลุ่มตัวอย่างมีระดับพฤติกรรมด้านการกำจัดขยะ เฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็นระดับมาก ($\bar{X} = 23.93$)

ตาราง 4 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมด้านการลดการเกิดขยะ ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม การปรับพฤติกรรมการจัดการขยะ

คะแนนเฉลี่ย	n	\bar{X}	S.D.	t	df	p-value
ก่อนเข้าโปรแกรม	30	13.80	2.857	-14.239	29	<0.001
หลังเข้าโปรแกรม	30	20.10	2.771			

หมายเหตุ: * (p -value < 0.001)

จากตาราง 4 พบว่า หลังการเข้าร่วมโปรแกรม กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการจัดการขยะ ด้านการลดการเกิดขยะสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p < 0.001$) โดยก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม กลุ่มตัวอย่างมีระดับพฤติกรรมด้านการลดการเกิดขยะ เฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 13.80$) หลังการเข้าร่วมโปรแกรม กลุ่มตัวอย่างมีระดับพฤติกรรมด้านการลดการเกิดขยะ เฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็นระดับมาก ($\bar{X} = 20.10$)

ตาราง 5 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมด้านการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการปรับพฤติกรรมการจัดการขยะ

คะแนนเฉลี่ย	n	\bar{X}	S.D.	t	df	p-value
ก่อนเข้าโปรแกรม	30	15.10	2.564	-14.421	29	<0.001
หลังเข้าโปรแกรม	30	20.70	2.306			

หมายเหตุ: * (p -value < 0.001)

จากตาราง 5 พบว่า หลังการเข้าร่วมโปรแกรม กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการจัดการขยะ ด้านการนำขยะกลับมาใช้ใหม่สูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p < 0.001$) โดย ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม กลุ่มตัวอย่างมีระดับพฤติกรรมด้านการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ เฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 15.10$) หลังการเข้าร่วมโปรแกรม กลุ่มตัวอย่างมีระดับพฤติกรรมด้านการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ เฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็นระดับมาก ($\bar{X} = 20.70$)

วิจารณ์และสรุปผล

สรุปและอภิปรายผล

ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างผลการศึกษพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 53.3) อายุ 49-60 ปี (ร้อยละ 30.0) นับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 100.0) จบการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า (ร้อยละ 43.3) ประกอบอาชีพเกษตรกร (ร้อยละ 60) รายได้ครอบครัวต่อเดือน 4,001-5,500 บาท (ร้อยละ 30.0) มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4 คน (ร้อยละ 76.7) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปภาวิน เติชขุนทด (2554) ศึกษาเรื่อง

พฤติกรรมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสำนักตะคร้อ อำเภอ เทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง (ร้อยละ 67.6) มีอายุ ระหว่าง 36-45 ปี (ร้อยละ 34.5) มีสถานภาพสมรส (ร้อยละ 80) ระดับการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 92.1) ส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา/ทำไร่ (ร้อยละ 64.2) มีรายได้ในครัวเรือนระหว่าง 5,000-10,000 บาท (ร้อยละ 44.2) มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4-6 คน (ร้อยละ 45.3)

การเปรียบเทียบพฤติกรรมการจัดการขยะก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการปรับพฤติกรรมการจัดการ ขยะ พบว่าหลังการทดลองมีพฤติกรรม ด้านการคัดแยกขยะ พฤติกรรมด้านการกำจัดขยะ พฤติกรรมด้านการลดการ เกิดขยะ และพฤติกรรมด้านการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ ดีวก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p < 0.001$) อาจเนื่องมาจากการสร้างองค์ความรู้ การจัดการให้โปรแกรมที่เหมาะสมกับการปฏิบัติในการลดปริมาณ ขยะในครัวเรือน โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างประชากร การบรรยาย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ในการจัดการขยะภายในชุมชนด้วยกระบวนการ A-I-C ไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้อง เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และเกิดการรับรู้ถึงประโยชน์ของการจัดการขยะ มีพฤติกรรมจัดการขยะที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภิญญา หงษ์ทอง และ สุดารัตน์ ไชยเฉลิม (2557) ศึกษาเรื่องผลของโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ต่อการ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนตำบลพงศประศาสน์ อำเภอบางสะพาน จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ระดับพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน หลังเข้าร่วมโปรแกรมเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น ระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัญจะ หัตตะโสภณ (2558) ศึกษาเรื่องผลของการเข้าร่วม 5 R ต่อความรู้ และพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนของประชาชนในตำบลพนมสารคาม อำเภอพนมสารคาม จังหวัด ฉะเชิงเทรา ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนกลุ่มที่เข้าร่วมโปรแกรม 5 R (กลุ่มทดลอง) มีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรม การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรม (กลุ่มเปรียบเทียบ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้งาน

1. โปรแกรมการปรับพฤติกรรมจัดการขยะ ต้องอาศัยการทำความเข้าใจกับประชาชน และผู้นำในชุมชน การเตรียมชุมชนจึงมีความสำคัญมาก เนื่องจากบริบทในแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน
2. ควรมีการนำโปรแกรมการปรับพฤติกรรมจัดการขยะไปทดลองใช้กับพื้นที่อื่น เพื่อเปรียบเทียบผลการทดลอง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการนำโปรแกรมการปรับพฤติกรรมจัดการขยะไปใช้ในหน่วยงานอื่น ๆ เช่น เทศบาล โรงเรียนวัด เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าอิสระในหลักสูตรสาขารัฐประศาสนศาสตร์ สาขาบริหารงาน ซึ่งผู้เขียนใคร่ ขอขอบคุณ ดร.สุทธิชัย ศรีนวล อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้คำแนะนำรวมทั้งผู้เชี่ยวชาญ ตลอดจนผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน ที่ได้มีส่วนช่วยให้งานวิจัยดังกล่าวนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- เทศบาลตำบลเชียงใหม่. (2558). **ข้อมูลสถานการณ์ขยะชุมชนของเทศบาลตำบลเชียงใหม่**. ม.ป.ท.: ม.ป.พ. ธานีรินทร์ ศิลป์จารุ. (2557). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลสถิติด้วย SPSS และ AMOS (พิมพ์ครั้งที่ 15)**. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ปภาวิน เหน็ดขุนทด. (2554). **พฤติกรรมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสำนักตะคร้อ อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง วศ.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, นครราชสีมา.
- ปัญจะ หัตตะโสภิตา. (2558). **ผลของการเข้าร่วม 5 R ต่อความรู้และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนของประชาชนในตำบลพนมสารคาม อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา**. วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครินทร์, ฉะเชิงเทรา.
- ภิญโญ หงส์ทอง และ สุदारัตน์ ไชยเฉลิม. (2557). **ผลของโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนตำบลพงศ์ประศาสน์ อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์**. การศึกษาคนควาด้วยตนเอง ส.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, เพชรบุรี.
- สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย กรมควบคุมมลพิษ. (2560). **รายงานสถานการณ์ขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2559**. สืบค้นเมื่อ วันที่ 10 มิถุนายน 2560, จาก http://www.pcd.go.th/public/Publications/print_report.cfm?task=wsthaz_annual59

ผลของโปรแกรมการส่งเสริมผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็ก
อายุ 0-3 ปี ที่มารับบริการคลินิกสุขภาพเด็กดี โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล
บ้านแม่บง ตำบลโชคชัย อำเภอดอยหลวง จังหวัดเชียงราย

The effects of oral health promotion programs among children 0-3 years's
parents at well baby clinic in Mae bong health promoting hospital,
Chokchai Subdistrict, Doiluang District, Chiangrai Province

จุฑามาศ สิทธิขันแก้ว^{1*} และ น้ำเงิน จันทรมณี²

Chuthamas Sittikhankaew^{1*} and Namngern Chantaramanee²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการส่งเสริมผู้ปกครอง ในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กที่มารับบริการคลินิกสุขภาพเด็กดี โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแม่บง ตำบลโชคชัยอำเภอดอยหลวง จังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ปกครองของเด็ก จำนวน 86 คน และเด็กที่มารับบริการคลินิกสุขภาพเด็กดี จำนวน 86 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมการส่งเสริมผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากและกลุ่มเปรียบเทียบ กลุ่มละ 43 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกแผ่นคราบจุลินทรีย์รอบตัวฟันเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่าง มกราคม-เมษายน 2561 สถิติที่ใช้คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติ Independent sample t-test และ Paired sample t-test

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองที่เป็นผู้ปกครองของเด็กมีความรู้ ทักษะคิด การปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็ก การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคในช่องปากเด็ก การรับรู้ความรุนแรงของการเกิดโรคในช่องปากเด็ก สูงกว่าก่อนการทดลอง และสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P -value < 0.001) และกลุ่มทดลอง ที่เป็นเด็กที่มารับบริการคลินิกสุขภาพเด็กดีมีปริมาณคราบจุลินทรีย์บนตัวฟันของเด็ก ลดลงก่อนการทดลอง และลดลงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P -value < 0.001) โปรแกรมนี้สามารถลดการเกิดคราบจุลินทรีย์และป้องกันการเกิดโรคฟันผุ อีกทั้งยังส่งเสริมให้ผู้ปกครองได้เรียนรู้ถึงวิธีการดูแลสุขภาพช่องปาก ของเด็กอีกด้วย

คำสำคัญ: โปรแกรมการส่งเสริมผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปาก คลินิกสุขภาพเด็กดี

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : giftzy_sitti@hotmail.com

Abstract

This study was a quasi-experimental research aimed to study the effects of oral health promotion programs among 0-3 years' parents at well baby clinic in Mae bong health promoting hospital, Chokchai Subdistrict, Doiluang District, Chiangrai Province. The samples selected were parents of children 86 people and 86 children who got service form well baby clinic. There were 2 groups of samples; control group and experiment group that was got oral health promotion programs, each group consisted of 43 people equally. The instrument used were interviews and dental plaque plates recorder. Data were collected during January-April 2018. The statistics used were percentage, mean, standard deviation. Statistics Independent sample t-test and Paired sample t-test.

The study indicated that the experimental group consisting the parent of a child had knowledge, attitude and practice regarding oral hygiene in perception of opportunity for oral disease in children and perception of oral violence in children more than before trial and more than the comparison group. There was a significant difference (P -value < 0.001). And the children's health service group which had declined before trial and lower than the comparison group. There was a significant difference (P -value < 0.001). This program could reduce plaque and prevent dental caries. It also encouraged parents to learn how to take care of children's oral health.

Keywords: Oral health promotion programs among children 0-3 years's parents, Well baby clinic

บทนำ

ปัญหาโรคฟันผุถือเป็นปัญหาสำคัญที่พบได้ในกลุ่มประชากรทุกกลุ่มอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเด็ก มีอัตราการเกิดโรคฟันผุค่อนข้างสูงตามการวิวัฒนาการของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ปัจจัยเสี่ยงของโรคมีมากขึ้น เช่น ความหลากหลายของขนม การเลี้ยงดูบุตรด้วยนมขวด การมีบุตรเมื่ออายุยังน้อย การประกอบอาชีพ ความรู้ของผู้ปกครองรวมถึงความเชื่อที่ฝังตัวอยู่ในระบบวัฒนธรรมไทย เช่น การละเลยการดูแลฟันน้ำนมของเด็ก โดยเข้าใจว่าอย่างไรเสียฟันน้ำนมก็จะหลุดออกไปเองตามธรรมชาติ ทำให้เด็กเป็นจำนวนมากต้องอยู่กับสภาพที่มีเชื้อโรคเต็มปาก และไม่สามารถเคี้ยวอาหารได้ เมื่อไม่มีรักษา โรคก็จะลุกลาม และทวีความทวิรุนแรงขึ้น คราบจุลินทรีย์เป็นสาเหตุของการเกิดโรคฟันผุซึ่งเกิดจากการกรดที่จุลินทรีย์สร้างขึ้นทำลายแร่ธาตุแคลเซียม ออกจากผิวฟันด้านนอกอย่างต่อเนื่อง จนเกิดเป็นรูฟันผุขึ้นการควบคุมให้ปริมาณและคุณภาพของคราบจุลินทรีย์ อยู่ในระดับที่ยังคงมีสุขภาพเหงือกและฟันที่ดีไว้ได้ไม่เกิดพยาธิสภาพ (ชุตินา ไตรวรกุล, 2554)

จากการสำรวจสภาวะทันตสุขภาพแห่งชาติในเด็กอายุ 3 ปี ครั้งที่ 7 พ.ศ. 2556 พบค่าเฉลี่ย ฟันผุ ถอน อุด (dmft) 2.7 ซึ่งต่อคน การสำรวจสภาวะทันตสุขภาพภาคเหนือในเด็กอายุ 3 ปี ครั้งที่ 7 พ.ศ. 2556 พบค่าเฉลี่ย ฟันผุ ถอน อุด (dmft) 1.7 ซึ่งต่อคน (สำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย, 2556) และจากการสำรวจสภาวะทันตสุขภาพของเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแม่บง เมื่อเดือนกันยายน ปี 2559 พบค่าเฉลี่ยฟันผุ ถอน อุดของฟันน้ำนมเฉลี่ย 2.71 ซึ่งต่อคน จากที่กล่าวมาจึงทำให้ทราบว่าเด็กอายุ 3 ปี ของเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแม่บง มีค่าเฉลี่ยฟันผุถอน อุด มากกว่าระดับภาคและระดับประเทศ และจากการสำรวจเชิงคุณภาพพบว่า เด็กบางคนมีฟันผุทะลุโพรงประสาทซึ่งไม่สามารถที่จะป้องกันได้ จึงต้องทำการรักษา เด็กบางคนฟันผุเหลือแต่ราก หรือมีอาการปวดฟัน ซึ่งจากผลที่เกิดขึ้นทำให้ไม่สามารถที่จะป้องกันได้ จะต้องทำการรักษาเท่านั้น

จึงต้องอาศัยการดูแลจากผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กตั้งนั้น ผู้ปกครองจึงมีบทบาทสำคัญในการดูแลสุขภาพของเด็ก ปัจจุบันการส่งเสริมสุขภาพช่องปากในงานทันตสาธารณสุขนั้นมีวิธีดำเนินงาน คือ การเคลือบฟลูออไรด์ในเด็กที่มารับบริการคลินิกสุขภาพเด็กดี และสอนการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กเล็กน้อยซึ่งยังไม่ครอบคลุมถึงการปฏิบัติของผู้ปกครอง เรียนรู้การดูแลสุขภาพช่องปาก และการเยี่ยมบ้านเพื่อดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กจากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การส่งเสริมและป้องกัน ควรที่จะเริ่มจากพื้นฐาน เพื่อลดการเกิดฟันผุในอนาคตของเด็ก ควรมุ่งเน้นไปยังผู้ปกครองการส่งเสริมสุขภาพช่องปากของเด็กเพราะเด็กยังไม่มีความสามารถในการดูแลสุขภาพช่องปากของตนเองได้ดีพอ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลของโปรแกรมการส่งเสริมผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กที่มารับบริการคลินิกสุขภาพเด็กดี โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแม่บง ตำบลโชคชัย อำเภอตอຍหลวง จังหวัดเชียงรราย โดยนำทฤษฎีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพและทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคมรวมถึงวิธีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มาประยุกต์ใช้เพื่อให้ผู้ปกครองได้เรียนรู้ถึงวิธีการดูแลสุขภาพช่องปากถูกต้อง และสามารถนำโปรแกรมนี้มาปรับใช้ในการทำงานเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อเด็กและผู้ปกครองมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังส่งผลให้เด็กมีสุขภาพช่องปากที่ดีขึ้น

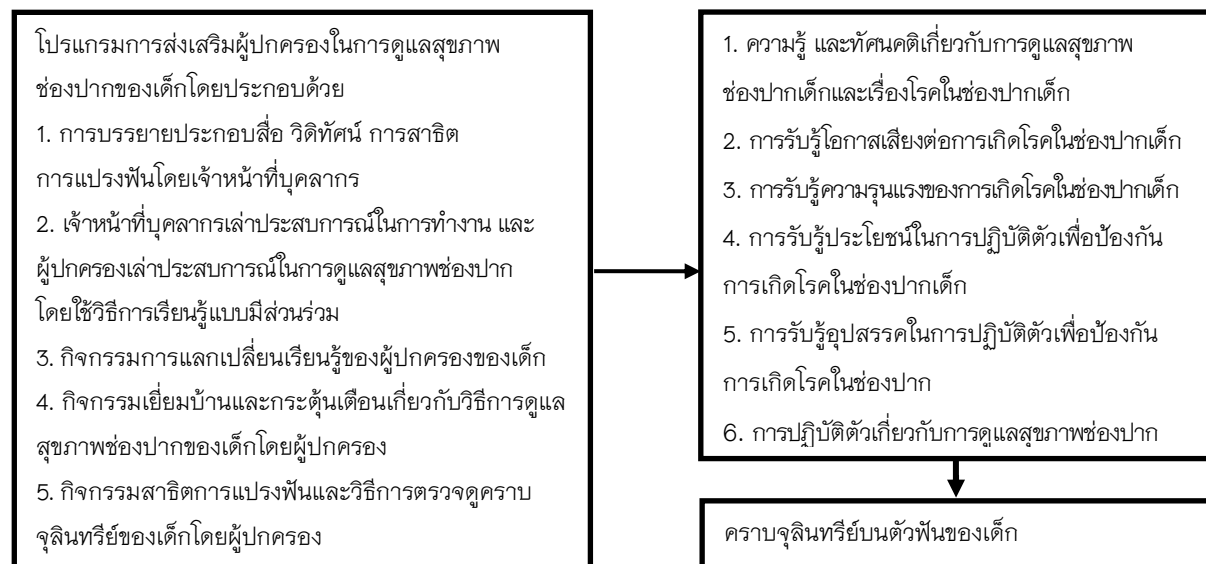
วัตถุประสงค์การศึกษา

เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการส่งเสริมผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กที่มารับบริการคลินิกสุขภาพเด็กดี โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแม่บง ตำบลโชคชัย อำเภอตอຍหลวง จังหวัดเชียงรราย

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยมีตัวแปรต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กันดังนี้

ภาพ 1 แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือผู้ปกครองของเด็ก และเด็กที่มารับบริการคลินิกสุขภาพเด็กดี อำเภอตอฮหลวง จังหวัดเชียงราย จำนวน 688 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างวิจัยใช้ตารางสำเร็จรูปในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Cohen (1988) กำหนดค่า Effect size = 0.40 Power of test = 0.70 $\alpha = 0.05$ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างวิจัยกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบกลุ่มละ 78 คน รวมจำนวน 156 คน และป้องกันการสูญหายของข้อมูลโดยเพิ่มกลุ่มตัวอย่าง 10% จึงได้กลุ่มตัวอย่างวิจัยกลุ่มละ 86 คน รวมจำนวน 172 คน ทั้งนี้ การสุ่มตัวอย่างแบบทราบดีความน่าจะเป็น ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย ดังนี้

กลุ่มทดลอง คือ ผู้ปกครองของเด็กที่มารับบริการคลินิกสุขภาพเด็กดี โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแม่บง ตำบลโชคชัย อำเภอตอฮหลวง จังหวัดเชียงรายจำนวน 43 คน และเด็กที่มารับบริการคลินิกสุขภาพเด็กดี โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแม่บง ตำบลโชคชัย อำเภอตอฮหลวง จังหวัดเชียงราย จำนวน 43 คน

กลุ่มเปรียบเทียบ คือ ผู้ปกครองของเด็กที่มารับบริการคลินิกสุขภาพเด็กดี โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปงน้อย ตำบลปงน้อย อำเภอตอฮหลวง จังหวัดเชียงรายจำนวน 43 คน และเด็กที่มารับบริการคลินิกสุขภาพเด็กดี โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปงน้อย ตำบลปงน้อย อำเภอตอฮหลวง จังหวัดเชียงรายจำนวน 43 คน

เกณฑ์ในการคัดกลุ่มตัวอย่างเข้า (Inclusion criteria) คือ ผู้ปกครองที่ดูแลเด็กโดยตรงและเด็กอายุ 6 เดือนขึ้นไป และมีฟันขึ้นอย่างน้อย 1 ซี่ ที่ยินดีให้ความร่วมมือในการศึกษา และมาร่วมกิจกรรมตามนัดทุกครั้ง และสามารถสื่อสารเข้าใจ ไม่มีปัญหาในเรื่องการพูด การฟัง และการได้ยิน ส่วนเกณฑ์ในการคัดกลุ่มตัวอย่างออก (Withdrawal criteria) คือ ผู้ปกครองปฏิเสธการเข้าร่วมโครงการวิจัย ในระหว่างการดำเนินการศึกษาผู้ปกครองไม่สามารถมาร่วมกิจกรรมตามนัดได้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์ ซึ่งใช้ในการสอบถามผู้ปกครองของเด็กที่มารับบริการคลินิกสุขภาพเด็กดีโดยประกอบด้วย 9 ส่วน คือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครองเด็ก ข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจฐานะ ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กและเรื่องโรคในช่องปากเด็ก ข้อมูลทัศนคติเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปากเด็ก ข้อมูลการปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปากเด็ก ข้อมูลการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคในช่องปากเด็ก ข้อมูลการรับรู้ความรุนแรงของการเกิดโรคในช่องปากเด็ก ข้อมูลการรับรู้ประโยชน์ในการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันการเกิดโรคในช่องปากเด็ก ข้อมูลการรับรู้อุปสรรคในการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันการเกิดโรคในช่องปากเด็ก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

แบบบันทึกแผ่นคราบจุลินทรีย์รอบตัวฟัน ใช้ในการประเมินการแปรสภาพฟันแก่เด็กโดยผู้ปกครอง ผู้วิจัย ตรวจให้คะแนนโดยใช้ Plaque Index ของ Quigley-high เป็นดัชนีที่ใช้วัดประสิทธิภาพของการแปรสภาพฟันโดยวัด ด้าน labial และด้าน lingual ของฟัน 6 ซี่ คือ ซี่ที่ 51, 55, 65, 75, 85, 71

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาแล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามรายข้อกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัดของแต่ละข้อคำถาม ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.5-1.0 และนำแบบสอบถามทดลองใช้กับผู้ปกครองของเด็กที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แบบสัมภาษณ์ในส่วนที่มีตัวเลือก 2 ตัวเลือก ถูก ผิด วิเคราะห์หาความยากง่าย โดยใช้สูตร KR20 ได้ค่าความยากง่ายเท่ากับ 0.71 และแบบสัมภาษณ์ในส่วนที่ใช้อัตราส่วนประมาณค่า วิเคราะห์หาความเชื่อมั่นใช้วิธีสัมประสิทธิ์คอนบราคอัลฟา ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.836

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการทดลองกับกลุ่มทดลองที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บ้านแม่บง ตำบลโชคชัย อำเภอดอยหลวง จังหวัดเชียงราย และกลุ่มเปรียบเทียบที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปงน้อย ตำบลปงน้อย อำเภอดอยหลวง จังหวัดเชียงราย ใช้เวลาในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล 12 สัปดาห์โดยผู้วิจัยได้แบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะเตรียมการ ระยะดำเนินการ และระยะหลังดำเนินการ ตามโปรแกรมที่ผู้วิจัยได้ออกแบบขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของประชากร โดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงวิเคราะห์ (Analytical Statistics) เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ใช้สถิติ Independent sample t-test และ Paired sample t-test

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ร้อยละ 93.0 และ 72.1 ตามลำดับ) ช่วงอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 25-35 ปี (กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ร้อยละ 34.9 และ 39.5 ตามลำดับ) สถานภาพสมรส (กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ร้อยละ 81.4 และ 67.4 ตามลำดับ) การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ร้อยละ 44.2 และ 34.9 ตามลำดับ) ศาสนาพุทธ (กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ร้อยละ 93.0 และ 86.0 ตามลำดับ) ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กส่วนใหญ่ เป็นบิดาหรือมารดา (กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ร้อยละ 69.8 และ 65.1 ตามลำดับ) ข้อมูลทางเศรษฐกิจ กลุ่มทดลองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 39.5 ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรและรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 30.2 ส่วนรายได้อยู่ในช่วง 0-3,000 บาท (กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ร้อยละ 58.1 และ 62.8 ตามลำดับ)

จากตาราง 1 พบว่า ภายหลังจากทดลอง กลุ่มทดลองมีความรู้ ทัศนคติ การปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็ก เพิ่มขึ้นก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value} < 0.001$) ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน

ตาราง 1 แสดงความรู้ ทักษะการปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็ก ก่อนและหลังการใช้โปรแกรมการส่งเสริมผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กภายในกลุ่มทดลอง

ตัวแปร		N	Mean	S.D.	t	p-value
ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กและเรื่องโรคในช่องปากเด็ก	ก่อนทดลอง	43	5.86	0.70	-6.50	<0.001*
	หลังทดลอง	43	7.84	1.54		
ทัศนคติเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็ก	ก่อนทดลอง	43	22.16	3.11	-8.39	<0.001*
	หลังทดลอง	43	27.56	2.72		
การปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็ก	ก่อนทดลอง	43	21.74	2.49	-3.95	<0.001*
	หลังทดลอง	43	24.93	3.70		

หมายเหตุ: *p-value < 0.001

จากตาราง 2 พบว่า ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ มีคะแนนความรู้ ทักษะการปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็ก ไม่แตกต่างกันทางสถิติ หลังการทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้ ทักษะการปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กมากกว่าก่อนการทดลอง และมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value < 0.001)

ตาราง 2 แสดงความรู้ ทักษะการปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็ก ก่อนและหลังการใช้โปรแกรมการส่งเสริมผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ

ตัวแปร			N	Mean	S.D.	t	p-value
ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กและเรื่องโรคในช่องปากเด็ก	ก่อน	กลุ่มทดลอง	43	5.86	0.97	0.34	0.732
	ทดลอง	กลุ่มเปรียบเทียบ	43	5.79	0.91		
	หลัง	กลุ่มทดลอง	43	7.84	1.54	7.70	<0.001*
	ทดลอง	กลุ่มเปรียบเทียบ	43	5.72	0.93		
ทัศนคติเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็ก	ก่อน	กลุ่มทดลอง	43	22.16	3.11	0.47	0.643
	ทดลอง	กลุ่มเปรียบเทียบ	43	21.86	2.92		
	หลัง	กลุ่มทดลอง	43	27.56	2.72	12.02	<0.001*
	ทดลอง	กลุ่มเปรียบเทียบ	43	21.12	2.23		
การปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็ก	ก่อน	กลุ่มทดลอง	43	21.74	2.49	1.65	0.103
	ทดลอง	กลุ่มเปรียบเทียบ	43	20.81	2.75		
	หลัง	กลุ่มทดลอง	43	24.93	3.70	6.34	<0.001*
	ทดลอง	กลุ่มเปรียบเทียบ	43	20.98	1.74		

หมายเหตุ: *p-value < 0.001

จากตาราง 3 พบว่า ภายหลังจากทดลอง กลุ่มทดลองมีการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคในช่องปากเด็ก และการรับรู้ความรุนแรงของการเกิดโรคในช่องปากเด็ก เพิ่มขึ้นก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P -value < 0.05) ส่วนการรับรู้ประโยชน์ในการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันการเกิดโรคในช่องปากเด็ก การรับรู้อุปสรรค ในการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันการเกิดโรคในช่องปากเด็ก พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

ตาราง 3 แสดงการรับรู้โอกาสเสี่ยง ความรุนแรง ประโยชน์ และอุปสรรค ก่อนและหลังการใช้โปรแกรมการส่งเสริมผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กภายในกลุ่มทดลอง

ตัวแปร		N	Mean	S.D.	t	p-value
การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคในช่องปากเด็ก	ก่อนทดลอง	43	12.93	1.86	-3.35	0.002*
	หลังทดลอง	43	14.12	1.07		
การรับรู้ความรุนแรงของการเกิดโรคในช่องปากเด็ก	ก่อนทดลอง	43	12.95	1.98	-2.73	0.009*
	หลังทดลอง	43	14.07	1.33		
การรับรู้ประโยชน์ในการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันการเกิดโรคในช่องปากเด็ก	ก่อนทดลอง	43	13.05	2.01	-1.05	0.300
	หลังทดลอง	43	13.51	1.86		
การรับรู้อุปสรรคในการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันการเกิดโรคในช่องปากเด็ก	ก่อนทดลอง	43	11.88	2.10	-0.96	0.345
	หลังทดลอง	43	12.35	2.70		

หมายเหตุ: *p-value < 0.05

จากตาราง 4 พบว่า ก่อนการทดลอง ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ มีคะแนนการรับรู้ไม่แตกต่างกันทางสถิติแต่หลังการทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองมีการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคในช่องปากเด็ก การรับรู้ความรุนแรงของการเกิดโรคในช่องปากเด็กมากกว่าก่อนการทดลอง และมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P -value < 0.05) ส่วนการรับรู้ประโยชน์ในการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันการเกิดโรคในช่องปากเด็ก การรับรู้อุปสรรคในการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกัน การเกิดโรคในช่องปากเด็ก หลังการทดลอง พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 4 แสดงการรับรู้โอกาสเสี่ยง ความรุนแรง ประโยชน์ และอุปสรรค ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบก่อนและหลังการใช้โปรแกรมการส่งเสริมผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็ก

ตัวแปร		N	Mean	S.D.	t	p-value	
การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคในช่องปากเด็ก	ก่อนทดลอง	กลุ่มทดลอง	43	12.93	1.86	1.07	0.286
		กลุ่มเปรียบเทียบ	43	12.49	1.96		
	หลังทดลอง	กลุ่มทดลอง	43	14.12	1.07	4.20	$< 0.001^{**}$
		กลุ่มเปรียบเทียบ	43	12.47	2.34		

ตาราง 4 (ต่อ)

ตัวแปร			N	Mean	S.D.	t	p-value
การรับรู้ความรุนแรงของ การเกิดโรคในช่องปากเด็ก	ก่อนทดลอง	กลุ่มทดลอง	43	12.96	1.98	0.00	1.000
		กลุ่มเปรียบเทียบ	43	12.96	2.65		
	หลังทดลอง	กลุ่มทดลอง	43	14.07	1.33	2.52	0.014*
		กลุ่มเปรียบเทียบ	43	12.93	2.65		
การรับรู้ประโยชน์ในการ ปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันการ เกิดโรคในช่องปากเด็ก	ก่อนทดลอง	กลุ่มทดลอง	43	13.05	2.01	0.13	0.895
		กลุ่มเปรียบเทียบ	43	12.98	2.81		
	หลังทดลอง	กลุ่มทดลอง	43	13.51	1.86	0.89	0.375
		กลุ่มเปรียบเทียบ	43	13.07	2.67		
การรับรู้อุปสรรคในการ ปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันการ เกิดโรคในช่องปากเด็ก	ก่อนทดลอง	กลุ่มทดลอง	43	11.88	2.10	-0.96	0.339
		กลุ่มเปรียบเทียบ	43	12.42	2.99		
	หลังทดลอง	กลุ่มทดลอง	43	12.35	2.70	0.27	0.787
		กลุ่มเปรียบเทียบ	43	12.19	2.88		

หมายเหตุ: *p-value < 0.05 **p-value < 0.001

จากตาราง 5 พบว่า ก่อนการทดลอง ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ มีปริมาณคราบจุลินทรีย์บนตัวฟันของเด็กไม่แตกต่างกันทางสถิติ แต่หลังการทดลองแล้ว พบว่า กลุ่มทดลองมีปริมาณคราบจุลินทรีย์บนตัวฟันของเด็กลดลงก่อนการทดลอง และลดลงกลุ่มเปรียบเทียบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value < 0.001)

ตาราง 5 แสดงปริมาณคราบจุลินทรีย์บนตัวฟันของเด็ก ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบก่อนและหลังการใช้โปรแกรมการส่งเสริมผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็ก

ตัวแปร			N	Mean	S.D.	t	p-value
ปริมาณคราบจุลินทรีย์บน ตัวฟันของเด็ก	ก่อนทดลอง	กลุ่มทดลอง	43	1.81	0.55	-1.47	0.145
		กลุ่มเปรียบเทียบ	43	1.99	0.57		
	หลังทดลอง	กลุ่มทดลอง	43	0.73	0.51	-8.69	<0.001*
		กลุ่มเปรียบเทียบ	43	1.73	0.55		

หมายเหตุ: *p-value < 0.001

จากผลการศึกษาทั้งหมด สามารถสรุปได้ว่า โปรแกรมการส่งเสริมผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กอายุ 0-3 ปี ที่มารับบริการเด็กดี ส่งผลให้กลุ่มทดลองมีความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กและเรื่องโรคในช่องปากเด็ก ทักษะคิดเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปากเด็ก การปฏิบัติตัวเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปากเด็ก การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคในช่องปากเด็ก การรับรู้ความรุนแรงของการเกิดโรคในช่องปากเด็ก ดีขึ้นและปริมาณคราบจุลินทรีย์บนตัวฟันของเด็กมีค่าลดลง

วิจารณ์และสรุปผล

ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กและเรื่องโรคในช่องปากเด็ก หลังการใช้โปรแกรมการส่งเสริมผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กดีกว่าก่อนการทดลองและมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P -value < 0.001) ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากการเข้าร่วมการฟังบรรยายของผู้ปกครองของเด็กมีความตั้งใจฟังและได้รับความรู้กลับไปใช้ในชีวิตประจำวัน จึงทำให้ผู้ปกครองสามารถที่จะประมวลความรู้ที่รับออกมาได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ยุทธนา พิณีจิกิจ (2559) ที่พบว่า ผู้ปกครองสามารถนำประสบการณ์ต่างๆมาเป็นความรู้ในการดูแลสุขภาพช่องปาก และหลังการได้รับโปรแกรมทันตสุขภาพผู้ปกครองมีคะแนนความรู้เกี่ยวกับสุขภาพช่องปากและโรคฟันผุสูงกว่าก่อนการทดลอง

ทัศนคติเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปากเด็ก หลังการใช้โปรแกรมการส่งเสริมผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กดีกว่าก่อนการทดลองและมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P -value < 0.001) เนื่องมาจากการในโปรแกรมได้มีการติดตามผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็ก จึงทำให้ผู้ปกครองมีทัศนคติที่เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปากดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ธาราทิพย์ ก้อนทอง, จีระศักดิ์ เจริญพันธ์ และ ประวี อ่ำพันธุ์ (2557) ที่ว่าผู้ปกครองมีความคิดเห็นเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ถูกต้องเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปากทำให้เกิดความเชื่อที่ถูกต้อง พบว่าหลังการได้รับโปรแกรมประยุกต์การพัฒนาความสามารถในการดูแลช่องปากแบบใกล้ชิดต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กมีคะแนนทัศนคติในการดูแลทันตสุขภาพมากกว่าก่อนการทดลอง

การปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กหลังการใช้โปรแกรมการส่งเสริมผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กดีกว่าก่อนการทดลองและมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P -value < 0.001) ในโปรแกรมจะให้ผู้ปกครองทำการทำความสะอาดช่องปากในลำคานที่รับฟังบรรยายและหลังจากนั้นมีการติดตามกระตุ้นเตือนที่บ้าน พร้อมทั้งมีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กในผู้ปกครอง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของธาราทิพย์ ก้อนทอง, จีระศักดิ์ เจริญพันธ์ และ ประวี อ่ำพันธุ์ (2557) ที่ว่าการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรคฟันผุมากขึ้นกว่ากลุ่มเปรียบเทียบและกลุ่มทดลอง

การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคในช่องปากเด็กและการรับรู้ความรุนแรงของการเกิดโรคในช่องปากเด็ก หลังการใช้โปรแกรมการส่งเสริมผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กดีกว่าก่อนการทดลองและมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P -value < 0.05) ซึ่งในโปรแกรมได้มีเจ้าหน้าที่ทันตบุคลากรมาเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับการทำงานซึ่งจะเป็นประสบการณ์เกี่ยวกับการเกิดโรคฟันผุในเด็กที่มีโรคฟันผุที่รุนแรง พร้อมทั้งได้มีกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จึงทำให้ผู้ปกครองรับรู้โอกาสเสี่ยงและความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งในทฤษฎีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ ได้กล่าวไว้ว่า ด้านการรับรู้ต่อโอกาสเสี่ยงของการเป็นโรค (Perceived Susceptibility) ความเชื่อของบุคคลที่มีผลโดยตรงต่อการทำตามคำแนะนำด้านสุขภาพทั้งในภาวะเจ็บป่วย แต่ละบุคคลจะมีความเชื่อในระดับที่ไม่เท่ากัน ดังนั้น บุคคลเหล่านี้จึงหลีกเลี่ยงการเป็นโรคด้วยการปฏิบัติเพื่อป้องกันและรักษาสุขภาพที่ไม่เท่ากันหรือไม่เหมือนกัน และด้านการรับรู้ความรุนแรงของโรค (Perceived Severity) ปัญหาสุขภาพหรือผลกระทบจากการเกิดโรคซึ่งก่อให้เกิดความพิการหรือเสียชีวิต การประเมินความรุนแรงนั้นอาศัยระดับต่างๆ ของการกระตุ้นร้ายของบุคคลเกี่ยวกับการเจ็บป่วยนั้น ซึ่งอาจจะมองความรุนแรงของการเจ็บป่วยนั้น ทำให้เกิดความพิการหรือตายได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กฤติยา โนนใหญ่, นิรุวรรณ เทรินโบลป์ และประวี อ่ำพันธุ์ (2556) พบว่า หลังการทดลอง

กลุ่มทดลองมีการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคฟันผุและการรับรู้ความรุนแรงของโรคฟันผุ มากกว่าก่อนการทดลอง และมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ

การรับรู้ประโยชน์ในการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันการเกิดโรคในช่องปากเด็กและการรับรู้อุปสรรคในการปฏิบัติตัว เพื่อป้องกันการเกิดโรคในช่องปากเด็ก ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากผู้ปกครองของเด็กอาจจะไม่เคยได้สัมผัสกับการเกิดโรคในช่องปากของเด็ก จึงทำให้ไม่ทราบว่าอุปสรรคที่จะเกิดขึ้นนั้นเป็นอย่างไรและผู้ปกครองอาจจะไม่เคยได้รู้ถึงประโยชน์ในการดูแลสุขภาพช่องปาก เพราะสุขภาพช่องปากนั้นจะดีขึ้นเรื่อย ๆ นั้นต้องได้รับการดูแลอย่างสม่ำเสมอและต้องใช้เวลานานผู้ปกครองส่วนใหญ่ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมไม่ได้เห็นความสำคัญแก่ฟันน้ำนม จึงทำให้การศึกษาดังนี้ไม่บรรลุผล ซึ่งขัดแย้งกับการศึกษาของ กฤติยา โนนใหญ่, นิรุวรรณ เทรินโบล และ ระวี อัมพันธ์ (2556) พบว่า หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีการรับรู้ประโยชน์ในการปฏิบัติตัวตามคำแนะนำและการรับรู้อุปสรรค ตามคำแนะนำมากกว่าก่อนการทดลองและมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ

ปริมาณคราบจุลินทรีย์บนตัวฟันของเด็ก ก่อนการทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบไม่แตกต่างกันทางสถิติ หลังการทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองมีปริมาณคราบจุลินทรีย์บนตัวฟันของเด็ก ลดลงก่อนการทดลอง และลดลงกลุ่มเปรียบเทียบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P -value < 0.001) ซึ่งในโปรแกรมนี้มีกิจกรรมการกระตุ้นเตือนเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปาก และกิจกรรมการเยี่ยมบ้าน ทำให้มีผลต่อการลดลงของคราบจุลินทรีย์ซึ่งในทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคมได้กล่าวไว้ว่า กลุ่มทฤษฎีที่ทำให้การสนับสนุนข้อมูล ข่าวสารความรู้ ที่เกี่ยวกับสุขภาพ เช่น การให้คำแนะนำ การตั้งเตือนการให้คำปรึกษา และการให้ข่าวสาร ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างแรงสนับสนุนทางสังคมกับสุขภาพ ผู้ที่มีการติดต่อหรือการเข้าร่วมกลุ่มมีการสนับสนุนทางสังคมน้อย มีอัตราป่วย สูงกว่าผู้ที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมมากกว่า 2-5 เท่า สอดคล้องกับงานศึกษาของ รัชณี กิจขุนทด, นิรุวรรณ เทรินโบล และ รัตนุทธิ์ บุตรแสนคน (2557) พบว่า หลังจากได้รับโปรแกรมการพัฒนาศมรรถนะการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครองแล้ว ปริมาณคราบจุลินทรีย์ลดลงกว่าก่อนการทดลองและลดต่ำกว่า กลุ่มเปรียบเทียบ

ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ในการจัดโปรแกรมการส่งเสริมผู้ปกครองของเด็กอายุ 0-3 ปี ผู้ปกครองที่เข้าร่วมโปรแกรมจึงได้เรียนรู้ถึงวิธีการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็ก จึงทำให้เกิดผลดีต่อเด็ก เด็กมีฟันที่สะอาด และในอนาคตเด็กจะไม่มีฟันผุส่วนในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรนำโปรแกรมนี้ไปปรับวิธีการในโปรแกรมในส่วนของการรับรู้ประโยชน์ในการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันการเกิดโรคในช่องปากและการรับรู้อุปสรรคในการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันการเกิดโรคในช่องปาก ควรเพิ่มการประเมินในแต่ละกิจกรรม เพื่อจะได้ทราบการดำเนินการในแต่ละกิจกรรมว่าบรรลุผลในแต่ละกิจกรรมหรือไม่ และควรนำโปรแกรมนี้ไปปรับใช้ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปงน้อยและเขตพื้นที่อื่นในอำเภอคอยหลวงต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแม่บง ตำบลโชคชัย อำเภอคอยหลวงจังหวัดเชียงราย ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปงน้อย ตำบลปงน้อย อำเภอคอยหลวงจังหวัดเชียงรายและอาจารย์ที่ปรึกษา ดร.น้ำเงิน จันทร์มณี ตลอดจนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการศึกษาครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กฤติยา โนนใหญ่, นิรุวรรณ เทรินโบล์ และ ระวี อ่ำพันธ์. (2556). ผลของโปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของผู้ปกครองเพื่อป้องกันการเกิดโรคฟันผุในเด็กก่อนวัยเรียน ตำบลอ้อเหล่า อำเภอดุสิต จังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารทันตภิบาล*, 24(1), 13-23.
- ชุติมา ไตรวรรกุล. (2554). *ทันตกรรมป้องกันในเด็กและวัยรุ่น* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: เบสท์ บุคส์ ออนไลน์.
- ธราทิพย์ ก้อนทอง, จีระศักดิ์ เจริญพันธ์ และ ประวี อ่ำพันธ์. (2557). ผลของโปรแกรมประยุกต์การพัฒนาความสามารถในการดูแลสุขภาพช่องปากแบบใกล้ชิดต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดูแลสุขภาพของเด็กในปกครองของผู้ปกครองเด็กก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านตะดอบ ตำบลตะดอบ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารทันตภิบาล*, 25(1), 57-67.
- ยุทธนา พิณกิจ. (2559). ผลของโปรแกรมทันตศึกษาต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครอง. *วิทยาสารทันตสาธารณสุข*, 21(2), 20-25.
- รัชนี กิจขุนทด, นิรุวรรณ เทรินโบล์ และ รณรุทธ์ บุตรแสนคน. (2557). ผลของโปรแกรมการพัฒนสมรรถนะการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครอง ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหนองม้า ตำบลเสด็จ อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์. *วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ*, 7(1), 245-259.
- สำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย. (2556). *รายงานผลการสำรวจสภาวะทันตสุขภาพครั้งที่ 7*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for behavioral sciences*. Hillsdale, NJ, Lawrence Erlbaum, 2, 54-55.

**ผลของโปรแกรมการสร้างเครือข่ายบริการการแพทย์ฉุกเฉินต่อความรู้และทักษะ
ด้านการแพทย์ฉุกเฉินในกลุ่มอาสาฉุกเฉินชุมชน ตำบลป่าหุ่ง อำเภอพานจังหวัด
เชียงราย**

**Effects of the Emergency Medical Networking Program on Knowledge and
Skills of Emergency Medicine in Community Emergency Volunteers at
Pha-hung Subdistrict, Phan District, Chiang Rai Province**

บรรจง กาวิละมูน^{1*} และ เทียนทอง ต๊ะแก้ว²

Banjong Khawelamoon^{1*} and Tienthong Takaew²

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องผลของโปรแกรมการสร้างเครือข่ายบริการการแพทย์ฉุกเฉินต่อความรู้และทักษะ ด้านการแพทย์ฉุกเฉินในกลุ่มอาสาฉุกเฉินชุมชนตำบลป่าหุ่ง อำเภอพาน จังหวัดเชียงรายเป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) แบบสองกลุ่มวัดผลก่อนและหลังการทดลอง (Two groups pre-test, post-test Design) กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือกลุ่มอาสาฉุกเฉินชุมชนจำนวน 40 คน ใช้เกณฑ์คัดเลือกเข้าคัดออกและกลุ่มตัวแทนหลังคาเรือนสุ่มโดยวิธีจับสลาก กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Taro Yamane ได้จำนวน 352 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบความรู้แบบประเมินทักษะด้านการแพทย์ฉุกเฉินของอาสาฉุกเฉินชุมชนแบบทดสอบความรู้ด้านการเจ็บป่วยฉุกเฉินและแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการทำงานของอาสาฉุกเฉินชุมชนในตัวแทนหลังคาเรือนแบบบันทึกเวลาปฏิบัติการฉุกเฉินตั้งแต่รับแจ้งถึงที่เกิดเหตุ (Response time) ในสถานการณ์จำลองใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ Wilcoxon signed ranks test และ Mann-Whitney U test

ผลการศึกษาพบว่าความรู้และทักษะด้านการแพทย์ฉุกเฉินของอาสาฉุกเฉินชุมชน ความรู้ด้านการเจ็บป่วยฉุกเฉินและความพึงพอใจต่อการทำงานของอาสาฉุกเฉินชุมชนในตัวแทนหลังคาเรือนสัดส่วนเวลาปฏิบัติการฉุกเฉินตั้งแต่รับแจ้งถึงที่เกิดเหตุ (Response time) ในสถานการณ์จำลองหลังและก่อนจัดโปรแกรมการสร้างเครือข่ายบริการการแพทย์ฉุกเฉินแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p-value = 0.001, 0.001, 0.001, 0.001, 0.005 ตามลำดับ)

คำสำคัญ: โปรแกรมการสร้างเครือข่ายบริการการแพทย์ฉุกเฉิน อาสาฉุกเฉินชุมชน

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : mmbanjong@gmail.com

Abstract

Research Effects of the Emergency Medical Networking Program on Knowledge and Skills of Emergency Medicine in Community Emergency Volunteers at Pha-Hung Subdistrict, Phan District, Chiang Rai Province. Quasi-experimental research was conducted in two groups: pre-test and post-test. The sample is divided into two groups, volunteer groups, community emergency groups number is 40 people into screening criteria exclude and Representative households randomized by lottery the sample size was determined using the Taro Yamane formula have number 352 people. The instruments used for data collection were the Knowledge test and Emergency Medical Skills Assessment for Community Emergency Volunteers, Knowledge of emergency illness and job satisfaction of community emergency volunteers. Recording of emergency response time from response time in simulation scenario. Descriptive statistics average are conservative at Wilcoxon signed ranks test and Mann-Whitney U test.

The results showed that the knowledge and skills of the volunteer emergency medical community, Knowledge of emergency and satisfaction with the work of volunteer emergency community representative households, Timeline of recording emergency response time in simulation scenario. After the program is different from the first program to create a network of emergency medical services are statistically significant at 0.05 (p-value = 0.05 (p-value = 0.001, 0.001, 0.001, 0.001, 0.005, respectively)

Keywords: The Emergency Medical Networking Program, Community Emergency Volunteers

บทนำ

ระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉินในประเทศไทยได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่มีพระราชบัญญัติการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ พ.ศ. 2551 จนถึงปัจจุบันได้จัดทำแผนหลักการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติฉบับที่ 3 พ.ศ. 2560-2564 เพื่อให้มีระบบการแพทย์ฉุกเฉินที่ได้มาตรฐานประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมทั้งในภาวะปกติและสาธารณภัยด้วยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน (อนุชา เศรษฐเสถียร, 2559) ปัจจุบันได้มีการประชาสัมพันธ์หมายเลขโทรศัพท์ฉุกเฉิน 1669 อย่างต่อเนื่องจนเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง มีสถิติการใช้บริการการแพทย์ฉุกเฉินเพิ่มมากขึ้น แต่เมื่อวิเคราะห์ในรายละเอียดเพื่อเปรียบเทียบการใช้บริการของผู้ป่วยในระดับวิกฤติที่ต้องได้รับการดูแลอย่างเร่งด่วนแล้วกลับพบว่าผู้ป่วยในระดับวิกฤติมาโรงพยาบาลด้วยระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉินทั้งในระดับอำเภอ ระดับจังหวัดและระดับประเทศมีไม่ถึงร้อยละ 15 (สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ, 2559) สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติจึงสนับสนุนและริเริ่มพัฒนาให้ประชาชนทั่วไปฝึกอบรมความรู้ด้านการแพทย์ฉุกเฉินเบื้องต้น โดยสมัครเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครฉุกเฉินชุมชน เพื่อช่วยเหลือผู้ป่วยฉุกเฉินในชุมชนเบื้องต้น โดยเริ่มมีการจัดอบรมอาสาสมัครฉุกเฉินมาตั้งแต่ พ.ศ. 2556 แต่ผลการศึกษาเชิงลึกพบว่า การเชื่อมระบบสารสนเทศกับหน่วยงานอื่นเพื่อการสื่อสารสนเทศร่วมกันยังไม่บรรลุเป้าหมาย การสร้างการมีส่วนร่วมภาคีเครือข่ายอื่น ๆ และภาคประชาชนไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรไม่มีการวางแผนการดำเนินงานที่เป็นให้ประชาชนเข้าถึงอย่างเป็นระบบ (สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ, 2559)

จากข้อมูลเกณฑ์ชี้วัดด้านการแพทย์ฉุกเฉินในปี พ.ศ. 2559 มีผู้ป่วยระดับวิกฤติหรือผู้ป่วยในกลุ่มสีแดงมารับบริการที่ห้องฉุกเฉินทั้งหมด 1,500,285 ครั้ง มาด้วยระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉิน 192,548 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 12.83 (สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ, 2559) ในจังหวัดเชียงใหม่มีผู้ป่วยฉุกเฉินระดับวิกฤติจำนวน 24,428 ครั้ง มาด้วยระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉินจำนวน 2,423 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 9.92 (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่, 2559) สำหรับอำเภอพาน จังหวัดเชียงใหม่ มีผู้ป่วยระดับวิกฤติทั้งหมด 7,236 ครั้ง มาโรงพยาบาลโดยระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉินจำนวน 727 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 10.04

ผู้วิจัยเป็นผู้ปฏิบัติงานในระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉินจึงได้ศึกษาการจัดโปรแกรมการสร้างเครือข่ายบริการการแพทย์ฉุกเฉินโดยสร้างอาสาฉุกเฉินชุมชนให้มีความรู้และทักษะด้านการแพทย์ฉุกเฉินและเผยแพร่ความรู้และข่าวสารด้านการแพทย์ฉุกเฉินให้ประชาชนในชุมชน เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ด้านการเจ็บป่วยฉุกเฉินและเข้าถึงบริการที่ทันท่วงที รวดเร็วและปลอดภัย

วัตถุประสงค์การศึกษา

วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการสร้างเครือข่ายบริการการแพทย์ฉุกเฉินต่อความรู้และทักษะด้านการแพทย์ฉุกเฉินในกลุ่มอาสาฉุกเฉินชุมชน

วัตถุประสงค์เฉพาะ

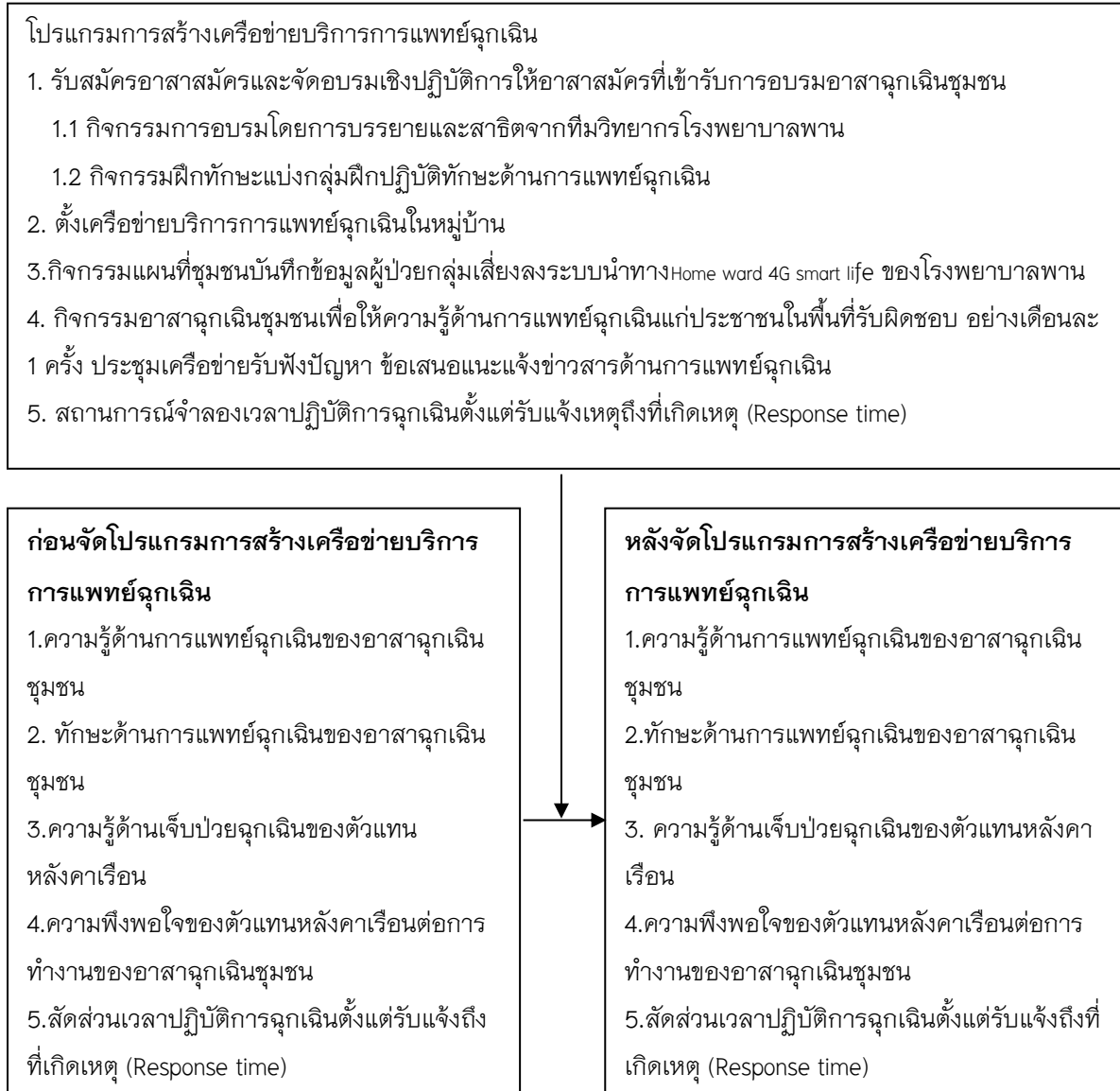
1. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ด้านการแพทย์ฉุกเฉินของอาสาฉุกเฉินชุมชน
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะด้านการแพทย์ฉุกเฉินของอาสาฉุกเฉินชุมชน
3. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ด้านการเจ็บป่วยฉุกเฉินในตัวแทนหลังคาเรือน
4. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการทำงานของอาสาฉุกเฉินชุมชน ในตัวแทนหลังคาเรือน
5. เพื่อเปรียบเทียบสัดส่วนเวลาปฏิบัติการฉุกเฉินตั้งแต่รับแจ้งถึงที่เกิดเหตุ (Response time) ในสถานการณ์

จำลอง

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยมีตัวแปรต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กันดังนี้

ภาพ 1 แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม

รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องผลของโปรแกรมการสร้างเครือข่ายบริการการแพทย์ฉุกเฉินต่อความรู้และทักษะ ด้านการแพทย์ฉุกเฉินในกลุ่มอาสาฉุกเฉินชุมชน ตำบลป่าหุ่ง อำเภอพาน จังหวัดเชียงรายเป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) แบ่งเป็น กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมวัดผลก่อนและหลังการทดลอง ในกลุ่มทดลองมีการอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรอาสาฉุกเฉินชุมชนและจัดโปรแกรมการสร้างเครือข่ายบริการการแพทย์ฉุกเฉิน วัดผลจากตัวแทนหลังคาเรือนและสัดส่วนเวลาปฏิบัติการฉุกเฉินตั้งแต่รับแจ้งเหตุถึงที่เกิดเหตุ (Response time) ในสถานการณ์จำลอง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านหรืออาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนหมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 10 ตำบลป่าหุ่ง อำเภอพาน จังหวัดเชียงรายจำนวน 40 คน

กลุ่มที่ 2 ตัวแทนหลังคาเรือนในตำบลป่าหุ่งเพื่อตอบแบบสอบถามความรู้ด้านเจ็บป่วยฉุกเฉินและความพึงพอใจต่อการทำงานของอาสาสมัครฉุกเฉินชุมชน ตำบลป่าหุ่งอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย กลุ่มประชากรในหมู่ที่ 1 จำนวน 270 คนและหมู่ที่ 10 จำนวน 257 คน

กลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 คือกลุ่มอาสาสมัครเพื่อเข้ารับการอบรมหลักสูตรอาสาสมัครฉุกเฉินชุมชนคัดเลือกจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านหรืออาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนประจำหมู่บ้านละ 20 คน เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีขนาดเล็กผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาทั้งหมด

เกณฑ์การคัดเลือก (Inclusion criteria)

- 1.อายุ 20-65 ปี
- 2.ไม่มีความบกพร่องทางการรับรู้และการสื่อสาร
- 3.สมัครใจเข้ารับการอบรม
- 4.เป็นประชากรในพื้นที่ศึกษาจริง
- 5.เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านหรืออาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน

เกณฑ์การคัดออก (Exclusion criteria)

- 1.ทำแบบทดสอบวัดความรู้และทักษะด้านการแพทย์ฉุกเฉินหลังการอบรมได้คะแนนต่ำกว่าร้อยละ 80
- 2.ร่วมกิจกรรมจัดโปรแกรมการสร้างเครือข่ายบริการการแพทย์ฉุกเฉินไม่ครบตามกำหนด 2 ครั้ง

กลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2 คือตัวแทนหลังคาเรือน สุ่มโดยวิธีจับสลาก กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตัวแทนหลังคาเรือนกลุ่มละ 160 คน ผู้วิจัยเพิ่มร้อยละ 10 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตัวแทนหลังคาเรือนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 176 คน รวม 352 คน

เกณฑ์การคัดเลือก (Inclusion criteria)

- 1.อายุ 20-65 ปี
- 2.ไม่มีความบกพร่องทางการรับรู้และการสื่อสาร
- 3.เป็นตัวแทนหลังคาเรือนในพื้นที่ศึกษาจริง

เกณฑ์การคัดออก (Exclusion criteria)

- 1.เป็นผู้เข้ารับการอบรมอาสาสมัครฉุกเฉินในการจัดโปรแกรมการสร้างเครือข่ายบริการการแพทย์ฉุกเฉินต่อความรู้และทักษะด้านการแพทย์ฉุกเฉินในกลุ่มอาสาสมัครฉุกเฉินชุมชนครั้งนี้
- 2.พักอาศัยอยู่ในหลังคาเรือนเดียวกันกับผู้เข้ารับการอบรมอาสาสมัครฉุกเฉินโปรแกรมการสร้างเครือข่ายบริการการแพทย์ฉุกเฉินต่อความรู้และทักษะด้านการแพทย์ฉุกเฉินในกลุ่มอาสาสมัครฉุกเฉินชุมชนในครั้งนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

- 1.รับสมัครอาสาสมัครและจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้อาสาสมัครที่เข้ารับการอบรมอาสาสมัครฉุกเฉินชุมชน
 - 1.1 กิจกรรมการอบรมโดยการบรรยายและสาธิตจากทีมวิทยากรโรงพยาบาลพาน
 - 1.2 กิจกรรมฝึกทักษะแบ่งกลุ่มฝึกปฏิบัติทักษะด้านการแพทย์ฉุกเฉิน

2. ผู้วิจัยประชุมร่วมกับอาสาสมัครชุมชนเพื่อวางแผนการจัดโปรแกรมการสร้างเครือข่ายบริการการแพทย์ฉุกเฉินนำแบบสอบถามความรู้ด้านการเจ็บป่วยฉุกเฉินและความพึงพอใจต่อการทำงานของอาสาสมัครชุมชน ให้ตัวแทนหลังคาเรือนทำแบบทดสอบและประเมินระดับความพึงพอใจในสัปดาห์ที่ 1

3. จัดกิจกรรมแผนที่ชุมชนบันทึกข้อมูลผู้ป่วยกลุ่มเสี่ยงลงระบบนำทาง Home ward 4G smart life ของโรงพยาบาลพานในสัปดาห์ที่ 1, 2

4. จัดกิจกรรมอาสาสมัครชุมชนเพื่อให้ความรู้ด้านการแพทย์ฉุกเฉินแก่ประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบ อย่างเดือนละ 1 ครั้ง รวม 3 เดือน นัดหมายอาสาสมัครเดือนละ 1 ครั้ง ใช้เวลา 1-2 ชั่วโมง เพื่อรับทราบข้อมูลและติดตามความก้าวหน้า ตอบข้อซักถาม รับฟังอุปสรรคปัญหาและแจ้งข่าวด้านการแพทย์ฉุกเฉิน

5. สถานการณ์จำลองเวลาปฏิบัติการฉุกเฉินตั้งแต่รับแจ้งเหตุถึงที่เกิดเหตุ (Response time)

6. นำแบบสอบถามความรู้ด้านการเจ็บป่วยฉุกเฉินและความพึงพอใจต่ออาสาสมัครชุมชนให้ตัวแทนหลังคาเรือนประเมินหลังจัดโปรแกรมการสร้างเครือข่ายบริการการแพทย์ฉุกเฉินในสัปดาห์ที่ 12

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

1. แบบทดสอบความรู้ด้านการแพทย์ฉุกเฉินจำนวน 20 ข้อ ในแต่ละข้อมีคำตอบให้เลือก 4 คำตอบ เลือกตอบข้อที่ถูกต้องที่สุดโดยใช้แบบทดสอบของสถาบันการแพทย์ฉุกเฉิน

2. แบบประเมินทักษะด้านการแพทย์ฉุกเฉิน จำนวน 26 ข้อ แบบเลือก 2 คำตอบปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ ประเมินและสังเกตโดยผู้วิจัยและทีมวิทยากร

3. แบบทดสอบความรู้ด้านการเจ็บป่วยฉุกเฉินของตัวแทนครัวเรือนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จำนวน 15 ข้อ แบบเลือกตอบถูกหรือผิด

4. แบบสอบถามระดับความพึงพอใจต่อการทำงานของอาสาสมัครชุมชน จำนวน 8 ข้อคำถาม เลือกตอบ 5 ระดับ คือ พึงพอใจมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และไม่พึงพอใจ

5. แบบบันทึกบันทึกสัดส่วนเวลาปฏิบัติการฉุกเฉินตั้งแต่รับแจ้งถึงที่เกิดเหตุ (Response time)

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. แบบทดสอบความรู้ด้านการแพทย์ฉุกเฉินตรวจสอบความตรงของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน และนำคะแนนที่ได้มาคำนวณดัชนีความสอดคล้อง ได้ค่า IOC = 0.923

2. แบบประเมินทักษะด้านการแพทย์ฉุกเฉินหาค่าความเชื่อมั่นโดยนำแบบทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่ใกล้เคียงกัน จำนวน 30 คน โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์ครอนบาคแอลฟา (Cronbachs' alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นที่ 0.786

3. แบบทดสอบความรู้ด้านการเจ็บป่วยฉุกเฉินของตัวแทนหลังคาเรือนตรวจสอบความตรงของเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้ค่า IOC = 0.911

4. แบบสอบถามระดับความพึงพอใจต่อการทำงานของอาสาสมัครชุมชน หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการทำงานของอาสาสมัครชุมชน โดยนำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่ใกล้เคียงกับประชากรจริง จำนวน 30 ราย โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์ครอนบาคแอลฟา (Cronbachs' alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นที่ 0.811

5. แบบบันทึกบันทึกสัดส่วนเวลาปฏิบัติการฉุกเฉินตั้งแต่รับแจ้งถึงที่เกิดเหตุ (Response time) ตรวจสอบความตรงของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้ค่า IOC = 1

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ Mann-Whitney U test และ Wilcoxon signed ranks test

ผลการศึกษา

ตาราง 1 เปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้และทักษะด้านการแพทย์ฉุกเฉินของอาสาฉุกเฉินชุมชน ความรู้ด้านการเจ็บป่วยฉุกเฉินและความพึงพอใจต่อการทำงานของอาสาฉุกเฉินชุมชน ในกลุ่มตัวแทนหลังคาเรือนสัดส่วนเวลาปฏิบัติการฉุกเฉินตั้งแต่รับแจ้งถึงที่เกิดเหตุ (Response time) ในสถานการณ์จำลองในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการจัดโปรแกรมการสร้างเครือข่ายบริการการแพทย์ฉุกเฉิน

รายการ	\bar{x}	Z	p-value
ความรู้ด้านการแพทย์ฉุกเฉินของกลุ่มอาสาฉุกเฉินชุมชน			
กลุ่มทดลอง			
ก่อน	13.50	-3.994	<0.001
หลัง	19.05		
กลุ่มควบคุม			
ก่อน	12.74	-1.508	0.132
หลัง	13.00		
ทักษะด้านการแพทย์ฉุกเฉินของกลุ่มอาสาฉุกเฉินชุมชน			
กลุ่มทดลอง			
ก่อน	11.85	-3.947	<0.001
หลัง	23.45		
กลุ่มควบคุม			
ก่อน	11.50	-1.265	0.206
หลัง	11.75		
ความรู้ด้านการเจ็บป่วยฉุกเฉินของกลุ่มตัวแทนหลังคาเรือน			
กลุ่มทดลอง			
ก่อน	8.57	-11.612	< 0.001
หลัง	14.5		
กลุ่มควบคุม			
ก่อน	8.68	-4.423	< 0.001
หลัง	8.99		

ตาราง 1 (ต่อ)

รายการ	\bar{x}	Z	p-value
ความพึงพอใจต่อการทำงานของอาสาสมัครเงินชุมชน ในกลุ่มตัวแทน			
หลังคาเรือน			
กลุ่มทดลอง			
ก่อน	2.421	-11.531	<0.001
หลัง	4.429		
กลุ่มควบคุม			
ก่อน	2.410	-0.891	0.313
หลัง	2.391		
สัดส่วนเวลาปฏิบัติการฉุกเฉินตั้งแต่รับแจ้งถึงที่เกิดเหตุ (Response time) ในสถานการณ์จำลอง			
กลุ่มทดลอง			
ก่อน	10.45	-2.83	0.005
หลัง	7.73		
กลุ่มควบคุม			
ก่อน	10.74	-1.479	0.139
หลัง	10.14		

จากตาราง 1 ความรู้ด้านการแพทย์ฉุกเฉินของกลุ่มอาสาสมัครเงินชุมชนในกลุ่มทดลอง พบว่า หลังจัดโปรแกรมมีคะแนนสูงกว่าก่อนจัดโปรแกรมการสร้างเครือข่ายบริการการแพทย์ฉุกเฉิน (\bar{X} = 19.05, 13.55 ตามลำดับ) เมื่อใช้สถิติ Wilcoxon signed ranks test เปรียบเทียบความแตกต่างพบว่าความรู้ด้านการแพทย์ฉุกเฉินก่อนและหลังจัดโปรแกรมการสร้างเครือข่ายบริการการแพทย์ฉุกเฉินมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p-value = < 0.001) ความรู้ด้านการแพทย์ฉุกเฉินของกลุ่มอาสาสมัครเงินชุมชนในกลุ่มควบคุมพบว่า หลังจัดโปรแกรมมีคะแนนสูงกว่าก่อนจัดโปรแกรมการสร้างเครือข่ายบริการการแพทย์ฉุกเฉิน (\bar{X} = 12.74, 13.00 ตามลำดับ) เมื่อใช้สถิติ Wilcoxon signed ranks test เปรียบเทียบความแตกต่างพบว่า ความรู้ด้านการแพทย์ฉุกเฉินก่อนและหลังจัดโปรแกรมการสร้างเครือข่ายบริการการแพทย์ฉุกเฉิน ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p-value = 0.139)

ทักษะด้านการแพทย์ฉุกเฉินของกลุ่มอาสาสมัครเงินชุมชนในกลุ่มทดลอง พบว่าหลังจัดโปรแกรมมีคะแนนสูงกว่าก่อนจัดโปรแกรมการสร้างเครือข่ายบริการการแพทย์ฉุกเฉิน (\bar{X} = 11.85, 23.45 ตามลำดับ) เมื่อใช้สถิติ Wilcoxon signed ranks test เปรียบเทียบความแตกต่างพบว่าทักษะด้านการแพทย์ฉุกเฉินก่อนและหลังจัดโปรแกรมการสร้างเครือข่ายบริการการแพทย์ฉุกเฉิน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p-value = < 0.001) ทักษะด้านการแพทย์ฉุกเฉินของกลุ่มอาสาสมัครเงินชุมชนในกลุ่มควบคุม พบว่า หลังจัดโปรแกรมมีคะแนนสูงกว่าก่อนจัดโปรแกรมการสร้างเครือข่ายบริการการแพทย์ฉุกเฉิน (\bar{X} = 11.50, 11.75 ตามลำดับ) ใช้สถิติ Wilcoxon signed ranks test เปรียบเทียบความแตกต่างพบว่าความรู้ด้านการแพทย์ฉุกเฉินก่อนและหลังจัดโปรแกรมการสร้างเครือข่ายบริการการแพทย์ฉุกเฉิน ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p-value = 0.206)

ความรู้ด้านการเจ็บป่วยฉุกเฉินของกลุ่มตัวแทนหลังคาเรือนในกลุ่มทดลอง พบว่าหลังจัดโปรแกรมมีคะแนนสูงกว่าก่อนจัดโปรแกรมการสร้างเครือข่ายบริการการแพทย์ฉุกเฉิน ($\bar{X} = 14.75, 8.57$ ตามลำดับ) เมื่อใช้สถิติ Wilcoxon signed ranks test เปรียบเทียบความแตกต่าง พบว่าความรู้ด้านการเจ็บป่วยฉุกเฉินของกลุ่มตัวแทน หลังคาเรือนก่อนและหลังจัดโปรแกรมการสร้างเครือข่ายบริการการแพทย์ฉุกเฉิน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (P-value < 0.001) ความรู้ด้านการเจ็บป่วยฉุกเฉินของกลุ่มตัวแทนหลังคาเรือน ในกลุ่มควบคุม พบว่า หลังจัดโปรแกรมมีคะแนนสูงกว่าก่อนจัดโปรแกรมการสร้างเครือข่ายบริการการแพทย์ฉุกเฉิน ($\bar{X} = 8.68, 8.99$ ตามลำดับ) เมื่อใช้สถิติ Wilcoxon signed ranks test เปรียบเทียบความแตกต่างพบว่า ด้านการเจ็บป่วยฉุกเฉินของกลุ่มตัวแทนหลังคาเรือนก่อนและหลังจัดโปรแกรมการสร้างเครือข่ายบริการการแพทย์ฉุกเฉิน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p-value = < 0.001)

ความพึงพอใจต่อการทำงานของอาสาฉุกเฉินชุมชนในกลุ่มตัวแทนหลังคาเรือนกลุ่มทดลองพบว่า หลังจัดโปรแกรมมีคะแนนสูงกว่าก่อนจัดโปรแกรมการสร้างเครือข่ายบริการการแพทย์ฉุกเฉิน ($\bar{X} = 4.43, 2.42$ ตามลำดับ) เมื่อใช้สถิติ Wilcoxon signed ranks test เปรียบเทียบความแตกต่าง พบว่า ความพึงพอใจต่อการทำงานของอาสาฉุกเฉินชุมชนในกลุ่มตัวแทนหลังคาเรือนก่อนและหลังจัดโปรแกรมการสร้างเครือข่ายบริการการแพทย์ฉุกเฉิน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p-value = < 0.001) ความพึงพอใจต่อการทำงานของอาสาฉุกเฉินชุมชนในกลุ่มตัวแทนหลังคาเรือนกลุ่มควบคุม พบว่า หลังจัดโปรแกรมมีคะแนนต่ำกว่าก่อนจัดโปรแกรมการสร้างเครือข่ายบริการการแพทย์ฉุกเฉิน ($\bar{X} = 2.39, 2.41$ ตามลำดับ) เมื่อใช้สถิติ Wilcoxon signed ranks test เปรียบเทียบความแตกต่างพบว่า ความพึงพอใจต่อการทำงานของอาสาฉุกเฉินชุมชนในกลุ่มตัวแทนหลังคาเรือน ก่อนและหลังจัดโปรแกรมการสร้างเครือข่ายบริการการแพทย์ฉุกเฉิน ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p-value = 0.313)

สัดส่วนเวลาปฏิบัติการฉุกเฉินตั้งแต่รับแจ้งถึงที่เกิดเหตุ (Response time) ในสถานการณ์จำลองในกลุ่มทดลองพบว่าหลังจัดโปรแกรมใช้เวลาน้อยกว่าก่อนจัดโปรแกรมการสร้างเครือข่ายบริการการแพทย์ฉุกเฉิน ($\bar{X} = 7.73, 10.45$ ตามลำดับ) เมื่อใช้สถิติ Wilcoxon signed ranks test เปรียบเทียบความแตกต่าง พบว่า สัดส่วนเวลาปฏิบัติการฉุกเฉินตั้งแต่รับแจ้งถึงที่เกิดเหตุ (Response time) ในสถานการณ์จำลองก่อนและหลังจัดโปรแกรมการสร้างเครือข่ายบริการการแพทย์ฉุกเฉิน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (P-value = 0.005) ในกลุ่มควบคุมพบว่า หลังจัดโปรแกรมใช้เวลาน้อยกว่าก่อนจัดโปรแกรมการสร้างเครือข่ายบริการการแพทย์ฉุกเฉิน ($\bar{X} = 10.14, 10.74$ ตามลำดับ) เมื่อใช้สถิติเมื่อใช้สถิติ Wilcoxon signed ranks test เปรียบเทียบความแตกต่างพบว่าสัดส่วนเวลาปฏิบัติการฉุกเฉินตั้งแต่รับแจ้งถึงที่เกิดเหตุ (Response time) ในสถานการณ์จำลองก่อนและหลังจัดโปรแกรมการสร้างเครือข่ายบริการการแพทย์ฉุกเฉิน ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p-value = 0.139)

ตาราง 2 เปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้และทักษะด้านการแพทย์ฉุกเฉินของอาสาฉุกเฉินชุมชน ความรู้ด้านการเจ็บป่วยฉุกเฉินและความพึงพอใจต่อการทำงานของอาสาฉุกเฉินชุมชนในกลุ่มตัวแทนหลังคาเรือน สัดส่วนเวลาปฏิบัติการฉุกเฉินตั้งแต่รับแจ้งถึงที่เกิดเหตุ (Response time) ในสถานการณ์จำลอง ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการจัดโปรแกรมการสร้างเครือข่ายบริการการแพทย์ฉุกเฉิน

รายการ	Mean Rank	Z	p-value
ความรู้ด้านการแพทย์ฉุกเฉินของอาสาฉุกเฉินชุมชน			
หลังทดลอง			
กลุ่มทดลอง	30.48	-5.473	< 0.001
กลุ่มทดลอง	10.53		
ทักษะด้านการแพทย์ฉุกเฉินของอาสาฉุกเฉินชุมชน			
หลังทดลอง			
กลุ่มทดลอง	30.50	-5.492	< 0.001
กลุ่มทดลอง	10.50		
ความรู้ด้านการเจ็บป่วยฉุกเฉินของตัวแทนหลังคาเรือน			
หลังทดลอง			
กลุ่มทดลอง	264.50	-16.579	< 0.001
กลุ่มทดลอง			
ความพึงพอใจต่อการทำงานของอาสาฉุกเฉินชุมชนในตัวแทน			
หลังคาเรือน			
หลังทดลอง			
กลุ่มทดลอง	264.50	-16.293	
กลุ่มทดลอง	88.50		
สัดส่วนเวลาปฏิบัติการฉุกเฉินตั้งแต่รับแจ้งถึงที่เกิดเหตุ			
(Response time) ในสถานการณ์จำลอง			
หลังทดลอง			
กลุ่มทดลอง	5.50	-3.75	< 0.001
กลุ่มทดลอง	15.50		

ความรู้ด้านการแพทย์ฉุกเฉินของกลุ่มอาสาฉุกเฉินชุมชนหลังการจัดโปรแกรมการสร้างเครือข่ายบริการ การแพทย์ฉุกเฉินพบว่าในกลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้ด้านการแพทย์ฉุกเฉินมากกว่ากลุ่มควบคุม (Mean Rank = 30.48, 10.55 ตามลำดับ) เมื่อใช้สถิติ Mann-Whitney U test เปรียบเทียบความแตกต่าง พบว่า ความรู้ด้านการแพทย์ ฉุกเฉินของอาสาฉุกเฉินชุมชนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p-value = <0.001)

ทักษะด้านการแพทย์ฉุกเฉินของกลุ่มอาสาฉุกเฉินชุมชน หลังการจัดโปรแกรมการสร้างเครือข่ายบริการการแพทย์ฉุกเฉิน พบว่าในกลุ่มทดลองมีคะแนนทักษะด้านการแพทย์ฉุกเฉินมากกว่ากลุ่มควบคุม (Mean Rank = 30.50, 10.50 ตามลำดับ) เมื่อใช้สถิติ Mann-Whitney U test เปรียบเทียบความแตกต่าง พบว่า ทักษะด้านการแพทย์ฉุกเฉินของอาสาฉุกเฉินชุมชนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 (p-value = <0.001)

ความรู้ด้านการเจ็บป่วยฉุกเฉินของกลุ่มตัวแทนหลังคาเรือนหลังการจัดโปรแกรมการสร้างเครือข่ายบริการการแพทย์ฉุกเฉิน พบว่า ในกลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้ด้านการเจ็บป่วยฉุกเฉินของกลุ่มตัวแทนหลังคาเรือนมากกว่ากลุ่มควบคุม (Mean Rank = 264.50, 88.50 ตามลำดับ) เมื่อใช้สถิติ Mann-Whitney U test เปรียบเทียบความแตกต่าง พบว่า ความรู้ด้านการเจ็บป่วยฉุกเฉินของกลุ่มตัวแทนหลังคาเรือนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p-value = < 0.001) ความพึงพอใจต่อการทำงานของอาสาฉุกเฉินชุมชนในกลุ่มตัวแทนหลังคาเรือนหลังการจัดโปรแกรมการสร้างเครือข่ายบริการการแพทย์ฉุกเฉิน พบว่า ในกลุ่มทดลองมีคะแนนความพึงพอใจต่อการทำงานของอาสาฉุกเฉินชุมชนในกลุ่มตัวแทนหลังคาเรือนมากกว่ากลุ่มควบคุม (Mean Rank = 264.50, 88.50 ตามลำดับ) เมื่อใช้สถิติ Mann-Whitney U test เปรียบเทียบความแตกต่าง พบว่าความพึงพอใจต่อการทำงานของอาสาฉุกเฉินชุมชนในกลุ่มตัวแทนหลังคาเรือนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p-value = < 0.001)

สัดส่วนเวลาปฏิบัติการฉุกเฉินตั้งแต่รับแจ้งถึงที่เกิดเหตุ (Response time) ในสถานการณ์จำลองหลังการจัดโปรแกรมการสร้างเครือข่ายบริการการแพทย์ฉุกเฉิน พบว่าในกลุ่มทดลองใช้เวลาน้อยกว่ากลุ่มควบคุม (Mean Rank = 5.50, 15.50 ตามลำดับ) เมื่อใช้สถิติ Mann-Whitney U test เปรียบเทียบความแตกต่าง พบว่า สัดส่วนเวลาปฏิบัติการฉุกเฉินตั้งแต่รับแจ้งถึงที่เกิดเหตุ (Response time) ในสถานการณ์จำลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p-value = <0.001)

วิจารณ์และสรุปผล

ความรู้และทักษะด้านการแพทย์ฉุกเฉินของอาสาฉุกเฉินชุมชนในกลุ่มทดลอง พบว่า หลังจัดโปรแกรมมีคะแนนสูงกว่าก่อนจัดโปรแกรมการสร้างเครือข่ายบริการการแพทย์ฉุกเฉิน (\bar{x} = 19.05, 23.45 ตามลำดับ) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วิไลภรณ์ ศิริกา, ศศิธร พิมพ์ชายนอย และ ทิพานัน นามวิจิตร (2559) ศึกษาเรื่องการพัฒนาอาสาฉุกเฉินชุมชนประจำครัวเรือน โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าพระ อำเภอเมืองขอนแก่นจังหวัดขอนแก่น พบว่า คะแนนความรู้ในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บและเจ็บป่วยฉุกเฉินหลังการพัฒนาอยู่ในระดับสูงกว่าก่อนพัฒนาอาสาฉุกเฉินชุมชนประจำครัวเรือน (\bar{x} = 16.1, 20)

ความรู้ด้านการเจ็บป่วยฉุกเฉินของตัวแทนหลังคาเรือนในกลุ่มทดลอง พบว่าหลังจัดโปรแกรมมีคะแนนสูงกว่าก่อนจัดโปรแกรมการสร้างเครือข่ายบริการการแพทย์ฉุกเฉิน (\bar{x} = 14.75, 8.57 ตามลำดับ) เมื่อใช้สถิติเมื่อใช้สถิติ Wilcoxon signed ranks test เปรียบเทียบความแตกต่าง พบว่าความรู้ด้านการเจ็บป่วยฉุกเฉินของตัวแทนหลังคาเรือนก่อนและหลังจัดโปรแกรมการสร้างเครือข่ายบริการการแพทย์ฉุกเฉิน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (P-value = <0.001) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เพ็ญจันทร์ แสนประสาน และคณะ (2558) ศึกษาเรื่องผลของโปรแกรมการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านต่อความรู้ในการดูแลผู้ป่วยโรคหัวใจและกลุ่มเสี่ยงโรคหัวใจและหลอดเลือด พบว่า ภายหลังจากเข้ารับ

โปรแกรมการพัฒนาศักยภาพแบบมีส่วนร่วม อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านต่อความรู้มีความรู้โรคหัวใจ และหลอดเลือดเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p -value = <0.001)

ความพึงพอใจต่อการทำงานของอาสาสมัครชุมชนในกลุ่มตัวแทนหลังคาเรือนพบว่า หลังจัดโปรแกรม มีคะแนนสูงกว่าก่อนจัดโปรแกรมการสร้างเครือข่ายบริการการแพทย์ฉุกเฉิน (\bar{X} = 4.43, 2.42 ตามลำดับ) ซึ่งอยู่ในระดับพอใจมาก เมื่อใช้สถิติ Wilcoxon signed ranks test เปรียบเทียบความแตกต่างมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p -value < 0.001) อาจเป็นเพราะการให้ความรู้และการประสานงานการช่วยเหลือจากเครือข่ายอาสาสมัครชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กัญญา วังศรี, รานี แสงจันทร์นวล, มรกต สุบิน, พะนอ เตชะอติก และ กรกฎ อภิรัตน์วรากุล (2559) ได้ศึกษาเรื่องการจัดรูปแบบการดูแลผู้ป่วยอุบัติเหตุจรรยา ฌ จุดเกิดเหตุของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยใช้หลักสูตรอาสาสมัครชุมชนพบว่าคะแนนความพึงพอใจมากที่สุดในระดับร้อยละ 100

สัดส่วนเวลาปฏิบัติการฉุกเฉินตั้งแต่รับแจ้งถึงที่เกิดเหตุ (Response time) ในสถานการณ์จำลอง กลุ่มทดลอง เวลาเฉลี่ย 7.43 นาที ใช้เวลาน้อยกว่ามาตรฐานของสถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติที่กำหนดไว้ไม่เกิน 8 นาที (สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ, 2559) อาจเป็นเพราะการกำหนดจุดหมายที่ชัดเจนและผู้รับบริการสามารถแจ้งเหตุฉุกเฉินได้ถูกต้องส่งผลให้การเข้าถึงบริการได้อย่างรวดเร็ว

ข้อเสนอแนะ

1. เพื่อความยั่งยืนของการสร้างเครือข่ายบริการการแพทย์ฉุกเฉิน จึงควรนำเสนอผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดเป็นนโยบาย

2. อาสาสมัครชุมชนมีส่วนสำคัญในการเชื่อมต่อเครือข่ายระหว่างหน่วยปฏิบัติการฉุกเฉินระดับสูงและประชาชน การให้ข้อมูลข่าวสารด้านการแพทย์ฉุกเฉินและการดำเนินกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอกับอาสาสมัครชุมชนจึงมีส่วนสำคัญต่อการเข้าถึงบริการการแพทย์ฉุกเฉินอย่างทั่วถึง

3. การศึกษาสัดส่วนเวลาปฏิบัติการฉุกเฉินตั้งแต่รับแจ้งถึงที่เกิดเหตุ (Response time) ในสถานการณ์จำลอง ในครั้งนี้จัดกิจกรรมในพื้นที่ราบสภาพการจราจรปกติระยะทางจากหน่วยปฏิบัติการถึงที่เกิดเหตุฉุกเฉินอยู่ภายในระยะทางไม่เกิน 15 กิโลเมตร ควรจัดโปรแกรมการสร้างเครือข่ายบริการการแพทย์ฉุกเฉินในสภาพภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกันหรือในพื้นที่การจราจรติดขัด

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ดร.เทียนทอง ต๊ะแก้ว อาจารย์ที่ปรึกษา

เอกสารอ้างอิง

กัญญา วังศรี, รานี แสงจันทร์นวล, มรกต สุบิน, พะนอ เตชะอติก และ กรกฎ อภิรัตน์วรากุล. (2559).

การจัดรูปแบบการดูแลผู้ป่วยอุบัติเหตุจรรยา ฌ จุดเกิดเหตุของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. รายงานการวิจัย, โรงพยาบาลศรีนครินทร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- เพ็ญจันทร์ แสนประสาน และคณะ. (2558). ผลของโปรแกรมการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของ
อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านต่อความรู้และทักษะใน การดูแลผู้ป่วยโรคหัวใจและกลุ่มเสี่ยง
โรคหัวใจและหลอดเลือด. *วารสารพยาบาลโรคหัวใจและทรวงอก*, 27(2), 85-99.
- วิไลภรณ์ ศิริกา, ศศิธร พิมพชายนอย และ ทิพานัน นามวิจิตร. (2559). **การพัฒนาอาสาฉุกเฉินชุมชน
ประจำครัวเรือน โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในเขตองค์การบริหาร
ส่วนตำบลท่าพระ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น**. สืบค้นเมื่อ 29 พฤษภาคม 2560,
จาก <http://www.niems.go.th/>
- สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ. (2559). **แผนหลักการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติฉบับที่ 3 พ.ศ. 2560-2564**
กรุงเทพฯ: ยูเนี่ยนครีเอชั่น.
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย. (2559). **รายงานผลการตรวจสอบเวชระเบียน**. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- อนุชา เศรษฐเสถียร. (10-13 เมษายน 2559). สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ ครอบคลุม คล่องแคล่ว คุณภาพ
คุ้มครอง ครบ 24 ชั่วโมง. **ฐานเศรษฐกิจ**, สืบค้นเมื่อ 12 กันยายน 2560, จาก
<http://www.thansettakij.com/content/43466>

**ผลของโปรแกรมการออกกำลังกายแบบผสมผสานต่อการทรงตัวผู้สูงอายุ
ตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย**

**Effect of combination exercise on balance in elderly Mae Tum sub-district,
Phayameng-rai district, Chiang Rai province**

ณิชกานต์ สุวรรณนิเวศน์^{1*} และ บุญลือ ชิมบ้านไร่²

Nitchakarn Suwannived^{1*} and Boonlue Chimbanrai²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการออกกำลังกายแบบผสมผสานเพื่อเพิ่มความสามารถในการทรงตัวในผู้สูงอายุที่มี อายุ 60 ปีขึ้นไป ในกลุ่มผู้สูงอายุในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย มีผู้เข้าร่วมการศึกษาทั้งหมด 60 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ได้รับการออกกำลังกาย 30 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 30 คน โดยการศึกษาเน้นผู้วิจัยประเมินการทรงตัวผู้สูงอายุโดยใช้ Berg Balance test, Time up and go, 5 times Sit to stand ก่อนให้โปรแกรมการออกกำลังกายและผู้สูงอายุกลุ่มออกกำลังกายได้รับการออกกำลังกายแบบผสมผสานเพิ่มความสามารถในการทรงตัว โดยให้โปรแกรมการออกกำลังกายแบบเพิ่มการทรงตัว 3 วันต่อสัปดาห์เป็นเวลา 6 สัปดาห์

ผลการศึกษาโปรแกรมการออกกำลังกายแบบผสมผสานต่อการทรงตัวผู้สูงอายุ ตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงรายพบว่า กลุ่มที่ได้รับการออกกำลังกาย 30 คน มีการเพิ่มขึ้นของคะแนนการทรงตัว (BBS) ลดลงของเวลาการเดินและกลับตัว 3 เมตร (TUGT) และการลุกนั่ง 5 ครั้ง (FTSTS) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้ Dependent T-test วัดค่า baseline ภายกลุ่มและใช้ Independent T-test เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง 2 กลุ่ม การทดลอง โดยกำหนดช่วงความเชื่อมั่นที่ 95% และค่า alpha level สำหรับการศึกษานี้ตั้งไว้ที่ $p < .05$ จึงจะถือว่า มีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: การออกกำลังกายแบบผสมผสาน การทรงตัว ผู้สูงอายุ

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : shokochan_11@hotmail.com

Abstract

The purpose of this study was to study the effects of combination exercise on balance in elderly Mae Tum sub-district, Phayameng-rai district, Chiang Rai province. There were 60 participants in the study. They were divided into 2 groups: 30 exercise group and 30 control group. In this study, the researcher assessed the elderly's balance by using the Berg Balance test, Time up and Go test, 5 times Sit to stand test before exercise program and the elderly in the exercise group received a combination exercise for improve Balance. The program of exercise increases balance 3 days per week for 6 weeks.

The results of the study showed that The 30 participants in exercise group had a statistically significant increase in Berg Balance Scores (BBS), decrease in Time Up and Go test (TUGT) and 5 times sit to stand (FTSTS). Dependent T-test was used to measure baseline and Independent T-test was used to compare the differences between the two groups. The confidence interval was 95% and the alpha level for this study was set at $p < .05$.

Keywords: Combination exercise, Balance, Elderly

บทนำ

การหกล้มเป็นปัญหาสำคัญในทางสาธารณสุข ประเทศไทยมีจำนวนประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ผู้สูงอายุที่มีการเสื่อมสมรรถภาพทางกาย ซึ่งทำให้มีการเสี่ยงต่อการหกล้ม องค์การอนามัยโลกระบุว่าผู้สูงอายุที่อายุ 65 ปีขึ้นไป เสี่ยงต่อการหกล้ม 28-35% และยิ่งมีอายุมากขึ้นเป็น 70 ปี จะเสี่ยงต่อการหกล้มเพิ่มขึ้นเป็น 32-42% (มนสภรณ์ วิฑูรเมธา, 2555) การหกล้มเป็นสาเหตุนำไปสู่การเสียชีวิตได้ในคนที่อายุ 75 ปีขึ้นไป แม้จะไม่เสียชีวิต ปัญหาที่ผู้สูงอายุต้องเผชิญคือ ไม่สามารถใช้ชีวิตประจำวันได้ต่อไปหรือเป็นภาระของผู้ดูแล (จิตติมา ทาสวรรณอินทร, 2557)

การป้องกันการหกล้มโดยการฝึกการทรงตัวเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ อย่างไรก็ตามการออกกำลังกายเพื่อเพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาและกล้ามเนื้อหลังเป็นการส่งเสริมการทรงตัวและการเคลื่อนไหว รวมถึงการออกกำลังกายเพื่อเพิ่มช่วงการเคลื่อนไหวของข้อสะโพกและข้อเท้า (Mary and Patricia, 2004) โดยการออกกำลังกายสามารถลดความเสี่ยงต่อการหกล้มได้ร้อยละ 12 และลดจำนวนครั้งในการหกล้มได้ถึงร้อยละ 19 (Stevens, 2005)

ในประเทศไทยมีการศึกษาเกี่ยวกับการออกกำลังกายเพื่อเพิ่มความสามารถในการทรงตัวยังมีน้อย และจากข้อมูลสำรวจของโรงพยาบาลพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ปี พ.ศ. 2560 ตำบลแม่ต๋ำ มีจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมด 258 คน ซึ่งมีความเสี่ยงต่อการหกล้มจากการใช้แบบประเมิน Berg Balance Test ที่มีคะแนนต่ำกว่า 45 คะแนน จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 26.35 ของผู้สูงอายุทั้งหมด ดังนั้นทางผู้จัดทำจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการออกกำลังกายที่มีผลต่อความสามารถในการทรงตัว โดยใช้โปรแกรมการออกกำลังกายแบบผสมผสาน ซึ่งวัตถุประสงค์ในการศึกษาครั้งนี้คือ เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการออกกำลังกายแบบผสมผสานต่อการทรงตัว ในผู้สูงอายุ ตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย เพื่อนำผลไปเป็นแนวทางในการจัดโปรแกรมการออกกำลังกายแบบผสมผสานต่อการทรงตัวในผู้สูงอายุ

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

รูปแบบการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบการทดลองแบบ Quasi-experimental design ชนิด Randomized controlled trial กลุ่มประชากรตัวอย่างได้รับการประเมินความสามารถในการทรงตัวก่อนการศึกษา ซึ่งผู้ประเมินไม่ทราบว่ากลุ่มประชากรตัวอย่างอยู่กลุ่มใด (Single blind) หลังการศึกษาในสัปดาห์ที่ 6 กลุ่มประชากรตัวอย่างได้รับการประเมินความสามารถในการทรงตัว โดยผู้ประเมินคนเดิม และนำข้อมูลที่ได้เปรียบเทียบก่อนและหลัง การออกกำลังกายแบบเพิ่มการทรงตัวและเปรียบเทียบผลระหว่างกลุ่มที่ได้รับการออกกำลังกายแบบเพิ่มการทรงตัวและกลุ่มควบคุม

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ศึกษาในกลุ่มประชากรผู้สูงอายุเพศชายและเพศหญิงอายุระหว่าง 60 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ที่ผ่านการคัดกรองโดยใช้แบบประเมิน Berg Balance Test แล้ว มีคะแนนต่ำกว่า 45 คะแนน จำนวน 60 คน โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่ได้รับการออกกำลังกายแบบเพิ่มความสามารถในการทรงตัว (Experimental group) จำนวน 30 คน และกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการออกกำลังกาย (Control group) จำนวน 30 คน

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G^* -power กำหนดค่า Effect size = 0.7, power of test = 0.80 และ $\alpha = 0.05$ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างกลุ่มออกกำลังกายและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 26 คน รวมจำนวน 52 คน และป้องกันการสูญหายของข้อมูลโดยเพิ่มกลุ่มตัวอย่าง 15% จึงจะได้กลุ่มตัวอย่างรวมจำนวน 60 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป
แบบบันทึกประวัติสุขภาพผู้สูงอายุ
2. การประเมิน Berg balance scale (BBS) เป็นแบบประเมินการทรงตัว 14 กิจกรรม ให้คะแนน 5 ระดับ คะแนนรวมเท่ากับ 56 คะแนน น้อยกว่า 45 คะแนนถือว่ามีความเสี่ยงต่อการล้ม
3. การประเมิน Time up and go test (TUGT) เป็นการเดินและกลับตัว 3 เมตร ใช้เวลามากกว่า 12 วินาที ถือว่ามีความเสี่ยงต่อการล้ม
4. การประเมิน Five times sits to stand (FTSTS) เป็นการประเมินการลุกนั่ง 5 ครั้ง ซึ่งใช้เวลามากกว่า 15 วินาที ถือว่ามีความเสี่ยงต่อการล้ม
5. คู่มือฉบับบันทึกการออกกำลังกาย

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ภายหลังได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยของคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยและเก็บข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือจากคณะบดีคณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยพะเยาเสนอต่อผู้อำนวยการ โรงพยาบาลพญาเม็งราย ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ประจำตำบลแม่ต๋ำเพื่อแจ้งวัตถุประสงค์การวิจัยและขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้สูงอายุ

2. ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ผู้วิจัยรวบรวมผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ในตำบลแม่ต๋า อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ
4. ผู้วิจัยแนะนำตัวชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย ชี้แจงสิทธิของผู้ร่วมวิจัยจริยบรรณการวิจัยให้ผู้ร่วมวิจัยทราบและขอความยินยอมและความร่วมมือตามการตัดสินใจของผู้เข้าร่วมวิจัยโดยให้ลงลายมือชื่อหรือพิมพ์ลายนิ้วมือในเอกสารขอความยินยอมและร่วมมือเข้าร่วมการวิจัย
5. ผู้วิจัยประเมินการทรงตัวผู้สูงอายุโดยใช้ Berg balance test, Time up and go, 5 times sit to stand ก่อนให้โปรแกรมการออกกำลังกาย
6. ผู้วิจัยทำการสุ่มแบ่งกลุ่มผู้สูงอายุออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่ได้รับการออกกำลังกายและกลุ่มควบคุม
7. ผู้สูงอายุในกลุ่มออกกำลังกายได้รับการออกกำลังกายแบบผสมผสานเพิ่มความสามารถในการทรงตัว โดยให้โปรแกรมการออกกำลังกายแบบเพิ่มการทรงตัวทำท่าละ 10 ครั้ง 3 รอบ 3 วันต่อสัปดาห์ คือ วันจันทร์ พุธ และ ศุกร์ เป็นเวลา 6 สัปดาห์
8. ผู้วิจัยประเมินความสามารถในการทรงตัว หลังให้โปรแกรมการออกกำลังกายแบบผสมผสานโดยใช้การประเมิน Berg balance test, Time up and go และ 5 times Sit to stand เพื่อเปรียบเทียบก่อนและหลังการออกกำลังกาย

9. ผู้วิจัยกล่าวแสดงความขอบคุณผู้เข้าร่วมวิจัยที่ให้ความร่วมมือในการวิจัย

ขั้นรวบรวมข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูล และแปรผลข้อมูล ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ได้แก่ สถิติพรรณนาได้ถูกนำมาใช้ในการอธิบายลักษณะของข้อมูลทั้งแบบต่อเนื่อง (Continuous) และแบบแจกแจง (Category) โดยที่ตัวแปรต่อเนื่อง (เช่น อายุ) จะถูกอธิบายโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนตัวแปรที่เป็นแบบแจกแจง (เช่น เพศ อาชีพ) จะถูกอธิบายโดยการใช้จำนวนค่าสัดส่วนที่เป็นร้อยละในการอธิบาย และสถิติเชิงอนุมานจะวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรม SPSS ค่าตัวแปรต่าง ๆ จะถูกนำเสนอในลักษณะของค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้ Dependent T-test วัดค่า baseline ภายกลุ่มและใช้ Independent T-test เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง 2 กลุ่มการทดลอง โดยกำหนดช่วงความเชื่อมั่นที่ 95% และค่า alpha level สำหรับการศึกษานี้ตั้งไว้ที่ $p < .05$ จึงจะถือว่ามีความสำคัญทางสถิติ

ผลการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการออกกำลังกายแบบผสมผสานเพื่อเพิ่มความสามารถในการทรงตัวในผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดี อายุ 60 ปีขึ้นไป ในกลุ่มผู้สูงอายุในตำบลแม่ต๋า อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ โดยมีผู้เข้าร่วมการศึกษาทั้งหมด 60 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ได้รับการออกกำลังกาย 30 คน และกลุ่มควบคุม 30 คน ซึ่งคณะผู้จัดทำภาคนิพนธ์ได้วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้เข้าร่วมการศึกษา และนำเสนอข้อมูลในค่าเฉลี่ย \pm ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Mean \pm Standard Deviation, SD) ในตารางที่ 1 และนำเสนอข้อมูลในค่าร้อยละในตาราง 1-2

ตาราง 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้เข้าร่วมการศึกษา แสดงข้อมูลในค่าเฉลี่ย \pm ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Mean \pm Standard Deviation, S.D.)

	กลุ่มออกกำลังกาย (n = 30)	กลุ่มควบคุม (n = 30)
อายุ (ปี)	63.7 \pm 4.12	63.2 \pm 2.60
น้ำหนัก (กิโลกรัม)	55.32 \pm 4.15	56.1 \pm 5.19
ส่วนสูง (เซนติเมตร)	158.4 \pm 2.83	156.7 \pm 2.63
ดัชนีมวลกาย (กิโลกรัม/เมตร ²)	22.05 \pm 1.54	22.81 \pm 1.68

จากตาราง 1 แสดงข้อมูลพื้นฐานของผู้เข้าร่วมการศึกษา โดยผู้เข้าร่วมการศึกษา ในกลุ่มที่ได้รับการออกกำลังกายแบบผสมผสาน มีอายุเฉลี่ย 63.7 \pm 4.12 ปี มีน้ำหนักเฉลี่ย 55.32 \pm 4.15 กิโลกรัม มีส่วนสูงเฉลี่ย 158.4 \pm 2.83 เซนติเมตร และมีดัชนีมวลกายเฉลี่ย 22.05 \pm 1.54 กิโลกรัม/เมตร² และส่วนในกลุ่มควบคุมมีอายุเฉลี่ย 63.2 \pm 2.60 ปี มีน้ำหนักเฉลี่ย 56.1 \pm 5.19 กิโลกรัม มีส่วนสูงเฉลี่ย 156.7 \pm 2.63 เซนติเมตร และมีดัชนีมวลกายเฉลี่ย 22.81 \pm 1.68 กิโลกรัม/เมตร²

ตาราง 2 ข้อมูลพื้นฐานของผู้เข้าร่วมการศึกษา แสดงข้อมูลในค่าร้อยละ

ข้อมูลพื้นฐาน	กลุ่มออกกำลังกาย (n = 30)		กลุ่มควบคุม (n = 30)	
	จำนวน (n)	ร้อยละ	จำนวน (n)	ร้อยละ
เพศ				
- ชาย	11	36.66	8	26.66
- หญิง	19	63.33	22	73.33
โรคประจำตัว				
- มี	23	76.66	24	80
- ไม่มี	7	23.33	6	20
ประวัติการหกล้ม				
- ไม่เคย	30	100	30	100
- เคย 1 ปี	0	0	0	0
ประวัติการหักของกระดูก				
- ไม่เคย	30	100	30	100
- เคย	0	0	0	0
การร่วมโปรแกรมการส่งเสริมสุขภาพ				
- ไม่เคย	30	100	30	100
- เคย	0	0	0	0

ตาราง 2 แสดงข้อมูลพื้นฐานของผู้เข้าร่วมการศึกษา แสดงข้อมูลในค่าร้อยละ โดยผู้เข้าร่วมการศึกษาในกลุ่มที่ได้รับการออกกำลังกายแบบผสมผสานเป็นเพศชายจำนวน 11 คน (ร้อยละ 36.66) เพศหญิงจำนวน 19 คน (ร้อยละ 63.33) มีโรคประจำตัว 23 คน (ร้อยละ 76.66) ไม่มีโรคประจำตัว 7 คน (ร้อยละ 23.33) และในกลุ่มควบคุมเป็นเพศชายจำนวน 8 คน (ร้อยละ 26.66) เพศหญิงจำนวน 22 คน (ร้อยละ 73.33) มีโรคประจำตัว 24 คน (ร้อยละ 80) ไม่มีโรคประจำตัว 6 คน (ร้อยละ 20)

ตาราง 3 เปรียบเทียบผลของการออกกำลังกายแบบผสมผสานเพื่อเพิ่มความสามารถในการทรงตัวในผู้สูงอายุระหว่างก่อนและหลังการออกกำลังกายของแต่ละกลุ่ม แสดงข้อมูลในค่าเฉลี่ย \pm ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Mean \pm Standard Deviation, S.D.)

ตัวแปร	ก่อนการทดลอง (Mean \pm S.D.)	หลังการทดลอง (Mean \pm S.D.)	p-value
กลุ่มออกกำลังกาย (n=30)			
- BBS (คะแนน)	38.23 \pm 7.64	48.20 \pm 4.79	0.000*
- TUGT (วินาที)	12.68 \pm 2.23	11.56 \pm 2.39	0.000*
- FTSTS (วินาที)	16.18 \pm 1.37	14.83 \pm 2.04	0.000*
กลุ่มควบคุม (n=30)			
- BBS (คะแนน)	37.93 \pm 5.96	44.36 \pm 4.31	0.000*
- TUGT (วินาที)	13.61 \pm 2.72	13.15 \pm 2.93	0.256
- FTSTS (วินาที)	16.27 \pm 1.80	16.30 \pm 1.70	0.955

หมายเหตุ: * กำหนดค่าความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ p -value \leq 0.05

**Berg Balance Scores (BBS), Time Up and Go test (TUGT) และ 5 times sit to stand (FTSTS)

จากตาราง 3 แสดงการเปรียบเทียบผลของการออกกำลังกายแบบผสมผสานเพื่อเพิ่มความสามารถในการทรงตัวในผู้สูงอายุระหว่างก่อนและหลังการออกกำลังกายเป็นเวลา 6 สัปดาห์ พบว่า ในกลุ่มที่ได้รับการออกกำลังกายแบบผสมผสานมีค่า BBS ก่อนการออกกำลังกายเท่ากับ 38.23 ± 7.64 คะแนน และหลังการออกกำลังกายเท่ากับ 48.20 ± 4.79 คะแนน ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \leq 0.05$) ส่วนค่า TUGT ก่อนและหลังการออกกำลังกายเท่ากับ 12.68 ± 2.23 วินาที และ 11.56 ± 2.39 วินาที ตามลำดับ ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \leq 0.05$) และค่า FTSTS ก่อนและหลังการออกกำลังกายเท่ากับ 16.18 ± 1.37 และ 14.83 ± 2.04 ตามลำดับ ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \leq 0.05$) ในกลุ่มควบคุมพบว่า มีค่า BBS ก่อนและหลังการออกกำลังกายเท่ากับ 37.93 ± 5.96 คะแนน และ 44.36 ± 4.31 คะแนน ตามลำดับ ส่วนค่า TUGT ก่อนและหลังการออกกำลังกายเท่ากับ 13.61 ± 2.72 วินาที และ 13.15 ± 2.93 วินาที ตามลำดับ และค่า FTSTS ก่อนและหลังการออกกำลังกายเท่ากับ 16.27 ± 1.80 และ 16.30 ± 1.70 ตามลำดับ ซึ่งไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 4 เปรียบเทียบผลของการออกกำลังกายแบบผสมผสานเพื่อเพิ่มความสามารถในการทรงตัวในผู้สูงอายุก่อนและหลังการออกกำลังกายระหว่างกลุ่มที่ได้รับการออกกำลังกายแบบและกลุ่มควบคุม โดยแสดงข้อมูลในค่าเฉลี่ย \pm ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Mean \pm Standard Deviation, S.D.)

ตัวแปร	กลุ่มออกกำลังกาย (n = 30) (Mean \pm S.D.)	กลุ่มควบคุม (n = 30) (Mean \pm S.D.)	p-value
ก่อนการทดลอง			
- BBS (คะแนน)	38.23 \pm 7.64	37.93 \pm 5.96	0.866
- TUGT (วินาที)	12.68 \pm 2.23	13.61 \pm 2.72	0.154
- FTSTS (วินาที)	16.18 \pm 1.37	16.27 \pm 1.80	0.829
หลังการทดลอง			
- BBS (คะแนน)	48.20 \pm 4.79	44.36 \pm 4.31	0.002*
- TUGT (วินาที)	11.56 \pm 2.39	13.15 \pm 2.93	0.024*
- FTSTS (วินาที)	14.83 \pm 2.04	16.30 \pm 1.70	0.004*

หมายเหตุ: * กำหนดค่าความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ p -value \leq 0.05

**Berg Balance Scores (BBS), Time Up and Go test (TUGT) และ 5 times sit to stand (FTSTS)

จากตาราง 4 เปรียบเทียบผลของการออกกำลังกายแบบผสมผสานเพื่อเพิ่มความสามารถในการทรงตัวในผู้สูงอายุก่อนและหลังการออกกำลังกายระหว่างกลุ่มที่ได้รับการออกกำลังกายแบบและกลุ่มควบคุมเป็นเวลา 6 สัปดาห์พบว่าในกลุ่มที่ได้รับการออกกำลังกายแบบผสมผสานมีค่า BBS, TUGT และ FTSTS ก่อนการออกกำลังกายเท่ากับ 38.23 \pm 7.64 คะแนน 12.68 \pm 2.23 วินาที และ 16.18 \pm 1.37 วินาที ตามลำดับ และกลุ่มควบคุมมีค่า BBS, TUGT และ FTSTS ก่อนการออกกำลังกายเท่ากับ 37.93 \pm 5.96 คะแนน 13.61 \pm 2.72 วินาที และ 16.27 \pm 1.80 วินาที ตามลำดับ ซึ่งไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และหลังการออกกำลังกายแบบผสมผสานพบว่า มีค่า BBS ในกลุ่มออกกำลังกายเท่ากับ 48.20 \pm 4.79 คะแนน และกลุ่มควบคุมเท่ากับ 44.36 \pm 4.31 คะแนน ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \leq 0.05$) ในส่วน TUGT ในกลุ่มออกกำลังกายเท่ากับ 11.56 \pm 2.39 วินาทีและกลุ่มควบคุมเท่ากับ 13.15 \pm 2.93 ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \leq 0.05$) สำหรับ FTSTS ในกลุ่มออกกำลังกายเท่ากับ 14.83 \pm 2.04 วินาที และในกลุ่มควบคุมเท่ากับ 16.30 \pm 1.70 วินาที ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \leq 0.05$)

วิจารณ์และสรุปผล

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการออกกำลังกายแบบผสมผสานเพื่อเพิ่มความสามารถในการทรงตัวในผู้สูงอายุที่มี อายุ 60 ปีขึ้นไปจำนวน 60 คน ผลการศึกษาพบว่า การออกกำลังกายแบบผสมผสานสามารถเพิ่มคะแนนการทรงตัว (BBS) ลดเวลาการเดินและกลับตัว 3 เมตร (TUG) และการลุกนั่ง 5 ครั้ง (FTSTS) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และในกลุ่มควบคุมที่มีการเพิ่มคะแนนการทรงตัว (BBS) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิตินั้น การเคลื่อนไหวระหว่างวันและการทำกิจกรรมทางกายเป็นประจำช่วยชะลอความบกพร่องของระบบต่าง ๆ ของ

ร่างกายที่เกี่ยวข้องกับการทรงตัวได้ จึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ไม่พบการเปลี่ยนแปลงของ BBS หลังการออกกำลังกายภายในกลุ่มในกลุ่มที่ได้รับการออกกำลังกายและกลุ่มควบคุม อีกทั้งในปัจจุบันมีหลายปัจจัยที่ทำให้ผู้สูงอายุเข้าถึงระบบบริการสุขภาพ รู้จักการดูแลตนเองมากขึ้น เช่น อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ วิทยุ และสอดคล้องกับการศึกษาของในการศึกษาของ Ahn, et al. (2016) ผลการศึกษาพบว่า เมื่อจบโปรแกรมการรักษาในกลุ่มออกกำลังกายและกลุ่มควบคุมมีการเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกค่าที่วัดได้ ซึ่งในการศึกษานี้ได้ให้ความเห็นว่า การออกกำลังกายจะมีความเหมาะสมที่สุด ซึ่งในขณะที่เดินร่างกายต้องมีการปรับสมดุลของขาทั้ง 2 ข้าง กล้ามเนื้อแกนกลางลำตัว และระยางค์ส่วนบนเพื่อการเปลี่ยนแปลงอย่างสมดุลซึ่งการออกกำลังกายในผู้สูงอายุจะเน้นถึงความสามารถของร่างกายในการประกอบกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง องค์ประกอบหลักที่สำคัญของโปรแกรมการออกกำลังกายในผู้สูงอายุ ได้แก่ ความทนทาน (endurance) ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ (strength) ความยืดหยุ่น (flexibility) และความสามารถในการทรงตัว (balance) นอกจากนี้ เป้าหมายของโปรแกรมการออกกำลังกายในผู้สูงอายุมี 4 ประการคือ 1. เพิ่มความทนทานของระบบหัวใจและหลอดเลือด 2. เพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อโดยเฉพาะกล้ามเนื้อขา เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถเดิน ช่วยเหลือตัวเองได้โดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อจะช่วยป้องกันอาการอ่อนล้าจากการใช้งานในชีวิตประจำวันได้ 3. โปรแกรมการออกกำลังกายนั้นต้องไม่ทำให้เกิดการบาดเจ็บ 4. ผู้สูงอายุต้องมีความสนุกสนานกับการออกกำลังกายนั้น ๆ โดยไม่ทำให้เหนื่อยเกินไป

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาของอาจารย์ที่ปรึกษา ดร.บุญลือ ฉิมบ้านไร่ อาจารย์ประจำคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ได้กรุณาให้แนวคิดและคำแนะนำ ตลอดจนการช่วยตรวจสอบและแก้ไขให้การศึกษาครั้งนี้มีความสมบูรณ์ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- ฐิติมา ทาสวรรณอินทร. (2557). การพลัดตกหกล้มในผู้สูงอายุ. *วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์*, 5(2), 119–131.
- มนสภรณ์ วิฑูรเมธา. (2555). *การป้องกันการล้มในผู้สูงอายุ (Falls prevention in elderly)*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ..
- Ahn S., Jun, et al. (2016). The Effect of Balance Training based on the Berg Balance Scale for the Balance Function in Patients with Cerebellar Ataxia. *Indian Journal of Science and Technology*, 9(35), 1–6.
- Mary L. Gatta, Patricia A. Roos. (2004). Balancing without a net in academia: integrating family and work lives, *Equal Opportunities International*, 23, 124–142.
- Stevens, J. A. (2005). Falls among older adults risk factors and prevention strategies. *The National Council on the Aging*, 36, 409–411.

ผลของโปรแกรมทันตสุขศึกษาต่อพฤติกรรมการป้องกันการเกิดโรคฟันผุ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอปัว จังหวัดน่าน

The Effect of Dental Health Program to Dental Caries Prevention Behavior Among Sixth Grade at Pua District, Nan Province

ก้านารวงศ์ เตชะนันท์^{1*} และ อนุกุล มะโนทน²

Klanarong thechanan^{1*} and Anukool manoton²

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยแบบกึ่งทดลอง แบบสองกลุ่มทดสอบก่อนและหลัง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมทันตสุขศึกษาต่อพฤติกรรมการป้องกันการเกิดโรคฟันผุของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอปัว จังหวัดน่าน กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มอย่างง่ายในนักเรียนประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 จำนวนทั้งหมด 74 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มทดลอง 37 คนและกลุ่มควบคุม 37 คน กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพที่ประยุกต์ทฤษฎีความสามารถตนเอง ระยะเวลา 12 สัปดาห์ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และแบบบันทึกคราบจุลินทรีย์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยใช้สถิติ Paired t-test และ Independent t-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการวิจัยพบว่าภายหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยด้าน การรับรู้ความสามารถตนเอง ในการป้องกันการโรคฟันผุ ความคาดหวังผลดีของการป้องกันโรคฟันผุ การปฏิบัติในการป้องกันโรคฟันผุสูงกว่าก่อนการทดลอง และสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$) และพบว่าแผ่นคราบจุลินทรีย์ในกลุ่มทดลองลดลงต่ำกว่าก่อนทดลองและลดลงต่ำกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$) จากโปรแกรมทันตสุขภาพ โดยประยุกต์ทฤษฎีความสามารถตนเอง ทำให้นักเรียนมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการป้องกันฟันผุทั้งด้านการรับรู้ความสามารถตนเอง ความคาดหวังผลดีของการป้องกันโรคฟันผุและการปฏิบัติตนในการป้องกันฟันผุที่ดีขึ้น

คำสำคัญ: โปรแกรมทันตสุขศึกษา โรคฟันผุ เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : kla.thecha@gmail.com

Abstract

This quasi-experimental study was using two groups: pretest and posttest design. The objective was to study the effect of dental health program to dental caries prevention behavior among sixth grade at pua district, nan province. The study group comprised 74 students. The sample size were selected by sample random sampling into 2 groups. The 37 students were assigned into the experimental group and 37 students were comparison group. The experimental group received both self-efficacy application in order to develop the dental caries preventive behavior. The total duration of program was 12 weeks. Data were collected two times, it is to say before and after the intervention, using questionnaire and plaque index records. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, paired t-test, and independent t-test. Significantly level at 0.05

Results showed that, the experimental group had significantly better perceived self-efficacy, outcome expectation, preventive practice than before and that of the comparison group ($p < .05$). Their average plaque index was also significantly decreased ($p < .05$) after participated in the dental health promotion program.

Keywords: Dental Health Education Program, Dental caries disease, School Children among sixth grade

บทนำ

ปัจจุบันปัญหาโรคฟันผุคุกคามเป็นอย่างมาก ประชากรทั่วโลกมีฟันผุ 5.4 พันล้านคน และจากข้อมูลสถานการณ์ปัญหาทันตสุขภาพในประเทศไทยพบว่าปัจจุบันคนไทยมีปัญหาโรคฟันผุมาก เด็กไทยมีฟันผุร้อยละ 60 และผู้ใหญ่มีประสบการณ์ฟันผุร้อยละ 80 (กรมอนามัย, 2558) โรคฟันผุนี้จะไม่จำกัดอยู่ที่ฟันซี่ใดซี่หนึ่งเท่านั้น เด็กมีโอกาสเป็นโรคฟันผุได้พร้อม ๆ กัน ซึ่งเป็นสาเหตุให้ฟันต้องถูกถอนออกก่อนระยะเวลาอันควร มีผลเสียต่อสุขภาพของฟันและช่องปาก (สุทธาทิพย์ กมลมาตยากุล, 2559) ซึ่งปัญหาฟันผุในเด็กมีสาเหตุหลักมาจากพฤติกรรมกรับบริโภคของเด็กที่นิยมกินอาหารหรือขนมที่หาซื้อได้ง่าย เช่น น้ำอัดลม ขนมกรุบกรอบ รวมทั้งมีพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากที่ไม่เหมาะสม เช่น การไม่แปรงฟันหลังรับประทานอาหารหรือหลังจากการรับประทานขนม นอกจากนี้ทำให้เกิดปัญหาฟันผุในเด็กแล้ว ยังก่อให้เกิดความเจ็บปวด การติดเชื้อ และสร้างปัญหาการขาดแคลนอาหาร มีผลต่อน้ำหนัก การเจริญเติบโตและบุคลิกภาพของเด็ก ที่สำคัญคือส่งผลกระทบต่อการศึกษา ทำให้เด็กหยุดเรียนและปัญหาฟันผุ นำไปสู่การสูญเสียฟันในวัยเด็ก และอาจสะสมจนต้องสูญเสียฟันทั้งปากในวัยสูงอายุตามมา (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2560)

จากสถานการณ์สภาวะทันตสุขภาพสำนักทันตสาธารณสุข เด็กกลุ่มอายุ 12 ปี ปราศจากฟันผุ (cavity free) ร้อยละ 52 หรือมีจำนวนผุไม่เกินร้อยละ 48 (สำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย, 2560) เมื่อเปรียบเทียบข้อมูลการสำรวจสภาวะช่องปากในเด็กอายุ 12 ปี ในประเทศไทยปี 2558 2559 และ 2560 พบว่ามีอัตราฟันผุร้อยละ 33.20 36.94 และ 38.88 ในจังหวัดน่าน ปี 2558, 2559 และ 2560 พบว่ามีอัตราฟันผุร้อยละ 33.39, 39.45 และ 37.14 ในเขตอำเภอปัว ปี 2558, 2559 และ 2560 พบว่ามีอัตราฟันผุร้อยละ 35.57, 39.63 และ 49.22 ตามลำดับ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2560)

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ากลุ่ม เด็กวัย 12 ปี ยังคงมีปัญหาการเกิดโรคฟันผุและที่สำคัญคือเด็ก ยังคงมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดโรคฟันผุ จากการทบทวนวรรณกรรมทฤษฎีความสามารถตนเอง แสดงให้เห็นว่าการรับรู้ความสามารถตนเองและความคาดหวังผลลัพธ์ของการปฏิบัติ เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้บุคคลตัดสินใจเริ่มการ

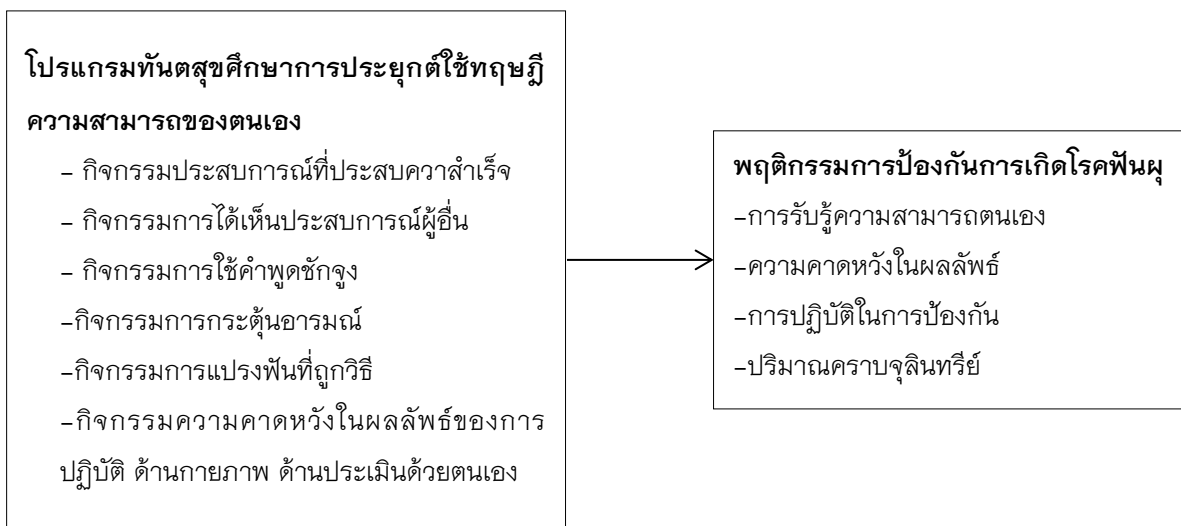
ปฏิบัติหรือ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ได้นำเอาทฤษฎีความสามารถของตนเองมาประยุกต์ใช้ในโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพช่องปากโดยใช้กิจกรรม เพื่อให้นักเรียนเกิดการปรับเปลี่ยน พฤติกรรมการรับรู้ความสามารถตนเองในการป้องกันโรคฟันผุ ความคาดหวังในผลดีของการป้องกันโรคฟันผุ การปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุหากเด็กสามารถดูแลความสะอาดช่องปากตนเองได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมก็จะนำไปสู่การมีทันตสุขภาพที่ดีในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอป่าจ้อย จังหวัดน่าน วัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อศึกษาผลของโปรแกรมทันตสุขภาพต่อพฤติกรรมการป้องกันการเกิดโรคฟันผุของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอป่าจ้อย จังหวัดน่าน

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพ 1 แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ขนาดกลุ่มตัวอย่างวิจัยใช้ตารางสำเร็จรูปในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Cohen (1988) กำหนดค่า Effect size = 0.5 Power of test = 0.95 α = 0.05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างวิจัยกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบกลุ่มละ 34 คน รวมจำนวน 68 คนและป้องกันการสูญหายของข้อมูลโดยเพิ่มกลุ่มตัวอย่าง 10% จึงได้กลุ่มตัวอย่างวิจัยกลุ่มละ 37 คน รวมจำนวน 74 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบทราบดีความน่าจะเป็น ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่ายโดยสุ่มจากกลุ่มเด็กนักเรียนที่ศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนปากกลางมิตรภาพที่ 166 และเด็กนักเรียน ที่ศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนวรรณคร อำเภอป่าจ้อย จังหวัดน่าน

กลุ่มทดลอง คือ เด็กนักเรียนที่ศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนปากกลางมิตรภาพที่ 166 อำเภอป่าจ้อย จังหวัดน่าน จำนวน 37 คน

กลุ่มเปรียบเทียบ คือ เด็กนักเรียนที่ศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนวรรณคร อำเภอป่าจ้อย จังหวัดน่าน จำนวน 37 คน ตามเกณฑ์ที่คัดเข้า

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนแนวคิดวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของแบบสอบถามมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 การรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันโรคฟันผุ

ส่วนที่ 3 ความคาดหวังผลดีของการปฏิบัติป้องกันโรคฟันผุ

ส่วนที่ 4 การปฏิบัติการป้องกันโรคฟันผุ

ส่วนที่ 5 แบบบันทึกปริมาณคราบจุลินทรีย์

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

แบบสัมภาษณ์นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และการหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไข ให้มีความตรงตามเนื้อหาและความเหมาะสม ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) เท่ากับ 0.77

การเก็บรวบรวมข้อมูล

รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi experimental research) โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง (Experimental group) และกลุ่มเปรียบเทียบ (Control group) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งก่อนและหลังการทดลองในกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการวิจัย 12 สัปดาห์ ระยะเวลาที่ศึกษาดำเนินการในช่วงเดือนมกราคม-เดือนมีนาคม พ.ศ. 2561 ดำเนินการวิจัยกับกลุ่มทดลอง โดยจัดกิจกรรมที่ประยุกต์ทฤษฎีขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากตามกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมใช้คาบเรียนในวิชากิจกรรมครั้งละ 1 ชั่วโมง ดังนี้

ครั้งที่ 1 ชี้แจงผู้อำนวยการ คณะครูและผู้ปกครองของนักเรียนถึงรายละเอียดของการวิจัย ทำแบบทดสอบก่อนทำกิจกรรม ตรวจสอบช่องปากบันทึกแผ่นคราบจุลินทรีย์ก่อนทำกิจกรรม (กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม 74 คน)

ครั้งที่ 2 อภิปรายกลุ่มย่อยตามประเด็นคำถามสุขภาพช่องปากที่กำหนดให้ ส่งตัวแทนนำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม หน้าห้องเรียนพร้อมซักถาม แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ผู้วิจัยสรุปกิจกรรมที่ผ่านมาให้ความรู้เพิ่มเติมและนัดหมายการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งต่อไป (กลุ่มทดลอง 37 คน)

ครั้งที่ 3 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทน ออกมาเสนอหน้าห้องเรียนถึงอันตรายของแผ่นคราบจุลินทรีย์ และผู้วิจัยสรุปและให้นักเรียนแต่ละคนในกลุ่มเดิมจับคู่กันคนที่ 1 รับประทานผลไม้ (ฝรั่ง แอปเปิ้ล) คนที่ 2 รับประทานขนมเหนียวติดฟัน (ซ็อกโกแลต) โดยให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมานำเสนอหน้าห้องว่าอาหารประเภทใดติดฟันมากที่สุด (กลุ่มทดลอง 37 คน)

ครั้งที่ 4 ให้อาสาสมัครกลุ่มละ 1 คน ออกมาแสดงบทบาทสมมติเรื่องโทษของการแปรงฟันไม่ถูกวิธี โดยให้นักเรียนคิดบทบาทเอง เพื่อตอบปัญหาที่ว่า การแปรงฟันไม่ถูกวิธี มีโทษอย่างไรและนักเรียนจะมีวิธีแก้ไข อย่างไร ใครเป็นคนแก้ไขที่ดีที่สุด แล้วให้นักเรียนออกมานำเสนอหน้าห้อง (กลุ่มทดลอง 37 คน)

ครั้งที่ 5 ผู้วิจัยจัดการประกวด ภาพวาด คำขวัญฟันสวย การแปรงฟันถูกวิธีและเกี่ยวกับความรุนแรงของการเกิดโรคพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการเกิดโรค วิธีการป้องกันรักษาด้วยตนเอง และผลดีในการมีพฤติกรรมดูแลรักษาฟันที่ถูกต้อง (กลุ่มทดลอง 37 คน)

ครั้งที่ 6 การจัดกิจกรรม ฟ.ฟันที่รัก ในนิทรรศการที่จัดประกอบด้วย การจัดบอร์ดให้ความรู้เกี่ยวกับความรุนแรงของการเกิดโรค พฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการเกิดโรค วิธีการป้องกันรักษาด้วยตนเอง และผลดีในการมีพฤติกรรมดูแลรักษาฟันที่ถูกต้อง (กลุ่มทดลอง 37 คน)

ครั้งที่ 7 กิจกรรมสร้างเสริมความคงทนในการดูแลทันตสุขภาพ โดยการมอบหมายให้นักเรียนทำแบบบันทึกความถี่ของการปฏิบัติตัวในการดูแลทันตสุขภาพ ซึ่งนักเรียนเป็นผู้บันทึกพฤติกรรมแปรงฟันและการตรวจฟันด้วยตัวเอง ในช่วงเวลา หลังอาหารเช้า กลางอาหารกลางวันและก่อนนอนและเว้นไป 4 สัปดาห์ (กลุ่มทดลอง 37 คน)

ครั้งที่ 8 ทบทวนกิจกรรมที่ทำมาทั้งหมดให้แต่ละคนประเมินตนเอง เล่าประสบการณ์ ปัญหาอุปสรรคของตนเองในการดูแลทันตสุขภาพ ส่งตัวแทนพูดเกี่ยวกับการดูแลทันตสุขภาพและเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามโดยผู้วิจัยกระตุ้นให้มีการซักถามปัญหาที่ไม่เข้าใจและให้สมาชิกร่วมกันตอบ แสดงความคิดเห็นโดยมีผู้วิจัยคอยช่วยปรับให้เข้าใจอย่างถูกต้อง (กลุ่มทดลอง 37 คน)

ครั้งที่ 9 ประเมินผลหลังการทดลอง ผู้วิจัยเก็บข้อมูลหลังดำเนินการวิจัยโดยใช้แบบสอบถามกับเด็กนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ตรวจแผ่นคราบจุลินทรีย์ และวิธีการแปรงฟันกับเด็กนักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ โดยผู้วิจัยและทันตบุคลากร (กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม 74 คน)

ขั้นรวบรวมข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูล และแปลผลข้อมูล ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ได้แก่

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของประชากร โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean)

สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics)

1. Dependent T-test (Paired Sample t-test) ใช้ทดสอบความแตกต่างทางสถิติ ของข้อมูลก่อนและหลังการให้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ ภายในกลุ่มเดียวกัน

2. Independent T-test ใช้ทดสอบความแตกต่างทางสถิติของข้อมูล ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพและกลุ่มควบคุม

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มทดลองส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 21 คน ร้อยละ 56.8 เพศชาย 16 คน ร้อยละ 43.2 กลุ่มควบคุมส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 22 คน ร้อยละ 59.5 เพศชาย 15 คน ร้อยละ 40.5 ตามลำดับ กลุ่มทดลองส่วนใหญ่ผู้ปกครองประกอบอาชีพรับจ้าง 16 คน ร้อยละ 43.2 รองลงมา รับข้าราชการ 9 คน ร้อยละ 24.3 กลุ่มควบคุมส่วนใหญ่ผู้ปกครองประกอบอาชีพรับจ้าง 18 คน ร้อยละ 48.6 รองลงมา เกษตรและรับข้าราชการ 7, 7 คน ร้อยละ 18.9, 18.9 กลุ่มทดลองส่วนใหญ่ผู้ปกครองจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 20 คน ร้อยละ 54.1 รองลงมา ระดับปริญญาตรี จำนวน 9 คน ร้อยละ 24.3 กลุ่มควบคุมส่วนใหญ่ผู้ปกครองจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 20 คน ร้อยละ 54.1 รองลงมา ประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 9 คน ร้อยละ 24.3 กลุ่มทดลองส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบิดา

มารดา 26 คน ร้อยละ 70.3 รองลงมาอาศัยอยู่กับตายาย 9 คน ร้อยละ 24.3 กลุ่มควบคุมส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบิดา มารดา 25 คน ร้อยละ 67.6 รองลงมาอาศัยอยู่กับตายาย 10 คน ร้อยละ 27 กลุ่มทดลองส่วนใหญ่ได้รับเงินจากผู้ปกครอง 10 บาท จำนวน 19 คน ร้อยละ 51.4 รองลงมาได้รับเงิน 50 บาท จำนวน 10 คน ร้อยละ 27 กลุ่มควบคุมส่วนใหญ่ได้รับเงินจากผู้ปกครอง 10 บาท จำนวน 21 คน ร้อยละ 56.8 รองลงมาได้รับเงิน 20 บาทจำนวน 8 คน ร้อยละ 21.6

การวิเคราะห์ผลของโปรแกรมทันตสุขภาพ

1. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าคะแนนเฉลี่ยของการรับรู้ความสามารถแห่งตน ก่อนการทดลองและหลังการทดลองภายในกลุ่มเดียวกันของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มทดลอง ก่อนการทดลองของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยของการรับรู้ความสามารถแห่งตนเท่ากับ 2.3514 หลังการทดลองของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยของการรับรู้ความสามารถแห่งตนเท่ากับ 4.0811 และกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลองของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยของการรับรู้ความสามารถแห่งตนเท่ากับ 2.4595 หลังการทดลองของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยของการรับรู้ความสามารถแห่งตนเท่ากับ 2.4054 เมื่อนำไปทดสอบความแตกต่างทางสถิติ (Paired Sample t-test) ก่อนและหลังการทดลองพบว่าหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนการรับรู้ความสามารถแห่งตนเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนกลุ่มควบคุมพบว่าก่อนและหลังการทดลองไม่ต่างกัน

2. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าคะแนนเฉลี่ยของความคาดหวังในผลลัพธ์ ก่อนการทดลองและหลังการทดลองภายในกลุ่มเดียวกันของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มทดลอง ก่อนการทดลองของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยของความคาดหวังในผลลัพธ์ เท่ากับ 2.4865 หลังการทดลองของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยของความคาดหวังในผลลัพธ์ เท่ากับ 3.9189 และกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลองของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยของความคาดหวังในผลลัพธ์ เท่ากับ 2.5405 หลังการทดลองของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยของความคาดหวังในผลลัพธ์ เท่ากับ 2.5946 เมื่อนำไปทดสอบความแตกต่างทางสถิติ (Paired Sample t-test) ก่อนและหลังการทดลองพบว่าหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนความคาดหวังในผลลัพธ์เพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนกลุ่มควบคุมพบว่าก่อนและหลังการทดลองไม่ต่างกัน

3. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าคะแนนเฉลี่ยของการปฏิบัติการป้องกันฟันผุ ก่อนการทดลองและหลังการทดลองภายในกลุ่มเดียวกันของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มทดลอง ก่อนการทดลองของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติการป้องกันฟันผุ เท่ากับ 2.0541 หลังการทดลองของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติการป้องกันฟันผุ เท่ากับ 4.000 และกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลองของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติการป้องกันฟันผุ เท่ากับ 2.1622 หลังการทดลองของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติการป้องกันฟันผุ เท่ากับ 2.1351 เมื่อนำไปทดสอบความแตกต่างทางสถิติ (Paired Sample t-test) ก่อนและหลังการทดลองพบว่าหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนการปฏิบัติการป้องกันฟันผุ เพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนกลุ่มควบคุมพบว่าก่อนและหลังการทดลองไม่ต่างกัน

4. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าปริมาณคราบจุลินทรีย์ ก่อนการทดลองและหลังการทดลองภายในกลุ่มเดียวกันของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มทดลอง ก่อนการทดลองของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยปริมาณคราบจุลินทรีย์ เท่ากับ 2.2903 หลังการทดลองของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยปริมาณคราบจุลินทรีย์ เท่ากับ 1.2332 และกลุ่มควบคุมก่อนการทดลองของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยปริมาณคราบจุลินทรีย์ เท่ากับ 2.3243 หลังการทดลองของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยปริมาณคราบจุลินทรีย์ เท่ากับ 2.3676 เมื่อนำไปทดสอบความแตกต่างทางสถิติ (Paired Sample t-test) ก่อนและหลังการทดลองพบว่า หลังการ

ทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนค่าปริมาณคราบจุลินทรีย์ลดลง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนกลุ่มควบคุมพบว่าก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มควบคุมมีคะแนนค่าปริมาณคราบจุลินทรีย์ไม่ต่างกัน

5 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าคะแนนเฉลี่ยของการรับรู้ความสามารถแห่งตนของนักเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

ตาราง 1 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าคะแนนเฉลี่ยของการรับรู้ความสามารถแห่งตนของนักเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	การทดลอง	n	\bar{X}	S.D.	t	p
ก่อนทดลอง	กลุ่มทดลอง	37	2.3514	0.48398	0.940	0.350
	กลุ่มควบคุม	37	2.4595	0.50523		
หลังทดลอง	กลุ่มทดลอง	37	4.0811	0.27672	17.898	0.000
	กลุ่มควบคุม	37	2.4054	0.49774		

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 1 แสดงก่อนการทดลองของกลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยของการรับรู้ความสามารถแห่งตนเท่ากับ 2.3514 และกลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ยของการรับรู้ความสามารถแห่งตนเท่ากับ 2.4595 เมื่อนำไปทดสอบความแตกต่างทางสถิติ (Independent samples t-test) พบว่า ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนการรับรู้ความสามารถแห่งตนไม่แตกต่างกัน หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของการรับรู้ความสามารถแห่งตนเท่ากับ 4.0811 และกลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ยของการรับรู้ความสามารถแห่งตนเท่ากับ 2.4054 เมื่อนำไปทดสอบความแตกต่างทางสถิติ (Independent samples t-test) พบว่า หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนการรับรู้ความสามารถแห่งตนมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

6. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าคะแนนเฉลี่ยของความคาดหวังในผลลัพธ์ ก่อนการทดลองและ หลังการทดลอง

ตาราง 2 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าคะแนนเฉลี่ยของความคาดหวังในผลลัพธ์ของนักเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	การทดลอง	n	\bar{X}	S.D.	t	p
ก่อนทดลอง	กลุ่มทดลอง	37	2.4865	0.50671	0.460	0.647
	กลุ่มควบคุม	37	2.5405	0.50523		
หลังทดลอง	กลุ่มทดลอง	37	3.9189	0.27672	14.145	0.000
	กลุ่มควบคุม	37	2.5946	0.49774		

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 แสดงก่อนการทดลองของกลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยของความคาดหวังในผลลัพธ์ เท่ากับ 2.4865 และกลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ยของความคาดหวังในผลลัพธ์ เท่ากับ 2.5405 เมื่อนำไปทดสอบความแตกต่างทางสถิติ (Independent samples t-test) พบว่า ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนความคาดหวัง

ในผลลัพธ์ไม่แตกต่างกัน หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของความคาดหวังในผลลัพธ์ เท่ากับ 3.9189 และกลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ยของความคาดหวังในผลลัพธ์ เท่ากับ 2.5946 เมื่อนำไปทดสอบความแตกต่างทางสถิติ (Independent samples t-test) พบว่า หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนความคาดหวังในผลลัพธ์ มากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

7. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าคะแนนเฉลี่ยของการปฏิบัติการป้องกันฟันผุของนักเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

ตาราง 3 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าคะแนนเฉลี่ยของการปฏิบัติการป้องกันฟันผุของนักเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	การทดลอง	n	\bar{X}	S.D.	t	p
ก่อนทดลอง	กลุ่มทดลอง	37	2.0541	0.22924	1.500	0.138
	กลุ่มควบคุม	37	2.1622	0.37368		
หลังทดลอง	กลุ่มทดลอง	37	4.0000	0.0000	32.730	0.000
	กลุ่มควบคุม	37	2.1351	0.37368		

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 แสดง ก่อนการทดลองของกลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติการป้องกันฟันผุ เท่ากับ 2.0541 และกลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติการป้องกันฟันผุ เท่ากับ 2.1622 เมื่อนำไปทดสอบความแตกต่างทางสถิติ (Independent samples t-test) พบว่า ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนการปฏิบัติการป้องกันฟันผุไม่แตกต่างกัน หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติการป้องกันฟันผุ เท่ากับ 4.000 และกลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติการป้องกันฟันผุ เท่ากับ 2.1351 เมื่อนำไปทดสอบความแตกต่างทางสถิติ (Independent samples t-test) พบว่า หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนการปฏิบัติการป้องกันฟันผุ มากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

8. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าปริมาณคราบจุลินทรีย์ของนักเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

ตาราง 4 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าปริมาณคราบจุลินทรีย์ของนักเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	การทดลอง	n	\bar{X}	S.D.	t	p
ก่อนทดลอง	กลุ่มทดลอง	37	2.2903	0.36677	0.398	0.692
	กลุ่มควบคุม	37	2.3243	0.36999		
หลังทดลอง	กลุ่มทดลอง	37	1.2332	0.28704	16.009	0.000
	กลุ่มควบคุม	37	2.3676	0.32150		

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4 แสดง ก่อนการทดลองของกลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยของปริมาณคราบจุลินทรีย์ เท่ากับ 2.2903 และกลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ยของปริมาณคราบจุลินทรีย์ เท่ากับ 2.3243 เมื่อนำไปทดสอบความแตกต่างทางสถิติ (Independent samples t-test) พบว่า ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนค่าปริมาณคราบจุลินทรีย์ไม่แตกต่างกัน หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของปริมาณคราบจุลินทรีย์ เท่ากับ 1.2332 และกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยของปริมาณคราบจุลินทรีย์ เท่ากับ 2.3676 เมื่อนำไปทดสอบความแตกต่างทางสถิติ (Independent samples t-test) พบว่า หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนค่าปริมาณคราบจุลินทรีย์ลดลงกว่า กลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

วิจารณ์และสรุปผล

1. ด้านการรับรู้ความสามารถตนเองต่อการป้องกันโรคฟันผุ พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองภายหลังได้รับโปรแกรมทันตสุขศึกษามีคะแนนการรับรู้ความสามารถตนเองต่อการป้องกันโรคฟันผุ มากกว่าก่อนได้รับโปรแกรมทันตสุขศึกษา และมากกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ (p -value < .05) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชิงชัย บัวทอง (2558) ผลของโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพช่องปากต่อพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคฟันผุของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านบางเหียน อำเภอปลายพระยา จังหวัดกระบี่ กลุ่มตัวอย่าง 68 คน ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยด้านการรับรู้ความสามารถของตนเองมากกว่าก่อนการทดลองและมากกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ (p -value < .05) และสอดคล้องกับการศึกษาของ ไพโรบลย์ กุลพิมาย (2558) โปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพโดยบุคคลต้นแบบต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคฟันผุของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย อำเภอพระทองคำ จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่าง 74 คน ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยด้านการรับรู้ความสามารถของตนเองมากกว่าก่อนการทดลองและมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ (p -value < .001)

2. ด้านความคาดหวังในผลลัพธ์ของการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุ พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองภายหลังได้รับโปรแกรมทันตสุขศึกษามีคะแนนความคาดหวังในผลลัพธ์ของการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุ มากกว่าก่อนได้รับโปรแกรมทันตสุขศึกษาและมากกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ (p -value < .05) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปัญณี กิตติพงศ์พิทยา (2551) การประยุกต์ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถตนเองเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมดูแลทันตสุขภาพในนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว กลุ่มตัวอย่าง 85 คน ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยด้านความคาดหวังในผลลัพธ์มากกว่าก่อนการทดลองและมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ (p -value < .001) และสอดคล้องกับการศึกษาของ วงษ์ทิพ อินปิ่น (2558) ผลของโปรแกรมทันตสุขศึกษาต่อพฤติกรรมกรรมการป้องกันการเกิดโรคฟันผุของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลปราจีนบุรี กลุ่มตัวอย่าง 33 คน ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังการได้รับโปรแกรมทันตสุขศึกษา นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยด้านความคาดหวังในผลลัพธ์มากกว่าก่อนได้รับโปรแกรมทันตสุขศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ (p -value < .05)

3. ด้านการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุ พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองภายหลังได้รับโปรแกรมทันตสุขศึกษามีคะแนนการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุ มากกว่าก่อนได้รับโปรแกรมทันตสุขศึกษาและมากกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ (p -value < .05) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สิริลักษณ์ รสภิรมณ์ (2556) ประสิทธิภาพของโปรแกรมทันตสุขศึกษาโดยประยุกต์ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถตนเองที่มีผลต่อพฤติกรรมทันตสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม กลุ่มตัวอย่าง 94 คน ผลการวิจัยพบว่า

ภายหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยด้านการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุมากกว่าก่อนการทดลองและมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ (p -value < .05) และสอดคล้องกับการศึกษาของ รัตนา จันทร (2559) ผลของโปรแกรมทันตสุขภาพในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา กลุ่มตัวอย่าง 153 คน ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยด้านการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ (p -value < .05)

4. ด้านปริมาณคราบจุลินทรีย์ พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองภายหลังได้รับโปรแกรมทันตสุขภาพมีปริมาณคราบจุลินทรีย์ น้อยกว่าก่อนได้รับโปรแกรมทันตสุขภาพและน้อยกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ (p -value < .05) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ณรงค์ศักดิ์ บุญเฉลียว (2559) ผลของโปรแกรมทันตสุขภาพต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่าง 61 คน ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนปริมาณคราบจุลินทรีย์ น้อยกว่าก่อนการทดลองและ น้อยกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ (p -value < .001) และสอดคล้องกับการศึกษาของ อุมภาพร ชมโณม (2560) ผลของโปรแกรมทันตสุขภาพในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคเหงือกอักเสบในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี กลุ่มตัวอย่าง 70 คน ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยปริมาณคราบจุลินทรีย์ น้อยกว่าก่อนการทดลองและน้อยกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ (p -value < .05)

จากการวิจัยจึงสรุปภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมทันตสุขภาพต่อพฤติกรรมการป้องกันการเกิดโรคฟันผุของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอปัว จังหวัดน่าน นักเรียนมีการรับรู้ความสามารถตนเอง ความคาดหวังในผลลัพธ์ การปฏิบัติในการป้องกันฟันผุ เพิ่มขึ้นและมีปริมาณคราบจุลินทรีย์ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการประยุกต์ใช้ทฤษฎีและรูปแบบกิจกรรมอื่นๆ มาใช้ในการป้องกันโรคฟันผุกับกลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างกันแตกต่างกันทั้งพื้นที่และการดำเนินชีวิตเพื่อศึกษาประสิทธิภาพของโปรแกรมว่าใช้ได้กับทุกพื้นที่หรือไม่
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลโปรแกรมทันตสุขภาพในแต่ละช่วงวัย เช่น กลุ่มเด็กก่อนวัยเรียน กลุ่มประถมศึกษาตอนต้น กลุ่มประถมศึกษาตอนปลาย และกลุ่มวัยรุ่น เพื่อศึกษาว่าโปรแกรมทันตสุขภาพมีประสิทธิผลสูงสุดในช่วงวัยใดและแต่ละช่วงวัยมีความแตกต่างกันอย่างไร

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ อาจารย์ทุกท่าน ที่ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะ ที่เป็นประโยชน์ ขอขอบพระคุณผู้ร่วมวิจัย คุณครู นักเรียนทุกท่านที่เข้าร่วมและให้ความร่วมมือในวิจัยในครั้งนี้และผู้ที่มีส่วนส่งเสริมและสนับสนุนทุกท่านในงานวิจัยนี้

เอกสารอ้างอิง

กรมอนามัย. (2558). สำนักสื่อสารและตอบโต้ความเสี่ยงโรคฟันผุคุกคามเป็นอย่างมาก อัตราการเกิด

โรคฟันผุ. สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2560, จาก http://pr.moph.go.th/iprg/include/admin_hotnew/show_hotnew.php?idHot_new=76170

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- ชิงชัย บัวทอง. (2558). ศึกษาผลของโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพช่องปากต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านบางเหี้ยน อำเภอลำปาง จังหวัดกระบี่. **วารสารการพัฒนาศาสนาสุขภาพชุมชน มหาวิทยาลัยขอนแก่น**, 3(2), 293-306.
- ณรงค์ศักดิ์ บุญเฉลียว. (2559). ผลของโปรแกรมทันตสุขภาพต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. **วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี**, 27(1), 17-27.
- ปัญญินี กิตติพิงศ์พิทยา. (2551). การประยุกต์ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถตนเอง เพื่อส่งเสริมพฤติกรรม
การดูแลสุขภาพในนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว. วิทยานิพนธ์
ส.ม., มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ.
- ไพโรบลุย์ กุลพิมาย. (2558). โปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพโดยบุคคลต้นแบบต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการ
ป้องกันโรคฟันผุของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. **วารสารการพยาบาลและสุขภาพ**, 9(3), 133-144.
- รัตนา จันทร์. (2559). ผลของโปรแกรมทันตสุขภาพในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา. **วารสารศูนย์การศึกษาแพทยศาสตร์คลินิก โรงพยาบาลพระปกเกล้า**, 33(4), 340-353.
- วงษ์ทิพย์ อินบั้น. (2558). ศึกษาผลของโปรแกรมทันตสุขภาพต่อพฤติกรรมการป้องกันการเกิดโรคฟันผุของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลปราจีนบุรี. **วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร**, 10(1), 131-142 .
- สำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย. (2560). รายงานกระทรวงสาธารณสุข Service Plan สาขาสุขาภพช่องปาก.
ข้อมูลการสำรวจสภาวะช่องปากในเด็กอายุ 12 ปี ในเขตอำเภอบัว. สืบค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2560, จาก
https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/page.php?cat_id=db30e434e30565c12fbac44958e338d5
- สิริลักษณ์ รสภิรมย์. (2556). ประสิทธิภาพของโปรแกรมทันตสุขภาพโดยประยุกต์ใช้ ทฤษฎีความสามารถ
ของตนเองที่มีต่อพฤติกรรมทันตสุขภาพของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 อำเภอเมือง
จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- สุทธาทิพย์ กมลมาตยากุล. (2559). โรคฟันผุนี้จะไม่จำกัดอยู่ที่ฟันซี่ใดซี่หนึ่งเท่านั้น เด็กมีโอกาสเป็นโรคฟันผุ
พร้อมกันหลายซี่. สืบค้นเมื่อ 26 เมษายน 2560, จาก <http://www.healthcarethai.com/>
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2560). ปัญหาฟันผุในเด็กมีสาเหตุหลักมาจากพฤติกรรมการ
บริโภคของเด็กที่นิยมกินอาหารหรือขนมที่หาซื้อได้ง่าย. สืบค้นเมื่อ 26 เมษายน 2560, จาก
<http://www.thaihealth.or.th/Content/>
- อุมาพร ชมโฉม. (2560). ผลของโปรแกรมทันตสุขภาพในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคเหงือกอักเสบ
ในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี. **วารสารเครือข่าย วิทยาลัยพยาบาลและ
การสาธารณสุขภาคใต้**, 4(1), 234-252.
- Cohen, J. (1988). *Statistic Power Analysis for The Behavioral Sciences* (2nd ed.). New Jersey: Lawrence Erlbaum Conn.

ผลของโปรแกรมทันตสุขศึกษาในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคเหงือก
อักเสบ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (4-6) ตำบลอ่างทอง อำเภอเชียงคำ
จังหวัดพะเยา

The Effects of Dental Health Education Program on Behavioral Modification
for Gingivitis Prevention Behavior Among 4th-6th Grade Student in Angthong
Sub-District,Chiangkham District ,Phayao Province

ณัฐพงษ์ ชาวแพะ^{1*} และ ประจวบ แหลมหลัก²

Natthapong Chaopae^{1*} and Prachuab Lamluk²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นรูปแบบกึ่งทดลอง เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมทันตสุขศึกษาในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม
การป้องกันโรคเหงือกอักเสบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (4-6) ตำบลอ่างทอง อำเภอเชียงคำ จังหวัด
พะเยา โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองของ Bandura (1997) กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน
ระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (4-6) จำนวน 66 คน ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling)
เข้ากลุ่มศึกษาและกลุ่มเปรียบเทียบกลุ่มละ 33 คน ทดสอบก่อนและหลังการทดลอง โดยทั้งสองกลุ่มได้รับการ
ประเมินภาวะเหงือกอักเสบ ตรวจวัดปริมาณคราบจุลินทรีย์ และประเมินความรู้ เจตคติ การรับรู้และความคาดหวัง
ในการดูแลทันตสุขภาพ ซึ่งกลุ่มศึกษาจะได้รับโปรแกรมทันตสุขศึกษาเป็นเวลา 8 สัปดาห์ ในขณะที่กลุ่มเปรียบเทียบ
ได้รับการดูแลปกติ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสถิติ Paired samples t-
test และ Independent samples t-test กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลจากการวิจัยพบว่า กลุ่มศึกษามีคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้เกี่ยวกับโรคเหงือกอักเสบ เจตคติในการดูแล
ทันตสุขภาพ การรับรู้ความสามารถตนเองในการดูแลทันตสุขภาพ และความคาดหวังในผลการดูแลทันตสุขภาพ
มากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ และมากกว่าก่อนการทดลองที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และมีคะแนนเฉลี่ยสภาวะ
เหงือกอักเสบและปริมาณคราบจุลินทรีย์ในกลุ่มศึกษา ลดลงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบและก่อนการทดลองที่ระดับ
นัยสำคัญทางสถิติ 0.05

คำสำคัญ: โปรแกรมทันตสุขศึกษา การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โรคเหงือกอักเสบ

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : natthapong.4.10.6@hotmail.co.th

Abstract

This quasi-experimental study was conducted to determine the effectiveness of dental health education program on improving behavior for gingivitis prevention behavior among 4th-6th grade students in Angthong Sub-District, Chiangkham District, Phayao Province.

Self-efficacy theory of Bandura (1997) and random simple sampling were chosen in this study. A total 66 participants were randomly selected from 4th-6th grade students and assigned to intervention group and control group, with 33 participants in each group. Both groups were assessed gingival status, plaque scores and oral health-related knowledge. Scores of attitude, self-efficacy and expectation for oral health care were also investigated. The intervention group was engaged in the dental health education program for 8 weeks, while the control group was normally achieved oral health care. All outcome data were statistically analyzed by percentage, frequency, mean, standard deviation, paired samples t-test and independent samples t-test at a statistical significance level of 0.05.

The intervention group showed significantly greater scores of knowledge regarding gingivitis, oral health care attitude, self-efficacy on dental health care and expectation for oral health care result than those of control group and pre-programmed participation ($p < 0.05$). Also, the gingival status and plaque scores of the intervention group were significantly less than those of control group and pre-programmed participation ($p < 0.05$).

Keywords: Dental health education program, Behavioral Modification, Gingivitis

บทนำ

จากรายงานการสำรวจสุขภาพะทันตสุขภาพแห่งชาติ พบว่า ในกลุ่มวัยรุ่นตอนต้นอายุ 12 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มสำคัญทางระบาดวิทยา เนื่องจากอัตราการเกิดโรคฟันผุในวัยนี้ สามารถใช้ทำนายแนวโน้มการเกิดโรคฟันผุในวัยผู้ใหญ่ ได้จากการสำรวจสุขภาพะทันตสุขภาพในฟันแท้ในกลุ่มอายุ 12 ปี พบว่า ร้อยละ 56.9 ของเด็กเป็นโรคฟันผุ ค่าเฉลี่ยฟันผุถอน หูด (DMFT) เท่ากับ 1.64 ซี่/คน ทั้งนี้ฟันที่เป็นโรคส่วนใหญ่จะยังไม่ได้รับการรักษาคิดเป็น ร้อยละ 54.2 สำหรับสถานการณ์ปัญหาสุขภาพะทันตสุขภาพและโรคปริทันต์ในวัยรุ่นตอนต้น พบว่า มีเด็กอายุ 12 ปี เพียงร้อยละ 18 ที่มีเหงือกปกติ ในขณะที่ร้อยละ 58.9 ของเด็กอายุ 12 ปี มีเหงือกอักเสบ เฉลี่ย 2.94 ส่วนจาก 6 ส่วน ทั้งนี้ร้อยละ 35.7 จะมีหินน้ำลายร่วมด้วย ซึ่งมีความจำเป็นต้องได้รับการขูดหินปูนด้วย เนื่องจากมีโอกาสที่จะพัฒนาเกิดเป็นเหงือกอักเสบได้ (กองทันตสาธารณสุข, 2550) โดยโรคเหงือกอักเสบส่วนใหญ่มีสาเหตุหลัก ๆ มีอยู่ 2 สาเหตุ คือ การบริโภคอาหารที่เสี่ยงต่อการเกิดโรค และการแปรงฟันไม่สะอาด โรคเหงือกอักเสบนอกจากจะทำให้เจ็บป่วยทางด้านร่างกายแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อการเรียน เศรษฐกิจทั้งส่วนตัวและส่วนรวม ซึ่งปัญหาดังกล่าวยังยากในการควบคุมและฟื้นฟูให้กลับมามีสภาพดั้งเดิม และยังเป็นปัญหาทางด้านทันตสาธารณสุข

สถิติข้อมูลจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพะเยา พบว่า การเกิดโรคเหงือกอักเสบของเด็กนักเรียนในอำเภอเชียงคำ มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น จากร้อยละ 20 ในปี 2559 เป็นร้อยละ 35 ในปี 2560 และข้อมูลจากการสำรวจด้านทันตสุขภาพประจำปี 2560 ของนักเรียนในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านจำบอน พบว่า เด็กนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีร้อยละของโรคเหงือกอักเสบเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 10 เป็นร้อยละ 30 ตามลำดับ รวมถึงข้อมูลผลการเยี่ยมตรวจสุขภาพนักเรียน พบว่า นักเรียนร้อยละ 90 ย่อมติดสีตรวจสุขภาพนักเรียนบนตัวฟัน นั้นแสดงถึง

การมีประสิทธิภาพการแปร่งฟันไม่ดี และคาดว่าน่าจะมีแนวโน้มโรคเหงือกอักเสบเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง การศึกษาในครั้งนี้จึงวัตถุประสงค์

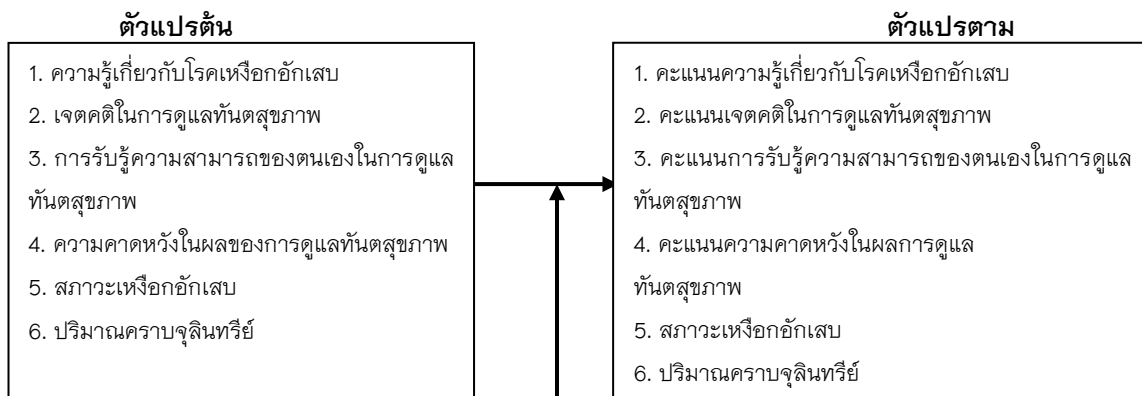
1. เพื่อเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับโรคเหงือกอักเสบ เจตคติในการดูแลทันตสุขภาพ การรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลทันตสุขภาพ ความคาดหวังในผลการดูแลทันตสุขภาพ สภาวะเหงือกอักเสบและปริมาณคราบจุลินทรีย์ของนักเรียนกลุ่มศึกษา ทั้งก่อนและหลังที่ได้รับโปรแกรม

2. เพื่อเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับโรคเหงือกอักเสบ เจตคติในการดูแลทันตสุขภาพ การรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลทันตสุขภาพ ความคาดหวังในผลการดูแลทันตสุขภาพ สภาวะเหงือกอักเสบและปริมาณคราบจุลินทรีย์ของนักเรียนกลุ่มเปรียบเทียบ ทั้งก่อนและหลังที่ได้รับโปรแกรม

3. เพื่อเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับโรคเหงือกอักเสบ เจตคติในการดูแลทันตสุขภาพ การรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลทันตสุขภาพ ความคาดหวังในผลการดูแลทันตสุขภาพ สภาวะเหงือกอักเสบและปริมาณคราบจุลินทรีย์สภาวะเหงือกอักเสบ และปริมาณคราบจุลินทรีย์ระหว่างนักเรียนกลุ่มศึกษาและกลุ่มเปรียบเทียบหลังได้รับโปรแกรม

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

โปรแกรมทันตสุขภาพในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคเหงือกอักเสบ

1. การให้ความรู้ การสร้างเจตคติที่ดีด้านทันตสุขภาพ และการรับรู้ตนเองในการป้องกันโรคเหงือกอักเสบ
- การบรรยายพร้อมสื่อประกอบ และการฝึกการแปรงฟันอย่างถูกวิธี การใช้ไหมขัดฟัน การตรวจฟันด้วยตนเอง การบันทึกผลกิจกรรม และกิจกรรมสัญญาใจ
2. สร้างความคาดหวังในผลของการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคเหงือกอักเสบ
- กิจกรรมค้นหาบุคคลต้นแบบ การอภิปรายกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ การถ่ายทอดสู่กลุ่มบุคคลอื่น รวมถึงกิจกรรมการแสดงบทบาทสมมติและการวิเคราะห์ผลดีผลเสีย
3. สร้างการควบคุมกำกับตนเองในการป้องกันโรคเหงือกอักเสบ
- กิจกรรมการบันทึกผลการตรวจฟันด้วยตนเองและการแปรงฟัน
4. การสร้างแรงจูงใจในการดูแลสุขภาพช่องปากเพื่อป้องกันโรคเหงือกอักเสบ
- กิจกรรมการจัดบอร์ด และกิจกรรมประกวดห้องเรียนฟันดี
5. สร้างความต่อเนื่องและยั่งยืนในการดูแลสุขภาพช่องปากเพื่อป้องกันโรคเหงือกอักเสบ โดยใช้ แรงสนับสนุนทางสังคม โดยการกระตุ้นเตือนโดยครูประจำชั้น เพื่อน ผู้ปกครอง และผู้วิจัย

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และขนาดตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ทั้งชายและหญิง โรงเรียนบ้านจำบอนและโรงเรียนบ้านหนองบัวเงิน ในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลบ้านจำบอน ตำบลอ่างทอง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา จำนวน 66 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยกำหนดโรงเรียนที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกัน เกณฑ์การคัดเลือกเข้าร่วมกิจกรรม ดังนี้

1. มีนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6
2. นักเรียนที่สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมโดยไม่บังคับ
3. นักเรียนสามารถความร่วมมือในกิจกรรมของงานวิจัยตลอดระยะเวลาที่ทำการศึกษา

เกณฑ์การคัดออก คือ ผู้ที่ไม่สมัครใจเข้าร่วมหรือต้องการออกจากการวิจัย เนื่องจากความไม่สบายใจหรือเจ็บป่วยด้วยโรคบางอย่าง ที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของวิจัย และนำโรงเรียนที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์มาสุ่มอย่างง่าย โดยการจับสลาก (Simple random sampling) เพื่อเลือกเป็นกลุ่มศึกษาและกลุ่มเปรียบเทียบ โดยโรงเรียนบ้านจำบอนเป็นกลุ่มศึกษาและโรงเรียนบ้านหนองบัวเงินเป็นกลุ่มเปรียบเทียบ การคำนวณการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรขององอาจ นัยวัฒน์ (2544) และประยุกต์ร่วมกับสูตร Cohen (1969) ได้กลุ่มละ 33 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ โดยแบ่งเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาออกเป็น 2 ประเภทดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 แบบตรวจประเมินสภาวะเหงือกอักเสบและตรวจปริมาณคราบจุลินทรีย์ แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แบบบันทึกการตรวจสภาวะเหงือกตามแบบบันทึกของ (WHO, 1997) และส่วนที่ 2 แบบบันทึกปริมาณคราบจุลินทรีย์ตามแบบบันทึกของ Quigley-Hein (1962)

1.2 แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป เป็นแบบเติมคำและแบบให้เลือกตอบ ส่วนที่ 2 แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพ เป็นข้อคำถามให้เลือกตอบ ส่วนที่ 3 แบบทดสอบเจตคติต่อการดูแลทันตสุขภาพ ส่วนที่ 4 แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถในการป้องกันโรคเหงือกอักเสบ และส่วนที่ 5 แบบสอบถามความคาดหวังในผลของการปฏิบัติตนในการดูแลทันตสุขภาพ ทั้ง 3 ส่วนเป็นมาตรวัดระดับ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

โปรแกรมทันตสุขภาพในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคเหงือกอักเสบในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีความสามารถแห่งตน (Self-Efficacy Theory) ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรม 13 ครั้ง ใช้ระยะเวลารวมทั้งสิ้น 8 สัปดาห์

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

หลังจากได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วยทันตแพทย์ จำนวน 2 ท่าน และนักวิชาการสาธารณสุข 1 ท่าน ประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC : Index of Item-Objective Congruence) เท่ากับ 0.962 จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try out) ในกลุ่มที่มีลักษณะทางประชากรใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความรู้เท่ากับ 0.711 แบบวัดเจตคติเท่ากับ 0.700 แบบวัดการรับรู้เท่ากับ 0.720 และแบบวัดความคาดหวังในผลการดูแลทันตสุขภาพเท่ากับ 0.699

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากกลุ่มตัวอย่างโดยติดต่อประสานงานกับผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ และกระบวนการวิจัย เก็บข้อมูลก่อนการทดลองในกลุ่มศึกษาและกลุ่มเปรียบเทียบ จัดโปรแกรมทันตสุขภาพในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคเหงือกอักเสบระหว่างวันที่ 1 ธันวาคม 2560 ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2560 รวม 8 สัปดาห์ แล้วเก็บข้อมูลหลังการทดลองในกลุ่มศึกษาและกลุ่มเปรียบเทียบ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดแล้ว ผู้ศึกษาได้บรรยายวิธีการแบบสอบถาม แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของประชากร ใช้สถิติการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. ใช้ Paired Sample T-test เพื่อเปรียบเทียบผลของโปรแกรมทันตสุขภาพ สภาวะเหงือกอักเสบและปริมาณคราบจุลินทรีย์ ของนักเรียนกลุ่มศึกษาทั้งก่อนและหลังที่ได้รับโปรแกรม
3. ใช้ Independent Sample T-test เพื่อเปรียบเทียบผลของโปรแกรมทันตสุขภาพ สภาวะเหงือกอักเสบและปริมาณคราบจุลินทรีย์ ระหว่างนักเรียนกลุ่มศึกษาและกลุ่มเปรียบเทียบหลังได้รับโปรแกรม

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มศึกษา ส่วนใหญ่เป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 60.6 ส่วนใหญ่อายุ 11 ปี ร้อยละ 39.4 รองลงมาอายุ 12 ปี ร้อยละ 33.3 และอายุต่ำสุด 10 ปี ร้อยละ 27.3 อาชีพผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปและค้าขายเท่ากัน ร้อยละ 30.3 รองลงมา คือเกษตรกรรม ร้อยละ 18.2 น้อยสุด คืออาชีพรับราชการ ร้อยละ 3.0 การศึกษาของผู้ปกครองส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลายเท่ากัน ร้อยละ 30.3 รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 21.2 น้อยสุดคือ ไม่ได้เรียนหนังสือและระดับอนุปริญญา/ปวส. ร้อยละ 9.1 เด็กนักเรียนส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบิดาและมารดา ร้อยละ 48.5 รองลงมา คืออยู่กับมารดา ร้อยละ 18.2 และน้อยสุดคือ อยู่กับญาติ ร้อยละ 6.1 ส่วนใหญ่ได้เงินไปโรงเรียนวันละประมาณ 20-50 บาท ร้อยละ 54.5 และนักเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับช่องปาก ร้อยละ 60.6

กลุ่มเปรียบเทียบ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 51.5 เพศหญิง เป็นร้อยละ 48.5 อายุสูงสุด 12 ปี ร้อยละ 51.5 รองลงมาอายุ 11 ปี และ 10 ปีเท่ากัน อย่างละ 8 คน ร้อยละ 24.2 อาชีพผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป 11 คน ร้อยละ 33.3 รองลงมา คือค้าขาย 8 คน ร้อยละ 24.2 น้อยสุด คืออาชีพรับราชการ 1 คน ร้อยละ 3.0 การศึกษาของผู้ปกครองส่วนใหญ่อยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 11 คน ร้อยละ 33.3 รองลงมาคือ ระดับประถมศึกษา 9 คน ร้อยละ 27.3 น้อยสุดคือ ระดับอนุปริญญา/ปวส. 2 คน ร้อยละ 6.1 เด็กนักเรียนส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบิดาและมารดา 14 คน ร้อยละ 42.4 รองลงมา คืออยู่กับมารดา 7 คน ร้อยละ 21.2 และน้อยสุดคือ อยู่กับญาติ 1 คน ร้อยละ 3.0 ส่วนใหญ่ได้เงินไปโรงเรียนวันละประมาณ 20-50 บาท 20 คน ร้อยละ 60.6 และนักเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับช่องปาก 19 คน ร้อยละ 57.6

2. การวิเคราะห์ความแตกต่างของความรู้ ทักษะคิด การรับรู้ความสามารถตนเองในการดูแลทันตสุขภาพคะแนนความคาดหวังในผลการดูแลทันตสุขภาพ สภาวะเหงือกอักเสบ และปริมาณคราบจุลินทรีย์

2.1 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มศึกษา

ตาราง 1 การเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของความรู้เกี่ยวกับโรคเหงือกอักเสบและการดูแลทันตสุขภาพ เจตคติเกี่ยวกับโรคเหงือกอักเสบและการดูแลทันตสุขภาพ การรับรู้ความสามารถในการดูแลทันตสุขภาพ ความคาดหวังในผลการดูแลทันตสุขภาพ สภาวะเหงือกอักเสบ และปริมาณคราบจุลินทรีย์ ทั้งก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มศึกษา (N = 33)

คะแนนเฉลี่ย	Mean	S.D.	t	p-value
กลุ่มศึกษา				
1. ความรู้ก่อน	5.33	1.267	-19.282	.001
ความรู้หลัง	9.67	.595		
2. ทักษะคิดก่อน	28.97	3.097	-15.232	.001
ทักษะคิดหลัง	37.76	1.300		
3. การรับรู้ก่อน	27.06	2.839	-16.507	.001
การรับรู้หลัง	35.94	1.657		
4. ความคาดหวังก่อน	27.52	3.144	-11.140	.001
ความคาดหวังหลัง	33.85	1.752		
5. สภาวะเหงือกอักเสบก่อน	2.02	.209	5.718	.001
สภาวะเหงือกอักเสบหลัง	1.89	.185		
6. คราบจุลินทรีย์ก่อน	2.55	.449	5.440	.001
คราบจุลินทรีย์หลัง	2.33	.474		

หมายเหตุ: *ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ผลการเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของความรู้เกี่ยวกับโรคเหงือกอักเสบและการดูแลทันตสุขภาพ เจตคติเกี่ยวกับโรคเหงือกอักเสบและการดูแลทันตสุขภาพ การรับรู้ความสามารถในการดูแลทันตสุขภาพ และความคาดหวังในผลการดูแลทันตสุขภาพ พบว่า หลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการทดลอง ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ส่วนสภาวะเหงือกอักเสบ และปริมาณคราบจุลินทรีย์ พบว่า หลังการทดลองต่ำกว่าก่อนการทดลอง ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 เช่นกัน

2.2 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มเปรียบเทียบ

ตาราง 2 ตารางเปรียบเทียบคะแนนค่าเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับโรคเหงือกอักเสบและการดูแลทันตสุขภาพ เจตคติเกี่ยวกับโรคเหงือกอักเสบและการดูแลทันตสุขภาพ การรับรู้ความสามารถในการดูแลทันตสุขภาพ ความคาดหวังในผลการดูแลทันตสุขภาพ สภาวะเหงือกอักเสบ และปริมาณคราบจุลินทรีย์ ทั้งก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มเปรียบเทียบ (N = 33)

คะแนนเฉลี่ย	Mean	S.D.	t	p-value
กลุ่มเปรียบเทียบ				
1. ความรู้ก่อน	5.52	1.326	-1.935	.062
ความรู้หลัง	5.85	1.278		
2. ทศนคติก่อน	27.73	3.243	1.809	.080
ทศนคติหลัง	26.88	2.781		
3. การรับรู้ก่อน	26.94	2.015	.484	.632
การรับรู้หลัง	26.76	1.821		
4. ความคาดหวังก่อน	27.82	3.167	-2.031	.051
ความคาดหวังหลัง	28.24	3.172		
5. สภาวะเหงือกอักเสบก่อน	2.00	.216	-.523	.605
สภาวะเหงือกอักเสบหลัง	2.01	.201		
6. คราบจุลินทรีย์ก่อน	2.54	.506	-1.601	.119
คราบจุลินทรีย์หลัง	2.59	.427		

หมายเหตุ: *ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับโรคเหงือกอักเสบและการดูแลทันตสุขภาพ เจตคติเกี่ยวกับโรคเหงือกอักเสบและการดูแลทันตสุขภาพ การรับรู้ความสามารถในการดูแลทันตสุขภาพ ความคาดหวังในผลการดูแลทันตสุขภาพ สภาวะเหงือกอักเสบ และปริมาณคราบจุลินทรีย์ของกลุ่มเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังการทดลอง พบว่าไม่แตกต่างกัน

2.3 การเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของความรู้เกี่ยวกับโรคเหงือกอักเสบและการดูแลทันตสุขภาพ เจตคติเกี่ยวกับโรคเหงือกอักเสบและการดูแลทันตสุขภาพ การรับรู้ความสามารถในการดูแลทันตสุขภาพ ความคาดหวังในผลการดูแลทันตสุขภาพ สภาวะเหงือกอักเสบ และปริมาณคราบจุลินทรีย์ระหว่างกลุ่มศึกษากับกลุ่มเปรียบเทียบหลังการทดลอง

ตาราง 3 ตารางเปรียบเทียบคะแนนค่าเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับโรคเหงือกอักเสบและการดูแลทันตสุขภาพ เจตคติเกี่ยวกับโรคเหงือกอักเสบและการดูแลทันตสุขภาพ การรับรู้ความสามารถในการดูแลทันตสุขภาพ ความคาดหวังในผลการดูแลทันตสุขภาพสภาวะเหงือกอักเสบ และปริมาณคราบจุลินทรีย์ หลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มศึกษาและกลุ่มเปรียบเทียบหลังการทดลอง (N = 66)

	เป้าหมาย	Mean	S.D.	t	p-value
ความรู้	กลุ่มเปรียบเทียบ	5.85	1.278	-15.561	.001
	กลุ่มศึกษา	9.67	.595		
ทัศนคติ	กลุ่มเปรียบเทียบ	26.88	2.781	-20.357	.001
	กลุ่มศึกษา	37.76	1.300		
การรับรู้	กลุ่มเปรียบเทียบ	26.76	1.821	-21.425	.001
	กลุ่มศึกษา	35.94	1.657		
ความคาดหวัง	กลุ่มเปรียบเทียบ	28.24	3.172	-8.886	.001
	กลุ่มศึกษา	33.85	1.752		
สภาวะเหงือก	กลุ่มเปรียบเทียบ	2.01	.201	2.316	.024
อักเสบ	กลุ่มศึกษา	1.89	.185		
คราบจุลินทรีย์	กลุ่มเปรียบเทียบ	2.59	.427	2.322	.023
	กลุ่มศึกษา	2.33	.474		

หมายเหตุ: *ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ผลการเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของความรู้เกี่ยวกับโรคเหงือกอักเสบและการดูแลทันตสุขภาพ เจตคติเกี่ยวกับโรคเหงือกอักเสบและการดูแลทันตสุขภาพ การรับรู้ความสามารถในการดูแลทันตสุขภาพ ความคาดหวังในผลการดูแลทันตสุขภาพ สภาวะเหงือกอักเสบ และปริมาณคราบจุลินทรีย์ระหว่างกลุ่มศึกษากับกลุ่มเปรียบเทียบ หลังการทดลอง พบว่า คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มศึกษาสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

วิจารณ์และสรุปผล

จากผลการศึกษากลุ่มศึกษามีคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้เกี่ยวกับโรคเหงือกอักเสบ เจตคติในการดูแลทันตสุขภาพ การรับรู้ความสามารถตนเองในการดูแลทันตสุขภาพและความคาดหวังในผลการดูแลทันตสุขภาพ มากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบและมากกว่าก่อนการทดลองที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 (P-Value < 0.05) และมีคะแนนเฉลี่ยสภาวะเหงือกอักเสบและปริมาณคราบจุลินทรีย์ในกลุ่มศึกษาลดลงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบและก่อนการทดลองที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 (P-Value < 0.05) สอดคล้องกับการวิจัยของ อุมภาพร ชมโนม, อารยา ปราน ประวิตร และ วันเพ็ญ แก้วปาน (2560) กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้เรื่องโรคเหงือกอักเสบ การรับรู้ความสามารถตนเองต่อการป้องกันโรคเหงือกอักเสบ ความคาดหวังในผลที่เกิดจากการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคเหงือกอักเสบและการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคเหงือกอักเสบ มากกว่าก่อนการทดลอง และมากกว่ากลุ่มควบคุม ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 คะแนนเฉลี่ยของปริมาณคราบจุลินทรีย์และสภาวะเหงือกอักเสบในกลุ่มทดลอง

ลดลงกว่าก่อนการทดลองและลดลงกว่ากลุ่มควบคุม ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และกลุ่มชาติ วัฒนธรรมเวฬุวนารักษ์ (2555) วิเคราะห์เปรียบเทียบกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ย ด้านความรู้ การรับรู้ความสามารถของตนเอง ความคาดหวังในผลดี การปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคเห็บกิ้งก่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยมากกว่าก่อนการทดลอง และมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (P-Value < 0.001) นอกจากนี้ กลุ่มทดลองมีปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์ลดลง มากกว่าก่อนการทดลอง และลดลงมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (P-Value < 0.001) และวงษ์ทิพ อินัน (2558) ผลการศึกษาพบว่า ภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมทันตสุขภาพนักเรียนมีความรู้ด้านทันตสุขภาพ มีการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรคฟันผุ มีการรับรู้ความรุนแรงของการเกิดโรคฟันผุ มีความคาดหวังในประสิทธิผลของการตอบสนองในการป้องกันโรคฟันผุ มีความคาดหวังในความสามารถของตนเองในการป้องกันโรคฟันผุและมีการปฏิบัติตัวในการป้องกันการเกิดโรคฟันผุเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีปริมาณคราบจุลินทรีย์ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการวิจัยของ วิรุทธ พลท้าว (2557) พบว่า ภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของด้านความรู้โรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบ การรับรู้ความรุนแรงต่อการเกิดโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบ การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบ ความคาดหวังในความสามารถของตนเองต่อการป้องกันการเกิดโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบ ความคาดหวังในประสิทธิผลของการตอบสนองต่อพฤติกรรมในการป้องกันการเกิดโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบ และการปฏิบัติตัวในการป้องกันการเกิดโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบสูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value < 0.001) คะแนนเฉลี่ยของปริมาณคราบจุลินทรีย์และสภาวะเหงือกอักเสบในกลุ่มทดลองลดลงกว่าก่อนการทดลองและลดลงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value < 0.001) รวมถึงงานวิจัยของ สิริลักษณ์ รสภิรมย์ (2556) พบว่า ภายหลังได้รับโปรแกรมทันตสุขภาพโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีความสามารถตนเอง กลุ่มทดลองมีความรู้เกี่ยวกับการดูแลทันตสุขภาพดีกว่าก่อนได้รับทันตสุขภาพ และดีกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า โปรแกรมในการศึกษาครั้งนี้สามารถพัฒนาความรู้เกี่ยวกับโรคเหงือกอักเสบและการดูแลทันตสุขภาพ เจตคติเกี่ยวกับโรคเหงือกอักเสบและการดูแลทันตสุขภาพ การรับรู้ความสามารถในการดูแลทันตสุขภาพ และความคาดหวังในผลการดูแลทันตสุขภาพได้ รวมถึงสามารถแก้ปัญหาสภาวะเหงือกอักเสบและปริมาณคราบจุลินทรีย์ได้เช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยพบว่าโปรแกรมทันตสุขภาพสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคเหงือกอักเสบได้ จึงควรนำโปรแกรมไปปรับใช้กับกลุ่มเปรียบเทียบด้วยเพื่อผลลัพธ์ที่ชัดเจน รวมถึงการขูดหินปูนก่อนเข้าร่วมโปรแกรมทุกคนเพื่อไม่ให้เกิดการคลาดเคลื่อน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงอย่างสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาของ ดร.ประจวบ แผลมหลัก อาจารย์ที่ปรึกษา ที่คอยให้คำแนะนำและเอาใจใส่เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ นายทวีศักดิ์ สมศักดิ์ นางสาวภาวิ สมฤทธิ์ ทันตแพทย์ปฏิบัติการ และนางสาวสุนันทา ชัยวงศ์ นักวิชาการสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพะเยา ให้คำแนะนำในการจัดทำแบบสอบถาม

ขอขอบคุณ นางสาวพนิดา ชัยวัง พยาบาลวิชาชีพ ให้คำแนะนำในการจัดทำข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้

ขอขอบคุณคณาจารย์และนักเรียนโรงเรียนบ้านจำบอนและโรงเรียนบ้านหนองบัวเงิน ที่เอื้อเฟื้อสถานที่และให้ความร่วมมือในการศึกษาครั้งนี้

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณบิดา มารดา ที่เปรียบเสมือนครูคนแรกและคอยให้คำแนะนำและกำลังใจในการศึกษาตลอดมา

เอกสารอ้างอิง

- กุลชาติ วัฒนวงศ์เวฬุวนารักษ์. (2555). **ผลของการประยุกต์ใช้ทฤษฎีความสามารถของตนเองในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคเหงือกอักเสบในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตำบลเมืองแคน อำเภอราศีไศล จังหวัดศรีสะเกษ.** วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม สืบค้นเมื่อ 10 เมษายน 2560, จาก <http://www.tci-thaijo.org/index.php/TDNJ/article/view/27707>
- วีรยุทธ พลท้าว. (2557). **ผลของโปรแกรมทันตสุขศึกษาร่วมกับการใช้สื่อประสมช่วยสอน เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุและ โรคเหงือกอักเสบในนักเรียนระดับประถมศึกษา อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู.** สืบค้นเมื่อ 10 เมษายน 2560, จาก <https://www.tci-thaijo.org/index.php/TDNJ/article/view/27258>
- วงษ์ทิพ อินปิ่น. (2558). **ผลของโปรแกรมทันตสุขศึกษาต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่6 โรงเรียนอนุบาลปราจีนบุรี.** สืบค้นเมื่อ 10 เมษายน 2560, จาก https://www.google.co.th/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUK EwilsbeZr4HUahXfto8KHdW2CJoQFggMAA&url=https%3A%2F%2Fwww.tci-thaijo.org%2Findex.php%2FFRRJ_Scitech%2Farticle%2Fdownload%2F41968%2F34653&usq=AFQjCNFvfJr_U2ReaJlGL8KQpj56gPQQ
- สิริลักษณ์ รสภิรมย์. (2556). **ประสิทธิผลของโปรแกรมทันตสุขศึกษาโดยการประยุกต์ทฤษฎีความสามารถแห่งตนที่มีต่อพฤติกรรมทันตสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม.** วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ. สืบค้นเมื่อ 10 เมษายน 2560, จาก http://ir.swu.ac.th/xmlui/bitstream/handle/123456789/4055/Sirilak_R.pdf?sequence=1
- อุมาพร ชมโฉม, อารยา ปราณประวีตร และ วันเพ็ญ แก้วปาน. (2560). **ผลของโปรแกรมทันตสุขศึกษาในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคเหงือกอักเสบในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้.** สืบค้นเมื่อ 10 เมษายน 2560, จาก <https://www.tci-thaijo.org/index.php/scnet/article/viewFile/74901/60420>
- องอาจ นัยพัฒน์. (2544). **กระบวนการทัศน์หลักและแนวคิดสำคัญเกี่ยวกับการวิจัยและการประเมินทางการศึกษา. วารสารพฤติกรรมศาสตร์, 7(1), 1-18.**
- Bandura, A. (1997). **Self-efficacy: The exercise of control.** New York: Freeman.
- Jacob, Cohen. (1969). **Statistical power analysis for the behavioral sciences.** New York: Academic Press.
- Quigley GA., Hein JW. (1962). **Comparative cleansing efficiency of manual and power brushing. J Am Dent Assoc, 6, 26-29.**

ผลของโปรแกรมทันตสุขศึกษาเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคเหงือก
อักเสบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาล
ดอยหลวง อำเภอดอยหลวง จังหวัดเชียงราย

The Effects of Dental Health Education Program for Gingivitis Prevention
among the Six Grade Students in Doiloung Hospital, Doiloung District Chiangrai
Province

จันทร์จิรา อยู่เกียรติกุล^{1*} และ ประจวบ แหลมหลัก²

Janjira Yukiatkul^{1*} and Prachuab Lamluk²

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยแบบกึ่งทดลอง แบบสองกลุ่มทดสอบก่อนและหลัง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมทันตสุขศึกษาต่อพฤติกรรมการป้องกันการเกิดโรคเหงือกอักเสบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอดอยหลวง จังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มอย่างง่ายในนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ได้จำนวนนักเรียนทั้งหมด 78 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มทดลอง 39 คน และกลุ่มควบคุม 39 คน กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพที่ประยุกต์ทฤษฎีการเรียนรู้ความสามารถตนเอง ระยะเวลา 8 สัปดาห์ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และแบบบันทึกคราบจุลินทรีย์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยใช้สถิติ Paired t-test และ Independent t-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังจากการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ทันตสุขภาพ การรับรู้ความสามารถตนเองในการป้องกันโรคเหงือกอักเสบ ความคาดหวังในการปฏิบัติตนของการป้องกันโรคเหงือกอักเสบดีกว่าก่อนการทดลอง และสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และพบว่าแผ่นคราบจุลินทรีย์ในกลุ่มทดลองลดลงต่ำกว่าก่อนทดลองและลดลงต่ำกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 จากโปรแกรมทันตสุขภาพโดยประยุกต์ทฤษฎีการเรียนรู้ความสามารถตนเอง ทำให้นักเรียนมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการป้องกันโรคเหงือกอักเสบ ทั้งด้านการรับรู้ความสามารถตนเอง ความคาดหวังผลดีของการป้องกันโรคเหงือกอักเสบ และค่าของแผ่นคราบจุลินทรีย์ที่ดีขึ้น

คำสำคัญ: โปรแกรมทันตสุขศึกษา โรคเหงือกอักเสบ เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : ting_stamberry_11@hotmail.com

Abstract

This study is a quasi-experimental study using two groups: pretest and posttest design. The objective was to study the effect of dental health program to gingivitis prevention behavior among sixth grade in doiluang hospital, doiluang district, Chiangrai province. The study group comprised 78 students. The sample size were selected by sample random sampling into 2 groups. The 39 students were assigned into the experimental group and 39 students were comparison group. The experimental group received both self-efficacy application in order to develop the gingivitis preventive behavior. The total duration of program was 8 weeks. Data were collected two times, it is to say before and after the intervention, using questionnaire and plaque index records. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, paired t-test, and independent t-test. Significantly level at 0.05.

Results showed that, The experimental group had significantly better perceived self-efficacy, outcome expectation, preventive practice than before and that of the comparison group 0.05. Their average plaque index was also significantly decreased 0.05 after participated in the dental health promotion program.

Keywords: Dental Health Education Program, Gingivitis disease, School Children among sixth grade

บทนำ

โรคเหงือกอักเสบเป็นโรคในช่องปากที่ถือว่าเป็นปัญหาสำคัญทางทันตสุขภาพและยังเป็นปัญหาสาธารณสุขของประเทศไทย แม้จะไม่ใช่โรคที่ร้ายแรงถึงแก่ชีวิตและไม่เป็นปัญหารุนแรงเฉียบพลันแต่เป็นภัยคุกคามและบั่นทอนสุขภาพ (กองทันตสาธารณสุข กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2551) หากไม่ได้รับการรักษาตั้งแต่แรกเริ่มก็อาจทำให้อาการลุกลามจนเกิดการสูญเสียฟันได้ในที่สุด การมีปัญหสุขภาพช่องปากจะมีผลให้สุขภาพร่างกายไม่แข็งแรงสมบูรณ์ เนื่องจากการสูญเสียฟันจะมีผลต่อการบดเคี้ยวอาหารทำให้เคี้ยวอาหารไม่ได้หรือเคี้ยวอาหารไม่ละเอียด กลุ่มนักเรียนประถมศึกษาเป็นกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญที่ควรเน้นหนักด้านทันตกรรมป้องกันเพราะเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการเกิดโรคเหงือกอักเสบโดยเฉพาะเด็กนักเรียนประถมศึกษาตอนปลายซึ่งมีช่วงอายุระหว่าง 10-12 ปี เนื่องจากเด็กในวัยนี้กำลังเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นและมีการเปลี่ยนแปลงของฮอร์โมน

จากรายงานการสำรวจสภาวะทันตสุขภาพแห่งชาติครั้งที่ 6 พ.ศ. 2549-2550 ได้ประเมินสภาวะปริทันต์ ทำการสำรวจกลุ่มอายุ 12 ปี ใช้ดัชนี CPI (Community Periodontal Index) จากการสำรวจสภาวะปริทันต์ในเด็กและเยาวชนพบว่า ในกลุ่มอายุ 12 ปี เมื่อวัดด้วยดัชนี CPI พบสภาวะปริทันต์ในกลุ่มเด็กอายุ 12 ปี มีปัญหาสภาวะปริทันต์ในเด็กวัยเรียนและเยาวชน คือ การมีเหงือกอักเสบและการมีหินน้ำลายพบว่ามีเด็กอายุ 12 ปี เพียงร้อยละ 18.00 ที่มีเหงือกปกติในขณะที่ร้อยละ 58.94 ของเด็กอายุ 12 ปี มีเหงือกอักเสบเฉลี่ย 2.94 ส่วน (sextant) ทั้งนี้ ร้อยละ 35.74 จะมีหินน้ำลายร่วมด้วย และร้อยละ 22.36 มีหินน้ำลายในช่องปากโดยไม่มีการอักเสบของเหงือกอย่างโรคริดิเด็กเหล่านี้มีโอกาสที่จะพัฒนาเกิดเป็นเหงือกอักเสบได้ (กองทันตสาธารณสุข กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2551)

จากการสำรวจสภาวะทันตสุขภาพของเด็กอายุ 12 ปี ในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลดอยหลวง ปี 2558 และ 2559 พบเหงือกอักเสบร้อยละ 50.3 และ 60 ตามลำดับ เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไม่มีกิจกรรมแปรงฟัน หลังอาหารกลางวันและส่วนใหญ่ไม่แปรงฟันก่อนนอน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยเพื่อศึกษาการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมป้องกันโรคเหงือกอักเสบโดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองร่วมกับการ

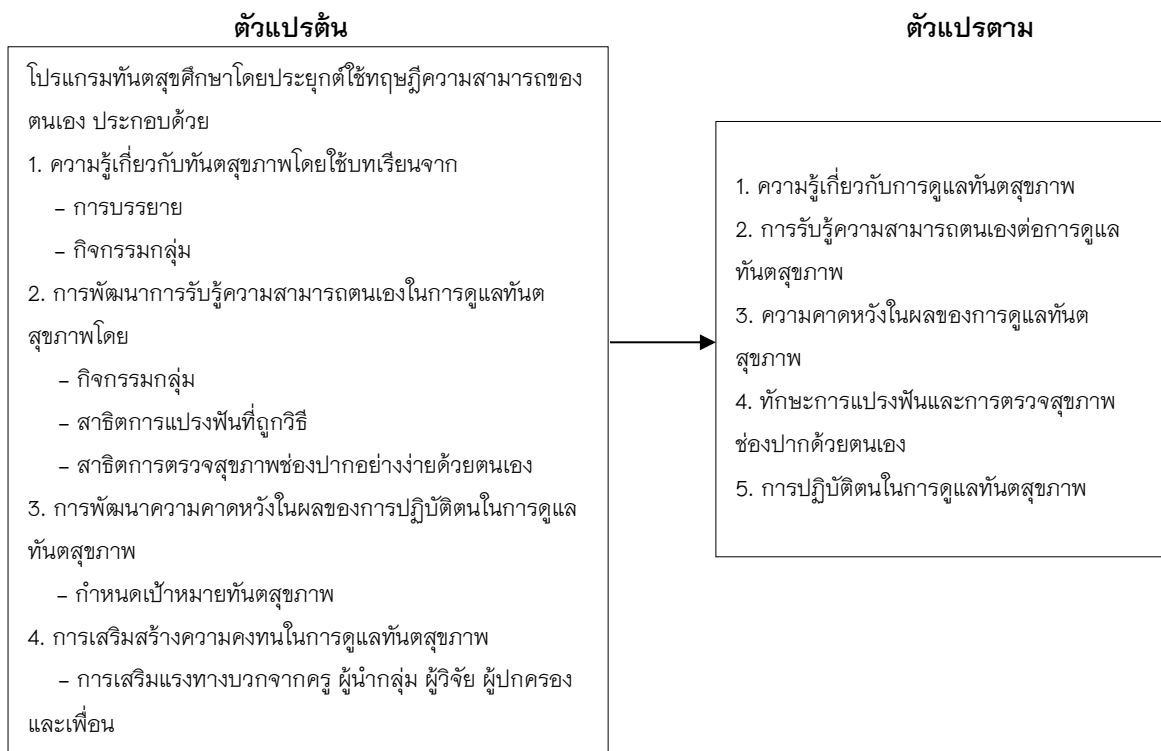
สนับสนุนทางสังคมมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมทางทันตสุขภาพเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการป้องกันโรคเหงือกอักเสบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อย่างเหมาะสมและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการวัดความรู้เรื่องทันตสุขภาพ การรับรู้ความสามารถตนเองต่อการดูแลทันตสุขภาพ ความคาดหวังในผลของการดูแลทันตสุขภาพ ที่เป็นกลุ่มศึกษาระหว่างก่อนกับหลังการเข้าร่วมโปรแกรม
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการวัดความรู้เรื่องทันตสุขภาพ การรับรู้ความสามารถตนเองต่อการดูแลทันตสุขภาพ ความคาดหวังในผลของการดูแลทันตสุขภาพ ที่เป็นกลุ่มเปรียบเทียบระหว่างก่อนกับหลังการเข้าร่วมโปรแกรม
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการวัดความรู้เรื่องทันตสุขภาพ การรับรู้ความสามารถตนเองต่อการดูแลทันตสุขภาพ ความคาดหวังในผลของการดูแลทันตสุขภาพ ระหว่างกลุ่มศึกษากับกลุ่มเปรียบเทียบหลังการเข้าร่วมโปรแกรม
4. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปริมาณคราบจุลินทรีย์บนตัวฟันของเด็ก ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบก่อนการทดลองและหลังการทดลอง
5. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการแปรงฟันของเด็ก ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพ 1 แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

$$n = \frac{z^2 p(1-p)}{d^2}$$

$$n = \frac{(1.96)^2 0.9(1-0.9)}{0.1^2}$$

$$n = 35$$

ขนาดกลุ่มตัวอย่างวิจัยกลุ่มศึกษาและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ จำนวน 35 คน และบวกเพิ่มอีก 10% ดังนั้นขนาดกลุ่มตัวอย่างวิจัยกลุ่มศึกษาและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 39 คน การสุ่มตัวอย่างแบบทราบดีความน่าจะเป็นเป็นการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย โดยสุ่มจากกลุ่มเด็กนักเรียนที่ศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนบ้านดอย และเด็กนักเรียนที่ศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนอนุบาลดอยหลวง จังหวัดเชียงราย

กลุ่มทดลอง คือ เด็กนักเรียนที่ศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนบ้านดอย อำเภอดอยหลวง จังหวัดเชียงราย จำนวน 39 คน กลุ่มเปรียบเทียบ คือ เด็กนักเรียนที่ศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนอนุบาลดอยหลวง จังหวัดเชียงรายจำนวน 39 คน

โดยผู้วิจัยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกดังนี้ เป็นโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่เขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลดอยหลวง อำเภอดอยหลวง จังหวัดเชียงราย มีสภาพภูมิศาสตร์ใกล้เคียงกัน และผู้บริหารให้ความร่วมมือ ครู และนักเรียนยินดีเข้าร่วมโปรแกรมทันตสุขภาพตลอดการวิจัย จำนวนนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มากกว่า 30 คน

เกณฑ์ในการคัดอาสาสมัครออกจากโครงการวิจัย (Withdrawal criteria) มีดังนี้ นักเรียนปฏิเสธการเข้าร่วมโครงการวิจัย ในระหว่างการดำเนินการศึกษา นักเรียนไม่สามารถมาร่วมกิจกรรมตามนัดได้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อายุ เพศ อาชีพของบิดา และมารดา ระดับการศึกษาของบิดา และมารดา บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย ผู้ที่นักเรียนมักจะปรึกษาเมื่อมีปัญหาด้านทันตสุขภาพ รวม 8 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพ รูปแบบคำถามเป็นแบบเลือกตอบคือ ถูกและผิด จำนวน 10 ข้อ โดย ถ้าถูกได้คะแนน 1 คะแนน ตอบผิด 0 คะแนนผู้วิจัยใช้เกณฑ์การให้คะแนนและแปลผลโดยการประยุกต์เกณฑ์ของ Bloom (1975)

ส่วนที่ 3 ข้อมูลการรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการดูแลทันตสุขภาพ

ส่วนที่ 4 ข้อมูลความคาดหวังที่เกิดจากการปฏิบัติตนในการดูแลทันตสุขภาพ

โดยส่วนที่ 3-4 ประกอบด้วย คำถามทั้งหมด 10 ข้อของแต่ละส่วน โดยใช้อัตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 3 ระดับ คือ เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย

แบบประเมินทักษะการแปรงฟัน

เป็นแบบประเมินทักษะการแปรงฟันที่ถูกวิธี โดยผู้วิจัยเป็นผู้สังเกตและจดบันทึก โดยผู้วิจัยได้ดัดแปลงมาจากดัชนีวัดทักษะ ด้านอนามัยช่องปาก (Oral hygiene skill achievement index: S.A.I) ของ Niederman and Sullivans (1981) โดยจะทำการประเมินใน 2 องค์ประกอบ คือ แปรงฟันครบตำแหน่ง (Placement) และแปรงฟันถูกวิธี (Motions)

ซึ่งจะมีบริเวณในการประเมิน ทั้งหมด 17 บริเวณ ประกอบด้วยบริเวณผิวฟัน 16 ส่วน และลิ้น 1 ส่วนตามแนวทางของ กรมอนามัยในการสอนการแปรงฟันรายละเอียดของบริเวณต่าง ๆ ที่ใช้ในการประเมินทักษะการแปรงฟัน

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

แบบประเมินคราบจุลินทรีย์

เป็นแบบบันทึกปริมาณคราบจุลินทรีย์โดยผู้วิจัยเป็นผู้บันทึก ดัดแปลงมาจากแบบบันทึกของ Loe and Sillness (1967) เพื่อใช้วัดระดับปริมาณคราบจุลินทรีย์ การวัดปริมาณคราบจุลินทรีย์โดยจะทำการตรวจเฉพาะฟัน ตัวแทนจำนวน 6 ซี่ ได้แก่ 16, 12, 24, 32, 36 และ 44 ในกรณีที่ฟันตัวแทนหายไปหรือฟันที่เหลืองแต่รากให้พิจารณา บันทึกฟันข้างเคียงแทน โดยในฟันแต่ละซี่จะตรวจ 4 ด้าน ได้แก่ buccal, lingual, mesial และ distal โดยดูปริมาณ plaque ที่ deposit ในแต่ละด้าน

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การหาความเที่ยงของเนื้อหา

นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา แล้วนำมาหาค่าดัชนี ความสอดคล้อง (IOC) โดยพิจารณาเป็นรายข้อว่าแต่ละคำถามนั้นมีความสอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการวัด หรือไม่ โดยใช้เกณฑ์คะแนนดังนี้ + 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการวัด 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้น มีความสอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการวัดหรือไม่ -1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่มีความสอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการวัด บันทึกผลการพิจารณาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละข้อแล้วนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อ คำถามกับสิ่งที่ต้องการวัด โดยผู้วิจัยเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.5 หรือมากกว่า ซึ่งแสดงว่า ข้อคำถามนั้นมีความเที่ยงตรงตามเนื้อหาส่วนข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องน้อยกว่า 0.5 ผู้วิจัยจึงต้องตัดออก นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขไปทดลองใช้ (Try out) กับเด็กนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

การหาความเชื่อมั่น หาความเชื่อมั่นแบบสัมภาษณ์ในส่วนที่มีตัวเลือก 4 ตัวเลือก โดยใช้วิธีการ หาความ ยากง่าย โดยระดับความยากง่ายพอเหมาะของแบบสัมภาษณ์ควรมีระดับความยากง่ายเฉลี่ยประมาณ 0.50 หาความ เชื่อมั่นแบบสัมภาษณ์ในส่วนที่ใช้อัตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) จะใช้วิธีสัมประสิทธิ์คอนบาคอัลฟา (Cronbachs' alpha coefficient) โดยค่าที่ได้ต้องมากกว่า 0.70 ถึงจะยอมรับได้

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาแล้วนำมาหาค่า ดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามรายข้อกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด (IOC: Index of item – Objective Congruence) ของแต่ละข้อคำถาม ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.5-1.0 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับเด็กนักเรียน ที่มี ลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แบบสัมภาษณ์ในส่วนที่มีตัวเลือก 2 ตัวเลือก ถูก ผิด วิเคราะห์หา ความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร KR20 ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.71 และแบบสัมภาษณ์ในส่วนที่ใช้อัตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) วิเคราะห์หาความเชื่อมั่น ใช้วิธีสัมประสิทธิ์คอนบาคอัลฟา (Cronbachs' alpha coefficient) ได้ค่าความ เชื่อมั่นเท่ากับ 0.815

การเก็บรวบรวมข้อมูล

รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi experimental research) โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง (Experimental group) และกลุ่มเปรียบเทียบ (Control group) มีการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งก่อน และหลังการทดลองในกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม ดังรูปแบบการทดลองดังนี้

ใช้เวลาในการดำเนินงานทั้งสิ้น 8 สัปดาห์ โดยแบ่งเป็น 3 ระยะ

1. ระยะเตรียมการในสัปดาห์ที่ 1
2. ระยะดำเนินการในสัปดาห์ที่ 2-6
3. ระยะติดตามและประเมินผลในสัปดาห์ที่ 7-8

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการวิจัย 8 สัปดาห์ ระยะเวลาที่ศึกษาดำเนินการในช่วงเดือนมกราคม-เดือนมีนาคม พ.ศ. 2561

ครั้งที่ 1 ประสานงานกับโรงเรียนที่จะเข้าดำเนินงานวิจัย เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัย พร้อมทั้งขอความร่วมมือในการดำเนินการวิจัย

ศึกษาแผนการเรียนการสอน เพื่อนำมากำหนดเวลาในการเก็บข้อมูลและดำเนินการจัดกิจกรรมตามโปรแกรมทันตสุขภาพ ซึ่งแจ้งขั้นตอนการทำวิจัยต่อผู้บริหาร ครูประจำชั้น ครูอนามัย และเด็กนักเรียน

เก็บข้อมูลแบบสอบถามก่อนการทดลองทั้งกลุ่มทดลอง และกลุ่มเปรียบเทียบ

ตรวจปริมาณค่าแผ่นคราบจุลินทรีย์บนตัวฟันของเด็ก ก่อนการทดลองทั้งในกลุ่มทดลอง และกลุ่มเปรียบเทียบ

ครั้งที่ 2 จัดกิจกรรมให้ความรู้ดำเนินการให้แรงสนับสนุนทางสังคม โดยการกระตุ้นเตือนครูประจำชั้น และครูอนามัยเกี่ยวกับโรคเหงือกอักเสบ โดยให้ความรู้เรื่องโรคเหงือกอักเสบ โครงสร้าง และส่วนประกอบของเหงือกสาเหตุของการเกิดโรคเหงือกอักเสบ ลักษณะอาการของโรคเหงือกอักเสบ วิธีการ ป้องกันการเกิดโรคเหงือกอักเสบ ผลดีของการป้องกันการเกิดโรคเหงือกอักเสบ หลังจากนั้นแบ่งกลุ่มนักเรียน เป็นกลุ่ม ๆ ละ 9-10 คน ให้นักเรียนอภิปรายในกลุ่มถึงการปฏิบัติตัวในการดูแลสุขภาพช่องปาก

ครั้งที่ 3 การพัฒนาการรับรู้ความสามารถตนเองในการดูแลทันตสุขภาพ

โดยแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ให้เข้าศึกษาตามฐาน 3 ฐาน ประกอบด้วยฐานที่ 1 เรื่องการแปรงฟันแบบขยับปิด ฐานที่ 2 เรื่อง การใช้ไหมขัดฟัน ฐานที่ 3 เรื่องการตรวจหาคราบจุลินทรีย์โดยการใช้เม็ดสีย้อมฟัน ซึ่งแต่ละฐานจะมีการให้ความรู้ และฝึกปฏิบัติจริง ใช้เวลาฐานละ 10 นาที หลังจากนั้นนักเรียน และผู้วิจัยร่วมกันสรุปกิจกรรม

ครั้งที่ 4 การพัฒนาการรับรู้ความสามารถตนเองในการดูแลทันตสุขภาพ

โดยการสอนวิธีตรวจสุขภาพช่องปากด้วยตนเองอย่างถูกต้อง เช่น การตรวจด้วยตนเองจากวิธีส่องกระจก วิธีการแหวกช่องปากเพื่อทำการตรวจสุขภาพช่องปาก หลังจากนั้นนักเรียน และผู้วิจัยร่วมกันสรุปกิจกรรม

ครั้งที่ 5 การพัฒนาความคาดหวังในผลของการปฏิบัติตนในการดูแลทันตสุขภาพ

โดยการหาอาสาสมัคร 3 คน แสดงบทบาทสมมุติ ในหัวข้อการสะท้อนพฤติกรรมของเด็กที่ไม่ดูแลสุขภาพช่องปากของตนเอง จนก่อให้เกิดโรคเหงือกอักเสบ ใช้การแสดงบทบาทสมมุติเป็นคำถาม ในกิจกรรมการอภิปรายกลุ่มเพื่อให้นักเรียน อภิปรายให้ได้ว่ามีสาเหตุจากอะไร หรือพฤติกรรมอะไร ที่ส่งผลกระทบต่อตัวละครดังกล่าว หลังจากนั้นนักเรียน และผู้วิจัยร่วมกันสรุปกิจกรรม

ครั้งที่ 6 สรุปความรู้เกี่ยวกับโรคเหงือกอักเสบ รวมถึงขั้นตอนในการปฏิบัติตนในการดูแลสุขภาพช่องปากอย่างถูกวิธี

ครั้งที่ 7-8 เก็บข้อมูลหลังการทดลองทั้งกลุ่มศึกษาและกลุ่มเปรียบเทียบ
ตรวจปริมาณค่าแผ่นคราบจุลินทรีย์บนตัวฟันของเด็ก หลังการทดลองทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่ม
เปรียบเทียบ และสรุปประเมินผลโปรแกรม

ขั้นรวบรวมข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลได้ครบแล้ว ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม
คอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของประชากร โดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ
ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สถิติเชิงวิเคราะห์ (Analytical Statistics)

เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดยใช้ สถิติ Independent sample t-test และ Paired sample t-test

ผลการศึกษา

ตาราง 1 แสดงความรู้เกี่ยวกับการดูแลทันตสุขภาพ การรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการดูแล
ทันตสุขภาพความคาดหวังที่เกิดจากการปฏิบัติตนในการดูแลทันตสุขภาพ ก่อนและหลังการใช้
โปรแกรม ทันตสุขภาพเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคเหงือกอักเสบของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภายในกลุ่มทดลอง

ตัวแปร		N	Mean	S.D.	t	p-value
ความรู้เกี่ยวกับการดูแลทันตสุขภาพ	ก่อนทดลอง	39	3.79	1.54	-12.83	< 0.001*
	หลังทดลอง	39	8.15	1.25		
การรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการดูแลทันตสุขภาพ	ก่อนทดลอง	39	14.67	4.76	-9.06	< 0.001*
	หลังทดลอง	39	24.10	3.60		
ความคาดหวังที่เกิดจากการปฏิบัติตนในการดูแลทันตสุขภาพ	ก่อนทดลอง	39	13.10	3.39	-12.80	< 0.001*
	หลังทดลอง	39	24.28	3.57		

หมายเหตุ: *p-value < 0.05

ผลการศึกษาผลของโปรแกรมทันตสุขภาพเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคเหงือกอักเสบของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลดอยหลวง อำเภอดอยหลวง จังหวัดเชียงราย พบว่า
ภายหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้เกี่ยวกับการดูแลทันตสุขภาพ การรับรู้ความสามารถของตนเองต่อ
การดูแลทันตสุขภาพ ความคาดหวังที่เกิดจากการปฏิบัติตนในการดูแลทันตสุขภาพเพิ่มขึ้นก่อนการทดลองอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) (ตารางที่ 1) ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ (ตารางที่ 1)

ตาราง 2 แสดงความรู้เกี่ยวกับการดูแลทันตสุขภาพ การรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการดูแลทันตสุขภาพความคาดหวังที่เกิดจากการปฏิบัติตนในการดูแลทันตสุขภาพ ก่อนและหลังการใช้โปรแกรมทันตสุขภาพเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคเหงือกอักเสบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภายในกลุ่มเปรียบเทียบ

ตัวแปร		N	Mean	S.D.	t	p-value
ความรู้เกี่ยวกับการดูแลทันตสุขภาพ	ก่อนทดลอง	39	3.79	2.02	-0.47	0.643
	หลังทดลอง	39	3.90	1.45		
การรับรู้ความสามารถของตนเองต่อ	ก่อนทดลอง	39	13.36	3.57	1.62	0.113
	การดูแลทันตสุขภาพ	หลังทดลอง	39	12.28		
ความคาดหวังที่เกิดจากการปฏิบัติตนในการดูแลทันตสุขภาพ	ก่อนทดลอง	39	12.33	3.00	0.05	0.958
	หลังทดลอง	39	12.31	2.35		

ผลการศึกษาผลของโปรแกรมทันตสุขภาพเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคเหงือกอักเสบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลดอยหลวง อำเภอดอยหลวง จังหวัดเชียงราย พบว่าภายหลังการทดลองกลุ่มเปรียบเทียบมีคะแนนความรู้เกี่ยวกับการดูแลทันตสุขภาพ การรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการดูแลทันตสุขภาพ ความคาดหวังที่เกิดจากการปฏิบัติตนในการดูแลทันตสุขภาพ พบว่าไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ (ตารางที่ 2)

ตาราง 3 แสดงความรู้เกี่ยวกับการดูแลทันตสุขภาพ การรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการดูแลทันตสุขภาพความคาดหวังที่เกิดจากการปฏิบัติตนในการดูแลทันตสุขภาพ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ก่อนและหลังการใช้โปรแกรมทันตสุขภาพเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคเหงือกอักเสบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลัง

ตัวแปร		N	Mean	S.D.	t	p-value	
ความรู้เกี่ยวกับการดูแลทันตสุขภาพ	ก่อนทดลอง	กลุ่มทดลอง	39	3.79	1.54	0.00	1.000
		กลุ่มเปรียบเทียบ	39	3.79	2.02		
	หลังทดลอง	กลุ่มทดลอง	39	8.15	1.25	13.92	<0.001*
		กลุ่มเปรียบเทียบ	39	3.90	1.45		
การรับรู้ความสามารถของตนเองต่อ	ก่อนทดลอง	กลุ่มทดลอง	39	14.67	4.76	1.37	1.372
		กลุ่มเปรียบเทียบ	39	13.36	3.57		
	หลังทดลอง	กลุ่มทดลอง	39	24.10	3.60	15.67	<0.001*
		กลุ่มเปรียบเทียบ	39	12.31	3.03		
ความคาดหวังที่เกิดจากการปฏิบัติตนในการดูแลทันตสุขภาพ	ก่อนทดลอง	กลุ่มทดลอง	39	13.10	3.39	1.06	1.060
		กลุ่มเปรียบเทียบ	39	12.33	3.00		
	หลังทดลอง	กลุ่มทดลอง	39	24.28	3.57	17.50	<0.001*
		กลุ่มเปรียบเทียบ	39	12.31	2.35		

หมายเหตุ: *p-value <0.05

ผลการศึกษาลงของโปรแกรมทันตสุขภาพเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคเหงือกอักเสบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลดอยหลวง อำเภอดอยหลวง จังหวัดเชียงราย พบว่าก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ มีคะแนนความรู้เกี่ยวกับการดูแลทันตสุขภาพ การรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการดูแลทันตสุขภาพ ความคาดหวังที่เกิดจากการปฏิบัติตนในการดูแลทันตสุขภาพ ไม่แตกต่างกันทางสถิติ หลังการทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้เกี่ยวกับการดูแลทันตสุขภาพ การรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการดูแลทันตสุขภาพ ความคาดหวังที่เกิดจากการปฏิบัติตนในการดูแลทันตสุขภาพ มากกว่าก่อนการทดลอง และมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) (ตารางที่ 3)

ตาราง 4 แสดงปริมาณคราบจุลินทรีย์บนตัวฟันของเด็กนักเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ก่อนและหลังการใช้โปรแกรมทันตสุขภาพเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคเหงือกอักเสบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ตัวแปร		N	Mean	S.D.	t	p-value	
ปริมาณคราบจุลินทรีย์บนตัวฟันของเด็ก	ก่อนทดลอง	กลุ่มทดลอง	39	2.52	0.50	-0.74	0.465
	กลุ่มเปรียบเทียบ	39	2.60	0.42			
หลังทดลอง	กลุ่มทดลอง	39	1.41	0.67	-10.59	<0.001*	
	กลุ่มเปรียบเทียบ	39	2.71	0.37			

ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ มีปริมาณคราบจุลินทรีย์บนตัวฟันของเด็กนักเรียน ไม่แตกต่างกันทางสถิติ หลังการทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองมีปริมาณคราบจุลินทรีย์บนตัวฟันของเด็กนักเรียนลดลง ก่อนการทดลอง และลดลงกลุ่มเปรียบเทียบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) (ตารางที่ 4)

ตาราง 5 แสดงคะแนนการแปรงฟันที่ถูกต้องของเด็กนักเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบก่อนและหลังการใช้โปรแกรมทันตสุขภาพเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคเหงือกอักเสบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ตัวแปร		N	Mean	S.D.	t	p-value	
คะแนนการแปรงฟันที่ถูกต้อง	ก่อนทดลอง	กลุ่มทดลอง	39	8.10	4.77	2.57	0.012
	กลุ่มเปรียบเทียบ	39	5.92	2.30			
หลังทดลอง	กลุ่มทดลอง	39	23.79	5.52	18.35	<0.001*	
	กลุ่มเปรียบเทียบ	39	6.18	2.35			

ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ มีคะแนนการแปรงฟันที่ถูกต้อง ไม่แตกต่างกันทางสถิติ หลังการทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนการแปรงฟันที่ถูกต้อง เพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนการทดลอง และมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) (ตารางที่ 5)

วิจารณ์และสรุปผล

ด้านความรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับการดูแลทันตสุขภาพหลังการใช้โปรแกรมทันตสุขภาพเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมป้องกันการโรคเหงือกอักเสบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดีกว่าก่อนการทดลอง และมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากการเข้าร่วมการฟังบรรยายเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความตั้งใจ ใส่ใจ นำความรู้ที่ได้รับนำไปใช้ให้ก่อประโยชน์แก่ตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ รัตนา จันทร (2559) ความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพพบว่าภายหลังการใช้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมโปรแกรมทันตสุขภาพมีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพเพิ่มขึ้นมากกว่ากลุ่มควบคุมและมากกว่าก่อนการใช้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงโปรแกรมทันตสุขภาพ มีผลต่อการเพิ่มระดับคะแนนเฉลี่ย

ด้านการรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการดูแลทันตสุขภาพหลังการใช้โปรแกรมทันตสุขภาพ เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมป้องกันการโรคเหงือกอักเสบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดีกว่าก่อนการทดลองและมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ชิงชัย บัวทอง (2558) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพช่องปากต่อพฤติกรรมป้องกันการโรคฟันผุและเหงือกอักเสบ ในด้านการรับรู้ความสามารถของตนเอง ด้านความคาดหวังของการป้องกันโรคฟันผุและด้านปฏิบัติ เพื่อป้องกันโรคฟันผุและศึกษาปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์หลังแปรงฟันของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนบ้านบางเหียนอำเภอปลายพระยาจังหวัดกระบี่ โปรแกรมส่งเสริมสุขภาพช่องปากมีผลทำให้พฤติกรรมป้องกันการโรคฟันผุและเหงือกอักเสบสูง ขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสามารถนำไปใช้ ในการส่งเสริมการป้องกันโรคฟันผุและเหงือกอักเสบในเด็กนักเรียนได้

ด้านความคาดหวังที่เกิดจากการปฏิบัติตนในการดูแลทันตสุขภาพหลังการใช้โปรแกรมทันตสุขภาพเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมป้องกันการโรคเหงือกอักเสบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดีกว่าก่อนการทดลองและมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อูมาพร ชมโฉม, อารยา ปรานประวีตร และ วันเพ็ญ แก้วปาน (2560) นักเรียนที่มีสภาวะเหงือกอักเสบ หลังได้รับโปรแกรมทันตสุขภาพมีความคาดหวังในผลของการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคเหงือก อักเสบ มากกว่าก่อนได้รับโปรแกรมทันตสุขภาพ และมากกว่านักเรียนที่มีสภาวะเหงือกอักเสบที่ไม่ได้รับ โปรแกรมทันตสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

ด้านปริมาณคราบจุลินทรีย์และการแปรงฟันที่ถูกต้อง พบว่านักเรียนกลุ่มทดลองภายหลังได้รับโปรแกรมทันตสุขภาพมีปริมาณคราบจุลินทรีย์ น้อยกว่าก่อนได้รับโปรแกรมทันตสุขภาพและมากกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปิยรัตน์ พลพงษ์ (2539) ได้ทำการศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมทันตสุขภาพร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมจากครูและผู้ปกครองต่อพฤติกรรมการแปรงฟันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 68 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ เรื่องการปฏิบัติตนในการแปรงฟันวิธีการแปรงฟันที่ถูกต้องและจำนวนครั้งที่แปรงฟันต่อวันมากขึ้นกว่าก่อนดำเนินการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิตินอกจากนี้ปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์บนตัวฟันของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างภายหลังดำเนินการทดลองมีน้อยกว่าก่อนดำเนินการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการวิจัยจึงสรุปภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมทันตสุขภาพต่อพฤติกรรมการป้องกันการเกิดโรคเหงือกอักเสบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอดอยหลวง จังหวัดเชียงราย นักเรียนมีความรู้ด้านทันตสุขภาพ การรับรู้ความสามารถตนเอง ความคาดหวังที่เกิดจากการปฏิบัติตนในการดูแลสุขภาพ การแปรงฟันที่ถูกวิธีเพิ่มขึ้น และมีปริมาณคราบจุลินทรีย์ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การนำผลการวิจัยไปใช้

ควรนำข้อมูล และโปรแกรมทันตสุขภาพไปใช้ในการวางแผนดำเนินงานส่งเสริมทันตสุขภาพในเขตพื้นที่รับผิดชอบ เพื่อให้เด็กนักเรียนในพื้นที่รับผิดชอบมีความรู้ และทักษะในการดูแลสุขภาพช่องปากของตนเองได้ อย่างถูกต้องและเหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการประยุกต์ใช้ทฤษฎีและรูปแบบกิจกรรมอื่นๆ มาใช้ในการป้องกันโรคเหงือกอักเสบกับ กลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างกันแตกต่างกันทั้งพื้นที่และการดำเนินชีวิต เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของโปรแกรมว่าใช้ได้กับทุกพื้นที่หรือไม่
2. ควรเพิ่มการประเมินกิจกรรมในแต่ละกิจกรรม เพื่อจะทำให้ทราบว่ากิจกรรมนั้นบรรลุผลหรือไม่

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ อาจารย์ทุกท่านที่ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ขอขอบพระคุณผู้ร่วมวิจัย คุณครู นักเรียนทุกท่านที่เข้าร่วมและให้ความร่วมมือในวิจัยในครั้งนี้และ ผู้ที่มีส่วนส่งเสริมและสนับสนุนทุกท่านในงานวิจัยนี้

เอกสารอ้างอิง

- กองทันตสาธารณสุข กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2551). **รายงานผลการสำรวจสภาวะทันตสุขภาพแห่งชาติ**. กรุงเทพฯ: สามเจริญพาณิชย์.
- ชิงชัย บัวทอง. (2558). ผลของโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพช่องปากต่อพฤติกรรม การป้องกันโรคฟันผุของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านบางเหียน อำเภอปลายพระยา จังหวัดกระบี่.
- วารสารการพัฒนาสุขภาพชุมชน มหาวิทยาลัยขอนแก่น**. 3(2), 293–306.
- ปิยรัตน์ พลพงศ์. (2539). **ประสิทธิผลของโปรแกรมทันตสุขภาพร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมจากครูและผู้ปกครองต่อพฤติกรรม การแปรงฟันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สังกัดกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ.
- รัตนา จันทร์. (2559). ผลของโปรแกรมทันตสุขภาพในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา.
- วารสารศูนย์การศึกษาแพทยศาสตร์คลินิก โรงพยาบาลพระปกเกล้า**, 33(4), 340–353.
- อุมาพร ชมโฉม, อารยา ปรานประวีตร และ วันเพ็ญ แก้วปาน. (2560). ผลของโปรแกรมทันตสุขภาพในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การป้องกันการเกิดโรคเหงือกอักเสบในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. **วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้**, สิบคันเมื่อ 12 เมษายน 2560, จาก <https://www.tci-thaijo.org/index.php/scnet/article/viewFile/74901/60420>

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

Bloom, B.S. (1975). **Cognitive Domain. Taxonomy of Education Objectives. Handbook 1.**

New York: David McKay Company.

Niederman, R. and Sullivans, M. T. (1981). Oral Hygiene Skill Achievement Index. **Journal of Periodontology**, 3(52), 143–156.

Löe, H. and Silness, J. (1967). The Gingival Index, the Plaque Index and the Retention Index Systems.

Journal of Periodontology, 38(6), 610–6.

**ผลโปรแกรมทันตสุขภาพเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการดูแลอนามัยช่องปาก
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ตำบลทุ่งกล้วย อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา**
**The Effects of Dental Health Education Program for Oral health care
behavioral Modification among primary school in Phusang District, Phayao
Province**

วารางคณา สมนาม^{1*} และ บุญลือ ชิมบ้านไร่²

Wararngkana Somnam^{1*} and Boonlue Chimbanrai²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบกึ่งทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมทันตสุขภาพ เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการดูแลอนามัยช่องปากของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ตำบลทุ่งกล้วย อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 66 คน ประกอบด้วยกลุ่มทดลอง 33 คนและกลุ่มควบคุม 33 คน โดยกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น ใช้เวลาศึกษา 12 สัปดาห์ เก็บรวบรวมข้อมูลเปรียบเทียบก่อนและหลังการทดลองในทั้งสองกลุ่ม โดยใช้แบบสอบถามและแบบบันทึกปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์ ด้วยสถิติเชิงอนุมาน คือ Paired sample t-test และ Independent sample t-test ตามลำดับ โดยกำหนดนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ผลการศึกษาพบว่า ภายหลังจากการทดลอง กลุ่มทดลองมีความรู้ ทักษะและพฤติกรรมการปฏิบัติตัวในการดูแลอนามัยช่องปาก ก่อนการทดลองและมีปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์บนตัวฟันน้อยกว่า ก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และพบว่าหลังการทดลอง กลุ่มทดลอง มีความรู้ ทักษะและพฤติกรรมการปฏิบัติตัวในการดูแลอนามัยช่องปากสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบและมีปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์บนตัวฟันน้อยกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05ไป

คำสำคัญ: โปรแกรมทันตสุขภาพ การดูแลอนามัยช่องปากของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : fern_wararngkana@hotmail.com

Abstract

This quasi-experimental research was designed to study the Effects of Dental Health Education Program for Oral health care behavioral Modification among primary school in Phusang District, Phayao Province. The sample consisted of 66 students; 33 students were assigned to an experimental group and 33 students were assigned to a control group. Data were collected 12 weeks. Data were collected by questionnaire and record the amount of plaque. The statistics used for analyzing data were Paired samples t-test, and Independent samples t-test.

The results of the study revealed that after the experiment, the mean scores of experimental group relating to knowledge, attitude and Oral health care behavioral were higher than before the experiment. Additionally, the mean score of dental plaque was significantly lower than before the experiment ($p < 0.05$). After the experiment, the mean scores of knowledge, attitude and Oral health care behavioral of the experimental group were higher than the control group. Also the mean score of dental plaque of the experimental group was significantly lower than control group ($p < 0.05$).

Keywords: Dental Health Education, Oral health care behavioral among primary school

บทนำ

จากการสำรวจสภาวะทันตสุขภาพครั้งที่ 7 ปี พ.ศ. 2555 พบว่าเด็กวัยเรียนอายุ 12 ปี มีสภาวะการเกิดโรคฟันผุร้อยละ 52.3 ของเด็กมีประสบการณ์ การเกิดเป็นโรคฟันผุ โดยค่าเฉลี่ยฟันผุ ถอน อุด 1.3 ซี่ต่อคน และพบเด็กอายุ 12 ปี ร้อยละ 6.3 ปวดฟันจนขาดเรียนเฉลี่ย 1.3 วัน และการสำรวจพฤติกรรมกรรมการแปรงฟันก่อนนอนแล้วเข้านอนทันทีของเด็กอายุ 12 ปี พบว่าได้รับร้อยละ 38.8 และยังพบว่า พฤติกรรมการดื่มน้ำอัดลมและน้ำหวาน รวมทั้งพฤติกรรม การบริโภคขนมกรุบกรอบพบว่าเป็นเด็กอายุ 12 ปี มีการบริโภคขนมกรุบกรอบทุกวัน ร้อยละ 38.8 จำแนกตามภาค พบว่า ภาคเหนือเป็นภาคที่เด็กอายุ 12 ปี มีประสบการณ์การเป็นโรคฟันผุสูงเป็นอันดับที่สองของระดับประเทศ โดยค่าเฉลี่ยฟันผุ ถอน อุด สูงถึง 1.3 ซี่ต่อคน โดยมีความชุกร้อยละ 52.8 และการสำรวจพฤติกรรมกรรมการแปรงฟันก่อนนอนแล้วเข้านอนทันทีของเด็กอายุ 12 ปี พบว่า ได้รับร้อยละ 35.0 (กองทันตสาธารณสุข กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2556) ในจังหวัดพะเยาพบว่า กลุ่มอายุ 12 ปี พบว่า มีค่าเฉลี่ย ฟุ ถอน อุด (dmft) เท่ากับ 0.83 ซี่ต่อคน โดยมีความชุก ร้อยละ 39.04 และการแปรงฟันก่อนทุกวันได้รับร้อยละ 67.0 (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพะเยา, 2558) และอำเภอเชียงคำและภูซาง พบว่า มีค่าเฉลี่ย ฟุ ถอน อุด (dmft) เท่ากับ 0.99 ซี่ต่อคน โดยมีความชุก 44.18 และการแปรงฟันก่อนทุกวันได้รับร้อยละ 81.12 จะเห็นได้ว่า ค่าเฉลี่ย ฟุ ถอน อุด (dmft) และความชุกของโรคสูงกว่าระดับจังหวัด ซึ่งต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เด็กนักเรียนมีสุขภาพช่องปากที่ดีขึ้น

จากข้อมูลข้างต้น พบว่า ปัญหาโรคฟันผุส่วนใหญ่เกิดจากพฤติกรรมการปฏิบัติตัวที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน หากไม่ได้รับการส่งเสริมสุขภาพในอนาคตปัญหาโรคฟันผุจะเพิ่มยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลโปรแกรมทันตสุขภาพเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ตำบลทุ่งกล้วย อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา เพื่อดำเนินการวางแผนและปรับปรุงแก้ไขในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

เพื่อศึกษาผลโปรแกรมทันตสุขภาพเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการดูแลอนามัยช่องปากของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ตำบลทุ่งกล้วย อำเภอกู่ซาง จังหวัดพะเยา

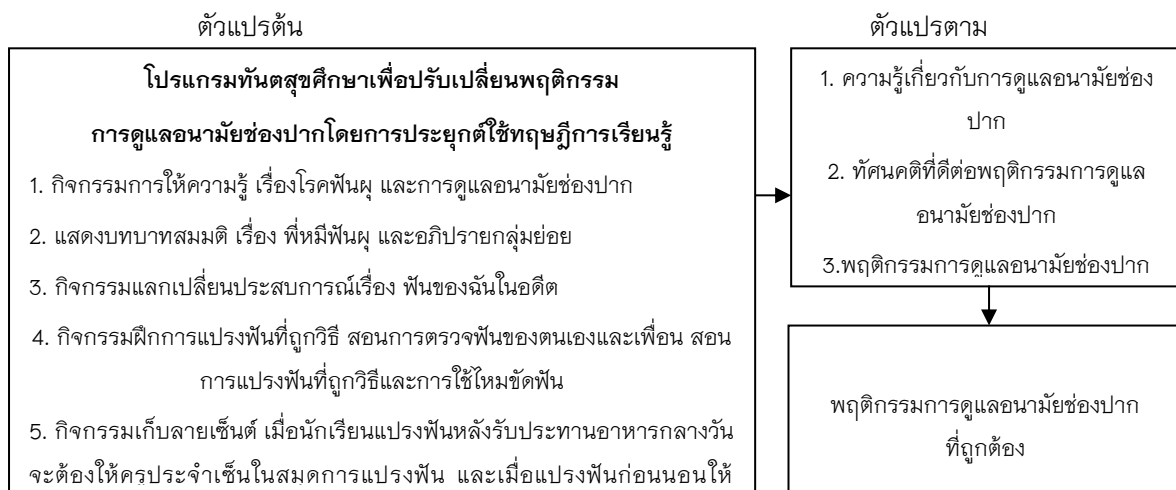
วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ ทักษะและพฤติกรรมการปฏิบัติตัวในการดูแลอนามัยช่องปากภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ก่อนและหลังการทดลอง
2. เพื่อเปรียบเทียบผลต่างค่าเฉลี่ยปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์บนตัวฟัน ก่อนและหลังการทดลอง ของกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยมีตัวแปรต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กันดังนี้

ภาพ 1 แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ตำบลทุ่งกล้วย อำเภอกู่ซาง จังหวัดพะเยา มีจำนวน 66 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 33 คน และกลุ่มเปรียบเทียบจำนวน 33 คน จากขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการเทียบสัดส่วนของนักเรียนแต่ละชั้นเรียน และสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) โดยการจับฉลาก (รัตนา ททรัพย์บำรุง, 2559)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ชุดดังนี้

ชุดที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) และแบบบันทึกการตรวจความสะอาดของช่องปาก แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 แบบสอบถามด้านความรู้เกี่ยวกับการดูแลอนามัยช่องปาก 15 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามด้านทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการดูแลอนามัยช่องปาก 15 ข้อ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามด้านพฤติกรรมการปฏิบัติตัวในการดูแลอนามัยช่องปาก 15 ข้อ

ชุดที่ 2 แบบตรวจบันทึกการหาปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์ โดยใช้แบบ บันทึกการตรวจแผ่นคราบจุลินทรีย์ของ Quigley–Hein Modified by Turesky 1970 (อรกัญญา บัวพันธ์, 2551)

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เก็บรวบรวมข้อมูลก่อนการทดลองในกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ โดยใช้แบบสอบถามด้านความรู้ด้านทัศนคติ ด้านพฤติกรรมการปฏิบัติที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์แล้ว โดยทีมผู้วิจัยที่ผ่านการฝึกอบรมแล้ว

2. การเก็บข้อมูลระหว่างการทดลองใช้การสังเกตการร่วมกิจกรรมและการบันทึกข้อมูลปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์ (การหาค่า Plaque Index) โดยทันตบุคลากรที่ผ่านการฝึกอบรมการตรวจแล้วระหว่างการตรวจจะมีการตรวจซ้ำเพื่อวัดความเที่ยงของทีมผู้ตรวจ

3. เก็บรวบรวมข้อมูลหลังการทดลองในกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ใช้แบบสอบถามด้านความรู้ด้านทัศนคติ ด้านพฤติกรรมการปฏิบัติ และแบบบันทึกปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์กับนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุด

2. สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ สถิติ Paired t-test สำหรับทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยภายในกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลองและ Independent t-test สำหรับทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มเปรียบเทียบ ก่อนและหลังการทดลอง ในกรณีที่ข้อมูลมีการแจกแจงที่ไม่ปกติจะใช้สถิติ Mann–Whitney U Test

ผลการศึกษา

พบว่า กลุ่มทดลองส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 57.6) อายุ 12 ปี (ร้อยละ 45.5) อาชีพหลักของผู้ปกครองคือ เกษตรกรรม (ร้อยละ 33.3) การศึกษาผู้ปกครองส่วนใหญ่ คือ มัธยมปลาย (ร้อยละ 30.3) การพักอาศัยของนักเรียน ส่วนใหญ่นักเรียนพักอาศัยอยู่กับบิดามารดา (ร้อยละ 33.3) รายได้ต่อเดือน (รวมทั้งหมดของครอบครัว) ส่วนใหญ่ คือ 5,000–10,000 บาท (ร้อยละ 39.4) ในแต่ละวันนักเรียนแปร่งฟันวันละ 1–2 ครั้ง (ร้อยละ 60.6) นักเรียนได้เงินมาโรงเรียนต่อวันอยู่ระหว่างวันละ ส่วนใหญ่ คือ 10–20 บาท (ร้อยละ 48.5)

กลุ่มเปรียบเทียบเป็นเพศหญิง (ร้อยละ 54.5) อายุ 12 ปี (ร้อยละ 45.5) อาชีพหลักของผู้ปกครอง คือ รับจ้าง (ร้อยละ 30.3) การศึกษาผู้ปกครองส่วนใหญ่ คือ มัธยมปลาย (ร้อยละ 27.3) การพักอาศัยของนักเรียน ส่วนใหญ่นักเรียนพักอาศัยอยู่กับบิดามารดา (ร้อยละ 30.3) รายได้ต่อเดือน (รวมทั้งหมดของครอบครัว) ส่วนใหญ่ คือ มากกว่า 10,000 บาท (ร้อยละ 45.5) ในแต่ละวันนักเรียน แปร่งฟันวันละ 1–2 ครั้ง (ร้อยละ 63.6) นักเรียนได้เงินมาโรงเรียนต่อวันอยู่ระหว่างวันละ ส่วนใหญ่ คือ 10–20 บาท (ร้อยละ 39.4)

ตาราง 1 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้ ทักษะ ทักษะการดูแลอนามัยช่องปาก ก่อนและหลังการทดลอง ภายในกลุ่มทดลอง (กลุ่มศึกษา 1) และกลุ่มเปรียบเทียบ (กลุ่มศึกษา 2)

คะแนนเฉลี่ย		\bar{X}	S.D.	t	P-value
กลุ่มศึกษา					
1	ความรู้หลังการทดลอง	10.45	2.04	-4.35	<0.001*
	ความรู้ก่อนการทดลอง	8.51	1.90		
2	ความรู้หลังการทดลอง	8.03	2.09	-0.99	0.328
	ความรู้ก่อนการทดลอง	8.42	1.92		
1	ทัศนคติหลังการทดลอง	2.81	0.39	-10.902	< 0.001*
	ทัศนคติก่อนการทดลอง	2.03	0.17		
2	ทัศนคติหลังการทดลอง	1.96	0.19	-.215	0.831
	ทัศนคติก่อนการทดลอง	1.95	0.18		
1	พฤติกรรมหลังการทดลอง	2.30	0.52	-3.71	< 0.001*
	พฤติกรรมก่อนการทดลอง	1.90	0.29		
2	พฤติกรรมหลังการทดลอง	1.80	0.39	-.349	0.730
	พฤติกรรมก่อนการทดลอง	1.76	0.41		

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 1 พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้เกี่ยวกับเกี่ยวกับการดูแลอนามัยช่องปาก หลังการทดลอง มากกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบก่อนการทดลอง และหลังการทดลองมีคะแนนความรู้เกี่ยวกับเกี่ยวกับการดูแลอนามัยช่องปาก ไม่แตกต่างกัน

การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยด้านทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมดูแลอนามัยช่องปากของนักเรียน ก่อนและหลังการทดลองภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนด้านทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมดูแลอนามัยช่องปากของนักเรียน หลังการทดลองมากกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบก่อนการทดลองและหลังการทดลองมีคะแนนด้านทัศนคติ ไม่แตกต่างกัน

การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยด้านพฤติกรรมการปฏิบัติตัวพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนด้านพฤติกรรมปฏิบัติตัวในการดูแลอนามัยช่องปาก หลังการทดลองมากกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่กลุ่มเปรียบเทียบ พบว่า คะแนนด้านพฤติกรรมปฏิบัติตัวในการดูแลอนามัยช่องปาก ก่อนและหลังการทดลองไม่แตกต่างกัน

ตาราง 2 การเปรียบเทียบคะแนนด้านความรู้ ทักษะ ทักษะการดูแลอนามัยช่องปากของนักเรียน ก่อนและหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลอง (กลุ่มศึกษา 1) และกลุ่มเปรียบเทียบ (กลุ่มศึกษา 2)

	กลุ่มศึกษา	\bar{X}	S.D.	t	P-value
ความรู้ก่อนการทดลอง	1	2.03	0.17	1.41	0.162
	2	1.96	0.17		
ความรู้หลังการทดลอง	1	2.81	0.39	11.37	<0.001*
	2	1.96	0.17		
ทัศนคติก่อนการทดลอง	1	2.03	0.17	1.41	0.162
	2	1.96	0.17		
ทัศนคติหลังการทดลอง	1	2.81	0.39	11.37	<0.001*
	2	1.96	0.17		
พฤติกรรมก่อนการทดลอง	1	1.90	0.29	1.37	0.175
	2	1.78	0.41		
พฤติกรรมหลังการทดลอง	1	2.30	0.52	4.22	<0.001*
	2	1.81	0.39		

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 2 พบว่า ก่อนการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ มีคะแนน ความรู้เกี่ยวกับการดูแลอนามัยช่องปาก อยู่ในระดับปานกลางและไม่มีความแตกต่างกัน ($p > 0.05$) และหลังการทดลอง นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้เกี่ยวกับการดูแลอนามัยช่องปากมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การเปรียบเทียบคะแนนด้านทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมดูแลอนามัยช่องปากของนักเรียน ก่อนและหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่า ก่อนการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบมีคะแนน ด้านทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมดูแลอนามัยช่องปากของนักเรียน ไม่แตกต่างกัน และหลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนด้านทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมดูแลอนามัยช่องปากของนักเรียน มากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การเปรียบเทียบคะแนนด้านพฤติกรรมปฏิบัติตัวในการดูแลอนามัยช่องปากของนักเรียน ก่อนและหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่า ก่อนการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบมีพฤติกรรมปฏิบัติตัวในการดูแลอนามัยช่องปากของนักเรียนไม่แตกต่างกัน และหลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมปฏิบัติตัวในการดูแลอนามัยช่องปากของนักเรียน มากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์บนตัวฟันของนักเรียน ก่อนและหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ

ปริมาณแผ่นคราบ จุลินทรีย์บนตัวฟัน	n	จำนวน	ร้อยละ	ปริมาณแผ่นคราบ จุลินทรีย์บนตัวฟัน
ก่อนการทดลอง				
กลุ่มทดลอง	33	33	100	ปานกลาง
กลุ่มเปรียบเทียบ	33	31	93.94	ปานกลาง
หลังการทดลอง				
กลุ่มทดลอง	33	20	60.61	น้อย
กลุ่มเปรียบเทียบ	33	32	96.97	ปานกลาง

จากตาราง 3 พบว่า ก่อนการทดลอง นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบมีปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์บนตัวฟัน อยู่ในระดับปานกลางและไม่มีมีความแตกต่างกัน หลังการทดลอง นักเรียน กลุ่มทดลองมีปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์บนตัวฟันอยู่ในระดับน้อย ซึ่งน้อยกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ ที่มีปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์บนตัวฟันอยู่ในระดับปานกลาง

วิจารณ์และสรุปผล

จากการศึกษาวิจัยมีข้อค้นพบสรุปผลได้ ดังนี้

1. ข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคล แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 33 คน และกลุ่มเปรียบเทียบ 33 คน พบว่า

กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 57 และร้อยละ 54.5) อายุของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ อายุ 12 ปี (ร้อยละ 45.5) อาชีพหลักของผู้ปกครอง พบว่ากลุ่มทดลองอาชีพของผู้ปกครอง คือ เกษตรกรรม (ร้อยละ 33.3) อาชีพหลักของผู้ปกครองของกลุ่มเปรียบเทียบ คือ รับจ้าง (ร้อยละ 30.3) การศึกษาผู้ปกครองของกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ คือ มัธยมปลาย (ร้อยละ 30.3 และร้อยละ 27.3 ตามลำดับ) การพักอาศัยของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่กับบิดามารดา (ร้อยละ 33.3 และร้อยละ 30.3 ตามลำดับ) รายได้ต่อเดือน (รวมทั้งหมดของครอบครัว)ของกลุ่มทดลอง ส่วนใหญ่คือ 5,000-10,000 บาท (ร้อยละ 39.4) รายได้ต่อเดือน (รวมทั้งหมดของครอบครัว) ของกลุ่มเปรียบเทียบ ส่วนใหญ่คือ มากกว่า 10,000 บาท (ร้อยละ 45.5) นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบแปรงฟันวันละ 1-2 ครั้ง (ร้อยละ 60.6 และร้อยละ 63.6 ตามลำดับ) นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบได้เงินมาโรงเรียนต่อวัน อยู่ระหว่างวันละ 10-20 บาท (ร้อยละ 48.5 และ 39.4 ตามลำดับ)

2. จำนวนและร้อยละระดับคะแนนความรู้ ทักษะคติและพฤติกรรมการปฏิบัติตัวในการดูแลอนามัยช่องปาก

2.1 ด้านความรู้เกี่ยวกับการดูแลอนามัยช่องปาก พบว่า ก่อนการทดลองทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ มีความรู้ระดับปานกลาง รองลงมา พบว่า กลุ่มทดลอง คือ ระดับสูง และกลุ่มเปรียบเทียบ คือ ระดับต่ำ ภายหลังจากทดลอง กลุ่มทดลองส่วนใหญ่มีความรู้เพิ่มขึ้นอยู่ในระดับสูง รองลงมาคือระดับปานกลาง แต่กลุ่มเปรียบเทียบมีระดับความรู้ไม่แตกต่างทั้งก่อนและหลังการทดลอง

2.2 ด้านทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมกรรมการดูแลอนามัยช่องปาก พบว่า ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ส่วนใหญ่อยู่ระดับปานกลาง รองลงมา พบว่า กลุ่มทดลองอยู่ในระดับสูง และกลุ่มเปรียบเทียบส่วนใหญ่อยู่ระดับต่ำ ภายหลังการทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองส่วนใหญ่อยู่ระดับสูง ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบ ก่อนและหลังการทดลอง มีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง

2.3 ด้านพฤติกรรมการปฏิบัติตัวในการดูแลอนามัยช่องปากของนักเรียน พบว่า ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ส่วนใหญ่อยู่ระดับปานกลาง รองลงมา พบว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบอยู่ในระดับต่ำ ภายหลังการทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมการปฏิบัติตัวระดับสูงเพิ่มขึ้นกว่าก่อนการทดลอง แต่กลุ่มเปรียบเทียบไม่มีความแตกต่างกันทั้งก่อนและหลังการทดลอง

3. การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย ความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมการปฏิบัติตัวในการดูแลอนามัยช่องปาก

3.1 ความรู้เกี่ยวกับการดูแลอนามัยช่องปาก พบว่า กลุ่มทดลองภายหลังการทดลองเพิ่มขึ้นกว่าก่อนการทดลอง และมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และกลุ่มเปรียบเทียบ มีคะแนนเฉลี่ยความรู้ทั้งก่อนและหลังการทดลอง ไม่แตกต่างกัน

3.2 ทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมกรรมการดูแลอนามัยช่องปาก พบว่า กลุ่มทดลองภายหลังการทดลองเพิ่มขึ้นกว่าก่อนการทดลอง และมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และกลุ่มเปรียบเทียบ มีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติทั้งก่อนและหลังการทดลอง ไม่แตกต่างกัน

3.3 พฤติกรรมการปฏิบัติตัวในการดูแลอนามัยช่องปาก พบว่า กลุ่มทดลอง ภายหลังการทดลองเพิ่มขึ้นกว่าก่อนทดลอง และมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และกลุ่มเปรียบเทียบ มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการปฏิบัติตัวทั้งก่อนและหลังการทดลอง ไม่แตกต่างกัน

4. การเปรียบเทียบคะแนนปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์บนตัวฟัน พบว่า ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบมีปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์บนตัวฟัน อยู่ในระดับปานกลางและไม่มีความแตกต่างกัน หลังการทดลอง นักเรียนกลุ่มทดลองมีปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์บนตัวฟันอยู่ในระดับน้อย ซึ่งน้อยกว่ากลุ่มเปรียบเทียบที่มีปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์บนตัวฟันอยู่ในระดับปานกลาง

วิจารณ์

จากผลการวิจัย พบว่า ผลโปรแกรมทันตสุขภาพเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการดูแลอนามัยช่องปากของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ตำบลทุ่งกล้วย อำเภอกู่ซาง จังหวัดพะเยา ในกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีความรู้เกี่ยวกับการดูแลอนามัยช่องปาก ซึ่งมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลตามสมมติฐาน ไดดังนี้

สมมติฐานที่ 1

หลังการทดลอง นักเรียนกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยผลต่างของคะแนนด้านความรู้ ด้านทัศนคติ ด้านพฤติกรรมการปฏิบัติตัวในการดูแลอนามัยช่องปากมากกว่าก่อนการทดลอง และมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ

ภายหลังการทดลองเด็กนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนค่าเฉลี่ยผลต่างของคะแนนด้านความรู้ ด้านทัศนคติ ด้านพฤติกรรมการปฏิบัติตัวในการดูแลอนามัยช่องปากมากกว่าก่อนการทดลอง และมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ซึ่งแปรไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธิติพันธ์ อวรมินทร์ (2555) พบว่า เมื่อสิ้นสุดการทดลองกลุ่มทดลองมีการรับรู้ความสามารถของตนเองและความตั้งใจในการดูแลอนามัยช่องปากเด็กมากขึ้น และมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มทดลองมีปริมาณคราบจุลินทรีย์น้อยลงและน้อยกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับ

งานวิจัยของ ณัฐรุช แก้วสุทธา, อังคินันท์ อินทรกำแหง และพัชรี ดวงจันทร์ (2559) การวิจัยเชิงทดลองครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การดูแลอนามัยช่องปากของวัยรุ่นตอนต้น กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนนาร่อง จังหวัดนครนายก จำนวน 94 คน ระหว่างเดือน กุมภาพันธ์-พฤษภาคม พ.ศ. 2557 โดยทำการสุ่มอย่างง่ายเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มทดลอง จำนวน 48 คน ได้รับโปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การดูแลอนามัยช่องปากที่ประยุกต์มาจากแนวคิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และทฤษฎีการเรียนรู้ปัญญาสังคม และกลุ่มควบคุม จำนวน 46 คน ได้รับทันตสุขศึกษาแบบกลุ่มแบบปกติ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบตรวจฟันและแบบสอบถามมาตรฐานวัดประมาณค่า 6 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.63-0.78 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม วิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม พหุตัวแปรวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุตัวแปร ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การดูแลอนามัยช่องปากของวัยรุ่นตอนต้น จะมีการทำความสะอาดช่องปาก การบริโภคอาหารเพื่ออนามัยช่องปาก และสถานะอนามัยช่องปากดีกว่านักเรียนที่ไม่ได้ รับโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) และไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรจิตสังคมกับรูปแบบ การฝึกอบรมที่มีต่อการทำความสะอาดช่องปาก การบริโภคอาหาร เพื่ออนามัยช่องปากและสถานะอนามัยช่องปาก

สมมติฐานที่ 2

หลังการทดลอง ปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์บนตัวฟันน้อยกว่าก่อนทดลอง และน้อยกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ

ภายหลังการทดลอง นักเรียนกลุ่มทดลองมีปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์บนตัวฟันอยู่ในระดับน้อย ซึ่งน้อยกว่ากลุ่มเปรียบเทียบที่มีปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์บนตัวฟันอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งแปรไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ในการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไคค์โดยการนำกฎแห่งการฝึกหัดมาใช้โดยให้นักเรียนกลุ่มทดลองฝึกปฏิบัติซ้ำ ๆ บ่อยครั้งจะเกิดการเรียนรู้เข้าใจมีการปฏิบัติได้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของงานวิจัยของ พิศมัย พุดปะา (2555) พบว่า ภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีความรู้เรื่องโรคฟันผุ การปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุสูงกว่าก่อนการทดลองและมีปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์บนตัวฟันน้อยกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และพบว่าหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีความรู้เรื่องโรคฟันผุ การปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบและมีปริมาณ แผ่นคราบจุลินทรีย์บนตัวฟันน้อยกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ เป็นผลจากการประยุกต์แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ มาใช้ในการวิจัยดังกล่าว เพราะการเรียนรู้ตามแผนการสอนให้ความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพ ฝึกการแปรงฟันที่ถูกต้อง โดยสอนการตรวจฟันของตนเองและเพื่อน สอนการแปรงฟันที่ถูกต้องและการใช้ไหมขัดฟัน ทำให้กลุ่มทดลองมีความรู้ ความเข้าใจ และมีความสามารถในการจดจำและเข้าใจถึงสาเหตุของการเกิดโรคฟันผุ อากาการ และการลุกลามของโรค ประเภทของโรคฟันผุ การควบคุม และป้องกันโรคฟันผุ การแปรงฟันที่ถูกต้อง และการเลือกบริโภคอาหารที่เสี่ยงต่อการเกิดโรคฟันผุจากการใช้สื่อทันตสุขศึกษาเช่น โดยการบรรยายด้วย รูปภาพเคลื่อนไหว วิดีโอการ์ตูนฟันผุ ซองขนม โมเดลฟันไหมขัดฟัน ซึ่งทำให้นักเรียนกลุ่มทดลองมีความสนใจมากขึ้น เห็นถึงผลเสียที่เกิดขึ้นจริงจากเล้าประสบการณ์ และทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมการดูแลอนามัยช่องปากที่ถูกต้องโดยได้วัดผลจากปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์บนตัวฟัน และพบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์บนตัวฟันอยู่ในระดับน้อย ซึ่งน้อยกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ การนำกฎแห่งการฝึกหัดมาใช้ โดยให้นักเรียนกลุ่มทดลองฝึกปฏิบัติซ้ำ ๆ บ่อยครั้งจะเกิดการเรียนรู้เข้าใจ มีการปฏิบัติได้ดีขึ้น และหมั่นฝึกฝนหรือนำสิ่งที่เรียนรู้นั้นมาใช้บ่อย ๆ จะทำให้การเรียนรู้และคงทนถาวร การนำกฎแห่งความพอใจมาใช้โดยการกล่าวชมเชย ให้กำลังใจและการมอบรางวัล

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในการจัดโปรแกรมทันตสุขภาพเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของนักเรียนนำไปประยุกต์ใช้กับนักเรียนชั้นอื่น ๆ หรือกลุ่มเป้าหมายในชุมชนอื่น ๆ ได้ ซึ่งจะช่วยพัฒนาให้เกิดพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมเพื่อสุขภาพที่ดีต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

วิจัยฉบับนี้ สำเร็จด้วยดี ขอขอบพระคุณ อาจารย์บุญลือ ฉิมบ้านไร่ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาให้ข้อคิดเห็น คำแนะนำทางวิชาการตลอดจนแก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วน พร้อมทั้งให้กำลังใจและเป็นแบบอย่างที่ดีใน การทำงานแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

กองทันตสาธารณสุข กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2556). รายงานผลสำรวจสภาวะทันตสุขภาพ

แห่งชาติ ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สามเจริญพานิช.

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพะเยา. (2558). สรุปผลการดำเนินงานสาธารณสุข จังหวัดพะเยา

ปีงบประมาณ 2558. พะเยา: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพะเยา

ณัฐรุช แก้วสุทธา, อังคินันท์ อินทรกำแหง และพัชรี ดวงจันทร์. (2559). ผลของโปรแกรมการปรับเปลี่ยน

พฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากของวัยรุ่นตอนต้น. กรุงเทพมหานคร: คณะทันตแพทยศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. สืบค้นเมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2560, จาก

<http://ejournals.swu.ac.th/index.php/swurd/article/view/7438/6841>

ธิดิพันธุ์ อวณนิทร์. (2555). ประสิทธิภาพของโปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพในการดูแลสุขภาพช่องปาก

เด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครองในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดศรีดอนตัน อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา.

วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา. สืบค้นเมื่อ 16 พฤษภาคม 2560, จาก

<http://tdc.thailis.or.th/tdc/>

พิศมัย พุดมป่า. (2555). ผลของการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ร่วมกับการใช้กระบวนการกลุ่ม

ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อป้องกันโรคฟันผุของนักเรียน ประถมศึกษาในเขตเทศบาลเมือง

อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร. วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

สืบค้นเมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2560, จาก <http://tdc.thailis.or.th>

รัตนา ทรัพย์บำเรอ. (2559). ระเบียบวิธีวิจัยทางสาธารณสุข. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

อรกัญญา บัวพัฒน์. (2551). ประสิทธิภาพของโปรแกรมสุขศึกษาโดยการประยุกต์ ทฤษฎีความสามารถ

แห่งตนเองร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมในการพัฒนาพฤติกรรมการแปรงฟันอย่างถูกต้องของ

นักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 โรงเรียนบ้านเลื่อม อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์

วท.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

พฤติกรรมการใช้สารเคมีในการปลูกข้าวของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในตำบลแม่ปืม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

Chemical behavior rice cultivation of rice farmers in Maepuem Sub-district,
Muang District, Phayao Province

จิณณ์ณณัช ชัยก้า^{1*} และ อรุณย์ภักดิ์ พิทักษ์พงษ์²

Jinnanat Chaika^{1*} and Arunpak Pitakpong²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สารเคมีในการปลูกข้าวของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในตำบลแม่ปืม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ เกษตรกรจำนวน 294 คน สำหรับตอบแบบสอบถาม และเกษตรกร จำนวน 50 คน สำหรับตรวจระดับเอ็นไซม์โคลีนเอสเตอเรสในเลือด และสัมภาษณ์ เครื่องมือในการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการตรวจโลหิตหาระดับเอ็นไซม์โคลีนเอสเตอเรส วิเคราะห์ข้อมูลใช้ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบไคสแควร์

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างบางส่วนมีพฤติกรรมการใช้และการปฏิบัติยังไม่ถูกต้อง อาการเจ็บป่วยที่พบหลังการสัมผัสสารเคมี ได้แก่ ตาแดง แสบตา คัน เจ็บคอ ไอ เหนื่อยง่าย แสบจมูก ปวดหัว เวียนศีรษะ และผื่นคันที่ผิวหนัง เกษตรกรที่เข้ารับการตรวจระดับเอ็นไซม์ โคลีนเอสเตอเรสในเลือดมีความเสี่ยงและระดับไม่ปลอดภัย ร้อยละ 24.0 ระดับมีความเสี่ยง ร้อยละ 34.0 ระดับปลอดภัย ร้อยละ 26.0 และระดับปกติ ร้อยละ 16.0

การทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมระหว่างใช้สารเคมีในการปลูกข้าวของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว และระดับเอ็นไซม์โคลีนเอสเตอเรสในเลือดมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมระหว่างใช้สารเคมีในการปลูกข้าวของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในตำบลแม่ปืม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

คำสำคัญ: การประเมินผล ผลกระทบสุขภาพ สารเคมี เกษตรกร

Abstract

This research is mixed method purpose of this research was to study chemical behavior rice cultivation of rice farmers in Maepuem Sub-district, Muang District, Phayao Province. The sample 2 groups were 294 farmers for questionnaire and 50 farmers for blood transfusion and interview. The instruments included study were

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : Nutam_jajaja@hotmail.com

questionnaires, interviews and blood screening for choline esters. Analyze data using frequency, percentage, mean standard deviation and Chi-Square.

The results showed that some of the behaviors and practices were improper. The illnesses found after using chemicals were red eyes, sore eyes, sore throat, coughing easily, burning nose, headache, dizziness and skin rash. Farmers tested for levels cholinesterase enzyme in the blood indicate that 24.0% were at risk detected as unsafe level, 34.0% were at risk level, 26.0% were at safe level and 16.0%

The hypothesis test were personal factors by age and monthly income of rice farmers relationship to chemical behavior rice cultivation of rice farmers and blood cholinesterase enzyme in blood relationship to chemical behavior rice cultivation of rice farmers in Maepuem Sub-district, Muang District, Phayao Province.

Keywords: Assessment, Health Impact, Chemical, Rice Farmer

บทนำ

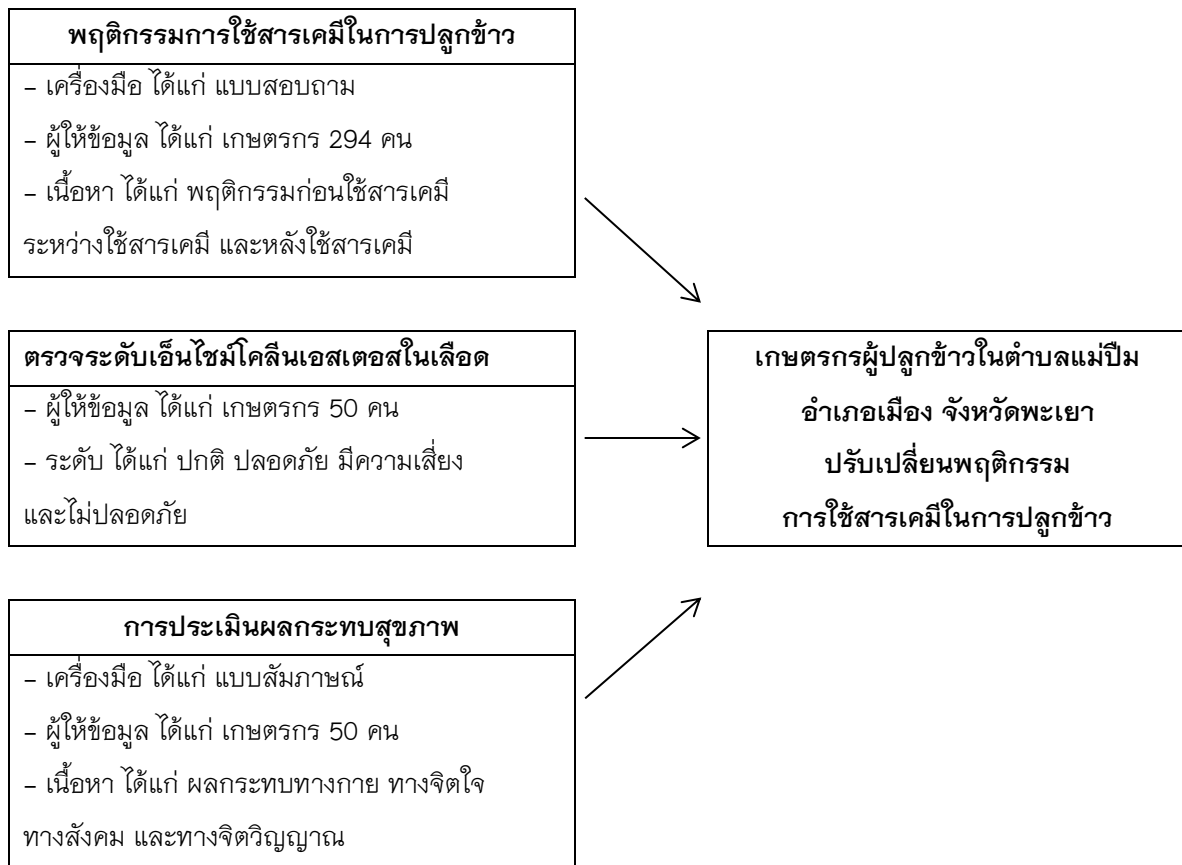
จังหวัดพะเยาเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีเกษตรกรใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเป็นจำนวนมาก (สำนักงานเกษตร จังหวัดพะเยา, 2560) ในปี 2559 ได้สำรวจพบว่า ปริมาณสารเคมี ที่จำหน่ายในจังหวัดพะเยาไม่ต่ำกว่า 10,000 ลิตรต่อปี จำนวนชนิดมากกว่า 10 ชนิด สารเคมีที่ใช้สูงสุด คือ พาราควอตไคคลอไรด์และข้อมูลจากสถานบริการสาธารณสุขพบว่าผู้ป่วยโรคพิษจากสารกำจัดศัตรู ict 4 ต่อประชากรแสนคน และผลการเจาะเลือดตรวจระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรส พบว่า มีอัตราความเสี่ยง และไม่ปลอดภัยร้อยละ 16.14 และ 6.47 ตามลำดับ (สำนักงานสาธารณสุข จังหวัดพะเยา, 2560) ในพื้นที่ตำบลแม่ปืม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา สภาพภูมิประเทศโดยทั่วไปพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำ และที่ราบสูงโดยทั่วไปมีเทือกเขาเป็นแนวยาว มีแหล่งน้ำสำคัญ ได้แก่ อ่างเก็บน้ำแม่ปืม อ่างเก็บน้ำห้วยบง (เทศบาลตำบลแม่ปืม, 2558) สภาพอากาศเย็นสบาย ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร เนื่องจากพื้นที่ราบลุ่มเป็นดินเหนียวและดินปนทราย เหมาะแก่การทำนา และมีแหล่งน้ำเพียงพอเพื่อการเกษตรและการอุปโภคกับความต้องการของประชาชน ด้านเศรษฐกิจตำบลแม่ปืมยังต้องพึ่งพาระบบเศรษฐกิจแบบเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ โดยอาชีพหลัก คือ ปลูกข้าว และในอนาคต ภาคเกษตรเป็นยังสิ่งสำคัญสำหรับตำบลแม่ปืมที่จะต้องดำเนินการพัฒนาผลผลิตทางการเกษตรและยังการใช้สารเคมีทางการเกษตรซึ่ง เกษตรกรจะทำการฉีดพ่นยาฆ่าหญ้าคุมหญ้าจากนั้นเกษตรกรจะปล่อยให้ 3-5 วัน ความหมายของการคุมหญ้าของเกษตรกรคือ การไม่ให้หญ้าเกิดขึ้นมาอีกในช่วงระยะเวลาหลังจากหว่านเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้ในนา ส่วนการกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชเกษตรกรจะตรวจดูโรคและแมลงรบกวน หากพบโรคและแมลงรบกวนเกษตรกรจะดำเนินการฉีดพ่นยา เกษตรกรจะใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอยู่ระหว่าง 6-7 ครั้งต่อหนึ่งรอบการผลิตส่ง ผลกระทบทางสุขภาพของเกษตรกร กตัญญา แสงภักดี และคณะ (2557) ศึกษาพฤติกรรมการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชของชาวนาจากการศึกษาพบว่า เกษตรกรตระหนักถึงผลกระทบต่อพิษภัยของสารเคมีที่ได้ฉีดพ่นหรือใช้ในการผลิตข้าว แต่เกษตรกรเหล่านี้ยังจำเป็นต้องใช้ในระบบการผลิตข้าวแบบนี้เพราะเป็นวิธีการที่สะดวก และได้ผลดีมากที่สุดโดยเกษตรกรเหล่านี้ได้ทำการป้องกันตนเองเมื่อต้องฉีด หรือใช้สารเคมี เช่น การใส่ถุงมือ การล้างมือให้สะอาดทุกครั้งหลังจากสัมผัสสารเคมี หรือการสวมหมวก หน้ากาก แว่นตา เสื้อคลุม ถุงมือ รองเท้าบูทเวลาทำการฉีดพ่นสารเคมี เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามจากการสังเกตการฉีดพ่นยาของเกษตรกรนั้นขัดแย้งกันกับความตระหนักด้านสุขภาพ เนื่องจากกลุ่มผู้รับจ้างฉีดยานั้นยังคงใส่รองเท้าแตะ ไม่สวมหน้ากาก หรือถุงมือ หากแต่สวมหมวก เสื้อแขนยาว และกางเกงขายาวเพื่อกันแดดเท่านั้น วรเชษฐ์ ขอบใจ, อารักษ์ ดำรงสัตย์, พิทักษ์ พงศ์ บันตะ และ เดช ดอกพวง (2553) ที่รายงานไว้ว่า เกษตรกรส่วนใหญ่กังวลต่อพิษภัยของสารเคมีที่ฉีดพ่น แต่กับมี

พฤติกรรมสวนทางกับความกังวลดังกล่าว ทั้งนี้ สุวิทย์ วรรณศรี (2553) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่าเกษตรกรโดยมากมักจะคิดในทางที่ดีว่า เตี้ยวร่างกายสามารถจัดขึ้นมาเองได้ แต่อย่างไรก็ตาม เกษตรกรส่วนใหญ่ก็ยังคงข้องกังวลต่อผลกระทบทางด้านสุขภาพ

จากข้อมูลการรับบริการของประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล แม่ปืม อำเภอ เมือง จังหวัดพะเยาในปี 2559 พบว่ามีผู้ป่วยด้วยอาการผื่นคันจากการแพ้สารเคมี อ่อนเพลีย วิงเวียนหน้ามืด จำนวน 22 คน และจากการตรวจวัดระดับเอนไซม์โคสิโนเอสเตอเรสในเลือดของเกษตรกร พบว่าปริมาณเอนไซม์โคสิโนเอสเตอเรสในเลือดของเกษตรกรอยู่ในระดับเสี่ยงและไม่ปลอดภัยรวมจำนวน 467 คน คิดเป็น ร้อยละ 34.11 และ 57.49 ตามลำดับ ปัญหาดังกล่าว ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพทั้งตัวเกษตรกรและประชาชนที่อยู่รอบแหล่งผลิต จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าผลกระทบของสารเคมีทางการเกษตรได้ส่งผลกระทบต่อมิติต่าง ๆ ได้แก่ สุขภาพทางกาย สุขภาพทางจิต สุขภาพทางสังคม และสุขภาพทางจิตวิญญาณ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาพฤติกรรมการใช้สารเคมีในการปลูกข้าวของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในตำบลแม่ปืม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา เพื่อนำเสนอแนะเชิงนโยบายในการลดผลกระทบสุขภาพจากการปลูกข้าวอันจะนำไปสู่การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเกษตรกรต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป้าหมาย ได้แก่ เกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนตำบลปืม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

การเลือกตัวอย่างสำหรับแบบสอบถาม ได้แก่ เกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนตำบลปืม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา จำนวน 294 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากเกษตรกรที่มีผล ตรวจระดับเอ็นไซม์ โคลินเอสเตอเรสในเลือดที่มีผลเสี่ยงและไม่ปลอดภัยปี 2559

การเลือกตัวอย่างสำหรับสัมภาษณ์ ได้แก่ เกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนตำบลปืม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา จำนวน 50 คน โดยกำหนดวิธีและหลักเกณฑ์ในการเลือกตัวอย่างจากประชากรเป้าหมาย ดังนี้

1. เกณฑ์การคัดเลือก (Inclusion criteria) ของประชากรเป้าหมาย จากเกษตรกรที่มีผล ตรวจระดับเอ็นไซม์ โคลินเอสเตอเรสในเลือดที่มีผลเสี่ยงและไม่ปลอดภัยปี 2559 จำนวน 50 คน โดยคัดเลือกจากเกษตรกรอายุ 30-60 ปี ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลแม่ปืม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา อาศัยอยู่ในพื้นที่ตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป และเป็นผู้ประกอบการอาชีพ ทำเกษตรกรรม

2. เกณฑ์การคัดออก (Exclusion criteria) ของประชากรเป้าหมาย จากเกษตรกรที่มีผล ตรวจระดับเอ็นไซม์ โคลินเอสเตอเรสในเลือดที่มีผลเสี่ยงและไม่ปลอดภัยปี 2559 จำนวน 244 คน โดยคัดออกจากเกษตรกรที่ไม่สามารถ สื่อสารภาษาไทยได้ ไม่ยินยอมการเข้าร่วมในโครงการวิจัย และเป็นผู้ที่โรคประจำตัว

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ในการศึกษานี้ ได้รับจริยธรรมในมนุษย์ หมายเลข 2/154/60 แล้วจึงจัดเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. แบบสอบถาม สำหรับศึกษาพฤติกรรมการใช้สารเคมีในการปลูกข้าวของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในตำบลแม่ปืม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการใช้สารเคมีในการปลูกข้าวของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในตำบลแม่ปืม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ประกอบด้วย พฤติกรรมก่อนใช้สารเคมี พฤติกรรมระหว่างใช้สารเคมี และพฤติกรรมหลังใช้สารเคมี โดยให้คะแนนตามพฤติกรรมดังนี้

2. แบบสัมภาษณ์ สำหรับประเมินผลกระทบสุขภาพจากการใช้สารเคมีในการปลูกข้าวของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในตำบลแม่ปืม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ วันที่สัมภาษณ์ ระยะเวลาที่สัมภาษณ์ สถานที่สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 การประเมินผลกระทบสุขภาพจากการใช้สารเคมีในการปลูกข้าวของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในตำบลแม่ปืม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ประกอบด้วย ผลกระทบทางกาย ผลกระทบทางจิตใจ ผลกระทบทางสังคม และผลกระทบทางจิตวิญญาณ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เริ่มต้นจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบสุขภาพ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา และสร้างเครื่องมือซึ่งเป็นแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาที่กำหนด ส่วนการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ นำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ 1) นางสาวอภิรดี เกนทา นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ 2) นายสุรพล แผ่นทอง นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ และ 3) นางสาวตรีชัยชญาญ์ ไชยวุฒิชจร อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัย

พะเยา เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนในพื้นที่ใกล้เคียง และมีบริบทที่คล้ายคลึงกันที่ไม่ใช่ประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบหาค่าความเที่ยง (Reliability) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 ศึกษาพฤติกรรมการใช้สารเคมีในการปลูกข้าวของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในตำบลแม่ปืม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนตำบลแม่ปืม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา จำนวน 294 คน ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการประสานเพื่อการเก็บข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ประสานทีมวิจัย เทศบาลตำบลแม่ปืม โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่ปืม เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย และประชาสัมพันธ์ และขออนุญาตเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลและดำเนินการวิจัยในพื้นที่ 2) อธิบายการตอบแบบสอบถามให้แก่กลุ่มตัวอย่างโดยทำความเข้าใจในการตอบแบบสอบถามและอธิบายความหมายของแบบสอบถามแต่ละข้อ และเก็บข้อมูล 3) นำเสนอข้อมูลสู่ชุมชนต่อไป

ระยะที่ 2 ตรวจระดับเอ็นไซม์โคลีลินเอสเตอเรสในเลือดของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในตำบลแม่ปืม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยตรวจระดับเอ็นไซม์โคลีลินเอสเตอเรสในเลือดของเกษตรกร จำนวน 50 คน โดยคัดเลือกจากเกษตรกรอายุ 30-60 ปี ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลแม่ปืม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา อาศัยอยู่ในพื้นที่ตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป และเป็นผู้ประกอบการอาชีพทำเกษตรกรรม ผู้ศึกษาได้ดำเนินการดังนี้ 1) ประสานทีมวิจัย เทศบาลตำบลแม่ปืม โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่ปืม เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ขอโครงการวิจัย และประชาสัมพันธ์ และขออนุญาตเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลและดำเนินการวิจัยในพื้นที่ 2) ตรวจวิเคราะห์ระดับโคลีลินเอสเตอเรสเบื้องต้น โดยใช้กระดาษทดสอบโคลีลินเอสเตอเรส (Reactive paper) ขององค์การเภสัชกรรม

ระยะที่ 3 การประเมินผลกระทบสุขภาพจากการใช้สารเคมีในการปลูกข้าวของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในตำบลแม่ปืม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์จากเกษตรกร จำนวน 50 คน โดยคัดเลือกจากเกษตรกรอายุ 30-60 ปี ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลแม่ปืม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา อาศัยอยู่ในพื้นที่ตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป และเป็นผู้ประกอบการอาชีพทำเกษตรกรรม ผู้ศึกษาได้ดำเนินการประสานทีมวิจัย เทศบาลตำบลแม่ปืม โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่ปืม เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ขอโครงการวิจัย และประชาสัมพันธ์ และขออนุญาตเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลและดำเนินการวิจัยในพื้นที่

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบไคสแควร์ (Chi-Square)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการกำหนดข้อมูลเป็นหมวดหมู่ ตามประเด็นการศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้โดยวิธีการตีความและนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าด้วยการพรรณนา

ผลการศึกษา

เกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนตำบลแม่ปืม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 55.78 มีอายุ 46-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 41.84 สถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 75.85 การศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็น

ร้อยละ 32.66 มีรายได้เฉลี่ย 10,001-15,000บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 53.40 และได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชจากวิทยุ โทรทัศน์ คิดเป็นร้อยละ 39.12

1. พฤติกรรมการใช้สารเคมีในการปลูกข้าวของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในตำบลแม่ปืม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

ตาราง 1 แสดงพฤติกรรมการใช้สารเคมีในการปลูกข้าวของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในตำบลแม่ปืม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

พฤติกรรมการใช้สารเคมี	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับพฤติกรรม
พฤติกรรมก่อนใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช	4.15	0.76	ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง
พฤติกรรมระหว่างใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช	4.12	0.56	ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง
พฤติกรรมหลังใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช	3.86	0.44	ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง

จากตาราง 1 พฤติกรรมการใช้สารเคมีในการปลูกข้าวของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในตำบลแม่ปืม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา พบว่า พฤติกรรมก่อนใช้สารเคมี พฤติกรรมระหว่างใช้สารเคมี และพฤติกรรมหลังใช้สารเคมีปฏิบัติเกือบทุกครั้ง ส่วนใหญ่ เลือกใช้สารเคมีที่มีประสิทธิภาพสูงในการกำจัดศัตรูพืชนั้น ๆ อยู่เหนือลมเสมอขณะฉีดพ่นสารเคมี และทบทวนทำลายภาชนะบรรจุสารเคมีกำจัดศัตรูพืชทุกชนิดที่ใช้หมดแล้ว

ตาราง 2 แสดงความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการใช้สารเคมีในการปลูกข้าวของเกษตรกรที่ปลูกข้าวในตำบลแม่ปืม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

ปัจจัยส่วนบุคคล	พฤติกรรมการใช้สารเคมี	χ^2	df	ระดับนัยสำคัญ
เพศ	พฤติกรรมก่อนใช้สารเคมี	21.676	18	.247
	พฤติกรรมระหว่างใช้สารเคมี	22.895	27	.691
	พฤติกรรมหลังใช้สารเคมี	12.065	18	.844
อายุ	พฤติกรรมก่อนใช้สารเคมี	78.699	54	.016*
	พฤติกรรมระหว่างใช้สารเคมี	88.174	81	.274
	พฤติกรรมหลังใช้สารเคมี	52.958	54	.515
สถานภาพสมรส	พฤติกรรมก่อนใช้สารเคมี	32.943	36	.615
	พฤติกรรมระหว่างใช้สารเคมี	65.804	54	.130
	พฤติกรรมหลังใช้สารเคมี	29.859	36	.755
ระดับการศึกษา	พฤติกรรมก่อนใช้สารเคมี	70.532	54	.065
	พฤติกรรมระหว่างใช้สารเคมี	81.628	81	.460
	พฤติกรรมหลังใช้สารเคมี	42.881	54	.862
รายได้เฉลี่ย	พฤติกรรมก่อนใช้สารเคมี	73.818	54	.038*
	พฤติกรรมระหว่างใช้สารเคมี	85.508	81	.345
ต่อเดือน	พฤติกรรมหลังใช้สารเคมี	49.684	54	.641

ตาราง 2 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	พฤติกรรมการใช้สารเคมี	χ^2	df	ระดับนัยสำคัญ
การได้รับ	พฤติกรรมก่อนใช้สารเคมี	36.246	54	.970
ข้อมูลข่าวสาร	พฤติกรรมระหว่างใช้สารเคมี	72.982	81	.725
	พฤติกรรมหลังใช้สารเคมี	61.081	54	.237

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 2 พบว่า อายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก่อนใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ผลตรวจระดับเอ็นไซม์โคลีนเอสเตอเรสในเลือดของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในตำบลแม่ปืม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

ตาราง 3 แสดงจำนวนและร้อยละของการตรวจระดับเอ็นไซม์โคลีนเอสเตอเรสในเลือดของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว

ผลการตรวจ	จำนวน	ร้อยละ
ปกติ	8	16.00
ปลอดภัย	13	26.00
มีความเสี่ยง	17	34.00
ไม่ปลอดภัย	12	24.00
รวม	50	100.00

จากตาราง 3 พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในตำบลแม่ปืมอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ส่วนใหญ่มีผลตรวจระดับเอ็นไซม์โคลีนเอสเตอเรสในเลือด อยู่ในระดับมีความเสี่ยง คิดเป็นร้อยละ 34.00 อยู่ในระดับปลอดภัย คิดเป็นร้อยละ 26.00 อยู่ในระดับไม่ปลอดภัย คิดเป็นร้อยละ 24.00 และอยู่ในระดับปกติ คิดเป็นร้อยละ 16.00

ตาราง 4 แสดงความสัมพันธ์ของระดับเอ็นไซม์โคลีนเอสเตอเรสในเลือดกับพฤติกรรมการใช้สารเคมีในการปลูกข้าวของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในตำบลแม่ปืม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

ระดับเอ็นไซม์โคลีนเอสเตอเรสในเลือด	พฤติกรรม	พฤติกรรมการใช้สารเคมี				χ^2	df	ระดับนัยสำคัญ
		ไม่ค่อยได้ปฏิบัติ	ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง	ปฏิบัติทุกครั้ง			
พฤติกรรมก่อนใช้สารเคมี	ปกติ	0	1	6	1	5.5	9	0.786
	ปลอดภัย	0	2	6	5	29		
มีความเสี่ยง	ปกติ	1	2	6	8			
	ไม่ปลอดภัย	1	1	5	5			

ตาราง 4 (ต่อ)

ระดับเอ็นไซม์โคลินเอสเตอซในเลือด	พฤติกรรม	พฤติกรรมการใช้สารเคมี				χ^2	df	ระดับนัยสำคัญ
		ไม่ค่อยได้ปฏิบัติ	ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง	ปฏิบัติทุกครั้ง			
พฤติกรรม	ปกติ	0	0	6	2	8.0 37	9	0.035*
		ระหว่างใช้สารเคมี	ปลอดภัย	0	2			
	มีความเสี่ยง	0	2	9	6			
		ไม่ปลอดภัย	1	3	7			
พฤติกรรม	ปกติ	0	1	7	0	2.0 47	3	0.563
		หลังใช้สารเคมี	ปลอดภัย	0	1			
	มีความเสี่ยง	0	4	13	0			
		ไม่ปลอดภัย	0	1	11			

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 4 พบว่า ระดับเอ็นไซม์โคลินเอสเตอซในเลือดมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมระหว่างใช้สารเคมีในการปลูกข้าวของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในตำบลแม่ปืม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพจากการใช้สารเคมีในการปลูกข้าวของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในตำบลแม่ปืม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

ผลกระทบต่อสุขภาพทางกาย พบว่า จากการใช้สารเคมีของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในตำบลแม่ปืม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา มักจะมีอาการ ตาแดง แสบตา คัน เจ็บคอ ไอ เหนื่อยง่าย แสบจมูก ปวดหัว เวียนศีรษะ ผิวน้ำเป็นผื่นคันที่ผิวน้ำ นอกจากนั้น มีอาการเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นบ่อย ๆ ด้วยโรคและอาการตามระบบต่าง ๆ ของร่างกาย ได้แก่ มีอาการปวดเมื่อยตามร่างกาย เช่น ปวดศีรษะ เวียนศีรษะ ปวดหลัง อ่อนแรง ปากแห้งคอแห้ง เจ็บแน่นหน้าอก มีอาการเหนื่อยง่าย ชาตามมือตามเท้า เจ็บป่วยบ่อย ๆ แน่นหน้าอก ใจสั่น ตาแดง

ผลกระทบต่อสุขภาพทางจิตใจ พบว่า จากการใช้สารเคมีของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในตำบลแม่ปืม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา จะรู้สึกกังวลที่สารเคมีกำจัดศัตรูพืชมีราคาแพงทำให้ต้นทุนการผลิตสูง รู้สึกเป็นทุกข์เนื่องจากการกีดกันทางการค้าทำให้ข้าวราคาไม่ดี รู้สึกกังวลเนื่องจากการพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชใกล้บ้านทำให้ปลิวเข้าบ้านตกใส่อาหารและเสื้อผ้าที่ตากไว้

ผลกระทบต่อสุขภาพทางสังคม พบว่า จากการใช้สารเคมีของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในตำบลแม่ปืม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา จะรู้สึกว่าการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชทำให้ต้นทุนการผลิตสูงและเกิดภาวะหนี้สินนำไปสู่การมีปัญหาคอขวด การใช้สารเคมีในการเกษตรทำให้เป็นหนี้มากกว่ารายได้ ตั้งแต่มีการนำสารเคมีกำจัดศัตรูพืชมาใช้ จนกระทั่งปัจจุบันทำให้การช่วยเหลือเกื้อกูลพึ่งพาอาศัยกันในกิจกรรมการงานของหมู่บ้านและชุมชนน้อยลงไปกว่าเดิม นอกจากนั้น การนำสารเคมีกำจัดศัตรูพืชมาใช้ทำให้ผลผลิตขายได้ราคาดีและมีรายได้จนเจือคอขวด แต่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนเนื่องจากใช้เวลาส่วนใหญ่ในการดูแลแปลงข้าว

ผลกระทบต่อสุขภาพทางจิตวิญญาณ พบว่า จากการใช้สารเคมีของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในตำบลแม่ปืม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา จะรู้สึกว่าการนำสารเคมีกำจัดศัตรูพืชมาใช้เพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิต เกษตรกรต่างมุ่งผลผลิตและมีการจ้างงานมากขึ้นทำให้ประเพณีการลงแขกถูกละเลยไป ตั้งแต่มีการนำสารเคมีกำจัดศัตรูพืชมาใช้ทำให้เกษตรกรมุ่งแต่ผลผลิตของตนเอง ความเห็นอกเห็นใจต่อผู้อื่นน้อยไปกว่าเดิม

วิจารณ์และสรุปผล

พฤติกรรมก่อนใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ของเกษตรกร ส่วนใหญ่ เลือกใช้สารเคมีที่มีประสิทธิภาพสูง ในการกำจัดศัตรูพืชนั้น ๆ ทำการเลือกใช้สารเคมีที่ถูกขนาดและถูกวิธี โดยดูจากสลากที่ติดข้างขวด และตรวจสอบภาพอุปกรณ์ก่อนใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชทุกครั้ง ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า เกษตรกรยังไม่ให้ความสำคัญกับรายละเอียดของสารเคมีที่ใช้ซึ่งเป็นสิ่งที่เกษตรกรควรอ่านให้ละเอียดและปฏิบัติตามโดยเคร่งครัด เกษตรกรบางรายเร่งรีบและมักจะใช้สารเคมีตามคำบอกเล่าหรือการโฆษณาของบริษัทขายสารเคมีการเกษตรโดยเฉพาะสารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชและสารเคมีป้องกันกำจัดวัชพืชที่มักจะแทรกอยู่ตามรายการถ่ายทอดมวดยไทยตามช่องโทรทัศน์ทุกช่อง เกษตรกรจะคำนึงถึงผลผลิตให้ขายได้ราคาดี และในปัจจุบันแมลงศัตรูพืชเพิ่มมากขึ้นทั้งชนิดและจำนวนการใช้สารเคมีจึงเป็นทางเลือกที่เกษตรกรคิดว่าดีที่สุดที่จะสามารถกำจัดแมลงเหล่านั้นได้อย่างรวดเร็วทันใจ ส่วนการใช้ปุ๋ยนั้นใช้เพื่อบำรุงและเร่งการเจริญเติบโตของพืชเท่านั้น โดยจะต้องใช้ทุกครั้งที่ทำกรปลูกพืช เนื่องจากดินที่ผ่านการใช้ปุ๋ยปลูกลำบากและหลายครั้งจะทำให้ดินเสื่อมคุณภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของสิริภรณ์กัญญาเรืองไชย (2554) ได้ศึกษาเรื่อง ผลกระทบจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชต่อสุขภาพของเกษตรกรผู้ปลูกยาสูบในตำบลลำห้วยหลวง อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ที่ไม่ถูกต้องเกิดผลกระทบต่อสุขภาพของเกษตรกรและผลตรวจวัดระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรส พบว่า เกษตรกรผู้ฉีดพ่นมีระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรสอยู่ในระดับเสี่ยงอันตรายมากกว่าผู้สัมผัสแบบอื่น

พฤติกรรมระหว่างใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร ส่วนใหญ่อยู่เหนือลมเสมอขณะฉีดพ่นสารเคมี เมื่อมีสิ่งอุดตันอุปกรณ์ฉีดพ่น ไม่ได้ใช้ปากเป่า หรือใช้มือเปล่าทำการซ่อมอุปกรณ์ และขณะฉีดพ่นสารเคมีให้เด็กและสัตว์เลี้ยงออกจากบริเวณนั้น ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผลกระทบของสารเคมีการเกษตรในการปลูกพืชไร่น่าได้ส่งผลต่อสุขภาพทางกายโดยเฉพาะปัญหาด้านระบบกล้ามเนื้อ เส้นเอ็น กระดูกและข้อ ปัญหานี้อาจจะเกิดจากการใช้อุปกรณ์แบบสะพายหลังแบบเครื่องยนต์ ทำการยกอุปกรณ์ที่ผิดท่า รวมถึงระยะเวลาการพ่นที่นานเกินไป ปัญหาระบบประสาท ปัญหาระบบหายใจและปัญหาผิวหนังอาจจะมาจากการที่เกษตรกรไม่มีการป้องกันตนเองในการใช้สารเคมี โดยเฉพาะการใช้อุปกรณ์ในการป้องกันตนเองที่ไม่มีประสิทธิภาพทำให้สารเคมีเข้าสู่ร่างกายมากเกินไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจิตรา เทพภูเขียว (2556) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในการปลูกดอกไม้เพื่อร้อยมาลัยขาย พบว่า การประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช โดยใช้แนวคิดการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ (HIA) ในใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ส่งผลกระทบต่อสุขภาพก่อให้เกิดการเจ็บป่วย เช่น ผื่นคัน แสบจุก ท้องอืด ปวดเมื่อยตามร่างกาย และอ่อนล้า พบสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงเช่น อากาศมีกลิ่นสารเคมี ดินเสียมากขึ้น แหล่งน้ำธรรมชาติเปลี่ยนแปลง สัตว์ตามธรรมชาติลดน้อยลง ผลกระทบต่อสุขภาพจิตใจทำให้เกิดความกลัวและกังวลต่อสุขภาพของตนเองและครอบครัว และผลกระทบต่อสังคมได้แก่ เกิดความขัดแย้งขึ้นในชุมชน

พฤติกรรมหลังใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร ส่วนใหญ่ ทบทำลายภาชนะบรรจุสารเคมีกำจัดศัตรูพืชทุกชนิดที่ใช้หมดแล้ว เมื่อสารเคมีกำจัดศัตรูพืชหกเปื้อนพื้น ใช้ดินหรือขี้เถ้าคลุมดิน แล้วจึงนำไปฝังดินในที่ห่างไกลที่อยู่อาศัย และเมื่อมีสารเคมีกำจัดศัตรูพืชรั่วไหลออกมาเป็นจำนวนมากควรใช้ปูนขาวหรือขี้เถ้าที่มีคุณสมบัติเป็นด่างซัดพิษเสียก่อน แล้วนำไปฝังดินในที่ ๆ ปลอดภัย ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การใช้สารเคมีการเกษตรส่งผลต่อคุณสมบัติของดินแปลงปลูกโดยเฉพาะปริมาณอินทรีย์วัตถุในดิน ที่มีปริมาณสูงอินทรีย์วัตถุจะเป็นประโยชน์ต่อการเจริญเติบโตของพืชและทำให้ดินอุ้มน้ำได้ดี การที่ปริมาณอินทรีย์วัตถุในดินสูงจะทำให้ดินเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านธาตุอาหารและความเป็นกรด ด่างของดินโดยช่วยเพิ่มความสามารถในการแลกเปลี่ยนธาตุประจุบวกให้แก่ดินอินทรีย์วัตถุช่วยเพิ่มความสามารถในการสรรหาและปลดปล่อยธาตุอาหารให้แก่พืชช่วยควบคุมหรือลดการละลายได้ของแร่ธาตุบางชนิดในดิน การที่จะให้โครงสร้างของดินเหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของพืชเกษตรกรต้องเพิ่มอินทรีย์วัตถุให้กับดินอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศักดิ์ เจริญคำ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การตรวจระดับเอ็นไซม์โคสิโนเอสเตอเรสในเลือด พบว่า อาการเจ็บป่วยที่พบหลังการสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืชส่วนใหญ่ ได้แก่ ปัญหาด้านระบบ กล้ามเนื้อ เส้นเอ็น กระดูกและข้อมากขึ้น มีปัญหาหรืออาการทางระบบประสาท มากขึ้น ปัญหาระบบทางเดินหายใจ ปัญหาและอาการทางผิวหนัง ประชาชนที่เข้ารับการตรวจระดับเอ็นไซม์โคสิโนเอสเตอเรสในเลือดมีความเสี่ยงและไม่ปลอดภัย จากการใช้สารเคมีการเกษตรที่จะส่งผลต่อความเจ็บป่วยของตนเองและคนในครอบครัว

ข้อเสนอแนะ

1. การประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการใช้สารเคมีการเกษตร ผลกระทบที่เกิดขึ้นมีความซับซ้อนกันในหลายมิติยากที่จะประเมิน ผลกระทบทางสุขภาพของเกษตรกรและประชาชนแต่ละกลุ่มอาจแตกต่างกัน ในบางกลุ่มอาจเป็นเชิงลบ บางกลุ่มอาจเป็นเชิงบวก ควรแบ่งกลุ่มประชากรให้ชัดเจน
2. การใช้กระบวนการประชุมกลุ่มต้องก่อให้เกิดการระดมความคิดเห็นให้ครอบคลุมจากทุกฝ่าย หน่วยงานภาครัฐไม่ควรที่จะครอบงำความคิดของเกษตรกรและประชาชน ดังนั้นในขั้นตอนศึกษาที่ต้องใช้กระบวนการกลุ่มเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ควรจะจำแนกกลุ่มประชากรเข้ากลุ่มให้ชัดเจน และให้กลุ่มประชากรแต่ละคนได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง
3. ศึกษาเปรียบเทียบผลกระทบทางสุขภาพเชิงปริมาณของกลุ่มเกษตรกรทุกประเภททั้งเกษตรกรที่ปลูกพืชไร่ พืชสวนและเลี้ยงสัตว์และกลุ่มประชาชนทั่วไป และวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ทางสถิติของปัจจัยที่มีผลต่อสุขภาพกับผลกระทบทางสุขภาพทั้ง 4 มิติ และใช้ผลการวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ด้านผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมทั้งคุณภาพดิน คุณภาพน้ำและคุณภาพอากาศ ประกอบการวิเคราะห์

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาของอาจารย์ที่ปรึกษา ดร.อรัญญักดิ์ พิทักษ์พงษ์ อาจารย์ประจำคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ได้กรุณาให้แนวคิดและคำแนะนำ ตลอดจนการช่วยตรวจสอบและแก้ไขให้การศึกษาครั้งนี้มีความสมบูรณ์ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ เกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนตำบลปืม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ที่ให้ความช่วยเหลือในการตอบแบบสอบถาม ตรวจระดับเอ็นไซม์โคสิโนเอสเตอเรสในเลือดและประเมินผลกระทบสุขภาพจากการใช้สารเคมีและผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ให้อนุเคราะห์ในการสนทนากลุ่มครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กฤติญา แสงภักดี และคณะ. (2557). การศึกษาพฤติกรรมการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชของชาวนา
อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
เทศบาลตำบลแม่ปืม. (2558). แผนพัฒนาสามปี พ.ศ. 2558–2560 พะเยา. พะเยา: สำนักงานเทศบาลตำบลแม่ปืม.
วรเชษฐ์ ขอบใจ, อารักษ์ ดำรงสัตย์, พิทักษ์พงษ์ ปันตะ และ เดช ดอกพวง. (2553). พฤติกรรมการใช้สารเคมี
ป้องกันกำจัดศัตรูพืชและระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรสในเลือดของกลุ่มเกษตรกรต้นน้ำ:
กรณีศึกษาชาวเขาเผ่าม้ง จังหวัดพะเยา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., วิทยาลัยพยาบาลเครือข่ายภาคกลาง,
กรุงเทพฯ.
- สมศักดิ์ เจริญคำ. (2557). การตรวจระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรสในเลือด. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัย
รามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- สิริภรณ์กัญญา เรืองไชย. (2554). ผลกระทบจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชต่อสุขภาพของเกษตรกรผู้ปลูก
ยาสูบในตำบลลำห้วยหลวง อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น,
ขอนแก่น.
- สุจิตรา เทพภูเขียว. (2556). การประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในการปลูก
ดอกไม้เพื่อร้อยมาลัยขาย. วิทยานิพนธ์ พย.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏขอนแก่น, ขอนแก่น.
- สุวิทย์ วรรณศรี. (2553). สารเคมีทางการเกษตรและสุขภาพอนามัยของเกษตรกรในจังหวัดเพชรบูรณ์.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, เพชรบูรณ์.
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพะเยา. (2560). รายงานประจำปี 2560. พะเยา: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพะเยา.
สำนักงานเกษตรจังหวัดพะเยา. (2560). รายงานผลการดำเนินงานประจำปี 2560. พะเยา: สำนักงานเกษตร
จังหวัดพะเยา.

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา
กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

การปรับปรุงผลผลิตภาพ การก่อสร้างคลองระบายน้ำคอนกรีตเสริมเหล็ก: กรณีศึกษา
โครงการของ บมจ. อิตาลีเลียนไทย ดีเวล็อปเม้นต์ ในจังหวัดเชียงราย

Productivity Improvement Construction of Reinforced Concrete Drainage Canal:
Case Study Italian–Thai Development Public Company Limited, Chiang Rai
Province

พงษ์ศักดิ์ กุศล^{1*} ธนากร ชมพูรัตน์² และ อภิชาติ บัวกล้า³

Pongsak Kusol^{1*} Thanakron Chompoorat² and Apichat Buakla³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการปรับปรุงวิธีการก่อสร้าง และเพิ่มผลผลิตภาพของงานก่อสร้างคลองระบายน้ำคอนกรีตเสริมเหล็ก โดยทำการวิเคราะห์และเปรียบเทียบการก่อสร้างทั้ง 3 รูปแบบ คือ วิธีการก่อสร้างทั่วไป วิธีการก่อสร้างระบบ Precast. และวิธีการก่อสร้างระบบ.Semi-Precast. ของบริษัทอิตาลีเลียนไทย ดีเวล็อปเม้นต์ จำกัด(มหาชน).จำนวน 2 โครงการ ในพื้นที่จังหวัดเชียงราย

ผลการวิจัยพบว่า.จากการปรับปรุงรูปแบบการก่อสร้างคลองระบายน้ำคอนกรีตเสริมเหล็ก ได้คู่มือวิธีการทำงานต่าง ๆ ข้อดี-ข้อเสียทั้ง 3 รูปแบบ ทั้งนี้จะเป็นข้อมูลและมาตรฐานการทำงานของบริษัทต่อไป อีกทั้งทำให้มีการเพิ่มผลผลิตภาพของงาน ส่งผลให้ประสิทธิภาพการทำงานโดยรวมดีขึ้นซึ่งจะเห็นได้จากข้อมูลทำการวิเคราะห์ พบว่าวิธีการก่อสร้างระบบ.Semi-Precast. ในปริมาณงานที่เท่ากัน ให้ผลลัพธ์ที่ดีกว่าดังนี้ ใช้แรงงานจำนวนคนลดลง 31.คน. ใช้เวลาการทำงานลดลง120.ชม.ราคาต้นทุนที่ใช้ลดลง 89.50 บ./ลบ.ม. และเพิ่มผลผลิตภาพ 6.77% (ปริมาณงาน 330 ลบ.ม.)

คำสำคัญ: การปรับปรุงผลผลิตภาพ ขึ้นส่วนโครงสร้างคอนกรีตกึ่งสำเร็จรูป คลองระบายน้ำคอนกรีตเสริมเหล็ก

Abstract

This research to study the improvement construction method and increases productivity construction of reinforced concrete drainage canal. This research was conducted by collecting data to analyze and compare 3 types of construction that is General construction Precast construction system and Se-mi precast construction system. Such a construction model are supported by Italian–Thai Development Public Company Limited, 2 projects in Chiang Rai area

¹นิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

³คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Engineering, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Engineering, University of Phayao, Phayao 56000

³School of Engineering, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : Ch_pongsakkusol@hotmail.com

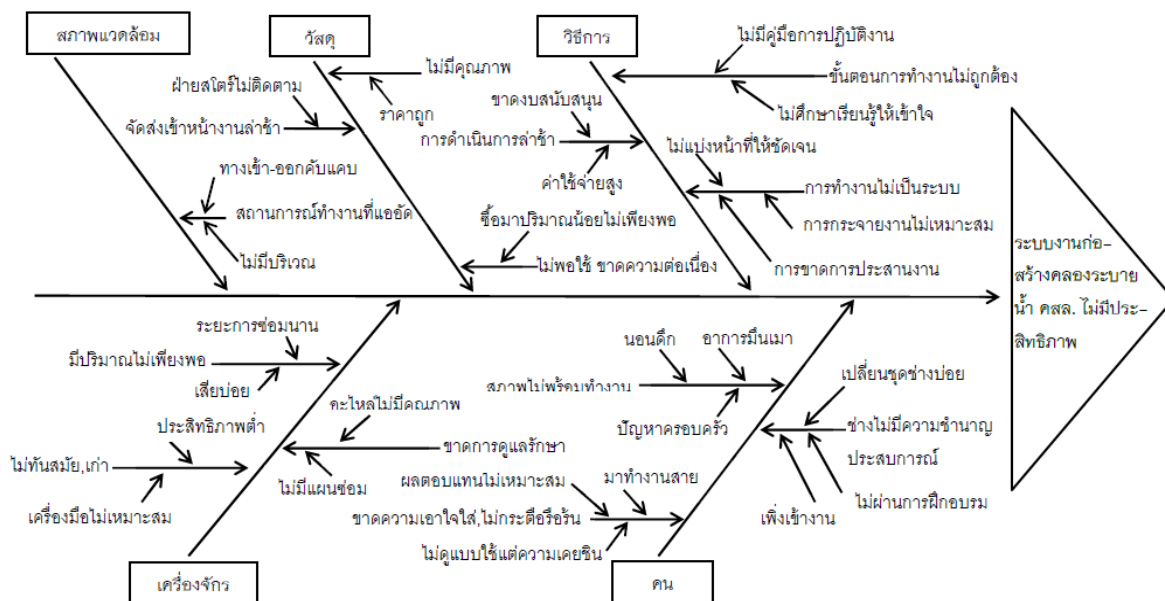
The results show that the improvement of 3 types construction methods provides a working guide with advantages and disadvantages. And then these information will be the work standard of the company. It also increases the qualitative of work and better performance. As seen from the data analysis. It was found that Semi precast construction method is better construction methods as follow Decreased of worker 31 person, Reduce working time around 20 hours ,Reduce cost is 89.50 bath/cubic meter and Increased productivity by 6.77 percent.

Keywords: Productivity Improvement, Semi-Precast, Reinforced concrete drainage canal

บทนำ

ในภาวะการณ์แข่งขันของธุรกิจก่อสร้างปัจจุบันค่อนข้างสูง อีกทั้งประสบปัญหาจากปัจจัยภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้ เช่น การผันผวนของราคาน้ำมันเชื้อเพลิง การปรับตัวของอัตราดอกเบี้ย การปรับค่าแรงขั้นต่ำ การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสิ่งที่ไม่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้า ซึ่งจะกระทบและส่งผลให้ต้นทุนการดำเนินงานในธุรกิจก่อสร้างสูงขึ้น กำไรลดลงและที่ผ่านมาผู้ประกอบการธุรกิจก่อสร้างมีอัตราจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี จึงต้องมีการปรับตัวในการดำเนินธุรกิจโดยเพิ่มขีดความสามารถ เพิ่มผลผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ว่าจ้าง. การหาแบบวิธีวิธีการก่อสร้างใหม่ ๆ ถูกพัฒนาอย่างต่อเนื่องที่ทำให้ใช้ระยะเวลาสั้น ใช้งบประมาณไม่สูง และได้คุณภาพ รวมถึงการจัดระบบบริหารโครงการในธุรกิจก่อสร้างอย่างมีประสิทธิภาพ

บมจ. อิตาเลียนไทย ดีเวล็อปเม้นต์ สายงานธุรกิจมารีน ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับงานก่อสร้างทางน้ำทั้งในทะเลและแหล่งน้ำต่าง ๆ โดยดำเนินธุรกิจกับกลุ่มเป้าหมายทั้งภาคเอกชนและรัฐ จากการสำรวจปัญหาการดำเนินงานและขั้นตอนก่อสร้าง ในกลุ่มงานระบบป้องกันน้ำท่วม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง งานก่อสร้างคลองระบายน้ำ ซึ่งบริษัทฯ รับงานในลักษณะนี้ค่อนข้างมาก มีสัดส่วนประมาณร้อยละ 30-50 ของมูลค่าในแต่ละโครงการ (วิฑูร เทเสื่องศิริชัย, 2560) ปัญหา ที่พบคือ ยังขาดประสิทธิภาพในการวางแผนการปฏิบัติงาน เกิดการสูญเปล่าขึ้น แรงงานในธุรกิจก่อสร้างลดลงและค่าแรงสูงขึ้น ส่งผลกระทบกับต้นทุนการผลิตที่มากขึ้น

ภาพ 1 แสดงปัญหาและสาเหตุที่เกิดขึ้นในการก่อสร้างคลองระบายน้ำ

โดยเหตุนี้ทางบริษัท อิตาเลียนไทยฯ จึงปรับปรุงผลผลิตภาพ โดยเริ่มจากการวางแผนงานก่อสร้างที่มีประสิทธิภาพ กำหนดเป้าหมายของงาน กำหนดบทบาทของบุคคลต่าง ๆ กำหนดลำดับก่อน-หลังของกิจกรรม กำหนดระยะเวลาเริ่มต้น และแล้วเสร็จ (ประเสริฐ คำรงค์ชัย, 2552) นำมาสู่การพิจารณารูปแบบการก่อสร้างคลองระบายน้ำที่เหมาะสม โดยการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาด้วยผังก้างปลา (Cause.&Effect.Diagram) เรียงความสำคัญของสาเหตุปัญหาด้วยแผนภูมิ พारेโต (Pareto Diagram). ศึกษาสาเหตุความสูญเสียต่าง ๆ ด้วยความสูญเสีย 7 ประการ (7 Waste) หาวิธีการปรับปรุงแก้ไข เพื่อลดขั้นตอนที่ซ้ำซ้อน หรือไม่มีความจำเป็น โดยใช้หลักการ 5W1H และใช้หลักการปรับปรุงด้วย.E-C-R-S.(อริวัฒน์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2559) ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงคุณภาพงาน ดังนั้นผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ มาวิเคราะห์และหาแนวทางร่วมกับ บมจ. อิตาเลียนไทย ดีเวล็อปเม้นต์ ในการหารูปแบบการก่อสร้างคลองระบายน้ำ คสล. ที่เหมาะสม เพื่อเพิ่มผลผลิตภาพในการดำเนินงาน อันนำไปสู่การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. ศึกษาเปรียบเทียบขั้นตอน.การก่อสร้างโดยวิธีทั่วไป ก่อสร้างโดยวิธี Precast และ ก่อสร้างโดยวิธี Semi-Precast
2. ศึกษาเปรียบเทียบระยะเวลา โดยวิธีก่อสร้างทั้ง 3 รูปแบบ
3. ศึกษาเปรียบเทียบแรงงานที่ใช้ โดยวิธีก่อสร้างทั้ง 3 รูปแบบ
4. ศึกษาเปรียบเทียบราคาก่อสร้าง โดยวิธีก่อสร้างทั้ง 3 รูปแบบ

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาการก่อสร้าง โดยวิธีทั่วไป.การก่อสร้าง.โดยวิธี. Semi-Precast.และรูปแบบการก่อสร้างโดยวิธี Precast ในการก่อสร้างคลองระบายน้ำคอนกรีตเสริมเหล็กของ บมจ. อิตาเลียนไทย ดีเวล็อปเม้นต์ โครงการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษด่านแม่สายและโครงการก่อสร้างคลองระบายน้ำเพื่อบรรเทาปัญหาน้ำท่วมชุมชนแม่ฟ้าหลวง จ.เชียงราย โดยมีขอบเขตดังนี้

1. ศึกษาขั้นตอนการก่อสร้างคลองระบายน้ำของ บมจ. อิตาเลียนไทยดีเวล็อปเม้นต์
2. ศึกษาปัญหาสาเหตุความสูญเสียต่าง ๆ ในขั้นตอนการก่อสร้างงานคลองระบายน้ำโดยใช้แผนภูมิ C&E (ผังก้างปลา) และความสูญเสีย 7 ประการ (7 waste)
3. แนวทางแก้ไขปรับปรุง ขั้นตอนการก่อสร้างคลองระบายน้ำคอนกรีตเสริมเหล็กด้วยหลักการ ECRS โดยนำระบบ Precast มาปรับใช้ในรูปแบบ Semi-Precast
4. การเปรียบเทียบ ผลการแก้ไขปรับปรุง ขั้นตอนการก่อสร้างคลองระบายน้ำคอนกรีตเสริมเหล็กโดยรูปแบบวิธีก่อสร้างทั่วไปวิธี Precast และ วิธี Semi-Precast

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้วิธีการ ขั้นตอนการทำงานและแนวทางการปรับปรุงงาน คลองระบายน้ำคอนกรีตเสริมเหล็ก เพื่อเพิ่มผลผลิตภาพ ลดความสูญเสีย ในขั้นตอนต่าง ๆ ของ บมจ. อิตาเลียนไทย ดีเวล็อปเม้นต์
2. มีความรู้ความเข้าใจในวิธีการ หลักการในแต่ละวิธีการก่อสร้าง สามารถเพิ่มประสิทธิภาพและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการผลิตต่าง ๆ อย่างคุ้มค่า

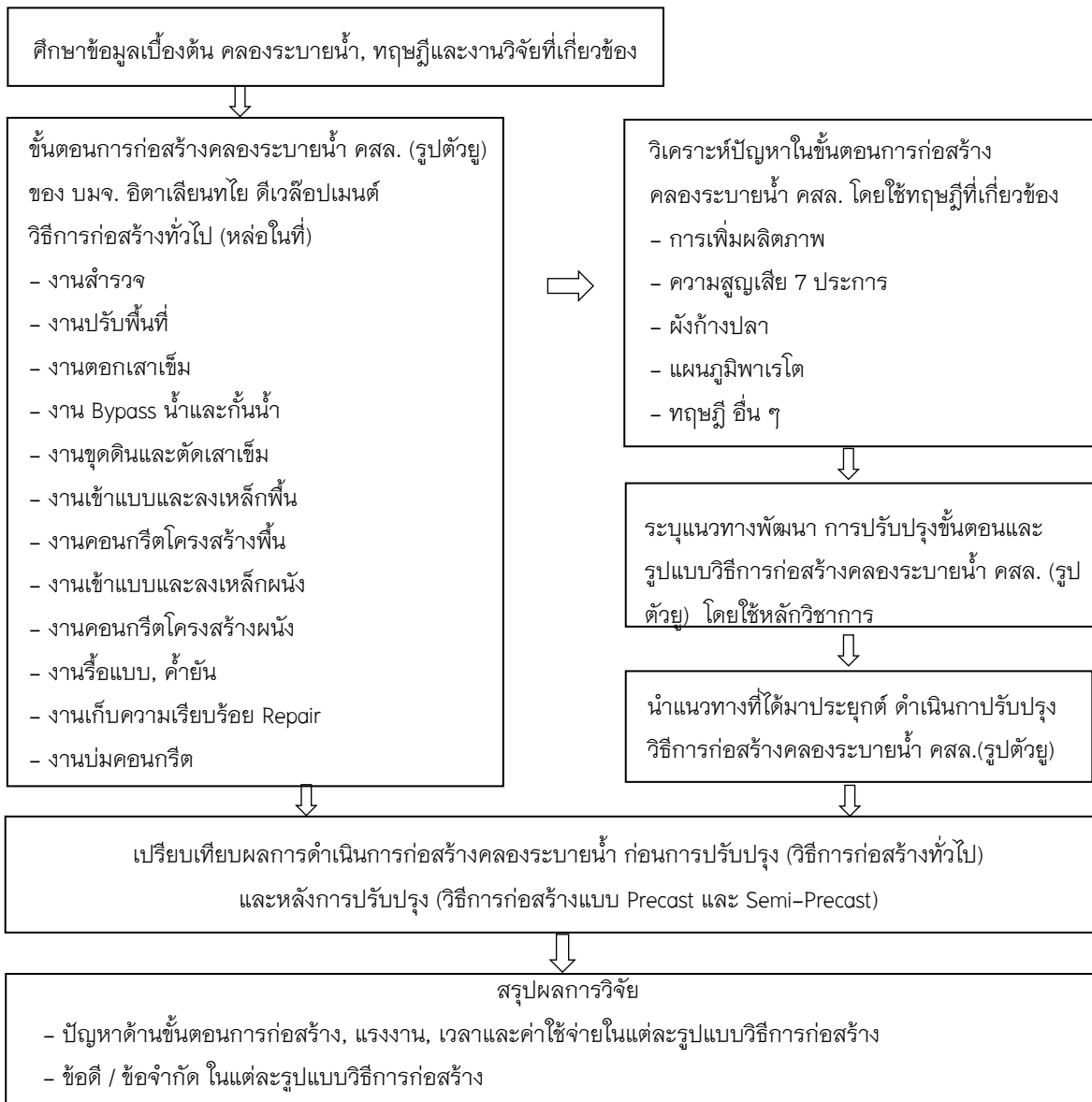
3. แนวทางในงานวิจัยนี้ ทำให้สามารถสรุปข้อดีและข้อเสีย ของแต่ละวิธีการก่อสร้าง ได้ช่วยให้ผู้ที่สนใจสามารถนำหลักการและข้อมูล ไปประยุกต์ใช้ ในการปรับปรุงงานก่อสร้างคลองระบายน้ำและงานอื่น ๆ เพื่อเพิ่มผลิตภาพ ลดต้นทุนการผลิตและระยะเวลา

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

วิธีการศึกษาค้นคว้า

สมมติฐานและกรอบแนวคิดในการวิจัย

การเพิ่มผลิตภาพการทำงานก่อสร้างคลองระบายน้ำ โดยนำหลักการทางวิชาการมาปรับใช้แทนการทำงานในรูปแบบเดิม โดยนำระบบ.Precast.มาปรับใช้ในรูปแบบ.Semi-Precast.จะทำให้ลดความสูญเสีย.ลดต้นทุนการทำงานและยังสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้ว่าจ้าง ส่งผลต่อผลประโยชน์ทางธุรกิจที่ดีขึ้นของหน่วยงานและองค์กร

ภาพ 2 แสดงกรอบแนวคิดการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาวิจัย การเปรียบเทียบการก่อสร้างโดยวิธีทั่วไป โดยวิธี Precast และวิธี Semi-Precast ในการก่อสร้างคลองระบายน้ำ คสล. (รูปตัวยู) ของโครงการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษด่านแม่สาย อ.แม่สาย จ.เชียงรายและโครงการก่อสร้างระบบระบายน้ำเพื่อบรรเทาปัญหาพื้นที่ชุมชนแม่ฟ้าหลวง อ.เมือง จ.เชียงราย ของ บมจ.อิตาเลียนไทย ดีเวล๊อปเมนต์

บริษัทฯ ได้พิจารณาความเหมาะสมในการเลือกวิธีการก่อสร้าง โดยเลือกใช้วิธีทั่วไปเป็นส่วนใหญ่ และทดลองวิธี Semi-Precast ความยาว 90 ม. แต่การก่อสร้างโดยวิธี Precast พบว่าไม่เหมาะสมในโครงการดังกล่าว เนื่องจาก ชี้นงานมีน้ำหนักมากและมีขนาดใหญ่ พื้นที่ก่อสร้างไม่สะดวกในการยก-ติดตั้งชิ้นงาน อีกทั้งเจ้าของงาน (กรมโยธาธิการและผังเมือง) ไม่สามารถแก้ไขสัญญาให้เปลี่ยนแปลงรูปแบบงานก่อสร้าง ให้เป็นการก่อสร้างโดยวิธี Precast ได้ทันในระยะเวลาตามสัญญาก่อสร้างเดิม ผู้ทำการวิจัยจึงทำการศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะวิธีก่อสร้างแบบทั่วไป(หล่อในที่) กับ วิธีก่อสร้างแบบ Semi-Precast ได้ดังนี้

ตาราง 1 แสดงเปรียบเทียบขั้นตอนการทำงานคลองระบายน้ำ คสล. โดยวิธีทั่วไปและวิธี Semi-Precast

ลำดับ	วิธีก่อสร้างแบบทั่วไป (หล่อในที่)	แบบ Semi-Precast (กึ่งสำเร็จรูป)	หมายเหตุ
1	งานสำรวจ	งานสำรวจ	ลำดับ 1-5
	- ตรวจสอบแนวก่อสร้าง	- ตรวจสอบแนวก่อสร้าง	จะดำเนิน
	- งานประสานท้องถิ่น	- งานประสานท้องถิ่น	การขั้นตอน
2	งานปรับพื้นที่	งานปรับพื้นที่	เหมือนกัน
3	งานตอกเสาเข็ม	งานตอกเสาเข็ม	
	- งานวางแผนผลิตเสาเข็ม	- งานวางแผนผลิตเสาเข็ม	
	- งานเตรียมปั้นจั่น	- งานเตรียมปั้นจั่น	
	- แผนการตอกเสาเข็ม	- แผนการตอกเสาเข็ม	
	- การตรวจสอบ	- การตรวจสอบ	
4	งาน Bypass น้ำ/กั้นน้ำ	งาน Bypass น้ำ/กั้นน้ำ	
5	งานขุดดินและตัดหัวเสาเข็ม	งานขุดดินและตัดหัวเสาเข็ม	
6	งานเข้าแบบและลงเหล็กพื้น	งานผลิตชิ้นส่วนสำเร็จรูป (ผนัง)	
7	งานคอนกรีตโครงสร้างพื้น	งานประกอบติดตั้งชิ้นส่วนสำเร็จรูป (ผนัง)	
8	งานเข้าแบบและลงเหล็กผนัง	งานลงเหล็กพื้น	
9	งานคอนกรีตโครงสร้างผนัง	งานคอนกรีตโครงสร้างพื้น	
10	งานรื้อแบบค้ำยัน	งานบ่มคอนกรีต	
11	งาน Repair / เก็บงาน		
12	งานบ่มคอนกรีต		

งานลงเหล็กพื้นและผนัง

งานเทคอนกรีตพื้น

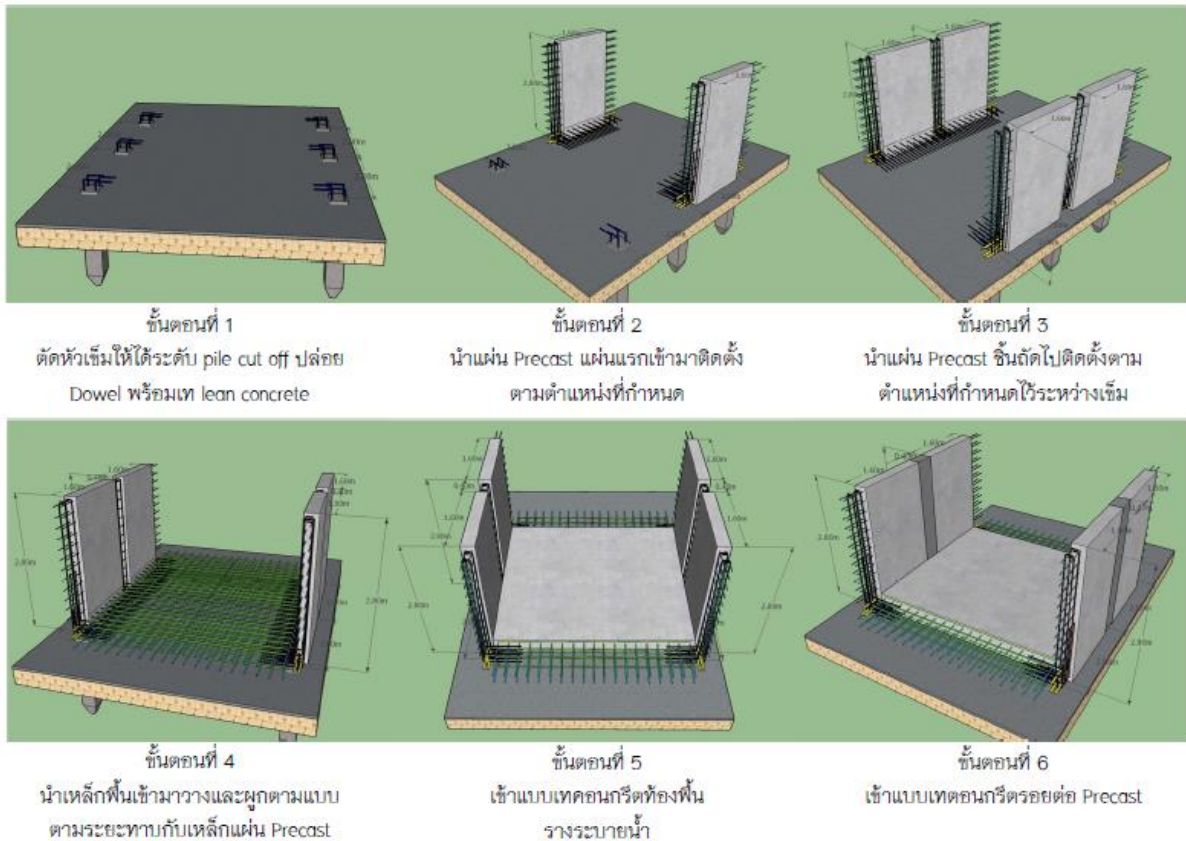

งานเข้าแบบผนัง

งานเทคอนกรีตผนัง

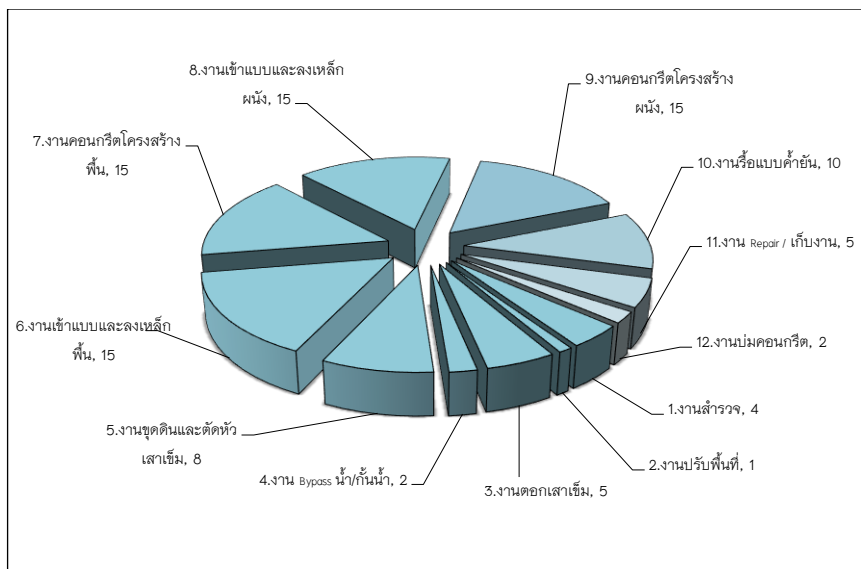
ภาพ 4 ขั้นตอนการก่อสร้างโดยวิธีทั่วไป (หล่อในที่)

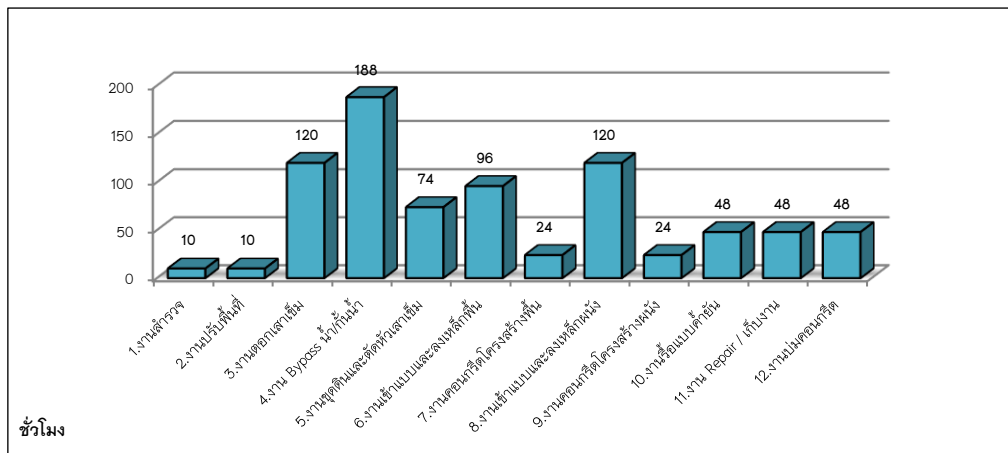
ภาพ 5 แสดงขั้นตอนการติดตั้ง โดยวิธี Semi-Precast

ตาราง 2 แสดงข้อมูลการก่อสร้างคลองระบายน้ำ คสล. วิธีทั่วไป (หล่อในที่) โดยมีปริมาณงานเท่ากัน (330 ลบ.ม.)

ขั้นตอนการก่อสร้าง	ระยะเวลา (ชม.)	แรงงาน (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)	เครื่องจักรที่ใช้	หมายเหตุ
1. งานสำรวจ	10	4	2,000.00	1. Back hoe PC200	ปริมาณงาน
2. งานปรับพื้นที่	10	1	54,450.00	2. เครื่องสูบน้ำ	330 ลบ.ม. คลอง
3. งานตอกเสาเข็ม	120	5	161,200.00	3. เครื่องปั่นไฟฟ้า	ระบายน้ำ คสล.
4. งาน Bypass น้ำ/กันน้ำ	188	2	27,000.00	4. เครื่องตัด	พื้น
5. งานขุดดินและตัดหัวเสาเข็ม	74	8	52,400.00	5. เครื่องตัด	กว้าง 55 ม.
6. งานเข้าแบบและลงเหล็กผนัง	96	15	64,770.00	6. เครื่องจักรคอนกรีต	หนา 0.45
7. งานคอนกรีตโครงสร้างพื้น	24	15	22,866.00	7. สกัดไฟฟ้า	ยาว 90 ม.
8. งานเข้าแบบและลงเหล็กผนัง	120	15	100,166.00	8. ตู้เชื่อมไฟฟ้า	ผนัง
9. งานคอนกรีตโครงสร้างผนัง	24	15	45,734.00	9. บันจั่นตอกเสาเข็ม	สูง 2.40 ม.
10. งานรื้อแบบค้ำยัน	48	10	20,000.00		หนา 0.25 ม.
11. งาน Repair / เก็บงาน	48	5	20,000.00		ยาว 90 ม.
12. งานบ่มคอนกรีต	48	2	4,000.00		
รวม	810	97	574,586.00		

ภาพ 6 แสดงข้อมูลจำนวนแรงงานคนในการทำงานแต่ละขั้นตอนโดยวิธีทั่วไป

ภาพ 7 แสดงข้อมูลเวลาในการทำงานแต่ละขั้นตอนโดยวิธีทั่วไป

จากตาราง 2 แรงงาน ระยะเวลา เครื่องจักร และค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นของการก่อสร้างคลองระบายน้ำ คสล. วิธีทั่วไป พบว่า ใช้เวลาดำเนินการทั้งหมด 810 ชม. (68 วัน)

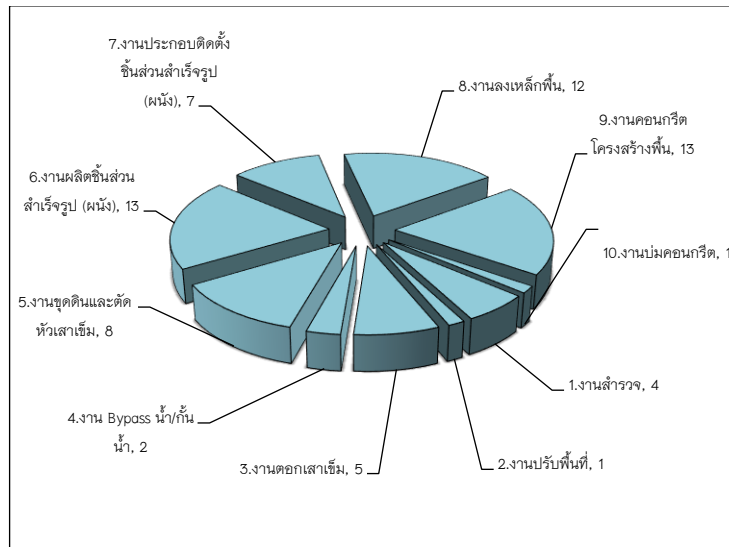
ใช้แรงงานทั้งหมด 97 คน

$$\text{การเพิ่มผลผลิตภาพ (Productivity)} = \frac{\text{ปริมาณผลผลิตที่ได้(ชม.ทั้งหมดของงาน)}}{\text{ปัจจัยที่ใช้สูงสุด(จำนวนคนที่ใช้สูงสุด)}} = \frac{810(\text{ชม.})}{15(\text{คน})}$$

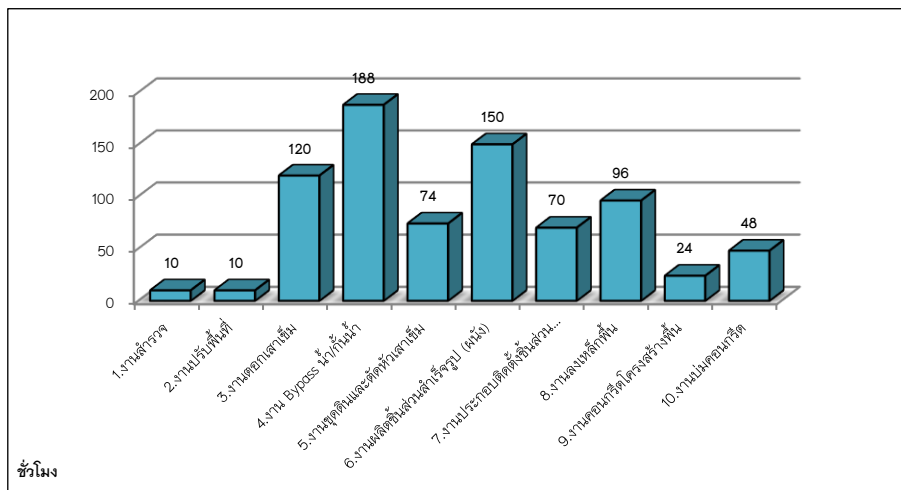
โดยผลผลิต/จำนวนคน = 54 ชม./คน

ตาราง 3 แสดงข้อมูลการก่อสร้างคลองระบายน้ำ คสล. แบบ Semi-Precast โดยมีปริมาณเท่ากัน

ขั้นตอนการก่อสร้าง	ระยะเวลา (ชม.)	แรงงาน (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)	เครื่องจักรที่ใช้	หมายเหตุ
1. งานสำรวจ	10	4	2,000.00	1.Back hoe PC200	ปริมาณงาน
2. งานปรับพื้นที่	10	1	54,450.00	2. เครื่องสูบน้ำ	330 ลบ.ม. คลอง
3. งานตอกเสาเข็ม	120	5	161,200.00	3. เครื่องปั่นไฟฟ้า	ระบายน้ำ คสล.
4. งาน Bypass น้ำ/กั้นน้ำ	188	2	27,000.00	4. เครื่องตัด-ตัด	พื้น
5. งานขุดดินและตัดเสาเข็ม	74	8	52,400.00	5. รถ Trailer	กว้าง 55 ม.
6. งานเข้าแบบและลงเหล็กพื้น	150	13	120,500.00	6. เครื่องจักรคอนกรีต	หนา 0.45
7. งานประกอบติดตั้งชิ้นส่วนสำเร็จรูป (ผนัง)	70	7	59,500.00	7. สกัดไฟฟ้า	ยาว 90 ม.
8. งานลงเหล็กพื้น	96	12	48,000.00	8. ตู้เชื่อมไฟฟ้า	ผนัง คสล.สำเร็จรูป
9. งานคอนกรีตโครงสร้างพื้น	24	13	18,000.00	9. ปั่นจั่นตอกเสาเข็ม	สูง 2.40 ม.
10. งานบ่มคอนกรีต	48	1	2,000.00	10. เครน 25 ตัน	หนา 0.25 ม.
รวม	790	66	545,050.00		ยาว 4 ม./ชิ้น

ภาพ 8 แสดงข้อมูลจำนวนแรงงานคนในการทำงานแต่ละขั้นตอนโดยวิธี Semi-Precast

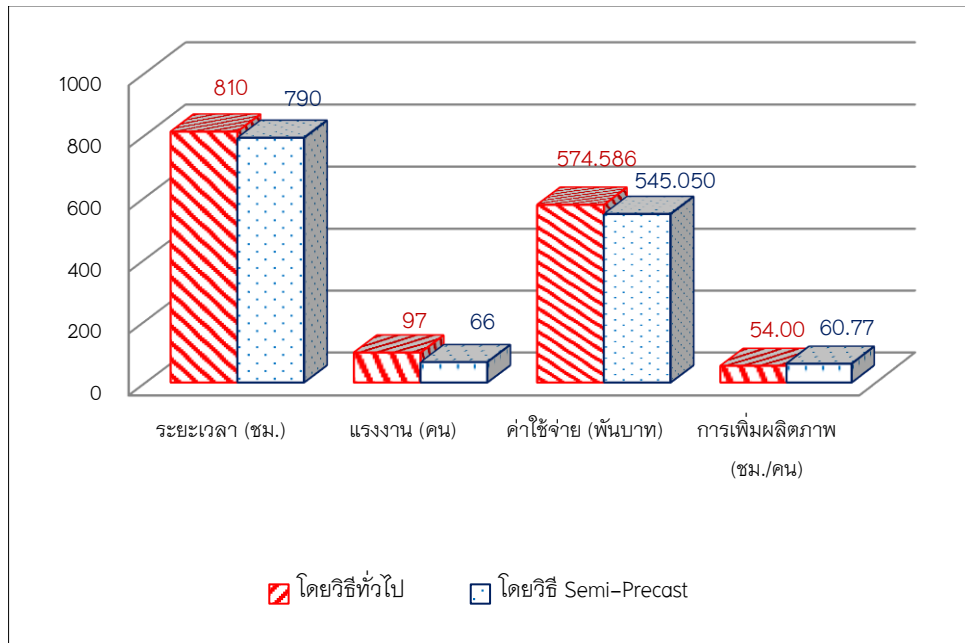
ภาพ 9 แสดงข้อมูลเวลาในการทำงานแต่ละขั้นตอนโดยวิธี Semi-Precast

จากตาราง 3 ข้อมูลแรงงาน ระยะเวลา เครื่องจักร และค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น ของการก่อสร้างคลองระบายน้ำ คสล. วิธี Semi-Precast พบว่า ใช้เวลาดำเนินการทั้งหมด 790 ชม. (65 วัน)

ใช้แรงงานทั้งหมด 66 คน

$$\text{การเพิ่มผลิตภาพ (Productivity)} = \frac{\text{ปริมาณผลผลิตที่ได้(ชม.ทั้งหมดของงาน)}}{\text{ปัจจัยที่ใช้สูงสุด(จำนวนคนที่ใช้สูงสุด)}} = \frac{790(\text{ชม.})}{13(\text{คน})}$$

$$\text{โดยผลผลิต/จำนวนคน} = 60.77 \text{ ชม./คน}$$

ภาพ 10 แสดงแผนภูมิแท่งแสดงข้อมูลเปรียบเทียบการก่อสร้างคลองระบายน้ำ คสล. โดยวิธีทั่วไป และ วิธี Semi-Precast

วิจารณ์และสรุปผล

ผลการศึกษาข้อมูลเปรียบเทียบการก่อสร้างคลองระบายน้ำ คสล. โดยวิธีทั่วไป และ วิธี Semi-Precast ในปริมาณงานที่เท่ากัน 330 ลบ.ม. โดยโครงสร้างที่ทำการก่อสร้างเป็นรูปแบบตัวยู ขนาดพื้นที่กว้าง 5.50 ม. หนา 0.45 ม.,ขนาดผนัง สูง 2.40 ม. หนา 0.25 ม. และมีความยาว 90.00 ม. ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2561 ถึง พฤษภาคม 2561 สรุปผลลัพธ์ที่ได้ มีดังนี้

- จำนวนแรงงานลดลง 31.91 % - ก่อสร้างโดยวิธีทั่วไป ใช้แรงงานรวม 97 คน
- ก่อสร้างโดยวิธี Semi-Precast ใช้แรงงานรวม 66 คน
- ระยะเวลาลดลง 2.47 % - ก่อสร้างโดยวิธีทั่วไป ใช้เวลารวม 810 ชม.
- ก่อสร้างโดยวิธี Semi-Precast ใช้เวลารวม 790 ชม.
- ค่าใช้จ่ายลดลง 5.14 % - ก่อสร้างโดยวิธีทั่วไป มีค่าใช้จ่ายรวม 574,586 บาท
- ก่อสร้างโดยวิธี Semi-Precast มีค่าใช้จ่ายรวม 545,050 บาท
- การเพิ่มผลผลิตภาพเพิ่มขึ้น 6.77 % - ก่อสร้างโดยวิธีทั่วไป การเพิ่มผลผลิตภาพ 54 ชม./คน
- ก่อสร้างโดยวิธี Semi-Precast การเพิ่มผลผลิตภาพ 60.77 ชม./คน

อภิปรายผลการวิจัย

ขั้นตอนการก่อสร้าง.(จากตาราง 1) เมื่อนำผลขั้นตอนการก่อสร้างทั้ง 2 รูปแบบ มาเปรียบเทียบกันแล้ว ขั้นตอนในส่วนงานฐานรากจะเหมือนกัน ใช้เสาเข็มขนาดเดียวกัน โครงสร้างพื้นจะใกล้เคียงกัน ส่วนงานผนังจะแตกต่างกัน โดยการก่อสร้างคลองระบายน้ำ คสล..ตัวยู.โดยวิธี.Semi-Precast เป็นผนังที่หล่อสำเร็จมาจากโรงงาน จึงสามารถติดตั้งได้สะดวก รวดเร็ว และขั้นตอนการทำงานไม่ยุ่งยากหลายขั้นตอนต่างกับการก่อสร้างโดยวิธีทั่วไป

ซึ่งต้องติดตั้งแบบค้ำยันและยังต้องการเวลา ให้คอนกรีตรับกำลังได้ จนถึงจุดที่สามารถถอดแบบค้ำยันได้ก่อน จึงจะสามารถดำเนินงาน ในขั้นตอนต่อไปได้

แรงงาน (จากตาราง 2 และ 3) แรงงานที่ดำเนินการในแต่ละขั้นตอน ส่วนใหญ่จะเป็นคนงานชุดเดียวกัน ตั้งแต่ขั้นตอนแรกจนจบ โดยแต่ละชุดจะประกอบด้วย กลุ่มคนงานและหัวหน้าชุดหรือโพรแมน 1 คน ซึ่งจากข้อมูลพบว่าโครงการก่อสร้างคลองระบายน้ำ คสล. โดยวิธี Semi-Precast (ปริมาตรงาน 330 ลบ.ม.) ใช้คนงาน แต่ละชุดประมาณ 13 คน น้อยกว่าการก่อสร้างโดยวิธี ท่อไป ที่ใช้คนงาน 15 คน แต่ยังมีปัจจัยอื่น ที่ส่งผลกระทบต่อปริมาณคนงาน เช่น ระยะเวลาในการดำเนินงาน ที่ต้องรีบเร่งมากเพียงใด งบประมาณหรือต้นทุนของผู้รับจ้างดำเนินการ มีมากน้อยเพียงใด ความยากง่ายของแบบ ภูมิอากาศ ภูมิประเทศและการสนับสนุนของมวลชนในพื้นที่นั้น ๆ ล้วนแต่เป็นปัจจัยที่ต้องนำมาพิจารณาจัดจำนวนแรงงานด้วย

เวลาที่ใช้ (ตาราง 2 และ 3) พบว่า ระยะเวลาในการดำเนินงานฐานราก เสาค้ำ และพื้นคลองระบายน้ำ คสล. ทั้ง 2 รูปแบบใกล้เคียงกัน แต่ในการก่อสร้างโดยวิธีท่อไป จะใช้ระยะเวลาในส่วนองงานผนัง 240 ซม. นานกว่า โดยวิธี Semi-Precast ซึ่งใช้ระยะเวลา 220 ซม. ที่สั้นกว่า เนื่องจากไม่ต้องเข้าแบบหน้างาน ผนังคอนกรีตหล่อมาจากโรงงาน เตรียมแต่การติดตั้งเท่านั้น อีกทั้งจะลดระยะเวลาเนื่องจากไม่ต้องรอให้คอนกรีตเซตตัวตามกำหนดเวลา ซึ่งเป็นปัญหาของการก่อสร้างรูปแบบท่อไป เนื่องจากต้องรอคอนกรีตเซตตัวก่อน จึงจะดำเนินการรื้อแบบค้ำยันได้ เพื่อความปลอดภัย แต่ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อเวลา เช่น สภาพภูมิอากาศ การทำงานในฤดูฝน ความชำนาญของคนงานและผู้ควบคุมงาน สภาพคล่องทางการเงิน สภาพแวดล้อมพื้นที่ทำงาน เหมาะสำหรับการขนย้ายลำเลียงเครื่องจักรต่าง ๆ เป็นต้น

ค่าใช้จ่าย จากข้อมูล (ตาราง 2 และ 3) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานฐานราก เสาค้ำ และพื้นคลองทั้ง 2 รูปแบบใกล้เคียงกัน แต่ ในส่วนองงานโครงสร้างผนัง วิธีการก่อสร้างท่อไป จะมีค่าใช้จ่ายรวม 1,741 บ./ลบ.ม. และ การก่อสร้างโดยวิธี Semi-Precast มีค่าใช้จ่ายรวม 1,651 บ./ลบ.ม. ตามจำนวนแรงงานและระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินงาน จะพบว่า โดยวิธีการก่อสร้างท่อไปจะมีค่าใช้จ่ายรวม สูงกว่า การก่อสร้างโดยวิธี Semi-Precast

ข้อเสนอแนะ

จากข้อมูลการวิจัย ข้อเสนอต่าง ๆ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำมาเปรียบเทียบ วิจัยและสรุปผล หากทำการศึกษาเก็บข้อมูลหลาย ๆ โครงการ ที่มีความคล้ายคลึงกัน จะได้ข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากโครงการที่ผู้วิจัยเข้าไปเก็บข้อมูล ยังเป็นการทดลองพัฒนา การเปลี่ยนแปลงรูปแบบก่อสร้างของบริษัท การทำงานในแต่ละขั้นตอนยังขาดคู่มือวิธีการที่เป็นมาตรฐานและยังต้องเพิ่มทักษะ เทคนิคในการทำงานของแต่ละกลุ่มช่าง ซึ่งจะแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับความชำนาญ เชี่ยวชาญ และทักษะในแต่ละกลุ่ม

2. บริษัท และหน่วยงานฯ ควรมีแผนกหรือฝ่าย พัฒนาการงานหรือวิเคราะห์ปรับปรุงคุณภาพงาน แนะนำด้านเทคนิคและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ทั้งขั้นตอนวิธีการเครื่องมือ เครื่องจักรต่าง ๆ นำมาทดแทนรุ่นเก่า ๆ หรือ แรงงานที่เป็นปัญหาการขาดแคลน เพื่อให้การทำงานได้เต็มประสิทธิภาพ งานที่ได้มีคุณภาพ มีมาตรฐานเป็นไปในแนวทางเดียวกันเพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับเจ้าของงาน ลูกค้า

3. การเลือกระบบก่อสร้างว่าจะใช้วิธีการก่อสร้างแบบใด พิจารณาถึงข้อดี ข้อเสีย ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความต้องการของเจ้าของงาน พร้อมมวลชนในพื้นที่ สภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ หรือทรัพยากรด้านแรงงาน แหล่งวัตถุดิบต่าง ๆ ความปลอดภัยในการทำงานและการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

4. การเลือกใช้ระบบการก่อสร้างแบบ Precast และ Semi-Precast เหมาะกับงานที่มีปริมาณมากเพียงพอ ถึงจะคุ้มทุน แม้ว่าจะสามารถสร้างปริมาณงานได้มากในเวลาที่สั้นแต่การลงทุนค่อนข้างสูงในส่วนของการลงทุน แบบหล่อชิ้นส่วนสำเร็จรูป (Mould) ผลิตชิ้นส่วนสำเร็จรูปและการยก-ย้าย ชิ้นงาน รวมถึงการขนส่งจากโรงงานถึงสถานก่อสร้าง จึงควรนำมาประกอบในการพิจารณา เลือกระบบ รูปแบบ

5. การเปลี่ยนแปลงพัฒนารูปแบบการก่อสร้าง Precast และ Semi-Precast จะเป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยลดปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ช่วยลดปัญหาคุณภาพของงานและงานที่ได้มาตรฐานแตกต่างกัน เนื่องจากลักษณะการทำงานจะเป็นการทำงานซ้ำ ๆ ทำให้พนักงานที่ปฏิบัติมีความชำนาญ ถูกต้อง เพิ่มปริมาณมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาพัฒนาการก่อสร้างองค์ความรู้ วิธีการ ขั้นตอน และแนวคิดนำไปสู่การพัฒนาวิธีการก่อสร้างอื่น ๆ มาใช้ในรูปแบบ Precast เพื่อการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่า เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สามารถนำไปใช้กับโครงการอื่น ๆ ในอนาคตได้

2. ควรศึกษาการพัฒนาด้านคุณภาพ และสวัสดิการของพนักงาน แรงงาน ของบริษัทก่อสร้าง เพื่อสร้างแรงจูงใจ ให้พนักงานทำงานกับบริษัทต่อเนื่องระยะยาว ซึ่งจะทำให้พัฒนาความชำนาญ เชี่ยวชาญ รู้เทคนิคเฉพาะด้านดีขึ้น ส่งผลต่อประสิทธิภาพ คุณภาพของงานก่อสร้าง

3. ศึกษาเปรียบเทียบ ขั้นตอน ข้อบังคับ ทางระบบราชการที่เป็นอุปสรรคกับการเปลี่ยนแปลง พัฒนารูปแบบงานก่อสร้างแทนรูปแบบเดิมๆ

กิตติกรรมประกาศ

ผู้ศึกษาขอขอบคุณ ผู้ที่เกี่ยวข้องของ บริษัท อิตาเลียนไทย ดีเวล๊อปเมนต์ มหาชน (จำกัด) ทั้งผู้บริหารและพนักงานของบริษัทฯ ทุกท่าน ที่เอื้อเฟื้อข้อมูลให้กับผู้ศึกษา ทั้งข้อมูลเกี่ยวกับการก่อสร้าง คำแนะนำต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์อย่างมากต่อการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ขอขอบพระคุณบิดา มารดา สมาชิกในครอบครัว คุณแม่ คุณน้า และบุคคลท่านอื่น ๆ ที่ไม่ได้กล่าวถึง ที่สนับสนุนและเป็นกำลังใจให้ด้วยดีเสมอมา

เอกสารอ้างอิง

ประเสริฐ ดำรงชัย. (2552). การวางแผนงานก่อสร้าง (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วิฑูร เหลืองศิริ (ผู้บรรยาย). (2 มิถุนายน 2560). การควบคุมต้นทุนการก่อสร้าง. ใน โครงการฝึกอบรมผู้บริหารระดับกลาง. บมจ. อิตาเลียนไทย ดีเวล๊อปเมนต์. กรุงเทพฯ.

อธิวัฒน์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2559). กรณีศึกษาการใช้หลักการ 3 MU ในโครงการก่อสร้างงานรั้วของบริษัท เอิร์ทคอนแท็ค จำกัด จังหวัดเชียงราย. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง วศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อสนับสนุนพื้นที่ภูมิทัศน์ในศูนย์การแพทย์และโรงพยาบาล มหาวิทยาลัยพะเยา

Water Resources Development for Supporting Landscaped Area in Medical Center and Hospital University of Phayao

เทิดทัตน์ ภูริธรรมวิวัฒน์^{1*} และ กิตติพงษ์ วุฒิจำนงค์²

Terdtas Phurithammawiwat^{1*} and Kittipong Vuthijumnonk²

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้าเรื่อง การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อสนับสนุนพื้นที่ภูมิทัศน์ศูนย์การแพทย์และโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยพะเยา เป็นการศึกษาความเป็นไปได้ในเชิงเทคนิคถึงปริมาณแหล่งน้ำต้นทุนของโครงการว่ามีปริมาณเพียงพอที่จะสนับสนุนโครงการได้หรือไม่

จากผลการศึกษาค้นคว้าที่ได้พบว่า แหล่งน้ำต้นทุนเพียงพอต่อความต้องการ โดยรูปแบบของโครงการประกอบด้วย การสูบน้ำด้วยไฟฟ้าและการสร้างอ่างเก็บน้ำ โครงการสูบน้ำแบ่งออกเป็น 2 ช่วง ช่วงแรกสูบน้ำด้วยกำลัง 14.23 กิโลวัตต์ และพักน้ำที่ถังพักบริเวณเรือนพักรับรอง ใช้ท่อขนาด 4 นิ้ว ช่วงที่ 2 ปล่อยน้ำสู่พื้นที่ศูนย์การแพทย์ด้วยแรงโน้มถ่วง ใช้ท่อขนาด 6 นิ้ว เชื่อนเป็นชนิดเขื่อนดิน ทำนบดินสูง 11 เมตร ความจุ ที่ระดับสูงสุดเท่ากับ 110,000.00 ลูกบาศก์เมตร ความจุที่ระดับเก็บกักเท่ากับ 76,967.00 ลูกบาศก์เมตร โครงการสามารถช่วยเหลือพื้นที่ป่าไม้ในบริเวณศูนย์การแพทย์และโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยพะเยา ได้เพียงพอต่อความต้องการ

คำสำคัญ: พิจารณาโครงการ ลสำรวจ ออกแบบ

Abstract

The objective of this study was to conduct technical feasibility the sufficiency of water resource for supporting landscaped area.

The results of this study indicated that the water resource development project consisted of electrical pumping system and constructing a reservoir. The pumping system divided into two phases. The first one was pumping water with a power of 14.23 kW and 4 inch pipe. water was kept in a tank at the guesthouse. The second phase was releasing water from the tank to Medical Center by gravity using 6 inch pipe. A reservoir was characterized by 11 meter height earth dam, a maximum capacity of 110,000.00 cubic meters, a storage capacity

¹นิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Engineering, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Engineering, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : r.terdtas@hotmail.com

of 76,967.00 cubic meters. This project could support sufficient quantity of water forest and landscaped area in University of Phayao Medical Center and Hospital.

Keywords: Project consideration, Survey, Design

บทนำ

ปัญหาการขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับพื้นที่หลายพื้นที่ในประเทศไทยที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นทุก ๆ ปี รวมทั้งมหาวิทยาลัยพะเยาที่มีพื้นที่ป่าไม้ค่อนข้างมากจึงต้องประสบกับปัญหานี้ด้วย ปัญหาที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการเจริญเติบโตของมหาวิทยาลัย และการเจริญเติบโตของชุมชนข้างเคียง จึงส่งผลให้ความต้องการใช้น้ำเพื่อการเกษตรกรรมและการอุปโภคบริโภคมีเพิ่มมากขึ้น ทำให้ทางมหาวิทยาลัยตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งอ่างเก็บน้ำที่มีปริมาณน้ำอย่างจำกัด

การพัฒนาแหล่งน้ำและการบริหารจัดการน้ำของมหาวิทยาลัย มักประสบปัญหาโดยตลอด เนื่องจากการหาบริเวณที่เหมาะสมในการก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ทำได้ยาก นอกจากนี้ยังต้องประสบปัญหาทางด้านผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้เห็นว่า การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กจะทำได้ง่ายและคล่องตัวกว่า เพราะจะสามารถสร้างให้กระจายอยู่ทั่ว ๆ ไปทุกพื้นที่ และในปีหนึ่ง มีน้ำเสียที่ถูกปล่อยทิ้งจากหอพักภายในมหาวิทยาลัย เป็นจำนวนมากค่อนข้างมาก ถ้าหากไม่มีการจัดการที่ดีอาจส่งผลกระทบต่อพื้นที่ภายในมหาวิทยาลัยและบริเวณชุมชนข้างเคียงได้

ในการศึกษาี้จะเป็นการบริหารจัดการพัฒนาแหล่งน้ำ จากน้ำที่ได้มาจากการอุปโภคบริโภคบริเวณหอพักและอาคารข้างเคียงภายในมหาวิทยาลัยพะเยา มาบริหารจัดการให้เกิดผลประโยชน์สูงสุด รวมทั้งพัฒนาหาแหล่งน้ำจากพื้นที่มหาวิทยาลัย ที่มีศักยภาพในการสร้างอ่างเก็บน้ำภายในมหาวิทยาลัย เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำในบริเวณพื้นที่โรงพยาบาลและบริเวณภายในมหาวิทยาลัยได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้า เพื่อศึกษาปริมาณแหล่งน้ำต้นทุน ปริมาณความต้องการน้ำของพืช เพื่อศึกษาสภาพภูมิประเทศในการก่อสร้างโครงการที่เหมาะสมและเพื่อศึกษาออกแบบระบบท่อส่งน้ำและขนาดอ่างเก็บน้ำเบื้องต้นที่เหมาะสม

ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาี้จะดำเนินการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ ในพื้นที่ขอบเขตมหาวิทยาลัยพะเยา บริเวณพื้นที่ตั้งห้วงาน และพื้นที่สวนป่าที่ได้รับประโยชน์ 365 ไร่ การศึกษาี้จะประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินการ คือ งานพิจารณาโครงการ งานสำรวจขอบเขตโครงการ และงานออกแบบลักษณะเค้าโครงเบื้องต้น เริ่มจากเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน ปริมาณน้ำต้นทุน ความต้องการน้ำของพืช ตลอดจนการออกแบบท่อส่งน้ำและลักษณะอ่างเก็บน้ำเบื้องต้น

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย
 - 1.1 ปริมาณความต้องการใช้น้ำของพืช
 - 1.2 ปริมาณฝนเฉลี่ยรายปี ปริมาณน้ำท่า
 - 1.3 ปริมาณการใช้น้ำจากหอพักและปริมาณน้ำทิ้ง
 - 1.4 ข้อมูลสภาพภูมิประเทศที่ตั้งของโครงการ
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
 - 2.1 เครื่องคอมพิวเตอร์
 - 2.2 อุปกรณ์สำรวจภาคสนาม เช่น กล้องวัดระดับ เทปวัดระยะ และกล้องถ่ายภาพดิจิทัล
 - 2.3 เครื่องคำนวณ
 - 2.4 แผนที่ภูมิประเทศ 1:50,000
 - 2.5 โปรแกรมวิเคราะห์แผนที่ทางภูมิศาสตร์ ร่วมกับโปรแกรม Google Earth

วิธีการ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อวิเคราะห์ตรวจสอบความเหมาะสม ในการจัดการระบบน้ำทิ้งที่ปล่อยลงสู่ฝาย นำมาใช้ประโยชน์ในการเก็บและส่งให้พื้นที่ป่าไม้บริเวณโรงพยาบาล มหาวิทยาลัยพะเยา โดยการสังเกต สอบถาม บันทึก และเก็บรวบรวมข้อมูลปริมาณน้ำทิ้งที่ปล่อย ปริมาณน้ำต้นทุน ชนิดของพืชในพืชที่จัดส่ง การจัดการน้ำ ระบบท่อส่งน้ำจากแหล่งรับน้ำสู่ปลายทาง การหาตำแหน่งอ่างเก็บน้ำ ขนาดอ่างเก็บน้ำที่เหมาะสม และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการ ตลอดจนความคุ้มค่า ความเหมาะสม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์โครงการ จะต้องใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ภายในมหาวิทยาลัยพะเยาจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายอาคารและผู้ที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลที่สำคัญได้แก่ ข้อมูลมวลน้ำไปของพื้นที่ ปริมาณน้ำที่ปล่อยจากบริเวณหอพักและอาคารต่างๆที่ปล่อยลงสู่ฝาย และข้อมูลจากการค้นหาเพิ่มเติม ได้แก่ ปริมาณพื้นที่โรงพยาบาล ข้อมูลชนิดพืชในพื้นที่โรงพยาบาล ข้อมูลระดับในพื้นที่ ปริมาณน้ำฝน ปริมาณน้ำท่า ปริมาณความต้องการน้ำของพืช

ขั้นตอนการศึกษา

ในการศึกษาโครงการจัดหาน้ำเพื่อสนับสนุนพื้นที่เพาะปลูกบริเวณโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยพะเยานั้นต้องใช้วิธีดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน มีขั้นตอนการศึกษา ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลทั่วไปของพื้นที่
2. การหาปริมาณความต้องการน้ำของพืชในพื้นที่
3. การหาน้ำเพื่อสนับสนุนโครงการ
4. การพิจารณาโครงการเบื้องต้น
5. การออกแบบลักษณะโครงการเบื้องต้น

การศึกษาข้อมูลทั่วไปของพื้นที่

พื้นที่ทำการศึกษาดังอยู่ในบริเวณมหาวิทยาลัยพะเยา ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา พิกัด UTM ที่ 596723 E 2104673 N ระวังแผนที่หมายเลข 4947 II ชุด L7018 ของแผนที่มาตราส่วน 1:50,000 หมู่ที่ 2 บ้านแม่กา ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา (สำนักบริหารโครงการ กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2560)

อาณาเขตของพื้นที่โครงการ ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

ทิศเหนือ ติดกับอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา

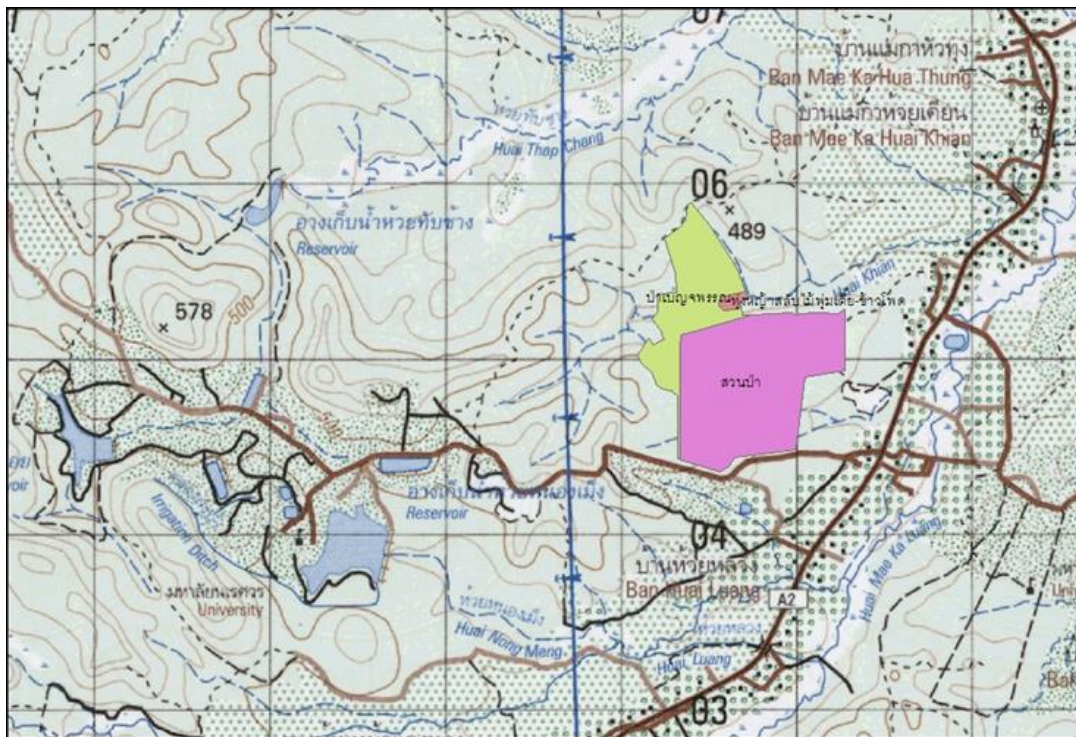
ทิศใต้ ติดกับอำเภองาว จังหวัดพะเยา

ทิศตะวันออก ติดกับอำเภอดอกคำใต้ และอำเภอภูพานยาว จังหวัดพะเยา

ทิศตะวันตก ติดกับอำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง

โดยพื้นที่ของศูนย์การแพทย์และโรงพยาบาลมีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 581 ไร่

การใช้ประโยชน์ที่ดิน

ภาพ 1 แสดงแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณศูนย์การแพทย์และโรงพยาบาล มหาวิทยาลัยพะเยา
ที่มา: กองอาคารและสถานที่ มหาวิทยาลัยพะเยา (2560)

พื้นที่ทั้งหมด 581 ไร่ (แบ่งเป็น

1. สวนป่าพื้นที่เท่ากับ 236.32 ไร่ คิดเป็น 40.69% ของพื้นที่ทั้งหมด
2. ป่าเบญจพรรณพื้นที่เท่ากับ 121.22 ไร่ คิดเป็น 20.87% ของพื้นที่ทั้งหมด
3. พุ่มหญ้าสลับไม้ พุ่มเตี้ย-ชาวโพดพื้นที่เท่ากับ 7.34 ไร่ คิดเป็น 1.26% ของพื้นที่ทั้งหมด
4. อาคาร สิ่งปลูกสร้างและพื้นที่ว่างเปล่าพื้นที่เท่ากับ 215.84 ไร่ คิดเป็น 37.17% ของพื้นที่ทั้งหมด

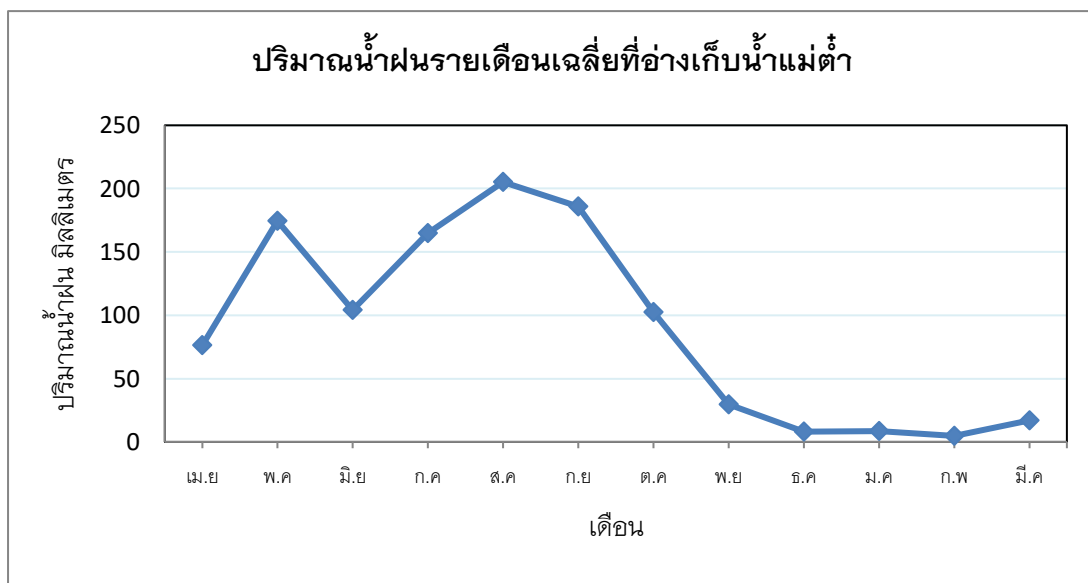
โดยชนิดพืชในพื้นที่ศูนย์การแพทย์และโรงพยาบาล จะคิดเป็นสวนป่าทั้งหมดมีพื้นที่ เท่ากับ 365 ไร่

การศึกษาปริมาณฝน

บริเวณมหาวิทยาลัยพะเยา ไม่มีสถานีวัดน้ำฝนอยู่ในลำน้ำ ดังนั้นในการประเมินหาปริมาณน้ำต้นทุนของโครงการ จึงต้องใช้ข้อมูลพื้นที่ใกล้เคียงเปรียบเทียบ นั่นคือปริมาณน้ำฝนของอ่างเก็บน้ำแม่ต๋ำ

ตารางที่ 1 แสดงปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยรายเดือนที่อ่างเก็บน้ำแม่ต๋ำ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	ทั้งปี
76.20	174.60	104.10	164.90	205.20	185.70	102.60	29.50	8.00	8.63	4.71	16.90	1081.00

ภาพ 2 แสดงกราฟปริมาณน้ำฝนรายเดือนเฉลี่ยที่อ่างเก็บน้ำแม่ต๋ำ อ.เมือง จ.พะเยา

หมายเหตุ: หน่วย : มิลลิเมตร

ที่มา: ฝ่ายวิจัยและอุทกวิทยาประยุกต์ ส่วนอุทกวิทยา (2560)

การหาปริมาณความต้องการน้ำของพืช

ในการคำนวณหาความต้องการน้ำของพืชเพื่อการเพาะปลูกนั้น ก็เพื่อนำค่าเหล่านี้มาประกอบการพิจารณาคำนวณหาต้นทุนว่าเพียงพอหรือไม่ ปริมาตรกักเก็บของอ่างเก็บน้ำ หรือปริมาณน้ำที่จะต้องผันจากหัวงานเข้าคลองส่งน้ำต่อไป

ขั้นตอนการหาปริมาณความต้องการน้ำในพื้นที่บริเวณศูนย์การแพทย์และโรงพยาบาล มหาวิทยาลัยพะเยา ต้องการข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

1. แผนการปลูกพืช (Cropping Pattern)
2. ชนิดของพืชที่ปลูก
3. ค่าสัมประสิทธิ์การใช้น้ำของพืช (Crop Coefficient)
4. การใช้น้ำของพืชอ้างอิง (Potential Evapotranspiration)

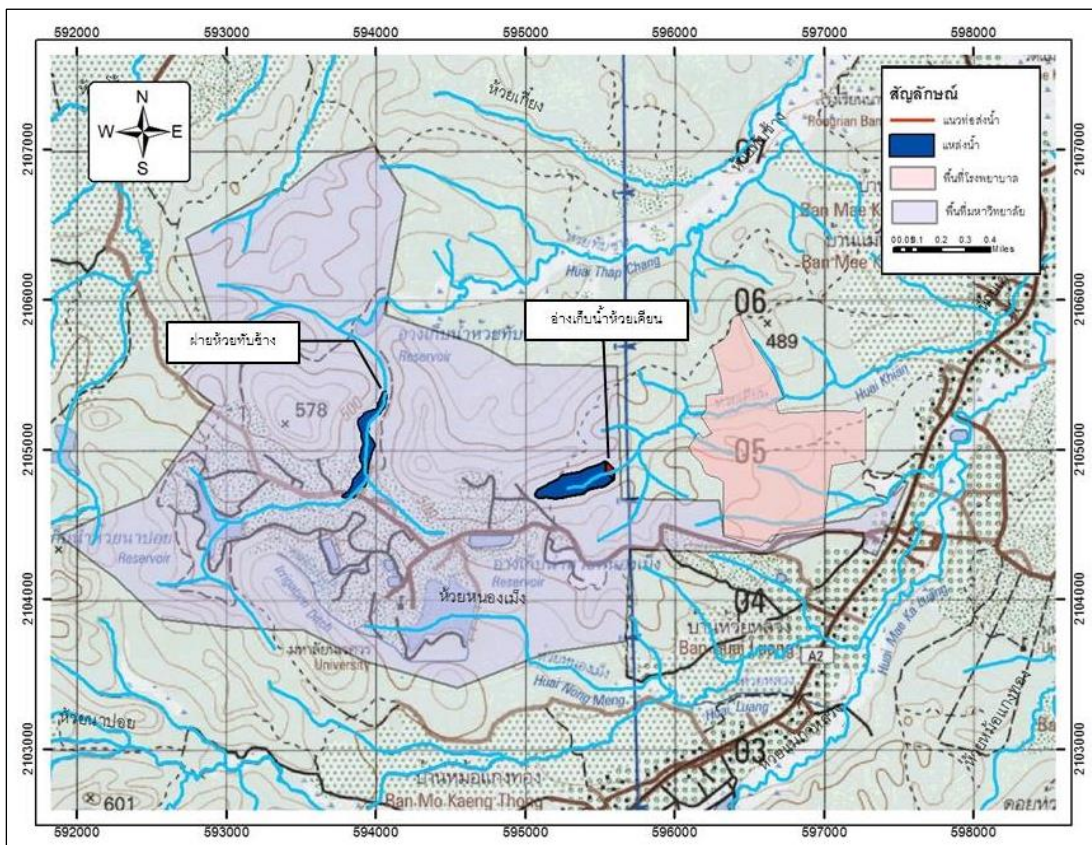
เนื่องจากพืชส่วนใหญ่บริเวณศูนย์การแพทย์และโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยพะเยาเป็นสวนป่า พืชจึงไม่ต้องการดูแลมากนัก แผนการปลูกพืชจึงเว้นหน้าฝนช่วงเดือนมิถุนายนถึงกันยายน ซึ่งมีปริมาณน้ำเพียงพอต่อความต้องการของพืชอยู่แล้ว ค่า Crop Factor (Kc) คัดชนิดพืชเป็นไม้ยืนต้น

โดยผลจากการประเมินความต้องการใช้น้ำของพืชในปัจจุบันจะนำไปเปรียบเทียบกับปริมาณน้ำต้นทุน ที่มีอยู่ มีความต้องการใช้น้ำอยู่ที่ 847 ลูกบาศก์เมตรต่อไร่ ดังนั้นปริมาณความต้องการน้ำของพื้นที่ศูนย์การแพทย์และโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยพะเยาจะเท่ากับ 186,880 ลูกบาศก์เมตรต่อปี และค่าชลภาวะสูงสุดเท่ากับ 0.1103 ล./วินาที/ไร่

การหาน้ำเพื่อสนับสนุนโครงการ

แหล่งน้ำที่มีศักยภาพสนับสนุนปริมาณน้ำเพื่อการเพาะปลูก บริเวณโรงพยาบาล มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ทำการศึกษาไว้มีอยู่ 2 แหล่งคือ

1. ฝ่ายบริเวณหน้าหอพัก (ฝ่ายห้วยทับช้าง)
2. อ่างเก็บน้ำบริเวณหน้าบ้านพักอธิการบดี (อ่างห้วยเคียน)

ภาพ 3 แสดงแหล่งน้ำที่สนับสนุนพื้นที่เพาะปลูกโครงการ

จากการศึกษาปริมาณน้ำต้นทุนทั้งฝาย (ห้วยทับช้าง) และอ่างเก็บน้ำ (ห้วยเคียน) สรุปรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

น้ำจากฝาย (ห้วยทับช้าง)

1. น้ำท่า มีปริมาณเท่ากับ 332,700 ลูกบาศก์เมตรต่อปี

2. น้ำทิ้งที่ปล่อยลงสู่ฝาย มีปริมาณเท่ากับ 537,952 ลูกบาศก์เมตรต่อปี (กองอาคารและสถานที่ มหาวิทยาลัยพะเยา, 2560)

น้ำจากอ่างเก็บน้ำ(ห้วยเคียน)

1. น้ำท่า มีปริมาณเท่ากับ 74,200 ลูกบาศก์เมตรต่อปี

รวมปริมาณน้ำต้นทุนทั้งหมดเท่ากับ 944,852 ลูกบาศก์เมตรต่อปี และคิดเพื่อการสูญเสียจากการซึม การระเหย ประมาณร้อยละ 40 แล้วเหลือปริมาณน้ำเท่ากับ 566,910 ลูกบาศก์เมตรต่อปี ในขณะที่ปริมาณความต้องการน้ำเพื่อการเพาะปลูกพื้นที่ศูนย์การแพทย์และโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยพะเยามีปริมาณเท่ากับ 186,898.25 ลูกบาศก์เมตรต่อปี จึงสรุปได้ว่าปริมาณน้ำต้นทุนที่มี เพียงพอต่อความต้องการ

การพิจารณาโครงการเบื้องต้นและการออกแบบลักษณะโครงการเบื้องต้น

จากการพิจารณาแผนที่ กรมแผนที่ทหาร มาตราส่วน 1 : 50,000 ประกอบกับการสำรวจภูมิประเทศจริงในสนาม สามารถสรุปได้ว่า

โครงการที่มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่มากที่สุด จากการวิเคราะห์ ควรเป็นโครงการสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าด้วยสูบจากฝายห้วยทับช้างบริเวณหน้าอาคารหอพัก เนื่องจากมีน้ำไหลตลอดทั้งปีจากการอุปโภคบริโภคของประชากรในมหาวิทยาลัย อีกทั้งพื้นที่บริเวณนั้นมีความสามารถในการพัฒนาเป็นที่ตั้งของสถานีสูบน้ำได้ และการก่อสร้างอ่างกักเก็บน้ำบริเวณหน้าบ้านพักอธิการบดีเพื่อกักเก็บและสนับสนุนปริมาณน้ำเพิ่มเติม

การออกแบบเชิงวิศวกรรมของสถานีสูบน้ำ ประกอบด้วย การคำนวณหาความต้องการใช้น้ำสูงสุดของพีช การออกแบบขนาดของคลอง/ท่อส่งน้ำ การคำนวณการสูญเสีย Head ในระบบท่อส่งน้ำ การออกแบบอัตราการสูบและระดับส่งของเครื่องสูบน้ำ การเลือกประเภทของเครื่องสูบน้ำที่เหมาะสม การคำนวณหาระดับติดตั้งสูงสุดของเครื่องสูบน้ำเพื่อป้องกันการเกิดโพรง (Cavitation) และการคำนวณเกี่ยวกับความดันที่เพิ่มขึ้นเนื่องจากการกระแทกของน้ำ เป็นต้น

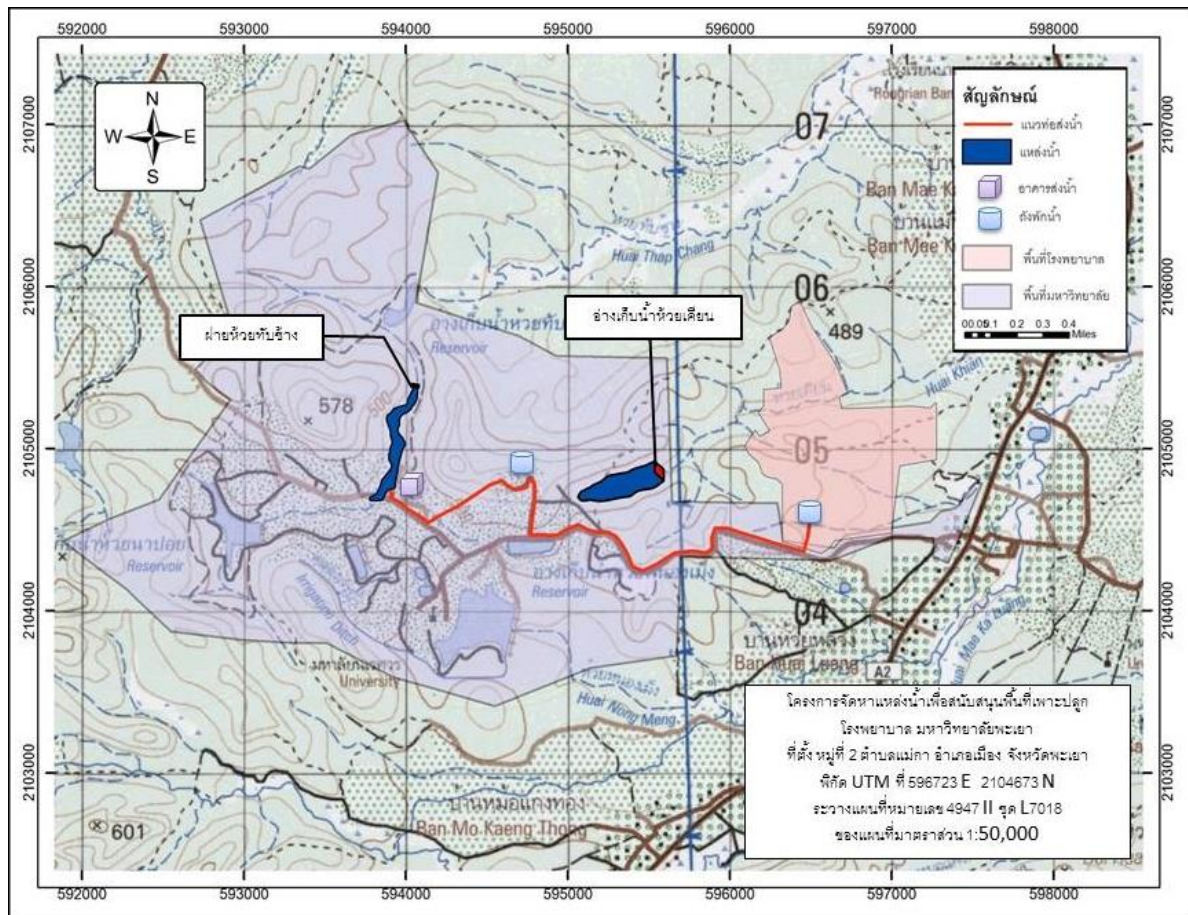
ผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์การศึกษาหาปริมาณน้ำต้นทุนของโครงการ ได้แก่ แหล่งน้ำจากฝายหน้าหอพัก และอ่างเก็บน้ำบริเวณหน้าบ้านพักอธิการบดี พบว่า น้ำต้นทุนเมื่อคิดเพื่อการสูญเสียที่ร้อยละ 40 แล้ว มีค่าเท่ากับ 566,910 ลูกบาศก์เมตร ในขณะที่ปริมาณความต้องการน้ำของพีช ในขอบเขตพื้นที่ 365 ไร่ มีค่าเท่ากับ 186,898 ลูกบาศก์เมตรต่อปี

การศึกษาหาตำแหน่งที่ตั้งของโครงการ ตำแหน่งที่ตั้งที่เหมาะสมของโครงการนั้น แบ่งเป็น 2 โครงการด้วยกัน โครงการแรก โครงการสูบน้ำด้วยพลังงานไฟฟ้า จุดสูบน้ำจะอยู่ที่ฝายหน้ามหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นจุดที่น้ำใช้อุปโภคบริโภคทั้งหมดไหลรวมผ่านมาตำแหน่งนี้ เดินท่อส่งน้ำขึ้นไปพักน้ำที่จุดสูงสุดของเนินเขาบริเวณเรือนพักรับรอง แล้วเดินท่อตามไหล่ทางของถนนไปยังบริเวณพื้นที่รับประโยชน์ โครงการก่อสร้างอ่างกักเก็บน้ำ พื้นที่ภายในมหาวิทยาลัยที่พอมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นอ่างเก็บน้ำนั้น พิจารณาจากพื้นที่มีช่องเขาและเป็นเนินเขาอยู่ใกล้กันสามารถกักเก็บน้ำได้มาก อยู่บริเวณสูงสามารถส่งน้ำไปยังพื้นที่เพาะปลูกได้ นั่นคือพื้นที่บริเวณหน้าบ้านพักอธิการบดี

ผลของข้อมูล การส่งน้ำจากฝ่ายบริเวณหน้าหอพักไปยังพื้นที่โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยพะเยาจะแบ่งออกเป็น 2 ช่วง ช่วงแรกใช้แรงจากปั๊มชักน้ำขนาดกำลังของปั๊มประมาณ 14.23 กิโลวัตต์ และพักน้ำที่ถังน้ำบริเวณยอดเขาเรือนพักรับรอง ระยะทาง 500 เมตร ใช้ท่อขนาด 4 นิ้ว ช่วงที่ 2 ปล่อน้ำสู่พื้นที่ศูนย์การแพทย์และโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยพะเยาด้วยแรงโน้มถ่วง ระยะทาง 2,600 เมตร ใช้ท่อขนาด 6 นิ้ว

ขนาดของเขื่อนสรุปได้ว่า ทำนบดินมีความสูง 11 เมตร ความกว้างทำนบดิน 5.20 เมตร ความยาวทำนบดิน 140 เมตร ความจุที่ระดับสูงสุดเท่ากับ 110,000.00 ลูกบาศก์เมตร ความจุที่ระดับเก็บกักเท่ากับ 76,967.00 ลูกบาศก์เมตร

ภาพ 4 แสดงแผนผังแสดงตำแหน่งต่างๆของโครงการ

วิจารณ์และสรุปผล

สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาค้นคว้าเรื่อง การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อสนับสนุนพื้นที่ภูมิทัศน์ในศูนย์การแพทย์และโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยพะเยา มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดหาแหล่งน้ำรองรับการขนานน้ำของพื้นที่ในอนาคต รวมทั้งการขยายตัวของประชากรภายในมหาวิทยาลัยและบริเวณข้างเคียง โดยการหาปริมาณน้ำต้นทุนต่อความต้องการน้ำของพื้นที่ว่าเพียงพอต่อความต้องการหรือไม่ โดยพบว่าน้ำต้นทุนมีค่าเท่ากับ 566,910 ลูกบาศก์เมตร

ในขณะที่ปริมาณความต้องการน้ำของพืชในพื้นที่ มีค่าเท่ากับ 186,898 ลูกบาศก์เมตรต่อปี จึงสรุปได้ว่าปริมาณน้ำเพียงพอต่อความต้องการ รูปแบบโครงการจะประกอบด้วย โครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้าและอ่างกักเก็บน้ำ โดยทั้ง 2 โครงการสามารถช่วยเหลือพื้นที่ป่าไม้ขนาด 365 ไร่ ในบริเวณศูนย์การแพทย์และโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยพะเยา ได้อย่างเพียงพอต่อความต้องการ อีกทั้งยังช่วยในการป้องกัน แก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำในพื้นที่มหาวิทยาลัยได้อีกด้วย

อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาค้นคว้าเรื่อง การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อสนับสนุนพื้นที่ภูมิทัศน์ในศูนย์การแพทย์และโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยพะเยา เป็นการศึกษาคำเป็นไปได้ของโครงการในเชิงเทคนิคว่ามีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด ปริมาณน้ำในพื้นที่พบว่าเพียงพอต่อความต้องการ แต่ก็มีข้อจำกัดทางด้านคุณภาพน้ำที่นำมาใช้ว่ามีคุณสมบัติเหมาะสมหรือไม่ อาจต้องมีการตรวจวัดคุณภาพน้ำ ในขั้นตอนลำดับต่อไป

โครงการส่งน้ำด้วยท่อไม่สามารถใช้แรงโน้มถ่วงได้ตลอดแนว เนื่องจากปัจจัยทางด้านสภาพภูมิประเทศที่เป็นเนินเขา จึงต้องนำระบบสูบน้ำเข้ามาช่วยในการนำน้ำส่งไปยังพื้นที่ ซึ่งจะทำให้โครงการมีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น จึงต้องศึกษารายละเอียดความคุ้มค่าของโครงการต่อไป

ประเภทท่อ ใช้ท่อ HDPE เนื่องจากคุณสมบัติในการโค้งงอ สามารถ โค้งงอได้เยอะ อายุการใช้งานที่ยาวนาน ไม่เปราะแตกหักง่าย ทนต่อสารเคมี และรับแรงดันได้มาก แต่ก็มีข้อเสียที่ราคาค่อนข้างสูง

เขื่อนเป็นชนิดเขื่อนดินประเภทแบ่งส่วน (ZONE TYPE DAM) เนื่องจากดินที่ใช้ในการถมตัวเขื่อนนั้นหาได้ยาก และต้องใช้ในปริมาณที่มาก ขณะเดียวกันวัสดุที่มีคุณสมบัติที่ดีในการถมตัวเขื่อนก็มีอยู่อย่างจำกัด แต่การก่อสร้างเขื่อนที่ดีและแข็งแรงก็มีปัจจัยหลาย ๆ อย่างประกอบกันทั้งในเรื่องของวัสดุ ขั้นตอนและวิธีการก่อสร้าง

ข้อเสนอแนะ

ในอนาคต หากพื้นที่ขยายเพิ่มมากขึ้น ความต้องการก็จะเพิ่มขึ้นตามไปด้วย การรับมือเตรียมความพร้อมควรหาแหล่งน้ำสนับสนุนบริเวณมหาวิทยาลัยเพิ่มเติม เช่น การขุดสระน้ำ การนำน้ำอุปโภคบริโภคภายในศูนย์การแพทย์และโรงพยาบาลมาบำบัด

หากมีการวิจัยต่อยอดในลักษณะเดียวกัน ควรเพิ่มเติมข้อมูลทางด้านผลการวิเคราะห์ด้านธรณีวิทยาว่าเหมาะสมในการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำหรือไม่ ข้อมูลด้านเศรษฐศาสตร์ถึงความคุ้มค่าในการลงทุนของโครงการแบบก่อสร้างในการประมาณราคาค่าก่อสร้าง และผลการวิเคราะห์คุณภาพของน้ำว่ามีคุณสมบัติอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

หากงบประมาณในการดำเนินโครงการมีอยู่อย่างจำกัด สามารถเลือกทางเลือกระบบสูบน้ำจากฝายเพียงโครงการเดียวที่มีศักยภาพเพียงพอต่อความต้องการน้ำที่จะสนับสนุนพื้นที่ในปัจจุบันแล้ว

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ ด้วยการสนับสนุนด้วยดีจาก อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ผู้สอนและเพื่อนนิสิต สาขาวิชาบริหารงานก่อสร้าง คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

เอกสารอ้างอิง

กองอาคารและสถานที่. (2560). **แผนปฏิบัติการประจำปี 2560**. พะเยา: กองอาคารและสถานที่ มหาวิทยาลัยพะเยา

ฝ่ายวิจัยและอุทกวิทยาประยุกต์ ส่วนอุทกวิทยา. (11 ส.ค. 2560). ส.บ.อ. 2906/2560. **ลักษณะทางอุทกวิทยาของโครงการอ่างเก็บน้ำแม่ต๋ำ ต.แม่กา อ.เมือง จ.พะเยา**.

สำนักบริหารโครงการ กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2560). **รายงานการศึกษาวางโครงการพิเศษ (Special Study Report) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพเก็บกักน้ำอ่างเก็บน้ำแม่ต๋ำ ต.แม่กา อ.เมือง จ.พะเยา**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์กรมชลประทาน.

การเพิ่มผลิตภาพในการบริหารคลังสินค้า: กรณีศึกษา ห้างหุ้นส่วนจำกัด เชียงราย วิวัฒน์ค้าไม้ (สาขาแม่ลาว)

Increasing Productivity for Warehouse Management: The Case Study of Chiang Rai Wiwat Wood Trading Limited Partnership (Mae Lao Branch)

วรวิชัย ศรีเจริญจิตร^{1*} ธนกร ชมพูรัตน์² และ อภิชาติ บัวกล้า³

Warasit Sricharoenchit^{1*} Thanakorn Chompoorat² and Apichat Buakla²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารคลังสินค้า ระยะเวลา 2 ปี จากนั้นออกแบบแผนผังคลังสินค้าใหม่ โดยใช้วิธีการแบ่งกลุ่มสินค้าตามการวิเคราะห์แบบ ABC Classification แล้วจึงคำนวณหาผลิตภาพและผลประหยัดที่เกิดขึ้น พบว่า แผนผังคลังสินค้าใหม่สามารถลดระยะทาง ในการขนส่งสินค้าลง ร้อยละ 28.16 และลดระยะเวลาการปฏิบัติงานลง ร้อยละ 18.98 ทำให้ประหยัดค่าน้ำมัน เชื้อเพลิงในการขนส่งได้ 6,963.36 บาท ค่าจ้างพนักงาน 9,450 บาท และค่าเสื่อมราคารถโฟล์คลิฟท์ 1,564.42 บาท/ปี นอกจากนี้ การออกแบบแผนผังคลังสินค้าใหม่ยังทำให้ผลิตภาพเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ช่วยเสริมสร้างความสามารถ ในการแข่งขันในธุรกิจค้าไม้แปรรูปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การเพิ่มผลิตภาพ การขนส่งสินค้า ออกแบบแผนผัง

Abstract

The objective of this independent study was to collect warehouse management data for 2 years. New warehouse layout was designed for the sample wood processing factory. ABC Classification was used as a guideline for managing new warehouse layout. Productivity and the savings were calculated. From the research, it was found that the shipping distance was decreased 28.16 percent and operating time was decreased 18.98 percent. It led to the savings in fuel oil cost in shipping at 6,963.36 baht, labor cost at 9,450 baht and forklift depreciation expense at 1,564.42 baht / year. Moreover, it was found that new warehouse layout could lead to continuous increase, which were competitiveness in the wood processing business.

Keywords: Increasing productivity, Shipping, Layout design

¹นิสิตดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

³คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Engineering, University of Phayao, Phayao 56000

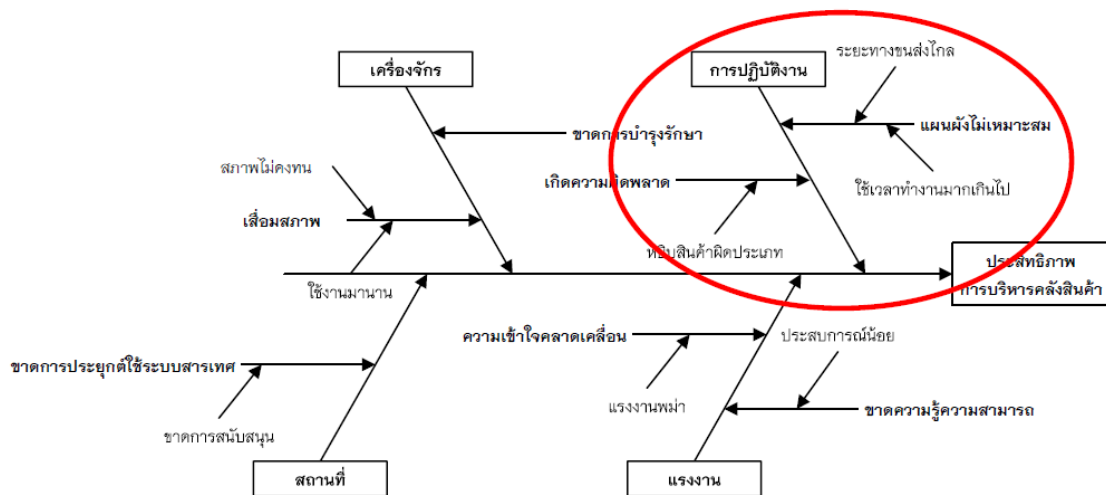
²School of Engineering, University of Phayao, Phayao 56000

³School of Engineering, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : angpaonline@hotmail.com

บทนำ

ปัจจุบันไม้แปรรูปยังคงได้รับความนิยมใช้งานก่อสร้างอย่างต่อเนื่อง ทำให้โรงค้ำไม้แปรรูปในพื้นที่จังหวัด เชียงราย แข่งขันกันมากไม่ว่าจะเป็นมิติของราคา ลักษณะสินค้า รวมถึงการบริการที่ประทับใจ เพื่อตอบสนองต่อ ลูกค้า ถือเป็นปัจจัยต้น ๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจในการซื้อไม้แปรรูป (เมธา ดุลยธรรม, 2551) ซึ่งกระทบต่อส่วนแบ่ง ทางการตลาดของห้างหุ้นส่วนจำกัด เชียงรายวิวัฒน์ค้ำไม้ ดังนั้น จึงควรหาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการ บริหารคลังสินค้า เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันจากผลผลิตภาพการลดความสูญเสียที่เกิดขึ้นภายในโรงค้ำไม้ แปรรูปตัวอย่างได้ ในเบื้องต้น คณะกรรมการบริหารได้ร่วมกับพนักงานระดมความคิด วิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุที่ สัมพันธ์กับประสิทธิภาพการบริหารคลังสินค้าด้วยแผนผังก้างปลา (Fishbone Diagram) พบว่า การขาดแนวทางการ จัดเก็บสินค้า ทำให้ไม่ได้ใช้ข้อมูลวางแผนจัดเก็บสินค้าให้เกิดประโยชน์ เช่น ประเภทสินค้าภายในคลังสินค้าทั้งหมด สินค้าที่มีอัตราการหมุนเวียนสูง ลักษณะรูปแบบของการจัดเก็บสินค้า เป็นต้น และแผนผังคลังสินค้าจึงไม่สอดคล้อง กับกิจกรรมการคลังสินค้าที่เป็นอยู่ พนักงานค้นหาสินค้าไม่พบหรือทำได้ช้า สินค้าจัดเก็บไม่เหมาะสมกับพื้นที่ ทำให้ สินค้าที่มักจำหน่ายออกไปอยู่บ่อยครั้งถูกเก็บไว้โซนหลังของคลังสินค้า เกิดระยะทางขนส่ง เวลาและแรงงานมากใน การขนย้ายสินค้า

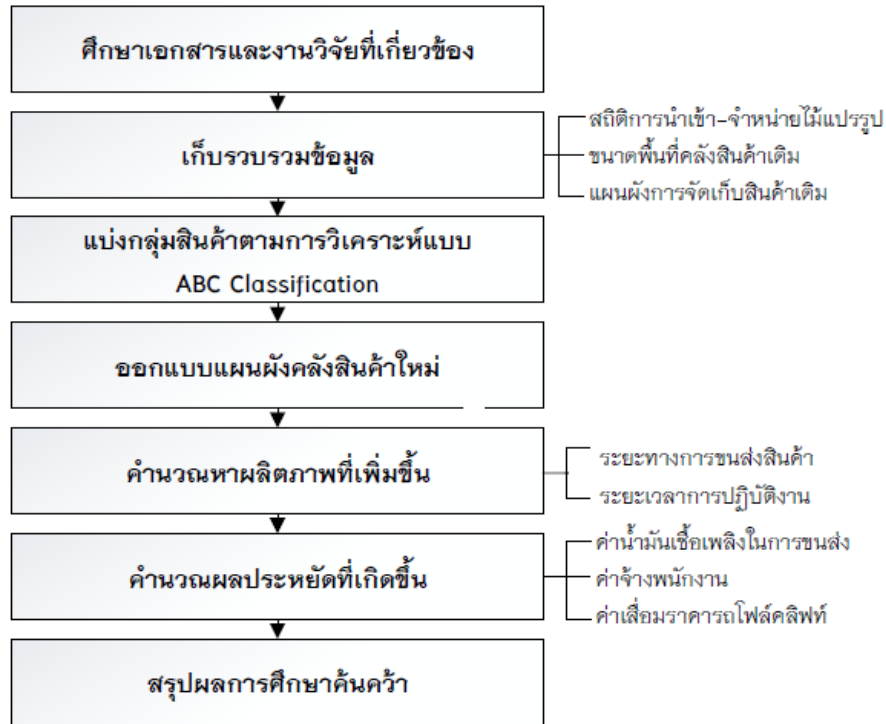
ภาพ 1 แสดงปัญหาและสาเหตุที่เกิดขึ้นในการบริหารคลังสินค้าของโรงค้ำไม้แปรรูปตัวอย่าง

การปรับปรุงแผนผังคลังสินค้าเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารคลังสินค้าให้กับ องค์การ โดยการวางแผนผังจัดการพื้นที่จัดเก็บสินค้าคงคลังอย่างมีระบบ ทำให้สินค้าถูกจัดวางเป็นหมวดหมู่ ค้นหา ได้ง่าย ถูกต้อง และที่สำคัญช่วยลดระยะทางการขนส่งสินค้าที่สิ้นเปลืองหรือไม่จำเป็นลง เกิดการประหยัดค่าใช้จ่าย และเวลา สามารถควบคุมอัตราหมุนเวียนและคุณภาพ รวมทั้งป้องกันการขโมยหรือสินค้าสูญหายได้ เป็นต้น

ดังนั้น ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลสินค้าและสภาพคลังสินค้าในช่วงระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมาภายใน ห้างหุ้นส่วนจำกัด เชียงรายวิวัฒน์ค้ำไม้ (สาขาแม่ลาว) แล้วนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์และสร้างแนวทางการลด ความสูญเสียในการขนส่งสินค้าภายในคลังสินค้า เช่น ระยะทางขนส่งสินค้า ปริมาณการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงและ ค่าใช้จ่ายต้นทุนการปฏิบัติงาน อันจะนำไปสู่การเพิ่มผลผลิตภาพในการบริหารคลังสินค้า จึงเกิดเป็นการศึกษาค้นคว้า ด้วยตนเองฉบับนี้ขึ้น

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

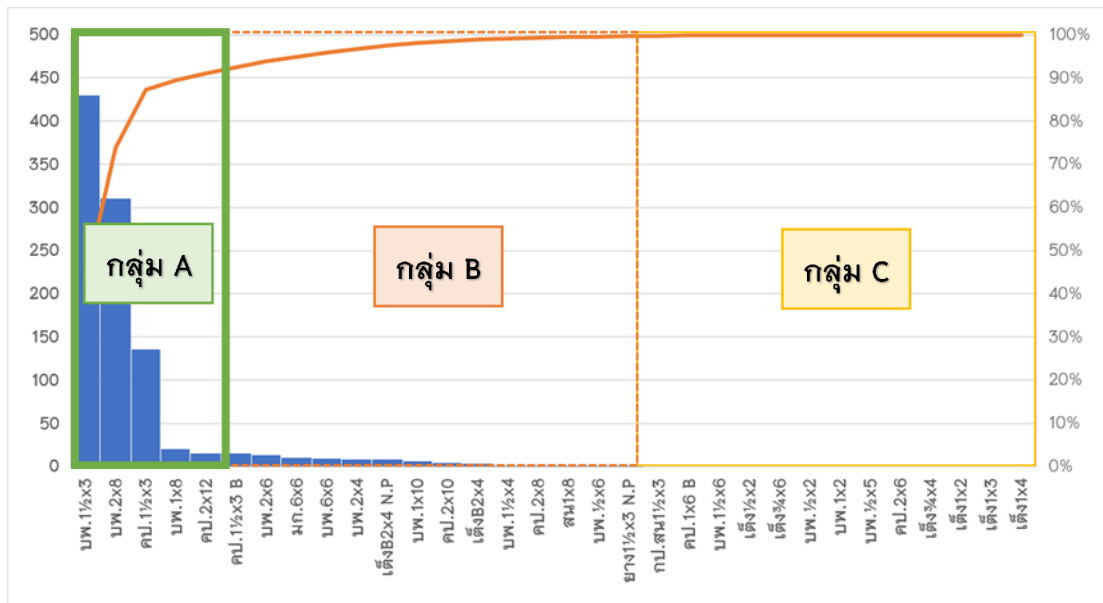
ภาพ 2 แสดงขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานคลังสินค้า เช่น การจัดการคลังสินค้า ขั้นตอนการปฏิบัติงานคลังสินค้า การควบคุมสินค้าคงคลัง เป็นต้น
2. เก็บรวบรวมและนำเสนอข้อมูลสินค้าและแผนผังการจัดเก็บสินค้าของโรงค้ำไม้แปรรูปตัวอย่าง ในช่วงระยะเวลา 2 ปี (เดือนพฤศจิกายน 2558-ตุลาคม 2560) แสดงเป็นตารางแสดงสติดิการนำเข้า-จำหน่ายไม้แปรรูปชนิดต่าง ๆ ภายในคลังสินค้า ตารางแสดงสติดิการจำหน่ายไม้แปรรูปชนิดต่าง ๆ ภายในคลังสินค้า ภาพพื้นที่คลังสินค้า ของโรงค้ำไม้แปรรูปตัวอย่าง และภาพแผนผังการจัดเก็บสินค้าเดิม เพื่อให้ทราบรายละเอียดเบื้องต้นอันนำไปสู่การปรับปรุงแผนผังคลังสินค้าใหม่
3. แบ่งกลุ่มสินค้าตามการวิเคราะห์แบบ ABC Classification แยกประเภทสินค้าออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่ม A เป็นกลุ่มที่มียอดจำหน่ายในระดับสูง กลุ่ม B เป็นกลุ่มที่มียอดจำหน่ายในระดับปานกลาง และกลุ่ม C เป็นกลุ่มที่มียอดจำหน่ายในระดับต่ำ

4. คำนวณหาผลผลิตภาพที่เพิ่มขึ้นจากการออกแบบแผนผังคลังสินค้าใหม่ เปรียบเทียบผลลัพธ์ของระยะทางในการขนส่งสินค้าจากพื้นที่จัดเก็บไปยังพื้นที่ปฏิบัติงาน และระยะเวลาการปฏิบัติงานของพนักงานในการขนส่งสินค้า
5. คำนวณผลประหยัดที่เกิดขึ้นในมิติของค่าน้ำมันเชื้อเพลิงในการขนส่ง ค่าจ้างพนักงาน และค่าเสื่อมราคา รถโฟล์คคิฟท์โดยใช้หน่วยวัดเป็นตัวเงิน (บาท)
6. สรุปผลการวิจัยให้สัมพันธ์ตามวัตถุประสงค์ รวมทั้งเสนอข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการศึกษา

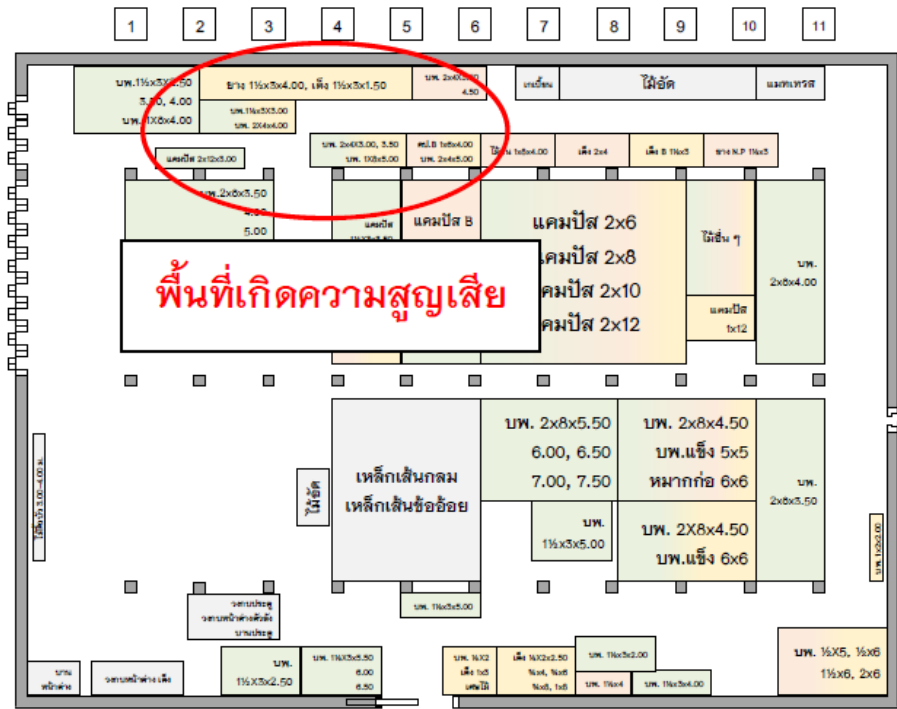
การแบ่งกลุ่มสินค้าตามการวิเคราะห์แบบ ABC Classification

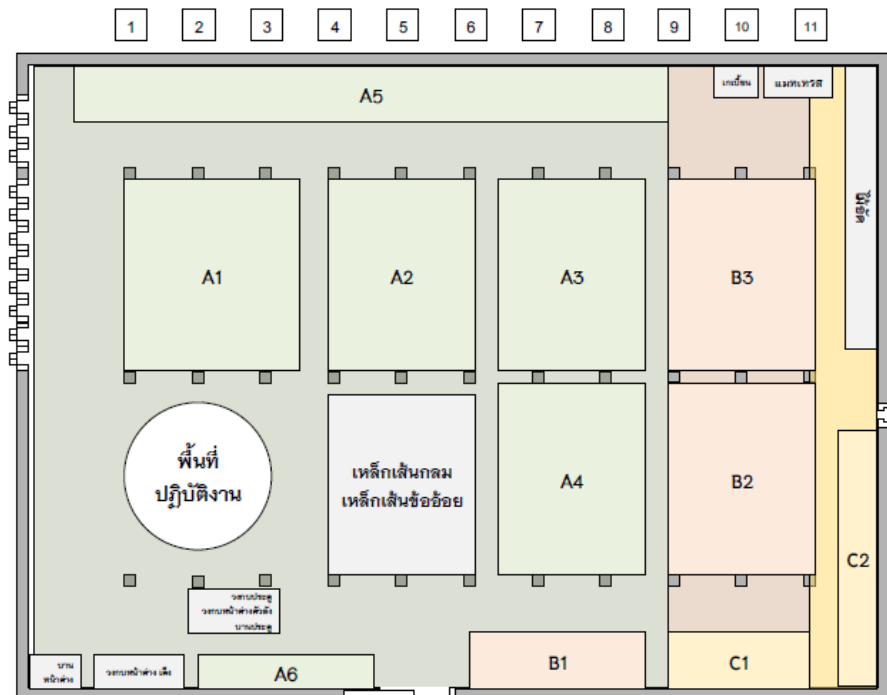
ภาพ 3 แสดงแผนภูมิแท่งแสดงสถิติจำหน่ายไม้แปรรูป ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2558-ตุลาคม 2560

จากแผนภูมิข้างต้น จะเห็นได้ว่าการจำหน่ายไม้แปรรูปออกจากคลังสินค้าทั้งหมด 46 รายการ ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2558-ตุลาคม 2560 มีปริมาตรรวมทั้งหมด 1,005.10 ลูกบาศก์เมตร แบ่งเป็นสินค้ากลุ่ม A จำนวน 5 รายการ ปริมาตร 914.61 ลูกบาศก์เมตร ได้แก่ ไม้เบญจพรรณ ขนาด 1½x3 ไม้เบญจพรรณ ขนาด 2x8 ไม้แคมป์ส ขนาด 1½x3 ไม้เบญจพรรณ ขนาด 1x8 และไม้แคมป์ส ขนาด 2x12 คิดเป็นร้อยละ 91.00 สินค้ากลุ่ม B จำนวน 14 รายการ ปริมาตร 87.57 ลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 8.71 และสินค้ากลุ่ม C จำนวน 27 รายการ ปริมาตร 2.92 ลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 0.29 สอดคล้องกับกฎ 20/80 ของทฤษฎีพาเรโต กล่าวคือ สินค้ากลุ่ม A ซึ่งมีจำนวนไม้เกิน 20 ส่วนจาก 80 ส่วนของสินค้าทั้งหมดภายในคลังสินค้าจะจำหน่ายได้ถึงร้อยละ 80 ของยอดการจำหน่ายไม้แปรรูปทั้งหมด ผู้ศึกษาจึงเล็งเห็นความสำคัญของการกำหนดประเภทและวิเคราะห์ปริมาณสินค้าหลัก เพื่อให้สามารถออกแบบแผนผังและบริหารจัดการสินค้าให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรมากที่สุด

การปรับปรุงแผนผังคลังสินค้าใหม่

ภาพ 4 แสดงแผนผังการจัดเก็บสินค้าเดิม

ภาพ 5 แสดงแผนผังการจัดเก็บสินค้าใหม่

จากภาพ 4 และ 5 พบว่า แผนผังการจัดสินค้าเดิมยังจัดวางสินค้าไม่เป็นระเบียบ แยกเป็นหมวดหมู่ อย่างชัดเจน กล่าวคือ ยึดความสะดวกสบายและพื้นที่ว่างในการจัดเก็บสินค้าเป็นหลัก สินค้าใดมาก่อนจะจัดเก็บไว้พื้นที่โซนหลังของคลังสินค้า สินค้าใดมาทีหลังจะจัดเก็บไว้ข้างหน้า และสินค้าต่างชนิดกันที่พอจะกองวางรวมกันได้ ก็จะถูกเก็บไว้รวมกัน ซึ่งบางครั้งทำให้เกิดความสับสนในการหยิบสินค้า ยกตัวอย่าง มีคำสั่งให้หยิบไม้เบญจพรรณ ขนาด $1\frac{1}{2} \times 3 \times 4.00$ ที่ตำแหน่งมุมซ้ายบนของแผนผังเดิม แต่พนักงานกลับหยิบไม้ยาง ขนาด $1\frac{1}{2} \times 3 \times 4.00$ ออกมาจำหน่ายเป็นไม้เบญจพรรณแทน ทำให้เกิดความสูญเสียด้านค่าใช้จ่ายและเวลาในการขอเปลี่ยนคืนสินค้า เนื่องจากไม้ยางมีราคาสูงกว่าไม้เบญจพรรณ สาเหตุเกิดจากไม้แปรรูปทั้งสองชนิดจัดวางอยู่ใกล้กัน ทำให้พนักงานที่สังเกตแต่ขนาดของไม้แปรรูปเพียงอย่างเดียว เข้าใจผิดคิดว่าเป็นไม้ชนิดเดียวกันทั้งหมด ดังนั้นการออกแบบแผนผังการจัดเก็บสินค้าใหม่จะกำหนดกลุ่มและประเภทของสินค้าอย่างชัดเจนตามตาราง 1 โดยใช้สถิติการจำหน่ายไม้แปรรูปมาเป็นเกณฑ์แบ่งกลุ่มสินค้า แยกชนิดและขนาดของไม้แปรรูป เพื่อป้องกันความสูญเสียต่าง ๆ และคำนึงถึงการสร้างผลผลิตภาพให้เกิดขึ้น ผู้ศึกษากำหนดให้พื้นที่ด้านหน้าของคลังสินค้า จำนวน 3,000 ตารางเมตร สำหรับจัดเก็บสินค้ากลุ่ม A เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ขนส่งสินค้าได้สะดวก รวดเร็ว และใกล้กับพื้นที่ปฏิบัติงาน พื้นที่ตอนกลาง จำนวน 700 ตารางเมตร สำหรับสินค้ากลุ่ม B และพื้นที่ด้านหลัง จำนวน 300 ตารางเมตร สำหรับจัดเก็บสินค้ากลุ่ม C ที่มีระยะทางในการขนส่งสินค้ามากแต่ทว่าความต้องการให้สินค้าถูกขนส่งออกมาจะน้อย

ตาราง 1 แสดงการแบ่งกลุ่มสินค้าตามพื้นที่แผนผังใหม่

พื้นที่	ชนิดไม้	ปริมาตร	พื้นที่	ชนิดไม้	ปริมาตร	พื้นที่	ชนิดไม้	ปริมาตร
A1,A2	เบญจพรรณ $1\frac{1}{2} \times 3$	246.16	B3	ไม้สน 1×8	5.63	C1	แคมป์ส 1×12	0.48
A2,A3	เบญจพรรณ 2×8	271.54	B3	เบญจพรรณ $\frac{1}{2} \times 6$	10.41	C1	เต็ง $\frac{3}{4} \times 8$	2.45
A5	แคมป์ส $1\frac{1}{2} \times 3$	162.46	B3	ยาง (N.P) $1\frac{1}{2} \times 3$	11.17	C1	เต็ง 1×6	0.36
A6	เบญจพรรณ 1×8	7.00	C1	กาเปอร์ตันสน $1\frac{1}{2} \times 3$	0.78	C1	เต็ง 1×8	0.60
A4	แคมป์ส 2×12	181.75	C1	แคมป์ส B 1×6	4.29	C1	เต็ง 2×4	0.47
B1	แคมป์ส B $1\frac{1}{2} \times 3$	38.06	C1	เบญจพรรณ $1\frac{1}{2} \times 6$	0.20	C2	บพ.แข็ง 5×5	21.25
B1	เบญจพรรณ 2×6	23.34	C1	เต็ง $\frac{1}{2} \times 2$	0.30	C2	ยางต้นสน $1\frac{1}{2} \times 3$	14.36
B2	หมากก้อ 6×6	16.83	C1	เต็ง $\frac{3}{4} \times 6$	1.03	C2	เมอซาว่า $1\frac{1}{2} \times 3$	6.92
B2	บพ.แข็ง 6×6	27.50	C1	เบญจพรรณ $\frac{1}{2} \times 2$	1.61	C2	ยาง B $1\frac{1}{2} \times 3$	3.81
B2	เบญจพรรณ 2×4	6.43	C1	เบญจพรรณ 1×2	0.27	C2	เต็ง B $1\frac{1}{2} \times 3$	0.63
B2	เต็ง B (N.P) 2×4	16.02	C1	เบญจพรรณ $\frac{1}{2} \times 5$	0.14	C2	เต็ง B $1\frac{1}{2} \times 4$	3.43
B2	เบญจพรรณ 1×10	0.00	C1	แคมป์ส 2×6	1.54	C2	เต็ง B $1\frac{1}{2} \times 6$	1.38
B2	แคมป์ส 2×10	137.91	C1	เต็ง $\frac{3}{4} \times 4$	0.75	C2	เต็ง B 2×6	0.66
B3	เต็ง B 2×4	5.08	C1	เต็ง 1×2	1.92	C2	เต็ง B 2×8	4.59
B3	เบญจพรรณ $1\frac{1}{2} \times 4$	2.99	C1	เต็ง 1×3	0.18			
B3	แคมป์ส 2×8	113.93	C1	เต็ง 1×4	0.48			

1. ผลผลิตภาพในการบริหารคลังสินค้าที่เพิ่มขึ้น

1.1 ระยะเวลาในการขนส่งสินค้า

ตาราง 2 แสดงตัวอย่างการเปรียบเทียบระยะทางในการขนส่งสินค้า

ชนิดไม้	แผนผังเดิม			แผนผังใหม่		ส่วนต่าง (เมตร)	ผลผลิตภาพ ร้อยละ
	A	B	2(AxB)	C	2(AxC)		
	จำนวนครั้ง	ระยะทาง (เมตร)	ระยะทาง (เมตร)	ระยะทาง (เมตร)	ระยะทาง (เมตร)		
เบญจพรรณ 1½x3	431	40	34,480	20	17,240	17,240	50.00
เบญจพรรณ 2x8	312	65	40,560	45	28,080	12,480	30.77
แคมป์ส 2x12	17	45	1,530	45	1,530	0	0.00
แคมป์ส B 1½x3	16	40	1,280	50	1,600	-320	-25.00
กาเปอร์ต้นสน 1½x3	1	65	130	55	110	20	15.38

ตาราง 3 แสดงระยะทางในการขนส่งสินค้าโดยรวม

ระยะทาง (เมตร)	แผนผังเดิม	แผนผังใหม่	ส่วนต่าง	ลดลงร้อยละ
	98,248	70,586	27,662	28.16

จากตาราง 2 และ 3 พบว่า การออกแบบแผนผังคลังสินค้าใหม่สามารถลดระยะทางในการขนส่งไม้แปรรูปส่วนใหญ่ได้ เช่น ไม้เบญจพรรณ ขนาด 1½x3 ลดลงถึงร้อยละ 50.00 แต่ไม้แปรรูปบางชนิดมีระยะทางเพิ่มขึ้น เช่น แคมป์ส B ขนาด 1½x3 เพิ่มขึ้นร้อยละ 25.00 เนื่องจากต้องการจัดเก็บไว้ให้ตรงตามพื้นที่กลุ่มสินค้า โดยภาพรวมทำให้ลดระยะทางในการขนส่งสินค้าได้ 27,662 เมตร คิดเป็นอัตราผลผลิตภาพร้อยละ 28.16

1.2 ระยะเวลาการปฏิบัติงาน

ตาราง 4 แสดงระยะเวลาการปฏิบัติงาน

ระยะเวลา (ชั่วโมง)	แผนผังเดิม	แผนผังใหม่	ส่วนต่าง	ลดลงร้อยละ
	374.62	303.51	71.11	18.98

จากตาราง 4 พบว่า การออกแบบคลังสินค้าใหม่สามารถลดระยะเวลาการปฏิบัติงานในการขนส่งสินค้าได้ 71.11 ชั่วโมง คิดเป็นอัตราผลผลิตภาพร้อยละ 18.98

2. ผลประหยัดที่เกิดขึ้นจากการออกแบบ

2.1 ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงในการขนส่ง

ตาราง 5 แสดงผลประหยัดของค่าน้ำมันเชื้อเพลิง

	แผนผังเดิม	แผนผังใหม่	ส่วนต่าง	ลดลงร้อยละ
ปริมาณ (ลิตร)	884.23	635.24	248.99	28.16
ต้นทุน* (บาท)	24,731.97	17,768.61	6,963.36	28.16

หมายเหตุ:* ราคาน้ำมัน 27.97 บาท/ลิตร ณ วันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2561

จากตาราง 5 พบว่า การออกแบบคลังสินค้าใหม่สามารถลดปริมาณการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงในการขนส่งสินค้าได้ 248.99 ลิตร และประหยัดต้นทุนค่าน้ำมันเชื้อเพลิงได้ 6,963.36 บาท

2.2 ค่าจ้างพนักงาน**ตาราง 6 แสดงรายการค่าจ้างพนักงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานคลังสินค้า**

รายการ	หน่วยละ (บาท)	เป็นเงิน (บาท)
ค่าจ้างรายวันพนักงานโรงงาน 2 คน	300.00	600.00
ค่าจ้างรายวันพนักงานชาย-จัดซื้อ 1 คน (สำหรับกำกับดูแลการจัดเก็บคลังสินค้า)	450.00	450.00
รวมเป็นเงิน		1,050.00

จากตาราง 4 และ 6 พบว่า การออกแบบคลังสินค้าใหม่สามารถลดระยะเวลาการปฏิบัติงานได้ 71.11 ชั่วโมง คิดเป็น 9 วัน (8 ชั่วโมงต่อวัน) ทำให้เกิดผลประหยัดค่าจ้างพนักงาน 1,050 บาท x 9 วัน = 9,450 บาท

2.3 ค่าเสื่อมราคาทรัพย์สิน

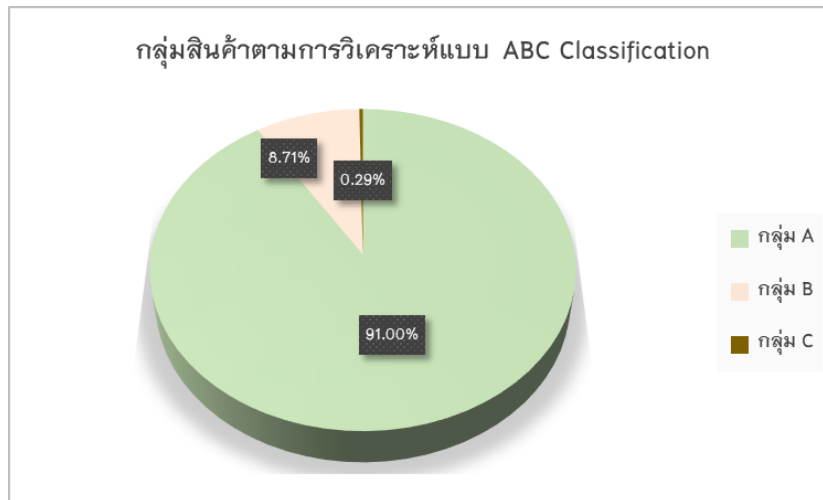
กำหนดให้รถโฟล์คลิฟท์มีราคาต้นทุน 350,000 บาท มูลค่าซาก 75,000 บาท ใช้งาน 5 ปี (12,500 ชั่วโมง) ค่าเสื่อมราคาต่อปี 55,000 บาท

ตาราง 7 แสดงค่าเสื่อมราคาแบบเส้นตรงของรถโฟล์คลิฟท์

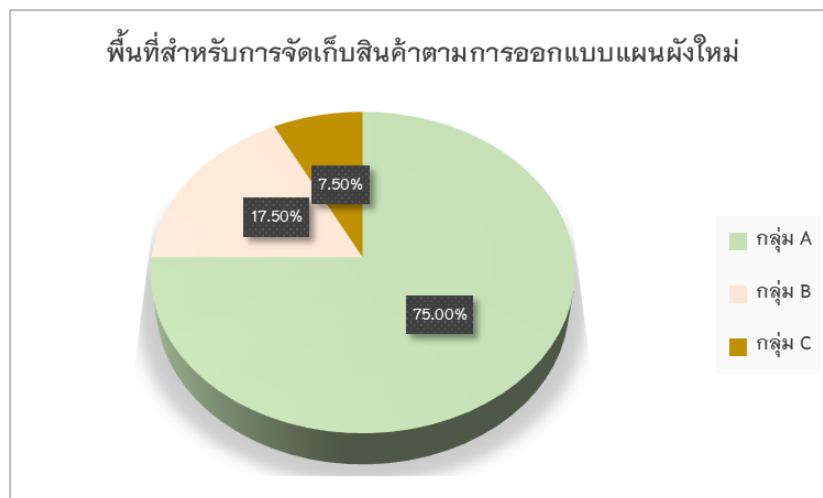
รอบระยะเวลา	การคำนวณยอดค่าเสื่อมรายปี	มูลค่าตามบัญชีสุทธิ ณ สิ้นปี
ปีที่ 1	$(350,000 - 75,000) / 5 = 55,000$	295,000.00
ปีที่ 2	$350,000 - 75,000) / 5 = 55,000$	240,000.00
ปีที่ 3	$350,000 - 75,000) / 5 = 55,000$	185,000.00
ปีที่ 4	$350,000 - 75,000) / 5 = 55,000$	130,000.00
ปีที่ 5	$350,000 - 75,000) / 5 = 55,000$	75,000.00
รวมค่าเสื่อมราคา 5 ปี เท่ากับ 275,000 บาท		

ดังนั้น จากตาราง 4 และ 7 พบว่า การออกแบบคลังสินค้าใหม่สามารถลดระยะเวลาการปฏิบัติงานได้ 71.11 ชั่วโมง และค่าใช้งานรถคิดจาก $\frac{\text{ค่าเสื่อมราคา 5 ปี เป็นเงิน 275,000 บาท}}{\text{เวลาใช้งาน 12,500 ชั่วโมง}} = 22 \text{ บาท/ชั่วโมง}$ ทำให้เกิดผลประหยัดจากค่าเสื่อมราคาทรัพย์สิน 71.11 ชั่วโมง x 22 บาท/ชั่วโมง = 1,564.42 บาท/ปี

วิจารณ์และสรุปผล

ภาพ 6 แสดงแผนภูมิวงกลมแสดงกลุ่มสินค้าตามการวิเคราะห์แบบ ABC Classification

ภาพ 7 แสดงแผนภูมิวงกลมแสดงพื้นที่

สำหรับการจัดเก็บสินค้าตามการออกแบบแผนผังใหม่

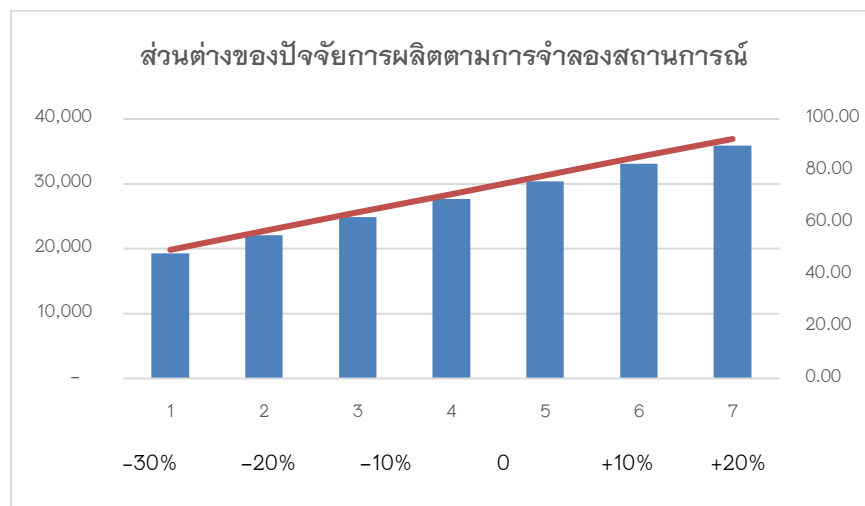
จากการแบ่งกลุ่มสินค้าตามการวิเคราะห์แบบ ABC Classification ทำให้ทราบลำดับความสำคัญของกลุ่มสินค้า โดยใช้สถิติการจำหน่ายไม้แปรรูปเป็นเกณฑ์แบ่งกลุ่ม ซึ่งได้เก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2558- ตุลาคม 2560 รวมระยะเวลา 2 ปี แบ่งเป็นสินค้ากลุ่ม A มีปริมาณการจำหน่ายคิดเป็นร้อยละ 91.00 ของปริมาณการจำหน่ายไม้แปรรูปทั้งหมด สินค้ากลุ่ม B ร้อยละ 8.71 และสินค้ากลุ่ม C ร้อยละ 0.29 ตามลำดับ นำไปสู่การออกแบบแผนผังคลังสินค้าใหม่ ผู้ศึกษาได้กำหนดให้พื้นที่ด้านหน้าร้อยละ 75 ของพื้นที่คลังสินค้าทั้งหมดสำหรับจัดเก็บสินค้ากลุ่ม A

เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ขนส่งสินค้าได้สะดวก รวดเร็ว และใกล้กับพื้นที่ปฏิบัติงาน พื้นที่ตอนกลางร้อยละ 17.50 สำหรับจัดเก็บสินค้ากลุ่ม B และพื้นที่ร้อยละ 7.50 สำหรับจัดเก็บสินค้ากลุ่ม C ที่มีระยะทางขนส่งมาก แต่ความต้องการสินค้าถูกขนส่งออกมาจะน้อย นำไปสู่การออกแบบแผนผังคลังสินค้าใหม่ สามารถเพิ่มผลผลิตภาพในการบริหารคลังสินค้าของโรงคั่วไม้แปรรูปตัวอย่างได้ ด้วยวิธีการเพิ่มผลผลิตและลดปัจจัยการผลิตผ่านการปรับปรุงสภาพการทำงานซึ่งเป็นปัจจัยการผลิต (Input) ลดระยะเวลาการปฏิบัติงานลง 71.11 ชั่วโมง และลดระยะทางในการขนส่งสินค้าลง 27,662 เมตร ส่งผลทำให้ผลผลิต (Output) เพิ่มขึ้น ได้แก่ ผลประหยัดค่าน้ำมันเชื้อเพลิงในการขนส่งเพิ่มขึ้น 6,963.36 บาท ผลประหยัดค่าจ้างพนักงานเพิ่มขึ้น 9,450 บาท และผลประหยัดค่าเสื่อมราคาารถโฟล์คลิฟท์เพิ่มขึ้น 1,564.42 บาท/ปี ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของอมรรัตน์ ปาลกะวงษ์ ณ ออยุธยา (2556) กล่าวว่า การจัดแผนผังคลังสินค้าแบบใหม่จะช่วยลดเวลาในการปฏิบัติงานของพนักงาน และช่วยลดระยะทางที่ใช้ในการหยิบงานได้นอกจากนี้เมื่อจำลองสถานการณ์สถิติการจำหน่ายไม้แปรรูปชนิดต่าง ๆ ภายในคลังสินค้าเป็น 7 ช่วง ได้แก่ ยอดจำหน่ายลดลงร้อยละ 30, 20, 10, คงเดิม และเพิ่มขึ้นร้อยละ 10, 20, 30 ตามภาพ 8 พบว่า การออกแบบแผนผังคลังสินค้าใหม่ยังทำให้ส่วนต่างของระยะทางในการขนส่งสินค้าและระยะเวลาการปฏิบัติงานซึ่งเป็นปัจจัยการผลิตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ หากปริมาณการจำหน่ายไม้แปรรูปเพิ่มขึ้น จะทำให้ผลผลิตภาพในการบริหารคลังสินค้าเพิ่มขึ้นตาม เป็นการเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันในธุรกิจคั่วไม้แปรรูปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตาราง 8 แสดงแนวทางการเพิ่มผลผลิตภาพ

การปรับปรุงผลผลิตภาพ	ผลผลิต	ปัจจัยการผลิต	ผลผลิตภาพ	หมายเหตุ
เพิ่มผลผลิต (Output) และลดปัจจัยการผลิต (Input)				เพิ่มขึ้น ลดลง

ที่มา: วันชัย ริจิรวณิช (2543)

ภาพ 8 แสดงแผนภูมิแสดงส่วนต่างของปัจจัยการผลิตตามการจำลองสถานการณ์

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ศึกษาเปรียบเทียบและหาแนวทางการลดต้นทุนการปฏิบัติงานระหว่างการใช้งานรหัสคิวอาร์และเครื่องมือในการขนส่งสินค้าภายในโรงคั่วไม้แปรรูปตัวอย่าง
2. ศึกษารูปแบบและวิธีการการจัดวางสินค้าภายในคลังสินค้าให้ประหยัดพื้นที่ รักษาคุณภาพของสินค้า และเกิดความคุ้มค่าในการปฏิบัติงาน
3. ศึกษากระบวนการทำงาน พฤติกรรม และแรงจูงใจของพนักงานโรงคั่วไม้แปรรูปตัวอย่าง

กิตติกรรมประกาศ

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณ ดร.ขวัญสิรินภา ธาระวงศ์ สำหรับการเรียนการสอนรายวิชาการระเบียบวิธีวิจัยทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในงานก่อสร้าง (276795) ซึ่งก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ความรู้แก่ผู้ศึกษาในการจัดทำการศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ อีกทั้งผู้ศึกษาต้องขอบคุณเพื่อน ๆ หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานก่อสร้างทุกคน สำหรับกำลังใจและคำแนะนำที่มีประโยชน์ ซึ่งผู้ศึกษาค้นคว้าได้นำมาปรับปรุงแก้ไขในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นด้วย

เอกสารอ้างอิง

- จุฑา เทียนไทย. (2548). **แผนผังก้างปลา (Ishikawa Diagram)**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยรามคำแหง
- เมธา ดุลยธรรม. (2551). **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการซื้อไม้แปรรูปในเขตเทศบาลนครภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง บธ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, กรุงเทพฯ.
- วันชัย วิจิรวณิช. (2543). **การศึกษา การทำงาน: หลักการและกรณีศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมศักดิ์ ตรีสัตย์. (2545). **การออกแบบและวางผังโรงงาน = Plant layout and design** (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: ส.ส.ท..
- อมรรัตน์ ปาลกะวงษ์ ณ อยุธยา. (2556). **การเพิ่มประสิทธิภาพคลังสินค้าด้วยการจัดแผนผังคลังสินค้าใหม่**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง วศ.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร, กรุงเทพฯ.

การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการบ้านจัดสรร ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

Probability Study of Housing Project in Municipality Mueang Chiang Rai

สุวัฒน์ชัย หลวงสุภา^{1*} ปรีดา ไชยมหาวัน² และ อภิชาติ บัวกล้า³

Suwatchai Luangsupa^{1*} Preeda chaimahawan² and Apichat Buakla²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นไปในโครงการหมู่บ้านจัดสรรในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ ด้านการตลาด และด้านการเงินโดยใช้ดัชนีความคุ้มค่าทางการเงิน ได้แก่ ระยะเวลาคืนทุน (Payback Period) มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value: NPV) อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (Internal Rate of Return: IRR) ซึ่งโครงการมีค่าใช้จ่ายในส่วนของต้นทุนทั้งหมด 176.71 ล้านบาท ค่าใช้จ่ายในการบริหารงานโครงการ 7.63 ล้านบาท และมีรายรับจากการขายบ้านในโครงการ 224.1 ล้านบาท ซึ่งกำหนดระยะเวลาโครงการ 3 ปี ผลการศึกษาสรุป ดัชนีความคุ้มค่าทางการเงิน มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เท่ากับ 26.09 ล้านบาท อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (IRR) เท่ากับ ร้อยละ 28.58 และมีระยะเวลาในการคืนทุน เท่ากับ 72 หลัง จึงสรุปได้ว่าโครงการนี้มีความเป็นไปได้และเหมาะสมในการลงทุน

คำสำคัญ: บ้านจัดสรร อสังหาริมทรัพย์ การลงทุน

Abstract

This paper provides a probability study for investment of housing project in Municipality Mueang Chiang Rai. Key aspects covered included marketing and financial. The study based on financial analysis in aspects of Payback Period, Net Present Value (NPV), and Internal Rate of Return (IRR). And project fix cost and Administrative costs of 176.71 millions baht and 7.63 millions baht and total of benefits this project were 224.1 millions baht in 3 years project time period. The results showed the net present value (NPV) of 26.09 millions baht, the internal rate of return (IRR) of 28.58 percent and payback period of 72 unit. Based on this probability study, it can be concluded order to invest in the project.

Keywords: housing development housing project investment

¹นิสิตดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

³คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Engineering, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Engineering, University of Phayao, Phayao 56000

³School of Engineering, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : suwatchai.luangsupa@gmail.com

บทนำ

ที่อยู่อาศัย หรืออสังหาริมทรัพย์ถือเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นในการดำรงชีพของมนุษย์ ซึ่งปัจจุบันอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรมีมากขึ้น อีกทั้งความต้องการที่อยู่อาศัยที่เป็นของตนเอง และต้องการคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จึงทำให้ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ทั้ง บ้านเดี่ยว ทาวน์เฮาส์ หรือคอนโดมิเนียม ขยายตัวตามไปด้วย

จังหวัดเชียงราย เป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่เหนือสุดของ อาณาเขตติดกับประเทศเมียนมาร์ ประเทศลาว จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดพะเยา ซึ่งประกอบไปด้วยประชากรหลายเชื้อชาติ ซึ่งแต่ละชนชาติจะมีประเพณี วัฒนธรรม ที่มีเอกลักษณ์ ที่ทำให้เชียงรายได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ และเชียงรายยังมี อ.แม่สาย อ.เชียงแสน อ.เชียงของ ที่ถือว่าเป็นเขตชายแดนที่มีความสำคัญด้านเศรษฐกิจ มีสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 4 มีด่านการค้าชายแดน 3 ด่าน ถนน R3A เชื่อมต่อกับกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง 6 ประเทศ (GMS) ประกอบไปด้วย ไทย พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม และจีนตอนใต้ ทำให้มีการขยายตัวด้านการค้าและการลงทุนค่อนข้างสูง

ปัจจุบันตลาดอสังหาริมทรัพย์ของจังหวัดเชียงรายมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยดูได้จากมีโครงการหมู่บ้านจัดสรร และคอนโดมิเนียม เกิดขึ้นอย่างมากมาย ทั้งจากกลุ่มทุนท้องถิ่น และกลุ่มทุนขนาดใหญ่จากส่วนกลาง และมีการเปิดสาขาของร้านค้าวัสดุก่อสร้างขนาดใหญ่ อาทิ โสมโปร ไทวัสดุ โกบอลเฮ้าส์ และเมกาโฮม เพื่อตอบสนอง กับการก่อสร้างในจังหวัด

วัตถุประสงค์การศึกษา

เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการหมู่บ้านจัดสรรบนที่ดินใน ตำบลรอบเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาคุณภาพของโครงการ ที่ตั้ง สภาพแวดล้อมโดยรอบ รวมไปถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ โดยรอบโครงการที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการเลือกซื้อที่อยู่อาศัยของผู้บริโภคและมีผลต่อการพัฒนาธุรกิจอสังหาริมทรัพย์โครงการบ้านจัดสรร
2. เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้อง มีข้อจำกัดและข้อกำหนดต่าง ๆ ของการพัฒนาธุรกิจอสังหาริมทรัพย์โครงการบ้านจัดสรร
3. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ทางการตลาด ราคาที่เหมาะสม ช่องทางการขาย การจัดทำ โปรโมชัน
4. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงินของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์โครงการบ้านจัดสรร และรวมถึงไปถึงแนวทางในการพิจารณาในการอนุมัติของสินเชื่อจากสถาบันการเงิน

ขอบเขตของการวิจัย

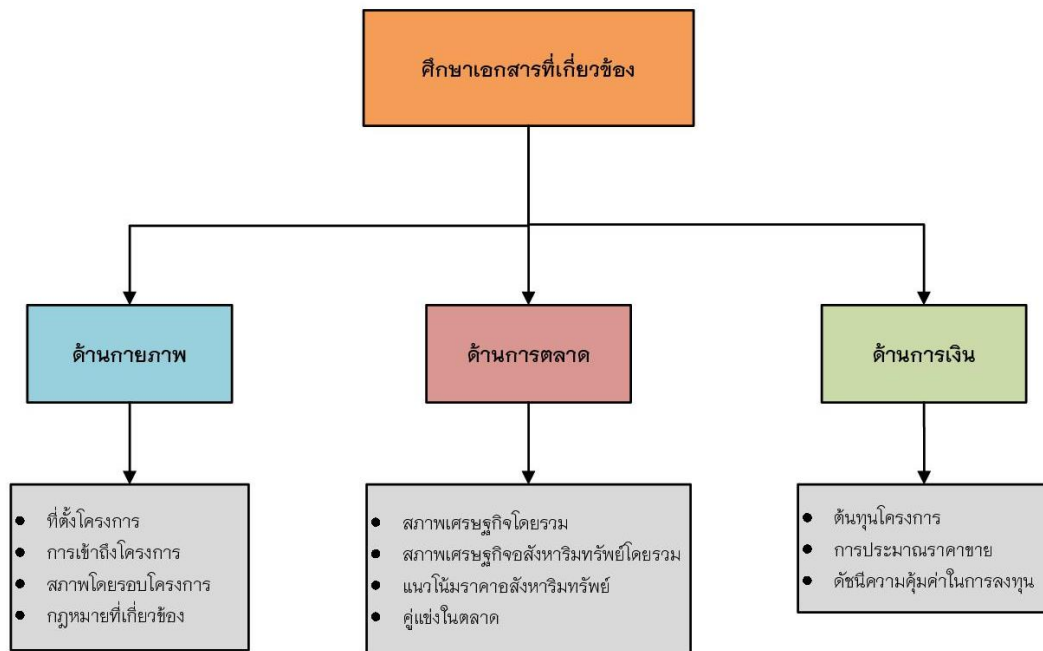
1. วิเคราะห์ตำแหน่งที่ตั้งโครงการ สภาพแวดล้อมโดยรอบโครงการ และสถานที่สำคัญโดยรอบโครงการ
2. ศึกษาและวิเคราะห์ความเป็นไปได้ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์โครงการบ้านจัดสรร เช่น พระราชบัญญัติผังเมือง พระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน
3. ศึกษาและวิเคราะห์ด้านการตลาด แนวโน้มของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ของจังหวัดเชียงราย และคู่แข่งในพื้นที่
4. วิเคราะห์ทางการเงิน เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการบ้านจัดสรร และผลตอบแทน

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัยจะทำการแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ภาพ 1 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง กับการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1. กฎหมายที่เกี่ยวข้องในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ โดยศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบ้านจัดสรร อาทิ กฎกระทรวงผังเมืองรวมเมืองเชียงราย พระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน เป็นต้น
2. การวิเคราะห์ต้นทุนของโครงการ โดยศึกษาชนิดของต้นทุนต่าง ๆ อาทิ ต้นทุนคงที่ ต้นทุนผันแปร
3. การวิเคราะห์ด้านเศรษฐศาสตร์ โดยศึกษา ดัชนีความคุ้มค่าในการลงทุน อาทิ ระยะเวลาคืนทุน (Payback Period) มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (IRR)
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษางานวิจัยความเป็นไปได้ในการลงทุนต่างๆ อาทิ หมู่บ้านจัดสรร อพาร์ทเมนต์

การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. ด้านกายภาพ ทำการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล
 - 1.1 ที่ตั้งโครงการ ตำแหน่ง ขนาดพื้นที่ของโครงการ ซึ่งจะมีความสำคัญในวางแผนโครงการ
 - 1.2 การเข้าถึงโครงการ ลักษณะเส้นทางเข้าโครงการ ขนาด และความยาวของเส้นทาง
 - 1.3 สภาพโดยรอบของโครงการ สถานที่สำคัญโดยรอบของโครงการ
 - 1.4 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง กฎกระทรวงผังเมืองรวมเมืองเชียงราย พระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน

2. ด้านการตลาด ทำการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 สภาพเศรษฐกิจโดยรวม สภาพเศรษฐกิจโดยรวมของจังหวัดเชียงราย

2.2 สภาพเศรษฐกิจอสังหาริมทรัพย์โดยรวม สภาพเศรษฐกิจอสังหาริมทรัพย์ในปัจจุบัน

2.3 แนวโน้มราคาอสังหาริมทรัพย์ แนวโน้มราคาของอสังหาริมทรัพย์ในปัจจุบันเพื่อกำหนดราคาขาย

2.4 คู่แข่งในตลาด กำหนดกลุ่มตลาด จุดเด่นจุดด้อย ของโครงการเปรียบเทียบกับคู่แข่ง

3. ด้านการเงิน ทำการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ต้นทุนโครงการ จำแนกต้นทุนโครงการดังนี้ ต้นทุนที่ดิน, ต้นทุนพื้นที่ขาย, ต้นทุนด้านสาธารณูปโภค และส่วนกลาง, ต้นทุนการบริหารโครงการ

3.2 ดัชนีความคุ้มค่าในการลงทุน วิเคราะห์ความคุ้มค่าในการลงทุนโดยใช้เครื่องมือ ต่อไปนี้

3.2.1 ระยะเวลาการคืนทุน (Payback Period) หมายถึง ระยะเวลานับตั้งแต่เริ่มโครงการจนถึง ขณะที่โครงการสามารถสร้างผลตอบแทนให้โดยรวมกันแล้วเท่ากับเงินลงทุนเริ่มต้นพอดี มีสูตรในการคำนวณ ดังนี้

$$\text{ระยะเวลาคืนทุน} = \text{จำนวนปีก่อนคืนทุน} + \frac{\text{กระแสเงินสดส่วนที่เหลือ}}{\text{กระแสเงินสดทั้งปี}}$$

3.2.2 มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิ (Net Present Value: NPV หมายถึง การประเมินหาผลรวมสุทธิของมูลค่าปัจจุบัน ของกระแสเงินสดรับและจ่าย ที่เกิดขึ้นตลอดช่วงอายุของโครงการ โดยการลดค่าด้วยอัตราส่วนลด ซึ่งการคำนวณหามูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิมีสูตรการคำนวณ ดังนี้

$$NPV(r) = \sum_{t=1}^n \frac{B_t}{(1+r)^t} - \sum_{t=1}^n \frac{C_t}{(1+r)^t} - C_0$$

NPV < 0 ไม่ควรลงทุน

NPV = 0 ไม่มีความแตกต่างระหว่างลงทุนและไม่ลงทุน

NPV > 0 ควรลงทุน

3.2.3 อัตราผลตอบแทนภายในของโครงการ (Internal Rate of Return : IRR) คือ อัตราส่วนลดที่ทำให้มูลค่าปัจจุบันสุทธิของโครงการเท่ากับศูนย์ เพื่อพิจารณาอัตราผลตอบแทนเฉลี่ยที่โครงการลงทุนสามารถสร้างให้ได้ตลอดระยะเวลาของโครงการ มีสูตรในการคำนวณ ดังนี้

$$IRR = DR_L + (DR_U + DR_L) \left[\frac{NPV_L}{NPV_L - NPV_U} \right]$$

$r < k$ ไม่ควรลงทุน

$r = k$ ไม่มีความแตกต่างระหว่างลงทุนและไม่ลงทุน

$r > k$ ควรลงทุน

3.2.4 การวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการ (Sensitivity Analysis) เป็นการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของผลตอบแทนการลงทุนอันเป็นผลเนื่องมาจากปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการสร้างรายรับ การเปลี่ยนแปลงในตัวปัจจัยต่างๆ โดยศึกษาในกรณีรายได้ลดลงและกรณีรายจ่ายเพิ่มขึ้น

3.2.5 การวิเคราะห์ผลตอบแทนในสถานการณ์ต่างๆ (Scenario Analysis) การวิเคราะห์ผลตอบแทนในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งได้จำลองสถานการณ์ ที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value) ของโครงการ

ผลการศึกษา

ทำการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ด้านกายภาพของโครงการ

1.1 ที่ตั้งโครงการตั้งอยู่บน ถนนศรีเวียง ตำบลรอบเวียง อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย เชื่อมต่อกับถนนทางหลวงชนบทหมายเลข 5023 ซึ่งเป็นถนนเลี้ยวเมือง มีเนื้อที่ทั้งหมดรวม 15 ไร่ 3 งาน 66.6 ตารางวา หรือ 6,366.6 ตารางวา

1.2 เส้นทางในการเข้าถึงโครงการสามารถเข้าถึงได้ด้วยยานพาหนะส่วนบุคคล โดยสามารถเข้าได้ 2 เส้นทาง เส้นทางที่ 1 ระยะทางรวมประมาณ 1.6 กิโลเมตร ความกว้างถนนประมาณ 5-6 เมตร เส้นทางที่ 2 ระยะทางรวมประมาณ 250 เมตร ความกว้างถนนประมาณ 4-5 เมตร

1.3 สภาพโดยรอบ ที่ตั้งโครงการอยู่ห่างจากตัวเมืองเชียงรายประมาณ 4 กิโลเมตร เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยมีความหนาแน่นน้อย ที่ตั้งอยู่ไม่ไกลจากโรงพยาบาล ศูนย์การค้า และตลาดสด ใช้เวลาในการเดินทางไปยังตัวเมืองประมาณ 10 นาที

ภาพ 2 แสดงที่ตั้งโครงการ

1.4 กฎหมายที่เกี่ยวข้องในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ตามที่ในกฎกระทรวงผังเมืองรวมเมืองเชียงรายระบุไว้พื้นที่ตั้งโครงการจะอยู่เขต ที่ดินในบริเวณหมายเลข 1.1 ถึงหมายเลข 1.14 ที่กำหนดไว้เป็นสีเหลือง ให้เป็นที่ดินประเภท ที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย ซึ่งให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย สถาบันราชการ การสาธารณสุขูปโภคและสาธารณูปการเป็นส่วนใหญ่ (กฎกระทรวงผังเมืองรวมเมืองเชียงราย, 2550)

ภาพ 3 แสดงที่ตั้งโครงการในผังเมืองรวมเมืองเชียงราย

ตามข้อกำหนดเกี่ยวกับการจัดสรรที่ดิน ขนาดของพื้นที่ตั้งโครงการ มีพื้นที่รวม 15 ไร่ 3 งาน 66.6 ตารางวา จะจัดอยู่ในเกณฑ์ การที่ดินจัดสรร ขนาดเล็ก จำนวนแปลงย่อยเพื่อจัดจำหน่ายไม่เกิน 99 แปลง หรือเนื้อที่โครงการต่ำกว่า 19 ไร่ (ข้อกำหนดเกี่ยวกับการจัดสรรที่ดินจังหวัดเชียงราย, 2543)

ถนนที่ใช้เป็นทางเข้าออกสู่ที่ดินแปลงย่อยไม่เกิน 99 แปลง หรือเนื้อที่ต่ำกว่า 19 ไร่ ต้องมีความกว้างของเขตทางไม่ต่ำกว่า 8.00 เมตร โดยมีความกว้างของผิวจราจรไม่ต่ำกว่า 6.00 เมตร (ข้อกำหนดเกี่ยวกับการจัดสรรที่ดินจังหวัดเชียงราย, 2543) แต่เนื่องจากทางเข้าของโครงการมีความกว้างน้อยกว่า 8.00 ม. จึงจำเป็นต้องซื้อที่ดินข้างเคียงเพื่อทำทางเข้าโครงการ

สวน สนามเด็กเล่น สนามกีฬาให้กันพื้นที่ไว้เพื่อจัดทำสวน สนามเด็กเล่น และสนามกีฬาโดยคำนวณจากพื้นที่จัดจำหน่ายไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 (ข้อกำหนดเกี่ยวกับการจัดสรรที่ดินจังหวัดเชียงราย, 2543)

2. การวิเคราะห์ด้านการตลาด

2.1 สภาพเศรษฐกิจอสังหาริมทรัพย์

ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา อสังหาริมทรัพย์มีการชะลอตัวลงจากเหตุการณ์ทางการเมือง อีกทั้งยังได้ผลกระทบด้านเศรษฐกิจจากตลาดโลก และอัตราค่าจ้างแรงงานรวมถึงค่าวัสดุอุปกรณ์ที่สูงขึ้น จะเห็นได้จากจำนวนหน่วยขายที่อยู่อาศัยที่มีจำนวนลดลง

ซึ่งปัจจุบันโครงการบ้านจัดสรรในเชียงราย กำลังเปิดขาย 42 โครงการ รวม 3,283 ยูนิต มีบ้านจัดสรรเหลือขายจำนวน 1,745 ยูนิต (เทียบกับปีก่อนหน้ามี 35 โครงการ รวม 2,953 ยูนิต เหลือขาย 1,781 ยูนิต) (วิวัฒน์ รัตนวราหะ, 2560, สื่อบอนไลน์)

2.2 แนวโน้มราคาที่อยู่อาศัยเมืองเชียงราย

ราคาที่อยู่อาศัยในพื้นที่เมืองเชียงราย ส่วนใหญ่มีราคากลางที่อยู่อาศัย (Median Selling Price) ต่ำกว่า 5 ล้านบาท ซึ่งถือเป็นมาตรฐานสำหรับราคากลางที่อยู่อาศัยสำหรับเมืองระดับรองหรือเมืองขนาดเล็ก ย่าน ที่มีราคากลางที่อยู่อาศัยสูงสุดคือ ย่านขนส่งใหม่(3.06ล้านบาท) รองลงมาคือย่านสนามบินเก่า (3.05ล้านบาท)และย่านสี่แยกแม่กรณ์(3.03ล้านบาท)(วิวัฒน์ รัตนวราหะ, 2560, สื่อบอนไลน์)

เมื่อพิจารณาราคาเฉลี่ยต่อหน่วยพื้นที่จะพบว่า มีโครงการที่อยู่อาศัยในโซนเมืองเชียงรายมีราคาเฉลี่ยต่อตารางเมตรสูงกว่าค่าเฉลี่ยโดยรวมของจังหวัด โดยในปี 2016 ค่าเฉลี่ยราคาขายอยู่ที่ 39,800 บาทต่อตารางเมตร ขณะที่ภาพรวมของจังหวัดอยู่ที่ 17,400 บาทต่อตารางเมตร (วิวัฒน์ รัตนวราหะ, 2560, สื่อบอนไลน์)

2.3 คู่แข่งในตลาด

จากการสำรวจพื้นที่พบว่าโครงการคู่แข่งส่วนใหญ่มีทำเลที่ตั้งอยู่บนถนนศรีเวียง ในรัศมี 2 กิโลเมตร จำนวน 8 โครงการ ซึ่งมีทั้งโครงการที่เป็นโครงการหมู่บ้านจัดสรรที่สร้างขึ้นใหม่และเป็นโครงการหมู่บ้านจัดสรรที่สร้างขึ้นมานานแล้ว โดยมีโครงการที่ก่อสร้างใหม่ 2 แห่ง ได้แก่ หมู่บ้านรัตนบุรี และหมู่บ้านสิวลี ที่สามารถนำมาเปรียบเทียบได้ เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่สร้างขึ้นใหม่และยังมีบ้านขายในโครงการอยู่

3. การวิเคราะห์ด้านการเงิน

3.1 การวิเคราะห์ต้นทุน จำแนกต้นทุนของโครงการได้ดังนี้

ตามขนาดพื้นที่ของโครงการ สามารถแบ่ง ตำบลได้ 2 แบบ

3.1.1 บ้านเดี่ยว ชั้นเดียว ขนาด 2 ห้องนอน 2 ห้องน้ำ พื้นที่ใช้สอย 90 ตร.ม.ขนาดที่ดิน 45 ตร.วา จำนวน 31 หลัง

3.1.2 บ้านเดี่ยว 2 ชั้น ขนาด 3 ห้องนอน 2 ห้องน้ำพื้นที่ใช้สอย 130 ตร.ม.ขนาดที่ดิน 56.25 ตร.วา จำนวน 47 หลัง

ภาพ 4 แสดงผังโครงการ

ตาราง 1 แสดงราคาขายบ้านเดี่ยว ชั้นเดียว

รายการ	หน่วย	จำนวน	ราคา/หน่วย	รวม
ต้นทุนพื้นที่ขาย	ตร.วา	45	11,884.75	534,813.93
ต้นทุนด้านสาธารณูปโภค	ตร.วา	45	5,069.64	228,113.70
ต้นทุนค่าก่อสร้างบ้าน	ตร.ม.	90	11,000	990,000
กำไร 25%				438,236
รวม				2,191,184.54
ราคาขาย				2,150,000

ตาราง 2 แสดงราคาขายบ้านเดี่ยว 2 ชั้น

รายการ	หน่วย	จำนวน	ราคา/หน่วย	รวม
ต้นทุนพื้นที่ขาย	ตร.วา	56.25	11,884.75	668,517.41
ต้นทุนด้านสาธารณูปโภค	ตร.วา	56.25	5,069.64	285,167.13
ต้นทุนค่าก่อสร้างบ้าน	ตร.ม.	150	11,000	1,650,000
กำไร 30%				781,105.36
รวม				3,384,785
ราคาขาย				3,350,000

ตาราง 3 แสดงแผนการก่อสร้าง

ปีที่	หน่วย	บ้านเดี่ยวชั้นเดียว	บ้านเดี่ยว 2 ชั้น	รวม
ปีที่ 1	หลัง	15	12	27
ปีที่ 2	หลัง	16	20	36
ปีที่ 3	หลัง	-	15	15
รวม	หลัง	31	47	78

3.2 การวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางการเงิน ได้ผลดังนี้

ตาราง 4 แสดงการวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางการเงิน

ปีที่	รายจ่าย	รายรับ	กำไรสุทธิ
ปีที่ 0	- 68,474,550		- 68,474,550
ปีที่ 1	- 37,190,000	72,450,000	35,266,000
ปีที่ 2	- 51,380,000	101,400,000	50,020,000
ปีที่ 3	- 27,290,000	50,250,000	22,966,000
	NPV		26,091,281.44
	IRR		28.58 %
	PB		72 % หรือ 56 หลัง

3.3 วิเคราะห์ความไวทางการเงิน (Sensitivity Analysis) ได้ผลดังนี้

ตาราง 5 แสดงสถานการณ์ราคาก่อสร้างที่มีการเปลี่ยนแปลง

ราคาก่อสร้าง	- 20%	- 10%	0	10 %	20%
NPV	144.97	35.83	26.09	16.64	7.2
IRR	42.77%	35.77%	28.58%	21.19%	19.86%

หมายเหตุ หน่วย:ล้านบาท

ตาราง 6 แสดงสถานการณ์ราคาที่ดินที่มีการเปลี่ยนแปลง

ราคาที่ดิน	-20%	10%	0	10 %	20%
NPV	42.83	34.91	26.09	16.37	5.77
IRR	51.40%	39.20%	28.58%	19.33%	11.24%

หมายเหตุ หน่วย:ล้านบาท

ตาราง 7 แสดงสถานการณ์ราคาขายที่มีการเปลี่ยนแปลง

ราคาขาย	-20%	10%	0	10 %	20%
NPV	-13.02	6.33	26.09	45.65	65.20
IRR	-3.89%	12.98%	28.58%	43.29%	57.36%

หมายเหตุ หน่วย:ล้านบาท

3.4 การวิเคราะห์ผลตอบแทนในสถานการณ์ต่าง ๆ (Scenario Analysis) ได้ผลดังนี้

ตาราง 8 แสดงสถานการณ์ยอดขายต่อปีมีเพียง 50% จากแผนที่วางไว้

ปีที่	รายจ่าย	รายรับ	กำไรสุทธิ
ปีที่ 0	- 68,474,550		- 68,474,550
ปีที่ 1	- 37,196,000	36,225,000	- 965,000
ปีที่ 2	- 51,380,000	36,225,000	- 15,155,000
ปีที่ 3	- 27,290,000	50,700,000	23,410,000
ปีที่ 4	- 2,540,000	50,700,000	48,160,000
ปีที่ 5	- 2,540,000	25,125,000	22,585,000
ปีที่ 6	- 2,540,000	25,125,000	22,585,000
	NPV		2,786,007.9
	IRR		8.40 %

วิจารณ์และสรุปผล

โครงการ มีเนื้อที่ทั้งหมดรวม 15 ไร่ 3 งาน 66.6 ตารางวา โดยสามารถเข้าออกได้ 2 เส้นทาง ห่างจากตัวเมืองเชียงใหม่ประมาณ 4 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ 10 นาที ตั้งอยู่ในเขต ที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย ตามผังเมืองรวมเมืองเชียงใหม่ จากขนาดของพื้นที่ สามารถวางผังโครงการได้ เป็นบ้านเดี่ยวชั้นเดียว พื้นที่ใช้สอย 90 ตร.ม. ขนาดที่ดิน 45 ตร.วา จำนวน 31 หลัง บ้านเดี่ยว 2 ชั้น พื้นที่ใช้สอย 130 ตร.ม. ขนาดที่ดิน 56.25 ตร. จำนวน 74 หลัง มีพื้นที่สำหรับส่วนกลาง สำหรับสวน หรือสนามเด็กเล่น มากกว่าร้อยละ 5 และถนนที่ใช้เป็นทางเข้าออกมีความกว้างน้อยกว่า 8.00 ม. จึงจำเป็นต้องซื้อที่ดินข้างเคียงเพื่อทำทางเข้าโครงการ

แนวโน้มธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในเชียงใหม่ ซึ่งปัจจุบันโครงการบ้านจัดสรร กำลังเปิดขาย 42 โครงการ รวม 3,283 ยูนิต มีบ้านจัดสรรเหลือขายจำนวน 1,745 ยูนิต โดยมีค่าเฉลี่ยราคาขายอยู่ที่ 3.05 ล้านบาท โดยมีคู่แข่ง 2 ราย ได้แก่ หมู่บ้านรัตนบุรี และหมู่บ้านสิวลี

โครงการมีค่าใช้จ่ายในส่วนของต้นทุนทั้งหมด 176.71 ล้านบาท ค่าใช้จ่ายในการบริหารงานโครงการ 7.63 ล้านบาท และมีรายรับจากการขายบ้าน 224.1 ล้านบาท ซึ่งกำหนดระยะเวลาโครงการ 3 ปี ดัชนีความคุ้มค่าทางการเงิน มูลค่าปัจจุบันสุทธิ(NPV) เท่ากับ 26.09 ล้านบาท ซึ่งมากกว่า 0 อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ(IRR) เท่ากับ ร้อยละ 28.58 ซึ่งมากกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่ ร้อยละ 7.5 และระยะในการคืนทุน เท่ากับ 72 หลัง

จึงสรุปได้ว่าโครงการนี้มีความเป็นไปได้และมีความน่าสนใจในการลงทุน และเมื่อวิเคราะห์ความไวทางการเงิน พบว่าหากราคาค่าก่อสร้างบ้านปรับสูงขึ้นไม่เกินร้อยละ 20 โครงการยังคงมีความน่าสนใจในการลงทุน หากราคาที่ดินปรับสูงขึ้นไม่เกินร้อยละ 20 โครงการยังคงมีความน่าสนใจในการลงทุน และหากปรับลดราคาขายของบ้านในโครงการ สามารถปรับลดได้ไม่ควรเกินร้อยละ 10 โครงการจะยังมีความน่าสนใจ แต่ถ้าปรับลดลงเกินร้อยละ 13 จะทำให้โครงการมีความเสี่ยงในการขาดทุน และวิเคราะห์ผลตอบแทนในสถานการณ์จำลอง ให้มียอดขายบ้านได้เพียงร้อยละ 50 จากแผนที่วางไว้ จากสถานการณ์ดังกล่าว มีอัตราผลตอบแทน (IRR) ร้อยละ 8.4 มีความใกล้เคียงกับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่ 7.5 % ซึ่งจะมีความเสี่ยงในการลงทุน

ข้อเสนอแนะ

1. จากการศึกษาในครั้งนี้ ข้อมูลดัชนีความคุ้มค่าในการลงทุน ชี้ให้เห็นว่า โครงการนี้มีความน่าลงทุน แต่จากสภาพตลาดปัจจุบัน มียอดบ้านจัดสรรขายได้เพียง ร้อยละ 47 ของจำนวนทั้งหมด และยังมีบ้านจัดสรรที่ยังคงเหลือถึง 1,781 ยูนิต จึงมีความเสี่ยงในการขายบ้านให้ได้ตามเป้าที่กำหนดไว้ตามที่ได้จำลองสถานการณ์ไว้ ดังนั้นควรมีการวางแผนเรื่องการตลาดเพื่อรองรับสถานการณ์ดังกล่าว

2. จากการศึกษาในครั้งนี้ ในเรื่องราคาขายของบ้าน เมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่งแล้วยังอยู่ในระดับราคาที่ใกล้เคียงกันและเป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน เช่น สระว่ายน้ำ สปอร์ตคลับ ดังนั้นหากตั้งราคาให้ถูกลง จะทำให้บ้านขายได้ง่ายขึ้น

3. โครงการนี้มีปัญหาข้อสำคัญที่สุด คือทางเข้าโครงการจำเป็นต้องซื้อที่ดินแปลงข้างเคียงเพื่อทำทางเข้า ซึ่งส่งผลต่อต้นทุน และราคาขาย และหากเจรจาซื้อขายที่ดินดังกล่าวไม่ได้ จะไม่สามารถดำเนินโครงการได้เนื่องจากทางเข้าอื่นที่มีในปัจจุบัน มีความกว้างน้อยกว่า 8.00 ม.ซึ่งไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัติจัดสรรที่ดิน

กิตติกรรมประกาศ

ขอกราบขอบพระคุณ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง รองศาสตราจารย์ นาวาอากาศเอก ยุทธนา ตระหง่าน รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ที่ได้มอบทุนการศึกษาในการศึกษาในปริญญาโท หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานก่อสร้าง ในครั้งนี้ จึงกราบขอบพระคุณในโอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กฎกระทรวงผังเมืองรวมเมืองเชียงราย. (8 ส.ค. 2550). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่มที่ 124 (ตอนที่ 50 ก). หน้า 31
- ข้อกำหนดเกี่ยวกับการจัดสรรที่ดินจังหวัดเชียงราย. (15 ส.ค. 2543) **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่มที่ 119 (ตอนที่ 66 ง). หน้า 69-88
- วีรวัฒน์ รัตนวราหะ. (1 พ.ค. 2560). **เปิดคลังอสังหาริมทรัพย์ (Stock Report) เชียงราย ปี 2559**. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เม.ย 2561, จาก [https:// baania.com/th/article/เปิดคลังอสังหาริมทรัพย์-stock-report-เชียงราย-ปี-2559](https://baania.com/th/article/เปิดคลังอสังหาริมทรัพย์-stock-report-เชียงราย-ปี-2559)
- วีรวัฒน์ รัตนวราหะ. (27 ก.พ.2560). **แนวโน้มราคาที่อยู่อาศัย “เมืองเชียงราย**. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เม.ย 2561 , จาก [https:// baania.com/th/article/แนวโน้มราคาที่อยู่อาศัย-เมืองเชียงราย?s=list](https://baania.com/th/article/แนวโน้มราคาที่อยู่อาศัย-เมืองเชียงราย?s=list)

การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และ
การเกษตร ในพื้นที่บ้านโป่งน้ำตก หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
Feasibility study of water resources development project for consumption and
agriculture: Case study Ban Pongnamtok Ban du District, Chiangrai Province

นพพร สารพิพัฒน์^{1*} และ กิตติพงษ์ วุฒิจำนงค์²

Nopporn sarnpipart^{1*} and Kittipong Vuthijumnonk²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อพิจารณาความเหมาะสม สำหรับโครงการก่อสร้าง
ฝายทดน้ำห้วยมะยมและระบบส่งน้ำ เพื่อส่งน้ำให้กับระบบผลิตน้ำประปาบ้านโป่งน้ำตก ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง
จังหวัดเชียงราย พบว่าลำห้วยมะยม ณ จุดที่ตั้งฝาย มีปริมาณน้ำเฉลี่ยทั้งปีรวม 1,267,694 ลูกบาศก์เมตร โดยใน
เดือนกุมภาพันธ์มีปริมาณน้ำน้อยที่สุด คือ 4,387 ลูกบาศก์เมตร ปริมาณน้ำจากลำห้วยมะยมมีความเหมาะสมในการ
พัฒนาเพื่อเป็นแหล่งน้ำดิบ สำหรับระบบผลิตน้ำประปาของชุมชนบ้านโป่งน้ำตกขนาด 10 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง

คำสำคัญ: ห้วยมะยม ผลิตน้ำประปา ความเหมาะสมทางด้านวิศวกรรม

Abstract

The objective of this study is considering the suitability of an irrigation project which will be constructing
concrete weir and delivery system in Huey Mayom, Ban Pongnamtok, Tambon Ban Du, Muang District, Chiangrai
Province. The result of this study revealed that at the weir site the average annual runoff is about 1,267,694 cubic
meters. The minimum runoff was 4,387 cubic meter could be measured in February. The water from this project is suitable
for development and provide as raw water for treatment. This treated water will be delivered for domestic use in
Ban Pongnamtok community as much as 10 cubic meters per hour.

Keywords: Huay Mayom, the suitability of Water Resources Engineering, water supply system

บทนำ

น้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตและมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นในอนาคต ในขณะที่
น้ำมีจำนวนจำกัด ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ การจัดทำโครงการพัฒนาแหล่งน้ำชุมชน จะเป็นการจัดทำโครงการ
ในลักษณะของการบูรณาการ การบริหารจัดการทรัพยากรดินและน้ำ โดยคำนึงถึงการบริหารด้านการจัดการ ด้าน

¹นิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Engineering, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Engineering, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : irri45@hotmail.com

อุปสงค์ของการใช้น้ำ และการบริหารจัดการด้านอุปทาน ซึ่งประกอบด้วยการจัดการน้ำต้นทุน การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ การจัดระบบการปลูกพืช วิธีการปลูกพืช และการบริหารการใช้น้ำ เป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งของโครงการพัฒนาแหล่งน้ำชุมชน การพิจารณาการจัดทำโครงการพัฒนาแหล่งน้ำชุมชนแต่ละแห่งนั้น ควรต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ การใช้งานตามลำดับความสำคัญ เพื่อจะได้ประกอบการพิจารณาว่าโครงการพัฒนาแหล่งน้ำชุมชนที่กำหนดจะก่อสร้างขึ้นนั้นมีความต้องการน้ำจำนวนเท่าใด แหล่งน้ำต้นทุนมีเพียงพอหรือไม่ และจะบริหารจัดการน้ำดังกล่าวอย่างไร

บ้านโป่งน้ำตก ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง เป็นชุมชนขนาดเล็กในพื้นที่ชนบท สภาพเป็นพื้นที่ราบเชิงเขา มีน้ำไหลผ่านในพื้นที่หลายสาย ระดับน้ำใต้ดินดี แต่สภาพน้ำใต้ดินมีปริมาณสนิมเหล็กสูงและมีปัญหาเรื่องน้ำกระด้าง ทำให้ไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้อุปโภค-บริโภค การนำน้ำผิวดินจากลำห้วยพื้นที่ป่าภูเขาบริเวณใกล้หมู่บ้านที่มีน้ำไหลตลอดปี มาใช้จึงเป็นทางเลือกที่เหมาะสมในลักษณะของระบบประปาภูเขา มีระบบกรองน้ำตามมาตรฐานกรมโยธาธิการขนาด 10 ลบ.ม./ชม.

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของน้ำที่ในลำน้ำห้วยมะยม ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้
2. เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของโครงการระบบชลประทานห้วยมะยม เพื่อส่งน้ำดิบให้แก่ระบบผลิตน้ำประปาบ้านโป่งน้ำตก
3. เพื่อศึกษาความคุ้มค่าของต้นทุนและผลตอบแทนของโครงการชลประทาน ที่ใช้ในการแก้ปัญหา ระบบผลิตน้ำประปาบ้านโป่งน้ำตก

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

ข้อมูลที่ต้องใช้ในการศึกษา

ตรวจสอบสภาพปัญหา สภาพพื้นที่ และการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านต่าง ๆ

1. ตรวจสอบข้อมูลแหล่งน้ำธรรมชาติและแหล่งน้ำที่พัฒนาแล้วในบริเวณพื้นที่เป้าหมาย เพื่อพิจารณาในเบื้องต้นว่ามีวิธีการใดที่จะพัฒนาและนำน้ำจากแหล่งน้ำที่มีอยู่มาช่วยแก้ไขปัญหาน้ำในพื้นที่เป้าหมาย
2. รวบรวมข้อมูลที่ต้องใช้ในการศึกษาโครงการ ได้แก่ ข้อมูลด้านอุตุวิทยามหาวิทยาลัย ข้อมูลด้านอุทกวิทยา ข้อมูลการใช้น้ำประปาของชุมชน
3. ตรวจสอบสภาพภูมิประเทศและเก็บข้อมูล เพื่อตรวจสอบสภาพภูมิประเทศจริงเทียบเคียงกับแผนที่มาตราส่วน 1:50,000 ที่เป็นแผนที่หลักใช้ประกอบการพิจารณา และสภาพดินทางปฐพีวิทยาและธรณีวิทยา เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นประกอบการพิจารณาออกแบบ

ขั้นตอนการศึกษา

การดำเนินการมีลำดับขั้นตอนการศึกษา ดังนี้

1. พิจารณาสภาพภูมิประเทศโดยรวมของพื้นที่เป้าหมายและเส้นทางคมนาคม ที่จะเข้าสู่พื้นที่ดังกล่าวจากแผนที่มาตราส่วน 1 : 50,000
2. ตรวจสอบข้อมูลที่รวบรวมได้และข้อมูลที่ต้องรวบรวมเพิ่มเติมในสนาม
3. แนวคิด ทฤษฎีจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการวิเคราะห์เอกสารและการสำรวจเก็บข้อมูล

แหล่งน้ำดิบที่ใช้ผลิตประปา ระบบการการผลิตน้ำประปาที่มีอยู่เดิม พร้อมทั้งวิเคราะห์งบประมาณที่ใช้ ทั้งนี้ การวิเคราะห์รูปแบบระบบการผลิตน้ำประปาชุมชนอยู่บนพื้นฐานความเป็นไปได้ทางด้านงบประมาณของกิจการประปา กระจัด และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษา

ที่ตั้งโครงการ

โครงการฝายห้วยมะยมพร้อมระบบส่งน้ำ ตั้งอยู่ที่พิกัด 47 QNC 856-134 ระวัง 4948 I ลำดับชุด L 7018 ในเขตบ้านโป่งน้ำตก หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

สภาพภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศโดยทั่วไปบริเวณที่ตั้งโครงการซึ่งอยู่ในตำบลบ้านดู่ มีลักษณะเป็นพื้นที่ราบลุ่มเชิงเขามียอดเขาสูงประมาณ 1,130 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง โดยมีแนวเทือกเขาอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของพื้นที่ทอดตัวยาวไปตามแนวทิศเหนือใต้ทางตอนบนของพื้นที่มีสภาพเป็นภูเขาและป่าโปร่ง พื้นที่ทำการเกษตรของราษฎรส่วนใหญ่จะอยู่ริมฝั่งห้วยมะยม สำหรับลักษณะดินส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทราย มีการระบายน้ำได้ดี

สภาพลำน้ำ

บริเวณพื้นที่โครงการมีลำห้วยมะยมไหลผ่าน ซึ่งอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำโขงก รหส์ลุ่มน้ำ (0305) ซึ่งมีต้นกำเนิดจากยอดดอยที่ระดับความสูง 880 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลางโดยมีทิศทางการไหลของลำห้วยจากทิศตะวันตกเฉียงเหนือไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของพื้นที่ ในฤดูฝนมีปริมาณน้ำไหลมากส่วนฤดูแล้งมีน้ำไหลพอประมาณ โดยสภาพท้องลำห้วยเป็นดินเหนียวปนทรายมีความกว้างประมาณ 8-10 เมตร

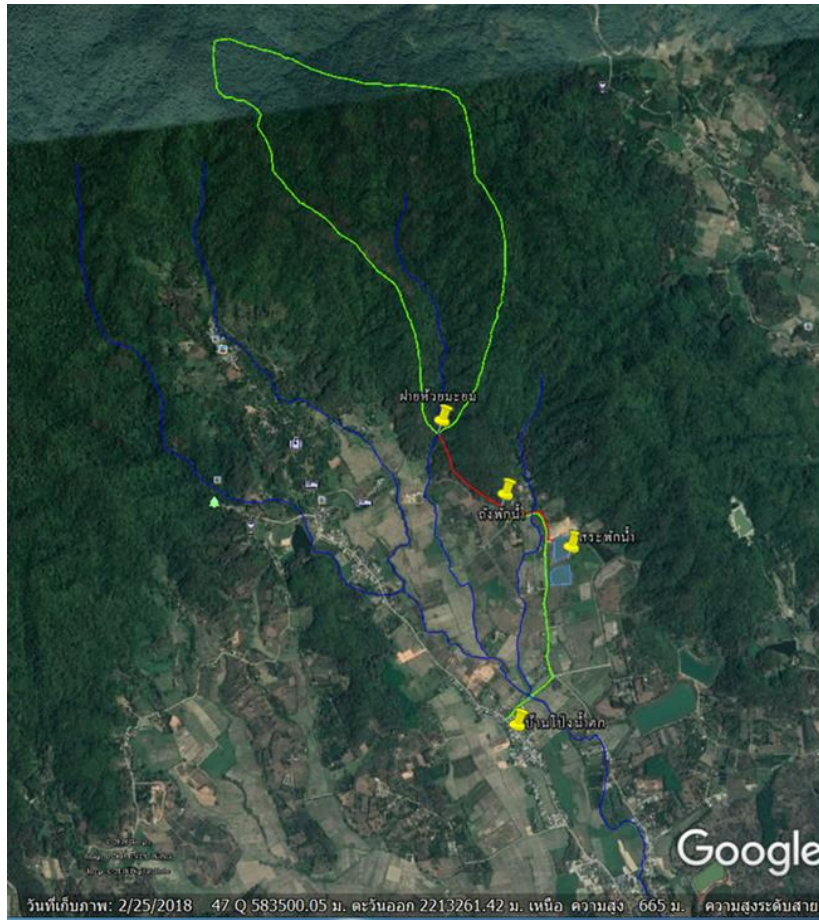
สภาพเศรษฐกิจสังคม การเกษตร และการปกครอง

ราษฎรในพื้นที่โครงการส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรในฤดูฝนปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ กข6 และข้าวเจ้าหอมมะลิ 105 เป็นการปลูกไว้เพื่อบริโภคเองภายในครัวเรือน หากมีเหลือจึงขายให้กับพ่อค้าที่มารับซื้อ หลังจากฤดูเก็บเกี่ยวแล้ว ผลผลิตข้าวประมาณ 500-550 กิโลกรัมต่อไร่ ในฤดูแล้งมีการปลูกข้าวโพด เลี้ยงสัตว์ และถั่ว เป็นต้น โครงการฝายห้วยมะยมพร้อมระบบส่งน้ำ อยู่ในพื้นที่การปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดู่ โดยองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดู่ มีพื้นที่ประมาณ 72 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 44,375 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ปกครองจำนวน 19 หมู่บ้าน (เทศบาลตำบลบ้านดู่, 2561, ลี้ออนไลน์)

สภาพแหล่งน้ำปัจจุบัน

ปัจจุบันราษฎรบ้านโป่งน้ำตกใช้น้ำจากแหล่งน้ำที่สร้างขึ้นเองและของหน่วยงานราชการก่อสร้างให้ ดังนี้

1. ฝายประปาภูเขา ลักษณะเป็นระบบประปาภูเขา มีสภาพชำรุดเสียหาย พิกัด 47 QNC 854-137 ระวัง 4949 II ลำดับชุด L 7018 มีระบบส่งน้ำฝั่งซ้าย ยาวประมาณ 1,300 เมตร มีสภาพชำรุดเสียหาย
2. ฝายห้วยมะยม (เก่า) เป็นฝายคอนกรีต มีสภาพชำรุดเสียหาย พิกัด 47 QNC 855-131 ระวัง 4949 II ลำดับชุด L 7018
3. ฝายต้นจัว เป็นฝายคอนกรีต มีสภาพชำรุดเสียหาย พิกัด 47 QNC 862-116 ระวัง 4949 II ลำดับชุด L 7018
4. ระบบประปาหมู่บ้าน น้ำตก ก่อสร้างโดยองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดู่ สภาพใช้งานได้ บริเวณที่สาธารณประโยชน์ พิกัด 47 QNC 849-129 ระวัง 4949 II ลำดับชุด L 7018 ลักษณะรูปแบบ เป็นประปาผิวดิน ถึงพักน้ำคอนกรีต กำลังการผลิตขนาด 10 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง รูปแบบตามแบบมาตรฐานกรมโยธาธิการและผังเมือง

ภาพ 1 แสดงภาพถ่ายทางอากาศบริเวณพื้นที่บ้านโป่งน้ำตก

ซึ่งจากการพิจารณาสภาพพื้นที่นั้น ลำห้วยมะยมเป็นแหล่งน้ำที่มีศักยภาพและมีความเหมาะสมทางด้านวิศวกรรม สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้

การคำนวณปริมาณน้ำ

ข้อมูลปริมาณน้ำฝนรายเดือนเฉลี่ย (Monthly Rainfall) จากสถานีวัดน้ำฝนของกรมชลประทานสถานี n-08013 อำเภอเมือง จังหวัดเชียงรายมี ปริมาณฝนตกเฉลี่ยทั้งปี 1706.1 มิลลิเมตร

พื้นที่รับน้ำฝนเหนือที่ตั้งห้วยงาน (A)	1.791667	ตารางกิโลเมตร
ความยาวของลำน้ำสายหลักจากฝายจนถึงจุดไกลสุดบนสันปันน้ำ (L)	2	กิโลเมตร
ความแตกต่างระหว่างพื้นดินที่ตั้งฝายและจุดไกลสุดบนสันปันน้ำ (H)	420.000	เมตร (รทก.)

Time of Concentration (Tc) จะคำนวณได้จาก, $T_c = (0.87 * L^3 / H) 0.385$

ดังนั้น Tc เท่ากับ 0.21 ชั่วโมง หรือ 12.38 นาที

กำหนดให้รอบปีการเกิดซ้ำเฉลี่ยเท่ากับ 25 ปี

จากกราฟความเข้มน้ำฝน-ช่วงเวลา-รอบปีการเกิดซ้ำของจังหวัดเชียงราย

จะได้ค่าความเข้มของฝน (I) เท่ากับ 180 มม./ชั่วโมง

ค่าสัมประสิทธิ์น้ำท่า (C) ที่ใช้ในสูตร Rational formula เท่ากับ 0.15

ปริมาณการไหลสูงสุด $Q = 0.278 * C * I * A$

ดังนั้นปริมาณการไหลสูงสุด, Q เท่ากับ 13.448 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที

ตาราง 1 แสดงผลคำนวณการแพร่กระจายน้ำ

เดือน	ฝนเฉลี่ย (มม.)	การแผ่ กระจาย เนื่องจาก ฝน (%)	การแผ่กระจายน้ำทำใน ลุ่มน้ำใกล้เคียง		ปริมาณ น้ำต้นทุน ไหลผ่าน ห้วยงาน (%)	ปริมาณน้ำ ต้นทุน ไหลผ่าน ห้วยงาน (ม ³)	ปริมาณ น้ำต้นทุน ไหลผ่าน ห้วยงาน (ม ³ /ชม)
			สถานี G.8 (D.A = 621 km ²) (ล้าน ม.3)	%			
เม.ย.	86.00	1.79	7.39	0.94	1.37	17,315	24.05
พ.ค.	207.70	9.28	38.59	4.92	7.10	90,000	125.00
มิ.ย.	200.10	8.94	33.00	4.21	6.57	83,343	115.75
ก.ค.	305.30	20.86	45.36	5.79	13.32	168,885	234.56
ส.ค.	391.00	32.90	154.14	19.66	26.28	333,110	462.65
ก.ย.	272.70	18.92	222.07	28.32	23.62	299,431	415.88
ต.ค.	124.80	5.25	114.82	14.64	9.95	126,118	175.16
พ.ย.	50.90	1.45	95.61	12.19	6.82	86,474	120.10
ธ.ค.	19.30	0.00	49.96	6.37	3.19	40,387	56.09
ม.ค.	12.00	0.00	13.67	1.74	0.87	11,047	15.34
ก.พ.	10.50	0.00	5.43	0.69	0.35	4,387	6.09
มี.ค.	25.80	0.62	4.08	0.52	0.57	7,196	9.99
รวม	1,706.10	100.00	784.10	100.00	100.00	1,267,694	1,761

จากผลการคำนวณ ล้ำห้วยมะยมจากการคำนวณปรากฏว่ามีปริมาณน้ำท่าเฉลี่ยทั้งปีประมาณ 1,218,839 ลูกบาศก์เมตร ปริมาณน้ำในฤดูฝน(เดือนพฤษภาคม-เดือนตุลาคม) ประมาณ 1,100,888 ลูกบาศก์เมตร ปริมาณน้ำในฤดูแล้ง (เดือนพฤศจิกายน-เดือนเมษายน) ประมาณ 166,806 ลูกบาศก์เมตร ปริมาณน้ำหลากสูงสุดเท่ากับ 13.448 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที โดยเดือนกุมภาพันธ์เป็นเดือนที่มีปริมาณน้ำไหลน้อยที่สุดประมาณ 4,387 ลูกบาศก์เมตร จากการปรับแก้ปริมาณน้ำท่าที่ได้จากการคำนวณ จากการสอบถามราษฎรที่ร่วมตรวจสอบพื้นที่พบว่าในลำห้วยมะยม มีน้ำไหลตลอดทั้งปี พื้นที่รับน้ำเป็นป่ามีความอุดมสมบูรณ์ ไม่มีการบุกรุกทำการเกษตร เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่เหมาะสมในการ นำมาใช้ประโยชน์ด้านการอุปโภค บริโภค ให้กับพื้นที่ได้อย่างเพียงพอ จากการศึกษาข้อมูลทางด้านวิศวกรรมและลงพื้นที่เพื่อพิจารณาความเหมาะสมให้สอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศและความต้องการใช้น้ำของราษฎรในพื้นที่แล้วนั้น สามารถกำหนดลักษณะเค้าโครงเบื้องต้นของโครงการฝายห้วยมะยมพร้อมระบบส่งน้ำ ได้ดังนี้

โครงการฝายห้วยมะยมพร้อมระบบส่งน้ำ

1. ที่ตั้ง บ้านโป่งน้ำตกหมู่ที่ 7 ตำบลบ้านคู่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
2. พิกัดแบบ Decimal Degree ; Latitude 20.015447 Longitude 99.818373
3. พิกัด 47 QNC 856-134 ระวัง 4949 II ลำดับชุด L 7018
4. แหล่งน้ำ ห้วยมะยม
5. พื้นที่รับน้ำฝนเหนือที่ตั้งห้วยงาน 1.79 ตารางกิโลเมตร
6. ความยาวของลำน้ำจากต้นน้ำถึงที่ตั้งฝาย 2.0 กิโลเมตร
7. ความลาดเทของลำน้ำตรงจุดที่ตั้งฝาย 1:10
8. ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยทั้งปี 1706.1 มิลลิเมตร
9. จำนวนวันที่ฝนตกเฉลี่ยทั้งปี 131.9 วัน
10. ปริมาณน้ำไหลผ่านห้วยงานเฉลี่ยทั้งปี 1046359 ลูกบาศก์เมตร
11. ปริมาณน้ำนองสูงสุด Return Period 25 ปี 13.448 ลูกบาศก์เมตร/วินาที
12. อาคารห้วยงาน
 - 12.1 ประเภท ฝายคอนกรีตเสริมเหล็ก
 - 12.2 ยาว 10.00 เมตร
 - 12.3 สูง 2.0 เมตร
 - 12.4 ระดับท้องลำน้ำห้วยที่ตั้งฝาย +460.000 เมตร (ร.ท.ก.)
 - 12.5 ระดับสันฝาย +462.000 เมตร (ร.ท.ก.)
13. อาคารประกอบ
 - 13.1 อาคารบังคับน้ำปากท่อส่งน้ำ 1 แห่ง
14. ระบบส่งน้ำ
 - 14.1 ท่อส่งน้ำขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 2 นิ้ว
 - 14.2 ความยาวรวมประมาณ 1,100 เมตร
15. ถังพักน้ำบริเวณที่ตั้งระบบผลิตน้ำประปาพิกัด 47 QNC 860 - 128 ระวัง 4949 II
 - 15.1 ขนาดความจุ 100 ลูกบาศก์เมตร
 - 15.2 ระดับที่ตั้งถังพักน้ำ +438.000 เมตร (ร.ท.ก.)

การวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ของโครงการมาช่วยในการตัดสินใจได้โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ประมาณการผลประโยชน์ตลอดอายุโครงการ
2. ประเมินมูลค่าต้นทุนและผลประโยชน์ด้วยราคาตลาด
3. แปลงมูลค่าต้นทุน ผลประโยชน์ และผลประโยชน์สุทธิในอนาคตเป็นมูลค่าปัจจุบัน
4. วิเคราะห์โครงการด้วยการประเมินค่าการลงทุนแบบคิดค่าปัจจุบันของเงิน

โดยกำหนดสมมติฐาน ราคาตลาดที่ใช้เป็นราคาคงที่โดยใช้ราคาปี 2561 เป็นปีฐาน ส่วนอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ล่าสุดที่สถาบันการเงินคิดให้กับลูกค้าชั้นดี (MLR) เป็นอัตราคิดลดทางสังคม โดยกำจัดเงินเพ้อออกแล้ว และอายุของโครงการที่ใช้วิเคราะห์คือ 20 ปี

ต้นทุนคงที่โครงการฝายห้วยมะยมพร้อมระบบส่งน้ำ

โดยต้นทุนคงที่มีองค์ประกอบ ดังนี้

ประมาณการต้นทุนการก่อสร้างโครงการฝายห้วยมะยมพร้อมระบบส่งน้ำ

มูลค่างานก่อสร้างเทียบเคียงจากโครงการในลักษณะเดียวกันในพื้นที่ใกล้เคียงซึ่งงบประมาณ ดังนี้

ฝายคอนกรีตเสริมเหล็กสูง 2.00 เมตร ความยาว 10.00 เมตร 1 แห่ง

ราคา 308,804 บาท

ระบบส่งน้ำท่อส่งน้ำขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 2.00 นิ้ว ความยาว 1,100.00 เมตร

ราคา 120,000 บาท

ถึงพักน้ำขนาดความจุ 100 ลูกบาศก์เมตร ราคา 380,000 บาท

สรุป รวมค่าก่อสร้างเป็นเงินทั้งสิ้น 808,804 บาท

ซึ่งแยกค่าเสื่อมราคาได้ ดังนี้

ราคาโครงการฝายห้วยมะยมพร้อมระบบส่งน้ำ มูลค่ารวม 808,804 บาท ไม่มีมูลค่าซาก

ค่าเสื่อมราคาต่อปี = $(808804-0)/20$

= 44,040 บาทต่อปี

ค่าซ่อมแซมและบำรุงรักษา

คือค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการบำรุงรักษา แก้วไข ซ่อมแซม ทูและระบบส่งน้ำ และชุดลอกตะกอน โดยมีมูลค่า

ซ่อมแซมและบำรุงรักษาต่อปีประเมินไว้ที่ 3 เปอร์เซ็นต์ของค่าก่อสร้าง

= 880804×0.03

= 26,424 บาทต่อปี

ผลตอบแทนโครงการ

ในการวิเคราะห์ผลตอบแทนของโครงการเป็นผลตอบแทนทางตรงที่สามารถวัดค่าเป็นตัวเงินได้ ซึ่งได้แก่ รายได้จากการจำหน่ายน้ำประปา โดยนำความสามารถผลิตน้ำประปา ของระบบประปาบ้านโป่งน้ำตกที่ผลิตได้ 51,100 ลูกบาศก์เมตรต่อปีคูณกับราคาน้ำดิบ (ราคาน้ำดิบจากค่าน้ำชลประทาน ลูกบาศก์เมตรละ 0.50 บาท) ค่าตอบแทนรวม 25,550 บาทต่อปี

แปลงมูลค่าต้นทุน และผลประโยชน์สุทธิในอนาคตเป็นมูลค่าปัจจุบัน

หลักเกณฑ์ที่ใช้ประเมินโครงการนี้จะใช้อัตราผลตอบแทนค่าลงทุน (Benefit cost ratio: B/C) เป็นการเปรียบเทียบมูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์ที่ประเมินค่าเป็นเงินได้กับมูลค่าปัจจุบันของค่าลงทุน แต่เนื่องจากหลักเกณฑ์ที่ใช้ประเมินโครงการดังกล่าวต้องคำนวณจากมูลค่าเงินปัจจุบัน คือแปลงมูลค่าต้นทุน และผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตให้เป็นมูลค่าปัจจุบันโดยใช้อัตราคิดลดทางสังคม และในการศึกษาครั้งนี้ใช้อัตราดอกเบี้ยต่ำสุดที่ธนาคารให้กับลูกค้าชั้นดีหรือ (Minimum lone rate, MLR) 6.25 % อัตราเงินเฟ้อเฉลี่ยในช่วง 10 ปี ณ เดือน มิถุนายน 2561 มีค่าเท่ากับ 2.09 % ดังตารางที่ 4.19 แต่เนื่องจาก MLR เป็นอัตราคิดลดตลาดที่ยังมีอัตราเงินเฟ้อ จึงต้องทำให้เป็นอัตราคิดลดแท้จริง (Real discount rate)

โดยคำนวณได้จากสูตร $r = ((1+R))/((1+Fe))-1$

เมื่อ r อัตราคิดลดที่แท้จริง

R อัตราคิดลดตลาด

Fe อัตราเงินเฟ้อที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

ดังนั้น $r = ((1+0.0625))/((1+0.0209))-1$

$r = 4.07 \%$

การคำนวณมูลค่าปัจจุบันของต้นทุนและผลประโยชน์

มูลค่าของต้นทุนและผลตอบแทนที่เกิดขึ้นในปีต่าง ๆ ในอนาคตสามารถปรับให้เป็นมูลค่าปัจจุบันเพื่อให้อยู่บนฐานของเวลาเดียวกันได้

โดยคำนวณได้จากสูตร

$$PV = F \times DF$$

เมื่อ

PV = มูลค่าในปัจจุบัน

F = มูลค่าในอนาคต

DF = Discount Factor เท่ากับ 4.07 %

สูตรของการคำนวณ NPV คือ

$$NPV = -C_y \sum_{(i=1)}^{T_c} \frac{C_i}{x(1+r)^i}$$

CO = เงินลงทุนเริ่มแรก

C = กระแสเงินสด

r = อัตราคิดลด (Discount Rate)

T = ระยะเวลา (อายุของโครงการ)

มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิ (NPV)

ผลรวมของของค่าปัจจุบันของผลตอบแทน เท่ากับ 345,090 บาท

ผลรวมของค่าปัจจุบันของต้นทุน เท่ากับ 951,720 บาท

มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิ NPV เท่ากับ 345,090-951,720 บาท

= -606,630 บาท

อัตราส่วนผลตอบแทนต่อค่าลงทุน (B/C)

= 345,090/951,720

= 0.36

วิจารณ์และสรุปผล

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาความเหมาะสมของ โครงการฝายห้วยมะยมพร้อมระบบส่งน้ำ เพื่อรองรับการผลิตน้ำประปาของระบบผลิตน้ำประปาบ้านโป่งน้ำตก โดยการพิจารณาความเหมาะสมทางด้านวิศวกรรมของ โครงการก่อสร้างฝายทดน้ำห้วยมะยมพร้อมระบบส่งน้ำ โดยการคำนวณปริมาณน้ำที่ไหลผ่านจุดที่ตั้งฝาย คำนวณปริมาณน้ำหลากสูงสุดเพื่อกำหนดขนาดฝาย ศึกษาปริมาณน้ำที่ต้องการเพื่อกำหนดขนาดระบบส่งน้ำ การพิจารณาความเหมาะสมด้านเศรษฐศาสตร์โดยใช้วิธีการหาอัตราส่วนของมูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนต่อต้นทุน

(Benefit cost ratio, B/C ratio) เมื่อโครงการฝายห้วยมะยมพร้อมระบบส่งน้ำคิดเป็นต้นทุนค่าก่อสร้างคิดเป็นมูลค่าปัจจุบันของต้นทุนสุทธิ $C = 951,720$ บาท ส่วนปริมาณน้ำที่ส่งให้กับระบบผลิตน้ำประปาคิดเป็นเงินรายได้ผลตอบแทนสุทธิ $B = 345,090$ บาท ให้อัตราส่วนผลตอบแทนต่อค่าลงทุน (B/C) เท่ากับ 0.34 เมื่อ B/C มีค่าน้อยกว่า 1 นั่นคือผลตอบแทนที่ได้รับน้อยกว่าเงินลงทุนที่ลงทุนไป จึงเป็นโครงการที่ไม่น่าลงทุน แต่โครงการนี้เป็นงานก่อสร้างของหน่วยงานภาครัฐที่ดำเนินการเพื่อพัฒนามาตรฐานความเป็นอยู่ของประชาชนผู้มีรายได้น้อยในเขตพื้นที่ชนบทของประเทศเพื่อให้มีคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เป็นการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ให้เกิดสมดุลรักษาสังแวดล้อมอย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นการพัฒนาที่มีลักษณะการพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่ม การตัดสินใจและความต้องการของชุมชน

ข้อเสนอแนะ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาควรร่วมมือกับราษฎรในพื้นที่ ควรร่วมกันบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่มีอยู่ในพื้นที่ให้ได้ประโยชน์สูงสุดรวมทั้งควรมีการเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการและการบริหารจัดการทรัพยากรให้แก่ประชาชน เพื่อให้สามารถใช้ทรัพยากรน้ำที่มีอยู่อย่างรู้คุณค่าและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการติดตามผลการดำเนินงานราษฎรในพื้นที่โครงการจะต้องมีความพร้อมในการดูแลบำรุงรักษาโครงการเมื่อก่อสร้างแล้วเสร็จ รวมถึงการปลูกฝังค่านิยมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เพื่อให้สภาพป่าไม้มีความอุดมสมบูรณ์เป็นแหล่งน้ำต้นทุนได้อย่างยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนด้วยดีจาก มหาวิทยาลัยพะเยา

เอกสารอ้างอิง

เทศบาลตำบลบ้านดู่. (2561). **ข้อมูลทั่วไป**. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2561 จาก bandu.go.th/sourceFiles.php?pageID=2

การศึกษาความเหมาะสมของโครงการจัดหาแหล่งน้ำเพื่อสนับสนุนมหาวิทยาลัยพะเยา Study on the Suitability of Water Supply to Support University of Phayao

กิตติคุณ ปวงแก้ว^{1*} และ กิตติพงษ์ วุฒิจำนงค์²

Kittikhun Pongkaew^{1*} and Kittipong Vuthijumnonk²

บทคัดย่อ

การศึกษาความเหมาะสมของโครงการจัดหาแหล่งน้ำเพื่อสนับสนุนมหาวิทยาลัยพะเยาได้พิจารณาความเหมาะสมของลำน้ำห้วยขวัญ โดยลำน้ำห้วยขวัญเป็นลำน้ำสาขาของน้ำงาว มีระดับสูง 700 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง ลำน้ำห้วยขวัญมีพื้นที่ลุ่มน้ำประมาณ 2.75 ตารางกิโลเมตรมีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยทั้งปี 1,176 มิลลิเมตรมีปริมาณน้ำท่าเฉลี่ยทั้งปีประมาณ 861,039 ลูกบาศก์เมตรและได้พิจารณาเลือกจุดที่เหมาะสมสำหรับการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยขวัญ ซึ่งอยู่ในเขต ต.บ้านร่อง อ.งาว จ.ลำปาง สามารถเก็บกักน้ำได้ประมาณ 800,000 ลูกบาศก์เมตรและส่งน้ำโดยใช้ระบบท่อส่งน้ำโดยระบบแรงโน้มถ่วงจากอ่างเก็บน้ำไปยังมหาวิทยาลัยรวมระยะทางประมาณ 9,500 เมตร สามารถสนับสนุนได้ตามความต้องการเพิ่มเติมของมหาวิทยาลัยพะเยา

คำสำคัญ: พื้นที่ลุ่มน้ำ น้ำฝนเฉลี่ยทั้งปี ปริมาณน้ำท่าเฉลี่ยทั้งปี อ่างเก็บน้ำห้วยขวัญ

Abstract

The study on the Suitability of Water Supply to Support University of Phayao is done by considering the suitability of Huai Khwan River. The Huai Khwan is a tributary of the Ngao River with an elevation of 700 meters above mean sea level. It's water shed area is about 2.75 square kilometers. The average annual rainfall was 1,176 millimeters, the average annual runoff was about 861,039 cubic meters and the appropriate site was selected for the construction of Huay Kwang Reservoir at Ban Rong, Ngao District, Lampang Province. The capacity of Huai Khwan Reservoir is about 800,000 cubic meters which can be delivered to support the demands of the University of Phayao.

Keywords: Water Shed Area, Average Rainfall, Average Runoff, Huay Kwang Reservoir

บทนำ

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยพะเยามีแผนงานก่อสร้างอาคารสถานที่เพิ่มขึ้นสำหรับรองรับการจัดการเรียนการสอนตามนโยบายและทิศทางการพัฒนามหาวิทยาลัย รวมถึงน้ำสำหรับการพัฒนาภูมิทัศน์เพิ่มมากขึ้นและในอนาคตจะทำการเปิดโครงการศูนย์การแพทย์และโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยพะเยา ใ้รองรับการให้บริการและการพัฒนา

¹นิสิตดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Engineering, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Engineering, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : jkittikhun@gmail.com

แหล่งน้ำของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการแล้วเสร็จไปนั้น ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันก็ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการน้ำเพื่อการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ได้ทั่วถึงจึงทำให้ประสบปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนน้ำหรือความเดือดร้อนในเรื่องน้ำที่นับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้นทุก ๆ ปี จากสถิติการใช้น้ำภายในมหาวิทยาลัยพะเยา ปริมาณการความต้องการใช้น้ำในขนาดของมหาวิทยาลัยพะเยามีความต้องการใช้น้ำในการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจของมหาวิทยาลัย คิดเป็นอัตรา 2,000,000 – 2,500,000 ลูกบาศก์เมตรต่อปี และเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับน้ำต้นทุนที่มีอยู่นั้นสามารถรองรับการใช้งานได้มีปริมาณเพียง 1,389,200 ลูกบาศก์เมตรต่อปีเท่านั้น

จากเหตุผลข้างต้นมหาวิทยาลัยพะเยาต้องมีการเตรียมการและจัดหาแหล่งน้ำใช้ภายในมหาวิทยาลัยให้เพียงพอต่อการอุปโภค-บริโภคและกิจกรรมต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัย ดังนั้นการศึกษาความเหมาะสมของโครงการจัดหาแหล่งน้ำเพื่อสนับสนุนมหาวิทยาลัยพะเยาจึงพิจารณาการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยขวัญ ต.บ้านร่อง อ.งาว จ. ลำปาง และเพื่อช่วยในการตัดสินใจว่า การจัดหาแนวทางใดจะมีความเหมาะสมและใช้งานได้ตามวัตถุประสงค์ถูกต้องตามหลักวิชาการ

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของน้ำท่าที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้
2. เพื่อวิเคราะห์ความคุ้มค่าของต้นทุนและผลตอบแทนของโครงการ
3. เพื่อเป็นแนวทางประกอบการตัดสินใจของการเลือกจุดที่ตั้งของอ่างเก็บน้ำที่เหมาะสม

ขอบเขตของงานวิจัย

ศึกษาเฉพาะพื้นที่กรณีศึกษาเขตพื้นที่ลำนน้ำห้วยขวัญพิกัด 47 QPB 905-005ระหว่าง 4947 II ลำดับชุด L 7018 ตำบลบ้านร่อง อำเภองาว จังหวัดลำปาง เพื่อพิจารณาก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยขวัญ การวิเคราะห์ปริมาณน้ำท่าที่ไหลผ่านห้วงงาน

- การวิเคราะห์ปริมาณน้ำนองสูงสุด
- การศึกษาความต้องการใช้น้ำของโครงการ
- การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการตรวจสอบจากสถานที่จริง รวมทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลของกรม

อุตุนิยมวิทยา, กรมชลประทานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

- ปริมาณฝนเฉลี่ยรายปี
- ปริมาณน้ำท่า
- ปริมาณการใช้น้ำ
- ข้อมูลสภาพภูมิประเทศที่ตั้งของโครงการ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

- เครื่องคอมพิวเตอร์
- อุปกรณ์สำรวจภาคสนาม เช่น กล้องวัดระดับ เทปวัดระยะ เครื่องวัดพิกัด และกล้องถ่ายภาพดิจิตอล
- แผนที่ภูมิประเทศ 1:50,000

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิเคราะห์ปริมาณน้ำฝนในเขตพื้นที่โครงการ (Rainfall Analysis)

ฝนที่ตกลงบนผิวดิน (วรารุช วุฒิวณิชย์.(2533). อุทกวิทยาประยุกต์. หน้า 1-1 ถึง 1-4) ข้อมูลปริมาณน้ำฝนได้จากสถานีตรวจวัดของหน่วยงานต่างๆ เช่น กรมอุตุนิยมวิทยา กรมชลประทาน สถานีวิจัยทดลองทางด้านการเกษตร หรือสถานีหน่วยจัดการต้นน้ำต่าง ๆ ของกรมป่าไม้ โดยจะพิจารณาข้อมูลจากสถานีที่อยู่ใกล้เคียงกับพื้นที่ห้วงงานโครงการ การวิเคราะห์ปริมาณฝนจะแยกออกได้เป็นสภาพฝนโดยทั่วไปในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำของโครงการที่ศึกษา ซึ่งจะต้องทำการวิเคราะห์สภาพฝนรายปี รูปแบบการผันแปรตามฤดูกาล การแพร่กระจายตามพื้นที่ ปริมาณฝน รายเดือน และเปอร์เซ็นต์การแพร่กระจายเป็นรายเดือนของฝน จำนวนวันที่ฝนตกเฉลี่ยราย เดือน/รายปี สำหรับการวิเคราะห์ปริมาณน้ำฝนของสถานีหลัก จำเป็นต้องมีการตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูลก่อนที่จะนำไปใช้ในการศึกษา ประโยชน์ของการวิเคราะห์ปริมาณน้ำฝนที่สามารถนำไปใช้งานได้ มีดังนี้

- 1.1. นำไปใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินปริมาณน้ำท่าในกรณีที่มีข้อมูลไม่เพียงพอ
- 1.2. นำไปใช้คำนวณหาปริมาณฝนใช้การ และคำนวณปริมาณน้ำชลประทานที่พืชต้องการ
- 1.3. ใช้สร้างกราฟความสัมพันธ์ระหว่างความชื้น ช่วงเวลา-ความถี่ของฝนเพื่อคำนวณหาปริมาณน้ำนองสูงสุดสำหรับการออกแบบรายละเอียดอาคารห้วงงาน และอาคารประกอบอื่น ๆ
- 1.4. ใช้วิเคราะห์ความถี่ของการเกิด (Frequency) ของปริมาณฝนสูงสุดในคาบปี (Return Period) เพื่อคำนวณหากราฟน้ำนองสูงสุดในรอบปีการเกิดซ้ำต่าง ๆ สำหรับการออกแบบอาคารระบายน้ำล้นและอาคารประกอบอื่นๆ

2. การวิเคราะห์ปริมาณน้ำท่าที่ไหลผ่านห้วงงาน (Runoff Analysis)

Runoff (งานพิจารณาโครงการ ฝ่ายวิศวกรรม สำนักชลประทานที่ 5. (2530). คู่มือการจัดทำรายงานการศึกษาโครงการ. หน้า 15-30) หมายถึง น้ำฝนส่วนที่ตกลงบนผิวดินแล้วไหลไปตามผิวดินลงสู่ลำน้ำหลังจากที่บางส่วนได้ระเหยและรั่วซึมลงไปในดินแล้ว ในระหว่างที่น้ำไหลไปตามผิวดินเรียกว่า Overland Flow เมื่อไหลลงลำน้ำแล้วเรียกว่า Stream Flow ตามปกติปริมาณน้ำส่วนที่ไหลลงลำน้ำจะมีค่าประมาณ 15%-35% ของปริมาณฝนที่วัดได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพภูมิอากาศ ดิน ทางน้ำ ลักษณะ ของลุ่มน้ำ สภาพพื้นที่ และสภาพป่าไม้ในเขตลุ่มน้ำ ฯลฯ

การวิเคราะห์ปริมาณน้ำท่าในเขตพื้นที่โครงการ มีแนวทางดังนี้

- 2.1. การประเมินปริมาณน้ำท่าเบื้องต้น โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลปริมาณน้ำท่ารายเดือนและรายปีด้วยการใช้สถิติข้อมูลที่วัดจริง ของสถานีวัดน้ำท่าต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้เคียงกับพื้นที่ที่ศึกษา และทำการคำนวณหาปริมาณน้ำท่าเฉลี่ยรายปีต่อหน่วยพื้นที่
- 2.2. การคำนวณปริมาณน้ำท่า (Runoff Estimation) มีขั้นตอนดำเนินงานดังนี้
 - 1) กำหนดจุดที่ตั้งห้วงงาน จากแผนที่มาตราส่วน 1:50,000
 - 2) หาพื้นที่รับน้ำฝน (Drainage Area) เป็นพื้นที่ลุ่มน้ำเหนือแนวที่ตั้งห้วงงาน
 - 3) เลือกสถานีน้ำฝนที่อยู่ใกล้เคียง และคาดว่าจะอาศัยเป็นตัวแทนของฝนที่ตกในเขตลุ่มน้ำที่ตั้งห้วงงานได้ โดยใช้วิธี Thiessen

3. การวิเคราะห์ปริมาณน้ำของสูงสุด

เนื่องจากพื้นที่ตั้งห้วงงานไม่มีการติดตั้งสถานีวัดน้ำท่า ดังนั้นการหาปริมาณน้ำของสูงสุดต้องอาศัย ข้อมูลน้ำฝนของสถานีใกล้เคียง วิธีการหาปริมาณน้ำของสูงสุดที่นิยมใช้กัน คือ

Rational Formula ใช้สูตรในการคำนวณหาปริมาณน้ำของสูงสุด (Peak discharge) เพื่อการออกแบบใน รอบปีการเกิดซ้ำ (Return Period) ใช้สำหรับลุ่มน้ำขนาดเล็กที่มีพื้นที่ลุ่มน้ำน้อยกว่า 25 ตารางกิโลเมตรสูตรที่ใช้ คือ $Q = 0.278CiA$ เมื่อ $Q =$ ปริมาณน้ำสูงสุด หน่วยเป็น ลูกบาศก์กิโลเมตร/วินาที

$C =$ สัมประสิทธิ์ (Coefficient) ขึ้นอยู่กับลักษณะลุ่มน้ำ

$i =$ ความเข้มของฝนในช่วงเวลาและรอบปีการเกิดซ้ำที่ กำหนด หน่วยเป็น มิลลิเมตร/ชั่วโมง

$A =$ พื้นที่ลุ่มน้ำ หน่วยเป็น ตารางกิโลเมตร

4. การพิจารณาวางโครงการ

การวางโครงการ (สมเกียรติ ประจำวงษ์. (2542). การวางโครงการชลประทาน(Irrigation Project Planing).เอกสารประกอบการบรรยายวิชาการวางโครงการชลประทาน.กรมชลประทาน.) เป็นการพิจารณาถึงความ ต้องการและปัญหาที่เกิดขึ้นในเขตพื้นที่โครงการ ทำให้ทราบถึงขอบเขตโครงการและรายละเอียดเบื้องต้นของ โครงการ ประกอบด้วย พิกัดจุดที่ตั้งห้วงงาน ซึ่ลำนน้ำ และบริเวณที่จะได้รับประโยชน์จากโครงการ ซึ่งดูได้จากแผนที่ มาตรฐาน 1:50,000 ร่วมกับ การตรวจสอบรายละเอียดพื้นที่โครงการในสนาม หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเลือกจุด ที่ตั้งห้วงงาน มีดังนี้

4.1. พิจารณาริเวณที่มีสภาพภูมิประเทศเหมาะสม (Topo Suitability)

- ถ้าเป็นห้วงงานประเภทอ่างเก็บน้ำ ควรเป็นบริเวณเขาแคบ หรือมีสันเนินอยู่ใกล้กัน บริเวณที่เก็บ กักน้ำมีลักษณะเป็นแอ่งกว้าง ทำให้ไม่ต้องสร้างทำนบดินยาวเกินไปหรือสูงเกินไป
- ถ้าเป็นห้วงงานประเภทฝายหรือเขื่อนทดน้ำ ควรเลือกทำเลที่มีช่องลัด แนวลำน้ำบริเวณเหนือน้ำ และท้ายน้ำค่อนข้างตรง มีตลิ่งสูงและมั่นคง ลำน้ำมีน้ำไหลตลอดปี ไม่คุดเคี้ยวมากนัก และเป็นบริเวณที่น้ำไม่กัดเซาะ ตลิ่ง

4.2. พิจารณาริเวณที่มีสภาพทางธรณีวิทยาและสภาพฐานรากที่เหมาะสม

(Geological and Foundation System) จากการตรวจสอบชั้นดินหรือชั้นหิน ที่ไม่มีรอยแตกหรือรอยแยกมากเกินไป ซึ่ง จะเป็นสาเหตุทำให้เกิดน้ำซึมลอดใต้อาคารห้วงงานได้ นอกจากนี้ต้องพิจารณาถึงค่า Bearing Capacity ของดินที่เป็น ฐานรากว่าสามารถรองรับน้ำหนักอาคารห้วงงานได้โดยปลอดภัย

4.3 ห้วงงานควรตั้งอยู่ในบริเวณที่สูง สามารถส่งน้ำหรือมี Head เพียงพอที่จะส่งน้ำไปยังพื้นที่เพาะปลูกที่ ต้องการจะช่วยเหลือได้ และหลีกเลี่ยงการเกิดน้ำท่วมพื้นที่เพาะปลูกและบริเวณที่อยู่อาศัยของราษฎรเสียหาย จนเป็น เหตุให้ราษฎรในพื้นที่จำนวนมากได้รับความเดือดร้อน

5. การทำ Reservoir Operation Study (R.O.S.)

การวางโครงการโดยวิธี Reservoir Operation Study (ดร.ทองเปลว กองจันทร์. เทคนิคและวิธีการ จัดการอ่างเก็บน้ำ. สถาบันพัฒนาการชลประทาน กรมชลประทาน. หน้า 3-1 ถึง 3-4) มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนด ขนาดความจุของอ่างเก็บน้ำ และขนาดพื้นที่ชลประทานที่เหมาะสม

กำหนดขนาดพื้นที่ชลประทานแล้วคำนวณหาปริมาณความต้องการใช้น้ำรายเดือน เมื่อรู้ปริมาณน้ำที่เวลาดันเดือน ก็สามารถคำนวณหาปริมาณน้ำที่เวลาสิ้นเดือนได้โดย

ปริมาณน้ำที่เวลาสิ้นเดือน = ปริมาณน้ำที่เวลาดันเดือน + ปริมาณน้ำท่าที่ไหลลงอ่างฯ + ปริมาณฝนที่ตกลงอ่างฯ - ปริมาณน้ำที่ระเหยและซึมลงดิน - ปริมาณน้ำที่ปล่อยออก

6. การประมาณราคาก่อสร้าง

การประมาณราคาก่อสร้างและพัฒนาโครงการ ใช้หลักเกณฑ์การพิจารณาในการคิดราคาต่อหน่วย เช่น ค่าวัสดุอุปกรณ์ ค่าขนส่ง ค่าแรงงาน และอื่น ๆ แล้วคำนวณหาราคาก่อสร้างโครงการ สำหรับใช้ในการเปรียบเทียบเพื่อคัดเลือกหาแนวทางเลือกที่เหมาะสมและดีที่สุด ซึ่งจะได้ราคาที่เหมาะสมที่สุด หรือราคาที่ดีที่สุด แต่ยังมีความเป็นไปได้ทางด้าน วิศวกรรมและการลงทุน การประมาณราคาควรจะต้องทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลราคากับโครงการที่มีลักษณะใกล้เคียงกันในด้านสภาพภูมิประเทศ รูปแบบ วัตถุประสงค์ของการทำงาน ตลอดจนสภาพแวดล้อมของโครงการ เพื่อให้ได้ราคาที่เหมาะสมใกล้เคียงกับความจริง และได้มาตรฐานมากที่สุด

7. การวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์

การวิเคราะห์ใช้วิธี Discounted cash flow technique ซึ่งเป็นการตัดลดกระแสรายได้และค่าใช้จ่ายที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตเป็นมูลค่าปัจจุบันทั้งหมด เพื่อขจัดปัญหา ความแตกต่างกันของมูลค่าเงินในเวลาที่ต่างกัน (Time Value of money) อันจะให้เกิดการเปรียบเทียบผลประโยชน์กันต้นทุนไปอย่างถูกต้อง โครงการพัฒนาที่มีความเหมาะสมทางเศรษฐศาสตร์ควรจะยอมรับได้เมื่อผลการวิเคราะห์ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ดังต่อไปนี้

1. อัตราผลประโยชน์ต่อค่าลงทุน Benefit – cost ratio ควรค่ามากกว่า 1
2. ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับเพิ่มหรือมูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิ (Net Present value) ณ ระดับอัตราค่าเสียโอกาสร้อยละ 12 ต่อปี ควรค่ามากกว่า 0
3. อัตราผลตอบแทนทางเศรษฐศาสตร์ของโครงการ Internal Rate of Return หรือ IRR ควรค่ามากกว่าอัตราส่วนลด 12 เปอร์เซ็นต์

ผลการศึกษา

จากการศึกษาลักษณะของน้ำท่าโดยใช้ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ มาประกอบในการพิจารณา ได้แก่ ข้อมูลจากการตรวจสอบภูมิประเทศและสัมภาษณ์ราษฎรที่อาศัยอยู่ใกล้ลำห้วยขัวญ ทำให้ทราบถึงลักษณะการไหลของน้ำท่า โดยเฉพาะในช่วงน้ำหลากและช่วงน้ำน้อย ประกอบกับการพิจารณาข้อมูลจากปริมาณน้ำฝน สภาพลุ่มน้ำ คุณสมบัติของดิน ความลาดเทของพื้นที่ลุ่มน้ำ สามารถกำหนดค่า Runoff Coefficient นอกจากนี้ยังใช้ข้อมูลจากสถานีวัดปริมาณน้ำที่มีลักษณะใกล้เคียงกับลำห้วยขัวญ สำหรับตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลปริมาณน้ำท่าที่ประเมินได้จากการคำนวณปรากฏว่า มีปริมาณน้ำท่าไหลผ่านหัวงานในเกณฑ์เฉลี่ยปีละ 861,039 ลูกบาศก์เมตร ปริมาณน้ำในฤดูฝน (เดือนพฤษภาคม-เดือนตุลาคม) เท่ากับ 835,840 ลูกบาศก์เมตร ส่วนฤดูแล้ง (เดือนพฤศจิกายน-เดือนเมษายน) เท่ากับ 25,199 ลูกบาศก์เมตร Specific Yield มีค่าเท่ากับ 6.1 ลิตร/วินาที/ตารางกิโลเมตร ปริมาณน้ำนองสูงสุด Return Period รอบ 25 ปี เท่ากับ 31.136 ลูกบาศก์เมตร/วินาที และจากการพิจารณาแผนที่ กรมแผนที่ทหาร มาตราส่วน 1 : 50,000 ประกอบกับการสำรวจภูมิประเทศจริงในสนาม สามารถสรุปได้ว่าจุดที่ตั้งหัวงานของอ่างเก็บน้ำห้วยขัวญ พิกัด 47 QNB 905-005 ระวาง 4947 II ลำดับชุด L 7018 มีระดับความสูงประมาณ +700.000 ของระดับน้ำทะเลปานกลาง ซึ่งมีความสูงมากกว่าบริเวณที่ตั้งของมหาวิทยาลัยที่มีระดับความสูงประมาณ +580.000

ของระดับน้ำทะเลปานกลาง ทำให้มีแรงดันน้ำที่สามารถส่งน้ำโดยใช้ระบบท่อส่งน้ำโดยระบบแรงโน้มถ่วงได้จากอ่างเก็บน้ำไปยังมหาวิทยาลัยได้

มีลักษณะโครงการดังนี้

- อ่างเก็บน้ำห้วยขัวญพร้อมระบบส่งน้ำ

- ที่ตั้ง ตำบลบ้านร้อง อำเภอองาว จังหวัดลำปาง
- พิกัด 47 QNB 905-005 ระวาง 4947 II ลำดับชุด L 7018
- พื้นที่รับน้ำฝนเหนือจุดที่ตั้งห้วงงาน 2.75 ตารางกิโลเมตร
- ความยาวของลำน้ำจากต้นน้ำถึงห้วงงาน 2.70 กิโลเมตร
- ความลาดเทของลำน้ำตรงจุดที่ตั้งห้วงงาน 1:7.5
- ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยทั้งปี 1,176 มิลลิเมตร
- จำนวนวันที่ฝนตกเฉลี่ยทั้งปี 68.3 วัน
- ปริมาณน้ำไหลผ่านห้วงงานหน้าเฉลี่ยทั้งปี 861,039 ลูกบาศก์เมตร

- อาคารห้วงงาน

ประเภททำนบกั้นดิน

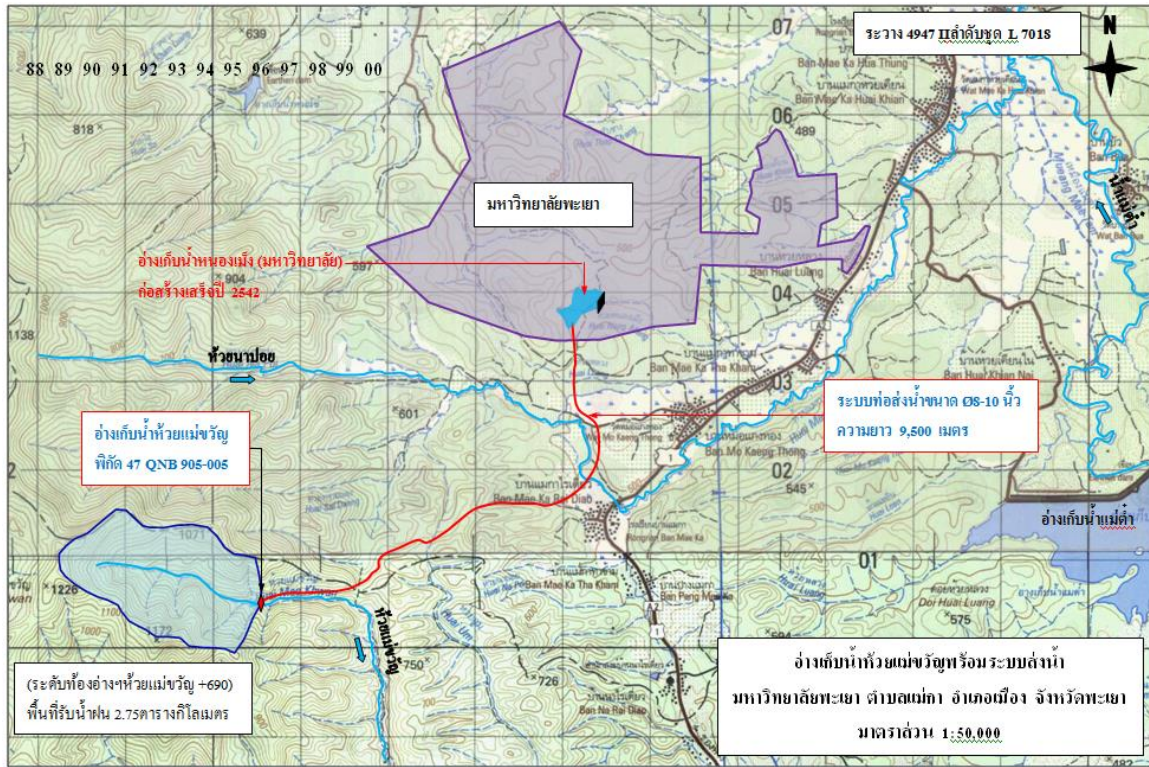
กว้าง	8.00	เมตร
ยาวประมาณ	130.00	เมตร
สูงสุดประมาณ	30.00	เมตร
ระดับท้องน้ำประมาณ	+690.000	เมตร (ร.ท.ก.)
ระดับน้ำต่ำสุดประมาณ	+695.000	เมตร (ร.ท.ก.)
ระดับน้ำเก็บกักประมาณ	+705.000	เมตร (ร.ท.ก.)
ระดับน้ำสูงสุดประมาณ	+706.000	เมตร (ร.ท.ก.)
ระดับสันทำนบกั้นดินประมาณ	+707.000	เมตร (ร.ท.ก.)
ความจุของอ่างฯ ที่ระดับเก็บกักประมาณ	800,000	ลูกบาศก์เมตร
พื้นที่ผิวอ่างฯ ที่ระดับเก็บกักน้ำประมาณ	30	ไร่

- อาคารประกอบ

ท่อส่งน้ำลงลำน้ำเดิม ชนิด Concrete Steel Liner		
จำนวน	1	แห่ง
ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง	0.30	เมตร
อาคารระบายน้ำล้น ชนิดรางเท		
จำนวน	1	แห่ง
ระบายน้ำสูงสุด	10.40	ลูกบาศก์เมตร/วินาที

- ระบบส่งน้ำโดยระบบแรงโน้มถ่วง

ระบบท่อส่งน้ำขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง	8-10	นิ้ว
ความยาวรวมประมาณ	9,500	เมตร

รูปที่ 1 จุดที่ตั้งอ่างเก็บน้ำห้วยขวัญ

การวิเคราะห์ด้านการประมาณราคาก่อสร้าง

โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยขวัญพร้อมระบบส่งน้ำ ต.บ้านร้อง อ.งาว จ.ลำปาง โดยการวิเคราะห์กิจกรรมด้านต่าง ๆ ที่ต้องดำเนินการก่อสร้าง และเมื่อนำมาเทียบกับอัตราราคาต่อหน่วย (Unit Cost) จะได้ราคาค่าก่อสร้างโดยประมาณของ โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยขวัญพร้อมระบบส่งน้ำ ซึ่งประกอบด้วยอาคารหัวงานและอาคารประกอบต่างๆ คิดเป็นราคาค่าก่อสร้างทั้งสิ้นประมาณ 38,700,000 บาท ระยะเวลาดำเนินการก่อสร้าง 1 ปี ดังรายละเอียดที่ได้แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงรายละเอียดราคาค่าก่อสร้างของงานก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยขวัญพร้อมระบบส่งน้ำ

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)
1. กิจกรรมงานเตรียมพื้นที่ และ งานเบื้องต้น	= 135,000.00
2. กิจกรรมทำนบดิน ขนาด กว้าง 8.00 ม. ยาว 130.00 ม. สูง 30.00 ม.	= 23,127,000.00
3. กิจกรรมทางระบายน้ำล้นแบบรางเท ขนาดระบายกว้าง 10.00 ม.	= 5,861,000.00
4. กิจกรรมท่อส่งน้ำ (ท่อ PVC ยาว 9,500. ม.)	= 8,450,000.00
รวมกิจกรรม	= 37,573,000.00
ค่าควบคุมงานก่อสร้าง (3%)	= 1,127,190.00
รวมทั้งสิ้น	= 38,700,190.00
คิดเป็น	= 38,700,000.00

ผลตอบแทนโครงการ

- ผลประโยชน์ด้านอุปโภคบริโภคแก่มหาวิทยาลัยพะเยา คิดจากราคาน้ำต้นทุนที่ส่งมาให้ในปริมาณ 800,000 ลูกบาศก์เมตรต่อปีและมีประสิทธิภาพของระบบชลประทาน 75% ราคาน้ำดิบจากค่าน้ำชลประทาน ลูกบาศก์เมตรละ 0.50 บาท
$$= 800,000 \times 0.75 \times 0.50 = 300,000 \text{ บาทต่อปี}$$
- ผลประโยชน์ที่สูญเสียพื้นที่ป่าไม้ที่ถูกรบกวนน้ำท่วมเหนืออ่างฯ ประเมินจากพื้นที่ป่าไม้ที่ถูกรบกวนน้ำท่วม 30 ไร่ ค่าปลูกป่า 3,900 บาทต่อไร่
$$= 3,900 \times 30 = 117,000 \text{ บาทต่อปี}$$
- ค่าบำรุงรักษาคิดปีละ 0.3 % ของราคาค่าค่าลงทุนโครงการ 38.70 ล้านบาท
$$= 38.70 \times 0.30\% = 0.116 \text{ ล้านบาทต่อปี}$$

การวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์

ในการพิจารณาความเหมาะสมทางด้านเศรษฐศาสตร์ของโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยขวัญพร้อมระบบส่งน้ำได้พิจารณาจากตัวชี้วัด 2 ตัว ดังนี้

- มูลค่าปัจจุบัน (Net Present Values - NPV)
- อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อค่าลงทุน (Benefit Cost Ratio - B/C)

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์ของโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยขวัญพร้อมระบบส่งน้ำ

มูลค่าปัจจุบันสุทธิ(NPV 12%)	-34.189 ล้านบาท	< 0
อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อค่าลงทุน (B/C 12%)	0.058	< 1

วิจารณ์และสรุปผล

การศึกษาความเหมาะสมของโครงการจัดหาแหล่งน้ำเพื่อสนับสนุนมหาวิทยาลัยพะเยาซึ่งทำการพิจารณาความเหมาะสมของลำน้ำห้วยขวัญในเขต ต.บ้านร้อง อ.งาว จ.ลำปาง จากผลการศึกษาปรากฏว่าลำน้ำห้วยขวัญมีความเหมาะสมที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งน้ำต้นทุนเพื่อนำมาสนับสนุนเพิ่มเติมให้กับแหล่งน้ำที่มีอยู่เดิมภายในมหาวิทยาลัยโดยการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยขวัญข้อมูลปริมาณน้ำท่าที่ประเมินได้จากการคำนวณปรากฏว่า มีปริมาณน้ำท่าไหลผ่านหัวงานในเกณฑ์เฉลี่ยปีละ 861,039 ลูกบาศก์เมตร ซึ่งอ่างเก็บน้ำห้วยขวัญสามารถเก็บกักน้ำได้ประมาณ 800,000 ลูกบาศก์เมตร และสามารถส่งมาสนับสนุนโดยใช้ระบบท่อส่งน้ำความยาวรวมประมาณ 9,500 เมตรโดยระบบแรงโน้มถ่วงได้ตามความต้องการของมหาวิทยาลัยพะเยา

และจากผลการศึกษาพบว่าโครงการมีความเหมาะสมทางการเงิน โดยมีอัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน (B/C) เท่ากับ 0.058 และมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เท่ากับ -34.189 ล้านบาท ตามลำดับ กล่าวคือ $NPV < 0$ และ $B/C < 1$ อัตราค่าเสียโอกาสของเงินทุนที่ระดับร้อยละ 12 เมื่อทำการเปรียบเทียบระหว่างการประเมินผลตอบแทนทางการเงินของโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยขวัญ พบว่าให้ผลตอบแทนได้รับน้อยกว่าเงินลงทุนที่ลงทุนไป จึงเป็นโครงการที่ไม่น่าลงทุน

แต่โครงการนี้มีวัตถุประสงค์ที่ต้องการจัดหาแหล่งน้ำเพื่อสนับสนุนให้แก่มหาวิทยาลัยพะเยา ได้นำน้ำต้นทุนจากโครงการไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อ แล้วสามารถผลักดันทำให้ภารกิจด้านต่างๆของมหาวิทยาลัยที่จำเป็นต้องใช้น้ำเป็นต้นทุนในการผลิตเช่น การประปาภายในมหาวิทยาลัย เป็นต้น ประสบผลสำเร็จลงได้ และก่อเกิดมูลค่าขึ้นมาภายหลังได้อีกมากมาย จึงเห็นสมควรพิจารณาใช้เป็นองค์ประกอบในการตัดสินใจลงทุนแก่โครงการนี้ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาความต้องการน้ำของโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยขวัญเป็นส่วนหนึ่งของการการศึกษาความเหมาะสมของโครงการจัดหาแหล่งน้ำเพื่อสนับสนุนมหาวิทยาลัยพะเยาเท่านั้น ยังไม่ทราบถึงขนาดความสูง ความจุของอ่างเก็บที่แน่นอน จำเป็นต้องมีการสำรวจด้านภูมิประเทศอย่างละเอียดเพิ่มเติม
2. ควรมีการพิจารณาบริเวณที่ก่อสร้างห้วยกันว่า มีสภาพทางธรณีวิทยาและสภาพฐานราก (Geological and Foundation System) ที่เหมาะสม หรือไม่ และควรมีการตรวจสอบชั้นดินหรือชั้นหิน ที่ไม่มีรอยแตกหรือรอยแยกมากเกินไป ซึ่งจะเป็นสาเหตุทำให้เกิดน้ำซึมลอดใต้อาคารห้วยกันได้ นอกจากนี้ต้องพิจารณาถึงค่า Bearing Capacity ของดินที่เป็นฐานรากว่าสามารถรองรับน้ำหนักอาคารห้วยกันได้โดยปลอดภัย
3. ควรมีการศึกษาทางด้านรอยเลื่อนจากแผ่นดินไหวที่อาจส่งผลกระทบต่อตัวทำนบดินของอ่างเก็บน้ำได้อีกด้วย เมื่อพิจารณาถึงการก่อสร้างจริงในอนาคต เห็นควรให้ผู้ที่เกี่ยวข้องศึกษาเพิ่มเติมนำไปเป็นข้อมูลเบื้องต้นและประกอบการศึกษาในเรื่องการออกแบบ ประมาณราคาค่าก่อสร้างและความคุ้มค่าของโครงการที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างยิ่ง ของรองศาสตราจารย์ กิตติพงศ์ วุฒิจำนงค์ ที่ปรึกษาที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง จนการศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ได้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนด้วยดีจาก มหาวิทยาลัยพะเยา

เอกสารอ้างอิง

งานพิจารณาโครงการ ฝ่ายวิศวกรรม สำนักชลประทานที่ 5 (2530). Runoff คู่มือการจัดทำรายงานการศึกษาโครงการ

ดร.ทองเปลว กองจันทร์ . เทคนิคและวิธีการจัดการอ่างเก็บน้ำ เทคนิคและวิธีการจัดการอ่างเก็บน้ำ. สถาบันพัฒนาการชลประทาน กรมชลประทาน.

วรารุช วุฒิวิมลชัย.(2533) ขบวนการเกิดน้ำท่า (Runoff Process) อุทกวิทยาประยุกต์ ภาควิชา วิศวกรรมชลประทาน คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สมเกียรติ ประจำวงษ์. (2542). การวางโครงการชลประทาน(Irrigation Project Planning).เอกสารประกอบการบรรยายวิชาการวางโครงการชลประทาน.กรมชลประทาน

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา
กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

Implementation of internal quality assurance of the school under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 1

กมลทิพย์ ไชยวุฒิ^{1*} และ นันทิมา นาคาพงศ์²

Kamonthip Chaiwut^{1*} and Nanthima Nakaphong²

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 และเพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้อำนวยการ และครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จำนวน 300 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ ใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One Way Anova และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยภาพรวมมีการดำเนินงานการบริหารจัดการสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา รองลงมาได้แก่ ด้านการจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน ส่วนด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

2) การทดสอบสมมติฐาน พบว่า โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ที่มีขนาดต่างกันมีการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยที่สถานศึกษาขนาดเล็ก และขนาดกลาง มีการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา แตกต่างกับสถานศึกษาขนาดใหญ่

คำสำคัญ: โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 การประกันคุณภาพภายใน

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : kamonthipchaiwut@gmail.com

Abstract

This Independent study of Implementation of internal quality assurance of the school under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 1. Vocational Education aims to study the Implementation of internal quality assurance of the school under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 1 to compare the quality assurance of education under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 1 by size of school. The sample was director and teacher in the school under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 1 300 were used in this study was a questionnaire. The researcher collected data manually. Data were analyzed using the computer program. Using statistics, percentage, mean, standard deviation, and One Way Anova analysis of variance and the Scheffe to compare the average income double. The statistical significance at the .05 level.

The research found that

1) The Implementation of internal quality assurance of the school under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 1 overall and the effective management of education at a high level. For the side with the highest average. The educational standards of the school. Followed by The provision of quality assessment standards within the school. And the preparation of the annual report on the quality of the report. Part of the planning, development, management, education, education. The average minimum

2) The test found that schools under the school under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 1 with different sizes, operations, quality assurance of education varies a significant level of 0.5. according to the hypothesis The schools are small and medium-sized operations, quality assurance of education. The difference with a larger study.

Keywords: The school under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 1, Implementation of internal quality assurance.

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

การที่จะจัดการศึกษาให้เป็นไปตามความมุ่งหมายได้นั้นจะต้องอาศัยระบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดไว้เป็นภารกิจสำคัญในหมวด 6 “มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา” ดังนี้ มาตรา 47 ระบุให้มีระบบการประกัน

คุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง และมาตรา 48 ระบุให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2554 หน้า 29-30)

การประกันคุณภาพภายในเป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องปฏิบัติงานได้อย่างเป็นระบบ มีคุณภาพตามมาตรฐาน ผู้ที่จบการศึกษามีคุณภาพตามที่มุ่งหวัง ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กร/สถานประกอบการที่รับช่วงผู้จบการศึกษาเข้าศึกษาต่อหรือรับเข้าทำงาน มีความมั่นใจว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่งมีคุณภาพได้มาตรฐาน แม้จะไม่เท่ากันแต่ก็แตกต่างกันไม่มากนัก นักเรียนที่จบการศึกษาจากสถานศึกษาทุกแห่งมีความรู้ความสามารถ มีทักษะและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรสถานศึกษากำหนด ดังนั้น ผู้เรียนจึงเป็นบุคคลสำคัญที่สุดที่ผู้บริหาร ครู และบุคลากรสนับสนุนทุกคนในสถานศึกษา ต้องคำนึงถึงตลอดเวลาไม่ว่าจะคิดทำกิจกรรมใดหรือโครงการใดก็ตามผู้เรียนจะต้องได้รับผลหรือประโยชน์ที่เกิดขึ้นทั้งโดยตรงและโดยอ้อม นอกจากนี้ในการจัดการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพตามที่คาดหวัง กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาในปัจจุบันและต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาและได้สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับระบบหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติของการดำเนินการประกันคุณภาพภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้อย่างชัดเจนตามภารกิจ 8 ประการ ได้แก่ การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษา การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา การจัดทำให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา การจัดทำให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายในและการจัดทำให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งให้สถานศึกษามีการกำหนดเป้าหมายมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีการพัฒนาและประเมินตนเองอย่างต่อเนื่อง มีกระบวนการบริหารที่ดีสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในการบริหารและจัดการศึกษามุ่งให้การประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาเป็น “การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่มีเป้าหมาย คือ คุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ”

แม้ว่าปัจจุบัน สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาทุกแห่ง จะมีการใช้งานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษามาเป็นกลไกในการพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งมั่นปฏิรูปการศึกษาให้มีคุณภาพเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน คือ คุณภาพของผู้เรียน แต่ผลที่ปรากฏจากการจัดการศึกษากลับสะท้อนปัญหาของการจัดการศึกษาอย่างชัดเจน โดยจะเห็นได้จากผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน O-NET ปีการศึกษา 2559 จำแนกตามสังกัดจากทั่วประเทศที่มีผลปรากฏว่านักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าโรงเรียนที่อยู่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (โรงเรียนสาธิต) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และต่ำกว่าโรงเรียนที่อยู่ในสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร นอกจากนี้พบว่าคะแนนเฉลี่ยรายวิชาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีระดับต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยใน

ระดับประเทศทุกวิชา และเมื่อพิจารณาภาพความสำเร็จของการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จำนวน 105 โรงเรียน พบว่ามีผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน O-NET ปีการศึกษา 2559 เฉลี่ยระดับประเทศต่ำกว่าระดับประเทศทุกวิชาและมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 ทุกวิชาอีกด้วย โดยโรงเรียนในเขตอำเภอเมืองเชียงรายมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศร้อยละ 1.20 โรงเรียนในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้งมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศร้อยละ 0.56 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) : 2560)

จากผลสัมฤทธิ์ที่กล่าวมาข้างต้น เป็นภาพสะท้อนให้เห็นว่า โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ทั้งโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ ยังมีจุดที่ควรพัฒนาในการจัดการศึกษา ซึ่งสามารถพัฒนาได้โดยการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาให้มีคุณภาพมากขึ้น ซึ่งเมื่อศึกษาข้อมูลดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จาก เอกสารสรุปผลการสังเคราะห์รายงานประจำปีของสถานศึกษา (Self-Assessment Report : SAR) ปีการศึกษา 2559 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 พบว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2559 ในภาพรวม มีปัญหาที่ควรได้รับการปรับปรุง แก้ไขและพัฒนา ได้แก่ สถานศึกษาส่วนใหญ่ขาดการพัฒนามาตรฐานศึกษาของโรงเรียน ซึ่งอาจเนื่องมาจากมีการปรับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ สถานศึกษาส่วนใหญ่ขาดความเข้มแข็งในการนิเทศ ติดตามตรวจสอบ และประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีการนำผลการประเมินคุณภาพทั้งภายในและภายนอกไปใช้วางแผนพัฒนาคุณภาพในระดับน้อยสถานศึกษาส่วนหนึ่งขาดการพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะในการอ่าน ฟัง ดู พูด เขียน และการพัฒนาให้ผู้เรียนมีผลการทดสอบระดับชาติให้เป็นไปตามเกณฑ์ นอกจากนี้แล้วยังพบว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่มีการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในการจัดการศึกษาในระดับน้อย และขาดความเข้มแข็งในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เป็นต้น

จากปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังกล่าว เป็นภาพสะท้อนได้ว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ควรมีการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งเพื่อเตรียมความพร้อมในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานใหม่ ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง ให้ใช้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ฉบับลงวันที่ 11 ตุลาคม 2560 ด้วย ซึ่งการศึกษาริบทและการเปรียบเทียบการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาโดยจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาจะทำให้เห็นภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาได้ชัดเจนตลอดจนเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อให้มีคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติได้

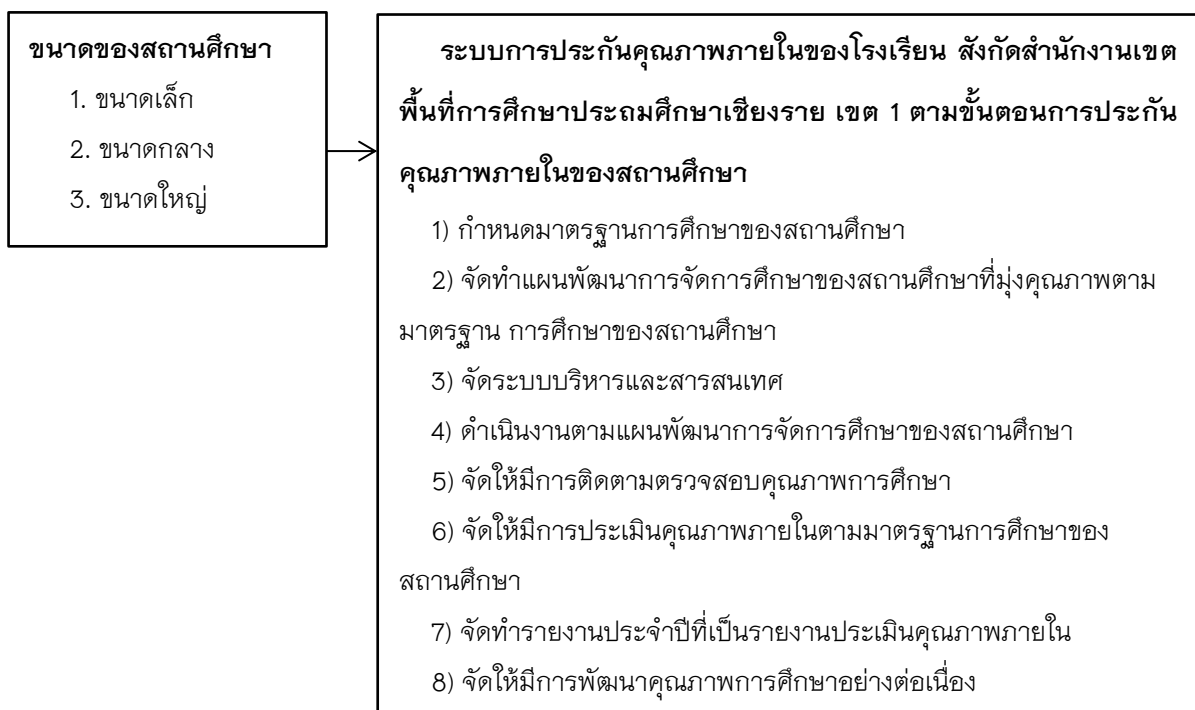
ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 เพื่อศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา และเปรียบเทียบการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน ทั้งนี้ผลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นแนวทางที่สามารถไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สามารถนำผลการวิจัยเป็นข้อมูลเพื่อใช้วิเคราะห์แผนกลยุทธ์ดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาและนำผลวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ที่มีขนาดต่างกันมีการดำเนินงาน การประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้อำนวยการโรงเรียน และครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จำนวน 300 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น แบบสอบถามแบ่ง 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถาม สภาพส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน สถานภาพในการปฏิบัติงานและขนาดของสถานศึกษา ลักษณะแบบสอบถามเป็นการตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา 8 ด้าน ลักษณะแบบสอบถาม เป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ประกอบด้วย มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One Way Anova และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe

ผลการศึกษา

จากการศึกษาเรื่อง การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41-50 ปี มีการศึกษาในระดับปริญญาโท ด้านประสบการณ์ในการทำงาน โดยมีประสบการณ์การทำงาน 16-20 ปี และปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดกลาง

2. สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยภาพรวมมีการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา รองลงมาได้แก่ ด้านการจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน ส่วนด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด โดยมีรายละเอียดแต่ละด้านดังนี้

2.1 ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยภาพรวมมีการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดและมีการดำเนินงานการบริหารจัดการในระดับมากที่สุด ได้แก่ มีการประชุมวางแผนและแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานเพื่อกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา รองลงมาได้แก่ มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาของชาติ และมีการนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยภาพรวมมีการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ มีการรายงานผลการดำเนินงานการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา รองลงมาได้แก่ มีการประชุมวางแผนการดำเนินงาน แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน และจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานของสถานศึกษา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ มีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีอย่างมีระบบและสามารถนำไปใช้ได้จริง

2.3 ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ โดยภาพรวมมีการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ มีการจัดทำระบบสารสนเทศ เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาที่ถูกต้องเป็นปัจจุบันและนำสารสนเทศมาใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา รองลงมาได้แก่ ส่งเสริมให้ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผน ควบคุม กำกับ ติดตาม นิเทศและประเมินผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาอย่างเหมาะสม

2.4 ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยภาพรวมมีการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ มีการดำเนินโครงการ/กิจกรรมทุกกิจกรรมตามที่แผนปฏิบัติการประจำปีกำหนดไว้และดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพอย่างเป็นระบบ รองลงมาได้แก่ คณะกรรมการทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องของดำเนินงานตามที่กำหนดไว้ในแผนอย่างเต็มความสามารถ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ มีการควบคุม กำกับ ติดตามและนิเทศให้การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2.5 ด้านการจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวมมีการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ มีการวางแผนการตรวจสอบและ ทบทวนคุณภาพการศึกษา โดยมีผู้รับผิดชอบชัดเจนและให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วม และโรงเรียนนำผลการตรวจสอบไปเปรียบเทียบกับเป้าหมาย เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา ปรับปรุงคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง รองลงมาได้แก่ มีการใช้วิธีการตรวจสอบที่หลากหลาย เหมาะสมครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ส่วน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ มีการวางกรอบการประเมินความสัมพันธ์ เชื่อมโยงระหว่างเป้าหมายมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ เครื่องมือ แหล่งข้อมูล เกณฑ์ ช่วงเวลาและผู้รับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน

2.6 ด้านการจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยภาพรวม มีการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ มีการส่งเสริม สนับสนุน ในการปฏิบัติ กำกับ ติดตามการทำงานให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้และให้การนิเทศ รองลงมาได้แก่ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ กำหนดกรอบการดำเนินงาน ระยะเวลาและทรัพยากรในการประเมินคุณภาพ ภายในสถานศึกษาไว้อย่างชัดเจน และมีการจัดทำรายงานการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษา พร้อมสรุปจุดแข็งและจุดที่ควรพัฒนาของสถานศึกษาให้หน่วยงานต้นสังกัดผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชนทราบ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ มีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล โดยจำแนกตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้อย่างถูกต้องเหมาะสม และมีการวางกรอบการตรวจสอบผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา

2.7 ด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน โดยภาพรวมมีการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ มีการดำเนินการรายงาน ภาพรวมของสถานศึกษาอย่างครบถ้วน รองลงมาได้แก่ มีการรายงานสภาพและผลการประเมินคุณภาพการศึกษาต่อหน่วยงานต้นสังกัดและสาธารณชน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ มีการรวบรวม วิเคราะห์ แปลผลและนำเสนอ ข้อมูลผลการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาอย่างเหมาะสม

2.8 ด้านการจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยภาพรวมและรายด้านมีการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ มีการกำหนดนโยบาย นโยบายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง รองลงมาได้แก่ มีการปรับปรุงและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และมีการนำวิธีการที่มีคุณภาพในการพัฒนาการศึกษามาเป็นแนวปฏิบัติเพื่อเป็นวัฒนธรรมองค์กรและมีการรักษามาตรฐานการปฏิบัติงานที่ประสบความสำเร็จไว้ เพื่อให้สถานศึกษามีคุณภาพที่ยั่งยืนต่อไป ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ มีการสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในให้กับครูและบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา

3. จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ที่มีขนาดต่างกันมีการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยที่สถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลาง มีการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา แตกต่างกับสถานศึกษาขนาดใหญ่

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง การดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยภาพรวมมีการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทุกด้าน สอดคล้องกับการศึกษาของ โกลินทร์ เชื้อนแก้ว (2555) ได้ศึกษา สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัด เทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ผลการศึกษาพบว่า ด้านผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยาอยู่ในระดับมาก ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ สินฤทัย ใจนันทะ (2555) ได้ศึกษา กระบวนการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนวังเหนือวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการปฏิบัติทุกขั้นตอนอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ ภาณพ แจ่มพลอย (2556) ได้ศึกษาการศึกษาสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี

ผลการศึกษา พบว่า สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน สอดคล้องกับการศึกษาของ วันฤดี ดอกม่วง (2558) ได้ศึกษาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ผลการศึกษา พบว่า การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ทั้งในภาพรวมและรายด้านมีระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ วาสนา คำห้วยหาญ (2559) ได้ศึกษา แนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

ผลการศึกษาพบว่า สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 โดยภาพรวม มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ สุพิชญา กลั่นนุรักษ์ (2559) ได้ศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดกลางในกลุ่มเกาะแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดกลางในกลุ่มเกาะแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ภาพรวมมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน 5 ด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก แต่แตกต่างกับการศึกษาของ กฤษณา พลสิม, สุนทร โคตรบรรเทา (2558) ได้ศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น

เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ระดับปานกลาง

จากผลการศึกษาครั้งนี้ เหตุผลสำคัญที่ทำให้สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านมีการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก เนื่องมาจากสถานศึกษามีการประชุมวางแผนและแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานเพื่อกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีการรายงานผลการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีการจัดทำระบบสารสนเทศ เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาที่ถูกต้องเป็นปัจจุบันและนำสารสนเทศมาใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีการดำเนินโครงการ/กิจกรรมทุกกิจกรรมตามที่แผนปฏิบัติการประจำปีกำหนดไว้และดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพอย่างเป็นระบบ มีการวางแผนการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา โดยมีผู้รับผิดชอบชัดเจนและให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ตลอดจนนำผลการตรวจสอบไปเปรียบเทียบกับเป้าหมาย เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา ปรับปรุงคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีการส่งเสริมสนับสนุน ในการปฏิบัติ กำกับ ติดตามการทำงานให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้และให้การนิเทศ มีการดำเนินการรายงานภาพรวมของสถานศึกษาอย่างครบถ้วนและมีการกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และหากสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 มีการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ตามภารกิจ 8 ด้าน ได้แก่ ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ด้านการจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน และด้านการจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ให้มีการดำเนินงานมากยิ่งขึ้นจะส่งผลให้การดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุดได้

2. จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ที่มีขนาดต่างกัน กับการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับการศึกษาของ น้อย นัตตา มีศรี (2559) ได้ศึกษา การศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ผลการศึกษาพบว่า ในการเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครู จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวมความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ โกสินทร์ เชื้อนแก้ว (2555) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ผลการศึกษาพบว่า ในการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนขนาดกลางกับโรงเรียนขนาดเล็กมีสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่แตกต่างกับการศึกษาของ วัน ฤดี ดอกม่วง และสมลักษณ์ พรหมมีเนตร (2558) ได้ศึกษาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ผลการศึกษา พบว่า การเปรียบเทียบการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4

ตามความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาที่อยู่ในขนาดสถานศึกษาต่างกัน พบว่า สถานศึกษาขนาดเล็กขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ในภาพรวมมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

จากการศึกษาครั้งนี้เหตุผลสำคัญที่ส่งผลให้ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 ที่มีขนาดต่างกันมีการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีดังนี้

2.1 ประเด็นที่สถานศึกษาขนาดเล็ก มีการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา แตกต่างกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากสถานศึกษาขนาดเล็กส่วนใหญ่ มีจำนวนบุคลากรน้อยกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ บุคลากรครูมีภาระงานจำนวนมาก ขาดความพร้อมด้านวัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยี และขาดประสบการณ์ด้านงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ส่งผลให้การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา มีความแตกต่างกับโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ประเด็นที่สถานศึกษาขนาดกลาง มีการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาแตกต่างกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากสถานศึกษาขนาดกลาง มีจำนวนบุคลากรน้อยกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ และบุคลากรขาดความเชี่ยวชาญด้านงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ส่งผลให้การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา มีความแตกต่างกับโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ควรมีการส่งเสริมให้บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการกำหนดและปรับปรุงมาตรฐานการศึกษา เพื่อนำมาพัฒนามาตรฐานการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

2. การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานของสถานศึกษา ควรมีการวิเคราะห์สภาพของโรงเรียน เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและข้อจำกัดหรืออุปสรรค เพื่อกำหนดแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบและส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้แก่บุคลากรภายในโรงเรียนและบุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนเรียนอย่างต่อเนื่อง

3. การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ควรส่งเสริมให้ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผน ควบคุม กำกับ ติดตาม นิเทศและประเมินผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อใช้ข้อมูลย้อนกลับมาพัฒนาการจัดระบบบริหารและสารสนเทศให้เป็นระบบมากขึ้น

4. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ควรมีการควบคุม กำกับ ติดตามและนิเทศให้การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และควรมีการบันทึกผลการปฏิบัติงานอย่างถูกต้อง สมบูรณ์และสม่ำเสมอ เพื่อสามารถดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้อย่างเป็นระบบ

5. การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ควรมีการวางกรอบการประเมินความสัมพันธ์ เชื่อมโยงระหว่างเป้าหมายมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ เครื่องมือ แหล่งข้อมูล เกณฑ์ ช่วงเวลาและผู้รับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน และควรนำผลการตรวจสอบไปเปรียบเทียบกับเป้าหมาย เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา ปรับปรุงคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

6. การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ควรมีการส่งเสริม สนับสนุน ในการปฏิบัติ กำกับ ติดตามการทำงานให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้และให้การนิเทศ และควรมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูล โดยจำแนกตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้อย่างถูกต้องเหมาะสม

7. การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน ควรมีการนำข้อมูลย้อนกลับจาก กลุ่มเป้าหมายมาใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ

8. การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ควรมีการนำวิธีการที่มีคุณภาพในการพัฒนาการศึกษามา เป็นแนวปฏิบัติเพื่อเป็นวัฒนธรรมองค์กรและมีการรักษามาตรฐานการปฏิบัติงานที่ประสบความสำเร็จไว้ เพื่อให้ สถานศึกษามีคุณภาพที่ยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เป็นรายเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อเปรียบเทียบ ว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีบริบทต่างกันจะส่งผลต่อการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา หรือไม่

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลทำให้การประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาผ่านการประเมินของ หน่วยงานต้นสังกัดในระดับมากที่สุด

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยพะเยา ที่มอบโอกาสในการเรียนรู้ ประสบการณ์ที่ดี ขอขอบพระคุณ ดร.นันทิมา นาคาพงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาใช้เวลา ให้ความรู้ คำปรึกษา แนะนำแนวทางการศึกษา และตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องของการศึกษาค้นคว้าอิสระจนเสร็จสมบูรณ์ ผู้ศึกษาขอ กราบขอบพระคุณ เป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบและให้คำแนะนำในการสร้างเครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ อาจารย์ มหาวิทยาลัยพะเยา นายสมเดช พิศาลไพโรจน์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านมังกาล่า และ นายสงกรานต์ แก้ววัน ครู โรงเรียนบ้านวาวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2

ขอขอบคุณผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 ที่ให้ความอนุเคราะห์ใน การเก็บข้อมูล ขอขอบคุณผู้อำนวยการสถานศึกษาและครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลในการศึกษา รวมไปถึงการอำนวยความสะดวกในการตอบแบบสอบถาม เป็นอย่างดี

ท้ายที่สุดขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ครูอาจารย์ และผู้ที่สนับสนุนการศึกษาครั้งนี้ทุกท่าน ที่ให้ กำลังใจและให้โอกาสในการศึกษาอันมีค่ายิ่ง

เอกสารอ้างอิง

กฤษณา พลลิม, สุนทร โคตรบรรเทา. (2558). การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1.วารสารการประชุมวิชาการและ เสนอ ผลงานวิจัยระดับชาติ “สร้างสรรค์และพัฒนา เพื่อก้าวหน้าสู่ประชาคมอาเซียน” ครั้งที่ 2, 18-19 มิถุนายน 2558 ,วิทยาลัยนครราชสีมา.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- โกสินทร์ เชื้อนแก้ว. (2555). สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัด เทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา.วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต,กศ.ม.,มหาวิทยาลัยพะเยา, จังหวัดพะเยา.
- น้อยนัลดดา มีศรี. (2559). การศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5.วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต,กศ.ม.,มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี,จังหวัดอุบลราชธานี.
- ภาณพ แจ็งพลอย. (2556).การศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี.วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต,กศ.ม.,มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี,จังหวัดจันทบุรี.
- วันฤดี ดอกม่วง,สมลักษณ์ พรหมมีเนตร.(2558).การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4.วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต,กศ.ม.,วิทยาลัยนครราชสีมา,จังหวัดนครราชสีมา.
- วาสนา คำห้วยหาญ. (2559). แนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 .วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต,กศ.ม.,มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย,จังหวัดเชียงราย.
- วันฤดี ดอกม่วง,สมลักษณ์ พรหมมีเนตร. (2558).การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4.วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต,กศ.ม.,วิทยาลัยนครราชสีมา,จังหวัดนครราชสีมา.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) . 1 เมษายน 2560 . สทศ. ประกาศผลสอบ O-NET ปีการศึกษา 2559 จำแนกตามสังกัด ขนาดโรงเรียน ที่ตั้ง ภูมิภาค รายละเอียด. NIETS News ฉบับที่ 63. สืบค้นเมื่อ 12 กรกฎาคม 2560, จาก www.niets.or.th
- สินฤทัย ใจนันทะ. (2555). กระบวนการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนวังเหนือวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35.วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต,กศ.ม.,มหาวิทยาลัยพะเยา,จังหวัดพะเยา.
- สุพิชญา กลั่นนุรักษ์. (2559). การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดกลางในกลุ่มเกาะแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1.วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต,กศ.ม.,มหาวิทยาลัยบูรพา,จังหวัดชลบุรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554).การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันการศึกษา พ.ศ. 2553.พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ:สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบนพื้นที่สูง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย
Administrative Implementation of the Center for Early Childhood Development
of high of Mae-Fha Luang District, Chiang Rai Province

เสาวรักษ์ คำภีระ^{1*} และ นันทิมา นาคาพงศ์²

Sawarak Khumphird^{1*} and Nanthima Nakapong²

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบนพื้นที่สูง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย และเพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบนพื้นที่สูง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย จำแนกตามตำบล กลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการครู ครูผู้ช่วย ผู้บริหาร และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในสังกัดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบนพื้นที่สูง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ในปีการศึกษา 2560 จำนวน 169 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติ F-test และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ กำหนดระดับนัยสำคัญไว้ที่ .05

ผลการศึกษาพบว่า 1) การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบนพื้นที่สูง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมมีการดำเนินงานในระดับมาก สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ด้านบุคลากร รองลงมาได้แก่ ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร ส่วนด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) การเปรียบเทียบการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบนพื้นที่สูง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย จำแนกตามตำบล พบว่า มีการดำเนินงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยที่ตำบลเทอดไทย มีการดำเนินงานแตกต่างกับตำบลแม่สลองใน ตำบลแม่สลองนอก และตำบลแม่ฟ้าหลวง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบนพื้นที่สูง

Abstract

The study purpose of administrative implementation of the Center for Early Childhood Development of high of Mae-Fha Luang District, Chiang Rai Province was to study the administration in the Center for Early Childhood Development of high of Mae-Fha Luang District, Chiang Rai Province and compare it with other center. The samplings were government teachers, assistant teachers, administrators and members of the center in 2017 for 169 people. The research tools were questionnaire that the researcher would collect data and use computer

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : pu8691@gmail.com

program to analyzed them by using percentage, mean, standard deviation, F-test statistic and comparing mean in couple with statistical significance equal to .05

Keywords: The center of early childhood of high

บทนำ

การส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างมากโดยเฉพาะสังคมที่ด้อยโอกาสและอยู่ในพื้นที่ชนบทห่างไกล รัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพึงให้การสนับสนุนช่วยเหลือในการพัฒนาอย่างจริงจัง จึงจะสามารถพัฒนาคนและสังคมให้มีคุณภาพได้ การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ เพราะการพัฒนาประเทศต้องอาศัยกำลังคนเป็นสำคัญ และกำลังคนจะมีประสิทธิภาพเพียงใดขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาและการเตรียมความพร้อมของคนให้มีคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเตรียมความพร้อมของคนในวัยเด็กหรือการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาปฐมวัยให้ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอย่างมีคุณภาพ ซึ่งเป็นฐานของการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นและเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศให้มีคุณภาพต่อไป (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2550)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 มาตรา 49 บัญญัติไว้ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการเข้ารับการศึกษาไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ผู้ยากไร้ ผู้พิการ หรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบากต้องได้รับการสนับสนุนจากรัฐให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น ในมาตรา 80 บัญญัติให้รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการศึกษาในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับชั้นและทุกรูปแบบ ให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ให้มีการกระจายอำนาจไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การทางศาสนา และหน่วยงานเอกชน ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้เกิดความเท่าเทียมกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ อีกทั้งยังส่งเสริมสนับสนุนให้มีความรู้รักสามัคคี รักษาความดีอันดีงาม และภูมิปัญญาท้องถิ่น (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2551 หน้า 1)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะหน่วยงานที่ได้รับการกระจายอำนาจให้มีความรับผิดชอบด้านการจัดการศึกษา ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ทั้งองค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล หรือเมืองพัทยา ล้วนแต่มีบทบาทที่สำคัญในการจัดการศึกษา ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559) ซึ่งได้กำหนดวิสัยทัศน์ประเทศไทยไว้ว่ามุ่งพัฒนาสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (Green and Happiness society) คนไทยมีคุณธรรม นำความรู้รอบรู้เท่าทันโลก ครอบครัวยุคใหม่ เข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจมีคุณภาพ เสถียรภาพและเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพและทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืนอยู่ภายใต้ระบบบริหารจัดการประเทศที่มีธรรมาภิบาล ดำรงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และอยู่ในประชาคมโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี” โดยมีเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพคน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาโดยให้คนไทยทุกคนได้รับการพัฒนาทั้งทางร่างกาย จิตใจ ความรู้ ความสามารถ ทักษะการประกอบอาชีพ และมีความมั่นคงในการดำรงชีวิต ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย เพื่อเสริมสร้างศักยภาพให้ตนเองที่จะนำไปสู่ความเข้มแข็งของครอบครัว และสังคม

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ส่วนราชการต่าง ๆ ถ่ายโอนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและศูนย์ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งขึ้นเอง ถือว่าเป็นสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 18 และมาตรา 4 ในปัจจุบันการบริหารงานของศูนย์ฯ ยังมีความแตกต่างกันตามข้อจำกัดการบริหารงานของศูนย์ในแต่ละแห่ง ไม่ว่าจะเป็นความแตกต่างในการบริหารงานด้านบุคลากร ด้านวิชาการ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการหลักสูตร ด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อม ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจาก รวมถึงการพัฒนาคุณภาพ ถือเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน ดังนั้นทางกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จึงได้กำหนดมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์ฯ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้มีมาตรฐานและมีคุณภาพเป็นไปในแนวทางเดียวกัน โดยแบ่งมาตรฐานออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านบุคลากร ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วมส่งเสริมสนับสนุน และด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2559 หน้า ข)

สำหรับปัญหาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ได้รับการถ่ายโอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มาอยู่ในความดูแลรับผิดชอบ ได้แก่ ปัญหาในเรื่องวิสัยทัศน์ ความรู้ ความเข้าใจ และความต่อเนื่องของการดำรงตำแหน่งของผู้บริหาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทำให้เกิดช่องว่าง ความแตกต่างของมาตรฐานการดูแลเด็กปฐมวัยในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง เนื่องจากการบริหารจัดการ และการจัดสรรงบประมาณขึ้นอยู่กับผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เหตุปัจจัยที่ทำให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพราะยังขาดความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนา คุณภาพชีวิต อีกทั้งการสนับสนุนและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังเป็นปัจจัยพื้นฐานที่อยู่ในลำดับรองจากโครงสร้างพื้นฐานอื่น ทำให้การใส่ใจหรือการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีมาตรฐานเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของเด็กยังอยู่ในความสนใจของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นน้อยกว่าการให้ความสำคัญในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ตั้งอยู่อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ถือเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบนพื้นที่สูง เป็นสังคมที่ด้อยโอกาสและอยู่ในพื้นที่ชนบทห่างไกล ในการบริหารงานก็ประสบปัญหาเช่นเดียวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอื่น ๆ คือ ปัญหาในเรื่องวิสัยทัศน์ ความรู้ ความเข้าใจ ของผู้บริหาร และความต่อเนื่องในการดำรงตำแหน่งของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถือเป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทำให้เกิดช่องว่าง เกิดความแตกต่างของมาตรฐานการดูแลเด็กปฐมวัยในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง เนื่องจากการบริหารจัดการและการจัดสรรงบประมาณขึ้นอยู่กับผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อีกทั้งผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และที่สำคัญการส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังเป็นปัจจัยพื้นฐานที่อยู่ในลำดับรองจากโครงสร้างพื้นฐานอื่น (องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลอนนอก, 2559 หน้า 5) จากปัญหาดังกล่าวผู้ศึกษาในฐานะบุคลากรครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบนพื้นที่สูง สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลอนนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย จึงสนใจที่จะศึกษาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบนพื้นที่สูง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบนพื้นที่สูง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ให้ได้ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

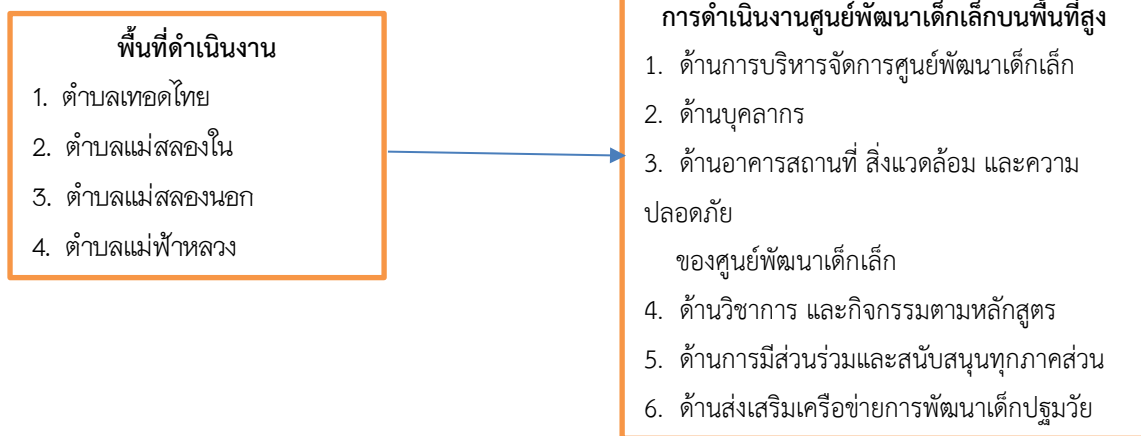
การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบนพื้นที่สูง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบนพื้นที่สูง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

จำแนกตามตำบล

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบนพื้นที่สูง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย จำแนกตามตำบล มีความแตกต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบนพื้นที่สูง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย เนื้อหาของการวิจัยได้ปรับปรุงมาจากมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 จำนวน 6 ด้าน ประกอบด้วย (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2559) 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านบุคลากร 3) ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 4) ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร 5) ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนทุกภาคส่วน และ 6) ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการครู ครูผู้ช่วยผู้บริหาร และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในสังกัดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบนพื้นที่สูง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ในปีการศึกษา 2560 จำนวน 169 คน ทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2557 หน้า 49, 61) ตามตาราง

ลำดับที่	ตำบล	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1	ตำบลเทอดไทย	73	40
2	ตำบลแม่สลองใน	113	63
3	ตำบลแม่สลองนอก	48	27
4	ตำบลแม่ฟ้าหลวง	70	39
รวม		304	169

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ระดับอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และการสังกัดพื้นที่ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) และตอนที่ 2 ข้อมูลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบนพื้นที่สูง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยแบ่งระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติ F-test และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ กำหนดระดับนัยสำคัญไว้ที่ .05

ผลการศึกษา

จากการศึกษาเรื่อง การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบนพื้นที่สูง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อมูลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบนพื้นที่สูง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย พบว่า โดยภาพรวมมีการดำเนินงานในระดับมาก สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ด้านบุคลากร รองลงมาได้แก่ ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร ส่วนด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยมีรายละเอียดแต่ละด้านดังนี้

1.1 ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยภาพรวมมีการดำเนินงานในระดับมาก สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ มีบริการส่งเสริมสนับสนุนสำหรับเด็กเล็ก ได้แก่ อาหารว่าง อาหารกลางวันตามหลักโภชนาการ อาหารเสริม (นม) วัสดุ สื่อ อุปกรณ์การศึกษา วัสดุครุภัณฑ์ และเครื่องเล่นพัฒนาการเด็ก และการตรวจสุขภาพเด็กเล็กประจำปี โดยบุคลากรทางการแพทย์ และสาธารณสุข รองลงมาได้แก่ ศูนย์ฯ ได้บันทึกข้อมูลในระบบสารสนเทศทางการศึกษาศูนย์ฯ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามระบบ Child development Center Information System (CCIS) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ในการจัดตั้งศูนย์ฯ ของ อบท. มีการประเมินความพร้อมในการบริหารจัดการศูนย์ฯ ทั้งด้านงบประมาณ ด้านอาคารสถานที่ และด้านบุคลากร และได้จัดเวทีประชาคมในพื้นที่ เพื่อสำรวจความต้องการของชุมชน

1.2 ด้านบุคลากร โดยภาพรวมมีการดำเนินงานในระดับมาก สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ หัวหน้าศูนย์ฯ ครูผู้ดูแลเด็ก แต่งกายสะอาด และเหมาะสม และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก ผู้ปกครอง และชุมชน รองลงมาได้แก่ หัวหน้าศูนย์ฯ มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษา หรือสาขาศึกษาศาสตร์ เฉพาะสาขาวิชาเอกอนุบาลศึกษาหรือการศึกษาปฐมวัย ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ มีการยกย่องเชิดชูเกียรติครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานวิชาชีพ ให้ความมั่นคงและความก้าวหน้าในวิชาชีพอย่างยุติธรรม ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.3 ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยภาพรวมมีการดำเนินงานในระดับมาก สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ที่ตั้งศูนย์ฯ มีขนาดเหมาะสม ไม่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงอันตราย เช่น บริเวณชนถ่ายแก๊ส บั๊มน้ำมัน ฌาปนกิจสถาน ไม่มีมลภาวะทางอากาศ แสง และเสียงที่มากเกินไป รองลงมาได้แก่ ศูนย์ฯ มีการสำรวจ ประเมิน และจัดการกับจุดเสี่ยงของอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อมรอบศูนย์ฯ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ศูนย์ฯ มีห้องปฐมพยาบาล ที่แยกเป็นสัดส่วน มีอุปกรณ์ปฐมพยาบาล ตู้ยา เครื่องเวชภัณฑ์ที่จำเป็น และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง

1.4 ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร โดยภาพรวมมีการดำเนินงานในระดับมาก สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ศูนย์ฯ เปิดรับสมัครเด็กนักเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่ อายุครบ 2 ปี และเป็นเด็กที่มีสุขภาพแข็งแรง ไม่เป็นโรคติดต่อร้ายแรง หรือโรคอื่น ๆ ที่จะทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเรียน ศูนย์ฯ ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรม และศูนย์ฯ พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน รองลงมาได้แก่ ศูนย์ฯ มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ศูนย์ฯ ได้มีการบูรณาการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ให้สอดคล้องกับบริบทของสังคม วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.5 ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนทุกภาคส่วน โดยภาพรวมมีการดำเนินงานในระดับมาก สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ศูนย์ฯ ส่งเสริมให้ครอบครัว ชุมชน และทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมการจัดกิจกรรมในด้านต่างๆ เช่น กิจกรรมปฐมนิเทศ ประชุมผู้ปกครอง และเยี่ยมบ้าน รองลงมาได้แก่ ศูนย์ฯ ส่งเสริมให้องค์กร หน่วยงาน ผู้ปกครอง องค์กรทางศาสนา เข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนทรัพยากร และระดมทรัพยากรในการจัดการศึกษา เช่น แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ศูนย์ฯ มีแหล่งสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ สามารถใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านเด็กปฐมวัยให้กับพ่อแม่ ผู้ปกครอง เยาวชน และชุมชน ในการศึกษาค้นคว้าต่างๆ

1.6 ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยภาพรวมมีการดำเนินงานในระดับมาก สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ อ.ป.ท. มีการกำหนดรูปแบบและกิจกรรมความร่วมมือ เพื่อส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย การพัฒนาครู และองค์กรให้มีความเข้มแข็งได้ตามบริบทสังคม และวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นได้ รองลงมาได้แก่ ศูนย์ฯ ส่งเสริมสนับสนุนการจัดประชุม การอบรมสัมมนาระหว่างบุคลากรทางการศึกษา กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น/หน่วยงานภายนอก และทุกภาคส่วน เพื่อความร่วมมือในการจัดการศึกษาและพัฒนาศูนย์ฯ ในด้านต่างๆ และ อ.ป.ท. ได้จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัด เป็นศูนย์ต้นแบบของการพัฒนาหรือร่วมกับศูนย์ฯ ต้นแบบ สังกัด อ.ป.ท. อื่น หรือสังกัดหน่วยงานอื่น เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การพัฒนาการจัดการศึกษา การพัฒนาเด็ก และพัฒนาครูให้มีความรู้ ทักษะ และศักยภาพในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ศูนย์ฯ ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้ง หรือแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานเครือข่าย/สมาคม/ชมรม เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงาน

2. ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบนพื้นที่สูง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย จำแนกตามตำบล พบว่า มีการดำเนินงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยที่ตำบลเทอดไทย มีการดำเนินงานแตกต่างกับตำบลแม่สลองใน ตำบลแม่สลองนอก และตำบลแม่ฟ้าหลวง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบนพื้นที่สูง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบนพื้นที่สูง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านมีการดำเนินงานในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ เพ็ญโสภา เทพปิ่น จินตนา จันทรเจริญ และวิรพันธุ์ ศิริฤทธิ์ (2558 หน้าบทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึงสภาพและปัญหาการดำเนินการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานการบริหาร ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามมาตรฐานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เหตุผลสำคัญที่ส่งผลให้การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบนพื้นที่สูง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย มีการดำเนินงานในระดับมาก เนื่องจากบุคลากรทางการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบนพื้นที่สูง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วยข้าราชการครู ครูผู้ช่วย ผู้บริหาร และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ได้มีความ ตระหนักในคุณภาพการศึกษา อีกทั้งได้มีการดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2559) เพื่อให้ศูนย์พัฒนา เด็กเล็กในความรับผิดชอบเป็นสถานศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐาน รวมไปถึงได้มีการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบนพื้นที่สูง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย โดยการเข้ารับการฝึกอบรม การศึกษาต่อตาม สายงานที่สูงขึ้น เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการศึกษาทัดเทียมกับพื้นที่อื่นๆ

2. การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบนพื้นที่สูง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านบุคลากร เนื่องจากหัวหน้าศูนย์ฯ ครูผู้ดูแลเด็ก หรือบุคลากรทางการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบนพื้นที่สูง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย มีคุณวุฒิทางการศึกษา มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม แต่งกายสะอาด มีมนุษยสัมพันธ์ ที่ดีกับเด็ก ผู้ปกครอง และชุมชน จึงส่งผลให้การดำเนินงานด้านบุคลากรมีค่าเฉลี่ยสูงสุด

3. การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบนพื้นที่สูง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เนื่องจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบนพื้นที่ สูง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ถือเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบนพื้นที่สูง เป็นสังคมที่ด้อยโอกาสและอยู่ในพื้นที่ ชนบทห่างไกล งบประมาณค่อนข้างจำกัด (องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองนอก, 2559 หน้า 5) จึงส่งผลโดยตรง ต่อการดำเนินงานในด้านนี้ซึ่งขาดงบประมาณในการจัดซื้อจัดจ้างเป็นหลัก ดังนั้นจึงเป็นเหตุผลให้การดำเนินงานใน ด้านดังกล่าวมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด โดยเฉพาะการดำเนินงานในเรื่อง การจัดให้มีห้องปฐมพยาบาลที่แยกเป็นสัดส่วน มี อุปกรณ์ปฐมพยาบาล ตู้ยา เครื่องเวชภัณฑ์ที่จำเป็น และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง รวมไปถึงการจัดทำรั้วกั้นบริเวณให้ เป็นสัดส่วน เพื่อความปลอดภัยของเด็ก

4. ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบนพื้นที่สูง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย จำแนกตามพื้นที่การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบนพื้นที่สูง ประกอบด้วยตำบลเทอดไทย ตำบลแม่สลองใน ตำบล แม่สลองนอก และตำบลแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย พบว่า การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบน พื้นที่สูงในแต่ละตำบล อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเฉพาะศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลเทอดไทย มีการดำเนินงานที่แตกต่างกับตำบลแม่สลองใน ตำบลแม่สลองนอก และตำบลแม่ฟ้าหลวง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลเทอดไทย เป็นศูนย์ฯ เดียวที่อยู่ในแหล่งชุมชนที่มีความเจริญทางด้านวัตถุ มีความพร้อมในเรื่องด้านสาธารณูปโภค การเดินทาง สะดวกสบาย และที่สำคัญมีความหลากหลายทางเชื้อชาติหรือชนเผ่า่น้อยกว่าตำบลอื่น ๆ ดังนั้นการดำเนินงานศูนย์ พัฒนาเด็กเล็กจึงมีความคล่องตัวมากกว่าตำบลแม่สลองใน ตำบลแม่สลองนอก และตำบลแม่ฟ้าหลวง

ข้อเสนอแนะ

1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีการจัดทำแผนดำเนินงานในแต่ละด้านอย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ รวมทั้งรับฟังความคิดเห็นของคนในพื้นที่ และความต้องการของชุมชน อาทิเช่น แผนการสำรวจประชากรเด็กเล็กอายุ 2-5 ปี แผนการรับนักเรียน การจัดชั้นเรียน แผนการสรรหาบุคลากร และแผนดำเนินงานงบประมาณ

2. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการยกย่องเชิดชูเกียรติครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานวิชาชีพ ให้มีความมั่นคงและความก้าวหน้าในวิชาชีพอย่างยุติธรรม ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ

3. ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีห้องปฐมพยาบาล ที่แยกเป็นสัดส่วน มีอุปกรณ์ปฐมพยาบาล ตู้ยา เครื่องเวชภัณฑ์ที่จำเป็น และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง

4. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรเพิ่มการบูรณาการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ให้สอดคล้องกับบริบทของสังคม วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

5. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีแหล่งสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ ที่สามารถใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านเด็กปฐมวัยให้กับพ่อแม่ ผู้ปกครอง เยาวชน และชุมชน ในการศึกษาค้นคว้าต่าง ๆ

6. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีการส่งเสริม สนับสนุนการจัดตั้ง หรือแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน เครือข่าย/สมาคม/ชมรม เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาถึงการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบนพื้นที่สูง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ในเชิงคุณภาพเพิ่มเติม เพื่อจะได้ข้อมูลในเชิงลึกเพิ่มมากขึ้น

2. ควรศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบนพื้นที่สูง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจาก ดร.นันทิมา นาคาพงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งท่านได้กรุณาสละเวลา ให้ความรู้ คำปรึกษา ข้อคิดเห็นที่ดี และแนะนำแนวทางการศึกษา ตลอดจนตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องของการศึกษาอิสระจนเสร็จสมบูรณ์ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณ เป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบและให้คำแนะนำในการสร้างเครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย ดร.น้ำฝน กันมา อาจารย์คณะวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา นางสาวจรรยา ชัยบุญเรือง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านพนาสวรรค์ นายสมสวัสดิ์ ทองประวิทย์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสันติคีรี

ขอขอบคุณบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบนพื้นที่สูง ตำบลเทอดไทย ตำบลแม่สลองใน ตำบลแม่สลองนอก และตำบลแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลในการศึกษา รวมไปถึงการอำนวยความสะดวกในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

ท้ายที่สุดขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ครูอาจารย์ และผู้ที่สนับสนุนการศึกษาครั้งนี้ทุกท่าน ที่ให้กำลังใจและให้โอกาสในการศึกษาอันมีค่ายิ่ง

เอกสารอ้างอิง

ธานีรินทร์ คิลป์จารุ. (2557). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS. พิมพ์ครั้งที่ 15.

กรุงเทพฯ : เอส. อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์.

เพ็ญโสภาก เทพปิ่น ,จินตนา จันทร์เจริญ และวีรพันธ์ ศิริฤทธิ. (2558) สภาพและปัญหาการดำเนินการ

บริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเวียงชัย เชียงราย.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยเชียงราย

ข้อมูลออนไลน์. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2550) สืบค้นเมื่อ 5 สิงหาคม 2560, จาก

Available: <http://th.wikisource.org/wiki/>.

มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ

พ.ศ.2559. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อาสารักษาดินแดน.86.

การบริหารงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
ในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย
เขต 3

The internal quality assurance management in educational opportunity
expansion schools in Mae Fah Luang district under The Office of Chiangrai
Primary Educational Service Area 3

ชวลิต พิศาลชัยกุล^{1*} และ สันติ บุรณะชาติ²

Chawalit Phisanchaikul^{1*} and Santi Buranachart²

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารงานประกันคุณภาพภายใน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 และเปรียบเทียบการบริหารงานประกันคุณภาพภายใน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ตาม ภายใต้การบริหารงานประกันคุณภาพภายในทั้ง 8 ด้าน คือด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพการศึกษา ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา ด้านการรายงานคุณภาพ และ ด้านการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

โดยจำแนกตามขนาดของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน และครู จำนวน 133 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง Index of Congruence (IOC) และค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

พบว่า 1. การบริหารงานประกันคุณภาพภายใน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานประกันคุณภาพภายใน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ตามขนาดของโรงเรียนพบว่า ความคิดเห็นในการบริหารงานประกันคุณภาพภายในไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ 0.05

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : chawalit.p@doisaej.ac.th

คำสำคัญ: การบริหารงานประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

Abstract

The research study had been the objectives of research, were to study the internal quality assurance management in educational opportunity expansion schools in Mae Fah Luang district under The Office of Chiangrai Primary Educational Service Area 3 , 8 areas such as the administration of information and management systems for the development of education standards, the development of education quality development plan, the implementation of the educational quality development plan, monitor and review assessment of quality education, the quality of education, annual report on quality of education and the continuous quality development

There are classified by general status. The education and experience of sample consisted for 133 administrators and teachers. The Research tools, those are questionnaire that was tested for content validity by finding the Index of Congruence Index (IOC), and confidence values using the Alpha Coefficient formula, the confidence value was 0.97 according to Cronbach's method, The statistics used in data analysis such as percentage, average, standard deviation, and analyzed with program.

1. The internal quality assurance management in educational opportunity expansion schools in Mae Fah Luang district under The Office of Chiangrai Primary Educational Service Area 3 the overall situation and the current operating conditions were at a low level.

2. The parts of comparison results Problems of The internal quality assurance management in educational opportunity expansion schools in Mae Fah Luang district under The Office of Chiangrai Primary Educational Service Area 3 the classified by general status, Overall opinion of the teachers and administrators showed the size of school in overall not different level in significance level of 0.05dy.

Keywords: The internal quality assurance management in educational opportunity expansion schools

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวดที่ 6 มาตรา 48 ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพ ได้กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัด และโรงเรียนจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียน และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหาร ที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประเมินภายนอก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542, หน้า 23) ในการดำเนินงานของโรงเรียนนั้นต้องมีแนวทางการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เป็นกระบวนการบริหารแบบทุกคนมีส่วนร่วม มีการพัฒนางานและพัฒนาคนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน รวมทั้งการใช้เครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อนำไปวิเคราะห์และสรุปเป็นรายงานผลการประเมินตนเองของโรงเรียนอย่างมีคุณภาพ

จากรายงานสรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบที่สาม ตั้งแต่ปี 2554-2558 การศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีจำนวนโรงเรียนที่ไม่ผ่านการประเมิน ทั้งสามรอบ 1,755 แห่ง ทั้งนี้สำหรับ ปี 2558 ระบบการศึกษาไทยต้องสร้างค่านิยมการประเมินฯ รอบด้าน โดยในการประเมินรอบสี่ ที่จะเริ่มในปี 2559-2563 คาดหวังให้สถานศึกษาได้รับรองมาตรฐานเพิ่ม มากขึ้น เพื่อให้เด็กไทยทุกคนได้รับการศึกษา ที่มีคุณภาพเท่าเทียมกันทั่วประเทศ จากการ

วิเคราะห์ผลการประเมินทั้งสามรอบนั้น พบว่า ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นกลุ่มที่น่าเป็นห่วง เมื่อเปรียบเทียบผลการประเมินแต่ละรอบของสถานศึกษาทุกแห่ง คือ กลุ่มโรงเรียนที่ไม่ผ่านการประเมินทั้ง 3 รอบ มีจำนวน 1,755 แห่ง และกลุ่มที่ผ่านการประเมินฯ รอบ 2 แต่รอบสาม ไม่ผ่านการประเมิน มีจำนวนถึง 9,418 แห่ง ซึ่งผลเหล่านี้ทำให้เห็นภาพรวมทั้งประเทศ ได้ชัดเจนว่า ทั้งสองกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ต้นสังกัด จำเป็นจะต้องให้ความสำคัญและใกล้ชิดอย่างมาก ค้นหาสาเหตุและวางแนวทางแก้ไขเร่งด่วนที่สุด จากการวิเคราะห์หนึ่งในสาเหตุอาจมาจากการโยกย้ายของผู้บริหารหรือครู ยิ่งสะท้อนให้เห็นชัดว่าคุณภาพของสถานศึกษาผูกติดกับตัวบุคคล ไม่ใช่ระบบ เพราะสถานศึกษาควรจะต้องสร้างคุณภาพในเชิงระบบให้เกิดขึ้น แม้จะเปลี่ยน ตัวบุคคล คุณภาพไม่ควรจะต่ำลง นอกจากนี้ ขณะนี้ สมศ. กำลังวิเคราะห์ผลในเชิงพื้นที่ (Area based) ให้เห็นว่าคุณภาพการศึกษาในระดับพื้นที่แต่ละจังหวัด ให้เห็นคุณภาพระดับจังหวัดได้ชัดเจนขึ้น เพื่อเสนอภาครัฐ ได้ส่งต่อนโยบายเพื่อการพัฒนาในระดับพื้นที่ต่อไป (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, หน้า 2558)

ผลการประเมินดังกล่าวข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่จำเป็นอย่างยิ่งในการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาให้สูงขึ้น ด้วยการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้มีความเข้มแข็ง มีประสิทธิภาพ โดยส่งเสริมให้บุคลากรภายในสถานศึกษาตระหนักรับรู้และเห็นคุณค่าของการประกันคุณภาพการศึกษาภายใต้การบริหารระบบการประกันคุณภาพ โดยมีการกำหนดเป้าหมาย วิธีดำเนินงาน ผลการประเมินคุณภาพอย่างชัดเจนจากองค์กร เพื่อพัฒนาการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพื่อแก้ปัญหา และพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษาเอง อีกทั้งมีการติดตามตรวจสอบและปรับปรุงงานอย่างเป็นระยะ ๆ เพื่อการดำเนินการบริหารงานประกันคุณภาพภายในนั้นเกิดประสิทธิภาพและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2554 : หน้า 2-3)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ถือว่าเป็นหน่วยงานต้นสังกัดที่มีสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสนับสนุน ส่งเสริม กำกับ ดูแล ดำเนินการรวมถึงการติดตามผลการตรวจสอบการประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่อง ภายใต้การประกันคุณภาพตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติที่เกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 ในกลุ่มอำเภอแม่ฟ้าหลวง สภาพผลการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวงนั้น พบว่า ในปีการศึกษา 2558 ได้ระดับคุณภาพในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 10.00 ได้ระดับคุณภาพดี คิดเป็นร้อยละ 50.00 และได้ระดับคุณภาพพอใช้ คิดเป็นร้อยละ 40.00 และไม่มีระดับคุณภาพในระดับดีเยี่ยม ซึ่งในภาพรวมสถานศึกษาจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในระดับประถมและมัธยมศึกษา สรุปผลการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในภาพรวมไม่สมควรรับรองมาตรฐานการศึกษา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2558)

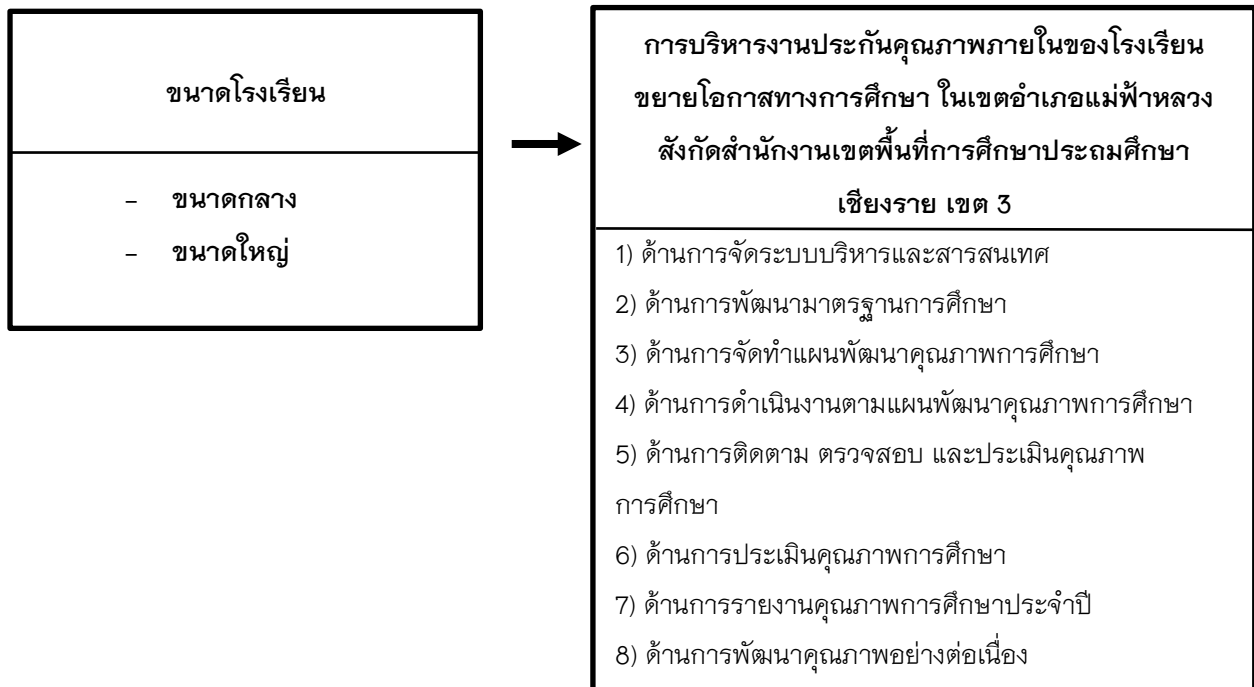
จากสภาพข้างต้นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวง จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องได้รับการปรับปรุง และพัฒนาการประกันคุณภาพภายในอย่างเร่งด่วนด้วยเหตุดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อได้ข้อมูลที่เกิดประโยชน์ตลอดจนสามารถนำมาปรับปรุงพัฒนาการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อทำให้สถานศึกษามีระบบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบ มีเป้าหมายในการทำงาน มีการดำเนินงานอย่างชัดเจน เพื่อให้เกิดการบริหารงานประกันคุณภาพภายในอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานประกันคุณภาพภายใน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานประกันคุณภาพภายใน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาตามขนาดโรงเรียน ในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เปรียบเทียบตามขนาดของโรงเรียน

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้ศึกษาได้นำหลักการ/แนวคิด/ทฤษฎี เกี่ยวกับการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผู้ศึกษาจึงได้นำหรือประยุกต์จากแนวความคิดดังกล่าวมาใช้และประมวลเป็นกรอบแนวคิดในการค้นคว้า ดังภาพต่อไปนี้

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

สมมุติฐาน

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน มีการบริหารงานการประกันคุณภาพภายในแตกต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาค้นคว้านี้มุ่งเน้นเพื่อศึกษาการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

ระบบการประกันคุณภาพภายใน 8 ด้าน

- 1) ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ
- 2) ด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษา
- 3) ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 4) ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 5) ด้านการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพการศึกษา
- 6) ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา
- 7) ด้านการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี
- 8) ด้านการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรของการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 10 คน และครูผู้สอนจำนวน 192 คน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีจำนวนผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนทั้งสิ้น 202 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้จากการสุ่มตัวแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากประชากร 202 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ R.V.Krejcie และ D.W.Morgan จำนวนรวมทั้งสิ้น 133 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยตัวแปรที่ศึกษามีดังนี้

3.1 ตัวแปรพื้นฐานเป็นตัวแปร ได้แก่

- 1) เพศ คือ เพศหญิง และ เพศชาย
- 2) อายุ คือ อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม
- 3) ประสบการณ์ในการทำงาน คือ ระยะเวลาในการปฏิบัติงานในหน้าที่ปัจจุบัน
- 4) ขนาดโรงเรียน คือ ขนาดจำนวนนักเรียนในโรงเรียน

3.2 ตัวแปรที่ศึกษาคือ ศึกษาการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

การบริหารงานประกันคุณภาพภายใน 8 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ
- 2) ด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษา
- 3) ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 4) ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 5) ด้านการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพการศึกษา
- 6) ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา
- 7) ด้านการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี
- 8) ด้านการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารงานประกันคุณภาพภายใน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต และเปรียบเทียบการบริหารงานประกันคุณภาพภายใน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาตามขนาดโรงเรียน ในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวงสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เปรียบเทียบตามขนาดของโรงเรียน ซึ่งมีสาระสำคัญคือ ได้แก่ ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพการศึกษา ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา ด้านการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี และด้านการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

ประชากรของการวิจัยครั้งนี้ ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 10 คน และครูผู้สอนจำนวน 192 คน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีจำนวนผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนทั้งสิ้น 202 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้จากการสุ่มตัวแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากประชากร 202 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ R.V.Krejcie และ D.W.Morgan จำนวนรวมทั้งสิ้น 133 คน โดยผู้วิจัยได้กำหนดค่าตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคอร์ท ((Likert scale), อ้างใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์ 2543 : หน้า 114) มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด เกี่ยวกับสภาพการบริหารการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผู้ศึกษาจึงได้นำหรือประยุกต์จากแนวความคิดดังกล่าวมาใช้และประมวลเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

1. การบริหารงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่าภาพรวมของการบริหารงานประกันคุณภาพภายใน ทั้ง 8 ด้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษา ด้านการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ด้านการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพการศึกษา ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และลำดับสุดท้ายด้านการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เปรียบเทียบตามขนาดสถานศึกษาโดยภาพรวมมีการบริหารงานประกันคุณภาพภายในไม่แตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ด้วยเหตุที่พบว่ายังขาดการศึกษาวิเคราะห์ประเด็น เกี่ยวกับสภาพความพร้อมใจต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนำมาปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษา เช่น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะครูนักเรียน ผู้ปกครอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น รวมไปถึงยังขาดการวิเคราะห์การบริหารของผู้บริหารที่มีผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษา และปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งเสริมทำให้เกิดประสิทธิผลในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยดังกล่าวพบว่ามีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. การบริหารงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า โดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน อาจเนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 หมวดที่ 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษามาตรา 47 ที่ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ โดยประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก ซึ่งมีหลักเกณฑ์ ระบบ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาตามกฎหมายกำหนดในมาตรา 48 ให้องค์กรต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ศึกษาอีกทั้งถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา โดยผู้วิจัยได้ใช้กรอบสภาพและปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉัตรมณี ผดุงโชค (2556) ได้ศึกษาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ได้สรุปดำเนินการประกันคุณภาพภายใน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา รองลงมา คือ ด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน และด้านการจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติต่ำที่สุด คือ ด้านการจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภิญญา แจ่มพลอย (2556) ได้ทำการศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เปรียบเทียบตามสถานภาพในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา ภายใต้กรอบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการทั้ง 8 ด้าน ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการประกันคุณภาพภายในตามความคิดเห็นของครูและบุคลากรโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เปรียบเทียบตามขนาดสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยสถานศึกษาขนาดใหญ่ และสถานศึกษาขนาดกลาง ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ตามขนาดสถานศึกษาพบว่า มีความคิดเห็นในการบริหารงานประกันคุณภาพภายในทั้ง 8 ด้านไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาทุกขนาดจำเป็นต้องดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 ซึ่งสถานศึกษาแต่ละขนาดได้ดำเนินการประกันคุณภาพตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ทุกข้ออย่างเป็นแนวทางเดียวกัน ภายใต้ความร่วมมือกันของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาจึงทำให้การประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาทั้งสถานศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กไม่แตกต่างกันทั้งในภาพรวมและรายด้าน ซึ่งสอดคล้องกับ จิตราวดี พานิช (2553 : หน้า 125-132) ได้ศึกษาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลข เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการประกันคุณภาพการศึกษาการศึกษาภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลข เขต 1 ตามความเห็นของบุคลากรภายในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันนั้น ไม่ต่างกันทั้งในภาพรวม และรายด้านและยังสอดคล้องกับ บังอร ใต้ชัยภูมิ (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 2 เมื่อเปรียบเทียบตามขนาดของสถานศึกษานั้น ไม่แตกต่างกันทั้งในภาพรวมและรายด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับ กรพินธุ์ นามบุญเรือง (2556) ที่ได้ทำการเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานเปรียบเทียบตามขนาดของสถานศึกษาพบว่าการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 พบว่าโดยภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และยังตรงกับผลการวิจัยของ สิริลักษณ์ กองใส (2558) ได้ทำการศึกษางานวิจัยเรื่อง การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ซึ่งศึกษาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษากระบวนการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน ตามหลักเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาภายในของสถานศึกษา และเปรียบเทียบการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง โดยเปรียบเทียบตามประสิทธิภาพในการทำงานและขนาดสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันมีการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เช่นกัน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเรื่อง การบริหารงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยพะเยาและคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ให้ความรู้ที่หลากหลายที่มีประโยชน์แก่ข้าพเจ้า ขอคุณ ผศ.ดร.สันติ บูรณะชาติ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำ พร้อมทั้งตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไข จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ขอคุณ ดร. สุนทร คล้ายอ่ำ ศน.ธิดิกาญจน์ กุลพัฒน์เศรษฐ์ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ และ ดร.อนวัช อุ่นกอง ผู้อำนวยการโรงเรียนดอยแสนใจ (ตชด.อนุสรณ์) ที่ได้ให้การอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยและได้ให้ คำแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องจนมีความถูกต้องและสมบูรณ์

ขอบคุณผู้อำนวยการโรงเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เป็นพื้นที่ทดลองใช้เครื่องมือในการศึกษาครั้งนี้ และได้ให้ความช่วยเหลือทุกด้าน ขอขอบคุณกัลยาณมิตรทั้งหลายที่ให้การอนุเคราะห์ข้อมูล และมีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องในการศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ขอระลึกถึงคุณพระศรีรัตนตรัย คุณพระพุทธรูป พระธรรม และพระสงฆ์ คุณบิดามารดา ครู อุปัชฌาย์ อาจารย์ และผู้มีพระคุณทั้งหลายที่ได้มีส่วนทำให้ข้าพเจ้าเกิดสติ ปัญญา มีความรู้ความสามารถ มีความมานะ พยายาม มีความอดทนต่ออุปสรรคต่าง ๆ นานาในการศึกษาครั้งนี้ จนทำให้กระบวนการเรียนรู้และการศึกษาวิจัย สำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กรพินธุ์ นามบุญเรือง. (2556). การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 4. สารนิพนธ์ ศษ.ม. , มหาวิทยาลัยปทุมธานี, ปทุมธานี.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- จิตราวดี พานิช. (2553). การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. , มหาวิทยาลัยอีสาน, ขอนแก่น.
- ฉัตรมณี ผดุงโชค. (2556). การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3. สารนิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยปทุมธานี, ปทุมธานี.
- บังอร ใต้ชัยภูมิ. (2552). การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 2. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยอีสาน, ขอนแก่น.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- ภาณพ แจ็งพลอย. (2556). การศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ คม., มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, จันทบุรี.
- สิริลักษณ์ กองใส. (2558). การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยปทุมธานี, ปทุมธานี.

การบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21
ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

The Status Management of student development activities to enhance the
21st century skills of schools under the Office of Chiang Rai Primary Education
Area Region 4

บัญญัติ ชอบจิตต์^{1*} และ ธิดาวลัย อุ๋นกอง²

Banyat Chopchit^{1*} and Thidawan Unkong²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และ 2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 152 คน ได้มาโดยการสุ่มหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแจกแจงความถี่ ผลการศึกษาพบว่า

1. สภาพการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมสภาพการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า ด้านกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ มีสภาพการบริหารจัดการอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านกิจกรรมนักเรียน และด้านกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ส่วนด้านกิจกรรมแนะแนว มีสภาพการบริหารจัดการอยู่ในระดับต่ำสุด

2. ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ดังนี้ ควรมีการวางแผน การนิเทศ กำกับติดตามอย่างเป็นระบบ และรายงานผลดำเนินการจัดกิจกรรมแนะแนวต่อชุมชน ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายและวางแผนโครงสร้างงานกิจกรรมนักเรียนไว้อย่างชัดเจน และพัฒนาสมรรถนะครูกิจกรรมนักเรียน ให้มีความสามารถเข้าใจหลักสูตรมีทักษะในการสอน และการพัฒนาต่อเนื่องให้เป็น Best Practices ผู้บริหารควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะศตวรรษที่ 21 มีการส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างหลากหลาย ผู้บริหารควรมีนิเทศภายใน เสวนาสะท้อนผลหลังการปฏิบัติ (After Action Review : AAR)

คำสำคัญ: กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทักษะแห่งศตวรรษที่ 21

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : 59170091@up.ac.th.com

Abstract

This study aims to: 1) study the state of management of student development activities to enhance the skills of the 21st century; and 2) to study the suggestions for the management of student development activities to enhance the skills of the 21st century. A total of 152 samples were randomly collected from school under the Office of Chiangrai Provincial Primary Education Area 4. Step the instrument used for the questionnaire was the standard deviation. Frequency distribution the study indicated that.

1. The state of the management of student development activities to enhance skills in the 21st century Overall, management is at a high level. When considering each side, found that. The activity of reducing time, learning time, knowledge management is at the highest level, followed by student activities. And social and public interest. Guidance activities the management is at the lowest level.

2. Recommendations for the management of student development activities to strengthen the 21st century skills. And report on the results of community counseling activities. Develop and implement student teacher competency to understand the curriculum. Management practices should be organized in the 21st century to promote the conservation of natural resources and the environment. Management should have internal supervision. Conversations reflect the results after practice. “After Action Review (AAR)”

Keywords: student activities, the 21st century skills

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) 2545 และ(ฉบับที่ 3) 2553 มาตรา 6 มาตรา ได้มีกำหนดจุดมุ่งหมายและการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตรา 22 โดยให้มีแนวทางการจัดการศึกษาที่ต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และมาตรา 23 การจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสม มาตรา 24 โดยให้สถานศึกษาจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้และปลูกฝัง คุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและลักษณะที่พึงประสงค์ การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและเทคโนโลยีก่อให้เกิดผลดีผลเสียต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบันของบุคคล ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตให้สามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี มีความสุขบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและยั่งยืน ประกอบกับแผนการศึกษาแห่งชาติของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2574, หน้า ฉ - ช) ได้กล่าวถึงการพัฒนาการศึกษาตามวิสัยทัศน์ที่ว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างมีความสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ พัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะ ทักษะและสมรรถนะ พัฒนาสังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผืนีกกำลังมุ่งสู่

การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีเป้าหมาย 2 ด้าน ได้แก่ 1) เพื่อพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs8Cs) และ 2) เพื่อการจัดการศึกษาที่บรรลุเป้าหมาย 53 ตัวชี้วัด 6 ยุทธศาสตร์ของการพัฒนาการศึกษาไทย

จากผลการเข้าร่วมประชุมสัมมนาและการประชุมเชิงปฏิบัติการการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของครู ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานการศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ระหว่างวันที่ 12 พฤษภาคม 2560 ณ ห้องประชุมสำนักงานลูกเสือเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 สรุปได้ว่าการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา ทั้ง 4 กิจกรรม ยังมีการบริหารจัดการและโครงสร้างการบริหารไม่เป็นระบบ หลักสูตร และการจัดกิจกรรมยังไม่เป็นปัจจุบัน ไม่ทันสมัย เนื้อหาในการจัดกิจกรรมยังเหมือนเดิมไม่ได้ปรับปรุงหลักสูตร ไม่มีการส่งเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เข้ามาจัดในกิจกรรมและเสริมสร้างแก่ผู้เรียน ไม่มีการนำสื่อนวัตกรรมมาใช้ในการจัดกิจกรรม ทั้ง 4 กิจกรรม ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนยังไม่ให้ความสำคัญของกิจกรรม ทั้ง 3 กิจกรรม ตลอดจนวัดประเมินผลของกิจกรรมไม่หลากหลาย ขาดการวัดผลประเมินผลกิจกรรมที่ชัดเจนไม่สามารถสะท้อนถึงผลสำเร็จของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนว่ามีพัฒนามากน้อยแค่ไหน ไม่มีการนำผลการวัดและประเมินผลมาปรับปรุงทั้งด้านการบริหาร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดกิจกรรม ขาดการสรุปรายงานประเมินการดำเนินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนส่งผลการพัฒนาผู้เรียนตามหลักการ เป้าหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) 2545 และ (ฉบับที่ 3) 2553 แผนการศึกษาแห่งชาติของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2574) และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

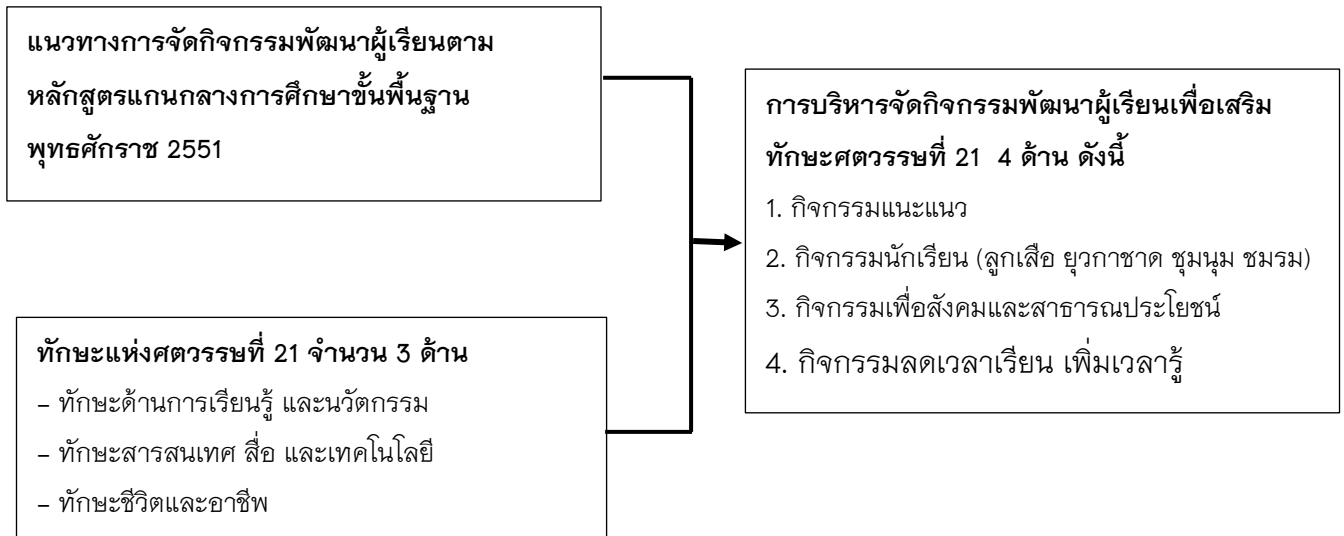
ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 เพื่อนำผลไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตลอดจนการวางแผนการจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เกี่ยวกับการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ทั้ง 4 กิจกรรม ตามแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ใน 4 กิจกรรม ประกอบด้วย 1) กิจกรรมแนะแนว 2) ด้านกิจกรรมนักเรียน 3) ด้านกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ และ 4) ด้านกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ที่ส่งเสริมทักษะศตวรรษที่ 21 คือ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี ทักษะชีวิตและอาชีพ ดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 141 โรงเรียน แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 115 และครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จำนวน 135 รวมทั้งสิ้น 250 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 152 คนจากการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูป ของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, p.p 607-610) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% (ประยูร อาษานาม, 2543) ได้โดยการสุ่มหลายขั้นตอน (Multistage Stage sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ได้แก่ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ และกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scal) คือ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด จำนวน 40 ข้อ (สุวรรีย์ ศิริโกคาภิรมย์, 2546, 139-140)

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ได้แก่ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ และกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ จำนวน 4 ข้อ

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด หลักการ และทฤษฎีเกี่ยวกับมีการบริหารจัดการการบริการจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โดยวิธีศึกษาเอกสาร วารสาร ตำรา บทความ ทฤษฎี รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ เพื่อจัดทำเป็นโครงร่างการวิจัย

2. สร้างเครื่องมือ ตรวจสอบคุณภาพ และพัฒนาเครื่องมือโดยเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของข้อคำถาม ความเหมาะสมของปริมาณข้อคำถาม ความชัดเจนของภาษา และรูปแบบของแบบสอบถาม แล้วนำมาปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

3. นำเครื่องมือไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of Item – Objective Congruence) : (IOC) โดยเลือกค่า IOC ที่คำนวณได้มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 จากนั้นปรับปรุงเครื่องมือตามที่ได้ตรวจสอบ ได้ค่าความเที่ยงตรงเท่ากับ 1.00

4. นำเครื่องมือที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติหน้าที่กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 30 คน ตามวิธีของ Cronbach's Alpha โดยแบ่งเป็นผู้บริหารจำนวน 15 คน และครูจำนวน 15 คน เลือกแบบเจาะจง โดยการทำหนังสือขออนุญาตไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เพื่อขออนุญาตนำเครื่องมือไปทดลองใช้ (Try out) แล้วนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรง (Reliability Coefficients) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งหมดเท่ากับ 0.95

5. นำเครื่องมือที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลศึกษาขั้นตอน ดังนี้

1. บันทึกเสนอมหาวิทยาลัยพะเยาออกหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ถึงผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

2. การส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยนำส่งด้วยตนเอง

3. การรวบรวมแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมเก็บแบบสอบถามด้วยตนเองหลังจากส่งแบบสอบถามไปแล้ว 5 สัปดาห์

4. ผลการเก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 152 คนผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 152 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแต่ละประเภทมาทำการวิเคราะห์ทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ แล้วเขียนบรรยายผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ซึ่งการทดสอบและวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสภาพการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scal) มีการกำหนดคะแนน (สุวริย์ ศิริโกคาภิรมย์, 2546, หน้า 139 – 140) ดังนี้

- 5 หมายถึง มีสภาพการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีสภาพการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีสภาพการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีสภาพการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีสภาพการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในระดับต่ำที่สุด

เกณฑ์การแปลผลการวิเคราะห์จากแบบสอบถามตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scal) เปรียบเทียบเกณฑ์และแปลความหมายแต่ละระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554, หน้า 121) ดังนี้

- ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีสภาพการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อยู่ในระดับมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีสภาพการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอยู่ในระดับมาก
- ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีสภาพการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อยู่ในระดับปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีสภาพการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อยู่ในระดับน้อย
- ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีสภาพการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อยู่ในระดับต่ำที่สุด

ตอนที่ 2 ศึกษาข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นปลายเปิด การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำเนื้อหามาแจกแจงความถี่จัดเรียงลำดับรายการที่มีความถี่สูงสุด และเสนอเป็นความเรียง

ผลการศึกษา

1. สภาพการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ดังตาราง

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D)สภาพการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

ด้าน	รายการ	(\bar{X})	S.D	แปลผล
1	กิจกรรมแนะแนว	4.10	0.81	มีการดำเนินระดับมาก
2	กิจกรรมนักเรียน	4.30	0.76	มีการดำเนินระดับมาก
3	กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์	4.13	0.84	มีการดำเนินระดับมาก
4	กิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้	4.35	0.72	มีการดำเนินระดับมาก
เฉลี่ยรวม		4.22	0.78	มีการดำเนินระดับมาก

จากตาราง 1 สภาพการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 พบว่าโดยภาพรวมมีสภาพการบริหาร

จัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ มีสภาพการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 สูงสุด ($\bar{X} = 4.35$) รองลงมาคือ ด้านกิจกรรมนักเรียน ($\bar{X} = 4.30$) และด้านกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ($\bar{X} = 4.13$) ตามลำดับ ส่วนด้านกิจกรรมแนะแนว มีสภาพการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ต่ำสุด ($\bar{X} = 4.10$)

สภาพการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 รายด้าน

1.1 ด้านกิจกรรมแนะแนว โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การแต่งตั้งคณะทำงานที่รับผิดชอบและกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการแนะแนวได้อย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมด้านการใช้ภาษาของการสื่อสารเพื่อใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และการนิเทศ กำกับติดตามอย่างเป็นระบบ และรายงานผลดำเนินการจัดกิจกรรมแนะแนวต่อชุมชน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.2 ด้านกิจกรรมนักเรียน โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า แต่งตั้งคณะทำงานที่รับผิดชอบการจัดกิจกรรมนักเรียนตรงตามคุณวุฒิ และความสามารถ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ กำหนดนโยบายและวางแผนโครงสร้างงานกิจกรรมนักเรียนไว้อย่างชัดเจน และพัฒนาสมรรถนะครูกิจกรรมนักเรียนให้มีความสามารถเข้าใจหลักสูตรมีทักษะในการสอน และการพัฒนาต่อเนื่องให้เป็น Best Practices มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.3 ด้านกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้บำเพ็ญประโยชน์ต่อครอบครัว สังคม ชุมชนและท้องถิ่นโดยเน้นจิตสาธารณะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ กำหนดนโยบายและวางแผนโครงสร้างกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ไว้ชัดเจน และการจัดกิจกรรมสร้างเว็บไซต์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.4 ด้านกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีโครงสร้างเวลาเรียนของสถานศึกษาและจัดทำตารางเรียนให้เหมาะสมกับการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” แต่ละระดับชั้น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ปรับโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาให้เหมาะสมกับสถานศึกษาและผู้เรียน และการนิเทศภายใน เสวนาสะท้อนผลหลังการปฏิบัติ (After Action Review : AAR) เป็นเครื่องมือในการศึกษาและพัฒนาประสิทธิภาพกระบวนการและกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” และเป็นเครื่องมือการพัฒนาบุคลากรอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. ข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ดังนี้

2.1 ด้านกิจกรรมแนะแนว คือ ควรมีการกำหนดแนวทางของการทำกิจกรรมให้ชัดเจน มีค่าความถี่สูงสุด รองลงมาควรให้นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมีกิจกรรมร่วมกันในการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ชุมชนให้ความรู้ด้านต่างๆ แก่นักเรียน และนักเรียนออกช่วยเหลือชุมชนในกิจกรรมที่สร้างสรรค์ ช่วยเหลือสังคมและสิ่งแวดล้อม และควรเชิญวิทยากรที่มีความรู้มาให้ความรู้แก่ผู้เรียนในกิจกรรมต่าง ๆ มีค่าความถี่ต่ำสุด

2.2 ด้านกิจกรรมนักเรียน คือ ควรพัฒนาหลักสูตร จัดกิจกรรมนักเรียนตามโครงสร้างหลักสูตร เวลาเรียนให้ครบกระบวนการ มีการประเมินผลการดำเนินการ และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีค่าความถี่สูงสุด รองลงมาควรมีการพัฒนาผู้บังคับบัญชาและมีการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่องอย่างมีประสิทธิภาพ และควรเน้นกิจกรรมในช่วงโม่งเรียนให้มากกว่าเน้นในการเข้าค่ายพักแรม เดินทางไกล มีค่าความถี่ต่ำสุด

2.3 ด้านกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ คือ ควรมีการกำหนดแนวทางของการทำกิจกรรมให้ชัดเจน มีค่าความถี่สูงสุด รองลงมาควรให้นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมีกิจกรรมร่วมกันในการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ชุมชนให้ความรู้ด้านต่าง ๆ แก่นักเรียน และนักเรียนออกช่วยเหลือชุมชนในกิจกรรมที่สร้างสรรค์ ช่วยเหลือสังคมและสิ่งแวดล้อม และควรเชิญวิทยากรที่มีความรู้มาให้ความรู้แก่ผู้เรียนในกิจกรรมต่าง ๆ มีค่าความถี่ต่ำสุด

2.4 ด้านกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลาเรียน คือ ควรจัดหลักสูตร ตารางจัดกิจกรรม การดำเนินการอย่างต่อเนื่อง สนับสนุน ติดตามอย่างต่อเนื่อง มีค่าความถี่สูงสุด รองลงมาควรเป็นกิจกรรมที่บูรณาการกับกิจกรรมอื่น ๆ ไม่ควรแยกออกเป็นไม่ซับซ้อน ที่ไม่กระทบต่อโครงสร้างเวลาเรียนตามหลักสูตร และการบูรณาการเข้ากับ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ตามบริบทของโรงเรียน มีค่าความถี่ต่ำสุด

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. สภาพการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมมีสภาพการบริหารอยู่ในระดับมาก ที่ปรากฏผลเช่นนี้เป็นอาจเนื่องมาจาก โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ได้จัดกิจกรรมตามแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (2553, หน้า 2-8) กล่าวว่า มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐานรวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความรู้ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข มีสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้านเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสกสรรค์ แสงศิวาพร (2556, หน้า 85-87) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและเพื่อศึกษาปัญหา และหาแนวทางพัฒนาการบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดลำปาง สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 35 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามภารกิจการบริหาร ทั้ง 4 ด้าน ทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สฤณี รุ่งแสง และคณะ วารสารบริหารการศึกษบัณฑิต (2557 หน้า 128-132) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพ

การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 และเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มีต่อการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการมีความเห็นต่อการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านกิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ อยู่ระดับมาก

1.1 ด้านกิจกรรมแนะแนว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่ปรากฏผลเช่นนี้เป็นอาจเนื่องมาจาก การแต่งตั้งคณะทำงานที่รับผิดชอบและกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการแนะแนวได้อย่างชัดเจน ซึ่งทางโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ได้มีจัดกิจกรรมแนะแนวตามแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (2553, หน้า 20-21) กล่าวว่าเป็นกิจกรรมที่จัดให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการ ความสนใจธรรมชาติของผู้เรียนและวิถีทัศน์ของสถานศึกษาที่ตอบสนองจุดมุ่งหมายหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้ครอบคลุมทั้งด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัว และสังคมเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมจนเกิดการเรียนรู้และเกิดทักษะชีวิต โดยมีครูผู้รับผิดชอบจัดกิจกรรมและประสานความร่วมมือกับครูหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งผู้บริหารได้ดำเนินการแต่งตั้งคณะทำงานที่รับผิดชอบและกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการแนะแนวได้อย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกื้อกุล ศรีสวัสดิ์ (2549, หน้า 64-69) ได้ศึกษาการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนวัดวังศาลาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้กระบวนการ PDCA ของเดมมิง (Deming Cycle) ในโรงเรียนวัดวังศาลาโดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านกิจกรรมนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่ปรากฏผลเช่นนี้เป็นอาจเนื่องมาจากการแต่งตั้งคณะทำงานที่รับผิดชอบการจัดกิจกรรมนักเรียนตรงตามคุณวุฒิ และความสามารถตามแนวคิด Henri Fayol (ค.ศ. 1841-1826) เป็นวิศวกรและนักอุตสาหกรรมชาวฝรั่งเศส ได้เสนอ แนวคิดที่มีลักษณะเป็นสากลสำหรับนักบริหาร โดยกล่าวถึงองค์ประกอบขั้นมูลฐานของการบริหาร ได้แก่ 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์การ (Organizing) 3) การบังคับบัญชา (Commanding) 4) การประสานงาน (Coordinating) 5) การควบคุม (Controlling) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชวกร จันทร์ทอง (2555, หน้า 98) ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาพบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ในภาพรวมเห็นว่าอยู่ในเกณฑ์มาก

1.3 ด้านกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่ปรากฏผลเช่นนี้เป็นอาจเนื่องมาจาก จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้บำเพ็ญประโยชน์ต่อครอบครัว สังคม ชุมชนและท้องถิ่นโดยเน้นจิตสาธารณะผู้บริหารสถานศึกษาได้จัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ตามแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (2553, หน้า 56) กล่าวว่าการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์เป็นกิจกรรมที่ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถ พัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง เน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้ และคุณธรรม จริยธรรม จัดกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนคิดสร้างสรรค์ออกแบบกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์ อย่างหลากหลายรูปแบบ เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมในลักษณะจิตอาสา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจวรรณ ถนอมมชยชวัช และคณะ (2559, หน้า 165-168) วารสารเครือข่ายวิทย์พยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้ ได้วิจัยทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ความท้าทายในการพัฒนาศึกษา ผลการวิจัย ได้ทราบว่าในการจะพัฒนานักศึกษาหรือผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ให้ประสบความสำเร็จมีปัจจัยที่สำคัญ คือ 1) สถาบันการศึกษาที่จะต้องกำหนด

คุณลักษณะของผู้เรียนที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 และทักษะอนาคตใหม่ เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้มแข็ง และพึ่งตนเองได้และเหมาะสมกับยุค ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา 2) กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ปรับกระบวนการทัศน์ในการพัฒนาผู้เรียนที่มุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ 3) จัดทำแผนพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะศตวรรษที่ 21 ทักษะอนาคตใหม่และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความพร้อมทางการเรียนรู้ในระดับการศึกษาต่าง ๆ 4) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้เกิดทักษะศตวรรษที่ 21 5) จัดสรรงบประมาณในการพัฒนาผู้เรียนเพื่อพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 6) พัฒนาครูที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้มีความพร้อมทั้งแนวคิด ความรู้ ทักษะ เจตคติ มีคุณลักษณะที่จำเป็นเพื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพในสิ่งแวดล้อมของศตวรรษที่ 21 และมีสมรรถนะที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะศตวรรษที่ 21 การพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะศตวรรษที่ 21 นอกจากจะเรียนรู้ในเนื้อหาสาระวิชาแกน ที่จะทำให้เกิดทักษะพื้นฐานแล้ว จำเป็นต้องพัฒนาทักษะด้านความรู้เกี่ยวกับโลกเพื่อดำรงอยู่ในอนาคต ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะชีวิตและการทำงาน จัดทำลักษณะสำหรับอนาคตที่สำคัญ จัดเชี่ยวชาญ จัดรู้สังเคราะห์ จัดสร้างสรรค์ จัดเคารพ และจัดรู้จริยธรรม เพื่อความสำเร็จทั้งการทำงานและการดำเนินชีวิต และจรรโลงให้สังคมในอนาคตน่าอยู่มากยิ่งขึ้น

1.4 ด้านกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่ปรากฏผลเช่นนี้เป็นอาจเนื่องมาจาก มีโครงสร้างเวลาเรียนของสถานศึกษาและจัดทำตารางเรียนให้เหมาะสมกับการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” แต่ละระดับชั้น ซึ่งสอดคล้องกับการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2558, หน้า 4-5) มีหลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเพิ่มพูนทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะชีวิต ทักษะการแก้ปัญหาการทำงานเป็นทีม สร้างเสริมคุณลักษณะ ค่านิยมที่ดีงามและความมีน้ำใจต่อกันจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครอบคลุม ความรอบรู้วิชาการที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตการศึกษา และการเรียนรู้ การมีศีลธรรม จรรยาที่ดี มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่นมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และมีสำนึกที่ดีต่อส่วนรวม มีความรู้และทักษะในการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดีต่องาน และเห็นคุณค่าของการทำงาน มีสุขภาพแข็งแรง การกินอาหารที่ถูกต้อง และการออกกำลังกายให้เหมาะสม รวมทั้งความสะอาดและสุขภาพไปด้วย จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สนองตอบความสนใจ ความถนัด และความต้องการของผู้เรียนทุกคน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพิ่มโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงมีประสบการณ์ตรง สร้างความรู้ด้วยตนเอง และเรียนรู้ด้วยความสุข จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความหมายและเชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้เรียน ใช้ชุมชน ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยีสารสนเทศรอบตัวเป็นแหล่งเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้วางแผน คิดวิเคราะห์ อภิปราย สรุปความรู้นำเสนอ จุดประกายความคิด สร้างแรงบันดาลใจ สร้างความมุ่งมั่นเพื่อแสวงหาความรู้ การแก้ปัญหาและสร้างสรรค์นวัตกรรม จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม เป็นการเรียนรู้ในระหว่างการทำงานที่ทุกคนในทีมเน้นความเป็นระบบ มีวิจารณ์ญานร่วมกันตลอดเวลากำลังทำอะไร จะทำให้ดีขึ้นอย่างไรแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน มีการช่วยเหลือเกื้อกูล มีความสามัคคี มีน้ำหนึ่งใจเดียวกันมีความเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และคณะ (2556, หน้า 237) การบริหารกิจกรรมการเรียนรู้ตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของสถานศึกษา ขึ้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 โดยภาพรวม ด้านโครงสร้างเวลาเรียนและ ตารางเรียน ด้านรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการดำเนินกิจกรรม ด้านสื่อและแหล่งการเรียนรู้ และด้านการวัดและ ประเมินผล อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า การบริหารกิจกรรมการเรียนรู้ตามนโยบาย “

ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” มี การดำเนินงานอย่างเป็นระบบ สถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวก จัดสภาพแวดล้อม และมีสื่อ วัสดุ อุปกรณ์เพียงพอต่อความต้องการ จัดการเรียนการสอนด้วยกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ตรงตาม เนื้อหา เหมาะสมกับนักเรียนและบริบทของโรงเรียน และวัดผล ประเมินผลด้วยรูปแบบที่หลากหลาย สอดคล้องกับ ทฤษฎีระบบ System Theory

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่า

สภาพการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ด้านกิจกรรมแนะแนว มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าทุกด้าน ดังนั้นควรมีการกำหนดแนวทางของการทำกิจกรรมให้ชัดเจน ควรให้นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมีกิจกรรมร่วมกันในการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ชุมชนให้ความรู้ด้านต่าง ๆ แก่นักเรียน และนักเรียนออกช่วยเหลือชุมชนในกิจกรรมที่สร้างสรรค์ ช่วยเหลือสังคมและสิ่งแวดล้อม และควรเชิญวิทยากรที่มีความรู้มาให้ความรู้แก่ผู้เรียนในกิจกรรมต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4
2. ศึกษาความต้องการของผู้เรียนในการพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร.ธิดาวัลย์ อุ๋นกอง ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่งจนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ได้ ขอขอบคุณ ดร.เทอดชาติ ชัยพงษ์ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ดร.อัศรเดช ยมภักดี ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลเชียงของ นางสาวยุพิน บุญประเสริฐ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขอขอบคุณ ผู้บริหาร และครูที่ปฏิบัติหน้าที่กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ทุกคน ที่ท่านได้ให้ความร่วมมือในการกรอกแบบสอบถาม ตลอดจนจนถึงให้ความสะดวกในเรื่องเอกสารต่าง ๆ ในการทำวิจัยในครั้งนี้ หากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองมีคุณค่าและประโยชน์ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้มีต่อผู้ที่สนใจศึกษา ผู้วิจัยขอน้อมรำลึกถึงคุณพระศรีรัตนตรัย คุณบิดา มารดา ตลอดจนคุณบูรพาจารย์ที่เคยอบรมสั่งสอนและผู้มีพระคุณทุกท่านที่ให้แก่วิจัย มา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) 2545 และ(ฉบับที่ 3) 2553, กรุงเทพมหานคร.

เกื้อกูล ศรีสวัสดิ์. (2549). **การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนวัดวังศาลาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 1**, สารนิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

จุฑามาศ สุภาพจน และคณะ. (2556). **แนวทางการบริหารกิจกรรมการเรียนรู้ตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 2**, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

ชวกร จันทร์ทอง. (2555). **สภาพการบริหารกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา**, วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). **การวิจัยเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

เบญจวรรณ ถนอมชยธวัช และคณะ. (2559). **ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21: ความท้าทายในการพัฒนานักศึกษา**, สืบค้นจากวารสารเครือข่ายวิจัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้ ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม 2559.

ประยูร อาษานาม. (2543). **คู่มือการวิจัยทางการศึกษา**, พิมพ์ครั้งที่ 2, ขอนแก่น, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ศรีสุด วรภา. (2554). **การศึกษาการดำเนินการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี**, สาขาบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

ดิษฐ์ญา บุญเสริม. (2554). **บทบาทของผู้บริหารในการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนในพื้นที่ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ**, สาขาบริหารการศึกษา, โครงการบัณฑิตศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

สฤษดิ์ รุ่งแสง. (2557). **การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29**, สาขาบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

สุวรีย์ ศิริโกคาภิรมย์. (2546). **การวิจัยทางการศึกษา**, ลพบุรี, สถาบันราชภัฏเทพสตรี.

เสกสรรค์ แสงศิลาพร. (2556). **การบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35**, สาขาบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.

สำนักงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สพฐ (มปป). **แนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (21ST Century Skills)**, กรุงเทพฯ ฯ.

สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, (2553), **แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**, พิมพ์ครั้งที่ 2, โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, (2558). **คู่มือบริหารจัดการเวลาเรียน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”** กรุงเทพฯ:กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **แผนการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2574)**.

การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ สังกัดศึกษาธิการจังหวัด เชียงราย

Management of small schools with best practices under Chiang Rai Provincial Education Office

ณัฐพร ถาหมี^{1*} และ นันทิมา นาคาพงศ์²

Natthaporn Thamee^{1*} and Nanthima Nakaphong²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาดังนี้ 1) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ และ 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ สังกัดศึกษาธิการจังหวัดเชียงราย โดยมีกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการ จำนวน 10 คน ครู 68 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 78 คน เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถามความคิดเห็น แบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า 1) แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศมีปัจจัย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านโอกาสทางการศึกษา และด้านคุณภาพทางการศึกษา ซึ่งมีองค์ประกอบคือ การบริหารจัดการ นวัตกรรม และผลสำเร็จ 2) ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ ในด้านโอกาสทางการศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม โอกาสทางการศึกษา คุณภาพทางการศึกษา

Abstract

The objectives of this study are: 1) to study the the guidelines of school management for a small-sized school with the best practices, and 2) to study teachers' opinion on the small-sized school management with the best practices, under the ministry of education of Chiang Rai. The targets used in this study include 10 school directors or school deputy directors and 68 teachers which are the total of 78 people. Instruments in this research are interview and the estimated 5-level scale questionnaire. The statistical methods used to analyze data were percentage, average, and standard deviation. The results showed that: 1) the guidelines of school management for a small-sized school with the best practices have three factors which are participation, educational opportunities, and the quality of education with the composition of management, innovation, and accomplishment.

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : Natthapohn.pnut@gmail.com

2) The teachers' opinion on the small-sized school management with the best practices has the highest average on the educational opportunities factor.

Keywords: participation, educational opportunities, quality of education

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษา ดังนี้ มาตรา 9 (3) ให้มี การกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพทุกระดับและทุกประเภทการศึกษา และมาตรา 10 การจัดการศึกษานั้นรัฐให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รวมทั้งแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) ภายใต้วิสัยทัศน์ “คนไทยได้เรียนรู้ ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ” โดยมุ่งเน้นการพัฒนา คุณภาพและมาตรฐานการศึกษา การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุก ภาคส่วน เพื่อให้คนไทยทุกคนได้เรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัยอย่างมีคุณภาพใน ทุกระดับทุกประเภทการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2556)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กล่าวถึงปัญหาการขาดแคลนครูที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง และจำนวนครูไม่ครบชั้นเรียน เนื่องจาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดสัดส่วนครู 1 คน ต่อนักเรียน 20 คน ซึ่งสัดส่วนดังกล่าว ทำให้เกิดปัญหาในการจัดสรรครูแก่นักเรียนบางแห่งที่มีจำนวนนักเรียนน้อย เช่น โรงเรียนประถมที่จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 และมีนักเรียนศึกษาอยู่จำนวน 80 คน หากยึดตามเกณฑ์ของ สพฐ. โรงเรียนแห่งนี้จะได้รับการจัดสรรครูเพียง 4 คนเท่านั้น ซึ่งไม่พอดีกับจำนวนชั้นเรียนที่เปิดสอน ดังนั้น โรงเรียนดังกล่าว จึงประสบปัญหาครูไม่ครบชั้นเรียน และครูไม่ครบทุกสาขาวิชา

จากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2557 มี โรงเรียนในสังกัดจำนวน 30,922 แห่ง เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก (โรงเรียนที่มีนักเรียนน้อยกว่า 120 คน) จำนวน 15,506 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 50.15 ของจำนวนโรงเรียนทั้งหมด และมีแนวโน้มที่จำนวนโรงเรียนขนาดเล็กจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (แผนยุทธศาสตร์พัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก พ.ศ. 2558-2561, 2558) ซึ่งจากการประเมิน ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีโรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมากกว่า 9,000 แห่ง ไม่ผ่านการประเมินคุณภาพการศึกษา โดยปัญหาส่วนใหญ่มาจากการได้รับงบประมาณค่อนข้างน้อยแม้จะได้รับเงินเพิ่มเติมจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วก็ตามก็ยังคงไม่เพียงพอ นอกจากนี้ยังพบ ปัญหาโรงเรียนไม่มีผู้บริหาร ปัญหาครูไม่ครบชั้นเรียน ซึ่งต้องเร่งดำเนินการแก้ไข เนื่องจากครูและผู้บริหาร มีส่วนสำคัญมากในการที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษา

การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กซึ่งมีมากกว่าร้อยละ 50 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมาอย่างต่อเนื่องโดยมุ่งให้โรงเรียนขนาดเล็กจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน ในปี พ.ศ. 2557 ได้มีการคัดเลือกโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ เพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติโรงเรียนขนาดเล็กที่ประสบความสำเร็จจนได้รับการชื่นชมจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงดำเนินการคัดเลือกโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ เพื่อเป็นต้นแบบในการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กให้เป็นโรงเรียนของชุมชนอย่างยั่งยืน เขตพื้นที่เล็งเห็นความสำคัญของ

ปัญหาระดับโรงเรียนและระดับประเทศจึงจัดให้มีการแข่งขันโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศขึ้น โดยใช้เกณฑ์การมีส่วนร่วม โอกาสทางการศึกษาและคุณภาพการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2558)

โรงเรียนขนาดเล็กแม้จะมีปัญหาด้านต่าง ๆ มากมาย แต่ก็ยังมีโรงเรียนขนาดเล็กหลายโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการ ได้เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ และโรงเรียนที่มีขนาดเล็กหลายโรงเรียน กลับประสบผลสำเร็จในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเป็นโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ ปัจจุบัน โรงเรียนขนาดเล็กที่ได้รับรางวัลวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ มีจำนวน 10 แห่ง คือโรงเรียนบ้านโป่งพระบาท โรงเรียนบ้านแม่แก้วเหนือ โรงเรียนบ้านป่าบาง (หล้าราษฎร์วิทยา) โรงเรียนบ้านหลวง โรงเรียนบ้านนางแล โรงเรียนบ้านปางลาว โรงเรียนบ้านเวียงก้อนา โรงเรียนบ้านสันติวัน โรงเรียนบ้านปางของ (ธรรมราษฎร์นุกูล) และโรงเรียนบ้านของซุง โรงเรียนทั้ง 10 แห่งนี้สังกัดศึกษาธิการจังหวัดเชียงราย ซึ่งมีข้อจำกัดหลายประการที่จะทำให้โรงเรียนไม่สามารถพัฒนาได้เท่าเทียมกับโรงเรียนในเมืองเนื่องจากความไม่พร้อมหลายปัจจัย พบสภาพปัญหาในโรงเรียนขนาดเล็กคือ 1) ด้านคุณภาพการศึกษา นักเรียนในโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลในทุกช่วงชั้นมีผลการเรียนต่ำ 2) ด้านการเรียนการสอน พบปัญหาครูไม่ครบชั้น ครูสอนไม่ตรงตามวิชาเอกทำให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างไร้ได้ตามมาตรฐานเท่าที่ควร ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ครูสอนไม่เต็มตามเวลาและเต็มความสามารถเนื่องจากบุคลากรไม่เพียงพอ และ 3) ด้านความพร้อมและปัจจัยที่มาสนับสนุนโรงเรียน พบว่า การจัดสรรงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์และสิ่งก่อสร้างเป็นจำนวนน้อย สภาพอาคารเก่าทรุดโทรม คอมพิวเตอร์ไม่เพียงพอ เพราะสาเหตุมาจากผู้ปกครองและชุมชนมีฐานะยากจน ดังนั้นสภาพความแตกต่างด้านความพร้อมของสถานศึกษาจึงเป็นปัจจัยหนึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาในการบริหารงานของทุกด้าน

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ได้สะท้อนให้เห็นถึงการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กทั้ง 10 แห่งโรงเรียนที่มีวิธีการบริหารโรงเรียนแตกต่างจากโรงเรียนขนาดเล็กทั่วไป มีการบริหารจัดการโรงเรียนได้อย่างมีคุณภาพ ผู้วิจัยมีความสนใจในการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็กที่ได้รับรางวัลวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศทั้ง 10 โรงเรียนโดยใช้เกณฑ์ 3 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านโอกาสทางการศึกษา และคุณภาพผู้เรียน เพื่อยกระดับโรงเรียนขนาดเล็กให้เป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษา การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ โดยการศึกษาครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเลือกโรงเรียน

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ สังกัดศึกษาธิการจังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ สังกัดศึกษาธิการจังหวัดเชียงราย

วิธีวิทยาการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้จะดำเนินการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ สังกัดศึกษาธิการจังหวัดมีขอบเขตด้านเนื้อหาตามเกณฑ์ของการคัดเลือกโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ 3

ข้อ คือ 1) ด้านการมีส่วนร่วม 2) ด้านโอกาสทางการศึกษา และ 3) ด้านคุณภาพการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2558)

2. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารและครูจำแนกได้ดังนี้

2.1 ผู้บริหาร ซึ่งเป็นผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่ได้รับรางวัลวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ สังกัดศึกษาธิการจังหวัด จำนวน 10 โรงเรียน รวมจำนวน 10 คน

2.2 ครู ได้มาจากข้อมูลอัตรากำลังครูของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่ได้รับรางวัลวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ สังกัดศึกษาธิการจังหวัดเชียงรายมีจำนวน 10 โรงเรียน รวมจำนวน 68 คน สรุป กลุ่มเป้าหมายรวมทั้งสิ้น 78

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ผู้บริหาร ซึ่งเป็นผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่ได้รับรางวัลวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ สังกัดศึกษาธิการจังหวัด จำนวน 10 โรงเรียน รวมจำนวน 10 คน โดยการสัมภาษณ์

3.2 ครู ได้มาจากข้อมูลอัตรากำลังครูของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่ได้รับรางวัลวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ สังกัดศึกษาธิการจังหวัดเชียงรายมีจำนวน 10 โรงเรียน รวมจำนวน 68 คน โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ระดับความเชื่อมั่น 0.87 โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

4. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

4.1 แบบสัมภาษณ์

ผู้ศึกษาได้ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถาม สภาพส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์ในการทำงาน ลักษณะแบบสอบถามเป็นการตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่ได้รับรางวัลวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ สังกัดศึกษาธิการจังหวัดเชียงรายของผู้บริหาร

4.1 แบบสอบถาม

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีการสร้างแบบสอบถามดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถาม สภาพส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์ในการทำงานลักษณะแบบสอบถามเป็นการตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูต่อการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ สังกัดศึกษาธิการจังหวัดเชียงราย ลักษณะแบบสอบถาม เป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาดำเนินการดังนี้

5.1 ติดต่อขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการศึกษาธิการจังหวัดเชียงราย เพื่อขออนุญาตผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กที่ได้รับรางวัลวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ สังกัดศึกษาธิการจังหวัดเชียงราย เพื่อสัมภาษณ์และแจกแบบสอบถามในสถานศึกษาช่วยอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์และตอบแบบสอบถามในการศึกษาครั้งนี้

5.2 จัดส่งแบบสอบถามพร้อมกับหนังสือขอความอนุเคราะห์ถึงผู้บริหารสถานศึกษาให้ผู้บริหารจำนวน 10 โรงเรียน จำนวน 68 คน และไปเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง

5.3 ส่วนแบบสัมภาษณ์พร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ถึงผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 10 โรงเรียน 10 คน เพื่อนัดหมายการสัมภาษณ์

5.4 ตรวจสอบข้อมูลก่อนนำไปวิเคราะห์

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ดังนี้

6.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ และร้อยละ นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางประกอบคำบรรยาย

6.2 สังเคราะห์ข้อมูลที่เป็นแบบสัมภาษณ์ ในรูปแบบการเขียนบรรยาย

6.3 วิเคราะห์ความคิดเห็นของครูต่อการบริหารจัดการโรงเรียนของผู้บริหารโดยนำค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางพร้อมคำบรรยายประกอบ

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาการสังเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร ดังนี้

1.1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่ได้รับรางวัลวิชิปฏิบัติที่เป็นเลิศ สังกัดศึกษาธิการจังหวัดเชียงราย ด้านการมีส่วนร่วม พบว่า

ด้านที่ 1 การบริหารจัดการ มีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพคุณภาพการศึกษาและสถานศึกษาที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด ทั้งกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศึกษาธิการจังหวัดเชียงราย สนองความต้องการของสถานศึกษา ชุมชน ผู้ปกครองและท้องถิ่น มีการดำเนินงานโดยคณะกรรมการดำเนินงานของโรงเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมวางแผนตามโครงการส่งเสริมคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองให้ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้กล่าวว่า “คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาโรงเรียน เหมือนเป็นฟันเฟือง ในการพัฒนาองค์กร” หมายความว่าคณะกรรมการมีส่วนในการช่วยในการ ดูแล สถานศึกษา ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และเปี่ยมล้นด้วยคุณภาพ หากขาดคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปก็เหมือนเครื่องจักรที่ขาดฟันเฟือง สถานศึกษาคงดำเนินต่อไปไม่ได้

การดำเนินงานในโครงการทุกกิจกรรมโดยมีการวางแผนร่วมกัน เพื่อพัฒนาการศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายจุดเน้นของโรงเรียนและหน่วยงานต้นสังกัด ร่วมกันสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบตลอดทุกปีการศึกษา ในการดำเนินงานโครงการทุกครั้งและกิจกรรมทุกครั้ง โรงเรียนมีการวางแผนรายงานผลตรวจสอบ ติดตามประเมินผล โดยการสังเกต สัมภาษณ์ และสอบถาม ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้กล่าวว่า “ การติดตามประเมินผล แสดงให้เห็นถึงความเอาใจใส่ และรักสถานศึกษา เพราะถ้าหากไม่มีการติดตาม ประเมินผล ก็เหมือนกับการทำงานโดยไม่มีการพัฒนา และไม่รู้ว่างานก้าวหน้าไปมากน้อยแค่ไหน” หมายความว่า การติดตาม ประเมินผล มีส่วนสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษาให้ก้าวไปข้างหน้า ซึ่งในการติดตาม ประเมินผล จะรู้ปัญหา และข้อบกพร่องของสถานศึกษาทำให้สามารถแก้ไขปัญหานั้น และสามารถพัฒนาสถานศึกษาต่อไปได้ ซึ่งเป็นการดูแลและเอาใจใส่สถานศึกษา รวมไปถึงบุคลากร นักเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษาให้ได้รับความอบอุ่น

การให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้รับทราบโดยคณะครูและบุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ชุมชน ทรัพย์ ผล ปัญหาและอุปสรรค เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาครั้งต่อไป ได้แก่ การดำเนินงานตามปฏิทินของ โครงการ กิจกรรมที่ได้กำหนดไว้ก่อนทั้งก่อนการดำเนินการระหว่างดำเนินการและหลังดำเนินการ เป็นต้น มีการจัดทำ สรุปรายงานโครงการ กิจกรรมทุกโครงการทุกกิจกรรม พร้อมทั้งประเมินความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และ รายงานต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ด้านที่ 2 นวัตกรรม มีนวัตกรรมเชิงประจักษ์ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการดึงชุมชน ท้องถิ่น องค์กร ภาคเอกชน และภาคส่วนอื่น ๆ ให้ เข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษาอย่างเป็นระบบชัดเจน ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้กล่าวว่า “วัด ชุมชน โรงเรียน เป็นแหล่งความรู้ที่ใกล้ตัวนักเรียนที่สุด” หมายความว่า แหล่งความรู้ที่สำคัญ ได้แก่ วัด ซึ่งเป็นแหล่ง ความรู้มาตั้งแต่อดีต จนมาถึงปัจจุบัน ชุมชนมีปราชญ์ชาวบ้าน โรงเรียนมีครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งสามารถจะ พัฒนานักเรียนให้ เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งทำให้เกิดผลสำเร็จด้านการมีส่วนร่วมคือ โรงเรียนได้รับความ ช่วยเหลือจากองค์กรภายในและองค์กรภายนอกทำให้โรงเรียนมีความพร้อมในการบริหารจัดการอย่างมีคุณภาพ ผู้ถูก สัมภาษณ์ได้กล่าวว่า “โรงเรียนขนาดเล็ก งบประมาณน้อย ชุมชนเหมือนเป็นแขนขาให้กับโรงเรียน” หมายความว่า โรงเรียนขนาดเล็ก มีงบประมาณจำกัด หากชุมชนไม่เข้าไปช่วยเหลือ ก็จะทำให้โรงเรียนพัฒนาไปสู่ระดับที่สูงขึ้นได้ยาก เมื่อชุมชนแข็งแกร่ง สถานศึกษาก็พัฒนาไปสู่ระดับที่สูงได้

ด้านที่ 3 ผลสำเร็จ มีผลสำเร็จเชิงประจักษ์ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนโรงเรียนมีผลสำเร็จเชิงประจักษ์ที่ เกิดจากการให้การสนับสนุนและมีส่วนร่วมจากชุมชนท้องถิ่น องค์กร ภาคเอกชนและภาคส่วนอื่น ๆ ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ กล่าวว่า “ผลสำเร็จเป็นของทุกคน” หมายความว่า ผู้มีความเกี่ยวข้องทุกฝ่าย รวมไปถึงคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน ชุมชน ที่ เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง ผลักดันให้สถานศึกษาได้รับรางวัลโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิธปฏิบัติที่เป็นเลิศ เป็น ความสำเร็จของทุกคน เพราะทุกคนมีส่วนช่วยเหลือสถานศึกษา

การมีเอกสาร แผนงาน โครงการ บันทึกการประชุมหนังสือเชิญ หรือภาพถ่ายที่เชื่อถือได้ เป็นหลักฐาน ทางด้านผลสำเร็จที่แสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมอย่างชัดเจน ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้กล่าวว่า “หลักฐานคือผลงานของการ ทำงาน” หมายความว่า การทำงานทุกครั้ง เมื่อเก็บเอกสาร แผนงาน โครงการ ฯ บันทึกการประชุม หรือแม้แต่ภาพถ่าย เป็นสิ่งสำคัญที่จะนำมาใช้ในการปรับปรุงงานให้พัฒนาอีก ๆ ขึ้นไป

1.2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่ได้รับรางวัลวิธปฏิบัติที่เป็นเลิศ สังกัด ศึกษาธิการจังหวัดเชียงราย ด้านโอกาสทางการศึกษา พบว่า

ด้านที่ 1 ด้านการบริหารจัดการ จัดทำโครงการงานทะเบียนสำรวจข้อมูลเด็กตามเกณฑ์ในเขตพื้นที่บริการ ตาม ทร.14 โครงการพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศ ส่งเสริมให้เด็กที่มีความสามารถได้พัฒนาตนเองและส่งนักเรียนเข้า ร่วมแข่งขันกิจกรรมต่าง ๆ ที่เขตพื้นที่หรือหน่วยงานอื่น ๆ ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้กล่าวว่า “เด็กเหมือนผ้าขาวที่ครูจะแต่ง แต่งสีอันอันสวยงามให้” หมายความว่า นักเรียนทุกคน เหมือนผ้าขาว สิ่งสำคัญที่ครูต้องทำคือ รู้ความต้องการของ นักเรียนรายบุคคล วิเคราะห์นักเรียน แล้วใส่สิ่งที่นักเรียนต้องการลงไป

การจัดทำโครงการเป็นการสร้างโอกาสให้นักเรียนแสดงความสามารถของตนเองตามศักยภาพ ผู้ถูก สัมภาษณ์ได้กล่าวว่า “เด็กทุกคนมีศักยภาพและความสามารถที่แตกต่างกัน มองให้เห็นแล้วให้ครูดึงศักยภาพนั้น ออกมา” หมายความว่า เด็กทุกคนมีความสามารถอยู่ในตัว ครูสัมผัสกับนักเรียนทุกวัน การค้นหาความสามารถในตัว นักเรียน ครูยอมรับ และส่งเสริมศักยภาพนั้น ๆ

โครงการพัฒนาเด็กพิเศษเรียนร่วมทุกปีการศึกษา โครงการพัฒนาเด็กพิเศษเรียนร่วมเป็นโครงการที่สร้างโอกาสทางการศึกษาให้นักเรียนพิการได้พัฒนาศักยภาพของจริงเองตามความสามารถ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนได้มีระบบดูแลช่วยเหลือที่เป็นรูปธรรม นักเรียนทุกคนได้รับการดูแลอย่างทั่วถึงนักเรียนยากจนได้ทุนการศึกษาจากองค์กรภายในและองค์กรภายนอก

ด้านที่ 2 ด้านนวัตกรรม มีนวัตกรรมเชิงประจักษ์ด้านการสร้างโอกาสทางการศึกษา ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้กล่าวว่า “จุดเด่นมีทุกโรงเรียน นำมาสร้างเป็นนวัตกรรม” หมายความว่าโรงเรียนทุกโรงเรียน มีจุดเด่นในเรื่องของการสร้างโอกาสทางการศึกษา จากการดำเนินกิจกรรม นำจุดเด่นมาพัฒนาต่อเป็นนวัตกรรม เพื่อยกระดับการสร้างโอกาสทางการศึกษาให้เด็กนักเรียนมีโอกาสยิ่งขึ้น โดยสถานศึกษาร่วมกับผู้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือผู้ที่ให้ความช่วยเหลือแก่สถานศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมสร้างโอกาสกับสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ

ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้กล่าวว่า “การสร้างโอกาสทางการศึกษา เหมือนกับทำบุญหลาย ๆ ครั้ง เด็กเจริญ ชาติเจริญ” หมายความว่า การสร้างโอกาสให้กับนักเรียนทุกคน เมื่อเด็กเป็นคนดี ก็จะส่งความดีให้กับผู้อื่น และเมื่อเด็กมีความรู้ความสามารถ เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ มีงานทำที่มั่นคง ยั่งยืน ย่อมทำให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้าต่อไป

ด้านที่ 3 ด้านผลสำเร็จ จากการสร้างโอกาสทางการศึกษาเด็กในเขตบริการของโรงเรียนเข้าเรียนร้อยละ 100 ไม่มีนักเรียนออกกลางคัน ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้กล่าวว่า “เลี้ยงลูกเราดีฉันใด ให้การศึกษานักเรียนดีฉันนั้น” หมายความว่า ครูอยู่ที่โรงเรียนก็เหมือนกับพ่อแม่คนที่สองของนักเรียน ซึ่งต้องคอยสอนเรื่องต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องวินัย เรื่องการเรียน แม้แต่ให้โอกาสกับนักเรียนที่ไม่มีทุนทรัพย์ในการเรียน ผู้อำนวยการ ครู ย่อมหาโอกาสให้นักเรียนได้เรียนหนังสือ และช่วยเหลือในส่วนที่นักเรียนขาดแคลน

นักเรียนเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เข้าเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 100 นักเรียนพิการเรียนร่วมได้รับการคัดกรอง ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้กล่าวว่า “เด็กที่มีปัญหา ให้มีปัญหาคือแต่เพียงร่างกาย ปลูกฝังให้จิตใจเป็นแบบคนปกติทั่วไปให้ได้” หมายความว่า นักเรียนพิการที่เข้ามาเรียนรวม ผู้ปกครองย่อมอยากให้ลูกมีพัฒนาการแบบเด็กปกติ หากโรงเรียนได้ปลูกฝังให้นักเรียนมีจิตใจดี มีพฤติกรรมทางอารมณ์เหมือนนักเรียนทั่วไป ไม่สร้างข้อแตกต่างให้กับผู้เรียน ย่อมทำให้เด็กที่มีปัญหา มีปัญหาแต่เพียงร่างกาย แต่จิตใจดีเป็นปกติ พัฒนาการของนักเรียนก็จะดีขึ้นไปเรื่อย ๆ จนให้นักเรียนได้รับการพัฒนาทางการศึกษาทุกคน เป็นการเปิดโอกาสทางการศึกษาให้กับนักเรียนรวมไปถึงเด็กยากจนได้รับทุนการศึกษาร้อยละ 100 จากองค์กรภายในและภายนอก

1.3 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่ได้รับรางวัลวิถีปฏิบัติที่เป็นเลิศ สังกัดศึกษาธิการจังหวัดเชียงราย ด้านคุณภาพทางการศึกษา พบว่า

ด้านที่ 1 การบริหารจัดการ ด้านคุณภาพทางการศึกษา ต้องมีการวางแผนก่อนเริ่มทำโครงการที่ส่งเสริมคุณภาพทางการศึกษาให้แก่เด็กนักเรียน ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้กล่าวว่า “คุณภาพทางการศึกษา เป็นเครื่องการันตีความมีคุณภาพของโรงเรียน” หมายความว่า ผลสำเร็จเชิงประจักษ์ของนักเรียน เป็นเครื่องบ่งชี้ว่าโรงเรียนมีคุณภาพ ทั้งนี้เพราะ นักเรียนเป็นผลผลิตของระบบการศึกษา ที่จะออกไปพัฒนาประเทศ สร้างความดีให้กับสังคม และตอบสนองสังคม

ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้กล่าวว่า “ดี เก่ง มีสุข นำนักเรียนไปสู่คุณภาพ ตามเป้าหมายของการศึกษา” หมายความว่า เป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของนักเรียนคือ ให้นักเรียนเป็นคนดี เป็นผู้มีเจตคตินิยมที่ดีทั้งต่อโรงเรียน ความเป็นอยู่ต่อบุคคล ต่อสังคม ชุมชน และประเทศ เป็นคนเก่ง คือมีความรู้ความเข้าใจที่แจ่มแจ้งสามารถนำไปใช้ได้ วิเคราะห์เป็น สังเคราะห์ได้ ประเมินได้อย่างเข้าใจ และรู้แจ้งตามศักยภาพ มีสุข คือ สนุกกับการเรียนและใคร่รู้ตลอดชีวิต

มีการดำเนินงานตามแผนงานโครงการที่กำหนดไว้ มีการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน โครงการ กิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้กล่าวว่า “โครงการ และ กิจกรรม เป็นแรงเสริมที่ทำให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองในหลาย ๆ ด้าน นอกเหนือจากตำราเรียน” หมายความว่า โครงการ กิจกรรม เป็นส่วนช่วยและผลักดันให้นักเรียนให้แสดงออกในหลาย ๆ ด้าน เช่น โครงการยกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โครงการทักษะอาชีพ ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การฝึกนักเรียนให้ปลูกผักสวนครัว เลี้ยงปลา เพาะเห็ด เป็นต้น

มีการรายงานผลการสร้างคุณภาพทางการศึกษาเพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนา จัดทำสรุปรายงานเพื่อแสดงต่อคณะกรรมการสถานศึกษาและโรงเรียนเพื่อเป็นแนวทางในครั้งต่อไป

ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้กล่าวว่า “นวัตกรรมนำพาให้เด็กมีคุณภาพทางการศึกษาที่ดี” หมายความว่า นวัตกรรมเป็นส่วนช่วยให้โรงเรียนแต่ละโรงเรียนพัฒนานักเรียนตามกรอบที่ได้กำหนดไว้ ผ่านกิจกรรม รวมไปถึงการจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา เช่น โครงการบริหารและพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา โครงการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โครงการวัดผลประเมินผล โครงการพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศ โครงการเรียนรู้ทางไกลผ่านดาวเทียม DLTV ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้กล่าวว่า “DLTV การเรียนรู้สู่ผู้เรียนในชนบทให้มีความรู้เทียบเท่าโรงเรียนในเมือง” หมายความว่า การเรียนรู้ทางไกลผ่านดาวเทียม DLTV มีความสมบูรณ์แบบ เช่น การแก้ปัญหาครูไม่ครบชั้น ครูสอนไม่ตรงตามวิชาเอก การผลิตสื่อได้อย่างหลากหลายและมีความน่าสนใจ ถ่ายทอดมาสู่ผู้เรียนในชนบท ทำให้ไม่เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ BBL เพื่อแก้ไขปัญหานักเรียนอ่านไม่ออก ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้กล่าวว่า “นักเรียนทุกระดับ ต้องอ่านออกเขียนได้ ” หมายความว่า ผู้อำนวยการ และครูต้องวางแผนแก้ไขปัญหาให้นักเรียนอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ โดยหาสื่อหรือแนวทางในการพัฒนาให้นักเรียนอ่านออกเขียนได้ทุกระดับชั้น เพราะเป็นเรื่องสำคัญที่จะพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาต่อไปในอนาคต

จากการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาทำให้ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าระดับประเทศ และผลการทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สูงกว่าระดับประเทศ นักเรียนได้รับรางวัลแต่ละรายการในการประกวดงานศิลปหัตถกรรม และครูได้รับรางวัลต่าง ๆ ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้กล่าวว่า “เด็กได้รางวัล ครูได้รางวัล โรงเรียนได้รางวัล” หมายความว่า ผลจากการจัดการเรียนการสอน การดูแลนักเรียน การส่งเสริมนักเรียนอย่างเต็มตามศักยภาพ ย่อมเกิดผลสำเร็จในทุก ๆ ด้าน ทำให้ เด็กได้รับรางวัลจากการทดสอบรวมไปถึงการไปแข่งขันในระดับต่าง ๆ สืบเนื่องมาจากครู ที่คอยชี้แนะแนวทาง คอยสั่งสอน และการให้นโยบายของผู้อำนวยการ ตลอดจน กำกับ ติดตาม ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง จนเกิดคุณภาพทางการศึกษา ทำให้โรงเรียนได้รับรางวัลโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ สังกัดศึกษาธิการจังหวัดเชียงราย

2. ผลการศึกษาการสังเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นของครูต่อการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของผู้บริหาร ดังนี้

2.1 ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ สังกัดศึกษาธิการจังหวัดเชียงราย ด้านการมีส่วนร่วม พบว่าโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารมีส่วนในการทำให้โรงเรียนมีผลสำเร็จเชิงประจักษ์ที่เกิดจากการให้การสนับสนุนและมีส่วนร่วมจากชุมชนท้องถิ่น องค์กร ภาคเอกชนรวมถึงภาคส่วนอื่น ๆ และมีเอกสาร แผนงาน โครงการ บันทึกการประชุม หนังสือเชิญ หรือภาพถ่ายที่เชื่อถือได้ เป็นหลักฐานทางด้านผลสำเร็จที่แสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมอย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ มีเอกสาร แผนงาน โครงการ บันทึกการประชุม หนังสือเชิญ หรือภาพถ่ายที่เชื่อถือได้ เป็น

หลักฐานทางด้านนวัตกรรมที่แสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมอย่างชัดเจน ส่วนผู้บริหารมีแผนงาน โครงการที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ท้องถิ่น ภาคเอกชนหรือภาคส่วนอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.2 ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ สังกัดศึกษาธิการจังหวัดเชียงราย ด้านโอกาสทางการศึกษา พบว่าโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารเป็นผู้นำและชี้แนะแนวทางในการทำงานนวัตกรรมที่มีความหลากหลายที่แสดงให้เห็นถึงการสร้างโอกาสทางการศึกษาอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ มีผู้บริหารเป็นผู้นำในการจัดทำแผนงานและโครงการเพื่อส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาให้นักเรียนอย่างชัดเจน และ ผู้บริหารมีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสร้างโอกาสทางการศึกษาให้นักเรียนอย่างชัดเจนต่อเนื่อง ส่วนผู้บริหารสามารถทำให้นักเรียนร้อยละการเข้าเรียนของนักเรียนในเขตบริการเกิดจากการสร้างโอกาส มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.3 ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ สังกัดศึกษาธิการจังหวัดเชียงราย ด้านคุณภาพทางการศึกษา พบว่าโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารเป็นผู้นำในการสร้างนวัตกรรมที่หลากหลายที่แสดงให้เห็นถึงการสร้างคุณภาพทางการศึกษาได้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ จัดทำสรุปรายงานเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาและโรงเรียนเพื่อเป็นแนวทางในครั้งต่อไป และมีนวัตกรรมเชิงประจักษ์ที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม ส่วนผู้บริหารแสดงผลสำเร็จเชิงประจักษ์เรื่องคุณภาพการศึกษาชัดเจน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาเรื่องการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ สังกัดศึกษาธิการจังหวัดเชียงราย สามารถอภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้

การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ สังกัดศึกษาธิการจังหวัดเชียงราย ด้านการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก แต่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะชุมชนเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาอย่างไม่สม่ำเสมอ สอดคล้อง ไกรเดช ไกรสกุล (2552) ได้ศึกษา การบูรณาการนวัตกรรมอย่างเป็นระบบ สู่วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศในเครือข่ายโรงเรียนสุภาพะ พบว่า ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า 1) เกณฑ์การพิจารณาหรือคัดเลือกชุมชนกับโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จเกิดจากระบบความร่วมมือของชุมชนกับโรงเรียน 2) วิธีปฏิบัติงานและสภาพการดำเนินงานความร่วมมือของชุมชนกับโรงเรียน ซึ่งเป็นผลจากการสังเคราะห์วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ ทั้งในชุมชนเมืองและชนบท ซึ่งมีรายละเอียดด้านการมีส่วนร่วมดังนี้ การบริหารจัดการ 1) มีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพคุณภาพทางการศึกษาและสถานศึกษาที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด ทั้งกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศึกษาธิการจังหวัดเชียงราย สนองความต้องการของสถานศึกษา ชุมชน ผู้ปกครองและท้องถิ่น 2) มีการดำเนินงานโดยคณะกรรมการดำเนินงานของโรงเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมวางแผนตามโครงการส่งเสริมคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองให้ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตลอดจนการดำเนินงานในโครงการทุกกิจกรรมโดยมีการวางแผนร่วมกัน เพื่อพัฒนาการศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายจุดเน้นของโรงเรียนและหน่วยงานต้นสังกัด ร่วมกันสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบตลอดทุกปีการศึกษาในการดำเนินงานโครงการทุกครั้งและกิจกรรมทุกครั้ง 3) โรงเรียนมีการวางแผนรายงานผลตรวจสอบ ติดตาม

ประเมินผล โดยการสังเกต สัมภาษณ์ และสอบถาม ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้รับทราบโดยคณะครูและบุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ชุมชน 4) สรุปผล ปัญหาและอุปสรรค เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาครั้งต่อไป ได้แก่ การดำเนินงานตามปฏิทินของโครงการ กิจกรรมที่ได้กำหนดไว้ก่อนทั้งก่อนการดำเนินการระหว่างดำเนินการ และหลังดำเนินการ เป็นต้น มีการจัดทำสรุปรายงานโครงการ กิจกรรมทุกโครงการทุกกิจกรรม พร้อมทั้งประเมิน ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและรายงานต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 5) มีนวัตกรรมเชิงประจักษ์ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการตั้งชุมชน ท้องถิ่น องค์กร ภาคเอกชน และภาคส่วนอื่น ๆ ให้ เข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษาอย่างเป็นระบบชัดเจน 6) ผลสำเร็จด้านการมีส่วนร่วมคือ โรงเรียนได้รับความช่วยเหลือจากองค์กรภายในและองค์กรภายนอกทำให้โรงเรียนมีความพร้อมในการบริหารจัดการอย่างมีคุณภาพ นวัตกรรมเชิงประจักษ์ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการตั้งชุมชน ท้องถิ่น องค์กร ภาคเอกชน และภาคส่วนอื่น ๆ ให้ เข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษาอย่างเป็นระบบชัดเจน ซึ่งทำให้เกิดผลสำเร็จด้านการมีส่วนร่วมคือ โรงเรียนได้รับความช่วยเหลือจากองค์กรภายในและองค์กรภายนอกทำให้โรงเรียนมีความพร้อมในการบริหารจัดการอย่างมีคุณภาพ

มีผลสำเร็จเชิงประจักษ์ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนโรงเรียนมีผลสำเร็จเชิงประจักษ์ที่เกิดจากการให้การ สนับสนุนและมีส่วนร่วมจากชุมชนท้องถิ่น องค์กร ภาคเอกชนและภาคส่วนอื่น ๆ มีเอกสาร แผนงาน โครงการ บันทึก การประชุมหนังสือเชิญ หรือภาพถ่ายที่เชื่อถือได้ เป็นหลักฐานทางด้านผลสำเร็จที่แสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมอย่าง ชัดเจน สอดคล้องกับเกียรติศักดิ์ วงศ์รักไทย (2550) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การนำนโยบายการยกระดับคุณภาพ โรงเรียนขนาดเล็กไปปฏิบัติ ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานตามนโยบายโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กที่มีปัญหาด้านงบประมาณในการดำเนินการที่ให้การสนับสนุนมีไม่เพียงพอ ทำให้การดำเนินงานไม่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งปัญหา การขาดแคลนบุคลากร ขาดสื่ออุปกรณ์การเรียน การสอนเป็นปัญหาที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพ โรงเรียนขนาดเล็กไปปฏิบัติประสบความสำเร็จ โรงเรียนมีผลการดำเนินงานออกมาเหมือนกัน โดยเฉพาะผลสำเร็จ ด้านอาคารสถานที่และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน มีความสำเร็จในระดับมาก ด้านสื่อการเรียนการสอนได้รับการ สนับสนุนจากชุมชนเพิ่มขึ้น ในด้านคุณภาพของนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับดี ปัจจัยที่ทำให้การมี นโยบายโครงการระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก ไปปฏิบัติประสบความสำเร็จ คือ การมีงบประมาณ การประชาสัมพันธ์ให้ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุน มีบุคลากรที่เพียงพอ มีวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่พร้อมได้รับการ สนับสนุนจากบุคลากรในหน่วยงานและส่วนเกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ มีแนวทางในการแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กจน ได้รับรางวัล ซึ่งมีปัจจัยแห่งความสำเร็จอยู่ 3 ปัจจัย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วม โอกาสทางการศึกษา และด้านคุณภาพ ทางการศึกษา แต่ด้านการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นควรมีการจัดกิจกรรม โดยให้ชุมชนทุกส่วนเข้ามามี บทบาทในการช่วยเหลือและจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิถีปฏิบัติที่เป็นเลิศ สังกัดศึกษาธิการจังหวัดเชียงราย ในแต่ละด้านพบว่ามีความโดดเด่นด้านนวัตกรรมที่หลากหลาย และเป็นส่วนหนึ่งให้เกิดความสำเร็จให้โรงเรียนได้รับรางวัลโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิถีปฏิบัติที่เป็นเลิศจึง ควรมีการศึกษานวัตกรรมแต่ละด้าน ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาผู้เรียนและการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิถีปฏิบัติที่เป็นเลิศ สังกัดศึกษาธิการจังหวัดเชียงราย

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยได้รับความกรุณาจาก ดร.นันทิมา นาคาพงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งได้กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าของท่านในการตรวจสอบ ให้คำปรึกษาแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนเสร็จสิ้นสมบูรณ์ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ อ.ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ ดร.กฤษฐา พลตรี และครูประสงค์ ลิทธิวงศ์ ผู้เชี่ยวชาญที่ช่วยตรวจสอบเครื่องมือ ขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนที่กรุณาให้เข้ารับการสัมภาษณ์ ตลอดจนคณะครูที่กรอกแบบสอบถาม ได้แก่ โรงเรียนบ้านปางของ (ธรรมราษฎร์นุกูล) โรงเรียนบ้านโป่งพระบาท โรงเรียนบ้านแม่แก้วเหนือ โรงเรียนบ้านป่าบาง (หล้าราษฎร์วิทยา) โรงเรียนบ้านหลวง โรงเรียนบ้านนางแล โรงเรียนบ้านปางลาว โรงเรียนบ้านเวียงกือนา โรงเรียนบ้านสันติวัน และโรงเรียนบ้านของซุง

หากการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ มีประโยชน์และเป็นคุณูปการแก่ผู้สนใจศึกษาหาความรู้เพื่อจรรโลงแต่สังคม คุณความดีดังกล่าวขอมอบเป็นกตเวทิตาคุณแด่บุพการี บุรพจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

ไกรเดช ไกรสกุล. (2552). **การจัดการความรู้สู่วิถีปฏิบัติที่เป็นเลิศระบบความร่วมมือของชุมชนกับโรงเรียน.**

วิทยานิพนธ์. ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์, กรุงเทพฯ.

เกียรติศักดิ์ วงศ์รักไทย. (2550). **การนำนโยบายโครงการระดับคุณภาพโครงการเรียนขนาดเล็กไปปฏิบัติ :**

กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านนาออกและโรงเรียนบ้านปางสา กลุ่มโรงเรียนเวียงสา 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. 2 เมษายน 2558 ที่ ศธ 04006/ว 607. **การ**

คัดเลือกโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิถีปฏิบัติที่เป็นเลิศ ประจำปี พ.ศ. 2558.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. 2 เมษายน 2558 ที่ ศธ 04006/ว 608.

ประกาศการคัดเลือกโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิถีปฏิบัติที่เป็นเลิศ ประจำปี พ.ศ. 2558.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (10 พฤษภาคม 2556). **บทความสาระน่ารู้. การ**

บริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กให้มีประสิทธิภาพ. สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2560, จาก

<http://www.obec.go.th/news/36415>

การบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนัก บริหารงานการศึกษาพิเศษ

The administration in school for learning disabilities under the bureau of special education

ปวริศา ศิริรัตน์^{1*} และ นันทิมา นาคาพงษ์²

Pawarisa Siritun^{1*} and Nanthima Nakaphong²

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการศึกษา และการเปรียบเทียบการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามพื้นที่ภาคเหนือตอนบน และภาคเหนือตอนล่าง กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหาร และบุคลากรครู โรงเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่มภาคเหนือตอนบนและกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง รวมทั้งหมด 200 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ทำการวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้สถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติ t-test กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า โดยภาพรวมมีการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนอยู่ในระดับมาก สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารทั่วไป รองลงมาได้แก่ ด้านการบริหารงานบุคคล ส่วนด้านการบริหารวิชาการ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามพื้นที่ภาคเหนือตอนบน และภาคเหนือตอนล่าง พบว่า มีเพียงด้านการบริหารงานบุคคลเท่านั้นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ส่วนด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารทั่วไป ไม่มีความแตกต่างกัน อีกทั้งการบริหารจัดการศึกษาพื้นที่ภาคเหนือตอนบน มีการบริหารจัดการศึกษามากกว่าภาคเหนือตอนล่าง

คำสำคัญ: การบริหารจัดการศึกษา โรงเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author :

Abstract

The purpose of this study was to study and compare about educational administration in schools for learning disabilities under the bureau of special education according to the settled place on northern and southern part in the north of Thailand. The sample groups were 200 administrators and teachers of the school. The research tools were questionnaire which the researcher collected data by oneself and analyzed them with computer program using frequency, percentage, mean, standard deviation and t-test statistic with statistical significance equal to .05

The result of this study showed that the educational administration for learning disabilities under the bureau of special education had overall image about administration in high level. The part that got the highest mean were financial administration and general administration. The other part that got lower score was human resource and the part that got the lowest score was academic administration.

The comparison of educational administration for learning disabilities under the bureau of special education according to the settled place on northern and southern part in the north of Thailand, found that only human resource department that was different with statistical significance equal to .05. On the same time, academic administration, financial administration and general administration had no difference. Moreover, the educational administration in northern part had more actions than the southern part of northern Thailand.

Keywords: Educational administration, school of learning disabilities

บทนำ

การบริหารจัดการศึกษาเป็นการจัดการศึกษาที่ให้โอกาส สิทธิ ความเสมอภาค และคุณภาพ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 43 บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดการจัดการศึกษา ในหมวด 2 ว่าด้วยเรื่อง สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 10 ได้ระบุไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคล มีสิทธิและโอกาสเสมอภาคกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ มีร่างกายพิการ ทูพพลภาพ บุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส โดยรัฐต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540)

กระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นหน่วยงานหลัก มีหน้าที่โดยตรงในการจัดการศึกษาสำหรับคนในชาติ จึงมีภารกิจสำคัญที่ต้องนำแนวนโยบายต่าง ๆ ไปสู่การปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนทุกกลุ่มให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ จึงนำไปสู่แนวนโยบายด้านการศึกษา 4 ประการ ได้แก่ การประกันโอกาส ประกันคุณภาพ ประกันประสิทธิภาพ และประกันความปลอดภัย ในส่วนของการประกันโอกาส กำหนดเป้าหมายจะดูแลเด็กทุกคนในความรับผิดชอบ ดำเนินการประกันโอกาสทางการศึกษา โดยให้เด็กที่ยังด้อยโอกาสในแต่ละพื้นที่ได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้น จัดทำแผนการศึกษาพัฒนาเด็กกลุ่มพิเศษหรือเด็กพิการเรียนร่วมกับเด็กปกติให้ทั่วถึงและครอบคลุม (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545)

โรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ รับเด็กที่มีความพิการทางสติปัญญา เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสุขภาพ เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ เด็กที่มีปัญหาทางด้านอารมณ์และสังคม เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม เด็กที่มีปัญญาเลิศ เด็กที่พิการซ้ำซ้อน โดยได้มีการจัดการเรียนการสอนในระดับก่อนประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เน้นความแตกต่างเป็นรายบุคคล เพื่อให้นักเรียนได้รับการพัฒนาในทุกๆ ด้านตามศักยภาพและความสามารถของตนเอง สามารถอ่านออกเขียนได้ มีทักษะในการดำรงชีวิต สามารถช่วยเหลือตนเอง มีทักษะด้านอาชีพ สามารถประกอบอาชีพตามศักยภาพโดยไม่เป็นภาระต่อครอบครัว และสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข โดยที่เด็กกลุ่มพิเศษเหล่านี้ จะไม่สามารถได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่จากการจัดการศึกษาแบบเดียวกันกับเด็กปกติ ดังนั้นการศึกษาพิเศษจึงมีความจำเป็นต่อการจัดการศึกษาแก่เด็กกลุ่มพิเศษดังกล่าว ซึ่งการจัดการศึกษาพิเศษได้รวมถึงด้านกระบวนการสอน วิธีการสอน เนื้อหาวิชา (หลักสูตร) เครื่องมือและอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนที่สนองต่อความสามารถ และความต้องการของเด็กพิเศษเป็นรายบุคคล โดยความพิเศษหรือความพิการดังกล่าวถือว่าเป็นอุปสรรคที่สำคัญในการรับรู้และการสื่อความหมายในการเรียนรู้ ซึ่งปัญหาสำคัญที่พบในการจัดการเรียนการสอน คือ การสื่อสารและความไม่เข้าใจระหว่างกัน และการขาดโอกาสในการรับรู้ข้อมูลและข่าวสาร ขาดความเข้าใจต่อความคิดรวบยอดของการศึกษาเพื่อการมีงานทำ โดยกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาการศึกษาไว้สำหรับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ 7 ยุทธศาสตร์คือ (1) เพิ่มโอกาสให้คนพิการได้รับการศึกษา (2) พัฒนาหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลให้เหมาะสมสำหรับคนพิการ (3) พัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ (4) พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้สำหรับคนพิการ (5) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ (6) พัฒนาระบบการบริหารและกลไกในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ และ (7) ระดมทรัพยากรจากทุกภาคส่วนเพื่อการศึกษาสำหรับคนพิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556)

เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในประเทศไทยนั้นมีโอกาสเข้ารับการศึกษารวมในโรงเรียนทั่วไปน้อยมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากเหตุผลหลายประการ ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครองของเด็กปกติยังมีเจตคติในทางบวกต่อเด็กที่มีความบกพร่องค่อนข้างน้อย 2) ครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจด้านการศึกษาพิเศษ 3) ชั้นเรียนในโรงเรียนปกติมักเป็นชั้นเรียนขนาดใหญ่ ซึ่งมีนักเรียนประมาณ 30-50 คน ทำให้ครูไม่สามารถจัดการเรียนการสอนที่ตอบสนองเป็นรายบุคคลได้ และ 4) เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับปานกลางถึงรุนแรงนั้นต้องการความช่วยเหลือมากกว่าเด็กที่มีความบกพร่องระดับน้อย จึงเป็นปัญหาที่หนักมากสำหรับครูผู้สอนในชั้นเรียนทั่วไป ดังนั้นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับปานกลางถึงรุนแรงจึงถูกแยกออกมาจัดในโรงเรียนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องโดยเฉพาะ (Special School) ซึ่งเชื่อว่าบุคลากรในโรงเรียน เหล่านี้ได้รับการฝึกอบรมมาทางด้านนี้โดยเฉพาะน่าจะสามารถจัดการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับเด็กเหล่านี้ได้ อย่างไรก็ตามยังพบว่าโรงเรียนการศึกษาพิเศษที่เป็นโรงเรียนเฉพาะความพิการนี้ ยังคงมีปัญหาในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก โรงเรียนเฉพาะความพิการไม่มีหลักสูตรเฉพาะที่เหมาะสมสำหรับเด็กกลุ่มนี้ ไม่ตอบสนองต่อความต้องการพิเศษของเด็ก นอกจากนี้โรงเรียนยังไม่มีการวางแผนการเชื่อมต่อเฉพาะบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เรียนอยู่ในโรงเรียน ก่อนที่จะมีการจำหน่ายออกจากโรงเรียน ทำให้ทั้งบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและผู้ปกครอง ประสบกับปัญหาเฉพาะหน้าเพราะไม่ได้เตรียมความพร้อมในการจัดการชีวิตหลังจากถูกจำหน่ายออกจากโรงเรียนไว้ล่วงหน้า (สุจินต์ สว่างศรี, 2552 หน้า 3)

การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของ ศูนย์การศึกษาพิเศษที่ให้บริการบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาซึ่งขาดประสิทธิภาพ ไม่สามารถส่งต่อนักเรียนไปยังโรงเรียนเรียนร่วม หรือโรงเรียนเฉพาะความพิการได้ ปัญหาที่พบโดย จัดลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ขาดงบประมาณสนับสนุน ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ บุคลากรมีภาระงานมาก และขาดการติดตาม สสำรวจเด็กพิการ ผู้ปกครองนักเรียนให้ความร่วมมือไม่เต็มที่ ขาดเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ในการให้บริการ บุคลากรมีภาระงานมาก ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน และขาดงบประมาณสนับสนุนขาดการทำวิจัยเพื่อการศึกษา (วิรัช ภูเหล็ก, 2547)

จากสภาพและปัญหาในการจัดการสถานศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ว่ามีการบริหารจัดการศึกษาในสภาพปัจจุบันเป็นอย่างไร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการกำหนดนโยบาย มาตรการและแนวทางในการบริหารจัดการสถานศึกษาของโรงเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกับผู้เรียนปกติ มีคุณภาพชีวิตและมีความเป็นอยู่ที่ดี สามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข มีอาชีพเลี้ยงตนเอง และเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศต่อไป

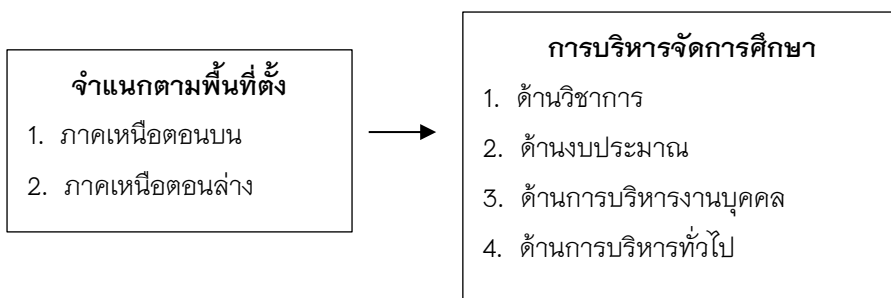
วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามพื้นที่ภาคเหนือตอนบน และภาคเหนือตอนล่าง

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

วิธีวิทยาการวิจัย

การบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เนื้อหาของการศึกษาในครั้งนี้ได้นำเอาขอบเขตการบริหารงานโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 (2545 หน้า 56) มาเป็นกรอบในการศึกษา ประกอบด้วย ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาในเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาของ

โรงเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่มภาคเหนือตอนบนและกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง รวมทั้งหมด 200 คน และทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยคำนวณสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) ตามพื้นที่ตั้งของโรงเรียนตามตาราง

พื้นที่การจัดการศึกษา	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
กลุ่มภาคเหนือตอนบน		
1. โรงเรียนเชียงรายปัญญาอนุกุล	56	28
2. โรงเรียนแพร่ปัญญาอนุกุล	58	29
3. โรงเรียนน่านปัญญาอนุกุล	56	28
4. โรงเรียนกาวิละอนุกุล	66	33
รวม	236	118
กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง		
1. โรงเรียนพิษณุโลกปัญญาอนุกุล	55	27
2. โรงเรียนพิจิตรปัญญาอนุกุล	56	28
3. โรงเรียนนครสวรรค์ปัญญาอนุกุล	55	27
รวม	166	82
รวมทั้งหมด	402	200

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ระดับอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 การบริหารจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษรวม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยแบ่งระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ทำการวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติ ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติ t-test กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ผลการศึกษา

1. การบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า โดยภาพรวมมีการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนอยู่ในระดับมาก สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารทั่วไป รองลงมาได้แก่ ด้านการบริหารงานบุคคล ส่วนด้านการบริหารวิชาการ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด มีรายละเอียดแต่ละด้านดังนี้

1.1 ด้านการบริหารวิชาการ โดยภาพรวมมีการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนอยู่ในระดับมาก สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ มีกำหนดให้ครูจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP/IIP) ที่สอดคล้องกับความต้องการ ความสามารถและศักยภาพของผู้เรียน การใช้แหล่งเรียนรู้และภายนอกสถานศึกษา การจัดทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน และการวัดผล ประเมินผลการจัดการเรียนการสอนที่ครอบคลุมโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รองลงมาได้แก่ ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูศึกษา วิเคราะห์ผู้เรียน จัดทำวิจัยและเผยแพร่ผลงานวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาอย่างเพียงพอและประสานกับหน่วยงาน ชุมชน สถานประกอบการในการขอใช้แหล่งเรียนรู้ภายนอก รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ส่งเสริมให้ผู้ปกครอง ปราชญ์ชาวบ้าน และคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน

1.2 ด้านการบริหารงบประมาณ โดยภาพรวมมีการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนอยู่ในระดับมาก สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ มีแผนงาน โครงการ กิจกรรม รายละเอียดการดำเนินงาน โดยลำดับความสำคัญของงานไว้อย่างชัดเจน และมีการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการ กิจกรรม ทั้งด้านระยะเวลา งบประมาณและรูปแบบที่กำหนดไว้ในแผนงานโครงการ รองลงมาได้แก่ มีการรายงานผลการดำเนินงาน โครงการ กิจกรรมตามแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้ในแผนงานโครงการ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ มีการจัดทำแผนระดมทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อจัดหารายได้และผลประโยชน์ของสถานศึกษา และมีการกำหนดระเบียบ แนวทางการจัดหารายได้ โดยยึดหลักการตามระเบียบราชการ

1.3 ด้านการบริหารงานบุคคล โดยภาพรวมมีการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนอยู่ในระดับมาก สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ มีการปฐมนิเทศบุคลากร ก่อนการมอบหมายภาระงาน สร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับภาระงานที่ได้รับมอบหมายการปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามระเบียบวินัย ข้อบังคับ แนวการปฏิบัติราชการและการรักษาวินัย รองลงมาได้แก่ มีการพัฒนาบุคลากร ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรเข้ารับการอบรมพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้บุคลากรการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น และการทำผลงานวิชาการเพื่อเลื่อนวิทยฐานะ เพื่อพัฒนาคุณภาพของบุคลากรของสถานศึกษา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ มีการมอบหมายภาระงานแก่บุคลากรอย่างชัดเจนตามความรู้ ความสามารถ บทบาทและหน้าที่

1.4 ด้านการบริหารทั่วไป โดยภาพรวมมีการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนอยู่ในระดับมาก สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ นำผลการนิเทศ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินการดำเนินงานของแต่ละงาน ตามแนวทางกรอบงานบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในลักษณะโรงเรียนประจำ รองลงมาได้แก่ มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล การดำเนินงานของแต่ละงาน ตามแนวทางกรอบงานบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาตามระยะเวลาที่กำหนด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด มีการดำเนินงานของแต่ละงาน ตามกรอบงานบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา และระเบียบต่างๆ ที่อาจมีการเปลี่ยนแปลงระหว่างการทำงาน

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามพื้นที่ภาคเหนือตอนบน และภาคเหนือตอนล่าง พบว่า มีเพียงการบริหารงานด้านบุคคลเท่านั้นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ส่วนด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารทั่วไป ไม่มีความแตกต่างกัน อีกทั้งการบริหารจัดการศึกษาในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน มีการบริหารจัดการศึกษามากกว่าภาคเหนือตอนล่าง

สรุปผลและอภิปรายผล

1. การบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านมีการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหาร และบุคลากรครูของโรงเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่มภาคเหนือตอนบนและกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง มีความเข้าใจถึงคำว่า “การศึกษาพิเศษ” ซึ่งเป็นการศึกษาที่รัฐจัดให้สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางด้านต่าง ๆ ได้แก่ เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ เด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา เด็กที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ เด็กออทิสติก และเด็กพิการซ้อน นอกจากนี้ยังรวมไปถึงเด็กที่มีความเฉลียวฉลาดเป็นพิเศษ ที่เรียกว่าเด็กปัญญาเลิศอีกด้วย ดังนั้นในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กเหล่านี้ทั้งผู้บริหารและบุคลากรครูจะต้องให้ความสนใจ ใส่ใจมากเป็นพิเศษ เพื่อช่วยให้เด็กเหล่านี้ให้เขาสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ให้เขามีความรู้พื้นฐานเพียงพอที่จะศึกษาต่อ มีทักษะพื้นฐานเพียงพอในการประกอบอาชีพ ช่วยให้เขาเหล่านั้นสามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้ในภายหน้า โดยไม่เป็นภาระของบุคคลอื่นในสังคม สอดคล้องกับการศึกษาของ อีรพันธ์ กันยะลา (2554) ได้ศึกษา สภาพและปัญหาการบริหารงานโรงเรียนเฉพาะความพิการที่จัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานโรงเรียนเฉพาะความพิการที่จัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ กัลยารัตน์ ภูงามทอง (2554) การบริหารงานบริการของโรงเรียนเฉพาะความพิการที่จัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานบริการของโรงเรียนเฉพาะความพิการที่จัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ สุวิทย์ สุทาลา (2552) ได้ศึกษาถึงการบริหารงานวิชาการโรงเรียนการศึกษาพิเศษภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กระทรวงศึกษาธิการ ผลการศึกษาพบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการทั้งในภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2. ด้านการบริหารวิชาการ ของโรงเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด หมายความว่ามีการดำเนินงานในด้านนี้น้อยที่สุด โดยเฉพาะการส่งเสริมให้ผู้ปกครอง ราษฎรชาวบ้าน และคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากโรงเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีการจัดระบบการเรียนการสอนที่แตกต่างกับโรงเรียนปกติทั่วไป ดังนั้นในการเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญานั้น ทั้งผู้ปกครอง ราษฎรชาวบ้าน และคนในชุมชน จะต้องมีการเตรียมความพร้อมทั้งด้านวิชาการ (ความรู้ในเรื่องที่จะสอน) รวมไปถึงลักษณะการสอนหรือการถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็กที่มีความพิเศษแตกต่างกันออกไป ซึ่งในการเตรียมความพร้อมจะต้องเข้ารับการศึกษาฝึกอบรมอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งโรงเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ยังไม่ได้มีการดำเนินการในเรื่องนี้ ดังนั้นการบริหารงานหรือการดำเนินงานในเรื่องดังกล่าวนี้จึงมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

3. ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามพื้นที่ภาคเหนือตอนบน และภาคเหนือตอนล่าง พบว่า มีเพียงการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ตามพื้นที่ภาคเหนือตอนบน และภาคเหนือตอนล่าง ด้านการบริหารงานบุคคลเท่านั้นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน ประกอบด้วย ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารทั่วไป เนื่องจากโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ รับผิดชอบที่มีความพิการทางสติปัญญา เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสุขภาพ เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ เด็กที่มีปัญหาทางด้านอารมณ์และสังคม เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม เด็กที่มีปัญญาเลิศ เด็กที่พิการซ้ำซ้อน เน้นความแตกต่างเป็นรายบุคคล ดังนั้นโรงเรียนในแต่ละพื้นที่ของการจัดการศึกษาจึงมีลักษณะของความแตกต่างทางความพิการของนักเรียนแตกต่างกันออกไป ซึ่งในแต่ละความแตกต่างก็ต้องใช้บุคลากรครูที่มีความรู้ความสามารถแตกต่างกันออกไป เพื่อให้นักเรียนได้รับการพัฒนาในทุกๆ ด้านตามศักยภาพและความสามารถของตนเอง สามารถอ่านออกเขียนได้ มีทักษะในการดำรงชีวิต สามารถช่วยเหลือตนเอง มีทักษะด้านอาชีพ สามารถประกอบอาชีพตามศักยภาพโดยไม่เป็นภาระต่อครอบครัว และสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข อีกทั้งคุณลักษณะเฉพาะของบุคลากรทางการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร หรือครูผู้สอน มีความแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นเพศ อายุ ระดับการศึกษา พื้นที่การทำงาน รวมไปถึงประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ดังนั้นจึงส่งผลให้การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนพื้นที่ภาคเหนือตอนบน และภาคเหนือตอนล่าง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ด้านการบริหารวิชาการ ควรมีส่งเสริมให้ผู้ปกครอง ประชาชนชาวบ้าน และคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน
2. ด้านการบริหารงบประมาณ ควรมีการจัดทำแผนระดมทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อจัดหารายได้และผลประโยชน์ของสถานศึกษา และมีการกำหนดระเบียบ แนวทางการจัดหารายได้ โดยยึดหลักการตามระเบียบราชการ
3. ด้านการบริหารงานบุคคล ควรมีการมอบหมายภาระงานแก่บุคลากรอย่างชัดเจนตามความรู้ความสามารถ บทบาทและหน้าที่
4. ด้านการบริหารทั่วไป ควรมีการดำเนินงานของแต่ละงาน ตามกรอบงานบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา และระเบียบต่าง ๆ ที่อาจมีการเปลี่ยนแปลงระหว่างการทำงาน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงปัญหาการบริหารงานด้านบุคคลของโรงเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
2. ควรมีการถึงประสิทธิภาพการบริหารงานด้านวิชาการของโรงเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจาก ดร.นันทิมา นาคาพงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งท่านได้กรุณาสละเวลา ให้ความรู้ คำปรึกษา ข้อคิดเห็นที่ดี และแนะนำแนวทางการศึกษา ตลอดจนตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องของการศึกษาอิสระจนเสร็จสมบูรณ์ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณ เป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบและให้คำแนะนำในการสร้างเครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย ดร.พิบูล เลี้ยวสิริพงศ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาพิเศษ ภาควิชาพื้นฐานและพัฒนา การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผศ.ดร.โสภา อำนวยรัตน์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชาการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา อาจารย์สรวงสุดา มูลมา ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

ขอขอบคุณบุคลากรครูโรงเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ทั้งพื้นที่ภาคเหนือตอนบน และภาคเหนือตอนล่าง ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลในการศึกษา รวมไปถึงการอำนวยความสะดวกในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

ท้ายที่สุดขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ครูอาจารย์ และผู้ที่สนับสนุนการศึกษาครั้งนี้ทุกท่าน ที่ให้กำลังใจและให้โอกาสในการศึกษาอันมีค่าอย่างยิ่ง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). การประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ (National Test). กรุงเทพฯ :
คุรุสภาลาดพร้าว.
- กัลยารัตน์ ภูงามทอง. (2554). การบริหารงานบริการของโรงเรียนเฉพาะความพิการที่จัดการศึกษา
สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ธีรพันธ์ กันยะลา. (2554). สภาพและปัญหาการบริหารงานโรงเรียนเฉพาะความพิการที่จัดการศึกษา
สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต
(การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ปกรณกิตติ ม่วงประสิทธิ์.(2557). รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการมีงานทำ ของคนพิการ
ทางการได้ยิน. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิรัช ภูเหล็ก. (2547). การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานศูนย์การศึกษาพิเศษสังกัดสำนักงาน
บริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุจินต์ สว่างศรี. (2552). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
ในประเทศไทย. ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษาพิเศษ) มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- สุวิทย์ สุทาลา. (2552). การบริหารงานวิชาการโรงเรียนการศึกษาพิเศษภาคเหนือตอนบน สังกัด
สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กระทรวงศึกษาธิการ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต
(การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

การบริหารจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียน
ขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
เชียงราย เขต 3

Management of The Learning Organization for 21st Century Needs of
Education Expanding School Under The Office of Chiang Rai Primary
Education Area

อัจฉุรา เชื้ออนวิเศษ^{1*} และ น้ำฝน กันมา²

Atchara Kuanwiset^{1*} and Namfon Ganma²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อศึกษาการบริหารจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 และ ศึกษาแนวทางของการบริหารจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จากการเลือกกลุ่มตัวอย่างการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูป ของเครจซี่ และมอร์แกน จำนวน 53 โรงเรียน รวม 285 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า

1. การบริหารจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ทั้ง 5 ด้าน โดยรวมและรายด้าน มีการบริหารจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก

2. ข้อเสนอแนะแนวทางศึกษาแนวทางของการบริหารจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 คือ สนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มโรงเรียน ส่งเสริมการเรียนรู้ใหม่ ๆ ทันสมัย พัฒนาโรงเรียนให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ องค์กรแห่งการเรียนรู้ การเรียนรู้ที่พึงประสงค์ ศตวรรษที่ 21

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : Atcharakuanwiset@gmail.com

Abstract

This study aims to research the management of desirable learning organizations in the 21st century of school of educational opportunity expansion under the Office of Chiang Rai educational service area 3 and study the guidelines of the 21st century learning organization management of educational expansion Schools. Samples used were school administrators and teachers. By selecting the sample, the sample was determined. Using krejcie and morgan sample size table. The total number of 53 schools is 285 people. Using the estimated value questionnaire as a tool. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation. The research found that

1. The management of desirable learning organizations in the 21st century of school of educational opportunity expansion under the Office of Chiang Rai educational service area 3. All 5 parts in total and also separated part have the management of the learning organization desired in a high level.

2. Suggestion of the guidelines of the 21st century learning organization management of educational expansion schools under the office of Chiang Rai educational service area 3 is Encourage exchange of learning among school groups. Organize learning activities together. Promote new learning to modernize. The development of media and learning systems to be effective and able to be used in teaching and learning management to be consistent with the 21st century learning management.

Keywords: Management, learning organization, Desirable learning , the 21st century

บทนำ

โลกมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา สังคมแห่งการเรียนรู้ไม่มีวันหยุดนิ่ง สังคมโลกกลายเป็นสังคมความรู้ (Knowledge Society) หรือสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) องค์การทางการศึกษา จึงต้องปรับตัวให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) (Unesco, 1996) จากการประยุกต์แนวคิดขององค์กรแห่งการเรียนรู้ (Senge, 1990) ประยุกต์สู่โรงเรียนแห่งการเรียนรู้ (Senge et al., 2000) อย่างไรก็ตามการบริหารองค์กรโรงเรียนโดยทั่วไป ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดการบริหารอุตสาหกรรมหรือวิทยาศาสตร์การจัดการในทศวรรษที่ 20 ตามแนวคิดของ Fayol (1916) (อ้างอิงใน Wood and Wood, 2002) ที่อธิบายการจัดองค์กรแบ่งตามหน้าที่โดยมีการจัดการทั้งการวางแผนการจัดองค์กร การบังคับบัญชาสั่งการ การประสานงาน และการควบคุม อีกทั้งมุ่งเน้นการฝึกอบรมด้านเทคนิค วิธีการทำงานมากกว่าการเรียนรู้ในฐานะงานจริงเช่นนี้ทำให้การบริหารโรงเรียนส่วนใหญ่จึงเป็นระบบควบคุมบังคับบัญชาและความสัมพันธ์แบบแนวดิ่ง จึงทำให้เกิดการเรียนรู้และความร่วมมือกันน้อย รวมถึงการแยกส่วนกันทำงาน จนขาดความสามารถในการแก้ปัญหา นอกจากนั้นยังทำให้ลดทอนประสิทธิภาพในการทำงานแบบเปิดใจเรียนรู้ รั้งฟัง เพื่อเปลี่ยนแปลง (ประเวศกะสี และคณะ, 2547) อีกทั้งการพัฒนาการศึกษาที่มีเป้าหมายสำคัญคือ พัฒนาความเป็นมนุษย์ (สอดคล้องกับ มาตรา 6 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ปรับปรุง พ.ศ. 2553) นั้นไม่สามารถทำอย่างโดดเดี่ยว แบ่งแยกกันทำตามสายงาน หรือทำงานภายในกรอบแนวคิดเดิมที่มุ่งเน้นเนื้อหาเพื่อสอนมากกว่าการเรียนรู้ (Ministry of Education, 2010) โดยเฉพาะในยุคศตวรรษที่ 21 ที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านวิธีการเรียนรู้จากเก่าอย่างสิ้นเชิง นั่นคือเป็นยุคความรู้ที่มีการเปลี่ยนแปลงถ่ายโอน และเชื่อมโยงทั่วถึงกันอย่างรวดเร็วด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศเพียงปลายนิ้ว (Trilling and Fadel, 2009 และวิจารณ์ พานิช, 2554) ในการบริหารจัดการองค์กร

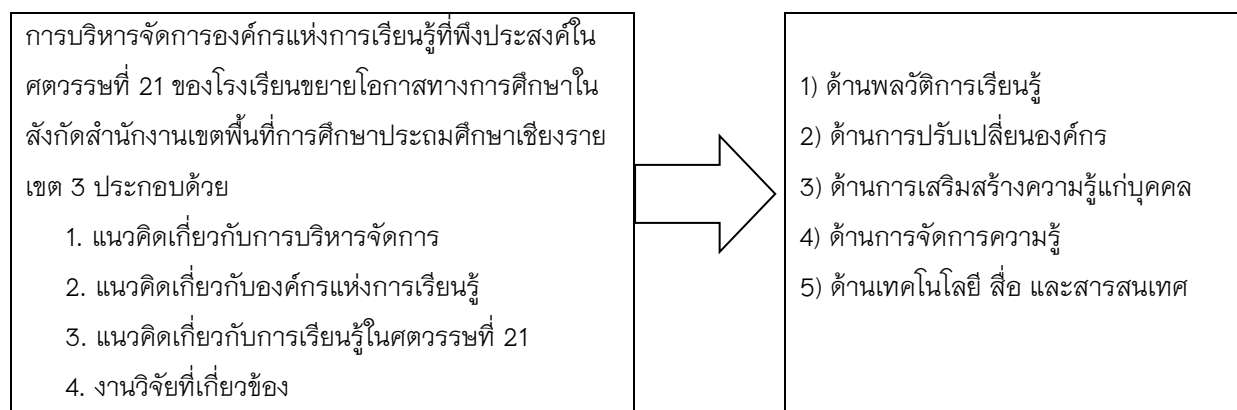
แห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ให้เกิดประสิทธิภาพและตอบสนองสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ผู้บริหารคือ บุคคลสำคัญที่จะนำพาองค์กรให้ประสบผลสำเร็จ และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งของการเปลี่ยนแปลงองค์กรให้อยู่รอดได้ (อุดมศักดิ์ กุลครอง, 2553 หน้า 29) ดังนั้น การที่จะทำให้การศึกษาระบบบูรณาการได้นั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีภาวะผู้นำที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง เป็นผู้จุดประกายความคิดในการพัฒนาคุณภาพในการศึกษา รวมถึงการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) เพื่อตอบสนองต่อสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) และสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม จริยธรรม ในการดำรงชีวิตและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

จากความสำคัญของการบริหารจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมแห่งการเรียนรู้และยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาให้ทัดเทียมกับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อให้มีการจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
2. เพื่อศึกษาแนวทางของการบริหารจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการบริหารจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 และแนวทางการบริหารจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยจะมีขั้นตอนดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2560 จำนวน 53 โรงเรียน แบ่งออกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 60 คน และครูผู้สอนจำนวน 1,056 คน รวมทั้งสิ้น 1,116 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จากการเลือกกลุ่มตัวอย่างการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูป ของเครจซี่และมอร์แกน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% (อ้างอิงใน ประยูร อาษานาม, 2543) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 16 คน และครูจำนวน 269 คน รวมทั้งสิ้น 285 คน กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีสุ่มหลายขั้นตอนโดยกำหนดสัดส่วน

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามจำนวน 1 ชุด โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้คำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่พึงประสงค์ขององค์กรแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านพลวัตการเรียนรู้ 2. ด้านการปรับเปลี่ยนองค์กร 3. ด้านการเสริมสร้างความรู้แก่บุคคล 4. ด้านการจัดการความรู้ และ 5. ด้านเทคโนโลยี สื่อ และสารสนเทศ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการบริหารจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เป็นคำถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaires)

การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด หลักการ และทฤษฎีเกี่ยวกับมีการบริหารจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 โดยวิธีศึกษาเอกสาร วารสาร ตำรา บทความ ทฤษฎี รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ เพื่อจัดทำเป็นโครงร่างการวิจัย

2. สร้างเครื่องมือ ตรวจสอบคุณภาพ และพัฒนาเครื่องมือโดยเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ

3. นำเครื่องมือไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of Item-Objective Congruence) : (IOC) โดยเลือกค่า IOC ที่คำนวณได้มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 จากนั้นปรับปรุงเครื่องมือตามที่คุณผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบ IOC มีค่าระหว่าง 0.67-1.00

4. นำเครื่องมือที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จำนวน 30 คน

5. นำเครื่องมือที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลศึกษาชั้นตอน ดังนี้

1. บันทึกเสนอมหาวิทยาลัยพะเยาออกหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ถึงผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนขยายโอกาสในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

2. การส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยนำส่งด้วยตนเอง

3. การรวบรวมแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมเก็บแบบสอบถามด้วยตนเองหลังจากส่งแบบสอบถามไปแล้ว 2 สัปดาห์

4. ผลการเก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 285 คนผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 258. ฉบับคิดเป็นร้อยละ 90.53

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแต่ละประเภทมาทำการวิเคราะห์ทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ แล้วเขียนบรรยายผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ซึ่งการทดสอบและวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ในด้านเพศ อายุ ตำแหน่งหน้าที่ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงานวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และร้อยละ นำเสนอเป็นตารางประกอบการบรรยายผล

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบเกณฑ์และแปลความหมายแต่ละระดับ (บุญชม ศรีสะอาด , 2554, หน้า 121)

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับ ข้อเสนอแนะต่างๆในด้านมีการบริหารจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำเสนอเนื้อหาแจกแจงความถี่จัดเรียงลำดับรายการที่มีความถี่สูงสุดและเสนอเป็นความเรียง

สถิติที่ใช้ในการวิจัย 1. ค่าความถี่(Frequency) 2. ค่าร้อยละ (Percentage) 3. ค่าเฉลี่ย(Mean) 4. ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(Standard Deviation)

ผลการศึกษา

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา การบริหารจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 และแนวทางในการบริหารจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สรุปได้ดังนี้

1. การบริหารจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการบริหารจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านพลวัตการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการเสริมสร้างความรู้แก่บุคคล ด้านการปรับเปลี่ยนองค์กร ด้านการจัดการความรู้ และด้านเทคโนโลยี สื่อ และสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

1.1 การบริหารจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านพลวัตการเรียนรู้ โดยรวมมีการบริหารจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก

1.2 การบริหารจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการปรับเปลี่ยนองค์กร โดยรวมมีการบริหารจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก

1.3 การบริหารจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการเสริมสร้างความรู้แก่บุคลากร โดยรวมมีการบริหารจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก

1.4 การบริหารจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการจัดการความรู้ โดยรวมมีการบริหารจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก

1.5 การบริหารจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านเทคโนโลยี สื่อ และสารสนเทศ โดยรวมมีการบริหารจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก

2. ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยการตอบแบบสอบถามคำถามปลายเปิด โดยการนำเนื้อหาที่แจ่มแจ้งความถี่จัดเรียงลำดับรายการที่มีความถี่สูงสุด และเสนอเป็นความเรียง ดังนี้

2.1 ด้านพลวัตการเรียนรู้ คือ ครูและบุคลากรในองค์กรมีการปรับเปลี่ยนตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ เท่าทันการเปลี่ยนแปลง มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง องค์กรมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการบริหารงานแบบครบและทำงานเป็นทีม สนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มโรงเรียน มีการสร้างสื่อและพัฒนาระบบการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและสามารถนำมาใช้ในการพัฒนา

2.2 ด้านการปรับเปลี่ยนองค์กร คือ มีการปรับโครงสร้างขององค์กรอย่างเป็นระบบ และให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทุก ๆ ด้าน องค์กรต้องทำงานในเชิงรุกมากกว่าเชิงรับ ทำทนายการเปลี่ยนแปลง มุ่งคุณภาพและประสิทธิผลเป็นสำคัญ มีความพร้อมที่จะรับมือกับการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

2.3 ด้านการเสริมสร้างความรู้แก่บุคคล คือ การสนับสนุนให้บุคลากรเข้ารับการอบรม สัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ นำผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มาใช้ในการปรับปรุงการทำงาน พัฒนาตนเองและองค์กรให้ทันยุคและเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 ก้าวทันความรู้ และถ่ายทอดความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 ด้านการจัดการความรู้ คือ การบริหารจัดการที่ให้บุคลากรนำเอาความรู้มาพัฒนางานทั้งด้านการสอน การพัฒนาองค์กรให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ สามารถจัดการความรู้ของบุคลากรในหน่วยงานเพื่อทดแทนในกรณีบุคลากรในองค์กรย้าย หรือมีภารกิจก็สามารถดำเนินการต่อไปได้

2.5 ด้านเทคโนโลยี สื่อ และสารสนเทศ คือ การจัดกิจกรรมและสนับสนุนการใช้ ICT และ E-Learning มีทักษะและความสามารถในการบริหารการเปลี่ยนแปลงให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องการบริหารจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 และแนวทางในการบริหารจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีข้อค้นพบที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผลในประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. ผลการศึกษาการบริหารจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากองค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นกระบวนการบริหารที่มุ่งเน้นให้องค์กรและบุคลากร มีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานที่เพียบพร้อมไปด้วยประสิทธิภาพ และมีผลงานการปฏิบัติงานเต็มไปด้วยประสิทธิภาพเชื่อมโยงรูปแบบเปิดโอกาสให้ทีมงานเน้นทำงานประยุกต์เข้ากับงาน ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรในโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้การ ปรับเปลี่ยนขององค์กร ร่วมแสดงความคิดเห็น มีการสื่อสารทำความเข้าใจกับบุคลากรภายในโรงเรียน ซึ่งจอมพงศ์ มงคลวนิช (2555, หน้า 228-230) กล่าวถึงหลักการมีส่วนร่วมว่า ความหมาย ของการบริหารจัดการจะมีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับการตัดสินใจ นั่นคือ การมีส่วนร่วมจะ นำไปสู่การตัดสินใจร่วมกันอย่างมีคุณค่าและอย่างชอบธรรม และต้องเป็นการมีส่วนร่วมอย่าง แท้จริง ไม่ใช่เพียงวางระบบไว้ให้เหมือนว่าได้จัดกระบวนการให้มีส่วนร่วมแล้วเท่านั้น สำหรับความสำคัญของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ว่าการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วย่อมส่งผลให้ความรู้ที่มีอยู่ล้าสมัยเร็วขึ้นและบุคลากรจะต้องเรียนรู้ทักษะใหม่ในเวลาที่สูง เทคโนโลยีสมัยใหม่และการแข่งขันในรูปแบบที่คาดการณ์ไม่ถึงจะเกิดขึ้นทุกวัน ดังนั้นจึงต้องมีการแนะนำเครื่องมือใหม่ ๆ กระบวนการและกลยุทธ์ใหม่ ๆ มาใช้ในองค์กรอย่างต่อเนื่อง การจัดการความรู้จะทำให้การใช้ความรู้ที่มีอยู่ทำได้ อย่างเต็มที่ รวมทั้งเป็นการช่วยในการถ่ายโอนและดูดซับความรู้ใหม่ให้ทั่วทั้งองค์กร ทั้งนี้อาจเพราะในปัจจุบันเป็นยุค ที่ให้ความสำคัญกับข้อมูลข่าวสารในการแสวงหาความรู้ เพื่อความอยู่รอดขององค์กรไม่ว่าบุคลากรจะมีประสบการณ์ มากหรือน้อยย่อมมีความรู้ความสามารถต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของตนรับผิดชอบ ได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งในยุคของการพัฒนาและปรับเปลี่ยนสถานศึกษาให้ตอบรับกับการเปลี่ยนแปลง สามารถที่จะ เรียนรู้การได้อย่างรวดเร็ว และสร้างกระบวนการเรียนรู้ ความเข้าใจในการทำงานร่วมกับผู้อื่นและปฏิบัติงานนั้นจน สำเร็จลุล่วงได้ ด้วยดีเช่นกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของกาญจนา ฉ่ำศิริ (2553 หน้า 108) ได้ศึกษาเรื่องสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวังของการพัฒนาองค์กรไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ของบุคลากรกองกลาง สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยบุคลากรที่มีประสบการณ์แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ คาดหวังของการพัฒนาองค์กรไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

1.1 ด้านพลวัตการเรียนรู้ ผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต

3 ด้านพลวัตการการเรียนรู้ โดยรวมมีการบริหารจัดการองค์การแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษาทุกแห่งในปัจจุบันมีการเข้าถึงข้อมูลเทคโนโลยีสะดวกรวดเร็วมากขึ้น มีการจัดการอบรมสัมมนาบ่อยครั้งเพื่อเป็นการพัฒนาบุคลากรให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ ในการอบรมเพิ่มขึ้น อีกทั้งสถานศึกษาไม่ว่าจะเป็นขนาดเล็ก ขนาดกลางหรือขนาดใหญ่ ได้กำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานมีการจัดการ การวางแผนและการพัฒนาอย่างมีระบบมากขึ้น มีการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการทำงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของจตุพันธ์ รุจิรานุกูล (2554 หน้า 88) เรื่องการนำโรงเรียนไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ตามทัศนะของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 ที่มีขนาดโรงเรียนต่างกันมีการนำโรงเรียนไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ตามทัศนะของครูโดยรวมและรายด้าน ทุกด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับกับประภาวัลย์ สิงห์วิวัฒน์ (2556 หน้า 85-86) ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา ช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาช่วงชั้นที่ 3 - 4 จำแนกตามขนาดสถานศึกษาโดยรวมไม่แตกต่างกัน

1.2 ด้านการปรับเปลี่ยนองค์กร ผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการองค์การแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการปรับเปลี่ยนองค์กร โดยรวมมีการบริหารจัดการองค์การแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดแนวทางของการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ว่า ประกอบด้วย การสร้างบรรยากาศเปิด โดยให้ทุกคนได้รับทราบความจำเป็นและการเปลี่ยนแปลงที่มุ่งสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานการณ์เปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาการศึกษาที่ต้องมีการเตรียมความพร้อมเพื่อการพัฒนาศักยภาพของคนในประเทศให้มีความพร้อมกับการรับเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะสถานศึกษาต้องมีการเปลี่ยนแปลงและปรับหลักสูตรของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันซึ่งสถานศึกษาต้องมีการเตรียมความพร้อมในการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มศักยภาพของบุคลากรและนักเรียนให้ปรับตัวรับกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของพรทิศา วันตา (2553 หน้า 105) เรื่ององค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตมิวนิค กรุงเทพมหานครโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับภัทรพร ไทลไพบูลย์ (2554 หน้า 88) ได้ทำการศึกษาขององค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนพานทองสภาชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 พบว่า การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนพานทองสภาชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก รวมทั้งงานวิจัยของอมร สายใจ (2556 หน้า 73) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตอำเภอเมืองสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 พบว่า ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตอำเภอเมืองสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน

1.3 ด้านการเสริมสร้างความรู้แก่บุคคล ผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการองค์การแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการเสริมสร้างความรู้แก่บุคคล โดยรวมมีการบริหารจัดการองค์การแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่องค์กรสามารถเรียนรู้สร้างองค์

ความรู้เพื่อเพิ่มพูนสมรรถนะที่จะก่อเกิดความก้าวหน้าในการดำเนินกิจการไปสู่เป้าหมายร่วมขององค์กร ประกอบด้วยคนที่มีความมุ่งมั่นที่จะขยายขีดความสามารถของตนผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมอย่างต่อเนื่อง การมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ รวมทั้งมีการจัดหา การสร้างการถ่ายโอนความรู้ และการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมอันเป็นผลมาจากการใช้ความรู้ใหม่ ๆ การใช้แนวคิดการจัดการความรู้และเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อสร้าง องค์กรความรู้หรือนวัตกรรมที่มีคุณค่าต่อตนเอง ทีมงานและองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ รุจารินทร์ จิตต์ แก้ว และกิตติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ(2555) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง อิทธิพลด้านวัฒนธรรมองค์กรที่มีผลต่อการสร้าง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของภาคเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยด้านวัฒนธรรมที่มีความสัมพันธ์ต่อ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานนั้นมีเพียงด้าน วัฒนธรรมที่เน้นงาน ที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ 0.05 ที่มีรูปแบบของวัฒนธรรม คือ การทำงานเป็นทีม สนับสนุนการใช้ความรู้ความสามารถของ พนักงานภายในองค์กรแต่ละคน และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ บุรฉกร เตชะมา, สุคนธา คงศีล, สมชาติ โต รักษา และกิตติพงษ์ หาญเจริญ (2556) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงาน โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์อินเตอร์เนชั่นแนลผลการศึกษาพบว่า พนักงาน มีระดับคุณภาพชีวิตและคุณลักษณะงานอยู่ ในระดับ ปานกลาง และบรรยากาศองค์กรอยู่ในระดับมาก คุณลักษณะงานมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต การ ทำงานเชิงบวกอยู่ในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และบรรยากาศองค์กร มีความสัมพันธ์ เชิงบวกกับคุณภาพชีวิตการทำงาน ในระดับมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิจัยเสนอแนะให้ ผู้บริหารควรพิจารณาสนับสนุน ปัจจัยต่าง ๆ โดยการให้รางวัลเมื่อพนักงานปฏิบัติงานได้ดีและส่งเสริมให้พนักงานมี กิจกรรมร่วมกันเพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างผู้ปฏิบัติงานเพื่อให้คุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานระดับ ปฏิบัติการ มีระดับที่สูงขึ้น

1.4 ด้านการจัดการความรู้

ผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ของ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการจัดการ ความรู้ โดยรวมมีการบริหารจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความ เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นที่ซึ่งมีบรรยากาศของการเรียนรู้รายบุคคลและกลุ่มมีการสอนคนของตนเองให้มี กระบวนการคิดวิเคราะห์ เพื่อช่วยให้เข้าใจในสรรพสิ่ง ขณะเดียวกันก็ช่วยองค์กรเรียนรู้จากความผิดพลาดและ ความสำเร็จ ซึ่งผลทำให้ทุกคนตระหนักในการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Marguardt & Reynolds, 1994 : 212) ซึ่งแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มุ่งมั่นที่จะเพิ่มขีดความสา มารถของตน สร้างสรรค์ผลงานที่เป็นความปรารถนา เป็นที่ซึ่งมีสิ่งใหม่ ๆ เกิดขึ้น และมีการขยายขอบเขตของแบบแผน ความคิด ซึ่งสามารถสร้างแรงบันดาลใจใหม่ ๆ ได้อย่างอิสระ โดยสมาชิกขององค์กรมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องถึงวิธีที่ จะเรียนรู้ร่วมกัน และการที่จะบรรลุความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิทธิกาญจน์ จิระ สาคร(2553) ได้ศึกษาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรstadt ผลการวิจัยพบว่า 1) ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ตามความ คิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรstadt โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ความเป็นองค์กรแห่ง การเรียนรู้ของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรstadt ทั้งโดยรวม และรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสถานศึกษาที่มี ขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรstadtแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.5 ด้านเทคโนโลยี สื่อ และสารสนเทศ ผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านเทคโนโลยี สื่อ และสารสนเทศ โดยรวมมีการบริหารจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก สถานศึกษาสนับสนุนให้บุคลากรมีการใช้สื่อเทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ ใช้สื่ออย่างมีประสิทธิภาพเหมาะสมตามคุณลักษณะเฉพาะของตัวสื่อ สนองต่อความแตกต่างในเชิงวัฒนธรรมอย่างรอบด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญยพรรณ พรหมวาทย. (2558, หน้า 87) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ด้านทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (2554, สื่อออนไลน์) ที่กำหนดกรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารระยะ พ.ศ. 2554-2563 ของประเทศไทยที่มุ่งเน้นให้มีการพัฒนาอย่างฉลาด โดยดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมอยู่บนพื้นฐานของความรู้และปัญญา ซึ่งในยุทธศาสตร์ที่ 6 ได้นำเทคโนโลยีและการสื่อสารมาเป็นเครื่องมือ เพื่อช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ให้สามารถขับเคลื่อนการศึกษาเพื่อไปสู่ “การเรียนรู้อย่างฉลาด”

2. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะแนวการบริหารจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยการตอบแบบสอบถามคำถามปลายเปิด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

2.1 ด้านพลวัตแห่งการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 คือ ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับเทคโนโลยี โดยครูผู้สอนให้คำแนะนำอย่างถูกวิธี สร้างนวัตกรรมที่ทันสมัยตรงกับความสนใจของผู้เรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่สังกัดในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ส่วนใหญ่อายุยังน้อย เป็นคนรุ่นใหม่ ที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเทคโนโลยีจึงสามารถแนะนำการใช้เทคโนโลยี และความรู้ด้านเทคโนโลยีมาถ่ายทอดให้กับผู้เรียนได้และสามารถสร้างนวัตกรรมที่ทันสมัยตรงกับความสนใจของผู้เรียนได้อย่างหลากหลาย สอดคล้องกับ พระครูวิทิตศาสนาท. (2555, สื่อออนไลน์) กล่าวว่า ครูในอนาคต คือ ครูในยุคโลกาภิวัตน์ จะต้องมีความรู้กว้างไกลในเทคโนโลยี โลกสมัยใหม่เต็มไปด้วย IT ครูจะล้าหลังไม่ได้ จะต้องพัฒนาแบบก้าวกระโดดจึงจะทันโลกยุคใหม่ นวัตกรรมจึงเป็นเครื่องมือของครูยุคใหม่ ที่จะต้องพัฒนาตนเองในด้านเทคโนโลยีวิชาการ เพื่อนำนวัตกรรมไปพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และเข้าใจในบทเรียนมากยิ่งขึ้นและยังถือได้ว่า ครูเป็นผู้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ

2.2 ด้านการปรับเปลี่ยนองค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 คือสถานศึกษาต้องมีความพร้อมที่จะรับมือกับการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เช่น การปรับปรุงผลลัพธ์ของนักเรียน ริเริ่มการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นประสิทธิภาพ ควรมีการปรับโครงสร้างขององค์กรอย่างเป็นระบบ และให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทุก ๆ ด้าน สนับสนุนให้บุคลากรมีความเข้าใจในแผนปฏิบัติงานของสถานศึกษาอย่างชัดเจน สนับสนุนให้บุคลากรสามารถช่วยเหลือและสนับสนุนซึ่งกันและกัน และสนับสนุนให้

บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจในวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Senge (1990) ที่กล่าวว่าการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้มีหลักการสำคัญ คือ วินัย 5 ประการ ซึ่งเป็นพื้นฐานสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ วินัยทั้ง 5 ประการ สามารถเสริมสร้างให้เกิดภายในองค์กรได้ด้วยการนำไปปฏิบัติจริงในระดับบุคคล ทีมและองค์การอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในระดับบุคคล คือ การคิดอย่างเป็นระบบ ในระดับทีม คือ การมีวิสัยทัศน์ร่วมกันและการเรียนรู้เป็นทีม และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุพจน์ นิมิตรบรรณสาร (2554) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของพนักงานที่มีต่อการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของบริษัทไทยออยล์ จำกัด(มหาชน) พบว่า พนักงานของบริษัทไทยออยล์ จำกัด(มหาชน) มีระดับความคิดเห็นของพนักงานเกี่ยวกับการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ในด้านการคิดอย่างเป็นระบบ การเรียนรู้เป็นทีมและด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน พนักงานได้ให้ความสำคัญแต่ละรายด้านมากตามลำดับ

2.3 ด้านการเสริมสร้างความรู้แก่บุคคล ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 คือ การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้โดยการสนับสนุนให้บุคลากรจัดข้อมูล สารสนเทศของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ให้บุคลากรเกิดการเรียนรู้ในการพัฒนางานด้วยตนเอง มีการให้คำปรึกษาแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้บุคลากรสามารถร่วมกันแก้ไขปัญหาของสถานศึกษา มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศกับผู้ปกครอง ชุมชนเพื่อนำมาปรับปรุงการดำเนินงานและให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา

นอกจากนั้นการส่งเสริมให้กำลังใจ ครูในการทำงานเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจใน การทำงาน เป็นบุคคลที่รอบรู้มีการฝึกฝนอบรม ตนเอง แสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เปิดโอกาสครูทุกคนได้มีการพัฒนาวิสัยทัศน์เฉพาะคน สร้างครูให้ มีความศรัทธาหรือความผูกพันต่อทีม ต่อองค์กร และต่อหน่วยงาน เสริมสร้างความเข้าใจให้เกิดการ รับผิดชอบต่อองค์กรมุ่งสร้างผลสำเร็จ และความเป็นเลิศ สร้างบรรยากาศให้ทุกคนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกัน เป็นบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ มีความ ยืดหยุ่นทางความคิดตามแบบแผนความคิดอ่าน ของแต่ละคน และพัฒนาและส่งเสริมระบบการทำงานเป็นทีม โดยให้ระดับหัวหน้าและผู้ร่วมทีมมี ความเข้าใจในบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบ และมีพลังอำนาจ ที่ชัดเจน ในด้านการตัดสินใจ และการบริหารงานในลักษณะต่าง ๆ สร้างความ เข้าใจให้ครูเกิดการยอมรับในการทำงานซึ่งกันและ กัน กระตุ้นให้ครูนำความรู้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันอย่างเป็นระบบในระดับมาก สอดคล้องกับ งานวิจัยของทิพากร วรณพฤกษ์ (2554 หน้า 94-95) พบว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ใน สำนักงานเขตบางขุนเทียนสังกัดกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของพอททัย ภิรมย์ศรี (2554: 118-119) พบว่า การส่งเสริม ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ตามความคิดเห็น ของครูด้านการเสริมสร้างบรรยากาศ ด้านการ สร้างวิสัยทัศน์และเป้าหมายการทำงาน ด้านการ คำนึงนวัตกรรมและการใช้เทคโนโลยี ด้าน การ สร้างแรงจูงใจในการทำงาน และด้านการปฏิบัติ งานเป็นทีมโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ที่สุด และ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุวัฒน์ จุลสุวรรณ (2556 หน้า 83) พบว่า ครูในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 มีความคิดเห็นด้านบรรยากาศองค์การในสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก

2.4 ด้านการจัดการความรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 คือ ให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ความรู้จากกระบวนการที่ได้รับความรู้ นำไปสู่กระบวนการกระทำจากงานหรือกิจกรรมในบริบทหรือปัญหาในโลกที่เป็นจริง ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง มุ่งเน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน เห็นความสำคัญของการลงมือปฏิบัติจริงตามหลักการของ การเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Action Learning) วิธีการนี้อยู่ภายใต้แนวคิดที่ว่า

การกระทำกับการเรียนรู้ ต้องเกิดควบคู่กันไป สอดคล้องกับ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2556) ว่า การจัดให้มีวิธีการเรียนรู้ที่เน้นการฝึกปฏิบัติจริง เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจและเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ รวมทั้งสามารถพัฒนาทักษะเกี่ยวกับสาระและวิธีการเรียนรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งพัฒนาสื่อแบบเรียน สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่ออื่นๆ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

2.5 ด้านทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการองค์การแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 คือ ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรได้ใช้สารสนเทศ และเทคโนโลยีในการศึกษาเรียนรู้ หาข้อมูลด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เพื่อที่ครูและบุคลากรจะได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ในมาตรา 66 ที่เน้นให้ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโอกาสแรกที่ทำได้ เพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกชัย พุทธสอน (2557, หน้า 102-103) ได้ศึกษา แนวโน้มการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ พบว่า ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) จุดมุ่งหมายของกระบวนการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ การสร้างองค์ความรู้ การสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การปลูกฝังความคิด เจตคติ และค่านิยมที่ดีต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ และการนำทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ไปใช้ในการดำรงชีวิต 2) รูปแบบวิธีการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้แบบกลุ่ม และการทำงานเป็นทีม การเรียนรู้จากการใช้ปัญหาเป็นฐาน การเรียนรู้จากสภาพจริง การทดลองและการฝึกปฏิบัติจริง วิธีการเรียนทางไกล วิธีการเรียนแบบออนไลน์จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ผ่านเว็บไซต์ และเครื่องมือสื่อสารต่างๆ เช่น โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต และส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในลักษณะที่เน้นความร่วมมือกัน ทั้งผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับครูสอน ผสมผสานการจัดการทรัพยากรการเรียนรู้และแหล่งสื่อต่าง ๆ ให้เหมาะสมในการเรียนรู้ 3) ทรัพยากรการเรียนรู้ ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี สื่อบุคคล สื่อธรรมชาติ สื่อเชิงกิจกรรม และสื่อจากวัสดุและอุปกรณ์ สื่อแบบทันเหตุการณ์ (Real Time) สื่อเสมือนจริง สื่อของจริง สื่อเชิงกิจกรรมการฝึกปฏิบัติสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต และแอปพลิเคชันต่าง ๆ สื่อสังคมออนไลน์ และสื่อจากแหล่งเรียนรู้ 4) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ กิจกรรมการฝึกปฏิบัติ การเรียนรู้จากสถานการณ์จริง การเรียนรู้แบบสืบค้น กิจกรรมตามความสนใจ กิจกรรมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน กิจกรรมการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น กิจกรรมเชิงบูรณาการที่มีสื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นตัวเกื้อหนุนการเรียนรู้ กิจกรรมการปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะ คุณธรรมและจริยธรรมในการดำรงชีวิต การเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น และกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการ และเชื่อมโยงเนื้อหาสาระแบบผสมผสานทักษะการเรียนรู้เข้าด้วยกัน และ 5) การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ ได้แก่ มีความยืดหยุ่นทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการจัดการเรียนรู้ มีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องหลังการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ใช้รูปแบบการประเมินด้วยตนเอง การประเมินจากการปฏิบัติการณ์ของสมาชิกกลุ่ม การประเมินผลแบบออนไลน์ และการประเมินผลตามสภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านพลวัตการเรียนรู้ สนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มโรงเรียน มีการสร้างสื่อและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและสามารถนำมาใช้ในการพัฒนา จัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ส่งเสริมการเรียนรู้ใหม่ๆ ทันสมัย

2. ด้านการปรับเปลี่ยนองค์กร พัฒนาโรงเรียนให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ การสร้างเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ วางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ มีเป้าหมายชัดเจนและมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตลอดจนบุคลากรต้องมีความรู้ ทักษะ และพัฒนาตนเองตลอดเวลา

3. ด้านการเสริมสร้างความรู้แก่บุคคล จัดอบรมให้กับบุคลากรในสถานศึกษาที่ขาดความรู้ในการพัฒนาผู้เรียน มีการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ ให้เป็นระบบ เพื่อสะดวกต่อการเสริมสร้างความรู้ให้กับบุคลากร

4. ด้านการจัดการความรู้ จัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนตามความถนัด ความสนใจ และเรียนรู้เพื่อพัฒนาไปสู่ชีวิตในศตวรรษที่ 21 และในอนาคตต่อไป

5. ด้านเทคโนโลยี สื่อ และสารสนเทศ สนับสนุนให้บุคลากรมีการใช้เทคโนโลยีให้มากขึ้น และนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา

2. ควรมีการพัฒนาเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลือจาก ดร.น้ำฝน กันมา อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งได้กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ อีกทั้งสละเวลาตรวจสอบแก้ไขเนื้อหาและการใช้ภาษาเพื่อให้การศึกษานี้มีความถูกต้องและสมบูรณ์มากที่สุด ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ พร้อมทั้งผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ดร.อนวัช อุ่นกอง ผู้อำนวยการโรงเรียนดอยแสนใจ(ตชด.อนุสรณ์) ดร.ปณณวิช เทพสุรินทร์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเวียงพาน ผศ.ดร.สันติ บุรณชาติ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและตรวจสอบเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงขอขอบคุณ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา ฉ่ำศิริ. (2553). **สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวังของการพัฒนาองค์กรไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ของบุคลากร กอกลาง สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยรามคำแหง.ปริญญาโท คศ.ม. (การบริหารทรัพยากรมนุษย์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย รามคำแหง.**

จตุพันธ์ รุจิรานุกูล. (2554). **การนำโรงเรียนไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ตามทัศนะของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.**

จอมพงศ์ มงคลวนิช.(2555).**การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา.กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย**

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- ทิพากร วรณพุกภัย. (2554). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ในสำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุร์สกร เต๊ะจ๊ะมา และคณะ. (2556). ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานโรงพยาบาลบำรุงราษฎร์อินเตอร์เนชั่นแนล
- ประภาวัลย์ ลิงทวีวัฒน์. (2556). แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาช่วงชั้นที่ 3 - 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3.วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ประเวศ วะสี และคณะ. (2547) . วิถีมุขยี่ในศตวรรษที่ 21 : สู่พหุภูมิใหม่แห่งการพัฒนา. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี - สฤษดิ์วงศ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พรทิภา วันตา. (2553). องค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พอททัย ภิรมย์ศรี. (2554). การศึกษาแนวทางการส่งเสริมความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน นาลหวง สำนักงานเขตทุ่งครุ สังกัดกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ภัทรพร ไหลโพบูลย์. (2554). องค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนพานทองสหภาพชุมชนปัทมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิม เขต 18. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.(การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รุจารินทร์ จิตต์แก้ว และกิตติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ. (2555). อิทธิพลด้านวัฒนธรรมองค์กรที่มีผลต่อการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของภาคเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร.
- สุพจน์ นิमितบรรณสาร. (2554). ความคิดเห็นของพนักงานที่มีต่อการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของบริษัทไทยออยล์ จำกัด (มหาชน). สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุวัฒน์ จุลสุวรรณ. (2556). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้บริหารในการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้บรรยากาศองค์การ และคุณลักษณะของครูกับการจัดการความรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อมร สายใจ. (2556). องค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตอำเภอเมืองสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1. วิทยานิพนธ์. กศ.ม.(การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย

Management of information and communications technology municipality school in Chiang Rai

ภาณุพงศ์ สรรชัยพฤกษ์^{1*} และ นันทิมา นาคาพงศ์²

Panupong Sunchaipruk^{1*} and Nanthima Nakaphong²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย และเพื่อเปรียบเทียบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย จำแนกตามขนาดโรงเรียน ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ได้แก่ หัวหน้าฝ่ายงาน และครู สังกัดโรงเรียนเทศบาลนครเชียงราย จังหวัดเชียงราย จำนวน 8 โรงเรียน จำนวน 342 คนซึ่งได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซีและมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 181 คน การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของหัวหน้าฝ่ายและครู การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปและการวิเคราะห์เนื้อหา และเปรียบเทียบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย ทั้ง 4 ด้าน จาก วงจรเดมมิ่ง (Deming Cycle) จำแนกตามขนาดโรงเรียน ประกอบไปด้วย 1) ด้านการวางแผนการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร(P) 2) ด้านการปฏิบัติและดำเนินการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร(D) 3) ด้านการติดตามประเมินผลการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร(C) 4) ด้านการปรับปรุงกำหนดวิธีแก้ไขและนำไปสู่การปฏิบัติในการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร(A)

ผลการวิจัย พบว่าการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย ในภาพรวมและรายด้านมีการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร อยู่ในระดับดี แต่เมื่อพิจารณาการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย จำแนกตามขนาดโรงเรียนพบว่า ด้านที่ 1 ด้านการวางแผนการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโรงเรียนขนาดกลาง มีระดับการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร แตกต่างกับโรงเรียนขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษและระดับการบริหาร

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอยู่ในระดับมาก ด้านที่ 2 ด้านการปฏิบัติและดำเนินการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร(D)โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีระดับการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารแตกต่างกับโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดกลาง และระดับการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอยู่ในระดับ มาก ด้านที่ 3 ด้านการติดตามประเมินผลการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร(C)

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : sinpeang@hotmail.com

โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีระดับการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารแตกต่างกับโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดกลาง และระดับการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอยู่ในระดับ มาก ด้านที่ 4 ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการปรับปรุงกำหนดวิธีแก้ไขและนำไปสู่การปฏิบัติในการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร(A)โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีระดับการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารแตกต่างกับโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดกลาง และระดับการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอยู่ในระดับ มาก

คำสำคัญ: การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร PDCA โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย

Abstract

The objective of this study is to study the management of information and communications technology of school environment and compare the information and communications technology management of municipality school in Chiang Rai. By size of school.

The population in this study included the head and teacher under the municipal schools in Chiang Rai province today. A list maximum number of 8 schools. with a total population of 342 derived by determining sample size according to the schedule of Craig Morgan, group into Analysis of 181. Data collection. Using the questionnaire of the head, and teacher. The data were analyzed by data program and content analysis and comparison. Management of information and communications technology in schools under the environment, the 4 aspects from the circuit Deming (Deming Cycle) by school size, composed of 1) the planning management of information technology and communications (P) 2) in practice. My consciousness and the management of information and communication technology (D) 3) in the evaluation management of information. Tomato and communication (C).4) improving the solution and leads to the practice in the management of information technology and communication (A).The research found that information and communication technology management of schools under the authority of the rai overall. The management of information and communication technology in education. But when considering the management technology of Information and communication of school environment. Classified study was the 1 planning management information technology and communication, school size). The level of information and communication technology. The difference with the school, large and extra large And the level of information and communication technology management level on the good side 2 in practice and the administration. (information and communication technology (D) the school extra large. Information and communication technology management level is different.

Keywords: Management of information and communications technology, PDCA , Municipality school in Chiang Rai

บทนำ

เทคโนโลยีสารสนเทศทำให้สังคมเปลี่ยนจากสังคมอุตสาหกรรมมาเป็นสังคมสารสนเทศ สภาพของสังคมโลกได้เปลี่ยนแปลงมาแล้วสองครั้ง จากสังคมความเป็นอยู่แบบเร่ร่อนมาเป็นสังคมเกษตรที่รู้จักกับการเพาะปลูกและสร้างผลผลิตทางการเกษตรทำให้มีการสร้างบ้านเรือนเป็นหลักแหล่ง ต่อมามีความจำเป็นต้องผลิตสินค้าให้ได้ปริมาณ

มากและต้นทุนถูก จึงต้องหันมาผลิตแบบอุตสาหกรรม ทำให้สภาพความเป็นอยู่ของมนุษย์เปลี่ยนแปลงมาเป็นสังคมเมือง มีการรวมกลุ่มอยู่อาศัยเป็นเมือง อุตสาหกรรมเป็นฐานการผลิต สังคมอุตสาหกรรมได้ดำเนินการมาจนถึงปัจจุบัน และกำลังจะเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมสารสนเทศ ปัจจุบันคอมพิวเตอร์และระบบสื่อสารมีบทบาทมากขึ้น มีการใช้เครือข่าย เช่น อินเทอร์เน็ตเชื่อมโยงการทำงานต่าง ๆ การดำเนินธุรกิจใช้สารสนเทศอย่างกว้างขวาง เกิดคำใหม่ ๆ ไซเบอร์สเปซ มีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในไซเบอร์สเปซ เช่น การพูดคุย การซื้อสินค้า และบริการ การทำงานผ่านทางเครือข่ายคอมพิวเตอร์ทำให้เกิดสภาพที่เสมือนจริงมากมาย เช่น ห้องสมุดเสมือนจริง ห้องเรียนเสมือนจริง ที่ทำงานเสมือนจริง ฯลฯ และในยุค ไทยแลนด์ 4.0 คือการเรียนการสอนที่สอนให้นักศึกษา สามารถนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ทุกหนทุกแห่งบนโลกนี้ มาบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ มาตอบสนองความต้องการของสังคมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทั้งนี้ในด้านขององค์กรก็มีลักษณะผูกพัน หน่วยงานภายในเป็นแบบเครือข่ายมากขึ้น แต่เดิมการจัดองค์กรมีการวางเป็นลำดับขั้น มีสายการบังคับบัญชาจากบนลงล่าง แต่เมื่อการสื่อสารแบบสองทางและการกระจายข่าวสารดีขึ้น มีการใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์ในองค์กรผูกพันกันเป็นกลุ่มงาน มีการเพิ่มคุณค่าขององค์กรด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ การจัดโครงสร้างขององค์กรจึงปรับเปลี่ยนจากเดิม และมีแนวโน้มที่จะสร้างองค์กรเป็นเครือข่ายที่มีลักษณะการบังคับบัญชาแบบแนวราบมากขึ้น หน่วยธุรกิจจะมีขนาดเล็กลง และเชื่อมโยงกันกับหน่วยธุรกิจอื่นเป็นเครือข่าย สถานะภาพขององค์กรจึงต้องแปรเปลี่ยนไปตามกระแสของเทคโนโลยีเพราะการดำเนินธุรกิจต้องใช้ระบบสื่อสารที่มีความรวดเร็วเท่ากับแสง ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลได้ง่ายและรวดเร็ว

การบริหารงานในยุคปัจจุบัน ที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จ ต้องอาศัย การพิจารณาตัดสินใจสั่งการอย่างถูกต้องและเหมาะสม ผู้บริหารต้องมีการคิดพิจารณาอย่างเป็นระบบรอบคอบ ซึ่งใช้แต่ระเบียบกฎเกณฑ์และประสบการณ์ที่เคยใช้ในอดีตอีกต่อไปไม่ได้ ต้องใช้ข้อมูลและสารสนเทศเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เชื่อกันว่าการตัดสินใจโดยใช้ระบบข้อมูลและสารสนเทศเป็นฐาน น่าจะเป็นการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพสูงในโลกปัจจุบันที่มีการแข่งขันกันค่อนข้างสูง งานตามภาระหน้าที่ของผู้บริหาร มีความจำเป็นต้องใช้ข้อมูลและสารสนเทศทุกเวลาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการบริหารด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุ ครุภัณฑ์ และด้านการจัดการ ซึ่งต้องกระทำอย่างรอบคอบ เพื่อการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดผลทางด้านประสิทธิภาพสูงสุดโดยเฉพาะในปัจจุบันการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นสิ่งที่จำเป็นของผู้บริหารทุกระดับ และผู้ปฏิบัติงาน จึงจำเป็นที่ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานที่ต้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารซึ่งเกี่ยวกับการวางแผนและการตัดสินใจโดยข้อมูลและสารสนเทศต้องมีความสอดคล้องกับความต้องการ (Requirement) มีความถูกต้อง (Accuracy) และมีความทันต่อเหตุการณ์ (Timeliness) ในยุคข้อมูลข่าวสารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT-Information Communication and Technology) มีบทบาทในการจัดการศึกษาและการบริหารงานมากขึ้น เนื่องจากความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้รับการพัฒนาขึ้น สภาพสังคมในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วใน และนโยบายทางการการศึกษาของไทยได้พัฒนาให้สอดคล้องกับความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ดังนั้นการจัดการศึกษาในสถานศึกษาจึงต้องจัดให้สอดคล้องกับนโยบายทางการศึกษาความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างเหมาะสมและมีคุณภาพ

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 9 ว่าด้วยเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา กำหนดให้ รัฐต้องจัดโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ช่องทางและสื่อโทรคมนาคมเพื่อการศึกษา และต้องจัดให้มีโครงสร้างและหน่วยงานเฉพาะเพื่อรับผิดชอบด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา นอกจากนี้ยังต้องส่งเสริมบุคลากรทางการศึกษาตลอดทั้งประชาชนให้มีขีดความสามารถในการผลิตการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ ในยุคสังคมข่าวสารเพื่อการแสวงหาความรู้และการศึกษาตลอดชีวิต ลักษณะของการศึกษาตามเจตนารมณ์ดังกล่าวจะเป็นการศึกษาตลอดชีวิตที่มีความยืดหยุ่นสูงสามารถตอบสนองต่อความต้องการความจำเป็นและความสนใจของปัจเจกบุคคลโดยเป็นการศึกษาแบบไม่เผชิญหน้าผ่านทางเครือข่ายโทรคมนาคมซึ่งเชื่อมโยงทั่วถึงทุกมุมโลก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2545 ก: 37) แนวโน้มการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารปรากฏชัดเจนในประเทศต่างๆ สำหรับประเทศไทยก็ได้ให้ความสนใจและความสำคัญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารนำไปสู่การบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 นี้ รัฐบาลได้ทุ่มงบประมาณเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนคอมพิวเตอร์ในโรงเรียน เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการสารสนเทศและการสื่อสารในโรงเรียนทั่วประเทศ

ปัจจุบันหลายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความพร้อมได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานและการบริหารงานในองค์กร แต่เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีมากกว่า 8,000 แห่งตั้งอยู่ทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท แต่ละแห่งมีความแตกต่างกันด้านสภาพแวดล้อม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นผลให้การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นไปอย่างขาดทิศทาง ขาดกลยุทธ์และเป้าหมายที่ชัดเจนไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพรวมทั้งการพัฒนาระบบสารสนเทศและการสื่อสารระหว่างองค์กรไม่สอดคล้องกัน ทำให้ยากต่อการเชื่อมประสานเพื่อให้เกิดการใช้ข้อมูลร่วมกันในอนาคต

ตามนโยบายการพัฒนาการศึกษาของเทศบาลนครเชียงรายของนายวันชัย จงสุทธานามณี นายกเทศมนตรีนครเชียงรายได้แถลงนโยบายต่อสภาเทศบาลนครเชียงรายไว้ว่า “ ท่านประธานสภาเทศบาล ที่เคารพ และสมาชิกสภาเทศบาลผู้ทรงเกียรติ ตามที่กระผมนายวันชัย จงสุทธานามณี ได้รับเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรีนครเชียงราย ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2555 และคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประกาศรับรองผลการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2555 แล้วนับบัดนี้กระผมจึงขอเสนอท่านประธานสภาและสมาชิกสภาเทศบาลได้รับทราบนโยบายการพัฒนาเทศบาลในด้านต่าง ๆ ของกระผมซึ่งได้กำหนดนโยบายตามหลักการบริหาร จัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงาน ยึดถือระเบียบ กฎหมาย ดำเนินงานสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดเชียงราย แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา และแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลนครเชียงราย ทั้งนี้เพื่อประโยชน์สุข ของประชาชนในเขตเทศบาล โดยรายละเอียด ดังนี้ “ด้านที่ 3 ด้านการศึกษา “พัฒนาการจัดการศึกษาตั้งแต่ชั้นเด็กเล็กจนถึงมัธยมศึกษา สู่วิทยาลัยในระดับมาตรฐานสากล ส่งเสริมเมืองเชียงรายให้เป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีมาตรการจัดการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษา ได้แก่สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียนทั้งในประเทศและต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น เพิ่มครูชาวต่างประเทศเจ้าของภาษามาสอนก่อสร้างและพัฒนาแหล่งศูนย์เรียนรู้ในด้านต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น และเพิ่มทุนการศึกษาให้กับเด็กและเยาวชนในโรงเรียนและชุมชน พัฒนาและเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ครูและนักเรียนอย่างทั่วถึง จัดหาอุปกรณ์ เทคโนโลยีที่ใช้ในการเรียนการสอนให้ทันสมัย ครบครัน ก่อสร้าง/ปรับปรุง สถานศึกษาให้เพียงพอและมีสภาพภูมิทัศน์ที่สวยงามและน่าอยู่” ซึ่งในรายงานการบริหารงานด้านเทคโนโลยีของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงรายทั้ง 8 โรงเรียนยังไม่มีกรรวบรวมรายงานการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารไว้ในรายงานของสถานศึกษา และรายงานของสำนัก

การศึกษาเทศบาลนครเชียงรายได้รายงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารไว้รวม ๆ ในด้านของการใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยี ในการจัดการศึกษาเท่านั้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นศึกษาสภาพการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงรายในกรอบแนวคิด การบริหารสารสนเทศและการสื่อสารโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงรายตามกระบวนการ บริหารสารสนเทศและการสื่อสารทั้ง 4 ด้านจากวงจรเดมมิ่งมิ่ง (Deming Cycle) ซึ่งเป็นวงจรในการพัฒนาองค์การ ซึ่ง PDCA เป็นเครื่องมือในการใช้ในการบริหารองค์การให้มีคุณภาพ ซึ่งไม่ว่าองค์การทฤษฎีบริหารชนิดใดก็ตาม แต่จะเอาระบบ PDCA เข้าไปควบคุมคุณภาพทุกขั้นตอน จากหลักการของวงจร PDCA หากพิจารณาเทียบกับหลาย ๆ เครื่องมือ หรือเทคนิคการปรับปรุงงานต่าง ๆ ที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่า ไม่ว่าจะเป็นเครื่องมือพื้นฐานหรือ เครื่องมือระดับสูง ที่มีเป้าหมายมุ่งเน้นให้เกิดการยกระดับ คุณภาพ ปรับปรุงและพัฒนาต่อยอดด้วยซ้ำจำเป็นที่จะต้องมีการดำเนินงานอย่างครบถ้วน ตั้งแต่ การวางแผน การปฏิบัติการตรวจสอบ และการทำให้เป็นมาตรฐานทั้งสิ้นเหตุผลก็เพราะจะทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระบบ ถูกทิศทาง และหากพบปัญหา หรืออุปสรรคระหว่างทาง ก็จะได้รู้ตัวได้ก่อน สามารถปรับแก้และหาทางรับมือได้ทัน เพื่อให้สามารถ บรรลุเป้าหมายได้ตามต้องการและเป็นพื้นฐานที่ดีของการต่อยอดการปรับปรุง

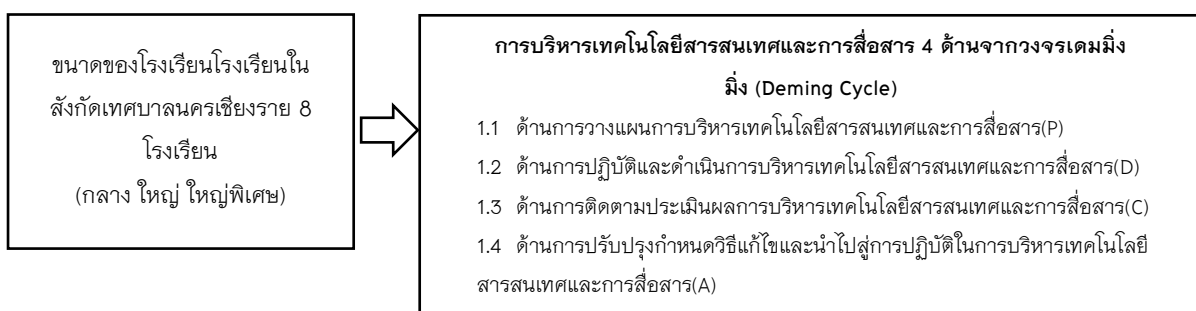
เพื่อทราบถึงการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย และเปรียบเทียบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย แบ่งตามขนาดของโรงเรียนทั้งนี้ผลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นแนวทางที่สามารถไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา เป็นข้อมูลที่สะท้อนความคิดเห็นของครูผู้สอน หัวหน้าฝ่ายงานซึ่งสามารถนำไปเป็นแนวทางการส่งเสริมและปรับปรุงการบริหารจัดการสารสนเทศและการสื่อสารในสถานศึกษา และเป็นข้อเสนอแนะในการบริหารที่สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการบริหารสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย จำแนกตามขนาดโรงเรียน

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

การบริหารสารสนเทศและการสื่อสารโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงรายตามกระบวนการ บริหารสารสนเทศและการสื่อสารทั้ง 4 ด้านจากวงจรเดมมิ่งมิ่ง (Deming Cycle)

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาและเปรียบเทียบสภาพการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงรายจำแนกตามขนาดโรงเรียน ซึ่งสามารถเป็นแนวทางการส่งเสริมและปรับปรุงการบริหารจัดการสารสนเทศและการสื่อสารในสถานศึกษา และเป็นข้อเสนอแนะในการบริหารที่สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการบริหารสถานศึกษาต่อ

ผลการศึกษา

จากการทำการวิจัย การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงรายจำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในกระบวนการบริหารสารสนเทศและการสื่อสาร ทั้ง 4 ด้าน จากวงจรเดมมิ่ง (Deming Cycle) 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการวางแผนการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (P) 2) ด้านการปฏิบัติและดำเนินการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (D) 3) ด้านการติดตามประเมินผลการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (C) 4) ด้านการปรับปรุงกำหนดวิธีแก้ไขและนำไปสู่การปฏิบัติในการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (A) พบว่า การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย ในภาพรวมและรายด้านมีการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย (\bar{X} = 3.73, S.D. = 0.56) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่ 4 ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการปรับปรุงกำหนดวิธีแก้ไขและนำไปสู่การปฏิบัติในการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (A) อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.82 ด้านที่ 2, 3 และ 1 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมีค่าเฉลี่ย 3.77, 3.70, 3.63 ตามลำดับ

สรุปผลและอภิปรายผล

การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย รวมทั้งสิ้น 181 คน สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็น ผู้ให้ข้อมูลเพื่อศึกษาการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงรายประกอบด้วย การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของหัวหน้าฝ่ายและครูตัวแปรต้นที่ใช้วิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย จำนวน 8 โรงเรียน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ส่วนตัวแปรตาม คือ การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในกระบวนการบริหารสารสนเทศและการสื่อสาร ทั้ง 4 ด้าน จากวงจรเดมมิ่ง (Deming Cycle) 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการวางแผนการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (P) 2) ด้านการปฏิบัติและดำเนินการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (D) 3) ด้านการติดตามประเมินผลการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (C) 4) ด้านการปรับปรุงกำหนดวิธีแก้ไขและนำไปสู่การปฏิบัติในการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (A)

จากผลการวิจัย เรื่อง การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย มีประเด็นที่จะนำมาอภิปราย ได้ดังนี้

การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย ในภาพรวมมีอยู่ในระดับดี โดยในแต่ละด้านมีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายได้ดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร ด้านการวางแผนการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร(P)

ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนขนาดกลาง มีระดับการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร แตกต่างกับโรงเรียนขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษการเสนอแนะให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงาน การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับสูงสุดแสดงว่า โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงรายได้ มีการจัดตั้งคณะกรรมการ ประชุม และมีการเสนอให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงาน ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย และการร่วมวางแผนการพัฒนาครูด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร อย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับต่ำสุด ซึ่งให้เห็นว่าโรงเรียน มีการร่วมกันวางแผนการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งระดับการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อเทียบตามขนาดโรงเรียนแล้วโรงเรียนขนาดกลางมีความแตกต่างกับโรงเรียนขนาดอื่นทั้งที่อยู่ในระดับมากเหมือนกัน ดังนั้นควรมีการวางแผนการพัฒนาครูด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างสม่ำเสมอมากขึ้น เพื่อพัฒนาครูและบุคลากรที่ให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสนเทศได้ดี

ด้านที่ 2 ด้านการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารด้านการดำเนินการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร(D)

ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีระดับการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารแตกต่างกับโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดกลาง และระดับการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอยู่ในระดับมาก มีการจัดให้มีอุปกรณ์ต่อพ่วงกับคอมพิวเตอร์ ที่ใช้ในการปฏิบัติงานเพียงพอกับความต้องการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับสูงสุด มีระดับมาก แสดงว่า โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงรายได้ มีการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ต่อพ่วงกับคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการปฏิบัติงานเพียงพอกับความต้องการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ (2546, หน้า 64) มีการศึกษาแนวโน้มการจัดการโครงสร้างพื้นฐาน ด้านโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศ มีกลยุทธ์คือการจัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต และการจัดหาสื่อการสอนและเนื้อหาสาระทางดิจิทัล ด้านการพัฒนาวิชาชีพครู มีกลยุทธ์คือการวางวิสัยทัศน์รวม การศึกษาวิเคราะห์ความต้องการของครูการกำหนดแผนงานการสร้างคามตระหนักรู้การแนะนำ โน้มน้าว การอบรมครู การสนับสนุนอย่างต่อเนื่องและการกำกับติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องและจริงจัง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคมทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับต่ำสุดและมีระดับการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอยู่ในระดับดี ซึ่งให้เห็นว่าโรงเรียนต้องให้การส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคมทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในรูปแบบของคณะกรรมการฯ การใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการคณะกรรมการฯ เช่น การประชุมทางไกล

ด้านที่ 3 การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร ด้านการติดตามประเมินผลการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร (C)

ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีระดับการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร แตกต่างกับโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดกลาง และระดับการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอยู่ในระดับมาก ซึ่งให้เห็นว่าโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีการกำกับ ติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานตามแผนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับสูงสุด มีระดับมาก แสดงว่า โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีการกำกับติดตามภายใน ของคณะผู้บริหาร มีกำกับ ติดตาม การดำเนินงานตามแผนงานเทคโนโลยี และการนิเทศติดตามภายใน(จากสำนักการศึกษา)ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับต่ำสุด มีระดับการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและ

การสื่อสารอยู่ในระดับมาก ซึ่งให้เห็นว่าโรงเรียนต้องได้รับการนิเทศติดตาม จากหน่วยงานต้นสังกัด หรือ สำนักงานการศึกษาเทศบาลนครเชียงใหม่รายด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา(นิเทศภายใน) เพื่อการประเมินผล การปฏิบัติงาน การรายงานผล รวมถึงการกำกับดูแลและสอดคล้องดูแลการใช้เทคโนโลยีอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการ รายงานผลการปฏิบัติงานให้หน่วยงานต้นสังกัดอย่างสม่ำเสมอ

ด้านที่ 4 การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร ด้านการปรับปรุงกำหนดวิธีแก้ไขและนำไปสู่การ ปฏิบัติในการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (A)

ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีระดับการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารแตกต่าง กับโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดกลาง และระดับการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอยู่ในระดับ มาก โรงเรียนมีวิเคราะห์ความสำเร็จและนำแนวทางไปวางแผนกำหนดแก้ปัญหาหลังเสร็จสิ้นภาคเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ใน ลำดับสูงสุด มีระดับมาก แสดงว่า โรงเรียนมีการวิเคราะห์ความสำเร็จและนำแนวทางไปวางแผนและผู้บริหารสั่ง การให้มีการดำเนินแก้ปัญหาด้านการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับต่ำสุด มีระดับการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารควรมีการสั่งการให้มีการดำเนิน แก้ปัญหาด้านการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หรือ วางแผนเมื่อพบปัญหา ซึ่งอาจจะติดปัญหาหลาย อย่างทำให้การสั่งการล่าช้า (ราตรี ดวงไชย ,2550,หน้า70)ได้เปรียบเทียบความพร้อมโดยรวมของโรงเรียน มัธยมศึกษามีความพร้อมมากกว่าโรงเรียนขยายโอกาสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สภาพปัญหาการใช้ทรัพยากรทาง การศึกษาที่พบมากที่สุดคือ ด้านการเงิน คือ งบประมาณที่จะนำมาจัดซื้อ จัดจ้างและการซ่อมบำรุงวัสดุ-อุปกรณ์ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารไม่เพียงพอ

ข้อเสนอแนะ

ด้วยเหตุที่พบว่ายังขาดการศึกษาประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องกับปัญหาว่าด้านไหนควรให้ความสำคัญ เป็นอันดับแรก ข้อเสนอแนะจากการวิจัยพบว่า ด้านการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร ด้านการวางแผนการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร(P) อยู่ในลำดับที่ต่ำที่สุดจาก 4 ด้านที่กล่าวมาและพบว่าความแตกต่าง ระหว่างโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีความแตกต่างในด้านการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร ด้านการวางแผนการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร(P) แตกต่างกับโรงเรียนขนาดใหญ่ และ ขนาดกลาง อาจเป็นเพราะการจัดสรรงบประมาณ และอำนาจการวางแผนการใช้ทรัพยากรทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการ สื่อสารในการ ที่พบมากที่สุดคือ ด้านการวางแผน การจัดสรรงบประมาณ ด้านการเงิน คือ งบประมาณที่จะนำมา จัดซื้อ จัดจ้างและการซ่อมบำรุงวัสดุ-อุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารไม่เพียงพอ และการกำกับ ติดตามจากหน่วยงานต้นสังกัด ที่มีระดับค่าเฉลี่ยในระดับที่ต่ำ ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไข คือ ควรมีการวางแผน งานที่ครอบคลุมตามผลการวิจัยที่ออกมาว่าด้าน1 ด้านการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร ด้านการวางแผนการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร(P)มีความแตกต่างกันระหว่างรายคู่ โรงเรียนขนาดใหญ่ และ ขนาดกลาง มีความแตกต่างกับโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ดังนั้นควรมีการวางแผนมีการประชุม จัดตั้งคณะกรรมการ จัดสรรงบประมาณจากต้นสังกัดเพิ่มขึ้น ควรมีการระดมทรัพยากรด้านการเงิน และควรมีการกำกับติดตามเรื่อง ของการประเมินสถานศึกษาภายในจากต้นสังกัดอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร ด้านการวางแผนการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อให้ทราบถึงปัญหาในการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร ด้านการวางแผนการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ว่าเหตุที่ทำให้การบริหารเทคโนโลยี

สารสนเทศและการสื่อสารในโรงเรียนขนาดที่ต่างกันทำไมถึงมีการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร ด้านการวางแผนการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ที่ต่างกัน

ควรเพิ่มการศึกษาจากรายงานของสำนักการศึกษาเทศบาลนครเชียงรายหรือหน่วยงานต้นสังกัดในระดับที่สูงขึ้นไป เนื่องจากรายงานสถานศึกษาของโรงเรียนทั้ง 8 โรงเรียนเพื่อเปรียบเทียบและเป็นแนวทางในการตั้งประเด็นคำถามซึ่ง พบรายงานเกี่ยวกับด้านการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจากรายงานของโรงเรียนยังรายงานไม่ครอบคลุม

ควรเพิ่มข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นเพื่อให้ทราบถึงความแตกต่างของการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร ด้านการวางแผนการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน

เพิ่มกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคณะผู้บริหาร เพื่อทราบถึงการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในระดับที่สูงขึ้นและเปรียบเทียบความแตกต่างได้ง่ายขึ้น แยกโรงเรียนแต่ละระดับ เช่นโรงเรียนระดับประถม และมัธยม ซึ่งมีความแตกต่างของระดับการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารแตกต่างกัน

จากการวิจัยพบว่าระดับการบริหารอยู่ในระดับมาก เหมือนกันแต่การเปรียบเทียบรายคู่มีความแตกต่างกัน ซึ่งควรหาข้อเปรียบเทียบให้ชัดเจนขึ้นหรือหากรอบแนวคิดอื่นที่มาสืบสนับสนุนสมมุติฐานที่ตั้งไว้

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยได้รับความกรุณาจาก ดร.นันทิมา นาคาพงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งได้กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าของท่านในการตรวจสอบ ให้คำปรึกษาแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนเสร็จสิ้นสมบูรณ์ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ อ.ดร.วิลาวัลย์ โพธิ์ทอง ผศ.ดร.รักษิต สุทธิพงษ์ และรองผู้อำนวยการ วิทวัส สมสกุล ผู้เชี่ยวชาญที่ช่วยตรวจสอบเครื่องมือ ตลอดจนหัวหน้าฝ่ายงานและคณะครูที่กรอกแบบสอบถาม ได้แก่ โรงเรียนเทศบาล 1 ศรีเกิด โรงเรียนเทศบาล 2 หนองบัว โรงเรียนเทศบาล 3 ศรีทรายมูล โรงเรียนเทศบาล 4 สันป่าก่อ โรงเรียนเทศบาล 5 เด่นห้า โรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย โรงเรียนเทศบาล 7 พังหมื่น และโรงเรียนเทศบาล 8 บ้านใหม่

หากการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ มีประโยชน์และเป็นคุณูปการแก่ผู้สนใจศึกษาหาความรู้เพื่อจรรโลงแต่สังคมา คุณความดีดังกล่าวขอมอบเป็นกตเวทิตาคุณแด่บุพการี บुरพจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

ราตรี ดวงไชย.(2550).**ความพร้อมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการบริหารโรงเรียนระดับ**

มัธยมศึกษาและโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 2.วิทยานิพนธ์.ค.ม.,

ราชภัฏลำปาง,ลำปาง.

ปราวีธญา สุวรรณรัฐโชติ.(2546).**กรณีศึกษากระบวนการยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศในโรงเรียน.**

วิทยานิพนธ์.กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ. (2545). **แผนแม่บทเทคโนโลยี สารสนเทศและการ**

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). นโยบายเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่ง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.(2543).จากแผนพัฒนาคนสู่แผนพัฒนาครู.กรุงเทพฯ:พิมพ์ดี.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ. (2545). **แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศไทย พ.ศ.2545 – 2549**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์เทคโนโลยี อิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). **นโยบายเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- วัชรภรณ์ริกากรณ์. (2555). **การศึกษาการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารโรงเรียน มัธยมศึกษาสทวิทยาเขตเสรีไทยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2**. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ธงชัย สันติวงษ์ (2546). **การบริหารสู่ศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ: ประชุมช่าง
- สมบัติ อารังธัญวงศ์ (2546). **การบริหารโครงการ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: เสมาธรรม
- ฉันทภรณ์ นิลอรุณ. (2553). **การพัฒนากระบวนการจัดการความรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. [https://www.bloggang.com/PDCA.\(2559,25 ธันวาคม\).ใน วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี.สืบค้นเมื่อ 8 เมษายน 2561,จาก https://th.wikipedia.org/wiki/PDCA.](https://www.bloggang.com/PDCA.(2559,25 ธันวาคม).ใน%20วิกิพีเดีย%20สารานุกรมเสรี.สืบค้นเมื่อ%208%20เมษายน%202561,จาก%20https://th.wikipedia.org/wiki/PDCA.)
- Deming, W. Edwards (1986). *Out of the Crisis*. MIT Center for Advanced Engineering Study. ISBN 0-911379-01-0. กษาธิการ.

การบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเวียงแก่น
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

The information system management of schools in Wiang Kaen District,
Office of Chiang Rai Primary Educational Service area 4

ณัฐวุฒิ ชาวคำเขตต์^{1*} และ สุนทร คล้ายอ้า²

Nattawut Saokumket^{1*} and Sunthon Khlaium²

บทคัดย่อ

การศึกษาการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเวียงแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการบริหารระบบสารสนเทศในการบริหารงาน 4 ด้าน และแนวทางการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเวียงแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้รับผิดชอบงานสารสนเทศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเวียงแก่น จำนวน 60 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

จากผลการศึกษาพบว่า

1. การบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเวียงแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 โดยภาพรวมของการบริหารงาน 4 ด้าน ดังนี้ 1) งานบริหารวิชาการ อยู่ในระดับมากที่สุด 2) งานบริหารงบประมาณ อยู่ในระดับมาก 3) งานบริหารบุคคล อยู่ในระดับมาก 4) งานบริหารทั่วไป อยู่ในระดับมากที่สุด

2. แนวทางการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเวียงแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 โดยภาพรวมของการบริหารงาน 4 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการรวบรวมข้อมูล สถานศึกษาควรมีกำหนดวิธีการ การกำหนดผู้รับผิดชอบการ เก็บรวบรวมข้อมูลให้ชัดเจน มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการบริหารงานของสถานศึกษา

2.2 ด้านการตรวจสอบข้อมูล สถานศึกษาควรตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ ของแหล่งที่มาของข้อมูลสำหรับการบริหารงานของสถานศึกษา

2.3 ด้านการประมวลผลข้อมูล จัดเรียงลำดับแยกแยะตามลักษณะและประเภท จัดแบ่งกลุ่มของข้อมูล ใช้ค่าสถิติที่เหมาะสมกับข้อมูลที่จัดเก็บ และประมวลผลข้อมูลให้เป็น สารสนเทศได้ครอบคลุมครบถ้วน

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : nattawut7076@gmail.com

2.4 ด้านการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ สถานศึกษาควรมีการจัดลำดับสารสนเทศตาม ความเร่งด่วนและความสำคัญในการนำไปใช้

2.5 ด้านการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ สถานศึกษาควรมีการเก็บรักษาข้อมูลและ สารสนเทศในรูปแบบฐานข้อมูล โดยการจำแนกหมวดหมู่อย่างเป็นระบบ เพื่อสะดวก สำหรับการสืบค้นข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในงานต่าง ๆ

คำสำคัญ: ระบบสารสนเทศ

Abstract

The purpose of this study was study the information system management and the suggestions for information system management of schools in Wiang Kaen District, Office of Chiang Rai Primary Educational Service area 4. Questionnaires which was given to the 60 peoples consisting of directors and teachers who concerned with school information system. Descriptive statistics that are used in the data analysis include average, and standard deviation

The results of the study found;

1. The information system management of schools in Wiang Kaen District, Office of Chiang Rai Primary Educational Service area 4 overall management of 4 areas : 1.) Academic management overall is the highest levels. 2.) Budget management overall is the high levels. 3) People management overall is the high levels. 4) General management overall is the highest levels.

2. The guidelines of information system management of schools in Wiang Kaen District, Office of Chiang Rai Primary Educational Service area 4 overall management of 4 areas :

2.1 The collecting data, school should determine how to collecting data. Determining the responsible person to collect data to appropriate and consistent with the administration of the school.

2.2 The checking data, school should verify the authenticity and integrity of data for the administration of the school.

2.3 The processing data, school should sort to distinguish according to the characteristics and categories. Use the appropriate statistics to store data and process into complete information.

2.4 The presenting data and information, sorting information according to urgency and importance in applying.

2.5 The storing data and information, school should keep information in a database, classification systematically and easy to find information to use in various tasks.

Keywords: Information System

บทนำ

ปัจจุบันโลกได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เป็นผลมาจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ การพัฒนาอย่างก้าวกระโดดของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ ในโลกต้องเผชิญกับระบบเศรษฐกิจโลกที่มีการแข่งขันอย่างเสรีและไร้พรมแดนอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ความท้าทายใหม่ในกระแสโลกาภิวัตน์รอบใหม่ของโลกคือ การก้าวเข้าสู่ยุคอินเทอร์เน็ตในทุกสิ่ง (Internet of things) ในส่วนของภาครัฐได้มีนโยบายสนับสนุนส่งเสริมให้หน่วยงานการศึกษาได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารงานด้านต่าง ๆ ของหน่วยงานที่มีหน้าที่จัดการศึกษา ดังจะเห็นได้จากแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 ที่ได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาในด้านที่ 4 การสร้างโอกาส ความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษา กล่าวคือ การศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานสำหรับประชากรเป็นกลไกหลักสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ จึงเป็นหน้าที่ของรัฐในการเพิ่มโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาของผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ โดยการพัฒนาศูนย์การศึกษาทุกแห่งให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เท่าเทียม และจัดให้มีระบบสนับสนุน และส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนของสังคมที่มีศักยภาพและความพร้อมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบันในการบริหารจัดการและการตัดสินใจเชิงนโยบายที่ส่งผลต่อกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่ม ทั้งผู้เรียนและสถานศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารจัดการและการจัดการศึกษาที่เปิดช่องทางการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างไร้ขีดจำกัด เพื่อสร้างความเสมอภาคในการศึกษาเรียนรู้โดยไม่จำกัดรูปแบบ เวลา และสถานที่ โดยมีวัตถุประสงค์ด้านการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับหน่วยงานทางการศึกษาได้ดำเนินการ ได้แก่ 1) เพื่อให้มีระบบฐานข้อมูลกลางรายบุคคลทุกช่วงวัยที่เชื่อมโยงกันได้ และสามารถแลกเปลี่ยนฐานข้อมูลระหว่างกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2) เพื่อให้มีระบบฐานข้อมูลด้านการศึกษาและที่เกี่ยวข้อง ที่เป็นระบบเดียวกันทั้งประเทศ สามารถใช้ร่วมกันระหว่างหน่วยงานในกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 3) เพื่อให้มีระบบสารสนเทศทางการศึกษาที่ครอบคลุม ถูกต้อง และเป็นปัจจุบันเพื่อการวางแผน การบริหารจัดการศึกษา การติดตามและประเมินผล (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, หน้า 119) สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสารสนเทศ สำนักนโยบายและแผนได้เห็นความสำคัญของการจัดระบบสารสนเทศได้จัดทำและพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการศึกษา (Education Management Information System : EMIS) เป็นโปรแกรมที่ใช้ในการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย การจัดเก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคล ข้อมูลด้านเทคโนโลยีของโรงเรียน ข้อมูลครูและบุคลากรทางการศึกษา ข้อมูล สิ่งก่อสร้าง ข้อมูลครุภัณฑ์ ข้อมูลตามแบบสอบถามการศึกษาเพื่อวางแผน เป็นวิธีการบันทึกประมวผลผลและรายงานผลข้อมูลด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถช่วยให้การทำงานของบุคลากรที่มีหน้าที่ดูแลด้านข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในการนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 จึงได้ดำเนินการจัดทำระบบและพัฒนาระบบบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศ เพื่อใช้ในการบันทึก ประมวผลผล และรายงานผลข้อมูลด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นระบบที่ติดตั้งบน Web Application Server ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ www.bopp-obec.info จะสามารถช่วยให้การทำงานของบุคลากรด้านข้อมูลให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานด้านสถิติ ข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษาของโรงเรียน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้การจัดเก็บข้อมูล การรับ - ส่งข้อมูลในปีการศึกษา 2560 เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล สอดคล้องกับ อธิปไตย คสิสุนทร (2556) กล่าวว่า การใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการ

บริหารการศึกษา ช่วยทำให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้น ในด้านความสะดวก รวดเร็ว ถูกต้อง ทันเหตุการณ์ ประหยัดเวลา บุคลากรและงบประมาณ ค่าใช้จ่าย นอกจากนี้ ยังช่วย ให้เกิดการเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศระหว่างส่วนกลางและส่วนภูมิภาคเป็นระบบการส่งผ่านข้อมูล 2 ทาง (Two-way communication) ต่างจากแต่เดิมซึ่งแต่ละฝ่ายส่งหรือรับเพียงอย่างเดียว ทั้งนี้หน่วยงานในสังกัด ได้ดำเนินการอบรมพัฒนาบุคลากรด้านระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศ ได้แก่ 1) การจัดเก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคล (Data Management Center 2017 : DMC60) 2) การจัดเก็บข้อมูลครุภัณฑ์ (M-OBEC) 3) การจัดเก็บข้อมูลอาคารที่ดินและสิ่งก่อสร้าง (B-OBEC) และ 4) การจัดเก็บข้อมูลระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการการศึกษา (Education Management Information System : EMIS) (คู่มือการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา กลุ่มนโยบายและแผนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 2560, หน้า 1)

การจัดระบบบริหารและสารสนเทศของสถานศึกษา นับว่ามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานที่ต้องการ และครอบคลุมภารกิจด้านการบริหารจัดการได้อย่างมีคุณภาพ สถานศึกษาต้องมีระบบการบริหารและการจัดการศึกษา ที่นำไปสู่คุณภาพของผู้เรียน รวมถึงระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ เป็นระบบ ถูกต้อง สมบูรณ์ เป็นปัจจุบันและสามารถเรียกใช้ข้อมูลสารสนเทศได้ตลอดเวลา โดยผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจดำเนินการต่าง ๆ ตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554, หน้า 5) โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 จึงได้ดำเนินงานพัฒนาและขับเคลื่อนการจักระบบบริหารและสารสนเทศในองค์กรให้เกิดอย่างเป็นรูปธรรม ประสานงานและควบคุมการใช้คอมพิวเตอร์ของกลุ่มนโยบายและแผนให้อยู่ในสภาพการใช้งานได้ตลอดเวลา พร้อมทั้งให้คำแนะนำ และร่วมจัดทำคู่มือการใช้ระบบ คู่มือ เอกสารข้อมูลต่าง ๆ ที่จะนำเสนอสารสนเทศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ใน Web site ให้เป็นปัจจุบันและต่อเนื่อง ของฝ่ายงาน 4 ด้านของโรงเรียน ประกอบด้วย งานบริหารงานวิชาการ งานบริหารงานงบประมาณ งานบริหารบุคคล งานบริหารทั่วไป เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่มีคุณภาพ เป็นเครื่องมือสำคัญในการตัดสินใจ การแก้ปัญหาอย่างมีหลักการและเหตุผลของผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับ เป็นเครื่องมือในการวางแผน การบริหารจัดการการศึกษา การจัดตั้งจัดสรรงบประมาณ และการติดตามประเมินผล การกำกับ ควบคุมการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตรงตามแผนหรือเป้าหมาย (คู่มือการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา กลุ่มนโยบายและแผนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 2560, หน้า 3)

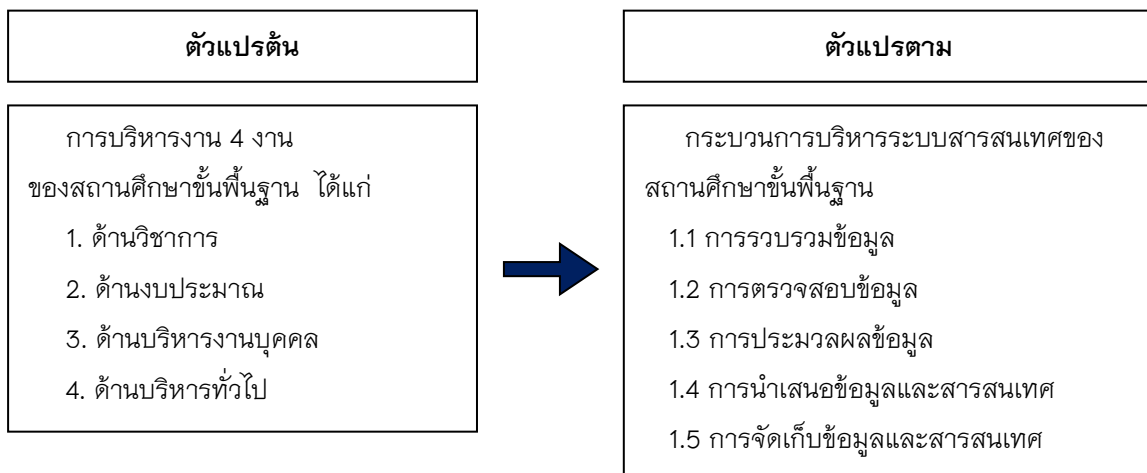
จากปัญหาดังกล่าวจะเห็นได้ว่าระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษามีความจำเป็นและมีความสำคัญอย่างมากในการวางแผนการบริหารการศึกษา วางแผนการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุด และการคิดตัดสินใจลงมือปฏิบัติในงานบริหารด้านต่าง ๆ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเวียงแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ทั้งนี้เพื่อจะได้นำข้อมูลผลการศึกษาที่ได้ไปเป็นแนวทางการบริหารระบบสารสนเทศสำหรับผู้บริหาร ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาด้านระบบสารสนเทศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพบริบทของสถานศึกษา และเกิดความพร้อมในการดำเนินงาน อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษากระบวนการบริหารระบบสารสนเทศในการบริหารงาน 4 งาน ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเวียงแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 (2) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเวียงแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ศึกษากระบวนการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเวียงแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการศึกษา

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการและแนวทางการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเวียงแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนและรายละเอียดดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและครูผู้ทำหน้าที่รับผิดชอบดูแลงานข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเวียงแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2560 จำนวน 20 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 20 คน ครูผู้หน้าที่รับผิดชอบดูแลงานข้อมูลสารสนเทศ โรงเรียนละ 2 คน จำนวน 40 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 60 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษากระบวนการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเวียงแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้หน้าที่รับผิดชอบดูแลงานข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา ขั้น

พื้นฐานในอำเภอเวียงแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 โดยแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน มี 1 ชุด สำหรับการบริหารงาน 4 งานของสถานศึกษา ได้แก่ 1) ด้านบริหารงานวิชาการ 2) ด้านบริหารงบประมาณ 3) ด้านบริหารงานบุคคล 4) ด้านบริหารทั่วไป

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเวียงแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ซึ่งครอบคลุมขอบข่ายการบริหารงานโรงเรียน 4 งาน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) เรียงระดับการบริหารงานจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด แบ่งออกเป็น 5 ระดับ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open-ended Question) เกี่ยวกับแนวทางการบริหารระบบสารสนเทศ 5 ขั้นตอน ของการบริหารงาน 4 งาน ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเวียงแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 5 ขั้นตอน ของการบริหารงาน 4 งาน ของสถานศึกษา ได้แก่ การรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ การจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ โดยแสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำเสนอในรูปแบบความเรียงประกอบตาราง สำหรับเกณฑ์ในการแปลค่าระดับความคิดเห็น (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 หน้า 103) มีดังนี้

4.51 – 5.00	หมายถึง	มีระดับการบริหารระบบสารสนเทศอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง	มีระดับการบริหารระบบสารสนเทศอยู่ในระดับมาก
2.51 – 3.50	หมายถึง	มีระดับการบริหารระบบสารสนเทศอยู่ในระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง	มีระดับการบริหารระบบสารสนเทศอยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง	มีระดับการบริหารระบบสารสนเทศอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามแบบปลายเปิดเกี่ยวกับแนวทางการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 5 ขั้นตอน ของการบริหารงาน 4 งาน ของสถานศึกษา โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำข้อมูลที่ได้จากตอบแบบสอบถามแบบมาสรุปตามประเด็นหัวข้อ

ผลการศึกษา

1. จากผลการศึกษากระบวนการบริหารระบบสารสนเทศในการบริหารงาน 4 งาน ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเวียงแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ดังต่อไปนี้

งานบริหารวิชาการ

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการบริหารงานการบริหารวิชาการอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.84 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ระดับสูงสุดได้แก่ ด้านการรวบรวมข้อมูลและด้านการตรวจสอบข้อมูล มีค่าเฉลี่ย 4.84 อยู่ในระดับมากที่สุด ระดับรองลงมาคือ ด้านการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ย 4.66 อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ย 4.50 อยู่ในระดับมาก และระดับน้อยสุดคือ ด้านการประมวลผลข้อมูล มีค่าเฉลี่ย 4.33 อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

งานบริหารงบประมาณ

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการบริหารงานการงบประมาณอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.50 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ระดับสูงสุดได้แก่ ด้านการตรวจสอบข้อมูล มีค่าเฉลี่ย 4.67 อยู่ในระดับมากที่สุด ระดับรองลงมาคือ ด้านการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ย 4.36 อยู่ในระดับมาก ด้านการรวบรวมข้อมูล มีค่าเฉลี่ย 4.33 อยู่ในระดับมาก ด้านการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ย 4.24 อยู่ในระดับมาก และระดับน้อยสุดคือ ด้านการประมวลผลข้อมูล มีค่าเฉลี่ย 4.00 อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

งานบริหารบุคคล

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการบริหารงานการบริหารบุคคลอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.50 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ระดับสูงสุดได้แก่ ด้านการตรวจสอบข้อมูล มีค่าเฉลี่ย 4.83 อยู่ในระดับมากที่สุด ระดับรองลงมาคือ ด้านการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ย 4.51 อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการประมวลผลข้อมูล มีค่าเฉลี่ย 4.50 อยู่ในระดับมาก ด้านการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ย 4.34 อยู่ในระดับมาก และระดับน้อยสุดคือ ด้านการรวบรวมข้อมูล มีค่าเฉลี่ย 4.33 อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

งานบริหารทั่วไป

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการบริหารงานการบริหารทั่วไปอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.66 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ระดับสูงสุดได้แก่ ด้านการรวบรวมข้อมูล มีค่าเฉลี่ย 4.76 อยู่ในระดับมากที่สุด ระดับรองลงมาคือ ด้านการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ย 4.67 อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการตรวจสอบข้อมูล มีค่าเฉลี่ย 4.66 อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ย 4.50 อยู่ในระดับมาก และระดับน้อยสุดคือ ด้านการประมวลผลข้อมูล มีค่าเฉลี่ย 4.16 อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2. จากผลการศึกษาแนวทางการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเวียงแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ดังต่อไปนี้

งานบริหารวิชาการ

1. งานบริหารวิชาการของสถานศึกษามีแนวทางด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลซึ่งเป็นสารสนเทศของสถานศึกษา ได้แก่ สถานศึกษามีการจัดวางระบบการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลของแต่ละงานในฝ่ายวิชาการให้มีความชัดเจน มีการมอบหมายบุคลากรรับผิดชอบหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูลที่ต้องการใช้ประโยชน์ การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละด้านที่เกี่ยวข้อง และมีการวางแผนการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ ง่ายต่อการสืบค้น การใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการทำงานด้านเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ หรือโปรแกรมสำเร็จรูปต่างๆ สถานศึกษาควรมีการจัดประชุมคณะทำงานและผู้รับผิดชอบงานสารสนเทศสถานศึกษาเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างต่อเนื่อง และสถานศึกษาควรมีการจัดทำปฏิทินการศึกษา ปฏิทินวิชาการของสถานศึกษา

2. งานบริหารวิชาการของสถานศึกษามีแนวทางด้านการตรวจสอบข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลซึ่งเป็นสารสนเทศของสถานศึกษา ได้แก่ แต่งตั้งผู้รับผิดชอบงานสารสนเทศเพื่อดูแลแก้ไข ปรับปรุง และตรวจสอบข้อมูลต่างๆ ให้เป็นปัจจุบัน ครูและบุคลากรทางการศึกษาร่วมกันตรวจสอบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาตามแต่ละฝ่ายงานให้มีความถูกต้องอยู่เสมอ ตรวจสอบข้อมูลโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์และโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล แหล่งที่มา เอกสารตำรา คู่มือแนวทางดำเนินงานที่เกี่ยวข้องก่อนนำมาใช้งาน

3. งานบริหารวิชาการของสถานศึกษามีแนวทางด้านการประมวลผลข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลซึ่งเป็นสารสนเทศของสถานศึกษา ได้แก่ สถานศึกษาควรประมวลผลข้อมูลโดยนำเครื่องมือที่ทันสมัยมาใช้ และมีประสิทธิภาพ ถูกต้องตอบสนองกับความต้องการใช้งานได้เป็นอย่างดี มีบุคลากรที่มีความชำนาญแต่ละด้าน การประมวลผลข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ ควรมีรูปแบบวิธีการที่เป็นมาตรฐานตามขั้นตอนดำเนินงาน การวิเคราะห์ผลข้อมูลให้เป็นสารสนเทศ โดยการปฏิบัติงานของผู้รับผิดชอบในแต่ละด้าน ควรมีการประเมินผลการดำเนินงานด้านการประมวลผลข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการประมวลผลข้อมูลต่อไป

4. งานบริหารวิชาการของสถานศึกษามีแนวทางด้านการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ เพื่อให้ได้ข้อมูลซึ่งเป็นสารสนเทศของสถานศึกษา ได้แก่ สถานศึกษาควรมีการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เอกสาร แสดงสถิติ วารสาร หนังสือ ป้ายนิเทศ หรือเว็บไซต์ นำข้อมูลที่ผ่านการประมวลผลแล้วไปใช้ในการวางแผน เช่น แผนพัฒนาการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ใช้สื่อสารสนเทศเข้ามาช่วยในการนำเสนอข้อมูลที่กระชับ เข้าใจง่ายและครอบคลุมภาระงาน เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์และโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และวิเคราะห์ วางแผน เพื่อพัฒนางานสารสนเทศ

5. งานบริหารวิชาการของสถานศึกษามีแนวทางด้านการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ เพื่อให้ได้ข้อมูลซึ่งเป็นสารสนเทศของสถานศึกษา ได้แก่ สถานศึกษาจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศในรูปแบบของโปรแกรมคอมพิวเตอร์ รูปแบบของเอกสารรูปเล่มรายงาน การมอบหมายให้ผู้ใช้รับผิดชอบหน้าที่ในการปฏิบัติงานดูแลการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ รูปแบบของฐานข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อสะดวกต่อการสืบค้นข้อมูลไปใช้ประโยชน์ ควรจัดห้องสำหรับจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศของสถานศึกษา การจัดเก็บข้อมูลบนฐานข้อมูลระบบสารสนเทศของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อสะดวกต่อการติดตามตรวจสอบของต้นสังกัดและการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์

งานบริหารงบประมาณ

1. งานบริหารงบประมาณของสถานศึกษามีแนวทางด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลซึ่งเป็นสารสนเทศของสถานศึกษา ได้แก่ สถานศึกษาควรมีการมอบหมายบุคลากรรับผิดชอบหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูลที่ชัดเจน มีการจัดวางระบบการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลของแต่ละงานในฝ่ายบริหารงบประมาณให้มีความชัดเจนสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละด้านที่เกี่ยวข้อง และมีการวางแผนการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ เป็นหมวดหมู่ มีการจัดทำบัญชี เพื่ออำนวยความสะดวกและใช้ประโยชน์และการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการทำงานด้านเก็บรวบรวมข้อมูล

2. งานบริหารงบประมาณของสถานศึกษามีแนวทางด้านการตรวจสอบข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลซึ่งเป็นสารสนเทศของสถานศึกษา ได้แก่ สถานศึกษาแต่งตั้งผู้รับผิดชอบงานสารสนเทศเพื่อดูแลแก้ไข ปรับปรุง และตรวจสอบข้อมูลต่าง ๆ ให้เป็นปัจจุบัน มีความถูกต้องอยู่เสมอ ความถูกต้องของข้อมูลจากแหล่งที่มาของข้อมูล

3. งานบริหารงบประมาณของสถานศึกษามีแนวทางด้านการประมวลผลข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลซึ่งเป็นสารสนเทศของสถานศึกษา ได้แก่ สถานศึกษาควรประมวลผลข้อมูลโดยนำเครื่องมือที่ทันสมัยมาใช้ และมีประสิทธิภาพ ถูกต้องตอบสนองกับความต้องการใช้งานได้เป็นอย่างดี มีบุคลากรที่มีความชำนาญแต่ละด้าน การประมวลผลข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ ควรมีรูปแบบวิธีการที่เป็นมาตรฐานตามขั้นตอนดำเนินงาน

4. งานบริหารงบประมาณของสถานศึกษามีแนวทางด้านการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ เพื่อให้ได้ข้อมูลซึ่งเป็นสารสนเทศของสถานศึกษา ได้แก่ สถานศึกษาควรมีการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เอกสาร แสดงสถิติ วารสาร หนังสือ ป้ายนิเทศ หรือเว็บไซต์ การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นเกี่ยวกับสารสนเทศด้านงานบริหารงบประมาณ เช่น กรมบัญชีกลาง กระทรวงพาณิชย์ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

5. งานบริหารงบประมาณของสถานศึกษามีแนวทางด้านการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ เพื่อให้ได้ข้อมูลซึ่งเป็นสารสนเทศของสถานศึกษา ได้แก่ มอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบหน้าที่ในการปฏิบัติงานดูแลการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ จัดเก็บข้อมูลสารสนเทศในรูปแบบของโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เอกสารรูปเล่มหรือรายงานในตู้เก็บเอกสารรูปแบบของฐานข้อมูลอย่างเป็นระบบ และห้องสำหรับจัดเก็บข้อมูล

งานบริหารบุคคล

1. งานบริหารงบประมาณของสถานศึกษามีแนวทางด้านการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ เพื่อให้ได้ข้อมูลซึ่งเป็นสารสนเทศของสถานศึกษา ได้แก่ สถานศึกษาควรมีการมอบหมายบุคลากรรับผิดชอบหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับงานบริหารบุคคลของสถานศึกษาที่ชัดเจน ควรกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละด้านที่เกี่ยวข้อง และมีการวางแผนการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ เป็นหมวดหมู่ มีการจัดทำบัญชีข้อมูลบุคคล เพื่อง่ายต่อการสืบค้นและใช้ประโยชน์ มีการจัดประชุมคณะทำงานและผู้รับผิดชอบงานสารสนเทศ มีการกำหนดรูปแบบเอกสารในเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับงานบริหารบุคคลของสถานศึกษา

2. งานบริหารบุคคลของสถานศึกษามีแนวทางด้านการตรวจสอบข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลซึ่งเป็นสารสนเทศของสถานศึกษา ได้แก่ แต่งตั้งผู้รับผิดชอบงานสารสนเทศเพื่อดูแลแก้ไข ปรับปรุง และตรวจสอบข้อมูลต่าง ๆ ให้เป็นปัจจุบันมีความถูกต้องอยู่เสมอโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์และโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

3. งานบริหารบุคคลของสถานศึกษามีแนวทางด้านการประมวลผลข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลซึ่งเป็นสารสนเทศของสถานศึกษา ได้แก่ การประมวลผลข้อมูลโดยนำเครื่องมือที่ทันสมัยมาใช้ และมีประสิทธิภาพ ถูกต้องตอบสนองกับความต้องการใช้งานได้เป็นอย่างดี การวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน มีรูปแบบวิธีการที่เป็นมาตรฐานตามขั้นตอนดำเนินงาน

4. งานบริหารบุคคลของสถานศึกษามีแนวทางด้านการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ เพื่อให้ได้ข้อมูลซึ่งเป็นสารสนเทศของสถานศึกษา ได้แก่ สถานศึกษานำข้อมูลที่ได้จากการประมวลผลแล้วไปใช้ในการวางแผนงานของสถานศึกษา เช่น แผนพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา การแต่งตั้งและมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบ

5. งานบริหารบุคคลของสถานศึกษามีแนวทางด้านการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ เพื่อให้ได้ข้อมูลซึ่งเป็นสารสนเทศของสถานศึกษา ได้แก่ มีผู้รับผิดชอบหน้าที่ในการปฏิบัติงานดูแลการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศของงานบริหารบุคคลในรูปแบบของโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เอกสารรูปเล่มหรือรายงาน จัดเก็บข้อมูลบนฐานข้อมูลระบบสารสนเทศของ

งานบริหารทั่วไป

1. งานบริหารทั่วไปของสถานศึกษามีแนวทางด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลซึ่งเป็นสารสนเทศของสถานศึกษา ได้แก่ ควรกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละด้านที่เกี่ยวข้อง และมีการวางแผนการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ เป็นหมวดหมู่ มีการจัดทำบัญชี เพื่อง่ายต่อการสืบค้นและใช้ประโยชน์สถานศึกษาควรมีการมอบหมายบุคลากรรับผิดชอบหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูลที่ชัดเจน ใช้อุปกรณ์เทคโนโลยี

สารสนเทศมาช่วยในการทำงานด้านเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ หรือโปรแกรมสำเร็จรูปต่าง ๆ ใช้แบบฟอร์มการเก็บข้อมูลที่หลากหลาย

2. งานบริหารทั่วไปของสถานศึกษามีแนวทางด้านการตรวจสอบข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลซึ่งเป็นสารสนเทศของสถานศึกษา ได้แก่ กำหนดผู้รับผิดชอบงานสารสนเทศเพื่อดูแลแก้ไข ปรับปรุง และตรวจสอบข้อมูลต่าง ๆ ให้เป็นปัจจุบันและมีความถูกต้องอยู่เสมอ การนิเทศติดตามตรวจสอบข้อมูลการดำเนินงาน ระหว่างปีการศึกษาและรอบปีการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และประเมินผลการดำเนินงานของงานบริหารทั่วไปในด้านต่าง ๆ

3. งานบริหารทั่วไปของสถานศึกษามีแนวทางด้านการประมวลผลข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลซึ่งเป็นสารสนเทศของสถานศึกษา ได้แก่ สถานศึกษาควรประมวลผลข้อมูลโดยนำเครื่องมือที่ทันสมัยมาใช้ และมีประสิทธิภาพ ถูกต้อง ตอบสนองกับความต้องการใช้งานได้เป็นอย่างดี และการประเมินผลการดำเนินงานด้านการประมวลผลข้อมูล เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการประมวลผลข้อมูลต่อไป

4. งานบริหารทั่วไปของสถานศึกษามีแนวทางด้านการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ เพื่อให้ได้ข้อมูลซึ่งเป็นสารสนเทศของสถานศึกษา ได้แก่ สถานศึกษาควรใช้สื่อสารสนเทศเข้ามาช่วยในการนำเสนอข้อมูลให้มีความถูกต้องและครอบคลุมภาระงาน เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์และโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป มีการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เอกสาร แสดงสถิติ วารสาร หนังสือ บัญชีนิเทศ หรือเว็บไซต์ นำข้อมูลที่ผ่านการประมวลผลแล้วไปใช้ในการวางแผนงานของสถานศึกษา เช่น แผนการพัฒนาสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ กำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ และการศึกษาวิเคราะห์ วางแผน เพื่อพัฒนางานสารสนเทศเกี่ยวกับงานบริหารทั่วไป

5. งานบริหารทั่วไปของสถานศึกษามีแนวทางด้านการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ เพื่อให้ได้ข้อมูลซึ่งเป็นสารสนเทศของสถานศึกษา ได้แก่ ควรมอบหมายให้ผู้รับผิดชอบหน้าที่ในการปฏิบัติงานดูแลการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศของงานบริหารทั่วไป สถานศึกษาจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศในรูปแบบของโปรแกรมคอมพิวเตอร์ จัดห้องสำหรับจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ ตู้เก็บเอกสาร และจัดเก็บข้อมูลบนฐานข้อมูลระบบสารสนเทศ

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเวียงแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ครั้งนี้มีประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

งานบริหารวิชาการ

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการบริหารงานการบริหารวิชาการอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษาเห็นถึงความสำคัญของระบบสารสนเทศ เพราะจำเป็นต้องจัดข้อมูลต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับการประเมินคุณภาพ ประกอบกับสถานศึกษาต่าง ๆ ต้องเตรียมข้อมูลไว้เพื่อรองรับทั้งการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ระดับสูงสุดได้แก่ ด้านการรวบรวมข้อมูลและด้านการตรวจสอบข้อมูล ระดับรองลงมาคือ ด้านการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ ด้านการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ และระดับน้อยสุดคือ ด้านการประมวลผลข้อมูล ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒน์ (2548) ได้ศึกษาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประสานงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1 มีประเด็นสำคัญดังนี้ สภาพการดำเนินงานการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประสานงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1 พบว่า การบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลมีระดับมากที่สุด มีการกำหนดแผนการปฏิบัติงาน มีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้อย่างชัดเจนและมีการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ตรงกับความต้องการที่ใช้ด้านการตรวจสอบข้อมูล มีการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานให้

เพียงพอ มีการกำหนดแผนการปฏิบัติงานและมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถรับผิดชอบงานโดยตรง ด้านการประมวลผลข้อมูล มีการวางแผนในการประมวลผลข้อมูล มีการจัดกลุ่มข้อมูลที่เก็บมาให้ตรงกับความต้องการ ของผู้ใช้และมีการประมวลผลข้อมูลให้เป็นไปตามกำหนด ด้านการจัด เก็บข้อมูล มีการวางแผนการจัดเก็บข้อมูลให้เป็นไปตามสภาพและกาลเวลาของข้อมูลแต่ละประเภท มีการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อสะดวกในการเรียกใช้และมีการกำหนดนโยบายการจัดเก็บข้อมูล ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล มีการจัดหาเครื่องมือที่ทันสมัยเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีการกำหนดแผนการปฏิบัติงานและมีการจัดหาและสนับสนุนเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้และอุทิศเวลาทำงานด้านการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างจริงจัง ด้านการนำข้อมูลไปใช้ มีการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการเผยแพร่ข้อมูลเพียงพอ มีการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวกในการนำเสนอข้อมูลและมีการประชาสัมพันธ์การใช้ข้อมูลให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารงาน ด้านประสิทธิภาพของระบบ

งานบริหารงบประมาณ

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการบริหารงานการบริหารงบประมาณอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาเห็นความสำคัญของการจัดระบบสารสนเทศด้านงบประมาณที่เน้นรายละเอียดเพื่อง่ายต่อการตรวจสอบ และเน้นความโปร่งใสในการจัดการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ระดับสูงสุดได้แก่ ด้านการตรวจสอบข้อมูล ระดับรองลงมาคือ ด้านการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ ด้านการรวบรวมข้อมูล ด้านการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ และระดับน้อยสุดคือ ด้านการประมวลผลข้อมูล ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยะรัตน์ วงศ์เต็ง (2551) ได้ศึกษาการดำเนินงานระบบสารสนเทศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ ในการดำเนินงานระบบสารสนเทศด้านงานบริหารงบประมาณอยู่ในระดับมาก มีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล กำหนดแนวปฏิบัติ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและแต่งตั้งคณะกรรมการในการเก็บรวบรวมข้อมูล ส่วนที่ไม่ได้ปฏิบัติเกินครึ่ง คือ ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาวิจัย สำหรับปัญหาที่พบ คือ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนน้อย ไม่มีความชำนาญในการเก็บรวบรวมข้อมูล

งานบริหารบุคคล

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการบริหารงานการบริหารบุคคลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาต้องการจัดการข้อมูลด้านของอัตรากำลังคนในการบริหารจัดการแบ่งหน้าที่อย่างเหมาะสมและเท่าเทียม เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ระดับสูงสุดได้แก่ ด้านการตรวจสอบข้อมูล ระดับรองลงมาคือ ด้านการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ ด้านการประมวลผลข้อมูล ด้านการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ และระดับน้อยสุดคือ ด้านการรวบรวมข้อมูล ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสิทธิพร บุราโกร (2549) ได้ศึกษาเรื่องปัญหาการจัดการระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษาของโรงเรียนขนาดกลางสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ซึ่งมีวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษาปัญหาและเปรียบเทียบการจัดการระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษาตามความคิดของผู้ปฏิบัติงานสารสนเทศกับผู้บริหารโรงเรียนของโรงเรียนขนาดกลางสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 โดยกลุ่มที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้เป็นผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้ปฏิบัติงานสารสนเทศรวม 136 คน ผลการวิจัยพบว่าการบริหารงบประมาณของโรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

งานบริหารทั่วไป

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการบริหารงานการบริหารทั่วไปอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสถานศึกษาเห็นถึงความสำคัญของการบริหารงานเอกสาร งานสารบรรณที่มีความสำคัญและ จำเป็นต้องเก็บรักษา เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ระดับสูงสุดได้แก่ ด้านการรวบรวมข้อมูล ระดับรองลงมาคือ ด้านการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ ด้านการตรวจสอบข้อมูล ด้านการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ และระดับน้อยสุดคือ ด้านการประมวลผลข้อมูล ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเพลินพิศ หยาดพกา (2549) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การจัดการระบบสารสนเทศของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ได้กล่าวถึง ผล การศึกษาเฉพาะกรณี ของสถานศึกษา 4 ขนาด พบว่า การจัดการระบบสารสนเทศด้านงานบริหารงานทั่วไปอยู่ในระดับ มาก และมีสภาพปัญหาเหมือนและแตกต่างกัน คือ สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ปัญหาที่พบมากคืออุปสรรคในการ รวบรวมข้อมูล ความถูกต้องและเป็นปัจจุบัน ด้านการตรวจสอบข้อมูลมีปัญหาไม่มาก สถานศึกษาขนาดใหญ่ ปัญหา ที่พบคือ การเก็บรวบรวมข้อมูลมักได้ข้อมูลไม่ตรงตามกำหนด ในการตรวจสอบข้อมูลมีปัญหาน้อยสถานศึกษาขนาด กลาง ปัญหาที่พบ คือ การวางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูล รูปแบบการเก็บรวบรวมข้อมูล ความถูกต้องและเป็น ปัจจุบัน เนื่องจากบุคลากรไม่เห็นความสำคัญ การตรวจสอบข้อมูลมีปัญหาพอสมควร สถานศึกษาขนาดเล็ก ใช้ สถานที่ยี่ส่วนหนึ่งของห้องวิชาการเป็นที่จัดทำสารสนเทศ ปัญหาที่พบคือ มีอุปสรรคของการวางแผนการเก็บรวบรวม ข้อมูล ความร่วมมือในการรวบรวมข้อมูลและความถูกต้องเป็นปัจจุบันรวมทั้งรูปแบบในการรวบรวมข้อมูล ส่วนใหญ่ มองว่าเป็นข้อมูลส่วนตัวไม่จำเป็นต้องให้ข้อมูลกับสถานศึกษา งานซ้ำซ้อน ซึ่งสาเหตุเนื่องมาจาก ทรัพยากรบุคลากร และงบประมาณที่แตกต่างกันของแต่ละขนาด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะพร้อมทั้งข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

งานบริหารวิชาการ

1.) ด้านการรวบรวมข้อมูล สถานศึกษาควรมีกำหนดวิธีการ การกำหนดผู้รับผิดชอบการเก็บรวบรวมข้อมูล ให้ชัดเจน มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาชั้น พื้นฐาน 2.) ด้านการตรวจสอบข้อมูล สถานศึกษาควรตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแหล่งข้อมูลที่เก็บ รวบรวมสำหรับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา 3.) ด้านการประมวลผลข้อมูล สถานศึกษาควรสนับสนุน การนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการประมวลผลมาใช้ประโยชน์ในการวางแผนและพัฒนาการบริหารสถานศึกษา 4.) ด้านการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ สถานศึกษาควรมีการจัดลำดับความสำคัญของข้อมูลและสารสนเทศตาม ความเร่งด่วนและความสำคัญในการนำไปใช้ 5.) ด้านการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ สถานศึกษาควรมีการเก็บ รักษาข้อมูลและสารสนเทศในรูปแบบฐานข้อมูล โดยการจำแนกหมวดหมู่อย่างเป็นระบบ เพื่อสะดวกสำหรับการ สืบค้นข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในงานต่าง ๆ

งานบริหารงบประมาณ

1. ด้านการรวบรวมข้อมูล สถานศึกษาควรมีการสร้างหรือจัดหาเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และ วิธีการเก็บข้อมูลให้สอดคล้องกับลักษณะของข้อมูลและแหล่งข้อมูล โดยใช้แบบฟอร์มการจัดเก็บ เช่น แบบบันทึก แบบสอบถาม แบบสังเกต แบบประเมิน แบบรายงานข้อมูล 2.) ด้านการตรวจสอบข้อมูล สถานศึกษาควรตรวจสอบ แหล่งที่มาของข้อมูลการจัดทำและเสนอของบประมาณ จัดสรรงบประมาณ บริหารการเงิน บริหารงานพัสดุและ

สินทรัพย์ งานบัญชี การระดมทรัพยากร ตรวจสอบติดตามและประเมินประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณ 3.) ด้านการประมวลผลข้อมูล สถานศึกษาคอร์จัดเรียงลำดับ แยกแยะตามลักษณะและประเภท จัดแบ่งกลุ่มของข้อมูลการจัดทำและเสนอของงบประมาณ จัดสรรงบประมาณ บริหารการเงิน บริหาร งานพัสดุและสินทรัพย์ บัญชี การระดมทรัพยากร ตรวจสอบติดตามและประเมินประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณ ก่อนประมวลผลทุกครั้ง 4.) ด้านการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ สถานศึกษาคอร์มีการจัดลำดับความสำคัญของข้อมูลและสารสนเทศตามความเร่งด่วนและความสำคัญในการนำไปใช้ 5.) ด้านการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ สถานศึกษาคอร์มีการเก็บรักษาข้อมูลและสารสนเทศในรูปแบบฐานข้อมูล โดยการจำแนกหมวดหมู่อย่างเป็นระบบ เพื่อให้สะดวกต่อการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน และการนำข้อมูลไปประมวลผลใหม่

งานบริหารบุคคล

1.) ด้านการรวบรวมข้อมูล สถานศึกษาคอร์กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ เช่น คอมพิวเตอร์ ฐานข้อมูล ระบบอินเทอร์เน็ต เป็นต้น 2.) ด้านการตรวจสอบข้อมูล สถานศึกษาคอร์ตรวจสอบความถูกต้องของแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานบริหารงบประมาณทุกครั้ง 3.) ด้านการประมวลผลข้อมูล สถานศึกษาคอร์ประมวลผลข้อมูลให้เป็นสารสนเทศได้ครอบคลุม ครบถ้วน 4.) ด้านการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ สถานศึกษาคอร์จัดส่งข้อมูลและสารสนเทศให้หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานอื่น ๆ ได้ตามความต้องการและทันตามกำหนดเวลา 5.) ด้านการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ สถานศึกษาคอร์จัดส่งข้อมูลและสารสนเทศให้หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานอื่น ๆ ได้ตามความต้องการและทันตามกำหนดเวลา

งานบริหารทั่วไป

1.) ด้านการรวบรวมข้อมูล สถานศึกษาคอร์กำหนดข้อรายการการเก็บรวบรวมข้อมูลงานเอกสารธุรการงานอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม สำมะโนผู้เรียน งานกิจการนักเรียน การจัดระบบควบคุมภายในหน่วยงาน การจัดระบบการบริหารและพัฒนางานองค์กร 2.) ด้านการตรวจสอบข้อมูล สถานศึกษาคอร์ปรับปรุงแก้ไขงานเอกสารธุรการ งานอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม สำมะโนผู้เรียน งานกิจการนักเรียน การจัดระบบควบคุมภายในหน่วยงาน และการจัดระบบการบริหารและพัฒนางานองค์กรให้มีความถูกต้อง 3.) ด้านการประมวลผลข้อมูล สถานศึกษาคอร์ใช้ค่าสถิติที่เหมาะสมกับข้อมูลที่จัดเก็บ เช่น ค่าร้อยละ อัตราส่วน สัดส่วน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน หรือการแจกแจงความถี่ 4.) ด้านการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ สถานศึกษาคอร์จัดลำดับความสำคัญของข้อมูลและสารสนเทศตามความเร่งด่วนและความสำคัญในการนำไปใช้ 5.) ด้านการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ สถานศึกษาคอร์เก็บรักษาข้อมูลและสารสนเทศในรูปแบบฐานข้อมูล โดยการจำแนกหมวดหมู่อย่างเป็นระบบ เพื่อสะดวกสำหรับการสืบค้นข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในงานต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในการพัฒนางานบริหารระบบสารสนเทศ สถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ
2. ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาบุคลากรด้านการบริหารระบบสารสนเทศในสถานศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ อาจารย์ที่ปรึกษา และคณะกรรมการทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดียิ่งจนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ได้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติ บุรณะชาติ อาจารย์ประจำวิทยาลัยการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา นายดำรงค หาญชนะ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยลึก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 และนายคมเพชร อินสุวรรณ ครูโรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 36 ที่กรุณาให้คำแนะนำ พร้อมทั้งแก้ไขและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์และมีคุณค่า

ขอขอบพระคุณครูและบุคลากรทางการศึกษาในอำเภอเวียงแก่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม ตลอดจนไปถึงครอบครัว เพื่อนร่วมงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่คอยให้การสนับสนุน กำลังใจเป็นอย่างดี ทำให้เกิดขวัญและกำลังใจที่มุ่งมั่นดำเนินการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้บรรลุผลสำเร็จได้ด้วยดี คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษานี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขออุทิศแด่ผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน จึงขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ สำนักงานทดสอบทางการศึกษา. (2551). **แนวทางจัดทำระบบสารสนเทศสถานศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). **แนวทางการจัดทำระบบสารสนเทศสถานศึกษา.กรุงเทพฯ** : ศูนย์สภาพลาดพร้าว
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). **คู่มือการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษา.กรุงเทพฯ** : โรงพิมพ์ สกสค.ลาดพร้าว
- เกวลี ศิริแสน(2558).**การบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 .การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง, การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, วิทยาลัยการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา**
- ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒน์. (2548). **การศึกษาระบบสารสนเทศเพื่อการประสานงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.**
- ทิพวัลย์ นนทเกท. (2556). **การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม.,มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, นครศรีธรรมราช**
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). **การวิจัยเบื้องต้น**. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปิยะรัตน์ วงศ์แดง. (2551). **การดำเนินงานระบบสารสนเทศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1. การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย , มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.**
- พิกุล เงินทอง. (2550). **ปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.**

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- เพชรภรณ์ อาจศิริ. (2553). การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนบ้านหนองตะลุมปุ๊ก อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา .วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ,มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม
- เพลินพิศ หยาดผกา. (2549). การจัดการระบบสารสนเทศของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ ,ครุศาสตรมหาบัณฑิต ,บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
- ภูเบศ มูลเจริญ. (2558). การบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 . การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง, การศึกษามหาบัณฑิต,สาขาการบริหารการศึกษา,วิทยาลัยการศึกษา, มหาวิทยาลัยพะเยา
- สิทธิพร บุราไกร. (2549). ปัญหาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษาของโรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชา การบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย,มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
- สุนันทา หาผลดี. (2554). แนวทางการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31. วิทยานิพนธ์ ค.ม.,มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, กรุงเทพฯ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2549). เอกสารแนวทางการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนการสอนตามเจตนารมณ์ กระทรวงศึกษาธิการ “2549 ปีแห่งการปฏิรูปการเรียนการสอน”แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 1).กรุงเทพฯ
- สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2554).การจัดระบบบริหารและสารสนเทศภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 .กรุงเทพฯ
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4.(2560) .คู่มือการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาปีการศึกษา 2560
- อธิปัติย์ คลี่สุนทร. (2555). ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษา. สารานุกรมวิชาชีพครูเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๕. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ สกสค. ครูสภา
- อาภรณ์ เชื้อพรหม. (2548).แนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศในสถานศึกษา สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร.สารนิพนธ์, ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต,สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย,มหาวิทยาลัยศิลปากร

การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอแม่สาย
จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
School Management Applying Good Governance of School Administrators in
Mae Sai District, Chiang Rai Province Under The Office of Chiang Rai Primary
Educational Service Area 3

สุภาพวรรณ ยวนมาลัย^{1*} และ รักษ์ิต สุทธิพงษ์²

Supaphan Yuanmalai^{1*} and Ruksit Suttipong²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลและข้อเสนอแนะในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในสถานศึกษาอำเภอแม่สาย จำนวน 205 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ทั้ง 10 ด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ด้านหลักความเสมอภาค มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ลำดับต่อมาคือ หลักประสิทธิภาพและหลักมุ่งเน้นฉันทามติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน หลักประสิทธิผล หลักการกระจายอำนาจและหลักการตอบสนอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน หลักการรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส และหลักนิติธรรม ตามลำดับ

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา หลักธรรมาภิบาล

Abstract

This self-study study aimed to study the state of school administration according to the principles of good governance and the recommendations for the educational management according to the principles of good governance for the school administrators in Mae Sai district, Chiang Rai Province, under the office of Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3. The sample consisted of 205 teachers in Mae Sai District schools. The instrument used was the questionnaire, and the data were analyzed by using percentage, average, and standard deviation (S.D.). The study found that the overall of the educational management according to the principles of

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : Supaphanyuanmaymay@gmail.com

good governance for the school administrators in Mae Sai district, Chiang Rai Province, under the office of Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3 in 10 aspects were at high level. When considering in each aspect, the equality aspect was the highest average, followed by the participation aspect, the performance principle and consensus focus average were equal, the effectiveness principles of decentralization and response average were equal, responsibility, transparency, and the principle of law respectively

Keywords: School management, good governance

บทนำ

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 39 สถานศึกษาและส่วนราชการตามมาตรา 34 (2) มีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ให้เป็นหน้าที่ของส่วนราชการนั้น ๆ โดยให้มีผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้ บริหารกิจการของสถานศึกษาหรือส่วนราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของทางราชการและของสถานศึกษาหรือส่วนราชการ รวมทั้งนโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาหรือส่วนราชการ ประสานการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา รวมทั้งควบคุมดูแลบุคลากร การเงิน การพัสดุ สถานที่ และทรัพย์สินอื่นของสถานศึกษาหรือส่วนราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ เป็นผู้แทนของสถานศึกษาหรือส่วนราชการในกิจการทั่วไป รวมทั้งการจัดทำนิติกรรมสัญญาในราชการของสถานศึกษาหรือส่วนราชการตามวงเงินงบประมาณที่สถานศึกษาหรือส่วนราชการได้รับตามที่ได้รับมอบอำนาจ จัดทำรายงานประจำปีเกี่ยวกับกิจการของสถานศึกษาหรือส่วนราชการเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา อำนาจหน้าที่ในการอนุมัติประกาศนียบัตรและวุฒิปัตร์ของสถานศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด ปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวง เลขาธิการสภาการศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งงานอื่นที่กระทรวงมอบหมาย

มาตรา 35 สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามมาตรา 34 (2) เฉพาะที่เป็นโรงเรียน มีฐานะเป็นนิติบุคคล เมื่อมีการยุบเลิกสถานศึกษาตามวรรคหนึ่ง ให้ความเป็นนิติบุคคลสิ้นสุดลง

จากพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ในมาตราที่ 39 และมาตราที่ 35 โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อให้การศึกษาเป็นไปอย่างคล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติ โดยผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทอำนาจหน้าที่โดยตรงในการบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุจุดมุ่งหมาย อันเป็นการบริหารงานในรูปแบบใหม่ ที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะมีการรวบรวมจัดระบบ และใช้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นปัจจุบันช่วยในการบริหาร และตัดสินใจวางแผนกำหนดทิศทาง และดำเนินงานตามลำดับความสำคัญของปัญหา และนโยบายการบริหาร รวมทั้งกำกับติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผน ข้อสำคัญอีกประการหนึ่งที่ผู้บริหารมีอำนาจบริหารอย่างอิสระ และต้องรับผิดชอบต่อผลการตัดสินใจของตนผู้บริหารจำเป็นต้องศึกษาและทำความเข้าใจกฎหมาย กฎระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน เพื่อสร้างความมั่นใจและป้องกันข้อผิดพลาด และถูกฟ้องร้องอันอาจจะเกิดขึ้น นอกจากนี้การบริหารการศึกษาจะต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอกอยู่เสมอ เพื่อให้การบริหารและตัดสินใจมีความถูกต้อง เกิดประโยชน์สูงสุด จึงควรดำเนินการ โดยใช้

องค์คณะบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมใสในการพิจารณาตัดสินใจให้มากที่สุด และบริหารงานด้วยความโปร่งใส สุจริต สามารถตรวจสอบได้ โดยเฉพาะด้านการเงินซึ่งเป็นงบประมาณแผ่นดิน (เบญจวรรณ บัวบาน, 2558, หน้า 1-2)

ธรรมาภิบาลจัดเป็นแนวคิดสำคัญในการบริหารงานและการปกครองในปัจจุบัน เพราะโลกปัจจุบันได้หันไปให้ความสนใจกับเรื่องของโลกาภิวัตน์และธรรมาภิบาลหรือการบริหารจัดการที่ดี มากขึ้น แทนการสนใจ เรื่องการพัฒนาอุตสาหกรรมดังแต่ก่อน เพราะกระแสการพัฒนาเศรษฐกิจมีความสำคัญกระทบถึงกัน การติดต่อสื่อสาร การดำเนินกิจกรรมในที่หนึ่งมีผลกระทบต่ออีกที่หนึ่ง การพัฒนาเรื่องของการเมืองการปกครองได้มุ่งให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางมากขึ้น หากจะให้ประเทศมีการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน การมุ่งดำเนินธุรกิจ หรือปฏิบัติราชการต่างๆโดยไม่ให้ความสนใจถึงเรื่องของสังคม ประชาชน และสิ่งแวดล้อมจึงเป็นไปไม่ได้อีกต่อไป การมีการบริหารจัดการที่ดีจึงเข้ามาเป็นเรื่องที่ทุกภาคส่วนให้ความสำคัญและเริ่มมีการนำไปปฏิบัติกันมากขึ้น ธรรมาภิบาลหรือการบริหารจัดการที่ดี เป็นประเด็นที่อยู่ในความสนใจของประชาชน โดยเฉพาะข้าราชการ และพนักงานบริษัทเอกชนเพราะธรรมาภิบาลเป็นการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตั้งมั่นอยู่บนหลักการบริหารงานที่เที่ยงธรรม สุจริต โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีจิตสำนึกในการทำงาน มีความรับผิดชอบในสิ่งที่ได้กระทำ พร้อมตอบคำถามหรือตอบสนองต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและพร้อมรับผิดชอบ มีศีลธรรม จริยธรรมในการทำงาน การคำนึงถึงการมีส่วนร่วมในการรับรู้ ตัดสินใจ ดำเนินการและประเมินผล ตลอดจนร่วมรับผลจากการตัดสินใจร่วมกัน มีการส่งเสริมสถานภาพหญิงชาย และการให้ความสำคัญกับกลุ่มต่าง ๆ รวมทั้งคนด้อยโอกาส ตลอดจนจนการ สร้างความเท่าเทียมกันทางสังคมในการรับโอกาสต่าง ๆ ที่ประชาชนพึงจะได้รับจากรัฐอีกด้วย

เพื่อให้กระทรวงศึกษาธิการมีระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพจึงได้ปฏิรูปโครงสร้างและระบบบริหารใหม่กำหนดให้สถานศึกษาเป็น นิติบุคคล มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญที่จะทำให้สถานศึกษามีอิสระ มีความเข้มแข็งในการบริหาร เพื่อให้การบริหารเป็นไปอย่างคล่องตัว รวดเร็วและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนสถานศึกษา ชุมชนท้องถิ่นและประเทศชาติ ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงจำเป็นต้องจัดระบบการบริหารงานทั้ง งานวิชาการ งบประมาณ บริหารงานบุคคลและบริหารงานทั่วไปให้มีประสิทธิภาพโดยยึดหลักธรรมาภิบาลหรือหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ที่ยึดทั้งหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบต่อสังคม โปร่งใสและหลักความคุ้มค่าเป็นเครื่องมือในการนำวิสัยทัศน์ และนโยบายสู่การปฏิบัติ โรงเรียนในฐานะองค์การของรัฐและเอกชนซึ่งเป็นหน่วยงานทางการศึกษาในการพัฒนาเยาวชนของชาติที่เล็กที่สุด แต่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะขับเคลื่อนการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แนวทางหนึ่งที่ควรนำมาถือเป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินการด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน คือการใช้หลักธรรมาภิบาลเพื่อการบริหารโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทและเป็นตัวจักรที่สำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายดังกล่าว ด้วยเหตุนี้ผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องเป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะ เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง บริหารงานด้วยความซื่อสัตย์ เป็นธรรม โปร่งใส เป็นแบบอย่างที่ดี จะส่งผลให้ได้รับความศรัทธาน่าเชื่อถือจากครู นักเรียน ผู้ปกครอง และคนในชุมชน (วิวน ตะนะ, 2554, หน้า 2)

แต่ในสภาพปัจจุบันการบริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ อำนาจในการบริหารจัดการและการตัดสินใจ ยังขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาเป็นหลัก ในการบริหารจัดการสถานศึกษาส่วนมากจะมีการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลในระยะเริ่มแรก อีกทั้งผู้บริหารบางคนยังคงบริหารด้วยวัฒนธรรมแบบเดิมที่มีการใช้พระเดชมากกว่าพระคุณ ยึดที่ตัวบุคคลหรือตัวผู้บริหารสถานศึกษาเป็นหลักมากกว่าการทำงานเป็นทีม ทำให้เกิดการร้องเรียนถึงการไม่ได้ความเป็นธรรม และความไม่โปร่งใสในเรื่องของการบริหาร โดยเฉพาะด้านการเงินและพัสดุ

ดังนั้น ผู้อำนวยการโรงเรียนแห่งหนึ่ง ถูกคณะครูภายในโรงเรียน และผู้ปกครองนักเรียนร้องเรียนถึงการ บริหารงานไม่โปร่งใส สร้างความไม่พอใจต่อการบริหารงาน สำหรับการบริหารงานที่ไม่เป็นที่น่าพอใจ ประกอบด้วย การก่อสร้างซ่อมแซมอาคารสถานที่ภายในโรงเรียนไม่มีแผนปฏิบัติการรองรับ โดยเฉพาะในเรื่องการเบิกจ่าย งบประมาณ การเบิกจ่ายโครงการอาหารกลางวันในช่วงที่เด็กนักเรียนปิดภาคเรียน ค่าสาธารณูปโภค เช่น ค่า น้ำประปา ค่าไฟฟ้า และค่าโทรศัพท์ ถูกหน่วยงานดังกล่าวทวงถามมาโดยตลอด เงินรายได้จากกิจกรรมวันเด็กไม่มี การชี้แจงให้ทราบ เงินที่ได้รับจากบริษัท ห้างร้าน และโรงงานไม่มีการดำเนินการหรือชี้แจง เงินจากสหกรณ์ร้านค้า โรงเรียนที่มีการซื้อขายสินค้าในร้านค้า แต่ไม่มีการนำเงินส่งสหกรณ์ร้านค้าหรือชี้แจง และเงินคงเหลือจากอาหาร กลางวันให้แก่เด็กนักเรียน ไม่มีการชี้แจงให้ทราบ ปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากมีครูหลายคนจะต้องเข้าไปร่วมรับผิดชอบ โดยเฉพาะเรื่องการเบิกจ่ายงบประมาณ ซึ่งการเบิกเงินไปทำตามโครงการที่แจ้งไว้ ผู้อำนวยการโรงเรียนไม่ทำการ ชี้แจง (ผู้จัดการออนไลน์, 23 กันยายน 2558)

จากปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าว ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีคุณธรรมในการบริหารงาน มีความโปร่งใสในการ บริหารงานและสามารถตรวจสอบได้ ตลอดจนเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่นและประเทศชาติ ผู้วิจัยจึง มีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อเป็นแนวทางในการใช้หลักธรรมาภิบาล ในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ที่จะทำให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จ และมีประสิทธิภาพสามารถที่จะพัฒนา คุณภาพการศึกษาได้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สถานศึกษา อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 (2) เพื่อ ศึกษาข้อเสนอแนะในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอแม่สาย จังหวัด เชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตาม หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ถึงสภาพการบริหารสถานศึกษา โดยการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหาร สถานศึกษา ว่าเป็นอย่างไร และมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สถานศึกษา อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ใน ลักษณะใด

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอแม่สาย จังหวัด เชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งมี ขั้นตอนในการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1. ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ ครูในสถานศึกษา อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ประจำปีการศึกษา 2560 จำนวน 442 คน ประกอบด้วยโรงเรียนในอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย จำนวน 34 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในสถานศึกษา อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ประจำปีการศึกษา 2560 จำนวน 442 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan 1970 อ้างอิงในพวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540, น.303) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 205 คน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) โดยขั้นตอนแรกคือการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ตามขนาดของโรงเรียน โดยใช้เกณฑ์การแบ่งขนาดโรงเรียนตามเกณฑ์การจำแนกของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็น 3 ขนาด และการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple random Sampling) โดยวิธีการจับฉลาก แบบแบ่งตามสัดส่วน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย นี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง เป็นแบบเลือกตอบ (Check list) และแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อวัดระดับสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 10 หลัก ได้แก่ 1) หลักประสิทธิผล 2) หลักประสิทธิภาพ 3) หลักการตอบสนอง 4) หลักการรับผิดชอบต่อ 5) หลักความโปร่งใส 6) หลักการมีส่วนร่วม 7) หลักการกระจายอำนาจ 8) หลักนิติธรรม 9) หลักความเสมอภาคและ 10) หลักมุ่งเน้นฉันทามติ ให้เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับของลิเคอร์ท (Liker's Five Rating Scale) จำนวนข้อคำถามมี 38 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 นำหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ไปถึงสถานศึกษาอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการแจกแบบสอบถามด้วยตนเองและเก็บรวบรวมข้อมูลกลับด้วยตนเอง

3.3 รับแบบสอบถามกลับคืนและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ และค่าร้อยละ

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยนำมาหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการศึกษา

1. การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ หลักความเสมอภาค หลักการมีส่วนร่วม และหลักประสิทธิภาพ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 หลักประสิทธิผล ผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้หลักประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยมีระดับการใช้หลักประสิทธิผลที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารงานเป็นไปเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของครู นักเรียนและชุมชน อยู่ในระดับปฏิบัติมาก และมีระดับการใช้หลักประสิทธิผลที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการติดตามประเมินผลและพัฒนาปรับปรุงการปฏิบัติงานให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับปฏิบัติมาก

1.2 หลักประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้หลักประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยมีระดับการใช้หลักประสิทธิภาพที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดสัดส่วนของทรัพยากรในการบริหารงานที่เหมาะสม (ด้านต้นทุน แรงงาน และระยะเวลา) อยู่ในระดับปฏิบัติมาก และมีระดับการใช้หลักประสิทธิภาพที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สถานศึกษามีการวัดประสิทธิผลทางระบบการศึกษา เช่น ความสามารถของนักเรียน อยู่ในระดับปฏิบัติมาก

1.3 หลักการตอบสนอง ผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้หลักการตอบสนองในการบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยมีระดับการใช้หลักการตอบสนองที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ชุมชนหรือผู้ปกครองติดต่อกับผู้บริหารสถานศึกษาได้เสมอ มีระบบการจัดการข้อร้องเรียนที่มีประสิทธิผล อยู่ในระดับปฏิบัติมาก และมีระดับการใช้หลักการตอบสนองที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สถานศึกษาสร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจ รวมถึง ตอบสนองตามความคาดหวัง/ความต้องการของชุมชนได้ อยู่ในระดับปฏิบัติมาก

1.4 หลักการรับผิดชอบ ผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้หลักการรับผิดชอบในการบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยมีระดับการใช้หลักการรับผิดชอบที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการสื่อสารและทำความเข้าใจในเรื่องแผนการปฏิบัติงานย่อยแก่ทุกคนที่รับผิดชอบ อยู่ในระดับปฏิบัติมาก และมีระดับการใช้หลักการรับผิดชอบที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สถานศึกษาของท่านมีความสำนึกในการรับผิดชอบต่อปัญหาสาธารณะ อยู่ในระดับปฏิบัติมาก

1.5 หลักความโปร่งใส ผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้หลักความโปร่งใสในการบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยมีระดับการใช้หลักความโปร่งใสที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีกระบวนการทำงานอย่างเปิดเผย ตรงไปตรงมา ชี้แจงได้เมื่อมีข้อสงสัย อยู่ในระดับปฏิบัติมาก และมีระดับการใช้หลักความโปร่งใสที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้มีบุคคลฝ่ายต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน หรือสามารถตรวจสอบและประเมินผลการบริหารได้ อยู่ในระดับปฏิบัติมาก

1.6 หลักการมีส่วนร่วม ผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้หลักการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยมีระดับการใช้หลักการมีส่วนร่วมที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ทุกกลุ่มได้เข้าร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอปัญหา/ประเด็นที่สำคัญที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษา และ สถานศึกษาให้ความร่วมมือกับประชาชนหรือผู้แทนภาคสาธารณะในการทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับปฏิบัติมาก และมีระดับการใช้หลักการมีส่วนร่วมที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องสำคัญที่มีผลกระทบต่อโรงเรียน อยู่ในระดับปฏิบัติมาก

1.7 หลักการกระจายอำนาจ ผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้หลักการกระจายอำนาจ ในการบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยมีระดับการใช้หลักการกระจายอำนาจที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการมอบหมายงานตรงตามความสามารถและภารกิจ โดยมุ่งเน้นสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปฏิบัติมาก และมีระดับการใช้หลักการกระจายอำนาจที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการถ่ายโอนอำนาจการตัดสินใจ ทรัพยากร และภารกิจให้แก่บุคลากรตามความเหมาะสม อยู่ในระดับปฏิบัติมาก

1.8 หลักนิติธรรม ผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้หลักนิติธรรม ในการบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยมีระดับการใช้หลักนิติธรรมที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สถานศึกษามีการกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ โดยยึดหลักชัดเจนและความเสมอภาค อยู่ในระดับปฏิบัติมาก และมีระดับการใช้หลักนิติธรรมที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา บริหารงานด้วยความเป็นธรรม โปร่งใสและตรวจสอบได้เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในหมู่คณะ อยู่ในระดับปฏิบัติมาก

1.9 หลักความเสมอภาค ผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้หลักความเสมอภาค ในการบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยมีระดับการใช้หลักความเสมอภาคที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สถานศึกษาให้โอกาสความเท่าเทียมกันของการเข้าถึงบริการสาธารณะของกลุ่มบุคคลผู้ด้อยโอกาสในสังคม อยู่ในระดับปฏิบัติมาก และมีระดับการใช้หลักความเสมอภาคที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติราชการต่อครู นักเรียนอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีการแบ่งแยกด้านชายหญิง ถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศและอายุ อยู่ในระดับปฏิบัติมาก

1.10 หลักมุ่งเน้นฉันทามติ ผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้หลักมุ่งเน้นฉันทามติ ในการบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยมีระดับการใช้หลักมุ่งเน้นฉันทามติที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารงานโดยการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เช่น ครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน อยู่ในระดับปฏิบัติมาก และมีระดับการใช้หลักมุ่งเน้นฉันทามติที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีความพยายามในการแสวงหาฉันทามติหรือข้อตกลงร่วมกันระหว่างกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน อยู่ในระดับปฏิบัติมาก

2. ข้อเสนอแนะการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผู้วิจัยสรุปได้ ดังนี้

2.1. หลักประสิทธิผล

2.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการหาประสิทธิภาพให้เกิดขึ้นกับงาน อาจจะต้องลดทรัพยากรบางอย่างลง และใช้สิ่งที่มีอยู่ให้เกิดความคุ้มค่า

2.1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีกระบวนการ แนวทางในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน เที่ยงตรง เสมอภาค ยุติธรรม เพื่อให้การปฏิบัติงานได้ง่าย

2.1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการบริหารงานเพื่อตอบสนองความต้องการของครู นักเรียนและชุมชนอย่างแท้จริง

2.2. หลักประสิทธิภาพ

2.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการชี้แจงติงจากการประชุมของผู้มีส่วนร่วมในการวางแผนขับเคลื่อนการดำเนินงานภายในสถานศึกษาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ

2.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการปฏิบัติงานโดยใช้เทคนิคและเครื่องมือการบริหารจัดการที่เหมาะสมและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน

2.3. หลักการตอบสนอง

2.3.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงาน โครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ในการให้บริการต่อชุมชน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

2.3.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการแก้ปัญหาตรงจุด เป็นแนวทางสนับสนุนหลักการตอบสนองต่อนักเรียน ครู ชุมชนได้

2.3.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสร้าง ความเชื่อมั่น ความไว้วางใจ รวมถึงต้องสนองตามความคาดหวังของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ดี

2.4. หลักการรับผิดชอบ

2.4.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการมอบหมายงานที่ชัดเจน เพื่อให้บุคลากรได้ปฏิบัติงานตามความรับผิดชอบต่อหน้าที่ตามภารกิจหลัก

2.4.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีสำนึกในการรับผิดชอบต่อปัญหาสาธารณะ รับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่และรับผิดชอบต่อผลงานตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

2.5. หลักความโปร่งใส

2.5.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีหลักความโปร่งใสเพื่อสามารถติดตามและตรวจสอบ ป้องกันการกระทำผิดที่เกิดขึ้นในองค์กรได้

2.5.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการดำเนินการการปฏิบัติงานโดยความโปร่งใส ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบได้ และยังเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

2.6. หลักการมีส่วนร่วม

2.6.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการทำงานที่ให้ทุกคนหรือทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมแสดงความคิดเห็น และร่วมตัดสินใจในงานนั้น ๆ

2.6.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีกระบวนการที่ให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการช่วยกันวางแผนกำหนดทิศทางการขับเคลื่อนการดำเนินงานในสถานศึกษา

2.7. หลักการกระจายอำนาจ

2.7.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการถ่ายโอนอำนาจการตัดสินใจให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อไม่ให้เกิดการใช้อำนาจบุคคลเพียงคนเดียวในการตัดสินใจ

2.7.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน มีการกระจายอำนาจในหน่วยงานอย่างเสมอภาค

2.7.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการกระจายอำนาจที่ต้องได้รับการสนใจ ใส่ใจ ทั้งผู้กระจายอำนาจและผู้รับมอบอำนาจ มีการมอบหมายงานตรงตามความสามารถและภารกิจอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม ทำให้มีการพัฒนาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้

2.8. หลักนิติธรรม

2.8.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการใช้กฎหมายมาใช้ในการบริหารด้วยความชอบธรรมและไม่เลือกปฏิบัติกับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

2.8.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวางแนวทางในการทำงานร่วมกันโดยควรจะต้องตั้งกฎเกณฑ์ หรือกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกัน หากผู้ใดละเมิดหรือผิดกฎระเบียบ ก็ต้องได้รับบทลงโทษตามที่กำหนด และอยู่ในดุลยพินิจของความชอบธรรมของผู้บริหาร

2.8.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด มีการบริหารงานด้วยความเป็นธรรม โปร่งใส และมีความเสมอภาค

2.9. หลักความเสมอภาค

2.9.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการบริหารสถานศึกษาด้วยความเสมอภาค เพื่อให้ผู้ร่วมงานได้รับความเคารพนับถือ มีความเท่าเทียม เสมอภาค ไม่มีการลำเอียง

2.9.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการปฏิบัติต่อครู นักเรียนอย่างเท่าเทียมกัน

2.10. หลักมุ่งเน้นฉันทามติ

2.10.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการหาข้อตกลงของกลุ่มร่วมกัน จากการใช้กระบวนการคิดแสดงความคิดเห็น ลงมติ และปฏิบัติตามมติที่กลุ่มได้ช่วยกันแสดงความคิดเห็น โดยไม่มีข้อขัดแย้งเกิดขึ้นภายหลัง

2.10.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการบริหารงานโดยการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

2.10.3 สถานศึกษาควรมีการจัดประชุมเพื่อปรึกษาหารือและแสวงหาความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ เพื่อหาฉันทามติในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ เพื่อเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในงานต่อไป

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการวิจัยการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีประเด็นสำคัญนำมาอภิปรายผลไว้ ดังนี้

1. สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวมทุกด้านมีค่าเฉลี่ยมาก และอยู่ในระดับปฏิบัติมาก โดยเฉพาะในด้านของความเสมอภาค ที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนในอำเภอมะนัง เป็นสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีนักเรียนหลากหลายทางชาติพันธุ์ โดยที่ผู้ปกครองอพยพมาจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาอยู่โดยการควบคุมของส่วนราชการเป็นจำนวนมาก ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องเน้นการปฏิบัติราชการต่อครู นักเรียนอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีการแบ่งแยกด้านชาย หญิง ถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ และอายุ โดยให้ออกโอกาสความเท่าเทียมกันของการเข้าถึงบริการสาธารณะของกลุ่มบุคคลผู้ด้อยโอกาสในสังคมเหล่านั้นด้วย และในขณะเดียวกัน ในด้านที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่น ๆ ถึงแม้จะมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดก็ตาม นั่นก็คือ ด้านนิติธรรม อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาขาดความรู้ ความเข้าใจในด้านกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับของสถานศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทำให้ไม่สามารถนำข้อบังคับต่าง ๆ มาปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง จึงส่งผลให้การบริหารสถานศึกษาในด้านหลักนิติธรรม มีระดับการปฏิบัติที่ต่ำกว่าด้านอื่น ๆ และใกล้เคียงกับผลการศึกษาของ กุณชวลี ไชยลีนฟ้า (2557) สภาพปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารโดยหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอมะนัง จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 โดยผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมสภาพการบริหารโดยหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอมะนัง

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 ทั้ง 6 ด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า ด้านหลักการมีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านหลักคุณธรรม และด้านหลักความคุ้มค่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักความโปร่งใส และด้านหลักกนิติธรรมตามลำดับ และใกล้เคียงกับผลการศึกษาของ พระปลัดไพโรวัลย์ ชาคโร (ศรีเมือง) (2558) การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร โดยมีผลการวิจัยคือ ครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาภาพรวม อยู่ในระดับมาก คือ ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านหลักกนิติธรรม ตามลำดับ

ในการใช้หลักประสิทธิผล ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารงานเป็นไปเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของครู นักเรียนและชุมชน มีกระบวนการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบที่มีมาตรฐาน มีการกำหนดวิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ครูและชุมชน ซึ่งใกล้เคียงกับผลการศึกษาของ การบริหารภาครัฐกับการสร้างธรรมาภิบาล (2558, หน้า 8) กล่าวถึงหลักประสิทธิผล คือ กระบวนการต้องสร้างผลสัมฤทธิ์ที่ตรงต่อความต้องการและขณะเดียวกันก็ต้องใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2545 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ในการปฏิบัติราชการต้องมีวิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ปฏิบัติหน้าที่ตามพันธกิจให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ มีการวางแผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและอยู่ในระดับที่ตอบสนองต่อความคาดหวังของประชาชน สร้างกระบวนการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบและมีมาตรฐาน มีการจัดการความเสี่ยงและมุ่งเน้นผลการปฏิบัติงานเป็นเลิศ รวมถึงมีการติดตามประเมินผลและพัฒนาปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ส่วนการใช้หลักประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดสัดส่วนของทรัพยากรในการบริหารงานที่เหมาะสม (ด้านต้นทุน แรงงาน และระยะเวลา) มีการออกแบบกระบวนการปฏิบัติงานโดยการใช้เทคนิคและเครื่องมือการบริหารจัดการที่เหมาะสม และมีการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด คุ้มค่าต่อการลงทุนและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนร่วม ซึ่งใกล้เคียงกับผลการศึกษาของ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2545 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 กล่าวว่า ในการปฏิบัติราชการต้องใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด เกิดผลิตภาพที่คุ้มค่าต่อการลงทุนและบังเกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม ทั้งนี้ต้องมีการลดขั้นตอนและระยะเวลาในการปฏิบัติงาน เพื่ออำนวยความสะดวกและลดภาระค่าใช้จ่าย ตลอดจนยกเลิกภารกิจที่ซ้ำซ้อนและไม่มีความจำเป็น

ส่วนหลักการตอบสนอง สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ชุมชนหรือผู้ปกครองติดต่อกับผู้บริหารสถานศึกษาได้เสมอ มีระบบการจัดการข้อร้องเรียนที่มีประสิทธิผล สามารถรับทราบ และสามารถแก้ปัญหาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องภายใต้กรอบเวลาที่สมเหตุสมผล และเป็นไปตามแนวทางที่ตกลงกัน และมีการให้บริการแก่ชุมชนที่สามารถดำเนินการได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งใกล้เคียงกับผลการศึกษาของ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2545 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 กล่าวว่า ในการปฏิบัติราชการต้องสามารถให้บริการได้อย่างมีคุณภาพ สามารถดำเนินการแล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด สร้างความเชื่อมั่นไว้วางใจ รวมถึงตอบสนองตามความคาดหวัง ความต้องการของประชาชนผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีความหลากหลายและมีความแตกต่างกันได้อย่างเหมาะสม การบริหารภาครัฐกับการสร้างธรรมาภิบาล (2558, หน้า 8) กล่าวว่า กระบวนการดำเนินงานต้องพยายามดูแลเอาใจใส่ผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย

ส่วนหลักความรับผิดชอบ ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการสื่อสารและทำความเข้าใจในเรื่องแผนการปฏิบัติงานย่อยแก่ทุกคนที่รับผิดชอบ มีการบริหารงานผูกพันกับผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงาน ให้เป็นไปตาม ข้อตกลง และมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่และผลงานต่อเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งใกล้เคียงกับผลการศึกษาของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2545 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 กล่าวว่าการปฏิบัติราชการต้องสามารถตอบคำถามและชี้แจงได้เมื่อมีข้อสงสัย รวมทั้งต้องมีการจัดวางระบบการรายงานความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย ที่กำหนดไว้ต่อสาธารณะเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบและการให้คุณ ให้โทษ ตลอดจนมีการจัดเตรียมระบบการแก้ไขปัญหาหรือบรรเทาปัญหาและผลกระทบใด ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น การบริหารภาครัฐกับการสร้างธรรมาภิบาล (2558, หน้า 8) กล่าวว่าการรับผิดชอบต่อสาธารณะชนทั่วไปและผู้มีส่วนได้เสียในสถาบันของตน ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (2542, หน้า 1) ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้เป็นการสร้าง กลไกให้มีผู้รับผิดชอบ ตระหนักในหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการ เคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

ส่วนการใช้หลักความโปร่งใส ผู้บริหารสถานศึกษามีกระบวนการทำงานอย่างเปิดเผย ตรงไปตรงมา ชี้แจงได้เมื่อมีข้อสงสัย มีระบบการตรวจสอบการทำงานภายใน และมีการบริหารงานเป็นไปด้วยความชัดเจนและโปร่งใсыึดถือตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ สามารถตรวจสอบได้ ซึ่งใกล้เคียงกับผลการศึกษาของ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2545 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 กล่าวว่าการปฏิบัติราชการต้องปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ตรงไปตรงมา รวมทั้งต้องมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นและเชื่อถือได้ให้ประชาชนได้ รับทราบอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนวางระบบให้การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารดังกล่าวเป็นไปโดยง่าย การบริหารภาครัฐกับการสร้างธรรมาภิบาล (2558, หน้า 8) กล่าวว่าการโปร่งใส ต้องอยู่บนพื้นฐานของการไหลเวียนของข้อมูลข่าวสารโดยบุคคลที่มีความสนใจจะต้องสามารถเข้าถึงกระบวนการและข้อมูลข่าวสารได้โดยตรง ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (2542, หน้า 1) กล่าวว่าการโปร่งใส คือ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกัน โดยมีการให้และการรับข้อมูล ที่สะดวกเป็นจริง ทันท่วงที ตรงไปตรงมา มีที่มาที่ไปที่ชัดเจนและเท่าเทียม มีกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้

ส่วนหลักการมีส่วนร่วม สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกกลุ่มได้เข้าร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอปัญหา ประเด็นที่สำคัญที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษา พร้อมทั้งให้ความร่วมมือกับประชาชนหรือผู้แทนภาคสาธารณะในการทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง และมีการให้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ แก่นักเรียน บุคลากร และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งใกล้เคียงกับผลการศึกษาของ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2545 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 กล่าวว่าการปฏิบัติราชการต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชน รวมทั้งเปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอปัญหา ประเด็นที่สำคัญที่เกี่ยวข้อง ร่วมคิดแก้ไขปัญหา ร่วมในกระบวนการตัดสินใจและการดำเนินงานและร่วมตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน การบริหารภาครัฐกับการสร้างธรรมาภิบาล (2558, หน้า 8) กล่าวว่าการมีส่วนร่วมที่เปิดเผยนั้นต้องอยู่บนพื้นฐานของการมีเสรีภาพในการรวมกลุ่มและการ

แสดงความคิดเห็น รวมถึงสามารถเข้ามามีส่วนร่วมอย่างมีเหตุผลในเชิงสร้างสรรค์ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (2542, หน้า 1) การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และร่วมคิด ร่วม เสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศในด้านต่าง ๆ เช่น การแจ้ง ความเห็น การ ใ้สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ นอกจากนี้ยัง รวมไปถึงการร่วมตรวจสอบ และร่วม รับผิดชอบต่อผลของการกระทำนั้น

ส่วนหลักการกระจายอำนาจ ผู้บริหารสถานศึกษามีการมอบหมายงานตรงตามความสามารถและภารกิจ โดยมุ่งเน้นสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน มีการจัดสรรงบประมาณให้แก่โครงการต่าง ๆ บริหารจัดการและ ตัดสินใจได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม และมีการถ่ายโอนอำนาจการตัดสินใจ ทรัพยากร และภารกิจให้แก่บุคลากรตาม ความเหมาะสม ซึ่งใกล้เคียงกับผลการศึกษาของ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2545 และพระ ราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 กล่าวว่า ในการปฏิบัติราชการควร มีการมอบอำนาจและกระจายความรับผิดชอบในการตัดสินใจและการดำเนินการให้แก่ผู้ปฏิบัติงานในระดับต่าง ๆ ได้ อย่างเหมาะสม รวมทั้งมีการโอนถ่ายบทบาทและภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือภาคส่วนอื่น ๆ ในสังคม

ส่วนหลักนิติธรรม สถานศึกษามีการกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ โดยยึดหลักชัดเจนและความเสมอภาค กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในสถานศึกษาได้รับการยอมรับและปฏิบัติตาม และมีการออกกฎระเบียบโดยคำนึงถึงสิทธิหน้าที่ของ บุคลากรของโรงเรียน ใกล้เคียงกับผลการศึกษาของ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2545 และ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 กล่าวว่า ในการปฏิบัติราชการ ต้องใช้อำนาจของกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับในการปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัด ด้วยความเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียฝ่ายต่าง ๆ การบริหารภาครัฐกับการสร้างธรรมาภิบาล (2558, หน้า 8) กรอบตัวบทกฎหมายต้องมีความเป็นธรรมและไม่มีการเลือกปฏิบัติโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ เรื่องของสิทธิมนุษยชน ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (2542, หน้า 1) กล่าวว่า การตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม ไม่ เลือกปฏิบัติ และสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครอง ภายใต้อำนาจกฎหมาย มิใช่ตามอำเภอใจ หรือตามอำนาจของตัวบุคคล

ส่วนหลักความเสมอภาค สถานศึกษาให้โอกาสความเท่าเทียมกันของการเข้าถึงบริการสาธารณะของกลุ่ม บุคคลผู้ด้อยโอกาสในสังคม และผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติราชการต่อครู นักเรียนอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีการ แบ่งแยกด้านชายหญิง ถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศและอายุ ใกล้เคียงกับผลการศึกษาของ พระราชบัญญัติระเบียบ บริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2545 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 กล่าวว่า ในการปฏิบัติราชการต้องให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน ไม่มีการแบ่งแยกด้านชายหญิง ถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ความเชื่อทาง ศาสนา การศึกษาอบรม และอื่น ๆ อีกทั้งยังต้องคำนึงถึงโอกาสความเท่าเทียมกันของการเข้าถึงบริการสาธารณะของ กลุ่มบุคคลผู้ด้อยโอกาสในสังคมด้วย การบริหารภาครัฐกับการสร้างธรรมาภิบาล (2558, หน้า 8) กล่าวว่า ชายและ หญิงทุกคนต้องมีโอกาสในการปรับปรุงสถานะหรือรักษาระดับชีวิตความเป็นอยู่ของตน

ส่วนหลักเน้นฉันทามติ ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารงานโดยการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เช่น ครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน มีการจัดการประชุมเพื่อปรึกษา เสนอแนะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูลระหว่างกันอย่างเปิดใจ และมีความพยายามในการแสวงหาฉันทามติหรือข้อตกลงร่วมกันระหว่างกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ใกล้เคียงกับผล การศึกษาของ การบริหารภาครัฐกับการสร้างธรรมาภิบาล (2558, หน้า 8) มีการประสานความแตกต่างใน

ผลประโยชน์ของฝ่ายต่าง ๆ เพื่อหาข้อยุติร่วมกันอันจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นนโยบายและกระบวนการขั้นตอนใด ๆ ให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จได้เนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์จาก ผศ.ดร.รักชิต สุทธิพงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าด้วยตนเอง ที่กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ ชี้แนวทาง ตลอดจนช่วยตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ และหวังดีตลอดมา จนทำให้การจัดทำโครงการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้ เสร็จสมบูรณ์ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยาทุกท่าน ที่ให้ความรู้อันทรงคุณค่าแก่ผู้ทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

ขอขอบคุณ ผศ.ดร.สันติ บุรณะชาติ อาจารย์มหาวิทยาลัยพะเยา ดร.ธนเสฏฐ สุกาศ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านป่าแดง นายภูวนารถ จันทาพูน ผู้อำนวยการโรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ 5 ที่กรุณาตรวจเครื่องมือการวิจัย ชี้แนะแนวทาง ข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการจัดทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ในครั้งนี้ไปได้ด้วยดี

ขอขอบคุณผู้บริหารสถานศึกษา ครู ในสถานศึกษาอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือ และความร่วมมือในการเก็บข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ตลอดจนพี่ ๆ เพื่อน ๆ น้อง ๆ สาขาวิชาการบริหารการศึกษาทุกท่าน ที่มีส่วนช่วยเหลือ เกื้อกูลและเสริมสร้างกำลังใจ จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ เสร็จสมบูรณ์ไปด้วยดี

ท้ายนี้ ผู้จัดทำขอขอบพระคุณบิดา มารดาผู้ให้กำเนิด ครู อาจารย์ผู้ได้อบรมสั่งสอน สมาชิกในครอบครัวทุกคนที่สนับสนุน และให้กำลังใจมาโดยตลอด จนทำให้ผู้จัดทำประสบความสำเร็จในการศึกษาด้วยดีตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้จัดทำขอมอบและอุทิศแด่ผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่านหาอันมีค่ายิ่ง

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณาลี ไชยลินฟ้า. (2557). **สภาพปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารโดยหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ. ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา
- นายกรัฐมนตรี, สำนัก. **ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542.** กรุงเทพฯ : สำนักงานข้าราชการพลเรือน, 2550.
- นรภัทร เขตต์วัฒน์. (2556). **ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรเบญจวรรณ บัวบาน.** (2558). **สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านวาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ. ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา
- ประภาพรณ รักเลี้ยง. (2556). **หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา.** พิษณุโลก: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพิษณุโลก.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2558). **คสช.เข้าแก้ปัญหาการบริหารงาน ผอ.ร.ร.วัดจุกกะเเมอ หลังมีการร้องเรียน.** สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2560, จาก <https://mgronline.com/local/detail/9580000107508>

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- พระปลัดไพโรวัลย์ ชาตรี (ศรีเมือง) (2558). การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ
พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.** กรุงเทพมหานคร : สำนักทดสอบ
ทางการศึกษาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร. กรุงเทพฯ
- ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, และวิบูลย์ ไตรณะบุตร. (2542). **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา.** กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิภาดา ,กนกพร และปณิตา. (2555). **หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี.** สืบค้นเมื่อ 20
กันยายน 2560, จาก https://www.opdc.go.th/content.php?menu_id=5&content_id=2442
- วิวน ตะนะ. (2554). **การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนในอำเภอเชิงของ จังหวัดเชียงราย.**
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,
เชียงใหม่
- ศิริพงษ์ เคาภายน, (2548). **หลักการบริหารการศึกษา : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
บู๊ค พอยท์.
- ศิริวิภา ฉันทะ. (2554). **ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมือง
ที่ดีของเทศบาลตำบลบ้านโป่ง อำเภอพร้าว จังหวัด เชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัยบูรพา,
ชลบุรี.
- สุเมธี ไชยวงศ์. (2559). **สภาพและแนวทางการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา
ตามทัศนคติของครูโรงเรียนแม่สายประสิทธิ์ศาสตร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 36.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ. ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา
- สมเกียรติ พ่วงรอด. (2556). **ธรรมาภิบาลกับการบริหารโรงเรียนที่มี ประสิทธิภาพ.** ม.ป.ท.
- สมคิด บางโม. (2545). **การบริหาร.** กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สมชาย แสงดวงมาศ. (2549). **สภาพการจัดการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี ในสถานศึกษาขยายโอกาสทาง
การศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 2.** วิทยานิพนธ์ คศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏ
วไลยอลงกรณ์, ปทุมธานี
- สมศักดิ์ คงเที่ยง, (ม.ป.ป.) **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา.** กรุงเทพฯ : มิตรภาพการพิมพ์และสตูดิโอ
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. กรุงเทพฯ:**
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- อรทัย ทวีระวงษ์. (2557). **การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เขตอำเภอ
พนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี.** มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, กาญจนบุรี.

การบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนา
การศึกษาดอยหลวง จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
เชียงรายเขต 3

Participatory management of educational institutes in Doy Luang Education
Development Network Chiang Rai Province under Office of Chiang Rai Primary
Education Area 3

อมรรัตน์ กงกาบ^{1*} และ นันทิมา นาคาพงศ์²

Amornrat Kongkab^{1*} and Nanthima Nakaphong²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยหลวง จังหวัดเชียงราย 2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็กและสถานศึกษาขนาดกลางในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยหลวง จังหวัดเชียงราย และ 3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยหลวง จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 โดยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยหลวง จำนวน 113 คน แบ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 57 คน และโรงเรียนขนาดกลางจำนวน 56 คนโดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น(Stratified random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อคำนวณหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และทดสอบสมมติฐานโดยใช้การทดสอบค่าที (t-test Independent)

ผลการวิจัยพบว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยหลวง จังหวัดเชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับมากและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงจากมากไปน้อย ดังนี้ การไว้วางใจ ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน และความยึดมั่นผูกพัน ตามลำดับ การเปรียบเทียบระดับการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก และสถานศึกษาขนาดกลางในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยหลวง จังหวัดเชียงราย โดยรวมทุกด้านไม่มีความแตกต่างกัน

คำสำคัญ: การบริหารแบบมีส่วนร่วม

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : fongfangtorres3509@gmail.com

Abstract

The objectives for this research: 1. to study the participative management of school in educational development network group of Doy Luang, Chiang Rai 3. 2. to compare the participative management educational administration in small size and middle size school of Doy Luang, Chiang Rai 3.3. to study the problem and solution in the participative management educational administration in educational development network group of Doy Luang, Chiang Rai under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3. The sample groups for this research were school administrators and teachers in the network for 113 people by using Krejcie and Morgan model. The researcher divided into 57 people from small size school and 56 people from middle size school by using stratified random sampling technic. The research tools were the questionnaire with 1–5 Likert's scale for collecting data and using computer program for analyzing data, finding mean with standard deviation and using t–test Independent for hypothesis testing.

The result showed that overall and each part of the participative management administration of school in educational development network group of Doy Luang, Chiang Rai were in high level by arrange in order from highest to lowest as follows: trust, freedom toward working responsibility, setting goal and objective together and affiliation. The comparison between the participative management educational administration in small size and middle size school of Doy Luang, Chiang Rai had no differences.

Keywords: participative management.

บทนำ

ในปัจจุบันการศึกษาถือเป็นรากฐานสำคัญที่สุดประการหนึ่งในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในสังคมได้ เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเอง ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มีเจตนารมณ์ว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สถานศึกษาจึงเป็นองค์กรหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการการหล่อหลอมสร้างคนออกไปรับใช้สังคม และผู้บริหารสถานศึกษาจึงถือเป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งโดยมีบทบาทเป็นผู้นำที่จะสามารถนำบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาให้สามารถทำงานบรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะเป็นสัญลักษณ์ขององค์กรจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการผลักดันการปฏิรูปการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ การเป็นผู้บริหารมืออาชีพจะต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะเฉพาะ และอาศัยกระบวนการบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่และการบริหารโดยใช้องค์คณะบุคคล (ธีระ รุญเจริญ, 2546, หน้า 1)ตลอดทั้งนำการบริหารโดยอาศัยการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้วยการเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานทุกคนแสดงออกถึงแนวคิดต่าง ๆ แต่คงไว้ซึ่งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา บุคลากรในองค์กรได้ทำงานด้วยความเต็มใจ มีขวัญและกำลังใจในการทำงานและเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในองค์กร

การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการของการให้ผู้ที่บังคับบัญชามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของบุคคล ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของแนวความคิดของการแบ่งอำนาจหน้าที่ เป็นกระบวนการที่บุคคลได้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานทั้งทางด้านการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ การรับผิดชอบ การวางแผนการปฏิบัติงานตลอดจนการประเมินผล ในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการบริหารงานในองค์การ ซึ่งถือว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่สามารถเป็นเครื่องมือที่สนับสนุนและผลักดันให้การดำเนินงานในสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล จึงเป็นรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่ได้รับความสนใจในวงการบริหารสถานศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะเป็นรูปแบบที่สอดคล้องกับแนวทางการบริหารตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ซึ่งกำหนดหลักการสำคัญไว้อย่างชัดเจนว่าจะยึดหลักการมีส่วนร่วมเป็นสำคัญ เพราะการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการดำเนินการโดยเปิดโอกาสให้ บุคลากรในองค์กรมีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกขั้นตอน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ได้สนับสนุนให้โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 นำรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยได้กำหนดไว้ในพันธกิจของแผนปฏิบัติการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ประจำปีงบประมาณ 2560 ส่งเสริมการพัฒนาระบบบริหารจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อคุณภาพการศึกษา และกำหนดจุดเน้นด้านการบริหารจัดการ ดังนี้ คือ 1. หน่วยงานทุกระดับบริหารจัดการโดยมุ่งเน้นการกระจายอำนาจ การสร้างเครือข่าย และรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงาน 2. หน่วยงานทุกระดับ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 แผนปฏิบัติการประจำปี งบประมาณ 2560, หน้า 11-14)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวจะเห็นว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่สามารถเป็นเครื่องมือสนับสนุนและผลักดันให้การดำเนินงาน ในสถานศึกษาเกิดประสิทธิผล ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วม ศึกษาปัญหาอุปสรรค และแนวทางในการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยหลวง จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยหลวง ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากที่สุด

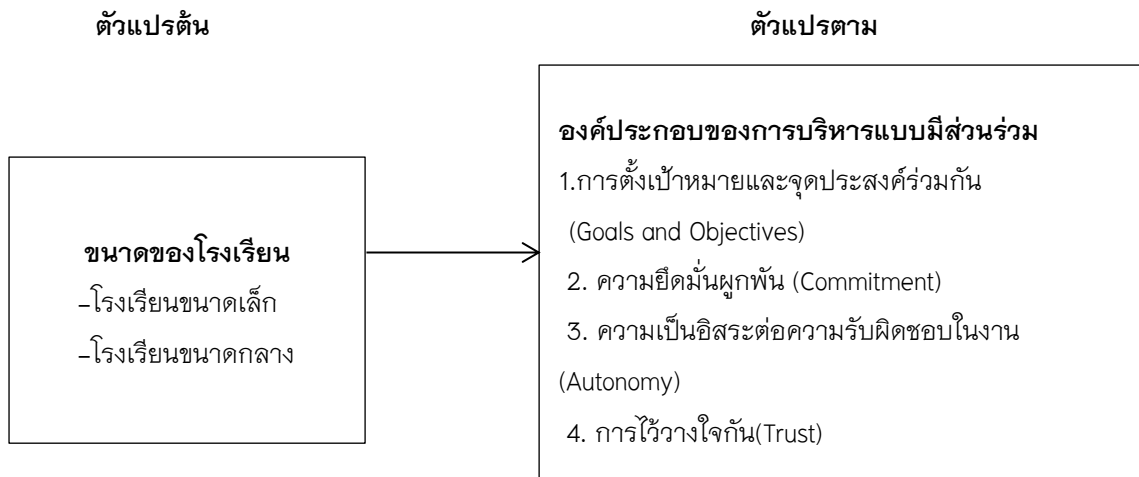
วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพของการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยหลวง จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็กและสถานศึกษาขนาดกลางในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยหลวง จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยหลวง จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

การบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยหลวง จังหวัด เชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 จำแนกตามขนาดโรงเรียน มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีวิทยาการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยหลวง จังหวัด เชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาอำเภอตอยหลวง จังหวัด เชียงราย โดยใช้กรอบแนวคิดของสวานเบิร์ก (Swanaburg 1996.อ้างอิงในรัชพงษ์ มีแก้ว, 2557)โดยแบ่งองค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

- 1.1 การตั้งเป้าหมายและจุดประสงค์ร่วมกัน(Goals and Objectives)
- 1.2 ความยึดมั่นผูกพัน (Commitment)
- 1.3 ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน (Autonomy)
- 1.4 การไว้วางใจกัน(Trust)

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

2.1 ตัวแปรต้น

ขนาดของโรงเรียน โดยจำแนกเป็น

- โรงเรียนขนาดเล็ก
- โรงเรียนขนาดกลาง

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

องค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ได้แก่

1. การตั้งเป้าหมายและจุดประสงค์ร่วมกัน
2. ความยึดมั่นผูกพัน
3. ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน
4. การไว้วางใจกัน

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยหลวง จังหวัดเชียงราย จำนวน 13 โรงเรียนรวม ทั้งสิ้น 13 คนและครูผู้สอนโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยหลวง จังหวัดเชียงราย จำนวน 144 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 157 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยหลวง จังหวัดเชียงราย จำนวน 113 คน แบ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 57 คน และโรงเรียนขนาดกลางจำนวน 56 คนโดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น โดยการเทียบอัตราส่วนตามขนาดของโรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยปรับปรุงขึ้นจากการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมทั้งให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะที่ได้กำหนดไว้แบ่งเป็น 3 ตอนประกอบด้วย

ตอนที่ 1 เป็นแบบสำรวจรายการสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดโรงเรียน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยหลวง จังหวัดเชียงราย เป็นแบบสอบถามแบบมาตราวัดประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบลิเคิร์ท ประกอบด้วยองค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วม 4 ด้านจำนวน 28 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยหลวง จังหวัดเชียงราย เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายเปิด

การสร้างเครื่องมือการวิจัย

การสร้างเครื่องมือการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัยโดยมีรายละเอียดขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาหลักการแนวคิดทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม
2. ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือแบบทดสอบมาตราวัดแบบประเมินค่าและแบบตรวจสอบรายการ
3. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวลกำหนดขอบเขตของเนื้อหาเพื่อดำเนินการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาที่เกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบเพื่อให้ข้อเสนอแนะ ปรับปรุงและแก้ไข

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาและการวัดการประเมินจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและความถูกต้องของเครื่องมือและนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา

6. นำแบบสอบถามหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยนำแบบสอบถามไป (Try out) ทดสอบกับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน โดยทดสอบกับผู้บริหารและครูในอำเภอเชียงแสน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87

7. นำแบบสอบถามไปปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อหาความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินเก็บข้อมูลตามขั้นตอนและวิธีการดังนี้

1. ประสานงานติดต่อขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 เพื่อขออนุญาตแจกแบบสอบถามในสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3

2. เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองที่สถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 113 ฉบับ

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาจำนวน 113 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 มาตรวจสอบความสมบูรณ์และนำแบบสอบถามไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการใส่โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์หาค่าสถิติต่าง ๆ โดยนำข้อมูลทั้งหมดมาดำเนินการดังนี้

1. นำข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นแบบชนิดเลือกตอบนำมาแจกแจงความถี่เป็นรายชื่อ ใช้คำนวณหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

2. นำข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เกี่ยวกับความคิดเห็นและสภาพของการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยหลวง จังหวัดเชียงราย มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์น้ำหนัก 5 ระดับ จากนั้นนำไปบันทึกและวิเคราะห์วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบสมมติฐานโดยใช้การทดสอบค่าที (t-test Independent) ระบุโดยรวม และรายด้านและนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

3. ข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 3 เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะของการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยหลวง จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิดใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษา

จากการศึกษาการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยหลวง จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม จากการเปรียบเทียบพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายร้อยละ 70.80 เป็นเพศชาย ร้อยละ 29.20 มีอายุ 31 – 40 ปี มากที่สุด ร้อยละ 45.13 รองลงมา มีอายุ 41 – 50 ปี ร้อยละ 23.01 มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด ร้อยละ 63.72 รองลงมา มีการศึกษา ระดับปริญญาโท ร้อยละ 32.74 มีตำแหน่งครูมากที่สุด ร้อยละ 88.50 รองลงมา มีตำแหน่งผู้อำนวยการ ร้อยละ 11.50 มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 15 ปี มากที่สุด ร้อยละ 39.82 รองลงมา มีประสบการณ์ในการทำงาน 5 – 10 ปี ร้อยละ 31.86 สังกัดโรงเรียนขนาดเล็ก ร้อยละ 50.44 และโรงเรียนขนาดกลาง ร้อยละ 49.56

2. การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอทยหลวง จังหวัด เชียงราย ด้านการตั้งเป้าหมายและจุดประสงค์ร่วมกัน พบว่า การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในกลุ่ม เครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอทยหลวง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การมีส่วนร่วมในการ กำหนดความรับผิดชอบของบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการของสถานศึกษาและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ ที่สุด คือ มีการกำหนดการกำกับ ดูแล นิเทศติดตามงานอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ด้านความยืดหยุ่นผูกพัน พบว่า การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอทยหลวง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า บรรยากาศในการทำงานเป็นกันเองแบบกัลยาณมิตร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การสนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานเพิ่มพูนความรู้ความสามารถอยู่เสมอและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ช่วยเหลือและแนะนำ วิธีการทำงานให้ผู้ปฏิบัติงานอยู่เสมอ ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน พบว่า การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอทยหลวง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานใช้ความสามารถใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ มีค่าเฉลี่ย สูงที่สุด รองลงมา คือ ผู้ปฏิบัติงานมีอิสระในการค้นหารูปแบบ วิธีการใหม่ๆในการพัฒนาสถานศึกษาและข้อที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาด้วยความชัดเจน มีเหตุผล ด้านการไว้วางใจ พบว่า การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอทยหลวง โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การยอมรับชื่นชมและยกย่องให้เกียรติผู้ใต้บังคับบัญชาตลอดจนยอมรับความ คิดเห็นซึ่งกันและกันมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ มีความภาคภูมิใจยินดี และปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อสร้าง ความสำเร็จของงานและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ เปิดเผยความต้องการและข้อมูลต่าง ๆ ในการพัฒนาการศึกษา อย่างตรงไปตรงมาและเปิดโอกาสให้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมกับสถานศึกษาได้อย่างเปิดเผย

3. การเปรียบเทียบผลการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษา ตอทยหลวง จังหวัดเชียงราย พบว่า การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลางในกลุ่ม เครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอทยหลวง จังหวัดเชียงราย ทั้ง 4 ด้าน ไม่มีความแตกต่างกัน

4. การวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่าย พัฒนาการศึกษาตอทยหลวง จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 พบว่า ปัญหา ด้านการตั้งเป้าหมายและจุดประสงค์ร่วมกัน คือ บุคลากรบางส่วนไม่มีส่วนร่วมในการประชุมวางแผนร่วมกันและการ กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาอย่างแท้จริง ขาดการมีส่วนร่วมในการกำหนดความรับผิดชอบของ บุคลากรในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติงานจึงทำให้งานไม่บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ข้อเสนอแนะ คือ ควรเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการประชุมวางแผนและการกำหนด เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา และมีการกำกับ ดูแล นิเทศติดตามงานอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ด้านความยืดหยุ่นผูกพัน พบว่า บุคลากรขาดความมั่นใจในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย ขาดขวัญกำลังใจในการ ปฏิบัติงานและบรรยากาศในการทำงาน ไม่มีความเป็นกันเองจึงทำให้ปฏิบัติงานได้ไม่เต็มศักยภาพ ข้อเสนอแนะ คือ เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้พูดคุยปรึกษาหารือและร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับงานที่รับผิดชอบและมีการสร้างขวัญกำลังใจ และสร้างบรรยากาศในการทำงานให้เป็นกันเองแบบกัลยาณมิตร ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน พบว่าบุคลากรไม่ได้รับอิสระและความริเริ่มสร้างสรรค์ในงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่ และขาดอิสระในการ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคลากรในสถานศึกษา ข้อเสนอแนะ คือ ส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานมีอิสระและความริเริ่ม สร้างสรรค์กับงานที่ได้รับมอบหมาย มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นใน

สถานศึกษาด้วยความชัดเจน มีเหตุผลและเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ ด้านการไว้วางใจกัน พบว่า บุคลากรไม่ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารที่ต้องใช้ในการปฏิบัติงานที่ถูกต้องและครบถ้วนและไม่ได้รับอิสระในการตัดสินใจในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่ ข้อเสนอแนะ คือ ให้ความไว้วางใจแก่ผู้ปฏิบัติงานในการตัดสินใจในการปฏิบัติงานและเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานรับทราบข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วนและเปิดเผยความต้องการและข้อมูลต่าง ๆ ในการพัฒนาการศึกษา

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการศึกษาการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษา ดอยหลวง จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 โดยแบ่งเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการตั้งเป้าหมายและจุดประสงค์ร่วมกัน ด้านความยึดมั่นผูกพัน ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน และด้านการไว้วางใจกัน สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การศึกษาการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษา ดอยหลวง จังหวัดเชียงราย พบว่า ระดับการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษา ดอยหลวง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการตั้งเป้าหมายและจุดประสงค์ร่วมกัน ด้านความยึดมั่นผูกพัน ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน และด้านการไว้วางใจกันอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 มีพันธกิจที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนากระบวนการจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อคุณภาพการศึกษา และบูรณาการการจัดการศึกษาให้บุคลากรภายในสถานศึกษานั้น ๆ มีส่วนร่วมในการบริหารงานของสถานศึกษา และสร้างจุดเน้นด้านการบริหารจัดการหน่วยงานทุกระดับบริหารจัดการโดยมุ่งเน้นการกระจายอำนาจ การสร้างเครือข่าย และรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงานและเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองตามนโยบายและแนวทางที่กำหนดร่วมกันในองค์กร(สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 แผนปฏิบัติการประจำปี งบประมาณ 2560) จึงทำให้การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของธัชพงศ์ มีแก้ว (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในกลุ่มลำเหย อำเภอดอนตูม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในกลุ่มลำเหย อำเภอดอนตูม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยการมีส่วนร่วมในความคิด ในการตัดสินใจในกิจกรรมของโรงเรียนร่วมกันมีความรับผิดชอบต่อ

จึงเกิดการประสานงานร่วมกันของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เป็นการชี้ให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาเห็นความสำคัญ ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยให้โอกาสทุกภาคส่วนมาร่วมขับเคลื่อนพันธกิจของโรงเรียนร่วมกันและสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริญญาพร ชุนพรม (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะสถานศึกษาทุกแห่งได้รับการพัฒนาการจัดการศึกษาให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในยุคปัจจุบัน อีกทั้งผู้บริหารได้เล็งเห็นความสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งการเปลี่ยนกระบวนการและวิสัยทัศน์ในการบริหาร โดยเน้นการมีส่วนร่วมเป็นหลักก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างสร้างสรรค์และดีงาม อันนำไปสู่การบริหารที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการของทุกฝ่าย ซึ่งทำให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับงานวิจัย

ของโสภิตา คล้ายหนองสรวง (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ผลการวิจัย พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 โดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบระดับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษา ดอยหลวง จังหวัดเชียงราย พบว่า ระดับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลาง ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษา ดอยหลวง จังหวัดเชียงราย ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการตั้งเป้าหมายและจุดประสงค์ร่วมกัน ด้านความยึดมั่นผูกพัน ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน และด้านการไว้วางใจกันไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าโรงเรียนเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง มีการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมใกล้เคียงกัน มีการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยการเปิดโอกาสให้ผู้ได้บังคับบัญชาเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการบริหาร มีอิสระในการทำงาน ตลอดจนมีสิทธิในการเสนอแนะความคิดเห็นเพื่อร่วมกันแก้ปัญหา ซึ่งลักษณะดังกล่าว ย่อมเป็นแรงจูงใจให้ผู้ได้บังคับบัญชาเกิดความรู้สึกผูกพันและร่วมกันรับผิดชอบต่อสิ่งที่ร่วมกันตัดสินใจดำเนินงานให้ องค์การประสบผลสำเร็จต่อไป ดังนั้นการมีส่วนร่วมระหว่างครูในแต่ละโรงเรียน จึงยึดแนวปฏิบัติใกล้เคียงกันซึ่งทำให้ระดับการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุทัศน์ จอกสถิต (2550) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของข้าราชการครูสายผู้สอน สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารงานโรงเรียนของข้าราชการครูสายผู้สอน สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดของโรงเรียนไม่พบความแตกต่างทั้งภาพรวมและรายด้าน และสอดคล้องกับอรุณทิพย์ สงศรี (2555) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการของครู อำเภอบ้านฉาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษา ดอยหลวง จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษา ดอยหลวง ด้านการตั้งเป้าหมายและจุดประสงค์ร่วมกัน ควรมีการกำกับ ดูแล นิเทศติดตามงานอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง
2. การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษา ดอยหลวง ด้านความยึดมั่นผูกพัน ควรช่วยเหลือและแนะนำวิธีการทำงานให้ผู้ปฏิบัติงานอยู่เสมอ
3. การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษา ดอยหลวง ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน ควรส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาด้วยความชัดเจน มีเหตุผล
4. การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษา ดอยหลวง ด้านการไว้วางใจ โดยเปิดเผยความต้องการและข้อมูลต่าง ๆ ในการพัฒนาการศึกษาโดยตรงไปตรงมาและเปิดโอกาสให้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมกับสถานศึกษาได้อย่างเปิดเผย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควบการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอทยหลวง จังหวัดเชียงรราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษารเชียงรรายเขต 3
2. ควบศึกษากการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของครูและบุคลากรในสถานศึกษา
3. ควบศึกษาเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนจำแนกตามอำเภอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษารเชียงรราย เขต 3

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาเรื่องทางการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอทยหลวง จังหวัดเชียงรราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษารเชียงรรายเขต 3 สามารถสำเร็จจุลวงงได้ด้วยดี ด้วยการสนับสนุนจากบุคลากรหลายฝ่าย ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณ ดร.นันทิมา นาคาพงศ์ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาได้ให้คำแนะนำ ปรึกษา ตลอดจนตรวจสออบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จสมบูรณงได้ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณ เป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ นายกลมไกร พันแพง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านทุ่งกวาง ดร.น้ำฝน กันมา อาจารย์มหาวิทยาลัยพะเยา และนายสมภพ ใจยา ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนบ้านขุนแม่บง ตชด.ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความถูกต้อง ให้คำแนะนำแก้ไขตรวจสออบเครื่องมือและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสออบถามที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณง

ผู้ศึกษาขอขอบคุณผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอทยหลวง จังหวัดเชียงรราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษารเชียงรรายเขต 3 ที่ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวก และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการให้ข้อมูลและตอบแบบสออบถาม จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จจุลวงงได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. (2545).พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 .

กรุงเทพฯ:ผู้แต่ง.

กรมวิชาการ. (2543).องค์การและการบริหารการศึกษาและการจัดการแผนใหม่(พิมพ์ครั้งที่ 11) . กรุงเทพฯ:ไทยวัฒนาพานิช.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546).พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 .

กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ . กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

จันทรานี สงวนนาม. (2545). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา . กรุงเทพฯ :บุ๊คพอยท์.

ธีรพงศ์ มีแก้ว (2557). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในกลุ่มลำหทย อำเภออดอนตุมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 . บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ธีระ รุญเจริญ. (2546). การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา . กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.

ธีระ รุญเจริญ. (2550).ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- ปริญญาพร ชุนพรอม. (2558). การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการใน
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 . มหาวิทยาลัยราชภัฏ
หมู่บ้านจอมบึง.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. (2560). แผนปฏิบัติการประจำปีสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ปี 2560 . เข้าถึงเมื่อ 10 พฤษภาคม 2560 . เข้าถึงได้จาก
http://www.cr3.go.th/cr3new/home/read_news.php?n_id=1292.
- สุทัศน์ จอกสถิต. (2550). การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของข้าราชการครูสายผู้สอนสังกัด
กรุงเทพมหานคร . วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต . มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- สุรศักดิ์ นานานุกูล, และคณะ. (2541). การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในสหรัฐอเมริกาและไทย. กรุงเทพฯ :
ภูมิบัณฑิต.
- โสภิตา คล้ายหนองสรวง. (2558). การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต3 . วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา . มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อรุโณทัย ส่งศรี. (2555). การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการของครู อำเภอบ้านฉาง สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต1 . ม.ป.ท.
- Likert, R. (1932). Technique for the measurement of attitudes , Achieves o fPsychology , 25(140) , 1-55.

การบริหารสุขภาพองค์การของโรงเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3

Management organizational health in schools of Mae Fah Luang District under the Office of Chiang Rai Primary Educational Service Area 3

พรสุรีย์ แก้วพิลา^{1*} และ น้ำฝน กันมา²

Phronsuree Kaewphila^{1*} and Namfon Gunma²

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสุขภาพองค์การของโรงเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการบริหารสุขภาพองค์การของโรงเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา คือ ผู้บริหารโรงเรียน และครู จำนวน 234 คน เครื่องมือที่ใช้แบบสอบถาม IOC มีค่าระหว่าง 0.67-1.00 มีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) 0.958 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารสุขภาพองค์การของโรงเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 โดยภาพรวมทุกมิติอยู่ในระดับ มาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้มิติด้านการมุ่งเน้นวิชาการ มิติด้านการอยู่ร่วมกันของครู มิติด้านการสื่อสาร มิติด้านการสนับสนุนทรัพยากร มิติด้านความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน มิติด้านขวัญในการปฏิบัติงาน และมิติด้านอิทธิพลของผู้บริหาร ตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะการบริหารสุขภาพองค์การของโรงเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ก้าวทัน โลกยุค 4.0 ยอมรับความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา และถ่อมดีของที่ประชุมเป็นสิ้นสุด อุปกรณ์บางอย่างยังไม่ทั่วถึง ให้เพียงพอต่อความต้องการ ควรบริหารแบบมีส่วนร่วมและตัดสินใจจากความคิดเห็นองค์การ มีการเสริมแรง ให้ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน พาไปศึกษาดูงานยังต่างประเทศ ควรสร้างแนวทางการทำกิจกรรมที่พัฒนาครูให้มีสุขภาพที่ดีในองค์การ เพื่อการอยู่ร่วมกันแบบมีความสุข ทำงานร่วมกันเป็นทีม ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน พัฒนาครู ส่งครุร่วมอบรม พัฒนาตนเอง หรือนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาสร้างสรรค์งานวิชาการ เน้นการพัฒนาที่เอกลักษณ์ โดยเน้นการสร้างสรรค์ สื่อ เทคนิค กระบวนการที่หลากหลาย พัฒนาการติดต่อสื่อสารนอกเหนือจากการประชุมประจำเดือน ใช้เทคโนโลยีช่วยในการติดต่อสื่อสารมากยิ่งขึ้น

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : ple_phronsuree@hotmail.com

คำสำคัญ: การบริหารโรงเรียน สุขภาพองค์การ

Abstract

The purpose of this research is to 1) to study the organizational health status of Schools in Mae Fah Luang District under the office of Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3. 2) to study the suggestions of the organizational health management of Mae Fah Luang District schools under the office of Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3. The sample used was 234 school administrators and teachers. The instruments used for the IOC questionnaire were between 0.67 and 1.00 as reliability 0.958. Statistics used in data analysis were a percentage, frequency distribution, mean, and standard deviation (S.D.).

The results of the study were as follows:

1. the organizational health status of schools in Mae Fah Luang District under the office of Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3 in all dimensions are in high level. In descending order, the dimension of academic focus, the dimension of teacher coexistence, the dimension of communication, the dimension of resource support, the dimension of school administrators' leadership, the dimension of morale in the work, and the influence dimension of the administrators respectively.

2. The recommendations of the organizational health management of Mae Fah Luang District schools under the office of Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3 was found that the school administrators should have a broad vision, pace to the world 4.0 era, accept the opinions of the subordinates, and the resolution of the meeting was over. Some equipment was not enough to meet the teachers and educational personnel needs. The management should be participatory and organizational decision-making, reinforcement, the morale of the work, abroad visiting, developing guideline for teachers' activities to be good organizational health in living together happily, teamwork, help each other, teachers' developing, self-directed learning, or bring new innovations to create academic work, focus on the identity of development to emphasize creating media, and techniques, and variety of procedure. The communication development beyond the monthly meetings by using more technology to communicate.

Keywords: School Management, Organizational Health

บทนำ

สังคมปัจจุบันให้ความสำคัญต่อการปฏิรูปการศึกษา โรงเรียนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องสร้างองค์การของตนเองให้เป็นองค์การที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้จัดการความรู้ พัฒนาความรู้ ความคิด และศักยภาพการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล สิ่งแรกที่โรงเรียนต้องศึกษา คือ สุขภาพองค์การ (Organizational Health) เมื่อพิจารณาภาพรวมการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ซึ่งสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 ซึ่งกำหนดให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข องค์การที่มีสุขภาพดีจะเป็นสิ่งที่พึงชี้ให้เห็นว่าเป็นองค์การที่มีการบริหาร

อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล หากองค์การใดที่มีสุขภาพดีแล้วองค์การนั้นย่อมมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานตามไปด้วย ฮอย และซาโบ (อานนท์ ต่อมกระโทก 2559, หน้า 19 อ้างอิงใน Hoy & Sabo, 1997) กล่าวว่าสุขภาพขององค์การเป็นตัวชี้วัดอย่างหนึ่งของความสำเร็จ หรือประสิทธิผลขององค์การ องค์การใดมีสุขภาพดีจะทำให้การบริหารองค์การนั้นมีประสิทธิผล พฤติกรรมที่ผู้บริหารองค์การมีความสำคัญต่อภาระงาน และผลสัมฤทธิ์ของงาน ผู้บริหารที่มีทัศนคติ และความคาดหวังที่ชัดเจนต่อผู้ใต้บังคับบัญชา มีการควบคุมมาตรฐานการทำงาน และมีระเบียบปฏิบัติงานที่ชัดเจน

การปฏิรูปประเทศเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานหลายด้านที่สั่งสมมานานท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว การขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกด้านเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย ท่ามกลางการแข่งขันในโลกที่รุนแรงขึ้นมาก แต่ประเทศไทยมีข้อจำกัดหลายด้าน อาทิคุณภาพคนไทยยังต่ำ แรงงานส่วนใหญ่มีปัญหาทั้งในเรื่ององค์ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ สังคมขาดคุณภาพ และมีความเหลื่อมล้ำสูงที่เป็นอุปสรรคต่อการยกระดับศักยภาพการพัฒนา ในขณะที่การบริหารจัดการภาครัฐยังด้อยประสิทธิภาพ ขาดความโปร่งใส และมีปัญหาคอรัปชันเป็นวงกว้าง ส่งผลให้การผลักดันขับเคลื่อนการพัฒนาไม่เกิดผลสัมฤทธิ์เต็มที่ ประเทศต้องเร่งพัฒนาปัจจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์ในทุกด้าน ทั้งนี้เป็นผลมาจากกระบวนการบริหารโรงเรียนอันเกิดจากการปฏิรูปการศึกษาที่พยายามยกระดับคุณภาพสถานศึกษาให้สูงขึ้นซึ่งพบว่าผลการดำเนินการดังกล่าวได้รับความสำเร็จเพียงบางส่วนเท่านั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพด้านการบริหารจัดการในสถานศึกษามาโดยตลอด โดยการกำหนดทิศทางการจัดการศึกษา ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้พัฒนาองค์ความรู้ ใช้ทักษะ กระบวนการคิด รวมทั้งการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ มีการนิเทศติดตาม ครู และบุคลากรทางการศึกษา มีจิตวิญญาณความเป็นครู ยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ ผู้บริหารโรงเรียนสามารถบริหารงานทุกด้านให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล ครู และบุคลากรทางการศึกษามีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน องค์การ องค์คณะบุคคล และมีมีส่วนได้ส่วนเสียวางแผนสรรหา ย้าย โอน ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน และชุมชน ด้านการบริหารจัดการ โรงเรียนบางแห่งยังไม่ผ่านการรับรองคุณภาพภายนอกตามที่กำหนด สถานศึกษาขนาดเล็กได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพการจัดการศึกษา (แผนปฏิบัติการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ปีงบประมาณ 2561 หน้า, 36-39) ดังจะเห็นได้ว่าโรงเรียนต้องมีการพัฒนาให้ไปสู่ความเป็นองค์การที่มีสุขภาพสมบูรณ์

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสุขภาพขององค์การของโรงเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 เพื่อให้ทราบถึง สุขภาพขององค์การของโรงเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 ซึ่งผลนี้จะมีประโยชน์สำหรับผู้บริหารโรงเรียนที่จะนำไปเป็นข้อมูล เพื่อใช้ในการนำไปปรับปรุงและพัฒนาโรงเรียนเพื่อเป็นองค์การที่มีสุขภาพสมบูรณ์ อันจะส่งผลให้การศึกษารองเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 และการศึกษาของชาติประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ จากแนวคิดในการใช้วัดมิติสุขภาพขององค์การ จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของผู้วิจัยได้สังเคราะห์และแบ่งมิติวัดสุขภาพขององค์การออกเป็น 7 มิติ ได้แก่ 1.มิติด้านความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน 2.มิติด้านการสนับสนุนทรัพยากร 3.มิติด้านอิทธิพลของผู้บริหาร 4.มิติด้านขวัญในการปฏิบัติงาน 5.มิติด้านการอยู่ร่วมกันของครู 6.มิติด้านการมุ่งเน้นวิชาการ 7.มิติด้านการสื่อสารเพื่อเป็นแนวทางสำคัญในการปรับปรุง และพัฒนาผู้บริหารโรงเรียน ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ตลอดจนจนเป็นเครื่องชี้ให้ทราบถึง

ข้อบกพร่องในการที่จะแก้ไขปัญหาการดำเนินงานในการบริหาร และสามารถนำผลการวิจัยที่ได้มาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาค้นคว้าและพัฒนาการจัดการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสุขภาพองค์การของโรงเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการบริหารสุขภาพองค์การของโรงเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

การวิจัยเรื่องการบริหารสุขภาพองค์การของโรงเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 ผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับ การบริหารสุขภาพองค์การของโรงเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 1.มิติตำแหน่งความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน 2.มิติตำแหน่งการสนับสนุนทรัพยากร 3.มิติตำแหน่งอิทธิพลของผู้บริหาร 4.มิติตำแหน่งขวัญในการปฏิบัติงาน 5.มิติตำแหน่งการอยู่ร่วมกันของครู 6.มิติตำแหน่งการมุ่งเน้นวิชาการ 7.มิติตำแหน่งการสื่อสาร

วิธีวิทยาการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารสุขภาพองค์การของโรงเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

ขอบเขตทางด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาเกี่ยวกับการบริหารสุขภาพองค์การของโรงเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แนวคิดและทฤษฎี ซึ่งประกอบไปด้วยมิติตำแหน่งสุขภาพองค์การ ทั้งหมด 7 มิติต ได้แก่ 1.มิติตำแหน่งความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน 2.มิติตำแหน่งการสนับสนุนทรัพยากร 3.มิติตำแหน่งอิทธิพลของผู้บริหาร 4.มิติตำแหน่งขวัญในการปฏิบัติงาน 5.มิติตำแหน่งการอยู่ร่วมกันของครู 6.มิติตำแหน่งการมุ่งเน้นวิชาการ 7.มิติตำแหน่งการสื่อสาร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียน และครูโรงเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 จำนวน 31 โรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 35 คน และครู 538 จำนวน คน รวมประชากรจำนวนทั้งสิ้น 573 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และครูโรงเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, pp 607-610) มีกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 234 คน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มอย่างง่าย

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ สภาพ และข้อเสนอแนะการบริหารสุขภาพองค์การของโรงเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพ และข้อเสนอแนะการบริหารสุขภาพองค์การ โรงเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 สำหรับรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้บริหารโรงเรียน และครู โรงเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 แบบสอบถามมี 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-list) เกี่ยวกับ เพศ ตำแหน่ง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพการบริหารสุขภาพองค์การของโรงเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีระดับความคิดเห็น 5 ระดับ ซึ่งประกอบมิตិสุขภาพองค์การ 7 มิติ คือ 1.มิติด้านความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน 2.มิติด้านการสนับสนุนทรัพยากร 3.มิติด้านอิทธิพลของผู้บริหาร 4.มิติด้านขวัญในการปฏิบัติงาน 5.มิติด้านการอยู่ร่วมกันของครู 6.มิติด้านการมุ่งเน้นวิชาการ 7.มิติด้านการสื่อสาร

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด(Open End) เกี่ยวกับข้อเสนอแนะการบริหารสุขภาพองค์การโรงเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3

การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อเสนอแนะการบริหารสุขภาพองค์การ โรงเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการสร้าง และพัฒนาแบบสอบถาม

2. กำหนดกรอบแนวคิดเพื่อสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย เกี่ยวกับการบริหารสุขภาพองค์การของโรงเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3

3. ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามจากข้อมูลที่รวบรวมทั้งหมด และพัฒนาปรับปรุงเพิ่มเติม นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบ เสนอแนะ แก้ไขเนื้อหา และการใช้ภาษา

4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไข และผ่านการพิจารณากลับกรองจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว นำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำเสนอแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับข้อคำถาม ผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่

1. ดร.รักจิต สุทธิพงษ์ ตำแหน่ง อาจารย์มหาวิทยาลัยพะเยา ตำบลแม่กา อำเภอเมืองจังหวัดพะเยา

2. ดร.อนวัช อุ่นกอง ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนดอยแสนใจ(ตชด.อนุสรณ์) อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3

3. ดร.สุพิช ชัยมงคล ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านขาแข้งพัฒนาอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3

ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาดังนี้

ข้อคำถามแต่ละข้อมีความสอดคล้องหรือไม่

จากนั้นนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อคำถามกับหลักการโดยใช้สูตร ดังนี้ (อ้างอิงใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์ ,2550 หน้า, 117)แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ย เลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ระหว่าง 0.67 – 1.00 ถือว่าข้อนั้นมีค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา

5. นำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ Try Out กับผู้บริหารโรงเรียน และครูในโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.958 และทำการปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

6. นำข้อคำถามมาทำการปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

7. นำแบบสอบถามไปใช้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ขออนุญาตจากมหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 ทั้ง 31 โรงเรียน เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และทางไปรษณีย์ จากผู้บริหารสถานศึกษา และครู โรงเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3

3. นำแบบสอบถามที่ได้คืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบ ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วย โปรแกรมสำเร็จรูปโดยดำเนินการ ดังนี้

นำแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเป็นข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล ใช้ความถี่ (Frequency) และ ร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการบริหารสุขภาพองค์การของโรงเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ทั้งนี้ในการวิเคราะห์ผู้วิจัยได้กำหนดค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้ให้ข้อมูล โดยผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ในการวิเคราะห์ตามแนวคิดของเบสท์ Best (อ้างอิงใน สมบูรณ์ เอี่ยมศิลป์ปะชัย หน้า, 57)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะการบริหารสุขภาพองค์การของโรงเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 เป็นคำถามแบบปลายเปิด ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา จัดประเด็นเข้าด้วยกัน แล้วแจกแจงความถี่ นำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ค่าสถิติพื้นฐาน

1. ดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence Index : IOC)
2. ร้อยละ (Percentage)
3. ค่าเฉลี่ย (Mean)
4. การหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวนทั้งสิ้น 234 คน พบว่า เป็นเพศชายจำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 27.70 เป็นเพศหญิง จำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 72.30 และตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 6.20 ครูจำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 93.80

2. ผลการศึกษาสภาพองค์การของโรงเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 โดยภาพรวมทุกมิติอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ข้อที่มีเฉลี่ยมากที่สุด คือ มิติด้านการมุ่งเน้นวิชาการ รองลงมา คือ มิติด้านการอยู่ร่วมกันของครู ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มิติด้านอิทธิพลของผู้บริหารเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏผลเรียนตามลำดับ ดังนี้

2.1 สภาพองค์การของโรงเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 มิติด้านความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายข้อ เรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทหลักในการประสานงาน ส่งเสริมสนับสนุน และการอำนวยความสะดวกในการให้บริการทางการศึกษาทุกรูปแบบมุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม รองลงมา คือ ผู้บริหารโรงเรียนมีความสามารถในการวางแผนคาดการณ์ในอนาคตได้อย่างถูกต้อง สามารถเตรียมบุคลากรให้พร้อมกับการรับมือภารกิจใหม่ได้อย่างเหมาะสม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารโรงเรียนสามารถจัดความขัดแย้งสามารถวินิจฉัยปัญหาและแก้ไขปัญหาให้หมดไปได้เข้าใจสาเหตุของความขัดแย้ง วิธีการบริหารความขัดแย้ง

2.2 สภาพองค์การของโรงเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 มิติด้านการสนับสนุนทรัพยากร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายข้อ เรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ โรงเรียนมีการวางแผนงบประมาณ วางแผนพัสดุ วางแผนอัตรากำลัง และจัดทำแผนปฏิบัติการของโรงเรียน รองลงมา คือ โรงเรียนมีการบริหารจัดการเกี่ยวกับทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ คุ่มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารโรงเรียนจัดสิ่งแวดล้อม อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2.3 สภาพองค์การของโรงเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 มิติด้านอิทธิพลของผู้บริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายข้อ เรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ ผู้บริหารโรงเรียนได้รับการยอมรับจากผู้บังคับบัญชาและบุคลากรในการจัดการบริหารงานงานบุคคล รองลงมา คือ ผู้บริหารโรงเรียนได้รับการยอมรับจากผู้บังคับบัญชาและบุคลากรในการจัดการบริหารงานทั่วไป และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารโรงเรียนได้รับการยอมรับจากผู้บังคับบัญชาและบุคลากรในการจัดการบริหารงานวิชาการ

2.4 สภาพองค์การของโรงเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 มิติด้านขวัญในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายข้อ เรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ ครูมีทัศนคติหรือความรู้สึกที่ดี เกี่ยวกับหน้าที่ ความรับผิดชอบ เป้าหมายผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน รองลงมา คือ ผู้บริหารโรงเรียนได้รับการยอมรับ ศรัทธาต่ออาชีพ ความพึงพอใจ และการได้รับการยอมรับตามมาตรฐาน จรรยาบรรณวิชาชีพ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารโรงเรียนมีทัศนคติ ความตั้งใจ แรงจูงใจ การกระตุ้นให้ครูปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายเพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายขององค์การ

2.5 สุขภาพองค์การของโรงเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 มิติด้านการอยู่ร่วมกันของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายชื่อ เรียงลำดับจาก มากไปน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ ครูได้รับความเป็นมิตรระหว่างเพื่อนร่วมงาน รองลงมา คือ ครูมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกัน และกัน และครูมีความสมัครใจที่จะทำงานร่วมกันพร้อมที่จะเผชิญปัญหาาร่วมกัน และผู้ร่วมทีมต่างมีความพอใจใน การทำงาน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารโรงเรียนเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างบุคคลในองค์การ เกื้อหนุนและจูงใจให้สมาชิกขององค์การเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน

2.6 สุขภาพองค์การของโรงเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 มิติด้านการมุ่งเน้นวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายชื่อ เรียงลำดับจากมาก ไปน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ โรงเรียนมีการวัดผลและประเมินผล การนิเทศการสอนอย่างเป็นระบบ รองลงมา คือ โรงเรียนมี ความสามารถในการบริหารจัดการงานทางด้านวิชาการ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนบรรลุเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของหลักสูตร และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารโรงเรียนต้องแสดงตนเป็นผู้นำทางวิชาการอย่าง แท้จริง โดยให้ความสนใจ และมีความรู้ทางด้านหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2.7 สุขภาพองค์การของโรงเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 มิติด้านการสื่อสาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายชื่อ เรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ โรงเรียนมีการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารประชาสัมพันธ์ไปสู่ผู้เรียน ครู และบุคลากรในสถานศึกษา สามารถเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร และกิจกรรมของสถานศึกษาไปสู่ชุมชน รองลงมา คือ ผู้บริหารโรงเรียนและครูเห็น ความสำคัญในการสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารโรงเรียนและครูการ ประสานงานและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันสามารถปฏิบัติงานต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมายที่ กำหนด

ข้อเสนอแนะการบริหารสุขภาพองค์การ 1 ด้านความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน พบว่า โดยภาพรวมมี ประเด็นตรงกันมากที่สุดคือ ผู้บริหารโรงเรียนควรเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ กว้างไกล ก้าวทัน โลกยุค 4.0 รองลงมาคือ ผู้บริหาร โรงเรียนยอมรับความคิดเห็นของผู้ใต้การปกครอง และถือมติของที่ประชุมเป็นสิ้นสุด 2 ด้านการสนับสนุนทรัพยากร พบว่า โดยภาพรวมมีประเด็นตรงกันมากที่สุดคือ อุปกรณ์บางอย่างยังไม่ทั่วถึง เพียงพอต่อความต้องการของครูและ บุคลากรทางการศึกษา รองลงมาคือ ผู้บริหารโรงเรียนต้องระดมทรัพยากร ไม่ว่าจะเป็นเงินหรือแรงงานจากองค์การ หรือชุมชน 3 ด้านอิทธิพลของผู้บริหารโรงเรียน พบว่า โดยภาพรวมมีประเด็นตรงกันมากที่สุดคือ ผู้บริหารโรงเรียน ควรบริหารแบบมีส่วนร่วมและตัดสินใจจากความคิดเห็นขององค์การรองลงมาคือ ผู้บริหารโรงเรียนควรเป็นตัวอย่างที่ดี แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา และเป็นที่เคารพเชื่อถือแก่ชุมชน 4 ด้านขวัญในการปฏิบัติงาน พบว่า โดยภาพรวมมีประเด็น ตรงกันมากที่สุดคือ มีการเสริมแรง เช่น มอบขวัญกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน จริง ๆ ชื่นเงินเดือน มอบของขวัญวันเกิด มอบรางวัลด้านการทำงาน หรือพาไปศึกษาดูงานยังต่างประเทศ รองลงมา คือ ครูยังขาดขวัญและกำลังใจ สวัสดิการ ต่าง ๆ ยังมีไม่มาก ความสะดวกสบายยังไม่ทั่วถึง มีการทำลายขวัญกำลังใจ จิตใจแย่แย 5 ด้านการอยู่ร่วมกันของครู พบว่า โดยภาพรวมมีประเด็นตรงกันมากที่สุดคือ ควรสร้างแนวทางการทำกิจกรรมที่พัฒนาครูให้มีสุขภาพะที่ดีใน องค์การ เพื่อการอยู่ร่วมกันแบบมีความสุข รองลงมาคือ สามัคคีกลมเกลียวทำงานร่วมกันเป็นทีม ช่วยเหลือซึ่งกันละ กัน ไม่ใช่ต่างคนต่างอยู่ งานใครงานมัน 6 ด้านการมุ่งเน้นวิชาการ พบว่า โดยภาพรวมมีประเด็นตรงกันมากที่สุดคือ พัฒนาครู ส่งครูร่วมอบรมพัฒนาตนเอง หรือนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาสร้างสรรค์งานวิชาการ เน้นการพัฒนาที่ เอกลักษณะ รองลงมาคือ สนับสนุนการพัฒนาอ่านออกเขียนได้ให้กับนักเรียน โดยเน้นการสร้างสรรคส์สื่อ เทคนิค กระบวนการที่หลากหลาย 7 ด้านการสื่อสาร พบว่า โดยภาพรวมมีประเด็นตรงกันมากที่สุด คือ พัฒนาการ

ติดต่อสื่อสารนอกเหนือจากการประชุมประจำเดือน เช่น การมีระบบอีออฟฟิต ส่งเรื่องแก่ครูแต่ละคน การสร้างกลุ่มไลน์ เพื่อแจ้งข่าวสารงานด่วน รองลงมาคือ ใช้เทคโนโลยีช่วยในการติดต่อสื่อสารมากยิ่งขึ้น

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการศึกษาการบริหารสุขภาพองค์การของโรงเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การบริหารสุขภาพองค์การของโรงเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวงเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 โดยรวมทุกมิติอยู่ในระดับ มาก ที่เป็นเช่นนี้สืบเนื่องจากโรงเรียนมีการบริหารงานทุกด้านที่มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล ส่งเสริมให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ทักษะการคิด รวมทั้งการวัดผลประเมินผล สามารถประยุกต์ใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารที่ทันสมัย สร้างเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ มีการนิเทศติดตามโดยเรียงลำดับสภาพการบริหารสุขภาพองค์การในแต่ละมิติจากมากไปน้อยได้ดังนี้ มิติด้านการมุ่งเน้นวิชาการ มิติด้านการอยู่ร่วมกันของครู มิติด้านการสื่อสาร มิติด้านการสนับสนุนทรัพยากร มิติด้านความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน มิติด้านขวัญในการปฏิบัติงาน และมิติด้านอิทธิพลของผู้บริหาร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียน และครูโรงเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวงเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 มีการบริหารโรงเรียนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ(ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 ได้กำหนดสาระสำคัญไว้ในมาตรา 39 ว่า ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา โดยแบ่งขอบข่ายงานบริหารสถานศึกษาไว้ 4 ด้าน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา 2553, หน้า 14) คือ 1.ด้านการบริหารวิชาการ 2.ด้านการบริหารงบประมาณ 3.ด้านการบริหารงานบุคคล 4.ด้านการบริหารทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ฮอย และซาโบ อานนท์ ต่อมกระโทก (2559, หน้า 19 อ้างอิงใน Hoy & Sabo,1997) กล่าวว่า สุขภาพองค์การเป็นตัวชี้วัดอย่างหนึ่งของ ความสำเร็จ หรือประสิทธิผลขององค์การ องค์การใดมีสุขภาพดีจะทำให้การบริหารองค์การนั้นมีประสิทธิผล พฤติกรรมที่ผู้บริหารองค์การมีความสำคัญต่อภาระงาน และผลสัมฤทธิ์ของงาน ผู้บริหารมีทัศนคติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐธนีนิม โปธิ์พวง (2558, หน้า 69-71) ที่ได้ศึกษาสุขภาพองค์การของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสุขภาพองค์การของโรงเรียน มัธยมศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 สุขภาพองค์การของโรงเรียนในจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับดี โดยเรียงอันดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การอยู่ร่วมกันของครู การมุ่งเน้นวิชาการ เกียรติศักดิ์ศรีของโรงเรียน การสนับสนุนทรัพยากรความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ อำนาจอิทธิพลของผู้บริหารโรงเรียน ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญชิษฐา ตนภู (2559, หน้า 72-74) ได้ศึกษาสุขภาพองค์การของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสุขภาพองค์การของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย และเพื่อเปรียบเทียบสุขภาพองค์การของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย จำแนกตามจำแนกตามประสบการณ์การทำงานและวุฒิการศึกษา พบว่า สุขภาพองค์การของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมทุกมิติอยู่ในระดับดี ได้แก่ มิติด้านการมุ่งเน้นวิชาการ มิติด้านเกียรติศักดิ์ศรีของโรงเรียน มิติด้านการสนับสนุนทรัพยากร มิติด้านความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน มิติด้านการอยู่ร่วมกันของครู และมิติด้านอำนาจอิทธิพลของผู้บริหารโรงเรียน ทุกด้านอยู่ในระดับดี

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้ 1 สุขภาพองค์การของโรงเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 มิติด้านความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทหลักในการประสานงาน ส่งเสริมสนับสนุนและการอำนวยความสะดวก ในการให้บริการทางการศึกษาทุกรูปแบบมุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ผู้บริหารโรงเรียนมีความสามารถในการวางแผนคาดการณ์ในอนาคตได้อย่างถูกต้อง สามารถเตรียมบุคลากรให้พร้อมกับการรับมือภารกิจใหม่ได้อย่างเหมาะสม ผู้บริหารโรงเรียนสามารถสร้างทีมผู้ร่วมดำเนินงานในการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารโรงเรียนแสดงความเป็นผู้นำโดยวางแผน กำหนดเป้าหมายในการจัดการศึกษา เพื่อมุ่งพัฒนาสถานศึกษาตามเป้าหมายที่กำหนด สอดคล้องกับแนวคิด กุหลาบ เกิดหล้า (2556, หน้า 20) กล่าวว่า การเป็นผู้นำที่จำเป็นต้องแสดงบทบาทต่าง ๆ ในฐานะของผู้นำในองค์การความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนจะดำเนินการให้ได้ประสิทธิภาพต้องดำเนินการดังต่อไปนี้ ผู้บริหารต้องกำหนดเป้าหมาย วิธีการทำงาน ขั้นตอน ระยะเวลา สถานที่และอุปกรณ์ สอดคล้องผลงานวิจัยของ อัญชิษฐา ตนง (2559, หน้า 77) ได้ทำการศึกษาสุขภาพองค์การของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย มิติด้านความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ดี เมื่อพิจารณารายข้อ เรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารโรงเรียนได้รับการยอมรับจากผู้บังคับบัญชา และบุคลากรในการจัดบริหารงานวิชาการ รองลงมาคือ ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการโรงเรียน และผู้บริหารระดับสูงให้ความสนใจในความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนของท่าน ผู้บริหารโรงเรียนได้รับการยอมรับจากบุคลากร และชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนได้รับการยอมรับจากผู้บังคับบัญชา และบุคลากรในการจัดบริหารงานทั่วไป และผู้บริหารโรงเรียนได้รับการยอมรับจากผู้บังคับบัญชา และบุคลากรในการจัดการเกี่ยวกับระบบการบริหารด้านการเงิน และพัสดุ มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารโรงเรียนทำงานร่วมกับครู และบุคลากรได้เป็นอย่างดี

2 สุขภาพองค์การของโรงเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 มิติด้านการสนับสนุนทรัพยากร โดยรวมอยู่ในระดับมาก โรงเรียนมีการวางแผนงบประมาณ วางแผนพัสดุ วางแผนอัตราค่าจ้าง และจัดทำแผนปฏิบัติการของโรงเรียนโรงเรียนมีการบริหารจัดการเกี่ยวกับทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ คุ่มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก โรงเรียนมีการวางแผนการใช้วัสดุ อุปกรณ์ และบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับกรณีศึกษา ปัญญาดี (2558, หน้า 44) กล่าวว่า การสนับสนุนทางทรัพยากร คือ การที่ผู้บริหารให้ความสำคัญสนับสนุนด้านทรัพยากรบุคคล การทำงานของบุคลากรจะเป็นไปตามความสามารถและความถนัดของแต่ละคน เห็นคุณค่าการทำงานในหน่วยงานของตน รวมทั้งสนับสนุนทรัพยากรการใช้วัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ อย่างคุ้มค่า สอดคล้องผลงานวิจัยของ ศิริพงศ์ พงษ์ดี (2553, หน้า 52) ได้ทำการศึกษาสุขภาพองค์การของโรงเรียนเบญจมมาตุสรณ์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จันทบุรีเขต 1 มิติด้านการสนับสนุนทรัพยากร โดยรวม และรายข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย

3 สุขภาพองค์การของโรงเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 มิติด้านอิทธิพลของผู้บริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารโรงเรียนได้รับการยอมรับจากผู้บังคับบัญชาและบุคลากรในการจัดการบริหารงานบุคคล ผู้บริหารโรงเรียนได้รับการยอมรับจากผู้บังคับบัญชาและบุคลากรในการจัดการบริหารงานทั่วไป ผู้บริหารโรงเรียนได้รับการยอมรับจากผู้บังคับบัญชาและบุคลากรในการจัดการบริหารงานด้านการเงินและพัสดุ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การที่ผู้บริหารโรงเรียนได้รับการยอมรับจากผู้บังคับบัญชาและบุคลากรในการ

จัดการบริหารโรงเรียน ผู้บริหารองค์การเป็นที่เชื่อถือของผู้บังคับบัญชา สามารถร่วมงานกับผู้บริหารที่เหนือกว่าได้ สอดคล้องกับแนวคิด ฮอย และ เฟลด์แมน (Hoy & Feldman, 1987, p 32 อ้างอิงใน แก้วขวัญ เอียดศิริพันธ์ 2552, หน้า 19–20) ได้กล่าวว่า อิทธิพลของผู้บริหาร คือ ความสามารถของผู้บริหารองค์การที่มีต่อผู้บังคับบัญชา ผู้บริหารองค์การเป็นที่เชื่อถือของผู้บังคับบัญชา สามารถร่วมงานกับผู้บริหารที่เหนือกว่าได้อย่างมีประสิทธิภาพ และใช้อำนาจการบังคับบัญชาในการบริหารหน่วยงานได้ สอดคล้องผลงานวิจัยของ สราวุฒิ ปุริสา (2553, หน้า 118–119) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาพองค์การของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร ด้านอิทธิพลของผู้บริหารเป็นรายข้อทุกข้ออยู่ในระดับสมบูรณ์มาก โดยเรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ เมื่อผู้บริหารสถานศึกษาให้ครูผู้สอนเป็นกรรมการต่าง ๆ เพื่อพัฒนางานของสถานศึกษา ครูผู้สอนมีความเต็มใจที่จะปฏิบัติหน้าที่

4 สุขภาพองค์การของโรงเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 มิติด้านขวัญในการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ครูมีทัศนคติหรือความรู้สึกที่ดี เกี่ยวกับหน้าที่ ความรับผิดชอบ เป้าหมายผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน ผู้บริหารโรงเรียนได้รับการยอมรับ ศรัทธาต่ออาชีพ ความพึงพอใจ และการได้รับการยอมรับตามมาตรฐาน จรรยาบรรณวิชาชีพ ครูมีสภาพแวดล้อมทางด้านจิตใจที่ดีต่องาน ซึ่งได้รับอิทธิพลจากรายได้จากการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการบริหาร มีโอกาสก้าวหน้า ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมทางด้านจิตใจของครูที่มีต่องาน จากการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และการบริหาร มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน การสร้างสรรค์ที่เกิดจากการควบคุมการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับแนวคิด ทาร์เทอร์ ฮอย และคอร์ทแคมป์ (Tarter and Kottkamp, 1990, p, 236, อ้างอิงใน สิทธิพงษ์ จันสม 2558, หน้า 42) กล่าวว่า ขวัญในการปฏิบัติงาน หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารที่แสดงออกถึงการยอมรับ ศรัทธา บารมี สอดคล้องผลงานวิจัยของ กรรณิกา ปัญญาติ (2558, หน้า 95) ได้ทำการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับสุขภาพองค์การ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 มิติที่ 3 ขวัญในการปฏิบัติงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูมีความศรัทธาต่อวิชาชีพ อยู่ใน ระดับมาก รองลงมา คือ ครูมีความภาคภูมิใจในการมีส่วนร่วมส่งเสริมความก้าวหน้าให้กับ โรงเรียนอยู่ในระดับมาก และครูมีความภาคภูมิใจในผลงานของตนเองอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนขวัญในการปฏิบัติงาน ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูมีความเชื่อมั่นและยอมรับ ในพฤติกรรมของผู้บริหารอยู่ในระดับมาก

5 สุขภาพองค์การของโรงเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 มิติด้านการอยู่ร่วมกันของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก ครูได้รับความเป็นมิตรระหว่างเพื่อนร่วมงาน ครูมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ครูมีความสมัครใจที่จะทำงานร่วมกันพร้อมที่จะเผชิญปัญหาพร้อมกัน และผู้ร่วมทีมต่างมีความพอใจในการทำงาน ครูมีทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน มีความกระตือรือร้นที่ร่วมมือประสานงานกับคนอื่น ประเมินบุคคลอื่นด้วยความชื่นชม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การเห็นคุณค่าของความเป็นมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันในสังคม ให้ความสนใจ และตระหนักถึงบทบาทของผู้อื่น การทำงานเป็นกลุ่มด้วยความรักใคร่ปรองดองกัน มีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกัน และกัน มีความรู้สึกที่แสดงออกถึงการยอมรับเหตุผลที่แตกต่างกัน เชื้อพ้องซึ่งกัน และกัน มีความเห็นอกเห็นใจกัน และมีความสุขในการทำงานร่วมกัน สอดคล้องกับกาญจนา ชูรอด (2555, หน้า 27) กล่าวว่า การอยู่ร่วมกันของครู คือ ความรู้สึกที่ดีต่องานสอน ต่อนักเรียน ต่อเพื่อนร่วมงาน สถานศึกษาใดที่มีบุคลากรที่มีความผูกพันรักใคร่กลมเกลียวกัน ให้ความช่วยเหลือกัน ปฏิบัติงานในหน้าที่ด้วยความกระตือรือร้นเต็มความสามารถ สถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้องผลงานวิจัยของ อัญชิษฐา ตนง (2559, หน้า 77) ได้

ทำการศึกษาสภาพองค์การของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย มิติด้านการอยู่ร่วมกันของครู โดยภาพรวมอยู่ดี เมื่อพิจารณารายข้อ เรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูมีการยอมรับความสามารถ และความสำเร็จของเพื่อนครูเป็นอย่างดี รองลงมาคือ ครูมีการช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกัน เพื่อความสำเร็จก้าวหน้าในวิชาชีพ และครูมีการยกย่องชมเชยครูที่เป็นแบบอย่างที่ดีอยู่เสมอ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ครูในโรงเรียนมีความรักใคร่ปรองดองกัน

6 สุขภาพองค์การของโรงเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 มิติด้านการมุ่งเน้นวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก โรงเรียนมีการวัดผล และประเมินผล การนิเทศการสอนอย่างเป็นระบบ โรงเรียนมีความสามารถในการบริหารจัดการงานทางด้านวิชาการ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนบรรลุเป้าหมายวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ครูมีความคิดสร้างสรรค์สามารถจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารโรงเรียน และครูให้ความสำคัญในงานวิชาการ จัดการศึกษาโดยยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด โดยใช้สื่อ เทคนิค วิธีการที่หลากหลาย สอดคล้องกับแนวคิด ฮอย และซาโบ (Hoy & Sabo, 1997, p. 144) กล่าวว่า การมุ่งเน้นวิชาการ (Academic emphasis) การมุ่งเน้นวิชาการ คือ องค์ประกอบที่สำคัญที่จะทำให้โรงเรียนประสบผลสำเร็จ ซึ่งต้องอาศัยบุคลากรทางการศึกษาที่ต้องผนึกกำลังกันเพื่อพัฒนา และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ สอดคล้องผลงานวิจัยของของ สรวุฒิ ปุริสา (2553, หน้า 118-119) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาพองค์การของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร ด้านการมุ่งเน้นวิชาการ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ นักเรียนได้รับความช่วยเหลือเป็นพิเศษจากครู ครูจัดการเรียนการสอนด้วยความตั้งใจ และยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และผู้บริหารให้ความสำคัญในการพัฒนางานวิชาการ

7 สุขภาพองค์การของโรงเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 มิติด้านการสื่อสาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก โรงเรียนมีการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารประชาสัมพันธ์ไปสู่ผู้เรียน ครู และบุคลากรในสถานศึกษา สามารถเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร และกิจกรรมของสถานศึกษาไปสู่ชุมชน ผู้บริหารโรงเรียน และครูเห็นความสำคัญในการสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน โรงเรียนส่งเสริมให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม และสนับสนุนการวางเป้าหมายนโยบายในการจัดการศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียน ครู และชุมชนมีการประสานติดต่อสื่อสารกันเป็นประจำ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาโรงเรียน โดยอาศัยความสัมพันธ์ของผู้บริหารโรงเรียน และครู สอดคล้องกับ แนวคิดฮอย และมิสเกล (Hoy & Miskel, 1982 อ้างถึงใน พิมพ์ ศรีภัทรประภา 2554, หน้า 25) ได้กล่าวว่า การสื่อสารคือ การติดต่อสื่อสารในโรงเรียนเป็นการแลกเปลี่ยนข่าวสารความรู้สึนึกคิด หรือทัศนคติในส่วนของบุคคลฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน ซึ่งได้แก่การแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความรู้สึนึกคิดระหว่างผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้สนใจเกี่ยวข้องอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ กรรณิกา ปัญญาดี (2558, หน้า 48) กล่าวว่า การติดต่อสื่อสาร หมายถึง การที่โรงเรียนมีกระบวนการแลกเปลี่ยนเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ทั้งภายในและภายนอก อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งจะวินิจฉัย และแก้ปัญหา สอดคล้องผลงานวิจัยของ สิทธิพงษ์ จันสม (2558, หน้า 75) ได้ทำการศึกษาคำความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับสุขภาพองค์การในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3. ด้านการติดต่อสื่อสาร โดยรวม และรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ครูเห็นความสำคัญในการสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน รองลงมาคือ ผู้บริหารร่วมกิจกรรมชุมชนอย่างเป็นประจำ และผู้บริหารแจ้งข่าวสาร สารสนเทศให้กับชุมชนทราบ

จากการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะการบริหารสุขภาพองค์การของโรงเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 ภาพรวมมีประเด็นที่นำมาอภิปรายดังนี้ ผู้บริหารโรงเรียนควรเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ก้าวทัน โลกยุค 4.0 ยอมรับความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา และถ่อมดีของที่ประชุมเป็นสิ้นสุด ผู้บริหารโรงเรียนควรระดมทรัพยากร ไม่ว่าจะเงินหรือแรงงานจากองค์การหรือชุมชน ควรบริหารแบบมีส่วนร่วม และตัดสินใจจากความคิดเห็นขององค์กร มีการเสริมแรง เช่น มอบขวัญกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน จริง ๆ ขึ้นเงินเดือน มอบของขวัญวันเกิด มอบรางวัลด้านการทำงาน หรือพาไปศึกษาดูงานยังต่างประเทศ ควรสร้างแนวทางการทำกิจกรรมที่พัฒนาครูให้มีสุขภาพที่ดีในองค์กร เพื่อการอยู่ร่วมกันแบบมีความสุข ทำงานร่วมกันเป็นทีม ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน พัฒนาครู ส่งครูร่วมอบรมพัฒนาตนเอง หรือนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาสร้างสรรค์งานวิชาการ เน้นการพัฒนาที่เอกลักษณ์ สนับสนุนการพัฒนาอ่านออกเขียนได้ให้กับนักเรียน โดยเน้นการสร้างสรรคส์สื่อ เทคนิค กระบวนการที่หลากหลาย พัฒนาการติดต่อสื่อสารนอกเหนือจากการประชุมประจำเดือน เช่น การมีระบบอีออปฟิต ส่งเรื่องแก่ครูแต่ละคน การสร้างกลุ่มไลน์เพื่อแจ้งข่าวสารงานด่วน ใช้เทคโนโลยีช่วยในการติดต่อสื่อสารมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับฮอย และซาโบ (อานนท์ ต่อมกระโทก 2559, หน้า 19 อ้างอิง Hoy & Sabo, 1997) กล่าวว่า สุขภาพองค์การเป็นตัวชี้วัดอย่างหนึ่งของ ความสำเร็จ หรือประสิทธิผลขององค์การ องค์การใดมีสุขภาพดีจะทำให้การบริหารองค์การนั้นมีประสิทธิผล พฤติกรรมที่ผู้บริหารองค์การมีความสำคัญต่อภาระงาน และผลสัมฤทธิ์ของงาน ผู้บริหารมีทัศนคติ และความคาดหวังที่ชัดเจนต่อผู้ใต้บังคับบัญชา มีการควบคุมมาตรฐานการทำงาน และมีระเบียบปฏิบัติงานที่ชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ผลจากการวิจัยครั้งนี้พบว่า การบริหารสุขภาพองค์การของโรงเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 โดยรวมทุกมิติอยู่ในระดับมาก ซึ่งแต่ละมิติอยู่ในระดับมากทุกข้อ แต่ยังพบว่ายังมีมิติและบางข้อที่เป็นปัญหาที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องให้ความสนใจ เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศ ในการวางแผนพัฒนาปรับปรุงสุขภาพองค์การภายในโรงเรียนดังนี้

1. จากการวิจัย พบว่า สุขภาพองค์การของโรงเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 มิติด้านการมุ่งเน้นวิชาการ ในเรื่องโรงเรียนมีการวัดผลและประเมินผล การนิเทศการสอนอย่างเป็นระบบ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญกับการวัดผลประเมินผลที่มีระบบ มีการวางแผนกำหนดปฏิทินการวัดผลประเมินผล รวมถึงมีการนิเทศติดตามแบบกัลยาณมิตรอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้โรงเรียนมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล

2. จากการวิจัย พบว่า สุขภาพองค์การของโรงเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 มิติด้านอิทธิพลของผู้บริหาร ในเรื่องผู้บริหารโรงเรียนได้รับการยอมรับจากผู้บังคับบัญชา และบุคลากรในการจัดการบริหารงานวิชาการ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนควรเป็นผู้นำทางวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเป็นหัวใจหลักของการบริหารโรงเรียน หากงานวิชาการดำเนินไปด้วยดี ย่อมส่งผลให้ผู้บริหารโรงเรียนได้รับการยอมรับจากผู้บังคับบัญชา และบุคลากร

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับสุขภาพองค์การ ในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดเชียงรายเขต 3

2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาพองค์การของโรงเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ สาขาบริหารการศึกษา คณะวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพระเยา วิทยาเขต เชียงราย ทุกท่านที่ให้ความรู้อันทรงคุณค่าแก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณ ดร.รักษิต สุทธิพงษ์ ตำแหน่ง อาจารย์มหาวิทยาลัยพะเยา ดร.อนวัช อุ๋นกอง ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนดอยแสนใจ (ตชด.อนุสรณ์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ดร.สุพิช ชัยมงคล ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านขาแข้งพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ที่ให้ความกรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียน รองผู้บริหารโรงเรียน ครู และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ตลอดจนเพื่อน ๆ สาขาบริหารการศึกษา และครอบครัวที่มีส่วนช่วยสร้างเสริมกำลังใจ กำลังใจ จนทำให้การศึกษาครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์ไปด้วยดี

หากการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้มีคุณค่าและประโยชน์ต่อวงการการศึกษา คุณค่าและประโยชน์เหล่านั้นขอมอบ เป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดา มารดา ครูอาจารย์ทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอนและประสิทธิ์ประสาทความรู้แก่ผู้วิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา ชูรอด. (2555). **สุขภาพองค์การของโรงเรียนจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 17** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา
- กุหลาบ เกิดหล้า.(2556). **สุขภาพองค์การของโรงเรียนชลราษฎรอำรุง จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี
- กรรณิกา ปัญญาติ (2558) **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับสุขภาพ องค์การ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36** การศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัย พะเยา, พะเยา.
- แก้วขวัญ เอียดศิริพันธ์. (2554). **การพัฒนาตัวบ่งชี้สุขภาพองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาตรัง เขต 2.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยทักษิณ, ชลบุรี.
- ณัฐธินิน โปธิพวง. (2558). **ศึกษาสุขภาพองค์การของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3. **แผนปฏิบัติการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ปีงบประมาณ 2561**
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ.2545).
- พิมพ์ ศรีภัทรประภา. (2554). **สุขภาพองค์การของโรงเรียนนานาชาติวัตุมิ. คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต วิทยานิพนธ์ ค.บ., มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช, นนทบุรี.**
- พจนีย์ ประชุมวงศ์. (2555). **สุขภาพองค์การของโรงเรียน อำเภอแก่งหางแมวจังหวัดจันทบุรี สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1.** วิทยานิพนธ์วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- ศิริพงศ์ พงษ์ดี. (2553). การศึกษาคุณภาพองค์การของโรงเรียนเบญจมานูสรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จันทบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- สรารุณี ปุริสา. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพองค์การของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- สิทธิพงษ์ จันสม. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพองค์การในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.
- อัญชัชฐา ตนภู. (2559). สุขภาพองค์การของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.
- อานนท์ ต่อมกระโทก. (2559). สุขภาพองค์การของโรงเรียนในอำเภอเมืองสระแก้วสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- Hoy, W.K. and Sabo, D. (1997). *Quality Middle Schools: Open and Healthy*. California:Corwin Press, Lnc.

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการ ของนักเรียนโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย

The Participation of parents in the experience to promote the development of
students in schools under the local government organization Chiang Rai
province

ศิริขวัญ ดวงใจ^{1*} และ ธิดาวลัย อุ๋นกอง²

Sirikhwan Duangjai^{1*} and Thidawan Unkong²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนระดับปฐมวัยของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย จำนวน 4,556 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน จำนวน 357 คน จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ภาพรวม มีส่วนร่วมระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการด้านจิตใจ มีส่วนร่วมมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ และด้านการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ตามลำดับ ส่วนด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา มีส่วนร่วมต่ำสุด

2. ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน พบว่า ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้เด็กได้ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ กล้าแสดงออก รู้จักการรอคอย มีความอดทนต่อปัญหา มีระเบียบวินัย และควรมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้เด็กมีสมาธิในการทำกิจกรรม

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม การจัดประสบการณ์

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : sirikwantop@gmail.com

Abstract

This study has a purpose to study the participation of parents in experience to promote the development of students and to study parents' involvement in the experience. Population used in this study include 4,556 early childhood parents by sample A total of 357 randomly selected sample sizes were used Krejcie and Morgan analyze data by content analysis. The results of this research were as follow

1. Parental Involvement in the Development of Student Experience Schools local administration Chiangrai province when considering each aspect, it was found that participation in the promotion of mental development were the highest levels the second participation in emotional development and the third participation in the promotion of social development. The promotion of intellectual development were the lowest.

2. Suggestions for parental involvement in organizing experiences to promote student development, parents should participate in encouraging children express. know the wait. with tolerance to problems. Give discipline and should be involved in encouraging children to concentrate on activities.

Keywords: Participation, Experience Method

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 หมวด 5 หน้าที่ของรัฐ มาตรา 54 กล่าวว่า รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาก่อนเข้ารับการศึกษา เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัยจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดว่า การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้การฝึกการอบรมการสืบสานทางวัฒนธรรมการสร้างสรรคความก้าวหน้าการสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมแห่งการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การจัดการศึกษาโดยเฉพาะความร่วมมือจากพ่อแม่ผู้ปกครองจะทำให้เด็กประสบความสำเร็จในด้านวิชาการแล้วยังช่วยให้เด็กมีพัฒนาการที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และสังคม อันจะช่วยให้เด็กมีความก้าวหน้าในชีวิตต่อไปในอนาคตเพราะการพัฒนาเด็กที่ดีเริ่มต้นจากครอบครัวช่วงวัยเด็กเป็นช่วงวัยที่ครอบครัวมีอิทธิพลต่อเด็กโดยตรงผู้ปกครองเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการวางรากฐานและมีบทบาทต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย ดังนั้นการอบรมเลี้ยงดูและการให้การศึกษาเด็กปฐมวัยจึงเป็นพื้นฐานสำคัญของกระบวนการพัฒนาชีวิตเพราะเด็กปฐมวัยเป็นวัยที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาทั้งด้านร่างกายอารมณ์จิตใจสังคมสติปัญญาและบุคลิกภาพ

แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560–2564) ว่าด้วยยุทธศาสตร์การเสริมสร้างและพัฒนาทุนศักยภาพมนุษย์ ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมลดความเหลื่อมล้ำในสังคม เป้าหมายการพัฒนา ที่ว่าคนไทยทุกกลุ่มวัยมีทักษะและความรู้ความสามารถที่จะเป็นฐานในการพัฒนาประเทศ เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการเต็มตามศักยภาพสามารถเติบโตเป็นคนดี มีคุณภาพ และทำประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม จะเห็นได้ว่ารัฐให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาของเด็กปฐมวัยมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันโรงเรียนก็ต้องพัฒนาคุณภาพการศึกษาในเด็กปฐมวัยโดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียน เพราะเด็กมีความผูกพันและเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว โรงเรียนจึงให้ความสำคัญกับครอบครัวของเด็ก เนื่องจากประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโรงเรียนส่วนหนึ่งย่อมขึ้นอยู่กับความร่วมมือของผู้ปกครองด้วย พ่อแม่จึงนับว่าเป็นครูคนแรกและเป็นครูคนที่สำคัญที่สุดของเด็ก เป็นผู้ที่มิบทบาทสำคัญยิ่งในการให้ความรู้ให้ประสบการณ์แก่เด็กและเป็นแบบอย่างในการให้ความรู้ของเด็ก นอกจากนั้นพ่อแม่ผู้ปกครองยังมีหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กให้เจริญเติบโตแข็งแรงมีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจมีหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนทางด้านการศึกษาเชื่อมโยงต่อจากทางโรงเรียนพ่อแม่ผู้ปกครองจะต้องรู้ถึงบทบาทและหน้าที่ของตนในการที่จะช่วยให้เด็กเกิดการพัฒนาทุกด้านเนื่องจากพัฒนาการทุกด้านที่เจริญเติบโตสมวัยจะเป็นพื้นฐานที่ดีของบุคคล ครอบครัวและสังคม

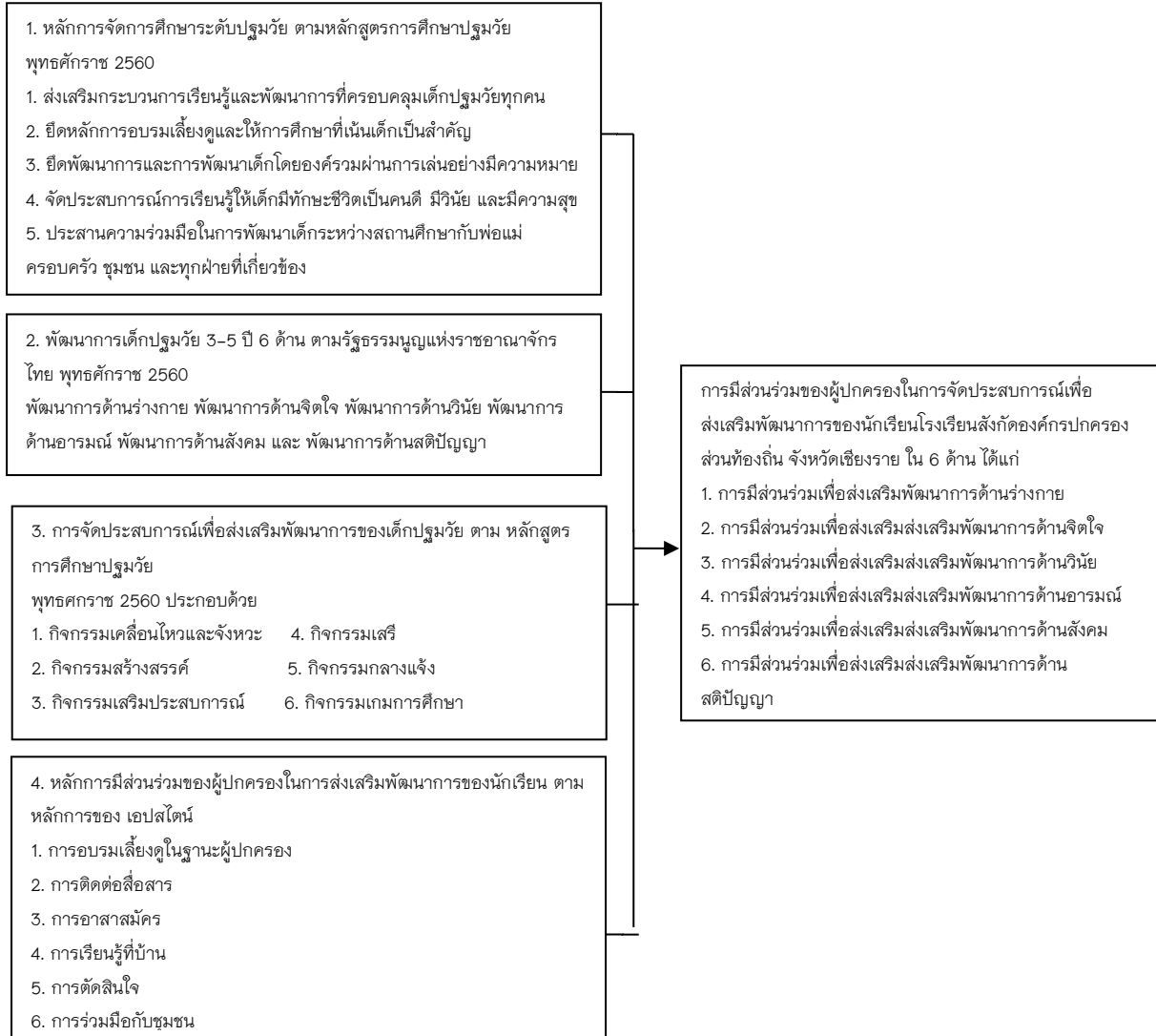
ผู้วิจัยเห็นว่าการจัดการศึกษาในปัจจุบันมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียน ครอบครัว และชุมชนจะต้องร่วมมือและร่วมใจกัน ในการจัดการศึกษาปฐมวัยให้มีคุณภาพมาตรฐาน จึงต้องส่งเสริมให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งผู้ปกครองเป็นบุคคลสำคัญที่มีส่วนช่วยส่งเสริมให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาดำเนินงานการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ทั้งนี้ผลงานวิจัยอาจนำไปสู่แนวความคิดใหม่ในการพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัยของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

กรอบแนวคิดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย แสดงให้เห็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนระดับปฐมวัย ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย จำนวน 43 โรงเรียน ในปีการศึกษา 2559 จำนวน 4,556 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนระดับปฐมวัย ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย รวมทั้งสิ้น 357 คน จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูป ของเครจซ์และมอร์แกน และ โดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็น แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ ระดับชั้นของนักเรียน ความสัมพันธ์กับนักเรียน และความสามารถในการเข้าใจภาษาไทยและสื่อสารได้เป็นอย่างดี สามารถอ่านออก เขียนได้ ซึ่งเป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านจิตใจ 3) ด้านวินัย 4) ด้านอารมณ์ 5) ด้านสังคม และ 6) ด้านสติปัญญา เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และ น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended)

การสร้างและพัฒนาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาทฤษฎี เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบโครงสร้างของแบบสอบถาม
2. นำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา กำหนดกรอบแนวคิดเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย
3. สร้างแบบสอบถาม แล้วตรวจสอบความเที่ยงตรง โดยพิจารณาความเหมาะสมและครอบคลุมข้อคำถาม โดยผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับแบบสอบถามในการวิจัย จำนวน 3 ท่าน คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 ท่าน ครูชำนาญการพิเศษ 2 ท่าน
4. นำแบบสอบถามมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (ค่า IOC) ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย จำนวน 60 ข้อ ได้ค่าความสอดคล้องระหว่าง .67 – 1.00
5. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ ของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำปรับปรุงแก้ไขและจัดพิมพ์แบบสอบถาม
6. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้ปกครองนักเรียนชั้นอนุบาล 1-3 (ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย) จำนวน 30 คน ในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย และนำแบบสอบถามมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาช (Cronbach) ได้ความเชื่อมั่นที่ 0.98

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ส่งหนังสือจากมหาวิทยาลัยพะเยา ขอความร่วมมือ เก็บข้อมูลไปยังโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากผู้ปกครองนักเรียนระดับปฐมวัย ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ปกครองระดับอนุบาล 1-3 ในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย จำนวน 357 ชุด
2. ผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง จำนวน 357 ชุด และเก็บคืน ได้แบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 357 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100
3. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อให้ได้ข้อมูลครบถูกต้องและสมบูรณ์นำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ
2. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาพัฒนาการของนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. ข้อมูลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษา

ผู้ศึกษานำเสนอผลการศึกษาดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการภาพรวม ดังตาราง

ข้อ	บทบาทในการส่งเสริมพัฒนาการ	\bar{X}	SD	ความหมาย
1	ด้านร่างกาย	4.03	0.91	มาก
2	ด้านจิตใจ	4.36	0.50	มาก
3	ด้านวินัย	3.98	0.76	มาก
4	ด้านอารมณ์	4.07	0.77	มาก
5	ด้านสังคม	4.05	0.78	มาก
6	ด้านสติปัญญา	3.94	0.98	มาก
รวม		4.07	0.75	มาก

จากตาราง 1 พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนภาพรวม พบว่า มีส่วนร่วมระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการด้านจิตใจมากที่สุด รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ และการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ตามลำดับ ส่วนการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา มีส่วนร่วมต่ำสุด

1.1 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ภาพรวม พบว่า มีส่วนร่วมระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การส่งเสริมให้เด็กได้เล่นกับผู้อื่นอย่างปลอดภัย มีส่วนร่วมมากที่สุด รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการนำเด็กไปรับการตรวจสุขภาพและรับวัคซีนสร้างภูมิคุ้มกันโรค ตามวัย ตามที่แพทย์กำหนด และ มีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อเล็ก เช่น การหยิบจับสิ่งของ การเขียนด้วยตนเองเป็นประจำ ตามลำดับ ส่วนด้านการฝึกให้เด็กช่วยงานบ้าน เช่น กวาดบ้าน ถูบ้าน มีส่วนร่วมต่ำสุด

1.2 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านจิตใจ ภาพรวม พบว่า มีส่วนร่วมระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การให้กำลังใจ โดยการยกย่องชมเชย หรือให้รางวัลเมื่อเด็กทำสิ่งที่ดี หรือประสบความสำเร็จ มีส่วนร่วมมากที่สุด รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้เด็กรู้จักการออมเงิน และมีส่วนร่วมในการฝึกให้เด็กไม่หยิบของ ๆ ผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต ตามลำดับ ส่วนการส่งเสริมให้เด็กมีความมั่นใจ และกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมตามวัย มีส่วนร่วมต่ำสุด

1.3 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านวินัย ภาพรวม พบว่ามีส่วนร่วมระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การส่งเสริมให้เด็กรู้จักการมีระเบียบวินัย การรอคอย มีส่วนร่วมมากที่สุด รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการเป็นแบบอย่างในเรื่องการมีวินัยให้กับเด็ก และมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้เด็กรู้จักเก็บของและรักษาของใช้ส่วนตัว ตามลำดับ ส่วนด้านการฝึกให้เด็กรู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ มีส่วนร่วมต่ำสุด

1.4 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ ภาพรวม พบว่ามีส่วนร่วมระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ มีการสอบถามเหตุผลจากเด็กทุกครั้งเมื่อเห็นเด็กแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสม มีส่วนร่วมมากที่สุด รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการแสดงความรักความเข้าใจ รับฟังและพูดคุยโต้ตอบกับเด็ก มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ร่วมกับเด็ก เช่น เล่นของเล่น ทำอาหาร เล่นกีฬา พาไปเที่ยว เป็นต้น และมีส่วนร่วมในการเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวด้วยตนเอง ตามลำดับ ส่วนด้านการมีเวลาดูแลเอาใจใส่เด็กอย่างสม่ำเสมอ มีส่วนร่วมต่ำสุด

1.5 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ภาพรวม พบว่ามีส่วนร่วมระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การฝึกให้เด็กรู้จักแบ่งปันของเล่น ของใช้ ให้ผู้อื่น มีส่วนร่วมมากที่สุด รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้เด็กรู้จักคำว่า “สวัสดี” ทักทายและแสดงความเคารพผู้ใหญ่ด้วยการไหว้ และมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนและชุมชน ตามลำดับ ส่วนด้านการเป็นตัวอย่างที่ดีให้เด็กเห็นถึงความเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด และสวยงาม มีส่วนร่วมต่ำสุด

1.6 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา ภาพรวม พบว่ามีส่วนร่วมระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีการตั้งคำถามปลายเปิดให้เด็กได้ตอบคำถามได้หลากหลาย เช่น ทำไม,อย่างไร มีส่วนร่วมมากที่สุด รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้เด็กได้แก้ปัญหาด้วยตนเองโดยท่านให้คำแนะนำ และมีส่วนร่วมในการเปิดโอกาสให้เด็กได้สนทนา ได้ตอบและแสดงความคิดเห็นร่วมกับท่าน ตามลำดับ ส่วนด้านการส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน ด้วยการเล่านิทานหรืออ่านหนังสือให้เด็กฟังเป็นประจำ มีส่วนร่วมต่ำสุด

2. ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย 6 ด้าน

2.1 ด้านร่างกาย ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมให้เด็กได้ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง และรักการออกกำลังกาย ให้เด็กได้รับประทานอาหารที่มีประโยชน์และครบ 5 หมู่ ลดอาหารที่ไม่มีประโยชน์ ให้เด็กดื่มนมเป็นประจำทุกวัน และควรมีส่วนร่วมในการให้โรงเรียนมีการตรวจสุขภาพนักเรียน และการฉีดวัคซีนเสริมให้กับเด็กนักเรียนในโรงเรียน

2.2 ด้านจิตใจ ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมให้เด็กกล้าแสดงออก ให้เด็กรู้จักอดทนอดกลั้นรู้จักยอมรับความผิดหวัง ไม่ดื้อรั้น เชื่อฟังสิ่งที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองสอน ควรมีส่วนร่วมให้เด็กมีสุขภาพจิตที่ดี ไม่เครียด เข้ากับเพื่อนหรือคนอื่นได้ และควรมีส่วนร่วมให้เด็กมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เพื่อน ไม่รังแกเพื่อน

2.3 ด้านวินัย ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมให้เด็กรู้จักการรอคอย ให้เด็กรู้จักการใช้ของและการเก็บของเข้าที่เดิมให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่ทิ้งของไม่เป็นระเบียบ รู้จักรักษาของไม่ทำลายของให้เสียหาย และควรมีส่วนร่วมให้เด็กปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง รู้หน้าที่เป็นประจำสม่ำเสมอ เช่น การตื่นมาเก็บที่นอน ล้างหน้าแปรงฟัน

การแต่งตัว การรับประทานอาหารด้วยตนเอง รู้จักช่วยเหลือตนเองเรื่องง่าย ๆ ได้ ให้เด็กรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง มีส่วนร่วมให้เด็กมีระเบียบวินัยในตนเอง

2.4 ด้านอารมณ์ ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมให้เด็กมีความอดทนต่อปัญหา ไม่หงุดหงิดหรือโมโหเมื่อไม่ได้สิ่งที่ต้องการ ให้เด็กสามารถอธิบายเหตุผลอย่างง่ายได้ เช่น การรอกยากลิ้งของเล่น หรือเมื่อต้องการทำสิ่งใด และควรมีส่วนร่วมให้เด็กแสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสม ไม่แสดงกิริยาก้าวร้าว

2.5 ด้านสังคม ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมให้เด็กรู้จักการมีสัมมาคารวะ รู้จักการไหว้ การทำความเคารพผู้ใหญ่ การขอบคุณหรือการขอโทษ ให้เด็กพูดจาไพเราะ ไม่พูดหยาบค้าย และควรมีส่วนร่วมให้เด็กรู้จักแบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น

2.6 ด้านสติปัญญา ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมให้เด็กมีสมาธิในการทำกิจกรรม ต่าง ๆ และให้ความสำคัญและตั้งใจทำให้สำเร็จ ควรส่งเสริมให้เด็กรักการอ่าน และควรมีส่วนร่วมให้เด็กรู้ และสามารถแยกแยะออกว่าสิ่งไหนควรหรือไม่ควรทำ

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการศึกษา ผู้ศึกษาได้พบประเด็นสำคัญต่าง ๆ จึงนำมาอภิปรายผล ดังนี้

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย ภาพรวม และรายด้าน พบว่า มีส่วนร่วมระดับมาก ทั้ง 6 ด้าน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่กล่าวว่า รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาก่อนเข้ารับการศึกษา เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย ส่งเสริมและสนับสนุนให้การจัดการศึกษา มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ และตามหลักสูตรปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ที่กล่าวว่า เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมพัฒนาการตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ตลอดจนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้สอน เด็กกับผู้เลี้ยงดูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู การพัฒนาและให้การศึกษแก่เด็กปฐมวัยเพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการทุกด้าน อย่างเป็นองค์รวมมีคุณภาพ และเต็มตามศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิมล ว่องต่อ (2555, หน้า 65) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษานวทางพัฒนาการส่งเสริมบทบาทของผู้ปกครองในการพัฒนาเด็กปฐมวัย ของสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ดูแลบุตรใกล้ชิดสอนให้บุตรรู้จักการให้อภัยการแบ่งปันมักใช้การอบรมบุตรหลานโดยความนุ่มนวลมีการจัดเตรียมอุปกรณ์เสริมจินตนาการเช่นสมมุติวาดภาพสีและอุปกรณ์การเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมกับบุตรเสมอผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในการถ่ายทอดประเพณีอันดีงามแก่บุตร

1. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ภาพรวม พบว่า มีส่วนร่วมระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้เด็กได้เล่นกับผู้อื่นอย่างปลอดภัย นำเด็กไปรับการตรวจสุขภาพและรับวัคซีนสร้างภูมิคุ้มกันโรค ตามที่แพทย์กำหนดเป็นประจำ และได้มีการส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อเล็ก เช่น การหยิบจับสิ่งของ การเขียนด้วยตนเองเป็นประจำ ตามแนวคิดของ อีริคสัน ที่กล่าวว่า ในช่วงอายุ 3-6 ปี เป็นระยะที่พัฒนาความคิดริเริ่มหรือความรู้สึกผิด (Initiative versus Guilt) เด็กจะ

กระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว รู้จักเล่นเลียนแบบสมมุติ เด็กจึงควรมีอิสระที่จะในการค้นหา หากไม่มีอิสระ เด็กจะรู้สึกผิดที่ไม่สามารถเรียนรู้ ส่งผลต่อความรู้สึกไม่ดีของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพัฒน์ บำรุงกิจ (2556, หน้า 63) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมเด็กปฐมวัยโรงเรียนเทศบาลสูง (บุรีวิทยาคาร) จังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาการด้านร่างกาย ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ จัดให้เด็กรู้จักดูแลรักษาความสะอาดร่างกาย เช่น การล้างมือ เป็นต้น อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ จัดหาขนมที่มีประโยชน์ให้เด็กรับประทาน อยู่ในระดับมากที่สุด และจัดให้เด็กรู้จักเล่นกับผู้อื่นอย่างปลอดภัย อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

2. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านจิตใจ ภาพรวม พบว่า มีส่วนร่วมระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ปกครองได้มีการให้กำลังใจ โดยการยกย่องชมเชย หรือให้รางวัลเมื่อเด็กทำสิ่งที่ดี หรือประสบความสำเร็จเป็นประจำ มีส่วนร่วมในการให้เด็กรู้จักการออมเงิน และฝึกให้เด็กไม่หยิบของ ๆ ผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต ตามที่ กระทรวงสาธารณสุข (2551, หน้า 9) กล่าวว่า จิตใจของเด็กวัยอนุบาลเปรียบเสมือนฟองน้ำที่พร้อมจะซึมซับทุกสิ่งผ่านเข้ามา หากเด็กได้รับการเลี้ยงดูแนะนำที่ถูกต้องเหมาะสม จะทำให้เด็กมีพัฒนาการด้านจิตใจที่ดี เด็กจะยอมรับนับถือตนเองได้ รับการยอมรับจากผู้อื่น และเด็กก็จะมี ความสุขมีกำลังใจ มีแรงจูงใจในการทำงานตามที่มุ่งหวัง และสามารถมีกระบวนการคิดแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ดี ทำให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ งามอาจ นิลสุวรรณ (2551, หน้า 63-65) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกาด อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกาด อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ ด้านจิตใจ อารมณ์ และสังคมโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยการมีส่วนร่วมในการให้ขวัญและกำลังใจเด็ก โดยการยิ้มแย้มแสดงความสนใจ หรือชมเชยเมื่อเด็กแสดงออกในสิ่งที่ดี เป็นอันดับที่หนึ่ง ซึ่งมีระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมให้เด็กได้มีโอกาสพบปะกับบุคคล และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัวในชีวิตประจำวัน เพื่อสร้างความคุ้นเคย ในการมีปฏิสัมพันธ์ เป็นอันดับที่สอง และฝึกความมีวินัยให้แก่เด็กอย่างสม่ำเสมอเรื่องความสะอาด การรับประทานอาหารเช้าที่เมื่อใช้เสร็จแล้ว เป็นอันดับที่สามตามลำดับ ขณะที่มีส่วนร่วมในการจัดบริเวณการเรียนรู้ภายในบ้าน ประกอบด้วยมุมต่างๆ เช่นมุมของเล่น มุมส่งเสริมการเรียนรู้ของตนเอง มีกระຈก มีรูปภาพตัวเอง มุมภาษาและมุมหนังสือ เป็นอันดับสุดท้าย ซึ่งมีระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง

3. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ ภาพรวม พบว่ามีส่วนร่วมระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ปกครองได้มีการสอบถามเหตุผลจากเด็กทุกครั้งเมื่อเห็นเด็กแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสม แสดงความรักความเข้าใจ รับฟังและพูดคุยโต้ตอบกับเด็ก และมีโอกาสทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับเด็ก เล่นของเล่น ทำอาหาร เล่นกีฬา พาไปเที่ยว และเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ ตามที่หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2560 กล่าวว่า พัฒนาการด้านอารมณ์ หมายถึงความสามารถในการแสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกที่เหมาะสมกับวัย มีความสุข ร่าเริง แจ่มใส มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง และความเชื่อมั่นในตนเอง จากการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ โสภา มัดลิ่ง (2551, หน้า 66) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนชุมชนเอื้ออารีย์ สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า พัฒนาการด้านอารมณ์ ผลของการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนชุมชนเอื้ออารีย์ สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวม จำนวน 70 คน พบว่าส่วนมากมีความเห็นว่า ส่งเสริมด้วยการชมเชยเมื่อ

เด็กแสดงพฤติกรรมที่ดีเมื่อเด็กทำผิดควรลงโทษด้วยการอธิบายให้เด็กรู้ว่าทำผิด และผู้ปกครองต้องสอบถามเหตุผลจากเด็กทุกครั้งเมื่อเห็นเด็กแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด

4. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ภาพรวม พบว่า มีส่วนร่วมระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ปกครองได้มีการฝึกให้เด็กรู้จักแบ่งปันของเล่น ของใช้ ให้ผู้อื่น ส่งเสริมให้เด็กรู้จักคำว่า “สวัสดี” ทักทายและแสดงความเคารพผู้ใหญ่ด้วยการไหว้ และให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียน และชุมชนอยู่เสมอ ตามที่ ฟรอยด์ ได้กล่าวว่า การพัฒนาการของเด็กวัยนี้จะอยู่ในขั้นความพอใจอยู่ที่อวัยวะเพศ (Phallic Stage) ลักษณะความสนใจของเด็กเริ่มมองเห็นความแตกต่างของเพศมากขึ้น เด็กชายจะเลียนแบบพ่อ ผู้หญิงจะเลียนแบบแม่มากขึ้น ดังนั้น การเลี้ยงดูเด็กอย่างใกล้ชิด ให้โอกาสเด็กเรียนรู้บทบาทของตนตามเพศจากการเลียนแบบพ่อแม่ เป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมของเด็กอย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพัฒน์ บำรุงกิจ (2556, หน้า 63) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมเด็กปฐมวัยโรงเรียนเทศบาลลุง (บุรีวิทยาคาร) จังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาการด้านสังคม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ให้เด็กรู้จักคำว่า “สวัสดี” ทักทายและแสดงความเคารพผู้ใหญ่ด้วยการไหว้และการนอบน้อม อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ฝึกให้เด็กมีระเบียบวินัยและปฏิบัติตามกฎระเบียบทางสังคมเบื้องต้น เช่น การทิ้งขยะให้ถูกที่ เป็นต้น อยู่ในระดับมากที่สุด และผู้ปกครองเป็นแบบอย่างให้เด็กเห็นถึงความเป็นระเบียบ สะอาด สวยงาม อยู่ในระดับมากตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะสำหรับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย ดังนี้

1. ด้านสติปัญญา จากผลการวิจัย พบว่า มีส่วนร่วมต่ำกว่าทุกด้าน ดังนั้นผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน เปิดโอกาสให้เด็กเล่าเรื่องหรืออธิบายภาพจากหนังสือหรือภาพที่เขาวาด ให้เด็กได้เรียนรู้โดยผ่านการเล่น หาโอกาสดูโทรทัศน์พร้อมกับเด็กและเลือกรายการที่เหมาะสม และเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้จากการลองผิดลองถูกในเรื่องต่าง ๆ ให้เด็กได้ฝึกคิดแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตัวเอง ทั้งนี้โดยอยู่บนพื้นฐานของการใช้เหตุผลและความถูกต้องเหมาะสม

2. ด้านวินัย จากผลการวิจัย พบว่า มีส่วนร่วมต่ำ ดังนั้นผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้เด็กรู้จักมีความตรงต่อเวลา ฝึกให้เด็กปฏิบัติตามกฎระเบียบ มีความอดทนต่อความยากลำบาก และมีส่วนร่วมให้เด็กปฏิบัติกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง เช่น แต่งตัว แปรงฟัน รับประทานอาหาร การเลี้ยงดูเด็กควรอยู่ในทางสายกลาง อย่าเข้มงวดมากเกินไปและอย่าตามใจมากเกินไป เด็กที่ถูกเลี้ยงดูโดยขาดวินัย หากไม่ได้รับการช่วยเหลือแก้ไข จะเติบโตด้วยความไม่มั่นใจ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการกับพัฒนาการทางการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

2. ควรทำการศึกษาความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการกับพัฒนาการทางการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
2. ควรทำการศึกษาความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542**. แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) 2545 และ(ฉบับที่ 3) 2553. กรุงเทพฯ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560).. **แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564)**. กรุงเทพฯ : จัดพิมพ์โดยสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานกระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2551). **คู่มือประเมินและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยกรุงเทพมหานคร** : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาสน.
- วรรัฐพร โกสยะมาศ. (2557). **การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนอัญญาวิทยา (ตงมีน) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี**. หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยปทุมธานี.
- สุพัฒน์ บำรุงกิจ. (2556). **การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมเด็กปฐมวัยโรงเรียนเทศบาลขลุ่ย (บุรวิทยาจารย์) จังหวัดจันทบุรี**. หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- สุวิมล ว่องต่อ. (2555). **การศึกษาแนวทางพัฒนาการส่งเสริมบทบาทของผู้ปกครองในการพัฒนาเด็กปฐมวัยของสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2**. หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- โสภณ มัดลิ่ง. (2551). **การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนชุมชนเอื้ออารีย์ สังกัดกรุงเทพมหานคร**. หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2560). **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560**. พิมพ์ครั้งที่ 1/2560. กรุงเทพฯ : สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- องอาจ นิลสุวรรณ. (2551). **การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกาด อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่**. หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
สังกัดเทศบาลตำบลไม้ยา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

Education development cooperation of committees of child development
center under Mai Ya Sub-district Municipality, Phaya Mengrai District,
Chiang Rai Province

รวีสุดา สาริวงศ์^{1*} และ นันท์ทิมา นาคาพงศ์²

Rawisuda Sariwong^{1*} and Nanthima Nakaphong²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลไม้ยา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย กลุ่มเป้าหมายในการศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัด เทศบาลตำบลไม้ยา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย จำนวน 99 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปใช้ความถี่และร้อยละ ส่วนประเด็นการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลไม้ยา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงรายโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.50$) เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ($\bar{x}=3.48$) ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน ($\bar{x}=3.42$) ด้านบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ($\bar{x}=3.31$) และด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ($\bar{x}=3.26$) มีส่วนร่วมในระดับปานกลางแต่อาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ($\bar{x}=3.81$) และด้านบริหารงานบุคคล ($\bar{x}=3.69$) พบว่ามีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก

กลุ่มเป้าหมายได้ให้ข้อเสนอแนะดังนี้ เทศบาลตำบลไม้ยาควรพัฒนาทักษะความรู้ ความเข้าใจเรื่องการจัดทำแผนพัฒนาและแผนการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแก่คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อให้การจัดการศึกษามีทิศทางที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง สอดคล้องกับนโยบายและหลักสูตรของทางราชการ ควรกำหนดกลยุทธ์การดำเนินงานเพื่อสร้างความตระหนักและการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้มากขึ้นทุกด้าน คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรได้โอกาสมีส่วนร่วมพิจารณาคัดเลือกครูผู้ดูแลเด็กด้วย

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : wisuda_@hotmail.com

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม การจัดการศึกษา

Abstract

This research aimed to study the education management cooperation of child development center committees of Mai Ya Sub-district Municipality, Phaya Mengrai District, Chiang Rai, moreover the current problems, suggestions from committees were investigated. The mentioned committees were from different eleven child development centers, each of them was eleven people; so in total were 99 people. The questionnaires about education management cooperation of child development center committees were used as a tool. The obtained data were analyzed in percentage, mean (\bar{x}) and standard deviation (S.D.).

The result showed that the involvement in the education management cooperation of committees of child development center of Mai Ya Sub-district Municipality, PhayaMengrai District, Chiang Rai Province was “moderate” level ($\bar{x} = 3.50$). When it is considered in each aspect, it was found that “moderate” level of following items i.e. the promotion of early childhood development network ($\bar{x} = 3.48$), the participation and support ($\bar{x} = 3.42$), the management of child development center ($\bar{x} = 3.31$) and the academic and course activities ($\bar{x} = 3.26$), whereas the a “high” level was found in the parts of the buildings, environment and safety ($\bar{x} = 3.81$) and the personal management administration ($\bar{x} = 3.69$).

The target group has suggestions that the Mai Ya Sub-district Municipality should develop the skills of child development center committees to be able to understand the development and education plans of child development center so that the education developments can meet the requirements of the communities and compliance with the policy and education course of government. According to theses, the committees can set the strategies for raising awareness and engaging in educations in all concerned aspects. Last, the committees of child development center should have the opportunity to participate in the selection of teachers for child development center.

Keywords: Cooperation, Educational development

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ในมาตรา 54 รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย จากข้อความดังกล่าวนี้ ย่อมชี้ให้เห็นชัดว่า รัฐได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาแก่ประชาชนอย่างยิ่ง และยิ่งไปกว่านั้นรัฐยังต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาก่อนเข้ารับการศึกษาเพื่อพัฒนาร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตาม ความต้องการในระบบต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพ และได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษา

แห่งชาติ และการดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วยการศึกษาทั้งปวง ต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ในการดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา หรือให้ประชาชนได้รับการศึกษา การดำเนินการเหล่านี้ เป็นเครื่องยืนยันให้เห็นชัดยิ่งขึ้นไปว่า รัฐมีนโยบาย มาตรการ และยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาอย่างเป็นระบบจริงจัง และต่อเนื่อง โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรในวัยเรียนให้เติบโต เจริญงอกงามเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติอย่างแท้จริง

ในมาตรา 250 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและกิจการมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยคำนึงถึงความปลอดภัยกับมาตรฐานและระบบการศึกษาของชาติ และตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 41 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับ ตามความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่น นอกจากนี้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 (9) ได้กำหนดว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษา ทำให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดหน่วยงานราชการต่าง ๆ ดำเนินการถ่ายโอนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยในรูปแบบของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 จนถึงปัจจุบัน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสถานศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แต่เดิม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยให้แก่เด็กที่มีอายุระหว่าง 3-5 ปี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งพัฒนาความพร้อมให้แก่เด็กให้ได้รับการพัฒนาความพร้อมทั้ง 4 ด้านและมีความพร้อมเข้ารับการศึกษาคือในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ถึงแม้ความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละแห่งจะต่างกันทั้งในด้านโครงสร้างการบริหารงาน ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านการบริหารจัดการ ด้านวิชาการและกิจการของหลักสูตร ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน รวมถึงการพัฒนาคุณภาพ ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ได้คุณภาพและมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ ตอบสนองความต้องการของชุมชนในการจัดการศึกษาแก่เด็กปฐมวัยอายุ 2-5 ปี อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2553, หน้า1)โดยถือว่าการพัฒนาเด็กเล็กถือว่เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการพัฒนาเด็กเล็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 5 ปี เพราะเป็นช่วงเวลาที่สำคัญที่สุดในการส่งเสริมพัฒนาการและเตรียมความพร้อมทางร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม สติปัญญา และมีลักษณะนิสัยให้เป็นไปอย่างถูกต้อง พัฒนาการตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และพร้อมที่จะศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2547, หน้า 1-4)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดการศึกษาในระดับปฐมวัยให้กับเด็กอายุ 2 - 5 ปี ซึ่งเดิมเริ่มจัดตั้งโดยกรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.เดิม) และกรมการศาสนา ต่อมาได้มีการถ่ายโอนภารกิจจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่ดำเนินงานบริการสาธารณะซ้ำซ้อนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดต้องดำเนินการถ่ายโอนงานให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยมีคณะกรรมการบริหาร ศูนย์พัฒนาเด็กเป็นคณะผู้บริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (นิเวศน์ คำรัตน์. 2552, หน้า 2) แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า คณะกรรมการ

บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นองค์คณะบุคคลที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยการเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา การให้คำปรึกษา การร่วมพัฒนาตามแผนพัฒนาที่ได้กำหนดไว้ และร่วมนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงาน หากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กใด คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้เข้ามามีส่วนร่วมตามบทบาทอย่างเต็มที่ ย่อมส่งผลต่อสัมฤทธิ์ผลของการปฏิบัติงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแห่งนั้นเป็นอย่างดี และสำคัญที่สุดผลประโยชน์ย่อมเกิดแก่เด็ก ๆ ทุกคนที่จะได้รับการเตรียมความพร้อมทั้งด้านพัฒนาการทางร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อก้าวเข้าสู่สถานศึกษาระดับปฐมวัยและประถมศึกษาต่อไป แต่จากการที่ผู้วิจัยได้ปฏิบัติงานตำแหน่งนักวิชาการศึกษา ฝ่ายส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กองการศึกษา เทศบาลตำบลไม้ยา มาหลายปี กลับพบว่า บทบาทตรงนี้ของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลไม้ยา จำนวน 11 แห่ง ยังไม่ได้แสดงบทบาทตรงนี้อย่างเต็มที่ บทบาทการพัฒนา ยังคงเป็นลักษณะเชิงรับนโยบายมากกว่าเป็นฝ่ายรุกเชิงพัฒนา ดังเห็นได้จากรายงาน ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม ของศูนย์พัฒนาเด็ก สังกัดเทศบาลตำบลไม้ยา ปี พ.ศ. 2557 จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ที่ได้แจ้งผลการประเมินคุณภาพมายัง ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลไม้ยา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ตำบลบึงขี้ที่ 7 ด้านประสิทธิภาพของการบริหารจัดการและพัฒนาสถานศึกษานั้น ผลการประเมินพบว่า มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 5 แห่ง ที่มีผลการประเมินระดับคุณภาพดี และมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 5 แห่ง ที่มีผลการประเมินระดับคุณภาพพอใช้ และมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 1 แห่ง ที่มีผลการประเมิน ระดับคุณภาพต้องปรับปรุง จากข้อมูลจะเห็นได้ว่าเมื่อคิดเปรียบเทียบในอัตราร้อยละพบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลไม้ยา ผ่านเกณฑ์ตำบลบึงขี้ ด้านประสิทธิภาพของการบริหารจัดการและการพัฒนาสถานศึกษา ร้อยละ 45.45 ซึ่งผ่านไม่ถึงครึ่งจากจำนวนทั้งหมด ยกตัวอย่างเช่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านร่องกอก ระดับคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ต้องปรับปรุง ซึ่งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.) ได้ให้ข้อเสนอแนะสำคัญเพื่อการพัฒนา ข้อ 3 คณะกรรมการสถานศึกษาควรประชุมอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง โดยบันทึกผลการประชุมเป็นหลักฐาน และรายงานผลการประชุมต่อเทศบาลหน่วยงานต้นสังกัดภายใน 15 วันทุกครั้งและคณะกรรมการสถานศึกษาควรมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการโดยการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งกิจกรรมตามประเพณีวัฒนธรรม และมีส่วนร่วมในการบริหารงานงบประมาณโดยการมีส่วนร่วมในการเสนอความต้องการในการจัดซื้อจัดจ้างตรวจรับพัสดุ ตรวจคุณภาพของสิ่งของ ตรวจจลอบคุณภาพอาหารกลางวันให้ข้อเสนอแนะ ไปยังเทศบาลต้นสังกัดในกรณีได้ของไม่ครบหรือคุณภาพไม่ดีพอ จัดหางบประมาณเพิ่มเติมในกรณีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับงบประมาณไม่เพียงพอ (สมศ. 2557 หน้า 1 , 23) ผู้วิจัยเห็นว่าอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อคุณภาพการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบลไม้ยา ยังไม่สามารถบรรลุผลสำเร็จอย่างเต็มที่

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลไม้ยา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลไม้ยา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการสอบถามความคิดเห็นถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทั้ง 6 ด้าน จำนวน 99 คน จากศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 11 ศูนย์ สังกัดเทศบาลตำบลไม้ยา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย โดยเป็นการวิจัยเชิงเชิงปริมาณมุ่งศึกษาสภาพการณ์มีส่วนร่วมและ ข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถามการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลไม้ยา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงรายแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ(check list) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้การมีบุตรที่ศึกษาในสถานศึกษาแห่งนั้น

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลไม้ยา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย 6 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2. ด้านบุคลากร 3. ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย 4. ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร 5. ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน 6. ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลไม้ยา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยพะเยา ถึงนายกเทศมนตรีตำบลไม้ยา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในสังกัดเทศบาลตำบลไม้ยา จำนวน 11 แห่ง

2. ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามแก่เป้าหมายการวิจัยโดยใช้โอกาสการประชุมประจำภาคเรียนของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลไม้ยา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงรายซึ่งผู้วิจัยได้เข้าร่วมประชุมในทุกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นปกติและโดยกำหนดวัน เวลา สถานที่ในการจัดส่งแบบสอบถามคืน

3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเองจากครูผู้ดูแลเด็ก ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 99 ฉบับ ได้รับคืน จำนวน 99 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์ สรุป

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการตรวจสอบความถูกต้องความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาออกแบบและลงรหัสข้อมูลในแบบสอบถามกับเครื่องคอมพิวเตอร์และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยเครื่องคอมพิวเตอร์แปลความหมายของระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครอง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพดังนี้

1. ข้อมูลจากแบบสอบถาม

1.1 ข้อมูลตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ใช้ความถี่และร้อยละ

1.2 ข้อมูลตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยการแปลความหมายโดยใช้ค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, บุญส่ง นิลแก้ว, 2546หน้า 10)

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาน้อย

คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามาก

คะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากที่สุด

1.3 ข้อมูลตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลไม้ยา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย 6 ด้าน มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการให้ข้อเสนอแนะตามแบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์สรุปประเด็นสำคัญแล้วนำเสนอในรูปแบบการบรรยายแยกรายด้านทั้ง 6 ด้าน ของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ผลการศึกษา

จากการลงพื้นที่ทำการวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยภาพรวมทั้ง 6 ด้าน คือ 1. ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2. ด้านบุคลากร 3. ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย 4. ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร 5. ด้านการมีส่วนร่วม และส่งเสริมสนับสนุน 6. ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การมีส่วนร่วมที่อยู่ในระดับมาก มี 2 ด้าน ได้แก่ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย และด้านบริหารงานบุคคลสำหรับด้านที่เหลือ อีก 4 ด้านอยู่ในระดับปานกลางได้แก่ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน ด้านบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรตามลำดับ

เมื่อได้พิจารณาประเด็นการมีส่วนร่วมรายด้านพบว่า ด้านบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางนั้นเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การมีส่วนร่วมที่อยู่ในระดับมากมี 2 เรื่อง ได้แก่มีส่วนร่วมในการประชุมคณะกรรมการภาคเรียนละไม่น้อยกว่า 2 ครั้งและมีส่วนร่วมในการให้ข้อคิดเห็น เกี่ยวกับการจัดตั้ง ยุบเลิกหรือย้าย/ยุบรวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ส่วนประเด็นที่มีส่วนร่วมปานกลางที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนพัฒนาคุณภาพเด็ก

ด้านการบริหารงานบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือ มีการให้กำลังใจและช่วยเหลือครูผู้ดูแลเด็กอย่างสม่ำเสมอ มีการส่งเสริมให้ครูผู้ดูแลเด็กประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีส่วนประเด็นที่มีส่วนร่วมปานกลางที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือการมีส่วนร่วมวางแผนการพัฒนาครูผู้ดูแลเด็กอย่างสม่ำเสมอ

ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ร่มรื่นน่าอยู่ สภาพแวดล้อมในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การซ่อมแซมอาคารเรียน อุปกรณ์สนามเด็กเล่น สื่อ วัสดุอุปกรณ์การเรียน และส่วนประเด็นที่มีส่วนร่วมปานกลางที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือมีส่วนร่วมเฝ้าระวังเรื่องอุบัติเหตุต่าง ๆ เช่น อุบัติเหตุทางจราจร อุบัติเหตุจากภัยธรรมชาติ

ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะประเด็นมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำ การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียน สื่อการเรียนรู้อื่นๆ เพื่อใช้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากส่วนประเด็นที่มีส่วนร่วมปานกลางที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือมีส่วนร่วมให้คำแนะนำในการจัดทำเกณฑ์การประเมินผล การเรียนรู้ของเด็ก

ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมกิจกรรมวันสำคัญของชาติ ศาสนา ที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและชุมชนจัดขึ้น มีส่วนร่วมจัดหาและสนับสนุนการใช้สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย ส่วนประเด็นที่มีส่วนร่วมปานกลางที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือมีส่วนร่วมจัดทำงบประมาณสนับสนุนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยระดมจากภาคเอกชน และมีส่วนร่วมการจัดทำเอกสารประกอบการเรียนสำหรับเด็ก

ด้านการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่เรื่องการมีส่วนร่วมส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ปกครองนักเรียนชุมชนและสังคมทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และส่งเสริมสนับสนุนให้ความร่วมมือการพัฒนาเด็กเล็กของครูผู้ดูแลเด็กและบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก ส่วนประเด็นที่มีส่วนร่วมปานกลางที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือส่งเสริมสนับสนุนการจัดประชุม การอบรมสัมมนาของ ครูผู้ดูแลเด็กอยู่ในระดับปานกลาง และจัดทำแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมการส่งเสริมเครือข่าย/สมาคม/ชมรม ในการจัดการศึกษาการพัฒนาเด็กปฐมวัยและการพัฒนาครูผู้ดูแลเด็ก อยู่ในระดับปานกลาง

สำหรับปัญหาและข้อเสนอแนะ กลุ่มเป้าหมายได้แสดงความคิดเห็น ดังนี้ เทศบาลควรพัฒนาทักษะความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดทำแผนพัฒนาและแผนการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแก่คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อให้การจัดการศึกษามีทิศทางที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง สอดคล้องกับนโยบายและหลักสูตรของทางราชการควรกำหนดกลยุทธ์การดำเนินงานเพื่อสร้างความตระหนักและการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้มากขึ้นทุกด้าน และขยายความร่วมมือให้เข้มแข็งอย่างจริงจังคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรที่จะมีส่วนร่วมพิจารณาคัดเลือกครูผู้ดูแลเด็กด้วย

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลไม้ยา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

1. ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กซึ่งโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางนั้นเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การมีส่วนร่วมที่อยู่ในระดับมากมี 2 เรื่อง ได้แก่มีส่วนร่วมในการประชุมคณะกรรมการภาคเรียนละไม่น้อยกว่า 2 ครั้งและมีส่วนร่วมในการให้ข้อคิดเห็น เกี่ยวกับการจัดตั้ง ยุบเลิกหรือย้าย/ยุบรวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทั้งนี้เป็นเพราะศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีปฏิทินการปฏิบัติงานในเรื่องการประชุมในแต่ละภาคเรียนที่ต้องปฏิบัติชัดเจน และต้องรายงานผลต่อหน่วยงานต้นสังกัด จึงเป็นการปฏิบัติตามระเบียบที่เกี่ยวข้องส่วนประเด็นการมีส่วนร่วมประชุมวางแผนปฏิบัติการประจำปีของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เสนอแผนงาน โครงการ และงบประมาณในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแก่ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การให้ความเห็นชอบแผนการจัดกิจกรรมให้บริการแก่ชุมชนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนั้นอาจเป็นเพราะเรื่องดังกล่าวคณะกรรมการไม่ได้มีโอกาสได้มีส่วนร่วมกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากนักอันมีปัจจัยสาเหตุหลายประการ อาทิ ขาดความรู้ความเข้าใจในกฎหมาย ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงไม่มีความมั่นใจให้ข้อเสนอแนะ

2. ด้านการบริหารงานบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการให้กำลังใจและช่วยเหลือครูผู้ดูแลเด็กอย่างสม่ำเสมอ การมีส่วนร่วมที่อยู่ในระดับมาก มีการส่งเสริมให้ครูผู้ดูแลเด็กประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งนี้เป็นเพราะสังคม ประเพณี วัฒนธรรมของชุมชนพื้นที่ตำบลไม้ยา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย เป็นสังคมชนบทที่ยังคงความเป็นอยู่แบบดั้งเดิม การดูแลช่วยเหลือกันยังคงยึดถือปฏิบัติเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต เป็นวิถีแห่งชุมชน ดังนั้นจึงส่งผลให้การมีส่วนร่วมในด้านการบริหารงานบุคคลของคณะกรรมการบริหาร

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงอยู่ในระดับมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นการให้ขวัญและกำลังใจการส่งเสริมให้ครูผู้ดูแลเด็กประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก ด้วยเพราะครูผู้ดูแลเด็กทุกคนเป็นคนในพื้นที่ ทำให้มีความรักและนับถือซึ่งกันและกันเป็นพื้นฐานเดิม

3. ด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ การพัฒนาและดูแลอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สนับสนุนในการจัดบรรยากาศสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีให้แก่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การซ่อมแซมอาคารเรียน อุปกรณ์สนามเด็กเล่น สื่อ วัสดุอุปกรณ์การเรียน อาจเป็นเพราะวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชนบทที่ยึดถือธรรมเนียมปฏิบัติในเรื่องการช่วยเหลือกิจกรรมของชุมชน ในเรื่องการพัฒนาสถานที่สาธารณะอันเป็นเสมือนสมบัติของส่วนกลางร่วมกัน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ตั้งอยู่ในชุมชนก็ถือว่าเป็นสถานที่ส่วนกลางสำหรับการพัฒนาบุตรหลานของชุมชน ดังนั้นทุกครั้งที่มีการพัฒนาอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ชุมชนจึงให้การสนับสนุน ช่วยเหลือเป็นอย่างดี เมื่อได้รับการประสานและแจ้งข่าวล่วงหน้า แต่ในบางโอกาสที่ขาดการประสานงานที่ดีหรือมีกำหนดการกะทันหันจำนวนผู้ร่วมพัฒนาอาจมีไม่มากพอ เพราะภารกิจเรื่องการประกอบอาชีพเป็นปัจจัยหลักสำคัญและชุมชนมีความตระหนักถึงความสำคัญด้านความปลอดภัยของบุตรหลานที่เข้ามาเรียนรู้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อาคารสถานที่ต่าง ๆ จะต้องมีความพร้อม ปลอดภัย ให้มีปัญหาน้อยที่สุด

4. ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำ การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียน สื่อการเรียนรู้อื่นๆ เพื่อใช้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ส่วนประเด็นการร่วมให้คำแนะนำในการจัดทำเกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้ของเด็กที่มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดนั้น จากผลการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ยังควรต้องได้รับการพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเรื่องทักษะความรู้ ความเข้าใจด้านวิชาการการจัดการเรียนการสอน การเตรียมความพร้อมเพื่อเด็กก่อนปฐมวัยเพิ่มอีกมาก จึงจะสามารถเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้บังเกิดสัมฤทธิ์ผลมากยิ่งขึ้น

5. ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีเพียงประเด็นการมีส่วนร่วมกิจกรรมวันสำคัญของชาติ ศาสนา ที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและชุมชนจัดขึ้นที่อยู่ระดับมากส่วนประเด็นการสนับสนุนทุนการศึกษา และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นแก่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดหางบประมาณสนับสนุนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยระดมจากภาคเอกชน และมีส่วนร่วมการจัดทำเอกสารประกอบการเรียนสำหรับเด็กพบว่าค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด จากผลการศึกษา นี้แสดงให้เห็นว่าชุมชนให้ความสำคัญกับการศึกษาของบุตรหลานอยู่เป็นพื้นฐาน สำหรับในด้านอื่น ๆ อาจเป็นเพราะเป็นด้านที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนในรูปแบบที่ไม่เกี่ยวข้องกันกับแรงงาน เช่น เป็นในเรื่องการสนับสนุนสื่อการเรียนรู้อื่นๆ สนับสนุนงบประมาณ และทรัพยากรอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลางทั้งนี้ปัจจัยสำคัญคือเรื่องฐานะความเป็นอยู่ของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เรื่องรายได้ ค่าครองชีพส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ประกอบอาชีพรับจ้าง และเกษตรกร จึงส่งผลให้การมีส่วนร่วมในด้านนี้ไม่มาก อีกทั้งพบว่าคณะกรรมการเห็นว่าเป็นบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบของเทศบาลตำบลไม่ขาดอยู่แล้วที่จะต้องสนับสนุนในส่วนดังกล่าวนี้

6. ด้านการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง จะมีเพียงด้านการมีส่วนร่วมส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ปกครองนักเรียนชุมชนและสังคม ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและพัฒนา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่อยู่ในระดับมาก ส่วนส่งเสริมสนับสนุนการจัดประชุม การอบรมสัมมนาของ ครูผู้ดูแลเด็กและจัดทำแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมการส่งเสริมเครือข่าย/สมาคม/ชมรม ในการจัดการศึกษาการพัฒนาเด็กปฐมวัยและการพัฒนาครูผู้ดูแลเด็ก อยู่ในระดับปานกลาง จากผลการศึกษานี้ได้ตอกย้ำให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้นว่า ประเพณีวัฒนธรรมพื้นบ้านเรื่องความเอื้ออาทร มีน้ำใจช่วยเหลือเผื่อแผ่กันของคนในชุมชนในชนบทยังคงมีอยู่ คณะกรรมการบริหารศูนย์

พัฒนาเด็กเล็ก ยังคงให้การส่งเสริม ร่วมกิจกรรมกับเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยในระดับมาก จากการศึกษาวิจัยได้ สัมผัสและเป็นผู้ประสานงานระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่าง ๆ ในสังกัดเทศบาลตำบลไม้ยา มาตลอดระยะเวลาหลายปี ได้ พบเห็นเป็นเชิงประจักษ์เสมอมาถึงประเด็นดังกล่าวนี้ ทั้งนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อการร่วมพัฒนาให้ศูนย์พัฒนาเด็ก เล็กมีมาตรฐานน่าอยู่ น่าเรียนรู้ อยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกัน

ข้อเสนอแนะ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดให้มีการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจให้ตรงกันเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมใน การจัดการศึกษามากขึ้นโดยการให้ข้อมูลข่าวสารเพื่อสร้างความเข้าใจอย่างต่อเนื่องและทั่วถึงกำหนดแผนปฏิบัติการ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษารวมทั้งการพัฒนาบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ ผู้ปกครอง(ชุมชน) รวมทั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก็ต้องทราบและได้มีโอกาสแสดงศักยภาพในการ ทำงานด้วยความจริงใจและโปร่งใส เพื่อสร้างความศรัทธาให้กับชุมชนที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการบริหาร ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบลไม้ยา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ดังนั้นเพื่อให้การศึกษามีความ สมบูรณ์เชิงวิชาการ อย่างเป็นพลวัตมากยิ่งขึ้น ควรดำเนินการศึกษาต่อในประเด็นดังต่อไปนี้

1. การศึกษาสัมฤทธิ์ผลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กเล็กเมื่อเข้าสู่การศึกษาระดับปฐมวัย
2. การศึกษาเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของ แต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับจังหวัดหรือภูมิภาค

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัด เทศบาลตำบลไม้ยา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย สำเร็จลุล่วงด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาในการให้ข้อมูล และตอบแบบสอบถาม จากคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลไม้ยา ที่ได้ให้ความ อนุเคราะห์อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม

ขอขอบพระคุณ ดร.นันทิมา นาคาพงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ ให้ความรู้ คำแนะนำและคำปรึกษา ตลอดจนตรวจจอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี จนทำให้ งานวิจัยมีคุณภาพ

ขอขอบพระคุณ ดร.ศิริโชค พิพัฒน์เสถียรกุล ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยก้าง “รัฐประชาสงเคราะห์” อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย นายทนต์ศักดิ์ อันไกรฤทธิ์ นักส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย และ ผศ.ดร.โสภิต อำนวยรัตน์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชาการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาความถูกต้อง ให้คำแนะนำ ตรวจจอบ แก้ไข เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามที่ใช้ในงานวิจัย จนทำให้ การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้สมบูรณ์และมีคุณค่า

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาแต่พระคุณบูรพาจารย์และครู อาจารย์ ที่ได้อบรมสั่งสอนวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย ทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2553). **มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร.
- บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว.(2546). **การวิจัยเบื้องต้น**.พิมพ์ครั้งที่ 6 มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน). (2557). **แจ้งผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา**. กรุงเทพมหานคร.

การศึกษากระบวนการจัดการความรู้ของสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3

A Study of Knowledge Management Process of STEM Education in the Schools under Lampang Primary Educational Service Area Office 3

พัชรี ทีแก่ง^{1*} และ สุนทร คล้ายอ่ำ²

Patcharee Thikeng^{1*} and Suntorn Klaium²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการจัดการความรู้ของสะเต็มศึกษาและเพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางในการบริหารกระบวนการจัดการความรู้ของสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ปีการศึกษา 2559 ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอน การจัดการความรู้ของสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 จำนวน 96 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถามแบบเลือกตอบ แบบมาตราประเมินค่า และแบบปลายเปิด สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

จากผลการศึกษา พบว่า กระบวนการจัดการความรู้ของสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ตามกระบวนการในการจัดความรู้ 5 ด้าน ภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับดังนี้ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการกำหนดองค์ความรู้ รองลงมา ได้แก่ ด้านการใช้ความรู้ รองลงมา ได้แก่ ด้านการสร้างองค์ความรู้ รองลงมา ได้แก่ ด้านการเสาะแสวงหาและจัดเก็บองค์ความรู้ และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ ตามลำดับ

ปัญหาและแนวทางในการบริหารกระบวนการจัดการความรู้ของสะเต็มศึกษา พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษายังขาดกระบวนการจัดการความรู้ของสะเต็มศึกษา ด้านการเสาะแสวงหาและจัดเก็บองค์ความรู้ รวมถึงด้านการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ควรมีการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความตระหนักในการร่วมกันวางแผน พัฒนา ปรับปรุง เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจกระบวนการจัดการความรู้ของสะเต็มศึกษาและมีแนวปฏิบัติที่ชัดเจน

คำสำคัญ: การจัดการความรู้ สะเต็มศึกษา

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : thikeng_ann@hotmail.com

Abstract

This study was intended to study of Knowledge Management Process of STEM Education in the schools under Lampang Primary Educational Service Area Office 3. 2016. This population was the 96 supporting teachers and educational personal in knowledge management of education opportunity expansion schools, under Lampang Primary Educational Service Area Office 3. Too used in this study was questionnaire measure assessing the five level statistics used in data analysis were frequency, percentage mean and standard deviation.

The results were found that over all and five strategies the of Knowledge Management Process of STEM Education in the schools under Lampang Primary Educational Service Area Office 3. 2016 were categorized in high level in all aspects ranged from highest to the lowest respectively by knowledge define, knowledge use, knowledge create, knowledge capture and knowledge share.

The problems and Solutions in Managing Knowledge Management Process of STEM Education was found that teacher and educational personal, lack of the knowledge management to A study of Knowledge Management Process of STEM Education including learning, knowledge capture and knowledge share which Lampang Primary Educational Service Area Office 3 should supporting teacher and education personal to awareness with goal and developing quality classroom knowledge and planning.

Keywords: Knowledge management, soma education

บทนำ

นโยบายรัฐบาลโดยพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้ให้ความสำคัญกับการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นฐานในการพัฒนาประเทศ โดยได้บูรณาการองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ (Science) เทคโนโลยี (Technology) วิศวกรรมศาสตร์ (Engineering) และคณิตศาสตร์ (Mathematics) เรียกโดยย่อว่า STEM เพื่อนำไปสู่การคิดแก้ปัญหาและการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ในชีวิตประจำวันและการทำงาน รวมทั้งมุ่งผลิตกำลังคนทางด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี ให้สามารถแข่งขันได้ในระดับนานาชาติและสร้างผู้ประกอบการเทคโนโลยีใหม่ (Tech startup) โดยเน้นให้เด็กและเยาวชนกล้าคิด กล้าแสดงออกในทางที่สร้างสรรค์ และปลูกฝังให้เยาวชนรู้สึกว่าการเรียนวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ตั้งแต่วัยเด็ก โดยมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาร่วมกันในการพัฒนาและส่งเสริมสะเต็มศึกษา เพื่อนำไปต่อยอดสู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่ใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีช่วยเพิ่มมูลค่าของสินค้าและบริการต่อไป ทางด้านกระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงความสำคัญของสะเต็มศึกษา (STEM Education) จึงได้พัฒนาและสนับสนุนสะเต็มศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้สะเต็มศึกษาเป็นโครงการสำคัญในด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ของจุดเน้น 6 ยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้เป็นนวัตกรรมการจัดการศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสำหรับสร้างคนไทยรุ่นใหม่รองรับการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศให้เป็นไปอย่างเหมาะสมและเป็นกลไกในการพัฒนาประเทศสู่ความเจริญอย่างยั่งยืนในอนาคต ตลอดจนสอดคล้องกับนโยบายเชิงรุกของรัฐบาลในการพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์และคณิตศาสตร์ (สะเต็มศึกษา) จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษาในสถานศึกษากระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 3 คณะ ดังนี้ 1) คณะกรรมการอำนวยการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษาในสถานศึกษา ทำหน้าที่กำหนดนโยบาย ทิศทาง มาตรการและการดำเนินการเรียนการสอน 2)

คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษาในสถานศึกษา ทำหน้าที่พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนและกิจกรรมสะเต็มศึกษาในสถานศึกษา 3) คณะกรรมการขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษาในสถานศึกษา ทำหน้าที่ขับเคลื่อนนโยบายและติดตามประเมินความก้าวหน้าในการปฏิบัติตามนโยบาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวถึง ระบบสะเต็มศึกษาเป็นระบบที่รวมเอาสาขาวิชาที่สำคัญมาบูรณาการร่วมกันเพื่อเชื่อมโยงและนำมาแก้ปัญหาในชีวิตจริงได้ ยากขับเคลื่อนระบบนี้ให้เกิดขึ้นจริงกระทรวงศึกษาธิการจึงเป็นตัวหลักในการรวมหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขับเคลื่อนระบบสะเต็มศึกษานี้ไปพร้อม ๆ กัน (สำนักงานศึกษาธิการภาค 1, 2559)

ปีงบประมาณ 2559 ที่ผ่านมาสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาในการขับเคลื่อนสะเต็มศึกษาสู่สถานศึกษาจัดให้มีการอบรมสะเต็มศึกษา โดยตรงแก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษาในเทศก์ ครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง จาก 154 โรงเรียน และจัดทำหลักสูตรออนไลน์บริการแก่ครูผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยีจาก โรงเรียน 2,250 โรงเรียน และในปีงบประมาณ 2560 เพื่อให้การขับเคลื่อนสะเต็มศึกษาครอบคลุมทุกสังกัด ทุกเขตพื้นที่การศึกษา และทุกจังหวัด อย่างรวดเร็วและมีคุณภาพ ครูสามารถเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อเพิ่มพูนศักยภาพในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สะเต็มศึกษาในชั้นเรียนได้อย่างถูกต้อง สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จัดให้มีการพัฒนาครูผู้สอนวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี ตามหลักสูตรการอบรมสะเต็มศึกษาด้วยระบบทางไกล ผ่านสถานีโทรทัศน์เพื่อการศึกษา โดยสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจะเป็นผู้พัฒนาหลักสูตรการอบรม และให้การสนับสนุนชุดการอบรมสะเต็มศึกษาอันประกอบด้วย เอกสารคู่มือ เอกสารการจัดกิจกรรม สื่อ อุปกรณ์ ประกอบการอบรมแก่โรงเรียนที่เป็นศูนย์การอบรมของทุกสังกัด สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีรับผิดชอบเป็นวิทยากรหลักให้การอบรมที่ต้นทาง ครูที่สนใจสมัครเข้ารับการอบรมและลงมือปฏิบัติทำกิจกรรม ณ ศูนย์การอบรมปลายทาง โดยมีครูพี่เลี้ยงประจำศูนย์การอบรมและอาจารย์มหาวิทยาลัยในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา ให้การแนะนำแก่ ครูพี่เลี้ยง ครูผู้เข้ารับการอบรมในแต่ละศูนย์ของแต่ละจังหวัดอย่างเป็นระบบ เพื่อยกระดับคุณภาพของครูผู้สอนสะเต็มศึกษาในระดับท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจึงร่วมมือกับมหาวิทยาลัยเครือข่ายสะเต็มศึกษาในแต่ละพื้นที่ ดำเนินการพัฒนาครูที่ผ่านการคัดเลือกจากศูนย์การอบรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับเป็นครูผู้นำ สะเต็มศึกษาประจำจังหวัดของแต่ละสังกัดต่อไป สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดลำปางได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์และแจ้งแนวทงนโยบายการขับเคลื่อนในหน่วยงานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 จึงได้ดำเนินการขับเคลื่อนโรงเรียนจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา ปี 2559 มีโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการครั้งนี้ จำนวน 10 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลแจ้ห่ม โรงเรียนอนุบาลวังเหนือ โรงเรียนแจ้คอนวิทยา โรงเรียนผาซ้อวิทยา โรงเรียนร่องเคาะวิทยา โรงเรียนไฟงามวิทยา โรงเรียนวังแก้ววิทยา โรงเรียนทุ่งฮั้ววิทยา โรงเรียนวังทองวิทยาและโรงเรียนแจ้ซ้อนวิทยา เพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาที่บูรณาการความรู้ใน 4 สาขาวิชาการได้แก่ วิทยาศาสตร์ วิศวกรรม เทคโนโลยี และคณิตศาสตร์ โดยเน้นการนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริง รวมทั้ง การพัฒนากระบวนการหรือผลผลิตใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตและการทำงาน ช่วยนักเรียนสร้างความเชื่อมโยงระหว่าง 4 สาขาวิชาการกับชีวิตจริงและการทำงาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดในแผนงานที่ 5 กล่าวว่า ภายใน 5 ปี ให้มีการเรียนการสอน STEM ศึกษา (Science Technology Engineering and Mathematics) ครบทุกโรงเรียน โดยพัฒนาหลักสูตร ขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนกำหนดเป้าหมายและจัดทำคู่มือกิจกรรม STEM ศึกษาสำหรับครูและนักเรียนชั้น ป.1 – ม.6

รวมทั้งให้มหาวิทยาลัยเป็นที่เลี้ยง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559, หน้า 45) จากแนวนโยบายดังกล่าวนำไปสู่การให้ความสำคัญกับกระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management) เป็นกระบวนการที่จะช่วยให้เกิดพัฒนาการของความรู้หรือการจัดการความรู้ เพื่อให้สามารถเข้าถึงความรู้และความสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะฉะนั้นจึงเป็นแนวทางสำหรับครูโดยตรงที่จะเป็นผู้ดำเนินกระบวนการในการจัดการความรู้ ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการกำหนดองค์ความรู้ 2) ด้านการสร้างองค์ความรู้ 3) ด้านการใช้ความรู้ 4) ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ 5) ด้านการเสาะแสวงหาและจัดเก็บองค์ความรู้ เป็นแนวทางการปฏิบัติที่สามารถบอกความสำเร็จและความล้มเหลวของการจัดการเรียนรู้ได้จริง ในการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางสะเต็มศึกษา ซึ่งเป็นการเน้นการสอนที่เน้นการบูรณาการ เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น การท้าทายความคิด เชื่อมโยงระหว่างเนื้อหา 4 วิชา กับชีวิตประจำวันและการทำอาชีพในอนาคต

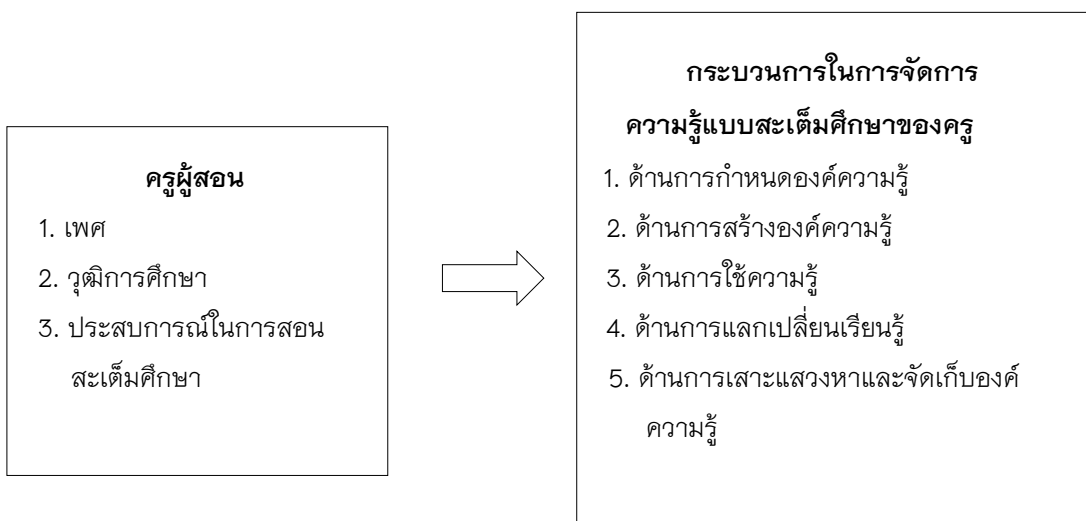
ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษากระบวนการจัดการความรู้ของสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศและแนวทางให้กับบุคลากรทางการศึกษา นำมาปรับปรุง พัฒนาในการปฏิบัติและปรับประยุกต์ใช้ในการจัดการความรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษาตามกระบวนการจัดการความรู้ของสะเต็มศึกษา ทั้งด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษากระบวนการจัดการความรู้ของสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3
2. เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางในการบริหารกระบวนการจัดการความรู้ของสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย ผู้วิจัยได้มุ่งการศึกษากระบวนการจัดการความรู้ของสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนการจัดการความรู้แบบสะเต็มศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 จำนวน 96 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการจัดการความรู้ของสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานะภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการจัดการความรู้ของสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการจัดการความรู้ของสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 3 ตามองค์ประกอบกระบวนการในการจัดการความรู้ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการกำหนดองค์ความรู้ 2) ด้านการสร้างองค์ความรู้ 3) ด้านการใช้ความรู้ 4) ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ 5) ด้านการเสาะแสวงหาและจัดเก็บองค์ความรู้ ผลจากการวิเคราะห์ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 และนำไป Try out มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .97

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางในการบริหารของครูที่มีต่อกระบวนการจัดการความรู้ของสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

1. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานะภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง การจัดการกระบวนการจัดการความรู้ของสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 70 คน เป็นเพศชาย จำนวน 26 คน ทางด้านวุฒิการศึกษาส่วนใหญ่มีวุฒิมัธยมศึกษา ระดับปริญญาตรี จำนวน 76 คน รองลงมา มีวุฒิมัธยมศึกษา ระดับปริญญาโท จำนวน 20 คน จำนวนน้อยที่สุด ได้แก่ มีวุฒิมัธยมศึกษา ระดับปริญญาเอก ไม่มีผู้ตอบแบบสอบถามในส่วนนี้ ทางด้านประสบการณ์ในการสอนสะเต็มศึกษา ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการสอน สะเต็มศึกษา 1 ปี จำนวน 39 คน รองลงมา มีประสบการณ์ในการสอนสะเต็มศึกษา 2 ปี จำนวน 37 คน ไม่มีประสบการณ์ในการสอนสะเต็มศึกษา จำนวน 20 คน และที่มีจำนวนน้อยที่สุด ได้แก่ มีประสบการณ์ในการสอนสะเต็มศึกษา มากกว่า 2 ปี ไม่มีผู้ตอบแบบสอบถามในส่วนนี้

2. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษากระบวนการจัดการความรู้ของสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน และพิจารณารายด้าน พบว่า

2.1. ด้านการกำหนดองค์ความรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สถานศึกษามีการประเมินสมรรถนะหลักของครูและบุคลากรทางการศึกษา รองลงมา ได้แก่ สถานศึกษามีการประเมินสมรรถนะของครูและบุคลากรทางการศึกษาในแต่ละตำแหน่งงาน รองลงมา มี 2 รายการ ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษามีการกำหนดองค์ความรู้ที่จำเป็น ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา และครูและบุคลากรทางการศึกษา ร่วมกันศึกษา ยุทธศาสตร์ และเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง สะเต็ม

ศึกษา และรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีการกำหนด Job description ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา

2.2 ด้านการสร้างองค์ความรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มี 2 รายการ ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการจัดการความรู้ของสะเต็มศึกษาและครูและบุคลากรทางการศึกษามีการฝึกอบรมการพัฒนาความรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เกี่ยวกับกระบวนการจัดการความรู้ของสะเต็มศึกษา รองลงมา ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษามีการจัดการหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษาในการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับกระบวนการจัดการความรู้ ของสะเต็มศึกษา รองลงมา ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีการเรียนรู้จากประสบการณ์ เกี่ยวกับกระบวนการจัดการความรู้ของสะเต็มศึกษา และรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการคัดเลือกครูดีเด่น STEM Education

2.3 ด้านการใช้ความรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา เกิดการเรียนรู้และนำความรู้มาใช้ประโยชน์ หรือการนำไปสู่การปฏิบัติจริง ในชั้นเรียนได้ รองลงมา ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา เกิดความรู้ใหม่และนำความรู้มาใช้ประโยชน์ หรือการนำไปสู่การปฏิบัติจริงในชั้นเรียนได้ รองลงมา ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีการตัดสินใจในการจัดกิจกรรมเรียนรู้สะเต็มศึกษา โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของสะเต็มศึกษา และรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษามีการวางแผนการตลาด ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อมองเห็นเส้นทางประกอบอาชีพในอนาคต ให้พร้อมกับการแข่งขันที่ตอบสนองไปยังความท้าทายของภาคธุรกิจ และรัฐบาล

2.4 ด้านการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีการนำความรู้ที่มีอยู่มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน รองลงมา ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีการสร้างเครือข่ายความรู้ STEM Education รองลงมา มี 2 รายการ ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีการจัดบอร์ดประชาสัมพันธ์กิจกรรมการเรียนรู้สะเต็มศึกษา และครูและบุคลากรทางการศึกษา มีการสร้างระบบสื่อสารภายในและภายนอกสถานศึกษา และรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษามีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

2.5 ด้านการเสาะแสวงหาและจัดเก็บองค์ความรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีการเสาะแสวงหาและจัดเก็บองค์ความรู้ตามกระบวนการจัดการความรู้ของสะเต็มศึกษา รองลงมา ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับกระบวนการจัดการความรู้ของสะเต็มศึกษาร่วมกัน รองลงมา ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษามีการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับกระบวนการจัดการความรู้ของสะเต็มศึกษาโดยใช้คู่มือการปฏิบัติงาน และรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีการจัดระเบียบโครงสร้างในรูปแบบ Yellow pages

3. จากการศึกษาค้นคว้าและแนวทางในการบริหารของครูที่มีต่อกระบวนการจัดการความรู้ของสะเต็มศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 จากผลการศึกษา พบว่า

3.1 ด้านการกำหนดองค์ความรู้

ปัญหา

จากผลการศึกษา พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาบางส่วนรับหน้าที่ครูประจำชั้น สอนทุกรายวิชา ไม่ตรงเอก ไม่ตรงวิชา ในการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาจึงไม่มีองค์ความรู้เพียงพอในการกำหนดรายละเอียดในการจัดกิจกรรม

แนวทางในการบริหาร

จากผลการศึกษา พบว่า ครูแกนนำสะเต็มศึกษาควรเป็นครูที่จบตรงเอก เช่น ครูคณิตศาสตร์ ครูวิทยาศาสตร์ และครูคอมพิวเตอร์ เพื่อที่จะมีต้นทุนทางปัญญาในการกำหนดองค์ความรู้ และมีการกำหนดรายละเอียดในการจัดกิจกรรม เพื่อให้การเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

3.2 ด้านการสร้างองค์ความรู้

ปัญหา

จากผลการศึกษา พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษา ยังขาดความรู้ความชำนาญในกระบวนการจัดการความรู้ของสะเต็มศึกษา ในการเทียบเคียงแนวการปฏิบัติ เพื่อที่จะนำไปสู่การทำผลงานระดับ best practice และขาดแรงจูงใจ การได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการส่งผลงานครูดีเด่น STEM Education หรือบุคลากรที่มีความสามารถด้านสะเต็มศึกษา

แนวทางในการบริหาร

จากผลการศึกษา พบว่า สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดการฝึกอบรมการพัฒนาความรู้ในกระบวนการจัดการความรู้ของสะเต็มศึกษา ในการเทียบเคียงแนวการปฏิบัติ เพื่อที่จะนำครูและบุคลากรทางการศึกษาไปสู่การทำผลงานระดับ best practice และกระตุ้นเสริมสร้างแรงจูงใจ ส่งเสริม สนับสนุน ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ส่งผลงาน ครูดีเด่น STEM Education หรือบุคลากรที่มีความสามารถ STEM Education

3.3 ด้านการใช้ความรู้

ปัญหา

จากผลการศึกษา พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษา จัดกิจกรรมการเรียนรู้สะเต็มศึกษาในชั้นเรียนตามหลักสูตรที่ สสวท. ได้กำหนดไว้ในแต่ละลำดับขั้นเท่านั้น และมีการพัฒนาคุณภาพ ปรับปรุง ผลิตภัณฑ์ และสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ ไม่ต่อเนื่อง

แนวทางในการบริหาร

จากผลการศึกษา พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษา ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้สะเต็มศึกษาที่นอกเหนือหลักสูตร หลากหลาย ใกล้ตัวผู้เรียน หรือสิ่งที่อยู่รอบ ๆ ตัวที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน และควรมีการพัฒนาคุณภาพ ปรับปรุง ผลิตภัณฑ์ และสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นแนวทางการประกอบอาชีพในอนาคตให้กับผู้เรียน พร้อมรองรับการแข่งขันที่ตอบสนองไปยังความท้าทายของภาคธุรกิจ และรัฐบาล

3.4 ด้านการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้

ปัญหา

จากผลการศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษามีภาระงานพิเศษมาก โอกาสในการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้มีน้อย ขาดเวทีสำหรับการสัมมนาเชิงวิชาการ จึงทำให้ขาดประสบการณ์ และความชำนาญในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระดับ best practice

แนวทางในการบริหาร

จากผลการศึกษา พบว่า สถานศึกษามีการปรับปรุงและพัฒนาระบบการทำงานด้านต่าง ๆ เพื่อลดภาระงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาให้น้อยลง เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีโอกาสแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ภายในและภายนอกสถานศึกษาให้มากขึ้น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดเวทีสัมมนาเชิงวิชาการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา เข้าร่วมงานนิทรรศการ เวทีสัมมนาเชิงวิชาการ เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีประสบการณ์และความชำนาญในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

3.5 ด้านการเสาะแสวงหาและจัดเก็บองค์ความรู้

ปัญหา

จากผลการศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาบางส่วนมีอายุมาก ทำให้ไม่ทันต่อเทคโนโลยีและสารสนเทศ และขาดทักษะและความเข้าใจในการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ

แนวทางในการบริหาร

จากผลการศึกษา พบว่า สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา พัฒนาการรู้ ทักษะและความเข้าใจในการจัดการความรู้ให้เป็นระบบในรูปแบบต่าง ๆ เช่น รูปแบบ Yellow pages, ในรูปของฐานความรู้(ทุนองค์กร) และในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์

สรุปผลและอภิปรายผล

การศึกษากระบวนการจัดการความรู้ของสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 มีประเด็นที่มาอภิปรายผล ดังนี้

สภาพการดำเนินการศึกษากระบวนการจัดการความรู้ของสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการกำหนดองค์ความรู้ ด้านการสร้างองค์ความรู้ ด้านการใช้ความรู้ ด้านการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ ด้านการเสาะแสวงหาและจัดเก็บองค์ความรู้ เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่ากระบวนการจัดการความรู้ของสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 3 อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการประเมินสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานในแต่ละตำแหน่งงาน มีการฝึกอบรมการพัฒนาความรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เกิดการเรียนรู้ สร้างองค์ความรู้ใหม่ สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานจริงในชั้นเรียนได้ มีการนำความรู้ที่มีอยู่ มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ตลอดจนการเสาะแสวงหาและจัดเก็บองค์ความรู้ให้อยู่ในรูปของฐานความรู้ (ทุนองค์กร) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาณุวงศ์ ชัยวร (2558, หน้า 60 – 64) ได้ทำการศึกษาการจัดการความรู้ตามมาตรฐานการเร่งรัดคุณภาพ การอ่านรู้เรื่องและการสื่อสารได้ กลุ่มโรงเรียนปง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เปรมหทัย ไชยวุฒิ (2559, หน้า 70 – 76) ได้ทำการศึกษา การจัดการความรู้ของบุคลากรทางการศึกษาตามแนวทางห้องเรียนคุณภาพของสถานศึกษาขยายโอกาสการศึกษาในเขตอำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1. ด้านการกำหนดองค์ความรู้

จากการศึกษาพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษามีการประเมินสมรรถนะหลักการปฏิบัติงาน ในแต่ละตำแหน่งงาน ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีการกำหนดองค์ความรู้ที่จำเป็นร่วมกันศึกษายุทธศาสตร์ และเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวีรพงศ์ คูวิบูลย์ศิลป์ (2556, หน้า 45) ได้ทำการศึกษา เรื่อง กระบวนการจัดการความรู้ในโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ พะเยา จังหวัดพะเยา ผลการศึกษา พบว่า ด้านกำหนดความรู้ อยู่ในระดับมาก

2. ด้านการสร้างองค์ความรู้

จากการศึกษาพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีการสร้าง จัดทำ เรียนรู้จากประสบการณ์ โดยการฝึกอบรมมีการพัฒนาความรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัฒนา ทองบุญชู (2553, หน้า 114 – 118) ได้ทำการศึกษา เรื่อง สภาพและปัญหาการจัดการความรู้ตามทัศนของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทองผลการศึกษา พบว่า ด้านการสร้างองค์ความรู้ อยู่ในระดับมาก

3. ด้านการใช้ความรู้

จากการศึกษาพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีกระบวนการตัดสินใจ มีการพัฒนาความรู้ จนเกิดความรู้ใหม่ และนำความรู้มาใช้ประโยชน์ โดยการปฏิบัติจริงในชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาณุวงศ์ ชัยวร (2558, หน้า 67) ได้ทำการศึกษาการจัดการความรู้ตามมาตรฐานการเร่งรัดคุณภาพการอ่านรู้เรื่องและการสื่อสารได้ กลุ่มโรงเรียนปง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ผลการศึกษา พบว่า ด้านการใช้ความรู้ อยู่ในระดับมาก

4. ด้านการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้

จากการศึกษาพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีการสร้างเครือข่ายความรู้ STEM Education โดยการเข้าร่วมกลุ่ม IPST STEM Online ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประชาสัมพันธ์กิจกรรมการเรียนรู้สะเต็มศึกษาอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาณุวงศ์ ชัยวร (2558, หน้า 66) ได้ทำการศึกษาการจัดการความรู้ตามมาตรฐานการเร่งรัดคุณภาพ การอ่านรู้เรื่องและการสื่อสารได้ กลุ่มโรงเรียนปง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ผลการศึกษา พบว่า ด้านการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก

5. ด้านการเสาะแสวงหาและจัดเก็บองค์ความรู้

จากการศึกษาพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีการเสาะแสวงหาและจัดเก็บองค์ความรู้ร่วมกัน โดยอาศัยเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ ให้อยู่ในรูปของฐานความรู้ (ทุนองค์กร) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เปรมหทัย ไชยวุฒิ (2559, หน้า 77 – 78) ได้ทำการศึกษา การจัดการความรู้ของบุคลากรทางการศึกษาตามแนวทางห้องเรียนคุณภาพของสถานศึกษาขยายโอกาสการศึกษาในเขตอำเภอปงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ผลการศึกษา พบว่า ด้านการเสาะแสวงหาและจัดเก็บองค์ความรู้ อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ด้านการกำหนดองค์ความรู้ ครูและบุคลากรทางการศึกษา หรือครูแกนนำสะเต็มศึกษาควรเป็นครู ที่จบตรงเอก เช่น ครูคณิตศาสตร์ ครูวิทยาศาสตร์ และครูคอมพิวเตอร์ เพื่อที่จะมีต้นทุนทางปัญญาในการกำหนดองค์ความรู้ และมีการกำหนดรายละเอียดในการจัดกิจกรรมตามแนวทางสะเต็มศึกษา

2. ด้านการสร้างองค์ความรู้ สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดการฝึกอบรมการพัฒนาความรู้ในกระบวนการจัดการความรู้ของสะเต็มศึกษา ในการเทียบเคียงแนวการปฏิบัติ เพื่อที่จะนำครูและบุคลากรทางการศึกษาไปสู่การผลงานระดับ best practice และกระตุ้นเสริมสร้างแรงจูงใจ ส่งเสริม สนับสนุน ในการส่งผลงานครูดีเด่น STEM Education หรือบุคลากรที่มีความสามารถ STEM Education

3. ด้านการใช้ความรู้ ครูและบุคลากรทางการศึกษา ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้สะเต็มศึกษาที่ ใกล้ตัวผู้เรียน หรือสิ่งที่อยู่รอบ ๆ ตัวที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน และมีการพัฒนาคุณภาพ ปรับปรุง และสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ อยู่เสมอ

4. ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ครูและบุคลากรทางการศึกษา ควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการเรียนรู้สะเต็มศึกษาในรูปแบบจดหมายข่าวโรงเรียน มีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ best practice ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดนิทรรศการ เวทีสัมมนาเชิงวิชาการอย่างต่อเนื่อง

5. ด้านการเสาะแสวงหาและจัดเก็บองค์ความรู้ ครูและบุคลากรทางการศึกษาควรมีการจัดเก็บองค์ความรู้ในรูปแบบ Yellow pages

ข้อเสนอในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการความรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก
2. ควรมีการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบกระบวนการจัดการความรู้ของสะเต็มศึกษาในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก
3. ควรศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการความรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษาในการทำผลงาน ระดับ best practice

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง การศึกษากระบวนการจัดการความรู้ของสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ฉบับนี้ สำเร็จเรียบร้อยได้ด้วยความกรุณาจากบุคคลหลายฝ่าย ผู้ศึกษาขอกราบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยเหลือในการทำการศึกษาในครั้งนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้สละเวลาให้คำแนะนำปรึกษาอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้ ขอขอบพระคุณอาจารย์ผู้สอนทุกท่านที่ได้ให้การสนับสนุน ให้ความรู้และแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน โดยเฉพาะ ผศ.ดร.รักษิต สุทธิพงษ์ อาจารย์ประจำวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา นายมนตรี ธิแก้ว ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแม่สุขวัญเหนือ นางทานตะวัน มะโนพงค์พันธ์ ศึกษาพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำแก้ไขในการแก้ไข ตรวจสอบ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

สุดท้าย ขอขอบพระคุณผู้บังคับบัญชา ผู้อำนวยการโรงเรียนที่ได้ขอเก็บข้อมูล รวมทั้งครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ทุกท่านที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามซึ่งส่งผลให้การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้มีความสมบูรณ์ครบถ้วน

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์ รวมทั้งญาติพี่น้อง เพื่อน ๆ ที่ให้กำลังใจ ให้การสนับสนุนจนประสบความสำเร็จในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กมลฉัตร กล่อมอิม. (2559). การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสะเต็มศึกษา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร, 18(4), 334–336.
- เกรียงศักดิ์ ลินเปียง. (2558). การจัดการเรียนรู้ของครูตามแนวทางห้องเรียนคุณภาพ กลุ่มโรงเรียนเชิงคำ 1 อำเภอเชิงคำ จังหวัดพะเยา. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.
- ขจรเดช บุตรพรม. (2557). สะเต็มศึกษากับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. นิตยสาร สสวท, 42(186), 4–5
- ครูบ้านนอก.คอม.(2551). การจัดกิจกรรมแบบบูรณาการ. สืบค้นเมื่อ 19 กรกฎาคม 2560, จาก www.kroobannok.com
- ครูบ้านนอก.คอม.(2551). การจัดกิจกรรมแบบบูรณาการ. สืบค้นเมื่อ 19 กรกฎาคม 2560, จาก www.kroobannok.com
- คู่มือสะเต็มศึกษา (STEM Education). พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการสำนักบริหารงาน การมัธยมศึกษาตอนปลาย. (ม.ป.ป). แนวการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2560, จาก https://webs.rmutl.ac.th/assets/./09/20160908101755_51855.pdf
- บุญชม ศรีสะอาด. (2543). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: เจริญอักษร
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- เปรมหทัย ไชยวุฒิ. (2559). การจัดการความรู้ของบุคลากรทางการศึกษาตามแนวห้องเรียนคุณภาพของ สถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตอำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพะเยา เขต 2. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม. มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.
- พรทิพย์ ศิริภัทรราชย์. (2556). STEM Education กับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21. วารสารมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ, 33(2), 35
- พระศรีรัตนกร สุเมโธ(ศรีสังข์). (2557). การบริหารจัดการความรู้ในกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กรณีศึกษาโรงเรียนไตรมิตรวิทยาลัย. การศึกษาค้นคว้าด้วย ตนเอง กศ.ม. มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.
- ภาณุวงศ์ ชัยวร. (2558). การจัดการความรู้ตามมาตรฐานการเร่งรัดคุณภาพ การอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ กลุ่มโรงเรียนปง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 2. ประถมศึกษาพะเยา การศึกษาค้นคว้า ด้วยตนเอง กศ.ม. มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.
- รังสรรค์ เนียมสนิท. (ม.ป.ป). การจัดการความรู้ในฐานะเครื่องมือเพื่อการพัฒนาทุนมนุษย์ ตอน 5. สืบค้นเมื่อ 19 กันยายน 2560, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/274653>
- รักษ์ศิริ จิตอารี. (2558). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้และการจัดการ เรียนรู้สะเต็มศึกษา เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ เรื่อง วิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ กศ.ด., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- วรรณวิมล ดั่งทอง. (2551). การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยประยุกต์ใช้หลักการจัดการความรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.,มหาวิทยาลัย ราชภัฏเพชรบูรณ์, เพชรบูรณ์.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- วิทยากร เชียงกุล. (2559). **สภาวะการศึกษาไทย ปี 2557/2558 จะปฏิรูปการศึกษาไทยให้ทันโลกในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างไร**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดีการพิมพ์ จำกัด.
- วัฒนา ทองกัญชร. (2553). **สภาพการจัดการความรู้ตามทัศนคติของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ลพบุรี.
- วีรพงศ์ คูวิบูลย์ศิลป์. (2556). **การศึกษากระบวนการจัดการความรู้ในโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์พะเยา จังหวัดพะเยา**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.
- ศุภจิต ขาวแดง. (2556). **วิจัยเรื่องสภาพการบริหารจัดการ กิจกรรมการเรียนรู้ ดนตรี พื้นเมือง (สะล้อ ซอ ซึง) โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 1 จากการศึกษาผลการดำเนินงาน การส่งเสริมและศึกษาผลการจัดการการเรียนการสอนดนตรี ดนตรีพื้นเมือง (สะล้อ ซอ ซึง) โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 1**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.
- สรวงพร กุศลส่ง. (2550). **การศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่ส่งผลต่อทักษะการคิดของนักศึกษาสายครุศาสตร์ (คบ. 5 ปี) วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, เพชรบูรณ์.**
- สุกัญญา เชื้อหลูปโพธิ์. (2560). **การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมตามคิดสะเต็มศึกษาเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เรื่อง การเคลื่อนที่แบบหมุน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.**
- สำนักแผนงานและประกันคุณภาพการศึกษา. (2559). **แนวทางการดำเนินงานด้านการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21**. สืบค้นเมื่อ 17 กรกฎาคม 2560, จาก www.ptu.ac.th/quality/data/levyp1.pdf
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สาขาฟิสิกส์. (ม.ป.ป.). **การเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา ฟิสิกส์ สสวท**. สืบค้นเมื่อ 18 กรกฎาคม 2560, จาก physics.ipst.ac.th/?page_id=2481
- สสวท. (ม.ป.ป.). **STEM**. สืบค้นเมื่อ 19 กรกฎาคม 2560, จาก www.stemedthailand.org
- สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้. (ม.ป.ป.). **การจัดการความรู้(KM)**. สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2560, จาก www.okmd.or.th/upload/pdf/chapter1_kc.pdf สสวท. (2557).
- สิริกร กรมโพธิ์. (2551). **การศึกษาการใช้ระบบการจัดการความรู้สำหรับการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบโปรแกรมประยุกต์บนเว็บ**. การค้นคว้าแบบอิสระ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา.
- สัมฤทธิ์ โคตรโสภณ. (2551). **การจัดการความรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โรงเรียนหัวเรือพิทยาคม อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2559). **แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564)**. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงศึกษา.

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพของผู้เรียน
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง
เขต 2

A Study of relationship between academic affairs and student quality in
primary education institutes under office of Lumpang Primary Educational
Service Area 2

สุธินี แซ่ชิน^{1*} และ รักษ์ิต สุทธิพงษ์²

Sutinee Saesin^{1*} and Ruksit Suttipong²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2) เพื่อศึกษาคุณภาพของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 รวมทั้งสิ้นจำนวน 1,002 คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 286 คน แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 40 คน และครูผู้สอน จำนวน 246 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการศึกษา พบว่า 1) การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยมีด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น 2) คุณภาพของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลำปาง เขต 2 โดยภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก โดยมีด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 โดยมีค่าความสัมพันธ์ทางบวกร้อยในเกณฑ์ระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ คุณภาพของผู้เรียน

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : anne_anne_65.3@hotmail.com

Abstract

This research aims to 1) Study the academic management approach in basic education institutions. 2) To study the quality of learners in basic education institutions. and 3) To study the relationship between academic administration and the quality of learners in basic education institutions under the Office of Lampang Primary Education Area 2. The study population was the administrators of schools and teachers in basic education institutions. Under the jurisdiction of the Office of Lampang Primary Education Area 2, there were 136 school administrators and 866 teachers, totaling 1,002. The sample consisted of 286 school administrators, 40 administrators and teachers 246 people. The instrument used in the research was A questionnaire was used to estimate the mean value of the data. standard deviation Pearson Product Moment Correlation Coefficient.

The findings: 1) The academic management of basic education institutions Under the jurisdiction of the Office of Lampang Primary Education Area 2, the overall performance was at a high level. The most average aspect is the development or implementation of the comment. 2) The quality of learners in basic education institutions. Under the Office of Educational Service Area Lampang Elementary School, District 2, overall quality is very high. The highest average is the standard. 3, the process of teaching and learning is focused on the students. and 3) The relationship between academic administration and the quality of learners in basic education institutions. The results of the study were as follows. Statistically significant at the 0.01 level.

Keywords: Academic Administration, Student Quality

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในยุคปัจจุบันนี้เรียกได้ว่าเป็นยุคไร้พรมแดน เป็นยุคที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมาก มีการสื่อสารที่ทันสมัยที่สามารถสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งถือเป็นความเจริญก้าวหน้าของประเทศ แต่สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อสังคมไทยและการศึกษาของประเทศไทยเป็นอย่างมาก การที่จะพัฒนาประเทศนั้นจะต้องเริ่มมาจากการพัฒนาบุคคลก่อนเป็นสิ่งแรก ดังนั้นประเทศไทยจึงจำเป็นต้องเตรียมทรัพยากรบุคคลเหล่านี้ให้พร้อม เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสันติสุขและทัดเทียมนานาชาติประเทศ ในการพัฒนาประเทศนั้นเป็นกระบวนการที่มุ่งพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ ความสามารถเต็มตามศักยภาพที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคม ซึ่งในปัจจุบันนี้และในอนาคตข้างหน้าสังคมไทยจะเป็นสังคมยุคศตวรรษที่ 21 หรือ สังคมแห่งการเรียนรู้ สังคมไทยจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมการศึกษาเพื่อให้เกิดการศึกษาที่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องและตลอดชีวิต โดยต้องคำนึงถึงการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญและสิ่งแรก เพื่อมุ่งพัฒนาคุณภาพให้ได้ตามมาตรฐานและขีดความสามารถของบุคคลส่วนใหญ่ในประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 3)

การศึกษาจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญเนื่องจากเป็นกระบวนการที่จะช่วยให้บุคคลเหล่านี้พัฒนาตนเองได้อย่างรอบด้าน การพัฒนาคนไทยให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้คู่คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสันติสุข การจัดการศึกษานี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการศึกษาของประเทศไทยให้มีคุณภาพและมาตรฐาน เพื่อทำให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวของแต่ละบุคคลได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์ รู้จักแก้ปัญหา รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และสามารถดำรงชีวิตในสังคมไทยและสังคมโลกได้อย่างเป็นสุข

ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2545 ได้กำหนดสาระสำคัญของการจัดการศึกษาไว้ในหมวดที่ 4 แนวการจัดการศึกษาที่มุ่งประโยชน์สูงสุดให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ซึ่งได้ระบุไว้ในมาตรา 22 ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด โดยที่กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพของตน ซึ่งเป็นหลักการและแนวทางที่จะพัฒนาบุคคล โดยต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและศักยภาพของแต่ละบุคคล อันเป็นแนวทางหนึ่งที่จะพัฒนาบุคคลให้เป็นกำลังสำคัญในอนาคตของประเทศชาติ และจะช่วยพัฒนาบุคคลให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552ก, หน้า 5-13)

ดังนั้นรัฐจึงมีบทบาทหน้าที่สำคัญที่จะต้องวางรากฐานทั้งในด้านนโยบายและการปฏิบัติงานโดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศทุกระดับ ทั้งนี้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและมาตรฐานตามที่สังคมโลกต้องการ ซึ่งสถานศึกษาเป็นหน่วยงานหนึ่งที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนให้เป็นที่ไปตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2545 การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงถือว่ามีสำคัญอย่างยิ่งต่อผู้เรียน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ควรวางรากฐานให้แก่เด็กและเยาวชนที่กำลังจะเติบโตไปเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติ ซึ่งการพัฒนาบุคคลเหล่านี้ให้มีคุณภาพขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน โดยสถานการณ์ในปัจจุบันสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังมีความเหลื่อมล้ำในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านงบประมาณ คุณภาพ บุคลากร หรือแม้กระทั่งปัจจัยต่าง ๆ เช่น ผู้เรียน ด้านการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน รวมถึงปัจจัยอื่น ๆ สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2555, หน้า 1) เพราะคุณภาพการศึกษาในแต่ละพื้นที่ของประเทศยังมีความแตกต่างกันค่อนข้างสูง ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องเร่งปรับปรุงคุณภาพการศึกษาไทยให้ได้มาตรฐานและเป็นที่ยอมรับของสังคมโลกอย่างรวดเร็ว เพราะความเปลี่ยนแปลงที่กำลังเกิดขึ้นรวดเร็วนี้ เนื่องจากกระแสโลกาภิวัตน์ที่ทำให้การจัดการศึกษาในปัจจุบันไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียนได้ (กุลชรี พิภุลแกม, 2551, หน้า 1-2)

การปฏิรูปการศึกษาชาติในทศวรรษที่สอง (พุทธศักราช 2552 – พุทธศักราช 2561) ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง โดยมีเป้าหมายหลัก คือ การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของคนไทย เพิ่มโอกาสการศึกษา ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ และรวมไปถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารจัดการศึกษา การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือที่จะเข้ามาช่วยในการพัฒนาศักยภาพของบุคคลให้มุ่งสู่คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่จำเป็นต้องใช้การศึกษาที่มีมาตรฐานและคุณภาพ มีกลไกการรักษาคุณภาพและยกระดับมาตรฐานคุณภาพอย่างต่อเนื่อง แต่ในภาพรวมแล้วคุณภาพการศึกษาของไทยยังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจของสังคมโลกเท่าที่ควร ซึ่งสภาพปัญหาดังกล่าวมีปัจจัยมาจากหลาย ๆ ประการด้วยกัน

สาเหตุของปัญหาคุณภาพของการศึกษาได้มีผู้กล่าวไว้มากมาย เช่น ระบบประกันคุณภาพกลับเพิ่มภาระงานทำให้ครูมีเวลาในการเตรียมการเรียนการสอนน้อยลงซึ่งอาจทำให้การศึกษามีคุณภาพแยกลงได้ ผู้เรียนขาดทักษะในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และขาดทักษะการดำรงชีวิต เนื่องจากในแต่ละสถาบันการศึกษามุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถทางวิชาการเพื่อให้ได้ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี จึงก่อให้เกิดปัญหาการฆ่าตัวตายหรือกลายเป็นโรคเครียด ทั้งนี้เพราะผู้เรียนส่วนใหญ่ขาดทักษะในการดำรงชีวิต ไม่สามารถหาแนวทางแก้ปัญหาที่เหมาะสมมาแก้ปัญหาชีวิตที่เกิดขึ้นได้ (ดิลกะ ลัทธพิพัฒน์, 2554, หน้า 8) จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นส่งผลต่อการสร้างผู้เรียนให้มีคุณภาพและตรงตามความต้องการของประเทศไม่ได้ ที่สำคัญกว่านั้นผลการเรียนของผู้เรียนซึ่งเป็นตัวชี้วัดระดับ

คุณภาพการศึกษาที่สำคัญกลับตกต่ำลง สวนทางกับทรัพยากรการศึกษาของประเทศที่มีเพิ่มมากขึ้น จะเห็นได้จากผลคะแนนสอบของนักเรียนไทยไม่ว่าจะวัดจากข้อสอบมาตรฐานในประเทศ คือ O-NET หรือข้อสอบมาตรฐานระหว่างประเทศ เช่น Programme for International Student Assessment (PISA) และ Trends in International Mathematics and Science Study (TIMSS) ต่างก็มีแนวโน้มลดลงและอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้าน ในขณะเดียวกันคะแนนสอบมาตรฐานของโรงเรียนสาธิตในสังกัดมหาวิทยาลัยต่าง ๆ และโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร สูงกว่าโรงเรียนในสังกัด สช. สพฐ. และอปท. ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำทางการจัดการศึกษาและคุณภาพระหว่างโรงเรียนในพื้นที่ต่าง ๆ และชี้ชัดได้ว่าการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนในไทยที่ผ่านมานั้นเป็นไปอย่างไร้ทิศทางและไม่เท่าเทียมกัน (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2553, หน้า 37) การศึกษาที่ไม่มีคุณภาพจึงก่อให้เกิดปัญหาที่ร้ายแรงต่อประเทศประกอบกับสถานการณ์ของสังคมไทยในปัจจุบันมีความซับซ้อน วิกฤตและรุนแรงมากขึ้น เด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งจึงได้รับการหล่อหลอมจากสภาพแวดล้อมที่ไม่สร้างสรรค์และสุ่มเสี่ยง จึงส่งผลให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ล่อแหลมต่อการกระทำผิดกฎหมายขัดต่อศีลธรรมอันดีงาม และมีค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นหน้าที่ของรัฐและสถาบันการศึกษาที่ต้องช่วยกันแก้ไขปัญหาลักษณะนี้เกิดขึ้น

ซึ่งตามในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2545 โดยระบุไว้ในมาตรา 39 ว่า กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งงานวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาโดยตรง ดังนั้นการบริหารและการจัดการศึกษาในปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญยิ่ง ในฐานะผู้มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาอย่างใกล้ชิด อันเป็นพื้นฐานการศึกษาของทุกระดับ การที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่ได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง ผู้บริหารจะต้องอาศัยการบริหารงานด้านต่าง ๆ ในโรงเรียน ซึ่งต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องข้อบ่งชี้และภารกิจการบริหารและการจัดการสถานศึกษา โดยกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดข้อบ่งชี้และภารกิจการบริหารและการจัดการสถานศึกษาไว้ 4 งาน ดังนี้ การบริหารงานวิชาการ, การบริหารงาน, การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 9-37)

จากข้อบ่งชี้และภารกิจงานจะเห็นได้ว่า งานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งถือได้ว่าเป็นหัวใจของการจัดการศึกษาซึ่งผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุก ๆ ฝ่ายที่จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ให้มีความสำคัญ และมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดแนวทางปฏิบัติ ประเมินผลและการปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง และร่วมกันรับผิดชอบต่อผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยการดำเนินการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินการอย่างมีคุณภาพ และให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ การบริหาร-งานวิชาการถือเป็นงานหลักของสถานศึกษาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษา จะเห็นได้จากมาตรฐานหรือคุณภาพการศึกษาที่ปรากฏชัดเมื่อการบริหารงานวิชาการนั้นประสบความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ โดยที่งานวิชาการมีบทบาทสูงสุดต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการบริหารงานในสถานศึกษา และจะเป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นถึงคุณภาพและประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้น ๆ ซึ่งจะแตกต่างจากงานอื่น ๆ ในสถานศึกษาที่จะเป็นงานสนับสนุนและเป็นงานที่มีความสำคัญเป็นอันดับรองจากงานวิชาการ ผู้บริหารและครูจึงควรให้ความสนใจและทุ่มเทให้กับการบริหารงานวิชาการให้มากที่สุด ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นจึงถือได้ว่า การบริหารงานวิชาการจึงเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษาที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการบริหาร จะต้องสนับสนุนให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรต่อไป (สุบุญทิพย์ สุริยวงศ์, 2544, หน้า 38)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการบริหารงานวิชาการนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการจัดการศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องให้ความสนใจ และความเอาใจใส่เกี่ยวกับกระบวนการบริหารงานวิชาการ กระบวนการเรียนรู้ของครู เทคนิคการสอน การจัดทำสื่อ นวัตกรรม แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการประกอบการจัดการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด การจัดสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถตรงกับวิชาเอก พร้อมทั้งมีการนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดผลอย่างจริงจังแก่ผู้เรียน โดยมีการพัฒนาในอย่างรอบด้านอย่างเต็มตามศักยภาพ ซึ่งผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 เพื่อได้รับทราบถึงสภาพการบริหารงานวิชาการเพื่อนำไปปรับใช้ในการดำเนินงานวิชาการให้บรรลุตามเป้าหมาย และทำให้เกิดการพัฒนาในงานวิชาการลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2
2. เพื่อศึกษาคุณภาพของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 โดยศึกษาตามกรอบแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ (2550, หน้า 29) ประกอบด้วย 17 ด้าน และใช้แนวคิดมาตรฐานการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของกระทรวงศึกษาธิการ (2559, หน้า 3-4) ประกอบด้วย 1 มาตรฐาน ประกอบด้วย 2 ด้าน

สมมุติฐานของการวิจัย

การบริหารงานวิชาการมีความสัมพันธ์กับคุณภาพของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 มีค่าความสัมพันธ์ทางบวก

วิธีวิทยาการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย

1.1 ด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 จำนวน 164 โรงเรียน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 136 คน และครูผู้สอน จำนวน 866 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 1,002 คน

1.2 ด้านกลุ่มตัวอย่าง

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 โดยการคำนวณจากสูตรหาโร ยามาเน่ (Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ด้วยวิธี-การสุ่มแบบแบ่งชั้น และการสุ่มอย่างง่าย ได้กลุ่มตัวอย่าง 286 คน แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 40 คน และครูผู้สอน จำนวน 246 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามสำหรับใช้สอบถามผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 เป็นกลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามแบบตัวเลือกที่กำหนดคำตอบไว้ (Force choice) เกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ชนิด 5 ระดับ เกี่ยวกับการบริหารงาน-วิชาการในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามแนวทางในการบริหารงานวิชาการของกระทรวงศึกษาธิการ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ชนิด 5 ระดับ เกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 ตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ด้านคุณภาพของผู้เรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขอความอนุเคราะห์วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ออกหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ขอความอนุเคราะห์ให้ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน เป็นผู้ให้ข้อมูลตอบแบบสอบถาม

3.2 ผู้วิจัยดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง สำหรับสถานศึกษาที่สามารถดำเนินการได้ ส่วนสถานศึกษาที่ติดขัดด้วยข้อจำกัดในด้านต่าง ๆ ผู้วิจัยใช้วิธีการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์โดยวิธีการลงทะเบียนหรือส่งทางระบบ e-office และประสานงานทางโทรศัพท์ในการติดตามเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยกำหนดเวลาในการตอบแบบสอบถามและส่งกลับคืนให้ผู้วิจัยภายใน 7 – 15 วัน ทางไปรษณีย์ และผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 นำแบบสอบถามที่ได้ตอบกลับคืนจากโรงเรียนต่าง ๆ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 มาตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ในการตอบแบบสอบถาม

4.2 นำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามทั้งหมดมาจัดระเบียบข้อมูล และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

4.3 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์การแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

4.4 วิเคราะห์การบริหารงานวิชาการ และวิเคราะห์คุณภาพของผู้เรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 โดยนำข้อมูลมาหาค่าเฉลี่ย (Mean หรือ \bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation หรือ S.D.) จำแนกเป็นรายข้อ รายด้าน และรวมทุกด้าน

4.5 วิเคราะห์หาความสัมพันธ์โดยวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพของผู้เรียน ในสถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 การหาค่าความสัมพันธ์จะพิจารณาที่ นัยสำคัญหรือไม่

ผลการศึกษา

การวิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพของผู้เรียนในสถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพของผู้เรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 โดยผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 286 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 51.70 รองลงมาคือ เพศหญิง จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 48.30 ระดับการศึกษา ระดับปริญญาตรี จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 56.30 รองลงมาคือ ระดับปริญญาโท จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 40.20 ตำแหน่งหน้าที่ครูผู้สอน จำนวน 246 คน คิดเป็นร้อยละ 86.00 และ ผู้อำนวยการสถานศึกษา/ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทน จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 14.00 และประสบการณ์การทำงาน 6-10 ปี จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 36.70 รองลงมาคือ ไม่เกิน 5 ปี จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 32.90

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 โดยภาพรวมการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.25$, S.D.=0.28) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ย 3 ลำดับ คือ ด้านการพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น ($\bar{X}=4.36$, S.D.=0.39) รองลงมาคือ ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ($\bar{X}=4.34$, S.D.=0.42) และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ($\bar{X}=4.16$, S.D.=0.47)

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์คุณภาพของผู้เรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 โดยภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.20$, S.D.=0.36) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีคุณภาพอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ย คือ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ($\bar{X}=4.22$, S.D.=0.46) และ รองลงมาคือ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน ด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน ($\bar{X}=4.18$, S.D.=0.39)

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพของผู้เรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน พบว่า การบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวม (X_{total}) กับคุณภาพของผู้เรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 โดยภาพรวม (Y_{total}) โดยมีค่าความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในเกณฑ์ระดับสูง ($r=0.729^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.01

สรุปผลและอภิปรายผล

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 51.70 ระดับการศึกษา ปริญญาตรี จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 56.30 ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งหน้าที่ 6-10 ปี จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 36.70

2. การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ย 3 ลำดับ คือ ด้านการพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา, ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้, และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถสรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านการพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ย คือ มีการวิเคราะห์กรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่หน่วยงานต้นสังกัดจัดทำไว้เพื่อให้เชื่อมโยงกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการกำหนดจุดเน้นและพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

2.2 ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ย คือ มีการใช้สื่อการเรียนการสอนและจัดแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ เป็นต้น มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และมีการจัดการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้ได้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

2.3 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ย คือ มีการฝึกทักษะ กิจกรรมประสบการณ์จริง กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และมีการจัดเนื้อหาสาระวิชาต่าง ๆ และกิจกรรมให้ครบถ้วนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสงบสุข มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

2.4 ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ย คือ จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาให้พอเพียง และส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และสำรวจแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษาทั้งในสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่นทั้งในและนอกเขตพื้นที่การศึกษา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

2.5 ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุ วังค์กร หน่วยงาน สถาน-ประกอบกรและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ย คือ มีการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งด้านคุณภาพและปริมาณ เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และมีการประชาสัมพันธ์ สร้างความรู้ ความเข้าใจ และความร่วมมือกับบุคคล ครอบครัวยุ ชุมชน และองค์กรต่าง ๆ ในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิในการจัดการศึกษา การใช้ทรัพยากรร่วมกันเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

2.6 ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ย คือ มีการวิเคราะห์หาจุดอ่อน จุดแข็งของสถานศึกษา เพื่อนำมากำหนดเป็นวิสัยทัศน์ พันธกิจ อัตลักษณ์ เอกลักษณ์ของสถานศึกษา โดยมีผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับความสามารถ ความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

2.7 ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ย คือ มีการส่งเสริมความเข้มแข็ง และจัดการศึกษาภายในชุมชน โดยการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และวิทยากรต่าง ๆ ในการอบรม เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างบุคคล ครอบครัวยุ ชุมชน และท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

2.8 ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ย คือ ครู บุคลากร ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนงานวิชาการ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และมีการวางแผนงานด้านวิชาการโดยการรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับงานวิชาการ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

2.9 ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ย คือ มีการกำหนดระเบียบการวัดและประเมินผลของสถานศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษา โดยมีการประเมินผลการเรียนทุกช่วงชั้น และจัดให้มีการซ่อมเสริมกรณีที่มีผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และมีการจัดระบบสารสนเทศ ด้านการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน เพื่อใช้ในการอ้างอิง ตรวจสอบและใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

2.10 ด้านการแนะแนว โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ย คือ มีการส่งเสริมและการพัฒนาให้ครูได้รับความรู้เพิ่มเติมในเรื่องการแนะแนวช่วยเหลือผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และมีการดูแล กำกับ ติดตาม และสนับสนุนการดำเนินงานแนะแนว และดูแลช่วยเหลือผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

2.11 ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ย คือ มีการพัฒนาครูและบุคลากรในสถานศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาและใช้สื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พร้อมทั้งมีการตั้งเครือข่ายทางวิชาการ เพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และจัดให้มีการร่วมกันศึกษา วิเคราะห์ และกำหนดนโยบาย วางแผนในเรื่องการจัดหาและพัฒนาสื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

2.12 ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ย คือ สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนางานวิชาการ โดยเชื่อมโยงหรือแลกเปลี่ยน ข้อมูลข่าวสารกับแหล่ง วิชาการในองค์กรอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และมีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอกและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของผู้เรียนทุกด้าน และความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสานงานกับองค์กรอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

2.13 ด้านการคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ย คือ มีการศึกษา วิเคราะห์ และ จัดทำหนังสือเรียน หนังสือเสริมประสบการณ์ หนังสืออ่านประกอบ แบบฝึกหัด ใบงาน ใบความรู้ เพื่อใช้ประกอบการ เรียนและสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการการศึกษา คัดเลือกหนังสือแบบเรียนเพื่อตรวจพิจารณาคุณภาพหนังสือเรียน หนังสือเสริมประสบการณ์ หนังสืออ่านประกอบ แบบฝึกหัด ใบงาน ใบความรู้ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

2.14 ด้านการจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา โดยภาพรวม มีการ ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ย คือ มี การศึกษา วิเคราะห์ และจัดทำร่างระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา โดยทุกฝ่ายรับรู้ และถือปฏิบัติเป็นแนวเดียวกัน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และมีการนำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของ สถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติ โดยทุกฝ่ายรับรู้และถือปฏิบัติเป็นแนวเดียวกัน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

2.15 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ย คือ มีการ ดำเนินการตามแผนพัฒนาสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีการติดตามตรวจสอบ ประเมินคุณภาพ การศึกษาภายในสถานศึกษาโดยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม รวมถึงการจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี (SAR) และสรุปรายงานประจำปี มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาเพิ่มเติมเกณฑ์การประเมินให้ สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ และความต้องการของชุมชน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

2.16 ด้านการนิเทศการศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ย คือ มีการวางแผน จัดทำคู่มือการนิเทศการศึกษา และ เครื่องมือการนิเทศการศึกษา รวมถึงสร้างความตระหนักให้แก่ครูและผู้เกี่ยวข้องในการจัดการนิเทศการศึกษา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และมีการจัดการนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ มีคุณภาพอย่างทั่วถึง ต่อเนื่อง และมี รูปแบบการนิเทศการศึกษาที่หลากหลายรูปแบบ และเหมาะสมกับสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

2.17 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ย คือ ครู ผู้เรียน และผู้มีส่วน เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา หรือพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยใช้กระบวนการวิจัยอย่างเป็นระบบ และ ต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และมีการสนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยมาเผยแพร่ และนำมาใช้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้อ และคุณภาพของสถานศึกษาแก่ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

3. คุณภาพของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 โดยภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีคุณภาพอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ย คือ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดและมาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน ด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถสรุปได้ดังนี้

3.1 มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน ด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน โดยภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีคุณภาพอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ย คือ ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณเป็นไปตามเกณฑ์ของแต่ละระดับชั้น มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และผู้เรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

3.2 มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน โดยภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีคุณภาพอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ย คือ ผู้เรียนมีความภาคภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย และการยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย รวมไปถึงมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และผู้เรียนมีสุขภาพที่ดีทั้งด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านสังคมมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

4. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 โดยมีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในเกณฑ์ระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งการบริหารงานวิชาการสัมพันธ์กับคุณภาพของผู้เรียนในมาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพของผู้เรียนใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 สามารถ อภิปรายผลได้ดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่างานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารงานสถานศึกษา สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาแล้วงานที่จะต้องปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนนั้นถือได้ว่าเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษา และยังเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาได้อย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย รัตนกร พรหมวังขวา (2558) ได้ศึกษา เรื่อง การบริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนเทศบาล กลุ่มการศึกษาท้องถิ่น 5 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (2550) ที่ให้ความสำคัญกับการบริหารงาน-วิชาการที่ถือเป็นหัวใจสำคัญของโรงเรียน โดยมีขอบข่ายกว้างขวางผู้บริหารโรงเรียนต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ สามารถปฏิบัติงาน มีการวางแผนการทำงานที่เป็นระบบ มีการกระจายอำนาจในการบริหารงานวิชาการอย่างชัดเจน ปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้บรรลุผล และมีประสิทธิภาพมากที่สุดโดยมุ่งผลประโยชน์แก่ผู้เรียน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น รองลงมาคือ ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา และลำดับสุดท้ายคือ ด้านการวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในสังคมปัจจุบันการจัดการศึกษานั้นต้องคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และสังคม ดังนั้นการพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น จึงมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงหลักสูตร

แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการของท้องถิ่นสู่การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานระดับท้องถิ่นที่จะต้องใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ อังคนา มาศเมฆ (2557) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงาน-วิชาการกับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนเทศบาลกลุ่มการศึกษาท้องถิ่น 5 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก และได้กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยทำให้การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรท้องถิ่น การจัดทำแผนการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามแนวปฏิรูปการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อความเป็นเลิศของผู้เรียนและช่วยเหลือผู้เรียนพิการ ด้อยโอกาส และมีความสามารถพิเศษ สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของผู้เรียน

2. คุณภาพของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่ากระทรวงศึกษาธิการมีการกำหนดนโยบายให้ปฏิรูประบบการประเมินและประกันคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอกของทุกระดับอย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีความเข้าใจ และทราบแนวทางการปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินการปรับและพัฒนามาตรฐานให้สอดคล้องตามนโยบาย จุดเน้นของการปฏิรูปการศึกษา และสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีแนวคิดที่กำหนดการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุผล สามารถประเมินได้อย่างเป็นรูปธรรมและสะท้อนคุณภาพการศึกษาได้อย่างแท้จริง โดยเน้นการประเมินสภาพจริง และมีการกำกับ ดูแล และติดตามตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่าคุณภาพของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในมาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน มีผลการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า การกำหนดนโยบาย การปฏิรูปการศึกษา โดยกำหนดจุดเน้นการพัฒนาไปยังคุณภาพของผู้เรียนและแนวทางการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้นำไปปฏิบัติในแนวทางเดียวกัน รวมไปถึงการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารและการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการ (2559) ที่ได้กำหนดคุณภาพผู้เรียน คือ คุณภาพในตัวผู้เรียนที่มีความครอบคลุมในด้านความสามารถ และทักษะ ตลอดจนคุณลักษณะที่จะช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีคุณภาพบรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของ ไพรัช หงส์เทียบ (2550) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาเขตการศึกษา 5 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงาน-วิชาการของผู้เรียนตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 โดยภาพรวมมีค่าความสัมพันธ์ ทางบวกอยู่ในเกณฑ์ระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การบริหารงานวิชาการมีความสัมพันธ์กันทางบวกกับคุณภาพของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสัมพันธ์กันทางบวกทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารงานสถานศึกษา โดยเฉพาะงานวิชาการที่เป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาของทุกสถานศึกษา และผู้บริหารต้องกำหนดแนวทางเพื่อให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างสันติสุขสอดคล้องกับงานวิจัย รัตนกร พรหมวังขวา (2558) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่าง

บริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน มีค่าความสัมพันธ์ในทางบวกและอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และสอดคล้องการ งานวิจัยของ อังคณา มาศเมฆ (2557) เรื่องการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนเทศบาล กลุ่ม การศึกษาท้องถิ่น 5 ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์การบริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนเทศบาล มี ค่าความสัมพันธ์คล้ายตามกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพของผู้เรียนใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน เพื่อเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลำปาง เขต 2 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก จึงแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารครูและผู้เกี่ยวข้องต่างมุ่งเน้นงาน ด้านวิชาการ ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุน ส่งเสริมการ บริหารงานวิชาการให้มีการอบรมเพิ่มเติมความรู้ให้กับครูผู้สอน เพื่อให้ครูผู้สอนมีการปฏิบัติงานไปในแนวทาง เดียวกัน และส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนทุกท่านมีการจัดทำวิจัยในชั้นเรียนด้วยการเป็นผู้นำในการทำวิจัย เพื่อ พัฒนาการเรียนการสอน พร้อมทั้งสร้างบรรยากาศการวิจัยให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการนิเทศ อย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้ดีขึ้นแก่ผู้เรียนและสถานศึกษา

1.2 คุณภาพของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารด้าน ภาษาให้กับผู้เรียน เพื่อให้รู้จักใช้ภาษาในการสื่อสารที่ถูกต้องและเหมาะสมโดยเน้นการเรียนรู้ควบคู่กับ ภาษาต่างประเทศ เพื่อเรียนรู้ภาษาสู่อาเซียนในสังคมแห่งการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21 และส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ ที่ให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ โดยฝึกให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาและนำเสนอ เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะ กระบวนการตามหลักสูตรสถานศึกษาและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยจัดการเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ในชุมชน ประชาชน ชาวบ้าน

1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 มีค่าความสัมพันธ์ทางบวก ดังนั้นจึงควรพัฒนางานวิชาการ อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ซึ่งมีความสำคัญต่อผู้เรียนโดยตรง ดังนั้นผู้บริหาร สถานศึกษาควรมีการอบรมให้ความรู้ แนวทางการปฏิบัติแนวทางเดียวกันกับครูผู้สอนในการบริหารจัดการการเรียน การสอน เพื่อพัฒนาคุณภาพงานวิชาการให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้งานวิจัยเกี่ยวกับ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพของผู้เรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 ได้แพร่หลายออกไป เพื่อเป็น ประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าต่อผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้สนใจทั่วไป ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย ครั้งต่อไป ดังนี้

- 2.1 ควรมีการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพของผู้เรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ด้วยความอนุเคราะห์จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนี สุธิพงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ตรวจสอบ และแก้ไขข้อบกพร่องในส่วนต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ ทุกขั้นตอนจนสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและช่วยตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาให้ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบคุณคณาจารย์ผู้สอนทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ความคิดในการจัดประกาย อันเป็นแนวทางในการศึกษาที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งตลอดระยะเวลาแห่งการศึกษา และขอขอบคุณผู้ตอบ แบบสอบถามทุกท่านที่เสียสละในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา และครอบครัว ซึ่งเปิดโอกาสให้ได้รับการศึกษาเล่าเรียน ตลอดจนคอยช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา รวมถึงมหาวิทยาลัยพะเยาที่ได้ให้ทุน สนับสนุนในการศึกษาในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552 ก). **แนวทางการนำจุดเน้นการพัฒนาผู้เรียนสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : ชุมชม สหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2555). **กระบวนการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: ชุมชมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). **แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการ ประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ : ชุมชมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กุลฑรี พิกุลแกม. (2551). **การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2** วิทยานิพนธ์ กศม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- ดิลกะ ลัทธพิพัฒน์. (2554). **ทิศทางการปฏิรูปการศึกษาไทยจากมุมมองธนาคารโลก**. กรุงเทพฯ : สสค.
- บุญทิพย์ สุริยวงศ์. (2544). **ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับมาตรฐานระบบคุณภาพ ISO 9002 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา** วิทยานิพนธ์ กศม., มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, กรุงเทพฯ.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- ไพรัช หงส์เทียบ. (2550). การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 วิทยานิพนธ์ กศม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- รัตนกร พรหมวังขวา. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศม., มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, กาญจนบุรี.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2553). O-NET ซีวีการศึกษไทย ภาค 2. กรุงเทพฯ : หจก. วี.ที.ซี คอมมิวนิเคชั่น.
- สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร. (2551). คู่มือบริหารจัดการในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร : การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์สำนักงาน การศึกษากรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2545. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- อังคณา มาศเมฆ. (2557). การบริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนเทศบาล กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 5. วิทยานิพนธ์ กศม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังเหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3

A Study of Relationship between Change Leadership Status of Educational Institute Administrators and School Effectiveness in Wang Nua School Network Group under the Office of Lampang Primary Education Service Area 3

ยุพา สิริอานวยศักดิ์^{1*} และ สันติ บุรณะชาติ²

Yupa Siriumnuaisak^{1*} and Santi Buranachart²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังเหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 2) เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังเหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังเหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังเหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 จำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังเหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ระดับประสิทธิผลของโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังเหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังเหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ในภาพรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์กันสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ประสิทธิภาพของโรงเรียน

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : sakunkan@chiangkham.ac.th

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the relationship between change leadership status of educational institute administrators in Wang Nua school network group under the office of Lamphang primary education service Area 3 2) to study the effectiveness school in Wang Nua school network group under the office of Lamphang primary education service Area 3 3) to study the relationship between change leadership status of educational institute administrators and effectiveness school in Wang Nua school network group under the office of Lamphang primary education service Area 3 the population of this study administrators and teachers in Wang Nua school network group under the office of Lamphang primary education service Area 3 the research were 100 instructors. The instruments used for collecting data were a rating – scale questionnaire. The research was further analyzed using the mean, standard deviation, and Pearson product moment correlation coefficient.

The results of the study were 1) the degree in transformational leadership of secondary in Wang Nua school network group under the office of Lamphang primary education service Area 3 The overall transformational leadership and individual aspects were found at a highest level. 2) The level of the effectiveness school in Wang Nua school network group under the office of Lamphang primary education service Area 3 the overall multidimensional organizational health has a perfect. 3) The relationship between transformational leadership in Wang Nua school network group under the office of Lamphang primary education service Area 3 had overall and individual aspects of a highest level that was statistically significant at the 0.01 level.

Keywords: Transformational Leadership, School Effectiveness

บทนำ

ในยุคปัจจุบันเป็นยุคที่กล่าวกันว่าเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง ทุกๆองค์การต้อง เผชิญกับสภาวะการเปลี่ยนแปลง ทั้งในระดับโลก ระดับภูมิภาค ระดับประเทศ ระดับสังคม ระดับองค์กร ระดับกลุ่ม และระดับบุคคล ทั้งในด้านสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม ค่านิยม ข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยีและอื่น ๆ และผลจากการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ส่งผลทั้งทางบวกและทางลบ สำหรับประเทศไทยที่ผ่านมาเราได้เผชิญกับสภาวะวิกฤติเศรษฐกิจอย่างรุนแรงและยังมีผลกระทบต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน หากมองในระดับองค์การทุกองค์การทั้งในภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชน และในทุกระดับ ทุกกลุ่มขององค์การ มีความจำเป็นที่จะต้องมีการวิเคราะห์ตนเอง หรืออาจจะต้องเปรียบเทียบกับคู่แข่งของตน ทั้งในจุดอ่อนจุดแข็งโอกาสและอุปสรรคปัญหาต่าง ๆ ขององค์การเพื่อให้เห็นความสำคัญ และความเร่งด่วนในการที่จะต้องปรับเปลี่ยนหรือเปลี่ยนแปลงตนเอง และเพื่อให้ตระหนักอย่างแท้จริงว่าหากเราไม่เปลี่ยนแปลงตนเอง ขณะที่สภาวะแวดล้อม และปัจจัยต่าง ๆ รอบตัวเรามีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา หรือแม้ว่าตนเองว่าตนยิ่งใหญ่และเชื่อว่าตนจะสามารถอยู่ได้โดยไม่ต้องมีการเปลี่ยนแปลง อาจจะนำเราไปสู่ความหายนะหรือความล้มเหลวหรือการสาปสูญ ล้มละลาย เหมือนสัตว์ยุคโบราณที่เราได้ยินแต่ชื่อและเห็นแต่ซาก เช่น ไดโนเสาร์หรือองค์กรต่าง ๆ ที่ต้องปิดตนเองไปจำนวนมากมายหรือต้องกลายเป็นของต่างชาติ สำหรับ การเปลี่ยนแปลงในระดับองค์การในยุคนี้มีใช้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็ก ๆ น้อย ๆ หรือเปลี่ยนแปลงตามแฟชั่นหากแต่พบว่าต้องมีการเปลี่ยนแปลงแบบที่ต้องเปลี่ยนสภาพของตนเอง เพื่อไปสู่สิ่งที่ดีกว่า เหมือนสิ่งมีชีวิตบางชนิดเช่น หนอนที่ต้องเปลี่ยนสภาพเป็นผีเสื้อ เหมือนลูกอ๊อด เปลี่ยนสภาพไปเป็นกบ อย่างไรก็ตามวิธีการเปลี่ยนแปลง

สภาพนี้จะเป็นแบบค่อยเป็นค่อยไป หรือแบบเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว อาจจะขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย และขึ้นอยู่กับอาการขององค์กรนั้นว่ารุนแรงหรือ อาการหนักมากหรือน้อยเพียงใด สำหรับในระดับองค์กร ในยุคนี้วงการวิชาการต่างมีการศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับตัวแปรหรือปัจจัยที่จะมีอิทธิพลต่อความมีประสิทธิภาพ หรือประสิทธิผลต่อองค์กร ตัวแปรหรือปัจจัยที่จะมีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานแรงจูงใจและความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานหรือของกลุ่มทำงาน รวมถึงการพัฒนาสมรรถนะและศักยภาพของพนักงาน ซึ่งปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่ได้รับการยอมรับว่ามีอิทธิพลมากคือ ภาวะผู้นำ ทั้งภาวะผู้นำของผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชาในทุก ๆ ระดับ และทั้งภาวะผู้นำของพนักงานทุก ๆ คนในองค์กรด้วยภาวะผู้นำในที่นี้จะหมายถึงพฤติกรรมหรือกระบวนการที่บุคคลหนึ่งมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น หรือกลุ่มในการทำงานเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่องค์กรตั้งไว้ (รัตติกรณ์ จงวิศาล, 2551)

ภาวะผู้นำ (Leadership) หรือความเป็นผู้นำนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารงานให้สัมฤทธิ์ผลความสำเร็จในงานมีส่วนสัมพันธ์กับความสามารถของผู้บริหารหรือผู้นำภาวะผู้นำเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นว่าหน่วยงานนั้นมีลักษณะการปฏิบัติงานอย่างไร มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพียงใด ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญที่สุดที่จะต้องใช้ความรู้ความสามารถและความเป็นผู้นำในการบริหารงาน เพื่อรวมพลัง และใช้ประโยชน์จากบุคลากรที่มีอยู่ให้ช่วยกันทำงานและต้องรู้จักเลือกวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมเพื่อให้การดำเนินการต่าง ๆ เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่องค์กรได้ตั้งไว้ (นิศานาศ นนท์จุมจัง, 2553, หน้า 87-99) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจึงเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กร เพราะมีผลกระทบต่อบุคคลและทรัพยากรภายใต้สถานการณ์ต่าง ๆ ผู้นำที่มีการแสดงออกซึ่งภาวะผู้นำจะส่งผลให้เกิดผลสำเร็จของงานที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ (เปรมสุริย์ เชื้อมทอง 2536, หน้า 8) กล่าวถึงความหมายของประสิทธิผลของโรงเรียนว่าเป็นผลสำเร็จของโรงเรียนที่สามารถทำหน้าที่ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทั้งที่เกิดจากประสบการณ์ในการบริหารของผู้บริหารเพื่อโน้มน้าวให้ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติงานให้เกิดผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ผลที่เกิดจากการกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติของโรงเรียนที่ทำให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงส่งผลให้นักเรียนเกิดการพัฒนาทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีลักษณะนิสัย มีทักษะ มีบุคลิกภาพและมีเจตคติที่เหมาะสมกับการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข โรงเรียนที่มีประสิทธิผลหรือโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จนั้นต้องอาศัยความทุ่มเทความพยายามในทุกด้านจากบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องอาศัยความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันต้องอาศัยทรัพยากรที่เพียงพอและมีคุณภาพ รวมถึงภาวะความเป็นผู้นำของผู้บริหาร เพื่อให้ผู้ร่วมงานยอมรับนับถือไว้วางใจซึ่งกันและกัน ที่สำคัญต้องอาศัยหลักการแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นทิศทางของการพัฒนาที่ถูกต้องถูกทิศทางอันเป็นบทบาทหน้าที่ที่สำคัญของผู้บริหาร ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องรู้จักใช้ภาวะผู้นำให้เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียนโดยทำให้ผู้บังคับบัญชาเห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนมีความบริสุทธิ์ใจในการทำงาน และเป็นตัวอย่างแก่ผู้อื่นในเรื่องต่าง ๆ จะก่อให้เกิดความศรัทธา ความสามัคคีร่วมมือ ร่วมใจในการทำงานซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานในโรงเรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ภาวะผู้นำจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญและส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน

เนื่องจากโรงเรียนจะมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับการใช้ภาวะผู้นำในการปรับเปลี่ยนและพัฒนางานให้ดีขึ้น และภาวะผู้นำของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนประสิทธิผลของโรงเรียนเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับผู้บริหารที่ต้องทำให้เกิดขึ้นในโรงเรียนที่มีความสามารถในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง จะก่อให้เกิดความพึงใจและผลสำเร็จการทำงานจะเกิดประโยชน์สูงสุด โดยพิจารณาจากความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และสามารถพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ตลอดจนจนสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก รวมทั้งสามารถแก้ปัญหาภายในโรงเรียน (สมโชค โพธิ์งาม 2550, หน้า 31)

ประสิทธิผลของโรงเรียนตามแนวคิดของมอทท์ (Mott, 1927 cited in Hoy and Miskel, 1991, p398) มีองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ 1) ความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก 3) ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน 4) ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน ภาวะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญและส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ทั้งนี้โรงเรียนจะมีคุณภาพมากขึ้นเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับสมรรถนะการภาวะผู้นำในการบริหารเพื่อพัฒนางานให้ดีขึ้น สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงขององค์การจะได้บริหารโรงเรียนเพื่อพัฒนางานให้ดีขึ้นสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงขององค์การจะได้บริหารโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จและเกิดประสิทธิผลมากขึ้น (สมโชค โพธิ์งาม 2550, หน้า 36)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 3 เป็นหน่วยงานบริหารราชการส่วนกลางสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่หลักในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานผู้เรียนดำรงชีวิตอย่างมีความสุข มีความสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 สามารถพัฒนาศักยภาพและเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอวังเหนือ อำเภอแจ้ห่ม และอำเภอเมืองปาน เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการศึกษาบังเกิดอย่างมีประสิทธิภาพ ในระดับสถานศึกษา และสถานศึกษาสามารถบริหารจัดการศึกษา ได้ด้วยตนเอง โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน School Based Management (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 3, 2560) แต่เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายบ่อย แนวโน้มประชากรวัยเรียนจะส่งผลให้นักเรียนลดลงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา นโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 3 ก็ต้องปรับเปลี่ยนตามกระทรวงซึ่งมีการปรับเปลี่ยนตามรัฐบาล ดังนั้น เมื่อมีการเปลี่ยนตามรัฐบาล สถานศึกษาก็ปรับเปลี่ยนตามรัฐบาล จึงส่งผลให้การจัดการศึกษามีความล่าช้าในการวางแผนบริหารการจัดการศึกษา ต้องมีการกำกับ ติดตามการปฏิบัติงานที่ชัดเจน และบุคลากรบางส่วนไม่สามารถจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ามาตรฐาน อาจเป็นเพราะเนื่องจากการขาดแคลนครูในสาขาวิชาที่เรียน ภายในหน่วยงานขาดทักษะในการวางแผนและไม่มีความเชื่อมโยงในระบบในการจัดการศึกษา

สภาพปัญหาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังเหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่มีความรู้ความสามารถ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นทั้งอำนวยการ นักจัดการ และเป็นผู้นำ ซึ่งผู้บริหารในยุคโลกาภิวัตน์ ต้องใช้ภาวะผู้นำให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ โดยสามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับทุกสภาพการณ์ได้ และใช้ความรู้ความสามารถของตนให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ (Owen, 1981, p45 และ McCorkle and Others, 1982, p190 อ้างถึงใน ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร, 2549, หน้า 21) การที่โรงเรียนจะจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพได้นั้นถือว่า ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะผู้บริหารเปรียบเสมือนหัวใจของโรงเรียน เป็นผู้ส่งเสริมความก้าวหน้าของการเรียนการสอน เป็นผู้จัดการให้งานดำเนิน ไปด้วยความเรียบร้อย เป็นผู้ที่ต้องรับผิดชอบงานของโรงเรียนตั้งแต่องานสูงสุดมาจนถึงต่ำสุด ซึ่ง (ธรินธรรนามวรรณ, 2548, หน้า 21) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นเรื่องที่สำคัญและ มีความจำเป็นต่อการจัดการศึกษา อันจะส่งผลกระทบต่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์การศึกษาจะดีขึ้นขึ้นอยู่กับความสามารถของการจัดการของผู้บริหารที่จะเข้าใจ หลักการและทฤษฎีทางการบริหาร สามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

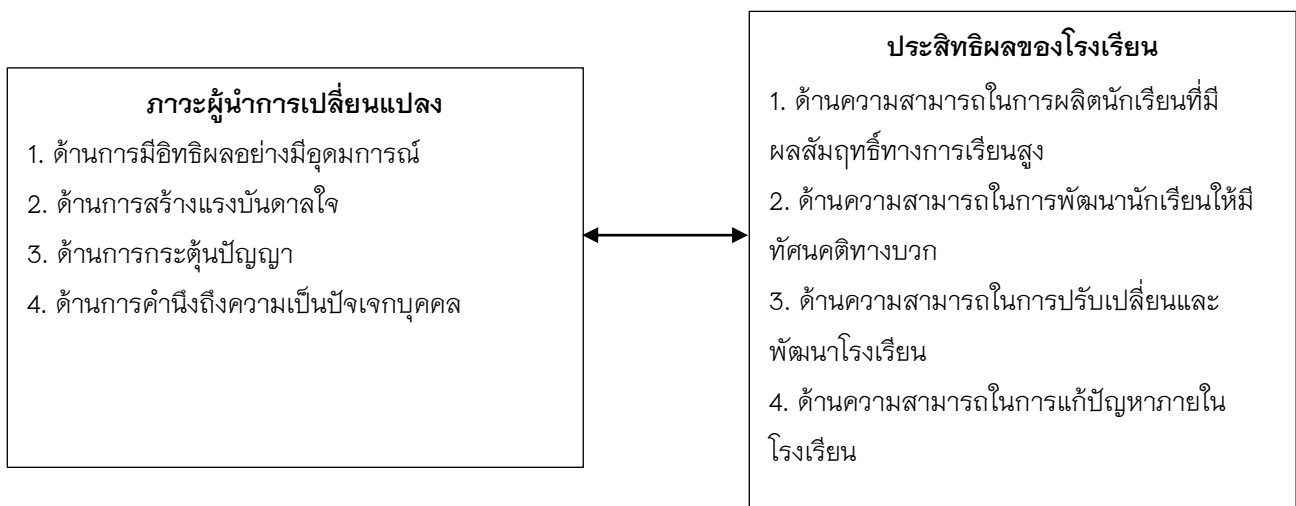
ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นสภาพและปัญหาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ที่ประสบปัญหา อยู่หลายปัญหา ไม่ว่าจะเป็นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่จะเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องจัดการศึกษาให้ทันต่อสถานการณ์ของบ้านเมือง และจะส่งผลกระทบต่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ ของนักเรียนให้สูงขึ้นมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อนักเรียน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังเหนือ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 เพื่ออยากจะศึกษาสภาพปัญหาการบริหารงานของผู้บริหาร ในการพัฒนาโรงเรียนในด้านการเป็นผู้นำสามารถเปลี่ยนแปลงให้ผู้เรียนให้เกิดประสิทธิด้านผลสัมฤทธิ์ให้สูงขึ้นต้องมี วิธีการอย่างไร เพื่อจะได้เป็นสิ่งที่ช่วยแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในโรงเรียนในปัจจุบัน และส่งผลให้ประสิทธิผลของโรงเรียน เกิดการพัฒนามากยิ่งขึ้นอย่างไรบ้าง รวมไปถึงผู้บริหารสามารถมีการวางแผนพัฒนาด้านการศึกษาและบริหารจัดการ การศึกษาของผู้บริหารในโรงเรียนเพื่อให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังเหนือ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังเหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลำปาง เขต 3
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของ โรงเรียน กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังเหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังเหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 เชียงบวก

วิธีวิทยาการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คน ครูผู้สอน จำนวน 94 คน กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังเหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 6 โรงเรียน รวมทั้งสิ้นจำนวน 100 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังเหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ดังนี้

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วยคุณลักษณะ 4 ด้านดังนี้

1. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์
2. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ
3. ด้านการกระตุ้นปัญญา
4. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

ประสิทธิผลของโรงเรียน ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง
2. ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก
3. ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน
4. ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย จำนวน 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์
2. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ
3. ด้านการกระตุ้นปัญญา
4. ด้านคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

ประสิทธิผลของโรงเรียน ประกอบด้วย จำนวน 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง
2. ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก
3. ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน
4. ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังเหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 นั้นสรุปได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังเหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือด้านการสร้างแรงบันดาลใจ อยู่ในระดับมาก และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการกระตุ้นปัญญา อยู่ในระดับมาก

1.1 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจมุ่งมั่นทุ่มเทในการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และผู้บริหารเสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานยินดีที่จะทุ่มเทความสามารถในการปฏิบัติงานตามภารกิจร่วมกันอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูเกิดแรงจูงใจอุทิศตนเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และผู้บริหารสร้างเจตคติที่ดีและความคิดเชิงบวกในการปฏิบัติงานร่วมกัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารให้ขวัญ กำลังใจ แก่ครูอย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการกระตุ้นปัญญาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารกระตุ้นครูให้เห็นวิธีการหรือแนวทางใหม่ในการแก้ปัญหา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และผู้บริหารสนับสนุนให้มีการคิดแก้ปัญหาที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วด้วยวิธีการใหม่ ๆ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูวิเคราะห์ปัญหาและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการหาแนวทางในการแก้ปัญหา อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับครู ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและผู้บริหารรับฟังความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของผู้ร่วมงานอย่างตั้งใจมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารทำหน้าที่พี่เลี้ยงครูผู้สอน แนะนำและฝึกเพื่อพัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงาน อยู่ในระดับมาก

2. ประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน อยู่ในระดับมาก และด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก

2.1 ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักเรียนระดับชั้นสูงสุดจบตามเกณฑ์ของหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก และโรงเรียนจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนมีความรู้ทันต่อเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมตามสถานการณ์ปัจจุบัน อยู่ในระดับมาก

2.2 ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักเรียนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคมอยู่ในระดับมาก และนักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเกณฑ์ของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง อยู่ในระดับมาก

2.3 ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูยอมรับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับโรงเรียนและสังคมอยู่ในระดับมาก และโรงเรียนพัฒนาอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูปรับปรุงพัฒนาวิธีการสอนหรือพัฒนานวัตกรรม มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก

2.4 ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียน อยู่ในระดับมาก และผู้บริหารและครูสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียนร่วมกันได้เสมอมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากตามลำดับส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือผู้บริหารสามารถเผชิญปัญหาและแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม อยู่ในระดับมาก

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังเหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังเหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกในระดับสูง

สรุปผลและอภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังเหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังเหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังเหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังเหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คน ครูผู้สอน จำนวน 94 คน กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังเหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 6 โรงเรียน รวมทั้งสิ้นจำนวน 100 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์ในการทำงาน

2. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ประกอบด้วยคุณลักษณะ 4 ด้าน ดังนี้

- 2.1 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์
- 2.2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ
- 2.3 ด้านการกระตุ้นปัญญา
- 2.4 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

3. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

- 3.1 ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง
- 3.2 ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก
- 3.3 ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน
- 3.4 ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน

จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังเหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ดังต่อไปนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ รองลงมา คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชนิษฐา สิทธิจินดา (2552) ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีวิสัยทัศน์ในการทำงานและมีความสามารถในการถ่ายทอดวิสัยทัศน์ไปยังครู คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ ส่วนตน และเน้นให้ครูเกิดจิตสำนึกในการทุ่มเทต่อการปฏิบัติทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข โดยกำหนดทิศทางและเป้าหมายเพื่อสร้างอนาคตของสถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติจริงได้อย่างสำเร็จ โดยมีวิธีการหลอมวิสัยทัศน์ไปสู่นโยบาย เป้าหมาย แผนงาน รวมไปถึงโครงการของสถานศึกษา นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างแรงจูงใจภายใน ทำให้ครูเกิดแรงบันดาลใจในการทำงาน ระบุวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการทำงานได้อย่างชัดเจน และกระตุ้นให้กำลังใจเพื่อเกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงานเป็นทีมสร้างเจตคติที่ดีในการทำงานผู้บริหารสถานศึกษาจะได้ส่งเสริมและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของบาส และ อโวลิโอ (Bass and Avolio, 1991) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นกระบวนการที่ผู้มีอิทธิต่อผู้ร่วมงานและผู้ตามให้สูงขึ้นกว่าความพยายามที่ต้องพัฒนาความสามารถของตนเองไปสู่เพื่อนร่วมงาน และผู้ตามไปในระดับสูง ขึ้นด้วยศักยภาพอย่างเต็มที่ ทำให้เกิดวิสัยทัศน์ของความเป็นทีม และมีการจูงใจให้กับผู้ร่วมงานในการทำงานเพื่อให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพ

2. ประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษา รู้จักการวางแผนอย่างเป็นระบบและมีกระบวนการในการเปลี่ยนแปลงภายในสถานศึกษาให้พัฒนาเพิ่มขึ้น โดยครูผู้สอนมีการวางแผนในการจัดการเรียนการสอนไว้ล่วงหน้า มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความถนัดและความสนใจให้กับผู้เรียนอย่างหลากหลาย เห็นความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน รวมไปถึงส่งเสริมและพัฒนาครูไปอย่างต่อเนื่อง จึงส่งผลให้ประสิทธิภาพของโรงเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธนิต ทองอาจ (2553) ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีความคิดริเริ่มในการวางแผนเพื่อเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาส่งผลให้ประสิทธิภาพของโรงเรียนสูงขึ้น สามารถดำเนินงานบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพที่สามารถนำมาพัฒนาสถานศึกษาต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วาโร เฟ็งสวัสดิ์ (2550) ได้กล่าวไว้ว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความสำคัญต่อการศึกษาเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้การศึกษาประสบความสำเร็จตามบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และเกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพของโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังเหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพของโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังเหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 โดยรวมมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับสูง กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษา มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ก็จะมีการเปลี่ยนแปลงในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิมพ์พัชรา เมืองอินทร์ (2555, หน้า 68) ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 4 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 4 มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับนัยสำคัญ 0.01 และจากผลการวิจัยของ กรรณิกา ปัญญาติ (2558, หน้า 99) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิภาพของโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังเหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาให้คำแนะนำและส่งเสริมให้ครูพัฒนาศักยภาพของตนเอง มีการมอบหมายงานโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มีการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับครู ผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นมิตรและมีสัมพันธ์อันดีกับครูในโรงเรียนสามารถแก้ปัญหาภายในโรงเรียนและกระตุ้นให้ครูในโรงเรียนร่วมมือกันปฏิบัติการกิจกรรมร่วมกันให้บรรลุเป้าหมายได้ เช่นเดียวกับกับ สายอรุณ กิตติยะ (2559, หน้า 111) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับสุขภาพองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน มีความสัมพันธ์กันทุกด้าน อยู่ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสุดท้าย ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรกระตุ้นครูให้เห็นวิธีการหรือแนวทางใหม่ในการแก้ปัญหาในโรงเรียน มีกระบวนการการคิดและแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ และควรสนับสนุนให้มีการคิดแก้ปัญหาที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วด้วย

วิธีการใหม่ ๆ ส่งเสริมให้ครูวิเคราะห์ปัญหาและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการหาแนวทางในการแก้ปัญหาาร่วมกัน เพื่อจะทำให้สถานศึกษาเกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพ

2. จากผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียน ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสุดท้าย ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน และให้มีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาความรู้ด้วยตนเองอยู่ตลอดเวลา สามารถที่จะสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ปลูกฝังให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ เพื่อที่จะเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม

3. จากผลการวิจัย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังเหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง ซึ่งให้เห็นว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ควรให้ความสำคัญและส่งเสริมครูและนักเรียนไปในทิศทางเดียวกันเพื่อที่จะทำให้สถานศึกษาบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ให้มีประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา
2. ควรมีการเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของโรงเรียนในหน่วยงานอื่นๆ เพื่อให้มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นไป
3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับแนวคิดหรือทฤษฎีภาวะผู้นำในรูปแบบต่างๆ เพื่อจะเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังเหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยพะเยาและคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ให้ความรู้ที่หลากหลายที่มีประโยชน์แก่ข้าพเจ้า ด้วยการให้ความช่วยเหลือแนะนำของ ผศ.ดร.สันติ บุรณะชาติ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาที่คอยตรวจแก้ไข ให้ออกเสนอแนะ และติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินการวิจัยจนสำเร็จ

ขอขอบคุณ ผศ.ดร.รักษิต สุทธิพงษ์ ศน.กนิษฐา สวอยสดี ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ และนายมนตรี ธิแก้ว ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแม่สุขวังเหนือ ที่ได้กรุณาที่ให้คำแนะนำข้อคิดเห็นตรวจสอบ ให้การอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย ผู้เขียนจึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ทำยนี้ผู้เขียนขอน้อมรำลึกถึงอำนาจบารมีของคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายที่อยู่ในสากลโลก อันเป็นที่พึ่งให้ผู้เขียนมีสติปัญญาในการจัดการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้เขียนขอให้เป็นกตเวทิตาแต่บิดา มารดา ครอบครัวของผู้เขียน ตลอดจนผู้เขียนหนังสือ และบทความต่าง ๆ ที่ให้ความรู้แก่ผู้เขียนจนสามารถให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ. (2536). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., วิทยาลัยมหาวิทาลัยศรีนครินทร์วิโรฒประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- กรรณิกา ปัญญาติ. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับสุขภาพองค์การ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36. กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.
- ชนิษฐา สิทธิจินดา. (2552). การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี
- ธรินธร นามวรรณ. (2548). หลักการบริหารการศึกษา. กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ณิต ทองอาจ. (2553). ภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.
- นิตานาศ นนท์จุมจัง.(2553). ภาวะผู้นำผู้บริหารโรงเรียน. วารสารการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุล. (2548). หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: นิธิการพิมพ์.
- มัลลิกา ต้นสอน. (2547). พฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- เปรมสุริย์ เชื่อมทอง. (2536). จิตลักษณะของผู้บริหารและสภาวะการณ์ของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลของโรงเรียน. ป.ร.ด., มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- รัตติกรณ์ จงวิศาล.(2551).ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership Theory), สำนักบริหารทรัพยากรมนุษย์, มหาวิทยาลัยหอการค้า, กรุงเทพฯ.
- วิเชียร วิทย์อุดม. (2548). ภาวะผู้นำ. กรุงเทพฯ: ซีรฟิล์มและไซเท็กซ์.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2547). โรงเรียนองค์กรแห่งการเรียนรู้. ขอนแก่น: ภาควิชาบริหารการศึกษาและโครงการปริญญาเอก ขอนแก่น.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2550). สถิติประยุกต์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์. สกลนคร: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. (2549). คุณลักษณะของความเป็นผู้นำ. วารสารรามคำแหง.
- สมโชค โพธิ์งาม.(2550).ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 วิทยานิพนธ์, กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2548). ภาวะผู้นำ (พิมพ์ครั้งที่ 2). เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- สุภาพร โสภโณทัย. (2558). ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์กับการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36. วิทยานิพนธ์,กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา. พะเยา
- อาคม วัดโสง. (2547). หน้าที่ผู้นำในการบริหารการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2). สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- Bass,B.M.and B.J.Avolio.Transformational Leadership Development. California:Conasulting Psychologist Press,1994.
- Hoy,W.K.and Miskel,C.G (1991). Educational administration:Theory,Research and Practice. Singapore: McGraw-Hill.

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจ
ในการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 36 จังหวัดพะเยา

A Study of relationship between leadership of school administrators and job
satisfaction of teachers in basic schools under the Office of Secondary
Educational Service Areas 36 of Phayao Province

สกุลกานต์ โกสีลา^{1*} และ สันติ บุรณะชาติ²

Sakunkan Koseela^{1*} and Santi Buranachart²

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา จำนวน 285 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 59 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งหมดเท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการหาสหสัมพันธ์อย่างง่าย ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษา โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับด้านที่มีภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาจากสูงไปหาคือ ภาวะผู้นำแบบการแนะ ภาวะผู้นำแบบการมีส่วนร่วม ภาวะผู้นำแบบการมอบอำนาจ และภาวะผู้นำแบบสั่งการ

2. ความพึงพอใจในการทำงานของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับด้านที่มีความพึงพอใจจากสูงไปหาคือ ดังนี้ ปัจจัยเชิงใจ ได้แก่ ด้านนโยบายองค์กร มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และด้านเงินเดือนมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด และปัจจัยด้านจุน ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์ผลการทำงาน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และด้านลักษณะของงานครูได้รับมอบหมายงานได้ตรงกับความรู้ ความถนัด และความสนใจ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

3. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการทำงานของครูในสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : sakunkan@chiangkham.ac.th

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ ความพึงพอใจในการทำงาน

Abstract

The objectives of research were: 1) to study the transformational leadership of school administrators in basic schools under the Office of Secondary Educational Service Areas 36 of Phayao Province ; 2) to study job satisfaction of teachers in basic schools under the Office of Secondary Educational Service Areas 36 of Phayao Province; and 3) to study the correlation between leadership of school administrators and job satisfaction of teachers in basic schools under the Office of Secondary Educational Service Areas 36 of Phayao Province. The sample for the research were 285 instructors. The instruments for data collection consisted of 59 item questionnaires with the overall reliability value of 0.96. Mean, standard deviation and simple correlation were used to analyze the program. The research findings were as follows:

1. The overall opinions towards the transformational leadership of administrators was at high level, ranking from high to low as follow: selling leadership, participating leadership, delegating leadership and Telling leadership.

2. The overall opinions towards job satisfaction of personnel was at high level, ranking from high to low as follow: Motivative factor; The arrangement opinions towards job satisfaction of personnel had the most average in high levels was company procedure and pay was the least. Hygiene factor; Achievement had the most average in high levels and work was the least.

3. The transformational leadership of administrators was positively correlated with job satisfaction of personnel was high level at 0.01 statistic significance

Keywords: Leadership, Job Satisfaction

บทนำ

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553 กล่าวว่า “ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง” การบริหารงานเป็นงานที่สำคัญภายในสถานศึกษา โดยผู้บริหารจะต้องปฏิบัติงานร่วมกับครูเพื่อให้งานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายที่ทางสถานศึกษาได้กำหนด โดยสถานศึกษามีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการศึกษาไว้ดังนี้ มาตรา 9 การจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลัก มีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา มีการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู บุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มาตรา 39 ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553ก, หน้า 5-20) ซึ่งสอดคล้องกับการบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน เพราะสถานศึกษาจะมีอำนาจมากขึ้นในการตัดสินใจ และต้องรับผิดชอบโดยตรงต่อการวางแผนพัฒนาสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน และพัฒนา

คุณภาพการเรียนการสอน การพัฒนาบุคลากร การบริหารการเงิน และงบประมาณ (ธีระ รุญเจริญ, 2546, หน้า 56-57)

สิ่งที่สำคัญในสถานศึกษาที่จำพวักต้นและเป็นขวัญกำลังใจในการทำงาน คือ การที่ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำที่ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการบริหารภายในสถานศึกษา ซึ่งหากผู้นำมีความสามารถในการจูงใจ ทำให้ครูในฐานะผู้ตามสามารถปฏิบัติตามสิ่งที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ เต็มความรู้ เต็มความสามารถจนบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้ ซึ่งชาญชัย อาจินสมอาจารย์ (2543, หน้า 9) กล่าวว่า ภาวะผู้นำถือว่าเป็นตัวแทนของความตั้งใจ และความพยายามของผู้นำ ในการมองหาแนวทางเพื่อให้ครู หรือบุคคลในสถานศึกษาทำงานตามจุดมุ่งหมาย และขยายสมรรถนะของบุคคลให้ทำคุณประโยชน์แก่สถานศึกษาอย่างเต็มกำลังเต็มความสามารถ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องสร้างภาวะผู้นำที่ชัดเจน จูงใจ เป็นที่ยอมรับของครูในฐานะผู้ตามได้ปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ให้สำเร็จ เพราะผู้ตามแต่ละคนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษานั้นล้วนแล้วแต่มีวุฒิภาวะ ความรู้ ความสามารถ และความรับผิดชอบที่แตกต่างกันไป ซึ่งหากผู้นำ หรือผู้บริหารสถานศึกษาใช้แบบภาวะผู้นำได้อย่างเหมาะสมมักจะส่งผลให้ ผู้ตามปฏิบัติงานตามได้อย่างประสบความสำเร็จ แต่อย่างไรก็ตามการบริหารงานในทุกที่ล้วนแล้วแต่ย่อมพบปัญหาต่าง ๆ มากมาย เช่นเดียวกันในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษากับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา ได้พบว่าภาวะผู้นำถือเป็นสิ่งสำคัญต่อการทำงาน เพื่อนำไปสู่การสร้างสัมพันธ์ภาพที่มีต่อกันระหว่างผู้นำและผู้ตาม เพื่อให้เกิดการใช้อิทธิพลที่มีผลต่อการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยผู้นำถือว่ามีอิทธิพลระหว่างกลุ่มบุคคลในองค์กรเป็นอย่างมาก

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา ได้พบว่าภาวะผู้นำถือเป็นสิ่งสำคัญต่อการทำงาน เพื่อนำไปสู่การสร้างสัมพันธ์ภาพที่มีต่อกันระหว่างผู้นำและผู้ตาม เพื่อให้เกิดการใช้อิทธิพลที่มีผลต่อการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยผู้นำถือว่ามีอิทธิพลระหว่างกลุ่มบุคคลในองค์กรเป็นอย่างมาก ซึ่งการจะมีภาวะผู้นำที่ดีได้นั้นจำเป็นต้องมีหลายสิ่งที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ เช่น การค้นหาปรับปรุงตนเอง หรือที่เรียกว่าการรู้จักตนเองเพื่อให้เกิดความรู้ความเชี่ยวชาญ สามารถนำสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นไปใช้ซึ่งนำองค์กร เพื่อให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ รวมถึงการนำไปวางแผนในการดำเนินงานเพื่อให้เป็นแบบอย่างแก่บุคคลในองค์กร ทำให้เกิดความเข้าใจกันภายในองค์กร สามารถสื่อสารกันได้ง่ายขึ้น เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลได้ในระยะเวลาอันสั้น โดยภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษานั้นมีหลากหลายทฤษฎี ได้แก่ การศึกษาภาวะผู้นำของมหาวิทยาลัยโอไฮโอ (The Ohio State University Studies) , การศึกษาภาวะผู้นำของมหาวิทยาลัยมิชิแกน (The Michigan leadership studies) และ ทฤษฎีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของ Hersey และ Blanchard เป็นต้น เพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจหรือความพึงพอใจให้กับผู้ตาม เพื่อให้ผู้ตามเกิดความพึงพอใจในการทำงาน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36)

จากข้างต้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา จากปีการศึกษา 2560 ที่ผ่านมามา สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยาได้มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารหลายครั้ง อีกทั้งสถานศึกษาบางแห่งยังมีการขาดแคลนผู้บริหารที่จะดำรงตำแหน่งในการเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จึงทำให้เกิดผลกระทบต่อการบริหารการศึกษาในสถานศึกษา อีกทั้งยังส่งผลต่อครู นักเรียน และบุคลากรในสถานศึกษาเป็นอย่างมาก (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา) ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะส่งผลให้การปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา จึงได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเลือกทฤษฎีวิถีทาง-เป้าหมายของเฮาส์ (House's Path-goal Leadership Theory) มาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากภาวะผู้นำนี้มีเป้าหมายในการบริหาร เพื่อให้เกิดเป้าหมาย รวมถึงเพื่อให้ครูทราบวิถีทางที่จะก่อให้เกิดความพึงพอใจในการ

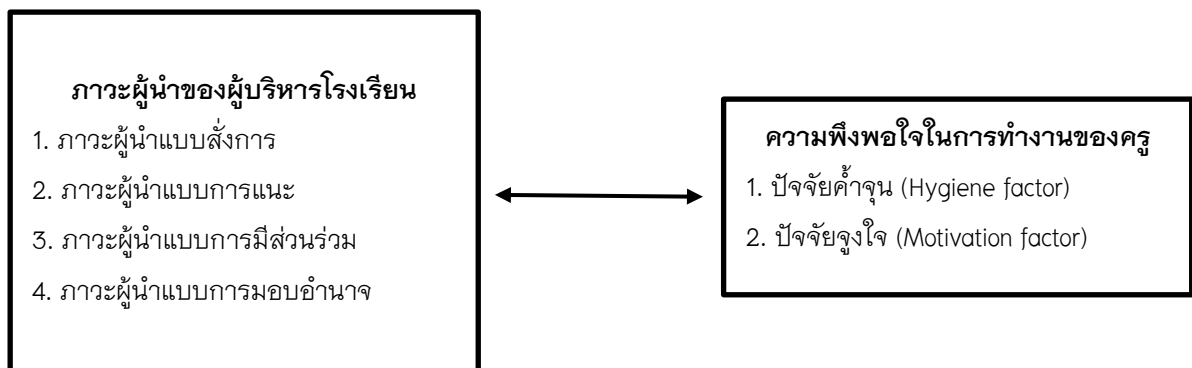
ทำงานได้อย่างชัดเจน ขึ้นตรงกับปัจจัยความพึงพอใจ 2 ปัจจัย ของเฮิร์สเบิร์ก (Herzberg 'Two Factory Theory) ที่มีความครอบคลุมใน ได้แก่ ปัจจัยค้ำจุน (Hygiene factor) และ ปัจจัยจูงใจ (Motivative factor) โดยสองปัจจัยนี้ถือว่าเป็นปัจจัยที่นักวิชาการกล่าวถึงกันเป็นจำนวนมาก เช่น ปัจจัยที่ทำให้คนมีความพึงพอใจในการทำงาน ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยที่จำเป็น และปัจจัยที่สร้างความพอใจในการทำงาน (เสนาะ ตีแยว, 2544, หน้า 215-216) อันจะนำไปสู่การทำงานอย่างเต็มใจ เต็มกำลัง เต็มเวลา และเต็มความสามารถ ซึ่งจะส่งผลไปถึงผลสำเร็จของงานตามเป้าประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้ศึกษาได้นำหลักการ/แนวคิด/ทฤษฎี เกี่ยวกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา ผู้ศึกษาจึงได้นำหรือประยุกต์จากแนวความคิดดังกล่าวมาใช้และประมวลเป็นกรอบแนวคิดในการ ค้นคว้า ดังภาพต่อไปนี้

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

สมมติฐาน

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จังหวัดพะเยา

วิธีวิทยาการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา โดยใช้ทฤษฎีภาวะผู้นำตามทฤษฎีวิถีทาง-เป้าหมายของเฮ้าส์ (House's Path-goal Leadership Theory) มีภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน 4 แบบ ได้แก่ ภาวะผู้นำแบบสั่งการ (Telling leadership) ภาวะผู้นำแบบการแนะ (Selling leadership) ภาวะผู้นำแบบการมีส่วนร่วม (Participating leadership) และภาวะผู้นำแบบการมอบอำนาจ (Delegating leadership)

1.2 การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความพึงพอใจในการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา จากแนวคิด Herzberg's two factor theory (Robbins and Coulter, 2002, p.468) แบ่งปัจจัยออกเป็น 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยค่าจุน (Hygiene factor) และปัจจัยจูงใจ (Motivative factor)

2. ขอบเขตด้านประชากร

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา ปีการศึกษา 2560 จากสถานศึกษาทั้งหมด 59 โรงเรียน รวมประชากรครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา 1043 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา ปีการศึกษา 2560 โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan ที่กลุ่มตัวอย่าง 285 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบสุ่มตามระดับชั้น (Stratified random sampling) (สมบูรณ์ ดันยะ, 2548, หน้า 105)

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ทฤษฎีภาวะผู้นำตามทฤษฎีวิถีทาง-เป้าหมายของเฮ้าส์ (House's Path-goal Leadership Theory) มีภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน 4 แบบ ได้แก่ ภาวะผู้นำแบบสั่งการ (Telling leadership) ภาวะผู้นำแบบการแนะ (Selling leadership) ภาวะผู้นำแบบการมีส่วนร่วม (Participating leadership) และภาวะผู้นำแบบการมอบอำนาจ (Delegating leadership)

3.2 ความพึงพอใจในการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา จากแนวคิด Herzberg's two factor theory (Robbins and Coulter, 2002, p.468) แบ่งปัจจัยออกเป็น 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยค่าจุน (Hygiene factor) และปัจจัยจูงใจ (Motivative factor)

มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา ปีการศึกษา 2560 จากสถานศึกษาทั้งหมด 59 โรงเรียน รวมประชากรครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา 1043 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา ปีการศึกษา 2560 โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตารางของ R.V.Krejcie และ D.W.Morgan จำนวนรวมทั้งสิ้น 285 คน โดยผู้วิจัยได้กำหนดค่าตอบเป็นมาตรา

ส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคอร์ท (Likert scale), อ้างใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์ 2543 : หน้า 114) มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด เกี่ยวกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา ผู้ศึกษาจึงได้นำหรือประยุกต์จากแนวความคิดดังกล่าวมาใช้และประมวลเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน
2. ความพึงพอใจในการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน
3. ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการทำงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา จากผลการวิจัยความสัมพันธ์แบบเพียร์สันของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำรายด้าน มีความสัมพันธ์กันในทางบวกกับความพึงพอใจในการทำงานของครูโดยรวมในระดับค่อนข้างสูง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จังหวัดพะเยา

ข้อเสนอแนะ

ด้วยเหตุที่พบว่ายังขาดการศึกษาวเคราะห์ประเด็น **เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อส่งเสริมให้ผู้บังคับบัญชาสามารถนำผลที่ได้ไปพัฒนาตนเอง และองค์กร** ทราบความสัมพันธ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการทำงานของครูในสถานศึกษา การเปลี่ยนแปลงตามทัศนะของผู้บริหารและคณะกรรมการสถานศึกษา ปัญหาและแนวทางการส่งเสริมสุขภาพองค์กร ด้านการสนับสนุนทรัพยากรของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการศึกษาวจัยดังกล่าวพบว่าประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านปัจจัยค้ำจุน อยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ภาวะผู้นำแบบสั่งการ ภาวะผู้นำแบบการแนะ ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม และภาวะผู้นำแบบมอบอำนาจ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษามีการนำตนเองเข้าสู่การเป็นผู้นำ เพื่อให้สามารถที่จะพัฒนาสถานศึกษาให้ทันกับความก้าวไกลของยุคสมัย อีกทั้งยังมีการส่งเสริม และสนับสนุนให้มีการพัฒนา อบรมตนเองอย่างสม่ำเสมอ ดังที่ สุพิษ จุ้ยกลาง (2552) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ เป็นบุคคลที่จำเป็นต้องสามารถสร้างความไว้วางใจให้กับบุคลากรภายในองค์กรและมีความสามารถในการไว้วางใจต่อการทำงาน เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้ เช่นเดียวกับแนวคิดของทิพวรรณ โยษคลัง (2550) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำ เพื่อที่จะสามารถบริหารให้บุคลากรภายในสถานศึกษาปฏิบัติตาม เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี และอาจทำให้สถานศึกษาได้รับความสำเร็จตาม

เป้าหมายการจัดการศึกษา โดยมีการปฏิสัมพันธ์ผ่านการปฏิสัมพันธ์ต่าง ๆ เพื่อเป็นการโน้มน้าวใจบุคลากรในสถานศึกษาได้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพิช จุ้ยกลาง (2550) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการทำงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาและความพึงพอใจในการทำงานของครูในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อแยกตามแบบภาวะผู้นำรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากเช่นกัน

2. ความพึงพอใจในการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา อยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านนโยบายองค์กร สถานศึกษามีการกำหนดนโยบายของสถานศึกษาไว้อย่างชัดเจน สถานศึกษามีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการทำงานไว้อย่างชัดเจน สถานศึกษามีการกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อให้ครูเกิดความเข้าใจในการปฏิบัติงานที่ตรงกัน ปัจจัยต่าง ๆ รอบข้างย่อมมีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของครู ผู้บริหารสถานศึกษามีแรงจูงใจที่ทำให้เกิดแรงผลักดันในการทำงาน และ ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างแรงจูงใจที่ดีทำให้การทำงานของครูมีประสิทธิภาพดีขึ้น ด้านการปกครอง ผู้บริหารมีความสามารถในการปกครองผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเป็นธรรม และผู้บริหารสถานศึกษาดูแลและปกครองครูด้วยความเอาใจใส่ ด้านความสัมพันธ์ของผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา สถานศึกษามีนโยบายที่ชัดเจนทำให้ทุกคนเข้าใจและยอมรับผู้บริหารและครูมีความสามัคคีในการร่วมงานร่วมกัน ด้านสภาพของการทำงาน สถานศึกษามีสภาพแวดล้อมที่มีความสะดวกสบายเอื้อต่อการทำงาน และสถานศึกษามีอุปกรณ์เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านเงินเดือน ครูได้รับค่าตอบแทนการทำงานที่เหมาะสม ครูได้รับรางวัลพิเศษสำหรับผู้ที่ประสบผลสำเร็จในด้านต่าง ๆ อย่างยุติธรรม ด้านความมั่นคง ครูได้ทำหน้าที่อย่างต่อเนื่องและพึงปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจและเต็มความสามารถ และด้านสถานภาพ ครูได้รับความรู้สึก มั่นคง ปลอดภัย และมีคุณค่าต่อสถานศึกษา ตามลำดับ ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของทฤษฎีสองปัจจัยของเฮิร์ซเบิร์ก (Herzberg's two-factor theory) ตามงานวิจัยของ Ivancevich และ Matteson (1999, หน้า 153) กล่าวว่า ปัจจัยค่าจูง เป็นปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจ ที่จะทำให้บุคลากรภายในสถานศึกษาเกิดแรงผลักดันในการทำงาน ซึ่งหากบุคลากรในสถานศึกษาไม่ได้รับการตอบสนองต่อปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้จะทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานลดต่ำลง โดยประกอบด้วย 5 ประการสำคัญคือ นโยบายองค์กร การปกครอง ความสัมพันธ์ของผู้บังคับบัญชา กับผู้ใต้บังคับบัญชา สภาพของการทำงาน เงินเดือน ความมั่นคง และสถานภาพ

ความพึงพอใจในการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยาด้านปัจจัยจูงใจ อยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านความสัมพันธ์ผลการทำงาน ครูสามารถปฏิบัติงานได้อย่างสำเร็จ ผลสัมฤทธิ์ของงานสำเร็จตามเป้าหมาย ครูใช้ความสามารถในการปฏิบัติงานมีความจูงใจในการปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ และครูสามารถปฏิบัติงานออกมาด้วยความต้องการที่จะทำจนประสบผลสำเร็จ และมีประสิทธิผล และ ครูทำงานออกมาได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ด้านการได้รับความยอมรับนับถือ ครูรู้สึกภูมิใจ กำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ต่อไป ครูได้รับความยกย่องชมเชยจากผู้บริหารสถานศึกษาอยู่เสมอ ด้านลักษณะของงานครูได้รับมอบหมายงานได้ตรงกับความรู้ ความถนัด และความสนใจ และเนื้อหาของงานที่ได้รับมอบหมายไม่หนักมากเกินไป ความสามารถของครูที่จะสามารถปฏิบัติได้ ด้านความรับผิดชอบครูปฏิบัติงานได้ตามความสามารถอย่างเต็มใจและเต็มที่ และครูได้รับความยอมรับนับถือจากผู้บริหาร ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีแรงจูงใจของ Maslow ที่ได้แสดงแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับความต้องการขั้นต่าง ๆ ของมนุษย์ เริ่มต้นที่ความต้องการขั้นแรกเป็นการศึกษาการสร้างพลังจูงใจที่ต้องการในระดับต่าง ๆ ของมนุษย์ เพื่อสร้างพลังในการจูงใจ เพราะเป็นที่ยอมรับกันว่าพฤติกรรมในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ ของบุคคล ขึ้นอยู่กับตัวกระตุ้น หรือแรงจูงใจและความต้องการที่มีระดับสูงในขณะนั้น Maslow ได้จัดตั้งทฤษฎีที่

เกี่ยวข้อง คือ ธรรมชาติของความต้องการของมนุษย์จะไม่ใช่สิ่งจูงใจของพฤติกรรมอีกต่อไป หากความต้องการได้รับความตอบสนองแล้วความต้องการที่ไม่ได้รับการตอบสนองเท่านั้นเป็นสิ่งจูงใจของพฤติกรรมมนุษย์ นอกจากนี้ มนุษย์ยังต้องการสิ่งต่าง ๆ อยู่เสมอ แบบไม่มีที่สิ้นสุด โดยความต้องการใดหากได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการอื่น ๆ ในลำดับที่สูงขึ้นเป็นลำดับต่อมาเข้ามาแทนที่ ทำให้มีกระบวนการที่ไม่สิ้นสุด อีกทั้งความต้องการของมนุษย์มีเป็นลำดับขั้นตามลำดับความสำคัญ คือ เมื่อความต้องการในระดับต่ำแล้วได้รับการตอบสนอง ก็จะทำให้ไม่มีการเรียกร้องต่อการตอบสนอง และยังสอดคล้องกับ เนตรพัฒนา ยากิราช (2547, หน้า 102) ที่ได้กล่าวถึงความรู้สึกของบุคคลที่มีความพึงพอใจ หรือไม่พึงพอใจในการทำงาน ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของบุคคล และสามารถกระตุ้นให้บุคคลทำงานได้เป็นอย่างดี โดยปัจจัยจูงใจนั้นงานวิจัยนี้ได้กล่าวคล้ายคลึงกัน คือ เป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลมีแรงจูงใจในการทำงานดังต่อไปนี้ การให้โอกาสได้ประสบความสำเร็จในการทำงาน การให้โอกาสบุคคลตระหนักในความสำคัญของงานนั้น การให้บุคคลทำงานด้วยตนเอง การให้มีความรับผิดชอบ การให้มีความก้าวหน้าในอาชีพ และบุคคลมีความเจริญก้าวหน้า เต็มโตในหน้าที่ต่อไป

3. ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการทำงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา จากผลการวิจัยความสัมพันธ์แบบเพียร์สันของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่าภาวะผู้นำรายด้าน มีความสัมพันธ์กันในทางบวกกับความพึงพอใจในการทำงานของครูโดยรวมในระดับค่อนข้างสูง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ ว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จังหวัดพะเยา ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้บริหารมีภาวะผู้นำโดยรวมอยู่ในระดับมาก ครูผู้สอนจึงได้รับการสนับสนุน ส่งเสริมให้เกิดความไว้วางใจจากผู้บริหารในการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องหน้าที่การทำงาน เรื่องส่วนตัว ทำให้โดยภาพรวมพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการทำงานของครู ซึ่งทฤษฎีพื้นฐานในการสร้างวามพึงพอใจในการทำงานนั้นมีหลายทฤษฎีต่างก็มีความเกี่ยวข้องและคล้ายคลึงกัน ในที่นี้จะกล่าวถึงทฤษฎีแรงจูงใจตามความต้องการของมาสโลว์ (Maslow) ที่ถือว่าเป็นผู้ตั้ง ความต้องการเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ไว้ว่า มนุษย์มีความต้องการอยู่เสมอ ไม่มีที่สิ้นสุด สอดคล้องกับงานวิจัย อภิษยา มิเพียร (2552) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูสถานศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 2 โดย ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะด้านความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน รองลงมาคือ ด้านความสัมพันธ์ผลการทำงาน ด้านการได้รับความยอมรับนับถือ ด้านลักษณะของงาน ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน ด้านการปกครองบังคับบัญชาหรือการควบคุมดูแล ด้านนโยบายและการบริหารองค์กร ด้านความก้าวหน้าในการทำงาน และด้านสภาพของการทำงาน ตามลำดับ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับกลุ่มตัวแปร ด้านความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิวิมล สุขนารักษ์ (2554) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเขตอำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทั้งโดยรวม และรายด้าน และความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการทำงานของครู พบว่าโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าความสัมพันธ์กันทางบวกใน

ระดับสูง สอดคล้องกับผลวิจัยของ วราภรณ์ ช้างอยู่ (2557) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทั้งโดยรวมและรายด้าน 2) ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนอยู่ในระดับมาก ทั้งโดยรวมและรายด้าน และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ภาพรวมมีความมีความสัมพันธ์กันในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษดา น่วมจิตร์ (2558) ได้ศึกษา เรื่องภาวะผู้นำที่มีผลต่อความพึงพอใจในการทำงาน : กรณีศึกษา คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันไม่มีผลต่อความพึงพอใจในภาวะผู้นำ และปัจจัยทางด้านรูปแบบภาวะผู้นำ และปัจจัยทางด้านรูปแบบภาวะผู้นำทั้ง 4 รูปแบบ คือ ภาวะผู้นำแบบบงการ ภาวะผู้นำแบบสนับสนุน ภาวะผู้นำแบบส่วนร่วม และภาวะผู้นำแบบเน้นความสำเร็จ มีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจในการทำงานของบุคลากรอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยพะเยาและคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ให้ความรู้ที่หลากหลายที่มีประโยชน์แก่ข้าพเจ้า ด้วยการให้ความช่วยเหลือแนะนำของ ผศ.ดร.สันติ บุรณะชาติ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาที่คอยตรวจแก้ไข ให้ขอเสนอแนะ และติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินการวิจัยจนสำเร็จ

ขอขอบคุณ ดร. สุนทร คล้ายอ่ำ ศน.ธิตติกาญจน์ กุลพัฒน์เศรษฐ์ ศิษยานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ และ นายพิเชษฐ์ สมฤทธิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม ที่ได้กรุณาที่ให้คำแนะนำข้อคิดเห็นตรวจสอบ ให้การอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย ผู้เขียนจึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ท้ายนี้ผู้เขียนขอโน้มรำลึกถึงอำนาจบารมีของคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายที่อยู่ในสากลโลก อันเป็นที่พึ่งให้ผู้เขียนมีสติปัญญาในการจัดทำวิทยานิพนธ์ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้เขียนขอให้เป็นกตเวทิตาแต่บิดา มารดา ครอบครัวของผู้เขียน ตลอดจนผู้เขียนหนังสือ และบทความต่าง ๆ ที่ให้ความรู้แก่ผู้เขียนจนสามารถให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.

2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กฤษดา น่วมจิตร์. (2558). ภาวะผู้นำที่มีผลต่อความพึงพอใจในการทำงาน :กรณีศึกษา คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. การศึกษาค้นคว้าอิสระ บธ.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี

กองทัพ เคลือบพนิชกุล,ปริญญา อรจิรวงศ์ และประดิษฐ์ อุตรศาสตร์. (2547). ปัจจัยปฏิรูปการศึกษาไทยกับการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: โฟร์เฟซ.

ชาญชัย อาจิมสมาจาร. (2543). ทักษะภาวะผู้นำ. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.

เอกสารอ้างอิง

- ทิพวรรณ โอบศลัง. (2550). **ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันต่อสถานศึกษาของครู**. คม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, เลย.
- ธีระ รุญเจริญ. (2546). **การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ชั่วฟ้าไฟฟ่.
- เนตรพัฒนา ยาวีราช. (2547). **ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: เซ็นทรัลเอ็กซ์เพรส.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์** (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- วรรณารถ แสงมณี. (2543). **การบริหารงานบุคคล**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษา และสังคม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- วรารณณ์ ช้างอยู่. (2557). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ ศบ.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.
- ศศิวิมล สุขทนารักษ์ (2554). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนในเขตอำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1**. วิทยานิพนธ์ ค.อ.บ., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.
- สมบูรณ์ ต้นยะ. (2548). **วิทยาการวิจัย**. นครราชสีมา : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครราชสีมา.
- สุพิษ จ้อยกลาง. (2553). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการทำงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครราชสีมา เขต 1**. วิทยานิพนธ์ วท.บ. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา.
- เสนาะ ดิยาวาร์. (2544). **หลักการบริหาร** (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ: คณะพาณิชยศาสตร์ และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อภิชา มีเพียร. (2552). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 2**. วิทยานิพนธ์ กษ.บ. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- Ivancevich, John M. and Michael T. Matteson (1999). **Organizational behavior and management**. Boston : Irwin.
- Robbins, Stephen P. and Mary Coulter. (2002) **Management**. 7th ed. Upper Saddle River : Pearson Education.

การศึกษาแนวทางในการดำเนินงานกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัด
เชียงราย

A study guiding implementation to Professional Learning Community process
of School Administrators Prapariyattidham school, general education department,
Chiang Rai Province

พระอดุลวิทย์ ปิจจะ^{1*} และ รักษ์ิต สุทธิพงษ์²

Phra Adulwit Pitja^{1*} and Ruksit Suttipong²

บทคัดย่อ

การศึกษาแนวทางในการดำเนินงานกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา
โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวทางในการดำเนินงาน
กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
จังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน รวมทั้งสิ้นจำนวน 186 รูป/คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่ง
ชั้น (Stratified Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่ ค่าร้อยละ
ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

แนวทางในการดำเนินงานกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียน
พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุก
ด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ร่วม ด้านชุมชน
กัลยาณมิตร ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ ด้านภาวะผู้นำร่วมและด้านโครงสร้าง
สนับสนุนชุมชน

ข้อเสนอแนะแนวทางในการดำเนินงานกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา
โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย พบว่า 1) วิสัยทัศน์ร่วม ผู้บริหารสถานศึกษาควรเห็น
เป้าหมายวิชาชีพครูในการทำงาน ปฏิรูปการเรียนรู้ที่มุ่งการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญมีส่วนร่วมของครู
ผู้ปกครอง สมาชิกชุมชนและผู้นำชุมชน 2) ทีมร่วมแรงร่วมใจ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครู ทำงานร่วมกัน
อย่างสร้างสรรค์ วางแผนการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน เพื่อให้บรรลุที่การเรียนรู้ของผู้เรียน 3) ภาวะผู้นำร่วม
ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้นำให้ครูเกิดการเรียนรู้ มีการกระจายอำนาจเพื่อคุณภาพของผู้เรียน 4) การเรียนรู้และ
การพัฒนาวิชาชีพ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพครู ลงมือปฏิบัติจริงร่วมกันกับครู

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : 59170259@up.ac.th

เรียนรู้ถึงจิตวิญญาณความเป็นครู 5) ชุมชนกัลยาณมิตร ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ครูมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เคารพซึ่งกันและกันในสถานศึกษา ลดความโดดเดี่ยวระหว่างการปฏิบัติงานสอนของครู 6) โครงสร้างสนับสนุนชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษาควรลดขั้นตอนในการทำงาน ลดขัดแย้งของครูผู้สอนกับฝ่ายบริหารให้น้อยลง การบริหารเน้นรูปแบบที่มงานเป็นหลัก

คำสำคัญ: กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

Abstract

A study guiding implementation to Professional Learning Community process of School Administrators Prapariyattidham school, general education department, Chiang Rai Province. The objective of this research to study guiding implementation to Professional Learning Community process of School Administrators. The population in this study the sample was the 21 School get administrators and teacher 186 persons by stratified sampling. The research instruments for data collection were questionnaire. The statistics to analyze the general collected data was Frequency, Percentage, Means, Standard Deviation and Content analysis.

The analysis results reveal high in general and all aspects of study. They are put in order from high to low as the following: Shared Vision, Caring community, Professional learning and development, Collaborative Teamwork, Shared Leadership and Supportive structure.

The suggestions of the guiding implementation to Professional Learning Community process of School Administrators Prapariyattidham school, general education department, 1) Shared Vision: Administrator should see teachers goals for work. The learning process is aimed at the learning of the learners as the heart of the participation of teachers, parents, community members and community leaders. 2) Collaborative Teamwork: Administrator should encourage teachers collaborate creatively. Plan to manage the teaching together to achieve the learning of the students. 3) Shared Leadership: Administrator should lead teachers to learn have decentralized for the quality of the learner. 4) Professional learning and development: Administrator should encourage learning for teacher professional development. The practice-sharing with teachers. Learn the soul of a teacher. 5) Caring community: Administrator should give teachers the freedom to express their opinions. administrators and teachers respect each other. Reduce isolation during teachers teaching. 6) Supportive structure: Administrator should reduce workflow. Reduce conflicts between teachers and administrators. Management is focused on the team.

Keywords: Professional Learning Community, Prapariyattidham School the General Education Department

บทนำ

โลกในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มีการแข่งขันตลอดเวลา มีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการพัฒนางานเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ซึ่งก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ โดยเฉพาะการแข่งขันด้านความรู้ มีการนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาเพื่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ในการบริหารงานหรือบริหารองค์การให้ทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกองค์การนั้นก็จะประสบผลสำเร็จในการบริหารองค์การตลอดจนต้องมีความได้เปรียบเชิงกลยุทธ์ที่ยั่งยืน ซึ่งจะต้องมีวิธีคิดและวิธีปฏิบัติที่ถูกต้อง สอดคล้องและสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงเวลาได้

เป็นอย่างดีจากกระแสการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วส่งผลให้เกิด วิกฤตการณ์หลายรูปแบบขึ้นในสังคมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม การจัดการศึกษาเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่พัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการเมืองของประเทศ (ธีรยุทธ จิมอาษา, 2551, หน้า 1 อ้างอิงใน ญัฐิกา นครสูงเนิน, 2556, หน้า 1)

การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ กลายเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับวงการการศึกษาไทย เพื่อให้คนไทยเติบโตอย่างมีคุณภาพตามสภาพและสังคมที่เปลี่ยนไปโดยมุ่งเน้นให้เรียนรู้จากการดำเนินชีวิตประจำวันและเท่าทันสังคมโลกโดยการเชื่อมโยงระบบความรู้ที่มีอยู่ในแหล่งต่าง ๆ กับความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ให้เกิดองค์การเรียนรู้อย่างยั่งยืน ให้องค์กรมุ่งไปสู่ "องค์การเอื้อการเรียนรู้ (Learning Organization) และปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้องค์กร สามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิผลมากขึ้นก็คือ "การจัดการความรู้" (Knowledge management) ซึ่งความรู้ที่มีอยู่อย่างกระจัดกระจายและมากมายในองค์กร ถูกเก็บอยู่อย่างเป็นหมวดหมู่ และส่งเสริมให้องค์กรเกิดการเรียนรู้แบ่งปันความรู้ร่วมกัน (ปณิตา พันภัย, 2544, หน้า 14 อ้างอิงใน บัณฑิต ฉัตรวิโรจน์, 2550, หน้า 1) โดยอาศัยเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือช่วยให้เกิดการสั่นไหวขององค์ความรู้ (Flow of knowledge) ที่มีอยู่ทั้งเหนือตัวบุคคลและในองค์กรทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างสังคมแห่งความรู้เรื่องเศรษฐกิจฐานความรู้ เพื่อพัฒนาบุคลากรในองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนให้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและมีทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ในยุคโลกาภิวัตน์พร้อมกับมีความเป็นคนที่มีความสมดุลทั้งทางสติปัญญา ด้านจิตใจและด้านสังคมอย่างครบถ้วนตามวิถีชีวิตแบบไทยและอยู่ในสภาวะที่พร้อมที่จะ "แข่งขัน" และ "ร่วมมือ" กันในศตวรรษที่ 21 ซึ่งผู้ที่ประสบความสำเร็จและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมของโลกยุคใหม่ได้อย่างสง่างาม จะต้องเป็นคนเข้มแข็งและแข็งแกร่ง มีความสามารถที่จะสร้างสรรค์ในวงกว้างมีไหวพริบมีความรอบรู้ที่ไม่ใช่แค่ความฉลาดต้องคิดเป็นทำเป็นแก้ปัญหาเป็น ที่สำคัญต้องสามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้วยตัวเองได้และใช้เป็นเครื่องมือแสวงหาความหมายของการเรียนรู้ชีวิตเรียนรู้โลกอนาคตและเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันของประเทศไทย ยังไม่เพียงพอที่จะพัฒนาให้ได้คนไทยยุคใหม่ที่พร้อมด้วยคุณสมบัติที่เหมาะสมกับโลกยุคใหม่ (รุ่ง แก้วแดง, 2547, หน้า 5 อ้างอิงใน บัณฑิต ฉัตรวิโรจน์, 2550, หน้า 2) และการเป็นสังคมฐานการเรียนรู้ร่วมกัน

ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู หรือ PLC (Professional Learning Community) เป็นแนวทางสำหรับให้ครูรวมตัวกันเป็นชุมชน (Community) ทำหน้าที่เป็น Change Agent ขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการปฏิรูปภายใน โดยครูร่วมกันดำเนินการ เพื่อให้การปฏิรูปการเรียนรู้ ดำเนินคู่ขนานกับการเสริมแรง ทั้งจากภายในและจากภายนอก ในอดีตที่ผ่านมา ครูส่วนใหญ่มักเกิดความรู้สึกโดดเดี่ยวในการปฏิบัติงาน เพราะต่างคนต่างทำหน้าที่ ตามที่ตนเองได้รับมอบหมาย ขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน (วิจารณ์ พานิช, 2555, อ้างอิงใน จุลลี้ ศรีชะโคตร, 2557, หน้า 2) ดังนั้น การมี "ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เกิดขึ้นในโรงเรียนจึงช่วยคลี่คลายใหญ่ปัญหาดังกล่าว เพราะจะทำให้ครูได้มีโอกาสพูดคุยกับบุคคลผู้มีส่วนได้เสียกับงานของครูมากขึ้น เช่น ผู้ปกครอง รวมทั้งสมาชิกอื่น ๆ ของชุมชน การพัฒนาสถานศึกษาให้มีความเป็น "โรงเรียนแห่งการเรียนรู้ หรือ The Learning School" โดยจัดให้มีชุมชนทางวิชาชีพ (Professional Community) ในโรงเรียน เพื่อให้เป็นเวที ที่มีบรรยากาศและวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้สำหรับสมาชิกทุกคน ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างกัน รวมทั้งการสร้างความรู้ใหม่ ตลอดจนนวัตกรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอน สมัยใหม่ อีกทั้งช่วยสร้างพลังขับเคลื่อนให้การปฏิรูปการเรียนรู้ประสบผลสำเร็จตามเจตจำนง ของการปฏิรูปการศึกษา (สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2556 อ้างอิงในจุลลี้ ศรีชะโคตร, 2557, หน้า 2) การที่สถานศึกษามีชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู (Professional Learning Community) หรือที่บางคนเรียกว่า ชุมชนแห่งวิชาชีพ นั้น จะส่งผลให้สถานศึกษาเป็นสถานที่ สำหรับการปฏิสัมพันธ์ของมวลสมาชิกผู้ประกอบ

วิชาชีพครูในโรงเรียน เกี่ยวกับการให้ความดูแลและการปรับปรุงผลการเรียนของนักเรียน ตลอดจนงาน ทางด้าน วิชาการต่าง ๆ ของโรงเรียน (แสงหล้า เรื่องพัยค์ศ, 2550 อ้างอิงใน จุลลีย์ ศรีษะโคตร, 2557, หน้า 2)

กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ได้มีการจัดอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ร่วมกันเป็นประจำทุกปี ความรู้ที่นำมาจัดการอบรมสัมมนาจากการสำรวจความสนใจและความต้องการของครูใน แต่ละโรงเรียนและนำมาพิจารณาในภาพรวม เน้นความรู้ที่จำเป็นในการปฏิบัติงานของครู กำหนดเป็นองค์ความรู้และ เชี่ยวชาญการผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความสามารถ มีชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับมาเป็นผู้ให้การอบรม ครูที่เข้ารับการอบรม มีการจัดเก็บความรู้เป็นบันทึกรายงานการอบรมหรือบันทึกการสัมมนาและทักษะในการปฏิบัติจริงสามารถนำไปใช้ได้ อย่างครอบคลุม ทั้งงานหลักของตนเอง โรงเรียนและสามารถร่วมกันทำงานเป็นทีมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนได้ อย่างมีประสิทธิภาพ จะเห็นได้ว่ามีการจัดการความรู้ตลอดเวลา ซึ่งในการดำเนินการจัดการความรู้ นั้น จำเป็นต้องใช้ เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการความรู้ต่าง ๆ เพื่อให้สามารถจัดเก็บ แลกเปลี่ยนและนำความรู้ที่เก็บไว้ในรูปแบบ ต่าง ๆ ไปใช้ได้อย่างรวดเร็ว การรวบรวมความรู้และจัดเก็บลงในเว็บไซต์ ผู้บริหารยังไม่มียุทธศาสตร์ชัดเจนใน การให้ครูที่ไปอบรมนำความรู้ที่ได้มาจัดการความรู้ ไว้ในฐานข้อมูลหรือเว็บไซต์ของโรงเรียน ทำให้การส่งบุคลากร ไปฝึกอบรมหรือเข้าร่วมสัมมนา อาจไม่คุ้มค่ากับงบประมาณและเวลาที่ใช้ไป (คำนิมิต ราไชทร, อินทร์ จันท์เจริญ และ วีรพันธุ์ ศิริฤทธิ, 2558, หน้า 4)

ดังนั้น ปัญหาด้านบุคลากร ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พบว่า เกิดปัญหาบุคลากร ขาด คุณภาพ ปัญหาการลาออกของครูผู้สอน ทำให้การเรียนการสอนไม่มีความต่อเนื่อง ปัญหาการขาดแคลนครูที่มี ความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริง โดยเฉพาะวิชาบังคับ หรือวิชาหลัก ปัญหาครูที่สอนมีวุฒิการศึกษาไม่ตรงกับวิชาที่ สอน ขาดการอบรมเกี่ยวกับเนื้อหาหลักสูตรและเทคนิคการสอนแบบต่าง ๆ (พิชชาวริน ชนะคุ้ม, 2554, หน้า 49) และ นอกจากนั้น พบว่า ปัญหาเกิดจาก ครูและบุคลากรได้รับค่าตอบแทนต่ำกว่าวุฒิการศึกษา มีสถานภาพที่ไม่ชัดเจน ไม่ มีความมั่นคงในวิชาชีพ ไม่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สถานภาพเป็นเพียงลูกจ้างของวัด ขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติ หน้าที่ ไม่มีการพิจารณาความดีความชอบ เพื่อเลื่อนขั้นเงินเดือนประจำปี ไม่มีการสอบบรรจุแข่งขันเหมือนข้าราชการ ครู ทำให้ประสบปัญหาใน กระบวนการเรียนการสอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาไม่มี ประสิทธิภาพและไม่ได้มาตรฐานเท่าที่ควร (เอกสารสรุปผลการประชุมเชิงปฏิบัติการกลุ่ม 2549, หน้า 16 อ้างอิงใน พระศราวุธ วุฒิแพทย์, 2558 หน้า 1)

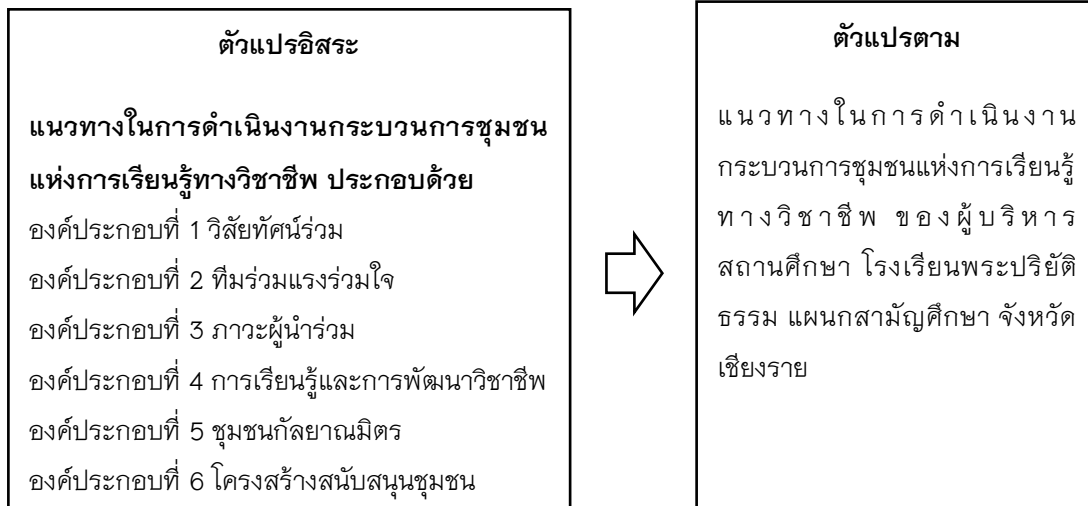
ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางในการดำเนินงานกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการ ดำเนินงานกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวทางในการดำเนินงานกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

กรอบแนวคิดการวิจัย เรื่อง “การศึกษาแนวทางในการดำเนินงานกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย”

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาแนวทางในการดำเนินงานกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาโดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ในปีการศึกษา 2560 จำนวน 21 โรงเรียนรวม จำนวน 349 รูป/คน

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จของ Robert V. Krejcie and Eayle W. Morgan (1970) อ้างอิงใน ชีรุฒิ เอกะกุล, (2543) ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.95 จากการคำนวณได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 186 รูป/คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) โดยสุ่มผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ แนวทางในการดำเนินงานกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับ แนวทางในการดำเนินงานกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ แนวทางในการดำเนินงานกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง แนวทางในการดำเนินงานกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. ศึกษาความหมาย ทฤษฎี หลักการ แนวคิด องค์ประกอบ เพื่อทำนิยามศัพท์เฉพาะและนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3. สร้างแบบสอบถามให้ตรงกับเนื้อหาแล้วนำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบแก้ไข ปรับปรุงให้ถูกต้องเหมาะสม

4. นำแบบสอบถามที่ได้รับการแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน

4.1 พระครูวิสิฐวรนาถ ประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ผู้อำนวยการโรงเรียนดงชัยพิทยาศาสตร์

4.2 ผศ.ดร.สันติ บุรณะชาติ อาจารย์ประจำวิชาการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

4.3 ดร.ธิดาวัลย์ ชุ่มทอง อาจารย์ประจำวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

5. นำผลการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน คำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC: Index of Item Objective Congruence) แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5-1.00 ไปไว้ใช้และแก้ไขปรับปรุงข้อคำถาม ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญให้มีความตรงตามเนื้อหา รวมถึงการใช้ภาษา ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.5-1.00 สอดคล้องทั้งหมดทุกข้อ จำนวน 68 ข้อ

6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่ประชากรในการวิจัยในครั้งนี้ นำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ ครอนบาค พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ มีค่าเท่ากับ 0.72 แสดงว่า แบบทดสอบมีค่าความเชื่อมั่นผ่านเกณฑ์ จากนั้น จัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จำนวน 21 โรงเรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกและเก็บแบบสอบถามด้วยตนเองและนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา ตรวจสอบความสมบูรณ์และวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ความถี่ (f) และค่าร้อยละ (%)
2. วิเคราะห์ข้อมูลจาก แนวทางในการดำเนินงานกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย โดยการหา ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
3. วิเคราะห์ข้อมูลจาก ข้อเสนอแนะแนวทางในการดำเนินงานกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงรายการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และจัดหมวดหมู่ โดยมีเกณฑ์ในการวัดระดับดังนี้
คะแนน 5 หมายถึง ระดับการดำเนินงานกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด
คะแนน 4 หมายถึง ระดับการดำเนินงานกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก
คะแนน 3 หมายถึง ระดับการดำเนินงานกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนน 2 หมายถึง ระดับการดำเนินงานกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย
คะแนน 1 หมายถึง ระดับการดำเนินงานกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด
และใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายตามเกณฑ์ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554, หน้า 102)
คะแนนเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง ระดับการดำเนินงานกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง ระดับการดำเนินงานกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง ระดับการดำเนินงานกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง ระดับการดำเนินงานกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง ระดับการดำเนินงานกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด
4. ข้อเสนอแนะแนวทางในการดำเนินงานกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ใช้การสรุปและเรียงความถี่จากมากไปหาน้อย

ผลการศึกษา

รายการ	(n=186)		ระดับการปฏิบัติ	ลำดับที่
	\bar{x}	S.D.		
ด้านวิสัยทัศน์ร่วม	4.23	0.63	มาก	1
ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ	4.09	0.46	มาก	4
ด้านภาวะผู้นำร่วม	4.08	0.51	มาก	5
ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ	4.12	0.62	มาก	3
ด้านชุมชนกัลยาณมิตร	4.17	0.66	มาก	2
ด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชน	4.07	0.70	มาก	6
รวม	4.13	0.30	มาก	

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการดำเนินงานกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ในภาพรวม 6 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{x}=4.13$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก อันดับแรก คือ ด้านวิสัยทัศน์ร่วม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}=4.23$) รองลงมาคือ ด้านชุมชนกัลยาณมิตร ($\bar{x}=4.17$), ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ ($\bar{x}=4.12$), ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ ($\bar{x}=4.09$), ด้านภาวะผู้นำร่วม ($\bar{x}=4.08$) ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชน ($\bar{x}=4.07$)

ข้อเสนอแนะแนวทางในการดำเนินงานกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย พบว่า 1) วิสัยทัศน์ร่วม ผู้บริหารสถานศึกษาควรเห็นเป้าหมายวิชาชีพครูในการทำงาน ปฏิรูปการเรียนรู้ที่มุ่งการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง สมาชิกชุมชนและผู้นำชุมชน 2) ทีมร่วมแรงร่วมใจ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครู ทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ วางแผนการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน เพื่อให้บรรลุที่การเรียนรู้ของผู้เรียน 3) ภาวะผู้นำร่วม ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้นำให้ครูเกิดการเรียนรู้ มีการกระจายอำนาจ เพื่อคุณภาพของผู้เรียน 4) การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพครู ลงมือปฏิบัติจริงร่วมกันกับครูเรียนรู้ถึงจิตวิญญาณความเป็นครู 5) ชุมชนกัลยาณมิตร ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ครูมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เคารพซึ่งกันและกันในสถานศึกษา ลดความโดดเดี่ยวระหว่างการปฏิบัติงานสอนของครู 6) โครงสร้างสนับสนุนชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษาควรลดขั้นตอนในการทำงาน ลดขัดแย้งของครูผู้สอนกับฝ่ายบริหารให้น้อยลง การบริหารเน้นรูปแบบที่ทีมงานเป็นหลัก

สรุปผลและอภิปรายผล

1. ผลการศึกษาแนวทางในการดำเนินงานกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

แนวทางในการดำเนินงานกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ในภาพรวม 6 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ พบว่า ทุกด้านมีแนวทางในการดำเนินงานกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก อันดับแรก คือ ด้านวิสัยทัศน์ร่วม มี

ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านชุมชนกัลยาณมิตร รองลงมา คือ ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ รองลงมา คือ ด้านที่มาร่วมแรงร่วมใจ รองลงมา คือ ด้านภาวะผู้นำร่วม ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ดังนี้

1.1 ด้านวิสัยทัศน์ร่วม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามองเห็นภาพเป้าหมายและทิศทางความสำเร็จ อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีข้อเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีภารกิจร่วมกับบุคลากร เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย คือ การปฏิรูปการเรียนรู้ที่มุ่งการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญ อยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านที่มาร่วมแรงร่วมใจ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครูมีวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมายและพันธกิจร่วมกันร่วมกันด้วยใจจนเกิดเจตจำนงการทำงานอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้บรรลุที่การเรียนรู้ของผู้เรียน อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีข้อเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู องค์กรหรือหน่วยงาน ต่าง ๆ ร่วมกันสร้างชุมชนเครือข่าย อยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านภาวะผู้นำร่วม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการแนะนำครูในการทำงานเป็นประจำสม่ำเสมอ อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษา เสริมพลังอำนาจแก่ครูทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยเฉพาะการเป็นผู้นำที่เริ่มจากตนเองก่อนการลงมือทำงานอย่างตระหนักรู้และใส่ใจให้ความสำคัญกับผู้ร่วมงานทุก ๆ คน อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูมีความเข้าใจธรรมชาติตนเอง สามารถมองเห็นธรรมชาติของศิษย์ตนเองอย่างถ่องแท้ จนสามารถสอนหรือจัดการเรียนรู้โดยยึดการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญได้ อยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่ต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อจิตวิญญาณความเป็นครู

1.5 ด้านชุมชนกัลยาณมิตร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาทำให้โรงเรียนเป็นพื้นที่ในการทำงานที่มีความรู้สึกปลอดภัยหรือปลอดภัยใช้อำนาจกดดันบนพื้นฐานความไว้วางใจเคารพซึ่งกันและกัน อยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่ต่ำสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของการทำงานที่ดีต่อกันทุกฝ่าย อยู่ในระดับมาก

1.6 ด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดสรรปัจจัยสนับสนุนให้เอื้อต่อการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่ต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ลดขั้นตอนในการทำงานและผู้บริหารสถานศึกษาเน้นความคล่องตัวในการบริหารจัดการและมีระบบสารสนเทศเพื่อการพัฒนาวิชาชีพ อยู่ในระดับมาก

2. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางในการดำเนินงานกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

2.1 ด้านวิสัยทัศน์ร่วม ผู้ตอบแบบสอบถามอยากให้ผู้บริหารต้องยอมรับความคิดเห็นของบุคลากรในองค์กรมาเป็นข้อปฏิบัติในอนาคตข้างหน้าโดยอยู่บนพื้นฐานที่เป็นไปได้ สนับสนุนให้ครูเห็นความสำคัญกับกิจกรรมที่สร้างความเจริญก้าวหน้าของนักเรียน

2.2 ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ ผู้ตอบแบบสอบถามอยากให้ทุกคนในโรงเรียนมีความสำคัญเท่ากัน ต้องมีส่วนร่วมวางแผนงาน ปฏิบัติงานและรับผิดชอบงานร่วมกัน ส่งเสริมครูมีการปรับปรุงและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

2.3 ด้านภาวะผู้นำร่วม ผู้ตอบแบบสอบถามให้ผู้นำเป็นผู้ตามเป็นบางครั้งจะได้เกิดภาวะผู้นำร่วม ผู้บริหารและครูทำงานร่วมกันแบบเป็นทีมอันเป็นผลจะก่อให้เกิดภาวะผู้นำร่วมกัน ซึ่งการกระจายอำนาจความเป็นผู้นำให้ครูทุกระดับชั้นเป็นการส่งเสริมและร่วมมือจากครูอย่างแท้จริง

2.4 ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ ผู้ตอบแบบสอบถามอยากให้ผู้บริหารต้องบริหารแบบมืออาชีพ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติตามแผนและมีการใช้ตามทฤษฎีของการศึกษา ให้ครูนำประเด็นปัญหาจากการปฏิบัติงานของครูมาพูดคุยแลกเปลี่ยนกัน

2.5 ด้านชุมชนกัลยาณมิตร ผู้ตอบแบบสอบถามอยากให้ควรมีกลุ่มโรงเรียนเพื่อเป็นโรงเรียนที่โรงเรียนต้องอาศัยพึ่งพากันด้านวิชาการ สนับสนุนครูมีการเรียนรู้ตลอดเวลาและเป็นผู้เรียนรู้กับนักเรียน

2.6 ด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชน ผู้ตอบแบบสอบถามให้ผู้บริหารควรมีการสร้างความสำเร็จให้หน่วยงานและองค์กรต่อชุมชนสร้างเครือข่ายให้มากขึ้นโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน ในสถานศึกษามีการลดความขัดแย้งระหว่างครูผู้สอนกับฝ่ายบริหาร

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางในการดำเนินงานกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย มีประเด็นที่น่าสนใจอภิปรายผล ดังนี้

1. แนวทางในการดำเนินงานกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูและเจ้าหน้าที่ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าในปัจจุบันโรงเรียนพระปริยัติธรรม มีการบริหารเพื่อเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูในระดับหนึ่ง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แนวทางในการดำเนินงานกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ในภาพรวม 6 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับแรก คือ ด้านวิสัยทัศน์ร่วม รองลงมา คือ ด้านชุมชนกัลยาณมิตร, ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ, ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ, ด้านภาวะผู้นำร่วม ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแนวทางในการดำเนินงานกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ด้านวิสัยทัศน์ร่วม ผู้บริหารสถานศึกษามองเห็นภาพเป้าหมายและทิศทางความสำเร็จ, ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ ผู้บริหารสถานศึกษามองเห็นภาพเป้าหมายและทิศทางความสำเร็จ, ด้านภาวะผู้นำร่วมผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครูมีวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมายและพันธกิจร่วมกันร่วมกันด้วยใจจนเกิดเจตจำนงการทำงานอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้บรรลุที่การเรียนของผู้เรียน, ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ ผู้บริหารสถานศึกษามีการแนะนำครูในการทำงานเป็นประจำสม่ำเสมอ, ด้านชุมชนกัลยาณมิตร ผู้บริหารสถานศึกษาทำให้โรงเรียนเป็นพื้นที่ในการทำงานที่มีความรู้สึกปลอดภัยหรือปลอดภัยการใช้อำนาจกดดันบนพื้นฐานความไว้วางใจเคารพซึ่งกันและกัน, ด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชน

ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดสรรปัจจัยสนับสนุนให้เอื้อต่อการดำเนินงาน ตามความจำเป็นและบริบทของงานแต่ละฝ่าย ซึ่งมีความสอดคล้องกับ พิเชฐ เกตุวงษ์ (2556) ศึกษางานวิจัยวิทยานิพนธ์ เรื่อง การนำเสนอแนวทางการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 พบว่า แนวทางการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ประกอบด้วย 1) การสร้างจุดเริ่ม แห่งความร่วมมือร่วมใจ เช่น ส่งเสริมให้ครูมีการปรับปรุงและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 2) การจัด ให้ครูมีโอกาสเสวนาใคร่ครวญระหว่างกัน เช่น นำประเด็นปัญหาจากการปฏิบัติงานของครูมา พูดคุยแลกเปลี่ยนระหว่างกัน 3) การส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่ม เพื่อมุ่งเน้นที่การเรียนรู้ของนักเรียน 4) การส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านค่านิยมและปทัสถานร่วมเช่น กำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมาย และ 5) การสนับสนุนให้มีการร่วมมือกันในการทำงาน

2. ด้านวิสัยทัศน์ร่วม อยู่ในระดับมาก โดยในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามองเห็นภาพเป้าหมายและทิศทางการสำเร็จ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงรายในด้านวิสัยทัศน์ร่วม ผู้บริหารโรงเรียนควรกระจายอำนาจในการปฏิบัติงานให้แก่ครู เช่นเดียวกับ ผลการวิจัยของ Stoll et al. (2006) และ Kenoyer (2012) พบว่าการให้อิสระแก่ครูในการ ปฏิบัติงานจะช่วยสร้างความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในด้านการจัดการเรียนการสอน ทำให้ครูสามารถค้นพบและกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานที่ดีที่สุด อีกทั้งยังช่วยยกระดับการปฏิบัติงานของครูให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ อยู่ในระดับมาก โดยในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครูมีวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมายและพันธกิจ ร่วมกันร่วมกันด้วยใจจนเกิดเจตจำนงการทำงานอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้บรรลุที่การเรียนรู้ของผู้เรียน อยู่ในระดับมาก ซึ่งมีความสอดคล้องกับ นางสาวชุลีพร เกตุยง (2556) ศึกษางานวิจัยวิทยานิพนธ์ เรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาวัฒนธรรมองค์การเพื่อส่งเสริม การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ผลการวิจัย พบว่า 1. การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน คือ (1) การสนับสนุนและการเป็นผู้นำร่วมกัน (2) การสร้างค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมกัน (3) กลุ่มการเรียนรู้และการประยุกต์ใช้การเรียนรู้ (4) การมีเงื่อนไขที่สนับสนุน (5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ระดับมาก และวัฒนธรรมองค์การในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรมส่งเสริมการปกครอง ท้องถิ่นซึ่งประกอบด้วย 8 ด้าน คือ (1) ความรับผิดชอบของสมาชิกในสถานศึกษา (2) การกำหนดทิศทางที่ชัดเจน (3) การประสานความร่วมมือกันของสมาชิกในสถานศึกษา (4) การให้การสนับสนุนการจัดการ (5) การติดต่อสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในการสื่อสาร (6) การให้อำนาจบุคลากร (7) การดูแลเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน (8) ความรู้สึก เป็นส่วนหนึ่งขององค์การ โดยภาพรวมอยู่ในระดับระดับมาก 2. ปัจจัยวัฒนธรรมองค์การเพื่อส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วย 8 ด้าน ได้แก่ (1) ความรับผิดชอบของสมาชิก (2) กำหนดทิศทางที่ชัดเจน (3) การประสานความร่วมมือกัน (4) การให้การสนับสนุนจัดการ (5) การติดต่อสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในการสื่อสาร (6) การให้อำนาจบุคลากร (7) การดูแลเอาใจซึ่งกันและกัน (8) ความรู้สึก เป็นส่วนหนึ่งขององค์การ ปัจจัยวัฒนธรรมองค์การที่มีอิทธิพลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ คือ (1) กำหนดทิศทางที่ชัดเจน (2) การให้การสนับสนุนจัดการ (3) การประสานความร่วมมือ กันของสมาชิก (4) การติดต่อสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสื่อสาร (5) ความรับผิดชอบของสมาชิกในสถานศึกษา 3. กลยุทธ์การพัฒนาวัฒนธรรมองค์การ เพื่อส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่ง

การเรียนรู้ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ที่ได้พัฒนาขึ้นประกอบด้วย (1) กลยุทธ์การกำหนดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (2) กลยุทธ์การให้การสนับสนุนการจัดการ สถานศึกษา (3) กลยุทธ์การประสานความร่วมมือของสมาชิก (4) กลยุทธ์การติดต่อสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสื่อสาร (5) กลยุทธ์ความรับผิดชอบต่อสมาชิกในสถานศึกษา 4. ผลประเมินความเป็นไปได้ของกลยุทธ์การพัฒนาวัฒนธรรมองค์การ เพื่อส่งเสริม การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น พบว่า มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ที่จะนำไปเป็นกลยุทธ์การพัฒนาวัฒนธรรมองค์การ เพื่อส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ในระดับมาก

4. ด้านภาวะผู้นำร่วม อยู่ในระดับมาก โดยในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการแนะนำครูในการทำงานเป็นประจำสม่ำเสมอ อยู่ในระดับมาก ซึ่งมีความสอดคล้องกับ ธนยพร บุญรักษา (2553) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเลย ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านภาวะผู้นำที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน อยู่ในระดับค่อนข้างสูงและสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ มะลิวัลย์ ภูเข้มชื่น (2552) การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่าระดับการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับ วัชรภรณ์ ศรีเมืองช้าง (2552) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์การแห่งการเรียนรู้กับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนมเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากและการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้กับประสิทธิผลของโรงเรียน มีความสัมพันธ์กันทางบวกและสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พัทธ์สิตา มีบุญ (2553) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรีผลการวิจัยพบว่า ระดับองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองชลบุรีโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก และความสัมพันธระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี โดยรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์กันทางบวก

5. ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ อยู่ในระดับมาก โดยในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูมีความเข้าใจธรรมชาติตนเองสามารถมองเห็นธรรมชาติของศิษย์ตนเองอย่างถ่องแท้ จนสามารถสอนหรือจัดการเรียนรู้โดยยึดการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อนุสรรา สุวรรณวงศ์ (2558) ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การบริหารเพื่อเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับครูโรงเรียนเอกชน พบว่า 1) กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารเพื่อเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูโรงเรียนเอกชน ประกอบด้วย 5 วิธีการ ได้แก่ (1) การจัดการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง (2) การกระจายความเป็นผู้นำทางวิชาชีพ (3) การส่งเสริมการยอมรับและความเชื่อถือไว้วางใจในการทำงานร่วมกัน (4) การแสวงหาการสนับสนุนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และ (5) การบริหารที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2) สภาพปัจจุบันของการบริหารเพื่อเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูโรงเรียนเอกชนโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ด้านการกระจายความเป็นผู้นำทางวิชาชีพมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดและด้านการแสวงหาการสนับสนุนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารเพื่อเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูโรงเรียนเอกชนโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด ด้านการส่งเสริมการยอมรับและความเชื่อถือไว้วางใจในการทำงานร่วมกันมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดและด้านการจัดการเรียนรู้ทาง

วิชาชีพ อย่างต่อเนื่องมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 3) กลยุทธ์การบริหารเพื่อเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู โรงเรียนเอกชน ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ ได้แก่ (1) กลยุทธ์สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (2) กลยุทธ์ปฏิรูปการบริหารบุคลากรสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (3) กลยุทธ์สร้างวัฒนธรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (4) กลยุทธ์จัดการความรู้ทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง (5) กลยุทธ์กระจายความเป็นผู้นำทางวิชาชีพ

6. ด้านชุมชนกัลยาณมิตร อยู่ในระดับมาก โดยในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาทำให้โรงเรียนเป็นพื้นที่ในการทำงานที่มีความรู้สึกปลอดภัยหรือปลอดภัยใช้อำนาจกดดันบนพื้นฐานความไว้วางใจเคารพซึ่งกันและกัน อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กรรณิการ์ อินทราย (2553) พบว่า วัฒนธรรมองค์การที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งเป็นแบบแผนแนวความคิด ความเชื่อและค่านิยมที่มีลักษณะที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่ดี โดยที่ผู้บริหาร ข้าราชการ ครู วิทยากรผู้สอน ผู้เรียน ผู้บริการยึดถือปฏิบัติร่วมกันโดยแสดงออก เป็นพฤติกรรมซึ่งวิธีการทำงาน การปฏิบัติตนและการปฏิบัติร่วมกันเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก

7. ด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชน อยู่ในระดับมาก โดยในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดสรรปัจจัยสนับสนุนให้เอื้อต่อการดำเนินงาน เช่น เวลา ภาระงาน สถานที่ ขนาดชั้นเรียน ขวัญ กำลังใจ ข้อมูลสารสนเทศและอื่น ๆ ตามความจำเป็นและบริบทของงานแต่ละฝ่าย อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชรอยวรรณ ประเสริฐผล (2556) พบว่า การสร้างความร่วมมือกับชุมชน เป็นเงื่อนไขแห่งความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ทั้งนี้การสร้างความร่วมมือกับชุมชนมีสองมิติ คือ มิติความสามารถในการนำชุมชนให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนและมิติความสามารถในการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ผนวกกับผลการวิจัยของ ตะวัน สือกระแสร (2556) ที่ว่าการบริหารจัดการโรงเรียนเอกชนสู่ความเป็นเลิศจะต้องสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียนเอกชนและหน่วยงานของรัฐ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านวิสัยทัศน์ร่วม

ผู้บริหารสถานศึกษาควรมองเห็นเป้าหมายและทิศทางของความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ เห็นคุณค่าของบุคลากรในการทำงาน เห็นคุณค่าทางวิชาชีพครู มีภารกิจร่วมกับบุคลากร เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย โดยการปฏิรูปการเรียนรู้ที่มุ่งการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญ โดยการมีส่วนร่วมของ ครู ผู้ปกครอง สมาชิกชุมชนและผู้นำชุมชน

2. ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ

ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครู ทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ให้ครูมีวิสัยทัศน์ เพื่อให้บรรลุที่การเรียนรู้ของผู้เรียน มีการคิดวิเคราะห์ในการทำงานร่วมกัน การวางแผนการทำงานหรือการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน วางข้อตกลงร่วมกัน เข้าใจซึ่งกันและกันในการทำงาน การตัดสินใจร่วมกัน มีแนวปฏิบัติร่วมกัน ประเมินผลร่วมกัน มีความรับผิดชอบงานร่วมกัน จากสถานการณ์ในการทำงานจริง

3. ด้านภาวะผู้นำร่วม

ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้นำที่ให้ครูเกิดการเรียนรู้ เพื่อการเปลี่ยนแปลงตนเองและวิชาชีพ สนับสนุนและเปิดโอกาสให้สมาชิกเติบโตด้วยการสร้างความเป็นผู้นำร่วม ให้ครูมีความสามารถในการร่วมมือทำงานร่วมกัน ครูมีความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกันในการทำงาน มีความเมตตากรุณาต่อกัน คอยดูแลช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีการแนะนำครูในการทำงานเป็นประจำสม่ำเสมอ กระจายอำนาจในการบริหารงาน

4. ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ

ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพครู ในงานที่ลงมือปฏิบัติจริงร่วมกันของครู เรียนรู้เพื่อจิตวิญญาณความเป็นครู ส่งเสริมให้ครูมีความเข้าใจธรรมชาติตนเอง สามารถมองเห็นธรรมชาติของนักเรียน ตระหนักถึง สติ การฟังและการใคร่ครวญ ให้ครูมีจิตที่เต็มไปด้วยความรัก ความเมตตา ความกรุณาและความอ่อนน้อม

5. ด้านชุมชนกัลยาณมิตร

ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ครูมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ใฝ่หาใจเคารพซึ่งกันและกัน เอื้ออาทรต่อกันและกันในสถานศึกษา มีการทำงานร่วมกันทำงานแบบอุทิศตนเพื่อวิชาชีพครู ลดความโดดเดี่ยวระหว่างการปฏิบัติงานสอนของครู ยึดหลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารจัดการ สร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของการทำงานที่ดีต่อกันทุกฝ่าย ร่วมมือระหว่างสถาบันโดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือสนับสนุนด้านทรัพยากรร่วมกัน

6. ด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชน

ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการลดขั้นตอนในการทำงาน ลดความขัดแย้งระหว่างครูผู้ปฏิบัติงานสอนกับฝ่ายบริหารให้น้อยลง บริหารจัดการและปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่เน้นรูปแบบที่มุ่งงานเป็นหลัก จัดสรรปัจจัยสนับสนุนให้เอื้อต่อการดำเนินงาน เช่น เวลา ภาระงาน สถานที่ ขนาดชั้นเรียน ขวัญ กำลังใจ ข้อมูลสารสนเทศและอื่น ๆ ตามความจำเป็นและบริบทของงานแต่ละฝ่าย เน้นความคล่องตัวในการบริหารจัดการและมีระบบสารสนเทศเพื่อการพัฒนาวิชาชีพ สนับสนุนนโยบายของรัฐที่มุ่งจัดเครือข่ายเพื่อการเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพของวิชาชีพโดยการร่วมมือกันของสถานศึกษาและครู

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความคิดเห็นจากประชากรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานและเจ้าหน้าที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
2. ควรมีการศึกษาเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง การศึกษาแนวทางในการดำเนินงานกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ฉบับนี้สำเร็จด้วยดีขออนุโมทนาขอบคุณมหาวิทยาลัทยพะเยาและคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาททวายนความรู้ที่หลากหลายและมีประโยชน์แก่อาตมภาพ

ขออนุโมทนาขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รักษิต สุทธิพงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำพร้อมทั้งตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขจนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณพระครูวิสิฐวรนาถ ประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ผู้อำนวยการโรงเรียนดงชัยวิทยา อนุโมทนาบุญผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติ บุรณะชาติ อาจารย์มหาวิทยาลัยพะเยา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิดาวัลย์ อุ่นกอง อาจารย์มหาวิทยาลัยพะเยา ที่กรุณาแนะนำแก้ไขและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าและโรงเรียนวัดแม่ริมวิทยา โรงเรียนวัดภูเก็ต โรงเรียนบ้านป่าแกมวิทยา ที่ได้เมตตาให้ใช้เป็นพื้นที่ทดลองใช้เครื่องมือในการศึกษาครั้งนี้ได้ให้ความช่วยเหลือทุกด้านและโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จำนวน 21 โรงเรียน เป็นพื้นที่การศึกษาอำนวยความสะดวกและให้ความช่วยเหลือในทุกด้าน จนทำให้การศึกษาค้นคว้าสามารถดำเนินการผ่านพ้นไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ อินทราย. (2553). **รูปแบบการบริหารเพื่อการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์การที่เอื้อต่อการเรียนรู้**
ในสถานศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขา
การบริหารการศึกษาและผู้นำการเปลี่ยนแปลง. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย.
- คำนิมิตร ราโชทร, อินทร์ จันทร์เจริญ และ วีรพันธุ์ ศิริฤทธิ. (2558). **การศึกษาศภาพการจัดการความรู้ของ**
ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย. การบริหารการศึกษา
วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, วิทยาลัยเชียงราย.
- จุลลีย์ ศรีชะโคตร. (2557). **บรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู ในสังกัดเทศบาล**
นครขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชะรอยวรรณ ประเสริฐผล. (2556). **รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียน**
เอกชนประเภทสามัญศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ชุลีพร เกลี้ยงสง. (2556). **กลยุทธ์การพัฒนาวัฒนธรรมองค์การเพื่อส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้**
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, การบริหารการศึกษาและผู้นำการ
เปลี่ยนแปลง, ดุษฎีนิพนธ์ ปริญญา ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย.
- ณัฐิกา นครสูงเนิน. (2556). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นชุมชนแห่ง**
การเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1, การบริหาร
การศึกษา, วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตร์ มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ตะวัน สือกระแสร์. (2557). **ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการโรงเรียนเอกชนสู่ความเป็นเลิศ.** วิทยานิพนธ์ ปริญญา
ดุษฎีบัณฑิต, สาขาผู้นำทางการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราช
ภัฏเชียงใหม่.
- ธัญพร บุญรักษา. (2553). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัดองค์กร**
ปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ธีรยุทธ จิมอาษา. (2551). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต**
พื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธีรฤดี เอกะกุล. (2543). **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.** อุบลราชธานี : สถาบันราชภัฏ
อุบลราชธานี.
- บัณฑิต ฉัตรวีโรจนัน. (2550). **การพัฒนาแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้**
เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู, วิชาอุดมศึกษา, วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตร์ดุษฎี
บัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). **การวิจัยเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ปณิตา พนภัย. (2544). **การบริหารความรู้ : แนวคิดและกรณีศึกษา.** วิทยานิพนธ์

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- พระศราวุธ วุฒิแพทย์. (2558). การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานบุคคล โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย, ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสยาม.
- พัทธ์ลิตา มีบุญ. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี. ปรินญาณิพนธ์ปรินญาณมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พิชชาวริน ชนะคุ้ม. (2554). การประเมินผลการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาใน กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตนโยบายสาธารณะ, มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิเชฐ เกตุวงษ์. (2556). การนำเสนอแนวทางการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2, วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- มะลิวัลย์ ภูแฮมชื่น. (2552). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของ โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1. วิทยานิพนธ์ปรินญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. รัฐประศาสน- ศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุ่ง แก้วแดง. (2547). ปฏิวัติการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน.
- วัชรภรณ์ ศรีเมืองช้าง. (2552). ความสัมพันธ์ระหว่างองค์การแห่งการเรียนรู้กับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2. วิทยานิพนธ์ปรินญาณมหาบัณฑิต สาขาการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยนครพนม.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ : ตถาตาพับลิเคชั่น จำกัด.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2556). ผู้นำสถานศึกษากับการสร้างโรงเรียนแห่งการเรียนรู้. ค้นเมื่อ 30 กันยายน 2556, จาก <http://www.suthep.cru.ac.th/leader31.doc>.
- แสงหล้า เรืองพยัคฆ์. (2555). สังคมแห่งการเรียนรู้สู่การปฏิรูป 2. ค้นเมื่อ 12 กันยายน 2556, จาก http://www.sps.lpru.ac.th/script/show_article.pl?mag_id= 13&group_id=57.
- อนุสรรา สุวรรณวงศ์. (2558). กลยุทธ์การบริหารเพื่อเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครู โรงเรียนเอกชน, บริหารการศึกษา, วิทยานิพนธ์ ปรินญา ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- Kenoyer, F.E. (2012). *Case Study of Professional Learning Community Characteristics in an Egyptian Private School*. Doctor's Dissertation. College of Education, Columbia International University.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). *Determining sample size for research activities*, Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Stoll, L., Bolam, R., McMahon, A., Wallance, M. and Thomas, S. (2006). *Professional Learning Communities: A review of the literature*. Journal of Education Change. 7:221-258.

การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่าย

การศึกษา ตำบลเวียง สันทรายงาม อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

A study of creative leadership of educational administrators in Wiang–San Sai–Ngam Networking Center, Thoeng District, Chiang Rai Province

ศิริวรรณ คำภูเงิน^{1*} และ น้ำฝน ก้นมา²

Siriwan Khampungern^{1*} and Namfon Khanma²

บทคัดย่อ

ในการศึกษาเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา และเพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียง สันทรายงาม อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษาที่สังกัด กลุ่มตัวอย่างเป็นครูในศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียง สันทรายงาม อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย รวมทั้งหมด 108 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลและประมวลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป โดยใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติ F-test และการเปรียบเทียบรายคู่ กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ 0.05

ผลการศึกษาพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านมีระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับมาก โดยด้านการสร้างวิสัยทัศน์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว และด้านการทำงานเป็นทีม ตามลำดับ และ 2) การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียง สันทรายงาม อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของครู และขนาดสถานศึกษา พบว่า 2.1) ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียง สันทรายงาม อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และ 2.2) ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียง สันทรายงาม อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยที่ครูในสถานศึกษาขนาดเล็ก มีความคิดเห็นต่อผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียง สันทรายงาม อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย แตกต่างกับครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดกลาง และสถานศึกษาขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ผู้บริหารสถานศึกษา

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author :

Abstract

The objectives of this research was to study and compare the role of strategic leadership of school administrators in educational quality development center, San Sai Ngam Sub-district, Thoeng District, Chiang Rai Province. Furthermore, the study of this research classified by size of schools and working experiences of their teachers. Sampling groups of this research used 108 performed teaching person in educational quality development center, San Sai Ngam Sub-district, Thoeng District, Chiang Rai Province. The instrument used to collect data was a questionnaire. Moreover, the statistical analysis used was percentage, mean, standard deviation, one-way analysis of variance (One-way ANOVA), and check the difference of pair by using Scheffe's pair. The levels of significance were .05.

The results showed that the role of strategic leadership of school administrators in educational quality development center, San Sai Ngam Sub-district, Thoeng District, Chiang Rai Province overall was at a high level. The building of vision was revealed as the highest level, followed by flexibility and adaptability, and communication teamwork was shown as the least.

Hypothesis test revealed that

1. The comparison the formative leadership of school administrators in educational quality development center, San Sai Ngam Sub-district, Thoeng District, Chiang Rai Province in accordance with teachers' opinion which classified from the working experience found that there was overall no difference.

2. The variance of schools' size has itself opinion of the formative leadership of school administrators in educational quality development center, San Sai Ngam Sub-district, Thoeng District, Chiang Rai Province were statistically significant difference at 0.05 level.

Keywords: The Roles of Strategic Leadership, School Administrators

บทนำ

ปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จากการเติบโตของวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมต่าง ๆ ที่ทำให้สังคมกลายเป็นโลกแห่งข้อมูลข่าวสาร โครงสร้างของสังคมเปลี่ยนไปไม่ว่าจะเป็นด้านบุคคล วัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ แนวทางการดำเนินชีวิต รวมถึงระดับการศึกษา ความต้องการของบุคคล ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ผลักดันให้ผู้บริหารองค์กรในปัจจุบันต้องเตรียมตัวรับมือหรือเตรียมความพร้อมให้สามารถบริหารจัดการและดำรงอยู่ในสังคมปัจจุบันและอนาคตได้ (มัทนา วังถนอมศักดิ์, 2550) ในขณะที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศ เพื่อมุ่งสู่ “สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง” เพื่อเตรียมความพร้อมของคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจด้วยฐานความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดภารกิจของสถานศึกษาไว้ทุกหมวด เพื่อให้สามารถบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิด

ประโยชน์กับผู้เรียนมากที่สุด และเพื่อให้การปฏิรูปการศึกษาบรรลุเป้าหมายภารกิจดังกล่าวจึงขึ้นอยู่กับ “ภาวะผู้นำ” ของผู้บริหารเป็นสำคัญ ซึ่งในปัจจุบันการบริหารองค์กร ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือเอกชน ต่างเล็งเห็นความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนา หรือปรับปรุงวิธีการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลและประหยัดสูงสุด เพื่อจะได้เพิ่มขีดความสามารถในการบริหารงานองค์กรให้มากขึ้น เพราะนอกจากจะเป็นผลดีต่อองค์กรนั้นโดยตรงแล้ว ยังทำให้องค์กรสามารถปรับตัวรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในโลกยุคโลกาภิวัตน์ได้อย่างเหมาะสม (เกศสรินทร์ ตรีเดช, 2552)

ผู้บริหารสถานศึกษานับว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อคุณภาพการเรียนการสอน อาทิบทบาทในการกำหนดนโยบายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้นวัตกรรมเป็นฐาน ซึ่งนวัตกรรมจะเป็นส่วนหนึ่งของแผนกลยุทธ์การพัฒนาสถานศึกษาที่บุคลากรทุกคนจะต้องร่วมกันบริหารจัดการเพื่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ๆ บทบาทในการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานที่มุ่งเน้นนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมให้ครูสามารถออกแบบแผนงานหรือโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ บทบาทในการสนับสนุนสภาพแวดล้อม/บรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงานแบบต่างคนต่างทำนั้นไม่เอื้ออำนวยต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการศึกษาใหม่ๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อโดยตรงต่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผลของผู้เรียน และบทบาทในการระดมทรัพยากรและความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก เพื่อสนับสนุนการพัฒนาของสถานศึกษา โดยส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (อนุสรรา สุวรรณวงศ์, 2559)

สำหรับผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ จะต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล เข้าใจผู้อื่น และมีความสามารถในการติดต่อสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถบริหารจัดการความเปลี่ยนแปลงได้ จะต้องสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ทั้งส่วนบุคคลและการทำงานเพื่อเป็นการเพิ่มความคล่องตัวและความยืดหยุ่นในการทำงานทั้งภายในและภายนอกองค์กร ปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง เช่น โครงสร้างองค์กรที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน ยึดหลักความยืดหยุ่น ยอมรับและแสวงหาความท้าทาย เช่น การทำงานที่ไม่ถนัด ไม่คุ้นเคย การทำงานกับบุคคลใหม่ ๆ ใจกว้างและปรับตัวเข้ากับสิ่งใหม่ กล้ารับฟังความคิดเห็นหรือการทดลองทำในสิ่งที่แตกต่าง ไม่ยึดติดกับแนวคิดหรือความรู้ความสามารถเดิม ๆ และแสวงหาตัวอย่าง การศึกษาวิธีการทำงานของบุคคลที่ประสบความสำเร็จในการเป็นผู้นำแบบมีส่วนร่วมหรือผู้นำการเปลี่ยนแปลง เรียนรู้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการแสวงหาแนวทางการบริหารจัดการรูปแบบใหม่ ๆ ซึ่งคุณสมบัติต่าง ๆ เหล่านี้เป็นคุณสมบัติของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ (มัทนา วัฒนอมตศักดิ์, 2550 หน้า 114-118) สอดคล้องกับแนวคิดของ โพธิ์ชัย ลินลารัตน์ (2554 อ้างถึงใน กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์, 2555) กล่าวว่าผู้นำที่สร้างสรรค์จะมีลักษณะดังต่อไปนี้ 1) ค้นหาสิ่งใหม่ที่ดีกว่าอยู่เสมอ 2) กล้าลองผิดลองถูก ไม่กลัวความล้มเหลว 3) เรียนรู้จากความผิดพลาดและไม่กลัวประสบการณ์ในอดีต และ 4) ตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลและความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน สอดคล้องกับ วิโรจน์ สารรัตน์ (2555) ที่กล่าวว่าวิวัฒนาการพัฒนาผู้นำในอนาคตจะเน้นการเป็นผู้ริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ และส่งเสริมความคิดนอกกรอบในวัฒนธรรมองค์การแบบเปิดขณะที่ นเรศ บุญช่วย (2553) ได้กล่าวว่า “ผู้นำเชิงสร้างสรรค์” จะแสดงออกซึ่งการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดเวลา มีทัศนคติในเชิงบวกต่อโลกและต่อชีวิตเชื่อมั่นในคุณค่าและศักยภาพของตนเองและผู้อื่นที่พร้อมจะก้าวข้ามอุปสรรคไปด้วยกัน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่แสดงถึงความยืดหยุ่นทางความคิดและการกระทำรวมทั้งเป็นผู้ที่มีความสมดุลในชีวิตที่รู้จักพัฒนาตนเองเสมอทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และจิตวิญญาณ เช่นเดียวกับ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2550) ได้กล่าวไว้ว่า กุญแจแห่งความสำเร็จประการหนึ่งของภาวะผู้นำคือความสามารถในการกล้านำความเปลี่ยนแปลงและความสามารถในการกล้าเผชิญกับความท้าทาย ด้วยวิธีการใหม่ ๆ เพื่อให้เป้าหมายที่วางไว้บรรลุผลสำเร็จ ดังนั้นภาวะผู้นำจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารในการ

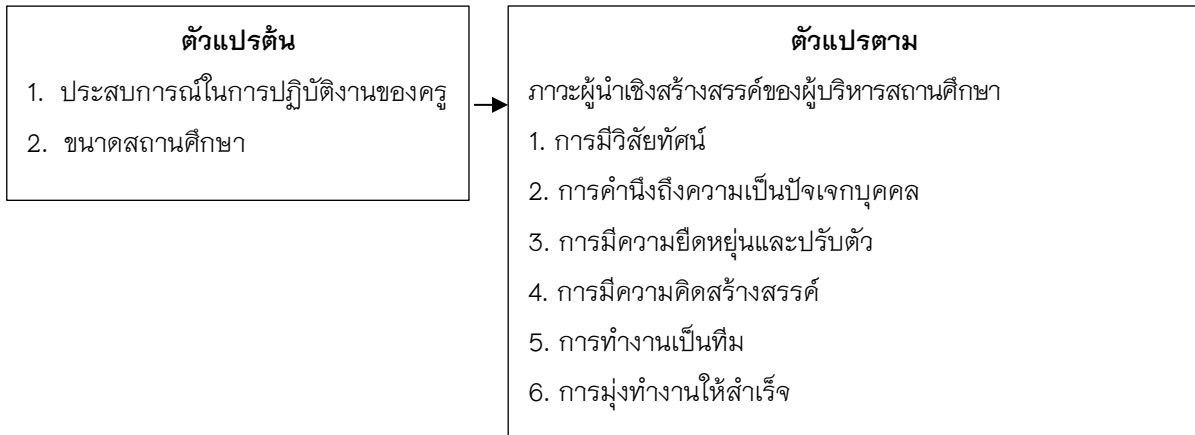
ดำเนินงานในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ งานวิจัยหลายเรื่องชี้ให้เห็นว่าภาวะผู้นำมีความสำคัญต่อการพัฒนาองค์กรและการจัดการในทุกๆระดับทั้งในภาครัฐ เอกชน ระดับโลก ชาติ หรือระดับท้องถิ่น ผู้นำเปรียบเสมือนจตุรรวมแห่งพลังของผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งในภาวะวิกฤติของระบบราชการ องค์กรมีความต้องการภาวะผู้นำของผู้บริหารที่มีความเข้มแข็ง ตั้งใจที่จะแก้ปัญหาอย่างกล้าหาญ อดทนและต่อเนื่องสามารถสร้างความมั่นใจให้เกิดการพัฒนาองค์กรทำให้การทำงานเดินไปสู่ทิศทางที่ดีขึ้น เสริมสร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้กับองค์กร พระธรรมปิฎก (2541 อ้างถึงใน กนกอร สมปราชาชญ์, 2546 และ เกศสรินทร์ ตรีเดช, 2552)

ดังนั้นโรงเรียนที่มีประสิทธิผลหรือโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จนั้นจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลายด้านประกอบเข้าด้วยกัน โดยโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จได้นั้น โรงเรียนจะต้องติดตามความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่จะเข้ามามีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนอย่างใกล้ชิด เช่น ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ วิทยาการด้านเทคโนโลยี ตลอดจนการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของจำนวนนักเรียน สิ่งเหล่านี้โรงเรียนจะต้องรับเอามาเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการทำโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จ โดยผู้ที่มีความสำคัญมากที่สุดในการทำโรงเรียนให้มีประสิทธิผล คือ ครูใหญ่หรือผู้บริหารโรงเรียน เนื่องจากถือเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาปรับปรุงโรงเรียน เป็นผู้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความสำเร็จของโรงเรียน สถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียง สันทรายงาม อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ก็เป็นอีกแห่งหนึ่งที่มีวิสัยทัศน์มุ่งสู่การศึกษายุคใหม่ ให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาสู่มาตรฐานสากล ซึ่งการที่จะทำให้วิสัยทัศน์ดังกล่าวเป็นจริงและประสบความสำเร็จได้นั้น การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นที่ต้องเตรียมความพร้อม ด้วยการส่งเสริมและสนับสนุนตลอดจนร่วมวางแผนให้โรงเรียน มีระบบการพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษา แหล่งเรียนรู้สภาพแวดล้อม หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตัวเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ มีความสามารถคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีคุณธรรมนำความรู้ รักความเป็นไทยและสามารถก้าวไกลในระดับนานาชาติ ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาถึง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายเครือข่ายการศึกษาตำบลเวียง สันทรายงาม อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ปรับเปลี่ยนกระบวนการบริหารจัดการ และพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ให้ทันต่อสภาวะความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ส่งผลต่อการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาสู่มาตรฐานสากล อีกทั้งเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและวางแผนเพื่อการดำเนินงาน ส่งเสริมประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีมากขึ้น อันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหา การพัฒนาในหน่วยงานและองค์กรทางการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ ให้สถานศึกษามีศักยภาพที่จะผลิตทรัพยากรมนุษย์ให้สามารถอยู่ร่วมกันและแข่งขันอย่างสร้างสรรค์ในโลกอย่างเต็มศักยภาพ

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียง สันทรายงาม อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียง สันทรายงาม อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของครู และขนาดสถานศึกษา

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียง สันทรายงาม อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย เป็นการศึกษเชิงปริมาณ มีวิธีการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นครูในศูนย์เครือข่ายเวียง สันทรายงาม อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย รวมทั้ง 145 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นครูในศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียง สันทรายงาม อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ เครซี และมอร์แกน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 108 คน

ตาราง จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับที่	โรงเรียน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1	โรงเรียนวัดพระเกิดคงคาราม	14	11
2	โรงเรียนเวียงเทิง (เทิงท่าอนุประชา)	42	32
3	โรงเรียนบ้านใหม่	9	6
4	โรงเรียนบ้านร่องแซ่	21	15
5	โรงเรียนบ้านทุ่งโห่ง	10	7
6	โรงเรียนบ้านห้วยไค้	18	14
7	โรงเรียนบ้านสันทรายมูล	6	4
8	โรงเรียนสันทรายงามวิทยา	18	14
9	โรงเรียนบ้านหนองบัว	7	5
รวม		145	108

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม จำนวน 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของครู และขนาดของสถานศึกษาที่ครูสังกัด แบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียง สันทรายงาม อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย โดยแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของ ลิเคิร์ท (Likert-Type Scale) ในแต่ละข้อมีมาตราส่วนประมาณค่าการบริหารงาน 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด มีเกณฑ์ความหมายดังนี้

- 5 หมายถึง มีภาวะผู้นำอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีภาวะผู้นำอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีภาวะผู้นำอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีภาวะผู้นำอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากมหาวิทยาลัยพะเยา ไปยังผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียง สันทรายงาม อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมแบบสอบถาม ด้วยตนเอง

3.2 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป ข้อมูลโดยมีขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้

4.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับที่ได้รับคืน

4.2 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-List) ใช้วิธีการหาค่าความถี่ (Frequency) แล้วสรุปมาเป็นค่าร้อยละ (Percentage)

4.3 ข้อมูลภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียง สันทรายงาม อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย 1) การสร้างวิสัยทัศน์ 2) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 3) การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว 4) การมีความคิดสร้างสรรค์ 5) การทำงานเป็นทีม และ 6) การมุ่งสู่ความสำเร็จ ใช้วิธีหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยายและอธิบาย โดยได้กำหนดเกณฑ์ของค่าเฉลี่ยดังนี้ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2557 หน้า 336)

- 4.50 - 5.00 หมายถึง มีภาวะผู้นำอยู่ในระดับมากที่สุด
- 3.50 - 4.49 หมายถึง มีภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก
- 2.50 - 3.49 หมายถึง มีภาวะผู้นำอยู่ในระดับปานกลาง
- 1.50 - 2.49 หมายถึง มีภาวะผู้นำอยู่ในระดับน้อย
- 1.00 - 1.49 หมายถึง มีภาวะผู้นำอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.4 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย ใช้สถิติ F-test และการเปรียบเทียบรายคู่ กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ 0.05

ผลการศึกษา

จากการศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียงสันทรายงาม อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียงสันทรายงาม อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านมีระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับมาก สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ รองลงมาได้แก่ ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ส่วนด้านการทำงานเป็นทีม มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด โดยมีรายละเอียดแต่ละด้านดังนี้

1.1 ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ โดยภาพรวมมีระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับมาก สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ มีการวิเคราะห์และสังเคราะห์บริบทสถานศึกษา เพื่อกำหนดเป้าหมายหรือภาพในอนาคตที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง รองลงมาได้แก่ มีการวางแผนการดำเนินงาน ในการกำหนดเป้าหมายหรือภาพแห่งความสำเร็จ ในการบริหารจัดการสถานศึกษา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดได้แก่ มีการสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายจัดการสถานศึกษา

1.2 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล โดยภาพรวมมีระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับมาก สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ มีการนิเทศติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นรายบุคคลอย่างต่อเนื่องและสะท้อนผลอย่างเป็นระบบ รองลงมาได้แก่ สร้างแหล่งเรียนรู้และสนับสนุนเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้สำหรับผู้ใต้บังคับบัญชาในการพัฒนาระบบการเรียนการสอนตามความถนัดและความสนใจ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดได้แก่ รับฟังเรื่องราว ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของผู้ร่วมงานด้วยความสนใจ และตั้งใจ

1.3 ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว โดยภาพรวมมีระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับมาก สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน โดยเน้นการส่งเสริมการทำงานแบบมีส่วนร่วม รองลงมาได้แก่ มีความสามารถในการปรับตัวตามสถานการณ์และบริบทที่เปลี่ยนแปลง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดได้แก่ มีความมั่นใจในตัวเอง ไม่ทำตามผู้อื่นโดยไม่มีเหตุผล แสดงจุดยืนที่ชัดเจนในการแสดงความคิดเห็นต่อปัญหาและความขัดแย้งที่เกิดขึ้น

1.4 ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ โดยภาพรวมมีระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับมาก สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ มีไหวพริบดี คิดอย่างมีระบบ เป็นที่ยอมรับของผู้ร่วมงาน รองลงมาได้แก่ มีความคล่องแคล่วในการคิดสิ่งใหม่ ๆ อย่างมีเหตุผล ทำงานด้วยความกระฉับกระเฉง รวดเร็ว ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดได้แก่ มีทักษะ และความสามารถในการบูรณาการวิธีการทำงานที่หลากหลายโดยอาศัยการเชื่อมโยงจากความรู้และประสบการณ์เดิมอย่างสร้างสรรค์

1.5 ด้านการทำงานเป็นทีม โดยภาพรวมมีระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับมาก สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ มีการวางแผนการพัฒนาการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาและทีมงานอย่างต่อเนื่อง รองลงมาได้แก่ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการกำหนดบทบาทและเป้าหมายของการปฏิบัติงานร่วมกัน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดได้แก่ ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีบทบาทเป็นผู้ประสานงานวิเคราะห์ สังเคราะห์ความคิดเห็นต่าง ๆ ในทีมงาน เพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน

1.6 ด้านการมุ่งสู่ความสำเร็จ โดยภาพรวมมีระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับมาก สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่ในการวางแผนและจัดระเบียบให้งานดำเนินไปได้ด้วยความเรียบร้อย รองลงมาได้แก่ ผู้บริหารได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มพูนศักยภาพในการปฏิบัติงานให้สูงขึ้น สู่ความสำเร็จ

ตามเป้าหมายขององค์กร และผู้บริหารมีความอดทนต่อความคับข้องใจต่าง ๆ จัดความรู้สึกลึกต่อด้านสังคม หรือผู้ได้บังคับบัญชา อย่างมีเหตุผล เพื่อเป้าหมายขององค์กร ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดได้แก่ ผู้บริหารสามารถวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ และสามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ หรือเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

2.1 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียง สันทรายงาม อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย กับประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของครู พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียง สันทรายงาม อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2.2 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียง สันทรายงาม อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย กับขนาดของสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานของครู พบว่า ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียง สันทรายงาม อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยที่ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็ก มีความคิดเห็นต่อผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียง สันทรายงาม อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย แตกต่างกับครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดกลาง และสถานศึกษาขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียง สันทรายงาม อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียง สันทรายงาม อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านมีระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการสร้างวิสัยทัศน์ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มากที่สุด เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีการวิเคราะห์และสังเคราะห์บริบทสถานศึกษา เพื่อกำหนดเป้าหมายหรือภาพในอนาคตที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง อีกทั้งได้มีการวางแผนการดำเนินงาน ในการกำหนดเป้าหมายหรือภาพแห่งความสำเร็จ ในการบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อมุ่งสู่การศึกษายุคใหม่ ให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาสู่มาตรฐานสากล ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษามีการเตรียมความพร้อม ด้วยการส่งเสริมและสนับสนุนตลอดจนร่วมวางแผนให้โรงเรียน มีระบบการพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษา แหล่งเรียนรู้สภาพแวดล้อม หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตัวเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ มีความสามารถคิดวิเคราะห์แก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีคุณธรรมนำความรู้ รักความเป็นไทยและสามารถก้าวไกลในระดับนานาชาติ สอดคล้องกับการศึกษาของ ดวงแข ข่านอก (2559) ได้ศึกษาการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 ผลการศึกษาพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ แต่แตกต่างกับการศึกษาของ กฤษพล อัมระนันท์ (2558) ได้ศึกษาถึงภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอแม่वंก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอแม่वंก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดได้แก่ด้านการมีวิสัยทัศน์ และยังแตกต่างกับการศึกษาของ สุภาพ ฤทธิบำรุง (2556) ได้ศึกษาถึงภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. สำหรับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียง สันทรายงาม อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ในด้านการทำงานเป็นทีม เป็นด้านที่ผู้บริหารศึกษามีระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับน้อยที่สุด เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษายังขาดการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาทำงานร่วมกัน ในลักษณะการทำงานเป็นทีม ในการประสานงาน วิเคราะห์ สังเคราะห์ความคิดเห็นต่างๆ เพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญ ในการปฏิบัติงาน แตกต่างกับการศึกษาของ สุภาพ ฤทธิบำรุง (2556) ได้ศึกษาถึงภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการทำงานเป็นเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

3. จากการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียง สันทรายงาม อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย กับประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของครู พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียง สันทรายงาม อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากความคิดเห็นของครูในทุก ระดับประสบการณ์การทำงาน ต่างเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียง สันทรายงาม อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย สามารถแสดงภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับมาก สามารถสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ผลักดันให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถบริหารจัดการและดำรงอยู่ในสังคมปัจจุบันและอนาคตได้ สามารถบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียนมากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของ กฤษพล อัมระนันท์ (2558) ได้ศึกษาถึงภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอแม่วังค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอแม่วังค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ตามความคิดเห็นของครูที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงาน ต่างกันมีระดับความคิดเห็นโดยภาพรวมไม่ต่างกัน

4. จากการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียง สันทรายงาม อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย กับขนาดของสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานของครู พบว่า ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียง สันทรายงาม อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยที่ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็ก มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียง สันทรายงาม อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย แตกต่างกับครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดกลาง และสถานศึกษาขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากสถานศึกษาทั้งขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ต่างมีแนวทางในการบริหารสถานศึกษาแตกต่างกันออกไปตามจำนวนของผู้เรียนหรือขนาดของสถานศึกษา ดังนั้นจึงส่งผลต่อระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยตรง แตกต่างกับการศึกษาของ ดวงแข ข่านอก (2559) ได้ศึกษาการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำเชิง

สร้างสรรค์ของผู้บริหารศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ควรมีการสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้ได้บังคับบัญชา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายจัดการสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม
2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรรับฟังเรื่องราว ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของผู้ร่วมงานด้วยความสนใจ และตั้งใจ
3. ผู้บริหารควรแสดงจุดยืนที่ชัดเจนในการแสดงความคิดเห็นต่อปัญหาและความขัดแย้งที่เกิดขึ้น อย่างมีเหตุผล
4. ผู้บริหารควรมีการบูรณาการวิธีการทำงานที่หลากหลายโดยอาศัยการเชื่อมโยงจากความรู้และประสบการณ์เดิมอย่างสร้างสรรค์
5. ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีบทบาทเป็นผู้ประสานงาน วิเคราะห์ สังเคราะห์ ความคิดเห็นต่างๆ ในทีมงาน เพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน
6. ผู้บริหารควรมีการวิเคราะห์ถึงปัญหาต่าง ๆ และสามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ หรือเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงลักษณะของการทำงานเป็นทีมของบุคลากรครูในศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียงสันทรายงาม อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ให้ประสบผลสำเร็จ
2. ควรมีการศึกษาถึงปัญหาในการแสดงภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กในศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียงสันทรายงาม อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ในเชิงคุณภาพ จะทำให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกเพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจาก ดร.น้ำฝน กันมา อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งท่านได้กรุณาสละเวลา ให้ความรู้ คำปรึกษา ข้อคิดเห็นที่ดี และแนะนำแนวทางการศึกษา ตลอดจนตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องของการศึกษาอิสระจนเสร็จสมบูรณ์ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณ เป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบและให้คำแนะนำในการสร้างเครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย ดร.ณัฐวุฒิ สัพโส อาจารย์ประจำสาขาการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา นายสุทิน เทียมสระคู ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษโรงเรียนบ้านร่องแช่ และนายประทีป ชาสมบัติ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษโรงเรียนสันทรายงามวิทยา

ขอขอบคุณครู และผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียงสันทรายงาม อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลในการศึกษา รวมไปถึงการอำนวยความสะดวกในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

ท้ายที่สุดขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ครูอาจารย์ และผู้ที่สนับสนุนการศึกษาครั้งนี้ทุกท่าน ที่ให้กำลังใจและให้โอกาสในการศึกษาอันมีค่ายิ่ง

เอกสารอ้างอิง

- กนกอร สมปราษฎย์. (2546). **ภาวะผู้นำทางการศึกษา**. ขอนแก่น : สุทธาภาการพิมพ์.
- กฤษพล อัมระนันท์. (2558). **ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอแม่เวงก์
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2**. การค้นคว้าอิสระ
ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์. (2555). **โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา
อาชีวศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เกศสินทร์ ตรีเดช. (2552). **ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูใน
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26**. การศึกษาอิสระศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2550). **ยอดคน กุญแจแห่งชัยชนะ 20 ดอก**. กรุงเทพฯ : ชัดเชสมิเดีย.
- ดวงแข ข่านอก. (2559). **การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารการศึกษา)
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2557). **การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS**. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพฯ :
ปิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- นเรศ บุญช่วย (2553 หน้า 85) **แผนกลยุทธ์เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่เหมาะสมสำหรับผู้บริหาร
สถานศึกษา**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- มัทนา วังถนอมศักดิ์. (2550). **ภาวะผู้นำทางการศึกษา**. ข้อมูลออนไลน์ ค้นเมื่อ 4 สิงหาคม 2560
จาก <http://www.moe.go.th>
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2555). **กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษา กรณีทัศน์ต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21**.
กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิ.
- สุภาพ ฤทธิ์บำรุง. (2556). **ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิผลของ
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30**.
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อนุสรุ สวรรณวงศ์. (2559). **ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม**. ข้อมูลออนไลน์ สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2560
จาก <http://www.pracharathschool.go.th/skill/detail/52233>.

การศึกษาสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของโรงเรียน สังกัดเทศบาลนครเชียงราย

The study of operating condition for internal education quality assurance of schools under Chiang Rai Municipality

ปอลด์ จรเกษ^{1*} และ รักษ์ิต สุทธิพงษ์²

Paul Joragate^{1*} and Ruksit Sutthipong²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานและขนาดของสถานศึกษาที่ครูผู้สอนปฏิบัติงาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอน จำนวน 181 คน เลือกตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น และผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 8 คน เลือกตัวอย่างด้วยวิธีเจาะจงโรงเรียนละ 1 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่น 0.97 และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2) สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงรายตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานพบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และด้านการจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบตามขนาดของสถานศึกษา พบว่าโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของสถานศึกษาขนาดกลางและสถานศึกษาขนาดใหญ่ 3) ข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครเชียงรายเกี่ยวกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยสรุป ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีการพัฒนาระบบการบริหารและสารสนเทศให้ดีขึ้น สถานศึกษาควรสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนเงินอำนาจความสะดวกที่ใช้ในการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ควรมีการวางแผนยกระดับคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจนและเป็นระบบ เมื่อประเมินคุณภาพภายในเรียบร้อยแล้วควรจัดทำเป็น

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : pj.cms2@gmail.com

รูปเล่มรายงานหน่วยงานต้นสังกัด และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบเพื่อจะได้วางแผนในการพัฒนาด้านที่ไม่ผ่านการประเมินร่วมกัน อันจะนำไปสู่แผนการพัฒนาศึกษาตามวงจรคุณภาพ PDCA ตามกรอบงานที่วางไว้ ตลอดจนการสนับสนุนให้ครูได้รับการพัฒนา เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะในการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

คำสำคัญ: ประกันคุณภาพ การศึกษา

Abstract

The purposes of this research were to study and compare the condition of internal education quality assurance of schools under Chiang Rai Municipality classified by the work experience and school sizes. The samples used in this research were 181 teachers and 8 administrators of schools under Chiang Rai Municipality. The research instruments were five rating scale questionnaires with reliability at 0.97 and the structured interview. The data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, t-test and One-way ANOVA.

The results of the study were revealed as follows: 1) the operating condition of the internal quality assurance of schools under Chiang Rai Municipality was shown at the high level. 2) The comparison of the operating condition of the internal quality assurance of schools under Chiang Rai Municipality classified by the work experience did not show statistically significant difference. When considering each aspect, it was found that the school educational development plan and the Internal quality assessment according to the educational institutions standards were statistically significant differences at .05 level. When comparison of the operating condition for internal education quality assurance of schools under Chiang Rai Municipality classified by the school size for the overall aspects did not show statistically significant difference. When considering each aspect, it was found that the preparation of the annual report was an internal quality assessment report. There was a statistically significant difference at the .05 level between the medium and large schools. 3) The recommendation of the school administrators under Chiang Rai Municipality regarding the Internal Quality Assurance implementation should be encouraged and participate in act educational institution standards. Improved administration and information systems. Educational institution should support materials and facilities for implementation with the education development plan. Should be planned to raise the education quality, it is clear and systematic. When the internal quality assessment is completed, it should be prepared as a report to the agency and the stakeholders in order to plan for the Evaluation Criteria not passed assessment. This will lead to the development plan of the PDCA quality cycle according to the framework set out. It also encourages teachers to develop their knowledge and skills about implementation for Internal Quality Assurance in educational institution.

Keywords: Quality Assurance, Education

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดความมุ่งหมายและหลักการไว้ในหมวด 1 มาตรา 6 เกี่ยวกับหลักการจัดการศึกษาว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตรา 9 (ข้อ 1-3) ได้กำหนดหลักในการจัดระบบโครงสร้างกระบวนการจัดการศึกษาที่เกี่ยวกับหน่วยงานการจัดการศึกษา และมาตรฐานการศึกษาว่า ต้องมีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภทการศึกษา ซึ่งได้กำหนดรายละเอียดที่ต้องดำเนินการไว้ในหมวด 6 คือ ให้มีมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ 2 ระบบ คือ ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก ทั้งนี้ ให้หน่วยงานต้นสังกัดจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ให้มีการจัดทำรายงานประจำปี เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานคุณภาพการศึกษา อีกทั้งเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก สาระบัญญัติดังกล่าว เป็นสิ่งที่สถานศึกษาทุกแห่งจะต้องนำไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเจตนารมณ์ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาเพื่อจะเป็นการสร้าง ความมั่นใจให้กับพ่อแม่ ผู้ปกครอง และประชาชนว่าลูกหลานจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ เพราะการประกันคุณภาพภายในจะทำให้สถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ มีการทำงานเป็นทีม มีเป้าหมาย และแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน การประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา จึงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพราะเป็นระบบที่สร้างความมั่นใจว่า สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้คุณภาพตามมาตรฐาน ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ ความสามารถ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนด และสังคมต้องการ และสืบเนื่องจากการที่กระทรวงศึกษาธิการได้กระจายบทบาทการจัดการศึกษาให้สถานศึกษาเป็นหน่วยรับผิดชอบจัด และพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นที่เชื่อมั่นและพอใจของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ดังนั้นหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตั้งแต่การวางแผนการดำเนินงานและตรวจสอบผลการดำเนินงานตามภาระหน้าที่ที่รับผิดชอบอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542, หน้า 2) การประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา จะทำให้สถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ มีการทำงานที่มีเป้าหมายและแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายนั้น จะต้องมี การประเมินคุณภาพภายในหรือการประเมินตนเอง เพื่อตรวจสอบและพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการศึกษาให้ เป็นไปตามเป้าหมายอยู่ตลอดเวลา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544 หน้า 3)

ในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สถานศึกษาจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบและวิธีปฏิบัติของกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 โดยกำหนดให้ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ในส่วนของการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วยภารกิจ 8 ประการ (กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553, 2 เมษายน 2553, หน้า 22-35) คือ 1) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 3) จัดระบบบริหารและสารสนเทศ 4) ดำเนินงานตามแผนพัฒนา

การจัดการศึกษาของสถานศึกษา 5) จัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 6) จัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 7) จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน และ 8) จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง จากกฎกระทรวงดังกล่าว สถานศึกษาจึงต้องมีการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างเป็นระบบต่อเนื่องทุกปีการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาจึงต้องมีภาระหน้าที่ร่วมกันในการจัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จเพื่อสร้างหลักประกันความมั่นคงของการศึกษาให้ยั่งยืนตลอดไป

เทศบาลนครเชียงราย เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำหน้าที่ในการพัฒนาท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ รวมไปถึงด้านการศึกษา โดยเทศบาลนครเชียงรายมีโรงเรียนในสังกัดทั้งสิ้น จำนวน 8 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนเทศบาล 1 ศรีเกิด 2) โรงเรียนเทศบาล 2 หนองบัว 3) โรงเรียนเทศบาล 3 ศรีทรายมูล 4) โรงเรียนเทศบาล 4 สันป่าก่อ 5) โรงเรียนเทศบาล 5 เต่าห้า 6) โรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย 7) โรงเรียนเทศบาล 7 ผังหมื่น และ 8) โรงเรียนเทศบาล 8 บ้านใหม่ ในฐานะที่ผู้วิจัยปฏิบัติหน้าที่เป็นครูผู้สอนในโรงเรียนเทศบาล 2 หนองบัว ซึ่งโรงเรียนมีการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ได้ยึดหลักและแนวทางการดำเนินงานตามกรอบของการประกันคุณภาพการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 และกรอบการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของ สมศ. โดยมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มีการนิเทศ กำกับ ติดตามการบริหารงานของสถานศึกษา การจัดอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรในโรงเรียน การให้ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงาน การเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศของฝ่ายต่าง ๆ ตามแผนงานของโรงเรียน รวมทั้งการนำแนวทางการดำเนินงานและการพัฒนาระบบงานมาขยายผลให้แก่บุคลากรในโรงเรียนได้นำไปประยุกต์ใช้และยึดเป็นแนวปฏิบัติ จนได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพในการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) จาก สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. ด้วยคะแนน 84.93 คิดเป็นคุณภาพระดับดี ซึ่งแต่ละตัวบ่งชี้ส่วนใหญ่ได้ระดับคุณภาพดีมาก แต่มี 2 ตัวบ่งชี้ คือ ตัวบ่งชี้ที่ 4 ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น ได้คะแนน 7.96 คะแนน (คะแนนเต็ม 10 คะแนน) คิดเป็นระดับคุณภาพดี และตัวบ่งชี้ที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ได้คะแนน 10.36 คะแนน (คะแนนเต็ม 20 คะแนน) คิดเป็นระดับคุณภาพพอใช้ (โรงเรียนเทศบาล 2 หนองบัว, 2556, หน้า 11) ผลการประเมินดังกล่าวสะท้อนถึงคุณภาพการจัดการศึกษาในด้านวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ประจำปีการศึกษา 2560 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาล 2 หนองบัว ที่ได้คะแนนเฉลี่ยค่อนข้างต่ำ โดยวิชาภาษาไทยได้คะแนนเฉลี่ย 46.25 คะแนน (คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ 46.58 คะแนน) วิชาภาษาอังกฤษได้คะแนนเฉลี่ย 37.64 คะแนน (คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ 36.34 คะแนน) วิชาคณิตศาสตร์ได้คะแนนเฉลี่ย 38.93 (คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ 37.12 คะแนน) และวิชาวิทยาศาสตร์ได้คะแนนเฉลี่ย 39.67 คะแนน (คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ 39.12 คะแนน) คะแนนเฉลี่ยรวมทั้ง 4 วิชา 40.62 คะแนน (โรงเรียนเทศบาล 2 หนองบัว, 2561, หน้า 13) ซึ่งถือว่ายังเป็นคะแนนที่ค่อนข้างต่ำ ดังนั้น ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาดังกล่าว ย่อมเป็นดัชนีชี้วัดคุณภาพการจัดการศึกษาและการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้ว่า มีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเพียงใด

จากสภาพปัญหาที่เกี่ยวกับคุณภาพการศึกษา มีหลายส่วนที่ต้องปรับปรุงและพัฒนา ด้วยเหตุดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ สามารถนำมาใช้พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาและพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ซึ่งจะทำให้สถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ มีเป้าหมายและแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน และส่งผลให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้มาตรฐานและมีคุณภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย จำแนกตามประเภทการดำเนินงานของครูผู้สอนและขนาดของสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

กรอบแนวคิด

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นในการศึกษาสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย โดยอาศัยกรอบแนวคิดของกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 โดยกำหนดให้ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วยภารกิจ 8 ประการ คือ 1) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 3) จัดระบบบริหารและสารสนเทศ 4) ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 5) จัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 6) จัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 7) จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน และ 8) จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

สมมติฐาน

1. ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาต่างกัน
2. สถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันมีสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย จาก 8 โรงเรียน จำนวน 361 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 19 คน และครูผู้สอน จำนวน 342 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่

2.1 ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย จาก 8 โรงเรียน เป็นจำนวน 181 คน โดยเทียบจากตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, pp 607 – 610; อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 40) และเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงรายที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือรองผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือรักษาการผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 8 คน จาก 8 โรงเรียน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง โรงเรียนละ 1 คน เพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อเสนอแนะการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามความคิดเห็นของครูที่มีต่อสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยประสิทธิภาพการทำงานและขนาดของสถานศึกษาที่ปฏิบัติงาน มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบหรือตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยแต่ละระดับมีน้ำหนักหรือความหมายตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert) คือ

- 5 หมายถึง สภาพการดำเนินการมากที่สุด
- 4 หมายถึง สภาพการดำเนินการมาก
- 3 หมายถึง สภาพการดำเนินการปานกลาง
- 2 หมายถึง สภาพการดำเนินการน้อย
- 1 หมายถึง สภาพการดำเนินการน้อยที่สุด

การแปลความหมายของคะแนน ผู้วิจัยแปลความหมายด้วยวิธีการใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ของคะแนน ในการอธิบายระดับของสภาพการดำเนินงานโดยใช้เกณฑ์ในการแปลผล 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 103) ดังนี้

- 4.51 – 5.00 หมายถึง สภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด
- 3.51 – 4.50 หมายถึง สภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก
- 2.51 – 3.50 หมายถึง สภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง
- 1.51 – 2.50 หมายถึง สภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย
- 1.00 – 1.50 หมายถึง สภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย จำนวน 8 โรงเรียน เกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย ทั้ง 8 ด้าน ตามกฎกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การออกแบบและสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย มีวิธีการ ดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

1.3 กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

1.4 สร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถามฉบับร่างแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องพิจารณาแก้ไขและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

1.5 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบหาคุณภาพและความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of item Objective Congruence: IOC) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 64-65) ได้ค่า IOC เท่ากับ +1 ทุกข้อ

1.6 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาจากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มทดลองที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ได้ค่าอำนาจจำแนก เท่ากับ 0.36-0.87 จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990, หน้า 202-203) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.97

1.7 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงสมบูรณ์เรียบร้อยแล้วไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดเพื่อนำผลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานต่อไป

2. การออกแบบและสร้างแบบสัมภาษณ์ผู้บริหารเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย มีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

2.1 เขียนโครงร่างคำสัมภาษณ์ตามกรอบแนวคิด วัตถุประสงค์และนิยามการวิจัย

2.2 นำโครงร่างแบบสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อยและความเหมาะสมของคำสัมภาษณ์

2.3 นำแบบสัมภาษณ์ไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

ผลการศึกษา

1. สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงรายในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{x} =4.23) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน (\bar{x} =4.37) ด้านการจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (\bar{x} =4.30) และด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (\bar{x} =4.26) ตามลำดับ

2. สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงรายตามความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และด้านการจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของสถานศึกษาขนาดกลางและสถานศึกษาขนาดใหญ่

3. ข้อเสนอแนะการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย ในแต่ละด้าน สรุปได้ ดังนี้

3.1 ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ควรมีการส่งเสริม สนับสนุนและเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษามากยิ่งขึ้น ให้มีการนำมาตรฐานการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมาวิเคราะห์เพื่อจัดทำเป็นมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

3.2 ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ควรมาจากความร่วมมือของครู บุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่ร่วมกันจัดทำแผนการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ควรมีการทบทวนวิสัยทัศน์ และพันธกิจของสถานศึกษาให้มีความเหมาะสมกับสภาพปัจจุบันและบริบทของสถานศึกษา

3.3 ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานที่มาจากผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกฝ่าย ควรมีระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ

3.4 ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ผู้รับผิดชอบโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของแผนพัฒนาหรือแผนปฏิบัติการของสถานศึกษาควรดำเนินการตามแผนงานที่กำหนด มีการประเมินผลและความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อนำข้อมูลไปปรับปรุงการดำเนินงานในครั้งต่อไป

3.5 ด้านการจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาควรมีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาที่เป็นระบบ มีความชัดเจนทั้งด้านการปฏิบัติและระยะเวลา สำนักการศึกษาเทศบาลนครเชียงรายที่เป็นต้นสังกัดควรมีกระบวนการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

3.6 ด้านการจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ครูและบุคลากรทุกคน ทุกฝ่าย ควรมีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา คณะกรรมการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ได้รับการแต่งตั้งควรมีการวัดและประเมินผลการจัดการศึกษาตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ทุกตัวด้วยเครื่องมือและวิธีการที่เหมาะสม

3.7 ด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน สถานศึกษาควรจัดประชุมชี้แจงแก่คณะครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการจัดทำรายงานประจำปี (SAR) ครูและบุคลากรทุกคนควรมีการประเมินตนเองและจัดทำรายงานการประเมินตนเองเสนอต่อผู้บริหารสถานศึกษา

3.8 ด้านการจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ควรสนับสนุนให้ครูได้รับการพัฒนาทักษะ และความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ควรนำผลการประเมินมาเป็นการรอบการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา และดำเนินการตามวงจร PDCA ทุกระบบ

สรุปผลและอภิปรายผล

สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย ทั้ง 8 ด้าน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นภาระงานตามปกติที่สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก โดยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง มาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก นอกจากนี้ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ซึ่งได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานออกเป็น 16 มาตรฐาน 70 ตัวบ่งชี้ และประกาศให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกแห่งในสังกัด ต้องดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และจัดทำเป็นรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน (SAR) เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด ดังนั้น นอกจากที่จะต้องดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยมีกฎกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 เป็นแนวทางปฏิบัติแล้ว สถานศึกษาในสังกัดกระทรวงมหาดไทยยังต้องดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดอีกด้วย ซึ่งผลการศึกษาสภาพและข้อเสนอแนะการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย ในครั้งนี้ สอดคล้องกับการวิจัยของคำสอน นันแก้ว (2552, หน้า 60) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ผลการศึกษาพบว่า สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมถึงสิ่งทุกด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับภานพ แจ่มพลอย (2556, หน้า 90) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี พบว่าสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑามาศ พุทธิรักษา (2556, หน้า 94) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย พบว่าสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และกานต์เลิศ ก้อนหิน (2556, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 พบว่า สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับปิยธิดา ชำนาญรบ (2557, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาพบว่า สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานีอยู่ในระดับมาก ทั้งโดยรวมและรายด้าน ทุกด้าน และสอดคล้องกับวันฤดี ดอกม่วง (2558, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 4 พบว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ทั้งในภาพรวมและ รายด้านมีการปฏิบัติระดับมาก รวมทั้งรัตนา แก้วจันทร์เพชร (2558, หน้า 225) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการ พัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตาก เขต 1 พบว่า สถานศึกษานำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาไปใช้เป็นแนวทางจัดทำแผนของ สถานศึกษา และมีการจัดโครงสร้างการบริหารงานในสถานศึกษาที่ครอบคลุมภารกิจของสถานศึกษาโดยทุกฝ่ายมี ส่วนร่วม มีการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างน้อยปีละ 1 ครั้งเพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนา สถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและนำผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาเป็นข้อมูลในการจัดทำรายงานประจำปี

สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงรายตาม ความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเทศบาลนครเชียงรายมีการจัดฝึกอบรม สัมมนา และประชุมชี้แจงแก่คณะครู บุคลากรทางการ ศึกษา ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนในสังกัดในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเป็นประจำทุก ปีการศึกษา เนื่องจากสถานศึกษาในสังกัดทุกแห่งจะต้องจัดทำรายงานประจำปี (SAR) ที่เป็นรายงานการประเมิน คุณภาพภายในเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับเทศบาลและระดับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ทำให้ สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัดได้จัดทำเป็นโครงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาบรรจุไว้ในแผนพัฒนาการ จัด การศึกษาหรือแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ซึ่งมีส่วนทำให้เกิดการตระหนักรู้ในความสำคัญที่ต้อง ดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษากับครูและบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา และสถานศึกษาในสังกัดมีการ แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยครูและบุคลากรทุกคนต้องมีส่วนร่วมใน การดำเนินงาน อาจมีผลทำให้สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาล นครเชียงรายตามความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันโดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่ง สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุดารัตน์ นิยมมาลี (2557, หน้า 114-115) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การดำเนินงานการประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีวิชัย เขต 3 พบว่าผลการเปรียบเทียบการ ดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ตามความคิดเห็นของบุคลากรที่มีตำแหน่งและประสบการณ์ต่างกันโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ ขัดแย้งกับการวิจัยของจิรภา เพชรสงคราม (2554, หน้า 146) ซึ่งทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมของครูใน การพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อทำการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของครู จำแนกตามวุฒิการศึกษา และขนาด สถานศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน หากจำแนก ตามประสบการณ์การทำงานของครู โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งอาจเป็นเพราะ โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนที่มีบุคลากรจำนวนมาก มีงบประมาณและทรัพยากร สนับสนุนในการจัดการศึกษาที่เพียงพอ ทำให้มีการจัดสรรบุคลากรในการทำงานตามความถนัดและความสามารถ ซึ่งบุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยอาจไม่ได้รับการแต่งตั้งให้ทำงานด้านการประกันคุณภาพภายใน

สถานศึกษาเป็นหลัก ทำให้มีส่วนร่วมในด้านการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาน้อยกว่าบุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงานและได้รับหน้าที่ให้ทำงานด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้

สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาที่ครูผู้สอนปฏิบัติหน้าที่แบ่งตามจำนวนนักเรียนในสถานศึกษาเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ สถานศึกษาขนาดเล็ก สถานศึกษาขนาดกลาง และสถานศึกษาขนาดใหญ่ พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ พบว่า สถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่มีระดับสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเกิดจากการที่สถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครเชียงรายทุกแห่งได้กำหนดให้การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นภาระงานตามหน้าที่ที่ครูและบุคลากรทุกคนต้องปฏิบัติตามปกติอย่างต่อเนื่องอยู่แล้ว ทั้งนี้ เพื่อสร้างความมั่นใจแก่ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม ตลอดจนผู้รับบริการว่า โรงเรียนจะจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจึงนับว่าเป็นหัวใจในการควบคุมคุณภาพการจัดการศึกษาให้เป็นที่ไปเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีความสามารถ และมีความสุข อันเป็นเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนที่สำคัญ นอกจากนี้เทศบาลนครเชียงรายที่เป็นต้นสังกัด ได้มีการนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี รวมถึงการที่สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และจัดทำเป็นรายงานประจำปี (SAR) อันเป็นรายงานการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาต่อหน่วยงานระดับกรมเป็นประจำทุกปีอยู่แล้ว ทำให้สถานศึกษาที่มีความตระหนักรู้ และตื่นตัวในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ทำให้สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพงษ์นภา หุนมาตรา (2553, หน้า 95) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 จำแนกตามที่ตั้งในอำเภอต่างกัมีการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความคิดเห็นของครูจำแนกตามระดับชั้นและขนาดของโรงเรียนที่แตกต่างกัน ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของภิญญา แจ่มพลอย (2556, หน้า 90) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี พบว่า เมื่อเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำแนกตามสถานภาพและขนาดของสถานศึกษาโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดกลางและสถานศึกษาขนาดใหญ่มีสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาทั้ง 8 ด้าน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ($\bar{X} = 4.11$) ด้านการจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ($\bar{X} = 4.17$) และด้านการจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.19$) ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาทั้ง 3 ด้านสรุปได้ ดังนี้

1. ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ควรีระบบการจัดการข้อมูลที่มีประสิทธิภาพซึ่งครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาสามารถเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก ควรนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และระบบอินเทอร์เน็ตเข้ามาจัดทำโปรแกรมสารสนเทศของสถานศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของจุฑามาศ พุทธิรักษา (2556, หน้า 94) ได้ทำการศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ซึ่งผู้บริหารเสนอแนะว่า ควรีการพัฒนากระบวนการบริหารสารสนเทศให้ดีขึ้น เพื่อให้การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีคุณภาพ ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นปัจจุบัน เนื่องจากการบริหารจะเป็นโครงสร้างหลักในการสั่งการตามลำดับชั้น หากมีระบบโครงสร้างที่ดี การสื่อสารภายในองค์การย่อมมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ข้อมูลที่มีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ มีความถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นปัจจุบัน จะช่วยให้การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2. ด้านการจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาควรีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาที่เป็นระบบ มีความชัดเจนทั้งด้านการปฏิบัติและระยะเวลา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคน ทุกฝ่ายควรจัดทำข้อมูลต่าง ๆ ให้ถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ และเป็นปัจจุบัน เพื่ออำนวยความสะดวกด้านข้อมูลแก่หน่วยงานต้นสังกัดที่เข้าตรวจสอบ สอดคล้องกับงานวิจัยของคุณวิทย์ พิงคำพา (2556, หน้า 64) ได้ทำการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 พบว่า ปัญหาหนึ่งที่มีเกิดขึ้นในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คือ ไม่มีการกำหนดขอบข่ายการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจน ข้อเสนอแนะคือ ควรีการกำหนดขอบข่ายการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาอย่างชัดเจน ควรนำผลการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาบางแห่งมีขนาดเล็ก ขาดบุคลากรสนับสนุนในการจัดทำระบบการติดตามตรวจสอบ ไม่ได้มีการปรับปรุงข้อมูลสถานศึกษาให้เป็นปัจจุบัน การติดตามตรวจสอบจึงไม่เป็นระบบที่ชัดเจน

3. ด้านการจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ควรสนับสนุนให้ครูได้รับการพัฒนาทักษะและความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน ควรนำผลการประเมินมาเป็นกรอบการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาและดำเนินการตามวงจร PDCA ทุกระบบ สอดคล้องกับจุฑามาศ พุทธิรักษา (2556, หน้า 94) ได้ทำการศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย พบว่า ข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง คือ การสนับสนุนให้ครูได้รับการพัฒนาเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะในการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นระบบที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องตลอดปีการศึกษา ครูและบุคลากรต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการปฏิบัติงานของระบบ เพื่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพตามวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง (PDCA) ที่สถานศึกษาใช้เป็นกรอบแนวทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาสภาพและข้อเสนอแนะการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงรายในครั้งนี้ สถานศึกษาควรีการกำหนดบุคคล ภาระหน้าที่รับผิดชอบแต่ละงานตามโครงสร้างของระบบที่ชัดเจน ไม่ซ้ำซ้อน เพื่อให้การบริหารจัดการงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษามี

ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ไม่เกิดความขัดแย้ง หรือซ้ำซ้อนกัน โดยเฉพาะด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ที่มีผลการประเมินเฉลี่ยต่ำสุด ด้วยขนาดและทรัพยากรด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครเชียงรายที่มีความพร้อมอยู่แล้ว ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีระบบบริหารและสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานให้เป็นไปตามระบบ ครูที่มีประสบการณ์และความชำนาญควรได้รับโอกาสสอนงานให้แก่ครูและบุคลากรที่บรรจุใหม่ หรือยังไม่มีประสบการณ์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีการศึกษาดูงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจากโรงเรียนในสังกัดที่ประสบความสำเร็จด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ควรมีการทำวิจัยในเรื่องของปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หรือศึกษาในเรื่องของผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยที่เป็นต้นสังกัดโดยตรงของสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย และควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครเชียงราย ด้วยการสังเกต สัมภาษณ์ ทดลอง และเก็บข้อมูลในพื้นที่จริง เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกประกอบการวิจัย ซึ่งจะทำงานวิจัยมีคุณค่ามากขึ้น สามารถนำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ผศ.ดร.รัชนี สุทธิพงษ์ ที่ปรึกษาการค้นคว้าด้วยตนเอง ที่ให้คำปรึกษา แนะนำ ชี้แนะแนวทางในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้และประสบการณ์ในการทำวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ทุกท่าน ที่กรุณาให้คำแนะนำ ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ ดร. นรินทร์ ชมชื่น ศึกษาานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเชียงราย นายธัญญ์ณัฐ ชาวเหนือ ศึกษาานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ เทศบาลนครเชียงราย และนายปริชา ศรีทา ผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาล 2 หนองบัว ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไข และให้คำแนะนำในการสร้างแบบสอบถามที่เป็นเครื่องมือหลักในการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ นายสุภาพ คำวาง ผู้อำนวยการสถานศึกษา นางดาราวรรณ กาชัย รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และคณะครูโรงเรียนเทศบาล 1 (วัดพรหมวิหาร) เทศบาลตำบลแม่สาย ทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลในการทดลองเครื่องมือ (try out) และกรุณาตอบแบบสอบถามและอำนวยความสะดวกในการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้บริหารสถานศึกษา และคณะครูโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงรายทุกท่านที่กรุณาให้สัมภาษณ์และตอบแบบสอบถามการวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างดี ซึ่งข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการทำวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณครอบครัวอันเป็นที่รักของข้าพเจ้า ที่มีส่วนผลักดันและให้กำลังใจในการทำวิจัย ขอขอบพระคุณเพื่อนนิสิตปริญญาโท หลักสูตรศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาเขตเชียงราย ทุกท่าน ที่คอยช่วยเหลือ สนับสนุน และให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา คุณค่าและประโยชน์อันเนื่องมาจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ผู้วิจัยขอน้อมนำเป็นความดีมอบแต่ บิดา มารดา ครู คณาจารย์ และผู้มีส่วนช่วยเหลือทุกท่าน ตลอดจนองค์กรวิชาชีพการศึกษาของชาติต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553. (2 เมษายน 2553).

ราชกิจจานุเบกษา. 127(23ก). หน้า 22-35.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: พรินทวาทกรฟิค.

กานต์เลิศ ก้อนหิน. (2556). การศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1. ใน วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์ (119). นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

คุณวิทย์ พิงคำขา. (2556). การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

คำซอน นันแก้ว. (2552). การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา. การค้นคว้าแบบอิสระ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.

จีรภา เพชรสงคราม. (2554). การศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาการ ดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน. สารนิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

จุฑามาศ พุทธิรักษา. (2556). การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. การศึกษาค้นคว้าด้วย ตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

ชนันชิตา รัตนปราณี. (2553). การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาโรงเรียนบ้านหนองจาน อำเภอขามสะแกแสงจังหวัดนครราชสีมา. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์นการพิมพ์.

ปิยธิดา ชำนาญรบ. (2557). สภาพและปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, อุดรธานี.

พงษ์นภา หุนมาตรา (2553). การพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1. สารนิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

พิชชาภรณ์ แป้นเกตู (2559). สภาพปัญหาและแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- ภาณพ แจ่มพลอย. (2556). การศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ คม., มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, จันทบุรี.
- รัตนา แก้วจันทร์เพชร. (2558). แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, กำแพงเพชร.
- โรงเรียนเทศบาล 2 หนองบัว. (2561). รายงานประจำปี โรงเรียนเทศบาล 2 หนองบัว เทศบาลนครเชียงราย ปีการศึกษา 2560. เชียงราย: โรงเรียนเทศบาล 2 หนองบัว
- โรงเรียนเทศบาล 2 หนองบัว (2556). รายงานประจำปี โรงเรียนเทศบาล 2 หนองบัว เทศบาลนครเชียงราย ปีการศึกษา 2555. เชียงราย: โรงเรียนเทศบาล 2 หนองบัว
- ล้นทม ชวนชื่น. (2556). การปฏิบัติงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสาธิตศึกษาอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., วิทยาลัยทองสุข, กรุงเทพฯ.
- วันฤดี ดอกม่วง. (2558). การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 4. งานค้นคว้าอิสระ กษ.ม., วิทยาลัยนครราชสีมา, นครราชสีมา.
- สุดารัตน์ นิมมาลี. (2557). การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). แนวทางการประกันคุณภาพภายในเพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พิมพ์ดี จำกัด.
- แสงเพียร งานดี. (2552). การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในเขตอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย. การค้นคว้าแบบอิสระ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.
- Cronbach. L.J. (1990). *Essentials of Psychological Testing*. (5th ed). New York, Conlins.

การศึกษาสภาพการดำเนินงานกิจการนักเรียน โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36

The study of state of operation in student affairs in Ing-khong campus school
under office of Education Area 36

กาญจนา กันะนณี^{1*} และ น้ำฝน กันมา²

Kanjana Kuntanapee^{1*} and Namfon Gunma²

บทคัดย่อ

จากศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานกิจการนักเรียน โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของผู้บริหารและครูที่มีต่อการดำเนินงานกิจการนักเรียน โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 ประชากรในการศึกษาได้แก่ ผู้บริหารจำนวน 26 คน ครูจำนวน 395 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 421 คน ในกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และครู โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จำนวนทั้งสิ้น 201 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, pp 607-610) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มีค่าความเชื่อมั่น .098 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการศึกษา พบว่า สภาพการดำเนินงานกิจการนักเรียน โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 ในภาพรวมมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก พบว่าด้านที่มีการปฏิบัติงานมากที่สุดได้แก่ ด้านส่งเสริมกิจกรรมแนะแนวในสถานศึกษา รองลงมาได้แก่ ด้านกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้นำเพื่อประโยชน์ ด้านกิจกรรมและวินัยนักเรียน ด้านส่งเสริมกีฬาและนันทนาการ และด้านส่งเสริมสุขภาพอนามัย ข้อเสนอแนะการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานส่งเสริมสุขภาพอนามัย คือ ควรมีการออกกำลังการหน้าเสาธงอาทิตย์ละ 1 ครั้ง ควรมีการตรวจสุขภาพของนักเรียนในแต่ละภาคเรียนเพื่อประชุมวางแผนงานอนามัยภายในโรงเรียน สร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับงานอนามัยนักเรียน ด้านส่งเสริมกิจกรรมแนะแนวในสถานศึกษา ควรเปิดโอกาสให้สถาบันอื่นมาแนะแนวอย่างสม่ำเสมอ ควรมีการวางแผน ประชาสัมพันธ์ข้อมูลให้นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ให้ความรู้แก่คณะครูเกี่ยวกับการแนะแนว เพื่อใช้เป็นข้อมูลนำไปชี้แจงแนะนำนักเรียนอย่างใกล้ชิด

ด้านส่งเสริมการกีฬาและนันทนาการ ควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน ออกกำลังกายมากขึ้น มีกีฬาและกิจกรรมที่หลากหลายและแปลกใหม่ ที่นักเรียนเข้าถึงได้ทุกเพศทุกวัย ด้านกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้นำเพื่อประโยชน์ ควรจัดให้มีกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีจิตสาธารณะมากขึ้น ส่งเสริมสนับสนุนให้คณะ

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : add_kanjana@hotmail.co.th

ครูเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และด้านกิจกรรมและวินัยนักเรียน โรงเรียนควมมีการตรวจเครื่องแต่งกายทุกเดือน เพื่อเช็คความเรียบร้อย ให้นักเรียนมีการประเมินตนเอง และทำกิจกรรมกระตุ้นตัวเองเพื่อการส่งเสริมทางด้านวินัยนักเรียน

คำสำคัญ: การศึกษาสภาพ กิจกรรมนักเรียน

Abstract

This study From this study The purpose is to study of the state of operation in student affairs in Ing-Khong campus school under office of Education Area 36 and to study the recommendations of administrators and teachers who work with the study of state of operation in student affairs in Ing-khong campus school under office of Education Area 36. There are 421 consist posits of 26 administrators and 395 teachers in the study. The 201 samples in this study are administrators and teachers in Ing-khong campus school under office of Education Area 36 which specific from the table of Krejcie and Morgan (Krejcie and Morgan, 1970, pp 607-610). The tool in this study is a questionnaire with the evaluation in scale (Rating scale). There is 0.98 reliability. The statistics in analyzing are the percentage, average, and standard deviation.

It's found that the state of operation in student affairs in Ing-Khong campus school under office of Education Area 36 is at high level in overview of process. The most process are the support of guidance in school, scout activity, activity and discipline of student, sport and entertainment and health in respectively. The suggestions about health of activity in student are many things such as should have the checking in health of student every semester for planning the health care in school, make awareness about the health by exercise in front of a flagstaff once a week, usually give an opportunity for any organization to advise, usually advertise for student and inform to torcher about guidance for using in closely recommendation.

Keywords: Study, Student Affairs

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมืออันสำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนา ซึ่งมีความต้องการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มากที่สุด การศึกษานอกจากจะช่วยพัฒนาคนในชาติให้มีความรู้ในเชิงคุณภาพแล้ว ยังจะช่วยให้มีการพัฒนาสังคม สิ่งแวดล้อมที่ตนดำรงชีวิตอยู่อีกด้วย ทุกคนเชื่อว่าการศึกษาต้องเกี่ยวข้องกับสังคม เศรษฐกิจ การเมืองที่พัฒนาสมบูรณ์ดีแล้ว ยังสะท้อนกลับมาทำให้การดำรงชีวิตของคนในชาติ มีแต่ความสุข ความปลอดภัย ดังที่คณะกรรมการการวางรากฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษาและมีความเห็นว่าการศึกษาที่จะเป็นผลดีต่อสถานการณ์ของประเทศไทยปัจจุบันจะต้องเป็นการศึกษาที่เสริมสร้างความรู้ ความคิดและความชำนาญ เพื่อให้คนไทยทุกคนรู้จักตนเอง รู้จักใช้ชีวิต และเข้าใจสังคม รวมถึงสิ่งแวดล้อมที่ตนอยู่ จะได้สามารถครองชีวิต ประกอบการงานด้วยรู้เท่าทันและแก้ปัญหาได้ สามารถสร้างสรรค์ชีวิตและสังคมให้ดีขึ้นได้อย่างกลมกลืนกับธรรมชาติ

การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา เพื่อให้มีความรู้พื้นฐานในการประกอบอาชีพ ปลูกฝังและส่งเสริมให้เด็กมีสมรรถภาพทั้งด้านความรู้ ความสามารถ ศีลธรรมจรรยาอันดีงาม มีระเบียบวินัย มีลักษณะนิสัยที่ดี มีความรับผิดชอบต่อตนเอง หมู่คณะ และบ้านเมือง ความรักชาติ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมและพละทานมัยแข็งแรง สมบูรณ์ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดจุดมุ่งหมายไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข มาตรา 27 กล่าวว่าในกระบวนการการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ

งานกิจการนักเรียน เป็นงานเร่งด่วนของสถานศึกษา ที่จะมองข้ามได้ ประเทศชาติต้องการเห็นเด็กและเยาวชนเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ มีความสมบูรณ์พร้อมทุกด้านและได้มอบความไว้วางใจให้โรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบ (สงบ ประเสริฐพันธุ์ 2543, หน้า 34) ดังนั้น การบริหารงานฝ่ายกิจการนักเรียนจึงเป็นภาระงานที่ทุกโรงเรียน ต้องดำเนินการเพราะงานกิจการนักเรียนมีความสำคัญยิ่งอย่างหนึ่ง เนื่องจากเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนโดยตรง ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ขณะเดียวกัน การบริหารกิจการนักเรียนนั้นเป็นการเอื้อประโยชน์ต่อการส่งเสริมการเรียนการสอน เพื่อให้พัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตร ให้บรรลุเป้าหมาย (อุไร อารีย์ 2546, หน้า 2) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (อภิสิทธิ์ รื่นจิตร 2547, หน้า 93-94) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การบริหารงานกิจการนักเรียนควรเน้นการมีวินัย ในตนเอง ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบของนักเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพด้านคุณธรรม จริยธรรม ในระดับที่น่าพอใจ

กลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง มีการดำเนินงานควบคุมและนิเทศการศึกษา เพื่อพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพ การศึกษาด้านวิชาการ และกิจการนักเรียน เช่น ประชาธิปไตยในโรงเรียน การแนะแนว กิจกรรมเสริมสร้างวินัยนักเรียน ส่งเสริมการดูแลสุขภาพ เป็นต้น ซึ่งสภาพทั่วไปของกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขงที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ได้แก่ ผู้ปกครองมีรายได้น้อย ไม่สนับสนุนให้นักเรียนได้เรียนหนังสือ ต้องการให้ช่วยทำงานเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว ผู้ปกครองส่วนใหญ่หย่าร้าง ทำให้เด็กต้องอยู่กับ ปู่ ย่า ตา ยาย ผู้ปกครองมักไม่ให้ความสนใจและให้ความร่วมมือด้านวิชาการ โดยถือว่างานด้านการเรียนการสอนเป็นหน้าที่หลักของโรงเรียนเพียงฝ่ายเดียว

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานกิจการนักเรียน คือ การดำเนินงานกิจการนักเรียนยังไม่ครอบคลุมภาระงานบริหารกิจการนักเรียน เช่น ครูและผู้ปกครองไม่ให้ความสนใจในกิจกรรมต่าง ๆ กิจกรรมหลักสูตรยังจัดทำน้อย นักเรียนขาดระเบียบวินัย สวัสดิการสำหรับนักเรียนยังไม่ทั่วถึง อันส่งผลกระทบต่องานบริหารวิชาการ ซึ่งเป็นงานหลักของโรงเรียน ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการดำเนินงานกิจการนักเรียน โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ว่ามีการปฏิบัติมากน้อยเพียงใด เพื่อเป็นแนวทางการสนับสนุนและส่งเสริมเกี่ยวกับการดำเนินงานกิจการนักเรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตให้มีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าในการจัดการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานกิจการนักเรียน โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของผู้บริหารและครูที่มีต่อการดำเนินงานกิจการนักเรียน โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

วิธีวิทยาการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาสภาพการดำเนินงานกิจการนักเรียนกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จำนวน 11 โรงเรียน ผู้บริหารจำนวน 26 คน และครูผู้สอนจำนวน 395 คน รวมจำนวนประชากรทั้งสิ้น 421 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จำนวนทั้งสิ้น 201 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, pp 607-610) จากนั้นใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยไม่อาศัยทฤษฎีความน่าจะเป็น โดยการเลือกตัวอย่างแบบแบ่งชั้น โดยการจำแนกกลุ่มประชากรออกเป็นส่วน ๆ จากนั้นเทียบสัดส่วน หาจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ลักษณะเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาสภาพการดำเนินงานกิจการนักเรียนโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นลักษณะแบบตรวจรายการ (Check List) สอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพผู้ให้ข้อมูล

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามสภาพการดำเนินงานกิจการนักเรียน โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 ลักษณะแบบสอบถามที่ใช้เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) ตามวิธีการของ ลิเคิร์ต (Likert) ประกอบด้วยด้าน 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านงานส่งเสริมสุขภาพอนามัย
2. ด้านส่งเสริมกิจกรรมแนะแนวในสถานศึกษา
3. ด้านส่งเสริมการกีฬาและนันทนาการ
4. ด้านกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์
5. ด้านกิจกรรมและวินัยนักเรียน

โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 73) ดังนี้

ระดับ 5 คะแนนหมายถึง สภาพการดำเนินงานกิจการนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 คะแนนหมายถึง สภาพการดำเนินงานกิจการนักเรียนอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 คะแนนหมายถึง สภาพการดำเนินงานกิจการนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 คะแนนหมายถึง สภาพการดำเนินงานกิจการนักเรียนอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 คะแนนหมายถึง สภาพการดำเนินงานกิจการนักเรียนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะสภาพการดำเนินงานกิจการนักเรียน โรงเรียนกลุ่ม-สหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36

การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพการดำเนินงานกิจการนักเรียน เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม
2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ลักษณะของข้อมูลที่ต้องการตามขอบข่ายของตัวแปรที่กำหนดในวัตถุประสงค์การวิจัย กำหนดโครงสร้าง เนื้อหาเพื่อสร้างแบบสอบถาม
3. สร้างแบบสอบถามที่ครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการศึกษาตามขอบข่ายของตัวแปรที่กำหนดในวัตถุประสงค์ของการวิจัย
4. เสนอแบบสอบถามฉบับร่างต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอข้อเสนอแนะเพิ่มเติม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข
5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง แล้วนำผลการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เลือกเป็นรายข้อคำถามเพื่อลงความคิดเห็นและให้คะแนนดังนี้
ให้คะแนน +1 เมื่อเห็นว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องเหมาะสมกับเนื้อหาและโครงสร้าง
ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามไม่มีข้อสอดคล้องเหมาะสมกับเนื้อหาและโครงสร้าง
ให้คะแนน -1 เมื่อว่าข้อคำถามไม่มีความสอดคล้องเหมาะสมกับเนื้อหาและโครงสร้าง
6. นำคะแนนที่ได้วิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยใช้เกณฑ์รายข้อ มีค่าเท่ากับ 0.67-1.00 ถือว่าข้อนั้นมีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง และถูกต้องในการใช้ภาษา (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

7. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) นำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) มีค่าความเชื่อมั่น 0.98
8. แบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไข เสนออาจารย์ที่ปรึกษา ได้รับความเห็นชอบแล้วจึงนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังผู้อำนวยการ โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จำนวน 11 โรงเรียน
2. ผู้วิจัยส่งหนังสือขออนุญาตจากมหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาเขตเชียงราย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จำนวน 11 โรงเรียน
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปมอบให้แก่ครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตามโรงเรียนต่าง ๆ ทั้ง 11 โรงเรียน เพื่อตอบแบบสอบถาม
4. ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง จากผู้บริหารและครู โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จากเป้าหมายในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 201 ฉบับ ได้รับคืน จำนวน 201 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ..100..
5. ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับ และดำเนินการตามขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติที่กำหนด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยดำเนินการดังนี้

1. ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้นผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยค่าร้อยละ (%)
2. ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานกิจกรรมนักเรียน โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 วิเคราะห์โดยใช้สถิติการคำนวณค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2546, หน้า 162) ดังนี้
ค่าเฉลี่ย 4.50–5.00 หมายถึงมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50–4.49 หมายถึงมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.50–3.49 หมายถึงมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50–2.49 หมายถึงมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00–1.49 หมายถึงมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด
3. ตอนที่ 3 รวบรวมผลข้อมูลแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะสภาพการดำเนินงานกิจกรรมนักเรียน โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. สถิติที่ใช้หาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานกิจการนักเรียน โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ประกอบด้วย

1.1 การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามแต่ละข้อโดยใช้สูตร IOC

$$IOC = \sum \frac{R}{n}$$

เมื่อ IOC แทนดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้

R แทนคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

n แทนจำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

1.2 การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

$$\alpha = \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s^2} \right]$$

เมื่อ α แทนสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

K แทนจำนวนข้อของเครื่องมือวัด

$\sum s_i^2$ แทน ผลรวมของความแปรปรวนของแต่ละข้อ

s^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวม

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ค่าร้อยละ (Percentage) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

$$P = \frac{f}{n} \times 100$$

เมื่อ P แทน ร้อยละ

f แทน ความถี่หรือจำนวนข้อมูลที่ต้องการหาร้อยละ

n แทน จำนวนของข้อมูลทั้งหมด

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานกิจการนักเรียน โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ประกอบด้วย

3.1 ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{n}$$

เมื่อ \bar{X} แทน ร้อยละ

$\sum X$ แทน ความถี่หรือจำนวนข้อมูลที่ต้องการหาร้อยละ

n แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมด

3.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

$$S.D. = \sqrt{\frac{n \sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

X แทน คะแนนแต่ละคน

$\sum x^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละคนยกกำลังสอง

$(\sum x)^2$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง

n แทน จำนวนกลุ่มเป้าหมายเรียง

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานกิจการนักเรียน โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ในภาพรวมมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22, S.D. = 0.56$) และเมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน พบว่ามีการปฏิบัติงานมากที่สุดได้แก่ ด้านส่งเสริมกิจกรรมแนะแนวในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.31, S.D. = 0.50$) รองลงมาได้แก่ ด้านกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ ($\bar{X} = 4.28, S.D. = 0.64$) และด้านน้อยที่สุด คือ ด้านส่งเสริมสุขภาพอนามัย ($\bar{X} = 4.09, S.D. = 0.65$)

สรุปผลและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามผู้ปฏิบัติงานกิจการนักเรียน โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 พบว่า เป็นหญิงมากกว่าชาย หญิงคิดเป็นร้อยละ 72.14 และ ชายคิดเป็นร้อยละ 27.86 ตามลำดับ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 4.98 ครูผู้สอนจำนวน 191 คน คิดเป็นร้อยละ 95.02

1. การศึกษาสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 สหวิทยาเขตอิงโขง ในภาพรวมมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็น รายด้าน พบว่ามีการปฏิบัติงานมากที่สุดได้แก่ ด้านส่งเสริมกิจกรรมแนะแนวในสถานศึกษา ด้านกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ ด้านกิจกรรมและวินัยนักเรียน ด้านส่งเสริมกีฬาและนันทนาการ และด้าน ส่งเสริมสุขภาพอนามัย ซึ่งเมื่อพิจารณาในรายละเอียดแต่ละด้านสามารถอภิปรายได้ดังนี้

ด้านงานส่งเสริมสุขภาพอนามัย การปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะ สถานศึกษามีการจัดห้อง พยาบาล เป็นเอกเทศ มีการตรวจสุขภาพนักเรียนภาคเรียนละ 1 ครั้ง มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานด้าน ส่งเสริมสุขภาพอนามัย มีการส่งเสริมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพอนามัยระหว่างโรงเรียนและชุมชนสถานศึกษา จัดหาเวชภัณฑ์สำหรับการปฐมพยาบาลเพียงพอต่อความต้องการ สถานศึกษามีการประชุมวางแผนงานด้านการ ส่งเสริมสุขภาพอนามัยร่วมกันระหว่างโรงเรียน ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานด้านการ ส่งเสริมสุขภาพอนามัยตลอดปีการศึกษา จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์เสียงตามสายให้ความรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพ อนามัยแก่นักเรียน มีการกำหนดโครงการและวางแผนการดำเนินงานด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัย สถานศึกษามี การประชุมสรุปผลการดำเนินงานบริการด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัย เพื่อหาแนวทางปรับปรุง พัฒนา ประเมินผล การจัดกิจกรรมด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัย เพื่อจัดอบรมสร้างความรู้ความเข้าใจ

ด้านการปฐมพยาบาลแก่คณะครู และนักเรียน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ(รัตนาวดี นานาผล 2555,หน้า 84) ได้ศึกษาการดำเนินงานกิจการนักเรียน ของโรงเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ด้านการบริการสุขภาพอนามัย มีการดำเนินงานในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจาก โรงเรียนมรการดำเนินการด้านสุขภาพอนามัย เพื่อดูแลสุขภาพของนักเรียนในโรงเรียน รวมทั้งยังมีการวางแผนกำหนดการดำเนินงานด้านการบริการสุขภาพอนามัย อย่างเป็นระบบ ทำให้การดำเนินงานในการดูแลสุขภาพอนามัยนักเรียนมีประสิทธิภาพ

ด้านส่งเสริมกิจกรรมแนะแนวในสถานศึกษา การปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะ ครูประจำชั้น ออกเยี่ยมบ้านและบันทึกข้อมูลของนักเรียนทุกคนเพื่อพิจารณาส่งเสริมกิจกรรมแนะแนวในสถานศึกษา มีการประชุมสรุปผลการดำเนินงานด้านส่งเสริมกิจกรรมแนะแนว ในสถานศึกษา ครูประจำชั้นจัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อพิจารณาการบริการทุนการศึกษาแก่นักเรียน มีการดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานด้านส่งเสริมกิจกรรมแนะแนวในสถานศึกษา เพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนางานด้านการจัดทำแผนงานด้านส่งเสริมกิจกรรมแนะแนวในสถานศึกษา มีการจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานด้านส่งเสริมกิจกรรมแนะแนวในสถานศึกษา สถานศึกษาได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานด้านส่งเสริมกิจกรรมแนะแนวในสถานศึกษา ประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน ชี้แจงงานด้านส่งเสริมกิจกรรมแนะแนวในสถานศึกษา มีการกำหนดโครงการและวางแผนการดำเนินงานด้านส่งเสริมกิจกรรมแนะแนวในสถานศึกษา มีการประชุมวางแผนปฏิบัติงานด้านส่งเสริมกิจกรรมแนะแนวในสถานศึกษาเป็นประจำทุกปี สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ(รัตนาวดี นานาผล 2555,หน้า 83) ได้ศึกษาการดำเนินงานกิจการนักเรียน ของโรงเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ด้านการจัดบริการแนะแนว มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากโรงเรียนมรการดำเนินงานด้านจัดบริการแนะแนว มรการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ซึ่งแม้ว่าโรงเรียนบางโรงเรียนจะไม่มีครูที่จบสาขาแนะแนวมาทำหน้าที่โดยเฉพาะ แต่ผู้บริหารได้จัดหาบุคลากรที่มีความเหมาะสมมาทำหน้าที่ ทำให้งานด้านการจัดบริการแนะแนวเป็นไปด้วยดี

ด้านส่งเสริมการกีฬาและนันทนาการ การปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะ สถานศึกษากำหนดให้มีบุคลากรทำหน้าที่รับผิดชอบเข้าร่วมแข่งขันกีฬาและนันทนาการทั้งประเภทบุคคลและทีม จัดให้มีชุมนุมหรือชมรมกีฬาของโรงเรียน บุคลากรมีความรู้เหมาะสมในการให้ความรู้ด้านกีฬาและนันทนาการแก่นักเรียน มีการรายงานผลการปฏิบัติงานให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบ ส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการพัฒนาทักษะเทคนิคการจัดกิจกรรมกีฬาและนันทนาการแต่ละประเภท เพื่อปรับปรุง พัฒนา ประเมินผลการจัดกิจกรรมด้านส่งเสริมการกีฬาและนันทนาการ มีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ ผู้บริหารสนับสนุนและจัดสรรงบประมาณในการจัดแข่งขันกีฬาและนันทนาการ มีการประชุมวางแผนการจัดกิจกรรมการแข่งขันกีฬาและนันทนาการทั้งในและนอกโรงเรียน มีการเสริมแรงทั้งทางกายและทางใจแก่บุคลากรที่นำชื่อเสียงด้านกีฬาและนันทนาการมาสู่โรงเรียน มีคณะกรรมการติดตามประเมินผลการจัดกิจกรรมกีฬาแต่ละประเภท เมื่อดำเนินการเสร็จแล้ว สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ (บุญช่วย นิตติโรภาส 2553,หน้า 104) ได้ศึกษาระดับความพอใจของผู้ปกครองต่อการดำเนินงาน

กิจการนักเรียนของโรงเรียนเปรมประชา สำนักงานเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร พบว่ากิจกรรมกีฬาและนันทนาการ มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากโรงเรียนได้คำนึงถึงพัฒนาการนักเรียนให้มีความเจริญองงามทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา จึงได้ดำเนินการจัดกิจกรรมขึ้นอย่างหลากหลาย

ด้านกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ การปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก สถานศึกษามีการจัดบุคลากรผู้รับผิดชอบการดำเนินกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ที่ชัดเจน มีหลักสูตรและแผนการจัดการจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ จัดทำโครงการและระเบียบข้อบังคับของกิจการลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ มีการประชุมวางแผนการปฏิบัติงานด้าน

กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ จัดให้มีการฝึกอบรมผู้บังคับบัญชาลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์เพื่อเพิ่มพูนความรู้แบบทักษะ มีการปรับปรุง พัฒนา ประเมินผลการจัดกิจกรรมด้านกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีการกำกับดูแลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ตามที่หลักสูตรกำหนด มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการกำกับดูแลการจัดกิจกรรม มีการนิเทศติดตาม สรุปผล และจัดทำรายงานผลการดำเนินงานกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ มีการติดตามตรวจสอบใช้หลักสูตรลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์เป็นระยะ ๆ มีการจัดทำระบบข้อมูลพื้นฐานเพื่อการบริหารจัดการกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ให้มีประสิทธิภาพ มีการจัดงบประมาณ สื่อการเรียนการสอนเครื่องมือ อุปกรณ์อำนวยความสะดวกเพื่อดำเนินกิจกรรม สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ (เสรี ใจเชื้อ 2551, หน้า 110) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร พบว่าการดำเนินงานด้านกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี โดยรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้พบว่า การจัดตั้งกลุ่มการจัดตั้งกลุ่มหรือกองลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ มีการจัดทำคู่มือในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน

ด้านกิจกรรมและวินัยนักเรียน สถานศึกษามีการจัดทำแผนการปกครองหรือปฏิทินกิจกรรมและวินัยนักเรียน มีการประชุมวางแผนการปฏิบัติงานด้านกิจกรรมและวินัยนักเรียน จัดประชุมชี้แจงแนวทางการดำเนินงานกิจกรรมและวินัยนักเรียน มีการจัดสรรงบประมาณในการจัดกิจกรรมและวินัยนักเรียน มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมและวินัยนักเรียน มีครูอาจารย์ฝ่ายปกครองควบคุมดูแลความประพฤติของนักเรียนให้เป็นไปตามระเบียบวินัย มีแผนดำเนินงานของโรงเรียนในการจัดกิจกรรมและวินัยนักเรียน จัดบุคลากรรับผิดชอบการดำเนินกิจกรรมและวินัยนักเรียน มีการปรับปรุง พัฒนา ประเมินผลการจัดกิจกรรมด้านกิจกรรมและวินัยนักเรียน เพื่อการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินกิจกรรมและวินัยนักเรียน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ (รัตนาวดี นานาผล 2555, หน้า 83) ได้ศึกษาการดำเนินงานกิจการนักเรียน ของโรงเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ด้านการปกครองและระเบียบวินัย มีการดำเนินงานในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากโรงเรียนมีการวางแผนกำหนดการด้านการปกครองและระเบียบวินัยโดยหัวหน้าฝ่ายปกครองเป็นผู้รับผิดชอบอำนาจมาจากผู้บริหาร ดูแลให้เป็นไปตามกฎระเบียบของโรงเรียน เมื่อนักเรียนทำผิด มีการเชิญผู้ปกครองร่วมปรึกษา ทำให้เป็นการร่วมมือกันปรับพฤติกรรมของนักเรียนทั้งที่โรงเรียนและบ้าน

ข้อเสนอแนะสภาพการดำเนินงานกิจการนักเรียน โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36

1. ด้านงานส่งเสริมสุขภาพอนามัย
 - 1.1 ควรมีการออกกำลังการหน้าเสาธงอาทิตย์ละ 1 ครั้ง
 - 1.2 ควรมีการตรวจสอบสุขภาพของนักเรียนในแต่ละภาคเรียน
 - 1.3 ประชุมวางแผนงานอนามัยภายในโรงเรียน สร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับงานอนามัยนักเรียน
2. ด้านส่งเสริมกิจกรรมแนะแนวในสถานศึกษา
 - 2.1 ควรเปิดโอกาสให้สถาบันอื่นมาแนะแนวอย่างสม่ำเสมอ
 - 2.2 ควรมีการวางแผน ประชาสัมพันธ์ข้อมูลให้นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ
 - 2.3 ควรให้ความรู้แก่คณะครูเกี่ยวกับการแนะแนว เพื่อใช้เป็นข้อมูลนำไปชี้แจงแนะนำนักเรียนอย่างใกล้ชิด

3. ด้านส่งเสริมการกีฬาและนันทนาการ
 - 3.1 ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน ออกกำลังกายมากขึ้น
 - 3.2 มีกีฬาและกิจกรรมที่หลากหลายและแปลกใหม่ ที่นักเรียนเข้าถึงได้ทุกเพศทุกวัย
4. ด้านกิจกรรมรณรงค์เพื่อ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์
 - 4.1 จัดให้มีกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีจิตสาธารณะมากขึ้น
 - 4.2 ส่งเสริมสนับสนุนให้คณะครูเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมรณรงค์เพื่อ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์
5. ด้านกิจกรรมและวินัยนักเรียน
 - 5.1 โรงเรียนควรมีการตรวจเครื่องแต่งกายทุกเดือน เพื่อเช็คความเรียบร้อย
 - 5.2 ให้นักเรียนมีการประเมินตนเอง และทำกิจกรรมกระตุ้นตัวเองเป็นการส่งเสริมทางด้านวินัยนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัยพบว่าสภาพการดำเนินงานงานกิจกรรมนักเรียน โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ด้านส่งเสริมกิจกรรมแนะแนวในสถานศึกษามีสภาพการบริหารงานมากกว่าด้านอื่น ดังนั้นผู้บริหารที่เกี่ยวข้องควรนำจุดเด่นด้านนี้ไปใช้เพื่อพัฒนางานด้านกิจกรรมนักเรียนให้มากยิ่งขึ้น

2. สภาพการดำเนินงานงานกิจกรรมนักเรียน โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ดีและมีผลสำเร็จอยู่ในระดับปานกลาง แสดงว่า ทุกฝ่ายมีความตั้งใจในการทำงาน ซึ่งโรงเรียนควรพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นไป

ข้อเสนอในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาในตัวแปรอื่นๆ เช่น ศึกษาสภาพการดำเนินงานด้านกิจกรรมแนะแนวและการมีจิตสาธารณะ โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่องการศึกษาสภาพการดำเนินงานงานกิจกรรมนักเรียน โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยความเมตตาให้คำปรึกษา แนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนเกิดความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ ตั้งแต่เริ่มดำเนินการจนกระทั่งเป็นเล่มสมบูรณ์ โดยได้รับความเมตตา กรณณา จาก ดร.น้ำฝน กันมา อาจารย์ที่ปรึกษา ข้าพเจ้าขอขอบคุณอาจารย์ที่ปรึกษาไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ สาขาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยาวิทยาเขต เชียงรายทุกท่าน ที่ได้ให้ความรู้อันทรงคุณค่าแก่ผู้วิจัย

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่ได้ตรวจเครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย รองศาสตราจารย์สันติ บุรณะชาติ ตำแหน่ง อาจารย์มหาวิทยาลัยพะเยา นางสุดา นันไชยวงศ์ รองผู้อำนวยการโรงเรียนเทิงวิทยาคม และนายณรงค์ฤทธิ์ เสาร์เจริญ รองผู้อำนวยการโรงเรียนภูซางวิทยาคม ที่ให้การชี้แนะแนวทางที่มีประโยชน์

ขอขอบคุณผู้ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้บริหาร ครูผู้สอน โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 ตลอดจนเพื่อน ๆ สาขาบริหารการศึกษาและครอบครัว ที่มี ส่วนช่วยเสริมสร้างกำลังใจ กำลังใจ จนทำให้การศึกษานี้เสร็จสมบูรณ์ไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- สงบ ประเสริฐพันธุ์.(2543). **ร่วมกันสร้างสรรค์คุณภาพโรงเรียน**.กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน์.
- อุไร อารีย์.(2546). **การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนมอบ ณ นคร 2 สังกัด สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอนาจะหลวย จังหวัดอุบลราชธานี**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. มหาวิทยาลัย มหาสารคาม, มหาสารคาม.
- อภิสิทธิ์ รื่นจิตร์.(2547). **รูปแบบการบริหารกิจการนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการ-ศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ กค.ม.,มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี
- บุญชม ศรีสะอาด. (2546). **การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร**.กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน์.
- รัตนาวดี นานาผล. (2555). **ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา กับการ ดำเนินงานกิจการนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัย ราชภัฏกาญจนบุรี, กาญจนบุรี.
- บุญช่วย นิติสโรภาส.(2553). **ความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการดำเนินงานกิจการนักเรียนของโรงเรียน เปรมประชา (สายหยุด-เกษม สงเคราะห์) สำนักงานเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.กรุงเทพฯ
- เสรี ใจเอื้อ. (2551). **การศึกษาสภาพการดำเนินงานการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. อุบลราชธานี.

การศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

A Study of School Administration Situation on Sufficiency of Schools Under The Office of Chiang Rai Primary Education Area 3

จรินทร์ คำมาปัน^{1*} และ รักษ์ิต สุทธิพงษ์²

Jarin Khammapan^{1*} and Ruksit Suttipong²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในขอบข่ายการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา 4 ด้าน 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารที่มีต่อสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในขอบข่ายการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา 4 ด้าน จำแนกตาม ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาพอเพียง และขนาดโรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 102 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ วิเคราะห์โดยแจกแจง ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา พบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยรวมมีสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงในระดับมากที่สุด คือ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา รองลงมา คือ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ด้านที่มีสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงในระดับน้อยที่สุด คือ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา สถานศึกษาพอเพียง

Abstract

The aims of study was to 1) To study of school administration situation on sufficiency of schools under the Office of Chiang Rai Primary Education Area 3 within the scope of driving the philosophy of sufficiency. 2) To study the opinions of administrators on the state of school administration situation on sufficiency of schools under the

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : Natthapohn.pnut@gmail.com

Office of Chiang Rai Primary Education Area 3 within the scope of driving the philosophy of sufficiency. Classified by Sufficiency Economy Experience and school size. The sample size was 102 persons. Including the director and deputy director of the school. The research instruments were checklist. Data were frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The results showed that the sufficiency of school administration situation on sufficiency of schools under the Office of Chiang Rai Primary Education Area 3 had a high level of school management. Considering the individual aspect, it was found that there was a high level of school administration at all levels. The highest level of management was the administration level, followed by the development of learners' activities. And the personnel development of the school. The lowest level of school administration was the curriculum and instructional management.

Keywords: School Administration, Suffice education

บทนำ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตและวิถีปฏิบัติที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสชี้แนะแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี และได้ทรงเน้นย้ำ แนวทางพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ตลอดจน ใช้ความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต การป้องกันให้รอดพ้นจากวิกฤต และให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ “เศรษฐกิจพอเพียง”เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลง ทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลก ภายนอกได้เป็นอย่างดี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550, หน้า 6-9)

ในการพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน จะต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศที่มีอยู่ให้เข้มแข็งและมีพลังเพียงพอในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาคนหรือทุนมนุษย์ให้เข้มแข็ง พร้อมกับการรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคศตวรรษที่ 21 และการเสริมสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพคน สถาบัน ระบบ โครงสร้างของสังคมให้เข้มแข็ง สามารถเป็นภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในอนาคต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554, หน้า 1) รัฐบาลจึงได้มีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาเป็นหลักในการกำหนดนโยบายเพื่อการขับเคลื่อนนโยบายด้านเศรษฐกิจและนโยบายด้านสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 1-5) โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้

ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) และฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ซึ่งทุกฝ่ายเห็นพ้องร่วมกันให้อัญเชิญปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550, หน้า 10-11) ต่อเนื่องมาถึงฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) ซึ่งมีหลักการสำคัญ คือ 1) พัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและขับเคลื่อนให้ บังเกิดผลในทางปฏิบัติที่ชัดเจนยิ่งขึ้นในทุกระดับ 2) ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาให้ความสำคัญกับการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของประชาชน 3) พัฒนาประเทศสู่ความสมดุลในทุกมิติอย่างบูรณาการและเป็นองค์รวม และ 4) ยึดวิสัยทัศน์ ปี พ.ศ. 2570 “คนไทยภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีมิตรไมตรีบนวิถีชีวิตแห่งความพอเพียง ยึดมั่นในวัฒนธรรมประชาธิปไตยและหลักธรรมาภิบาล การบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานที่ทั่วถึงมีคุณภาพ สังคมมีความปลอดภัยและมั่นคง อยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ดี เกื้อกูลและเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ระบบการผลิตเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน อยู่บนฐานทางเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองและแข่งขันได้ในเวทีโลก สามารถอยู่ในประชาคมภูมิภาคและโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี” เป็นเป้าหมาย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554, หน้า 54) และฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) สำหรับใช้เป็นแผนพัฒนาประเทศไทยในระยะ 5 ปี ซึ่งเป็นการแปลงยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี สู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อเตรียมความพร้อมและวางรากฐานในการยกระดับประเทศไทย ให้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งการพัฒนาประเทศในระยะของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ได้กำหนดหลักการ ไว้ดังนี้ 1) น้อมนำและประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในทุกมิติการพัฒนาอย่างบูรณาการบนทางสายกลาง มีความพอประมาณ มีเหตุผล และมีระบบภูมิคุ้มกันที่ดี 2) ดำเนินการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยให้คนเป็นศูนย์กลาง เพื่อสร้างความมั่นคงของชาติและเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการ และ 3) มุ่งเสริมสร้างกลไกการพัฒนาประเทศ ทั้งกลไกที่เป็นกฎหมาย และกฎระเบียบต่างๆ เพื่อให้เอื้อต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกระดับ ควบคู่กับการพัฒนากรอบในรูปแบบของคณะกรรมการในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ระดับประเทศและระดับพื้นที่ (แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12, 2560, หน้า 13-14)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีภารกิจในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาให้กับประชากรวัยเรียนในพื้นที่ 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอแม่จัน อำเภอแม่สาย อำเภอเชียงแสน อำเภอแม่ฟ้าหลวง และอำเภอดอยหลวง ปัจจุบันมีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 150 โรงเรียน (รายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ 2559, 2559, หน้า 1) และได้เห็นความสำคัญที่จะทำให้โรงเรียนปลูกฝังให้เยาวชนไทยมีความรู้ ความเข้าใจ และนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต จึงได้สร้างความตระหนักแก่โรงเรียน ให้มุ่งพัฒนาผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมให้โรงเรียนเห็นความสำคัญ มีความรู้ ความเข้าใจ และน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ให้โรงเรียนมีการวางแผนการดำเนินงาน โดยการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา กำหนดแนวทางการดำเนินงาน ทั้งทางด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านหลักสูตรและจัดการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ให้ครูมีการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการผลิตสื่อนวัตกรรมการเรียนรู้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เพื่อมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ความเข้าใจ มีความตระหนัก และนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในการดำเนินชีวิต

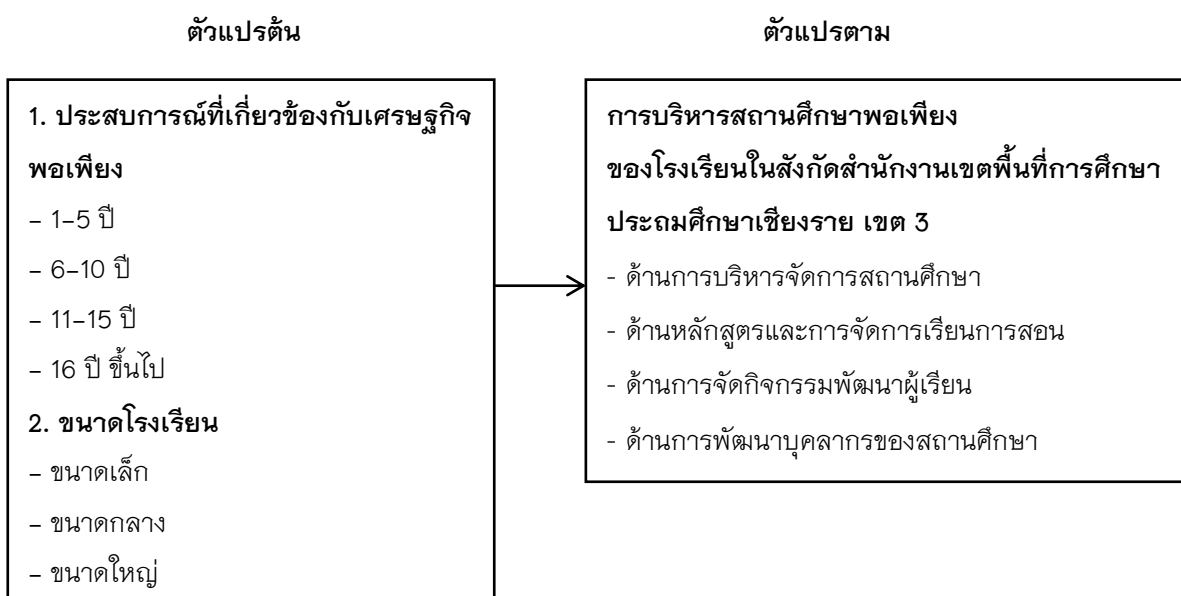
ปัจจุบันสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีโรงเรียนที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้และได้ประกาศให้เป็นสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง “สถานศึกษาพอเพียง” ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 จนถึง ปี พ.ศ. 2559 จำนวน 150 โรงเรียน (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ, 2552-2559, สืบออนไลน์) คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนโรงเรียนในสังกัด แต่ยังไม่มีการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียง ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในขอบข่ายการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา 4 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 2) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และ 4) ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา เพื่อนำข้อมูลจากผลการศึกษามาเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงและขยายผลการยกระดับสถานศึกษาพอเพียง ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในขอบข่ายการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา 4 ด้าน (2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารที่มีต่อสภาพสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในขอบข่ายการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา 4 ด้าน จำแนกตาม ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาพอเพียงและขนาดโรงเรียน

วิธีวิทยาการวิจัย

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่มุ่งศึกษาถึงสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงและความคิดเห็นของผู้บริหารที่มีต่อสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียง ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในขอบข่ายการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา 4 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 2) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และ 4) ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา จำแนกตามปัจจัยด้านประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ 1-5 ปี 6-10 ปี 11-15 ปี 16 ปีขึ้นไป และขนาดโรงเรียน ได้แก่ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่

ผลการศึกษา

ผลการวิจัย พบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยรวมมีสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียง ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.07$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียง ในระดับมากทุกด้าน โดยสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.21$) รองลงมา คือ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.13$) ส่วนด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.89$)

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผล

1. ผู้บริหาร ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 86.30 มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียงระหว่าง 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.10 และอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง คิดเป็นร้อยละ 46.10

2. สภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยรวมมีสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียง ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.07$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียง ในระดับมากทุกด้าน โดยสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงด้านการบริหารจัดการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.21$) รองลงมา คือ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.13$) ส่วนด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.89$)

3. สภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ในภาพรวมมีสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงในระดับมาก ($\bar{x} = 4.21$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียง อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียง ในระดับมากที่สุด ได้แก่ โรงเรียนมีการดำเนินการตามนโยบายและแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน ($\bar{x} = 4.37$) และข้อที่มีสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงน้อยที่สุด ได้แก่ โรงเรียนมี

ความสัมพันธ์กับชุมชนและให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{x} = 3.87$)

4. สภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในภาพรวมมีสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงในระดับมาก ($\bar{x} = 3.89$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียง อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงในระดับมากที่สุด ได้แก่ โรงเรียนมีการใช้แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในชุมชน ที่เสริมสร้างการพัฒนาคุณลักษณะ “อยู่อย่างพอเพียง” ของผู้เรียน อย่างต่อเนื่อง ($\bar{x} = 4.37$) และข้อที่มีสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ โรงเรียนมีการนิเทศ ติดตามและประเมินผล การนำหน่วยการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{x} = 3.78$)

5. สภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในภาพรวมมีสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียง ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.13$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียง อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงในระดับมากที่สุด ได้แก่ โรงเรียนมีแผนงาน โครงการ ส่งเสริมกิจกรรมนักเรียน เพื่อให้ผู้เรียนอยู่อย่างพอเพียง ($\bar{x} = 4.41$) และข้อที่มีสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงน้อยที่สุด ได้แก่ โรงเรียนมีการนำผลการติดตามมา ปรับปรุง พัฒนา กิจกรรมนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ โรงเรียนมีการนำผลการติดตามมา ปรับปรุง พัฒนา การดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ของผู้เรียน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{x} = 3.96$)

6. สภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ในภาพรวมมีสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียง ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.04$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียง อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงมากที่สุด ได้แก่ โรงเรียนมีแผนงาน โครงการ พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{x} = 4.32$) และข้อที่มีสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงน้อยที่สุด ได้แก่ โรงเรียนมีการขยายผลและเผยแพร่ ผลการดำเนินชีวิตและปฏิบัติภารกิจหน้าที่ของบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ($\bar{x} = 3.89$)

อภิปรายผล

1. สภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีสภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียง ในระดับมากที่สุด ได้แก่ โรงเรียนมีการดำเนินการตามนโยบายและแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน และข้อที่มีสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงน้อยที่สุด ได้แก่ โรงเรียนมีความสัมพันธ์กับชุมชนและให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยปรากฏ เช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย

เขต 3 มีการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มากำหนดเป็นนโยบายของโรงเรียนและนำมาบูรณาการในแผนปฏิบัติงานประจำปีของโรงเรียน และได้มีการดำเนินการตามนโยบายและแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน การติดตามผลการดำเนินการตามนโยบาย การนำผลการติดตามมาพัฒนา มีแผนงานด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารจัดการอาคารสถานที่และแหล่งเรียนรู้เพื่อดำเนินการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา เป็นไปตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดไว้ แต่ยังมีความสัมพันธ์กับชุมชนและให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงน้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทรฉาย นวลจันทร์ (2557) ได้ทำวิจัยเรื่อง ศึกษาสภาพการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 พบว่า สภาพการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีสภาพการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านผลลัพธ์ ภาควิชาความสำเร็จ และด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ตามลำดับ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเมธี อ้วนล้ำ ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนวังเหนือวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 35 พบว่า สภาพการดำเนินงานโรงเรียนเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนวังเหนือวิทยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ระดับความคิดเห็นทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการบริหารจัดการ ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านพัฒนาบุคลากร และด้านการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ ตามลำดับ ส่วนผลการศึกษาแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า ได้ทราบแนวทางในการพัฒนาทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านพัฒนาบุคลากร ด้านการออกแบบกระบวนการเรียนรู้และด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

2. สภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ในภาพรวมมีสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงในระดับมากที่สุด ได้แก่ โรงเรียนมีการใช้แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน ที่เสริมสร้างการพัฒนาคุณลักษณะ “อยู่อย่างพอเพียง” ของผู้เรียน อย่างต่อเนื่อง และข้อที่มีสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ โรงเรียนมีการนิเทศติดตามและประเมินผล การนำหน่วยการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียง โดยโรงเรียนมีหลักสูตรและหน่วยการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามมาตรฐานการเรียนรู้ มีแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ครอบคลุมสาระการเรียนรู้ มีการจัดหา การผลิต การใช้ เผยแพร่สื่อการเรียนรู้ มีการใช้แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน ที่เสริมสร้างการพัฒนาคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง มีการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แต่ยังมีกรณีศึกษาติดตามและประเมินผล ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้น้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของสุนทร จงเพียร (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 พบว่า การบริหารสถานศึกษาพอเพียงตามความคิดเห็นของบุคลากรซึ่งมีตำแหน่งเป็น ผู้บริหารโดยรวมและรายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและรายข้อเรื่องการ ประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมากที่สุด ครูผู้สอนมีความคิดเห็นโดยรวมและรายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและ รายข้อเรื่องการนำผลการติดตามมาพัฒนาการบริหารจัดการงบประมาณตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ ในระดับมากที่สุด

3. สภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในภาพรวมมีสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียง ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงในระดับมากที่สุด ได้แก่ โรงเรียนมี แผนงาน โครงการ ส่งเสริมกิจกรรมนักเรียน เพื่อให้ผู้เรียนอยู่อย่างพอเพียง และข้อที่มีสภาพการบริหารสถานศึกษา พอเพียงน้อยที่สุด ได้แก่ โรงเรียนมีการนำผลการติดตามมา ปรับปรุง พัฒนา กิจกรรมนักเรียนตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง และ โรงเรียนมีการนำผลการติดตามมา ปรับปรุง พัฒนา การดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและ สาธารณประโยชน์ ของผู้เรียน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหาร สถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีแผนงาน โครงการ ส่งเสริมกิจกรรมนักเรียน มีกิจกรรมแนะแนว การจัดกิจกรรมแนะแนวให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จักการวางแผนชีวิตของ ตนเอง มีระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถแก้ปัญหาและพัฒนาตนเองได้อย่างสอดคล้องกับหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง มีการจัดกิจกรรมลูกเสือเนตรนารี ยุวกาชาด หรือผู้บำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมชุมนุม ชมรม ที่มี การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม หลักคำสอนทางศาสนา ในการจัดกิจกรรมนักเรียนที่สอดคล้องกับหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีการติดตามผลการจัดกิจกรรมนักเรียน นำผลการติดตามมาปรับปรุง พัฒนา กิจกรรมนักเรียน เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดจิตอาสาและมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคมและ สาธารณประโยชน์ ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา พัฒนาสถานศึกษา ชุมชน เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและ วัฒนธรรม โดยโรงเรียนมีการติดตามผลการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญศรี แก้วใจดี (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่องการจัดการสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัด กรุงเทพมหานคร พบว่า การจัดการสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัด กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอนมี ค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านการจัดหลักสูตรสถานศึกษาและด้านการกำกับติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาอยู่ใน ระดับมาก รองลงมาตามลำดับ เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบเป็นรายด้านพบว่าการจัดหลักสูตรสถานศึกษาและด้านการ จัดการเรียนการสอนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการศึกษาปัญหาพบว่า ครูไม่เข้าใจ หลักสูตรและการสอนแบบบูรณาการ การจัดกิจกรรมไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ ตลอดจน ขาดการบันทึกและการ ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ข้อเสนอแนะ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา รวมทั้ง ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนที่กำหนดไว้

4. สภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ในภาพรวมมีสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียง ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงมากที่สุด ได้แก่ โรงเรียนมีแผนงาน โครงการ พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าของหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง และข้อที่มีสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงน้อยที่สุด ได้แก่ โรงเรียนมีการขยายผลและ เผยแพร่ ผลการดำเนินชีวิตและปฏิบัติการกิจหน้าที่ของบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียน ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีแผนงาน โครงการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ ตระหนักในคุณค่าของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สนับสนุนให้บุคลากรเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา ศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนิน ชีวิต และปฏิบัติการกิจหน้าที่ส่งเสริมให้บุคลากรแสวงหาความรู้ และโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการดำเนิน ชีวิต แก่บุคลากรของสถานศึกษา มีการติดตามผลการดำเนินโครงการ กิจกรรม พัฒนาบุคลากร และนำผลการ ติดตามมาปรับปรุง พัฒนาการดำเนินโครงการกิจกรรมพัฒนาบุคลากร ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับงานวิจัยของ นลินี มีผิว (2556) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาตามหลักของปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า สภาพการจัดการศึกษาตาม หลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมาก 3 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ด้านกิจกรรม ผู้เรียน ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ตามลำดับ และระดับปานกลางคือ ด้านการบริหารจัดการ สถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ผู้ศึกษาขอเสนอแนะจากผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ผู้บริหารควรมีสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้ความตระหนัก และสร้างความเข้มแข็ง ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน
2. ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารควรมีการนิเทศ ติดตามและประเมินผล เพื่อนำไป ปรับปรุง พัฒนา เพื่อให้ได้หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ และควรมีการจัดแสดง เผยแพร่ ประกวด แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลงานของผู้เรียน ที่เกิดจากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้อย่าง ต่อเนื่อง และจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นหรือหลักสูตรที่บูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยจัดแหล่ง เรียนรู้ที่หลากหลายตามความสนใจของนักเรียน
3. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษาควรจัดทำแผนงาน โครงการส่งเสริมกิจกรรมของ นักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม และหลักคำสอน ทางศาสนาในการจัดกิจกรรมนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
4. ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ควรจัดทำโครงการส่งเสริมบุคลากรของสถานศึกษา เพื่อ สร้างความรู้ ความเข้าใจและการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงมีการขยายผลและเผยแพร่ผล การดำเนินชีวิตและปฏิบัติการกิจหน้าที่ของบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้ สำเร็จลงได้ด้วยผู้ศึกษาได้รับความอนุเคราะห์เป็นอย่างดีจาก ดร. รักษิต สุทธิพงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำแนะนำ ปรึกษา พร้อมทั้งตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสมบูรณ์ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ ขอขอบพระคุณ คณะผู้เชี่ยวชาญ คือ นายสุทธิพร กันทาเดช ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านปางห้า นายเอี่ยม บริบูรณ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านป่าเหมือด และนางถนอม เกเย็น คีษานินเทศก์ชำนาญการพิเศษ ที่ได้ให้ความกรุณาตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม แก้ไขและให้ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวก และให้ความร่วมมือเป็นอย่างยิ่งในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้ศึกษาขออุทิศแด่ผู้มีพระคุณทุกๆ ท่าน ขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้า และครุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). **การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ประสานงานกลางการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **แนวทางการบริหารสถานศึกษาพอเพียง**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ดี.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **แนวทางการนิเทศเศรษฐกิจพอเพียงสู่ศึกษา**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ประสานงานกลางการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). **คู่มือการประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) ประจำปี 2554-2556**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ(ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553**. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- จันทร์ฉาย นวลจันทร์. (2557). **ศึกษาสภาพการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2**. การค้นคว้าอิสระ. การบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- นพรัตน์ ประกอบมิตร. (2558). **ศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายตำบลพระเพลิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1**. งานนิพนธ์, การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นลินี มีผิว. (2556). **การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2550–2554).** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- ปรียานุช พิบูลสรารุช. (2550). **เศรษฐกิจพอเพียงกับการประยุกต์ใช้ด้านการศึกษา.** กรุงเทพฯ: สำนักทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์.
- เพ็ญศรี แก้วใจดี. (2555). **การจัดการสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต การจัดการการศึกษา. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- เมธี อ้วนล้ำ. (2555). **การศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนวังเหนือวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 35.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง. การบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- รัตนา หลวงกลาง. (2558). **แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2.** วิทยานิพนธ์. ศษ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- สมเดช สีแสง. (2549). **คู่มือบริหารโรงเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ.** ชัยนาท: ชมรมพัฒนาความรู้ด้านระเบียบกฎหมายและพัฒนามาตรฐานวิชาชีพครู.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. (2558). **ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2558.** เชียงราย: กลุ่มงานพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). **แนวคิดและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (2555–2559).** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุदारัตน์ อุปละ. (2559). **สภาพและแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- สุนทร จงเพียร. (2556). **การบริหารสถานศึกษาพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัย ราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์.

การศึกษาสภาพและความต้องการปฏิบัติตนตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพของ
ข้าราชการครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสหวิทยาเขตภูกามยาว สำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36

The Study of the State and Need of Practice Based on standard Code of
Ethics for Teachers in the Secondary Schools under the Phukamyao
Educational Area United, Secondary Educational Service Area Office 36

สุรชัย วรภูรีกุล^{1*} และ สุนทร คล้ายอ่ำ²

Surachai Worapuregul^{1*} and Suntorn Klaium²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการปฏิบัติตนตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพครู ความต้องการและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพของข้าราชการครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสหวิทยาเขตภูกามยาว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารและข้าราชการครู จำนวน 228 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการบรรยาย

ผลการศึกษา พบว่าการปฏิบัติตนตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพของข้าราชการครู ในภาพรวมระดับจรรยาบรรณอยู่ในระดับ มากที่สุด พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีระดับจรรยาบรรณอยู่ในระดับ มากที่สุด 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค ด้านความรัก เมตตา เอาใจใส่ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจแก่ศิษย์ ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะและนิสัยที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์ ด้านการไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ หรือขัดขวางความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคมของศิษย์ ด้านช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันโดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม ความสามัคคีในหมู่คณะและด้านความรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์ สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพและเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ และมีระดับจรรยาบรรณอยู่ระดับมาก 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีวินัยในตนเอง พัฒนาการด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพและวิสัยทัศน์และ ด้านการปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมและยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ผลสรุปเกี่ยวกับความต้องการและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตนตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพครู พบว่าครูควรนำข้อค้นพบในการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาจรรยาบรรณของตนเองในทุกด้าน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร ต่อศิษย์และผู้รับบริการต่อไป

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : kawmyaj@gmail.com

คำสำคัญ: จรรยาบรรณของวิชาชีพครู

Abstract

The purposes of this Independent Study were 1) to study the state of code of conduct and 2) to study the needs and suggestions for code of conduct; for teachers in the secondary schools under the Phukamyao Educational Area United, Secondary Educational Service Area Office 36. The samples in this study consisted of 228 persons, both the school's administrators and teachers. The data were collected by closed form questionnaires and structured interview, analyzed by percentages, mean, standard deviation.

The results of this study found that the practice follow code of ethics of the teachers in secondary schools under the Phukamyao Educational Area United, Secondary Educational Service Area Office 36 in overviews at highest level. Considering 5 categories 9 aspects, there were 3 categories 7 aspects in highest level as followed: Code of conduct for disciples and recipients category; The first aspect is service with sincerity and equality. The second aspect is loving, kindness, caring and encourage the disciples and recipients equally. The third aspect is to be a good model; physical, speech and mind. The fourth aspect is to encourage the right learning, skills and habits for the disciples and the recipients with fullness and integrity. The fifth aspect is do not act as hostile or impede the physical, mental, emotional and social progress of the disciples and the recipients. Code of conduct for companion category; The sixth aspect is helping each other creatively, strongly in moral system, harmony among the teachers and Code of conduct for profession category; The seventh aspect is love, faith, honesty, responsibility for the profession and to be a good member of the professional organization. Beside, there were 2 categories and 2 aspects in high level; Code of conduct for individual category; The eighth aspect is self-discipline, professional development, personality and vision and Code of conduct for Social service; The ninth aspect is: to be a leader in economic conservation, society, art and culture, knowledge, environment, Keep the interests of the collective and adhere in the democratic regime with the monarchy. For needs and suggestions for improving themselves in code of conduct for individual, Code of conduct for profession, Code of conduct for disciples and recipients, Code of conduct for profession Companion and Code of conduct for Social service. This is for the highest interests of the organization, disciples and recipients.

Keywords: Code of ethics for teachers

บทนำ

ทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ามากที่สุดพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 และ (ฉบับที่ 3) 2553 จึงได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษา (หมวด 1) ไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างปกติสุข” และได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษา (หมวด 4) ไว้ 2 ประการ คือ 1) การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนสำคัญที่สุดและผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ กระบวนการจัดการเรียนการสอนจึงต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตนเอง เต็มตามศักยภาพ 2) การจัดการศึกษาต้องเน้นความรู้ คุณธรรมและกระบวนการเรียนรู้ ครูและบุคลากรทางการศึกษาในฐานะที่เป็น “แม่พิมพ์” จำเป็นต้องประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีเสียก่อน ดังคำกล่าวที่ว่า “ตัวอย่างที่ดีมีค่ากว่าคำสอน”

พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 จึงได้กำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพครูต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ (มาตรา 50) ประกอบด้วย 5 หมวด ได้แก่ หมวด 1 จรรยาบรรณต่อตนเอง หมวด 2 จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ หมวด 3 จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ หมวด 4 จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพและหมวด 5 จรรยาบรรณต่อสังคม ทั้งนี้ เพื่อให้การจัดการศึกษาของประเทศไทยสำเร็จลุล่วงดังจุดมุ่งหมายข้างต้นในที่สุด

เมื่อก้าวถึงความสำเร็จด้านจัดการศึกษา หนึ่งในประเทศที่ได้รับยกย่องว่ามีความก้าวหน้าด้านการศึกษาดีมาที่สุดในโลก คือ ประเทศฟินแลนด์ ซึ่งเราพบว่าครูฟินแลนด์มีจิตสำนึก และ ความรับผิดชอบในหน้าที่สูง โดยที่ไม่ต้องใช้ระบบประเมินมารับประกันคุณภาพ เพราะครูทุกคนมีความเอาใจใส่ มุ่งมั่นทำงานที่รับผิดชอบสำเร็จด้วยตัวเอง อันเป็นปัจจัยที่ทำให้ประชาชนของประเทศฟินแลนด์เชื่อมั่นในผู้เป็นครู อย่างมาก" และสิ่งที่ทำให้เกิด Trust และ Accountability ที่สมดุลกันในระบบการศึกษา คือความร่วมมือ และประสานการทำงานกันจากทุกภาคฝ่าย โดยแบ่งออกเป็น 3 ฝ่ายคือ 1. นักครุศึกษา 2. โรงเรียน 3. ผู้ปกครองและชุมชน (จุฑารัตน์ วิบูลผล: 2557) ขณะที่ประเทศสิงคโปร์ ซึ่งถือเป็นประเทศที่ระบบการศึกษามีคุณภาพระดับต้น ๆ ของโลก จากการศึกษาพบว่าประเทศสิงคโปร์สนับสนุนการประเมินครูและการพัฒนาวิชาชีพครูเป็นอย่างยิ่ง มีระบบพัฒนาวิชาชีพครูที่เรียกว่า "Education Service Professional Development and Career Plan" (Edu-Pac) โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาศักยภาพ ของครูให้สูง สุด ในแผนนี้เมืองประกอบด้วย 3 ส่วนได้แก่ 1) เส้นทางวิชาชีพ (Career path) 2) ระบบการให้รางวัลค่าตอบแทน (Award and Remuneration) และ 3) ระบบการประเมิน (Evaluation) ในด้านมาตรฐานวิชาชีพ ประเทศสิงคโปร์ได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพครูไว้ 3 ข้อ ประกอบด้วย 1) มาตรฐานการประเมินผู้ประกอบวิชาชีพครูและการเสริมสร้างขวัญ และกำลังใจ ต่อผลการปฏิบัติงาน 2) มาตรฐานการสรรหาผู้ประกอบวิชาชีพครู และ 3) การประเมินวิชาชีพครู ซึ่งพบว่าจะให้ผลการประเมินเชิงบวกค่อนข้างมากต่อครูและการจัดการเรียนการสอนของครู (อ้างอิงในอรธณพ จินะวัฒน์ และรัตนา ดวงแก้ว, 2557, หน้า 26)

สำหรับประเทศไทย แม้จะมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานวิชาชีพครูไว้อย่างชัดเจน แต่ก็ยังปรากฏว่ามีหลายเหตุการณ์ที่แสดงถึงความละเลยต่อมาตรฐานดังกล่าวที่สะท้อนถึงปัญหาด้านศีลธรรมคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา อาทิ ปัญหาการคัดลอกผลงานวิชาการ ปัญหาครูละเลยการสอนในชั้นเพื่อประกอบอาชีพส่วนตัวปัญหาด้านข้อมูล ปัญหาการตีมูลค่าในระหว่างปฏิบัติหน้าที่ ปัญหาผู้บริหารไม่บริหารตามหลักธรรมาภิบาล ขาดความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตน ดังเช่นผลงานวิจัยของของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) ได้ตอบโจทย์ระบบการศึกษาไทยว่าใจกลางของปัญหาคือการขาดความรับผิดชอบต่อ (Accountability) ของระบบการศึกษาตลอดทุกขั้นตอนเพราะถึงแม้จะลงทุนด้านการศึกษามากมายแต่คุณภาพการศึกษามีแนวโน้มต่ำลง นั้นสะท้อนให้เห็นถึงการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาในทุก ๆ ด้านยังอ่อนแออยู่มาก (อรธณพ จินะวัฒน์ และ รัตนา ดวงแก้ว; 2557, หน้า 4)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพ ของข้าราชการครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสภวิทยเขตภูพานยาว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 เพื่อให้ทราบสภาพและความต้องการของครูในการปฏิบัติตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพครู และผู้เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการส่งเสริม กำกับ ติดตาม ตรวจสอบการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยมีเป้าหมายสุดท้ายในตัวครู คือ ครูเป็นบุคคลที่สังคมให้ความเชื่อมั่น (Trust) และครูเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อ (Accountability) ให้สมกับที่วิชาชีพครูได้ชื่อว่า เป็นวิชาชีพชั้นสูงต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการปฏิบัติตนตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพของข้าราชการครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสหวิทยาเขตภูพานยาว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36
2. เพื่อศึกษาความต้องการและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพของข้าราชการครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสหวิทยาเขตภูพานยาว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสหวิทยาเขตภูพานยาว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จำนวน 9 โรงเรียน ที่ปฏิบัติราชการอยู่ในปีการศึกษา 2560 โดยแยกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 24 คน และเป็นข้าราชการครู จำนวน 507 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 531 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสหวิทยาเขตภูพานยาว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จำนวน 9 โรงเรียนที่ปฏิบัติราชการอยู่ในปีการศึกษา 2560 แยกเป็นผู้บริหารโรงเรียนละ 1 คน รวม 9 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง และเป็นข้าราชการครู จำนวน 226 คนซึ่งเทียบจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเครซีและมอร์แกน (Krejcie&Morgan Table) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ (Systematic Sampling) เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบโควตาตามสัดส่วนจำนวนประชากรของแต่ละโรงเรียน รวมทั้งสิ้น จำนวน 235 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งแบ่งเป็น 2 ฉบับ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดและหลักการ ดังนี้

1. แบบสอบถาม (Questionnaire) ประเภทปลายปิด (Closed Form) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ของ Rensis Likert ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป (Check List) ของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานและภาระงานสอน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพของข้าราชการครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสหวิทยาเขตภูพานยาว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ทั้ง 5 หมวด 9 ด้านจำนวน 37 ข้อ นำเครื่องมือไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อหาความสอดคล้อง (Index of Item – Objective Congruence: IOC) โดยใช้เกณฑ์รายข้อ มีค่าเท่ากับ 0.5–1.0 ถือว่าข้อนั้น ๆ มีความตรงเชิงเนื้อหา ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างและถูกต้องในการใช้ภาษา โดยใช้สูตรของโรวินลลีและแฮมเบิลตัน (Rovinelli and Hambleton, 1977 : 49–60) (สุวิมล ตีรพานันท์, 2554, หน้า 148) ดังนี้

$$IOC = \frac{(\sum R)}{N}$$

โดย $\sum R$ เป็นผลรวมของคะแนนจากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ

N เป็นจำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ซึ่งค่า IOC ของแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพและความต้องการปฏิบัติตนตามมาตรฐานจรรยาบรรณของข้าราชการครูที่คำนวณได้เท่ากับ 1.0 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้จริง (Try Out) และนำผลการทดลองมาทำการวิเคราะห์เพื่อหาคุณภาพความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) (สุวิมล ติรกันันท์, 2554, หน้า 152-161) โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นของค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาไว้ที่ .70 ขึ้นไป ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .91

ตอนที่ 3 เป็นแบบแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการในการปฏิบัติตนตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพของข้าราชการครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสหวิทยาเขตภูพานยาว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

2. แบบสัมภาษณ์ (Oral Questionnaire) แบบมีคำถามแน่นอน ประกอบด้วย 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป (Check List) ของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ เพศ ประสบการณ์การบริหารและขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นคำถามปลายเปิด แบ่งออกเป็น 5 หมวด 9 ด้านเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหรือส่งเสริมให้ผู้บังคับบัญชามีมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพสูงขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ดังนั้นผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และผู้ให้สัมภาษณ์ ใช้โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage:%) นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

2. การวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรสภาพการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพของข้าราชการครูใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ค่าสถิติที่ใช้วิเคราะห์ได้แก่ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายเป็นระดับจรรยาบรรณ พร้อมทั้งนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

3. การวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการและข้อเสนอแนะของข้าราชการครูและผู้บริหารสถานศึกษา ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis)

ผลการศึกษา

จากการศึกษาสภาพการปฏิบัติตนตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพของข้าราชการครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสหวิทยาเขตภูพานยาว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและผู้ให้สัมภาษณ์

1.1. ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นข้าราชการครู: พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงมากที่สุด จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 59.36 และเป็นเพศชาย จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 40.64 ผู้ตอบแบบสอบถาม มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 58.00 คือ รองลงมา เป็นระดับปริญญาโท จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 41.60 และมีการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาโท จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.50 โดยผู้ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์การทำงาน ระหว่าง 21-30 ปี มากที่สุด จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 32.40 รองลงมา มีประสบการณ์ทำงานระหว่าง 11-20 ปี จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 29.20 มีประสบการณ์ทำงานระหว่าง 0-10 ปี จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 22.80 และมีประสบการณ์นานมากกว่า 30 ปี จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 15.50 ขณะที่ภาระงานสอนของผู้ตอบแบบสอบถามที่มากที่สุด คือ ระหว่าง 16-20 ชั่วโมง/ สัปดาห์ จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 56.20 รองลงมาคือ มีภาระงานสอนระหว่าง 10-15 ชั่วโมง/ สัปดาห์

จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 30.10 มีภาระงานสอนมากกว่า 20 ชั่วโมง/ สัปดาห์ จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 11.40 และมีภาระงานสอน ต่ำกว่า 10 ชั่วโมง/ สัปดาห์ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 2.30 ตามลำดับ

1.2 ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา: พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นเพศชายมากที่สุด จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 88.89 และเป็นเพศหญิง จำนวน 1 คน คิดเป็น ร้อยละ 11.11 ผู้ให้สัมภาษณ์มีประสบการณ์การบริหารงานมากที่สุด คือระยะเวลามากกว่า 15 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 44.44 รองลงมาคือ ระยะเวลา 1-5 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 มีประสบการณ์การบริหารเป็นระยะเวลา 6-10 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 11.11 และมีประสบการณ์การบริหารเป็นระยะเวลา 11-15 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 11.11 โดยเป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 3 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 33.33 เท่ากับสถานศึกษาขนาดกลาง มีจำนวน 3 โรงเรียนเช่นเดียวกัน รองลงมาคือ สถานศึกษาขนาดใหญ่ มีจำนวน 2 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 22.22 และเป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 1 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 11.11

2. ผลการศึกษาสภาพการปฏิบัติตนตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพของข้าราชการครู

ผลการศึกษาด้านสภาพการปฏิบัติตนตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพของข้าราชการครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสหวิทยาเขตภูพานยาว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ทั้ง 5 หมวด 9 ด้าน ภาพรวมมีระดับจรรยาบรรณอยู่ในระดับ มากที่สุด โดยมีระดับจรรยาบรรณในระดับ มากที่สุด 3 หมวด 7 ด้าน และมีระดับจรรยาบรรณมาก 2 หมวด 2 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ระดับมากที่สุด ได้แก่ หมวดจรรยาบรรณต่อศิษย์และผู้รับบริการ ด้านการให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ ด้านความรัก เมตตา เอาใจใส่ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจ แก่ศิษย์และผู้รับบริการโดยเสมอหน้า ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งทางกาย วาจาและจิตใจ ด้านการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะและนิสัยที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์และผู้รับบริการอย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจและด้านการไม่กระทำความผิดหรือขัดขวางความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์และผู้รับบริการ รองลงมาเป็นหมวดจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ด้านพึงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์โดยยึดมั่นในระบอบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ หมวดจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ด้านความรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์ สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพและเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพและมีระดับจรรยาบรรณในระดับมากที่สุด ได้แก่ หมวด หมวดจรรยาบรรณต่อตนเอง ด้านการมีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพและวิสัยทัศน์ และหมวดจรรยาบรรณต่อสังคม ด้านการปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

3. ผลการศึกษาคำความต้องการและข้อเสนอแนะของตอบแบบสอบถามและผู้ให้สัมภาษณ์

3.1 ผลการศึกษาคำความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถาม

ด้าน 1 การมีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพบุคลิกภาพและวิสัยทัศน์: ครูต้องมีวินัยในตนเอง มีความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเองในทุก ๆ ทั้งด้านวิชาชีพ ด้านร่างกาย จิตใจ และการดำรงชีวิต มีความรอบรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของโลกเสมอควรต้องเคารพสิทธิของเด็กและส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักหน้าที่ของตนเองให้ผู้เรียนตระหนักและเคารพกฎ กติกา ระเบียบของสังคมหรือกฎหมายของบ้านเมือง

ด้าน 2 ความรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพและเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ: ครูต้องตระหนักถึงความเป็นวิชาชีพชั้นสูง ครูต้องอุทิศตนในการพัฒนาวิชาชีพและองค์กรวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ปกป้องรักษาไว้ซึ่งเกียรติของความเป็นครู มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพของตนมีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความรับผิดชอบต่อวิชาชีพอย่างเต็มเปี่ยม

ด้าน 3 รัก เมตตาเอาใจใส่ช่วยเหลือส่งเสริมให้กำลังใจแก่ศิษย์และผู้รับบริการตามบทบาทหน้าที่ โดยเสมอหน้า: ครูต้องเป็นเสมือนบิดามารดาของศิษย์ มีความรักและเมตตาลูกศิษย์ทุกคนอย่างบริสุทธิ์ใจ คอยอบรมสั่งสอน ให้คำปรึกษาให้ความช่วยเหลือให้กำลังใจแก่ศิษย์ โดยคำนึงถึงศักยภาพ ความแตกต่างระหว่างบุคคล ปฏิบัติต่อศิษย์ด้วยความยุติธรรม

ด้าน 4 ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะและนิสัยที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์และผู้รับบริการตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ: ครูต้องตระหนักถึงความสำคัญของวิชาชีพครูที่มีต่อสังคมและประเทศชาติ ด้วยการพัฒนาศิษย์อย่างเต็มกำลังความสามารถ ไม่ปิดบังซ่อนเร้นความรู้ ความจริงให้ศิษย์มีความรู้ความสามารถที่ถูกต้อง มีทักษะ ลักษณะนิสัยและคุณธรรมจริยธรรมที่ดี ขณะเดียวกันครูต้องเป็นนักเรียนรู้อีกด้วย จะเรียนรู้จากลูกศิษย์หรือเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กับลูกศิษย์

ด้าน 5 ต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งทางกาย วาจาและจิตใจ: ครูต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ศิษย์และสังคม ทั้งทางกาย วาจา จิตใจ ได้แก่การแต่งกายสุภาพ เหมาะสมกับกาลเทศะ การพูดจาไพเราะ มีเหตุมีผล การแสดงกริยาท่าทางที่สุภาพเรียบร้อย ทั้งนี้ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักคุณธรรมศีลธรรมและกฎหมาย

ด้าน 6 ไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคมของศิษย์และผู้รับบริการ: ครูต้องไม่ส่งเสริมศิษย์ในทางที่ผิดหรือไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ขัดต่อหลักศีลธรรม หลักศาสนาหรือค่านิยม ประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของสังคม

ด้าน 7 ให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ โดยต้องประพฤติและละเว้นการประพฤติตามแบบแผนพฤติกรรม ครูต้องถ่ายทอด ปลูกฝังความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ สิ่งที่ดีงามให้กับศิษย์อย่างเต็มกำลังความสามารถ

ด้าน 8 พึงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรมสร้างควมสามัคคีในหมู่คณะ: ครูและสถานศึกษาต้องสร้างค่านิยมในเรื่องคุณธรรมและความสามัคคีในหมู่คณะร่วมกัน สร้างวัฒนธรรมการแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันให้มากขึ้น ครูควรมีน้ำใจ มีจิตอาสาในการที่จะช่วยเหลือเพื่อนครูด้วยกัน ไม่คิด พุดหรือทำในสิ่งที่จะทำให้ลายความสามัคคีในหมู่คณะ ****

ด้าน 9 พึงปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมและยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งครูและสถานศึกษาควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ท้องถิ่นการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม มากขึ้นกว่าเดิม

3.2 ผลการศึกษาข้อเสนอแนะของผู้ให้สัมภาษณ์

ด้าน 1 การมีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพบุคลิกภาพและวิสัยทัศน์: ควรมีการปฏิรูปรูปแบบหรือวัฒนธรรมในการทำงานขององค์กร “ให้ครูได้มีเวลาทำหน้าที่ครูอย่างเต็มที่” และควรมีการปฏิรูปกระบวนการได้มาซึ่งครู ตั้งแต่การผลิต การคัดเลือกและการพัฒนาเพื่อให้ได้ครูที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับความเป็นครูอย่างแท้จริง

ด้าน 2 ความรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพและเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ: ควรต้องมีระบบการพัฒนาสนับสนุนให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) อย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาภายในองค์กรอย่างยั่งยืน

ด้าน 3 รัก เมตตาเอาใจใส่ช่วยเหลือส่งเสริมให้กำลังใจแก่ศิษย์และผู้รับบริการตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอหน้า: ครูควรคำนึงถึงเรื่องสิทธิส่วนบุคคลของศิษย์เพื่อป้องกันมิให้ครูล่วงละเมิดต่อสิทธิอันชอบธรรมของศิษย์ โดยการปฏิบัติยึดหลักศีลธรรมและหลักกฎหมายและระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ เป็นแนวปฏิบัติ

ด้าน 4 ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะและนิสัยที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์และผู้รับบริการตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ: สถานศึกษาควรมีการออกแบบกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะส่งเสริมการเรียนรู้ ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ถูกต้องดีงามหลากหลายให้แก่ศิษย์มากขึ้น โดยเฉพาะควรมีกิจกรรมส่งเสริมให้ศิษย์เกิดลักษณะนิสัยที่ดี มีความเสียสละมากขึ้น มีความสามารถในการปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงไปของสังคม

ด้าน 5 ต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งทางกาย วาจาและจิตใจ: ครูควรปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความเป็นกัลยาณมิตร เสมอต้นเสมอปลาย มีความรับผิดชอบต่อคำพูดและการกระทำมากยิ่งขึ้น

ด้าน 6 ไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคมของศิษย์และผู้รับบริการ: ครูควรส่งเสริมและพัฒนาศิษย์ตามความถนัด ความสนใจ ขณะเดียวกัน ครูควรส่งเสริม ปกป้องสิทธิหรือจัดกิจกรรมที่จะส่งเสริมความเจริญขององคกรของศิษย์ทั้งทางด้านกาย สติปัญญา จิตใจและอารมณ์ นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเต็มกำลังความสามารถของตน

ด้าน 7 ให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ โดยต้องประพฤติและละเว้นการประพฤติตามแบบแผนพฤติกรรม: ครูควรช่วยเหลือศิษย์ทั้งเรื่องการเรียนและเรื่องส่วนตัวอย่างเต็มใจโดยไม่เลือกปฏิบัติ ไม่คำนึงถึงประโยชน์ที่จะได้รับ ไม่ใช่ฐานะ ชื่อเสียงทั้งของตนเองและของสถาบันหรือองค์กรวิชาชีพ ในการแสวงหาผลประโยชน์อันมิควร

ด้าน 8 พึงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรมสร้าง ความสามัคคีในหมู่คณะ: ควรรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองตามบทบาทอย่างสุดความสามารถ และที่สำคัญครูทุกคนควรตระหนักถึงความสำคัญของความสามัคคีและร่วมมือกันโดยมีเป้าหมายร่วมกัน ****

ด้าน 9 พึงปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมและยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข: ครูควรดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม ชุมชน โดยถือว่าการพัฒนาและสร้างสรรค์สังคมนั้นเป็นหน้าที่ส่วนหนึ่งของครูและสถานศึกษา

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการจากวิจัยดังกล่าว มีประเด็นที่น่าสนใจที่จะนำมาอภิปราย ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการปฏิบัติตนตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพของข้าราชการครู

หมวด 1 จรรยาบรรณต่อตนเอง ด้านที่ 1 การมีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพบุคลิกภาพและวิสัยทัศน์ พบว่าข้าราชการครูมีระดับจรรยาบรรณอยู่ในระดับ มาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูส่วนใหญ่ประพฤติตนเหมาะสมกับสภาพความเป็นครู ให้ความเคารพกฎหมาย ไม่ยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเสพติด อบายมุข หรือประพฤติชั่วเอาใจใส่และรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี ตลอดจนประพฤติปฏิบัติตามประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของสังคม มีการพัฒนาตนเองในด้านวิชาชีพ โดยการแสวงหาความรู้และเทคโนโลยีวิธีการใหม่ ๆ

ที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในทุกด้าน แล้วนำองค์ความรู้ที่ได้มาพัฒนาศิษย์อยู่เสมอสอดคล้องกับงานวิจัยของ มาลินี บุญรัตพันธุ์ (2553) ศึกษาเรื่อง จรรยาบรรณวิชาชีพของมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่าจรรยาบรรณต่อตนเองอยู่ในระดับ มาก สอดคล้องกับลักษณะครูที่ดีตามที่เสนอของ Hessong and Weeks (1991 อ้างอิงใน ไพพรรณ เกียรติโชติชัย (2536, หน้า 53-58) ได้กล่าวไว้ว่า ครูควรเป็นบุคคล ที่กระทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อศิษย์และสังคม

หมวด 2 จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ด้านที่ 2 ความรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพและเป็น สมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ พบว่า ข้าราชการครูมีระดับจรรยาบรรณอยู่ในระดับ มากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครู มีความความชื่นชมและศรัทธาในคุณค่าของวิชาชีพครู รักษาชื่อเสียงและปกป้องศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ ยกย่องและให้ เกียรติผลงานวิชาการของผู้อื่น มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิก มีความซื่อสัตย์สุจริตตามระเบียบและแบบแผน ของทางราชการ มีความทุ่มเท เสียสละและอุทิศตนเพื่อการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง เลือกใช้หลักวิชาที่ถูกต้อง สร้างสรรค์เทคนิควิธีการใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาวิชาชีพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เทอด ทองชัย (2560) ซึ่งได้ศึกษา จรรยาบรรณวิชาชีพครูของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำพูน ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ด้าน จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ มากที่สุด

หมวด 3 จรรยาบรรณต่อศิษย์และผู้รับบริการ ด้านที่ 3 รัก เมตตา เอาใจใส่ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจ แก่ศิษย์และผู้รับบริการโดยเสมอหน้า พบว่าในภาพรวม ข้าราชการครูมีระดับจรรยาบรรณอยู่ในระดับ มากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะครูมีการเสริมสร้าง ชมเชยให้กำลังใจศิษย์และผู้รับบริการให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเองคอย ให้ คำปรึกษาหรือช่วยเหลือศิษย์และผู้รับบริการด้วยความเมตตากรุณาอย่างเต็มกำลังความสามารถและเสมอภาค ซึ่ง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นริศรา เหมหงษา (2552) ศึกษาเรื่อง การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของครู ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 ผลการวิจัยในด้านนี้มีระดับจรรยาบรรณ มาก ด้านที่ 4 การส่งเสริม ให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะและนิสัยที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์และผู้รับบริการอย่างเต็ม ความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ พบว่าในภาพรวมครูมีระดับจรรยาบรรณอยู่ในระดับ มากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูมีการส่งเสริมให้ศิษย์เกิดนิสัยที่ถูกต้องดีงาม ปรับตัวอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างปกติสุข ครูอุทิศตน เพื่อพัฒนาให้ ศิษย์ได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถตามความถนัดและเต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคลและครู ส่งเสริมให้ ศิษย์เลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตน รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาภัสรา ตี๋ยง (2551) ศึกษาเรื่องการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูโรงเรียนใน กลุ่มสหวิทยาเขตกรุงเทพตะวันออก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2 ผลการศึกษาในด้านนี้ ทั้งภาพรวมและรายข้อ มีระดับจรรยาบรรณ มากที่สุด ด้านที่ 5 ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งทาง ภายนอกและจิตใจ พบว่าในภาพรวมครู มีระดับจรรยาบรรณอยู่ในระดับ มากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูประพฤติ ตน เป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต ทั้ง ภายนอกและจิตใจและไม่ส่งเสริม ยุยงให้ศิษย์หรือผู้รับบริการ ประพฤติปฏิบัติขัดต่อศีลธรรมหรือกฎ ระเบียบของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะ งานวิจัยของพระครูปลัดไทร ทอง สุทธิโม (2555) ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะของครูตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู :กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาใน เขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ว่าครูต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ให้มากขึ้น ด้านที่ 6 ด้าน การไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์หรือขัดขวางความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์ พบว่าใน ภาพรวมครูมีระดับจรรยาบรรณอยู่ในระดับ มากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์หรือขัดขวาง ความเจริญองงามทั้งทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคมของศิษย์ ครูปกป้อง สิทธิหรือสนับสนุนการ

ดำเนินงานเพื่อปกป้องสิทธิเด็ก เยาวชนและผู้ด้อยโอกาส สอดคล้องกับงานวิจัยของ นริศรา เหมหงษา (2552) ศึกษาเรื่อง การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 ผลการวิจัยในด้านนี้พบว่าอยู่ในระดับ มากที่สุด ด้านที่ 7 การให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์จากการ ใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ พบว่า ในภาพรวมครูมีระดับจรรยาบรรณอยู่ในระดับ มากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครู ไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์โดยมิชอบและครูให้บริการศิษย์และผู้รับบริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค สอดคล้องกับงานวิจัยของ เทอด ทองชัย (2560) ซึ่งสอดคล้องกับ มานะ สถาพรสกุล (2556) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการปฏิบัติราชการตามหลักธรรมาภิบาลของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมการปฏิบัติราชการตามหลักธรรมาภิบาลของข้าราชการครู เขตปทุมวัน จำแนกตามตำแหน่งทางราชการ พบว่า พฤติกรรมการปฏิบัติราชการตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับ มากที่สุด คือด้านหลักนิติธรรม

หมวด 4 จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ด้านที่ 8 พึงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ พบว่าในภาพรวมครูมีระดับจรรยาบรรณอยู่ใน ระดับ มากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูยอมรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ มีความเสียสละเอื้ออาทรและให้ความช่วยเหลือผู้ร่วมประกอบวิชาชีพอย่างสร้างสรรค์ ยึดมั่นระบบคุณธรรมและแสดงความรับผิดชอบ ในความบกพร่องที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน โดยไม่ตำหนิให้ร้ายผู้อื่น รักและสามัคคีร่วมมือร่วมใจ กับผู้ร่วมประกอบวิชาชีพในการพัฒนาการศึกษาและพิจารณาตัดสินผลงานของผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มาลินี บุญยรัตพันธุ์ (2553) ศึกษาเรื่องจรรยาบรรณวิชาชีพของมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่าจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพอยู่ในระดับ มากที่สุด

หมวด 5 จรรยาบรรณต่อสังคม ด้านที่ 9 พึงปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อมรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมและยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย พบว่าในภาพรวมมีระดับจรรยาบรรณอยู่ในระดับ มาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะครูยึดมั่น สนับสนุน และส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยฯ ปกป้องและรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมเสมอ ส่งเสริมให้ศิษย์ฯ เกิดการเรียนรู้และดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ช่วยเหลือส่งเสริมชุมชนและเป็นผู้ดำเนินการวางแผนและดำเนินการเพื่ออนุรักษ์ พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและศิลปวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิรัช วรรณรัตน์ และ โกสุม สายใจ (2555) ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะผู้นำเชิงจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครูของคณาจารย์ระดับอุดมศึกษาเครือข่ายวิชาการเบญจมิตรและเครือข่ายวิจัยประชาชนพบว่า ระดับจรรยาบรรณต่อสังคม อยู่ในระดับมาก

2. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะ

ผลการวิเคราะห์รายละเอียดข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสหวิทยาเขตภูพานยาว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 เกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพของข้าราชการครูทั้ง 5 หมวด 9 ด้าน อภิปรายผลได้ดังนี้

หมวด 1 จรรยาบรรณต่อตนเอง ด้าน 1 การมีวินัยในตนเอง พัฒนาดตนเองด้านวิชาชีพบุคลิกภาพและวิสัยทัศน์ มีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการปฏิรูประบบหรือวัฒนธรรมในการทำงานขององค์กร “ให้ครูได้มีเวลาทำหน้าที่ครูอย่างเต็มที่” ลดภาระงานพิเศษต่าง ๆ ใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการบริหารจัดการระบบการทำงานและกิจกรรมการเรียนการสอน รวมไปถึงควรมีการปฏิรูปกระบวนการได้มาซึ่งครู ตั้งแต่การผลิต การคัดเลือกและการพัฒนาด้วยสอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพครูของประเทศสิงคโปร์ (อ้างอิงใน อรรถนพ จินะวัฒน์ และรัตนา, 2557) ซึ่งกำหนดไว้

ในมาตรฐานที่ 2 มาตรฐานการสรรหาผู้ประกอบการวิชาชีพครู มีกระบวนการคัดเลือกตั้งแต่ต้นจนจบจะเหลือ ประมาณ 18% เท่านั้นที่สอบผ่าน

หมวด 2 จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ด้าน 2 ความรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพและเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ มีข้อเสนอแนะว่า ควรต้องมีระบบการพัฒนาสนับสนุนให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) อย่างจริงจัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ เทอด ทองชัย (2560) ศึกษาเรื่อง จรรยาบรรณวิชาชีพครูของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำพูนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษานอกระบบจะต้องมุ่งมั่น ตั้งใจในการทำงานอย่างจริงจัง ด้วยความรักและศรัทธาต่อวิชาชีพ ทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่อย่างเคร่งครัด ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มิให้เกิดความเสียหายหรือเสื่อมเสียต่อองค์กรวิชาชีพ

หมวด 3 จรรยาบรรณต่อศิษย์และผู้รับบริการ ด้าน 3 รัก เมตตาเอาใจใส่ช่วยเหลือส่งเสริมให้กำลังใจแก่ศิษย์ ตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอหน้า มีข้อเสนอแนะว่า ครูควรจะต้องให้คำปรึกษาช่วยเหลือ ให้กำลังใจแก่ศิษย์ โดยคำนึงถึงศักยภาพ ความแตกต่างระหว่างบุคคล ยึดหลักศีลธรรมและหลักกฎหมายและระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ เป็นแนวปฏิบัติ เพื่อป้องกันมิให้ครูล่วงละเมิดต่อสิทธิอันชอบธรรมของศิษย์ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2556) ด้านจรรยาบรรณต่อศิษย์และผู้รับบริการ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องรัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือส่งเสริมให้กำลังใจแก่ศิษย์และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอหน้า ด้าน 4 ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์และผู้รับบริการตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ มีข้อเสนอแนะว่า สถานศึกษาควรมีการออกแบบกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะส่งเสริมการเรียนรู้ ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ถูกต้องดีงามหลากหลายให้แก่ศิษย์มากขึ้น มากกว่าการเน้นเพียงวิชาการในห้องเรียนโดยเฉพาะควรมีกิจกรรมส่งเสริมให้ศิษย์เกิดลักษณะนิสัยมากขึ้น มีทักษะในการปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงไปของสังคมซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมานะ สถาพรสกุล (2556) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการปฏิบัติราชการตามหลักธรรมาภิบาลของข้าราชการครู พบว่าด้านหลักคุณธรรมอยู่ในระดับมาก ด้าน 5 ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งทางกาย วาจาและจิตใจ มีข้อเสนอแนะว่าครูควรปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความเป็นกัลยาณมิตร เสมอต้นเสมอปลาย มีความรับผิดชอบต่อคำพูดและการกระทำ และพัฒนาจิตใจให้สูงอยู่เสมอสอดคล้องกับแนวคิดของพุทธทศิรีพรพนพิทักษ์ (อ้างอิงใน เทอด ทองชัย: 2560 หน้า 18) การประพฤติปฏิบัติต่อผู้เรียน ในข้อที่ 6 ครูพึงทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี ครูมีอิทธิพลต่อศิษย์ทั้งด้าน วาจา ความคิด บุคลิกภาพและความประพฤติ ครูจึงต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอเพื่อให้ลูกศิษย์ได้ซึมซับสิ่งที่ทำจากตัวครูไป เมื่อศิษย์เกิดศรัทธาในความสามารถของครู ศิษย์อาจจะเลียนแบบความประพฤติของครูไปอย่างไม่ได้เจตนา ด้าน 6 ไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์ มีข้อเสนอแนะว่า ครูควรส่งเสริม ปกป้องสิทธิหรือ จัดกิจกรรมที่จะส่งเสริมความเจริญของศิษย์ทั้งทางกาย สติปัญญา จิตใจและอารมณ์นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเต็มกำลังความสามารถ ซึ่งสอดคล้องกับหลักจรรยาบรรณวิชาชีพ (Code of Ethics) ของสภาการวิจัยด้านการศึกษาอเมริกัน (American Educational Research Association: AERA Council: 2011) ในหลักการข้อ D: หลักการเคารพสิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และความหลากหลาย (Respect for People's Rights, Dignity, and Diversity Principle) ด้าน 7 ให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ โดยต้องประพฤติและละเว้นการประพฤติตามแบบแผนพฤติกรรม มีข้อเสนอแนะว่า ครูต้องไม่ใช้ฐานะ ชื่อเสียง ทั้งของตนเองและของสถาบัน หรือวิชาชีพของตนเองในการแสวงหาผลประโยชน์อันมิควร ซึ่งสอดคล้องกับหลักการ "The six's key principle" ของสภาวิชาชีพครูของประเทศ Malta (The Council for the Teaching Profession in Malta:2012)

ในข้อที่ 5 ประพฤติตามจรรยาบรรณวิชาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและมีจริยธรรม (Act with Honesty and Integrity Teachers' Code of Ethics and Practice)

หมวด 4 จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ด้าน 8 พึงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรมสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ มีข้อเสนอแนะว่า ครูควรยึดหลักคิดดี ทำดี รับผิดชอบหน้าที่ของตนเองตามบทบาทอย่างสุดความสามารถ มีคุณลักษณะนักแก้ปัญหา มีทักษะการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ตระหนักถึงความสำคัญของความสามัคคีและร่วมมือกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เทอด ทองชัย (2560) ศึกษาเรื่อง จรรยาบรรณวิชาชีพครูของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำพูนพบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องทำงานกันเป็นระบบที่มี การช่วยเหลือเกื้อกูลกันอย่างสร้างสรรค์แบบระบบกลุ่มสัมพันธ์ โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม จริยธรรม เรียนรู้และ พัฒนางานร่วมกัน ให้เกียรติและเคารพความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน เพื่อสร้างความรัก ความสามัคคีในหมู่คณะ

หมวด 5 จรรยาบรรณต่อสังคม ด้าน 9 พึงปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมและยึดมั่นในการปกครองระบอบ ประชาธิปไตย มีข้อเสนอแนะว่า ครูและสถานศึกษาควรถือว่าการพัฒนาและสร้างสรรค์สังคมนั้นเป็นหน้าที่ส่วนหนึ่ง ของตน โดยนำหลักวิชาการที่มีศักยภาพที่มีมาจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของชุมชนทุก ๆ ด้าน ให้บริการแก่ ชุมชน ดิษฐ์ ให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนาสังคมให้มากขึ้นกว่าที่ผ่านมา สอดคล้อง กับหลักจรรยาบรรณวิชาชีพ (Code of Ethics) ของสภาการวิจัยด้านการศึกษาอเมริกัน (American Educational Research Association: AERA Council: 2011) ในหลักการข้อ E: หลักความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลการวิจัย การศึกษาสภาพและความต้องการปฏิบัติตนตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพของ ข้าราชการครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสทวิทยาเขตภูพานยาว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ผู้วิจัยขอเสนอแนะ 2 ประเด็น ดังนี้

1. หมวดจรรยาบรรณที่ครูมีระดับจรรยาบรรณอยู่ในระดับ มาก

1.1 หมวดจรรยาบรรณต่อตนเอง ด้านการมีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพบุคลิกภาพและ วิสัยทัศน์ ควรพัฒนาให้ครูมีความรู้รอบรู้ รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยและสังคมโลกในทุกมิติ พัฒนาทักษะ การใช้เทคโนโลยีเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และนำทักษะ ความรู้ใหม่ ๆ เหล่านี้มาใช้ในการจัดการ เรียนการสอนที่ทันต่อยุคสมัยและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.2 หมวดจรรยาบรรณต่อสังคม ด้านพึงปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมและยึดมั่นในการปกครองระบอบ ประชาธิปไตย ควรเพิ่มบทบาทในการเป็น ผู้นำในการวางแผนและพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและศิลปวัฒนธรรมของ ครูและสถานศึกษา

2. หมวดจรรยาบรรณที่มีระดับจรรยาบรรณ มากที่สุด

2.1 หมวด จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ด้าน ความรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพและเป็น สมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ ควรส่งเสริมให้ครูเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในองค์กร ระหว่างองค์กรให้มากขึ้น และเป็นรูปธรรมชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC)

2.2 หมอวจรรยาบรรณต่อศิษย์และผู้รับบริการ ด้าน ความรัก เมตตา เอาใจใส่ช่วยเหลือส่งเสริมให้ กำลังใจแก่ศิษย์ฯ โดยเสมอหน้า ควรส่งเสริมทักษะการให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือนักเรียนของครู รู้จักการพึ่งพิงเหตุผล เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลบนหลักความเสมอภาคและผลประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

ด้านการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะและนิสัยที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์และผู้รับบริการอย่างเต็ม ความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ ควรส่งเสริมให้ครูมีกลยุทธ์วิธีการที่จะส่งเสริม ช่วยเหลือผู้เรียนให้ผู้เรียนค้นพบ เครื่องมือการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง ฝึกฝนพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถใช้เครื่องมือดังกล่าวในการแสวงหาความรู้ อย่างหลากหลายและยั่งยืน

ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งทางกาย วาจาและจิตใจ ควรส่งเสริมให้ครูประพฤติ ตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิตทั้งทางกาย วาจาและจิตใจ มีวิจรรณญาณ วิสัยทัศน์ สิ่งใดควรทำ ควรพูด ควรแนะนำผู้เรียนเพื่อไม่ให้ผู้เรียนประพฤติผิดหรือขัดต่อหลักกฎหมาย ศีลธรรม ประเพณีวัฒนธรรมของสังคม

ด้านการไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์หรือขัดขวางความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และ สังคมของศิษย์และผู้รับบริการ ควร ส่งเสริมให้ครูมีลักษณะนิสัยเปิดกว้าง เรียนรู้ตลอดเวลาในทุกสถานการณ์ เพื่อให้ โอกาสผู้เรียนได้มีอิสระในการคิด เลือกรับและรับผิดชอบ สามารถพัฒนาตนเองให้เจริญงอกงามทั้งด้านกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคมอย่างเหมาะสมกับตนเอง ขณะเดียวกันครูควรรักษา ปกป้อง สนับสนุนสิทธิเด็ก เยาวชนและผู้ด้อยโอกาสตามบทบาทหน้าที่มากขึ้น

ด้านการให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาคโดยไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ ส่งเสริมให้ครูใช้วิชาชีพอย่างรอบคอบ ปฏิบัติตามหน้าที่สอดคล้องกับกฎระเบียบ กฎหมาย ไม่ใช้วิชาชีพแสวงหาผลประโยชน์เกินควรหรือแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบและครูควรให้บริการศิษย์และผู้รับบริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค

2.3 หมอวจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ด้านพึ่งช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่าง สร้างสรรค์โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ ควรส่งเสริมระบบคุณธรรมและการแสดงความ รับผิดชอบในความบกพร่องที่เกิด ขึ้นในการปฏิบัติงานโดยไม่ตำหนิให้ร้ายผู้อื่น ความรักและสามัคคี ร่วมมือร่วมใจกับ ผู้ร่วมประกอบวิชาชีพในการพัฒนาการศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยเน้นกลุ่มประชากรที่เป็นตัวแทนอย่างหลากหลาย ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชนและนักเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลรอบด้านมากขึ้น
2. ควรมีการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างผลการปฏิบัติงานเชิงประจักษ์กับระดับจรรยาบรรณ วิชาชีพของข้าราชการครู เพื่อศึกษาถึงข้อเท็จจริงเชิงความสัมพันธ์ ระหว่างผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน กับการลงทุน ทางการศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง การศึกษาสภาพและความต้องการปฏิบัติตามมาตรฐานจรรยาบรรณ วิชาชีพของข้าราชการครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสทวิทยาเขตภูพานยาว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 36 สามารถดำเนินการสำเร็จตามวัตถุประสงค์เป็นอย่างดีด้วยคำแนะนำ ด้วยความอนุเคราะห์และ สนับสนุนจากหลาย ๆ ฝ่ายตลอดกระบวนการศึกษาค้นคว้าตั้งแต่ต้นจนเสร็จสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้ให้คำแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ และดูแลเอาใจใส่ตลอดเวลาจนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ขอกราบขอบพระคุณ ผศ.ดร.สันติ บูรณะชาติ อาจารย์ประจำวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา, นายชำนาญ ม่วงศรีศักดิ์ ประธานคณะกรรมการการศึกษาธิการจังหวัดพะเยา และนายลักษณ์ ทิศสุกใส ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านม่วงคำ ที่กรุณาให้คำปรึกษาแก้ไขและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ขอขอบคุณผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู โรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสหวิทยาเขตภูเกายาว ที่ให้ความอนุเคราะห์และให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ผู้ศึกษาขอมอบและอุทิศแต่บิดา มารดา ครูบาอาจารย์ ผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอน ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตลอดถึงครอบครัวที่มีส่วนสนับสนุนและให้กำลังใจด้วยดีตลอดมา

เอกสารอ้างอิง

- จุฑารัตน์ วิบูลผล. (2557). **ถอดบทเรียน “ครูพินแลนด์” สู่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศ**. ประชาชาติธุรกิจ. เทอด ทองชัย. (2560). **จรรยาบรรณวิชาชีพครูของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำพูน**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.
- นริศรา เหมหงษา. (2552). **การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2**. วิทยานิพนธ์ คม., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, นครปฐม.
- พระครูปลัดไทรทอง สุธมฺโม. (2555). **คุณลักษณะของครูตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู: กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ**. วิทยานิพนธ์ พธ.ม., มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ไพพรรณ เกียรติโชติชัย. (2536). **ลักษณะครูที่ดี**. กรุงเทพฯ: ศรีอนันต์การพิมพ์.
- มานะ สถาพรสกุล. (2556). **พฤติกรรมการปฏิบัติราชการตามหลักธรรมาภิบาลของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.
- มาลินี บุญรัตน์พันธุ์. (2553). **จรรยาบรรณวิชาชีพครูของมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยรามคำแหง**. วิทยานิพนธ์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 13, 9-22.
- สุวิมล ติรกันนท์. (2554). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิรัช วรรณรัตน์และโกสุม สายใจ. (2556). **คุณลักษณะผู้นำเชิงจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู ของคณาจารย์ระดับอุดมศึกษาเครือข่ายวิชาการเบญจมิตรและเครือข่ายวิจัยประชาชื่น**. วิทยาลัยราชพฤกษ์.
- วริยา ชินวรรณโน. (2549). **บทนำจริยธรรมในวิชาชีพ**. กรุงเทพฯ: ชวนพิมพ์.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

อรรรณพ จินะวัฒน์และ รัตนาดวงแก้ว. (2557). การศึกษาสภาพการปฏิบัติตนตามมาตรฐานการปฏิบัติงานและมาตรฐานการปฏิบัติตนของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา, สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, กรุงเทพฯ.

อาภัสรา ดียิ่ง. (2551). การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตกรุงเทพตะวันออก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทมมหานคร เขต 2. วิทยานิพนธ์ คม., มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, กรุงเทพฯ.

เอกพันธ์ ปัดถาวระโร (2555). **จรรยาบรรณวิชาชีพ**. สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2560

จาก <http://aekapan.blogspot.com/2012/08/blog-post.html>

**การศึกษาสภาพและแนวทางบริหารงานกิจการนิสิตตามทัศนะของผู้บริหาร
และบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา**

**A study of condition and guideline for student affair administration in the
perspective of administrators and staff in Department of Student Affairs,
University of Phayao**

เจตนา ตลับศรี^{1*} และ รักษ์ิต สุทธิพงษ์²

Jettana Talubsri^{1*} and Ruksit Suttipong²

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานกิจการนิสิตตามทัศนะของผู้บริหารและบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา 2) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานกิจการนิสิต ตามทัศนะของผู้บริหารและบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและบุคลากร ผู้ปฏิบัติงานด้านกิจการนิสิตของมหาวิทยาลัยพะเยา จำนวน 19 หน่วยงาน ประกอบด้วยผู้บริหารจำนวน 21 คน และบุคลากร ผู้ปฏิบัติงานด้านกิจการนิสิต จำนวน 125 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 146 คน กำหนดขนาดประชากรโดยใช้การเจาะจง จำนวน 146 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารงานกิจการนิสิตตามทัศนะของผู้บริหารและบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.46$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านงานทุนการศึกษา ($\mu = 3.50$) รองลงมาคือ ด้านงานศูนย์ปฏิบัติการมหาวิทยาลัยพะเยาจิตอาสา (UPSR) ($\mu = 3.49$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านงานวินัยและพัฒนานิสิต ($\mu = 3.40$)

2. แนวทางการบริหารงานกิจการนิสิต ตามทัศนะของผู้บริหารและบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา ในภาพรวมพบว่าควรบริหารจัดการในเรื่องการจัดทำเอกสารให้ถูกต้อง มีการประชาสัมพันธ์ตามจุดต่าง ๆ ควรมีการสร้างเครือข่ายการปฏิบัติงาน และมีการจัดอบรมเพื่อเพิ่มศักยภาพให้แก่บุคลากรผู้ปฏิบัติงาน พร้อมทั้งควรมีการวางแผนจัดกิจกรรมล่วงหน้า เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: สภาพและแนวทาง การบริหารงานกิจการนิสิต

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : jettana_bell@hotmail.com

Abstract

This study To study the state of administration of student affairs as perceived by administrators and personnel of Student Affairs Department. Phayao University To study the management of student affairs as perceived by the administrators and personnel of Student Affairs Department. The population in this study is: Management and personnel Student Affairs Officer Of 19 universities in Phayao. A total of 146 students were selected for the study. The data were collected by using questionnaires. The statistics used for data analysis were: Frequency, percentage, standard deviation

The research findings

1. A study of condition and guideline for student affair administration in the perspective of administrators and staff in Department of Student Affairs, University of Phayao When considering each aspect, the highest mean was the scholarship ($\mu = 3.50$), followed by the Phayao University Volunteer Center (UPSR) ($\mu = 3.49$) and the lowest mean Discipline and Student Development ($\mu = 3.40$)

2. Management approach of student affairs as perceived by administrators and personnel of Student Affairs Department. Phayao University Overall, it should be handled properly. Provide publicity at various points. Should have established a network of operations. Training should be provided to increase the capacity of the personnel. Planning should be organized in advance.

Keywords: condition and guideline, student affair administration

บทนำ

ในยุคของการเปลี่ยนแปลงกระแสของโลก ปัจจุบันถือว่าเป็นยุคที่โลกมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว จากเดิมที่ประเทศไทยมีการพัฒนารูปแบบทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่รูปแบบ “ประเทศไทย 1.0” ที่เน้นด้านการเกษตรกรรม จนถึง “ประเทศไทย 4.0” ที่เน้นเศรษฐกิจโดยการขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม

สำหรับประเทศไทยในศตวรรษที่ 21 ในเรื่องระบบการศึกษา ต้องมีการพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับภาวะความเป็นจริง ตามวิสัยทัศน์และกรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ สามารถสรุปทักษะสำคัญของระบบการศึกษาเด็กและเยาวชนได้ว่า ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ซึ่งในศตวรรษที่ 21 จะเน้นการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ ตลอดจนได้เปลี่ยนแปลงความคิดและความเชื่อ รวมถึงการประพฤติปฏิบัติตัวของบุคคลในทุกระดับของสังคม ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา

ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาจึงถือว่ามีความสำคัญต่อประเทศชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคศตวรรษที่ 21 นี้มีการเปลี่ยนแปลงหลากหลายซึ่งเกิดขึ้นในยุคปัจจุบันที่เป็นยุคของโลกไร้พรมแดน ถึงแม้ว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากกระแสการแข่งขันด้านต่าง ๆ เช่น ทางเศรษฐกิจการค้ากับนานาชาติหรือเกิดจากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ส่งผลผลักดันให้องค์กรต้องปรับและพัฒนาตนเองตลอดเวลาเพื่อความอยู่รอด และเพื่อความประสบความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กรที่กำหนดไว้นั้น ขึ้นอยู่กับทรัพยากรต่าง ๆ เช่น การจัดการเทคโนโลยี เงิน วัสดุ อาคารสถานที่ การจัดการ ทรัพยากรมนุษย์ เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่จะนำความสำเร็จมาสู่องค์กร ทั้งนี้เพราะการ

พัฒนาองค์กรให้มีศักยภาพสูงในด้านต่าง ๆ จะต้องอาศัยทรัพยากรมนุษย์หรือบุคลากรในองค์กรที่ได้รับการพัฒนาให้ มีศักยภาพในด้านความรู้ความสามารถทักษะทัศนคติและพฤติกรรม เพื่อการทำงานหรือการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ สถาบันอุดมศึกษาจึงต้องตระหนักถึงภารกิจหลักที่สำคัญนั้น คือการผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพและตรงกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของมหาวิทยาลัย และตรงกับความต้องการของสังคม และตลาดแรงงาน

มหาวิทยาลัยพะเยา จึงเป็นอีกทางเลือกที่ต้งขึ้นเพื่อเป็นการกระจายโอกาสและสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติอย่างมากมาย พร้อมมุ่งสู่การพัฒนาให้เป็นมหาวิทยาลัยที่มี ศักยภาพผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล รวมทั้งการพัฒนาด้านองค์ความรู้สู่ชุมชนให้เข้มแข็งตั้ง ปณิธาน ปัญญาเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งได้ตระหนักถึงความสำคัญของการกระจายโอกาสและการสร้างความ เสมอภาคทางการศึกษา โดยมหาวิทยาลัยพะเยามีการพัฒนาหลักสูตรและคณะสาขาวิชา โดยการจัดการศึกษาแบ่ง ออกเป็น 3 ระดับประกอบด้วยระดับปริญญาตรีระดับปริญญาโทและระดับปริญญาเอก โดยส่วนงานบริหาร มีจำนวน ทั้งสิ้น 12 หน่วย ส่วนงานวิชาการมี 16 คณะ และ 2 วิทยาลัย และส่วนงานอื่นต่าง ๆ คือวิทยาเขตเชียงรายและ วิทยาการจัดการกรุงเทพ โดยในแต่ละส่วนงานมีความสำคัญที่แตกต่างกันไปตาม ลักษณะของงานในส่วนงานต่าง ๆ แต่ทุกส่วนงานสามารถเชื่อมต่อกันได้ เปรียบเสมือนฟันเฟืองของเครื่องยนต์ ถ้าชิ้นใดชิ้นหนึ่งขาดหายไปนั้นสามารถ ทำงานได้ต่อ แต่การทำงานก็จะไม่สมบูรณ์

ฉะนั้น “งานกิจการนิสิต” ก็เป็นหนึ่งในหน่วยงานที่มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนการผลิตบัณฑิต โดยมี ภารกิจสนับสนุนยุทธศาสตร์ด้านการเรียนการสอนและพัฒนา นิสิต ที่เน้นให้นิสิตอยู่และเรียนอย่างมีความสุข จบไปมี งานทำ และเป็นคนดีของสังคม บัณฑิตมีคุณภาพได้มาตรฐาน ตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัย ตาม กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) และเป็นไปตามนโยบายและทิศทางการบริหารมหาวิทยาลัย พะเยา (พ.ศ. 2558–2561) แผนพัฒนางานด้านพัฒนานิสิต คิษย์เก่า และบุคลากรด้านกิจการนิสิต (พ.ศ. 2559– 2561) ตามกรอบแนวคิด DSA MODEL ทั้งนี้ ได้แบ่งโครงสร้างการบริหารงานภายในออกเป็น 8 งาน ได้แก่ 1) งาน ธุรการ 2) งานบริการและสวัสดิการ 3) งานทุนการศึกษา 4) งานกิจกรรมนิสิต 5) งานกีฬาและนันทนาการ 6) งานวินัย และพัฒนานิสิต 7) งานแนะแนวและจัดหางาน 8) ศูนย์ปฏิบัติการมหาวิทยาลัยพะเยาจิตอาสา (UPSR) จากกรอบ แนวคิด DSA MODEL ได้กำหนดเป้าหมายหลักออกเป็น 3 ด้าน คือ 1) สนับสนุนและพัฒนานิสิตอยู่ อย่างมี ความสุข เรียนจบตามที่หลักสูตรกำหนด และเป็นคนดีของสังคม 2) สนับสนุนและส่งเสริมให้คิษย์เก่ามีงานทำ ด้รับ การยกย่อง และมีการสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็งเพื่อมี ส่วนร่วมในการพัฒนามหาวิทยาลัย และ 3) สนับสนุนและพัฒนา บุคลากรด้านกิจการนิสิตให้มี ศักยภาพเพิ่มขึ้น เป็นผู้มั่งคั่งบริการ และเป็นแบบอย่างที่ดีของนิสิต (คู่มือกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา, 2559, หน้า 1–2)

แต่ปัญหาในการให้บริการนิสิตยังคงมีอยู่ อาจเป็นเพราะงานกิจการนิสิตเป็นหน่วยงานที่นิสิตได้ติดต่อ ประสานงานมากเป็นลำดับแรก ๆ ในการขอรับบริการข้อมูล ข่าวสาร หรือการช่วยเหลือนิสิต ในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ในบางครั้งพบว่ามีการได้รับบริการต่าง ๆ ยังไม่ครอบคลุมต่อความต้องการของผู้รับบริการ

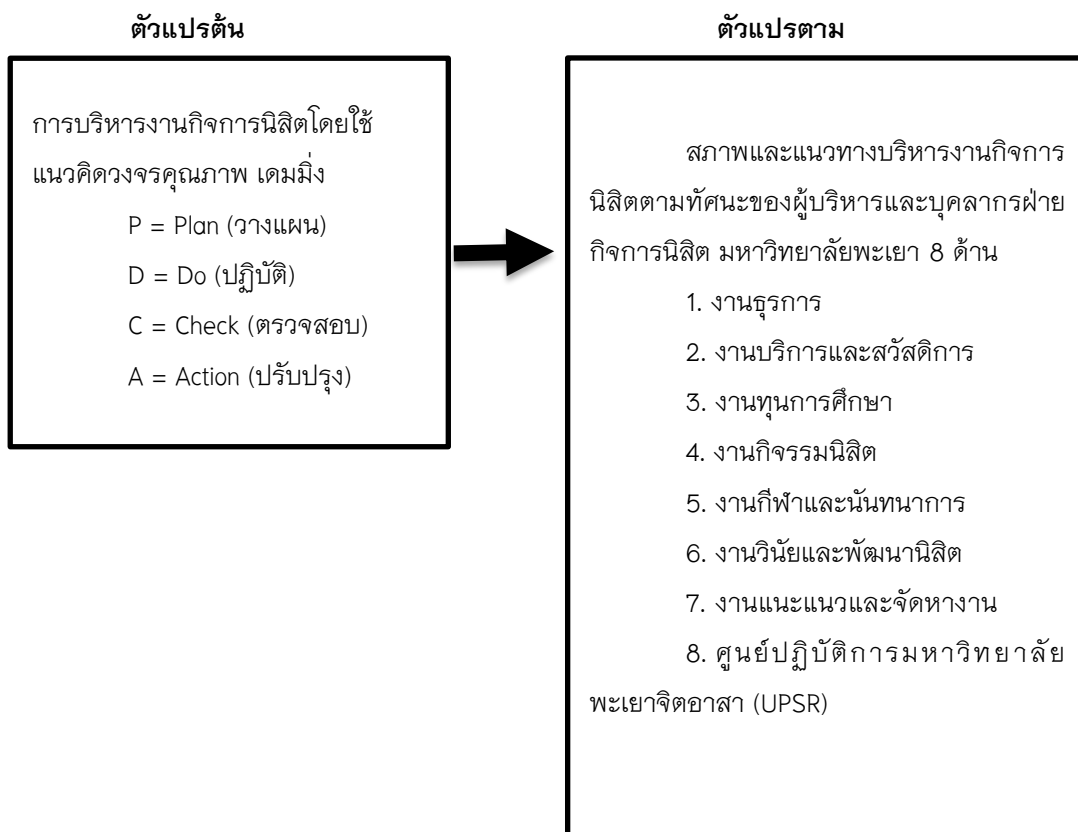
งานกิจการนิสิตจึงมีบทบาทสำคัญในการจัดการบริการด้านต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความพร้อมในการเรียน การใช้ชีวิตประจำวันของนิสิต ตลอดจนการพัฒนา นิสิตให้เป็นบัณฑิตอันพึงประสงค์ อยู่ร่วมกับชุมชนและสังคมได้ ดังนั้นบุคลากรภายในงานกิจการนิสิตทุก ๆ หน่วยงาน จำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถ ในภาระหน้าที่รับผิดชอบ ของตนเองและตลอดจนต้องรู้จักการพัฒนาตนเองเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพต่อการบริหารงานกิจการนิสิตให้ดียิ่ง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยในฐานะที่ปฏิบัติงานด้านกิจการนิสิตในมหาวิทยาลัยพะเยาเห็นว่าการบริหารงานด้านกิจการนิสิตของมหาวิทยาลัย เป็นภาระงานหลักของมหาวิทยาลัยที่จะต้องดำเนินการไปพร้อม ๆ กับงานด้านวิชาการ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานกิจการนิสิตตามทัศนะของผู้บริหารและบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อผลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นข้อเสนอแนะและข้อควรพัฒนาสำหรับผู้บริหารและบุคลากรที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานกิจการนิสิตรวมไปถึงหน่วยงานต่าง ๆ

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานกิจการนิสิตตามทัศนะของผู้บริหารและบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานกิจการนิสิต ตามทัศนะของผู้บริหารและบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและบุคลากรของมหาวิทยาลัยพะเยา จำนวนทั้งสิ้น 146 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 21 คน บุคลากรกองกิจการนิสิต จำนวน 125 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ การบริหารงานกิจการนิสิตโดยใช้แนวคิดวงจรคุณภาพ เดมมิ่ง (PDCA)
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารงานภายในกองกิจการนิสิต ซึ่งประกอบไปด้วยงานหลัก ดังนี้ งานธุรการ งานบริการและสวัสดิการ งานทุนการศึกษา งานกิจกรรมนิสิต งานกีฬาและนันทนาการ งานวินัยและพัฒนานิสิตงานแนะแนวและจัดหางาน และงานศูนย์ปฏิบัติการมหาวิทยาลัยพะเยาจิตอาสา (UPSR)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถาม ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนิสิตของผู้บริหาร อาจารย์ และบุคลากร มหาวิทยาลัยพะเยา จำนวน 45 ข้อ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบสอบถามแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพและแนวทางการบริหารงานกิจการนิสิตตามทัศนะของผู้บริหารและบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิตมหาวิทยาลัย ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

การเก็บรวบรวมข้อมูล: การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล: สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นแบบสอบถามที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปของตาราง ประกอบคำบรรยายใต้ตาราง ผู้วิจัยได้วัดค่าตัวแปรของการวิจัย ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้ (รวิวรรณ ชินะตระกูล, 2542 หน้า 101-102)

คะแนนค่าเฉลี่ย	4.50 – 5.00	แปลความว่า	มีสภาพการบริหารงานในระดับมากที่สุด
คะแนนค่าเฉลี่ย	3.50 – 4.49	แปลความว่า	มีสภาพการบริหารงานในระดับมาก
คะแนนค่าเฉลี่ย	2.50 – 3.49	แปลความว่า	มีสภาพการบริหารงานในระดับปานกลาง
คะแนนค่าเฉลี่ย	1.50 – 2.49	แปลความว่า	มีสภาพการบริหารงานในระดับน้อย
คะแนนค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.49	แปลความว่า	มีสภาพการบริหารงานในระดับน้อยที่สุด

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ พบว่าการศึกษาสภาพการบริหารงานกิจการนิสิตตามทัศนะของผู้บริหารและบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานกิจการนิสิตตามทัศนะของผู้บริหารและบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา ทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ ด้านธุรการ ด้านงานวินัย และพัฒนานิสิต ด้านงานกีฬาและนันทนาการ ด้านงานทุนการศึกษา ด้านงานบริการและสวัสดิการ ด้านงานแนะแนว การศึกษาและจัดหางาน ด้านงานกิจกรรม และด้านงานศูนย์ปฏิบัติการมหาวิทยาลัยพะเยาจิตอาสา (UPSR) โดยใช้ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ผลการวิเคราะห์มีดังนี้

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานกิจการนิสิต ตามทัศนะของผู้บริหารและบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา จำแนกเป็นรายด้าน

รายละเอียด	(n = 146)		ระดับ ความคิดเห็น	ลำดับที่
	μ	σ		
1. ด้านธุรการ	3.47	0.96	ปานกลาง	4
2. ด้านงานวินัยและพัฒนานิสิต	3.43	0.93	ปานกลาง	8
3. ด้านงานกีฬาและนันทนาการ	3.46	0.92	ปานกลาง	5
4. ด้านงานทุนการศึกษา	3.50	0.87	มาก	1
5. ด้านงานบริการและสวัสดิการ	3.48	0.91	ปานกลาง	3
6. ด้านงานแนะแนวการศึกษาและจัดหางาน	3.44	0.86	ปานกลาง	7
7. ด้านงานกิจกรรม	3.45	0.85	ปานกลาง	6
8. ด้านงานศูนย์ปฏิบัติการมหาวิทยาลัยพะเยา จิตอาสา (UPSR)	3.49	0.91	ปานกลาง	2
รวมเฉลี่ย	3.46	0.67	ปานกลาง	

จากผลการวิเคราะห์พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานกิจการนิสิตตามทัศนะของผู้บริหารและบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.46$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านงานทุนการศึกษา ($\mu = 3.50$) รองลงมาคือ ด้านงานศูนย์ปฏิบัติการมหาวิทยาลัยพะเยาจิตอาสา (UPSR) ($\mu = 3.49$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านงานวินัยและพัฒนานิสิต ($\mu = 3.43$)

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ การศึกษาแนวทางการบริหารงานกิจการนิสิต ตามทัศนะของผู้บริหารและบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา ทั้ง 8 ด้าน สามารถสรุปได้ดังนี้

1. แนวทางการบริหารงานด้านงานธุรการ พบว่า ควรบริหารจัดการด้านเอกสารให้มีความถูกต้อง จัดให้มีสื่อประชาสัมพันธ์ตามจุดต่าง ๆ เพื่อให้ทราบข่าวที่รวดเร็วและทั่วถึง และควรสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมให้ความรู้ด้านการเงินและพัสดุ

2. แนวทางการบริหารงานด้านงานวินัยและพัฒนานิสิต พบว่า ควรมีการสร้างเครือข่ายการปฏิบัติงานในดำเนินงานบุคลากรและกิจการนิสิต

3. แนวทางการบริหารงานด้านกิจกรรม พบว่า การจัดกิจกรรมของส่วนกลางและของคณะฯ ไม่ควรจัดซ้ำซ้อนกัน ควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงินโครงการ/กิจกรรม จัดให้มีการอบรมเกี่ยวกับขั้นตอนในการดำเนินการหรือข้อควรทราบและแนวทางในการดำเนินงานของระบบทรานสคริปกิจกรรม ควรมีการกำหนดนโยบายและวิธีปฏิบัติที่ชัดเจน และควรเพิ่มศักยภาพให้กับนิสิตในด้านต่าง ๆ เพื่อสร้างให้นิสิตมีความเชื่อมั่นในตนเองมากยิ่งขึ้น

4. แนวทางการบริหารงานด้านงานกีฬาและนันทนาการ พบว่า ควรให้การสนับสนุนงบประมาณในการบริหารงานด้านงานกีฬาและนันทนาการ และส่งเสริมสุขภาพด้านร่างกายและจิตใจให้กับนิสิต

5. แนวทางการบริหารงานด้านงานทุนการศึกษา พบว่า ควรจัดให้มีกองทุนฉุกเฉินสำหรับนิสิตและทำการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง และควรพัฒนาการบริหารงานทุนการศึกษาให้มีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น

6. แนวทางการบริหารงานด้านงานบริการและสวัสดิการ พบว่า ควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์งานด้านงานบริการและสวัสดิการโดยการสื่อสารที่ทำให้เข้าใจง่ายและประชาสัมพันธ์ให้กับนิสิตเพื่อทราบและให้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น ควรสนับสนุนให้มีการประชาสัมพันธ์ด้านการให้บริการรับ-ส่งพัสดุไปรษณีย์

7. แนวทางการบริหารงานด้านงานแนะแนวการศึกษาและการจัดหางาน พบว่า ควรจัดให้มีกิจกรรมและมีการวางแผนล่วงหน้า

8. แนวทางการบริหารงานด้านงานศูนย์ปฏิบัติการมหาวิทยาลัยพะเยาจิตอาสา (UPSR) พบว่า ควรสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรให้เป็นไปตามแผนพัฒนาบุคคล

สรุปผลและอภิปรายผล

การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานกิจการนิสิตตามทัศนะของผู้บริหารและบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา ได้วิเคราะห์ข้อมูลสภาพและแนวทางการบริหารงานกิจการนิสิต ตามทัศนะของผู้บริหารและบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา ดังนี้

ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารงานกิจการนิสิตของผู้บริหาร อาจารย์ และบุคลากร มหาวิทยาลัยพะเยา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านงานทุนการศึกษา ด้านงานศูนย์ปฏิบัติการ มหาวิทยาลัยพะเยาจิตอาสา (UPSR) ด้านงานบริการและสวัสดิการ ด้านธุรการ ด้านงานกีฬาและนันทนาการ ด้านงานกิจกรรม ด้านงานแนะแนวการศึกษาและจัดหางาน และด้านงานวินัยและพัฒนานิสิต รายละเอียดดังนี้

1. ด้านงานทุนการศึกษา ในภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความเห็นทุกข้อมีความคิดเห็นมากที่สุด ได้แก่ มีการจัดทำแผนปฏิทินการดำเนินงานทุนการศึกษา/แผนปฏิบัติการประจำปีไว้อย่างชัดเจน และเผยแพร่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ มีระบบปฏิบัติงานแทน หากผู้ปฏิบัติงานในงานนั้น ๆ ไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติงานได้ มีการจัดทำคู่มืองานทุนการศึกษาสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานกิจการนิสิต ตลอดจนคู่มือสำหรับนิสิตในการเข้ารับบริการ มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารงานทุนการศึกษา ให้แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ตลอดจนนิสิตได้อย่างสม่ำเสมอ จัดทำแผนงานทุนการศึกษา พร้อมทั้งกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดที่ชัดเจน เพื่อให้สามารถดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน และจัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานและการบริหารงานกิจการนิสิตเป็นระยะ ๆ และเป็นประจำทุกปี พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขและพัฒนางานทุนการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ รั้วไฟ เมฆาวิบูลย์ (2544) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานกิจการนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ฝ่ายกิจการนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่มีการจัดทำแผนงานบริการทุนการศึกษา วิธีดำเนินการจัดทำแผนงานบริการทุนการศึกษา

2. ด้านงานศูนย์ปฏิบัติการมหาวิทยาลัยพะเยาจิตอาสา (UPSR) ในภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความเห็นทุกข้อมีความคิดเห็นมากที่สุด ได้แก่ มีการบริการช่วยเหลือผู้ประสบภัย อย่างทันท่วงที และตรงตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของศูนย์ ในการบำเพ็ญประโยชน์ ช่วยเหลือสังคม จัดทำแผนงานศูนย์ปฏิบัติการมหาวิทยาลัยพะเยาจิตอาสา (UPSR) พร้อมทั้งกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดที่ชัดเจน เพื่อให้สามารถดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารศูนย์ปฏิบัติการมหาวิทยาลัยพะเยาจิตอาสา (UPSR) ให้แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ตลอดจนนิสิตได้ทราบอย่างสม่ำเสมอ มีการจัดทำแผนปฏิทินการดำเนินงานศูนย์ปฏิบัติการมหาวิทยาลัยพะเยาจิตอาสา (UPS) / แผนปฏิบัติการประจำปีไว้ อย่างชัดเจน และประชาสัมพันธ์เผยแพร่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ จัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานและการ

บริหารงานกิจการนิสิตของศูนย์ปฏิบัติการมหาวิทยาลัยพะเยาจิตอาสา (UPSR) เป็นระยะๆ และเป็นประจำทุกปี และมีระบบปฏิบัติงานแทน หากผู้ปฏิบัติงานในงานนั้น ๆ ไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติงานได้ ซึ่งไม่สอดคล้องกับ สัญญา ครุณี สวัสดิ์ไธสง (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพฤติกรรมจิตอาสาของนักศึกษาโดยใช้การเรียนรู้แบบ โครงงานคุณธรรม ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีคะแนนพฤติกรรมจิตอาสาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายด้านพบว่าค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านการช่วยเหลือผู้อื่นและการเสียสละต่อสังคม ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรม จิตอาสาของนักศึกษา พบว่า ตัวแปรด้านทัศนคติต่อพฤติกรรมจิตอาสาของนักศึกษา ด้านการรับรู้ความสามารถแห่ง ตนของนักศึกษา ด้านลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองของนักศึกษา ด้านการสนับสนุนจากครอบครัวของนักศึกษา ด้านการสนับสนุนจากครอบครัวของ นักศึกษา และด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารของนักศึกษา

3. ด้านงานบริการและสวัสดิการ ในภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นราย ข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความเห็นทุกข้อมีความคิดเห็นมากที่สุด ได้แก่ มีการอำนวยความสะดวก ในการจัดบริการหอพักเพียงพอต่อจำนวนนิสิต พร้อมทั้งในราคาที่เหมาะสม มีระบบปฏิบัติงานแทน หากผู้ปฏิบัติงาน ในงานนั้น ๆ ไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติงานได้ จัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานและการบริหารงานกิจการนิสิต ในด้านงานบริการและสวัสดิการอย่างเป็นระยะ ๆ และเป็นประจำทุกปี พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาด้านงาน บริการและสวัสดิการ มีการอำนวยความสะดวก ในเรื่องค่ารักษาพยาบาลได้อย่างเหมาะสม และมีระบบการดูแล ความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของนิสิตอย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับ ปัทมา ปานบุญหอม (2555) ได้ทำการ วิจัยเรื่อง การบริหารงานกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล อำเภอพุทธมณฑลจังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดคือ สวัสดิการมีจำนวนเพียงพอกับความต้องการของนักศึกษาและการจัดบริการด้าน การศึกษาวิชาทหาร และการยกเว้นเข้ารับราชการทหาร การจัดบริการและสวัสดิการนักศึกษาด้านสุขภาพอนามัยแก่นักศึกษา และการดูแลรักษาความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของนักศึกษา

4. ด้านธุรการ ในภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นมากที่สุด คือ มีการอำนวยความสะดวกการเบิกจ่ายเงิน เพื่อการจัดกิจกรรมและ โครงการต่าง ๆ อย่างโปร่งใส มีการประชาสัมพันธ์งานกิจการกิจการนิสิตข่าวสาร ความเคลื่อนไหว หรือกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนข้อบังคับกฎระเบียบต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึงและเหมาะสม และมีการให้บริการติดต่อสอบถามข้อมูล ในการ จัดกิจกรรมพร้อมทั้งประสานงานการจัดกิจกรรมให้กับนิสิตได้อย่างมีเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ข้อที่ผู้ตอบ แบบสอบถามให้ความเห็นรองมา ได้แก่ จัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานและ การบริหารงานกิจการนิสิตในด้าน งานธุรการอย่างเป็นระยะ ๆ และเป็นประจำทุกปี มีระบบปฏิบัติงานแทนหากผู้ปฏิบัติงานในงานนั้น ๆ ไม่อยู่หรือไม่ สามารถปฏิบัติงานได้ และมีกล่อรับความคิดเห็นจากนิสิตและผู้ที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งนำความคิดเห็นดังกล่าวไป ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนางานการบริหารงานกิจการนิสิตทุก ๆ ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับ ปัทมา ปานบุญหอม (2555) ได้ ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ผล การศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นมากที่สุดคือ การประชาสัมพันธ์งานกิจการนักศึกษา ข่าวสาร ความเคลื่อนไหว หรือกิจกรรมต่าง ๆ การอำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงานและการเตรียมพัสดุสำรอง เพื่อการเบิกจ่ายได้ทันเวลา

5. ด้านงานกีฬาและนันทนาการ ในภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นราย ข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความเห็นมากที่สุด ได้แก่ มีการจัดกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพ และ ส่งเสริมบุคลิกภาพแก่นิสิตด้านกีฬาและนันทนาการ มีการส่งเสริมด้านกีฬาและนันทนาการทั้งภายในและภายนอกอย่างสม่ำเสมอ มีการอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการจัดหาอุปกรณ์กีฬาเพื่อการฝึกซ้อมกีฬาและการออกกำลังกาย

ให้กับนิสิตอย่างเพียงพอ และมีการอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับสนามกีฬาสถานที่นั้นหนาแน่นเพียงพอต่อความต้องการของนิสิตและสามารถใช้งานได้ ข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความเห็นในระดับมาก ได้แก่ มีระบบปฏิบัติงานแทนหากผู้ปฏิบัติงานทดแทนกันได้ หากผู้ปฏิบัติงานในงานนั้น ๆ ไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติงานได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ปัทมา ปานบุญหอม (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นมากที่สุดคือ การจัดกิจกรรมส่งเสริมบุคลิกภาพนักศึกษาด้านกีฬา ส่งเสริมการกีฬาทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาและมีส่วนประมาณในการบำรุงดูแลรักษาอุปกรณ์กีฬา

6. ด้านงานกิจกรรม ในภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นมากที่สุด ได้แก่ จัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานและการบริหารงานกิจการนิสิตเป็นระยะ ๆ และเป็นประจำทุกปี ส่งเสริมให้นิสิตมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและพัฒนางานกิจการนิสิต มีการจัดทำแผนพัฒนางานกิจการนิสิตร่วมกับนิสิตและส่วนงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดที่ชัดเจน เพื่อให้สามารถดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน และมีการจัดทำแผนปฏิทินการดำเนินงาน / แผนปฏิบัติการประจำปีไว้ อย่างชัดเจน และประชาสัมพันธ์เผยแพร่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นในระดับมาก ได้แก่ มีระบบปฏิบัติงานแทน หากผู้ปฏิบัติงานในงานนั้น ๆ ไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติงานได้ ซึ่งสอดคล้องกับ นวพร สาทประสิทธิ์ (2547) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สถานภาพการบริหารงานกิจการนักศึกษาของสถาบันราชภัฏใน กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่ตอบแบบสอบถามมากที่สุดคือ มีการส่งเสริมให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนาจริยธรรม คุณธรรม และบำเพ็ญประโยชน์ ต่อการพัฒนามหาวิทยาลัยและชุมชน จัดทำแผนการปฏิบัติงานหรือปฏิทินการปฏิบัติงานประจำปี และมีการประเมินผลการดำเนินงานเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ หรือสิ้นปี การศึกษา

7. ด้านงานแนะแนวการศึกษาและจัดหางาน ในภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความเห็นทุกข้อมีความคิดเห็นมากที่สุด ได้แก่ มีการให้บริการคำปรึกษา แก่นิสิตทั้งเรื่องส่วนตัวเรื่องการเรียน เรื่องอารมณ์ จิตใจ ตลอดจนการวางตัวในสังคมอย่างเหมาะสม มีการประสานงานระหว่างงานแนะแนวการศึกษาและจัดหางาน กับหน่วยกิจการนิสิตของแต่ละคณะและผู้เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ มีการจัดหารายได้ให้แก่นิสิตที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ เพื่อเป็นการฝึกให้นิสิตรู้จักการช่วยเหลือตนเอง จัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานและการบริหารงานกิจการนิสิตด้านงานแนะแนวการศึกษาและจัดหางานเป็นระยะ ๆ และเป็นประจำทุกปี มีระบบปฏิบัติงานแทน หากผู้ปฏิบัติงานในงานนั้น ๆ ไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติงานได้ และมีการจัดบุคลากรสำหรับงานแนะแนวการศึกษาและจัดหางาน ตลอดจนบริการให้คำปรึกษาแก่นิสิตอย่างมีหลักการและมีความเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับ ปัทมา ปานบุญหอม (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดคือ การจัดบุคลากรให้คำแนะนำหรือปรึกษาหารือแก่นิสิตมีความเหมาะสม การจัดสถานที่ให้คำปรึกษาแนะแนวเป็นสัดส่วนเหมาะสม และมีการจัดบริการข้อมูลสารสนเทศด้านอาชีพและการศึกษาต่อแก่นิสิตเหมาะสม

8. ด้านงานวินัยและพัฒนา นิสิต ในภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความเห็นมากที่สุด ได้แก่ มีบุคลิกที่ดีและปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่นิสิต มีระบบปฏิบัติงานแทน หากผู้ปฏิบัติงานในงานนั้น ๆ ไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติงานได้ และให้บริการคำปรึกษาและการแนะนำนิสิตเพื่อไปปฏิบัติให้ถูกต้องตามข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนิสิต ข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้

ความเห็นในระดับมาก ได้แก่ มีการควบคุมดูแลนิสิตให้อยู่ในระเบียบวินัยของสถานศึกษา มีการจัดรวบรวมกฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ เกี่ยวกับงานวินัยและพัฒนานิสิต พร้อมทั้งเผยแพร่ให้กับนิสิตและผู้เกี่ยวข้องทราบ และจัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานและการบริหารงานกิจการนิสิตในด้านงานวินัยและพัฒนานิสิตอย่างเป็นระยะ ๆ และเป็นประจำทุกปี ซึ่งสอดคล้องกับ ปัทมา ปานบุญหอม (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นมากที่สุดคือ การจัดรวบรวม กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานวินัยและเผยแพร่ให้นักศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ ให้คำปรึกษาและการแนะนำนักศึกษา เพื่อปฏิบัติที่ถูกต้องตามข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนิสิตและการลงโทษหรือเสนอการลงโทษนักศึกษาผู้กระทำความผิด

ผลการวิเคราะห์แนวทางการบริหารงานกิจการนิสิต ตามทัศนะของผู้บริหารและบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา ในภาพรวมพบว่าควรบริหารจัดการในเรื่องการจัดทำเอกสารให้ถูกต้อง มีการประชาสัมพันธ์ตามจุดต่าง ๆ ควรมีการสร้างเครือข่ายการปฏิบัติงาน และมีการจัดอบรมเพื่อเพิ่มศักยภาพให้แก่บุคลากรผู้ปฏิบัติงาน พร้อมทั้งควรมีการวางแผนจัดกิจกรรมล่วงหน้า เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. แนวทางการบริหารงานด้านงานธุรการ พบว่า ควรบริหารจัดการด้านเอกสารให้มีความถูกต้อง จัดให้มีสื่อประชาสัมพันธ์ตามจุดต่าง ๆ เพื่อให้ทราบข่าวที่รวดเร็วและทั่วถึง และควรสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมให้ความรู้ด้านการเงินและพัสดุ

2. แนวทางการบริหารงานด้านงานวินัยและพัฒนานิสิต พบว่า ควรมีการสร้างเครือข่ายการปฏิบัติงานในดำเนินงานบุคลากรและกิจการนิสิต

3. แนวทางการบริหารงานด้านกิจกรรม พบว่า การจัดกิจกรรมของส่วนกลางและของคณะฯ ไม่ควรจัดซ้ำซ้อนกัน ควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงินโครงการ/กิจกรรม จัดให้มีการอบรมเกี่ยวกับขั้นตอนในการดำเนินการหรือข้อควรทราบและแนวทางในการดำเนินงานของระบบทรานสคริปกิจกรรม ควรมีการกำหนดนโยบายและวิธีปฏิบัติที่ชัดเจน และควรเพิ่มศักยภาพให้กับนิสิตในด้านต่าง ๆ เพื่อสร้างให้นิสิตมีความเชื่อมั่นในตนเองมากยิ่งขึ้น

4. แนวทางการบริหารงานด้านงานกีฬาและนันทนาการ พบว่า ควรให้การสนับสนุนงบประมาณในการบริหารงานด้านงานกีฬาและนันทนาการ และส่งเสริมสุขภาพด้านร่างกายและจิตใจให้กับนิสิต

5. แนวทางการบริหารงานด้านงานทุนการศึกษา พบว่า ควรจัดให้มีกองทุนฉุกเฉินสำหรับนิสิตและทำการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง และควรพัฒนาการบริหารงานทุนการศึกษาให้มีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น

6. แนวทางการบริหารงานด้านงานบริการและสวัสดิการ พบว่า ควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์งานด้าน งานบริการและสวัสดิการโดยการทำสื่อที่ทำให้เข้าใจง่ายและประชาสัมพันธ์ให้กับนิสิตเพื่อทราบและให้ความเข้าใจมากขึ้น ควรสนับสนุนให้มีการประชาสัมพันธ์ด้านการให้บริการรับ-ส่งพัสดุไปรษณีย์

7. แนวทางการบริหารงานด้านงานแนะแนวการศึกษาและการจัดหางาน พบว่า ควรจัดให้มีกิจกรรมและมีการวางแผนล่วงหน้า

8. แนวทางการบริหารงานด้านงานศูนย์ปฏิบัติการมหาวิทยาลัยพะเยาจิตอาสา (UPSR) พบว่า ควรสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรให้เป็นไปตามแผนพัฒนาบุคคล

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานกิจการนิสิตตามทัศนะของผู้บริหาร และบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา” ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะที่ได้จากการค้นพบ จากผลการศึกษาเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมสำหรับ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรกำหนดนโยบายการบริหารงานให้มีความชัดเจนและแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องได้ทราบและเข้าใจใน การปฏิบัติงานตามนโยบาย
2. ควรมีการสร้างเครือข่ายการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงานภายนอกและภายในองค์กร
3. ควรให้การสนับสนุนงบประมาณในการบริหารงานกิจการนิสิตอย่างเพียงพอ
4. ควรมีการพัฒนาบุคลากรและนิสิตอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะสำหรับทำวิจัยต่อไป

ควรศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานกิจการนิสิตตามทัศนะของผู้บริหารและบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิตของมหาวิทยาลัยของรัฐ เพื่อนำผลการศึกษามาเปรียบเทียบสภาพและแนวทางการบริหารงานกิจการนิสิต ในด้านต่าง ๆ

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเรื่อง การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานกิจการนิสิตตามทัศนะของผู้บริหาร และบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยพะเยา และคณาจารย์ ทุกท่าน ที่ได้ให้ความรู้ที่หลากหลายที่มีประโยชน์แก่ข้าพเจ้า ด้วยการให้ความช่วยเหลือแนะนำของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รักษิต สุทธิพงษ์ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาที่คอยตรวจแก้ไข ให้ข้อเสนอแนะและติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินการวิจัยจนสำเร็จ

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสภา อำนวยรัตน์ อาจารย์จรรุวรรณ โปษยานนท์ ผู้ช่วยอธิการบดี มหาวิทยาลัยพะเยา และ เกษัชกรหญิงจันทิมา ชูรัตน์ รองคณบดีฝ่ายกิจการนิสิต คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ได้กรุณาที่ให้คำแนะนำข้อคิดเห็นตรวจสอบ ให้การอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย ผู้เขียนจึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ท้ายนี้ผู้เขียนขออน้อมรำลึกถึงอำนาจบารมีของคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายที่อยู่ในสากลโลก อันเป็นที่พึ่งให้ผู้เขียนมีสติปัญญาในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้เขียนขอให้เป็นกตเวทิตาแด่บิดา มารดา ครอบครัวของผู้เขียน ตลอดจนผู้เขียนหนังสือ และบทความต่าง ๆ ที่ให้ความรู้แก่ผู้เขียนจนสามารถให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

ปัทมา ปานบุญหอม. (2555). การบริหารงานกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล อำเภอพุทธมณฑล

จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

สัญญาครุณ์ สวัสดิ์โธสง. (2555). การพัฒนาพฤติกรรมจิตอาสาของนักศึกษาโดยใช้การเรียนรู้แบบ โครงการ

คุณธรรม. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- รำไพ เมฆาวิบูลย์ (2544). การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยของรัฐ
สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม.,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- นวพร สารทประสิทธิ์ (2547). สถานภาพการบริหารงานกิจการนักศึกษาของสถาบันราชภัฏใน
กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, กรุงเทพฯ.
- รวีวรรณ ชินะตระกูล. (2542). การทำวิจัยทางการศึกษา กรุงเทพฯ: ที.พี.พริน.
- มหาวิทยาลัยพะเยา (2559). คู่มือกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา ปีงบประมาณ 2559. พะเยา:
กองกิจการนิสิต.

การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภองาว จังหวัดลำปาง

A Study of Conditions and Problems of Participation Management in Nurseries Under the local Administration of Ngao District, Lampang Province

รุ่งทิวา คุวรรคิต^{1*} และ รุکشิต สุทธิพงษ์²

Rungtiwa Kuankid^{1*} and Ruksit Suttipong²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภองาว จังหวัดลำปาง กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในเขตอำเภองาว จังหวัดลำปาง ประกอบด้วย นายกองค้การบริหารส่วนตำบล จำนวน 10 คน รองนายกองค้การบริหารส่วนตำบลที่กำกับดูแลการจัดการศึกษา จำนวน 10 คน นักวิชาการศึกษา จำนวน 9 คน ครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 25 คน ตัวแทนผู้ปกครอง จำนวน 75 คน และตัวแทนจากชุมชน จำนวน 111 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 240 คนเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภองาว จังหวัดลำปาง โดยรวมทั้ง 3 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการควบคุม ติดตาม และประเมินผล มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดรองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน และด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามลำดับ 2) ปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภองาว จังหวัดลำปางพบว่า 2.1) ผู้ปกครองและชุมชนส่วนมากไม่เข้าใจถึงการมีส่วนร่วม ไม่ทราบว่าตนนั้นเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมวางแผนเพื่อพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในการจัดทำแผนหรือการประชุม เพื่อวางแผน ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนต่าง ๆ น้อยและผู้นำชุมชนเห็นว่าเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังมีอายุน้อย จึงไม่เห็นความสำคัญ 2.2) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติปัญหาที่พบ คือ บริบทของชุมชนเป็นชุมชนเกษตรกรรม ดังนั้น การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงมักไม่ได้รับความร่วมมือจากชุมชน และผู้ปกครองเท่าที่ควรขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานและพัฒนาการของเด็กก่อนวัยเรียนจำนวนบุคลากร (ครู) มีจำนวนไม่เพียงพอกับจำนวนเด็กงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาอย่างไม่เพียงพอ 2.3) ด้านการมีส่วนร่วมในการควบคุม ติดตามและประเมินผล ปัญหาที่พบ คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการติดตามและประเมินผล การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกปี แต่ทั้งนี้ก็เป็นเพียงการประเมินที่เกิดขึ้นจากผู้ปฏิบัติหรือครูผู้สอน และเจ้าหน้าที่เท่านั้น

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : rungi_tt_rungi@hotmail.com

คำสำคัญ: สภาพและปัญหา การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

Abstract

This research aimsto studyof condition and Problems of Participatory Management of Child Development Centers under Local Government Organization in Ngao District, Lampang Provinc. Integrated Research target groups used in this study are: Executive Committee of Child Development Center in Ngao District, Lampang Province include 10 of the subdistrict administrative organizations. Vice President of the Subdistrict Administrative Organization supervising the education of 10 persons. 9 academic educators. 25 child care teachers.75 parent representatives and 111 community representatives. There were 240 persons. Data were collected using questionnaires and interview forms statistics used in data analysis include frequency percent average and standard deviation.

The research founf that 1) State of participation in the management of child development centers under the local administration in Ngao District, Lampang Province. Including 3 sides the average was moderate sort by average to least participation in monitoring, evaluation and evaluation was the highest Secondary Participation in planning and participation in the implementation of the order. 2) The problem of participation in the management of the child development center under the local government organization in Ngao District, Lampang Province. 2.1) Most parents and community do not understand the involvement I do not know that it is part of the plan to develop a child development center to plan or plan meetings parents are less involved in planning and community leaders agree that young children in the early childhood center do not see the importance. 2.2) Participation in practice the problem is the context of the community is an agricultural community so that participation in the activities of the Child Development Center is often supported by the community and parents lack of knowledge about the work and development of preschool children Teachers do not have enough children the development budget is insufficient. 2.3) The problems encountered in participatory control, monitoring and evaluation were The child development Center under the jurisdiction of the local administration shall monitor and evaluate the activities of the child development center every year it is an assessment by practitioners or teachers and staff only.

Keywords: Condition and Problems, Participatory management, Child Development Center

บทนำ

การจัดการศึกษาปฐมวัย เป็นภารกิจหนึ่งที่สำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ต้องดำเนินการจัดการศึกษา เพื่อเป็นการพัฒนาเด็กในท้องถิ่นให้มีความพร้อมสามารถพัฒนาตนเองตามศักยภาพ และตามวัย เนื่องจากเด็กเล็กหรือเด็กปฐมวัย ถือได้ว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่ต้องได้รับการพัฒนาตามศักยภาพ เพราะช่วงอายุ 5 ปีแรกของชีวิต เป็นช่วงที่ร่างกาย พัฒนาอย่างรวดเร็ว ซึ่งการพัฒนาเด็กในวัยนี้ เป็นการพัฒนารากฐานชีวิต ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่โรงเรียนต่อไป ตามกรอบมาตรฐานในการดำเนินการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาให้เด็กมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงในการดำเนินชีวิต โดยกำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการดำเนินงาน 3 ประการ คือ 1) การบริหารจัดการที่ดี 2) กระบวนการบริหารหรือการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กที่มีคุณภาพ และ 3) ประสิทธิผลจากการดำเนินงาน คือ เด็กต้องได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ (สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ, 2555)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเวียง จังหวัดลำปาง มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในกำกับ จำนวนทั้งสิ้น 25 ศูนย์ และทุกศูนย์มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อบริหารจัดการศูนย์เด็กเล็ก โดยมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นประธาน และมีคณะกรรมการดำเนินงาน ประกอบด้วย รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่กำกับดูแลการจัดการศึกษา นักวิชาการศึกษา ครูผู้ดูแลเด็ก ตัวแทนผู้ปกครอง และตัวแทนจากชุมชน มีหน้าที่ในการกำกับ ดูแล และบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ได้มาตรฐาน โดยเน้นการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม

จากการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ผ่านมา พบว่า ส่วนใหญ่คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่ค่อยเข้าร่วมประชุมเพื่อวางแผนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทำให้ไม่ทราบนโยบายและทิศทางในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมถึงงบประมาณในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก็มีจำกัด ผู้ปกครองมีฐานะยากจนทำให้ไม่ค่อยให้ความสนใจกับพัฒนาการของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑารัตน์ ยะตะนัง (2557) ที่พบว่า ปัญหาการบริหารจัดการ คือ งบประมาณที่ได้รับจัดสรรไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการ ขาดงบประมาณในการจัดหาสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ที่ใช้เสริมพัฒนาการเด็ก และพื้นฐานฐานะทางครอบครัวที่ยากจน ขาดการเอาใจใส่ที่อบอุ่น และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศิริบังกช เจริญทอง (2557) ที่พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงไม่ทราบว่าตนเองนั้นสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้และยังพบปัญหาด้านบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ส่วนใหญ่คุณวุฒิไม่ตรงกับลักษณะงานที่ทำและอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกยังไม่ได้มาตรฐานเนื่องจากมีการสร้างมานานแล้วซึ่งโดยส่วนใหญ่ผู้ปกครองสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้รับฟังแต่ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

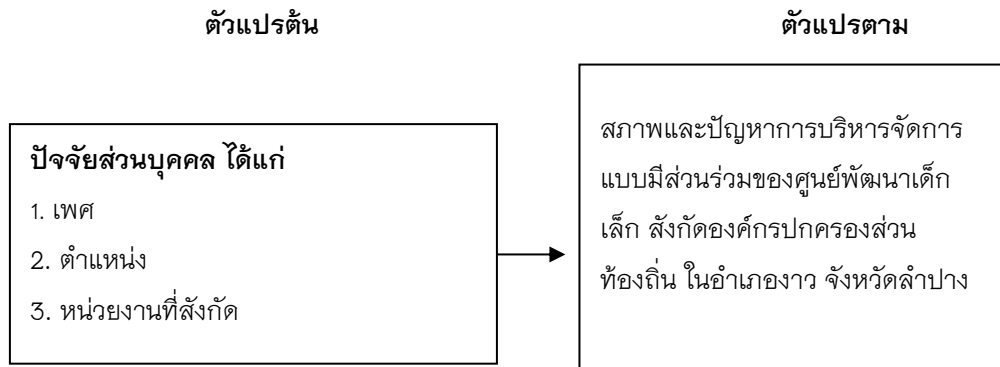
ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเวียง จังหวัดลำปาง ว่ามีปัญหาหรืออุปสรรคใดบ้าง ที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเวียง จังหวัดลำปาง เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากผลการวิจัยเสนอต่อผู้บริหาร เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการตัดสินใจในการปรับปรุง พัฒนา การดำเนินงานตามกรอบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเวียง จังหวัดลำปาง
2. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเวียง จังหวัดลำปาง

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม สามารถสรุปได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นแนวคิดการบริหารรูปแบบใหม่ ที่ผู้บริหารเปิดโอกาสให้กับบุคลากรในองค์กรได้มีส่วนร่วมในการวางแผน การปฏิบัติงาน รวมถึงการประเมิน กำกับ และติดตาม การดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายของแผนที่กำหนดไว้ร่วมกัน การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นแรงจูงใจที่กระตุ้นให้บุคลากรรู้สึกรัก รักผิดชอบ และเต็มใจที่จะทำงานเพื่อพัฒนาองค์กร ซึ่งผลจากการวิจัยสรุปได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมส่งผลทางบวกต่อประสิทธิผลขององค์กร ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดเพื่อใช้ในการวิจัย ดังนี้

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดลพบุรีเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีวิจัย ดังนี้

1. ประชากร
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอม่วงสามสิบ ลพบุรี ประกอบด้วย นายองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 10 คน รองนายองค์การบริหารส่วนตำบลที่กำกับดูแลการจัดการศึกษา จำนวน 10 คน นักวิชาการศึกษา จำนวน 9 คน ครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 25 คน ตัวแทนผู้ปกครอง จำนวน 75 คน และตัวแทนจากชุมชน จำนวน 111 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 240 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

1. แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง และหน่วยงานที่สังกัด เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check list) เลือกคำตอบได้เพียงคำตอบเดียว

ตอนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดลพบุรี ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และด้านการมีส่วนร่วมในการควบคุม ติดตาม และประเมินผลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดลพบุรี เป็นแบบสอบถามปลายเปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

2. แบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์
 - ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้บริหาร นักวิชาการศึกษาและครูผู้ดูแลเด็ก เกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอวาร จังหวัดลำปาง

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอวาร จังหวัดลำปาง 3 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และด้านการมีส่วนร่วมในการควบคุม ติดตาม และประเมินผลพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอวารจังหวัดลำปาง พบว่า โดยรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.29, \sigma = .938$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการควบคุม ติดตาม และประเมินผล มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.30, \sigma = .990$) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน และด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.29, \sigma = 1.004, .942$) ตามลำดับ
2. ปัญหาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอวาร จังหวัดลำปาง ผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ทั้ง 3 ด้าน พบว่า ขาดความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่าย โดยเฉพาะผู้ปกครองและผู้นำชุมชน เพราะคิดว่าหน้าที่หลัก ๆ ในการบริหารจัดการทุกด้านเป็นหน้าที่ของบุคลากรและผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการศึกษารายดังกล่าว พบว่า ผู้วิจัยมีประเด็นในการอภิปราย ดังนี้

1. สภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอวาร จังหวัดลำปาง ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอวาร จังหวัดลำปาง มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอวารจังหวัดลำปาง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และด้านการมีส่วนร่วมในการควบคุม ติดตาม และประเมินผล โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องจากคณะกรรมการส่วนใหญ่มาจากประชาชนและผู้ปกครอง ซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพทำการเกษตร และรับจ้าง จึงไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมประชุมเท่าที่ควร เนื่องจากส่วนใหญ่ต้องประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงปากท้อง และส่วนใหญ่ไม่เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของการเป็นคณะกรรมการ และมองว่าการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นเรื่องขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และครูผู้ดูแลเด็กเล็ก ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาของ จุฬารัตน์ ยะตะนัง (2557) ได้ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วม (ตามเกณฑ์มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ) ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัด องค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมืองลำปาง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วม ปัญหา และข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาในการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัด องค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมืองลำปาง ผลการวิจัย พบว่า สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ ของศูนย์เด็กเล็ก โดยรวมทุก

ด้านอยู่ในระดับการปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมปานกลาง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ นัชญ์พัลวี ทองคำฟู (2555) ได้ศึกษาการดำเนินการตามมาตรฐานการมีส่วนร่วมจากชุมชนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอมะเมาะ จังหวัดลำปาง ผลการศึกษา พบว่า สภาพการดำเนินการตามมาตรฐานการมีส่วนร่วมจากชุมชนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยรวมทั้ง 7 ด้าน อยู่ในระดับปฏิบัติปานกลาง

2. ปัญหาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภองาว จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่า โดยส่วนใหญ่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันถึงปัญหาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภองาว จังหวัดลำปาง สามารถแยกนำเสนอเป็นรายด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ปัญหาที่พบคือ ผู้ปกครองและชุมชนส่วนมากไม่เข้าใจถึงการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนในเรื่องของการบริหารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จึงไม่ทราบว่าตนนั้นเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมวางแผนเพื่อพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จึงมองว่าหน้าที่ในการพัฒนา รวมถึงการสนับสนุนงบประมาณ เป็นหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลเท่านั้น ในการจัดทำแผนหรือการประชุมเพื่อวางแผน ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนต่าง ๆ น้อย เนื่องจากหลายปัจจัยประกอบกัน เช่น ไม่มีเวลาเนื่องจากต้องทำงานเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง เดินทางมาร่วมประชุมวางแผนต่าง ๆ ได้ลำบาก (ขับรถไม่เป็น เด็กบางคนอยู่กับ ปู่ ย่า ตา ยาย) และผู้นำชุมชนเห็นว่าเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังมีอายุน้อย จึงไม่เห็นความสำคัญการร่วมคิดและการตัดสินใจภายในกลุ่มบางครั้งค่อนข้างยาก เนื่องจากสมาชิกในกลุ่มมีศักยภาพ ความรู้ ความสามารถและประสบการณ์แตกต่างกันของแต่ละบุคคล ต่างมีมุมมองต่างความคิดในการตัดสินใจไม่เหมือนกัน มีประสบการณ์แตกต่างกัน สิ่งเหล่านี้อาจทำให้เกิดปัญหาในการมีส่วนร่วมในการวางแผน การกำหนดนโยบาย เนื่องจากคณะกรรมการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมาจากตัวแทนของกลุ่มคนที่หลากหลายอาชีพ รวมถึงมีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน จึงทำให้มีความรู้ความเข้าใจที่แตกต่างกัน ไม่รู้และไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ รวมถึงการไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารหรือได้รับแต่ลำช้า และคณะกรรมการบางส่วนประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้างทั่วไป จึงไม่สะดวกที่จะมาเข้าร่วมประชุมเพื่อวางแผนการดำเนินงาน รวมถึงการเข้าร่วมดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และบางส่วนผู้ปกครองมีอายุมาก การเดินทางมาประชุมเกิดความยากลำบาก ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาของ ศิริภิงขง เจริญทอง (2557) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ปัญหาที่พบ คือ บริบทของชุมชน เป็นชุมชนเกษตรกรรม ดังนั้น การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงมักไม่ได้รับความร่วมมือจากชุมชน และผู้ปกครองเท่าที่ควร เนื่องจากทุกคนต้องทำงานเพื่อให้มีรายได้มาจุนเจือครอบครัว รวมถึงผู้ปกครอง ส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานและพัฒนาการของเด็กก่อนวัยเรียน ส่วนใหญ่เห็นว่า การจัดกิจกรรมโครงการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของครูผู้ดูแลเด็กเล็กและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ยังเป็นปัญหาในความเหมาะสมกับเด็ก อาจไม่สะดวกและปลอดภัย บางแห่งจำนวนบุคลากร (ครู) มีจำนวนไม่เพียงพอกับจำนวนเด็ก ทำให้ดูแลเด็กไม่ครบถ้วนทั่วถึง ผู้ปกครองไม่เข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาเด็กเล็ก หรือผู้ดูแลเด็กยังขาดประสบการณ์ ด้านงบประมาณ การสนับสนุนการพัฒนาอย่างไม่เพียงพอ ด้านสาธารณสุข สถานที่ อุปกรณ์ ภาชนะต่าง ๆ ยังไม่เหมาะสม ด้านเครื่องมือการสื่อสารบางแห่งไม่พร้อม อาจเนื่องจากงบประมาณที่ได้รับสนับสนุนไม่เพียงพอ และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบางศูนย์มีสภาพทรุดโทรม จำเป็นต้องใช้งบประมาณในการซ่อมแซมในจำนวนมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ จุฑารัตน์ ยะตะนัง (2557) ได้ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วม (ตาม

เกณฑ์มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ) ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัด องค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง ลำปาง ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัญหาที่พบ คือ งบประมาณที่ได้รับจัดสรรไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการ ขาด งบประมาณในการจัดหาสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ที่ใช้เสริมพัฒนาการเด็ก และพื้นฐานฐานะทางครอบครัวที่ยากจน ขาด การเอาใจใส่ที่อบอุ่นสถานที่สิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกยังไม่ได้มาตรฐาน

3. ด้านการมีส่วนร่วมในการควบคุม ติดตาม และประเมินผล ปัญหาที่พบ คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีการติดตามและประเมินผล การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแล้ว ไม่ว่าจะ เป็นการประเมินแผน หรือกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ที่ทำภายใน 1 ปีการศึกษา แต่ทั้งนี้ก็เป็นเพียงการประเมินที่เกิดขึ้น จากผู้ปฏิบัติหรือครูผู้สอน และเจ้าหน้าที่เท่านั้น ซึ่งไม่ครอบคลุมถึงผู้ปกครองและชุมชน ทำให้ได้รับผลการประเมิน ที่ ไม่สมบูรณ์และไม่ครอบคลุม ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของขาดความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงาน จึงไม่สามารถควบคุม ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานได้อย่างถูกต้อง เนื่องจาก ส่วนใหญ่คณะกรรมการยังไม่เห็นความสำคัญและไม่มีความรู้ เกี่ยวกับการควบคุม ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภองาว จังหวัดลำปาง ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยพะเยาและคณาจารย์ ทุกท่าน ที่ได้ให้ความรู้ที่หลากหลายที่มีประโยชน์แก่ข้าพเจ้า ด้วยการ ให้ความช่วยเหลือแนะนำของ ผศ.ดร.รักษิต สุทธิพงษ์ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาที่คอยตรวจแก ไขให้ข้อเสนอแนะและ ติดตามความก้าวหน้า ในการดำเนินการวิจัยจนสำเร็จ

ขอขอบคุณ ดร. สุนทร คล้ายอ่ำ นางสาววรรณิกา สุวรรณเก หัวหน้าสำนักปลัด องค์การบริหารส่วนตำบล ปงเตา อำเภองาว จังหวัดลำปาง และนายวรพล ดังศรีพล นักวิชาการศึกษาชำนาญการ องค์การบริหารส่วนตำบล ปงเตา อำเภองาว จังหวัดลำปาง ที่ได้กรุณาที่ให้คำแนะนำข้อคิดเห็นตรวจสอบ ให้การอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยผู้เขียนจึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ท้ายนี้ผู้เขียนขอโน้มรำลึกถึงอำนาจบารมีของคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายที่อยู่ในสากลโลก อันเป็นที่พึ่งให้ผู้เขียนมีสติปัญญาในการจัดทำวิทยานิพนธ์ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้เขียนขอให้เป็นกตเวทิตาแต่บิดา มารดา ครอบครัวของผู้เขียน ตลอดจนผู้เขียนหนังสือ และบทความต่าง ๆ ที่ให้ความรู้แก่ผู้เขียนจนสามารถให้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

จุฑารัตน์ ยะตะนันท์. (2557). การบริหารแบบมีส่วนร่วม (ตามเกณฑ์มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ) ของศูนย์ พัฒนาเด็กเล็ก สังกัด องค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมืองลำปาง. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, ลำปาง.

ศิริบงกช เจริญทอง. (2557). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัด องค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, กาญจนบุรี

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2530). เอกสารประกอบการอบรมหลักสูตรฝึกอบรม

ผู้บริหารสถานศึกษา หมวด 2 บริหารศาสตร์. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.

สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ. (2555). มาตรฐานศูนย์เด็กเล็ก

แห่งชาติ: คู่มือการดำเนินงานตามมาตรฐาน (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

การศึกษาศภาพสมรรถนะพนักงานราชการ ตำแหน่งครูผู้สอนและครูอัตราจ้างวิฤต ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

States of Competencies of State Trachers and Contract Teachers in School Under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3

ณิชภา บุญமாகัด^{1*} และ สุนทร คล้ายอ่ำ²

Nichapha Boonmakad^{1*} and Sunthon Khlaium²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสมรรถนะหลักของพนักงานราชการตำแหน่งครูผู้สอนและครูอัตราจ้างวิฤตในโรงเรียน 2) เพื่อศึกษาสมรรถนะประจำสายงานพนักงานราชการตำแหน่งครูผู้สอนและครูอัตราจ้างวิฤตในโรงเรียน และ 3) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะสมรรถนะพนักงานราชการตำแหน่งครูผู้สอนและครูอัตราจ้างวิฤตในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย พนักงานราชการตำแหน่งครูผู้สอนและครูอัตราจ้างวิฤต ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 87 โรงเรียน รวมจำนวน 160 คน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่า 0.99 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์เนื้อหา และสรุป ผลการวิจัยพบว่า 1) สมรรถนะหลักของพนักงานราชการตำแหน่งครูผู้สอนและครูอัตราจ้างวิฤตในโรงเรียน พบว่า ในภาพรวมและรายด้านมีการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก 2) สมรรถนะประจำสายงานของพนักงานราชการตำแหน่งครูผู้สอนและครูอัตราจ้างวิฤตในโรงเรียน พบว่า ในภาพรวมและรายด้านมีการพัฒนาอยู่ในระดับมาก 3) ปัญหาและข้อเสนอแนะสมรรถนะพนักงานราชการตำแหน่งครูผู้สอนและครูอัตราจ้างวิฤตในโรงเรียน พบว่า ควรส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะในศตวรรษที่ 21 การวัดและประเมินตามสภาพจริง ควรส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาตนเอง การทำงานเป็นทีม การสร้างเครือข่ายทางวิชาการและวิชาชีพครูที่เข้มแข็งในการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ควรส่งเสริมให้ครูมีจิตใจบริการ ประพฤติ ปฏิบัติตน มีคุณธรรม และจริยธรรม ตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ควรพัฒนาครูให้มีความรู้ด้านวิเคราะห์หลักสูตร การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การทำวิจัยในชั้นเรียน การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน การมีภาวะผู้นำทางวิชาการ และควรส่งเสริมให้ครูสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรอื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: สมรรถนะครู ภาพสมรรถนะ

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : pangpondpg@gmail.com

Abstract

The purposes of this independent study were to study states of competencies and problems and guidelines of states of competencies of state teachers and contract teachers in school under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3. Data were collected from 160 people through the questionnaires and analysis by using the descriptive statistics: frequency, percentage, mean and standard deviation, content analysis and summary. The results showed that: 1) The states of core competencies of state teachers and contract teachers in school under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3 in both overall and each section were at high level. 2.) The states of functional competencies of state teachers and contract teachers in school under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3 in both overall and each section were at high level. 3) The problems and guidelines of states of competencies of state teachers and contract teachers in school under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3 were as follow: 1) to promote teachers to gain more teaching techniques and procedures for learner development in the 21st century including measurement and authentic assessment. 2) To promote teachers to do self-development, to work as team, to build professional learning communities. 3) To support teachers being kindness, ethical behavior according teacher's ethics and integrity. 4) To support teacher's knowledge's in curriculum analysis, instructor planning, classroom action researches, classroom atmosphere arrangement, being academic leadership and 5) to support teachers to make human relations with student's parents, the communities and related organization continuously.

Keywords: Competencies, states of competencies

บทนำ

เนื่องจาก “ครู” เป็นบุคคลซึ่งประกอบวิชาชีพหลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาปฐมวัย ขั้นพื้นฐาน และอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาทั้งของรัฐและเอกชน และ “วิชาชีพครู” จึงเป็นวิชาชีพที่ให้บริการแก่สาธารณชน และมีมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา เพื่อให้ผู้ประกอบวิชาชีพมีความรู้ความสามารถ ประสิทธิภาพ และมีความพร้อมในการประกอบวิชาชีพให้เกิดผลตามเป้าหมาย (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2556, หน้า 65-66) การส่งเสริมและพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องนั้น เป็นเรื่องที่สำคัญมากและมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และคุณภาพการศึกษา และเป็นหน้าที่ที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริม สนับสนุน รวมทั้งสร้างแรงจูงใจให้ครูสนใจการพัฒนาตนเองทั้งทางด้านวิชาการและวิชาชีพพร้อมทั้งพัฒนาสมรรถนะที่สอดคล้องกับภารกิจการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และเป็นการพัฒนาที่อิงพื้นที่อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง จึงเป็นการส่งเสริมความก้าวหน้าของครูอย่างแท้จริง

รูปแบบและวิธีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาที่นิยมปฏิบัติกันมีหลากหลาย เช่น การประชุม การอบรม การฟังบรรยาย การสัมมนา การศึกษาดูงาน การศึกษาต่อ การนิเทศ การทำวิจัยปฏิบัติการ การมอบหมายงานให้ทำ การเป็นวิทยากร การทำผลงานทางวิชาการ และชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2559, หน้า 1-2) ดังนั้นการตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาวิชาชีพครู พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีการพัฒนาตนเอง และวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ จึงต้องร่วมมือกันทุกฝ่าย และมีการบริหารที่เน้นการปฏิบัติงานจริงเป็นสำคัญ เพื่อให้ครูได้รับการพัฒนาองค์ความรู้และสมรรถนะผ่านการปฏิบัติจริงและการช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง

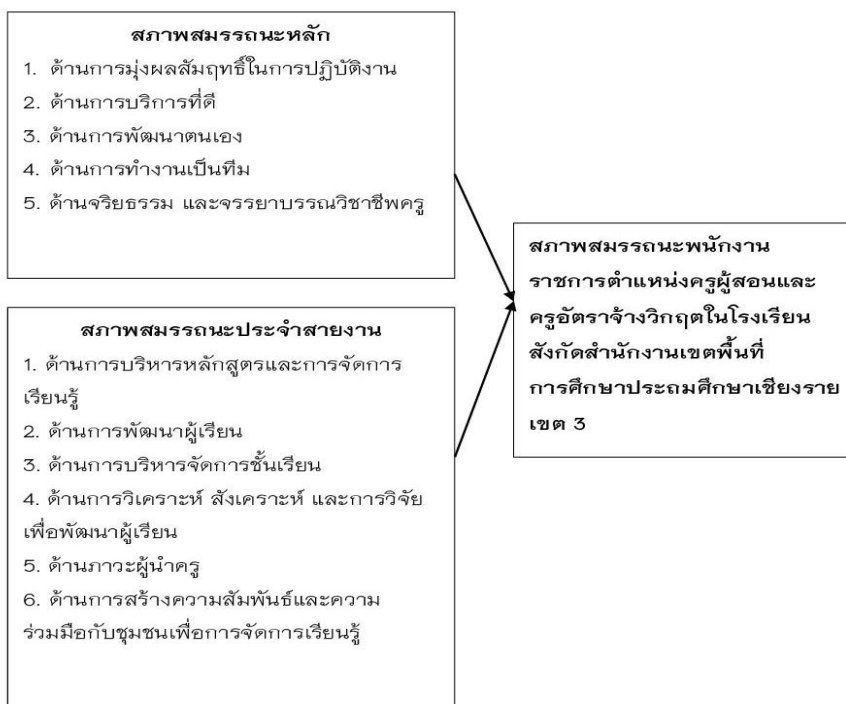
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เป็นหน่วยงานการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ รับผิดชอบควบคุม กำกับดูแล ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่ 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอแม่จัน อำเภอแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่สาย อำเภอเชียงแสน และอำเภอดอยหลวง มีโรงเรียนในสังกัด 153 โรงเรียน สถานศึกษาเอกชนในระบบจำนวน 18 โรงเรียน และสถานศึกษาเอกชนนอกระบบ จำนวน 20 โรงเรียน มีวาระแห่งการพัฒนาคือ มุ่งเน้นให้ครูและบุคลากรเปลี่ยนแปลงวิธีการปฏิบัติงานเพื่อนำไปสู่เป้าหมาย 5 ด้าน ดังนี้ 1) นักเรียนมีความรู้ความสามารถเหมาะสม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น 2) นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีความสำนึกในความเป็นไทยตามค่านิยม 12 ประการ 3) นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ 4) ครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพเต็มประสิทธิภาพ และ 5) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษามีความเข้มแข็ง มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และมีกลยุทธ์การดำเนินงานที่สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกระดับ ทุกประเภท กลยุทธ์ที่ 2 ขยายโอกาสเข้าถึงบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพและเสมอภาค กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา และกลยุทธ์ที่ 4 พัฒนาระบบการสนับสนุนการจัดการศึกษา ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา มีจุดเน้นคือ ครูได้รับการพัฒนาองค์ความรู้และสมรรถนะผ่านการปฏิบัติจริงและการช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง โดย 1) ครูได้รับการพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาการคิด การวัดและประเมินผลของครู ให้สามารถพัฒนาและประเมินผลนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) ครูสามารถจัดการเรียนรู้ในวิชาที่โรงเรียนต้องการได้ด้วยตนเองหรือใช้สื่อเทคโนโลยี 3) ครูได้รับการนิเทศแบบกัลยาณมิตร โดยเขตพื้นที่การศึกษาและโดยเพื่อนครู ทั้งในโรงเรียนเดียวกันหรือระหว่างโรงเรียนหรือภาคส่วนอื่น ๆ ตามความพร้อมของโรงเรียน 4) ครูได้รับการช่วยเหลือให้จัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยชุมชนแห่งการเรียนรู้ของครูในพื้นที่ ทั้งในโรงเรียนเดียวกันระหว่างโรงเรียน หรืออื่น ๆ ตามความเหมาะสม และ 5) ส่งเสริมให้ครูมีสมรรถนะภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสารและทักษะการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อจัดการเรียนรู้ได้ในระดับดี (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3, 2558, หน้า 1-8)

เหตุนี้ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพสมรรถนะพนักงานราชการตำแหน่งครูผู้สอนและครูอัตราจ้างวิกฤตในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 โดยเฉพาะอย่างยิ่งพนักงานราชการตำแหน่งครูผู้สอน ครูอัตราจ้างวิกฤต ซึ่งยังไม่ได้รับการบรรจุในอัตราประจำ เพื่อทราบถึงวิธีการส่งเสริมและพัฒนาสมรรถนะบุคลากรทางการศึกษาดังกล่าว และเพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมสมรรถนะบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพสมรรถนะหลักของพนักงานราชการตำแหน่งครูผู้สอนและครูอัตราจ้างวิฤตต์ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
2. เพื่อศึกษาสภาพสมรรถนะประจำสายงานของพนักงานราชการตำแหน่งครูผู้สอนและครูอัตราจ้างวิฤตต์ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะสภาพสมรรถนะพนักงานราชการตำแหน่งครูผู้สอนและครูอัตราจ้างวิฤตต์ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

วิธีวิทยาการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ พนักงานราชการตำแหน่งครูผู้สอนและครูอัตราจ้างวิฤตต์ ปีการศึกษา 2560 จำนวน 87 โรงเรียน รวมจำนวน 160 คน (ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2560 กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3) โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive random sampling) (สมคิด พรหมจ้อย, 2555, หน้า 80)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพสมรรถนะพนักงานราชการตำแหน่งครูผู้สอนและครูอัตราจ้างวิฤตต์ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3

การเก็บรวบรวมข้อมูล คือ นำหนังสือจากจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ไปขออนุญาตจากผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 จำนวน 87 โรงเรียน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล จากนั้นนำมาวิเคราะห์เนื้อหา โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสรุปเนื้อหา

ผลการศึกษา

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 160 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 61.90 อายุระหว่าง 31-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.30 ระดับการศึกษา คือ ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 93.10 ประสบการณ์ในการทำงานในตำแหน่งระยะเวลา 11-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.90 และพนักงานราชการตำแหน่งครูผู้สอน คิดเป็นร้อยละ 63.80

2. สภาพสมรรถนะหลักพนักงานราชการตำแหน่งครูผู้สอนและครูอัตราจ้างวิฤตในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในภาพรวมมีการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.40) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู ด้านการบริการที่ดี ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการพัฒนาตนเองและด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพสมรรถนะหลักพนักงานราชการตำแหน่งครูผู้สอนและครูอัตราจ้างวิฤตในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในภาพรวม

สภาพสมรรถนะหลัก	(n = 160)			ลำดับที่
	\bar{X}	S.D.	ระดับการส่งเสริม	
ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน	3.99	0.36	มาก	5
ด้านการบริการที่ดี	4.29	0.47	มาก	2
ด้านการพัฒนาตนเอง	4.13	0.47	มาก	4
ด้านการทำงานเป็นทีม	4.25	0.41	มาก	3
ด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู	4.41	0.52	มาก	1
รวมเฉลี่ย	4.21	0.40	มาก	

3. สภาพสมรรถนะประจำสายงาน พนักงานราชการตำแหน่งครูผู้สอนและครูอัตราจ้างวิฤตในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในภาพรวมมีการพัฒนาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีระดับการพัฒนาอยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน รองลงมา คือ ด้านภาวะผู้นำครู ด้านการพัฒนาผู้เรียน และด้านการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ และด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน และด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ตามลำดับ ดังตารางที่ 2

ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพสมรรถนะประจำสายงาน พนักงานราชการ ตำแหน่งครูผู้สอนและครูอัตราจ้างวิฤตในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 ในภาพรวม

สภาพสมรรถนะประจำสายงาน	(n = 160)			ลำดับที่
	\bar{X}	S.D.	ระดับการพัฒนา	
ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้	4.05	0.48	มาก	6
ด้านการพัฒนาผู้เรียน	4.21	0.47	มาก	3
ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน	4.24	0.40	มาก	1
ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน	4.07	0.44	มาก	5
ด้านภาวะผู้นำครู	4.23	0.49	มาก	2
ด้านการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้	4.19	0.64	มาก	4
รวมเฉลี่ย	4.17	0.47	มาก	

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะสภาพสมรรถนะพนักงานราชการตำแหน่งครูผู้สอนและครูอัตราจ้างวิฤตในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า

ปัญหาที่พบ คือ ครูขาดความรู้และประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดทักษะในศตวรรษที่ 21 ขาดการสนับสนุนด้านการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เช่น การศึกษาคูงาน การฝึกอบรม การเผยแพร่ผลงาน และครูอัตราจ้างที่มีความสามารถ ความถนัด และมีประสบการณ์ในวิชาชีพนั้นๆ เข้าไปทำงานในตำแหน่งอื่นที่ไม่ใช่การสอนหนังสือ และขาดความรู้เกี่ยวกับกระบวนการวิจัยและการทำวิจัยในชั้นเรียนนอกจากนี้ยังพบว่า ครูมีสมรรถนะและความรู้ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ และประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ คือ ควรส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะในศตวรรษที่ 21 การวัดและประเมินตามสภาพจริง ควรส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาตนเอง การทำงานเป็นทีม การสร้างเครือข่ายทางวิชาการและวิชาชีพครูที่เข้มแข็งในการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ควรส่งเสริมให้ครูมีจิตใ้บริการ ประพฤติ ปฏิบัติตน มีคุณธรรม และจริยธรรม ตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ควรพัฒนาครูให้มีความรู้ด้านวิเคราะห์หลักสูตร การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การทำวิจัยในชั้นเรียน การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน การมีภาวะผู้นำทางวิชาการ และควรส่งเสริมให้ครูสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรอื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยพบประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพสมรรถนะหลักพนักงานราชการตำแหน่งครูผู้สอนและครูอัตราจ้างวิฤตในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า ในภาพรวมและรายด้านมีการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู ด้านการบริการที่ดี

ด้านการดำเนินงานเป็นทีม ด้านการพัฒนาตนเอง และด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน ตามลำดับ ทั้งนี้เพราะการส่งเสริมสมรรถนะบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนเพื่อให้เกิดการพัฒนาการปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน การส่งเสริมให้ครูพัฒนาระบบการให้บริการให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมให้ครูได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ มุ่งมั่น และแสวงหาโอกาสพัฒนาตนเองด้วยวิธีการที่หลากหลาย การส่งเสริมให้ครูสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และการส่งเสริมให้ครูมีความเป็นกัลยาณมิตรเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือ ต่อผู้เรียน เพื่อนร่วมงาน และผู้รับบริการ เพราะวิชาชีพครูมีทำหน้าที่หลักด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ผู้ประกอบวิชาชีพครูต้องเป็นผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 ดังนั้น ผู้ประกอบวิชาชีพครูจึงต้องตระหนักและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจริยธรรมและจรรยาบรรณ วิชาชีพครูว่าเป็นสิ่งที่สำคัญและต้องยึดถือปฏิบัติตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2556 ซึ่งจรรยาบรรณวิชาชีพครูมี 5 ด้าน 9 ข้อ นอกจากนี้ผู้ประกอบวิชาชีพครูต้องมีการพัฒนาตนเองทุกด้านอย่างต่อเนื่อง ด้านการบริการที่ดี ด้านการดำเนินงานเป็นทีม ด้านการพัฒนาตนเอง และด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เพราะสภาพสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้นครูจึงต้องพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสมสมร ลายพิğun (2555, หน้า 100-101) ที่พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีอยุธยา เขต 1 มีวิธีการส่งเสริมการพัฒนาครูไปสู่ความเป็นครูมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษา ในด้านการพัฒนาการเรียนการสอน ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้านการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ด้านการพัฒนาบุคลิกภาพ และด้านการพัฒนาตนเอง สอดคล้องกับผลการวิจัยของรชฎ แก้วเกิด (2555, หน้า 70-71) ที่พบว่า ผู้บริหารมีการส่งเสริมพัฒนาครูด้านการฝึกอบรม ด้านการศึกษาดูงาน ด้านการลาศึกษาต่อ ด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน และด้านการนิเทศภายใน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของชญานันท์ แตนมะโฮง (2557, หน้า 98-110) ที่พบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการส่งเสริมพัฒนาครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการพัฒนาการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้านการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อเข้าสู่ AEC และด้านการพัฒนาบุคลิกภาพ

2. สภาพสมรณะประจำสายงาน พนักงานราชการตำแหน่งครูผู้สอนและครูอัตราจ้างวิฤตในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีอยุธยา เขต 3 พบว่า ในภาพรวมและรายด้านมีการพัฒนาอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ด้านภาวะผู้นำครู ด้านการพัฒนาผู้เรียน ด้านการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการ ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ การวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน และด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ตามลำดับ ทั้งนี้โรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีอยุธยา เขต 3 มีการพัฒนาสมรรถนะประจำสายงานของพนักงานราชการตำแหน่งครูผู้สอนและครูอัตราจ้างวิฤตในโรงเรียนแต่ละด้าน กล่าวคือ 1) มีการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการผลิตสื่อ/นวัตกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ 2) การสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมแก่ผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน 3) การตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในห้องเรียนให้พร้อมใช้และปลอดภัยอยู่เสมอ 4) การวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย อุปสรรคและโอกาสความสำเร็จของการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน 5) การมีทักษะการฟัง การพูด และการตั้งคำถาม เปิดใจกว้าง ยืดหยุ่น ยอมรับทัศนคติที่หลากหลายของผู้อื่น เพื่อเป็นแนวทางใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงาน และ 6) การให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เนื่องจากการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ

ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วน ซึ่งการปฏิรูปการศึกษามุ่งให้ผู้เรียนมีทักษะความรู้พื้นฐาน ความรู้ในอาชีพ การรู้จักตนเอง และเข้าใจโลกทั้งประเทศในเอเชีย ยุโรป รวมทั้งเข้าใจประเทศในประชาคมอาเซียน รวมทั้งการมีสมรรถนะและความสามารถ 5 ประการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และนโยบายการศึกษาของชาตินั้น ซึ่งการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะในศตวรรษที่ 21 สิ่งสำคัญจึงต้องมีการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องให้สอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับผลการวิจัยของวีระชัย ศรีวงษ์รัตน์ (2559, หน้า 107-108) ที่พบว่าสภาพปัจจุบันของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรธานี เขต 1 พบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ในด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และด้านสื่อและนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ และด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ตามลำดับ

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะสภาพสมรรถนะพนักงานราชการตำแหน่งครูผู้สอนและครูอัตราจ้างวิกฤตในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า

ข้อเสนอแนะสภาพสมรรถนะพนักงานราชการตำแหน่งครูผู้สอนและครูอัตราจ้างวิกฤตในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า 1) ควรส่งเสริมให้ครูใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะในศตวรรษที่ 21 และวัดและประเมินตามสภาพจริงสอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน 2) ควรส่งเสริมให้ครูมีจิตใจบริการ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน 3) ควรส่งเสริมให้ครูได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น เข้าร่วมการอบรม การศึกษาดูงานทั้งในและต่างประเทศ และพัฒนาประสบการณ์ทำงานด้วยรูปแบบต่าง ๆ 4) ควรส่งเสริมให้ครูมีการทำงานเป็นทีม สร้างเครือข่ายทางวิชาการและวิชาชีพครูที่เข้มแข็งในการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ และ 5) ควรส่งเสริมให้ครูประพฤติ ปฏิบัติตน มีคุณธรรม และจริยธรรม ตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู สอดคล้องกับผลการวิจัยของนิทัศน์ หามนตรี (2557, หน้า 90-91) ที่ได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ใน 4 ด้าน 79 รายการ คือ 1) ด้านการพัฒนาตนเอง 19 ข้อ เช่น กำหนดวัตถุประสงค์สอดคล้องตอบสนองความต้องการพัฒนาตนเอง จัดศึกษาดูงานตามหน่วยงานต่าง ๆ แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการพัฒนา และนำผลการพัฒนาไปใช้พัฒนาการเรียนรู้ 2) ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 20 ข้อ เช่น วางแผนส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจเป้าหมายการจัดการศึกษา ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ตามเป้าหมายการจัดการศึกษา นิเทศ กำกับ ติดตามการจัดการกระบวนการเรียนรู้ตามเป้าหมายการจัดการศึกษา และนำผลการวิเคราะห์ศักยภาพของนักเรียนมาวิเคราะห์เพื่อแก้ไขปัญหาเป็นรายบุคคล 3) ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน 20 ข้อ เช่น กำหนดนโยบายและแผนงานเกี่ยวกับการวิจัย จัดกิจกรรมส่งเสริมเกี่ยวกับงานวิจัย ประเมินการทำวิจัยและนำผลการนิเทศ กำกับ ติดตามผลการทำวิจัย 4) ด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ 20 ข้อ เช่น กำหนดนโยบายแผนงาน/โครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของครู จัดกิจกรรมกระตุ้นให้ครูรักและศรัทธาในวิชาชีพครู ประเมินผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนคุณธรรมจริยธรรมของครู และพัฒนากิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของครู ซึ่งแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 มีความถูกต้องตามหลักวิชาการ มีความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา และวัฒนธรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และมีความเป็นไปได้ภายใต้ศักยภาพความพร้อมของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะสภาพสมรรถนะประจำสายงานพนักงานราชการตำแหน่งครูผู้สอนและครูอัตราจ้างวิฤตในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า 1) ควรพัฒนาครูให้มีความรู้ด้านวิเคราะห์หลักสูตรและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่น 2) ควรพัฒนาให้ครูมีความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นพัฒนาทักษะและทัศนคติของนักเรียน 3) ควรสนับสนุนให้ครูจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้แบบบูรณาการ 4) ควรพัฒนาให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจในขั้นตอนและกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียน 5) ควรพัฒนาครูให้มีภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยมีครูพี่เลี้ยงและแนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศเป็นแนวทางในการพัฒนาความเป็นผู้นำทางวิชาการ และ 6) ควรส่งเสริมให้ครูสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรอื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลการวิจัยของจากรุวรรณ จันเลื่อน (2557, หน้า 86-89) ได้สรุปแนวทาง การพัฒนาสมรรถนะครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเขตจังหวัดภาคเหนือ รายละเอียดพบว่ามีสมรรถนะที่ 1 การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ มีแนวทางการพัฒนา ได้แก่ 1) ส่งเสริมการจัดอบรมให้ความรู้เชิงปฏิบัติการด้านการพัฒนาหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรท้องถิ่น 2) พัฒนาสมรรถนะการออกแบบการเรียนรู้อย่างสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางอย่างเป็นระบบ 3) เปิดโอกาสการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่นกำหนดแผนงานการนิเทศ ติดตามและประเมินผล สมรรถนะที่ 2 การพัฒนาผู้เรียนมีแนวทางการพัฒนา ได้แก่ 1) ส่งเสริมพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดกิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์หรือจิตสาธารณะให้แก่ผู้เรียน 2) ส่งเสริมพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะชีวิตของผู้เรียน 3) สนับสนุนครูให้มีการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง 4) ส่งเสริมกิจกรรมที่สร้างความรู้ของครูรวมและกิจกรรมนอกห้องเรียน สมรรถนะที่ 3 การบริหารจัดการชั้นเรียน มีแนวทางการพัฒนา ได้แก่ 1) ส่งเสริมให้ครูได้ผลิตสื่อได้ใช้สื่อที่เอื้อต่อการเรียนการสอน 2) ส่งเสริมให้ครูได้ใช้สื่อเทคโนโลยีที่เป็นปัจจุบัน 3) ส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาสื่อที่เหมาะสม 4) สนับสนุนหรือพัฒนาเทคนิคกระบวนการหรือสื่อการเรียนรู้ใหม่ ๆ มาใช้ในชั้นเรียน 5) ส่งเสริมการประเมินการใช้สื่อ สมรรถนะที่ 4 การวิเคราะห์ สังเคราะห์และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน มีแนวทาง การพัฒนาได้แก่ 1) สร้างความตระหนัก ความจำเป็นเป็นสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน 2) พัฒนาสมรรถนะการวิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อย อุปสรรคและโอกาสความสำเร็จของการวิจัยในชั้นเรียน 3) พัฒนาสมรรถนะการทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างเป็นระบบกำกับ ติดตามและประเมินผลจากการทำวิจัย 4) พัฒนาสมรรถนะครูด้านการศึกษา ปัญหาการจัดการเรียนการสอนมาสู่ การทำวิจัยในชั้นเรียน สมรรถนะที่ 5 ภาวะผู้นำครู มีแนวทางการพัฒนาได้แก่ 1) พัฒนาสมรรถนะทักษะในการคิด วิเคราะห์เชิงสร้างสรรค์ 2) ส่งเสริมการพัฒนาทักษะการฟัง 3) ส่งเสริมการพัฒนาทักษะการพูด 4) พัฒนาสมรรถนะการตั้งคำถาม สมรรถนะที่ 6 การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ มีแนวทางการพัฒนาได้แก่ 1) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ความร่วมมือที่ดีกับชุมชน 2) พัฒนาสมรรถนะครูในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน 3) พัฒนาสมรรถนะการจัดเวทีประชุมประชาคมเพื่อให้ชุมชนแสดงความคิดเห็นในการจัดการศึกษา 4) พัฒนาองค์ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนในการจัดกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมของชุมชน 5) พัฒนาสมรรถนะครูด้านการใช้ชุมชนเป็นฐาน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรมีการส่งเสริมพนักงานราชการตำแหน่งครูผู้สอนและครูอัตราจ้างวิฤตให้กำหนดเป้าหมายในการปฏิบัติงานทุกภาคเรียน แผนการปฏิบัติงานและการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน รวมทั้งวัดและประเมินตามสภาพจริงสอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

2. ควรส่งเสริมให้พนักงานราชการตำแหน่งครูผู้สอนและครูอัตราจ้างวิกฤตพัฒนาตนเอง ได้แก่ การจัดทำวิจัยในชั้นเรียน การเป็นผู้ให้คำปรึกษา แนะนำ นิเทศ และถ่ายทอดความรู้ ประสพการณ์ทางวิชาชีพแก่ผู้อื่น การเข้าร่วมการอบรม การศึกษาดูงานทั้งในและต่างประเทศ และพัฒนาประสบการณ์ทำงานด้วยรูปแบบต่าง ๆ เช่น การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง และสร้างเครื่องมือในการวัดและประเมินผลผู้เรียนที่หลากหลายและเหมาะสม

3. ควรส่งเสริมให้พนักงานราชการตำแหน่งครูผู้สอนและครูอัตราจ้างวิกฤตมีภาวะผู้นำทางวิชาการและการทำงานเป็นทีม เช่น การให้เกียรติ ยกย่องชมเชย ให้กำลังใจแก่เพื่อนร่วมงานในโอกาสที่เหมาะสม การได้แสดงบทบาทผู้นำหรือผู้ตามในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การสร้างเครือข่ายทางวิชาการและวิชาชีพครูที่เข้มแข็งในการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ เป็นต้น

4. ควรสนับสนุนให้พนักงานราชการตำแหน่งครูผู้สอนและครูอัตราจ้างวิกฤตปฏิบัติตนมีคุณธรรมและจริยธรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู เช่น มีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ตรงต่อเวลา วางแผนการใช้จ่าย และใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด

5. ควรส่งเสริมให้พนักงานราชการตำแหน่งครูผู้สอนและครูอัตราจ้างวิกฤตสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ มีการประสานให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษารวมถึงการสร้างเครือข่ายทางวิชาการโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของพนักงานราชการตำแหน่งครูผู้สอนและครูอัตราจ้างวิกฤตในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3

2. ควรศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาสมรรถนะพนักงานราชการตำแหน่งครูผู้สอนและครูอัตราจ้างวิกฤตในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จด้วยดี ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณ ดร.สุนทร คล้ายอำ อาจารย์ที่ปรึกษาที่ช่วยเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนปรับปรุงแก้ไข จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สมบูรณ์ และขอขอบคุณในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ทุกคน ที่ให้สนับสนุนและเป็นพื้นที่ในการศึกษาและให้กำลังใจในการทำงานต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

จารุวรรณ จันเลื่อน (2557). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเขตจังหวัด

ภาคเหนือ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูล

สงคราม. สืบค้นเมื่อ 12 สิงหาคม 2560 จาก <http://tdc.thailis.or.th/tdc/basic.php>

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- ชญาพันธ์ แตนมะโฮง. (2557). **บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. สืบค้นเมื่อ 12 สิงหาคม 2560 จาก <http://tdc.thailis.or.th/tdc/basic.php>
- นิทัศน์ หามนตรี. (2557). **การแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา. สืบค้นเมื่อ 12 สิงหาคม 2560 จาก <http://tdc.thailis.or.th/tdc/basic.php>
- รชฎ แก้วเกิด. (2555). **บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 ในทรรศนะของครูผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษา**. วิทยานิพนธ์ศึกษา ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต. สืบค้นเมื่อ 12 สิงหาคม 2560 จาก <http://tdc.thailis.or.th/tdc/basic.php>
- วีระชัย ศรีวงษ์รัตน์ (2559). **แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. สืบค้นเมื่อ 12 สิงหาคม 2560 จาก <http://tdc.thailis.or.th/tdc/basic.php>
- สมคิด พรหมจ้อย. (2555). **การเขียนรายงานการวิจัย**. กรุงเทพฯ: จตุพร ดีไซน์.
- สมสมร ลายพิğun. (2555). **บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการพัฒนาครูไปสู่ความเป็นครูมืออาชีพ ในยุคปฏิรูปการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา. สืบค้น เมื่อ 12 สิงหาคม 2560 จาก <http://tdc.thailis.or.th/tdc/basic.php>
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. (2558). **ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2558**. เชียงราย: สำนักงาน.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2556). **ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556. ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 130 ตอนพิเศษ 130ง (4 ตุลาคม 2556). สืบค้นเมื่อ 12 สิงหาคม 2560 จาก <http://site.ksp.or.th/download.php?site=kspknowledge&SiteMenuID=4201>
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2559). **ประกาศสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา เรื่อง แนวทางการส่งเสริม สนับสนุนเครือข่ายพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา**. สืบค้นเมื่อ 12 สิงหาคม 2560 จาก <http://www.ksp-sp.k.or.th/spk1/index.php/2015-08-27-14-17-56/115-plc2017>

การศึกษาสมรรถนะครูปฐมวัยของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

The studying of childhood teacher's competencies in educational institutes under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 4

สายรุ้ง เหล็กแปง^{1*} และ สุนทร คล้ายอ่ำ²

Sairoong Lakepang^{1*} and Sunthorn Khlaium²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสมรรถนะครูปฐมวัยของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสมรรถนะครูปฐมวัยของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ประชากรที่ใช้ ได้แก่ ครูปฐมวัย มีจำนวนทั้งสิ้น 230 คน ผู้วิจัยทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane และวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 146 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สมรรถนะของครูปฐมวัยของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 สมรรถนะหลัก 5 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านสมรรถนะจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสมรรถนะการพัฒนาตนเอง สมรรถนะประจำสายงาน 6 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการพัฒนาผู้เรียน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสมรรถนะครูปฐมวัยของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 พบว่า ครูปฐมวัยควรมุ่งมั่นปฏิบัติหน้าที่ด้วยความวิริยะ อุตสาหะ ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ มีทักษะในการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น ปฏิบัติตนตามหลักคุณธรรม จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร อีกทั้งปลูกฝังคุณธรรม จัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ มีการวิเคราะห์ผู้เรียน มีการประเมินตนเองและให้ความร่วมมือกับทุกฝ่าย

คำสำคัญ: สมรรถนะ ครูปฐมวัย

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : lakepang1002@gmail.com

Abstract

The objectives of this study aim at 1) studying the childhood teacher's competencies in educational institutes under Chiang Rai Primary Educational Services Area office 4. 2) studying suggestions and how to develop the childhood teacher's competencies in educational institutes under Chiang Rai Primary Educational Services Area office 4. Populations who were the childhood teacher were 230. There were 146 sample by using Taro Yamane and Simple random sampling. The research instrument was a survey questionnaire with rating scales. The data were analyzed using descriptive statistics to find the percentage, mean, Standard deviation, of use. The findings were as follows:

Results of the study found that 5 core competencies were required a high in overall. Most average value was Teacher's Ethics and Integrity. And less average was self-development. And found that 6 functional competencies were required a high in overall. Most average value was Student Development and less average was Analysis & Synthesis & Classroom Research.

The Suggestions for the childhood teacher's Competency in educational institutes under Chiangrai Primary Education Area Office 4, it was found that childhood teachers should strive to perform their duties with perseverance, learning to develop teaching, and their knowledge. Should have the skills to adapt to collaborative with others. Using the morality on their duties. The curriculum Teaching that is instilling morality. The classroom management is conducive to learning, student's analysis, self-evaluation and cooperation with others.

Keywords: Competency, Childhood Teacher

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวว่า การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนา กำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ ๒๑ เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการ แข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญ และทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบ เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก ควบคู่กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศในส่วนของ ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะ ความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ ภายใต้แรง กัดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์ และแรงกดดันภายในประเทศที่เป็นปัญหาวิกฤตที่ประเทศต้องเผชิญ เพื่อให้คน ไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีสังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรม และประเทศสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคตโดยการเปลี่ยนแปลงที่ สำคัญและส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้ประเทศ เจริญก้าวหน้าดังนั้น ครู จึงเป็นบุคลากรที่มีบทบาทสำคัญในการที่จะพัฒนาระดับคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณภาพ

สอนคนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การที่ครูจะสอนคนอื่นได้นั้นครูจะต้องมีสมรรถนะ มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมกับความเป็นครู

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กล่าวว่า การประเมินสมรรถนะในการปฏิบัติงานครู เป็นการดำเนินการส่วนหนึ่งของโครงการยกระดับคุณภาพครูทั้งระบบ (Upgrading Teacher Qualification Through the Whole System: UTQ) เป็นโครงการที่ได้รับงบประมาณภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง 2555 แผนการสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางปัญญา เพื่อสร้างครูที่มีคุณภาพตามนโยบายของรัฐบาลในการที่จะพัฒนาครู และในคู่มือการประเมินสมรรถนะครู สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2553 กล่าวว่า ครูคือ ครูที่ปฏิบัติงานเป็นครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้เป็นครูดี มีคุณธรรม และมี วิทยฐานะสูงขึ้น ทนต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบัน ซึ่งความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารแบบก้าวกระโดดที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศทำให้การศึกษาต้องมีการพัฒนาแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ออกเป็น 6 ยุทธศาสตร์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ ยุทธศาสตร์ที่ 3 กล่าวว่า การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ เป้าหมายที่ 2 คนทุกช่วงวัยมีทักษะความรู้ความสามารถและสมรรถนะตามมาตรฐานการศึกษาและมาตรฐานวิชาชีพ และพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ตามศักยภาพ ตัวชี้วัดสำคัญได้แก่ ร้อยละของเด็กแรกเกิด-5 ปี มีพัฒนาการสมวัยเพิ่มขึ้น ครู/ผู้ดูแลเด็กมีความรู้และทักษะในการดูแลเด็กที่ถูกต้อง จัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างรอบด้านตามวัยเพิ่มขึ้น ร้อยละการอ่านของคนไทย (อายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป) เพิ่มขึ้น จะเห็นได้ว่าในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติดังกล่าวได้เน้นให้ทุกช่วงวัยมีทักษะความรู้ความสามารถและสมรรถนะตามมาตรฐานการศึกษาและมาตรฐานวิชาชีพพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ตามศักยภาพดังนั้นผู้บริหารและครูก็ต้องมีทักษะความรู้ความสามารถในการพัฒนาเด็กปฐมวัยซึ่งเป็นช่วงวัยแรกในการรับการศึกษา

สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ ได้กล่าวไว้ใน แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 วัตถุประสงค์เพื่อให้คนไทยทุกช่วงวัย มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีระบบเศรษฐกิจที่มีโครงสร้างที่เข้มแข็ง มีเสถียรภาพ แข่งขันได้ ยั่งยืน มีความมั่นคงทางพลังงาน มีการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค มีโครงสร้างพื้นฐานที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐานสากล รักษาทุนธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมสู่ความสมดุลของระบบนิเวศ สร้างความมั่นคงภายในประเทศ ป้องกันและลดผลกระทบจากภัยคุกคามข้ามชาติ รวมทั้งให้ประเทศไทยมีบทบาทสำคัญต่อความร่วมมือในการพัฒนาภายใต้กรอบข้อตกลงต่าง ๆ ในระดับ อนุภูมิภาค ภูมิภาค และโลก มีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นมากขึ้น ทำให้ภาครัฐมีประสิทธิภาพสูงขึ้น สามารถให้บริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทัวถึง ตรวจสอบได้ และปราศจากคอร์รัปชั่น ซึ่งได้กำหนดให้การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการขับเคลื่อนแผนให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาของชาติจึงเป็นภารกิจหลักในการพัฒนาคน อันเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศในทุกๆระบบ โดยมีกรอบทิศทางพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2579) เป็นกรอบในการดำเนินการ เพื่อให้การพัฒนาประเทศในทุกๆระบบมีความสอดคล้องกัน และนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาประเทศให้ “มั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน”

ตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 มาตรา 48 ผู้ซึ่งได้รับใบอนุญาตต้องประพฤติตนตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพตามที่กำหนดในข้อบังคับของคุรุสภา ให้มีข้อบังคับว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ ประกอบด้วย มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติงาน มาตรฐานการปฏิบัติตน การกำหนดระดับคุณภาพของมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามข้อบังคับของคุรุสภา ทั้งนี้ ต้องจัดให้มีการประเมินระดับคุณภาพของผู้รับใบอนุญาตอย่างต่อเนื่องเพื่อดำรงไว้ซึ่งความรู้ความสามารถ และความชำนาญการ ตามระดับคุณภาพของมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คุรุสภากำหนด ดังนั้นในการพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพ ครูจะต้องมีการประเมินสมรรถนะเพื่อเป็นแนวทางการจะพัฒนาสมรรถนะของตนเองต่อไป

จากสภาพดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการพัฒนาประเทศนั้นต้องมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพสอดคล้องกับการประชุมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 ตามเอกสารประกอบการประชุมผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ครั้งที่ 5 / 2560 กล่าวถึง กลยุทธ์ที่ 3 ว่าด้วยการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาสู่ความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ ข้อ 4 ได้กล่าวว่าส่งเสริมการพัฒนาครูบนฐานสมรรถนะสอดคล้องกับเงินอุดหนุนครู ดังนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องการศึกษาศมรรถนะครูปฐมวัยของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 เนื่องจาก ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (2560) ได้กล่าวว่า การศึกษาปฐมวัย เป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปีบริบูรณ์ อย่างเป็นองค์รวมบนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการตามวัยของเด็กแต่ละคนให้เต็มศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคนเพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ดังนั้นการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยมีความสำคัญมาก ครูผู้สอนในระดับปฐมวัยก็มีความสำคัญเช่นกัน จึงทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาศมรรถนะครูปฐมวัยของสถานศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 เพื่อสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัย ให้จัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาศมรรถนะครูปฐมวัยของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสมรรถนะครูปฐมวัยของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาสนใจที่จะศึกษาเรื่องการศึกษาสมรรถนะครูปฐมวัยของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 มีแนวคิดที่เกี่ยวข้องคือ แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะครู ตัวแปรที่ศึกษา ดังต่อไปนี้

แนวคิดเรื่องสมรรถนะโดยศาสตราจารย์ เดวิด ซี แมคเคลแลน ซึ่งได้ทำการพัฒนาแบบทดสอบทาง บุคคลกรเพื่อศึกษานำผลมากำหนดสมรรถนะในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารสามารถนำแนวคิดเรื่องสมรรถนะมาประเมินครูเพื่อให้ทราบข้อมูลเชิงลึกนำไปพัฒนาครูได้ตรงจุด สอดคล้องกับคู่มือการประเมินสมรรถนะครู สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2553 ได้กำหนดสมรรถนะครู ประกอบด้วย สมรรถนะหลัก 5 สมรรถนะ และสมรรถนะประจำสายงาน 6 สมรรถนะ

ตัวแปรที่ศึกษา

1.สมรรถนะหลัก (Core Competency) ประกอบด้วย

- 1.1 การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน
- 1.2 การบริการที่ดี
- 1.3 การพัฒนาตนเอง
- 1.4 การทำงานเป็นทีม
- 1.5 จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู

2.สมรรถนะประจำสายงาน (Functional Competency)

ประกอบด้วย

- 2.1 การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้
- 2.2 การพัฒนาผู้เรียน
- 2.3 การบริหารจัดการชั้นเรียน
- 2.4 การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน
- 2.5 ภาวะผู้นำครู
- 2.6 การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อจัดการการเรียนรู้

ภาพ 1 แสดงสรุปกรอบแนวคิดในการศึกษาสมรรถนะครูปฐมวัยของสถานศึกษา
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 ที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านการสอนระดับปฐมวัย ปีการศึกษา 2560 จาก 131 โรงเรียน จำนวน 230 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านการสอนระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ปีการศึกษา 2560 จาก 131 โรงเรียน จำนวน 146 คน ผู้วิจัยทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane และวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ด้วยวิธีการจับสลากรายชื่อครูปฐมวัย ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 146 คน ใช้ระดับความเชื่อมั่น 95%

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามโดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอนประกอบด้วย

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) เพื่อสอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ สถานภาพ ประสพการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ เกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ประกอบด้วยสมรรถนะครูปฐมวัย วิเคราะห์ผลโดยค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ของข้อมูลเรียงตามลำดับความถี่จากมากไปน้อย

การสร้างและพัฒนาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดกรอบแนวคิดเพื่อสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมงานวิจัย โดยใช้ คือสมรรถนะครูปฐมวัย ประกอบด้วย สมรรถนะหลัก และสมรรถนะประจำสายงาน นำแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาปรับแก้ และให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ 1.00 นำไป (Try out) จำนวน 30 ฉบับ วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขออนุญาตจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาเขตเชียงราย เรื่อง ขออนุญาตเข้าพื้นที่เพื่อทำการวิจัยและเก็บข้อมูลจากครูผู้สอนและผู้บริหารในการตอบแบบสอบถามไปยังสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4
2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามถึงโรงเรียนด้วยตนเอง และส่งไปรษณีย์ ไปยังโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 จำนวน 170 ฉบับ และได้รับแบบสอบถามคืนมาจำนวน 146 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 85.88 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามภายใน 2 สัปดาห์ นำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล นำแบบสอบถามที่มีข้อความสมบูรณ์มาจัดระเบียบข้อมูลและลงรหัส

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ การศึกษาสมรรถนะครูปฐมวัยของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ดำเนินการดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่ได้คืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบครบถ้วนและสมบูรณ์จัดระเบียบข้อมูลและลงรหัส
2. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในการตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ อายุ ประสพการณ์การทำงาน ที่มีต่อระดับสมรรถนะครูปฐมวัยของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4
3. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาสมรรถนะครูปฐมวัยของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม คิดเป็นร้อยละ และนำผลการวิเคราะห์เป็นตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ 2 ข้อมูลระดับการศึกษาสมรรถนะครูปฐมวัยของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 โดยใช้ค่าเฉลี่ย \bar{x} และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) และนำเสนอผลการวิเคราะห์เป็นตารางประกอบการบรรยาย และการแปลผล 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสมรรถนะครูปฐมวัยของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ของข้อมูลเรียงตามลำดับความถี่จากมากไปน้อย

ผลการศึกษา

จากการศึกษา การศึกษาสมรรถนะครูปฐมวัยของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ระดับสมรรถนะครูปฐมวัยของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 พบว่า ด้านสมรรถนะหลักทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน 5 ด้าน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านสมรรถนะจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู ด้านสมรรถนะการทำงานเป็นทีม ด้านสมรรถนะการบริการที่ดี ด้านสมรรถนะมุ่งสู่ผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน และด้านสมรรถนะการพัฒนาตนเอง ตามลำดับ ด้านสมรรถนะประจำสายงานทั้ง 6 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน 6 ด้าน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านสมรรถนะการพัฒนาผู้เรียน ด้านการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ ด้านสมรรถนะภาวะผู้นำ ด้านสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ด้านสมรรถนะการบริหารจัดการชั้นเรียน ด้านสมรรถนะการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสมรรถนะครูปฐมวัยของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า

2.1 ด้านสมรรถนะหลัก

2.1.1 ด้านสมรรถนะมุ่งสู่ผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน ครูปฐมวัยควรมุ่งมั่นปฏิบัติหน้าที่ให้มีคุณภาพ มีความคิดสร้างสรรค์ มีเป้าหมายที่ชัดเจน มีการวิเคราะห์ภาระงาน วางแผนการปฏิบัติงานดำเนินงานตามแผน กำหนดเป้าหมายในการปฏิบัติงานรวมกัน มีการประเมินการปฏิบัติงานของตนเองและนำไปปรับปรุง/พัฒนา ครูปฐมวัยรับบทบาทหน้าที่ของตนเอง ปฏิบัติงานและการจัดการเรียนรู้อย่างมีขั้นตอน ใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้

2.1.2 ด้านสมรรถนะการบริการที่ดี ครูปฐมวัยต้องมีความตั้งใจ และเต็มใจในการให้บริการ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความวิริยะ อุตสาหะ ช่วยเหลือประโยชน์ส่วนรวมเมื่อมีโอกาสอยู่เสมอ มีจิตอาสาและบริการ เน้นผลประโยชน์ของผู้รับบริการ ต้องความพร้อมให้บริการและดูแลเด็กอย่างเต็มที่ มีอัธยาศัยที่ดีต่อผู้รับบริการ เน้นบริการด้วยความประทับใจ มีการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริการให้มีประสิทธิภาพ

2.1.3 ด้านสมรรถนะการพัฒนาตนเอง ครูปฐมวัยมีการศึกษาค้นคว้า อบรม ดูงาน นำความรู้และนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน พัฒนางานอย่างสม่ำเสมอ มีความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพเพื่อทำมาพัฒนาวิชาชีพและองค์วิชาชีพของตน อีกทั้งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการเรียน นำความรู้ที่ได้มาสร้างองค์ความรู้

นำมาใช้กับเด็ก ๆ ให้เกิดการเรียนรู้ โดยวิธีการที่หลากหลาย และประเมินผลพัฒนาการการจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น แนะนำ ถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์กับผู้ร่วมงานและองค์กรเพื่อสร้างเครือข่ายในการจัดการเรียนรู้ การเข้ารับการอบรมพัฒนาในวิชาชีพเกี่ยวกับปฐมวัย มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และประยุกต์ความรู้ ทฤษฎีให้เหมาะสมกับนักเรียนและบริบททั่วไปของโรงเรียน

2.1.4 ด้านสมรรถนะการทำงานเป็นทีม ครูปฐมวัยมีทักษะในการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในที่ทำงาน มีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานเป็นทีมอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ทำงานร่วมกับผู้อื่นตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ให้เกียรติ ยกย่องชมเชย ให้กำลังใจเพื่อนร่วมงานในโอกาสที่เหมาะสม คอยแจ้งข่าวสารให้ผู้อื่นทราบ แลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ปรึกษาหารือช่วยเหลือแนะนำซึ่งกันและกัน อีกทั้งชื่นชมและสนับสนุนให้อำนาจผู้อื่นทำให้เขารู้สึกว่ามีความสำคัญ ประสานการทำงานกับเพื่อนร่วมงาน และบุคคลภายนอก รับฟังความคิดเห็น เพื่อปรับใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน

2.1.5 ด้านสมรรถนะจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู ครูปฐมวัยปฏิบัติตนตามหลักคุณธรรม จริยธรรม รู้จักครองตน ครองคน ครองงาน ปฏิบัติตนตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการ ยึดมั่นในการรักษาจรรยาบรรณวิชาชีพครู เป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคคลรอบข้าง ดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.2 ด้านสมรรถนะประจำสายงาน

2.2.1 ด้านสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ครูปฐมวัยควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีการศึกษาหลักสูตร จัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 และหลักสูตรท้องถิ่น มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอยู่เสมอ รวมไปถึงการวิเคราะห์หลักสูตร ออกแบบจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลาย ใช้สื่อนวัตกรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับผู้เรียนและบริบทของสถานศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุตามเป้าหมาย มีรูปแบบเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ครูปฐมวัยควรมีความรู้ความเข้าใจในการจัดประสบการณ์แก่นักเรียนตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักของหลักสูตรปฐมวัยโดยการจัดประสบการณ์ต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลอีกทั้งมีการประเมินผลตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลาย

2.2.2 ด้านสมรรถนะการพัฒนาผู้เรียน ครูปฐมวัยควรจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน โดยปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ให้กับผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสุขภาพกายที่ดี มีทักษะชีวิต รักความเป็นไทย และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน มีการจัดทำแผนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับวัย พัฒนาการและความแตกต่างของนักเรียนรวมถึงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านต่างๆแก่ผู้เรียน จัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาทักษะชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข วิเคราะห์ศักยภาพผู้เรียนในความรับผิดชอบ พัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ครูปฐมวัยต้องดูแลเอาใจใส่ผู้เรียนอย่างทั่วถึง รวมไปถึงการประสานความร่วมมือผู้ปกครองในการดูแล พัฒนาและแก้ปัญหาผู้เรียน

2.2.3 ด้านสมรรถนะการบริหารจัดการชั้นเรียน ครูปฐมวัยต้องจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน สะอาด ปลอดภัย เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข ภายในห้องเรียนมีการจัดทำป้ายนิเทศเพื่อเป็นข้อมูล ข่าวสาร จัดทำเอกสารธุรการในชั้นเรียนและข้อมูลสารสนเทศให้เป็นปัจจุบัน เสริมสร้างผู้เรียนในด้านการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์มีปฏิสัมพันธ์ที่ดี และสร้างวินัยเชิงบวกให้กับผู้เรียนหมั่นตรวจสอบ สิ่งอำนวยความสะดวกให้ความปลอดภัยอยู่เสมอ มีการบริหารจัดการชั้นเรียนอย่างเป็นระบบ จัดทำสื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ส่งเสริมระบบประชาธิปไตยในห้องเรียน มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.2.4 ด้านสมรรถนะการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน ครูปฐมวัยควรมีการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อนำมาแยกแยะ จัดการแก้ไขปัญหาลูกเรียนหรือทำการวิจัย มีการจัดเก็บข้อมูลจำแนก จัดกลุ่มของลักษณะผู้เรียนอย่างเป็นระบบ เพื่อสะดวกต่อการนำไปใช้ ศึกษาทำความเข้าใจผู้เรียนเพื่อหาแนวทางการแก้ไข ตั้งเป้าหมาย เพื่อนำไปใช้ในการวิจัยพัฒนาผู้เรียนขั้นต่อไป มีการวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยผู้เรียนและจัดกิจกรรมตามรายบุคคล มีการจัดทำแผนการวิจัยและดำเนินการอย่างเป็นระบบ

2.2.5 ด้านสมรรถนะภาวะผู้นำครู ครูปฐมวัยควรกำหนดเป้าหมาย เพื่อพัฒนาการศึกษา พัฒนาตัวเองเพื่อใช้ในการพัฒนา การจัดการศึกษาในสถานศึกษา ให้เกียรติผู้อื่น มีความรู้ทางวิชาชีพใหม่ ๆ ริเริ่มการปฏิบัติ นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดี ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีเหมาะสมกับความเป็นครู มีศักยภาพในการเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี รับผิดชอบต่อหน้าที่ มีการประเมินตนเอง เกี่ยวกับพฤติกรรมและภาวะความเป็นผู้ใหญ่ที่เหมาะสมกับความเป็นครู

2.2.6 ด้านการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ ครูปฐมวัยควรให้ความร่วมมือระหว่าง ผู้ปกครอง นักเรียนและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ นำมาปรับปรุง การจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนด้วย ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากร เพื่อการศึกษาตลอดจนวิทยากรภายนอก และ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการผู้เรียนทุกคน สร้างความสัมพันธ์อันดีร่วมกัน มีการจัดกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน มีการติดต่อประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียน และ เผยแพร่ผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ต่อสาธารณชน เข้าร่วมกิจกรรมชุมชนเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จัดประชุมผู้ปกครองเพื่อแลกเปลี่ยน รับฟังความคิดเห็น และแก้ปัญหาร่วมกัน

สรุปผลและอภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสมรรถนะครูปฐมวัยของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 พบว่าครูปฐมวัย ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 41-50 ปี และมีประสบการณ์ในการทำงาน 21 ปีขึ้นไป มีสมรรถนะหลัก 5 ด้าน และสมรรถนะประจำสายงาน 6 ด้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สมรรถนะเป็นคุณลักษณะพื้นฐานของครู ที่แสดงออกถึงความรู้ ความสามารถ ทักษะ คุณลักษณะ ทัศนคติและ แรงจูงใจ ซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิผลหรือเป็นไปตามเกณฑ์ สอดคล้องกับ กัญญ์วรา ผลเจริญ (2559) ได้ศึกษาสมรรถนะหลักของครูโรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะหลักของครูโรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ จริยธรรม และ จรรยาบรรณวิชาชีพ การทำงานเป็นทีม การบริการที่ดี การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน และการพัฒนาตนเอง ตามลำดับ และสอดคล้องกับ พระมหาอุทตนา ตุ่มอ่อนและคณะ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง สมรรถนะประจำสายงานของครู ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า ครูมีสมรรถนะประจำสายงาน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการ เรียนรู้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน

2. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสมรรถนะครูปฐมวัยของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า

2.1 ด้านสมรรถนะหลัก

2.1.1 ด้านสมรรถนะมุ่งสู่ผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน ครูปฐมวัยควรมุ่งมั่นปฏิบัติหน้าที่ให้มีคุณภาพ มีความคิดสร้างสรรค์ มีเป้าหมายที่ชัดเจน วางแผนการปฏิบัติงานดำเนินงานตามแผน กำหนดเป้าหมายในการปฏิบัติงานรวมกัน ซึ่งสอดคล้องกับ พิรญาณ์ จุ้ยเจริญ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะข้าราชการครู สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า ครูทุกคนควรทำงานอย่างมุ่งมั่น มีเป้าหมาย กำหนดเวลาในการทำงานที่แน่นอนพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

2.1.2 ด้านสมรรถนะการบริการที่ดี ครูปฐมวัยต้องมีความตั้งใจ และเต็มใจในการให้บริการ มีจิตอาสาและบริการ เน้นผลประโยชน์ของผู้รับบริการ มีความพร้อมให้บริการและดูแลเด็กอย่างเต็มที่ มีอัธยาศัยที่ดีต่อผู้รับบริการ ซึ่งสอดคล้องกับ พิรญาณ์ จุ้ยเจริญ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะข้าราชการครู สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า จัดบริการให้กับโรงเรียนในเขตบริการอย่างสุดความสามารถ และบริการด้วยใจ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

2.1.3 ด้านสมรรถนะการพัฒนาตนเอง ครูปฐมวัยมีการศึกษาค้นคว้า อบรม ดูงาน นำความรู้และนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน การเข้ารับการอบรมพัฒนาในวิชาชีพเกี่ยวกับปฐมวัย มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมีการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนและบริบททั่วไปของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ นิทัศน์ หามนตรี (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การนำเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า มีการจัดศึกษาดูงานตามหน่วยงานต่าง ๆ และนำผลการพัฒนาไปใช้พัฒนาผู้เรียน สอดคล้องกับ ธวัช กงเดิม (2554) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ควรมีการอบรม/ประชุมเชิงปฏิบัติการ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง พัฒนางาน

2.1.4 ด้านสมรรถนะการทำงานเป็นทีม ครูปฐมวัยมีทักษะในการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในทีมงาน มีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานเป็นทีมอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งไม่สอดคล้องกับ พิรญาณ์ จุ้ยเจริญ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะข้าราชการครู สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า มีการประชุมกำหนดนโยบายและแบ่งงานกันทำ จัดบุคลากรทำงานด้วยความสมัครใจ จัดทีมงานให้เหมาะสม

2.1.5 ด้านสมรรถนะจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู ครูปฐมวัยปฏิบัติตามหลักคุณธรรม จริยธรรม รู้จักครองตน ครองคน ครองงาน ปฏิบัติตนตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการ ยึดมั่นในการรักษาจรรยาบรรณวิชาชีพครู ยึดมั่นในอุดมการณ์ รักและศรัทธาในวิชาชีพครู ดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิรูปวิชาชีพครู (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2558 อ้างอิงใน สุทธิพร ภิญาณ์, 2559, หน้า 23) กล่าวไว้ว่า การพัฒนาครูต้องจัดให้มีการควบคุม และรักษามาตรฐานการประกอบวิชาชีพครู โดยจัดตั้งองค์การวิชาชีพครู ทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ กำกับดูแล และการปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ รวมทั้งพัฒนาวิชาชีพครู

2.2 ด้านสมรรถนะประจำสายงาน

2.2.1 ด้านสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ครูปฐมวัยควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 และหลักสูตรท้องถิ่น มีการพัฒนาหลักสูตร รวมไปถึงการวิเคราะห์หลักสูตร ใช้สื่อนวัตกรรมที่เหมาะสม มีรูปแบบเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย ครูปฐมวัยควรมีความรู้ความเข้าใจในการจัดประสบการณ์ และควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มีการประเมินผลตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลาย ซึ่งไม่สอดคล้องกับนิเทศน์ หามนตรี (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การนำเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า มีการวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบและการปรับปรุง มีความเหมาะสม

2.2.2 ด้านสมรรถนะการพัฒนาผู้เรียน ครูปฐมวัยควรจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียน โดยปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ให้กับผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสุขภาพกายที่ดี มีทักษะชีวิต รักความเป็นไทย และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน ซึ่งไม่สอดคล้องกับ จารุวรรณ จันเลื่อน (2557) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเขตจังหวัดภาคเหนือ ผลการวิจัยพบว่า มีแนวทางการพัฒนาได้แก่ 1) การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดทำแผนการสอน อบรมการทำวิจัยในชั้นเรียน 2) ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่ทันสมัยโดยนำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ 3) สนับสนุนการจัดกิจกรรมเสริมทักษะในการคิดวิเคราะห์ ติดตาม ตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน 4) ส่งเสริมครูให้มีการพัฒนาตนเองอย่างเป็นระบบ

2.2.3 ด้านสมรรถนะการบริหารจัดการชั้นเรียน ครูปฐมวัยต้องจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน สะอาด ปลอดภัย มีการบริหารจัดการชั้นเรียนอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับ พิรญาณ์ จัยเจริญ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะข้าราชการครู สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า มีดูแลชั้นเรียนอย่างเป็นระบบ ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมมาก ๆ จัดสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ จัดอบรมครูเกี่ยวกับการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน

2.2.4 ด้านสมรรถนะการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน ครูปฐมวัยควรมีการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อนำมาแยกแยะ จัดการแก้ไขปัญหาผู้เรียนหรือทำการวิจัย เพื่อนำไปใช้ในการวิจัยพัฒนาผู้เรียน มีการวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยผู้เรียนและจัดกิจกรรมตามรายบุคคล มีการจัดทำแผนการวิจัยและดำเนินการอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับ จารุวรรณ จันเลื่อน (2557) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเขตจังหวัดภาคเหนือ ผลการวิจัยพบว่า ควรมีการสร้างความตระหนัก ความจำเป็นสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน ควรพัฒนาจุดเด่น จุดด้อย อุปสรรคและโอกาสความสำเร็จของการวิจัยในชั้นเรียน ควรพัฒนาสมรรถนะการทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างเป็นระบบ

2.2.5 ด้านสมรรถนะภาวะผู้นำครู ครูปฐมวัยควรมีการกำหนดเป้าหมาย เพื่อพัฒนาการศึกษาพัฒนาตัวเอง ในการจัดการศึกษาในสถานศึกษา หาความรู้ทางวิชาชีพใหม่ ๆ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีเหมาะสมกับความเป็นครู ซึ่งสอดคล้องกับ ธวัช กงเดิม (2554) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ครูมีภาวะที่เหมาะสมกับความเป็นครู ครูมีความรู้ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และสอดคล้องกับ วรญา สิงห์ทอง (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพและแนวทางพัฒนาสมรรถนะครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ครูต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจน การวิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อย

2.2.6 ด้านการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ ครูปฐมวัยมีการส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากร เพื่อการศึกษาตลอดจนวิทยากรภายนอก และภูมิปัญญาท้องถิ่น อีกทั้ง สร้างความสัมพันธ์อันดีร่วมกัน มีการจัดกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ ธวัช กงเดิม (2554) ได้ศึกษา แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ควรสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้ที่มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ส่งเสริมให้ครูมีกิจกรรมสร้างสัมพันธ์ กับผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ และสอดคล้องกับ แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิรูปวิชาชีพครู (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2558 อ้างอิงใน สุทธิพร ภิญโญ, 2559, หน้า 24) กล่าวไว้ว่า ให้นำหน่วยงานทางการศึกษา ระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลมาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำเสนอผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาสมรรถนะครูปฐมวัยของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ผู้วิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ดังนี้

1. ระดับสมรรถนะครูปฐมวัยของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 จากการศึกษาระดับหลัก ด้านสมรรถนะการพัฒนาตนเอง มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าทุกด้าน ดังนั้น ครูปฐมวัยควรมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อจะได้นำความรู้ที่ได้มาสร้างนวัตกรรม พัฒนาการสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ สมรรถนะประจำสายงาน ด้านสมรรถนะการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน ค่าเฉลี่ยต่ำกว่าทุกด้าน ดังนั้น ครูปฐมวัยควรมีการแยกแยะ จัดกลุ่มผู้เรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำผลมาแก้ปัญหาโดยการทำวิจัย เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาได้ตรงกับปัญหา

2. จากการศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสมรรถนะครูปฐมวัยของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ข้อเสนอแนะที่มีค่าความถี่ต่ำ ได้แก่ ครูปฐมวัยควรใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้ มีการปรับปรุงพัฒนาระบบการบริการให้มีประสิทธิภาพ การเข้ารับการอบรมพัฒนาวิชาชีพ ประสานการทำงานกับเพื่อร่วมงาน และบุคคลภายนอก ดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประเมินผลตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลาย ดูแลเอาใจใส่ผู้เรียนอย่างทั่วถึงประสานผู้ปกครองในการดูแลและแก้ปัญหา มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีการจัดทำแผนการวิจัยและดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีการประเมินตนเองเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เหมาะสมกับความเป็นครู และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4
2. ควรศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมสมรรถนะหลักของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเรื่อง การศึกษาสมรรถนะครูปฐมวัยของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีด้วยความอนุเคราะห์จาก ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้กรุณาเสียสละเวลาให้คำแนะนำ ตรวจสอบ และแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดียิ่ง จนทำให้สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์ผู้ศึกษาค้นคว้าขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติ บุรณชาติ อาจารย์มหาวิทยาลัยพะเยา นายอุดม บุตดี ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านม่วงยาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 นายดำเนิน บาลสุข ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านทุ่งหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือการวิจัย จนได้เครื่องมือที่มีคุณภาพสำหรับการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนทุกโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล และครูปฐมวัย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ทุกท่านที่ได้กรุณาให้ข้อมูลตอบแบบสอบถามและแสดงความคิดเห็นที่มีต่อสมรรถนะครูของสถานศึกษาจนทำให้งานวิจัยฉบับนี้มีความถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณครูปิตา มารดา ครูอาจารย์ สมาชิกในครอบครัว ญาติ พี่น้อง และเพื่อน ๆ ทุกท่านที่ให้กำลังใจ สนับสนุนด้วยดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560**. กรุงเทพฯ: ศรุสภาลาดพร้าว.
- กัญญ์วรา พลเจริญ. (2559). **การศึกษาสมรรถนะหลักของครูโรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จารุวรรณ จันเลื่อน. (2557). **แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเขตจังหวัดภาคเหนือ**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ธวัช กงเดิม. (2554). **แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง นศ.ศช., สถาบันพัฒนา คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ, กรุงเทพฯ.
- นิทัศน์ หามนตรี. (2557). **การนำเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- พระมหายุทธนา ตุ่มอ่อนและคณะ. (2558). **สมรรถนะประจำสายงานของครู ในโรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม**. สืบค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2561, จาก <https://www.tcithaijo.org/index.php/npuj/article/download/48371/40262>
- พิรญาณ์ จุ้ยเจริญ. (2557). **การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะข้าราชการครู สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- วรรณญา สิงห์ทอง. (2559). **การศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุทธิพร ภิญโญ (2559). **การพัฒนากลยุทธ์ส่งเสริมสมรรถนะครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาล**. วิทยานิพนธ์ กศ.ด., มหาวิทยาลัยพะเยา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). **คู่มือการประเมินสมรรถนะครู สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2553**. สืบค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2560 จาก <http://www.tmk.ac.th/teacher/capacity.pdf>

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2546). **พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546.**

สืบค้นเมื่อ 2 กันยายน 2560 จาก <https://person.mwit.ac.th/01-Statutes/teacher-act01.pdf>

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579.**

กรุงเทพฯ: บริษัท พรินทวามกราฟฟิค จำกัด.

ความผูกพันต่อองค์การของพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ มหาวิทยาลัยพะเยา Organization Commitment of University of Phayao Academic staff

จิตติพันธ์ ปรีดิณวัฒน์^{1*} และ รักษ์ิต สุทธิพงษ์²

Dhitiphun Pridinawat^{1*} and Ruksit Suttipong²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความผูกพันต่อองค์การ ของพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ มหาวิทยาลัยพะเยา เปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การจำแนกตามคุณลักษณะ ส่วนบุคคลในภาพรวม และเสนอแนะแนวทางในการเสริมสร้างความผูกพันต่อองค์การของพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ มหาวิทยาลัยพะเยา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ จำนวนทั้งสิ้น 265 คน ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น จำแนกตามหน่วยงานที่สังกัด เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t (t-test) การทดสอบค่า F (F-test) ในภาพรวม โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการศึกษาพบว่า พนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ มหาวิทยาลัยพะเยา มีความผูกพันต่อองค์การ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่งผลต่อพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความผูกพันต่อองค์การรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการมีความเชื่อมั่นและยอมรับในเป้าหมายและค่านิยมขององค์การ มีความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามที่จะปฏิบัติงานเพื่อองค์การ และมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกขององค์การ ส่วนผลการเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ มหาวิทยาลัยพะเยา จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ที่แตกต่างกันมีความผูกพันต่อองค์การไม่แตกต่างกัน แต่ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

คำสำคัญ: ความผูกพันต่อองค์การ

Abstract

The purposes of this Independent Study were 1) to study the organization commitment of University of Phayao academic Staff 2) to compare the organization commitment of University of Phayao academic Staff, divided into individual personal characteristic and to suggest the organization commitment of University of Phayao academic Staff. The samples in this study consisted of 265 academic staffs of University of Phayao; The data were collected

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : pridinawat_ic@hotmail.com

by closed form questionnaires, analyzed by percentages, mean, standard deviation and t-test and One-Way ANOVA at the statistical significance test 0.05

The results of this study found that the commitment of University of Phayao's academic Staff in overviews at high level as followed; 1) The confidence and acceptance in the organization's goals and values. 2) The effort to act for the organization and desire to remain a member of organization. Comparing the organization commitment of University of Phayao academic Staff, It doesn't different in sex and age. But individual personal characteristic; status, education level, monthly salary and experience were different at the statistical significance test 0.05.

Keywords: Organization Commitment

บทนำ

การสร้างความผูกพันต่อองค์การให้เกิดขึ้นในสมาชิกขององค์การนั้น นับว่าเป็นสิ่งจำเป็นมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลที่รับผิดชอบแต่ละสายงานที่นับว่า เป็นกำลังสำคัญขององค์การ ซึ่งมีหน้าที่และภารกิจร่วมกันในการนำองค์การไปสู่เป้าหมายตามที่กำหนด และเมื่อบุคคลมีความผูกพันต่อองค์การแล้วย่อมทำให้เกิดผลการปฏิบัติงานที่ดีทั้งด้านปริมาณและด้านคุณภาพ บุคคลที่มีระดับความผูกพันต่อองค์การ หรือความผูกพันในงานสูงย่อมจะทำให้องค์การได้รับผลการปฏิบัติงานสูงตามไปด้วย การที่ผู้บริหารสามารถเสริมสร้างความผูกพันในงานที่เกิดขึ้นย่อมทำให้องค์การมีประสิทธิภาพการทำงานที่สูงขึ้นได้ (สุวรรณ พูนพะเนาว์, 2552, หน้า 1) ในการสร้างความผูกพันต่อองค์การจึงเป็นสิ่งที่สามารถทำได้คือ ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกขององค์กร มีความตั้งใจและความพร้อมที่จะใช้ความพยายามที่มีอยู่เพื่อองค์กร และมีความเชื่อและยอมรับในคุณค่าและเป้าหมายขององค์การ ซึ่งความผูกพันต่อองค์การ เป็นตัวบ่งถึงประสิทธิภาพของความผูกพันและความมั่นคงของสมาชิกในองค์กรนั้น (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553, หน้า 45) ดังนั้น เพื่อสร้างความยั่งยืน อย่าง สมดุลจำเป็นต้องพัฒนาบุคคลในองค์การ ให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานและปฏิบัติตนอย่างมี จริยธรรม จรรยาบรรณ มุ่งเน้นให้มีความสุขในการปฏิบัติหน้าที่ และสร้างให้บุคลากรเกิดความผูกพันต่อองค์การอย่างมีความภาคภูมิใจ เชื่อมมั่น และทุ่มเทความสามารถเพื่อประโยชน์ขององค์การ

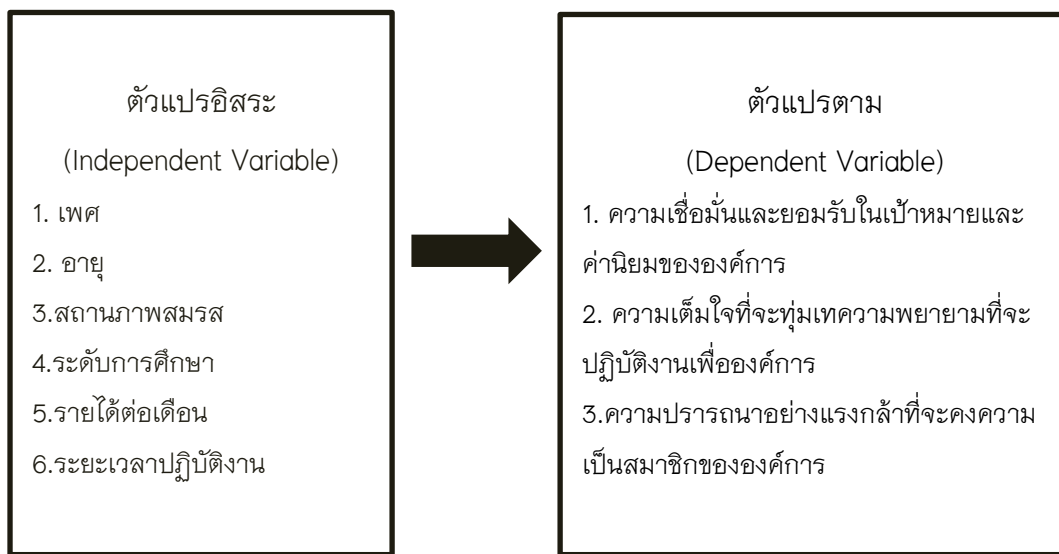
มหาวิทยาลัยพะเยา จึงได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลากร ทั้งพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ และพนักงานมหาวิทยาลัยสายบริการ โดยการจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรมหาวิทยาลัยพะเยา พ.ศ. 2558-2561 ตามนโยบายการบริหารงานของอธิการบดีมหาวิทยาลัยพะเยา และเพื่อความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนา มหาวิทยาลัยตามปณิธาน “ปัญญาเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน” โดยถือว่าทรัพยากรบุคคล ถือเป็นสิ่งที่มีค่าและมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้องค์การนั้นประสบความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยพะเยาจึงให้ความสำคัญด้านการพัฒนาบุคลากร อันเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนองค์การไปสู่ความก้าวหน้า ตามยุทธศาสตร์ที่ 3 คนเป็นสุข ข้อที่ 4 การเพิ่มคุณค่าบุคลากรทั้งในมิติของความสามารถอย่างมืออาชีพ ความมุ่งมั่น ทุ่มเท ความรัก ความเอื้ออาทร เห็นคุณค่าของกันและกัน นำไปสู่ความจงรักภักดีต่อองค์การ

ผู้วิจัยพบว่าระหว่างช่วง 2 ปี ที่ผ่านมา มหาวิทยาลัยพะเยามีอัตราการลาออกของพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ ของมหาวิทยาลัยพะเยา จากสถิติกองการเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยพะเยา ปี พ.ศ. 2558 จำนวนพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ ลาออกทั้งสิ้น 40 คน และสถิติการลาออกของพนักงานมหาวิทยาลัย ปี พ.ศ. 2559 จำนวนพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการลาออกทั้งสิ้น 38 คน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความผูกพันต่อองค์การของพนักงานสายวิชาการ มหาวิทยาลัยพะเยา ซึ่งเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญในการพัฒนาองค์การ เพื่อหาระดับความผูกพันต่อองค์การ

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1). เพื่อศึกษาระดับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ มหาวิทยาลัยพะเยา (2). เพื่อเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ มหาวิทยาลัยพะเยา จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล (3). เพื่อเสนอแนะแนวทางในการเสริมสร้างความผูกพันต่อองค์การของพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ มหาวิทยาลัยพะเยา

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความผูกพันต่อองค์การ ของพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ มหาวิทยาลัยพะเยา เปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล ในภาพรวม และเสนอแนะแนวทางในการเสริมสร้างความผูกพันต่อองค์การของพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ มหาวิทยาลัยพะเยา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ จำนวนทั้งสิ้น 265 คน ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น จำแนกตามหน่วยงานที่สังกัด เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t (t-test) การทดสอบค่า F (F-test) ในภาพรวม โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการศึกษา

1. คุณลักษณะส่วนบุคคล

ลักษณะส่วนบุคคลของพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ มหาวิทยาลัยพะเยา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 265 คนซึ่งประกอบไปด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาปฏิบัติงาน พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน 142 คน (คิดเป็นร้อยละ 53.58) และเป็นเพศชาย 123 คน (คิดเป็นร้อยละ 46.42)

อายุของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 150 คน (คิดเป็นร้อยละ 56.60) รองลงมาคืออายุระหว่าง ไม่เกิน 30 ปี จำนวน 59 คน (คิดเป็นร้อยละ 22.26) และช่วงอายุระหว่าง 41-50 ปี มีจำนวนน้อยสุด 56 คน (คิดเป็นร้อยละ 21.13) และอายุระหว่าง 51 ปีขึ้นไป ไม่พบในกลุ่มตัวอย่าง

สถานภาพทางการสมรส ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด จำนวน 142 คน (คิดเป็นร้อยละ 53.58) รองลงมาเป็นสถานภาพสมรส จำนวน 119 คน (คิดเป็นร้อยละ 44.91) และสถานภาพที่น้อยที่สุดคือหย่าร้าง มีจำนวนน้อยที่สุด 4 คน (คิดเป็นร้อยละ 1.51)

ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในระดับ ปริญญาเอก จำนวน 139 คน (คิดเป็นร้อยละ 52.45) รองลงมาเป็นระดับปริญญาโท หรือเทียบเท่า จำนวน 97 คน (คิดเป็นร้อยละ 36.60) และปริญญาตรี หรือเทียบเท่า มีน้อยที่สุด 29 คน (คิดเป็นร้อยละ 10.94)

รายได้ต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 30,001-40,000 บาท จำนวน 101 คน (คิดเป็นร้อยละ 38.11) รองลงมาคือรายได้มากกว่า 40,001 บาท จำนวน 86 คน (คิดเป็นร้อยละ 32.45) รายได้ระหว่าง 20,001-30,000 บาท (คิดเป็นร้อยละ 29.43) ส่วน 15,000-20,000 บาท ไม่พบในกลุ่มตัวอย่าง

ระยะเวลาในการปฏิบัติงานของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อายุงานต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 103 คน (คิดเป็นร้อยละ 38.87) รองลงมาอายุงานระหว่าง 6-10 ปี จำนวน 94 คน (คิดเป็นร้อยละ 35.47) อายุงานระหว่าง 11-15 ปี จำนวน 63 คน (คิดเป็นร้อยละ 23.77) ส่วนอายุงาน มากกว่า 15 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด 5 คน (คิดเป็นร้อยละ 1.89)

2. ระดับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการต่อองค์กร

2.1. การวิเคราะห์ข้อมูล ระดับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานมหาวิทยาลัย สายวิชาการ มหาวิทยาลัยพะเยา ในภาพรวม

ระดับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน มหาวิทยาลัยสายวิชาการมหาวิทยาลัยพะเยา ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก คือ ($\bar{X}=3.99$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ความผูกพันต่อองค์กรมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมากทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามที่จะปฏิบัติงานเพื่อองค์กร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.15$) ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกขององค์กร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.13$) และ ความเชื่อมั่นและยอมรับในเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.70$)

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลระดับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ มหาวิทยาลัยพะเยา แยกเป็นรายด้าน

2.2.1 พนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ มหาวิทยาลัยพะเยา มีความผูกพันต่อองค์กรด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามที่จะปฏิบัติงานเพื่อองค์กร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือ ($\bar{X}=4.15$) เมื่อพิจารณา รายข้อพบว่า ท่านมีความตั้งใจอย่างมากที่จะทำงานขององค์กรให้ประสบความสำเร็จ มีค่ามากที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.37$) ส่วนท่านพยายามโน้มน้าวเพื่อน ๆ ให้ทำงานให้เต็มที่เพื่อความก้าวหน้าขององค์กรเสมอ มีค่าต่ำสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.71$)

2.2.2 พนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ มหาวิทยาลัยพะเยา มีความผูกพันต่อองค์กรด้านความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกขององค์กร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.13$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ท่านภูมิใจที่จะบอกคนอื่นว่าเป็นพนักงานขององค์กร มีค่ามากที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.41$) ส่วนท่านรู้สึกว่องค์กรแห่งนี้เป็นองค์กรที่ดีที่สุดที่ท่านทำงานด้วย มีค่าต่ำสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.72$)

2.2.3 พนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ มหาวิทยาลัยพะเยา มีความผูกพันต่อองค์การด้านความเชื่อมั่นและยอมรับในเป้าหมายและค่านิยมขององค์การ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.70$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ท่านพร้อมที่จะสนับสนุนกิจกรรมขององค์การในทุก ๆ ด้าน มีค่ามากที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.18$) ส่วนท่านเห็นด้วยกับนโยบายขององค์การในการแก้ปัญหาบุคลากร มีค่าต่ำสุด อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.26$)

3. ผลการเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของพนักงานมหาวิทยาลัย สายวิชาการ มหาวิทยาลัยพะเยา จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล ในแต่ละด้านพบว่า

3.1 เพศ ในการเปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ มหาวิทยาลัยพะเยา จำแนกตามเพศ พบว่าความเชื่อมั่นและยอมรับในเป้าหมายและค่านิยมขององค์การ ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามที่จะปฏิบัติงานเพื่อองค์การ ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกขององค์การ โดยภาพรวม และรายด้าน ทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.2 อายุ ในการเปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ มหาวิทยาลัยพะเยา จำแนกตามอายุ พบว่าความเชื่อมั่นและยอมรับในเป้าหมายและค่านิยมขององค์การ ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามที่จะปฏิบัติงานเพื่อองค์การ ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกขององค์การ โดยภาพรวม และรายด้าน ทุกด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.3 สถานภาพสมรส ในการเปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ มหาวิทยาลัยพะเยา จำแนกตามสถานภาพสมรส มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความเชื่อมั่นและยอมรับในเป้าหมายและค่านิยมขององค์การ ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกขององค์การ และในภาพรวมรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ส่วนด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามที่จะปฏิบัติงานเพื่อองค์การไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. ระดับการศึกษา ในการเปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ มหาวิทยาลัยพะเยา จำแนกตามระดับการศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความเชื่อมั่นและยอมรับในเป้าหมายและค่านิยมขององค์การ ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามที่จะปฏิบัติงานเพื่อองค์การ ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกขององค์การ และภาพรวมรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

5. รายได้ต่อเดือน ในการเปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ มหาวิทยาลัยพะเยา จำแนกตามรายได้ต่อเดือน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความเชื่อมั่นและยอมรับในเป้าหมายและค่านิยมขององค์การ ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกขององค์การ และในภาพรวมรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ส่วนด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามที่จะปฏิบัติงานเพื่อองค์การไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

6. ระยะเวลาปฏิบัติงาน ในการเปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ มหาวิทยาลัยพะเยา จำแนกตามระยะเวลาปฏิบัติงาน ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามที่จะปฏิบัติงานเพื่อองค์การความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกขององค์การ และในภาพรวมรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ส่วนด้านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความเชื่อมั่นและยอมรับในเป้าหมายและค่านิยมขององค์การไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ มหาวิทยาลัยพะเยา ภายใต้กรอบแนวคิดที่กำหนด พบว่าพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ มหาวิทยาลัยพะเยา มีความคิดเห็นที่เกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรในระดับมาก ในรูปแบบความผูกพันต่อองค์กร 3 ด้านคือ ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามที่จะปฏิบัติงานเพื่อองค์กร ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกขององค์กร และ ความเชื่อมั่นและยอมรับในเป้าหมายและค่านิยมขององค์กรผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ มหาวิทยาลัยพะเยา ผลการศึกษา พบว่าระดับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ มหาวิทยาลัยพะเยา โดยรวม และรายด้านมีระดับความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามที่จะปฏิบัติงาน เพื่อองค์กร รองลงมาคือด้านความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกขององค์กร และด้านความเชื่อมั่นและยอมรับในเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการมหาวิทยาลัยพะเยา มีความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัย โดยเต็มใจที่จะทุ่มเททั้งร่างกาย แรงใจ และสติปัญญา เพื่อให้มหาวิทยาลัยพะเยานั้นประสบความสำเร็จโดยเชื่อมั่นในวิสัยทัศน์ พันธกิจ นโยบาย การบริหารและเป้าหมายของมหาวิทยาลัย ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการศึกษาของศิริวรรณ จันทร์พงษ์ (2552) ศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย พบว่าบุคลากรของมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย มีระดับความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับมาก อาทิเช่น ด้านความเชื่อมั่นอย่างสูงในการยอมรับเป้าหมาย และค่านิยมขององค์กร ด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างเต็มกำลังความสามารถ เพื่อประโยชน์ขององค์กร และด้านความต้องการที่จะคงอยู่เป็นสมาชิกขององค์กรต่อไป สอดคล้องกับผลงานศึกษาของสุนันทา อินทเจริญ (2551) ศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี พบว่าบุคลากรคณะวิศวกรรมศาสตร์ มีความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับมาก โดยมีความตั้งใจพร้อมที่จะใช้ความพยายามที่มีปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถเพื่อองค์กรมากที่สุด รองลงมาคือมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกขององค์กร และมีความเชื่อพร้อมทั้งยอมรับในคุณค่าและเป้าหมายขององค์กร สอดคล้องกับผลงานศึกษาของนุริมัน ดอเลาะ (2556) ศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ พบว่าบุคลากรมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ มีความผูกพันต่อองค์กรในภาพรวม โดยรายด้านอยู่ในระดับมากคือ ความปรารถนาอย่างยิ่งที่จะรักษาไว้ซึ่งความเป็นสมาชิกภาพในองค์กร ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างมากเพื่อองค์กร และด้านความเชื่อ และการยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร สอดคล้องกับผลการศึกษาของธนัญชนก ชื่นเชื่อม (2555) ศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร พบว่าระดับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ระดับความผูกพันอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเต็มใจและทุ่มเทในการทำงานเพื่อองค์กร รองลงมาคือด้านความภูมิใจในการเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ด้านความศรัทธาและการยอมรับในเป้าหมายและคุณค่าขององค์กร ส่วนความผูกพันที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ด้านความต้องการที่จะดำรงความเป็นสมาชิกขององค์กร สอดคล้องกับผลการศึกษาของอดิยาภรณ์ หวังหลี่ (2553, หน้า 79-81) ศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า ด้านการใช้ความพยายามอย่างเต็มที่เพื่อความสำเร็จของมหาวิทยาลัย บุคลากรสาขา

วิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่าความพยายามอย่างเต็มที่เพื่อความสำเร็จของมหาวิทยาลัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านความเชื่อมั่นในนโยบายและเป้าหมายของมหาวิทยาลัยบุคลากรสาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มีความเห็นว่า ความเชื่อมั่นในนโยบายและเป้าหมายของมหาวิทยาลัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ ด้านความต้องการดำรงความเป็นสมาชิกในมหาวิทยาลัย บุคลากรสาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มีความผูกพันต่อองค์การด้านความต้องการดำรงความเป็นสมาชิกในมหาวิทยาลัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การ ของพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ มหาวิทยาลัยพะเยา จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล พบว่าพนักงานมหาวิทยาลัยมีความแตกต่างกันในเรื่อง เพศ และอายุ พบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนสถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาปฏิบัติงาน มีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.1 เพศ ผลการเปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ มหาวิทยาลัยพะเยา จำแนกตามเพศ โดยภาพรวม และรายด้าน ทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจเป็นเพราะ บทบาทในการปฏิบัติงาน ต้องใช้ความรู้ ความสามารถ ความอดทนและความละเอียด เอาใจใส่ และความเสียสละซึ่งปฏิบัติงานแตกต่างกันไป สอดคล้องกับการศึกษาของธนัญชนก ชื่นเชื้อม (2555, หน้า 72) ศึกษาความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร พบว่าผลการเปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับความผูกพันของบุคลากรต่อองค์การจำแนกตามเพศในภาพรวมบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับความผูกพันของบุคลากรต่อองค์การจำแนกตามเพศ โดยภาพรวม และรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2 อายุ ผลการเปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ มหาวิทยาลัยพะเยา จำแนกตามอายุ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การทางด้านความเชื่อมั่นและยอมรับในเป้าหมายและค่านิยมขององค์การ ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามที่จะปฏิบัติงานเพื่อองค์การ และความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกขององค์การ และภาพรวม รายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เพราะ ไม่ว่าพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ จะมีอายุเท่าใด จะมีความผูกพันต่อองค์การ ที่คล้ายคลึงกัน เนื่องจากองค์การไม่ได้ให้ความสำคัญกับความอาวุโสของพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการในการมอบหมายงาน การจ่ายค่าตอบแทน การเปิดโอกาสให้พนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการมีความก้าวหน้า นอกจากนี้ ค่านิยมของเพื่อนร่วมงานก็ล้วนแล้วแต่ให้ความสำคัญกับพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการที่มีอายุแตกต่างกันอย่างเท่าเทียม พนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการที่มีอายุแตกต่างกันย่อมมีความผูกพันต่อองค์การไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของวรรณิศา สารีคำ (2551) ศึกษาความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสกลนคร พบว่า บุคลากรที่มีอายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่างกันมีความคิดเห็นด้านเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของกมลพรรณ น้อยเจริญ (2557, หน้า 71) ศึกษาความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรสำนักวิชาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลโดยรวม 6 ด้านคือ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา ระดับรายได้ และระยะเวลาในการทำงาน ผลการศึกษาพบว่าบุคลากรที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกันมีความผูกพันต่อองค์การโดยรวมไม่แตกต่างกัน

2.3 สถานภาพสมรส ผลการเปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ มหาวิทยาลัยพะเยา จำแนกตามสถานภาพสมรสที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจเป็นเพราะพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการมีสถานภาพสมรสที่ต่างกัน จะมีความรู้สึกว่าตนมีภาระหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติ ดูแลครอบครัว หรือเกิดผลกระทบต่อความมั่นคงในชีวิต จึงมีผลต่อความผูกพันต่อองค์การซึ่งสอดคล้องกับผลงานการศึกษาของศิริวรรณ จันทร์พงษ์ (2552, หน้า 59) ศึกษาความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย พบว่าสถานภาพ แตกต่างกัน มีผลให้ระดับความผูกพันต่อองค์การต่างต่างกัน

2.4 ระดับการศึกษา ผลการเปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ มหาวิทยาลัยพะเยา จำแนกตามระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความผูกพันต่อองค์การ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เพราะ ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันของแต่ละคนเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละคน ไม่ใช่ลักษณะส่วนบุคคลที่ได้รับมาจากองค์การ มีความพอใจในลักษณะงาน สภาพแวดล้อม ความเชื่อมั่น การปฏิบัติงาน และความปรารถนาที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลงานศึกษาของนุริมัน ดอเลาะ (2556, หน้า 89) ศึกษาความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ พบว่าบุคลากรที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์การภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.5 รายได้ต่อเดือน ผลการเปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ มหาวิทยาลัยพะเยา จำแนกตามรายได้ต่อเดือน มีความคิดเห็นความผูกพันต่อองค์การ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เพราะองค์การมีระบบสิ่งจูงใจที่ดีมากเท่าใด พนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการยังมีแนวโน้มที่จะผูกพันต่อองค์การมากขึ้น ซึ่งหมายถึง เงินเดือน สวัสดิการ และผลประโยชน์ตอบแทนในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงความก้าวหน้าในการทำงานที่องค์การสามารถตอบสนองความต้องการที่เป็นธรรมและสอดคล้องกับผลการปฏิบัติงานที่แท้จริงของพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการย่อมมีผลต่อความผูกพันต่อองค์การ สอดคล้องกับผลงานการศึกษาของศิริวรรณ จันทร์พงษ์ (2552, หน้า 60) ศึกษาความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย พบว่าอัตราเงินเดือนแตกต่างกัน มีผลให้ระดับความผูกพันต่อองค์การต่างต่างกัน

2.6 ระยะเวลาปฏิบัติงาน ผลการเปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ มหาวิทยาลัยพะเยา จำแนกตามระยะเวลาปฏิบัติงานที่ต่างกัน มีความคิดเห็นความผูกพันต่อองค์การ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เพราะ ด้วยระยะเวลาปฏิบัติงานที่ต่างกันของพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ จะมีประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างกัน การปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยเป็นระยะเวลานาน มีทักษะในการปฏิบัติงาน ย่อมมีผลต่อระดับความผูกพันต่อองค์การ ซึ่ง สอดคล้องกับผลงานการศึกษาของนุริมัน ดอเลาะ (2556, หน้า 89) ศึกษาความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ พบว่าบุคลากรที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานที่ต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์การ ภาพรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับการศึกษาของเมวดี เลิศศิริวรกุล (2553) ศึกษาความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรในมหาวิทยาลัยศึกษาแห่งชาติพบว่าบุคลากรที่มีอายุ สถานภาพสมรส เงินเดือน กลุ่มตำแหน่งงาน ระยะเวลาทำงานในองค์การและลักษณะการจ้างงานที่แตกต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์การที่แตกต่าง

กัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 สอดคล้องกับการศึกษาของศรีวรรณ จันทร์พงษ์ (2552, หน้า 61) ศึกษาความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย พบว่าปัจจัยด้าน อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อายุงาน และระดับเงินเดือน มีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1. ด้านความเชื่อมั่นและยอมรับในเป้าหมายและค่านิยมขององค์การ ควรวางนโยบายการพัฒนาพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และให้พนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและเป้าหมายขององค์การ
2. ด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามที่จะปฏิบัติงานเพื่อองค์การ ควรให้ความสำคัญกับระบบการพิจารณาความดีความชอบ ระบบการให้รางวัลผลตอบแทนต่างๆ เพื่อสร้างขวัญ และกำลังใจในการทำงาน อีกทั้งการพิจารณาการให้สวัสดิการที่เหมาะสม
3. ด้านความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกขององค์การ ควรเปิดโอกาสให้พนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ พัฒนาศักยภาพให้สูงขึ้น โดยการส่งไปอบรม ดูงาน ตลอดจนการส่งไปศึกษา ระยะสั้น เพื่อเพิ่มพูนความรู้ อยู่ตลอดเวลา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานมหาวิทยาลัยพะเยา
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานมหาวิทยาลัยพะเยา
3. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันต่อองค์การกับประสิทธิผลของมหาวิทยาลัยพะเยา

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่องความผูกพันต่อองค์การของพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ มหาวิทยาลัยพะเยา สามารถสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ด้วยดี จากการให้ความอนุเคราะห์สนับสนุนให้คำปรึกษา ตลอดจนชี้แนะทางอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ตั้งแต่เริ่มต้นการศึกษาค้นคว้าจนเสร็จสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รักจิต สุทธิพงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาที่ท่านได้ให้คำแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ และดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดีตลอดเวลาจนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้ ขอกราบขอบพระคุณ ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ อาจารย์ประจำวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา, นายอานนท์ณัฐ จินเอียด ผู้อำนวยการกองการเจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยพะเยา และ ดร.วิยะดา รัตนสุวรรณ รองคณบดีฝ่ายบริหาร คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ที่กรุณาให้คำปรึกษาแก้ไขและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จนทำให้เกิดการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้สำเร็จสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ขอขอบคุณพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์และให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ผู้ศึกษาขอมอบและอุทิศแต่บิดา มารดา ครูอาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านที่เกี่ยวข้อง ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อบรมสั่งสอน ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนครอบครัวที่มีส่วนสนับสนุนและให้กำลังใจด้วยดีตลอดมา

เอกสารอ้างอิง

- กมลพรรณ น้อยเจริญ. (2557). **ความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรสำนักวิชาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง บธ.ม., มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ฉนวนวรรณ สุระธรรมนิติ. (2549). **ความผูกพันต่อองค์กรของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาระยะเขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม., การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, จังหวัด จันทบุรี.**
- ฉันทัญชก ชื่นเชื้อม. (2555). **ความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง บธ.ม., มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- นพวรรณ ยุติธรรม. (2550). **ความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรห้องสมุดมหาวิทยาลัยเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- นุรีมัน ดอกเลาะ. (2556). **ความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์**. วิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยทักษิณ, สงขลา.
- ดวงพร เซอร์ประยูร. (2552). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การของบุคลากร สายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ปร.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ปาริชาติ บัวเป็ง. (2554). **ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท ไต่กิน อินดัสทรีส์ ประเทศไทย (จำกัด)**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง บธ.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.
- มหาวิทยาลัยพะเยา. (2558). **นโยบายและทิศทางการบริหารมหาวิทยาลัยพะเยา (พ.ศ. 2558-2561) พิมพ์ครั้งที่ 2, มหาวิทยาลัยพะเยา, จังหวัดพะเยา.**
- มหาวิทยาลัยพะเยา. (2558). **แผนพัฒนาบุคลากรมหาวิทยาลัยพะเยา (พ.ศ.2558-2561) ฉบับปรับปรุงแก้ไข พ.ศ. 2558, มหาวิทยาลัยพะเยา, จังหวัดพะเยา.**
- มหาวิทยาลัยพะเยา. (2553). **พระราชบัญญัติ มหาวิทยาลัยพะเยา พ.ศ.2553**. มหาวิทยาลัยพะเยา, จังหวัดพะเยา.
- เมวดี เลิศศิริวรกุล. (2553). **ความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรในมหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ**. วิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- วรรณนิดา สารีคำ. (2551). **ความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขต สกลนคร**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง บธ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- วรารักษ์ ลีเลิศพันธ์. (2557). **ปัจจัยที่มีผลต่อระดับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท เนชั่น โปรดแอสติ้ง คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง บธ.ม., มหาวิทยาลัยเนชั่น, ลำปาง.
- ศิริพร พูลสมบัติ. (2556). **ความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรศูนย์อนามัยที่ 3 ชลบุรี**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ปร.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ศิริวรรณ จันทร์พงษ์. (2552). **ความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง รป.ม., มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย, ปทุมธานี.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สมจิตร จันทร์เพ็ญ. (2557). **ความผูกพันต่อองค์การของเจ้าหน้าที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน**

(องค์การมหาชน). การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศศ.ม., สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.

สโไมสร ศรีพันธุ์บุตร. (2553). **ความผูกพันต่อองค์การของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอ**

พังโคน จังหวัดสกลนคร. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รป.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.

สิรินาถย์ กฤษณาธาร. (2552). **ความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท การบินไทย จำกัด(มหาชน).**

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง บธ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, ปทุมธานี.

สุนันทา อินทเจริญ. (2551). **ความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา**

จังหวัดชลบุรี. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รป.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

สุวรรณา พูนพะเนาว์. (2552). **ความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรผู้อำนวยการนาวิมิตลอุดุลยเดช กรมอุทกหารเรือ.**

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รป.ม., มหาวิทยาลัยสุโขทัยนครราชสีมา, นนทบุรี.

สุวรรณี สุริยะ. (2553). **ความผูกพันต่อองค์การของพนักงานมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์**

บธ.ม., มหาวิทยาลัยสุโขทัยนครราชสีมา, นนทบุรี.

อดิยาภรณ์ หวังหลี่. (2553). **ความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรสาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัย**

รามคำแหง. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศษ.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.

อำนวยการ บำรุงบุญ. (2559). **ความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์**

รป.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.

พิมพ์จันทร์ บัณฑรพงศ์. (2555). **ปัจจัยด้านลักษณะงานที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรมหาวิทยาลัย**

พะเยา.วิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

ชติยาภรณ์ เจริญวัฒน์อนันต์. (2554). **การศึกษาการวางแผนประชาสัมพันธ์ในการรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษา**

ของคณะวิศวกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง วศ.ม.,
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา

นพมาศ ทะมาตร์. (2551). **การปฏิบัติงานและความต้องการพัฒนาตนเองของบุคลากรสังกัดกองนโยบายและ**

แผน มหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตภาคเหนือ. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รป.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏ
อุตรดิตถ์, อุตรดิตถ์.

ความสัมพันธ์ของการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม กับแรงจูงใจของพนักงานครู

เทศบาลนครเชียงราย

The relationship participative management and motivation of Chiang Rai municipality teachers

โสพิชชาญ์ สมใจ^{1*} และ นันทิมา นาคาพงศ์²

Sopicha Somjai^{1*} and Nanthima Nakaphong²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของพนักงานครูเทศบาลนครเชียงราย 2) เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานครูเทศบาลนครเชียงราย และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมกับแรงจูงใจของพนักงานครูเทศบาลนครเชียงราย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ พนักงานครูเทศบาลนครเชียงราย ปีการศึกษา 2560 จำนวน 181 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมกับแรงจูงใจของพนักงานครูเทศบาลนครเชียงราย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการศึกษา พบว่า

1. ระดับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของพนักงานครูเทศบาลนครเชียงราย โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย พบว่า โดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก
2. ระดับแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานครูเทศบาลนครเชียงราย โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย พบว่า โดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก
3. ความสัมพันธ์การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมกับแรงจูงใจของพนักงานครูเทศบาลนครเชียงราย สังกัดเทศบาลนครเชียงราย พบว่าโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

คำสำคัญ: การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม แรงจูงใจ

Abstract

The objective of this research are as follows: 1) study the level of participative management of Chiang Rai municipality teachers 2) study the level of motivation of Chiang Rai municipality teachers 3) study the relationship between of participative management and motivation of Chiang Rai municipality teachers. The sample

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : taipicha@gmail.com

population is Chiang Rai municipality teacher's in 2017, a sample used in this study 181 people. The mode of research was a questionnaire about the relationship participative management and motivation of Chiang Rai municipality teachers. The statistical method of analysis was frequency, percentage, mean, standard deviation and Pearson's Product-Moment Correlation Coefficient.

The objective of research were to find.

1. Level participative management of Chiang Rai municipality teachers found that Chiang Rai municipality teachers by the overall and each aspects at a high level.
2. Level motivation of Chiang Rai municipality teachers found that teachers in Chiang Rai municipality teachers by the overall and each aspects at a high level.
3. The relationship participative management and motivation of Chiang Rai municipality teachers found that overall there is a positive correlation, statistical significance high at 0.01 level.

Keywords: participative management, motivation

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 กำหนดหลักการสำคัญไว้อย่างชัดเจนว่าจะยึดหลักการมีส่วนร่วมเป็นสำคัญ การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งคณะกรรมการสถานศึกษา ครู ผู้ปกครองและนักเรียน โดยมีความมุ่งหวังว่าจะทำให้สามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาไทยทั้งระบบ จากบทบัญญัติดังกล่าวส่งผลให้สถานศึกษาต้องดำเนินการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา โดยอยู่บนพื้นฐานของหลักการการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการบริหารการศึกษาของประเทศ ซึ่งในการบริหารสถานศึกษานั้นนอกจากผู้บริหารจะเป็นบทบาทสำคัญแล้ว ยังมีครู ที่ทำให้สถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้มีการดำเนินงานในส่วนของการจัดการศึกษาซึ่งพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น โดยให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาโรงเรียนในสังกัดเทศบาล ให้ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล (ที่มิชชันการสมาคมพนักงานเทศบาลแห่งประเทศไทย, 22 มิถุนายน 2560) จากการรายงานของที่มิชชันการสมาคมพนักงานเทศบาลแห่งประเทศไทย ได้พบปัญหาหลักของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่สำคัญ อาทิเช่น ขวัญกำลังใจในการทำหน้าที่ครูของพนักงานครูเทศบาลต่ำกว่าครู สพฐ.เป็นอย่างมาก จากแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลนครเชียงราย (พ.ศ. 2556-2560) เทศบาลนครเชียงรายมีจุดยืนทางยุทธศาสตร์ 5 ด้าน 1. ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะ 2. ด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว 3. ด้านการศึกษา 4. ด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 5. ด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งในด้านการศึกษามีหน่วยงานดูแลการจัดการศึกษา คือ สำนักกองการศึกษาเทศบาลนครเชียงราย โดยได้ดูแลโรงเรียนในสังกัด จำนวน 8 โรงเรียน และที่ผ่านมามีการบริหารจัดการศึกษาท้องถิ่นของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงรายได้รับนโยบายการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งบริหารสถานศึกษาตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้จำแนกงานบริหารสถานศึกษาออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ งบประมาณ บริหารงานบุคคล และบริหารงานทั่วไป สำนักกองการศึกษาเทศบาลนครเชียงราย เป็นหน่วยงานดูแลด้านการจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนคร

เชียงรายโดยตรง ได้กำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางในการพัฒนาด้านการศึกษา (รายงานการจัดการศึกษาเทศบาลนครเชียงราย ประจำปีการศึกษา 2559) พบว่า สถานศึกษาเป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติการซึ่งมีปัญหาทั้งระดับบุคคลและระดับองค์การ จึงเป็นสิ่งที่ท้าทายสำหรับผู้บริหาร ที่จะปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารสถานศึกษาให้มีความหลากหลาย สอดคล้องกับงานวิจัยของโรโฮลลาห์ นาดีราน และพาร์วีซ เซอิดี (Rouhollah Naderan and Parviz Saeidi, 2015) สะท้อนภาพรวมความสัมพันธ์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมและแรงจูงใจของพนักงานกองทุน เรซา เมห์เรเอมา โกเลสทาน อิหร่าน ให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และเกิดประสิทธิภาพจากการทำงานสูงสุด ถึงแม้ว่าคณะครูส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของการบริหารการศึกษา รวมถึงครูยังเข้าใจว่า การบริหารไม่เกี่ยวข้องกับงานของตน เป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยตรง ทำให้เกิดช่องว่างในการพัฒนาสถานศึกษา

การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม (Participative Management) สอดคล้องกับแนวคิดของสวานส์เบอร์ก (Swanburg,1996) ได้เสนอองค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ 4 องค์ประกอบ คือ 1. การไว้วางใจกัน (Trust) 2. ความผูกพัน (Commitment) 3. การตั้งเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ (goals and objectives) 4. ความเป็นอิสระที่จะรับผิดชอบและสามารถดูแลตนเองได้ (autonomy) เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญ สามารถเป็นเครื่องมือสนับสนุน และส่งเสริมการดำเนินงานในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิผล ซึ่งต้องได้รับความร่วมมือจากครู ถือเป็นสิ่งที่ท้าทายสำหรับผู้บริหาร โดยต้องอาศัยการสร้างแรงจูงใจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Frederick Herzberg ที่มีปัจจัยสำคัญ 2 ประการ คือ 1. ปัจจัยจูงใจ (Motivation Factor) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับงานโดยตรงเพื่อจูงใจให้คนชอบและรักงานที่ปฏิบัติ 2. ปัจจัยค้ำจุน (Maintenance Factor) ปัจจัยที่มาจากภายนอกบุคคล เขาจะไม่พอใจและไม่มีความสุขในการทำงาน เช่น เงินเดือน ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา เป็นต้น

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมกับแรงจูงใจของพนักงานครูเทศบาลนครเชียงราย จังหวัดเชียงราย เพื่อนำผลการศึกษานี้ไปเป็นแนวทางในการมีส่วนร่วมในการบริหารงานและไปสร้างแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานครูเทศบาลนครเชียงรายต่อไป

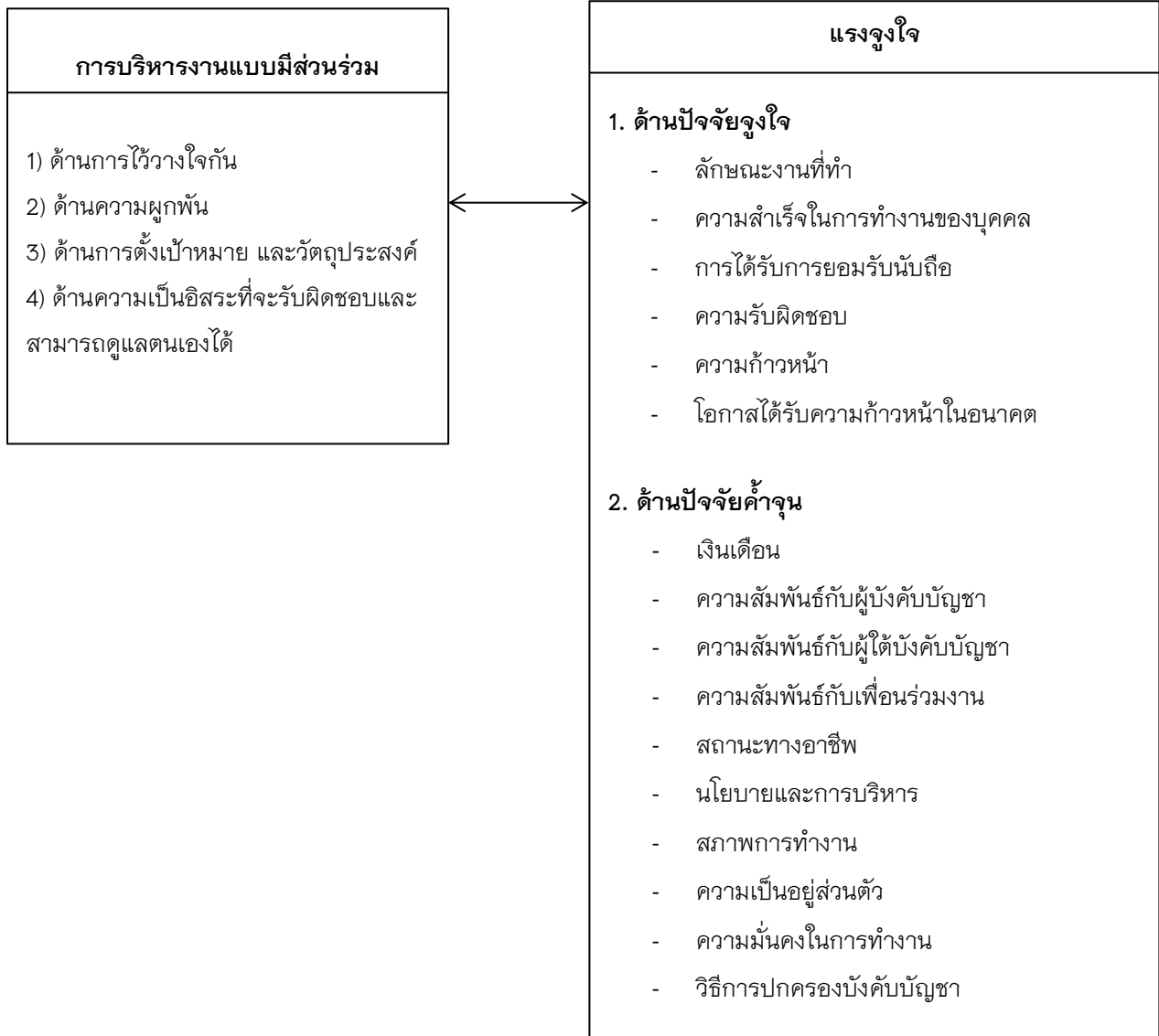
วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของพนักงานครูเทศบาลนครเชียงราย
2. เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานครูเทศบาลนครเชียงราย
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมกับแรงจูงใจของพนักงานครูเทศบาลนครเชียงราย

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

การวิจัยในครั้งนี้ได้อาศัยแนวคิด ทฤษฎี การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสวานส์เบอร์ก (Swanburg,1996) 1) ด้านการไว้วางใจกัน 2) ด้านความผูกพัน 3) ด้านการตั้งเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ 4) ด้านความเป็นอิสระที่จะรับผิดชอบและสามารถดูแลตนเองได้ และแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจของเฮอริชเบอร์ก Frederick Herzberg ที่มีปัจจัยสำคัญ 2 ด้าน 1) ด้านปัจจัยจูงใจ 2) ด้านปัจจัยค้ำจุน มาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาความสัมพันธ์การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม กับแรงจูงใจของพนักงานครูเทศบาลนครเชียงราย ดังนี้

กรอบแนวคิด

สมมุติฐาน

การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม กับแรงจูงใจของพนักงานครูเทศบาลนครเชียงราย มีความสัมพันธ์กันทางบวก

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นเรื่อง ความสัมพันธ์ของการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม กับแรงจูงใจของพนักงานครูเทศบาลนครเชียงราย เป็นการวิจัยเชิงความสัมพันธ์ (Interrelationship Studies)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ พนักงานครูเทศบาล สังกัดโรงเรียนเทศบาลนครเชียงราย จังหวัดเชียงราย ในปีการศึกษา 2560 จำนวน 342 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พนักงานครูเทศบาล สังกัดโรงเรียนเทศบาลนครเชียงราย จังหวัดเชียงราย ซึ่งได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ เครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 181 คน ทำการเทียบสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากรโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ตามจำนวนประชากร

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม กับแรงจูงใจของพนักงานครูเทศบาลนครเชียงราย แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของพนักงานครูเทศบาลนครเชียงราย

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการทำงานให้กับพนักงานครูเทศบาลนครเชียงราย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยขอความร่วมมือไปยังโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย และนำแบบสอบถามแจกจ่ายไปยังโรงเรียนตามเป้าหมายและกำหนดวันรับคืน โดยส่งแบบสอบถามคืนธุรการของแต่ละโรงเรียน แล้วผู้วิจัยไปรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ผล

4.1 นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ซึ่งครบถ้วนและสมบูรณ์ทุกฉบับ จากเป้าหมายในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง จากพนักงานครูเทศบาลนครเชียงราย จำนวน 181 ฉบับ ได้รับคืน จำนวน 181 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4.2 นำแบบสอบถามที่มีข้อความสมบูรณ์มาจัดระเบียบข้อมูลลงรหัส

4.3 ข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม นำข้อมูลมาแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

4.4 ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 และตอนที่ 3 เป็นการตอบเกี่ยวกับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม กับแรงจูงใจของพนักงานครูเทศบาลนครเชียงราย นำข้อมูลมาหาค่าสถิติต่างๆ ดังนี้

4.4.1 วิเคราะห์การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ของพนักงานครูเทศบาลนครเชียงราย ระบุโดยรวม และรายด้านเพื่อหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

4.4.2 วิเคราะห์แรงจูงใจของพนักงานครูเทศบาลนครเชียงราย ระบุโดยรวม และรายด้านเพื่อหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

5. หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม กับแรงจูงใจของพนักงานครูเทศบาลนครเชียงราย โดยการใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product-Moment Correlation Coefficient)

ผลการศึกษา

ผลจากการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ของการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม กับแรงจูงใจของพนักงานครูเทศบาลนครเชียงราย พบว่า ระดับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ระดับแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานครูเทศบาลนครเชียงราย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนความสัมพันธ์การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม

ร่วมกับแรงจูงใจของพนักงานครูเทศบาลนครเชียงราย โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผล

1. ระดับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ตามความคิดเห็นของพนักงานครูเทศบาลนครเชียงราย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านการไว้วางใจกัน มีระดับการมีส่วนร่วมสูงที่สุด และระดับการมีส่วนร่วมต่ำที่สุด คือ ด้านความเป็นอิสระที่จะรับผิดชอบและสามารถดูแลตนเองได้ เมื่อแยกตามรายด้าน ผลการวิจัยมีดังนี้

1.1 การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ด้านการไว้วางใจ พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งระดับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ผู้บริหารมีการมอบหมายงานให้ครูปฏิบัติอย่างไว้วางใจทุกครั้ง และครูสามารถปฏิบัติงานได้อย่างสมบูรณ์ หรือ บรรลุผลสำเร็จ มีระดับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมต่ำที่สุด

1.2 การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ด้านความผูกพัน พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งระดับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ครูมีเป้าหมายในการปฏิบัติงาน และเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ และผู้บริหารคอยให้ความช่วยเหลือ หรือให้คำแนะนำวิธีการปฏิบัติงานอยู่เสมอ มีระดับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมต่ำที่สุด

1.3 การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ด้านการตั้งเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งระดับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ครูมีการปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงาน และพัฒนาผลงานของตนเองให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ และผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูมีการตั้งเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติงานร่วมกัน มีระดับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมต่ำที่สุด

1.4 การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ด้านความเป็นอิสระที่จะรับผิดชอบและสามารถดูแลตนเองได้ พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งระดับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ครูสามารถสร้างสรรค์ผลงานตามความสามารถ และความชำนาญได้อย่างเต็มที่ และผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีการคิดงานอย่างสร้างสรรค์ และผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีอิสระในการกำกับ ติดตาม ประสานงานการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเอง มีระดับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมต่ำที่สุด

2. ระดับแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานครูเทศบาลนครเชียงราย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านปัจจัยจูงใจ อยู่ในระดับมากทุกรายข้อ โดยด้านปัจจัยจูงใจ มีระดับแรงจูงใจมากที่สุด และระดับแรงจูงใจต่ำที่สุด คือ ด้านปัจจัยค่าจูน เมื่อแยกตามรายด้าน ผลการวิจัยมีดังนี้

2.1 แรงจูงใจในการทำงาน ด้านปัจจัยจูงใจ ของพนักงานครูเทศบาลนครเชียงราย พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีระดับแรงจูงใจมากที่สุด คือ ครูเกิดความภาคภูมิใจจากงานที่ได้รับมอบหมาย และครูมีโอกาสดำเนินการก้าวหน้าในการเลื่อนตำแหน่ง มีระดับแรงจูงใจต่ำที่สุด

2.2 แรงจูงใจในการทำงาน ด้านปัจจัยค่าจูน ของพนักงานครูเทศบาลนครเชียงราย พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีระดับแรงจูงใจมากที่สุด คือ การเดินทางจากบ้านมายังสถานที่ทำงานได้รับความสะดวกสบาย และองค์กรของท่านมีการปกครองด้วยความยุติธรรม และให้ความเสมอภาคมีระดับแรงจูงใจต่ำที่สุด

3. ความสัมพันธ์การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมกับแรงจูงใจของพนักงานครูเทศบาลนครเชียงราย พบว่าโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาความสัมพันธ์การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมกับแรงจูงใจของพนักงานครูเทศบาลนคร เชียงราย จังหวัดเชียงรายสามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. จากผลการศึกษาพบว่า การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ตามความคิดเห็นของพนักงานครูเทศบาลนคร เชียงราย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านพบว่า การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับ มากทุกด้าน โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการไว้วางใจกัน ด้านการตั้งเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ ด้านความผูกพัน ด้านความเป็นอิสระที่จะรับผิดชอบและสามารถดูแลตนเองได้ ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาได้ ให้ความสำคัญในการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม และคำนึงถึงประโยชน์ของผู้เรียน ผู้รับบริการทางการศึกษา ด้วย ยุทธศาสตร์กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2560-2569 ระบุในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 การบริหารและ พัฒนาทรัพยากรบุคคลของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับภารกิจและ ทิศทางการพัฒนาของประเทศ โดยเน้นหลักการมีส่วนร่วม เน้นให้ผู้บริหารต้องเปิดโอกาสให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมรับรู้ และ ร่วมตัดสินใจในการพัฒนาหรือดำเนินการในงานต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ยุทธศาสตร์กรมส่งเสริมการ ปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2560-2569, หน้า 73) ทำให้พนักงานครูเทศบาลนครเชียงรายมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการ บริหารงานแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารเปิดโอกาสให้ พนักงานครูเทศบาลนครเชียงรายได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกขั้นตอน ทำให้ครูมีความรู้สึกรักองค์กร อยากที่จะ ช่วยกันพัฒนาองค์กรของตนให้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ระวีวรรณ หงษ์กิตติยานนท์ (2557) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในจังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัย พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม สังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ในจังหวัดสระแก้ว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงระดับมัชฌิมาเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การ กำหนดเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของงาน ความยึดมั่นผูกพัน ความไว้วางใจ และความมีอิสระในการปฏิบัติงาน ตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วันวิสาข์ สาบุญญา (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารแบบมี ส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สภาพของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้านโดยเรียงจากมากไปหาน้อย ด้านความยึดมั่นผูกพัน ด้านการไว้วางใจ ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ร่วมกัน ด้านความอิสระต่อความรับผิดชอบ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าความผูกพันต่อองค์กรมีมากย่อมทำงานได้ดีกว่า ผู้ที่มี ความผูกพันน้อยกว่าความผูกพันต่อองค์กรมีความเกี่ยวข้องทำให้เกิดการผูกพัน เมื่อผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากร มีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบสำหรับใช้ปฏิบัติในองค์กร มีการมอบหมายงานและได้รับความไว้วางใจตัดสินใจใน งานด้วยตนเอง เป็นการแสดงให้เห็นถึงการที่บุคลากรสามารถตัดสินใจ ขณะเดียวกันผู้บริหารอำนวยความสะดวก ต่าง ๆ ให้การสอนและแนะนำในเรื่องของการวางแผนการปฏิบัติงาน การจัดลำดับความสำคัญของงาน และเปิด โอกาสให้บุคลากรรายงานความก้าวหน้าของงานเป็นระยะ จนกว่างานจะเสร็จสิ้น การมีส่วนร่วมในลักษณะนี้ ทำให้ บุคลากรประเมินว่ามีส่วนร่วมในระดับมาก ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อาจ เนื่องมาจากการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานจำเป็นต้องส่งเสริมด้วยการให้อิสระการตัดสินใจในการทำ กิจกรรมแก่ผู้ปฏิบัติงาน ยกย่องให้เกียรติ ตลอดจนยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ยอมรับและชื่นชม ผู้ได้บังคับบัญชาที่สามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนก่อนเข้าสู่ตำแหน่ง ผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องผ่านการพิจารณาความเหมาะสมกับตำแหน่ง และต้องผ่านการฝึกอบรมตามหลักเกณฑ์

จึงทำให้สถานศึกษาได้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถ ประกอบกับแนวคิดในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อการบริหารงานที่บูรณาการความรู้ความสามารถของคนในองค์กร เพื่อให้การดำเนินงานต่าง ๆ เกิดความร่วมมือนำไปสู่อันนำไปสู่ความสำเร็จในกิจการนั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ โคภิตา คล้ายหนองสรวง (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ผลการวิจัย พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1.1 การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ด้านการไว้วางใจ ตามความคิดเห็นของพนักงานครูเทศบาลนครเชียงราย พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารมีการมอบหมายงานให้ครูปฏิบัติอย่างไว้วางใจทุกครั้ง ครูสามารถปฏิบัติงานได้อย่างสมบูรณ์ หรือ บรรลุผลสำเร็จ ครูมีความภาคภูมิใจในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารได้ให้ความสำคัญ ด้านความสามารถและความถนัดของผู้ปฏิบัติงาน มีการมอบหมายงานตามความเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ระวีวรรณ หงษ์กิตติยานนท์ (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในจังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ในจังหวัดสระแก้ว โดยด้านการไว้วางใจ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ด้านความผูกพัน ตามความคิดเห็นของพนักงานครูเทศบาลนครเชียงราย โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยครูมีเป้าหมายในการปฏิบัติงาน และเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร และผู้บริหารคอยให้ความช่วยเหลือ หรือให้คำแนะนำวิธีการปฏิบัติงานอยู่เสมอ ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาได้ให้ความสำคัญบรรยากาศการทำงานให้แก่บุคลากร มีความเป็นกันเอง คอยให้คำปรึกษาและช่วยเหลือ เพื่อให้พนักงานครูเทศบาลสามารถคิดแก้ปัญหา และปฏิบัติงานได้สำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ระวีวรรณ หงษ์กิตติยานนท์ (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในจังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ในจังหวัดสระแก้ว โดยด้านความผูกพัน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.3 การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ด้านการตั้งเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ ตามความคิดเห็นของพนักงานครูเทศบาลนครเชียงราย โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยครูมีการปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงาน และพัฒนาผลงานของตนเองให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ และผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูมีการตั้งเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติงานร่วมกัน ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษาร่วมกัน และมีการจัดทำแผนงาน โครงการร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ระวีวรรณ หงษ์กิตติยานนท์ (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในจังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ในจังหวัดสระแก้ว โดยด้านการตั้งเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.4 การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ด้านความเป็นอิสระที่จะรับผิดชอบและสามารถดูแลตนเองได้ ตามความคิดเห็นของพนักงานครูเทศบาลนครเชียงราย โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยครูสามารถสร้างสรรค์ผลงานตามความสามารถ และความชำนาญได้อย่างเต็มที่ และผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีการคิดงานอย่างสร้างสรรค์ และผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีอิสระในการกำกับ ติดตาม ประสานงานการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเอง ทั้งนี้เป็นเพราะในการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมผู้บริหารได้เปิดโอกาสให้ครูร่วมกันคิด และตัดสินใจอย่างอิสระ ในการรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายอย่างสร้างสรรค์ ผู้บริหารก็เปิดโอกาสให้ทำเต็มที่ เต็มความสามารถ แต่ยังไม่เปิดโอกาสให้ครูมีอิสระในการกำกับ ติดตาม ประสานงานด้วยตนเองอย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ระเบียบกิตติยานนท์ (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในจังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัยพบว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ในจังหวัดสระแก้ว โดยด้านความเป็นอิสระที่จะรับผิดชอบและสามารถดูแลตนเองได้ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. จากผลการศึกษาพบว่า ระดับแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานครูเทศบาลนครเชียงราย ตามความคิดเห็นของพนักงานครูเทศบาลนครเชียงราย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านปัจจัยจูงใจ อยู่ในระดับมากทุกรายข้อ โดยด้านปัจจัยจูงใจ มีระดับแรงจูงใจสูงสุด และระดับแรงจูงใจต่ำที่สุดคือ ด้านปัจจัยค่าจูง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าระบบงานบริหารมีความชัดเจนในด้านนโยบาย ผู้บริหารมีความกระตือรือร้นในการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการบริหารงาน และมีการกระจายอำนาจมากขึ้น รวมถึงการสนับสนุน อำนาจความสะดวกสบายในด้านสถานที่ และสวัสดิการ ทำให้ครูเกิดความพึงพอใจในงานที่ปฏิบัติอยู่ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อริญญา วงศ์ใหญ่ (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาในวิทยาลัยเทคโนโลยีพายัพและบริหารธุรกิจ จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งผู้บริหารได้ให้ความสำคัญกับครู และครูเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ รวมถึงอาชีพครูเป็นอาชีพที่มีเกียรติ เป็นที่ยอมรับนับถือในสังคม ทำให้ครูมีใจพร้อมที่จะทำงานร่วมกัน เพื่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน อีกทั้งครูยังมีสวัสดิการต่าง ๆ ที่ดี มีความก้าวหน้าในอนาคต ส่งผลให้เกิดความรู้สึกมั่นคงในชีวิต และเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อิศริยา รัฐกิจวิจารณ์ ณ นคร (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 (จันทบุรี-ตราด) ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 (จันทบุรี-ตราด) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปราย ดังนี้

2.1 แรงจูงใจในการทำงาน ด้านปัจจัยจูงใจ ของพนักงานครูเทศบาลนครเชียงราย พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีระดับแรงจูงใจมากที่สุด คือ ครูเกิดความภาคภูมิใจจากงานที่ได้รับมอบหมาย และครูมีโอกาสได้รับความก้าวหน้าในการเลื่อนตำแหน่ง มีระดับแรงจูงใจต่ำที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะพนักงานครูเทศบาลมีความสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และผู้บริหารสถานศึกษาและเพื่อนร่วมงานยอมรับยกย่องชมเชยในผลการปฏิบัติงาน การที่บุคลากรสามารถทำงานได้เสร็จสิ้นและประสบความสำเร็จอย่างดี มีความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ผลงานสำเร็จเขาจึงเกิดความรู้สึกพอใจและปลื้มใจในผลของงาน ซึ่งเป็นตัวส่งเสริมให้บุคลากรเกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปฐมวงศ์ สีหาเสนา (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลค่ายเนินวงตำบลบางกะจะ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษาพบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานภาพรวมมีแรงจูงใจในระดับมาก

2.2 แรงจูงใจในการทำงาน ด้านปัจจัยค้ำจุน ของพนักงานครูเทศบาลนครเชียงราย พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีระดับแรงจูงใจมากที่สุด คือ การเดินทางจากบ้านมายังสถานที่ทำงานได้รับความสะดวกสบาย และองค์การของท่านมีการปกครองด้วยความยุติธรรม และให้ความเสมอภาคมีระดับแรงจูงใจต่ำที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะครูได้รับความสะดวกสบายในการเดินทางมาทำงาน อาชีพครูเป็นอาชีพหลักในการเลี้ยงชีพได้ สถานที่ทำงานไม่ห่างไกลจากครอบครัว แต่ผู้บริหารมีการปกครองด้วยความยุติธรรม และความเสมอภาคที่ยังมีการเลือกปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วราภรณ์ สิทธิมนโรด (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูโรงเรียนกลุ่มไตรรัตน์สัมพันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูโรงเรียนกลุ่มไตรรัตน์สัมพันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. จากผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมกับแรงจูงใจของพนักงานครูเทศบาลนครเชียงราย ตามความคิดเห็นของพนักงานครูเทศบาลนครเชียงราย สังกัดเทศบาลนครเชียงราย พบว่าโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารระดับเทศบาลนครเชียงรายได้เล็งเห็นความสำคัญของการทำงานแบบมีส่วนร่วม จึงแนะนำให้ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงรายปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการบริหารงานสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้พนักงานครูเทศบาลได้มีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดกลยุทธ์พัฒนาสถานศึกษาร่วมกัน ซึ่งการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการอย่างหนึ่งซึ่งเป็นระบบ จะส่งผลให้มีการบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมาย มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา และมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรเป็นมืออาชีพ การบริหารแบบมีส่วนร่วมและแรงจูงใจของพนักงานเป็นกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพสูงสุดเพื่อความอยู่รอดในสังคมยุคปัจจุบัน และผู้บริหารช่วยให้องค์การของตนเกิดประสิทธิภาพของ และมีประสิทธิผล ด้วยการบริหารแบบมีส่วนร่วมและการเสริมสร้างแรงจูงใจของพนักงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของโรโฮลลาห์ นาดีราน และพาร์วีซ เซอิดี (Rouhollah Naderan and Parviz Saeidi, 2015) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมและแรงจูงใจของพนักงานกองทุน เรซา เมหเร เอมา โกเลสทาน อิหร่าน ผลการวิจัย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมและแรงจูงใจ มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก ซึ่งในขณะเดียวกันผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลก็เปิดโอกาสให้พนักงานครูเทศบาลได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา มีการประชุม วางแผนร่วมกัน และพนักงานครูเทศบาลได้ทำงานที่ตรงความรู้ความสามารถ และได้รับการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เสมอ ทำให้พนักงานครูเทศบาลสามารถปฏิบัติงานได้เสร็จสิ้นและประสบความสำเร็จอย่างดี และทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ซึ่งหากทุกคนมีความสัมพันธ์อันดีต่อกันจะส่งผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศมนกร นาควารี (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูกับประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนปากช่องสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา เขต 31 ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูกับประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนปากช่อง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา เขต 31 โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก การจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงรายมุ่งเน้นไปที่ผลผลิต คือ ผู้เรียนให้เป็นคนดี เก่ง และมีความสุข ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความสามารถในการกระตุ้น จูงใจให้ครูได้มีการพัฒนาตนเอง พัฒนางานที่ทำ มีความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนเสริมสร้างความพึงพอใจให้ครูทุ่มเทงานเพื่อคุณภาพของสถานศึกษา ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องบริหารงานเต็มกำลัง ตามความรู้ ความสามารถ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไคภิดา คล้ายหนองสรวง (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ผลการวิจัย พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง ความสัมพันธ์ของการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม กับแรงจูงใจของพนักงานครูเทศบาลนครเชียงราย ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดีด้วยความกรุณาของ ดร.นันทิมา นาคาพงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาที่ให้ ความกรุณาแนะนำ ตรวจสอบ แก้ไข ให้ข้อเสนอแนะ และติดตามความก้าวหน้าในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ด้วยความหวังดีเสมอมา จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์ และขอขอบพระคุณอาจารย์ ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ได้กรุณาประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ในการจัดทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

ขอขอบพระคุณ ผศ.ดร.โสภา อำนวยรัตน์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ดร.พ่องพรรณ ปินตาแสน ผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาล ๗ ฟังหมื่น และนางสาว นงคัลักษณ์ วงศ์ราษฎร์ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนเทศบาล ๗ ฟังหมื่น ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำ และตรวจสอบ ตรวจสอบ แก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้สมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ ผู้บริหาร และพนักงานครูเทศบาลนครเชียงรายทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ในการวิจัยเป็นอย่างดี

คุณค่า และคุณประโยชน์อันมีค่าจากการวิจัยฉบับนี้ ขอมอบแต่ บิดา มารดา บุคคลในครอบครัว คณะครู อาจารย์ ที่ได้อบรมสั่งสอน รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้การส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ และให้กำลังใจด้วยดี ทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มงานยุทธศาสตร์และนโยบาย กองยุทธศาสตร์และแผนงาน. (2560). **ยุทธศาสตร์กรมส่งเสริมการปกครอง**

ท้องถิ่น พ.ศ. 2560 – 2569. สืบค้นเมื่อ 19 เมษายน 2561, จาก <http://www.dla.go.th/visit/stategics.pdf>

ที่มิวิชาการสมาคมพนักงานเทศบาลแห่งประเทศไทย. **บทความพิเศษ: การจัดการศึกษาท้องถิ่น ตอนที่ 1 :สำรวจเบื้องต้น.** สยามรัฐ ฉบับวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๖๐

ที่มิวิชาการสมาคมพนักงานเทศบาลแห่งประเทศไทย. **บทความพิเศษ : การจัดการศึกษาท้องถิ่น ตอนที่ 4 :**

สาเหตุพัฒนาการศึกษา. สยามรัฐ ฉบับวันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๐

ปฐมวงศ์ สีหาเสนา. (2557). **แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลค่ายเนินวงตำบลบางกะจะอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี.** วิทยานิพนธ์ ปร.ม.(สาขาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน), มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี

ระวีวรรณ หงส์กิตติยานนท์. (2557). **ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการทำงานเป็นทีมของครูสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดสระแก้ว.**

วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.(เทคโนโลยีการบริหารการศึกษา),มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- วรภรณ์ สิทธิมนโรถ. (2558). **แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูโรงเรียนกลุ่มไตรรัตน์สัมพันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2.** ปรินญาณิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัย ปทุมธานี, ปทุมธานี.
- วันวิสาข์ สาบุญญา. (2558). **การศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2.** การศึกษาค้นคว้า ด้วยตนเอง ศศ.ม.(บริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.
- ศมนกร นาควารี (2559) **ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูกับประสิทธิผล ในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนปากช่องสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา เขต 31.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.(สาขาการบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี
- ไศภิตา คล้ายหนองสรวง. (2558). **การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.(สาขาการบริหาร การศึกษา), มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี
- สำนักงานการศึกษาเทศบาลนครเชียงราย. **รายงานการจัดการศึกษาเทศบาลนครเชียงราย ประจำปีการศึกษา 2559.**
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). **รายงานการติดตามการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ปี 2551.** พิมพ์ครั้งที่ 1. บริษัท เพลิน สตูดิโอ จำกัด : กรุงเทพฯ
- อริญชญา วงศ์ใหญ่ (2558). **แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาในวิทยาลัย เทคโนโลยีพายัพและบริหารธุรกิจ จังหวัดเชียงใหม่**
- อิสริยา รัฎฐกิจวิจารณ์ ณ นคร. (2557). **แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขต พื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 (จันทบุรี-ตราด).** วิทยานิพนธ์ รป.ม.(สาขาการจัดการภาครัฐและ ภาคเอกชน), มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี
- Rouhollah Naderan, Parviz Saeidi. (2015). **The Relationship between Participative Management and Employees' Motivation.** Department of Management, Aliabad Katoul Branch, Islamic Azad University, Aliabad Katoul, Iran

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เชียงราย เขต 1

Relationship between academic management and effectiveness Of basic education Chiangrai Primary Educational Service Area Office 1

ศิษตยา ภีระบัน^{1*} และ น้ำฝน กันมา²

Tidtaya Pirabun^{1*} and Namfon Gunma²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลของของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเขตสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 ประชากรในการวิจัย เป็นครูในสถานศึกษา สังกัดเขตสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 จำนวน 322 คน ที่ปฏิบัติหน้าที่ในการศึกษา 2560 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ครั้งนี้เป็นแบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ โดยใช้คำถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และแบบสอบถามเพื่อสอบถามการบริหารงานวิชาการและประสิทธิผลของสถานศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการ กับประสิทธิผลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 โดยรวมและรายด้าน มีคุณลักษณะผู้นำสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด และมาก เรียงลำดับจากมาก ไปน้อย ดังนี้ ด้านการพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น ด้านการจัดการเรียน การสอนในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ด้านการคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ด้านการพัฒนา ระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุติการหน่วยงานสถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ตามลำดับ ส่วนด้านการแนะแนวมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : meowtidtaya@gmail.com

2. ประสิทธิภาพของของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุด คือ ด้านความพึงพอใจในการทำงานของครู ด้านความสามารถในการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีของครู รองลงมาคือ ด้านความไม่รู้จักการอ่าน แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ถัดไปคือ ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนต่อสภาวะแวดล้อมที่กระทบทั้งภายในและภายนอก ส่วนด้านความสามารถในการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด
3. ความสัมพันธ์ระหว่าง การบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการ กับประสิทธิผลสถานศึกษา

Abstract

This research The objective was to study the academic management of basic education. Under the Office of Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 1 to study the effectiveness of basic education. Under the Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 1 to study the relationship between academic administration and effectiveness of basic education. Under the Office of Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 1 population in the research. Teachers in schools Under the Office of Primary Education Vocational 1, 322 people working in the academic year 2560 were used in the study. This is the first version of the questionnaire using questions divided into two sections Overview of the respondents. And a questionnaire to ask for academic administration and effectiveness of education. The statistics used for data analysis were percentage, mean and standard deviation.

The relationship between academic administration. Effectiveness Basic Education Under the Office of Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 1. overall and specific features leading educational institution in the most extreme sort descending the development or operations relating to the development of knowledge. local courses Management class Teaching in schools The development of the school curriculum. Supervision of development and encourage learning. The collaborative development with academic institutions and other organizations in the selection of books. Textbooks for use in schools. The development of the learning process in the development and use of technology for education. The preparation of regulations and guidelines on academic work of educational research to improve the quality of education in schools. The development of the insurance system Quality and Standards in Education To promote and support academic parties. Families, organizations, agencies, enterprises and other institutions of education, respectively, with the guidance. The lowest average.

2. The effectiveness of basic education. Under the Office of Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 1 overall is very good in all aspects. Considering it was found that the side with the highest mean score of satisfaction in the work of teachers. The ability to use innovation and technology to master, followed by the curiosity to read the pursuit of self-knowledge is the next top talent. Modifications to the environment, the impact of both internal and external. The ability to allocate. Resource efficiency has the lowest average

3. The relationship between academic administration and effectiveness of basic education schools under the Office of Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 1 Vocational relationship. Statistically significant at .01 level. The relationship between academic administration and the effectiveness of basic education institutions under the Office of Educational Service Area Chiang Rai Primary School District 1 has a relationship. Positive in very high level. Statistically significant at .01 level.

Keywords: The relationship between academic administration and school effectiveness

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 39 ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง หลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจดังกล่าวให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา, 2550, หน้า 33) ซึ่งในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่าการบริหารงานวิชาการมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสถานศึกษาในด้านการจัดการศึกษาทุกระดับของประเทศ การบริหารงานวิชาการมีความสำคัญต่อผู้เรียนสถานศึกษาและคุณภาพของสังคมและประเทศชาติทั้งหมด นอกจากนี้การบริหารงานวิชาการมีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาองค์การและการจัดการสถานศึกษาในทุกๆระดับ ทั้งในระดับโลกหรือระดับประเทศ หรือระดับท้องถิ่น การบริหารงานวิชาการนั้นจะต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ทุกประการเพราะการดำเนินงานต่างต่างมิใช่เพียงกิจกรรมที่ผู้บริหารจะกระทำเพียงลำพังคนเดียว แต่ยังมีผู้ร่วมงานอีกหลายคนที่มีส่วนทำให้งานนั้นประสบความสำเร็จ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2544, หน้า 8) ในขอบเขตด้านงานวิชาการ แบ่งออกเป็น 14 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ด้านการนิเทศการศึกษา การแนะแนว การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุติธรรม องค์กรหน่วยงานสถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา การพัฒนาและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550, หน้า 54) ดังนั้น การบริหารงานวิชาการเป็นการบริหารงานที่มุ่งต่อผลสัมฤทธิ์หรือประสิทธิผลต่อโรงเรียนและสถานศึกษา การบริหารงานวิชาการถือเป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผนวิธีการและขั้นตอนต่างต่างในการปฏิบัติงานไว้อย่างเป็นระบบ การบริหารงานวิชาการที่ดีต้องมีวิธีการบริหารที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพเพื่อที่จะให้งานนั้นบรรลุจุดหมายที่วางไว้

ประสิทธิผลของสถานศึกษา เป็นผลที่เกิดจากความสำเร็จประสิทธิผลในด้านการบริหารสถานศึกษาด้านต่างต่าง ในการบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา คือ 1) ด้านใฝ่หาความรู้ รักการอ่านแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง 2) ความพึงพอใจในการทำงานของครู 3) ความสามารถในการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีของครู 4) ความสามารถในการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ 5) ความสามารถในการปรับเปลี่ยนต่อสภาวะแวดล้อมที่กระทบทั้งภายในและภายนอก (Hoy and Ferguson, 1985. P 131) ดังนั้น ประสิทธิภาพจึงเป็นเครื่องมือหรือตัวบ่งชี้

ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการสามารถดำเนินการจนบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำมาเป็นกรอบในการศึกษา

จากรายงานผลการดำเนินงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ปีงบประมาณ พ.ศ.2560 (รายงานผลการดำเนินงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560, หน้า 16) มีผลดำเนินงานด้านคุณภาพการศึกษา ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ประจำปีงบประมาณ 2560 (ปีการศึกษา 2559) ระดับชั้น ป.3 พบว่า มีผลสัมฤทธิ์ เพิ่มขึ้น 2 รายการ คือ ความสามารถด้านภาษา และความสามารถด้านเหตุผล ระดับชั้น ป.6 จากผลการทดสอบ O-NET พบว่า มีผลสัมฤทธิ์เพิ่มสูงขึ้น 1 รายวิชา คือ วิชาภาษาไทย ระดับชั้น ม.3 จากผลการทดสอบ O-NET พบว่า มีผลสัมฤทธิ์เพิ่มสูงขึ้น 3 รายวิชา คือ วิชาภาษาไทย วิชาสังคม ศาสนาและวัฒนธรรม และ วิชาภาษาอังกฤษ จากผลการผลดำเนินงานด้านคุณภาพการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ปีงบประมาณ 2560 ดังกล่าวเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญประการหนึ่งที่จะสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพของการบริหารงาน วิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษา ซึ่งเป็นภารกิจหลักในการบริหารสถานศึกษา

จากที่กล่าวมา ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 ผลการศึกษาเพื่อให้ทราบระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเขตสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 เพื่อทราบระดับประสิทธิผลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเขตสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 และเพื่อทราบความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเขตสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเขตสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 (2) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลของ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเขตสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 (3) เพื่อหาความสัมพันธ์ ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเขตสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

การบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเขตสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 มีความสัมพันธ์กัน

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผล ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเขตสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 โดยเป็นการวิจัยเชิงความสัมพันธ์มุ่งศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผล ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการศึกษา

1. การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 พบว่า อยู่ในระดับดีมาก โดยเรียงลำดับคะแนนจากมากไปหาน้อย ตามลำดับ ดังนี้ ด้านการพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ด้านการคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุ วังค์กรหน่วยงานสถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ตามลำดับ ส่วนด้านการแนะแนวมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏ ดังนี้

1.1 ด้านการพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 พบว่า ในภาพรวมถืออยู่ในระดับดีมาก โดยมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุดคือ ด้านสถานศึกษามีการวางแผนงานด้านวิชาการโดยการรวบรวมข้อมูลและกำกับดูแล นิเทศ และติดตามเกี่ยวกับงานวิชาการ ร่องลงมา ด้านผู้บริหารสถานศึกษามีการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านสถานศึกษามีการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำคือ ด้านสถานศึกษามีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

1.2 ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านสถานศึกษามีการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ร่องลงมา คือ ด้านสถานศึกษามีการจัดทำแผนการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยความร่วมมือของเครือข่ายสถานศึกษา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ สถานศึกษามีการจัดการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกช่วงชั้นตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และบูรณาการการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.3 ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านสถานศึกษามีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเป็นของตนเอง โดยจัดให้มีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรขึ้นใช้เองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมและเป็นต้นแบบให้กับโรงเรียนอื่น ร่องลงมา คือ ด้านสถานศึกษาสามารถจัดทำหลักสูตรการจัดการกระบวนการเรียนรู้การสอนและอื่น ๆ ให้เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียนตามกลุ่มเป้าหมายพิเศษ โดยความร่วมมือของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและเครือข่ายสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบหลักสูตรสถานศึกษา นิเทศ ติดตาม ประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาและรายงานผลให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารับทราบ และลำดับที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านสถานศึกษามีการจัดทำหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้ และคุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

1.4 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านสถานศึกษามีการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่มีการประชุมความร่วมมือกับบิดามารดา และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ รองลงมา คือ ด้านสถานศึกษามีการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสถานศึกษามีการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง จัดการเรียน การสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน

1.5 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านสถานศึกษามีการกำหนดนโยบายและแนวทางการใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการทำงานของนักเรียน ครู และผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษา รองลงมาคือ ด้านสถานศึกษามีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการวิจัย รวบรวมและเผยแพร่ผลการวิจัยเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพ การศึกษา รวมทั้งสนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยมาใช้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษามีการพัฒนาครูและนักเรียนให้มีความรู้เกี่ยวกับการปฏิรูป การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นสำคัญในการเรียนรู้ที่ซับซ้อนขึ้น ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิด การจัดการ การหา เหตุผลในการตอบปัญหา การผสมผสานความรู้แบบสหวิทยาการและการเรียนรู้ในปัญหาที่ตนสนใจ

1.6 การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านที่มี ค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านสถานศึกษามีการจัดให้มีแหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาให้ พอเพียงเพื่อสนับสนุนการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ รองลงมาคือ ด้านสถานศึกษามี การจัดระบบข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนของสถานศึกษาของตนเอง เช่น จัดเส้นทาง/แผนที่และระบบการเชื่อมโยงเครือข่ายห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดสถาบันการศึกษา พิพิธภัณฑ์ พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์และกรจัดแหล่งการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น ฯลฯ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้าน สถานศึกษามีการจัดระบบแหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น พัฒนา ห้องสมุดให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ จัดให้มีห้องสมุดหมวดวิชา ห้องสมุดเคลื่อนที่ มุมหนังสือในห้องเรียน ห้องพิพิธภัณฑ์ ห้องมัลติมีเดีย ห้องคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต ศูนย์วิชาการ ศูนย์วิทยบริการ Resource Center สวนสุขภาพ สวน วรรณคดี สวนหนังสือ สวนธรรมชาติ เป็นต้น

1.7 การนิเทศการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้าน สถานศึกษามีการจัดการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีคุณภาพทั่วถึงและต่อเนื่องเป็นระบบและกระบวนการจัดระบบ นิเทศภายในสถานศึกษาให้เชื่อมโยงกับระบบนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ด้านการนิเทศเป็นส่วน หนึ่งของกระบวนการบริหารเพื่อให้ทุกคนเกิดความเชื่อมั่นว่าได้ปฏิบัติถูกต้อง ก้าวหน้า และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อ ผู้เรียนและตัวครูเอง ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสถานศึกษามีการสร้างความรู้ความตระหนักให้แก่ครูและ

ผู้เกี่ยวข้องให้เข้าใจกระบวนการนิเทศภายในว่าเป็นกระบวนการทำงานร่วมกัน ที่ใช้เหตุผลการนิเทศเป็นการพัฒนา ปรับปรุงวิธีการทำงานของแต่ละบุคคลให้มีคุณภาพ

1.8 การแนะนำ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านสถานศึกษา มีการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาที่มีการแนะนำเป็นองค์ประกอบสำคัญ โดยให้ทุกคนในสถานศึกษาตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในกระบวนการแนะนำและการดูแลช่วยเหลือนักเรียน รองลงมา คือ ด้านสถานศึกษามีการส่งเสริมความร่วมมือและความเข้าใจอันดี ระหว่างครู ผู้ปกครองและชุมชน ประสานงานด้านการแนะนำระหว่างสถานศึกษา องค์การภาครัฐและเอกชน บ้าน ศาสนสถาน ชุมชน ในลักษณะเครือข่ายการแนะนำเชื่อมโยงระบบแนะนำและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษามีการจัดระบบงานและโครงสร้างองค์กรแนะนำ และดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาให้ชัดเจน

1.9 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านสถานศึกษามีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาเพิ่มเติมของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและความต้องการของชุมชน รองลงมา คือ ด้านสถานศึกษามีการจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี (SAR) และสรุปรายงานประจำปี โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด และเผยแพร่ต่อสาธารณชน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสถานศึกษามีการจัดทำแผนสถานศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษา (แผนกลยุทธ์/แผนยุทธศาสตร์) ดำเนินการตามแผนพัฒนาสถานศึกษาในการดำเนินโครงการ/กิจกรรม สถานศึกษาสร้างระบบการทำงานที่เข้มแข็ง เน้นการมีส่วนร่วม และวงจรการพัฒนาคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming Cycle) หรือวงจร PDCA ตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา โดยดำเนินการอย่างจริงจังต่อเนื่อง

1.10 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านสถานศึกษามีการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับศิษย์เก่า การประชุมผู้ปกครองนักเรียน การปฏิบัติงานร่วมกับชุมชน การร่วมกิจกรรมกับสถาบันการศึกษาอื่น เป็นต้น รองลงมาคือ ด้านสถานศึกษามีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้านรวมทั้งสืบสานจารีตประเพณีศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสถานศึกษามีการให้บริการด้านวิชาการที่สามารถเชื่อมโยงหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับแหล่งวิชาการในท้องถิ่น

1.11 การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กรหน่วยงานสถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ สถานศึกษามีการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งด้านคุณภาพและปริมาณเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพแก่บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น รองลงมา คือ สถานศึกษามีการการสร้างความรู้ความเข้าใจการเพิ่มความพร้อมใช้ทรัพยากรร่วมกันให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสถานศึกษามีการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งด้านคุณภาพและปริมาณเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพแก่บุคคล ครอบครัว

ชุมชน องค์การชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์การเอกชน องค์การวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

1.12 การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสถานศึกษามีการวางแผนงานด้านวิชาการโดยการรวบรวมข้อมูลและกำกับดูแล นิเทศและติดตามเกี่ยวกับงานวิชาการ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน การประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสถานศึกษามีการการพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

1.13 การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสถานศึกษามีการการตรวจพิจารณาคุณภาพหนังสือเรียน หนังสือเสริมประสบการณ์ หนังสืออ่านประกอบ แบบฝึกหัด ใบงาน ใบความรู้ เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน รองลงมา คือ ด้านสถานศึกษามีการจัดทำหนังสือเรียน หนังสือเสริมประสบการณ์ หนังสืออ่านประกอบแบบฝึกหัด ใบงาน ใบความรู้ เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสถานศึกษามีการศึกษา วิเคราะห์ คัดเลือกหนังสือเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีคุณภาพสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อเป็นหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน

1.14 การพัฒนาและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสถานศึกษามีการพัฒนาห้องสมุดของสถานศึกษาให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาและชุมชน นิเทศ ติดตาม และประเมินผล การปฏิบัติงานของบุคลากรในการจัดหาผลิตใช้และพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา รองลงมา คือ ด้านพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา ที่ให้ข้อเท็จจริงเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ เกิดขึ้น โดยเฉพาะหาแหล่งสื่อที่เสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสถานศึกษามีการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พร้อมทั้งให้มีการจัดตั้งเครือข่ายทางวิชาการชมรมวิชาการเพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา

2. ประสิทธิภาพของของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสามารถในการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีของครู รองลงมา คือ ด้านความพึงพอใจในการทำงานของครู ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ความสามารถในการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

2.1 ด้านความใฝ่รู้ รักการอ่าน แสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียน ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านนักเรียนมีนิสัยรักการอ่านและสามารถใช้อินเทอร์เน็ตได้อย่างเหมาะสม รองลงมา คือ ด้านนักเรียนสามารถศึกษาค้นคว้าและสืบค้นข้อมูลได้ด้วยตนเอง ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านนักเรียนสามารถรู้จักแสวงหาความรู้ตามความรู้ที่ต้องการและสนใจแหล่งเรียนรู้ต่างๆ

2.2 ความพึงพอใจในการทำงานของครู ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านมีวัสดุ อุปกรณ์ และสื่อการสอนที่ทันสมัยเพียงพอ และอยู่ในสภาพที่พร้อมในการจัดการเรียนการสอน รองลงมา คือ ด้านครูมีความภาคภูมิใจในการเป็นส่วนหนึ่งที่จะปฏิบัติงานของโรงเรียนให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านบรรยากาศสิ่งแวดล้อมภายในสถานศึกษา ส่งเสริมและกระตุ้นให้ท่านมีความกระตือรือร้นในการทำงาน

2.3 ความสามารถในการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีของครู ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านครูจัดทำเอกสารประกอบการสอนที่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ รองลงมา คือ ด้านครูใช้คอมพิวเตอร์และโปรแกรมต่างๆ ในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ได้ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านครูใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

2.4 ความสามารถในการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดการศึกษา รองลงมา คือ ด้านผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนการใช้งบประมาณให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความสะดวก คล่องตัว ในการใช้ทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน

2.5 ความสามารถในการปรับเปลี่ยนต่อสภาวะแวดล้อมที่มากกระทบทั้งภายในและภายนอกของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูและบุคลากรมีความสามารถในการปรับตัวและพัฒนาโรงเรียนให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น รองลงมา มีค่าเท่ากัน 2 ด้าน คือ ด้านครูและบุคลากรสามารถปรับตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดี ด้านครูและบุคลากรในโรงเรียนมีการยอมรับแนวคิด วิธีการ ตลอดจนเทคนิคการสอนใหม่ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านครูและบุคลากรมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 พบว่า โดยรวม มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การบริหารงานวิชาการ ทั้ง 14 ด้าน มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ในระดับสูงมาก

สรุปผลและอภิปรายผล

การดำเนินการศึกษาในวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 นำมาอภิปรายผล ดังนี้ 1. การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีการพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารมีการปรับปรุงพัฒนาเนื้อหากระบวนการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นให้เหมาะสม โดยการศึกษา

ภูมิปัญญาในชุมชนและสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาและการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ในสถานศึกษาให้เป็นไปตามความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง สอดคล้องกับ ปัญญา แก้วกัญญ์ (2540, หน้า 17) ได้กล่าวว่า งานวิชาการถือเป็นหัวใจสำคัญในการจัดการศึกษาในระดับสถานศึกษา การบริหารงานวิชาการเป็นกระบวนการดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายของการพัฒนาผู้เรียน โดยทั่วไปงานวิชาการจะประกอบด้วยการศึกษาปัญหาในชุมชนและสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาและการนำหลักสูตรไปใช้ในสถานศึกษาในฐานะผู้นำองค์กร เป้าหมายสูงสุดของการบริหารงานคือทำให้พลเมืองของประเทศเป็นบุคคลที่มีคุณภาพขอขายของงานบริหารวิชาการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปฏิญญา จริตไทย (2553, หน้า 177) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา พบว่า บทบาทผู้บริหารในการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน สังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา ด้านการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก

2. ประสิทธิภาพของสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะถ้าผู้บริหารสร้างสรรค์ให้ครูมีความพึงพอใจในการทำงานสูง ก็จะมีผลทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะถ้าผู้บริหารสร้างสรรค์ให้ครูมีความพึงพอใจในการทำงานสูง ก็จะมีผลทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คณะครูร่วมมือร่วมใจกันทำงาน เพื่อความสำเร็จของโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สาเนียร สามแก้ว (2547, หน้า 39) ได้สรุปไว้ว่า ความพึงพอใจในการทำงานเป็นความรู้สึกหรือเจตคติที่ดีต่องาน มีความสุขกับการทำงานและสภาพแวดล้อมทั่วไป ซึ่งจะทำให้โรงเรียนบรรลุผลสำเร็จ มีการพัฒนาคุณภาพได้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นถ้าครู มีความพึงพอใจในการทำงานสูงก็จะมีผลทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งยังทำให้คณะครูเกิดความร่วมมือกันทำงาน เพื่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของโรงเรียนด้วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภกิจ สานุสัจย์ (2547, หน้า 29) ได้ให้ความเห็นว่าการมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู คือ ความรู้สึก เจตคติที่ดีที่มีต่อหน้าที่ทำ มีความพอใจเกี่ยวกับรายได้ การมีความกระตือรือร้นและมีความสุขในการที่ได้ทำงาน มีความผูกพันกับหน่วยงาน และมีความภูมิใจในความสำเร็จของงานที่ตนทำ

2.1 ด้านความสามารถในการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีของครู ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความสามารถในการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีของครู เป็นเครื่องมือของการเรียนรู้ ทำหน้าที่ ถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึกเพิ่มพูนทักษะและประสบการณ์ สร้างสถานการณ์ การเรียนรู้ ให้แก่ผู้เรียน กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาศักยภาพทางการคิด ได้แก่ การคิดไตร่ตรอง การคิดสร้างสรรค์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ตลอดจนเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ให้แก่ผู้เรียน สื่อนวัตกรรมและ เทคโนโลยี การเรียนรู้ในปัจจุบันมีอิทธิพลสูงต่อการกระตุ้นให้ผู้เรียนกลายเป็นแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและมีประโยชน์ต่างต่างมากมาย กรมวิชาการ (2545, หน้า 6-7) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพ์วรรณ สุริโย (2552, หน้า 41) ได้สรุปว่า พฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูโดยใช้สื่อประเภทเอกสาร ตาราง รูปแบบ และเทคนิควิธีการสอน ตลอดจนนำเอาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ระบบอินเทอร์เน็ตมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน สืบค้น ข้อมูล ช่วยกระตุ้นส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

2.2 ด้านความใฝ่รู้ รักการอ่าน แสวงหาความรู้ด้วยตนเองของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เกิดจากพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดจากความสนใจ ตระหนักเห็นความสำคัญมีความต้องการจะพัฒนาตนเอง เรียนรู้ด้วยตนเองมีความรับผิดชอบอยากรู้ อยากเห็นรู้จักวางแผนทำตามแผนที่กำหนดไว้และประเมินผลความก้าวหน้าของตนเอง ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับการเรียนและความรู้ทั่วไปด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและนอกโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ โสภา วงษ์นาคเพ็ชร (2553, หน้า 42) ได้แสดงความคิดเห็นว่า การจัดการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรสถานศึกษามุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตและใช้เวลาเวลาอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งจากเครือข่ายการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ชุมชน และแหล่งอื่นอื่น รวมถึงการเรียนรู้ เป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนเป็นอย่างยิ่ง คือ การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม อันเนื่องมาจากประสบการณ์ ที่ผู้เรียนได้ลงมือศึกษา อ่าน ค้นคว้า ปฏิบัติ สัมผัส สืบค้น แสวงหาความรู้ ด้วยตนเองจนได้รับคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 พบว่าการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยรวม และรายด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01** เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) อยู่ในระดับ 0.91 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารอาจเป็นเพราะ ผู้บริหารมีการปรับปรุงพัฒนาเนื้อหากระบวนการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นให้เหมาะสม โดยการศึกษาภูมิปัญญาในชุมชนและสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาและการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ในสถานศึกษาให้เป็นไปตามความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง สอดคล้องกับ ปัญญา แก้วกัญญา (2540, หน้า 17) ได้กล่าวไว้ว่า งานวิชาการถือเป็นหัวใจสำคัญในการจัดการศึกษาในระดับสถานศึกษา การบริหารงานวิชาการเป็นกระบวนการดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายของการพัฒนาผู้เรียน โดยทั่วไปงานวิชาการจะประกอบด้วยการศึกษาปัญญาในชุมชนและสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาและการนำหลักสูตรไปใช้ในสถานศึกษาในฐานะผู้นำองค์กร เป้าหมายสูงสุดของการบริหารงานคือทำให้พลเมืองของประเทศเป็นบุคคลที่มีคุณภาพขอขบช่ายของงานบริหารวิชาการ และสอดคล้องกับผลงานวิจัย ยุกตน์นันท์ หวานน้ำ (2555, หน้า 70-81) ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารสถานศึกษา และ 2) ประสิทธิผลของโรงเรียนอยู่ในระดับดีมากทั้งโดยรวมและรายด้าน และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนในอำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1 พบว่าโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยความสัมพันธ์ ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 ผู้วิจัยมีแนวคิดเพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. จากผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานวิชาการ ด้านการแนะแนวของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเขตสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับสุดท้าย ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการแนะแนว โดยให้ทุกคนในสถานศึกษาตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในกระบวนการแนะแนวและการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีระบบ จัดระบบงานและโครงสร้างองค์กรแนะแนวและดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาให้ชัดเจน ส่งเสริมและพัฒนาให้ครูได้รับความรู้เพิ่มเติมในเรื่องจิตวิทยาและการแนะแนวและดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้สามารถบูรณาการในการจัดการเรียนรู้และเชื่อมโยงสู่การดำรงชีวิตประจำวัน และส่งเสริมความร่วมมือและความเข้าใจอันดี ระหว่างครู ผู้ปกครองและชุมชน ประสานงานด้านการแนะแนวระหว่างสถานศึกษา บ้าน ศาสนสถาน ชุมชน ในลักษณะเครือข่ายการแนะแนวเชื่อมโยงระบบแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2. จากผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเขตสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 ด้านความสามารถในการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพมีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับสุดท้าย ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูมีความสะดวก คล่องตัว ในการใช้ทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด มีการวางแผนการใช้งบประมาณให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดการศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์จาก ดร.น้ำฝน กันมา อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งได้กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ อีกทั้งสละเวลาตรวจสอบแก้ไขเนื้อหาและการใช้ภาษาเพื่อให้งานศึกษานี้มีความถูกต้องและสมบูรณ์มากที่สุด ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ พร้อมนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ดร.ณัฐภูมิ สัพโส อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา นางอรุณวรรณ เทพดวงแก้ว ผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนบ้านปาง อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ นายวิวัฒน์ พิทักษ์สุจรรยา ผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนบ้านน้ำลาด ตำบลริมกก อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและตรวจสอบเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

ท้ายที่สุด ผู้วิจัยขอขอบคุณบิดามารดาและครอบครัวที่สอนให้ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา และช่วยส่งเสริม สนับสนุน ให้กำลังใจ รวมถึงเพื่อนเพื่อนทุกคน สำหรับความช่วยเหลือ จนทำให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ในที่สุด

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2545**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กระทรวงศึกษาธิการ (2550). **คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

กระทรวงศึกษาธิการ (2550). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)

พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 พร้อมกฎหมายที่เกี่ยวข้อง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าไปรษณีย์.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.

ปฏิญญา จริตไทย (2559). การศึกษาการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา. สืบค้นเมื่อ 13 สิงหาคม 2560

จาก www.tcithaijo.org/index.php/vrurdihsjournal/article/view/73517/59173

ปัญญา แก้วกัญญา (2545). ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ปฏิบัติจริงและบทบาทหน้าที่ที่คาดหวังด้านวิชาการของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การ. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

พิมพ์พรธม สุริโย (2552). ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนเทศบาลกลุ่มการศึกษา ท้องถิ่นที่ 9 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. สืบค้นเมื่อ 13 สิงหาคม 2560

จาก <http://newtdc.thailis.or.th/docview.aspx?tdcid=4300>

ภรณ์ กীরดีบุตร (2529). การประเมินประสิทธิผลขององค์การ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไอบีเดียสโตร์.

ยุคนันท์ หวานน้ำ (2555). การบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน ในอำเภอคลองหลวง สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. สืบค้นเมื่อ 13 สิงหาคม 2560

จาก <http://newtdc.thailis.or.th/docview.aspx?tdcid=4300>

ศุภกิจ สานุสัจย์. (2549) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น. สืบค้นเมื่อ สืบค้นเมื่อ 13 สิงหาคม 2560 จาก <http://newtdc.thailis.or.th/docview.aspx?tdcid=3634>

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี (2550). กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ.2550. สืบค้นเมื่อ 13 สิงหาคม 2560

จาก <http://law.longdo.com/law/116/sub12314>

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1. (2561). รายงานผลการดำเนินงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560. เชียงราย. สำนักงาน.

สำเนียร สามแก้ว (2547). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนศึกษาพิเศษ สังกัดกองการศึกษาเพื่อคนพิการ กรมสามัญศึกษา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา สถาบันราชภัฏเลย. สืบค้นเมื่อ สืบค้นเมื่อ 13 สิงหาคม 2560 จาก <http://newtdc.thailis.or.th/docview.aspx?tdcid=3651>

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

โสภณ วงษ์นาคเพชร (2553). การบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร

การศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร. สืบค้นเมื่อ สืบค้นเมื่อ 13 สิงหาคม 2560

จาก <http://dric.nrct.go.th/Search/SearchDetail/258040>

Hoy, Wayne K. & Furguson, Judith. (1985). **Theoretical framework and exploration**. Texas: Business Publication.

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษากับมาตรฐานวิชาชีพครู โรงเรียน
กลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

A Relationship between School Administration and Teacher Professional
Standards of School in Ing–Khong Multi–Campus Group under Office of
Secondary Educational Service Area 36

ศศิภรณ์ ปันตะรังษี^{1*} และ น้ำฝน กันมา²

Sasiporn Pantarangsee^{1*} and Namfon Gunma²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1)การบริหารสถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 2)มาตรฐานวิชาชีพครู โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 และ3)ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษากับมาตรฐานวิชาชีพครู โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยในครั้งนี้ได้แก่ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จำนวน 201 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราวัดประเมินค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารสถานศึกษา และ 2) มาตรฐานวิชาชีพครู อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งโดยรวมและรายด้าน และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษากับมาตรฐานวิชาชีพครู โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 36 พบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา มาตรฐานวิชาชีพครู

Abstract

This research aimed to study 1)the school administration of school in Ing–Khong Multi–campus Group under Office of Secondary Educational Service Area 36 2)the teacher professional standards of school in Ing–Khong Multi–campus Group under Office of Secondary Educational Service Area 36 and 3)the relationship between

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : Englishteacher_Kittynine@hotmail.com

school administration and teacher professional standards of school in Ing–Khong Multi–campus Group under Office of Secondary Educational Service Area 36

The sample used in this study includes 201 school administrators and teachers of school in Ing–Khong Multi–campus Group under Office of Secondary Educational Service Area 36. This research used the questionnaire which is performed to choose 5 kinds of measurement such as percentage, average, standard deviation and correlation coefficient of Pearson.

The results showed that 1) the school admiration and 2) the teacher professional standards effectiveness are the highest level in overall and individual and 3) the relationship between school administration and teacher professional standards of school in Ing–Khong Multi–campus Group under Office of Secondary Educational Service Area 36 found that the positive correlation was low level as statistically significant at the .01.

Keywords: School Administration, Teacher Professional Standards

บทนำ

จากการเปลี่ยนแปลงการปฏิรูปการบริหารการศึกษา การปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนรวมถึงปฏิรูปวิชาชีพครูต่าง ๆ และอีกหลายด้าน ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 กำหนดให้รัฐจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ให้ทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย (มาตรา 49) และให้จัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรมจัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม (มาตรา 81) ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ถือว่าเป็นยุทธศาสตร์สำคัญของการปฏิรูปการศึกษาของไทยคุณภาพของโรงเรียนเกิดจากบุคลากรในโรงเรียน โดยบุคลากร ภายนอกให้การสนับสนุนเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินงาน ทุกคน ทุกฝ่ายจึงต้องตระหนักถึงภารกิจอันสำคัญยิ่ง ต้องสร้างและพัฒนาคุณภาพของตนเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนโดยใช้ประเด็นการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553) ในปัจจุบัน หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 มาตรฐานการศึกษาและ มาตรฐานโรงเรียนเป็นกรอบความคิด สำคัญ ในการทำงานสู่เป้าหมายร่วมกัน ทำโรงเรียนดีมีคุณภาพ นั่นคือ การบริหารจัดการโรงเรียนที่ดี สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา (2551, หน้า ค–ง)

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดองค์ประกอบหลักของการปฏิรูปการศึกษาไว้ 4 ด้าน คือ ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านหลักสูตร ด้านวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษาและด้านระบบการบริหารจัดการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ) จึงได้มีนโยบายในมาตรฐานวิชาชีพครู แบบใหม่ซึ่งคาดว่าจะทำให้มาตรฐานวิชาชีพครู ประสบผลสำเร็จและจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียนในระยะต่อไป สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ) จึงได้มีนโยบายในมาตรฐานวิชาชีพครู แบบใหม่ซึ่งคาดว่าจะทำให้มาตรฐานวิชาชีพครู ประสบผลสำเร็จและจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียนในระยะต่อไป ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนต่างเห็นพ้องต้องกันว่าสาเหตุสำคัญน่าจะเป็นผลมาจากการที่ประเทศไทยขาดแคลนครูดีที่มีความรู้ความสามารถ และครูประจำการที่มีอยู่ยังขาดคุณภาพทั้งด้านการจัดการเรียนรู้หลักสูตรและการใช้สื่อเทคโนโลยี นอกจากนี้ยังพบว่ารูปแบบวิธีมาตรฐานวิชาชีพครู ในปัจจุบันมีปัญหาอย่างรุนแรงไม่สะท้อนคุณลักษณะความเป็นครูดี ครูเก่ง เพราะส่วนใหญ่มักจัดกิจกรรมการอบรมที่เน้นเนื้อหาและจัดกิจกรรมในช่วงเวลาราชการทำให้ครูต้องละทิ้ง

นักเรียนเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมการอบรมอยู่เสมอ ดังนั้นรูปแบบวิธีมาตรฐานวิชาชีพครู นี้อาจไม่สามารถส่งเสริมครูให้มีความรู้ความสามารถที่จะจัดการศึกษาตามแนวปฏิรูปได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551, หน้า 70)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษากับมาตรฐานวิชาชีพครู โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ว่าการบริหารสถานศึกษากับมาตรฐานวิชาชีพครู โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 มีความสัมพันธ์กันอย่างไร และส่งผลต่อกันมากน้อยเพียงใด เพื่อนำผลการศึกษาไปเป็นข้อมูลประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาต่อไป

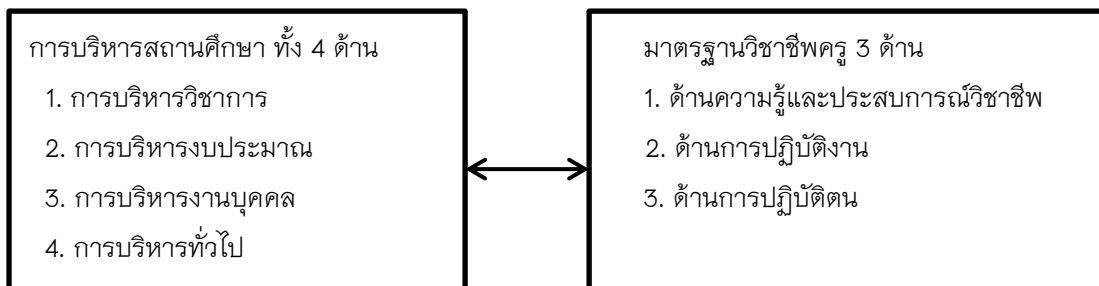
วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36
2. เพื่อศึกษามาตรฐานวิชาชีพครูโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษากับมาตรฐานวิชาชีพครู โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษากับมาตรฐานวิชาชีพครู โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 มีกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

กรอบแนวคิดการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จำนวน 421 คน แยกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 26 คน ครูผู้สอน 395 คน และกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จำนวน 201 คน ได้จากการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มอย่างง่าย ด้วยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากการเทียบตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, หน้า 35)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหาการศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษากับมาตรฐานวิชาชีพครูโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 โดยมีขอบเขตของเนื้อหาที่ศึกษา ได้แก่ 1) ขอบข่ายการบริหารสถานศึกษา การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-based Management) ทั้ง 4 ด้าน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป 2) ขอบข่ายมาตรฐานวิชาชีพครู ผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องนำมาตรฐานวิชาชีพเป็นหลักเกณฑ์ในการประกอบวิชาชีพครูสภาซึ่งเป็นองค์กรวิชาชีพครู ได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพครู ไว้ 3 ด้าน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 ก; อ้างอิงใน พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2546, หน้า 17) ดังนี้ ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ด้านการปฏิบัติงาน และด้านการปฏิบัติตน

3. ขอบเขตด้านตัวแปรได้แก่ การบริหารสถานศึกษา และมาตรฐานวิชาชีพครู

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) และกฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550) ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรง ดังนั้น สถานศึกษาจึงมีภารกิจการบริหารสถานศึกษาไว้ 4 ด้าน กลุ่มพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักทดสอบทางการศึกษา (2553, หน้า 17-18) ดังนี้

1. การบริหารวิชาการ นับได้ว่าเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด

2. การบริหารงบประมาณ มุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการมีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ และการบริหารงบประมาณแบบเน้นผลงาน โดยมีการระดมทรัพยากร และจัดการทรัพยากรเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางการศึกษา

3. การบริหารงานบุคคล ถือได้ว่าเป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษาดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัว มีอิสระภายใต้กฎหมายระเบียบเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ

4. การบริหารทั่วไป ถือได้ว่าเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กรให้บริการบริหารงานอื่น ๆ บรรลุผลตามมาตรฐาน คุณภาพ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบ มุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งเสริมในการบริหาร และการจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามหลักการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก โดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

แนวคิดทฤษฎีมาตรฐานวิชาชีพครู มาตรฐานวิชาชีพครู ครูสภาซึ่งเป็นองค์กรวิชาชีพครูได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพครู ไว้ 3 ด้าน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 อ้างอิงใน พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2546, หน้า 17) ดังนี้ มาตรา 49 ให้มีข้อบังคับว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ ประกอบด้วย 1) มาตรฐานความรู้และ

ประสบการณ์วิชาชีพ 2) มาตรฐานการปฏิบัติงาน และ 3) มาตรฐานการปฏิบัติตน หมวด 1 มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพหมวด 2 มาตรฐานการปฏิบัติงาน หมวด 3 มาตรฐานการปฏิบัติตน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาได้ศึกษาตัวอย่างงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษากับมาตรฐานวิชาชีพครู ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ชนากานต์ ไชยวรรณ (2553) ได้วิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารการศึกษาในรูปแบบการใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก โดยผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามี ความเหมาะสมในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า การสร้างแรงบันดาลใจมีความเหมาะสมมากที่สุด และ 2) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.853 ที่นัยสำคัญทางสถิติ .01

เอมอร ดวงจันทร์โชติ (2555, หน้า 67 – 71) ได้วิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 โดยผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดเกือบทุกมาตรฐาน

ดुक (Duke, 2008, หน้า 6-8) ได้วิจัยเรื่องปัจจัยต่าง ๆ ที่หากมีการเปลี่ยนแปลงแล้วจะทำให้โรงเรียนประถมศึกษาประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนได้ และปัจจัยหนึ่งในนั้นคือการโยกย้ายครูใหญ่ที่ไม่มีคุณสมบัติเหมาะสม และบุคลากรที่ไม่ให้ความร่วมมือและขาดความสามารถออกไปจากพื้นที่ และคัดเลือกครูใหญ่ที่มีคุณสมบัติพึงประสงค์มาทำงานแทน คือ ครูใหญ่ที่เป็นผู้ใส่ใจในพันธกิจเพื่อนำไปสู่การพัฒนา มีความเป็นผู้นำ เป็นผู้บังคับบัญชาที่ดี สามารถเข้าถึงได้ มีการบริหารจัดการที่ดีมนุษย์สัมพันธ์ดี และสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับชุมชน

แมคเคนนี่ (Mckinney, 2008) ได้วิจัยในเรื่อง มาตรฐานวิชาชีพครู สำหรับโรงเรียนในพื้นที่ยากจน บทบาทของการพัฒนาวิชาชีพด้วยการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ พบว่า การจัดโปรแกรมใหม่การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ตามแบบแผนที่มีสมบูรณ์ของสถาบันผลิตครู นั้น แม้จะถูกมองว่าเป็นความสำเร็จสูงสุดของการเตรียมในด้านวิชาชีพ ซึ่งเป็นผลทำให้ครูได้รับประสบการณ์ในระยะสั้น แต่เป็นวิธีการที่ไม่เหมาะสมกับการเตรียมครูเข้าสู่สายวิชาชีพที่จะต้องไปปฏิบัติงานในชนบทหรือในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ยากจนไม่

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จำนวน 421 คน แยกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 26 คน ครูผู้สอน 395 คน

กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จำนวน 201 คน ได้จากการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มอย่างง่าย ด้วยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากการเทียบตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, หน้า 35)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา และครูโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ที่ โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-List) ประกอบด้วย เพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงานในสถานศึกษาปัจจุบัน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จำนวน 4 ด้าน กลุ่มพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ขั้นพื้นฐาน สำนักทดสอบทางการศึกษา (2553, หน้า 17-18) คือ ด้านการบริหารด้านวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป โดยมีลักษณะแบบสอบถามมีลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ระดับใช้มาตราวัดแบบ Likert's scale แบ่งเป็น 5 ระดับเกณฑ์การให้คะแนน มีดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00	5	หมายถึง มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49	4	หมายถึง มีระดับการปฏิบัติมาก
ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49	3	หมายถึง มีระดับการปฏิบัติปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49	2	หมายถึง มีระดับการปฏิบัติน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49	1	หมายถึง มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานวิชาชีพครู (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 ก; อ้างใน พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2546, หน้า 17) คือ มาตรฐานด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานด้านการปฏิบัติงาน และมาตรฐานด้านการปฏิบัติตน ใช้มาตราวัดแบบ Likert's scale 5 ระดับเกณฑ์

วิธีการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือแบบประเมินจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาและ มาตรฐานวิชาชีพครู ให้ครอบคลุมสิ่งที่ต้องการประเมิน นำเครื่องมือเป็นแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุง เรียบร้อยแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหา และด้านวัดประเมินผล จำนวน 3 ท่าน และเพื่อพิจารณาตรวจสอบ ความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความถูกต้องของเครื่องมือ แล้วนำมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา โดยกำหนดระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (นพพร ณะชัยพันธ์, 2552, หน้า 2) พบว่า ทุกข้อคำถามมีค่าเท่ากับ 0.67-1.00 ก่อนที่จะนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง คือโรงเรียนตำรวจรณรงค์สงเคราะห์ อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 1 และครูผู้สอนจำนวน 30 คน หลังจากนั้นนำไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาสูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์ อัลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (กาญจนา วัฒมา, 2550, หน้า 192) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา ของตอนที่ 2 เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา เท่ากับ 0.97 ตอนที่ 3 เกี่ยวกับมาตรฐานวิชาชีพครู มีค่าสัมประสิทธิ์ อัลฟา เท่ากับ 0.98 และค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 ดำเนินการปรับปรุงและตรวจสอบความถูกต้อง ให้เรียบร้อยอีกครั้ง แล้วนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยพะเยาวิทยาเขตเชียงรายและ แบบสอบถามการวิจัยนำส่งถึงผู้อำนวยการโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง และกำหนดวัน เวลา ขอรับแบบสอบถามคืนภายใน 15 วัน ผู้วิจัยเป็นผู้เรียบเรียงและเก็บรวบรวมข้อมูลจนครบสมบูรณ์ด้วยตนเอง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2553, หน้า 314) แปลความหมายดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	0.71–1.00	หมายถึง มีความสัมพันธ์กันสูง
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	0.31–0.70	หมายถึง มีความสัมพันธ์กันปานกลาง
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	0.01–0.30	หมายถึง มีความสัมพันธ์กันต่ำ
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	เท่ากับ 0.00	หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์กัน

ผลการศึกษา

วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษากับมาตรฐานวิชาชีพครู โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอึงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัชยมศึกษา เขต 36 มีผลการศึกษาดังนี้

ผลการศึกษาวิจัยการบริหารสถานศึกษา พบว่า ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาด้านการบริหารงานวิชาการในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$) โดยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดคือ การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีในการศึกษา ($\bar{X} = 4.65$) ส่วนที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุดคือการวางแผนด้านวิชาการครอบคลุมทุกงานของวิชาการ และมีการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน ($\bar{X} = 4.49$) เท่ากัน ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาด้านการบริหารงานงบประมาณในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$) โดยที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด คือ มีการจัดทำบัญชีการเงินอย่างเป็นปัจจุบัน ($\bar{X} = 4.80$) ส่วนที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุดคือ มีการจัดทำแผนงบประมาณ ค่าขอตั้งงบประมาณ และแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงินงบประมาณอย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 4.49$) ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาด้านการบริหารงานบุคคลในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$) โดยที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด คือการบริหารจัดการด้านอัตราค่าจ้าง ปรับเปลี่ยนตำแหน่งของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนอย่างเหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการของโรงเรียน ($\bar{X} = 4.74$) ส่วนที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุดคือ มีการส่งเสริมให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.38$) และผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาด้านการบริหารงานทั่วไปในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$) โดยที่มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด คือ มีการดำเนินงานธุรการอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 4.59$) ส่วนที่มีการปฏิบัติในน้อยที่สุดคือ มีการจัดทำงานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน ($\bar{X} = 4.46$) สรุปผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษามีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$) โดยที่มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด คือ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ($\bar{X} = 4.65$) ส่วนที่มีการปฏิบัติในน้อยที่สุดคือ ด้านการบริหารงานบุคคล ($\bar{X} = 4.50$) สำหรับผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารสถานศึกษาโดยรวมรายด้าน แสดงไว้ในตารางที่ 1 ต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารสถานศึกษาโดยรวมรายด้าน

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	ลำดับ
1. ด้านการบริหารงานวิชาการ	4.57	0.73	มากที่สุด	2
2. ด้านการบริหารงานงบประมาณ	4.65	0.64	มากที่สุด	1
3. ด้านการบริหารงานบุคคล	4.50	0.73	มากที่สุด	4
4. ด้านการบริหารงานทั่วไป	4.52	0.69	มากที่สุด	3
เฉลี่ยรวม	4.56	0.70	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 ช่างต้นพบว่า ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษามีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.56$) โดยที่มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด คือ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ($\bar{X}=4.65$) รองลงมาคือด้านการบริหารงานวิชาการ ($\bar{X}=4.59$) และด้านการบริหารงานทั่วไป ($\bar{X}=4.52$) ตามลำดับ ส่วนที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ด้านการบริหารงานบุคคล ($\bar{X}=4.50$)

ผลการศึกษาวิจัยมาตรฐานวิชาชีพครู พบว่า ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานวิชาชีพครู มาตรฐานด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพโดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.48$) โดยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ครูผู้สอนมีการดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานกำหนด ($\bar{X}=4.86$) โดยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุดคือ ครูผู้สอนมีความรู้และมีประสบการณ์วิชาชีพเพียงพอที่จะประกอบวิชาชีพ ($\bar{X}=4.48$) สำหรับผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานวิชาชีพครู มาตรฐานการปฏิบัติงานในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.74$) โดยที่มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด คือ ครูผู้สอนมีความเป็นครู ($\bar{X}=4.79$) ส่วนการปฏิบัติที่มีระดับน้อยที่สุดคือ ครูผู้สอนมีความรู้และมีประสบการณ์วิชาชีพเพียงพอที่จะประกอบวิชาชีพ ($\bar{X}=4.68$) ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานวิชาชีพครู มาตรฐานการปฏิบัติตนในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.74$) โดยที่มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด คือ ครูผู้สอนมีจรรยาบรรณของวิชาชีพเป็นแนวทางและข้อพึงระวังในการประพฤติปฏิบัติ ($\bar{X}=4.75$) ส่วนที่มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุดคือครูผู้สอนมีวินัยในตนเอง ($\bar{X}=4.68$) และสรุปผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานวิชาชีพครู มาตรฐานมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.71$) โดยที่มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุดคือ มาตรฐานการปฏิบัติงาน และมาตรฐานการปฏิบัติตน ($\bar{X}=4.74$) เท่ากัน และมาตรฐานด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ($\bar{X}=4.66$) ตามลำดับ สำหรับผลการวิเคราะห์สภาพมาตรฐานวิชาชีพครู มาตรฐานโดยรวมทุกมาตรฐาน

จากตารางที่ 2 ต่อไปนี้แสดงผลการวิเคราะห์สภาพมาตรฐานวิชาชีพครู และพบว่า ผลการวิเคราะห์สภาพมาตรฐานวิชาชีพครู มาตรฐานมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.71$) โดยที่มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุดคือ มาตรฐานการปฏิบัติงาน และมาตรฐานการปฏิบัติตน ($\bar{X}=4.74$) เท่ากัน และมาตรฐานด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ($\bar{X}=4.66$) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์สภาพมาตรฐานวิชาชีพครู มาตรฐานโดยรวมทุกมาตรฐาน

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	ลำดับ
1. มาตรฐานด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ	4.66	0.65	มากที่สุด	2
2. มาตรฐานการปฏิบัติงาน	4.74	0.60	มากที่สุด	1
3. มาตรฐานการปฏิบัติตน	4.74	0.60	มากที่สุด	1
มาตรฐานวิชาชีพครู มาตรฐาน	4.71	0.62	มากที่สุด	

สำหรับผลการหาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษา (X) กับมาตรฐานวิชาชีพครู (Y) พบว่า โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) อยู่ในระดับ .20 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 4 ด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับมาตรฐานวิชาชีพครู โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ในระดับต่ำ ซึ่งการบริหารสถานศึกษาด้านการบริหารงานวิชาการที่มีความสัมพันธ์ต่อมาตรฐานวิชาชีพครู มีค่ามากที่สุด คือ (X₁) มีค่า r=.24 รองลงมา คือ ด้านการบริหารงานงบประมาณ และด้านการบริหารงานบุคคล (X₂) มีค่า r=.21 เท่ากัน และด้านการบริหารงานทั่วไป (X₄) มีค่า r=.15 ตามลำดับ ดังแสดงไว้ในตารางที่ 3 ต่อไปนี้

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษากับมาตรฐานวิชาชีพครู โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36

การบริหารสถานศึกษา (X)	มาตรฐานวิชาชีพครู				ระดับ ความสัมพันธ์
	มาตรฐานด้าน ความรู้และ ประสบการณ์ วิชาชีพ (Y ₁)	มาตรฐาน ด้านการ ปฏิบัติงาน (Y ₂)	มาตรฐาน ด้านการ ปฏิบัติตน (Y ₃)	มาตรฐาน วิชาชีพ ครู (Y)	
ด้านการบริหาร งานวิชาการ (X ₁)	.17**	.15**	.17**	.24**	ต่ำ
ด้านการบริหาร งานงบประมาณ (X ₂)	.22**	.12**	.10**	.21**	ต่ำ
ด้านการบริหาร งานบุคคล (X ₃)	.00**	.05**	.10**	.21**	ต่ำ
ด้านการบริหารงานทั่วไป (X ₄)	.22**	.09**	.00**	.15**	ต่ำ
การบริหารสถานศึกษา (X)	.15**	.10**	.09**	.20**	ต่ำ

**ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

สรุปผลและอภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษากับมาตรฐานวิชาชีพครู โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ผู้วิจัยพบสาระสำคัญที่จะนำมาสรุปและอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยรวมรายด้าน โดยรวมพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ด้านการบริหารงานงบประมาณ มีผลเฉลี่ยมาเป็นอันดับ 1 ($\bar{X} = 4.65$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ ด้านการบริหารงานบุคคล ($\bar{X} = 4.50$) ที่ผลเป็นเช่นนี้เนื่องจากทางโรงเรียนได้มีการจัดประชุมชี้แจงและขอความคิดเห็นในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ได้มีการแจ้งถึงผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบและร่วมหาแนวทางในการป้องกันแก้ไข ปัญหาต่างๆ ทุกภาคเรียน เป็นการสร้างความเข้าใจระหว่างชุมชนกับโรงเรียนมากขึ้น สอดคล้องกับ งานวิจัยของ Dclaney (2000, อ้างถึงใน นงนิตย์ โสพุดอ่อน, 2550, หน้า 71) ได้ทำการศึกษาความร่วมมือของผู้ปกครองและสมาชิกในชุมชนการเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เกี่ยวกับการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนในระดับท้องถิ่น ภายใต้ระบบโรงเรียนแห่งรัฐ/ สาธารณะ โดยได้เน้นการศึกษาถึงทัศนะ ของผู้ปกครองเกี่ยวกับการมีบทบาทในฐานะเป็นตัวแทนที่อยู่ในคณะกรรมการโรงเรียน ที่เป็นตามระบอบประชาธิปไตย ตลอดจนความพึงพอใจ ไม่พอใจ ต่อช่องทางสื่อสาร ผลการศึกษา พบว่า ความแตกต่างของการมีวิสัยทัศน์เกี่ยวกับบทบาทในการตัดสินใจของผู้ปกครองกับนักศึกษามีผลทำให้เกิดความตึงเครียดระหว่างกลุ่มทั้งสองได้ ซึ่งช่องทางในการสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองที่เหมาะสมจะต้องเกี่ยวข้องกับเด็กหรือสถานการณ์ที่ไม่ก่อให้เกิดความโต้แย้งระหว่างกันได้เปิดโอกาส ให้มีการสื่อสารแบบสองทางอย่างเปิดเผยและต่อเนื่อง จะเพิ่มให้ผู้ปกครองมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมมากขึ้น การที่ไม่มีการส่งเสริมให้มีการร่วมมืออย่างใกล้ชิด และเปิดเผยจะนำไปสู่การโต้แย้งและประท้วงมากขึ้น

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานวิชาชีพครู มาตรฐานการปฏิบัติงานโดยรวมทุกมาตรฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.71$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มาตรฐานการปฏิบัติงาน และมาตรฐานการปฏิบัติตนมีผลเฉลี่ยมาเป็นอันดับ 1 ($\bar{X} = 4.74$) และที่ผลเป็นแบบนี้เนื่องจากมาตรฐานวิชาชีพครู เปนองคประกอบที่มีความสำคัญในมาตรฐานวิชาชีพครู อย่างหนึ่ง กล่าวคือ ครูสามารถพัฒนาตนเองได้ด้วยการสร้างนวัตกรรมหรือแผนการสอนต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง พ.ศ. 2551 เช่น การนำผลการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ในด้านการเรียนการสอนวิชานั้น ๆ อาจเป็นการพัฒนาเทคโนโลยี ใหม่ ๆ และเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการสอนของตนเอง คนควาปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงสื่อและอุปกรณ์การสอนให้ทันสมัยอยู่เสมอ มีการคนควาและปรับปรุงวิธีการสอนของตนเองให้เหมาะสมสอดคล้องกับผู้เรียนและยุคสมัยตลอดเวลา มีการศึกษาค้นคว้าอยู่เสมอ ปรับตัวให้สอดคล้องกับสังคม และทันต่อความก้าวหน้าด้านวิชาที่ตนเองสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของคุณ (Duke, 2008, หน้า 6-8) ที่ได้วิจัยเรื่องปัจจัยต่าง ๆ ที่หากมีการเปลี่ยนแปลงแล้วจะทำให้โรงเรียนประถมศึกษาประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนได้ และปัจจัยหนึ่งในนั้นคือการโยกย้ายครูใหญ่ที่ไม่มีคุณสมบัติเหมาะสม และบุคลากรที่ไม่ให้ความร่วมมือและขาดความสามารถออกไปจากพื้นที่ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอมอร์ ดวงจันทร์โชติ (2555, หน้า 67-71) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดเกือบทุกมาตรฐาน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ มาตรฐานการปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการ

เกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ มาตรฐานการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน มาตรฐานการพัฒนาแผนการสอนให้ปฏิบัติให้เกิดผลจริง มาตรฐานความร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน มาตรฐานการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษา (X) กับมาตรฐานวิชาชีพครู (Y) โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) อยู่ในระดับ .20 ที่ผลเป็นเช่นนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษารับรู้สภาพการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน และรับรู้ปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานแล้ว นั้นแสดงว่า ผู้บริหารจากทุกสังกัดส่วนใหญ่รับรู้ได้ว่าตนได้ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเพื่อพัฒนาวิชาชีพทางการบริหารการศึกษาและโดยเฉพาะมาตรฐานวิชาชีพครู ในโรงเรียนของตนอยู่เสมอ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับบุคลากร ผู้เรียน และชุมชน ซึ่งแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนจากการกำหนดกิจกรรมโดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดที่จะเกิดแก่ผู้เรียน และมีความปรารถนาดี ความยุติธรรมและเอื้ออาทรต่อบุคลากรในสถานศึกษา มุ่งมั่นพัฒนาผู้ร่วมงานให้สามารถปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพ รวมถึงการพัฒนาบุคลิกภาพให้เป็นที่น่าเชื่อถือ ครุฑาเหมาะสมกับตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานอื่นอย่างสร้างสรรค์ แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนาสถานศึกษา เป็นผู้นำและสร้างผู้นำและสร้างโอกาสในการพัฒนาสถานศึกษาได้ทุกสถานการณ์ แต่ที่ผลโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำอาจเนื่องจากการบริหารสถานศึกษาของแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะโรงเรียนในพื้นที่ยากจน การฝึกประสบการณ์วิชาชีพใหม่ หรือการพัฒนาครูตามแบบแผนที่สมบูรณ์ของสถาบันผลิตครูนั้น แม้ว่าเป็นความสำเร็จสูงสุดของการเตรียมในด้านวิชาชีพ แต่เป็นการเพียงการพัฒนาและเพิ่มประสบการณ์ในระยะสั้นเพียงเท่านั้น แต่เป็นวิธีการที่ไม่เหมาะสมกับการเตรียมครูเข้าสู่สายวิชาชีพที่จะต้องไปปฏิบัติงานในชนบทหรือในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ยากจนเมื่อเทียบกับครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ตัวเมืองนั่นเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ แมคเคนนี่ (Mckinney, 2008) ได้วิจัยในเรื่อง มาตรฐานวิชาชีพครู สำหรับโรงเรียนในพื้นที่ยากจน บทบาทของการพัฒนาวิชาชีพด้วยการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ พบว่า การจัดโปรแกรมใหม่การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ตามแบบแผนที่สมบูรณ์ของสถาบันผลิตครูนั้น แม้จะถูกมองว่าเป็นความสำเร็จสูงสุดของการเตรียมในด้านวิชาชีพ ซึ่งเป็นผลทำให้ครูได้รับประสบการณ์ในระยะสั้น แต่เป็นวิธีการที่ไม่เหมาะสมกับการเตรียมครูเข้าสู่สายวิชาชีพที่จะต้องไปปฏิบัติงานในชนบทหรือในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ยากจน และซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชนากานต์ ไชยวรรณ (2553) ที่ได้วิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารการศึกษาในรูปแบบการใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก โดยผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.853 ที่นัยสำคัญทางสถิติ .01

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้คือ เนื่องจากสถานการณ์ในประเทศเกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะการรับข้อมูลสารสนเทศ หรือการประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา ควรเป็นไปอย่างรวดเร็วและทันต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ฉะนั้นผู้บริหารโรงเรียนควรมีการสนับสนุนในด้านการบริหารงานทั่วไป เพื่อเป็นการส่งเสริมการปฏิบัติงานของโรงเรียนให้บรรลุตามนโยบาย และมาตรฐานการศึกษาที่โรงเรียนกำหนดให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐบาลควรให้การสนับสนุนการพัฒนามาตรฐานด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครูอยู่ตลอดเวลาและให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และส่งเจ้าหน้าที่รัฐเข้ามาสำรวจผลสัมฤทธิ์ของแต่ละโรงเรียนว่าเป็นอย่างไรและมีอะไรควรแก้ไขปรับปรุงบ้าง เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานในวิชาชีพครู และควรมีการศึกษาค้นคว้าหรือการจัดสรรงบประมาณของสถานศึกษา ตามกรอบทิศทางของเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาอยู่เสมอ สำหรับ

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่มีผลต่อการบริหารการศึกษา และควรศึกษาผลกระทบต่อกระบวนการบริหารสถานศึกษากับมาตรฐานวิชาชีพครู ว่ามีผลกระทบไปในทิศทางใด เพื่อหาแนวทางแก้ไขที่เหมาะสม

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยฉบับนี้ได้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลือเกื้อกูลเป็นอย่างดีของอาจารย์ที่ปรึกษา ดร.น้ำฝน กัณมา ที่กรุณาให้คำแนะนำ และข้อคิดเห็นต่าง ๆ ในการทำวิจัยจนบรรลุผลสำเร็จ รวมทั้งให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยผศ.ดร.สันติ บุรณะชาติ หัวหน้าสาขาวิชาการศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา นายสมเกียรติ สุขคำฟอง ผู้อำนวยการโรงเรียนแม่ต๋ำตาตตะวันวิทยาคม อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย และนายณรงค์ฤทธิ์ เสาร์เจริญ รองผู้อำนวยการโรงเรียนภูซางวิทยาคม อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ในการช่วยเหลือตรวจสอบเครื่องมือและคำแนะนำต่างๆครั้งนี้ พร้อมกันนี้ผู้วิจัยใคร่กราบขอบพระคุณบิดามารดาผู้ให้ชีวิต และพื้นฐานการศึกษาที่ดีแก่ผู้วิจัยขอขอบคุณญาติผู้ใหญ่รวมถึงเพื่อน ๆ ที่ให้ความเมตตากรุณา และคอยให้กำลังใจในการทำวิจัยครั้งนี้แก่ผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **กรมวิชาการกองวิจัยการศึกษา วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อัจฉริยะ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

กลุ่มพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2553). **เล่ม ๔ : การจักระบบบริหารและสารสนเทศภายในสถานศึกษา**. กรุงเทพมหานคร.

กาญจนา วัฒมาญ. (2550). **การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา**. กรุงเทพฯ : ธนพรการพิมพ์.

จิราวรรณ จันท์แย้ม. (2552). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (บริหารการศึกษา) สมุทรสงคราม : มหาวิทยาลัยราชภัฏจอมบึง.

ชนากานต์ ไชยวรรณ และสุทธิพร บุญส่ง. (2554, พฤษภาคม-สิงหาคม). “ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารการศึกษาในรูปแบบการใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก” **วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์**. 5(2):71.

นงนิตย์ โสพฤกษ์อ่อน. (2550). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

นพพร ณะชัยพันธ์. (2552). **สถิติเพื่อการวิจัย ฉบับเสริมการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย Microsoft Excel**. พิมพ์ครั้งที่ 2. เชียงราย : คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. (2553). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่8. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ศศิวิมล สุขทนาร์ักษ์. (2554). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับ สมรรถนะการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนในเขตอำเภอคลองหลวง สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
- เอมอร ดวงจันทร์โชติ. (2555). **การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของข้าราชการครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Duke. (2008). **Media Guide 2007–2008**. Retrieved November 24, 2017, from <http://www.nmnathletics.com/pics/400/WZFIHRYHCCPIZTX20071019150645.jpg>.
- McKinney, S. E. (2008, January). “Developing teachers for high–poverty schools : The role of the internship experience,” **Urban Education**. 43 (1), 68–82. [Online]. Available : <http://www.eric.ed.gor>.

คุณลักษณะของผู้นำสถานศึกษา โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดเทศบาล

นครเชียงใหม่

Characteristics of educational leaders in highschoools under Chiangrai Municipality

อิสรกร แสนปัญญา^{1*} และ น้ำฝน กันมา²

Israkorn Saenpanya^{1*} and Namfon Gunma²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะ และแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำ ของผู้นำสถานศึกษา ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ ประชากรในการวิจัยเป็นข้าราชการครูในโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ จำนวน 156 คน ปีการศึกษา 2560 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็น แบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม แบบสอบถามเพื่อ สอบถามคุณลักษณะของผู้นำสถานศึกษาและแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้นำ สถานศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณลักษณะของผู้นำสถานศึกษาโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยรวมและราย ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด และมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านความรู้ความสามารถ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านภาวะผู้นำ ด้านพื้นฐานครอบครัวและส่วนตัว ด้านวิชาการและวิชาชีพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้าน คุณธรรมจริยธรรม และด้านบุคลิกภาพ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

2. ผู้บริหารควรศึกษาหาความรู้และประสบการณ์ให้ทันสมัยอยู่เสมอ พัฒนาตนเองด้านสังคม จิตใจ และ อารมณ์ พุดจา แต่งกาย วางตนเหมาะสม มีความเมตตากรุณาต่อผู้ร่วมงานและผู้อื่น รับผิดชอบต่อความคิดเห็นของผู้อื่น ให้ กำลังใจผู้ใต้บังคับบัญชา มีความจริงใจ รู้จักควบคุมอารมณ์ พัฒนาหลักสูตรและรูปแบบกระบวนการเรียนรู้ ประพฤติ ตนไม่ให้เสื่อมเสีย

คำสำคัญ: คุณลักษณะ ผู้นำสถานศึกษา

Abstract

This research aimed to study characteristics and leadership development approach of the educational leaders in high schools under Chiangrai Municipality. The research population was 156 teachers in Chiangrai Municipality schools in the academic year 2017. The tool used was a questionnaire composed of 3 parts : general information of the respondents, questions about the characteristics of the school leaders and questions about the

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : meowtidtaya@gmail.com

leadership development approach. The data were statistically analyzed by percentage, mean and standard deviation.

The findings were as follows :

1. Overall and individual characteristics of the high school leaders under Chiangrai Municipality were ranged from the highest to high levels respectively as follows : leadership aspect, familial and personal background aspect, academic and professional aspect, human relation aspect, morality and ethics aspect and personality aspect.

2. High school leaders should always acquire more knowledge and experience, self-develop on social and emotional quotients, speak and get dressed with good manner, forward kindness and mercy to colleagues and followers, learn to listen to other people's opinion, encourage followers, be sincere, improve educational curriculum and teaching procedure and behave well with appropriate manner.

Keywords: Educational Leadership Features

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการปฏิรูปการศึกษา เพื่อพัฒนาเยาวชนของชาติให้มีความรู้ความสามารถ เท่าเทียมมาตรฐานสากล และเพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติกฎหมาย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 43 ที่กล่าวไว้ว่า “บุคคล ย่อมมีสิทธิเสมอกันในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้ อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” ซึ่งในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมีมาตรฐานได้นั้น บุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ ครูผู้สอน ผู้บริหาร และศึกษานิเทศก์จะต้องเป็นผู้ที่มีคุณภาพ จากเหตุผลดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดระดับคุณภาพครู ผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์ เพื่อพัฒนาวิชาชีพและ ปรับระดับมาตรฐานบุคลากรทางการศึกษา ให้การดำเนินการปฏิรูปการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุ วัตถุประสงค์หรือเจตนาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นหัวใจในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาระดับต้น หากผู้บริหารสถานศึกษาสามารถพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพได้ ย่อมหมายถึงผู้บริหารมียุทธวิธีที่จะ พัฒนาข้าราชการครู ผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีคุณภาพตามไปด้วย อันจะส่งผลให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนั้นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจะต้องเริ่มต้นพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพเป็นอันดับแรก (ธงชัย สันติวงษ์, 2549, หน้า 12)

สาระสำคัญของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นั้นได้เสนอแนวคิดและ วิธีการจัดการศึกษา ที่ทำหลายด้าน จึงเป็นเสมือนกฎหมายปฏิรูปการศึกษา ดังจะเห็นได้ว่าในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาตินี้ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปในด้านต่าง ๆ คือ ปฏิรูประบบการศึกษา ให้สอดคล้องซึ่งกันและกันทั้งระบบ ปฏิรูปแนวทางการจัดการศึกษาโดยให้ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ปฏิรูปหลักสูตรและเนื้อหาสาระ วิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน ปฏิรูประบบการบริหาร และการจัดการศึกษาทั้งหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองท้องถิ่น และเอกชนโดยเน้นเรื่อง การกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วม ปฏิรูประบบครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา มุ่งเน้นให้มีการยกระดับสถานภาพของวิชาชีพครู การพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพครู ปฏิรูประบบทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา เพื่อระดมทรัพยากรมาใช้ในการศึกษา ปฏิรูประบบประกัน คุณภาพการศึกษา เน้นเรื่องของ

การประกันคุณภาพภายในและให้มีการรับรองและประเมินผลมาตรฐานจากองค์กรภายนอก และปฏิรูปสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มุ่งให้มีการผลิตใช้สื่อและเทคโนโลยีในรูปแบบที่หลากหลายที่มีคุณภาพ(สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2544, หน้า 15-18)

การศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาคนให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม โดยเป็นผู้มีความรู้และสามารถเข้าใจสภาพความเป็นจริงของสังคม สามารถดำรงตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม การจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในกระบวนการบริหารวิชาการต้องปลูกฝังจิตสำนึกที่ ถูกต้อง รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติตลอดจนรักษานูรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และเน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและบุคลากรทุกฝ่าย เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด (ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ และวิบูลย์ ไตวณะบุตร, 2542, หน้า 6)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ทำหน้าที่ให้บริการ หรือปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับกาจัดกระบวนการเรียนการสอน การนิเทศ และการบริหารการศึกษาในหน่วยงานการศึกษาต่าง ๆ โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบัน ดังที่ได้กำหนดว่าการบริหารสถานศึกษา คือ งานในหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นบุคคลที่จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องของศาสตร์และศิลป์ในการบริหารคน บริหารงาน ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษา เพราะมีอำนาจในการตัดสินใจ รวมทั้งการกำหนดนโยบายต่าง ๆ ของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีคุณลักษณะที่ดี ทั้งทางด้านคุณวุฒิ และคุณธรรมจริยธรรม เพื่อความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษา (ธีระ รุญเจริญ, 2546, หน้า 7)

ซึ่งสอดคล้องกับ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543, หน้า 8) ได้เสนอความคิดไว้ว่าผู้บริหารเปรียบเสมือนเสาหลักที่สำคัญยิ่งต่อหน่วยงาน ต่อผู้ใต้บังคับบัญชา และต่อผลงานอันเป็นส่วนรวม คุณภาพและบทบาทของผู้บริหารมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับคุณภาพของสถานศึกษา รวมทั้งมีผลสะท้อนต่อผลงานและวิธีการปฏิบัติงานของสถานศึกษาแต่ละแห่งอย่างมาก สมรรถภาพของผู้บริหารเป็นดัชนีชี้ความสำเร็จของการบริหาร การที่ผู้บริหารได้มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของการบริหารสถานศึกษา จะเป็นสิ่งจะช่วยให้การจัดการศึกษาสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ส่วนเฮอร์ซีและบลันชาร์ด (Hersey and Blanchard, 1988) กล่าวว่า การบริหารจัดการเป็นรูปแบบหนึ่งของภาวะผู้นำซึ่งมีลักษณะพิเศษคือ เป็นการนำที่สามารถทำให้เป้าหมายขององค์การบรรลุผลสำเร็จได้สิ่งชี้ให้เห็นความแตกต่างอย่างชัดเจนได้แก่คำว่าองค์การ (Organization) การบริหารจะเกิดขึ้นภายในองค์การเท่านั้น ส่วนภาวะผู้นำไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นภายในองค์การ แต่สามารถเกิดขึ้นเวลาใดก็ได้ หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งได้ว่า ภาวะผู้นำเกิดขึ้นขณะที่บุคคล ๆ หนึ่งพยายามจะมีอิทธิพลเหนือผู้อื่นหรือเหนือกลุ่มโดยพิจารณาจากเหตุผลเป็นสำคัญ และการนำกลุ่มไปสู่เป้าหมายนั้นอาจเกิดจากเหตุผลของตนเองหรือเหตุผลของผู้อื่น ที่สำคัญก็คือเป้าหมายของกลุ่มไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์การ

ขณะเดียวกัน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542, หน้า 43) ได้ให้คำสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ว่า หน้าที่และภาระในความรับผิดชอบในการบริหารสถานศึกษาอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่สำคัญในการบริหารงานต่าง ๆ ให้เกิดผลสำเร็จและเป็นผู้นำในการกำหนดนโยบาย เป้าหมายวางแผนและดำเนินงานร่วมกับบุคลากรและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องการพัฒนาประสานงานในฝ่ายต่าง ๆ ที่รับผิดชอบตลอดถึงการปรับปรุงงานให้ก้าวหน้าอยู่เสมอเพราะการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

ผู้บริหารสถานศึกษา จึงเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนสถานศึกษา โดยมุ่งหวังให้การจัดการศึกษา พัฒนาระบบ (Whole School Approach : WSA) บุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ก็คือ ผู้บริหารสถานศึกษา เพราะต้องเป็นผู้นำและผู้ประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่มีความสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการเรียน การสอน และการเรียนรู้ รวมทั้งประสานสัมพันธ์ ระดมและจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุพล วังสินธ์. 2545, หน้า 29) ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเปรียบได้ว่าเป็นจอมทัพสำคัญที่จะนำพาองค์กรให้ก้าวไปในกระแสแห่งการปฏิรูปได้อย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงทางบริบท (Context) หลากหลายส่วนนั้น น่าจะเปรียบได้กับ“ ผู้บริหารมืออาชีพ ” จึงจะเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบันที่จะทำหน้าที่สำคัญให้ไปสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์โดยการกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาสู่การปฏิบัติที่แสดงให้เห็นศักยภาพ คุณภาพ เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการบริหารจัดการศึกษาภายในสถานศึกษาแห่งนั้น

ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาสังกัดเทศบาลนครเชียงราย ประสบกับปัญหาจนไม่สามารถบริหารงานได้ตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้ เพราะผู้บริหารแต่ละสถานศึกษามีวิธีการบริหารงานที่แตกต่างกัน และมุ่งบริหารงานตามภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเพียงอย่างเดียว ซึ่งไม่เพียงพอที่จะทำให้สถานศึกษาไปสู่เป้าหมาย (เทศบาลนครเชียงราย.(2560). สืบค้นจากเว็บไซต์ของประชาชนที่มีต่อการให้บริการ ของเทศบาลนครเชียงรายประจำปี 2560, สืบค้นเมื่อ 6 มกราคม 2561. สืบค้นออนไลน์) ดังนั้นคุณลักษณะของผู้บริหารจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาและยังเป็นต้นแบบของครูในการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาจะเห็นได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนสถานศึกษา เพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่สำคัญในการบริหารงานต่างๆ ให้เกิดผลสำเร็จและเป็นผู้นำในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย วางแผนและดำเนินงานร่วมกับบุคลากรและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องการพัฒนาประสานงานในฝ่ายต่าง ๆ ที่รับผิดชอบ ตลอดถึงการปรับปรุงงานให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะของผู้นำสถานศึกษา ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงราย เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและเป็นพลังผลักดันให้บุคลากรต้องการทำงาน ซึ่งจะเป็แนวทางนำไปสู่การพัฒนาการจัดการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษา คุณลักษณะของผู้นำสถานศึกษา ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงราย
2. เพื่อศึกษา แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำสถานศึกษา ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงราย

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

ศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครเชียงราย เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนใน 7 ด้าน

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครเชียงราย เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนใน 7 ด้าน โดยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจความคิดเห็นของ ครูผู้สอนและแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้นำสถานศึกษา

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาคุณลักษณะของผู้นำสถานศึกษา โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงราย พบว่า ในภาพรวมมีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1.1 คุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.81$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า คุณลักษณะมีความรู้ความสามารถในการวางแผน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu = 4.87$) รองลงมาคือ คุณลักษณะความสามารถในการประสานงาน ($\mu = 4.85$) และคุณลักษณะมีความรู้ก้าวหน้าทันต่อเหตุการณ์ ประสานงาน ($\mu = 4.85$) ตามลำดับ ส่วนคุณลักษณะมีความรู้ความเข้าใจในลักษณะงานที่จะปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\mu = 4.76$)

1.2 คุณลักษณะด้านภาวะผู้นำพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.65$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า คุณลักษณะการตระหนักถึงผลแห่งความสำเร็จของงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu = 4.80$) รองลงมาคือ คุณลักษณะความสามารถในการจูงใจ ($\mu = 4.74$) และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ($\mu = 4.71$) ตามลำดับ ส่วนคุณลักษณะความพยายามขัดข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นในกลุ่มครูมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\mu = 4.57$)

1.3 คุณลักษณะด้านพื้นฐานครอบครัวและส่วนตัว พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.62$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า คุณลักษณะสามารถแยกปัญหาส่วนตัวและงานได้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu = 4.76$) รองลงมาคือ คุณลักษณะมีสุขภาพกายแข็งแรงและสุขภาพจิตที่มั่นคง ($\mu = 4.62$) และคุณลักษณะบุคคลในครอบครัวไม่ก้าวร้าว หน้าที่การงาน ($\mu = 4.62$) ตามลำดับ ส่วนคุณลักษณะฐานะทางเศรษฐกิจมั่นคง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\mu = 4.53$)

1.4 คุณลักษณะด้านวิชาการและวิชาชีพ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.52$) เมื่อพิจารณา รายด้าน พบว่า คุณลักษณะความสามารถในการวิเคราะห์วิจัยงานที่ปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu = 4.58$) รองลงมาคือ คุณลักษณะได้รับการฝึกอบรมระหว่างประจำการ ($\mu = 4.57$) และคุณลักษณะความรอบรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของงาน งานในหน้าที่และรู้เท่าทันกับเหตุการณ์ ($\mu = 4.56$) ตามลำดับ ส่วนคุณลักษณะมีความรู้พื้นฐานและประสบการณ์ในการ บริหารมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\mu = 4.41$)

1.5 คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.47$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า คุณลักษณะรู้จักเอาใจเขา มาใส่ใจเรา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu = 4.62$) รองลงมาคือ คุณลักษณะรู้จักควบคุมอารมณ์ ตนเอง ($\mu = 4.50$) และคุณลักษณะพูดและปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความจริงใจทั้งสีหน้าและท่าทาง ($\mu = 4.46$) คุณลักษณะยกย่องชมเชยผู้อื่น และผู้ใต้บังคับบัญชา ($\mu = 4.46$) ตามลำดับ ส่วนคุณลักษณะพร้อมที่จะให้บริการผู้อื่นอยู่เสมอ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\mu = 4.39$))

1.6 คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.40$) เมื่อพิจารณา รายด้าน พบว่า คุณลักษณะประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ร่วมงานและผู้อื่นมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu = 4.63$) รองลงมา คือ คุณลักษณะเป็นผู้มีระเบียบวินัย ($\mu = 4.44$) และคุณลักษณะยึดระบบคุณธรรมในการบริหารงาน ($\mu = 4.43$) ตามลำดับ ส่วนคุณลักษณะมีความเสียสละเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\mu = 4.31$)

1.7 ด้านบุคลิกภาพพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.38$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าคุณลักษณะเป็นผู้ที่ดึงดูดใจบุคคลอื่นหรือมีคุณลักษณะที่ทำให้ผู้อื่นเชื่อตามได้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu=4.43$) รองลงมาคือคุณลักษณะมีความกระตือรือร้นในการทำงาน($\mu=4.42$)และคุณลักษณะมีศิลปะในการพูดใช้คำพูดที่มีเหตุผลเหมาะสมกับ บุคคลเวลาและสถานที่($\mu=4.40$)คุณลักษณะความสามารถในการควบคุมอารมณ์($\mu=4.40$)ตามลำดับ ส่วนคุณลักษณะการเดินมีท่าทางสง่าผ่าเผย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\mu=4.31$)

2. ผลการศึกษา ข้อมูลแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำสถานศึกษา ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงราย สามารถสรุปได้ดังนี้

2.1 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้นำสถานศึกษา โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงราย ด้านภาวะผู้นำ พบว่า ผู้บริหารควรศึกษาหาความรู้และหาประสบการณ์เพิ่มเติมให้ทันสมัยอยู่เสมอ เพื่อนำมาพัฒนาองค์กรให้ดีขึ้น มีค่าความถี่สูงสุด (ร้อยละ 36.27) รองลงมาคือ ผู้บริหารควรกล้าแสดงความคิดเห็นของตนเองต่อผู้อื่นในทุกโอกาส เพื่อแสดงถึงวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล (ร้อยละ 28.43) และผู้บริหารควรปฏิบัติงานด้วยความมั่นใจ มั่นคง และมีความยืดหยุ่น (ร้อยละ 16.67) ตามลำดับ ส่วนข้อเสนอแนะที่ว่าผู้บริหารควรเป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดสร้าง นวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อนำมาพัฒนาองค์กรให้ดีขึ้น มีค่าความถี่ต่ำสุด (ร้อยละ 7.84)

2.2 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้นำสถานศึกษา โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงราย ด้านบุคลิกภาพ พบว่า ผู้บริหารควรมีการพัฒนาด้านสติปัญญา สติให้มีความมั่นคง รู้จักยั้งคิด เป็นผู้ที่มีความรอบคอบ มีความรอบรู้ และเป็นผู้ที่รู้จักยกยอมรับความสามารถของผู้อื่น มีค่าความถี่สูงสุด (ร้อยละ 34.68) รองลงมาคือ ผู้บริหารควรมีการพัฒนาด้านจิตใจและอารมณ์ ให้มีความมีความเมตตา มีอารมณ์มั่นคง หนักแน่น (ร้อยละ 31.45) และผู้บริหารควรมีการพัฒนาบุคลิกภาพทางด้านร่างกายให้มีการพูดจา การแต่งกาย และการวางตนให้เหมาะสม (ร้อยละ 13.71) ตามลำดับ ส่วนข้อเสนอแนะที่ว่าผู้บริหารควรมีวินัยในตนเอง ต้องให้ความร่วมมือกับผู้อื่น มีค่าความถี่ต่ำสุด (ร้อยละ 4.03)

2.3 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้นำสถานศึกษา โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงราย ด้านคุณธรรมจริยธรรม พบว่า ผู้บริหารควรมีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน มีค่าความถี่สูงสุด (ร้อยละ 42.58) รองลงมาคือ ผู้บริหารควรมีความเมตตา กรุณาต่อผู้ร่วมงานและผู้อื่น (ร้อยละ 35.63) ส่วนข้อเสนอแนะที่ว่าผู้บริหารควรมีการประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงามและเป็นที่ยอมรับของสังคมมีค่าความถี่ต่ำสุด (ร้อยละ 21.84)

2.4 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้นำสถานศึกษา โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงราย ด้านมนุษยสัมพันธ์ พบว่า ผู้บริหารควรมีรู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีค่าความถี่สูงสุด (ร้อยละ 41.07) รองลงมาคือ รู้จักยกย่องชมเชยเมื่อผู้ใต้บังคับบัญชาทำดีแสดงความยินดีในความสำเร็จให้باهินใจ ความชอบหรือรางวัล (ร้อยละ 27.68) และผู้บริหารควรรู้จักส่งเสริมให้กำลังใจผู้ใต้บังคับบัญชา เอาใจเขามาใส่ใจ มีความจริงใจ ให้คำปรึกษาแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ (ร้อยละ 16.97) ตามลำดับ ส่วนข้อเสนอแนะที่ว่าผู้บริหารควรรู้จักควบคุมอารมณ์ตนเองไม่เลือกที่รักมักที่ชังมีค่าความถี่ต่ำสุด (ร้อยละ 14.29)

2.5 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้นำสถานศึกษา โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงราย ด้านวิชาการและวิชาชีพ พบว่า ผู้บริหารควรมีการพัฒนาความรู้ที่จะนำไปสู่ความเป็นนักบริหาร โดยวิชาชีพ เพื่อจะช่วยเหลือเสริมความรู้ทางด้านวิชาชีพให้แก่ผู้ที่อยู่ในฐานะผู้บริหาร มีค่าความถี่สูงสุด (ร้อยละ 33.61) รองลงมาคือ ผู้บริหารจะต้องก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและเทคโนโลยี (ร้อยละ 27.73) และผู้บริหารควรมีการพัฒนางานวิชาการ ให้เป็นภารกิจหลักของโรงเรียน และพัฒนางานให้บรรลุเป้าหมายตามหลักสูตรซึ่งจะส่งผลต่อมาตรฐานและคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน (ร้อยละ 23.52) ตามลำดับ ส่วนข้อเสนอแนะที่ว่าผู้บริหารต้องเป็นผู้นำในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ พัฒนารูปแบบกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาคู่มือตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา และการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ มีค่าความถี่ต่ำสุด (ร้อยละ 15.12)

2.6 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้นำสถานศึกษา โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงราย ด้านความรู้ ความสามารถ พบว่า ผู้บริหารควรมีการพัฒนาตนเองให้มีประสบการณ์ ความสามารถและความรอบรู้กว้างขวาง มีค่าความถี่สูงสุด (ร้อยละ 37.80) รองลงมาผู้บริหารควรมีความเฉลียวฉลาดและปฏิภาณไหวพริบ (ร้อยละ 23.62) และผู้บริหารควรมีความสามารถในการตัดสินใจ และมีความพร้อมที่จะตัดสินใจอย่างฉับพลันด้วยความเชื่อมั่น ไม่ลังเลในการตัดสินใจ เพราะอาจทำให้ปัญหาเล็ก เป็นปัญหาใหญ่ในภายหลังได้ (ร้อยละ 21.26) ตามลำดับ ส่วนข้อเสนอแนะที่ว่าผู้บริหารควรมีความมั่นใจในตัวเอง และเชื่อมั่นในตนเองว่ามีความสามารถพอที่จะต่อสู้กับปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ มีค่าความถี่ต่ำสุด (ร้อยละ 17.32)

2.7 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้นำสถานศึกษา โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงราย ด้านพื้นฐานครอบครัวและข้อมูลส่วนตัว พบว่า ผู้บริหารต้องไม่ประพฤติตนให้เสื่อมเสียในทุก ๆ ด้าน มีค่าความถี่สูงสุด (ร้อยละ 43.32) รองลงมาผู้บริหารต้องมีสุขภาพทางกาย จิตใจ ที่พึงประสงค์ของคนทั่วไป (ร้อยละ 31.12) ตามลำดับ ส่วนข้อเสนอแนะที่ว่าผู้บริหารควรมีความพร้อมทางด้านครอบครัวในทุก ๆ ด้าน มีค่าความถี่ต่ำสุด (ร้อยละ 17.32)

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นำสถานศึกษา โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงราย พบว่า ประเด็นที่สำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การศึกษาคุณลักษณะของผู้นำสถานศึกษา โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า

1.1 ด้านความรู้ความสามารถโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด แสดงว่าผู้บริหารเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการวางแผนสามารถกำหนดลักษณะงานและมอบหมายงานให้บุคลากรได้อย่างเหมาะสมตามความรู้และความสามารถ มีความรู้ความเข้าใจในลักษณะงานที่ปฏิบัติ รู้จักใช้จิตวิทยาในการบริหารงาน มีความรู้ความสามารถในการประสานงานและดำเนินงานอย่างมีระบบแบบแผน ตลอดจนจนการให้คำแนะนำแก่ครู ดังนี้

รุ่งทิภา จักรกร(2536) ให้ความเห็นว่า ผู้บริหารควรมีความรู้ความสามารถรวมถึงความรู้ด้านต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้ ความรู้ด้านวิชาการทั่วไป ไม่ได้หมายความว่าผู้บริหารจะต้องรู้ดีหมดทุกวิชาแต่ต้องรู้หลักเบื้องต้นของวิชาเหล่านั้น เพื่อเป็นการตรวจตราและการควบคุมตลอดจนการให้คำแนะนำแก่ครู ความรู้ทางด้านวิชาชีพ ได้แก่ ความรู้

ที่จำเป็นแก่การบริหารโรงเรียน และประสบการณ์และระดับความรู้ มีความสำคัญมากในการเป็นผู้บริหารโรงเรียน การได้ผ่านงานมา ย่อมจะมีความรอบรู้มากกว่าคนที่ไม่เคยผ่านงานนั้น ๆ มาก่อน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุริยันต์ จันโสด (2557) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพและความคาดหวังต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร สถานศึกษาในเขตอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า สภาพคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความรู้ความสามารถอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านภาวะผู้นำ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดแสดงว่าผู้บริหารมีความเป็นผู้นำมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง มีความเป็นประชาธิปไตยมีความกล้าหาญทั้งทางกาย และทางใจ สามารถตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วถูกต้อง และสามารถปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ด้วยลักษณะอันสงบและมั่นคง สอดคล้องกับแนวคิดของกิติพันธ์ รุจิรกุล (2537) กล่าวถึงผู้นำของหน่วยงานสรุปได้ว่า เป็นผู้ที่สืบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อสถานภาพของผู้ใต้บังคับบัญชา และต่อผลงานของหน่วยงานที่เขาสังกัดทั้งนี้เพราะผู้นำเป็นผู้ที่มีอิทธิพลเหนือผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาและมีอิทธิพล ซึ่งสามารถทำให้ผลการปฏิบัติบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ หรืออาจผิดเป้าประสงค์ก็ได้ สอดคล้องกับแนวคิดของประทีป สยามชัย (2541) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ นั้นมี 2 นิยามที่สำคัญคือ นิยามแรกคือ ความสัมพันธ์ระหว่างคนสองคนที่มีอำนาจไม่เท่ากัน ทั้งนี้รวมถึงผู้นำ เป็นทางการ(Formal Leader) ซึ่งได้รับอำนาจทางการมาเพื่อควบคุมกลุ่มและผู้นำไม่เป็นทางการ (Informal Leader) คือ ผู้ที่ได้รับอำนาจมาจากผู้ตามด้วยผู้ตามจะทำตามคำสั่ง คำสั่งไม่ขัดต่อวัตถุประสงค์ขององค์การ คำสั่งสอดคล้องกับ ความสนใจของเขา และคำสั่งสามารถปฏิบัติได้ทั้งด้านจิตใจและร่างกาย และสอดคล้องกับงานวิจัยของสมจิตร์ จันทร์เปา (2556) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ผลการศึกษพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน ด้านภาวะผู้นำระดับมาก

1.3 ด้านพื้นฐานครอบครัวและส่วนตัว โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงว่าผู้บริหาร มีสุขภาพทางกาย จิตใจ ที่พึงประสงค์ของคนทั่วไป มีฐานะทางเศรษฐกิจมั่นคง มีความพร้อมทางด้านครอบครัว ไม่มีปัญหาส่วนตัว มีความประพฤติดีไม่เป็นที่เสื่อมเสียในสังคม ไม่เสื่อมเสียในเรื่องส่วนตัวรับผิดชอบตนเองและครอบครัว ดังที่หยาดพิรุณ แจ่มศรีจันทร์ (2556) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนคติของข้าราชการครูในอำเภอโป่งร้อน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน ด้านพื้นฐานครอบครัวและส่วนตัว อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านวิชาการและวิชาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงว่าผู้บริหารความรู้ที่เกี่ยวกับอาชีพการบริหาร การศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน มีความรู้ในศาสตร์และวิชาการต่างๆ อย่างกว้างขวาง สอดคล้องกับแนวคิดของพรพิมล นิยมพันธุ์ (2550) กล่าวว่า งานวิชาการ หมายถึง การที่ผู้บริหารสามารถนำในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ การพัฒนารูปแบบกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาครูตามแนวทางปฏิรูป การศึกษา และการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ ชนาภัทร เกิดประกอบ (2552) กล่าวว่า งานวิชาการ หมายถึง งานที่เป็นภารกิจหลักของโรงเรียนที่ผู้บริหารจะจัดกิจกรรมทุกชนิดที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดการสอนของครู การจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ให้แก่นักเรียนและการประเมินผลการเรียนของนักเรียนเพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีความรู้ความสามารถ บรรลุเป้าหมายตามหลักสูตรซึ่งจะส่งผลต่อมาตรฐานและคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนและสอดคล้องกับงานวิจัยของสุริภรณ์ ไตรธรรม (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์และสภาพที่เป็นจริงตามทรรศนะของครูและผู้ปกครองในโรงเรียนการศึกษาพิเศษภาคกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านวิชาการและวิชาชีพ อยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านมนุษยสัมพันธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมากแสดงว่าผู้บริหาร มีความยิ้มแย้ม แจ่มใส รู้จักทักทายผู้อื่น ก่อนด้วยความสุภาพเรียบร้อย มีความสุภาพอ่อนโยน มีบุคลิกภาพเป็นผู้นำ ทั้งทางกาย ทางวาจาและทางใจพูดและปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความจริงใจทั้งสีหน้าและท่าทาง ให้คำปรึกษา ให้กำลังใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งสอดคล้องกับกิตติพันธ์ รุจิรกุล (2537, หน้า 86) ได้กล่าวถึงความสำคัญและคุณประโยชน์ของมนุษยสัมพันธ์ไว้พอสรุปได้ว่า การปฏิบัติงานในองค์การใด ๆ ก็ตามย่อมต้องการความร่วมมือร่วมใจกันเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายขององค์การ และความ เป็นกันเอง ย่อมก่อให้เกิดความรู้สึกเสมือนญาติ และถ้าเราสามารถทำให้คนอื่น ๆ ยอมรับได้ว่าเราเป็นญาติก็แสดงว่า เราครองใจคน ดังนั้นในการบริหารการศึกษา ถ้าผู้บริหารมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น ๆ แล้วย่อมจะได้มาซึ่งความ รักใคร่ความนับถือ ความร่วมมือ ความจงรักภักดี และความสำเร็จในที่สุดและสอดคล้องกับงานวิจัยของสามารถ พงศิริ (2558) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต 5 ด้านมนุษยสัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก

1.6 ด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมากแสดงว่าผู้บริหารมีพฤติกรรมที่แสดงออกเป็นความดี งาม หรือความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ซื่อสัตย์ มีวินัย มีเหตุผล เป็นแบบอย่างที่ดีจนเป็นกิจนิสัย สอดคล้องกับแนวคิดของ นิรภัย จันทร์สวัสดิ์ (2551) กล่าวว่า คุณธรรมจริยธรรม หมายถึง สิ่งที่ต้องถือเอาเป็นหลักเทียบทางสภาพคุณงาม ความดีทั้งที่อยู่ภายในจิตใจ และที่แสดงออกทางกิริยาที่ควรประพฤติปฏิบัติที่คนในสังคม องค์การ หรือส่วนราชการ ได้ยอมรับนับถือกันมา หรือได้กำหนดตรวกันขึ้นมาใหม่ และประพฤติปฏิบัติร่วมกัน ยอมรับร่วมกันว่าสร้างประเพณี อะไรเป็นสิ่งที่ดี อะไรเป็นสิ่งที่ชั่ว อะไรถูก อะไรผิด อะไรควรทำ และอะไรไม่ควรทำและสอดคล้องกับงานวิจัยของสามารถ พงศิริ (2558) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต 5 ด้านมนุษยสัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก

1.7 ด้านบุคลิกภาพ โดยรวมอยู่ในระดับมากแสดงว่า ผู้บริหารมีพฤติกรรมแสดงออก ด้านร่างกาย วาจา เป็นที่ประทับใจแก่ผู้พบเห็น รักษาภิรียมารยาท ทั้งในยามปกติ หรือเวลาผิดปกติพูดให้เหมาะสมกับบุคคล เวลา และ สถานที่ด้วยมีทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่น มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีเมตตากรุณาและมีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของอำไพ อุ่นสิริ (2557) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะ ของครูจังหวัดนครปฐม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ด้านบุคลิกภาพ อยู่ในระดับมาก

2. ผลการศึกษา ข้อมูลแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำสถานศึกษา ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัด เทศบาลนครเชียงราย สามารถสรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านภาวะผู้นำ พบว่าผู้บริหารควรศึกษาหาความรู้และหาประสบการณ์เพิ่มเติมให้ทันสมัยอยู่เสมอ เพื่อนำมาพัฒนาองค์กรให้ดียิ่งขึ้น เพื่อแสดงถึงวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ปฏิบัติงานด้วยความมั่นใจ มั่นคง และมีความ ยึดหยุ่น มีความกล้าตัดสินใจในสิ่งที่ถูกต้องอย่างมีเหตุผล

2.2 ด้านบุคลิกภาพ พบว่าบริหารควรมีการพัฒนาทางด้านสังคม มีการพัฒนาด้านจิตใจและอารมณ์ มี การพัฒนาบุคลิกภาพทางด้านร่างกายให้มีการพูดจา การแต่งกาย และการวางตนให้เหมาะสม มีทัศนคติดี มีวินัยใน ตนเอง ต้องให้ความร่วมมือกับผู้อื่น

2.3 ด้านคุณธรรมจริยา พบว่าผู้บริหารควรมีความเมตตา กรุณาต่อผู้ร่วมงานและผู้อื่น มีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน

2.4 ด้านมนุษยสัมพันธ์ พบว่า ผู้บริหารควรรู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ให้กำลังใจผู้ใต้บังคับบัญชา เอาใจเขามาใส่ใจ มีความจริงใจ รู้จักควบคุมอารมณ์ตนเองไม่เลือกที่รักมักที่ชัง

2.5 ด้านวิชาการและวิชาชีพ พบว่าผู้บริหารควรมีการพัฒนาความรู้ที่จะนำไปสู่ความเป็นนักบริหารโดยวิชาชีพ เพื่อจะช่วยเหลือเสริมความรู้ทางด้านวิชาชีพให้แก่ผู้ที่อยู่ในฐานะผู้บริหาร เป็นผู้นำในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษา เพื่อความเป็นเลิศ พัฒนารูปแบบกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาครูตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา และพัฒนางานให้บรรลุเป้าหมายตามหลักสูตรซึ่งจะส่งผลต่อมาตรฐานและคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

2.6 ด้านความรู้ ความสามารถ พบว่า ผู้บริหารควรมีการพัฒนาตนเองให้มีประสบการณ์ความสามารถ และความรอบรู้กว้างขวาง ควรมีความเฉลียวฉลาดและปฏิภาณไหวพริบ มีความสามารถในการตัดสินใจ และมีความพร้อมที่จะตัดสินใจอย่างฉับพลันด้วยความเชื่อมั่น มีความมั่นใจในตัวเอง

2.7 ด้านพื้นฐานครอบครัวและข้อมูลส่วนตัว พบว่าผู้บริหารต้องไม่ประพฤติดตนให้เสื่อมเสียในทุก ๆ ด้าน มีสุขภาพทางกาย จิตใจ ที่พึงประสงค์ของคนทั่วไป มีความพร้อมทางด้านครอบครัวในทุกๆ ด้าน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาคุณลักษณะของผู้นำสถานศึกษา โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงราย พบว่าโดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ผู้บริหารควรมีคุณลักษณะเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านภาวะผู้นำ ด้านพื้นฐานครอบครัวและส่วนตัว ด้านวิชาการและวิชาชีพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านบุคลิกภาพนั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ด้านความรู้ความสามารถ พบว่า ครูส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษา มีคุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถระดับมากที่สุด ในเรื่องคุณลักษณะมีความรู้ ความสามารถในการประสานงาน และมีความรู้ก้าวหน้าทันต่อเหตุการณ์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้ข้อมูลแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำสถานศึกษา ด้านความรู้ความสามารถจากงานวิจัยนี้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้นำสถานศึกษาของตนเอง ให้เป็นไปตามข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำสถานศึกษาของครูให้มากขึ้น

2. ด้านภาวะผู้นำ พบว่า ครูส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนระดับมีคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำระดับมากที่สุด ในเรื่องมีตระหนักถึงผลแห่งความสำเร็จของงาน ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้ข้อมูลแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำสถานศึกษา ด้านภาวะผู้นำ จากงานวิจัยนี้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้นำสถานศึกษาของตนเอง ให้เป็นไปตามข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำสถานศึกษาของครูให้มากขึ้น

3. ด้านพื้นฐานครอบครัวและส่วนตัวพบว่า ครูส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าผู้บริหารมีคุณลักษณะด้านพื้นฐานครอบครัวและส่วนตัวอยู่ในระดับมากที่สุด ในเรื่องสามารถแยกปัญหาส่วนตัวและงานได้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้ข้อมูลแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำสถานศึกษา ด้านพื้นฐานครอบครัวและส่วนตัวจากงานวิจัยนี้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้นำสถานศึกษาของตนเอง ให้เป็นไปตามข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำสถานศึกษาของครูให้มากขึ้น

4. ด้านวิชาการและวิชาชีพพบว่า ครูส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าผู้บริหารมีคุณลักษณะด้านวิชาการและวิชาชีพอยู่ในระดับมาก ในเรื่อง ความสามารถในการวิเคราะห์วิจัยงานที่ปฏิบัติ ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้ข้อมูลแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำสถานศึกษา ด้านวิชาการและวิชาชีพจากงานวิจัยนี้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้นำสถานศึกษาของตนเอง ให้เป็นไปตามข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำสถานศึกษาของครูให้มากขึ้น

5. ด้านมนุษยสัมพันธ์พบว่า ครูส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าผู้บริหาร มีลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ระดับมากในเรื่อง รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้ข้อมูลแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำสถานศึกษา ด้านมนุษยสัมพันธ์จากงานวิจัยนี้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้นำสถานศึกษาของตนเอง ให้เป็นไปตามข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำสถานศึกษาของครูให้มากขึ้น

6. ด้านคุณธรรมจริยธรรมพบว่า ครูส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าคุณครู มีคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรมระดับมาก ในเรื่อง ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ร่วมงานและผู้อื่น ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้ข้อมูล แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำสถานศึกษา ด้านคุณธรรมจริยธรรมจากงานวิจัยนี้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้นำ สถานศึกษาของตนเอง ให้เป็นไปตามข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำสถานศึกษาของคุณครูให้มากขึ้น

7. ด้านบุคลิกภาพระดับพบว่า ครูส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าคุณครูโรงเรียนมีคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ ระดับมาก ในเรื่อง เป็นผู้ที่ดึงดูดใจบุคคลอื่นหรือมีคุณลักษณะที่ทำให้ผู้อื่นเชื่อตามได้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้ ข้อมูลแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำสถานศึกษา ด้านบุคลิกภาพจากงานวิจัยนี้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้นำ สถานศึกษาของตนเอง ให้เป็นไปตามข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำสถานศึกษาของคุณครูให้มากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์จาก ดร.น้ำฝน กันมา อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งได้กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ อีกทั้งสละเวลาตรวจสอบ แก้ไขเนื้อหาและกรใช้ภาษาเพื่อให้งานศึกษามีความถูกต้องและสมบูรณ์มากที่สุด ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ พร้อมนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ดร.ณัฐวุฒิ สัพโส อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา นางสาว อโณทัย จิระดา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาลนครเชียงราย นายพัชฎ์ เลิศวิริยะสกุลชัย ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนเทศบาลนครเชียงราย ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและตรวจสอบ เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงราย ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

ท้ายที่สุด ผู้วิจัยขอขอบคุณบิดามารดาและครอบครัวที่สอนให้ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา และช่วยส่งเสริม สนับสนุน ให้กำลังใจ รวมถึงเพื่อน ๆ ทุกคน สำหรับความช่วยเหลือ จนทำให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองนี้สำเร็จลุล่วงได้ในที่สุด

เอกสารอ้างอิง

กรมสามัญศึกษา. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ ครูสภา ลาดพร้าว.

กิติพันธ์ รุจิกุล. **พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

ชนากัทธ เกิดประกอบ. (2552). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพกับคุณภาพงานวิชาการตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลางตอน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

เทศบาลนครเชียงราย. (2560). **สำรวจความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการ ของเทศบาลนคร เชียงรายประจำปี 2560**,สืบค้นเมื่อ 6 มกราคม 2561.จาก

http://www.chiangraicity.go.th/planning.php?plan_and_budget_category_id=5

ธงชัย สันติวงษ์. (2549). **การบริหารงานบุคคล**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ธีระ รุญเจริญ. (2546). **การบริหารเพื่อการปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เอสไอการพิมพ์.

นิรภัย จันทร์สวัสดิ์. (2551). **การบริหารความเสี่ยง: จากทฤษฎีสู่ปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: สุตรไพศาล.

เอกสารอ้างอิง

- ประทีป สยามชัย. (2541). **ทฤษฎีและหลักการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน. (2532). **ความผูกพันต่อสถาบันของอาจารย์ในสาขาครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า**. ปรินญาณิพนธ์การศึกษาดุญญ์บัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- พรพิมล นิยมพันธ์. (2550). **คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ และวิบูลย์ ไตวณะบุตร. (2542). **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุพล วังสินธ. (2545). **การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- สุริภรณ์ ไตรธรรม. (2555). **คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์และสภาพที่เป็นจริงตามทัศนะของครู และผู้ปกครองในโรงเรียนการศึกษาพิเศษภาคกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ**. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- สุรียันต์ จันโสด. (2557). **สภาพและความคาดหวังต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม**. งานนิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สามารถ พงศ์ศิริ. (2558). **คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- สมจิตร จันท์เปา. (2556). **คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17**. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานการปฏิรูปการศึกษา. (2544). **การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542**. กรุงเทพมหานคร:สำนักงานปฏิรูปการศึกษา(สปศ), โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าพัสดุภัณฑ์.
- หยาดพิรุณ แจ่มศรีจันทร์. (2556). **คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนคติของข้าราชการครูในอำเภอปงน้ำร้อน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2**. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อำไพ อุ้นศิริ. (2557). **คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู จังหวัดนครปฐม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9**. งานนิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์.

**บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาครูตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน
กลุ่มโรงเรียนอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
เชียงราย เขต 3**

**Administrator roles on teacher development for performance standards in Mae
Sai District under Chiang Rai Primary Education Service Area Office 3**

พนนวภัส คำตัน^{1*} และ สุนทร คล้ายอ่ำ²

Phonnawaphat Khamtan^{1*} and Sunthon khlauium²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทการพัฒนาครูตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการพัฒนาครูตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน กลุ่มโรงเรียนอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ครูกลุ่มโรงเรียนอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 จำนวน 210 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

จากผลการศึกษาพบว่า 1. บทบาทการพัฒนาครูตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 12 ด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการแสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา 2. ข้อเสนอแนะการพัฒนาครูตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน ควรส่งเสริมให้ครูเข้าร่วมประชุมอบรม สัมมนาทางวิชาชีพครูตามความเหมาะสม ตรงความต้องการอย่างสมัครใจ การนิเทศ ประเมินผล กำกับติดตามหลังอบรม ควรเห็นความสำคัญในการพัฒนาตนเองในด้านการพัฒนาวิชาชีพครู หลังการจัดการเรียนการสอนให้คำแนะนำ ผลสะท้อนกลับในการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ของครู สนับสนุนครูให้เปิดโลกทัศน์แก่ผู้เรียนให้ผู้เรียนได้ศึกษาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชน

คำสำคัญ: บทบาทของผู้บริหาร

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : nunuyphon@gmail.com

Abstract

The purposes of this independent study were to study Administrator roles on teacher development for performance standards in Mae Sai District under Chiang Rai Primary Education Service Area Office 3. And to study recommendations development for performance standards in Mae Sai District under Chiang Rai Primary Education Service Area Office 3. Sampling group were 210 person including teachers in Mae Sai District under Chiang Rai Primary Education Service Area Office 3 Research tools consisted of questionnaire .There were research was further statistical data analysis. Using the percentage, mean and standard deviation.

Research finding found that 1. The role of teachers according to performance standards of school administrators . The overall 12 standards in every aspects. Considering it was found that the side with the highest average is the commitment of the students to their full potential. and with an average minimum. The section had the lowest average. Is the pursuit and use the information to develop. 2 The recommendations developed by the teacher performance standards. Teachers should be encouraged to attend seminars on the teaching profession, as appropriate. This needs a voluntary supervisory monitoring and evaluation of the training. Should be seen as important in the development of teacher professional development. After teaching guide. Reflecting back on the lesson plans of teachers. Teachers provide support to students to broaden students' knowledge of educational resources within the community.

Keywords: Administrator roles

บทนำ

ในปัจจุบันนี้ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เป็นไปอย่างรวดเร็วการพัฒนาตนเองก็เช่นกันต้องมีการตื่นตัวให้ทันสมัยอยู่เสมอเพื่อจะเสริมสร้างศักยภาพในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ในระบบการศึกษาก็เช่นกันในการจะพัฒนาการศึกษาให้ก้าวหน้าโลกโลกาภิวัตน์นั้น การพัฒนาครูถือเป็นหลักสำคัญในการพัฒนาการศึกษา ทั้งนี้เพราะวิทยาการต่าง ๆ ในปัจจุบันได้เจริญก้าวหน้า ตามสภาวะการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและการศึกษาวิกฤตดังกล่าวนั้นในสายตาของสังคมไทยมุ่งมองไปที่ครู เพราะครูเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงต่อการพัฒนาเยาวชน จึงมีบางคนกล่าวโทษครูว่าเป็นผู้มีส่วนทำให้การศึกษาล้มเหลวมีภาพพจน์เพราะครูขาดความรู้ความเข้าใจในหน้าที่ในการงาน ขาดคุณธรรม จริยธรรม การประเมินคุณภาพของครู ซึ่งถือว่าเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนสถานศึกษา และของประเทศเพื่อเป็นหลักประกันว่าจะมีครูที่มีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพทำหน้าที่จัดการเรียนรู้ และผู้เรียนจะได้รับการเรียนรู้ที่มีคุณภาพด้วย ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ดีที่จะเกิดขึ้นในอนาคตข้างหน้าเนื่องจากความรู้ ความสามารถของครูจะเป็นตัวแปรสำคัญที่จะทำนายหรือคาดหมายคุณภาพของผู้เรียนและสถานศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 คือ เป็นหน่วยงานรองรับการกระจายอำนาจการบริหารจัดการเรื่องวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป ทำหน้าที่รับผิดชอบดูแลโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในจังหวัดเชียงราย 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอแม่จัน อำเภอแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่สาย อำเภอเชียงแสน และอำเภอดอยหลวง สภาพปัญหาของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาครูยังมีปัญหาอยู่มาก และปัญหาของครูในด้านต่าง ๆ เช่น ไม่ได้รับการอบรมพัฒนาเต็มตามศักยภาพตามมาตรฐานวิชาชีพ หรือเข้ารับอบรมพัฒนาแล้วไม่ได้นำมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียนซึ่งพิจารณาภาพรวมจะพบว่า ครูในปัจจุบันมีปัญหาหลักใน 3 ด้าน คือ เรื่อง การมีหนี้สินล้นพ้นตัว คุณภาพการจัดการเรียนการสอน รวมไปถึงภาวะการณ์ ขาดแคลนครูสะสมโดยเฉพาะสาขาที่ขาดแคลน (สำนักงานเลขาธิการ, 2552, หน้า 53) โดยเฉพาะในด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครู ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นอาจจะเกิดจากการบริหารด้านงบประมาณ การดำเนินการ ขาดผู้ให้คำปรึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญชี้แนะในด้านการวิเคราะห์ความจำเป็น การประเมินผลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ครูไม่ได้รับการพัฒนาอย่างทั่วถึงและครูที่ได้รับการพัฒนาแล้วไม่ได้นำองค์ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับมาใช้กับนักเรียนจากข้อมูลดังกล่าว สะท้อนให้เห็นสภาพปัญหาการจัดการศึกษาระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 การบริหารงานด้านวิชาการยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร อาจมีสาเหตุหลายประการ ทั้งส่วนที่เป็นปัจจัยและกระบวนการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ได้พยายามแก้ปัญหาด้วยการจัดสรรพนักงานราชการ ครูอัตราจ้างเข้าเสริมในด้านการเรียนการสอนในสถานศึกษาที่ขาดแคลนครู ผู้บริหารสถานศึกษามีการแก้ปัญหาพร้อมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 โดยการส่งเสริมให้ครูเข้ารับการพัฒนาและพัฒนาดตนเองตามมาตรฐานวิชาชีพ แต่ผลการดำเนินการก็เป็นเพียงการแก้ปัญหาได้เพียงชั่วคราวเท่านั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้อาจไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

จากความเป็นมาดังกล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาครูตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน กลุ่มโรงเรียนอำเภอแม่สายสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ในการส่งเสริมบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาครูให้เป็นไปตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน อันเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญของการจัดการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบทบาทการพัฒนาครูตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการพัฒนาครูตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน กลุ่มโรงเรียนอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

จากการศึกษาเอกสารจะเห็นว่าตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาครูตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน กลุ่มโรงเรียนอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สรุปลงได้ดังนี้

แนวคิดทฤษฎีบทบาท
แนวคิดทฤษฎีการพัฒนา
ทรัพยากรมนุษย์
แนวคิดทฤษฎีการพัฒนาบุคลากร

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการ พัฒนาครูตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน

- 1.ด้าน การจัดกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ
- 2.ด้านการตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับนักเรียน
3. ด้านการมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ
4. ด้านการพัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง
5. ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ
- 6.ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน
- 7.ด้านการรายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ
8. ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน
- 9.ด้านการร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์
- 10.ด้านการร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน
11. ด้านการแสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา
12. ด้านการสร้างโอกาสในการพัฒนาได้ทุกสถานการณ์

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิด

ที่มา: (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ,2560)

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ครูในกลุ่มโรงเรียนอำเภอแม่สาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 จำนวน 442 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในกลุ่มโรงเรียนอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 442 คน จากนั้นทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเปิดตารางของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ได้จำนวน 210 คน จากนั้นดำเนินการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาและดำเนินการสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาครูตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน กลุ่มโรงเรียนอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 จำนวน 12 ด้าน ลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคิร์ต (Likert) ประเมินค่า คือ ระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุดโดยการถามครอบคลุมตามกรอบแนวคิด

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาครูตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน กลุ่มโรงเรียนอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question)

การสร้างและพัฒนาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลการวิจัยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาครูตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือเพื่อให้ครอบคลุมบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาครูตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน ตามกรอบการดำเนินงาน 12 ด้าน

3. สร้างแบบสอบถาม แล้วตรวจสอบความเที่ยงตรง โดยพิจารณาความเหมาะสมและครอบคลุมข้อคำถาม โดยผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับแบบสอบถามในการวิจัย จำนวน 3 ท่าน

4. นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาครูตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน ได้ผลการคำนวณค่าความเที่ยงตรง (ค่า IOC)=1.0

5. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ ของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำปรับปรุงแก้ไขและจัดพิมพ์

6. หาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 30 ฉบับ ที่ไม่ใช่ กลุ่มตัวอย่างในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ได้ค่าความเชื่อมั่น=0.95

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำหนังสือจากมหาวิทยาลัยพะเยา ขอความร่วมมือ พร้อมทั้งแบบสอบถามให้กับโรงเรียนใน กลุ่มโรงเรียนอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่เป็นกลุ่มประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในกลุ่มโรงเรียนอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 จำนวน 210 ฉบับ

2. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง จำนวน 210 ฉบับ และเก็บคืนด้วยตนเองได้แบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 210 .ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อให้ได้ข้อมูลครบถูกต้องและสมบูรณ์ นำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้แบบสอบถามกลับมาแล้ว ผู้วิจัยค้นคว้าตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามจากนั้นนำข้อมูลที่รวบรวมได้ไปวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ด้วยค่าความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage)

2. แบบสอบถามตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติโดยหาค่าสถิติพื้นฐาน นำผลที่ได้มาแปลความหมายของข้อมูลที่เป็นค่าเฉลี่ยโดยอาศัยการประมาณค่าของการตอบแบบสอบถาม 5 ระดับ โดยให้เกณฑ์ต่อไปนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 56)

4.51-5.00 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการพัฒนาครูตามมาตรฐานการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการพัฒนาครูตามมาตรฐานการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก

2.51-3.50 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการพัฒนาครูตามมาตรฐานการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการพัฒนาครูตามมาตรฐานการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย

1.00-1.50 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการพัฒนาครูตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. ข้อมูลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาครูตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน กลุ่มโรงเรียนอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 วิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาและข้อเสนอแนะแนวทางในการการพัฒนาครูตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน กลุ่มโรงเรียนอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สรุปได้ดังนี้

1. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาครูตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน กลุ่มโรงเรียนอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง ร้อยละ 63.80 มีอายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป ร้อยละ 56.70 เป็นครูผู้สอนกลุ่มโรงเรียนอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ประสบการณ์ทำงาน ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป ร้อยละ 52.30 และ วุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 47.10

2. จากผลการศึกษาพบว่า 1.บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาครูตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน กลุ่มโรงเรียนอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาทางด้านโดยเรียงลำดับมากไปหาน้อยสามลำดับ พบว่า ลำดับที่ 1 ด้านความมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ ลำดับที่ 2 ด้านการปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ ลำดับที่ 3 ด้านการพัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง 2.ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาครูตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน ควรส่งเสริมให้ครูเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนาทางวิชาชีพครูตามความเหมาะสม ตรงความต้องการอย่างสมัครใจ การนิเทศ ประเมินผล กำกับติดตามหลังอบรม ควรเห็นความสำคัญในการพัฒนาตนเองในด้านการพัฒนาวิชาชีพครู หลังการจัดการเรียนการสอนให้คำแนะนำ ผลสะท้อนกลับในการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ของครู สนับสนุนครูให้เปิดโลกทัศน์แก่ผู้เรียนให้ผู้เรียนได้ศึกษาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชน

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผลการศึกษา

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาครูตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน กลุ่มโรงเรียนอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง ร้อยละ 63.80 มีอายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป ร้อยละ 56.70 เป็นครูผู้สอนกลุ่มโรงเรียนอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ประสบการณ์ทำงาน ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป ร้อยละ 52.30 และ วุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 47.10

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาครูตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน กลุ่มโรงเรียนอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาทางด้าน พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาครูตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน ทั้ง 12 ด้าน พบว่า ลำดับที่ 1 ด้านความมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ ลำดับที่ 2 ด้านการปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ ลำดับที่ 3 ด้านการพัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง ลำดับที่ 4 ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน ลำดับที่ 5 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน ลำดับที่ 6 ด้านการตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียน ลำดับที่ 7 ด้านการร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน ลำดับที่ 8 ด้านการรายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ

ลำดับที่ 9 ด้านการร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ ลำดับที่ 10 ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ ลำดับที่ 11 ด้านการสร้างโอกาสในการพัฒนาได้ทุกสถานการณ์ และลำดับสุดท้าย คือ ด้านการแสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา

3. ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาครูตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน ควรส่งเสริมให้ครูเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนาทางวิชาชีพครูตามความเหมาะสม ตรงความต้องการอย่างสมัครใจ การนิเทศ ประเมินผล กำกับ ติดตามหลังอบรม ควรเห็นความสำคัญในการพัฒนาตนเองในด้านการพัฒนาวิชาชีพครู หลังการจัดการเรียนการสอน ให้คำแนะนำ ผลสะท้อนกลับในการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ของครู สนับสนุนครูให้เปิดโลกทัศน์แก่ผู้เรียนให้ผู้เรียนได้ ศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชน และแหล่งเรียนรู้ภายนอก

อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการวิจัย เรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาครูตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน กลุ่ม โรงเรียนอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ผู้วิจัยพบประเด็นที่สามารถ นำมาอภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้

1. การศึกษาบทบาทการพัฒนาครูตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน กลุ่มโรงเรียนอำเภอแม่สาย สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหาร สถานศึกษากลุ่มโรงเรียนอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ได้มีการ ส่งเสริมให้ครูได้ปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งสนับสนุนและผลักดัน ได้มีการส่งเสริมแนวคิดทฤษฎีที่สอดคล้อง กับการดำเนินงานของโรงเรียน ในการส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรมและมี ทักษะในการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญญรัตน์ พงศ์ศิลปะชัยพร (2548) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักบริการงานคณะกรรมการ ส่งเสริมการศึกษาเอกชนกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา พบว่า การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู โดย ภาพรวมอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับงานวิจัย อนุรักษ์ พิศวงค์ (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหาร สถานศึกษาในการพัฒนาครูตามมาตรฐานวิชาชีพครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลือรินทร์ ผลการศึกษาพบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาครูตามมาตรฐานวิชาชีพโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับ งานวิจัยของ ขวัญจิต เปี่ยมปราณี (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาครูตาม มาตรฐานวิชาชีพครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีเขต 3 พบว่าบทบาทของผู้บริหาร สถานศึกษาในการพัฒนาครูตามมาตรฐานวิชาชีพโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเหตุผลดังกล่าว จึงส่งผลให้บทบาท ของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาครูตามมาตรฐานวิชาชีพกลุ่มโรงเรียนอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 โดยรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2. ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาครูตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน ควรส่งเสริมให้ครูเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนาทางวิชาชีพครูตามความเหมาะสม ตรงความต้องการอย่างสมัครใจ การนิเทศ ประเมินผล กำกับติดตามหลัง อบรม ควรเห็นความสำคัญในการพัฒนาตนเองในด้านการพัฒนาวิชาชีพครู หลังการจัดการเรียนการสอนให้ คำแนะนำ ผลสะท้อนกลับในการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ของครู สนับสนุนครูให้เปิดโลกทัศน์แก่ผู้เรียนให้ผู้เรียนได้ ศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านการปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ ผู้บริหารควรกำหนดเป้าหมายและมาตรฐานการพัฒนาครูให้ชัดเจนตามกรอบการพัฒนาของสถานศึกษา
2. ด้านการตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียน ผู้บริหารควรมีการกำหนดให้มีการประชุม เพื่อรับฟังการปฏิบัติเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาเพื่อนำมาใช้ในการวางแผน
3. ด้านการมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรม สัมมนาและการศึกษาดูงานเพื่อนำผลมาพัฒนาผู้เรียน
4. ด้านการพัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครู เข้ารับการอบรม เรื่องการจัดทำแผนการสอนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ตามความต้องการ
5. ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ ผู้บริหารควรจัดหาสื่อ และเทคโนโลยีตามความสำคัญและความต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ
6. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน ผู้บริหารควรกำหนดเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาอย่างชัดเจน
7. ด้านการรายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ ผู้บริหารควรมีรายงานผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษาให้คณะกรรมการสถานศึกษา คณะครูและผู้ปกครองทราบอย่างต่อเนื่อง
8. ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน ผู้บริหารควรสนับสนุนส่งครูเข้ารับการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแห่งวิชาชีพ
9. ด้านการร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ ผู้บริหารควรให้ครูมีส่วนร่วมในกา กำหนดวัตถุประสงค์และรับทราบวัตถุประสงค์ในการทำงานร่วมกัน
10. ด้านร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูมีการประสานสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน
11. ด้านแสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา ผู้บริหารควรกำหนดให้ครูนำระบบข้อมูลข่าวสารมาพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน
12. ด้านสร้างโอกาสในการพัฒนาได้ทุกสถานการณ์ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูจัดหาและใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำเสนอผลการวิจัยไปใช้

1. ควรศึกษาแนวทางการดำเนินการบริหารและพัฒนาข้าราชการครูตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 และเขตการศึกษาอื่น
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาครูตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 เพื่อให้ได้ข้อค้นพบว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่จะส่งผล สนับสนุน หรือ มีส่วนทำให้ครูพัฒนามาตรฐานวิชาชีพ
3. ควรมีการศึกษาปัญหาในการจัดการศึกษาและพัฒนาข้าราชการครูตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3
4. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จในการพัฒนาข้าราชการครูตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาครูตามมาตรฐาน การปฏิบัติงาน กลุ่มโรงเรียนอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ฉบับนี้ สำเร็จ ลุล่วงได้ด้วยดี ด้วยความอนุเคราะห์ จาก ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำแนะนำ ตรวจสอบ ตลอดจน ตรวจและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง ทุกขั้นตอนจนสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึง ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ดร.สันติ บรูณะชาติ อาจารย์ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา นายปณณวิช เทพสุรินทร์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเวียงพาน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย และนางอำพิน แสนตะ ครูชำนาญพิเศษ โรงเรียนบ้านเวียงพาน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ที่ได้ตรวจทาน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า และแก้ไขให้สมบูรณ์และมีคุณค่า

ขอขอบพระคุณผู้บริหารสถานศึกษาและครู กลุ่มโรงเรียนอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือเป็นอย่างยิ่งใน การเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ขอมอบบูชาพระคุณ บิดา มารดา และคณาจารย์ ทุกท่าน ได้ประสิทธิ์วิชาความรู้จนศิษย์ประสบความสำเร็จในวันนี้

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญจิต เปี่ยมปราณี (2559). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาข้าราชการครูตามมาตรฐานวิชาชีพครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3.วิทยานิพนธ์ ค.ม.,มหาวิทยาลัยบูรพา,ชลบุรี
- ธัญญรัตน์ พุ่งศิลป์ชัยพร. (2548). การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของครูใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนวิทยานิพนธ์ ค.ม, กรุงเทพมหานคร. สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- ปราณี กัญญาสุด (2557). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาวิชาชีพตามเกณฑ์ มาตรฐานวิชาชีพครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น
- อนุรักษ์ พิศวงศ์ (2552). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาครูตามมาตรฐานวิชาชีพ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์.วิทยานิพนธ์ ค.ม.,มหาวิทยาลัยสุรินทร์. สุรินทร์

**บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
ทางการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา
ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1**

**The role of school administrators in promotion of educational technology
utility in the institutes of basic education under Chiang Rai Primary
Educational Service Area Office 1**

ศศิกัญจน์ แปงงามนวกุล^{1*} และ รักษ์ิต สุทธิพงษ์²

Sasikan Paengamnakul^{1*} and Ruksit Sutthipong²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับและเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จำแนกตามสถานภาพผู้บริหารสถานศึกษา เพศ และอายุงานในการดำรงตำแหน่งของกลุ่มประชากรที่ใช้ศึกษา ในสองด้านคือด้านการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้ โดยกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จำนวน 103 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย (μ), ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ), ค่า t-test และ F-test

ผลการวิจัย พบว่า 1) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยรวมบทบาทอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านบทบาทอยู่ในระดับมาก 2) เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จำแนกตามสถานภาพผู้บริหารสถานศึกษา เพศ และอายุงานในการดำรงตำแหน่ง โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author :

Abstract

The objectives of this research for studying level and compare The role of school administrators in promotion of educational technology utility in the institutes of basic education under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 1. Classified by position' status, gender and age at work of the population that want to studies in two areas were learning and teaching, measurement and evaluation of learning. The population used in this research are the school administrators of the institutes of basic education under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 1 totally 103 persons. The method used for collected data was a questionnaire with a rating scale. The statistics used for data analysis were Percentage, mean (μ), standard deviation (σ), t-test and F-test. The researches found that 1) The role of school administrators in promotion of educational technology in promotion of educational technology utility in the institutes of basic education under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 1, the overall was at a high level. When considering each side, it was found that every sides were at the high level. 2) Comparing the role of school administrators in promotion of educational technology in promotion of educational technology utility in the institutes of basic education under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 1, Classified by position' status, gender and age at work the overall and each sides were not different with statistics significance at the level .05.

Keywords: The role of school administrators, Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 1

บทนำ

ในโลกปัจจุบันได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีในด้านต่างๆให้มีประสิทธิภาพและเจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในทุกวงการ แม้แต่ในด้านการศึกษาที่มีการพัฒนาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงนี้ ซึ่งเราเรียกว่า เทคโนโลยีทางการศึกษา (Educational Technology) “เทคโนโลยี” ซึ่งมีความหมายว่าการกระทำที่มีระบบ เป็นศาสตร์แห่งวิธีการ ซึ่งไม่ได้มีความหมายว่าเป็นศาสตร์แห่งเครื่องมือเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงวัสดุและวิธีการ “สารสนเทศ (Information)” หมายถึง ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ หรืออาจกล่าวได้ว่า สารสนเทศ เกิดจากการนำข้อมูล ผ่านระบบการประมวลผล คำนวณ วิเคราะห์และแปลความหมายเป็นข้อความที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้เมื่อนำมาใช้กับ “การศึกษา” เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา จึงเป็นคำใหม่ที่มีความหมายว่า การนำข้อมูลที่เป็นประโยชน์มาประยุกต์ใช้กับเครื่องมือ วัสดุและวิธีการ เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนรู้ รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมใหม่เพื่อการเรียนรู้ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำของโรงเรียนและเป็นตัวแทนของรัฐ จะต้องมีบทบาทในการส่งเสริมให้มีการพัฒนาบุคลากรของโรงเรียน พัฒนาผู้เรียน ให้มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่าและเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้ของคนไทย อีกทั้งสังคมได้มอบภาระหน้าที่ด้านการศึกษาให้กับโรงเรียน การจัดการศึกษาจึงต้องมีการวางแผนกำหนดนโยบาย ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ความสำคัญอันดับแรกจะต้องพัฒนาครูผู้สอนก่อน โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กที่มีบุคลากรอย่างจำกัด ครูผู้สอนต้องทำหน้าที่หลายอย่าง และเสียเวลาไปกับงานด้านอื่นอยู่พอสมควร การนำเทคโนโลยีมาช่วยแบ่งเบาภาระงานด้านอื่นได้ ก็จะช่วยให้ครูมีเวลากับการเรียนการสอนมากขึ้น และที่สำคัญครูจะต้องมีทักษะ มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีนั้น ๆ (พนม พงษ์ไพบูลย์ , 2543 หน้า 16) อ้างอิงใน ดวงกมล กิ่งจำปา (2555, หน้า 4) กล่าวไว้ว่าความสำเร็จหรือความล้มเหลวอยู่ที่ครู และ

บุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารการศึกษา ซึ่งต้องมีกระบวนการใหม่ในการศึกษา เข้าใจทิศทางแนวทางที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการจัดการศึกษา ด้วยการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ ที่ส่งเสริมให้ทุกคนนำไปปฏิบัติได้

จากการที่กล่าวมาแล้วข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการส่งเสริมให้ครูมีความพร้อมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาอย่างไร มีวิธีการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างไร และมีข้อเสนอแนะอย่างไร ทั้งนี้ผลของการวิจัยอาจนำมาใช้ประโยชน์ในการจัดการศึกษา และเป็นแนวทางในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ให้เหมาะสมกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันควรเป็นบุคคลที่พร้อมด้วยคุณลักษณะอันจำเป็นในการบริหารจัดการ มีความรอบรู้และเข้าใจการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อให้ก้าวทันยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกำหนดนโยบายที่เหมาะสมในแต่ละช่วงเวลาให้เหมาะกับโลกปัจจุบัน อันจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษา

พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 4 ได้กำหนดไว้ว่า “ผู้บริหารสถานศึกษา” หมายความว่า บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาแต่ละแห่ง ทั้งของรัฐและเอกชน โดยมีอำนาจหน้าที่ตามที่ตนได้รับมอบหมายจากผู้ที่มีอำนาจเหนือขึ้นไป ตามระเบียบ ข้อบังคับ หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรนั้นได้บัญญัติไว้

พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในวันที่พระราชบัญญัติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 แก้ไข (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 ใช้บังคับ และจะต้องมีวิทยฐานะอยู่ใน 7 วิทยฐานะ คือ (รองมี 3 วิทยฐานะ ผอ. มี 4 วิทยฐานะ)

1. รองผู้อำนวยการชำนาญการ
2. รองผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ
3. รองผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ
4. ผู้อำนวยการชำนาญการ
5. ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ
6. ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ
7. ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญพิเศษ

คู่มือ บุญประเสริฐ(2540, หน้า 3) อ้างอิงใน วรรณ ฆมาตเท่ง (2551, หน้า 14) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่ กำกับ ดูแล ควบคุม และจัดการให้สถานศึกษาดำเนินการและทุ่มเทความพยายามในการดำเนินงานทั้งปวงของสถานศึกษา เพื่อการพัฒนาเด็กหรือเยาวชนที่อยู่ในความรับผิดชอบให้บรรลุผลตามภารกิจและวัตถุประสงค์ขององค์กร

อนันท์ งามสะอาด (2552, ย่อหน้า 3) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ที่สามารถจัดการกระบวนการของการทำงานและการใช้ทรัพยากรเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการและการควบคุม เพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารความสามารถของผู้บริหาร สามารถวัดได้จากประสิทธิผลและประสิทธิภาพของงานที่เกิดขึ้น

ณัฐธยาน์ โพธิ์ชาธาร (2553, หน้า 13) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำสูงสุดของสถานศึกษา มีหน้าที่จัดการศึกษาโดยใช้ทรัพยากรทั้งหมดที่มีอยู่ในสถานศึกษาโดยอาศัยกระบวนการบริหารจัดการ คือ การวางแผน การจัดองค์การ การนำองค์การ และการควบคุมทรัพยากรขององค์การ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่สถานศึกษากำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการได้รับความร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

จำลอง นักพ็อน (2555) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความหมายลึกซึ้งและสมบูรณ์ในตัวเอง สามารถแสดงพฤติกรรมในการบริหารงานให้บรรลุเป้าหมาย และได้ผลลัพธ์ของงานที่ยอดเยี่ยม ได้ผลลัพธ์ที่เป็นผลผลิตที่มีคุณภาพ การที่จะระบุว่าผู้บริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง ควรจะมีศักยภาพเช่นโรนันั้นอาจจะทำไม่ได้เนื่องจากมีองค์ประกอบในหลายมุมมองที่นักวิชาการที่มีชื่อเสียงด้านการบริหารต่างก็มีความเชื่อ และมุ่งเน้นในศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวความคิดของตนเองในด้านใดด้านหนึ่ง

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2550, หน้า 1) ได้ให้ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ว่า “ผู้บริหารสถานศึกษา” หมายความว่า บุคคลซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา และสถานการศึกษาอื่นที่จัดการศึกษาปฐมวัยขั้นพื้นฐาน และอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาทั้งของรัฐและเอกชน ซึ่งต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546

แบรดฟอร์ด, และโคเฮน (Bradford, & Cohen, 1984, p.27) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคคลที่ได้รับการเคารพยำเกรงจากคนที่อยู่แวดล้อมเปรียบเสมือนเป็นแบบอย่างที่ดีเลิศสำหรับการดำรงชีวิตซึ่งสามารถให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำต่าง ๆ แก่บุคคลเหล่านั้นได้

กรีนนี่ (Greene, 1992, pp.16-18) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้มีบทบาทที่ต่างกันอย่างสิ้นเชิงว่าจะอยู่ในสำนัก หน่วยงาน หรือในโรงเรียนจะเปลี่ยนบทบาทไปตามสถานการณ์ สำหรับผู้บริหารโรงเรียนต้องทำหน้าที่เป็นทั้งผู้ต้องคอยควบคุมดูแลและบริหารงานภายในโรงเรียนให้ครอบคลุมทุกด้าน โดยใช้ความสามารถส่วนบุคคลบริหารงานที่จะสร้างบรรยากาศในการทำงานให้ทุกคนยอมรับศรัทธาและส่งผลให้ผู้ร่วมงานมีความมุ่งมั่นทำงานอย่างเต็มศักยภาพและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

คอนเจอร์ (Conger, 1989, p.79) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะทำหน้าที่ของผู้นำทางการศึกษาในการวางนโยบายในเรื่องโปรแกรมทางการศึกษาและกระบวนการสอน บุคลากร นักเรียน ครูอาจารย์ การเงิน และงานธุรการต่าง ๆ

สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่จะนำสถานศึกษาให้บรรลุความสำเร็จตามภารกิจและบทบาทหน้าที่ โดยใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ผู้บริหารสถานศึกษา สามารถที่ชี้นำ ส่งเสริม สนับสนุน และโน้มน้าวจิตใจในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ที่เหมาะกับภารกิจของสถานศึกษา การพัฒนาการเรียนการสอน และการสร้างบรรยากาศ ในสถานศึกษาให้เอื้อต่อการทำงานและการสอนของครู และต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จำแนกตามสถานภาพผู้บริหารสถานศึกษา เพศ และอายุงานในการดำรงตำแหน่ง

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จำแนกตามสถานภาพผู้บริหารสถานศึกษา เพศ และอายุงานในการดำรงตำแหน่งมีระดับที่แตกต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาหรือรักษาการณผู้บริหารสถานศึกษาในตำแหน่งผู้อำนวยการหรือรักษาการณผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จำนวน 103 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย แบบสอบถาม จำนวน 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 คือ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาใน 2 ด้านคือ

1. ด้านการเรียนการสอน
2. ด้านการวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้

เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) คือ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด

ตอนที่ 3 แนวทางและข้อเสนอแนะบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 เป็นคำถามแบบปลายเปิด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อนำค่าสถิติมาวิเคราะห์ข้อมูล อันนำไปสู่การตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ค่าร้อยละ (Percentage) ใช้ในการเปรียบเทียบ เพื่อดูการกระจายของข้อมูลและเพื่อนำเสนอข้อมูลทั่วไปของกลุ่มประชากรในแต่ละหมวดหมู่ของตัวแปร
2. ค่าเฉลี่ย (Mean, μ) ใช้ในการวัดค่าแนวโน้มเข้าสู่ศูนย์กลางของข้อมูล เพื่อทราบข้อมูลที่เป็นตัวแทนของกลุ่ม
3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : σ) ใช้คู่กับค่าเฉลี่ย เพื่อแสดงการกระจายของข้อมูล
4. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม มาเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ทั้ง 2 ด้าน คือ ด้านการเรียนการสอน และ ด้านการวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้โดย จำแนกตามสถานภาพผู้บริหารสถานศึกษา เพศ และอายุงานในการดำรงตำแหน่ง โดยใช้การวิเคราะห์ t-test และ F-test
5. ถ้าพบว่ามีค่าเฉลี่ยแตกต่างกัน ให้ทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยใช้วิธีการของ Scheffe และวิธีของ Least Significant Difference (LSD)

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n=103)	ร้อยละ
1. สถานภาพตำแหน่งหน้าที่		
ผู้อำนวยการ	96	93.20
รักษาการผู้อำนวยการ	7	6.80
รวม	103	100.00
2. เพศ		
ชาย	88	85.44
หญิง	15	14.56
รวม	103	100.00
3. อายุ		
36 – 45 ปี	9	8.74
46 – 55 ปี	38	36.89
56 ปีขึ้นไป	56	54.37
รวม	103	100.00

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n=103)	ร้อยละ
4. ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	7	6.80
ปริญญาโท	94	91.26
ปริญญาเอก	2	1.94
รวม	103	100.00
5. ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง		
1 – 5 ปี	9	8.74
6 – 10 ปี	17	16.50
11 – 15 ปี	28	27.18
16 ปีขึ้นไป	49	47.57
รวม	103	100.00

ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพตำแหน่งหน้าที่ จำนวนทั้งหมด 103 คน ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการ จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 93.20 และรักษาการผู้อำนวยการ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 6.80 ตามลำดับ

ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ จำนวนทั้งหมด 103 คน เป็นเพศชาย จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 85.44 และเพศหญิง จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 14.56 ตามลำดับ

ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ จำนวนทั้งหมด 103 คน มีอายุมากกว่า 56 ปีมากที่สุด จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 54.37 รองลงมาคือ อายุระหว่าง 46-55 ปี จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 36.89 อายุระหว่าง 36-45 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 8.74 ตามลำดับ

ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา จำนวนทั้งหมด 103 คน มีระดับการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาโทมากที่สุดจำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 91.26 รองลงมา ได้แก่ ระดับปริญญาตรี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 6.80 ระดับการศึกษาปริญญาเอก จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.94 ตามลำดับ

ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง จำนวนทั้งหมด 103 คน มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 16 ปีขึ้นไปมากที่สุด จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 47.57 รองลงมา ได้แก่ ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 11-15 ปีจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 27.18 ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 6-10 ปี จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 16.50 และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 1-5 ปีน้อยที่สุด จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 8.74 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

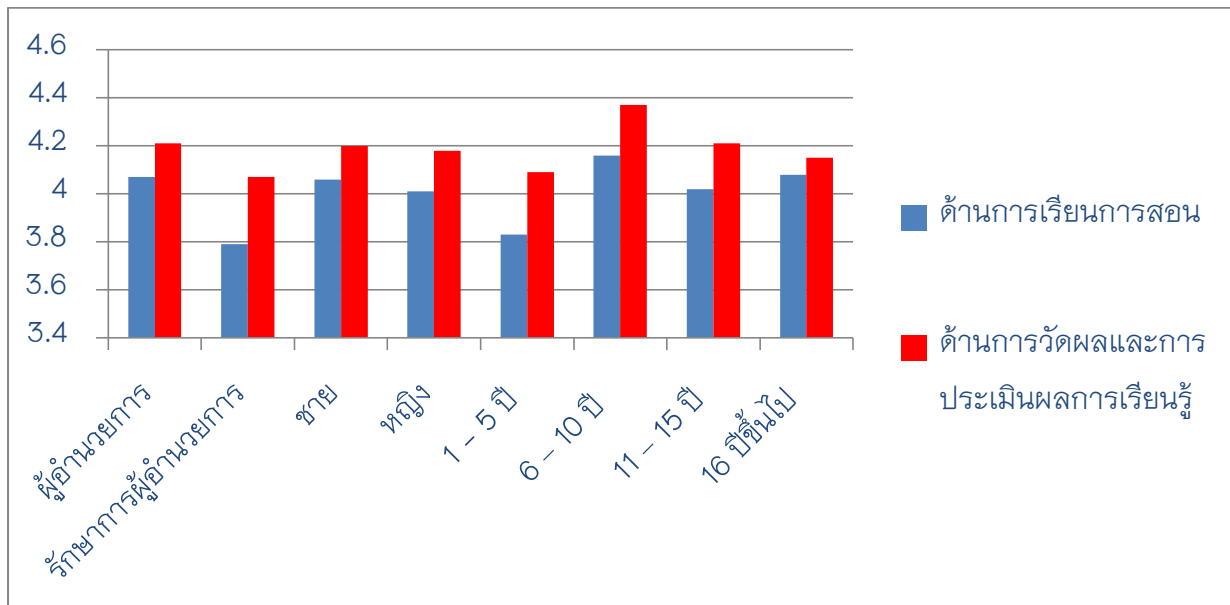
ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยรวม

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา		จำนวน		ระดับบทบาท
		n = 103		
		μ	σ	
1.	ด้านการเรียนการสอน	4.07	0.38	มาก
2.	ด้านการวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้	4.21	0.39	มาก
รวม		4.14	0.34	มาก

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1พบว่า โดยรวมบทบาทอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณารายด้าน สรุปคือ ด้านการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้พบว่า ทั้ง 2 ด้านบทบาทอยู่ในระดับมาก โดยที่ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านการเรียนการสอน

ตารางที่ 3 กราฟแสดงค่าเฉลี่ยบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จำแนกตามสถานภาพตำแหน่งหน้าที่, เพศ และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง

2. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จำแนกตามสถานภาพตำแหน่งหน้าที่

2.1 ด้านการเรียนการสอน เมื่อเปรียบเทียบตามสถานภาพตำแหน่งหน้าที่ พบว่า บทบาทอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งตำแหน่งผู้อำนวยการและรักษาการผู้อำนวยการ โดยตำแหน่งผู้อำนวยการมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าตำแหน่งรักษาการผู้อำนวยการ เมื่อพิจารณาจากค่า t -test=0.781 และ ค่า Sig.=0.287 พบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าบทบาทไม่มีความแตกต่างกันตามสถานภาพตำแหน่งหน้าที่

2.2 ด้านการวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้ เมื่อเปรียบเทียบตามสถานภาพตำแหน่งหน้าที่พบว่า บทบาทอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งตำแหน่งผู้อำนวยการและรักษาการผู้อำนวยการ โดยตำแหน่งผู้อำนวยการมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าตำแหน่งรักษาการผู้อำนวยการเมื่อพิจารณาจากค่า t -test=0.054 และ ค่า Sig.=0.460 พบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าบทบาทไม่มีความแตกต่างกันตามสถานภาพตำแหน่งหน้าที่

3. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จำแนกตามเพศ

3.1 ด้านการเรียนการสอน เมื่อเปรียบเทียบตามเพศพบว่า บทบาทอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งเพศชายและเพศหญิง โดยเพศชายมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเพศหญิง เมื่อพิจารณาจากค่า t -test=0.009 และ ค่า Sig.=0.629 พบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าบทบาทไม่มีความแตกต่างกันตามเพศ

3.2 ด้านการวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้ เมื่อเปรียบเทียบตามเพศพบว่า บทบาทอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งเพศชายและเพศหญิง โดยเพศชายมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเพศหญิง เมื่อพิจารณาจากค่า t -test=0.271 และ ค่า Sig.=0.553 พบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าบทบาทไม่มีความแตกต่างกันตามเพศ

4. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จำแนกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง

4.1 ด้านการเรียนการสอน เมื่อเปรียบเทียบตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งพบว่า บทบาทอยู่ในระดับมากที่สุดทุกช่วงระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง โดยระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 6-10 ปี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 16 ปีขึ้นไป ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 11-15 ปี และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 1-5 ปี ตามลำดับ เมื่อพิจารณาจากค่า F -test=2.106 และ ค่า Sig.=0.104 พบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าบทบาทไม่มีความแตกต่างกันตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง

4.2 ด้านการวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้ เมื่อเปรียบเทียบตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งพบว่า บทบาทอยู่ในระดับมากที่สุดทุกช่วงระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง โดยระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 6-10 ปี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 11-15 ปี ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 16 ปีขึ้นไป และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 1-5 ปี ตามลำดับ เมื่อพิจารณาจากค่า F -test=1.341 และ ค่า Sig.=0.266 พบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าบทบาทไม่มีความแตกต่างกันตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง

สรุปผลและอภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัย

ในการอภิปรายผลการวิจัยบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 มีประเด็นอภิปราย ดังนี้

1. ผลการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 พบว่าโดยรวมบทบาทอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาเห็นความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี ซึ่งเป็นเหตุจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้นำและมีบทบาทในการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ตามให้ทันเทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อนำมาใช้ในองค์กรและใช้ในการเรียนการสอน ตลอดจนใช้ในการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้

สอดคล้องกับนโยบายทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ในระยะที่ 2 ได้กำหนดกรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารระยะพ.ศ. 2544-2553 (IT 2010) (สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ, 2545 หน้า 42) คณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติได้ตระหนักถึงองค์ประกอบทางสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปและความสำคัญที่จะต้องมีนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศที่สอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลงทั้งในและต่างประเทศจึงได้จัดทำกรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศของประเทศในระยะที่สองซึ่งครอบคลุมเวลา 10 ปีหรือ IT 2010 ขึ้นโดยให้ความสำคัญกับบทบาทของเทคโนโลยีสารสนเทศในฐานะเครื่องมือในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมโดยเน้นถึงการประยุกต์ใช้ในสาขาหลักที่เป็นเป้าหมายของการพัฒนาอย่างคำนึงถึงความสมดุลระหว่างภาคเศรษฐกิจและภาคสังคมทั้งนี้ IT 2010 ได้เน้นการพัฒนาด้านไอทีใน 5 สาขาคือการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศในภาครัฐ (e-Government) ภาคอุตสาหกรรม (e-Industry) ภาคการพาณิชย์ (e-Commerce) ภาคการศึกษา (e-Education) ภาคสังคม (e-Society) โดยกรอบนโยบาย IT 2010 ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติในวันที่ 3 ตุลาคมพ.ศ. 2544 และจากคณะรัฐมนตรีในวันที่ 19 มีนาคมพ.ศ. 2545

จะเห็นได้ว่าเทคโนโลยีทางการศึกษาของประเทศไทยได้ถูกวางรากฐานมานานกว่า 20 ปี ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการผลักดัน ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ การเรียนการสอน และการใช้ประโยชน์ในการวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้ จึงสอดคล้องกับนโยบายทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการผลักดัน ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามนโยบาย

1. ด้านการเรียนการสอน

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก ยกเว้น ข้อ 16. จัดหาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Book) ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ และหนังสือที่เป็นประโยชน์สอดคล้องกับหลักสูตรอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Book) ยังมีไม่มากพอ ทำให้การจัดหาทำได้ยาก และงบประมาณอาจไม่เพียงพอต่อการดำเนินการ

ผู้บริหารมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ในด้านการเรียนการสอน ไม่แตกต่างกันที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ไม่ว่าผู้บริหารสถานศึกษาจะเป็นเพศใด และดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษานานเท่าไร ก็ไม่มีความแตกต่างกัน เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเห็นถึงความจำเป็นในการปรับการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีที่พัฒนาไปอย่างรวดเร็วในทุกๆด้าน การสื่อสารต่างๆทันสมัยมากขึ้น ทำให้การรับรู้ข่าวสารเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีการลงทุนในภาครัฐอย่างมากในเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทำให้มีเครื่องมือเครื่องใช้ไม่แตกต่างกันครอบคลุมทุกพื้นที่ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงสามารถใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาได้อย่างเสมอภาค จึงทำให้ผลจากการวิจัยออกมาว่า บทบาทของ

ผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ด้านการเรียนการสอน ไม่มีความแตกต่างกัน ในปัจจุบันผู้บริหารส่วนใหญ่มีวิสัยทัศน์และมุมมองที่คล้ายๆกัน มีความเข้าใจและเห็นความสำคัญ ที่ต้องส่งเสริมและสนับสนุนครูและบุคลากรของสถานศึกษาให้ก้าวทันเทคโนโลยี ส่งเสริมให้มีการปรับปรุงและคิดค้นพัฒนาวิธีสอนแบบใหม่ๆ ที่สามารถตอบสนองการเรียนรายบุคคล การสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนแบบมีส่วนร่วม การเรียนรู้แบบแก้ปัญหาการพัฒนาวิธีสอนจำเป็นต้องอาศัยวิธีการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาจัดการและสนับสนุนการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2557-2559 ตามยุทธศาสตร์ที่ 1 ยกระดับความสามารถของผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษา ในการใช้ ICT เพื่อการศึกษา เป้าประสงค์ผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาศักยภาพในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา

มาตรการในยุทธศาสตร์ที่ 1

1. ส่งเสริมสนับสนุนและจัดให้ผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษามีการพัฒนาและใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ทันสมัยในการปฏิบัติงาน
2. ส่งเสริมสนับสนุนและจัดให้มีการศึกษา อบรม และศึกษาดูงานด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัย
3. สร้างแรงจูงใจและโอกาสความก้าวหน้าในสายงาน (Career path) ที่เหมาะสม ให้แก่ผู้ที่ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาและใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
4. ส่งเสริมสนับสนุนและจัดให้ผู้สอนมีการพัฒนาและใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ทันสมัยในการเรียนการสอน
5. สร้างกลไกความร่วมมือกับภาคเอกชนในการผลิตและพัฒนา กำลังคนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน หรือสร้างนวัตกรรม
6. ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการพัฒนาและใช้งานซอฟต์แวร์แบบเปิดเผยรหัส (Open Source) รวมทั้งการใช้ซอฟต์แวร์แบบมีลิขสิทธิ์ที่ถูกต้องตามกฎหมาย
7. ผลักดันการบริหารจัดการเรื่องลิขสิทธิ์ในการพัฒนาตลอดจนถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ให้เป็นของกระทรวงศึกษาธิการ

2. ด้านการวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยรวมบทบาทอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้อบทบาทอยู่ในระดับมาก

ผู้บริหารมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ในด้านการวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้ ไม่แตกต่างกันที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ไม่ว่าผู้บริหารสถานศึกษาจะเป็นเพศใด อายุเท่าไร จบการศึกษาระดับสูงสุดปริญญาใด และดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษานานเท่าไร ก็ไม่มีความแตกต่างกัน เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเห็นถึงความรวดเร็ว ความถูกต้องของข้อมูล เพื่อประโยชน์ในการใช้วิเคราะห์ข้อมูล ลดเวลาในการทำงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งมีผลทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีเวลาไปทำงานอื่น ๆ มากขึ้น สอดคล้องกับ(สานิตย์ ภาสกาผาด, 2542, หน้า 12) ปัจจุบันสถานศึกษาหลายแห่งได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ใน การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา

และครูผู้สอนต่างก็ให้ความสำคัญของเทคโนโลยีทางการศึกษาเพิ่มขึ้น ซึ่งสรุปได้ว่า การนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ใน วงการศึกษาใน 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ

1. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในงานการบริหารการศึกษา ซึ่งการบริหารการศึกษานั้นผู้บริหารมีความจำเป็นต้องใช้ข้อมูลที่ต้องการและรวดเร็ว เพื่อช่วยในการตัดสินใจ การกำหนดนโยบาย และการวางแผนเพื่อให้รองรับกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลง ไปได้อย่างทันท่วงที จึงมีความจำเป็นต้องนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในการบริหาร

2. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในด้านของผู้บริหารการศึกษา โดยประยุกต์เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการ นำระบบสารสนเทศมาใช้สำหรับข้อมูลต่างๆ ที่เข้ามาในหน่วยงานเพื่อดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น จัดทำเอกสาร จัดทำรายงานต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการบริหารและตัดสินใจของผู้บริหาร จัดทำระบบสารสนเทศของโรงเรียน ใช้ ในการเก็บข้อมูลโดยระบบฐานข้อมูล ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

เทคโนโลยีสารสนเทศจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญที่ช่วยให้ผู้บริหารปฏิบัติการกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในระดับโรงเรียน เพื่อช่วยสนับสนุนในการบริหารงานด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุครุภัณฑ์ และด้านการจัดการศึกษาที่มีความจำเป็น การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นกระบวนการดำเนินงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในการเสาะแสวงหา การวิเคราะห์ การจัดเก็บ การจัดการ และการเผยแพร่ข้อมูลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ในการบริหารงานทั้งในปัจจุบันและอนาคต สถานศึกษาควรจะใช้คอมพิวเตอร์ให้มีศักยภาพเพื่อการจัดระบบสารสนเทศที่เป็นระบบที่ครบถ้วนถูกต้องและเรียกใช้ ได้ทันเวลาในทุกสถานการณ์ การมีข้อมูลและสารสนเทศที่มีคุณภาพจะทำให้กระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในด้านต่างๆ ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดระบบสารสนเทศในสถานศึกษาจึงมีความสำคัญและเป็นประโยชน์สำหรับบุคลากรในทุกระดับ (หวน พินิจพันธุ์, 2548, หน้า 25)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดงบประมาณในการส่งเสริมครูให้จัดหาและนำสื่อด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา ที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา มาใช้ในการเรียนการสอนทุกระดับชั้น ส่งเสริมให้ครูได้ได้รับการฝึกอบรม และศึกษาค้นคว้าพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องนำความรู้และทักษะจากการอบรมและศึกษาดูงานมาถ่ายทอดให้ผู้ร่วมงานรับทราบ เพื่อจะได้ทราบความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีทางการศึกษาไปพร้อม ๆ กัน

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรเสนอให้ส่วนกลางจัดทำโปรแกรมมาตรฐานการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ ให้ทุกโรงเรียนใช้โปรแกรมรูปแบบเดียวกัน พร้อมทั้งจัดฝึกอบรมให้กับทุกคนจนสามารถใช้งานได้จริง ตามแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2557-2559ตามยุทธศาสตร์ที่ 1 ข้อ 4.ส่งเสริมสนับสนุนและจัดให้ผู้สอนมีการพัฒนาและใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ทันสมัยในการเรียนการสอนและ ข้อ 7. ผลักดันการบริหารจัดการเรื่องลิขสิทธิ์ในการพัฒนาตลอดจนถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ให้เป็นของกระทรวงศึกษาธิการ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. ควรศึกษาเกี่ยวกับความสามารถและความต้องการพัฒนาของครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

เอกสารอ้างอิง

จำลอง นักพ่อน. (2555). **เส้นทางสู่ผู้บริหารการศึกษามืออาชีพ** แหล่งที่มา :

<http://www.moe.go.th/wijai/road%20map.htm>

ณัฐธยาน์ โพธิ์ชาธาร. (2553). **การปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน**

เขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ดวงกมล กิ่งจำปา. (2555). **บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษา.**

วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา. คณะครุศาสตร์

อุตสาหกรรม. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

พนม พงษ์ไพบูลย์. (2543). **“อะไรคือเป้าหมายการปฏิรูปการศึกษา”**,วารสารข้าราชการครู. (เมษายน-

พฤษภาคม 2543)

วรรณมา หมายแดง. (2551). **บทบาทของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของ**

โรงเรียนเอกชนในกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร)

सानิตย์ กายาผาด และคณะ. (2542). **เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อชีวิต. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น**

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ . 2545. **กรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศ**

ระยะ 2544-2553 ของประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์เทคโนโลยี อิเล็กทรอนิกส์ และคอมพิวเตอร์

แห่งชาติ.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2550). **ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสรรหา การเลือก และการ**

เลือกตั้งคณะกรรมการคุรุสภา พ.ศ. 2550. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.

หวน พิณรุฬห์ . 2548. **การบริหารการศึกษา : นักบริหารมืออาชีพ. นนทบุรี : พิณรุฬห์-การพิมพ์.**

อนันท์ งามสะอาด. (2552). **ภาวะผู้นำสำหรับนักบริหาร** แหล่งที่มา : จาก

<https://www.gotoknow.org/posts/372538>

อุทัย บุญประเสริฐ. (2540). **หลักสูตรและการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน. กรุงเทพฯ : เอส. ดีเพรส.**

Bradford, & Cohen. (1984). **Managing for excellence**, New York, John Wiley & Sons Inc.

Conger, J.A. (1989). **The charismatic leader: Behind the mystique of exceptional leadership**. San

Francisco: Jossey-Bass.

Greene, J.C. (1992). **A study of principals' perception of their involvement in decision making**

processes: It's on their joy performance. Dissertation Abstracts International

**บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา
พหุวัฒนธรรม กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัด
เชียงราย**

**Roles of school administrators on management of learning resources in
multicultural school of Wiang Phang Khum Educational Development
Network, Mae Sai District, Chiang Rai Province**

รุ่งนภา มาอุต^{1*} และ น้ำฝน กันมา²

Rungnapa Ma-ud^{1*} and Namfon Kanma²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติในปัจจุบันและที่พึงประสงค์และเพื่อศึกษาแนวทางการจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาพหุวัฒนธรรม กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เป็นหน่วยวิเคราะห์ ประชากรที่ใช้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูปฏิบัติการสอนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงพางคำ ปีการศึกษา 2560 จำนวน 8 โรงเรียน จำนวน 219 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาพหุวัฒนธรรม กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงพางคำ โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการนำข้อมูลจากการรายงานมาพัฒนาและปรับปรุง รองลงมาคือ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามประเมินผล ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการวางแผน

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาพหุวัฒนธรรม กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงพางคำ โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการนำข้อมูลจากการรายงานมาพัฒนาและปรับปรุง รองลงมาคือ ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการดำเนินงานจัดแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา

2. แนวทางการจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาพหุวัฒนธรรม กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูปฏิบัติการสอนและบุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาร่วมกันดำเนินงานตามขอบข่ายการจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นไปอย่าง

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : rungnapaampcr@gmail.com

ถูกต้องและเป็นระบบต่อเนื่อง สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษาพหุวัฒนธรรมอย่างชัดเจน ควรมีการส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพให้กับครูปฏิบัติการสอนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ มีทักษะ ทักษะคิดและเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาพหุวัฒนธรรมเพื่อทำหน้าที่ในการพัฒนากิจกรรมหรือหลักสูตร ตลอดจนจัดสรรงบประมาณ อีกทั้งดูแลทรัพยากร อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกและสนับสนุนทรัพยากร ควรมีการประเมินผล สรุปและจัดทำรายงาน และจัดทำแผนใหม่ ซึ่งเป็นการเริ่มต้นวงจรของแผนต่อไป

คำสำคัญ: บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ สถานศึกษาพหุวัฒนธรรม

Abstract

This research purpose of the study was to investigate the role of current and desirable school administrators and to study the ways of school managing learning resources within the multicultural schools of Wiang Phang Khum Educational Development Network, Mae Sai District, Chiang Rai Province as an analytical unit. The population consisted of 219 school administrators and teachers in Wiang Phang Khum Educational Development Network, the academic year 2017 totally 8 schools. The instrument used was the 5 scales questionnaire. The statistic used were percentage, mean, and standard deviation (S.D.).

The research found that

1. The role of current and desirable school administrators and to study the ways of school managing learning resources within the multicultural schools of Wiang Phang Khum Educational Development Network, the overall was at high level. When considering in each aspect found that the highest average was the reporting data to develop and improve, followed by supervision, monitoring and evaluation, and the lowest average was the planning

The role of desirable school administrators in managing learning resources within multicultural schools of Wiang Phang Khum Educational Development Network, the overall was at high level. When considering in each aspect found that the highest average was the reporting data to develop and improve, followed by the implementation of planning and the lowest average was the implementation of learning resources in schools.

2. The guidelines for learning resources management within multicultural schools of Wiang Phang Khum Educational Development Network, Mae Sai District, Chiang Rai Province thus the school administrators should encourage teachers to teach and all educational personnel to cooperate in learning resources management within the basic educational school to be accurate and systematic consisting the context of multicultural school. Should be promoted and professional developing for teachers and all educational personnel to have knowledge, skills, attitudes, and understand about learning resources management within multicultural schools for the development of activities or curriculum, including budget, resources and equipment management, facilities, and resources support. Should be evaluated, summarized, and reported. Making a new plan to start the next cycle.

Keywords: Roles of administrators, teaching resources management, multicultural school

บทนำ

สังคมในยุคปัจจุบันต้องการเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ไม่สิ้นสุด มุ่งเน้นทักษะกระบวนการเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญในทุกด้าน การที่จะพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้จำเป็นต้องพัฒนาคนเป็นอันดับแรก โดยการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองแก่คนในสังคม ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและส่งผลให้เกิดการพัฒนาขีดความสามารถของคนส่วนใหญ่ในประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2545, 3) รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบและอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่าง มีความสุข

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เป็นงานหนึ่งของงานวิชาการที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีบทบาทในการบริหารและจัดการให้มีคุณภาพมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน ดังนั้นการใช้กระบวนการบริหารและการจัดการแหล่งเรียนรู้จึงใช้เช่นเดียวกันกับกระบวนการบริหารและการจัดการงานวิชาการซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอนสำคัญ 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ การนิเทศติดตามประเมินผลเพื่อปรับปรุงการบริหารจัดการและเพื่อพัฒนาระดับคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้น

จากการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับด้านงานวิชาการและด้านการจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงพางคำนั้น สภาพการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างไม่มีการศึกษารายงานการใช้แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาที่ชัดเจนและขาดการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้มีคุณภาพสูงขึ้น และเพื่อให้มีการวางแผนพัฒนาพื้นที่โรงเรียนให้มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมกับนักเรียน

ผู้วิจัยจึงสนใจและมองเห็นความสำคัญของบทบาทผู้บริหารในการจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา พหุวัฒนธรรมมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน โดยการจัดการศึกษาที่ใช้แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนสอดคล้องกับอัตลักษณ์ของผู้เรียนและชุมชนในพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันจึงเป็นประเด็นที่ท้าทายสำหรับผู้วิจัย โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้อำนวยการโรงเรียนของรัฐบาลในการจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาที่สอดคล้องกับวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ ความต้องการ และวิถีชีวิตของผู้คนที่ประกอบไปด้วยชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนาและระดับศักยภาพทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน และครูผู้สอนก็ยังไม่ได้นำแหล่งเรียนรู้มาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้เท่าที่ควร และเชื่อมั่นว่า ถ้าหากมีการบริหารพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดจะช่วยตอบสนองการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช พ.ศ.2542 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และสนองนโยบายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ. 2552-2561

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติในปัจจุบันในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาพหุวัฒนธรรม กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารที่พึงประสงค์ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาพหุวัฒนธรรม กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย
3. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาพหุวัฒนธรรม กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

กรอบแนวคิด

1. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา
2. การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้
3. สถานศึกษาพหุวัฒนธรรม
4. กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาพหุวัฒนธรรม กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

1. ด้านบทบาทการวางแผนการจักระบบการบริหารแหล่งเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทโรงเรียน (P)
2. ด้านบทบาทการดำเนินงาน การพัฒนาบุคคลให้มีหน้าที่รับผิดชอบเฉพาะงานการจัดแหล่งการเรียนรู้ (D)
3. ด้านบทบาทการดำเนินงานการจัดทรัพยากร อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกและสนับสนุนทรัพยากร (D)
4. ด้านบทบาทการนิเทศ กำกับ ติดตาม (C)
5. ด้านบทบาทการประเมินผลสรุปและจัดทำรายงาน (A)
6. ด้านบทบาทการพัฒนาและปรับปรุงจากการประเมินผล (A)

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยเรื่อง บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาพหุวัฒนธรรม กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษา เวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงรายเขต 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารoles บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติในปัจจุบันและบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์ และเพื่อศึกษาแนวทางการจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาพหุวัฒนธรรม กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เป็นหน่วยวิเคราะห์ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูปฏิบัติการสอนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงพางคำ ปีการศึกษา 2560 จำนวน 8 โรงเรียน จำนวน 219 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 14 คน และครู จำนวน 205 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ แบ่งเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตัวเลือกที่กำหนดให้ตอบไว้ให้ (Forced Choice) โดยใช้ร้อยละ (Percentage) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันและบทบาทผู้บริหารที่พึงประสงค์ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาพหุวัฒนธรรม กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงพางคำ ซึ่งพัฒนาขึ้นตามแนวคิดของฮอลลิงเกอร์ และเมอร์ฟี (Hallinger and Murphy) โดยมีข้อคำถาม 35 ข้อ ตามขอบข่ายการจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 6 ด้าน คือ 1. ด้านบทบาทการวางแผนการจักระบบการบริหารแหล่งเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทโรงเรียน (P) 2. ด้านบทบาทการดำเนินงานการพัฒนาบุคคลให้มีหน้าที่รับผิดชอบเฉพาะงานการจัดแหล่งการเรียนรู้ (D) 3. ด้านบทบาทการดำเนินงานการจัดทรัพยากร อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกและสนับสนุนทรัพยากร (D) 4. ด้านบทบาทการนิเทศ กำกับ ติดตาม

(C) 5.ด้านบทบาทการประเมินผลสรุปและจัดทำรายงาน (A) 6. ด้านบทบาทการพัฒนาและปรับปรุงจากการประเมินผล (A) ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นคำถามชนิดจัดอันดับคุณภาพ 5 ระดับ ตามเกณฑ์ของลิเคิร์ท (Liker's Rating Scale) วิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยการหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open End) เกี่ยวกับแนวทางการจัดการและข้อเสนอแนะการจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาพหุวัฒนธรรม โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงพางคำ โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบเนื้อหา (Content Analysis) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยาย สรุปสาระสำคัญจากนั้นนำผลไปวิเคราะห์ แล้วนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากไปสังเคราะห์เป็นภาพรวม

เครื่องมือที่ใช้วิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามในเรื่อง เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ ประสบการณ์ในการทำงาน จำนวน 5 ช่อง มีลักษณะเป็นแบบตัวเลือกที่กำหนดให้ตอบไว้ให้ (Forced Choice)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทปัจจุบันของผู้บริหารและบทบาทผู้บริหารที่พึงประสงค์ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาพหุวัฒนธรรม กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยมีข้อคำถาม 35 ข้อ ตามขอบข่ายการจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 6 ด้านคือ 1. ด้านบทบาทการวางแผนการจัดระบบการบริหารแหล่งเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทโรงเรียน (P) 2. ด้านบทบาทการดำเนินงาน การพัฒนาบุคคลให้มีหน้าที่รับผิดชอบเฉพาะงานการจัดแหล่งการเรียนรู้ (D) 3.ด้านบทบาทการดำเนินงานการจัดทรัพยากร อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกและสนับสนุนทรัพยากร (D) 4.ด้านบทบาทการนิเทศ กำกับ ติดตาม (C) 5.ด้านบทบาทการประเมินผลสรุปและจัดทำรายงาน (A) 6. ด้านบทบาทการพัฒนาและปรับปรุงจากการประเมินผล (A) ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นคำถามชนิดจัดอันดับคุณภาพ 5 ระดับ สร้างตามมาตรวัดของลิเคิร์ท (Liker's Rating Scale) (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, หน้า 174-175) โดยมีเกณฑ์กำหนดค่าคะแนนของช่วงน้ำหนักเป็น 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open End) เกี่ยวกับแนวทางการจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาพหุวัฒนธรรม โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ในการแปลความหมายใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบเนื้อหา (Content Analysis) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยาย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการสร้างและพัฒนาแบบสอบถาม

2. กำหนดกรอบแนวคิดเพื่อสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาพหุวัฒนธรรม

3. ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามจากข้อมูลที่รวบรวมทั้งหมด และพัฒนาปรับปรุงเพิ่มเติม ให้ครอบคลุมกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติในปัจจุบัน และบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาพหุวัฒนธรรม นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบ เสนอแนะ แก้ไขเนื้อหา และการใช้ภาษา

4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขและผ่านการพิจารณากลับกรองจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว นำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความสมบูรณ์และความครอบคลุมของเนื้อหา และค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านพิจารณา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ขอนหนังสือจากมหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาเขตเชียงราย ไปติดต่อผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อขอความร่วมมือจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม

2. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอความร่วมมือผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 และผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามของแต่ละโรงเรียนด้วยตนเอง

3. การเก็บรวบรวมแบบสอบถาม ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามภายในเวลาที่กำหนด และได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 219 ฉบับ

4. นำแบบสอบถามที่ได้คืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบ ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเป็นข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูลใช้ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติในปัจจุบันและบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาพหุวัฒนธรรม กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ทั้งนี้ในการวิเคราะห์ที่ผู้วิจัยได้กำหนดค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้ให้ข้อมูล โดยผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ในการวิเคราะห์ตามแนวคิดของเบสท์ Best (อ้างอิงใน สมบูรณ์ เอี่ยมคิลปะชัย , หน้า 57) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.49 แสดงว่า	บทบาทในปัจจุบันและพึงประสงค์ของผู้บริหารมี การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้อยู่ในระดับน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49 แสดงว่า	บทบาทในปัจจุบันและพึงประสงค์ของผู้บริหารมี การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้อยู่ในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.49 แสดงว่า	บทบาทในปัจจุบันและพึงประสงค์ของผู้บริหารมี การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้อยู่ระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 3.50 – 4.49 แสดงว่า	บทบาทในปัจจุบันและพึงประสงค์ของผู้บริหารมี การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย 4.50 – 5.00 แสดงว่า	บทบาทในปัจจุบันและพึงประสงค์ของผู้บริหารมี การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาบทบาทในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา
พหุวัฒนธรรม กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เป็นคำถามแบบปลายเปิด ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ดังนี้

1. ค่าความตรงของเครื่องมือ สูตร $IOC = \frac{\sum R}{N}$

เมื่อ IOC คือ ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์

$\sum R$ คือ ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2. สถิติพื้นฐาน

2.1 ค่าร้อยละ (Percentage = %)

2.2 ค่าเฉลี่ย (μ)

$$\mu = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ μ แทน ค่าเฉลี่ยประชากร

$\sum x$ แทน ผลบวกของข้อมูลทั้งหมดในประชากร

N แทน จำนวนของประชากร

2.3 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

$$\sigma = \sqrt{\frac{\sum (\bar{x} - \mu)^2}{N}}$$

เมื่อ σ แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

\bar{x} แทน คะแนน

μ แทน ค่าเฉลี่ยของประชากร

N แทน จำนวนของประชากร

ผลการศึกษา

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 63.20 และเพศชาย ร้อยละ 36.80 ช่วงอายุ 31-40 ปี ร้อยละ 34.20 ช่วงอายุ 20-30 ปี ร้อยละ 23.70 อายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป ร้อยละ 21.90 ช่วงอายุ 41-50 ปี ร้อยละ 20.20 ระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 58.90 ปริญญาโท ร้อยละ 39.73 ต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 1.37 ประสบการณ์ในการทำงาน มากกว่า 15 ปี ร้อยละ 33.30 น้อยกว่าหรือเทียบเท่ากับ 5 ปี ร้อยละ 26.30 ระหว่าง 6-10 ปี ร้อยละ 26.30 ระหว่าง 11-15 ปี ร้อยละ 14.10 ตำแหน่งหน้าที่ ครูปฏิบัติการสอนในโรงเรียน ร้อยละ 94.52 ผู้บริหารสถานศึกษา ร้อยละ 3.65 รองผู้บริหารสถานศึกษา ร้อยละ 1.83

1. บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาพหุวัฒนธรรม กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย พบว่า

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาพหุวัฒนธรรม กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการนำข้อมูลจากการรายงานมาพัฒนาและปรับปรุง อยู่ในระดับ มาก รองลงมาคือ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามประเมินผลและด้านการประเมินผล สรุปและจัดทำรายงาน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการวางแผน

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาพหุวัฒนธรรม กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการนำข้อมูลจากการรายงานมาพัฒนาและปรับปรุง รองลงมาคือ ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการดำเนินงานจัดแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา สามารถแยกประเด็นได้ดังนี้

1.1 บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันด้านการวางแผน บทบาทการ วางแผนการจัดระบบการบริหาร แหล่งเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุดคือ ผู้มีส่วนร่วมมีการประเมินสถานการณ์ภายใน ภายนอก (SWOT) สถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ สถานศึกษามีการวางแผนการดำเนินงาน/โครงการที่กำหนดในรูปแบบปฏิทินเพื่อติดตามผลการ ดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนด อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สถานศึกษามีการนำผลการ (SWOT) มาพัฒนาปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์ด้านการวางแผน บทบาทการ วางแผนการจัดระบบการ บริหารแหล่งเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สถานศึกษามีการวางแผนการดำเนินงาน/โครงการที่กำหนดในรูปแบบปฏิทินเพื่อติดตามผลการ ดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ สถานศึกษามีการกำหนดนโยบายการจัดแหล่ง เรียนรู้ภายในสถานศึกษาโดยคำนึงถึงจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้มีส่วนร่วมมีการประเมินสถานการณ์ภายใน ภายนอก (SWOT) สถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ อยู่ใน ระดับมาก ตามลำดับ

1.2 บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ บทบาทการดำเนินงาน การ พัฒนาบุคคลให้มีหน้าที่รับผิดชอบเฉพาะงานการจัดแหล่งการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นราย ด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ภายใน สถานศึกษาพหุวัฒนธรรมอย่างชัดเจน อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ สถานศึกษาได้ส่งเสริมให้บุคคลทั้งภายในและ ภายนอกได้มีส่วนร่วมในการจัดแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สถานศึกษาได้ส่งเสริมให้ครูได้ใช้แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา บูรณาการเข้ากับกิจกรรมการเรียนการสอน อยู่ใน ระดับมาก ตามลำดับ

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ บทบาทการดำเนินงาน การ พัฒนาบุคคลให้มีหน้าที่รับผิดชอบเฉพาะงานการจัดแหล่งการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นราย ด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ภายใน สถานศึกษาพหุวัฒนธรรมอย่างชัดเจน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ สถานศึกษามีการกระจายงานให้บุคลากร

ในสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สถานศึกษาได้ส่งเสริมให้บุคคล ทั้งภายในและภายนอกได้มีส่วนร่วมในการจัดแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

1.3 บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันด้านการดำเนินงานจัดแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา บทบาทการ ดำเนินงานการจัดทรัพยากร อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกและสนับสนุนทรัพยากร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สถานศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ใน ชุมชนหรือเขตพื้นที่บริการ อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ สถานศึกษามีการจัดแหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่ เช่น ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องดนตรี ห้องนาฏศิลป์ ห้องศิลปะ สหกรณ์ร้านค้าโรงเรียน ธนาคารโรงเรียน เป็นต้น อยู่ในระดับ มาก ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สถานศึกษามีการจัดสนามกีฬา มุม BBL สนามเด็กเล่น และมีการ ปรับปรุงพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับมาก และสถานศึกษามีการจัดป้ายประชาสัมพันธ์เพื่อให้ครู นักเรียน และ ประชาชนได้อ่านข่าวสารต่างๆ อยู่ในระดับมาก

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์ด้านการดำเนินงานจัดแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา บทบาท การดำเนินงานการจัดทรัพยากร อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกและสนับสนุนทรัพยากร โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สถานศึกษามีการจัดแหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่ เช่น ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องดนตรี ห้องนาฏศิลป์ ห้องศิลปะ สหกรณ์ร้านค้าโรงเรียน ธนาคารโรงเรียน เป็นต้น อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ สถานศึกษาเปิดโอกาสให้สถาบันการศึกษาต่าง ๆ เข้ามาแนะแนวเกี่ยวกับการ การศึกษาต่อหรือการประกอบอาชีพ อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สถานศึกษามีการจัดสนาม กีฬามุม BBL สนามเด็กเล่น และมีการปรับปรุงพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับมาก และสถานศึกษาได้จัดแหล่ง เรียนรู้ หรือ กิจกรรมการเรียนรู้ตามความถนัด ความสนใจของผู้เรียนแต่ละคน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่าง บุคคล ได้อย่างทั่วถึง อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

1.4 บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามประเมินผล บทบาทการนิเทศ กำกับ ติดตามประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สถานศึกษามีเครื่องมือประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาพหุวัฒนธรรมที่หลากหลาย อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ สถานศึกษามีแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาที่มีบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการ ใช้ศึกษา เรียนรู้ อยู่ในระดับมาก สถานศึกษามีการพัฒนาและบำรุงรักษาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ตาม ระยะเวลาที่กำหนด อยู่ในระดับมาก และสถานศึกษามีการนำประเมินผลการและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการบริการ แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษามาพัฒนาปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ คณะกรรมการ สมศ. ผู้ปกครอง และประชาชนที่ได้มาใช้บริการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ได้มีส่วนร่วมในการประเมินและให้ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการบริการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์ด้านด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามประเมินผล บทบาทการ นิเทศ กำกับ ติดตามประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สถานศึกษามีการนำประเมินผลการและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการบริการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษามาพัฒนา ปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ สถานศึกษามีเครื่องมือประเมินผลการใช้แหล่ง เรียนรู้ภายในสถานศึกษาพหุวัฒนธรรมที่หลากหลาย อยู่ในระดับมากที่สุด สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ คณะกรรมการ สมศ. ผู้ปกครองและประชาชนที่ได้มาใช้บริการแหล่งเรียนรู้ ภายในสถานศึกษา ได้มีส่วนร่วมในการประเมินและให้ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการบริการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา อยู่

ในระดับมากที่สุด สถานศึกษามีแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาที่มีบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการใช้ศึกษา เรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สถานศึกษามีการพัฒนาและบำรุงรักษาแหล่งเรียนรู้ภายใน สถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ตามระยะเวลาที่กำหนด อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

1.5 บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันด้านการประเมินผล สรุปและจัดทำรายงาน บทบาทการ ประเมินผลสรุปและจัดทำรายงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สถานศึกษามีการประเมินผลการดำเนินงานและสรุปเป็นรายงานการใช้แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาที่ชัดเจน อยู่ใน ระดับมาก รองลงมาคือ สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาพหุ วัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สถานศึกษามีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงาน แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาพหุวัฒนธรรมอย่างทั่วถึง อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์ด้านการประเมินผล สรุปและจัดทำรายงาน บทบาทการ ประเมินผลสรุปและจัดทำรายงาน โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษานำหลักการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC (Professional Learning Community) มาใช้ในการ ประเมินผลการดำเนินงานการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาพหุวัฒนธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาพหุวัฒนธรรม อยู่ในระดับ มาก และสถานศึกษามีการประเมินผลการดำเนินงานและสรุปเป็นรายงานการใช้แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาที่ชัดเจน อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สถานศึกษามีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงาน แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาพหุวัฒนธรรมอย่างทั่วถึง อยู่ในระดับมาก

1.6 บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันด้านการนำข้อมูลจากการรายงานมาพัฒนาและปรับปรุง บทบาทการนำข้อมูลจากการรายงานมาพัฒนาและปรับปรุง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา พบว่า สถานศึกษานำข้อมูลจากการรายงานการใช้แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษามาพัฒนาและปรับปรุงเพื่อทำแผนขยายผล ต่อ ยอดการปรับปรุงให้สามารถนำมาใช้ในการประกอบการใช้แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพและยั่งยืนมี ค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์ด้านด้านการนำข้อมูลจากการรายงานมาพัฒนาและ ปรับปรุง บทบาทการนำข้อมูลจากการรายงานมาพัฒนาและปรับปรุง โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด เมื่อพิจารณา พบว่า สถานศึกษานำข้อมูลจากการรายงานการใช้แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษามาพัฒนาและปรับปรุงเพื่อทำแผนขยาย ผล ต่อยอดการปรับปรุงให้สามารถนำมาใช้ในการประกอบการใช้แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพและ ยั่งยืนมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ อยู่ในระดับมากที่สุด

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันและบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ที่พึงประสงค์และเพื่อศึกษาแนวทางของบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายใน สถานศึกษาพหุวัฒนธรรม กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษา เวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ซึ่งมีประเด็นที่ น่าสนใจ ผู้ศึกษาได้นำผลการศึกษามาอภิปรายเพื่อเป็นการขยายผลการวิจัยให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ตลอดจนสามารถนำ ผลการวิจัยไปใช้เกิดประโยชน์ต่อไป ได้ดังนี้

1. บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันของบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาพหุวัฒนธรรม กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษา เวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับ มาก นั้น เนื่องจาก ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ 2544 ให้สถานศึกษาทุกสังกัดและทุกขนาดต้องพัฒนาการจัดแหล่งเรียนรู้หรือใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอก ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีบทบาทตามกรอบภาระหน้าที่ของงานการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา สอดคล้องกับผลการศึกษาของอดิพันธ์ อมาตยคง (2552, หน้า 96-104) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม พบว่า การจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงครามในระดับ มากนั้น ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ของครู ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้บัญญัติให้การจัดการศึกษาต้องจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการดำเนินการและการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต ในส่วนของปัญหาและอุปสรรคการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา มีปัญหาและอุปสรรคสำคัญคือ มีงบประมาณจำกัด ทำให้สถานศึกษาไม่สามารถนำนักเรียนไปเรียนยังแหล่งเรียนรู้ตามกำหนดเวลา การนำนักเรียนไปแหล่งเรียนรู้อาจเกิดอุบัติเหตุแก่นักเรียน แหล่งเรียนรู้ในจังหวัดมีจำกัด และขาดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่จะถ่ายทอดความรู้ สถานศึกษาควรประสานกับชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการแสวงหาและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาและในชุมชนเพิ่มขึ้น เพื่อให้ตรงกับความต้องการโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน และได้สอดคล้องกับวิจัยของพรณี เสี่ยงบุญธีรวัฒน์ เยี่ยมแสงและศักดิ์พงศ์ หอมนวนล (2553) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนบ้านหนองบัวคู อำเภอหาดใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาการดำเนินงานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การดำเนินการตามแผนดำเนินการพัฒนา เกิดแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น 4 ฐาน คือ ฐานห้องสมุด ฐานห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ฐานสวนป่านานาพันธุ์ และฐานสวนเกษตรพอเพียง และมีบรรยากาศการเรียนรู้ดีขึ้นเป็นที่ชื่นชมของผู้มาเยี่ยมชม ครู นักเรียนได้ใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้อย่างคุ้มค่า รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ จากการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.16 ระดับความพึงพอใจต่อการพัฒนาและการใช้แหล่งเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.56

2. บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์ของบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาพหุวัฒนธรรม กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษา เวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับ มาก นั้น เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงพางคำได้มีบทบาทในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้โดยการเปิดให้ทุกภาคส่วนของสถานศึกษาพหุวัฒนธรรมมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ สนับสนุน กำหนดการวางแผนอย่างเป็นระบบ กำหนดนโยบาย มีการติดตามผล ประเมินผลร่วมกันและนำผลการปฏิบัติไปปรับปรุงพัฒนาสถานศึกษา สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศักดิ์ชัย เพชรแกมทอง สมชัย วงษ์นายะและทวนทอง เขาวงกิตพงศ์.(2556) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 พบว่า 1. สภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 พบว่า สถานศึกษามีการนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก มีหลักเกณฑ์การดำเนินงานที่ชัดเจน โดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง มีการนำแผนปฏิบัติการไปสู่การปฏิบัติ มีการตรวจสอบ

ประเมินผล มีการปรับปรุงและการพัฒนา มีการติดตาม แก้ไขการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ชัดเจน ส่วนปัญหา ได้แก่ ครูผู้สอนให้ความสำคัญในการวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ค่อนข้างน้อย การดำเนินงานโครงสร้างการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับสภาพของโรงเรียน การติดตามและประเมินผล มีการจัดระบบการเก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบ ผลการประเมินไม่มีประสิทธิภาพ การปรับปรุงและการพัฒนา ไม่ได้นำผลการประเมินและข้อเสนอแนะมาใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนา

3. การศึกษาแนวทางการจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาพหุวัฒนธรรม กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย แบ่งเป็น 6 ด้าน พบว่า

ด้านการวางแผน บทบาทการวางแผนการจัดระบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทโรงเรียน ได้มีแนวทางเห็นว่า สถานศึกษาคควรมีการจัดทำแผนปฏิบัติการการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาประจำปี มีความคิดเห็นเสนอแนะว่า ครูและบุคลากรต้องมีส่วนร่วมในการวางแผนทุกคนตามความเหมาะสม และสถานศึกษาคควรมีการระดมความคิดเห็นด้านการจัดการเรียนรู้ไปในทิศทางเดียวกัน ภายในกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาแต่ละสาระให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ

ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ บทบาทการดำเนินงาน การพัฒนาบุคคลให้มีหน้าที่รับผิดชอบเฉพาะงานการจัดแหล่งการเรียนรู้ ได้มีแนวทางเห็นว่า สถานศึกษาคควรส่งเสริมการจัดอบรมพัฒนาบุคลากรตามความถนัดตามแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ให้เกิดองค์ความรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านการดำเนินงานจัดแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา บทบาทการดำเนินงานการจัดทรัพยากร อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกและสนับสนุนทรัพยากร ได้มีแนวทางเห็นว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาคควรมีการจัดแหล่งเรียนรู้และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในสถานศึกษาพหุวัฒนธรรม เช่น การเตรียมตัวผู้เรียน ครู บุคลากร อาหาร พาหนะ วัน เวลาสถานที่ ที่เหมาะสมกับวัยและหลักสูตรสถานศึกษา ควรจัดทำให้ถูกต้องและปลอดภัย

ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามประเมินผล บทบาทการนิเทศ กำกับ ติดตามประเมินผล ได้มีแนวทางเห็นว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาคควรมีการนิเทศตามแผนงานให้เป็นปัจจุบัน ประเมินความก้าวหน้าในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และได้มีข้อเสนอแนะควรให้รายงานผลการปฏิบัติงานทันที เพื่อการบริหารโครงการสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านการนำข้อมูลจากการรายงานมาพัฒนาและปรับปรุง บทบาทการนำข้อมูลจากการรายงานมาพัฒนาและปรับปรุง ได้มีแนวทางเห็นว่า สถานศึกษาคควรมีการประชุมเพื่อสรุปผล มีการนำข้อมูลที่ได้นำมารายงานและนำมาพัฒนาเพื่อปรับปรุงการศึกษาให้พัฒนาดียิ่งขึ้น

สอดคล้องกับผลการศึกษาของสุภามาศ อ่ำดวง (2554) ได้วิจัยเรื่องแนวทางการจัดแหล่งเรียนรู้ในวัดเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผลการวิจัยพบว่า การจัดแหล่งเรียนรู้ในวัดเพื่อเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอยู่ในระดับมากทุกด้าน ประกอบด้วย ด้านจุดมุ่งหมายและนโยบาย ด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในวัด ด้านบุคลากร ด้านกิจกรรมที่วัดจัดเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการสร้างภาคีเครือข่ายกับแหล่งเรียนรู้ และด้านการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ โดยด้านจุดมุ่งหมายและนโยบายมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด แนวทางการจัดแหล่งเรียนรู้ในวัดเพื่อเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย 7 ด้าน คือ ด้านจุดมุ่งหมายและนโยบาย เน้นให้ผู้ใช้บริการทุกคนได้เข้ามาศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นและศิลปวัฒนธรรม ด้านการบริหารจัดการแหล่งการเรียนรู้ภายในวัด เป็นการจัดการทำงานอย่างมีระบบโดยกำหนดระเบียบแบบแผนการทำงานให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดแหล่งเรียนรู้ เน้นให้บุคลากรเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ รวมไปถึงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อีกทั้งมีจิต

อาสาในงานการพัฒนาอีกด้วย ด้านกิจกรรมที่วัดจัดเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่ กิจกรรมทัศนศึกษาในวัด กิจกรรมการอบรมระยะสั้น รวมไปถึงกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนแบบระยะยาว ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนควรเป็นผู้ใช้บริการที่ดีให้การสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และควรเป็นผู้จัดแหล่งการเรียนรู้โดยเข้ามามีบทบาทหน้าที่ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ภายในแหล่งการเรียนรู้ ด้านการสร้างภาคีเครือข่ายกับแหล่งเรียนรู้ ควรให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีบทบาทในการจัดแหล่งเรียนรู้ ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ ควรให้การสนับสนุนด้านงบประมาณในการพัฒนาระบบการจัดการให้แก่แหล่งเรียนรู้ในวัด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา พหุวัฒนธรรม กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับมากถึง 6 ด้าน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูปฏิบัติการสอนและบุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาร่วมกันดำเนินงานตามขอบข่ายการจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นไปอย่างถูกต้องและเป็นระบบต่อเนื่อง
2. ด้านการวางแผน บทบาทการวางแผนการจักระบบการบริหารแหล่งเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทโรงเรียน ควรมีการพัฒนาแผนที่มีความหมาย มีการศึกษา วิสัยทัศน์ พันธกิจประเด็นกลยุทธ์การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษาพหุวัฒนธรรมอย่างชัดเจน
3. ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ บทบาทการดำเนินงาน การพัฒนาบุคคลให้มีหน้าที่รับผิดชอบเฉพาะงานการจัดแหล่งการเรียนรู้ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาบุคคลให้มีหน้าที่รับผิดชอบงานการจัดแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาพหุวัฒนธรรมนั้น ควรมีการส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพให้กับครูปฏิบัติการสอนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเป็นผู้รับผิดชอบให้มีความรู้ มีทักษะ ทศนคติและเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนานักเรียนให้เกิดการยอมรับ หรือ ภาคภูมิใจในวัฒนธรรมและความคิดรวบยอดตนเอง (Self-concept) จัดการสอนโดยการบูรณาการหรือผนวก รวมเนื้อหาเกี่ยวกับชาติพันธุ์ของนักเรียนในชั้นเรียนไปในเนื้อหาวิชาต่าง ๆ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและควรเชื่อมโยงการใช้สื่อเทคโนโลยีที่เป็นการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
4. ด้านการดำเนินงานจัดแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา บทบาทการดำเนินงานการจัดทรัพยากร อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกและสนับสนุนทรัพยากร อาจนำยุทธศาสตร์เดิมที่มีอยู่แล้วมาปรับปรุงและนำไปสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนและควรมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยอาจกำหนดในรูปแบบโครงสร้างการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ตามแนวทางสถานศึกษาพหุวัฒนธรรม กล่าวคือมีฝ่ายดูแลงานในส่วนของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาพหุวัฒนธรรมโดยเฉพาะเพื่อทำหน้าที่ในการพัฒนากิจกรรมหรือหลักสูตร ตลอดจนจัดสรรงบประมาณ อีกทั้งดูแลทรัพยากร อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกและสนับสนุนทรัพยากร
5. การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล บทบาทการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ควรมีการดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลเพื่อเป็นการตรวจสอบความสำเร็จในการปฏิบัติงานของบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาพหุวัฒนธรรม อย่างน้อย 1 ครั้งต่อภาคเรียน

6. การประเมินผล สรุปและจัดทำรายงาน ด้านบทบาทการประเมินผลสรุปและจัดทำรายงาน ควรกำหนดไว้เป็นส่วนหนึ่งของแผน/โครงการ เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารโครงการ และผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ได้รับความเข้าใจเป็นไปของการดำเนินโครงการสามารถตรวจสอบ ควบคุม และติดตามงานได้ ในส่วนของผู้ปฏิบัติงานจะสามารถปฏิบัติงานได้ตามแผน มีความระมัดระวัง และเตรียมพร้อมที่จะทำงานมากขึ้น เพื่อเตรียมรับการตรวจสอบการประเมินผลการปฏิบัติงาน

7. การนำข้อมูลจากการรายงานมาพัฒนาและปรับปรุง บทบาทการนำข้อมูลจากการรายงานมาพัฒนาและปรับปรุง ควรมีการติดตาม ควบคุม กำกับ เพื่อตรวจสอบแผน หาข้อมูลในการปรับแผนใหม่และจัดทำแผนใหม่ ซึ่งเป็นการเริ่มต้นวงจรของแผนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยขยายผลในเชิงพัฒนาโดยการนำรูปแบบหรือแนวทางของบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาพหุวัฒนธรรมไปใช้ไปใช้ในรูปแบบของการวิจัยเครือข่ายกับสถานศึกษาอื่น ๆ รวมถึงการสร้างเครือข่ายภาคีภาคประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วม

2. ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาพหุวัฒนธรรมกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

3. ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาพหุวัฒนธรรมกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาพหุวัฒนธรรม กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยได้รับความอนุเคราะห์จาก อาจารย์ ดร.น้ำฝน กันมา ที่ได้ ให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไข ปรับปรุงข้อบกพร่องอย่างใกล้ชิด มาโดยตลอด ขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยาทุกท่าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์วิชาความรู้ ทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นและเป็นความรู้อันทรงคุณค่าแก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณ ผศ.ดร.รักชิต สุทธิพงษ์ อาจารย์สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา นายปณณวิช เทพสุรินทร์ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนบ้านเวียงพานและนายเสกสรร ทุนอินทร์ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนบ้านสันทราย ที่ให้ความกรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้ และผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงพางคำทั้ง 8 โรงเรียนทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์สละเวลาตอบแบบสอบถาม ตลอดจนเพื่อน ๆ สาขาการบริหารการศึกษาที่มีส่วนช่วยเสริมสร้างกำลังใจจนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จเสร็จสมบูรณ์ไปได้ด้วยดี

ประโยชน์และคุณค่าอันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาเพื่อบูชา พระคุณบิดา มารดา ผู้มีพระคุณทุกท่าน และบูรพาจารย์ทุกท่านที่ได้ให้การศึกษแก่ผู้ศึกษาค้นคว้าจนบรรลุผลสำเร็จด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.(2545). **มาตรฐานการศึกษาของชาติ**.กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สมบุญรณ์ เขี่ยมคิลปะชัย,(2546) **พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนสหครูวิทย์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี**. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร
- บุญธรรม กิจปริดาภิสุทธิ.(2551). **การเขียนรายงานการวิจัยและวิทยานิพนธ์**. (พิมพ์ครั้งที่ 9).กรุงเทพฯ ฯ : จามจุรีโปรดักท์.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. **สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. (2552).
- การปฏิบัติงานข้าราชการครู**. (2552). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550**. (2552). กรุงเทพฯ :สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- อดิพันธ์ อมาตยคง. (2552) **การจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม**. การบริหารการศึกษาศิลปากร. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2545 และแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553. หมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา**.(2553). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- พรธณี เลียงบุญ ธีรวัฒน์ เขี่ยมแสงและศักดิ์พงศ์ หอมนวนล (2553) **การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนบ้านหนองบัวคู อำเภอนาดูน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2**.วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต,สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สุภามาศ อ่ำดวง (2554) **แนวทางการจัดแหล่งเรียนรู้ในวัดเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิต**.วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต,สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ศักดิ์ชัย เพชรเกษมทอง, สมชัย วงษ์นายะและทวนทอง เขาวกัรติพงศ์. (2556). **การพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2**. ปรินญาณีพนธ์ (การบริหารการศึกษา). พิษณุโลก : บัณฑิตศึกษาศาสตร มหาวิทยาลัยนเรศวร

ปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงานสายสนับสนุน มหาวิทยาลัย

พะเยา

Factors affecting work happiness of support personnels in University of Phayao

จตุพร ไชยราช^{1*} และ รักษ์ิต สุทธิพงษ์²

Jatuporn chairach^{1*} and Ruksit Sutthipong²

บทคัดย่อ

การศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความสุขในการทำงานของพนักงานสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา และ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงานสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ พนักงานสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยพะเยา ที่ปฏิบัติงานจริง ประจำปี 2560 จำนวน 823 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 265 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการศึกษาพบว่า ระดับปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงานสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา ปัจจัยที่ดีที่สุดที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงานสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 1 ตัว ได้แก่ ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ในที่ทำงาน

คำสำคัญ: ปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการทำงาน

Abstract

A Study of the factors affecting the happiness of work of the support staff of Phayao University Objectiver 1. To study the level of happiness of working staff of Phayao University Supporting Staff. And 2. To study the factors affecting Work happiness of Phayao University Support Staff. The samples used in the study were the support staff of Phayao University who performed the actual works in the year 2017. Determine the sample size using the tables provided by Crazy and Morgan. There were 265 samples. Tools used to collect data. The statistics are used to analyze the data. The frequency of the standard deviation. And stepwise multiple regression analysis.

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : jatuponchairach@gmail.com

factors affecting job happiness of Phayao University support staff. The best factors affecting job happiness of Phayao University support staff. At the .01 level of significance. Factors related to workplace relationships.

Keywords: Factors affecting work happiness of support personnels

บทนำ

ความสุข เป็นสุดยอดปรารถนาของมนุษย์ ทุกคนต่างแสวงหาความสุขในชีวิต ทั้งความสุขในครอบครัว ความสุขในที่ทำงาน เมื่อถึงวัยทำงานทุกคนต่างก็ปรารถนาที่จะได้รับความสุขในการทำงานและมีความสุขในสถานที่ทำงาน ดังนั้น ความสุขในการทำงานจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ คนเราจะใช้เวลาประมาณ อย่งน้อย 8 ชั่วโมงในการทำงาน และอยู่ในที่ทำงาน หรือ 1 ใน 3 ของแต่ละวัน ทั้งนี้ ความสุขในการทำงานเกี่ยวข้องกับปัจจัยต่าง ๆ หลากหลาย ประการ เช่น มีความมั่นคง มีสวัสดิการ ค่าตอบแทนที่เหมาะสม มีสถานที่ทำงานน่าอยู่ สังคมในองค์กรอบอุ่น มีนโยบายการบริหารจัดการที่ดี ผู้นำมีวิสัยทัศน์ เป็นต้น ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้จะส่งผลให้บุคคลในองค์กรมีพลัง แรงกายแรงใจในการทุ่มเทเพื่อองค์กร บุคลากรมีสุขภาพกาย สุขภาพจิตดี ส่งผลให้องค์กรประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ องค์การอนามัยโลก ที่กล่าวว่า องค์กรที่จะทำให้คนในองค์กรมีความสุขได้นั้น ควรเป็น องค์กรสุขภาวะ หรือ Healthy workplace คือ เป็นองค์กรที่ให้การป้องกัน ส่งเสริม สนับสนุนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และความเป็นอยู่ที่ดีของพนักงานในองค์กร โดยเน้นว่าต้องอาศัยการพัฒนา 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) การพัฒนาด้าน สภาพแวดล้อมทางกายภาพขององค์กรให้น่าอยู่ มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ตอบสนองความต้องการจำเป็น รวมถึง เทคโนโลยี อุปกรณ์ ที่ทันสมัยและปลอดภัยต่อการใช้งาน 2) การพัฒนาด้านจิตสังคม คือ การสร้างบรรยากาศในการ ทำงาน การมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกระดับในองค์กร การสร้างวัฒนธรรมองค์กร ทักษะคิด ความเชื่อ ค่านิยม และการปฏิบัติที่ดี เพื่อให้เอื้อหรือเป็นแรงเสริม แรงจูงใจให้เกิดความสุขในการทำงาน 3) การพัฒนาสิ่งเอื้ออำนวยสุขภาพ อนามัยในที่ทำงานของทรัพยากรบุคคลด้านสุขภาพในที่ทำงาน ได้แก่ การจัดสิ่งสนับสนุนและการจัดบริการด้าน สุขภาพ เช่น ข้อมูลข่าวสาร บุคคลต้นแบบ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ การตรวจสุขภาพ ประจำปี อุปกรณ์หรือเครื่องมือในการทำงานมีความปลอดภัย ไม่เป็นอุปสรรคต่อการทำงานซึ่งจะส่งผลต่อสุขภาพ ชีวิตทั้งด้านร่างกาย และจิตใจของบุคลากร และ 4) การพัฒนาความร่วมมือกับชุมชน

การทำงานอย่างมีความสุข เป็นสิ่งที่คนทำงานทุกคนในองค์กรปรารถนา เพราะหากมีความสุขแล้วนั้น คนย่อมเกิดความรู้สึกรัก ห่วงแหน และผูกพันต่อองค์กร มีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานให้มีคุณภาพ โดยมีเป้าหมาย คือ ความสำเร็จขององค์กรตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมุ่งพัฒนาตนเอง กระบวนการทำงาน เพื่อให้งานประสบความสำเร็จ (Manion, 2003) สอดคล้องกับ Davenport (2000 อ้างอิงใน ธัญยากร อัญมณีเจริญ, 2555) กล่าวว่า คน เป็นทรัพยากรที่มีค่าขององค์กร มีความสามารถ มีพลังซึ่งองค์กรไม่ควรมองข้าม และสามารถสร้างข้อได้เปรียบใน โลกธุรกิจ และจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบันอยู่ในภาวะถดถอยส่งผลให้องค์กรจำนวนมากปรับโครงสร้าง งาน โครงสร้างองค์กร เปลี่ยนแปลงระบบการจัดการ ลดจำนวนพนักงาน ลดเวลาการทำงาน หรือแม้กระทั่งปิด กิจการ เป็นการเพิ่มความวิตกกังวลให้แก่พนักงาน ท่ามกลางวิกฤตการณ์ในสังคม ปรากฏว่ามีความพยายามที่จะทำ ให้มนุษย์ได้ดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุข โดยเน้นว่าการพัฒนาควรจะไปสู่ในเรื่องจิตใจภายในตัวมนุษย์ นอกจากนี้ ศิริกุล จันทุม (2543) กล่าวว่า มุมมองหนึ่งของความสุข คือ การลดความทุกข์ หรือความอึดอัดไม่สบายใจหรือกาย แม้ว่าจะได้รับตอบสนองของความพึงพอใจด้านต่าง ๆ อย่างเต็มที่ให้พนักงานหรือคนในบริษัท แต่ถ้าความทุกข์ยังอยู่ เช่น เพื่อนร่วมงานขัดแย้งกัน อิจฉาริษยากัน ใส่ร้ายกัน ที่ทำงานมีแต่ความเครียด สุขภาพเสื่อมโทรม ฯลฯ ตลอดเวลา

แม้ว่ามีผลตอบแทนที่ดีก็ชะลอให้ทำงานต่อได้แค่ชั่วคราว หรืออยู่กันไปก็แบบไม่มีความสุข เพราะความทุกข์ยังอยู่ในทุกมุมของการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับคำสอนของท่าน ว. วชิรเมธี (2552 อ้างอิงใน ธัญยากร ธัญมณีเจริญ, 2555) กล่าวไว้ว่า “มนุษย์ในยุคทุนนิยมทำงานหนักกว่าในทุกยุคทุกสมัย จนการทำงานกลายเป็นกิจกรรมหลักของชีวิต ที่พร่ำเอาเวลา กำลังกาย กำลังความคิด หรือแม้แต่ความอบอุ่นไปจากชีวิตจนนำวิตกกังวล มนุษย์ในยุคทุนนิยม ทำงานมาก แต่มีคุณภาพชีวิตน้อย มีงานมาก แต่มีเวลาใช้เงินน้อย มีเทคโนโลยีสูง แต่มีความสุขต่ำ มีความรับผิดชอบสูง แต่มีภูมิคุ้มกันสุขภาพต่ำ” ดังนั้น การสร้างความสุขในที่ทำงานถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้การบริหารองค์การเป็นไปได้ด้วยความราบรื่น เนื่องจากการที่คนในองค์การมีความสุข จะเป็นการเพิ่มทั้งปริมาณ และคุณภาพของผลผลิต ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ลดความเครียดและความขัดแย้งในองค์การ ซึ่งช่วยให้องค์การเจริญก้าวหน้าและพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ความสุขเป็นหัวใจสำคัญในการที่จะทำให้คนสามารถทำงานได้อย่างมีคุณภาพ เมื่อคนมีความสุขกับการทำงานและในสถานที่ทำงานแล้ว ย่อมมีพฤติกรรมในทางบวก สามารถขับเคลื่อนหรือนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายขององค์กร ซึ่งจะส่งผลดีต่อองค์กร แต่หากคนในองค์กรไม่มีความสุขในการทำงานหรือในสถานที่ทำงานแล้ว ย่อมมีพฤติกรรมไปในทิศทางลบ เช่น ไม่ตั้งใจปฏิบัติงาน ทำงานไม่มีประสิทธิภาพ ขาดงาน ลางานบ่อย หรืออาจลาออกจากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า มีปัจจัยที่หลากหลายในการนำมาเป็นตัวกำหนดการสร้างความสุขในการทำงาน เช่น สภาพแวดล้อมในการทำงานที่ปลอดภัย ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ลักษณะงานที่มีความท้าทาย ปฏิบัติงานโดยใช้ทักษะที่หลากหลาย มีอิสระในการทำงาน มีโอกาสเจริญก้าวหน้าในงาน รวมถึงสัมพันธภาพในที่ทำงาน ได้แก่ ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา และผู้ร่วมงาน เป็นต้น โดยผลการศึกษาของ จินดาวรรณ รามทอง, 2558; นภัชชลดร เตียง, 2550; บัณฑิตา คำโฮม, 2554; สิรินทร แซ่ฉั่ว, 2553; Diener and Myers, 2003 พบว่า สัมพันธภาพในที่ทำงาน ลักษณะงาน และสภาพแวดล้อมในการทำงานเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรในองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับ ฮารดา บุญเลิศ (2552) กล่าวว่า หากผู้บริหารองค์กร ต้องการให้องค์การประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด ควรให้ความสำคัญกับทรัพยากรมนุษย์ โดยการสร้างบรรยากาศในการทำงานให้ น่าอยู่ อบอุ่น รู้สึกปลอดภัย ได้รับค่าจ้างหรือสวัสดิการที่เหมาะสมกับงานที่ทำ รวมทั้งสนับสนุนปัจจัยต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยต่อความสะดวกในการทำงาน จนการทำงานประสบความสำเร็จ ซึ่งจะส่งผลต่อความสุขของบุคลากรในองค์การ นั่นเอง โดยปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสุขในการทำงาน ประกอบด้วย ปัจจัยภายในจิตใจของแต่ละบุคคล เช่น ความพึงพอใจในงาน แรงจูงใจ การเสริมแรง ค่าจ้างหรือค่าตอบแทน สวัสดิการต่าง ๆ และปัจจัยภายนอก เช่น บรรยากาศในที่ทำงานที่ปลอดภัย เอื้อต่อความสำเร็จในการทำงาน มีผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานที่ดี รู้สึกอบอุ่น จนก่อให้เกิดความรักความผูกพันต่อองค์การ ยอมทุ่มเทแรงกาย แรงใจ เพื่อพัฒนาองค์การไปสู่เป้าหมายความสำเร็จ

มหาวิทยาลัยพะเยา เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มีหน่วยงานประกอบด้วย 8 กอง 15 คณะ 3 วิทยาลัย 1 วิทยาเขต 1 โรงเรียนสาธิต 9 ศูนย์ 5 หน่วยงาน และส่วนงานที่เรียกชื่ออื่นอีก 3 หน่วยงาน มีบุคลากรทั้งสายวิชาการและสายสนับสนุน จำนวนทั้งสิ้น 1,634 คน มหาวิทยาลัยพะเยา มีพันธกิจหลัก 4 ด้าน คือ ด้านการผลิตบัณฑิต วิจัย ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และการบริการวิชาการแก่ชุมชน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสมบูรณ์แบบ (Comprehensive University) โดยมีปณิธาน ว่า “ปัญญาเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน” (มหาวิทยาลัยพะเยา, 2560)

พนักงานสายสนับสนุน เป็นทรัพยากรบุคคลกลุ่มหนึ่งของมหาวิทยาลัยที่มีบทบาทหน้าที่ในการสนับสนุนและเอื้ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้บริหาร อาจารย์ นิสิต และผู้มาติดต่อ ทั้งการติดต่อระหว่างหน่วยงานในมหาวิทยาลัย หน่วยงานนอกมหาวิทยาลัย และผู้ปกครองนิสิต และมีบทบาทสำคัญที่ต้องปฏิบัติตามภารกิจหลักของมหาวิทยาลัย ซึ่งมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าพนักงานสายวิชาการ จากสภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของสายสนับสนุนในการให้บริการกับผู้ที่มาติดต่อหลากหลายกลุ่ม หลากหลายความต้องการ และประกอบกับสภาพการแข่งขันในสังคมปัจจุบัน รวมถึงสภาพแวดล้อมในที่ทำงาน เช่น ห้องคับแคบ อุณหภูมิ แสง เสียง ไม่เอื้อต่อการทำงาน ผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจในการสั่งการ มากกว่าการทำงานแบบมีส่วนร่วม ทำให้บรรยากาศในที่ทำงานน่าเบื่อหน่าย ผู้ร่วมงานเกิดความคับข้องใจ จนก่อให้เกิดความเครียด นำไปสู่การไม่มีความสุขในการทำงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานลดลง และนำไปสู่การลาออกของบุคลากรในที่สุด (อารดา บุญเลิศ, 2552; จินดาวรรณ รามทอง, 2558)

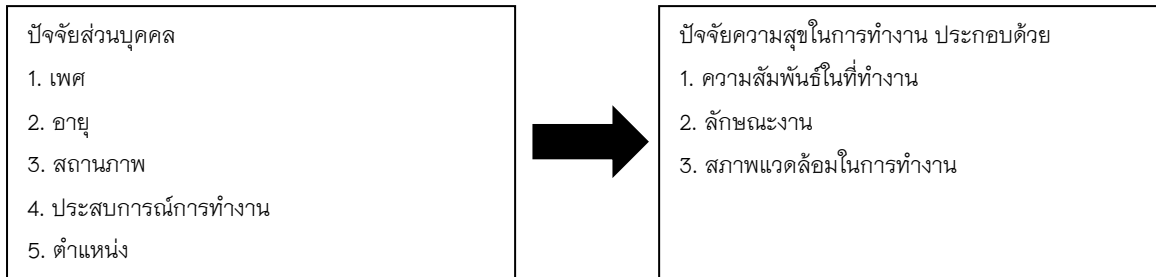
มหาวิทยาลัยพะเยา ได้มีการจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรมหาวิทยาลัยขึ้น (2558-2561) โดยให้ความสำคัญกับทรัพยากรมนุษย์ เพราะถือว่าเป็นทรัพยากรที่มีค่า และมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน โดยได้กำหนดประเด็นกลยุทธ์เพื่อพัฒนา 3 ประเด็น ประกอบด้วย ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 บำรุงอยู่ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 งานได้ผล และประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 คนเป็นสุข โดยส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์และความสุขร่วมกันภายใต้หลักการ Healthy Workplace เพื่อทำให้มหาวิทยาลัยพะเยาเป็นองค์กรที่น่าอยู่ มีความปลอดภัย มั่นคง มีการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรได้พัฒนาตนเอง ทั้งการประชุม อบรม สัมมนา และการศึกษาต่อ สร้างแรงจูงใจให้บุคลากรเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ มีการพัฒนาระบบการประเมินผลการปฏิบัติงาน มีค่าตอบแทนที่เหมาะสม รวมถึงการจัดสวัสดิการต่าง ๆ เช่น รถรับ-ส่ง การตรวจสุขภาพประจำปี เป็นต้น (มหาวิทยาลัยพะเยา, 2558) แต่จากข้อมูลการลาออกของบุคลากรมหาวิทยาลัยพะเยา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558-2560 พบว่า มีพนักงานลาออกทั้งสิ้น จำนวน 60 คน ประกอบด้วย พนักงานสายวิชาการ จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 45 และพนักงานสายสนับสนุน จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 55 โดยสาเหตุที่ลาออกส่วนใหญ่ คือ ได้งานใหม่ (มหาวิทยาลัยพะเยา, 2560) ซึ่งจากข้อมูลจะพบว่า พนักงานสายสนับสนุนมีสถิติการลาออกมากกว่าพนักงานวิชาการ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาระดับความสุขในการทำงาน รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงานสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อให้ผลการวิจัยเป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้บริหาร ตลอดจนผู้เกี่ยวข้อง ในการนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดแผนกลยุทธ์เพื่อสร้างความสุขในการทำงานของพนักงาน อันจะส่งผลต่อคุณภาพ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ในการปฏิบัติงานของพนักงานสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา ให้สูงขึ้น ต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

วัตถุประสงค์ในการศึกษาค้างนี้ (1) เพื่อศึกษาระดับความสุขในการทำงานของพนักงานสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงานสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา (3) เพื่อสร้างพยากรณ์ที่ดีที่สุดของปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงานสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

กรอบแนวคิด

สมมุติฐานการวิจัย

1. พนักงานสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา มีความสุขในการทำงานอยู่ในระดับมาก
2. สัมพันธภาพในที่ทำงาน ลักษณะงาน และสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีผลต่อความสุขใน

วิธีวิทยาการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ พนักงานสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยพะเยา ที่ปฏิบัติงานจริง ประจำปี 2560 จำนวน 823 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2560) (มหาวิทยาลัยพะเยา, 2560)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ได้แก่ พนักงานสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยพะเยา ที่ปฏิบัติงานจริง ประจำปี 2560 จำนวน 823 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2560) (มหาวิทยาลัยพะเยา, 2560) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 265 คน และเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างมีการกระจายไปตามสัดส่วนของประชากร ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นจำแนกตามหน่วยงาน โดยกำหนดสัดส่วน

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวพยากรณ์ ได้แก่ พนักงานสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยพะเยา ที่ปฏิบัติงานจริง ประจำปี 2560 จำนวน 265 คน จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพ ประสบการณ์การทำงาน และตำแหน่งงาน

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีจำนวนทั้งสิ้น 265 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 69.40 คน มีอายุ 30-35 ปี จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 43 มีสถานภาพสมรส จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 50.60 มีประสบการณ์การทำงาน (ในมหาวิทยาลัยพะเยา) 5-10 ปี จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 50.60 มีตำแหน่งเป็นนักวิชาการศึกษามากที่สุด จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 36.60

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความสุขในการทำงานของพนักงานสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยพะเยา

รายการ	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
1. ความพึงพอใจในชีวิต	3.81	.715	มาก
2. ความพึงพอใจในงาน	4.02	.686	มาก
3. อารมณ์ของท่านต่องาน/การปฏิบัติงาน	4.04	.650	มาก
เฉลี่ยรวม	3.96	.598	มาก

พบว่า ความสุขในการทำงานของพนักงานสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา โดยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($X = 3.96$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ อารมณ์ของท่านต่องาน/การปฏิบัติงาน ($X = 4.04$) รองลงมา คือ ความพึงพอใจในงาน ($X = 4.02$) และความพึงพอใจในชีวิต ($X = 3.81$) ตามลำดับ

ตาราง 2 แสดงปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงานสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา

ปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการทำงาน	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
1. ด้านความสัมพันธ์ในที่ทำงาน	3.95	.599	มาก
2. ด้านลักษณะงาน	3.99	.622	มาก
3. ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน	3.80	.701	มาก

พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงานสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา ประกอบด้วย ด้านลักษณะงาน ($X = 3.99$) ด้านความสัมพันธ์ในที่ทำงาน ($X = 3.95$) และด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ($X = 3.80$) ตามลำดับ

ตาราง 3 แสดงความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงานสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยพะเยา

ตัวแปร	(Y)	(X1)	(X2)	(X3)
ความสุขในการทำงาน (Y)	1.00			
ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ในที่ทำงาน (X1)	.704**	1.00		
ปัจจัยด้านลักษณะงาน (X 2)	.538**	.727**	1.00	
ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน (X 3)	.504**	.635**	.780**	1.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรทั้ง 3 ตัวแปร รวมทั้งสิ้น 3 ค่า และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าอยู่ระหว่าง .504-.780 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรอิสระที่มีค่าสูงสุด คือ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน กับปัจจัยด้านลักษณะงาน ($r = .780$) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระที่มีค่าต่ำสุดคือ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน กับปัจจัย

ด้านความสัมพันธ์ในที่ทำงาน ($r = .635$) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระส่วนใหญ่มีค่าอยู่ในระดับค่อนข้างสูง

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์สหสัมพันธ์ระหว่างความสุขในการทำงานของพนักงานสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา กับตัวแปรอื่น ๆ พบว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวมีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงานของพนักงานสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง .504–.704 มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับค่อนข้างสูง และสามารถเรียงลำดับความสัมพันธ์จากมากไปหาน้อย คือ ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ในที่ทำงาน ($r = .704$) ปัจจัยด้านลักษณะงาน ($r = .538$) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ($r = .504$) ตามลำดับ

สรุปผลและอภิปรายผล

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงานสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา ผู้ศึกษาได้กำหนดปัจจัย จำนวน 3 ด้าน คือ ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ในที่ทำงาน ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน กับปัจจัยด้านลักษณะงาน

ผลการศึกษาพบว่า ระดับปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงานสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา ปัจจัยที่ดีที่สุดที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงานสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 1 ตัว ได้แก่ ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ในที่ทำงาน ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ในที่ทำงานเป็นตัวแปรที่ดีที่สุดที่สามารถพยากรณ์ความสุขในการทำงานของพนักงานสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ในที่ทำงาน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสุขในการทำงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจาก พนักงานของมหาวิทยาลัยพะเยา ส่วนใหญ่แล้วเริ่มเข้ามาปฏิบัติงานพร้อมๆ กัน และมีวัยที่ใกล้เคียงกัน ทำให้ระบบการบังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงานทำงานแบบเป็นครอบครัวเดียวกัน ถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน การพูดคุยกันอย่างเป็นมิตร และเป็นกันเองเกิดความไว้วางใจกัน ผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานให้การยอมรับในความรู้ความสามารถในการทำงาน รวมถึงการสนับสนุนและให้ความร่วมมือหรือช่วยเหลือกันทำงานจนทำให้เกิดความรักและผูกพันในองค์กร ทำให้พนักงานสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยพะเยามีระดับความสุขอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ บัณฑิตา คำโฮม (2554, หน้า 7) ได้อธิบายว่า สัมพันธภาพในที่ทำงาน หมายถึง การรับรู้ของบุคลากรที่มีต่อความสัมพันธ์หรือการปฏิบัติที่มีต่อผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน และผู้ใต้บังคับบัญชา ในการปฏิบัติงานร่วมกัน หรือนอกเหนือจากการปฏิบัติงาน ที่มีลักษณะความเป็นกันเอง มีความเคารพนับถือซึ่งกันและกัน ยอมรับฟังแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริง และความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ผู้บังคับบัญชาเข้าใจปัญหาของผู้ใต้บังคับบัญชา การได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน รวมถึงการสนับสนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมีความเป็นมิตร ผูกพัน ไม่มีความขัดแย้งกัน มีแต่ความจริงใจต่อกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544) ได้อธิบายว่า สัมพันธภาพในที่ทำงาน จะก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนร่วมงาน ซึ่งจะส่งผลให้มีความสุขในการทำงาน สอดคล้องกับ ชาญวิทย์ วสันต์ธนาวัฒน์ (2551, สื่อบอนไลน์) ได้อธิบายว่า ความสุขในการทำงาน คือ การสร้างองค์กรที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการสร้างความสุขให้เกิดขึ้นในที่ทำงาน ทำให้ที่ทำงานเปรียบเสมือนเป็นบ้านหลังที่ 2 ของคนทำงาน โดยมีหลักการสร้างความสุขในที่ทำงาน 3 ประการ คือ 1) คนทำงานมีความสุข (Happy People) คือ การให้ความสำคัญกับคนในองค์กร โดยมุ่งทำให้คนทำงานมีความสุข ด้วยการส่งเสริมให้มีสุขภาพกาย และจิตใจที่ดี มีความมั่นคงในชีวิตด้านการงาน เศรษฐกิจและสังคม มีความเป็นมืออาชีพ มีศีลธรรมอันดี มีความเป็นอยู่ที่ดี มีครอบครัวที่อบอุ่น และเอื้ออาทรต่อ

ตนเองและสังคม ซึ่งเป็นการจัดสมดุลชีวิตของมนุษย์ผ่านความสุขในโลกสามใบที่ทับซ้อนกัน ประกอบด้วย โลกส่วนตัว โลกครอบครัว และโลกสังคมของมนุษย์ ตามแนวคิดองค์กรแห่งความสุข เรียกว่า ความสุข 8 ประการ หรือ Happy 8 อันจะนำไปสู่ความสุขในการทำงาน ทำให้คนในองค์กรเกิดความเสียสละ และจงรักภักดีกับองค์กร 2) ที่ทำงานน่าอยู่ (Happy Home) คือ การสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีในที่ทำงาน ทำให้ที่ทำงานเป็นเหมือนบ้านหลังที่สองของพนักงาน มีความรักความสามัคคีของคนในองค์กร ไม่มีปัญหาความขัดแย้งในการทำงาน ซึ่งจะส่งผลทำให้เกิดความสุขกาย สุขใจ ในที่ทำงาน3) ชุมชนสมานฉันท์ (Happy Teamwork) คือ การสร้างความรักและความสามัคคีภายในองค์กร มีการทำงานเป็นทีม ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน และเอื้ออาทรกับสังคมรอบข้าง สอดคล้องกับแนวคิดของ จงจิต เลิศวิบูลย์มงคล (2546) อธิบายว่า ความสุขในการทำงาน เป็นการกระทำในสิ่งที่ตนเองรักและพึงพอใจ ชอบและศรัทธาในสิ่งที่ทำ พึงพอใจในประสบการณ์ชีวิตที่ตนเองได้รับ รวมถึงความต้องการให้ตนเองเป็นที่ยอมรับและได้รับการยกย่องจากบุคคลทั่วไป ได้ทำงานในที่ทำงานที่มั่นคง มีความก้าวหน้า เข้าถึงโอกาสในการพัฒนา มีผู้บังคับบัญชาที่มีความเมตตา กรุณา มีเพื่อนร่วมงานที่จริงใจ ได้รับสวัสดิการที่เพียงพอ รวมถึงรู้สึกได้รับความปลอดภัยจากการทำงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ Herzberg (1959, p. 117) ที่ได้กล่าวถึงทฤษฎีองค์ประกอบคู่ของเฮิร์ซเบิร์ก (Herzberg's Two Factor Theory) ซึ่งได้สรุปไว้ว่ามีปัจจัยสำคัญ 2 ประการที่สัมพันธ์กับความชอบหรือไม่ชอบของแต่ละบุคคล ปัจจัยดังกล่าวคือ ปัจจัยจูงใจ (Motivation Factor) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับงานโดยตรงเพื่อจูงใจให้คนชอบและรักงานที่ปฏิบัติ เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความพึงพอใจให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะเป็นปัจจัยที่สามารถตอบสนองความต้องการภายในของแต่ละบุคคลได้ด้วย ได้แก่ 1) ความสำเร็จในการทำงานของบุคคล 2) การได้รับการยอมรับนับถือ อาจจะเป็นในรูปแบบของการชมเชย แสดงความยินดี การให้กำลังใจหรือการแสดงออกอื่นใดที่สื่อให้เห็นถึง การยอมรับในความสามารถ เมื่อได้ทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งบรรลุผลสำเร็จ การยอมรับนับถือจะแฝงอยู่กับความสำเร็จในงานด้วย 3) ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ 4) ความรับผิดชอบ 5) ความก้าวหน้า การได้รับการเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้นของบุคคลในองค์กร การมีโอกาสได้ศึกษาเพื่อหาความรู้เพิ่มเติมหรือได้รับการฝึกอบรม **ปัจจัยค้ำจุน (Maintenance Factor)** ได้แก่ เงินเดือน โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน สามารถทำงานร่วมกัน มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ลักษณะของอาชีพ นโยบายการบริหารงาน สภาพการทำงาน ความมั่นคงในงาน และวิธีการปกครองบังคับบัญชา หมายถึง ความสามารถของผู้บังคับบัญชาในการดำเนินงานหรือการให้ความยุติธรรมต่อผู้ใต้บังคับบัญชาในการบริหาร สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Manion (2003, Online); Diener and Myers (2003, Online); Kall (2004, Online); Dierendonk (2004, Online); Albano (2009, Online) ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า ความสุขในการทำงานเกิดจาก ความรู้สึกชอบในงานที่ทำ การให้ความร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีในที่ทำงาน การประสานงานที่ดี มีความรักและเอาใจใส่ในงานที่ทำ มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การได้รับการยอมรับนับถือ ล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้พนักงานมีความสุข ลดการลาออกจางาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อภิชาติ ภูพานิช (2551) ได้ศึกษาการใช้ดัชนีระดับความสุขในการทำงานของบุคลากร สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า ทิศนะความสุขในการทำงานที่มีค่ามากที่สุด คือ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคมภายในหน่วยงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชินกร น้อยคำยาง และปภาดา น้อยคำยาง (2555) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อดัชนีความสุขในการทำงานของบุคลากรในสำนักงานหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสุขในการทำงานของบุคลากรสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 6 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยบุคลิกภาพ ปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ด้านคุณลักษณะงาน ด้านสัมพันธภาพในที่ทำงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ และด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน

และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มาลี เกื้อนพกุล, อรอนงค์ ทวนพรมราช และอภิญา เพียรพิจารณ์ (2552) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพฯ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยระดับองค์กรมีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ได้แก่ นโยบายการบริหารงาน ลักษณะงาน สัมพันธภาพในที่ทำงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ชวัญและกำลังใจในการทำงาน และสภาพแวดล้อมในที่ทำงาน ปัจจัยที่สามารถทำนายความสุขในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพฯ ได้แก่ ลักษณะงาน การได้รับการยอมรับนับถือ สัมพันธภาพกับเพื่อนร่วมงาน สัมพันธภาพในครอบครัว สภาพแวดล้อมในการทำงาน และความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตครอบครัว สามารถทำนายความสุขในการทำงานของบุคลากรวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพฯ ได้ร้อยละ 54.6 4) สมการทำนายความสุขของบุคลากรวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพฯ คือ $\text{ความสุขในการทำงาน} (54.60) = .291 (\text{ลักษณะของงาน}) + .233 (\text{การได้รับการยอมรับนับถือ}) + .222 (\text{สัมพันธภาพกับเพื่อนร่วมงาน}) + .223 (\text{สัมพันธภาพในครอบครัว}) + .162 (\text{สภาพแวดล้อมในการทำงาน}) + .163 (\text{ความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตครอบครัว})$ ตามลำดับ แต่ไม่สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ นพดล กรรณิกา (2551, สื่อออนไลน์) ได้ทำการประเมินความสุขของคนทำงาน: กรณีศึกษาประชาชนอายุ 18-60 ปี ที่ทำงานในสถานประกอบการและองค์กรธุรกิจในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า สิ่งที่ทำให้คนทำงานมีความสุขหรือความทุกข์จากการทำงานไม่ได้ขึ้นอยู่กับ เงินเดือน รายได้ หรือสถานะเศรษฐกิจเรื่องปากท้องเพียงอย่างเดียว เพราะงานวิจัยนี้ได้ค้นพบปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการทำงาน 3 อันดับแรก ได้แก่ งาน ความมั่นคง และความก้าวหน้า รองลงมา คือ ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและหัวหน้างาน ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงานสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา” ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะที่ได้จากการค้นพบ จากผลการศึกษา เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมสำหรับ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน
 - 1.1 ผู้บริหารและบุคลากรจัดกิจกรรมร่วมกันเพื่อเพิ่มความสัมพันธ์ในองค์กรให้มากขึ้นเพื่อพนักงานจะได้มีความสนิทสนมอันจะเป็นบ่อเกิดของความเข้าใจ ไว้วางใจที่ดีต่อกัน
 2. ด้านลักษณะงาน
 - 2.1 มหาวิทยาลัยพะเยา ควรให้โอกาสและสนับสนุนงบประมาณ เพื่อให้บุคลากรสายสนับสนุน ได้ลาศึกษาต่อและฝึกอบรมในการพัฒนางาน
 - 2.2 ผู้บริหาร ควรแจ้งผลการประเมินการปฏิบัติงานให้แก่บุคลากรทุกคนได้รับทราบ เพื่อนำข้อเสนอแนะมาปรับใช้ในการพัฒนาตนเอง พัฒนางาน และพัฒนาองค์การ อย่างน้อย 3 เดือน/ครั้ง
 - 2.3 ผู้บริหารควรมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคลและควรมีการปรับเปลี่ยนสายงานตามความถนัดของแต่ละบุคคล
 3. ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน
 - 3.1 ผู้บริหารควรสร้างบรรยากาศในที่ทำงานให้บุคลากรรู้สึกผ่อนคลาย โดยการ จัดสถานที่ให้เหมาะสมกับการทำงาน เพื่อให้บุคลากรเกิดความรู้สึกผ่อนคลาย
 - 3.2 มหาวิทยาลัยพะเยา ควรกำหนดกระบวนการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร ที่โปร่งใสและเป็นธรรม และประกาศให้แก่บุคลากรทุกคนได้รับทราบอย่างทั่วถึง

3.3 มหาวิทยาลัยพะเยา ควรมีการกำหนดช่องทางเพื่อสื่อสาร เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับด้านนโยบายและการทำงานแก่บุคลากรอย่างหลากหลายช่องทาง และมีความถูกต้อง รวดเร็ว

3.4 มหาวิทยาลัยพะเยา ควรประชาสัมพันธ์แก่บุคลากรทุกคนทราบถึงนโยบายค่าตอบแทนเมื่อเกษียณอายุ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบความสุขในการทำงานของบุคลากรสายวิชาการกับบุคลากรสายสนับสนุน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายจากผู้ปฏิบัติงานของมหาวิทยาลัยพะเยา

2. ควรศึกษาปัญหา และแนวทางการเพิ่มความสุขในการทำงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยพะเยา

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา” สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยความอนุเคราะห์จาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รักษิต สุทธิพงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ตรวจสอบ ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆด้วยความเอาใจใส่ทุกขั้นตอน จนการวิจัยสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณนายอานนท์ ภูณัฐ จินเอียด ผู้อำนวยการกองการเจ้าหน้าที่ ดร.วิยะดา รัตนสุวรรณ รองคณบดีฝ่ายบริหารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา และ ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ ที่ให้คำแนะนำ ตรวจสอบ ตรวจสอบ และแก้ไข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจนทำให้การวิจัยในครั้งนี้สมบูรณ์และมีคุณค่า

ขอขอบพระคุณบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยาที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลในการตอบแบบสอบถามและการจัดเก็บข้อมูล

ท้ายนี้ผู้เขียนขอขอบใจถึงอำนาจบารมีของคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายที่อยู่ในสากลโลก อันเป็นที่พึ่งให้ผู้เขียนมีสติปัญญาในการจัดทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้เขียนขอให้เป็นกตเวทิตาแต่บิดา มารดา ครอบครัวของผู้เขียน ตลอดจนผู้เขียนหนังสือ และบทความต่าง ๆ ที่ให้ความรู้แก่ผู้เขียนจนสามารถให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

จงจิต เลิศวิบูลย์มงคล. (2546). **ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล การได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจ**

ในงาน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ กับความสุขในการทำงานของพยาบาลประจำการ โรงพยาบาล

มหาวิทยาลัยของรัฐ. วิทยานิพนธ์ พย.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

ชาญวิทย์ วสันต์ธนารัตน์. (2551). **องค์กรแห่งความสุข ด้วยความสุข 8 ประการ.** สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2560, จาก <http://www.wiseknow.com/blog/2009/05/22/2534/#axzz1XM0jYg4j>

ชินกร น้อยคำยาง และปภาดา น้อยคำยาง. (2555). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อดัชนีความสุขในการทำงานของบุคลากรในสำนักงานหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ธัญยากร อัญมณีเจริญ. (2555). **ปัจจัยสภาพแวดล้อมในการทำงาน ความพึงพอใจในงาน และกิจกรรมการเคลื่อนไหว ที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงาน.** วิทยานิพนธ์ ปร.ด., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, กรุงเทพฯ.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- นัชชล รอดเที่ยง. (2550). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรที่สังกัดศูนย์อนามัยในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ.
- บัณฑิตา คำโสม. (2554). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์.
- มหาวิทยาลัยพะเยา. (2560). สรุปอัตรากำลังสายบริการ เดือนมิถุนายน 2560. พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ศิริกุล จันทุม. (2543). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล เจตคติต่อวิชาชีพการพยาบาล การบริหารแบบมีส่วนร่วมของหัวหน้าหอผู้ป่วยกับคุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลในโรงพยาบาลสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ พย.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- สิรินทร แซ่ฉั่ว. (2553). ความสุขในการทำงานของบุคลากรเชิงสร้างสรรค์: กรณีศึกษา อุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์กลุ่มสื่อและกลุ่มงานสร้างสรรค์เพื่อการใช้งาน. วิทยานิพนธ์ วท.ม., สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- อารดา บุญเลิศ. (2552). การวิเคราะห์องค์ประกอบของความสุขในการทำงานของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยรามคำแหง. วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- Herzberg, F. (1959). *Management of Organization*. Boston: Houghton Mifflin Company.
- Manion, J. (2003). Joy at Work: Creating a Positive Workplace. *Journal of Nursing Administration*, 33(12), 652-655

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 สหวิทยาเขตอิงโขง

Factors affecting academic administration of schools under Ing-Khong campus Group, The Secondary Education Area office 36

ณัฐธิดา งามตา^{1*} และ รักษ์ิต สุทธิพงษ์²

Nathida Ngamta^{1*} and Ruksit Sutthipong²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการกับการบริหารงานวิชาการ 4) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สหวิทยาเขตอิงโขง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ประกอบไปด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ซึ่งมี 11 สถานศึกษา จำนวน 205 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ผลทางสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ตำแหน่งครูผู้สอน และมีประสบการณ์การทำงานในสถานศึกษามากกว่า 15 ปี ขึ้นไป 2) การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการมีระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก 4) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการมากที่สุดคือ ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ซึ่งมีความสัมพันธ์กันทางบวก ในระดับค่อนข้างสูง 5) การสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ซึ่งมีปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน (X3) ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา (X1) ปัจจัยด้านความพร้อมเกี่ยวกับสถานที่ (X4) และปัจจัยด้านครูผู้สอน (X2) ที่เป็นตัวแปรพยากรณ์ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ที่ดีที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) มีค่าเท่ากับ .865 มีอำนาจการพยากรณ์ร้อยละ 74.80 สร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ได้ดังนี้

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : pj.cms2@gmail.com

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = .645 + .254X_3 + .246X_1 + .195X_4 + .141X_2$$

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z}_y = .329Z_y(X_3) + .299Z_y(X_1) + .203Z_y(X_4) + .143Z_y(X_2)$$

คำสำคัญ: ปัจจัยที่ส่งผล การบริหารงานวิชาการ

Abstract

The objectives of research were: 1) to study the academic administration, 2) to study factors affecting the academic administration, 3) to study the correlation between factors affecting the academic administration and the academic administration, 4) to analyze the multiple regression of factors affecting academic administration. The sample group were Directors and Teachers of schools under Ing-Khong campus Group, The Secondary Education Area office 36. The sample group were 205 school Directors and Teachers. The research instrument was questionnaire with Factors affecting academic administration of schools. Researchers collected data manually and the statistical techniques employed in data analysis were percentage, mean, standard deviation, Pearson Product-Moment Correlation Coefficient and Stepwise Multiple Regression Analysis.

The results were as follows: 1) Most of answerer are female and teacher and they are also have an experience in school more than 15 years, 2) Academic administration of the schools were high level, 3) factors affecting of the academic administration were high level, 4) The positive relationship of the administrative factor and the academic administration were significantly at .01, 5) For the forecast of best factors, Stepwise Multiple Regression Analysis, it was found that the factors the relationship between of the community and the schools (X3), Directors (X1), Building (X4), and Teachers (X2) correlate with the factors affecting academic administration at .01 level of significantly. It showed a Stepwise Multiple Regression Analysis (R) of .865 Finally, forecast for the academic administration was at 74.80 percent. The forecast equations for the academic administration were as follows:

The regression equation of raw score showed: $\hat{Y} = .645 + .254X_3 + .246X_1 + .195X_4 + .141X_2$

The regression equation of standard score showed: $\hat{Z}_y = .329Z_y(X_3) + .299Z_y(X_1) + .203Z_y(X_4) + .143Z_y(X_2)$

Keywords: Factors affecting, academic administration

บทนำ

ปัจจุบันสังคมโลกเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเกิดการแข่งขันทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงนี้ส่งผลกระทบต่อสังคมไทยเป็นอย่างมาก การศึกษามีบทบาทและมีความสำคัญ ที่จะพัฒนาประชากรของประเทศให้มีศักยภาพต่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพในสังคมโลก ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พุทธศักราช 2559 ได้กำหนดบทบัญญัติที่เป็นแนวนโยบายทางการศึกษาไว้อย่างชัดเจน คือ หมวด 5 มาตรา 54 วรรค 3 กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษา ตามต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล วรรค 4 การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียน

มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ นอกจากนี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 – 2564) ได้กำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาประเทศท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วโดยน้อมนำหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่าง “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” (คณะสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี, 2558) จากแนวนโยบายดังกล่าว สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่สำคัญหน่วยงานหนึ่งในการพัฒนาประชากรคนไทยให้มีคุณภาพในทุกด้าน ซึ่งประสิทธิผลของสถานศึกษา ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ที่มีหน้าที่หลักที่ต้องประสานงานให้บุคคลต่าง ๆ ปฏิบัติหน้าที่ไปด้วยดี และบำรุงรักษาหน่วยงานให้ดำรงอยู่อย่างมั่นคงและเจริญก้าวหน้ายิ่ง ๆ ขึ้นไป อย่างไรก็ตาม การให้สมาชิกในหน่วยงานได้มีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมวางแผน จะเกิดการเชื่อมโยงส่งผลถึงกันและกัน การพัฒนาวัฒนธรรมและบรรยากาศขององค์การแบบเปิดมีส่วนร่วม และมีการควบคุมตนเอง เปิดกว้างต่อการเปลี่ยนแปลงจะช่วยให้องค์กรมีประสิทธิภาพและคุณภาพ (วิโรจน์ สารรัตน์, 2546, หน้า 10) ดังนั้น ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของสถานศึกษา เป็นบทบาทหน้าที่ที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการบริหารจัดการสถานศึกษาในทุกระดับจะต้องมีความสอดคล้องกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งตราเป็นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้การศึกษาไทยยืนยอนอยู่บนเวทีโลกในศตวรรษที่ 21 อย่างมีศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิ (รุ่ง แก้วแดง, 2545, หน้า 324–325)

การศึกษาขั้นพื้นฐานถือว่าการศึกษาระดับสำคัญ มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้พร้อมที่จะทำประโยชน์ให้แก่สังคม เป็นกระบวนการสร้างและพัฒนาพฤติกรรมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ให้ครบทุกด้าน โดยจะต้องเป็นไปตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 หมวด 1 มาตรา 6 ระบุไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ถือได้ว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรม ซึ่งจะต้องอาศัยกำลังคนเป็นปัจจัยสำคัญ โดยประสิทธิภาพคนจะขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของการศึกษา

การบริหารงานวิชาการ ถือได้ว่าเป็นหัวใจของการบริหารการศึกษาที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องใช้ความสามารถและเอาใจใส่เป็นพิเศษ เพราะภารกิจหลักของโรงเรียนคือ การให้ความรู้ทางวิชาการแก่นักเรียน (ภิญโญ สาร, 2537, หน้า 324) การบริหารงานวิชาการ มีขอบข่ายตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 มี 17 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น 2) การวางแผนงานด้านวิชาการ 3) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 4) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 5) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 6) การวัดผลประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนการเรียนรู้ 7) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 8) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 9) การนิเทศการศึกษา 10) การแนะแนว 11) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 12) การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ 13) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถาบันการศึกษาและองค์กรอื่น 14) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา 15) การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านบริหารงานด้านวิชาการของสถานศึกษา 16) การคัดเลือกหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา 17) การพัฒนาและใช้สื่อ

เทคโนโลยี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550, หน้า 29 – 30) ซึ่งผู้บริหารการศึกษาต้องมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการทุกขอบข่าย

จากรายงานสมรรถนะการแข่งขันของไทยในเวทีสากล ปี 2559 (IMD 2016) พบว่า ความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของประเทศไทยภาพรวมอยู่ที่อันดับที่ 52 จากทั้งหมด 61 ประเทศ ลดลงจาก 4 อันดับจากปี 2558 ด้านคุณภาพการศึกษา พบว่า ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่มีอายุ 15 ปี (ผลการสอบ PISA) อันดับที่ 44 ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ (TOEFL) อันดับที่ 57 การสอนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนได้คะแนน 4.09 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน อันดับที่ 49 กล่าวโดยสรุป สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากลยังอยู่ในระดับที่ไม่ดีมากนัก และยิ่งล้าหลังกว่าประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, หน้า 2559, หน้า จ – ช) และผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขึ้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (เชียงราย – พะเยา) จากรายงานผลการทดสอบการศึกษาระดับชาตินี้ขึ้นพื้นฐาน (O-NET) ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า รายวิชาภาษาไทยได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 50.03 (ระดับประเทศร้อยละ 46.36) วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 52.45 (ระดับประเทศร้อยละ 49.00) วิชาภาษาอังกฤษได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 34.29 (ระดับประเทศร้อยละ 31.80) วิชาคณิตศาสตร์ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 34.31 (ระดับประเทศร้อยละ 29.31) วิชาวิทยาศาสตร์ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 37.88 (ระดับประเทศร้อยละ 34.99) รวม 5 สาระคะแนนเฉลี่ยรวม 41.79 (ระดับประเทศร้อยละ 38.29) และผลการทดสอบการศึกษาระดับชาตินี้ขึ้นพื้นฐาน (O-NET) ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า รายวิชาภาษาไทยได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 54.54 (ระดับประเทศร้อยละ 52.29) วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 37.15 (ระดับประเทศร้อยละ 35.89) วิชาภาษาอังกฤษได้คะแนนเฉลี่ย ร้อยละ 27.45 (ระดับประเทศร้อยละ 27.76) วิชาคณิตศาสตร์ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 26.04 (ระดับประเทศร้อยละ 24.88) วิชาวิทยาศาสตร์ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 33.05 (ระดับประเทศร้อยละ 31.62) รวม 5 สาระ คะแนนเฉลี่ยรวม 35.64 (ระดับประเทศร้อยละ 34.48) (กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36, 2560) จากรายงานดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ตกต่ำ เนื่องจากคะแนนรวม 5 รายวิชาเฉลี่ยแล้วยังไม่ถึงร้อยละ 50 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2560) จากสภาพดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า การจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (พะเยา – เชียงราย) ยังไม่บรรลุเป้าหมาย ผลการศึกษาของนราภรณ์ คำหวาน (2554, หน้า 92 – 96) พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านผู้สอน ปัจจัยด้านชุมชน ปัจจัยด้านอาคารสถานที่ ปัจจัยด้านงบประมาณ และปัจจัยด้านบรรยากาศในโรงเรียนส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียนประถม สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ ด้วยความรู้ในหลักแนวคิดทางการศึกษาอย่างลึกซึ้ง

จากความเป็นมาและความจำเป็นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สหวิทยาเขตอิงโขง ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สหวิทยาเขตอิงโขง เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสพม. 36 สหวิทยาเขตอิงโขง
 2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสพม. 36 สหวิทยาเขตอิงโขง
 3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสพม. 36 สหวิทยาเขตอิงโขง
- เพื่อสร้างสมการพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสพม. 36 สหวิทยาเขตอิงโขง

วิธีวิทยาการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สหวิทยาเขตอิงโขง ซึ่งมี 11 สถานศึกษา จำนวน 205 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการและปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 สหวิทยาเขตอิงโขง แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงานในสถานศึกษา ลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 สหวิทยาเขตอิงโขง ลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 77 ข้อ ผลจากการวิเคราะห์ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 และนำไป Try out มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .976

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 สหวิทยาเขตอิงโขง ลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 31 ข้อ ผลจากการวิเคราะห์ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 และนำไป Try out มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .915

ผลการศึกษา

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สหวิทยาเขตอิงโขง ผู้วิจัยสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ตำแหน่งครูผู้สอน และมีประสบการณ์การทำงานในสถานศึกษาปัจจุบัน มากกว่า 15 ปีขึ้นไป
2. ผลการศึกษาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 สหวิทยาเขตอิงโขง พบว่า การบริหารงานวิชาการทั้ง 17 ด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุดคือ ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

3. ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 สหวิทยาเขตอิงโขง พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการทั้ง 6 ด้านมีระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการมากที่สุดคือ ปัจจัยด้านครูผู้สอน อยู่ในระดับมาก และปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการน้อยที่สุด คือ ปัจจัยด้านสื่อวัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา อยู่ในระดับมาก

4. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สหวิทยาเขตอิงโขง พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ปัจจัยที่ส่งผลที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการมากที่สุดคือ ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งมีความสัมพันธ์กันทางบวก ในระดับค่อนข้างสูง และที่มีความสัมพันธ์น้อยที่สุดคือ ปัจจัยด้านสื่อวัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ซึ่งมีความสัมพันธ์กันทางบวก ในระดับค่อนข้างสูง

5. การสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สหวิทยาเขตอิงโขง ซึ่งมีปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (X3) ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา (X1) ปัจจัยด้านความพร้อมเกี่ยวกับสถานที่ (X4) และปัจจัยด้านครูผู้สอน (X2) ที่เป็นตัวแปรพยากรณ์ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาที่ดีที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) มีค่าเท่ากับ .865 สัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R²) เท่ากับ .748 หรือมีอำนาจการพยากรณ์ร้อยละ 74.80 สร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สหวิทยาเขตอิงโขง ได้ดังนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ} \quad \hat{Y} = .645 + .254X_3 + .246X_1 + .195X_4 + .141X_2$$

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปแบบมาตรฐาน} \quad \hat{Z}_y = .329Z_{y(X3)} + .299Z_{y(X1)} + .203Z_{y(X4)} + .143Z_{y(X2)}$$

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สหวิทยาเขตอิงโขง มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและสมมติฐานของการวิจัย ดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สหวิทยาเขตอิงโขง ผลการปฏิบัติงานการบริการงานวิชาการอยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน ทั้งนี้เป็นเพราะสถานศึกษามีการบริหารงานวิชาการตามขอบข่ายงานวิชาการทั้ง 17 ด้านซึ่งได้รับความร่วมมือจากผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เขมสมสร โขงศรี (2558 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ภาพรวมรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สหวิทยาเขตอิงโขง ทุกปัจจัยอยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน ซึ่งปัจจัยแต่ละด้านสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา มีระดับปัจจัยที่ส่งผลอยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายข้อ ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการบริหารงานวิชาการจำเป็นจำต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ นั่นคือผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถ ความรู้และความเข้าใจในการบริหารงานวิชาการ นำองค์ความรู้ไปใช้ในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ผู้บริหารยังมีคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากรในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิมล เดชะ (2558, หน้า 3) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน ตีประจําตำบลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการปฏิบัติงานบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก

ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษาเมื่อพิจารณาปัจจัยย่อยพบว่า ระดับปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุด คือ ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นแบบอย่างที่ดีแก่องค์กร มีความคิดเห็นในระดับมาก เพราะสังคมในปัจจุบันเป็นสังคมที่มีการเน้นย้ำเรื่อง คุณธรรม จริยธรรมและปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้ที่ปฏิบัติงานในวิชาชีพไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อเป็นแบบอย่างให้ผู้ปฏิบัติงานผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องปฏิบัติตามอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปวีณา เหล่าลาด (2556) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลด้านผู้บริหารมากที่สุดคือ ผู้บริหารปกครองโดยถือระเบียบวินัย มีคุณธรรมและจริยธรรม และสอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้บริหาร ต้องการมุ่งสู่คุณภาพการศึกษาต้องประกอบไปด้วย ผู้บริหารจะต้องมีคุณธรรม จริยธรรม และพัฒนาตนเองตลอดเวลา ต้องมุ่งเน้นที่จะสร้างระบบคุณภาพ องค์กรแห่งคุณภาพ เพื่อให้ผลผลิตป้องกันปัญหา ต้องตัดสินใจบนทางเลือก ซึ่งมีการเสี่ยงอย่างมีเหตุผล ต้องมีความรับผิดชอบในการ สดับรับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่าย ใฝ่ต่อการรับรู้ความคิดความต้องการของบุคคลต่าง ๆ ไม่กลัวการเปลี่ยนแปลง ต้องให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงและการบริหารการเปลี่ยนแปลงแก่ผู้บริหารรองลงไปทุกระดับ และต้องวางระบบการสื่อสาร มีความซื่อสัตย์และมีหลักการ มีจิตสำนึกแห่งคุณภาพ (สมศักดิ์ ลินธุระเวชญ์, 2542, หน้า 180)

2.2 ปัจจัยด้านครูผู้สอน ระดับปัจจัยที่ส่งผลอยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายข้อ เมื่อพิจารณาเป็นปัจจัยย่อย ระดับปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุด คือ ครูผู้สอนมีความรู้ในเนื้อหาสาระในรายวิชาที่สอน มีความคิดเห็นในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะครูผู้สอนเป็นบุคคลสำคัญในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเกิดประสบการณ์ ดังนั้นครูผู้สอน จำเป็นจะต้องมีความรู้ในเนื้อหาสาระในรายวิชาที่สอน มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนด้วยความมุ่งมั่น มีเทคนิคการสอนใหม่ ๆ มีการใช้สื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลายและเหมาะสม และมีเทคนิค การวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ สร้างสัมพันธ์ที่ดี ยอมรับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนครู ผู้ปกครองและนักเรียน นอกจากนี้ครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วครูผู้สอนจะต้องมีคุณธรรม จริยธรรมและปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 23 ได้กล่าวถึง แนวการจัดการศึกษาที่ครูเป็นส่วนสำคัญในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และ บูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา และ สอดคล้องกับลักษณะของครูที่ดีที่พึงประสงค์ มีลักษณะ สำคัญ 3 ประการ คือ 1) ภูมิรู้ คือ คุณสมบัติส่วนตัวที่เกี่ยวกับความรู้ ความสามารถทางด้านวิชาการ เป็นผู้ที่มี สติปัญญาที่ดี เฉลียวฉลาด เชื่อมั่นในตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ 2) ภูมิธรรม คือ การ

ประพตติดี ละเว้นจากอบายมุขทั้งปวง กระทำแต่สิ่งที่ดี สุจริต ทั้งทางกาย วาจาและใจ ครูต้องมีจรรยาบรรณวิชาชีพ และคุณธรรม 3) ภูมิฐาน คือ บุคลิกภาพที่ดี แต่งกายสะอาดเรียบร้อย พุดจาไพเราะนุ่มนวล มีลักษณะเป็นผู้นำ (ธีรศักดิ์ อัครบวร, 2544, หน้า 75) ดังนั้น ในการบริหารงานวิชาการครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ในเนื้อหาสาระในรายวิชาที่สอน

2.3 ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ระดับปัจจัยที่ส่งผลอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งภาพรวมและรายข้อ เมื่อพิจารณาเป็นปัจจัยย่อย ระดับปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุด คือ ผู้ปกครองและตัวแทนชุมชน มีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดการศึกษาในปัจจุบันเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา จึงเป็นจะต้องมีผู้ปกครองและตัวแทนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา เข้ามาส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนของผู้เรียน หรือมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานวิชาการในสถานศึกษา พัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 ได้บัญญัติเกี่ยวกับชุมชน มาตรา 8 (2) การจัดการศึกษาให้ยึดหลักให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

2.4 ปัจจัยด้านความพร้อมเกี่ยวกับสถานที่ ระดับปัจจัยที่ส่งผลอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งภาพรวมและรายข้อ เมื่อพิจารณาเป็นปัจจัยย่อย ระดับปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุด คือ สถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกสถานศึกษาเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะสถานศึกษามีความพร้อมด้านสถานที่ในการจัดการเรียนการสอน ไม่ว่าจะเป็นอาคารเรียน อาคารประกอบมั่นคงแข็งแรงอยู่ในสภาพที่เหมาะสมและเพียงพอต่อผู้เรียน มีการใช้อาคารสถานที่เช่น ห้องเรียน ห้องเรียนพิเศษ ห้องบริการสื่ออุปกรณ์ ห้องสมุด ห้องวิทยาศาสตร์ เป็นต้นอย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมาน ปรีชา (2548, หน้า 14 -17 อ้างอิงใน ทรรศนีย์ วราห์คำ, 2554, หน้า 18) ได้กล่าวถึงแนวทางการจัดอาคารสถานที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ไว้ดังนี้ 1) ดำเนินการวางแผนใช้อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า โดยให้บุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วม 2) จัดให้มีแผนผังบริเวณอาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียนและห้องพิเศษ 3) จัดให้มีการทำตาราง และแสดงการใช้อาคารสถานที่ รวมถึงห้องพิเศษต่าง ๆ 4) ตรวจสอบสภาพและซ่อมบำรุงอาคารสถานที่อย่างสม่ำเสมอให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานได้ 5) จัดให้มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบอาคารสถานที่ของบุคลากร 6) ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ 7) จัดสภาพบริเวณสถานศึกษาให้ร่มรื่น สะอาด สวยงาม น่าดู น่าเรียนและปลอดภัย 8) จัดบริเวณอาคารเรียน อาคารประกอบ และบริเวณอื่น ๆ ให้มีความแข็งแรง สะอาดและแสงสว่างเพียงพอ

2.5 ปัจจัยด้านการจัดการงบประมาณ ระดับปัจจัยที่ส่งผลอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งภาพรวมและรายข้อ เมื่อพิจารณาเป็นปัจจัยย่อย ระดับปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุด คือ สถานศึกษาจัดสรรงบประมาณที่ได้รับเป็นเงินอุดหนุนจากรัฐบาลมุ่งพัฒนาการเรียนการสอนเป็นอันดับแรก มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะปัจจัยด้านงบประมาณมีความสำคัญต่อการบริหารวิชาการ ซึ่งงบประมาณนี้ได้มาจากการจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนจากรัฐบาลสถานศึกษาจำเป็นต้องบริหารงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน ในการบริหารงบประมาณสถานศึกษามีการวางแผนการใช้งบประมาณแบบมุ่งเน้นการจัดการที่เน้นผลผลิต ผลลัพธ์ และมีการวางแผนการปฏิบัติการใช้งบประมาณในแต่ละด้าน มีระบบบริหาร ควบคุม กำกับตรวจสอบและรายงานผลการบริหารงบประมาณที่ชัดเจน ตรวจสอบได้ ซึ่งสอดคล้องกับโครงการเรียนฟรี 15 ปีอย่างมีคุณภาพ เป็นโครงการที่สนับสนุนนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 15 ปี ตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งประเภทสามัญศึกษาและประเภทอาชีวศึกษา อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ตามลัทธิที่กำหนดไว้

ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนของผู้ปกครองเพื่อสร้างโอกาสและขยายโอกาสทางการศึกษาแก่เด็ก เยาวชน และประชาชนอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและเป็นธรรม ตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ดังนั้นปัจจัยด้านการจัดการงบประมาณ เป็นปัจจัยสำคัญต่อการบริหารงานวิชาการเป็นเครื่องมือในการจัดสรรทรัพยากรงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดและมีการวางแผนการปฏิบัติงานในการใช้จ่ายทรัพยากรงบประมาณนั้นอย่างคุ้มค่ามากที่สุด เพื่อให้ผู้เรียนเกิดคุณภาพและประสิทธิผลมากที่สุดจากการจัดการงบประมาณ

2.6 ปัจจัยด้านสื่อวัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อระดับปัจจัยที่ส่งผลอยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายข้อ เมื่อพิจารณาเป็นปัจจัยย่อย ระดับปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุด คือ สถานศึกษามีห้องสมุดที่จัดหนังสือเป็นหมวดหมู่ มีแหล่งสืบค้นความรู้บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีความคิดเห็นในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะสถานศึกษามีห้องสมุดที่จัดหนังสือเป็นหมวดหมู่ มีแหล่งสืบค้นความรู้บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีสื่อเทคโนโลยีพื้นฐานที่จำเป็นตามหลักสูตรของสถานศึกษาอย่างเพียงพอ มีนวัตกรรมทางการศึกษาและมีการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา มีการบำรุงรักษาสื่อเทคโนโลยีให้อยู่ในสภาพใช้งานได้เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 ได้เห็นความสำคัญของเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยกำหนดในหมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การให้การจัดการศึกษาเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียนจึงมีความจำเป็นที่จะต้องนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการจัดการศึกษา และสอดคล้องกับกระบวนการเรียนการสอนในยุคศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนจะเรียนด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ทันสมัย และสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ววงการศึกษาธิการ (2546 อ้างอิงใน วณิชชา แม่นยำและคณะ, 2557 หน้า 197)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สหวิทยาเขตอิงโขง พบว่า มีจำนวน 21 คู่ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .575 ถึง .797 ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางบวก จำนวน 21 คู่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ที่มีความสัมพันธ์กันมากที่สุดคือ ปัจจัยด้านการจัดการงบประมาณกับปัจจัยด้านความพร้อมเกี่ยวกับสถานที่ซึ่งมีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างสูง ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดเตรียมความพร้อมด้านสถานที่ไม่ว่าจะเป็นการจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกสถานศึกษาที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน การจัดเตรียมอาคาร อาคารประกอบมั่นคงแข็งแรงอยู่ในสภาพที่เหมาะสมและเพียงพอ ต่อผู้เรียน การเตรียมและบำรุงรักษาอาคารสถานที่ เช่น ห้องเรียน ห้องเรียนพิเศษ ห้องบริการสื่ออุปกรณ์ ห้องสมุด ห้องวิทยาศาสตร์ เป็นต้นอย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียนนั้นจำเป็นต้องใช้งบประมาณในการบริหารจัดการเพื่อเตรียมความพร้อมด้านสถานที่ และที่มีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุดคือ ปัจจัยด้านสื่อวัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา กับปัจจัยด้านความพร้อมเกี่ยวกับสถานที่ ซึ่งมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เป็นเพราะสื่อวัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยีในปัจจุบันมีความทันสมัย มีขนาดเล็กสามารถใช้ได้สะดวกสบายและใช้ได้เกือบตลอดเวลา ทุกโอกาสและทุกสถานที่ เช่น การเรียนออนไลน์ในโทรศัพท์มือถือ การสืบค้นข้อมูลในคอมพิวเตอร์พกพาซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนและสืบค้นข้อมูลได้จากสถานที่ใดก็ได้ เป็นต้น

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สหวิทยาเขตอิงโขง คือ ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนกับการบริหารงานวิชาการ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ .784 ซึ่งมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดการศึกษาในปัจจุบันเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่

เกี่ยวข้องกับการศึกษา ดังนั้นผู้ปกครองและชุมชนจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญ มีส่วนร่วมเข้ามาเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อร่วมกับสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สหวิทยาเขตอิงโขงน้อยที่สุดคือ ปัจจัยด้านสื่อวัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษากับการบริหารวิชาการ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ .619 ซึ่งมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการบริหารงานวิชาการยังมีเป็นส่วนน้อย เช่น การกรอกคะแนนผลการเรียนของผู้เรียนบางสถานศึกษายังกรอกลงกระดาษบางสถานศึกษากรอกโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์แต่ยังเป็นโปรแกรมรุ่นเก่า การจัดตารางสอนตารางเรียนบางสถานศึกษาใช้การจัดมือ บางสถานศึกษาใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เป็นต้น จากความสัมพันธ์ดังกล่าวสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1

4. ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณและสร้างสมการพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สหวิทยาเขตอิงโขง โดยใช้ปัจจัย 6 ด้าน พบว่า ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยด้านความพร้อมเกี่ยวกับสถานที่ และปัจจัยด้านครูผู้สอน เป็นตัวแปรที่สามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการที่ดีที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ มีค่าเท่ากับ .865 สามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สหวิทยาเขตอิงโขง ได้ร้อยละ 74.80 ทั้งนี้เป็นเพราะปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยด้านความพร้อมเกี่ยวกับสถานที่ และปัจจัยด้านครูผู้สอน เป็นปัจจัยที่สำคัญกับการบริหารงานวิชาการและการศึกษาในปัจจุบันเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา ชุมชนจึงเข้ามามีบทบาทในการบริหารงานวิชาการมากยิ่งขึ้นเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน และภายในสถานศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารงานวิชาการคือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ซึ่งเป็นผู้ที่จะขับเคลื่อนให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ ความสามารถของตนเองอย่างเต็มตามศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เขมสมร ไข่งศรี (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงลำดับดังนี้ ด้านสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการจัดงบประมาณ ด้านความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของโรงเรียนกับชุมชน ด้านความพร้อมของอาคารสถานที่ ด้านผู้บริหาร และด้านครูผู้สอน ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการได้ ได้แก่ ด้านวัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านครูผู้สอน ด้านความพร้อมของอาคารสถานที่ ด้านความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของโรงเรียนกับชุมชน ตามลำดับ

จากตัวแปรที่สามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการที่ดีที่สุด ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยด้านความพร้อมเกี่ยวกับสถานที่ และปัจจัยด้านครูผู้สอน ผู้วิจัยมีประเด็นอภิปรายดังนี้

1. ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นปัจจัยพยากรณ์ที่มีอิทธิพลสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจุบันมีการเน้นการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา ชุมชนจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในการบริหารงานสถานศึกษา ซึ่งชุมชนเข้ามาในรูปแบบของคณะกรรมการสถานศึกษา มีส่วนร่วมในงานการบริหารงานวิชาการ เช่น เป็นวิทยากรให้ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษณา แพทยานนท์ (2547, หน้า 14) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในโรงเรียน

ประถมศึกษา สังกัดกลุ่มบูรพา ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีความสำคัญเกี่ยวข้องกับผูกพันกันประสานความร่วมมือซึ่งกันและกัน ทั้งสองฝ่ายเป็นทั้งผู้และผู้รับ โรงเรียนเป็นแหล่งความรู้วิชาการแก่ชุมชน เป็นศูนย์รวมสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและช่วยเหลือกิจกรรมของโรงเรียนเข้าใจความต้องการของชุมชนและเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน การพัฒนาชุมชนให้ก้าวหน้าที่เท่ากับเป็นการพัฒนาโรงเรียนด้วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปวีณา เหล่าลาด (2556) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ผู้ปกครองและชุมชนมีความตระหนักและสนใจในการเรียนของบุตรหลาน โดยรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและจำเป็น และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 ได้บัญญัติเกี่ยวกับชุมชน ไว้ดังนี้ มาตรา 8 (2) การจัดการศึกษาให้ยึดหลักให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นปัจจัยพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการได้ ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารงานวิชาการ เป็นผู้นำในการขับเคลื่อนนโยบายทางการศึกษาเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ส่วนในด้านการบริหารงานวิชาการผู้บริหารสถานศึกษาถือได้ว่าเป็นผู้นำทางวิชาการ สามารถนำสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ได้ และผู้บริหารจะต้องมีคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคคลอื่น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์กว้างและเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 ได้บัญญัติคำว่า “ผู้บริหารสถานศึกษา” หมายถึงบุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาแต่ละแห่ง ทั้งของรัฐและเอกชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประวีตา มีเปี่ยมสมบูรณ์ (2555) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อมาตรฐานคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านผู้บริหาร สามารถร่วมพยากรณ์มาตรฐานคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชรพงษ์ น่วมมะโน (2558, บทคัดย่อ) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเพชรบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดเพชรบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งปัจจัยด้านผู้บริหารมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา

2. ปัจจัยด้านความพร้อมเกี่ยวกับสถานที่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นปัจจัยพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการได้ ทั้งนี้เป็นเพราะเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการบริหารงานวิชาการ ซึ่งใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียน ซึ่งตามเกณฑ์มาตรฐานสถานที่ในสถานศึกษาจะต้องประกอบไปด้วยอาคารที่ใช้ทำการเรียนการสอน อาคารระกอบมั่นคง รวมทั้งบริเวณสถานศึกษาและสิ่งแวดล้อมที่ดียอมทำให้ผู้เรียนมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประวีตา มีเปี่ยมสมบูรณ์ (2555) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อมาตรฐานคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกสามารถร่วมพยากรณ์มาตรฐาน คุณภาพผู้เรียนได้

3. ปัจจัยด้านครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นปัจจัยพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการได้ ทั้งนี้เป็นเพราะครูผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารงานวิชาการให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรระดับชั้นเรียน กระบวนการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล ผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานและคุณภาพการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ของ ประวีตา มีเปี่ยมสมบูรณ์ (2555) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อมาตรฐานคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านครูผู้สอน สามารถร่วมพยากรณ์มาตรฐานคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนประถมศึกษาได้ และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 23 ได้กล่าวถึงแนวการจัดการศึกษาที่ครูเป็นส่วนสำคัญในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนเกิดเกิดความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารควรส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน เช่น แต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษา ทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนในวันสำคัญต่าง ๆ ร่วมอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีของชุมชน
2. ผู้บริหารควรจัดเตรียมความพร้อมด้านสถานที่ สภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกให้มีบรรยากาศพร้อมที่จะให้ผู้เรียนเรียนรู้ ต้น
3. ผู้บริหารควรมีการเตรียมความพร้อม ส่งเสริมและพัฒนาครูผู้สอนให้มีทักษะความรู้ ทักษะวิชาชีพ เพื่อให้ครูผู้สอนจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลระหว่างการบริหารงานวิชาการกับผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36
2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการบริหารงานอื่น ๆ ในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 สหวิทยาเขตอิงโขง” สำเร็จได้ด้วยดี ด้วยความอนุเคราะห์ให้คำปรึกษาในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง จากท่านอาจารย์ที่ปรึกษา ผศ.ดร.รักษิต สุทธิพงษ์ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ จนสำเร็จการศึกษา ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ประสานงานหลักสูตรที่คอยประสานงานตลอดระยะเวลาการศึกษา ขอขอบคุณกลุ่มเป้าหมายที่สละเวลาตอบแบบสอบถาม ตลอดจนเพื่อนนิสิตร่วมหลักสูตรที่มีส่วนช่วยเหลือและให้กำลังใจในการศึกษาค้นคว้านี้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และที่สำคัญอย่างยิ่งกราบขอขอบพระคุณบิดา มารดา ครอบครัว และเพื่อนร่วมงานที่คอยให้คำปรึกษา สนับสนุนช่วยเหลือในทุก ๆ ด้านและให้กำลังใจแก่ผู้ศึกษาเสมอมา

ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อมหาวิทยาลัยพะเยาและผู้สนใจศึกษาค้นคว้า ข้อมูลการศึกษาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสพม.36 หากมีความผิดพลาดประการใดผู้ศึกษาต้อง ขออภัยเป็นอย่างสูงและยินดีรับคำติชมและข้อเสนอแนะ เพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550.

(16 พฤษภาคม 2550). **ราชกิจจานุเบกษา**. 124(24ก). หน้า 29-30.

กฤษณา แพทยานนท์. (2547). **การศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกลุ่มบูรพา กรุงเทพฯ**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., สถาบันราชภัฏพระนคร, กรุงเทพฯ.

เชษมสร ช่างศรี และชัยรัตน์ บุนมี. (2558). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41**. รายงานสืบเนื่องจากการสัมมนาวิชาการ นำเสนองานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ (Proceedings) เครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ ภาคเหนือ ครั้งที่ 15, หน้า 131-145.

ชัยรัตน์ ล้ำฤทธิ. (2552). **สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในเครือบริบทดินทรเดชา**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีปทุม, กรุงเทพฯ.

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์. **การบริหารงานวิชาการ**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ปัตตานี.

กมล ภูประเสริฐ. (2547). **การบริหารงานในสถานศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เมธีทิปส์.

จันทราณี สงวนนาม. (2545). **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: บุคพอยท์.

ถวิล เกษสุพรรณ. (2552). **การศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการ บริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอุบลเขต 5**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.

ธีระ รุญเจริญ. (2546). **การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.

ธีรศักดิ์ อัครบวร. (2544). **ความเป็นครูไทย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ ก. พลพิมพ์ (1996) จำกัด

ทรงยศ แก้วมงคล. (2556). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของ**

โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ คต., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

ทรรคนีย์ วรหาคำ. (2554). **การศึกษาค้นคว้าการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดจันทร์**

ประดิษฐาราม สังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

นราภรณ์ คำหวาน. (2544). **ปัจจัยที่ผลการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนระดับประถมศึกษาสังกัด**

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, กำแพงเพชร.

นงเยาว์ สุคำภา. (2547). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา. ชลบุรี.

นพพงษ์ บุญจิตราดุล. (2534). **หลักการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์

บุญชม ศรีสะอาด. (2542). **วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น** (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประเวศน์ มหารัตน์สกุล. (2544). **การบริหารจัดการงบประมาณ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2543). **การบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- ประวิตา มีเปี่ยมสมบุญ. (2555). **ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อมาตรฐานคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม**. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา ปีที่ 7, (ฉบับที่ 1), หน้า 90
- ปวีณา เหล่าลาด, สมชาย แก้ววังชัย และธนบดี นันทะ. (2546). **ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดร เขต 1**. วารสารคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, (ฉบับพิเศษ), หน้า 421-435.
- พนิจดา วีระชาติ. (2542). **การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. (22 กรกฎาคม 2553).
- ราชกิจจานุเบกษา**. 127(45ก). หน้า 1-22.
- พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547. 21 ธันวาคม 2547). **ราชกิจจานุเบกษา**. 121 (ตอนพิเศษ 79ก). หน้า 22-23.
- ภิญโญ สาธร. (2537). **การบริหารงานบุคคล**. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, วิบูลย์ ไตวณะบุตร. (2542). **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มนูญ พันธุ์หล่อ. (2553). **ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ภาคตะวันออก เฉียงเหนือตอนบน กลุ่มที่ 1**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี. ม.ป.ป.. (21 ตุลาคม 2559). **ในหลวงทรงฝากไว้ 3 หัวใจ...“การศึกษา”**. สืบค้นเมื่อ 12 สิงหาคม 2560. จาก <https://www.thairath.co.th/content/759317>
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2538). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- รุ่ง แก้วแดง. (2541). **การนำภูมิปัญญาไทยเข้าระบบสู่การศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- รุ่ง แก้วแดง. (2545). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารยุคปฏิรูปการศึกษา: ผู้บริหาร (การศึกษา) มีอาชีพ**. กรุงเทพฯ: วี. ที. ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- วัชรพงษ์ น่วมมะโน. (2558). **ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเพชรบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, เพชรบุรี.
- วิจิตร ศรีสอ้าน. (2546). **โรงเรียนนิติบุคคล**. สืบค้นเมื่อ 27 กรกฎาคม 2560. จาก <https://library.stou.ac.th/odi/wichit/work-3-1.html>

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- วิโรจน์ สารรัตน์. (2546). **การบริหารการศึกษา หลักการ ทฤษฎี หน้าที่ ประเด็นและบทวิเคราะห์** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- ศิลาปชัย อ่องตระกูล. (2553). **การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการพิเศษเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 4**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36. (2559). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 “สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 เป็นองค์กรแห่งคุณภาพ”**. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2560. จาก http://182.93.172.123/plan/index.php?sid=57000001&action=e_loader&item=79
- สำนักคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). **รายงานผลการประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับเอกชน “ความคาดหวังของภาคเอกชนต่อแนวทางและกระบวนการขับเคลื่อนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12”**. กรุงเทพฯ: เลขที่ 96 ถนนกรุงเกษม เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล ปี 2559 (IMD 2016)** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: บริษัท 21 เซนจูรี จำกัด.
- สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (ม.ป.ป.). **โครงการโรงเรียนในฝัน (โรงเรียนดีใกล้บ้าน-โรงเรียนดีประจำอำเภอ)**. สืบค้นเมื่อ 27 กรกฎาคม 2560. จาก <http://www.labschools.net/index.htm>
- สาโรจน์ โอพิทักษ์ชินวิน. (2546). **โลกของ CEO**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แสงดาว.
- สมเดช สาวันดี. (2553). **การนำเสนอรูปแบบของการบริหารการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอุบลเขต 5**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.
- สมศักดิ์ พุงคาโน. (2543). **การศึกษาการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดกระบี่**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยทักษิณ, สงขลา.
- Schermer. J. R., (1999). **Management** (5thed). USA: John Wiley and Sons.
- Kijai, Jimy. (1987). **School Effectiveness Characteristics and School Incentive Reward**. Dissertation Abstracts International.
- Lui, Ching-Jen. (1985). **An Identification of Principals’ Instructional Leadership Behaviors in Effective High School**. Dissertation Abstracts.

ปัจจัยในการตัดสินใจของนิสิตชั้นปีที่ 1 ในการเลือกเข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยพะเยา Factors for Decision Making of Current first year Students to Study in University of Phayao

วันนิสา พุนรัตน์ทรัพย์^{1*} และ สันติ บูรณะชาติ²

Vannisa Phunrattanasap^{1*} and Santi Booranachat²

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยในการตัดสินใจของนิสิตชั้นปีที่ 1 ในการเข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยพะเยา และเปรียบเทียบปัจจัยในการตัดสินใจของนิสิตในการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยพะเยา จำแนกตามกลุ่มศาสตร์ และภูมิภาค กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตชั้นปีที่ 1 จำนวน 367 คน จากจำนวนนวนนิสิต 4,499 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า

1. การศึกษาเรื่องปัจจัยในการตัดสินใจของนิสิตชั้นปีที่ 1 ในการเข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยพะเยา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านอาจารย์ผู้สอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมา คือ ด้านภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัย และด้านหลักสูตร/สาขาวิชา ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน และด้านการบริหารจัดการ ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบปัจจัยในการตัดสินใจของนิสิตในการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยพะเยา จำแนกตามกลุ่มศาสตร์ และภูมิภาค นิสิตที่ศึกษาต่อในกลุ่มศาสตร์ต่างกันความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยในการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยพะเยา โดยรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่มศาสตร์พบว่า กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และกลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยในการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยพะเยาอยู่ในระดับปานกลาง และกลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยในการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยพะเยาอยู่ในระดับมาก

โดยนิสิตที่ศึกษาอยู่กลุ่มศาสตร์ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยในการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยพะเยา จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร/สาขาวิชา ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน และด้านการบริหารจัดการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการพิสูจน์เพื่อหาความแตกต่างของกลุ่มนิสิตที่มีความเห็นแตกต่างกันเป็นกลุ่มศาสตร์

คำสำคัญ: ปัจจัยในการตัดสินใจ การเข้าศึกษาต่อ

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : nisa_aw@hotmail.com

Abstract

This research is intended to study the decision factor of the 1st year student of University of Phayao who peruse their study in University of Phayao and compare the decision factors of students who peruse their study in University of Phayao by the subject group and their residents from the samples. The sample group are 367 students from the 4,499 students. The tool which use to collect data is a rating-based query (Scale) 5 levels. Analyzation of data. the results of the study showed that.

1. Study on the decision factor of the 1st year student of University of Phayao who peruse their study in University of Phayao, with an average of the highest levels. When focus on each factor found that the instructor is the highest factor, the secondary factor is the image of the university and the third factor is studying course, learning equipment and management.

2. Comparison the decision factors of students who peruse their study in University of Phayao by the subject group and their residents. Students who study in different subject group and their residents are giving the result in high level for 5 contents, and when focus on each factor found that the humanities and social sciences group and the science and technology group has a moderate level in the decision factors of students who peruse their study in University of Phayao. There is health sciences group who has the decision factors of students who peruse their study in University of Phayao in a high level.

The students who are studying in different subject groups have the opinion for the factors of perusing their study in University of Phayao for 3 factors ,studying course, learning equipment and management, are significantly different in statistics at .05 levels, thus proving to find the difference opinion of student from subject group.

Keywords: Factors for decision, admission

บทนำ

ปัจจุบันการศึกษาถือเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตมนุษย์ และเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ และเป็นกลไกในการพัฒนาประชากรให้มีคุณภาพสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่กำลังเกิดขึ้น การพัฒนาคุณภาพการศึกษาจึงเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญและให้ความสนใจในการศึกษาเป็นอย่างมาก รวมถึงรัฐบาลได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนทุกคนหันมาใส่ใจในเรื่องนี้ เพราะถือเป็นพื้นฐานแห่งความสำเร็จในชีวิต และสามารถนำมาใช้ในการประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้ในอนาคต ในปัจจุบันการศึกษาได้มีการขยายตัวและเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และกระจายออกสู่ภูมิภาคในประเทศไทย

เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2553 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยพะเยา พ.ศ. 2553 ขึ้น และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2553 จึงถือได้ว่า มหาวิทยาลัยพะเยา ได้แยกออกจากมหาวิทยาลัยนเรศวร เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ที่ไม่เป็นส่วนราชการ อย่างเต็มรูปแบบ ถือได้ว่าเป็นชาวที่น่ายินดีสำหรับชาวจังหวัดพะเยาที่มีสถาบันอุดมศึกษาที่มีคุณภาพผ่านการผลิตบัณฑิตและมหาบัณฑิตออกมารับใช้สังคมและประเทศชาติอย่างมากมาย ด้วยการนำของอธิการบดีและคณะผู้บริหารที่มีประสบการณ์และวิสัยทัศน์ที่รุุดไปข้างหน้าอย่างไม่หยุดยั้งเพื่อให้มหาวิทยาลัยพะเยาเป็นมหาวิทยาลัยสมบูรณ์แบบอย่างแท้จริง สภามหาวิทยาลัยนเรศวร ได้พิจารณาเห็นว่าในขณะนั้นวิทยาเขต

สารสนเทศพะเยา มีศักยภาพและความพร้อมที่จะพัฒนาเป็นมหาวิทยาลัยเอกเทศได้แล้ว จึงได้จัดทำแผนรองรับโดยการปรับโครงสร้างการบริหารพร้อมจัดทำระเบียบมหาวิทยาลัยนเรศวรว่าด้วยการบริหารงานของมหาวิทยาลัยนเรศวร พะเยา พ.ศ. 2550 โดยเปลี่ยนชื่อจากวิทยาเขตสารสนเทศพะเยา เป็นมหาวิทยาลัยนเรศวร พะเยา เพื่อให้การบริหารจัดการมีอิสระจากมหาวิทยาลัยนเรศวร และได้ยกร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยพะเยา พ.ศ. 2553 และยกร่างโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยพะเยาขึ้น ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยพะเยา พ.ศ. 2553 เข้าสู่การพิจารณาของวุฒิสภาในวาระที่ 2-3 เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2553 ซึ่งวุฒิสภาได้พิจารณาให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยพะเยา พ.ศ. 2553 ในวาระที่ 2 และ 3 โดยไม่มีการแก้ไขสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา จึงได้สรุปเสนอประธานสภาผู้แทนราษฎรเพื่อทราบและสรุปเสนอสถาบันกฤษฎีกากระทรวงมหาดไทยเพื่อนำเสนอนายกรัฐมนตรีพิจารณานำความขึ้นกราบบังคมทูลเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยประกาศใช้เป็นกฎหมายต่อไป ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงลงพระปรมาภิไธย เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2553 และได้นำไปประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 127 ตอนที่ 44ก. ในวันที่ 16 กรกฎาคม 2553 พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยพะเยามีผลบังคับใช้เป็นมหาวิทยาลัยพะเยาโดยสมบูรณ์ ตั้งแต่วันที่ 17 กรกฎาคม 2553 เป็นต้นมา (พินิจชิตา เจริญวัชรวิทย์, 2556, บทนำ)

มหาวิทยาลัยพะเยาเป็นสถาบันการศึกษาในเขตภาคเหนือตอนบน และครอบคลุม 8 จังหวัด ได้แก่ พะเยา เชียงราย เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน และแม่ฮ่องสอน มุ่งเน้นการพัฒนาไปสู่มหาวิทยาลัยสมบูรณ์แบบ (Comprehensive University) โดยมีการจัดการเรียนการสอนให้ครอบคลุมทุกสาขาวิชา เพื่อรับใช้สังคมโดยมุ่งปฏิบัติการด้านการผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล สู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีการจัดการเรียนการสอน ทั้งในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก มากกว่า 100 หลักสูตร / สาขาวิชา โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่มวิชาหลัก คือ กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ และกลุ่มสังคมศาสตร์ ประกอบด้วย 15 คณะ 3 วิทยาลัย 1 วิทยาเขต (วิทยาเขตเชียงราย) และมีการจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา ณ วิทยาลัย การจัดการ กรุงเทพมหานคร ด้วย

ดังนั้น มหาวิทยาลัยพะเยาจึงมีนโยบายกระจายโอกาสทางการศึกษาให้นักเรียนในภูมิภาคต่าง ๆ ให้ได้รับการศึกษาเท่าเทียมกับนักเรียนที่อยู่ในเมือง โดยให้โอกาสนักเรียนตามภูมิภาคต่าง ๆ ได้มีโอกาสเข้าเรียนในหลักสูตรสาขาวิชา ที่ตนเองสนใจ หรือชอบ ตามศักยภาพของนักเรียน เพราะมหาวิทยาลัยเชื่อว่าเมื่อนักเรียนสำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษาแล้วจะเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ สามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพในอนาคตได้อย่างมีความสุข และมีคุณภาพต่อไป คณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยพะเยาได้ให้ความสำคัญยุทธศาสตร์ในการหาวิธีการที่จะให้โรงเรียน และนักเรียนกลุ่มเป้าหมายตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยพะเยาโดยได้ลงพื้นที่แนะนำและแสวงหาข้อมูล เพื่อพบปะกับผู้บริหารสถานศึกษา และครูแนะแนวเพื่อชี้แจง และแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นร่วมกับโรงเรียนในการดำเนินการรับเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยพะเยาซึ่งเป็นกิจกรรมที่มหาวิทยาลัยพะเยาจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี เพื่อเป็นการทำความเข้าใจและประชาสัมพันธ์สภาวะแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัย คณะ หลักสูตรและสาขาวิชาต่าง ๆ ที่ทางมหาวิทยาลัยได้ทำการจัดการเรียนการสอนขึ้น เพื่อให้เด็กนักเรียนมีความเข้าใจและรู้สึกสนใจในการที่จะตัดสินใจเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยพะเยามากขึ้น

จากสภาพปัญหาการรับนิสิตที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมายในแต่ละปี ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี และความสำคัญของผู้เรียนในฐานะปัจเจกบุคคลที่จะเป็นผลผลิตที่มีคุณภาพของมหาวิทยาลัย ประกอบกับมหาวิทยาลัยพะเยาเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในการจัดการศึกษาและการตัดสินใจเข้าศึกษาของผู้เรียน ผู้วิจัยในฐานะเป็นบุคลากรที่ปฏิบัติงานรับเข้าศึกษา ของ

มหาวิทยาลัยพะเยามีความต้องการที่จะศึกษาปัจจัยในการตัดสินใจของนิสิตชั้นปีที่ 1 ในการเข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยพะเยา ปีการศึกษา 2560 เพื่อจะได้เป็นข้อมูลแก่มหาวิทยาลัยและผู้เกี่ยวข้องโดยจะนำผลการศึกษาดังกล่าวไปปรับปรุงเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ในการรับนิสิตเข้าศึกษาต่อไป และจะเป็นแนวทางในการพัฒนา เพื่อปรับแนวทางการประชาสัมพันธ์ การแนะแนวเพื่อจูงใจให้เกิดความสนใจและต้องการจะเข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยพะเยาตามเป้าหมาย ของมหาวิทยาลัยได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

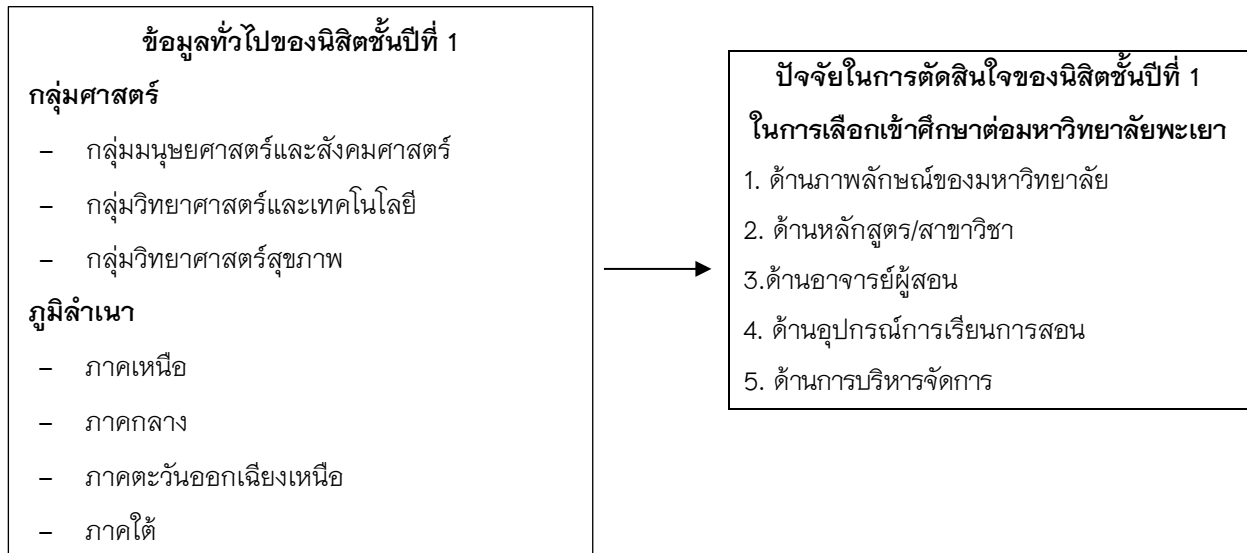
วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัจจัยในการตัดสินใจของนิสิตชั้นปีที่ 1 ในการเข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยพะเยา
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยในการตัดสินใจของนิสิตในการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยพะเยาจำแนกตามกลุ่มศาสตร์ และภูมิภาค

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ครั้งนี้เพื่อศึกษาปัจจัยในการตัดสินใจของนิสิตชั้นปีที่ 1 ในการเลือกเข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยพะเยา ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ประชากร

ประชากร ได้แก่ นิสิตมหาวิทยาลัยพะเยาที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวนประชากร 4,499 คน (มหาวิทยาลัยพะเยา, 2560)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นิสิตมหาวิทยาลัยพะเยาที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 4,499 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ด้วยระดับความเชื่อมั่นร้อยละ ได้กลุ่มตัวอย่างนิสิต 367 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาเพื่อศึกษาปัจจัยในการตัดสินใจของนิสิตชั้นปีที่ 1 ในการเลือกเข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยพะเยา ปีการศึกษา 2560 มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประเภทของข้อมูลเป็นเชิงปริมาณลักษณะแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างเองโดยผ่านการหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามแล้ว ประกอบด้วย 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) เลือกตอบได้เพียงคำตอบเดียว

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่สอบถามถึงปัจจัยในการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยพะเยา 5 ด้าน ดังนี้ ด้านภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ด้านหลักสูตร/สาขาวิชา ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน และด้านการบริหารจัดการ โดยแบบสอบถามดังกล่าวมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีระดับความคิดเห็น 5 ระดับ

เกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแปรผล โดยพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ย ตามสูตรพิสัย ดังนี้

4.21 – 5.00	หมายความว่า	มีปัจจัยในการตัดสินใจอยู่ในระดับมากที่สุด
3.41 – 4.20	หมายความว่า	มีปัจจัยในการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก
2.61 – 3.40	หมายความว่า	มีปัจจัยในการตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลาง
1.81 – 2.60	หมายความว่า	มีปัจจัยในการตัดสินใจอยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.80	หมายความว่า	มีปัจจัยในการตัดสินใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
2. สร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. นำร่างแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อความในแบบสอบถาม ทั้งในด้านเนื้อหา ความเข้าใจ การใช้ภาษาสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการวิจัย และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ
4. นำเครื่องมือที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไข และผ่านการพิจารณากลับกรองจากอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความสมบูรณ์และความควบคุมของเนื้อหาและหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) ของแบบสอบถามเฉลี่ยทั้งฉบับ เลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

4.1 รองศาสตราจารย์ ดร.เจ็ดหล้า สุนทรวิภาต ตำแหน่ง ผู้ทรงคุณวุฒิ สถานที่ทำงาน วิทยาลัยการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา

4.2 ผศ.ดร.จิตติมา กาวิละ ตำแหน่ง อาจารย์ สถานที่ทำงาน คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

4.3 ดร.ปิยะพงษ์ แสงแก้ว ตำแหน่ง อาจารย์ สถานที่ทำงาน คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

5. วิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือโดยหาค่า IOC (Item-Objective Congruence) ความเที่ยงตรงจากผู้เชี่ยวชาญ ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.67-1.00 แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ย เลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ถือว่าเป็นข้อคำถามที่อยู่ในเกณฑ์ความตรงเชิงเนื้อหาที่ใช้ได้

6. นำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริงจำนวน 30 คน

7. นำผลวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) แล้วนำผลที่ได้จากการทดลองไปคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

8. ทำการปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์

9. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 367 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์และเก็บแบบสอบถามด้วยตัวเอง ดำเนินการระหว่างเดือน เมษายน 2561 ถึงเดือนพฤษภาคม 2561

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

นำแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) เลือกตอบได้เพียงคำตอบเดียว

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยในการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยพะเยา 5 ด้าน ดังนี้ ด้านภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ด้านหลักสูตร/สาขาวิชา ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน และด้านการบริหารจัดการ โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายข้อ รายด้านและโดยรวม แล้วแปลความหมายค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ที่กำหนดแล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย ซึ่งเป็นมาตราส่วน 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2542)

ผลการศึกษา

พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เพศหญิง จำนวน 196 คิดเป็นร้อยละ 52.04 นิสิตส่วนใหญ่มีอายุ 18 ปี มีเกรดเฉลี่ยสะสม (GPAX) 5 ภาคการศึกษา ส่วนใหญ่มีระดับเกรดเฉลี่ยสะสม (GPAX) 5 ภาคการศึกษา อยู่ระหว่าง 3.51 – 4.00 อาชีพของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม รายได้ของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 30,001 – 40,000 บาท นิสิตส่วนใหญ่เลือกศึกษาต่อในกลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือ

สรุปผลและอภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยพะเยา ผู้วิจัยมีข้อสังเกต และนำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ปัจจัยในการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยพะเยา ของนิสิตชั้นปีที่ 1 รายด้าน พบว่า **ด้านภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัย** ความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะมหาวิทยาลัยพะเยาเป็นมหาวิทยาลัยมีคุณภาพได้รับการยอมรับจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนมาเป็นเวลานาน นอกจากนี้มหาวิทยาลัยมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาให้กับชุมชนดังจะเห็นได้จากหากมีหนังสือขอความร่วมมือให้มหาวิทยาลัยช่วยเหลืองานต่าง ๆ ของจังหวัดหรือส่วนราชการ หรือองค์กรเอกชนอื่นมหาวิทยาลัยพะเยาจะให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มความสามารถจากนั้นมหาวิทยาลัยมีความพร้อมในด้านการจัดการศึกษามีบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการจัดการศึกษา อีกทั้งความมีชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยเป็นที่ยอมรับทางสังคม อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิตยา นวลแก้ว (2541) พบว่า ความคาดหวังที่เป็นอันดับที่ 1 มีดังนี้ คือ (1) ความคาดหวังสิ่งแวดล้อมที่ดีสำหรับदानสังคม (2) โรงเรียนแปดสอนวิชาเลือกต่าง ๆ โดยตรงเหมาะสมกับความต้องการสำหรับदानการศึกษา (3) โรงเรียนสอนวิชาชีพที่สามารถนำไปประกอบวิชาชีพได้ สำหรับदानอาชีพ และ (4) เมื่อเรียนจบแล้วสามารถประกอบอาชีพได้ สำหรับदानเศรษฐกิจ สวนประมวลผลความคิดเห็นนักเรียนมีความคาดหวังเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียน โรงเรียนมีบรรยากาศร่มรื่น มีอุปกรณ์การเรียนการสอนครบและทันสมัยสามารถต่อที่อื่นเมื่อสำเร็จการศึกษา และโรงเรียนจัดการสอนวิชาชีพเพิ่มมากขึ้น **ด้านหลักสูตร/สาขาวิชา** โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถาม มีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการเรียนการสอนของแต่ละหลักสูตรสามารถประยุกต์เนื้อหาวิชาให้เหมาะสมกับสภาวะสังคมในปัจจุบัน หลักสูตรที่เปิดสอนเป็นที่ได้รับความนิยมมากในปัจจุบัน ความมีชื่อเสียงมีคุณภาพของมหาวิทยาลัยพะเยาก็เป็นอีกปัจจัยหลักที่นิสิตตัดสินใจเข้าศึกษาต่อ นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยพะเยายังมีการปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่องให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับภาวะการณ์ปัจจุบัน โดยจัดรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ **ด้านอาจารย์ผู้สอน** โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถาม มีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์ประจำหลักสูตรคอยแนะนำและเอาใจใส่ต่อการเรียนของนิสิตอย่างสม่ำเสมอ สืบเนื่องจากปัจจุบันอาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ประจำหลักสูตรได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยมาเป็นสิ่งในการเรียนการสอน เช่น การค้นคว้าผ่านเว็บไซต์ต่าง ๆ การส่งงานผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-Mail) Facebook หรือแม้แต่ Application Line ทำให้การติดต่อสื่อสารระหว่างอาจารย์กับนิสิตสะดวก รวดเร็วยิ่งขึ้น นอกจากนี้อาจารย์ของมหาวิทยาลัยมีผลงานทางวิชาการเป็นที่ยอมรับและมีประโยชน์ต่อวงการศึกษาย่างกว้างขวาง เนื่องจากมหาวิทยาลัยพะเยาได้ส่งเสริมสนับสนุนอาจารย์ให้ศึกษาต่อทั้งในและต่างประเทศเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ ตลอดจนสนับสนุนทุนวิจัยต่าง ๆ เพื่อนำมาต่อยอดด้านวิชาการ และถ่ายทอดไปยังนิสิตให้มีความรู้ความสามารถเพื่อพัฒนาตนเอง และประเทศชาติต่อไป **ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน** โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ มหาวิทยาลัยพะเยามีห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ และอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัย นำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเรียนการสอน ตลอดจนค้นคว้าหาข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับการศึกษาได้อย่างสะดวกโดยได้นำระบบ Wifi ที่มีประสิทธิภาพสูงมาใช้ในระบบอินเทอร์เน็ต นอกจากนี้มหาวิทยาลัยยังมีศูนย์ปฏิบัติการภาษาต่างประเทศ พร้อมเจ้าหน้าที่คอยอำนวยความสะดวก และให้ความรู้แก่ผู้เรียน มีห้องสมุด หรือแหล่งสืบค้นข้อมูลที่สะดวก รวดเร็ว และทันสมัย โดยเปิดให้บริการ

ทุกวัน นิสิตสามารถสืบค้นหาข้อมูลประกอบการเรียนได้อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ตลอดมีห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ และอุปกรณ์การเรียนการสอนมีเพียงพอต่อความต้องการของนิสิต และ**ด้านการบริหารจัดการ** โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถาม มีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมหาวิทยาลัย ที่ภาพลักษณ์ที่มุ่งเน้นปรัชญาที่ว่า "ดำรงชีวิตด้วยปัญญาประเสริฐที่สุด" (A Life of Wisdom is the Most Wondrous of All) คณะผู้บริหารมุ่งการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อยกระดับมหาวิทยาลัย พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงและสามารถ แข่งขันในระดับสากลได้ คณะผู้บริหารเป็นนักบริหารการเปลี่ยนแปลง สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงให้แก่ มหาวิทยาลัยอย่างเป็นรูปธรรม มหาวิทยาลัยมีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรอย่างทั่วถึง มีความน่าสนใจ และสะดวก ต่อการรับทราบข่าวสาร คณะผู้บริหารเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความเป็นผู้นำ ซึ่งปัจจัยที่อาจมีส่วนทำให้ระบบการ บริหารจัดการของมหาวิทยาลัยมีประสิทธิภาพ อาจเป็นเพราะมหาวิทยาลัยได้ออกนอกระบบมาเป็นเวลาประมาณ 8 ปี ส่งผลให้การบริหารจัดการง่ายและสะดวกยิ่งขึ้น

2. ผลการเปรียบเทียบปัจจัยในการตัดสินใจของนิสิตในการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยพะเยาจำแนกตาม กลุ่มศาสตร์ และภูมิภาค สรุปลงได้ดังนี้

2.1 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยในการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยพะเยา ของนิสิต ชั้นปีที่ 1 เป็นรายด้านของนักศึกษาที่กลุ่มศาสตร์ต่างกัน สรุปลงได้ ดังนี้ นิสิตที่ศึกษาอยู่กลุ่มศาสตร์ต่างกัน มีความ คิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยในการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยพะเยา จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร/สาขาวิชา ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน และด้านการบริหารจัดการแตกต่างกัน โดย

2.1.1 นิสิตกลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยในการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อ ใน มหาวิทยาลัยพะเยา ด้านหลักสูตร/สาขาวิชา แตกต่างจากนิสิตที่ศึกษากลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ทั้งนี้อาจ เป็นเพราะกลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพมีหลักสูตรที่ซับซ้อน รายวิชาเรียนค่อนข้างยาก และรายวิชาที่เรียนส่วนใหญ่เน้น คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะคณะแพทยศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ และสหเวชศาสตร์ จึงอาจส่งผลให้การสื่อสาร และเป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอนของนิสิตกลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ ซึ่งผิดกับกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่รายวิชาการส่วนใหญ่เป็นวิชาที่มีพื้นฐานมาจากมัธยมศึกษาตอนปลาย และไม่ค่อยมีศัพท์ภาษาอังกฤษทำให้ไม่เป็น อุปสรรคต่อการเรียนการสอน

2.1.2 นิสิตกลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยในการตัดสินใจ เข้าศึกษาต่อ ในมหาวิทยาลัยพะเยา ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอนแตกต่างจากนิสิตที่ศึกษากลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ทั้งนี้อาจเนื่องจากกลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต้องใช้อุปกรณ์การเรียนโดยเฉพาะห้องแล็บ และสื่อการเรียนการ สอนมากกว่ากลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งในการบางกรณีหากมีการใช้ห้องแล็บรวมและอุปกรณ์การเรียน การสอนรวม ทำให้อุปกรณ์การเรียนการสอนไม่เพียงพอ

2.1.3 นิสิตกลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับปัจจัยในการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อ เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยพะเยา ด้านการบริหารจัดการแตกต่างจากนิสิตที่ศึกษากลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนิสิตกลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่คาดหวังว่าการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัย ย่อมมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล จึงสามารถเปิดคณะแพทยศาสตร์ ซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดได้ดังเช่น มหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงอื่น ๆ ได้ อีกทั้งสืบเนื่องจากจำนวนนิสิตที่เข้าศึกษาต่อในกลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพกับจำนวน นิสิตที่สำเร็จการศึกษาในกลุ่มนี้มีความสัมพันธ์กันเป็นที่น่าพอใจ กล่าวคือสำเร็จการศึกษากว่าร้อยละ 90 ของนิสิต ที่ศึกษาต่อในกลุ่มนี้ทั้งหมดในแต่ละรุ่น

2.2 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยในการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยพะเยา ของนิสิตชั้นปีที่ 1 ที่มาจากภูมิลำเนาต่างกัน โดยนิสิตที่มีภูมิลำเนาต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยในการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยพะเยา จำนวน 4 ด้าน คือ ด้านภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ด้านหลักสูตร/สาขาวิชา ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน และด้านการบริหารจัดการแตกต่างกัน โดย

2.2.1 นิสิตที่มีภูมิลำเนาในภาคเหนือความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยในการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยพะเยา ด้านภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยแตกต่างจากนิสิตภาคกลางและภาคใต้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมหาวิทยาลัยพะเยาเป็นหนึ่งในมหาวิทยาลัยของภาคเหนือ และนิสิตที่เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยพะเยา ส่วนใหญ่เป็นนิสิตที่มีภูมิลำเนาอยู่ทางภาคเหนือจึงมีโอกาสได้รับการประชาสัมพันธ์ และรับรู้ถึงข่าวสาร ของมหาวิทยาลัยมากกว่าภาคอื่น ๆ เพราะภูมิลำเนาอยู่ใกล้สามารถเห็นสถานที่จริง ตลอดจนมีโอกาสเข้าใช้บริการก่อนที่จะตัดสินใจเข้าศึกษาต่อ อีกทั้งมีความคุ้นชินกับสถานที่มากกว่านิสิตที่มาจากภูมิภาคอื่น โดยเฉพาะนิสิตจากภาคกลาง และภาคใต้ซึ่งระยะทางค่อนข้างไกล ส่งผลให้เกิดสภาวะการปรับตัว และต้องปรับทัศนคติกับมหาวิทยาลัยพอสมควร นอกจากนี้มีนิสิตที่มีภูมิลำเนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยในการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยพะเยา ด้านภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัย แตกต่างกับนิสิตที่มีภูมิลำเนาที่อยู่ภาคใต้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะลักษณะภูมิประเทศ ตลอดจนการใช้ชีวิต ภาษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนิสิตภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือคล้าย ๆ กัน จึงไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจ ด้านภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ซึ่งอาจผิดกับนิสิตที่มีภูมิลำเนาที่อยู่ในภาคใต้บางส่วนที่อาจเกิดความรู้สึกว่าแห้ว ห่างไกลครอบครัวเนื่องจากมาศึกษาต่อค่อนข้างไกล จึงอาจส่งผลต่อด้านภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยแต่ก็เป็นเพียงส่วนน้อยและอาจเป็นเพียงแค่ภาคการศึกษาแรก ๆ ของนิสิตใหม่เท่านั้น ทั้งนี้เมื่อนิสิตปรับตัวได้แล้วก็ไม่เกิดปัญหาเหล่านี้

2.2.2 นิสิตที่มีภูมิลำเนาในภาคเหนือมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยในการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยพะเยา ด้านหลักสูตร/ สาขาวิชา มีความแตกต่างกับนิสิตที่มีภูมิลำเนาที่อยู่ภาคใต้ ทั้งนี้อาจเนื่องจากนิสิตที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารในการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยพะเยาทุกรอบอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง ซึ่งอาจผิดกับภูมิภาคอื่น ๆ โดยเฉพาะภาคใต้แม้จะได้รับข้อมูลข่าวสารทุกรอบอย่างต่อเนื่องผ่านช่องทางสื่อเทคโนโลยีไม่ว่าจะเป็น เว็บไซต์ของมหาวิทยาลัย หรือแม้กระทั่งหนังสือแจ้งไปยังโรงเรียนโดยตรงก็ตาม แต่ด้วยข้อจำกัดด้านระยะทางจึงส่งผลให้นิสิตทางภาคใต้ไม่สามารถเดินทางมาสอบ หรือสัมภาษณ์กับทางมหาวิทยาลัยได้ จึงทำให้พลาดโอกาสในการเข้าศึกษาต่อไปอย่างน่าเสียดาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชูชัย เทพสาร (2546: 13) กล่าวว่า ปัจจัยของการตัดสินใจในแนวคิด ซึ่งสรุปได้ว่าการตัดสินใจ อะไรจะตองพิจารณา ปัจจัย 3 อย่างคือ ประการแรกได้แก่ ข้อมูลจากตนเองที่ใครจักตนเองอย่างถ่องแท้ ทั้งยังธรรมแลวประการที่สอง การใช้ข้อมูลทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ประการที่สามด้านความรู้ วิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ปัจจัยทางด้านจิตวิทยาบางตัว ก็มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจได้แก่ การ รับรู้ คานิยม และบุคลิกภาพซึ่งอธิบายได้ว่าการรับรู้ (Perception) จะมีอิทธิพลในการกำหนดพฤติกรรมการตัดสินใจของบุคคลให้แตกต่างกันออกไป โดยเฉพาะจะมีอิทธิพลในสถานการณ์การตัดสินใจที่ไม่แน่นอน ข้อมูลในการตัดสินใจไม่เพียงพอ และยังมีบทบาทสำคัญเมื่อจะต้องตัดสินใจเลือกทางที่ไม่มีข้อแตกต่างกันมากนัก ปัจจัยที่กำหนดความสามารถ ในการรับรู้ ได้แก่ ประสบการณ์ คานิยมของแต่ละบุคคล บุคลิกภาพ พื้นฐานทางวัฒนธรรม และลักษณะทางกายภาพของแต่ละบุคคล

2.2.3 นิสิตที่มีภูมิลำเนาในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยในการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยพะเยา ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน แตกต่างกับนิสิตที่มีภูมิลำเนาที่อยู่ภาคใต้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสืบเนื่องจากด้านภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยที่นิสิตที่มีภูมิลำเนาภาคเหนือ

และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เห็นว่าเพราะมีลักษณะภูมิประเทศ ตลอดจนการใช้ชีวิต ภาษา ศาสนาและวัฒนธรรมของคล้าย ๆ กัน ส่งผลให้การตัดสินใจเรียนต่อที่มหาวิทยาลัยพะเยาด้านอุปกรณ์การเรียนการสอนไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอนเพราะมีอุปกรณ์การเรียนการสอนครบครัน แต่เหตุผลที่แตกต่างกับนิสิตที่มีภูมิลำเนาภาคใต้คืออาจยังไม่มีโอกาสเข้ามาเห็นสถานที่จริงเนื่องจากมหาวิทยาลัยตั้งอยู่ในภูมิภาคที่เป็นภูเขาสูง จะเห็นก็แต่เพียงจากสื่อต่าง ๆ เท่านั้น แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นมหาวิทยาลัยพะเยาได้อำนวยความสะดวกให้กับนิสิตที่มาจากภูมิภาคเท่าเทียมกันและอำนวยความสะดวกการเรียนการสอนเพื่อให้เต็มศักยภาพ นอกจากนี้ยังมีห้องละหมาดไว้บริการให้กับนิสิตและบุคลากรที่นับถือศาสนาอิสลามเพื่อให้เกิดความเสมอภาคเพื่อการพัฒนาบุคลากรอย่างยั่งยืนอีกด้วย

2.2.4 นิสิตที่มีภูมิลำเนาในภาคกลางมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยในการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยพะเยา ด้านการบริหารจัดการแตกต่างจากนิสิตที่มีภูมิลำเนาที่อยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนิสิตที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคกลางเกิดความคุ้นชินกับสิ่งอำนวยความสะดวก ตลอดจนได้รับบริการที่เต็มศักยภาพในโรงเรียนที่ศึกษาในระดับมัธยมปลายมากกว่านิสิตที่มีภูมิลำเนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพราะบางส่วนเป็นนิสิตที่มาจากโรงเรียนที่สิ่งอำนวยความสะดวกยังไม่ครบครันเมื่อเทียบกับนิสิตที่มีภูมิลำเนาในภาคกลาง จึงส่งผลให้มีความเห็นด้านการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประพันธ์ แสงทองขาว (2550) ซึ่งได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การเลือกและการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา และมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ผลการวิจัยพบว่า 1) นักศึกษาส่วนใหญ่เลือกและตัดสินใจเข้าศึกษาในสาขาการจัดการทั่วไป เหตุผลที่เลือกเพราะสะดวกและใกล้บ้าน ผู้มีส่วนร่วมในการเลือก คือ บุคคลในครอบครัว มีการศึกษาข้อมูลตั้งแต่หลังจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้รับข้อมูลข่าวสารจากเพื่อนและญาติ และเลือกสาขาตามความถนัด โดยพิจารณาตามหลักสูตร ค่าใช้จ่าย สถานที่ และด้านการสนับสนุนการเรียน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2) ระดับความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการบริหารจัดการด้านการจัดองค์การ ด้านจิตใจ และด้านการควบคุมคุณภาพ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน 3) อายุ หลักสูตรการศึกษาแตกต่างกัน รายได้ของผู้ปกครอง ที่พักอาศัยและภูมิลำเนาแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการ ทุกด้านแตกต่างกันและการเลือกเข้าศึกษาผู้มีส่วนร่วมในการเลือก ระยะเวลาศึกษาข้อมูล การรับรู้ข่าวสารแตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการทุกด้านแตกต่างกัน 4) ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการมีความสัมพันธ์กับระดับการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อทุกด้านเป็นบวก อยู่ในระดับปานกลางถึงค่อนข้างสูง

ดังนั้น มหาวิทยาลัยพะเยาจึงมีนโยบายกระจายโอกาสทางการศึกษาให้แก่นักเรียนในภูมิภาคต่าง ๆ ให้ได้รับการศึกษาเท่าเทียมกับนักเรียนที่อยู่ในเมือง โดยให้โอกาสนักเรียนตามภูมิภาคต่าง ๆ ได้มีโอกาสเข้าเรียนในหลักสูตร สาขาวิชา ที่ตนเองสนใจ หรือชอบ ตามศักยภาพของนักเรียน เพราะมหาวิทยาลัยเชื่อว่าเมื่อนักเรียนสำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษาแล้วจะเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ สามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพในอนาคตได้อย่างมีความสุขและมีคุณภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. มหาวิทยาลัยควรนำเอาเทคโนโลยีที่มีความทันสมัยมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน และง่ายต่อการสืบค้นข้อมูลข่าวสาร
2. มหาวิทยาลัยควรมีการปรับปรุงหลักสูตรที่มุ่งเน้นการวิจัย อย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาหลักสูตรให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน และสามารถนำเนื้อหามาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

3. มหาวิทยาลัยควรจัดสรรคณาจารย์มีเพียงพอต่อหลักสูตร อาจารย์ประจำสาขาวิชามีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์ในวิชาที่สอนเป็นอย่างดี และมีจำนวนเพียงพอต่อจำนวนนิสิตที่จะเข้าศึกษาในแต่ละปี

4. มหาวิทยาลัยควรจัดสรรห้องเรียน/ห้องประชุม มีจำนวนและขนาดที่เหมาะสมต่อจำนวนนิสิตที่จะเข้าศึกษาในแต่ละปี

5. ผู้บริหารควรมุ่งเน้นภาพลักษณ์ที่สอดคล้องกับชุมชน ดังปณิธานของมหาวิทยาลัย “ปัญญาเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน (Wisdom for Community Empowerment)” เพื่อพัฒนามหาวิทยาลัยพะเยาไปสู่มหาวิทยาลัยที่สมบูรณ์แบบ โดยมีการจัดการเรียนการสอนให้ครอบคลุมทุกสาขาวิชา เพื่อรับใช้สังคมโดยมุ่งปฏิบัติภารกิจด้านการผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ และได้มาตรฐานสากลสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความสามารถอย่างยิ่งจาก ผศ.ดร.สันติ บูรณะชาติ ที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษาพร้อมทั้งตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ รวมทั้งคณาจารย์ที่ได้กรุณาส่งเสริม สนับสนุน ให้ความรู้แก่ผู้ศึกษาและเป็นกำลังใจให้จนสำเร็จการศึกษา ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญ ที่ได้กรุณาตรวจสอบแบบสอบถาม แก้ไข และให้ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยพะเยาที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขออุทิศแด่ผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน

เอกสารอ้างอิง

เกษรา โพธิ์เย็น. (2550). **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยราชภัฏ**

บ้านสมเด็จเจ้าพระยา. การศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

เกรียงศักดิ์ แสงจันทร์. (2549). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร**

มหาบัณฑิต วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา. วิทยานิพนธ์ รป.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

กุลชลี ไชยนันดา. (2539). **กระบวนการตัดสินใจ.** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ประยูรวงศ์.

จิตติมา พัดโบก. (2552). **การศึกษาค้นคว้าที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี**

ในมหาวิทยาลัยนเรศวร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตจังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

ชนิดา เพชรทองคำ. (2542). **การวิเคราะห์องค์ประกอบแรงจูงใจในการศึกษาต่อระดับปริญญาโทของนักศึกษา**

สถาบันอุดมศึกษาเอกชน เขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น.** (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- ปริญญา ญาณโกชน. (2545). **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับปริญญาโทสถาบันราชภัฏมหาสารคาม.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง วศ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- พล เหลืองรังสี. (2542). **ปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจในการศึกษาต่อระดับปริญญาตรี ของนิสิตชั้นปีที่ 1 ประจำปี การศึกษา 2546 สถาบันราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- รังรอง สีทองดี. (2535). **แรงจูงใจในการเข้าศึกษาต่อ ของนิสิตปริญญาโทภาคพิเศษมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2548). **การจูงใจและการเสริมแรง.** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: บริษัท ธรรมสาร จำกัด.
- สงบ สิ้นจิตร. (2550). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกสถานศึกษาของนักเรียนนักศึกษาในจังหวัด สุราษฎร์ธานี.** วิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, สุราษฎร์ธานี.
- Cronbach, Lee Joseph. (1970). **Essentials of Psychological Testing.** (3). New York: Harper AndRow Publisher.
- Herzberg, Frederick et al. (1959). **The Motivation to work.** (3). New York: JohnWiley & Sons, Inc.
- Maslow, A.H. (1954). **Motivation and Personality.** (4). New York: Harper & Row.

ปัญหาและแนวทางจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษา
ตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ
อาชีวศึกษา จังหวัดลำปาง

Problems and Guidelines of Vocational and Secondary Education,
Coeducational Curriculum of Vocational Institutes under the Office of the
Vocational Education Commission, Lampang Province

อรวรรณ ค้างาม^{1*} และ รักษ์ิต สุทธิพงษ์²

Orawan Khamngam^{1*} and Ruksit Sutthipong²

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดลำปาง 2) เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดลำปาง ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพ เพศ อายุ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการสอน 3) เพื่อศึกษาแนวทาง แก้ไขปัญหาในการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดลำปาง กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดลำปาง จำนวน 172 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า วิเคราะห์ข้อมูลโดย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติ t-test และสถิติ F-test ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการวิเคราะห์ปัญหาการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดลำปาง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการโอนผลการเรียน ($\bar{X} = 4.38$) รองลงมา ได้แก่ ด้านการสำเร็จการศึกษา ($\bar{X} = 4.19$) และด้านที่มีปัญหาการจัดการศึกษาอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ ด้านการจัดหลักสูตรอาชีวศึกษา ($\bar{X} = 2.41$)

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : sakunkan@chiangkham.ac.th

2. เปรียบเทียบปัญหาการจัดการศึกษา จำแนกตามสถานภาพ พบว่า ตำแหน่งและประสบการณ์ในการสอน มีผลต่อการวิเคราะห์ปัญหาการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดลำปาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

3. แนวทางแก้ไขปัญหาในการจัดการศึกษา 1) ด้านการวิเคราะห์ประเภทวิชา สาขาวิชา สาขางาน สถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการ จัดให้มีการประชุมร่วมกับคณะครูและบุคลากรในสถานศึกษา 2) ด้านการกำหนดหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการทั้งสองสถานศึกษาร่วมกันกำหนดรายวิชา ตรงตามโครงสร้างของหลักสูตรและบริบทของสถานศึกษา 3) ด้านการจัดการเรียนการสอน สถานศึกษาควรทำการเตรียมความพร้อมด้านครูผู้สอนในการจัดการเรียนการสอน 4) ด้านการจัดหลักสูตรอาชีวศึกษา สถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการในการจัดทำแผนการเรียนครบตามโครงสร้างหลักสูตร 5) ด้านการวัดผลประเมินผล แต่งตั้งคณะกรรมการในการวัดผลประเมินผลตรงตามเกณฑ์มาตรฐานของกระทรวงศึกษาธิการกำหนด 6) ด้านการโอนผลการเรียน สถานศึกษาควรดำเนินการประชุมอนุมัติผลของการเทียบโอนผลการเรียน รายวิชาครบตามโครงสร้างหลักสูตรกำหนด 7) ด้านการสำเร็จการศึกษา สถานศึกษาทำการประชุมและแต่งตั้งคณะกรรมการอนุมัติผลการเรียน ครบตามเกณฑ์สำเร็จการศึกษาของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ 8) ด้านการประเมินมาตรฐานวิชาชีพ สถานศึกษาควรมีการประชุมและแต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินการประเมินมาตรฐานวิชาชีพ 9) ด้านการประกันคุณภาพหลักสูตร สถานศึกษาควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงานประกันคุณภาพหลักสูตร และบริหารงานคุณภาพภายในสถานศึกษาตรงตามมาตรฐานการศึกษา

คำสำคัญ: การจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา)

Abstract

The purposes of this research were to 1) study problems and guidelines of Vocational and secondary education, Co-Educational Curriculum of vocational institutes under the Office of the Vocational Education Commission, Lamphang Province. 2) To compare the problems of management for Co-educational Curriculum, the Vocational and secondary education of The Vocational institutes under the Office of the Vocational Education Commission, Lamphang Province, according to both the administrators and teachers opinions;, Classified by were sex, age, positions, educational levels and experiences, and 3) To study the guidelines of coeducational curriculum of vocational institutes under the Office of the Vocational Education Commission, Lamphang Province. The research sample were 171 school administrators and teachers and the tool used to collect data was Rating scale questionnaires. data was analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, t –test and F –test. The result of this research were as follow;

1. The problems of The vocational and secondary education coeducational curriculum of vocational institutes under the Office of the Vocational Education Commission, Lamphang Province. Then data were categorized in high level. When considering each side, it was found that Transfer of results ($\bar{X} = 4.38$) the problems were at the high level, Secondary Graduation ($\bar{X} = 4.19$) and Vocational training ($\bar{X} = 2.41$) in low level.

2. Compare the problems of education management classified by status affect the questionnaire were Classified by their Positions and work experiences.

3. The guideline of solving problem were 1) Analysis of the curriculum, subjects; the board of school should consist of teachers and school personnel and work together. 2) The school curriculum. Both of the schools should have the similar courses and curriculum structure 3) The teaching and learning. Prepare teachers for teaching and learning 4) Vocational training. Appointment of the Board of Directors to complete the study plan 5) Evaluation. Appointment of the Board of Directors to evaluate and evaluate the results in accordance with the standard set by the Ministry of Education 6) Transfer of results. The school should proceed to approve the results of the transfer. Completed course syllabus 7) Graduation. The school conducts the meeting and appoints the committee to approve the results. Completion of the Graduate Certificate Program. 8 To evaluate professional standards. Meetings and appoint committees to conduct professional appraisal 9) Course quality assurance. The school should appoint a board to carry out quality assurance. And quality management within the institution meets the standards of education.

Keywords: vocational and secondary education, coeducational curriculum of vocational institutes

บทนำ

ตามนโยบายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พุทธศักราช 2560–2564) ได้กำหนดแนวทางเพื่อสนับสนุนขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศที่สภาพัฒนาการปฏิรูปแห่งชาติและสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปได้เสนอจำเป็นต้องมีการเร่งดำเนินการให้แล้วเสร็จในช่วง 5 ปีต่อจากนี้ อันเนื่องจากประเทศไทยต้องเผชิญกับแรงกดดันและความเสี่ยงมากขึ้นภายใต้สถานการณ์ที่กระแสโลกาภิวัตน์เข้มข้นมากขึ้น เป็นโลกไร้พรมแดน โดยมีการเคลื่อนย้ายคน เงินทุน องค์ความรู้ เทคโนโลยี ข่าวสาร สินค้าและบริการอย่างเสรี ทำให้การแข่งขันในตลาดโลกสูงขึ้น ส่งผลให้มีการรวมตัวด้านเศรษฐกิจของกลุ่มต่าง ๆ ในโลกมีความเข้มข้นขึ้น ประเทศเศรษฐกิจใหม่มีขีดความสามารถในการแข่งขันมากขึ้น จึงมีความจำเป็นที่ต้องให้ความสำคัญกับการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในด้านต่าง ๆ อย่างแท้จริง โดยในส่วนของเตรียมพร้อมด้านกำลังคนและการเสริมสร้างศักยภาพของประชากรในทุกช่วงทุกวัย มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพทุนมนุษย์ของประเทศ ให้มีการพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถของคนให้เหมาะสม ในแต่ละช่วงวัย เพื่อวางรากฐานให้เป็นคนมีคุณภาพในอนาคต การพัฒนาทักษะสอดคล้องกับความต้องการ ในตลาดแรงงานและทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของคนในแต่ละช่วงวัยตามความเหมาะสม มีทักษะการทำงานและการใช้ชีวิตที่พร้อมเข้าสู่ตลาดงาน ในวัยแรงงานจะมุ่งเน้นการสร้างความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพให้พร้อมในการต่อยอดพัฒนาทักษะในทุกด้าน ทั้งทักษะขั้นพื้นฐาน ทักษะเฉพาะในวิชาชีพ ทักษะการเป็นผู้ประกอบการรายใหม่ ทักษะการประกอบอาชีพอิสระ ตลอดจนยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ การสร้างเสริมให้คนมีสุขภาพดีที่เน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางสุขภาพและการลดปัจจัยเสี่ยงด้านสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อสุขภาพ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ)

ทางกระทรวงศึกษาธิการได้มีการปรับจุดเน้นและแนวทางในการขับเคลื่อนนโยบายด้านการศึกษา โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (พลเอก ดาว์พงษ์ รัตนสุวรรณ) ได้เห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาทางการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านอาชีวศึกษา ได้มีการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการอาชีวศึกษาในโครงการต่าง ๆ ในการรูปแบบการเรียนการสอนและพัฒนาภาพลักษณ์ให้กับอาชีวศึกษามากขึ้นโดยสนับสนุนให้มีโครงการการเรียนหลักสูตรทวิศึกษา (Dual Education) หรือโครงการเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย คือเป็น

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ให้แก่ ผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายแต่มีความประสงค์จะเรียนในสายวิชาชีพแต่ไม่มีโอกาสเปลี่ยนหลักสูตรการเรียนได้ทัน หรืออยู่ห่างไกลจากสถานศึกษาของอาชีวศึกษา ผู้เรียนสำเร็จการศึกษาครบตามหลักสูตรจะได้รับประกาศนียบัตรรับรองวุฒิการศึกษาทั้งในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พร้อมกัน (นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ วันพุธ ที่ 8 มิถุนายน 2559 สำนักงานรัฐมนตรี 236/2559) เพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาด้านอาชีวศึกษาแก่ประชาชนวัยเรียนและวัยทำงาน และเพื่อขยายกลุ่มเป้าหมายไปสู่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในการเข้าสู่หลักสูตรอาชีวศึกษา โดยแนวคิดในการจัดการศึกษารูปแบบคู่ขนาน เริ่มต้นเมื่อปี 2553 ภายใต้โครงการ "ร้อยเอ็ดโมเดล" ซึ่งเป็นโครงการนำร่องของการจัดการเรียนการสอนรูปแบบทวิศึกษา พบว่าจำนวนผู้เรียนสายสามัญที่สมัครเข้าร่วมโครงการเรียนในรูปแบบดังกล่าวมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทางกระทรวงศึกษาธิการได้มีประกาศเรื่องการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) จึงเริ่มให้มีการจัดการศึกษารูปแบบทวิศึกษาตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา โดยให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาภาครัฐและเอกชนทั่วประเทศ ทำการประชาสัมพันธ์การศึกษาต่อด้านอาชีวศึกษาและให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการพัฒนาการเรียนการสอนร่วมกับอาชีวศึกษาศึกษาให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

ทางสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดลำปาง ได้รับนโยบายจากทางสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ดำเนินการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ได้มีการเริ่มดำเนินการนำโครงการหลักสูตรทวิศึกษานี้มาทำการจัดการเรียนการสอน ตั้งแต่ปีการศึกษา 2558 โดยมีสถานศึกษาจำนวน 5 วิทยาลัย ได้แก่ วิทยาลัยอาชีวศึกษาลำปาง วิทยาลัยสารพัดช่างลำปาง วิทยาลัยการอาชีพเกาะคา วิทยาลัยการอาชีพเถิน และวิทยาลัยการอาชีพแจ้ห่ม ได้จัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรทวิศึกษา ร่วมกับโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มัธยมศึกษาเขต 35 ผู้บริหารสถานศึกษาที่จะทำการจัดการศึกษาหลักสูตรนี้ทั้งสองสังกัด จำเป็นจะต้องเร่งทำความเข้าใจถึงแนวทางการจัดการศึกษาของหลักสูตรทวิศึกษาตามกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนด โดยมีองค์ประกอบทั้ง 9 ด้าน คือด้านการวิเคราะห์ประเภทวิชา สาขาวิชา สาขางาน ด้านการกำหนดหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดหลักสูตรอาชีวศึกษา ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านการโอนผลการเรียน ด้านการสำเร็จการศึกษา ด้านการประเมินมาตรฐานวิชาชีพ และด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งในแต่ละด้านได้ดำเนินการอย่างล่าช้าและมีอุปสรรคในการจัดการศึกษาหลายด้าน จากผลการวิจัยในเรื่องการพัฒนาคู่มือการบริหารจัดการศึกษาหลักสูตรทวิศึกษาของโรงเรียนสบเมยวิทยาคม (ชลธาร สมาธิ, 2560) พบปัญหาการจัดการศึกษาหลักสูตรทวิศึกษาในด้านด้านการวิเคราะห์ประเภทวิชา สาขาวิชา สาขางาน อันเนื่องมาจากผู้บริหารและครูผู้สอนที่เกี่ยวข้องในการจัดหลักสูตรทวิศึกษานี้อาจมีความเข้าใจในถึงรูปแบบของการจัดหลักสูตรทวิศึกษาคลาดเคลื่อนและดำเนินการเปิดสาขาไม่ได้เป็นไปตามความต้องการของผู้เรียนและความต้องการของชุมชนจึงทำให้การจัดการศึกษาหลักสูตรทวิศึกษาที่ยังไม่มีบรรลุดูประสงคเท่าที่ควร

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยในฐานะเป็นครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดลำปาง หนึ่งในสถานศึกษาที่ได้ทำการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรทวิศึกษานี้ ยอยากมุ่งให้เห็นว่าในการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ให้ได้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีแก่ผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนสามารถได้เรียนรู้ตามแผนที่บูรณาการไว้ รวมทั้งมีการปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดี ตลอดจนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกรายวิชา ให้ได้คุณภาพตรงตามสมรรถนะที่กำหนด เพื่อเพิ่มระดับมาตรฐาน

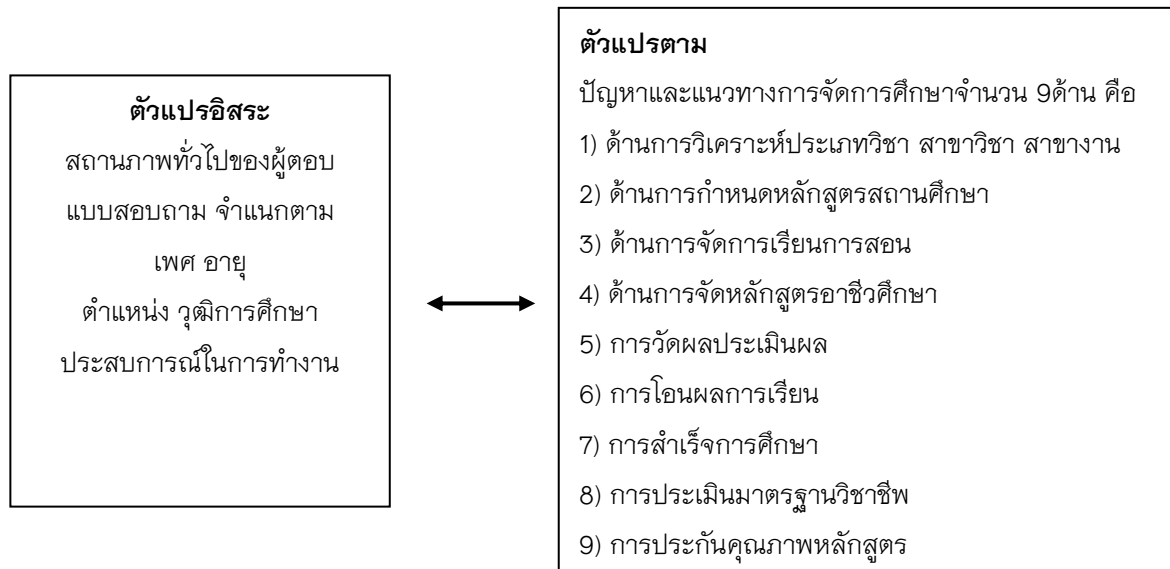
การศึกษาในหลักสูตรทวิศึกษาให้มีคุณภาพนั้น จึงควรทำการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาของการจัดการศึกษาหลักสูตรทวิศึกษาทั้ง 9 ด้าน ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดลำปาง เพื่อนำผลของปัญหาจากการดำเนินการจัดหลักสูตรทวิศึกษาในแต่ละด้าน นำมาทำการวิเคราะห์หาแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรทวิศึกษาให้กับสถานศึกษาที่กำลังจะเริ่มดำเนินการจัดทำหลักสูตรนี้ต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดลำปาง
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดลำปาง ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพ เพศ อายุ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการสอน
3. เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาในการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดลำปาง

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้ศึกษาได้นำหลักการ/แนวคิด/ทฤษฎี เกี่ยวกับการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ผู้ศึกษาจึงได้นำหรือประยุกต์จากแนวความคิดดังกล่าวมาใช้และประมวลเป็นกรอบแนวคิดในการ ค้นคว้า ดังภาพต่อไปนี้

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีวิทยาการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านการวิจัยในครั้งนี้ คือศึกษาสภาพปัญหาจากความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดลำปาง ต่อการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดลำปาง ในด้านต่าง ๆ (คู่มือแนวทางจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ทั้ง 9 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ด้านการวิเคราะห์ประเภทวิชา สาขาวิชา สาขางาน
2. ด้านการกำหนดหลักสูตรสถานศึกษา
3. ด้านการจัดการเรียนการสอน
4. ด้านการจัดหลักสูตรอาชีวศึกษา
5. การวัดผลประเมินผล
6. การโอนผลการเรียน
7. การสำเร็จการศึกษา
8. การประเมินมาตรฐานวิชาชีพ
9. การประกันคุณภาพหลักสูตร

2. ขอบเขตด้านประชากร

2.1. ขอบเขตด้านประชากร

1) ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดลำปาง จากสถานศึกษา 5 วิทยาลัย ประกอบด้วยผู้บริหารจำนวน 19 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ 5 คน รองผู้อำนวยการ 14 คน ครูผู้สอนจำนวน 244 คน รวมจำนวนประชากรทั้งสิ้น 263 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารจำนวน 19 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ 5 คน รองผู้อำนวยการ 14 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดลำปาง จากสถานศึกษา 5 วิทยาลัย จำนวน 244 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเทียบตามตารางของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan 1970:607-610) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 152 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 171 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย จำแนกตาม เพศ อายุ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ปัญหาและแนวทางการจัดการศึกษารูปแบบทวิศึกษา จากความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดลำปาง ทั้ง 9 ด้าน

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ปัญหาการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดลำปาง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$)

2. เปรียบเทียบปัญหาการจัดการศึกษา จำแนกตามสถานภาพ พบว่า ตำแหน่งและประสบการณ์ในการสอน มีผลต่อการวิเคราะห์ปัญหาการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดลำปาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

3. แนวทางแก้ไขปัญหาในการจัดการศึกษา 1) ด้านการวิเคราะห์ประเภทวิชา สาขาวิชา สาขางาน สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการ ควรมีการจัดการประชุมร่วมกับคณะครูและบุคลากรในสถานศึกษา 2) ด้านการ กำหนดหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการทั้งสองสถานศึกษาร่วมกันกำหนดรายวิชา ตรงตามโครงสร้างของหลักสูตรและบริบทของสถานศึกษา 3) ด้านการจัดการเรียนการสอน สถานศึกษาควรทำการ เตรียมความพร้อมด้านครูผู้สอนในการจัดการเรียนการสอน 4) ด้านการจัดหลักสูตรอาชีวศึกษา สถานศึกษาควร แต่งตั้งคณะกรรมการในการจัดทำแผนการเรียนครบตามโครงสร้างหลักสูตร 5) ด้านการวัดผลประเมินผล แต่งตั้ง คณะกรรมการในการวัดผลประเมินผลตรงตามเกณฑ์มาตรฐานของกระทรวงศึกษาธิการกำหนด 6) ด้านการโอนผล การเรียน สถานศึกษาควรดำเนินการประชุมอนุมัติผลของการเทียบโอนผลการเรียน รายวิชาครบตามโครงสร้าง หลักสูตรกำหนด 7) ด้านการสำเร็จการศึกษา สถานศึกษาทำการประชุมและแต่งตั้งคณะกรรมการอนุมัติผลการเรียน ครบตามเกณฑ์สำเร็จการศึกษาของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ 8) ด้านการประเมินมาตรฐานวิชาชีพ สถานศึกษาควรมีการประชุมและแต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินการประเมินมาตรฐานวิชาชีพ 9) ด้านการประกัน คุณภาพหลักสูตร สถานศึกษาควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงานประกันคุณภาพหลักสูตร และ บริหารงานคุณภาพภายในสถานศึกษาตรงตามมาตรฐานการศึกษา

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการศึกษาปัญหาและแนวทางจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดลำปาง ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหารและครูผู้สอน ทั้ง 9 ด้าน นำมาอภิปรายดังนี้

1. ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับปัญหาการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและ มัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดลำปาง พิจารณาเป็นรายด้าน มีจำนวนทั้งหมด 9 ด้าน ตามคู่มือเอกสารประกอบการปฏิบัติงานการจัดการการศึกษา เรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2559, หน้า 16-24) โดยมีการเรียงลำดับค่าเฉลี่ยของปัญหาแต่ละด้านจากมากไปน้อย ดังนี้

1.1 ปัญหาของการปฏิบัติ ด้านที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่

ด้านที่ 6 การโอนผลการเรียน พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับปัญหาการจัด การศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดลำปาง ที่มีต่อด้านการโอนผลการเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$)

ด้านที่ 7 การสำเร็จการศึกษา พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับปัญหาการจัด การศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง ที่มีต่อด้านการสำเร็จการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$)

ด้านที่ 3 การจัดการเรียนการสอน พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับปัญหาการจัด การศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง ที่มีต่อด้านการจัดหลักสูตรอาชีวศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$)

ปัญหาการจัดการศึกษาทั้ง 3 ด้านที่กล่าวมา มีปัญหาของการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในด้านที่มีปัญหาระดับสูงสุดคือ ด้านที่ 6 การเทียบโอนผลการเรียน จากปัญหาดังกล่าวอาจเป็นเพราะสถานศึกษาไม่ได้มีการวางแผนการดำเนินการโอนผลการเรียน ไม่มีการจัดตั้งคณะกรรมการที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการเทียบโอนผลการเรียน เมื่อถึงระยะเวลาที่กำหนดการจบหลักสูตร จะต้องมียกยติของผู้เรียนครบตามเกณฑ์ที่กำหนด ในส่วนของครูผู้สอนอาจมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเทียบโอนผลการเรียนระหว่างวิชาของหลักสูตรทั้งสองสถานศึกษาคาดเคลื่อน ในส่วนของผู้เรียนมีผลการเรียนในวิชาการเทียบโอนต่ำกว่า 2.0 จึงทำให้มีปัญหาของการนำผลการเรียนของผู้เรียนมาเทียบโอนให้ครบหลักสูตรได้ ดังนั้นสถานศึกษาควรมีการดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการเทียบโอนผลการเรียน และผู้บริหาร คณะกรรมการดำเนินการเทียบโอนรวมถึงครูผู้สอนควรมีการจัดประชุมวางแผนดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนได้ครบตามโครงสร้างของหลักสูตรกำหนด และทำการอนุมัติผลของการเทียบโอนผลการเรียน จะทำให้การดำเนินการโอนผลการเรียนเป็นไปอย่างชัดเจน ถูกต้องตามหลักวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มนูญ แก้วแสนเมือง (2557: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบการเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กล่าววาระบบการเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ กระบวนการเทียบโอนความรู้ควรประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การดำเนินการ การติดตามประเมินผล และการปรับปรุงพัฒนา ในด้านด้านที่ 7 การสำเร็จการศึกษา พบว่าปัญหาของสถานศึกษาควรมีการวางแผนการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ในการสำเร็จการศึกษาผู้เรียนจะต้องเรียนครบตามหลักสูตรกำหนด ซึ่งมีผลต่อการอนุมัติผลการเรียนของผู้เรียน ดังนั้นสถานศึกษาควรจัดตั้งคณะกรรมการอนุมัติผลการเรียน เพื่อทำการตรวจสอบผลการเรียนของผู้เรียนให้ครบตามหลักสูตรกำหนดและรวมถึง กำกับ ติดตาม รายงานผลการสำเร็จของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจิตรา บำรุงกาญจน์ (2544: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการประเมิน หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2540 สาขาช่างยนต์ โรงเรียนเทคโนโลยี หมู่บ้านครุภาคเหนือ โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบชิปปี้ (CIPP MODE) ในด้านการประเมินผู้สำเร็จการศึกษา พบว่า สถานศึกษามีการดำเนินการจัดการศึกษาและจัดเตรียมเกี่ยวกับ อาจารย์ผู้สอน ผู้เรียน อาคารสถานที่ งบประมาณ และสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน การเตรียมความพร้อมของผู้เรียนการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนการสอน การบริหารงานผู้จบหลักสูตรส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาด้วยคะแนน เฉลี่ย 2.51 และกำกับติดตามผู้สำเร็จการศึกษา โดยส่วนมากจะมีการประกอบอาชีพเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจและเอกชน และด้านที่ 3 การจัดการเรียนการสอน สถานศึกษาอาจไม่ได้มีการจัดเตรียมความพร้อมด้านครูผู้สอน รวมถึงการทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรให้กับครูผู้สอน ดังนั้นสถานศึกษาควรจัดตั้งครูแกนนำในด้านการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรวิชาชีพ เพื่อให้มีการจัดการเรียนการสอนได้ครบตามหลักสูตรกำหนด และเตรียมความพร้อมให้กับครูผู้สอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงเดือน สายเชื้อ (2542: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาระบบวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้บริหารสถานประกอบการ ครูผู้สอนในสถานประกอบการ ในด้านนโยบายและแผนการดำเนินการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษามีปัญหาและอุปสรรคในระดับน้อยกลุ่มอื่น ๆ มีปัญหาระดับปานกลาง

1.2 ปัญหาของการปฏิบัติ ด้านที่อยู่ในระดับ ปานกลาง ได้แก่

ด้านที่ 2 การกำหนดหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับปัญหาการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง ที่มีต่อด้านการกำหนดหลักสูตรสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$) ประกอบด้วย

ด้านที่ 1 การวิเคราะห์ประเภทวิชา สาขาวิชา สาขางาน พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับปัญหาการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง ที่มีต่อด้านการวิเคราะห์ประเภทวิชา สาขาวิชา สาขางาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.44$)

ด้านที่ 8 ด้านการประเมินมาตรฐานวิชาชีพ พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับปัญหาการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง ที่มีต่อด้านการประเมินมาตรฐานวิชาชีพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$)

ด้านที่ 9 การประกันคุณภาพหลักสูตร พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับปัญหาการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง ที่มีต่อด้านการประกันคุณภาพหลักสูตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.36$)

ปัญหาการจัดการศึกษาทั้ง 4 ด้านที่กล่าวมา มีปัญหาของการปฏิบัติ อยู่ในระดับปานกลาง เป็นเพราะสถานศึกษาของอาชีวศึกษาแต่ละวิทยาลัย ได้มีการจัดทำโครงสร้างหลักสูตร การประกันคุณภาพหลักสูตร ด้านการประเมินมาตรฐานวิชาชีพ ได้ตามมาตรฐานของกระทรวงศึกษาธิการกำหนด สถานศึกษาควรประชุมแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการประเมินมาตรฐานวิชาชีพ ประเมินพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง และควรจัดโครงสร้างบริหารอย่างมีคุณภาพภายในสถานศึกษาตรงตามมาตรฐานการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพงศ์ อิศาราม (2559: บทคัดย่อ) แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรแบบทวิศึกษาของโรงเรียนบ้านโคกวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 พบว่า การจัดโครงการประเมินผลการใช้หลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร อยู่ในระดับปานกลาง และด้านการจัดเตรียมการวางแผนเพื่อใช้หลักสูตรใหม่ อยู่ในระดับมาก

1.3 ปัญหาของการปฏิบัติ ด้านที่อยู่ในระดับ น้อย ได้แก่

ด้านที่ 4 การจัดหลักสูตรอาชีวศึกษา ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับปัญหาการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง ที่มีต่อด้านการจัดหลักสูตรอาชีวศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.41$)

ด้านที่ 5 การวัดผลประเมินผล พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับปัญหาการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง ที่มีต่อด้านการวัดผลประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.41$)

ปัญหาการจัดการศึกษาทั้ง 3 ด้านที่กล่าวมา มีปัญหาของการปฏิบัติ อยู่ในระดับน้อย เป็นเพราะสถานศึกษาแต่ละแห่ง ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดหลักสูตรอาชีวศึกษาและการวัดผลประเมินผลตามเกณฑ์มาตรฐานของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงเดือน สายเชื้อ (2542: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาระบบทวิศึกษาของสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านนโยบายและแผนการดำเนินการจัดการเรียนการสอนผู้บริหารสถานศึกษามีปัญหาและอุปสรรคในระดับน้อย กลุ่มอื่น ๆ มีปัญหาระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมาลี จันทร์ชลอ และพิรุฬห์ วิริยะประกอบ (2543: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่องสภาพการใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2538 สาขาวิชาช่างยนต์ของ สถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าในสถานศึกษาสังกัดกองวิทยาลัยเทคนิคเห็นด้วยในระดับปานกลาง เกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตร จุดประสงค์รายวิชาและเนื้อหาวิชา อาจารย์ในสถานศึกษาสังกัดกองการศึกษาอาชีวศึกษาเห็นด้วยในระดับมาก

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัญหาการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดลำปาง จำแนกตาม เพศ อายุ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน เมื่อพิจารณา

จำแนกตามเพศ ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดลำปาง ทั้งนี้เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติพบว่าโดยภาพรวมพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการประเมินมาตรฐานวิชาชีพ มีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการกำหนดหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดหลักสูตรอาชีวศึกษา ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านการสำเร็จการศึกษา ด้านการประเมินมาตรฐานวิชาชีพ และด้านการประกันคุณภาพหลักสูตร มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จำแนกตามอายุ ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดลำปาง ทั้งนี้เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติพบว่าโดยภาพรวมพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวิเคราะห์ประเภทวิชา สาขาวิชา สาขางาน ด้านการกำหนดหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการโอนผลการเรียน และด้านการประกันคุณภาพหลักสูตร มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จำแนกตามตำแหน่ง ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดลำปาง ทั้งนี้เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติพบว่าโดยภาพรวมพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการกำหนดหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดหลักสูตรอาชีวศึกษา ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านการสำเร็จการศึกษา ด้านการประเมินมาตรฐานวิชาชีพ และด้านการประกันคุณภาพหลักสูตร มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จำแนกตามวุฒิการศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษา และมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดลำปาง ทั้งนี้เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติพบว่า โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการกำหนดหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านการสำเร็จการศึกษา และด้านการประกันคุณภาพหลักสูตร มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดการศึกษาเรียนร่วม หลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดลำปาง ทั้งนี้เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติพบว่า โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวิเคราะห์ประเภทวิชา สาขาวิชา สาขางาน ด้านการกำหนดหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านการสำเร็จการศึกษา และด้านการประกันคุณภาพหลักสูตร มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการวิจัยพบว่า เพศ ไม่มีความแตกต่างต่อการตอบแบบสอบถาม เป็นเพราะจำนวนกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนใกล้เคียงกัน เป็นเพศหญิง มีจำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 55.30 เพศชาย มีจำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 44.70 อายุ วุฒิการศึกษา ไม่มีความแตกต่างต่อการตอบแบบสอบถาม ส่วนประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า มีความแตกต่างกันของแบบสอบถาม เป็นเพราะ ประสบการณ์ทำงานของผู้บริหารและครูผู้สอน มีการวิเคราะห์ถึงปัญหา มุมมอง ทักษะคนดี ที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูวนัย น้อยวงศ์ (2541) ที่พบว่า ประสบการณ์การทำงานต่างกันมีคุณภาพชีวิตการทำงานแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากประสบการณ์ในการทำงานส่งผลถึงคุณภาพชีวิตการทำงานในแง่ที่ว่า บุคคลที่มีประสบการณ์ทำงานมากกว่าย่อมมีความเข้าใจและสามารถปรับพฤติกรรมในการทำงานได้ดีกว่าบุคคลที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่าจึงส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงาน เมื่อพิจารณาจำแนกตามตำแหน่ง มีความแตกต่างกันของแบบสอบถามอาจเป็นเพราะความแตกต่างของผู้บริหารและครูผู้สอน อาจมีแนวคิดในการจัดการศึกษาทวิศึกษาที่แตกต่างกัน โดยผู้บริหารจะคิดในด้านของการบริหารงานของแต่ละด้านให้เป็นไปตามบริบทของสถานศึกษา ส่วนครูผู้สอนอาจมีแนวคิดถึงสภาพการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จารี อ้นนาค (2557) ที่พบว่า บทบาทในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของวิทยาลัยนาฏศิลป์สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์กระทรวงวัฒนธรรมตามความคิดของผู้บริหารและครูผู้สอน ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนตามบทบาทการปฏิบัติการส่งเสริมวิจัยในชั้นเรียนและความต้องการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูพบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนมีความแตกต่างกัน

3. แนวทางในการแก้ปัญหาการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดลำปาง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน จากการสัมภาษณ์และข้อเสนอแนะของแบบสอบถาม สรุปเป็นแนวทางแก้ไขดังนี้

1) ด้านการวิเคราะห์ประเภทวิชา สาขาวิชา สาขางาน

1.1) สถานศึกษาควรมีการจัดการประชุมร่วมกับคณะครูและบุคลากรในสถานศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษารูปแบบทวิศึกษา

1.2) สถานศึกษาควรมีการประชุมปรึกษา จากคณะกรรมการจัดการศึกษาทั้งสองสถานศึกษา ในการร่วมกันวิเคราะห์ สาขาวิชา สาขาวิชา ที่เปิดตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานและความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

1.3) สถานศึกษาควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่มีความเข้าใจใน สาขาวิชาและสาขางาน ที่ทำการเปิดสอน เพื่อดำเนินการจัดการศึกษารูปแบบทวิศึกษา ได้ตรงตามสาขาที่ทำการเปิดสอน

2) ด้านการกำหนดหลักสูตรสถานศึกษา

2.1) สถานศึกษาควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดหลักสูตรทวิศึกษาอย่างเหมาะสม

2.2) คณะกรรมการจัดการหลักสูตรทวิศึกษาทั้งสองสถานศึกษา ควรมีการหารือร่วมกันเพื่อดำเนินการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรและกำหนดรายวิชาตรงตามโครงสร้างของหลักสูตรทวิศึกษา รวมถึงมีความสอดคล้องของเนื้อหากับบริบทของสถานศึกษา

2.3) สถานศึกษาควรมีการประชุมอนุมัติการใช้หลักสูตรรูปแบบทวิศึกษาของสถานศึกษาจัดทำขึ้น มีการประชุมทำความเข้าใจกับครูผู้สอนเกี่ยวกับหลักสูตรทวิศึกษา รวมถึงมีการกำกับติดตาม ผลการนำหลักสูตรทวิศึกษาไปใช้อย่างต่อเนื่อง

3) ด้านการจัดการเรียนการสอน

3.1) สถานศึกษาควรทำการเตรียมความพร้อมด้านครูผู้สอนตรงตามรายวิชาที่กำหนด และจัดหาครูที่เป็นแกนนำในด้านการจัดการเรียนการสอน

3.2) สถานศึกษาควรมีการชี้แจงทำความเข้าใจกับครูผู้สอนในเรื่องจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรทวิศึกษา

3.3) สถานศึกษาควรมีการจัดการเรียนการสอนครบตามโครงสร้างของหลักสูตรทวิศึกษา รวมถึงจัดตั้งคณะกรรมการกำกับติดตามผลดำเนินการจัดการเรียนการสอน

4) การจัดหลักสูตรอาชีวศึกษา

4.1) สถานศึกษาควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการจัดทำแผนการเรียนครบตามโครงสร้างหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ

4.2) สถานศึกษาควรมีการกำกับติดตามผลดำเนินการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ

5) การวัดผลประเมินผล

5.1) สถานศึกษาควรมีทำการมีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการวัดผลประเมินผล

5.2) คณะกรรมการในการวัดผลประเมินผล ควรจัดทำเกณฑ์การวัดผลประเมินผลสอดคล้องกับการเรียนรู้ของแต่ละรายวิชาของผู้เรียน ตามสมรรถนะรายวิชาและตามสภาพจริง และตรงตามเกณฑ์มาตรฐานของกระทรวงศึกษาธิการกำหนด

6) การโอนผลการเรียน

6.1) สถานศึกษาควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่มีความรู้ความเข้าใจโครงสร้างของหลักสูตร เพื่อดำเนินการประชุมอนุมัติผลของการเทียบโอนผลการเรียน รายวิชาครบตามโครงสร้างหลักสูตรกำหนด

6.4) สถานศึกษาควรทำการกำหนดระยะเวลาดำเนินการโอนผลการเรียนได้เหมาะสม

7) การสำเร็จการศึกษา

7.1) สถานศึกษาต้องทำการประชุมและแต่งตั้งคณะกรรมการอนุมัติผลการเรียน โดยคณะกรรมการ จะทำการตรวจสอบผลการศึกษาของผู้เรียนครบตามเกณฑ์สำเร็จการศึกษาของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ

7.2) สถานศึกษาควรมีการกำกับติดตามรายงานผลสำเร็จของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

8) การประเมินมาตรฐานวิชาชีพ

8.1) สถานศึกษาควรมีการประชุมและแต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินการประเมินมาตรฐานวิชาชีพ โดยกำหนดขั้นตอนดำเนินการประเมินมาตรฐานวิชาชีพแก่ผู้เรียนให้ตรงตามประเภทวิชา สาขาวิชาและสาขา งาน

8.2) สถานศึกษาควรทำการจัดประชุมสร้างความเข้าใจแก่ครูผู้สอนในการประเมินมาตรฐานวิชาชีพ

8.3) สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้สถานประกอบการหรือหน่วยงานภายนอกได้มีส่วนร่วมในการประเมินมาตรฐานวิชาชีพ

9) การประกันคุณภาพหลักสูตร

9.1) สถานศึกษาควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงานประกันคุณภาพหลักสูตร และบริหารงานคุณภาพภายในสถานศึกษาตรงตามมาตรฐานการศึกษา

9.2) สถานศึกษาควรทำการสนับสนุนการจัดการศึกษาของสาขาวิชา สาขาวิชา เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด และมีการกำกับติดตาม รายงานผลการดำเนินการประกันคุณภาพหลักสูตร และทำการประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

9.3) สถานศึกษาควรจัดทำการศึกษาสำรวจความพึงพอใจของตลาดแรงงาน สังคมและชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนของตลาดแรงงานและมาตรฐานอาชีพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1. สถานศึกษาควรมีจัดการประชุมและแต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินการให้เหมาะสม
2. สถานศึกษาควรทำความเข้าใจในหลักหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา)
3. สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ทุกภาคส่วน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการศึกษาหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา)
2. ศึกษาแรงจูงใจในการเรียนหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา)

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ผศ.ดร. รักษิต สุทธิพงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้กรุณา ให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี จนการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและชี้แนะข้อบกพร่องเพื่อปรับปรุงแก้ไข ประกอบด้วย นายรัชวิทย์ เมธิโชติเศรษฐ์ รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสารพัดช่างลำปาง นายเจษฎา จักรแก้ว รองผู้อำนวยการโรงเรียนศึกษาจิตต์อารี และ ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ อาจารย์วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยาที่กรุณาแนะนำในการสร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จนทำให้การศึกษาค้นคว้าสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน วิทยาลัยในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดลำปาง วิทยาลัยอาชีวศึกษาลำปาง วิทยาลัยการอาชีพเกาะคา วิทยาลัยสารพัดช่างลำปาง วิทยาลัยการอาชีพแจ้ห่ม และวิทยาลัยการอาชีพเถิน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูล ทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ได้เอื้อนามในครั้งนี้ ซึ่งได้ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน ตลอดจนเป็นกำลังด้วยดีเสมอมา

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้า ขอมอบแต่บิดา มารดา บุรพจารย์ และผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน

เอกสารอ้างอิง

- กิติมา ปรีดีติติก. (2532). การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: อักษรบัณฑิต.
- ชลธาร สมาธิ. (2560). การพัฒนาคู่มือการบริหารการศึกษาเรียนรู้ร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนสพเมยวิทยาคม จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, เชียงใหม่
- ดวงเดือน สายเชื้อ. (2542). ศึกษาสภาพปัญหาและการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาระบบทวิศึกษาของสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, กรุงเทพฯ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2542). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญทัน ดอกโศภ. ทฤษฎี: การบริหารองค์การ. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์ , 2523.
- ประมวล ทบบัณฑิต. (2550). ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2524 ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, กำแพงเพชร.
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12, สำนักคณะกรรมการพัฒนา พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551** ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 125, ตอนที่43 (5 มีนาคม 2551) เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2560 – 2564
- ภูวนัย น้อยวงศ์. (2541). คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานปฏิบัติการในโรงงานอุตสาหกรรม **อิเล็กทรอนิกส์:** ศึกษากรณีเฉพาะบริษัทมีนึ่ไบไทยจำกัด. วิทยานิพนธ์ ว.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- มนูญ แก้วแสนเมือง. (2557). การพัฒนาระบบการเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์สำหรับ **สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.** วิทยานิพนธ์ กศ.ด., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- วิจิตร ศรีสอาน และคณะ. **หลักและระบบบริหารการศึกษา.** กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2523.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553.** กรุงเทพฯ: ศรุสภาลาดพร้าว.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (11 ตุลาคม 2559). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง **ให้ใช้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน** เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**
- ศิริพงศ์ ชิตาราม. (2559). **แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรแบบทวิศึกษาขอโรงเรียนบ้านโคกวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.**
- สุนีย์ ภูพันธ์. (2551). **สภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพพุทธศักราช 2530 ประเภทวิชา ศิลปหัตถกรรม ในสถานศึกษา สังกัดกองวิทยาลัยอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.**
- สุมาลี จันทร์ชลอ และพิรุฬห์ วิริยะประกอบ. (2543). **การศึกษาสภาพการใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพพุทธศักราช 2538. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, กรุงเทพฯ. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2554). “นโยบายและยุทธศาสตร์การปฏิรูป การศึกษาด้านการพัฒนาอาชีวศึกษา 2554 – 2561.”**
- อารีรัตน์ ชูรวง. (2559). **การประเมินการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษา และมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ที่ 23 จังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.**
- อาจารย์ อ้นนาถ. (2557). **บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของวิทยาลัยนาฏศิลป์สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์กระทรวงวัฒนธรรม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยสยาม, กรุงเทพฯ.**
- Brend & Other. **Organization Theory and Desige.** New York: state university of New York Press, 2011
- Hassall & Other. **Management and Motivation,** New York: Penquin book, LTD, 2010
- James. **Oranization Theory Concept and Case.** Third edition Englewood cliffs: Prentice Hall, 2007
- Jeroen & Franck. **Perceieved Oraganizational Effectiveness of secondary school in Trinidad and Tobago.** Dissertation international, 2007

สภาพการจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ(PLC) ของบุคลากรทางการศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ

Management of Professional Learning Community of educational personnel in the Northern Chiang Rai Educational Development Network

พรอรดี ชาวคำเขตต์^{1*} และ สุนทร คล้ายอ้า²

Phonooradi Saokumket^{1*} and Sunthon Khlaium²

บทคัดย่อ

การศึกษาสภาพการจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ(PLC) ของบุคลากรทางการศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ(PLC) ของบุคลากรทางการศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการสภาพการจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ(PLC) ของบุคลากรทางการศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา ในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นท้องถิ่น กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ จำนวน 216 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

จากผลการศึกษาพบว่า

1. สภาพการจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ(PLC) ของบุคลากรทางการศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ พบว่าโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน
2. แนวทางการดำเนินงานการจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ(PLC) ของบุคลากรทางการศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ ดังนี้
 - 2.1 ด้านการมีค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมกัน ควรมุ่งเน้นการสร้างค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมกันและสนับสนุนให้มีกระบวนการทำงานร่วมกันของคณะครู
 - 2.2 ด้านการแลกเปลี่ยนการปฏิบัติงานระหว่างบุคคล โรงเรียนควรจัดบรรยากาศ ทรัพยากรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ รวมทั้งสนับสนุนและกระตุ้นให้ครูมีการเรียนรู้ร่วมกัน ในกลุ่มชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
 - 2.3 ด้านการสนับสนุนและการมีภาวะผู้นำร่วมกัน การเรียนรู้จากการจัดกิจกรรมเป็นส่วนที่สำคัญ ที่สุด การเรียนรู้จะต้องเกิดขึ้นในชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู ทำให้ครูได้มีส่วนร่วมและมี ภาวะผู้นำร่วมกัน และอุทิศตนในชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : nattawut7076@gmail.com

2.4 ด้านที่มาร่วมแรงร่วมใจ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ครูเป็นแรงจูงใจให้เกิดการพัฒนา ตนเอง
อุทิศตนในการทำงาน และทำให้เกิดความร่วมมือในการทำงานเป็นทีมและพัฒนา ศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ บุคลากรทางการศึกษา

Abstract

The purpose of this study was study 1.) the management of professional learning community of educational personnel in the Northern Chiang Rai educational development network 2.) guidelines of the management of professional learning community of educational personnel in the Northern Chiang Rai educational development network. Questionnaires which was given to the 216 peoples consisting of directors and teachers who concerned with the professional learning community of educational personnel. Descriptive statistics that are used in the data analysis include percentage, frequency average, and standard deviation

The results of the study found;

1. The management of professional learning community of educational personnel in the Northern Chiang Rai educational development network, overall managements are the high levels.

2.The of the management of professional learning community of educational personnel in the Northern Chiang Rai educational development network.

2.1 The share values and vision, should focus on creating values and visions together. And encourages the collaborative process of the teachers.

2.2 The shared personal practice, schools should create an atmosphere conducive to learning and learning resources. Support and encourage teachers to learn together. In the professional learning community.

2.3 The supportive and Shared leadership, learning from the activity is the most important part. Learning must take place in a professional learning community to have participated and shared leadership. And dedicated to the continuing professional learning community.

2.4. The collaborative teamwork, teachers are motivated to develop themselves. Dedication to work. The team works consistently and continuously human resources development.

Keywords: professional learning community, Educator

บทนำ

โรงเรียนองค์ปรองดองส่วนท้องถิ่นใน กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชิงรายโซนเหนือมีความตระหนักในการส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา เพื่อการจัดกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพของสมาชิกเครือข่าย โดยเน้นรูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพในลักษณะของ Professional Learning community (PLC) ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมในลักษณะชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นแนวคิดเชิงวิธีการหรือกระบวนการที่มีการดำเนินการปฏิบัติร่วมกัน เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพที่ขับเคลื่อนในลักษณะการรวมตัวกันของกลุ่มวิชาชีพ ที่มุ่งมั่นร่วมกันสร้างชุมชนเครือข่าย ภายใต้วัตถุประสงค์ร่วมกัน คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งเสริม สนับสนุน ให้

กำลังใจ สร้างความสัมพันธ์และพัฒนาวิชาชีพพร้อมกัน มีวิสัยทัศน์ เป้าหมายที่เป็นแนวคิดร่วมกันอย่างชัดเจน มุ่งพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนสูงสุด

ตามแนวคิดศาสตร์ทางด้านการจัดการความรู้ (Knowledge managements หรือ KM) นั้นอธิบายว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือ PLC คือ “ชุมชนการปฏิบัติ (Community of Practice:CoP)” โดยอธิบายว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ คือ กระบวนการสร้างการเปลี่ยนแปลงโดยเรียนรู้จากการปฏิบัติ (CoP) ของครู ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงจากหน้างาน หรือ bottom up (วิจารณ์ พาณิช,2556) ได้กล่าวว่าชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพก็คือ ชุมชนการปฏิบัติของครู ความหมายของ “ชุมชนแห่งการเรียนรู้” (Learning community) ไวโน 3 แนว ดังนี้ 1. สังคมหรือกลุ่มคน เช่น ผู้บริหาร ผู้สอน และผู้เรียน ที่เห็นคุณค่าของการเรียนรู้ จึงมีการแสวงหาความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ร่วมกัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 2. สิ่งแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ทั้งด้านกายภาพและสังคมที่สร้างขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในสิ่งที่เรียน โดยปรับโครงสร้างหรือออกแบบหลักสูตรที่ให้ความสำคัญแก่สิ่งเหล่านี้ 3. ความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาโดยตรง ที่ต้องสร้างโรงเรียนให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนร่วมกับบุคคลและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน บุคคลในชุมชนแห่งการเรียนรู้ ได้แก่ ครู อาจารย์ ผู้บริหาร บุคลากรทางการศึกษา นักเรียนและผู้ปกครอง การพัฒนาโรงเรียนให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้จะต้องพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วม

คุณลักษณะสำคัญที่สำคัญที่ทำให้เกิด Professional Learning community (PLC) ได้ 5 ประการ คือ (Martin, 2011, Hord,Roussin & Sommers, 2010, Annenberg Institute for School Reform, 2013, Richard DuFour,2007)

1. การมีบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกัน (Shared values and vision) สมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพต้องมีบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกัน ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานสำคัญเนื่องจากการมีพันธกิจที่ชัดเจนร่วมกันจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการพัฒนาเป็นชุมชนการเรียนรู้หรือ Learning Community ในโรงเรียน ดังนั้นครูผู้สอนที่เป็นสมาชิกใน PLC จึงต้องมีบรรทัดฐาน ค่านิยม และความเชื่อเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน

2. การร่วมกันรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของนักเรียน (Collective responsibility for students learning) ผลการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนนั้นย่อมต้องอาศัยแนวทางและกลยุทธ์ที่หลากหลาย โดยสิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้จากความคาดหวังที่ครูผู้สอนมีต่อนักเรียนในระดับสูงและอยู่บนฐานความเชื่อที่ว่านักเรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ ซึ่งเป็นการวางเป้าหมายเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน โดยเป็นการวางเป้าหมายร่วมกันของครูที่เป็นสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพทุกคน

3. การสืบสอบเพื่อสะท้อนผลเชิงวิชาชีพ (Reflective professional inquiry) การพูดคุยสนทนากันระหว่างสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างครูผู้สอนผู้เชี่ยวชาญ นักการศึกษาและผู้บริหารเกี่ยวกับการปฏิบัติงานสอนและการจัดการเรียนรู้เพื่อสะท้อนผลการปฏิบัติรวมทั้งร่วมกันเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติที่ช่วยให้การเรียนรู้ของนักเรียนเกิดได้ดีขึ้นซึ่งการสะท้อนผลและการชี้แนะการปฏิบัติจะเป็นเครื่องมือหรือกลไกในการทบทวนประเด็นพื้นฐานสำคัญที่จะก่อให้เกิดผลทางบวกต่อการเรียนการสอนและคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียน หรือช่วยพัฒนาการจัดการเรียนรู้และส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

4. การร่วมมือรวมพลัง (Collaboration) ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพให้ความสำคัญกับการร่วมมือรวมพลัง โดยการร่วมมือรวมพลังนี้จะต้องเป็นการร่วมมือรวมพลังของครูในภาพรวมทั้งหมดของโรงเรียน และสิ่งสำคัญของการร่วมมือรวมพลังในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ คือ การดำเนินกิจกรรมเพื่อมุ่งไปสู่ความสำเร็จภายใต้เป้าหมายเดียวกัน ทั้งนี้การร่วมมือรวมพลังจะให้ความสำคัญกับความรู้สึกพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันของสมาชิกในชุมชนระหว่างการดำเนินกิจกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ เช่น เกิดการแลกเปลี่ยนเทคนิคการสอน สื่อและแหล่งการเรียนรู้ และแนวทางการจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ

5. การสนับสนุนการจัดลำดับโครงสร้างและความสัมพันธ์ของบุคลากร (Supportive conditions structural arrangements and collegial relationships) การเตรียมพร้อมในด้านการสนับสนุนให้บุคลากรหรือสมาชิกในชุมชนได้มีโอกาสสังเกตการสอน วิพากษ์วิจารณ์และสะท้อนการปฏิบัติงาน รวมทั้งการสอนของเพื่อนร่วมงานและของชุมชนการเรียนรู้เพื่อมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นในชุมชนและส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ที่จะเกิดขึ้นในตัวผู้เรียนจะช่วยเหลือสนับสนุนให้เกิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้อย่างสมบูรณ์

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการดำเนินงานการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาโดยนำหลักของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ(PLC) ทั้ง 4 ด้าน คือ (ธีรพงษ์ แสงสิทธิ)

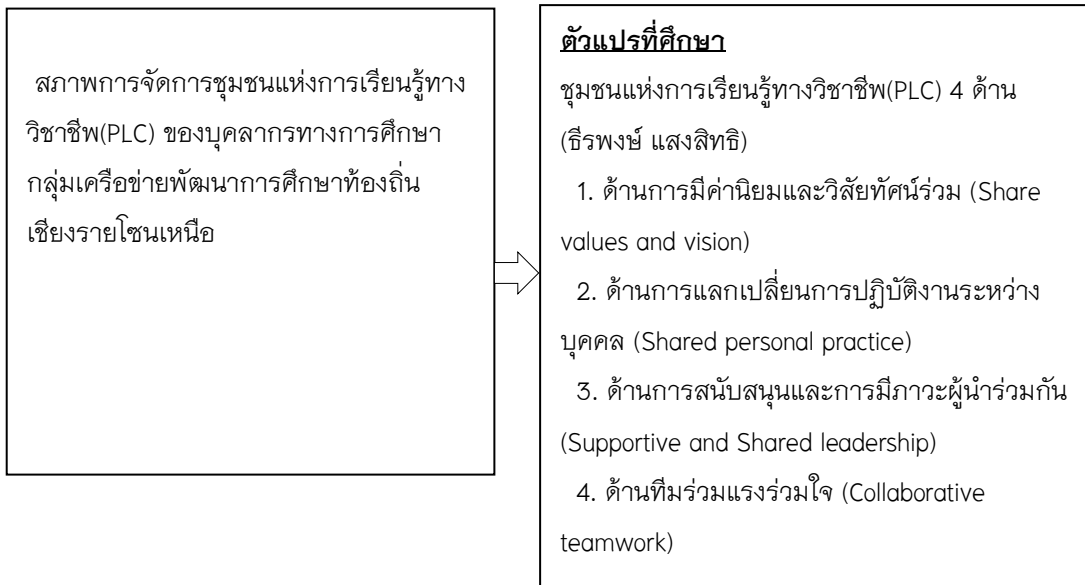
1. ด้านการมีค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วม (Share values and vision)
2. ด้านการแลกเปลี่ยนการปฏิบัติงานระหว่างบุคคล (Shared personal practice)
3. ด้านการสนับสนุนและการมีภาวะผู้นำร่วมกัน (Supportive and Shared leadership)
4. ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ (Collaborative teamwork)

เพื่อนำผลการศึกษามาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาและจัดกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพของสมาชิกเครือข่าย โดยเน้นรูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพในลักษณะของ Professional Learning community (PLC) โดยมุ่งร่วมกันสร้างชุมชนเครือข่าย ภายใต้วัตถุประสงค์ร่วมกัน คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งเสริม สนับสนุน ให้กำลังใจ สร้างความสัมพันธ์และพัฒนาวิชาชีพร่วมกัน มีวิสัยทัศน์ เป้าหมายที่เป็นแนวคิดร่วมกันอย่างชัดเจน มุ่งพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนสูงสุด โดยเพื่อให้ได้ข้อมูลมาพัฒนาการจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ(PLC) และปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ(PLC) ของบุคลากรทางการศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชิงรายโซนเหนือ (2) เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ(PLC) ของบุคลากรทางการศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชิงรายโซนเหนือ

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

วิธีวิทยาการวิจัย

การค้นคว้าอิสระครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ(PLC) ของบุคลากรทางการศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ ซึ่งการดำเนินงานวิจัยผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ จำนวน 9 คน ครูในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ จำนวน 207 คน สรุปประชากรรวมทั้งสิ้น 216 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย แบบสอบถาม จำนวน 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับ การศึกษา ตำแหน่ง ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง เป็นคำถามแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของบุคลากรทางการศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ ประกอบด้วย 4 ด้าน 1. ด้านการมีค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วม 2. ด้านการแลกเปลี่ยนการปฏิบัติงานระหว่างบุคคล 3. ด้านการสนับสนุนและการมีภาวะผู้นำร่วมกัน 4. ด้านที่มาร่วมแรงร่วมใจเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) คือ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาสภาพการจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของบุคลากรทางการศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชิงรายโซนเหนือ ครอบคลุมเนื้อหา 4 ด้าน ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลศึกษาชั้นตอน ดังนี้

1. บันทึกเสนอมหาวิทยาลัยพะเยาออกหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ถึงผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชิงรายโซนเหนือ
2. การส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยนำส่งด้วยตนเอง
3. การรวบรวมแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมเก็บแบบสอบถามด้วยตนเองหลังจากส่งแบบสอบถามไปแล้ว 2 สัปดาห์
4. ผลการเก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 216 คน ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 216 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล ดังต่อไปนี้

นำการศึกษาสภาพการจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ(PLC) ของบุคลากรทางการศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชิงรายโซนเหนือ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสภาพภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นการตอบคำถามแบบเลือกตอบ (check list) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และร้อยละ นำเสนอเป็นตารางประกอบการบรรยายผล

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพการจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ(PLC) ของบุคลากรทางการศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชิงรายโซนเหนือ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

การวิเคราะห์สภาพการจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ(PLC) ของบุคลากรทางการศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชิงรายโซนเหนือ ซึ่งเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scales)

เกณฑ์การแปลผลการวิเคราะห์ การวิเคราะห์จากแบบสอบถามตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบเกณฑ์และแปลความหมายแต่ละระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554, หน้า 121) ดังนี้

4.51 – 5.00	หมายถึง มีการดำเนินงาน	อยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง มีการดำเนินงาน	อยู่ในระดับมาก
2.51 – 3.50	หมายถึง มีการดำเนินงาน	อยู่ในระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง มีการดำเนินงาน	อยู่ในระดับน้อย
1.0 – 1.50	หมายถึง มีการดำเนินงาน	อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาสภาพการจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของบุคลากรทางการศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชิงรายโซนเหนือครอบคลุมเนื้อหา 4 ด้าน ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิด การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำเนื้อหามาแจกแจงความถี่จัดเรียงลำดับรายการที่มีความถี่สูงสุดและเสนอเป็นความเรียง

ผลการศึกษา

การจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ(PLC) ของบุคลากรทางการศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชิงรายโซนเหนือ พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการสนับสนุนและการมีภาวะผู้นำร่วมกัน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการมีค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมกัน อยู่ในระดับมาก ด้านที่มาร่วมแรงร่วมใจ และ ด้านการแลกเปลี่ยนการปฏิบัติงานระหว่างบุคคล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1. ด้านการมีค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมกัน

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ด้านการมีค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมกัน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้ ระดับสูงสุดได้แก่ สนับสนุนให้มีกระบวนการทำงานร่วมกันของคณะครูในการพัฒนาวิสัยทัศน์ร่วมของโรงเรียน รองลงมาคือ ส่งเสริมให้บุคลากรมีการตระหนักถึงจุดที่ควรจะต้องแก้ไขในโรงเรียนและดำเนินการ และรวบรวมความคิดเห็นและคำแนะนำของคณะครูเพื่อใช้ในการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. ด้านการแลกเปลี่ยนการปฏิบัติงานระหว่างบุคคล

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ด้านการแลกเปลี่ยนการปฏิบัติงานระหว่างบุคคล อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้ ระดับสูงสุดได้แก่ คณะครูมีความสัมพันธ์อย่างเป็นกัลยาณมิตรซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงพันธสัญญาในความพยายามที่จะปรับปรุงโรงเรียน รองลงมาคือ คณะครูร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยนแนวคิดในการทำงานท่ามกลางบรรยากาศที่เป็นมิตรที่ให้การยอมรับซึ่งกันและกันอันจะนำไปสู่การแสวงหาองค์ความรู้ใหม่ๆต่อไป และสุดท้ายคือ สถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ เช่น การทำวิจัย การศึกษาดูงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

3. ด้านการสนับสนุนและการมีภาวะผู้นำร่วมกัน

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ด้านการสนับสนุนและการมีภาวะผู้นำร่วมกันอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้ ระดับสูงสุดได้แก่ ให้โอกาสการมีส่วนร่วมในการเสนอแนะ แนวคิด ความรู้สึก ต่องานโรงเรียน รองลงมาคือ แบ่งปันหน้าที่ความรับผิดชอบแก่คณะครูอย่างเป็นประชาธิปไตย และครูมีโอกาสเข้ามาหมุนเวียนรับบทบาทความเป็นผู้นำ ในส่วนงานที่ตนถนัดหรือมีความสนใจเป็นพิเศษ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

4. ด้านที่มาร่วมแรงร่วมใจ

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ด้านที่มาร่วมแรงร่วมใจอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้ ระดับสูงสุดได้แก่ คณะครูวางแผนการทำงานร่วมกันเพื่อค้นหาทางออก ในการตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียน รองลงมาคือ มีการทำงานร่วมกันเป็นทีมทั้งครูและผู้บริหาร และ ทำงานร่วมกันโดยใช้วัฒนธรรมการทำงานแบบร่วมแรงร่วมใจ ร่วมเรียนรู้ ร่วมพัฒนา เน้นการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

สรุปผลและอภิปรายผล

1. สภาพการจัดการประชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ด้านการมีค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บุคลากรทางการศึกษาทุกคนให้ความสำคัญกับการทำงานร่วมกัน การร่วมมือร่วมใจและมองเป้าหมายร่วมกันเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จร่วมกัน โดยพบว่าประเด็นที่มีความคิดเห็นมากที่สุด คือ สนับสนุนให้มีการระดมการทำงานร่วมกันของคณะครูในการพัฒนาวิสัยทัศน์ร่วมของโรงเรียน รองลงมาคือ ส่งเสริมให้บุคลากรมีการตระหนักถึงจุดที่ควรแก้ไขในโรงเรียนและดำเนินการ และรวบรวมความคิดเห็นและคำแนะนำของคณะครูเพื่อใช้ในการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิเชฐ เกษวงษ์ (2556, หน้า 66-67) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การนำเสนอแนวทางการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรทางการศึกษามีทัศนคติในระดับมาก แนวทางการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ประกอบด้วย 1. การสร้างจุดเริ่มแห่งความร่วมมือร่วมใจ เช่น ส่งเสริมให้ครูมีการปรับปรุงและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 2. การจัดให้ครูมีโอกาสเสวนาใคร่ครวญระหว่างกัน เช่น นำประเด็นปัญหาจากการปฏิบัติงานของครูมาพูดคุยแลกเปลี่ยนระหว่างกัน 3. การส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มเพื่อมุ่งเน้นที่การเรียนรู้ของนักเรียน เช่น ส่งเสริมให้มีการใช้วิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย 4. การส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการมีค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วม เช่น กำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมาย และ 5. การสนับสนุนให้มีการร่วมมือกันในการทำงาน เช่น ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาร่วมกันของครู โดยแนวทางทั้ง 5 ด้าน มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ทุกรายการ

2. สภาพการจัดการประชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ด้านการแลกเปลี่ยนการปฏิบัติงานระหว่างบุคคล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการคิดขั้นสูงเป็นความสามารถในการให้เหตุผล วิเคราะห์ข้อขัดแย้ง คิดทดสอบข้อสมมติฐาน คิดหาวิธีในการสร้างสรรค์นวัตกรรม ใช้ความน่าจะเป็น ในการตัดสินใจแก้ปัญหา มีการเสวนาสะท้อนคิดขับเคลื่อนให้เกิดความร่วมมือในการตัดสินใจร่วมกันเพื่อ แก้ปัญหาการเรียนการสอนที่เกิดขึ้น ส่งเสริมให้การจัดการเรียนการสอนมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพัฒนาให้ดีขึ้น เน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้ทั้งครูและนักเรียนเกิดการร่วมกันสร้างความรู้ เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน เกิดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่สูงขึ้น โดยประเด็นที่มีความคิดเห็นมากที่สุด คือ คณะครูมีความสัมพันธ์อย่างเป็นกัลยาณมิตรซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงพันธะสัญญาในความพยายามที่จะปรับปรุงโรงเรียน รองลงมาคือ คณะครูร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยนแนวคิดในการทำงานท่ามกลางบรรยากาศที่เป็นมิตรที่ให้การยอมรับซึ่งกันและกันอันจะนำไปสู่การแสวงหาองค์ความรู้ใหม่ ๆ ต่อไป และสุดท้ายคือ สถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ เช่น การทำวิจัย การศึกษาคุณมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฤทัยรัตน์ แสนปวน (2554, หน้า 65-68) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริมจังหวัดเชียงใหม่ผลการวิจัยพบว่า ด้านมุ่งสู่ความเป็นเลิศ การแลกเปลี่ยนการปฏิบัติงานระหว่างบุคคลมีระดับความร่วมมืออยู่ในระดับมาก บุคลากรมีโอกาสเรียนรู้ด้วยตนเองอยู่เสมอ มีปัญหาด้านการจำกัดของรายได้ ทำให้การจัดสรรงบประมาณให้ทุนศึกษาต่อระดับปริญญาตรียังไม่ครอบคลุมครูผู้ดูแลเด็กทุกคนด้านรูปแบบวิธีการคิดของบุคลากร พบว่ามีความพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนแนวคิดวิธีการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงาน ปัญหาคือยังมีครูผู้ดูแลเด็ก ยึดติดอยู่กับการทำงานในแบบเดิมที่คุ้นเคย ขาดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตน มีวุฒิการศึกษาต่ำและจบการศึกษามาไม่ตรงกับสาขาด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม

3. สภาพการจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ด้านการสนับสนุนและการมีภาวะผู้นำร่วมกัน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ แบบปฏิบัติที่ดีเป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนจากการเรียนรู้ร่วมกันของครูในชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสำหรับครู ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นำไปสู่ผลลัพธ์คือผู้เรียนมีการเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้น และตอบสนองเป้าหมายของโรงเรียน ทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ ก้าวสู่ความเป็นเลิศ ทั้งนี้เพื่อพัฒนาระบบคุณภาพของโรงเรียน ในการพัฒนาผู้เรียน โดยประเด็นที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดคือ ให้โอกาสการมีส่วนร่วมในการเสนอแนะ แนวคิด ความรู้สึก ต่องานโรงเรียน รองลงมาคือ แบ่งปันหน้าที่ความรับผิดชอบแก่คณะครูอย่างเป็นประชาธิปไตย และครูมีโอกาสเข้ามาหาหมื่นเวียนรับบทบาทความเป็นผู้นำ ในส่วนงานที่ตนถนัดหรือมีความสนใจเป็นพิเศษ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษฏีคำพา ชำนาญ (2552, หน้า 79-82) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้กรณีศึกษาโรงเรียนเกาะโพธิ์ ถ้วยงามวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรีเขต 2 ผลการศึกษา พบว่า 1. ระดับความคิดเห็นต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเกาะโพธิ์ถ้วยงามวิทยา โดยรวมและรายองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก ทุกองค์ประกอบเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรกคือ ด้านการสนับสนุนและการมีภาวะผู้นำร่วมกัน ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3 อันดับสุดท้าย คือ การปฏิบัติด้านการจัดการ การปฏิบัติของครูและทีมงาน และการปฏิบัติด้านการบริหารและ 2. แนวทางการพัฒนาโรงเรียนเกาะโพธิ์ถ้วยงามวิทยา ไปสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้คือ ศึกษา วิเคราะห์ สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี จัดหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถตรงตามความต้องการของโรงเรียน นิเทศการทำงาน สับเปลี่ยนทีมงานในการ ปฏิบัติงานเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนาระบบงานธุรการและระบบติดต่อสื่อสารให้เป็นระบบคล่องตัว รวดเร็วและทันเวลา วางแผนงานการประกันคุณภาพการศึกษา ปฏิบัติงานประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นเรื่องปกติของชีวิตประจำวัน มีระบบควบคุมคุณภาพการตรวจสอบคุณภาพและประเมินคุณภาพ

4. สภาพการจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ด้านที่มาร่วมแรงร่วมใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ วัฒนธรรม แห่งการเรียนรู้ ครูต้องเรียนรู้วิถีชีวิต ค่านิยม และวัฒนธรรมของโรงเรียนที่ตนเองปฏิบัติงานอยู่ โดยครูร่วมกันเรียนรู้ มีการเสริมพลังอำนาจ สร้างพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ สร้างโอกาสในการเรียนรู้ พร้อมกับนำวัฒนธรรมของโรงเรียนบูรณาการเข้ากับวัฒนธรรม ค่านิยม คุณค่าของตนเองที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ ซึ่งเป็นส่วนช่วยในการวางรูปแบบพฤติกรรมและการรับรู้ เพื่อประยุกต์กับการจัดการเรียนการสอน ไปสู่เป้าหมายร่วมกันของโรงเรียน ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ ทำให้เกิดการเรียนรู้ในระดับบุคคล ระดับทีม และระดับองค์กร ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ในตัวผู้เรียนประเด็นที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดคือ คณะครูวางแผนการทำงานร่วมกันเพื่อค้นหาทางออก ในการตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียน รองลงมาคือ มีการทำงานร่วมกันเป็นทีมทั้งครูและผู้บริหาร และ ทำงานร่วมกันโดยใช้วัฒนธรรมทำงานแบบร่วมแรงร่วมใจ ร่วมเรียนรู้ ร่วมพัฒนา เน้นการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราภรณ์ เอมเยี่ยม (2552) ที่พัฒนารูปแบบการสร้างทีมงานครูในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา พบว่า รูปแบบการสร้างทีมร่วมแรงร่วมใจในสถานศึกษามีความเหมาะสมในระดับมาก นอกจากนี้รูปแบบสร้างขึ้นจากหลักการและแนวคิดพื้นฐานการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์รูปแบบของนักวิชาการหลายท่าน มีองค์ประกอบสอดคล้องกัน 5 องค์ประกอบ คือการมีบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกัน การวางเป้าหมายร่วมกันสู่การเรียนรู้ของนักเรียน การร่วมมือร่วมพลัง การชี้แนะการปฏิบัติ และการสะท้อนผลการปฏิบัติ พร้อมนี้ได้นำแนวคิดที่ได้จากการศึกษา ดูงานโรงเรียน ล้ำปลายมาดพัฒนา ที่เป็นโรงเรียนแบบอย่างมาเป็นกรอบในการพัฒนารูปแบบ ในครั้งนี้ เป็นผลให้รูปแบบที่กำหนดขึ้นมีประโยชน์ ความเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ด้านการมีค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมกัน ควรมุ่งเน้นการสร้างค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมกันและสนับสนุนให้มีกระบวนการทำงานร่วมกันของคณะครูในการพัฒนาวิสัยทัศน์ร่วมของโรงเรียน
2. ด้านการแลกเปลี่ยนการปฏิบัติงานระหว่างบุคคล โรงเรียนควรจัดบรรยากาศ ทรัพยากรงบประมาณที่เอื้อต่อการเรียนรู้ รวมทั้งสนับสนุนและกระตุ้นให้ครูมีการเรียนรู้ร่วมกัน ในกลุ่มชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
3. ด้านการสนับสนุนและการมีภาวะผู้นำร่วมกัน การเรียนรู้จากการจัดกิจกรรมเป็นส่วนที่สำคัญที่สุด การเรียนรู้จะต้องเกิดขึ้นในชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู ทำให้ครูได้มีส่วนร่วมและมีภาวะผู้นำร่วมกัน และอุทิศตนในชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง
4. ด้านที่มาร่วมแรงร่วมใจ ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครูเป็นแรงจูงใจให้เกิดการพัฒนาตนเอง อุทิศตนในการทำงาน และทำให้เกิดความร่วมมือในการทำงานเป็นทีมและพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาและเปรียบเทียบการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ
2. ควรมีการนำผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ อาจารย์ที่ปรึกษา และคณะกรรมการทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดีจนการศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ได้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติ บุรณะชาติ อาจารย์ประจำวิทยาลัยการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา นายพิทักษ์ กาบแก้ว ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลตำบลแม่คำ(แม่คำสบเป็นราษฎร์นุกูล) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 และนางวารินทร์ กาบแก้ว ครูโรงเรียนเทศบาลตำบลแม่คำ(แม่คำสบเป็นราษฎร์นุกูล) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ที่กรุณาให้คำแนะนำ พร้อมทั้งแก้ไขและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์และมีคุณค่า

ขอขอบพระคุณบุคลากรทางการศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม ตลอดจนไปถึงครอบครัว เพื่อนร่วมงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ที่คอยให้การสนับสนุนกำลังใจเป็นอย่างดี ทำให้เกิดขวัญและกำลังใจที่มุ่งมั่นดำเนินการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้บรรลุผลสำเร็จได้ด้วยดี คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้านี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขออุทิศแด่ผู้มีพระคุณทุกท่าน จึงขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎีกา คำพา ชำนาญ. (2552). **การพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้**. กรณีศึกษาโรงเรียนเกาะโพธิ์
ถั่วynamวิททยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.ขอนแก่น :
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จิราภรณ์ เอ็มเอี่ยม. (2552). **การพัฒนารูปแบบการสร้างทีมงานครูในสถานศึกษา ระดับ มัธยมศึกษา**.
วิทยานิพนธ์ กศ.ด. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). **การวิจัยเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ฤทัยรัตน์ แสนปวน. (2554). **สภาพความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแยง อำเภอแม่อริ จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ คม. เชียงใหม่
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สภาพการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

Conditions of using of online social media for administration of basic
education institutes under the office of Chiangrai Primary Educational 2

วรุตม์ พรหมรังกา^{1*} และ สันติ บุรณะชาติ²

Warut Promrangka^{1*} and Santi Buranachart²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 และเพื่อเปรียบเทียบสภาพการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการบริหารงานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา และขนาดของโรงเรียนประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 จำนวน 173 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 จำนวน 165 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยศึกษาจากแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวข้องการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการบริหารสถานศึกษา ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีทางสถิติโดยนำมาจัดกระทำข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาพการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการบริหารงานด้านต่าง ๆ วิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบความแตกต่างของตัวแปร ประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาและขนาดโรงเรียน ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของตัวแปรเป็นรายกลุ่ม กรณีพบค่าความแตกต่างเป็นรายกลุ่มจะวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชฟเฟ (Scheffe Analysis) ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 มีระดับสภาพการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.02$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สภาพการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการบริหารงาน 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด โดยเรียงลำดับสภาพการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความคิดเห็นมากที่สุด คือ ด้านการบริหารงานทั่วไป รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานวิชาการ และด้านการบริหารงานงบประมาณ ตามลำดับ

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : warutbot@gmail.com

2. การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อสภาพการเครือข่ายสังคมออนไลน์ในการบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา และขนาดของโรงเรียน ดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่าง ความคิดเห็นต่อสภาพการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา พบว่าโดยภาพรวมผู้บริหารที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่าง ความคิดเห็นต่อสภาพการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่าโดยภาพรวมผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

คำสำคัญ: เครือข่ายสังคมออนไลน์

Abstract

The purpose of this study was to investigate the use of online social network in the management of basic education institutions under the Office of Chiang Rai Primary Education Area 2 and to compare the conditions of online social networking in the administration of the institution. Basic education Chiang Rai Provincial Primary Education Office, Region 2, by experience in educational administration. And the size of the school. The population used in the study is The primary school administrators under the Office of Chiang Rai Educational Service Area 2, 173, represented the population of the study. The questionnaire was developed by the researcher based on the concept of relevance, the use of online social network in the management. The data were analyzed by statistical methods. Using computer program. The statistics used for data analysis are as follows: Mean (\bar{X}) Standard Deviation (S.D.) Compare the average of online social network usage in various management areas. Analysis of variance comparison data. Experience in school administration and school size. A one-way ANOVA was used to analyze the variance of the variables. Case differences were found. Using Scheffe Analysis. The research found that

1. School administrators The level of use of online social networks in the management of basic education institutions was at the medium level \bar{X} (= 3.02). Social Networking in the 4 aspects of management are all moderately. The order in which social networks were used in the administration of basic education institutions was the most popular in the field of general administration, followed by the administration of personnel and the administration of academic affairs. Budget management

2. Comparison of Mean Differences in Opinions on Social Networking Conditions in Basic School Management Chiang Rai Provincial Primary Education Office, Region 2, by experience in educational administration. And the size of the school.

2.1 Results of comparative data analysis Comments on the use of social networking in basic school administration. Under the jurisdiction of the Office of Chiang Rai Educational Service Area 2, the experience in the administration of educational institutions. It was found that by management overview, different working experiences. Opinions on the use of social networking in basic school administration. Therefore, the research hypothesis was rejected.

2.2 Results of comparative data analysis Opinions on the use of social networks in the administration of basic education schools under the Office of Chiang Rai Area Education Service Area 2 by size of the school. It was found that the overall size of administrators working in different education institutions Opinions on the use of social networking in basic school administration. Therefore, the research hypothesis was rejected.

Keywords: Quality Social Networking

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยเข้าสู่กระแสโลกาภิวัตน์ เปิดช่องทางรับการสื่อสารจากโลกภายนอกทุกด้าน ได้แก่ เทคโนโลยีสารสนเทศ การเมือง เศรษฐกิจ สังคม การเงิน บันเทิง แฟชั่น การศึกษา และศาสนา ทุกข้อมูลหลังไหลหมุนเวียนเข้าประเทศไทยด้วยความรวดเร็ว มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ของทุกภูมิภาคของโลกเข้าด้วยกัน พลังขับเคลื่อนของเทคโนโลยียุคดิจิทัลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาตามไปด้วย

การจัดการศึกษาของประเทศไทย จึงต้องมีการเตรียมพร้อมด้านเทคโนโลยีในการบริหารการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะที่เตรียมเป็นที่ยอมรับของชาติอื่น และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขดังปรากฏในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างโอกาส ความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษา เป้าหมายที่ 2 การเพิ่มโอกาสทางการศึกษา ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา สำหรับคนทุกช่วงวัย ปรากฏตัวชีวิตที่สำคัญ ได้แก่ 1) มีระบบเครือข่ายเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาที่ทันสมัย สนองตอบความต้องการของผู้เรียนและผู้ให้บริการอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ 2) มีสถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 3) มีการจัดตั้งสถานีโทรทัศน์และการผลิตรายการเพื่อการศึกษา 4) ร้อยละของสถานศึกษาได้รับบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงครอบคลุม ทุกพื้นที่ขั้นต่ำ 30 Mbps ใน 5 ปีแรก และ 100 Mbps ภายใน 20 ปีเพิ่มขึ้น 5) ร้อยละของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีการจัดการเรียนการสอนทางไกล ด้วยระบบ DLIT, DLTV, ETV และผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ขั้นพื้นฐาน (O-NET) เพิ่มขึ้น 6) ร้อยละของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มขึ้น 7) มีสื่อดิจิทัลเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชน และการส่งเสริมการมีอาชีพเพิ่มขึ้น และ 8) สถานศึกษาทุกแห่งมีอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและมีคุณภาพ(สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, หน้า 123)

เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Networking) หมายถึง สังคมหรือการรวมตัวกันเพื่อสร้างความสัมพันธ์ของกลุ่มคนรูปแบบหนึ่งที่ปรากฏตัวขึ้นบนอินเทอร์เน็ตที่เรียกว่าชุมชนออนไลน์ (Community Online) ซึ่งมีลักษณะเป็นสังคมเสมือน (Virtual Community) สังคมประเภทนี้จะเป็นการให้ผู้คนสามารถทำความรู้จัก แลกเปลี่ยนความคิด แบ่งปันประสบการณ์ร่วมกัน และเชื่อมโยงกันในทิศทางใดทิศทางหนึ่งโดยมีการขยายตัวผ่านการติดต่อสื่อสารกันอย่างเป็นเครือข่าย (Network) เช่น เว็บไซต์ Facebook, Myspace, YouTube and Twitter เป็นต้น (สมบัติ พันธุ์โพธิ์คา, 2559, หน้า 64) เครือข่ายสังคมออนไลน์ จึงถือเป็นปรากฏการณ์ล่าสุดของโลกออนไลน์ ใช้เพื่อสื่อสารระหว่างบุคคล เชื่อมโยงความสัมพันธ์กันโดยผ่านผู้ให้บริการคือเว็บไซต์ต่าง ๆ การเติบโตของเครือข่ายสังคมออนไลน์ในประเทศไทย ประกอบกับความสามารภในการใช้งานผ่านโทรศัพท์มือถือ ทำให้ง่ายต่อการรับสื่อต่าง ๆ จึงถือได้ว่าเป็นโอกาสในการศึกษาและเรียนรู้สิ่งใหม่ผ่านเทคโนโลยี ซึ่งถูกสร้างสรรค์ให้มีรูปแบบการใช้งานหลากหลาย เครือข่ายสังคมออนไลน์จึงเป็นช่องทางการสื่อสาร เป็นตัวช่วยอีกช่องทางหนึ่งที่สถานศึกษา สามารถจะนำมาใช้ในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลต่าง ๆ ได้ เพื่อเผยแพร่ข้อมูล การให้ความรู้ รวมทั้งเป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และใช้ติดต่อสื่อสาร

สถาบันการศึกษาไทยจึงควรหาแนวทางพัฒนาการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เพื่อมุ่งส่งเสริมให้มีการใช้งานที่ทันสมัยภายในสถาบันการศึกษา และควรมีความสามารถในการเรียนรู้ ทักษะที่จำเป็นของผู้ใช้ เนื่องจากการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์โดยในสถาบันการศึกษา อาจเกิดผลได้ทั้งทางลบและทางบวกจากข้อมูลมหาศาลที่มีทั้งเป็นประโยชน์และโทษ หากผู้ใช้มีแนวทางที่ชัดเจนในการจัดการเทคโนโลยีเหล่านี้ในการบริหารงาน สามารถรับรู้ถึงสภาพที่จำเป็นของเครือข่ายสังคมออนไลน์ ย่อมส่งผลให้เกิดผลต่อการบริหารงานอย่างเข้าใจ ซึ่งแนวทางการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษามีองค์ประกอบดังนี้ 1) ควรมีลักษณะการสื่อสารทั้งกลุ่มเดียวและต่างกลุ่มกัน 2) ควรมีเครื่องมือในเครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น มีการสร้างกิจกรรม ควรมีบล็อกแสดงความคิดเห็น ควรมีการสร้างกลุ่มเครือข่ายและสร้างโปรไฟล์ 3) ควรเผยแพร่และให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น จัดฝึกอบรม/ประชุม/สัมมนา จัดทำคู่มือการใช้ จัดศึกษาดูงาน จัดป้ายประชาสัมพันธ์ จัดทำจุลสาร/แผ่นพับ และประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์สำนักงาน 4) ควรให้การสนับสนุนด้านพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้เกี่ยวกับการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ (ทัตชนันท์ พุ่มนุช, 2554, บทคัดย่อ)

การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยการบริหารงาน 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป และการบริหารงานงบประมาณ ซึ่งการจะบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ประสิทธิภาพนั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องมีหลักการ แนวคิด และวิธีการ เพื่อบริหารจัดการศึกษาตามบทบาทหน้าที่ รวมถึงการใช้ทรัพยากรการบริหารอย่างมีคุณภาพ การจัดการศึกษาจะบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับกระบวนการบริหารของโรงเรียนเป็นหลัก ซึ่งพฤติกรรมการบริหารของโรงเรียนจะเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จของโรงเรียน

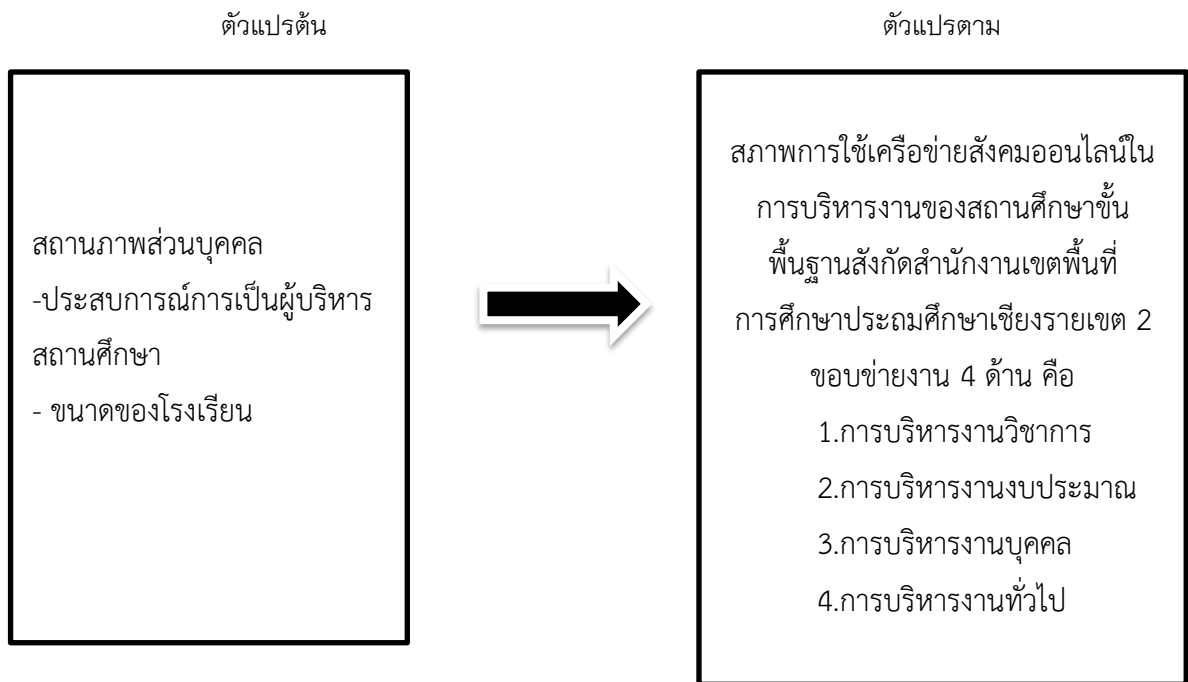
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 มีวิสัยทัศน์ที่มุ่งพัฒนาระบบบริหารจัดการที่มีคุณภาพ หมายถึง การบริหารจัดการตามกรอบโครงสร้างขององค์กรมีการกำกับติดตาม และประเมินผล โดยมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม มีการใช้เทคโนโลยีเป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพการการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการบริหารงานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 เพื่อจะได้ผลการวิจัยเป็นแนวทางในการรับรู้ถึงสภาพ ตลอดจนหาแนวทางสนับสนุนการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และเป็นไปในแนวทางที่ถูกต้อง

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการบริหารงานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา และขนาดของโรงเรียน

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ซึ่งมีรายละเอียดและขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 3. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ
 4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
 5. การวิเคราะห์ข้อมูล
1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 173 คน
 2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 165 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยมีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบ

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบหรือตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย ข้อคำถาม เกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม (ตำแหน่ง)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการบริหารงาน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 ใน 4 ด้าน คือ

1. การบริหารงานวิชาการ
2. การบริหารงานงบประมาณ
3. การบริหารงานบุคคล
4. การบริหารงานทั่วไป

การศึกษา ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบหรือตรวจสอบรายการ (Check List) มีลักษณะ เป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้น้ำหนักคะแนน ดังนี้

- 5 หมายถึง มีความคิดเห็นต่อสภาพการใช้ในระดับในมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความคิดเห็นต่อสภาพการใช้ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีมีความคิดเห็นต่อสภาพการใช้ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความคิดเห็นต่อสภาพการใช้ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีความคิดเห็นต่อสภาพการใช้ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นคำถามแบบปลายเปิดเก็บรวบรวมเป็นความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้น ศึกษาหลักการทฤษฎีเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการ บริหารงานและเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ

2. สร้างเครื่องมือ โดยการศึกษาหลักการสร้างแบบสอบถาม แล้วกำหนดประเด็นของคำถามด้วยการจัดเก็บ หมวดยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อให้ตรวจสอบแบบสอบถาม เบื้องต้น

3. ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะ แล้วนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญที่มี ประสบการณ์การทำวิจัย มีความเชี่ยวชาญการใช้สถิติวิจัย จำนวน 3 ท่าน ได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

5. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try out) กับ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จำนวน 30 คน โดยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ ตอบแบบสอบถาม แบบหนังสือแสดงความยินยอมและแบบสอบถามโรงเรียนละ 30 คน วิเคราะห์หาความเชื่อมั่น โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient-Alpha) ของครอนบาค

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอนหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ขอความร่วมมือ และความอนุเคราะห์จาก ผู้อำนวยการสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษา

2. นำแบบสอบถามพร้อมสำเนาหนังสือขออนุญาตถึงผู้อำนวยการโรงเรียน ส่งโดยทางไปรษณีย์ และส่งด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่การสอนในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม

3. ดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนจากผู้บริหารสถานศึกษา โดยส่วนหนึ่งผู้วิจัยเดินทางไปเก็บรวบรวมด้วยตนเองที่โรงเรียน อีกส่วนหนึ่งผู้วิจัยขอความร่วมมือจากตัวแทนของผู้วิจัยซึ่งเป็นครูในโรงเรียนที่มีกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ดำเนินการและเก็บแบบสอบถาม ในกรณีที่ส่งแบบสอบถามไปทางไปรษณีย์แล้วยังไม่ได้รับแบบสอบถามคืนตามเวลาที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยจะเดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามคืน จำนวน 165 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 95.37 จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม พบว่ามีความสมบูรณ์ทั้ง 165 ฉบับ จึงได้นำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลได้แล้ว นำแบบสอบถามทั้ง 3 ตอน ไปดำเนินการวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติโดยนำมาจัดกระทำข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

1. ค่าแจกแจงความถี่ (f) และหาค่าร้อยละ กับข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 2

2. ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) กับข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ตอนที่ 3 ใช้เกณฑ์การแปลผลในการวิเคราะห์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายความว่า มีสภาพการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายความว่า มีสภาพการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายความว่า มีสภาพการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายความว่า มีสภาพการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายความว่า มีสภาพการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในระดับน้อยที่สุด

3. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาพการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการบริหารงานด้านต่าง ๆ วิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบความแตกต่างของตัวแปร ประสพการณ์ในการบริหารสถานศึกษาและขนาดโรงเรียน ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของตัวแปรเป็นรายกลุ่ม กรณีพบค่าความแตกต่างเป็นรายกลุ่มจะวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชฟเฟ (Scheffe Analysis)

4. ข้อมูลที่เป็นคำถามแบบปลายเปิดเก็บรวบรวมเป็นความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษา

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการบริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 สรุปได้ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 มีระดับสภาพการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการบริหารงานสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.02$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สภาพการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการบริหารงาน 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด โดยเรียงลำดับสภาพการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการบริหารงานสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่มีความคิดเห็นมากที่สุด คือ ด้านการบริหารงานทั่วไป รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานบุคคล และ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อสภาพการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการบริหารงานสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา และขนาดของโรงเรียน ดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่าง ความคิดเห็นต่อสภาพการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการบริหารงานสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา พบว่าโดยภาพรวมผู้บริหารที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการบริหารงานสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่าง ความคิดเห็นต่อสภาพการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการบริหารงานสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่าโดยภาพรวมผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการบริหารงานสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องสภาพการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการบริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 มีข้อค้นพบที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผลในประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 “เพื่อศึกษาสภาพการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการบริหารงานสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2” พบว่า สภาพการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการบริหารงาน 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด โดยเรียงลำดับสภาพการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการบริหารงานสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่มีความคิดเห็นมากที่สุด คือ ด้านการบริหารงานทั่วไป ($\bar{X} = 3.22$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับ ปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สถานศึกษามีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมเอื้อต่อการใช้งานผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ รองลงมา คือ มีการใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตในโรงเรียนให้มีคุณภาพดีใช้งานได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพอยู่เสมอ เนื่องจากการบริหารงานทั่วไป เป็นงานที่สนับสนุนฝ่ายงานด้านอื่น ๆ และมีขอบข่ายการปฏิบัติมากที่สุด ทั้งยังเป็นงานที่ต้องการความแม่นยำในการจัดเก็บฐานข้อมูลต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการบริหารงานสถานศึกษาด้านการบริหารงาน

ทั่วไปมากที่สุดสภาพการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความคิดเห็น รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานบุคคล ($\bar{X} = 3.19$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ข้อ ที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ บุคลากรในสถานศึกษามีทักษะการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ อาจเป็นเพราะบุคลากรใน สถานศึกษามีความตื่นตัวในการปรับตัวด้านการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ในสังคมยุคดิจิทัล รองลงมา คือ การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการสื่อสารระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาสถานศึกษากับบุคลากร ภายในโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 2 ตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของการนำเทคโนโลยีเครือข่ายสังคมออนไลน์มาใช้ในการสื่อสารกับ บุคลากร ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมให้การดำเนินงานด้านบริหารงานบุคคลดำเนินการ ได้อย่างคล่องตัว มีข้อมูลเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งบุคลากรสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย เพื่อขับเคลื่อน สถานศึกษาให้ไปถึงเป้าหมายได้อย่างแท้จริง สภาพการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการบริหารงานสถานศึกษาขั้น พื้นฐานที่มีความคิดเห็น รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ($\bar{X} = 2.88$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าส่วน ใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ หลักสูตรสถานศึกษาได้ระบุให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาความรู้ และทักษะด้านเทคโนโลยี เช่น ทักษะการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ เป็นต้น รองลงมา คือ การสนับสนุนให้ครู ออกแบบและผลิตสื่อการสอน เพื่อใช้เผยแพร่ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา เห็นถึงประโยชน์ของการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ในการเผยแพร่สื่อการสอน ว่าสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถ เรียนรู้ได้ตามอัธยาศัย เข้าถึงข้อมูลได้ง่าย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กัญจน์ ผลภาณี (2554, หน้า 40) เรื่อง แนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Facebook) ในการเรียนการสอน Online Social Network in Thai Higher Education: A Study of Facebook Integrated Classroom Activities พบว่า สื่อสังคมออนไลน์มีลักษณะเด่นในการส่งเสริมการเรียน การสอนที่แตกต่างไปจากสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนในห้องเรียนปกติ โดยสื่อสังคมออนไลน์ ไม่มีข้อจำกัดด้าน เวลาและสถานที่ อาจารย์สามารถติดตาม ดูแล ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาค้นคว้านอกห้องเรียนของนักศึกษาได้ ใกล้เคียงมากยิ่งขึ้น ส่วนสภาพการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการบริหารงานสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานที่มีความคิดเห็น รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ข้อที่น้อยที่สุดคือ ท่านสนับสนุนให้ครูจัดการ เรียนรู้ เผยแพร่ความรู้ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ เพื่อให้ให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามอัธยาศัย เช่น ที่โรงเรียนที่ บ้านหรือสถานที่ที่เชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ต สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาด้าน การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อ สนับสนุนการบริหารจัดการและการบริการด้านการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ของ ภาณุวัฒน์ สิงห์หาญ และวัลลภา อารีรัตน์ (2556, บทคัดย่อ) พบว่า แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสร้างสังคมเพื่อการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการในเรื่องส่งเสริมการสร้างและใช้ประโยชน์ เว็บไซต์การจัดการความรู้ออนไลน์ (KM) ในโรงเรียน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรสนับสนุนให้ครูจัดการเรียนรู้ ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ให้มากขึ้น เพื่อให้นักเรียนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลสารสนเทศได้อย่างสะดวก และ สามารถเรียนรู้ได้ตามอัธยาศัยอย่างมีประสิทธิภาพ

สภาพการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความคิดเห็น รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ($\bar{X} = 2.82$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นข้อ มึงงบประมาณในการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรพัฒนาโดยการอบรมศึกษาดูงานด้านเครือข่ายสังคมออนไลน์อย่าง เพียงพอ อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ มีแหล่งสนับสนุนด้านงบประมาณ สำหรับจัดซื้ออุปกรณ์เพื่อการพัฒนาการใช้งานระบบอินเทอร์เน็ต รองลงมาคือ มึงงบประมาณในการจัดหาระบบ

อินเทอร์เน็ต และอุปกรณ์ต่าง ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกระทรวงศึกษาธิการ ในการจัดซื้ออุปกรณ์เพื่อการพัฒนาการใช้งานระบบอินเทอร์เน็ตและจัดหาระบบอินเทอร์เน็ต และอุปกรณ์ต่าง ๆ ซึ่ง แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2557 – 2561 มี ยุทธศาสตร์การดำเนินงาน ในยุทธศาสตร์ที่ 4 คือ พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อสนับสนุน การบริหารจัดการและการบริการ พัฒนาโปรแกรม ซอฟต์แวร์ หรือระบบงานที่ใช้ในการจัดเก็บและประมวลผลข้อมูล สารสนเทศ สำหรับการบริหารจัดการและการบริการด้านการศึกษา ให้แก่บุคลากรทางการศึกษา ผู้สอน และผู้เรียน เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายและวางแผนตัดสินใจดำเนินงานเพื่อการศึกษาของประเทศ

2. จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 “การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อสภาพการใช้ เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา เชียงราย เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา และขนาดของโรงเรียน” ดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่าง ความคิดเห็นต่อสภาพการใช้เครือข่ายสังคม ออนไลน์ในการบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา เชียงราย เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา พบว่าโดยภาพรวมผู้บริหารที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นไม่ แตกต่างกัน โดยเรียงค่าเฉลี่ยตามลำดับมากไปน้อย คือ ประสบการณ์น้อยกว่า 5 ปี ($\bar{X} = 3.31$) ประสบการณ์มากกว่า 10 ปี ($\bar{X} = 3.09$) และ ประสบการณ์มากกว่า 5 – 10 ปี ($\bar{X} = 3.07$) ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย อภิปราย ผลได้ว่า ในปัจจุบันเป็นยุคการศึกษา 4.0 หรือ Education 4.0 ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีการจัดการความรู้ ในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ และมีการบริหารสถานศึกษาโดยกระตุ้นให้บุคลากรในองค์กร เกิดการพัฒนาความรู้ และสร้างนวัตกรรมในการปฏิบัติงาน รวมทั้งการพร้อมรับกับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ และส่งเสริมให้บุคลากรใน สถานศึกษาทำอย่างเต็มศักยภาพและประสิทธิภาพ ซึ่งวัฒนธรรมของการทำงานในยุค Thailand 4.0 ซึ่งเป็นยุค ดิจิตอลเทคโนโลยี ส่งผลให้บุคลากรในสถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานหลาย ๆ อย่างได้ในเวลาเดียวกัน มีการ เชื่อมโยงต่อกันเป็นเครือข่ายมากขึ้น ดังนั้น การนำเครือข่ายสังคมออนไลน์มาใช้ในการบริหารสถานศึกษา จึงส่งผลให้ บุคลากรในสถานศึกษามีการประสานงานและร่วมมือกันในการทำงานมากขึ้น และมีการแลกเปลี่ยนแบ่งปันกันใ นองค์กรมากขึ้น แม้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาจะมีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน แต่ก็เห็นถึง ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาโดยใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ว่าเป็นประโยชน์ต่อการบริหารสถานศึกษา เนื่องจากการบริหารการศึกษาในปัจจุบัน จำเป็นต้องสอดคล้องกับเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องใช้ข้อมูลที่มีความถูกต้องและสะดวกรวดเร็ว ในการประกอบการตัดสินใจ นอกจากนี้ การ นำเครือข่ายสังคมออนไลน์มาใช้ในการบริหารสถานศึกษาจะช่วยสนับสนุนให้องค์กรสามารถดำเนินการปฏิบัติงานได้ อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่าง ความคิดเห็นต่อสภาพการใช้เครือข่ายสังคม ออนไลน์ในการบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา เชียงราย เขต 2 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่าโดยภาพรวมผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ สภาพการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน โดยเรียง ค่าเฉลี่ยตามลำดับมากไปน้อย คือ ขนาดกลางและขนาดใหญ่ ($\bar{X} = 3.08$) และขนาดเล็ก ($\bar{X} = 3.07$) ดังนั้น จึงปฏิเสธ สมมติฐานการวิจัย อภิปรายผลได้ว่า ผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการใช้ เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ใน

ปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก พัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีมีความทันสมัย ผู้บริหารสถานศึกษาทั้งขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก จึงมีการปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารงานเพื่อให้สถานศึกษาของตนสามารถขับเคลื่อนไปข้างหน้าตามแผนที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ของการนำเครือข่ายสังคมออนไลน์เข้ามาเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนและสนับสนุนส่งเสริม เพื่อให้การบริหารงานในสถานศึกษาของตนในด้านต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติงาน การติดตามผล รวมทั้งการตัดสินใจ นอกจากนี้เครือข่ายสังคมออนไลน์ยังช่วยเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ให้เป็นระบบมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถทำงานได้สำเร็จตามเป้าประสงค์ นอกจากนี้ การนำเครือข่ายสังคมออนไลน์มาใช้ในการบริหารสถานศึกษา ถือเป็น การตอบสนองนโยบายการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในหมวดที่ 9 คือ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ซึ่งมีการกำหนดหน้าที่ของรัฐในการสนับสนุนให้สถานศึกษานำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญอย่างมาก และต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลต่อการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา จากผลการวิจัยจะเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2 มีระดับสภาพการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง 4 ด้าน และความคิดเห็นของผู้บริหารต่อสภาพการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาและขนาดของโรงเรียน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2 ได้ตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของการนำเครือข่ายสังคมออนไลน์มาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารสถานศึกษา ส่งผลให้ระบบการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานทั่วไป เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารงานเชิงรุก มองไปข้างหน้าเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในยุค Thailand 4.0 และยุคดิจิทัล จึงมีการปรับตัวด้านการบริหารสถานศึกษาในการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการที่จะตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อขับเคลื่อนสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2 ควรกำหนดนโยบาย ให้มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการศึกษาของบุคลากรในโรงเรียนอย่างชัดเจน
2. บุคลากรในโรงเรียนมีการวางแผนการนำใช้เทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการปฏิบัติงาน
3. สถานศึกษาที่มีความพร้อมควรส่งเสริมให้มีเครือข่ายสังคมออนไลน์มาใช้ในการบริหารโรงเรียนให้ได้ประโยชน์สูงสุด

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาประสิทธิภาพการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2 เพราะการวิจัยในครั้งนี้ทำให้ทราบถึงสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของผู้บริหารเท่านั้น ถ้ามีการศึกษาถึงประสิทธิภาพการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการบริหารงานสถานศึกษาจะทำให้ทราบถึงความคุ้มค่าในการนำเครือข่ายสังคมออนไลน์มาใช้ในการบริหาร และเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนการจัดซื้อเกี่ยวกับระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและมีการวางแผนการใช้ที่มีประสิทธิผลต่อไป

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสภาพการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์การบริหารงานในสถานศึกษาเพื่อประโยชน์ในการวางแผนการนำเครือข่ายสังคมออนไลน์มาใช้ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความกรุณาของ ผศ.ดร.สันติ บุรณะชาติ ตำแหน่งอาจารย์ วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา นายจิตรสุรโชติ สิงห์แก้วผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแม่ปุนหลวงตร.ประชนอมจรเขต ตำแหน่ง ครูผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านป่าจั่น ที่เสียสละเวลาอันมีค่ามาเป็นทั้งที่ปรึกษาพร้อมทั้งให้คำแนะนำตลอดระยะเวลาในการทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ และได้โปรดกรุณาให้คำแนะนำตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องของการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองด้วยความเอาใจใส่ จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์ ขอขอบพระคุณผู้บริหารงานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 แห่ง ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญที่ทำหน้าที่ตรวจสอบเครื่องมือ ประเมินร่างรูปแบบการวิจัย ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และให้ข้อมูลสำคัญแก่ผู้วิจัย จนช่วยให้การวิจัยครั้งนี้ สำเร็จไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กติกกา สายเสนีย์. (2554). **Social Network คืออะไร**. สืบค้นเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2560, จาก <http://keng.com/2008/08/09/what-is-social-networking/>
- กัญจน์ ผลภายี. (2554). **แนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Facebook) ในการเรียนการสอน Online Social Network in Thai Higher Education: A Study of Facebook Integrated Classroom Activities**. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยดุสิตธานี .
- ณัฐยา สลับสม. (2552). **การศึกษาสภาพและความต้องการในการใช้อินเทอร์เน็ต เพื่อการศึกษาของครูในวิทยาลัย เทคนิคที่เป็นศูนย์เครือข่ายอินเทอร์เน็ตในระดับภาค สังกัดกรมอาชีวศึกษา**. วิทยานิพนธ์ กษ.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี, กรุงเทพฯ.
- นิภา แยมวจิ (2555). **แนวคิดเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีช่วยการเรียนรู้**. สืบค้นเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2560 , จาก <http://www.moe.go.th>.
- ปทีป เมธาคุณวุฒิ. (2544). **เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถาบันอุดมศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และชัยวัฒน์ ธีระพันธ์. (2546). **สื่อสารกับสังคมเครือข่าย**. กรุงเทพฯ: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- ปียวัฒน์ เกตุวงศา และ ศุทธิดา ชนวนวัน. (2549). **ใครเป็นใครบนเครือข่ายสังคมออนไลน์: ความหลากหลายทางคุณลักษณะและพฤติกรรม.** ในการประชุมวิชาการและสังคม ครั้งที่ 11, หน้า 15-28. กรุงเทพฯ :
- ภาณุวัฒน์ สิงห์หาญ และวัลลภา อารีรัตน์ . (2556). **สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อ สนับสนุนการบริหารจัดการและการบริการด้านการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ของ**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

รุจิรี ภู่อาระ. (2545). การบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : บั๊ค พอยท์.

วีโรจน์ สารรัตน์นะ. (2545). การบริหาร หลักการ ทฤษฎี ประเด็นทางการศึกษาและบทวิเคราะห์องค์การทางการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ: ทิพยวิสุทธี.

วีรชัย วรรณศรี. (2545). การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี.: วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

สลิต กองคำ. (2552). เอกสารคำสอนรายวิชาเทคนิคการบริหารการศึกษา. โปรแกรมบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครราชสีมา.

อุทัย บุญประเสริฐ. (2552). การติดต่อสื่อสารในองค์การและการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ศรีมงคลการพิมพ์.

สภาพการบริหารความขัดแย้งของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

Conflict Management Situation in Department of Prapariyatti Dhamma Schools of The General Education Section Chiang Rai Province

พระปลัดวัชรินทร์ อินแดง^{1*} และ ธิดาวลัย อุ๋นกอง²

Phra PaladWatcharin Indang^{1*} and Thidawan Unkong²

บทคัดย่อ

การศึกษาสภาพการบริหารความขัดแย้งของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารความขัดแย้งของโรงเรียนพระปริยัติธรรม และ 2) เพื่อหาข้อเสนอแนะการบริหารความขัดแย้งของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นครูและเจ้าหน้าที่ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2560 จำนวน 186 รูป/คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครซี และมอร์แกน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า

1. สภาพการบริหารความขัดแย้งของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยภาพรวมมีการดำเนินงานบริการความขัดแย้งระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการยอมให้ มีการดำเนินงานบริหารระดับมาก ข้อที่มีการดำเนินงานบริหารระดับมากที่สุดในด้านนี้คือ ผู้บริหารยอมให้ออกสครูเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในการบริหารจัดการโรงเรียนร่วมกันโดยไม่ให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดรู้สึกเสียประโยชน์ หรือรู้สึกแพ้ชนะในประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น รองลงมาได้แก่ด้านการประนีประนอม มีการดำเนินงานบริหารความขัดแย้งระดับมาก ข้อที่มีการดำเนินงานบริหารความขัดแย้งมากที่สุดในด้านนี้คือ ผู้บริหารมุ่งให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายได้ประโยชน์และหาวิธีร่วมกันในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในโรงเรียน ส่วนด้านที่มีการดำเนินงานบริหารความขัดแย้งต่ำสุด ได้แก่ด้านการหลีกเลี่ยง มีการดำเนินงานบริหารความขัดแย้งระดับปานกลาง ข้อที่มีการดำเนินงานบริหารความขัดแย้งระดับมากที่สุดในด้านนี้คือ ผู้บริหารหลีกเลี่ยงการแสดงความคิดเห็นที่จะนำไปสู่การขัดแย้งระหว่างครูในการบริหารงานโรงเรียน

2. ข้อเสนอแนะการบริหารความขัดแย้งของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา มีดังนี้ การบริหารจัดการโรงเรียนควรให้ทุกฝ่ายในโรงเรียนยึดถือระเบียบข้อบังคับของสำนักงานพระพุทธศาสนา และผู้บริหารควรมีความยุติธรรมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างตรงไปตรงมา และ การบริหารจัดการโรงเรียนควรตระหนักถึงการให้

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : mathemcu_2008@hotmail.com

ความร่วมมือและการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงานให้มีเป้าประสงค์ของงานร่วมกัน และการบริหารจัดการโรงเรียนควรสร้างความปรองดอง รักษาหัวใจ ของผู้ร่วมงานและให้ความร่วมมือทุกฝ่ายเพื่อแก้ไขปัญหา และการบริหารจัดการในโรงเรียน ควรหลีกเลี่ยงประเด็นที่จะก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างครูหรือครูกับผู้บริหาร ประการสุดท้าย การบริหารจัดการในโรงเรียนผู้บริหารควรรู้จักที่จะยอมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาบ้างในบางประเด็น เพื่อประโยชน์สูงสุดในการบริหารโรงเรียน

คำสำคัญ: การบริหารความขัดแย้ง โรงเรียนพระปริยัติธรรม

Abstract

The purposes of this research were to investigate the Conflict Management in department of PraPariyatti Dhamma schools of the general education section Chiang Rai Province . the purposes of this study were : 1) to Situation of Conflict Management and 2) to find out the guideline for Conflict Management in department of PraPariyatti Dhamma schools of the general education section Chiang Rai Province of the population of the study was 186 school teachers and officials in department of PraPariyatti Dhamma schools In the academic year 2017. The research instruments drawn for the was a 5 rating scale questionnaire Created by the researcher. The data were systematically analyzed by using mean and standard deviation. The results of the study were found as follows:

1. The Situation of Conflict Management in department of PraPariyatti Dhamma schools of the general education section Chiang Rai Province was in general at the high level. When considered in each aspect as follows the highest average it appeared that the Accommodation ranked at the highest level as the Very average of items; the School administrators present an opportunity to solve teachers common problems at the parallel. The secondary was Compormising in general was ranked at the high level as the Very average of items; the school administrators is attempt For the benefit of all parties and Find a solution together. And the lowest mean was Avoiding in general was ranked at the average level as the Very average of items; The School administrators avoidance from sharing their opinion that would bring them to argumentation.

2. The guideline for conflicted management in department of PraPariyatti Dhamma schools of the general education section Chiang Rai Province were concluded as follows; The school Management should take into account the regulations. And justice to solve the problem straightforwardly and The school Management Executives should be aware of the collaborative and collaborative relationships between co-workers. and The school Management should strive to maintain harmony and seek all parties to solve the problem. and The school Management Executives should avoid issues that will cause conflicts between teachers or teachers and administrators. Last articla The school Management of administrators should know to allow subordinates some issues. to be the high benefit In school administration.

Keywords: Conflict Management, PraPariyatti Dhamma schools

บทนำ

การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือเรียกว่าหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) หมายถึง แนวทางในการจัดระเบียบเพื่อให้สังคมของประเทศ ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ เอกชนและภาคประชาชน สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข และตั้งอยู่ในความถูกต้องเป็นธรรม ตามหลักพื้นฐานการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 มีสาระสำคัญประกอบด้วยหลักพื้นฐาน 6 ประการ ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักความร่วมมือ 5) หลักความรับผิดชอบ 6) หลักความคุ้มค่า ซึ่งแต่ละหลัก สามารถจำแนกใช้ในการบริหารเป็น 3 ระดับคือระดับประเทศ ระดับภาครัฐและระดับองค์กร โดยแต่ละระดับมีความเชื่อมโยงกัน กล่าวคือ องค์กรที่มีการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีจะช่วยสนับสนุนการบริหารจัดการที่ดีของระดับภาครัฐและระดับประเทศต่อไป ในทางกลับกัน การกำหนดบทบาทของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนในระดับประเทศจะมีผลต่อบทบาทภารกิจและการบริหารจัดการของระดับภาครัฐและระดับองค์กรด้วย (สันติ ดอนแสง, 2553, สืบออนไลน์)

สถาบันทางการศึกษาถือเป็นองค์การหนึ่งที่สำคัญของประเทศ ที่รัฐมีหน้าที่กำกับดูแลให้การบริหารงานเป็นไปตามกฎหมายและนโยบายของภาครัฐ ตามที่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 กำหนดว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับ ผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” และ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 37 กำหนดว่า การบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ยึดเขตพื้นที่การศึกษาโดยคำนึงถึงระดับของการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวนสถานศึกษา จำนวนประชากร วัฒนธรรมและความเหมาะสมด้านอื่นด้วย เว้นแต่การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกฝ่ายต้องให้ความร่วมมือกันตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติดังกล่าว ซึ่งหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา คือ สถานศึกษา โดยเป็นหน่วยงานหลักในการรับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็กที่มีอายุในเกณฑ์ ตามพระราชบัญญัติและนโยบายของรัฐ เป็นหน่วยงานที่อยู่ในระดับปฏิบัติการ ให้นโยบายของรัฐเห็นผลการปฏิบัติที่แท้จริง โดยมีหน่วยงานที่สูงกว่าคอยกำกับดูแลตามกฎหมายกระทรวง ให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมไปถึงแผนการพัฒนการศึกษาแห่งชาติทุกประการ กล่าวคือ สถาบันองค์การทางการศึกษาต้องมีการบริหารงานให้เป็นไปตามระบบและโครงสร้างตามที่กฎหมายระบุไว้ อย่างชัดเจน และเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลด้านการบริหารจัดการองค์การและการบริหารจัดการความขัดแย้งในองค์การให้มีประสิทธิภาพ

การบริหารหน่วยงานหรือองค์การ ไม่ว่าจะ เป็นหน่วยงานของรัฐบาลหรือเอกชน ต้องอาศัยทรัพยากรของการบริหารอันได้แก่ คน (Man) งบประมาณ (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Materials) เทคนิควิธีการในการบริหารจัดการ (Management) และยิ่งรวมถึงสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ (ศุภากร เมฆขยาย, 2550 หน้า 1) และ วีรนุช สุทรพันธ์ (2550, หน้า 1) กล่าวว่า ในการบริหารองค์การนั้น เมื่อความขัดแย้งเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ คำถามที่ผู้บริหารจะต้องเข้าใจ คือจะปฏิบัติต่อความขัดแย้งนั้นอย่างไรและจัดการกับความขัดแย้งที่มีอยู่ระหว่างกลุ่มให้ออกมาเป็นผลดีได้อย่างไร โดยที่ในเวลาเดียวกันจะสามารถหลีกเลี่ยงข้อเสียที่ไม่พึงปรารถนาออกไปด้วย

จากรายงานของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ (สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ, 1 มีนาคม 2560) ระบุว่า การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ที่ไม่มีกฎหมายรองรับ ก่อให้เกิดปัญหา ดังนี้ 1) ระบบการการบริหารการศึกษาไม่เข้มแข็ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารจัดการภายในวัด เพราะนโยบายการจัดการศึกษาขึ้นอยู่กับเจ้าอาวาส ถ้าเจ้าอาวาสไม่สามารถจัดหางบประมาณมาสนับสนุนการศึกษาได้วัดนั้นก็ต้องปิดสำนักสงฆ์ ไม่มีการจัดการเรียนการสอน 2) การเผยแพร่หลักธรรมคำสอนผิดเพี้ยนไปจากพระธรรมวินัย เนื่องจากพระภิกษุ สามเณร ซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา ขาดโอกาสที่จะได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง 3) ครูและนักเรียน จะหันเหไปศึกษาเล่าเรียนการศึกษารูปแบบอื่น ซึ่งมีกฎหมายรองรับอย่างถูกต้อง มีสวัสดิการ แรงจูงใจ และงบประมาณสนับสนุนอย่างเหมาะสม ส่งผลให้การศึกษาคณะสงฆ์ขาดบุคลากร ทั้งที่เป็นครูผู้สอนและนักเรียน ถือเป็นผลกระทบต่อการจัด สอดคล้องกับผลจากรายงานการตรวจเยี่ยมโรงเรียนของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 6 ได้ออกนิเทศและกำกับติดตามการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดเชียงราย (กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 6, 2560, หน้า 3) พบว่าโรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดเชียงราย ทั้ง 21 โรงเรียนมีปัญหาที่ต้องดำเนินการแก้ไขดังนี้ 1) ปัญหาด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการบริหารภายในสถานศึกษา 2) การจัดทำบัญชีงบประมาณสถานศึกษา 3) ปัญหาด้านงานวิชาการและด้านการบริหารงานบุคคล ทั้งนี้ปัญหาดังกล่าวเป็นลักษณะการบริหารงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงรายที่ผู้บริหารและครูต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อพัฒนาสถานศึกษาและการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลและแผนในการพัฒนาการศึกษาของชาติ

จากสภาพปัญหาดังกล่าวของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่า ผู้บริหารในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย มีการบริหารงานและจัดการแก้ไขความขัดแย้งที่ส่งผลต่อการบริหารและพัฒนาคุณภาพจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย โดยใช้แนวคิดทฤษฎีการบริหารและแก้ไขความขัดแย้งของ โทมัส-คิลแมนน์ (Thomas and Kilmann, 1978 อ้างอิงใน เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2540 หน้า 104-105) ว่าเป็นอย่างไร ซึ่งผลการศึกษานี้สามารถนำข้อมูลมาพัฒนาระบบการบริหารจัดการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันในการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา และนำข้อมูลข้อเสนอแนะการบริหารและจัดการความขัดแย้งของโรงเรียนพระปริยัติธรรม ไปประยุกต์เป็นแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาและของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา อันจะส่งผลต่อการพัฒนาองค์การและคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมให้ก้าวหน้าและสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาของชาติให้ได้มาตรฐานการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารความขัดแย้งของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย (2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการบริหารความขัดแย้งของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ(Quantitative Research) เกี่ยวกับการสภาพการบริหารความขัดแย้งของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ว่าผู้บริหารในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย มีการบริหารงานและจัดแก้ไขจัดการความขัดแย้งที่ส่งผลต่อการบริหารและพัฒนาคุณภาพจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย โดยใช้แนวคิดทฤษฎีการบริหารและแก้ไขความขัดแย้งของ โทมัส-คิลแมนน์ (Thomas and Kilmann,1975 อ้างอิงใน เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2540 หน้า 104-105) ว่าเป็นอย่างไร และมีข้อเสนอแนะการบริหารและจัดการความขัดแย้งของโรงเรียนพระปริยัติธรรมลักษณะใด

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยนี้เป็น การวิจัยเชิงปริมาณ(Quantitative Research) ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จำนวน 21 โรงเรียน ซึ่งสังกัดในสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยมุ่งศึกษาสภาพการบริหารความขัดแย้งของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย และ หาข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารความขัดแย้งของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพการบริหารความขัดแย้งของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย โดยใช้ตามกรอบทฤษฎี ด้านวิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งของผู้นำของ โทมัส-คิลแมนน์ (Thomas and Kilmann,1978 อ้างอิงใน เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2540, หน้า 104-105) 5 ด้าน คือ ด้านการเอาชนะ(Competition) ด้านการร่วมมือ (Collaboration) ด้านการประนีประนอม (Compromising) ด้านการหลีกเลี่ยง (Avoiding) และด้านการยอมให้ (Accommodation)

2. ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรได้แก่ ครู และเจ้าหน้าที่ จำนวน 21 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2560 จำนวน 349 รูป/คน

กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครู และเจ้าหน้าที่ จำนวน 21 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2560 โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครซี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan,1970, อ้างอิงใน กาญจนนา วัฒมาญ, 2545 หน้า 229) จำนวน 186 รูป/คน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling)

3. ด้านตัวแปรที่ศึกษา

ได้แก่ สภาพการบริหารงานความขัดแย้งของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

4.1. ประชากรได้แก่ ครู และ เจ้าหน้าที่ จำนวน 21 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2560 จำนวน 349 รูป/คน

4.2. กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครู และ เจ้าหน้าที่จำนวน 21 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัด เชียงราย ปีการศึกษา 2560 โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, อ้างอิงใน กาญจนนา วัฒมาญ, 2545 หน้า 229) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% จำนวน 186 รูป/คน โดยการ สุ่มแบบหลายชั้นตอน (Multi-stage sampling)

5. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา นี้เป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ แบบสอบถาม เป็นแบบเลือกตอบ (Check list) และ ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารความขัดแย้งโรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ตามกรอบแนวคิดวิธีการจัดการความขัดแย้งของ Thomas and Kilmann (1978, อ้างอิงใน เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2540, หน้า 108-109) โดยสังเคราะห์แบบสอบถามจากงานวิจัย ของ (จิราวัฒน์ เขียนรูปครุฑ, 2558, หน้า 103-108) และ (ศุภากร เมฆขยาย, 2550, หน้า 92-105) และ (เอี่ยมพร บุญเกิด, 2558 หน้า 62-67) เพื่อวัดระดับสภาพการบริหารความขัดแย้งในโรงเรียน จำนวน 5 ด้าน คือ ด้านการ เอาชนะ ด้านการร่วมมือ ด้านการประนีประนอม ด้านการหลีกเลี่ยง และด้านการยอมให้ เป็นแบบมาตราส่วน ประเมินค่า (Rating scale) 5 ระดับของลิเคอร์ท (Liker's Five Rating Scale) จำนวนข้อคำถามมี 50 ข้อ และตอนที่ 3 สอบถามข้อเสนอแนะการบริหารความขัดแย้ง เป็นแบบปลายเปิด (Open end)

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาดำเนินการ ดังนี้

6.1. ส่งหนังสือจากประธานกรรมการการบริหารหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย เพื่อขอความร่วมมือจากผู้บริหารสถานศึกษาตอบแบบสอบถาม

6.2. ผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอความคิดเห็นของครูและเจ้าหน้าที่กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย และเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

6.3. ติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถาม ภายใน 1 เดือน และได้รับแบบสอบถามคือ จำนวน 186 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

6.4. นำแบบสอบถามที่ได้คืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบ ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ดังนี้

7.1. ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ และค่าร้อยละ นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

7.2. ตอนที่ 2 ข้อมูลสภาพการบริหารความขัดแย้งของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย โดยนำมาหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบของตาราง พร้อมคำบรรยายประกอบ

7.3. ตอนที่ 3 ข้อมูลแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการจัดการความขัดแย้งของโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ผู้ศึกษานำมาจัดกลุ่มของคำตอบ แล้วเสนอผลวิเคราะห์ ด้วยค่าความถี่ และ ค่าร้อยละ

ผลการศึกษา

การศึกษาศาภาพการบริหารความขัดแย้งของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย สรุปได้ ดังนี้ 1. สภาพการบริหารความขัดแย้งของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยภาพรวมมีการดำเนินงานบริหารความขัดแย้งอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบว่า ด้านที่มีการดำเนินงานบริหารความขัดแย้งสูงสุด คือด้านการยอมให้ มีการดำเนินงานบริหารความขัดแย้งระดับมาก ข้อที่มีการบริหารงานบริหารความขัดแย้งมากที่สุดในด้านนี้ คือ มีการดำเนินงานบริหารความขัดแย้งระดับสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการประนีประนอม ส่วนด้านการหลีกเลี่ยงมีการดำเนินงานบริหารความขัดแย้งต่ำสุด 1.1) ด้านการเอาชนะ โดยภาพรวมมีการดำเนินงานบริหารความขัดแย้งอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารใช้ตำแหน่งหน้าที่ในการจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นโดยเด็ดขาดในการบริหารงานโรงเรียน มีการดำเนินงานบริหารความขัดแย้งระดับสูงสุด รองลงมาคือผู้บริหารใช้วิธีที่หลากหลายตามอำนาจหน้าที่ของตนเองในการแก้ปัญหาด้านการบริหารในโรงเรียน และผู้บริหารพยายามจะชักจูงให้ครู เชื่อว่าวิธีการของตนนั้นเป็นสิ่งที่ดีและถูกต้องที่สุดมีการดำเนินงานบริหารความขัดแย้งระดับต่ำสุด 1.2) ด้านการร่วมมือ โดยภาพรวมมีการดำเนินงานบริหารความขัดแย้งระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารพยายามหาทางให้คู่กรณีปรึกษาหารือกันจนทั้งสองฝ่ายพึงพอใจเมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้งในโรงเรียน มีการดำเนินงานบริหารความขัดแย้งระดับสูงสุด รองลงมาคือผู้บริหารพยายามหาทางแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านการบริหารงานในโรงเรียนด้วยวิธีการอ้อมๆ และผู้บริหารแสวงหาความช่วยเหลือจากครูและบุคคลภายนอกในการแก้ปัญหาการบริหารงานโรงเรียน มีการดำเนินงานบริหารความขัดแย้งระดับต่ำสุด 1.4) ด้านการประนีประนอม โดยภาพรวมมีการดำเนินงานบริหารความขัดแย้งในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหาร มุ่งให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายได้ประโยชน์และหาวิธีร่วมกันในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือผู้บริหารพยายามใช้วิธีถนอมน้ำใจของครูเพื่อแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งในการบริหารโรงเรียน และผู้บริหารพยายามให้บุคคลภายนอกเข้ามาไกล่เกลี่ย และยุติปัญหาความขัดแย้งในการบริหารโรงเรียน มีการดำเนินงานบริหารความขัดแย้งระดับต่ำสุด 1.5) ด้านการหลีกเลี่ยง โดยรวมมีการดำเนินงานบริหารความขัดแย้งค่าระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารหลีกเลี่ยงการแสดงความคิดเห็นที่จะนำไปสู่การขัดแย้งระหว่างครูในการบริหารงานโรงเรียน มีการดำเนินงานบริหารความขัดแย้งระดับสูงสุด รองลงมาคือ ผู้บริหารพยายามหาแนวทางผลัดผ่อนในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในโรงเรียน จนกว่าจะมีวิธีการ ที่เหมาะสม และผู้บริหารมอบหมายให้บุคคลภายนอก รับผิดชอบแทนตนในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในการบริหารงานโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 1.6) ด้านการยอมให้ โดยภาพรวมมีการดำเนินงานบริหารความขัดแย้งระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารยอมให้อีกฝ่ายหนึ่งเพื่อแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งในการบริหารจัดการโรงเรียนร่วมกันโดยไม่ให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดรู้สึกเสียประโยชน์ หรือรู้สึกแพ้ชนะในประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น มีการดำเนินงานบริหารความขัดแย้งระดับสูงสุด รองลงมาคือ ผู้บริหารยอมเสียสละและอุทิศตนในการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง และยอมตามความประสงค์ของครูในโรงเรียน เป็นบางครั้ง และผู้บริหารพยายามทำตามความคิดเห็นของครูและบุคคลภายนอก ถ้าเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งในการบริหารจัดการโรงเรียน มีการดำเนินงานบริหารความขัดแย้งระดับต่ำสุด

2. ข้อเสนอแนะการจัดการความขัดแย้งของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย สรุปผลได้ ดังนี้ 2.1) ด้านการเอาชนะ การบริหารจัดการโรงเรียนควรให้ทุกฝ่ายในโรงเรียนยึดถือระเบียบข้อบังคับของสำนักงานพระพุทธศาสนา และมีความยุติธรรมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างตรงไปตรงมา และการบริหารจัดการ

โรงเรียนหากเกิดปัญหาขึ้น ผู้บริหารควรให้คู่กรณี พุดคุยและปรับทัศนคติต่อกัน โดยมุ่งให้เห็นผลดีและผลเสียของความขัดที่เกิดขึ้นในโรงเรียน และการบริหารจัดการโรงเรียน ควรมีแผนการบริหารความเสี่ยงด้านต่าง ๆ และนำมาปรับใช้ในโรงเรียน มีค่าความถี่ต่ำสุด 2.2) ด้านการร่วมมือ การบริหารจัดการโรงเรียนควรตระหนักถึงการให้ความร่วมมือและการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงานให้มีเป้าประสงค์ของงานร่วมกัน และ การบริหารจัดการโรงเรียนควรให้ทุกฝ่ายร่วมกันเสนอทางออกและวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนด้วยการพุดคุยและยอมให้ทุกฝ่ายมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็น และการบริหารจัดการโรงเรียนควรสนับสนุนส่งเสริมให้คู่กรณีได้มีโอกาสปรับทัศนคติระหว่างกัน หรือรับผิดชอบโครงการและงานร่วมกัน เพื่อสร้างความสัมพันธ์ให้ดียิ่งขึ้นมีค่าความถี่ต่ำสุด 2.3) ด้านการประนีประนอม การบริหารจัดการโรงเรียนควรสร้างความปรองดอง รักษาหัวใจ ของผู้ร่วมงานและให้ความร่วมมือทุกฝ่ายเพื่อแก้ไขปัญหา และ การบริหารจัดการโรงเรียนควรให้ทุกฝ่ายได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาแล้วพิจารณาาร่วมกัน ตามความเหมาะสม เพื่อแก้ไขความขัดแย้ง และการบริหารจัดการโรงเรียนผู้บริหารควรใช้หลักธรรมาภิบาลในการแก้ไขปัญหาให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาทุกระดับ โดยยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม และเห็นใจทุกฝ่าย มีค่าความถี่ต่ำสุด 2.4) ด้านการหลีกเลี่ยง การบริหารจัดการในโรงเรียน ควรหลีกเลี่ยงประเด็นที่จะก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างครูหรือครูกับผู้บริหาร และการบริหารจัดการในโรงเรียน ควรคำนึงถึงประโยชน์ที่เกิดจากการหลีกเลี่ยงและมีความอดทนในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในโรงเรียนทุกด้าน และการบริหารจัดการในโรงเรียนผู้บริหารต้องรักษาความลับและรู้จักการแก้ไขปัญหาอย่างละมุนละม่อม 2.5) ด้านการยอมให้ การบริหารจัดการในโรงเรียนผู้บริหารควรรู้จักที่จะยอมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาบ้างในบางประเด็น เพื่อประโยชน์สูงสุดในการบริหารโรงเรียน และการบริหารจัดการในโรงเรียนผู้บริหารต้องซ้กจูงให้ทั้งสองฝ่ายที่เกิดความขัดแย้งยอมรับและให้อภัยต่อกัน และการบริหารจัดการในโรงเรียนควรรู้จักการยอมให้และยอมแพ้ในบางครั้งเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง ในโรงเรียน โดยใช้หลักสันติวิธี และส่งเสริมให้เกิดกัลยาณมิตรในการบริหารจัดการของโรงเรียน

สรุปผลและอภิปรายผล

ในการศึกษาเรื่อง สภาพการบริหารความขัดแย้งของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. สภาพการบริหารความขัดแย้งของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมมีการดำเนินงานบริหารความขัดแย้งระดับมาก ที่ปรากฏผลเช่นนี้เป็นอาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารยอมให้โอกาสครูเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในการบริหารจัดการโรงเรียนร่วมกันโดยไม่ให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดรู้สึกเสียประโยชน์ หรือรู้สึกแพ้ชนะในประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น ยอมเสียสละ ความสุข และประโยชน์ของตนเอง เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในการบริหารจัดการโรงเรียน ให้มีปัญหาลดลงและอุปสรรคน้อยที่สุด ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ พรนพ พุกะพันธ์ (2542) ได้สรุปผลดีของความขัดแย้งว่า ทำให้เกิดการเรียนรู้วิธีการแก้ไขและป้องกันความขัดแย้งขององค์การ และเป็นไปตามแนวคิดของ เขมิกา โกธิร์วัฒนานนท์ (2551) ได้สรุปความขัดแย้งที่มีประโยชน์เชิงสร้างสรรค์ว่า ทำให้เกิดแนวทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์กับตนเอง องค์การ และทำให้คุณภาพชีวิตและคุณภาพการทำงานดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิระพงศ์ ศุภศรี (2552, หน้า 71) ได้ศึกษา ทักษะการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 พบว่า พฤติกรรมการใช้ทักษะการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.1 ด้านการเอาชนะ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ที่ปรากฏผลเช่นนี้เป็นอาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารโรงเรียนต้องใช้ตำแหน่ง หน้าที่ในการจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นโดยเด็ดขาดในการบริหารงานโรงเรียน และการใช้วิธีที่หลากหลายตามอำนาจหน้าที่ของตนเองในการแก้ปัญหาด้านการบริหารในโรงเรียน ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีรูปแบบการจัดการความขัดแย้งตามแนวคิดของ โทมัสและคิลแมนน์ (Thomas and Kilmann ,1978, อ้างอิงใน เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, 2540 หน้า 104-105) ได้กล่าวไว้ว่า การเอาชนะ (Competition) หมายถึง การแสดงพฤติกรรมของผู้บริหารที่แสดงออกมุ่งเอาชนะระดับสูง และพฤติกรรมความร่วมมืออยู่ระดับต่ำ เมื่อเกิดสถานการณ์ความขัดแย้งที่เน้นการ เอาแต่ใจตนเอง คาดหวังในชัยชนะของตนเองเป็นที่ตั้งไม่ คำนึงถึงประโยชน์หรือความสูญเสียของผู้อื่น พฤติกรรมที่แสดงออกมุ่งที่การแพ้ชนะ โดยอาศัยอำนาจจากตำแหน่งหรือสถานการณ์ทางเศรษฐกิจแสดงการคุกคาม ช่มชู้ หรือแม้แต่การอ้างระเบียบเพื่อเพื่อให้ตนได้ประโยชน์และได้รับชัยชนะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชนิวรรณ พวงวรินทร์ (2554, หน้า 73) ได้ศึกษาการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 พบว่า การจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการเอาชนะ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

1.2 ด้านการร่วมมือ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่ปรากฏผลเช่นนี้เป็นอาจเนื่องมาจากเมื่อเกิดปัญหา ความขัดแย้ง ผู้บริหารโรงเรียนพยายามหาทางให้คู่กรณีได้ปรึกษาหารือกันจนทั้งสองฝ่ายพึงพอใจและ ผู้บริหารโรงเรียนพยายามแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งด้านการบริหารงานในโรงเรียนด้วยวิธีการอ้อมๆ เพื่อให้เกิดความพอใจของคู่กรณีทั้งสองฝ่าย ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีรูปแบบการจัดการความขัดแย้งตามแนวคิดของ โทมัสและคิลแมนน์ (Thomas and Kilmann ,1978, อ้างอิงใน เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, 2540 หน้า 104-105) ได้กล่าวไว้ว่า การร่วมมือ (Collaboration) หมายถึง การแสดงพฤติกรรมของผู้บริหารที่แสดงออกมุ่งเอาชนะระดับสูงด้วย เมื่อเกิดสถานการณ์ ความขัดแย้ง ที่แก้ไขปัญหาคความขัดแย้งในลักษณะที่ให้ความร่วมมือและต้องการให้บรรลุผลทั้งสองฝ่าย รวมไปถึง ความพอใจของตนเอง และบุคคลอื่น พฤติกรรมลักษณะนี้เป็นความร่วมมือร่วมใจในการแก้ปัญหาความขัดแย้งให้เกิด ชันชนะทั้งสองฝ่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชราภรณ์ กุลบุตร (2555, หน้า 38-39) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการ ความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่การประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเลือกใช้ วิธีการจัดการความขัดแย้งด้วยวิธีร่วมมือ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอี่ยมพร บุญ เกิด (2558, หน้า 46-47) ได้ศึกษาพฤติกรรมจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 พบว่า พฤติกรรมจัดการความขัดแย้งของผู้บริหาร ด้านการร่วมมือ อยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการประนีประนอม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่ปรากฏผลเช่นนี้เป็นอาจเนื่องมาจาก การ บริหารจัดการโรงเรียน ผู้บริหารมุ่งให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายได้ประโยชน์และหาวิธีร่วมกัน รวมไปถึงพยายามใช้วิธีถนอม น้ำใจของครูเพื่อแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งในการบริหารโรงเรียน ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีรูปแบบการจัดการความขัดแย้ง ตามแนวคิดของ โทมัสและคิลแมนน์ (Thomas and Kilmann ,1978, อ้างอิงใน เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, 2540 หน้า 104-105) ได้กล่าวไว้ว่า การประนีประนอม (Compromising) หมายถึง การแสดงพฤติกรรม ของผู้บริหารที่แสดงออก ทั้งมุ่งเอาชนะและแสดงพฤติกรรมร่วมมือในระดับปานกลาง เมื่อเกิดสถานการณ์ความขัดแย้ง สร้างความเป็นกลาง ทั้งการเอาใจตนเองและด้าน การเอาใจผู้ใต้บังคับบัญชา ในลักษณะแบบของการเจรจาต่อรองที่ทั้งสองฝ่ายที่มีความ ขัดแย้งสามารถหาข้อตกลงร่วมกันได้ มีลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออกในทางประนีประนอมทั้งสองฝ่าย การใช้วิธีการ ลักษณะนี้ เมื่อคู่ขัดแย้งมีอำนาจหรือพวกมากพอ ๆ กัน แต่มีเป้าหมายที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน เพื่อให้ได้วิธีการแก้ไข

ปัญหาความขัดแย้งที่พยายอมรับกันได้ภายในช่วงระยะเวลาที่จำกัด โดยใช้เป็นแนวทางสายกลาง ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ อาทิตย์ ชลพันธุ์ (2552, หน้า 68) ได้ศึกษาการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเลือกให้วิธีการบริหารความขัดแย้งอยู่ด้วยวิธีการประนีประนอม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประกายทิพย์ ผาสุข (2551, หน้า 39) ได้ศึกษาการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการจัดการความขัดแย้งแบบการประนีประนอม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนวัฒน์ จรรย์เสงี่ยม (2555, หน้า 51) ได้ศึกษาการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 พบว่า ผู้บริหารเลือกใช้รูปแบบการบริหารความขัดแย้งแบบการประนีประนอมเป็นส่วนใหญ่

1.4 ด้านการหลีกเลี่ยง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ที่ปรากฏผลเช่นนี้เป็นอาจเนื่องมาจาก การบริหารจัดการในโรงเรียน ผู้บริหาร มักหลีกเลี่ยงการแสดงความคิดเห็นที่จะนำไปสู่การขัดแย้งระหว่างครูในการบริหารงานโรงเรียน และพยายามหาแนวทางผลัดผ่อนในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในโรงเรียน จนกว่าจะมีวิธีการที่เหมาะสม รวมไปถึงใช้วิธีการปล่อยเวลาการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ไว้เป็นระยะเวลานาน เพื่อให้ปัญหาที่เกิดขึ้นคลี่คลายเบาบางลง ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีรูปแบบการจัดการความขัดแย้งตามแนวคิดของ โทมัสและคิลแมนน์ (Thomas and Kilmann, 1978, อ้างอิงใน เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2540 หน้า 104-105) ได้กล่าวไว้ว่า การหลีกเลี่ยง (Avoiding) หมายถึง การแสดงพฤติกรรมของผู้บริหารที่มุ่งเอาชนะในระดับต่ำ และแสดงความร่วมมือในระดับต่ำด้วย เป็นการไม่สู้ปัญหาและไม่สนใจในการจะแก้ไขปัญหาที่ ทั้งของตนเองและตอบสนองความต้องการของผู้อื่น ทั้งนี้อาจต้องใช้เวลานานเป็นเครื่องคลี่คลายสถานการณ์ให้เบาบางลง ข้อเสียของพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงมีลักษณะคล้าย ๆ กับการเฉยไว้และจะดีเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรรัตน์ เลิศฤทธิพงศ์ (2553, หน้า 55-57) ได้ศึกษาแบบการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 พบว่า การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการหลีกเลี่ยง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ มนูญ อุตรินทร์ (2555, หน้า 72-73) ได้ศึกษาพฤติกรรมการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา มีพฤติกรรมการจัดการความขัดแย้งด้วยวิธีหลีกเลี่ยงโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

1.5 ด้านการยอมให้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่ปรากฏผลเช่นนี้เป็นอาจเนื่องมาจาก การบริหารจัดการในโรงเรียนผู้บริหรยอมให้ออกสครู่เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในการบริหารจัดการโรงเรียนร่วมกันโดยไม่ให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดรู้สึกเสียประโยชน์ หรือรู้สึกแพ้ชนะในประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น และเสียสละความสุขและประโยชน์ของตนเอง เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในการบริหารจัดการโรงเรียน ให้มีปัญหาลดน้อยที่สุด ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีรูปแบบการจัดการความขัดแย้งตามแนวคิดของ โทมัสและคิลแมนน์ (Thomas and Kilmann, 1978, เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2540 หน้า 104-105) ได้กล่าวไว้ว่า การยอมให้ (Accommodation) หมายถึง เป็นพฤติกรรมมุ่งเอาชนะในระดับต่ำและแสดงพฤติกรรมร่วมมือระดับสูง เป็นพฤติกรรมของผู้บริหารที่แสดงออก เมื่อเกิดสถานการณ์ความขัดแย้ง เป็น พฤติกรรมที่ เน้นการเอาใจผู้อื่น เป็นผู้เสียสละ ปล่อยให้ผู้อื่นดำเนินการไปตามที่ชอบ แม้จะไม่ได้ตามด้วยก็ตาม สอดคล้องกับงานวิจัยของ อาทิตย์ ชลพันธุ์ (2552, หน้า 68) ได้ศึกษาการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 พบว่า การบริหารความขัดแย้งด้านการยอมให้ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทักษิณ ภูบัวเพชร (2554, หน้า 121-128) ได้ศึกษาพฤติกรรมการบริหารความ

ขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการยอมให้อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชนีวรรณ พวงวรินทร์ (2554, หน้า 73) ได้ศึกษาการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 พบว่า การจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการยอมให้อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอื้อมพร บุญเกิด (2558, หน้า 46-47) ได้ศึกษาพฤติกรรมจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 พบว่า พฤติกรรมจัดการความขัดแย้งของผู้บริหาร ด้านการยอมให้อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สภาพการบริหารความขัดแย้งของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จากผลการศึกษาพบว่า ด้านการหลีกเลี่ยง มีการดำเนินงานบริหารความขัดแย้งระดับต่ำ กว่าทุกด้าน ดังนั้น การบริหารและจัดการความขัดแย้งในโรงเรียน ผู้บริหารควรหลีกเลี่ยง การมอบหมายให้บุคคลภายนอก รับผิดชอบแทนตนในการแก้ปัญหาความขัดแย้งในการบริหารงานโรงเรียน และควรหลีกเลี่ยงการแสดงพฤติกรรมว่าตนเองอยู่เหนือปัญหาความขัดแย้ง และเฉื่อยชาในการแก้ไขปัญหาในการบริหารจัดการของโรงเรียน โดยเชื่อว่าความขัดแย้งจะหมดลงได้เอง เพราะอาจทำให้การแก้ไขปัญหามีความยากและบานปลายมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อการบริหารจัดการโรงเรียนได้ ซึ่งการบริหารจัดการในโรงเรียน ควรหลีกเลี่ยงประเด็นที่จะก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างครูหรือครูกับผู้บริหาร และมีความอดทนในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในโรงเรียนทุกด้าน

2. สภาพการบริหารความขัดแย้งของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จากผลการศึกษาพบว่า ด้านการเอาชนะ มีการดำเนินงานบริหารความขัดแย้งระดับปานกลาง ดังนั้นการบริหารและจัดการความขัดแย้งในโรงเรียน ผู้บริหาร ไม่ควรเอาชนะผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยวิธีพยายามจะชักจูงให้ครู เชื่อว่าวิธีการของตนเองนั้นเป็นสิ่งที่ดีและถูกต้องที่สุด หรือการพยายามทำตามวิธีการของตนเองจนสามารถแก้ไขปัญหา เมื่อเกิดความขัดแย้งด้านการบริหารระหว่างครูในโรงเรียน ซึ่งการบริหารจัดการในโรงเรียน ผู้บริหารควรให้ทุกฝ่ายยึดถือระเบียบข้อบังคับของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และมีความยุติธรรมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างตรงไปตรงมา และเมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้น ผู้บริหารควรให้คู่กรณี พุดคุยและปรับทัศนคติต่อกัน โดยมุ่งให้เห็นผลดีและผลเสียของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในโรงเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารความขัดแย้งกับประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

2. ควรศึกษาวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ในความกรุณาของ ดร.ธิดาวัลย์ อุ๋นกอง ประธานที่ปรึกษาการศึกษา ค้นคว้าการศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ เป็นอย่างยิ่งจนการศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ได้ รวมไปถึงวิทยาลัยการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา ที่ให้โอกาสทางการศึกษาในครั้งนี้

ขอขอบคุณ ดร.อนวัช อุ๋นกอง ผู้อำนวยการโรงเรียนคอยแสนใจ (ตชด.อนุสรณ์) นายพิเศษ ถาแหล่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านสบเปา พระครูสิริสันตยากร ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสันหนองบัววิทยา ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอขอบคุณ ผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงรายทุกรูป/คน ที่ท่านได้ให้ความร่วมมือในการกรอกแบบสอบถาม ตลอดจนจนถึงให้ความสะดวกในเรื่องเอกสารต่าง ๆ ในการทำวิจัยในครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้มีต่อผู้ที่สนใจศึกษา ผู้วิจัยขอน้อมรำลึกถึงคุณพระศรีรัตนตรัย คุณบิดา มารดา ตลอดจนคุณบูรพาจารย์ที่เคยอบรมสั่งสอนและผู้มีพระคุณทุกท่านที่ให้แก่ผู้วิจัยมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา วัฒมาญ. (2545). การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ: ธนพรการพิมพ์.
- เขมิกา โกธิร์วัฒนานนท์. (2551). ความขัดแย้งคือ ?. ชลบุรี: สำนักบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จิรารัตน์ เขียนรูปครุฑ. (2558). การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี
- จีระพงศ์ ศฤกศรี. (2552). ทักษะการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม, มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, สมุทรปราการ.
- ทักษิณ ภูบัวเพชร. (2554). พฤติกรรมการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, ศรีสะเกษ.
- ธนวัฒน์ จรรย์เสงี่ยม. (2555). การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2. การค้นคว้าแบบอิสระ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ประกายทิพย์ ผาสุข. (2551). การจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 1. การค้นคว้าแบบอิสระ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- พรนพ พุกกะพันธ์. (2542). การบริหารความขัดแย้ง. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.
- พัชราภรณ์ กุลบุตร. (2554). การจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1. การค้นคว้าแบบอิสระ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- มนัญญ อุตรินทร์. (2555). พฤติกรรมการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- รัชนิวรรณ พวงวรินทร์. (2554). การจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2. การค้นคว้าแบบอิสระ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- วรวิรัตน์ เลิศฤทธิพงศ์. (2553) แบบการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31.วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น, กรุงเทพฯ.
- วีรนุช สุทธพันธ์. (2550). การบริหารความขัดแย้งในการปฏิบัติงานของผู้บริหาร สถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทพรปราการ เขต 1. วิทยานิพนธ์ คม. สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์, ฉะเชิงเทรา.
- ศุภากร เมฆขยาย. (2550). ความสัมพันธ์ระหว่างแบบผู้นำกับวิธีการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารใน สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ. (1 มีนาคม 2560) สปท 571/2560. รายงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนการ ปฏิรูปประเทศด้านกีฬา ศิลปะ วัฒนธรรม การศาสนา คุณธรรมและจริยธรรมเรื่องการศึกษาของ คณะสงฆ์.
- สันติ ดอนแสง. (2553). การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี. สืบค้นเมื่อ 26 สิงหาคม 2560, จาก <https://www.gotoknow.org/posts>
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2540). ความขัดแย้งการบริหารเพื่อความสำเร็จสรรค์. กรุงเทพฯ: ดันอ้อ แกรมมี่. สำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 6.(4/2560).เอกสารประชุมผู้บริหาร ครู และ บุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 6.
- อาทิตย์ ชลพันธุ์. (2552). การบริหารจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาชลบุรี เขต 2. งานนิพนธ์ กศ.ม.,มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- เอื้อมพร บุญเกิด. (2558). พฤติกรรมจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1. การศึกษาอิสระ. กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

Condition of Academic Administration of Private School at Elementary Level in Muang District, Chiang Rai Province

นภาพร สุทธิวงศ์^{1*} และ สุนทร คล้ายอ่ำ²

Napaporn Sutthawong^{1*} and Sunthon Khaium²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการ, ศึกษาค้นคว้าและแนวทางแก้ไขในการบริหารงานวิชาการ และเพื่อเปรียบเทียบการดำเนินการบริหารงานวิชาการ ของผู้บริหารและครูผู้สอนตามประสบการณ์การทำงาน ในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนเอกชน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จำนวน 138 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามเพื่อการวิจัยเรื่อง สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ผลทางสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

จากการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการทั้ง 9 ด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเรียนการสอน และรองลงมา คือ ด้านการประเมินผลการเรียน ด้านหลักสูตร ด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการวิจัยในชั้นเรียน ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น และด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ตามลำดับ การศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขในการบริหารงานวิชาการ พบว่า 1) ด้านหลักสูตร ครูผู้สอนที่เริ่มปฏิบัติหน้าที่ในการสอนยังไม่เข้าใจหลักสูตร ควรให้หัวหน้ากลุ่มสาระเป็นที่ปรึกษาคอยดูแล และผู้บริหารควรแนะนำและวิธีใช้หลักสูตร 2) ด้านการวางแผนงานวิชาการ บางช่วงเวลาไม่สามารถดำเนินงานตามแผนงานวิชาการที่วางไว้ได้และควรส่งเสริมงานวิชาการทุกกลุ่มสาระ ควรขยายช่วงเวลา ในการดำเนินงาน และควรจัดอบรม หรือศึกษาดูงาน 3) ด้านการเรียนการสอน จำนวนนักเรียนในห้องมากเกินไป ควรแบ่งการทำงานเป็นกลุ่ม 4) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน นักเรียนไม่ตั้งใจทำข้อสอบ ครูผู้สอนควรบอก ตักเตือน และแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ 5) ด้านการวิจัยชั้นเรียน ครูผู้สอนไม่สามารถจัดทำงานวิจัยระยะยาวได้ เพราะมีภาระงานมาก จึงควรจัดทำงานวิจัยระยะสั้น ภายใน 1 ภาคเรียน 6) ด้านสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการสอน ครูไม่สามารถผลิตสื่อได้มากเนื่องจากภาระงานมีมาก และงบประมาณไม่เพียงพอ ควรจัดหาสื่อสำเร็จรูปมาแทน และผู้บริหารควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ 7) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น โรงเรียนไม่เข้าร่วมกิจกรรมประเพณีในท้องถิ่น ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูเข้าร่วม โดยการแบ่งกลุ่มครูเพื่อเข้าร่วม

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : elizabeth19nui@gmail.com

ประเพณีดังกล่าว 8) ด้านการนิเทศการศึกษา ผู้บริหารขาดการนิเทศแบบต่อเนื่อง ควรให้ผู้บริหารจัดสรรเวลาในการเข้านิเทศ 9) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรฐานตัวชี้วัดเปลี่ยนไปทำให้ครูขาดความเข้าใจ ควรจัดอบรมให้ครู จากการเปรียบเทียบการดำเนินการบริหารงานวิชาการ จำแนกตามประสบการณ์ทำงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจากประสบการณ์ทำงาน พบว่าผู้ที่มีประสบการณ์ทำงาน 16 ปีขึ้นไป มีการดำเนินงานสูงกว่าผู้ที่มีประสบการณ์ทำงาน 1-15 ปี และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านที่ 4 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน มีการดำเนินการอยู่ระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การบริหารการศึกษา โรงเรียนเอกชน

Abstract

This Independent study aimed to study the state of academic administration, study the problems and solutions in academic administration. And to compare the operation of administrators and teachers based on work experience on the academic administration in private schools. The population in the study were 138 persons, include both administrators and teachers. The instrument used for this research is questionnaire, analyzed data were percentage, mean and standard deviation.

The academic administration of the 9 aspects was high level. The side with the highest average is teaching and the second was the evaluation report, curriculum, academic Planning, research, quality insurance education, The involvement of the community and local knowledge, The development of media technology and innovation for education. The study found that the curriculum, the new teacher didn't understand the curriculum. The group leader should take care and executive management should be introduced and how the curriculum. 2) The academic Planning: Some times can't operate according to the academic affairs placed and should support all academic subjects. Should extend in operation and they should be trained, learning from the others schools. 3) Teaching aspect: The number of students per class was too much, It should be divided into group. 4) The evaluation report: Student don't pay attention on their exam. Teachers should tell to inform, and let the parents know. 5) Research aspect: Teachers cannot be prepared a long term research because teachers have a lot of work, It should be short term research. 6) The development of media technology and innovation for education aspect because teachers had too much responsibility, lack of budget. Administrator should support budget and material. 7) The involvement of the community and local knowledge aspect, administrator should support teachers to participate community culture tradition. 8) Instructional Supervision: Lack of management supervision continuously. Administrators should arrange a time to the supervision. 9) Quality insurance: The item of education standard often change, the teachers do not understand. Should the teacher training. From the comparison of the Academic Administration, by work experience in the aggregate, at a high level. But the teachers with experience working 16 years above. The level of operation more than experienced teachers work 1-15 years. And the evaluation report is the highest level.

Keywords: academic administration, private school

บทนำ

การจัดการศึกษาปฐมวัย เป็นภารกิจหนึ่งที่สำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ต้องดำเนินการจัดการศึกษา เพื่อเป็นการพัฒนาเด็กในท้องถิ่นให้มีความพร้อมสามารถพัฒนาตนเองตามศักยภาพ และตามวัย เนื่องจากเด็กเล็กหรือเด็กปฐมวัย ถือได้ว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่ต้องได้รับการพัฒนาตามศักยภาพ เพราะช่วงอายุ 5 ปีแรกของชีวิต เป็นช่วงที่ร่างกาย พัฒนาอย่างรวดเร็ว ซึ่งการพัฒนาเด็กในวัยนี้ เป็นการพัฒนารากฐานชีวิต ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่โรงเรียนต่อไป ตามกรอบมาตรฐานในการดำเนินการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาให้เด็กมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงในการดำเนินชีวิต โดยกำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการดำเนินงาน 3 ประการ คือ 1) การบริหารจัดการที่ดี 2) กระบวนการบริหารหรือการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กที่มีคุณภาพ และ 3) ประสิทธิผลจากการดำเนินงาน คือ เด็กต้องได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ (สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ, 2555)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเวียง จังหวัดลำปาง มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในกำกับ จำนวนทั้งสิ้น 25 ศูนย์ และทุกศูนย์มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อบริหารจัดการศูนย์เด็กเล็ก โดยมีนายกองดีการบริหารส่วนตำบล เป็นประธาน และมีคณะกรรมการดำเนินงาน ประกอบด้วย รองนายกองดีการบริหารส่วนตำบลที่กำกับดูแลการจัดการศึกษา นักวิชาการศึกษา ครูผู้ดูแลเด็ก ตัวแทนผู้ปกครอง และตัวแทนจากชุมชน มีหน้าที่ในการกำกับ ดูแล และบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ได้มาตรฐาน โดยเน้นการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม

จากการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ผ่านมา พบว่า ส่วนใหญ่คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่ค่อยเข้าร่วมประชุมเพื่อวางแผนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทำให้ไม่ทราบนโยบายและทิศทางในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมถึง งบประมาณในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีจำกัด ผู้ปกครองมีฐานะยากจนทำให้ไม่ค่อยให้ความสนใจกับพัฒนาการของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑารัตน์ ยะตะนัง (2557) ที่พบว่า ปัญหาการบริหารจัดการ คือ งบประมาณที่ได้รับจัดสรรไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการ ขาดงบประมาณในการจัดหาสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ที่ใช้เสริมพัฒนาการเด็ก และพื้นฐานฐานะทางครอบครัวที่ยากจน ขาดการเอาใจใส่ที่อบอุ่น และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศิริบังกช เจริญทอง (2557) ที่พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงไม่ทราบว่าตนเองนั้นสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้และยังพบปัญหาด้านบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ส่วนใหญ่คุณวุฒิไม่ตรงกับลักษณะงานที่ทำและอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกยังไม่ได้มาตรฐานเนื่องจากการสร้างมานานแล้วซึ่งโดยส่วนใหญ่ผู้ปกครองสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้รับฟังแต่ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเวียง จังหวัดลำปาง ว่ามีปัญหาคืออุปสรรคใดบ้าง ที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเวียง จังหวัดลำปาง เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากผลการวิจัยเสนอต่อผู้บริหาร เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการตัดสินใจในการปรับปรุง พัฒนา การดำเนินงานตามกรอบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร และครูผู้สอนโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไข ในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีต่อสภาพการดำเนินการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
3. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินการของผู้บริหารและครูผู้สอนตามประสบการณ์การทำงาน ที่มีต่อสภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในระดับประถมศึกษา ของโรงเรียนเอกชน ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จำนวน 7 แห่ง ปีการศึกษา 2560 จำนวน 138 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบรายการเลือกตอบ (Check list) เป็นการสอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และตำแหน่ง

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน โดยให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งพัฒนาขึ้นจากกรอบแนวคิดของ Hallinger & Murphy โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating-Scale) 5 ระดับ จำนวน 70 ข้อ นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) วิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item – objective congruence : IOC) โดยใช้เกณฑ์รายข้อ มีค่าเท่ากับ 0.60 – 1.00 ถือว่าข้อนั้น ๆ มีความตรงเชิงเนื้อหา ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง และถูกต้องในการใช้ภาษา (บุญชุม ศรีสะอาด, 2545) ผลจากการวิเคราะห์ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 และนำไป Try out มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96

ตอนที่ 3 ลักษณะแบบสอบถามปลายเปิด ให้ผู้บริหารและครูผู้สอน ได้เสนอแนะและแสดงความคิดเห็น หรือแนวทางแก้ไขหากมีปัญหาในงานบริหารวิชาการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยประสานงานขอหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ไปถึงผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยการจัดส่งและรับคืนด้วยตนเอง โดยการนำแบบสอบถามพร้อมกับสำเนาหนังสือจากมหาวิทยาลัยพะเยา ที่ส่งมาติดต่อกับโรงเรียน เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล ไปขอความร่วมมือจากผู้บริหารและครูฝ่ายวิชาการที่รับผิดชอบด้วยตนเอง และขอรับแบบสอบถามคืนในระยะเวลาสองสัปดาห์

2. ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้ทำการแจกแบบสอบถามจำนวน 138 ฉบับ ได้รับกลับคืนมา จำนวน 138 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ทุกฉบับ

ผลการศึกษา

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ตำแหน่งครูผู้สอน และมีประสบการณ์ทำงานในสถานศึกษา 1 – 15 ปี

2. ผลจากการศึกษา สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย มีการดำเนินการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อทำการพิจารณารายด้าน พบว่า มีการดำเนินการอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านที่ 3 ด้านการเรียนการสอน ด้านที่ 4 ด้านการประเมินผลการเรียน ด้านที่ 1 ด้านหลักสูตร ด้านที่ 2 ด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านที่ 5 ด้านการวิจัยในชั้นเรียน ด้านที่ 8 ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านที่ 9 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านที่ 6 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และด้านที่ 7 ด้านการนิเทศการศึกษา

3. ผลการวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการบริหารงานวิชาการ ดังนี้ 1) ด้านหลักสูตร ครูผู้สอนที่เริ่มปฏิบัติหน้าที่ในการสอนยังไม่เข้าใจหลักสูตร ควรให้หัวหน้ากลุ่มสาระเป็นที่เลี้ยงคอยดูแล และผู้บริหารควรแนะนำวิธีใช้หลักสูตร และส่งเสริมให้เข้ารับการอบรมด้านการใช้หลักสูตร 2) ด้านการวางแผนงานวิชาการ บางช่วงเวลาไม่สามารถดำเนินงานตามแผนงานวิชาการที่วางไว้ได้และควรส่งเสริมงานวิชาการทุกกลุ่มสาระ ผู้บริหารควรขยายช่วงเวลาในการดำเนินงาน และควรจัดอบรม หรือศึกษาดูงาน 3) ด้านการเรียนการสอน จำนวนนักเรียนในห้องมากเกินไป และมีนักเรียนที่มีความบกพร่องมาเรียนร่วม โดยที่ผู้ปกครองไม่ยอมรับ ทำให้เกิดปัญหาในการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนควรแบ่งการทำงานเป็นกลุ่ม และผู้บริหารควรทำความเข้าใจกับผู้ปกครองที่บุตรมีความบกพร่อง และหาทางออกร่วมกัน 4) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน นักเรียนไม่ตั้งใจทำข้อสอบ ไม่ส่งงาน และมีนักเรียนเรียนร่วมทำให้มีปัญหาในการประเมินผลการเรียน ครูผู้สอนควรบอก ตักเตือน และแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ และครูผู้สอนควรสร้างแบบประเมินเป็นรายบุคคล 5) ด้านการวิจัยชั้นเรียน ครูผู้สอนไม่สามารถจัดทำงานวิจัยระยะยาวได้ เพราะมีภาระงานมาก จึงควรจัดทำงานวิจัยระยะสั้น ภายใน 1 ภาคเรียน 6) ด้านสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการสอน ครูไม่สามารถผลิตสื่อได้มากเนื่องจากภาระงานมีมาก และงบประมาณไม่เพียงพอ ควรจัดหาสื่อสำเร็จรูปมาแทน และผู้บริหารควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ 7) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น โรงเรียนไม่เข้าร่วมกิจกรรมประเพณีในท้องถิ่น ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูเข้าร่วม โดยการแบ่งกลุ่มครูเพื่อเข้าร่วมประเพณีดังกล่าว 8) ด้านการนิเทศการศึกษา ผู้บริหารขาดการนิเทศแบบต่อเนื่อง ควรให้ผู้บริหารจัดสรรเวลาในการเข้านิเทศ 9) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา แบบการกำหนดมาตรฐานเปลี่ยนไปทำให้ครูขาดความเข้าใจ ควรจัดอบรมให้ครูเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ สามารถนำมาดำเนินการได้

4. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน 1-15 ปี และที่มีประสบการณ์ทำงาน 16 ปี ขึ้นไป พบว่า มีการดำเนินการภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาจากประสบการณ์ทำงาน พบว่าผู้ที่มีประสบการณ์ทำงาน 16 ปีขึ้นไป มีการดำเนินงานสูงกว่าผู้ที่มีประสบการณ์ทำงาน 1-15 ปี และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการดำเนินการอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านที่ 4 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน ด้านที่มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการเรียนการสอน ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการวิจัยในชั้นเรียน ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และระดับการดำเนินการต่ำที่สุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา ในอำเภอเมือง จังหวัด เชียงราย มีประเด็นที่นำมาสรุปและอภิปรายผล ดังนี้

1. ด้านหลักสูตร พบว่า มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีการวางแผนการใช้หลักสูตร โรงเรียนมีการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางเพื่อจัดทำหลักสูตรของโรงเรียน มีการจัดทำหลักสูตรให้สามารถพัฒนา ผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม มีการวางแผนการจัดกิจกรรมนักเรียนตามโครงสร้างของหลักสูตรได้อย่างหลากหลายและ สนองความต้องการของผู้เรียน มีการศึกษาหลักสูตร เอกสารประกอบหลักสูตร สภาพแวดล้อมท้องถิ่น และผู้เรียน เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการบริหารในการจัดทำแผนการเรียน วางแผนปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องและเป็น ระบบ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินการใช้หลักสูตร ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาไว้ในหมวด 4 มาตรา 27 กำหนดไว้ว่า ให้ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษา เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดี ของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่ จัดทำสาระหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่ง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชน และสังคมภูมิปัญญา ท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546, หน้า 13–15) อมรา เล็กเริงสินธุ์ (2540, หน้า 7) ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับ ความหมายของหลักสูตร คือ โครงการและเนื้อหากิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดให้กับผู้เรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมต่าง ๆ อันพึงปรารถนาของสังคม อันจะทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข โดยที่แผนงาน หรือโครงการนั้น ๆ จะต้องมีองค์ประกอบที่สมบูรณ์ มีจุดมุ่งหมาย กำหนดเนื้อหาสาระ ประสบการณ์ที่ มีคุณค่าต่อผู้เรียน มีการนำแผนงานไปปฏิบัติในสถานศึกษา จนส่งผลต่อผู้เรียนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และสามารถประเมินผลการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนได้ด้วย

2. ด้านการวางแผนวิชาการ พบว่า มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูและบุคลากร ทางการศึกษาสามารถปรับตัวและมีความเข้าใจในการบริหารงานตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพทางการศึกษาของ โรงเรียนเอกชนได้เป็นอย่างดี และตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารงานมาก จึงส่งผลให้มีการวางแผนงาน วิชาการมีคุณภาพ โดยมีการรายงานผลการบริหารวิชาการทุกปี มีการดำเนินโครงการกิจกรรมทางวิชาการ ใน โรงเรียน มีการวางแผนการจัดทำโครงการ และแผนงานด้านวิชาการสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมภายใน โรงเรียน มีการติดตาม และประเมินงานวิชาการตามแผนงานที่วางไว้ และนำผลการประเมินมาปรับปรุงการเรียนการ สอนให้ดีขึ้น มีการนำผลการประเมินการดำเนินงานวิชาการไปปรับปรุงพัฒนาอย่างเป็นระบบ มีการศึกษาและ รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระเสฏฐนนท์ สุชาติ (2552, หน้า 71) เรื่อง การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กรณีศึกษา : โรงเรียนวชิรมกุฏ กรุงเทพมหานคร ผลจากการศึกษา พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการโดยรวมมีระดับการปฏิบัติ มาก มีการวางแผนงาน มีการติดตาม และประเมินงานวิชาการ มีการรายงานผลการบริหารวิชาการทุกปี

3. ด้านการเรียนการสอน พบว่า การบริหารงานวิชาการ ด้านการเรียนการสอน พบว่า มีการดำเนินการอยู่ ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูผู้สอนมีวุฒิทางการศึกษา จึงมีความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน อีกทั้งยังได้รับการส่งเสริมให้จัดทำแผนการเรียนการสอนโดยยึดหลักผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนทุกคนมี ความสามารถเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคล ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จาก

ประสบการณ์จริง คิดเป็น ทำเป็น เน้นทักษะกระบวนการกลุ่ม มีการกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม และอาจเป็นเพราะโรงเรียนเอกชนมีการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวได้ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ การจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเข้าใจและเคารพในธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและสังคม มีทักษะการดำรงชีวิตในสังคมอย่างเป็นสุข ไปพร้อม ๆ กับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านวิชาการ และมีจิตสำนึกในเกียรติภูมิของความเป็นไทย ในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2546จ) พบว่า การบริหารจัดการการใช้หลักสูตรสถานศึกษา มีการจัดครูเข้าสอนตรงตามวุฒิและตรงตามความรู้ความสามารถกลุ่มสาระที่สอนในขณะเดียวกันพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ.2545 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545, หน้า 17 – 28) ให้สถานศึกษาจะต้องพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ และครูจะต้องใช้เทคนิคการสอนในการจัดกิจกรรมกระบวนการเรียนการสอน โดยผู้บริหารต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดการกระบวนการเรียนรู้โดยจัดเนื้อหา สาระ และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสามารถและความถนัดของผู้เรียน ให้ผู้เรียนค้นพบความสามารถของตนเอง และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนในวิชาเลือกเสรี ตามความสามารถและความถนัด

4. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน พบว่า มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนเอกชนมีการประเมินผลการเรียน ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญอย่างหนึ่งของการจัดการเรียนการสอน มีการกำหนดการวัดผลประเมินผลการเรียนของผู้เรียนไว้อย่างชัดเจนและครบถ้วนทุกชั้นตอน ในแต่ละภาคเรียนของทุกปีการศึกษา มีการส่งเสริมให้ครูจัดทำข้อสอบตามมาตรฐานการประเมิน ส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียนโดยเน้นการประเมินผลจากสภาพจริง ซึ่งสอดคล้องกับ กมล สุทธาวาส (2546, หน้า 45) ทำการวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดน่าน พบว่า ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน อยู่ในระดับมาก มีการกำหนดการวัดผลและประเมินผลอย่างชัดเจน มีการส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดทำข้อสอบตามมาตรฐานการประเมิน เน้นการประเมินจากสภาพจริง และสอดคล้องกับแนวคิดของ พิเชิต ฤทธิ์จรรยา (2545, หน้า 270) ได้อธิบายถึงการรายงานผลการประเมินผลการเรียนว่า เป็นการแจ้งผลการเรียนรู้ และพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ให้ผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้ทราบ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไข และส่งเสริมพัฒนาการเรียนของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ

5. ด้านการวิจัยในชั้นเรียน พบว่า มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญต่อการวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งจะสามารถพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน มีการส่งเสริมให้ครูดำเนินการวิจัย ในชั้นเรียนและให้มีการดำเนินการวิจัยอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ มีการส่งเสริมให้ครูศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเพื่อแก้ไขจุดอ่อน และเสริมจุดแข็งการเรียนรู้ของผู้เรียน มีการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอน สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน มีการกำกับ ดูแล สนับสนุนให้มีการแสดงผลงานวิจัยของโรงเรียน เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 มาตรา 24 (5) ให้สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูผู้สอนสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ มาตรา 30 ให้สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อีก มาตรา 67 รัฐต้องส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยมี ครู เป็นผู้ปฏิบัติการวิจัย เรียกว่า ครูนักวิจัย (Teacher as Researcher) ซึ่งจะต้องมีพันธกิจที่จะต้องค้นหาคำตอบเพื่อแก้ปัญหาต่อไป

6. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พบว่า มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสื่อเป็นเครื่องมือที่สำคัญประการหนึ่ง การใช้สื่อจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีความเข้าใจ มีทักษะ มีเจตคติและเข้าใจในกระบวนการเรียนการสอน และสื่อยังเป็นเครื่องกระตุ้นให้เกิดความรู้ความเข้าใจได้รวดเร็ว ผู้บริหารจึงต้องมีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูเลือกนำสื่อ และวิธีการสอนใหม่ ๆ มาใช้อย่างเหมาะสมในการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับ อัมภา บุญช่วย (2537, หน้า 99) กล่าวว่า สื่อการสอนในปัจจุบันมีความสำคัญต่อหลักสูตรมากจนมีการพัฒนามาเป็นวิชาใหม่ที่เรียกว่าเทคโนโลยี ซึ่งส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับวัสดุที่ใช้ในการสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนและช่วยการสอนของครูให้ดำเนินไปได้สะดวกยิ่งขึ้น

7. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารส่งเสริมให้นำนักเรียนไปศึกษานอกสถานที่จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาได้แนะนำ ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนในการวางแผน และสนับสนุนงานวิชาการของโรงเรียน สํารวจแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อจัดทำศูนย์แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ให้ผู้เรียนได้ศึกษา ชุมชนมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากร เงินทุน และอุปกรณ์ให้แก่โรงเรียน มีการประสานความร่วมมือกับชุมชน ในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความรู้แก่ผู้เรียน เช่น การสอนดนตรีพื้นบ้าน งานหัตถกรรม และงานเกษตร เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ ศิริมา เนตรสุวรรณ (2556, หน้า 81) ได้ทำการวิจัย เรื่องการบริหารวิชาการในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 พบว่า ด้านการพัฒนาระบบหลักสูตรท้องถิ่น โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะมีการส่งเสริมการสำรวจแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้งในโรงเรียน ชุมชน และท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีการร่วมมือกับกลุ่มงาน/กลุ่มสาระ ในการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน และมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนและการส่งเสริมการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้ครอบคลุมภูมิปัญญาท้องถิ่น อีกทั้งยังมีการจัดตั้งและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นรวมทั้งพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้อีกด้วย ซึ่งอำรุง จันทวานิช (2546, หน้า 20) ได้กล่าวว่า โรงเรียนที่สมบูรณ์แบบนั้นต้องเป็นโรงเรียนที่สามารถเป็นแบบอย่างในการให้ความช่วยเหลือชุมชน และโรงเรียนอื่น และปัจจัยหลักแห่งการช่วยเหลือคือ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชุมชน และโรงเรียนอื่นในการพัฒนาครูและบุคลากร ร่วมและสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมชุมชน

8. ด้านการนิเทศการศึกษา พบว่า มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะมีแผนงานในการส่งครูผู้สอนเข้าร่วมการอบรมทางวิชาการ เช่น อบรมด้านหลักสูตร อบรมด้านการวัดและประเมินผล เป็นต้น มีการจัดประชุมคณะครู เพื่อวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน มีการนำผลการประเมินการนิเทศไปพัฒนาการเรียนการสอน มีการวางแผนให้ครูผู้สอนเข้าอบรมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งสอดคล้องกับ ชัชสิทธิ์ วิษา, ชญาดา วรณภีระ, และรัชพล ศิริธรรม (2559, หน้า 186) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดเชียงราย พบว่า ด้านการนิเทศการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก คือ มีการวางแผนการจัดให้มีคณะกรรมการนิเทศภายใน มีการเก็บเอกสารและหลักฐาน การประเมินผลการเรียนและเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ และมีการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและทั่วถึง ซึ่งเป็นเช่นนี้เพราะผลมาจากในปัจจุบันโรงเรียนเอกชนได้ปรับตัวเข้าสู่ยุคของการปฏิรูปการศึกษาใหม่ จึงตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการนิเทศภายใน ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

9. ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่ตระหนักถึงความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา จึงมีการติดตามตรวจสอบ และประเมินคุณภาพภายในเพื่อปรับปรุง และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาระบบงานประกันคุณภาพสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา อีกทั้งยังมีการกำหนดเกณฑ์การประเมิน เป้าหมายความสำเร็จตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของกระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามแผน จัดระบบโครงสร้างองค์กรให้รองรับการจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ น้ำทิพย์ ทะศรีแก้ว (2548, หน้า 64) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเอกชน จังหวัดน่าน พบว่า ความคิดเห็นสภาพการปฏิบัติการบริหารงานวิชาการด้านการประกันคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการประกันคุณภาพ จึงมีการวางแผนงาน ประชุมแบ่งงานรับผิดชอบในการจัดระบบการประกันคุณภาพ มีการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาทั้งระบบ และมีการจัดเตรียมเอกสารหลักฐานพร้อมรับการประเมินตามมาตรฐานที่กำหนดจากผู้ประเมินภายนอก อีกทั้งมีการติดตามประเมินผลการเตรียมการรับการประเมินจากทางฝ่ายบริหารทุกระดับอีกด้วย

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ผู้สอนในวิทยาลัยการศึกษา และคณะกรรมการทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนตรวจสอบแก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ยิ่ง จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ได้ ผู้ศึกษาขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติ บุรณะชาติ อาจารย์ประจำวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา, นายชำนาญ ม่วงศรีศักดิ์ ประธานคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดพะเยา และนายลักษณะ ทิศลูกใส ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านม่วงคำ ที่กรุณาให้คำแนะนำ แก้ไขและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์และมีคุณค่า และขอขอบคุณผู้อำนวยการ โรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ที่ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวก และความร่วมมือในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ผู้ศึกษาขอมอบ และอุทิศแต่บิดา มารดา ครูอาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ได้อบรมสั่งสอนประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนครอบครัวที่มีส่วนสนับสนุนและให้กำลังใจด้วยดีตลอดมา

เอกสารอ้างอิง

- กมล สุทธาวาส.(2546). **รูปแบบการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดน่าน**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., สถาบันราชภัฏอุดรดิตต์, อุดรดิตต์
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **สรุปการใช้สถานศึกษาโครงการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรชั้นพื้นฐานของโรงเรียนนำร่อง และโรงเรียนเครือข่าย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา. กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผล สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเชียงใหม่. (2560). **รายงานผลการจัดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน**. เอกสารหมายเลข 7/2560.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- ชัชสิทธิ์ วิชา, ชญาดา วรรณภีระ, รัชพล ศรีธรรม. (2559). **การพัฒนาคุณภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเชียงราย**. สำนักวิชาสังคมศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- น้ำทิพย์ ทะศรีแก้ว. (2548). **การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเอกชน จังหวัดน่าน**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, อุตรดิตถ์.
- พิชิต ฤทธิ์จรรยา. (2545). **หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. Imprint, กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระแสงภูรินทร์ สุตาติ. (2552). **การศึกษาศภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนก สามัญศึกษา กรณีศึกษา: โรงเรียนวชิรมกุฎกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- ศิริมา เนตรสุวรรณ. (2556). **การบริหารวิชาการในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 2**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, ธนบุรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) 2545**. กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค.
- อมรา เล็กเรียงสินธุ์. (2540). **หลักสูตรและการจัดการมัธยมศึกษา**. กรุงเทพฯ: เอกสารและตำราสถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- อำภา บุญช่วย. (2537). **การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้งเฮาส์.
- อำรุง จันทวานิช. (2546). **รายงานวิจัยและประเมินผลประสิทธิภาพการประถมศึกษาของค์กำหนดประสิทธิภาพของการประถมศึกษา**. กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว.

สภาพปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาการลาออกการศึกษาของนิสิต

มหาวิทยาลัยพะเยา

Study of problem state and solutions to the problem of resignation. Study of students Phayao University

ญาดา สุขเกิด^{1*} และ รักษ์ิต สุทธิพงษ์²

Yhada Sukkerd^{1*} and Ruksit Sutthipong²

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการลาออกการศึกษาของนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา และเพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการลาออกการศึกษาของนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา ที่ยื่นคำร้องลาออกการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จำนวน 268 คน ขอบเขตเนื้อหาที่ทำการศึกษา ได้แก่ สภาพปัญหาการลาออกการศึกษาของนิสิต จำนวน 4 ด้าน คือ ด้านนิสิต ด้านมหาวิทยาลัย ด้านการจัดการเรียน การสอน และด้านอาจารย์/บุคลากร เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลผลการศึกษา โดยการหาค่าความถี่ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน พบว่า นิสิตมีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการลาออกการศึกษาของนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านอาจารย์/บุคลากร อยู่ในระดับมาก นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลางทุกด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการจัดการเรียนการสอนด้านมหาวิทยาลัยและด้านนิสิต ตามลำดับ

ด้านนิสิต โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อเช่นกัน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ต้องการศึกษาในสถาบันการศึกษาอื่น การปรับตัวเข้าศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย ผลการเรียนไม่ถึงเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด ความพร้อมทางครอบครัว ในการส่งเสริมสนับสนุน การศึกษาในสาขาวิชาที่ไม่ตรงกับความสนใจ ความพร้อมด้านการเงิน หลักสูตรสาขาวิชาที่เรียนไม่ตรงกับ ความถนัด ความพร้อมด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิต และความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมสถาบันการศึกษา ตามลำดับ

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : Yhada.ch@up.ac.th

ด้านมหาวิทยาลัย โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อเช่นกัน โดยเรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ สถานที่ตั้งของมหาวิทยาลัยอยู่ไกลบ้าน มหาวิทยาลัยมีกองทุนกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษาจากรัฐบาลและกองทุนกู้ยืมฉุกเฉิน ด้านสาธารณูปโภคมหาวิทยาลัยไม่มีคุณภาพ ความเชื่อมั่นในคุณภาพทางการศึกษาของมหาวิทยาลัย ความปลอดภัยในการใช้บริการรถรับส่งภายในมหาวิทยาลัย การบริการรถรับส่งภายในมหาวิทยาลัย บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัยที่เอื้อต่อการเรียนและการใช้ชีวิต และสิ่งอำนวยความสะดวกในมหาวิทยาลัย ตามลำดับ

ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เช่นกัน โดยเรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ สื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ ไม่มีคุณภาพ อาทิ เช่น มีการชำรุดบ่อย แต่ไม่มีการบำรุงรักษา การนำเอกสารในปีที่ผ่านมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน การมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ และหลักสูตรสาขาวิชาที่เรียนสอนไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ตามลำดับ

ด้านอาจารย์/บุคลากร มีสภาพปัญหาการลาออกการศึกษา โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3 ข้อ เรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การให้บริการของบุคลากร รองลงมา คือ ความเอาใจใส่ดูแลของอาจารย์ที่ปรึกษา และการให้คำปรึกษาของคณาจารย์ นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง เรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ความเอาใจใส่ด้านการเรียนของอาจารย์ผู้สอนต่อนิสิต ชื่อเสียงของอาจารย์ที่สอน ประสบการณ์ในการสอนของอาจารย์ผู้สอน เทคโนโลยีการถ่ายทอดความรู้ให้แก่นิสิต และคุณวุฒิของอาจารย์ผู้สอน ตามลำดับ

คำสำคัญ: สภาพปัญหา แนวทางการแก้ไขปัญหาการลาออกการศึกษา

Abstract

The purposes of this research were to study the problems and solutions for student resignation issues of Phayao University. The samples consisted is students of University of Phayao who has resignation 268 people. The content of the study is factors of student resignation issue has 4 problems is Students, University, Instructional management, Lecturers/Staff. The research instrument was a questionnaire and interview. The data were analyzed using by frequency, percentage, mean and standard deviation.

The results of the study were as follows: Students have opinions on the problem of student resignation, University of Phayao the average was moderate. When considering each side, it was found that lecturers/staff very high in addition, the average level of all subjects was as follows. The university and the students respectively. Others it is a medium level on all sides, in descending order as the follows: Instructional management, University, and Students.

Students average was moderate. When considering each item, it was found in all mediums as well. They are put in order from high to low as the follows: Want to study in another institution, Adaptation for admission to university, Students grade point average did not meet the criteria, Family cannot support student, Study in subjects that do not meet the interest, Not have money for support, Course of study did not match the aptitude, Problem physical fitness and mental health, and problem relationship between schoolmates.

University average was moderate. When considering each item, it was found in all mediums as well. They are put in order from high to low as the follows: The location of the university is far from home, The university has a fund for government education loans and emergency loan funds not enough for students, Public utilities are not quality, Confidence in academic quality of the university, Safety in using the campus shuttle service, University Transfer Service, The atmosphere and environment within the university are conducive to learning and living, and University Facilities.

Instructional management average was moderate. When considering each item, it was found in all mediums as well. They are put in order from high to low as the follows: Instructional media not have enough and not have quality such as it is often dilapidated but no maintenance, Documentation in the past year used in teaching management, Participation in learning management, and the curriculum did not meet the needs of the labor market.

Lecturers/Staff has problem is resignation education. Average was highest. When considering each item, it was found highest 3 issue they are put in order from high to low as the follows: Service for staff, Attentiveness of lecturer to staff, and counseling of faculty. Others average was moderate. They are put in order from high to low as the follows: Attention to the teaching of the teacher to students, The teacher's reputation, Teaching experience of the instructor, Knowledge and technology transfer to students, and qualification of lecturers.

Keywords: Problems, Solutions resignation study

บทนำ

การศึกษานับว่ามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคน การศึกษาเป็นเครื่องมือและกระบวนการต่อเนื่องอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้มนุษย์มีความเจริญงอกงาม ประเทศต่าง ๆ ที่กำลังพัฒนาเป็นจำนวนมากได้ทุ่มเททรัพยากรอย่างมหาศาลเพื่อได้พัฒนาคุณภาพการศึกษาของประชากรของประเทศ ประเทศไทยที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาได้มีการลงทุนทางการศึกษาเป็นจำนวนไม่น้อยเพื่อพัฒนาคน เพื่อให้คนมีสมรรถนะสำคัญที่สามารถดำรงชีวิตได้ในศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการคิด ให้คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ เพราะคุณภาพของคนจะเสริมสร้างการพัฒนาประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง และสืบทอดวัฒนธรรมการศึกษา อันเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนสอดคล้องนโยบายของรัฐ ปัจจุบันที่ต้องการให้วางรากฐานทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ มหาวิทยาลัยพะเยา เป็นหน่วยงานทางการศึกษาระดับอุดมศึกษา มีภารกิจหลักในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (TQF) โดยมุ่งเน้นการสร้างบัณฑิตให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้ มีทักษะทางปัญญา มีทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ มีทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และพร้อมมุ่งเน้นการพัฒนาไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสมบูรณ์แบบ (Comprehensive University) ที่มีศักยภาพพร้อมในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล รวมทั้งการพัฒนาองค์ความรู้สู่ชุมชนให้เข้มแข็งสังคมเป็นสุข อันจะเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป ดังปณิธานว่า “ปัญญาเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน” (wisdom for Community Empowerment) มุ่งพัฒนาวิชาการวิชาชีพชั้นสูงทุกด้าน โดยมุ่งเน้นการเป็นมหาวิทยาลัยที่สมบูรณ์แบบ (Comprehensive University) เป็นศูนย์รวมแห่งวิทยาการต่าง ๆ ที่มีคุณค่าต่อมวลมนุษยชาติ

การศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยเป็นการศึกษาที่มีระบบการเรียนที่ผู้เรียนจะต้องเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ใฝ่เรียนรู้แสวงหาองค์ความรู้ด้วยตนเองและที่สำคัญที่สุด นิสิตจะต้องมีความรับผิดชอบต่อตนเองสูง จึงจะประสบความสำเร็จด้านการศึกษารวมไปถึงนิสิตจะต้องเข้าใจระเบียบกฎหมาย ข้อปฏิบัติ และประกาศต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย ไม่ว่าจะเรื่องของการเรียนตามหลักสูตร ระเบียบการวัดประมวลผลการเรียน ระเบียบว่าด้วย การอนุมัติ จบหลักสูตรให้เข้าใจถ่องแท้ เพื่อวางแผนการเรียนของตนเอง เช่น เรื่องเวลาเรียน ผลการเรียน ปัญหาทางด้าน ครอบครั้ว ปัญหาทางด้านสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัย เพื่อให้ตนเองสามารถเรียนจบหลักสูตรได้ตามเวลาที่ กำหนด ซึ่งการดูแลนิสิต เป็นหน้าที่ของบุคคลหลายฝ่ายต้องช่วยกันดูแลและแก้ไขปัญหา เช่น ปัญหาการขาดเรียน ของนิสิตต้องมีการดูแล และได้มีการตรวจสอบรายชื่อของนักศึกษาในด้านกระบวนการเรียนรู้ ในกรณีที่นักศึกษาขาด เรียนเป็นประจำหลาย ๆ ครั้ง ย่อมส่งผลกระทบต่อนิสิต ผู้ปกครอง สถาบันและอาจจะส่งผลกระทบต่อสังคมและ ปัญหาอื่น ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อเรียนและการจบการศึกษาของนิสิต

การศึกษาเป็นการลงทุน ซึ่งเป็นการลงทุนใช้จ่ายด้านกำลังคน กำลังเงิน และวัสดุอุปกรณ์ และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ทั้งส่วนตัวและค่าใช้จ่ายในการศึกษา หากนิสิตไม่สามารถเรียนจบการศึกษาหรือเรียน ไม่ครบหลักสูตรที่ตนเรียน จะทำให้เกิดการสูญเปล่าทางการศึกษา โดยรวมของประเทศ สังคม ครอบครั้ว ส่งผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจ สังคม ปัญหานี้เป็นปัญหาที่มีมายาวนานในทุกสถาบันการศึกษาและเป็นปัญหาที่สั่งสมมานาน สำหรับมหาวิทยาลัยพะเยา ก็ พบปัญหาเช่นเดียวกันกล่าว คือ ในช่วงปีการศึกษา 2556 – ปีการศึกษา 2559 พบว่า มีนิสิตทุกช่วงชั้น ยื่นคำร้องลาออกการศึกษา แนวนับมากขึ้นเรื่อย ๆ ดังนี้ ปีการศึกษา 2556 จำนวน 151 คน ปีการศึกษา 2557 จำนวน 290 คน ปีการศึกษา 2558 จำนวน 390 คน ปีการศึกษา 2559 จำนวน 402 คน

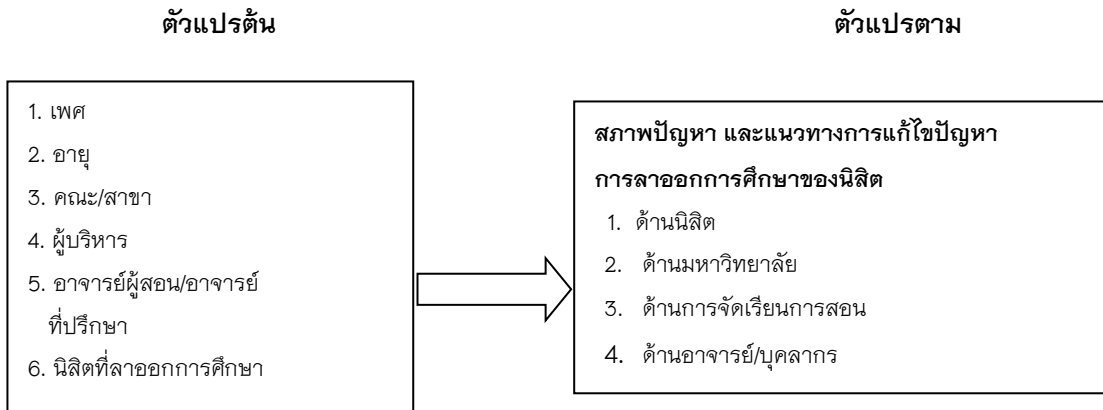
จากการศึกษาข้อมูลการยื่นคำร้องลาออกการศึกษา ระหว่างปีการศึกษา 2556 – ปีการศึกษา 2559 (www.reg.up.ac.th) พบว่า นิสิตระดับชั้นปีที่ 1 ยื่นคำร้องลาออกการศึกษา มากที่สุดทุกปีการศึกษา รองลงมา คือ ชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 3 ตามลำดับ และชั้นปีที่มีการยื่นคำร้องลาออกการศึกษาน้อยที่สุด คือ ชั้นปีที่ 5 รวมทั้ง 4 ปีการศึกษา มีนิสิตยื่นคำร้องลาออกการศึกษา จำนวน 1,233 คน จากข้อมูลดังกล่าว จึงนับว่าเป็นการสูญเปล่าทางการศึกษาสร้างความเสียหายทางเศรษฐกิจ ทั้งส่วนตัวนิสิต ครอบครั้ว มหาวิทยาลัยและประเทศ

ผลการศึกษาข้อมูลการลาออกการศึกษา ทั้งด้านจำนวนและสาเหตุการลาออกการศึกษานับว่า เป็นปัญหา สำคัญที่มหาวิทยาลัยพะเยา จะต้องตระหนักและเร่งแก้ไขปัญหา ทั้งในระดับคณะและระดับสถาบัน เพื่อไม่ให้เกิด ความสูญเปล่าทางการศึกษาและภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นบุคลากรที่มีความรับผิดชอบ งานทะเบียนนิสิตและประมวลผล มีภารกิจโดยตรงกับเรื่องการตรวจสอบคุณภาพการเรียน การยื่นคำร้อง การ ลาออกการศึกษา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการลาออกการศึกษา ของนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร อาจารย์ และบุคลากรในการปรับปรุงระบบการศึกษา ระบบการ ดูแลนิสิตของมหาวิทยาลัยพะเยา ตลอดจนเพื่อใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนพัฒนาระบบการจัดการเรียน การสอนของมหาวิทยาลัยพะเยาให้มีประสิทธิภาพ ต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการลาออกการศึกษาของนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา
2. เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการลาออกการศึกษาของนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

แผน 1 แสดงกรอบแนวความคิดในการวิจัย

วิธีวิทยาการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหการลาออกการศึกษาของ นิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ ดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหการลาออกการศึกษาของนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา ทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านนิสิต
- 2) ด้านมหาวิทยาลัย
- 3) ด้านการจัดเรียนการสอน
- 4) ด้านอาจารย์/บุคลากร

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา ที่ยื่นคำร้องลาออกการศึกษาของนิสิต (ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2559 – เดือนสิงหาคม 2560) จำนวน 402 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ทำการเปิดตารางของ Krejcie & Morgan ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 268 คน คิดเป็นร้อยละ 66.66 และผู้บริหารของมหาวิทยาลัยพะเยา ทั้งหมด 15 คณะ 3 วิทยาลัย โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เลือกคณะ/วิทยาลัยที่มีจำนวนนิสิตยื่นคำร้องลาออกมากที่สุด จำนวน 3 คณะ/วิทยาลัย และคณะ/วิทยาลัย ที่มีนิสิตยื่นคำร้องลาออกน้อยที่สุด จำนวน 2 คณะ/วิทยาลัย

ขอบเขตของเนื้อหาในการศึกษามี 4 ด้าน ได้แก่

ด้านนิสิต หมายถึง มูลเหตุการลาออกการศึกษาของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยาในด้านของนิสิต ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมโดยรอบของนิสิต และตัวของนิสิต ความพร้อมของครอบครัว ความพร้อมทางการเงิน สุขภาพของนิสิต

ด้านมหาวิทยาลัย หมายถึง มูลเหตุหรือปัจจัยที่ส่งผลต่อการลาออกการศึกษาของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา ในด้านของมหาวิทยาลัย ประกอบด้วย สภาพแวดล้อม ท่าเล ที่ตั้ง ความเชื่อมั่นในคุณภาพการศึกษา ภูมิทัศน์ และสิ่งแวดล้อมต่างๆ

ด้านการจัดการเรียนการสอน หมายถึง มูลเหตุการลาออกการศึกษาของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา ในด้านของการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย หลักสูตร/ สาขาวิชาที่เปิดสอน ระบบความพร้อมความทันสมัยของเทคโนโลยีนวัตกรรมในการเรียนการสอนระบบการวัดประเมินผลของมหาวิทยาลัยพะเยา

ด้านอาจารย์/บุคลากร หมายถึง มูลเหตุการลาออกการศึกษาของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา ในด้านอาจารย์/บุคลากรของมหาวิทยาลัยพะเยา ประกอบด้วย องค์ความรู้ ความสามารถ การถ่ายทอดความรู้ ความมีชื่อเสียงหรือความเชื่อมั่นที่มีต่ออาจารย์และการให้บริการของบุคลากร

แนวทางการแก้ไขปัญหการลาออกการศึกษา หมายถึง รูปแบบหรือวิธีการดำเนินการในการหาแนวทางการแก้ไขปัญหการลาออกการศึกษาของนิสิต ดังนี้

- 1) ด้านนิสิต
- 2) ด้านมหาวิทยาลัย
- 3) ด้านการจัดเรียนการสอน
- 4) ด้านอาจารย์/บุคลากร

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

1. มหาวิทยาลัยได้ข้อมูลสารสนเทศด้านสภาพปัญหาเพื่อลดอัตราการลาออกการศึกษาของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา
2. มหาวิทยาลัยได้ทราบแนวทางในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยและการกำหนดแนวทางการพัฒนาอาจารย์และบุคลากรได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ผลการศึกษา

ตาราง 1 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูล เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
1.1 ชาย	89	33.20
1.2 หญิง	179	66.80
รวม	268	100.00

จากตาราง 1 พบว่า นิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา ที่มีการยื่นคำร้องลาออกการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา ผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 66.80 และเพศชาย จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 33.20

ตาราง 2 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูล ชั้นปีของนิสิตที่ตอบแบบสอบถาม

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ชั้นปี		
2.1 ชั้นปีที่ 1	22	8.20
2.2 ชั้นปีที่ 2	159	59.30
2.3 ชั้นปีที่ 3	87	32.50
2.4 ชั้นปีที่ 4 ขึ้นไป	0	0.00
รวม	268	100.00

จากตาราง 2 พบว่า นิสิตที่ตอบแบบสอบถามมากที่สุด คือ นิสิตที่อยู่ในชั้นปีที่ 2 จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 59.30 รองลงมา คือ ชั้นปีที่ 3 จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 32.50 ชั้นปีที่ 1 จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 8.20 ตามลำดับ ส่วนชั้นปีที่ 4 ขึ้นไป ไม่มีนิสิตส่งแบบสอบถามคืนมา ยืนยันคำร้องลาออกการศึกษา

ตาราง 3 แสดงจำนวนและร้อยละของนิสิตที่ส่งแบบสอบถามคืนจำแนกตามคณะ/สาขา

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
คณะ/สาขา		
3.1 คณะเกษตรศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติ	9	3.36
3.2 คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	9	3.36
3.3 คณะทันตแพทยศาสตร์	5	1.87
3.4 คณะนิติศาสตร์	24	8.96
3.5 คณะพยาบาลศาสตร์	3	1.12
3.6 คณะแพทยศาสตร์	72	26.87
3.7 คณะเภสัชศาสตร์	8	2.99
3.8 คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์	19	7.09
3.9 คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์	28	10.45
3.10 คณะวิทยาศาสตร์	11	4.10
3.11 คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์	13	4.85
3.12 คณะวิศวกรรมศาสตร์	10	3.73
3.13 คณะศิลปศาสตร์	11	4.10

ตาราง 3 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
3.14 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และ ศิลปกรรมศาสตร์	9	3.36
3.15 คณะสหเวชศาสตร์	9	3.36
3.16 วิทยาลัยการศึกษา	23	8.58
3.17 วิทยาลัยพลังงานและสิ่งแวดล้อม	5	1.87
3.18 วิทยาลัยการจัดการ	0	0.00
รวม	268	100.00

จากตาราง 3 พบว่า นิสิตที่ส่งแบบสอบถามคืนจำแนกตามคณะ/สาขาวิชา เรียงตามลำดับจากร้อยละที่ส่งคืนมากที่สุด 4 ลำดับแรก คือ คณะแพทยศาสตร์ จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 26.87 คณะวิทยาการจัดการ และสารสนเทศศาสตร์จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 10.45 คณะนิติศาสตร์ จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 8.96 วิทยาลัยการศึกษา จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 8.58 และคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 7.09

รองลงมาสำหรับคณะ/วิทยาลัย ที่ส่งแบบสอบถามคืนมาน้อยกว่าร้อยละ 5 เรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 4.85 คณะวิทยาศาสตร์จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 4.10 คณะศิลปศาสตร์ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 4.10 คณะวิศวกรรมศาสตร์ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 3.73 คณะเกษตรศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 3.36 คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 3.36 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และศิลปกรรมศาสตร์ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 3.36 คณะสหเวชศาสตร์ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 3.36 คณะเภสัชศาสตร์ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.99 คณะทันตแพทยศาสตร์ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.87 วิทยาลัยพลังงานและสิ่งแวดล้อม จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.87 และคณะพยาบาลศาสตร์ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.12 ส่วนคณะวิทยาการจัดการ ไม่มี นิสิตส่งแบบสอบถามคืนมา

ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของสภาพปัญหาการลาออก

การศึกษาของนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา จำแนกตามรายด้าน					
ที่	สภาพปัญหาการลาออกการศึกษา ของนิสิต	(\bar{X})	(S.D.)	ระดับ	อันดับที่
				ความคิดเห็น	
1.	ด้านนิสิต	2.79	1.00	ปานกลาง	4
2.	ด้านมหาวิทยาลัย	3.14	1.02	ปานกลาง	3
3.	ด้านการจัดการเรียนการสอน	3.27	1.01	ปานกลาง	2
4.	ด้านอาจารย์/บุคลากร	3.53	0.90	มาก	1
รวม		3.18	0.98	ปานกลาง	

จากตาราง 4 พบว่า นิสิตมีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการลาออกการศึกษาของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.18$, S.D. = 0.98) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านอาจารย์/บุคลากร ($\bar{X} = 3.18$, S.D. = 0.90) นอกนั้น อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.27$, S.D. = 1.01) ด้านมหาวิทยาลัย ($\bar{X} = 2.79$, S.D. = 1.02) และด้านนิสิต ($\bar{X} = 2.79$, S.D. = 1.00) ตามลำดับ

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพปัญหาการลาออกการศึกษาของนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา สรุปผลการศึกษาที่ต้องการศึกษา ดังนี้

ผลการศึกษาสภาพปัญหาการลาออกการศึกษาของนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา โดยนำเสนอผลข้อมูลโดยรวมและรายด้าน จำนวน 4 ด้าน ดังนี้

ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน พบว่า นิสิตมีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการลาออกการศึกษาของนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านอาจารย์/บุคลากร อยู่ในระดับมาก นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการจัดการเรียนการสอนด้านมหาวิทยาลัยและด้านนิสิต ตามลำดับ

ด้านนิสิต โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อเช่นกัน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ต้องการศึกษาในสถาบันการศึกษาอื่น การปรับตัวเข้าศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย ผลการเรียนไม่ถึงเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด ความพร้อมทางครอบครัวในการส่งเสริมสนับสนุน การศึกษาในสาขาวิชาที่ไม่ตรงกับความสนใจ ความพร้อมด้านการเงิน หลักสูตรสาขาวิชาที่เรียนไม่ตรงกับความถนัด ความพร้อมด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิต และความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมสถาบันการศึกษาตามลำดับ

ด้านมหาวิทยาลัย โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อเช่นกัน โดยเรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ สถานที่ตั้งของมหาวิทยาลัยอยู่ไกลบ้าน มหาวิทยาลัยมีกองทุนกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษาจากรัฐบาลและกองทุนกู้ยืมฉุกเฉิน ด้านสาธารณูปโภคมหาวิทยาลัยไม่มีคุณภาพ ความเชื่อมั่นในคุณภาพทางการศึกษาของมหาวิทยาลัย ความปลอดภัยในการใช้บริการรถรับส่งภายในมหาวิทยาลัย การบริการรถรับส่งภายในมหาวิทยาลัย บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัยที่เอื้อต่อการเรียนและการใช้ชีวิต และสิ่งอำนวยความสะดวกในมหาวิทยาลัย ตามลำดับ

ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน โดยเรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ สื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ ไม่มีคุณภาพ อาทิ เช่น มีการชำรุดบ่อย แต่ไม่มีการบำรุงรักษา การนำเอกสารในปีที่ผ่านมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน การมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ และหลักสูตรสาขาวิชาที่เรียนสอนไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ตามลำดับ

ด้านอาจารย์/บุคลากร มีสภาพปัญหาการลาออกการศึกษา โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3 ข้อ เรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การให้บริการของบุคลากร รองลงมา คือ ความเอาใจใส่ดูแลของอาจารย์ที่ปรึกษา และการให้คำปรึกษาของคณาจารย์ นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง เรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ความเอาใจใส่ด้านการเรียนของอาจารย์ผู้สอนต่อนิสิต ชื่อเสียงของอาจารย์ที่สอน ประสบการณ์ในการสอนของอาจารย์ผู้สอน เทคโนโลยีการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ นิสิต และคุณวุฒิของอาจารย์ผู้สอน ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

มหาวิทยาลัยพะเยา ควรนำสภาพปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาการลาออกการศึกษาของนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดของแต่ละด้าน มาปรับปรุงและหาแนวทางแก้ไข ดังนี้

1. ด้านนิสิต สภาพปัญหาการลาออกการศึกษาของนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความต้องการศึกษาในสถาบันการศึกษาอื่น ดังนั้น มหาวิทยาลัยควรมีการประชาสัมพันธ์แนะแนวให้กับเด็กในชั้นมัธยมปลาย ก่อนการเข้าเรียนถึงเนื้อหาวิชา เพื่อให้ นิสิตได้เรียนกับสาขาวิชาตามความถนัดของนิสิต

2. ด้านมหาวิทยาลัย สภาพปัญหาการลาออกการศึกษาของนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มหาวิทยาลัยควรจัดหารถรับส่งภายในมหาวิทยาลัยที่เน้นความปลอดภัยของรถรับส่งโดยตรวจเช็คสภาพของรถรับส่ง ให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ดี

3. ด้านการจัดการเรียนการสอน สภาพปัญหาการลาออกการศึกษาของนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มหาวิทยาลัย ควรมีการเตรียมการเพื่อปรับปรุงหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและทันสมัย และควรมีสื่อการสอนที่กระตุ้นและจูงใจให้นิสิตสนใจในกระบวนการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น

4. ด้านคณาจารย์/บุคลากร สภาพปัญหาการลาออกการศึกษาของนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ อาจารย์/บุคลากร ควรมีการเตรียมความพร้อมถึงวิธีการถ่ายทอดความรู้ให้กับนิสิต ให้เข้าใจในบทเรียน และพัฒนาการให้บริการของบุคลากรของคณะ/วิทยาลัย ให้มีความรู้ความเข้าใจในการให้คำปรึกษาแก่นิสิต

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ กับนิสิตที่ลาออกการศึกษาโดยเน้นข้อมูลเชิงลึก เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหาการลาออกการศึกษาของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา หรือควรมีกรณีศึกษา นิสิตที่ย้ายไปเรียนในสถานศึกษาอื่นหรือย้ายไปสาขาที่ถนัด ว่ามีผลการเรียนที่ดีขึ้นหรือไม่

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้ด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดีจากความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รักษิต สุทธิพงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้ความกรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ พร้อมทั้งตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างใกล้ชิด และอาจารย์ทุกท่าน จากสาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ ให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ตลอดจนจนถึงให้กำลังใจ และติดตามความก้าวหน้าในการจัดทำรายงานการศึกษาครั้งนี้ของผู้จัดทำ

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.เจ็ดหล้า สุนทรวิภาต ผู้ทรงคุณวุฒิ วิทยาลัยการศึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติมา กาวีระ รองคณบดีฝ่ายบริหาร คณะศิลปศาสตร์ และดร.ชลธิดา เทพหินลับ ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ ที่ให้คำแนะนำ แก้ไขและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จนทำให้การศึกษาครั้งนี้สมบูรณ์และมีคุณค่า

ขอขอบคุณ ผู้บริหาร อาจารย์ และนิสิตทุกท่านที่อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือ ในการตอบแบบสอบถามหากพบข้อบกพร่องผิดพลาดประการใด ผู้ศึกษาค้นคว้าขออภัยเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากรายงานการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาแด่คุณบิดา มารดา ตลอดจนบรรพบุรุษคุณครู ผู้ประสาทความรู้ให้แก่ผู้ทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณา ศักดิ์ศรี. (2530). **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพฯ: นิยมวิทยา.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). **การพัฒนาหลักสูตร**. กรุงเทพฯ: อลีน เพรส.
- บรรจง โยพาร์ และคณะ. (2546). **รายงานการวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกเข้าศึกษาและการออกกลางคันตามความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยทักษิณ**. สงขลา: กลุ่มงานบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ไพฑูริย์ สีนลาร์ตน์. (2543). **หลักและวิธีการสอนระดับอุดมศึกษา**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- มนต์ชัย เทียนทอง. (2529). **การศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษาและนักศึกษาเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ปัญหาและการดำเนินงานของอาจารย์ที่ปรึกษาในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, กรุงเทพฯ.
- สุรพันธ์ ต้นศรีวงษ์. (2538). **วิธีการสอน**. กรุงเทพฯ: สยามสปอร์ตซินดิเคท.
- อเนกกุล กรี่แสง. (2522). **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพฯ: พิชฌเนศ.
- อัมรา เล็กเริงลินธุ์. (2547). **หลักสูตรและการจัดการมัธยมศึกษา**. กรุงเทพฯ: คณะวิชาครุศาสตร์สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- อารี ผสานสินธุวงศ์. (2549). **รายงานการวิจัย เรื่อง สาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2549**. มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์. กรุงเทพฯ.
- Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. (1970). "Deteermining Sample Size For Research Activities," **Journal of Education and Psychological Mwasurement**. 30(30) : 607–610.

สภาพและความต้องการพัฒนาของครูโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย

The Status Quo and Training Needs of Teachers the Case of local administration School in Chiang Rai province

ชัชชญา ปัญญาวิเลิศ^{1*} และ ธิดาวลัย อุ๋นกอง²

Chatchaya Panyawileard^{1*} and Thidawan Unkong²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและความต้องการพัฒนาของครู และศึกษาข้อเสนอแนะการพัฒนาของครู กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ได้แก่ ครูในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย จำนวน 242 คน ได้มาโดยการสุ่มหลายขั้นตอน (Multistage Stage Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การแจกความถี่ และค่าร้อยละ ผลการศึกษาพบว่า

1. สภาพการพัฒนาของครู พบว่า โดยภาพรวมมีสภาพการพัฒนา ระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาตนเอง มีสภาพการพัฒนาสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการฝึกอบรม และด้านการนิเทศ ตามลำดับ ส่วนด้านการศึกษาดูงาน มีสภาพการพัฒนาต่ำสุด สำหรับความต้องการพัฒนาของครู พบว่า โดยภาพรวมมีความต้องการพัฒนา ระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาตนเอง มีความต้องการพัฒนาสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการฝึกอบรม และด้านการนิเทศ ตามลำดับ ส่วนด้านการศึกษาต่อ มีความต้องการพัฒนาต่ำสุด

2. ข้อเสนอแนะการพัฒนาของครู มีดังนี้ สถานศึกษาควรจัดอบรมการเรียนรู้การสอน ที่ตรงกับความต้องการของครู สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูศึกษาดูงานนอกสถานที่เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง ควรจัดสรรทุนการศึกษาให้ครูศึกษาต่อ และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษาควรจัดให้มีการนิเทศงานอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง เพื่อประสิทธิภาพการเรียนรู้การสอนที่สูงขึ้น

คำสำคัญ: สภาพและความต้องการพัฒนาของครู องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The objectives of this research for studying The status Quo and Training needs of teachers the case of local administration school in Chiang Rai. And studying the teachers' developmental proposal for learning the schools under the jurisdiction of the local administration. The samples used in the study were the teachers of the

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : goobgift0110@gmail.com

schools under the jurisdiction of the local administration in Chiang Rai totally 242 persons by Multistage Stage Sampling. The method used for collected data was a questionnaire with a rating scale. The statistics used for data analysis were mean (\bar{X}) standard deviation (S.D.) frequency and percentage. The study found that

1. The development of teachers for learning. The overall was at a high level. When considering each side, it was found that the self-development has the highest average and subordinate were Training and Supervision respectively. The visiting side has the lowest mean. For the needs of teacher development. The overall was at a high level. When considering each side, it was found that the self-development has the highest average and subordinate were Training and Supervision respectively. The further study side has the lowest mean.

2. The suggestions for teachers development for learning. Schools should have more training in learning and teaching, meet the teachers' need. The schools should encouraged the field trip project for enhance the new experience. The schools should a scholarship to the teachers and developed continuously. The schools should provided regular and continuous for effective teaching more higher.

Keywords: The status Quo and Training needs of teachers, Local administration

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551, หน้า 15) เกี่ยวกับแนวนโยบายด้านการศึกษา การพัฒนาครูในส่วนของการพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก จะเห็นได้ว่าบุคลากรทางการศึกษาจะต้องได้รับการพัฒนาตนเองให้มีประสิทธิภาพภายใต้กรอบกฎหมายการศึกษา ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 52 ให้กระทรวงศึกษาธิการ ส่งเสริมและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อมและมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่ ให้มีระบบกระบวนการผลิตการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับ และการพัฒนาบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง รัฐพึงจัดสรรงบประมาณและจัดตั้งกองทุนพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอ เมื่อบุคลากรในองค์กรได้รับการพัฒนาก็ส่งผลให้องค์กรนั้น ๆ ได้รับการพัฒนาตามไปด้วย (ศศิวิมล พงษ์ไพโรจน์, 2558, หน้า 1)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 มาตรา 283 (ดวงเนตร สำราญวงศ์, 2557, หน้า 153) บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่โดยทั่วไปในการดูแลและจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น และให้มีกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อกำหนดการแบ่ง อำนาจหน้าที่และจัดสรรรายได้ระหว่างราชการส่วนกลางกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา มาตรา 289 วรรคสองบัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสิทธิจัดการศึกษาอบรมและการฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นและเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องและระบบการศึกษาของชาติดังนั้น การถ่ายโอนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็น นโยบายที่ต้องดำเนินการตามกฎหมายโดยมีการกำหนดแผนและ

ขั้นตอนการถ่ายโอนภารกิจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาของชาติแทนกระทรวงศึกษาธิการและรับโอนบุคลากรและสถานศึกษาไปอยู่ในความรับผิดชอบของตน (ดวงเนตร สำราญวงศ์, 2557, หน้า 153) สภาพการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การจัดการศึกษาในระบบ ในเชิงปริมาณ มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น จากเดิม 146 แห่งในปี 2548 เป็น 333 แห่ง ในปี 2551 ซึ่งเพิ่มขึ้น 187 แห่งและมีโรงเรียนในสังกัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวนรวมทั้งสิ้น 1,481 โรงเรียน โดยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปีจากปี 2548 ที่มีสถานศึกษาเพียง 955 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 3.70 ของสถานศึกษาทั้งหมดของประเทศ โดยสถานศึกษาส่วนใหญ่เปิดสอนในระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษามากที่สุดรวมทั้งได้ขยายการสอนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายตามความพร้อมของแต่ละท้องถิ่นสำหรับจำนวนนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาพรวมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปีตั้งแต่ปี 2548-2550 โดยมีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 1,585,172 คน คิดเป็นร้อยละ 12.35 ของนักเรียนทั่วประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553, หน้า 3) ในปัจจุบันมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดการศึกษาในระบบ (ที่มีโรงเรียนในสังกัด) ส่วนใหญ่เปิดสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการประเมินที่ผ่านมาพบว่า การดำเนินงานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในด้านการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความก้าวหน้าไปมาก โดยมีจำนวนโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้นมากแต่ก็ยังมีส่วนน้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนท้องถิ่นทั้งหมด และยังพบปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการศึกษาหลายประการ เช่น ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดความรู้ความเข้าใจด้านการศึกษา บุคลากรด้านการศึกษาไม่เพียงพอ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553, หน้า 4) นอกจากนี้ การบริหารจัดการที่ขาดตัวเชื่อมในเชิงนโยบายทำให้คนในท้องถิ่นจัดการศึกษาขาดเอกภาพในการจัดการการบริหารงานบุคคลที่ถูกกำหนดกำกับจากส่วนกลาง ส่งผลทำให้บุคลากรทางการศึกษาขาดความตระหนักในหน้าที่ขาดความรับผิดชอบ อีกทั้งโอกาสที่ครูจะได้ทำงานการสอนมีน้อยมาก เพราะมีโครงการใหม่เข้ามาอย่างต่อเนื่อง จนหมดเปลืองเวลาไปกับงานเอกสารจัดการต่าง ๆ รวมทั้งการที่ผู้บริหารขาดเสรีภาพในการจัดการศึกษาด้วยการมีกฎระเบียบต่าง ๆ วิธีการประเมินต่าง ๆ ควบคุมเหตุปัจจัยเช่นนี้ ทำให้การจัดการศึกษาของท้องถิ่นไม่เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้อย่างจริงจัง ที่ส่งผลต่อมาตรฐานและคุณภาพทางการศึกษาของผู้เรียน และส่งผลต่อมาตรฐานและคุณภาพในภาพรวมของการศึกษาไทย (อินทวิภา วิทยสมบุรณ์, 2557, สื่อออนไลน์)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2, 2559, หน้า 21-33) มีสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 11 โรงเรียน มีคะแนนเฉลี่ยผล O-NET ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับเขตพื้นที่ เปรียบเทียบ ปการศึกษา 2557-2558 มีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น 3 กลุ่มสาระวิชา คือ ภาษาไทย, ภาษาอังกฤษ และคณิตศาสตร์ กลุ่มสาระวิชาที่มีคะแนนเฉลี่ยลดลง คือ สังคม และวิทยาศาสตร์ และผลการประเมินคุณภาพศึกษาขั้นพื้นฐาน (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระดับเขตพื้นที่การศึกษา เปรียบเทียบ ระดับประเทศ พบว่า คะแนนเฉลี่ย ระดับเขตพื้นที่ที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย ระดับประเทศ คะแนนเฉลี่ยการประเมินทั้งสามด้าน เป็นร้อยละ 4.13 เมื่อจำแนกราย ด้าน พบว่า ผลการประเมินความสามารถด้าน ภาษา คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า ระดับประเทศร้อยละ 5 ด้านคำนวณ คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศร้อยละ 5.03 และด้านเหตุผล คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าประเทศร้อยละ 2.55 ตามลำดับ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2, 2559, หน้า 21-33) จากผลคะแนนดังกล่าว จะเห็นว่าคะแนนในรายวิชาสังคม วิทยาศาสตร์ การประเมินความสามารถด้านภาษา ด้านคำนวณและด้านเหตุผลอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าระดับประเทศ ซึ่งเป็นรายวิชาที่ต้องใช้ทักษะ

ในการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ ให้เกิดองค์ความรู้ด้วยตนเอง เพราะฉะนั้นบทบาทของครูยุคใหม่คือการทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนช่วยเหลือผู้เรียนให้พัฒนาตนเองให้ได้เต็มศักยภาพ และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทักษะของครูจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติงานในวิชาชีพครูให้บรรลุผลตามความต้องการขององค์การทางการศึกษายุค การปฏิรูปการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

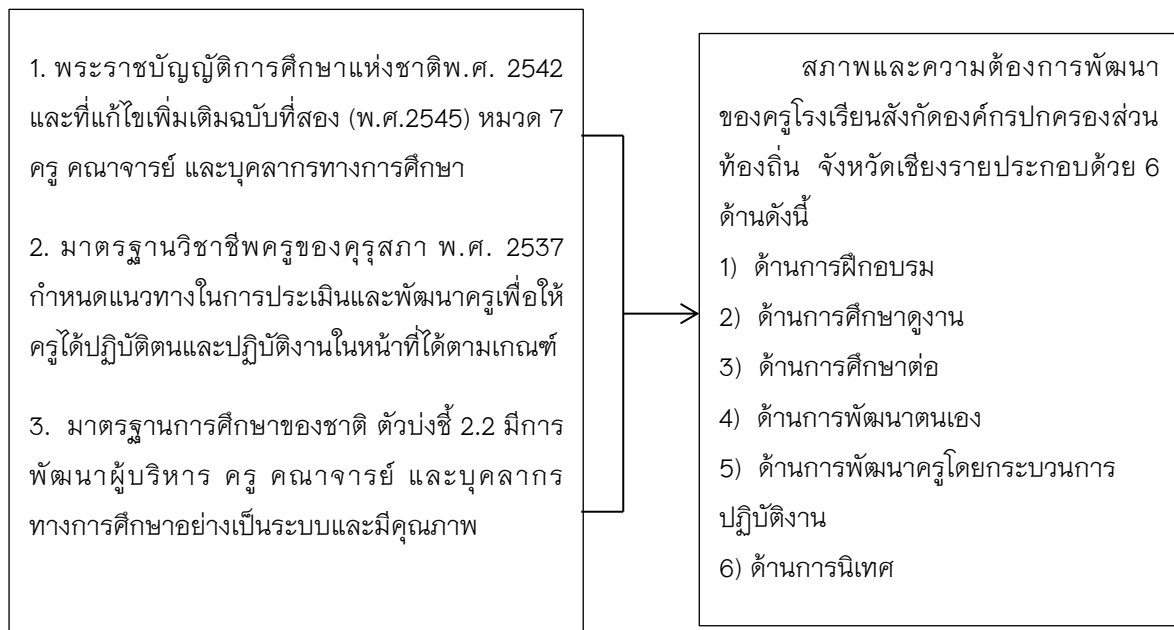
ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาสภาพและความต้องการพัฒนาของครู โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาของครู ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพและความต้องการพัฒนาของครู โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการพัฒนาของครู โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดสภาพและความต้องการพัฒนาของครู

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย จำนวน 43 โรงเรียน ในปีการศึกษา 2560 จำนวน 640 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย จำนวน 43 โรงเรียน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 242 คน จากการเลือกกลุ่มตัวอย่างการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูป ของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, P.P. 607–610) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Stage Sampling) โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 แบ่งกลุ่มครูออกตามสังกัด 4 สังกัด สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด สังกัดเทศบาลนคร สังกัดเทศบาลตำบล และสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล

ขั้นที่ 2 ดำเนินการเปรียบเทียบตามสัดส่วน แล้วใช้การสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับฉลาก ได้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 242 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง เป็นคำถามแบบเลือกตอบ (Check List) จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 สภาพและความต้องการพัฒนาของครู จำนวน 6 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการฝึกอบรม 2) ด้านการศึกษา ดูงาน 3) ด้านการศึกษาต่อ 4) ด้านการพัฒนาตนเอง 5) ด้านการพัฒนาครูโดยกระบวนการปฏิบัติงาน และ 6) ด้านการนิเทศ เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) คือ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด จำนวน 51 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะการพัฒนาของครูโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย เป็นคำถามแบบปลายเปิด จำนวน 6 ข้อ

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด หลักการ และทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาของครู โดยวิธีศึกษาเอกสาร วารสาร ตำรา บทความ ทฤษฎี รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ เพื่อจัดทำเป็นโครงร่างการวิจัย

2. สร้างเครื่องมือ ตรวจสอบคุณภาพ และพัฒนาเครื่องมือโดยเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของข้อคำถาม ความเหมาะสมของปริมาณข้อคำถาม ความชัดเจนของภาษา และรูปแบบของแบบสอบถาม แล้วนำมาปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

3. นำเครื่องมือไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of Item–Objective Congruence): (IOC) จำนวน 51 ข้อ ได้ค่าเฉลี่ยของความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67–1.00 ขึ้นไปทุกข้อ จากนั้นปรับปรุงเครื่องมือตามที่ได้ตรวจสอบ

4. นำเครื่องมือที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try out) กับครูในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงรายที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (Reliability Coefficients) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งหมดเท่ากับ 0.96

5. นำเครื่องมือที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลศึกษาชั้นตอน ดังนี้

1. ส่งหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ถึงผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย
2. ผู้วิจัยนำส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง ด้วยตนเอง
3. ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมเก็บแบบสอบถามด้วยตนเองหลังจากส่งแบบสอบถามไปแล้ว 2 สัปดาห์
4. ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 242 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นการตอบคำถามแบบเลือกตอบ (check list) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และร้อยละ นำเสนอเป็นตารางประกอบการบรรยายผล

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพและความต้องการพัฒนาของครูโดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์สภาพและความต้องการพัฒนาของครูซึ่งเป็นมาตรส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scales) มีการกำหนดคะแนน (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 103) ดังนี้

5	หมายถึง มีสภาพ/ความต้องการพัฒนาของครู อยู่ในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง มีสภาพ/ความต้องการพัฒนาของครู อยู่ในระดับมาก
3	หมายถึง มีสภาพ/ความต้องการพัฒนาของครู อยู่ในระดับปานกลาง
2	หมายถึง มีสภาพ/ความต้องการพัฒนาของครู อยู่ในระดับน้อย
1	หมายถึง มีสภาพ/ความต้องการพัฒนาของครู อยู่ในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลผลการวิเคราะห์ การวิเคราะห์จากแบบสอบถามตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบเกณฑ์และแปลความหมายแต่ละระดับความคิดเห็น (บุญชม ศรีสะอาด, 2554, หน้า 121) ดังนี้

4.51 – 5.00	หมายถึง มีสภาพ/ความต้องการพัฒนาของครู อยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง มีสภาพ/ความต้องการพัฒนาของครู อยู่ในระดับมาก
2.51 – 3.50	หมายถึง มีสภาพ/ความต้องการพัฒนาของครู อยู่ในระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง มีสภาพ/ความต้องการพัฒนาของครู อยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง มีสภาพ/ความต้องการพัฒนาของครู อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ศึกษาข้อเสนอแนะการพัฒนาของครู ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำเสนอแจกแจงความถี่ จัดเรียงลำดับรายการที่มีความถี่สูงสุด และเสนอเป็นความเรียง

ผลการศึกษา

1. สภาพการพัฒนาของครู พบว่า โดยภาพรวมมีสภาพการพัฒนาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการพัฒนาตนเอง มีสภาพการพัฒนามากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการฝึกอบรม และด้านกนิเทศ ตามลำดับ ส่วนด้านการศึกษาดูงาน มีสภาพการพัฒนาน้อยที่สุด

สำหรับความต้องการพัฒนาของครู พบว่า โดยภาพรวมความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาตนเองมีความต้องการพัฒนาสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการฝึกอบรม และด้านการนิเทศ ตามลำดับ ส่วนด้านการศึกษาต่อ มีความต้องการพัฒนาต่ำสุด

1.1 ด้านการฝึกอบรม

สภาพการพัฒนาของครู พบว่า โดยภาพรวมสภาพการพัฒนาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถที่จะรับผิดชอบงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายมีสภาพการพัฒนาสูงสุด รองลงมาคือ การฝึกอบรมที่ก่อให้เกิดความรู้ความสามารถ ทักษะ และ ความชำนาญในการปฏิบัติงานใหม่ ประสิทธิภาพตรงตามที่ต้องการ และการฝึกอบรมเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องและเพิ่มความพร้อมในการพัฒนาวิธีการปฏิบัติงานใหม่ ๆ เพื่อสร้างสรรค์ผลงานให้แก่องค์การมากยิ่งขึ้นตามลำดับ ส่วนการฝึกอบรมมีผลให้ขวัญและกำลังใจของบุคคลากรดีขึ้น/เพิ่มขึ้น มีสภาพการพัฒนาต่ำสุด

สำหรับความต้องการพัฒนาของครู พบว่า โดยภาพรวมความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถที่จะรับผิดชอบงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายมีความต้องการพัฒนาสูงสุด รองลงมาคือ การฝึกอบรมที่ก่อให้เกิดความรู้ความสามารถ ทักษะ และ ความชำนาญในการปฏิบัติงานใหม่ ประสิทธิภาพตรงตามที่ต้องการ และการฝึกอบรมเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องและเพิ่มความพร้อมในการพัฒนาวิธีการ ปฏิบัติงานใหม่ ๆ เพื่อสร้างสรรค์ผลงานให้แก่องค์การมากยิ่งขึ้น ตามลำดับ ส่วนการฝึกอบรมมีผลให้ขวัญและกำลังใจของบุคคลากรดีขึ้น/เพิ่มขึ้น มีความต้องการพัฒนาต่ำสุด

1.2 ด้านการศึกษาดูงาน

สภาพการพัฒนาของครู พบว่า โดยภาพรวมสภาพการพัฒนาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การศึกษาดูงานเพื่อที่จะนำรูปแบบเทคนิคและกระบวนการมาพัฒนาโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การศึกษาดูงานเพื่อที่จะนำความรู้มาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับบริบทของ โรงเรียนและจะส่งผลให้โรงเรียนของท่าน ประสบความสำเร็จในเวลาต่อมา และการศึกษาดูงานเพื่อที่จะนำความรู้มาพัฒนาวิชาชีพของตนเองตามลำดับ ส่วนการศึกษาดูงานจากหน่วยงานที่ ประสบความสำเร็จได้รับรางวัล โล่ประกาศเกียรติคุณ ต่าง ๆ อย่างหลากหลายมีสภาพการพัฒนาต่ำสุด

สำหรับความต้องการพัฒนาของครู พบว่า โดยภาพรวมความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การศึกษาดูงานเพื่อที่จะนำความรู้มาพัฒนาวิชาชีพของตนเอง มีความต้องการพัฒนาสูงสุด รองลงมาคือ การศึกษาดูงานเพื่อที่จะนำรูปแบบเทคนิคและกระบวนการมาพัฒนาโรงเรียน และการศึกษาดูงานเพื่อที่จะสร้างสัมพันธ์ไมตรีระหว่างหน่วยงานและ บุคลากรวิชาชีพเดียวกัน ตามลำดับ ส่วนการศึกษาดูงานจากหน่วยงานที่ประสบความสำเร็จได้รับรางวัล โล่ประกาศเกียรติคุณ ต่าง ๆ อย่างหลากหลาย มีความต้องการพัฒนาต่ำสุด

1.3 ด้านการศึกษาต่อ

สภาพการพัฒนาของครู พบว่า โดยภาพรวมสภาพการพัฒนาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การศึกษาต่อเพราะเห็นว่า ปัจจุบันเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลง ตลอดเวลา มีสภาพการพัฒนาสูงสุด รองลงมาคือ การศึกษาต่อเพราะเห็นว่าในสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และการศึกษาต่อเพื่อเปลี่ยนมุมมองทัศนคติ เจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงาน ตามลำดับส่วนการศึกษาต่อและสามารถสละทรัพย์ส่วนตัวเพื่อค่าใช้จ่ายในการศึกษามีสภาพการพัฒนาต่ำสุด

สำหรับความต้องการพัฒนาของครู พบว่า โดยภาพรวมความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การศึกษาต่อเพราะเห็นว่าใน สังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาที่มีความต้องการพัฒนาสูงสุด รองลงมาคือ การศึกษาต่อเพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน และการศึกษาต่อเพราะเห็นว่า ปัจจุบันเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลง ตลอดเวลา ตามลำดับ ส่วนข้อที่ต้องการศึกษาต่อ ท่านสามารถใช้เวลาส่วนตัว เวลาว่าง หรือวันหยุดมีความต้องการพัฒนาต่ำสุด

1.4 ด้านการพัฒนาตนเอง

สภาพการพัฒนาของครู พบว่า โดยภาพรวมสภาพการพัฒนาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า สถานศึกษาจัดให้ครูได้สรุปผลรายงานผลการปฏิบัติงานของตนเองในแต่ละปีการศึกษามีสภาพการพัฒนาสูงสุด รองลงมาคือ สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูมีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้พร้อมคู่มือ ประกอบการปฏิบัติงาน และสถานศึกษาจัดให้ครูมีการประเมินความก้าวหน้า ด้านการปฏิบัติงานตามลำดับ ส่วนสถานศึกษาจัดให้มีเอกสารสำหรับการศึกษาค้นคว้าโดยตรงมีสภาพการพัฒนาต่ำสุด

สำหรับความต้องการพัฒนาของครู พบว่า โดยภาพรวมความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า สถานศึกษาส่งเสริมครูให้ผลิตผลงานทางวิชาการเพื่อมี/เลื่อนวิทยฐานะ มีความต้องการพัฒนาสูงสุด รองลงมาคือ สถานศึกษาจัดให้ครูได้สรุปผลรายงานผลการปฏิบัติงานของตนเองในแต่ละปีการศึกษา และสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูจัดเก็บผลงานเพื่อเป็นคู่มืออาชีพตามลำดับ ส่วนข้อที่ว่าสถานศึกษาจัดให้ครูมีการสัมมนาแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันมีความต้องการพัฒนาต่ำสุด

1.5 ด้านการพัฒนาครูโดยกระบวนการปฏิบัติงาน

สภาพการพัฒนาของครู พบว่า โดยภาพรวมสภาพการพัฒนาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า สถานศึกษาพัฒนาครูเรียนใหม่มีคุณภาพตรงตามเป้าหมายของสถานศึกษามีสภาพการพัฒนาสูงสุด รองลงมาคือ สถานศึกษาให้หัวหน้าฝ่ายงานมอบหมายงานในหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบก่อนการปฏิบัติงานแก่ครู และสถานศึกษาชี้แจงแนะนำงานในหน้าที่ก่อนให้ครูรับตำแหน่งใหม่ ตามลำดับ ส่วนสถานศึกษาให้ครูไปฝึกหรือรับการสอนงานจากผู้อำนวยการภายนอกสถานศึกษา มีสภาพการพัฒนาต่ำสุด

สำหรับความต้องการพัฒนาของครู พบว่า โดยภาพรวมความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า สถานศึกษาพัฒนาครูเรียนใหม่มีคุณภาพตรงตามเป้าหมายของสถานศึกษามีความต้องการพัฒนาสูงสุด รองลงมาคือสถานศึกษาชี้แจงแนะนำงานในหน้าที่ก่อนให้ครูรับตำแหน่งใหม่ และสถานศึกษาให้หัวหน้าฝ่ายงานมอบหมายงานในหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบก่อนการปฏิบัติงานแก่ครูตามลำดับ ส่วนสถานศึกษาให้ครูไปฝึกหรือรับการสอนงานจากผู้อำนวยการภายนอกสถานศึกษา มีความต้องการพัฒนาต่ำสุด

1.6 ด้านการนิเทศ

สภาพการพัฒนาของครู พบว่า โดยภาพรวมสภาพการพัฒนาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า สถานศึกษาเสริมสร้างความสามัคคีระหว่างครูผู้สอนกับบุคลากรการศึกษา มีสภาพการพัฒนาสูงสุด รองลงมาคือ สถานศึกษามีการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ PLC (Professional Learning Community) และมีการนิเทศ ติดตามการดำเนินการ PLC ของสถานศึกษา ตามลำดับ ส่วนผู้ปฏิบัติหน้าที่ใหม่ได้รับการนิเทศการปฏิบัติงาน มีสภาพการพัฒนาต่ำสุด

สำหรับความต้องการพัฒนาของครู พบว่า โดยภาพรวมความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า สถานศึกษาเสริมสร้างความสามัคคีระหว่างครูผู้สอนกับบุคลากรการศึกษา มีความต้องการพัฒนาสูงสุด รองลงมาคือ มีการสะท้อนผลการดำเนินการ PLC ของสถานศึกษา และการนิเทศ ติดตามการดำเนินการ PLC ของสถานศึกษาตามลำดับ ส่วนสถานศึกษามีการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ PLC (Professional Learning Community) มีความต้องการพัฒนาต่ำสุด

2. ข้อเสนอแนะการพัฒนาของครู โดยมีข้อเสนอแนะที่สำคัญ 3 อันดับแรก ดังนี้

2.1 ข้อเสนอแนะการพัฒนาของครู ด้านการฝึกอบรม พบว่า สถานศึกษาจัดอบรมการเรียนการสอนให้มากขึ้น พร้อมกับตรงกับความต้องการของครู ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูและบุคลากรฝึกอบรมความรู้ใหม่ ๆ อย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง และจัดให้มีการฝึกอบรมต่างๆ กระจายแต่ละภาค

2.2 ข้อเสนอแนะการพัฒนาของครู ด้านการศึกษาดูงาน พบว่า สถานศึกษาส่งเสริมครูศึกษาดูงานนอกสถานที่เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้มีการศึกษาดูงานทั้งในและนอกสถานที่อย่างต่อเนื่อง และจัดให้ครูได้ศึกษาดูงานตรงตามบริบทของโรงเรียนและตรงตามสายงานของครู

2.3 ข้อเสนอแนะการพัฒนาของครู ด้านการศึกษาต่อ พบว่า มีการจัดสรรทุนการศึกษาให้ครูศึกษาต่อ ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาต่อให้กับคณะครูทุกคนเพื่อเป็นการพัฒนาตนเอง และส่งเสริมให้ครูศึกษาหาความรู้สำหรับสิ่งใหม่ ๆ ครูและบุคลากรในโรงเรียนมีการเปลี่ยนแปลงตนเองอยู่ตลอดเวลา

2.4 ข้อเสนอแนะการพัฒนาของครู ด้านการพัฒนาตนเอง พบว่า ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และนำความรู้ ทักษะจากการอบรมและศึกษาดูงานมาปรับใช้เพื่อพัฒนาการปฏิบัติงาน มีการจัดทำผลงานอย่างต่อเนื่อง ให้สรุปทำแฟ้มผลงานเป็นรายปี และจัดการอบรมที่ตรงกับความต้องการเพื่อจะได้พัฒนาความรู้และงานที่ตนได้รับผิดชอบตรงตามความต้องการ

2.5 ข้อเสนอแนะการพัฒนาของครู ด้านการพัฒนาครูโดยกระบวนการปฏิบัติงาน พบว่า มีการจัดประชุมชี้แจงงานในหน้าที่และการปฏิบัติงานแก่ครู ศึกษาเทคนิควิธีการ จากสื่อหรือครูผู้สอนที่มีประสบการณ์และมีประสิทธิภาพมาเป็นแบบอย่างเพื่อพัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้น และมีการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง

2.6 ข้อเสนอแนะการพัฒนาของครู ด้านการนิเทศ พบว่า สถานศึกษาจัดให้มีการนิเทศงานอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง ส่งเสริมการใช้สื่อ การสอน ควรใช้สื่อที่ทันสมัย เท้าทันกับการเปลี่ยนแปลงและมีการปรับปรุงเครื่องมือตลอดเวลา และมีการนิเทศติดตาม ประเมินผล และแจ้งให้รับทราบผลการนิเทศทุกครั้ง

สรุปผลและอภิปรายผล

มีข้อค้นพบและมีประเด็นที่น่าสนใจ นำมาอภิปราย ดังนี้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า สภาพการพัฒนาของครูและความต้องการพัฒนาของครู ด้านการพัฒนาตนเอง มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ ที่ปรากฏผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าครูได้รับการสนับสนุนให้พัฒนาตนเองตามนโยบายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่สอง (พ.ศ.2545) หมวด 7 ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา มาตรา 52-มาตรา 57 ให้กระทรวงศึกษาธิการ ส่งเสริมให้มีระบบการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อมและ มีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่และพัฒนาบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นสถานศึกษาทุกแห่งจึงต้องมีการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดของตนให้มีคุณภาพและมาตรฐานในวิชาชีพเป็นไปตามเจตนารมณ์ของ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และเป็นไปตามหลักการพัฒนาตนเอง (วิไล ตั้งจิตสมคิด, 2557, หน้า 97) ได้กล่าวว่าการส่งเสริมกระบวนการผลิต การพัฒนาครูคณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ครูประจำการให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยจัดตั้งองค์กรอิสระขึ้นรับผิดชอบโดยเฉพาะในการจัดสรรงบประมาณและจัดตั้งกองทุนพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับสุรเชษฐ์ สร้อยสวิง (2552, หน้า 50) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาตนเองเป็นการที่บุคคลสามารถศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ความชำนาญ และทักษะด้วยตนเอง เพื่อความก้าวหน้า โดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การอ่าน ฟัง พูด เขียน สังเกต ศึกษาเอกสาร ตำรา ทางวิชาการ และติดตามประเมินผลความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของตนเอง เพื่อเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ สูงขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สวารีย์ คำเรือง (2556, หน้า 75) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการพัฒนาตนเองของครูในเครือข่ายศิลาธารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากระบี่ ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่าความต้องการพัฒนาตนเองที่อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการเรียนรู้ จากการพัฒนาทีมงาน ด้านการเข้ารับการฝึกอบรม ด้านการเรียนรู้จากกระบวนการปฏิบัติงาน และ ด้านการเรียนตามอัธยาศัย ส่วนด้านการไปศึกษาต่อหรือดูงาน อยู่ในระดับปานกลาง การเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาตนเองของครูในเครือข่ายศิลาธารสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ จำแนกตามตัวแปรวิทยฐานะ พบว่าในภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อเปรียบเทียบรายด้านพบว่าแตกต่างกัน คือด้านการเรียนรู้จากกระบวนการปฏิบัติงาน และ ด้านการเรียนตามอัธยาศัย เมื่อจำแนกตามตัวแปรประสบการณ์การทำงาน พบว่า ในภาพรวม ไม่แตกต่างกันแต่เมื่อเปรียบเทียบรายด้านพบว่าแตกต่างกันคือด้าน การไปศึกษาต่อหรือดูงานและ ด้านการเรียนรู้จากกระบวนการปฏิบัติงาน

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า สภาพการพัฒนาของครู ด้านการศึกษาดูงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ที่ปรากฏผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูมีโอกาสไปศึกษาดูงานจากหน่วยงานที่ประสบความสำเร็จ เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลในการปฏิบัติงานน้อย ซึ่งการดำเนินงานของสถานศึกษาในด้านนี้ ไม่เป็นไปตามที่มาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษาจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญและการบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน ตัวชี้วัด 2.2 มีการพัฒนาผู้บริหาร ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบและมีคุณภาพ 1. ผู้บริหาร ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบต่อเนื่องเพื่อสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการและวิชาชีพ 2. ผู้บริหาร ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษามีคุณธรรมมีความพึงพอใจในการทำงาน และผูกพันกับงาน มีอัตราการออกจากงานและอัตราความผิดพลาดทางวินัยลดลง 3. มีแนวโน้มในการรวมตัวจัดตั้งองค์กรอิสระเพื่อสร้างเกณฑ์มาตรฐานเฉพาะกลุ่มและติดตามการดำเนินงานของบุคลากรและสถานศึกษาตลอดจนการส่งสมองค์ความรู้ที่หลากหลาย และไม่เป็นตามหลักการพัฒนาของครูที่ เคนพงษ์ พลละคร (2555) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาครู หมายถึง การเพิ่มประสิทธิภาพด้านทักษะความชำนาญในการทำงาน ตลอดจนปรับเปลี่ยนทัศนคติของบุคลากร ทุกระดับให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน การเพิ่มประสิทธิภาพบุคลากรสามารถทำได้ด้วยวิธีการฝึกอบรม ปฐมนิเทศ ส่งไปศึกษาดูงานทั้งในและต่างประเทศ ร่วมสัมมนาทั้งในและนอกสถานที่ ฯลฯ เพื่อบุคลากรนั้น ๆ จะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่ และมุ่งไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันวรี ขวัญมณี (2557, หน้า 79-80) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนเอกชน อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนเอกชน อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการศึกษาดูงาน

3. สำหรับผลการวิจัยที่พบว่า ความต้องการพัฒนาของครูด้านการศึกษาต่อ มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ที่ปรากฏผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าการจัดสรรทุนการศึกษาให้ครูศึกษาต่อยังไม่เพียงพอกับความต้องการของครู ซึ่งการดำเนินการของสถานศึกษาในด้านนี้ ไม่เป็นไปตามที่ แอลเดอร์เฟอร์ (Alderfer อ้างอิงใน วันนารี ชวัญมณี. 2557, หน้า 22) ได้กล่าวว่า ความต้องการความเจริญก้าวหน้า (Growth needs : G) เป็นความต้องการใน ระดับสูงสุดของบุคคล ซึ่งมีความเป็นรูปธรรมต่ำสุดประกอบด้วยความต้องการการยกย่องบวกด้วย ความต้องการประสบความสำเร็จในชีวิตตามทฤษฎีของมาสโลว์ ผู้บริหารควรสนับสนุนให้พนักงานพัฒนาตนเองให้เจริญก้าวหน้าด้วยการพิจารณาเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง หรือมอบหมายให้รับผิดชอบต่องานกว้างขึ้น โดยมีหน้าที่การงานสูงขึ้น อันเป็นโอกาสที่พนักงานจะก้าวไปสู่ความสำเร็จ และไม่เป็นไปตามหลักการพัฒนาของครุฑ ยนต์ ชุ่มจิต (2553, หน้า 125) ได้กล่าวว่า โดยทั่วไปครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาสังคมและชาติบ้านเมือง ทั้งนี้เพราะครูต้องรับหน้าที่ในการพัฒนาบุคคลในสังคมให้มีความเจริญงอกงามอย่างเต็มที่ จนบุคคลเหล่านั้นจะสามารถที่จะใช้ความรู้ความสามารถของตนเพื่อพัฒนาชาติบ้านเมืองต่อไป ดังนั้นการพัฒนาครูให้เป็นบุคคลที่มีศักยภาพมากที่สุดจึงเป็นงานที่นักวิชาการศึกษา/ผู้นิเทศ/และ/หรือผู้บริหารการศึกษาจะต้องกระทำอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิมล ร้อยแสนศึก (2557, หน้า 105 – 109) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการพัฒนาครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการพัฒนาครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีด้านการศึกษาต่อ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน ทั้งนี้เนื่องจากครูผู้ปฏิบัติหน้าที่มีความเห็นว่าการศึกษาต่อมีความสำคัญจึงเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน และยังเป็นตัวกำหนดสิ่งที่ต้องการวัดผลในตัวผู้เรียนนอกจากนี้ในการทำงานทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นงานการเรียนการสอน งานประจำ หรืองานโครงการต่าง ๆ ต้องมีการกำหนดจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน ทำได้จริง และต้องวัดประเมินได้ จึงจะส่งผลให้งานนั้นประสบความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สภาพการพัฒนาของครูโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย ด้านการศึกษาดูงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าทุกด้าน ดังนั้น สถานศึกษาควรบรรจุโครงการศึกษาดูงานในแผนปฏิบัติการประจำปีเพื่อให้ครูได้รับโอกาสไปศึกษาดูงานจากหน่วยงานที่ประสบความสำเร็จ เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน

2. ความต้องการพัฒนาของครูโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย ด้านการศึกษาต่อ มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าทุกด้าน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรได้ศึกษาต่อทั้งภาคปกติ ภาคพิเศษ หรือนอกเวลาราชการ รวมทั้งการให้ทุนสนับสนุนในการศึกษาต่อ เพื่อความก้าวหน้าของบุคลากร และ ความเจริญของหน่วยงาน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาของครูโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย

2. ควรศึกษาเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาของครูผู้สอนมี ขอเลื่อนวิทยฐานะที่สูงขึ้นของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์จาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิดาวลัย อุ่นกอง อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งได้กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ อีกทั้งสละเวลาตรวจสอบแก้ไขเนื้อหาและการใช้ภาษาเพื่อให้การศึกษานี้มีความถูกต้องและสมบูรณ์มากที่สุด ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ พร้อมนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ดร.อนวัช อุ่นกอง ผู้อำนวยการโรงเรียนดอยแสนใจ(ตชด.อนุสรณ์) นายสมชาย เขายานัง ผู้อำนวยการโรงเรียนองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองพาน (บ้านดอนตัน) และ ดร.น้ำฝน กันมา อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและตรวจสอบเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

ท้ายที่สุด ผู้วิจัยขอขอบคุณบิดามารดาและครอบครัวที่สอนให้ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา และช่วยส่งเสริม สนับสนุน ให้กำลังใจ รวมถึงเพื่อน ๆ ทุกคน สำหรับความห่วงใยช่วยเหลือ จนทำให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ในที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- ดวงเนตร ส้าราญวงศ์. (2557). ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาที่ถ่ายโอนสู่องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, ปีที่ 6(11), 149-170.
- เดณพงษ์ พลละคร. (2555). *การนำความรู้ทางทฤษฎีการบริหารงานบุคคลไปใช้ในทางปฏิบัติ*. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2561, จาก <http://www.ismed.or.th/SME/src/bin/controller.php?view=knowledgeinsite.KnowledgesDetail&p=&nid=&sid=39&id=763&left=28&right=29&level=3&lv1=3>.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ยนต์ ชุ่มจิต. (2553). *ความเป็นครู*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- วันวรี ขวัญมณี. (2557). *การศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนเอกชน อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- วิไล ตั้งจิตสมคิด. (2557). *ความเป็นครู*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ศศิวิมล พงษ์ไพโรจน์. (2558). *การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- สาวรีย์ คำเรือง. (2556). *ศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองของครูในเครือข่ายศิลาธาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะปี*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- สุรเชษฐ์ สร้อยสวิง. (2552). **ความต้องการและแนวทางการพัฒนาครู** โรงเรียนผายวงวิทยาคม อำเภอ
เชียงคำ จังหวัดพะเยา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- สุวิมล ร้อยแสนศึก. (2557). **ความต้องการพัฒนาครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี.**
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ
เทพสตรี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2. (2559). **รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี**
งบประมาณ 2559.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). **กรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษา ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ**
สังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษา แห่งชาติ (พ.ศ. 2545-
2559) ฉบับสรุป. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). **รายงานการติดตามการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วน**
ท้องถิ่น ปี 2551. กรุงเทพฯ : เพลิน สตุติโอ.
- อินทิรา วิทยสมบูรณ์. (2557). **สมัชชาเครือข่ายปฏิรูปการศึกษา.** สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2560,
จาก <http://www.siamintelligence.com/education-reform-assemblyth>.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D.W. (1970). **Determining Sample Size for Research Activities Educational**
and Psychological Measurement. 30 (3), 607 – 609.

สภาพและความต้องการพัฒนาสมรรถนะของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม

แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

Condition and the need to improve the competencies of teachers in Buddhist scripture school, department of general education of Chiang Rai

พระมหาวัสวัตต์ เตชะนันท์^{1*} และ ธิดาวลัย อุ๋นกอง²

Phramaha Wasawat Dechanan^{1*} and Thidawan Unkong²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพและความต้องการพัฒนาสมรรถนะของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา 2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการพัฒนาสมรรถนะของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้ปฏิบัติงาน ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จำนวน 157 รูป/คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า 1. สภาพการพัฒนาสมรรถนะของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา โดยภาพรวมมีสภาพความเป็นจริงอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบว่า ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการวิเคราะห์และการสังเคราะห์ ส่วนด้านการพัฒนาผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด สำหรับความต้องการพัฒนา โดยภาพรวมมีสภาพความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านภาวะผู้นำครูมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ และด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน และด้านการบริการที่ดีมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครู ดังนี้ สถานศึกษาควรติดตามการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารควรให้สนับสนุนให้ครูมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ และหน่วยงานต้นสังกัดควรมีการกำหนดแผนการปฏิบัติงานและการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน หน่วยงานต้นสังกัดควรมีการจัดอบรมให้ความรู้สร้างความสามารถในการให้บริการของครูได้เป็นอย่างดี มีการรวมกลุ่มครูให้ทำงานเป็นทีมเพื่อลดภาระงานลง ควรมีการจัดอบรมเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และหลักสูตรที่ใช้จัดการเรียนการสอน ให้ความสำคัญและกระตุ้นให้เกิดการทำงานเป็นทีม และควรเพิ่มงบประมาณสนับสนุนด้านเทคโนโลยีที่ใช้ในการทำงานให้เพียงพอ รวมถึงการสร้างบรรทัดฐานให้ครูในโรงเรียนให้เกียรติเพื่อนร่วมงานและบุคคลอื่น

คำสำคัญ: สมรรถนะของครู โรงเรียนพระปริยัติธรรม

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author :

Abstract

To study the condition and the need to improve the competencies of teachers in Buddhist Scripture School, Department of General Education of Chiang Rai, and to study the suggestions for the development of teacher competencies of Buddhist Scripture School, Department of General Education of Chiang Rai. The population used in this study is the school administrator and teachers in Buddhist Scripture School, Department of General Education of Chiang Rai, 157 people. Tools used in this study. Is a questionnaire, five level of Rating Scale, Statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, and standard deviation.

1. The study found that the condition of development of teacher in Buddhist Scripture School, Department of General Education of Chiang Rai for Overall the average is moderate. When considering each aspect, it was found that the achievement of the work has the highest average. Secondly is the analysis and synthesis. The development of learners has the lowest mean. For development needs Overall, at the highest level. When considering each aspect, it was found that teachers' leadership was the highest, followed by curriculum management and learning management. Classroom Management and the service have the lowest average.

2. There are suggestions for improving the competencies of teachers is The school should manage and monitor the operation. Management should encourage teachers to be committed to their full potential. And the agency should have a plan to work and manage the learning process. The agency should provide training to educate the teacher. Teachers must work together as a team to reduce workload. Training should be provided to develop the knowledge and curriculum used in teaching and learning. Focus on and motivate teamwork. Increase budgets to support technology that helps to work and create norms for school teachers to honor colleagues and other people.

Keywords: Competencies of teachers , Buddhist Scripture School

บทนำ

สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทำให้ครูจำนวนมากยังไม่สามารถปรับตัวหรือพัฒนาตนเองได้ทันกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น มีเอกสารและงานวิจัยจำนวนมากนำเสนอปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพของครู ข้อมูลจากสภาวะการศึกษาไทย ปี 2550/2551 พบว่า ครูในปัจจุบันไม่รักการอ่านและการค้นคว้าวิจัยเพื่อพัฒนาตนเอง ทั้งในด้านความรู้และทักษะการสอน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551, หน้า 1) เห็นได้จากการที่สวนดุสิตโพล มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต (สุขุม เฉลยทรัพย์, 2550, หน้า 64) ได้จัดทำดัชนีความเชื่อมั่นครูไทย ปี 2548 โดยสำรวจความคิดเห็นจากประชาชนทุกสาขาอาชีพทั่วประเทศ พบว่าจุดเด่นของครูไทย ที่ประชาชนพึงพอใจมากที่สุด คือการพัฒนาตนเองในด้านความรู้ใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน ส่วนจุดด้อยที่ต้องการให้มีการปรับปรุงมากที่สุด คือ พฤติกรรมของครูที่ขาดจิตสำนึก คุณธรรม ศีลธรรมจรรยาบรรณของความเป็นครู นอกจากนี้ เพื่อให้การพัฒนาครูมีความชัดเจนและมีทิศทางที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น สวนดุสิตโพลได้จัดทำดัชนี ครูไทยที่คนไทยอยากได้ปี 2549 โดยทำการสำรวจความคิดเห็นจากประชาชนทุกสาขาอาชีพทั่วประเทศ พบว่าสิ่งที่คนไทยอยากให้

ครูไทยมีและเป็นที่นั้น อันดับ 1 คือ ครูที่มีจรรยาบรรณในความเป็นครู อันดับ 2 เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และอันดับ 3 ให้ความเอาใจใส่ต่อเด็ก จากผลสำรวจดังกล่าวทั้งความเชื่อมั่นครูไทย และครูไทยที่คนไทยอยากได้ ล้วนแต่เป็นหน่วยที่แสดงให้เห็นถึงความคาดหวังของสังคมต่อครูไทย ไม่ว่าจะเป็นจรรยาบรรณของความเป็นครู ความรู้ ความสามารถในการเอาใจใส่ต่อเด็กแล้วแต่เป็นคุณลักษณะของครูที่ดีและพึงมีที่สังคมต้องการทั้งสิ้น

การพัฒนาครูหรือบุคลากรเป็นกระบวนการเพิ่มพูนคุณภาพของการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ซึ่งการพัฒนาบุคลากรเป็นกระบวนการที่จะเสริมสร้างและเปลี่ยนแปลง เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ มีความรู้ ความสามารถ เจตคติ ทักษะ และวิธีการในการทำงานเพื่อให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาบุคลากรต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อสนองความต้องการของผู้ปฏิบัติงานที่ปรารถนาจะได้รับความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน และที่สำคัญ คือ วิทยาการหรือเทคนิคต่าง ๆ มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว จึงต้องมีการพัฒนาบุคลากรให้ก้าวหน้าทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม (ทัศนีย์ วงษ์สมบูรณ์, 2550, หน้า 4)

ดังนั้นการพัฒนาบุคลากรเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นวิธีที่จะช่วยเพิ่มพูนความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงานของบุคลากรให้ได้ผลดี มีทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลช่วยให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร อย่างไรก็ตามแนวคิดดั้งเดิมเชื่อว่าการพัฒนาบุคลากร เป็นสิ่งไม่จำเป็นสำหรับองค์กร ผู้นำองค์กรมีหน้าที่เฉพาะแต่เพียงบังคับบัญชาควบคุมให้พนักงานแต่ละคนปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่ง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย ถ้าหากบุคคลใดต้องการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถของตนจะต้องขวนขวายเอง แต่แนวคิดสมัยใหม่เชื่อว่าการพัฒนาบุคลากรเป็นหน้าที่ที่สำคัญและจำเป็นที่องค์กรทุกองค์กรจะต้องกระทำอย่างสม่ำเสมอ ถึงแม้ว่าจะเสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการแต่องค์กรจะได้รับประโยชน์มากกว่าโดยมีเหตุผลสนับสนุน 2 ประการ โดยประการแรกถึงแม้ว่าองค์กรจะมีระบบการสรรหาคัดเลือกที่ดีพอ ได้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถเพียงใดก็ตาม ก็ได้เป็นหลักประกันว่าบุคคลนั้นจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้ในทันทีและตลอดไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อได้รับการเลื่อนตำแหน่งหรือโอนย้ายไปปฏิบัติหน้าที่อื่น ย่อมมีความจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาเป็นอย่างดีเสียก่อน ประการที่สองในปัจจุบันได้มีการคิดค้นและนำเอาวิทยาการบริหารสมัยใหม่มาใช้ในการบริหารงานด้านต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย จึงเป็นความจำเป็นที่บุคคลทุกคนจะต้องปรับปรุงตนเองให้มีความรู้ทันสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในองค์กรที่ต้องแข่งขันกับผู้อื่น ย่อมมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาบุคลากรของตนให้มีความรู้ความสามารถที่สูงขึ้นอยู่เสมอ ยิ่งในยุคโลกาภิวัตน์นี้ ความเชื่อเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรมีแนวโน้มสูงขึ้น เพราะเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของการก้าวกระโดดสู่ความเจริญทางด้านวิชาการและเทคโนโลยีอย่างไร้พรมแดน ซึ่งองค์กรต้องดำเนินการแข่งขันกับต่างประเทศด้วยการพัฒนา ต้องดำเนินงานเฉพาะที่เฉพาะองค์กร ไม่มีการลอกเลียนแบบกัน ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่องค์กรนั้น ๆ มีความจำเป็นและต้องการพัฒนาเรื่องอะไร ดังนั้นการพัฒนาบุคลากรจึงมีความสำคัญและมีความจำเป็นมากสำหรับหน่วยงานหรือสถานศึกษา เพราะการพัฒนาบุคลากรทำให้คนเรามีความสัมพันธ์ที่ดีเกิดความถูกต้องระหว่างบุคคล ทำให้มีวิธีการทำงานที่ดี จะทำให้การปฏิบัติงานของบุคลากรมีคุณภาพ มีความเหมาะสมกับงานที่ได้รับมอบหมาย หรืองานที่รับผิดชอบ สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมีคุณภาพบรรลุตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

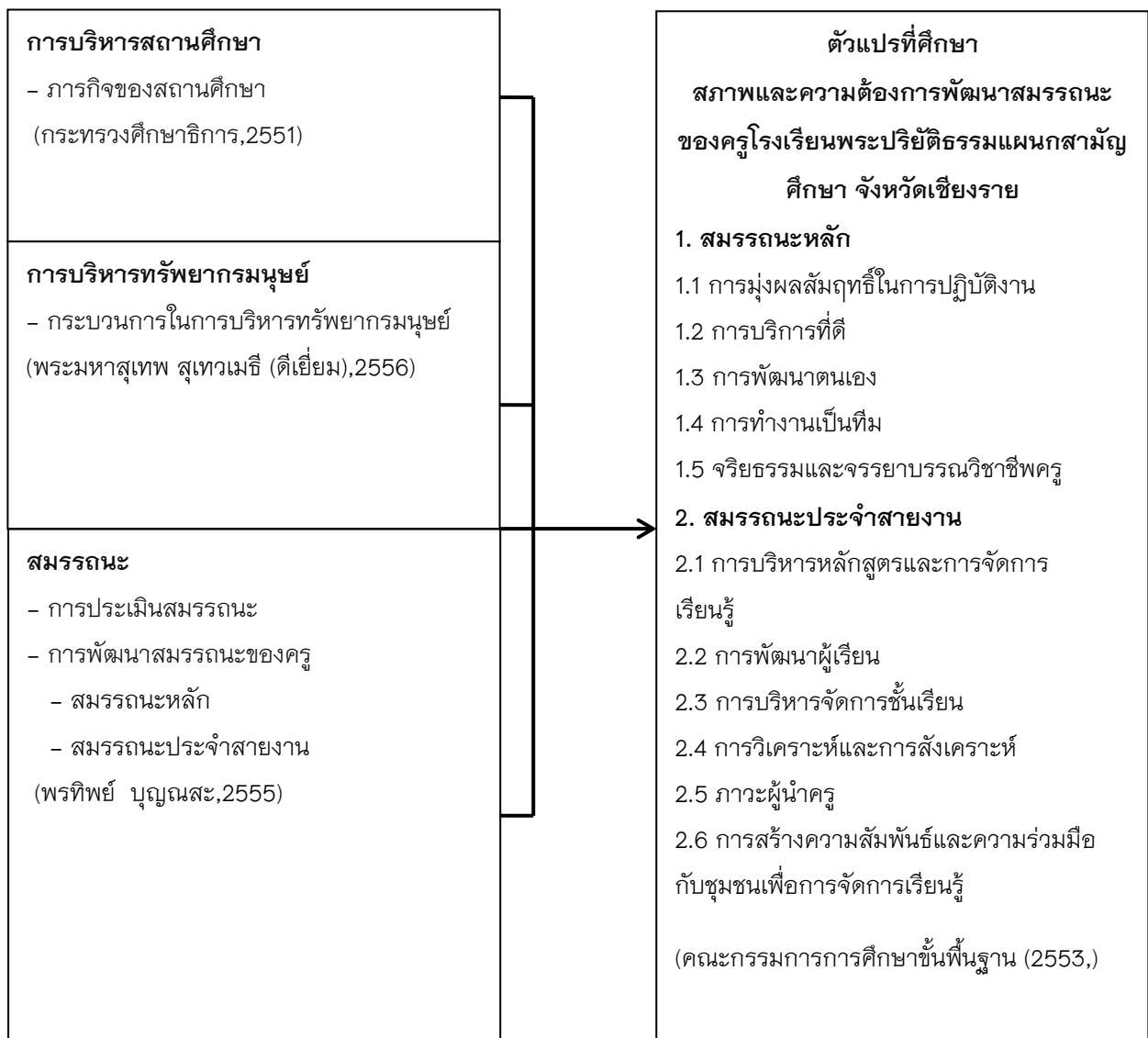
ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาด้านสภาพและความต้องการพัฒนาสมรรถนะของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพและความต้องการพัฒนาสมรรถนะของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการพัฒนาสมรรถนะของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดเกี่ยวกับสภาพและความต้องการพัฒนาสมรรถนะของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย โดยกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้ปฏิบัติงาน ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย 2560 จำนวน 315 รูป/คน จาก 21 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้บริหาร 21 รูป ครู 294 รูป/คน (สำนักพระพุทธศาสนา จังหวัดเชียงราย)

กลุ่มตัวอย่าง ที่นำมาใช้ในการศึกษาคั้งนี้เป็นผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้ปฏิบัติงาน ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ปีพุทธศักราช 2560 จำนวนทั้งสิ้น 157 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบปลายปิด จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ตำแหน่ง ลักษณะเป็นคำถามแบบเลือกตอบ (Check List)

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ทั้ง 2 ด้าน จำแนกออกเป็น สมรรถนะหลัก ประกอบด้วย การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง การทำงานเป็นทีม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู และสมรรถนะประจำสายงานประกอบด้วย การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้การพัฒนาผู้เรียน การบริหารจัดการชั้นเรียน การวิเคราะห์และการสังเคราะห์ ภาวะผู้นำครู และการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้

ลักษณะคำถามเป็นคำถามแบบประมาณค่าระดับ โดยแบ่งระดับสภาพและความต้องการพัฒนาออกเป็น 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ซึ่งเป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2540, หน้า 153) มีเกณฑ์คะแนนดังนี้

ระดับคุณภาพที่คาดหวังและคุณภาพตามความเป็นจริง

มากที่สุด	ให้คะแนน	5
มาก	ให้คะแนน	4
ปานกลาง	ให้คะแนน	3
น้อย	ให้คะแนน	2
น้อยที่สุด	ให้คะแนน	1

จากนั้นนำมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของสภาพและความต้องการพัฒนาสมรรถนะของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ตามเกณฑ์ของ วิเชียร เกตุสิงห์ (2541, หน้า 36)

เกณฑ์การให้คะแนนสภาพตามความเป็นจริงและความต้องการพัฒนา

4.41 – 5.00	หมายถึง	มากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง	มาก
2.51 – 3.50	หมายถึง	ปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง	น้อย

1.00 – 1.50

หมายถึง

น้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะการพัฒนาสมรรถนะของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ในด้านต่าง ๆ มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิด ให้ตอบโดยเสรี

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การทำวิจัยครั้งนี้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยแจกแบบสอบถามให้กับผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้ปฏิบัติงาน ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จำนวนแบบสอบถามทั้งหมด 157 ชุด และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งหมด 157 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์ตามลักษณะข้อมูล 3 ส่วน ดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ตารางแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)

1.2 ข้อมูลระดับสภาพและความต้องการพัฒนาสมรรถนะของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. ข้อเสนอแนะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการเขียนวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษา

1. สภาพการพัฒนาสมรรถนะของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบว่า ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการวิเคราะห์และการสังเคราะห์ ส่วนด้านการพัฒนาผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

สำหรับความต้องการพัฒนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านภาวะผู้นำครูมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ และด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน และด้านการบริการที่ดีมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย สรุปผลได้ ดังนี้

2.1 ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน ดังนี้ สถานศึกษาควรจัดการดำเนินการติดตามการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง มีค่าความถี่สูงสุด รองลงมาคือ ผู้บริหารควรให้สนับสนุนให้ครูมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ และหน่วยงานต้นสังกัดควรมีการกำหนดแผนการปฏิบัติงานและการจัดการเรียนรู้ อย่างเป็นขั้นตอน และสถานศึกษาควรมีสนับสนุนให้บุคลากรมีการประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเอง มีค่าความถี่ต่ำสุด

2.2 ด้านการบริการที่ดี ดังนี้ หน่วยงานต้นสังกัดควรมีการจัดอบรมให้ความรู้สร้างความสามารถในการให้บริการของครูได้เป็นอย่างดี มีค่าความถี่สูงสุด รองลงมาคือ สถานศึกษาควรปลูกฝังให้ครูมีความเต็มใจและมีความสุขในการให้บริการแก่ผู้รับบริการ และสนับสนุนให้บุคลากรมีความสามารถในการให้บริการข่าวสาร ข้อมูล หรือ การดำเนินงานต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน มีค่าความถี่ต่ำสุด

2.3 ด้านการพัฒนาตนเอง ดังนี้ สถานศึกษาควรรวมกลุ่มครูให้ทำงานเป็นทีมเพื่อลดภาระงานลงฝ่ายบริหารควรส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาอย่างเต็มความสามารถ เช่น ส่งไปอบรมหรือศึกษาดูงาน และควรสร้างความตระหนักในเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีค่าความถี่สูงสุด รองลงมาคือ สถานศึกษาควรจัดอบรมเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ และหลักสูตรที่ใช้จัดการเรียนการสอน ควรลดภาระงานที่ไม่จำเป็นให้น้อยลง และสถานศึกษาควรสนับสนุนให้บุคลากรเข้าร่วมในการประชุมหรือการอบรมทางวิชาการต่าง ๆ มักจะเสนอความคิดเห็นในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อยู่เสมอ มีค่าความถี่ต่ำสุด

2.4 ด้านการทำงานเป็นทีม ดังนี้ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญและกระตุ้นให้เกิดการทำงานเป็นทีม มีค่าความถี่สูงสุด รองลงมาคือ สถานศึกษาควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการสร้างการทำงานเป็นทีม และผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรเข้าร่วมกิจกรรมทางการศึกษาต่าง ๆ ของโรงเรียนเมื่อมีโอกาส มีค่าความถี่ต่ำสุด

2.5 ด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู คือ สถานศึกษาควรปลูกฝังให้ครูรัก มีความศรัทธาในอาชีพ และมีวิญญาณแห่งความเป็นครู มีค่าความถี่สูงสุด รองลงมาคือ สถานศึกษาควรมีการคัดเลือกผู้ที่จะเป็นครูโดยพิจารณาคุณธรรมเป็นสำคัญมีการตรวจสอบ ประเมินมาตรฐานครูอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนควรมีการพัฒนาคุณธรรม และจริยธรรมของครูด้วย และผู้บริหารควรส่งเสริม สนับสนุนให้บุคคลอื่นปฏิบัติตามหลักจรรยาบรรณวิชาชีพครู มีค่าความถี่ต่ำสุด

2.6 ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ ผู้บริหารควรเพิ่มงบประมาณสนับสนุนด้านเทคโนโลยีที่ใช้ในการทำงานให้เพียงพอ มีค่าความถี่สูงสุด รองลงมาคือ สถานศึกษาควรจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านอย่างต่อเนื่อง และฝ่ายวิชาการควรมีข้อเสนอแนะงานด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีการประเมินการใช้หลักสูตรโดยนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตร มีค่าความถี่ต่ำสุด

2.7 ด้านการพัฒนาผู้เรียน ดังนี้ สถานศึกษาควรสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมให้กับผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ มีค่าความถี่สูงสุด รองลงมาคือ สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมในการป้องกัน แก้ไขปัญหา และส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน และสถานศึกษาควรดูแลช่วยเหลือผู้เรียนทุกคนอย่างทั่วถึงเพื่อพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม มีค่าความถี่ต่ำสุด

2.8 ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ดังนี้ สถานศึกษาควรส่งเสริมให้การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียนและผู้เรียนกับผู้เรียน มีค่าความถี่สูงสุด รองลงมาคือ สถานศึกษาควรจัดอบรมความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการชั้นเรียนใหม่ๆที่ทันสมัย และส่งเสริมให้บุคลากรจัดทำข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีค่าความถี่ต่ำสุด

2.9 ด้านการวิเคราะห์และการสังเคราะห์ ดังนี้ หน่วยงานต้นสังกัดควรวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นจริงแล้วจึงหาวิธีแก้อย่างเป็นระบบ มีค่าความถี่สูงสุด รองลงมาคือ สถานศึกษาควรจัดหาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องให้ครูได้ศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการหาวิจัย และสถานศึกษาควรจัดหาผู้เชี่ยวชาญมาให้คำแนะนำ สนับสนุน และตรวจสอบการดำเนินงานวิจัยอย่างเป็นระบบ และสถานศึกษาควรจัดอบรมให้ครูมีองค์ความรู้ และสถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเพื่อกำหนดแนวทางการแก้ไข มีค่าความถี่ต่ำสุด

2.10 ด้านภาวะผู้นำครู ดังนี้ สถานศึกษาควรสร้างบรรทัดฐานให้ครูในโรงเรียนให้เกียรติเพื่อนร่วมงานและบุคคลอื่น มีค่าความถี่สูงสุด รองลงมาคือ สถานศึกษาควรให้ครูที่ได้รับการอบรมได้มีโอกาสขยายผลการอบรมแก่ครูคนอื่น และผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรเป็นผู้ริเริ่มการปฏิบัติที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงและพัฒนานวัตกรรมร่วมกัน มีค่าความถี่ต่ำสุด

2.11 ด้านการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือ ดังนี้ ครูควรพยายามสร้างความตระหนักให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญในการร่วมมือกับครูพัฒนาผู้เรียน มีค่าความถี่สูงสุด (รองลงมาคือ สถานศึกษาควรอธิบาย และสถานศึกษาส่งเสริมให้เกิดการร่วมกันสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครอง ชุมชนองค์กรอื่น ๆ มีค่าความถี่ต่ำสุด

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาเรื่อง สภาพและความต้องการพัฒนาสมรรถนะของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. สภาพการพัฒนาสมรรถนะของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และความต้องการพัฒนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูให้ความสำคัญกับด้านการพัฒนาผู้เรียนต่ำสุด จึงเห็นสมควรว่าควรมีการพัฒนาด้านภาวะผู้นำด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ และด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศนีย์ วงษ์สมบูรณ์ (2550 , หน้า 77) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาความต้องการพัฒนาบุคลากรของข้าราชการครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษา อำเภอพนมสารคาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาบุคลากรของข้าราชการครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษา อำเภอพนมสารคาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของ มัทนา ทิมมณี (2553, หน้า 57-60) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความต้องการการพัฒนาสมรรถนะของครูโรงเรียนเทคโนโลยีชลบุรี จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการการพัฒนาสมรรถนะของครูสมรรถนะหลัก ได้แก่ ด้านการบริการที่ดี ด้านการทางานเป็นทีม ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ และด้านการพัฒนาตนเอง โดยรวมมีความต้องการพัฒนาสมรรถนะอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การบริการที่ดีและการทางานเป็นทีม มีความต้องการสมรรถนะอยู่ในระดับมาก และความต้องการการพัฒนาสมรรถนะของครู สมรรถนะประจำสายงาน ได้แก่ ด้านการออกแบบการเรียนรู้ ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ด้านการพัฒนาผู้เรียนและด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ โดยรวมมีความต้องการพัฒนาสมรรถนะอยู่ในระดับปานกลาง

1.1 ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน สภาพการพัฒนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และความต้องการพัฒนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูให้ความสำคัญกับประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเองต่ำสุด จึงเห็นสมควรว่าควรมีการพัฒนา นำผลการประเมินการปฏิบัติงานมาปรับปรุง/พัฒนาการทำงานให้ดียิ่งขึ้น มุ่งมั่นในการปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้ผลการปฏิบัติงานได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา สอดคล้องกับงานวิจัยของ เซาวณี นาโควงศ์ (2551, หน้า 107-112) ได้ทำการศึกษาเรื่อง สมรรถนะการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียนการศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า องค์ประกอบด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ มีตัวบ่งชี้ประกอบด้วย ทำปฏิทินการปฏิบัติงานของตนเอง ทาแฟ้มสะสมผลงานของตนเองอย่างต่อเนื่อง ประเมินการปฏิบัติงานของตนเองอย่างสม่ำเสมอพัฒนาแผนการจัดการศึกษารายบุคคล (IEP) และแผนการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคล (IIP) และเผยแพร่ผลงานวิจัยในชั้นเรียนต่อหน่วยงานภายในและภายนอก ทุกตัวบ่งชี้มีระดับสมรรถนะการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งครูผู้สอนในโรงเรียนการศึกษาพิเศษและโรงเรียนเรียนร่วม

1.2 ด้านการบริการที่ดี สภาพการพัฒนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และความต้องการพัฒนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูให้ความสำคัญกับความสามารถในการให้บริการได้เป็นอย่างดีที่สุด จึงเห็นสมควรว่าควรมีการพัฒนาทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมเมื่อมีโอกาส และมีความสามารถในการให้บริการได้เป็นอย่างดี ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการให้บริการอย่างต่อเนื่อง และให้บริการข่าวสาร ข้อมูล หรือการดำเนินงานต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน ด้วยความเต็มใจและมีความสุขในการให้บริการแก่ผู้รับบริการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ บรรจง ครอบบัวบาน (2550, หน้า 79) ได้ทำการวิจัย เรื่องการศึกษาสมรรถนะหลักและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักด้านการบริการที่ดีของบุคลากรโรงพยาบาลชัยภูมิ ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักด้านการบริการที่ดีของบุคลากรโรงพยาบาลชัยภูมิพบว่า การประชุมเชิงปฏิบัติการของคณะกรรมการบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคลโรงพยาบาลชัยภูมิและผู้มีส่วนได้เสีย ได้ทราบระดับสมรรถนะด้านการบริการที่ดีของบุคลากร และความไม่ครอบคลุมของการบริการที่ดี ร่วมกันวิเคราะห์ศักยภาพขององค์กร กำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาสมรรถนะหลักด้านการบริการที่ดีของบุคลากร

1.3 ด้านการพัฒนาตนเอง สภาพการพัฒนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และความต้องการพัฒนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูให้ความสำคัญกับเข้าร่วมประชุม/สัมมนา หรือศึกษาดูงานด้วยตนเองเพื่อศึกษาหาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพต่ำสุด จึงเห็นสมควรว่าควรมีการพัฒนาการเข้าร่วมประชุม/สัมมนา หรือศึกษาดูงานด้วยตนเองเพื่อศึกษาหาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ สร้างความสนใจและกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ และมีการประชุมหรือการอบรมทางวิชาการต่าง ๆ มักจะเสนอความคิดเห็นในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อยู่เสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปองทิพย์ เทพอารีย์ (2551, หน้า 87) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการพัฒนาตนเองของครูในโรงเรียนอนุบาลเอกชน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยในภาพรวมพบว่า ครูมีความต้องการในการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับมาก ครูมีความต้องการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากความต้องการพัฒนาตนเองที่กล่าวถึงนั้น เกี่ยวข้องกับมาตรฐานความรู้ที่ครูจะต้องมีความรู้ในวิชาชีพปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการวัดและประเมินผลครูต้องมีความรู้ด้านหลักการและเทคนิคการวัดและประเมินผล

1.4 ด้านการทำงานเป็นทีม สภาพการพัฒนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และความต้องการพัฒนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูให้ความสำคัญกับการให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานเมื่อเพื่อนร่วมงานได้รับความเดือดร้อนหรือต้องการความช่วยเหลือต่ำสุด จึงเห็นสมควรว่าควรมีการให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานเมื่อเพื่อนร่วมงานได้รับความเดือดร้อนหรือต้องการความช่วยเหลือ พัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนมักจะเข้าไปมีส่วนร่วมเมื่อมีโอกาส และมีการทำงานร่วมกันมักจะมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่ละคนอย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เชาวน์ นาโควงศ์ (2551, หน้า 107-112) ได้ทำการศึกษาเรื่อง สมรรถนะการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียนการศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าองค์ประกอบด้านการทำงานเป็นทีม เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญเป็นลำดับที่ 8 ตัวบ่งชี้ประกอบด้วย ปฏิบัติงานด้วยความจริงใจต่อกันไม่แบ่งเป็นพรรคเป็นฝ่าย สร้างบรรยากาศในการทำงานที่เป็นกันเอง ปรับตัวให้สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ที่ได้รับ ปฏิบัติงานร่วมกับผู้บริหาร ครู อย่างเป็นกัลยาณมิตร รับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน และร่วมกับครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ผู้บริหาร นักการศึกษาพิเศษ หรือบุคคลอื่น ๆ ที่มีความจำเป็นสำหรับการให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนที่มีความบกพร่อง ทุกตัวบ่งชี้มีระดับสมรรถนะการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ทั้งครูผู้สอนในโรงเรียนการศึกษาพิเศษและโรงเรียนเรียนร่วม

1.5 ด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู สภาพการพัฒนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และความต้องการพัฒนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูให้ความสำคัญกับวางแผนการใช้จ่ายและใช้ทรัพยากรในการดำเนินงานอย่างประหยัดที่สุด จึงเห็นสมควรว่าควรมีการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และส่งเสริม สนับสนุนให้บุคคลอื่นปฏิบัติตามหลักจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยรักษาลิทธิของตนเอง ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน และบุคลากรทั้งในและนอกระบบการศึกษา ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารในการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาจรรยาบรรณวิชาชีพครู และประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาและให้การยกย่อง ชื่นชมบุคคลที่ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของสมนึก ลิ้มอารีย์ (2552, หน้า 142) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาสมรรถนะหลักของบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานในสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นต่อด้านมีจริยธรรมอยู่ในระดับสูงสุด และงานวิจัยของพรทิพย์ บุญณะ (2555, หน้า 97) ได้ทำการศึกษา การพัฒนาสมรรถนะของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของครู 5 อันดับแรก พบว่า ครูยังขาดขวัญกำลังใจและความมุ่งมั่นในการทำงาน แผนการปฏิบัติงานและวิธีการปฏิบัติงานยังไม่ชัดเจน มีภาระงานที่รับผิดชอบมากทำให้มีเวลาไม่เพียงพอที่จะพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ ครูสอนไม่ตรงสาขาวิชาที่จบทำให้ขาดเทคนิคการสอนใหม่ ๆ ไม่มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพและครู ไม่มีความเป็นกัลยาณมิตรต่อผู้เรียน และไม่มีต้นแบบที่ดีที่จะยึดเป็นแบบอย่าง

1.6 ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สภาพการพัฒนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และความต้องการพัฒนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูให้ความสำคัญกับความสามารถ ออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้มากที่สุด จึงเห็นสมควรว่าควรมีการกำหนดผลการเรียนรู้ให้ผู้เรียนทราบ และผู้เรียนมีส่วนร่วมในการคิดกิจกรรมหรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพจริง และดำเนินการวัดผลการจัดการเรียนรู้ในทุกรายวิชา และสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมให้กับผู้เรียนในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชรอยวรรณ ประเสริฐผล (2556 , หน้า 49) ได้ทำการศึกษารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา พบว่า ผลการประเมินด้านความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา โดยภาพรวมมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

1.7 ด้านการพัฒนาผู้เรียน สภาพการพัฒนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และความต้องการพัฒนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูให้ความสำคัญกับโรงเรียนจัดกิจกรรมในการป้องกัน แก้ไขปัญหา และส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนต่ำสุด จึงเห็นสมควรว่าควรมีการจัดกิจกรรมด้านการดูแลตนเอง ให้กับผู้เรียน มีการจัดการเรียนรู้วิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล สอดแทรกความเป็นประชาธิปไตย ความภูมิใจในความเป็นไทยในการจัดการเรียนรู้ และ โรงเรียนจัดกิจกรรมในการป้องกัน แก้ไขปัญหา และส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของเสาวนันทน์ ขวัญแก้ว (2554, หน้า 106) ได้ทำการศึกษา สมรรถนะทางวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุวาชธานี ผลการวิจัยพบว่า ด้านการพัฒนาผู้เรียน การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกแก้ปัญหาชีวิตประจำวันมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีความตระหนักในเรื่องสิทธิมนุษยชน

1.8 ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน สภาพการพัฒนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และความต้องการพัฒนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอน นักเรียนปฏิบัติตามกติกาของชั้นเรียนต่ำสุด จึงเห็นสมควรว่าควรมีเอกสารประกอบการจัดการเรียนการสอนเป็นปัจจุบัน ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎ กติกา ข้อตกลงในชั้นเรียน และจัดทำข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนอย่างเป็นระบบสอดคล้องกับงานวิจัยของ เซาวณี นาโควงศ์ (2551, หน้า 107-112) ได้ทำการศึกษาเรื่อง สมรรถนะการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียนการศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าองค์ประกอบด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน มีตัวบ่งชี้ประกอบด้วย จัดมุกบายนิเทศหรือสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียนที่มีความบกพร่อง จัดระบบสารสนเทศ หรือสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียนที่มีความบกพร่อง จัดสภาพห้องเรียนที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียนที่มีความบกพร่องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนที่มีความบกพร่องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชั้นเรียน สร้างบรรยากาศในชั้นเรียนให้ผ่อนคลายเป็นกันเอง กำหนดกฎระเบียบในชั้นเรียนให้เหมาะสมจากความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีความบกพร่อง รับฟังความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีความบกพร่อง ส่งเสริมการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ให้ชุมชนและสังคมเข้าใจและยอมรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องและประชุมและพบปะผู้ปกครองของผู้เรียนที่มีความบกพร่อง ให้เข้าใจและยอมรับความบกพร่องของผู้เรียน ทุกตัวบ่งชี้มีระดับสมรรถนะการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก

1.9 ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน สภาพการพัฒนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และความต้องการพัฒนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูให้ความสำคัญกับการดำเนินการตามกระบวนการวิจัยที่วางไว้อย่างเป็นระบบต่ำสุด จึงเห็นสมควรว่าควรมีการรวบรวม จำแนก จัดกลุ่ม สภาพปัญหาของผู้เรียน วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเพื่อกำหนดแนวทางการแก้ไข และมักวางแผนการทำวิจัยล่วงหน้า สํารวจปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนเพื่อกำหนดพัฒนาผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของเสาวนันทน์ ขวัญแก้ว (2554, หน้า 106) ได้ทำการศึกษา สมรรถนะทางวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์และการจัดการ จัดทำแผนงานโครงการเพื่อการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การเขียนรายงานและการนำเสนอผลงานทางวิชาการ

1.10 ด้านภาวะผู้นำครู สภาพการพัฒนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และความต้องการพัฒนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูให้ความสำคัญกับการยอมรับข้อมูลป้อนกลับเกี่ยวกับความคาดหวังด้านการเรียนรู้ของผู้เรียนจากผู้ปกครองต่ำสุด จึงเห็นสมควรว่าควรมีการคอยกระตุ้นให้ผู้อื่นเกิดการเรียนรู้ ร่วมมือในการพัฒนาผู้เรียน ให้เกียรติเพื่อนร่วมงานและบุคคลอื่น และให้ความสนใจต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ในปัจจุบัน เพื่อให้ได้รับความร่วมมือในการจัดกิจกรรมจากผู้ปกครอง ชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวีริรัตน์ พัฒนเชียร (2552, หน้า 69) กล่าวว่า ภาวะผู้นำครูนั้นเป็นการแสดงออกของครูในการร่วมกันทำงานอย่างร่วมมือรวมพลังนำไปสู่การเรียนรู้ร่วมกัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันตลอดจนการมีความสัมพันธ์ และความเกี่ยวข้องต่าง ๆ ระหว่างครูแต่ละบุคคลภายในสถานศึกษารวมไปถึงความสามารถของครูในการนำทั้งการนำในห้องเรียน การนําออกห้องเรียน และการนำครูคนอื่น ๆ โดยปราศจากการใช้อิทธิพลในการกระตุ้น ชักจูงเพื่อนครูให้เกิดการเปลี่ยนแปลง มีความรับผิดชอบต่อความตึงเครียด และกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา เข้าร่วมในการเรียนรู้ร่วมกัน และให้ความร่วมมือรวมพลังในการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายร่วมภาวะผู้นำครูที่มีประสิทธิภาพสูงสุดจะต้องให้ความสำคัญกับความเข้าใจ การสนับสนุนและช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นอันดับแรก

1.11 ด้านการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ สภาพการพัฒนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และความต้องการพัฒนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูให้ความสำคัญกับความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนต่ำสุด จึงเห็นสมควรว่าควรมีการวางแผนในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและความร่วมมือกับชุมชนทุกภาคการศึกษา ร่วมกันสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครอง ชุมชนองค์กรอื่น ๆ และเป็นผู้ประสานให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา สอดคล้องกับสอดคล้องกับวทศกต ๒ (๒๕๕๕) ที่กล่าวว่า การที่จะสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนนั้นจะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจของชุมชนที่มีต่อการศึกษา และต้องศึกษาบทบาทหน้าที่ของโรงเรียนที่มีต่อชุมชน ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในอดีต ปัจจุบันรวมถึงปัญหาอุปสรรคและเจตคติของชุมชนที่มีต่อโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สภาพการพัฒนามรรณณะของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จากผลการศึกษาพบว่า ด้านการพัฒนาผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าทุกด้าน ดังนั้น สถานศึกษาควรสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมให้กับผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ มีการจัดกิจกรรมในการป้องกัน แก้ไขปัญหา และส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน และนำข้อมูลนักเรียนไปช่วยเหลือ/พัฒนาผู้เรียนทั้งด้านการเรียนรู้และปรับพฤติกรรมเป็นรายบุคคล

2. ความต้องการการพัฒนามรรณณะของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จากผลการศึกษาพบว่า ด้านภาวะผู้นำครู มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าทุกด้าน ดังนั้นสถานศึกษาควรสนับสนุนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการเรียนรู้ของผู้เรียนในที่ประชุมอย่างสร้างสรรค์ สร้างบรรทัดฐานให้ครูในโรงเรียนให้เกียรติเพื่อนร่วมงานและบุคคลอื่น ให้ครูที่ได้รับการอบรมได้มีโอกาสขยายผลการอบรมแก่ครูคนอื่น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิธีการพัฒนามรรณณะตามความต้องการของครูที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามภารกิจของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนามรรณณะของครูในด้านอื่นๆ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

กิตติกรรมประกาศ

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ในความกรุณาของ ดร.ธิดาวัลย์ ชูนกอง ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดีจนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ได้รวมไปถึงวิทยาลัยการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยาที่ให้โอกาสทางการศึกษาในครั้งนี้

ขอขอบคุณ ผศ.ดร. รักษิต สุทธิพงษ์ อาจารย์ประจำวิทยาลัยศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา พระครูสุจิตตวรคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนโสภณจริยธรรมวิทยา นายกาญจน์ ต้นวัฒนา ผู้อำนวยการบ้านน้ำม้า ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอขอบคุณ ผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ทุกรูป/คน ที่ท่านได้ให้ความร่วมมือในการกรอกแบบสอบถาม ตลอดจนแจ้งให้ความสะดวกในเรื่องเอกสารต่าง ๆ ในการทำวิจัยในครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้มีต่อผู้ที่สนใจศึกษา ผู้วิจัยขอน้อมรำลึกถึงคุณพระศรีรัตนตรัย คุณบิดา มารดา ตลอดจนคุณบูรพาจารย์ที่เคยอบรมสั่งสอนและมีพระคุณทุกท่านที่ให้แก่ผู้วิจัย มา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

ชรอยวรรณ ประเสริฐผล.(2556).รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของ

ครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา.วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีที่ 15 ฉบับพิเศษ พุทธศักราช 2556

เซาวณี นาโควงค์.(2551).สมรรถนะการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียนการศึกษาพิเศษ

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ทัศนีย์ วงษ์สมบูรณ์.(2550).การศึกษาความต้องการพัฒนาบุคลากรของข้าราชการครูใน

สถานศึกษา ขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาอำเภอพนมสารคาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ฉะเชิงเทราเขต 2.ปริญญาโทการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

บรรจง ครอบบัวบาน. (2550).การศึกษาสมรรถนะหลักและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะ

หลักด้านการบริการที่ดีของบุคลากรโรงพยาบาลชัยภูมิ.วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาศาสนสถานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.

ปองทิพย์ เทพอารีย์. (2551). การศึกษาการพัฒนาตนเองของครูในโรงเรียนอนุบาล

เอกชน. กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์มหาบัณฑิต. สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พรทิพย์ บุญณสะ. (2555).การพัฒนาสมรรถนะของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1.หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม พ.ศ. 2555.

มณฑนา ทิมมณี. (2553).ความต้องการการพัฒนาสมรรถนะของครูโรงเรียนเทคโนโลยี

ชลบุรีจังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

วุฒิกัดดี โภชนกุล. (2555). **ภาวะผู้นำทางการศึกษาในสังคมโลกาภิวัตน์.** กรุงเทพฯ :คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สุขุม เฉลยทรัพย์. (2550). **ครูไทยแบบใหม่ที่ถูกใจประชาชน.** วิทยาจารย์

สุรรัตน์ พัฒนเชียร. (2552). **ตัวแบบความสามารถทางภาวะผู้นำครูในสถานศึกษาขั้น**

พื้นฐาน.วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). **กรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษา ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษา แห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559) ฉบับสรุป.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสาวนันทน์ ขวัญแก้ว.(2554). **สมรรถนะทางวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงาน**
- สมนึก ลิ้มอารีย์.(2552). **การศึกษาศมรรถนะหลักของบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 3. การค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.**

กระบวนการนโยบายป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน จังหวัดพะเยา

The Policy Process to Prevent and Solve Forest Fires and Haze Problems, Phayao Province

นพดล ดวงแก้ว^{1*} และ วีระ เลิศสมพร²

Nopphadon Duangkeaw^{1*} and Veera Lertsomporn²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการนโยบายป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน จังหวัดพะเยา และเพื่อเสนอแนะแนวทางในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการนโยบายป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน จังหวัดพะเยา กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยใช้คุณสมบัติของความเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องในส่วนของผู้กำหนดนโยบาย ผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน จังหวัดพะเยา รวมทั้งสิ้นจำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง และแบบสังเกต ผลการศึกษา พบว่า

1. กระบวนการนโยบายป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน จังหวัดพะเยา ประกอบด้วย การระบุปัญหา การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา การกำหนดวัตถุประสงค์ การวิเคราะห์ทางเลือก การนำนโยบายไปปฏิบัติ และการประเมินผลและการปรับปรุงแก้ไข

2. ข้อเสนอแนะแนวทางในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการนโยบายป้องกัน และแก้ไขปัญหาไฟป่า และหมอกควัน จังหวัดพะเยา ประกอบด้วย (1) การกำหนดนโยบายป้องกัน และแก้ไขปัญหาไฟป่า และหมอกควัน ได้แก่ ควรมีการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน และควรมีการตั้งงบประมาณล่วงหน้าทุกปี (2) การนำนโยบายป้องกัน และแก้ไขปัญหาไฟป่า และหมอกควันไปสู่การปฏิบัติ ได้แก่ เน้นการทำงานแบบบูรณาการกับหน่วยงานอื่น ๆ เช่น สื่อมวลชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน และควรให้ความรู้และสร้างความเข้าใจกับประชาชนเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดจากปัญหาไฟป่าและหมอกควัน และวิธีป้องกันการเกิดปัญหาไฟป่าและหมอกควันอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น และ (3) การประเมินผลนโยบายป้องกัน และแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน ได้แก่ ควรมีการจัดประชุมเพื่อติดตามผลการดำเนินงานเป็นระยะเพื่อปรับปรุงแผนการปฏิบัติงานให้มีความเหมาะสมกับสภาพปัญหาและพื้นที่ รวมถึงการสนับสนุนอุปกรณ์ในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันให้เพียงพอ เป็นต้น

คำสำคัญ: ไฟป่า หมอกควัน กระบวนการนโยบาย

¹นิสิตคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : nopphadon_ann@hotmail.com

Abstract

The purpose is to study the policy process of prevent and solve forest fires and haze problems, Phayao province and to propose guidelines for each step of the process of policy to prevent and solve forest fires and haze problems, Phayao province determine the critical data by users. Property of the person involved on the part of policy makers. Policy leaders into action And stakeholders to solve forest fires and haze problems, Phayao province. A total of 25 instruments were semi-structured in-depth interviews and observational. Results showed that:

1. The Policy Process to prevent and solve forest fires and haze problems, Phayao province include Identify problems, prioritize the issues, objectives, analysis, selection, implementation and evaluation and improvement.

2. Recommendations in each stage of the policy process, preventing and mitigating forest fires and haze problems, Phayao province. 1) Policy to prevent and solve forest fires and haze and should be clearly assigned responsibilities and should be budgeted in advance every year. 2) Adopting a policy to prevent and solve forest fires and haze into practice and focusing on work integrated with other agencies such as the media, government agencies private sector and people, should provide knowledge and understanding of the public about the impact caused by forest fires and haze and how to prevent crashes, forest fires and haze continues, and 3) evaluation of policies to prevent and tackle forest fires and smog are supposed to have a meeting to follow up the implementation is to improve the plan, work to be appropriate to the problems and space, Including support equipment to prevent and solve forest fires and haze enough.

Keywords: forest fires, haze, process of policy

บทนำ

ไฟป่า ถือได้ว่าเป็นภัยทางธรรมชาติที่ก่อให้เกิดความเสียหายทั้งต่อสัตว์ป่า ระบบนิเวศน์ของป่า รวมทั้งความเสียหายที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ ไฟป่ามีสาเหตุการเกิดอยู่ 2 สาเหตุใหญ่ ๆ คือ ไฟป่าที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และไฟป่าที่เกิดจากมนุษย์ (ทั้งโดยตั้งใจและไม่ได้ตั้งใจ) ซึ่งสอดคล้องกับ กรมป่าไม้ (2556, สื่อออนไลน์) กล่าวว่า ไฟป่าเป็นปัญหาที่มีพื้นฐานมาจากปัญหาจิตวิทยาสังคม โดยพื้นฐานของสังคมไทยเป็นสังคมที่ “ทำอะไรตามใจ คือไทยแท้” ซึ่งขาดระเบียบวินัย มั่งง่าย ขาดความรับผิดชอบต่อส่วนรวม เอกลักษณ์ดังกล่าวมีผลให้ประชาชนทำให้เกิดไฟไหม้ป่า โดยความประมาทเลินเล่อ มั่งง่าย ขาดความสำนึกหวงแหนทรัพย์สินที่เป็นของส่วนรวม ดังนั้น ปัญหาไฟป่าจึงมีหนทางแก้ไขได้ โดยการปลูกฝังระเบียบวินัย จิตสำนึกความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ตลอดจนให้การศึกษาเพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงมหันตภัยอันเกิดจากไฟป่า และทราบถึงวิธีการป้องกันไฟป่า เมื่อประชาชนมีระเบียบวินัย มีจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีความรู้ความเข้าใจในปัญหาไฟป่าเป็นอย่างดีแล้ว ก็มั่นใจได้ว่าประชาชนจะให้ความร่วมมือโดยเลิกจุดไฟเผาป่า ซึ่งการเลิกจุดไฟเผาป่าและให้ความร่วมมือในการป้องกันไฟป่า จะไม่มีผลกระทบต่อสภาพทางเศรษฐกิจของประชาชนแต่อย่างใด ประชาชนยังคงสามารถเก็บหาของป่า หรือทำกิจกรรมอื่น ๆ ที่ต้องใช้ไฟในป่าได้ดังเดิม เพียงแต่ต้องมีมาตรการป้องกันไม่ให้เกิดไฟไหม้ป่าขึ้นเท่านั้นเอง การแก้ปัญหาไฟป่าทุกภาคส่วนของชุมชน ต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบ วิธีแก้ไข การรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ หอกระจายเสียงในหมู่บ้านผ่านสื่อต่าง ๆ ในชุมชน ทำป้ายประชาสัมพันธ์ร่วมกับโรงเรียน สาธารณสุข ประชุมกลุ่มแม่บ้าน ในความรู้เรื่องไฟป่า ซึ่งเมื่อทุกฝ่ายได้

เข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้การแก้ไขไฟฟ้า และการเผาป่าแล้ว เหตุการณ์ดังกล่าวก็จะบรรเทา และในที่สุดอาจไม่เกิดขึ้นก็ได้

โดยส่วนใหญ่ไฟป่าจะเกิดขึ้นในช่วงที่มีอากาศแห้งแล้ง คือ เดือนธันวาคมถึงเดือนเมษายน จากข้อมูลสถิติการเกิดไฟป่าของประเทศไทย ช่วงเดือนตุลาคม 2558 ถึงเดือนพฤษภาคม 2559 พบว่า เกิดไฟป่าทั้งสิ้น 6,745 ครั้ง ซึ่งหากเปรียบเทียบข้อมูลสถิติการเกิดไฟป่าในช่วงเดือนตุลาคม 2557 ถึงเดือนพฤษภาคม 2558 พบว่า ไฟป่าในรอบปี 2559 มีอัตราการเกิดไฟป่าสูงขึ้นร้อยละ 32.76 และภูมิภาคที่เกิดไฟป่ามากที่สุด คือ ภาคเหนือ รองลงมา คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ และในส่วนของภาคเหนือ พบว่า จังหวัดที่เกิดไฟป่ามากที่สุด คือ เชียงใหม่ รองลงมา คือ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน และตาก (ส่วนควบคุมไฟป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช, 2559, สืบออนไลน์)

การเกิดไฟป่าและหมอกควัน เป็นปัญหาระดับประเทศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว และปัญหาสุขภาพของประชาชน โดยภาคเหนือถือได้ว่าเป็นพื้นที่ที่เกิดปัญหาไฟป่าและหมอกควันมากที่สุด เนื่องจากสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่า และประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม ประกอบกับมีประชาชนชาวเขาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งการเกิดไฟป่าและหมอกควัน มีสาเหตุมาจากการเผาเศษวัสดุทางการเกษตร เช่น การเผาตอซังข้าวโพด เศษฟางข้าว ตอซังข้าว รวมถึงการเผาป่าเพื่อหาของป่า และการเผาป่าเพื่อไร่ของเกษตรกร เป็นต้น จังหวัดพะเยาเป็นจังหวัดหนึ่งในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน และมีปัญหาการเกิดไฟป่าและหมอกควันเป็นลำดับต้น ๆ ของภาคเหนือ และได้รับผลกระทบจากการเกิดไฟป่าและหมอกควันเป็นประจำทุกปี (ส่วนควบคุมไฟป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช, 2559, สืบออนไลน์)

ในปี 2559 จังหวัดพะเยา มีค่าฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM10 เกินมาตรฐาน (120) ระหว่างเดือน มกราคม-เมษายน 2559 จำนวน 22 วัน และเกิดฮอตสปอต 405 จุด ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์และป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งหากเปรียบเทียบข้อมูลการเกิดไฟป่า พบว่า ปี 2559 เกิดไฟป่า 131 ครั้ง มีพื้นที่ถูกไฟไหม้ 1,400 ไร่ หากเมื่อเทียบกับปี 2558 ในช่วงเวลาเดียวกัน พบว่า ปี 2559 เกิดไฟป่าเพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่า ของปี 2558 โดยอำเภอที่เกิดไฟป่ามากที่สุด คือ อำเภอปง โดยมีสาเหตุของการเกิดไฟป่า คือ การเผาป่าเพื่อหาของป่า เผาวัสดุทางการเกษตร เป็นต้น (องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา, 2560)

ทั้งนี้จากผลการดำเนินการในปี 2560 พบว่า อัตราการเกิดไฟป่าใน 9 จังหวัดภาคเหนือ ลดลงจากปี 2559 คิดเป็นร้อยละ 17.43 ส่วนจังหวัดพะเยา มีอัตราการเกิดไฟป่าลดลงจากปี 2559 คิดเป็นร้อยละ 47 และการเกิดจุดฮอตสปอต ใน 9 จังหวัดภาคเหนือ ลดลงคิดเป็นร้อยละ 39 โดยจังหวัดที่จุดความร้อนลดลงมากที่สุด คือ จังหวัดเชียงราย สำหรับจังหวัดพะเยา พบว่า อำเภอที่จุดความร้อนลดลงมากที่สุด คือ อำเภอปง รองลงมา คือ อำเภอเมือง และอำเภอเชียงคำ ตามลำดับ (องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา, 2560)

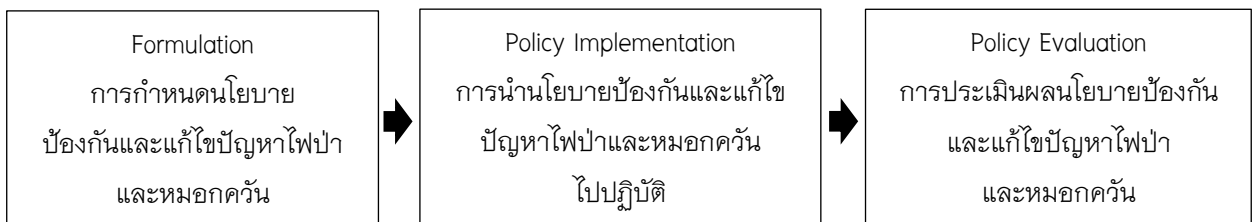
กระบวนการที่ผ่านมาพัฒนาดีขึ้น คาดการณ์ว่าจะมีแนวโน้มที่ค่อยๆ ดีขึ้นกว่าปีที่ผ่านมา งบประมาณปี 2561 เริ่มตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2560-30 กันยายน 2561 คาดการณ์ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นมีการพัฒนาทำให้สถานการณ์ดีขึ้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษากระบวนการนโยบายป้องกันและแก้ปัญหาไฟป่าและหมอกควัน จังหวัดพะเยา ตั้งแต่การ กำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ การกำกับติดตาม และการประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อเป็นแนวทางในการใช้ประโยชน์ในภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษากระบวนการนโยบายป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน จังหวัดพะเยา
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการนโยบายป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

การศึกษา “กระบวนการนโยบายป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน จังหวัดพะเยา” ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตในการศึกษาตามกระบวนการนโยบายสาธารณะ ดังนี้ 1) การกำหนดนโยบาย คือ เมื่อมีปัญหากเกิดขึ้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีการวิเคราะห์สาเหตุการเกิดปัญหา จัดลำดับความสำคัญของปัญหา กำหนดวัตถุประสงค์ และวิเคราะห์ทางเลือก ในการดำเนินการเพื่อจัดการกับปัญหานั้น 2) การนำนโยบายป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันไปสู่การปฏิบัติ เป็นการวางแผนการดำเนินงานตามนโยบายโดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อให้การปฏิบัติงานตามนโยบายบรรลุเป้าหมาย 3) การประเมินผลนโยบายป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน เป็นการประเมินผลการนำนโยบายไปปฏิบัติ ทั้งระหว่างการปฏิบัติ และหลังการปฏิบัติ เพื่อนำปัญหาหรือข้อค้นพบมาพิจารณาแก้ไข หรือประเมินทางเลือกเพื่อการปฏิบัติงานดำเนินไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้

วิธีวิทยาการวิจัย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้คุณสมบัติของความเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้อง ในส่วนของผู้กำหนดนโยบาย ผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ผู้กำกับติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน เป็นเกณฑ์ในการกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และเกณฑ์ความเป็นบุคคลที่อยู่ในพื้นที่ที่เกิดความเสี่ยงมากที่สุดเป็นเกณฑ์ ประกอบด้วย อำเภอปง อำเภอเมืองพะเยา และอำเภอเชียงคำ ซึ่งเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยได้ โดยกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนทั้งสิ้น 25 คน จำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มผู้กำหนดนโยบาย กำกับติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน จำนวน 4 คน ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา ผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ 34 และผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 15 2) กลุ่มผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยการขอสัมภาษณ์ จำนวน 6 คน ได้แก่ นายอำเภอ (ปง เมืองพะเยา และเชียงคำ) หัวหน้างานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดพะเยา หัวหน้าหน่วยงานสังกัดกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ป่าไม้จังหวัดพะเยา และ 3) กลุ่มอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการนโยบายป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน จำนวน 15 คน ได้แก่ กำนันและผู้ใหญ่บ้าน อำเภอปง อำเภอเมืองพะเยา และอำเภอเชียงคำ อำเภอละ 2 คน รวมจำนวน 6 คน เจ้าหน้าที่ป้องกันบรรเทาสาธารณภัยอำเภอปง อำเภอเมืองพะเยา

และอำเภอเชียงคำ อำเภอละ 1 คน รวมจำนวน 3 คน ประชาชน โดยเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ไฟป่าและหมอกควัน 3 อำเภอ คือ อำเภอปง อำเภอเมืองพะเยา และอำเภอเชียงคำ อำเภอละ 2 คน รวมจำนวน 6 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ และการสังเกตพฤติกรรม ทำทาง การมีส่วนร่วม และการตอบสนทนงของบุคคล เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลสำคัญในการตอบโจทย์การศึกษาค้นคว้า

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณลักษณะ (Qualitative Analysis) โดยนำข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ และทุติยภูมิมาทำการวิเคราะห์ภายใต้วิธีการที่สำคัญ ดังนี้ 1) การจำแนกและจัดระบบข้อมูล (Typology and Taxonomy) 2) การวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction) 3) การวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษา

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลกระบวนการนโยบายป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน จังหวัดพะเยา สามารถสรุปผลการศึกษาออกเป็น 3 กระบวนการ ดังนี้

1. การกำหนดนโยบายป้องกันและแก้ปัญหาไฟป่าและหมอกควัน จังหวัดพะเยา

1.1 **การระบุปัญหา** พบว่า การเกิดไฟป่าและหมอกควัน เป็นปัญหาระดับประเทศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว และปัญหาสุขภาพของประชาชน โดยภาคเหนือถือได้ว่าเป็นพื้นที่ที่เกิดปัญหาไฟป่าและหมอกควันมากที่สุด เนื่องจากสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่า และประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม ประกอบกับมีประชาชนชาวเขาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งการเกิดไฟป่าและหมอกควัน มีสาเหตุมาจากการเผาเศษวัสดุทางการเกษตร เช่น การเผาตอซังข้าวโพด เศษฟางข้าว ตอซังข้าว รวมถึงการเผาป่าเพื่อหาของป่า และการเผาป่าเพื่อทำไร่ของเกษตรกร เป็นต้น จังหวัดพะเยาเป็นจังหวัดหนึ่งในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน และมีปัญหาการเกิดไฟป่าและหมอกควันเป็นลำดับต้น ๆ ของภาคเหนือ และได้รับผลกระทบจากการเกิดไฟป่าและหมอกควันเป็นประจำทุกปี

1.2 **การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา** พบว่า ผู้บริหารนโยบายจะนำเอาปัญหาที่เกิดผลกระทบต่อประชาชนเป็นปัญหาสำคัญเร่งด่วนที่ต้องมีการดำเนินการป้องกันและแก้ไข เพื่อให้ประชาชนได้รับผลกระทบน้อยที่สุดหรือไม่เกิดผลกระทบเลย ปัญหาการเกิดไฟป่าและหมอกควันถือเป็นปัญหาที่กระทบต่อทุกภาคส่วน ทั้งภาคธุรกิจ ภาคการท่องเที่ยว ซึ่งกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวม รวมถึงเกิดผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนโดยรวมด้วย

1.3 **การกำหนดวัตถุประสงค์** พบว่า คำนึงถึงการลดความเดือนร้อนของพี่น้องประชาชนเป็นหลัก และอีกประการหนึ่งก็คือ การเน้นให้ความรู้ เพื่อสร้างความเข้าใจและให้ประชาชนทุกคนมีจิตสำนึกตระหนักถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากปัญหาการเกิดไฟป่าและหมอกควัน ซึ่งเป็นผลกระทบต่อสังคมโดยรวม ปลุกฝังให้ประชาชนมีจิตสำนึกในประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก และเพื่อเป็นการลด ละ เลิก การเผาป่า การเผาวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร รวมถึงการเผาขยะภายในบ้านเรือนประชาชน ซึ่งเป็นสาเหตุของการเกิดหมอกควัน ที่กระทบต่อระบบสุขภาพ รวมทั้งก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ และการท่องเที่ยวด้วย

1.4 การวิเคราะห์ทางเลือก พบว่า สิ่งแรกที่ต้องคำนึงถึงนั้น คือ การให้ความช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ลดการเกิดไฟฟ้าและหมอกควัน อันเป็นสาเหตุต่อการเกิดโรคทางเดินหายใจ ทั้งนี้ สิ่งที่ต้องคำนึงอีกประการ คือ ความเป็นไปได้ในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วนระบบเครือข่ายการให้ความช่วยเหลือ การให้ความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เครื่องมืออุปกรณ์ เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน และงบประมาณสนับสนุน ที่เพียงพอ เหมาะสม และสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง นั่นคือ การมุ่งหมายให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ และมีจิตสำนึก ตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดจากปัญหาการเกิดไฟฟ้าและหมอกควัน เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งจะนำไปสู่การป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันที่ยั่งยืนต่อไปในอนาคต

2. การนำนโยบายป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันไปสู่การปฏิบัติ

พบว่า จังหวัดพะเยา ได้มีการดำเนินการเป็นขั้นตอนเพื่อให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน เช่น มีการจัดประชุมประชาคมเพื่อซักซ้อมทำความเข้าใจวางแผนเตรียมความพร้อม จนนำไปสู่การปฏิบัติจริงในพื้นที่จังหวัดพะเยา ทั้งที่เป็นพื้นที่เสี่ยง และพื้นที่ปกติ เพื่อให้ประชาชนทุกภาคส่วนได้รับรู้และปฏิบัติตามนโยบายได้อย่างถูกต้อง บรรลุเป้าหมายของการดำเนินงาน นั่นคือ การลด ละ เลิก การเผาป่า เผาเศษวัสดุทางการเกษตร รวมถึงการเผาขยะในครัวเรือน เพื่อลดการเกิดหมอกควันและจุดความร้อนในพื้นที่อย่างยั่งยืน โดยตระหนักถึงการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดจิตสำนึก และตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดจากปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันอย่างยั่งยืนในอนาคต

ปัญหาที่เกิดจากการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ พบว่า 1) งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงานมีจำกัด ไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้งาน 2) บุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันมีน้อย ไม่เพียงพอในการปฏิบัติงาน 3) ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน 4) เครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันมีไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานบางครั้งมีแต่อยู่ในสภาพใกล้ชำรุด หรือไม่พร้อมใช้งาน

3. การประเมินผลนโยบายป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน

จากการปฏิบัติตามนโยบายป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันของจังหวัดพะเยา พบว่า สถานการณ์จุดความร้อน จังหวัดพะเยา ระหว่างวันที่ 1 มกราคม - 16 เมษายน 2561 ลดลงกว่าปี 2560 ในช่วงเวลาเดียวกัน คุณภาพอากาศอยู่ในระดับดี การเผาลดน้อยลง แต่ยังคงเกิดขึ้นอยู่ แต่เป็นพื้นที่ขนาดเล็กไม่ขยายวงกว้าง ประชาชนเริ่มให้ความสนใจ และตระหนักในผลกระทบที่ได้รับจากปัญหาการเผาป่าจนทำให้เกิดปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน เนื่องจากหน่วยงานทุกผ่านส่วนได้มีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เพื่อสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง และมีการประชาสัมพันธ์อย่างหลากหลายช่องทาง การจัดอบรมให้ความรู้ และพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันอย่างต่อเนื่อง ซึ่งที่ผ่านมาจังหวัดพะเยาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงาน และนำมาสู่การปรับปรุงแก้ไขอย่างต่อเนื่อง โดยให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ของนโยบาย เกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน และสามารถปฏิบัติงานได้ตามสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงภายใต้เงื่อนไขของเครื่องมือ อุปกรณ์ บุคลากร และงบประมาณที่มีอย่างจำกัด รวมถึงสามารถแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนได้ตรงตามสภาพพื้นที่และปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน

ผลจากการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการนโยบายป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน จังหวัดพะเยา

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้เสนอแนะแนวทางในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการนโยบายป้องกันและแก้ไข ปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน จังหวัดพะเยา ผลจากการสัมภาษณ์สรุปได้ ดังนี้

1. การกำหนดนโยบายป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน

- 1.1 ต้องมีการคำนึงถึงปัญหาที่กระทบต่อประชาชนโดยรวมเป็นสำคัญ
- 1.2 ควรเชิญผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบเข้าประชุมโดยตรง
- 1.3 สร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอก ควัน
- 1.4 มีการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน
- 1.5 ควรมีการตั้งงบประมาณล่วงหน้าทุกปี
- 1.6 ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดจากการเกิดไฟฟ้าและหมอกควัน ผลกระทบที่เกิดจากการเกิดไฟฟ้าและหมอกควัน และแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน อย่าง ต่อเนื่อง โดยเฉพาะช่วงเวลาที่ปีประกาศเท่านั้น

2. การนำนโยบายป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันไปสู่การปฏิบัติ

- 2.1 เน้นการทำงานแบบบูรณาการกับหน่วยงานอื่น ๆ เช่น สื่อมวลชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน เป็นต้น
- 2.2 เน้นการป้องกันเชิงรุกไม่ให้เกิดการเผา
- 2.3 มีการประชุมเพื่อเตรียมความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน โดยมีการเชิญผู้เกี่ยวข้องทั้งระดับจังหวัด อำเภอ ท้องถิ่น ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินงาน
- 2.4 การอบรมให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดจากปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน และวิธี ป้องกันการเกิดปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันอย่างต่อเนื่อง
- 2.5 มีการรณรงค์และประชาสัมพันธ์อย่างจริงจัง หลากหลายช่องทาง รวมทั้งการอบรมขั้นตอนการ ปฏิบัติงานให้ทุกภาคส่วนได้มีความรู้ สามารถนำไปปฏิบัติได้ เพื่อเตรียมพร้อมรับมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟ ฟ้าและหมอกควัน
- 2.6 มีการตรวจความพร้อมของแต่ละหน่วยงานในแต่ละปี ที่ มทบ. 34 เพื่อเตรียมความพร้อมทั้ง เครื่องมือและบุคลากรในการเข้าไปปฏิบัติงาน
- 2.7 ในส่วนของพื้นที่ที่เกิดปัญหาซ้ำซ้อน “ควรมีการประชุมเพื่อมอบนโยบายการดำเนินงานให้แต่ละ เขตพื้นที่ ที่มีการเกิดปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน มีจุดตรวจ จุดคัดกรอง มีจุดเฝ้าระวังไฟฟ้า และมีเครื่องมืออุปกรณ์ที่ ครบถ้วน
- 2.8 ในส่วนของพื้นที่ทั่วไป “ควรมีการให้ความรู้แก่ประชาชน เพื่อสร้างความเข้าใจ และตระหนักใน ผลกระทบที่เกิดจากการเกิดปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน เพื่อให้เกิดจิตสำนึกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้า และ หมอกควัน อย่างยั่งยืน

2.9 มีการปรับปรุงแผนการปฏิบัติงาน มีการฟื้นฟูในการซักซ้อมการปฏิบัติงาน สร้างความเข้าใจให้กับทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน และที่สำคัญคือ ภาคประชาชนในแต่ละพื้นที่”

2.10 มีการจัดประชุมประชาคมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประชาชน รวมถึงหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ในการวิเคราะห์ความเร่งด่วนของปัญหา หรือพื้นที่เสี่ยง ที่ต้องให้ความสำคัญ และติดตามเป็นกรณีพิเศษ แต่ในส่วนของพื้นที่อื่นๆ เราก็ไม่ได้ละเว้น มีการประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย สื่อวิทยุ โทรทัศน์ สื่ออินเทอร์เน็ต เป็นระยะ ๆ โดยเน้นย้ำกับผู้นำหมู่บ้าน ทั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชน ให้ช่วยสอดส่อง เพื่อเป็นการป้องกันการเกิดไฟฟ้าและหมอกควัน

3. การประเมินผลนโยบายป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน

3.1 ควรมีการจัดประชุมเพื่อติดตามผลการดำเนินงานเป็นระยะ โดยให้แต่พื้นที่รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้น และกระทบต่อการดำเนินงาน

3.2 ควรมีการปรับปรุงแผนการปฏิบัติงาน มีการฟื้นฟูในการซักซ้อมการปฏิบัติงาน สร้างความเข้าใจให้กับทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน และที่สำคัญคือ ภาคประชาชนในแต่ละพื้นที่

3.3 ควรมีการปรับปรุงแผนการปฏิบัติงานให้มีความเหมาะสมกับสภาพปัญหาและพื้นที่ รวมถึงการสนับสนุนอุปกรณ์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันทั้งจังหวัดพะเยา

3.4 ควรมีการรณรงค์และประชาสัมพันธ์อย่างจริงจัง รวมทั้งการอบรมขั้นตอนการปฏิบัติงานให้ทุกภาคส่วนได้มีความรู้ สามารถนำไปปฏิบัติได้ เพื่อเตรียมพร้อมรับมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน

ผลการสังเกตพฤติกรรม ท่าทาง การมีส่วนร่วม และการตอบสนองของบุคคลที่มีต่อกระบวนการนโยบายป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน จังหวัดพะเยา พบว่า ผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา มีการเชิญผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน เช่น นายก อบจ.พะเยา นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และภาคประชาชน ของจังหวัดพะเยา ประชุมเพื่อชี้แจงนโยบายป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน จังหวัดพะเยา และมีการเตรียมความพร้อมของกำลังพล เครื่องมือ และอุปกรณ์ เช่น การจัดงานรวมพลัง อกปร. และเครือข่ายแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน มาตรการชิงเผา หน่วยงานท้องถิ่นมีการเตรียมความพร้อม เช่น การอบรมเชิงปฏิบัติการ การซ้อมแผนในสถานการณ์จริง การติดป้ายประชาสัมพันธ์ ป้ายงดเผาเด็ดขาด และการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ประชาชนทั่วไปผ่านทางสื่อ วิทยุ โทรทัศน์ รถโฆษณาประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ เสียงตามสายในหมู่บ้าน และชุมชน เป็นต้น

สรุปผลและอภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ค้นพบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อกระบวนการนโยบายป้องกันและแก้ไขไฟฟ้าและหมอกควัน จังหวัดพะเยา โดยอภิปรายได้ดังต่อไปนี้

1. อภิปรายผลกับแนวคิดกระบวนการนโยบายสาธารณะ ดังนี้

1.1 กระบวนการนโยบายป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน

จากการศึกษา พบว่า จังหวัดพะเยามีการปฏิบัติงานตามกระบวนการนโยบายป้องกันและแก้ไขไฟฟ้าและหมอกควัน โดยมีระบบและกลไกการดำเนินงาน และมีการกำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายการดำเนินงานอย่างชัดเจน กล่าวคือ มีการมอบหมายนโยบายแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งระดับอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน มีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน และมีการจัดตั้งกองอำนวยการกลางเพื่อกำกับ ติดตาม และประเมิน

สถานการณ์อย่างต่อเนื่อง แต่ปัญหาที่พบ คือ มีการสั่งการซ้ำซ้อน บางครั้งนโยบายไม่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่และสภาพปัญหา งบประมาณ บุคลากร เครื่องมืออุปกรณ์ ไม่เพียงพอในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไข ปัญหาไฟป่าและหมอกควัน รวมถึงประชาชนไม่มีความรู้ ไม่สนใจ และไม่ให้ความร่วมมือในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาไฟป่าและหมอกควัน มีเพียงประชาชนบางส่วนที่เคยได้รับผลกระทบและอยู่ในพื้นที่เสี่ยงเท่านั้นที่ให้ความสนใจ และเห็นความสำคัญของปัญหาการเกิดไฟป่าและหมอกควัน ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติงานตามกระบวนการนโยบาย ป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน จังหวัดพะเยา มีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืนในอนาคต ควรมีการ ดำเนินการดังนี้ 1) มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน 2) ควรให้แต่ละพื้นที่ได้จัดทำแผนปฏิบัติงานที่ สอดคล้องกับสภาพพื้นที่และสภาพปัญหา โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน 3) มีการสนับสนุนงบประมาณที่ สอดคล้องกับสภาพปัญหาและการดำเนินงานที่แท้จริง 4) พัฒนาบุคลากรและประชาชนทั่วไปให้มีความรู้และทักษะใน การปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน 5) จัดเตรียมเครื่องมืออุปกรณ์ให้เพียงพอต่อการ ปฏิบัติงาน 6) มีการอบรมให้ความรู้ และสร้างความเข้าใจ เพื่อให้ประชาชนเกิดความตระหนัก และมีส่วนร่วมในการ ป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน 7) มีการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายช่องทาง และอย่างต่อเนื่อง ไม่ เฉพาะช่วงเวลาที่เกิดปัญหาเท่านั้น ผลการศึกษา มีความสอดคล้องกับการอธิบายของ อลิสซา อินทร์ประเสริฐ (2554, สื่อออนไลน์) ที่กล่าวว่า ความสำเร็จของนโยบายสาธารณะขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญหลายประการ ได้แก่

ประการแรก เป้าประสงค์หรือวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน นโยบายสาธารณะที่จะนำไปสู่ความสำเร็จต้อง ระบุเป้าประสงค์ให้ชัดเจน เพื่อป้องกันมิให้เกิดความคาดเคลื่อนในการนำนโยบายไปปฏิบัติ นโยบายสาธารณะใดก็ ตามที่มีเป้าประสงค์ไม่ชัดเจน มีโอกาสที่จะประสบความล้มเหลวในการนำนโยบายปฏิบัติสูง

ประการที่สอง ต้องมีหน่วยงานที่รับผิดชอบการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ นโยบายที่สำคัญจะต้องมีหน่วยงานที่มีความรู้ความสามารถเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงและการนำนโยบายไปปฏิบัติ จะต้องมีการกลไกการควบคุม กำกับ และตรวจสอบอย่างใกล้ชิด เพื่อให้มั่นใจว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติจะบรรลุ เป้าประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ประการที่สาม ต้องมีงบประมาณสนับสนุนการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างเหมาะสมนโยบายใดที่ไม่มี งบประมาณสนับสนุน นโยบายนั้นจะไม่มีโอกาสปรากฏเป็นจริง จะเป็นได้แต่เพียงการแสดงความตั้งใจหรือการพูดที่ ไม่มีการกระทำ กรณีเช่นนี้ไม่เรียกว่าเป็นนโยบายสาธารณะ เพราะนโยบายสาธารณะในส่วนที่รัฐบาลเลือกจะกระทำ ต้องกระทำให้เป็นรูปธรรม และปรากฏเป็นจริง ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีงบประมาณสนับสนุนอย่างเหมาะสมเท่านั้น

ประการสุดท้าย ต้องได้รับการสนับสนุนจากประชาชน การที่ประชาชนให้การสนับสนุนนโยบายใด แสดงว่า นโยบายนั้นสอดคล้องกับค่านิยมและความต้องการของประชาชน การสนับสนุนจากประชาชนจะเป็นพลัง สำคัญในการผลักดันให้การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติบรรลุเป้าหมาย

1.2 แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน

จากการศึกษา พบว่า จังหวัดพะเยามีการปฏิบัติงานตามกระบวนการนโยบายป้องกันและแก้ไข ปัญหาไฟป่าและหมอกควัน โดยมีระบบและกลไกการดำเนินงาน และมีการกำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายการ ดำเนินงานอย่างชัดเจน แต่ประชาชนไม่มีความรู้ ไม่สนใจ และไม่ให้ความร่วมมือในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาไฟป่า และหมอกควัน มีเพียงประชาชนบางส่วนที่เคยได้รับผลกระทบและอยู่ในพื้นที่เสี่ยงเท่านั้นที่ให้ความสนใจและเห็น ความสำคัญของปัญหาการเกิดไฟป่าและหมอกควัน ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติงานตามกระบวนการนโยบายป้องกัน และแก้ไข ปัญหาไฟป่าและหมอกควัน จังหวัดพะเยา มีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืนในอนาคต ควรมีการ ดำเนินการ คือ 1) อบรมให้ความรู้ และสร้างความเข้าใจ เพื่อให้ประชาชนเกิดความตระหนัก และมีส่วนร่วมในการ

ป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน 2) มีการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายช่องทาง และอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะช่วงเวลาที่เกิดปัญหาเท่านั้น

ผลการศึกษามีความสอดคล้องกับการอธิบายของ ประมวล ชวนจิต (2560, สื่อออนไลน์) ที่กล่าวว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาก็เกิดปัญหาไฟป่าและหมอกควันที่มีประสิทธิภาพที่สุด คือ การป้องกันไม่ให้ประชาชนจุดไฟเผาป่า โดยดำเนินการประชาสัมพันธ์ ชี้แจง และทำความเข้าใจให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรป่าไม้ ความจำเป็นที่จะต้องดูแลรักษา ตลอดจนผลเสียที่จะเกิดขึ้นหากมีการบุกรุกทำลายหรือเผาป่า เพื่อให้ประชาชนเกิดทัศนคติที่ถูกต้อง เลิกจุดไฟเผาป่า และหันมาให้ความร่วมมือป้องกันไฟป่า การรณรงค์ป้องกันไฟป่าสามารถดำเนินการได้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การประชาสัมพันธ์ สื่อมวลชน การติดตั้งป้ายประชาสัมพันธ์ การแจกจ่ายสิ่งตีพิมพ์และเอกสารเผยแพร่การจัดนิทรรศการ การให้การศึกษา การจัดฝึกอบรม ตลอดจนการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านป่าไม้ เป็นต้น ในส่วนของประชาชนสามารถดำเนินการป้องกันไฟป่า ดังนี้

1. เมื่อทำการเผาไร่ในพื้นที่ควบคุมดูแลไฟไหม้ให้ลุกลามเข้าไปในป่า และควรทำแนวป้องกันไฟป่า ก่อนเผาทุกครั้ง
2. ไม่จุดไฟเผาป่าเพื่อล่าสัตว์ และไม่จุดไฟเล่นด้วยความสนุก หรือตีกะนอง
3. ระมัดระวังการใช้ไฟ เมื่ออยู่ในป่าหรือพักผ่อนในป่า หากมีความจำเป็นต้องใช้ไฟ ควรดับไฟให้หมดก่อนออกจากป่า
4. เมื่อพบเห็นไฟไหม้ป่า หรือสวนป่า ให้ช่วยกันดับไฟป่า หรือแจ้งหน่วยราชการที่อยู่บริเวณใกล้เคียง
5. มีส่วนร่วมด้านการประชาสัมพันธ์ ชี้ให้เห็นความสำคัญของป่าไม้และความเสียหายที่เกิดจากไฟป่า และโทษที่จะได้รับ หรือเป็นอาสาสมัครป้องกันไฟป่า
6. ช่วยเป็นหูเป็นตาให้เจ้าหน้าที่ในการส่องดูแลไม่ให้เกิดไฟไหม้ป่ารวมทั้งช่วยจับกุมผู้ฝ่าฝืนมาลงโทษตามกฎหมาย เพื่อมิให้เป็นเยี่ยงอย่างแก่บุคคลอื่นต่อไป

และสอดคล้องกับการอธิบายของ Brown and Davis (1973) ที่กล่าวว่า การป้องกันไฟป่า (forest fire prevention) คือ ความพยายามในทุกวิถีทางที่ไม่ให้เกิดไฟป่าขึ้น เช่น การให้การศึกษา เป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับป่าไม้และไฟป่า แก่ประชาชนทุกชั้นอายุ ทั้งคนที่อาศัยอยู่ในเมืองและชนบท โดยใช้สื่อต่าง ๆ เช่น สิ่งตีพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ การสาธิต และการติดต่อส่วนตัว เป็นต้น รวมถึง การออกกฎหมาย เนื่องจากกิจกรรมหลายอย่างของมนุษย์ไม่สามารถควบคุมได้ด้วยการให้การศึกษา จึงต้องออกกฎหมายเพื่อเป็นเครื่องมือในการป้องกันไฟป่า สำหรับการเตรียมการดับไฟป่า (forest fire pre - suppression) คือ การเตรียมความพร้อมเพื่อดับไฟป่าก่อนหน้าที่จะถึงฤดูไฟป่า ซึ่งต้องเตรียมการใน 3 ทางด้วยกัน คือ

1. เตรียมคน จัดองค์กรดับไฟป่า เตรียมความพร้อมของพนักงานดับไฟป่า ด้วยการจัดกำลังคนเตรียมพร้อมในการดับไฟป่า
2. เตรียมเครื่องมือ ได้แก่ เครื่องมือดับไฟป่าทุกชนิด รวมทั้งอุปกรณ์สื่อสาร และยานพาหนะให้สามารถใช้งานได้ตลอดเวลา
3. การฝึกอบรม คือ การเตรียมพนักงานดับไฟป่าให้มีความรู้ และทักษะในการใช้อุปกรณ์ดับไฟป่า ตลอดจนยุทธวิธีในการดับไฟป่า เพื่อเพิ่มขีดความสามารถและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานดับไฟป่า และประการสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การตรวจหาไฟ (forest fire detection) เป็นระบบการตรวจหาไฟ ในช่วงฤดูไฟป่า เพื่อให้ทราบว่ามีไฟไหม้ป่าขึ้นที่ใด โดยการลาดตระเวน ด้วยการเดิน การใช้รถจักรยานยนต์หรือรถยนต์ การสังเกตการณ์จากหอดูไฟ และการตรวจหาไฟทางอากาศโดยใช้เครื่องบินหรือเฮลิคอปเตอร์

และสอดคล้องกับการอธิบายของ กรมป่าไม้ (2557, สื่อออนไลน์) ที่กล่าวว่า ในการป้องกันและแก้ปัญหาไฟป่า ทุกภาคส่วนต้องมีการดำเนินการแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ตระหนักถึงอันตราย และการป้องกันไฟป่า โดยสามารถดำเนินการ ดังนี้

1. ภาครัฐบาล ภาคเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีบทบาท ดังนี้

1.1 มีการส่งเสริมอาชีพให้แก่ประชาชนในเขตชนบทให้มีรายได้เพื่อสามารถเลี้ยงตัวเองและครอบครัว เพื่อลดการเผาป่าเพื่อทำไร่เลื่อนลอย หาของป่า หรือทำการเกษตร

1.2 มีการให้ความรู้เกี่ยวกับอันตรายที่เกิดจากไฟป่า รวมถึงผลกระทบที่เกิดจากไฟป่า

1.3 ปลูกฝัง และสร้างความตระหนักให้กับประชาชนให้มีความรับผิดชอบต่อสังคม และส่วนรวม

1.4 มีการประชาสัมพันธ์ และให้ความรู้เกี่ยวกับไฟป่า อย่างต่อเนื่อง เข้าถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย

2. ประชาชนทุกคน มีบทบาทดังนี้

2.1 ประชาชนมีรายได้จากการประกอบอาชีพเสริม ทำให้ลดการหาของป่า เผาป่าเพื่อหาของป่า เป็นต้น

2.2 ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงอันตราย และผลกระทบของไฟป่า รู้สึกมีส่วนร่วมและห่วงแหนป่า มีทัศนคติที่ดีต่อปัญหาไฟป่า

2.3 เมื่อประชาชนมีความรู้ มีความเข้าใจ และตระหนักถึงปัญหาและอันตรายของไฟป่า ก่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง และตระหนักถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อสังคมส่วนรวมในการกระทำของตนเอง

2.4 ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในการแก้ไขปัญหาไฟป่า และการป้องกันไฟป่า ส่งผลต่อการลดการเกิดไฟป่าได้อย่างยั่งยืนและสอดคล้องกับการอธิบายของ แผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกควันและไฟป่าจังหวัดพะเยา

มาตรการที่ 1 การป้องกันและการเตรียมความพร้อม ดำเนินการช่วงเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนกุมภาพันธ์ โดยดำเนินการ ดังนี้ 1) จัดตั้งศูนย์อำนวยการแก้ไขปัญหาหมอกควันและไฟป่าจังหวัดพะเยา 2) การประชาสัมพันธ์เชิงรุกเพื่อให้ความรู้ และสร้างความเข้าใจแก่ประชาชน โดยจัดหน่วยประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ออกไปพบปะพูดคุยกับประชาชนโดยตรง การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมวลชนทุกแขนง การเผยแพร่ความรู้ในรูปแบบของการจัดกิจกรรม เช่น การจัดเป็นนิทรรศการ การให้การศึกษา การฝึกอบรม การจัดทำสิ่งตีพิมพ์ ได้แก่ โปสเตอร์ แผ่นปลิว แผ่นพับ รูปลอก ปฏิทิน เขียนคำขวัญหรือบทความสั้น ๆ และการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ 3) การสร้างความตระหนักและจิตสำนึกเกี่ยวกับปัญหาและผลกระทบของการเกิดไฟป่า แก่ประชาชน 4) การสร้างการมีส่วนร่วมและเครือข่าย 5) การสร้างแนวกันไฟ และการลดปริมาณเชื้อเพลิง และ 6) การเตรียมพร้อมด้านกำลังพล อุปกรณ์ ในการปฏิบัติการดับไฟป่า

มาตรการที่ 3 การฟื้นฟู และการสร้างความยั่งยืน โดยดำเนินการตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง ดำเนินการ ดังนี้ 1) ปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่าไม้ และสิ่งแวดล้อม 2) ป้องกันรักษาป่า สร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลรักษาป่า และการป้องกันไฟป่า ในรูปแบบของเครือข่าย 3) จัดระเบียบพื้นที่เกษตรและพื้นที่ป่าให้ชัดเจน 4) ให้ความรู้ในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การงดหรือหลีกเลี่ยงการเผา การใช้ประโยชน์พื้นที่อย่างคุ้มค่า การสร้างรายได้ที่ยั่งยืน ฯลฯ 5) ส่งเสริมการปลูกพืชยืนต้นแบบผสมผสานกับพืชหมุนเวียน ทดแทนการปลูกพืชเชิงเดี่ยว สร้างพื้นที่สีเขียว และสร้างรายได้ที่ยั่งยืน และ 6) ส่งเสริมอาชีพเพิ่มรายได้แก่ชุมชน เช่น ศิลปหัตถกรรม การท่องเที่ยว สมุนไพร ฯลฯ

2. อภิปรายผลกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 กระบวนการนโยบายป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน

จากการศึกษา พบว่า จังหวัดพะเยามีการปฏิบัติงานตามกระบวนการนโยบายป้องกันและแก้ไข ปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน โดยมีระบบและกลไกการดำเนินงาน และมีการกำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายการ ดำเนินงานอย่างชัดเจน แต่ปัญหาที่พบ คือ งบประมาณ บุคลากร เครื่องมืออุปกรณ์ ไม่เพียงพอในการปฏิบัติงาน เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน รวมถึงประชาชนไม่มีความรู้ ไม่สนใจ และไม่ให้ความร่วมมือ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาญณรงค์ สุวรรณคำ (2557) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการไฟป่าอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาบ้านห้วยดอย ตำบลท่าสาย อำเภอ เมือง จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการและควบคุมไฟป่าที่ชุมชนประสบอยู่ คือ ขาดเครื่องมือและอุปกรณ์การดับไฟป่าที่ทันสมัย และงบประมาณในการดำเนินการมีน้อย

2.2 แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้เสนอแนะแนวทางเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการ ตามนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันให้ประสบผลสำเร็จ บรรลุตามวัตถุประสงค์ และ เป้าหมายของนโยบาย หน่วยงานที่รับผิดชอบ และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ควรมีการดำเนินการดังนี้ “1) การให้ ความรู้ สร้างความเข้าใจ เพื่อให้ประชาชนทุกคน ได้ตระหนัก และมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อการป้องกันและแก้ไข ปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน เพราะหากประชาชนมีความรู้ และมีความตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นแล้ว ย่อมจะไม่ กระทำการอันใด อันจะก่อให้เกิดปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน รัฐบาลก็จะได้ประหยัดงบประมาณในการนำมาใช้เพื่อ แก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันในอนาคตอย่างยั่งยืน 2) มีการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และผู้รับผิดชอบอย่าง ชัดเจน และเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพจริง 3) มีการจัดสรรและสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานอย่าง เพียงพอ 4) พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง และ 5) มีการจัดหาเครื่องมือ อุปกรณ์ให้เพียงพอ ทันสมัย และอยู่ในสภาพใช้งาน” ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สวรินทร์ เบ็ญ เต็มอะหลี (2560) กรณีการศึกษาแม่แจ่มโมเดล ที่ได้เสนอแนะแนวทางในการจัดการไฟป่า คือ การสร้างความร่วมมือ และบูรณาการจากทุกภาคส่วนโดยใช้แนวคิดเปลี่ยนวิธีคิด สร้างแนวร่วม บริหารบนฐานข้อมูล (อ้างอิงใน ภาคภูมิ เหล่าตระกูล, 2559; ไทยพับลิก้า, 2559, สื่อออนไลน์) มาตรการป้องกัน รับมือ และสร้างความยั่งยืน โดยมองการ แก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืนโดยการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีแก่คนในชุมชน (พรณี ตั้งใจสถาปัตย์, 2560, สื่อออนไลน์) นโยบายจะยั่งยืนหรือไม่ขึ้นอยู่กับรูปแบบการทำงาน พลังความร่วมมืออย่างจริงจังของทุกฝ่าย และต้องมีความ ต่อเนื่อง ควรให้ความสำคัญกับวิถีของชุมชน หรือสภาพป่าในแต่ละพื้นที่ อีกทั้งจากงานวิจัยข้างต้นที่กล่าวถึงปัจจัยที่มี ผลต่อการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในชุมชน คือ ความคุ้นเคยระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและชาวบ้าน อันเกี่ยวเนื่องกับปัจจัย อื่น ๆ เช่น การลงพื้นที่ของเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อการอบรมให้ความรู้ต่าง ๆ ฯลฯ เหล่านี้ คือ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกัน และกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย (2560) ที่ได้ศึกษา กรณีเหตุการณ์ไฟป่า: ดอยสุเทพ-ปุย จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม 2560 พบว่า สาเหตุการเกิดไฟป่าเกิด จากมนุษย์เป็นผู้กระทำ ซึ่งอาจเป็นการจุดเพื่อหาของป่า หรือการกำจัดวัชพืชมทางเกษตร ปัญหาและอุปสรรค ประกอบด้วย **ระดับนโยบาย** พบว่า ประชาชนยังมีความรู้ความเข้าใจที่ผิดเกี่ยวกับการเผาป่า **ระดับปฏิบัติการ** พบว่า อุปกรณ์ดับไฟป่ามีน้อย บางครั้งไม่สะดวกในการใช้งาน ข้อเสนอแนะ พบว่า 1) ควรจัดหาอุปกรณ์ดับไฟป่าให้ เพียงพอและเหมาะสมกับการใช้งาน 2) เพิ่มการเฝ้าระวังในพื้นที่ พบว่า จากสถิติที่ผ่านมา การเกิดไฟป่าลดน้อยลง

เนื่องจากมีกลุ่มอาสาสมัครไฟฟ้าประจำหมู่บ้าน ที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เป็นคนสอดส่องเฝ้าระวัง ไฟป่า 3) การสร้างจิตสำนึกและให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน เนื่องจากการเฝ้าระวังและการดับไฟป่า ตลอดจน การฟื้นฟูสภาพป่าเป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคน เพราะผืนป่าเป็นมรดกของประเทศชาติ ดังนั้น ประชาชนทุกคนต้องมีหน้าที่และมีส่วนร่วมในการปกป้อง ดูแล และอนุรักษ์ผืนป่า 4) การฝึกซ้อม การวางมาตรการป้องกันไฟป่า และการ เเชิญแบบบูรณาการ 5) กฎหมายและมาตรการบังคับใช้กฎหมายต้องมีความชัดเจนทั้งในส่วนหน่วยงานและที่มี ผลต่อประชาชน และ 6) ระเบียบของทางราชการ ควรเอื้อต่อการเบิกจ่ายและการตั้งงบประมาณสำหรับภารกิจ เกี่ยวกับการดูแล และป้องกันรักษาป่าไม้ ซึ่งหาก อบต. ไม่สามารถตั้งงบประมาณสำหรับใช้ในกิจกรรมไฟป่าได้ ส่วน ทางราชการถ้าัววไม่หายก็ไม่ล้มคอก กล่าวคือถ้าไม่เกิดไฟป่าก็จะไม่สามารถผลักดันงบประมาณได้ ดังนั้นก็ควรจะ จัดตั้งกองทุน เพื่อมอบให้แก่กำนัน หรือผู้ใหญ่บ้านที่มีพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดไฟป่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศักดิ์ชัย จงกิจวิวัฒน์ (2559) ที่ได้ศึกษายุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ของประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกควัน ประกอบด้วย 1) ยุทธศาสตร์การประชาสัมพันธ์ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์เชิงรุก โดยจัดหน่วยประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ออกไปพบปะพูดคุยกับประชาชนโดยตรง การ ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมวลชนทุกแขนง การเผยแพร่ความรู้ในรูปแบบของการจัดกิจกรรม เช่น การจัดเป็นนิทรรศการ การ ให้การศึกษา การฝึกอบรม การจัดทำสิ่งตีพิมพ์ ได้แก่ โปสเตอร์ แผ่นปลิว แผ่นพับ รูปลอก ปฏิทิน เขียนคำขวัญหรือ บทความสั้น ๆ และการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ 2) ยุทธศาสตร์การป้องกันไฟป่าและหมอกควัน ได้แก่ การประสาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมความรู้ การนำเกษตรอินทรีย์ปลอดการเผา การออกประกาศกำหนดเขตควบคุมไฟ ป่าในพื้นที่จังหวัดที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดไฟป่า การจัดทำแผนที่จำแนกพื้นที่ในพื้นที่รับผิดชอบที่เสี่ยงต่อการเกิดไฟ ป่า การเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติงานตามแผนระดมพลดับไฟป่าในสถานการณ์ปกติ สถานการณ์รุนแรง และ สถานการณ์วิกฤติ การลาดตระเวนตรวจปราบปรามและการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มข้น การตรวจติดตามข้อมูล Hotspot 3) ยุทธศาสตร์การจัดการเชื้อเพลิง ประกอบด้วย การจัดทำแนวกันไฟป่า การชิงเผาจัดการเชื้อเพลิงในทาง วิชาการ ด้วยการเผาตามกำหนด การลดปริมาณเชื้อเพลิงโดยการนำวัชพืชในพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดไฟป่ามาเพิ่มมูลค่า 4) ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาไฟป่า ได้แก่ สร้างและประสานความร่วมมือกับเครือข่ายการแก้ไข ปัญหาไฟป่าอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนเครื่องมือดับไฟป่าแก่เครือข่ายแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน มอบเงินอุดหนุน สำหรับหมู่บ้านเครือข่ายการแก้ไขปัญหาและหมอกควัน จัดกิจกรรมเสวนา/เวทีเครือข่ายเพื่อระดมความคิดเห็นในการ วางกฎ กติกา ของชุมชน และรวมไปถึงกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในชุมชน 5) ยุทธศาสตร์การ ดับไฟป่า ได้แก่ การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรสำหรับปฏิบัติงานดับไฟป่า และเครื่องมือ/อุปกรณ์ การปฏิบัติงาน ดับไฟป่าของหน่วยงานทุกหน่วยงานที่มีพื้นที่รับผิดชอบ โดยเน้นการเข้าถึงพื้นที่อย่างรวดเร็ว ทันเหตุการณ์ ในลักษณะ บูรณาการร่วมกัน การจัดตั้งกองอำนวยการควบคุมไฟป่าเป็นการเฉพาะสำหรับดำเนินการแก้ไขปัญหาไฟป่าในพื้นที่ที่ มีความสำคัญเป็นพิเศษ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาญณรงค์ สุวรรณคำ (2557) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนใน การจัดการไฟป่าอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาบ้านห้วยดอย ตำบลท่าสาย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการไฟป่าอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านห้วยดอย ตำบลท่าสาย อำเภอเมือง จังหวัด เชียงราย เพื่อให้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วม ความรู้ความเข้าใจ รวมถึงปัญหาและอุปสรรคของชุมชน ประชากรและ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบ้านห้วยดอย และผู้นำชุมชนในตำบลท่าสาย อำเภอเมือง จังหวัด เชียงราย ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสาเหตุการเกิดไฟป่า ผลเสียของไฟป่า และการจัดการไฟ ป่าและการมีส่วนร่วมในการจัดการไฟป่าในทุกเรื่อง ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการจัดการและควบคุมไฟป่าที่ชุมชน ประสบอยู่ คือ ขาดเครื่องมือและอุปกรณ์การดับไฟป่าที่ทันสมัย การเข้าดับไฟป่าในช่วงกลางคืนทำได้ยาก ประชาชน

ยังลักลอบเผาป่าเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว และงบประมาณในการดำเนินการมีน้อยทำให้ปัญหาที่เกิดขึ้นถูกละเลยจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและบุคลากรที่รับผิดชอบ ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติงานเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมไฟป่ามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเน้นการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้และจัดกิจกรรมเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมไฟป่าแก่กลุ่มราษฎร และควรมีการประชาสัมพันธ์เป็นประจำ โดยเฉพาะช่วงฤดูแล้งที่เสี่ยงต่อการเกิดไฟป่า และส่งเสริมและสร้างจิตสำนึกให้ผู้นำชุมชนตระหนักถึงปัญหาไฟป่า รวมถึงการสร้างเครือข่ายในการจัดการไฟป่าเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและยั่งยืน และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ญัฐชยา อุ่นทองดี (2556) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขมลพิษทางอากาศจากหมอกควันในจังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบด้วย 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ การมีความตระหนักและจิตสำนึก การมีความรู้ความเข้าใจและการได้รับผลกระทบจากมลพิษทางอากาศจากหมอกควัน และ 2) ปัจจัยด้านการจัดการ ได้แก่ ศักยภาพของผู้นำชุมชน และการสนับสนุนจากหน่วยงานข้อเสนอแนะสำหรับแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไข ได้แก่ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน เร่งสร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนักแก่ประชาชน ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรหรือวิธีการอื่นเพื่อเป็นทางเลือกในการจัดการกับเศษวัสดุทางการเกษตร และในส่วนของภาคประชาชนต้องเปิดใจและยอมรับมาตรการในการดำเนินงานที่จัดขึ้นโดยภาครัฐ รวมทั้งยอมรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ ด้วย

ดังนั้น เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการตามนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันให้ประสบผลสำเร็จ บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของนโยบาย หน่วยงานที่รับผิดชอบและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ควรมีการดำเนินการดังนี้ “1) การให้ความรู้ สร้างความเข้าใจ แก่ประชาชนทุกคน เพื่อตระหนัก และมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน เพราะหากประชาชนมีความรู้ และมีความตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นแล้ว ย่อมจะไม่กระทำการอันใด อันจะก่อให้เกิดปัญหาไฟป่าและหมอกควัน รัฐบาลก็จะได้ประหยัดงบประมาณในการนำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในอนาคตอย่างยั่งยืน 2) มีการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน และเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพจริง 3) มีการจัดสรรและสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานอย่างเพียงพอ 4) พัฒนาศักยภาพให้มีความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง และ 5) มีการจัดหาเครื่องมืออุปกรณ์ให้เพียงพอ ทันสมัย และอยู่ในสภาพใช้งาน”

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

1. ในการกำหนดนโยบายป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน จังหวัดพะเยา ผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา ควรกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และหน่วยงานที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน เหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพจริง
2. ผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา ควรกำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบ กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายการดำเนินงานอย่างชัดเจน และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ในการอบรมให้ความรู้ เพื่อสร้างความเข้าใจ แก่ประชาชนทุกกลุ่ม เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ ตระหนัก และมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน
3. รัฐบาลควรปรับเปลี่ยนวิธีสนับสนุนงบประมาณในการป้องกันและแก้ไขปัญหาและหมอกควันให้กับแต่ละหน่วยงานโดยตรง เช่น ระดับอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน โดยพิจารณาจัดสรรให้เพียงพอกับความต้องการใช้ในการปฏิบัติงาน รวมถึงการใช้เพื่อพัฒนาปรับปรุงขั้นตอนการปฏิบัติงานด้วย
4. รัฐบาลควรปรับปรุงระบบและกลไกในการอนุมัติ เบิกจ่ายเงินงบประมาณให้ทันต่อเหตุการณ์

5. นายกองตรีปกครองส่วนท้องถิ่น หัวหน้างานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ต้องพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

6. ผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา นายอำเภอ นายกองตรีปกครองส่วนจังหวัด และส่วนท้องถิ่น ต้องจัดหาเครื่องมืออุปกรณ์ให้เพียงพอ ทันสมัย และอยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตามนโยบายป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในจังหวัดอื่น ที่มีลักษณะหรือพื้นที่ใกล้เคียงกัน

2. ศึกษารูปแบบที่เหมาะสมของนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันของจังหวัดพะเยา

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้ด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยดีด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ เลิศสมพร อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนปรับปรุงแก้ไข จนการศึกษาครั้งนี้ด้วยตนเองฉบับนี้สมบูรณ์

ขอขอบคุณ ผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ให้คำแนะนำ ปรับปรุงเนื้อหาของเครื่องมือที่ใช้ เพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบคุณ คณาจารย์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ และประสบการณ์ ตลอดระยะเวลาที่ศึกษา ขอขอบคุณ ผู้บริหาร บุคลากร และประชาชนที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่า และหมอกควัน อำเภอเมืองพะเยา อำเภอปง และอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ที่กรุณาให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในครั้งนี้ สุดท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา และครอบครัว ที่เป็นกำลังใจให้ศึกษาจนสำเร็จ คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาครั้งนี้ ขอขอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ให้ผู้ศึกษาได้มีโอกาสศึกษาจนสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

กรมป่าไม้. (2556). **สถิติการเกิดไฟป่า**. สืบค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2560,

จาก <http://www.dnp.go.th/forestfire/2556/firestatistic%20Th.htm>.

กรมป่าไม้. (2557). **การป้องกันและแก้ปัญหาไฟป่า**. สืบค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2560,

จาก <http://www.forest.go.th/wildfire/images/stories/16-5-58.pdf>.

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย. (2560). **การถอดบทเรียน กรณีศึกษาไฟป่าและหมอก**

ควัน ดอยสุเทพ-ปุย. กรุงเทพฯ: กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย.

ชาญณรงค์ สุวรรณคำ. (2557). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการไฟป่าอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา**

บ้านห้วยดอย ตำบลท่าสาย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย. เชียงราย: ราชภัฏเชียงราย.

ณัฐชยา อุ่นทองดี. (2556). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขมลพิษทางอากาศจากหมอก**

ควันในจังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์ ปร.ม., สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.

ไทยพัลลิก้า. (2559). **หมอกควัน ไฟป่า น้ำแล้ง เขาหัวโล้น กับโจทย์ที่ยากของแม่แจ่มโมเดล**.

สืบค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2560, จาก <http://thaipublica.org/2016/04/smog-cp/>.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- ประมวณ ชวนจิต. (2560). แนวทางการแก้ไขปัญหาการเกิดปัญหาไฟป่าและหมอกควัน. สืบค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2560, จาก <https://news.mthai.com/webmaster-talk/492926.html>.
- พรรณี ตั้งใจสถาปัตยกรรม. (2560). แม่แจ่มโมเดล (พลัส) สกัดปัญหาไฟป่า-หมอกควัน. สืบค้นเมื่อ 17 ตุลาคม 2560, จาก http://nwnt.prd.go.th/CenterWeb/News/NewsDetail?NT01_NewsID=WNEVN600323001003.
- ภาคภูมิ เหล่าตระกูล. (2559). เตรียมขยายผลแม่แจ่มโมเดล ผลักดันใช้หลักประชารัฐจัดการไฟป่า. สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน)(GISDA). กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน)(GISDA).
- สวรินทร์ เบ็ญเต็มอะหลี. (2560). เหลียวหลัง แลหน้า กับวิกฤตไฟป่าของประเทศไทย. วารสารวิจัยสังคม, 40(1), 141-175).
- ส่วนควบคุมไฟป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช. (2559). ตารางแสดงพื้นที่ไฟไหม้ป่าในแต่ละจังหวัด ปีงบประมาณ 2559. สืบค้นเมื่อ 17 ตุลาคม 2560, จาก <http://www.dnp.go.th/forestfire/2546/firestatistic%20Th.htm>.
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา. (2560). สรุปผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน จังหวัดพะเยา ปี 2560. พะเยา: องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา.
- อลิสสา อินทร์ประเสริฐ (2554, สื่อออนไลน์). กระบวนการนโยบายสาธารณะ. สืบค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2561, จาก http://kantacandidate.blogspot.com/2012/03/blog-post_5234.html.
- Brown, A. A. and Davis, K. P. (1973). **Forest Fire Control and Use**. New York: McGraw-Hill.

การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษา บ้านนาตันจัน
ตำบลบ้านตึก อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

Towards The Management of Sustainable Cultural Tourism : A Case Study of
Ban Na Ton Chan, BanTuek, Si Satchanalai District, Sukhothai Province

ณิชาดา วิเศษกาต^{1*} และ ไชยันต์ รัชชกุล²

Nichada Wisetkart^{1*} and Chaiyan Rajchagool²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน และการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของบ้านนาตันจัน ตำบลบ้านตึก อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ด้วยแนวคิดแบบเครือข่าย (Network Governance) ซึ่งหมายถึง การบริหารเครือข่ายภาครัฐที่มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ 1. การพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ 2. การออกแบบเครือข่าย 3. การบูรณาการและเชื่อมโยงการดำเนินการ 4. การสร้างความน่าเชื่อถือ 5. การปฏิรูปทรัพยากรมนุษย์ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 11 คน การวิเคราะห์ข้อมูลจัดทำโดยแยกประเด็นตามขอบเขตของเนื้อหา โดยการนำทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทฤษฎีด้านการพัฒนาพื้นที่อย่างยั่งยืน รวมถึงการบริหารจัดการแบบแนวคิดการจัดการแบบเครือข่ายมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ การจัดการกระทำข้อมูลจะใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation)

ผลการศึกษา พบว่า แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนบ้านนาตันจันมีศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ด้านการบริการ และการให้ประสบการณ์ที่มีคุณภาพแก่นักท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้วยแนวคิดการจัดการภาครัฐแบบเครือข่ายนั้น ยังไม่มีการเชื่อมโยงของเครือข่ายการท่องเที่ยว เนื่องจากว่าในชุมชนบ้านนาตันจัน ยังคงเน้นการจัดการแบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ในชุมชนเท่านั้นซึ่งไม่ได้เน้นการขยายเครือข่ายให้ครอบคลุมถึงหน่วยงานอื่น ๆ โดยกลุ่มการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมองว่าในชุมชนมีศักยภาพที่โดดเด่นด้านทรัพยากร และความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ฉะนั้นชุมชนจึงเน้นการสร้างการเติบโตร่วมกันในชุมชนบนพื้นฐานของศักยภาพด้านต่าง ๆ เป็นสำคัญ ทำให้การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมดังกล่าวดำเนินการโดยชุมชนที่มีผู้นำที่เข้มแข็ง สามารถบริหารจัดการอย่างเป็นระบบมากกว่าสิบปี และกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนบ้านนาตันจันยังมีแนวคิดที่จะพัฒนางานโดยยึดแนวคิดการจัดการภาครัฐแบบเครือข่าย เพื่อให้เกิดความร่วมมือของหน่วยงานทุกภาคส่วนต่อไป

¹นิสิตคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : obiwg.iew@gmail.com

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวชุมชน การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การจัดการภาครัฐแบบเครือข่าย บ้านนาตันจัน

Abstract

The research aimed at exploring sustainable cultural tourism and cultural management of Ban Na Ton Chan through the lens of Network Governance at Sisatchanalai District Sukhothai Province. The research adopted qualitative methodology. There were 11 key informants in total. The study was explored base on the theoretical perspective of cultural tourism and sustainable tourism and Network management.

The study indicated that Sustainable Cultural Tourism Management in this Case Study was found to initiate sustainable cultural tourism. There is potential to manage all aspects of sustainable cultural tourism. Tourism resources, the service and quality experience for tourists were satisfied. Tourism Management and community participation for the cultural tourism management of Ban Na Ton Chan are likely to align with the concept of network governance. However, there is not yet a link to form a proper network since Ban Na Ton Chan villagers rely themselves on one another rather than the network.

Keywords: The status Community tourism, sustainable tourism, Network Governance, Ban Na Ton Chan ration

บทนำ

ปัจจุบันในสังคมไทยตระหนักถึงความสำคัญของศิลปะ วัฒนธรรมเทศกาล รวมถึงวิถีชีวิต อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมพื้นบ้านมากขึ้นการตื่นตัวต่อวัฒนธรรมประกอบกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่เป็นจุดกำเนิดของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งหมายถึง การเดินทางของคนจากสถานที่ที่อยู่ประจำ ไปยังท้องถิ่นอื่น เพื่อชมเอกลักษณ์ ความงดงามทางวัฒนธรรม โดยจะต้องเคารพในวัฒนธรรมของกันและกัน เพื่อก่อให้เกิดมิตรภาพ ความรู้ความเข้าใจ และความซาบซึ้งที่จริงใจในวัฒนธรรมของชุมชนนั้น ๆ นอกจากนี้ยังควรคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดต่อบุคคลและวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในชุมชน ชุมชนท้องถิ่นเป็นเจ้าของวัฒนธรรม ก็ได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวในด้านการสร้างรายได้ และการจ้างงาน อันนำมาซึ่งการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548) ดังจะเห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้กลายเป็นศูนย์กลางของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในยุโรปและประเทศอื่น ๆ ได้พยายามที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศของตนเอง (Nzama, Magi, & Ngocoho, 2005) นอกจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะสามารถนำรายได้เข้าสู่ประเทศ และนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจทั้งระดับประเทศ และระดับภูมิภาคแล้ว การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการสืบทอดวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไป ดังนั้นกระแสการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงมุ่งพัฒนาในทิศทางที่ยั่งยืนซึ่งท่ามกลางการแข่งขันของตลาดท่องเที่ยวที่สูงขึ้น กระแสการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้เกิดความยั่งยืนจึงได้รับความสนใจเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยว และมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศไทยมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว รวมถึงได้มีการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมสืบเนื่องมาเป็นเวลานาน

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีความสำคัญที่ทำให้ประเทศไทยได้ตระหนัก และพยายามพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดการนำรายได้เข้าสู่ประเทศ และเกิดการพัฒนาเศรษฐกิจ ในระดับประเทศและภูมิภาค ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวล้วนเป็นส่วนสำคัญอันจะนำไปสู่การบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) อีกด้วย แต่อย่างไรก็ตามเป็นที่น่ากังวลว่าผลจากการท่องเที่ยวที่เพิ่มสูงขึ้นจะนำไปสู่ความเสื่อมโทรมของสถานที่ท่องเที่ยว และการสูญเสียมูลค่าทางวัฒนธรรมซึ่งหมายถึงการสูญเสียทั้งองค์ความรู้

ภูมิปัญญา และภูมิธรรมที่บรรพบุรุษได้สั่งสมภายใต้เงื่อนไขภูมิโนเวศ ในขณะเดียวกันย่อมหมายถึงว่าสังคมที่เข้มแข็ง ย่อมไม่ควรสูญเสียภูมิโนเวศ ภูมิปัญญา และภูมิธรรมที่เป็นฐานรองรับวิถีวัฒนธรรม (คุณค่าจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, 2557, หน้า 59) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเปรียบเสมือนดาบสองคมถ้าไม่มีการวางแผนอย่างเหมาะสมในการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อรักษาสมดุลของวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชนเชิงวัฒนธรรมอาจทำให้เกิดการสูญเสียคุณค่าหรือมูลค่าทางวัฒนธรรม และทำให้เกิดความไม่ยั่งยืนได้ ดังนั้นการจัดการการท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรมถือเป็นเรื่องของการจัดการทรัพยากรที่มีคุณค่าอันนำไปสู่ความยั่งยืน ซึ่งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียควรให้ความสำคัญ

จากความสำคัญดังกล่าว จังหวัดสุโขทัย เป็นอีกหนึ่งจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทั้งด้านประวัติศาสตร์รวมถึงวัฒนธรรมประเพณี จนได้รับการยอมรับให้เป็นเมืองมรดกโลก (อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ศรีสัชนาลัย และกำแพงเพชร ได้จดทะเบียนเป็นมรดกโลกภายใต้ชื่อเมืองประวัติศาสตร์สุโขทัย และเมืองบริวาร ในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลกสมัยสามัญครั้งที่ 15 เมื่อปี พ.ศ. 2534) จากที่กล่าวมาสถานที่ท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นสิ่งที่จับต้องได้ แต่จังหวัดสุโขทัยยังมีอีกแห่งหนึ่งที่เป็นมรดกทางภูมิปัญญา รวมถึงวิถีชีวิต อาหาร เครื่องนุ่งห่มที่ชุมชนได้ร่วมกันจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั่นคือ บ้านนาต้นจั่น ตั้งอยู่ตำบลบ้านตึก อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่มีความโดดเด่นในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดสุโขทัย โดยมีภูมิปัญญาชาวบ้านที่ได้รับรางวัลการันตีอาทิ ผ่าถุงที่ทำจากผ้าหมักโคลนซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่โดดเด่นของชุมชน นอกจากนี้ยังมีเชิงไม้ไผ่ตุ๊กตาบาร์โหนก้วยเดี่ยวแฉ และข้าวเป็ปซึ่งเป็นอาหารพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์ของบ้านนาต้นจั่น และสิ่งที่ทำให้หมู่บ้านแห่งนี้ได้รับความสนใจ และเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก เนื่องจากชุมชนแห่งนี้ได้รับรางวัลมากมาย อาทิ รางวัลชนะเลิศ พาต้าโกลด์อวอร์ด 2012 ด้านชุมชนท่องเที่ยวของสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (PATA) ประเทศมาเลเซีย รางวัลไทยแลนด์ทัวร์ริซึมอวอร์ด ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และล่าสุดได้รับรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย หรือรางวัลกินรี 2556 ประเภทองค์กรสนับสนุน และส่งเสริมการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งถือว่ารางวัลดังกล่าวเป็นสิ่งยืนยันได้ถึงความยอดเยี่ยมในด้านการท่องเที่ยวของไทย และเป็นรางวัลอันแสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งล้วนเกิดจากการสั่งสม การเรียนรู้ในการสร้างอัตลักษณ์ให้กับชุมชนที่มีมาอย่างยาวนาน

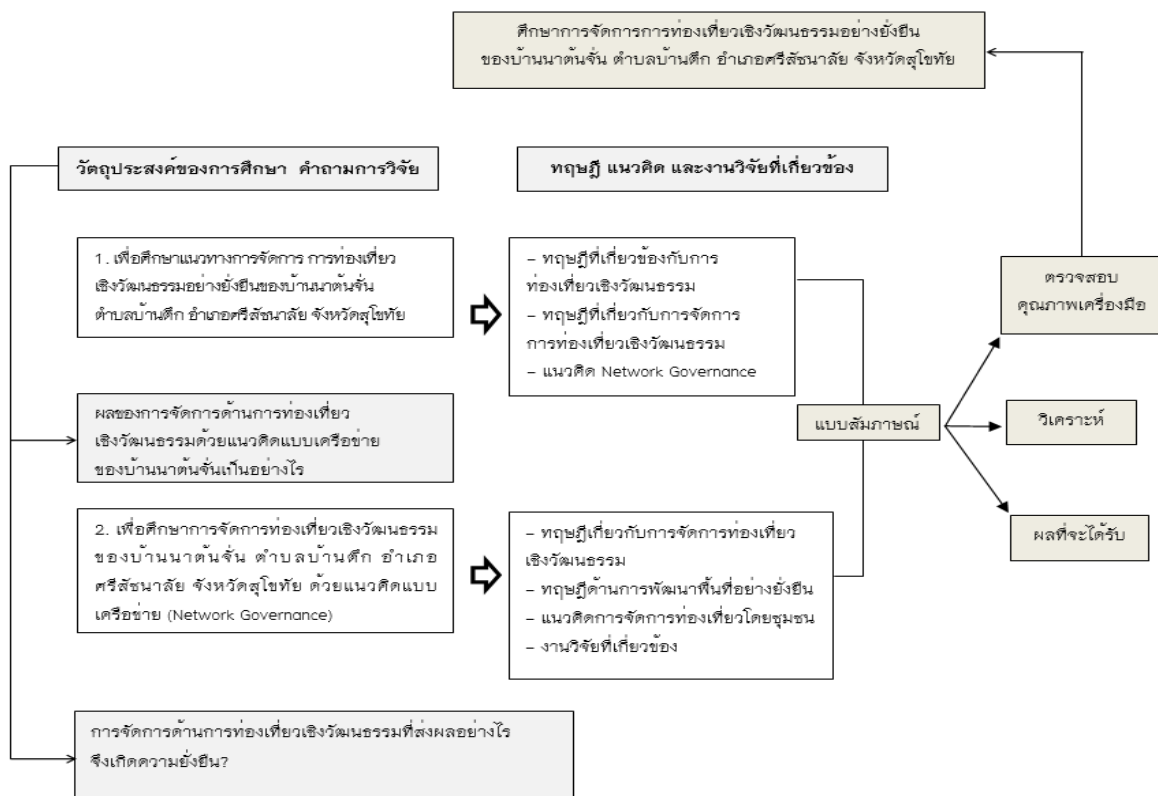
การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านนาต้นจั่นที่ผ่านมา มีการจัดการโดยชุมชน และมีภาครัฐได้เข้ามาสนับสนุนบ้าง เช่น การพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน การจัดการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนการจัดทำและบริหาร แผนพัฒนาหมู่บ้านแล้วแต่สร้างความตระหนักในหลักคุณธรรมจริยธรรม และความยั่งยืน อย่างไรก็ตาม การจัดการดังกล่าวยังไม่ปรากฏผลถึงความยั่งยืนที่แท้จริง ซึ่งยังมีการบริหารจัดการของรัฐอีกรูปแบบหนึ่งคือ การบริหารจัดการแบบเครือข่าย (Network Governance) ของภาครัฐที่มีองค์ประกอบ ด้านการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ มีการออกแบบเครือข่ายให้สอดคล้องกับเป้าหมาย โดยการออกแบบเครือข่ายภาครัฐจะต้องมีความสอดคล้องกับคุณสมบัติขององค์การภาครัฐบริบทการดำเนินการ และขอบเขตในการดำเนินการ มีการบูรณาการ และเชื่อมโยงการดำเนินการและการวัดผล โดยต้องมีระบบการวัดและประเมินผลการดำเนินการ รวมถึงการสร้างความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชนบ้านนาต้นจั่นจะต้องมีการประเมินการทำงานจากหน่วยงานภายนอก เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือต่อสังคม ตลอดจนการปฏิรูปทรัพยากรมนุษย์ บ้านนาต้นจั่น มีระบบการสรรหาบุคลากรมาทำงานอย่างเป็นระบบตามศักยภาพและความสามารถ ดังนั้นแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบเครือข่ายที่รวมทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาชนในชุมชนที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการดังกล่าวอาจจะเป็นแนวทางนำไปสู่การจัดการในเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

ในฐานะที่ผู้ศึกษาเป็นผู้ปฏิบัติงานอยู่ในสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัย ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับนโยบายของกระทรวงวัฒนธรรมมาปฏิบัติ และมีหน้าที่ในการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนางานที่เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม รวมทั้งประสานงานการดำเนินงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวกับงานด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ผู้ศึกษาจึงเล็งเห็นความสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมตามที่กระทรวงวัฒนธรรมได้มีนโยบายในการขับเคลื่อนงานทางด้านวัฒนธรรม โดยให้มีการนำทุนทางวัฒนธรรมมาใช้ในการพัฒนาเพื่อเพิ่มมูลค่าทางด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ทำให้ผู้ศึกษาที่มีความสนใจที่จะพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของชุมชนบ้านนาต้นจั่นให้เกิดความยั่งยืน และก่อนที่จะถึงขั้นตอนดำเนินการพัฒนาให้เกิดความยั่งยืน ผู้ศึกษาจึงจำเป็นต้องทราบดีว่าการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ดังกล่าวเป็นอย่างไร ทำให้เกิดความยั่งยืนหรือไม่ รวมทั้งสามารถจัดการด้วย Network Governance ได้หรือไม่ ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้เอง การศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของบ้านนาต้นจั่น ตำบลบ้านตึก อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย จึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นสำหรับการค้นหาคำตอบของการวิจัยในครั้งนี้

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของบ้านนาต้นจั่น ตำบลบ้านตึก อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย
2. เพื่อศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของบ้านนาต้นจั่น ตำบลบ้านตึก อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ด้วยแนวคิดแบบเครือข่าย (Network Governance)

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการมุ่งศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้วยแนวคิดแบบเครือข่าย (Network Governance) และแนวทางการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของบ้านนาต้นจั่น หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านตึก อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดสุโขทัย ซึ่งผู้ศึกษาได้ใช้เวลาในการศึกษา 7 เดือน (ตุลาคม 2560–เมษายน 2561) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างประชากร ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ผู้เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านนาต้นจั่นหมู่ที่ 5 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ

1. ผู้นำการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านนาต้นจั่น จำนวน 7 คน โดยคัดเลือกจากผู้ที่ผู้นำในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของกลุ่มวิสาหกิจในชุมชนซึ่งเป็นผู้ริเริ่มวัฒนธรรมด้านการทำผ้าหมักโคลน ข้าวเป็็บ ก๋วยเตี๋ยวแบบ ตึกตาบารีโหน แข่งไม้ไผ่ ผ้าทอ ที่พักชนบท (Homestay) ของบ้านนาต้นจั่น
2. ผู้ใหญ่บ้าน บ้านนาต้นจั่น ซึ่งเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ปกครองดูแลความเป็นอยู่ราษฎร หมู่ที่ 5 บ้านนาต้นจั่น
3. ผู้บริหารการศึกษา (ตำบลบ้านตึก) ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนา วัฒนธรรม และนันทนาการของตำบลบ้านตึก โดยครอบคลุมถึงบ้านนาต้นจั่น
4. นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัย ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานทางด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิต และความเป็นอยู่
5. รองผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุโขทัย ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้อง ในการส่งเสริม พัฒนา เผยแพร่ และดำเนินกิจการการท่องเที่ยว รวมทั้งอนุรักษ์ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว ให้คงอยู่ตลอดจนคุ้มครองความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว

ผู้ศึกษาตระหนักดีว่าการเลือกกลุ่มตัวอย่างไม่ว่าจะเป็นด้านคุณสมบัติ และจำนวนย่อมต้องส่งผลกระทบต่อผลการวิจัยในด้านความน่าเชื่อถือของข้อมูลแต่ด้วยข้อจำกัดด้านเวลา และการสัมภาษณ์เชิงลึกต้องอาศัยสัมพันธภาพระหว่างผู้ให้สัมภาษณ์กับผู้ถูกสัมภาษณ์ ดังนั้นการเข้าถึงกลุ่มตัวอย่าง และความไว้วางใจในการยอมเปิดเผยข้อมูลจึงเป็นประเด็นสำคัญในการกำหนดจำนวนของกลุ่มตัวอย่าง สำหรับงานวิจัยเชิงคุณภาพจะมีข้อด้อย ในเรื่องการนำข้อมูลไปอ้างอิงยังกลุ่มประชากรเมื่อเปรียบเทียบกับวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งผู้ศึกษาจะระบุเพิ่มเติม ในข้อจำกัดของการวิจัยเพื่อให้ผู้ที่นำข้อมูลไปใช้ต่อได้เข้าใจถึงสถานการณ์ และข้อจำกัดในการศึกษา

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน พบว่า กลุ่มผู้นำการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้านนาต้นจั่นมีศักยภาพในการจัดการ 4 ด้าน ได้แก่

1. ศักยภาพทางด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวได้ดำเนินงานในรูปแบบวิสาหกิจชุมชนที่ให้บริกาบริการนำเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ซึ่งสิ่งที่ทำให้วิสาหกิจชุมชนแห่งนี้ประสบความสำเร็จ คือ ชุมชนมีผู้นำที่เข้มแข็ง และมีการบริหารจัดการองค์กรที่สามารถขับเคลื่อนไปได้ โดยมีนางเสงี่ยม แสงวงลาก เป็นประธาน ในการขับเคลื่อน ส่วนกิจกรรมทางธุรกิจของชุมชนได้ขยายออกเป็น 3 แขนง คือ 1) ผลิตภัณฑ์ผ้า 2) บริการโฮมสเตย์และ กิจกรรมท่องเที่ยว และ 3) บริการนวดสปาซึ่งในการบริหารงานนอกจากสมาชิกจะได้รับผลตอบแทนในรูปแบบต่าง ๆ

แล้ว สมาชิกยังได้รับแบ่งปันผลกำไร และสวัสดิการต่าง ๆ อีกด้วย สำหรับกลุ่มโฮมสเตย์ และนวดสปา สมาชิกจะมีรายได้โดยตรงแต่จะมีการหักรายได้เป็นเปอร์เซ็นต์สมทบเป็นรายได้ของวิสาหกิจ

นอกจากสมาชิกจะมีรายได้โดยตรงแล้วยังทำให้เกิดการจ้างงาน และมีรายได้จากกิจการขายผลิตภัณฑ์ผ้าทอ บ้านพักโฮมสเตย์ ค่าเช่าพาหนะ ตลอดจนของที่ระลึก โดยในระหว่าง ปี พ.ศ. 2556-2559 วิสาหกิจชุมชน บ้านนาต้นจั่นมีรายได้เฉลี่ยเป็นเงิน 3,479,800 บาทต่อปี ซึ่งนับได้ว่าชุมชนมีรายได้หมุนเวียนจากธุรกิจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้น และเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชนได้เป็นอย่างดี จากการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน บ้านนาต้นจั่น สะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จในการสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยเศรษฐกิจสร้างสรรค์ มีการจัดการ และพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนรวมถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม เหมือนสิ่งอื่นใดยังสามารถใช้ประโยชน์จากการอยู่ร่วมกันกับธรรมชาติ ชายป่าอุทยานแห่งชาติ โดยผสมผสานเข้ากับค่านิยมของผู้บริโภคที่หันมาให้ความสนใจต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จึงเป็นตลาดแบบทางเลือกอย่างลงตัว

2. ศักยภาพทางด้านบริการ และการให้ประสบการณ์ที่มีคุณภาพแก่นักท่องเที่ยว จากการสัมภาษณ์ จะเห็นได้ว่า ด้านบริการนำเที่ยวซึ่งกลุ่มการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้กำหนดรายการการท่องเที่ยวของชุมชนเป็นการท่องเที่ยวหนึ่งวัน (one day trip) ซึ่งคิดค่าบริการที่พักราคา 600 บาทต่อคน พร้อมอาหาร และโปรแกรมการท่องเที่ยว โดยมีการจัดมัคคุเทศก์นำเที่ยวคอยแนะนำให้ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรม และวิถีชีวิตตั้งแต่ดั้งเดิม ถึงปัจจุบันตามจุดจัดกิจกรรมต่าง ๆ รอบชุมชน (ดังที่กล่าวไว้ในบริบทของชุมชน) ตามความถนัด และศักยภาพของชาวบ้านดั้งที่ผู้นำการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนซึ่งเป็นผู้บุกเบิกและผู้บริหารของกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม บ้านนาต้นจั่น ได้อธิบายให้เห็นแนวทางในการดำเนินการของกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านนาต้นจั่น ทั้งนี้ กิจกรรมการท่องเที่ยวหลักที่กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านนาต้นจั่นได้ให้บริการนักท่องเที่ยว คือ กิจกรรมการปั่นจักรยานชมการทอผ้าหมักโคลน ชมการทำข้าวเป็็บ การสานเข่งผลไม้ ฯลฯ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าว มีชื่อเสียง และเป็นที่รู้จักในกลุ่มนักท่องเที่ยวอย่างแพร่หลาย การบริการด้านอุปโภค มีการติดตั้งระบบไฟฟ้าตามถนนและสถานที่ท่องเที่ยว และมีน้ำประปาในชุมชน รวมทั้งมีห้องน้ำสาธารณะอยู่ที่ศูนย์ท่องเที่ยวจำนวนพอเพียง ตลอดจนมีการจัดแบ่งการจัดเก็บคัดแยกขยะเป็นคุ่ม มีทั้งสิ้น 8 คุ่ม มีรถมาเก็บทุกเช้า จัดให้มีที่ทิ้งอย่างเหมาะสม โดยมีการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ

3. ศักยภาพทางด้านบริหารจัดการการท่องเที่ยวซึ่งในอดีตที่ผ่านมา กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านนาต้นจั่น มีการดำเนินงานในรูปแบบให้บริการโฮมสเตย์ เป็นวิสาหกิจชุมชนที่มีศักยภาพในการบริหารจัดการมากจนได้รับรางวัลดังกล่าวมาข้างต้น แต่ในปัจจุบันกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านนาต้นจั่น ได้ร่วมกันหารือ และมีข้อสรุปให้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินงานจากเดิมเป็นกลุ่มโฮมสเตย์ให้กลายเป็นกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) เพื่อดำเนินการการท่องเที่ยวของชุมชนตามความถนัด และศักยภาพของทรัพยากร แต่ยังไม่มีการขยายกลุ่มการท่องเที่ยวในชุมชน อำเภอ หรือจังหวัดอื่น ซึ่งการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายการท่องเที่ยวนั้น เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนบ้านนาต้นจั่น ตำบลบ้านตึก มีการดำเนินการแบบมีระบบและยั่งยืน เนื่องจากทางเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัยจะเน้น และให้ความสำคัญกับการคัดสรรและวางแผนการนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพทั้งในด้านการเป็นสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว และการรองรับต่อปริมาณนักท่องเที่ยวที่หลังไหลเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้ได้มีการประชุมทุกเดือน

4. ศักยภาพด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในลักษณะการบริหารแล้ว บ้านนาต้นจั่นยังมีศักยภาพทางด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านการท่องเที่ยวจากการวิเคราะห์องค์ประกอบที่สำคัญต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน พบว่า กลุ่มการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนให้ความร่วมมือในการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ รวมถึงชาวบ้านในชุมชนบ้านนาต้นจั่นก็ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎระเบียบตามที่กลุ่มการจัดการท่องเที่ยวกำหนดไว้ จึงทำให้เกิดคุณภาพ และได้รับรางวัลดังกล่าวมาแล้วข้างต้น รวมทั้งได้มีส่วนร่วม ในการให้บริการนักท่องเที่ยวโดยมีเด็กอาสาสมัครมัคคุเทศก์ท้องถิ่นในช่วงปิดภาคเรียน เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตชุมชน มุ่งเน้นการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

จากผลการศึกษา พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการความคิดแบบยั่งยืน (concept of sustainability) กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านนาต้นจั่น ไม่ได้ให้ความสำคัญกับรายได้ หรือผลตอบแทนเป็นสำคัญ ชุมชนจะไม่มี การมุ่งเน้นที่จะให้บริการนักท่องเที่ยวในปริมาณมากแต่จะต้อนรับ หรือให้บริการนักท่องเที่ยวในจำนวนที่สามารถรองรับได้ และไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม หรือชุมชน รวมทั้งไม่กระทบต่อวิถีชีวิตทางวัฒนธรรม ดังเห็นได้จากการ จำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวไม่ให้เกิน 6-10 คน ต่อครั้ง ต่อบ้านหนึ่งหลัง (Homestay) เพื่อป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อม หรือวัฒนธรรมท้องถิ่น นอกจากนี้การยึดหลักการแบบยั่งยืนสมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านนาต้นจั่น ยังคงถ่ายทอด และแบ่งปันความรู้แก่สมาชิกในชุมชนเพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจกับสมาชิกคนอื่น ๆ ของชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการให้ความสำคัญกับความยั่งยืนเป็นสำคัญ

นอกจากนั้นยัง พบว่า ชุมชนไม่มีส่วนร่วมในเครือข่ายการท่องเที่ยว (tourism network) อื่น เช่น กลุ่มการจัดการท่องเที่ยวโบราณสถาน จังหวัดสุโขทัย แต่ประธานกลุ่มมีดำริที่จะเข้าร่วมเป็นเครือข่ายตามคำแนะนำของสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุโขทัย ซึ่งขณะนี้กำลังอยู่ระหว่างการหารือคณะกรรมการจัดการท่องเที่ยว บ้านนาต้นจั่น และทำความเข้าใจกับชาวบ้านในชุมชนคาดว่าในปี พ.ศ. 2562 จะเข้าร่วมเครือข่ายเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน

จากการศึกษาดังกล่าว พบว่า บ้านนาต้นจั่น มีจุดเด่นของการบริหารจัดการ คือ มีผู้นำการจัดการท่องเที่ยวด้านการท่องเที่ยวที่เข้มแข็ง สามารถสร้างความเข้าใจให้กับลูกบ้านสมาชิก และคนในชุมชน รวมทั้งมีขีดความสามารถในการขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกได้

ในส่วนของจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้วยแนวคิดการจัดการภาครัฐแบบเครือข่าย (Network Governance) ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ 1. การพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ โดยต้องมีการกำหนดยุทธศาสตร์ของเครือข่ายที่ชัดเจน 2. การออกแบบเครือข่ายให้สอดคล้องกับเป้าหมาย โดยการออกแบบเครือข่ายภาครัฐ จะต้องมีความสอดคล้องกับคุณสมบัติขององค์การภาครัฐบริบทการดำเนินการและขอบเขตในการดำเนินการ 3. การบูรณาการ และเชื่อมโยงการดำเนินการ และการวัดผล โดยต้องมีระบบการวัดและประเมินผลการดำเนินการ 4. การสร้างความน่าเชื่อถือในการจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชนบ้านนาต้นจั่น จะต้องมีการประเมินการทำงานจากหน่วยงานภายนอก เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือต่อสังคม 5. การปฏิรูปทรัพยากรมนุษย์บ้านนาต้นจั่น มีระบบการสรรหาบุคลากรมาทำงานอย่างเป็นระบบตามศักยภาพและความสามารถ บุคลิกภาพ รวมถึงมนุษยสัมพันธ์ และให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ โดยผลการศึกษา พบว่า การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้วยแนวคิดการจัดการภาครัฐแบบเครือข่าย (Network Governance) ยังไม่มีการเชื่อมโยงของเครือข่าย กล่าวคือ กลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนบ้านนาต้นจั่น ได้ดำเนินการจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชนยังไม่มี การหาแนวทาง และแผนการดำเนินงานแบบเครือข่าย เนื่องจากไม่ได้คิดแข่งขันระหว่างชุมชนและเน้นสร้างการเติบโตร่วมกันอย่างยั่งยืน โดยมีการดำเนินการภายใต้ความ

ถนัดและความเป็นจุดเด่นของแต่ละชุมชนทำให้ปัจจุบันกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านนาต้นจั่น จึงยังคงบริหารจัดการภายในชุมชนเท่านั้น

แต่ทั้งนี้ ไม่ได้มีเพียงด้านการเชื่อมโยงของเครือข่ายเท่านั้น ที่เป็นสิ่งบ่งชี้ว่าการจัดการการท่องเที่ยวบ้านนาต้นจั่น ยังไม่มีการดำเนินการจัดการด้วยแนวคิดแบบเครือข่าย (Network governance) แต่ยังมีองค์ประกอบอีก 4 ด้านที่สำคัญต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้วยแนวคิดแบบเครือข่าย ดังนี้

ด้านยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ที่กำหนดด้วยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน อาทิ กระทรวงการท่องเที่ยว และกีฬา กรมการท่องเที่ยว กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงมหาดไทยมีเนื้อหาครอบคลุมอยู่ทั้งหมด 5 ด้าน ซึ่งแต่ละหน่วยงานก็จะมีประเด็นด้านยุทธศาสตร์ที่แตกต่างกันออกไป ส่วนที่คล้ายกัน ได้แก่ ยุทธศาสตร์การพัฒนา ยุทธศาสตร์ด้านการมีส่วนร่วม และยุทธศาสตร์การฟื้นฟูแต่ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและยุทธศาสตร์การป้องกันทุกหน่วยงานยังให้ความสำคัญค่อนข้างน้อย ทำให้ยังไม่มีการกำหนดยุทธศาสตร์ของเครือข่ายส่งผลให้ไม่สามารถจัดโครงสร้างความร่วมมือระหว่างองค์กรต่าง ๆ ได้ ปัจจุบันการสนับสนุนซึ่งกันและกันของหน่วยงานต่าง ๆ จึงเป็นเพียงชั่วคราวครั้งชั่วคราวเท่านั้น

ด้านการออกแบบเครือข่าย

รูปแบบการดำเนินงาน เป็นการจัดการแบบกระจายอำนาจของกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน(Decentralized Management) มีลักษณะ คือ มีการแบ่งหน้าที่ในการทำงาน และการมีส่วนร่วมของสมาชิกทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ รวมถึงมีระบบการกระจายรายได้ที่เป็นธรรม ข้อดี คือ เกิดการเรียนรู้ การทำงานในระบอบประชาธิปไตย และเกิดการส่งเสริมการถ่ายทอด และการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างสมาชิกข้อเสีย คือ ความซับซ้อนในการทำงาน เนื่องจากความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ซึ่งบางครั้งอาจนำมาซึ่งความขัดแย้งในชุมชน

ด้านการสร้างความน่าเชื่อถือ

ในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของบ้านนาต้นจั่น มีการประเมินการทำงานจากหน่วยงานภายนอก เช่น มีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภายนอกเข้ามาประเมินคุณภาพการท่องเที่ยว และการทำผ้าหมักโคลน เป็นต้น สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเข้ามาตรวจดูระบบการบริการห้องสุขา มีกรรมการของกลุ่มทำหน้าที่ดูแลด้านการเงินรายรับรายจ่ายของชุมชน รวมถึงมีการสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากรในการทำงาน โดยมีค่าตอบแทนให้สำหรับผู้ที่มีส่วนช่วยในการทำงานตามความเหมาะสม ตลอดจนสมาชิกมีการทำงานด้วยความไว้วางใจต่อกัน มีการประสานงานร่วมกัน กรณีที่พบปัญหาในการทำงานจะแก้ไขปัญหาเชิงระบบด้วยการประชุมของคณะกรรมการ

ด้านการปฏิรูปทรัพยากรมนุษย์

ด้านการปฏิรูปทรัพยากรมนุษย์ กลุ่มการจัดการท่องเที่ยวบ้านนาต้นจั่นมีระบบการสรรหาบุคลากรมาทำงานอย่างเป็นระบบตามศักยภาพและความสามารถ โดยคัดเลือกจากความรู้ ความสามารถ บุคลิกภาพ รวมถึงมนุษยสัมพันธ์ ตลอดจนให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐดำเนินโครงการ หรือกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาความรู้ และทักษะของบุคลากร

จากผลการศึกษาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้วยแนวคิดการจัดการภาครัฐแบบเครือข่าย (Network Governance) ของบ้านนาต้นจั่น พบว่า ยังไม่มีการเชื่อมโยงของเครือข่ายการท่องเที่ยว เนื่องจากว่าในชุมชนบ้านนาต้นจั่น ยังคงเน้นการจัดการแบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในชุมชนเท่านั้น ซึ่งไม่ได้เน้นการขยายเครือข่ายให้ครอบคลุมถึงหน่วยงานอื่น ๆ โดยกลุ่มการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมองว่าในชุมชนมีศักยภาพที่โดดเด่น

ด้านทรัพยากรและความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ฉะนั้นชุมชนจึงเน้นการสร้างการเติบโตร่วมกันในชุมชนบนพื้นฐานของศักยภาพด้านต่าง ๆ เป็นสำคัญ

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของบ้านนาต้นจั่น พบว่า แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนมีศักยภาพในทุกด้าน ได้แก่ ด้านทรัพยากรทางการท่องเที่ยว ด้านการบริการและการให้ประสบการณ์ที่มีคุณภาพแก่นักท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยศักยภาพทั้ง 4 ด้านนี้ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมซึ่งสอดคล้องกับ Hunter (2002) Sharpley (2000) สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (2556) และโฆสิต ไชยประสิทธิ์ (2554) แม้ว่าโฆสิต ไชยประสิทธิ์ (2554) ได้ศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจากชุมชน ในโครงการหลวงหนองหอย จังหวัดเชียงใหม่ ที่พบว่า ศักยภาพทางการท่องเที่ยวจะประกอบไปด้วยศักยภาพของชุมชน และทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการกิจกรรมต่าง ๆ และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน แต่เมื่อพิจารณาถึงผลการวิจัยแล้วพบว่าไม่แตกต่างจากผลการศึกษาครั้งนี้เพียงแต่มีการจัดกลุ่มศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันเท่านั้น

จากผลการวิจัย พบว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของบ้านนาต้นจั่นเสนอให้กับนักท่องเที่ยวล้วนเป็นปัจจัยสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปาริฉัตร สิงห์ศักดิ์ตระกูล และพัชรินทร์ เสริมการดี (2556) ที่มีการประเมินศักยภาพในเชิงปริมาณเกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชนบ้านโตนป่าหน้น และชุมชนบ้านทุ่งมะปรางในด้านทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในระดับปานกลาง ทั้งนี้ประสบการณ์ หรือองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความโดดเด่นของทรัพยากรการท่องเที่ยวจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดภาพลักษณ์ตราสินค้า และแหล่งท่องเที่ยวที่ดีซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของมนัสสินี บุญมี ศรีสง่า (2556) โดยได้ศึกษาพื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่พบว่า องค์ประกอบด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นองค์ประกอบสำคัญของการสร้างอัตลักษณ์การท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว

นอกเหนือจากศักยภาพทางด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านนาต้นจั่น ยังมีศักยภาพทางด้านบริการ และการให้ประสบการณ์ที่มีคุณภาพแก่นักท่องเที่ยวซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวที่บ้านนาต้นจั่น เนื่องจากปัจจุบันนักท่องเที่ยวจะให้ความสำคัญกับประสบการณ์หรือความเพลิดเพลินใจ ซึ่งสอดคล้องกับ Shaw and Williams (2004) ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น โดยมีการเชื่อมโยงการทำงานในชุมชนอย่างมีระบบ เพื่อเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่หลากหลายซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของปาริฉัตร สิงห์ศักดิ์ตระกูล และพัชรินทร์ เสริมการดี (2556) ที่ว่าการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เป็นแนวทางในการจูงใจนักท่องเที่ยว และนอกเหนือจากการให้ความสำคัญกับกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถสัมผัสกับธรรมชาติได้อย่างแท้จริง กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านนาต้นจั่น ยังให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืนมากกว่ารายได้ที่จะได้รับดังเห็นได้จากการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวไม่ให้มากเกินไปจนจะสามารถรองรับได้

ทั้งนี้กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านนาต้นจั่น เป็นชุมชนที่สมาชิกทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีการอนุรักษ์ และวางแผนทรัพยากรทางการท่องเที่ยว มีการสร้างผลประโยชน์ร่วมกันจากการท่องเที่ยวด้วยการจัดสรรเงินรายได้จากการท่องเที่ยวให้กับชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของปาริฉัตร สิงห์ศักดิ์ตระกูล และพัชรินทร์ เสริมการดี (2556), บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548), ชุกกลิ่น

วิจิตร (มปป.) ที่กล่าวถึงการสร้างการมีส่วนร่วมด้วยการแบ่งผลประโยชน์ที่ได้รับ ซึ่งกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านนาต้นจั่นเชื่อว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนนี้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการความรู้ที่จะทำให้สมาชิกในชุมชนมีความรู้ และทักษะในการจัดการการท่องเที่ยว โดยชุมชน และจะทำให้ชุมชนเกิดความร่วมมือกันอนุรักษ์ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวซึ่งผลการวิจัยในส่วนนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Zapata et al. (2011) ที่พบว่า การเรียนรู้ของผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการขับเคลื่อน และสร้างความเข้มแข็งของการท่องเที่ยวชุมชน

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

1. ศักยภาพที่โดดเด่นทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเป็นข้อได้เปรียบของบ้านนาต้นจั่น แต่ในขณะเดียวกันทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเหล่านี้มีความเปราะบางต่อการได้รับผลกระทบจากการท่องเที่ยว ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านนาต้นจั่นควรมีการวางแผนป้องกันหรือลดผลกระทบจากการท่องเที่ยวออกเหนือจากการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวต่อครั้ง

2. จากผลการศึกษาที่ว่ากลุ่มการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านนาต้นจั่นมีการพัฒนาการท่องเที่ยวในลักษณะที่ไม่เน้นการเติบโตอย่างรวดเร็วแต่เน้นการเติบโตบนพื้นฐานของศักยภาพด้านต่าง ๆ ของชุมชนภายใต้บริบทของชุมชนที่แตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่นด้วยความโดดเด่นด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว และกิจกรรมการท่องเที่ยวรวมทั้งการบริหารจัดการอย่างเข้มแข็ง หากการท่องเที่ยวชุมชนจะนำไปสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนควรมีการนำเอาระบบการบริหารจัดการแบบเครือข่าย (Network Governance) มาพัฒนาการจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้คงอยู่สืบไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

จากการศึกษาเรื่อง “การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษา บ้านนาต้นจั่น ตำบลบ้านตึก อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย” ทำให้ทราบประเด็นปัญหาที่ควรมีการปรับปรุงสำหรับการศึกษาวิจัยในอนาคต ดังต่อไปนี้

1. เนื่องจากศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษา บ้านนาต้นจั่น ตำบลบ้านตึก อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย พบว่า ลักษณะการจัดการการท่องเที่ยวดังกล่าวยังมีการจัดการ โดยชุมชน ซึ่งไม่มีเครือข่ายของภาครัฐเข้าไปเกี่ยวข้องอย่างเป็นทางการเป็นระบบแบบแผน ดังนั้นผู้ศึกษาขอเสนอให้มีการศึกษาวิจัยในเรื่องแนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภาครัฐแบบเครือข่าย (Management of cultural tourism in network governance) เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงระบบอย่างแท้จริง

2. ควรทำการศึกษาพื้นที่การดำเนินงานอื่น ๆ เพื่อทำการเปรียบเทียบผลการดำเนินงานรับทราบปัญหาด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนที่เหมือน หรือต่างสาเหตุกัน เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ที่มาของปัญหาทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาทางต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างดีจากผู้ให้การสนับสนุนหลายท่าน ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณท่าน รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยันต์ รัชชกุล และดร.ปิยะวดี โรหิตารชุน อาจารย์ที่ปรึกษา และคณะกรรมการวิจัยมหาวิทยาลัยพะเยา ที่ให้โอกาส และให้การสนับสนุน ตลอดจนขอขอบคุณสมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชน ผู้นำชุมชนท่องเที่ยวบ้านนาต้นจั่น ผู้ใหญ่บ้าน นักบริหารงานการศึกษา รองผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุโขทัย และนักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการสำนักงานวัฒนธรรม

จังหวัดสุโขทัย ที่ให้ข้อมูลการวิจัยผู้ศึกษาขอขอบคุณบิดามารดา ครูบาอาจารย์ที่เป็นเบื้องหลังความสำเร็จในงานทุกชิ้น และท้ายสุดนี้ขอขอบคุณบรรดากัลยาณมิตรหลายท่านที่มีได้เอ่ยนามที่ทำให้กำลังใจ และสนับสนุนผู้วิจัยด้วยความจริงใจเสมอมา

เอกสารอ้างอิง

ไกรสิงห์ จินตนา. **NETWORK GOVERNANCE**. สืบค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2560

จาก http://www.academia.edu/5395156/Network_Governance.

โฆษิต ไชยประสิทธิ์. (2554). การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในมิติการพัฒนาจากภายในกรณีศึกษาชุมชนในศูนย์พัฒนา

โครงการหลวงหนองหอย. **วารสารวิชาการ Veridian E-Journal**, 7(3), 650-665

ชุกลิ้น อุนวิจิตร. (มปป). **การพัฒนาชุมชนต้นแบบของการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดเชียงราย**. (ออนไลน์).

สืบค้นเมื่อ 16 ธันวาคม 2556, จาก http://research.crru.ac.th/RDI_FILE/570002/Article.pdf.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). **การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน**. กรุงเทพฯ : บริษัทเพรส แอนด์ ดีไซน์ จำกัด.

ปาริฉัตร สิงห์ศักดิ์ตระกูล และพัชรินทร์ เสริมการดี. (2556). การศึกษาศักยภาพและแนวทางการท่องเที่ยวเชิง

อนุรักษ์ของชุมชนบ้านทุ่งมะปราง อำเภอควนโดน และบ้านโตนปาหนัน อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล.

สุทธิปริทัศน์, 27(83), 97-112.

มนัสลินี บุญมีศรีสง่า, ภาพิมล ปิ่นแก้ว และปาลีณี สกุลตั้งมณีรัตน์. (2556). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและ

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อตลาดนัดรถตุ๊กในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. **Veridian**

E-Journal, Silpakorn University, 6(1), 648-660

Hunter, Colin. (2002). Sustainable Tourism and the Touristic Ecological Footprint. *Environment, Development and*

Sustainability. 4, 7-20.

Nzama,A.T, Magi, L.M., & Ngocobo,N.R.(2005).Workbook-I Tourism Workbook for Educators:2004Curriculum

Statement (Unpushed Tourism Workshop Educational Materials). Centre for Recreation & Tourism, UZ.

And Tourism K of ZwaZulu-Natal, University of Zululand.

Sharpley, Richard. (2000). Tourism and Sustainable Development: Exploring the Theoretical Divide. *Journal of*

Sustainable Tourism. 8 (1), 1-19.

Shaw, Gareth & Alan M. Williams. (2004). *Tourism and Tourism Spaces*. London: Sage Publishing.

Vargo, Stephen & Robert F. Lusch. (2008). Service-Dominant Logic: Continuing the Evolution. *Journal of the*

Academic Marketing Science. 36, 1-10. World Tourism Organization. (2011). *Quality in Tourism*.

E-Bulletin, February 2011.

Yin, Robert (2009). *Case Study Research: Design and Methods*. 4th Eds. London: Sage.

การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและบรรเทา
สาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่นาเรืออำเภอเมือง จังหวัดพะเยา
People Participation in Disaster and Mitigation Performance at Maenarua
SAO in Phayao

วสันต์ แส่นจิตต์^{1*} และ สุรเชษฐ์ ชีระมณี²

Wasan Saenjit^{1*} and Surachet Chiramane²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงาน และศึกษาแนวทางการส่งเสริม การมีส่วนร่วมในการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลแม่นาเรือ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ข้าราชการ สมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบลแม่นาเรือ ผู้นำชุมชน และประชาชน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยกลุ่มผู้บริหาร ข้าราชการ สมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบลแม่นาเรือ ผู้นำชุมชน ใช้วิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง ส่วนกลุ่มประชาชนทั่วไปใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ รวมกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 381 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถามแบบปลายปิด และปลายเปิด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของ **กลุ่มผู้บริหาร ข้าราชการ ผู้นำชุมชน** ในพื้นที่ตำบลแม่นาเรือ โดยเฉลี่ยรวมทุกด้านการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.83) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมรับข้อมูลข่าวสาร และร่วมคิดกำหนดความต้องการอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.11) รองลงมา การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และติดตามประเมินผล อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.76) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.74) และการมีส่วนร่วมในการวางแผนอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.71) ตามลำดับ การมีส่วนร่วมของ **กลุ่มประชาชน** โดยเฉลี่ยรวมทุกด้านการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.83) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมสูงสุด (ค่าเฉลี่ย 3.41) คือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์และติดตามประเมินผล อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.60) รองลงมาการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.40) การมีส่วนร่วมในการวางแผน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.34) และการมีส่วนร่วมรับข้อมูลข่าวสาร และร่วมคิดกำหนดความต้องการ อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.30) ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร และกลุ่มประชาชน พบว่า กลุ่มผู้บริหาร ข้าราชการ ผู้นำชุมชน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มากกว่ากลุ่มประชาชน ในพื้นที่ตำบลแม่นาเรือ สำหรับแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วม เห็นว่าควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินตามนโยบายป้องกันและ

¹นิสิตดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : san2521j@gmail.com

บรรเทาสาธารณภัยมากขึ้นและควรนำข้อมูลสถิติการเกิดสาธารณภัย ในอดีตมาใช้ประโยชน์เพื่อวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในปัจจุบัน

คำสำคัญ: สาธารณภัย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การมีส่วนร่วม

Abstract

This study aimed to investigate the participation in the people to work on prevention and mitigation in Maenaruasubdistrict, Phayao province. The samples of this work were executives, government officials, community leaders, and people of Maenaruasubdistrict, which has number of 381 samples. The questionnaires were used for collecting data. The descriptive statistics used in analyzing data were percentage, mean and standard deviation.

The results of this study were as follows: In studies of groups of executives, government officials, and community leaders, the average includes all aspects of participation in high level, (on the average of 3.83). The item is found to have maximum participation, which is the participation in knowing information and sharing the ideas (the average of 4.11). Followed by, the participation in benefit and assessment (the average of 3.76), the participation in the operation (the average of 3.74) and the participation in the planning (on the average of 3.71), respectively. The participation in the people. On average, the participation was at a high level (with an average of 3.83). When considering the items, it was found that the highest participation, which was the average of 3.41. Participation in the benefit sharing and evaluation was at the high level of 3.60, followed by the participation in the operation (the average of 3.40), planning (the average of 3.34), and knowing information and sharing the ideas (the average of 3.30 For participatory promotion, it was suggested that people should be encouraged to participate in the implementation of the disaster prevention and mitigation policy and should be informed. Past disaster statistics are used to plan, prevent and mitigate present disaster.

Keywords: Public administration, disaster prevention and mitigation plans, participation

บทนำ

งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นส่วนหนึ่งซึ่งสังกัดสำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ณาเรือซึ่งมีหน้าที่ และขอบข่ายงานหลัก เกี่ยวกับงานรักษาความปลอดภัยของสถานที่ราชการ งานป้องกันและระงับอัคคีภัย งานวิเคราะห์และพิจารณา ทำความเห็น สรุป รายงาน เสนอแนะ รวมทั้งดำเนินการด้านกฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับการป้องกันและระงับอัคคีภัย ภัยธรรมชาติและสาธารณภัยอื่น เช่น อุทกภัย วาตภัย งานตรวจสอบ ควบคุมดูแลในการจัดเตรียมและอำนวยความสะดวกในการป้องกันบรรเทาและระงับสาธารณภัยต่าง ๆ งานจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทุกประเภทภัยที่เกิดขึ้นในพื้นที่ตำบลแม่ณาเรือ งานฝึกซ้อมและดำเนินการตามแผน งานเกี่ยวกับวิทยุสื่อสาร งานการฝึกอบรมอาสาสมัครป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย งานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งสถิติปฏิบัติงาน ได้แก่จัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยต่าง ๆ การเตรียมความพร้อมคอยเหตุ 24 ชั่วโมง จัดฝึกซ้อมเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องตามแผนได้อย่างถูกต้อง ประสานงานส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง จัดระบบควบคุมเครื่องมือสื่อสาร ส่วนด้านด้านการสนับสนุน โดยให้การสนับสนุนรถยนต์ดับเพลิง รถยนต์บรรทุกน้ำแก่ส่วน

ราชการ และประชาชน ให้การสนับสนุนเจ้าหน้าที่วิทยากร ให้ความรู้ตามสถานประกอบการ และหน่วยงานต่าง ๆ งานด้านการให้บริการ บริการน้ำอุปโภค – บริโภคให้แก่ส่วนราชการและประชาชน

การวางระบบบริหารจัดการสาธารณสุขของ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่นาเรือ งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยได้มีการเขียนแผนปฏิบัติการ ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ให้สอดคล้องตามแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติและแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จังหวัดพะเยา เพื่อเป็นแนวปฏิบัติเมื่อเกิดสาธารณภัยหรือภัยพิบัติขึ้นในตำบลแม่นาเรือ และได้มีการจัดตั้งศูนย์บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่นาเรือเป็นผู้บัญชาการศูนย์ และคณะกรรมการช่วยเหลือผู้ประสบภัย ประกอบด้วยข้าราชการ พนักงานส่วนท้องถิ่น หัวหน้าหน่วยงานราชการในพื้นที่ ผู้นำชุมชน เพื่อเข้าช่วยเหลือผู้ประสบภัย ในพื้นที่ตำบลแม่นาเรือ หากเกินระดับขีดความสามารถตามแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่นาเรือ จะขอรับการช่วยเหลือจากหน่วยเหนือต่อไปตามระดับ คือ อำเภอเมืองพะเยา และจังหวัดพะเยา ปัจจุบันสาธารณภัยได้เกิดขึ้นในตำบลแม่นาเรือบ่อยครั้ง ทุกฤดูกาลตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมเนื่องจากตำบลแม่นาเรือมีสภาพทางภูมิศาสตร์ครบทุกมิติไม่ว่าจะเป็น บริเวณที่ราบเชิงเขา และที่ราบลุ่ม และสภาพทางภูมิศาสตร์ด้านอื่น ที่ทำให้เกิดองค์ประกอบที่สามารถเกิดภัย องค์การบริหาร ส่วนตำบลแม่นาเรือ และหน่วยงานราชการระดับอำเภอ และระดับจังหวัด ตลอดจนผู้นำชุมชนจะเข้าไปช่วยเหลือ และบริหารจัดการให้กับผู้ประสบภัยซึ่งสาธารณภัย หรือภัยบางชนิด ประชาชนในตำบลแม่นาเรือ ต้องสามารถร่วมกันวางแผนเตรียมการป้องกัน และช่วยเหลือตนเองได้อย่างทันท่วงที อันจะส่งผลดีทั้งต่อตัวประชาชนเอง และยังเป็นการส่งเสริมความเข้มแข็งแก่ชุมชนแบบมีส่วนร่วมกับภาครัฐ หรือองค์การบริหารส่วนตำบลแม่นาเรือ และผู้นำชุมชน หากประชาชนไม่ตระหนักในการเตรียมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแก่ตนเอง และชุมชน นอกจากจะส่งผลให้การดำเนินงานบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่นาเรือ เกิดความล่าช้าแล้ว ยังอาจจะส่งผลให้ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นนั้นทวีความรุนแรงต่อชีวิต และทรัพย์สินของประชาชนมากยิ่งขึ้นด้วย

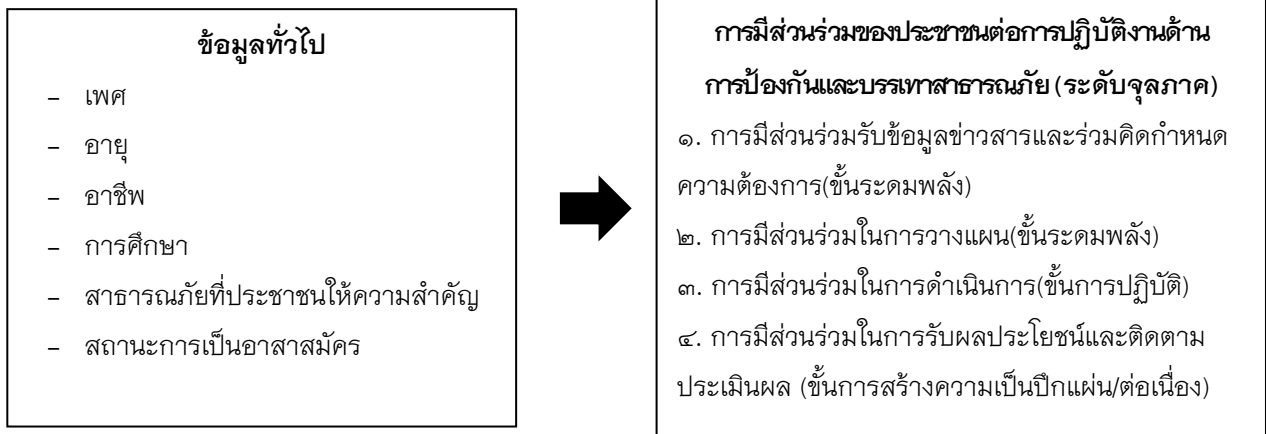
ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ตำบลแม่นาเรือ ในการเตรียมพร้อม และความตระหนักในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและภัยพิบัติ และต้องการทราบแนวทางการส่งเสริมให้ประชาชนเกิดการมีส่วนร่วมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่นาเรือ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่นาเรือ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการนำนโยบายการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่นาเรื่อ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิด ดังนี้

วิธีวิทยาการวิจัย

ในการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนมีผลในการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่นาเรื่อ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณโดยวิธีการดำเนินการศึกษาในครั้งนี้มีขั้นตอนในการดำเนินการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชากรตำบลแม่นาเรื่อ 8,881 คน 18 หมู่บ้าน (ข้อมูลประชากร จากอำเภอเมืองพะเยา ปี 2560) คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างตามวิธีการของ ทาโรยามาเน่ (Taro Yamane) ชารินทร์ ศิลป์จารุ (2555) ได้จำนวน 383 คน ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ระดับความเชื่อมั่น 95% จำแนกตามค่าความคลาดเคลื่อน 5% ดังนี้

	n	$= N/1+N(e)^2$
ในเมื่อ	n	หมายถึง ขนาดตัวอย่าง
	N	หมายถึง จำนวนประชากร
	E	หมายถึง ค่าความคลาดเคลื่อนทางสถิติร้อยละ 5 หรือ .05

แทนค่าสูตร

$$\begin{aligned}n &= 8,786/1+8,786(.05)^2 \\ &= 8,786/1+8,786(.0025) \\ &= 8,786/1+21.96 \\ &= 8,786/22.96 \\ &= 382.66\end{aligned}$$

ได้กลุ่มตัวอย่าง 383 คน และผู้ศึกษาแบ่งกลุ่มประชากรออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มผู้บริหาร ข้าราชการ และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่นาเรือ จำนวน 41 คน กลุ่มผู้นำชุมชน ประกอบด้วยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตำบลแม่นาเรือ จำนวน 18 คน รวม 59 คน
2. กลุ่มประชาชนที่อาศัยและมีภูมิลำเนาในพื้นที่ตำบลแม่นาเรือ จำนวน 324 คน

เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการสุ่มตัวอย่างตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

คำนวณสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนประชากรมากน้อย คือ กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวข้างต้น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้บริหาร ข้าราชการ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่นาเรือ ประกอบด้วยกำนัน ผู้ใหญ่บ้านและกลุ่มประชาชนทั่วไป จำนวน 18 หมู่บ้าน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) และสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่มดังนี้

1. กลุ่มผู้บริหาร ข้าราชการ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่นาเรือ กลุ่มผู้นำชุมชน ประกอบด้วยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตำบลแม่นาเรือ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)
2. กลุ่มประชาชนทั่วไปที่อาศัย และมีภูมิลำเนาในพื้นที่ตำบลแม่นาเรือ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษานี้ ผู้ศึกษาใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่สร้างขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ทฤษฎีแนวคิด และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามแนวคิดวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อใช้เป็น เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในตอนที่1และตอนที่2 เป็นแบบสอบถามแบบตรวจรายการ (Check List) แบบสอบถาม ปลายปิด (Close-ended Questionnaire) และส่วนที่3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจจสอบรายการ (Check List) ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ และระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สาธารณภัยที่ประชาชนให้ความสำคัญ และสถานะการเป็นอาสาสมัคร เสนอผลการวิเคราะห์เป็นความถี่

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการนำนโยบายการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยไปปฏิบัติองค์การบริหารส่วนตำบลแม่นาเรือ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา มีลักษณะ เป็นแบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวของลิเคิร์ท อ้างอิงในธานินทร์ ศิลป์จารุ (2555) แบ่งเป็นการมีส่วนร่วม 4 ด้านได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมรับข้อมูลข่าวสารและร่วมคิดกำหนดความต้องการในด้านการป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัย 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 4) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์และติดตามประเมินผลในการปฏิบัติงานด้านป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ผลการศึกษา

การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่นาเรือ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้ ดังนี้

ผลการศึกษาดตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปจำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ และการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 53.50 อายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.00 สถานภาพสมรส คิดเป็น

ร้อยละ 79.30 และมีการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นหรือต่ำกว่า คิดเป็นร้อยละ 44.10 อาชีพเกษตรกรรม คิดเป็น ร้อยละ 51.70 โดยมีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 3,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 39.90 มีการให้ความสำคัญต่อสาธารณภัยเรื่อง อัคคีภัยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.40 และผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนใหญ่ ไม่เป็นอาสาสมัครของตำบลแม่เนาเรือ คิดเป็นร้อยละ 55.60

ผลการศึกษาตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย องค์การบริหารส่วนตำบลแม่เนาเรือ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา พบว่า

การมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้บริหาร ข้าราชการ ผู้นำชุมชน ในพื้นที่ตำบลแม่เนาเรือ โดยเฉลี่ยรวมทุกด้าน การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.83) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมรับข้อมูลข่าวสารและร่วมคิด กำหนดความต้องการการอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.11) รองลงมาการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์และติดตามประเมินผล อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.76) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.74) การมีส่วนร่วมในการวางแผนอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.71) ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมของกลุ่มประชาชน โดยเฉลี่ยรวมทุกด้านการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.83) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมสูงสุด (ค่าเฉลี่ย 3.41) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าการมีส่วนร่วมสูงสุดคือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์และติดตามประเมินผลอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.60) รองลงมาการมีส่วนร่วมในการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.40) การมีส่วนร่วมในการวางแผน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.34) และการมีส่วนร่วมรับข้อมูลข่าวสารและร่วมคิดกำหนดความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.30) ตามลำดับ

ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร และกลุ่มประชาชน พบว่า กลุ่มผู้บริหาร ข้าราชการ ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยมากกว่า กลุ่มประชาชนในพื้นที่ตำบลแม่เนาเรือ

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่เนาเรือ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

การมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้บริหาร ข้าราชการ ผู้นำชุมชน

1. การมีส่วนร่วมรับข้อมูลข่าวสาร และร่วมคิดกำหนดความต้องการของกลุ่มผู้บริหาร ข้าราชการ ผู้นำชุมชนโดยภาพรวมมีค่าแปรผลอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่ากลุ่มผู้บริหาร ข้าราชการ ผู้นำชุมชนทราบและมีความเข้าใจถึงนโยบายด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของรัฐบาล และนโยบายระดับจังหวัด และอำเภอ ตลอดจนเห็นความสำคัญและกำหนดนโยบายการจัดทำแนวทาง งบประมาณแผนงานโครงการ ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มีความพร้อมที่จะประชาสัมพันธ์ และทำความเข้าใจให้กับประชาชนในพื้นที่ตำบลแม่เนาเรือให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนโยบายด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และมีความพร้อมที่จะนำนโยบายด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มาปฏิบัติในพื้นที่ตำบลแม่เนาเรือสอดคล้องกับการศึกษา ของสุธิญา พรหมมาก (2554) ได้ศึกษาภาวะผู้นำกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง ระบุว่าภาวะผู้นำของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเขาชัยสนอยู่ในระดับมาก

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย องค์การบริหารส่วนตำบลแม่นาเรือ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยาของกลุ่มผู้บริหาร ข้าราชการ ผู้นำชุมชนโดยภาพรวมมีค่าแปรผลอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่ากลุ่มผู้บริหาร ข้าราชการ ผู้นำชุมชน สนใจเรื่องแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่นาเรือ มีความต้องการให้มีแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในหมู่บ้าน/ชุมชน หรือพื้นที่เสี่ยงภัย ในตำบลแม่นาเรือ และมีความสนใจที่จะเข้าร่วมจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อเตรียมการป้องกันสาธารณภัยตลอดจนมีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณ และกำหนดโครงการฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่นาเรือองค์การบริหารส่วนตำบลแม่นาเรือ มีนโยบายการประชาสัมพันธ์ และการสนับสนุนเรื่องการจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ให้ประชาชนรับทราบ ผลการศึกษาครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของกิจจา โพธิ์แดน (2557) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลลาดยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ซึ่งในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย องค์การบริหารส่วนตำบลแม่นาเรือ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ของกลุ่มผู้บริหาร ข้าราชการ ผู้นำชุมชนโดยภาพรวมมีค่าแปรผลอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่ากลุ่มผู้บริหาร ข้าราชการ ผู้นำชุมชน ได้ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่ติดตามข่าวสาร การพยากรณ์อากาศ และติดตามสถานการณ์สิ่งแวดล้อมโลกการเปลี่ยนแปลงของฤดูกาล เพื่อเตรียมการป้องกันภัยนโยบาย หรือการเตรียมความพร้อมการตรวจตรา และซ่อมที่อยู่อาศัยเพื่อป้องกันสาธารณภัยก่อนเกิดภัย และมีส่วนร่วมในการฝึกซ้อมแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในพื้นที่ชุมชนหมู่บ้าน พื้นที่เสี่ยงขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่นาเรือ เมื่อเกิดเหตุสาธารณภัยสามารถให้การสนับสนุนเครื่องมือ เครื่องจักร ในการปฏิบัติหน้าที่ได้ประสานงาน และขอความช่วยเหลือกับหน่วยงานอื่นในพื้นที่ตำบลแม่นาเรือ และตำบลข้างเคียง และสามารถบริหารจัดการและจัดการสาธารณภัย มีความพร้อมที่จะช่วยเหลือผู้ประสบภัยในพื้นที่ ซึ่งไม่สอดคล้องกับอมรเทพ จันท์ดวง (2554) ศึกษาเรื่องบทบาทการมีส่วนร่วมของการบริหารงานของเทศบาลตำบลในอำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานผู้นำท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง

4. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์และติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย องค์การบริหารส่วนตำบลแม่นาเรือ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ของกลุ่มผู้บริหาร ข้าราชการ ผู้นำชุมชนโดยภาพรวมมีค่าแปรผลอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่ากลุ่มผู้บริหาร ข้าราชการ ผู้นำชุมชน ส่วนร่วมในการประเมินผลของ นโยบายการให้ความช่วยเหลือ หรือด้านการสงเคราะห์ผู้ประสบภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่นาเรือ และการตรวจสอบโครงการด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่นาเรือมีความเหมาะสม และองค์การบริหารส่วนตำบลแม่นาเรือมีนโยบาย การประชาสัมพันธ์และการสนับสนุนเรื่องการจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ให้ประชาชนรับทราบเมื่อเกิดสาธารณภัย ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ ยุวดี พวงรอด (2557) ศึกษาเรื่องบทบาทผู้นำท้องถิ่นต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของประชาชนในชุมชน กรณีศึกษานายกองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาด้านบทบาทผู้นำท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก

การมีส่วนร่วมของกลุ่มประชาชน

1. การมีส่วนร่วมรับข้อมูลข่าวสาร และร่วมคิดกำหนดความต้องการของประชาชนต่อการปฏิบัติงาน การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย องค์การบริหารส่วนตำบลแม่นาเรือ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยภาพรวม มีค่าแปรผลอยู่ในระดับปานกลางที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่าได้รับข้อมูลข่าวสาร การประชาสัมพันธ์เรื่องการมีส่วนร่วม

ในการจัดทำแนวทางแผนงานโครงการเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่เนา เรื่อยังไม่มากเท่าที่ควร ตลอดจนการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เสนอแนะการจัดทำแนวทางแผนงานโครงการด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยการส่งเสริมให้ความรู้แก่ประชาชนด้านแนวทางแผนงานยังไม่มากเท่าที่ควร ประชาชนต้องการเข้าร่วมโครงการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ และประชาชนมองว่าองค์การบริหารส่วนตำบลแม่เนาเรือไม่ได้แจ้งหรือประกาศเรื่องการจัดทำข้อบัญญัติ เรื่องงบประมาณของโครงการ ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ให้ประชาชนทราบ ประชาชนไม่ค่อยรู้จัก และคุ้นเคยกับผู้บริหาร องค์การบริหารส่วนตำบลแม่เนาเรือ ข้าราชการ และกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ตำบลแม่เนาเรือ ทั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของน้อยใจยา แก้ววงษา (2558) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรณีศึกษาเทศบาลตำบลบางช้างอำเภอบางช้างจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีค่าเฉลี่ย ระดับปานกลาง

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนของกลุ่มประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย องค์การบริหารส่วนตำบลแม่เนาเรือ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ภาพรวมมีค่าแปรผลอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับที่ไม่มากยังไม่มีความพร้อมและสะดวกที่จะเข้ารับการฝึกอบรม หรือเข้าร่วมโครงการ และประชาชนสนใจในการเข้าร่วมจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อเตรียมการป้องกันสาธารณภัยได้เองบางส่วนในระดับปานกลาง ประชาชนสนใจที่จะเข้าร่วมการฝึกซ้อมแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในพื้นที่ชุมชน/หมู่บ้าน/พื้นที่เสี่ยงในระดับไม่มาก แต่ประชาชนคิดว่าแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยใช้ชุมชน/หมู่บ้าน เป็นฐานและการเตรียมความพร้อมการตรวจตราและซ่อมที่อยู่อาศัยเพื่อป้องกันสาธารณภัย ก่อนเกิดภัยมีความสำคัญสอดคล้องกับการศึกษาของสมบัติพิทยานิ (2555) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และผลการศึกษาคั้งนี้ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ กัญญาณีย์ กาฬภักดิ์ (2557, หน้า 59) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชนบ้านไม้รูดตำบลไม้รูดอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ผลการศึกษา พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย

3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย องค์การบริหารส่วนตำบลแม่เนาเรือ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ของกลุ่มประชาชนในพื้นที่ตำบลแม่เนาเรือโดยภาพรวมมีค่าแปรผลอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า การติดตามข่าวสาร หรือการพยากรณ์อากาศ และติดตามสถานการณ์สิ่งแวดล้อมโลก หรือการเปลี่ยนแปลงของฤดูกาลเพื่อเตรียมการป้องกันภัย การให้ความรู้เรื่องสาธารณภัย และความปลอดภัยในการดำเนินชีวิตของประชาชน ยังมีไม่มากและยังไม่มีความพร้อมไม่สอดคล้องกับการศึกษาของแพรวชมพู ประเสริฐศรี และปิยะดา วชิระวงศกร (2556) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการแก้ไขปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ลุ่มน้ำยมกรณีศึกษา ตำบลวังจิก อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และผลการศึกษาคั้งนี้ ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ สมจิตร์ แสงชาติ (2558) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลศรีฐาน อำเภอป่าติว จังหวัดยโสธร พบว่า ด้านการฝึกอบรมการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย

4. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์และติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย องค์การบริหารส่วนตำบลแม่เนาเรือ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมมีค่าแปรผลอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่าประชาชนในพื้นที่เห็นความสำคัญว่าการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยว่าเป็นหน้าที่ของ ทุกคนในพื้นที่ตำบลแม่เนาเรือที่ต้องตระหนักและเรียนรู้และเมื่อเกิดสาธารณภัยทุกครั้ง องค์การบริหารส่วนตำบลแม่เนาเรือ ได้ให้การช่วยเหลือและการสงเคราะห์ อำนวยความสะดวกเป็นอย่างดี การออกกระบังเหตุของศูนย์ป้องกัน

และบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่นาเรือ ตอบสนองความต้องการ และรวดเร็วโครงการ ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่นาเรือ มีความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการและสภาพพื้นที่เตรียมงบประมาณ และมีเครื่องมืออุปกรณ์ในการปฏิบัติงานด้านการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย เหมาะสม ทันสมัย สอดคล้องกับการศึกษาของ ปัญญาพล ปัญญาตย์ (2555) ศึกษาเรื่องทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของ องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ทอง อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่องานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ทั้งโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

1. ควรส่งเสริมและสนับสนุน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามนโยบายด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จากส่วนกลาง ส่วนจังหวัด และส่วนอำเภอ มาปฏิบัติในพื้นที่ตำบลแม่นาเรือ
2. ควรนำข้อมูลหรือสถิติการเกิดสาธารณภัยที่เกิดขึ้นในอดีต มาวางแผนด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และการประชาสัมพันธ์และการสนับสนุน เรื่องการจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ให้ประชาชนรับทราบให้มากยิ่งขึ้น
3. ควรประสานงาน และขอความช่วยเหลือกับหน่วยงาน อื่นในพื้นที่ตำบลแม่นาเรือ และตำบลข้างเคียง เมื่อเกิดสาธารณภัย
4. ควรแจ้งประชาสัมพันธ์ หรือประกาศ เรื่องการจัดทำข้อบัญญัติเรื่องงบประมาณของโครงการ ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ให้ประชาชนในพื้นที่ตำบลแม่นาเรือทราบมากยิ่งขึ้น
5. ควรส่งเสริมสนับสนุนประชาชนให้เข้าร่วมโครงการฝึกอบรม ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่นาเรือ และส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ตำบลแม่นาเรือมีส่วนร่วมสนับสนุนเครื่องมือ เครื่องจักร ในการปฏิบัติหน้าที่ เมื่อเกิดเหตุสาธารณภัยขึ้นในพื้นที่ตำบลแม่นาเรือ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ตำบลแม่นาเรือ ให้มีความรู้ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้มากยิ่งขึ้น
2. ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนชุมชน เช่น แผนป้องกันอุทกภัย อัคคีภัย และสาธารณภัยอื่น ที่มักเกิดขึ้นในพื้นที่ตำบลแม่นาเรือ
3. ส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ตำบลแม่นาเรือ มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนชุมชน หรือแผนป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย
4. ส่งเสริมให้มีการฝึกอบรม และพัฒนาศักยภาพของพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่นาเรือเพื่อเพิ่มทักษะในการปฏิบัติงาน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความรู้ความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.สุรเชษฐ์ ชีระมณี อาจารย์ที่ปรึกษา และดร.รักษศรี เกียรติบุตร ที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนปรับปรุงแก้ไข จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สมบูรณ์

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยให้คำแนะนำปรับปรุงเนื้อหาของเครื่องมือ ที่ใช้ เพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ตลอดจนคณาจารย์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ และประสบการณ์ตลอดระยะเวลาที่ศึกษาขอบคุณ ผู้บริหาร ข้าราชการ ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และประชาชนในพื้นที่ตำบลแม่มาเรือ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ที่กรุณาให้ข้อมูล อันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กัญญาณิตย์ กาฬภักดี. (2557). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชนบ้านไม้รูด ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด**. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2560,
จาก http://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/55930235
- กิจจา โพธิ์แดน. (2557). **การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลลาดยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์**. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2560,
จาก http://www.mcu.ac.th/site/thesiscontent_desc.php?ct=1&t_id=1756
- กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์. (2560). **การจัดการภัยพิบัติโดยมีชุมชนเป็นฐานกรณีศึกษาอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก**, สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2560, จาก <https://conference.kku.ac.th/cola/articles/r/pm2017>
- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (2559). **แผนป้องกันป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558**. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2560,
จาก http://www.disaster.go.th/upload/download/file_attach/55acacb4f1f7c.pdf
- ไทยคชา อินต๊ะนิล. (2556). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลเมืองดอกคำใต้ หลังจากยกฐานะจากเทศบาลตำบลเป็นเทศบาลเมือง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา**. วิทยานิพนธ์ ปร.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.
- ธานีรินทร์ ศิลป์จารุ. (2555). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS**. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ: บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- น้อยใจยา แก้ววงษา. (2558). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบางซ้าย อำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2560,
จาก <http://www.rdi.aru.ac.th/journal/pdf/20150902095616.pdf>
- นิโรธ โลหะชีพ. (2555). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุก อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา**. วิทยานิพนธ์ ปร.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.
- ปัญญาพล ปัญจมาตย์. (2555). **ทัศนคติของประชาชนที่ต่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ทอง อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดร้อยเอ็ด**. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2560,
จาก <http://www.phothong101.go.th/data/Knowledge/Research/PongKaan01.pdf>
- แพรชมพู ประเสริฐศรี และปิยะดา วชิระวงศกร. (2556). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ลุ่มน้ำยมกรณีศึกษาตำบลวังจิก อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร**. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2560, จาก http://kukr.lib.ku.ac.th/proceedings/KUCON/search_detail/result/315439

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- พรรณวิภา ประภาสุข. (2555). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประชาชนในเขตจังหวัดความรับผิดชอบของศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 3 ปราจีนบุรี. สืบค้นเมื่อ 12 ตุลาคม 2560, จาก file:///C:/Users/MNR_02/Documents/Fulltext%233_182194.pdf
- มยุรี อนุมานราชทน. (2553). นโยบายสาธารณะ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ธนกมลการพิมพ์.
- ยุวระดี พ่วงรอด. (2557). บทบาทผู้นำท้องถิ่นต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของประชาชนในชุมชนกรณีศึกษานายกองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2560, จาก http://etheses.psu.ac.th/lib-irpsru/sites/default/files/site/default/thesis/ch5_8.pdf
- สมบัติ ทัพธานี. (2555). เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2560, จาก http://research.pcu.ac.th/journal_pcu/index.php/re/article/view/121/118
- สมจิตร์ แสงชาติ. (2558). การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีฐานอำเภอป่าติ้วจังหวัดยโสธร. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2560, จาก www.disaster.go.th/th/cms-download_content.php?did=1146
- สุธิยา พรหมมาก. (2554). ภาวะผู้นำกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาชัยสนจังหวัดพัทลุง. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2560, จาก <https://journal.oas.psu.ac.th/index.php/asj/article/view/207/154>
- ศรัญญา ศรีวีราช. (2556). การมีส่วนร่วมของประชาชนตามนโยบายการบริหารงานของ เทศบาลเมืองดอกคำใต้ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา. วิทยานิพนธ์ ปร.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา
- อมรเทพ จันทร์ดวน. (2554). บทบาทการมีส่วนร่วมของการบริหารงานของเทศบาลตำบลในอำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2560, จาก [http://kb.tsu.ac.th/jspui/bitstream/123456789/2407/1/อมรเทพ%20จันทร์ดวน %2000185165.pdf](http://kb.tsu.ac.th/jspui/bitstream/123456789/2407/1/อมรเทพ%20จันทร์ดวน%2000185165.pdf)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล

ตำบลป่าแงะ อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย

Public Participation in Process Local Development Plan of Pangae Sub-district Municipality, Padad District, Chiang Rai Province

สุปรินญา รัตนดุลยวิจิตร^{1*} และ สุรเชษฐ์ ชีระมณี²

Suprinya Rattanadullayavijit^{1*} and Surachet Chiramanee²

บทคัดย่อ

การศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลป่าแงะ อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลป่าแงะ อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย และเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลป่าแงะ อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่เคยมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลป่าแงะ จำนวน 250 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานใช้สถิติ t-test, F-test (One-Way ANOVA) กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 54.80 อยู่ในช่วงอายุ 51-59 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.40 มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 39.20 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 5,000-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 45.60 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลป่าแงะ โดยภาพรวมพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการริเริ่ม ($\bar{X} = 3.74$) รองลงมา คือ ด้านการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.73$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการประเมินผล ($\bar{X} = 3.49$)

ส่วนการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ มีระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกันซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ตำบลป่าแงะ

¹นิสิตดุษฎีบัณฑิตและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : spy.ratta@gmail.com

Abstract

A study of Public Participation in Process Local Development Plan of Pangae Sub-district Municipality, Padad District, Chiang Rai Province The purpose is to study the level of the participation of people in the local development plan of Pangae Sub-district Municipality, Padad District, Chiang Rai Province and to compare the differences in personal factors, such as gender, age, education level, occupation and salary with the level of the participation of people in the local development plan of Pangae Sub-district Municipality, Padad District Chiang Rai Province. The sample consisted of 250 people who had participated in the local development plan of Pangae Sub-District Municipality. The instrument used to collect data was the statistical questionnaire used for data analysis: frequency, percentage, mean, standard deviation and hypothesis testing was using the t-test, F-test (One-Way ANOVA) was statistically significant at the 0.05

The results showed that most respondents were female. 54.80% were between the ages of 51-59 years, accounting for 28.40 percent, primary education accounted for 39.20 percent, The average monthly salary is 5,000-10,000 baht or 45.60 percent. The level of public participation in process local development plan of Pangae Sub-district Municipality. Overall, it was found that. public participation of people is at a high level. The highest mean was the initiation ($\bar{X} = 3.74$), followed by the decision ($\bar{X} = 3.73$), The lowest mean score was the evaluation ($\bar{X} = 3.49$)

Hypothesis testing is found that people of different sex, age, education, occupation, and salary have different levels of participation not different Statistically significant at the 0.05.

Keywords: Participation, Local Development Plan, Pangae Sub-district

บทนำ

นับตั้งแต่ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นต้นมา บทบาทอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมาก รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดกรอบความเป็นอิสระในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนและความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเอง ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 ที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้การบริหารงานสอดคล้องกับแนวทางการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549 โดยในมาตรา 16 ให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง จำนวน 31 ประการ โดยเฉพาะ (1) คือ การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง โดยมีจุดประสงค์เพื่อนำไปสู่การป้องกันและแก้ไขปัญหา ตลอดจนตอบสนองความต้องการของประชาชนในองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ มากที่สุด (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2548 หน้า 1) และตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 กำหนดให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมี

หน้าที่ในการพัฒนาท้องถิ่นและจัดทำแผนพัฒนาของตนเอง เพื่อเป็นกรอบในการกำหนดทิศทางการพัฒนา เพื่อมุ่งไปสู่สภาพการณ์ที่ต้องการในอนาคต โดยสามารถจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด แผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นกรอบและแนวทางในการบริหารงานของท้องถิ่นให้มีความคล่องตัว และสอดคล้องกับนโยบายของคณะผู้บริหารยุทธศาสตร์การพัฒนอำเภอ ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด นโยบายรัฐบาล และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทั้งนี้จะต้องสอดคล้องกับศักยภาพของท้องถิ่น ปัญหาและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นด้วย ซึ่งการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นที่ดีจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้านและเป็นระบบ เพื่อให้แผนพัฒนาท้องถิ่นสามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและสนองตอบความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง การจัดทำแผนพัฒนาสามปีทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีทิศทางในการพัฒนาที่ชัดเจน สามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาตามข้อบังคับและงบประมาณรายจ่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กรมการปกครอง, 2549, หน้า 18)

การเข้ามามีบทบาทมีในกิจกรรมทางการบริหารระดับท้องถิ่นของประชาชนในปัจจุบัน ก็เพื่อจะให้การบริหารงานของแต่ละท้องถิ่นสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น เนื่องจากประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมรู้ถึงความต้องการและปัญหาของตนเองได้ดีกว่าบุคคลอื่น ซึ่งมีใช้เป็นคนในท้องถิ่นนั้น ๆ การยินยอมให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการบริหารการปกครองท้องถิ่น จึงเท่ากับเป็นการยอมรับว่าความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นนั้นแตกต่างกัน และผู้ที่จะสามารถรู้ถึงความแตกต่างในความต้องการและสามารถตอบสนองได้ตรงตามความต้องการนั้นก็คือ ประชาชนในท้องถิ่นนั้นนั่นเองและตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 287 ระบุว่าประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดให้มีวิธีการที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมดังกล่าวได้ด้วย แต่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารท้องถิ่นยังอยู่ในวงจำกัด การเข้าไปมีบทบาทของประชาชนมีน้อย จึงจำเป็นที่จะต้องศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นซึ่งจะเป็นการ บริหารและพัฒนาที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง (บุญยรัตน์ โททอง, 2537, หน้า 31)

กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จึงถือเป็นหัวใจสำคัญของการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะว่าประชาชนจะมีความรู้และความเข้าใจดีว่าชุมชนต้องการอะไร เนื่องจากประชาชนจะเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการนำแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาปฏิบัติ ในการจัดทำแผนห้าท้องถิ่นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้อง เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผน ในทุกขั้นตอน ทั้งนี้เมื่อนำแผนมาปฏิบัติจะได้ประสพผลสำเร็จมากขึ้น ทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนและชุมชนอย่างยั่งยืน

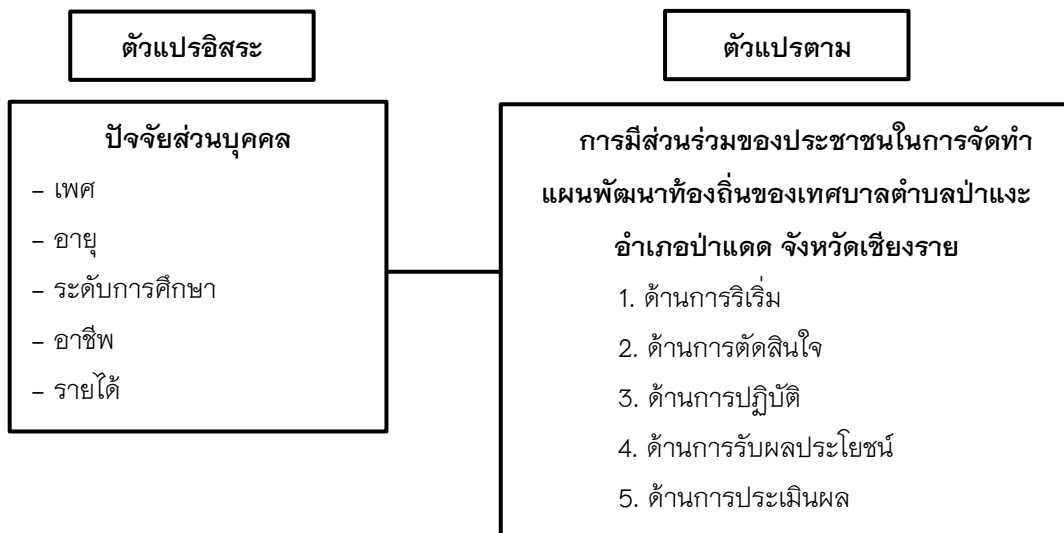
ผู้ศึกษาได้เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลป่าแฉะ อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลป่าแฉะ อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย และเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลป่าแฉะ อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นและการดำเนินการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลป่าแฉะ ให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล และเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล ตำบลป่าแฉะ ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม มากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลป่าแฉะ อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลป่าแฉะ อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

ผู้ศึกษาได้ทบทวนวรรณกรรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ผู้ศึกษาจึงได้นำมากำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาดังต่อไปนี้

สมมุติฐาน

การทดสอบสมมุติฐานครั้งนี้ ตั้งสมมุติฐานไว้ว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ มีระดับการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลป่าแฉะ อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ซึ่งผู้ศึกษาได้ออกแบบวิธีการดำเนินการ เพื่อมุ่งศึกษาศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลป่าแฉะ อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย รวมไปถึงเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลป่าแฉะ อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย โดยมีขอบเขตด้านระยะเวลาในการศึกษาจากการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2560-2562) ของเทศบาลตำบลป่าแฉะ และขอบเขตของประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนที่เคยเข้าร่วมโครงการประชามหมู่บ้าน จำนวน 670 คน (ข้อมูลจากรายชื่อผู้เข้าร่วมจัดทำแผนพัฒนาสามปี พ.ศ. 2560-2562) สุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร ของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05 ซึ่งได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 250 คน

โดยเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ชนิดปลายปิด และปลายเปิด วิธีการดำเนินการเก็บข้อมูลมีดังนี้

แบบสอบถาม ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลป่าแฉะ อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์สรุปผลการศึกษา โดยวิเคราะห์คำนวณด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป เพื่อการวิจัยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาคั้งนี้ กำหนดเกณฑ์การแปลผลระดับความคิดเห็นและระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลป่าแฉะ จำนวน 5 ระดับ โดยนำค่าเฉลี่ยของคะแนนในมาตรวัด มาทำการแบ่งระดับโดยใช้สูตรดังนี้

$$\begin{aligned} \text{การหาอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5-1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

เกณฑ์ในการแปลผลระดับความคิดเห็นและระดับการมีส่วนร่วม

4.21 – 5.00	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด	หรือ	มีส่วนร่วมมากที่สุด
3.41 – 4.20	หมายถึง	เห็นด้วยมาก	หรือ	มีส่วนร่วมมาก
2.61 – 3.40	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง	หรือ	มีส่วนร่วมปานกลาง
1.81 – 2.60	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย	หรือ	มีส่วนร่วมน้อย
1.00 – 1.80	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด	หรือ	มีส่วนร่วมน้อยที่สุดเรียงย

ผลการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลป่าแฉะ อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม ซึ่งใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 250 คน ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัย ในรูปแบบของตารางแสดงข้อมูลสถิติ และการพรรณนารายละเอียดในตารางให้ชัดเจน โดยอธิบายด้วยค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลแยกตามเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 54.80 เพศชาย จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 45.20 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ อยู่ในช่วงอายุ 51-60 ปี จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 28.40 รองลงมาตามลำดับ คือ ช่วงอายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 24.80 ช่วงอายุ 41-50 ปี จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 23.60 ช่วงอายุ 31-40 ปี จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 13.60 ช่วงอายุ 21-30 ปี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 9.60 และช่วงอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0.00 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาจำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 41.60 รองลงมาตามลำดับ คือ ระดับมัธยมศึกษา/ปวช. จำนวน

93 คน คิดเป็นร้อยละ 37.20 ระดับปวส./อนุปริญญา จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 12.80 ระดับปริญญาตรี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 5.20 และระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0.00 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 39.20 รองลงมาตามลำดับ คือ อาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 21.60 อาชีพค้าขาย จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 14.80 ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 8.40 แม่บ้าน จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 6.40 พนักงานเอกชน จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 6.40 และรับราชการ/ลูกจ้างของราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 4.40 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,000- 10,000 บาท มีจำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 45.60 รองลงมาตามลำดับ คือ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 34.80 และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,000 บาท ขึ้นไป จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 19.60

2. ข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลป่าแงะ อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย

ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลป่าแงะ อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย วิเคราะห์โดยภาพรวมเป็นรายด้าน ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการริเริ่ม ด้านการตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติ ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการประเมินผล รวมทั้งวิเคราะห์เป็นรายข้อ จำนวน 25 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

จากการศึกษาโดยรวม พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลป่าแงะ อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก สรุปได้ดังนี้

1. ด้านการริเริ่ม พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะ ประชาชนได้มีส่วนร่วมตั้งแต่การริเริ่มเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อม ชยะ ได้กำหนดแนวทางหรือวิถีในการแก้ปัญหาที่ชุมชนมี มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของโครงการต่าง ๆ

2. ด้านการตัดสินใจ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะ ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาหมู่บ้าน (วิสัยทัศน์) และทิศทางการพัฒนาตามศักยภาพของหมู่บ้าน โดยกำหนดแนวทางหรือวิถีในการพัฒนาชุมชน (ยุทธศาสตร์การพัฒนา) กำหนดเป้าหมายการพัฒนาตามประเด็นหลักเพื่อทำให้บรรลุยุทธศาสตร์ และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของโครงการและกิจกรรม

3. ด้านการปฏิบัติ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะ ประชาชนได้มีโอกาสมีส่วนร่วมโดยเป็นกรรมการ เป็นคณะกรรมการ ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ได้ร่วมวิเคราะห์สภาพชุมชน (จุดแข็ง จุดอ่อนโอกาส และอุปสรรค) เพื่อรู้ศักยภาพของตนเองและชุมชน และปฏิบัติตามโครงการและกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่น

4. ด้านการรับผลประโยชน์ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะ ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพตนเอง มีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากการดำเนินงานของเทศบาลตำบลป่าแงะในการหาแนวทางแก้ไขปัญหาจากการร่วมจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

5. ด้านการประเมินผล พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะ ประชาชนได้ร่วมติดตามการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น และติดตามการดำเนินงานจากการรายงานผลการดำเนินงานประจำปี ซึ่งประชาชนบางส่วนได้เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างของเทศบาลตำบลป่าแงะ จึงสามารถติดตามผลการดำเนินงานจากการรายงานผลการจัดซื้อจัดจ้างของเทศบาลตำบลป่าแงะ

3. ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ความคิดเห็นเพิ่มเติม

1. ควรให้มีการจัดทำแผนพัฒนาอย่างต่อเนื่องทุกปี เพราะจะทำให้ประชาชนได้รับผลประโยชน์เต็มรูปแบบ และตรงตามเป้าหมายที่ตนเองร่วมกับหมู่บ้าน ชุมชน ท้องถิ่น กำหนดไว้ในแผน
2. ควรมีกิจกรรมระหว่างการประชุม เพื่อไม่ให้เกิดการทำประชามคมนาเบื้อ และยังเป็นกรกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลป่าแงะ

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1. ควรจะมีการสื่อสารให้หลากหลายรูปแบบให้เด่นชัดขึ้น เพื่อให้ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลป่าแงะเข้าใจถึงปัญหา วิธีการ และแนวทางในการแก้ไขปัญหาให้ทั่วถึง
2. การจัดทำแผนพัฒนาต้องมีวัตถุประสงค์ของการทำประชามค (จัดทำแผน) เช่น เป้าหมาย หรือโครงการว่าได้ดำเนินการหรือไม่ และที่สำคัญต้องปฏิบัติได้จริง

4. การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

การทดสอบสมมติฐานครั้งนี้ ตั้งสมมติฐานไว้ว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ มีระดับการมีส่วนร่วม ไม่แตกต่างกัน

ผลการศึกษา พบว่า

กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($t=0.490$, $sig=0.480$)

กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($t=0.468$, $sig=0.658$)

กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($t=1.190$, $sig=0.458$)

กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($t=0.455$, $sig=0.426$)

กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($t=0.596$, $sig=0.493$)

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 54.80 อยู่ในช่วงอายุ 51-59 ปี ร้อยละ 28.40 มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 41.60 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 39.20 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 5,000-10,000 บาท ร้อยละ 45.60

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล ตำบลป่าแงะ อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย อยู่ในระดับมาก โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.64 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการริเริ่ม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.74 อยู่ในระดับการมีส่วนร่วมมาก

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลป่าแฉะ อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ผู้ศึกษาขอเสนอการอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลป่าแฉะ อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย เป็นการศึกษาในระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลป่าแฉะ อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐกร ดอนแก้วภู (2559) ได้ศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโป่ง อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโป่ง อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลป่าแฉะ อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ได้แก่ ด้านการริเริ่ม ด้านการตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติ ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการประเมินผล อภิปรายผลได้ดังนี้

1. **ด้านการริเริ่ม** ในการศึกษาในระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลป่าแฉะ อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการพูดคุยเพื่อรับฟังปัญหาหรือความต้องการของหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในหมู่บ้าน ผู้นำชุมชนได้ชี้แจงทำความเข้าใจในปัญหาให้แก่ประชาชนที่เข้าร่วมประชุม เพื่อให้ประชาชนได้เสนอปัญหาต่อที่ประชุมซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญจรีญา เกตุอ่อน (2555: บทคัดย่อ) พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านบ่อม อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย อยู่ในระดับมาก

2. **ด้านการตัดสินใจ** ในการศึกษาในระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลป่าแฉะ อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจมาก การทบทวนแผนพัฒนาท้องถิ่น การเสนอปัญหาความต้องการและแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน มีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่ตรงกับความต้องการของประชาชน วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกับผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ของเทศบาล ตัดสินใจเลือกแผนงานหรือโครงการที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาและกำหนดแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชีรพิชญ์ บันลือทรัพย์ (2554) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านชบ อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ และงานวิจัยของศุภวัฒน์ พิกุลศรี (2554) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลาง

3. **ด้านการปฏิบัติ** ในการศึกษาในระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลป่าแฉะ อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าประชาชนได้ให้ความสำคัญต่อกิจกรรมของเทศบาล เช่น มีส่วนร่วมในการนำโครงการไปสู่การปฏิบัติ การแสดงความคิดเห็นต่อแผนพัฒนาท้องถิ่น ขณะดำเนินโครงการ การวางแผนและร่วมกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่น เมื่อโครงการเกิดปัญหา ให้ความร่วมมือดำเนินโครงการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ที่วางไว้ มีส่วนร่วมในการคัดเลือกตัวแทนชุมชนเป็นคณะกรรมการดำเนินการเกี่ยวกับแผนพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จรีญา โกเสนาต (2554:

บทคัดย่อ) ได้ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลผาลิ่งห์ จังหวัดน่าน พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลผาลิ่งห์ จังหวัดน่าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมยศ ลอยประโคน (2558) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลจระเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในด้านการดำเนินงาน / ด้านการปฏิบัติ อยู่ในระดับปานกลาง

4. ด้านการรับผลประโยชน์ ในการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลป่าแะ อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า เทศบาลตำบลป่าแะ มีการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยคำนึงถึงความต้องการของประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับบริการสาธารณะที่ดีขึ้น โดยประชาชนได้รับผลประโยชน์จากโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐาน โครงการด้านการพัฒนาสังคม และการส่งเสริมคุณภาพชีวิต โครงการด้านการจัดระเบียบชุมชน/สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี รวมทั้งมีส่วนในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ตามโครงการในแผนพัฒนาท้องถิ่นอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ได้รับผลประโยชน์จากการแก้ไขปัญหาความต้องการของประชาชนที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษฎาภรณ์ ยุงทอง (2555) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลนาจั่ว อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ และงานวิจัยของ นีรกันต์ พุทธิเมธ (2555) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาของเทศบาลตำบลบ้านต้า อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง

5. ด้านการประเมินผล ในการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลป่าแะ อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐชา ศิริคชพันธ์ (2554: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นสามปี ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาขุนไกร อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาขุนไกร โดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญประภา สติธรรมย์ (2554) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับน้อย

เปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลป่าแะ อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ประชาชนที่มี เพศ อายุ และอาชีพ แตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลป่าแะ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะ เทศบาลตำบลป่าแะ ได้เล็งเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน เนื่องจากยอมรับว่าประชาชนในชุมชนเป็นผู้รู้ถึงสภาพปัญหาและความต้องการต่าง ๆ ของชุมชนเป็นอย่างดี เพราะเป็นผู้อยู่อาศัยในพื้นที่มานานอย่างต่อเนื่อง การที่ประชาชนซึ่งเป็นผู้ที่ทราบปัญหาและความต้องการได้เข้ามาร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ของการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จึงเป็นสิ่งที่ดีเพื่อที่จะได้สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและการแก้ปัญหาของชุมชนได้อย่างตรงจุดกับความต้องการมากขึ้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวทางเทศบาลจึงเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลป่าแะ โดยให้สิทธิเสรีภาพกับผู้เข้าร่วมทุกคน เท่าเทียมกัน ไม่แบ่งแยก เพศ อายุ และอาชีพ จึงส่งผลให้ประชาชนที่มี เพศ อายุ อาชีพ แตกต่างกัน ต่างก็มีโอกาสในการเข้าร่วมจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล

ป่าแ่ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นรา ศรีวงษา และจิรวัดณ์ เจริญสุข (2556, หน้า 296) พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ สถานภาพ และอาชีพ แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลโคกสว่าง อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน และงานวิจัยของ อัฐติกา อาจวิชัยย์ (2553, หน้า 79) พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ และอาชีพแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลคำชะอี อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร ไม่แตกต่างกัน

ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลป่าแ่ง ไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหา ประภาสิต สิริเมธ (ฐิติปสิทธิกร) (2556) ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม พบว่า ประชาชนในชุมชนบ้านคลองใหม่ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ของชุมชนบ้านคลองใหม่ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเนื่องจากไม่ว่าประชาชนมีการศึกษาระดับใด ต่างก็เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

ประชาชนที่มีรายได้ต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลป่าแ่ง ไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิจจา โพนแดน (2557) ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลลาดยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ผู้นำชุมชนที่มีระดับรายได้แตกต่างกัน การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลลาดยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเนื่องจากการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา ไม่ต้องมีการเสียค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด ๆ ดังนั้น ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมไม่ว่าจะมีรายได้มากน้อยเพียงใดก็สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาได้ และอาจเนื่องจากผู้ที่มีรายได้ต่างกัน เห็นคุณค่าหรือ ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรจัดประชุมประชาคมในช่วงระยะเวลาที่ประชาชนสามารถเข้าร่วมได้อย่างสะดวก
2. เทศบาลตำบลป่าแ่ง ควรให้ความรู้หรือวิธีการเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา เพื่อให้ประชาชนเห็นถึงความสำคัญ และมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลแผนพัฒนามากขึ้น
3. เจ้าหน้าที่ต้องมีความรู้ความเข้าใจและสามารถอธิบายเมื่อประชาชนมาสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับแผนงาน/โครงการต่าง ๆ ของเทศบาลตำบลป่าแ่ง
4. ควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารและแถลงผลการดำเนินงานของเทศบาลตำบลป่าแ่ง อย่างสม่ำเสมอ และจัดให้มีช่องทางติดต่อสื่อสารที่หลากหลาย
5. เทศบาลตำบลป่าแ่ง ต้องเพิ่มกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อสร้างความน่าสนใจให้ประชาชนอยากเข้ามามีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้น เช่น เพิ่มการจัดเก็บภาษีเคลื่อนที่

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค ในการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลป่าแ่ง
2. ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่สามารถส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วม เช่น แรงจูงใจ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลป่าแ่งต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้เป็นการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลป่าแฉะ อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดีจาก ผู้ให้การสนับสนุนหลายท่าน ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณ ท่าน รองศาสตราจารย์ ดร.สุรเชษฐ์ ชิระมณี อาจารย์ที่ปรึกษา และดร.พงษ์สนธิ คุณณะลา ที่ได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ในการจัดทำการศึกษาในครั้งนี้ ขอขอบคุณ คณาจารย์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ต่าง ๆ ตลอดระยะเวลาที่ศึกษา และขอขอบคุณ ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ให้คำแนะนำ ปรับปรุงเนื้อหาของเครื่องมือที่ใช้ ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบพระคุณ ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ตลอดจนผู้ใต้บังคับบัญชาทุกท่านที่คอยให้ความช่วยเหลือ และให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี สุดท้ายนี้ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ครูบาอาจารย์ที่เป็นเบื้องหลังความสำเร็จในงานทุกชิ้น นอกจากนี้ ขอขอบคุณบรรดากัลยาณมิตรหลายท่านที่ได้เอ่ยนามที่ให้อำนาจใจและสนับสนุนผู้ศึกษาด้วยความจริงใจเสมอมา

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. (2549). **การจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2548). **คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
- กิจจา โพนแดน. (2557). **การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลลาดยาวอำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์**. วิทยานิพนธ์ รม.ม., มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- กฤษฏาภรณ์ ยุงทอง. (2555). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลนางัว อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ : กรณีศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลนางัว**. สารนิพนธ์ รม.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, เพชรบูรณ์.
- จริยา โกเสนตอ. (2554). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลผาลังห์ จังหวัดน่าน**. สารนิพนธ์ รม.ม., วิทยาลัยทองสุข, กรุงเทพฯ.
- ณัฐกร ดอนแก้วกร. (2559). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลกรณีศึกษา: องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโป่ง อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์**. การประชุมสวนสุนันทาวิชาการระดับชาติด้านการวิจัยเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ครั้งที่ 4.
- ณัฐชา ศิริคชพันธุ์. (2554). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลนาขุนไกร อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย**. สารนิพนธ์ รม.ม., วิทยาลัยทองสุข, กรุงเทพฯ.
- ธีรพิชญ์ บันสีทรัพย์. (2554). **การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านชบ อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์**. การค้นคว้าอิสระ รม.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- นীরกานต์ พุทฺธเมฆ. (2555). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาของเทศบาลตำบลบ้านต๋อม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รป.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.
- นรา ศรีวงษา และจิรวัดณ์ เจริญสุข. (2557). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลโคกสว่าง อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารการเมืองการปกครอง, 4(2). 296-313.
- บุญจรียา เกตุอ่อน. (2555). การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม อำเภอศีร์ษะเกษ จังหวัดสุโขทัย. สารนิพนธ์ รป.ม., วิทยาลัยทองสุข. กรุงเทพฯ.
- บุญยรัตน์ โตทอง. (2537). หลักการจัดการ (ม.ป.ป.). กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- เพ็ญประภา สติธรรมย์. (2554). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์. การค้นคว้าอิสระ รป.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์.
- พระมหาประกาดิต สิริเมโธ (ฐิติปสิทธิกร). (2556). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ พธ.ม., มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- ศุภวัฒน์ พิภูลศรี. (2554) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร. สารนิพนธ์ รป.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ, ชัยภูมิ.
- สมยศ ลอยประโคน. (2558). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลจระเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์. การค้นคว้าอิสระ รป.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์.
- อัญฉุกร์ อาจวิชัย. (2553). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลคำชะอี อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.

การศึกษาความเหมาะสมของการจัดพื้นที่ค้าขายอาหาร: กรณีศึกษา ลานม่วงใจ หนองระบุ ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

The Study of Appropriate Management of Food Market Area Case Study of Lanmuanjai Nong Ra Bu, Wiang Sub-District, Phayao Province

ภูมิชาย กาไหล่ทอง^{1*} และ สุรเชษฐ์ ชีระมณี²

Phoomchai Kalaiting^{1*} and Surachet Chiramane²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเหมาะสมของการจัดพื้นที่ค้าขายอาหาร: กรณีศึกษา ลานม่วงใจหนองระบุ ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ประกอบการค้าอาหารแผงลอย ลานม่วงใจ หนองระบุ ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา จำนวนทั้งหมด 50 ร้านค้า ซึ่งเป็นจำนวนทั้งหมด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ การหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัย พบว่า ผลการดำเนินการหลังจากที่มีการย้ายพื้นที่จากเดิมไปสู่พื้นที่ใหม่ คือ ลานม่วงใจ หนองระบุ ส่งผลให้จำนวนลูกค้าเพิ่มขึ้น รายได้เพิ่มขึ้น โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าสถานที่ดังกล่าว ใกล้แหล่งท่องเที่ยว คือ กว๊านพะเยา จึงทำให้มีลูกค้าเพิ่มขึ้นทั้งลูกค้าประจำ และนักท่องเที่ยว อีกทั้งจังหวัดพะเยา มีการจัดงานเทศกาลบ่อยครั้ง เช่น เทศกาลกินปลา เวียนเทียนกลางน้ำ งานลั่นจี่ ที่สนับสนุนของ OTOP ซึ่งส่งผลให้ผู้ประกอบการค้าอาหารมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น และเป็นการกระตุ้นการท่องเที่ยวของจังหวัด

คำสำคัญ: ผู้ประกอบการค้าอาหารแผงลอย อาหารแผงลอย

Abstract

The objectives of this research were to study The Study of appropriate management of food market area.case study of Lanmuanjai Nong Ra Bu, Wiang Sub-District, Phayao Province.The sample that used in research was all of food sellers at Lanmuanjai Nong ra Bu, Wiang Sub-District, Phayao Province.The quantitative instruments used in collecting data were questionnaires. The statistical procedures used in analyzing data were percentage, mean standard deviation and content Analysis were used to describe the data.

¹นิสิตคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : bhumchaipoon@gmail.com

Research result found that, tourism policies The performance after the food sellers moved to new food market at Lanmuanjai Nong ra Bu, Wiang Sub-District, Phayao Province. affected the number of increased customers, Increased revenue. Most respondents ascribed that the street foods were near tourist attraction, GWAAN PHA-YAO, that cause increased customers and increased tourist, then Phayao province had often arranged festivals such as fish eating festival, traditional candle lit water and Lychee festival which supported by OTOP so that the Entrepreneurs incresed income and stimulate the tourism of Phayao District.

Keywords: Entrepreneurs, Street foods

บทนำ

การท่องเที่ยว คือ การไปสัมผัสสถานที่ต่าง ๆ หรือสิ่งที่สวยงามที่สำคัญที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ หรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น นอกจากการท่องเที่ยวจะเป็นการไปสัมผัสความสวยงามตามธรรมชาติ หรือสร้างขึ้นแล้วการท่องเที่ยวยังมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจในประเทศไทยโดยตรงต่อการค้าขาย จึงมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศไทยเกิดขึ้นเพื่อให้มีเงินหมุนเวียนในประเทศเพิ่มมากขึ้นทั้งจากคนไทย หรือชาวต่างชาติที่เข้ามาท่องเที่ยว ในประเทศไทย

นโยบายการท่องเที่ยวจะคอยส่งเสริม และสนับสนุนให้เกิดผลดีผ่านทางการท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ หรือการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เมื่อเกิดการท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีเจ้าบ้านนั่น คือ คนไทยหรือคนในสถานที่นั้น ๆ ที่มีหน้าที่ต้อนรับนักท่องเที่ยวรวมถึงการอำนวยความสะดวก และนำเสนออาหารไทย หมู่บ้านนั้นมีทรัพยากรธรรมชาติอยู่มากมายไม่ว่าจะเป็นหมู่บ้านใดก็ตามการอาศัยของคนหมู่มากย่อมต้องมีสถานที่ค้าขาย จุดนำเสนออาหารในแต่ละสถานที่ เช่น ตลาด ไร่ตามแต่ละสถานที่ซึ่งให้คนในชุมชน หรือนักท่องเที่ยวได้บริโภคในสถานที่ต่าง ๆ เหล่านั้นไม่ว่าจะเป็นสถานที่ที่มนุษย์สร้างขึ้น หรือสถานที่สวยงามตามธรรมชาติ

การที่ในชุมชนมีตลาดค้าขายอาหารย่อมมีการเข้ามาเยี่ยมชมของคนในพื้นที่รวมถึงนักท่องเที่ยว หรือคนนอกพื้นที่นั่นเอง ตลาดยังเป็นสิ่งสำคัญของจังหวัด นอกจากจะมีการค้าขายจากชาวบ้านภายในจังหวัด ตลาดยังสามารถต้อนรับนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้นได้อีกด้วย และยังมีส่วนช่วยในการส่งเสริมรายได้ให้กับจังหวัด เงินจะสามารถหมุนเวียนในจังหวัดมากขึ้น สร้างรายได้ให้กับจังหวัด และยังช่วยส่งเสริมอาชีพให้กับคนในชุมชนได้อีกด้วย ผ่านทางนโยบายการท่องเที่ยวของจังหวัดและกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัด ที่ส่งเสริมให้ ท่องเที่ยวไทยใช้ของไทย

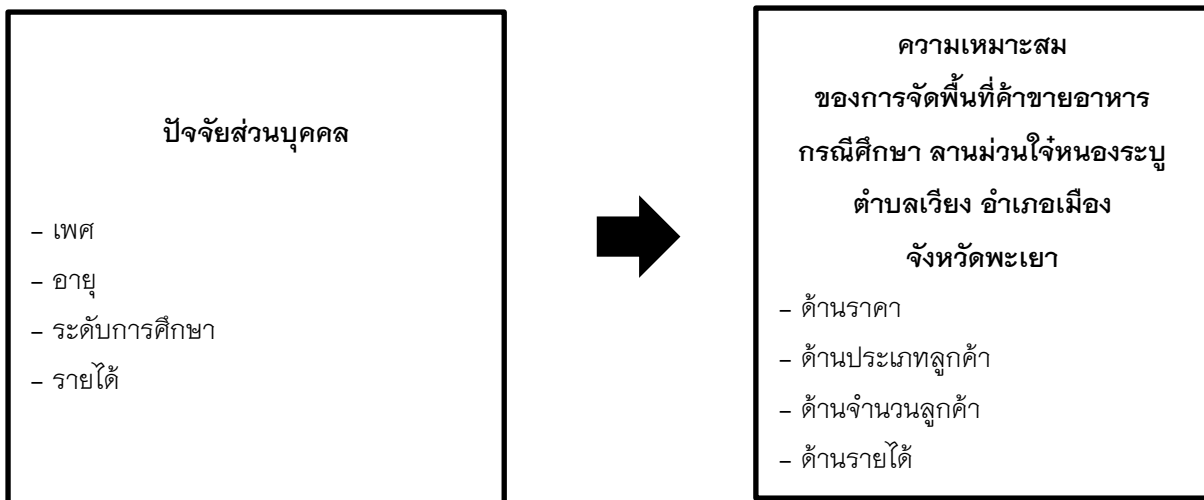
จังหวัดพะเยา เป็นจังหวัดที่มีการท่องเที่ยวที่โดดเด่นเรื่อง น้ำ และศาสนสถานที่สวยงาม เช่น วัดศรีโคมคำ กว๊านพะเยา เป็นต้น เนื่องจากจังหวัดพะเยามีภูมิประเทศที่ตั้งอยู่ติดกับแม่น้ำ เศรษฐกิจการท่องเที่ยวของจังหวัดพะเยา จึงมาจากแถบบริเวณกว๊านพะเยาเป็นหลัก ดังนั้นชาวบ้านในชุมชนจึงมักมาทำการค้าขายมากในบริเวณนี้

การศึกษาในครั้งนี้จะเน้นศึกษาแนวทางการศึกษาความเหมาะสมของการจัดพื้นที่ขายอาหารกรณีศึกษาลานม่วนใจ๋หนองระบู่ ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา มีผลกระทบอย่างไรกับผู้ประกอบการค้าอาหาร ณ ลานม่วนใจ๋หนองระบู่ ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา และศึกษาสภาพการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการค้าอาหารแผงลอยและหลังมีการย้ายพื้นที่ค้าขายอาหาร

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาความเหมาะสมของการจัดพื้นที่ขายอาหาร กรณีศึกษา ลานม่วนใจ๋หนองระบูนุ ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการพื้นที่ขายอาหาร กรณีศึกษา ลานม่วนใจ๋หนองระบูนุ ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การศึกษาผลกระทบนโยบายสนับสนุนการท่องเที่ยวของจังหวัดต่อการค้าขายอาหาร แผงลอย กรณีศึกษา ลานม่วนใจ๋หนองระบูนุ ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยขอเสนอวิธีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรสำหรับการทำการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 50 คน และเนื่องจากจำนวนประชากรมีขนาดไม่เกิน 100 คน ผู้ศึกษาจึงทำการเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด Gay and Airasian, 2003

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) จำนวน 50 ชุด เกี่ยวกับผลกระทบนโยบายสนับสนุนการท่องเที่ยวของจังหวัดต่อการค้าขายอาหาร กรณีศึกษา ลานม่วนใจ๋หนองระบูนุ ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา แบบสอบถามดังกล่าวเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น จากการศึกษา ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งได้รับข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) และคำถามแบบปลายเปิด โดยสอบถามถึงสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประเภทของอาหารที่ขาย ประเภทของลูกค้า รายได้รวมเฉลี่ยต่อเดือน และรายจ่ายรวมเฉลี่ยต่อเดือน

ส่วนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินการก่อนและหลังที่จะมีนโยบายสนับสนุนการท่องเที่ยวของจังหวัด เช่น การเปลี่ยนแปลงของราคาอาหาร จำนวนลูกค้าที่เข้ามาอุดหนุนร้านอาหาร (ต่อเดือน) ในช่วงฤดูท่องเที่ยว จำนวนลูกค้าที่เข้ามาอุดหนุนร้านอาหาร (ต่อเดือน) ในช่วงที่ไม่ใช่ฤดูท่องเที่ยว รวมถึงรายได้ และรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน และนโยบายการสนับสนุนการท่องเที่ยวของจังหวัด

ส่วนที่ 3 เป็นข้อมูลเสนอแนะเกี่ยวกับผลกระทบที่ได้รับจากนโยบายสนับสนุนการท่องเที่ยวของ จังหวัดพะเยา ปัญหาในการดำเนินกิจการ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยว นอกจากนี้จะเป็นการเก็บข้อมูลแบบทุติยภูมิ (Secondary Data) จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการอ่าน และการศึกษา รายละเอียดเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัย และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากห้องสมุดต่าง ๆ และเก็บข้อมูลเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เพื่อเป็นพื้นฐานการดำเนินการวิจัยภาคสนามต่อไป

3.2 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลนี้ผู้วิจัยได้ข้อมูลจากการออกแบบสอบถาม (Questionnaire) จากจำนวนผู้ประกอบการร้านอาหารแผงลอย จำนวนทั้งหมด 50 รายซึ่งเป็นจำนวนทั้งหมด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษานี้มีการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามของผู้ประกอบการร้านอาหารแผงลอยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive) คือ การอธิบายลักษณะทั่วไปของข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ โดยการนำเสนอเป็นตาราง ความถี่ สัดส่วน ค่าร้อยละ และนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าที่ได้ก่อนและหลังจากที่มีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดพะเยา โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปความเรียง

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยตามลำดับ โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการก่อนและหลังมีนโยบายสนับสนุนการท่องเที่ยวของจังหวัดพะเยา

ตอนที่ 3 ปัจจัยนโยบายสนับสนุนการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการค้าอาหารแผงลอย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษาสูงสุด รายได้ต่อเดือน และอาชีพ

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1) ชาย	17	34.00
2) หญิง	33	66.00
รวม	50	100.00

ตาราง 1 (ต่อ)

2. อายุ		
1) ต่ำกว่า 20 ปี	2	4.00
2) อายุ 20 – 40 ปี	19	38.00
3) อายุ 41 – 60 ปี	29	58.00
รวม	50	100.00
3. สถานภาพ		
1) โสด	13	26.00
2) สมรส	33	66.00
3) หย่าร้าง, หม้าย	4	8.00
รวม	50	100.00
4. ระดับการศึกษา		
1) ประถมศึกษา	9	18.00
2) มัธยมศึกษาตอนต้น	3	6.00
3) ปวช./ปวส.	15	30.00
4) มัธยมศึกษาตอนปลาย	6	12.00
5) ปริญญาตรี	17	34.00
รวม	50	100.00
5. ประเภทอาหารที่ขาย		
1) อาหารตามสั่ง	6	12.00
2) ก๋วยเตี๋ยว	7	14.00
3) ส้มตำ, อาหารอีสาน	6	12.00
4) ข้าวราดแกง	4	8.00
5) อาหารปิ้ง, ย่าง	10	20.00
6) ผลไม้	4	8.00
7) ขนมหวาน	2	4.00
8) ไอศกรีม, น้ำแข็ง	2	4.00
9) เครื่องดื่ม	6	12.00
10) อื่น ๆ	3	6.00
รวม	50	100.00
6. ประเภทลูกค้า		
1) ประชาชนในท้องถิ่น	34	68.00
2) นักท่องเที่ยว	4	8.00
3) อื่น ๆ	12	24.00

ตาราง 1 (ต่อ)

รวม	50	100.00
7. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
1) 5,000 – 10,000 บาท	8	16.00
2) 10,001 – 20,000 บาท	34	68.00
3) 20,001 – 30,000 บาท	4	8.00
4) 30,001 – 40,000 บาท	2	4.00
5) 40,001 – 50,000 บาท	2	4.00
รวม	50	100.00
8. รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน		
1) ต่ำกว่า 5,000 บาท	25	50.00
2) 5,000 – 10,000 บาท	22	44.00
3) 10,001 – 20,000 บาท	2	4.00
4) 20,001 – 30,000 บาท	1	2.00
รวม	50	100.00

จากตาราง 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 66.0 รองลงมา เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 34.0 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุ 41-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 58.0 รองลงมาอายุ 20-40 ปี และอายุต่ำกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 4.0 ผู้ตอบแบบสอบถามใหม่มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 66.0 รองลงมา มีสถานะโสด คิดเป็นร้อยละ 26.0 และสถานะหย่าร้าง, หม้าย คิดเป็นร้อยละ 8.0 ตามลำดับ ผู้ตอบแบบสอบถามใหม่มีระดับการศึกษา ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 34.0 รองลงมา เป็นระดับปวช./ปวส. คิดเป็นร้อยละ 30.0 ระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 18.0 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 18.0 และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 6.0 ส่วนใหญ่ขายอาหารประเภทอาหารปิ้งย่าง คิดเป็นร้อยละ 20.0 รองลงมา เป็นอาหารประเภทก๋วยเตี๋ยว คิดเป็นร้อยละ 14.0 และอาหารประเภทอาหารตามสั่ง ส้มตำ, อาหารอีสาน และอาหารประเภทเครื่องต้ม มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 12.0 อาหารประเภทข้าวราดแกง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับกับอาหารประเภทผลไม้ คิดเป็นร้อยละ 8.0 อาหารประเภทอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 6.0 และอาหารประเภทขนมหวาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับกับอาหารประเภทไอศกรีม, น้ำแข็ง คิดเป็นร้อยละ 4.0 ผู้ตอบแบบสอบถามใหม่มีลูกค้าประเภทประชาชนในท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 68.0 รองลงมา เป็นอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 24.0 รองลงมา เป็นนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 8.0 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 68.0 รองลงมา มีรายได้ 5,000-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 16.0 รายได้ 20,001-30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 8.0 และรายได้ 30,001-40,000 บาท มีค่าเท่ากับกับรายได้ 40,001-50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 4.0 รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนส่วนใหญ่มีรายจ่ายต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 50.0 รองลงมา มีรายจ่าย 5,000-10,000 คิดเป็นร้อยละ 44.0 รายจ่าย 10,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 4.0 และรายจ่าย 20,001-30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.0 นี้ ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการหลังมีการย้ายพื้นที่มายังลานม่วนใจ๋หนองระบุ

ตาราง 2 แสดงจำนวนผู้ประกอบการเกี่ยวกับการดำเนินการหลังมีการย้ายพื้นที่มายังลานม่วนใจ๋หนองระบุ
ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา (ด้านราคาอาหารในปัจจุบัน)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ราคาอาหาร		
1) ราคาอาหารสูงขึ้น	15	30.00
2) ราคาอาหารเท่าเดิม	33	66.00
3) ราคาอาหารถูกลง	2	4.00
รวม	50	100.00

จากตาราง 2 พบว่า การดำเนินการก่อนและหลังมีนโยบายสนับสนุนการท่องเที่ยวของจังหวัดพะเยา (ด้านราคาอาหารในปัจจุบัน) พบว่า มีราคาอาหารเท่าเดิม คิดเป็นร้อยละ 66.0 รองลงมาเป็นราคาสูงขึ้น คิดเป็นร้อยละ 30.0 และราคาอาหารถูกลง คิดเป็นร้อยละ 4.0 ตามลำดับ

ตาราง 3 แสดงจำนวนผู้ประกอบการเกี่ยวกับการดำเนินการหลังมีการย้ายพื้นที่มายังลานม่วนใจ๋หนองระบุ
ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา (จำนวนลูกค้าที่เข้ามาอุดหนุนร้านค้าในช่วงฤดูท่องเที่ยว)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนลูกค้า		
1) เพิ่มขึ้น	30	60.00
2) เท่าเดิม	18	36.00
3) น้อยลง	2	4.00
รวม	50	100.00

จากตาราง 3 พบว่า จำนวนลูกค้าที่เข้ามาอุดหนุนร้านค้าในช่วงฤดูท่องเที่ยว ส่วนใหญ่จำนวนลูกค้าเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 60.0 และจำนวนลูกค้าเท่าเดิม คิดเป็นร้อยละ 36.0 และน้อยลง คิดเป็นร้อยละ 4.0 ตามลำดับ

ตาราง 4 แสดงจำนวนผู้ประกอบการเกี่ยวกับการดำเนินการหลังมีการย้ายพื้นที่มายังลานม่วนใจ๋หนองระบุ
ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา (จำนวนลูกค้าที่เข้ามาอุดหนุนร้านค้าในช่วงที่ไม่ใช่ฤดูท่องเที่ยว)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนลูกค้า		
1) เพิ่มขึ้น	10	20.00
2) เท่าเดิม	35	70.00
3) น้อยลง	5	10.00
รวม	50	100.00

จากตาราง 4 พบว่า จำนวนลูกค้าที่เข้ามาอุดหนุนร้านอาหารในช่วงฤดูที่ไม่ใช่ฤดูท่องเที่ยว ส่วนใหญ่จำนวนลูกค้าเท่าเดิม คิดเป็นร้อยละ 70.0 รองลงมาจำนวนลูกค้าเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 20.0 และจำนวนลูกค้าลดลง คิดเป็นร้อยละ 10.0 ตามลำดับ

ตาราง 5 แสดงจำนวนผู้ประกอบการเกี่ยวกับการดำเนินการหลังมีการย้ายพื้นที่มายังลานม่วนใจ๋หนองระบู่ ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา (ด้านรายได้รวมเฉลี่ยต่อเดือน)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนลูกค้า		
1) เพิ่มขึ้น	29	58.00
2) เท่าเดิม	19	38.00
3) น้อยลง	2	4.00
รวม	50	100.00

จากตาราง 5 พบว่า รายได้ของผู้ประกอบการค้าอาหารแผงลอย ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 58.0 รองลงมา มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเท่าเดิม คิดเป็นร้อยละ 38.0 และมีรายได้ลดลง คิดเป็นร้อยละ 4.0 ตามลำดับ

ตาราง 6 แสดงจำนวนผู้ประกอบการเกี่ยวกับการดำเนินการหลังมีการย้ายพื้นที่มายังลานม่วนใจ๋หนองระบู่ ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา (ด้านรายจ่ายรวมเฉลี่ยต่อเดือน)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนลูกค้า		
1) เพิ่มขึ้น	24	48.00
2) เท่าเดิม	23	46.00
3) น้อยลง	3	6.00
รวม	50	100.00

จากตาราง 6 พบว่า รายจ่ายของผู้ประกอบการค้าอาหารแผงลอย ส่วนใหญ่มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 48.0 รองลงมา มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนเท่าเดิม คิดเป็นร้อยละ 46.0 และมีรายจ่ายลดลง คิดเป็นร้อยละ 6.0 ตามลำดับ

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไป พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 66.0 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุ 41-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 58.0 ผู้ตอบแบบสอบถามใหม่มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 66.0 ผู้ตอบแบบสอบถามใหม่มีระดับการศึกษา ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 34.0 ส่วนใหญ่ขายอาหารประเภทอาหารปิ้งย่าง คิดเป็นร้อยละ 20.0 ผู้ตอบแบบสอบถามใหม่มีลูกค้าประเภทประชาชนในท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 68.0 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนส่วนใหญ่มีรายจ่ายต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 50.0

ผลการดำเนินการหลังการส่งเสริมนโยบายการท่องเที่ยวของจังหวัดพะเยาด้านราคาอาหาร พบว่า มีราคาอาหารเท่าเดิม คิดเป็นร้อยละ 66.0 จำนวนลูกค้าที่เข้ามาอุดหนุนร้านค้าในช่วงฤดูท่องเที่ยว พบว่า จำนวนลูกค้าที่เข้ามาอุดหนุนร้านค้าในช่วงฤดูท่องเที่ยวส่วนใหญ่จำนวนลูกค้าเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 80.0 จำนวนลูกค้าที่เข้ามาอุดหนุนร้านค้าในช่วงที่ไม่ใช่ฤดูท่องเที่ยว พบว่า จำนวนลูกค้าที่เข้ามาอุดหนุนร้านค้าในช่วงฤดูที่ไม่ใช่ฤดูท่องเที่ยวส่วนใหญ่จำนวนลูกค้าเท่าเดิม คิดเป็นร้อยละ 70.0 ด้านรายได้รวมเฉลี่ยต่อเดือน พบว่า รายได้ของผู้ประกอบการค้าอาหารแผงลอยส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 58.0 ด้านรายจ่ายรวมเฉลี่ยต่อเดือน พบว่า รายจ่ายของผู้ประกอบการค้าอาหารแผงลอยส่วนใหญ่มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้น รองลงมา มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนเท่าเดิม และมีรายจ่ายลดลงตามลำดับ

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ประกอบการค้าอาหารแผงลอย กรณีศึกษา ลานม่วนใจ๋หนองระบู่ ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา พบว่า ผู้ประกอบเห็นว่าได้รับผลกระทบที่ดีจากนโยบายสนับสนุนการท่องเที่ยวของจังหวัดพะเยา มากเป็นอันดับ 1 คิดเป็นร้อยละ 20.0 คือ เพิ่มความหลากหลายของการท่องเที่ยวรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ รวมทั้งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม โดยส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่และให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวมากขึ้น ทั้งในรูปแบบการจัดสรรทรัพยากรท่องเที่ยว และการพัฒนาพื้นที่ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยว

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยความเหมาะสมของการจัดพื้นที่ค้าขายอาหาร กรณีศึกษา ลานม่วนใจ๋หนองระบู่ ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา พบว่า การค้าขายอาหารของผู้ประกอบการค้าอาหาร หลังการสนับสนุนนโยบายการท่องเที่ยวของจังหวัดพะเยา ราคาอาหารมีราคาเท่าเดิม แม้จะมีนักท่องเที่ยวประชาชนในพื้นที่ ให้การสนับสนุนเพิ่มขึ้น สาเหตุเพราะมีการจัดสรรพื้นที่ให้เป็นระเบียบมากขึ้นรวมถึงมีพื้นที่บริเวณใกล้เคียงท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นจึงทำให้มีลูกค้าที่เพิ่มมากขึ้นกว่าเดิมไปถึงรายได้ที่เพิ่มขึ้นตามจำนวนนักท่องเที่ยวในบริเวณนั้น เพราะนอกจากพื้นที่ที่จัดสรรให้เป็นระเบียบแล้วยังใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยวซึ่งมีนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น แต่จากการมีรายรับเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิมแล้วการใช้จ่ายก็จะเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วยเพราะนอกจากจะเป็นการซื้อสินค้า ซึ่งต้นทุนการค้าก็จะสูงขึ้นตามไปด้วยเพราะต้องใช้ในปริมาณที่มากกว่าเดิมเพื่อให้เพียงพอกับความต้องการของผู้บริโภค นโยบายการท่องเที่ยวของจังหวัดพะเยา โดยเริ่มแรกที่ส่งผลให้เกิดการย้ายพื้นที่ขายอาหารจากริมข้างทางมาเป็นบริเวณลานหนองระบู่ นั้น นอกจากเพื่อลดการจราจรที่ติดขัดแล้วยังจัดสรรพื้นที่ให้พ่อค้าแม่ค้าได้มีพื้นที่ค้าขายให้เป็นสัดส่วน และมีที่จอดรถบริเวณรอบเพื่อลดการติดขัดของจราจรรวมถึงบริเวณดังกล่าวนั้นยังสามารถช่วยให้พ่อค้าแม่ค้านั้นมีรายได้เพิ่มมากขึ้นจากการที่มีบริเวณใกล้จุดท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวเห็นโดยง่าย รวมไปถึงชาวบ้านในพื้นที่ นอกจากนั้นราคาอาหารที่ไม่สูงนั้นยังสามารถดึงดูดและช่วยให้ค้าขายดีขึ้นจากความเห็นผู้ประกอบการเพราะฉะนั้นนโยบายการท่องเที่ยวนั้นสามารถช่วยให้การค้าขายอาหารในบริเวณลานม่วนใจ๋ หนองระบู่ ดีขึ้นได้จากผลการวิจัย จะแสดงให้เห็นว่า 1) ลูกค้าเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม 2) ราคาอาหารที่ไม่เพิ่มขึ้นลูกค้ายอมรับได้ 3) รายได้เพิ่มขึ้นหลังจากได้รับการสนับสนุน 4) ถึงแม้รายจ่ายเพิ่มมากขึ้นแต่เป็นรายจ่ายที่เป็นการเพิ่มรายได้ให้มากกว่าเดิม

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1. ควรเพิ่มความหลากหลายของการท่องเที่ยวรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ รวมทั้งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมโดยส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ และให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวมากขึ้นทั้งในรูปแบบการจัดสหกรณ์การท่องเที่ยว และการพัฒนาพื้นที่ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยว
2. มุ่งพัฒนาองค์การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยใช้กลยุทธ์การตลาดเชิงรุก โดยสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวทั้งระดับภายในประเทศ และระหว่างประเทศและยกระดับประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการประชุมการสัมมนา และการแสดงสินของภูมิภาคเอเชียอันดับสุดท้ายที่ผู้ประกอบการให้ความสำคัญ

กิตติกรรมประกาศ

ความเหมาะสมของการจัดพื้นที่ค้าขายอาหาร ทัศนศึกษา ลานม่วนใจ๋หนองระบู่ ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างดีจากผู้ให้การสนับสนุน ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สุรเชษฐ์ ชีระมณี อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ในการจัดทำการศึกษาในครั้งนี้ ขอขอบคุณ คณาจารย์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยพะเยาที่ได้ให้คำชี้แนะ ตลอดระยะเวลาที่ศึกษา ขอขอบคุณ ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ให้คำแนะนำ ปรับปรุงเนื้อหาของเครื่องมือที่ใช้ ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมถึงผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาครั้งนี้ และขอบพระคุณผู้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม สุดท้ายนี้ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณ ทุกภาคส่วนที่เป็นส่วนช่วยให้การศึกษานี้มีความราบรื่นและประสบผลสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2558). **ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว**. สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2561, จาก http://www.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=7114.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2557). **กว๊านพะเยา**. สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2561, จาก <http://www.mots.go.th/phayao/>
- พระรณนาท ญาณวิริโย. (2557). **การนำนโยบายไปปฏิบัติด้านการส่งเสริมฟื้นฟู และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ของเทศบาลตำบลสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง พศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, สุพรรณบุรี.
- มนัสนันท์ จันทรเพ็ง. (2558). **แนวทางการลดผลกระทบด้านลบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประเภทย่านชุมชนเก่า ทัศนศึกษา ชุมชนริมน้ำ อำเภอเชียงคานจังหวัดเลย**. สืบค้นเมื่อ 21 เมษายน 2561, จาก www.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/51258
- วันทิกา หิรัญเทศ. (2556). **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทย ในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดนันทบุรี**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง ศศ.ม., วิทยาลัยราชพฤกษ์, นนทบุรี.
- วรัญญา ไชยทารินทร. (2560). **ศักยภาพและความพร้อมบริการทางการท่องเที่ยวกว๊านพะเยาจังหวัดพะเยา**. สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2561, จาก <https://tcithaijo.org/index.php/abcjournal/article/view/110817>

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

ศุภจิตา ก้อนศิลา. (2555). ผลกระทบจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวกรณีศึกษาสามพันโบกตำบลเหล่างาม อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

อาภาวดี ทับสิริรักษ์. (2555). การพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชาวภูฮัก อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ. การศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง บธ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

TAT Review. (2557). แนวทางการปฏิรูป การท่องเที่ยวไทย. สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2561,

จาก <http://www.etatjournal.com/web/menu-read-web-etatjournal/menu-2014/menu-2014-oct-dec/615-42557-reform>

**การสำรวจความต้องการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังหญิง ตามนโยบายการพัฒนาพฤตินิสัย
ด้านการฝึกวิชาชีพของกรมราชทัณฑ์: กรณีศึกษาเรือนจำจังหวัดพะเยา**

**Needs assessment of women prisoner training under the training policy for
rehabilitation by the Department of Corrections: Phayao Provincial Prison**

สุเวช ไธทา^{1*} และ สุพัตรา วรรณสืบเชื้อ²

Suwet Othar^{1*} and Supattra Wannasubchae²

บทคัดย่อ

การสำรวจความต้องการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังหญิงตามนโยบายการพัฒนาพฤตินิสัยด้านการฝึกวิชาชีพของกรมราชทัณฑ์ กรณีศึกษาเรือนจำจังหวัดพะเยา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการในการฝึกวิชาชีพ และปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการในด้านการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยา ศึกษาโดยวิธีเชิงปริมาณในกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยาที่เป็นนักโทษเด็ดขาด จำนวน 171 คน ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า ผู้ต้องขังหญิงมีอายุระหว่าง 26-40 ปี ร้อยละ 57.89 การศึกษาระดับประถมศึกษา กอนตองโทษมีอาชีพรับจ้างทั่วไป รายได้ก่อนต้องโทษสวนใหญ่อยู่ที่ 5,001-10,000 บาทต่อเดือน กระทำความผิดในคดียาเสพติด และเป็นกรต้องโทษครั้งแรก เข้ารับการฝึกวิชาชีพตามความเห็นของเจ้าหน้าที่ ร้อยละ 56.70 ทักษะอาชีพที่ต้องการฝึกอบรมมากที่สุด คือ เสริมสวย รองลงมา คือ นวดไทย การทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรที่มีผลต่อความต้องการ (โคสแควร์) ปัจจัยภายในไม่มีระดับนัยสำคัญต่อความต้องการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิง คือ ระดับการศึกษา 0.366 ลักษณะความผิด 0.360 รายได้ก่อนต้องโทษ 0.244 และปัจจัยภายนอกไม่มีนัยสำคัญต่อความต้องการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิง ได้แก่ คู่คดี ครอบครัว/เพื่อนผู้ต้องขัง 0.709 รายได้/ผลตอบแทนจากการฝึกวิชาชีพ 0.251 ปัญหาที่พบ ได้แก่ วิชาชีพที่ฝึกไม่ตรงกับตลาดแรงงาน จำนวนวิทยากรไม่เพียงพอ เงินรางวัลปันผลจากการทำผลิตภัณฑ์ได้น้อยจนไม่เป็นสิ่งจูงใจที่ดีพอ และปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกรฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิง คือ ความแออัดของผู้ต้องขัง

คำสำคัญ: ความต้องการฝึกวิชาชีพ นักโทษหญิง เรือนจำจังหวัดพะเยา

Abstract

Needs assessment of women prisoner training under the training policy for rehabilitation by the Department of Corrections : Phayao Provincial Prison. The purpose of study are to study needs of occupational training for women prisoners and find out affected demand factors for occupational training. Study on quantitative

¹นิสิตดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : Suwet1403@gmail.com

research methodology, 171 samples of convicted women prisoners, analyses data with descriptive statistical such as frequency, percentage, mean and standard deviation. The results are showed that average age as samples are 26–40 years old (57.89%), mostly education level in elementary, average income is 5001–10,000 baht per month and mostly are the first time of punishment in cases of narcotic. they were convinced to training by prisoners officer about 56.70%, the most interesting job is beauty salon training skill, seconded is Thai massage. The results by Chi-Square the test are the internal factors are unaffected to needs assessment of women prisoner training as education 0.366, offenses 0.360, Earnings before Penalty 0.244. The external factors also unaffected to needs assessment of women prisoners training as partner case or family or friend 0.709, training dividend 0.251. The issues of include vocational training does not fit in the labor market, trainer are not qualified, the reward from their productions very low income and not good enough to incentive them and other issues related to vocational training of women prisoners are the congestion of numbers of prisoners.

Keywords: Training needs, Convicted women prisoners, Phayao Provincial Prison

บทนำ

การพัฒนาบุคลากรในฐานะเป็นทรัพยากรมนุษย์ มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อสภาวะความเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบันแห่งยุคโลกาภิวัตน์ และสังคมยุคดิจิทัล โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) ส่วนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศการเสริมสร้าง และพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ ให้มีความสำคัญกับการพัฒนา ศักยภาพคนให้มีทักษะความรู้ และความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า โดยส่งเสริมแรงงานให้มีความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพที่เป็นไปตามความต้องการของตลาดงาน สร้างสมรรถนะแรงงานตามระบบคุณวุฒิวิชาชีพ และมาตรฐานฝีมือแรงงาน เพื่อสร้างแหล่งพัฒนาแรงงานให้มีสมรรถนะตามมาตรฐานอาชีพ และมาตรฐานฝีมือแรงงานให้กับแรงงานที่ไม่ผ่านการทดสอบให้มีแหล่งอบรมเพิ่มเติม และแรงงานที่ต้องการพัฒนาทักษะเพิ่มเติมรวมถึงแรงงานที่ต้องการเปลี่ยนสายอาชีพ ให้มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะได้มาตรฐานตรงตามความต้องการของ ตลาดแรงงาน โดยบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ กรมพัฒนาฝีมือแรงงานศูนย์พัฒนา ฝีมือแรงงาน ศูนย์ทดสอบ สถานศึกษา และสถาบันฝึกอบรมทั้งใน และนอกสถานประกอบการที่มีศักยภาพ เพื่อให้ แรงงานมีโอกาสนในการพัฒนาทักษะตามศักยภาพ และความต้องการของตนในลักษณะการเก็บหน่วยกิตการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม มีภารกิจที่สำคัญคือการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู พัฒนาพฤตินิสัยของผู้ที่กระทำ ผิดเพื่อคืนคนดีสู่สังคม ทั้งนี้กระบวนการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังที่ต้องโทษอยู่ในเรือนจำ/ทัณฑสถาน สถานกักกัน สถานกักขังได้กำหนดให้ผู้ต้องขังในเรือนจำ และทัณฑสถานทุกแห่งต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ พร้อมทั้งจะออกไปประกอบอาชีพเลี้ยงตนเอง และครอบครัวได้ และกลับเข้าสู่สังคมได้อย่างมีความสุข เป็นที่ยอมรับของสังคมไม่หวนกลับมากระทำผิดซ้ำอีก จึงทำให้งานด้านการฝึกอบรมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพเป็น สิ่งจำเป็นที่จะต้องดำเนินการให้แก่ผู้ต้องขังก่อนที่จะพ้นโทษ กรมราชทัณฑ์จึงมีนโยบายการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และ พัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง โดยให้เรือนจำ และทัณฑสถานทั่วประเทศ ดำเนินการจัดอบรมวิชาชีพสาขาต่าง ๆ ให้แก่ ผู้ต้องขังเพื่อให้ผู้ต้องขังเกิดทักษะ ความรู้ ประสบการณ์ มีแนวทางในการประกอบอาชีพเลี้ยงตนเอง ซึ่งได้แบ่งการ ฝึกอบรมวิชาชีพในหลายรูปแบบรวมถึงอาชีพในระบบโรงงาน โดยเป็นการฝึกวิชาชีพตามกรอบการกำหนดหลักสูตร

การฝึกวิชาชีพของกรมราชทัณฑ์ ทำให้ผู้ต้องขังเกิดความชำนาญในวิชาชีพนั้น ๆ สามารถยกระดับฝีมือให้สูงขึ้น เทียบเท่ามาตรฐานภายนอก สร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ประกอบการที่จะเข้ามาสนับสนุน และว่าจ้างแรงงานผู้ต้องขัง ในปัจจุบันมีการฝึกอาชีพแก่ผู้ต้องขังได้ขยายสาขาอาชีพออกไปเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เพื่อให้เหมาะสมกับความถนัด ความรู้ ความสามารถ ของผู้ต้องขัง และความต้องการของตลาดแรงงานเมื่อพ้นโทษออกไป

ในฐานะที่เรือนจำจังหวัดพะเยา เป็นหน่วยงานในสังกัดกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม มีภารกิจในการ ควบคุมผู้ต้องขังมิให้หลบหนี และพัฒนาพฤตินิสัย โดยปัจจุบันมีผู้กระทำผิดอยู่ในความควบคุมจำนวนทั้งสิ้น 1,481 คน เป็นผู้ต้องขังหญิง จำนวน 197 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 2 พฤศจิกายน 2560) เรือนจำจังหวัดพะเยาได้ดำเนินการ ควบคุมผู้ต้องขังหญิงโดยยึดกรอบข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงฯ (Bangkok Rules) เป็น แนวทางในการบริหารงานเรือนจำร่วมกับนโยบายอื่น ๆ ทั้งนี้เรือนจำจังหวัดพะเยา มีการวางแผนการปฏิบัติแก่ ผู้ต้องขังหญิงอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่กระบวนการแรกรับตัว การจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง การจัดสรรสถานที่คุมขังให้ เหมาะสมแก่ผู้ต้องขังหญิงพิเศษได้แก่ พิการ สูงอายุ หรือตั้งครรรภ์ ตลอดจนจัดสรรสถานที่สำหรับเลี้ยงดูเด็กติด มารดาผู้ต้องขัง การดูแลสุขภาพจิตการใช้ชีวิตในเรือนจำ การส่งเสริมให้ผู้ต้องขังหญิงได้รับการศึกษา การพัฒนา จิตใจ การอบรมความรู้ และวิชาชีพต่าง ๆ ขณะต้องโทษ การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัว และการติดตาม ดูแล ให้ความช่วยเหลือผู้ต้องขังหญิงภายหลังพ้นโทษอย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าประสงค์สูงสุดคือการคืนคนดีสู่สังคม

กระบวนการพัฒนาพฤตินิสัยเป็นนโยบายที่ต้องปฏิบัติขณะต้องโทษแก่ผู้ต้องขังหญิงโดยเฉพาะกระบวนการ ฝึกวิชาชีพตามกรอบข้อกำหนดสหประชาชาติ และนโยบายกรมราชทัณฑ์ จะต้องคำนึงถึงลักษณะความต้องการของ ผู้ต้องขังหญิงเป็นสำคัญ และตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ที่ผ่านมากำหนดหลักสูตรการฝึกวิชาชีพต่าง ๆ ของเรือนจำจังหวัดพะเยาถูกกำหนดจากมุมมองของเจ้าหน้าที่ หรือผู้บริหาร เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านวัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ สถานที่ และวิทยากร โดยมีได้คำนึงถึงความต้องการด้านฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิงต่อวิชาชีพ นั้น ๆ ว่ามีความต้องการมากน้อยแค่ไหน รวมทั้งเมื่อฝึกวิชาชีพนั้นแล้วสามารถที่จะนำไปใช้ประกอบอาชีพได้จริง หรือไม่ เพราะผู้ต้องขังหญิงแต่ละคนย่อมมีข้อจำกัดในศักยภาพ ความถนัด หรือความสนใจที่แตกต่างกันไป

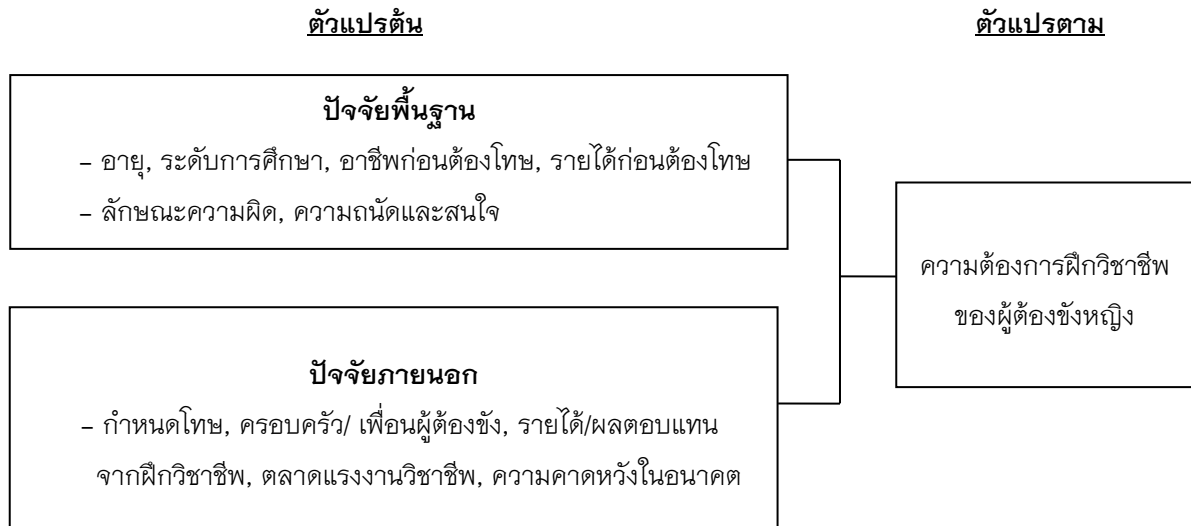
จากข้อมูลข้างต้น ผู้ศึกษาวิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสำรวจเกี่ยวกับ ความต้องการการฝึกวิชาชีพของ ผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยา ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการในการฝึกวิชาชีพ ในขณะต้องโทษของ ผู้ต้องขังหญิง ตลอดจนศึกษาการนำนโยบายด้านการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขังหญิงมาปฏิบัติ แนวคิด รูปแบบ แนว ทางการจัดการปัญหา และอุปสรรคในการจัดการฝึกวิชาชีพให้กับผู้ต้องขังหญิง เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข การจัดการฝึกวิชาชีพให้กับผู้ต้องขังหญิงให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาความต้องการในการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการในด้านการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

การวิจัยนี้ต้องการศึกษาว่าปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก ส่งผลต่อความต้องการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยา หรือไม่อย่างไร

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการสำรวจความต้องการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำจังหวัดพะเยา โดยมีขอบเขตการศึกษาเฉพาะแนวคิด รูปแบบ ความต้องการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิง และลักษณะปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการในด้านการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิง รวมทั้งแนวทางการดำเนินงานตามนโยบาย และข้อสั่งการของกรมราชทัณฑ์ในด้านการจัดการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง ตามกรอบการกำหนดหลักสูตรการฝึกวิชาชีพของกรมราชทัณฑ์ พื้นที่ทำการศึกษากำหนดไว้เฉพาะเรือนจำจังหวัดพะเยา ตั้งอยู่เลขที่ 58 หมู่ 11 ตำบลบ้านต๋อม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ส่วนประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้ต้องขังหญิงที่เป็นนักโทษเด็ดขาดในเรือนจำจังหวัดพะเยา จำนวน 171 คน จากจำนวนผู้ต้องขังหญิงทั้งหมด 197 คน และเจ้าหน้าที่เรือนจำจังหวัดพะเยาที่ปฏิบัติหน้าที่ควบคุม และรับผิดชอบด้านการฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังหญิง จำนวน 5 คน ใช้แนวทางการวิจัยเชิงปริมาณมุ่งศึกษาถึงความต้องการ สิทธิ และประโยชน์ที่ผู้ต้องขังหญิงได้รับขณะต้องโทษ และหลังพ้นโทษจากการฝึกวิชาชีพ ตลอดจนปัญหาในด้านการฝึกวิชาชีพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และข้อเสนอแนะในการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขเพื่อเป็นแนวทางให้เป็นที่ไปตามนโยบายของกรมราชทัณฑ์ด้านการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำจังหวัดพะเยาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยใช้แบบสอบถามชนิดปลายเปิด (open-ended Form) และแบบสอบถามชนิดปลายปิด (Closed-ended Form) ซึ่งได้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ แบบสอบถามสำหรับผู้ต้องขังหญิง และแบบสอบถามสำหรับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยา

การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยทำแบบสอบถามประชากรกลุ่มนักโทษเด็ดขาดหญิงในเรือนจำอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย จำนวน 20 คน นำผลการทดสอบมาวิเคราะห์ความเชื่อมั่น ผลการวิเคราะห์หาสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ (Coefficient Alpha) ของความต้องการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิงเท่ากับ 0.72

การวิเคราะห์สรุปผลการศึกษา โดยวิเคราะห์คำนวณด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

1. หาค่าร้อยละ (percentage) เพื่อแจกแจงความถี่ในการจัดลำดับชั้นข้อมูลทั่วไปของผู้ต้องขังหญิงเกี่ยวกับอายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ การสมรส ภูมิลำเนา อาชีพเดิมก่อนต้องโทษ รายได้ก่อนต้องโทษ ลักษณะความผิดที่ ต้องโทษ จำนวนครั้งที่ต้องโทษจำคุก
2. ค่าร้อยละประเมินค่าวิเคราะห์ข้อมูลที่มีลักษณะแบบมาตราส่วนค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานในการพรรณนาความต้องการเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิง
3. วิเคราะห์ใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรตามกรอบแนวคิดใช้สถิติ คือ ค่าไค-สแควร์ (Chi-Square)

ผลการศึกษา

จากการดำเนินการทำวิจัย ข้อมูลพื้นฐานของผู้ต้องขังหญิง พบว่า ผู้ต้องขังหญิง ร้อยละ 57.89 มีอายุระหว่าง 26-40 ปี ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ต้องขังหญิงก่อนต้องโทษ คือ ระดับปริญญาตรี และต่ำสุด คือ ไม่ได้รับการศึกษา ซึ่งผู้ต้องขังหญิงที่ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 30.41 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 26.90 มีสถานภาพโสด ร้อยละ 44.44 รองลงมาคือสมรส ร้อยละ 26.90 ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ใน จังหวัดพะเยา ร้อยละ 80.70 อาชีพเดิมก่อนต้องโทษ คือ รับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 44.44 มีรายได้ต่อเดือน ก่อนต้องโทษส่วนใหญ่อยู่ 5,001-10,000 บาท/เดือน ลักษณะความผิดที่ ต้องโทษ คือ คดียาเสพติด และต้องโทษครั้งแรกเป็นส่วนใหญ่ ผู้ต้องขังหญิงที่เข้ารับการฝึกวิชาชีพกว่าครึ่งหนึ่ง ได้เข้าฝึกวิชาชีพตามความเห็นของเจ้าหน้าที่ คิดเป็นร้อยละ 56.72

การทำวิจัยข้อมูลเกี่ยวกับประเภทของความต้องการด้านการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิงเรือนจำ จังหวัดพะเยา พบว่า ผู้ต้องขังหญิงมีความถนัดในการประกอบอาหารคาว ร้อยละ 23.98 การทำขนมไทย ร้อยละ 21.05 ทักษะอาชีพที่ผู้ต้องขังหญิงสนใจ และต้องการเข้ารับการอบรมมากที่สุด คือ วิชาชีพเสริมสวย ร้อยละ 23.39 การนวดไทย ร้อยละ 21.05 การตัดผมชายหญิง ร้อยละ 19.89 การทำขนมเบเกอรี่ ร้อยละ 17.54 การทำขนมไทย ร้อยละ 7.60 การประกอบอาหาร ร้อยละ 5.26 การถักโครเชต์ ร้อยละ 3.51 การเย็บผ้า ร้อยละ 1.76 ผู้ต้องขังหญิงมีความต้องการฝึกวิชาชีพ ร้อยละ 78.95 และต้องการฝึกวิชาชีพระยะสั้นในสาขาต่าง ๆ ที่ได้รับการกำหนดจากกรมราชทัณฑ์ในระหว่างต้องโทษ ร้อยละ 54.97 และต้องการฝึกวิชาชีพควบคู่ไปกับการศึกษาวิชาอื่น ๆ ร้อยละ 65.50 สำหรับความต้องการให้เรือนจำเปิดสาขาวิชาชีพให้ผู้ต้องขังหญิงฝึกเพิ่มเติม ร้อยละ 53.22 ต้องการให้เรือนจำมีการจัดการฝึกวิชาชีพในสาขาวิชาที่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน ร้อยละ 80.70 ต้องการให้มีวิทยากร/บุคคลภายนอกเข้ามาให้การฝึกวิชาชีพ ร้อยละ 47.37 ต้องการมีรายได้จากการฝึกวิชาชีพ ร้อยละ 68.42 ต้องการให้มีการคุ้มครองสวัสดิภาพในการทำงานเทียบเท่ากับแรงงานภายนอก ร้อยละ 45.61 ต้องการนำวิชาชีพที่ได้รับการฝึกทักษะขณะต้องโทษ ไปใช้ภายหลังพ้นโทษ ร้อยละ 18.13 ต้องการให้เรือนจำ/กรมราชทัณฑ์ จัดหางานรองรับภายหลังพ้นโทษ ร้อยละ 54.97 นอกจากนี้ยังต้องการให้เรือนจำ/กรมราชทัณฑ์ จัดหาทุนประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษ ร้อยละ 57.89

ในส่วนของคุณข้อมูลด้านปัญหา และข้อเสนอแนะต่อแนวทางการพัฒนาการฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำจังหวัดพะเยา พบว่า ผู้ต้องขังหญิงร้อยละ 32.75 มีปัญหาด้านสถานที่ คือ ความแออัดของจำนวนผู้ต้องขัง เนื่องจากสภาพปัจจุบันมีจำนวนผู้ต้องขังเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ผู้ต้องขังหญิง ร้อยละ 51.46 มีปัญหาเกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้ในการฝึกวิชาชีพคือเครื่องมือไม่เพียงพอ ผู้ต้องขังหญิง ร้อยละ 54.39 เห็นว่าปัญหาเกี่ยวกับครูผู้สอน หรือ

วิทยากร คือ ผู้ต้องขังหญิงประสบปัญหาจำนวนครูฝึกไม่เพียงพอ ซึ่งเกิดจากจำนวนผู้ต้องขังที่เพิ่มมากขึ้น ผู้ต้องขังหญิง รอยละ 67.25 เห็นว่าปัญหาด้านประเภทวิชาชีพที่ฝึกอยู่ในปัจจุบัน คือ วิชาชีพไม่ตรงกับตลาดแรงงาน และไม่น่าสนใจ ผู้ต้องขังหญิง รอยละ 53.80 เห็นว่าปัญหาด้านค่าตอบแทน หรือรายได้จากการฝึกวิชาชีพ ได้แก่ การได้รับค่าตอบแทนเป็นเงินรางวัลปันผลจากการทำผลิตภัณฑ์ได้น้อย และมีบางกลุ่มไม่ได้รับค่าตอบแทนใด ๆ

ความสัมพันธ์ปัจจัยพื้นฐาน และปัจจัยภายนอกกับความต้องการในด้านการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยา

1. ผู้ต้องขังหญิงที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันไม่มีความสัมพันธ์กันในความต้องการเข้าร่วมการฝึกอบรมวิชาชีพ ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันไม่มีความสัมพันธ์กันในความต้องการเข้าร่วมการฝึกอบรมวิชาชีพสาขาต่าง ๆ ในระดับนัยความสำคัญ คือ 0.366 แสดงให้เห็นว่าระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์ในการตัดสินใจเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิง โดยมีการศึกษาระดับประถมศึกษามากที่สุด และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตามลำดับ มีความต้องการฝึกวิชาชีพการเสริมสวย การนวดไทย การตัดผมชายหญิง

2. ผู้ต้องขังหญิงที่มีรายได้แตกต่างกันไม่มีความสัมพันธ์กันในความต้องการเข้าร่วมการฝึกอบรมวิชาชีพ ระดับรายได้ก่อนต้องโทษที่แตกต่างกันไม่มีความสัมพันธ์กันในความต้องการเข้าร่วมการฝึกอบรมวิชาชีพสาขาต่าง ๆ ในระดับนัยความสำคัญ คือ 0.224 แสดงให้เห็นว่ารายได้ก่อนต้องโทษไม่มีความสัมพันธ์ในการตัดสินใจเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิง โดยส่วนใหญ่มีรายได้ 5,001-10,000 บาท/เดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท และรายได้ 10,000-15,000 บาท ตามลำดับ มีความต้องการฝึกวิชาชีพการเสริมสวย การนวดไทย การตัดผมชายหญิง

3. ผู้ต้องขังหญิงที่มีอาชีพก่อนต้องโทษแตกต่างกันไม่มีความสัมพันธ์กันในความต้องการเข้าร่วมการฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้น อาชีพก่อนต้องโทษที่แตกต่างกันไม่มีความสัมพันธ์กันในความต้องการเข้าร่วมการฝึกอบรมวิชาชีพสาขาต่าง ๆ ในระดับนัยความสำคัญ คือ 0.197 แสดงให้เห็นว่า อาชีพก่อนต้องโทษไม่มีความสัมพันธ์ในการตัดสินใจเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิง โดยก่อนต้องโทษมีอาชีพรับจ้างมากที่สุด อาชีพเกษตรกร และอาชีพอื่น ๆ ตามลำดับ มีความต้องการฝึกวิชาชีพการเสริมสวย การนวดไทย การตัดผมชายหญิง

4. ผู้ต้องขังหญิงที่มีลักษณะความผิดต้องโทษแตกต่างกันไม่มีความสัมพันธ์กันในความต้องการเข้าร่วมการฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้น คดีความผิดที่แตกต่างกันไม่มีความสัมพันธ์กันในความต้องการเข้าร่วมการฝึกอบรมวิชาชีพสาขาต่าง ๆ ในระดับนัยความสำคัญ คือ 0.360 แสดงให้เห็นว่า คดีความผิดที่แตกต่างกันไม่มีความสัมพันธ์ในการตัดสินใจเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิง โดยมีคดีความผิดตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดมากที่สุด ความผิดต่อทรัพย์ และความผิดอื่น ๆ ตามลำดับ มีความต้องการฝึกวิชาชีพการเสริมสวย การนวดไทย การตัดผมชายหญิง

5. ความสัมพันธ์ปัจจัยภายนอก คู่คดี ครอบครัว/เพื่อนผู้ต้องขังไม่มีความสัมพันธ์กันในความต้องการเข้าร่วมการฝึกอบรมวิชาชีพ คู่คดี ครอบครัว ญาติ หรือเพื่อนไม่มีความสัมพันธ์กันในความต้องการเข้าร่วมการฝึกอบรมวิชาชีพสาขาต่าง ๆ ในระดับนัยความสำคัญ คือ 0.709 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า คู่คดี ครอบครัว ญาติ หรือเพื่อน ไม่มีความสัมพันธ์ในการตัดสินใจเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิง โดยส่วนใหญ่คู่คดี ครอบครัว ญาติ หรือเพื่อนไม่อยู่ในกองงานเดียวกัน มีความต้องการฝึกวิชาชีพการเสริมสวย การนวดไทย การตัดผมชายหญิง

6. รายได้/ผลตอบแทน จากการฝึกวิชาชีพ ไม่มีความสัมพันธ์กันในความต้องการเข้าร่วมการฝึกอบรมวิชาชีพรายได้จากการฝึกวิชาชีพไม่มีความสัมพันธ์กันในความต้องการเข้าร่วมการฝึกอบรมวิชาชีพสาขาต่าง ๆ ในระดับนัยความสำคัญ คือ 0.251 แสดงให้เห็นว่ารายได้จากการฝึกวิชาชีพไม่มีความสัมพันธ์ในการตัดสินใจเข้ารับการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิง โดยส่วนใหญ่มีรายได้จากการฝึกวิชาชีพไม่เกิน 300 บาท/เดือน ไม่เกิน 100 บาท/เดือน และไม่มียาได้ตามลำดับ มีความต้องการฝึกวิชาชีพการเสริมสวย การนวดไทย การตัดผมชายหญิง

สรุปผลปัจจัยพื้นฐาน ได้แก่ อายุ, ระดับการศึกษา, อาชีพก่อนต้องโทษ, รายได้ก่อนต้องโทษ, ลักษณะความผิด, ความหนักและสนใจ และปัจจัยภายนอก ได้แก่ กำหนดโทษ, ครอบครัว/ เพื่อนผู้ต้องขัง, รายได้/ผลตอบแทนจากฝึกวิชาชีพ, ตลาดแรงงานวิชาชีพ, ความคาดหวังในอนาคต ไม่มีนัยสำคัญต่อความต้องการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยา

จากการสำรวจข้อมูลแบบสอบถามของเจ้าหน้าที่เรือนจำจังหวัดพะเยา ด้านปัญหา และข้อเสนอแนะต่อแนวทางการจัดรูปแบบ และการพัฒนาการฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำจังหวัดพะเยา

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงาน และการทำงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกวิชาชีพสำหรับผู้ต้องขัง เห็นว่าเรือนจำจังหวัดพะเยาควรมีเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบการฝึกวิชาชีพโดยเฉพาะ ควรมีการมอบหมายเจ้าหน้าที่ให้รับผิดชอบการฝึกวิชาชีพเป็นการเฉพาะ ควรจัดหาวิทยากรภายนอกที่มีความรู้ในการฝึกวิชาชีพเก่ง ๆ มาฝึกวิชาชีพ จัดวิชาชีพให้มีความหลากหลาย เน้นสาขาที่เป็นที่ต้องการของตลาดเป็นสำคัญ โดยต้องบูรณาการหน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชน นักธุรกิจ เพื่อพัฒนาทักษะ ฝีมืออาชีพ ควรบริหารจัดการ และการตลาดเข้าด้วยกัน เพื่อพัฒนาให้เป็นผู้ประกอบการรายย่อย

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง เห็นว่าควรมีอาชีพอื่น ๆ ที่ตลาดแรงงานต้องการ ควรจัดให้มีงานอื่น ๆ เพื่อเป็นทางเลือกแก่ผู้ต้องขัง ความหลากหลายของอาชีพต้องมีมากขึ้นตามสมควร ตามกระแสของสังคม ความต้องการของชุมชน สามารถต่อยอดในการเพิ่มรายได้ภายหลังพ้นโทษ และเน้นให้ผู้ต้องขังหญิงมีงานทำ การบริหารงานเรือนจำไม่ควรมีการเปลี่ยนแปลงหน้าที่บ่อยเพราะการทำงานจะไม่ต่อเนื่อง การบริหารงานรวมถึงการทำงานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังส่วนใหญ่จะเป็นการสอนงาน หรือการเรียนรู้จากหัวหน้างานภายในเรือนจำ หรือจากเจ้าหน้าที่ที่มีประสบการณ์ด้านการฝึกวิชาชีพ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ด้านการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงแรงงาน ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา และอุปสรรคในการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังหญิง ได้แก่ ปัญหาสถานที่จำกัดในการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิง อาคารสถานที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดการฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขัง ควรสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้ต้องขังให้มีความสนใจในการฝึกวิชาชีพมากขึ้น เจ้าหน้าที่ในการควบคุมมีไม่เพียงพอ ระยะเวลาในแต่ละวันในการดำเนินงานอบรมวิชาชีพน้อยเพราะการจำกัดเรื่องการควบคุม ควรเน้นคุณภาพมากกว่าปริมาณโดยการจัดทำมาตรฐานการฝึกวิชาชีพให้มีความเป็นสากล และออกใบประกาศนียบัตรที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ต้องขังหญิงเพื่อสามารถนำไปประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษได้ เรือนจำควรเพิ่มอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ ซึ่งการขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการผู้ต้องขังหญิงอย่างเป็นองค์รวมมีผลต่อการนำไปสู่การพัฒนาตนเองของผู้ต้องขังให้มีอาชีพ มีรายได้อย่างยั่งยืน เพื่อตอบเจตจำนงของสังคมในการคืนคนดีสู่สังคม

สรุปผลและอภิปรายผล

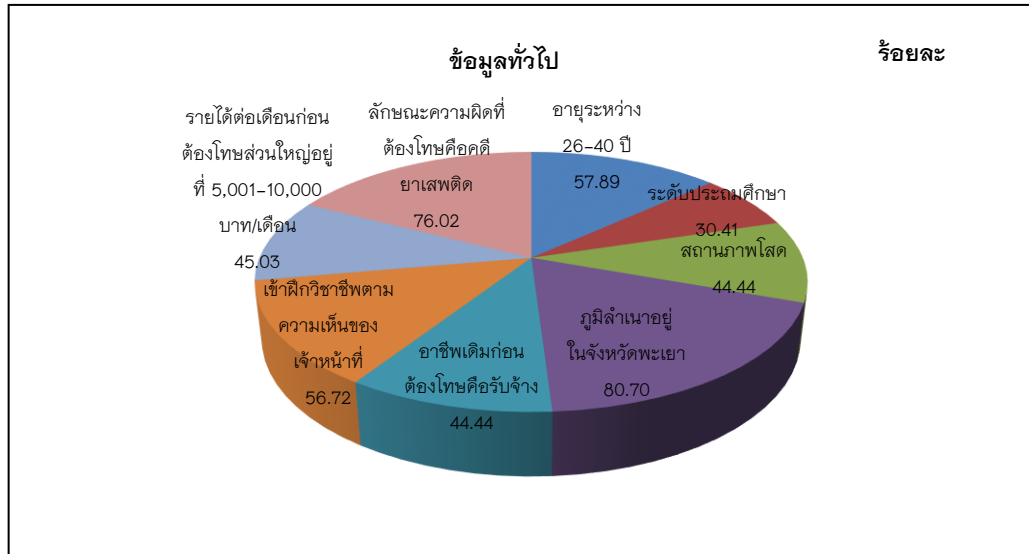
ผู้ต้องขังหญิงส่วนใหญ่อยู่ในช่วงวัยทำงาน จึงไม่ค่อยมีปัญหาเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพ แต่มีการศึกษาค่อนข้างต่ำทำให้ไม่สามารถที่จะเลือกการประกอบอาชีพที่หลากหลายได้ จึงมีอาชีพรับจ้างทั่วไปซึ่งเป็นอาชีพที่ไม่มีความมั่นคง และมีรายได้ต่ำ ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในปัจจุบัน ยิ่งหากต้องมีภาระที่ต้องรับผิดชอบมากแล้วจึงมีโอกาสในการกระทำผิดมากกว่าคนที่มีความรู้ และรายได้ที่มั่นคง ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำจังหวัดพะเยา มีลักษณะความผิดที่ต้องโทษในฐานความผิดตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดมากที่สุด และเป็นการต้องโทษครั้งแรกโดยเป็นคนที่มิถุนาลีนานาในจังหวัดพะเยา ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ และผู้ต้องขังหญิงที่กระทำ

ผิดซ้ำก็ยังคงพบว่าเป็นความผิดคดี พ.ร.บ.ยาเสพติดทั้งหมด สะท้อนให้เห็นการแก้ไขปัญหามารยาทการกระทำผิดซ้ำยังไม่ได้ผล โดยในการฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังหญิงเหล่านี้ก็ยังเป็นวิชาชีพเดิม ๆ ทำให้เห็นว่าเรือนจำมีวิชาชีพที่ไม่หลากหลาย และไม่สามารถนำไปแก้ไขปัญหามารยาทการกระทำผิดซ้ำได้ ผู้ต้องขังเข้ารับการศึกษาฝึกวิชาชีพมากกว่าครึ่งหนึ่ง ได้เข้าฝึกวิชาชีพตามความเห็นของเจ้าหน้าที่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการถูกบังคับให้เข้าฝึกวิชาชีพโดยที่ผู้ต้องขังหญิงไม่มีโอกาสได้เลือกตามความสนใจ ความถนัด และตามความต้องการของตนเองเพื่อที่จะได้นำไปประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษตามที่ตนเองตั้งใจ จึงไม่ได้เป็นไปตามแนวทางนโยบายของกรมราชทัณฑ์ที่กำหนดให้การฝึกวิชาชีพจะต้องคำนึงถึงลักษณะความต้องการของผู้ต้องขังหญิงเป็นสำคัญ และตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน

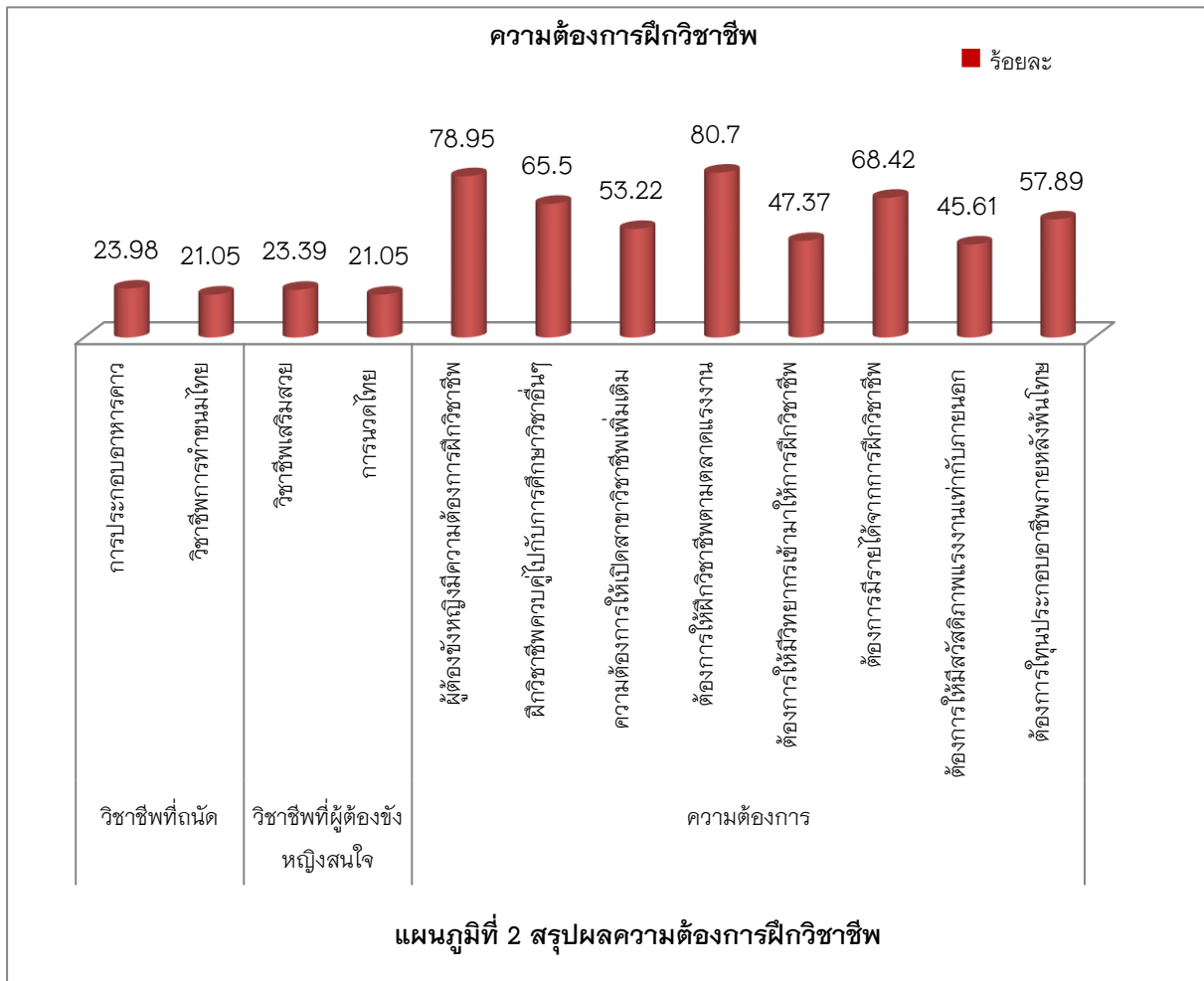
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ส่วนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ การเสริมสร้าง และพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ ให้มีความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพคนให้มีทักษะความรู้ และความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า โดยส่งเสริมแรงงานให้มีความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพที่เป็นไปตามความต้องการของตลาดงาน ซึ่งจากที่ผู้วิจัยได้ค้นคว้าแนวโน้มความต้องการแรงงานของตลาดแรงงานในประเทศไทย ช่วงปี พ.ศ. 2560-2564 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พบว่าอันดับแรกเป็นอาชีพด้านเกษตรกรรมปลูกพืชสวน และพืชไร่เพื่อการค้าขาย อันดับสองเป็นอาชีพผู้จำหน่ายสินค้าในร้านค้า อันดับสามผู้จำหน่ายสินค้าตามถนนและตลาด อันดับสี่ผู้ขับรถยนต์ รถตู้ และจักรยานยนต์ อันดับห้าผู้จำหน่ายสินค้าอื่น ๆ ซึ่งไม่ได้ขายที่ร้านค้าหรือตลาด เช่น ผู้จำหน่ายสินค้าตามบ้าน ทางโทรศัพท์ หรือขายสินค้าออนไลน์ อันดับหกผู้เลี้ยงสัตว์ อันดับเจ็ดคนงานด้านการเกษตรประมง และป่าไม้ อันดับแปดปลูกพืชเพื่อการดำรงชีพ อันดับเก้าพ่อครัว/แม่ครัว อันดับสิบคนงานเหมืองแร่ และก่อสร้าง แต่วิชาชีพที่ผู้ต้องขังหญิงได้รับการฝึกอบรมส่วนใหญ่เป็นวิชาชีพการเย็บผ้า ซักน้ำมันเครื่อง ซึ่งไม่ตรงกับตลาดแรงงานต้องการ สะท้อนให้เห็นถึงความล้มเหลวในการแก้ไขปัญหามารยาทการพัฒนาพฤตินิสัยด้านการฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังหญิง เพื่อให้ผู้ต้องขังหญิงมีอาชีพหลังพ้นโทษ แต่อาจเนื่องจากเป็นเพราะงบประมาณที่เรือนจำได้รับไม่เพียงพอ หรือด้วยสาเหตุปัจจัยต่าง ๆ เช่น สถานที่ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ ความมั่นคง และปลอดภัย ที่เรือนจำมีข้อจำกัดต่าง ๆ เหล่านี้ จึงไม่สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายได้อย่างครบถ้วน นอกจากนี้ผู้ต้องขังหญิงกลุ่มตัวอย่างยังมีปัญหาเรื่องความแออัดของจำนวนผู้ต้องขังที่เพิ่มขึ้นมากเรื่อย ๆ เครื่องมือในการฝึกวิชาชีพที่ไม่เพียงพอที่จะส่งผลให้ประสิทธิภาพการฝึกวิชาชีพลดลง นอกจากนี้ยังมีความต้องการให้มีวิทยากร/บุคคลภายนอก เข้ามาให้การฝึกวิชาชีพ ต้องการมีรายได้จากการฝึกวิชาชีพ เนื่องจากสภาพความเป็นอยู่ภายในเรือนจำถึงแม้จะได้รับการจัดสวัสดิการด้านปัจจัย 4 จากกรมราชทัณฑ์ แต่ก็ไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ต้องขังที่มีปริมาณเพิ่มมากขึ้นทุกวัน โดยหากพิจารณาเห็นถึงความสำคัญการฝึกวิชาชีพอย่างแท้จริงตามนโยบายกรมราชทัณฑ์แล้ว จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่เรือนจำจะต้องจัดสรรวิชาชีพที่ตรงกับความต้องการ ความถนัดเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน และสามารถนำไปประกอบอาชีพได้จริง เพื่อป้องกันปัญหามารยาทการกระทำผิดซ้ำในอนาคตได้ ดังนั้นปัจจัยทั้งภายใน และภายนอกตามกรอบแนวคิดจึงไม่มีผลต่อความต้องการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิง

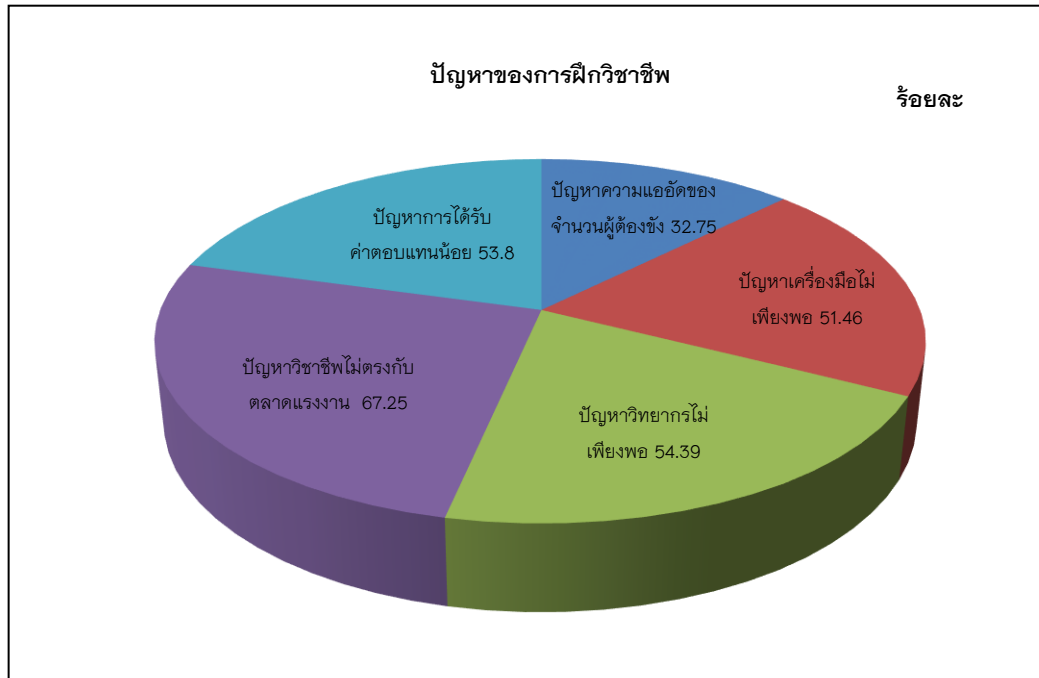
ผลการศึกษา พบว่า การเตรียมการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังหญิง การคัดเลือกเข้าฝึกวิชาชีพสำหรับผู้ต้องขังหญิง ไม่ได้ดำเนินการตามความต้องการหรือสนใจของผู้ต้องขังหญิงเป็นหลักสำคัญ และไม่มีการสำรวจความต้องการในการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังหญิง เนื่องจากความจำกัดด้านสถานที่ และเน้นหนักด้านนโยบายการควบคุม ส่งผลให้ผู้ต้องขังหญิงไม่มีทางเลือกหลากหลายในการฝึกวิชาชีพ การจัดการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังหญิง ปัจจุบันวิชาชีพยังไม่ตรงกับความต้องการของตลาดเท่าที่ควร และเรือนจำมิได้มุ่งเน้นการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขังหญิงเพื่อให้นำไปประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษ การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการฝึกวิชาชีพควรได้รับการอบรมคุณธรรมทางศาสนา และการ

ประเมินผลการฝึกวิชาชีพจากเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ/วิทยากร/ครูผู้สอน การฝึกวิชาชีพที่เรื้อนจำดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน ควรมีการเปลี่ยนแปลงแนวทางการฝึก โดยให้ภาคเอกชนเข้ามาบริหารการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขังมากขึ้น

แผนภูมิที่ 1 สรุปข้อมูลทั่วไป

แผนภูมิที่ 3 สรุปปัญหาของการฝึกวิชาชีพ

ข้อเสนอแนะ

การจัดกิจกรรมฝึกอบรมวิชาชีพให้แก่อุต้องขังหญิง ไม่ว่าจะเป็นระยะสั้น หรือระยะยาวถือว่าเป็นสิ่งสำคัญในการฟื้นฟูแก้ไข และปรับเปลี่ยนทัศนคติให้กับผู้ต้องขังหญิง เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพหลังจากพ้นโทษ เป็นการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำเนื่องจากการว่างงาน ทั้งนี้การฝึกอบรมวิชาชีพแก่ผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำจังหวัดพะเยา พบว่าเรือนจำเป็นผู้กำหนดสาขาวิชา และเข้าฝึกอบรมเพื่อให้เป็นไปตามระเบียบของทางเรือนจำ แต่ไม่ตรงกับความต้องการของผู้ต้องขัง มีเฉพาะวิชาชีพระยะสั้นที่ผู้ต้องขังหญิงสามารถเลือกเข้าฝึกได้ เพื่อหวังที่จะนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมวิชาชีพไปใช้ในการประกอบอาชีพที่ตนเองสนใจ และถนัดได้ และวิชาชีพที่ได้รับการฝึกอบรมก็ไม่ตรงกับความต้องการตลาดแรงงาน ซึ่งเป็นปัญหาที่ผู้ต้องขังหญิงไม่สามารถนำไปประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษได้ ซึ่งเรือนจำต้องมีการปรับเปลี่ยนสาขาวิชาชีพให้ตรงกับความถนัด และความต้องการของตลาดแรงงาน ตามนโยบายด้านการแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังด้านการคืนคนดีสู่สังคมของกรมราชทัณฑ์ต่อไป

ปัญหา และข้อเสนอแนะของผู้ต้องขังในด้านต่าง ๆ ของการฝึกวิชาชีพ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเรื่องความแออัดคับแคบของสถานที่ ปัญหาด้านเครื่องมือที่ไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรม อีกทั้งอุปกรณ์เครื่องมือเก่าล้าสมัย ปัญหาเกี่ยวกับวิทยากรส่วนใหญ่ คือ จำนวนครูฝึกที่ไม่เพียงพอ ปัญหาเกี่ยวกับวิชาชีพที่ฝึกไม่ตรงกับตลาดแรงงาน และไม่ตรงกับความถนัด ซึ่งในปัจจุบันเรือนจำประสบกับภาวะผู้ต้องขังล้นเรือนจำ เรือนจำจึงให้ความสำคัญเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการควบคุมเป็นสำคัญ ซึ่งอาจจะเล็งภารกิจด้านการพัฒนาพฤตินิสัยไปเรือนจำควรเพิ่มอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ ซึ่งการขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการผู้ต้องขังหญิงอย่างเป็นองค์รวมมีผลต่อการนำไปสู่การพัฒนาตนเองของผู้ต้องขังให้มีอาชีพ มีรายได้อย่างยั่งยืน

เนื่องจากสังคมยังมีความคาดหวังในการแก้ไข ฟื้นฟูพฤติกรรมของผู้กระทำผิดตามนโยบายของกรมราชทัณฑ์ จึงเป็นหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์ และเรือนจำที่จะต้องดำเนินการให้โดยผลดีเช่นเดียวกัน ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชน และทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ผู้บริหารเรือนจำจึงควรบูรณาการความร่วมมือ เพื่อขอรับการสนับสนุนทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งในพื้นที่ และนอกพื้นที่ จังหวัดพะเยา เขามามีส่วนร่วมเพื่อให้การคืนคนดีสู่สังคมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตอบโจทย์ของสังคมในการคืนคนดีสู่สังคมต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาเรื่อง การสำรวจความต้องการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังหญิงตามนโยบายการพัฒนาพฤตินิสัยด้านการฝึกวิชาชีพของกรมราชทัณฑ์ กรณีศึกษาเรือนจำจังหวัดพะเยา สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากบุคลากร และผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน ที่ได้อนุเคราะห์ให้ความช่วยเหลืออย่างยิ่ง โดยเฉพาะ รองศาสตราจารย์ ร้อยเอกทันตแพทย์หญิง ดร.สุพัศตรา วรณสืบเชื้อ ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำในการจัดทำการศึกษาครั้งนี้

ขอขอบคุณ ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ให้คำแนะนำ ปรับปรุงเนื้อหาของเครื่องมือที่ใช้เพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ คณาจารย์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ต่าง ๆ ตลอดระยะเวลาที่ศึกษา

ขอขอบพระคุณ ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ตลอดจนผู้ใต้บังคับบัญชาทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือ และร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี ทำให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ และได้ผลการศึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการทำงาน เป็นแนวทางในการปรับกลยุทธ์ในการบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานมากยิ่งขึ้น

ขอบคุณ ทุกคนในครอบครัวที่ให้การสนับสนุน ให้กำลังใจ และความห่วงใยเสมอมา

สุดท้ายนี้ คุณค่าความดีอันเกิดจากประโยชน์ของการศึกษาครั้งนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ บรรดาคณาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้การศึกษาครั้งนี้ให้สำเร็จได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กรมราชทัณฑ์. (2535). **สรุปประเมินผลการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่องแนวทางการดำเนินงานการศึกษา**

สายสามัญ และสายอาชีพวิชาชีพในเรือนจำ และทัณฑสถาน. กรุงเทพฯ: กรมราชทัณฑ์.

กรมราชทัณฑ์. (2546). **กระบวนการทัศน์ใหม่ของกระบวนการยุติธรรมในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด.** กรุงเทพฯ:

กรมราชทัณฑ์.

กรมราชทัณฑ์. (2548). **การวิจัยเพื่อสร้างหลักสูตรในการแก้ไข และพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังที่มีกำหนดโทษ**

สูงและที่มีความเสี่ยงต่อการกระทำผิดซ้ำ. กรุงเทพฯ: กรมราชทัณฑ์.

กรมราชทัณฑ์. (2549). **ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขังกับข้อเสนอแนะในเรื่องที่เกี่ยวข้อง**

ขององค์การสหประชาชาติ. กรุงเทพฯ: กรมราชทัณฑ์.

กรมราชทัณฑ์. (2559). **แผนปฏิบัติราชการกรมราชทัณฑ์ (พ.ศ. 2559-2562).** นนทบุรี: โรงพิมพ์ราชทัณฑ์.

กรมราชทัณฑ์. (2560). **ข้อมูลผู้กระทำความผิด.** สืบค้นเมื่อ 2 พฤศจิกายน 2560 จาก <http://www.correct.go.th/newcorrectweb/index.php/home?lang=th/>

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

กรมราชทัณฑ์. (ม.ป.ป.). พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560. กรุงเทพฯ: กรมราชทัณฑ์.

กรมราชทัณฑ์, สำนักงานวิจัย และพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์. (2552). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการศึกษาวิจัยเรื่องพันธมิตรภาคประชาสังคมกับการปลดปล่อยให้ผู้ต้องขังกลับคืนสู่สังคม. นนทบุรี: โรงพิมพ์ราชทัณฑ์.

กรมราชทัณฑ์, สำนักทัณฑ์วิทยา. (ม.ป.ป.). คู่มือการควบคุมผู้ต้องขังฝึกวิชาชีพ. ม.ป.ท.

ภูณท์ จินประชา. (2548). การศึกษาความต้องการฝึกอบรมวิชาชีพหลักสูตรระยะสั้นของผู้ต้องขังเรือนจำกลางชลบุรี. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, ฉะเชิงเทรา.

ข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิง (Bangkok Rules). สืบค้นเมื่อ 25 ตุลาคม 2560.

จาก <http://www.tsdf.or.th/royally-initiated-projects/10656-bangkok-rules>

โครงการ ELFL (Enhancing lives of FemaleInmates). สืบค้นเมื่อ 25 ตุลาคม 2560.

จาก <https://www.moj.go.th/home-oripb>

ชลิดา ศรมณี. (2552). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. (หน้า 3-7). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ทวี เจริญวิไลรัตน์ และคณะ. (2543). การศึกษาความต้องการเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพ และการประกอบอาชีพของนักโทษเด็ดขาดก่อนปล่อยตัวคุมประพฤติในเรือนจำกลางเพชรบุรี. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม., บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

ทองสุข ไชยแก้ว. (2543). รูปแบบการจัดการการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังเรือนจำกลางเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ กศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564). สืบค้นเมื่อ 25 ตุลาคม 2560.

จาก <http://www.facebook.com/brotherMP/video/1277102035749> 177.ไพฑูริย์ วิเศษศิริ. (2545). ปัญหา

และความต้องการของผู้ต้องขังเรือนจำความมั่นคงสูงสุด. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.,

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

พูนไท มีสัตย์. (2542). ความต้องการของผู้ต้องขังในการฝึกวิชาชีพ: ศึกษาเฉพาะกรณีเรือนจำพิเศษ

กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

พะยอม วงศ์สารศรี. (ม.ป.ป.). จิตวิทยาการศึกษา. หน้าที่ 118. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สารเศรษฐ.

นิमित บุตรทิพย์. (2544). ความต้องการศึกษาของผู้ต้องขังเรือนจำอำเภอตะกั่วป่า. สารนิพนธ์ ศศ.ม.,

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

นอย ศิริโชติ. (2523). เทคนิคการฝึกอบรม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรศาสตร์.

รังศิริ จันทรสมวงษ์. (2552). แรงจูงใจ และความคาดหวังที่มีต่อการฝึกวิชาชีพสำหรับผู้ต้องขังเรือนจำพิเศษ

ธนบุรี. ภาควิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2560). การศึกษาแนวโน้มความต้องการแรงงานของแรงงานตลาดในประเทศไทย.

สืบค้นเมื่อ 21 กุมภาพันธ์ 2561 จาก <http://www.nso.go.th/site/2014/สำรวจ/.../แรงงาน/แนวโน้มความต้องการแรงงาน>.

สมพงษ์ เกษมสิน. (2526). การบริหาร. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- สุรินทร์ พรหมมินทร์. (2548). **แนวทางการพัฒนาการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังเรือนจำกลางกำแพงเพชร.**
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, กำแพงเพชร.
- สุรพล จักรพรตย. (2522). **หลักและวิธีการฝึกอบรมวิชาชีพ. การฝึกอบรมหลักสูตรบริหารงานส่งเสริม
และพัฒนาชนบท.** สำนักงานส่งเสริมและฝึกอบรม: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วันที่ 9–20 พฤศจิกายน
2522.
- ส่วนราชทัณฑ์ต่างประเทศ สำนักทัณฑ์วิทยา กรมราชทัณฑ์. (2555), **มาตรฐานองค์การสหประชาชาติว่าด้วยการ
ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิง.** นนทบุรี: โรงพิมพ์ราชทัณฑ์.
- อดุลย์ ชูสุวรรณ. (2537). **ประสิทธิผลของนโยบายการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง: ศึกษาเฉพาะกรณีเรือนจำกลาง
คลองเปรม.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเกริก, กรุงเทพฯ.

**ประสิทธิผลการจัดสวัสดิการรถบริการรับ-ส่ง: กรณีศึกษา บุคลากรสายบริการ
มหาวิทยาลัยพะเยา**

**Effectiveness of Shuttle Bus in Case study of service personnel at University
of Phayao**

นาวิน เพียงแก้ว^{1*} และ วีระ เลิศสมพร²

Navin Phiangkaew^{1*} and Veera Lertsomporn²

บทคัดย่อ

การค้นคว้าด้วยตนเองนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพประสิทธิผล ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการจัดสวัสดิการรถบริการรับ-ส่ง กรณีศึกษา บุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ศึกษาได้เก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ จำนวน 3 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง และประชากรเป็นผู้ใช้บริการ จำนวน 33 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ โดยใช้เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และอภิปราย

จากการศึกษา พบว่า ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31-40 ปี สถานภาพโสด ระดับการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี รายได้ ต่อเดือน อยู่ระหว่าง 16,200-20,000 บาท ความถี่ในการใช้บริการรถรับ-ส่ง คือ ทุกวัน และเหตุผลที่เลือกใช้บริการรถรับ-ส่งของมหาวิทยาลัย เนื่องจากประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ผลการวิเคราะห์ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการ รถบริการรับ-ส่ง โดยรวมในระดับมาก 1) ด้านบุคลากรที่ให้บริการ พนักงานมีความตรงต่อเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ 2) ด้านความปลอดภัย พนักงานขับรถมีประสบการณ์ ความชำนาญ และขับอย่างไม่ประมาท 3) ด้านการอำนวยความสะดวก การขึ้น-ลงรถบริการ มีความสะดวก 4) ด้านความเหมาะสมของเส้นทางในการให้บริการจรถรับส่งผู้โดยสารตรงตามจุดที่กำหนด ส่วนข้อเสนอแนะมหาวิทยาลัยควรพิจารณาการบริหารจัดการรถบริการรับ-ส่งบุคลากรให้เพียงพอต่อความต้องการ โดยเพิ่มจำนวนรถให้มากขึ้น หรือปรับเปลี่ยนขนาดให้สามารถขนส่งบุคลากรได้มากขึ้น ประชาสัมพันธ์ เชิญชวนให้บุคลากรมาใช้บริการสวัสดิการรถรับ-ส่ง อย่างสม่ำเสมอ

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ รถรับ-ส่ง บุคลากรสายบริการ

¹นิสิตคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : na_pk2014@hotmail.com

Abstract

This self-study aims to study the effectiveness, Problems and suggestions for the welfare service a case study service personnel at University of Phayao. Research methodology was Mixed research is Quantitative research and Qualitative research. The researchers collected data from the manager and staff use purposive sampling 3 cases and the samples were 33 with Accidental sampling. Using research tools as a structured interviews and questionnaires. Analyze data by finding the percentage average standard deviation and discussion.

The results showed as follows: The majority of respondents were female, aged between 31–40 years old, Monthly income is between 16,200–20,000 baht, Frequency of use of the shuttle bus service is every day. And choose the shuttle bus service Because of the cost savings. The results of the analysis of comments on welfare Shuttle bus Service. Overall, it was at a high level. 1) Service personnel, Employees are punctual in their duties. 2) Security, The driver has experience and driving is not complacent. 3) Facility the up-down car services with ease. 4) The suitability of service routes. Transfer at the designated point. Suggestion: The University should consider the management of the shuttle bus service personnel to meet the needs. Public relations and invite people to use the welfare service.

Keywords: Effectiveness, Shuttle bus, Service personnel

บทนำ

ในปัจจุบันโลกมีความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีอย่างมาก โดยการพัฒนาอย่างรวดเร็วของวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการสื่อสาร ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ตลอดจนมีผลต่อการเพิ่มขึ้นของประชากร การนำเครื่องจักรไปใช้ในโรงงานแทนมนุษย์ ทำให้ระบบการบริหารองค์กรต่าง ๆ พบกับปัญหา อุปสรรค ที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น การจะนำพาองค์กรฝ่าวิกฤตความผันผวนของปัจจัยแวดล้อมดังกล่าว จึงไม่ใช่แค่อาศัยความสามารถของผู้บริหารแต่เพียงอย่างเดียว แต่จำเป็นต้องอาศัยสรรพกำลังทั้งหมดที่มีเพื่อรับมือต่อความผันผวนของปัจจัยแวดล้อม หากต้องการสร้างความเข้มแข็งขององค์กรให้มีประสิทธิภาพอยู่รอดและยั่งยืนนั้น การบริหารทรัพยากรมนุษย์ จึงเป็นความสำคัญในลำดับต้น ๆ ดังนั้น องค์กรต้องเริ่มหันมาตระหนักถึงความสำคัญ ในเรื่องของการบริหารจัดการ “คน” ในองค์กรมากยิ่งขึ้น เพื่อสร้างคนให้มีคุณค่า และความได้เปรียบในเชิงการแข่งขันให้กับองค์กร ซึ่งในอดีตองค์กรส่วนใหญ่มักไม่ได้คำนึงถึงความสำคัญของการบริหารทรัพยากรบุคคลว่ามีส่วนช่วยให้องค์กรบรรลุเป้าหมายได้อย่างไร เนื่องจากการทำงานของฝ่ายบุคคลที่ผ่านมาเป็นการทำงานที่เน้นขั้นตอน กระบวนการ ภายใต้กฎระเบียบที่ไม่สนับสนุนกับทิศทาง หรือเป้าหมายขององค์กร ในขณะที่เดียวกันกลับจะเป็นการถ่วงการพัฒนาขององค์กรเสียด้วยซ้ำไป แต่ในปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแนวความคิดใน “การบริหารจัดการคน” ให้ตอบสนองต่อองค์กรได้ ซึ่งเชื่อว่า คนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่จะนำไปสู่การพัฒนาผลผลิต และการเรียนรู้ สร้างมูลค่าเพิ่มให้องค์กรเกิดความแข็งแกร่ง และความได้เปรียบเหนือคู่แข่ง การบริหารคนให้สอดคล้องกับการบริหารงานประเภทอื่น ๆ ขององค์กรในลักษณะนี้ ก่อให้เกิดแนวคิดของการบริหารทรัพยากรบุคคลเชิงกลยุทธ์ คือ การมุ่งเน้นพัฒนาขีดความสามารถ ของบุคลากร มีการพัฒนาจิตใจ และกำหนดทิศทางการบริหารทรัพยากรบุคคลให้มุ่งสู่เป้าหมายตามวัตถุประสงค์ขององค์กร (ดารณี คงเอียด, 2554)

หนึ่งในกลยุทธ์การบริหารงานทรัพยากรบุคคลนั้น คือ การจัดการบริหารค่าตอบแทนและสวัสดิการขององค์กร ซึ่งนับได้ว่าเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะใช้เป็นแรงจูงใจ ดึงดูดความสนใจของพนักงานได้เป็นอย่างดี สำหรับองค์กรนั้นก็ต้องจ่ายค่าตอบแทน เพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย อย่างไรก็ตามการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ดังกล่าวนี้ ยังไม่เป็นการเพียงพอที่จะทำให้ทั้งสองฝ่ายเกิดความพึงพอใจได้ ทั้งนี้ เพราะความต้องการของทั้งสองมีมากไปกว่านั้น องค์กรย่อมอยากได้ผลประโยชน์ต่อการทำงานอย่างสูงสุด ยอมให้คนทำงานด้วยการเสียสละ และจริงจัง มีทัศนคติที่ดีต่อองค์กร ชยันขันแข็ง และทุ่มเทเวลาความสามารถให้แก่องค์กรอย่างเต็มที่ และประสงค์จะอยู่กับองค์กรเป็นเวลานาน ในทำนองเดียวกับคนที่ทำงานยอมอยากได้ค่าจ้างที่สูงกว่าที่ได้รับในปัจจุบัน อยากได้ความสะดวกสบาย อยากมีเวลาหยุดพักผ่อนโดยไม่ลดค่าจ้าง อยากให้องค์กรจัดหาที่พัก และอาหารให้ ซึ่งหากเขาได้รับในสิ่งที่เขาต้องการเหล่านี้ เขาจะมีความพึงพอใจและมีความสุขมีขวัญกำลังใจในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล แต่ความต้องการดังกล่าวไม่ได้รับการตอบสนอง คนก็จะทำงานด้วยความเฉื่อยชา พยายามแสวงหาผลประโยชน์อื่น ๆ ให้กับตนเองเป็นการชดเชย บางครั้งอาจมีความรุนแรงถึงขั้นทะเลาะวิวาท หรือนัดหยุดงาน อันเป็นผลเสียต่อทุกฝ่าย ด้วยเหตุนี้ องค์กรจึงพยายามหาวิธีที่จะให้คนมีความพึงพอใจ มีขวัญ และกำลังใจในการทำงาน และทำงานให้แก่องค์กร ตามที่องค์กรปรารถนา วิธีการดังกล่าวนี้ องค์กรจึงพยายามจัดให้บุคลากรได้รับการตอบแทนเป็นพิเศษเป็นการนอกเหนือไปจากรายได้ปกติ เช่น สามารถเบิกค่าเช่าบ้าน ได้รักษาพยาบาลโดยไม่ต้องเสียเงิน เป็นต้น วิธีดังกล่าวนี้ เรียกว่า การจัดสวัสดิการให้แก่บุคลากรนั่นเอง (ประกาศ งามชมพู, 2531)

มหาวิทยาลัยพะเยา ให้ความสำคัญกับ “ทรัพยากรบุคคล” เพราะถือว่าเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนให้มหาวิทยาลัยก้าวไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย นโยบาย และแนวทางการพัฒนาของมหาวิทยาลัย ดังนั้น “การสร้างขวัญ และกำลังใจ” ในการทำงานให้กับบุคลากรจึงเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่จะส่งต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงาน มหาวิทยาลัยจึงได้จัดสวัสดิการ และสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ เพื่อให้บุคลากรทำงานและทำหน้าที่ได้อย่างมีความสุข ตามแนวคิดการสร้างองค์กรแห่งความสุข (Happy Workplace) คือการให้บุคลากรมีความสุขขั้นพื้นฐานทั้ง “8H” (กองการเจ้าหน้าที่, 2559) ซึ่งประกอบด้วย

1. Happy Body มีสุขภาพแข็งแรง ทั้งกายและจิตใจ
2. Happy Heart มีน้ำใจเอื้ออาทรต่อกันและกัน
3. Happy Relax รู้จักผ่อนคลายต่อสิ่งต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิต
4. Happy Brain การศึกษาหาความรู้พัฒนาตนเองตลอดเวลาจากแหล่งต่าง ๆ นำไปสู่การเป็นมืออาชีพและความมั่นคงก้าวหน้าในการทำงาน
5. Happy Soul มีความศรัทธาในศาสนา และมีศีลธรรมในการดำเนินชีวิต
6. Happy Money มีเงินรู้จักเก็บ รู้จักใช้ ไม่เป็นหนี้
7. Happy Family มีครอบครัวที่อบอุ่นและมั่นคง
8. Happy Society มีความรักสามัคคีเอื้อเฟื้อต่อชุมชนที่ตนทำงาน และพักอาศัย มีสังคม และสภาพแวดล้อมที่ดี

มหาวิทยาลัยพะเยาเป็นองค์กรขนาดใหญ่ที่มีบุคลากรจำนวนมาก และมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ บุคลากรส่วนใหญ่จะอยู่กระจัดกระจายในจังหวัดพะเยา ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ เมื่อสถานที่ทำงาน และที่พักอาศัยมีระยะทางที่ไกล ทำให้แต่ละคนนำรถยนต์ส่วนตัวมาใช้ การจราจรก็จะติดขัดเพิ่มมากขึ้นทำให้บุคลากรมาปฏิบัติงานล่าช้า ตลอดจนลานที่จอดรถภายในมหาวิทยาลัยก็ไม่เพียงพอ เนื่องจากมีพื้นที่ที่สามารถรองรับรถยนต์มีจำนวนจำกัด มหาวิทยาลัยจึง

สังเกตเห็นประโยชน์ในการมีสวัสดิการ รถโดยสารรับ-ส่ง บุคลากร ซึ่งเป็นสวัสดิการนอกเหนือกฎหมายที่ไม่ใช้ตัวเงิน โดยมหาวิทยาลัยจัดให้แก่บุคลากร เพื่ออำนวยความสะดวกแก่บุคลากรในเรื่องของการประหยัดเวลา ความรวดเร็ว ช่วยลดภาระค่าใช้จ่าย ลดปัญหาการจราจร ช่วยประหยัดพลังงาน ความปลอดภัย ความสะดวก สบาย และ กำหนดเวลาที่แน่นอนเชื่อถือได้ ปัจจุบันมหาวิทยาลัยมีบริการรถโดยสารรับ-ส่ง บุคลากร มีการจัดเวลาเดินทาง ออกเป็น 2 เวลา คือ เที่ยวเช้า : รถออกจากต้นทางตั้งแต่ 07.30 น. ถึงมหาวิทยาลัยพะเยาไม่เกิน 08.00 น. และเที่ยว เย็น : รถออกจากมหาวิทยาลัยพะเยา 16.40 น. ถึงปลายทางไม่เกิน 17.20 น. ทั้งนี้ จากการดำเนินการให้บริการ สวัสดิการรถโดยสารรับ-ส่งบุคลากรที่ผ่านมา พบว่า มีรถโดยสารรับ-ส่ง เพียงวันละ 1 คัน เท่านั้น ซึ่งไม่เพียงพอต่อ ความต้องการ ในขณะที่ผู้ใช้บริการมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งปัจจุบันมีผู้ใช้บริการ วันละ 25-30 คน แต่รถ โดยสารที่นำมาให้บริการมีขนาดเล็ก จึงทำให้เกิดความแออัด และไม่สะดวกสบายแก่ผู้ใช้บริการ

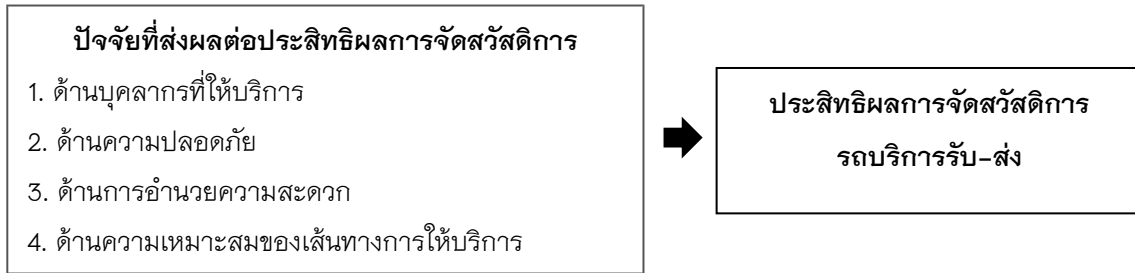
ดังนั้น จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นปัญหา ผู้ศึกษาได้สังเกตเห็นถึงความสำคัญของปัญหาเกี่ยวกับ สวัสดิการของมหาวิทยาลัย ซึ่งการให้บริการสาธารณะเป็นสาระสำคัญของการศึกษาในสาขาวิชานโยบายสาธารณะ ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาประสิทธิผลการจัดสวัสดิการรถบริการรับ-ส่ง กรณีศึกษา บุคลากรสาย บริการ มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบถึงระดับประสิทธิผลการ ให้บริการรถโดยสารรับ-ส่งของมหาวิทยาลัยพะเยาที่ผ่านมา และแนวทางการพัฒนาการให้บริการรถบริการรับ-ส่ง ของมหาวิทยาลัยพะเยาต่อไปในอนาคต ทั้งยังสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการกำหนด นโยบายเกี่ยวกับสวัสดิการรถโดยสารรับ-ส่งของมหาวิทยาลัยที่ตรงกับความต้องการของบุคลากร ตลอดจนส่งผลให้ บุคลากรมีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น ทำให้มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน สามารถปฏิบัติงานให้แก่มหาวิทยาลัย อย่างเต็มกำลังความสามารถต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพประสิทธิผลการจัดสวัสดิการรถบริการรับ-ส่ง กรณีศึกษา บุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา
2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการจัดสวัสดิการรถบริการรับ-ส่งกรณีศึกษาบุคลากร สายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

ในการศึกษาครั้งนี้ มุ่งศึกษาประสิทธิผลการจัดสวัสดิการรถบริการรับ-ส่ง กรณีศึกษา บุคลากรสาย บริการ มหาวิทยาลัยพะเยา โดยได้ศึกษาจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประเมินประสิทธิผล และการบริการ สาธารณะ ซึ่งสามารถนำมาพิจารณาเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาประสิทธิผลการจัดสวัสดิการรถบริการรับ-ส่ง กรณีศึกษา บุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา แบ่งออกเป็น 4 ด้าน โดยสามารถเขียนเป็นแผนภาพแสดงกรอบ แนวคิด ในการศึกษาได้ ดังนี้

ตัวแปรอิสระ**ตัวแปรตาม****วิธีวิทยาการวิจัย**

ประชากร ในการศึกษาครั้งนี้ประชากร คือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่คัดเลือกจากผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง และผู้ใช้บริการ จำนวน 33 คน ซึ่งทำการเก็บข้อมูลจากประชากรคิดเป็น 100 %

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบ่งออกเป็น 2 เครื่องมือ ได้แก่

1. แบบสัมภาษณ์ เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended Question) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ คำถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพประสิทธิภาพการจัดสวัสดิการรถบริการรับ-ส่ง กรณีศึกษา บุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา ทั้งหมด 4 ด้าน และคำถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการจัดสวัสดิการรถบริการรับ-ส่งกรณีศึกษา บุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา โดยผู้ศึกษาใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2. แบบสอบถาม ซึ่งสร้างตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่เกี่ยวกับสภาพประสิทธิภาพการจัดสวัสดิการรถบริการรับ-ส่ง กรณีศึกษา บุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา ทั้งหมด 4 ด้าน สำหรับผู้ใช้บริการ ผู้ศึกษาได้ศึกษาจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประเมินประสิทธิภาพ และการบริการสาธารณะ ซึ่งสามารถนำมาพิจารณาเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการรถบริการรับ-ส่ง กรณีศึกษาบุคลากรสายบริการ

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการจัดสวัสดิการรถบริการรับ-ส่ง กรณีศึกษาบุคลากรสายบริการ

การสร้างเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้า มีขั้นตอนในการสร้างตามลำดับ คือ

1. ศึกษาค้นคว้าแนวคิดและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพ และการบริการสาธารณะ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์/แบบสอบถาม

2. ศึกษาเปรียบเทียบกรอบแนวคิดของงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์/แบบสอบถาม ศึกษา ความหมาย ทฤษฎี หลักการ แนวคิด เพื่อทำนิยามศัพท์เฉพาะ และนำมาสร้างคำถามต่อบุคลากรสายบริการ ทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบุคลากรที่ให้บริการ 2) ด้านความปลอดภัย 3) ด้านการอำนวยความสะดวก และ 4) ด้านความเหมาะสมของเส้นทางการให้บริการ

3. นำร่างแบบสัมภาษณ์/แบบสอบถาม เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบเนื้อหา และภาษาที่ใช้ในแบบสัมภาษณ์/แบบสอบถาม และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข

4. นำร่างแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบแบบทดสอบในเรื่องความถูกต้องของเนื้อหาและภาษาที่ใช้ เพื่อหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) แล้วนำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขแบบทดสอบ แล้วนำไปหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร α - Coefficient ของครอนบาค พบว่า ได้ค่าเท่ากับ 0.96 แล้วนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ไปใช้กับผู้ใช้ข้อมูลสำคัญ และแบบสอบถามไปใช้กับผู้ใช้บริการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาขอหนังสือส่งจากคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่ออนุญาตเก็บข้อมูลโดยการเข้าสัมภาษณ์ พนักงานขับรถ หัวหน้างานความปลอดภัย และผู้อำนวยการกองอาคารสถานที่ ตามที่กำหนดไว้ และแจกแบบทดสอบให้พนักงานมหาวิทยาลัยพะเยาที่เป็นกลุ่มผู้ใช้บริการ จำนวน 33 คนด้วยตนเอง และติดตามเก็บแบบทดสอบคืนหลังจากที่แจกให้กลุ่มผู้ใช้บริการ รวบรวมแบบทดสอบที่ได้รับคืนทั้งหมดแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ในการประมวลผลและจัดทำตารางวิเคราะห์ทางสถิติ และสรุปผลการศึกษาทางสถิติเชิงพรรณนา สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ และ คำถามปลายเปิด จะทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์จัดกลุ่มข้อมูลตามประเด็นปัญหาสำคัญและอธิบายความเชื่อมโยงเรียง

ผลการศึกษา

1. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นจากบทสัมภาษณ์ผู้ใช้ข้อมูลสำคัญ เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการจัดสวัสดิการรถบริการรับ-ส่ง กรณีศึกษา บุคลากรสายบริการ ดังนี้

1.1 ด้านบุคลากรที่ให้บริการ จากผู้ใช้ข้อมูลสำคัญ พบว่า ส่วนใหญ่มีการให้ความเห็นสอดคล้องกัน กล่าวคือ พนักงานขับรถมีความรู้ความชำนาญในการขับรถ มีประสบการณ์ ดูแลเอาใจใส่ผู้โดยสารเป็นอย่างดี พนักงานมีความสุภาพ พุดจาไพเราะ

1.2 ด้านความปลอดภัย จากผู้ใช้ข้อมูลสำคัญ พบว่า มีการให้ความเห็นที่หลากหลายทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ เช่น ในเชิงบวก พนักงานขับรถปฏิบัติตามกฎ วินัยจราจร ในเชิงลบ มีความต้องการอุปกรณ์ความปลอดภัยภายในรถ เช่น ถังดับเพลิง ค้อนทุบกระจก เป็นต้น เนื่องจากกรณีสภาพเก่า

1.3 ด้านการอำนวยความสะดวก จากผู้ใช้ข้อมูลสำคัญ พบว่า มีการให้ความเห็นที่หลากหลายทั้งในเชิงบวก และเชิงลบ เช่น ในเชิงบวก สามารถจองรับ-ส่งพนักงานตรงจุดที่พนักงานขึ้นลงได้ ในเชิงลบ ที่นั่งมีจำนวนไม่เพียงพอกับจำนวนผู้โดยสาร บางครั้งผู้โดยสารต้องยืนมาทำงาน เพราะที่นั่งไม่เพียงพอ ควรปรับขนาดที่นั่งของรถให้ใหญ่ขึ้นสะดวกสบายขึ้น จำนวนรถมีไม่เพียงพอต่อความต้องการ ควรปรับปรุงรถที่ให้บริการรับ-ส่งให้มีมาตรฐานมากกว่านี้ ตลอดจนการรักษาความสะอาดภายในรถ

1.4 ด้านความเหมาะสมของเส้นทางให้บริการ จากผู้ใช้ข้อมูลสำคัญ พบว่า มีการให้ความเห็นที่หลากหลายทั้งในเชิงบวก และเชิงลบ เช่น ในเชิงบวก จองรับผู้โดยสารตรงตามจุดที่กำหนด เป็นเส้นทางหลักซึ่งเหมาะสมกับการใช้บริการ ในเชิงลบ กล่าวคือ ในเวลาเร่งด่วนไม่จำเป็นต้องรอให้คนเต็มก่อน หรือกรณีมีงานที่มหาวิทยาลัยจัดในช่วงเช้า ควรมีรถบริการเสริม

2. ผลการวิเคราะห์ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการจัดสวัสดิการ รถบริการรับ-ส่ง แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านบุคลากรที่ให้บริการ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการ รถบริการรับ-ส่ง ในด้านบุคลากรที่ให้บริการ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ข้อที่มึ่ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ พนักงานมีความตรงต่อเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70 พนักงานมีความสุภาพอ่อนน้อม พุดจาไพเราะ และมีมนุษยสัมพันธ์ดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 รองลงมาอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ พนักงานให้การต้อนรับ และดูแลอย่างกระตือรือร้น พนักงานรับฟังปัญหา ความคิดเห็น และช่วยแก้ไข้ปัญหาของผู้โดยสาร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเดียวกันเท่ากับ 4.39 และสามารถชี้แจง ตอบข้อสงสัย และแจ้งข้อมูลการบริการให้ผู้โดยสารทราบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 ตามลำดับ

2.2 ด้านความปลอดภัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการ รถบริการรับ-ส่ง ในด้านความปลอดภัย โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.79 โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ข้อที่มึ่ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ พนักงานขับรถมีประสบการณ์ ความชำนาญ และขับอย่างไม่ประมาท มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.64 พนักงานขับรถปฏิบัติตามกฎ วินัยจราจร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 รองลงมาอยู่ในระดับมาก คือ มีการตรวจสภาพรถโดยสารเป็นประจำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 ระดับ ปานกลาง คือ มีการตรวจสภาพพนักงานขับรถเป็นประจำ และข้อที่มึ่ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ ภายในรถมีอุปกรณ์ความปลอดภัย เช่น ถังดับเพลิง ค้อนทุบกระจก เป็นต้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.42 เป็นอันดับสุดท้าย

2.3 ด้านการอำนวยความสะดวก พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการ รถบริการรับ-ส่ง ในด้านการอำนวยความสะดวก โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.18 โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ข้อที่มึ่ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การขึ้น-ลงรถบริการ มีความสะดวก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 บรรยากาศภายในรถสะอาด ปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 อุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่าง ๆ อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55 ตามลำดับ และข้อที่อยู่ในระดับน้อย ได้แก่ ที่นั่งมีจำนวนเพียงพอ ไม่ต้องเบียดกัน และจำนวนรถที่ให้บริการเพียงพอกับผู้โดยสาร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเดียวกันเท่ากับ 2.03 เป็นอันดับสุดท้าย

2.4 ด้านความเหมาะสมของเส้นทางให้บริการ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการ รถบริการรับ-ส่ง ในด้านความเหมาะสมของเส้นทางให้บริการ โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ จอดรับส่งผู้โดยสารตรงตามจุดที่กำหนด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 จุดจอดรับส่งมีเพียงพอและตรงตามความต้องการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 และเส้นทางให้บริการเพียงพอและตรงตามต้องการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 เป็นอันดับสุดท้าย

2.5 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับระดับประสิทธิผลการจัดสวัสดิการรถบริการรับ-ส่ง
กรณีศึกษา บุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา ทั้ง 4 ด้าน

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการจัดสวัสดิการรถ
บริการรับ-ส่ง

รายละเอียด	ระดับการปฏิบัติ		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล
1) ด้านบุคลากรที่ให้บริการ	4.44	0.78	มาก
2) ด้านความปลอดภัย	3.79	1.05	มาก
3) ด้านการอำนวยความสะดวก	3.18	1.19	มาก
4) ด้านความเหมาะสมของเส้นทางรถให้บริการ	4.47	0.87	มาก
รวมเฉลี่ย	3.97	0.97	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการ รถบริการรับ-ส่ง
กรณีศึกษา บุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา ทั้ง 4 ด้าน โดยรวมและแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย
เท่ากับ 3.97 โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ด้านที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความ
เหมาะสมของเส้นทางรถให้บริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 รองลงมาตามลำดับ คือ ด้านบุคลากรที่ให้บริการ มี
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 ด้านความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.79 และด้านการอำนวยความสะดวก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ
3.18 เป็นอันดับสุดท้าย

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผลการจัดสวัสดิการรถบริการรับ-ส่ง กรณีศึกษา
บุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

พบว่า บุคลากรสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยาที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง
31-40 ปี สถานภาพโสด ระดับการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี รายได้ต่อเดือน อยู่ระหว่าง 16,200-20,000 บาท
ความถี่ในการใช้บริการรถรับ-ส่ง คือ ทุกวัน และเหตุผลที่ท่านเลือกใช้บริการรถรับ-ส่งของทางมหาวิทยาลัย
เนื่องจากประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง

2. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับระดับเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการ รถบริการรับ-ส่ง

2.1 ด้านบุคลากรที่ให้บริการ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็น โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก
เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ พนักงานมีความตรงต่อเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ พนักงานมีความสุภาพอ่อนน้อม
พูดจาไพเราะ และมีมนุษยสัมพันธ์ดี พนักงานให้การต้อนรับ และดูแลอย่างกระตือรือร้น พนักงานรับฟังปัญหา
ความคิดเห็น และช่วยแก้ไขปัญหของผู้โดยสาร และสามารถชี้แจง ตอบข้อสงสัย และแจ้งข้อมูลการบริการให้
ผู้โดยสารทราบ ตามลำดับ

2.2 ด้านความปลอดภัย ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็น โดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ พนักงานขับรถมีประสบการณ์ ความชำนาญ และขับอย่างไม่ประมาท พนักงานขับรถปฏิบัติตามกฎ วินัยจราจร รองลงมาอยู่ในระดับมาก คือ มีการตรวจสภาพรถโดยสารเป็นประจำ มีการตรวจสุขภาพพนักงานขับรถเป็นประจำ และภายในรถมีอุปกรณ์ความปลอดภัย เช่น ถังดับเพลิง ค้อนทุบกระจก เป็นต้น เป็นอันดับสุดท้าย

2.3 ด้านการอำนวยความสะดวก ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็น โดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ การขึ้น-ลงรถบริการ มีความสะดวก บรรยากาศภายในรถสะอาด ปลอดภัย โปร่ง อุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่าง ๆ อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน ที่นั่งมีจำนวนเพียงพอ ไม่ต้องเบียดกัน และจำนวนรถที่ให้บริการเพียงพอกับผู้โดยสาร เป็นอันดับสุดท้าย

2.4 ด้านความเหมาะสมของเส้นทางรถให้บริการ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็น โดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ จอดรับส่งผู้โดยสารตรงตามจุดที่กำหนด จุดจอดรับส่งมีเพียงพอและตรงตามความต้องการ และเส้นทางรถให้บริการเพียงพอและตรงตามความต้องการ เป็นอันดับสุดท้าย

3. สรุปผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการจัดสวัสดิการรถบริการรับ-ส่ง กรณีศึกษา บุคลากรสายบริการ

3.1 ด้านบุคลากรที่ให้บริการ พบว่า พนักงานขับรถมีความรู้ความชำนาญในการขับรถมีประสบการณ์ ดูแลเอาใจใส่ผู้โดยสารดี พนักงานมีความสุภาพ พุดจาไพเราะ

3.2 ด้านความปลอดภัย พบว่า พนักงานขับรถปฏิบัติตามกฎ วินัยจราจร แต่ควรมีอุปกรณ์ความปลอดภัยภายในรถ เช่น ถังดับเพลิง ค้อนทุบกระจก เป็นต้น เนื่องจากรถมีสภาพเก่า ข้อเสนอแนะ ควรเพิ่มเติมอุปกรณ์ความปลอดภัยภายในรถ เช่น ถังดับเพลิง ค้อนทุบกระจก เป็นต้น

3.3 ด้านการอำนวยความสะดวก พบว่า สามารถจอดรับ-ส่งพนักงานตรงจุดที่พนักงานขึ้นลงได้ แต่ที่นั่งมีจำนวนไม่เพียงพอกับจำนวนผู้โดยสาร บางครั้งผู้โดยสารต้องยืนมาทำงาน เพราะที่นั่งไม่เพียงพอ ข้อเสนอแนะ ควรปรับขนาดที่นั่งของรถให้ใหญ่ขึ้นสะดวกสบายขึ้น ไม่เล็กลงไป เพิ่มจำนวนรถให้เพียงพอต่อความต้องการ ควรปรับปรุงรถที่ให้บริการรับ-ส่งให้มีมาตรฐานมากกว่านี้ ตลอดจนการรักษาความสะอาดภายในรถ

3.4 ด้านความเหมาะสมของเส้นทางรถให้บริการ พบว่า จอดรับส่งผู้โดยสารตรงตามจุดที่กำหนด เป็นเส้นทางหลักซึ่งเหมาะสมกับการใช้บริการ ข้อเสนอแนะ ในเวลาเร่งด่วนไม่จำเป็นต้องรอให้คนเต็มก่อน หรือกรณีมีงานที่มหาวิทยาลัยจัดในช่วงเช้า ควรมีรถบริการเสริม

4. อภิปรายผลการวิจัยประสิทธิผลการจัดสวัสดิการรถบริการรับ-ส่ง กรณีศึกษา บุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา มีประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปราย ดังนี้

4.1. ด้านบุคลากรที่ให้บริการ ผลการวิเคราะห์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า ข้อที่มีระดับความเห็นสูงเป็นอันดับแรก คือ พนักงานมีความตรงต่อเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ หรือเรียกได้ว่าพนักงานมีความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีจูงใจค้ำจุน ของ(Herzberg, 1959) อ้างถึงใน สายฝน สกุลเจริญ, 2540, หน้า 23 -25) ซึ่งความรับผิดชอบ อยู่ในปัจจัยจูงใจ เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับงานที่ปฏิบัติโดยตรง เป็นปัจจัยที่จูงใจให้บุคลากรในหน่วยงานเกิดความพึงพอใจ และปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น กล่าวคือ ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดประสิทธิผลในการจัดสวัสดิการรถบริการรับ-ส่ง ด้านบุคลากรที่ให้บริการ อันดับแรกพนักงานขับรถ หรือ

ผู้ที่มีหน้าที่ให้บริการ มีความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ มีความตรงต่อเวลา รับ-ส่ง ตามเวลาที่กำหนด ทำให้ผู้ใช้บริการเชื่อมั่นและให้ความไว้วางใจในการใช้บริการซ้ำ

4.2 ด้านความปลอดภัย ผลการวิเคราะห์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีระดับความเห็นสูงเป็นอันดับแรก คือ พนักงานขับรถมีประสบการณ์ ความชำนาญ และขับอย่างไม่ประมาท สอดคล้องกับงานของสิริวิมล เอียสกุล (2557) ศึกษาาระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการรถตู้และรถโดยสารกรณีศึกษาจุดผ่านแดนสะพานมิตรภาพไทย-ลาว จังหวัดหนองคาย โดยมีความพึงพอใจสูงสุด คือ ด้านคนขับรถมีความรู้ความสามารถ และประสิทธิภาพในการทำงาน ทั้งนี้ บุคลากรสายบริการเห็นว่าปัจจัยด้านความปลอดภัยขึ้นอยู่กับตัวผู้ขับเป็นหลัก อีกทั้งเป็นเหตุผลหนึ่งที่เลือกใช้บริการรถรับ-ส่งของทางมหาวิทยาลัย เนื่องจากการปฏิบัติงานนอกจากจะมีการตรวจสภาพรถโดยสารเป็นประจำแล้ว ซึ่งทำให้ผู้รับบริการรู้สึกปลอดภัยในระดับหนึ่งแล้ว ในเรื่องประสบการณ์ ความชำนาญของพนักงานขับรถ และการขับอย่างไม่ประมาท ตลอดจนพนักงานขับรถปฏิบัติตามกฎวินัยจราจร จากที่บุคลากรสายบริการพบเห็น และคอยสังเกตพฤติกรรมรถรับ-ส่ง โดยเฉพาะการที่พนักงานปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นอันดับแรก เพื่อทำหน้าที่รับ-ส่งผู้โดยสารให้ถึงที่หมายอย่างปลอดภัย และตรงเวลา จึงมีความสำคัญอย่างมาก

4.3 ด้านการอำนวยความสะดวก ผลการวิเคราะห์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับความเห็นสูงเป็นอันดับแรก คือ การขึ้น-ลงรถบริการ มีความสะดวก สอดคล้องกับมริษา ไกรฐ (2553) ศึกษาความพึงพอใจของผู้โดยสารต่อการใช้บริการรถตู้โดยสารปรับอากาศประจำเส้นทาง กรณีศึกษา: สายกรุงเทพฯ-เพชรบุรี (หมายเลขเส้นทางเดินรถ 73) ความสะดวกสบายในขณะที่ให้บริการ ความสะดวกในการเข้ามาใช้บริการ จะเห็นได้ว่าผู้รับบริการสาธารณะย่อมต้องการความสะดวกสบาย ไม่ว่าจะเป็นการขึ้น-ลงรถบริการ มีความสะดวก บรรยากาศภายในรถสะอาด ปลอดภัย อุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่าง ๆ อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน ทั้งนี้ยังพบอีกว่าข้อที่มีคะแนนน้อย คือ ที่นั่งมีจำนวนเพียงพอ ไม่ต้องเบียดกัน และจำนวนรถที่ให้บริการเพียงพอกับผู้โดยสาร เป็นอันดับสุดท้าย ซึ่งไม่สอดคล้องกับราชบัณฑิตยสถาน(2546) กล่าวคือ ประสิทธิภาพการดำเนินงาน การจัดดำเนินงานทรัพยากร เช่น บุคลากร วัสดุ อุปกรณ์/เครื่องมือ ควรต้องมีความเพียงพอและเหมาะสม แสดงให้เห็นถึงการให้บริการที่ต้องเพียงพอต่อความต้องการใช้บริการของบุคลากร ซึ่งปัจจุบันทางมหาวิทยาลัยจัดสรรให้เพียง 1 คันเท่านั้น

4.4 ด้านความเหมาะสมของเส้นทางให้บริการ ผลการวิเคราะห์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทั้ง 3 ข้อมีความเห็นอยู่ในระดับสูงทั้งหมด กล่าวคือ จอดรับส่งผู้โดยสารตรงตามจุดที่กำหนด จุดจอดรับส่งมีเพียงพอและตรงตามความต้องการ และเส้นทางให้บริการเพียงพอและตรงตามต้องการ สอดคล้องกับประพัทธ์พงษ์ อุปลา (2553) ศึกษาการประยุกต์ใช้ เทคนิค Stated Preference เพื่อใช้ในการประเมินประสิทธิภาพระบบขนส่งสาธารณะขนาดกลาง กรณีศึกษา:รถโดยสารประจำทางและรถตู้โดยสารสาธารณะ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกการให้บริการของรถตู้โดยสารสาธารณะ เนื่องจากความสะดวกในการเดินทางไปยังที่ต่าง ๆ ความสบายในการเดินทาง ความรวดเร็วในการเดินทาง ความปลอดภัยในการเดินทาง ลักษณะและสภาพรถที่ให้บริการ ความยืดหยุ่นในเรื่องเวลา และเส้นทางในการเดินทาง เวลาที่ใช้ในการรอรถ ตำแหน่งและจุดจอด ระบบป้ายบอกทางหรือเส้นทางในการให้บริการของรถ แสดงให้เห็นว่า ผู้ใช้บริการมีความต้องการคล้ายกันในเส้นทางให้บริการ จุดจอดรับ-ส่ง ที่กองอาคารสถานที่กำหนดจากการสังเกตพฤติกรรมผู้รับบริการ ปริมาณผู้รับบริการในแต่ละจุด เพื่อนำมากำหนดการดำเนินงานด้านสวัสดิการรถรับ-ส่งให้สอดคล้อง และอำนวยความสะดวกแก่ผู้บริการมากที่สุด ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับชัยอนันต์ สมุทรวณิช (2543) ได้ให้ความหมายหลักธรรมภิบาล หรือการจัดการที่ดี

โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการในด้านกิจการของรัฐ ถือเป็นหลักสากลอย่างหนึ่ง ซึ่งมหาวิทยาลัยได้รับฟังปัญหา และความต้องการของบุคลากร นำมากำหนดเป็นนโยบายสวัสดิการดังกล่าวขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. มหาวิทยาลัยควรพิจารณาการบริหารจัดการรถบริการรับ-ส่งบุคลากรให้เพียงพอต่อความต้องการ โดยเพิ่มจำนวนรถให้มากขึ้น หรือปรับเปลี่ยนขนาดให้สามารถขนส่งบุคลากรได้มากขึ้น
2. มหาวิทยาลัยควรดำเนินการประชาสัมพันธ์ และเชิญชวนให้บุคลากรมาใช้บริการสวัสดิการรถรับ-ส่งอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากเป็นสวัสดิการที่มหาวิทยาลัยจัดขึ้น มีประโยชน์ต่อบุคลากรในการช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และประหยัดเวลาไม่ต้องหาที่จอดรถ รวมถึงมีความปลอดภัยอีกด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาประสิทธิภาพของการให้บริการรถโดยสารรับ-ส่งสำหรับนิสิตมหาวิทยาลัย โดยศึกษาเพิ่มเติมปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการให้บริการอื่น ๆ เนื่องจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะรถบริการ รับ-ส่ง ของบุคลากร ซึ่งรถโดยสารรับ-ส่ง สำหรับนิสิตมหาวิทยาลัยมีลักษณะการให้บริการที่คล้ายกัน จึงจำเป็นต้องศึกษาในครั้งต่อไป
2. ควรศึกษาพฤติกรรมการใช้รถยนต์ของบุคลากร หรือพฤติกรรมการเดินทางมาปฏิบัติงานของบุคลากรสายวิชาการ และสายบริการ เพื่อนำข้อมูลไปปรับปรุงการจัดสวัสดิการของมหาวิทยาลัยต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องจากได้รับความช่วยเหลือดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดีจากหลายบุคคลฝ่าย โดยเฉพาะอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ เลิศสมพร ที่ได้กรุณาสละเวลาให้ความรู้และคำแนะนำ แก่ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ทุกขั้นตอน ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้อันเป็นพื้นฐานต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานทั้งในปัจจุบันและอนาคต และขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านในการพิจารณาเครื่องมือ ผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน สุดท้ายนี้ขอขอบคุณ พี่ ๆ น้อง ๆ ที่ให้คำแนะนำ ชื่นชม ช่วยเหลือเป็นกำลังใจมาโดยตลอด สำหรับความดีของการจัดทำผลงานจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองขอมอบแก่บุพการีและคณาจารย์ที่ประสิทธิประสาทวิชาให้ความรู้แก่ผู้เขียนทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

กองการเจ้าหน้าที่. (2559). **คู่มือสวัสดิการ และสิทธิประโยชน์ของชาว มพ..**

ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2543). **รายงานการวิจัยเรื่องระบบบริหารจัดการเพื่อการจัดสรรทรัพยากร สำหรับ**

การศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ที่สอดคล้องกับ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

ดารณี ดงเอียด. (2554). **คุณภาพการให้บริการด้านสวัสดิการต่อบุคลากร กรณีศึกษา มหาวิทยาลัย**

เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กษ.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.

เอกสารอ้างอิง

- ประกาศ งามชมพู่. (2531). **ความพึงพอใจของสมาชิกคุรุสภาในจังหวัดอุดรธานีที่มีต่อการจัดสวัสดิการของคุรุสภา**. วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ประพัทธ์พงษ์ อุปลา. (2553). **ศึกษาการประยุกต์ใช้ เทคนิค Stated Preference เพื่อใช้ ในการประเมินประสิทธิภาพระบบขนส่งสาธารณะขนาดกลาง กรณีศึกษากรณโดยสารประจำทางและรถตู้โดยสารสาธารณะ**. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. สาขาวิชาสถาปัตยกรรมและการวางแผน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. กรุงเทพฯ.
- มริษา ไกรจู. (2553). **ความพึงพอใจของผู้โดยสารต่อการใช้บริการรถตู้โดยสารปรับอากาศประจำเส้นทางกรณีศึกษา : สายกรุงเทพ – เพชรบุรี (หมายเลขเส้นทางเดินรถ 73)**. การศึกษาเฉพาะบุคคล บช.ม., มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, กรุงเทพฯ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว. กรุงเทพฯ.
- สายฝน สกุลเจริญ. (2540). **การศึกษาแรงจูงใจกับบทบาทในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักงานนโยบายและแผน สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สิริวงษ์ เอียสกุล. (2557). **ความพึงพอใจในการใช้บริการรถตู้และรถโดยสารกรณีศึกษาจุดผ่านแดนสะพานมิตรภาพไทย-ลาว จังหวัดหนองคาย**, วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, 7(1), 553-560.

**ประสิทธิผลการบริหารจัดการสวัสดิการด้านสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานแก่ผู้ต้องขังชาย:
กรณีศึกษา เรือนจำจังหวัดพะเยา**

**Effectiveness of Basic Needs Welfare Management for Male Inmates: Case
Study of Phayao Province Prison**

ทนิตย์ ภิธรรมมา^{1*} และ วีระ เลิศสมพร²

Tanit Pitumma^{1*} and Veera Lertsomporn²

บทคัดย่อ

การค้นคว้าด้วยตนเองนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลการบริหารจัดการสวัสดิการด้านสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน และปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการสวัสดิการด้านสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานแก่ผู้ต้องขังชายของเรือนจำจังหวัดพะเยา เป็นวิธีวิจัยแบบผสมผสาน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ และการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเชิงลึก ผู้ศึกษาได้เก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากเรือนจำจังหวัดพะเยา จำนวน 10 คน และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ต้องขัง จำนวน 330 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยใช้เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหา ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และอภิปราย

จากการศึกษา พบว่า ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดพะเยาที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอายุ ต่ำกว่า 30 ปี สถานภาพโสด ระดับการศึกษาระดับปวช./มัธยมศึกษาตอนปลายระยะเวลาที่ถูกควบคุมในเรือนจำอยู่ระหว่าง 1 – 5 ปี และมีฐานความผิดในคดีอาชญากรรมผิดผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการสวัสดิการด้านสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานทั้ง 6 ด้าน โดยรวม และแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ย จากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านกีฬาและนันทนาการ ด้านที่นอน/ที่อยู่อาศัย ด้านการอนามัยของผู้ต้องขัง ด้านเครื่องนุ่งห่ม หลับนอน ด้านการรักษาพยาบาล และด้านอาหาร สำหรับข้อเสนอแนะควรพิจารณาหาแนวทางในการสร้างอาคารที่พักอาศัยเพิ่มเติม เนื่องจากปัญหาการเพิ่มขึ้นของผู้ต้องขัง ควรพิจารณาการในการควบคุมกำกับร้านค้าสงเคราะห์ ให้จำหน่ายสินค้าในราคาที่เป็นธรรมแก่ผู้ต้องขัง รวมถึงการจัดระเบียบในการเข้าซื้อสินค้า

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ ผู้ต้องขังชาย สิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน

¹นิสิตดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : tanit16052529@gmail.com

Abstract

This self-study aims to study the effectiveness of basic welfare management and problems, obstacles and recommendations for the administration of basic needs welfare for male prisoners of prisons in Phayao Province. Research methodology was Mixed research, using a quantitative research methodology and structured in-depth interviews. The researchers collected data from key informant interview 10 cases and a sample of 330 inmates with simple random sampling. Using research tools as a structured interviews and questionnaires. Analyze data by finding the percentage average standard deviation and discussion.

The results showed as follows: prison inmates who answer most queries Aged less than 30 years old, status single, academic degree level Vocational Certificate/Senior High School. The time is controlled in prison. Between 1-5 year, And the offense in the drug case. Comments about the management of Basic needs welfare. Overall, each level is very high. The average score is sorted descending include: Sports and Recreation, Furnished dwelling, Healthy Condition of the inmates, Clothing, Healthcare Service and Food Service. Suggestion: Should find ways to build more housing because of the increase in the number of inmates. Measures should be taken to regulate the shelter shop to sell products at fair prices to inmates. Including organizing the purchase.

Keywords: Effectiveness, Male Inmates, Basic Needs Welfare

บทนำ

ภายใต้การเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านตัวบทกฎหมาย บริบททางสังคม และสภาพของเศรษฐกิจ มีความสลับซับซ้อน และมีความหลากหลายมากขึ้น ส่งผลให้การบริหารงานราชทัณฑ์ทั้งด้านการควบคุม และด้านการพัฒนาพฤตินิสัย จำเป็นต้องมีการตอบสนองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง จากกระแสโลกาภิวัตน์ที่ขยายตัวอย่างกว้างขวาง ประชากรมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว มีกฎหมายเกิดขึ้นมากมายเพื่อรองรับกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม การกระทำความผิดต่อกฎหมายจึงมีปริมาณสูงขึ้นมากตามจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น การดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดจึงมีปริมาณคดีที่เพิ่มขึ้นอย่างมาก (นงลักษณ์ โปธิย์, 2555) ดังนั้น การบริหารงานราชทัณฑ์ในการดำเนินภารกิจหลักของกรมราชทัณฑ์ ด้านการควบคุมและการพัฒนาพฤตินิสัย จำเป็นที่จะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน เพื่อให้สามารถแก้ไขให้ผู้กระทำผิดกลับตัวเป็นคนดีของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2560 เป็นต้นไป โดยพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 มีการแก้ไขปรับปรุงเนื้อหาและมาตราต่าง ๆ ที่ทันสมัย และคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนเพิ่มขึ้นจากพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 นับเป็นการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการราชทัณฑ์ให้สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ในระดับสากลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังให้สามารถแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู และพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังได้อย่างเหมาะสม และเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาอื่นในการบริหารจัดการกระบวนการของงานราชทัณฑ์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กรมราชทัณฑ์ เปรียบเสมือนหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐที่ยังมีปัญหาในการบริหารงานราชทัณฑ์ อาทิ ปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ ซึ่งปัจจุบันมีผู้ต้องขังจำนวน 309,271 คน (กรมราชทัณฑ์, 2560) ในขณะที่เรือนจำรองรับได้เพียง 110,000 คน ซึ่งสหพันธ์เพื่อสิทธิมนุษยชนสากล (International Federation for Human Rights: FIDH) ได้รายงานสำรวจระบบทัณฑสถานของประเทศไทย พบว่า มีนักโทษมากเป็นอันดับ 6 ของโลก (บีบีซี ประเทศไทย, 2560) สภาวะ

ดังกล่าวส่งผลต่อประสิทธิภาพการควบคุมและการแก้ไขพัฒนาผู้ต้องขัง ปัญหาเจ้าหน้าที่ไม่สอดคล้องกับจำนวนผู้ต้องขังกล่าวคือ เจ้าหน้าที่ 11,000 คน แต่ต้องมีภารกิจปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง 309,271 คน มีสัดส่วนของพนักงานเจ้าหน้าที่กับผู้ต้องขังอยู่ที่ 1:28 คน ปัญหาเรือนจำเก่ามีสภาพชำรุด ทรุดโทรม แออัด และการใช้เรือนจำเป็นฐานบัญชาการค่ายาเสพติด อีกทั้งปัญหาด้านงบประมาณที่ได้รับจัดสรรให้ดูแลผู้ต้องขังเพียง 190,000 คน ในขณะที่มีผู้ต้องขังที่ต้องควบคุมดูแลอยู่กว่า 300,000 คน (กรมราชทัณฑ์, 2558) สะท้อนให้เห็นว่าจำนวนข้าราชการกรมราชทัณฑ์มีไม่เพียงพอ และไม่ได้สัดส่วนที่เหมาะสมกับจำนวนผู้ต้องขังที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ข้าราชการกรมราชทัณฑ์ต้องปฏิบัติงานตลอด 24 ชั่วโมงอย่างต่อเนื่องและไม่มีวันหยุด ข้าราชการทุกตำแหน่ง ต้องสลับเปลี่ยนหมุนเวียนมาปฏิบัติหน้าที่แม้ในวันหยุดราชการ ทำให้ข้าราชการกรมราชทัณฑ์มีชั่วโมงการปฏิบัติงานมากกว่าข้าราชการหน่วยงานอื่น ๆ และผลกระทบจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่อาจส่งผลให้กรมราชทัณฑ์ต้องควบคุมดูแลผู้ต้องขังต่างชาติมากขึ้น รวมทั้งความคาดหวังของสังคม และประชาชนต่อการยกระดับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในมิติต่าง ๆ ให้เทียบเท่ามาตรฐานสากล

ปัญหานักโทษล้นเรือนจำส่งผลให้กรมราชทัณฑ์ต้องประสบกับปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ไม่สอดคล้องกับจำนวนนักโทษ ทำให้การควบคุมผู้ต้องขังมีประสิทธิภาพที่ต่ำกว่ามาตรฐานจึงมีความพยายามนำมาตรการลงโทษระดับกลาง (Intermediate Punishment) มาใช้กับกลุ่มผู้ต้องขังที่ไม่สมควรถูกลงโทษจำคุก ซึ่งแนวคิดดังกล่าวได้เริ่มต้นขึ้นที่สหรัฐอเมริกา เนื่องจากมีปัญหานักโทษล้นเรือนจำ ต่อมาในปี ค.ศ. 1990 สหรัฐอเมริกาจึงได้เริ่มต้นหามาตรการในการลงโทษที่เหมาะสม และเพียงพอกับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดพร้อมกับการจัดการในเรือนจำร่วมกัน (กรมราชทัณฑ์, 2558) ความหมายของการลงโทษระดับกลาง หมายถึง ทางเลือกในการลงโทษที่พิจารณาถึงลำดับความต่อเนื่องที่อยู่ระหว่างการคุมประพฤติแบบดั้งเดิมกับการจำคุกที่ใช้กันอยู่ปกติ รูปแบบของมาตรการลงโทษระดับกลาง เช่น การกักขังที่บ้าน (House Arrest) ด้วยเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ โดยกำหนดให้ผู้กระทำผิดอยู่ในบ้านของตนเองทุกวันในช่วงเวลาหนึ่ง เป็นต้น หรือเรือนจำในหลายประเทศ เช่น นิวซีแลนด์ อังกฤษ สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย ได้นำแนวคิดคุมครองสิ่งแวดล้อมมาใช้ในการดำเนินงาน โดยการให้ผู้ต้องขังมีอิสระเคลื่อนที่ไปมาใช้ในการออกแบบก่อสร้างเรือนจำเพื่อเป็นการประหยัดงบประมาณ ลดปัญหาความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ เพิ่มความรวดเร็วในการจัดหาเตียงให้นักโทษและคุมครองสิ่งแวดล้อมเพื่อการแก้ไขอย่างยั่งยืน เช่น เรือนจำ Rimutaka ในนิวซีแลนด์ เป็นต้น

ทั้งนี้ กรมราชทัณฑ์ยังได้ตระหนักถึงปัญหาการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานที่ยังคงบกพร่อง และขาดประสิทธิภาพในบางส่วน รวมถึงการทุจริต และประพฤตินิยมชอบในวงราชการและเอกชน ซึ่งภาวะดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการขาดคุณธรรม จริยธรรม ส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ เป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ บุคลากรในหน่วยงานอาศัยช่องว่างของกฎหมายปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ และขาดจิตสำนึกในการปฏิบัติงาน ดังนั้น นโยบายการบริหารงานของกรมราชทัณฑ์ที่มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนการปฏิบัติงานราชทัณฑ์ เพื่อเป็นการป้องกัน และแก้ไขปัญหาดังกล่าว คือ การพัฒนาการปฏิบัติราชการให้เป็น “ราชทัณฑ์ธรรมาภิบาล” โดยมีการจัดโครงการส่งเสริมให้ข้าราชการยึดหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานราชทัณฑ์ ประกอบด้วย นโยบายการกำกับดูแลองค์การที่ดี เพื่อประสิทธิภาพการบริหารราชการ และสร้างความมั่นใจ ศรัทธาและไว้วางใจของประชาชนต่อการบริหารงานของกรมราชทัณฑ์ นโยบายเกี่ยวกับความโปร่งใส เพื่อสร้าง “องค์กรโปร่งใส” ให้งานราชทัณฑ์มีมาตรฐานความโปร่งใส และตรวจสอบได้ประกาศมาตรฐานคุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหารเรือนจำ และการดำเนินงานตามมาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐ เพื่อต่อต้านการทุจริตและประพฤตินิยมชอบตามนโยบายรัฐบาล (กรมราชทัณฑ์,

2557) ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริม และสนับสนุนให้การปฏิบัติงานภายใต้พันธกิจของกรมราชทัณฑ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ภารกิจหลักของกรมราชทัณฑ์มีภารกิจเกี่ยวกับการควบคุม และแก้ไขพฤติกรรมผู้ต้องขังโดยมุ่งพัฒนา เป็นองค์กรพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อแก้ไข พันฟู ผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นพลเมืองดีมีสุขภาพกาย และจิตที่ดีไม่หวนกลับมากระทำผิดซ้ำ ได้รับการพัฒนาทักษะฝีมือในการประกอบอาชีพที่สุจริตและสามารถดำรงชีวิตในสังคมภายนอกได้อย่างปกติ โดยสังคมให้การยอมรับ (กรมราชทัณฑ์, 2558) นอกจากควบคุมผู้ต้องขังมิให้หลบหนี และการแก้ไขให้ผู้ต้องขังกลับตนเป็นพลเมืองดีของสังคมภายหลังพ้นโทษแล้ว ยังจะต้องให้การดูแลความเป็นอยู่ของผู้ต้องขัง ซึ่งเป็นการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังภายหลังที่รับตัวเข้ามาไว้ในเรือนจำให้มีความเป็นอยู่ พอดีควรแก่อัตภาพ และได้รับสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตอย่างครบถ้วน ในฐานะที่เป็นมนุษย์ หรือสมาชิกคนหนึ่งของคนในสังคม แต่เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่าเรือนจำและทัณฑสถาน เป็นสถานที่ที่มีความแตกต่างจากสถานที่อื่น ๆ ในสังคมมนุษย์ ทั้งรูปลักษณะ บรรยากาศที่ประกอบไปด้วยรั้วกำแพงหนาสูงมีระบบการป้องกันหนาแน่น ตัดขาดจากสังคมภายนอกโดยสิ้นเชิงเป็นที่สร้างไว้สำหรับกักขังบุคคลที่กระบวนทางกฎหมายได้ตัดสินว่าเป็นผู้ที่กระทำความผิด และเป็นอันตรายต่อสังคมภายนอก ซึ่งสังคมภายนอกปฏิเสธที่จะให้อยู่ร่วมด้วย ไม่มีอิสระ เสรีภาพ มีกฎระเบียบที่บังคับให้ผู้ที่เข้าไปต้องถือปฏิบัติโดยไม่มีข้อโต้แย้ง สร้างแรงกดดัน ความไม่มั่นใจ ความเครียดต่อผู้ต้องขังเป็นอันมาก ประกอบกับจากสภาพความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำก็ถือเป็นบรรทัดฐานของปัจจัยประการสำคัญที่ผู้ต้องขังมักจะนำมากล่าวอ้าง เพื่อใช้เป็นประเด็นข้อเรียกร้องในการก่อการประท้วงกันอยู่เสมอ ยกตัวอย่างเหตุการณ์ เช่น เหตุจลาจลภายในเรือนจำกลางปัตตานี เนื่องจากการเข้มงวดกวดขันในการตรวจค้นโทรศัพท์มือถือและยาเสพติดในเรือนจำรวมถึงการจัดระเบียบเรือนจำ(ไทยรัฐ, 2559) นักโทษสมุทรสาครประท้วงเรียกร้องการดูแลรักษาพยาบาล หลังมีนักโทษชายเสียชีวิตจากหัวใจวาย(ไทยรัฐ, 2556) นักโทษเรือนจำกลางลพบุรี ได้ก่อเหตุจลาจลประท้วง เนื่องจากไม่พอใจกับมาตรการห้ามใช้โทรศัพท์ของเรือนจำ(ไทยรัฐ, 2553) เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าปัญหาการก่อจลาจล และการเรียกร้องสิทธิของผู้ต้องขังส่วนใหญ่เกิดจากปัญหาด้านคุณภาพชีวิต และสุขภาพอนามัย แม้ว่าเรือนจำและทัณฑสถานจะพยายามจัดสวัสดิการด้านสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน จัดการสถานที่ และบรรยากาศ ให้พอควรทำให้เป็นที่น่าพอใจในระดับหนึ่งแล้วก็ตาม

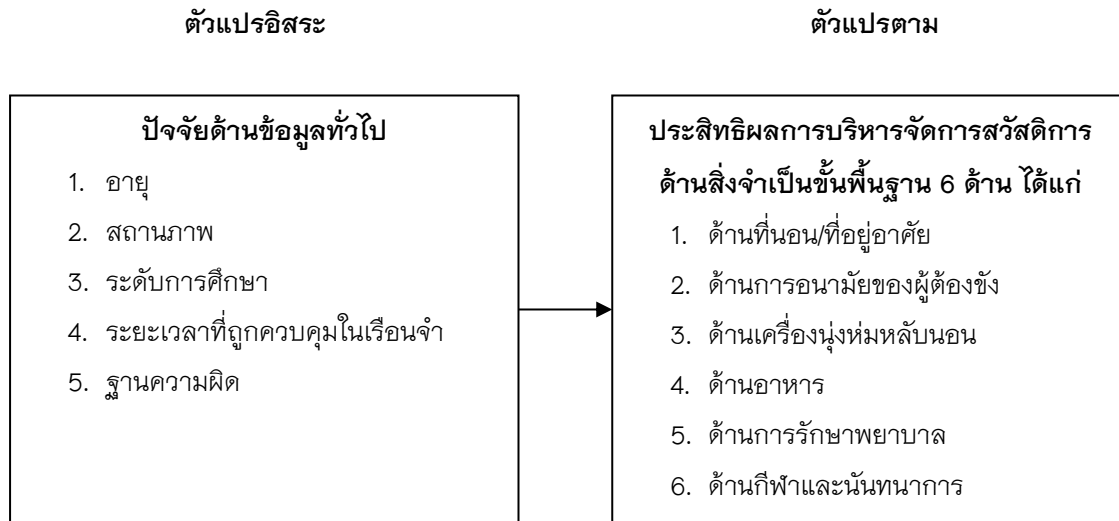
จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสวัสดิการด้านสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานแก่ผู้ต้องขังชาย กรณีศึกษา : เรือนจำจังหวัดพะเยา เพื่อให้ทราบถึงระดับความสำเร็จของการบรรลุเป้าหมายในการจัดสวัสดิการด้านสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานแก่ผู้ต้องขังชายของเรือนจำจังหวัดพะเยา เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการปรับปรุงแก้ไขปัญหาและพัฒนาระบบการบริหารจัดการสวัสดิการด้านสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานแก่ผู้ต้องขังชายของเรือนจำจังหวัดพะเยาให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการบริหารจัดการสวัสดิการด้านสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานแก่ผู้ต้องขังชายของ เรือนจำจังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการสวัสดิการด้านสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานแก่ผู้ต้องขังชายของเรือนจำจังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

ผู้ศึกษาได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสวัสดิการด้านสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานนำมากำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาโดยสามารถเขียนเป็นแผนภาพแสดงกรอบแนวคิดในการศึกษาได้ ดังนี้

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษานี้ประชากร คือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่คัดเลือกจากกลุ่มผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ (ข้าราชการ และลูกจ้าง) เรือนจำจังหวัดพะเยา จำนวน 10 คน และกลุ่มผู้ต้องขัง จากข้อมูลเรือนจำจังหวัดพะเยา ณ วันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2560 จำนวนทั้งสิ้น 1,255 คน คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาร์โร ยามาเน่ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 330 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) เพื่อให้มีการกระจายของกลุ่มตัวอย่างทั่วถึง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 เครื่องมือ ได้แก่

1. **แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview)** ที่สร้างขึ้นเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยได้จัดทำแบบสัมภาษณ์สำหรับผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ของเรือนจำจังหวัดพะเยา ในคำถามที่เกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารจัดการสวัสดิการด้านสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานแก่ผู้ต้องขังชายแบ่งออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่

- 1.1 ด้านที่นอน/ที่อยู่อาศัย
- 1.2 ด้านการอนามัยของผู้ต้องขัง
- 1.3 ด้านเครื่องนุ่งห่มหลับนอน
- 1.4 ด้านอาหาร
- 1.5 ด้านการรักษาพยาบาล
- 1.6 ด้านกีฬาและนันทนาการ

2. **แบบสอบถาม** จัดทำขึ้นเพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ต้องขัง ซึ่งมีทั้งหมด 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะคำถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) โดยมีคำถามเป็นแบบเลือกตอบข้อความที่กำหนดให้ในแต่ละด้านรวมทั้งสิ้น ได้แก่ อายุ สถานภาพระดับ การศึกษาระยะเวลาที่ถูกควบคุมในเรือนจำและฐานความผิด

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นในด้านการจัดสวัสดิการด้านสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานสำหรับผู้ต้องขังชายของเรือนจำจังหวัดพะเยาแบ่งออกเป็น 6 ด้าน โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารจัดการสวัสดิการด้านสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานแก่ผู้ต้องขังชาย กรณีศึกษา: เรือนจำจังหวัดพะเยาโดยใช้คำถามปลายเปิด

การสร้างเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้า มีขั้นตอนในการสร้างตามลำดับ คือ

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์/แบบสอบถาม
2. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์/แบบสอบถาม ทบทวนวรรณกรรม นำมากำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบขอบข่ายในการสร้างเครื่องมือ
3. พัฒนาเป็นแบบสอบถามตามมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ใช้ในการรวบรวมระดับของประสิทธิผลการบริหารจัดการสวัสดิการด้านสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานแก่ผู้ต้องขังชายกรณีศึกษา: เรือนจำจังหวัดพะเยา
4. นำร่างแบบสัมภาษณ์/แบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบเนื้อหา และภาษาที่ใช้ในแบบสัมภาษณ์/แบบสอบถาม และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข
5. นำร่างแบบสัมภาษณ์/แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบเครื่องมือในเรื่องความถูกต้องของเนื้อหาและภาษาที่ใช้ เพื่อหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา แล้วนำมาหาค่า IOC ของคำถามแต่ละข้อแล้วนำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ มาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม แล้วหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของครอนบาคได้ค่าเท่ากับ 0.98 แล้วนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ไปใช้กับ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้ศึกษาขอหนังสือส่งจากคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่ออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลในเรือนจำจังหวัดพะเยา

2. ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 2 วิธีการ ดังนี้

2.1 กลุ่มผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ (ข้าราชการและลูกจ้าง) ดำเนินการนัดหมายวัน เวลา ในการสัมภาษณ์ เมื่อถึงกำหนดเวลานัดหมาย ผู้ศึกษาเข้าพบ และทำการสัมภาษณ์

2.2 กลุ่มผู้ต้องขัง ดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามและนัดหมายวัน เวลา ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการส่งคืนให้ผู้ศึกษา เมื่อครบกำหนดเวลานัดหมาย ผู้ศึกษาติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืน

3. รวบรวมแบบสัมภาษณ์/แบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมด แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ในการประมวลผลและจัดทำตารางวิเคราะห์ทางสถิติ และสรุปผลการศึกษาทางสถิติเชิงพรรณนา สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ และคำถามปลายเปิดจะดำเนินการรวบรวม วิเคราะห์ และสังเคราะห์ โดยจัดกลุ่มข้อมูลตามประเด็นปัญหาสำคัญ และอธิบายถึงความความเชื่อมโยง

ผลการศึกษา

1. ผลการวิเคราะห์ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นในด้านการจัดสวัสดิการด้านสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน สำหรับผู้ต้องขังชายของเรือนจำจังหวัดพะเยา แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านที่นอน/ที่อยู่อาศัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นโดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.99$) โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ในช่วงเวลาพักผ่อนของผู้ต้องขัง (หลังเก็บเข้าเรือนนอน) ทางเรือนจำได้จัดภาพยนตร์ และความบันเทิงต่าง ๆ ให้ผู้ต้องขังได้ชมเป็นประจำเพื่อช่วยผ่อนคลายความเครียด ($\bar{x}=4.31$) ทางเรือนจำได้จัดให้ผู้ต้องขังชายทำความสะอาดบริเวณนอนเป็นประจำทุกวัน ($\bar{x}=4.15$) ได้จัดให้ผู้ต้องขังชายมีการทำความสะอาดบริเวณนอนเป็นประจำทุกวัน ($\bar{x}=4.08$) เรือนจำจังหวัดพะเยามีกฎระเบียบกำหนดให้ผู้ต้องขังดูแลเอาใจใส่ในด้านความสะอาดเรียบร้อยของเครื่องนอนของตนเองอย่างสม่ำเสมอ วัสดุเครื่องนอนทำจากวัสดุที่ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ไม่เป็นที่อาศัยของแมลงรบกวน หรือพาหะนำโรค สามารถดูแล และทำความสะอาดได้ง่าย ($\bar{x}=3.96$) ตามลำดับ

1.2 ด้านการอนามัยของผู้ต้องขัง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นโดยรวม และรายชื่ออยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.81$) โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ บริเวณพื้นที่ทุกส่วนที่ผู้ต้องขังอยู่ ได้มีกฎระเบียบข้อบังคับให้ผู้ต้องขังชาย รักษาความสะอาดเรียบร้อยอยู่ตลอดเวลา ($\bar{x}=4.02$) รองลงมาอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ทางเรือนจำจัดให้ผู้ต้องขังชายได้มีการทำความสะอาด ห้องสุขาเป็นประจำทุกวัน เรือนจำได้มีการจัดสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็น เพื่อสุขภาพ และความสะอาดของผู้ต้องขัง เช่น สบู่ ผงซักฟอก ยาสิฟิ น แปรงสิฟิ น เป็นต้น อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง (กรณีผู้ต้องขังไม่มีญาติ) ($\bar{x}=3.95$) อาคารที่คุมขังทุกแห่ง โดยเฉพาะห้องนอนได้ถูกจัดไว้ได้อย่างถูกหลักอนามัยตามสภาพของดินฟ้าอากาศ มีอากาศหายใจเพียงพอมีแสงสว่าง ความอบอุ่น และมีการระบายอากาศที่ดี ($\bar{x}=3.93$) เพื่อให้ร่างกายของผู้ต้องขังมีลักษณะไม่เป็นที่น่ารังเกียจ และสร้างนิสัยให้รู้จักเคารพตนเอง ($\bar{x}=3.90$) ตามลำดับ

1.3 ด้านเครื่องนุ่งห่มหลับนอน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นโดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.78$) โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ผู้ต้องขังได้รับการจัดสวัสดิการเครื่องนุ่งห่มให้แก่ผู้ต้องขังที่เหมาะสม เพียงพอ ตามอัตราภาพ โดยมีการแจกเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ($\bar{x}=3.98$) ผู้ต้องขังได้รับการจัดสวัสดิการ เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มเป็นประจำทุกปี ($\bar{x}=3.93$) ผู้ต้องขังได้รับการเอาใจใส่ดูแลให้มีการรักษาความสะอาดเรียบร้อยของเครื่องนุ่งห่มอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{x}=3.79$) ตามลำดับ และชื่อที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ผู้ต้องขังที่มีปัจจัยส่วนตัวสามารถซื้อเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มอันจำเป็นในร้านสะดวกซื้ออย่างสะดวก มีราคา ที่เป็นธรรม และมีจำนวนที่เพียงพอต่อความต้องการ ($\bar{x}=3.43$) เป็นอันดับสุดท้าย

1.4 ด้านอาหาร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นโดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.50$) โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ผู้ต้องขังได้รับการจัดเลี้ยงอาหารอันมีประโยชน์เพียงพอที่จะเสริมสร้างสุขภาพและความแข็งแรงแห่งร่างกาย มีความสะอาด และได้รับจัดเลี้ยงอย่างเป็นระบบครบ 3 มื้อ

(\bar{x} = 3.94) ผู้ต้องขังได้รับการจัดสวัสดิการด้านน้ำดื่ม ที่มีคุณภาพสะอาด และเพียงพอ (\bar{x} =3.57) และข้อที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ผู้ต้องขังสามารถซื้ออาหารในร้านสะดวกซื้อในราคาที่เหมาะสม ทั้งจำนวนและปริมาณ (\bar{x} =3.33) และจัดอาหารเสริมนอกจากอาหารปกติเป็นประจำ เช่น ผลไม้ตามฤดูกาล ขนมหวาน ตามความเหมาะสม (\bar{x} = 3.18) เป็นอันดับสุดท้าย

1.5 ด้านการรักษาพยาบาล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก (\bar{x} = 3.70) โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ผู้ต้องขังเข้าใหม่ทุกคนได้รับการตรวจสุขภาพในวันแรกเข้า หรือในวันรุ่งขึ้น โดยมีซักช้า (\bar{x} =3.89) พยาบาลเรือนจำมีการเอาใจใส่ดูแลตรวจสุขภาพให้แก่ผู้ต้องขัง ที่แจ้งป่วย เป็นประจำทุกวัน (\bar{x} =3.66) ส่งเสริมสุขภาพทางร่างกาย และจิตใจให้แก่ผู้ต้องขังในกลุ่มผู้ต้องขังวัยทำงาน วัยสูงอายุ (\bar{x} =3.64) และพยาบาลเรือนจำมีความดูแลเอาใจใส่รักษาผู้ต้องขังอย่างมีเมตตาธรรม (\bar{x} =3.61) ตามลำดับ

1.6 ด้านกีฬาและนันทนาการ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก (\bar{x} = 4.11) โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ วันเสาร์-อาทิตย์เป็นวันที่หยุดทำงานใน กงงานของท่าน (\bar{x} = 4.43) ท่านได้ดูทีวี วีดีโอ วิทย์ ตามเวลาที่ทางเรือนจำกำหนด (\bar{x} = 4.25) ท่านได้ออกกำลังกาย เล่นกีฬา และใช้เวลาว่างในการพักผ่อนหย่อนใจ ตามเวลาที่เรือนจำกำหนด (\bar{x} = 4.05) ท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของเรือนจำ เช่น วันสงกรานต์ แข่งกีฬาภายใน การอบรมต่าง ๆ เป็นต้น (\bar{x} = 4.00) ท่านได้เล่นดนตรี และกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ เพื่อเป็นการผ่อนคลาย (\bar{x} =3.63) ตามลำดับ

ระดับความคิดเห็นในประสิทธิผลการบริหารจัดการสวัสดิการด้านสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานสำหรับผู้ต้องขังชายของเรือนจำจังหวัดพะเยา ทั้ง 6 ด้าน

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารจัดการสวัสดิการด้านสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน

รายละเอียด	ระดับการปฏิบัติ		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล
1. ด้านที่นอนที่อยู่อาศัย	3.99	0.762	มาก
2. ด้านการอนามัยของผู้ต้องขัง	3.81	0.753	มาก
3. ด้านเครื่องนุ่งห่มหลับนอน	3.78	0.838	มาก
4. ด้านอาหาร	3.50	0.955	มาก
5. ด้านการรักษาพยาบาล	3.70	0.845	มาก
6. ด้านกีฬาและนันทนาการ	4.07	0.832	มาก
รวมเฉลี่ย	3.81	0.831	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารจัดการสวัสดิการด้านสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานทั้ง 6 ด้าน โดยรวมและแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก (\bar{x} =3.81) โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ด้านที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านกีฬาและนันทนาการ (\bar{x} =4.07) รองลงมา

ตามลำดับ คือ ด้านที่นอน/ที่อยู่อาศัย ($\bar{x} = 3.99$) ด้านการอนามัยของผู้ต้องขัง ($\bar{x} = 3.81$) ด้านเครื่องนุ่งห่มหลับนอน ($\bar{x} = 3.78$) ด้านการรักษาพยาบาล ($\bar{x} = 3.70$) และด้านอาหาร ($\bar{x} = 3.50$) เป็นอันดับสุดท้าย

1. ข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้จากแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

จากบทสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งสิ้น 10 ท่าน ซึ่งเป็นผู้บริหารที่มีส่วนในการกำหนดแนวทางแผนงาน ในการบริหารจัดการสวัสดิการ และเจ้าหน้าที่สังกัดกลุ่มวิชาการราชทัณฑ์ที่ปฏิบัติงานใกล้ชิด และดูแลการจัดสวัสดิการผู้ต้องขังโดยตรง ผู้ศึกษาสามารถสรุปความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ แบ่งเป็นประเด็นได้ ดังนี้

1.1 ความเหมาะสมของการจัดสวัสดิการด้านสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานให้แก่ผู้ต้องขังชาย พบว่าโดยรวมเห็นว่ามีความเหมาะสมแล้วในทุกด้าน เนื่องจากเป็นมาตรฐานที่กรมราชทัณฑ์ได้กำหนดไว้ และการจัดระเบียบเรือนจำ 5 ก้าวอย่าง เรือนนอนมีความสะอาด มีมุ้งลวดในการป้องกันยุง ผ้าห่ม และผ้าปูที่นอนเป็นไปตามระเบียบ ด้านการอนามัยของผู้ต้องขัง มีความสะอาดผ่านการตรวจของสาธารณสุข ว่าด้วยเรื่อง มาตรฐาน 5 ด้าน ซึ่งสาธารณสุขจะมาตรวจเป็นประจำผู้ต้องขังมีเครื่องนุ่งห่มหลับนอนในปริมาณเพียงพอ ด้านอาหารเพียงพอให้ผู้ต้องขังครบ 3 มื้อปรุงสุกใหม่ทุกวัน โรงอาหารสะอาดมีหน่วยงานภายนอกมาตรวจสอบเสมอด้านการรักษาพยาบาลมีพยาบาลวิชาชีพดูแลผู้ต้องขังที่เจ็บป่วยเป็นประจำหากมีอาการป่วยหนัก สามารถพาไปรักษาตัวที่ โรงพยาบาลพะเยาได้ด้านกีฬา และนันทนาการการเล่นกีฬาได้จัดให้มีการเล่นกีฬาเฉพาะวันหยุดเสาร์-อาทิตย์

1.2 สวัสดิการด้านอื่น ๆ ที่เรือนจำจังหวัดพะเยาควรจัดสวัสดิการให้แก่ผู้ต้องขัง

1.2.1 ด้านการให้ความรู้กฎหมายเบื้องต้นรวมถึงการให้ความรู้ด้านสุขภาพ

1.2.2 ด้านสิทธิประโยชน์ด้านต่าง ๆ เช่น สิทธิเรื่องการต่อสู้คดีความ การให้บริการเยี่ยมญาติ การแสดงดนตรีในเทศกาลสำคัญ เป็นต้น

1.2.3 ด้านการฝึกวิชาชีพความหลากหลายของวิชาชีพที่จัดอบรมให้ผู้ต้องขังการให้คำปรึกษา การจัดหางาน เพื่อให้สามารถดำรงชีพภายหลังจากการพ้นโทษ

1.3 พฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่มีผลกระทบต่อสภาวะจิตใจของผู้ต้องขัง

โดยรวมเห็นว่าพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังมีผลกระทบต่อสภาวะจิตใจของผู้ต้องขัง หากเจ้าหน้าที่ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเป็นไปตามระเบียบอย่างเสมอภาค ผู้ต้องขังจะเกรงกลัวและให้การเคารพ

1.4 การจัดสวัสดิการแก่ผู้ต้องขังชายที่มีความจำเป็นเร่งด่วน

1.4.1 ด้านที่นอน/ที่อยู่อาศัย เนื่องจากผู้ต้องขังเข้ามาใหม่มากขึ้น ทำให้ความจุในเรือนนอนเริ่มหนาแน่น ไม่เพียงพอ ซึ่งจะเกิดผลกระทบกับสุขภาพของผู้ต้องขังต่อไปผู้ต้องขังต้องใช้เวลาอยู่ในเรือนนอนแต่ละวันมากกว่า 14 ชั่วโมง

1.4.2 ด้านสิ่งของเครื่องอุปโภคบริโภคของใช้ส่วนตัวและอนามัยของผู้ต้องขัง เช่น ผงซักฟอก สบู่ ยาสีฟัน เนื่องจากกรมจัดสรรงบประมาณให้ปีละครั้ง ซึ่งยังไม่เพียงพอ ต่อผู้ต้องขังรวมถึงการดูแลผู้ต้องขังป่วยที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้

ด้านการประกอบอาชีพภายหลังจากพ้นโทษไปแล้ว ถ้าผู้ต้องขังมีความรู้เกี่ยวกับอาชีพอย่างมั่นคง ก็จะไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำอีก

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารจัดการสวัสดิการด้านสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานแก่ผู้ต้องขังชาย กรณีศึกษา: เรือนจำจังหวัดพะเยา สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. สรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดพะเยาที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี สถานภาพโสด ระดับการศึกษาระดับปวช./มัธยมศึกษาตอนปลายระยะเวลาที่ถูกควบคุมในเรือนจำอยู่ระหว่าง 1 – 5 ปี และมีฐานความผิดในคดีอาชญากรรม

2. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นในด้านการจัดสวัสดิการด้านสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานสำหรับผู้ต้องขังชายของเรือนจำจังหวัดพะเยา ผลการศึกษาพบ ดังนี้

2.1 ด้านที่นอน/ที่อยู่อาศัย ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นโดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ในช่วงเวลาพักผ่อนของผู้ต้องขัง (หลังเก็บเข้าเรือนนอน) ทางเรือนจำได้จัดภาพยนตร์ และความบันเทิงต่างๆ ให้ผู้ต้องขังได้ชมเป็นประจำเพื่อช่วยผ่อนคลายความเครียดทางเรือนจำได้จัดให้ผู้ต้องขังชายมีการทำความสะอาดบริเวณนอนเป็นประจำทุกวันได้จัดให้ผู้ต้องขังชายมีการทำความสะอาดบริเวณนอนเป็นประจำทุกวันเรือนจำจังหวัดพะเยา มีกฎระเบียบกำหนดให้ผู้ต้องขังดูแลเอาใจใส่ในด้านความสะอาดเรียบร้อยของเครื่องนอนของตนเองอย่างสม่ำเสมอ วัสดุเครื่องนอนทำจากวัสดุที่ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ไม่เป็นที่อาศัยของแมลงรบกวน หรือพาหะนำโรค สามารถดูแล และทำความสะอาดได้ง่าย

2.2 ด้านการอนามัยของผู้ต้องขัง ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นโดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ บริเวณพื้นที่ทุกส่วนที่ผู้ต้องขังอยู่ ได้มีกฎระเบียบข้อบังคับให้ผู้ต้องขังชาย รักษาความสะอาดเรียบร้อยอยู่ตลอดเวลาทางเรือนจำจัดให้ผู้ต้องขังชายได้มีการทำความสะอาดห้องสุขาเป็นประจำทุกวัน เรือนจำได้มีการจัดสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็น เพื่อสุขภาพ และความสะอาดของผู้ต้องขัง เช่น สบู่ ผงซักฟอก ยาสีฟัน แปรงสีฟัน เป็นต้น อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง (กรณีผู้ต้องขังไม่มีญาติ)อาคารที่คุมขังทุกแห่ง โดยเฉพาะห้องนอนได้ถูกจัดไว้อย่างถูกหลักอนามัยตามสภาพของดินฟ้าอากาศ มีอากาศหายใจเพียงพอมีแสงสว่าง และมีการระบายอากาศที่ดี เพื่อให้ร่างกายของผู้ต้องขังมีลักษณะไม่เป็นที่น่ารังเกียจ และสร้างนิสัยให้รู้จักเคารพตนเอง

2.3 ด้านเครื่องนุ่งห่มหลับนอน ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นโดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ผู้ต้องขังได้รับการจัดสวัสดิการเครื่องนุ่งห่มให้แก่ผู้ต้องขังที่เหมาะสม เพียงพอ ตามอัตรา โดยมีการแจกเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ผู้ต้องขังได้รับการจัดสวัสดิการ เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มเป็นประจำทุกปี ผู้ต้องขังได้รับการเอาใจใส่ดูแลให้มีการรักษาความสะอาดเรียบร้อยของเครื่องนุ่งห่มอย่างสม่ำเสมอ และผู้ต้องขังที่มีปัจจัยส่วนตัวสามารถซื้อเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มอันจำเป็นในร้านส่งเคราะห์อย่างสะดวก มีราคาที่เป็นธรรม และมีจำนวนที่เพียงพอต่อความต้องการเป็นอันดับสุดท้าย

2.4 ด้านอาหาร ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นโดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ผู้ต้องขังได้รับการจัดเลี้ยงอาหารอันมีประโยชน์เพียงพอที่จะเสริมสร้างสุขภาพและความแข็งแรงแก่ร่างกาย มีความสะอาด และได้รับจัดเลี้ยงอย่างเป็นระบบ ครบ 3 มื้อผู้ต้องขังได้รับการจัดสวัสดิการด้านน้ำดื่มที่มีคุณภาพสะอาด และเพียงพอผู้ต้องขังที่มีปัจจัยสามารถซื้ออาหารในร้านส่งเคราะห์ในราคาที่เหมาะสม ทั้งจำนวนและปริมาณ และมีอาหารเสริมนอกจากอาหารปกติเป็นประจำ เช่น ผลไม้ตามฤดูกาล ขนมหวาน ตามความเหมาะสมเป็นอันดับสุดท้าย

2.5 ด้านการรักษาพยาบาล ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นโดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ผู้ต้องขังเข้าใหม่ทุกคนได้รับการตรวจสุขภาพในวันแรกเข้า หรือในวันรุ่งขึ้น โดยมีซักซ้อมยาบาลเรือนจำมีการเอาใจใส่ดูแลตรวจสุขภาพให้แก่ผู้ต้องขังที่แจ้งป่วย เป็นประจำทุกวันทุกวันมีการส่งเสริมสุขภาพทางร่างกาย และจิตใจให้แก่ผู้ต้องขังในกลุ่มผู้ต้องขังวัยทำงาน วัยสูงอายุ และพยาบาลเรือนจำมีความดูแลเอาใจใส่รักษาผู้ต้องขังอย่างมีเมตตาธรรมเป็นอันดับสุดท้าย

2.6 ด้านกีฬาและนันทนาการ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นโดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ วันเสาร์-อาทิตย์เป็นวันที่หยุดทำงานในกองงานได้ดูทีวี วีดีโอ วิทย์ ตามเวลาที่ทางเรือนจำกำหนดท่านได้ออกกำลังกาย เล่นกีฬาและใช้เวลาว่างในการพักผ่อนหย่อนใจ ตามเวลาที่เรือนจำกำหนดท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของเรือนจำ เช่น วันสงกรานต์ แข่งกีฬาภายใน การอบรมต่าง ๆ เป็นต้น และท่านได้เล่นดนตรีและกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ เพื่อเป็นการผ่อนคลายเป็นอันดับสุดท้าย

3. สรุปผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารจัดการสวัสดิการด้านสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานแก่ผู้ต้องขังชาย กรณีศึกษา: เรือนจำจังหวัดพะเยา

3.1 ด้านที่นอน/ที่อยู่อาศัย มีข้อเสนอแนะ ควรสร้างอาคารที่พักอาศัย/ห้องเรียนเพิ่มเติม และควรเพิ่มแสงสว่างบนเรือนนอนมากกว่าเดิม

3.2 ด้านการอนามัยของผู้ต้องขัง มีข้อเสนอแนะ ควรมีการจัดสร้างแท้งค์เก็บน้ำ เพิ่มกฎระเบียบในการรักษาความสะอาดเป็นพิเศษ จัดอุปกรณ์ทำความสะอาดให้เพียงพอ ควรรณรงค์ให้ลดละเลิกการสูบบุหรี่งดจำหน่ายบุหรี่ หรือจัดบริเวณให้สูบบุหรี่โดยเฉพาะ และควรจัดสิ่งของอุปโภค และบริโภคให้ครบทุกคน และมีคุณภาพดี

3.3 ด้านเครื่องนุ่งห่มหลับนอน มีข้อเสนอแนะ ควรจัดสรรเครื่องนุ่งห่มหลับนอนตามสภาพอากาศ ควรมีการตรวจสอบอยู่เสมอ ไม่ให้ผู้ต้องขังมีการแจกจ่าย หรือซื้อขายกัน ควรให้ผู้ต้องขังทุกคนมีเครื่องนุ่งห่มหลับนอนอย่างเหมาะสม เนื่องจากผู้ต้องขังต้องใช้เวลาอยู่ในเรือนนอนแต่ละวันมากกว่า 14 ชั่วโมง

3.4 ด้านอาหาร มีข้อเสนอแนะ ควรปรับเปลี่ยนเมนูเป็นประจำ ปรับปรุงคุณภาพอาหาร และรสชาติอาหาร ควรเพิ่มปริมาณอาหารและเนื้อสัตว์ ร้านค้าควรเพิ่มประเภทสินค้าที่นำมาจำหน่าย ควรควบคุมราคา ในร้านสงเคราะห์ให้มีความเป็นธรรมแก่ผู้ต้องขัง ควรจำหน่ายสินค้าในราคาร้อยเยื้อง ควรจัดระเบียบการซื้อของในร้านค้า และมีผู้รับผิดชอบการซื้อของในร้านค้า

3.5 ด้านการรักษาพยาบาล มีข้อเสนอแนะ ควรมีการรักษาโรคที่มีคุณภาพ หรือยารักษาโรคตามความเหมาะสมควรให้ความสำคัญกับการรักษาพยาบาล ตลอดจนความเร่งด่วน กรณีฉุกเฉิน ควรจัดสรรหมอม และพยาบาลให้เพียงพอต่อจำนวนผู้ต้องขัง และการดูแลผู้ต้องขังป่วยที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้

3.6 ด้านกีฬาและนันทนาการ มีข้อเสนอแนะ ควรสนับสนุนอุปกรณ์กีฬา อุปกรณ์เล่นดนตรี ควรจัดกีฬาประจำปี กีฬาภายในเรือนจำ หรือกีฬาในวันสำคัญ ควรส่งเสริมการศึกษาแก่ผู้ต้องขัง

อภิปรายผลการวิจัย มีประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ด้านที่นอน/ที่อยู่อาศัย จากผลการวิเคราะห์ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ในช่วงเวลาพักผ่อนของผู้ต้องขัง (หลังเก็บเข้าเรือนนอน) ทางเรือนจำได้จัดภาพยนตร์ และความบันเทิงต่าง ๆ ให้ผู้ต้องขังได้ชมเป็นประจำ เพื่อช่วยผ่อนคลายความเครียด ทางเรือนจำได้จัดให้ผู้ต้องขังชายมีการทำความสะอาดบริเวณนอนเป็นประจำทุกวัน แสดงให้เห็นว่า เรือนจำจังหวัดพะเยาได้จัดสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยแก่ผู้ต้องขังตามสิทธิที่กรมราชทัณฑ์ได้กำหนด

เป็นมาตรฐานไม่แออัดยัดเยียด และจัดให้ทำความสะอาดบริเวณเรือนนอนอย่างสม่ำเสมอสอดคล้องกับกรีธา จงจิตต์ (2552) ศึกษาเรื่องความต้องการด้านสวัสดิการของผู้ต้องขัง เรือนจำพิเศษธนบุรี พบว่า ผู้ต้องขังมีความต้องการ ด้านที่อยู่อาศัย โดยต้องการเรือนนอนที่สะอาดมีอากาศถ่ายเท และมีแสงสว่างเพียงพออยู่ในระดับมาก กล่าวคือ เรือนจำได้จัดที่อยู่อาศัยที่ถูกหลักอนามัยไม่แออัดยัดเยียดโดยทางกรมราชทัณฑ์ได้กำหนดเป็นมาตรฐานว่าผู้ต้องขัง 1 คนจะใช้พื้นที่ใช้สอยภายในเรือนนอน 2.25 ตารางเมตร หากปฏิบัติได้ตามมาตรฐานนี้ผู้ต้องขังก็จะไม่อยู่กันอย่างแออัดยัดเยียด หากผู้ต้องขังอยู่กันอย่างแออัดจนเกินไปก็จะก่อให้เกิดโรคร้ายไข้เจ็บ หรือขาดการพักผ่อนที่เพียงพอเป็นสาเหตุแห่งการแหกคุกหลบหนี หรือก่อจลาจลภายในเรือนจำตามมาได้

2. ด้านการอนามัยของผู้ต้องขัง จากผลการวิเคราะห์ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่บริเวณพื้นที่ทุกส่วนที่ผู้ต้องขังอยู่ ได้มีกฎระเบียบข้อบังคับให้ผู้ต้องขังชาย รักษาความสะอาดเรียบร้อยอยู่ตลอดเวลาเรือนจำจัดให้ผู้ต้องขังชายได้มีกรทำความสะอาดห้องสุขาเป็นประจำทุกวันเรือนจำได้มีการจัดสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็น เพื่อสุขภาพ และความสะอาดของผู้ต้องขัง เช่น สบู่ ผงซักฟอก ยาสีฟัน แปรงสีฟัน เป็นต้น อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง (กรณีผู้ต้องขังไม่มีญาติ) แสดงให้เห็นว่า เรือนจำจังหวัดพะเยาได้ดูแลเรื่องความสะอาดสุขาภิบาลสุขอนามัยผู้ต้องขังอยู่ สม่ำเสมอสอดคล้องกับสุมาลี ประเสริฐประศาสน์ (2542) ได้กล่าวว่า สวัสดิการผู้ต้องขังในภารกิจของกรมราชทัณฑ์ ซึ่งผู้ต้องขังต้องได้รับสวัสดิการด้านอนามัยผู้ต้องขัง คือการจัดสวัสดิการให้ผู้ต้องขังในด้านสิ่งของเครื่องใช้เพื่อการส่งเสริมสุขภาพอนามัยทั้งด้านร่างกายจิตใจ และสิ่งแวดล้อมสวัสดิการด้านอนามัยผู้ต้องขังครอบคลุมไปถึงการสุขาภิบาลเรือนจำสิ่งของเครื่องใช้ที่เป็นสวัสดิการผู้ต้องขัง

3. ด้านเครื่องนุ่งห่มหลับนอน จากผลการวิเคราะห์ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ผู้ต้องขังได้รับการจัดสวัสดิการเครื่องนุ่งห่มให้แก่ผู้ต้องขังที่เหมาะสม เพียงพอ ตามอัตราภาพ โดยมีการแจกเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ผู้ต้องขังได้รับการจัดสวัสดิการ เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มเป็นประจำทุกปีแสดงให้เห็นว่าเรือนจำจังหวัดพะเยาได้จัดหาของใช้ส่วนตัวให้ผู้ต้องขังชายตามความเหมาะสมซึ่งนอกจากเครื่องนุ่งห่มซึ่งเป็นเครื่องแบบผู้ต้องขังแล้วยังมีสิ่งจำเป็นอื่น ๆ ตามลัทธิที่สมควรได้เช่น ผ้าอาบน้ำ ผ้าห่ม และเสื่อปูที่นอนอีกด้วยและได้ผ่านการตรวจของสาธารณสุข ว่าด้วยเรื่อง มาตรฐาน 5 ด้าน ซึ่งสาธารณสุขจะมาตรวจเป็นประจำสอดคล้องกับ สุมาลี ประเสริฐประศาสน์(2549)ได้กล่าวว่า ให้เรือนจำจัดหาเครื่องแต่งกายที่เหมาะสมกับดินฟ้าอากาศ และเพียงพอที่จะให้ผู้ต้องขังมีสุขภาพดี เสื้อผ้าที่ใส่สวมใส่ต้องไม่มีลักษณะน่าอับอาย หรือต่ำต้อย โดยเสื้อผ้าทุกชิ้นจะต้องสะอาดเรียบร้อยเสมอ เสื้อผ้าชั้นในจะต้องเปลี่ยน และซักฟอกตามความจำเป็น เพื่อรักษาไว้ซึ่งอนามัยทางเรือนจำจังหวัดพะเยา

4. ด้านอาหาร จากผลการวิเคราะห์ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ผู้ต้องขังได้รับการจัดเลี้ยงอาหารอันมีประโยชน์เพียงพอที่จะเสริมสร้างสุขภาพและความแข็งแรงแห่งร่างกาย มีความสะอาดและได้รับจัดเลี้ยงอย่างเป็นระบบ ครบ 3 มื้อผู้ต้องขังได้รับการจัดสวัสดิการด้านน้ำดื่มที่มีคุณภาพสะอาด และเพียงพอแสดงให้เห็นว่าเรือนจำจังหวัดพะเยาได้ดำเนินการจัดหาอาหารปรุงสุกแก่ผู้ต้องขังชายอย่างเพียงพอ ครบ 3 มื้อ คือ เช้า กลางวัน เย็นอย่างเท่าเทียมกันตามงบประมาณที่ได้รับซึ่งสอดคล้องกับสุมาลี ประเสริฐประศาสน์ (2542) ได้กล่าวว่า สวัสดิการผู้ต้องขังในภารกิจของกรมราชทัณฑ์ ซึ่งผู้ต้องขังต้องได้รับสวัสดิการขั้นพื้นฐาน หรือที่เรียกกันว่า “ปัจจัย 4” หนึ่งในปัจจัยนั้น คือ อาหารการจัดสวัสดิการด้านอาหารถือเป็นสวัสดิการที่สำคัญที่สุด เพราะผู้ต้องขังไม่สามารถซื้อกินเองได้เช่นบุคคลภายนอก หลายครั้งที่ผู้ต้องขังก่อจลาจลภายในเรือนจำทั้งในประเทศ และต่างประเทศมักเกิดจากอาหารไม่มีปริมาณ และคุณภาพเพียงพออาหารจำเจซ้ำซาก ฉะนั้นการกำหนดปริมาณอาหารสำหรับผู้ต้องขังกรมราชทัณฑ์ได้กำชับเรือนจำและทัณฑสถานต่าง ๆ ให้จัดอาหารให้ผู้ต้องขังในแต่ละวันให้ครบ 5 หมู่ คือ โปรตีน คาร์โบไฮเดรต ไขมัน เกลือแร่ และวิตามิน โดยคำนึงถึงหลักสุขภาพอนามัย และมนุษยธรรม

5. **ด้านการรักษาพยาบาล** จากผลการวิเคราะห์ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ผู้ต้องขังเข้าใหม่ ทุกคนได้รับการตรวจสุขภาพในวันแรกเข้า หรือในวันรุ่งขึ้น โดยมีซักซัก พยาบาลเรือนจำมีการเอาใจใส่ดูแลตรวจสุขภาพให้แก่ผู้ต้องขังที่แจ้งป่วยเป็นประจำทุกวันแสดงให้เห็นว่า เรือนจำจังหวัดพะเยาได้จัดสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลโดยมีแพทย์และพยาบาลวิชาชีพให้การดูแลตามมาตรฐานของสาธารณสุขพื้นฐาน และอยู่ในระเบียบของทางเรือนจำอย่างเคร่งครัดหากเกิดกรณีเจ็บป่วยฉุกเฉินก็มีรถพยาบาลมารับเพื่อรักษาตัว ณ โรงพยาบาลพะเยา ได้อย่างทันท่วงทีและภายในเรือนจำมีสถานพยาบาลที่เป็นสัดส่วน ทำให้การดูแลผู้ต้องขังมีประสิทธิภาพสอดคล้อง ปาณิตา กัณสูทธิ (2557) ได้กล่าวว่า สิทธิในการได้รับการรักษาพยาบาล เมื่อเกิดการเจ็บป่วย เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ประชาชนทุกคนควรได้รับถึงแม้ว่าบุคคลนั้นจะถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพ โดยต้องโทษจำคุก แต่ก็ยังคงมีสิทธิที่จะได้รับการรักษาที่ไม่แตกต่างจากบุคคลภายนอก ซึ่งกฎหมายได้บัญญัติ คุ้มครองไว้ให้ได้รับการรักษาเมื่อเกิดการเจ็บป่วย

6. **ด้านกีฬาและนันทนาการ** จากผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ต้องขัง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่วันเสาร์-อาทิตย์เป็นวันที่หยุดทำงานในกองงานท่านได้ดูทีวี วีดีโอ วิทย์ ตามเวลาที่ทางเรือนจำกำหนดท่านได้ออกกำลังกาย เล่นกีฬาและใช้เวลาว่างในการพักผ่อนหย่อนใจ ตามเวลาที่เรือนจำกำหนด แสดงให้เห็นว่า เรือนจำจังหวัดพะเยาได้จัดสวัสดิการที่จัดให้ผู้ต้องขังได้ออกกำลังกายพักผ่อนหย่อนใจนันทนาการต่าง ๆ ตามความเหมาะสม เพื่อเป็นการพัฒนาจิตใจ และร่างกายเช่น จัดให้มีการเล่นกีฬาเฉพาะวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ประเภทกีฬาที่จะมี ตะกร้อ ฟุตซอล ปิงปอง หมากกรุก หมากฮอส เป็นต้น เพื่อเป็นการผ่อนคลายความเครียดซึ่งสอดคล้องกับกรมราชทัณฑ์ (2558) กล่าวคือ ด้านการแก้ไขฟื้นฟูพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นคนดี ทางเรือนจำต้องดำเนินการแก้ไขฟื้นฟูอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในชีวิตประจำวันของผู้ต้องขัง ที่ถูกจำกัดพื้นที่อยู่ในกำแพงสี่เหลี่ยม เป็นชีวิตที่ขาดอิสระภาพ จำเจ ซ้ำซาก ต้องปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของเรือนจำ รวมทั้งต้องทำงานให้เรือนจำ จนอาจทำให้เกิดความเครียดทั้งทางร่างกาย และจิตใจ ซึ่งเป็นสาเหตุของโรคภัยไข้เจ็บ อាកพรทางจิต และประสาท และอาจเป็นสาเหตุให้เกิดความวุ่นวายในเรือนจำ ผู้ต้องขังก่อการทะเลาะวิวาทกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. เรือนจำจังหวัดพะเยาควรพิจารณาหาแนวทางในการสร้างอาคารที่พักอาศัยเพิ่มเติมเนื่องจากปัญหาการเพิ่มขึ้นของผู้ต้องขัง และควรเพิ่มแสงสว่างบนเรือนนอนมากกว่าเดิม
2. เรือนจำจังหวัดพะเยาควรมีมาตรการในการควบคุมกำกับร้านค้าสงเคราะห์ให้จำหน่ายสินค้าในราคาที่เป็นธรรมแก่ผู้ต้องขังรวมถึงการจัดระเบียบในการเข้าซื้อสินค้า หรือจัดให้มีผู้รับผิดชอบการซื้อของในร้านค้า

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษารายละเอียดการบริหารจัดการสวัสดิการด้านสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานแก่ผู้ต้องขังชายเฉพาะด้าน เช่น ด้านที่นอน/ที่อยู่อาศัยด้านอาหารด้านการรักษาพยาบาลด้านกีฬาและนันทนาการ เป็นต้น
2. ควรมีการศึกษาความต้องการของผู้ต้องขังในการศึกษาอบรม การให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่สอดคล้องกับตลาด โดยศึกษาจากข้อมูลอาชีพก่อนได้รับโทษ หรือความสนใจในปัจจุบัน เพื่อให้ผู้ต้องขังสามารถใช้ชีวิตภายหลังพ้นโทษได้อย่างปกติและไม่กลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องจากได้รับความช่วยเหลือดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดีจากหลายบุคคลฝ่าย โดยเฉพาะอาจารย์ที่ปรึกษา ท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ เลิศสมพร ที่ได้กรุณาสละเวลาให้ความรู้และคำแนะนำ แก่ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ทุกขั้นตอน ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้อันเป็นพื้นฐานต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานทั้งในปัจจุบันและอนาคต และขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านในการพิจารณาเครื่องมือ ผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน สุดท้ายนี้ขอบคุณเพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ ที่ให้คำแนะนำ ดิฉันช่วยเหลือเป็นกำลังใจมาโดยตลอด สำหรับความดีของการจัดทำผลงานจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ขอมอบแก่บุคลากรและคณาจารย์ที่ประสิทธิประสาทวิชาให้ความรู้แก่ผู้เขียนทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

- กรมราชทัณฑ์. (2549). **ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขังกับข้อเสนอแนะในเรื่องที่เกี่ยวข้องขององค์การสหประชาชาติ**. กรุงเทพฯ: ราชทัณฑ์.
- กรมราชทัณฑ์. (22 พฤษภาคม 2557). ที่ ยธ0714/16389 . **โครงการส่งเสริมให้ข้าราชการยึดหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานราชทัณฑ์ ประจำปี พ.ศ.2557**.
- กรมราชทัณฑ์. (2558). **แผนปฏิบัติการราชการ กรมราชทัณฑ์ พ.ศ. 2559 – 2562**. สืบค้นเมื่อ 25 กันยายน 2560, จาก <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER11/DRAWERO52/GENERAL/ DATA0000/00000124.PDF>
- กรมราชทัณฑ์. (2558). **มาตรการการลงโทษระดับกลางกับงานราชทัณฑ์**. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2560, จาก <http://bp.correct.go.th/document/punishment.docx>
- กรมราชทัณฑ์.(2560). **สถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศ สรุปรวจ ณ วันที่ 1 กันยายน 2560**.สืบค้นเมื่อ 25 กันยายน2560, จาก <http://www.correct.go.th/stat102/display/result.php?date2017-09-01&Submit=%B5%A1%C5%A7>
- กรีธา จงจิตต์. (2552). **ความต้องการเกี่ยวกับสวัสดิการของผู้ต้องขังเรือนจำพิเศษธนบุรี**. สารนิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ไทยรัฐ. (26 พฤศจิกายน 2553). **นักโทษป่วน เผา-จลาจล**. สืบค้นเมื่อ 30 กันยายน 2560, จาก <https://www.thairath.co.th/content/129744>
- ไทยรัฐ. (17 สิงหาคม 2556). **ไวปปล่อยตายคาคุก นักโทษสมุทรสาคร ฮือประท้วง**. สืบค้นเมื่อ 30 กันยายน 2560, จาก <https://www.thairath.co.th/content/332939>
- ไทยรัฐ. (16 กรกฎาคม 2559). **สถานการณ์ยุติจน.ล็อกหัวใจ จลาจลเผาคุกปิดตานิ ดับ2ศพ**. สืบค้นเมื่อ 30 กันยายน 2560, จาก <https://www.thairath.co.th/content/664981>
- นงลักษณ์ โพธิ์ยี่, 2555, **ประสิทธิผลการบริหารจัดการสวัสดิการความจำเป็นขั้นพื้นฐานแก่ผู้ต้องขังหญิงในความควบคุมของเรือนจำกลางนครสวรรค์**, วิทยานิพนธ์ พธ.ม., มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

บีบีซี ประเทศไทย. (2560). รายงาน “หลังกำแพง” (คุก) ชี้ไทยล้มเหลวการแก้ปัญหาเรือนจำ. สืบค้นเมื่อ
1 ตุลาคม 2560, จาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-39124560>

ปาณิตา กันสุทธิ. (2557). สิทธิในการได้รับการรักษาของผู้ต้องขัง. วิทยานิพนธ์ น.ม., มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์,
กรุงเทพฯ.

สุมาลี ประเสริฐประศาสน์.(2542). สถิติการและการสงเคราะห์ผู้ต้องขัง.เอกสารทางวิชาการ. นนทบุรี: ม.ป.ท.,
2542(อัดสำเนา).

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานผ่านระบบเครือข่าย สังคมออนไลน์ ของกำลังพล สังกัด กองพันทหารปืนใหญ่ที่ 17 กองพลทหารราบที่ 7

Operational Efficiency through Social Networking of Soldiers, 17th Field Artillery Battalion, 7th Infantry Division

โสภณ เชี่ยววานิช^{1*} และ รัชตะ พันธุ์แสง²

Sopon Chiewwanich^{1*} and Ratchata Phansaeng²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานผ่านระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ ตามนโยบายจัดตั้งระบบการติดต่อสื่อสารในเครือข่ายออนไลน์บนเว็บไซต์ในด้านต่าง ๆ และศึกษาประโยชน์ และโทษของเครือข่ายสังคมออนไลน์ เพื่อนำไปพัฒนาประสิทธิภาพการใช้งานในเครือข่ายสังคมออนไลน์ของกำลังพล สังกัดกองพันทหารปืนใหญ่ที่ 17 กองพลทหารราบที่ 7 การศึกษานี้ใช้เป็นการทำวิจัยเชิงปริมาณ จาก 201 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการนายทหารชั้นสัญญาบัตร นายทหารชั้นประทวน พลทหาร สังกัดกองพันทหารปืนใหญ่ที่ 17 กองพลทหารราบที่ 7 ปี 2560 ผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานผ่านระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ของกำลังพล สังกัดกองพันทหารปืนใหญ่ที่ 17 กองพลทหารราบที่ 7 ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ด้านสภาพการทำงาน ด้านสภาพความมั่นคงในการทำงาน รองลงมาคือด้านการยอมรับนับถือ ด้านความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานผ่านระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ของกำลังพล สังกัด กองพันทหารปืนใหญ่ที่ 17 กองพลทหารราบที่ 7 ได้แก่ การพัฒนาระบบการให้บริการอินเทอร์เน็ตให้สัญญาณเร็วและแรงขึ้น และเพิ่มจุด กระจายสัญญาณอินเทอร์เน็ต ภายในหน่วยงาน เพื่อที่จะสามารถกระจายการเข้าถึงสัญญาณได้ทั่วถึง และควบคุมการใช้ระบบอินเทอร์เน็ตและเครือข่ายสังคมออนไลน์ ให้อยู่ในขอบเขตและอยู่ในหลักการของการใช้งาน

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพในของปฏิบัติงาน เครือข่ายสังคมออนไลน์ กองพันทหารปืนใหญ่ที่ 17 กองพลทหารราบที่ 7

¹นิสิตคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : spon_17arty_01@hotmail.com

Abstract

The objective of this research was to study the operational Efficiency through social networking based on online communication system policy, and its positive and negative effects in order to improve the operational Efficiency through social networking of soldiers, 17th Field Artillery Battalion, 7th Infantry Division. The sample consisted of 201 people from 17th Field Artillery Battalion, 7th Infantry Division (2017) : Commissioned Officers, Non-commissioned Officers and Privates. The quantitative research was applied by using questionnaires and the data collected were analyzed. The results of the study showed that workplace cooperation in terms of working condition and work stability has improved significantly and reliability has improved moderately. The development guidelines for operational effectiveness through social networking are as follows : improving internet access system, increasing wireless access points within the military unit in order to optimize network coverage, and controlling the use of internet and social networking within the scope of implementation.

Keywords: Operational Efficiency, Social Networking, 17th Field Artillery Battalion, 7th Infantry Division

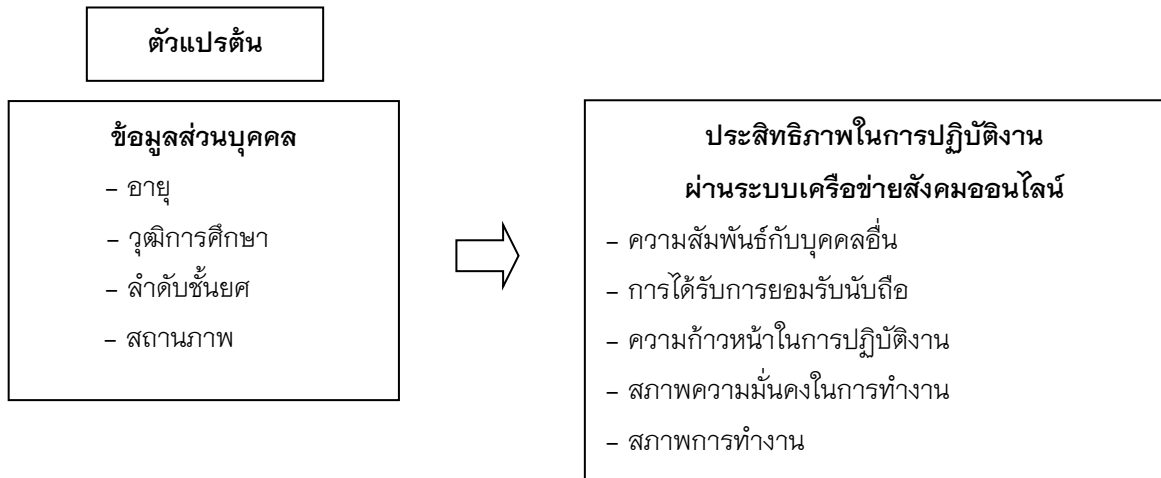
บทนำ

การสื่อสารของหน่วยงานกองพันทหารปืนใหญ่ที่ 17 กองพลทหารราบที่ 7 มีการสื่อสารโดยการใช้สื่อในรูปแบบใหม่ หรือ New Media เพื่อให้เข้าถึงยุคปัจจุบัน โดยมีการสื่อสารผ่านช่องทาง Facebook, Line และจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) มีการตกลงและสร้างเงื่อนไข ในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมและข้อมูลข่าวสาร รวมถึงการสั่งงาน เพื่อความสะดวกและรวดเร็ว ถูกต้องแม่นยำ โดยมีการสร้างชื่อดังนี้ Facebook ชื่อ กองพันทหารปืนใหญ่ ที่สิบเจ็ด พะเยา, Line ชื่อ ป.พัน.17 และ E-mail ชื่อ arty17phayao@hotmail.com แต่อย่างไรก็ตามการปฏิบัติงานผ่านระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์หน่วยงานกองพันทหารปืนใหญ่ที่ 17 กองพลทหารราบที่ 7 การดำเนินงาน และการใช้งานยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังนั้นเพื่อเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจในการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ ให้เป็นไปตามนโยบาย และวัตถุประสงค์ของกองทัพบก ผู้วิจัยจึงได้มีการทำวิจัยสังคมออนไลน์ เพื่อนำไปพัฒนาการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ของกำลังพลในสังกัดกองพันทหารปืนใหญ่ที่ 17 กองพลทหารราบที่ 7 ให้เกิดประโยชน์ ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งในด้านการศึกษาค้นคว้า การนำไปเป็นตัวอย่างในการทำวิจัยต่อไป รวมถึงเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานราชการในจังหวัดพะเยาและภาคเหนือตอนบนต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานผ่านระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ ตามนโยบายจัดตั้งระบบการติดต่อสื่อสารในเครือข่ายออนไลน์บนเว็บไซต์ ในด้านต่างๆ
2. เพื่อศึกษาประโยชน์และโทษของเครือข่ายสังคมออนไลน์ เพื่อนำไปพัฒนาประสิทธิภาพการใช้งานในเครือข่ายสังคมออนไลน์ ของกำลังพล ในสังกัดกองพันทหารปืนใหญ่ที่ 17 กองพลทหารราบที่ 7

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรในการศึกษา ได้แก่ ข้าราชการนายทหารชั้นสัญญาบัตร นายทหารชั้นประทวน พลทหาร สังกัดกองพันทหารปืนใหญ่ที่ 17 ปี 2560 จำนวน 432 นายตามชั้นยศ ตั้งแต่พลทหาร-นายทหารชั้นสัญญาบัตร (กองพันทหารปืนใหญ่ที่ 17, 2560) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ข้าราชการนายทหารชั้นสัญญาบัตร นายทหารชั้นประทวน พลทหาร สังกัดกองพันทหารปืนใหญ่ที่ 17 ปี 2560 จำนวน 201 นายตามชั้นยศ ตั้งแต่พลทหาร-นายทหารชั้นสัญญาบัตร ในรูปแบบเจาะจง (Purposive sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาคครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ลำดับชั้นยศ สถานภาพ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานผ่านระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ ได้แก่ ด้านความสนใจในเทคโนโลยี ด้านสภาพการทำงาน ด้านการเข้าถึงการใช้เทคโนโลยีทั้งคอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ต ด้านความพร้อมของอุปกรณ์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และด้านนโยบายของผู้บังคับบัญชา มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า Rating Scale 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การวัดตามแบบ Likert (Likert Scale)

ตอนที่ 4 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง รวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ปลายปิด (Closed-ended response question) และปลายเปิด (Open end) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม
2. นำแบบสอบถามที่ได้มาลงรหัส เพื่อทำการประมวลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์
3. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรม SPSS FOR WINDOWS

ผลการศึกษา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ลำดับชั้นยศ สถานภาพ

ตาราง แสดงค่าความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม อายุ

อายุ	ความถี่	ร้อยละ
1. 20-30 ปี	147	73.13
2. 31-40 ปี	30	14.93
3. 41-50 ปี	13	6.47
4. 51-60 ปี	11	5.47
รวม	201	100.00

จากตาราง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุระหว่าง 20-30 ปี จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 73.13 รองลงมา คือ อายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 14.93 และอายุ 41-50 ปี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 6.47 และอายุระหว่าง 51-60 ปี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 5.47 ตามลำดับ

ตาราง แสดงค่าความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	ความถี่	ร้อยละ
1. ไม่ได้รับการศึกษา	2	1.00
2. ประถมศึกษา	10	4.98
3. มัธยมศึกษาตอนต้น	33	16.42
4. มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	71	35.32
5. อนุปริญญา/ปวส.	38	18.91
6. ปริญญาตรี	44	21.89
7. สูงกว่าปริญญาตรี	3	1.49
8. อื่น ๆ	0	0
รวม	201	100.00

จากตาราง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 35.32 รองลงมา คือ ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 21.89 และระดับการศึกษานุปริญญา/ปวส. จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 18.91 ระดับศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 33 คน

คิดเป็นร้อยละ 16.42 ระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 4.98 และไม่ได้รับการศึกษา จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.00 ตามลำดับ

ตาราง แสดงค่าความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม ลำดับชั้นยศ

ลำดับชั้นยศ	ความถี่	ร้อยละ
1. นายทหารชั้นสัญญาบัตร	18	8.96
2. นายทหารชั้นประทวน	97	48.26
3. พลทหาร	86	42.79
รวม	201	100.00

จากตาราง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีลำดับชั้นยศ นายทหารชั้นประทวน จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 48.26 รองลงมา คือ พลทหาร จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 42.79 และนายทหารชั้นสัญญาบัตร จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 8.96 ตามลำดับ

ตาราง แสดงค่าความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม สถานภาพ

สถานภาพ	ความถี่	ร้อยละ
1. โสด	115	57.21
2. สมรส	81	40.30
3. หย่าร้าง/หม้าย	4	1.99
4. อื่นๆ	1	0.50
รวม	201	100.00

จากตาราง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพ โสด จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 57.21 รองลงมา คือ สมรส จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 40.30 หย่าร้าง/หม้าย จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.99 และอื่นๆ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.50 ตามลำดับ

ตาราง แสดงค่าความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม ประเภทคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล

ประเภทคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล	ความถี่	ร้อยละ
1. คอมพิวเตอร์แบบตั้งโต๊ะ (PC)	57	17.21
2. คอมพิวเตอร์แบบพกพา(Notebook)	101	30.51
3. เครื่องคอมพิวเตอร์แบบพกพา(Tablet)	10	3.03
4. มือถือ (Smart Phone)	163	49.25
5. อื่นๆ	0	0.00
รวม	331	100.00

จากตาราง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลประเภท มือถือ (Smart Phone) จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 49.25 รองลงมาคือ คอมพิวเตอร์แบบพกพา (Notebook) จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 30.51 และคอมพิวเตอร์แบบตั้งโต๊ะ (PC) จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 17.21 ตามลำดับ

ตาราง แสดงค่าความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามประเภทการเชื่อมต่อเครือข่ายสังคมออนไลน์

ประเภทการเชื่อมต่อเครือข่ายสังคมออนไลน์	ความถี่	ร้อยละ
1. คอมพิวเตอร์แบบตั้งโต๊ะ (PC)	19	7.95
2. คอมพิวเตอร์แบบพกพา(Notebook)	39	16.32
3. Tablet	4	1.68
4. มือถือ (Smart Phone)	177	74.05
5. อื่นๆ	0	0.00
รวม	239	100.00

จากตาราง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เชื่อมต่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ผ่านทางมือถือ (Smart Phone) จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 74.05 รองลงมา คือ คอมพิวเตอร์แบบพกพา (Notebook) จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 16.32 และคอมพิวเตอร์แบบตั้งโต๊ะ (PC) จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 7.95 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ของกำลังพล สังกัด กองพันทหาร ปืนใหญ่ที่ 17 กอง

พลทหารราบที่ 7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ของกำลังพล สังกัดกองพันทหารปืนใหญ่ที่ 17 กองพลทหารราบที่ 7 ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง แสดงค่าความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม ระยะเวลาในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์

ระยะเวลา	ความถี่	ร้อยละ
1. น้อยกว่า 1 ชั่วโมง	41	20.40
2. 1-2 ชั่วโมง	83	41.29
3. 3-4 ชั่วโมง	38	18.91
4. มากกว่า 4 ชั่วโมง	39	19.40
รวม	201	100.00

จากตาราง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.37 แสดงว่ากำลังพลนายทหารชั้นประทวนใช้อินเทอร์เน็ตใช้เวลา มากกว่า 4 ชั่วโมง โดยจำแนกรายการได้ ดังนี้ 1-2 ชั่วโมง จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 41.29 รองลงมา คือ น้อยกว่า 1 ชั่วโมง จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 20.40 และมากกว่า 4 ชั่วโมง จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 19.40 ตามลำดับ

ตาราง แสดงค่าความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามความถี่การใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์

	ความถี่	ความถี่	ร้อยละ
1. 1-3 ครั้ง ต่อสัปดาห์		17	8.46
2. 4-6 ครั้ง ต่อสัปดาห์		59	29.35
3. 7-9 ครั้ง ต่อสัปดาห์		39	19.40
4. มากกว่า 9 ครั้งต่อสัปดาห์		86	42.79
รวม		201	100.00

จากตาราง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความถี่การใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.96 แสดงว่ากำลังพลใช้อินเตอร์เน็ต 7 วัน ต่อสัปดาห์ โดยจำแนกรายการได้ดังนี้ มากกว่า 9 ครั้งต่อสัปดาห์ จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 42.79 รองลงมาคือ 4-6 ครั้ง ต่อสัปดาห์ จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 29.35 และ 7-9 ครั้ง ต่อสัปดาห์ จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 19.40 ตามลำดับ

ตาราง แสดงค่าความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม ช่วงเวลาที่ท่านนิยมใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์

	ความถี่	ความถี่	ร้อยละ
1. เช้า		36	17.91
2. สาย		10	4.98
3. เที่ยง		31	15.42
4. บ่าย		15	7.46
5. เย็น		69	34.33
6. กลางคืน		86	42.79
7. อื่นๆ		10	4.98
รวม		201	100.00

จากตาราง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ในช่วงเวลาที่นิยมใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์มากที่สุดคือช่วงเวลา กลางคืน จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 42.79 รองลงมาคือ ช่วงเย็น จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 34.33 และช่วงเช้า จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 17.91 ตามลำดับ

ตาราง แสดงค่าความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามโปรแกรมที่ใช้เป็นประจำ

โปรแกรม	ความถี่	ร้อยละ
1. Face book	172	85.57
2. Line	160	79.60
3 Twitter	4	1.99
4. จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail)	12	5.97
5. อื่นๆ	8	3.98
รวม	201	100.00

จากตาราง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการใช้โปรแกรมในการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ คือ Facebook จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 85.57 รองลงมาคือ Line จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 79.60 และจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 5.97 ตามลำดับ

จากการศึกษางานวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานผ่านระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ของ กำลังพล สังกัด กองพันทหารปืนใหญ่ที่ 17 กองพลทหารราบที่ 7 รวมทุกด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.65 มีค่า SD เท่ากับ 0.84 มีความคิดเห็นในการใช้อินเตอร์เน็ตอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านข้อ พบว่า สูงสุด คือ ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ สภาพการทำงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สภาพความมั่นคงในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก ความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.48 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง และต่ำสุด คือ การได้รับการยอมรับนับถือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.48 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง ตามลำดับดังตารางดังนี้

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานผ่านระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น	3.92	0.73	มาก
2. การได้รับการยอมรับนับถือ	3.34	0.87	ปานกลาง
3. ความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน	3.48	0.87	ปานกลาง
4. สภาพความมั่นคงในการทำงาน	3.76	0.92	มาก
5. สภาพการทำงาน	3.77	0.80	มาก
เฉลี่ย	3.65	0.84	มาก

สรุปผลและอภิปรายผล**สรุปผลการศึกษา**

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 20-30 ปี จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 73.13 รองลงมา คือ อายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 14.93 และอายุ 41-50 ปี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 6.47 มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 35.32 รองลงมาคือระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 21.89 และระดับการศึกษา

อนุปริญญา/ปวส. จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 18.91 มีลำดับชั้นยศ นายทหารชั้นประทวน จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 48.26 รองลงมาคือ พลทหาร จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 42.79 และนายทหารชั้นสัญญาบัตร จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 8.96 มีสถานภาพ โสด จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 57.21 รองลงมาคือ สมรส จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 40.30 หย่าร้าง/หม้าย จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.99 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลประเภท มือถือ (Smart Phone) จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 81.09 รองลงมา คือ คอมพิวเตอร์แบบพกพา (Notebook) จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 50.25 และคอมพิวเตอร์แบบตั้งโต๊ะ (PC) จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 28.36 ส่วนใหญ่เชื่อมต่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ผ่านช่องทางมือถือ (Smart Phone) จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 88.06 รองลงมา คือ คอมพิวเตอร์แบบพกพา (Notebook) จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 19.40 และคอมพิวเตอร์แบบตั้งโต๊ะ (PC) จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 9.45 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ของกำลังพล สังกัด กองพันทหารปืนใหญ่ที่ 17 กองพลทหารราบที่ 7

ด้านระยะเวลาในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ พบว่า มีพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของกำลังพล สังกัดกองพันทหารปืนใหญ่ที่ 17 กองพลทหารราบที่ 7 จะอยู่ระยะเวลา 1-2 ชั่วโมง จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 41.29 รองลงมา คือ น้อยกว่า 1 ชั่วโมง จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 20.40 และมากกว่า 4 ชั่วโมง จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 19.40

2.1 ด้านความถี่การใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ พบว่า มีความถี่การใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์มากกว่า 9 ครั้งต่อสัปดาห์จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 42.79 รองลงมาคือ 4-6 ครั้ง ต่อสัปดาห์ จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 29.35 และ 7-9 ครั้ง ต่อสัปดาห์ จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 19.40

2.2 ด้านช่วงเวลาที่ท่านนิยมใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ พบว่า ช่วงเวลาที่นิยมใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์มากที่สุด คือ ช่วงเวลากลางคืน จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 42.79 รองลงมาคือ ช่วงเย็น จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 34.33 และ ช่วงเช้า จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 17.91

2.3 ด้านโปรแกรมที่ใช้เป็นประจำ พบว่า การใช้โปรแกรมในการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ คือ Facebook จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 85.57 รองลงมา คือ Line จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 79.60 และ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 5.97

ตอนที่ 3 ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานผ่านระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ของกำลังพล สังกัด กองพันทหารปืนใหญ่ที่ 17 กองพลทหารราบที่ 7

3.1 ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น พบว่า มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.92 ค่า SD เท่ากับ 0.73 มีความคิดเห็นของการใช้อินเตอร์เน็ตอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สูงสุด คือ ทำให้ท่านสามารถแลกเปลี่ยนหรือแสดงความคิดเห็นกับผู้อื่นได้ทันที มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ทำให้ท่านมีความสามารถในการประสานงานกับบุคคลอื่นได้ดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และทำให้ท่านสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

3.2 ด้านการยอมรับนับถือ พบว่า มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.34 ค่า SD เท่ากับ 0.87 มีความคิดเห็นของการใช้อินเตอร์เน็ตอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สูงสุด คือ ทำให้ท่านได้รับความไว้วางใจ ให้ทำงานที่มีสำคัญจากผู้บังคับบัญชาเสมอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.41 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คือ ทำให้ท่านได้รับการยอมรับจากคนในสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.40 มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง และทำให้ท่านได้รับการยอมรับ/ยกย่องชมเชยจากเพื่อนร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.35 มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง ตามลำดับ

3.3 ด้านความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน พบว่า มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.48 มีค่า SD เท่ากับ 0.87 มีความคิดเห็นในการใช้อินเตอร์เน็ตอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สูงสุด คือ ท่านสามารถนำประสบการณ์จากงานที่ทำอยู่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในอนาคต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ทำให้ท่านมีโอกาสได้รับการฝึกฝนอบรม สัมมนา ดูงาน เพื่อเพิ่มพูนความรู้ และประสบการณ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.56 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และทำให้ท่านมีโอกาส โยกย้ายงานตามความรู้และความสามารถ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

3.4 ด้านสภาพความมั่นคงในการทำงาน พบว่า มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.76 มีค่า SD เท่ากับ 0.92 มีความคิดเห็นในการใช้อินเตอร์เน็ตอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สูงสุดคือ ข้อมูลที่สืบค้นได้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ องค์กรมีชื่อเสียง/มีภาพลักษณ์ที่ดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และนโยบายในการใช้งานเครือข่ายออนไลน์ มีความชัดเจน และทั่วถึงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

3.5 ด้านสภาพการทำงาน พบว่า มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.77 มีค่า SD เท่ากับ 0.80 มีความคิดเห็นในการใช้อินเตอร์เน็ตอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สูงสุดคือ ทำให้ท่านสามารถสืบค้นข้อมูลที่ต้องการได้อย่างรวดเร็ว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ นโยบายและการบริหารขององค์กรสามารถเอื้ออำนวยให้ปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็วและมีคุณภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และทำให้ท่านมีความรัก และภูมิใจในงานที่ปฏิบัติอยู่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

อภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานผ่านระบบเครือข่าย สังคมออนไลน์ของกำลังพล สังกัดกองพันทหารปืนใหญ่ที่ 17 กองพลทหารราบที่ 7 มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. **ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น** พบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานผ่านระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ ในด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่ามีความคิดเห็นของการใช้อินเตอร์เน็ตอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ชิดารัตน์ สุขประภาภรณ์ (2549) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมากทั้งนี้ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานผ่านระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นส่งผลให้การสื่อสารทางด้านการงานสามารถแลกเปลี่ยนหรือแสดงความคิดเห็นกับผู้อื่นได้ทันทีสะดวกและรวดเร็วถือว่าเป็นข้อดีสำหรับการใช้ Social media และยังเป็นการแลกเปลี่ยนสัญญาณข่าวสารระหว่างบุคคลโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์วิลเบอร์ แชรรมป์ (Wibur Schramm, 1971) เพื่อให้กระบวนการสื่อสารนั้นเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด และนอกจากนี้ ต้องสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน หรือ

กลุ่มบุคคลกลุ่มใหม่ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นแต่อย่างไรก็ตามการปฏิบัติผ่านสื่อสังคมออนไลน์นั้นยังให้โทษสำหรับผู้ใช้งานเสียเวลากับการใช้งานหมกมุ่นมากเกินไป

2. ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ พบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานผ่านระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ด้านการยอมรับนับถือ มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.34 ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่ามีความคิดเห็นของการใช้อินเตอร์เน็ตอยู่ในระดับ ปานกลางไม่สอดคล้องคุณุทธิ ศรีสุวรรณ (2530) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานส่งเสริมการเกษตรของบริษัทเอกชน พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน ได้แก่ การได้รับการยอมรับ นโยบายและการบริหารของหน่วย รวมถึงค่าตอบแทน และรายได้ต่างๆ ทั้งนี้หน่วยงานเอกชนต้องสร้างผลงานและการยอมรับนับถือเป็นส่วนใหญ่ ส่วนของกำลังพล สังกัด กองพันทหารปืนใหญ่ที่ 17 กองพลทหารราบที่ 7 มีการนำเสนอผลงาน การทำงานในแต่ละด้าน ผ่านช่องทางสื่อ Social media ในการประชาสัมพันธ์องค์กร ผลการดำเนินงานขององค์กร และยังสร้างการยอมรับการยกย่องชมเชยจากผู้บังคับบัญชา และหน่วยงานอื่นเกิดการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผ่านการแสดงความคิดเห็นทั้งในเชิงบวกและลบผู้ปฏิบัติสามารถนำกลับมาพัฒนาและปรับปรุงตัวเองต่อไปได้

3. ด้านความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน พบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานผ่านระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ด้านความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.48 ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่ามีความคิดเห็นในการใช้อินเตอร์เน็ตอยู่ในระดับ ปานกลางไม่สอดคล้องอรฤทธิ ตัญญาวิทย์ (2544) ได้ศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการกองการสื่อสารสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทยซึ่งการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เป็นตัวกลางในการนำเสนอผลงานให้กับผู้บังคับบัญชานั้น ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณาความดีความชอบหรือพิจารณาเลื่อนขั้นเพื่อความก้าวหน้าของผู้ปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีโอกาสได้รับการฝึกฝนอบรม สัมมนา ดูงาน เพื่อเพิ่มพูนความรู้ และประสบการณ์ เป็นข้อดีของการใช้ Social Network ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายจัดตั้งระบบการติดต่อสื่อสารในเครือข่ายออนไลน์บนเว็บไซต์ ของกำลังพล สังกัดกองพันทหารปืนใหญ่ที่ 17 กองพลทหารราบที่ 7

4. ด้านสภาพความมั่นคงในการทำงาน พบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานผ่านระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ด้านสภาพความมั่นคงในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.76 ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่ามีค่า SD เท่ากับ 0.92 มีความคิดเห็นในการใช้อินเตอร์เน็ตอยู่ในระดับมากสอดคล้อง อรฤทธิ ตัญญาวิทย์ (2544) ได้ศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการกองการสื่อสารสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทยเนื่องจากองค์กรนั้นต้องมีการสร้างภาพลักษณ์ที่ดี ซึ่งปัจจุบันการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการประชาสัมพันธ์และการสร้างภาพลักษณ์ถือว่าเป็นสิ่งที่ทุกองค์กรต้องมี ซึ่งกองพันทหารปืนใหญ่ที่ 17 กองพลทหารราบที่ 7 ได้นำมาเป็นนโยบายของการจัดตั้งระบบการติดต่อสื่อสารในเครือข่ายออนไลน์เป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับองค์กร แต่การใช้สื่อสังคมออนไลน์ ในเรื่องความปลอดภัยของข้อมูล โดยเฉพาะภาพนิ่งที่เห็นในเชิงประจักษ์ อาจถูกขโมยภาพ ตัดต่อ ตัดแปลง และนำไปใช้ในทางผิดกฎหมายได้ ฉะนั้นต้องมีความระมัดระวังของการใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นอย่างมาก

5. ด้านสภาพการทำงาน พบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานผ่านระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ ด้านสภาพการทำงาน มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.77 ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่ามีความคิดเห็นในการใช้อินเตอร์เน็ตอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับประเสริฐ มั่งเมือง (2540, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานและลูกจ้าง งานรักษาความสะอาด กองอนามัย และสิ่งแวดล้อม ที่มีผลต่อการจัดการมูลฝอย : กรณีศึกษาเทศบาลเมืองแพร่เพราะการทำงานของกองพันทหารปืนใหญ่ที่ 17 กองพลทหารราบที่ 7 ที่ผ่านมามีการทำงานสืบค้นข้อมูล ซึ่งต้องอาศัยการสืบค้นจากสังคมออนไลน์ถือว่าเป็นข้อดีของการใช้งาน เพราะเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการได้รวดเร็วแต่การใช้

งานยังคงมีปัญหาเรื่องของระบบสัญญาณไม่ค่อยดีส่งผลให้การสืบค้นได้ช้าและเสียเวลามากยิ่งขึ้น และทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพน้อยลง แต่หากมีการปรับปรุงระบบการทำงานของอินเทอร์เน็ต การเข้าถึงก็สามารถทำงานมีระบบการทำงานที่ดีขึ้นเพราะเข้าได้ทุกที่และทุกเวลา

6. แสดงประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานผ่านระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์รวมทุกด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.65 มีค่า SD เท่ากับ 0.84 มีความคิดเห็นในการใช้อินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านข้อ พบว่า สูงสุด คือ ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่ามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ สภาพการทำงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สภาพความมั่นคงในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.48 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง และต่ำสุด คือ การได้รับการยอมรับนับถือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.48 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชิดารัตน์ สุขประภากรณ์ (2549, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก คือ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้ เพื่อให้การปฏิบัติงานผ่านระบบเครือข่าย สังคมออนไลน์ของกำลังพล สังกัด กองพันทหารปืนใหญ่ที่ 17 กองพลทหารราบที่ 7 เกิดประสิทธิภาพควรดำเนินการ ดังนี้

1. พัฒนาระบบการให้บริการอินเทอร์เน็ตให้สัญญาณเร็ว และแรงขึ้น

2. เพิ่มจุดกระจายสัญญาณอินเทอร์เน็ตภายในหน่วยงาน เพื่อที่จะสามารถกระจายการเข้าถึงสัญญาณ ได้ทั่วถึง และควบคุมการใช้ระบบอินเทอร์เน็ตและเครือข่ายสังคมออนไลน์ให้อยู่ในขอบเขต และอยู่ในหลักการของการใช้งาน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาถึงประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานผ่านระบบเครือข่าย สังคมออนไลน์ของกำลังพล สังกัด กองพันทหารปืนใหญ่ที่ 17 กองพลทหารราบที่ 7 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็น ดังนี้

1. ควรศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานผ่านระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ของกำลังพล สังกัดกองพันทหารปืนใหญ่ที่ 17 กองพลทหารราบที่ 7

2. ศึกษาถึงผลกระทบที่เกิดจากการปฏิบัติงานผ่านระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ของกำลังพล สังกัดกองพันทหารปืนใหญ่ที่ 17 กองพลทหารราบที่ 7

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจาก ดร.รัชตะ พันธุ์แสง อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือด้านการให้คำปรึกษา และขอแนะนำอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาครั้งนี้ รวมทั้งการตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง จึงกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ คณะนายทหาร นายสิบ และพลทหาร สังกัดกองพันทหารปืนใหญ่ที่ 17 กองพลทหารราบที่ 7 จังหวัดพะเยา ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้

คุณค่า และประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาครั้งนี้ ขอมอบแด่บุพการี และผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

- จุฑามณี คายะนันท์. (2554). **พฤติกรรม และผลกระทบจากการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กดอทคอม (www.facebook.com).** วิทยานิพนธ์ ว.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ธิดารัตน์ สุขประภาภรณ์. (2549). **ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.** วิทยานิพนธ์ บธ.ม.,มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.
- นนทรััฐ ไผ่เจริญ. (2557) .**การศึกษาการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Media) เพื่องานข่าว กรณีศึกษาแผนกภาษาลาว สำนักข่าววิทยุเอเชียเสรี สำนักงานประเทศไทย.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- บุญเลิศ รังผึ้ง. (2558). **เครือข่ายสังคมออนไลน์: ผลกระทบทางสังคมในปัจจุบัน.** สืบค้นเมื่อ 3 มิถุนายน 2558, จาก <https://www.l3nr.org/posts/450300>.
- ประเสริฐ มิ่งเมือง. (2540). **การศึกษาประสิทธิภาพปฏิบัติงานของพนักงานและลูกจ้างงานรักษาความสะอาด กองอนามัยและสิ่งแวดล้อม ที่มีผลต่อการจัดการขยะมูลฝอย: กรณีศึกษาเทศบาลเมืองแพร่.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- วชิราภรณ์ สังข์ทอง. (2554). **การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เครือข่ายทางสังคมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชน.** วิทยานิพนธ์ ค.ด., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- เสาวภาคย์ แหลมเพชร. (2549). **พฤติกรรมและผลกระทบการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดนนทบุรี.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง บธ.ม., มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, กรุงเทพฯ
- อดิสรณ์ อ้นสงคราม. (2556). **ผลกระทบจากการใช้สื่อโซเชียลมีเดียของคนวัยทำงานในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล.** ทุนอุดหนุนงานวิจัย, มหาวิทยาลัยศรีปทุม, กรุงเทพฯ.
- Kajsa Dahberg. (2007). **Why marketers love our Social media analytics tools.**source.Retrieved February 23,2012,from://www.oknation.net/blog/pltompong/2008/11/16/entry-2Viadimir Smid.(2555). **Why marketers love our Social media analytics tools .** New York: Free Press. Retrieved August 22,2011,from www.socialbakers.com

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน ธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตรจังหวัดพะเยา

Factors affecting decision to become a member of Labor Union for Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives of Phayao Province

นิธิพล แก้วเพชรบุตร^{1*} และ พงษ์สนธิ์ คุณนะลา²

Nitipol Kaewphetbud^{1*} and Pongsanit Khunnala²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน
รัฐวิสาหกิจธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคล
ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิก ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ
กลุ่มตัวอย่าง คือ พนักงานลูกจ้างของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ในจังหวัดพะเยา ที่เป็นสมาชิก
สหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ทั้งหมดจำนวน 204 ตัวอย่าง เครื่องมือ ที่
ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ผลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive research) และสถิติเชิงอนุมาน
(Inferential Statics) ได้แก่ การทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ย 2 กลุ่มอิสระ (Independent Sample t – test) และการ
วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบจำแนกทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีช่วงอายุ 31 – 50 ปี ศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี
มีสถานภาพสมรส รายได้เฉลี่ยเดือนละ 15,001 – 20,000 บาท มีระยะเวลาการทำงานไม่เกิน 5 ปี ทำงานในตำแหน่ง
พนักงานพัฒนารธุรกิจ การตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้าน
ค่าจ้าง ค่าตอบแทน และสวัสดิการต่าง ๆ การได้มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมไปถึงการได้มีโอกาสพบปะกับเพื่อน
พนักงานในสายงานอื่นหรือในหน่วยงานอื่น และการมีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายเกี่ยวกับแรงงานมากยิ่งขึ้น และมี
อำนาจต่อรองสูงขึ้น พนักงานที่มีเพศ การศึกษา สถานภาพ รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาการทำงาน และตำแหน่งงาน
แตกต่างกันมีการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกไม่แตกต่างกัน พนักงานที่มีช่วงอายุแตกต่างกัน มีการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิก
แตกต่างกัน และพนักงานที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันมีการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกแตกต่างกัน

คำสำคัญ: การตัดสินใจ สมาชิกสหภาพแรงงาน

¹นิสิตคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : kaewphetbud96@gmail.com

Abstract

The purposes of this research were (1) to study factors affecting the decision of BAAC officer to join the membership of BAAC state enterprise trade union and (2) to compare the different individual factors, regarding economic, social or political factors, those affected their decisions for joining the membership. The population and 204 samples of this research were members of BAAC SETU, who worked at BAAC Phayao branch. The instruments used in this survey were questionnaire, statistical analysis, descriptive research and inferential statistics, namely independent sample t-test and one-way analysis of variance.

A research found that most of the target group were male, aged between 31 – 50. They held a bachelor degree, and were married. Their monthly salary was at between 15,001 – 20,000 Baht. They had worked for less than 5 years, and held the position of a Business Developer. They had a medium level in decision making in regards to joining the membership.

They paid their attention particularly to the economic factors, such as wages, incentives, and others welfare and benefits. For their social factors, they helped each other and socialised with colleagues from other fields or other offices. For political factors, they lectured labour law more often and had more power to negotiate. Officer who had different gender, education background, marital status, salary, position, and the period they had worked, had no difference to making the decision to join the membership. Those who had different age gap had different decisions for joining the membership regarding economic, social, and political factors. And those who had different salaries had different decisions regarding social and political factors.

Keywords: Decision, Labor union

บทนำ

สหภาพแรงงาน เป็นองค์กรหนึ่งที่ลูกจ้างแรงงานร่วมกันจัดตั้งขึ้น เพื่อวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองและพิทักษ์ผลประโยชน์ของลูกจ้าง ให้มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ดีขึ้นโดยวิธีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน และเป็นสถาบันที่ ทำให้ลูกจ้างใช้สิทธิ์ ซึ่งล้วนเป็นไปตามวิถีทางในระบอบประชาธิปไตย (วิรัช มณีกุล, 2543, หน้า 1-2)

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ได้มีการกำหนดและจ่ายค่าตอบแทน ประกอบด้วย เงินเดือน ค่าจ้าง โบนัส เงินเบี้ยเลี้ยง ค่ารับรอง เงินช่วยเหลือต่าง ๆ และปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยพนักงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ ตามพระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน และแรงงานสัมพันธ์ในภาครัฐวิสาหกิจเป็นการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ซึ่งไม่น้อยกว่ามาตรฐานขั้นต่ำตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน

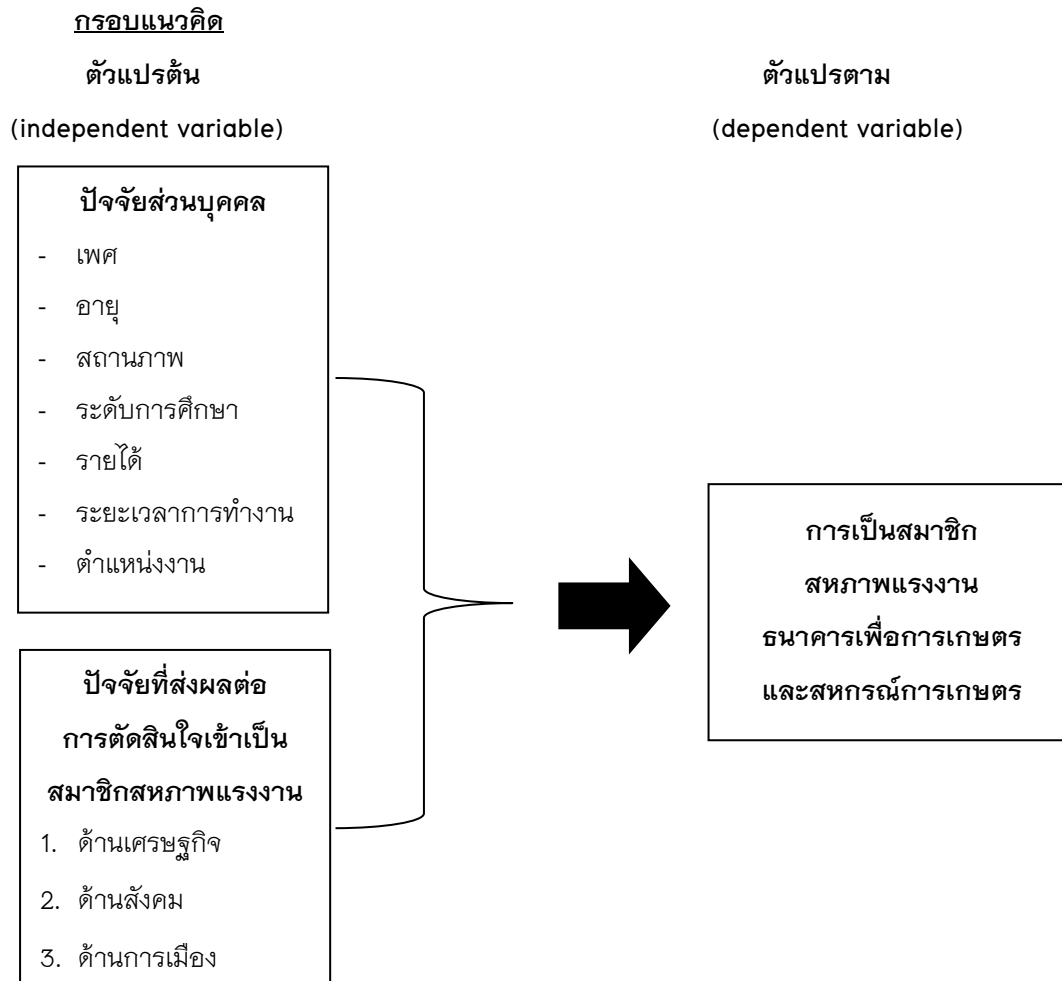
สมาชิกสหภาพแรงงานสามารถเข้าร่วมประชุมตามที่สหภาพแรงงานกำหนด รวมทั้งเสนอความคิดเห็น รับรองข้อเสนองาน อภิปรายสนับสนุน หรือคัดค้าน ตั้งข้อซักถามเกี่ยวกับการดำเนินงานของสหภาพแรงงานออกเสียงลงคะแนนเพื่อลงมติในเรื่องต่าง ๆ ได้สมัครรับเลือกตั้งเป็นกรรมการ หรือได้รับการแต่งตั้งเป็นอนุกรรมการ หรือเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ของสหภาพแรงงาน หรือขอให้สหภาพแรงงานคุ้มครองผลประโยชน์เกี่ยวกับสภาพการจ้างตามกฎหมาย หรือขอคำปรึกษาเกี่ยวกับการแรงงาน อีกทั้งได้รับการช่วยเหลือและผลประโยชน์ที่สหภาพแรงงานจัดขึ้น

ผู้ศึกษามีความสนใจในการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจสมัครเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพะเยา

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน ของพนักงานลูกจ้างธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรจังหวัดพะเยา
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานของพนักงานลูกจ้างที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันในด้าน เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ ระยะเวลาการทำงาน และ ตำแหน่งงาน

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

สมมุติฐาน

1. ปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานแตกต่างกัน
2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการเมือง แตกต่างกัน ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานแตกต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่เป็นสมาชิกสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจธนาคารเพื่อการการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จำนวน 204 คน ในการศึกษาครั้งนี้ใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ผู้ศึกษาใช้ทำการศึกษาและการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งผู้ศึกษาได้สร้าง และพัฒนาขึ้นเอง ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน โดยใช้แบบสอบถามที่ให้มาตราส่วน (rating scale) ในการกำหนดข้อความคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน ผู้ศึกษาได้กำหนดระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5 คะแนน หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 คะแนน หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 คะแนน หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 คะแนน หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 คะแนน หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

โดยคะแนนที่ได้ นำมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยเลขคณิต การแปลความหมายของระดับคะแนน โดยยึดหลักเกณฑ์ ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมายจัดอยู่ในอันดับ
4.51 – 5.00	มีความสำคัญมากที่สุด
3.51 – 4.50	มีความสำคัญมาก
2.51 – 3.50	มีความสำคัญปานกลาง
1.51 – 2.50	มีความสำคัญน้อย
1.00 – 1.50	มีความสำคัญน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นด้านอื่น ๆ โดยใช้คำถามแบบปลายเปิด (open end question) เพื่อเปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. **ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)** ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยตรง โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม จำนวน 204 ชุด

2. **ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)** โดยการค้นคว้าเอกสารจากหนังสือ ตำราเรียน รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากระบบอินเทอร์เน็ต บทความ หนังสือพิมพ์ และรายงานสถิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษา ใช้สถิติดังต่อไปนี้

1. **สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive research)** ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Means) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อประเมินปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน
2. **สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statics)** ได้แก่ ทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง (Independent Sample t – test) วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่าง

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจากการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ช่วงอายุ 1–50 ปี การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี สถานภาพสมรส รายได้เฉลี่ยเดือนละ 15,001–20,000 บาท ระยะเวลาการทำงานไม่เกิน 5 ปี ทำงานในตำแหน่งพนักงานพัฒนาธุรกิจ
2. การตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จากการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาปัจจัยในแต่ละด้านมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับ ดังนี้ ด้านเศรษฐกิจมีระดับการตัดสินใจมาก รองลงมา คือด้านสังคม และด้านการเมืองน้อยที่สุด เมื่อแยกพิจารณาปัจจัยในแต่ละด้านมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ด้านเศรษฐกิจ จากการศึกษาการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกโดยรวมมีการตัดสินใจอยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับดังนี้

- 2.1.1. ทำให้ได้รับการปกป้องคุ้มครองผลประโยชน์ด้านค่าจ้าง ค่าตอบแทน และสวัสดิการต่าง ๆ
- 2.1.2. ได้รับเงินช่วยเหลือจากกองทุนสวัสดิการสมาชิกสหภาพแรงงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
- 2.1.3. ได้รับเงินช่วยเหลือจากกองทุนอุปถัมภ์สมาชิกสหภาพแรงงานธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร
- 2.1.4. ได้รับการพิจารณาสวัสดิการประเภทใหม่ ๆ จากธนาคารก่อนพนักงานที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน
- 2.1.5. การเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานทำให้ถูกตัดหรือลดสวัสดิการต่าง ๆ จากธนาคารน้อยกว่าพนักงานที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสหภาพแรงงานในกรณีที่มียุทธศาสตร์ตัดหรือลดสวัสดิการ

จากผลการทดสอบความแตกต่างการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย พบว่า พนักงานที่มีเพศแตกต่างกัน การตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกไม่แตกต่างกัน พนักงานที่มีช่วงอายุแตกต่างกัน มีการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกแตกต่างกัน พนักงานที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกไม่แตกต่างกัน พนักงานที่มีสถานภาพแตกต่างกัน มีการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกไม่แตกต่างกัน พนักงานที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกไม่แตกต่างกัน พนักงานที่มีระยะเวลาการทำงานแตกต่างกัน มีการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกไม่แตกต่างกัน พนักงานที่มีตำแหน่งงานแตกต่างกัน มีการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกไม่แตกต่างกัน

2.2 ด้านสังคม จากการศึกษาการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกโดยรวมมีระดับการตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับดังนี้

- 2.2.1 การได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อนสมาชิกสหภาพแรงงานด้วยกันเป็นอย่างดี
- 2.2.2 มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ของสหภาพแรงงาน
- 2.2.3 ได้มีโอกาสพบปะและรู้จักเพื่อนพนักงานในสาขาอื่น ๆ หรือฝ่ายอื่นมากขึ้น
- 2.2.4 ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสหภาพแรงงานก่อนพนักงานที่ไม่ได้เป็นสมาชิก
- 2.2.5 ในการประชุมใหญ่ของสหภาพแรงงานได้มีโอกาสเข้าร่วม และเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับ

การปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานของสหภาพแรงงาน

จากผลการทดสอบความแตกต่างการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย พบว่า พนักงานที่มีเพศแตกต่างกัน มีการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกไม่แตกต่างกัน พนักงานที่มีช่วงอายุ การศึกษาแตกต่างกัน มีการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกไม่แตกต่างกัน แต่มีแนวโน้มว่าระดับการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. มีผลต่อการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิก โดยมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับมากกว่า 0.05 แต่น้อยกว่า 0.10 ($P < 0.09$) พนักงานที่มีสถานภาพแตกต่างกัน มีการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกไม่แตกต่างกัน การตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานของรายได้อต่อเดือนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P\text{-value} = 0.049$) พนักงานที่มีระยะเวลาการทำงานแตกต่างกัน มีการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกไม่แตกต่างกัน พนักงานที่มีตำแหน่งงานแตกต่างกัน มีการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกไม่แตกต่างกัน

2.3 ด้านการเมือง จากการศึกษาการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกโดยรวมมีการตัดสินใจอยู่ใน ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับดังนี้

- 2.3.1 การเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานทำให้ท่านมีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายเกี่ยวกับแรงงานมากยิ่งขึ้น
- 2.3.2 การเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานทำให้ท่านมีมีอำนาจต่อรองสูงขึ้น
- 2.3.3 ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตย
- 2.3.4 การเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานทำให้มีการติดต่อและมีความสัมพันธ์อันดีกับเจ้าหน้าที่ หรือหน่วยงานของรัฐ

จากผลการทดสอบความแตกต่างการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย พบว่า พนักงานที่มีเพศแตกต่างกัน มีการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกในด้านเศรษฐกิจไม่แตกต่างกัน การตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน แต่ละช่วงอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P\text{-value} = 0.013$) โดยพนักงานที่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี มีการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานมากกว่าพนักงานที่มีช่วงอายุ 51-60 ปี พนักงานที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกไม่แตกต่างกัน พนักงานที่มีสถานภาพแตกต่างกัน มีการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกไม่แตกต่างกัน การตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานที่มีรายได้อต่อเดือนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($P\text{-value} = 0.002$) โดยพนักงานที่มีรายได้อต่อเดือน 40,001-45,000 บาท มีการตัดสินใจ เข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานมากกว่าพนักงานที่มีรายได้อต่อเดือน 50,001 บาทขึ้นไป พนักงานที่มีระยะเวลาการทำงานแตกต่างกัน มีการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกไม่แตกต่างกัน พนักงานที่มีตำแหน่งงานแตกต่างกัน มีการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะจากกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามมีข้อเสนอแนะสำหรับสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจธนาคาร เพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เพื่อนำไปพิจารณาปรับปรุงการบริหารงาน ดังนี้

1. ควรมีการปรับปรุงกระบวนการงานให้ทันสมัย โดยตระหนักถึงประโยชน์และผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับสมาชิกสหภาพแรงงานให้มากที่สุด
2. สมาชิกสหภาพแรงงานควรได้มีส่วนร่วมในระบบธรรมาภิบาล
3. การบริหารงานของสหภาพแรงงานต้องคำนึงถึงความเสมอภาค
4. สหภาพแรงงานควรมีการเรียกร้องเกี่ยวกับอุปกรณ์ และโปรแกรมในการทำงานเพื่อให้เกิดความ สะดวก รวดเร็ว และลดความผิดพลาดในการทำงาน อีกทั้งยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้แก่พนักงาน และองค์กรด้วย
5. ผู้บริหารของสหภาพแรงงานควรเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจในกฎหมายแรงงาน เพื่อเป็นที่ปรึกษาหรือคอยให้คำแนะนำแก่สมาชิก ในกรณีที่สมาชิกไม่ได้รับความเป็นธรรมจากนายจ้าง
6. ควรมีการประชาสัมพันธ์ถึงสิทธิและประโยชน์ที่ได้จากการเป็นสมาชิก
7. ควรมีการจัดตั้งสหภาพหรือกองทุนช่วยเหลือลูกจ้าง ธกส. เพื่อให้มีอำนาจในการถ่วงดุลกับ สร.ธกส. และธกส. โดยมีคณะกรรมการ 3 ชุด คือ คณะกรรมการที่มาจากภาคองค์กร คณะกรรมการที่มาจากพนักงาน และคณะกรรมการที่มีจากลูกค้า

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผล

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดพะเยา

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ช่วงอายุระหว่าง 31-50 ปี การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี สถานภาพสมรส รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001-20000 บาท ระยะเวลาการทำงานไม่เกิน 5 ปี ตำแหน่งพนักงานพัฒนาธุรกิจ

2. การตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จากการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกในภาพรวมระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาปัจจัยในแต่ละด้านมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ด้านเศรษฐกิจ จากการศึกษากการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกโดยรวมการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับดังนี้ 2.1.1) การเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน ทำให้ได้รับการปกป้องคุ้มครองผลประโยชน์ด้านค่าจ้าง ค่าตอบแทนและสวัสดิการต่าง ๆ 2.1.2) ได้รับเงินช่วยเหลือจากกองทุนสวัสดิการสมาชิกสหภาพแรงงาน 2.1.3) ได้รับเงินช่วยเหลือจากกองทุนอุปถัมภ์ สร.ธกส. ได้รับการพิจารณาสวัสดิการ ประเภทใหม่ ๆ จากธนาคารก่อนพนักงานที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน และ2.1.4) การเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานทำให้ถูกตัดหรือลดสวัสดิการต่าง ๆ จากธนาคารน้อยกว่าพนักงานที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสหภาพแรงงานในกรณีที่มีนโยบายตัดหรือลดสวัสดิการ

จากผลการทดสอบความแตกต่างการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย พบว่า พนักงานที่มีช่วงอายุแตกต่างกัน มีการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (P-value = 0.018) โดยพนักงานที่มี

ช่วงอายุ 41–50 ปี มีการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานมากกว่าช่วงอายุ 51–60 ปี ระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกไม่แตกต่างกัน สถานภาพแตกต่างกัน มีการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกไม่แตกต่างกัน รายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกไม่แตกต่างกัน แต่มีแนวโน้มว่ารายได้ต่อเดือน มีผลต่อการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกในด้านเศรษฐกิจโดยรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 40,001–45,000 มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับมากกว่า 0.05 แต่น้อยกว่า 0.10 ($P < 0.09$) ระยะเวลาการทำงานแตกต่างกัน มีการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกไม่แตกต่างกัน ตำแหน่งงานแตกต่างกัน มีการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกไม่แตกต่างกัน

2.2 ด้านสังคม จากการศึกษาการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกโดยรวมการตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับดังนี้ 2.2.1) มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ของสหภาพแรงงาน 2.2.2) ได้มีโอกาสพบปะและรู้จักเพื่อนพนักงานในสาขาอื่น ๆ หรือฝ่ายอื่นมากขึ้น 2.2.3) ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสหภาพแรงงานก่อนพนักงานที่ไม่ได้เป็นสมาชิก 2.2.4) ในการประชุมใหญ่ของสหภาพแรงงานได้มีโอกาส เข้าร่วม และเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานของสหภาพแรงงาน

จากผลการทดสอบความแตกต่างการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย พบว่า พนักงานที่มีเพศแตกต่างกัน การตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกไม่แตกต่างกัน ค่าเฉลี่ยของการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานในแต่ละช่วงอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (P -value = 0.010) โดยพนักงานที่มีอายุระหว่าง 31–40 ปี มีการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานมากกว่าพนักงานที่มีช่วงอายุ 51–60 ปี ระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกไม่แตกต่างกัน แต่มีแนวโน้มว่าระดับการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. มีผลต่อการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกโดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับมากกว่า 0.05 แต่น้อยกว่า 0.10 ($P < 0.09$) สถานภาพแตกต่างกัน มีการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกไม่แตกต่างกัน ค่าเฉลี่ยของการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานของรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (P -value = 0.049) โดยพนักงานที่มีรายได้ต่อเดือน 35,001– 40,000 บาท มีการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานมากกว่าพนักงานที่มีรายได้ต่อเดือน 40,001–45,000 บาท ระยะเวลาการทำงานแตกต่างกัน มีการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกไม่แตกต่างกัน ตำแหน่งงานแตกต่างกัน มีการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกไม่แตกต่างกัน

2.3 ด้านการเมือง จากการศึกษาการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกโดยรวมมีการตัดสินใจระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับดังนี้ 2.3.1) การเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานทำให้ท่านมีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายเกี่ยวกับแรงงานมากยิ่งขึ้น 2.3.2) มีอำนาจต่อรองสูงขึ้น 2.3.3) ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพโดย และ 2.3.4) การเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานทำให้ท่านมีการติดต่อ และมีความสัมพันธ์อันดีกับเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด เพศแตกต่างกัน การตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกในด้านเศรษฐกิจไม่แตกต่างกัน ค่าเฉลี่ยของการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน แต่ละช่วงอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (P -value = 0.013) โดยพนักงานที่มีอายุระหว่าง 41–50 ปี มีการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานมากกว่าพนักงานที่มีช่วงอายุ 51–60 ปี ระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกไม่แตกต่างกัน สถานภาพแตกต่างกัน มีการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกไม่แตกต่างกัน ค่าเฉลี่ยของการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (P -value = 0.002) โดยพนักงานที่มีรายได้ต่อเดือน 40,001–45,000 บาท มีการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานมากกว่าพนักงานที่มีรายได้ต่อเดือน 50,001 บาทขึ้นไป ระยะเวลาการทำงานแตกต่างกัน มีการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกไม่แตกต่างกัน ตำแหน่งงานแตกต่างกัน มีการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกไม่แตกต่างกัน

อธิปราชผล

1. ด้านเศรษฐกิจ จากการศึกษาการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกโดยรวมมีการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อธิปราชผลได้ว่าการเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน ให้ความสำคัญกับการปกป้องคุ้มครองผลประโยชน์ สมาชิกให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ค่าจ้าง ค่าตอบแทน และสวัสดิการต่าง ๆ มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับจารุพร มณฑาทองต์ (2553) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานบริษัทผลิตชิ้นส่วนยานยนต์แห่งหนึ่งในนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด (ระยอง) พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีเหตุผลในการเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน คือ เพื่อให้ได้ผลประโยชน์และการคุ้มครองแรงงาน

จากผลการทดสอบความแตกต่างการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย พบว่า พนักงานที่มีเพศ การศึกษา สถานภาพ รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาการทำงาน และตำแหน่งงานแตกต่างกัน มีการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกไม่แตกต่างกัน ส่วนพนักงานที่มีช่วงอายุแตกต่างกัน มีการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P\text{-value} = 0.018$) โดยพนักงานที่มีช่วงอายุ 41–50 ปี มีการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานมากกว่าพนักงานที่มีช่วงอายุ 51–60 ปี

2. ด้านสังคม จากการศึกษาการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกโดยรวมมีการตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อธิปราชผลได้ว่า ปัจจัยทางด้านสังคมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน คือ การที่สมาชิกสหภาพแรงงานได้มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมไปถึงการได้มีโอกาสพบปะกับเพื่อนพนักงานในสายงานอื่นหรือในหน่วยงานอื่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ ลำดับที่ 3 ความต้องการทางสังคม (Social Needs) คือ ความต้องการที่อยากมีสังคม อยากมีเพื่อน อยากมีความรัก

ผลเปรียบเทียบระดับการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานด้านสังคมพบว่า พนักงานที่มีเพศ สถานภาพ ระยะเวลาการทำงาน และตำแหน่งงานแตกต่างกัน การตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกในด้านเศรษฐกิจ ไม่แตกต่างกัน พนักงานที่มีช่วงอายุแตกต่างกัน มีการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P\text{-value} = 0.010$) โดยพนักงานที่มีอายุระหว่าง 31–40 ปี มีการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานมากกว่าพนักงานที่มีช่วงอายุ 51–60 ปี ส่วนพนักงานที่มีรายได้ต่อเดือน 35,001–40,000 บาท มีการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานมากกว่าพนักงานที่มีรายได้ต่อเดือน 40,001–45,000 บาท

3. ด้านการเมือง จากการศึกษาการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกโดยรวมมีการตัดสินใจระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อธิปราชผลได้ว่า การที่สมาชิกสหภาพแรงงานเห็นว่าการเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานทำให้มีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายเกี่ยวกับแรงงานมากยิ่งขึ้น และมีอำนาจต่อรองสูงขึ้นไปนั้น ซึ่งสอดคล้องกับอานนท์ จันทวี (2552) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจสมัครเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจ บริษัทขนส่ง จำกัด พบว่า ผู้ที่เป็นสมาชิกของสหภาพแรงงานส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับกฎหมายแรงงาน และการมีอำนาจต่อรองในด้านต่าง ๆ

ผลเปรียบเทียบการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานด้านการเมือง พบว่า พนักงานที่มีเพศ การศึกษา สถานภาพ ระยะเวลาการทำงาน และตำแหน่งงานแตกต่างกัน การตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกในด้านการเมือง ไม่แตกต่างกัน พนักงานที่มีช่วงอายุแตกต่างกัน มีการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P\text{-value} = 0.013$) โดยพนักงานที่มีอายุระหว่าง 41–50 ปี มีการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานมากกว่าพนักงานที่มีช่วงอายุ 51 – 60 ปี ส่วนพนักงานที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($P\text{-value} = 0.002$) พนักงานที่มีรายได้ต่อเดือน 40,001 – 45,000 บาท มีการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานมากกว่าพนักงานที่มีรายได้ต่อเดือน 50,001 บาทขึ้นไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เพื่อนำไปพิจารณาปรับปรุงการบริหารงาน ดังนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ สหภาพแรงงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรควรให้ความช่วยเหลือสมาชิกในกรณีที่มีการลดสวัสดิการต่าง ๆ
2. ด้านสังคม สหภาพแรงงานควรเปิดโอกาสให้แก่สมาชิกในการเข้าร่วมและเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานของสหภาพแรงงาน
3. ด้านการเมือง สหภาพแรงงานสร้างความสัมพันธ์อันดีกับหน่วยงานของรัฐ เช่น ผู้บริหารของสหภาพ เข้าพบปะเยี่ยมเยียนหน่วยงานของรัฐ

เอกสารอ้างอิง

- จารุพร มณฑาทองศ์. (2553). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานบริษัท ผลิตภัณฑ์ส่วน
ยานยนต์แห่งหนึ่งในนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด (ระยอง)**. วิทยานิพนธ์ กจ.ม., มหาวิทยาลัย
บูรพา, ชลบุรี.
- วิรัช มณีกุล. (2543). **บทบาทของสหภาพแรงงานธนาคารกสิกรไทยในการตอบสนองความต้องการของ
สมาชิก**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- อานนท์ จันทวี. (2552). **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจสมัครเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจ
บริษัท ขนส่ง จำกัด**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รป.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ: กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลเชียงบาน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

The Problems of Policy Implementation of the Elderly Subsistence Allowance:
A case study of Chiang Ban Subdistrict Administrative Organization,
Chiang Kam district, Phayao province

ภัทรพร พวยพุง^{1*} และ ไชยันต์ รัชชกุล²

Pattarapron Pouypung^{1*} and Chaiyan Rajchagool²

บทคัดย่อ

การศึกษา “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลเชียงบาน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผล ต่อการนำนโยบายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ และเพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะจากการนำนโยบายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลเชียงบาน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้ คือ 1. การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ซึ่งเป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ทั้งที่เป็นทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนโยบายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ 2. การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม และ 3. การเก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์และสังเกตการณ์ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ชัดเจน และครอบคลุมในทุกด้าน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ บุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ รวมทั้งสิ้น 3 กลุ่ม ประกอบด้วยกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นที่เข้ามาบริหารจัดการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจำนวน 1 คน กลุ่มข้าราชการซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำนวน 8 คน และกลุ่มผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้สวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำนวน 330 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา พบว่า (1.) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ ในด้านลักษณะองค์การในการนำนโยบายไปปฏิบัติมีผู้เห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด และ(2) ด้านความสามารถที่สูงทัศนคติและความสัมพันธ์ของผู้ปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมากที่สุด (3) ด้านการดำรงชีวิตอยู่ในครอบครัว, ชุมชน ได้อย่างเหมาะสม อยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ด้านคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเมื่อได้รับบริการเบี้ยยังชีพแล้วทำให้สามารถดำรงชีพได้มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง

¹นิสิตคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : Daganda.milk@gmail.com

คำสำคัญ: นโยบายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ตำบลเชียงบาน

Abstract

This research aims to study factors Affecting the Implementation of the Elderly Care Welfare Policy, the problems of and suggestions about the welfare policy for the elderly in the area of Chiang Ban Sub district administrative organization, Chiang Kam district, Phayao province.

This research combines quantitative and qualitative research. i.e.(1) A review a collection of data from various documents both in terms of conceptual approach and research findings related to the welfare policy in question;(2) An analysis of the field data collected from the questionnaire and (3) An analysis of interviews and observations to cover all aspects. The purposive sampling consists of 3 groups, namely 1 local politician who is directly responsible for the management of the elderly subsistence allowance; 8 government officials involved in the management of elderly subsistence allowances and 330 elderly people who are entitled to benefit from the welfare allowance.

The instrument used for data collection was a questionnaire and a semi-structured interview. Statistics used in data analysis are those of frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The findings are as follows: (1) The number of the responses agree with the character of the organization to implement the policy, the character of the agency that results in success in implementing the policy is at the highest level; (2) the ability of the personnel, the relationship of individuals within the unit and the project, and the worker's attitude towards the welfare policy of the elderly subsistence allowance are rated at the highest level; (3) Living in the family, community, appropriately of the elders is at high level. Additionally the quality of life of the elderly, beneficiaries of the subsistence allowance, is at the moderate level.

Keywords: the allocation of the elderly subsistence allowance, the opinion of concerned people, Chiang Ban Sub district

บทนำ

ปัจจุบันจำนวนประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น เนื่องจากความก้าวหน้าทางการแพทย์ทำให้อัตราการตายลดลง และประชากรมีอายุยืนยาวขึ้น อีกทั้งการวางแผนครอบครัวที่ได้ผลเป็นอย่างดี จึงส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่มีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น ทั้งขนาด และสัดส่วนอย่างต่อเนื่อง จึงส่งผลกระทบต่อสถาบันครอบครัว และชีวิตและความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุ (วารุณา ฉิมพลีกุล, 2551) นอกจากนี้จำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้นจากประมาณการประชากรของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2553-2583 ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่า ประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) คือ สังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ในอัตราเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 10 ขึ้นไป และจะเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ หรือสังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ในอัตราเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 20 ขึ้นไป ในปี พ.ศ. 2564 ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐ และทุกภาคส่วนสังคม จึงได้ร่วมกันกำหนดนโยบายและมาตรการเพื่อรองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพ และครอบคลุมทั่วถึงผู้สูงอายุทุกกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลช่วยเหลือ และพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีมีศักดิ์ศรี และความมั่นคงของชีวิต

ด้วยความตระหนักถึงความสำคัญของประชากรกลุ่มผู้สูงอายุรัฐบาล จึงได้กำหนดให้ กรมประชาสงเคราะห์ ดำเนินการด้านการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ และให้มีการจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชรา เป็นแห่งแรกตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2496 ต่อมาในระยะหลังนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 กรมประชาสงเคราะห์ได้หันมามุ่งเน้นการจัดตั้งศูนย์บริการทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุมากกว่าสถานสงเคราะห์ เนื่องจากเชื่อว่าจะสามารถให้บริการแก่ผู้สูงอายุได้อย่างทั่วถึง และมีการดำเนินงานในเชิงป้องกัน และพัฒนามากกว่าแก้ไขปัญห อย่างไรก็ตาม สถานสงเคราะห์คนชรา และศูนย์บริการทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุได้โดยเฉพาะผู้สูงอายุในเขตชนบท

ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลจึงปรับเปลี่ยนรูปแบบการให้บริการจากภายในสถาบัน เป็นบริการภายนอกสถาบัน ที่อยู่ภายใต้หลักการชุมชนเป็นฐาน และการมีส่วนร่วมของราษฎรในชุมชนแทนซึ่งก็คือ สวัสดิการเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุ สวัสดิการในรูปแบบเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุ อันสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ในหมวด 3 สิทธิ และเสรีภาพของชนชาวไทย (มาตรา 54) และหมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ (มาตรา 80) วรรค 2 “รัฐต้องสงเคราะห์คนชราผู้ยากไร้ผู้พิการ หรือทุพพลภาพ และผู้ด้อยโอกาสให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และพึ่งตนเองได้” เมื่อนำมาปฏิบัติได้วางเกณฑ์พิจารณาอยู่ 2 ประการ คือ 1) อายุต้องเกิน 60 ปีบริบูรณ์ 2) ไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ ส่วนด้านแนวนโยบายพื้นฐานของรัฐต่อสวัสดิการผู้สูงอายุนั้น มุ่งเน้นให้ความช่วยเหลือแก่กลุ่มผู้สูงอายุที่ยากจนไม่มีผู้ดูแล และช่วยเหลือตนเองไม่ได้ซึ่งจากบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญดังกล่าว ทำให้เกิดการผลักดัน พระราชบัญญัติผู้สูงอายุแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2546 โดยมีการบัญญัติให้จัดบริการเบี่ยงชีฟ ให้กับผู้ที่จำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือในมาตรา 11 (10) อีกทั้งยังสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในหมวด 3 สิทธิ และเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาตรา 48 วรรค 2 “บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีและไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ และบุคคลผู้ยากไร้ย่อมมีสิทธิได้รับการช่วยเหลือที่เหมาะสม จากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ” จึงนับได้ว่าเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุเป็นนโยบายรูปธรรมที่สามารถตอบสนองเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ทั้ง 2 ฉบับนี้ ได้เป็นอย่างดีในด้านการดำเนินการเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุระยะแรกอยู่ในความดูแลของกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมต่อมารัฐบาลมีนโยบายการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นส่งผลให้ใน ปี พ.ศ. 2544 กรมประชาสงเคราะห์ ได้เริ่มดำเนินการถ่ายโอนภารกิจของบริการเบี่ยงชีฟมาให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และกรุงเทพมหานครดำเนินการแทนซึ่งวางแผนไว้ให้เสร็จสิ้นตามเป้าหมายใน ปี พ.ศ. 2546 ปัจจุบันการจ่ายสวัสดิการเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุเป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทยดำเนินการจ่ายโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

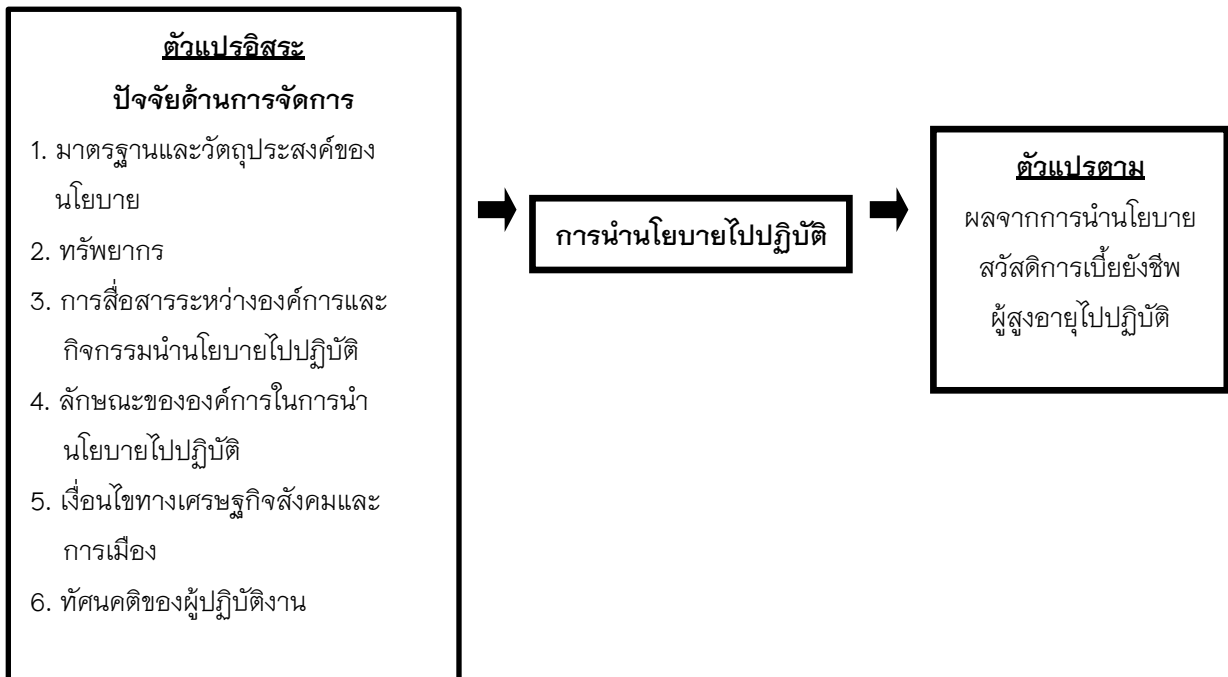
ในฐานะที่ผู้ศึกษาได้ทำงานเป็นผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุขององค์การบริหาร ส่วนตำบลเชียงบาน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา จึงมีความตั้งใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายสวัสดิการเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุไปปฏิบัติ และปัญหาและข้อเสนอแนะจากการนำนโยบายสวัสดิการเบี่ยงชีฟไปปฏิบัติซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาเชื่อว่าจะช่วยเป็นความรู้พื้นฐานสำหรับผู้สนใจศึกษา รวมทั้งนำไปดำเนินการศึกษาต่อยอดในอนาคตต่อไป และสามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาการนำนโยบายไปปฏิบัติในหน่วยงานดังกล่าว

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายสวัสดิการเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุไปปฏิบัติในพื้นที่ของ องค์การบริหารส่วนตำบลเชียงบาน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะจากการนำนโยบายสวัสดิการเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุไปปฏิบัติ ในพื้นที่ของ องค์การบริหารส่วนตำบลเชียงบาน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

การศึกษาเรื่อง“ปัจจัยที่ส่งผลการนำนโยบายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลเชียงบาน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา” โดยผู้ศึกษาได้นำกรอบทฤษฎีทางด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติของแวนฮอร์นและมิเตอร์(Van Horn และ Meter) ที่กล่าวถึงการนำนโยบายไปปฏิบัติ ว่าหมายถึง การดำเนินการโดยบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่มุ่งหวังความสำเร็จตามวัตถุประสงค์จากการตัดสินใจดำเนินนโยบายที่ได้กระทำก่อนหน้า โดยมีตัวแปรสำคัญ 6 ตัวแปรที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ ผู้ศึกษาจึงได้นำมาเป็นแนวทางและประยุกต์เป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้

วิธีวิทยาการวิจัย

เป็นการศึกษาด้วยการวิจัยแบบผสมวิธีเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้ศึกษาได้ออกแบบวิธีการดำเนินการมุ่งศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายสวัสดิการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ และปัญหา รวมถึงข้อเสนอแนะจากการนำนโยบายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติในเขตพื้นที่ ตำบลเชียงบาน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ตลอดจนปัญหา และข้อจำกัดต่าง ๆ ที่ส่งผลการดำเนินงาน จ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในพื้นที่

โดยมีขอบเขตด้านระยะเวลาในการศึกษาปีงบประมาณ 2560 (ตุลาคม 2559-กันยายน 2560) และขอบเขตของประชากรที่ใช้ในการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย 1. กลุ่มนักรการเมืองท้องถิ่น ที่บริหารจัดการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ คือ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเชียงบาน 2. กลุ่มข้าราชการประจำผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจำนวน 8 คน และ 3. กลุ่มผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้สวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลเชียงบาน จำนวน 1,099 คน ซึ่งเป็นกลุ่มประชากร ที่มีขนาดใหญ่จึงใช้การสุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และที่ระดับ ความคลาดเคลื่อน 5 % ได้จำนวนผู้สูงอายุ 293 คน จากหมู่บ้านทั้ง 11 หมู่บ้านในเขตพื้นที่ตำบลเชียงบาน ทั้งนี้เพื่อป้องกันการสูญหายหรือไม่สมบูรณ์ของข้อมูลจึงกำหนดให้มีตัวอย่างเพิ่มอีก 10% เป็นจำนวน 330 คน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire)

ชนิดปลายปิด และปลายเปิด และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured) วิธีการดำเนินการเก็บข้อมูลมีดังนี้

แบบสอบถาม ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เนื่องจากข้อมูลเบื้องต้นที่ได้จากการสอบถามเจ้าของข้อมูลโดยตรง และแหล่งข้อมูลปฐมภูมิอยู่โดยทั่วไปทั้งที่มาจากองค์การ หรือหน่วยงาน และเป็นข้อมูลที่ ตรงกับหัวข้อที่ศึกษา ซึ่งแบบสอบถามที่ใช้มีทั้งหมด 2 ชุด โดยชุดแรกสำหรับผู้นำนโยบายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 สถานภาพบุคคลตอนที่ 2 ปัจจัยที่มีผลจากการนำนโยบายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ และชุดที่ 2 ประกอบด้วย ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับผลจากการนำนโยบายสวัสดิการเบี้ยยังชีพไปปฏิบัติ และตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ คือ ผลจากการนำนโยบายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ โดยข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์สรุปผลการศึกษา โดยวิเคราะห์คำนวณด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นของผู้ดำเนินการนำนโยบายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ โดยข้อมูลที่ได้การเก็บจากแบบสัมภาษณ์จะวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงคุณภาพ จำเป็นอย่างมากที่จะต้องมีการตรวจสอบข้อมูล เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมมานั้นมีความถูกต้องก่อน ทั้งนี้เพราะการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเน้นการใช้อัตวิสัย (subjectivity) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ศึกษาได้ทำการตรวจสอบข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า เพื่อช่วยให้การวิเคราะห์ข้อมูลได้ลึกซึ้งและสร้างข้อสรุปที่หนักแน่น

ผลการศึกษา

1. ผลการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม ตามเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม และกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ โดยกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม คือ กลุ่มผู้รับบริการซึ่งเป็น ผู้สูงอายุ จำนวน 330 คน ซึ่งจำแนกลักษณะส่วนบุคคลได้ดังตารางข้างล่างนี้

คุณลักษณะส่วนบุคคล		จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ	เพศชาย	127	38.48
	เพศหญิง	203	61.52
อายุ	60-69 ปี	254	76.97
	70-79 ปี	52	15.76
	80-89 ปี	24	7.27
	90 ปีขึ้นไป	0	0.00
อาชีพ	รับจ้างทั่วไป	67	20.30
	เกษตรกร	231	70.00
	ไม่ได้ประกอบอาชีพ	32	9.70

ส่วนกลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มผู้ที่ให้สัมภาษณ์ และตอบแบบสอบถาม จำนวน 9 คน ประกอบด้วย กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นที่เข้ามาบริหารจัดการเบียร์ยังชีพผู้สูงอายุ ซึ่งประกอบด้วยนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเชียงบาน และกลุ่มข้าราชการประจำผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเบียร์ยังชีพผู้สูงอายุ จำนวน 8 คน

2. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ

เมื่อนำข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ที่ได้มาวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดของ Van Horn และ Van Meter สามารถอธิบายตามแต่ละปัจจัยได้ ดังต่อไปนี้

2.1 ด้านมาตรฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบาย

จากแบบสอบถาม พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้รับบริการและผู้ที้นำนโยบายไปปฏิบัติที่มีต่อปัจจัยมาตรฐาน และวัตถุประสงค์อยู่ที่ 4.00 (ระดับมาก) ซึ่งหมายความว่า ผู้รับบริการและผู้ที้นำนโยบายไปปฏิบัติมองว่าการนำนโยบายสวัสดิการเบียร์ยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติเป็นไปตามมาตรฐาน

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้ให้บริการมองความชัดเจนของวัตถุประสงค์ของนโยบายสวัสดิการ เบียร์ยังชีพผู้สูงอายุว่าถูกกำหนดแนวทางการปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจ่ายเบียร์ยังชีพผู้สูงอายุขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2552 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 และผู้ดำเนินการนำนโยบาย ๗ ไปปฏิบัติ ทราบถึงวัตถุประสงค์ และแนวทางการปฏิบัติงานที่มีความชัดเจน และสามารถนำมาประยุกต์ หรือปรับเปลี่ยนรูปแบบให้สอดคล้องกับการดำเนินงานในพื้นที่ตำบลเชียงบานได้

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าปัจจัยมาตรฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบายมีความสำคัญเป็น อย่างมากต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ เพราะการที่นโยบายได้รับการปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์มากขึ้นนั้นขึ้นอยู่กับความชัดเจนของมาตรฐาน และวัตถุประสงค์ของนโยบายด้วย

2.2 ด้านทรัพยากร

จากแบบสอบถาม พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้รับบริการที่มีต่อปัจจัยด้านทรัพยากรอยู่ที่ 3.35 (ระดับปานกลาง) ซึ่งหมายความว่า ผู้รับบริการ และผู้ที้นำนโยบายไปปฏิบัติมองว่าการจัดสรรทรัพยากรทั้งจำนวนบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน ระยะเวลา และงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการตามนโยบายนี้ มีอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสามารถดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของนโยบายที่ตั้งไว้แต่ยังไม่เต็มศักยภาพ

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ทรัพยากรบุคคลที่ปฏิบัติงานนี้ ไม่มีความเพียงพอ เนื่องจากภาระงาน ความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่มีมาก ทรัพยากรบุคคลจึงไม่เพียงพอ ส่วนทรัพยากรด้านเงินงบประมาณ ที่ได้รับจัดสรรจากกรมส่งเสริมปกครองท้องถิ่นที่จัดสรรมาให้ในแต่ละไตรมาส เพื่อเป็นงบประมาณดำเนินการนำนโยบายสวัสดิการเบียร์ยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติมีความเพียงพอแต่การจัดสรรมีความล่าช้า

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่านโยบายที่ประสบความสำเร็จนั้นต้องได้รับการสนับสนุนทางทรัพยากรทั้งทางด้านการเงิน และกำลังคนอย่างเต็มประสิทธิภาพ

2.3 ด้านการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่กับองค์การและกิจกรรมในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

จากแบบสอบถาม พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้รับบริการ และผู้ที้นำนโยบายไปปฏิบัติที่มีต่อปัจจัยด้านการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่กับองค์การ และกิจกรรมในการนำนโยบายไปปฏิบัติอยู่ที่ 3.84 (ระดับมาก) ซึ่งหมายความว่า ผู้รับบริการและผู้ที้นำนโยบายไปปฏิบัติมองว่าการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่กับองค์การและกิจกรรมในการนำนโยบายไปปฏิบัติ มีมากพอสมควร เนื่องจากต้องมีการประสานงานกันระหว่างบุคลากรในส่วนที่เกี่ยวข้อง การสื่อสารระหว่างชุมชน

จากการสัมภาษณ์ พบว่า การสื่อสารระหว่างองค์การ และกิจกรรมในการนำนโยบายไปปฏิบัติมีการสื่อสารระหว่างองค์การมากพอสมควร เนื่องจากต้องมีการประสานงานกันระหว่างบุคลากร ในส่วนที่เกี่ยวข้อง การสื่อสารระหว่างชุมชน บางครั้งอาจมีการสื่อสารที่คลาดเคลื่อนส่งผลให้การดำเนินงานบางครั้งอาจมีความล่าช้า ประสานงานระหว่างบุคคล เปิดโอกาสให้ผู้ดำเนินงานเสนอความคิดเห็นที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านเบี้ยยังชีพ ผู้สูงอายุต่อผู้บริหารได้อย่างเต็มที่ โดยยึดถือมติของส่วนรวมเป็นหลัก

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ หรือไม่ประสบความสำเร็จอีก ปัจจัยหนึ่งคือ การสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่กับองค์การ และกิจกรรมในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

2.4 ด้านลักษณะองค์การในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

จากแบบสอบถาม พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้รับบริการ และผู้ที้นำนโยบายไปปฏิบัติที่มีต่อปัจจัยด้านลักษณะองค์การในการนำนโยบายไปปฏิบัติอยู่ที่ 4.55 (ระดับมากที่สุด) ซึ่งหมายความว่า ผู้รับบริการ และผู้ที้นำนโยบายไปปฏิบัติมองว่าลักษณะองค์การในการนำนโยบายไปปฏิบัติ มีความสำคัญต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ลักษณะขององค์การบริหารส่วนตำบลเชียงบาน เป็นองค์กรขนาดกลาง มีโครงสร้างของหน่วยงานที่ชัดเจน มีการแบ่งหน้าที่การทำงานในแต่ละด้านที่ชัดเจนให้แก่ เจ้าหน้าที่ในองค์กร และนำนโยบาย ฯ ที่ได้รับมอบหมายมาแปลง และดำเนินการในนโยบายให้ออกมาเป็นวิธีปฏิบัติ และวิธีปฏิบัตินั้นจะต้องมุ่งให้บรรลุเป้าสำเร็จของนโยบาย และแผนเพื่อให้สอดคล้องกับแนวดำเนินการ ในนโยบายตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2552 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าลักษณะองค์การในการนำนโยบายไปปฏิบัติมีความสำคัญต่อการนำนโยบายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ

2.5 ด้านเงื่อนไขเศรษฐกิจสังคมและการเมือง

จากแบบสอบถาม พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้รับบริการ และผู้ที้นำนโยบายไปปฏิบัติที่มีต่อปัจจัยด้านเงื่อนไขเศรษฐกิจสังคม และการเมืองอยู่ที่ 4.15 (ระดับมาก) ซึ่งหมายความว่า ผู้รับบริการ และผู้ที้นำนโยบายไปปฏิบัติมองว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติจะประสบความสำเร็จจะต้องได้รับการสนับสนุนในเงื่อนไขด้านเศรษฐกิจสังคม และการเมือง

จากการสัมภาษณ์ พบว่า นโยบายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นนโยบายที่มีผลช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจให้แก่ชุมชน และเป็นนโยบายที่ประกันความมั่นคงด้านรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้รับ แต่เนื่องจากพื้นที่ตำบลเชียงบาน ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร และมีฐานะยากจน ประกอบกับอัตรา ค่าครองชีพในปัจจุบันที่เพิ่มสูงขึ้น จำนวนเงินที่จ่ายให้ผู้สูงอายุเป็นแบบขั้นบันไดตามช่วงอายุ จึงไม่มีความเพียงพอแก่การดำรงชีพของผู้สูงอายุ และเงื่อนไขทางการเมือง ในพื้นที่ตำบลเชียงบาน มีการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้แก่ผู้มีสิทธิรับเงินแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การจ่ายผ่านบัญชีเงินฝากธนาคารของผู้มีสิทธิ และการจ่ายเป็นเงินสด โดยการจ่ายเป็นเงินสดจะมีเงื่อนไขทางการเมืองเข้ามาเนื่องจากสมาชิกสภาตำบล แต่ละหมู่จะออกช่วยจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุทุกเดือน (อาจมีการหาเสียงทางการเมืองสอดแทรกอยู่ในขั้นตอนการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ)

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติจะประสบความสำเร็จจะต้องได้รับการสนับสนุนทางเศรษฐกิจ สังคม และได้รับการสนับสนุนทางการเมือง และได้รับการสนับสนุนจากประชาชนด้วย

2.6 ด้านทัศนคติของผู้ปฏิบัติงาน

จากแบบสอบถาม พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้รับบริการ และผู้ที่นำนโยบายไปปฏิบัติที่มีต่อปัจจัยด้านทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานอยู่ที่ 4.30 (ระดับมากที่สุด) ซึ่งหมายความว่า ผู้รับบริการ และผู้ที่นำนโยบายไปปฏิบัติมองว่าความเข้าใจของผู้ปฏิบัติงานที่มีต่อวัตถุประสงค์ของนโยบายทิศทางของทัศนคติที่มีต่อนโยบายนั้นมีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ นโยบายที่ผู้ปฏิบัติจะนำไปปฏิบัติด้วยดีต้องเป็นนโยบายที่ผู้ปฏิบัติเข้าใจเห็นด้วย

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่มีทัศนคติเชิงบวกต่อวัตถุประสงค์ของนโยบายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จึงส่งผลให้การดำเนินงานตามนโยบายบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าปัจจัยด้านทัศนคติของผู้ปฏิบัติงาน มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ การแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติจะประสบผลสำเร็จได้ ผู้ที่นำไปปฏิบัติต้องมีความเข้าใจ และมีทัศนคติที่ดีต่อนโยบายนั้น

3. ผลการนำนโยบายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ

จากแบบสอบถามชุดที่ 2 ซึ่งมีผู้สูงอายุเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า

ด้านคุณภาพชีวิตมีผลต่อการนำนโยบายสวัสดิการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ มีผู้เห็นด้วยอยู่ในภาพรวมระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.34 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.55 และด้านการดำรงชีวิตอยู่ในครอบครัวชุมชนได้อย่างเหมาะสม มีผู้เห็นด้วยในภาพรวมอยู่ระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.48

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะจากการนำนโยบายไปปฏิบัติ

จากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ พบว่า ปัญหา และข้อเสนอแนะต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติสามารถสรุปได้ออกเป็นแต่ละประเด็น ดังต่อไปนี้

4.1 ปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์ของผู้นำชุมชน บางครั้งมีความคลาดเคลื่อนไม่ชัดเจน หรือการสื่อความหมายที่ไม่ตรงกัน ทำให้การมารับสวัสดิการเบี้ยยังชีพในบางครั้งอาจไปไม่ทัน หรือไม่ได้ไป ตามที่เจ้าหน้าที่นัดหมายในหมู่บ้าน ส่งผลให้ผู้สูงอายุต้องไปรับเองที่สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลเชียงบาน

4.2 ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อขั้นตอนการเบิกจ่ายเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุ รัฐบาลไม่ควรกำหนดหลักเกณฑ์ใหม่ในการจ่ายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุผ่านระบบพร้อมเพย์ เพราะผู้สูงอายุหลายราย ในพื้นที่ไม่สะดวกที่จะรับผ่านบัญชีเงินฝากธนาคาร เพราะการจ่ายสวัสดิการเบี้ยยังชีพในปัจจุบันของพื้นที่ตำบลเชียงบาน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ได้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การจ่ายเป็นเงินสด และการจ่ายผ่านบัญชีเงินฝากธนาคารซึ่งคืออยู่แล้วเป็นการบริการแก่ผู้สูงอายุในพื้นที่ตามความประสงค์ของผู้สูงอายุ แต่ละราย นอกจากนี้ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติส่วนใหญ่เห็นว่า การจัดสรรงบประมาณที่ใช้จ่ายในการดำเนินการตามนโยบายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ที่ได้รับการจัดสรรจากกรมส่งเสริมปกครองท้องถิ่น ปัจจุบันมี ความล่าช้า ควรจัดสรรงบประมาณให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นล่วงหน้า เพื่อการดำเนินการเบิกจ่ายที่รวดเร็ว และทันต่อการเบิกจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุภายในวันที่ 10 ของทุกเดือน ตามที่กำหนดไว้ในระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2552 และควรมีการปรับอัตราการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น เพื่อให้เพียงพอต่อค่าครองชีพที่เพิ่มขึ้นในปัจจุบันและควรเปลี่ยนหลักเกณฑ์จากการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุแบบขั้นบันไดเป็นการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่มีอัตราเท่ากันทุกช่วงอายุเพื่อให้เกิดความเสมอภาค

4.3 ปัญหาจำนวนเงินสวัสดิการเบี้ยยังชีพที่ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพของผู้สูงอายุในพื้นที่

เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีฐานะยากจน และส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเกษตรกร ควรปรับเพิ่มจำนวนเงินสวัสดิการเบี้ยยังชีพที่ให้กับผู้สูงอายุ และควรจ่ายในอัตราที่เท่ากันทุกคน เพราะการจ่ายเบี้ย ยังชีพผู้สูงอายุในปัจจุบันเป็นการจ่ายแบบขั้นบันไดที่จ่ายตามช่วงอายุจึงได้รับไม่เท่ากัน และไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ และเกิดความไม่เสมอภาคซึ่งผู้ที่ได้รับผลจากการนำนโยบายไปปฏิบัติ ส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่ารัฐบาลควรให้ความสำคัญต่อผู้สูงอายุมากยิ่งขึ้น โดยการปรับสวัสดิการเบี้ยยังชีพให้สูงขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับ ค่าครองชีพกับค่าครองชีพในปัจจุบัน

4.4 ปัญหาความเพียงพอของทรัพยากร

4.4.1 ทรัพยากรบุคคล

ที่ปฏิบัติงานนี้ไม่มีความเพียงพอ เนื่องจากภาระงานในความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่มีมาก ทรัพยากรบุคคลจึงไม่เพียงพอ

4.4.2 ทรัพยากรด้านเงินงบประมาณ

ที่ได้รับจัดสรรจากกรมส่งเสริมปกครองท้องถิ่นที่จัดสรรมาให้ในแต่ละไตรมาส เพื่อเป็นงบประมาณดำเนินการการนำนโยบายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติมีความเพียงพอแต่การจัดสรรมีมูลค่าต่ำ

4.5 ปัญหาด้านการสื่อสารระหว่างองค์กรและกิจกรรมในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

บางครั้งอาจมีการสื่อสารที่คลาดเคลื่อน ส่งผลให้การดำเนินงานบางครั้งอาจมีความล่าช้า ประสานงานระหว่างบุคคล เปิดโอกาสให้ผู้ดำเนินงานเสนอความคิดเห็นที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ต่อผู้บริหารได้อย่างเต็มที่ โดยยึดถือมติของส่วนรวมเป็นหลัก

4.6 ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาสวัสดิการด้านอื่นประกอบกับสวัสดิการในรูปตัวเงิน ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติและผู้รับบริการ

มีข้อเสนอแนะที่ตรงกันว่าองค์กรบริหารส่วนตำบลเชียงบาน ควรส่งเสริมให้จัดบริการสำหรับผู้สูงอายุในท้องถิ่น เช่น ลานออกกำลังกาย การนวดแผนไทย ห้องสมุดประชาชน และกิจกรรม ในวันสำคัญต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้สูงอายุมีกิจกรรมปฏิบัติ และมีส่วนร่วมในชุมชนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้รัฐบาลควรส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายดูแลผู้สูงอายุในชุมชน เช่น อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน กรณีผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่เพียงลำพัง และเป็นผู้ป่วยติดเตียง หรือมีภาวะความพิการในผู้สูงอายุเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้น สามารถสรุปและอภิปรายผลการศึกษาได้ ดังนี้

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ

ตามที่ได้ศึกษา ได้นิยามปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ ดังได้กล่าวไว้ในบทที่ 1 หมายถึง เหตุอันเป็นการให้เกิดความสำเร็จจากผลของการนำนโยบายสวัสดิการ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปใช้ใน 6 ด้านซึ่งสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1.1 ด้านการกำหนดมาตรฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบาย พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้รับบริการ และผู้ที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ที่มีต่อปัจจัยมาตรฐาน และวัตถุประสงค์อยู่ที่ 4.00 (ระดับมาก) หมายความว่า ผู้รับบริการ และผู้ที่นำนโยบายไปปฏิบัติมองว่าการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน และระบุวัตถุประสงค์ของการนำนโยบาย ฯ ไปปฏิบัติไว้อย่างชัดเจน ทำให้ผู้ดำเนินการนำนโยบาย ฯ ไปปฏิบัติมีความรู้ความเข้าใจในการนำนโยบายดังกล่าวไปปฏิบัติเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับแมซมานเนียน (Mazmanian); และซาบาเตียร์ (Sabatier) ซึ่งร่วมกันเขียนบทความเรื่อง “A Multivariate Model of Public Policy Making” (D.A. Mazmanian; & P.A. Sabatier.1980) พบว่า การที่นโยบายได้รับการปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยแค่ไหนนั้น ขึ้นอยู่กับความชัดเจนของวัตถุประสงค์ของนโยบายนั้น ๆ ด้วย

1.2 ด้านทรัพยากร มีจำนวนบุคลากรระยะเวลาในการดำเนินงานและงบประมาณที่ใช้ในการปฏิบัติงานมีอย่างเพียงพอ และเหมาะสม จากแบบสอบถาม พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้รับบริการ ที่มีต่อบัญชีด้านทรัพยากรอยู่ที่ 3.35 (ระดับปานกลาง) หมายความว่า ผู้รับบริการ และผู้ที่นำนโยบายไปปฏิบัติมองว่าการจัดสรรทรัพยากร ทั้งจำนวนบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน ระยะเวลา และงบประมาณที่ใช้ ในการดำเนินการตามนโยบายนี้มีอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสามารถดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของนโยบายที่ตั้งไว้แต่ยังไม่เต็มศักยภาพ แสดงว่าทรัพยากรมีผลต่อการนำนโยบายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากทรัพยากรเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างมากในการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จหากการดำเนินโครงการใด ๆ ปราศจากคน เงิน เวลา วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ หรือมีแต่ไม่เพียงพอการปฏิบัติงานนั้น ๆ ย่อมเกิดอุปสรรคส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพอย่างแน่นอน ซึ่งผลการวิจัยได้สอดคล้อง เอ็ดเวิร์ดส (G.C. Edward. 1980: 51) กล่าวว่า นโยบายที่ประสบความสำเร็จนั้นต้องได้รับการสนับสนุนทางทรัพยากร ทั้งทางด้านการเงิน และกำลังคนอย่างเต็มที่ มิฉะนั้นนโยบายนั้นจะไม่ปรากฏผล ในทางปฏิบัติจำนวนบุคลากรที่จะนำนโยบายไปปฏิบัติมีน้อยกว่าจำนวนที่ต้องการ สำหรับการปฏิบัติให้สำเร็จซึ่งผลของการขาดแคลนกำลังคนดังกล่าว จะมีผลโดยตรงต่อความสำเร็จ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติ ให้เป็นไปตามนโยบาย

1.3 ด้านการจัดการสื่อสารระหว่างองค์การและกิจกรรมนำนโยบายไปปฏิบัติ จากแบบสอบถาม พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้รับบริการ และผู้ที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ที่มีต่อบัญชีด้านการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่กับองค์การ และกิจกรรมในการนำนโยบายไปปฏิบัติอยู่ที่ 3.84 (ระดับมาก) หมายความว่า ผู้รับบริการ และผู้ที่นำนโยบายไปปฏิบัติมองว่าการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่กับองค์การ และกิจกรรมในการนำนโยบายไปปฏิบัติมีมากพอสมควร เนื่องจากต้องมีการประสานงานกันระหว่างบุคลากรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารระหว่างชุมชน แสดงว่าการสื่อสารระหว่างองค์การ และกิจกรรมนำนโยบายไปปฏิบัติมีผลต่อการนำนโยบายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับเอ็ดเวิร์ดส (G.C. Edward. 1980: 295-297) กล่าวว่า ปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จหรือไม่ประสบความสำเร็จอีกปัจจัยหนึ่ง คือ การติดต่อสื่อสารการนำนโยบายไปปฏิบัติที่จะก่อให้เกิดผลดีนั้น การเปิดโอกาสให้มีการพูดคุยกับบุคคลภายนอกมีส่วนสำคัญที่ช่วยทำให้การปฏิบัติงานประสบผลสำเร็จ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นจะต้องมีการสื่อสารที่ถูกต้องรวดเร็วต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพด้วย

1.4 ด้านลักษณะขององค์การในการนำนโยบายไปปฏิบัติ จากแบบสอบถาม พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้รับบริการ และผู้ที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ที่มีต่อปัจจัยด้านลักษณะขององค์การในการนำนโยบายไปปฏิบัติอยู่ที่ 4.55 (ระดับมากที่สุด) หมายความว่า ผู้รับบริการ และผู้ที่นำนโยบายไปปฏิบัติมองว่าลักษณะขององค์การในการนำนโยบายไปปฏิบัติมีความสำคัญต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ เนื่องจากลักษณะขององค์การบริหารส่วนตำบล เชียงบาน เป็นองค์กรขนาดกลางมีโครงสร้างของหน่วยงานที่ชัดเจน มีการแบ่งหน้าที่การทำงานในแต่ละด้านที่ชัดเจน ให้แก่เจ้าหน้าที่ในองค์กร และนำนโยบาย ๆ ที่ได้รับมอบหมายมาแปลง และดำเนินการในนโยบายให้ออกมาเป็นวิธีปฏิบัติ และวิธีปฏิบัตินั้นจะต้องมุ่งให้บรรลุเป้าหมายสำเร็จของนโยบาย แสดงว่าลักษณะขององค์การในการนำนโยบายไปปฏิบัติมีผลต่อการนำนโยบายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของโดแนลเอสแวนมิเตอร์ และคาร์ลอีแวนฮอร์นเขียนบทความเมื่อปี 1975 เรื่อง “The Policy Implementation Process: A Conceptual Framework” (Van Meter; & Van Horn. 1975) ที่พบว่า โครงสร้างที่เป็นทางการกับลักษณะความสัมพันธ์ของบุคคลแบบไม่เป็นทางการ และรวมไปถึงบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องที่อยู่ภายใต้การนำส่งนโยบายไปยังกลุ่มเป้าหมายด้วยจะมีอิทธิพลต่อเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ขององค์การเป็นการแสดงเจตจำนงที่สนับสนุนหรือเป็นอุปสรรคต่อองค์การในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติจึงขึ้นอยู่กับสมรรถนะขององค์การในการนำนโยบายไปปฏิบัติด้วย

1.5 ด้านการกำหนดเงื่อนไขทางเศรษฐกิจสังคมและการเมือง จากแบบสอบถาม พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้รับบริการ และผู้ที่นำนโยบายไปปฏิบัติที่มีต่อปัจจัยด้านเงื่อนไขเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่ที่ 4.15 (ระดับมาก) หมายความว่า ผู้รับบริการ และผู้ที่นำนโยบายไปปฏิบัติมองว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติจะประสบความสำเร็จจะต้องได้รับการสนับสนุนในเงื่อนไขด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง แสดงว่าเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองมีผลต่อการนำนโยบายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนโครงการนี้อย่างเต็มที่ เพราะการผลักดันให้โครงการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของแมสมาเนียน และซาบาเตียร์ (D.A. Mazmanian; & P.A. Sabatier. 1980 : 538-560) การนำนโยบายไปปฏิบัติจะประสบความสำเร็จจะต้องได้รับการสนับสนุนทางการเมือง และได้รับการสนับสนุนจากประชาชนด้วย

1.6 ด้านทัศนคติของผู้ปฏิบัติงาน จากแบบสอบถาม พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้รับบริการ และผู้ที่นำนโยบายไปปฏิบัติที่มีต่อปัจจัยด้านทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานอยู่ที่ 4.30 (ระดับมากที่สุด) หมายความว่า ผู้รับบริการ และผู้ที่นำนโยบายไปปฏิบัติ มองว่าทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานมีผลต่อการนำนโยบายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ดำเนินนโยบาย มีทัศนคติในการปฏิบัติงานที่ดีจริงการที่ผู้ดำเนินงานมีความตั้งใจในการปฏิบัติงานมีทัศนคติที่ดีต่อโครงการส่งผลให้การดำเนินโครงการอยู่ในทิศทางที่ดีสอดคล้องกับผลการศึกษาของ โดแนลเอส แวน มิเตอร์ และคาร์ลอีแวน ฮอร์น เขียนบทความเมื่อปี ค.ศ. 1975 เรื่อง “The PolicyImplementation Process : A Conceptual Framework” (Van Meter; & Van Horn. 1975) ที่ว่า ความเข้าใจของผู้ปฏิบัติที่มีต่อวัตถุประสงค์ของนโยบายทิศทางของทัศนคติที่มีต่อนโยบายนั้น มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติที่ผู้ปฏิบัติจะนำไปปฏิบัติได้ดีต้องเป็นนโยบายที่ผู้ปฏิบัติเข้าใจเห็นด้วย

2. ผลจากการนำนโยบายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ

ผลจากการนำนโยบายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วน ตำบลเชียงบาน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ที่เก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้รับบริการ จำนวน 330 คน แยกอภิปราย 2 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านคุณภาพชีวิต อยู่ในระดับปานกลาง พิจารณาแล้ว พบว่า ด้านคุณภาพชีวิตมีผลต่อการนำนโยบายสวัสดิการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ ผู้สูงอายุเมื่อได้รับบริการเบี้ยยังชีพแล้วทำให้สามารถ ดำรงชีพได้ รวมทั้งมีความสุข และสามารถพึ่งตนเองได้ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของนโยบายสวัสดิการ เบี้ยยังชีพ และ ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติที่ว่าเบี้ยยังชีพเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาคุณภาพ ชีวิตของผู้สูงอายุ

2.2 ด้านการดำรงชีวิตอยู่ในครอบครัว ชุมชนได้อย่างเหมาะสม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณาแล้ว พบว่า เมื่อได้รับบริการเบี้ยยังชีพแล้วทำให้ผู้สูงอายุได้รับเบี้ยยังชีพทำให้ได้รับการดูแลจากครอบครัวมากขึ้น และมีรายได้ (รวมกับเบี้ยยังชีพ) เพียงพอกับค่าใช้จ่าย รวมทั้งประชาชนในชุมชนมองผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพอย่างมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกับผู้สูงอายุคนอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของนโยบายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ที่ว่าเพื่อเป็นการประกันความมั่นคงให้กับผู้สูงอายุสามารถให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี และเท่าเทียมกัน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ควรมีการกำหนดปฏิทินการจัดสรรงบประมาณ เพื่อใช้จ่ายในการดำเนินโครงการอย่างชัดเจน เพื่อที่จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินการเบิกจ่ายเบี้ยยังชีพ ให้ผู้สูงอายุในแต่ละเดือน ได้ไม่เกินวันที่ 10 ของทุกเดือน ตามที่กำหนดไว้ในระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2552

2. นอกจากสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ที่รัฐบาลได้จัดสวัสดิการที่เป็นตัวเงินให้แก่ ผู้สูงอายุ แล้วควรมีนโยบายสวัสดิการด้านการดูแลผู้สูงอายุที่เป็นผู้ป่วยติดเตียง หรือมีภาวะพิการ ที่มีฐานะยากจน และอาศัยอยู่เพียงลำพังเพื่อให้กลุ่มผู้สูงอายุเหล่านี้ได้รับการดูแล และสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาคั้งต่อไป

1. เนื่องจากการดำเนินการนำนโยบายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติไม่มีแผนการประเมินการนำนโยบาย ๕ ไปปฏิบัติที่แน่ชัด ดังนั้นผู้ศึกษาขอเสนอให้มีการศึกษาวิจัยในเรื่องการประเมินการนำนโยบายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ เพื่อให้สามารถทราบผลการดำเนินงานที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

2. การศึกษาคั้งนี้เป็นการศึกษาตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการนำนโยบายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ เป็นการเลือกศึกษาตามทฤษฎีทางด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติ ของแวน ฮอร์น และมิเตอร์ (Van Horn และ Meter) ดังนั้นเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการศึกษามากขึ้นควรทำการศึกษาคั้งตัวแปรอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น ด้านภาวะผู้นำ, การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน เป็นต้น

3. ควรทำการศึกษาพื้นที่การดำเนินงานอื่น ๆ เพื่อทำการเปรียบเทียบผลการดำเนินงานรับทราบปัญหาที่เหมือน หรือต่างสาเหตุกันเพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ที่มาของปัญหาทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขปัญหา และพัฒนา งานต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานศึกษาค้นคว้าฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างดี จากผู้ให้การสนับสนุนหลายท่าน ผู้ศึกษาขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยันต์ รัชกุล อาจารย์ที่ปรึกษา และดร.ฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์ รวมถึงคณะกรรมการการวิจัย มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ให้โอกาส และให้การสนับสนุนทางด้านวิชาการ

ในด้านข้อมูล และข้อคิดอันมีคุณค่า ผู้ศึกษาขอขอบคุณ กลุ่มนักรการเมืองท้องถิ่นที่เข้ามาบริหารจัดการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ซึ่งประกอบด้วย นายกองดีการบริหารส่วนตำบลเชียงบาน กลุ่มข้าราชการประจำผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และกลุ่มผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้สวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลเชียงบาน ที่ให้ข้อมูลการวิจัยผู้ศึกษา

ขอขอบคุณ บิดา มารดา ครูบาอาจารย์ ที่เป็นเบื้องหลังความสำเร็จในงานทุกชิ้น และท้ายสุดนี้ ขอขอบคุณบรรดากัลยาณมิตรหลายท่านที่มีได้เอ่ยนามที่ให้กำลังใจ และสนับสนุนผู้วิจัยด้วยความจริงใจเสมอมา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงมหาดไทย. (2552). **ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2552 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560** กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- วารุณา นิมพลีกุล. (2551). **ปัญหาและอุปสรรคของโครงการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาเทศบาลเมืองบ้านสวน อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี**. วิทยานิพนธ์ ปร.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- Edwards, G.C. (1980). **Implementing Public Policy**. Washington DC : Congressional Quarterly Press.
- Easton, David. (1953). **The Political System: An Inquiry into the of Political Science**. New York: Alfred A. Knopf.
- Mazmanian, D. A. &Sabatier,P. A. (1980). **“The Implementation of Public Policies: A frame work of Analysis.”***Policy studies Journal Contents*. Special Issue : 538–560.
- Van Meter, Donald S.; & Van Horn, Carl E. (1975.February). **The Policy Implementation Process : A Conceptual Framework**. *Administration and Society*.6(4) : 445–487.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานที่ดิน

จังหวัดเชียงราย

Affecting Staff Competency of Chiang Rai Provincial Land Office

อัศวิน แสงทองคำ^{1*} และ สุพัตรา วรรณสืบเชื้อ²

Atsawin Saengthongkham^{1*} and Supattra Wannasubchae²

บทคัดย่อ

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงรายนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงราย และศึกษาระดับสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงราย ศึกษาโดยวิธีเชิงปริมาณในกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงราย ซึ่งจำนวนประชากรในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้การเลือกใช้กลุ่มประชากรทั้งหมด ในสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงราย ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 95 คน โดยได้เก็บข้อมูล 90 คน โดยยกเว้นหัวหน้าฝ่ายทั้งหมด 5 ฝ่าย เนื่องจากเว้นไว้เพื่อเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ผลการวิจัยได้พบว่า บุคลากรส่วนใหญ่เป็นเพศชายโดยมีอายุระหว่าง 41-50 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่ข้าราชการได้รับเงินเดือนระหว่าง 20,001-30,000 บาท มีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 7-10 ปี ขึ้นไป โดยบุคลากรสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงราย มีสมรรถนะในการทำงานด้านความขยันหมั่นเพียรอยู่ในระดับสูง มีสมรรถนะในการทำงานด้านความรับผิดชอบและเอาใจใส่ในงาน โดยรวมอยู่ในระดับสูง มีสมรรถนะในการทำงานด้านความซื่อสัตย์และภักดีต่อองค์กร โดยรวมแล้วอยู่ในระดับสูง แต่หากจำแนกรายข้อแล้วพบว่า บุคลากรบางรายยังมีความรู้สึกเป็นเรื่องธรรมดาที่ทรัพย์สินขององค์กรเสียหายอยู่ในระดับปานกลาง (มีความรู้สึกเฉยๆ) ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้สามารถเสนอแนะการเพิ่มและรักษาระดับสมรรถนะในการปฏิบัติงานได้ดังนี้ บุคลากรควรรหาแนวทางวิธีในการพัฒนาสมรรถนะการทำงานของบุคลากรสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงราย ผู้เกี่ยวข้องควรให้คำปรึกษา เพื่อให้บุคลากรสามารถพัฒนา และรักษาระดับสมรรถนะในการทำงาน ผู้ที่เกี่ยวข้องควรพยายามขจัดปัญหาภายในองค์กรที่เป็นสาเหตุทำให้การทำงานมีสมรรถนะลดลง ผู้มีส่วนช่วยเหลือ และส่งเสริมบุคลากรในการเพิ่มสมรรถนะในการทำงาน อาจจะเป็นผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน หรือบุคคลรอบข้าง ควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาระดับสมรรถนะของบุคลากร

คำสำคัญ: สมรรถนะ บุคลากรสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงราย สำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงราย

Abstract

A study of “ Factors Affecting Staff Competency of Chiang Rai Provincial Land Office ” is to investigate Factors Affecting Staff Competency of Chiang Rai Provincial Land Office as well as their performances towards

¹นิสิตคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : atsawin_cr@hotmail.com

their works. The authors utilize quantitative methods to the land-office personnel as a sample of interest. As for the sample, 90 land-office personnel are chosen by the Purposive Sampling method. The results show that most of the personnel in the sample are single men of age between 41–50 years old and most of them got bachelor degrees. Most of the personnel earn their monthly salaries of around 20,001–30,000 baht and most of them have been working as personnel for more than 7–10 years. On their competencies, the study indicates that those officers have shown a very high degree of being hard-working, responsible, and committed. They have also shown a very pleasurable degree of being royal and honest to the organization. However, some of the personnel are not so responsive towards the situation that causes the properties of the organization to be damaged. Motivated from the results, several suggestions towards increasing and maintaining competencies can be obtained. Personnel are suggested to find solid methods for improving their competency in working while other related personnel are suggested to support them in order to keep increasing and maintaining their competencies. Not only that, relevant personnel should take care of problems arising in the organization that cause reduction in competencies. As far as the Chiang Rai Provincial Land Office is concerned, any relevant personnel, such as chief officers, colleagues, or other people around them, should be parts of the development of each personnel's competencies.

Keywords: Competency , Staff Chiang Rai Provincial Land Office , Chiang Rai Provincial Land Office

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ปกครองในระบบประชาธิปไตย มีหน่วยงานรัฐบาลเป็นหน่วยงานที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ มีหน้าที่ที่สำคัญ คือ การให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนในด้านต่าง ๆ ใช้จ่ายเงินในการป้องกันและรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ ด้านการศึกษา ด้านการสาธารณสุขและกิจการบางอย่าง เช่น การสร้างเขื่อน การสร้างถนนหนทาง การจัดให้มีไฟฟ้า ประปา ท่อ ทางระบายน้ำ และการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินให้ราษฎร ฯลฯ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนมีความจำเป็น และเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม รัฐบาลจึงต้องเป็นผู้จัดทำ เพราะรัฐบาลมีหน้าที่ในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ราษฎร และต้องการให้ประชาชนมีความอยู่ดีกินดี มีสวัสดิการทางสังคมอย่างทั่วถึงกันและมีความเสมอภาคกัน

กรมที่ดินเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ภารกิจด้านที่กรมที่ดินรับผิดชอบอยู่ คือ ภารกิจตามประมวลกฎหมายที่ดิน การดำเนินงานออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินให้ราษฎร ให้บริการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับที่ดิน และออกสังหาริมทรัพย์ รังวัดออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงในที่ดินสาธารณประโยชน์และในที่ราชพัสดุ การรังวัดและทำแผนที่ จัดที่ทำกินให้ประชาชนตามประมวลกฎหมายที่ดิน ภารกิจตามกฎหมายอื่น การควบคุมการจัดสรรที่ดิน การจดทะเบียนอาคารชุด การควบคุมช่างรังวัดเอกชน ดังนั้นสมรรถนะการทำงานของบุคลากรของสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงราย จึงเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากการที่องค์กรใด ๆ จะบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ส่วนหนึ่งจะต้องมาจากการที่บุคลากรมีขวัญกำลังใจ มีสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานที่ดีมีความพึงพอใจในการทำงาน ดังนั้นหากบุคลากรของสำนักงานที่ดิน จังหวัดเชียงราย มีสมรรถนะการทำงานที่ดี ก็จะสามารถพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของประชาชน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้ ซึ่งในระบบงานของข้าราชการนั้น ยังมีการปฏิบัติงานต่ำกว่ามาตรฐานที่มีอยู่ ขาดความคิดสร้างสรรค์ในผลงานหรือกระบวนการปฏิบัติงานขององค์กรไม่ตรงตามเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในการพัฒนาองค์กร ขาดความตั้งใจและขาดความพยายาม ขาดจิตสำนึก

ของการเป็นข้าราชการในการให้บริการต่อประชาชนผู้รับบริการ ข้าราชการขาดความสนใจใฝ่รู้ สักสม ความรู้ความสามารถของตนในการปฏิบัติราชการ และนำเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ากับการปฏิบัติราชการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ขาดการดำรงตนและประพฤติปฏิบัติอย่างไม่ถูกต้องเหมาะสม ทั้งตามกฎหมายคุณธรรมจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ และจรรยาข้าราชการและขาดความตั้งใจที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น ดังนั้นสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงราย จึงจำเป็นต้องหาวิธีนำหลักการและแนวทางพัฒนาการปฏิบัติงานของบุคลากร โดยนำเอาสมรรถนะในการปฏิบัติงานมาใช้ภายในองค์กรซึ่งประกอบไปด้วย คุณลักษณะ 5 ด้าน คือ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การสั่งสมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ การยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมจริยธรรม และการทำงานเป็นทีม (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. 2553 : 7) โดยได้นำเอาคุณลักษณะทั้ง 5 ด้าน มาสรุปเป็นตัวแปรตามของกรอบความคิดได้ 3 ด้านคือ 1.ความขยันหมั่นเพียร 2.ความรับผิดชอบและการเอาใจใส่ในงาน 3.ความซื่อสัตย์และภักดีต่อองค์กร

จากแนวทางดังกล่าวทำให้ผู้ศึกษาสนใจศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรของสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงราย เพื่อนำข้อมูลไปปรับใช้ในการบริหารงานภายในและเพื่อส่งเสริมพัฒนาปัจจัยด้านที่มีผลต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรทำให้บุคลากรมีสมรรถนะในการทำงานสูงขึ้นซึ่งจะส่งผลให้เป้าหมายของสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงราย สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

สมมติฐานของการวิจัย

1. ปัจจัยด้านบุคคลของบุคลากรสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงรายมีผลด้านบวกกับระดับสมรรถนะในการทำงาน
2. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานของบุคลากรของสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงราย มีผลด้านบวกกับสมรรถนะในการปฏิบัติงาน
3. ปัจจัยด้านความผูกพันกับหน่วยงานของบุคลากรของสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงรายมีผลด้านบวกกับระดับสมรรถนะในการปฏิบัติงาน
4. ปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีมของบุคลากรของสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงรายมีผลด้านบวกกับระดับสมรรถนะในการปฏิบัติงาน
5. ปัจจัยด้านความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของบุคลากรของสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงราย มีผลด้านบวกกับระดับสมรรถนะในการปฏิบัติงาน

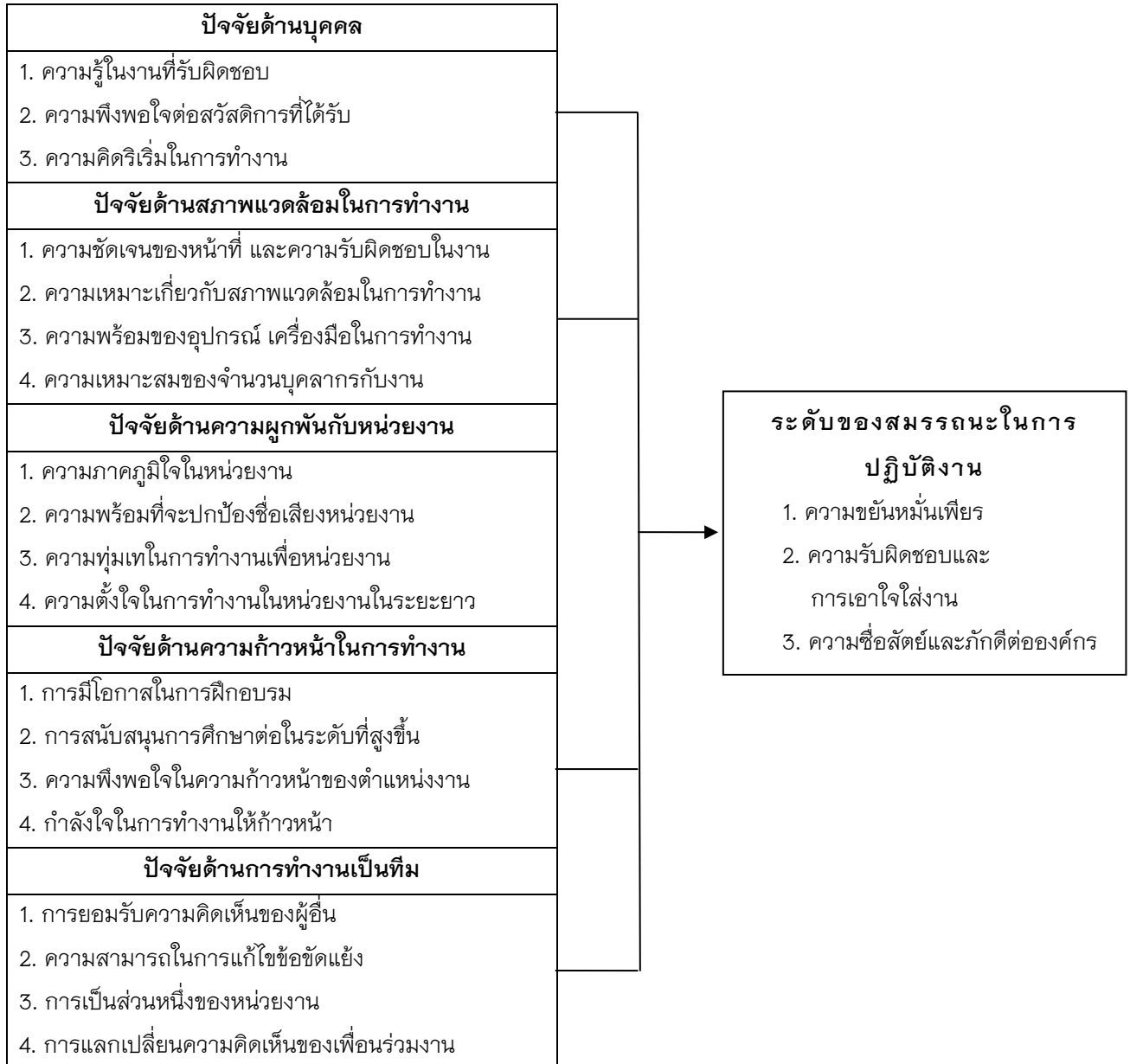
คำถามการวิจัย

1. การวิจัยนี้ต้องการศึกษาว่ามีปัจจัยอะไรบ้าง ที่มีผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงราย
2. บุคลากรสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงราย มีระดับสมรรถนะการปฏิบัติงานอย่างไร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เลือกใช้กลุ่มประชากรทั้งหมด ในสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงราย ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 95 คน โดยได้เก็บข้อมูล 90 คน โดยยกเว้นหัวหน้าฝ่ายทั้งหมด 5 ฝ่าย เนื่องจากเว้นไว้เพื่อเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการวิจัยในเรื่องนี้ต้องการทราบถึงระดับสมรรถนะ และปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงาน ของบุคลากรสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงราย ซึ่งมีจำนวนบุคลากรในสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงราย ทั้งหมด 90 คน ผู้ศึกษาจึงเลือกกลุ่มประชากรทั้งหมด เพื่อให้ครอบคลุมทั้งสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงราย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ คือ

แบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถาม แบบปลายปิด (Close-end Questionnaire) การออกแบบแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล จะประกอบด้วย

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) เป็นการบรรยายข้อมูลด้วยสถิติเบื้องต้น ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage : %) ค่าเฉลี่ย (Arithmetic mean: \bar{X}) ซึ่งผู้ศึกษาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคลและข้อมูลเกี่ยวกับงานของกลุ่มประชากร ทั้งนี้เพื่อนำมาสรุปคะแนนคำตอบของตัวแปรแต่ละตัว ซึ่งจะใช้ในการทดสอบสมมติฐานต่อไป

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) เป็นการนำค่าสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้ โดยใช้สถิติ Pearson Correlation เป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัวที่อยู่ในมาตราการวัดระดับ Interval หรือ Ratio Scale ค่าที่ได้เรียกว่า "สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์" โดยปกติจะมีค่าอยู่ระหว่าง 0.00 ถึง 1.00

เกณฑ์การแปลค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)

1. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ มีค่า	.81 ขึ้นไป	มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง
2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ มีค่าระหว่าง	.41-.60	มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง
3. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ มีค่าระหว่าง	.20-.40	มีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างต่ำ
4. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ มีค่าต่ำกว่า	.20	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ

ผลการศึกษา

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 55.56 อายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 31.11 สถานภาพโสด จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 44.44 การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 51.11 ตำแหน่งเป็นข้าราชการ จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 42.22 ได้รับเงินเดือน 20,001-30,000 บาท จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 57.78 และมีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน มากกว่า 7-10 ปี ขึ้นไป จำนวน 42 คนร้อยละ 46.67

ตอนที่ 2 ลักษณะของปัจจัยในด้านการปฏิบัติงาน

พบว่า ปัจจัยในด้านการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานที่دينจังหวัดเชียงราย อยู่ในระดับมาก 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านความผูกพันกับหน่วยงาน (\bar{X} =3.96) ปัจจัยด้านความรู้ความสามารถของบุคคล (\bar{X} =3.72) และปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีม (\bar{X} =3.64) และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน (\bar{X} = 3.34) และปัจจัยด้านความก้าวหน้าในการทำงาน (\bar{X} =3.03) ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดของปัจจัยแต่ละด้าน ดังนี้

1. ปัจจัยด้านความรู้ความสามารถของบุคคล โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (\bar{X} =3.72) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ ท่านมีความสามารถในการสื่อสารกับบุคคลอื่น (\bar{X} =3.86) รองลงมา คือ ท่านมีความรู้ตรงกับงานที่ท่านรับผิดชอบ (\bar{X} = 3.77) และท่านใช้ความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ในการทำงาน (\bar{X} =3.54) ตามลำดับ

2. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} =3.34) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 2 ข้อ คือ ขอบเขตหน้าที่ในการทำงานของท่านถูกระบุไว้ชัดเจน (\bar{X} =3.80) รองลงมา คือ สภาพแวดล้อมในที่ทำงานของท่านเหมาะสมต่อการทำงาน (\bar{X} =3.59) และมีความ

คิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง 3 ข้อ คือ ในองค์กรของท่านมีความขัดแย้งระหว่างเพื่อนร่วมงาน ($\bar{X} = 3.33$) องค์กรของท่านมีอุปกรณ์ เครื่องมือพร้อมในการทำงาน ($\bar{X} = 3.02$) และจำนวนบุคลากรเมื่อเปรียบเทียบกับงานมีความเหมาะสม ($\bar{X} = 2.99$) ตามลำดับ

3. ปัจจัยด้านความผูกพันกับหน่วยงาน โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ท่านพร้อมจะทุ่มเทการทำงานให้องค์กรของท่านเจริญก้าวหน้า ($\bar{X} = 4.09$) รองลงมา คือ ท่านพร้อมที่จะปกป้องชื่อเสียงขององค์กรของท่าน ($\bar{X} = 4.04$) ท่านภูมิใจที่ทำงานที่สำนักงานที่دينจังหวัดเชียงราย ($\bar{X} = 3.99$) และท่านตั้งใจที่จะทำงานให้องค์กรของท่านจนกว่าจะเกษียณอายุ ($\bar{X} = 3.73$) ตามลำดับ

4. ปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีม โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ท่านมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนร่วมงาน ($\bar{X} = 3.82$) รองลงมา คือ บุคลากรในองค์กรของท่านเปิดรับความคิดเห็นของผู้อื่น ($\bar{X} = 3.66$) บุคลากรในองค์กรของท่านมีความสามารถแก้ไขข้อขัดแย้ง ($\bar{X} = 3.59$) และท่านรู้สึกว่าคุณเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรที่มีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 3.51$) ตามลำดับ

5. ปัจจัยด้านความก้าวหน้าในการทำงาน โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.03$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ มีความรู้สึกมีกำลังใจในการทำงานให้ก้าวหน้า ($\bar{X} = 3.30$) รองลงมา คือ ท่านมีโอกาสได้เข้าร่วมในการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ความชำนาญ ($\bar{X} = 2.99$) องค์กรของท่านให้การสนับสนุนการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ($\bar{X} = 2.92$) และมีความพอใจในความก้าวหน้าของตำแหน่งการงาน ($\bar{X} = 2.74$) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ระดับของสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานที่دينจังหวัดเชียงราย

พบว่า สมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานที่دينจังหวัดเชียงราย อยู่ในระดับสมรรถนะสูง ($\bar{X} = 3.97$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีสมรรถนะอยู่ในระดับสูงทุกด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านความรับผิดชอบและเอาใจใส่ในงาน ($\bar{X} = 4.03$) ด้านความซื่อสัตย์และภักดีต่อองค์กร ($\bar{X} = 3.97$) และด้านความขยันหมั่นเพียร ($\bar{X} = 3.77$) ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดของสมรรถนะแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านความขยันหมั่นเพียร โดยรวมมีสมรรถนะอยู่ในระดับประสิทธิภาพสูง ($\bar{X} = 3.77$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีสมรรถนะอยู่ในระดับประสิทธิภาพสูง 2 ข้อ คือ มาปฏิบัติงานก่อนเวลาเพื่อเตรียมความพร้อมอยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.38$) รองลงมา คือ มาปฏิบัติงานก่อนเวลาเพื่อเตรียมความพร้อมอยู่เสมอ ($\bar{X} = 3.99$) และมีสมรรถนะอยู่ในระดับประสิทธิภาพปานกลาง 2 ข้อ คือ ลาป่วย ลากิจ โดยไม่มีเหตุผลอยู่เสมอ ($\bar{X} = 3.33$) และความขยันและตั้งใจในการทำงานขึ้นอยู่กับอารมณ์เป็นหลัก ($\bar{X} = 3.22$)

2. ด้านความรับผิดชอบและเอาใจใส่ในงาน โดยรวมมีสมรรถนะอยู่ในระดับประสิทธิภาพสูง ($\bar{X} = 4.03$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีสมรรถนะอยู่ในระดับประสิทธิภาพสูง 3 ข้อ คือ ปฏิบัติงานด้วยความละเอียดรอบคอบทันเวลา ($\bar{X} = 4.35$) รองลงมา คือ มีการติดตามงานที่ปฏิบัติอยู่ตลอดเวลา ($\bar{X} = 4.09$) และเมื่องานที่ปฏิบัติเกิดผิดพลาด ท่านปรับปรุงแก้ไขอยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.05$) มีสมรรถนะอยู่ในระดับประสิทธิภาพปานกลาง 1 ข้อ คือ ขณะปฏิบัติงานไม่สามารถแยกเรื่องส่วนตัวกับเรื่องงานได้ ($\bar{X} = 3.07$) และมีสมรรถนะอยู่ในระดับประสิทธิภาพต่ำ 1 ข้อ คือ ขาดการทุ่มเท และเอาใจใส่ต่อหน้าที่การงานที่รับผิดชอบ ($\bar{X} = 2.45$)

3. ด้านความซื่อสัตย์และภักดีต่อองค์กร โดยรวมมีสมรรถนะอยู่ในระดับประสิทธิภาพสูง ($\bar{X} = 4.05$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีสมรรถนะอยู่ในระดับประสิทธิภาพสูง 3 ข้อ คือ ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และภักดีต่อองค์กร ($\bar{X} = 4.40$) รองลงมา คือ เต็มใจให้ความช่วยเหลือในงานนอกเหนือจากงานประจำ ($\bar{X} = 4.27$) และเมื่อมีบุคคลอื่นกล่าวหาองค์กรของท่านในทางไม่ดี ท่านจะชี้แจงให้ทราบด้วยเหตุผลที่ชัดเจน ถูกต้อง ($\bar{X} = 4.00$) มีสมรรถนะอยู่ในระดับประสิทธิภาพน้อย 2 ข้อ คือ รู้สึกว่าองค์กรไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งในชีวิต ($\bar{X} = 2.59$) และรู้สึกเป็นเรื่องธรรมดาที่ทรัพย์สินขององค์กรเสียหาย ($\bar{X} = 2.38$)

ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในการปฏิบัติงานที่มีความสัมพันธ์ต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงราย พบว่า

1. ปัจจัยในการปฏิบัติงานด้านบุคคลของบุคลากรของสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงราย ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับสมรรถนะในการทำงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้
2. ปัจจัยในการปฏิบัติงานด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานของบุคลากรของสำนักงานที่ดิน จังหวัดเชียงราย ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับสมรรถนะในการทำงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้
3. ปัจจัยในการปฏิบัติงาน ด้านความผูกพันกับหน่วยงาน ของบุคลากรของสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงราย ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับสมรรถนะในการทำงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้
4. ปัจจัยในการปฏิบัติงานด้านการงานเป็นทีมของบุคลากรของสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงราย ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับสมรรถนะในการทำงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้
5. ปัจจัยในการปฏิบัติงานด้านความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของบุคลากรของสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงราย ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับสมรรถนะในการทำงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้
6. แต่จากการวิเคราะห์เพิ่มเติม พบว่า ปัจจัยทุกด้านโดยรวมแล้ว มีความสัมพันธ์กับ สมรรถนะในการทำงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลการศึกษา เรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการทำงานของบุคลากรสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงราย” พบประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. สมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงราย อยู่ในระดับสมรรถนะสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีสมรรถนะอยู่ในระดับสูงทุกด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านความรับผิดชอบและเอาใจใส่ในงาน ด้านความซื่อสัตย์และภักดีต่อองค์กร และด้านความขยันหมั่นเพียร ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากว่า สมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคลที่ทุกคนมีและใช้ได้อย่างเหมาะสม เพื่อผลักดันให้ผลการปฏิบัติงานบรรลุตาม เป้าหมาย ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้ได้แก่ ความรู้ ทักษะ บุคลิกภาพ แรงจูงใจทางสังคม ลักษณะ นิสัยส่วนบุคคล ตลอดจนรูปแบบความคิดและวิธีการคิด ความรู้สึกและการกระทำ ซึ่งลักษณะงานที่ปฏิบัติเป็นงานที่บุคลากรทุกคนต้องมีความรับผิดชอบและต้องเอาใจใส่ในงานสูง ต้องยึดความถูกต้องตามหลักของกฎหมายเป็นสำคัญ ต้องมีความซื่อสัตย์ทั้งต่อประชาชนผู้มารับบริการ ตัวเอง และองค์กร คำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ และต้องมีความขยันหมั่นเพียร เพราะลักษณะงาน เป็นงานที่ต้องใช้ทั้งความรู้ความสามารถ ความขยัน และอดทน เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมาย และสอดคล้องกับพันธกิจของกรมที่ดิน คือ คຸມครองสิทธิที่ดินให้แก่

ประชาชนให้เป็นไปตามกฎหมาย มีการทำงานอย่างเป็นเอกภาพ เป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งประเทศ ทั้งในระดับนโยบายและการปฏิบัติ ซึ่งผลการศึกษาค้นคว้า สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทิราวรรณ พันธุ์หมุด (2559); รุจิรา แสงผา (2559) ผลการวิจัยพบว่า ระดับสมรรถนะในการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ด้าน และอยู่ในระดับมาก จำนวน 4 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม ด้านบริการที่ดี ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ และด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ ตามลำดับ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วันเพ็ญ นิลนารถ (2553) ที่ศึกษาสมรรถนะหลักกับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของข้าราชการกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะหลัก อยู่ในระดับมาก โดยมีผลการมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ มีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด ส่วนมิติจิตสำนึกด้านการให้บริการ มิติคุณธรรมและจริยธรรม มิติการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มิติการทำงานเป็นทีม มิติความรู้ด้านแรงงาน และมิติภาวะผู้นำ อยู่ในระดับมาก

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการทำงานของบุคลากรสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงราย ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยในการปฏิบัติงานด้านบุคคล ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ด้านความผูกพันกับหน่วยงาน ด้านการทำงานเป็นทีม และด้านความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของบุคลากรของสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงราย ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับสมรรถนะในการทำงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเนื่องมาจากบุคลากรแต่ละตำแหน่งมีความสามารถเฉพาะตัวอยู่แล้ว และมีคุณสมบัติเหมาะสมกับลักษณะของงานที่ปฏิบัติเป็นอย่างดี ถึงแม้จะเจอสภาพแวดล้อมในการทำงานเป็นอย่างไร ก็ไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในตำแหน่งนั้นๆ ได้ สอดคล้องกับแนวความคิดของ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ซึ่งกล่าวว่า “สมรรถนะ คือ คุณลักษณะพื้นฐานเชิงพฤติกรรมของแต่ละบุคคล ที่เป็นผลมาจากความรู้ ทักษะ/ความสามารถและคุณลักษณะอื่นๆ ที่ทำให้บุคคลสามารถสร้างผลงานได้โดดเด่นกว่าเพื่อนร่วมงานอื่นๆ ในองค์กร” กล่าวคือ การที่บุคคลจะแสดงสมรรถนะใดสมรรถนะหนึ่งได้ มักจะต้องมีองค์ประกอบของทั้งความรู้/ทักษะ/ความสามารถ และคุณลักษณะอื่นๆ ตัวอย่างเช่น สมรรถนะการบริการที่ดี ซึ่งอธิบายว่า “สามารถให้บริการที่ ผู้รับบริการต้องการได้” นั้น หากขาดองค์ประกอบต่างๆ ได้แก่ ความรู้ในงานหรือทักษะที่เกี่ยวข้อง เช่น อาจต้องหาข้อมูลจากคอมพิวเตอร์และคุณลักษณะของบุคคลที่เป็นคนใจเย็น อุดหนุน ชอบ ช่วยเหลือผู้อื่นแล้ว บุคคลก็ไม่อาจจะแสดงสมรรถนะของการบริการที่ดีด้วยการให้บริการที่ผู้รับบริการต้องการได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปวีนิศย์ มากแก้ว (2557) ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถและทักษะในการทำงาน การบริการที่ดี การทำงานร่วมกันเป็นทีม ไม่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการ เขตสาทร กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยของ ศศิธร จิมากรณ์ (2556) ได้ศึกษาสมรรถนะหลักกับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของเลขานุการ สำนักงานศาล ด้านการมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ ด้านจิตสำนึกด้านการให้บริการ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และด้านการทำงานเป็นทีม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อทำการทดสอบสมมติฐาน พบว่า สมรรถนะหลักมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของเลขานุการ สำนักงานศาลยุติธรรม ได้ร้อยละ 67.9 ซึ่งตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานและเป็นไปในทิศทางเชิงบวก ได้แก่ การมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ จิตสำนึกด้านการให้บริการ และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ส่วนตัวแปรคุณธรรมและจริยธรรม การทำงานเป็นทีม ไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของเลขานุการสำนักงานศาลยุติธรรม ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ .05 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภัทรีย์ จันทรวงกุล (2550) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการรักษาและสมรรถนะในการทำงานของบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ: กรณีศึกษาบริษัท ตลาด ดอทคอม จำกัด พบว่า ไม่มีปัจจัยส่วนบุคคลปัจจัยใดที่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะในการทำงานของบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในบริษัทตลาด ดอท คอม จำกัด

ดังนั้น ปัจจัยส่วนบุคคลจึงไม่สามารถนำมาหาค่าความแตกต่างหรือพยากรณ์สมรรถนะในการทำงานของบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในบริษัทได้ นอกจากนั้นพบว่า ไม่มีปัจจัยด้านความพึงพอใจด้านใดที่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะการทำงานของบุคลากรในบริษัท ตลาด ดอท คอม จำกัด ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วันเพ็ญ นิลนารท (2553) ได้ศึกษาสมรรถนะหลักกับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของข้าราชการกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะหลักและสมรรถนะรายมิติของข้าราชการกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน มีสหสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปิยะวรรณ มารวิชัย (2550) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะปฏิบัติงานของพนักงานบริษัท อีซี บาย จำกัด (มหาชน) พบว่า ปัจจัยสภาพแวดล้อมในการทำงานมีความสัมพันธ์กับสมรรถนะการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัท อีซี บาย จำกัด (มหาชน)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

จากการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมแล้วบุคลากรของสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงราย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านบุคคลอยู่ในระดับดีมาก (เห็นด้วยมาก) โดยมีข้อเสนอแนะจำแนกในแต่ละด้าน ดังนี้

1.1 ด้านบุคคล

1.1.1 ความรู้ในงานที่รับผิดชอบ มีความเหมาะสมกับบุคลากรแต่ละคนอยู่แล้ว โดยเห็นด้วยในระดับดีมาก ซึ่งหมายถึง เห็นด้วยมาก ดังนั้น หากผู้บริหารองค์กร เปิดโอกาสให้บุคลากรได้ปฏิบัติงานในตำแหน่งที่ตรงกับความรู้อุณหภูมิ ความถนัด มอบหมายงานบุคลากรมีความถนัดและเหมาะสม จะทำให้การทำงานของบุคลากรภายในองค์กรมีสมรรถนะเพิ่มสูงขึ้น

1.1.2 ความพึงพอใจต่อสวัสดิการที่ได้รับ มีความเหมาะสมกับบุคลากรแต่ละคนอยู่แล้ว โดยเห็นด้วยในระดับดีมาก หมายถึงเห็นด้วยมาก ดังนั้น องค์กรควรมีการสอบถามถึงความต้องการในสวัสดิการด้านต่าง ๆ ของบุคลากร เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงและพัฒนาสวัสดิการให้กับบุคลากร เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้บุคลากรรู้สึกรักและผูกพันต่อองค์กร ซึ่งจะส่งผลให้การทำงานของบุคลากรมีสมรรถนะสูงยิ่งขึ้น

1.1.3 ความขัดแย้งระหว่างเพื่อนร่วมงาน พบว่า บุคลากรสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงราย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างเพื่อนร่วมงาน องค์กรควรมีการศึกษาประโยชน์ของความขัดแย้งภายในองค์กร และศึกษาแนวทางลดการขัดแย้งภายในองค์กร ส่งเสริมให้เกิดการทำงานเป็นทีม เพื่อให้การทำงานของบุคลากรมีสมรรถนะสูงยิ่งขึ้น

1.1.4 ความคิดริเริ่มในการทำงาน บุคลากรสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงราย มีความคิดริเริ่มในการทำงานอยู่ในระดับดีมาก องค์กรควรส่งเสริมบุคลากรที่มีความคิดริเริ่มให้มีการพัฒนาเพื่อยกระดับขององค์กร และควรส่งเสริมให้บุคลากรมีความคิดริเริ่มในการทำงาน เพื่อเป็นการพัฒนาองค์กรและพัฒนาการทำงานให้มีสมรรถนะสูงยิ่งขึ้น

1.2 ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน

1.2.1 ขอบเขตหน้าที่ในการทำงาน ผู้วิจัยเห็นว่า บุคลากรมีความคิดเห็นต่อ ความชัดเจนของขอบเขตหน้าที่ในการทำงานอยู่ในระดับดีที่สุดในด้านการแบ่งขอบเขตหน้าที่ในการปฏิบัติงาน ดังนั้นองค์กร หรือผู้บังคับบัญชาควรมีการแบ่งขอบเขตหน้าที่ในการทำงานให้ชัดเจนรวมทั้งแจ้งให้เจ้าหน้าที่ได้ทราบ และทำความเข้าใจในขอบเขตการทำงานของตนเองด้วยความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมบุคลากรมีความคิดเห็น

เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในการทำงานอยู่ในระดับดีมาก หมายถึง เห็นด้วยว่าเหมาะสมมากอย่างไรก็ตามองค์กรควรมีสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดีและเหมาะสมในการทำงาน เพื่อให้การทำงานของบุคลากรมีสมรรถนะความพร้อมของอุปกรณ์เครื่องมือบุคลากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมของอุปกรณ์เครื่องมืออยู่ในระดับดีที่สุดในที่นี้หมายถึง เห็นด้วยว่าความพร้อมของอุปกรณ์เครื่องมือในการทำงานมีความเหมาะสมที่สุดในที่นี้หมายถึงเห็นด้วยว่าความพร้อมของบุคลากรอยู่เสมอดีถึงความต้องการ และความสะดวกในการใช้อุปกรณ์เพื่อส่งเสริมให้การทำงานมีสมรรถนะ

1.2.2 จำนวนบุคลากรเมื่อเปรียบเทียบกับงาน ปริมาณงานในสำนักงานที่จังหวัดเชียงราย มีความเหมาะสมกับบุคลากรแต่ละคนอยู่แล้ว โดยเห็นด้วยในระดับดีมาก ซึ่งหมายถึงเห็นด้วยมาก แสดงถึงความเอาใจใส่ที่องค์กรมีต่อบุคลากรแต่ละคน และบุคลากรก็สามารถทำงานในองค์กรได้อย่างมีความสุขไม่เคร่งเครียด เนื่องจากปริมาณงานมีความเหมาะสม ส่งผลให้การทำงานมีสมรรถนะมากยิ่งขึ้น

ด้านความผูกพันกับหน่วยงาน

1.2.3 ความภาคภูมิใจในการทำงาน ผู้วิจัยเห็นว่า บุคลากรมีความภาคภูมิใจในการทำงานที่สำนักงานที่จังหวัดเชียงราย ในระดับดีที่สุดในที่นี้หมายถึงเห็นด้วยมาก ซึ่งองค์กรควรปลูกฝังให้บุคลากรทุกคนมีความภาคภูมิใจในองค์กรของตนเอง เพื่อให้เกิดความผูกพันกับหน่วยงานความพร้อมที่จะปกป้องชื่อเสียงขององค์กรบุคลากรสำนักงานที่จังหวัดเชียงราย มีความพร้อมที่จะปกป้องชื่อเสียงขององค์กร โดยอยู่ในระดับดีมาก ดังนั้นองค์กรควรเป็นแบบอย่างที่ดี และควรทำความเข้าใจกับบุคลากรในเรื่องต่าง ๆ อย่างถูกต้องและเหมาะสม เพื่อให้บุคลากรรู้สึกผูกพัน และเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ความพร้อมทุ่มเทการทำงานให้กับองค์กรเจริญก้าวหน้าโดยรวมแล้วบุคลากรมีความพร้อมทุ่มเทการทำงานให้กับองค์กรในระดับดีที่สุดในที่นี้หมายถึงเห็นด้วยมาก อาจเนื่องจากสำนักงานที่จังหวัดเชียงราย เป็นองค์กรที่เป็นหน่วยงานราชการ การทำงานให้องค์กร ถือว่าเป็นการทำงานเพื่อส่วนรวมและประเทศชาติอยู่แล้วความตั้งใจทำงานให้องค์กรจนกว่าจะเกษียณอายุโดยรวมแล้วบุคลากรมีความตั้งใจทำงานให้องค์กรจนกว่าจะเกษียณอายุในระดับดีมาก อาจเนื่องจากสำนักงานที่จังหวัดเชียงราย เป็นองค์กรที่เป็นหน่วยงานราชการ บุคลากรโดยส่วนมากเป็นข้าราชการ และพนักงานราชการ ซึ่งโดยปกติข้าราชการจะปฏิบัติงานราชการจนเกษียณอายุอยู่แล้ว

1.3 ด้านการทำงานเป็นทีม

1.3.1 การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนร่วมงาน บุคลากรสำนักงานที่จังหวัดเชียงราย มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนร่วมงานอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งองค์กรควรเปิดกว้างให้บุคลากรมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการทำงานกันอย่างเหมาะสม เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการทำงาน ส่งเสริมให้การทำงานมีสมรรถนะยิ่งขึ้นการเปิดรับความคิดเห็นของผู้อื่นบุคลากรสำนักงานที่จังหวัดเชียงราย มีการเปิดรับความคิดเห็นของผู้อื่นอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งเป็นสิ่งดีที่บุคลากรมีความเปิดกว้าง เป็นการไม่ยากที่จะพัฒนาองค์กรให้มีสมรรถนะยิ่งขึ้น ดังนั้นองค์กรควรมีการเปิดกว้างและรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรด้วย

1.3.2 ความสามารถในการแก้ไขข้อขัดแย้ง บุคลากรสำนักงานที่จังหวัดเชียงราย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถในการแก้ไขข้อขัดแย้งอยู่ในระดับดีมาก หมายถึงบุคลากรสำนักงานที่จังหวัดเชียงราย มีความสามารถในการแก้ไขข้อขัดแย้งดีมาก ซึ่งตามจริงแล้ว การที่องค์กรมีความขัดแย้งไม่ใช่เป็นเรื่องดี ในบางครั้งความขัดแย้งอย่างเหมาะสมช่วยให้องค์กรมีความพัฒนา และมีการริเริ่มใหม่ ๆ ทำ ให้องค์กรมีสมรรถนะยิ่งขึ้นความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรที่มีสมรรถนะบุคลากรสำนักงานที่จังหวัดเชียงราย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรที่มีสมรรถนะ อยู่ในระดับดีมาก หมายถึงบุคลากรรู้สึกที่ตนเอง

เป็นส่วนหนึ่งขององค์กรที่มีสมรรถนะมาก จึงเป็นเรื่องดีที่บุคลากรมีความมั่นใจในองค์กรของตัวเอง ทำให้การทำงานมีสมรรถนะ ซึ่งองค์กรเองควรรักษาสมรรถนะของหน่วยงานเอาไว้

1.4 ด้านความก้าวหน้าในการทำงาน

1.4.1 โอกาสในการเข้าร่วมการฝึกอบรม บุคลากรสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงราย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับโอกาสในการเข้าร่วมการฝึกอบรมอยู่ในระดับดีมาก แสดงให้เห็นว่าบุคลากรได้รับการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ความชำนาญดีมาก ซึ่งองค์กรต้องมีส่วนในการส่งเสริมให้บุคลากรได้รับโอกาสในการอบรม โดยปกติสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงราย มีการสอบถามความต้องการในการพัฒนาอบรมของบุคลากร ในแผนพัฒนารายบุคคลทุกปี อยู่แล้ว ดังนั้นองค์กรควรทำอย่างเป็นประจำ ทุกปี และมีหลักสูตรการอบรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์อยู่เสมอเพื่อให้งานมีสมรรถนะยิ่งขึ้น

1.4.2 การสนับสนุนการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น บุคลากรสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงราย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสนับสนุนการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นอยู่ในระดับดีมาก แสดงให้เห็นถึงการสนับสนุนให้บุคลากรสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงราย มีการศึกษาต่อดีมาก เป็นการดีที่องค์กรมีการสนับสนุนในด้านการศึกษา โดยองค์กรควรทำความเข้าใจในเรื่องของเวลาและภาระการศึกษาที่บุคลากรได้รับ และตัวบุคลากรเองก็ควรแบ่งเวลาอย่างเหมาะสมไม่ให้เกิดกระทบกระเทือนกับภาระหน้าที่งานที่ตนเองรับผิดชอบ เพื่อให้การทำงานมีสมรรถนะยิ่งขึ้น

1.4.3 ความพอใจในความก้าวหน้าของตำแหน่งงาน บุคลากรสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงราย มีความพอใจในความก้าวหน้าของตำแหน่งงานอยู่ในระดับดีมาก องค์กรที่ดีควรมีแผนความก้าวหน้าในอาชีพ หรือตำแหน่งงานที่ชัดเจน เพื่อให้บุคลากรสามารถวางแผนความก้าวหน้าในการทำงานของตนเองได้อย่างเหมาะสม เป็นส่วนช่วยให้เกิดการดำเนินงานที่มีสมรรถนะความมีกำลังใจในการทำงานให้ก้าวหน้าบุคลากรสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงราย มีกำลังใจในการทำงานให้ก้าวหน้าอยู่ในระดับดีที่สุด ซึ่งองค์กรเองควรมีการเพิ่มขวัญกำลังใจให้กับบุคลากรอยู่เสมอเพื่อให้การทำงานของบุคลากรมีสมรรถนะ

2. ข้อเสนอแนะในการเพิ่มและรักษาระดับสมรรถนะในการปฏิบัติงาน

งานวิจัยนี้พบผลของระดับสมรรถนะในการทำงานของบุคลากร ดังนั้น ผลในการวิจัยครั้งนี้จึงสนับสนุนให้บุคลากรสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงราย ที่มีระดับสมรรถนะในการทำงานในระดับปานกลาง ควรหาแนวทางเพื่อเพิ่มสมรรถนะในการทำงานและจากผลการวิจัยบุคลากรโดยส่วนใหญ่มีระดับสมรรถนะในการทำงานในระดับสูง ดังนั้นควรหาแนวทาง ในการพัฒนาการทำงานของบุคลากรให้มีสมรรถนะมากยิ่งขึ้น โดยข้อเสนอแนะสามารถจำแนกเป็นแต่ละด้านได้ ดังนี้

2.1 ด้านความขยันหมั่นเพียร บุคลากรสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงราย มีสมรรถนะในการทำงานด้านความขยันหมั่นเพียร อยู่ในระดับสูง ซึ่งหากจำแนกรายข้อแล้ว พบว่า ยังมีบุคลากรที่มีอาการลาป่วย ลากิจ โดยไม่มีเหตุผลอยู่เสมอ ซึ่งอยู่ในระดับน้อย ดังนั้นเพื่อเป็นการเสริมสร้างสมรรถนะการทำงานด้านความขยันหมั่นเพียรในการทำงานมากยิ่งขึ้น องค์กรควรพิจารณาและเอาใจใส่บุคลากรที่มักมีอาการลาป่วยและลากิจโดยไม่มีเหตุผล เพื่อทราบถึงปัญหาของบุคลากร และทราบถึงแนวทางในการลดปริมาณการลาป่วย และลากิจโดยไม่มีเหตุผลต่อไป

2.2 ด้านความรับผิดชอบและเอาใจใส่ในงาน บุคลากรสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงราย มีสมรรถนะในการทำงานด้านความรับผิดชอบและเอาใจใส่ในงาน โดยรวมอยู่ในระดับสูง แต่หากจำแนกรายข้อแล้วพบว่าในการปฏิบัติงานของบุคลากร ในขณะที่ปฏิบัติงานไม่สามารถแยกเรื่องส่วนตัวกับเรื่องงานได้โดยอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น องค์กรควรพิจารณาถึงทัศนคติในการทำงาน และพฤติกรรมการทำงานของบุคลากร เพื่อทราบว่าบุคลากรทำ

ใตบ้างที่ไม่สามารถแยกเรื่องงานและเรื่องส่วนตัวออกจากกัน และเมื่อพบแล้วองค์การควร มีแนวทาง และนโยบาย เพื่อแก้ไข และเพิ่มสมรรถนะการทำงานต่อไป

2.3 ด้านความซื่อสัตย์และภักดีต่อองค์การ บุคลากรสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงราย มีสมรรถนะในการทำงานด้านความซื่อสัตย์และภักดีต่อองค์การ โดยรวมแล้วอยู่ในระดับสูง แต่หากจำแนกรายชื่อแล้วพบว่า บุคลากรบางรายยังมีความรู้สึกเป็นเรื่องธรรมดาที่ทรัพย์สินขององค์การเสียหาย อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น องค์การควรพิจารณาถึงทัศนคติในการทำงาน และพฤติกรรมการทำงานของบุคลากร เพื่อทราบถึงสาเหตุที่บุคลากร ไม่รู้สึกรับผิดชอบในทรัพย์สินขององค์การเสียหาย และองค์การเองควรมีการปลูกฝังให้บุคลากรมีจิตสำนึกร่วมกันในการรักษาทรัพย์สินของราชการ

ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้สามารถเสนอแนะ การเพิ่ม และรักษาระดับสมรรถนะในการปฏิบัติงาน ได้ดังนี้

1. ผู้บริหารควรหาแนวทางและวิธีพัฒนาสมรรถนะการทำงานของบุคลากรสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงราย ที่เหมาะสมกับลักษณะของแต่ละบุคคล
2. ผู้บริหารควรมีการวางแผนพัฒนาบุคลากรอย่างชัดเจน และเป็นรูปธรรม
3. ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน
4. ผู้บริหารต้องเป็นผู้ให้คำปรึกษา และแนะนำแนวทางในการปฏิบัติงานให้แก่บุคลากร เพื่อให้บุคลากรสามารถพัฒนาและรักษาระดับสมรรถนะในการทำงาน
5. เมื่อเกิดความขัดแย้งในองค์กร ผู้บริหารต้องหาแนวทาง/วิธีแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งให้คลี่คลายโดยเร็ว และเกิดความเป็นธรรมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อช่วยลดปัญหาคความขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้นอีกภายหลัง
6. ผู้มีส่วนช่วยเหลือและส่งเสริมบุคลากรในการเพิ่ม สมรรถนะในการทำงาน อาจจะเป็นผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน หรือบุคคลรอบข้าง ควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาระดับสมรรถนะของบุคลากร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยแบบผสมผสานเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบระดับสมรรถนะในการทำงานของบุคลากรสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงราย ที่ปฏิบัติงานในสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงราย เปรียบเทียบกับระดับสมรรถนะในการทำงานของบุคลากรสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงราย (สาขาอื่นๆ) และสำนักงานที่ดินจังหวัดอื่น ๆ
3. ควรศึกษากลยุทธ์ที่ใช้ในการเพิ่มสมรรถนะการทำงานที่หลากหลายวิธี เพื่อนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบุคคล ภารกิจ และเป้าหมายขององค์กร

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงราย สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือจากบุคลากรและผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านที่ได้อนุเคราะห์ให้ความช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง โดยเฉพาะ รองศาสตราจารย์ ร้อยเอก ทันตแพทย์หญิง ดร.สุพัตรา วรธรรมสืบเชื้อ ที่ได้กรุณาให้ความเอาใจใส่ติดตาม และให้คำปรึกษาแนะนำในการจัดทำการศึกษาครั้งนี้ ขอกราบขอบพระคุณ

ขอขอบคุณ ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ให้คำแนะนำ ปรับปรุงเนื้อหาของเครื่องมือที่ใช้เพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ คณะอาจารย์หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ต่างๆ ตลอดระยะเวลาที่ศึกษา

ขอขอบพระคุณ ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ตลอดจนผู้ใต้บังคับบัญชาทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือและร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี ทำให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ และได้ผลการศึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการทำงาน เป็นแนวทางในการปรับกลยุทธ์ในการบริหารงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานมากยิ่งขึ้น

ขอบคุณ ทุกคนในครอบครัวที่ให้การสนับสนุน ให้กำลังใจและความห่วงใยเสมอมา

สุดท้ายนี้ คุณค่าความดีอันเกิดจากประโยชน์ของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณ คุณพ่อคุณแม่ บรรดาคุณอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ให้สำเร็จได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- คู่มือสมรรถนะหลัก. (2553). **คู่มือการกำหนดสมรรถนะในราชการพลเรือน** : สำนักพัฒนาระบบงานประจำ แท่ง และคาตอบแทนสำนักงาน ก.พ. จังหวัดนนทบุรี.
- ทิวารวรรณ พันธุ์หมุด. (2559). **ปัจจัยที่มีผลต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนจังหวัดนครพนม**. วิทยานิพนธ์ รป.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ปิยะวรรณ มารวิชัย. (2550). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท อีซีบาย จำกัด (มหาชน)**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศศ.ม., มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ภัทรีย์ จันทรวงกุล. (2550). **ปัจจัยที่มีผลต่อการรักษาและประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ: กรณีศึกษา บริษัท ตลาด ดอท คอม จำกัด**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง วท.ม., สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- รุจิรา แสงผา. (2559). **ปัจจัยที่มีผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง นครพนม**. รป.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- วันเพ็ญ นิลนารถ. (2553). **ศึกษาสมรรถนะหลักกับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของข้าราชการกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานเพื่อศึกษาระดับสมรรถนะหลัก ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และพหุสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะกับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของข้าราชการกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน**. ศศ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปกร, กรุงเทพฯ.
- ปวีณิษฐ์ มากแก้ว. (2557). **การศึกษาด้านความสามารถและทักษะในการทำงานด้านการบริการที่ดี ด้วยการดำเนินงานเป็นทีมที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะของพนักงานระดับปฏิบัติการ เขตสาทร กรุงเทพมหานคร**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง บธ.ม., มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, กรุงเทพฯ.
- ศศิธร จิมากรณ์. (2556). **สมรรถนะหลักกับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของเลขานุการ สำนักงานศาลยุติธรรม**. สารนิพนธ์ รป.ม., มหาวิทยาลัยเกริก, กรุงเทพฯ.

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา

Motivation of Supporting staffs at University of Phayao

เบญจมาศ จินตสมิทธิ^{1*} และ สุรเชษฐ์ ชิระมณี²

Benjamas Jintasmith^{1*} and Surachet Chiramanee²

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ และระยะเวลาปฏิบัติงาน กับปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากร สายบริการ จำนวน 267 คน จากหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยพะเยา 43 หน่วยงาน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วย t-test วิเคราะห์ความแปรปรวน One-way ANOVA ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 56.18 และเป็นเพศชาย จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 43.82 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร สายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา โดยภาพรวมมีระดับแรงจูงใจอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.549 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านลักษณะการบริหารงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.783

ส่วนการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ และระยะเวลาปฏิบัติงาน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานโดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

คำสำคัญ: แรงจูงใจ บุคลากรสายบริการ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยจูงใจ

Abstract

The purposes of this study were to study the Motivation of Supporting staffs at University of Phayao as well as investigating the relationships among factors (gender, age, marriage status, education level, Salary and working experience) with Factors influencing job motivation. The samples were 267 service staff from departments within the University of Phayao 43 units. The data were collected by using a questionnaire. The data were analyzed by using descriptive statistics were percentage, mean and standard deviation, The t-test analysis was used as the statistical hypothesis test. Besides, the One-Way ANOVA was used for testing variance at the significance 0.05

¹นิสิตคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : Benjamas_smith@hotmail.com

The study found that most of samples were female 150 persons accounted for 56.18% and is male 117 persons accounted for 43.82%. The analysis of data overall, it was found that Incentive factor affecting Work Motivation of Service Staff of the University of Phayao. Motivation level is very high average total 3.549 The highest mean is the administration average 3.783

The hypothesis test found that personal factors were gender, age, marriage status, education level, Salary and working experience not different Statistically significant at the 0.05.

Keywords: Motivation, Service Staff, Personal factors, Incentive factor

บทนำ

ปัจจุบันเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับโลก ระดับประเทศ ภูมิภาค สังคม จวบจนถึงระดับบุคคล การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ส่งผลในหลาย ๆ ด้าน เช่น ด้านสังคมความเป็นอยู่ รายได้ รวมทั้งการปฏิบัติงานของบุคลากร และประชาชนทั่วไป สำหรับประเทศไทยที่ผ่านมาได้เผชิญกับสภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง และยังมีผลกระทบต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้หากมองในระดับองค์การทุก ๆ กลุ่มมีความจำเป็นต้องวิเคราะห์ สภาพแวดล้อมและศักยภาพของตนเองกับคู่แข่ง ทั้งจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคปัญหาต่าง ๆ ขององค์กร เพื่อให้เห็นความสำคัญและความเร่งด่วนในการปรับเปลี่ยน และเพื่อให้ตระหนักอย่างแท้จริงว่าหากไม่เปลี่ยนแปลงตนเองในขณะที่สภาวะแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัวมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา อาจจะนำองค์กรไปสู่ความหายนะ หรือความล้มเหลว ยกตัวอย่างเช่น การนำระบบนวัตกรรมด้านคอมพิวเตอร์ ทั้งระบบสมองกล ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) และหุ่นยนต์มาทำงานแทนมนุษย์ จะทำให้ตำแหน่งงานด้านการธนาคารหายไปถึง 30% ภายในระยะ 5 ปีข้างหน้า (หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ, 2560) นอกจากนี้ร้านอาหารไทยเผชิญวิกฤตกรรมปิดไปแล้วในครึ่งปีแรกกว่า 1,300 ร้านค้า คาดว่าทั้งปีอาจมีจำนวนถึง 2,000 ร้านค้าที่ต้องปิดกิจการ (ผู้จัดการออนไลน์, 2560) เป็นต้น กระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลกระทบให้เกิดความจำเป็นที่ต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการบริหารจัดการองค์กรจากเดิมไปสู่กระบวนการใหม่ เช่น จากเดิมองค์กรเน้นใช้วิธีควบคุมที่ศูนย์อำนาจไปสู่การมุ่งกระจายอำนาจความรับผิดชอบในการตัดสินใจให้แก่พนักงานระดับล่าง จากการเน้นความเหมือนไปสู่การเน้นให้มีความแตกต่าง และจากที่เคยให้ความสำคัญของวัตถุเป็นหลักไปเป็นการยึดความสำคัญของ “คน” เป็นต้น

มหาวิทยาลัยได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานให้ทันสมัย รวดเร็ว และมุ่งเน้นพัฒนาสู่การเป็นมหาวิทยาลัยต้นแบบ มีการกำหนดวิสัยทัศน์ และพันธกิจที่ชัดเจน ส่งผลให้บุคลากรต้องปรับเปลี่ยนตนเองในหลาย ๆ ด้าน เช่น ด้านการพัฒนาศักยภาพ เพื่อช่วงชิงความได้เปรียบและเพื่อพัฒนาตนเองให้สามารถสอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น สิ่งเหล่านี้ อาจทำให้เกิดความเครียด ขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานและนำไปสู่การเปลี่ยนงาน ส่งผลให้การดำเนินงานขององค์กรไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่ง “พนักงานหรือบุคลากร” คือ พันเพื่องสำคัญที่จะทำให้งานสำเร็จลุล่วง ทว่า เป็นธรรมชาติของพนักงานหรือบุคลากรที่อาจจะมีช่วงเวลาที่เหน็ดเหนื่อยเกียจคร้าน ปัจจัยที่ทำให้เกิดความเกียจคร้าน ได้แก่ ความอ่อนเพลีย ความต้องการความสุขสบาย ความกลัวความล้มเหลว ปัญหาสุขภาพ และการขาดแรงจูงใจ (นิตยสาร Secret, 2555) จะเห็นได้ว่าแรงจูงใจเป็นกระบวนการทางจิตใจที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสภาพแวดล้อมที่สามารถช่วยอธิบายถึงสาเหตุของพฤติกรรมว่า ทำไมคนถึงมีพฤติกรรมเช่นนี้ อะไรเป็นสิ่งที่จูงใจทำให้คนมุ่งมั่นที่จะกระทำพฤติกรรมนั้น ดังนั้นการทราบถึงสิ่งจูงใจหรือแรงผลักดันที่อยู่เบื้องหลังของพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในด้านการบริหารจัดการในการ

เสาะแสวงหาวิธีการที่จะทำให้บุคคลมีพฤติกรรมที่ต้องการและยังช่วยอธิบายความแตกต่างระหว่างบุคคล (แรงจูงใจในการทำงาน, 2555)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้ศึกษาได้เห็นความสำคัญของอิทธิพลการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก สืบเนื่องจากการขาดแรงจูงใจ รวมทั้งการปรับเปลี่ยนโครงสร้างสังคมเศรษฐกิจการเมืองโลกที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลโดยตรงต่อการทำงานของ “คน” ผลที่ได้รับจากการการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะได้ทราบถึงระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานและทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ และระยะเวลาปฏิบัติงาน กับปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากร อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการให้บริการของมหาวิทยาลัยพะเยาต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ และระยะเวลาปฏิบัติงาน กับปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Needs Hierarchy Theory)

อับราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) ได้อธิบายถึงพฤติกรรมของมนุษย์ว่าจะมีความต้องการเป็นระดับต่าง ๆ ลาเฮย์ (Lahey, 2004, p 383) กล่าวถึงกรอบความคิดที่สำคัญของทฤษฎีมาสโลว์ ซึ่งระบุว่าบุคคลมีความต้องการเรียงลำดับจากพื้นฐานไปยังระดับสูงสุด กล่าวคือ มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความต้องการอยู่เสมอและไม่มีวันสิ้นสุด สิ่งที่มนุษย์ต้องการขึ้นอยู่กับสิ่งที่เขาได้รับหรือมีอยู่แล้ว เมื่อความต้องการอย่างใดอย่างหนึ่งได้รับการตอบสนองแล้วก็ยังมีความต้องการนั้นต่อไป เช่น ความต้องการในปัจจัยที่จำเป็นในการดำรงชีวิต เป็นต้น ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่ใช่สิ่งจูงใจพฤติกรรมของมนุษย์อีก แต่ความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองจะเป็นสิ่งจูงใจต่อไป ความต้องการของมนุษย์มีลำดับของความสำคัญแตกต่างกัน ความต้องการมีหลายด้าน ทฤษฎีของมาสโลว์ แบ่งออกเป็น 5 ชั้น (อเนก สุวรรณบัณฑิต และภาสกร อุดลพัฒน์กิจ, 2550, หน้า 156-157) ได้แก่

กล่าวโดยสรุป ทฤษฎีของมาสโลว์ได้อธิบายถึง ความต้องการของมนุษย์ที่เป็นลำดับขั้น ผู้บริหารควรให้ความสนใจและพิจารณาว่าพนักงานแต่ละคนมีความต้องการอยู่ในระดับใด หากผู้บริหารสามารถสร้างบรรยากาศการทำงานให้เอื้อต่อการตอบสนองความต้องการเหล่านั้น ผู้บริหารก็จะสามารถจูงใจพนักงานให้แสดงพฤติกรรมที่ต้องการได้ มนุษย์อาจมีความต้องการที่ไม่เป็นไปตามลำดับขั้น ตรงใดที่มนุษย์มีความต้องการที่ไม่สิ้นสุด

2. ทฤษฎีความคาดหวังของวิคเตอร์ วรูม (Expectancy Theory)

พจนานุกรมออกซ์ฟอร์ด (Oxford Advanced Learner's Dictionary, 2000) ได้ให้ความหมายของความคาดหวังว่า เป็นความเชื่อ เป็นความรู้สึกริ่กคิดของบุคคลที่คาดการณ์ล่วงหน้าต่อบางสิ่งบางอย่างว่าควรจะเป็น หรือควรเกิดขึ้นวิคเตอร์ วรูม (Victor Vroom) ได้เสนอรูปแบบของความคาดหวังในการทำงานซึ่งได้รับความนิยม อย่างมาก ในการอธิบายกระบวนการจูงใจของมนุษย์ในการทำงานโดย Vroom มีความเห็นว่าการทำงานที่จูงใจให้พนักงานทำงานเพิ่มขึ้นนั้นจะต้องเข้าใจกระบวนการทางความคิดของบุคคลก่อน โดยปกติเมื่อคนจะทำงานเพิ่มขึ้นจากระดับปกติเขาจะคิดว่า เขาจะได้อะไรจากการกระทำนั้นหรือการคาดคิดว่าอะไรจะเกิดขึ้นเมื่อเขาได้แสดงพฤติกรรมบางอย่างในกรณีของการทำงาน พนักงานจะเพิ่มความพยายามมากขึ้นเมื่อเขาคิดว่าการกระทำนั้นนำไปสู่ผลลัพธ์บางประการที่เขามีความพึงพอใจ เช่น เมื่อทำงานหนักขึ้นผลการปฏิบัติงานของเขาอยู่ในเกณฑ์ที่ดีขึ้นทำให้เขาได้รับการพิจารณาเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง และได้ค่าจ้างเพิ่มขึ้น Vroom ให้ความสำคัญต่อการที่บุคคลรับรู้ในสถานการณ์ หรือคาดหวังว่าอะไร จะเกิดขึ้นหากเขาประพฤติปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง Vroom ได้เสนอรูปแบบของความคาดหวังในการทำงานเรียกว่า VIE Theory ซึ่งได้รับความนิยมอย่างมากในการอธิบายกระบวนการจูงใจของมนุษย์ในการทำงาน ตามแนวคิดของวรูม การจูงใจประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 3 อย่างคือ (ราณี อิลิชัยกุล, 2548, หน้า 201-202)

2.1 V มาจากคำว่า Valence หมายถึง การรับรู้คุณค่า เป็นการรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับคุณค่าของรางวัลที่ได้รับ หรือเป็นความพึงพอใจของมนุษย์ที่มีผลต่อผลลัพธ์ (outcomes) เช่น มนุษย์เลือกทำงานด้วยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งเพราะต้องการเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น ต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคม หรือต้องการค่าจ้างที่สูงไม่ใช่เลือกทำงานเพราะว่างานนั้นมีคุณค่าตามอุดมคติ อาจกล่าวได้ความพยายามในการทำงานเน้นจากผลลัพธ์หลายอย่างทั้งทางตรงและทางอ้อม

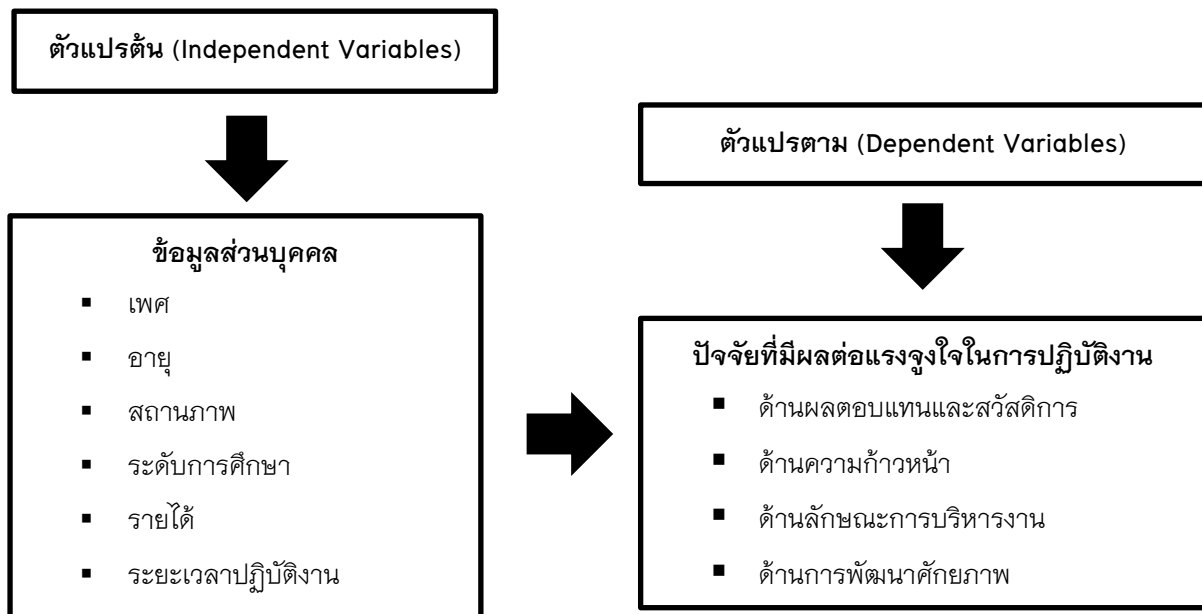
2.2 I มาจากคำว่า Instrumentality หมายถึง การกระทำกับผลลัพธ์ เป็นความเชื่อของบุคคลที่ว่าผลการกระทำจะได้รับรางวัล หรือเป็นความเชื่อถือ วิธีการในการเชื่อมโยงผลลัพธ์อย่างหนึ่งไปสู่ผลลัพธ์อีกหลายอย่าง เช่น นักเรียนเชื่อว่าการเรียนจะเป็นวิธีการไปสู่การสอบได้ การสอบได้เป็นวิธีการที่นำไปสู่การได้รับประกาศนียบัตร ประกาศนียบัตรจะนำไปสู่การบรรจุเข้าทำงาน

2.3 E มาจากคำว่า Expectancy หมายถึง ความคาดหวัง เป็นความเชื่อของบุคคลที่ว่าความพยายามจะส่งผลต่อระดับความสำเร็จของงาน หรือเป็นการคาดการณ์จากความเชื่อว่าผลลัพธ์จะเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด เช่น ถ้ามนุษย์มีความเชื่อมั่นว่าจะทำงานให้บรรลุผลสำเร็จตามที่ตั้งไว้ยอมทำให้เกิดแรงจูงใจในการทำงาน ซึ่งเป็นความรู้สึกทางด้านจิตใจที่จะตัดสินใจเลือกทำอะไร และทำอย่างไรจึงจะประสบความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้

จะเห็นได้ว่า ตามหลักทฤษฎีความคาดหวังของวิกเตอร์ วรูม (Victor Vroom) ผู้บริหารจะต้องพยายามเข้าไปแทรกแซงในสถานการณ์การทำงาน เพื่อให้บุคคลเกิดความคาดหวังในการทำงาน คุณลักษณะที่สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือ คือ การสร้างความคาดหวัง และการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างผลการปฏิบัติงานกับรางวัลที่ชัดเจน โดยมีแรงดึงดูดด้วยทรัพยากรที่จำเป็น เพื่อให้เกิดคุณค่าจากผลลัพธ์สูงสุด และเกิดความเชื่อมโยงระหว่างผลงานกับความพยายามที่ชัดเจน

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

การศึกษาเรื่อง “แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา” ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเภทของแรงจูงใจในการทำงาน ได้แก่ ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ (Needs Hierarchy Theory) อับบราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) และทฤษฎีความคาดหวัง (Expectancy Theory) วิกเตอร์ วรูม (Victor Vroom) ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดดังกล่าวมาประยุกต์ เพื่อให้เข้ากับบริบทขององค์กรที่ศึกษาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาดังต่อไปนี้

สมมุติฐาน

การทดสอบสมมุติฐานครั้งนี้ ตั้งสมมุติฐานไว้ว่า ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ และระยะเวลาปฏิบัติงาน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาค้นคว้า เรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา เป็นการนำเทคนิควิจัยเชิงปริมาณมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีระเบียบวิธีวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ บุคลากรสายบริการที่ปฏิบัติงานจริงของมหาวิทยาลัยพะเยา ประกอบด้วย พนักงาน พนักงานราชการ และลูกจ้าง จำนวน 805 คน (ข้อมูลเดือนตุลาคม 2560, กองการเจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยพะเยา)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้กำหนดขนาดตัวอย่างที่จะทำการสำรวจที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้ เท่ากับ 0.05 ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการเท่ากับ 267 คน เพื่อนำมาคำนวณหาขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Yamane, Taro 1973)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเป็นแบบให้เลือกตอบ (Rating Scale) และแบบคำถามปลายเปิด (Open Form) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดของอับบราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) และวิกเตอร์ วรูม (Victor Vroom) โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ และระยะเวลาปฏิบัติงาน เป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 6 ข้อ (ตัวแปรต้น)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ปฏิบัติงานจริง โดยนำแนวคิดของอับบราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) และวิกเตอร์ วรูม (Victor Vroom) มาใช้ในการออกแบบสอบถาม ซึ่งได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์และรูปแบบความคาดหวังในการทำงานของมนุษย์ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ด้านผลตอบแทนและสวัสดิการ

องค์ประกอบที่ 2 ด้านความก้าวหน้า

องค์ประกอบที่ 3 ด้านลักษณะการบริหารงาน

องค์ประกอบที่ 4 ด้านการพัฒนาศักยภาพ

การตั้งคำถามเป็นแบบประมาณค่าตามรูปแบบของ Likert แต่ละข้อจะมีมาตรวัด (Scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย จนถึงน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเป็นแบบสอบถามปลายเปิด จำนวน 4 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาคั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้ระยะเวลาในการศึกษา ระหว่างเดือน มีนาคม 2561 ถึง เมษายน 2561

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อนำแบบสอบถามที่ได้กลับคืนมาดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามพร้อมนำมาวิเคราะห์โดยวิธีทางสถิติ ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ให้รหัสตัวแปรที่ต้องการศึกษา คือ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ และระยะเวลาปฏิบัติงาน

ตอนที่ 2 ตรวจสอบให้คะแนนแบบสอบถามตอนที่ 2 ตามเกณฑ์ ดังนี้

ระดับมากที่สุดให้	5	คะแนน
ระดับมากให้	4	คะแนน
ระดับปานกลางให้	3	คะแนน
ระดับน้อยให้	2	คะแนน
ระดับน้อยที่สุดให้	1	คะแนน

การแสดงผลการศึกษาข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามให้ใช้สถิติหาค่าร้อยละ (Percentage)

4.2 การแสดงผลการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นด้านผลตอบแทนและสวัสดิการ ด้านความก้าวหน้า ด้านลักษณะการบริหารงาน และด้านการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร สายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา ใช้สถิติหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในการวิจัยครั้งนี้กำหนดเกณฑ์การแปลผลแรงจูงใจในการปฏิบัติของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา จำนวน 5 ระดับ โดยนำค่าเฉลี่ยของคะแนนในมาตรวัดมาทำการแบ่งระดับ โดยใช้สูตร ดังนี้

$$\begin{aligned}\text{การหาอันตรายภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5-1}{5} \\ &= 0.80\end{aligned}$$

เกณฑ์ในการแปลผลระดับแรงจูงใจ

4.21 – 5.00	หมายถึง	ระดับแรงจูงใจมากที่สุด
3.41 – 4.20	หมายถึง	ระดับแรงจูงใจมาก
2.61 – 3.40	หมายถึง	ระดับแรงจูงใจปานกลาง
1.81 – 2.60	หมายถึง	ระดับแรงจูงใจน้อย
1.00 – 1.80	หมายถึง	ระดับแรงจูงใจน้อยที่สุด

4.3 เปรียบเทียบปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลกับปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา โดยใช้ค่า t-test และค่า F-test

ผลการศึกษา

การศึกษาวิจัย เรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม ซึ่งใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 267 คน ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัย ในรูปแบบของตารางแสดงข้อมูลสถิติ และการพรรณนา

รายละเอียดในตารางให้ชัดเจน โดยอธิบายด้วยค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประชากรศาสตร์แยกตาม เพศสภาพ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ และระยะเวลาปฏิบัติงาน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 56.18 เป็นเพศชาย จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 43.82 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ อายุ 25-35 ปี จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 49.44 รองลงมาได้แก่อายุต่ำกว่า 25 ปี จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 19.10 อายุ 36-40 ปี จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 18.73 อายุ 41-50 ปี จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 9.74 และอายุมากกว่า 50 ปี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 3.00 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด จำนวน 161 คน คิดเป็น ร้อยละ 60.30 รองลงมา สถานภาพสมรส จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 38.58 และอื่น ๆ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.12 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 รองลงมาสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 25.09 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 3.75 ระดับอนุปริญญา/ปวส. จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 3.75 และอื่น ๆ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.75 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,000-20,000 บาท จำนวน 159 คน คิดเป็น ร้อยละ 59.55 รองลงมาได้แก่ รายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 26.59 รายได้ 20,000-30,000 บาท จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 11.99 และรายได้ 30,000 บาทขึ้นไป จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.87 และพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระยะเวลาปฏิบัติงาน 1-3 ปี จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 35.58 รองลงมา 4-5 ปี จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 26.22 มากกว่า 5 ปี จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 22.10 และน้อยกว่า 1 ปี จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 16.10 ตามลำดับ

2. ข้อมูลปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา วิเคราะห์โดยภาพรวมเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านผลตอบแทนและสวัสดิการด้านความก้าวหน้า ด้านลักษณะการบริหารงาน และด้านการพัฒนาศักยภาพ รวมทั้งวิเคราะห์เป็นรายข้อ จำนวน 19 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale)

จากการศึกษาโดยรวม พบว่า บุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก สรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านผลตอบแทนและสวัสดิการ พบว่าบุคลากรมีระดับแรงจูงใจโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สวัสดิการที่ได้รับมีความเหมาะสม ค่าตอบแทนที่ได้รับจากการทำงานเหมาะสมกับความรู้ความสามารถและมีความเหมาะสมกับปริมาณงานที่รับผิดชอบ มีความเพียงพอต่อการเลี้ยงชีพ และการพิจารณาความดีความชอบหรือปรับเงินเดือนขึ้นอยู่กับผลการปฏิบัติงาน

2.2 ด้านความก้าวหน้า อยู่ในระดับมาก งานที่ทำอยู่มีโอกาสที่จะได้เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น การเลื่อนตำแหน่ง มีความยุติธรรม โดยพิจารณาจากความรู้ความสามารถเป็นหลัก และมีโอกาสที่จะได้รับผิดชอบงานที่ได้รับ ความสนใจจากผู้บริหารเป็นพิเศษ

2.3 ด้านลักษณะการบริหารงาน อยู่ในระดับมาก ผู้บริหารมีความโปร่งใสในการบริหารงาน ผู้บริหาร เปิดโอกาสรับฟังความคิดเห็นและให้ความสำคัญกับบุคลากรอย่างเท่าเทียมกัน ผู้บริหารให้ความเสมอภาคกับ บุคลากร ทุกคน ผู้บริหารมีความยืดหยุ่นในการบริหารงาน มีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบชัดเจน และผู้บริหาร เห็นคุณค่าการทุ่มเทในการทำงานของท่าน

2.4 ด้านการพัฒนาศักยภาพ อยู่ในระดับมาก บุคลากรสามารถกำหนดวิธีการทำงานและตัดสินใจใน งานที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเอง (Autonomy) มีโอกาสใช้ความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ ได้รับการ สนับสนุนให้เข้ารับการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความสามารถ มีขวัญและกำลังใจในการทำงาน มีส่วน ร่วมตัดสินใจในการวางแผนการฝึกอบรม และหน่วยงานมีทุนการศึกษาให้ศึกษาต่อทั้งในประเทศและต่างประเทศ

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา

3.1 ด้านผลตอบแทนและสวัสดิการ ผู้บริหารควรพิจารณาค่าตอบแทนและสวัสดิการให้ผู้ใต้บังคับ บัญชาให้มีเหมาะสมกับปริมาณงานที่ได้รับมอบหมาย

3.2 ด้านความก้าวหน้า ผู้บริหารควรให้ความสำคัญถึงความก้าวหน้าในหน้าที่การงานของ ผู้ใต้บังคับบัญชาและควรให้โอกาสในการพิจารณาผลงานของพนักงานอย่างเท่าเทียมกัน

3.3 ด้านลักษณะการบริหารงาน ผู้บริหารควรวางแผนการทำงานและมอบหมายงานให้เหมาะสมกับ ผู้ที่ปฏิบัติงานเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุด

3.4 ด้านการพัฒนาศักยภาพ ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานได้รับการฝึกอบรมอย่าง สม่ำเสมอ

4. การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

การทดสอบสมมติฐานครั้งนี้ ตั้งสมมติฐานไว้ ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ และระยะเวลาปฏิบัติงานมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน ผลการศึกษา พบว่า

กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกันมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานโดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีระดับ นัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($t=0.767$, $sig=0.204$)

กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกันมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานโดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีระดับ นัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($f=0.955$, $sig=0.446$)

กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพต่างกันมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานโดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีระดับ นัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($f=2.553$, $sig=0.187$)

กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานโดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมี ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($f=3.250$, $sig=0.208$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มี

สถานภาพต่างกันจะมีระดับแรงจูงใจแตกต่างกันในด้านผลตอบแทนและสวัสดิการ ($f=6.966$, $sig=0.001$) และด้านความก้าวหน้า ($f=3.136$, $sig=0.045$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่างกันมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานโดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($f=3.831$, $sig=0.177$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพต่างกันจะมีระดับแรงจูงใจแตกต่างกันในด้านผลตอบแทนและสวัสดิการ ($f=9.064$, $sig=0.001$) และด้านความก้าวหน้า ($f=3.360$, $sig=0.019$) อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาปฏิบัติงานต่างกันมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน แตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($f=3.831$, $sig=0.177$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพต่างกันจะมีระดับแรงจูงใจแตกต่างกันในด้านการพัฒนาศักยภาพ ($f=5.456$, $sig=0.001$) อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 56.18 อายุ 25-35 ปี ร้อยละ 49.44 สถานภาพโสด ร้อยละ 60.30 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 66.67 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,000-20,000 บาท ร้อยละ 59.55 และมีระยะเวลาปฏิบัติงาน 1-3 ปี ร้อยละ 35.58

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา โดยภาพรวม พบว่าบุคลากรมีความคิดเห็นต่อปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการ อยู่ในระดับมาก โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.549 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านลักษณะการบริหารงาน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.783 อยู่ในระดับแรงจูงใจมาก

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา ในการศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา โดยภาพรวมบุคลากรมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านอธิบายได้ว่า ด้านที่มีแรงจูงใจเป็นอันดับ 1 คือ ด้านลักษณะการบริหารงาน บุคลากรมหาวิทยาลัยพะเยาเห็นว่า ผู้บริหารมีความยืดหยุ่นในการบริหารงาน ผู้บริหารเปิดโอกาสรับฟังความคิดเห็นของท่าน และให้ความสำคัญกับบุคลากรอย่างเท่าเทียมกัน ผู้บริหารมีความโปร่งใสในการบริหารงาน มีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบชัดเจน ผู้บริหารเห็นคุณค่าการทุ่มเทในการทำงานของท่าน และผู้บริหารให้ความสำคัญกับบุคลากรทุกคน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วาสนา พัฒนานันท์ชัย (2553) ได้ทำการศึกษาวินิจฉัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ผลการวิจัยพบว่า พนักงานสำนักงานทรัพย์สิน ส่วนพระมหากษัตริย์ มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในภาพรวม ปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนอยู่ในระดับมาก

โดยปัจจัยจูงใจ ที่อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความสำเร็จในการทำงานของบุคคล ด้านความรับผิดชอบ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการได้รับการยอมรับนับถือและด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน ตามลำดับ ส่วนปัจจัยค้ำจุน อยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านสภาพการทำงาน และความมั่นคง ด้านผลประโยชน์ตอบแทน ด้านการปกครองบังคับบัญชา และด้านนโยบายและการบริหารตามลำดับ และตรงตามทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow (1954: 80 อ้างถึงใน พรธรรมราย ทรัพย์ประภา , 2529: 48) ได้อธิบายว่า ความต้องการของคนจะเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการจูงใจ ความต้องการต่าง ๆ ในทัศนะของ Maslow จะแบ่งออกได้เป็นระดับต่าง ๆ กัน ทฤษฎีของ Maslow เป็นที่รู้จักและใช้กันอย่างกว้างขวางในนามของ “Maslow’s Hierarchy of Needs” จากการศึกษา พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน อายุงาน และการอบรม/สัมมนาไม่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัศมี เอกณรงค์ (2556) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการทำงานและความพึงพอใจในงานที่มีความสัมพันธ์ กับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน (ระดับปฏิบัติการ) สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า พนักงานส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีอายุระหว่าง 29–39 ปี มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่ามีตำแหน่งงานระดับ บ.1–บ.5 มีรายได้ต่อเดือนระดับต่ำกว่าหรือเทียบเท่า 20,000 บาท มีอายุการทำงานตั้งแต่ 6 ปี ขึ้นไป และมีสถานภาพโสด/หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ พนักงานระดับปฏิบัติการของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการทำงานของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์โดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แรงจูงใจในการทำงานด้านความรับผิดชอบ ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงาน ด้านความหลากหลายในงาน ด้านสวัสดิการ และความปลอดภัยในการทำงาน และด้านความก้าวหน้า และความมั่นคงในงานซึ่งทุกด้านเป็นแรงจูงใจในการทำงานให้กับพนักงานอยู่ในระดับมาก และตรงตามทฤษฎีความคาดหวังของ วรูม (Vroom’s Expectancy Theory.1964) แนวคิดในทฤษฎีของวรูม สรุปได้ว่า แรงจูงใจในการทำงานของบุคคล เกิดจากความคิดของบุคคลในการตั้งความคาดหวังในสิ่งที่กระทำ ซึ่งความคาดหวังนั้นมักเป็นไปตามค่านิยมของตน ทำให้บุคคลพยายามทำให้ได้ หากสิ่งที่พยายามสอดคล้องกับความสามารถด้วย ก็จะเป็นแรงจูงใจที่เข้มข้นสำหรับบุคคล นอกจากนั้น ผลการศึกษาต่อเนื่องจากวรูมก็ช่วยสนับสนุนแนวคิดดังกล่าว และยังได้ข้อสรุปเพิ่มขึ้นจากการที่บุคคลได้เข้าใจบทบาทการทำงานของตนเป็นอย่างดี จึงเห็นได้ว่า แนวทางในการสร้างแรงจูงใจให้บุคคลทำงาน คือ การสร้างความคาดหวัง การให้ตระหนัก ในค่านิยมต่องาน การใช้ความพยายามการเสริมสร้างความสามารถในงาน และการช่วยให้บุคคลเข้าใจบทบาทของตนในงานนั้น ๆ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษา พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านผลตอบแทนและสวัสดิการ และด้านความก้าวหน้า ผู้บริหารควรมีนโยบายการบริหารค่าตอบแทนที่เหมาะสม มีระบบในการพิจารณาความก้าวหน้าในตำแหน่งงานที่โปร่งใสและเป็นธรรม

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

มหาวิทยาลัยพะเยา ควรมีการสนับสนุนให้บุคลากรได้รับการฝึกอบรมพัฒนาตนเอง เพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำงาน และควรมีการปรับสภาพแวดล้อมให้เหมาะแก่การทำงาน

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

ควรทำการศึกษาวิจัย เรื่องแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา เชิงคุณภาพ และควรศึกษาเรื่อง ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรภาครัฐ ว่ามีรูปแบบที่แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร เพื่อเป็นประโยชน์ในการสร้างระบบการจัดการและการวางแผนที่เหมาะสมแก่องค์กรต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา สำเร็จลงได้ ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณครูบาอาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำ สั่งสอน ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ข้าพเจ้า โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รองศาสตราจารย์ ดร.สุรเชษฐ์ ชีระมณี และดร.รัชศรี เกียรติบุตร ที่ได้เมตตาให้ความรู้ชี้แนะแนวทางให้คำปรึกษาข้อเสนอแนะ แก่ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการทำวิจัยครั้งนี้ จนสำเร็จสมบูรณ์ได้ และผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ คณะ หน่วยงาน ที่ผู้วิจัยได้เข้าไปติดต่อประสานงานเก็บข้อมูลงานวิจัย และบุคลากร มหาวิทยาลัยพะเยาทุกท่าน ที่ได้ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี ทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

สุดท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ที่เป็นแรงผลักดันสำคัญทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้สำเร็จได้ในที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- ศิริพงศ์ พงษ์พันธ์ุ. (2553). **ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับธุรกิจ** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: ฮาซันพรีนติ้ง.
- อรพินทร์ ชูชม. (2555). **แรงจูงใจใน การทำงาน** (พิมพ์ครั้งที่ 2). วารสารจิตวิทยา: มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.
- อนเนก สุวรรณบัณฑิต และภาสกรอดุลพัฒน์กิจ. (2550). **จิตวิทยาบริการ**. กรุงเทพฯ: อดุลพัฒน์กิจ.
- หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ. (17 กันยายน 2560). **หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ**. สืบค้นเมื่อ 1 มกราคม 2561, จาก <http://www.thansettakij.com/content/208510>
- MGR Online. (14 กรกฎาคม 2560). **MGR Online**. สืบค้นเมื่อ 1 มกราคม 2561, จาก <https://mgronline.com/business/detail/9600000071577>
- นิตยสาร Secret. (12 สิงหาคม 2555). **oknation**. สืบค้นเมื่อ 1 มกราคม 2561, จาก <http://oknation.nationtv.tv/blog/tulatemiya/2012/08/12/entry-1>
- อนงค์รักษ์ โสมราช. (2554). **anongrug**. สืบค้นเมื่อ 16 มกราคม 2561, จาก <http://anongrug.blogspot.com/2011/01/vroom.html>.

การวางแผนการเงินส่วนบุคคลของพนักงานธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)

จังหวัดพะเยา

Personal Financial Planning of Employees of Bangkok Bank Public Company Limited, Phayao Province

ลัดดาวัลย์ แสงศรีจันทร์^{1*} และ บังอร สวัสดิ์สุข²

Laddawan Sangsrichan^{1*} and Bungon Sawatsuk²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการวางแผนการเงินส่วนบุคคลของพนักงานธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) จังหวัดพะเยา ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พนักงานธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) จังหวัดพะเยา จำนวน 32 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ โดยการเลือกตัวอย่างด้วยวิธีเจาะจง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 40.8 รองลงมาไม่เกินเดือนละ 60,000 บาท ร้อยละ 21.9 และรองลงมาไม่เกินเดือนละ 45,000 บาทคิดเป็นร้อยละ 18.8 ส่วนผลการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการวางแผนการบริหารการเงินส่วนบุคคลนั้นกลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีการวางแผนการออมและการลงทุนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 65.6 อันดับสองได้แก่ ในด้านการวางแผนการซื้อหรือครอบครองสินทรัพย์ ร้อยละ 40.6และรองลงมาคือ การวางแผนการบริหารหนี้สิน และการวางแผนทางด้านภาษี ร้อยละ 40 นอกจากนี้ผลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างพบว่าผู้ถูกสัมภาษณ์ส่วนมากเป็นผู้คิดที่จะวางแผนการเงินส่วนบุคคลด้วยตนเอง และรองลงมาบุคคลในครอบครัวมีอิทธิพลต่อการวางแผนการเงินส่วนบุคคล และส่วนน้อยจะใช้บริการจากผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษาด้านการวางแผนการเงินส่วนบุคคล ซึ่งผู้ถูกสัมภาษณ์ส่วนมากมีวัตถุประสงค์ต้องการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นก่อนและหลังเกษียณ และเพื่อเป็นการป้องกันความเสี่ยงที่จะเกิดหนี้สินที่มากเกินไปจึงได้มีการวางแผนการเงินส่วนบุคคลของตน

คำสำคัญ: การวางแผนการเงินส่วนบุคคล พนักงานธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) จังหวัดพะเยา

¹นิสิตคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : laddawansangsrichan@gmail.com

Abstract

This research aims to study the patterns of personal financial planning of the employees of Bangkok Bank public company limited, Phayao province. Population and sample in this research consisted of 32 employees of Bangkok Bank public company limited, Phayao province. The research data was collected by using questionnaires and structured interview and data analysis using descriptive statics include frequency, percentage.

The research found that most respondents have monthly income not exceeding 30,000 baht, representing 40.8 per cent, followed by the month, not exceeding 60,000 baht 21.9 percent and followed by no more than 45,000 baht per month, representing 18.8 percent. The forms of personal financial planning study found that most respondents (65.6%) are presently the savings and investment planning, 40.6% of respondents planned for acquisition or possession of assets planning, and 40% of respondents planned for debt and tax planning. In addition, the results of interviews found that the half of interviewees indicated that they decided to make the financial personal planning by themselves, and the second factors was the family members influence their personal financial planning, and a minority will use the services of expert consulting. According to the planning purposes, interviewees revealed that they want to have a better quality of life before and after their retirement, and they want to prevent the risk of excessive liabilities.

Keywords: The Personal Financial Planning, Bangkok Bank Public Company Limited, Phayao province

บทนำ

เมื่อกล่าวถึงเรื่องการเงิน คนส่วนใหญ่มักนึกว่าเป็นเรื่องยาก เป็นเรื่องเกี่ยวกับตัวเลขซึ่งหลายคนก็คิดว่าเป็นเรื่องของคนที่เรียนมาด้านการเงิน หรือเศรษฐศาสตร์ ที่จริงแล้วการเงินเป็นทักษะของชีวิตอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่จะต้องดำรงชีวิตอยู่ในสังคมโลก คำว่า “ ทักษะ ” ซึ่งเกิดจากการนำไปปฏิบัติบ่อย ๆ ซึ่งถ้าคนที่ปฏิบัติอย่างเคร่งครัดการใช้ทักษะนี้ก็เปรียบเสมือน “ การมีวินัย ” ก็ว่าได้ บางคนอาจมองว่าการใช้เงินนั้นแสนง่าย แต่ประเด็นอยู่ที่ว่าตลอดช่วงชีวิตของคนนั้น เราควรเรียนรู้วิธีการหาเงิน การใช้จ่าย การทำให้เงินงอกเงย และการทำให้มีเงินใช้อย่างเพียงพอบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ และเป็นไปตามอัตภาพของแต่ละบุคคล สถานการณ์เช่นนี้จะช่วยให้แต่ละบุคคลเกิดความมั่นคงทางการเงิน ลดความเสี่ยงในการดำรงชีวิต ในเชิงสังคม ปัญหาอาชญากรรมซึ่งสาเหตุหลักของการกระทำผิดส่วนใหญ่มีแรงจูงใจมาจากปัญหาทางการเงินก็จะลดลง ในเชิงเศรษฐกิจ (วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ:2553)

การวางแผนการเงินส่วนบุคคลเป็นสิ่งที่สำคัญมากสำหรับบุคคลทั่วไป เพราะสามารถช่วยให้การจัดการทางการเงินของแต่ละบุคคลเป็นไปตามขั้นตอนที่กำหนด และสามารถที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการบรรลุเป้าหมายชีวิตทั้งนี้เงินจะเข้ามามีส่วนช่วยอำนวยความสะดวก ในการหาซื้อสิ่งของจำเป็นสำหรับใช้ในชีวิตประจำวัน การให้ความสำคัญกับการวางแผนการเงินเสมือนหนึ่งเป็นกิจกรรมในชีวิตประจำวัน เพื่อให้มีชีวิตที่ดีและมีความสุขในปัจจุบันและอนาคต (กรุงเทพฯธุรกิจ, 2551: ออนไลน์) การวางแผนการซื้อหรือครอบครองสินทรัพย์ การวางแผนในด้านของหนี้สิน การวางแผนการออมและการลงทุน การวางแผนผลประโยชน์ของพนักงาน การวางแผนด้านภาษี การวางแผนการเกษียณ ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ เช่น รายได้ ช่วงอายุ เพศ และ ระดับ

จากการสำรวจพบว่า กว่า 75% ของพนักงานมีภาระหนี้สินทั้งในระบบและนอกระบบที่ไม่สามารถแก้ปัญหาหนี้สินเหล่านี้ได้ด้วยตนเอง และส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในด้านการบริหารจัดการการเงินส่วนตัวและของครอบครัว ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตที่มีแต่ความเครียด ไม่เคยมีความสุขที่แท้จริง และเกิดผลกระทบทำให้ประสิทธิภาพการทำงานลดลง ปกติในการทำงานของพนักงาน ลูกจ้างแต่ละคนมักมีความหวังและจดจ่ออยู่กับวันเงินเดือนออก เมื่อพนักงานไม่มีช่องทางในการปลดหนี้ บริษัทจำเป็นต้องเข้ามาทำหน้าที่เชื่อมโยงระหว่างพนักงานและสถาบันการเงินที่อยู่ในระบบช่วยขจัดปัญหาทั้งหนี้บัตรเครดิตและหนี้นอกระบบให้กับพนักงานซึ่งเป็นที่มาของโครงการ “ปลดหนี้สร้างสุขและส่งเสริมการออม” เพื่อจัดหาแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำพร้อมให้ความรู้ในการบริหารจัดการด้านการเงิน และการวินัยทางการเงินที่ดี เพื่อสร้างความสุขและความมั่นคงในชีวิตให้กับพนักงานใน 3 ด้าน ได้แก่ สุขภาพกาย สุขภาพใจ และสุขภาพทางการเงิน โดยสิ่งสำคัญที่สุด คือ การให้ความรู้ด้านการเงินที่ถูกต้อง เพราะไม่เพียงแต่จะช่วยพนักงานปลดหนี้ที่มีอยู่ได้ แต่ยังเป็นการสร้างค่านิยมใหม่ต่อการใช้เงินและการไม่สร้างหนี้เพิ่มขึ้นอีกในอนาคต (กรุงเทพฯธุรกิจ, 2560:ออนไลน์)

ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ธนาคารให้ความสำคัญต่อพนักงานทุกระดับอย่างมาก เนื่องจากพนักงานเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของธนาคารและสังคม ซึ่งประกอบด้วยพนักงานจำนวนทั้งหมด 25,512 คน โดยแบ่งเป็นสามประเภทคือ 1.พนักงานประจำ จำนวน 24,699 คน ประกอบไปด้วย เจ้าหน้าที่บริหาร 1,461 คน พนักงาน 23,238 คน โดยสังกัดอยู่นครหลวงจำนวน 1,643 คน ต่างจังหวัด 8,156 คน 2.ลูกจ้างจำนวน 89 คน 3.พนักงานในสำนักงานต่างประเทศ 724 คน ในส่วนของค่าตอบแทนการทำงาน ธนาคารให้ความสำคัญกับค่าตอบแทนในการทำงานของพนักงาน เนื่องจากธนาคารตระหนักถึงความสำคัญของค่าตอบแทนการทำงาน ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้พนักงานมีความเป็นอยู่ที่ดีและมีความมั่นคงในอาชีพการงาน ซึ่งส่งผลทำให้พนักงานปฏิบัติงานด้วยความ ภาคภูมิใจและพร้อมที่จะสร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้าและผู้ให้บริการของธนาคาร (รายงานความรับผิดชอบต่อสังคมปี 2559 ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน))

ทั้งนี้พนักงานธนาคารยังถือได้ว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ทางการเงิน เนื่องจากภาระหนี้ที่เกี่ยวกับเครื่องมือการลงทุนทั้งหมด พนักงานธนาคารจึงน่าจะรู้จักการวางแผนการเงินได้ดีกว่าสาขาอาชีพอื่น ดังนั้นการศึกษาคำนี้จึงมุ่งประเด็นไปที่พนักงานธนาคารพาณิชย์ ซึ่งได้เลือกพนักงานของธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ในการเป็นตัวแทนของการศึกษา ผู้ศึกษามีความสนใจในการนำไปประยุกต์ใช้ เพื่อจัดการและการวางแผนการเงินสำหรับใช้ในอนาคตต่อไป อีกทั้งเป็นแนวทางในกำหนดกลยุทธ์ของหน่วยงานให้พนักงานมีกำลังใจในการทำงานได้อย่างเต็มความสามารถ สร้างผลงานที่มีคุณค่าและบรรลุเป้าหมายขององค์กร และนอกจากนี้ยังมีวัตถุประสงค์ที่จะชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของความรู้พื้นฐานด้านการเงิน (financial literacy) ในเรื่องการวางแผนการเงินส่วนบุคคล ที่จะช่วยให้ประชาชนในระดับบุคคล (individual level) มีความมั่นคงทางการเงิน ซึ่งแนวทางดังกล่าวจะเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ประชากรของประเทศรู้จักพึ่งตนเองได้ (วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ: 2553)

วัตถุประสงค์การศึกษา

เพื่อศึกษารูปแบบการวางแผนการเงินส่วนบุคคลของพนักงานธนาคารกรุงเทพ (มหาชน) จำกัด จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

ตัวแปรอิสระ

ปัจจัยส่วนบุคคล

- เพศ
- อายุ
- สถานภาพการสมรส
- สมาชิกในครอบครัว
- ระดับการศึกษา
- ตำแหน่งงานปัจจุบัน
- ระยะเวลาการปฏิบัติงาน

ตัวแปรตาม

การวางแผนการเงินส่วนบุคคลของพนักงาน ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)

- การวางแผนการซื้อหรือครอบครองสินทรัพย์
- การวางแผนในด้านของหนี้สิน
- การวางแผนการออมและการลงทุน
- การวางแผนผลประโยชน์ของพนักงาน
- การวางแผนด้านภาษี
- การวางแผนการเกษียณ

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ พนักงานธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)อำเภอเมือง อำเภอดอกคำใต้ และอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา จำนวน 36 คน (ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน),มกราคม 2561:ออนไลน์) โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง แต่เนื่องจากแบบสอบถามที่สมบูรณ์และใช้ในการศึกษาได้ มีแค่จำนวน 32 รายเท่านั้น การศึกษาดังนี้จึงใช้ขนาดตัวอย่างที่จำนวน 32 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษา การวางแผนการเงินส่วนบุคคลของพนักงานธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) จังหวัดพะเยา เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ตอน และการสัมภาษณ์ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ สมาชิกในครอบครัว ระดับการศึกษา ตำแหน่งงานปัจจุบัน ระยะเวลาการปฏิบัติงาน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือน สัดส่วนประมาณรายจ่าย ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามปลายปิด

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการวางแผนการเงินส่วนบุคคล ได้แก่ 1)การวางแผนการซื้อหรือครอบครองสินทรัพย์ 2)การวางแผนในด้านของหนี้สิน 3)การวางแผนการออมและการลงทุน 4) การวางแผนผลประโยชน์ของพนักงาน 5) การวางแผนทางภาษี 6) การวางแผนเพื่อวัยเกษียณ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามปลายปิด

และการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อสอบถามถึงปัจจัยที่มีผลต่อการวางแผนและวัตถุประสงค์ของการวางแผนการเงินส่วนบุคคล โดยการสัมภาษณ์พนักงานธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) แบบรายบุคคลจำนวน 32 ราย ครบทั้ง 3 สาขา

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการหาคุณภาพของเครื่องมือ ตามขั้นตอน ดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว จัดพิมพ์ใหม่ นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พร้อมเค้าโครงการวิจัย เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยวิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยใช้เกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (2545) ผลการตรวจสอบปรากฏว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) รายข้ออยู่ระหว่าง 0.67–1.00 และได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.90
2. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแล้ว ไปทดลองใช้ (Try-out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ พนักงานธนาคารกรุงไทย จังหวัดพะเยา จำนวน 10 คน
3. นำผลการทดลองใช้มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient Alpha) ของ Cronbach (อ้างอิงใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2553 หน้า 132–133) ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach) เท่ากับ 0.88
4. นำต้นฉบับที่แก้ไขสมบูรณ์แล้วไปอัดสำเนา แล้วดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ได้มีการรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จากการใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลจากพนักงานธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) จังหวัดพะเยา จำนวน 32 คน
2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการรวบรวมข้อมูลที่ได้ จากสื่อต่าง ๆ เอกสาร บทความวารสาร แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง งานวิจัยของหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงข้อมูลจากข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต หนังสือ เอกสาร วารสาร สิ่งพิมพ์ วิทยานิพนธ์ และการค้นคว้าอิสระ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามที่ได้ ทำการวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรม SPSS for Window ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ด้วยค่าความเชื่อมั่นในระดับร้อยละ 95 และมีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ร้อยละ (Percentage)

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 32 รายของพนักงานธนาคารกรุงเทพ (มหาชน) จำกัด จังหวัดพะเยา จำนวน 3 สาขา ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอดอกคำใต้ และอำเภอแม่ใจ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากเป็นเพศหญิง จำนวน 22 ราย ร้อยละ 68.8 เป็นเพศชายจำนวน 9 ราย คิดเป็นร้อยละ 28.1 และมีจำนวน 1 รายที่ไม่สามารถระบุเพศได้ ด้านอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีอายุอยู่ในช่วง 21–30 ปี คิดเป็นร้อยละ 43.8 ช่วงอายุ 51–60 ปี มีจำนวน 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 15.6 ด้านสถานภาพ กลุ่มตัวอย่างส่วนมากสมรสแล้ว จำนวน 17 ราย คิดเป็นร้อยละ 53.1 โสด จำนวน 12 ราย คิดเป็นร้อยละ 37.5 ด้านระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างส่วนมากจำนวน 25 ราย จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 78.1 ด้านตำแหน่งงานปัจจุบันนั้นเนื่องจากการเก็บข้อมูลเป็นการเก็บจากพนักงานทั้งหมดของ 3 สาขา ตำแหน่งงานจึงกระจายครบทุกตำแหน่ง พบว่า กลุ่ม

ตัวอย่างจำนวน 8 ราย ดำรงอยู่ในตำแหน่ง เจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวก 8 และ 10 จำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 25 ด้านอายุการทำงาน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 7 รายที่มีอายุงานมากกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.9 ด้านที่พักอาศัย กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีบ้านพักอาศัยเป็นของตนเอง จำนวน 18 ราย คิดเป็นร้อยละ 56.3 และจำนวน 4 รายของกลุ่มตัวอย่างที่เช่าห้องพักอยู่ตามลำพัง คิดเป็นร้อยละ 12.5 ด้านพาหนะ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 29 รายที่มีรถยนต์ส่วนบุคคลเป็นของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 90.6 ที่เหลือ มีพาหนะประเภทรถจักรยานยนต์จำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 9.4 ด้านรายได้ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 13 รายที่มีรายได้อยู่ระหว่าง 15,001-30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 40.6 ส่วนช่วงรายได้ตั้งแต่ 75,001 บาทขึ้นไปมีจำนวน 3 รายเท่านั้น

2. ผลการวิเคราะห์รูปแบบการวางแผนการเงินส่วนบุคคลของพนักงานธนาคารกรุงเทพ (มหาชน) จำกัด จังหวัดพะเยา จำนวน 3 สาขา ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอดอกคำใต้ และอำเภอแม่ใจ ค้นพบดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงร้อยละของรูปแบบการออกของกลุ่มตัวอย่าง

รูปแบบการวางแผนการเงินส่วนบุคคล	จำนวน		ร้อยละ	
	วางแผน	ไม่	วางแผน	ไม่
		วางแผน		วางแผน
การวางแผนเพื่อการซื้อหรือครอบครองทรัพย์สิน	19	13	59.4	40.6
การวางแผนเพื่อการบริหารหนี้สิน	13	19	40.6	59.4
การวางแผนเพื่อการออมและการลงทุน	21	11	65.6	34.4
การวางแผนเพื่อผลประโยชน์ของพนักงาน	7	25	21.9	78.1
การวางแผนเพื่อภาษี	13	19	40.6	59.4
การวางแผนเพื่อการเกษียณ	13	19	40.6	59.4

จากตารางที่ 1 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการวางแผนการเงินส่วนบุคคลในรูปแบบของการวางแผนเพื่อการออมและการลงทุนมากที่สุด จำนวน 21 ราย และคิดเป็นร้อยละ 65.6 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และรูปแบบการวางแผนการเงินส่วนบุคคลที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสนใจในการวางแผนน้อยคือ การวางแผนเพื่อผลประโยชน์ของพนักงาน ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 7 รายเท่านั้นที่สนใจในการวางแผนในรูปแบบนี้ คิดเป็นร้อยละ 25 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

นอกจากนี้ผลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 32 ราย พบว่ากลุ่มตัวอย่างตัดสินใจในการวางแผนการเงินส่วนบุคคลด้วยตนเองมากที่สุด รองลงมาคือ บุคคลภายในครอบครัวมีผลในการให้กลุ่มตัวอย่างตัดสินใจในการวางแผนการเงินส่วนบุคคล และกลุ่มตัวอย่างจำนวน 3 รายเท่านั้นที่ขอความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญในการวางแผนการเงินส่วนบุคคล

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการศึกษาในรูปแบบการวางแผนการเงินส่วนบุคคลของพนักงานธนาคารกรุงเทพ (มหาชน) จำกัด จังหวัดพะเยา จำนวน 3 สาขา ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอดอกคำใต้ และอำเภอแม่ใจกลุ่มจำนวน 32 ราย ด้วยวิธีการใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง พบว่า ตัวอย่างมีการวางแผนการเงินส่วนบุคคลในรูปแบบของการวางแผนเพื่อการออมและการลงทุนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 65.6 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ส่วนรูปแบบการวางแผนการเงินส่วนบุคคลที่มีจำนวนพนักงานให้ความสนใจในการวางแผนน้อย หรือมีผู้ไม่วางแผนมากที่สุดคือ การวางแผน

เพื่อผลประโยชน์ของพนักงาน ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างที่ไม่วางแผนในรูปแบบนี้จำนวน 25 ราย คิดเป็นร้อยละ 78.1 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

จากการศึกษาของนักวิจัยในอดีตที่ผ่านมา ได้แก่ คັນสนีย์ จันตะมงคล (2550) ได้ศึกษากระบวนการวางแผนการเงินส่วนบุคคลของมัคคุเทศน์ที่ประกอบอาชีพในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ส่วนใหญ่มีหนี้สินการผ่อนชำระที่อยู่อาศัยกับสถาบันการเงินหรือธนาคาร ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีการวางแผนการเงินในระยะสั้นแบบรายเดือน ซึ่งเหมือนกับผลการศึกษาของอรอนงค์ ไชยบุญเรืองที่ศึกษาเรื่อง การวางแผนการเงินส่วนบุคคลของพนักงานธนาคาร กรุงไทย จำกัด (มหาชน) สาขาในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งค้นพบเหมือนกับงานของคັນสนีย์ (2550) ที่กลุ่มตัวอย่างมีการวางแผนการเงินส่วนบุคคลในด้านหนี้สินมากที่สุด ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการวางแผนการเงินส่วนบุคคลเพื่อการวางแผนการออกและการลงทุนมากที่สุด ซึ่งอาจเป็นเพราะเหตุผลจากการที่กลุ่มตัวอย่างต้องการมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นทั้งก่อนและหลังเกษียณ ทั้งนี้การศึกษาในครั้งนี้ยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างตัดสินใจในการวางแผนการเงินส่วนบุคคลด้วยตนเองมากที่สุด สิ่งที่น่าสนใจในครั้งนี้ค้นพบเหมือนกับงานวิจัยในอดีตที่ผ่านมาคือ กลุ่มตัวอย่างมีการวางแผนเพื่อผลประโยชน์ของพนักงานที่น้อยที่สุด เช่นเดียวกับการศึกษาที่เก็บข้อมูลจากพนักงานธนาคาร กรุงไทย จำกัด (มหาชน) จังหวัดเชียงใหม่ ของอรอนงค์ ไชยบุญเรือง (2552)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการวางแผนการออมและการลงทุน ผู้เกี่ยวข้อง เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) สหกรณ์การเกษตร พัฒนาการประจำตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล กศน.ประจำตำบล อาจารย์มหาวิทยาลัยพะเยา ควรมีโอกาสที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการออมและการลงทุน เพราะจากผลการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีการออมเงินแบบฝากเงินกับธนาคาร ซึ่งให้ผลตอบแทนที่ต่ำ
2. ด้านการวางแผนการเกษียณ เนื่องจากปัจจุบันประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ หน่วยงานส่วนท้องถิ่น เช่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พัฒนาสังคมจังหวัด (พมจ.) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) อาจารย์ในมหาวิทยาลัยพะเยา ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ ควรจัดอบรมเพื่อให้ความรู้แก่ประชาชน รวมถึงให้เห็นถึงความสำคัญและตระหนักถึงการออมเงินเพื่อใช้ในยามเกษียณ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในความมั่นคงของชีวิต
3. ด้านการวางแผนการซื้อหรือครอบครองทรัพย์สิน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) ผู้บริหารธนาคาร ควรให้ความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผนการซื้อหรือครอบครองทรัพย์สิน เพื่อเป็นหลักประกันที่มั่นคงในอนาคต
4. ด้านการวางแผนด้านการบริหารหนี้สิน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) ควรส่งเสริมและกระตุ้นให้ประชาชนเห็นความสำคัญ และจัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อจะได้ทราบรายรับ - รายจ่ายที่เกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษารายการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการวางแผนการเงินส่วนบุคคลในเชิงลึกเพื่อให้ทราบปัจจัยที่แน่ชัดว่า การวางแผนแต่ละรูปแบบมีปัจจัยอะไรที่มีบทบาทมากที่สุดกับการเลือกรูปแบบการวางแผนการเงินส่วนบุคคลของพนักงาน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้ด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จขึ้นมาตามความหวังของผู้เขียนได้ เนื่องมาจากความเมตตากรุณาของ ดร.บังอร สวัสดิ์สุข และ ดร.สิทธิชัย สีวิวัฒน์วงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษา และคณาจารย์ประจำหลักสูตรฯ ทุกท่าน ที่ให้ความกรุณาตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่อง ขอกราบขอบพระคุณที่ท่านได้สละเวลาในการให้คำปรึกษา คอยส่งเสริม สนับสนุน ดูแล และช่วยเหลือทุกด้าน รวมถึงให้กำลังใจและคอยช่วยแก้ไขปัญหา จนทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงอย่างดี

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ และขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ผู้สอนทุกท่าน รวมถึงมหาวิทยาลัยพะเยา ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ทั้งปวงให้แก่ผู้เขียนจนสำเร็จการศึกษา คุณค่า และประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาครั้งนี้ ขอมอบแต่บุพการี และผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

- จันทร์เพ็ญ บุญฉาย. (2552). **การจัดการการเงินส่วนบุคคลกรณีศึกษาเฉพาะกลุ่มวัยทำงาน ในเขตกรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- จิรดา ภูมิภูถาวร. (2547). **การศึกษาการวางแผนการออมส่วนบุคคลของแพทย์โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่**. การค้นคว้าแบบอิสระ บธ.ม., มหาวิทยาลัยพายัพ, เชียงใหม่.
- จิตต์อารี ทะวิลลา. (2553). **การบริหารการเงินส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง กองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 6**. วิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น** (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พิรารวรรณ จิระนันทรพร. (2555). **ทัศนคติของประชาชนวัยทำงานในภาคเหนือของประเทศไทยต่อการวางแผนการเงินส่วนบุคคล**. วิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ลลิตา บุคตา. (2559). **หนีภาคครัวเรือนกับวัฏจักรธุรกิจไทย**. การค้นคว้าอิสระ ศ.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- รัชนิกร วงศ์จันทร์. (2554). **ผลการเรียนวิชาการการเงินส่วนบุคคลที่มีต่อความตระหนักในการวางแผนการเงินส่วนบุคคลของนักศึกษาในชั้นเรียน**. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยพายัพ.
- วิวรรธ ธาราธิรัฐโชติ. (2552). **Money Pro แผนการเงิน แผนชีวิต**. กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯธุรกิจบีบีซี.
- คันสนีย์ จันท๊ะมงคล. (2550). **กระบวนการวางแผนการเงินส่วนบุคคลของมัคคุเทศก์ที่ประกอบอาชีพในจังหวัดเชียงใหม่**. การค้นคว้าแบบอิสระ บธ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สถาบันคีนันแห่งเอเชีย. (2558). **โครงการ “คนไทยก้าวไกล ใส่ใจการเงิน 2558”**. สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2559, จาก http://thaipublica.org/wp-content/uploads/2015/03/1.Citi-LIFT-FL-Research-Report-THAI_Draft.pdf.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดพะเยา. (2559). **เอกสารสรุปผลการดำเนินงานจังหวัดพะเยา ปีงบประมาณ 2558**. พะเยา: สำนักงานจังหวัดพะเยา.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2558). **หนี้สินครัวเรือน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- สำนักวิจัยเอแบคโพลล์. (2552). พฤติกรรมการติดตามข่าวสาร ของ NewGen หรือ คนรุ่นใหม่ที่มีเงินกับการวางแผนชีวิตและการเงินในสถานะเศรษฐกิจถดถอย. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2560, จาก <https://www.marketingoops.com/reports/research/premium-consumer/>
- สุพานี โสพร (2548). การวางแผนทางการเงินเพื่อที่อยู่อาศัยของบุคลากรสาย ings ผู้พักอาศัยในหอพักจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรอนงค์ ไชยบุญเรือง. (2552). การวางแผนการเงินส่วนบุคคลของพนักงานธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สาขาในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ บธ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3 rd). New York: Harper and Row Publications.

การศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร ในศูนย์วิปัสสนา สากลไร่เชิญตะวัน

The Studying of Guidelines for Developing Volunteer Activities in Cherntawan International Meditation Center

ธนภชสร เทพละออ^{1*} และ วารัชต์ มัชฌิมบุรุษ²

Thanaphachasorn Theplao^{1*} and Warach Madhyamapurush²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ พระภิกษุสงฆ์ ผู้จัดการหรือหัวหน้างานฝ่าย เจ้าหน้าที่และนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน จำนวน 106 รูป/คน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์และสรุปเนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ได้แก่ 1) ด้านการจัดการ ควรมีการวางแผนและพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร และควรกำหนดหน้าที่ของนักท่องเที่ยวอาสาสมัครให้ชัดเจน 2) ด้านเจ้าหน้าที่และบุคลากร ควรพัฒนาทักษะการบริหารจัดการและการให้บริการของบุคลากรเพื่อทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ข้อมูล ให้คำแนะนำและช่วยเหลือนักท่องเที่ยว และเป็นมัคคุเทศก์สำหรับนำชมการท่องเที่ยวในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน 3) ด้านสถานที่และสาธารณูปโภค ควรจัดเตรียมความพร้อมด้านสถานที่และสาธารณูปโภค เช่น ที่พัก ห้องน้ำ ระบบน้ำประปา น้ำดื่ม ถึงขยะให้เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยว และควรพัฒนาข้อมูลจุดท่องเที่ยว เช่น แผนที่ไร่เชิญตะวัน โบรชัวร์ (Brochure) เส้นทางเดินท่องเที่ยว (Route) ด้วยตนเอง บ้ายเล่าเรื่องราวแต่ละจุดท่องเที่ยวเพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว 4) ด้านข้อมูลและกิจกรรม ควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมหลากหลายช่องทาง เพิ่มกิจกรรมที่น่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยว และควรจัดทำองค์ความรู้เกี่ยวกับศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

¹นิสิตคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : bb.blue0023@gmail.com

Abstract

This study aimed to study guidelines for developing volunteer activities in Cherntawan International Meditation Center. Both semi-structure Interview and questionnaires as research instruments were distributed to one hundred and six personnel and volunteer tourism of Cherntawan International Meditation Center. The data were analyzed using the qualitative data analysis software to find the percentage, average (mean), standard deviation. The results showed the guidelines for developing volunteer activities in Cherntawan International Meditation Center were 1) for Management, the organization should set up volunteer activities planning and job description of volunteer tourists clearly. 2) For Personnel, the organization should support and improve career development both administrative skills and quality service skills. 3) For Facility and utility, the organization should arrange the facilities such as accommodation, toilet, drinking water, the litter bin for the tourists and should improve tourism information such as Cherntawan International Meditation Center map, brochure, travel route map, tourist places information. And 4) for Information and activities, the organization should arrange public relation activities as variety channel, add interesting activities and provide the publication for the tourist.

Keywords: Volunteer tourism, Cherntawan International Meditation Center

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญในการผลักดันเศรษฐกิจในภาพรวมของโลกให้เติบโตได้อย่างต่อเนื่องและน่าพอใจ การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร (Voluntourism) ได้รับความสนใจในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวทางเลือกที่ให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม จริยธรรม การเรียนรู้วัฒนธรรมในสังคม มีลักษณะของการเป็นผู้ให้และผู้รับ กล่าวคือ นักท่องเที่ยวมีโอกาสได้ท่องเที่ยว ได้รับความสนุกสนาน และความอิ่มเอมใจจากการเดินทางท่องเที่ยวในแต่ละครั้ง จากผลการศึกษาเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน ของกาญจนา สมมิตร และคณะ (2556) พบว่า แนวโน้มทางการตลาดทั้งกลุ่มผู้จัดโปรแกรม กลุ่มเจ้าของกิจกรรม และแหล่งกิจกรรมมีแนวโน้มเติบโตสูงขึ้น และมีรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น กิจกรรมประชาสัมพันธ์ การสอน การพัฒนาธุรกิจ การอนุรักษ์สภาพแวดล้อม และการก่อสร้าง เป็นต้น

จังหวัดเชียงราย เป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างประเทศ เนื่องจากมีทรัพยากรทางธรรมชาติที่สวยงาม กอปรกับขนบธรรมเนียม ประเพณี และศิลปวัฒนธรรมที่มีมนต์เสน่ห์ จึงเป็น "แหล่งท่องเที่ยว ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง จากสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย ช่วงเดือนมิถุนายน-ตุลาคม 2560 พบว่ามีนักท่องเที่ยวชาวไทยมีจำนวน 877,411 คน และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำนวน 225,874 คน รวมจำนวนทั้งหมด 1,103,285 คน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานเชียงราย, 2560) ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน จังหวัดเชียงราย เป็นอีกหนึ่งแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา และวัฒนธรรมที่มีชื่อเสียงในจังหวัดเชียงราย ก่อตั้งโดยพระมหาภูติชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี) โดยมีความสำคัญที่เป็น

ศูนย์กลางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นสถานที่ตั้งของสำนักงานมูลนิธิวิมุตตยาลัย สถาบันวิมุตตยาลัยและมหาวิทยาลัยพุทธเศรษฐศาสตร์ ประกอบด้วย สถานที่ท่องเที่ยวในไร่เชิญตะวันแบ่งออก 2 ส่วน ได้แก่ 1) พื้นที่ลานธรรม คือ พื้นที่ที่เป็นลานปฏิบัติธรรม ลานปริศนาธรรม พิพิธภัณฑสถานหอคิลป์ วิหารดิน ที่มีปริศนาธรรมแฝงอยู่ และ 2) พื้นที่ทำกิน ซึ่งเป็นพื้นที่ที่จัดทำเป็นแปลงเกษตร มีการปลูกพืชผักอินทรีย์ ปลูกผักสลัด ไร่ไล่เดือน ไร่เพาะเห็ดอาร์มดี ไร่ทำน้ำหมักชีวภาพ และอาคารศูนย์บาท ซึ่งเป็นการเปลี่ยนขยะให้เป็นเงิน ดำเนินงานโดยวิสาหกิจไร่เชิญตะวัน กิจกรรมของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ประกอบด้วย 1) กิจกรรมการจัดอบรมหลักสูตรสมาธิภาวนาทั้งแบบระยะสั้นและระยะยาวเพื่อให้พุทธศาสนิกชนและผู้สนใจได้ศึกษาธรรมะหรือปฏิบัติธรรมะ หรือการฝึกตนเพื่อปฏิบัติธรรมสากล 2) กิจกรรมในโรงเรียนชานาพุทธเศรษฐศาสตร์ 3) โครงการ "อโรคยา" ร่วมสร้างสุขภาวะแก่ชุมชนและสังคม 4) โครงการพุทธเกษตร (โครงการความปลอดภัยอาหาร ด้านพืช ครอบครองแปลงผลิต พืชผัก) และ 5) กิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ซึ่งดำเนินงานโดยพระภิกษุสงฆ์และเจ้าหน้าที่ของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน (ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน, 2560, สื่อออนไลน์) และที่ได้รับความนิยมจากกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงวันหยุดหรือเทศกาลสำคัญของพุทธศาสนา หรือการจัดกิจกรรมร่วมของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนจำนวนมาก

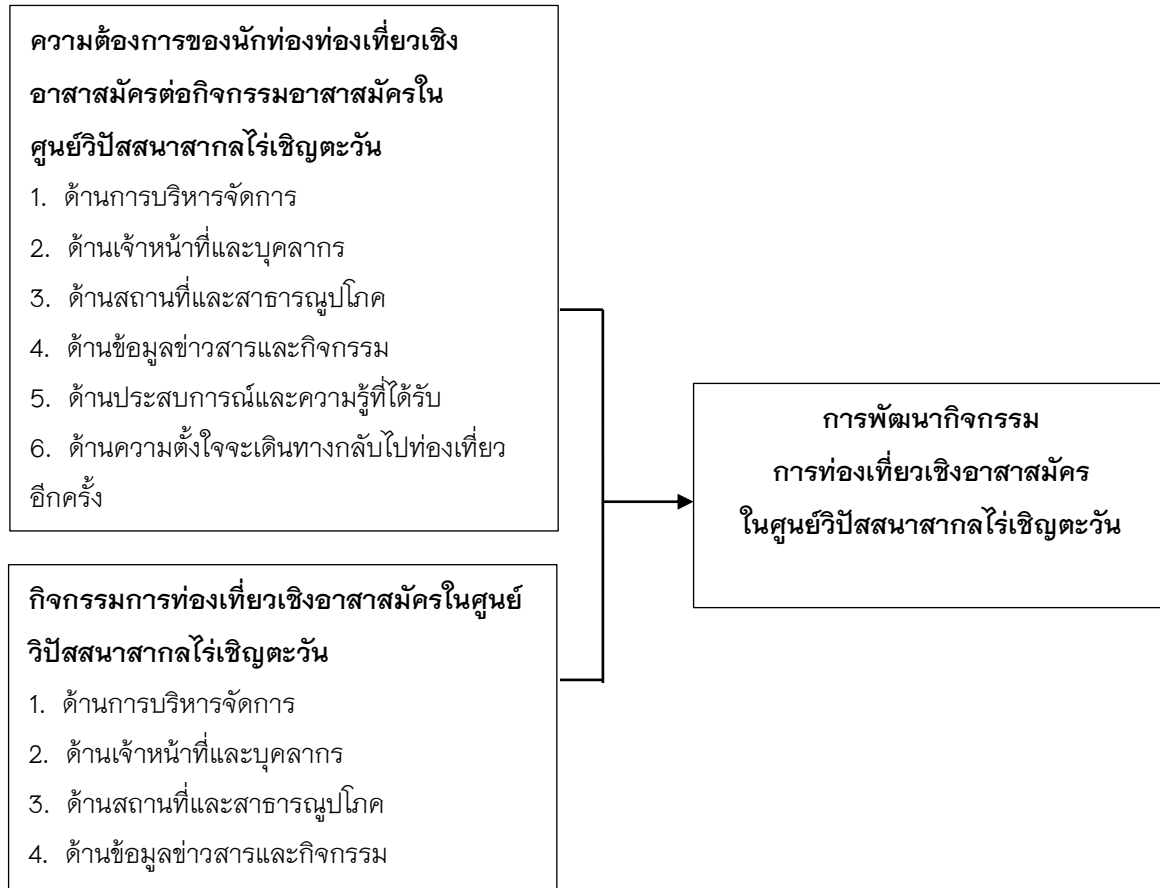
ผลการสัมภาษณ์พระภิกษุสงฆ์และเจ้าหน้าที่ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน พบว่า จำนวนพระภิกษุสงฆ์และเจ้าหน้าที่ดูแลแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมต่าง ๆ และดูแลนักท่องเที่ยวไม่ทั่วถึง สาเหตุหลักบางกิจกรรมไม่ใช่กิจของสงฆ์ แม้ในช่วงระยะเวลา 2-3 ปี (พ.ศ. 2558-2560) ที่ผ่านมาทางศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันได้เปิดรับเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์และนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครเข้ามาช่วยงานไร่เชิญตะวันจำนวนมากขึ้น แต่ยังพบปัญหาเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวอาสาสมัครที่มาช่วยงานไม่ทราบว่าจะต้องทำกิจกรรมอย่างไรหรือมีขั้นตอนการดำเนินงานกิจกรรมอย่างไร รวมทั้งการทำงานบางส่วนยังล่าช้าไม่ทันต่อเหตุการณ์ นอกจากนี้ยังพบปัญหาหลัก คือ การดูแลนักท่องเที่ยวยังไม่ดีพอ จึงทำให้นักท่องเที่ยวอาสาสมัครกลุ่มหนึ่งไม่ได้กลับมาช่วยงานอาสาสมัครอีกครั้ง

ด้วยเหตุนี้ทางผู้วิจัยจึงมีความสนใจเกี่ยวกับความเป็นมาของการท่องเที่ยวอาสาสมัครที่ประสบสำเร็จและล้มเหลว รวมถึงการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอาสาสมัคร แนวทางการท่องเที่ยวอาสาสมัครของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน เพื่อใช้เป็นตัวอย่างที่ดีกับหน่วยงานอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีวิทยาการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง รวมจำนวน 106 รูป/คน คือ พระภิกษุสงฆ์ จำนวน 2 รูป ผู้จัดการหรือหัวหน้างานฝ่าย และเจ้าหน้าที่ของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน จำนวน 4 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจงและนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน จำนวน 100 คน โดยคำนวณได้จากสูตรไม่ทราบขนาดตัวอย่างของ W.G. Cochran โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 10 (กัลยา วาณิชย์ปัญญา, 2556, หน้า 74)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview) และแบบสอบถามเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

การเก็บรวบรวมข้อมูล คือ นำหนังสือจากมหาวิทยาลัยพะเยา ไปขออนุญาตจากศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการสัมภาษณ์และเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง จากนั้นนำมาวิเคราะห์เนื้อหาโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสรุปเนื้อหา

ขั้นตอนในการสร้างแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

1. นำข้อมูลที่ได้จากการสรุปผลการสัมภาษณ์และข้อมูลจากการสอบถามมาสังเคราะห์และพัฒนาเป็นขั้นตอนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน
2. ร่างขั้นตอนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน
3. นำร่างขั้นตอนแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ที่พัฒนาขึ้นไปให้พระภิกษุสงฆ์ซึ่งเป็นผู้บริหารระดับสูง ผู้จัดการหรือหัวหน้างานฝ่ายบุคลากร บุคลากรที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และบุคลากรที่ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ในวิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน รวมจำนวน 6 รูป/คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความสมบูรณ์ และความครอบคลุมจากนั้นนำไปวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC: Index of Item Objective Congruence) โดยใช้สูตรในการคำนวณดังนี้ (สุวิมล ติरणันท์, 2557, หน้า 148)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยาม
 $\sum R$ แทนผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
N แทนจำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกข้อคำถาม คือ ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.7-1.00 ขึ้นไปสามารถใช้ได้

4. นำผลการพัฒนาที่มีค่า IOC มากกว่า 0.7 ขึ้นไป ไปใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันต่อไป

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน สามารถผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การท่องเที่ยวในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันมีหลายอย่าง ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงศาสนา การท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ โดยความต้องการของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางมายังศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน คือ ต้องการเรียนรู้ว่าเกษตรอินทรีย์ของไร่เชิญตะวัน ศึกษาองค์ความรู้เพื่อนำไปพัฒนา เข้าร่วมสัมมนาเชิงปฏิบัติการทั้งระยะสั้นและระยะยาว มาท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และการเรียนรู้ดูงานทั่วไป สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติ มีความสนใจนำเอาแนวทางไปพัฒนาหรือไปต่อยอดในประเทศตนเอง และกลุ่มพระสงฆ์ ซึ่งเป็นกลุ่มนักพัฒนาสังคมเพื่อการศึกษา เดินทางเข้ามาเรียนรู้ดูงานและทำวิจัยตลอดปี และมีพระสงฆ์หลายรูปที่นำเอาความรู้ไปประยุกต์ใช้ เช่น การทำเกษตรอินทรีย์ ซึ่งเป็นการนำเอาหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าลงสู่การปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาจริง ๆ สำหรับนักท่องเที่ยวที่มาเป็นกลุ่มหรือคณะจะทำหนังสือแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษร และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะมาในช่วงเทศกาลจำนวนมาก หากไม่ใช่ช่วงเทศกาลจะมีจำนวนน้อย

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน มีกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ กิจกรรม “สวดมนต์ข้ามปีสวัสดิ์ความสุข” กิจกรรมวันแห่งการให้ (วันเกิดพระอาจารย์ ว.วชิรเมธี) โครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน หลักสูตร 9 วันที่ฉันทัน กิจกรรมสงฆ์พระปีใหม่เมือง กิจกรรมพระธรรมทูตรุ่นใหม่ คอร์สภาวณา "วันมาฆบูชา" คอร์สภาวณา "ปลูกวันแม่ เก็บเกี่ยววันพอ" คอร์สภาวณา วันเข้าพรรษาถวายเทียนพรรษา คอร์สภาวณา "วันวิสาขบูชา" โครงการโรงเรียนชาวนา ตลาดนัดอินทรีย์ผลผลิตนักเรียนชาวนาไร่เชิญตะวัน และงานทอดกฐินสามัคคี เพื่อสร้างห้องพักผู้ปฏิบัติธรรม ออกพรรษามีจัดทุกปี โดยจุดประสงค์การเข้าร่วมกิจกรรม คือ มาศึกษาเรียนรู้ ศึกษานอบรมคอร์สภาวณา ต้องการสัมผัสวิถีชีวิต สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวอาสาสมัครที่จะมาช่วยงานคือกลุ่มที่ทำงานร่วมกัน ได้แก่ กลุ่ม Mind Coach ช่วยดูแลการจัดงาน งานพิธีการ งานพิธีกร กลุ่มศิลปินเชียงรายจากขั้วศิลปะเชียงราย นำภาพศิลปะมาจัดนิทรรศการในพื้นที่ของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน นักเรียนชาวนา ซึ่งจะมาช่วยระยะสั้น กิจกรรมอาสาสมัคร ได้แก่ การจัดเตรียมของที่ระลึก การแจกผ้าห่มกันหนาว การช่วยขายของ ช่วยงานในโรงครัว ช่วยขนย้ายสิ่งของ การเตรียมของตักบาตร และการช่วยงานทั่วไป

กิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมเป็นอาสาสมัคร พบว่า ยังไม่ได้ออกแบบกิจกรรมอาสาสมัครอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม โดยส่วนใหญ่ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันมีกิจกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ กิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กิจกรรมการอบรมคอร์สภาวณาทั้งระยะสั้นและระยะยาว เมื่อมีการจัดกิจกรรมจะเปิดให้นักท่องเที่ยวอาสาสมัครมีส่วนร่วมในกิจกรรมในโรงครัว การแจกน้ำปานะ การดูแลพระสงฆ์ การล้างห้องน้ำ การเก็บขยะ การลงทะเบียน การจัดสถานที่ การแจกของที่ระลึก ช่วยขายของ ขนย้ายสิ่งของ การเตรียมของตักบาตร การช่วยดูแลการจัดงาน งานพิธีการ งานพิธีกร และช่วยงานทั่วไป

การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน มีดังนี้ 1) ด้านการจัดการ พบว่า นโยบายการบริหารงานการท่องเที่ยวของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน มุ่งให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเกษตรอินทรีย์พุทธ คือ การเรียนจริง สอนจริง และปฏิบัติจริง และมีกิจกรรมท่องเที่ยวประเภทอื่น ๆ อย่างหลากหลาย เป็นรูปธรรมและชัดเจน ในด้านการจัดกิจกรรมตามแผนงานประจำปีที่กำหนดไว้ จะมีการประชุมบุคลากรเพื่อชี้แจงหน้าที่ความรับผิดชอบก่อนการจัดกิจกรรม ทั้งนี้ไม่ได้ทำเป็นคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานอย่างชัดเจน แต่ทำเป็นลายลักษณ์อักษรชี้แจงในที่ประชุม 2) ด้านเจ้าหน้าที่และบุคลากร พบว่า ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันมีพนักงานแบบ Full Time หรือพนักงานประจำ และบุคลากรที่เป็นอาสาสมัคร หรือ Volunteer อย่างไรก็ตามบุคลากรและเจ้าหน้าที่ของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันยังมีน้อย จึงมีความต้องการเพิ่มคนอย่างน้อย 10 คน และมีความต้องการพัฒนาบุคลากรให้เป็นมัคคุเทศก์สำหรับนำชมการท่องเที่ยวในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน 3) ด้านสถานที่และสาธารณูปโภค พบว่า เนื่องจากศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันเป็นศูนย์การเรียนรู้และมีการท่องเที่ยวที่หลากหลาย และมีกิจกรรมตลอดทั้งปี จากที่ผ่านมาประสบปัญหา คือ จำนวนห้องน้ำไม่เพียงพอ ที่พักมีจำนวน 1 หลัง นักท่องเที่ยวที่มาจึงต้องกางเต็นท์นอนในบริเวณศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ดังนั้นจึงต้องการให้มีการปรับปรุงและพัฒนา คือ สร้างบ้านพักนักท่องเที่ยวรองรับนักท่องเที่ยวเพิ่มจำนวน 10 หลัง สร้างห้องน้ำและปรับปรุงเรื่องความสะดวก บ่อซึม ระบบน้ำประปา ให้เพียงพอแก่นักท่องเที่ยว 4) ด้านข้อมูลข่าวสารและกิจกรรม พบว่า ที่ผ่านมาได้มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารและกิจกรรมผ่านช่องทาง Facebook ของพระมหาภูมิจัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี) เพียงแห่งเดียว และมีความต้องการปรับปรุงการรับรู้และการเข้าถึงด้วยการพัฒนาเว็บไซต์ โซเชียลมีเดีย ระบบติด

อาร์ไคด์ เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวให้เข้าถึงไร่เชิญตะวันให้มากที่สุด รวมทั้งจัดทำคลิปเป็นภาพยนตร์สั้นเพื่อเผยแพร่กิจกรรมของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายในสื่อสังคม จัดพิมพ์องค์ความรู้ที่เราสั่งสมจากประสบการณ์ตรงของเราทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ทั้งในเชิงวิชาการและสำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไป

การสร้างประโยชน์และช่วยเหลือสังคมหรือชุมชนที่ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันพบว่า ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน มีการก่อตั้งโรงเรียนสอนสัมมาชีพแก่ชาวไร่ชาวนา ชาวสวนเกษตรกรรมถึงประชาชนคนทั่วไปในชื่อของมหาวิทยาลัยพุทธเศรษฐศาสตร์ คือ การเอาความรู้ในเรื่องเศรษฐศาสตร์ของพระพุทธเจ้ามาใช้ในชีวิตจริงเพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เรียกว่า โรงเรียนชาวนาพุทธเศรษฐศาสตร์ ในปี พ.ศ. 2555 โดยผู้ที่เข้ามาเรียนเกี่ยวกับเกษตรเพื่อเอาไปพัฒนาทำเป็นอาชีพเพื่อหารายได้ให้กับครอบครัว นอกจากนี้ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันได้สร้างประโยชน์และช่วยเหลือสังคมหรือชุมชนที่ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การช่วยผู้ลี้ภัย UNHCR การบริจาคสิ่งของเสื้อผ้ากันหนาว การมอบทุนการศึกษา การมอบอุปกรณ์ครัว การสร้างโรงเรียนผู้ประสพภัยแผ่นดินไหวทั้งในต่างประเทศและในเชียงราย ซึ่งการช่วยเหลือเหล่านี้เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบ้านกับวัด

2. นักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 56 และเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 44 มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 60 มีอายุระหว่าง 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 35 ระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 46 มีอาชีพอิสระ คิดเป็นร้อยละ 29 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 50,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 22 และมีภูมิลำเนาอยู่ในเชียงราย คิดเป็นร้อยละ 46 ส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวอาสาสมัครส่วนใหญ่ประมาณ 2-3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 30 ได้รับข่าวสารกิจกรรมจากเจ้าหน้าที่ของไร่เชิญตะวัน คิดเป็นร้อยละ 46 เดินทางมาทำกิจกรรมพร้อมครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 36 พาหนะที่ใช้ในการเดินทาง คือ รถยนต์ส่วนบุคคล คิดเป็นร้อยละ 79 กิจกรรมอาสาสมัครที่เข้าร่วมมากที่สุด คือ โครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน หลักสูตร 9 วัน ที่ฉันทัน คิดเป็นร้อยละ 77 ลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่ คือ เข้าร่วมระหว่างการจัดกิจกรรม

3. ความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครต่อกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันพบว่า ในภาพรวม มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีระดับความต้องการอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความตั้งใจจะเดินทางกลับไปท่องเที่ยวอีกครั้ง ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.64) รองลงมา คือ ด้านเจ้าหน้าที่และบุคลากร ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.77) ด้านสถานที่และสาธารณูปโภค ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.70) ด้านประสบการณ์และความรู้ที่ได้รับ ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.64) ด้านข้อมูลข่าวสารและกิจกรรม ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.64) และด้านการจัดการ ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.74) ตามลำดับ

4. แนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

4.1 ด้านการจัดการ ได้แก่ ควรมีการวางแผนกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยระบุให้ชัดเจนว่าแต่ละจุดมีกิจกรรมอะไรบ้าง ควรมีการวางแผนขั้นตอนและกำหนดหน้าที่ของบุคลากรหรืออาสาสมัครให้ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ ควรพัฒนากิจกรรมด้านการบริหารจัดการและการประชาสัมพันธ์ให้มากกว่านี้ ควรจัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์เพื่อการติดต่อสื่อสารในกรณีที่มีการจัดกิจกรรม และควรจัดทำองค์ความรู้เกี่ยวกับศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

4.2 ด้านเจ้าหน้าที่และบุคลากร ได้แก่ ควรเพิ่มจำนวนบุคลากรสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร ของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวัน ควรพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะการพูด เพื่อทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลและเป็น มัคคุเทศก์สำหรับนำชมการท่องเที่ยวในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวัน ในช่วงเวลาการจัดกิจกรรม ควรกำหนด หน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรอย่างชัดเจนและมีสัญลักษณ์ที่เป็นการบ่งชี้หรือการบ่งบอกถึงความเป็นบุคลากร ของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวัน เพื่อทำหน้าที่ให้ข้อมูลและประสานงานในด้านต่าง ๆ ควรจัดหาจิตอาสาหรือนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครร่วมทำงานในกิจกรรมต่าง ๆ และควรพัฒนาทักษะการบริหารจัดการและการบริการของ บุคลากร

4.3 ด้านสถานที่และสาธารณูปโภค ได้แก่ ควรมีบ้านพักเพิ่มเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ควรพัฒนาข้อมูล จุดท่องเที่ยว เช่น แผนที่ไร่เชิงญะวัน โบรชัวร์ (Brochure) เส้นทางเดินท่องเที่ยว (Route) ด้วยตนเอง บ้ายเล่า เรื่องราว แต่ละจุดท่องเที่ยวเพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว ในช่วงการจัดกิจกรรม ควรจัดเตรียมความพร้อมด้าน สถานที่และสาธารณูปโภค เช่น ที่พัก ห้องน้ำ ระบบน้ำประปา น้ำดื่ม ถึงขยะให้เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยว และ ควรจัดรถพยาบาล ในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉิน ควรมีสร้างห้องน้ำและปรับปรุงเรื่องความสะดวก ป่อซึม ระบบน้ำประปา ให้เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยว และควรมีการปรับปรุงภูมิทัศน์ให้มีความสวยงามอยู่เสมอ

4.4 ด้านข้อมูลข่าวสารและกิจกรรม ได้แก่ ควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมหลากหลายช่องทาง โดยการปรับปรุงการรับรู้และการเข้าถึงด้วยการพัฒนาเว็บไซต์ โซเชียลมีเดีย ระบบคิดอาร์โค้ด คลิปภาพยนตร์ สิ่งพิมพ์ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ทั้งในเชิงวิชาการและสำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไป ในช่วงเวลาการจัดกิจกรรม ควรมี บ้ายบอกข้อมูลและกำหนดการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างชัดเจน แก่นักท่องเที่ยว ควรมีการพัฒนาคอร์สภาวนาที่เป็น แบบผสมผสานระหว่างจิตวิญญาณกับเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธ ให้เป็นคอร์สภาวนาแบบใหม่ที่เอาเกษตรมาบวกกับ สมภาวนา ควรมีกิจกรรมพัฒนาสามเณรศาสนทายาท ทำหน้าที่เทศนาธรรม มัคคุเทศก์ธรรม เพื่อให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว และควรเพิ่มกิจกรรมที่น่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น กิจกรรมการวาดรูป

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลการวิจัยนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวัน พบว่า การท่องเที่ยวในศูนย์วิปัสสนาสากล ไร่เชิงญะวันมีหลายอย่าง ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงศาสนา การท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ นักท่องเที่ยวที่มาส่วนใหญ่มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาคูณและ เรียนรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ เข้าร่วมกิจกรรมประจำปีของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวัน และท่องเที่ยวทั่วไป กิจกรรมที่เปิดให้นักท่องเที่ยวอาสาสมัครมีส่วนร่วม ได้แก่ กิจกรรมในโรงครัว การแจกน้ำปานะ การดูแลพระสงฆ์ การล้างห้องน้ำ การเก็บขยะ การลงทะเบียน การจัดสถานที่ การแจกของที่ระลึก ช่วยขายของ ขนย้ายสิ่งของ การ เตรียมของตักบาตร การช่วยดูแลการจัดงาน งานพิธีการ งานพิธีกร และช่วยงานทั่วไป การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร 1) ด้านการจัดการ พบว่า นโยบายการบริหารงานการท่องเที่ยวของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่ เชิงญะวัน มุ่งให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเกษตรอินทรีย์พุทธ คือ การเรียนจริง สอนจริง และปฏิบัติจริง 2) ด้านเจ้าหน้าที่และบุคลากร พบว่า มีทั้งพนักงานประจำและนักท่องเที่ยวอาสาสมัคร 3) ด้านสถานที่และ สาธารณูปโภค ประสบปัญหา คือ จำนวนห้องน้ำไม่เพียงพอ ที่พักมีจำนวน 1 หลัง นักท่องเที่ยวที่มาจึงต้องกางเต็นท์ นอนในบริเวณศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวัน 4) ด้านข้อมูลข่าวสารและกิจกรรม พบว่า ที่ผ่านมามีการ ประชาสัมพันธ์ข่าวสารและกิจกรรมผ่านช่องทาง Facebook ของพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี) เพียงแห่งเดียว

ด้านการสร้างประโยชน์และช่วยเหลือสังคมหรือชุมชนที่ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ได้แก่ โรงเรียนชวาวนาพุทธศาสตร์ การช่วยผู้ลี้ภัย UNHCR การบริจาคสิ่งของเสื้อผ้ากันหนาว การมอบทุนการศึกษา การมอบอุปกรณ์ครัว การสร้างโรงเรียนผู้ประสบภัยแผ่นดินไหวทั้งในต่างประเทศและในเชียงราย ซึ่งการช่วยเหลือเหล่านี้เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบ้านกับวัด การที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมและร่วมกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน อาจจะเป็นเพราะว่าศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันมีจุดแข็งคือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงทั้งในและต่างประเทศ อยู่ใกล้ตัวเมืองเชียงราย และมีกิจกรรมที่หลากหลาย และมีธรรมชาติที่สวยงาม ผลการศึกษาดังกล่าวนี้เป็นไปตามแนวคิดของปัจจัยหลักและปัจจัยย่อยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวของ รวีวรรณ โปรรุ่งโรจน์ (2558, หน้า 71-73) ที่ได้สรุปปัจจัยหลักและปัจจัยย่อยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ปัจจัยหลัก ได้แก่ สิ่งเร้าทางการท่องเที่ยว ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางสังคม ลักษณะเด่นและการให้บริการทางการท่องเที่ยว ณ สถานที่ที่เป็นจุดหมายปลายทางทางการท่องเที่ยว ปัจจัยภายนอกอื่น ๆ และปัจจัยย่อยที่มีอิทธิพล เช่น ความน่าสนใจและดึงดูดใจของสินค้าทางการท่องเที่ยว การให้ความสำคัญกับคนซึ่งเป็นผู้ให้บริการ การนำเสนอลักษณะทางกายภาพเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าทางการท่องเที่ยว สถานที่ตั้งของจุดหมายปลายทางทางการท่องเที่ยว ความง่ายในการเข้าถึงด้วยยานพาหนะประเภทต่าง ๆ ความแตกต่างทางด้านลักษณะทางภูมิศาสตร์/วัฒนธรรม การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่ทั่วถึง สมบูรณ์ และสามารถเข้าถึงนักท่องเที่ยวได้ การมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ทางการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ มีความหลากหลาย และเพียงพอ มีแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย มีภาพลักษณ์ที่ดี และสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับผลกระทบเชิงบวกของการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครของ McGee & Andereck (2008, pp. 12-24) ที่เสนอว่า การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครก่อให้เกิดความเข้าใจวัฒนธรรมของกันและกันระหว่างนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครและประชาชนในท้องถิ่นที่เข้าไปบำเพ็ญประโยชน์นั้น และนักท่องเที่ยวอาจได้แรงบันดาลใจเข้าร่วมกับองค์กรต่าง ๆ และทำกิจกรรมอย่างจริงจัง และนักท่องเที่ยวสามารถเชื่อมโยงกิจกรรมที่ทำให้ท้องถิ่นมีผลในระดับโลกได้ และยังคงสอดคล้องกับแนวคิดของบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2558, หน้า 111-114) ที่ได้นำเสนอองค์ประกอบสำคัญอย่างน้อย 3 ประการ หรือ 3As ของแหล่งท่องเที่ยวจะต้องประกอบด้วย 1) สิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว (Attraction) เป็นสิ่งที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้อยากเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวแล้วเกิดความประทับใจ อาจเป็นสิ่งที่ให้ความรู้หรือความเพลิดเพลินแก่นักท่องเที่ยว เช่น ทิวทัศน์ตามธรรมชาติ ความประทับใจจากลมฟ้าอากาศ คุณค่าทางวัฒนธรรม วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชน สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และกิจกรรมการท่องเที่ยว 2) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวได้ โดยมีเส้นทางหรือเครือข่ายคมนาคมที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกและประหยัด และ 3) สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว (Amenity) เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่ให้บริการนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวนั้นอย่างประทับใจ เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวอยากจะทำท่องเที่ยวในวันขึ้น หรือกลับมาเที่ยวซ้ำในโอกาสหน้า สิ่งอำนวยความสะดวกที่สำคัญ ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกด้านอาคารและสิ่งก่อสร้างในแหล่งท่องเที่ยว ด้านบริการในแหล่งท่องเที่ยว ด้านความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว และด้านป้ายในแหล่งท่องเที่ยว สอดคล้องกับผลการศึกษาของกาญจนา สมมิตร และคณะ (2556) ที่พบว่าภาคเหนือตอนบนนั้นมีศักยภาพด้านอรรถยาศัยของผู้คน ลักษณะทางกายภาพ ความมีเอกลักษณ์ของศิลปวัฒนธรรม ความหลากหลายของกิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์และการท่องเที่ยว แต่อาจยังขาดในเรื่องของการบริหารจัดการ ความเป็นมืออาชีพทางการให้บริการ และด้านภาษา และได้นำเสนอนโยบายและกลยุทธ์การ

ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ในเขตภาคเหนือตอนบน คือ มุ่งเน้นกิจกรรมเชิงบำเพ็ญประโยชน์ และแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย มีคุณค่า และมีคุณภาพ การเพิ่มมูลค่าทางจิตใจแก่นักท่องเที่ยวผ่านประสบการณ์ที่ได้รับ รวมทั้งการสร้างเครือข่าย (Networking) ความร่วมมือ สร้างขวัญกำลังใจในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ให้มีคุณภาพ ประชาสัมพันธ์กิจกรรมผ่านช่องทางแหล่งข้อมูลข่าวสารที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึง

ความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครต่อกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ในภาพรวมและรายด้านมีระดับความต้องการอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความตั้งใจจะเดินทางกลับไปท่องเที่ยวอีกครั้ง ด้านเจ้าหน้าที่และบุคลากร ด้านสถานที่และสาธารณูปโภค ด้านประสบการณ์และความรู้ที่ได้รับ ด้านข้อมูลข่าวสารและกิจกรรม และด้านการจัดการ ตามลำดับ ทั้งนี้เพราะการบริหารจัดการภายในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันได้กำหนดโครงสร้างองค์กรและระเบียบการบริหารงานไว้อยู่แล้วอย่างชัดเจน และได้กำหนดกิจกรรมเป็นรายปีที่สอดคล้องกับขนบธรรมเนียมท้องถิ่นภาคเหนือและประเพณีของไทยที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาและการนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้ามาปฏิบัติ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ก่อให้เกิดประโยชน์และส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน และในช่วงเวลาการจัดกิจกรรมได้มีการประชุมและมอบหมายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากร และได้เปิดรับนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นลูกศิษย์พระอาจารย์มหาวุฒิชัย วชิรเมธี นักเรียนและนักศึกษาจากมหาวิทยาลัย เช่น มหาวิทยาลัยพะเยา มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย เป็นต้น บุคลากรจากหน่วยงานราชการและเอกชน และญาติโยม บุคคลทั่วไปที่มีจิตอาสาเข้าร่วมกิจกรรม สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เมธาวิ ว่องกิจ และเกตุรินทร์ แก้วสุวรรณ (2559, หน้า 13–22) ที่พบว่าปัจจัยด้านวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ความเป็นไทย อรรถาศัยไมตรีของคนในชุมชนท้องถิ่น วิถีชีวิตที่เรียบง่าย ธรรมชาติที่สวยงาม ความพร้อมด้านสถานที่ท่องเที่ยว และการบริการทางการท่องเที่ยวมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วรารัตน์ บุญแฝง สิริรัตน์ ชอบชาย และสีบพงศ์ หงษ์ภักดี (2558) ที่พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวบำเพ็ญประโยชน์ คือ กิจกรรมการท่องเที่ยว ที่พัก สิ่งดึงดูดใจ สิ่งอำนวยความสะดวก และการเข้าถึง

แนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ประกอบด้วย ด้านการจัดการ ด้านเจ้าหน้าที่และบุคลากร ด้านสถานที่และสาธารณูปโภค ด้านข้อมูลข่าวสารและกิจกรรม เช่น ควรมีการวางแผนกิจกรรมการท่องเที่ยว กำหนดหน้าที่ของบุคลากรหรืออาสาสมัคร ควรพัฒนาทักษะการบริหารจัดการ และการบริการของบุคลากรควรพัฒนาข้อมูลจุดท่องเที่ยว เช่น แผนที่ไร่เชิญตะวัน โบรชัวร์ (Brochure) เส้นทางเดินท่องเที่ยว (Route) ด้วยตนเอง บ้ายเล่าเรื่องราวแต่ละจุดท่องเที่ยวเพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว ควรจัดเตรียมความพร้อมด้านสถานที่และสาธารณูปโภค เช่น ที่พัก ห้องน้ำ ระบบน้ำประปา น้ำดื่ม ถึงขยะให้เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยว ควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมหลากหลายช่องทาง เพิ่มกิจกรรมที่น่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยว และควรจัดทำองค์ความรู้เกี่ยวกับศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน สอดคล้องกับผลการศึกษาของกาญจนา สมมิตร และคณะ (2556) ที่ได้สรุปว่า ภาคเหนือตอนบนนั้นมีศักยภาพด้านอรรถาศัยของผู้คน ลักษณะทางกายภาพ ความมีเอกลักษณ์ของศิลปวัฒนธรรม ความหลากหลายของกิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์และการท่องเที่ยว แต่อาจยังขาดในเรื่องของการบริหารจัดการ ความเป็นมืออาชีพทางการให้บริการ และด้านภาษา โดยได้สรุปแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้ 1) พัฒนากิจกรรมโดยเน้นการสร้างนวัตกรรมโปรแกรมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ 2) พัฒนาเว็บไซต์และฐานข้อมูล กิจกรรมเชิงบำเพ็ญประโยชน์ 3) จัดฝึกอบรมสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกันถึงรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์แก่ผู้เกี่ยวข้อง 4) จัดฝึกอบรมการให้บริการและความรู้ทางด้านภาษาแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง 5) จัดทำคู่มือการปฐมพยาบาล กฎระเบียบต่างๆ และกำหนดการโปรแกรมการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญ

ประโยชน์ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของรวิวรรณ์ โปรรุ่งโรจน์ (2557, หน้า 1-3) ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะมีดังนี้ 1) ผู้ที่ต้องทำงานร่วมกับนักท่องเที่ยวอาสาสมัครจะต้องได้รับการอบรมให้สามารถสื่อสารและให้คำแนะนำและมีปฏิสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ควรมีการวางแผนเกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบของนักท่องเที่ยวอาสาสมัครอย่างชัดเจนและล่วงหน้า 3) ควรมีการจัดเตรียมเอกสารที่จำเป็นเพื่อเป็นคู่มือให้กับนักท่องเที่ยว และให้การจัดปฐมนิเทศให้กับนักท่องเที่ยวอาสาสมัครเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับข้อมูลเบื้องต้น 4) ควรมีการจัดพี่เลี้ยงให้กับนักท่องเที่ยวอาสาสมัครในระหว่างที่เขาเข้าร่วมกิจกรรม 5) ควรจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น 6) ควรมีการประเมินผลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในการเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อนำมาปรับปรุงและหรือพัฒนา

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันควรตั้งคณะกรรมการเพื่อจัดดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร โดยเฉพาะ เพื่อทำหน้าที่

1. ด้านการจัดการ

1.1 มีการวางแผนและพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครและดำเนินงานตามแผนและการประเมินการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

1.2 วางแผนขั้นตอนการทำงานและกำหนดหน้าที่ของนักท่องเที่ยวอาสาสมัครให้ชัดเจนและมีสัญลักษณ์ที่เป็นการบ่งชี้หรือการบ่งบอกถึงการเป็นนักท่องเที่ยวอาสาสมัครและบุคลากรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน เพื่อทำหน้าที่ให้ข้อมูลและประสานงานในด้านต่างๆอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

1.3 ประเมินผลความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครเพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร

2. ด้านเจ้าหน้าที่และบุคลากร

2.1 พัฒนาศูนย์อาสาสมัครให้มีทักษะการพูด เพื่อทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ข้อมูล ให้คำแนะนำและช่วยเหลือนักท่องเที่ยว และเป็นภาคีคู่เทศก์สำหรับนำชมการท่องเที่ยวในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

2.2 พัฒนาบุคลากรและการให้บริการด้านการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร

3. ด้านสถานที่และสาธารณูปโภค

3.1 ปรับปรุงภูมิทัศน์ให้มีความสวยงามอยู่เสมอ

3.2 จัดเตรียมความพร้อมด้านสถานที่และสาธารณูปโภค เช่น ที่พัก ห้องน้ำ ระบบน้ำประปา น้ำดื่ม ถึงขยะให้เพียงพอสำหรับจำนวนนักท่องเที่ยว และควรจัดรถพยาบาลในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉินในช่วงเวลาที่จัดกิจกรรม

3.4 พัฒนาข้อมูลจุดท่องเที่ยว เช่น แผนที่ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน โบรชัวร์ (Brochure) เส้นทางเดินท่องเที่ยว (Route) ด้วยตนเอง ป้ายเล่าเรื่องราวแต่ละจุดท่องเที่ยวเพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว

4. ด้านข้อมูลและกิจกรรม

4.1 จัดทำองค์ความรู้เกี่ยวกับศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

4.2 ประชาสัมพันธ์ข้อมูลและกิจกรรมหลากหลายช่องทาง ได้แก่ เว็บไซต์ โซเชียลมีเดีย ระบบคิดอาร์โค้ด คลิปภาพยนตร์ และอื่น ๆ

4.3 ในช่วงเวลาการจัดกิจกรรม ควรมีป้ายบอกข้อมูลและกำหนดการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างชัดเจนแก่นักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการบริหารจัดการและกลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน
2. ควรศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ซึ่งมีการท่องเที่ยวหลายรูปแบบ ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงศาสนา การท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ
3. ควรศึกษาการรับรู้ของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบการท่องเที่ยวของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน
4. ควรศึกษาแนวคิดเกษตรอินทรีย์กับวิถีพุทธของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จได้ด้วยดี ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบคุณดร.วราภรณ์ มัชฌิมบุรุษ อาจารย์ที่ปรึกษาที่ช่วยเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนปรับปรุงแก้ไข จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สมบูรณ์ ขออนุโมทนาขอบพระคุณพระมหาภูติชัย วชิรเมธีและพระมหาสันตทัศน์ โสคติวงศ์ และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันทุกคน ที่ให้สนับสนุนและเป็นพื้นที่ในการศึกษาและให้กำลังใจในการทำงานต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2556). **การวิเคราะห์สถิติ : สถิติสำหรับการบริหารและวิจัย** (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กาญจนา สมมิตร และคณะ. (2556). **การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานเชียงราย. (2560). **ข้อมูลการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย**. สืบค้นเมื่อ 6 มกราคม 2561, จาก <https://www.tourismthailand.org/Chiang-Rai>
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2559). **พฤติกรรมนักท่องเที่ยว** (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: เพ็ชรน้ำหลวง พรินติ้งแอนด์พับลิชชิง.
- เมธาวิ ว่องกิจ และเกศรินทร์ แก้วสุวรรณ. (2559). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในประเทศไทย : กรณีศึกษาจังหวัดสงขลา. **วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย**, 11(2), 13-22.
- รวีวรรณ โปรรุ่งโรจน์. (2557). **เจตคติของคนในชุมชนท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดระนองที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- รวีวรรณ โปรรุ่งโรจน์. (2558). **พฤติกรรมนักท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วรรัตน์ บุญแฝง สิริรัตน์ ชอบชาย และสีบพงศ์ หงษ์ภักดี. (2558). **ศักยภาพการท่องเที่ยวเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ในจังหวัดอุบลราชธานี : รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน. (2560). **ข้อมูลศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน (Cherntawan International Meditation Center)**. สืบค้นเมื่อ 6 มกราคม 2561, จาก <http://raicherntawan.com/>

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สุวิมล ตีรกานันท์. (2557). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ** (พิมพ์ครั้งที่ 12).

กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

McGehee, N.G. & Santos, C.A. (2005). Social change, discourse and volunteer tourism. **Annals of Tourism Research**. 32(3), 760–779.

**ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการด้านสินเชื่อต่อส่วนประสมการตลาดธนาคาร
เพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาเชิงคำ จังหวัดพะเยา**

**Satisfaction of Credit service users towards Marketing mix of Bank for
Agriculture and Agricultural Cooperatives,Chiangkham branch,Phayao
province**

เหมราช มหาลือ^{1*} และ ลิริเกียรติ รัชชุตานติ²

Hemarach Mahalue^{1*} and Sirikiat Ratchusanti²

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการด้านสินเชื่อต่อส่วนประสมการตลาดธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาเชิงคำ จังหวัดพะเยา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ใช้บริการด้านสินเชื่อด้านเกษตรกร จำนวน 372 ตัวอย่าง สุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) เครื่องมือการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย การแจกแจงความถี่ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานใช้สถิติเชิงอนุมาน ใช้การทดสอบค่า t – test F-test และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 51 – 60 ปี มีการศึกษาระดับประถมศึกษา อาชีพเกษตรกร สถานภาพสมรส มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท นิยมใช้บริการเงินกู้เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรม วันที่นิยมมาใช้บริการคือวันพุธ เวลาที่นิยมมาใช้บริการ เวลา 08.30 – 10.30 น. วัตถุประสงค์การใช้เงินกู้ส่วนใหญ่เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม สถาบันการเงินหรือบริษัทที่ใช้บริการสินเชื่อในปัจจุบันส่วนใหญ่คือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร บุคคลที่มีส่วนร่วมตัดสินใจในการใช้บริการคือสามีภรรยา ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามต่อส่วนประสมการตลาดโดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ ด้านกระบวนการด้านราคา ด้านบุคคลหรือพนักงาน ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจำหน่าย

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ช่วงวัน ช่วงเวลา วัตถุประสงค์การใช้เงินกู้ บุคคลที่มีส่วนร่วมตัดสินใจในการใช้บริการที่แตกต่างกันมีผลต่อความพึงพอใจบริการด้านสินเชื่อต่อส่วนประสมการตลาดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดย เพศ สถานภาพ รายได้ต่อเดือน ประเภทสัญญาเงิน สถาบันการเงินที่ใช้บริการด้านสินเชื่อที่แตกต่างกัน มีผลต่อความพึงพอใจบริการด้านสินเชื่อต่อส่วนประสมการตลาดไม่แตกต่างกัน

¹นิสิตคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : hemmarad9@gmail.com

คำสำคัญ: ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการด้านสินเชื่อ, ส่วนประสมการตลาด, ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

Abstract

This research aims to study the level of satisfaction of credit service users towards marketing mix of Bank for agriculture and agricultural cooperatives, Chiangkham branch, Phayao province. The samples were 372 farmer loan service. Quota sampling data collection tool was a questionnaire. Data were analyzed using descriptive statistics: percentage, mean, frequency distribution. Standard Deviation Hypothesis test used inferential statistics. Used of the t-test, F-test, and one-way ANOVA.

The results showed that: Most respondents were male aged 51–60 years old , had primary education, occupation, farmers, marital status, monthly income less than or equal to 10,000 baht. The most popular day was Wednesday. Time to use service at 08.30–10.30 am. The purpose of most loans for agricultural expenses occupation. Most financial institutions or credit unions were Bank for agriculture and agricultural cooperatives, People who decide to use service were husband and wife. The satisfaction of the respondents to the overall marketing mix was at a high level. Descending order was the physical evidence and presentation, second the process, price, people or employee, promotion, products ,place respectively.

The results of the hypothesis testing showed that the age, educational level, occupation, date range, duration, purpose used of the loan, Individuals who were involved in the used of different services had significantly different effects on the satisfaction of credit services to the marketing mix at the 0.05 level. Sex status, income per month, type of loan agreement, financial institutions that use different credit services. The effect of credit service on marketing mix was not significantly different.

Keywords: Satisfaction of credits service users, Marketing mix, Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives

บทนำ

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เป็นรัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงการคลัง เปิดดำเนินงานตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2509 เป็นต้นมา ในปี พ.ศ. 2560 ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ได้ก้าวเข้าสู่ปีที่ 51 ด้วยรากฐานที่มั่นคง และมีแนวทางการขับเคลื่อนภารกิจที่ยั่งยืน โดยกำหนดเป็นวิสัยทัศน์สำหรับการดำเนินงานเอาไว้ว่า “เป็นธนาคารเพื่อการพัฒนาชนบทที่มั่นคง มีการจัดการที่ทันสมัย ให้บริการทางการเงินครบวงจรเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร” มีหน้าที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเกษตรกรรายย่อยและให้บริการสินเชื่อที่หลากหลาย ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ยังคงมุ่งมั่นกับภารกิจพัฒนาชนบทภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเกษตรกรรายย่อยอีกทั้งขยายการให้บริการสินเชื่อไปสู่บุคคล กลุ่มบุคคล ผู้ประกอบการ กองทุนหมู่บ้านหรือชุมชน องค์การที่เกี่ยวข้อง และสหกรณ์ทุกประเภท ให้สามารถเข้าถึงแหล่งทุนในระบบ พร้อมทั้งสนับสนุนสินเชื่อเพื่อสร้างรายได้เพิ่ม เพื่อให้เกษตรกรลูกค้ามีฐานะและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอีกทั้งสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้พนักงานทำงานเป็นทีมมีความซื่อสัตย์ มีสำนึกรับผิดชอบและใช้ชีวิตพอเพียงบนมาตรฐานเดียวกัน (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร,2560)

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาเชียงใหม่ เป็นส่วนงานที่อยู่ภายใต้โครงสร้างของสำนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดพะเยา ฝ่ายกิจการสาขาภาคเหนือตอนบน ประกอบด้วยสาขาเชียงใหม่และสาขาย่อยน้ำแวน ให้สินเชื่อแก่ลูกค้าบุคคล เกษตรกรทั่วไป บุคคลธรรมดา สหกรณ์การเกษตร กองทุนหมู่บ้าน วิสาหกิจชุมชน ผู้ประกอบการ องค์กร ซึ่งให้สินเชื่อประเภทต่าง ๆ เช่น สินเชื่อเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม สินเชื่อเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตรสินเชื่อเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายฉุกเฉินในครัวเรือน สินเชื่อเพื่อเป็นค่าลงทุนในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม สินเชื่อเพื่อเป็นค่าลงทุนในการประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม สินเชื่อเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต สินเชื่อเพื่อชำระหนี้สินภายนอก และสินเชื่อตามนโยบายรัฐบาล ผู้ใช้บริการด้านสินเชื่อส่วนใหญ่เป็นด้านเกษตรกร ซึ่งมีการให้สินเชื่อแก่ลูกค้าในด้านต่าง ๆ ในปีบัญชี 2559 จำนวน 2,281 ล้านบาท การเติบโตด้านสินเชื่อมีแนวโน้มที่ลดลง เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจและภาวะราคาผลผลิตตกต่ำ เช่น ข้าว ข้าวโพด ยางพารา ลำไย เป็นต้น รวมทั้งในอำเภอเชียงใหม่ มีธนาคารพาณิชย์อื่น ๆ รวม 5 แห่ง และสถาบันการเงินอื่นๆ จึงมีการแข่งขันในธุรกิจการให้สินเชื่อที่หลากหลยทำให้ผู้ใช้บริการด้านสินเชื่อมีทางเลือกมากขึ้นในการใช้บริการด้านสินเชื่อ ซึ่งธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาเชียงใหม่ ต้องมีกลยุทธ์การตลาดที่เหมาะสมเพื่อสร้างความพึงพอใจของผู้ใช้บริการด้านสินเชื่อต่อส่วนประสมการตลาด ทั้งด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคลหรือพนักงาน ด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ ด้านกระบวนการ เพื่อขยายการเติบโตด้านสินเชื่อ โดยเฉพาะลูกค้าด้านเกษตรกร ต้องรักษาส່วนแบ่งทางการตลาดและรักษาลูกค้าเดิมไว้และต้องมีกลยุทธ์ทางการตลาดที่ดีเพื่อให้บริการตอบสนองความต้องการของลูกค้าด้านเกษตรกรซึ่งเป็นฐานลูกค้าหลักของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาเชียงใหม่ ให้กลับมาใช้บริการทำธุรกรรมด้านสินเชื่อพร้อมทั้งสร้างความพึงพอใจเพื่อให้ผู้ใช้บริการตัดสินใจมาใช้บริการด้านสินเชื่อที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาเชียงใหม่ เพื่อส่งผลให้การดำเนินธุรกิจด้านสินเชื่อของสาขาเป็นไปตามเป้าหมาย (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาเชียงใหม่. 2560)

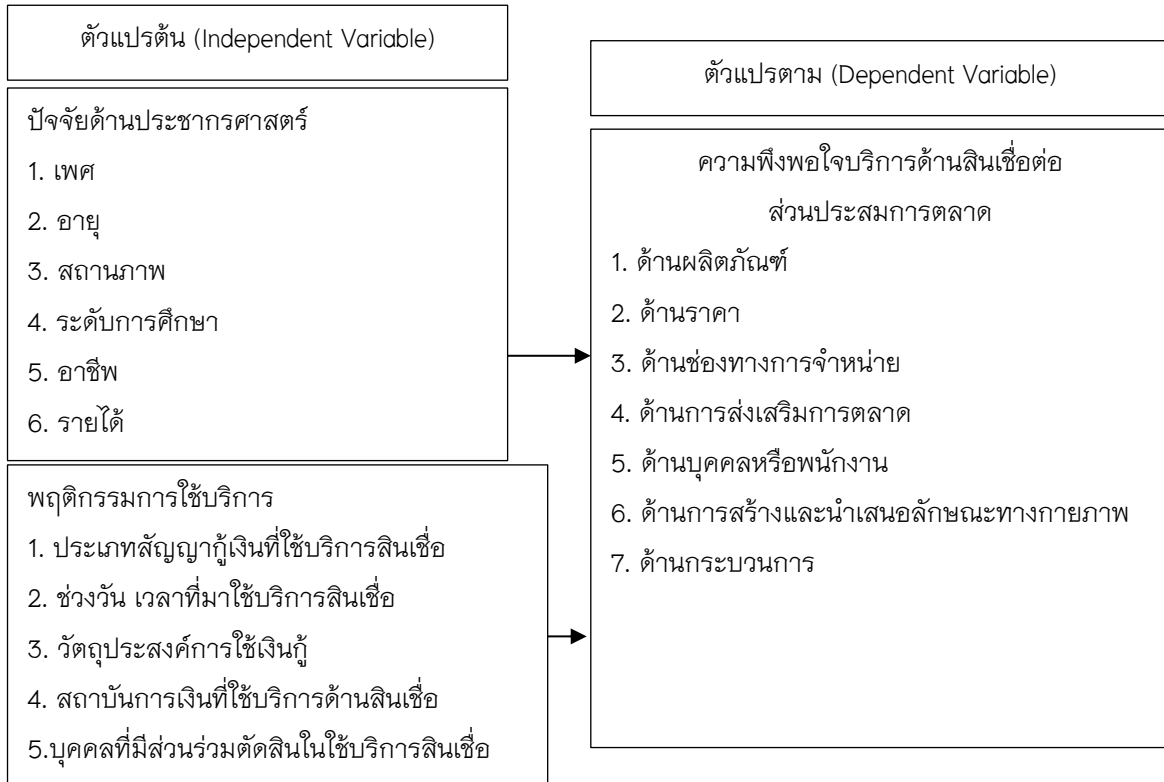
ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บริการด้านสินเชื่อต่อส่วนประสมการตลาดธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาเชียงใหม่ จังหวัดพะเยา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางกลยุทธ์การตลาดด้านสินเชื่อและเพิ่มประสิทธิภาพการขยายสินเชื่อ รวมถึงการให้บริการอันจะทำให้เกิดความประทับใจและ สร้างความพึงพอใจของผู้ใช้บริการด้านสินเชื่อด้านเกษตรกรต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการด้านสินเชื่อต่อส่วนประสมการตลาดธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาเชียงใหม่ จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

ในการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยมีตัวแปรต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กันดังนี้

ภาพ 1 แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับด้านประชากรศาสตร์

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2538) ได้ให้คำจำกัดความว่า ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย อายุ เพศ สถานภาพครอบครัว รายได้ อาชีพ ระดับการศึกษา เป็นปัจจัยที่นิยมนำมาใช้ในการแบ่งส่วนการตลาด ซึ่งลักษณะประชากรศาสตร์เป็นสิ่งสำคัญและช่วยกำหนดตลาดของกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย รวมทั้งทำให้ง่ายต่อการวัดมากกว่าตัวแปรทางด้านอื่น ๆ ตัวแปรทางด้านประชากรศาสตร์ที่สำคัญ มีดังต่อไปนี้

1. เพศ สามารถแบ่งแยกความต้องการของผู้บริโภคได้ เนื่องจากในปัจจุบันตัวแปรทางด้านเพศมีการเปลี่ยนแปลงทำให้พฤติกรรมของการบริโภคเปลี่ยนแปลงไปจากเมื่อก่อน การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอาจมีสาเหตุจากการที่ผู้หญิงออกไปทำงานนอกบ้านมากขึ้น หรือเพศที่แตกต่างกันมักจะมีทัศนคติ การรับรู้ และตัดสินใจในการเลือกซื้อสินค้าที่แตกต่างกัน

2. อายุ กลุ่มบริโภคที่มีอายุแตกต่างกันย่อมจะมีความต้องการในสินค้าและบริการที่แตกต่างกันและอายุของกลุ่มผู้บริโภคซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อการบริโภคสินค้าหรือบริการนั้น ๆ จะสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้หลากหลายแตกต่างกัน นักการตลาดจึงใช้ประโยชน์จากด้านอายุเพื่อเป็นตัวแปรทางด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน ของส่วนตลาดได้ทำการค้นคว้าหาความต้องการของตลาดส่วนเล็กโดยมุ่งความสำคัญที่ตลาดอายุนั้น ๆ

3. สถานภาพครอบครัว มีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ การเข้าสู่ชีวิตสมรส การแตกแยกของชีวิตสมรส (อันเนื่องมาจากการตาย, การแยกกันอยู่, การหย่าร้าง) และการสมรสใหม่ สถานภาพสมรสนับว่าเป็นเป้าหมายที่สำคัญของการใช้กลยุทธ์ทางการตลาดมาโดยตลอด ในการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบสถานภาพครอบครัว สถานภาพสมรส มีส่วนสำคัญในการตัดสินใจของบุคคล คนโสดจะมีอิสระทางความคิดมากกว่าคนที่แต่งงานแล้ว และจะใช้เวลาน้อยกว่า เนื่องจากไม่มีภาระผูกพันหรือรับผิดชอบมากกว่าคนที่แต่งงานแล้ว

4. รายได้ การศึกษา และอาชีพ เป็นตัวแปรที่สำคัญต่อการกำหนดส่วนของตลาด มีแนวโน้มความสัมพันธ์ใกล้เคียงกันในเชิงเหตุและผล ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีระดับการศึกษาสูง บุคคลที่มีการศึกษาต่ำโอกาสที่จะหางานระดับสูงยากจึงทำให้รายได้ต่ำ โดยทั่วไปแล้วนักการตลาดจะสนใจกลุ่มผู้บริโภคที่มีรายได้สูง แต่อย่างไรก็ตามครอบครัวที่มีรายได้ต่ำเป็นตลาดที่มีขนาดใหญ่ ปัญหาสำคัญของการแบ่งส่วนการตลาดโดยยึดถือเกณฑ์รายได้เพียงอย่างเดียวก็คือ รายได้จะเป็นตัววัดความสามารถของผู้บริโภคในการซื้อสินค้าหรือไม่มีความสามารถในการซื้อสินค้า ในขณะที่เดียวกันการเลือกซื้อสินค้า แท้ที่จริงแล้วอาจใช้เกณฑ์ รูปแบบการดำรงชีวิต รสนิยม อาชีพ การศึกษา ฯลฯ เป็นตัวกำหนดเป้าหมายได้เช่นกัน แม้รายได้เป็นตัวแปรที่นิยมใช้แต่นักการตลาดส่วนใหญ่จะเชื่อมโยงเกณฑ์รายได้ร่วมกับตัวแปรด้านประชากรศาสตร์หรืออื่นๆ เพื่อให้สามารถกำหนดตลาดเป้าหมายให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

แนวคิดและทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภค

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2546) การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค เป็นการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการคิด การซื้อ การใช้ การประเมินผล ของผู้บริโภค เพื่อทราบถึงลักษณะพฤติกรรมความต้องการในสินค้าหรือบริการของผู้บริโภค ในการวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้บริโภค จะอาศัยคำถามเพื่อที่จะค้นหาลักษณะพฤติกรรมผู้บริโภค คือ 6Ws และ 1H เพื่อค้นหาคำตอบ 7Os ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงคำถามที่ใช้ค้นหาพฤติกรรมผู้บริโภคและกลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดที่มาของกรอบแนวคิด

คำถาม (6Ws และ 1H)	คำตอบที่ต้องการทราบ (7 Os)	กลยุทธ์การตลาดที่เกี่ยวข้อง
1. ใครอยู่ในตลาดเป้าหมาย (Who is in the target market?)	ลักษณะกลุ่มเป้าหมายทางด้านประชากรศาสตร์ ภูมิศาสตร์ จิตวิทยา หรือจิตวิเคราะห์ พฤติกรรมศาสตร์	กลยุทธ์การตลาด (7Ps) ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา การจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด บุคลากร ลักษณะทางกายภาพ และกระบวนการที่เหมาะสม สามารถสนองความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายได้
2. ผู้บริโภคซื้ออะไร (What does the consumer buy?)	สิ่งที่ผู้บริโภคต้องการซื้อ สิ่งที่ผู้บริโภคต้องการจากผลิตภัณฑ์ก็ คือต้องการคุณสมบัติหรือองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์ และความแตกต่างที่เหนือกว่าคู่แข่ง	กลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วย 1) ผลิตภัณฑ์หลัก 2) รูปลักษณ์ผลิตภัณฑ์ ได้แก่การบรรจุภัณฑ์ ตราสินค้า รูปแบบ บริการ คุณภาพ ลักษณะนวัตกรรม 3) ผลิตภัณฑ์ควบ 4) ผลิตภัณฑ์ที่คาดหวัง 5) ศักยภาพผลิตภัณฑ์ ความแตกต่างทางการแข่งขัน

ตารางที่ 1 (ต่อ)

คำถาม (6Ws และ 1H)	คำตอบที่ต้องการทราบ (7 Os)	กลยุทธ์การตลาดที่เกี่ยวข้อง
3. ทำไมผู้บริโภคจึงซื้อ (Why does the consumer buy?)	วัตถุประสงค์ในการซื้อ (Objectives) ผู้บริโภคซื้อสินค้าเพื่อสนองความต้องการของเขา ด้านร่างกายและด้านจิตวิทยา ซึ่งต้องศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อ คือ ปัจจัยภายในหรือปัจจัยทางจิตวิทยา ปัจจัยทางสังคม และวัฒนธรรม ปัจจัยเฉพาะบุคคล	กลยุทธ์ที่ใช้มากที่สุดคือ 1) กลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์ 2) กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาด ประกอบด้วยกลยุทธ์การโฆษณา การขายโดยใช้พนักงานขาย การส่งเสริมการขาย การให้ข่าวสาร ประชาสัมพันธ์ 3) กลยุทธ์ด้านราคา 4) กลยุทธ์ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย
4. ใครมีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อ (Who participates in the buying?)	บทบาทของกลุ่มต่างๆ (Organizations) มีอิทธิพลในการตัดสินใจซึ่งประกอบด้วย ผู้ริเริ่ม ผู้มีอิทธิพล ผู้ตัดสินใจซื้อ ผู้ซื้อ	กลยุทธ์ที่ใช้มากที่สุดคือ การโฆษณา และ (หรือ) กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาด โดยใช้กลุ่มอิทธิพล
5. ผู้บริโภคซื้อเมื่อใด (When does the consumer buy?)	โอกาสในการซื้อ (Occasions เช่น ช่วงเดือนใดของปี หรือ ช่วงฤดูใดของปี ช่วงวันใดของเดือน	กลยุทธ์ที่ใช้มากที่สุดคือกลยุทธ์การส่งเสริมการตลาด เช่น ทำการส่งเสริมการตลาดเมื่อใดจึงจะสอดคล้องกับโอกาสในการซื้อ
6. ผู้บริโภคซื้อที่ไหน (Where does the consumer buy?)	ช่องทางหรือแหล่ง (Outlets ที่ผู้บริโภคไปทำการซื้อ	กลยุทธ์ช่องทางการจัดจำหน่าย การนำผลิตภัณฑ์สู่ตลาดเป้าหมายโดยผ่านคนกลางอย่างไร
7. ผู้บริโภคซื้ออย่างไร (How does the consumer buy?)	ขั้นตอนในการตัดสินใจซื้อ (Operations) ประกอบด้วย การรับรู้ปัญหา การค้นหาข้อมูล การประเมินผลทางเลือก ตัดสินใจซื้อ ความรู้สึกหลังการซื้อ	กลยุทธ์ที่ใช้กันมากที่สุดคือ กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดประกอบด้วย การโฆษณาการขายโดยใช้พนักงานขาย การส่งเสริมการขาย การให้ข่าว และการประชาสัมพันธ์ การตลาดทางตรง เช่น พนักงานขายจะกำหนดวัตถุประสงค์ในการขายให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการตัดสินใจซื้อ

ที่มา: ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2546

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

อรรถพล ลีติวรและคณะ (2559) ความพึงพอใจ เป็นความรู้สึกของบุคคลที่เกิดจากการเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์หรือบริการตามการรับรู้และความเข้าใจกับการคาดหวังของบุคคล โดยความพึงพอใจจะทำให้เกิดความแตกต่างกันระหว่างการทำงานกับความคาดหวังของบุคคล ดังนั้น ความพึงพอใจของลูกค้าในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง

การตัดสินใจของลูกค้าว่าผลิตภัณฑ์ หรือบริการด้านสินค้าที่ได้ใช้แล้วก่อให้เกิดระดับความพอใจที่ดีในการใช้ผลิตภัณฑ์ หรือบริการสินค้าประเภทต่าง ๆ จากการศึกษาในอดีต พบว่า ความพึงพอใจมีอิทธิพลทางบวกต่อความจงรักภักดีของลูกค้า

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับส่วนประสมการตลาด (7Ps)

สุกฤตา สังข์แก้ว (2556) ส่วนประสมการตลาด หมายถึง ตัวแปรทางการตลาดที่สามารถควบคุมได้ซึ่งบริษัทนำมาใช้ร่วมกันเพื่อตอบสนองความพึงพอใจของลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย ส่วนประสมการตลาด (The Marketing Mix) เป็นแนวคิดที่สำคัญทางการตลาดสมัยใหม่ซึ่งแนวความคิดเรื่องส่วนประสมการตลาดนี้ มีบทบาทสำคัญทางการตลาด เพราะเป็นการรวมการตัดสินใจทางการตลาดทั้งหมด เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินงาน เพื่อให้ธุรกิจสอดคล้องกับความต้องการของตลาดเป้าหมาย เราเรียกส่วนผสมทางการตลาดว่า 7Ps ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 7 ด้านคือ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านกระบวนการ จะทำหน้าที่ร่วมกันในการสื่อสารทางการตลาดให้แก่ผู้รับสารอย่างมีประสิทธิภาพ

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2552) ส่วนประสมการตลาดหมายถึง ตัวแปรทางการตลาดที่ควบคุมได้ ซึ่งองค์การใช้เป็นกลยุทธ์เพื่อสนองความพึงพอใจแก่กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด . ด้านบุคคล ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านกระบวนการ

สมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ลักษณะประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน มีผลต่อความพึงพอใจบริการ ด้านสินค้าต่อส่วนประสมการตลาดแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 พฤติกรรมการใช้บริการด้านสินค้าที่แตกต่างกัน มีผลต่อความพึงพอใจบริการด้านสินค้าต่อส่วนประสมการตลาดแตกต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ศึกษาการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ใช้บริการด้านสินค้าด้านเกษตรกรรมของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาเชิงคำ จังหวัดพะเยา โดยลูกค้าที่มีการเคลื่อนไหวทำธุรกรรมด้านสินค้า มีจำนวน 4,781 ราย (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาเชิงคำ, 2560) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยสุ่มตัวอย่างและกำหนดขนาดจากการคำนวณค่าสัดส่วนประชากรตามแนวทางของ Taro Yamane (สุกฤตา สังข์แก้ว, 2556, หน้า 6) จะทำให้ได้จำนวนประชากรที่ต้องทำการสุ่มตัวอย่าง จำนวน 370 ราย อยู่ในพื้นที่ 6 ตำบล คือ ตำบลเชียงบาน หย่วน ร่มเย็น เจดีย์คำ น้ำแวน อ่างทอง และสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) (สุภาวดี ขุนทองจันทร์, 2560, หน้า 136) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมจึงใช้กลุ่มตัวอย่าง ตำบลละ 62 ราย รวม 372 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาจะใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งแบบสอบถามเป็น 4 ส่วน ดังนี้

1. ส่วนข้อมูลประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพและรายได้ต่อเดือน เป็นลักษณะคำถามปลายปิด (Close-ended Questions) แบบมีหลายคำตอบให้เลือก (Multichotomous Questions) เป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทนามบัญญัติ (Nominal Scale) และการวัดข้อมูลประเภทเรียงลำดับ (Ordinal Scale)

2. ส่วนข้อมูลการใช้บริการด้านสินเชื่อของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาเชิงคำ จังหวัดพะเยา เป็นลักษณะคำถามปลายปิด (Close-ended Questions) แบบมีหลายคำตอบให้เลือก (Multichotomous Questions) เป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทนามบัญญัติ (Nominal Scale)

3. ส่วนความพึงพอใจของผู้ใช้บริการด้านสินเชื่อต่อส่วนการตลาดธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาเชิงคำ จังหวัดพะเยา โดยแบ่งคำถาม ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคลหรือพนักงาน ด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ ด้านกระบวนการ เป็นคำถามปลายปิดโดยได้กำหนดการให้คะแนนแบบเกณฑ์มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนประกอบด้วย 5 คะแนนหมายถึง พึงพอใจมากที่สุด 4 คะแนนหมายถึง พึงพอใจมาก 3 คะแนนหมายถึง พึงพอใจปานกลาง 2 คะแนนหมายถึง พึงพอใจน้อย 1 คะแนนหมายถึง พึงพอใจน้อยที่สุด ใช้เกณฑ์แปลค่าเฉลี่ย (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2560, หน้า 54) ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 มีค่าเท่ากับ น้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 มีค่าเท่ากับ น้อย ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 มีค่าเท่ากับ ปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 มีค่าเท่ากับ มาก ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 มีค่าเท่ากับ มากที่สุด

4. ส่วนข้อมูลปัญหาและข้อเสนอแนะ ข้อมูลปัญหาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คำร้อยละ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. การตรวจสอบความตรงของเนื้อหา ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาเชิงคำ จังหวัดพะเยา เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของเครื่องมือในด้านเนื้อหาคำถามและวัดได้ตรงตามที่ต้องการวัด รวมทั้งตรวจสอบความเป็นปรนัยของคำถาม คำตอบแต่ละข้อเพื่อให้ได้ข้อคำถามคำตอบที่ชัดเจน ถูกต้อง เมื่อผ่านการพิจารณาแล้วผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาทำการปรับแก้ให้เหมาะสมทั้งภาษาและเนื้อหาตามข้อเสนอแนะเพื่อให้แบบสอบถามมีคุณภาพและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. การตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดสอบใช้กับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มที่ทำการศึกษจำนวน 30 คน จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้ทดสอบมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาคได้ค่าสัมประสิทธิ์ได้ค่าความเชื่อมั่นที่ 0.943 ถือว่ามีความเชื่อมั่นที่ใช้ได้

เกณฑ์การพิจารณาความเชื่อมั่นงานวิจัยทางธุรกิจจัดอยู่ในกลุ่มเครื่องมือมีมาตรฐานทั่วไป ที่วัดเจตคติ ความรู้สึกนึกคิด เช่น การประเมินความพึงพอใจต่างๆ ในสินค้าผลิตภัณฑ์และบริการในลักษณะของมาตราวัด 5 ระดับ ค่าความเชื่อมั่นหรือ α แบบสอบถามการวิจัยธุรกิจควรมากกว่าหรือเท่ากับ 0.70 ก็ถือว่ามีความเชื่อมั่นใช้ได้ (สุภาวดี ขุนทองจันทร์, 2560, หน้า 174–180)

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) กลุ่มตัวอย่างที่มาใช้บริการ ณ สำนักงานสาขาเชิงคำ สาขาย่อยน้ำแวนและลงพื้นที่สำรวจข้อมูลในตำบลต่าง ๆ ด้วยตนเองและผู้ช่วยวิจัย จำนวน 3 ท่าน จำนวน 372 ชุด ดำเนินงานระหว่างเดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคม 2561 และศึกษาค้นคว้าจากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี นิยามศัพท์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ประกอบในการศึกษาครั้งนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test ค่า F-test ค่าแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กรณีพบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะทำการทดสอบรายคู่ ด้วยวิธีของ Scheffe

ผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 90.59) อายุ 51-60 ปี (ร้อยละ 49.46) ระดับการศึกษาประถมศึกษา (ร้อยละ 54.56) ประกอบอาชีพเกษตรกร (ร้อยละ 91.93) สถานภาพสมรส (ร้อยละ 87.63) รายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 45.43)

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการใช้บริการของผู้ใช้บริการด้านสินเชื่อธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาเชิงคำ จังหวัดพะเยา

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้บริการประเภทเงินกู้เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายการประกอบอาชีพในภาคการเกษตรกรรม (ร้อยละ 94.09) โดยช่วงวันมาใช้บริการด้านสินเชื่อวันพุธ (ร้อยละ 27.42) ช่วงเวลาที่มาใช้บริการด้านสินเชื่อ เวลา 8.30 – 10.30 น. (ร้อยละ 76.61) มีวัตถุประสงค์การใช้เงินกู้เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม (ร้อยละ 85.75) สถาบันการเงินหรือบริษัทที่ให้บริการด้านสินเชื่อในปัจจุบัน คือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ร้อยละ 100) บุคคลที่มีส่วนร่วมตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อเป็น สามี ภรรยา (ร้อยละ 84.95)

ส่วนที่ 3 ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการด้านสินเชื่อต่อส่วนประสมการตลาดธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาเชิงคำ จังหวัดพะเยา

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามต่อส่วนประสมการตลาดโดยรวม

ส่วนประสมการตลาด	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
ด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ	4.15	.951	มาก
ด้านกระบวนการ	4.13	.678	มาก
ด้านราคา	4.07	.961	มาก
ด้านบุคคล หรือพนักงาน	4.05	.882	มาก
ด้านส่งเสริมการตลาด	4.04	.963	มาก
ด้านผลิตภัณฑ์	3.98	1.083	มาก
ด้านช่องทางการจำหน่าย	3.95	1.077	มาก
รวม	4.05	.942	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามต่อส่วนประสมการตลาดโดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ ด้านกระบวนการ ด้านราคา ด้านบุคคล หรือพนักงาน ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจำหน่าย

ส่วนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้ใช้บริการด้านสินเชื่อต่อส่วนประสมการตลาดธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาเชิงคำ จังหวัดพะเยา

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ไม่มีปัญหาในการใช้บริการด้านสินเชื่อต่อส่วนประสมการตลาด โดยเรียงลำดับค่าร้อยละด้านที่ไม่มีปัญหาจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านกระบวนการ (ร้อยละ 76.07) ด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ (ร้อยละ 71.24) ด้านส่งเสริมการตลาด (ร้อยละ 64.78) ด้านบุคคลหรือพนักงาน (ร้อยละ 64.78) ด้านช่องทางการจำหน่าย (ร้อยละ 63.98) ด้านราคา (ร้อยละ 56.18) ด้านผลิตภัณฑ์ (ร้อยละ 34.41) ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ตารางที่ 3 แสดงผลการทดสอบสมมติฐานจำแนกปัจจัยต่างๆ ตามลักษณะประชากรศาสตร์และพฤติกรรมการใช้บริการด้านสินเชื่อ

สมมติฐาน	ผลการทดสอบสมมติฐาน	ค่า Sig
สมมติฐานที่ 1 ลักษณะประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน มีผลต่อความพึงพอใจบริการ ด้านสินเชื่อต่อส่วนประสมการตลาดแตกต่างกัน	ไม่สอดคล้อง	.078
เพศที่แตกต่างกัน มีผลต่อความพึงพอใจบริการด้านสินเชื่อต่อส่วนประสมการตลาดแตกต่างกัน	สอดคล้อง	.000*
อายุที่แตกต่างกัน มีผลต่อความพึงพอใจบริการด้านสินเชื่อต่อส่วนประสมการตลาดแตกต่างกัน	สอดคล้อง	.000*
ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีผลต่อความพึงพอใจบริการด้านสินเชื่อต่อส่วนประสมการตลาดแตกต่างกัน	สอดคล้อง	.008*
อาชีพที่แตกต่างกัน มีผลต่อความพึงพอใจบริการด้านสินเชื่อต่อส่วนประสมการตลาดแตกต่างกัน	ไม่สอดคล้อง	.232
สถานภาพที่แตกต่างกัน มีผลต่อความพึงพอใจบริการด้านสินเชื่อต่อส่วนประสมการตลาดแตกต่างกัน	ไม่สอดคล้อง	.203
รายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีผลต่อความพึงพอใจบริการด้านสินเชื่อต่อส่วนประสมการตลาดแตกต่างกัน	ไม่สอดคล้อง	.135
สมมติฐานที่ 2 พฤติกรรมการใช้บริการด้านสินเชื่อที่แตกต่างกันมีผลต่อความพึงพอใจบริการด้านสินเชื่อต่อส่วนประสมการตลาดแตกต่างกัน	สอดคล้อง	.000*
ประเภทสัญญากู้เงินที่ใช้บริการสินเชื่อที่แตกต่างกัน มีผลต่อความพึงพอใจบริการด้านสินเชื่อต่อส่วนประสมการตลาดแตกต่างกัน		
ช่วงวันที่มาใช้บริการสินเชื่อที่แตกต่างกัน มีผลต่อความพึงพอใจบริการด้านสินเชื่อต่อส่วนประสมการตลาดแตกต่างกัน		

ตารางที่ 3 (ต่อ)

สมมติฐาน	ผลการทดสอบ สมมติฐาน	ค่า Sig
ช่วงเวลาที่มาใช้บริการสินเชื่อที่แตกต่างกัน มีผลต่อความพึงพอใจ บริการด้านสินเชื่อต่อส่วนประสมการตลาดแตกต่างกัน	สอดคล้อง	.001*
วัตถุประสงค์การใช้เงินกู้ที่แตกต่างกัน มีผลต่อความพึงพอใจบริการ ด้านสินเชื่อต่อส่วนประสมการตลาดแตกต่างกัน	สอดคล้อง	.001*
สถาบันการเงินที่ใช้บริการด้านสินเชื่อที่แตกต่างกัน มีผลต่อความพึง พอใจ บริการด้านสินเชื่อต่อส่วนประสมการตลาดแตกต่างกัน	ไม่สอดคล้อง	.255
บุคคลที่มีส่วนร่วมตัดสินใจในการใช้บริการสินเชื่อที่แตกต่างกัน มีผลต่อ ความพึงพอใจบริการด้านสินเชื่อต่อส่วนประสมการตลาดแตกต่างกัน	สอดคล้อง	.000*

จากตารางที่ 3 พบว่าสมมติฐานที่ 1 ลักษณะประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันมีผลต่อความพึงพอใจบริการด้าน
สินเชื่อต่อส่วนประสมการตลาดแตกต่างกัน ดังนี้

เพศที่แตกต่างกัน มีผลต่อความพึงพอใจบริการด้านสินเชื่อต่อส่วนประสมการตลาดไม่แตกต่างกัน อายุที่
แตกต่างกันมีผลต่อความพึงพอใจบริการด้านสินเชื่อต่อส่วนประสมการตลาดแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ 0.05 ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีผลต่อความพึงพอใจบริการด้านสินเชื่อต่อส่วนประสมการตลาดแตกต่าง
กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาชีพที่แตกต่างกันมีผลต่อความพึงพอใจบริการด้านสินเชื่อต่อส่วน
ประสมการตลาดแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สถานภาพที่แตกต่างกันมีผลต่อความพึงพอใจ
บริการด้านสินเชื่อต่อส่วนประสมการตลาดไม่แตกต่างกัน รายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกันมีผลต่อความพึงพอใจบริการ
ด้านสินเชื่อต่อส่วนประสมการตลาดไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 พฤติกรรมการใช้บริการด้านสินเชื่อที่แตกต่างกันมีผลต่อความพึงพอใจบริการด้านสินเชื่อต่อ
ส่วนประสมการตลาดแตกต่างกัน ดังนี้

ประเภทสัญญาเงินกู้ที่ใช้บริการสินเชื่อที่แตกต่างกันมีผลต่อความพึงพอใจบริการด้านสินเชื่อต่อส่วนประสม
การตลาดไม่แตกต่างกัน ช่วงวันที่มาใช้บริการสินเชื่อที่แตกต่างกันมีผลต่อความพึงพอใจบริการด้านสินเชื่อต่อส่วน
ประสมการตลาดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ช่วงเวลาที่มาใช้บริการสินเชื่อที่แตกต่างกันมีผล
ต่อความพึงพอใจบริการด้านสินเชื่อต่อส่วนประสมการตลาดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
วัตถุประสงค์การใช้เงินกู้ที่แตกต่างกัน มีผลต่อความพึงพอใจบริการด้านสินเชื่อต่อส่วนประสมการตลาดแตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สถาบันการเงินที่ใช้บริการด้านสินเชื่อที่แตกต่างกันมีผลต่อความพึงพอใจ
บริการด้านสินเชื่อต่อส่วนประสมการตลาดไม่แตกต่างกัน บุคคลที่มีส่วนร่วมตัดสินใจในการใช้บริการสินเชื่อที่แตกต่าง
กัน มีผลต่อความพึงพอใจบริการด้านสินเชื่อต่อส่วนประสมการตลาดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
0.05

จากผลสมมติฐานกรณีพบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จะทำการ
ทดสอบเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้สามารถวิเคราะห์จำแนกความแตกต่างรายคู่
คือ อายุ ระดับการศึกษา ช่วงวันมาใช้บริการด้านสินเชื่อ ช่วงเวลามาใช้ บริการด้านสินเชื่อ บุคคลที่มีส่วนร่วมตัดสินใจ
ใช้บริการด้านสินเชื่อ มีผลต่อความพึงพอใจบริการ ด้านสินเชื่อต่อส่วนประสมการตลาดแตกต่างกัน ดังนี้

อายุ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามอายุ 51-60 ปี แตกต่างจากผู้ตอบแบบสอบถามอายุ 41-50 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และผู้ตอบแบบสอบถามอายุ 61 ปีขึ้นไป แตกต่างจากผู้ตอบแบบสอบถามอายุ 31-40 ปี อายุ 41-50 ปี และอายุ 51-60 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ระดับการศึกษา พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น แตกต่างจากผู้ตอบแบบสอบถามระดับการศึกษาประถมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ผู้ตอบแบบสอบถามระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย แตกต่างจากผู้ตอบแบบสอบถามระดับการศึกษาประถมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และผู้ตอบแบบสอบถามระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี แตกต่างจากผู้ตอบแบบสอบถามระดับการศึกษาระดับการศึกษา ระดับการศึกษานุปริญญาหรือ ปวส. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ช่วงวันมาใช้บริการด้านสินเชื่อ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามใช้บริการด้านสินเชื่อวันอังคาร แตกต่างจากผู้ตอบแบบสอบถามใช้บริการด้านสินเชื่อวันจันทร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ผู้ตอบแบบสอบถามใช้บริการด้านสินเชื่อวันพุธ แตกต่างจากผู้ตอบแบบสอบถามใช้บริการด้านสินเชื่อวันจันทร์และวันอังคาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ผู้ตอบแบบสอบถามใช้บริการด้านสินเชื่อวันพฤหัสบดี แตกต่างจากผู้ตอบแบบสอบถามใช้บริการด้านสินเชื่อวันจันทร์ วันอังคารและวันพุธ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ผู้ตอบแบบสอบถามใช้บริการด้านสินเชื่อวันศุกร์ แตกต่างจากผู้ตอบแบบสอบถามใช้บริการด้านสินเชื่อวันพุธและวันพฤหัสบดี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ช่วงเวลาที่มาใช้บริการด้านสินเชื่อ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามใช้บริการด้านสินเชื่อเวลา 10.31 – 12.30 น. แตกต่างจากผู้ตอบแบบสอบถามใช้บริการด้านสินเชื่อเวลา 08.30 – 10.31 น. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

บุคคลที่มีส่วนร่วมตัดสินใจใช้บริการด้านสินเชื่อ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีญาติพี่น้องมีส่วนร่วมตัดสินใจใช้บริการด้านสินเชื่อ แตกต่างจากผู้ตอบแบบสอบถามมีสามี ภรรยามีส่วนร่วมตัดสินใจใช้บริการด้านสินเชื่อและมีบุตรมีส่วนร่วมตัดสินใจใช้บริการด้านสินเชื่ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และผู้ตอบแบบสอบถามตัดสินใจด้วยตนเองไม่มีบุคคลมีส่วนร่วมตัดสินใจใช้บริการและบิดา มารดามีส่วนร่วมตัดสินใจใช้บริการด้านสินเชื่อ แตกต่างจากผู้ตอบแบบสอบถามมีสามี ภรรยา มีส่วนร่วมตัดสินใจใช้บริการด้านสินเชื่อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

สรุปผลและอภิปรายผล

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 51-60 ปี ระดับการศึกษาประถมศึกษา ประกอบอาชีพเกษตรกร สถานภาพสมรส มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาทต่อเดือน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศักดิ์ ภูงามและคณะ (2552) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขามหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 51 – 60 ปี ระดับการศึกษาประถมศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพเกษตรกร รายได้ของครัวเรือนจากการเกษตร มากกว่า 80,000 บาทต่อปี รายได้นอกภาคการเกษตร น้อยกว่า 20,000 บาทต่อปี

พฤติกรรมการใช้บริการของผู้ใช้บริการด้านสินเชื่อ ผลการศึกษาวิจัยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้บริการประเภทเงินกู้เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายการประกอบอาชีพในภาคการเกษตรกรรม ช่วงวันมาใช้บริการด้านสินเชื่อวันพุธ ช่วงเวลาที่มาใช้บริการด้านสินเชื่อ เวลา 8.30 –10.30 น. วัตถุประสงค์การใช้เงินกู้เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพการเกษตร สถาบันการเงินหรือบริษัทที่ใช้บริการด้านสินเชื่อในปัจจุบัน คือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร บุคคลที่มีส่วนร่วมตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อเป็น สามีภรรยา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ วรธนพงศ์ เสมียนคิดและฐิติวรรณ ศรีเจริญ (2558) ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของลูกค้าในใช้บริการด้านสินเชื่อของหน่วยงาน

พัฒนารัฐกริจรณาการเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้บริการสินเชื่อเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม สอดคล้องกับผลวิจัยของ ปรเมษฐ์ ยอดเครือวัลย์ (2558) การศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการด้านสินเชื่อของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาภาษีเจริญกรุงเทพมหานคร ผู้ใช้บริการด้านสินเชื่อส่วนใหญ่มาใช้บริการกับครอบครัว มากที่สุด แต่ไม่สอดคล้องกับวันที่มาใช้บริการด้านสินเชื่อซึ่งนิยมมาใช้บริการในวันจันทร์

ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการด้านสินเชื่อต่อส่วนประสมการตลาด ผลการศึกษาวิจัยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อส่วนประสมการตลาด โดยรวมอยู่ระดับความพึงพอใจมาก ด้วยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ ด้านกระบวนการ ด้านราคา ด้านบุคคลหรือพนักงาน ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจำหน่าย ตามลำดับ ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรเมษฐ์ ยอดเครือวัลย์ (2558) การศึกษาเรื่องความพึงพอใจของผู้ใช้บริการด้านสินเชื่อของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ สาขาภาษีเจริญกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ใช้บริการมีระดับความพึงพอใจในการบริการโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจมากที่สุดด้านบุคลากร รองลงมาได้แก่ ด้านกระบวนการ และมีความพึงพอใจน้อยที่สุดในด้านสถานที่ และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชญาภา บุญมีพิพิธ (2556) ศึกษาวิจัย เรื่อง พฤติกรรมและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อเคหะของผู้ใช้บริการธนาคารออมสินเขตบางแค โดยปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อเคหะ ด้านปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดสูงที่สุด คือ ด้านบุคลากร อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านกระบวนการให้บริการ อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านราคา อยู่ในระดับมาก ด้านลักษณะทางกายภาพ อยู่ในระดับมาก ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย อยู่ในระดับมาก และด้านการส่งเสริมการตลาด อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศักดิ์ ภู่งามและคณะ (2552) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขามหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ระดับความพึงพอใจของลูกค้าธนาคารในการใช้บริการ โดยรวมระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก รายด้านไม่สอดคล้องโดยมีความพึงพอใจมาก ด้านพฤติกรรมพนักงาน ระยะเวลาการให้บริการ เครื่องมือและอุปกรณ์ ความพึงพอใจในระดับปานกลาง ด้านสถานที่ให้บริการ และด้านข้อมูลการให้บริการตามลำดับ

ผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามด้านสินเชื่อต่อส่วนประสมการตลาดรายด้านมีรายละเอียด ดังนี้

ด้านผลิตภัณฑ์ ระดับความพึงพอใจมาก ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เงินกู้เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายการประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม รองลงมา เงินกู้เพื่อเป็นค่าลงทุนหรือกำหนดระยะเวลาประกอบอาชีพในภาคการเกษตรกรรม

ด้านราคา ระดับความพึงพอใจมาก ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ค่าบริการและค่าธรรมเนียมอื่น ๆ เช่น ค่าเบี้ยประกันสินเชื่อต่าง ๆ ค่าออกสมุดเงินกู้ ค่าไถ่ถอนจำนอง เป็นต้น รองลงมาค่าวิเคราะห์สินเชื่อ ร้อยละ 0.25 ของวงเงินกู้ (วงเงินกู้ที่เกิน 3 แสนบาท)

ด้านช่องทางการจำหน่าย ระดับความพึงพอใจมาก ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความสะดวกของช่องทางในการรับเงินกู้หรือถอนเงินกู้ รองลงมา ความสะดวกในการติดต่อและการเข้าถึงพนักงานสินเชื่อที่ปฏิบัติงานในสำนักงาน

ด้านส่งเสริมการตลาด ระดับความพึงพอใจมาก ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การสื่อสารงานด้านสินเชื่อผ่านการประชุมหัวหน้ากลุ่มและสมาชิกลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. รองลงมา การสื่อสารงานด้านสินเชื่อผ่านการประชุมประจำเดือนกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ด้านบุคคลหรือพนักงาน ระดับความพึงพอใจมาก ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความรู้และความสามารถของพนักงาน หนาอาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ด้านสินเชื่อในการให้บริการ รองลงมาพนักงานสินเชื่อให้บริการสินค้าบริการ แก้ไขปัญหาให้ลูกค้าได้ถูกต้องและรวดเร็ว

ด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ ระดับความพึงพอใจมาก ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริการของพนักงาน เช่น การแต่งกายเรียบร้อยตามชุดแบบของอาคาร รองลงมา ความสะอาด สะอาดของสถานที่ภายในสำนักงานที่ให้บริการ เช่น อุปกรณ์เครื่องมือ เคาน์เตอร์ ป้ายแนะนำการให้บริการ

ด้านกระบวนการ ระดับความพึงพอใจมาก ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ระยะเวลานัดหมายรับเงินกู้ รองลงมาขั้นตอนวิธีการสอบสวน ขึ้นทะเบียนเป็นลูกค้าใหม่

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการใช้บริการด้านสินเชื่อต่อส่วนประสมการตลาด โดยเรียงลำดับด้านที่ไม่มีปัญหาจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านกระบวนการ ด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ ด้านส่งเสริมการตลาด และด้านบุคคล หรือพนักงาน เท่ากัน ด้านช่องทางการจำหน่าย ด้านราคา และด้านผลิตภัณฑ์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัย ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการด้านสินเชื่อต่อส่วนประสมการตลาด หนาอาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาเชิงคำ จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยขอเสนอแนะด้านที่มีระดับความพึงพอใจค่าเฉลี่ยที่ต่ำกว่ารายข้ออื่นๆ และมีปัญหามากกว่ารายข้ออื่นๆ ดังนี้

1. ด้านผลิตภัณฑ์ ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมอยู่ในระดับมากหนาอาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาเชิงคำ จังหวัดพะเยา ควรให้ความสำคัญดำเนินการประชาสัมพันธ์ข้อมูลให้กับผู้ใช้บริการด้านสินเชื่อ รับรู้หลักเกณฑ์วิธีการกู้เงิน บริการสินเชื่อ พัฒนาปรับปรุงกระบวนการให้บริการเงินกู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านที่อยู่อาศัย เงินกู้อื่นๆ ตามคณะกรรมการหนาอาคารกำหนดหรือนโยบายรัฐบาล เงินกู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านการศึกษา เงินกู้เพื่อเป็นค่าลงทุนหรือกำหนดระยะเวลาประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตรกรรม ซึ่งมีระดับความพึงพอใจค่าเฉลี่ยที่ต่ำกว่ารายข้ออื่นๆ ให้มีบริการที่ดียิ่งขึ้น มีมาตรฐาน เสนอแนวทางการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขวิถีปฏิบัติของหนาอาคารต่อส่วนงานสำนักงานใหญ่ที่เกี่ยวข้องในด้านจำนวนวงเงินกู้สูงสุดของสัญญาเงินแต่ละประเภท ด้านหลักค้ำประกัน เช่น แบบรับรองรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมกัน บุคคลค้ำประกัน 2 คน จำนวนที่ดิน อสังหาริมทรัพย์ เงินฝาก สลากออมทรัพย์ พันธบัตร จำนำผลผลิตการเกษตร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นปัญหาในเรื่องวงเงินใช้หลักค้ำประกันน้อยเกินไป วงเงินให้กู้ไม่เพียงพอต่อความต้องการ การประเมินราคาที่ดินจำนวนต่ำ ตามลำดับ

2. ด้านราคา ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมาก หนาอาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาเชิงคำ จังหวัดพะเยา ควรให้ความสำคัญดำเนินการส่งเสริมการรับรู้ประชาสัมพันธ์ เรื่องค่าตรวจสอบและบริหารจัดการระบบหลักประกัน ร้อยละ 0.25 ของวงเงินประเมินหลักประกัน อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ร้อยละ 7-10 บาท ซึ่งมีระดับความพึงพอใจค่าเฉลี่ยที่ต่ำกว่ารายข้ออื่นๆ และมีปัญหาสูงกว่ารายข้ออื่นๆ โดยทำสื่อประชาสัมพันธ์และให้พนักงานชี้แจงการเปรียบเทียบค่าตรวจสอบและบริหารจัดการระบบหลักประกันกับหนาอาคารหรือสถาบันการเงินอื่น ซึ่งการใช้หลักประกันจำนวนที่ดินประกันนี้กับ หนาอาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ข้อดีคือไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมค่าจดทะเบียนนิติกรรมจำนวนที่ดินแก่สำนักงานที่ดินทำให้ผู้ใช้บริการด้านสินเชื่อลดค่าใช้จ่ายในด้านนี้และอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ให้พนักงานชี้แจงให้ทราบถึงขั้นตอนการชำระหนี้ของลูกค้าและโครงการช่วยเหลือต่างๆ ของหนาอาคาร เช่น ชำระค้ำประกันลูกค้าจะได้ดอกเบี้ยคืนร้อยละ 30 ของดอกเบี้ยที่ชำระกับหนาอาคาร พักชำระหนี้และชดเชยดอกเบี้ยโครงการต่างๆ เป็นต้น ทำให้ผู้ใช้บริการด้านสินเชื่อลด

ค่าใช้จ่ายในด้านนี้หากเทียบกับการกู้เงินจากสถาบันการเงินอื่น ๆ จัดทำการส่งเสริมการตลาดมอบคุณค่าของที่ระลึก เสนอแนวทางการปรับลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ค่าตรวจสอบและบริหารจัดการระบบหลักประกันของธนาคารต่อส่วนงานสำนักงานใหญ่ที่เกี่ยวข้อง

3. ด้านช่องทางการจำหน่าย ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมาก ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาเชียงใหม่ จังหวัดพะเยา ควรให้ความสำคัญดำเนินการพัฒนาปรับปรุงแก้ไข เรื่องการนัดหมายประชุมลูกค้า การบริการออกพื้นที่ในชุมชนเพื่อบริการลูกค้าของพนักงานสินเชื่อและด้านทำเล ที่ตั้งของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาเชียงใหม่และสาขาย่อยน้ำแวนมีความเหมาะสมและสะดวกในการติดต่อ เนื่องจากมีระดับความพึงพอใจค่าเฉลี่ยที่ต่ำกว่ารายข้ออื่นๆ และมีปัญหาสูงกว่ารายข้ออื่นๆ โดยซักซ้อมพนักงานให้มีบริการที่ดี มีคุณภาพ มาตรฐานในการทำงานการนัดหมายประชุมลูกค้าและปรับปรุงพัฒนาอาคารสถานที่ เพื่อให้การบริการตอบสนองความต้องการของลูกค้า

4. ด้านส่งเสริมการตลาด ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมาก ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาเชียงใหม่ จังหวัดพะเยา ควรให้ความสำคัญดำเนินการพัฒนาปรับปรุงแก้ไข การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ เช่น แอปพลิเคชันไลน์กลุ่มต่าง ๆ เฟสบุ๊กเชียงใหม่ทุกยุค ด้านการโฆษณา การให้ข่าวและการประชาสัมพันธ์หน้าสำนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เช่น ป้ายประชาสัมพันธ์ เอกสารประชาสัมพันธ์ เชิญชวนต่างๆ และการจัดกิจกรรมมหกรรมสินเชื่อ เนื่องจากมีระดับความพึงพอใจค่าเฉลี่ยที่ต่ำกว่ารายข้ออื่นๆ และมีปัญหาสูงกว่ารายข้ออื่นๆ โดยแต่งตั้ง มอบหมายพนักงานรับผิดชอบการให้ข้อมูลสื่อสารทางออนไลน์ โดยกำหนดให้มีการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง ชัดเจน ถูกต้อง และแนะนำใช้แอปพลิเคชัน เอ โมบาย ของธนาคารซึ่งมีข้อมูลการให้บริการด้านต่าง ๆ ด้านการโฆษณา การให้ข่าวและการประชาสัมพันธ์หน้าสำนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. เช่น ป้ายประชาสัมพันธ์ เอกสารประชาสัมพันธ์ เชิญชวนต่างๆ ปรับปรุงพัฒนาให้โดดเด่น มีประสิทธิภาพ และการจัดกิจกรรมมหกรรมสินเชื่ออย่างต่อเนื่อง มีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง เสนอแนวทางการพัฒนา ปรับปรุงแก้ไขด้านส่งเสริมการตลาด ทางสื่อออนไลน์ของธนาคารต่อส่วนงานสำนักงานใหญ่ที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากพฤติกรรมการบริโภคหรือการรับข้อมูลข่าวสารของผู้ใช้บริการที่เปลี่ยนไป จึงต้องพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการตลาด เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการด้านสินเชื่อในปัจจุบันและอนาคต สร้างความได้เปรียบในการแข่งขันทางธุรกิจ

5. ด้านบุคคลหรือพนักงาน ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมาก ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาเชียงใหม่ จังหวัดพะเยา ควรให้ความสำคัญดำเนินการพัฒนาปรับปรุงแก้ไข การพูดจา การทักทาย ความไพเราะ คำพูดของพนักงานสินเชื่อ เนื่องจากมีระดับความพึงพอใจค่าเฉลี่ยที่ต่ำกว่ารายข้ออื่น ๆ และมีปัญหาสูงกว่ารายข้ออื่น ๆ โดยมอบนโยบาย กำหนดขั้นตอนการให้บริการกล่าวคำทักทาย การพูดจาที่ไพเราะ การบริการด้วยใจกับผู้ใช้บริการด้านสินเชื่อ มีการพัฒนาอบรมให้ความรู้แก่พนักงานอย่างต่อเนื่อง ให้พนักงานตระหนักในการให้บริการที่ดี มีมาตรฐาน บริการด้วยใจ เสนอแนวทางการพัฒนา ปรับปรุงแก้ไขต่อส่วนงานสำนักงานใหญ่ที่เกี่ยวข้อง ด้านจำนวนพนักงานสินเชื่อเชื่อมีความเพียงพอต่อการให้บริการสินเชื่อ เนื่องจากมีระดับความพึงพอใจค่าเฉลี่ยที่ต่ำกว่ารายข้ออื่น ๆ ด้วยจำนวนลูกค้าที่พนักงานได้รับมอบหมายรับผิดชอบให้บริการสินเชื่อมีจำนวนมาก ทำให้เกิดการบริการที่ล่าช้า ดังนั้นควรมีการทบทวนมาตรฐานจำนวนพนักงานสินเชื่อต่อจำนวนผู้ใช้บริการด้านสินเชื่อ โดยใช้ปัจจัยต่าง ๆ ในการตั้งค่ามาตรฐานหลาย ๆ ด้านอย่างรอบด้าน เพื่อประสิทธิภาพประสิทธิผลในการตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการด้านสินเชื่อในปัจจุบันและอนาคต สร้างความได้เปรียบในการแข่งขันทางธุรกิจ

6. ด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมาก ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาเชิงคำ จังหวัดพะเยา ควรให้ความสำคัญดำเนินการพัฒนา ปรับปรุงแก้ไข ความสะดวก สะอาดของสถานที่ภายนอกที่ให้บริการ เช่น ที่จอดรถ ที่นั่งพัก สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ และความสะดวก สะอาดของสถานที่ภายในสำนักงานที่ให้บริการ เช่น อุปกรณ์เครื่องมือ เคาน์เตอร์ ป้ายแนะนำการให้บริการเนื่องจากมีระดับความพึงพอใจค่าเฉลี่ยที่ต่ำกว่ารายข้ออื่น ๆ และมีปัญหาสูงกว่ารายข้ออื่น ๆ โดยขยายที่จอดรถ เพิ่มพื้นที่นั่งรอภายในสำนักงาน ปรับปรุงป้ายแนะนำการให้บริการเครื่องมืออุปกรณ์ในการบริการให้มีประสิทธิภาพ

7. ด้านกระบวนการ ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมาก ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาเชิงคำ จังหวัดพะเยา ควรให้ความสำคัญดำเนินการพัฒนา ปรับปรุงแก้ไข ขั้นตอนวิธีการขอสินเชื่อและเอกสารประกอบการขอสินเชื่อ ขั้นตอน ระยะเวลา การวิเคราะห์สินเชื่อและการอนุมัติสินเชื่อและการเร่งรัดติดตามการชำระหนี้ เช่น การส่งใบแจ้งหนี้ การติดตามหนี้ เนื่องจากมีระดับความพึงพอใจค่าเฉลี่ยที่ต่ำกว่ารายข้ออื่น ๆ และมีปัญหาสูงกว่ารายข้ออื่น ๆ โดยมอบนโยบาย กำหนดกระบวนการให้สินเชื่อให้มีมาตรฐาน ลดขั้นตอน ระบุระยะเวลาดำเนินการ ชี้แจงเอกสารประกอบการกู้เงินอย่างชัดเจนพร้อมสื่อสารให้ผู้ใช้บริการด้านสินเชื่อทราบและเข้าใจในกระบวนการ การเร่งรัดติดตามการชำระหนี้ให้ดำเนินการอยู่ในกรอบของกฎหมายตลอดจนช่วยเหลือลูกค้าแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม

จากผลการศึกษาเพื่อให้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาเชิงคำ สามารถนำไปเป็นแนวทางในวางแผนและพัฒนาระบบการให้บริการที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการด้านสินเชื่อ โดยพิจารณาจากความพึงพอใจของผู้ใช้บริการด้านสินเชื่อต่อส่วนประสมการตลาดรายด้าน ระดับค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2 ลำดับ และผลการทดสอบสมมติฐาน มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามด้านสินเชื่อต่อส่วนประสมการตลาด ด้านช่องทางการจำหน่าย ระดับค่าเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งรายด้านควรดำเนินการพัฒนา ปรับปรุงแก้ไข เรื่องการนัดหมายประชุมลูกค้า การบริการออกพื้นที่ในชุมชนเพื่อบริการลูกค้าของพนักงานสินเชื่อ และด้านผลิตภัณฑ์ ระดับค่าเฉลี่ยต่ำ ซึ่งรายด้านควรดำเนินการประชาสัมพันธ์ข้อมูลให้กับผู้ใช้บริการด้านสินเชื่อ รับรู้หลักเกณฑ์วิธีการกู้เงิน บริการสินเชื่อและพัฒนา ปรับปรุงกระบวนการการให้บริการเงินกู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านที่อยู่อาศัย เพื่อสร้างความประทับใจให้ผู้ใช้บริการด้านสินเชื่อบอกต่อและกลับมาใช้บริการ

2. ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า สมมติฐานที่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย คือ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพแตกต่างกันมีผลต่อความพึงพอใจบริการด้านสินเชื่อต่อส่วนประสมการตลาดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 และช่วงวันที่มาใช้บริการสินเชื่อที่ ช่วงเวลาที่มาใช้บริการสินเชื่อ วัตถุประสงค์การใช้เงินกู้ บุคคลที่มีส่วนร่วมตัดสินใจในการใช้บริการสินเชื่อที่แตกต่างกัน มีผลต่อความพึงพอใจบริการด้านสินเชื่อต่อส่วนประสมการตลาดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 ดังนั้น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาเชิงคำ จังหวัดพะเยา ควรให้ความสำคัญในการวางกลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดและดำเนินการในกลุ่มเป้าหมายผู้ใช้บริการด้านสินเชื่อ อายุ 51-60 ปี รองลงมาอายุ 41-50 ระดับการศึกษาประถมศึกษา รองลงมา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อาชีพเกษตรกร รองลงมาค้าขาย และกลุ่มผู้ใช้บริการด้านสินเชื่อที่มีพฤติกรรม ช่วงวันมาใช้บริการด้านสินเชื่อ วันพุธ รองลงมาวันพฤหัสบดี ช่วงเวลาที่มาใช้บริการด้านสินเชื่อ เวลา 8.30 - 10.30 น. รองลงมาเวลา 10.31 - 12.30 น. วัตถุประสงค์การใช้เงินกู้เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม รองลงมาวัตถุประสงค์การใช้เงินกู้เพื่อเป็นค่าลงทุนในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม บุคคลที่มีส่วนร่วมตัดสินใจใช้

บริการสินเชื่อเป็น สามี ภรรยา รองลงมา ญาติพี่น้อง เนื่องจากมีผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการด้านสินเชื่อต่อ ส่วนประสมการตลาดแตกต่างกัน โดยดำเนินการให้บริการด้านสินเชื่อที่ตอบสนองความต้องการที่แตกต่างกัน เพื่อ สร้างความพึงพอใจให้มากยิ่งขึ้น

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ พบว่า ควรให้ความสำคัญในการวางกลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดและ ดำเนินการในกลุ่มเป้าหมายผู้ใช้บริการด้านสินเชื่ออายุ 60 ปีขึ้นไป รองลงมา อายุ 51-60 ปี ระดับการศึกษา ประถมศึกษา รองลงมา ระดับปริญญาตรี ช่วงวันมาใช้บริการด้านสินเชื่อ วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ เท่ากัน รองลงมา วันพฤหัสบดี วันศุกร์ เท่ากัน ช่วงเวลาที่มาใช้บริการด้านสินเชื่อ เวลา 8.30 - 10.30 น. รองลงมา เวลา 10.31 - 12.30 น. และบุคคลที่มีส่วนร่วมตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อเป็น สามี ภรรยา รองลงมา ญาติพี่น้องเนื่องจากมีผลต่อ ความพึงพอใจบริการด้านสินเชื่อต่อส่วนประสมการตลาดแตกต่างกัน โดยดำเนินการส่งเสริม พัฒนาส่วนประสม การตลาดให้สอดคล้องกับผู้ใช้บริการด้านสินเชื่อเพื่อตอบสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเฉพาะกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้บริการด้านสินเชื่อด้านเกษตรกร ธนาคารเพื่อ การเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาเชิงคำ จังหวัดพะเยา ควรมีการศึกษากลุ่มประชากรด้านกลุ่มบุคคล วิชากิจกรรมชุมชน กองทุนหมู่บ้าน สหกรณ์การเกษตร ผู้ประกอบการ นิติบุคคล ที่เป็นผู้ใช้บริการด้านสินเชื่อและศึกษา ผู้ใช้บริการด้านเงินฝากของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาเชิงคำและควรมีการศึกษากลุ่ม ตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในอำเภออื่น ๆ หรือจังหวัดอื่น ๆ ด้วย จะทำให้ทราบข้อมูลที่ครอบคลุม หลากหลายกลุ่มมากขึ้น สามารถนำผลการวิจัยมาเป็นกลยุทธ์ทางการตลาดที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาพฤติกรรมด้านการใช้จ่ายเงิน การใช้ธุรกรรมทางการเงินผ่านช่องทาง ออนไลน์ รายได้หลักด้านไหนที่นำมาส่งชำระหนี้ บุคคลที่ทำหน้าที่ช่วยส่งชำระหนี้ ปัญหาในการส่งชำระหนี้ ส่วน ประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ เป็นต้น เพื่อหาความต้องการ ปัจจัยต่างๆ เพื่อสร้างความพึงพอใจ ของผู้ใช้บริการด้านสินเชื่อ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการให้บริการที่สอดคล้องกับความต้องการของ ผู้ใช้บริการด้านสินเชื่อในปัจจุบันและอนาคต

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะวิทยาการ จัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ซึ่งผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ สิริเกียรติ รัชชชานติ อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาเชิงคำ คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญที่ให้คำแนะนำ ตลอดจนผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน ที่ได้มีส่วนช่วยให้งานวิจัยนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

ชญาภา บุญมีพิพิธ .(2556). พฤติกรรมและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ บริการสินเชื่อเคหะของผู้ใช้บริการธนาคารออมสินเขตบางแค.การค้นคว้าอิสระ ศศ.ม., มหาวิทยาลัย ศิลปากร,เพชรบุรี.

ชูศรี วงศ์รัตน์ (2560).เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย.(พิมพ์ครั้งที่ 13).กรุงเทพฯ: อมรรการพิมพ์.

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร.(2560).รายงานกิจการประจำปี 2559.กรุงเทพฯ:ม.ป.พ.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาเชียงใหม่.(2560).แผนธุรกิจประจำปี 2560.พะเยา : ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาเชียงใหม่.
- ปรเมษฐ์ ยอดเครือวัลย์. (2558). ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการด้านสินเชื่อของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธ.ก.ส.) สาขาภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร.การค้นคว้าอิสระ บธ.ม., มหาวิทยาลัยสยาม, กรุงเทพฯ.
- วรรณพงษ์ เสมียนคิดและฐิติวรรณ ศรีเจริญ.(2558). ความพึงพอใจของลูกค้าในใช้บริการด้านสินเชื่อของหน่วยงานพัฒนาธุรกิจธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์.ประชุมวิชาการทางธุรกิจและนวัตกรรมทางการจัดการ ระดับชาติและนานาชาติ ประจำปี 2558, หน้า 1,366-1,372.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2552). การบริหารการตลาดยุคใหม่. กรุงเทพฯ:ธรรมสาร
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2546). การตลาดเพื่อสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2538). ทฤษฎีด้านประชากรศาสตร์. กรุงเทพฯ: พัฒนาการศึกษา.
- สมศักดิ์ ภูงาม, รังสรรค์ สิงห์เลิศและคณะ .(2552).ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขามหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม.วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม,ปีที่ 3 ฉบับที่ 1,หน้า 39-49.
- สุกฤตา ลังซ์แก้ว. (2556). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดระนอง.การค้นคว้าอิสระ รป.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา,ชลบุรี.
- สุภาวดี ขุนทองจันทร์. (2560). การวิจัยธุรกิจ. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- อรรถพล ฐิติวร,มาเรียม นะมิ และอัมพล ชุสนุก. (2559). อิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาดต่อความไว้วางใจและความพึงพอใจ และความจงรักภักดีของลูกค้าธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สำนักงานเขตพื้นที่ ถนนรัชดาภิเษก (ท่าพระ).วารสารเทคโนโลยีสุรนารี ,ปีที่ 10 ฉบับที่ 2,หน้าที่ 73-98.

ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการต่อการให้บริการของสำนักงานประกันสังคม

จังหวัดพะเยา

Satisfaction of users on service of Social Security Office in Phayao Province

รติตา พูแสง^{1*} และ สิริเกียรติ รัชชุตานติ²

Ratita Fusaeng^{1*} and Sirikiat Ratchusanti²

บทคัดย่อ

การศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บริการต่อการให้บริการของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บริการต่อการให้บริการของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยา กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คือ ผู้ประกันตนตามมาตรา 33, 39 และ 40 จำนวน 400 ราย กลุ่มตัวอย่างคัดเลือกมาโดยใช้การเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง ประกอบด้วยเพศหญิงและเพศชายกลุ่มละ 200 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานการวิจัยด้วยสถิติ t-test และ one-way ANOVA กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ 0.05

ผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจต่อการให้บริการของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้วยค่าเฉลี่ย 3.92 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการบริการของเจ้าหน้าที่ ด้านระบบงานและขั้นตอนการให้บริการ และด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก

ผลการทดสอบสมมติฐาน พฤติกรรมการใช้บริการ พบว่า ระยะเวลารอดคอยการรับบริการ และเวลาที่มาใช้บริการที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยาไม่แตกต่างกัน ส่วนความถี่ในการมาใช้บริการ ระยะเวลาที่เป็นผู้ประกันตน และวันที่มาใช้บริการที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

ผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารในการพัฒนาปรับปรุงการให้บริการของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยา ให้มีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับของผู้ใช้บริการมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ การให้บริการ สำนักงานประกันสังคม

Abstract

The purposes of this research were to study the satisfaction of users on the services of the Social Security Office, Phayao. The study sample in this study was insured persons according to article 33, 39 and 40. The sample size of 400 was determined using Taro Yamane's table. The sample was purposively chosen and consisted of 200

¹นิสิตคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : ratita.fu@up.ac.th

males and 200 females. The obtained data was statistically analyzed and presented as frequencies, percentages, mean and standard deviation. The study hypothesis was tested using t-test and one-way ANOVA. P-value less than 0.05 was considered statistically significant.

The results showed that the overall satisfaction level was high with the mean was 3.92. When considering each aspect, the satisfaction levels were high in all aspects with the descending means included the service of the staff, the systems and procedures and the location and amenities.

The results of hypothesis testing showed that there was no difference in the satisfaction levels according to behavior regarding waiting time and time to use services. There was a statistically significant difference in the level of satisfy action regarding frequencies of service and the dates of the services.

The results of this research will be useful for executives of Phayao Social Security Office to increase effectiveness of the service and users' satisfaction.

Keywords: Satisfaction, Services, Social Security Office

บทนำ

การประกันสังคม เป็นหน้าที่หนึ่งของรัฐบาลในการสร้างระบบความมั่นคงทางสังคม ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้มีรายได้ เพื่อเป็นการให้หลักประกันแก่ประชาชน ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งเสียชีวิต โดยจัดสวัสดิการในรูปแบบของการจัดเก็บเงินสมทบจากนายจ้าง ลูกจ้าง และรัฐบาล การประกันสังคมจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่ยึดหลักการพึ่งตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกันของประชาชน โดยมีความมุ่งหมายที่จะเป็นหลักการพึ่งตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกันของสมาชิก ซึ่งเรียกว่า “ผู้ประกันตน” หลักการสำคัญ คือ การให้ประชาชนมีส่วนร่วมช่วยเหลือตนเองด้วยการออกเงินสมทบทั้งในส่วนของลูกจ้างและนายจ้างเข้ากองกลาง หรือเรียกว่า “กองทุนประกันสังคม” โดยมีความมุ่งหมายที่จะเป็นหลักประกันและความคุ้มครองความเป็นอยู่ของประชาชนที่เป็นสมาชิกให้มีความมั่นคงในการดำรงชีวิต ในกรณีเจ็บป่วย หรือประสบอันตรายอันมิใช่จากการทำงาน การคลอดบุตร กรณีทุพพลภาพ ชราภาพ ว่างาน เสียชีวิต และการให้เงินช่วยเหลือเลี้ยงดูบุตรที่มีอายุ 0-6 ปี เป็นต้น และอนุสัญญาที่ 102 ขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ ได้กำหนดสิทธิประโยชน์ขั้นพื้นฐานของการประกันสังคมไว้ 9 ประการ คือ กรณีเจ็บป่วย กรณีคลอดบุตร กรณีทุพพลภาพ กรณีตาย กรณีสงเคราะห์ครอบครัว กรณีชราภาพ กรณีว่างงาน การดูแลผู้ที่ขาดอุปการะ และกรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยอันเนื่องมาจากการทำงาน (สำนักงานประกันสังคม, 2559)

สำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยา จัดตั้งเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2534 มีวิสัยทัศน์ในการบริหารองค์การ คือ “ก้าวสู่องค์กรประกันสังคมชั้นนำในภูมิภาคอาเซียน” มีพันธกิจในการบริหารองค์การ คือ การบริหารการประกันสังคมและเงินทดแทนโดยการจัดการที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้แรงงานมีหลักประกันการดำรงชีวิตที่มั่นคง และมีค่านิยมในการบริหารองค์การ คือ สร้างสรรค์ เป็นห่วงเป็นใย มีใจบริการ สำนึกรับผิดชอบ เป็นผู้นำที่โดดเด่น ก้าวทันโลกและการเปลี่ยนแปลงสู่ยุคดิจิทัล เป็นมืออาชีพ ซื่อสัตย์ และมีจริยธรรม ทุ่มเท และเสียสละ มีการแบ่งโครงสร้างในการให้บริการ ออกเป็น 2 กลุ่มงาน คือ กลุ่มงานประกันสังคม ประกอบด้วย งานทะเบียน งานเงินสมทบและการตรวจสอบ งานสิทธิประโยชน์ และกลุ่มงานการเงินและบัญชี (สำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยา, 2561)

จากข้อมูลสถิติผู้ประกันตน ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557-2559 พบว่า ผู้ประกันตนมีแนวโน้มเพิ่มจำนวนขึ้นทุกปี กล่าวคือ ปี พ.ศ. 2557 มีจำนวนผู้ประกันตนทั้งสิ้น 43,072 คน ปี พ.ศ. 2558 มีจำนวนผู้ประกันตนทั้งสิ้น 45,989 คน ปี พ.ศ. 2559 มีผู้ประกันตนทั้งสิ้น 47,419 คน และในปี พ.ศ. 2560 มีผู้ประกันตนที่อยู่ในความคุ้มครอง จำนวนทั้งสิ้น 52,292 คน โดยจำแนกเป็น ผู้ประกันตนภาคบังคับมาตรา 33 จำนวน 16,501 คน ผู้ประกันตนภาคสมัครใจมาตรา 39 จำนวน 5,620 คน และผู้ประกันตนภาคสมัครใจมาตรา 40 จำนวน 30,171 คน (สำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยา, 2561)

จากข้อมูลสถิติของผู้ประกันตนในจังหวัดพะเยา ที่เพิ่มขึ้นทุกปีแสดงให้เห็นว่า ประชาชนมีแนวโน้มที่จะให้ความสำคัญและเห็นถึงความจำเป็นของการเป็นผู้ประกันตนเพิ่มจำนวนมากขึ้น ดังนั้น เพื่อเป็นการให้บริการแก่ประชาชนที่มารับบริการอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับค่านิยมในการบริหารองค์การ คือ สร้างสรรค์ เป็นห่วงเป็นใย มีใจบริการ สำนึกรับผิดชอบ เป็นผู้นำที่โดดเด่น ก้าวทันโลกและการเปลี่ยนแปลงสู่ยุคดิจิทัล เป็นมืออาชีพ ซื่อสัตย์ และมีจริยธรรม ทุ่มเท และเสียสละ นำองค์กรมุ่งสู่การก้าวสู่องค์กรประกันสังคมชั้นนำในภูมิภาคอาเซียน (สำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยา, 2561) จึงปฏิเสธไม่ได้ว่า การให้บริการเป็นหัวใจสำคัญในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาถึงความพึงพอใจของผู้ใช้บริการต่อการให้บริการของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยา เพื่อได้ทราบข้อมูลและความต้องการของผู้ใช้บริการ นำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาองค์กรอย่างเป็นระบบ มุ่งเสริมสร้างพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องให้มีคุณค่าให้บริการได้อย่างตรงตามความต้องการของผู้ใช้บริการต่อไป

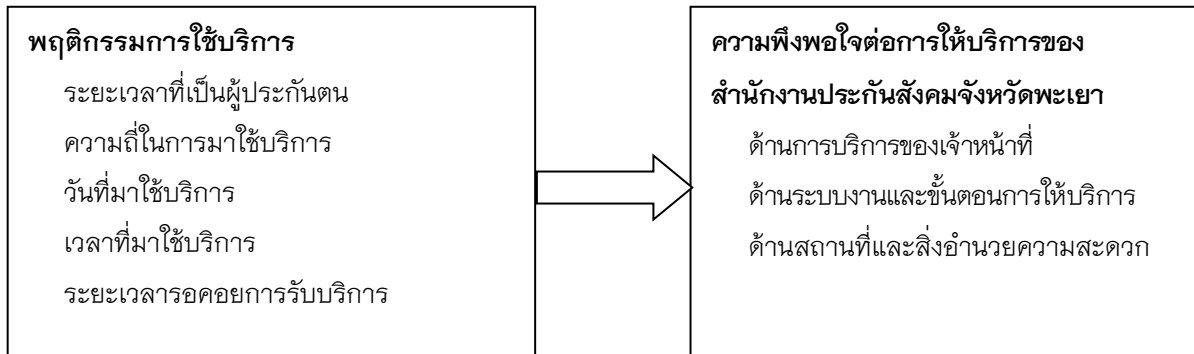
วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการต่อการให้บริการของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยา
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้บริการกับระดับความพึงพอใจต่อการให้บริการของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แนวคิดพฤติกรรมผู้บริโภค 6Ws 1H ตามความหมายของ Kotler and Gory, (2008:122 อ้างอิงใน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, คณะบริหารธุรกิจ, 2556, หน้า 56-57) เพื่อหาคำตอบที่ต้องการทราบเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค และประยุกต์ใช้แนวความคิดของ พาราเซอรามาเนน ไชทมัลและเบอรรี่ (Parasuraman, Zeithaml & Berry, 1998, pp. 12-40 อ้างใน บุชราภรณ์ ฉายชูผล, 2551, หน้า 17-18) ในการประเมินระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยา ทั้ง 3 ด้าน

สมมุติฐาน พฤติกรรมการใช้บริการที่แตกต่างกัน มีระดับความพึงพอใจต่อการให้บริการของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยาที่แตกต่างกัน

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้ประกันตนที่มาใช้บริการสำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยา จำนวน 52,292 คน ได้แก่ ผู้ประกันตนมาตรา 33, 39 และมาตรา 40

กลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของทาโร ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน คัดเลือกกลุ่มประชากรแบบเฉพาะเจาะจง ผู้ที่มาใช้บริการกับสำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยา ที่เป็นผู้ประกันตนมาตรา 33, 39 และมาตรา 40 โดยวิธีการสุ่มเชิงชั้นอย่างมีสัดส่วนเทียบสัดส่วนจากประชากรทั้งหมด ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) โดยแบ่งเป็นเพศชาย 200 คน และ เพศหญิง 200 คน ได้กลุ่มตัวอย่างตามตารางดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงประชากรและจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ประกันตน	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	เพศชาย	เพศหญิง
มาตรา 33	16,501	126	63	63
มาตรา 39	5,620	44	22	22
มาตรา 40	30,171	230	115	115
รวม	52,292	400	200	200

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยลักษณะของข้อคำถามเป็นประเภทที่ผู้ตอบสามารถเลือกคำตอบได้ตามรายการ (Check list) จำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้บริการของผู้ใช้บริการสำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยา โดยลักษณะของข้อคำถามเป็นประเภทที่ผู้ตอบสามารถเลือกคำตอบได้ตามรายการ (Check list) จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการต่อการให้บริการของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยา 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริการของเจ้าหน้าที่ จำนวน 7 ข้อ ด้านระบบงานและขั้นตอนการให้บริการ จำนวน 6 ข้อ ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก จำนวน 9 ข้อ

ลักษณะคำถามจะเป็นแบบสอบถามประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับตามมาตรารัดแบบลิเคิร์ต (Likert's Scale) ในการวัดระดับความพึงพอใจเกณฑ์การให้คะแนน (บุญชุม ศรีสะอาด, 2556 หน้า 82) มีดังนี้ พึงพอใจมากที่สุด หมายถึง 5 พึงพอใจมาก หมายถึง 4 พึงพอใจปานกลาง หมายถึง 3 พึงพอใจน้อย หมายถึง 2 พึงพอใจน้อยที่สุด หมายถึง 1

เกณฑ์การประเมินค่าวัดระดับความพึงพอใจมีอยู่ 5 ระดับ การแปลความหมายค่าเฉลี่ย

$$\begin{aligned} \text{ระดับค่าเฉลี่ย} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} = 0.8 \end{aligned}$$

ซึ่งสามารถกำหนดระดับคะแนนเฉลี่ยเพื่อจำแนกระดับความพึงพอใจ

<u>ระดับความพึงพอใจ</u>	<u>คะแนนเฉลี่ย</u>
พึงพอใจมากที่สุด	หมายถึง 4.21 – 5.00
พึงพอใจมาก	หมายถึง 3.41 – 4.20
พึงพอใจปานกลาง	หมายถึง 2.61 – 3.40
พึงพอใจน้อย	หมายถึง 1.81 – 2.60
พึงพอใจน้อยที่สุด	หมายถึง 1.00 – 1.80

ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้ใช้บริการเกี่ยวกับปัญหาที่พบในด้านการบริการของเจ้าหน้าที่ ด้านระบบงานและขั้นตอนการให้บริการ ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก โดยลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบปลายเปิด ผู้ตอบสามารถเลือกคำตอบได้ตามรายการ (Check list) จำนวน 3 ข้อ

ข้อเสนอแนะ โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาสำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยา เป็นคำถามแบบปลายเปิด

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อคำถามแต่ละข้อว่าครอบคลุมประเด็นเนื้อหาหรือไม่ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์
2. นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้ว นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) ว่าข้อคำถามถูกต้องครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ตัดคำถามที่ไม่เกี่ยวข้องไม่ตรงประเด็นออก และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ให้ได้ค่า $IOC \geq 0.5$ (สุภาวดี ชุมทองจันทร์, 2560, หน้า 172)
3. นำแบบสอบถามที่ได้รับการแก้ไขสมบูรณ์แล้ว ไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้ให้บริการสำนักงานประกันสังคมจังหวัดเชียงราย จำนวน 30 คน เพื่อทดสอบว่าแบบสอบถามนั้นมีความชัดเจนมากน้อยแค่ไหน วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น ≥ 0.70 (สุภาวดี ชุมทองจันทร์, 2560, หน้า 180)

การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์จากคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ออกหนังสือถึงสำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยา เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำแบบสอบถาม จำนวน 400 ชุด ไปเก็บด้วยตนเอง ณ สำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยา ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถาม จำนวน 400 ชุดนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐาน ด้วยสถิติ t-test, F-test (one-way ANOVA) วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยแต่ละคู่โดยใช้วิธี LSD (Least Square Deference)

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นเพศชาย และเพศหญิง จำนวนเท่ากัน คือ 200 คน คิดเป็นร้อยละ 50 ส่วนใหญ่อายุ 35-44 ปี จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 28.80 ระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 24 ประกอบอาชีพอิสระ จำนวน 202 คน คิดเป็นร้อยละ 50.50 รายได้ต่อเดือน 10,001-20,000 บาท จำนวน 220 คน คิดเป็นร้อยละ 55 สถานะเป็นผู้ประกันตนมาตรา 40 จำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 57.50

พฤติกรรมการใช้บริการของผู้ใช้บริการสำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นผู้ประกันตนมาแล้ว 1-5 ปี จำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 42.30 มาใช้บริการ 2-5 ครั้งต่อปี จำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 57.50 มาใช้บริการในวันจันทร์ จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 34.80 เวลาที่มาใช้บริการ 8.30-11.00 น. จำนวน 208 คน คิดเป็นร้อยละ 52 ระยะเวลาในการรอคอยรับบริการ 20-40 นาที จำนวน 235 คน คิดเป็นร้อยละ 58.80 มาใช้บริการเพื่อชำระเงินสมทบ จำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 48.50 เหตุผลในการใช้สิทธิประโยชน์กองทุนประกันสังคม ใช้สิทธิประโยชน์ประกันสังคมตามกฎหมายกำหนดโดยได้รับความคุ้มครอง 7 กรณี เจ็บป่วย คลอดบุตร ทูพพลภาพ ตาย ชราภาพ สงเคราะห์บุตร ว่างาน จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 31.50 การใช้สิทธิประโยชน์ประกันสังคมที่ผ่านมา ใช้สิทธิกรณีเจ็บป่วย จำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 49.30 ตัดสินใจมาใช้บริการด้วยตัวเอง จำนวน 224 คน คิดเป็นร้อยละ 56 แหล่งที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการประกันสังคม จากบุคคลอื่น จำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 54.80

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการต่อการให้บริการของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยา

ความพึงพอใจต่อการให้บริการของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยา	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านการบริการของเจ้าหน้าที่	4.03	0.498	มาก
ด้านระบบงานและขั้นตอนการให้บริการ	4.03	0.551	มาก
ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก	3.70	0.575	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.92	0.48	มาก

การศึกษาความพึงพอใจต่อการให้บริการของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยา พบว่าความพึงพอใจต่อการให้บริการของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยา ทั้ง 3 ด้าน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริการของเจ้าหน้าที่ และด้านระบบงานและขั้นตอนการให้บริการ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากเท่ากัน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 รองลงมาคือ ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการต่อการให้บริการของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยา ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่

ด้านการบริการของเจ้าหน้าที่	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ	ลำดับที่
เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความเต็มใจสุภาพอ่อนโยน ยิ้มแย้มแจ่มใส ให้บริการด้วยความเป็นกันเอง	4.00	0.603	มาก	5
เจ้าหน้าที่ให้บริการอย่างเสมอภาค ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้รับบริการอย่างเท่าเทียมกัน	4.02	0.566	มาก	4
เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความรวดเร็ว ตรงเวลา	4.11	0.554	มาก	1
เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้วยความต่อเนื่อง มีความพร้อมที่จะให้บริการ	4.07	0.586	มาก	2
เจ้าหน้าที่มีทักษะในการสื่อสาร อธิบายขั้นตอนการให้บริการได้อย่างชัดเจน	3.95	0.647	มาก	6
เจ้าหน้าที่มีความรู้ ความสามารถให้คำแนะนำหรือให้ข้อมูล ตอบข้อสงสัยแก่ท่านได้เป็นอย่างดี	4.02	0.604	มาก	4
จำนวนเจ้าหน้าที่มีเพียงพอและเหมาะสมต่อจำนวนผู้ที่มาใช้บริการ	4.05	0.539	มาก	3
ค่าเฉลี่ยรวม	4.03	0.498	มาก	

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการต่อการให้บริการของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยา ด้านระบบงานและขั้นตอนการให้บริการ

ด้านระบบงานและขั้นตอนการให้บริการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ	ลำดับที่
มีการจัดลำดับให้บริการโดยใช้บัตรคิว	4.25	0.627	มาก	1
มีป้ายแสดงการให้บริการของแต่ละจุดบริการอย่างชัดเจน	4.00	0.670	มาก	3
ขั้นตอนการเข้ารับบริการไม่ซับซ้อน มีความรวดเร็วในแต่ละขั้นตอน	3.96	0.665	มาก	5
เวลาที่ให้บริการตั้งแต่ 8.30 น.- 16.30 น.	4.09	0.566	มาก	2
แบบฟอร์มที่ใช้มีความเหมาะสม และง่ายต่อการกรอกข้อมูล	3.97	0.658	มาก	4
มีวัสดุสิ้นเปลือง เช่น ปากกา แบบฟอร์ม ฯลฯ อย่างเพียงพอ	3.92	0.683	มาก	6
ค่าเฉลี่ยรวม	4.03	0.551	มาก	

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการต่อการให้บริการของสำนักงานประกันสังคม จังหวัดพะเยา ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก

ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ	ลำดับที่
สถานที่ตั้งของสำนักงาน มีความเหมาะสม สะดวกในการเดินทาง	3.54	0.748	มาก	7
มีป้ายประชาสัมพันธ์บอกสถานที่ตั้งอย่างชัดเจน	3.56	0.757	มาก	6
มีที่จอดรถอย่างเพียงพอ	3.02	1.009	ปานกลาง	8
มีทางเดินสำหรับผู้พิการ	3.61	0.791	มาก	5
มีที่นั่งรอสำหรับผู้ใช้บริการอย่างเพียงพอ	3.93	0.668	มาก	2
มีเอกสารเผยแพร่ข่าวสาร ความรู้เกี่ยวกับการประกันสังคมจัดไว้ให้แก่ผู้บริการ	3.97	0.686	มาก	1
สภาพแวดล้อมภายในสำนักงาน อากาศถ่ายเทสะดวก มีแสงสว่าง และอุณหภูมิที่เหมาะสม	3.88	0.700	มาก	4
มีห้องน้ำสะอาดแยกเป็นสัดส่วนสำหรับผู้บริการ	3.92	0.610	มาก	3
มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยดูแลบริเวณสำนักงาน	3.88	0.655	มาก	4
ค่าเฉลี่ยรวม	3.70	0.575	มาก	

ผลการทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 6 ผลการทดสอบสมมติฐาน

ความพึงพอใจ	\bar{X}	ระยะเวลา		ความถี่ในการ		วันที่		เวลา		ระยะเวลารอคอย	
		ที่เป็นผู้ประกันตน		มาใช้บริการ		มาใช้บริการ		ที่มาใช้บริการ		การรับบริการ	
		F-test	p-value	F-test	p-value	F-test	p-value	F-test	p-value	F-test	p-value
ด้านการบริการของเจ้าหน้าที่	4.03	2.521	<.041*	1.072	.361	2.284	.060	1.281	.281	.228	.877
ด้านระบบงานและขั้นตอนการให้บริการ	4.03	2.452	.046	8.072	<.001*	2.505	<.042*	1.581	.193	3.847	<.010*
ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก	3.70	5.508	<.001*	10.540	<.001*	3.590	<.007*	.585	.625	4.406	<.005*
รวม	3.92	4.016	<.003*	6.963	<.001*	2.795	<.026*	1.020	.384	2.016	.111

หมายเหตุ: *p<0.05

ตารางที่ 7 เปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้บริการ กับระดับความพึงพอใจต่อการให้บริการของสำนักงาน
ประกันสังคมจังหวัดพะเยา

พฤติกรรมการใช้บริการ	ด้านการบริการของเจ้าหน้าที่			ด้านระบบงานและขั้นตอนการให้บริการ			ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก		
	\bar{X} (S.D.)	F	p-value	\bar{X} (S.D.)	F	p-value	\bar{X} (S.D.)	F	p-value
ระยะเวลาเป็นผู้ประกันตน									
น้อยกว่า 1 ปี	4.27 (0.48)	2.521	<.041*	4.24 (0.54)	2.452	0.46	4.04 (0.62)	5.508	<.001*
1-5 ปี	4.00 (0.49)			3.98 (0.53)			3.66 (0.56)		
6-10 ปี	3.97 (0.49)			3.97 (0.53)			3.60 (0.51)		
11-15 ปี	4.06 (0.46)			4.13 (0.59)			3.68 (0.62)		
มากกว่า 15 ปี	4.09 (0.56)			4.11 (0.61)			3.95 (0.57)		
ความถี่ในการมาใช้บริการ									
ครั้งแรก	4.09 (0.55)	1.072	.361	4.18 (0.60)	8.072	<.001*	3.95 (0.64)	10.540	<.001*
2-5 ครั้งต่อปี	4.04 (0.47)			4.08 (0.54)			3.69 (0.57)		
6-9 ครั้งต่อปี	3.96 (0.43)			3.81 (0.42)			3.50 (0.42)		
10 ครั้งต่อปี ขึ้นไป	4.11 (0.83)			4.18 (0.77)			4.08 (0.64)		
วันที่มาใช้บริการ									
วันจันทร์	4.05 (0.54)	2.284	.060	4.05 (0.54)	2.505	<.042*	3.78 (0.54)	3.590	<.007*
วันอังคาร	3.97 (0.45)			3.94 (0.48)			3.63 (0.56)		
วันพุธ	4.01 (0.49)			4.09 (0.58)			3.77 (0.61)		
วันพฤหัสบดี	4.24 (0.40)			4.18 (0.62)			3.71 (0.58)		
วันศุกร์	3.95 (0.48)			3.89 (0.51)			3.48 (0.53)		
เวลาที่มาใช้บริการ									
8.30-11.00 น.	4.07 (0.52)	1.281	.281	4.07 (0.57)	1.581	.193	3.72 (0.58)	.585	.625
11.01-13.30 น.	4.00 (0.47)			3.95 (0.52)			3.70 (0.56)		
13.31-16.30 น.	3.94 (0.47)			4.01 (0.50)			3.61 (0.57)		
ระยะเวลารอคอยรับบริการ									
น้อยกว่า 20 นาที	4.04 (0.60)	.228	.877	4.52 (0.49)	3.847	<.010*	3.33 (0.66)	4.406	<.005*
20-40 นาที	4.00 (0.53)			4.06 (0.58)			3.77 (0.58)		
41-60 นาที	4.04 (0.43)			3.93 (0.47)			3.57 (0.54)		
มากกว่า 60 นาที	4.04 (0.56)			4.11 (0.53)			3.72 (0.53)		

หมายเหตุ: *p<0.05

สมมติฐาน พฤติกรรมการใช้บริการที่แตกต่างกัน มีระดับความพึงพอใจต่อการให้บริการของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยา ที่แตกต่างกันผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่

ระยะเวลาที่เป็นผู้ประกันตนแตกต่างกัน พบว่า ผู้ที่มีระยะเวลาที่เป็นผู้ประกันตนน้อยกว่า 1 ปี มีความพึงพอใจมากกว่าผู้ที่มีระยะเวลาที่เป็นผู้ประกันตน 1-5 ปี และ 6-10 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านระบบงานและขั้นตอนการให้บริการ

ความถี่ในการมาใช้บริการที่แตกต่างกัน พบว่า ผู้ที่มาใช้บริการครั้งแรก และผู้ที่มาใช้บริการ 2-5 ครั้งต่อปี มีความพึงพอใจมากกว่าผู้มาใช้บริการ 6-9 ครั้งต่อปี ผู้ที่มาใช้บริการ 10 ครั้งต่อปีขึ้นไป มีความพึงพอใจมากกว่าผู้ที่มาใช้บริการ 6-9 ครั้งต่อปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 **วันที่มาใช้บริการแตกต่างกัน** พบว่า ผู้ที่มาใช้บริการในวันพฤหัสบดีมีความพึงพอใจมากกว่าผู้ที่มาใช้บริการในวันอังคาร ผู้ที่มาใช้บริการในวันพุธและวันพฤหัสบดีมีความพึงพอใจมากกว่าผู้ที่มาใช้บริการในวันศุกร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 **ระยะเวลารอคอยการรับบริการที่แตกต่างกัน** พบว่า ผู้ที่มีระยะเวลารอคอยการรับบริการน้อยกว่า 20 นาที มีความพึงพอใจมากกว่าผู้ที่มีระยะเวลารอคอยการรับบริการ 20-40 นาที และ 41-60 นาที ผู้ที่มีระยะเวลารอคอยการรับบริการ 20-40 นาที มีความพึงพอใจมากกว่าผู้ที่มีระยะเวลารอคอยการรับบริการ 41-60 นาที อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก

ระยะเวลาที่เป็นผู้ประกันตนแตกต่างกัน พบว่า ผู้ที่มีระยะเวลาที่เป็นผู้ประกันตนน้อยกว่า 1 ปี มีความพึงพอใจมากกว่าผู้ที่มีระยะเวลาที่เป็นผู้ประกันตน 1-5 ปี, 6-10 ปี และ 11-15 ปี ส่วนผู้ที่มีระยะเวลาที่เป็นผู้ประกันตนมากกว่า 15 ปี มีความพึงพอใจมากกว่าผู้ที่มีระยะเวลาที่เป็นผู้ประกันตน 1-5 ปี, 6-10 ปี และ 11-15 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 **ความถี่ในการมาใช้บริการที่แตกต่างกัน** พบว่า ผู้ที่มาใช้บริการเป็นครั้งแรก มีความพึงพอใจมากกว่าผู้ที่มาใช้บริการ 2-5 ครั้งต่อปี และ 6-9 ครั้งต่อปี ผู้ที่มาใช้บริการ 2-5 ครั้งต่อปี มีความพึงพอใจมากกว่าผู้ที่มาใช้บริการ 6-9 ครั้งต่อปี ผู้มาใช้บริการ 10 ครั้งต่อปีขึ้นไปมีความพึงพอใจมากกว่าผู้ที่มาใช้บริการ 2-5 ครั้งต่อปี และ 6-9 ครั้งต่อปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 **วันที่มาใช้บริการแตกต่างกัน** พบว่า ผู้ที่มาใช้บริการในวันจันทร์และวันพุธ มีความพึงพอใจมากกว่าผู้ที่มาใช้บริการในวันศุกร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 **ระยะเวลารอคอยการรับบริการที่แตกต่างกัน** พบว่า ผู้ที่มีระยะเวลารอคอยการรับบริการ 20-40 นาที มีความพึงพอใจมากกว่าผู้ที่มีระยะเวลารอคอยการรับบริการ น้อยกว่า 20 นาที และ 41-60 นาที อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลและอภิปรายผล

1. **ความพึงพอใจต่อการให้บริการของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยา** โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านการบริการของเจ้าหน้าที่ ด้านระบบงานและขั้นตอนการให้บริการ และด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก สอดคล้องกับชลลดา ทรงอยู่ (2552) ได้ศึกษาความพึงพอใจของผู้ประกันตนต่อบริการด้านการขอรับประโยชน์ทดแทนกองทุนประกันสังคมของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดนครราชสีมา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในการให้บริการทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับ คือ ด้านเจ้าหน้าที่/บุคลากรผู้ให้บริการด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการ และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกตามลำดับ ความพึงพอใจต่อการให้บริการของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยามอบิปรายเป็นรายด้าน มีรายละเอียดดังนี้

ด้านการบริการของเจ้าหน้าที่ ความพึงพอใจต่อการให้บริการของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความพึงพอใจระดับมากทุกข้อ ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าเจ้าหน้าที่ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยา ปฏิบัติงานด้วยจิตบริการโดยคำนึงถึงหลักการให้บริการที่ดี คือ การให้บริการที่ตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ ปฏิบัติงานด้วยความต่อเนื่องสม่ำเสมอ มีความพร้อมที่จะ

ให้บริการ จำนวนเจ้าหน้าที่ที่มีเพียงพอและเหมาะสมต่อจำนวนผู้ที่มาใช้บริการ เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความรวดเร็ว ตรงเวลา เจ้าหน้าที่ให้บริการอย่างเสมอภาค ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้รับบริการอย่างเท่าเทียมกัน เจ้าหน้าที่มีความรู้ ความสามารถให้คำแนะนำหรือให้ข้อมูล ตอบข้อสงสัยแก่ท่านได้เป็นอย่างดี เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความเต็มใจสุภาพ อ่อนโยน ยิ้มแย้มแจ่มใส ให้บริการด้วยความเป็นกันเอง และเจ้าหน้าที่มีทักษะในการสื่อสารอธิบายขั้นตอนการ ให้บริการได้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับ กุลชน ธนาพงศธร (2528:303 อ้างอิงใน ปิยะธิดา ดวงแสง, 2548, หน้า 17) อธิบายว่า หลักการบริการที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย การให้บริการที่สอดคล้องกับความต้องการของบุคคลส่วนใหญ่ ให้บริการด้วยความต่อเนื่องสม่ำเสมอ รวมถึงหลักความเสมอภาค ไม่มีการให้สิทธิพิเศษแก่บุคคลหรือกลุ่ม บุคคลใดในลักษณะที่แตกต่างจากคนอื่น ๆ สอดคล้องกับ แนวคิดความพึงพอใจของ Millet (1954, p. 397 – 400 อ้างอิงใน บุชราภรณ์ ฉายชูผล, 2551, หน้า15 – 17) อธิบายว่า ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อการให้บริการ สามารถวัดได้ 7 ด้าน คือ 1) การให้บริการอย่างรวดเร็ว ถูกต้องแม่นยำ เป็นการให้บริการอย่างกระตือรือร้น เอาใจใส่ ลูกค้ำที่มาใช้บริการ ไม้อัดเอื้อ พุดคุย ทำธุระอย่างอื่นที่ไม่ใช่การให้บริการลูกค้ำ นอกจากนี้จะทำงานอย่างรวดเร็ว ต้องมีความรอบคอบสุขุม ระมัดระวัง ต้องรอบรู้งานที่ทำเป็นอย่างดี และต้องทำงานด้วยสมาธิ 2) การให้บริการอย่างเพียงพอ โดยคำนึงถึงจำนวนคนที่เหมาะสมและเครื่องมืออุปกรณ์ที่เพียงพอกับผู้มาใช้บริการ เพื่อไม่ให้เกิดการรอคอย ในการให้บริการนานเกินไป 3) การให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน การให้บริการโดยไม่ยึดตัวบุคคล ไม่ดูที่ฐานะยศศักดิ์ วิทยวุฒิ คุณวุฒิ เป็นการให้บริการที่เสมอภาค ใครมาก่อนได้รับบริการก่อน ไม่มีการลัดคิว เอาเปรียบผู้มาใช้บริการ ก่อน ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง 4) การให้บริการอย่างก้าวหน้า เป็นการให้บริการที่มีความก้าวหน้าทันสมัย ทั้งทางด้านผลงานและการให้บริการ มีเทคโนโลยีที่ทันสมัย ไม่หยุดอยู่กับที่ มีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถในงานที่ปฏิบัติ 5) การให้บริการอย่างสุภาพ อ่อนน้อม มีมนุษยสัมพันธ์ เป็นการให้บริการต่อผู้มา ใช้บริการด้วยคำพูดที่ไพเราะ ถูกกาลเทศะ ไม่ใช้อารมณ์กับผู้มาใช้บริการ 6) การให้บริการอย่างต่อเนื่อง เป็นการ ให้บริการที่มีรูปแบบให้บริการครบทุกอย่างในจุดเดียวกัน และ 7) สภาพแวดล้อมต่าง ๆ เช่น สถานที่ตั้ง สถานที่จอดรถ ห้องสุขา เป็นต้น และยังสอดคล้องกับแนวคิดการให้บริการ ของ พาราเซอรามาเนน ไชทมัลและเบอร์รี่ (Parasuraman, Zeithaml and Berry, 1998, pp. 12–40 อ้างอิงใน บุชราภรณ์ ฉายชูผล, 2551, หน้า 17–18) ได้อธิบาย ว่า การบริการที่ประสบความสำเร็จได้ต้องมีองค์ประกอบหลัก ๆ ดังนี้ 1) ความเชื่อถือได้ของบริการ คือ การให้บริการ ที่มีความสม่ำเสมอ พึงพาได้ 2) การตอบสนอง คือ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจในการให้บริการ มีความพร้อมที่จะให้บริการ และปฏิบัติต่อผู้ใช้บริการเป็นอย่างดี 3) ความสามารถ คือ ความสามารถในการให้บริการ มี ความรู้ และมีทักษะในการสื่อสารที่ชัดเจน ถูกต้อง 4) ความสุภาพอ่อนโยนของเจ้าหน้าที่ คือ การแสดงความสุภาพต่อ ผู้ใช้บริการ ยิ้มแย้มแจ่มใส และมีบุคลิกที่ดี 5) การสื่อสาร คือ สามารถให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้ใช้บริการ รวมถึง สามารถอธิบายขั้นตอนการให้บริการได้ 6) มีความเที่ยงตรง น่าเชื่อถือ

ด้านระบบงานและขั้นตอนการให้บริการ ความพึงพอใจต่อการให้บริการของสำนักงานประกันสังคม จังหวัดพะเยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความพึงพอใจอยู่ใน ระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ มีการจัดลำดับให้บริการโดยใช้บัตรคิว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 รองลงมา คือ เวลาที่ให้บริการตั้งแต่ 8.30 น. – 16.30 น. มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 มีป้ายแสดงการให้บริการของแต่ละ จุดบริการอย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 แบบฟอร์มที่ใช้มีความเหมาะสมและง่ายต่อการกรอกข้อมูล มี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 ขั้นตอนการเข้ารับบริการไม่ซับซ้อน มีความรวดเร็วในแต่ละขั้นตอนบริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ

3.96 และมีวัสดุสิ้นเปลือง เช่น ปากกา แบบฟอร์ม ฯลฯ อย่างเพียงพอ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.92 ตามลำดับ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า สำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยา ได้นำระบบการให้บริการที่ทันสมัยมาใช้ในการให้บริการ ไม่ว่าจะ เป็นระบบบัตรคิว ซึ่งสามารถลดปัญหาการแออัดได้ รวมทั้งได้มีการติดป้ายเพื่อแสดงขั้นตอนการให้บริการอย่างชัดเจน ผู้ใช้บริการสามารถเข้าใจได้ง่าย มีตัวอย่างการกรอกแบบฟอร์มต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ให้บริการสามารถกรอกแบบฟอร์มได้อย่างถูกต้อง อีกทั้งได้มีการวิเคราะห์ขั้นตอนการให้บริการ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการลดขั้นตอนการให้บริการที่กะทัดรัด เพื่อให้เกิดความสะดวกและรวดเร็วต่อผู้มาใช้บริการมากขึ้น ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับแนวคิดหลักการให้บริการของ กุลชน ธนาพงศธร (2528:303 อ้างอิงใน ปิยะธิดา ดวงแสง, 2548, หน้า 17) ได้อธิบายถึงหลักความสะดวกในการให้บริการ กล่าวคือ บริการที่จัดให้แก่ผู้รับบริการจะต้องเป็นไปในลักษณะปฏิบัติได้ง่าย สะดวกสบาย สิ้นเปลืองทรัพยากรไม่มากนัก ทั้งยังไม่เป็นการสร้างภาระยุ่งยากใจให้แก่ผู้บริการหรือผู้ใช้บริการมากเกินไป สอดคล้องกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2542, อ้างอิงใน หัตถยา ห้าวหาญ, 2553, หน้า 32-33) ได้อธิบายว่า ประสิทธิภาพของการให้บริการ (Efficiency) ความสำเร็จของการบริการขึ้นอยู่กับกรบริการอย่างมีระบบ ขั้นตอนแผนการให้บริการและพัฒนากลยุทธ์การบริการเพื่อให้มีคุณภาพสม่ำเสมอโดยเริ่มจากการวิเคราะห์ความต้องการและความประทับใจของผู้รับบริการนำมากำหนดเป้าหมายรูปแบบการบริการให้สอดคล้องกับความต้องการและความคาดหวังของผู้รับบริการ และสอดคล้องกับแนวคิดของ พาราเซอรามาเนน ไชทมัลและเบอร์รี่ (Parasuraman, Zeithaml & Berry, 1998, pp. 12-40 อ้างอิงใน บุชรารณณ์ ฉายชูผล, 2551, หน้า 17-18) อธิบายว่า การให้บริการที่ประทับใจผู้ใช้บริการ คือ ผู้ใช้บริการสามารถเข้าใช้บริการหรือรับบริการได้สะดวก และระเบียบขั้นตอนไม่ควรมากมายซับซ้อนเกินไป

ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า ความพึงพอใจต่อการให้บริการของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก 8 ข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ มีเอกสารเผยแพร่ข่าวสาร ความรู้เกี่ยวกับการประกันสังคมจัดไว้ให้แก่ผู้ใช้บริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 รองลงมา คือ มีที่นั่งรอสำหรับผู้ใช้บริการอย่างเพียงพอมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 มีห้องน้ำสะอาดแยกเป็นสัดส่วนสำหรับผู้ใช้บริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 สภาพแวดล้อมภายในสำนักงาน อากาศถ่ายเทสะดวก มีแสงสว่างและอุณหภูมิที่เหมาะสม มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยดูแลบริเวณสำนักงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 เท่ากัน มีทางเดินสำหรับผู้พิการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 มีป้ายประชาสัมพันธ์บอกสถานที่ตั้งอย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.56 สถานที่ตั้งของสำนักงานมีความเหมาะสม สะดวกในการเดินทาง มีค่าเฉลี่ย 3.54 ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า สำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยา ได้มีการเผยแพร่เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประกันตนและสิทธิประโยชน์ของผู้ประกันตนผ่านช่องทางที่หลากหลาย เช่น เอกสาร แผ่นพับ ไปสเตอร์ หรือแม้กระทั่งการประชาสัมพันธ์ผ่าน web site ของสำนักงานประกันสังคม รวมถึงประชาสัมพันธ์ผ่านสังคมออนไลน์ โทรศัพท์ วิดีโอ ฯลฯ ผลการศึกษาครั้งนี้ ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการต่อการให้บริการของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยา ด้านอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ยังพบว่า ข้อที่มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง คือ การมีที่จอดรถอย่างเพียงพอ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.02 ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าสถานที่ตั้งสำนักงานอยู่ในพื้นที่ที่จำกัดด้วยเนื้อที่ทำให้พื้นที่จอดรถไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้มาใช้บริการ ดังนั้น ผู้บริหารควรพิจารณาจัดหาพื้นที่สำหรับจอดรถให้เพียงพอต่อจำนวนผู้มาใช้บริการ อาจทำได้โดยติดต่อขอเช่าพื้นที่บริเวณใกล้เคียงเพื่อเป็นพื้นที่จอดรถของผู้ใช้บริการ

2. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมของผู้ใช้บริการสำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยา

ระยะเวลาเป็นผู้ประกันตนที่แตกต่างกัน มีระดับความพึงพอใจต่อการให้บริการของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยา แตกต่างกันไป เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ที่มีระยะเวลาเป็นผู้ประกันตนน้อยกว่า 1 ปี อาจมาใช้บริการเพื่อมาชำระเงินสมทบได้รับการให้บริการด้วยความรวดเร็วและตรงเวลา ซึ่งแตกต่างจากผู้ที่มีระยะเวลาเป็นผู้ประกันตนที่นานกว่า ซึ่งอาจมาใช้บริการขอรับประโยชน์ทดแทนต้องเตรียมเอกสาร ทำให้รู้สึกว่าการบริการมีขั้นตอนที่ยุ่งยากและซับซ้อน **ความถี่ในการมาใช้บริการที่แตกต่างกัน** มีระดับความพึงพอใจต่อการให้บริการของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยา ด้านระบบงานและขั้นตอนการให้บริการ และด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกแตกต่างกัน โดยพบว่า ผู้ที่มาใช้บริการเป็นครั้งแรก และผู้ที่มาใช้บริการ 2-5 ครั้งต่อปี มีความพึงพอใจมากกว่าผู้ที่มาใช้บริการ 6-9 ครั้งต่อปี ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของชลดา ทรงอยู่ (2552) พบว่า ผู้ใช้บริการที่มีความถี่ในการมาใช้บริการที่แตกต่างกันมีระดับความพึงพอใจต่อการให้บริการไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่าบริบทในการให้บริการในแต่ละพื้นที่และช่วงเวลาในการศึกษาที่แตกต่างกัน **วันที่มาใช้บริการแตกต่างกัน** มีความพึงพอใจต่อการให้บริการของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยา ด้านระบบงานและขั้นตอนการให้บริการ ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกแตกต่างกัน โดยพบว่า ผู้ที่มาใช้บริการในวันจันทร์ วันพุธและวันพฤหัสบดี มีความพึงพอใจมากกว่าผู้ที่มาใช้บริการในวันศุกร์ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าวันจันทร์เป็นวันแรกของการทำงาน ผู้มาใช้บริการมีความกระตือรือร้นมากกว่ามาใช้บริการในวันศุกร์ที่ผู้ให้บริการรู้สึกเหนื่อยล้าจากการทำงานตลอดสัปดาห์ **เวลาที่มาใช้บริการที่แตกต่างกัน** มีความพึงพอใจต่อการให้บริการของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการศึกษาของชลดา ทรงอยู่ (2552) พบว่า เวลาที่มาใช้บริการแตกต่างกัน มีระดับความพึงพอใจต่อการบริการด้านการขอรับประโยชน์ทดแทนไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าผู้ให้บริการได้รับความสม่ำเสมอในการให้บริการของสำนักงานประกันสังคมในทุกช่วงเวลา **ระยะเวลารอคอยการรับบริการที่แตกต่างกัน** มีความพึงพอใจต่อการให้บริการของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยา ด้านระบบงานและขั้นตอนการให้บริการ และด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกแตกต่างกัน โดยพบว่า ผู้ที่มีระยะเวลารอคอยการรับบริการน้อยกว่า 20 นาที มีความพึงพอใจมากกว่าผู้ที่มีระยะเวลารอคอยการรับบริการ 20-40 นาที และ 41-60 นาที ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าผู้ให้บริการส่วนใหญ่มาใช้บริการเพื่อชำระเงินสมทบ กำหนดระยะเวลาแล้วเสร็จตามกระบวนการภายใน 20 นาที ซึ่งแตกต่างจากผู้ที่มาใช้บริการในการขอรับประโยชน์ทดแทนกองทุนประกันสังคมในกรณีต่าง ๆ ที่ใช้ระยะเวลารอคอยการรับบริการมากกว่า 20 นาที

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าความพึงพอใจของผู้ใช้บริการต่อการให้บริการของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยา ด้านการบริการของเจ้าหน้าที่ ด้านระบบงานและขั้นตอนการให้บริการ และด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทางเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการพัฒนาการให้บริการของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยา ในแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านการบริการของเจ้าหน้าที่ สำนักงานประกันสังคมควรให้ความสำคัญด้านการบริการของเจ้าหน้าที่ในเรื่องทักษะในการสื่อสาร ที่สามารถอธิบายขั้นตอนการให้บริการให้กับผู้ใช้บริการได้อย่างชัดเจน และเจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความเต็มใจสุภาพอ่อนโยน ยิ้มแย้มแจ่มใส ให้บริการด้วยความเป็นกันเอง ดังนั้น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการให้บริการของบุคลากรให้เกิดความประทับใจของผู้มาใช้บริการ สำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยาควรดำเนินการดังนี้

1. สำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยา ควรจัดให้มีการฝึกอบรมเทคนิคในการสื่อสาร เสริมสร้างให้บุคลากรมีทักษะในการสื่อสาร “ทักษะในการสื่อสาร” เป็นความสามารถเฉพาะบุคคลที่สามารถอธิบาย วิธีการหรือขั้นตอนการให้บริการ ให้แก่ผู้ใช้บริการได้อย่างชัดเจนช่วยให้บุคลากรเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับความต้องการของผู้ใช้บริการได้ดี และเข้าถึงผู้ใช้บริการได้ทุกระดับ

2. จัดให้บุคลากรมีการพัฒนาองค์ความรู้ในงานที่ให้บริการ โดยสำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยา ควรจัดให้มีโครงการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี เช่น โครงการจัดการองค์ความรู้ภายใน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ พัฒนางาน และพัฒนาองค์กร ยกกระดับคุณภาพและมาตรฐานการให้บริการ ผลักดันให้เกิดการสร้างนวัตกรรมเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ทันต่อสถานการณ์และความเปลี่ยนแปลง เช่น กฎหมายประกันสังคม ข้อบังคับและระเบียบต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้รับบริการ นำความรู้ที่ได้รับเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แก่สถานประกอบการ นายจ้าง ลูกจ้าง ผู้ประกันตน ตลอดจนประชาชนทั่วไปให้เข้าใจวิถีปฏิบัติทุกขั้นตอนการให้บริการได้อย่างถูกต้อง

3. ควรชี้แจงให้บุคลากรทราบถึงบทบาทของงานบริการ ความมีไมตรีจิตในการให้บริการด้วยความเต็มใจ สุภาพ อ่อนโยน ยิ้มแย้มแจ่มใส ให้บริการด้วยความเป็นกันเอง สร้างบรรยากาศของการให้บริการที่อบอุ่น จะทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความรู้สึกที่ดีประทับใจต่อการบริการ ตระหนักถึงการแสดงออกทางพฤติกรรม เรียนรู้ค้นหาความต้องการผู้ใช้บริการทุกกลุ่มทุกระดับ

ด้านระบบขั้นตอนการให้บริการ สำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยา ควรให้ความสำคัญในเรื่องการจัดเตรียมวัสดุสิ้นเปลือง เช่น ปากกา แบบฟอร์ม ฯลฯ อย่างเพียงพอขั้นตอนการเข้ารับบริการไม่ซับซ้อน มีความรวดเร็วในแต่ละขั้นตอนบริการและแบบฟอร์มที่ใช้มีความเหมาะสม และง่ายต่อการกรอกข้อมูล ดังนั้น สำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยา ควรดำเนินการ ดังนี้

1. บุคลากรที่มีหน้าที่ให้บริการในแต่ละจุดบริการ ต้องมีการสำรวจและจัดเตรียมวัสดุ เช่น ปากกา แบบฟอร์ม ฯลฯ และอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ให้พร้อมและเพียงพอ สำหรับการใช้งานในแต่ละวัน และให้ผู้ใช้บริการสามารถมองเห็นและเข้าถึงได้ง่าย

2. ควรให้บุคลากรแจ้งประชาสัมพันธ์ให้ผู้ใช้บริการทราบช่องทางการชำระเงินสมทบผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น จ่ายด้วยเงินสดที่เคาน์เตอร์เซเว่นวิส 7-ELEVEN ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ธนาคารธนชาติ จำกัด (มหาชน) ไปรษณีย์ ธนาณัติ หรือหักผ่านบัญชีธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ฯลฯ เป็นต้น เพื่อลดขั้นตอนการทำงาน ช่วยลดเวลา ทรัพยากร และอำนวยความสะดวกต่อผู้ใช้บริการที่มาชำระเงินสมทบ

ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก สำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยา ควรให้ความสำคัญด้านพื้นที่สำหรับให้บริการจอดรถอย่างเพียงพอ สถานที่ตั้งสำนักงานมีความเหมาะสม สะดวกในการเดินทาง ดังนั้น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการให้บริการของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยาควรดำเนินการดังนี้

1. สำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยา ควรจัดหาพื้นที่สำหรับจอดรถให้เพียงพอต่อจำนวนผู้ที่มาใช้บริการ โดยติดต่อขอเช่าพื้นที่บริเวณใกล้เคียงเพื่อเป็นพื้นที่จอดรถของผู้ใช้บริการ
2. สำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยา ควรเพิ่มจุดให้บริการเพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้ใช้บริการได้เข้าถึงได้ง่าย เช่น มีจุดบริการในศูนย์ราชการ ท้องปงลาซ่า พะเยา เทลโก้โลดัล เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาความคิดเห็นในการให้บริการของสำนักงานประกันสังคม ผ่านระบบเคาน์เตอร์เซอร์วิส ธนาคารไปรษณีย์และระบบออนไลน์
2. เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ใช้บริการต่อการใช้บริการผ่านระบบเคาน์เตอร์เซอร์วิส ธนาคารไปรษณีย์ และระบบออนไลน์ กับการใช้บริการที่สำนักงานประกันสังคม

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลงได้ ด้วยความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์สิริเกียรติ รัชชุตานติ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้ความกรุณาแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่อง จนการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์ และขอขอบคุณผู้บริหารและบุคลากรสำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยาทุกท่าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูล เพื่อใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาครั้งนี้ ขอมอบแด่บุพการี ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

- ชลลดา ทรงอยู่. (2552). ความพึงพอใจของผู้ประกันตนต่อบริการด้านการขอรับประโยชน์ทดแทน กองทุนประกันสังคม ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดนครราชสีมา. การค้นคว้าอิสระ บ.ศ.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน, นครราชสีมา.
- บุญชุม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุษราภรณ์ ฉายชูผล. (2551). ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อการบริการของสำนักงานประกันสังคมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ. การค้นคว้าอิสระ บ.ศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีปทุม, กรุงเทพฯ.
- ปิยะธิดา ดวงแสง. (2548). ความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อการให้บริการด้านการขอรับประโยชน์ทดแทน กองทุนประกันสังคม: ศึกษากรณีสำนักงานประกันสังคมจังหวัดอุบลราชธานี. การค้นคว้าอิสระ ร.ป.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. มหาสารคาม.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. คณะบริหารธุรกิจ. (2559). หลักการตลาด (พิมพ์ครั้งที่ 10). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. คณะบริหารธุรกิจ.
- สำนักงานประกันสังคม. (2559). รายงานประจำปี 2559. กรุงเทพฯ: โชคอนันต์ ซัพพลาย.
- สำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยา. (2561). ข้อมูลสถิติผู้ประกันตนจังหวัดพะเยา: สำนักงานประกันสังคมจังหวัดพะเยา.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สุภาวดี ชุมทองจันทร์. (2560). การวิจัยธุรกิจ. กรุงเทพฯ: วี.พริ้นท์.

หัตถยา ห้าวหาญ. (2553). **ทัศนคติและความพึงพอใจต่อสวัสดิการการรักษาพยาบาลตามสิทธิประกันสังคมของผู้ประกันตนในกรุงเทพมหานคร**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ บธ.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร, กรุงเทพฯ.

คุณลักษณะผู้ประกอบการที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของธุรกิจ ที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

Characteristics entrepreneurs that affect the success in business operation of registered businesses Meuang Phayao District, Phayao Province

กนกกาญจน์ อวีรุตม์^{1*} และ สิริเกียรติ รัชชุตานติ²

Kanokkarn Awirut^{1*} and Sirikiat Ratchusanti²

บทคัดย่อ

การศึกษางานวิจัยเชิงพรรณนาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาคุณลักษณะผู้ประกอบการที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของธุรกิจที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้ประกอบการที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล กับสำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดพะเยา และยังดำเนินธุรกิจอยู่ในปี 2560 จำนวน 544 ราย กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบการที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา จำนวน 322 ราย โดยใช้ตารางประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครจซี่และมอร์แกน สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ค่าเอฟ และวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 41 – 50 ปี สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาปริญญาตรี ระยะเวลาในการประกอบกิจการ 6 – 10 ปี ประกอบธุรกิจในรูปแบบห้างหุ้นส่วนจำกัด ทุนจดทะเบียนระหว่าง 1,000,001–5,000,000 บาท ประกอบธุรกิจบริการ มีพนักงานจำนวน 11 – 20 คน ระดับที่มีผลเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้ประกอบการ โดยภาพรวมมีผลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความสม่ำเสมอทางอารมณ์และใส่ใจในการเรียนรู้ ด้านความมีนวัตกรรม ด้านใส่ใจในความสำเร็จ ด้านความเป็นตัวของตัวเอง ด้านความกล้าเสี่ยง ด้านความต้องการจะแข่งขัน มีผลอยู่ในระดับมาก ระดับความสำเร็จเกี่ยวกับความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ โดยภาพรวมมีระดับความสำเร็จอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านทรัพยากรมนุษย์ ด้านสถานภาพทางการตลาด ด้านทรัพยากรทางการเงิน ด้านทรัพยากรทางกายภาพ และด้านคุณภาพของสินค้าหรือบริการ มีระดับความสำเร็จอยู่ในระดับมาก

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า คุณลักษณะผู้ประกอบการที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ คือ ความสม่ำเสมอทางอารมณ์และใส่ใจในการเรียนรู้ ความกล้าเสี่ยง ความต้องการจะแข่งขัน และความมีนวัตกรรม มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ

คำสำคัญ: คุณลักษณะผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการ ธุรกิจประเภทนิติบุคคล ความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ

¹นิสิตคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : Kanokkarn.aw@up.ac.th

Abstract

The purpose of this descriptive research was to study the characteristics of entrepreneurs that affect the success in business operations of registered businesses in Meuang district, Phayao province. The study population was 544 entrepreneurs who registered as juristic persons with the Business Development Agency, Meuang district, Phayao province and were running their businesses in the year 2017. The study sample recruited into the study included 322 entrepreneurs who registered as juristic persons with the Business Development Agency Meuang district, Phayao province. The sample size determination was performed by using the Krejcie and Morgan table. The obtained data was analyzed and presented as frequencies, percentages, mean and standard deviation. ANOVA and multiple regression analysis were used to test the study hypothesis. A p-value less than 0.05 was considered statistical significant.

The results showed that the respondents were mostly male with the age of 41–50 years old. They were married and had a bachelor's degree. The duration of their businesses was between 6–10 years and their businesses were in the form of a limited partnership with the authorized capital of 1,000,001–5,000,000 baht. Most of them were running service businesses with 11–12 employees. The overall level of the characteristics of entrepreneurs was high. When considering each aspect, stability and learning orientation, innovativeness orientation, achievement orientation, autonomy orientation, risk taking orientation, and competitive orientation were in a high level. The overall level of success in business was high. When considering each aspect, human resources, market position, financial resource, physical resource, and quality and service were in a high level.

The results of hypothesis testing showed that the characteristics of entrepreneurs that affect the overall success in business operation were stability and learning orientation, risk taking orientation, competitive orientation, and innovativeness orientation.

Keywords: Entrepreneurial Characteristics , Entrepreneur, Corporate Business, Business Success

บทนำ

จากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นตั้งแต่กลางปี 2540 ซึ่งเริ่มจากสถาบันการเงินก่อนจะลุกลามไปสู่ธุรกิจเกือบทุกสาขาทั้งกิจการขนาดใหญ่และขนาดเล็กล้วนได้รับผลกระทบจากเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นด้วยกันทั้งสิ้นธุรกิจที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลโดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรมซึ่งเป็นภาคการผลิตที่แท้จริงก็ได้รับผลกระทบจากเศรษฐกิจเช่นเดียวกัน กลุ่มธุรกิจที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลล้วนประสบปัญหาขาดสภาพคล่องจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทำให้อำนาจซื้อการบริโภคของประชาชนลดน้อยลงเป็นผลให้กิจการที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลต้องชะลอหรือลดการผลิต การจำหน่ายหรือถึงขั้นปิดกิจการไปในที่สุดโดยกลุ่มที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดคือ กลุ่มธุรกิจที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ที่เป็นการรับช่วงการผลิตจากกลุ่มอุตสาหกรรมสนับสนุน ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมขนาดกลางที่ใช้เทคโนโลยีพึ่งพาจากต่างประเทศ เช่น อุตสาหกรรมรถยนต์ เป็นต้น ส่วนกลุ่มธุรกิจที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ที่พึ่งพาตนเองได้และมักจะมีภูมิปัญญาไทยเป็นพื้นฐานมาจากครอบครัวจะสามารถดำรงธุรกิจอยู่ได้ เนื่องจากกลุ่มนี้จะมีความคล่องตัวในเรื่องการจัดการ เทคนิคการผลิต การจำหน่ายซึ่งมักจะมีความยืดหยุ่นในการปรับตัว เพื่อรับมือกับภาวะวิกฤติเศรษฐกิจได้ดีกว่ากลุ่มธุรกิจที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลที่รับช่วงการผลิตจากบริษัทอุตสาหกรรมขนาดใหญ่และขนาด

กลาง แต่อย่างไรก็ตามกลุ่มธุรกิจที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล โดยทั่วไปก็ยังได้รับผลกระทบจากอำนาจซื้อและการบริโภคที่น้อยลงของประชาชน และมีปัญหาคือสภาพคล่องทางการเงิน ที่กระจายไปทั่วระบบเศรษฐกิจหากภาครัฐไม่ยื่นมือเข้าไปช่วยเหลือ ผู้ประกอบการธุรกิจที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลเหล่านี้ก็จะทยอยปิดกิจการไปเรื่อย ๆ กระทั่งกลายเป็นปัญหาเรื้อรังทางเศรษฐกิจและส่งผลกระทบต่อปัญหาสังคมในที่สุด (สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2560)

จังหวัดพะเยา เป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่มีธุรกิจที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลเป็นเจ้าของกิจการทั้งภาคการเกษตร การบริการ ภาคอุตสาหกรรม ภาคเอกชน และภาคอื่น ๆ เพื่อเป็นการสร้างรายได้และการพึ่งพาตนเอง แต่จากที่ผ่าน มาพบว่าการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการในจังหวัดพะเยา มีทั้งกิจการที่ดำเนินธุรกิจประสบความสำเร็จและไม่ ประสบความสำเร็จ จากการประเมินสถานการณ์เศรษฐกิจของจังหวัดพะเยา ในปี 2558 2559 และ 2560 มีการจด ทะเบียนนิติบุคคลในรูปของบริษัทจำกัด บริษัทมหาชน ห้างหุ้นส่วนจำกัด และห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล รวมทั้งสิ้น 922 1,052 และ 1,274 ราย ตามลำดับ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วร้อยละ 99 เป็นธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สำนักงาน พัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดพะเยา, 2560) เมื่อเทียบกับจำนวนผู้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลในปี 2558 2559 และ 2560 แล้วมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นของการจดทะเบียนตั้งใหม่ จำนวน 130 และ 222 ราย ตามลำดับ มีการยกเลิกกิจการ จำนวน 49 44 และ 15 ราย ตามลำดับ เมื่อเทียบกับปี 2558 2559 และ 2560 แล้วมีการยกเลิกกิจการลดลงจากทุก ปี จำนวน 5 รายและ 11 รายตามลำดับ ในส่วนของอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีผู้ประกอบการที่จดทะเบียนนิติ บุคคล ในปี 2558 2559 และ 2560 จำนวน 401 453 และ 544 ราย ตามลำดับ โดยมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นของ ผู้ประกอบการธุรกิจ เมื่อเทียบกับการจดทะเบียน ปี 2558 2559 และ 2560 จำนวน 52 และ 91 ราย ตามลำดับ มี การยกเลิกกิจการจำนวน 12 14 และ 7 ราย เมื่อเทียบกับปี 2558 2559 แล้วมีการยกเลิกกิจการเพิ่มขึ้นในปี 2559 จำนวน 2 ราย และลดลงในปี 2560 จำนวน 7 ราย (สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดพะเยา, 2560) จากข้อมูลที กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า จำนวนผู้ประกอบการที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ในอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มี การขยายตัวเพิ่มมากขึ้นทุกปี และจำนวนผู้ประกอบการที่จดทะเบียนและยังคงดำเนินกิจการอยู่ของอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเมื่อเทียบกับจำนวนผู้ประกอบการทั้งหมดในจังหวัดพะเยา (สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดพะเยา, 2560) เนื่องจากได้รับปัจจัยสนับสนุนจากมติคณะรัฐมนตรีเพื่อสนับสนุน ผู้ประกอบการที่เป็นบุคคลธรรมดา ให้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลมากขึ้น เช่น การยกเว้นภาษีเงินได้ ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะ และอากรแสตมป์ เป็นต้น นอกจากนี้ มาตรการของภาครัฐในการกระตุ้นเศรษฐกิจของภาคการ ท่องเที่ยว รวมถึงการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานของภาครัฐเป็นแรงขับเคลื่อนให้เศรษฐกิจของจังหวัด ขยายตัว ซึ่งส่งผล ต่อการประกอบธุรกิจและการจดทะเบียนจัดตั้งนิติบุคคลของจังหวัดพะเยา จึงทำให้การบริโภคภาคเอกชนเริ่มฟื้นตัวดี ขึ้น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยกระตุ้นให้เศรษฐกิจไทยยังคงขยายตัวได้ดีในปีนี้ และในส่วนของ การยกเลิกกิจการเป็น การเข้าไปรื้อทะเบียนธุรกิจ ที่ไม่ได้มีความเคลื่อนไหว สิ้นสภาพ อยู่ระหว่างการชำระบัญชี พิกัดทรัพย์ และ ล้มละลาย เพื่อให้ข้อมูลทางทะเบียนสมบูรณ์ (สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดพะเยา, 2560)

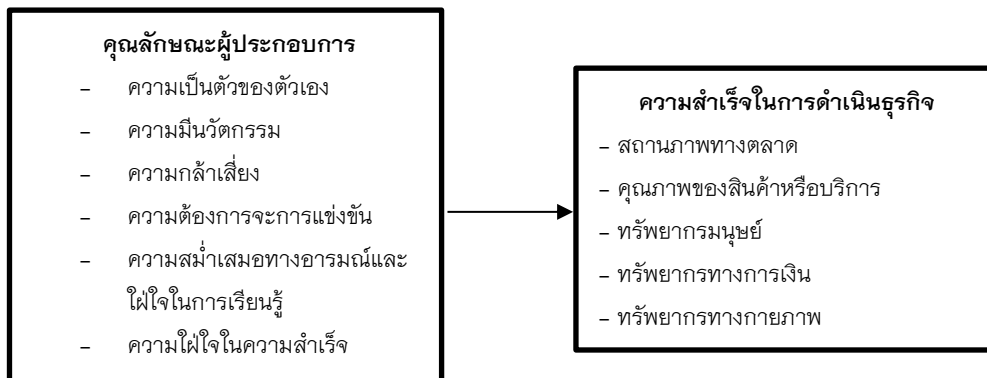
ด้วยข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการที่มีผลต่อความสำเร็จ ในการดำเนินธุรกิจของธุรกิจที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลในอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ซึ่งจะเป็นแนวทางในการ ดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการที่จะสามารถพัฒนาธุรกิจของตนเองให้มีความเจริญเติบโต สามารถยกระดับกิจการ ของตนเองและเพิ่มศักยภาพทางธุรกิจและเป็นข้อมูลประกอบการวางแผนพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อมในด้านทักษะ ความรู้ความสามารถ คุณลักษณะของผู้ประกอบการให้มีศักยภาพและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการให้ธุรกิจของ ตนเองอยู่รอดและประสบความสำเร็จ

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะผู้ประกอบการที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของธุรกิจที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาคุณลักษณะผู้ประกอบการโดยใช้แนวคิดตามความหมายของ Frese (2000) อ้างอิงในวันวิสาข์ โชคพรหมอนันต์(2557) ซึ่งคุณลักษณะผู้ประกอบการ ประเมินได้จาก 6 ด้าน ได้แก่ ความเป็นตัวของตัวเอง ความมีนวัตกรรม ความกล้าเสี่ยง ความต้องการจะแข่งขัน ความสม่ำเสมอและความใส่ใจในการเรียนรู้ ความใส่ใจในความสำเร็จ ส่วนความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ ได้ใช้แนวคิดตามความหมายของ Druker (2001) อ้างอิงในมะลิวัลย์ เทวชัยภูมิ (2559) ประเมินได้จาก 5 ด้าน ได้แก่ สถานภาพทางการตลาด คุณภาพของสินค้าหรือบริการ ทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรทางการเงิน และทรัพยากรทางกายภาพ โดยให้ผู้ประกอบการประเมินคุณลักษณะผู้ประกอบการและความสำเร็จของธุรกิจ วัดจากการตอบแบบสอบถามโดยให้คะแนนแบ่งเป็น 5 ระดับย่อยในการตอบแบบสอบถาม เพื่อประเมินคุณลักษณะผู้ประกอบการและความสำเร็จของผู้ประกอบการ ซึ่งจะได้ทราบถึงคุณลักษณะที่มีผลต่อความสำเร็จ เพื่อเป็นแนวทางให้กับผู้ประกอบการรายอื่น ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดสมมุติฐานการศึกษาคือ คุณลักษณะผู้ประกอบการมีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจในอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา จากขอบเขตเนื้อหาดังกล่าวสามารถแสดงกรอบแนวคิดได้ ดังนี้

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research)

1. ประชากร ประชากรที่ใช้การศึกษาครั้งนี้ เป็นผู้ประกอบการธุรกิจที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา และยังคงดำเนินธุรกิจอยู่ในปี พ.ศ. 2560 จำนวน 544 ราย (สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้า จังหวัดพะเยา , 2560)

2. กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ทำการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample size) โดยใช้ตารางประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan (สุภาวดี ขุนทองจันทร์ , 2560) โดยแยกตามรูปแบบของธุรกิจที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล รวมทั้งสิ้น 322 ราย โดยแยกเป็นบริษัทจำกัด 127 ราย ห้างหุ้นส่วนจำกัด 190 ราย ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล 5 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างเดือน มีนาคม – เมษายน 2561 โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้ คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามปลายปิด คำถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ส่วนที่ 2 ใช้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้ประกอบการที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ เป็นแบบสอบถามปลายปิด เป็นคำถามที่วัดระดับที่มีผลต่อคุณลักษณะของผู้ประกอบการโดยแบบสอบถามสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) สร้างตามแบบมาตราวัดของลิเคิร์ต (Likert Scale) ประเมินคำตอบโดยให้เลือกตอบได้เพียงคำตอบเดียว กำหนดให้แต่ละข้อคำถามมี 5 ระดับ คือ ระดับที่มีผลมากที่สุด ระดับที่มีผลมาก ระดับที่มีผลปานกลาง ระดับที่มีผลน้อย และระดับที่มีผลน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 ใช้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ เป็นแบบสอบถามปลายปิด เป็นคำถามที่ใช้ในการวัดระดับความสำเร็จเกี่ยวกับข้อมูลความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ โดยแบบสอบถามสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) สร้างตามแบบมาตราวัดของลิเคิร์ต (Likert Scale) ประเมินคำตอบโดยให้เลือกตอบได้เพียงคำตอบเดียว กำหนดให้แต่ละข้อคำถามมี 5 ระดับ คือ ระดับความสำเร็จมากที่สุด ระดับความสำเร็จมาก ระดับความสำเร็จปานกลาง ระดับความสำเร็จน้อย และ ระดับความสำเร็จน้อยที่สุด

เกณฑ์การแบ่งระดับคะแนนโดยพิจารณาค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้โดยใช้ค่าทางสถิติ คะแนนเฉลี่ยเลขคณิต กำหนดช่วงของการวัด ดังนี้

$$\text{พิสัย} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{ระดับขั้นที่ต้องการ}} = \frac{5 - 1}{5} = 0.8$$

ข้อมูลที่ได้จะถูกนำมาคำนวณคะแนนเฉลี่ย โดยกำหนดเกณฑ์การให้ความหมายของระดับคะแนนเฉลี่ย (กิตติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติและคณะ, 2552) จึงใช้ค่าช่วงห่างกันช่วงละ 0.8 ตามสูตรพิสัย ดังนี้

ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง มากที่สุด

ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง มาก

ระดับคะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ปานกลาง

ระดับคะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง น้อย

ระดับคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง น้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอนั้นอื่น ๆ เป็นข้อคำถามปลายเปิด

วิธีการดำเนินการทดสอบเครื่องมือ

การวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่คล้ายคลึงกัน แต่ไม่ใช่กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 ราย แล้วนำผลที่ได้มาทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) หาค่าความเชื่อมั่นของ

ข้อคำถามแต่ละด้าน มีค่า ≥ 0.70 แสดงถึงความเชื่อมั่นของชุดคำถามมีความเที่ยงตรงผ่านเกณฑ์คุณภาพ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิจัยเรื่อง คุณลักษณะผู้ประกอบการที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของธุรกิจที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล ดังนี้

1) ข้อมูลแบบปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลในอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา จำนวน 322 ราย โดยดำเนินการแจกแบบสอบถามและเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตัวเอง

2) ข้อมูลแบบทุติยภูมิ (Secondary Data) ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี นิยามศัพท์ และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ประกอบในการศึกษาครั้งนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาประมวลผลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ SPSS for Windows สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วยสถิติเชิงพรรณนา โดยมีรายละเอียดในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ใช้วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง 2) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามส่วนที่ 2 และ ส่วนที่ 3 การทดสอบสมมติฐาน ใช้สถิติวิเคราะห์ค่าความถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ใช้สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลระหว่างตัวแปรอิสระหลายตัวกับตัวแปรตามหนึ่งตัวแปร ที่แสดงความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้ประกอบการ ที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลกับความสำเร็จของการดำเนินธุรกิจ

เขียนสมการถดถอยแบบพหุคูณ (Regression) ดังนี้

$$Y = \alpha + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \beta_3 X_3 + \beta_4 X_4 + \beta_5 X_5 + \beta_6 X_6 + e_i$$

Y = ผลรวมของความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ

X₁ = ด้านความเป็นตัวของตัวเอง

X₂ = ด้านความมีนวัตกรรม

X₃ = ด้านความกล้าเสี่ยง

X₄ = ด้านความต้องการจะแข่งขัน

X₅ = ด้านความสม่ำเสมอและใส่ใจในการเรียนรู้

X₆ = ด้านความใส่ใจในความสำเร็จ

β = ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยของตัวแปรในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standard Regression

Coefficients)

e_i = ค่าความคลาดเคลื่อน (Error or Residual)

ผลการศึกษา

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 322 ชุด มีผู้ตอบแบบสอบถามที่สามารถให้ข้อมูลสมบูรณ์ จำนวน 322 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 65.53) อายุระหว่าง 41 – 50 ปี (ร้อยละ 54.04) มีสถานภาพสมรส (ร้อยละ 67.39) การศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 46.27) ระยะเวลาในการประกอบกิจการ 6 – 10 ปี (ร้อยละ 29.50) ประกอบธุรกิจในรูปแบบห้างหุ้นส่วนจำกัด (ร้อยละ 59.01) ทุนจดทะเบียนระหว่าง 1,000,001–5,000,000 บาท (ร้อยละ 45.65) ประกอบธุรกิจบริการ (ร้อยละ 46.27) และมีพนักงานจำนวน 11 – 20 คน (ร้อยละ 40.68)

ส่วนที่ 2 คุณลักษณะผู้ประกอบการธุรกิจที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา พบว่า ระดับที่มีผลเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้ประกอบการของธุรกิจที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ด้านคุณลักษณะของผู้ประกอบการ มีคุณลักษณะในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.90$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับที่มีผลเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ประกอบการ ลำดับแรก คือ ความสม่ำเสมอทางอารมณ์และความใส่ใจในการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.08$) รองลงมา คือ ความมีนวัตกรรม ($\bar{x} = 4.05$) ความใส่ใจในความสำเร็จ ($\bar{x} = 4.02$) ความเป็นตัวของตัวเอง ($\bar{x} = 4.00$) ความกล้าเสี่ยง ($\bar{x} = 3.67$) และความต้องการที่จะแข่งขัน ($\bar{x} = 3.55$) ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของธุรกิจที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ในอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา พบว่า ระดับความสำเร็จเกี่ยวกับความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ ในภาพรวมมีระดับความสำเร็จ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.92$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย พบว่า ระดับความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ ลำดับแรก คือ ทรัพยากรมนุษย์ ($\bar{x} = 4.07$) รองลงมา คือ สถานภาพทางการตลาด ($\bar{x} = 3.97$) ทรัพยากรทางการเงิน ($\bar{x} = 3.94$) ทรัพยากรทางกายภาพ ($\bar{x} = 3.94$) และคุณภาพของสินค้าหรือบริการ ($\bar{x} = 3.69$) ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐาน คุณลักษณะผู้ประกอบการที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลมีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

ตาราง 1 แสดงผลการวิเคราะห์คุณลักษณะผู้ประกอบการที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลมีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ ในอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

คุณลักษณะผู้ประกอบการ	ความสำเร็จในการประกอบธุรกิจ				
	B	SE	β	t	P-value
ค่าคงที่ (Constant)	0.878	0.182		4.823	<0.001**
1. ความเป็นตัวของตัวเอง	0.002	0.037	0.003	0.061	0.951
2. ความมีนวัตกรรม	0.104	0.033	0.142	3.124	0.002**
3. ความกล้าเสี่ยง	0.125	0.034	0.190	3.701	<0.001**
4. ความต้องการจะแข่งขัน	0.118	0.037	0.161	3.238	<0.001**
5. ความสม่ำเสมอทางอารมณ์ และใส่ใจในการเรียนรู้	0.364	0.043	0.401	8.442	<0.001**
6. ความใส่ใจในความสำเร็จ	0.062	0.040	0.074	1.538	0.125

$$R^2 = 0.742, \text{ Adj}R^2 = 0.541$$

** $P < 0.01$, * $P < 0.05$

จากตาราง 1 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรคุณลักษณะของผู้ประกอบการ ที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลมีผลต่อความสำเร็จในการประกอบธุรกิจ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา พบว่า คุณลักษณะที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มากที่สุด คือ ความสม่ำเสมอทางอารมณ์ และใส่ใจในการเรียนรู้ ($\beta = 0.401, P < 0.01$) รองลงมา คือ ความกล้าเสี่ยง ($\beta = 0.190, P < 0.01$) ความต้องการจะแข่งขัน ($\beta = 0.161, P < 0.01$) และความมีนวัตกรรม ($\beta = 0.142, P < 0.01$)

ผลการวิเคราะห์สมมติฐานเพิ่มเติม ผู้ประกอบการที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการที่แตกต่างกัน ดังนี้

1. ผู้ประกอบการที่มีเพศแตกต่างกันมีคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการ ที่แตกต่างกัน โดยพบว่า เพศชายมีคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการมากกว่าเพศหญิง ในด้านความเป็นตัวของตัวเอง ความมีนวัตกรรม ความกล้าเสี่ยง ความต้องการจะแข่งขัน และ ความใส่ใจในความสำเร็จ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน 2. ผู้ประกอบการที่มีอายุที่แตกต่างกัน มีคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการที่แตกต่างกัน โดยพบว่า ด้านความมีนวัตกรรม ด้านความสม่ำเสมอและใส่ใจในการเรียนรู้ ของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุแตกต่างกัน มีคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่แตกต่างกัน เมื่อทดสอบเป็นรายคู่โดยใช้วิธี LSD พบว่า ด้านความต้องการจะแข่งขัน ผู้ตอบแบบสอบถาม ที่มีช่วงอายุ 31-40 ปี มีคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีช่วงอายุ 41-50 ปี และตอบแบบสอบถามที่มีช่วงอายุ 50 ปีขึ้นไป มีคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่อยู่ในช่วงอายุ 41-50 ปี และในด้านความสม่ำเสมอและใส่ใจในการเรียนรู้ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป 41-50 ปี และ 31-40 ปี มีคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีช่วงอายุ 20-30 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

3. ผู้ประกอบการที่มีสถานภาพที่แตกต่างกัน มีคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการที่แตกต่างกัน โดยพบว่า ด้านความกล้าเสี่ยง และด้านความใส่ใจในความสำเร็จของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีสถานภาพแตกต่างกัน มีคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่แตกต่างกัน เมื่อทดสอบเป็นรายคู่โดยใช้วิธี LSD พบว่า ด้านความกล้าเสี่ยง และด้านความใส่ใจในความสำเร็จ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีสถานภาพสมรส มีคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีสถานภาพโสด และหม้าย หย่าร้าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

4. ผู้ประกอบการที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการที่แตกต่างกัน โดยพบว่าด้านความเป็นตัวของตัวเอง ด้านความมีนวัตกรรม ด้านความกล้าเสี่ยง ด้านความต้องการจะแข่งขัน ด้านความสม่ำเสมอใส่ใจในการเรียนรู้ และด้านความใส่ใจในความสำเร็จของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่แตกต่างกันเมื่อทดสอบเป็นรายคู่โดยใช้วิธี LSD พบว่า ด้านความเป็นตัวของตัวเอง ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาปริญญาโท มีคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการมากกว่าผู้ประกอบการที่มีการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย / เทียบเท่า และอนุปริญญาหรือเทียบเท่า ด้านความมีนวัตกรรม ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาปริญญาโท และปริญญาตรีมีคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย / เทียบเท่า อนุปริญญาหรือเทียบเท่า ด้านความกล้าเสี่ยง ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาปริญญาโท มีคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการ

มากกว่าผู้ประกอบการที่มีการศึกษาประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย / เทียบเท่า และอนุปริญญาหรือเทียบเท่า ด้านความต้องการจะการแข่งขัน ความสม่ำเสมอและใส่ใจในการเรียนรู้ ด้านความใส่ใจในความสำเร็จ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาปริญญาโทมีคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า อนุปริญญาหรือเทียบเท่า และปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาเรื่อง คุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของธุรกิจที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา พบประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. **ด้านความสม่ำเสมอทางอารมณ์และใส่ใจการเรียนรู้** มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ อาจเป็นเพราะผู้ประกอบการธุรกิจในพื้นที่อำเภอเมืองพะเยา มีความต้องการให้ลูกค้ายอมรับในการบริการหรือซื้อสินค้าของตนเอง จึงมีความพร้อมที่จะศึกษา ค้นคว้าวิธีการต่าง ๆ หรือเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพิ่มเติมอยู่เสมอ ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของมะลิวัลย์ เหวชัยภูมิ(2559)ได้ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะของผู้ประกอบการที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของธุรกิจร้านค้าวัสดุและอุปกรณ์ก่อสร้างในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ไม่เก็บสิ่งผิดพลาดมาเป็นอารมณ์หรือผิดหวังท้อแท้ แต่มีความเชื่อว่า ความรู้และข้อมูลที่มีอยู่ในตัวนั้นเป็นประโยชน์ในการดำเนินธุรกิจแล้วจึงไม่มีความจำเป็นต้องเข้าร่วมกิจกรรมหรือแสวงหาความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ เพิ่มเติม และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันวิสาข์ โชคพรหมอนันต์ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการร้านค้าในตลาดนัดดอนหวาย จังหวัดนครปฐม พบว่า ธุรกิจของผู้ประกอบการนั้นมีชื่อเสียงอยู่แล้วและการค้าขายนั้นผู้ประกอบการไม่มีเวลาที่จะศึกษา ค้นคว้าหาวิธีการต่าง ๆ หรือเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ นอกจากนี้การที่ตลาดนัดดอนหวายมีชื่อเสียง ทำให้มีนักท่องเที่ยวมาซื้อสินค้า สินค้าขายได้ จึงทำให้ผู้ประกอบการมีความสุขกับวิถีชีวิตอยู่แล้ว

2. **ด้านความกล้าเสี่ยง** มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ อาจเป็นเพราะธุรกิจของผู้ประกอบการส่วนใหญ่ในอำเภอเมืองจังหวัดพะเยา ไม่ได้มีชื่อเสียง หรือสืบทอดมาตั้งแต่รุ่นสู่รุ่น ผู้ประกอบการจึงกล้าเสี่ยงที่จะกู้ยืมเงินเป็นจำนวนมากเพื่อการลงทุนในการดำเนินธุรกิจ เพื่อซื้อหาหรือจัดหาทรัพยากรทางด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำเนินธุรกิจอย่างเป็นระบบเพื่อการเจริญเติบโตของธุรกิจให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พิษญา มัชฌิมศรัทธา (2554) ได้ศึกษาเรื่องบุคลิกการเป็นผู้ประกอบการ ภูมิความรู้ ความชำนาญ ทักษะการจัดการจัดหาทรัพยากรใหม่ และความสำเร็จในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการโรงแรมอิสระในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ประกอบการมีความกล้าเสี่ยงในการซื้อหาและจัดการทรัพยากรที่มีความจำเป็นต่อการดำเนินธุรกิจอย่างเป็นระบบ ซึ่งเกี่ยวกับเงินทุน บุคลากร วิธีการดำเนินงานและระบบใหม่ ๆ เพื่อการเริ่มต้นธุรกิจและการเติบโตของธุรกิจในระดับมากขึ้นเท่าใดยิ่งจะมีความกล้าเสี่ยงกับสิ่งที่ไม่รู้และกล้าที่จะกู้ยืมจำนวนมากและนำทรัพย์สินจำนวนมากของตนเข้าผูกพันในการเริ่มกิจการ

3. **ด้านความต้องการจะแข่งขัน** มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ อาจเป็นเพราะผู้ประกอบการในอำเภอเมืองพะเยา ส่วนใหญ่มีความมุ่งมั่นและความพยายามสูงในการทำให้ธุรกิจล้ำหน้าเหนือ คู่แข่งขัน ชอบจัดกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ให้เหนือกว่าคู่แข่งในตลาด และพยายามทำทุกวิถีทางที่จะทำให้คู่แข่งหมดประสิทธิภาพ เพื่อความสำเร็จและความได้เปรียบในการดำเนินธุรกิจ ถึงแม้ว่าการขายสินค้าหรือบริการในชนิดเดียวกันก็มีมาก แต่ผู้ประกอบการและคู่แข่งไม่มีความขัดแย้งกันแต่อย่างใด สอดคล้องกับการศึกษาของมะลิวัลย์ เหว

ชัยภูมิ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะของผู้ประกอบการที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของธุรกิจร้านค้าวัสดุและอุปกรณ์ก่อสร้างในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่พยายามทำทุกวิถีทางที่จะทำให้คู่แข่งหมดประสิทธิภาพเพื่อความสำเร็จและความได้เปรียบในการดำเนินธุรกิจ มีความมุ่งมั่นและมีความพยายามอย่างสูงในการทำให้ธุรกิจล้าหน้าเหนือคู่แข่งชั้นโดยมีการจัดกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ให้เหนือกว่าคู่แข่งชั้นในตลาด แต่เนื่องจากผู้ประกอบการค้าวัสดุก่อสร้างส่วนใหญ่ มีความสัมพันธ์ฉันท์พี่น้องมาตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษจึงไม่มีความขัดแย้งกันเอง

4. **ด้านความมีนวัตกรรม** มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ พบว่า ผู้ประกอบการมีความพยายามในการหาช่องทางที่จะริเริ่มนำสิ่งใหม่ๆ มาใช้กับธุรกิจของตัวเองมีความคิดแบบก้าวหน้า เพื่อปรับปรุงธุรกิจให้ทันสมัยตลอดจนนำความรู้ในเรื่องเทคโนโลยีใหม่ๆ ในการปรับปรุงธุรกิจการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในยุคสมัยปัจจุบันการแข่งขันทางการตลาดอยู่ในระดับสูง ส่งผลให้ผู้ประกอบการต้องมีการนำสิ่งใหม่ ๆ มาใช้เพื่อส่งเสริมการตลาด และสนับสนุนกิจการของตนเองให้ประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับการศึกษาของ วิมพ์วิภา เกตุเทียน (2556) ได้ศึกษา เรื่อง คุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลาง ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง เนื่องจากผู้ที่ประสบความสำเร็จสามารถที่จะวิเคราะห์เหตุการณ์ในอนาคตข้างหน้าได้อย่างแม่นยำ และวางแผนรับเหตุการณ์ที่จะเปลี่ยนแปลง มีความคิดสร้างสรรค์มีจินตนาการไม่เหมือนคนอื่น มีขบวนการทางเทคโนโลยีใหม่ๆ ในการปรับปรุงผลิตภัณฑ์หรือการบริการ มีความคิดสร้างสรรค์อยู่ตลอดเวลา

5. ผู้ประกอบการที่มีเพศแตกต่างกันมีคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการ ที่แตกต่างกัน โดยพบว่า เพศชาย มีคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการมากกว่าเพศหญิง ในด้านความเป็นตัวของตัวเอง ด้านความมีนวัตกรรม ด้านความกล้าเสี่ยง ด้านความต้องการจะแข่งขัน และ ด้านความใส่ใจในความสำเร็จ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานสามารถอธิบายได้ว่า เพศชายมีคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการมากกว่าเพศหญิง อาจเป็นเพราะผู้ประกอบการในอำเภอเมืองพะเยา ผู้ชายยังเป็นใหญ่ มีบทบาทหรือตำแหน่งทางธุรกิจมากกว่าผู้หญิง ถึงแม้ว่าสังคมปัจจุบันผู้หญิงกับผู้ชายมีสิทธิเท่าเทียมกัน แต่ผู้ชายมีความเป็นผู้กล้าคิด กล้าตัดสินใจแบบเด็ดขาด โดยกล้าที่จะตัดสินใจด้วยตัวเอง มีความมุ่งมั่นที่จะเหนือกว่าคู่แข่งชั้นในธุรกิจเดียวกัน อดทนต่อความล้มเหลวที่เกิดขึ้นมากกว่าผู้หญิง

6. ผู้ประกอบการที่มีอายุที่แตกต่างกัน มีคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการที่แตกต่างกัน โดยพบว่า ด้านความมีนวัตกรรม ด้านความสม่ำเสมอและใส่ใจในการเรียนรู้ ของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุต่างกัน มีคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน สามารถอธิบายได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุมากกว่า ยิ่งต้องผ่านประสบการณ์มากมาย มั่นใจในตนเองสูง กล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ หรือสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง มีความมั่นใจไม่เก็บสิ่งที่ผิดพลาดมาเป็นอารมณ์หรือผิดหวังท้อแท้ และนำสิ่งที่ผิดพลาดในอดีตนั้นมาเป็นประสบการณ์ในการเรียนรู้ นำความรู้ข้อมูลที่มีประโยชน์ เทคโนโลยีใหม่ๆ มาปรับปรุงธุรกิจเพื่อที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์การบริการ เพื่อให้ธุรกิจก้าวหน้าและทันสมัย ตรงกับความต้องการของลูกค้า มากกว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่า อาจจะมีประสบการณ์น้อยในการทำธุรกิจซึ่งจะไม่กล้าตัดสินใจอย่างเด็ดขาด เพราะกลัวความล้มเหลวที่จะเกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วันวิสาข์ โชคพรหมอนันต์ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการร้านค้าในตลาดน้ำดอนหวาย จังหวัดนครปฐมพบว่า ผู้ประกอบการที่มีอายุเพิ่มขึ้นทำให้สะสมประสบการณ์ที่ผ่านมามาก จึงมีความมั่นใจในตนเองสูง สามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง สามารถปรับปรุงแก้ไขได้ทันสถานการณ์ตลอดเวลา มากกว่าผู้ที่มีประสบการณ์น้อยซึ่งจะไม่กล้าตัดสินใจอย่างเด็ดขาด เพราะกลัวความล้มเหลวที่จะเกิดขึ้น

7. ผู้ประกอบการที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการที่แตกต่างกัน โดยพบว่า ความเป็นตัวของตัวเอง ความมีนวัตกรรม ความกล้าเสี่ยง ความต้องการจะการแข่งขัน ความสม่ำเสมอและใส่ใจในการเรียนรู้ และความใส่ใจในความสำเร็จ ของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน สามารถอธิบายได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาโทมีคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการที่มีการศึกษาระดับ ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า อนุปริญญาหรือเทียบเท่า และปริญญาตรี อาจเป็นเพราะ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท ได้เรียนรู้และศึกษาหาข้อมูลในเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการ การบริหาร ต่าง ๆ มีการบูรณาการสิ่งต่าง ๆ ให้สามารถนำความรู้ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับธุรกิจของตนเอง และมีการวิเคราะห์ปัญหา รวมถึงการแก้ปัญหาได้ดีกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับที่ต่ำกว่าปริญญาโท ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วันวิสาข์ ไชคพรหมอนันต์ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการร้านค้าในตลาดนัดน้ำดอนหวาย จังหวัดนครปฐม พบว่า ผู้ประกอบการที่มีระดับการศึกษาระดับอนุปริญญา / ปวส. ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี มีคุณลักษณะของผู้ประกอบการร้านค้ามากกว่าผู้ประกอบการที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. อาจเป็นเพราะ ผู้ที่มีระดับการศึกษาระดับอนุปริญญา / ปวส. ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี ได้มีการเรียนรู้ในเชิงปฏิบัติ เชิงทฤษฎีต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดการ การบริหาร ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับธุรกิจของผู้ประกอบการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าผู้ประกอบการที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.

8. ผู้ประกอบการที่มีระยะเวลาในการประกอบกิจการที่แตกต่างกัน มีคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการที่แตกต่างกัน โดยพบว่า ด้านความเป็นตัวของตัวเอง ด้านความมีนวัตกรรม ด้านความกล้าเสี่ยง ด้านความต้องการจะแข่งขัน ด้านความสม่ำเสมอใส่ใจในการเรียนรู้ และด้านความใส่ใจในความสำเร็จของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระยะเวลา ในการประกอบกิจการแตกต่างกัน มีคุณลักษณะของผู้ประกอบการไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจเป็นเพราะ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระยะเวลาในการประกอบกิจการที่ต่างกันมีความคิดเห็นระดับที่มีผลในด้านความเป็นตัวของตัวเอง ด้านความมีนวัตกรรม ด้านความกล้าเสี่ยง ด้านความต้องการจะแข่งขัน ด้านความสม่ำเสมอใส่ใจในการเรียนรู้ และด้านความใส่ใจในความสำเร็จ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ วันวิสาข์ ไชคพรหมอนันต์ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการร้านค้าในตลาดนัดน้ำดอนหวาย จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า ผู้ประกอบการที่มีประสบการณ์ในการประกอบกิจการต่างกันจะมีความคิดเห็นในด้านความเป็นตัวของตัวเอง ด้านความมีนวัตกรรม ด้านความกล้าเสี่ยง ด้านความต้องการจะแข่งขันด้านความสม่ำเสมอใส่ใจในการเรียนรู้ และด้านความใส่ใจในความสำเร็จ ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง คุณลักษณะผู้ประกอบการที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของธุรกิจที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลในอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการศึกษา ดังนี้

1. ด้านความสม่ำเสมอทางอารมณ์และใส่ใจในการเรียนรู้ มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ ทั้งในภาพรวมของความสำเร็จ และรายด้าน คือ ด้านสถานภาพทางการตลาด ด้านคุณภาพสินค้าและบริการ ด้านทรัพยากรมนุษย์ ด้านทรัพยากรทางการเงิน และทรัพยากรทางกายภาพ ดังนั้นผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับด้านความสม่ำเสมอทางอารมณ์และใส่ใจในการเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นให้ผู้ประกอบการศึกษาเรียนรู้ และหาข้อมูลที่มี

ประโยชน์ในการดำเนินธุรกิจ เข้ารับการอบรมสัมมนา ซึ่งหน่วยงานภาครัฐที่จัดอบรมพัฒนาผู้ประกอบการสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างหลักสูตรสำหรับการอบรมผู้ประกอบการ ตัวอย่างเช่น การอบรมโปรแกรม e-Accounting For SMEs และการใช้ข้อมูลบัญชี เพื่อการบริหารจัดการธุรกิจ , การคัดเลือกอบรมเชิงปฏิบัติการ หัวข้อ "การสร้าง Content ให้ลูกค้าเห็นแล้วจดจำ" , การสัมมนาปั้นธุรกิจให้ปัง โอกาสสู่ธุรกิจยุคใหม่ 5 Trends and Tools For Success ฯลฯ เพื่อสร้างความรู้ แนวทางปฏิบัติ และแสวงหาความรู้ ประสบการณ์ใหม่ ๆ ให้กับผู้ประกอบการเกี่ยวกับข้อมูลต่าง ๆ ทางธุรกิจ และนำความรู้และความสามารถมาประเมินผลข้อบกพร่องในอดีต เพื่อเป็นประสบการณ์ในการเรียนรู้ ให้มีความมั่นคงไม่เก็บสิ่งผิดพลาดมาเป็นอารมณ์หรือผิดหวัง ท้อแท้กว่าที่ธุรกิจจะประสบความสำเร็จได้มักจะเกิดข้อผิดพลาดขึ้นมาเรื่อยๆ นอกจากข้อผิดพลาดที่จะเป็นแรงผลักดันในการพัฒนาธุรกิจแล้วยังมีคำแนะนำที่ผู้ประกอบการจะได้จากลูกค้าที่มาใช้บริการที่ร้านที่จะทำให้ผู้ประกอบการรู้ถึงความต้องการของลูกค้าโดยตรงว่าลูกค้าต้องการแบบไหนและต้องปรับแก้ส่วนใดจึงจะทำให้ร้านของผู้ประกอบการได้รับการยอมรับมากขึ้นซึ่งส่งผลให้ผู้ประกอบการมีโอกาสประสบความสำเร็จมากขึ้น

2. ด้านความกล้าเสี่ยง มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ ในภาพรวม และรายด้าน คือ ด้านสถานภาพทางการตลาด ด้านทรัพยากรทางการเงิน และด้านทรัพยากรทางกายภาพ ดังนั้นผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญ กับด้านความกล้าเสี่ยง โดยผู้ประกอบการต้องมีความกล้าที่จะลงทุน อย่างเช่น การใช้ทรัพย์สินหรือกล้าที่จะกู้ยืมเงินเป็นจำนวนมาก เพื่อการก่อตั้งและลงทุนในการดำเนินธุรกิจ และผู้ประกอบการต้องพร้อมที่จะกล้าเผชิญกับความล้มเหลวและอดทนต่อเวลา มีความกล้าและอดทนต่อการเผชิญ กับความเสี่ยง และตัดสินใจในสิ่งที่ไม่รู้ การทำธุรกิจถ้าหากผู้ประกอบการปราศจากความกล้าที่จะลงมือแล้วนั้นจะทำให้ธุรกิจที่ได้วางแผนไว้นั้นไม่สามารถดำเนินไปได้อย่างที่ตั้งใจไว้ ความกล้าเรียกได้ว่าเป็นแรงผลักดันที่จะทำให้ธุรกิจของคุณขับเคลื่อนไปได้ กล้าในที่นี้หมายถึง กล้าที่จะลงมือทำ กล้าที่จะตัดสินใจ และกล้าที่จะเผชิญหน้ากับปัญหาที่จะเข้ามา และสามารถแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างไม่กลัวเพื่อให้การดำเนินงานในอนาคตเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพสูงสุด

3. ด้านความต้องการจะแข่งขัน มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ ในภาพรวมและรายด้านของความสำเร็จ ด้านสถานภาพทางการตลาด ด้านทรัพยากรมนุษย์ ด้านทรัพยากรทางการเงิน ซึ่งผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญในด้านความต้องการจะแข่งขัน โดยการพิจารณาธุรกิจของตนเองเปรียบเทียบกับธุรกิจอื่น ๆ ในธุรกิจแบบเดียวกัน หรือธุรกิจที่คล้ายคลึงกัน ภายใต้สภาพการแข่งขันอย่างรุนแรงของธุรกิจ วิธีที่จะทำให้ธุรกิจขนาดเล็กประสบความสำเร็จได้ จะต้องผลิตสินค้าหรือบริการ ที่มีคุณภาพได้มาตรฐานในระดับที่ลูกค้า ต้องการ ในราคาที่เต็มใจจะจ่าย โดยผู้ประกอบการจะต้องรักษาคุณภาพให้มีความสม่ำเสมอ ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ทำให้ลูกค้าพอใจ และต้องการมากกว่าผลิตภัณฑ์ของคู่แข่ง ดังนั้น ผู้ประกอบการจะต้องสร้างคุณภาพในตัวสินค้าและบริการให้ได้มาตรฐาน เพราะไม่เพียงแต่จะรักษาลูกค้าเดิมได้ยังเป็นการเพิ่มลูกค้าใหม่ได้อีกมาก นอกจากนี้ผู้ประกอบการจะต้องพิจารณาให้รอบคอบ ถึงสิ่งที่จะทำให้สามารถดำเนินการให้ประสบความสำเร็จได้เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจในการแข่งขันระหว่างธุรกิจของตนเองและคู่แข่งการมุ่งมั่นที่จะให้ธุรกิจอยู่เหนือคู่แข่งจะนำไปสู่การพัฒนาและการสร้างความเข้มแข็งให้กับธุรกิจของตนเองในอนาคตที่ยั่งยืน

4. ด้านความมีนวัตกรรม มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ ในภาพรวมและรายด้าน คือ ด้านสถานภาพทางการตลาด ด้านทรัพยากรมนุษย์ ดังนั้นผู้ประกอบการจึงควรให้ความสำคัญ ในด้านความมีนวัตกรรม โดยที่ผู้ประกอบการต้องมีความคิดแบบก้าวหน้าในการหาช่องทางที่จะริเริ่มและนำความรู้ในเรื่องเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ เกี่ยวกับสินค้าและบริการ อย่างเช่น การสร้างคิวอาร์โค้ด เพื่อการชำระเงินแทนเงินสด สำรองห้องพัก หรือเช็คอินด่วน การสั่งซื้อสินค้าออนไลน์ โดยการสแกนโค้ดผ่านทางโทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต หรือจากหน้าสื่อสิ่งพิมพ์ ส่งให้กับ

ร้านค้าหรือสถานประกอบการ พนักงานหรือผู้ประกอบการก็จะสามารถให้บริการอย่างรวดเร็วและสะดวกสบาย เพื่อเป็นการพิจารณาปรับปรุงหรือพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ ให้เกิดผลดีต่อธุรกิจที่ดำเนินอยู่อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินกิจการประสบผลสำเร็จอย่างต่อเนื่อง

5. ความเป็นตัวของตัวเอง ถึงแม้ว่าจะไม่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ ทั้งในภาพรวมและรายข้อ แต่ผู้ประกอบการก็ควรให้ความสำคัญ ในด้านความเป็นตัวของตัวเอง โดยที่ผู้ประกอบการต้องมองเรื่องต่าง ๆ ให้กว้างขึ้น ธุรกิจจะขยายได้ขึ้นอยู่กับผู้ประกอบการมีวิสัยทัศน์สายตาทางธุรกิจกว้างพอแค่ไหน การมองการไกล การวางแผนงานอย่างละเอียดรอบคอบ และผู้ประกอบการต้องพัฒนาตัวเองไปเรื่อย ๆ ให้ทันยุคทันสมัยพยายามและฝึกฝนตนเองอย่างหนัก เพื่อให้มีความเป็นผู้นำ เพราะการที่จะเป็นผู้ประกอบการต้องมีความเป็นผู้นำสูง กล้าคิด กล้าตัดสินใจ กล้าสั่งการ เด็ดขาด รู้จักความเหมาะสม เป็นตัวอย่างที่ดีให้กับลูกน้อง วางตัวให้น่าเชื่อถือ มีความเป็นธรรมชาติ ไม้อินออน เสมอภาค รู้จักรับฟังผู้อื่น ผู้ประกอบการก็จะเป็นผู้นำที่ลูกน้องนับถือและเชื่อมั่น ซึ่งผู้ประกอบการสามารถฝึกฝนตนเองได้เพื่อจะนำมาซึ่งความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน

6. ความใส่ใจในความสำเร็จ ถึงแม้ว่าจะไม่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจทั้งในภาพรวมและรายข้อ แต่ผู้ประกอบการก็ควรให้ความสำคัญ ในด้านความใส่ใจในความสำเร็จ โดยการที่ผู้ประกอบการจะทำงานได้ก็ ตามหากงานนั้นไม่สำเร็จ ก็ไม่ควรละความพยายาม จงมีความมุ่งมั่นที่จะดำเนินธุรกิจให้สำเร็จ ถึงแม้ว่าจะประสบปัญหา อุปสรรคหรือสภาพการแข่งขันที่รุนแรง ผู้ประกอบการก็สามารถทำได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้เดิมในอนาคต ผู้ประกอบการก็จะตั้งเป้าหมายใหม่ที่ท้าทายให้มากยิ่งขึ้น และมีการเปลี่ยนวิธีการทำงานเพื่อให้ได้มาซึ่งความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ

7. จากผลการศึกษาผู้ประกอบการที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน จะมีคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่แตกต่างกัน เป็นปัจจัยส่วนบุคคลที่มีคุณลักษณะของผู้ประกอบการทั้ง 6 ด้าน ที่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า ผู้ประกอบการต้องมีการศึกษา หาความรู้เพิ่มเติมทางด้านการบริหารจัดการ ทฤษฎีต่างๆ รวมถึงกรณีศึกษาต่างๆ เพื่อให้การประกอบธุรกิจนั้นมีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของลูกค้ามากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาในส่วนของกลยุทธ์ในการประกอบธุรกิจเพื่อการพัฒนาธุรกิจที่ยั่งยืนต่อไปในอนาคต
2. ควรมีการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างของธุรกิจแห่งอื่น เพื่อเป็นข้อมูลเปรียบเทียบกับผลของกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ในอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา และควรมีการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มลูกค้าหรือผู้บริโภค เพื่อให้ได้ข้อมูลกว้างขวางและครอบคลุมยิ่งขึ้น
3. ควรมีการทำการศึกษาเชิงลึก หรือการวิจัยเชิงคุณภาพ ในการศึกษาคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ทราบปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของผู้ประกอบการ ที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ในอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าศึกษาด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือของ รองศาสตราจารย์ สิริเกียรติ รัชชชานติ อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ซึ่งให้คำปรึกษา แนะนำ และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เป็นอย่างดี จนการศึกษาค้นคว้าตนเองฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณสำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้า อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ประกอบการที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลในอำเภอเมืองพะเยา เป็นประโยชน์มากต่องานวิจัยเพื่อศึกษาคุณลักษณะผู้ประกอบการให้ดีขึ้นและขอขอบพระคุณผู้ประกอบการในอำเภอเมืองพะเยาทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ให้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลนี้ไปทำการสรุปผลเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้ประกอบการในอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยาต่อไป

กราบขอบพระคุณคณาจารย์ หลักสูตรปริญญา บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ทุกท่านที่ให้ความรู้ คำแนะนำในการศึกษาแก่ผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา รวมทั้งเจ้าหน้าที่ทุกท่าน และเพื่อนๆ พี่ๆ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรปริญญา บริหารธุรกิจบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา รวมถึงบุคคลทุกท่านที่ไม่ได้กล่าว ณ ที่นี้ ที่ให้ความช่วยเหลือในทุกๆด้าน และเป็นกำลังใจที่ตีตลอดมาในการศึกษาค้นคว้าตนเองฉบับนี้ จนสำเร็จลุล่วงไปได้

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ. (2552). **ระเบียบวิธีวิจัยธุรกิจ**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ. พงษ์วริน.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พิชญา มัชฌิมศรีธธา (2554). **บุคลิกการเป็นผู้ประกอบการ ภูมิความรู้ ความชำนาญ ทักษะการจัดการทรัพยากรใหม่ และความสำเร็จในการประกอบธุรกิจ ของผู้ประกอบการโรงแรมอิสระในเขตกรุงเทพมหานคร** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ ภาควิชาจิตวิทยา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- มะลิวัลย์ เหวชัยภูมิ. (2559). **คุณลักษณะของผู้ประกอบการที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของธุรกิจร้านค้าวัสดุและอุปกรณ์ก่อสร้างในจังหวัดนครราชสีมา**. การศึกษาค้นคว้าอิสระหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- วิมลวีรภา เกตุเทียน. (2556). **คุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดอนเมืองเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- วันวิสาข์ โชคพรหมอนันต์. (2557). **คุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการร้านค้า ในตลาดน้ำดอนหวาย จังหวัดนครปฐม**, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการภาครัฐและเอกชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.(2560) **รายงานสถานการณ์ธุรกิจประเทศไทย**. สืบค้นเมื่อ 18 มกราคม 2561.จาก <http://www.ismed.or.th/นิยาม-SMES/>.
- สุธิดา เสถียรมาศ. (2555). **การศึกษาอิทธิพลของกลยุทธ์ในการดำเนินงานบุคลิกการเป็นผู้ประกอบการและการให้ความสำคัญในหน้าที่ทางธุรกิจที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการ ดำเนินธุรกิจ SMEs**. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิตสาขาวิชาการประกอบการ. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดพะเยา. (2560). **ข้อมูลการจดทะเบียนนิติบุคคลในจังหวัดพะเยา**. จังหวัดพะเยา. กรมพัฒนาธุรกิจการค้า
- สุภาวดี ขุนทองจันทร์. (2560) **การวิจัยธุรกิจ** .กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น

ทัศนะของมัคคุเทศก์ต่อทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่

The Viewpoint of Tour Guides Towards the Direction of Tourism Development in Chiang Mai

อำพันธ์ แสนคำวัง^{1*} และ ฤทัยภัทร พิมลศรี²

Amphan saenkumwung^{1*} and luethaipat Pimonsree²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษานโยบาย และทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อศึกษาทัศนะของมัคคุเทศก์ต่อทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยแบบผสม กลุ่มตัวอย่างคือ มัคคุเทศก์ทั่วไป (ต่างประเทศ) ที่จดทะเบียนสำนักงานทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ สาขาภาคเหนือเขต 1 เชียงใหม่ จำนวน 370 คน เครื่องมือได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติแบบพรรณนาและสถิติอนุมานรวมทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า

1. นโยบายและทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวและธุรกิจบริการสุขภาพ เชื่อมโยงสู่เมืองท่องเที่ยวในภูมิภาค ขับเคลื่อนเชียงใหม่สู่เมืองมรดกโลก เป็นเมืองอัจฉริยะต้นแบบ (SMART CITY) คือ กินดี อยู่ดี มีสุข ส่งเสริมและเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมเป็นตัวนำ การพัฒนาประสิทธิภาพโครงสร้างพื้นฐานและระบบขนส่งมวลชน ยกกระดับความมั่นคงด้วยระบบกล้อง CCTV นำนวัตกรรมมาใช้ในการป้องกันและเตือนภัยด้านภัยพิบัติต่าง ๆ และพัฒนาการบริหารและการบริการภาครัฐ มีนโยบายด้านการอนุรักษ์และบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมทั้งในเขตเมืองและพื้นที่รอบนอก โดยมีเป้าหมาย คือ เมืองสีเขียว อนุรักษ์ พื้นฟูและบริหารจัดการป่าต้นน้ำและแหล่งน้ำ เพิ่มพื้นที่สีเขียวในเขตเมือง และอนุรักษ์พื้นที่สิ่งแวดล้อม

2. ทัศนะของมัคคุเทศก์ต่อทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ทัศนะต่อทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยรวมทั้ง 5 ด้านมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการ รองลงมาคือด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ด้านการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ด้านการพัฒนาการตลาดและการสร้างความเชื่อมั่น และด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก ตามลำดับ ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า จำนวนภาษาที่ใช้ในการสื่อสารขณะปฏิบัติงาน มีทัศนะต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ไม่แตกต่างกัน แต่เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน มีทัศนะต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แนวทางส่งเสริม ได้แก่ ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพและมีความ

¹นิสิตคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : amphan22@yahoo.com

พร้อมบนพื้นฐานของเอกลักษณ์ล้านนา สนับสนุนการท่องเที่ยวในพื้นที่นอกเมืองหลัก พัฒนาและสนับสนุนกลุ่มมัคคุเทศก์ในการอำนวยความสะดวกในการให้บริการ ส่งเสริมการตลาดมุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมาย และวางแผนทำงานแบบบูรณาการร่วมกัน ทั้งภาครัฐ เอกชน ชุมชน และนักท่องเที่ยว

คำสำคัญ: มัคคุเทศก์ การพัฒนาการท่องเที่ยว จังหวัดเชียงใหม่

Abstract

The purpose of this independent to study policy and direction of Tourism Development in Chiang Mai and to study the Viewpoint of Tour Guides Towards the Direction of Tourism Development in Chiang Mai. This research was mixed method. The sampling was 370 Tour Guides registered business registration offices in Northern Branch District 1 Chiang Mai. Instruments of the research were questionnaire and interview. Quantitative data and feasibility evaluation checklists were analyzed data by frequency, percentage, mean, standard deviation (S. D.). Qualitative data getting from the interview was analyzed by content analysis. The findings were as follows;

1. Tourism policy and direction in Chiang Mai It is a center of tourism and health service business. Link to regional tourist cities. Drive Chiang Mai to World Heritage City (SMART CITY) is a good place to live, to promote and to increase competitiveness by using information technology and innovation as a conductor. Infrastructure development and mass transit Enhance security with CCTV cameras, bringing innovations to prevent and cope with disasters. Development of public administration and services. There are policies for the conservation and management of the environment in urban and outer areas. The goal is a green city to conserve and manage the upstream and downstream forests. Add green space to urban areas. And conservation of the environment.

2. The Viewpoint of Tour Guides Towards the Direction of Tourism Development in Chiang Mai was found that the five aspects has the highest level of interpretation. When considering each side, it was found that. The highest mean is tourism development. goods and services Second, the tourism management. Human Resources Development in Tourism Market development and confidence building and the development of infrastructure and facilities, respectively. Number of languages used in communication the perception of tourism development in Chiang Mai was not different, but gender, age, education level. And experience in the work, there is a statistically significant difference at the level of 0.05. The guideline is to promote potential tourism activities and to be prepared on the basis of Lanna identity. Supports tourism in outlying areas. Develop and support a group of guides to facilitate the service. Promote targeted marketing. It also integrates the public, private, community and tourist sectors.

Keywords: Tour Guides, Tourism Development, Chiang Mai

บทนำ

การพัฒนาการท่องเที่ยวในปัจจุบันมีวิวัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง นโยบายและมาตรการของรัฐบาลก็มีการปรับเปลี่ยนให้ทันต่อสถานการณ์ เช่น ความคาดหวังของนักท่องเที่ยว สภาพการแข่งขันของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่สูงขึ้น เป็นต้น การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาและการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก ซึ่งมีการกำหนดเป้าหมายเชิงเศรษฐกิจ จากการท่องเที่ยวที่สูงขึ้นในทุก ๆ ปี (กรมการท่องเที่ยว, 2558, หน้า 2 –3) จะเห็นได้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นสิ่งที่ทุกรัฐบาลต่างให้ความสำคัญ รัฐบาลพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยว โดยได้กำหนดให้ พ.ศ.2558 เป็นปีท่องเที่ยววิถีไทย (2015 Discover Thai ness) มีนโยบายส่งเสริมอย่างเป็นทางการ โดยการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวของประเทศไทยให้มีการรับรู้ไปอย่างกว้างขวาง รองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และผลักดันการท่องเที่ยวเป็นวาระแห่งชาติ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2557) การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวต้องมีการบูรณาการตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำในรูปแบบต่าง ๆ สิ่งสำคัญเน้นการพัฒนาบุคลากรและสินค้าต่าง ๆ จะต้องมีมาตรฐาน นอกจากนี้ ส่งเสริมการท่องเที่ยวทางน้ำและทางรถไฟเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะเส้นทางเชียงใหม่เป็นการเดินทางการท่องเที่ยวทางราง (Rail Tourism) ด้วยรถไฟ ซึ่งมีเสน่ห์และสามารถสร้างสรรค์เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวต่าง ๆ ให้เกิดความเชื่อมโยงไปยังเมืองต่าง ๆ ทางพื้นที่และทางวัฒนธรรม (กรมการท่องเที่ยว, 2559)

จังหวัดเชียงใหม่ เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในภาคเหนือมีจุดเด่นและเอกลักษณ์คือวัฒนธรรม ประเพณี และทรัพยากรธรรมชาติ จึงมีนโยบายเร่งด่วน ให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการเชิดชูอัตลักษณ์ล้านนาด้านความอ่อนโยน อ่อนหวาน มีน้ำใจ ไมตรีต่อนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาและการวางแผนบริหารจัดการการท่องเที่ยวทุก ๆ ด้าน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2554) เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวยุคใหม่ที่มีความคาดหวัง การท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและเสริมสร้างประสบการณ์ที่คุ้มค่าและน่าประทับใจ การให้บริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยเฉพาะมัคคุเทศก์ เสมือนทูตของประเทศชาติที่ดูแลนักท่องเที่ยวโดยตรงและมีข้อมูลด้านความคิดเห็น ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาจากจังหวัดเชียงใหม่รวมทั้งข้อเสนอแนะในด้านต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรให้ที่ควรให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของมัคคุเทศก์ ในการพัฒนาการท่องเที่ยว แต่ในความเป็นจริงกลับพบว่า มัคคุเทศก์ส่วนใหญ่ไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น หรือขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยว จังหวัดเชียงใหม่ ได้เท่าที่ควร ดังนั้นเพื่อให้การท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่มีการพัฒนาไปในทางที่ยั่งยืนจึงควรส่งเสริมให้มัคคุเทศก์เข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ เพื่อให้การท่องเที่ยวมีความสมบูรณ์และให้มีการพัฒนาไปในทางที่ยั่งยืน ควบคู่กันไปกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และสามารถยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันให้ทัดเทียมระดับสากล

การศึกษาเรื่อง “ทัศนะของมัคคุเทศก์ต่อทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่” จึงมีความสำคัญอันนำไปสู่ข้อมูลหรือผลการศึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีการสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวที่มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยว สร้างประโยชน์ต่อสังคมและชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม วิถีชุมชน และการส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม บนพื้นฐานของการสร้างและใช้องค์ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ของมัคคุเทศก์ ที่จะสามารถนำไปส่งเสริมพัฒนาและปรับปรุงการท่องเที่ยวให้เกิดการอนุรักษ์อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

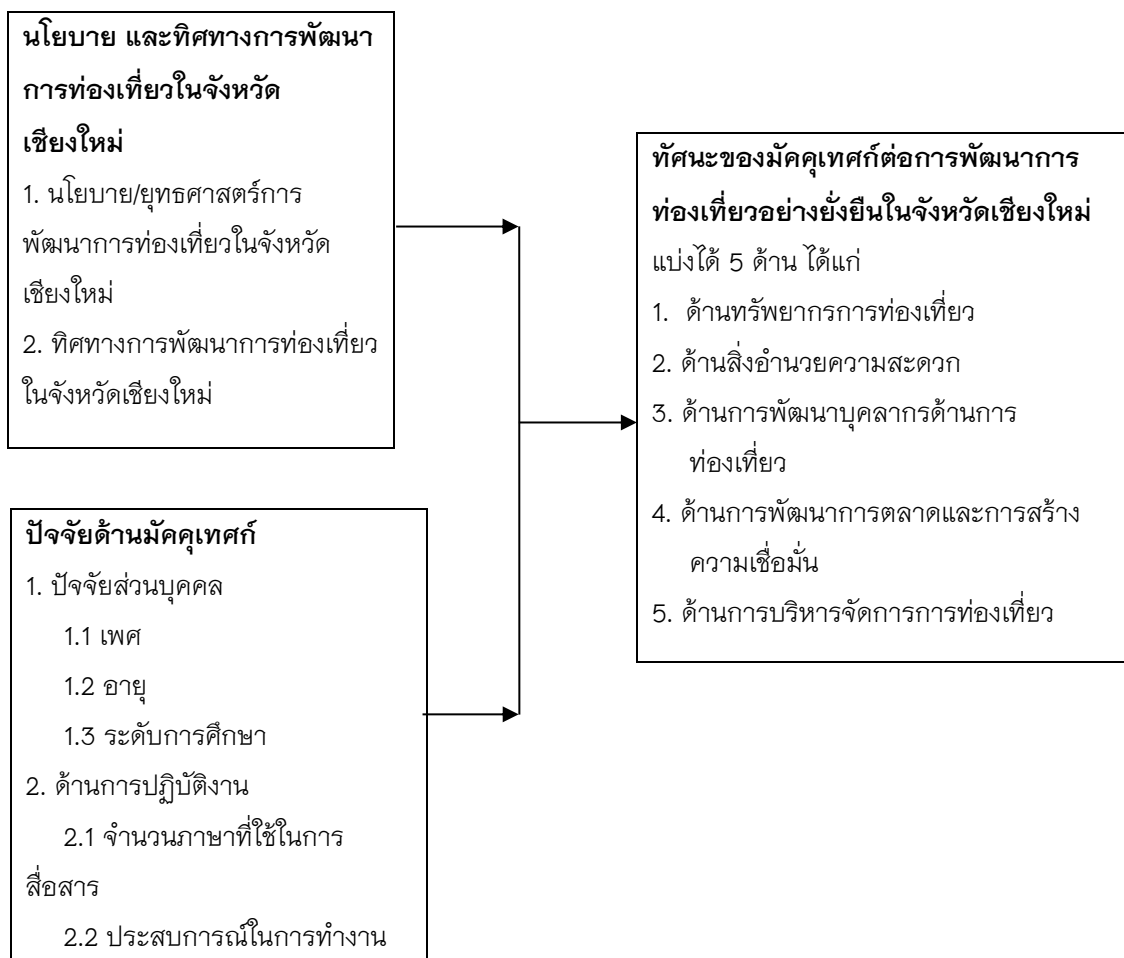
1. เพื่อศึกษานโยบาย และทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาทัศนะของภาคีที่เกี่ยวข้องกับทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

สมมุติฐาน

ภาคีที่เกี่ยวข้องที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนภาษาที่ใช้ในการสื่อสารขณะปฏิบัติงาน และประสบการณ์ในการทำงาน มีทัศนะต่อทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่แตกต่างกัน

กรอบแนวคิด

วิธีวิทยาการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1

เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ศึกษา นโยบาย และทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ ด้วยวิธีการศึกษาแนวคิดทฤษฎีการศึกษาเอกสาร

วิธีการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วย นายกสมาคมมัคคุเทศก์เชียงใหม่ คณะกรรมการ สมาคมมัคคุเทศก์เชียงใหม่ ทั้งชุดเดิมและชุดปัจจุบัน และมัคคุเทศก์ที่เป็นตัวแทนด้านผู้ประกอบการทัวร์ ที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก รวมทั้งสิ้น 9 คน

กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วย มัคคุเทศก์ทั่วไป (ต่างประเทศ) ที่จดทะเบียนสำนักงานทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ สาขา ภาคเหนือเขต 1 เชียงใหม่ จำนวน 5,036 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1970, pp 125 อ้างใน ธาณินทร์ ศิลป์จารุ, 2550, หน้า 49) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 370 คน และใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม มี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามปลายปิด เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนภาษาที่ใช้ในการสื่อสารขณะปฏิบัติงาน และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบปลายปิด เกี่ยวกับทัศนะของมัคคุเทศก์ต่อทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่มีจำนวน 40 ข้อ โดยใช้ลักษณะคำถามแบบมาตราส่วน 5 ระดับโดยใช้หลักของ Likert Scale คือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด เกี่ยวกับทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ มีจำนวน 5 ข้อ

แบบสัมภาษณ์

เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยกำหนดประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาสังเคราะห์ และกำหนดข้อคำถาม ที่มีความสอดคล้องกับโจทย์วิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย การใช้ข้อคำถามที่สร้างขึ้นกับแต่ละกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จะใช้คำถามเดียวกันแต่จะปรับคำพูดในข้อคำถามให้เหมาะสม แยกตามลักษณะของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งอาจต้องใช้ภาษาถิ่นด้วย การตั้งคำถามสามารถตั้งคำถามขณะสัมภาษณ์ได้ ตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาตำรา บทความ เอกสารที่เกี่ยวข้อง หลักการ แนวคิดทฤษฎี แล้วนำมาสร้างเครื่องมือมีเนื้อหาครอบคลุมกรอบแนวคิดที่จะศึกษา ทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่

2. นำกรอบการสัมภาษณ์ฉบับร่างเสนอบริการที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ปรับข้อเสนอนั้นและดำเนินการปรับปรุงแก้ไข

3. นำกรอบสัมภาษณ์ที่แก้ไขเรียบร้อยแล้ว เสนอบริการที่ปรึกษาได้พิจารณาและให้ความเห็นชอบ ตรวจสอบความตรงเนื้อหา (content validity)

4. นำกรอบการสัมภาษณ์ ที่ผ่านการแก้ไขตรวจสอบจากบริการที่ปรึกษา นำไปปรับปรุงแก้ไขความถูกต้องสมบูรณ์

การสร้างเครื่องมือและการทดสอบเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตการศึกษาวิจัย
3. นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จ เสนออาจารย์ที่ปรึกษา
4. เมื่อปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง และให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา
5. นำแบบสอบถามที่ได้ตรวจสอบเนื้อหาแล้ว ไปทดลอง (Try out) กับกลุ่มตัวอย่าง ที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างที่จะเก็บข้อมูลจริง จำนวน 30 คน
6. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะที่ได้จากการทดลองใช้ พร้อมจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับจริง เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าสถิติความถี่ (Frequency) 2. การหาค่าร้อยละ (Percentage) 3. การหาค่าเฉลี่ย (Mean) 4. การหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 5. การหาค่า t-test, F-test

ผลการศึกษา

จากแบบสอบถาม

1. **ผลสรุปข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล** พบว่า มัคคุเทศก์จำนวน 370 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 243 คน คิดเป็นร้อยละ 65.70 มีอายุ 41-50 ปีจำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 43.20 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 295 คน คิดเป็นร้อยละ 78.90 จำนวนภาษาที่ใช้ขณะปฏิบัติงาน 1 ภาษา จำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 57.30 และมีประสบการณ์ในการทำงาน 11-15 ปี จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 28.60
2. **ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย** การวิเคราะห์การเปรียบเทียบระดับทัศนคติของมัคคุเทศก์ต่อทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนภาษาที่ใช้ และประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า มัคคุเทศก์ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน มีทัศนคติต่อทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมทั้ง 5 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนมัคคุเทศก์ที่มีจำนวนภาษาที่ใช้ต่างกัน มีทัศนคติต่อทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมทั้ง 5 ด้าน ไม่แตกต่างกัน
3. **ทัศนคติของมัคคุเทศก์ต่อทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่** ผลการวิจัยพบว่าทัศนคติของมัคคุเทศก์ต่อทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่โดยรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อเรียงลำดับรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการ ($\bar{X} = 4.77$) ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.75$) ด้านการพัฒนานุเคราะห์ด้านการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.74$) ด้านการพัฒนาการตลาดและการสร้างความเชื่อมั่น ($\bar{X} = 4.63$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X} = 4.47$) ตามลำดับ

จากแบบสัมภาษณ์

1. สถานการณ์ทางการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ สรุปได้ ต่อไปนี้

ด้านการพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการ

จุดแข็ง มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงและรูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลาย คนมีน้ำใจ มีวัฒนธรรมโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ เป็นแหล่งผลิตสินค้าหัตถกรรมสร้างสรรค์ มีธุรกิจบริการต่อเนื่องกับการท่องเที่ยวบริการทางการแพทย์และสุขภาพที่ได้มาตรฐาน

จุดอ่อน พัฒนาจนแหล่งท่องเที่ยวขาดความเป็นธรรมชาติ ร้านค้าขายสินค้าและบริการที่ไม่ได้มาตรฐาน ไม่มีเอกลักษณ์ ราคาทัวร์ที่ไม่ได้มาตรฐาน ปัญหาหมอกควัน

โอกาส กระแสความนิยมของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวในเชียงใหม่ เป็นจุดหมายปลายทางยอดนิยมสำหรับการจัดงานอีเวนต์ระดับโลก ส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอันเป็นอัตลักษณ์ประจำถิ่น ส่งเสริมอาหารล้านนาสุขภาพ เพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวมุสลิม รัฐบาลให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยว

อุปสรรค/ปัญหา แหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นใหม่ไม่มีการควบคุมมาตรฐาน ไม่มีกฎหมายรองรับ ไม่มีใบอนุญาต พ่อค้าแม่ค้าเอาเปรียบขายสินค้าแพงไม่มีคุณภาพ การขาดการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ขาดความปลอดภัย และไม่ถูกสุขลักษณะ

ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก

จุดแข็ง มีข้อจำกัดด้านผังเมืองจำกัดความสูงของอาคารในเขตคูเมือง

จุดอ่อน 1.เติบโตแบบไร้ทิศทาง สร้างสิ่งก่อสร้างมากมาย ไม่มีความเป็นเอกลักษณ์ล้านนา ขาดการพัฒนา ระบบขนส่งสาธารณะที่มีประสิทธิภาพและเชื่อมโยงกัน

โอกาส การขยายตัวออกไปนอกเมือง กระจายรายได้ สายการบินที่บินตรงถึงเชียงใหม่เพิ่มมากขึ้น มีเส้นทางเชื่อมหลายจังหวัดและเป็นศูนย์กลาง

อุปสรรค/ปัญหา ค่าโดยสารรถสาธารณะไม่มีมาตรฐาน ระบบขนส่งมวลชนขาดประสิทธิภาพ สิ่งอำนวยความสะดวกขาดผู้ดูแล การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งลำบาก

ด้านการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว

จุดแข็ง มัคคุเทศก์ยึดมั่นในการปฏิบัติที่ดี มีจรรยาบรรณ เคารพซึ่งกันและกัน มัคคุเทศก์ทุกคนผ่านการทดสอบความรู้ความสามารถตามหลักเกณฑ์และวิธีการ

จุดอ่อน ขาดการพัฒนาทักษะ มัคคุเทศก์ภาษา เกาหลี ภาษาจีน ภาษาสเปน ภาษารัสเซียเป็นที่ต้องการของตลาด มีจำนวนไม่เพียงพอ

โอกาส เป็นอาชีพสงวนสำหรับผู้ที่มีสัญชาติไทยเท่านั้น

อุปสรรค/ปัญหา การอบรมเสริมความรู้มักมีการอบรมช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว ไม่มีความมั่นคงในอาชีพ ปัญหาการสื่อสารของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ และผู้ที่เกี่ยวข้องวงการท่องเที่ยว ขาดแคลนมัคคุเทศก์ที่มีคุณภาพ

ด้านการพัฒนาการตลาดและการสร้างความเชื่อมั่น

จุดแข็ง มีการเพิ่มเที่ยวบินต่างประเทศมากขึ้น รถบริการสาธารณะเพิ่มขึ้นและเพียงพอ 3. มีนักท่องเที่ยวสูงขึ้นทุกปี

จุดอ่อน ประชาสัมพันธ์ของภาครัฐในต่างประเทศไม่ดีพอ ข้อมูลข่าวสารไม่ชัดเจน และไม่ต่อเนื่องและจริงจัง มุ่งให้ความสำคัญกับนักท่องเที่ยวจีนมากเกินไป ภาครัฐไม่มีคนทำงานที่รอบรู้เชิงธุรกิจการท่องเที่ยว ภาวะเศรษฐกิจท่องเที่ยวมีแนวโน้มใช้ระยะเวลาการท่องเที่ยวที่สั้นลง ข้อมูลการท่องเที่ยวการจัดกระจาย การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตมีน้อยและไม่เสถียร มีภาพลักษณ์ด้านลบเรื่องความปลอดภัย การเอาัดเอาเปรียบและหลอกลวงนักท่องเที่ยว สินค้าที่ไม่มีคุณภาพ

โอกาส นโยบายของรัฐบาลและหน่วยงานส่วนกลางที่ ส่งเสริมให้เชียงใหม่เป็น MICE CITY ทางการบิน และการบริการสุขภาพ

อุปสรรค/ปัญหา ระบบการบริหารจัดการไม่ดีเพราะไม่มีการตลาดยั่งยืน มีการแข่งขันด้านราคา ไม่มีมาตรฐาน ไม่กำหนดชัดเจน ข้อมูลการจัดการด้านพื้นที่ไม่มีความชัดเจน ภัยธรรมชาติ สถานการณ์ทางการเมืองภายในประเทศ แรงงานต่างด้าวที่เป็นลูกจ้างภาคบริการแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสม

ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

จุดแข็ง เป็นศูนย์กลางการศึกษาของภูมิภาค มีความพร้อมในการรองรับการประชุมสัมมนา การจัดนิทรรศการและงานแสดงสินค้า ได้รับการยกระดับการครอบคลุมความร่วมมือเป็นทหเหลี่ยมเศรษฐกิจ หรือความร่วมมือทางเศรษฐกิจในกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงในการขยายตัวทางเศรษฐกิจไปพร้อม ๆ กับประเทศเพื่อนบ้าน

จุดอ่อน ขาดการจัดการเพื่อการรองรับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ ขาดวิสัยทัศน์ ประชุมสัมมนาเพื่อรวบรวมความคิดเห็นแต่ไม่ได้รับการตอบสนอง เจ้าหน้าที่รัฐไม่เข้มงวดกวดขันอย่างจริงจัง

โอกาส ส่งเสริมเชียงใหม่สู่การเป็นศูนย์กลางท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ส่งเสริมการประชุมกลุ่ม MICE และสร้างความเชื่อมโยง-สัมพันธ์กับเมืองคูมิดร ในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง และ AEC สนับสนุนเชียงใหม่ให้ เป็นศูนย์กลางการบิน

อุปสรรค/ปัญหา ดัดขัดข้อกำหนด ข้อบังคับ กฎหมายและงบประมาณ นโยบายการท่องเที่ยวขาดความต่อเนื่อง งบประมาณไม่สอดคล้องกับความต้องการ ภาครัฐขาดการทำงานแบบบูรณาการ ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ นักท่องเที่ยวมีกำลังซื้อลดลง มีแรงงานต่างด้าวในภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมาก

2. การกำหนดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่

ด้านการพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการ ดูแลเอาใจใส่คุ้มครองอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว เพราะเปรียบเสมือน แหล่งสร้างงานสร้างอาชีพ แนะนำ ชักชวนนักท่องเที่ยวให้เที่ยวอย่างถูกวิธีไม่ทำลายทรัพยากรการท่องเที่ยว มีการประชาสัมพันธ์

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่ เป็นวิทยากรอบรมให้ความรู้ด้านท่องเที่ยวแก่ภาคีทุกทั้งเก่าและใหม่ นักเรียนนักศึกษาประชาชนทั่วไป และภายในองค์กร ในการปฏิบัติงาน จรรยาบรรณมารยาทและมีคุณธรรมในการทำหน้าที่ อธิบายประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมนานาชาติโดยเฉพาะประเทศในแถบอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ร่วมหาแนวทางพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ ที่เชื่อมโยง ส่งเสริมการอนุรักษ์เรื่องเด่นในชุมชน

ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก ร่วมกันทำกิจกรรมพัฒนาตามแหล่งท่องเที่ยวในช่วงวันสำคัญ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ พัฒนาดถนน ลอกคลองทำความสะอาดตามแหล่งท่องเที่ยว และทำความสะอาดสุขาในวัดสำคัญ พื้นฟูและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงร่วมกับภาครัฐและเอกชน

ด้านการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว มัคคุเทศก์จะต้องหมั่นแสวงหา มีความกระตือรือร้นพัฒนาความรู้และทักษะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงเสมอ เข้าฝึกอบรมหลักสูตรต่าง ๆ สม่ำเสมอ เพื่อยกระดับตนเอง พัฒนาคำถามเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทั้งในด้านประวัติศาสตร์ สังคมในแง่มุมต่าง ๆ พัฒนาตนเองให้มีทักษะภาษาอื่น ๆ ตลอดจนการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการให้บริการ

ด้านการพัฒนาการตลาดและการสร้างความเชื่อมั่น ร่วมออกงานส่งเสริมและประชาสัมพันธ์งานด้านตลาดท่องเที่ยวต่าง ๆ ร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับสืบสานประเพณี วัฒนธรรมของล้านนา รวมถึงเป็นอาสาสมัครช่วยประสานงานกับเทศบาลนครเชียงใหม่ ดำรงจท่องเที่ยว สาธารณสุข สภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่ในงานประเพณีที่สำคัญเช่น ประเพณีสงกรานต์ เพื่อให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว อำนวยความสะดวก อภิบาลบาทของมัคคุเทศก์โดยเฉพาะสมาคมมัคคุเทศก์คือ การผลักดันแนวทางการแก้ไขปัญหาการหลอกลวงนักท่องเที่ยว ปัญหาทัวร์ศูนย์เหรียญ ปัญหามัคคุเทศก์เถื่อน และความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์

ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ผลักดันให้มีการกำหนดกฎเกณฑ์กันขึ้นมาควบคุมปัญหาการหลอกลวงนักท่องเที่ยว ปัญหาทัวร์ศูนย์เหรียญ แจ้งเบาะแสได้เถื่อน สมาคมมัคคุเทศก์จะมีบทบาทผลักดันกำหนดมาตรฐานค่าตอบแทน จัดตั้งกองทุน มูลนิธิ

สรุปผลและอภิปรายผล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษานโยบาย และทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ ศึกษาจากเอกสาร สรุปผล ดังนี้

ทิศการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่ มีแนวทางการพัฒนาที่เป็นจุดเน้น และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์สำคัญในระยะยาวให้เชียงใหม่เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวและธุรกิจบริการสุขภาพ (Tourism and Health Hub) เชื่อมโยงสู่เมืองท่องเที่ยวในภูมิภาค เนื่องจากเชียงใหม่มีความหลากหลายทางท่องเที่ยว และการเป็นศูนย์กลางการส่งเสริมธุรกิจบริการด้านสุขภาพทั้งการแพทย์ปัจจุบันที่มีคุณภาพ มีอัตลักษณ์โดดเด่น รวมถึงการขับเคลื่อนเชียงใหม่สู่เมืองมรดกโลก (World Heritage) ประกอบด้วย 3 แหล่ง ได้แก่ 1) เวียงเชียงใหม่ ซึ่งครอบคลุมพื้นที่เมืองเก่าชั้นในและพื้นที่เมืองเก่าชั้นนอก 2) พื้นที่เวียงสวนดอก และ 3) พระธาตุดอยสุเทพ

นโยบายรัฐบาลให้เชียงใหม่ เป็นเมืองอัจฉริยะต้นแบบ หรือ SMART CITY คือ กินดี อยู่ดี มีสุข เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล ที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้มีความปลอดภัย และสะดวกสบายในการดำรงชีวิต โดยการส่งเสริมและเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมเป็นตัวนำเพื่อยกระดับและ ลดต้นทุนภาคการผลิตและบริการ ทั้งในภาคการเกษตร ภาคการท่องเที่ยว และภาคการผลิตสินค้าอุตสาหกรรม และหัตถอุตสาหกรรม ควบคู่กับการพัฒนาช่องทางตลาด และการพัฒนาธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับดิจิทัลในรูปแบบใหม่

ส่งเสริมการใช้นวัตกรรมทางเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการด้านสาธารณสุข ยกกระดับความมั่นคง ด้วยการยกระดับระบบกล้อง CCTV เพื่อรักษาความมั่นคงปลอดภัย และการนำนวัตกรรมมาใช้ในการป้องกันและเตือนภัยด้านภัยพิบัติต่าง ๆ ได้แก่ ปัญหาอุทกภัย และดินโคลนถล่ม ปัญหาหมอกควัน ปัญหาภัยแล้ง ฯลฯ รวมถึง การพัฒนาการบริหารและการบริการภาครัฐ เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและบริการประชาชน

ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวได้มีนโยบายด้านการอนุรักษ์และบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมทั้งในเขตเมืองและพื้นที่รอบนอก โดยมีเป้าหมาย คือ เมืองสีเขียว (green city) อนุรักษ์ พื้นที่พุ่มและบริหารจัดการป่าต้นน้ำและแหล่งน้ำ การเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเขตเมือง และอนุรักษ์พื้นที่สิ่งแวดล้อม การบริหารจัดการขยะ มลภาวะ และสาธารณสุข โดยมีวาระสำคัญพิเศษ คือ การฟื้นคืนคลองแม่ข่า และการแก้ไขปัญหาหมอกควัน และการพัฒนาประสิทธิภาพโครงสร้างพื้นฐานและระบบขนส่งมวลชน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษาทักษะของมัคคุเทศก์ต่อทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่

ทักษะของมัคคุเทศก์ต่อทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด อภิปรายได้ว่า แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 12 ให้เชียงใหม่เป็นเมืองหลักของเขตอารยธรรมล้านนา แต่ศักยภาพการท่องเที่ยวเชียงใหม่ที่แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรมเนื่องจากการบริหารจัดการไม่สามารถดำเนินการได้อย่างทั่วถึง ทำให้เกิดปัญหาการบุกรุกพื้นที่ ปัญหาขยะ ศิลปวัฒนธรรมและโบราณสถาน เสี่ยงต่อการถูกทำลาย แหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ ยังไม่มีแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน ความปลอดภัย การเอาเปรียบ หรือหลอกลวงนักท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นฐานยังไม่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว บุคลากรการท่องเที่ยวยังขาดแคลนทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ ขาดความมั่นคงในอาชีพ การบังคับใช้กฎหมายยังไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน และมีความเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน ซึ่งมัคคุเทศก์เห็นว่าจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน รวมทั้งต้องมีมาตรการเข้มงวด กวดขัน ให้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง เพื่อช่วยขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวของเชียงใหม่ให้บรรลุตามเป้าหมาย สอดคล้องกับองค์การการท่องเที่ยวแห่งโลก (UNWTO, 2004) กล่าวว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวที่มุ่งด้านเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและทั่วถึงแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยว ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรมของคนทั้งในรุ่นปัจจุบันต่อไปจนถึงคนในอนาคต และด้านสิ่งแวดล้อมพร้อมกันไปในขณะที่เดียวกันก็ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วม และได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน และสอดคล้องงานวิจัยของ สุภาพร สุกสีเหลือง (2552) ศึกษา “แนวทางการพัฒนาศักยภาพมัคคุเทศก์ทั่วไปอิสระเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” พบว่า มัคคุเทศก์ควรศึกษาหรืออบรมเพิ่มเติม การอบรมควรมีการสอดแทรกและปลูกฝังเรื่องจริยธรรมเพราะจะทำให้เกิดความเชื่อใจ ไว้วางใจ ภาครัฐเกี่ยวข้องควรวางเกณฑ์การให้ค่าตอบแทนที่เป็นมาตรฐาน จัดตั้งกองทุนสงเคราะห์หรือมูลนิธิเพื่อช่วยเหลือมัคคุเทศก์ในยามที่ประสบความเดือดร้อน บาดเจ็บ ทูพพลภาพ การให้กู้ยืมเงินในช่วงที่ไม่ม้งานทำ หรือจำเป็นต้องใช้เงินเพื่อรักษาพยาบาลตนเองหรือบุคคลในความดูแล หรือการให้ความช่วยเหลือในยามชรา หรือเมื่อหมดความสามารถในการทำงานเพื่อสร้างความมั่นคงในอาชีพ

องค์ความรู้จากการศึกษา

ทักษะของมัคคุเทศก์ต่อทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนภาษาที่ใช้ในการสื่อสารขณะปฏิบัติงาน และประสบการณ์ในการทำงาน พบว่าเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน มีทักษะต่อทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่โดยรวมทั้ง 5 ด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทำให้สามารถรวบรวมองค์ความรู้ ที่สอดคล้องกับศักยภาพของทรัพยากรท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาความร่วมมือในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาของจังหวัดเชียงใหม่ และเป็นข้อมูลที่น่าไปใช้ประโยชน์สำหรับการวางแผนทางการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

เพศ มัคคุเทศก์หญิงมีการเรียนรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเฉพาะด้านเกี่ยวกับบริการด้านการแพทย์ การดูแลสุขภาพ การรักษาโรคที่สำคัญๆ ความรู้เกี่ยวกับการแพทย์ทางเลือก (การนวดแผนไทย สมุนไพร) เพื่อให้คำแนะนำกับนักท่องเที่ยวที่เป็นผู้ป่วยหรือญาติของผู้ป่วยได้ ส่วนมัคคุเทศก์ชาย สนใจเรียนรู้ความต้องการของนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม ดังนั้นองค์ความรู้จากการศึกษานี้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาสามารถนำไปกำหนดทิศทางด้านการตลาดของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ศึกษาตลาดนักท่องเที่ยวความสนใจเฉพาะ เพื่อให้ได้ข้อมูลการตลาดเชิงลึกที่จะนำมากำหนดกลยุทธ์ส่งเสริมการตลาดที่สอดคล้องกับพฤติกรรมและความชอบของนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน และกำหนดแผนพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวโดยเฉพาะมัคคุเทศก์ ให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะและองค์ความรู้ด้านการแพทย์ รวมถึงบริหารจัดการธุรกิจ การตลาด นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์

อายุ มัคคุเทศก์อายุน้อยจะใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เข้าถึงข้อมูลการท่องเที่ยวมากกว่ามัคคุเทศก์อายุมาก และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว มีการแบ่งปันข้อมูลจากประสบการณ์การนำเที่ยวในที่ต่าง ๆ แต่มัคคุเทศก์อายุมากจะพัฒนาคุณภาพของทริปท่องเที่ยวในเชิงใหม่ให้มีความโดดเด่นมากขึ้น ดังนั้นบริษัทท่องเที่ยวที่มีมัคคุเทศก์อายุต่างกันสามารถพัฒนาบริการในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เป็นปัจจุบันได้มากขึ้น เพื่อช่วยในการจัดแพ็คเกจท่องเที่ยว ช่วยให้บริการที่มีแพ็คเกจท่องเที่ยวที่ปรับเปลี่ยนได้ ซึ่งจะช่วยให้ลูกค้าสามารถเลือกสินค้าแต่ละประเภทได้ด้วยตนเองในการจัดแพ็คเกจท่องเที่ยวตามความต้องการ นอกจากนี้ยังช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในการแข่งขันกับบริษัทท่องเที่ยวออนไลน์ที่มีส่วนแบ่งในตลาดการท่องเที่ยวมาก เนื่องจากลูกค้าสามารถเลือกสินค้าและบริการแต่ละรายการได้โดยตรง

ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน มัคคุเทศก์รุ่นใหม่ต้องมีวุฒิการศึกษาสูง มีการฝึกอบรมในหลักสูตรวิชามัคคุเทศก์ มีความรู้ด้านเทคโนโลยี และต้องสอบผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนด ส่วนมัคคุเทศก์รุ่นเก่ามีทักษะเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว ด้านวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ไทย ดังนั้นองค์ความรู้จากการศึกษานี้บริษัทท่องเที่ยวสามารถนำเทคโนโลยีจากโค้ดรุ่นใหม่มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ไทย เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวทราบ เช่น ทำปฏิทินการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของบริษัท โดยใช้ Appreciation จัดการความรู้ให้มีความทันสมัย น่าสนใจ และง่ายต่อการใช้งาน อาจมีรายงานสถิติวัฒนธรรมประจำปีแล้วส่งให้กระทรวงการท่องเที่ยว

จำนวนภาษาที่ใช้ในการสื่อสารขณะปฏิบัติงาน ทักษะของมัคคุเทศก์ต่อทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่โดยรวม **ไม่แตกต่างกัน** มัคคุเทศก์ทุกคนหากจะพัฒนาตนเองเพื่อให้มีงานทำตลอดปีก็จะเพิ่มความรู้อย่างต่อเนื่อง มัคคุเทศก์มีอาชีพรุ่นเก่าพัฒนาตนเองเป็นผู้อบรมอาวุโส ถ่ายทอดความรู้โดยเฉพาะภาษาที่ขาดแคลน หรือเทคนิคการให้บริการอย่างมืออาชีพให้กับมัคคุเทศก์รุ่นใหม่ ดังนั้นองค์ความรู้จากการศึกษานี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว สามารถนำไปเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนมาตรฐานอาชีพให้มีความเข้มแข็ง เพื่อยกระดับและพัฒนาศักยภาพในการบริการให้แก่บุคลากรด้านการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งมัคคุเทศก์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์

1. ผู้ที่เป็นตัวแทนมัคคุเทศก์เชียงใหม่ควรนำข้อมูลจากผลการศึกษาด้านบุคลากรการท่องเที่ยว ไปพัฒนาในระดับนโยบาย ด้านทักษะ ด้านความรู้ ด้านทัศนคติ และด้านบุคลิกภาพเพื่อยกระดับให้มัคคุเทศก์มีศักยภาพและมาตรฐานบริการ

2. ภาครัฐจะต้องส่งเสริมเวทีการมีส่วนร่วมของภาคีผู้เกี่ยวข้องใหม่เพื่อรับฟังทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ โดยเน้นการพัฒนาด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และด้านการพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการ

3. หน่วยงานภาครัฐและเอกชน พร้อมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ควรบูรณาการการทำงานร่วมกันวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว พร้อมกำหนดทิศทางกิจกรรมประชุมหารือและวางแผน ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 5 ในการบริหารจัดการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน เพื่อสร้างความเข้มแข็งกลไกการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวของหน่วยธุรกิจที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว รวมถึงภาคีผู้เกี่ยวข้อง

4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเข้มงวด เช่น ตำรวจท่องเที่ยว ควรมีความเด็ดขาดต่อผู้ทำผิดกฎหมาย ทั้งผู้ประกอบการท่องเที่ยวและภาคีผู้เกี่ยวข้องที่ไม่มีใบอนุญาต

5. แนวทางในการพัฒนาชุมชนที่อยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว คนในชุมชนมีหน้าที่ดูแลรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในบางพื้นที่ในเชียงใหม่ก่อให้เกิดการกระจายรายได้ให้แก่ชุมชนซึ่งเป็นประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ แต่มองข้ามผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อม วิถีชีวิตและวัฒนธรรม ดังนั้นควรเพิ่มบทบาทคนในชุมชนให้สิทธิในการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม โปร่งใสและตรวจสอบได้ วางมาตรการในการรองรับนักท่องเที่ยว เพื่อให้ชุมชนมีแผนการพัฒนาที่ชัดเจนเพื่อรักษา วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม อันเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน

6. แนวทางการพัฒนาคุณภาพกลุ่มนักท่องเที่ยว เชียงใหม่มีปริมาณนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ และมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นจากระบบระบบโลจิสติกส์ที่กำลังขยายตัวรองรับการเดินทางจากการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว เชื่อมโยงกับกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ซึ่งจะก่อให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยวเชียงใหม่ในอนาคต แต่หากไม่สร้างมาตรการในการป้องกันปัญหาที่จะตามมาจากนักท่องเที่ยวอาจเกิดขึ้นได้เพราะนักท่องเที่ยวเป็นผู้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรท่องเที่ยวโดยตรง หากสามารถสร้างกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เข้มงวดและรัดกุม ตลอดจนการใส่ใจในการดูแลและบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง เพื่อควบคุมพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวให้ไม่แสดงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ขัดแย้งต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การสร้างความเข้าใจในวัฒนธรรมอันดีงามหรือข้อควรปฏิบัติของแหล่งท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยพบว่า เชียงใหม่ยังมีประเด็นการศึกษาวิจัยในด้านต่าง ๆ ที่น่าสนใจ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จึงมีข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาทัศนคติของภาคีผู้เกี่ยวข้องที่จดทะเบียนสำนักงานทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและภาคีผู้เกี่ยวข้องอื่นที่เข้าปฏิบัติงานในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่

2. ควรมีการศึกษาทัศนคติของภาคีผู้เกี่ยวข้องแต่ละภาษา ซึ่งอาจมีทัศนคติในการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ ที่แตกต่างกัน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จได้ ด้วยความกรุณาจากอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ ในมหาวิทยาลัยพะเยา ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และให้คำชี้แนะแนวทางในการทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยพะเยา มหาวิทยาลัยเพื่อการศึกษาที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน และสร้างสรรค์นวัตกรรม ปัญญาเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน ที่ให้สถานที่ศึกษา ค้นคว้า รวบรวมความรู้ต่าง ๆ ตลอดระยะเวลาที่ศึกษาเล่าเรียน

ขอขอบคุณอาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ แนะนำแนวทางการเรียน ให้ข้อคิด กำลังใจในการเรียนจนประสบผลสำเร็จ

ขอขอบคุณ ดร. ฤทัยภัทร พิมลศรี อาจารย์ที่ปรึกษาหลักการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ที่ได้เสียสละดูแลเอาใจใส่ ให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทาง จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ มัคคุเทศก์ทั่วไป (ต่างประเทศ) เชียงใหม่ทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้ความร่วมมืออำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณครอบครัว ญาติพี่น้อง ที่เป็นกำลังใจสำคัญช่วยให้มีแรงในการทำงานนี้สำเร็จลงด้วยดี และขอบคุณกัลยาณมิตรในมหาวิทยาลัยพะเยาทุกท่าน ที่คอยแลกเปลี่ยน คอยเป็นกำลังใจ ซึ่งทำให้ผู้วิจัยมีความสุขและได้รับประสบการณ์ที่ดีในการเรียนมหาวิทยาลัยแห่งนี้ ตลอดรวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ไม่ได้ระบุนามที่ทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ข้าพเจ้าขอมอบเป็นกตัญญูตาบูชา แต่บิดา มารดา ครูบาอาจารย์และผู้มีอุปการคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

- กรมการท่องเที่ยว. (2558). **แผนปฏิบัติการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพของประเทศ พ.ศ. 2558 – 2560**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กรมการท่องเที่ยว. (2559). **สรุปสถานการณ์พักแรม จำนวนผู้เยี่ยมชม และรายได้จากผู้เยี่ยมชม ปี 2559**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2557). **มาตรการสร้างความเชื่อมั่นนักท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2554). **แนวโน้ม การท่องเที่ยวภาคเหนือ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ธานีรินทร์ ศิลป์จารุ. (2550). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS (พิมพ์ครั้งที่ 7)**. กรุงเทพฯ: วี อินเทอร์เน็ต.
- สุภาพร สุกสิเฮลียง. (2552). **แนวทางการพัฒนาศักยภาพมัคคุเทศก์ทั่วไปอิสระเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง วท.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- United Nations World Tourism Organization (UNWTO). (2004). **Indicators of sustainable development for tourism destinations: a guidebook**. Madrid: UNWTO.

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

Guidelines to Tourism Development at Ban Huay Sai Kao, Sai Kao Sub District, Phan District, Chiang Rai Province

เสาวคนธ์ อาทนิธย์^{1*} และ ฤทัยภัทร พิมลศรี²

Saowakon Arthanit^{1*} and luethaipat Pimonsree²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาบริบททางการท่องเที่ยวและการประเมินตนเองของชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้มาเยือนต่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มผู้นำชุมชน และกลุ่มปราชญ์ชุมชน กลุ่มบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว และผู้มาเยือน จำนวน 214 คน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์และสรุปเนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า

1. บริบทชุมชนบ้านห้วยทรายขาว มีสถานที่ท่องเที่ยว ได้แก่ บ่อน้ำพุร้อน น้ำตก และวัดห้วยทรายขาว มีการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนโดยชุมชน ด้านการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน มีการแบ่งงานและแบ่งปันจัดสรรผลประโยชน์ให้กับกลุ่ม มีการประสานงานกับหน่วยงานราชการและกลุ่มเครือข่าย มีการศึกษาดูงาน มีการผลิตสินค้าและการให้บริการเพียงพอเหมาะสม/ มีการสนับสนุนงานสาธารณ ประโยชน์และงานชุมชน และการประเมินตนเองที่มีต่อการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการจัดการ ตามลำดับ

2. ความพึงพอใจของผู้มาเยือนที่มีต่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการจัดการ ตามลำดับ

3. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ได้แก่ 1) ด้านการจัดการ ควรศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด ของบประมาณสนับสนุนและความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน วางแผนการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน 2) ด้านการเข้าถึง ควรจัดทำป้ายและสัญลักษณ์ต่าง ๆ ตามถนนทางเข้าและใน

¹นิสิตคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : amphan22@yahoo.com

แหล่งท่องเที่ยว ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว 3) ด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก ควรทำแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนและรองรับการท่องเที่ยวของชุมชน ปรับภูมิทัศน์และปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกให้เพียงพอต่อนักท่องเที่ยว 4) ด้านการสิ่งดึงดูดใจ ควรพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน จัดรูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยวให้หลากหลาย ฝึกอบรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน พัฒนาคุณภาพสินค้าและการให้บริการ อนุรักษ์ ฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม

คำสำคัญ: การพัฒนาการท่องเที่ยว ชุมชนบ้านทรายขาว

Abstract

The purposes of this independent study were 1) To study the Tourism Context and self Evaluation of Ban Huay Sai Kao,Sai Kao Sub District,Phan District , Chiang Rai Province to Community Based Tourism. 2) To study the satisfaction of visitors to Community Based Tourism at Ban Huay Sai Kao,Sai Kao Sub– District,Phan District, Chiang Rai Province.3) To study the guidelines on Tourism Development at Ban Huay Sai Kao,Sai Kao Sub–District, Phan District, Chiang Rai Province. The sample were community leaders, philosophers, workers in Sai Kao Sub District Administration and visitors of 214 person. Collected information with interview form and questionnaire. Analyzed data by frequency, percentage, mean, average and standard deviation (S.D.) The result were that

1. The context of Ban Huay Sai Kao, there are many tourist attractions as hot spring, waterfall, Wat Huay Sai Kao. It was Community Based Tourism Management, assigned and shared all benefits to the members, coordinate with government organizations and related group. There were study visit, production, situated service and supported public works and local work. The self Evaluation to Community Based Tourism showed in the Most level, follow by attractiveness, accessibility, facility, and management.

2. The satisfaction of visitors to Community Based Tourism at Ban Huay Sai Kao,Sai Kao Sub– District, Phan District, Chiang Rai Province, Showed in the Most Level, follow by attractiveness, accessibility, facility, and management.

3. The guidelines on Tourism Development at Ban Huay Sai Kao,Sai Kao Sub– District, Phan District, Chiang Rai Province were 1) Management, should study the background of Tourism Route Development connect to the others in Sub–District, District and Province, take the budget supported by government organization and state Enterprise and plan to promote Community Based Tourism by local People 2) Accessibility, should made signs, road and in tourist attractions. 3) Facility Development, Should plan the basic structure Development to support the local tourism, Tourism, the landmark and improved the facility for all tourists. 4) Attractiveness, should the tourist attractions in a Community, plan the various types of tourist activities, train local people in developing local products quality development, service, conserve, restore the natural attraction and cultural attractions.

Keywords: Tourism Development, Ban Huay Sai Kao

บทนำ

จากแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560–2564) ในยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้า และบริการด้านการท่องเที่ยวให้เกิด ความสมดุลและยั่งยืน ได้แก่ 1) พัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการทุกรูปแบบอย่างมีมาตรฐาน โดยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวทั้งระบบ เสริมสร้าง พัฒนาและปรับปรุงมาตรฐาน ด้านการท่องเที่ยวและบริการให้ครอบคลุมทุกรูปแบบ และส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันด้านธุรกิจ การถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในไทย รวมถึงการเพิ่มขีดความสามารถในการรองรับด้านการท่องเที่ยวเพื่อก้าวสู่การเป็นผู้นำคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว สินค้า และบริการระดับโลกสากล 2) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการอย่างยั่งยืน โดยการส่งเสริมให้ภาคีเครือข่าย การท่องเที่ยว ทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมด้านการบริหารจัดการ ตั้งอยู่บนพื้นฐานการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทั้งในเชิงอัตลักษณ์ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และสิ่งแวดล้อมในระดับพื้นที่ ได้แก่ การกำหนดขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว การส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่ การส่งเสริม สร้างสรรค์นวัตกรรมด้านการท่องเที่ยว และสนับสนุนผู้ประกอบการให้ใช้นวัตกรรมในการผลิตสินค้าและบริการ การดูแลรักษาและปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว เป็นต้น 3) สร้างสมดุลในแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการ ทั้งในเชิงพื้นที่ เชิงเวลา ฤดูกาล และรูปแบบ การท่องเที่ยว การกระจายรายได้และจำนวนนักท่องเที่ยว ได้แก่ การจัดตั้งเขตพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดและพื้นที่ที่มีศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวในเมืองรอง ในชนบท พัฒนาสินค้าและบริการ ที่โดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น เป็นต้น สร้างสรรค์กิจกรรมหรือเทศกาลประจำปีในพื้นที่ต่าง ๆ การสร้างสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใหม่ การพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืน โดยการพัฒนายกระดับคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวใหม่ เพื่อสร้างทางเลือกใหม่ให้แก่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย โดยเน้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ ได้แก่ กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนาและภาคเหนือตอนบน และกลุ่มวิถีชีวิตลุ่มน้ำโขง เป็นต้น (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2559)

ชุมชนบ้านห้วยทรายขาวเป็นชุมชนที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย มีภูมิประเทศที่สวยงาม มีขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่น่าสนใจ เหมาะแก่การสนับสนุนและส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก (องค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว, 2560) ที่ผ่านมามีพบว่า ความโดดเด่นของชุมชนและลักษณะเฉพาะตัวที่แสดงถึงความ เป็นอัตลักษณ์ชุมชน ยังไม่ได้ถูกนำเสนอผ่านบริบทของการท่องเที่ยวได้อย่างแท้จริง ทรัพยากรด้านการท่องเที่ยว ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ในการดึงดูดนักท่องเที่ยวจากต่างถิ่น เพราะคนในท้องถิ่นขาดซึ่งการรับรู้อัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนเพื่อประชาสัมพันธ์สู่สายตาของนักท่องเที่ยว ชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจแนวทางการดำเนินโครงการ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเอกลักษณ์ อัตลักษณ์และศักยภาพของชุมชน หากชุมชนเกิดการจัดการอย่างรู้เท่าไม่ถึงการณ์ไม่มีแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ดีที่เหมาะสมกับชุมชน ขาดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน แหล่งท่องเที่ยวอาจเกิดความเสียหายเสื่อมโทรมตามมา

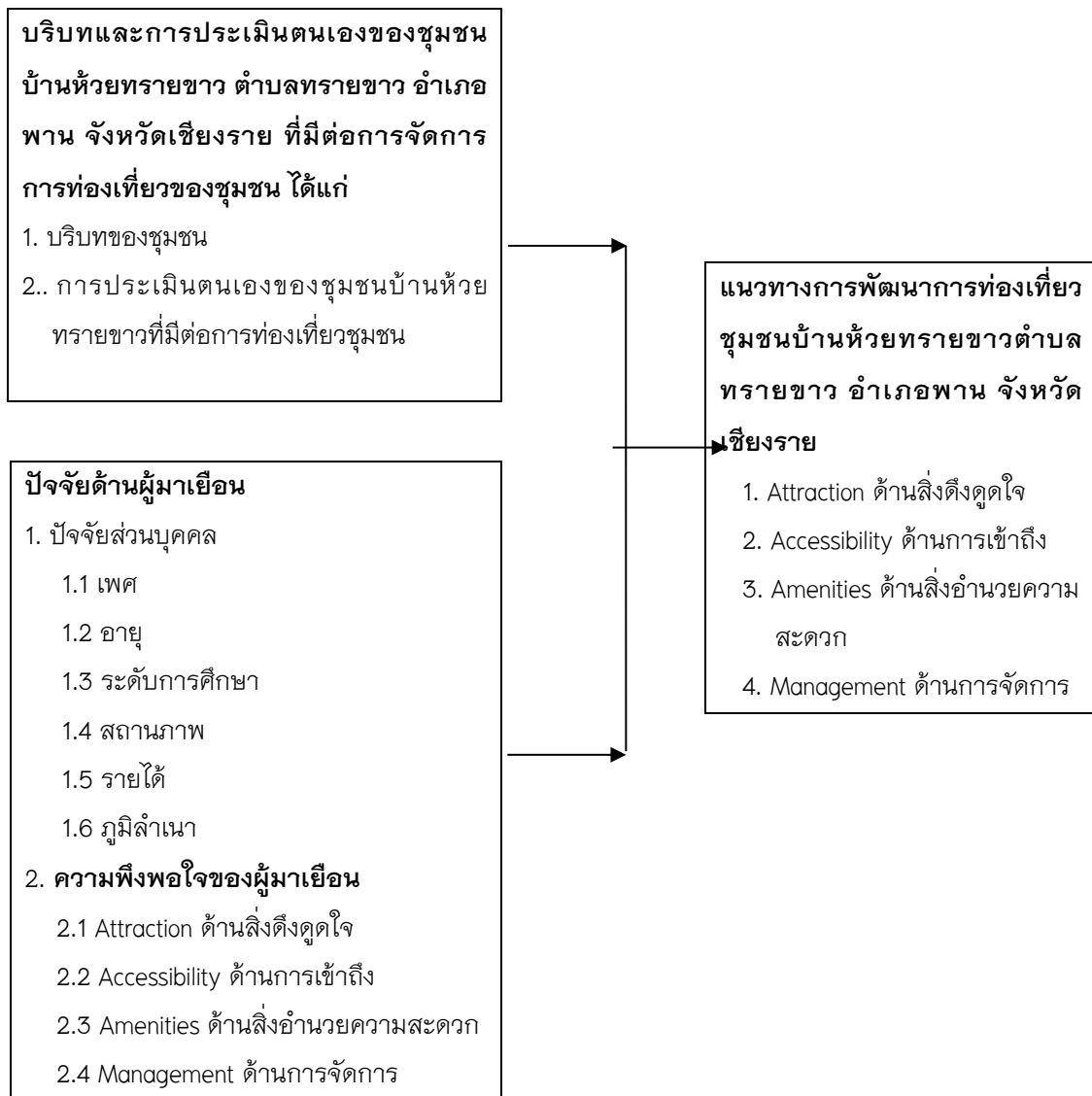
ดังนั้น จึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ผลที่ได้จากการศึกษาผู้นำชุมชนและคณะกรรมการชุมชนบ้านห้วยทรายขาว สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปปรับใช้ในการวางแผนการท่องเที่ยวชุมชน ซึ่งจะส่งผลต่อเศรษฐกิจของชุมชนที่ดีขึ้น และยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชน และทำให้เกิดการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์การบริหารท้องถิ่นในตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย เพื่อร่วมกันวางแผนพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว กำหนดแผนการ

พัฒนาชุมชนและประกอบการพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนให้มีศักยภาพที่ดีขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาบริบททางการท่องเที่ยวและการประเมินตนเองของชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอกพาน จังหวัดเชียงราย ที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้มาเยือนต่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอกพาน จังหวัดเชียงราย
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอกพาน จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

วิธีวิทยาการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

1. กลุ่มเป้าหมาย หรือผู้ให้ข้อมูล แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มได้แก่

กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้นำชุมชน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 7 คน

กลุ่มที่ 2 กลุ่มบุคลากรภาครัฐ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการฝ่ายกองคลังการบริหารส่วนตำบลทรายขาว จำนวน 1 คน นักวิเคราะห์นโยบายและแผนองค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว จำนวน 1 คน นายกองดีการบริหารส่วนตำบลทรายขาว จำนวน 1 คน รองนายกองดีการบริหารส่วนตำบลทรายขาว จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 4 คน

กลุ่มที่ 3 กลุ่มปราชญ์ชุมชน จำนวนทั้งสิ้น 3 คน

รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูลหลัก 14 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และแบบประเมินตนเองด้านศักยภาพทางการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

วิธีการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้มาเยือนที่เป็นคนไทย รวมทั้งสิ้น 200 คน โดยคำนวณได้จากสูตรไม่ทราบขนาดตัวอย่างของ W.G. Cochran โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 93 และระดับค่าความลาดเคลื่อนร้อยละ 7 (กัลยา วาณิชย์ปัญญา, 2556, หน้า 74)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมแล้วสรุปข้อมูลนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อตอบวัตถุประสงค์ โดยข้อคำถาม ได้ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามปลายปิด เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพครอบครัว รายได้ต่อเดือน และภูมิลำเนา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามปลายปิด เกี่ยวกับความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย มีจำนวน 30 ข้อ ผู้วิจัยใช้ลักษณะคำถามแบบมาตราส่วน 5 ระดับโดยใช้หลักของ Likert Scale คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด ข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม (Questionnaire) ของผู้มาเยือนที่เป็นคนไทย มาประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสถิติคอมพิวเตอร์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าสถิติความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. (Standard Deviation)

วิธีการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 3

1. กลุ่มเป้าหมายหรือกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว และกลุ่มปราชญ์ชุมชน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ใช้คำถามแบบไม่มีโครงสร้าง

3. **ขั้นตอนในการดำเนินการ** ได้แก่ การสนทนากลุ่ม (focus group) เพื่อเสนอความคิดเห็น แผนงาน/โครงการ เพื่อนำไปสู่แผนงานดำเนินการทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย โดยเลือกกลุ่มเป้าหมายที่มีประสบการณ์ เป็นผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน

4. **การวิเคราะห์ข้อมูล** นำผลการศึกษาในวัตถุประสงค์ที่ 1 และ 2 มาเชื่อมโยงกัน วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล สนทนากลุ่ม (focus group) นำความคิดเห็น แผนงาน/โครงการ เพื่อนำไปสู่แผนงานดำเนินการทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย สรุปเป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาบริบททางการท่องเที่ยวและการประเมินตนเองของชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน พบว่า บ้านห้วยทรายขาว” มีสภาพภูมิประเทศที่สวยงามและหลากหลายประกอบด้วย ทิวเขา ป่าไม้ แหล่งต้นน้ำ ลำธาร มีทรัพยากรทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ โดยมีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง ได้แก่ บ่อน้ำพุร้อนห้วยทรายขาว น้ำตกห้วยทรายขาว และวัดห้วยทรายขาว สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เหมาะแก่การทำการเกษตร ชีวิตความเป็นอยู่แบบเครือญาติ มีวิถีชีวิตและยึดถือประเพณี การจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน จากการศึกษาการจัดการท่องเที่ยวพบว่า มีดำเนินการโดยชุมชน มีกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กลุ่มแปรรูป กลุ่มแกะสลัก กลุ่มจักสาน กลุ่มพัฒนาสตรีเย็บปักผ้า รองเท้า กระเป๋า ของฝากของที่ระลึก เสื้อผ้า กลุ่มดนตรีไทยพื้นเมือง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วม รับผิดชอบให้ความร่วมมือทุกอย่าง มีการศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนกับเครือข่ายท่องเที่ยวชุมชนอื่น ทั้งในจังหวัดและนอกจังหวัด มีการประสานงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ และพบปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเรื่องของการ ขาดประสานงานที่ดี การบริหารจัดการยังไม่ดี ปัญหาการแบ่งผลประโยชน์ ขาดองค์ความรู้ ขาดงบประมาณ การบริการ การแปรรูป การตลาด และไม่มีงบประมาณในการดำเนินการจัดการท่องเที่ยว

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 57.10 มีอายุอยู่ในช่วง 60 ปีขึ้นไป จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 อายุเฉลี่ยของผู้ประเมินคือ 55.86 ปี ประกอบอาชีพเกษตรกร รับราชการ และอื่น ๆ ได้แก่ ข้าราชการบำนาญ มีจำนวนเท่ากันอาชีพละ 4 คน แต่ละอาชีพคิดเป็นร้อยละ 28.60 ได้รับการฝึกอบรม จำนวน 5 ครั้ง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.00 เคยไปดูงานด้านการท่องเที่ยวจำนวน 3 ครั้ง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.65 เคยให้การต้อนรับ ให้บริการด้านการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวจำนวน 3 ครั้ง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.65 มีรายได้จากการให้บริการนักท่องเที่ยวจำนวน 55,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 21.35 มีรายได้เฉลี่ย 37,000 บาท

ผลการประเมินตนเองด้านการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ภาพรวมทั้ง 4 ด้าน มีการจัดการอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับความสำคัญแบ่งเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) ด้านสิ่งดึงดูดใจของทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านห้วยทรายขาว พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ มีอากาศบริสุทธิ์สดชื่น เย็นสบาย รองลงมา มีความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว และมีความสวยงามทางธรรมชาติ 2) ด้านการเข้าถึง พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ยานพาหนะทุกชนิดเดินทางเข้าถึงได้ รองลงมาคือ สภาพถนนมีสภาพสมบูรณ์/เหมาะสม และเส้นทางเข้าถึงมีความสะดวกปลอดภัย 3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ มีสินค้าโอท็อป ของฝาก และของที่ระลึก รองลงมา มีร้านค้า ร้านอาหาร ห้องน้ำสาธารณะ ศาลาที่นั่ง

พัก ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ฯลฯ มีสาธารณูปโภค(ไฟฟ้า/ประปา/โทรศัพท์)มีลานกิจกรรม สวนหย่อม ม้านั่ง โต๊ะ เก้าอี้สะพาน ฯลฯ 4) ด้านการจัดการ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ มีการปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่นไม่เผาป่า ล่าสัตว์ ใช้พลังงานทดแทน รณรงค์ช่วยกันลดขยะ นำสิ่งของมารีไซเคิล รองลงมา มีกิจกรรมการท่องเที่ยวและงานเทศกาลประเพณี และมีระบบสาธารณูปโภคเพียงพอแก่นักท่องเที่ยว

ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้มาเยือนต่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอบ้านฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการจัดการสรุปได้ดังนี้

1. **ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม** พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 53.00 อายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 47.00 การศึกษามัธยมศึกษา/ปวช. จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 45.00 สถานภาพโสด จำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 89.50 อาชีพพนักงาน/นักศึกษา จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 82.50 รายได้ต่อเดือนไม่ระบุ จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 87.50 ภูมิลำเนาจังหวัดนครปฐม จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 44.00

2. **ข้อมูลด้านการเดินทางมาท่องเที่ยว** พบว่า ส่วนใหญ่เดินทางมาเยือนชุมชนห้วยทรายขาวเพื่อท่องเที่ยว/พักผ่อน เดินทางท่องเที่ยวด้วยตนเองและมาคนเดียว ช่วงเวลาในการเดินทางช่วงปิดภาคเรียน มาโดยรถยนต์ส่วนบุคคล และพักที่บ้านญาติ และพบว่าสิ่งที่จูงใจที่มีผลต่อการเดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนห้วยทรายขาวคือเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ/ประเพณี/ศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิต และเข้าถึงง่ายสะดวก ปลอดภัย โดยทราบข้อมูลจากหนังสือ/วารสารและคำบอกเล่า

3. **ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอบ้านฝาง จังหวัดเชียงใหม่** พบว่า ภาพรวมมีความพึงพอใจสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.37$) โดยเรียงลำดับความพึงพอใจจากด้านที่มากไปหาน้อย ดังนี้ 1) **ด้านสิ่งดึงดูดใจ** มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ค่า ($\bar{X} = 4.61$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงสามอันดับแรก คือมีความสวยงามทางธรรมชาติ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$) รองลงมาคืออากาศบริสุทธิ์สดชื่น เย็นสบาย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$) และมีสถานที่ท่องเที่ยวทางศิลปะและวัฒนธรรม, มีการจัดเทศกาลงานประเพณีร่วมกับชุมชน ที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิต อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$) 2) **ด้านการเข้าถึง** อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงสามอันดับแรก คือยานพาหนะทุกชนิดเดินทางเข้าถึงได้, เส้นทางเข้าถึงมีความสะดวกปลอดภัย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$) รองลงมาสภาพถนนมีสภาพสมบูรณ์/เหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) และมีป้ายสัญลักษณ์ เช่น ป้ายบอกทาง ป้ายชี้จุดนำชม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$) 3) **ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก** อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงสามอันดับแรก คือมีร้านค้า ร้านอาหาร ห้องน้ำสาธารณะ ศาลาที่นั่งพัก ศูนย์บริการ นักท่องเที่ยว ฯลฯ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$) รองลงมา มีเจ้าหน้าที่/ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$) และมีสาธารณูปโภค (ไฟฟ้า/ประปา/โทรศัพท์) มีลานกิจกรรม สวนหย่อม ม้านั่ง โต๊ะ เก้าอี้ สะพาน ฯลฯ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$) 4) **ด้านการจัดการ** อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงสามอันดับแรก คือมีกิจกรรมการท่องเที่ยวและงานเทศกาลประเพณี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$) รองลงมาชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$) และมีมีการปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น ไม่เผาป่า ล่าสัตว์ ใช้พลังงานทดแทน รณรงค์ช่วยกันลดขยะ นำสิ่งของกลับมาใช้ใหม่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$)

4. ข้อเสนอแนะของผู้มาเยือนที่มีต่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ดังนี้

ผลการศึกษา พบว่า ผู้มาเยือนมีข้อเสนอแนะให้มีคัคทุเทศก์ท้องถิ่นนำชมสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ควรมีของฝาก ของที่ระลึก OTOP ของท้องถิ่น มาจำหน่ายโดยมีจุดศูนย์กลาง ง่ายและสะดวกในการหาซื้อ ควรจัดการแสดงขายสินค้าภูมิปัญญาท้องถิ่น 1 ครั้ง/เดือน การบริการอาหารและสาธารณูปโภคทุกอย่างดีมากแต่ บริเวณลานจอดรถน้อยเกินไป ควรปรับปรุงเรื่องขยะริมทางและต้นไม้ต้นหญ้าที่ดูแลไม่สวยงามอากาศดี มีการร่วมวัฒนธรรมค่อนข้างดี มีความประทับใจ ผู้คนเป็นมิตรในการขายสินค้าและบริการที่ดี ควรรักษาระดับไว้ และควรพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนต่อไปเรื่อย ๆ เพื่อชุมชนและจังหวัดเชียงรายจะได้เป็นเมืองน่าอยู่ และควรระวังเรื่องของวัยรุ่นท้องถิ่นรบกวนนักท่องเที่ยว

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย โดยเรียงตามลำดับความสำคัญเร่งด่วน ดังนี้

ด้านการจัดการ ได้แก่ ควรศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด เสนอของบประมาณสนับสนุนความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนศึกษาและวางแผนการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน CBT ควรมีการกำหนดเงื่อนไขการกระจายรายได้และค่าใช้จ่ายจากการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ศึกษาดูงานด้านการท่องเที่ยว ควรฝึกอบรมคัคทุเทศก์ท้องถิ่นเพื่อนำชมสถานที่ต่าง ๆ ควรสร้างจุดให้บริการและอำนวยความสะดวกในการเดินทางท่องเที่ยวจัดทำโปรแกรมทัวร์ขายแบบเหมาจ่าย (Package Tour) พร้อมทั้งพักประเภทโฮมสเตย์ ควรจัดอบรมความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวให้กับแกนนำในชุมชน ส่งเสริมการแปรรูปอาหาร และผลิตภัณฑ์พื้นเมืองและของที่ระลึก รมรงค์การจัดการขยะ ร่วมกับการบริหารส่วนตำบล จัดงานเทศกาลประจำปีห้วยทรายขาว

ด้านการเข้าถึง ได้แก่ ควรจัดทำป้ายและสัญลักษณ์ต่าง ๆ ตามถนนทางเข้าและในแหล่งท่องเที่ยวประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ควรจัดอบรมการทำสื่อออนไลน์ เว็บไซต์ โฆษณาประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว ควรจัดทำข้อมูลเผยแพร่แหล่งท่องเที่ยวชุมชนผ่านอินเทอร์เน็ตเป็นทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ควรทำแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนและรองรับการท่องเที่ยวของชุมชน ปรับภูมิทัศน์และปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกให้เพียงพอต่อนักท่องเที่ยว ควรเร่งศึกษาดูงานและการจัดตั้งการบริการมาตรฐานโฮมสเตย์ ควรจัดหาบริเวณขายสินค้า ของฝาก ของที่ระลึก OTOP ของชุมชนและควรมีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว

ด้านการพัฒนาสิ่งดึงดูดใจ ได้แก่ ควรพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน จัดรูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยวให้หลากหลาย เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเดินป่า การท่องเที่ยวจักรยาน โครงการฝึกอบรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน พัฒนาคุณภาพสินค้าและการให้บริการ อนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม จัดลานวัฒนธรรมชาวลวง (อาจจัดทุก ๆ ต้นเดือนของปี)

สรุปผลและอภิปรายผล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การประเมินตนเองของชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน

จากผลการศึกษาการประเมินตนเองของชุมชนบ้านห้วยทรายขาว องค์ประกอบ 4 ด้าน ของการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน พบว่าโดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$) อภิปรายได้ว่า ชุมชนบ้านห้วยทรายขาว เป็นพื้นที่ที่มีความพร้อม ในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้บรรลุผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังจะเห็นได้จากความตั้งใจจริง ของหน่วยงานระดับท้องถิ่นและผู้นำในชุมชนในการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง เพื่อต้องการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวชุมชนให้เป็นเครื่องมือในการสร้างรายได้ให้คนในชุมชน สอดคล้องกับ พจนา สอนศรี (2546) ได้กล่าวถึง ชุมชนที่สามารถบริหารจัดการ การท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ต้องเป็นชุมชนที่มีผู้นำที่เป็นที่ยอมรับ มีความคิด มีวิสัยทัศน์ ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้งยังต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานทั้งภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ รสสุคนธ์ ประดิษฐ์ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง ศักยภาพและโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า อบต. ได้เข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น ส่งเสริมด้านการประชาสัมพันธ์และการส่งเสริมงานเทศกาลประเพณีให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น มีการบริการข้อมูลข่าวสาร การติดต่อสอบถามเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และการพัฒนาปรับปรุงพื้นที่เพื่อเป็นจุดดึงดูดความสนใจให้แก่นักท่องเที่ยว เป็นต้น

ด้านสิ่งดึงดูดใจ มีการจัดการมากที่สุด อยู่ในระดับมาก ชุมชนมีอากาศบริสุทธิ์สดชื่น เย็นสบาย มีความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว มีความสวยงามทางธรรมชาติ มีสถานที่ท่องเที่ยวทางศิลปะและวัฒนธรรม มีการจัดเทศกาลงานประเพณีร่วมกับชุมชน ที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตและเอกลักษณ์ของชุมชน สามารถใช้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ มีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย และมีตำนานเหตุการณ์ที่น่าสนใจหรือมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ตามลำดับสอดคล้องกับแนวคิด อีสริยา เลหาตีรานนท์ (2552) ได้กล่าวว่า “ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resource)” หรือ “ทรัพยากรนันทนาการ (Recreation Resource)” หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น รวมถึงหลักฐานทางโบราณคดีหรือร่องรอยของสิ่งมีชีวิตในยุคต่าง ๆ สถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรม และวัฒนธรรมประเพณีที่สะท้อนให้เห็นถึง อารยธรรมท้องถิ่นที่มีลักษณะเด่น เป็นสิ่งที่น่าสนใจหรือเป็นประโยชน์ รวมถึงมีคุณค่าต่อการท่องเที่ยว สามารถดึงดูดใจหรือจูงใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเยือน

ด้านการเข้าถึง มีการจัดการอยู่ในระดับมาก มียานพาหนะทุกชนิดเดินทางเข้าถึงได้ เส้นทางเข้าถึงมีความสะดวกปลอดภัย สภาพถนนมีสภาพสมบูรณ์/เหมาะสม มีพื้นที่รองรับยานพาหนะของนักท่องเที่ยวที่มาแบบหมู่คณะ มีป้ายสัญลักษณ์ เช่น ป้ายบอกทาง ป้ายชี้จุดนำชม มีการรองรับปัญหาที่จะเกิดกับแหล่งท่องเที่ยว เช่น หากที่จอดรถไม่เพียงพอและปัญหามลพิษที่อาจจะเกิดขึ้นในชุมชน สอดคล้องกับแนวคิด ชูลิทธิ ชูชาติ (2548) ได้กล่าวถึง การเข้าถึง (Accessibility) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีระบบการขนส่ง ซึ่งประกอบด้วยเส้นทาง พาหนะในการเดินทาง สถานี และผู้ประกอบการ โดยการขนส่งนั้นมีวัตถุประสงค์ในการลำเลียงคนหรือสิ่งของไปยังจุดหมายปลายทางโดยผ่านเส้นทางหรือท่าลำเลียง และสอดคล้องกับงานวิจัย สุธิ เสริฐศรี (2557) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนทำให้ชุมชนคลองโคนเปลี่ยนแปลงไปมีความเจริญมากขึ้น มีการจัดการท่องเที่ยวที่หลากหลายรูปแบบอีกทั้งยังมีการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกหรือสาธารณูปโภคเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวหรือคนในชุมชน เช่น ทำถนนใหม่ ทำป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวให้เพียงพอ

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกมีการจัดการอยู่ในระดับมาก มีสินค้าโอท็อป ของฝาก และของที่ระลึก มีร้านค้า ร้านอาหาร ห้องน้ำสาธารณะ ศาลาที่นั่งพัก ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว มีสาธารณูปโภค(ไฟฟ้า/ประปา/โทรศัพท์) มีลานกิจกรรม สวน หย่อม ม้านั่ง โต๊ะ เก้าอี้สะพาน ฯลฯ สถานที่มีระบบความปลอดภัย เช่นการจัดการควบคุมระบบ ลี้อ สารกับเจ้าหน้าที่การจัดการหน่วยปฐมพยาบาล มีบริเวณที่อำนวยความสะดวกให้แก่ยานพาหนะ เช่น ที่จอดรถ ที่ล้างรถ ที่ซ่อมแซมบำรุงรักษารถ มีที่พัก เช่น รีสอร์ท และโฮมสเตย์ราคาเหมาะสม มีป้ายสัญลักษณ์ต่าง ๆ เช่น ป้ายแผนที่แสดงจุดที่น่าสนใจ ป้ายชี้ทาง ป้ายสื่อความหมาย ป้ายเตือนอันตราย ฯลฯ มีเจ้าหน้าที่/ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว สอดคล้องกับแนวคิดของบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2549, หน้า 10) ได้กล่าวว่า สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว (Amenity) เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่ให้บริการนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว นั้นอย่างประทับใจ เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวอยากจะทำท่องเที่ยวในวันขึ้น หรือกลับมาเที่ยวซ้ำในโอกาสหน้า และสอดคล้องกับงานวิจัยของมธวรา สอนศรี (2559) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อสะท้อนอัตลักษณ์ ผลการวิจัยพบว่า ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกมีความสะดวกในการเดินทาง

ด้านการจัดการ มีการจัดการอยู่ในระดับมาก ในเรื่องการปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่นไม่เผาป่า ล่าสัตว์ ใช้พลังงานทดแทน ธรณรงค์ช่วยกันลดขยะ นำสิ่งของมารีไซเคิล สอดคล้องกับแนวคิด พจนา สอนศรี (2546) ได้กล่าวว่า คนส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญในเรื่องการพัฒนาที่คู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในบริบทสังคมไทยที่คนกับธรรมชาติมีความผูกพันใกล้ชิดกัน แนวคิดนี้จึงเน้นบทบาทของคนและชุมชนมากขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยพงศ์พิพัฒน์ เครื่องพอนด์ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง วิถีพอเพียงเพื่อจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบพึ่งตนเองโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า ปัจจัยสำคัญในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนแพมบกคือ มีต้นทุนทางวัฒนธรรม และทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถนำมาเป็นพื้นฐานในการจัดการ การท่องเที่ยวในมิติต่าง ๆ รวมถึงชุมชนตั้งอยู่ในสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง มีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้งระบบ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษาความพึงพอใจของผู้มาเยือนต่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

พบว่า ความพึงพอใจของผู้มาเยือนที่มีต่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย โดยรวมทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$) อภิปรายได้ว่า ชุมชนห้วยทรายขาวมีความเป็นกันเองต่อผู้มาเยือน สถานที่ท่องเที่ยวมีอากาศดี มีความสวยงามทางธรรมชาติ มีศิลปะและวัฒนธรรม มีการจัดเทศกาลงานประเพณีในชุมชนเช่นพิธีสืบชะตาทุกวันอาทิตย์ ที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตโดยการสนับสนุนของหน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาวที่สนับสนุนงบประมาณ การอบรมความรู้ ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวส่งเสริมกลุ่มอาชีพและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อให้ยานพาหนะทุกชนิดสามารถเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนได้ สะดวกปลอดภัย และมีสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับ เช่น ร้านอาหาร ร้านค้า โดยเฉพาะสินค้าโอท็อป ของฝาก และของที่ระลึก สอดคล้องกับ ดารุณีและคณะ (2546) ได้กล่าวถึงสิ่งที่ชักจูงใจให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวในชุมชน มีอยู่ 3 ประการ หรือ 3As ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) เป็นสิ่งที่เห็นแล้วเกิดความประทับใจ เช่น ทัศนียภาพอันสวยงามตามธรรมชาติ อากาศบริสุทธิ์สดชื่น คุณค่าทางวัฒนธรรม วัดหรือศาสนสถาน วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) ได้แก่ เส้นทางที่จะเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว รวดเร็วและปลอดภัย การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ลานจอดรถ เป็นต้น และสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity) ได้แก่ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ที่พัก ห้องน้ำสาธารณะ ร้านค้า ร้านอาหาร เป็นต้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ

รัตเกล้า เปรมประสิทธิ์ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน จากการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติ พบว่า การเข้าไปมีบทบาทของอปท. ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ซึ่งดำเนินการส่งเสริมกลุ่มอาชีพและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว โดยสนับสนุนงบประมาณ การอบรมความรู้ การศึกษาดูงาน การสร้างตลาดสินค้าชุมชนเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว

ด้านสิ่งดึงดูดใจ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$) อภิปรายได้ว่า ผู้มาเยือนมีความประทับใจในวัฒนธรรมของชุมชน เนื่องจากมีการจัดเทศกาลงานประเพณีร่วมกับชุมชน คือพิธีสืบชะตา ที่มีการจัดทำทุกวันอาทิตย์ที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิต มีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง ได้แก่ บ่อน้ำพุร้อนห้วยทรายขาว น้ำตกห้วยทรายขาว และวัดห้วยทรายขาว มีศูนย์การเรียนรู้วิสาหกิจชุมชนข้าวอินทรีย์สรรพสิ่งเชียงราย พิพิธภัณฑ์โบราณ และผ้าฝ้ายทอมือลายก่านคอคควาย (ลายผ้าชิ้น) ที่เป็นเอกลักษณ์ชุมชน สอดคล้องกับ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2549) ได้กล่าวว่า สิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว (Attraction) เป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวอยากเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวแล้วเกิดความประทับใจ อาจเป็นสิ่งที่ให้ความรู้หรือความเพลิดเพลินแก่นักท่องเที่ยว และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มธรรุ สนวนศรี (2559) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อสะท้อนอัตลักษณ์ ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวมีการรับรู้อัตลักษณ์ที่มีต่อชุมชนตลาดน้ำบางน้ำผึ้งด้านวิถีชีวิต คือ มีอาชีพดั้งเดิมทำสวนเกษตรผสมผสาน ด้านวัฒนธรรมประเพณี คือ การมีอรัญคัยไมตรีและแสดงออกซึ่งไมตรีจิตต่อนักท่องเที่ยว และด้านการจัดการท่องเที่ยว คือ การมีเส้นทางจักรยานชมวิถีชีวิตชุมชน เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน มีความปลอดภัยและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ส่วนความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อชุมชน ด้านจัดการสถานที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวซึ่งดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่นด้านสิ่งอำนวยความสะดวกมีความสะดวกในการเดินทาง ด้านการให้บริการร้านค้าและสินค้ามีการให้บริการที่ดี สุภาพอ่อนน้อม และมีอรัญคัยที่ดี

ด้านการเข้าถึง อยู่ในระดับมาก มียานพาหนะทุกชนิดเดินทางเข้าถึงได้ เส้นทางเข้าถึงมีความสะดวกปลอดภัย สภาพถนนมีสภาพสมบูรณ์/เหมาะสม มีพื้นที่รองรับยานพาหนะของนักท่องเที่ยวที่มาแบบหมู่คณะ มีป้ายสัญลักษณ์ เช่น ป้ายบอกทาง ป้ายชี้จุดนำชม มีการรองรับปัญหาที่จะเกิดกับแหล่งท่องเที่ยว เช่น หากที่จอดรถไม่เพียงพอและปัญหามลพิษที่อาจเกิดขึ้นในชุมชน สอดคล้องกับแนวคิด ชูสิทธิ์ ชูชาติ (2548) ได้กล่าวถึง การเข้าถึง (Accessibility) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีระบบการขนส่ง ซึ่งประกอบด้วยเส้นทาง พาหนะในการเดินทาง สถานี และผู้ประกอบการ โดยการขนส่งนั้นมีวัตถุประสงค์ในการลำเลียงคนหรือสิ่งของไปยังจุดหมายปลายทางโดยผ่านเส้นทางหรือท่าลำเลียง และสอดคล้องกับงานวิจัย สุทธิ เสริฐศรี (2557) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนทำให้ชุมชนคลองโคนเปลี่ยนแปลงไปมีความเจริญมากขึ้น มีการจัดการท่องเที่ยวที่หลากหลายรูปแบบอีกทั้งยังมีการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกหรือสาธารณูปโภคเพื่ออำนวยความสะดวกของนักท่องเที่ยวหรือคนในชุมชน เช่น ทำถนนใหม่ ทำป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวให้เพียงพอ

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการจัดการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$) อภิปรายได้ว่า ผู้มาเยือนส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวเองช่วงปิดภาคเรียน มาโดยรถยนต์ส่วนบุคคล ซึ่งอาจเห็นว่าสิ่งอำนวยความสะดวกมีไม่เพียงพอ เช่น บริเวณที่จอดรถ อาหาร และเครื่องดื่ม เนื่องจากชุมชนมีการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวเอง การจัดการขยะริมทางและต้นไม้ที่ยังขาดการดูแล รวมถึงระบบความปลอดภัย การจัดการควบคุมระบบสื่อสารของเจ้าหน้าที่ยังไม่ครอบคลุมพื้นที่และขาดผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว สอดคล้องกับ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2549, หน้า 10)

ได้กล่าวว่า สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว (Amenity) เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่ให้บริการนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวในวันอย่างประทับใจ เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวอยากจะทำท่องเที่ยวในวันขึ้น หรือกลับมาเที่ยวซ้ำในโอกาสหน้า และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศักดิ์ มาลี (2555) ได้ศึกษาเรื่อง โครงการแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและเทศบาลตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย พบว่า ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ควรมีระบบการบริหารจัดการที่ชัดเจนและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก ปรับปรุงเรื่องความสะดวกและการบริการนักท่องเที่ยวความพึงพอใจของผู้มาเยือนต่อการท่องเที่ยวชุมชน บ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

ด้านการจัดการ มีกิจกรรมการท่องเที่ยวและงานเทศกาลประเพณี ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว มีการปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น ไม่เผาป่า ล่าสัตว์ ใช้พลังงานทดแทน รมรงค์ ช่วยกันลดขยะ นำสิ่งของกลับมาใช้ใหม่ สอดคล้องกับแนวคิด พจนา สนวนศรี (2546) ได้กล่าวว่า คนส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญในเรื่องการพัฒนาที่คู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในบริบทสังคมไทยที่คนกับธรรมชาติมีความผูกพันใกล้ชิดกัน แนวคิดนี้จึงเน้นบทบาทของคนและชุมชนมากขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัย พงศ์พิพัฒน์ เครื่องพันธ์ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง วิธีพอเพียงเพื่อจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบพึ่งตนเองโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย โดยเรียงตามลำดับความสำคัญเร่งด่วน ดังนี้

ด้านการจัดการ ควรศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด เสนอของบประมาณสนับสนุนความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ศึกษาและวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน CBT ควรมีการกำหนดเงื่อนไขการกระจายรายได้และค่าใช้จ่ายจากการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ศึกษาดูงานด้านการท่องเที่ยว ควรฝึกอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นเพื่อนำชมสถานที่ต่าง ๆ ควรสร้างจุดให้บริการและอำนวยความสะดวกในการเดินทางท่องเที่ยวจัดทำโปรแกรมทัวร์ขายแบบเหมาจ่าย (Package Tour) พร้อมทั้งพักประเภทโฮมสเตย์ ควรจัดอบรมความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวให้กับแกนนำในชุมชน ส่งเสริมการแปรรูปอาหาร และผลิตภัณฑ์พื้นเมืองและของที่ระลึก รมรงค์การจัดการขยะ ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล จัดงานเทศกาลประจำปีห้วยทรายขาว

ด้านการเข้าถึง ควรจัดทำป้ายและสัญลักษณ์ต่าง ๆ ตามถนนทางเข้าและในแหล่งท่องเที่ยว ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ควรจัดอบรมการทำสื่อออนไลน์ เว็บไซต์ โฆษณาประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว ควรจัดทำข้อมูลเผยแพร่แหล่งท่องเที่ยวชุมชนผ่านอินเทอร์เน็ตเป็นทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก ควรทำแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนและรองรับการท่องเที่ยวของชุมชน ปรับภูมิทัศน์และปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกให้เพียงพอต่อนักท่องเที่ยว ควรเร่งศึกษาดูงานและการจัดตั้งการบริการมาตรฐานโฮมสเตย์ ควรจัดหาบริเวณขายสินค้า ของฝาก ของที่ระลึก OTOP ของชุมชนและควรมีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว

ด้านการพัฒนาสิ่งดึงดูดใจ ควรพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน จัดรูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยวให้หลากหลาย เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเดินป่า การท่องเที่ยวจักรยาน โครงการฝึกอบรม การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน พัฒนาคุณภาพสินค้าและการให้บริการ อนุรักษ์ ฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และวัฒนธรรม จัดลานวัฒนธรรมชาวลวง (อาจจัดทุก ๆ ต้นเดือนของปี)

ผลการสรุป พบว่าด้านการจัดการเป็นด้านที่ควรพัฒนาเร่งด่วนเป็นอันดับแรก และมีแผนงานหรือโครงการที่เรียงตามลำดับการเร่งด่วน สามอันดับแรก คือ 1) ศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด 2) ของบประมาณสนับสนุนและความร่วมมือ จากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน 3) การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตามลำดับ การดำเนินงานจัดการท่องเที่ยวชุมชนนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบล เข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนด้านการจัดการเป็นอย่างมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตเกล้า เปรมประสิทธิ์ (2559) ศึกษาเรื่อง บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนจากการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติ พบว่า การเข้าไปมีบทบาทของอปท. ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ซึ่งดำเนินการส่งเสริมกลุ่มอาชีพและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว โดยสนับสนุนงบประมาณ การอบรมความรู้ การศึกษาดูงาน การสร้างตลาดสินค้าชุมชนเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว และผลการวิจัยพบว่า เดิมผู้วิจัยใช้องค์ประกอบในการกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชน ห้วยทรายขาวจำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 3As และ 1 M ซึ่ง M (Management) หมายถึง การจัดการ ใช้กับการบริหารธุรกิจ เอกชน ควรเปลี่ยนมาใช้คำว่า Administration หมายถึง การบริหาร ใช้กับการบริหารราชการ Harold koontz: การบริหาร คือ การดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังนั้นการวิจัยในครั้งนี้จึงเห็นควร ใช้องค์ประกอบ 4As ได้แก่ 1) Attraction ด้านสิ่งดึงดูดใจ 2) Accessibility ด้านการเข้าถึง 3) Amenities ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และ 4) Administration ด้านการบริหาร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนห้วยทรายขาว ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ มีดังนี้

1.1 เสนอแนวทางให้กับชุมชนห้วยทรายขาวเพื่อจัดทำโครงการประชาคมและจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) เพื่อรองรับการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้นในอนาคตต่อไป

1.2 ควรมีการผลักดันแผนงานการท่องเที่ยวชุมชนห้วยทรายขาวเพื่อขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนต่อไป

1.3 เครือข่ายการท่องเที่ยวในระดับตำบลทรายขาวต้องมีการขับเคลื่อนการทำงานด้านการท่องเที่ยว รวมถึงมีการขยายผลไปยังชุมชนอีก 10 หมู่บ้านที่เหลือเพื่อเชื่อมต่อกันในพื้นที่ตำบลทรายขาว

1.4 นำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์กับชุมชนอื่น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยว แต่ทั้งนี้ก็ต้องขึ้นกับบริบทของแต่ละชุมชนด้วย

1.5 ควรนำผลจากการวิจัยด้านองค์ประกอบการท่องเที่ยวด้าน 4As มาทำการประเมินจาก

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย กับผู้มาเยือนชาวต่างชาติ ซึ่งอาจมีแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน ที่แตกต่างกันเพื่อนำผลการศึกษามาเป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาวให้ดียิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต

2.2 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนแห่งอื่น เพื่อนำแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน ที่แตกต่างกันเพื่อนำผลการศึกษามาเป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาวให้ดียิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต

2.3 ควรศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ของชุมชนบ้านห้วยทรายขาวเพื่อเป็นแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณคำแนะนำและคำปรึกษาจาก ครูที่ปรึกษา ดร. ฤทัยภัทร พิมลศรี ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ดร.กรัณธ์ธรัตน์ คะวัตินกุล ครูประจำสาขาวิชาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยพะเยา ครูวชิราภรณ์ โลหะชาละ หัวหน้าภาควิชาการท่องเที่ยว วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย และ ดร.สุพัตรา พรหมพิชัย หัวหน้างานวิจัย วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย กรณมาตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้านชุมชนห้วยทรายขาว และบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาวทุกท่าน ที่ได้สละเวลาและให้ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์และตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจไม่มากก็น้อย คุณความดีและประโยชน์ของวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้แก่ผู้มีพระคุณทุกท่าน หากมีข้อเสนอแนะประการใดเพื่อให้เกิดการปรับปรุงผลงานให้ดีขึ้นและมีประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอรับคำเสนอแนะด้วยความยินดีเป็นอย่างยิ่ง

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2556). **การวิเคราะห์สถิติ : สถิติสำหรับการบริหารและวิจัย**. (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพฯ: ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2559). **แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 – 2564)**. กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- ชูสิทธิ์ ชูชาติ. (2548). **คู่มือการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. เชียงใหม่: โปรแกรมอุตสาหกรรมท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ดารณี บุญธรรม และคณะ. (2546). **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรมโดยชุมชนชาวม้งบ้านน้ำเค-ลานก้วย ต. ผาซำน้อย อ. ปง จ. พะเยา**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2549). **การพัฒนาและการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: เพรส แอนด์ ดีไซน์.
- พจนา สนวนศรี. (2546). **คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน**. กรุงเทพฯ: โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิต และ ธรรมชาติ.
- พงศ์พิพัฒน์ เครื่องพยนต์. (2557). **วิถีพอเพียงเพื่อจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบพึ่งตนเองโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- มธุรา สนวนศรี. (2558). **แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อสะท้อนอัตลักษณ์ ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ. วารสารกระแสวัฒนธรรม, 17(31), 41-55.**
- รสสุคนธ์ ประดิษฐ์. (2557). **ศักยภาพและโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 10, 127.**

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

รัตเกล้า เปรมประสิทธิ์. (2559). บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนจากการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติ. **วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**, 12(2), 195–216.

สมศักดิ์ มาลี. (2555). โครงการแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและเทศบาล ตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย. **รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นฉบับสมบูรณ์**. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย: ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น.

สุณี เสริฐศรี. (2557). แนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองโคกน อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสงคราม. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, กรุงเทพฯ.

องค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว. (2560). **ข้อมูลพื้นฐานองค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว**. เชียงราย: สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว.

อิสริยา เลหาดีรานนท์. (2552). **ทรัพยากรการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

Koontz, Harold, (1968). **Principies of Management**. New York: McGraw–Hill.

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพ “งานแม่บ้านโรงแรม” ของนักเรียนสาขาวิชาการโรงแรม วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย ร่วมกับสถานประกอบการ

Professional development approach "Housekeeper Hotel" Of students Hotel industry Chiang Rai Vocational College with the establishment

ศตวรรษันท์ ชุ่มหา^{1*} และ พัทน์พิตตา ศรีสมพงษ์²

Satanan Choomha^{1*} and Phatpitta Sreesoompong²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการด้านสมรรถนะวิชาชีพ “งานแม่บ้านโรงแรม” ของผู้ประกอบการ ต่อนักเรียน สาขาวิชาการโรงแรม วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียน ต่อ สมรรถนะวิชาชีพ “งานแม่บ้านโรงแรม”ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย และ3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพ “งานแม่บ้านโรงแรม” ของนักเรียนสาขาวิชาการโรงแรม วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย ร่วมกับสถานประกอบการ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย ครูฝึกในสถานประกอบการ ที่ทำความร่วมมือในการส่งนักศึกษาฝึกงาน จำนวน 10 แห่ง, นักเรียน ระดับ ปวช. 3 จำนวน 51 คน และ ตัวแทนครูฝึก 3 แห่ง, ครูผู้สอนสาขาวิชาการโรงแรม-ตัวแทนกรมพัฒนาฝีมือแรงงานเชียงราย รวมจำนวน 3 คน และนักเรียนที่ฝึกงานในโรงแรม 3 ขนาด จำนวน 3 คน เครื่องมือได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้แบบสถิติอนุมานรวมทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า

1. ความต้องการของครูฝึก ด้านสมรรถนะวิชาชีพ “งาน แม่บ้านโรงแรม” ของนักเรียน สาขาวิชาการโรงแรม วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย พบว่าสมรรถนะทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะส่วนบุคคลที่ทางสาขาวิชาการโรงแรมได้จัดการเรียนการสอนมีความถูกต้องแล้ว และควรมีสมรรถนะในด้านต่าง ๆ เพิ่มเติมเพื่อให้การพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนี้ ด้านความรู้และทักษะ ได้แก่ วิธีการใช้น้ำยาต่าง ๆ การจัดเตรียม Amenity ในห้องพัก การใช้คู่มือในการทำงานของแม่บ้าน การบำรุงรักษาเครื่องมือ เครื่องใช้ และเอกสารในงานแม่บ้าน การทักทายลูกค้าทั้งไทย-อังกฤษการตรวจดูทรัพย์สินภายในห้องพัก การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์การทักทายลูกค้า การใช้เคมีภัณฑ์ในงานแม่บ้าน(ห้องพัก สาธารณะและงานซักรีด) ชนิดของผ้าและการดูแลรักษา การรับ-ส่งผ้าของงานซักรีด ภาษาและการประสานงานกับเพื่อนร่วมงาน การวางตัวและการเข้าหาลูกค้า ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล นักเรียนควรมีทัศนคติที่ดีต่องาน บุคลิกภาพ มีใจรักในอาชีพ มีความอดทน มีทัศนคติที่ดีต่องาน กระตือรือร้น ความอดทน ความรับผิดชอบในงาน การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า คุณสมบัติของพนักงานที่จะทำงานแม่บ้าน มีใจรักในอาชีพ บุคลิกภาพ

¹นิสิตคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : dewtybusinesshotel@hotmail.com

2. ความคิดเห็นของนักเรียนต่อสมรรถนะวิชาชีพ “งานแม่บ้านโรงแรม” ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย พบว่า โดยรวมทั้ง 3 ด้าน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด รายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล สมรรถนะที่มีความสำคัญที่สุดคือ ความตรงต่อเวลาและมีวินัย รองลงมาคือ ด้านทักษะ สมรรถนะที่มีความสำคัญที่สุดคือ การปฏิบัติงานตามมาตรฐาน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความรู้ สมรรถนะที่มีความสำคัญที่สุดคือ จรรยาบรรณในงานแม่บ้านโรงแรม

3. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพ “งานแม่บ้านโรงแรม” ของนักเรียนสาขาวิชาการโรงแรม วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย พบว่า สมรรถนะด้านที่ครูฝึกแนะนำเพิ่มเติมจะนำไปใช้ในหน่วยการเรียนรู้และบูรณาการกับการเรียนการสอน และสมรรถนะที่นักเรียนเห็นว่ามีค่าสำคัญมากที่สุด ทางสาขาวิชาและครูผู้สอนจะต้องจัดกิจกรรมหรือโครงการที่รองรับการพัฒนาสมรรถนะทั้ง 3 ด้าน โดยเรียงลำดับความสำคัญดังนี้ โครงการพัฒนาคุณลักษณะส่วนบุคคลด้าน ความตรงต่อเวลาและมีวินัย โครงการพัฒนาทักษะด้านการปฏิบัติงานให้ได้ตามมาตรฐาน และมีประสิทธิภาพ และโครงการพัฒนาความรู้ด้านการมีจรรยาบรรณในงานแม่บ้านโรงแรม

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา สมรรถนะวิชาชีพ งานแม่บ้านโรงแรม คุณลักษณะส่วนบุคคลในวิชาชีพแม่บ้าน
ทักษะ ความรู้

Abstract

The purpose of this independent to study the competency requirements; "Hotel Housekeeper" of Entrepreneurship to Hotel Student 2) To study students' opinions on professional competencies. "Housekeeper Hotel" of the Chiang Rai Vocational College and 3) to propose a professional development approach. "Housekeeper Hotel" of the Academic Student Chiang Rai Vocational College Together with the establishment Population used in the study consisted of Trainer in the workplace There were 51 trainees, 3 trainees, 3 hotel teachers, 3 hotel teachers, and 3 trainees. Quantitative data analysis uses descriptive statistics and inferential statistics as well as qualitative data analysis by content analysis. The findings were as follows;

1. The needs of the trainer The professional performance of "hotel housekeeper" of the hotel academic students. Chiang Rai Vocational College All three competencies are knowledge, skills, and characteristics that the students in the hospitality industry have been able to handle. And should have performance in various fields. More to improve the performance of learners. Knowledge and skills include how to use the solution, how to prepare Amenity in the room, how to use the maid's manual. Maintenance of tools, appliances and documents in housewives. Greetings to Thai and English customers. Using computer programs to greet customers. The use of chemicals in housewives (room Public and laundry) Types of fabrics and care Laundry of Laundry Language and coordination with colleagues. Placing and approaching customers. Personal attributes Students should have a positive attitude towards their work, personality, patience, tolerance, good attitude, enthusiasm, patience, responsibility in the job. Face-to-face Qualifications of employees to work housewives. Have a passion for a career.

2. Students' comments on professional competencies The "housekeeper" of the Chiangrai Vocational College found that in all three aspects, the highest level of interpretation was found. Performance is most important. Punctuality and discipline are the most important skills. Standard Bedding And the lowest mean is that knowledge is the most important. Code of Conduct in Housekeeper

3. Development of Professional Competencies "Housekeeper Hotel" of the Academic Student In Chiang Rai Vocational College, it was found that the competencies that the trainers introduced would be incorporated into the learning unit and integrated with the teaching. And the performance that students see as the most important. Faculty and instructors must organize activities or projects that support the development of the three competencies in order of priority. Personal Development Project Punctuality and discipline The development of bed skills to meet the standards and efficiency. And a project to develop a knowledge of housekeeper ethics..

Keywords: development approach, Professional, Housekeeper, Personal qualities in housekeeper profession.

Personal Attribute, Skills, Knowledge

บทนำ

ประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวในฐานะเป็นเครื่องมือสำคัญในการช่วยรักษาเสถียรภาพและขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศโดยอาศัยข้อได้เปรียบของทำเลที่ตั้ง ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรการท่องเที่ยว และความหลากหลายของวัฒนธรรมซึ่งรวมถึงความเป็นไทยเป็นจุดขายสำคัญในการส่งเสริมตลาดท่องเที่ยวมาอย่างยาวนาน และเพื่อให้ประเทศไทยมีกรอบทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจน สอดคล้องกับศักยภาพและโอกาสการพัฒนาใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น และปัญหาสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการมีทั้งหมด 9 ข้อ หนึ่งในนั้นคือ ด้านบุคลากรด้านการท่องเที่ยวจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาเพื่อยกระดับทักษะและองค์ความรู้ ให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก ดังนั้นเพื่อให้เกิดการเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน ทิศทางการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวไทยต้องสามารถตอบสนองต่อแนวโน้มการท่องเที่ยวในตลาดโลกได้โดยมีส่วนแบ่งทางการตลาดเพิ่มขึ้น สามารถสร้างความสมดุลของการท่องเที่ยวจากการเพิ่มรายได้เพิ่มค่าใช้จ่าย เพิ่มจำนวนวันพักของนักท่องเที่ยว และมีการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวตามภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ไปยังชุมชนและท้องถิ่นอย่างทั่วถึง รวมทั้งได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาระดับพื้นที่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มศักยภาพและสร้างข้อได้เปรียบในการแข่งขันให้กับบุคลากรและ ผู้ประกอบการไทย การพัฒนาบุคลากรในระบบการศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญ เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาการท่องเที่ยวไทยได้ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2558, สื่อออนไลน์)

การจัดการการเรียนรู้ในกระบวนการทางการศึกษาที่ดีต้องเน้นให้ผู้เรียนได้นำสาระทางวิชาการที่ได้เรียนรู้ไปเพื่อได้รับการพัฒนาและนำไปแสวงหาหรือเพื่อการค้นพบความรู้ใหม่ (Wraga, 2009 อ้างอิงใน ลิทธิพร เอี่ยมเสนา 2557, สื่อออนไลน์) การปรับเปลี่ยนมุมมองในสิ่งที่เรียกว่า ความรู้ (Knowledge) และ มาตรฐานและข้อบังคับ (Standards and Regulations) รวมถึงการขยายตัวอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในความรู้ อย่างกว้างขวาง การเคลื่อนย้ายถิ่นฐานของประชาชนเป็นอีกสาเหตุที่ก่อให้เกิดวัฒนธรรมโลก และเศรษฐกิจโลกขึ้น การกระจายค่านิยม และความก้าวหน้าของความเป็นประชาธิปไตย ล้วนเป็นประเด็นที่ต้องเรียนรู้ และการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ทำให้เห็นชัดเจนว่า การศึกษานั้นมิใช่มีกรอบจำกัดเพียงแต่คำว่า “โรงเรียน” เท่านั้น แต่ค่านิยมและความเชื่อที่ว่าโรงเรียนคือสถานที่ที่สร้างสรรค์การเรียนรู้ และเพื่อให้ “โรงเรียน” เป็นสถานที่ที่ให้การศึกษาระดับ

เป็นแหล่งการเรียนรู้กับคนให้มากที่สุด ครอบคลุมสิ่งซึ่งเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา หลักสูตรเป็นเสมือนเข็มทิศในการเปลี่ยนแปลงชีวิตผู้คน และเป็นสิ่งที่กำหนดและสะท้อนกลับแนวความคิดการเรียนรู้ รวมถึงกิจกรรมทางการศึกษาให้กับผู้เรียน (Sowell, 2000 อ้างอิงใน สิทธิพร เอี่ยมเสน, 2557, สื่อออนไลน์)

อีกทั้งปัจจุบันงานด้านแม่บ้านโรงแรมยังได้รับความนิยมโดยมีการสนับสนุนของหลายหน่วยงาน ไม่ว่าจะเป็นกระทรวงการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สมาคมโรงแรมไทย สมาคมการท่องเที่ยวและกีฬา เป็นต้น เนื่องจาก “อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีการเติบโตเป็น Double Digit อย่างต่อเนื่องในทุก ๆ ปี มีโรงแรมเกิดขึ้นเร็ว ห้องพักเพิ่มประมาณปีละ 10% จากปัจจุบันมีอยู่ประมาณ 13,800 โรงแรม คิดเป็น 550,000 ห้อง แต่บุคลากรคุณภาพระดับปฏิบัติการ ยังขาดแคลนถึง 108,000 คน แบ่งเป็นแผนกประกอบอาหาร 35%, แม่บ้านโรงแรม 25%, การบริการอาหารและเครื่องดื่ม 25% และบริการส่วนหน้า 15% และมีแนวโน้มขาดแคลนเพิ่มขึ้นปีละ 10% ซึ่งหลักสูตรของเราเรียนรู้ทฤษฎีจริง ปฏิบัติจริง ทั้ง 4 หลักสูตร ประกอบด้วย หลักสูตรบริการส่วนหน้า, หลักสูตรแม่บ้านโรงแรม, หลักสูตรการบริการอาหารและเครื่องดื่ม และหลักสูตรการประกอบอาหาร และยังเป็น 1 ในสาขาอาชีพที่สามารถย้ายไปทำงานในประเทศต่าง ๆ ในอาเซียนได้ (อภกพล พุกชววัน, 2558) ด้านการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพของพนักงานด้านการทำงานแม่บ้านโรงแรม ได้แก่ การจัดการในรูปแบบของสมาคมโรงแรม สมาคมแม่บ้านโรงแรม และ “MRA” เป็นต้น ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้เล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรตามมาตรฐานของ MRA เพื่อให้ได้มาตรฐาน รองรับการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ประเทศไทย โดยทำความร่วมมือกับกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาโดยเฉพาะด้านแม่บ้านโรงแรม และได้มีการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ โครงการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะที่สอดคล้องกับมาตรฐานอาชีพของสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพและข้อตกลงอาเซียน (MRA) ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่มีสถานศึกษาในสังกัด 421 แห่งทั่วประเทศ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนด้านวิชาชีพระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ ซึ่งหนึ่งในสาขาที่ได้รับความนิยมคือ คือสาขาการโรงแรม อยู่ในประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย เปิดสอนแผนกวิชาการโรงแรม โดยใช้ชื่อ ปวท. ธุรกิจโรงแรม ในปี พ.ศ. 2535 มีวิสัยทัศน์ คือ คณะวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว มุ่งมั่นจัดการศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ และชุมชนด้านวิชาชีพ อุตสาหกรรมท่องเที่ยว มีคุณภาพ เป็นมาตรฐานสากลตามความต้องการของตลาดแรงงานอาชีพอิสระพร้อมร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวสู่การจัดการท่องเที่ยวยั่งยืน และ อัตลักษณ์ คือ ยิ้มแย้มแจ่มใส แคล้วคล่องว่องไว หัวใจบริการ เชี่ยวชาญวิชาชีพ (วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย, 2557) และตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พุทธศักราช 2556 ในรายวิชาการแม่บ้านโรงแรม คำอธิบายรายวิชา คือ ศึกษาและปฏิบัติเกี่ยวกับ งานแม่บ้านโรงแรม หน้าที่และความรับผิดชอบ มารยาทและจรรยาบรรณงานแม่บ้าน การประสานงานกับแผนกต่าง ๆ การทำความสะอาดห้องพัก การปูเตียงการจัดเตรียมเครื่องใช้และอุปกรณ์สำหรับห้องพัก การทำความสะอาดและดูแลพื้นที่สาธารณะ การบำรุงรักษาอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำความสะอาด และหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) พุทธศักราช 2557 มีคำอธิบายรายวิชาดังนี้ ศึกษาและปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการงานแม่บ้านโรงแรม โครงสร้างงานแม่บ้านโรงแรม การกำหนดตำแหน่งหน้าที่ ความรับผิดชอบของพนักงานในแผนก การวางแผน การจัดหาบุคลากร การจัดเก็บข้อมูล การจัดทำห้องพักตามมาตรฐาน การทำความสะอาดบริเวณสาธารณะ งานห้องผ้า ห้องดอกไม้ การควบคุมการเบิกจ่ายของใช้ประจำวัน การตรวจความเรียบร้อยของห้องพัก การจัดเอกสารเกี่ยวกับงานแม่บ้าน สุขอนามัยและความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน และฝึกปฏิบัติงานแม่บ้านโรงแรม (วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย, 2557, สื่อออนไลน์)

จากเนื้อหาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ในการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตและบริการให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับนานาชาติเหล่านั้น หลักพื้นฐานสำคัญอยู่ที่การพัฒนาค้นให้มีสมรรถนะตรงตามมาตรฐานของอาชีพนั้น ๆ ทั้งนี้ความรับผิดชอบของครูผู้สอนรายวิชางานแม่บ้านโรงแรม มีความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลากรของอุตสาหกรรมบริการอย่างมาก โดยทางสาขาวิชาได้มีการฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการด้านที่พักประเภทต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียน นักศึกษาได้รับความรู้และทักษะจากประสบการณ์จริง สามารถพัฒนาตนเองได้ในวิชาชีพ แต่อย่างไรก็ตามพบว่า การฝึกงานของผู้เรียนยังไม่ตอบสนองความต้องการของสถานประกอบการด้านของสมรรถนะที่มีความแตกต่างกันระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องนำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของทั้งสถานประกอบการและผู้เรียน เพื่อนำมาพัฒนาสมรรถนะด้านงานแม่บ้านโรงแรมให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทและความต้องการของสถานประกอบการต่อไป

ดังนั้น การศึกษา เรื่อง แนวทางการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพ “งานแม่บ้านโรงแรม” ของนักเรียน สาขาวิชาการโรงแรม วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย ร่วมกับสถานประกอบการ ซึ่งเป็นสมรรถนะวิชาชีพในรายวิชางานแม่บ้าน

โรงแรมของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พุทธศักราช 2560 เพื่อที่จะนำผลการศึกษาไปพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพด้านงานแม่บ้านให้เหมาะสมกับผู้เรียนและนำไปสู่ความพึงพอใจในการฝึกงาน ฝึกอาชีพ อีกทั้งเป็นการสร้างความร่วมมือในการส่งนักเรียน นักศึกษาฝึกงานที่มีประสิทธิภาพให้แก่สถานประกอบการอีกด้วย

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาความต้องการของครูฝึกด้านสมรรถนะวิชาชีพ “งานแม่บ้านโรงแรม” ของนักเรียน สาขาวิชาการโรงแรม วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนต่อสมรรถนะวิชาชีพ “งานแม่บ้านโรงแรม” ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพ “งานแม่บ้านโรงแรม” ของนักเรียนสาขาวิชาการโรงแรม วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย ร่วมกับสถานประกอบการ

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

ตัวแปรอิสระ

ความต้องการของครูฝึก ด้านสมรรถนะ
วิชาชีพ “งาน แม่บ้านโรงแรม” ของ
นักเรียน สาขาวิชาการโรงแรม วิทยาลัย
อาชีวศึกษาเชียงราย

ความคิดเห็นของนักเรียนต่อสมรรถนะ
วิชาชีพ “งาน แม่บ้านโรงแรม” ของ
วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย

1. ปัจจัยส่วนบุคคล
 - เพศ
2. ความรู้เกี่ยวกับสมรรถนะวิชาชีพ
3. ความสำคัญของสมรรถนะวิชาชีพ

ตัวแปรตาม

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะ
วิชาชีพ “งานแม่บ้านโรงแรม”
ของนักเรียนสาขาวิชาการโรงแรม
วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย ได้แก่

1. ด้านความรู้ (Knowledge)
2. ด้านทักษะ (Skill)
3. ด้านลักษณะส่วนบุคคล

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยนี้จัดทำขึ้นเพื่อหา “แนวทางการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพ งานแม่บ้านโรงแรม ของนักเรียนระดับชั้น
ปวช. สาขาวิชาการโรงแรม วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย ร่วมกับสถานประกอบการ” การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบ
ผสมผสาน (Mixed Method Research) ทั้งเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)
ได้จากการสัมภาษณ์ครูฝึกแม่บ้านและสอบถามนักเรียนระดับชั้น ปวช. ที่ออกฝึกงานด้านงานแม่บ้านโรงแรม มี
ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการศึกษา ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาความต้องการด้านสมรรถนะวิชาชีพ “งานแม่บ้านโรงแรม” ของครูฝึก ต่อนักเรียน
สาขาวิชาการโรงแรม วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรของการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูฝึกในสถานประกอบการ ที่ทำความร่วมมือในการส่งนักศึกษาฝึกงาน
จำนวน 10 แห่ง

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของครูฝึกเกี่ยวกับสมรรถนะ “งานแม่บ้านโรงแรม” ของนักศึกษาฝึกงาน ระดับชั้น ปวช.3 ประกอบด้วย

2.1 ศึกษาเอกสารแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) รายวิชา งานแม่บ้านโรงแรม

2.2 นำกรอบการสัมภาษณ์ฉบับร่างเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ปรับข้อเสนอนะและดำเนินการปรับปรุงแก้ไข

2.3 นำกรอบสัมภาษณ์ที่แก้ไขเรียบร้อยแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาได้พิจารณาและให้ความเห็นชอบ ตรวจสอบความตรงเนื้อหา (content validity)

2.4 นำกรอบการสัมภาษณ์ ที่ผ่านการแก้ไขตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา นำไปสัมภาษณ์ครูฝึกในสถานประกอบการ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือ คือแบบสัมภาษณ์ ไปเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวางแผนและปฏิบัติการ ดังนี้

3.1 ทำหนังสือขอความร่วมมือ ในการจัดเก็บข้อมูลจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย ของมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขอความร่วมมือถึงเจ้าของสถานประกอบการทั้ง 10 แห่ง

3.2 ผู้วิจัยได้ติดต่อครูฝึกเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเอง โดยการเดินทางไปสัมภาษณ์ครูฝึก ณ สถานประกอบการ ได้แก่ ครูฝึกในสถานประกอบการที่ทำความร่วมมือส่งนักเรียนเข้าฝึกงาน จำนวน 10 แห่ง

การสัมภาษณ์เชิงลึก จากครูฝึกในสถานประกอบการ จำนวน 10 แห่ง อาจมีการเปิดประเด็นการสนทนาที่ไม่เตรียมการไว้ล่วงหน้านอกเหนือจากที่ระบุไว้ในแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้เข้าถึงปรากฏการณ์เป็นไปอย่างเปิดกว้าง ไม่ยึดติดอยู่กับแนวคิดใดๆ หรือแนวคิดที่ผู้วิจัยมีไว้ล่วงหน้า ดังนั้น คำถามเพื่อการสัมภาษณ์ จึงเป็นคำถามในสิ่งที่เป็นปรากฏการณ์จริง และเพื่อค้นหาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ สามารถเชื่อมโยงการสัมภาษณ์ เข้าสู่ประเด็นที่ต้องการอย่างลึกซึ้งได้ สามารถตรวจสอบความเข้าใจที่ตรงกันระหว่าง ผู้สัมภาษณ์กับผู้ให้สัมภาษณ์

3.4 ตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์ นำข้อสรุปทั้งหมดมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดแนวการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพ “งานแม่บ้านโรงแรม” ของนักเรียน สาขาวิชาการโรงแรม วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย ร่วมกับสถานประกอบการว่าควรมีแนวทางในการดำเนินการอย่างไร

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ แล้วสรุปเป็นสมรรถนะวิชาชีพ “แม่บ้านโรงแรม” ที่สถานประกอบการต้องการของนักเรียน สาขาวิชาการโรงแรม วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียน ต่อ สมรรถนะวิชาชีพ “งานแม่บ้านโรงแรม” ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียน แผนกวิชาการโรงแรม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียน ระดับปวช.3 จำนวน 51 คน

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่ แบบสอบถาม การสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน ต่อสมรรถนะ “งานแม่บ้านโรงแรม” รายวิชางานแม่บ้านโรงแรม สำหรับ ปวช. ประกอบด้วย

2.1 ศึกษาเอกสารแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) รายวิชางานแม่บ้านโรงแรม

2.2 ร่างแบบสอบถามความคิดเห็นต่อสมรรถนะ “งานแม่บ้านโรงแรม” ของนักศึกษาฝึกงาน แบ่งออกเป็น 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับสมรรถนะงานแม่บ้านโรงแรม

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามระดับความสำคัญของสมรรถนะวิชาชีพ “งานแม่บ้านโรงแรม” มีจำนวน 20 ข้อ ประกอบด้วยสมรรถนะที่กำหนดในหลักสูตรการเรียนการสอน ของนักเรียนที่เข้าฝึกงาน เป็นสมรรถนะวิชาชีพ งานแม่บ้านโรงแรมตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ ด้านความรู้ (Knowledge) ด้านทักษะ (Skill) ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล (Personal Attribute) ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ระดับเกณฑ์ความคิดเห็น พิจารณาตามเกณฑ์ ดังนี้

5 หมายถึง	ระดับความคิดเห็นต่อสมรรถนะวิชาชีพ มากที่สุด
4 หมายถึง	ระดับความคิดเห็นต่อสมรรถนะวิชาชีพ มาก
3 หมายถึง	ระดับความคิดเห็นต่อสมรรถนะวิชาชีพ ปานกลาง
2 หมายถึง	ระดับความคิดเห็นต่อสมรรถนะวิชาชีพ น้อย
1 หมายถึง	ระดับความคิดเห็นต่อสมรรถนะวิชาชีพ น้อยที่สุด

การแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ยซึ่งใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับค่าคะแนนที่คำนวณได้ตามขั้นตอนที่ระบุไว้โดยเกณฑ์ของเบสต์ (Best) ดังนี้ (สุจิตรา บุญรัตพันธุ์, 2546, หน้า 120)

ค่าคะแนนเฉลี่ย	ความหมายค่าคะแนนเฉลี่ย
4.21-5.00	มีความคิดเห็นมากที่สุด
3.41-4.20	มีความคิดเห็นมาก
2.61-3.40	มีความคิดเห็นปานกลาง
1.81-2.60	มีความคิดเห็นน้อย
1.00-1.80	มีความคิดเห็นน้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะความคิดเห็นของนักเรียนในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชางานแม่บ้านโรงแรม เป็นคำถามปลายเปิด

2.3 นำร่างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนต่อสมรรถนะวิชาชีพ “งานแม่บ้านโรงแรม” เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและความเหมาะสมของภาษา

2.4 นำแบบสอบถามที่ได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษามาปรับปรุงแก้ไข

2.5 นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจค่า IOC

2.6 นำแบบสอบถามไปทำการทดสอบกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาในครั้งนี้ (Try Out) กับของนักเรียนที่เรียนวิชา “งานแม่บ้านโรงแรม” สาขาวิชาการโรงแรม วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุตรดิตถ์ จำนวน 30 ชุด จากนั้นจึงนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ นำข้อมูลที่ได้ไปทดสอบวัดความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) (สุนทร พูนเอียด, 2545, หน้า 139) ผลการคำนวณได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ = 0.931

2.7 แก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะที่ได้จากการทดลองใช้พร้อมจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แบบสอบถาม

3.1.1 ผู้วิจัยได้ติดต่อนักเรียน สาขาวิชาการโรงแรม วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย

3.1.2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเอง โดยการแจกแบบสอบถามให้กับนักเรียน ที่ฝึกงานในสถานประกอบการทุกคนเนื่องจากประชากรมีจำนวนจำกัดและนับได้ ได้แก่ นักเรียน ระดับ ปวช. 3 ที่เรียนสาขาวิชาการโรงแรม วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย ปีการศึกษา 2560

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม (Questionnaire) ของนักเรียน มาประมวลผลข้อมูลวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสถิติคอมพิวเตอร์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าสถิติความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. (Standard Deviation) ค่า t-test เพื่อนำไปใช้วิเคราะห์กับแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติพื้นฐานหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) แล้วเสนอแบบความเรียง

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับสมรรถนะงานแม่บ้านโรงแรม ของนักเรียน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามระดับความสำคัญของสมรรถนะวิชาชีพ “งานแม่บ้านโรงแรม” ของนักเรียน วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 4 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ แล้วนำเรียบเรียงเสนอแบบบรรยาย

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพ “งานแม่บ้านโรงแรม” ของนักเรียน สาขาวิชาการโรงแรม วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรของการวิจัยครั้งนี้ ตัวแทนของการวิจัยครั้งนี้ คือ ตัวแทนสถานประกอบการ 3 ประเภท ได้แก่ โรงแรมขนาดกลาง-ใหญ่ รีสอร์ท โรงแรมขนาดเล็ก, ครูผู้สอนวิชางานแม่บ้านโรงแรม สถานศึกษาในเขตล้านนา ตะวันออกและและกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน รวมจำนวน 3 คน และนักเรียนจำนวน 3 คน (คัดเลือกจากประเภทของสถานประกอบการ 3 ประเภท) รวม 9 คน

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ศึกษาเอกสารแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.1.1 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พุทธศักราช 2560

2.1.2 คำอธิบายรายวิชา ของรายวิชางานแม่บ้านโรงแรม (2701-2004)

2.2 สร้างรูปแบบสมรรถนะของการเรียนการสอนในรายวิชางานแม่บ้านโรงแรมสำหรับปวช. โดยประเด็นที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 ด้านความรู้ (Knowledge)

2.2.2 ด้านทักษะ (Skill)

2.2.3 ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล (Personal Attribute)

2.3 ปรับปรุงการเรียนการสอนตามสมรรถนะที่ได้ปรับให้สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพตามความคิดเห็นของครูฝึกและนักเรียนนักศึกษากลุ่มเป้าหมาย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำสมรรถนะงานแม่บ้านที่ได้รับการแก้ไข นำไปวางแผนและปฏิบัติการ ดังนี้

1. ทำหนังสือขอความร่วมมือในการส่งสมรรถนะงานแม่บ้านเพื่อการรับรองแก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง จำนวน 9 คน ได้แก่ ตัวแทนสถานประกอบการ 3 คน, ตัวแทนครูผู้สอนวิชางานแม่บ้านโรงแรม สถานศึกษาในเขตล้านนาตะวันออกและคณะกรรมการพัฒนาฝีมือแรงงาน จำนวน 3 คน และนักเรียนระดับชั้น ปวช.3 จำนวน 3 คน

2. ผู้วิจัยได้ติดต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง จำนวน 9 คน (รายละเอียดตามข้อ 1) เพื่อขอความร่วมมือในการพิจารณารับรอง

3. ดำเนินการนำข้อมูลมาปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชางานแม่บ้านโรงแรม ในปีการศึกษา 2561

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ แล้วสรุปเป็นแนวทางการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพ “แม่บ้านโรงแรม” ของนักเรียน สาขาวิชาการโรงแรม วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย

ผลการศึกษา

1. ความต้องการของครูฝึกด้านสมรรถนะวิชาชีพ “งานแม่บ้านโรงแรม” ของนักเรียน สาขาวิชาการโรงแรม วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย พบว่า ความต้องการของครูฝึก ด้านสมรรถนะวิชาชีพ “งาน แม่บ้านโรงแรม” ของนักเรียน สาขาวิชาการโรงแรม วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย พบว่าสมรรถนะทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะส่วนบุคคลที่ทางสาขาวิชาการโรงแรมได้จัดการเรียนการสอนมีความถูกต้องแล้ว และควรมีสมรรถนะในด้านต่าง ๆ เพิ่มเติมเพื่อให้การพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนี้ ด้านความรู้และทักษะ ได้แก่ วิธีการใช้น้ำยาต่าง ๆ การจัดเตรียม Amenity ในห้องพัก การใช้คู่มือในการทำงานของแม่บ้าน การบำรุงรักษาเครื่องมือ เครื่องใช้ และเอกสารในงานแม่บ้าน การทักทายลูกค้าทั้งไทย-อังกฤษการตรวจดูทรัพย์สินภายในห้องพัก การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์การทักทายลูกค้า การใช้เคมีภัณฑ์ในงานแม่บ้าน(ห้องพัก สาธารณะและงานซักรีด) ชนิดของผ้า และการดูแลรักษา การรับ-ส่งผ้าของงานซักรีด ภาษาและการประสานงานกับเพื่อนร่วมงาน การวางตัวและการเข้าหาลูกค้า ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล นักเรียนควรมีทัศนคติที่ดีต่องาน บุคลิกภาพ มีใจรักใน

อาชีพ มีความอดทน มีทัศนคติที่ดีต่องาน กระตือรือร้น ความอดทน ความรับผิดชอบในงาน การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า คุณสมบัติของพนักงานที่จะทำงานแม่บ้าน มีใจรักในอาชีพ บุคลิกภาพ

2. **ความคิดเห็นของนักเรียนต่อสมรรถนะวิชาชีพ “งาน แม่บ้านโรงแรม” ของวิทยาลัยอาชีวศึกษา เชียงราย** พบว่า ส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิงจำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 92.2 มีความคิดเห็นต่อสมรรถนะวิชาชีพ “งาน แม่บ้านโรงแรม” โดยรวมทั้ง 3 ด้าน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด รายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล รองลงมาคือ ด้านทักษะ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความรู้

3. **แนวทางการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพ “งานแม่บ้านโรงแรม” ของนักเรียนสาขาวิชาการโรงแรม วิทยาลัยอาชีวศึกษา เชียงราย** พบว่า สมรรถนะด้านที่ครูฝึกแนะนำเพิ่มเติมจะนำเข้าไปใส่ในหน่วยการเรียนรู้และบูรณาการกับการเรียนการสอน และสมรรถนะที่นักเรียนเห็นว่ามีค่าสำคัญมากที่สุด ทางสาขาวิชาและครูผู้สอน จะต้องจัดกิจกรรมหรือโครงการที่รองรับการพัฒนาสมรรถนะทั้ง 3 ด้าน โดยเรียงลำดับความสำคัญ ดังนี้ โครงการพัฒนาคุณลักษณะส่วนบุคคลด้าน ความตรงต่อเวลาและมีวินัย โครงการพัฒนาทักษะด้านการปูเตียงให้ได้ตามมาตรฐานและมีประสิทธิภาพ และโครงการพัฒนาความรู้ด้านการมีจรรยาบรรณในงานแม่บ้านโรงแรม

สรุปผลและอภิปรายผล

1. **ความต้องการของครูฝึกด้านสมรรถนะวิชาชีพ “งานแม่บ้านโรงแรม” ของนักเรียน สาขาวิชาการโรงแรม วิทยาลัยอาชีวศึกษา เชียงราย** พบว่า สมรรถนะด้านความรู้ (Knowledge) ที่ควรมี คือ ความหมาย ความสำคัญ ลักษณะงานแม่บ้านโรงแรม โครงสร้างการบริหารงานและ หน้าที่ความรับผิดชอบในแผนกแม่บ้านโรงแรม ประเภทของห้องพักและชนิดของเตียง ศัพท์เฉพาะในงานแม่บ้านโรงแรม ขั้นตอนการทำความสะอาดห้องพักและบริเวณพื้นที่สาธารณะ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ในการทำความสะอาดห้องพักและพื้นที่บริเวณสาธารณะ โรงแรม ประเภทของผ้าที่ใช้ในห้องพักแขก ตลอดจนจรรยาบรรณในงานแม่บ้านโรงแรม **สมรรถนะด้านทักษะการปฏิบัติงาน (Skill)** ควรมีความสามารถในการจัดเตรียมรถเข็นแม่บ้านและเครื่องมือ อุปกรณ์ในการทำความสะอาดห้องพักโรงแรม เข้าห้องพักแขกและทำความสะอาดห้องพักแขกตามขั้นตอนอย่างถูกวิธี ปูเตียงตามมาตรฐานได้ ตกแต่งห้องพักและเตียงในโอกาสต่าง ๆ ได้ สามารถทำความสะอาดบริเวณสาธารณะพื้นผิวต่าง ๆ อย่างถูกวิธี เข้าใจและปฏิบัติงานตามกระบวนการงานซักรีดของโรงแรม ประสานงานกับ แผนกต่าง ๆ ภายในโรงแรมและการประสานงานกับลูกค้าได้และแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าในงานได้ **สมรรถนะด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล (Personal Attribute)** ที่ควรมี คือ การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี มีความซื่อสัตย์ ปฏิบัติงานด้วยความประณีต ละเอียด รอบคอบ และมีความตรงต่อเวลาและมีวินัย สมรรถนะทั้ง 3 ด้านนี้ มีความสำคัญเพื่อการปฏิบัติงานให้เกิดคุณภาพ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลในองค์กร” ซึ่งสอดคล้องกับ วัฒนา พัฒนพงศ์ (2546, หน้า 33)

2 **ความคิดเห็นของนักเรียน ต่อ สมรรถนะวิชาชีพ “งาน แม่บ้านโรงแรม” ของวิทยาลัยอาชีวศึกษา เชียงราย สมรรถนะวิชาชีพ “งานแม่บ้านโรงแรม”** พบว่า โดยรวมทั้ง 3 ด้านมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงจากสมรรถนะที่มีค่าสูงสุดดังนี้ ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ด้านทักษะ และด้านความรู้ ทั้งนี้เนื่องจากสถาบันอาชีวศึกษาได้ผลิตกำลังคนด้านวิชาชีพ ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ตามมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ เพื่อออกสู่ตลาดแรงงาน สถาบันการศึกษาจึงมุ่งเน้นสมรรถนะ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล บุคลากรด้านวิชาชีพงานแม่บ้านโรงแรมจึงต้องมีสมรรถนะด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลที่สำคัญคือ ความตรงต่อเวลา

และมีวินัย สมรรถนะด้านทักษะ คือ การปฏิบัติตามมาตรฐาน สมรรถนะด้าน และความรู้ที่สำคัญที่สุด คือ จรรยาบรรณในงานแม่บ้านโรงแรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขจรศักดิ์ ศิริมัย (2552)

3. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพ “งานแม่บ้านโรงแรม” ของนักเรียนสาขาวิชาการโรงแรม วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย

สมรรถนะวิชาชีพด้านความรู้ที่ครูฝึกต้องการให้นักศึกษาฝึกงานมีคือทุกด้านอย่างเหมาะสม เพราะงานแม่บ้านโรงแรม เป็นงานที่มีความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการดูแลรักษาความสะอาด ความสะอาดสวยงาม ความปลอดภัยและประหยัด การบำรุงดูแลรักษาอุปกรณ์ต่าง ๆ ของโรงแรมเพื่อให้แขกที่มาพักเกิดความประทับใจ ที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรสาขาวิชาการโรงแรมที่เน้นให้นักศึกษามีทักษะการปฏิบัติงานควบคู่กับความรู้ ทักษะ ด้านวิชาการ และคุณลักษณะส่วนบุคคล สอดคล้องกับ วัฒนา พัฒนพงศ์ (2546) และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชญาดา เฉลียวพรหม และคณะ (2558)

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากครูฝึกคือเรื่องของการมีทัศนคติที่ดีต่องานแม่บ้านโรงแรม มีใจรักในงานบริการ การมีบุคลิกภาพดี มีความอดทน ทำงานด้วยความกระตือรือร้น และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ผลลัพธ์ที่ทำให้ความสะอาดและผลิตภัณฑ์ในงานซักรีด การดำเนินงานเกี่ยวกับของชำรุด การตรวจดูทรัพย์สินในห้องพักและบริการ Lost & Found การใช้คู่มือ เอกสารและแบบฟอร์มในงานแม่บ้านโรงแรมเพื่อการทำงานในงานแม่บ้านโรงแรม ชนิดของผ้า และการดูแลรักษา และการใช้สื่อสารสนเทศเพื่องานแม่บ้านโรงแรมได้ สอดคล้องกับ ขจรศักดิ์ ศิริมัย (2554) และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชญาดา เฉลียวพรหม และคณะ (2558)

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาวิจัย

จากข้อเสนอแนะของสถานประกอบการสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ดังนี้

1. วิทยาลัยอาชีวศึกษาอื่นๆ นำยุทธศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการอาชีวศึกษาให้ ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีสมรรถนะทักษะวิชาชีพ และมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ใช้เป็นข้อมูลในการประกอบการกำหนดนโยบายและแผนงานการผลิตกำลังบุคลากร
3. จากผลการวิจัยด้านความรู้พบว่าความรู้เกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญ ลักษณะงานแม่บ้านโรงแรม มีสมรรถนะน้อยกว่าตัวแปรอื่น ดังนั้นทางหลักสูตรสาขาวิชาการโรงแรมควรมีการพัฒนาความรู้แก่นักเรียนเพื่อให้มีคุณสมบัติและคุณลักษณะพนักงานแม่บ้านตามที่โรงแรมกำหนดไว้ เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะงานที่ปฏิบัติ
4. จากผลการวิจัยด้านทักษะพบว่า การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าในงานได้ มีค่าแปรผลน้อยกว่าตัวแปรอื่น ดังนั้น ทางสาขาวิชาการโรงแรมควรพัฒนาและส่งเสริมนักเรียนให้มีภาวะผู้นำกล้าแสดงออกและฝึกให้นักศึกษามีทักษะในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ โดยการนำไปสู่โครงการ งานวิจัยเพื่อพัฒนาสมรรถนะดังกล่าวต่อไป
5. จากผลการวิจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล พบว่า การปฏิบัติงานด้วยความประณีต ละเอียดยรอบคอบมีสมรรถนะน้อยกว่าตัวแปรอื่น ดังนั้น ทางหลักสูตรสาขาวิชาการโรงแรมควรมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางในการปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านการศึกษาที่มุ่งเน้นศักยภาพในการปฏิบัติงานด้านวิชาชีพทางด้านปฏิบัติที่เป็นเลิศ ที่มุ่งเน้นศักยภาพในการปฏิบัติงานด้านวิชาชีพงานแม่บ้านโรงแรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยติดตามผลความก้าวหน้าและความพึงพอใจของสถานประกอบการต่อการนำสมรรถนะงานแม่บ้านโรงแรมไปใช้
2. ควรมีการศึกษาที่เน้นในงานใดงานหนึ่ง เช่น การปูเตียง การซักกรีต เป็นต้น และการศึกษาในสมรรถนะอื่นๆ เช่น งานครัว งานส่วนหน้า และงานบริการ เป็นต้น
3. ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนา สมรรถนะด้านต่าง ๆ เช่น งานส่วนหน้า งานครัว งานบริการอาหาร และเครื่องดื่ม และงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทันต่อเทคโนโลยีของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณคำแนะนำและคำปรึกษาจาก ครูที่ปรึกษา ดร.พจน์พิตดา ศรีสมพงษ์ ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ดร. ฤทัยภัทร พิมลศรี ครูประจำสาขาวิชาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยพะเยา ครูวชิราภรณ์ โลหะชาละ หัวหน้าภาควิชาการท่องเที่ยว วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย และครูพิมพ์ธิดา นนประสาท หัวหน้าแผนกวิชาการโรงแรม ที่วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย กรุณาตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณครูฝึกและพนักงานในสถานประกอบการ นักเรียนระดับชั้น ปวช. 3 แผนกวิชาการโรงแรม วิทยาลัยอาชีวศึกษาอาชีวศึกษาเชียงราย ที่ได้สละเวลาและให้ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์และตอบแบบสอบถามของวิจัยในครั้งนี้

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจไม่มากก็น้อย คุณความดีและประโยชน์ของวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้แก่ผู้มีพระคุณทุกท่าน หากมีข้อเสนอแนะประการใดเพื่อให้เกิดการปรับปรุงผลงานให้ดีขึ้นและมีประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอรับคำเสนอแนะด้วยความยินดีเป็นอย่างยิ่ง

เอกสารอ้างอิง

- อังกกพล พฤกษ์วัน. (18 กุมภาพันธ์ 2558). **ผลิตบุคลากรคุณภาพระดับปฏิบัติการ ป้อนตลาดแรงงานท่องเที่ยวที่ขาดแคลน 108,000 อัตรา พร้อมเตรียมเปิดหลักสูตรภาคอินเตอร์ ปี 2560**. กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯธุรกิจ.
- สิทธิพร เอี่ยมเสน. (2557). **แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรเพื่อการเรียนรู้ที่แท้จริง**. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2560. จาก <http://www.la-orutis.dusit.ac.th/research2.php#top>.
- สิทธิพร เอี่ยมเสน. (2557). **แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรเพื่อการเรียนรู้ที่แท้จริง**. สืบค้นเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2560. จาก <http://www.la-orutis.dusit.ac.th/research2.php#top>.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2558). **ยุทธศาสตร์ การท่องเที่ยวไทย พ.ศ.2558-2560**. สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2561 จาก <http://www.bbs.buu.ac.th/uploaded Files/articles/1484207066.pdf>.
- วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย. (2558). **ประวัติวิทยาลัย**. สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2561. จาก http://www.cvc.ac.th/cvc2011/files/20100001_15120922224516.pdf/1484207066.pdf.
- วัฒนา พัฒนพงศ์. (2552). สมรรถนะ Competency. **OK Nation**. 2552. สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2561. จาก <http://oknation.nationtv.tv/blog/choopong/2009/11/11/entry-25>.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- ชญาดา เจเลียวพรหม และคณะ. (2558). ความคิดเห็นของสถานประกอบการด้านที่พักแรม ที่มีต่อสมรรถนะชั้นพื้นฐานของนักศึกษาหลักสูตรสาขาวิชาการโรงแรม ตามแนวทางการกำหนดสมรรถนะชั้นพื้นฐานของประชาคมอาเซียน. วารสารวิชาการและวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีวิชัย. (พิเศษ), 1-5.
- ขจรศักดิ์ ศิริมัย. (2552). การพัฒนาระบบสมรรถนะเพื่อพัฒนาการบริหารทรัพยากรบุคคลสังกัดมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.

แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากล ไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

Guidelines for the Promotion of Agriculture Tourism in Rai Cherntawan International Meditation Center, Huaysak, Chiang Rai Province

ชลธิชา รอดศิริ^{1*} และ วารัชต์ มัชฌิมบุรุษ²

Chonticha Rodhiran^{1*} and Warach Madhyampurush²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานโดยใช้เครื่องมือเชิงปริมาณและเครื่องมือเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษา คือ 1) เพื่อศึกษาบริบทและศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 2) เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 3) เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ผลการศึกษา พบว่า บริบทศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันเริ่มต้นจากการจัดการกิจกรรมการวิปัสสนาและได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวในการเดินทางไปเยี่ยมชม โดยแบ่งพื้นที่เป็น 2 คือ 1) ส่วนทำมาหากิน เป็นแปลงเกษตรอินทรีย์และ 2) ส่วนทำมาหากรรม คือ ส่วนของปริศนาธรรมและงานวิปัสสนา การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน เริ่มต้นจากแนวความคิดการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธแก่เกษตรกรและผู้สนใจ โดยให้ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันเป็นต้นแบบและมีการจัดหลักสูตรนักเรียนชาวนาเพื่อให้เกษตรกรที่สนใจการทำเกษตรอินทรีย์เข้าร่วม เป็นหลักสูตร 1 ปี โดยมีกิจกรรมการแปลงสาธิตเกษตรอินทรีย์ โรงเห็ดอารมณดี แปลงผักหมุนเวียน โรงแยกขยะ โรงไล่เดือนและร้านจำหน่ายสินค้าเกษตร การประเมินของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันโดยรวม พบว่า มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีศักยภาพสูงสุดคือ ศักยภาพด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวและด้านที่มีศักยภาพต่ำสุดคือศักยภาพด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว การประเมินจากผู้เชี่ยวชาญโดยรวม พบว่า มีศักยภาพอยู่ในระดับสูง ด้านที่มีศักยภาพสูงสุดคือด้านการดึงดูดใจและด้านที่มีศักยภาพต่ำสุดคือศักยภาพด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว ความต้องการของนักท่องเที่ยวจากองค์ประกอบ 4As ได้แก่ 1) ด้านสิ่งดึงดูด 2) ด้านการเข้าถึง 3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและ 4) ด้านกิจกรรม พบว่าความต้องการโดยรวมอยู่ในระดับสูง โดยด้านการเข้าถึง (Accessibility) ระดับสูงเป็นอันดับ 1 รองลงมาคือด้านกิจกรรม (Activity) ด้านสิ่งดึงดูดใจ (Attractions) และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity) ตามลำดับ กิจกรรมของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจโดยรวมอยู่ในระดับสูงคือ กิจกรรมการเข้าพบพระมหาภูตศิษย์ วชิรเมธี เป็น

¹นิสิตคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : amphan22@yahoo.com

อันดับ 1 รองลงมาเป็นกิจกรรมเยี่ยมชมหอศิลป์ ทัศนาศรมภายในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันและเยี่ยมชมกิจกรรมโรงเรียนชาวนาเป็นอันดับรองลงมา

แนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน **ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility)** เพิ่มป้ายประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตามแหล่งท่องเที่ยวและจุดสำคัญในจังหวัดเชียงราย เช่น สนามบินเชียงราย สถานีขนส่งประจำจังหวัด ห้างสรรพสินค้า วัดร่องขุน ไร่ชาลุ่มฟง เพื่อเพิ่มช่องทางการให้ข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาฯ และมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรผ่านสื่อออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ก เว็บไซต์โดยมีการปรับปรุงข้อมูลให้มีความทันสมัยและเข้าถึงได้ง่ายตลอดเวลา **ด้านกิจกรรม (Activity)** เพิ่มกิจกรรมเชิงเกษตรที่นักท่องเที่ยวทั่วไปสามารถเข้าร่วมได้ เช่น กิจกรรมเก็บผลผลิตตามฤดูกาล มีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้สามารถให้ข้อมูลเบื้องต้น หรือมัคคุเทศก์เกษตรกร ที่มาจากเครือข่ายนักเรียนชาวนาที่มีความพร้อมสามารถให้ความรู้และสาธิตกิจกรรมเกษตรนักท่องเที่ยวหรือผู้สนใจได้ มีการเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับกิจกรรมหลักของศูนย์วิปัสสนาคือ กิจกรรมการภาวนา เช่น การจัดให้มีการจัดอบรมการเพาะเห็ดอารมณดีและมีการสอนการภาวนาในระหว่างกระบวนการการอบรม เป็นต้น **ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity)** ปรับปรุงป้ายสื่อความตามจุดต่าง ๆ อธิบายความหมายและความสำคัญของจุดท่องเที่ยวแต่ละจุดทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ รวมทั้งจัดทำคู่มือการท่องเที่ยวภายในศูนย์ฯ ให้กับนักท่องเที่ยว เพิ่มที่พักตามจุดและทางเดินร่มตามเส้นทางท่องเที่ยว มีการปรับปรุงสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เช่น ห้องน้ำ ทางเดิน ป้ายบอกทางหรือป้ายสื่อความหมายภายในแหล่งท่องเที่ยวบริการนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอและมีความสอดคล้องกับกิจกรรมเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธ มีการจัดอบรมเครือข่ายนักเรียนชาวนาหรือเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนชาวนาสร้าง มัคคุเทศก์เกษตรกร ทำหน้าที่ให้ความรู้และนำชมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรภายในศูนย์ฯ **ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attractions)** สร้างกิจกรรมเชื่อมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับกิจกรรมอื่น ๆ ในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ขยายพื้นที่การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรผสมผสานไปกับพื้นที่ส่วนทำมาหากรรมโดยจัดทำเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงการท่องเที่ยวต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เช่น การนำงานพุทธศิลป์ไปจัดวางตามจุดต่าง ๆ ที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและมีการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในส่วนพื้นที่ทัศนาศรมเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับการท่องเที่ยวเชิงศาสนาเข้าด้วยกันและวางแผนปรับปรุงและพัฒนาจุดท่องเที่ยวต่าง ๆ ภายในศูนย์วิปัสสนาฯ ให้มีความสวยงามอยู่ตลอดเวลา

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงเกษตร กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร ไร่เชิญตะวัน

Abstract

This research used both quantitative and qualitative research. The purpose of the research were 1) to study the context and potential of Agrotourism in Rai Chertawan International Meditation Center Huaysak, Muang District, Chiang Rai province. 2) to study tourists demand of Agrotourism in Rai Chertawan International Meditation Center Huaysak, Muang District, Chiang Rai province. 3) to propose the promotion of Agrotourism in Rai Chertawan International Meditation Center Huaysak, Muang District, Chiang Rai province.

The results showed that the context of Rai Chertawan began from general activities, meditation and the interest from tourists to visit. Rai Chertawan was divided to Organic farming zone and Dhamma puzzle and meditation zone. Agrotourism of Rai Chertawan was started with the promotion of Organic Farming Buddhist Way

to farmers and those interested which had pattern from Rai Cherntawan and a year course Farmer student for the farmer who interest organic farming. The activeities are doing organic agricultural demonstration plot, Mushroom house, Vegetable rot, Waste superheating plant, Earthworm manure fertilizer and agricultural products shop. The evaluation of broad and officer about tourist attractions competency in Rai Cherntawan found that had a moderate potential. An attractiveness of tourism location had maximum potential while tourist attraction service had lowest potential. At the point of the experts, there were high potential. The maximum potential was attractiveness while the lowest potential was a support of tourist attraction.

The demand of tourist from the element of 4As were 1) Attractions 2) Accessibilities 3) Amenities and 4) Activities, were found that the overall demand is high. The highest demand was Accessibilities, secondly was Activities, thirdly was Attractions and the last one was Amenities. Rai Cherntawan's activities that tourists interested in highest level was meeting Phramaha Vudhijaya Vajiramedhi then visiting museum, Dhamma puzzle and visiting Farmer student's activities.

The ways to promote activities of agrotourism in Rai Cherntawan in the part of accessibilities are adding activities advertising broads in tourist attraction and important point in Chiang Rai, for example, the airport, bus terminal, Wat Rong Khun, Choui Fong Tea to increase the way of information giving of agrotourism and another way was public relations the activities by online media such as facebook, website which was updating the information and easy to access. In the part of activities, to add agricultural activities that general tourist can join, for example, keep the yield seasonal, receive primary information by Knowledgeable staff or farmer guide from farmer student network that availability to give knowledge and demonstration. Tourists or interested were connected between agrotourism activities and main activities of the center which was meditation such as adding meditation practice in the process of mushroom cultivation training. To promote of amenity were improving the signs, using both Thai language and foreign language to explain the meaning and significance of tourist attraction, making guide book, increase enough rest area and shady route, improving basic public utility such as toilet, path, signs in accord with agrotourism activities, training farmer student network or famer to built farmer guide for giving information and guiding the tourists. In the part of the attraction, should be link agrotourism with Rai Cherntawan's activities, expand area of agrotourism activities and connect routes such as putting Buddhist art in the area of agrotourism activities or doing activities in dhamma puzzle area to connect agrotourism with spiritual tourism, planning to improve and develop the tourist attraction in Rai Cherntawan to be more beautiful all the tim.

Keywords: Agro-Tourism /Agriculture tourism, Rai Cherntawan

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศและมีอัตราการขยายตัวขึ้นและมีแนวโน้มการเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วภายในสิบปี (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2558) พฤติกรรมการแสวงหาการท่องเที่ยวรูปแบบต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการทางการท่องเที่ยวทำให้ผู้ประกอบการทางการท่องเที่ยวหันมาให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดและ

หลากหลาย เพื่อให้ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาโดยเฉพาะกระแสการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่ได้รับความสนใจกลายเป็นกระแสการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ ๆ โดยใช้ฐานทรัพยากรที่มีอยู่เดิม เช่น การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

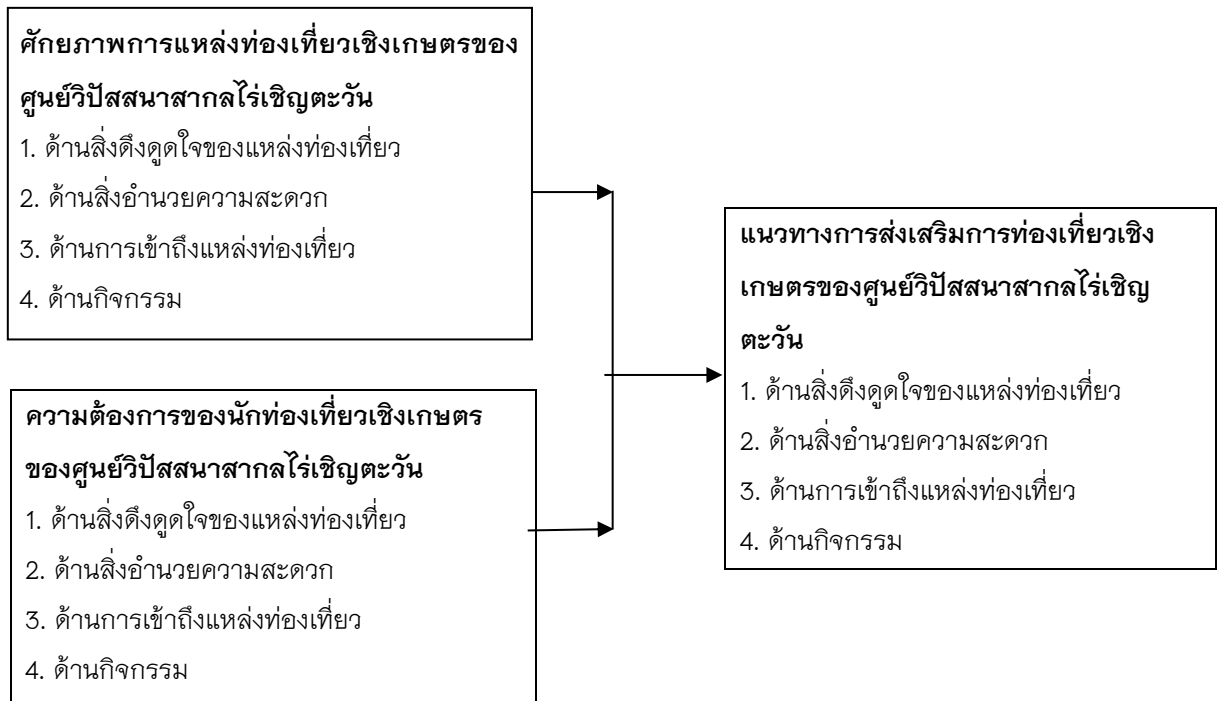
ศูนย์วิจัยสสนาสากรไร่เชิญตะวัน ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาเยี่ยมชม อีกทั้งยังเป็นต้นแบบการเรียนรู้ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมในศาสนสถานโดยใช้หลักธรรมเป็นตัวชี้นำจากมูลนิธิจัดการสิ่งแวดล้อม (มูลนิธิ 3R) และมีการส่งเสริมการสร้างการทำเกษตรปลอดสารโดยนำหลักทางพุทธศาสนาเข้าใ้ใช้เรียกว่า พุทธเกษตรอินทรีย์ มีการแบ่งพื้นที่เป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) ส่วนทำมาหากรรม ประกอบด้วย หอศิลป์ ว.วชิรเมธี ซึ่งรวบรวมผลงานด้าน พุทธศิลป์ หรือ ศิลปะที่สื่อความหมายในทางพระพุทธศาสนาเอาไว้, สนามจินตนาการหรือส่วนของปริศนาธรรมตั้งอยู่ในสภาพแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ 2) ส่วนทำมาหากิน ดำเนินการโดยมหาวิทชาลัยพุทธเศรษฐศาสตร์ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาทางเลือก มีการจัดตั้งโรงเรียนชานาพุทธเศรษฐศาสตร์ หรือ โรงเรียนชานา ประกอบด้วยแปลงเกษตรสาธิตนอกจากจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว และเป็นแหล่งศึกษาดูงานที่มีการเยี่ยมชมจากหลายหน่วยงานอีกด้วย ซึ่งสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ ปัญหาของแหล่งท่องเที่ยวคือ ยังขาดการจัดเส้นทาง การท่องเที่ยวที่ชัดเจนและขาดบุคลากรนำเที่ยวในส่วนต่าง ๆ ทำให้นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือนประสบปัญหาเรื่องการเดินทางมาท่องเที่ยวเยี่ยมชมได้ไม่ครบ ด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ครบวงจรอาจทำให้เกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือแหล่งเรียนรู้ใหม่ ๆ ขึ้นให้กับนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิจัยสสนาสากรไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้ในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิจัยสสนาสากรไร่เชิญตะวันให้เข้ากับกิจกรรมและแผนกลยุทธ์การพัฒนา เพื่อส่งเสริมให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและนำไปเป็นแนวทางในการกำหนดรูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสมในพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาบริบทและศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิจัยสสนาสากรไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาความต้องการของผู้ที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ศูนย์วิจัยสสนาสากรไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
3. เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิจัยสสนาสากรไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

วิธีวิทยาการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 บริบทและศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ศึกษา ด้วยวิธีการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์

ประชากร

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน ซึ่งใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) (สุวิมล ติรกานันท์. 2557, หน้า 170) ได้แก่

1.1 พระภิกษุสงฆ์ จำนวน 3 รูป 1) เป็นผู้บริหารระดับสูงของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน และเคยช่วยงานศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันไม่น้อยกว่า 9 ปี และ 3) พระวิทยากรผู้ร่วมทำกิจกรรมร่วมกับศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันไม่น้อยกว่า 3 ปี

1.2 ผู้จัดการหรือหัวหน้างานฝ่ายบุคลากรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน จำนวน 2 คน และเคยช่วยงานศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันไม่น้อยกว่า 9 ปี

1.3 บุคลากรที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวภายในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 4 คน

2. ผู้เชี่ยวชาญทำการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน จำนวน 11 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview) กำหนดประเด็นเกี่ยวกับบริบทและศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและสภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ดำเนินการสัมภาษณ์พระภิกษุสงฆ์ซึ่งเป็นผู้บริหารระดับสูง ผู้จัดการหรือหัวหน้างานฝ่ายบุคลากร และบุคลากรที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยววิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน รวมจำนวน 9 รูป/คน ด้วยตนเอง
2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล นำมาวิเคราะห์เนื้อหา และสรุปข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปข้อมูลในลักษณะของการบรรยาย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาความต้องการของผู้ที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ในระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2560-พฤษภาคม 2561 ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่ไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน

2. กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่ไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (none-probability sampling) (สุวิมล ติรภานันท์, 2557, หน้า 170 -171) การคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย โดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973 pp. 886-887) แบบไม่ทราบจำนวนประชากร โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยทำการสอบถามนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน แบ่งเป็น 4 ส่วน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ตอนที่ 2 พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ตอนที่ 3 ความต้องการของท่องเที่ยวเชิงเกษตร แบ่งเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ 1) ด้านสิ่งดึงดูดใจ 2) ด้านการเข้าถึง 3) ด้านการบริการทางการท่องเที่ยว และ 4) ด้านกิจกรรม และ ความคิดเห็นเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากห้องสมุดของสถาบัน การศึกษาต่าง ๆ หน่วยงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และเว็บไซต์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อทำนิยามศัพท์เฉพาะและนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. กำหนดกรอบแนวคิดเพื่อสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย

3. สร้างแบบสอบถามจากข้อมูลที่รวบรวมทั้งหมดให้ตรงกับเนื้อหาแล้วนำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบ แก้ไขเนื้อหาและการใช้ภาษา ปรับปรุงให้ถูกต้องเหมาะสม

4. นำแบบสอบถามที่ได้รับการแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความสมบูรณ์ และความครอบคลุมของเนื้อหา โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ (สุวิมล ติรกานันท์, 2557, หน้า 148)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าสถิติความถี่ (Frequency) 2. การหาค่าร้อยละ (Percentage) 3. การหาค่าเฉลี่ย (Mean) 4. การหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 5. การหาค่า T-test, F-test

การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามนักท่องเที่ยวจำนวน 400 ชุด โดยการสุ่มตัวอย่างตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (none-probability sampling) (สุวิมล ติรกานันท์, 2548) การคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย โดยใช้สูตรไม่ทราบจำนวนประชากรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973 pp. 886-887) กำหนดค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ทำการแจกแบบสอบถาม 400 ชุด ได้รับคืนมา 400 ชุด คิดเป็น ร้อยละ 100 เปอร์เซนต์ แล้วนำมาแปลผลทางสถิติได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

เกณฑ์ที่ใช้ในการแปลผล

ใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายตามเกณฑ์ดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2553, หน้า 69)

- 4.21 – 5.00 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
- 3.41 – 4.20 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
- 2.61 – 3.40 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
- 1.81 – 2.60 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับต่ำ
- 1.00 – 1.80 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับต่ำสุด

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์

วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย

นำผลการวิเคราะห์ จากขั้นตอนที่ 1 และ 2 มาวิเคราะห์เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและประชุมร่วมกับผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันเพื่อยืนยันความถูกต้องและกำหนดแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

ผลการศึกษา

วัตถุประสงค์ที่ 1 บริบทและศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิจัยปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

บริบทและศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ศูนย์วิจัยปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ก่อตั้งเป็นศูนย์วิจัยปัสสนาหรือเพื่องานภาวนา การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิจัยปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันมีจุดเริ่มต้นจากแนวคิดเรื่องการส่งเสริมการเกษตรจึงได้มีการจัดพื้นที่เป็น 2 ส่วนคือ 1) ส่วนทำมาหากิน และ 2) ส่วนทำมาหาธรรม ซึ่งพื้นที่ทั้งสองส่วนมีการผสมผสานเรื่องการเกษตรและงานพุทธศิลป์เป็นองค์ประกอบ การส่งเสริมเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธและกระแสรักษ์สุขภาพที่กำลังได้รับความนิยมทำให้เกิดความสนใจในการเดินทางมาเยี่ยมชมกระบวนการส่งเสริมการเกษตรของศูนย์วิจัยปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในศูนย์วิจัยปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันแบ่งตามประเภทของนักท่องเที่ยว 1) นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเองจะเดินชมแปลงเกษตรอินทรีย์สาธิตและกระบวนการทางการเกษตรอื่น ๆ เช่น โรงเห็ด โรงชยะ แปลงนา โรงชยะ โรงปุ๋ยชีวภาพและแปลงเกษตรอินทรีย์หมุนเวียนเป็นลักษณะการเที่ยวชมและจับที่ร้านค้าจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร 2) นักท่องเที่ยวที่มาเป็นกลุ่ม มีการติดต่อประสานงานมาจะมีการเดินชมกิจกรรมทางการเกษตรและมีการลงมือปฏิบัติหรือมีส่วนร่วมในการบวนการทำเกษตรอินทรีย์

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิจัยปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันมีจุดเด่นเรื่อง ความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวคือ พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี ผู้ก่อตั้งซึ่งเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงและแนวความคิดเรื่องการเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับการวิจัยปัสสนาหรือ การทำเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธความโดดเด่นด้านการผสมผสานงานพุทธศิลป์และสิ่งก่อสร้างที่มีความแตกต่างโดยการผสมผสานศิลปะล้านนากับงานสไตล์เซนตามหลัก ง่าย งาม ธรรมดา การเชื่อมโยงกิจกรรมการเกษตรเข้ากับกิจกรรมอื่นสิ่งที่ต้องการการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิจัยปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันคือ 1) จำนวนเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอต่อการบริการทางการท่องเที่ยว เช่น ขาดเจ้าหน้าที่ประจำจุดประชาสัมพันธ์และเจ้าหน้าที่บริการนำเที่ยวเพื่ออธิบายจุดท่องเที่ยวของศูนย์วิจัยปัสสนาฯ 2) ขาดป้ายสื่อความหมายอธิบายตามจุดต่าง ๆ และควรเพื่อเติมจุดติดตั้งแผนที่ไร่เชิญตะวัน 4) ขาดคู่มือการท่องเที่ยวในศูนย์วิจัยปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน และที่พักที่ยังไม่มีความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 5) มีการจัดสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานแต่ยังต้องปรับปรุงแก้ไขให้เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังศูนย์วิจัยปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

แนวทางและแผนการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิจัยปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ทางส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร พบว่า ควรมีการปรับปรุงสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ปรับปรุงและเพิ่มเติมป้ายสื่อความหมายและแผนที่ พัฒนากิจกรรมโดยเพิ่มการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น พัฒนาด้านการเข้าถึงทั้งเรื่องข้อมูลผ่านสื่อและการให้ข้อมูลอธิบายจุดต่าง ๆ เพิ่มที่พักนักท่องเที่ยวทั้งจุดพักระหว่างเดินทางท่องเที่ยวตามจุดต่าง ๆ และที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการค้างคืน มีการเพิ่มจุดท่องเที่ยวในโซนเกษตรให้มี และทำให้ครบวงจรคือเรียนรู้ ดูงาน บ้านพัก เพื่อความน่าสนใจเป็น จุดเด่น จุดเน้น จุดขายและปรับปรุงให้เป็นศูนย์การเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ต้นแบบ

การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิจัยปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน พบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ มีความคิดเห็นต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิจัยปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน โดยรวมทั้ง 4 ด้าน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ($\bar{x} = 3.63$, S.D. = 0.63) มีค่าแปลผลอยู่ในระดับสูง รองลงมาคือ ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ($\bar{x} = 3.31$, S.D. = 0.68) มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหาร

จัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ($\bar{x} = 3.27$, S.D. = 0.54) มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ผู้เชี่ยวชาญประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ผู้เชี่ยวชาญ มีความคิดเห็นต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ในศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีค่าแปลผลอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือข้อที่ 2 ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวมีทัศนียภาพที่มีความสวยงาม ตกแต่งภูมิทัศน์กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม มีค่าแปลผลอยู่ในระดับสูงสุด ($\bar{x} = 4.81$, S.D. = 0.40) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือข้อที่ 8 ได้แก่ มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเหมาะสม กับผลผลิตแต่ละฤดูกาล มีค่าแปลผลอยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 3.63$, S.D. = 0.67)

วัตถุประสงค์ที่ 2 ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงเกษตรในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 400 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 53.2 มีอายุตั้งแต่ 31-40 ปีจำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 24. มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 36.8 ส่วนใหญ่เดินทางมาเที่ยวการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันครั้งแรก จำนวน 220 คน คิดเป็นร้อยละ 55.0 ส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันพร้อมครอบครัว จำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 43.5 มีผู้ร่วมเดินทางจำนวน 2-5 คน จำนวน 242 คน คิดเป็นร้อยละ 60.5 มารถยนต์ส่วนบุคคล จำนวน 258 คน คิดเป็นร้อยละ 64.5 ทราบข้อมูลข่าวสารทางอินเทอร์เน็ต จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 และไม่พักค้างคืน จำนวน 301 คน คิดเป็นร้อยละ 75.2 ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมเข้าพบและฟังธรรมจากท่าน ว.วชิรเมธี ($\bar{x} = 4.17$, S.D. = 0.85) เติชมปริศนาธรรมจุดต่าง ๆ ภายในแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{x} = 4.17$, S.D. = 0.80) ได้เที่ยวชมหอศิลป์ ว.วชิรเมธี ($\bar{x} = 4.02$, S.D. = 0.81)

1. **ด้านสิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว** ค่าแปลผลอยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 4.04$, S.D. = 0.56) เรียงตามลำดับ ได้แก่ ต้องการให้แหล่งท่องเที่ยวมีความสวยงามด้านสถาปัตยกรรมและอาคาร เพิ่มจุดปริศนาธรรมให้มีความน่าสนใจ และต้องการได้เข้าพบท่าน ว.วชิรเมธี

2. **ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว** ค่าแปลผลอยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 4.12$, S.D. = 0.60) เรียงตามลำดับ ได้แก่ ต้องการให้มีป้ายประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวตามสถานที่สำคัญภายนอกแหล่งท่องเที่ยว การคมนาคมมีความสะดวกสบายเข้าถึงได้ทุกฤดูกาล และข้อมูลสถานที่ตั้งมีความชัดเจนเข้าถึงได้ง่าย ส่วนข้อที่มีค่าแปลผลต่ำกว่าตัวแปรอื่นคือ เส้นทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความปลอดภัย

3. **ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก** ค่าแปลผลอยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 4.07$, S.D. = 0.57) เรียงตามลำดับ ได้แก่ ต้องการให้มีป้ายแนะนำสถานที่ภายในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความชัดเจน รองลงมาห้องน้ำมีความสะอาดและเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว และมีที่พักรองรับนักท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสม สะอาด ตามลำดับ

4. **ด้านกิจกรรม** ค่าแปลผลอยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 4.11$, S.D. = 0.65) เรียงตามลำดับ ได้แก่ ต้องการให้กิจกรรมสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ต้องการให้มีกิจกรรมที่มีความเหมาะสม และต้องการให้มีกิจกรรมที่ให้ความเพลิดเพลินได้ชื่นชมวิถีชีวิตของเกษตรกรจังหวัดเชียงราย ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 3 เสนอแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

1. **ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attractions)** สร้างกิจกรรมเชื่อมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเชื่อมโยงกับกิจกรรมอื่น ๆ ในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ขยายพื้นที่การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรผสมผสานไปกับส่วนทำมาหาหารโดยจัดทำเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงการท่องเที่ยวต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เช่น การนำงานพุทธศิลป์ไปจัดวางตามจุดต่าง ๆ ที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและมีการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในส่วนพื้นที่ปริศนาธรรมเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับการท่องเที่ยวเชิงศาสนาเข้าด้วยกันและวางแผนปรับปรุงและพัฒนาจุดท่องเที่ยวต่าง ๆ ภายในศูนย์วิปัสสนาให้มีความสวยงามอยู่ตลอดเวลา

2. **ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility)** เพิ่มป้ายประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตามแหล่งท่องเที่ยวและจุดสำคัญในจังหวัดเชียงราย เช่น สนามบินเชียงราย สถานีขนส่งประจำจังหวัด ห้างสรรพสินค้า วัดร่องขุ่น ไร่ชาฉุยฟง เพื่อเพิ่มช่องทางการให้ข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนา และมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรผ่านสื่อออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ก เว็บไซต์โดยมีการปรับปรุงข้อมูลให้มีความทันสมัยและเข้าถึงได้ง่ายตลอดเวลา

3. **ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity)** ปรับปรุงป้ายสื่อความตามจุดต่าง ๆ อธิบายความหมายและความสำคัญของจุดท่องเที่ยวแต่ละจุดทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเที่ยวชมได้ด้วยตัวเอง และจัดทำคู่มือการท่องเที่ยวภายในศูนย์ให้กับนักท่องเที่ยว เพิ่มที่พักตามจุดและทางเดินร่วมตามเส้นทางท่องเที่ยว มีการปรับปรุงสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เช่น ห้องน้ำ ทางเดิน ป้ายบอกทางหรือป้ายสื่อความหมายภายในแหล่งท่องเที่ยวบริการนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ มีการจัดอบรมเครือข่ายนักเรียนชาวนาหรือเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนชาวนาสร้าง มัคคุเทศก์เกษตรกร ทำหน้าที่ให้ความรู้และนำชมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรภายในศูนย์ โดยสามารถนำชมและอธิบายความหมายของจุดต่าง ๆ ที่ทางศูนย์ เปิดให้เข้าชมได้ด้วย

4. **ด้านกิจกรรม (Activity)** เพิ่มกิจกรรมเชิงเกษตรที่นักท่องเที่ยวทั่วไปสามารถเข้าร่วมได้ เช่น กิจกรรมเก็บผลผลิตตามฤดูกาล โดยมีเจ้าหน้าที่บรรยายให้ความรู้เบื้องต้นและสาธิตวิธีการให้กับนักท่องเที่ยวที่สนใจ เช่น กิจกรรมเห็ดอารมณีดี มีการจัดทำจุดให้ความรู้แบบป้ายหรือนิทรรศการเกี่ยวกับ เห็ด ทั้งกระบวนการเพาะ การสร้างโรงเรือน ขั้นตอนการทำก้อนเห็ด วิธีการดูแลผลผลิตและมีเจ้าหน้าที่ ที่มีความรู้สามารถให้ข้อมูลเบื้องต้น หรือมัคคุเทศก์เกษตรกร ที่มาจากเครือข่ายนักเรียนชาวนาที่มีความพร้อมสามารถให้ความรู้และสาธิตการทำก้อนเห็ดแก่นักท่องเที่ยวหรือผู้สนใจได้ มีการเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับกิจกรรมหลักของศูนย์วิปัสสนาคือ กิจกรรมการภาวนา เช่น การจัดให้มีการจัดอบรมการเพาะเห็ดอารมณีดีและมีการสอนการภาวนาในระหว่างกระบวนการอบรม เป็นต้น

สรุปผลและอภิปรายผล

บริบทและศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน มีศักยภาพโดยภาพรวมทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร รองลงมา ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร รองลงมา ด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว และ ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ผู้เชี่ยวชาญประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิง

เกษตรศูนยวิปัสสนาสากลไร่เชิงตะวันว่า มีศักยภาพโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร รองลงมา ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร รองลงมา ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และ ด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงเกษตรในศูนยวิปัสสนาสากลไร่เชิงตะวัน

ผลการวิเคราะห์ความต้องการของนักท่องเที่ยวในการเดินทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนยวิปัสสนาสากลไร่เชิงตะวัน พบว่า โดยรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับสูง เนื่องจาก กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความน่าสนใจ สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ รวมถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีรูปแบบเหมาะสม เช่น กิจกรรมการเก็บผลผลิตทางการเกษตรตามฤดูกาล กิจกรรมโรงเห็ดการผลิตเห็ดอินทรีย์ซึ่งมีการเปิดธรรมชาติให้เห็ดฟางทุก รวมถึงการนำเศษอาหารและเศษผักที่เหลือทิ้งจากห้องครัวมาเป็นอาหารสำหรับเลี้ยงไส้เดือน นำไปทำเป็นปุ๋ยหมักมูลไส้เดือน และน้ำไส้เดือน ซึ่งเป็นปุ๋ยอินทรีย์ที่มีประสิทธิภาพสูง นำมาใช้สำหรับแปลงเกษตรอินทรีย์ภายในศูนยวิปัสสนาสากลไร่เชิงตะวัน และโครงการไซ้ทองคำ เพราะเป็นกิจกรรมให้ความเพลิดเพลิน สอดคล้องกับ ศูนยประสานงานส่งเสริมการท่องเที่ยว (2544) กล่าวว่า รูปแบบการท่องเที่ยวที่จะทำให้มีรายได้กระจายไปยังท้องถิ่นอย่างแท้จริงจากการนำนักท่องเที่ยวไปเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชนรวมทั้งได้พักผ่อนและความเพลิดเพลิน และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปองพล ธิวัลหทัยกุลและคณะ (2550) ศึกษาเรื่อง แนวทางในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ ผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวต้องการมากที่สุดคือกิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจ

1. **ด้านการเข้าถึง (Accessibility)** มีค่าแปลผลอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.60) เนื่องจาก สิ่งสำคัญที่จะช่วยทำให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชมศูนยวิปัสสนาสากลไร่เชิงตะวัน คือมีระบบการคมนาคมขนส่งที่ดี สะดวก รวดเร็วและปลอดภัย เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาศูนยวิปัสสนาสากลไร่เชิงตะวัน แบบส่วนตัวหรือครอบครัวโดยรถยนต์ส่วนบุคคล ซึ่งทางศูนยวิปัสสนาสากลไร่เชิงตะวัน มีป้ายประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวตามสถานที่สำคัญ แต่เส้นทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรควรมีการปรับปรุงในด้านป้ายบอกทางเข้าชมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการบริการข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวด้านการจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว สอดคล้องกับแนวคิดของ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ที่กล่าวว่า ทรัพยากรท่องเที่ยวจะต้องมีเส้นทางคมนาคมที่เข้าถึงเป็นปัจจัยสำคัญ สามารถเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วารุณี เกตุสะอาด (2554) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของพื้นที่เขตทวีวัฒนากรุงเทพมหานครผลการศึกษาพบว่า แหล่งท่องเที่ยวหลักด้านความปลอดภัยของแหล่งเกษตรกรรมและด้านสิ่งอำนวยความสะดวก พื้นฐานตามลำดับศักยภาพต่ำที่จะต้องปรับปรุงในด้านป้ายบอกทางเข้าชมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและด้านการบริการข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวด้านการจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว สำหรับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพบว่าควรได้รับการส่งเสริมการท่องเที่ยว ทั้งด้านความรู้และงบประมาณจากภาครัฐในการจัดตั้งศูนยประสานงานและการประชาสัมพันธ์แก่นักท่องเที่ยวการจัดหาพื้นที่ลานจอดรถห้องน้ำ การจัดทำป้ายบอกทางและสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น

2. **ด้านกิจกรรม (Activity)** พบว่า มีค่าแปลผลอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.65) เนื่องจาก นักท่องเที่ยวต้องการเรียนรู้กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ และเห็นว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีการบูรณาการพุทธธรรมเข้ากับทุกกิจกรรมอย่างเหมาะสม รวมถึงกลุ่มพระสงฆ์ที่มาศึกษาเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธสามารถนำความรู้จากการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธไปใช้เป็นเครื่องมือในการสอนธรรมะและพัฒนาชุมชนได้ สอดคล้องกับ (กรมการท่องเที่ยว, 2557) นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ กล่าวว่า

เดินทางท่องเที่ยวยังแหล่งเกษตรด้วยวัตถุประสงค์ 2 ประการ ได้แก่ เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจและเพื่อการแสวงหาความรู้ทางการเกษตร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปองพล ธวัช ทักษกุลและคณะ (2550) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพราะความสนใจด้านวิถีชีวิตเกษตรกรรม

3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ (Amenity) พบว่า มีค่าแปลผลอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.57) เนื่องจาก นักท่องเที่ยวทั่วไปที่เดินทางมาศูนย์ เพราะสนใจการเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธ เพราะสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้ แต่การเดินทางชมจุดต่าง ๆ ของไร่ มักจะมีการประสานงานมาก่อน ก็จะมีการจัดเตรียมเจ้าหน้าที่ไว้ มีการบรรยายแนะนำสถานที่และก็เยี่ยมชมแปลงเกษตร ร่วมกิจกรรมเกษตร แต่ถ้าไม่มีการประสานงานมาก่อน อาจจะไม่มีการบริการนำชมเพื่ออธิบายกิจกรรมเกษตร ซึ่งป้ายสื่อความหมายอธิบายตามจุดต่าง ๆ ยังมีน้อยขาดคู่มือการท่องเที่ยวในศูนย์ สอดคล้องกับ พยอมน ธรรมบุตร (2549) ได้กล่าวว่า สิ่งอำนวยความสะดวกที่ให้บริการนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวอย่างประทับใจ เพื่อให้นักท่องเที่ยวอยากจะทำท่องเที่ยววนขึ้นหรือกลับมาเที่ยวซ้ำในโอกาสต่อไป ซึ่งสิ่งอำนวยความสะดวกที่สำคัญในแหล่งท่องเที่ยวด้านป้ายประกอบด้วยป้ายต้อนรับนักท่องเที่ยวเข้าสู่พื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ป้ายแผนที่แสดงที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว ป้ายแผนที่แสดงจุดที่น่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยว ป้ายชี้ทางภายในแหล่งท่องเที่ยว ป้ายสื่อความหมาย ป้ายเตือนอันตรายกับท่องเที่ยว ป้ายประกาศอื่น ๆ ที่ต้องการให้นักท่องเที่ยวทราบ เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพันธ์ พงศ์นิรันดร และคณะ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา พบว่า สิ่งอำนวยความสะดวกที่ให้บริการอย่างเพียงพอและการเข้าถึงที่สะดวกเป็นปัจจัยดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยว ควรจัดให้มีระบบคมนาคมและการสัญจรที่ง่ายต่อการเข้าถึง มีป้ายบอกทางที่ชัดเจนเป็นระยะ จัดให้มีบริการที่ครอบคลุมและทั่วถึงและปลอดภัย

4. ด้านสิ่งดึงดูดใจ (Attraction) มีค่าแปลผลอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.56) เนื่องจาก ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันมีทัศนียภาพที่สวยงาม ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพราะมีการทำเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธผสมผสานงานพุทธศิลป์และสิ่งก่อสร้างที่มีความแตกต่างโดยการผสมผสานศิลปะล้านนากับงานสไตล์เซนตามหลัก ง่าย งาม ธรรมดา เชื่อมโยงกิจกรรมการเกษตรเข้ากับกิจกรรมอื่น ๆ เช่น กิจกรรมวิปัสสนา กิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ กิจกรรมโยคะนานาชาติประจำปี สอดคล้องกับ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ได้กล่าวว่า สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction) เป็นสิ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวอยากเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวแล้วเกิดความประทับใจ อาจเป็นสิ่งที่ทำให้ความรู้และความเพลิดเพลินแก่นักท่องเที่ยว สิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวย่อมมีความแตกต่างกันไปตามความต้องการและความสนใจของนักท่องเที่ยวแต่ละคนแต่ละกลุ่ม สอดคล้องงานวิจัยของ สุจิตราภรณ์ จุสปาโล (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนบ้านบางเหริ่งใต้ อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา พบว่า ศักยภาพในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียง มีศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนารายการนำเที่ยวบนฐานการรักษาวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนเชิงอนุรักษ์บนวิถีความพอเพียงเพื่อเสริมสร้างรายได้ให้ชุมชน ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้มีโอกาสสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ วิธีการดำรงชีวิตของเกษตรกรที่มีการผสมผสานกิจกรรมต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะจากนักท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

นักท่องเที่ยวต้องการให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ให้มีการเรียนรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ผสมผสานมากกว่านี้และมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเกษตรหรือมีการลงมือทำ มีการสาธิตการเพาะพันธ์เห็ดนางฟ้าภูฐาน และการสาธิตเพาะพันธ์ุไล่เดือน กิจกรรมการทอผ้า กิจกรรมการจักสาน เนื่องจาก นักท่องเที่ยวทั่วไปที่เดินทางมายังศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงตะวันผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวทั่วไปไม่มีการติดต่อประสานงานเพื่อเข้าชมกระบวนการและการสาธิตกระบวนการทางการเกษตรของศูนย์ฯ จึงทำให้ไม่ได้เข้าร่วมในช่วงที่ทางศูนย์ฯ มีกิจกรรมและทำให้ไม่ทราบว่าทางศูนย์ฯมีกิจกรรมและเปิดให้เข้าร่วมช่วงใดบ้าง นักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงตะวัน และต้องการเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้เพื่อให้บริการข้อมูลเพิ่มเติมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ความต้องการให้มีการทำการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ เพื่อให้สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายอาจเพราะการประชาสัมพันธ์ข้อมูลหลักของทางศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงตะวันไร่เชิงตะวัน มีช่องทางหลักคือ ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ก (Face Book) และกลุ่มไลน์ (Line) โดยประชาสัมพันธ์เรื่อง กิจกรรมงานวิปัสสนาเป็นหลัก ดังนั้นนักท่องเที่ยวทั่วไปจึงยังไม่ได้รับข่าวสารเรื่องกิจกรรมการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธจากสื่อดังกล่าว รวมทั้งส่งเสริมให้มีการจัดงานเกษตรประจำปี หรือช่วงเทศกาลของพืชผัก ผลไม้ เพิ่มความหลากหลายของการจัดแสดงสินค้าผลผลิตแปรรูปการเกษตรของทางศูนย์ฯ และมีการปลูกพืชผลทางการเกษตรตามฤดูกาลที่ชัดเจน มีการจัดตลาดนัดการเกษตรของ นักเรียนชาวนา ให้มีจุดจำหน่ายที่ชัดเจน ควรมีการเลี้ยงสัตว์ และมีการให้อาหารสัตว์เลี้ยง อยากรู้เห็นถึงวิถีชีวิตการเกษตร ของชุมชน หมู่บ้าน และเกษตรกรที่ชัดเจนมากกว่านี้ มีการจัดทำตารางกิจกรรมรายปีของทางไร่ มีการจัดกิจกรรมการเก็บผลผลิตประจำฤดูกาลของผลผลิตนั้น ๆ

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

แนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงตะวัน **ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility)** เพิ่มป้ายประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงตะวัน ตามแหล่งท่องเที่ยวและจุดสำคัญในจังหวัดเชียงราย เช่น สนามบินเชียงราย สถานีขนส่งประจำจังหวัด ห้างสรรพสินค้า วัดร่องขุน ไร่ชาฉุยฟง เพื่อเพิ่มช่องทางการให้ข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาฯ และมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรผ่านสื่อออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ก เว็บไซต์โดยมีการปรับปรุงข้อมูลให้มีความทันสมัยและเข้าถึงได้ง่ายตลอดเวลา **ด้านกิจกรรม (Activity)** เพิ่มกิจกรรมเชิงเกษตรที่นักท่องเที่ยวทั่วไปสามารถเข้าร่วมได้ เช่น กิจกรรมเก็บผลผลิตตามฤดูกาล มีเจ้าหน้าที่ ที่มีความรู้สามารถให้ข้อมูลเบื้องต้น หรือมีคณาจารย์เกษตรกร ที่มาจากเครือข่ายนักเรียนชาวนาที่มีความพร้อมสามารถให้ความรู้และสาธิตกิจกรรมเกษตร นักท่องเที่ยวหรือผู้สนใจได้ มีการเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับกิจกรรมหลักของศูนย์วิปัสสนาคือ กิจกรรมการภาวนา เช่น การจัดให้มีการจัดอบรมการเพาะเห็ดอารมณดีและมีการสอนการภาวนาในระหว่างกระบวนการการอบรม เป็นต้น **ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity)** ปรับปรุงป้ายสื่อความตามจุดต่าง ๆ อธิบายความหมายและความสำคัญของจุดท่องเที่ยวแต่ละจุดทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ รวมทั้งจัดทำคู่มือการท่องเที่ยวภายในศูนย์ฯ ให้กับนักท่องเที่ยว เพิ่มที่พักรถตามจุดและทางเดินร่มตามเส้นทางท่องเที่ยว มีการปรับปรุงสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เช่น ห้องน้ำ ทางเดิน ป้ายบอกทางหรือป้ายสื่อความหมายภายในแหล่งท่องเที่ยวบริการนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอและมีความสอดคล้องกับกิจกรรมเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธ มีการจัดอบรมเครือข่ายนักเรียนชาวนาหรือเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนชาวนาสร้าง มีคณาจารย์เกษตรกร ทำหน้าที่ให้ความรู้และนำชมแหล่ง

ท่องเที่ยวเชิงเกษตรภายในศูนย์ฯ โดยสามารถนำชมและอธิบายความหมายของจุดต่าง ๆ ที่ทางศูนย์ฯ เปิดให้เข้าชมได้ด้วย **ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attractions)** สร้างกิจกรรมเชื่อมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเชื่อมโยงกับกิจกรรมอื่น ๆ ในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ขยายพื้นที่การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรผสมผสานไปกับพื้นที่ส่วนทำมาหากรรมโดยจัดทำเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงการท่องเที่ยวต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เช่น การนำงานพุทธศิลป์ไปจัดวางตามจุดต่าง ๆ ที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและมีการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในส่วนพื้นที่ปริศนาธรรมเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับการท่องเที่ยวเชิงศาสนาเข้าด้วยกันและวางแผนปรับปรุงและพัฒนาจุดท่องเที่ยวต่าง ๆ ภายในศูนย์วิปัสสนาให้มีความสวยงามอยู่ตลอดเวลา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1.1 จัดทำปฏิทินและทำการเผยแพร่ให้สามารถเข้าถึงได้ง่าย
- 1.2 ปรับปรุงเรื่องการบริการด้านนำชมและการให้ข้อมูล จุดสำคัญ โดยทำเป็นแผนที่ภาพและจัดทำเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีความชัดเจน ระบุความหมายและอธิบายการเดินทางท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวสามารถใช้เป็นคู่มือจัดทำสำหรับวางคู่มือให้นักท่องเที่ยวสามารถหยิบได้ง่าย เช่น ลานจอดรถ จุดประชาสัมพันธ์ สุญญาคาร รัานกาแฟต่าง ๆ หอศิลป์ บริเวณอาคารวิปัสสนานานาชาติ (วิหารดิน) และแปลงเกษตร เป็นต้น
- 1.3 เพิ่มเติมกิจกรรมที่มีส่วนร่วมในกระบวนการทางและเชื่อมโยงกิจกรรมเข้ากับการวิปัสสนาโดยการวิปัสสนาสอดแทรกในกิจกรรมทางการเกษตร
- 1.4 มีการจัดทำเส้นทางเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในบริเวณใกล้เคียงเพื่อส่งเสริมให้เป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดเชียงราย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีกลุ่มตัวอย่างเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวไทย ควรมีการศึกษาในกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันในครั้งต่อไป
- 2.2 การศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่าศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงรายมีรูปแบบการท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่สามารถเชื่อมโยงกันและพัฒนาเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาเรื่องการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวรูปแบบอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมให้เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก พระมหาภูมิจัย วชิรเมธี ที่ให้โอกาสในการศึกษาครั้งนี้และขอขอบคุณ ดร.วารัชต์ มัชฌมบุรุษอาจารย์ที่ปรึกษา และคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนตรวจสอแก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างยิ่ง จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ได้ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

- กรมการทองเที่ยว. (2557). **แผนปฏิบัติการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพของประเทศ พ.ศ. 2558–2560**.
กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2558). **ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558–2560**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2553). **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย**. กรุงเทพฯ: ไทเนรมิตกิจ อินเตอร์ โปรเกรสซิฟ.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). **การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: เพรส แอนด ดีไซน์.
- ปองพล ธีรวิทย์กุลและคณะ. (2550). **แนวทางในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในกลุ่มจังหวัด
อีสานใต้. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- พยอม ธรรมบุตร. (2549). **เอกสารประกอบการเรียนการสอนเรื่องหลักการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์**. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วารุณี เกตุสะอาด. (2554). **การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของพื้นที่เขตทวีวัฒนา
กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ วศ.ม., มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ**.
- ศิริพันธ์ พงศ์นรินทร์ และคณะ. (2559). **แนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัด
นครราชสีมา. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตศึกษากิจการ มหวิทยาลัยขอนแก่น, 9(1), 234–259**.
- ศูนย์ประสานงานส่งเสริมการท่องเที่ยวเกษตร. (2544). **การบริหารและจัดการการท่องเที่ยวเกษตร**. กรุงเทพฯ: โรง
พิมพ์กรมส่งเสริมการเกษตร.
- สุจิตราภรณ์ จุสปาโล. (2558). **การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนบ้านบางเหริ่งใต้ อำเภอควนเนียง
จังหวัดสงขลา**. สงขลา: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยหาดใหญ่
- สุวิมล ติรกานนท์. (2557). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ**. (พิมพ์ครั้งที่ 12).
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Yamane Taro. (1970). **Statistics: An Introductory Analysis** (3rd ed). New York: Harper and Row.

ปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการที่พักของนักท่องเที่ยว ชาวจีนในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

Marketing Factor Affecting of Chinese Tourist'S Behavior on Selecting The Accommodation in Amphur Muang Chiangrai Province

ปัญญาวีร์ สาริกานนท์^{1*} และ กรัณนัฏรัตน์ คะวัตติกุล²

Panpawee Sarikanon^{1*} and Krantharat Khawatkun²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการที่พักของนักท่องเที่ยวชาวจีนในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 2) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาธุรกิจ ที่พักในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวจีนในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จำนวน 400 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็นสถิติพรรณนาประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ และสรุปเนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการที่พักของนักท่องเที่ยวชาวจีนในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงรายโดยรวมทั้ง 7 ด้าน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านพนักงาน ($\bar{X} = 4.31$) รองลงมาคือ ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X} = 4.27$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านลักษณะทางกายภาพ ($\bar{X} = 3.15$) ตามลำดับ ได้แก่ ด้านพนักงาน ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านกระบวนการ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านบริการส่งเสริมการขาย และด้านลักษณะทางกายภาพ

2. แนวทางการพัฒนาธุรกิจที่พักในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ควรพัฒนา 3 ด้านเป็นสำคัญ อันได้แก่ 1) ด้านบุคลากรในการสื่อสารภาษาจีน 2) พัฒนาด้านผลิตภัณฑ์ให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานครบถ้วน 3) พัฒนาช่องทางการจัดจำหน่าย ให้มีการเข้าถึงข้อมูลผ่านแอปพลิเคชันท่องเที่ยวที่นิยมของนักท่องเที่ยวชาวจีน

คำสำคัญ: ปัจจัยทางการตลาด นักท่องเที่ยวชาวจีน ที่พัก

¹นิสิตคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : darkness4235@gmail.com

Abstract

The purpose of this Independence Study of Marketing Factor Affecting Of Chinese Tourist's Behavior On Selecting The Accommodation In Amphur Muang Chiangrai Province are 1) to study the behavior and motivations of any Chinese tourists and the focus on marketing mix. 2) to propose the performance guidelines for accommodation business in Amphur Muang Chiangrai Province. The sample chosen by Convenience Sampling are 400 Chinese tourists. The tools used for the research is the questionnaire. The Descriptive statistics used in analyzing data are frequency, percentage and mean by using SPSS program.

Result of the research;

1.The overall of Marketing Factor Affecting of Chinese Tourist's Behavior On Selecting The Accommodation In Amphur Muang Chiangrai Province are good and the most important marketing mix which affecting their behavior On Selecting The accommodation is People. in order of their importance, from most to least are People, Product, Process, Price, Place, Promotion, Physical Evidence.

2. the most 3 important Marketing Factors approaches to enhance The In Amphur Muang Chiangrai Province are 1) People: Improve Basic Chinese skill 2) Product: fully provide basis Accommodation and service 3) Place: having more information through travel application on smart phone.

Keywords: Marketing Mix, Chinese Tourists, Accommodation

บทนำ

ปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นส่วนสำคัญในการกระตุ้นระบบเศรษฐกิจของประเทศให้เติบโตส่งผลให้จังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดที่มีอัตราเยี่ยมเยียนจากนักท่องเที่ยวและ อัตราการเข้าพักมากเป็นอันดับต้นๆของภาคเหนือตอนบนในประเทศไทย ซึ่งหากพิจารณาจากข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยวภายในประเทศ ประจำปี 2559 (ภาคเหนือ) (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2554, สือออนไลน์) เฉพาะนักท่องเที่ยวชาวจีน จะพบว่าเชียงรายมีอัตราการเข้าพักจากนักท่องเที่ยวชาวจีนเพิ่มมากขึ้นจากปี 2558 อย่างก้าวกระโดดมากถึง 45.14% ทำให้เห็นแนวโน้มในปี 2560 และในปีต่อไป จังหวัดเชียงรายมีแนวโน้มที่จำนวนนักท่องเที่ยวชาวจีนจะเพิ่มมากขึ้นในอนาคต ไม่เพียงแค่นั้นฐานผู้เยี่ยมเยียน แต่ในฐานผู้เข้าพักแรมด้วยเช่นกัน สาเหตุที่นักท่องเที่ยวชาวจีนเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดนั้นส่วนหนึ่งมาจาก ตำแหน่งที่ตั้งของจังหวัดเชียงรายที่อยู่เหนือสุดของประเทศไทย ทำให้เชียงรายมีข้อได้เปรียบด้านภูมิประเทศที่เป็นภูเขาทำให้มีสภาพลักษณะทางด้านทิวทัศน์ธรรมชาติอันสวยงามเป็นอันดับต้นๆของประเทศไทย ผู้คนในท้องถิ่นมีอัตลักษณ์เฉพาะตนทั้งในด้านชาติพันธุ์และวัฒนธรรม อันเป็นที่สนใจอย่างยิ่งต่อนักท่องเที่ยวชาวจีน การเดินทางมายังจังหวัดเชียงรายสำหรับนักท่องเที่ยวชาวจีนนั้นสามารถเดินทางได้อย่างสะดวก เนื่องจากจังหวัดเชียงรายห่างจากจังหวัดเชียงใหม่ สถานที่เดินทางยอดนิยมของคนจีนปัจจุบันเพียง 3 ชั่วโมง ปัจจุบันจังหวัดเชียงรายมีธุรกิจที่พักแรม ทั้งที่มีอยู่เดิม และธุรกิจที่เกิดขึ้นใหม่มากมาย หลายประเภท กลับตอบสนองของนักท่องเที่ยวชาวจีนวันตกเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากมีหลายปัจจัยที่ไม่ตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวจีนซึ่งปัจจุบันถือเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวหลักที่สร้างรายได้มหาศาลให้กับจังหวัดเชียงราย

ดังนั้น จึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการที่พักของนักท่องเที่ยวชาวจีนในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยวชาวจีนในอนาคตและป้องกันปัญหาที่พักไม่เพียงพอหรือไม่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวจีน อีกทั้งยังเป็นการพัฒนาศักยภาพด้านที่พักของจังหวัดเชียงรายเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ผู้ประกอบการ ทางผู้ประกอบการด้านธุรกิจที่พัก ผู้ประกอบการรายใหม่ นักลงทุน หรือผู้ประกอบการเดิม จึงจำเป็นต้องทราบถึงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เดินทางมายังเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผน ปรับปรุง และพัฒนาธุรกิจที่พักในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ให้มีศักยภาพเพิ่มมากขึ้นและสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวจีนได้

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการที่พักของนักท่องเที่ยวชาวจีนในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาธุรกิจที่พักในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้มุ่งเน้นศึกษาเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวจีนที่ใช้บริการที่พักในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายในการศึกษาปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการที่พักของนักท่องเที่ยวชาวจีนในการในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย มีประเด็นศึกษาตัวแปรอิสระ โดยใช้ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ การศึกษา รายได้, ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดธุรกิจบริการ (7P's) เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาธุรกิจที่พักบนพื้นฐานปัจจัยที่มีอิทธิพลในการตัดสินใจเลือกใช้บริการที่พักของนักท่องเที่ยวชาวจีนในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

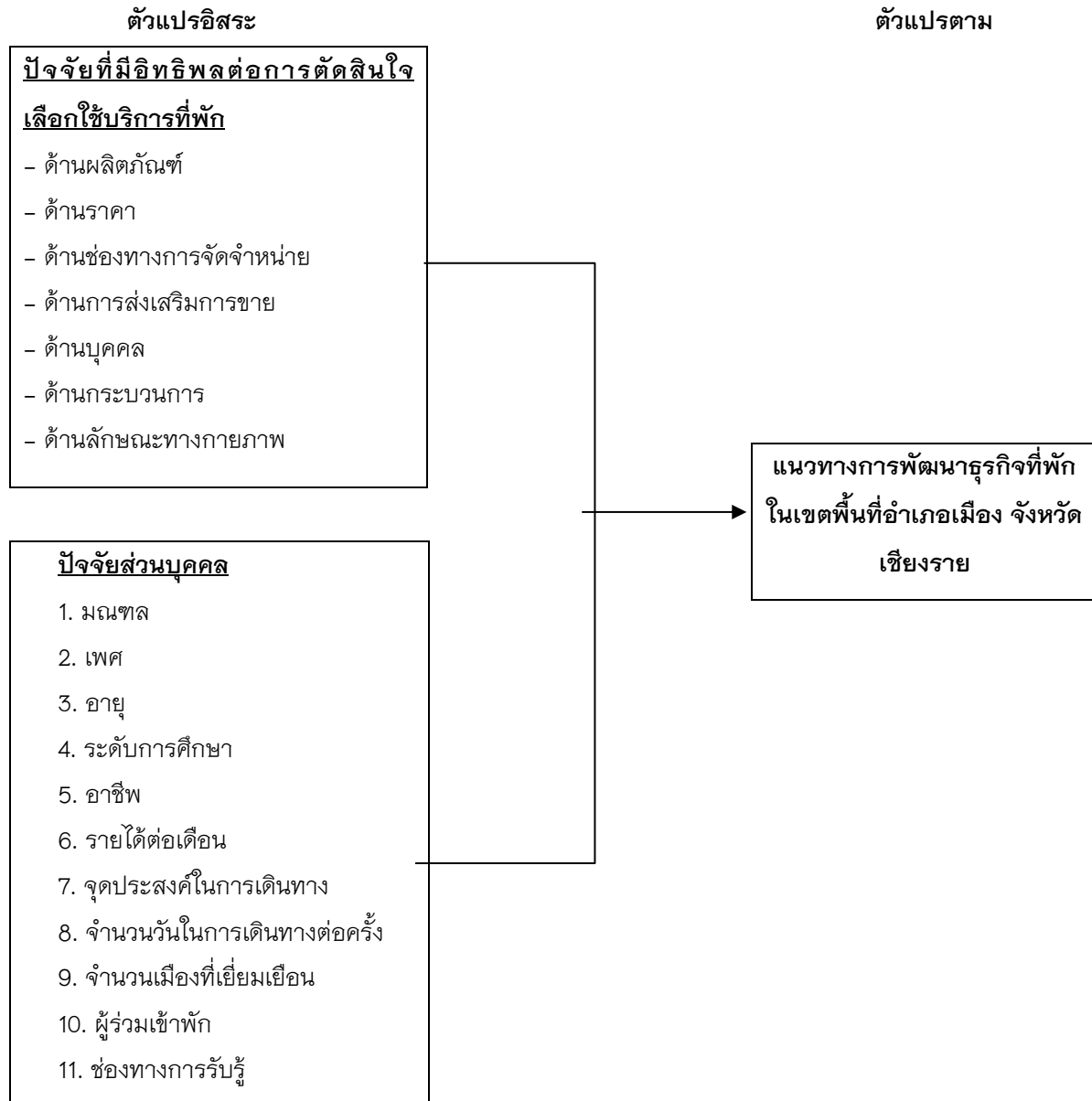
3. ขอบเขตด้านพื้นที่

เขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลา 6 เดือน ตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2560 ถึง เดือน เมษายน พ.ศ. 2561

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

วิธีวิทยาการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษาปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการที่พักของนักท่องเที่ยวชาวจีนในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยประชากรในการศึกษาคือนักท่องเที่ยวชาวจีน ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ซึ่งสามารถกำหนดกลุ่มตัวอย่างในกรณีที่ประชากรมีจำนวนแน่นอน โดยใช้สูตรกำหนดขนาดตัวอย่างของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1967) จากการคำนวณจะได้จำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 398.45 คน หากแต่ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยกลุ่มตัวอย่างใช้เกณฑ์การคัดเลือกแบบตามสะดวก

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้คือ แบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรม และ เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถามในแบบสอบถาม ซึ่งลักษณะของแบบสอบถามจะแบ่ง ออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถาม เกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามในเรื่อง มณฑล (ที่ตั้งถิ่นฐานเดิม) เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และลักษณะการทองเที่ยว มีลักษณะเป็นแบบตัวเลือกที่ให้ กำหนดตอบไว้ให้ (Forced Choice) และ คำถามปลายเปิด (Open end)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถาม เกี่ยวกับปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการที่พักของ นักท่องเที่ยวชาวจีนในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย นั่นคือ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัด จำหน่าย ด้านการส่งเสริมการขาย ด้านบุคคล ด้านกระบวนการและด้านลักษณะทางกายภาพ มีลักษณะเป็นแบบ กำหนดคำตอบให้เลือกตอบ โดยมีเกณฑ์ในการกำหนดค่าน้ำหนักของการประเมินเป็นระดับตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert Scale)

ส่วนที่ 3 แบบสอบถาม เกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในแต่ละปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ เลือกใช้บริการที่พักของนักท่องเที่ยวชาวจีนในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถามโดยมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวรรณกรรม ข้อมูลแนวคิด ทฤษฎี จากสื่อตำรา เอกสาร บทความ สื่อออนไลน์ และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ แล้วนำผลการศึกษามาสกัดและปรับปรุงเครื่องมือภายใต้คำปรึกษาของอาจารย์ผู้ควบคุม งานวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 ตรวจสอบความแม่นยำเชิงพินิจ (Face Validity) ของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามไป ให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ จำนวน 3 ท่าน ปรับปรุงแก้ไขสำนวนภาษาที่ใช้ตลอดจนเนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักท่องเที่ยวชาวจีนในเขต อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย จำนวน 30 ชุด เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือโดยการหาค่าความเที่ยงหรือความเชื่อถือ ได้ของแบบสอบถาม (Reliability) ของ Cronbach's Alpha ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่ 0.87 ถือว่าเป็นค่า ความเที่ยงที่ใช้ได้

ขั้นตอนที่ 4 นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้งก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลกับนักท่องเที่ยวชาวจีนจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการสร้างแบบสอบถาม แปลเป็นภาษาจีน จากนั้นนำแบบสอบถามไปสอบถามกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวจีน จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ และผู้วิจัยสัมภาษณ์ประกอบการตอบ แบบสอบถามด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้มาทำการตรวจสอบ และบันทึกข้อมูล จากนั้นนำข้อมูลที่ไป วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการที่พักของนักท่องเที่ยวชาวจีนในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

วัตถุประสงค์ที่ 2 เสนอแนวทางการพัฒนาธุรกิจที่พักในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

เครื่องมือที่ใช้คือ การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบที่เห็นได้โดยทั่วไป (Typical Case) เป็นกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจด้านที่พักประเภทต่าง ๆ ที่มีจำนวนเป็นอันดับต้นๆของประเภทที่พักในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรม 3 ท่าน ผู้ประกอบการธุรกิจเกสต์เฮาส์ 2 ท่าน ผู้ประกอบการธุรกิจโฮสเทล 1 ท่าน และ ผู้ประกอบการธุรกิจ Boutique & Budget Hotel 1 ท่าน รวมทั้งสิ้น 7 ท่าน โดยมุ่งเน้นให้เกิดการสนทนาร่วม ระหว่างผู้วิจัยและผู้ประกอบการ เพื่อทำความเข้าใจและตีความหมายของผลจากการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการที่พักของนักท่องเที่ยวชาวจีนในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย เพื่อร่วมกันพัฒนาแนวทางการพัฒนาธุรกิจที่พักในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ให้ต้อนรับนักท่องเที่ยวชาวจีนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

ผลการศึกษา

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการที่พักของนักท่องเที่ยวชาวจีนในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า นักท่องเที่ยวชาวจีนจำนวน 400 คน มาจากมณฑลกว่างตุง มากที่สุดจำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 18.00 ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 225 คน คิดเป็นร้อยละ 56.20 อายุเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 21-30 คิดเป็นร้อยละ 40.20 การศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 50.20 ทำงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 44.20 รายได้ต่อเดือนอยู่ที่ 9000 หยวนขึ้นไป (ประมาณ 45,000 บาท ขึ้นไป) คิดเป็นร้อยละ 23.20 มีจุดประสงค์ในการเดินทางคือเพื่อการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 92.80 จำนวนวันในการเดินทางต่อครั้งคือ 4-6 วัน คิดเป็นร้อยละ 48.20 มีการเลือกจำนวนเมืองที่เยี่ยมชม 2 เมือง คิดเป็นร้อยละ 56.50 เดินทางมากับเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 32.20 รับรู้จังหวัดเชียงรายจากช่องทาง Travel Application (แอปพลิเคชันท่องเที่ยว) คิดเป็นร้อยละ 38.00

ส่วนที่ 2 ปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการที่พักของนักท่องเที่ยวชาวจีนในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

การศึกษปัจจัยทางการตลาดทั้ง 7 ด้าน ได้ผลการศึกษาว่า นักท่องเที่ยวชาวจีนกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นต่อปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการที่พัก โดยรวมทั้ง 7 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านพนักงาน ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านกระบวนการ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านบริการส่งเสริมการขาย และด้านลักษณะทางกายภาพ ดังสถิติในตาราง

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ยปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการที่พักของนักท่องเที่ยวชาวจีนในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ปัจจัยทางการตลาด	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})
ด้านพนักงาน	4.31
ด้านผลิตภัณฑ์	4.27
ด้านกระบวนการ	4.22
ด้านราคา	4.20
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	4.14
ด้านบริการส่งเสริมการขาย	3.37
ด้านลักษณะทางกายภาพ	3.15

โดยเมื่อพิจารณาปัจจัยย่อยของแต่ละปัจจัยทางการตลาดทั้ง 7 ด้าน ผลการศึกษา พบว่า

ด้านพนักงาน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 2 ได้แก่ พนักงานมีความสามารถในการสื่อสารภาษาจีนได้อย่างเข้าใจ ($\bar{X} = 4.38$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 3 ได้แก่ พนักงานมีอัธยาศัยดี ยิ้ม/ไหว้/ทักทาย แยกอยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.21$)

ด้านผลิตภัณฑ์ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 3 ได้แก่ มีบริการพื้นฐานครบครัน เช่น บริการสัญญาณ Wi-Fi เปิดบริการ 24 ชม.บริการด้านการรักษาความปลอดภัยภายในที่พัก ($\bar{X} = 4.56$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 2 ได้แก่ มีสิ่งอำนวยความสะดวกภายในที่พักครบครัน เช่น ห้องอาหาร บาร์เครื่องดื่ม ห้องออกกำลังกาย สระว่ายน้ำ สปานวดแผนไทย ห้องประชุม ห้องจัดเลี้ยง จัดสรรพื้นที่สูบบุหรี่ ($\bar{X} = 3.84$)

ด้านกระบวนการ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 2 ได้แก่ ให้บริการข้อมูลต่างๆถูกต้องและแม่นยำ ($\bar{X} = 4.34$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 3 ได้แก่ มีการให้บริการที่เป็นมาตรฐานสากล ($\bar{X} = 4.08$)

ด้านราคา มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 1 ได้แก่ ราคาห้องพักที่เหมาะสมกับประเภทห้องพัก ($\bar{X} = 4.29$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 2 ได้แก่ ราคาอาหารเหมาะสมกับคุณภาพอาหาร ($\bar{X} = 4.06$)

ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 2 ได้แก่ สามารถสำรองที่พักได้โดยผ่านช่องทางของตัวแทน เช่น บริษัททัวร์ เว็บไซต์ท่องเที่ยว Application ท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.33$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 1 ได้แก่ สามารถสำรองที่พักได้โดยผ่านช่องทางของที่พักโดยตรง เช่น เว็บไซต์ อีเมล โทรศัพท์ ($\bar{X} = 3.96$)

ด้านบริการส่งเสริมการขาย มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 2 ได้แก่ มีการกำหนดราคาพิเศษในช่วงเทศกาลของประเทศไทย ($\bar{X} = 3.52$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 1 ได้แก่ มีระบบสมาชิกเพื่อสะสมคะแนนพิเศษ หรือ ส่วนลดพิเศษในการเข้าพักครั้งต่อไป ($\bar{X} = 3.27$)

ด้านลักษณะทางกายภาพของที่พัก มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 1 ได้แก่ ที่พักตั้งอยู่ใจกลางตัวเมือง ($\bar{X} = 4.21$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 2 ได้แก่ ที่พักอยู่ห่างจากตัวเมือง หรือ นอกตัวเมือง ($\bar{X} = 2.55$)

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในแต่ละปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการที่พักของนักท่องเที่ยวชาวจีนในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

พบว่า นักท่องเที่ยวชาวจีนได้เสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางส่งเสริม ดังนี้

1. ไม่สามารถสื่อสารกับพนักงานได้ พนักงานควรเรียนภาษาจีนเพิ่มเติม
2. ควรมีป้ายบอกทาง ป้ายอธิบาย หรือเอกสารภาษาจีน
3. ควรมีช่องโทรทัศน์หลากหลาย และเพิ่มช่องรายการภาษาจีน
4. ควรเพิ่มความเร็วของบริการ Wi-Fi
5. พนักงานควรยิ้มให้มากกว่านี้
6. ข้อมูลบริการที่พักรวมทั้งจะสามารถสืบค้นข้อมูลได้ผ่านช่องทาง แอปพลิเคชันท่องเที่ยวสำคัญ เช่น ซีทริป (Ctrip), อีหลง (eLong), หม่าเฟิงวอ (mafengwo), ซินซิน (cncn) เป็นต้น
7. เมื่อเข้าพักจริง ที่พักไม่สะอาดเท่าที่ควร ควรดูแลความสะอาดสะอาดสะอาดบริเวณห้องพักมากกว่านี้
8. เพิ่มบริการซักผ้า บริการอบผ้าแห้ง
9. ควรเพิ่มที่พักที่อยู่ใกล้สถานที่ท่องเที่ยว
10. บริการเช้า ควรปรับการบริการให้รวดเร็วขึ้น
11. ราคาในบางที่พักค่อนข้างสูง ควรลดราคาลง หรือ เสนอราคาพิเศษ
12. รองรับชำระเงินของบัตร Union Pay หรือ Alipay

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาธุรกิจที่พักในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

จากการพูดคุยระหว่างผู้วิจัยและ ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรม 3 ท่าน ผู้ประกอบการธุรกิจเกสต์เฮาส์ 2 ท่าน ผู้ประกอบการธุรกิจโฮสเทล 1 ท่าน และ ผู้ประกอบการธุรกิจ Boutique & Budget Hotel 1 ท่าน รวมทั้งสิ้น 7 ท่าน ได้ผลการนำเสนอแนวทางการพัฒนาธุรกิจที่พักในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย อิงตามหลักปัจจัยทางการตลาด (7Ps) ดังนี้

1. ด้านผลิตภัณฑ์ บริการที่พักในจังหวัดเชียงรายควรพัฒนาการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อเพิ่มเติมความต้องการพื้นฐานของนักท่องเที่ยวชาวจีนให้พร้อม เช่น ห้องพักที่สะอาดสะอาด อุปกรณ์ต่าง ๆ เฟอร์นิเจอร์อยู่ในสภาพดี พร้อมใช้งาน ระบบความปลอดภัยแข็งแรงตั้งแต่ กลอนประตู กุญแจห้องอยู่ในสภาพดี สถานที่บริการที่พักรวมทั้งส่วนห้องพักนักท่องเที่ยวและส่วนกลางให้ชัดเจนเพื่อเสริมสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยว จัดสรรพื้นที่สูบบุหรี่สาธารณะ หรือในธุรกิจที่พักขนาดใหญ่ควรเพิ่มห้องสูบบุหรี่ หรือ ชั้นสูบบุหรี่ ให้ นักท่องเที่ยวชาวจีนเช่นกัน ภายในห้องพักควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตแบบไม่คิดค่าบริการให้นักท่องเที่ยวชาวจีน เช่น บริการ High Speed Wi-Fi ผ้าขนหนู น้ำดื่ม รองเท้าใส่ในห้อง สบู่ แชมพู ในส่วนของสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มเติม เช่น แปรงสีพื้น ยาสีฟัน ขนมหขบเคี้ยว กาต้มน้ำร้อน ควรมีเตรียมไว้ในพื้นที่ส่วนกลาง ในบางสถานที่ที่เป็นธุรกิจขนาดใหญ่อาจมีจัดเตรียมแบบไม่คิดค่าบริการ แต่ในธุรกิจขนาดเล็ก ควรมีบริการขายสิ่งของเหล่านี้ไว้ในพื้นที่ส่วนกลาง เพื่อให้ นักท่องเที่ยวชาวจีนสามารถซื้อใช้ได้ทันทีหากต้องการธุรกิจที่พักใด ที่มีความพร้อมอยู่แล้วในด้านบริการขั้นพื้นฐาน ควรพิจารณาต่อยอดในด้านบริการอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น บริการ

ซักผ้า หรือ ตู้ซักผ้าหยอดเหรียญ โทรทัศน์ที่มีช่องภาษาจีน บริการด้านการท่องเที่ยวทั้งให้คำแนะนำ หรือเป็นตัวกลางติดต่อบริษัทนำเที่ยว หรือ เซาร์ถ์ให้นักท่องเที่ยวชาวจีนได้

2. ด้านราคา ปัจจัยด้านราคาถือว่าเป็นที่พอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนในระดับหนึ่ง แต่สิ่งที่ต้องเตรียมพร้อมนั้นคือวิธีการชำระเงินของนักท่องเที่ยวชาวจีน นักท่องเที่ยวชาวจีนปัจจุบันเริ่มเข้าสู่สังคมไร้เงินสด ดังนั้นควรเตรียมความพร้อมในการรองรับการชำระเงินยอดนิยมของนักท่องเที่ยวชาวจีนอย่าง บัตรเครดิต Union Pay และ Alipay

3. ด้านช่องทาง การจองจัดจำหน่าย จากพฤติกรรมด้านเทคโนโลยีของนักท่องเที่ยวที่ใช้ สมาร์ทโฟน ในการท่องเที่ยวกว่า 96% ผู้ประกอบการควรหันมาทำการตลาดผ่านทางโลกออนไลน์ให้มากขึ้น โดยเฉพาะประชาสัมพันธ์ผ่านทางแอปพลิเคชันส่งข้อความที่นักท่องเที่ยวชาวจีนนิยมใช้ อย่าง Wechat, QQ หรือจะเป็นการทำตลาดบนแอปพลิเคชันท่องเที่ยวเพิ่มเติม อย่างเช่น ซีทริป (Ctrip), ชิวหน่า (Qunar), ทูยหนิว (Tuniu), อีหลง (eLong) เป็นต้น

4. ด้านบริการส่งเสริมการขาย สถานประกอบการควรมีการนำทำแพคเกจราคาพิเศษในช่วงเทศกาลต่าง ๆ พักหลายคืน มีส่วนลดให้เป็นพิเศษ หรือ ฟรีคืนสุดท้าย เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวจีนที่สนใจราคาส่วนลดเป็นพิเศษ

5. ด้านพนักงาน ปัจจัยสำคัญที่สุดในการพัฒนาธุรกิจที่พักให้รองรับนักท่องเที่ยวชาวจีนอย่างตรงจุด นั้นคือการอบรมภาษาจีนขั้นพื้นฐานให้พนักงาน ภายใต้หัวข้อสำคัญในการสื่อสารภายในธุรกิจที่พัก เช่น การบอกทาง เวลาเปิดปิดทำการ คำศัพท์สิ่งอำนวยความสะดวกในห้องพัก อีกทั้งอบรมพนักงานให้เข้าใจถึงลักษณะเฉพาะของนักท่องเที่ยวชาวจีน ไม่ว่าจะเป็นการพูดจาเสียงดัง การพูดจาแบบห้วน ๆ เพื่อลดการปะทะอารมณ์ระหว่างพนักงานและนักท่องเที่ยวชาวจีน

6. ด้านกระบวนการ สถานประกอบการควรพิจารณากระบวนการที่เอื้ออำนวยความสะดวก เพื่อเพิ่มความกระชับในการบริการนักท่องเที่ยวชาวจีน นักท่องเที่ยวชาวจีนต้องการความรวดเร็วเป็นหลัก ดังนั้นกระบวนการต้องมีความตรงต่อเวลา เหมาะสมต่อลำดับขั้นตอนบริการ มีความชัดเจน โปร่งใสในทุกขั้นตอน

7. ด้านลักษณะทางกายภาพ ในธุรกิจที่พักขนาดใหญ่ที่มีแผนจะขยายสาขา หรือ ผู้ที่จะลงทุนธุรกิจด้านที่พักรายใหม่ ควรคำนึงถึงทำเลที่ตั้งของธุรกิจที่พัก ให้อยู่ในตำแหน่งที่ใกล้สถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ เช่น ใจกลางตัวเมือง วัดร่องขุ่น บ้านดำ วัดร่องเสือเต้น หรือ อยู่ในตำแหน่งที่เข้าถึงง่าย ไม่ซอกแซกเข้าตรอกซอกซอย รถยนต์ หรือ รถบัสสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก

สรุปผลและอภิปรายผล

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการที่พักของนักท่องเที่ยวชาวจีนในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการที่พักของนักท่องเที่ยวชาวจีนในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงรายโดยรวมทั้ง 7 ด้าน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวจีนในการตัดสินใจเลือกใช้บริการที่พักในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมทั้ง 7 ด้าน อยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า ปัจจัยทางการตลาดทั้ง 7 ด้านโดยรวมสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวจีนได้ดี เช่น ห้องพักรวมสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการพื้นฐานครบครัน มีราคาที่เหมาะสม สามารถเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก มีราคาพิเศษในช่วงเทศกาล พนักงานสื่อสารเข้าใจ มีกระบวนการบริการที่ถูกต้องแม่นยำ และที่พักตั้งอยู่ในตำแหน่งบริเวณตัวเมือง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ น้ำฝน จันทรรณวล (2556) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย ผลจากการศึกษา พบว่า

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยในระดับมากเช่นกัน นักท่องเที่ยวชาวจีนส่วนใหญ่ไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษาไทย หรือแม้แต่ภาษาสากลอย่างภาษาอังกฤษ การที่พนักงานมีความสามารถในการสื่อสารภาษาจีนได้อย่างเข้าใจเป็นส่วนที่มีความสำคัญที่สุดเป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวชาวจีนจะให้ความสำคัญ จึงเป็นเหตุผลที่ปัจจัยด้านพนักงานส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการของนักท่องเที่ยวชาวจีนมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุรางคณา แก้วตา (2557) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกใช้บริการธุรกิจที่พักของนักท่องเที่ยวชาวจีนในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวชาวจีนให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านบุคลากรเป็นอันดับแรก และเมื่อเมื่อพิจารณา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการที่พักของนักท่องเที่ยวชาวจีนในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย เป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านพนักงาน ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านกระบวนการ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านบริการส่งเสริมการขาย และด้านลักษณะทางกายภาพ พบว่า

1. ด้านพนักงาน โดยรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด อภิปรายได้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการที่พักของนักท่องเที่ยวชาวจีนในเขตพื้นที่อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงรายมากที่สุดคือปัจจัยด้านพนักงาน กล่าวคือนักท่องเที่ยวชาวจีนส่วนใหญ่ไม่สามารถสื่อสารภาษาไทย หรือภาษาสากลอย่างภาษาอังกฤษได้ จึงทำให้นักท่องเที่ยวชาวจีนส่วนใหญ่ไม่ได้รับการบริการอย่างเต็มที่ และกลับกลายเป็นปัจจัยแรกที่นักท่องเที่ยวต้องการในการเลือกบริการที่พักในต่างแดน นั่นคือ ต้องการบุคคลที่สามารถสื่อสารกับตนเข้าใจ โดยความต้องการนี้สอดคล้องทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการพื้นฐานของมาสโลว์ (แอบราฮัม มาสโลว์, ม.ป.พ., อ้างอิงใน เมธา หริมเทพาธิป, 2560, สื่อออนไลน์) ในขั้นที่ 3 ความต้องการความรักและความผูกพัน (Belongingness and Love Needs) โดยกล่าวไว้ว่ามนุษย์อันเป็นสัตว์สังคม มีความปรารถนาจะให้เป็นที่รักของผู้อื่น และต้องการมีความผูกพันกับผู้อื่นหรือต้องการเพื่อน ซึ่งเครื่องมือในการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมของมนุษย์คือการพูด หรือในประเด็นนี้คือ ภาษานั้นเอง ซึ่งหากการสื่อสารสำเร็จผล การปฏิสัมพันธ์ระหว่างพนักงานกับนักท่องเที่ยวชาวจีน สามารถก้าวข้ามถึงขั้นที่ 4 ความต้องการการยกย่อง (Esteem Needs) ทำให้นักท่องเที่ยวชาวจีนสามารถสัมผัสคุณค่าและมีเกียรติได้รับความยกย่องและนับถือจากพนักงาน เดิมเติมความปรารถนาจนกลายเป็นผู้ที่มีความมั่นใจในตัวเอง เป็นคนมีประโยชน์และมีค่า เช่นนั้นแล้วหากบริการที่พักใดที่มีพนักงานสามารถสื่อสารภาษาจีนได้ แม้จะเพียงบทสนทนาขั้นพื้นฐาน นักท่องเที่ยวชาวจีนมีแนวโน้มจะพิจารณาเลือกใช้บริการที่พักนั้น ๆ ก่อนปัจจัยด้านอื่น ๆ เพราะหากสามารถสื่อสารภาษาเดียวกันได้ นักท่องเที่ยวชาวจีนสามารถต่อยอดไปยังการตอบสนองความต้องการด้านอื่น ๆ อีก เช่น การสอบถามข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว การสอบถามรายละเอียดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆภายในที่พัก ซึ่งสอดคล้องกับ สุรางคณา แก้วตา (2557) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกใช้บริการธุรกิจที่พักของนักท่องเที่ยวชาวจีนในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวชาวจีนให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านบุคลากรเป็นอันดับแรก

2. ด้านผลิตภัณฑ์ โดยรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด อภิปรายได้ว่า การมีภาพลักษณ์ภายนอกที่พักและภายในห้องพักที่สวยงาม มีบริการพื้นฐานครบครัน เช่น บริการสัญญาณ Wi-Fi เปิดบริการ 24 ชม. บริการด้านการรักษาความปลอดภัยภายในที่พัก ที่พัก เฟอร์นิเจอร์ อุปกรณ์ต่างๆ มีความสะอาด นั้น เป็นปัจจัยทางด้านผลิตภัณฑ์อันดับต้นๆที่ทำให้นักท่องเที่ยวชาวจีนตัดสินใจเลือกใช้บริการที่พักในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรางคณา แก้วตา (2557) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกใช้บริการธุรกิจที่พักของนักท่องเที่ยวชาวจีนในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวชาวจีนให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะลักษณะบริบทพื้นที่แตกต่างกัน จังหวัด

เสียงรายมีสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญจำนวนน้อย และแต่ละสถานที่ก็ไม่มีกิจกรรมใดๆมาก นักท่องเที่ยวชาวจีนจึงใช้เวลาในการท่องเที่ยวภายในจังหวัดเชียงรายน้อย การเลือกที่พักจึงเป็นการเลือกเพื่อ “นอนหลับ” มากกว่าเพื่อ “พักผ่อนหย่อนใจ” ดังนั้นผลิตภัณฑ์ทางด้านที่พักในจังหวัดเชียงราย แม้ไม่มีบริการมากนัก แต่ถ้าบริการขั้นพื้นฐานครบถ้วนถือว่าเพียงพอแล้วต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวจีน โดยจะสอดคล้องกับทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการพื้นฐานของมาสโลว์ (แอบราฮัม มาสโลว์, ม.ป.พ., อ้างอิงใน เมธา ทริมเทพาธิป, 2560, สื่อบอนไลน์) ในขั้นที่ 1 ความต้องการทางร่างกายหรือสรีระ (Physiological Needs) อันหมายถึงหนึ่งในปัจจัยที่จำเป็นในการดำรงชีวิตคือ การพักผ่อน และ ขั้นที่ 2 ความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย (Safety Needs) อันหมายถึง ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ

3. ด้านกระบวนการ โดยรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด อภิปรายได้ว่า นักท่องเที่ยวชาวจีนมีลักษณะการท่องเที่ยวที่เน้นความรวดเร็ว ทันใจ การบริการต้องกระชับ ซึ่งตรงกับแนวคิดของศาสตราจารย์ ฟิลลิป ค็อตเลอร์ (Philip Kotler) (ฟิลลิป ค็อตเลอร์, 1997, อ้างอิงใน รัฐวัชร พัฒนจิระรุจน์, 2557, สื่อบอนไลน์) เรื่องส่วนประสมทางการตลาด ด้านกระบวนการ (Process) อันเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับระเบียบวิธีการและงานปฏิบัติในด้านการบริการที่นำเสนอให้กับผู้ใช้บริการเพื่อมอบการให้บริการอย่างถูกต้องรวดเร็ว และทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความประทับใจ ซึ่งลักษณะการบริการที่พิกในเขตพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย ส่วนใหญ่เป็นบริการที่พิกขนาดเล็ก อันมีกระบวนการดำเนินการที่ไม่ซับซ้อน พนักงานเพียงพอต่อความต้องการ และพร้อมคอยบริการตลอดเวลาที่นักท่องเที่ยวชาวจีนต้องการ ทำให้ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกใช้บริการที่พิกในเขตอำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย ในด้านกระบวนการอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นาดยา เจริญผลและ กฤษดา เขียววัฒนะสุข (2555) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการที่พิกของนักท่องเที่ยวต่างชาติในอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ ผลการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวต่างชาติให้ความสำคัญต่อส่วนประสมทางการตลาดธุรกิจบริการด้านกระบวนการโดยภาพรวมอยู่ในระดับสำคัญมาก

4. ด้านราคา โดยรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด อภิปรายได้ว่า ราคาบริการที่พิกในเขตพื้นที่อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อของนักท่องเที่ยวชาวจีนมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณี ลอมเศรษฐี (2554) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลือกที่พักแรมในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ของนักท่องเที่ยวที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบริการที่พิกในเขตพื้นที่อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย ส่วนใหญ่เป็นบริการที่พิกขนาดเล็ก อยู่ในระดับราคาที่นักท่องเที่ยวสามารถเอื้อมถึงได้ ซึ่งสามารถประหยัดงบประมาณในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวจีนได้มากพอสมควร ทำให้นักท่องเที่ยวชาวจีนเลือกใช้บริการที่พิกในเขตพื้นที่อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย โดยการกำหนดราคาลักษณะนี้สอดคล้องกับแนวคิดของศาสตราจารย์ ฟิลลิป ค็อตเลอร์ (Philip Kotler) (ฟิลลิป ค็อตเลอร์, 1997, อ้างอิงในรัฐวัชร พัฒนจิระรุจน์, 2557, สื่อบอนไลน์) เรื่องส่วนประสมทางการตลาด ด้านราคา (Price) โดยกล่าวไว้ว่าลูกค้าจะเปรียบเทียบระหว่างคุณค่า (Value) ของบริการกับราคา (Price) ของบริการนั้น ถ้าคุณค่าสูงกว่าราคาลูกค้าจะตัดสินใจซื้อ ดังนั้น การกำหนดราคาการให้บริการควรมีความเหมาะสมกับระดับการให้บริการชัดเจน

5. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย โดยรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่ายมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการที่พักของนักท่องเที่ยวชาวจีนในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงรายในระดับมาก เนื่องจากการเข้าถึงข้อมูลต่างๆของบริการที่พัก สามารถเข้าถึงข้อมูลได้โดยสะดวก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผ่านช่องทางของตัวแทน เช่น บริษัททัวร์ เว็บไซต์ท่องเที่ยว Application ท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของงานวิจัยของ Hotels.com (Hotels.com™, 2560) ที่ได้เสนอพฤติกรรมด้านเทคโนโลยีของนักท่องเที่ยวชาวจีนไว้ว่า จากสถิติแล้ว อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ชาวจีนนิยมใช้ระหว่างท่องเที่ยวคือ สมาร์ทโฟน 96% ซึ่งพฤติกรรมการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ของชาวจีนนั้น ไม่ได้ใช้เพียงแค่การสืบค้นข้อมูลผ่านเครือข่ายออนไลน์แต่เพียงอย่างเดียว หากแต่ใช้งานตั้งแต่สืบค้นข้อมูล ล่ากรองห้องพักติดต่อสื่อสารผ่านสังคมออนไลน์ แปลภาษาต่างประเทศ ไปจนถึงธุรกรรมทางการเงิน เช่นนั้นแล้วข้อมูลต่างๆด้านการท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นรายละเอียด ตำแหน่งที่ตั้ง ความนิยม รูปภาพของสถานที่ท่องเที่ยว หรือ รายละเอียดบริการที่พักต่างๆ จะถูกสืบค้นผ่านสมาร์ทโฟน และสิ่งอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลในด้านต่างๆของสมาร์ทโฟนปัจจุบัน ถูกออกแบบมาในรูปแบบของ Application โดยปัจจุบันมี Application เฉพาะด้านการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองพฤติกรรมด้านเทคโนโลยีของนักท่องเที่ยวชาวจีนมากมาย เมื่อข้อมูลสามารถเข้าถึงได้ง่าย การตัดสินใจซื้อก็ทำได้ง่ายเช่นกัน

6. ด้านบริการส่งเสริมการขาย โดยรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง อภิปรายได้ว่า ปัจจัยทางด้านการบริการส่งเสริมการขายส่งผลในการตัดสินใจเลือกใช้บริการที่พักของนักท่องเที่ยวชาวจีนในเขตพื้นที่อำเภอเมือง เชียงราย จังหวัดเชียงรายอยู่ในระดับปานกลาง นักท่องเที่ยวชาวจีนหากเดินทางเพื่อการท่องเที่ยว จะไม่สนใจการบริการส่งเสริมการขายแบบระบบสมาชิก แต่มีความสนใจในส่วนของราคาพิเศษหรือส่วนลด ในช่วงเทศกาลเป็นพิเศษ โดยพฤติกรรมนี้สอดคล้องกับ S-R Theory ของศาสตราจารย์ ฟิลลิป คอตเลอร์ (Philip Kotler) (ฟิลลิป คอตเลอร์, 1997, อ้างอิงใน รัฐวัชร พัฒนจิระรุจน์, 2557, สื่อออนไลน์) ในด้านสิ่งกระตุ้น (Stimulus) หรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากสิ่งเร้า หรือสิ่งกระตุ้น (Stimulus) ให้เกิดความต้องการ (Need) ซึ่งหากบริการที่พักใดเสนอราคาพิเศษ หรือส่วนลด มีแนวโน้มที่นักท่องเที่ยวชาวจีนจะตัดสินใจเลือกบริการที่พักนั้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ การะเกด แก้วมรกต (2554) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรม ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในจังหวัดกระบี่ ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านส่งเสริมการขายอยู่ในระดับปานกลาง

7. ด้านลักษณะทางกายภาพของที่พัก โดยรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง อภิปรายได้ว่า ลักษณะพื้นที่ทางกายภาพของที่พักอันแสดงถึงความสะดวกสบายและความสวยงาม หมายถึงตำแหน่งที่ตั้งของบริการสถานที่พักแรมด้วยเช่นกัน บริการสถานที่พักแรมในเขตอำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงรายส่วนใหญ่อยู่บริเวณใจกลางเมืองซึ่งสามารถเดินทางไปชมเมือง ทานอาหาร หรือท่องเที่ยวแหล่งชุมชนนักท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกสบายหรือแม้บริการที่พักบางส่วนจะตั้งอยู่ห่างจากใจกลางเมือง แต่ก็จะเป็นบริการที่พักที่มีวิวทิวทัศน์สวยงาม มีความสวยงามเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตน ซึ่งตั้งอยู่ในอาณาบริเวณที่มีบริการขนส่งมวลชนเข้าถึง ดังนั้นตำแหน่งที่ตั้งของบริการที่พักจึงมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการที่พักในเขตอำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงรายของนักท่องเที่ยวชาวจีนในระดับปานกลางเท่านั้น โดยนักท่องเที่ยวชาวจีนจะตัดสินใจเลือกที่พักที่ตั้งอยู่ใจกลางเมืองมากที่สุด แต่ถึงแม้จะตัดสินใจเลือกบริการที่พักที่อยู่ติดแม่น้ำ หรือห่างจากใจกลางเมือง ก็ยังสามารถ เข้าถึงใจกลางเมืองได้ภายในระยะเวลาประมาณ 15 นาที ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของ เตือนใจ ศรีชะฎา (2560) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกที่พักแรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตพื้นที่เมืองพัทยา ผลการวิจัยพบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยตัดสินใจเลือกที่พักในเขตพัทยามีความสำคัญในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานที่ท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวในเขตอำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงรายนั้น ยังกระจุกตัวอยู่บริเวณเดียว

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาธุรกิจที่ปักในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

1. ด้านผลิตภัณฑ์ บริการที่ปักในจังหวัดเชียงรายควรพัฒนาการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อเติมเต็มความต้องการพื้นฐานของนักท่องเที่ยวชาวจีนให้พร้อม ในธุรกิจที่ปักขนาดใหญ่ควรเพิ่มห้องสูบบุหรี่ หรือ ชั้นสูบบุหรี่ ให้นักท่องเที่ยวชาวจีนเช่นกัน ธุรกิจที่ปักใดที่มีความพร้อมอยู่แล้วในด้านบริการขั้นพื้นฐาน ควรพิจารณาต่อยอดในด้านบริการอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น บริการซักผ้า หรือ ตู้ซักผ้าหยอดเหรียญ โทรทัศน์ที่มีช่องภาษาจีน บริการด้านการท่องเที่ยวทั้งให้คำแนะนำ หรือเป็นตัวกลางติดต่อบริษัทนำเที่ยว หรือ เช่ารถให้นักท่องเที่ยวชาวจีนได้

2. ด้านราคา ปัจจัยด้านราคาถือว่าเป็นที่พอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนในระดับหนึ่ง แต่สิ่งที่ต้องเตรียมพร้อมนั้นคือวิธีการชำระเงินของนักท่องเที่ยวชาวจีน นักท่องเที่ยวชาวจีนปัจจุบันเริ่มเข้าสู่สังคมไร้เงินสด ดังนั้นควรเตรียมความพร้อมในการรองรับการชำระเงินยอดนิยมของนักท่องเที่ยวชาวจีนอย่าง บัตรเครดิต Union Pay และ Alipay

3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ผู้ประกอบการควรหันมาทำการตลาดผ่านทางโลกออนไลน์ให้มากขึ้น โดยเฉพาะประชาสัมพันธ์ผ่านทางแอปพลิเคชันส่งข้อความที่นักท่องเที่ยวชาวจีนนิยมใช้ อย่าง Wechat, QQ หรือจะเป็น การทำการตลาดบนแอปพลิเคชันท่องเที่ยวเพิ่มเติม อย่างเช่น ซีทริป (Ctrip), ซีวีหน้า (Qunar), ทูฮนิว (Tuniu), อีหลง (eLong) เป็นต้น

4. ด้านบริการส่งเสริมการขาย สถานประกอบการควรมีการนำทำแพคเกจราคาพิเศษในช่วงเทศกาลต่าง ๆ พักหลายคืน มีส่วนลดให้เป็นพิเศษ หรือ ฟรีคืนสุดท้าย เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวจีนที่สนใจราคาส่วนลดเป็นพิเศษ

5. ด้านพนักงาน ปัจจัยสำคัญที่สุดในการพัฒนาธุรกิจที่ปักให้รองรับนักท่องเที่ยวชาวจีนอย่างตรงจุด นั้นคือการอบรมภาษาจีนขั้นพื้นฐานให้พนักงาน ภายใต้หัวข้อสำคัญในการสื่อสารภายในธุรกิจที่ปัก อีกทั้งอบรมพนักงานให้เข้าใจถึงลักษณะเฉพาะของนักท่องเที่ยวชาวจีน

6. ด้านกระบวนการ สถานประกอบการควรพิจารณากระบวนการที่เอื้อเยื้องออก เพื่อเพิ่มความกระชับในการบริการนักท่องเที่ยวชาวจีน

7. ด้านลักษณะทางกายภาพ ในธุรกิจที่ปักขนาดใหญ่ที่มีแผนจะขยายสาขา หรือ ผู้ที่จะลงทุนธุรกิจด้านที่ปักรายใหม่ ควรคำนึงถึงทำเลที่ตั้งของธุรกิจที่ปัก ให้อยู่ในตำแหน่งที่ใกล้สถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ หรือ อยู่ในตำแหน่งที่เข้าถึงง่าย ไม่ซอกแซกเข้าตรอกซอกซอย รถยนต์ หรือ รถบัสสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก

ผลการสรุปพบว่า ปัจจัยที่ควรพัฒนามากที่สุด 3 ปัจจัย นั้นคือ ปัจจัยทางด้านบุคลากร ปัจจัยทางด้านผลิตภัณฑ์ และ ปัจจัยทางด้านช่องทางการจัดจำหน่าย โดยปัจจัยทางด้านบุคลากรควรพัฒนาในด้านการสื่อสารภาษาจีนเป็นประเด็นสำคัญที่สุด หมายรวมถึงการสื่อสารด้วยการพูด สื่อสารด้วยสื่อออนไลน์ เอกสาร ป้ายสัญลักษณ์ ป้ายบอกทาง เป็นต้น ปัจจัยทางด้านผลิตภัณฑ์ควรพัฒนาในด้านการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อเติมเต็มความต้องการพื้นฐานเป็นขั้นต้น แล้วจึงต่อยอดการบริการให้มีการบริการเพิ่มเติมด้านอื่น ๆ เช่น บริการซักผ้า ช่องโทรทัศน์ภาษาจีน ห้องอาหาร เป็นต้น ปัจจัยทางด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ควรมีการเข้าถึงข้อมูลผ่านสมาร์ทโฟน ทั้งช่องทางเว็บไซต์ แอปพลิเคชันท่องเที่ยว สื่อสังคมออนไลน์ยอดนิยมของนักท่องเที่ยวชาวจีนต่าง ๆ อันสอดคล้องกับวิจัยของ อรุณี ลอมเศรษฐี (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติในการเลือกใช้บริการที่ปักในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการที่ปักของนักท่องเที่ยวต่างชาติเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านที่ปักและการบริการ ด้านสถานที่หรือช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านพนักงานให้บริการ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรนำผลการวิจัยไปต่อยอดด้านบุคลากรเพื่อพัฒนาแผนการอบรมพนักงานเพิ่มเติม
2. ควรนำผลการวิจัยไปพัฒนาแผนธุรกิจด้านที่พัก เพื่อปรับปรุง ต่อเติม หรือวางแผนการสร้างที่พักให้

ตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวจีน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีของนักท่องเที่ยวชาวจีนโดยเฉพาะ เพื่อเพิ่มโอกาสในการตัดสินใจเลือกใช้บริการที่พัก
2. ควรศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวจีนจากมณฑลต่าง ๆ เพื่อให้ทราบถึงความต้องการที่แตกต่างกัน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก คณาจารย์สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยวทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนตรวจสอบแก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆด้วยความเต็มใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มีความอดทนและเอาใจใส่ต่อผู้ศึกษาตลอดระยะเวลา นับตั้งแต่ก้าวแรกของการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณ ดร.กรัณธ์รัตน์ คະวัตติกุลอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นอย่างสูงที่คอยชี้แนะในทุกปัญหา จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ได้

ขอขอบพระคุณ นางวชิราภรณ์ โลหะชาละ นางพิมพ์ธิดา นนประสาท และดร. พจันพิตดา ศรีสมพงษ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำแก้ไขและตรวจสอบเครื่องมือ อีกทั้งยังแนะนำความรู้เฉพาะทางที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าจนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์และมีคุณค่า และขอขอบพระคุณ อาจารย์ศุภกร คนคล่อง อาจารย์ประจำนักวิชาจีนวิทยา มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ที่คอยให้คำปรึกษา มอบแนวคิดสำคัญด้านภาษาและวัฒนธรรมจีนเพื่อใช้ประกอบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ และตรวจทานเครื่องมือการเก็บข้อมูลให้อยู่ในภาคภาษาจีนอย่างสมบูรณ์แบบ

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ผู้วิจัยขอขอบและอุทิศแด่ นายกมลสาริกานนท์ ปิตา นางอำไพ สาริกานนท์ มารดา ที่ได้ช่วยเหลือในด้านทุนทรัพย์และให้กำลังใจผู้วิจัยมาโดยตลอด ตลอดจนหัวหน้างานและเพื่อนร่วมงานโรงแรมเลอ เมอริเดียน เชียงราย รีสอร์ท แอนด์ สปา ทุกท่านที่มีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนและให้กำลังใจอย่างดีตลอดมา

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2554. สถิตินักท่องเที่ยว. สืบค้นเมื่อ 3 กันยายน 2560, จาก

http://www.mots.go.th/more_news.php?cid=411

การะเกด แก้วมรกต. (2554). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมของ

นักท่องเที่ยวชาวไทยในจังหวัดกระบี่. วิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, สุราษฎร์ธานี.

เดื่อนใจ ศรีชะฎา. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกที่พักแรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตพื้นที่เมืองพัทยา. วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 12(1), 247-259.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- นาตยา เจริญผล และ กฤษดา เขียววัฒมนสุข. (2555). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการที่พักของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เปรียบเทียบระหว่างนักท่องเที่ยวชาวยุโรปและชาวเอเชีย. การศึกษาค้นคว้าอิสระ บธ.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.
- เมธา ทริมเทพาธิป. ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of need). สืบค้นเมื่อ 12 กันยายน 2560, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/629839>
- รัฐวัชร พัฒนจิระรุจน์. ทฤษฎีระบบ (System Theory). สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2560, จาก <http://poundtv5.blogspot.com/2014/10/theory-of-consumer-behavior.html>
- สุรางคณา แก้วตา. (2557). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกใช้บริการธุรกิจที่พักของนักท่องเที่ยวชาวจีนในจังหวัดภูเก็ต. วิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- อรุณี ลอมเศรษฐี. (2554). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในการเลือกใช้บริการที่พักในเขตกรุงเทพมหานคร. การศึกษาค้นคว้าอิสระ บธ.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.
- Hotels.com™. 2560. Chinese International Travel Monitor (CITM). สืบค้นเมื่อ 12 กันยายน 2560, จาก https://www.ipsos.com/sites/default/files/ct/publication/documents/2017-08/CITM_2017_Report_English.pdf
- Yamane, Taro. 1967. *Statistics, An Introductory Analysis* 2nd ed., New York: Harper and Row.

ส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพ ของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา

Marketing Mix Factors Affecting Health Supplement Food Purchasing of Students at University of Phayao

ณัฐฐนิชชา คำจิตร^{1*} และ สิริเกียรติ รัชชุตานติ²

Natthanitcha Khamjit^{1*} and Sirikiat Ratchusanti²

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพและหาปัจจัยส่วนบุคคลและส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ กลุ่มตัวอย่าง คือ นิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-4 ทุกคณะ ปีการศึกษา 2560 ที่กำลังใช้ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพ จำนวน 405 ราย กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถามซึ่งผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรง เก็บข้อมูลในเดือนมีนาคม 2561 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยบรรยายข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ พฤติกรรมการซื้อ และส่วนประสมการตลาดด้วยค่าร้อยละและค่าเฉลี่ยทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ส่วนประสมการตลาดและการตัดสินใจซื้อด้วยการทดสอบไคสแควร์และการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ 0.05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 20 ปี รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 2,501-5,000 บาท และมาจากภาคเหนือ ส่วนใหญ่กำลังใช้ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพประเภทเพื่อบำรุงสุขภาพร่างกาย โดยมีเหตุผลหลักคือ เพื่อช่วยเสริมสร้างสุขภาพโดยรวม ตนเองเป็นผู้ที่มีอิทธิพลหลักในการตัดสินใจซื้อ ความถี่ในการซื้อ 1-2 ครั้งต่อปี ซื้อในราคาไม่เกิน 500 บาท ที่ร้านขายยาเป็นหลัก ซื้อยี่ห้อ/ตราเดียวและซื้อเมื่อใกล้จะหมด

ส่วนประสมการตลาดด้านที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อในระดับมากที่สุด ได้แก่ กระบวนการ ราคา ผลิตภัณฑ์ ลักษณะทางกายภาพ และบุคคล ส่วนประสมการตลาดด้านที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อในระดับมากที่สุด ได้แก่ ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด ผู้ตอบแบบสอบถามตัดสินใจว่าจะซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพต่อ หรือไม่ใจ ซื้อแน่นอน และไม่ซื้อแน่นอน ร้อยละ 49.4, 45.9 และ 4.7 ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อพบว่า เพศหญิงเป็นปัจจัยส่วนบุคคลเพียงปัจจัยเดียวที่สัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อ ($p < 0.001$) ส่วนประสมการตลาดด้านที่สัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ($p = 0.008$) ช่องทางการจัดจำหน่าย ($p = 0.005$) บุคคล ($p < 0.001$) ลักษณะทางกายภาพ ($p = 0.022$) และกระบวนการ ($p = 0.031$)

¹นิสิตคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : Natthanitcha.kh@up.ac.th

คำสำคัญ: ส่วนประสมการตลาด ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพ นิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา

Abstract

The purposes of this survey were to study behavior of buying health supplement food and determine personal and marketing mix factors influencing buying decision. The study sample was the students at University of Phayao with undergraduate level, 1st – 4th year, every faculty, and academic year 2017 who were using health supplement food. The sample size of 405 was recruited into the study using a convenience sampling method. The research instrument was a questionnaire which was tested for accuracy and reliability. Data collection was done in March, 2018. Data obtained from all the respondents was statistically analyzed. Data on demographics, buying behavior, and marketing mix was presented as frequencies, percentages, and mean (S.D.). The association of personal and marketing mix factors with buying decision was tested using Chi-Square test and one-way ANOVA. P-value less than 0.05 was considered statistically significant.

The results of data analysis showed that the majority of respondents were female with the age of 20 years old. The monthly income was 2,501–5,000 baht. They were mostly from the northern region of Thailand. Most of them were using health supplement food for health nourishment with the main reason for overall health promotion. The respondents had themselves as a main influencer on buying decision. They mostly bought 1–2 times a year. They spent less than 500 baht buying health supplement food at drug stores. Most of them tended to buy the same brand and buy only when they nearly ran out of the products.

The most influential marketing mix factors on buying decision included process, price, product, physical, and person factors. Place and promotion factors were moderately influential. The respondents were uncertain to buy, certain to buy and certain not to buy health supplement food with 49.4%, 45.9%, and 4.7%, respectively. The results of testing the association showed that female gender was the only personal factor associated with certainly buying ($p < 0.001$). Marketing mix factors found to be associated with certainly buying included product ($p = 0.008$), place ($p = 0.005$), person ($p < 0.001$), physical ($p = 0.022$), and process ($p = 0.031$).

Keywords: Marketing Mix Factors, Health Supplement Food, Students at University of Phayao

บทนำ

จากสภาพเศรษฐกิจและสภาพแวดล้อมในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป มีการผันผวนอยู่ตลอดเวลา รวมถึงการแข่งขันด้านหน้าที่การงานที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้ผู้บริโภคส่วนใหญ่มีการดำเนินชีวิตประจำวันอย่างเร่งรีบ มีความเครียดสูง ขาดการใส่ใจด้านการบริโภคอาหารและไม่ได้รับสารอาหารที่จำเป็นต่อร่างกายอย่างเพียงพอในแต่ละวัน จึงทำให้ผู้บริโภคต้องหันมาให้ความสำคัญต่อการดูแลสุขภาพมากขึ้น โดยการรักษาสุขภาพเชิงป้องกัน ซึ่งยินดีลงทุนเพื่อให้ได้มาซึ่งสารอาหารที่ครบถ้วนและสุขภาพที่ดี การบริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารจึงเป็นทางเลือกที่สะดวกและรวดเร็วสามารถตอบสนองการดำเนินชีวิตดังกล่าวได้ จึงเป็นเหตุสำคัญให้เกิดความนิยมในการบริโภคอาหารเสริม วิตามิน และเกลือแร่ต่าง ๆ มากขึ้น จากผลการสำรวจของอีไอซีซึ่งวิเคราะห์ถึงพฤติกรรมผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารและพืชสมุนไพรในยุคปัจจุบัน พบว่าพฤติกรรมของผู้บริโภคกลุ่มดังกล่าวนี้จะลดความต้องการอาหารเสริมความงามลงในปริมาณที่ชัดเจนตามอายุที่เพิ่มขึ้น และหันมาบริโภคอาหารเสริมเพื่อสุขภาพเพิ่มขึ้นแทน โดยประเภทของอาหาร

เสริมสุขภาพที่ได้รับความนิยม ได้แก่ อาหารเสริมเพื่อบำรุงร่างกาย บำรุงสมอง และบำรุงสายตา โดยสาเหตุส่วนใหญ่มาจากความเครียดจากการทำงาน การเรียน การพักผ่อนไม่เพียงพอ และการใช้สายตามากเกินไป จากพฤติกรรมดังกล่าวสะท้อนได้ว่าเมื่อผู้บริโภคมีอายุมากขึ้นก็จะมีอาการเกี่ยวกับสุขภาพมากกว่าความสวยงาม สอดคล้องกับผลสำรวจที่พบว่าผู้บริโภคกลุ่มนี้ทั้งเพศชายและเพศหญิงมีแนวโน้มออกกำลังกายเพื่อดูแลตัวเองมากขึ้น อีกทั้งยังพบอีกว่าการใช้จ่ายเกี่ยวกับอาหารเสริมในปัจจุบันของผู้บริโภคกลุ่มนี้กว่าร้อยละ 45 ใช้จ่ายไม่เกิน 1,000 บาทต่อเดือน ในขณะที่ยังสามารถใช้จ่ายในส่วนนี้เพิ่มขึ้นได้ถึง 7 เท่า ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าตลาดอาหารเสริมในปัจจุบันยังไม่มีสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่สามารถตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มนี้ได้เต็มที่ ดังนั้น ทิศทางของตลาดอาหารเสริมในอนาคตสามารถเติบโตสูงขึ้นได้จากการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มนี้ให้ตรงจุด (นริศรัศิรา ตูลาผล, 2559)

ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารนับเป็นหนึ่งในผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ผู้บริโภคหาซื้อได้ง่ายและได้รับความนิยมจากผู้บริโภคที่เชื่อว่าผลิตภัณฑ์อาหารเสริมช่วยให้สุขภาพดี ช่วยรักษาโรค ช่วยให้ร่างกายสมส่วน ผิวพรรณสวยงามขึ้น และกลุ่มที่วิตกกังวลว่าร่างกายจะได้รับสารอาหารไม่ครบถ้วนหรือกลัวเกิดโรคภัยไข้เจ็บ การที่ผู้บริโภคจะเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารชนิดใดนั้น ส่วนมากมักขึ้นอยู่กับข้อมูลที่ผู้บริโภคได้รับทราบจากสื่อ โฆษณาและบุคคลรอบข้าง โดยอาจจะไม่ได้ศึกษาข้อมูลที่ต้องก่อนตัดสินใจซื้อหรือบริโภค จึงทำให้ตกเป็นเหยื่อของการโฆษณาโดยไม่รู้ตัว โดยเฉพาะวัยรุ่นที่จัดเป็นกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญของตลาดผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้ ผู้ประกอบการธุรกิจส่วนใหญ่จึงมุ่งตอบสนองความต้องการของวัยรุ่นเป็นหลักเพราะเป็นวัยที่ต้องการเป็นศูนย์กลางของความสนใจจากผู้อื่น มีความสนใจตนเองสูง ซึ่งส่วนมากจะให้ความสนใจในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับความงาม เช่น การลดความอ้วน การบำรุงผิวพรรณ ความคาดหวังเพื่อการบำรุงสมอง ฯลฯ ดังนั้น ผู้ประกอบการจึงมีความพยายามที่จะโฆษณาคุณสมบัติต่าง ๆ เพื่อให้สินค้าดูน่าทดลองใช้และเหมาะสมกับราคา (สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, 2556)

มหาวิทยาลัยพะเยาให้ความสำคัญและสนับสนุนการดูแลสุขภาพของบุคลากรและนิสิต นิสิตเองมีความสนใจในการดูแลสุขภาพมากขึ้น แต่เนื่องจากภาระด้านการเรียนและกิจกรรมของนิสิตเอง ทำให้นิสิตหันมาสนใจผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพเพิ่มเติมจากการออกกำลังกายเพื่อให้สุขภาพร่างกาย ผิวพรรณของตนเองมีสุขภาพดีอยู่เสมอ การบริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเป็นกระแสนิยมอย่างมากในปัจจุบัน เพราะได้รับอิทธิพลส่วนใหญ่จากสื่อโทรทัศน์โดยมีนักแสดง นางแบบ นักร้อง เป็นผู้ริเริ่มผลิตภัณฑ์เสริมอาหารจึงส่งผลทำให้เกิดการแข่งขันสูง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาส่วนประสมการตลาด 7 ด้าน (Kotler, Philip, 2003: 16 อ้างอิงใน นัทธมน เศษประภัสสร, 2558 หน้า 11) ที่มีผลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยาระดับปริญญาตรีซึ่งจัดเป็นกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญของตลาดผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในปัจจุบัน เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้ผลิต ผู้จัดจำหน่าย นักการตลาด รวมถึงผู้ประกอบการรายใหม่ที่สนใจในธุรกิจตลาดผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ในการนำข้อมูลมาใช้เป็นแนวทางในการประกอบธุรกิจและเป็นข้อมูลพื้นฐานที่จะนำไปใช้วางแผนพัฒนาธุรกิจผลิตภัณฑ์เสริมอาหารต่อไป

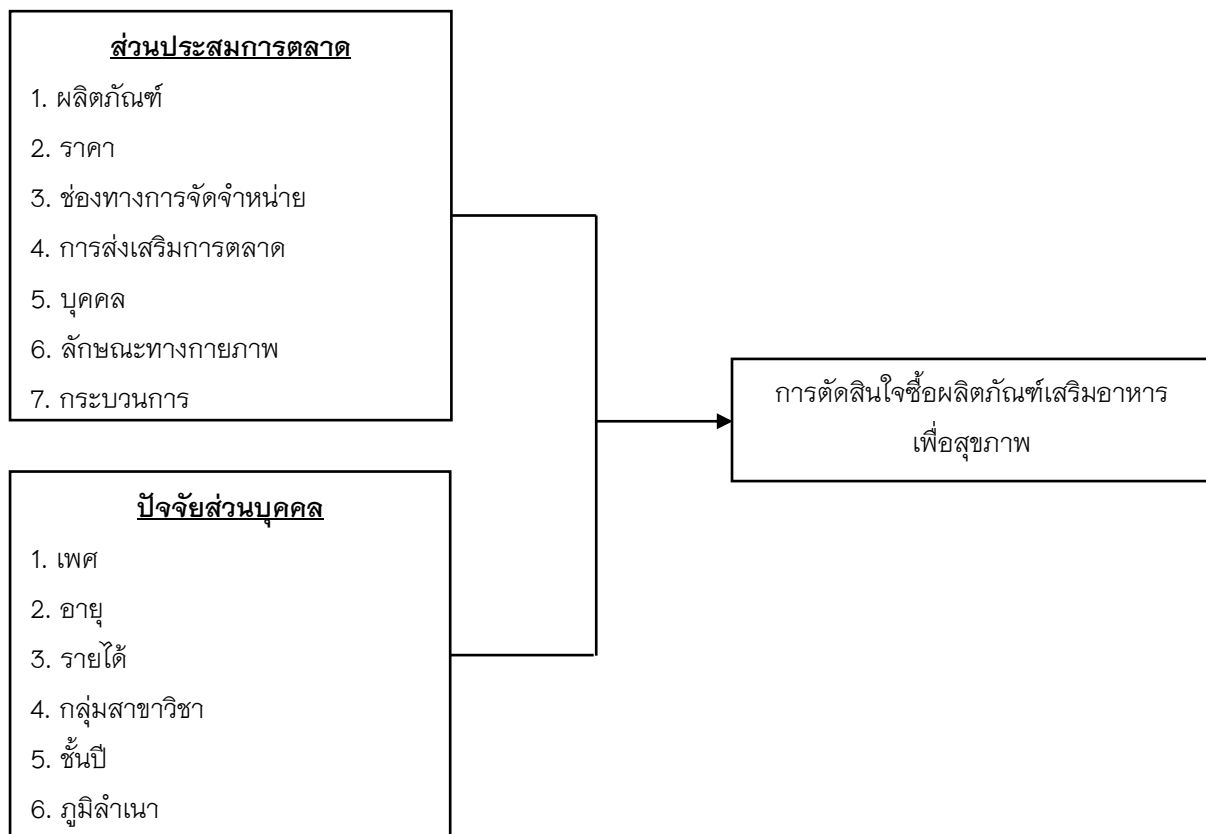
วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา
3. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพ ของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาส่วนประสมการตลาด 7 ด้าน (Marketing Mix: 7P's) ตามแนวคิดของ Kotler, Philip, 2003: 16 อ้างถึงใน นัทธมน เดชประภัสสร (2558) ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) บุคคล (People) ลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) และกระบวนการ (Process) โดยนำมาตั้งเป็นสมมติฐานข้อที่ 1 คือ ส่วนประสมการตลาด ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคคล ลักษณะทางกายภาพ และกระบวนการ มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพ

คุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ กลุ่มสาขาวิชา ชั้นปี และภูมิลำเนา ตามแนวคิดของ ศิริวรรณ, เสรีรัตน์ (2538) อ้างถึงใน นัทธมน เดชประภัสสร (2558) ถูกนำมาตั้งเป็นสมมติฐานข้อที่ 2 คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ กลุ่มสาขาวิชา ชั้นปี และภูมิลำเนา มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพ

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร (Population) คือ นิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา ระดับปริญญาตรีภาคปกติ ปริญญาตรีคู่ขนาน ชั้นปีที่ 1-4 ทุกคณะ ในปีการศึกษา 2560 ที่กำลังใช้ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพ

1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) คือ นิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา ระดับปริญญาตรีภาคปกติ ปริญญาตรีคู่ขนาน ชั้นปีที่ 1-4 ทุกคณะ ในปีการศึกษา 2560 ที่กำลังใช้ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพ จำนวน 405 ราย เนื่องจากไม่

ทราบขนาดที่แน่นอนของประชากร จึงใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง $n = \frac{Z_{\alpha/2}^2 pq}{e^2}$ (บุญญพัฒน์ ไชยเมษฐ์, 2556)

เมื่อแทนค่าต่าง ๆ ในสูตร $n = \frac{1.96^2(0.5)(0.5)}{0.05^2}$ จะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการเท่ากับ 384.61 หรือ ~ 385 ราย ผู้วิจัยได้ปรับขนาดกลุ่มตัวอย่างเพิ่มอีกร้อยละ 5 เพื่อกรณีมีแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ ดังนั้น ขนาดตัวอย่างที่ปรับเพิ่มเท่ากับ 20 ราย เมื่อรวมขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการและขนาดที่ปรับเพิ่มแล้ว ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการสำรวจรวมทั้งสิ้น 405 ราย

กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) โดยเลือกนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยาที่กำลังบริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพซึ่งอาจซื้อจากร้านค้า ร้านยา หรือช่องทางออนไลน์ กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มตามกลุ่มสาขาวิชา ได้แก่ กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ (5 คณะ) กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (6 คณะ) และกลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (4 คณะ) เก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างจากทุกคณะ ๆ ละ 27 ราย ดังนั้น ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ 135 ราย กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 162 ราย และกลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 108 ราย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับกรวิจัยนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา โดยลักษณะของข้อคำถามเป็นประเภทเลือกคำตอบ (Check List)

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพ โดยลักษณะของข้อคำถามเป็นประเภทเลือกคำตอบ (Check List)

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับส่วนประสมการตลาด 7 ด้าน แต่ละด้านประกอบด้วยข้อคำถามซึ่งใช้มาตรวัดแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ มีผลน้อยที่สุด (1) มีผลน้อย (2) มีผลปานกลาง (3) มีผลมาก (4) และมีผลมากที่สุด (5)

แบบสอบถามได้ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่น (Reliability) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยรวม ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการ เท่ากับ 0.936, 0.838, 0.824, 0.704, 0.866, 0.857, 0.856 และ 0.823 ตามลำดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เก็บรวบรวมด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยผู้วิจัยแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองจำนวน 405 ชุด และได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนมาจำนวน 405 ชุด เก็บข้อมูลภายในมหาวิทยาลัยพะเยาในเดือนมีนาคม 2561

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี นิยามศัพท์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ประกอบในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้รับถูกนำมาวิเคราะห์ทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS โดยมีแผนการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ กลุ่มสาขาวิชา ชั้นปีและภูมิลำเนา ซึ่งเป็นตัวแปรจำแนกกลุ่ม (Categorical Variables) ถูกนำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และแสดงผลเป็นค่าความถี่และร้อยละ

2. ข้อมูลพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพ ซึ่งเป็นตัวแปรจำแนกกลุ่ม (Categorical Variables) ถูกนำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และแสดงผลเป็นค่าความถี่และร้อยละ

3. ข้อมูลระดับผลของส่วนประสมการตลาด 7 ด้าน ซึ่งเป็นตัวแปรค่าต่อเนื่อง (Continuous Variables) ถูกนำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และแสดงผลเป็นค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, S.D.) รายข้อและรายด้าน ค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้ถูกนำมาเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง มีผลมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง มีผลมาก ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง มีผลปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง มีผลน้อย และค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง มีผลน้อยที่สุด (นันทมน เดชประภัสสร, 2558)

4. การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพ จะใช้การทดสอบไคสแควร์ (Pearson Chi-Square Test) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ (α) ไว้ที่ 0.05

5. การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมการตลาดและการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพ ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Analysis of Variance, One-Way ANOVA) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับผลของส่วนประสมการตลาดระหว่างกลุ่มที่ตัดสินใจซื้อต่อแน่นอน กลุ่มที่ยังไม่แน่ใจ และกลุ่มที่ตัดสินใจไม่ซื้อต่อแน่นอน โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ (α) ไว้ที่ 0.05 หากผลการทดสอบด้วย ANOVA พบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ (Post Hoc Test) ด้วยวิธี Scheffe โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ (α) ไว้ที่ 0.05

ผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 71.1) อายุ 20 ปี (ร้อยละ 33.1) กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 2 (ร้อยละ 28.6) มาจากกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ร้อยละ 40.0) มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 2,501-5,000 บาท (ร้อยละ 43.0) และมีภูมิลำเนาอยู่ทางภาคเหนือ (ร้อยละ 61.0)

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพ

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่กำลังใช้ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพประเภทผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อบำรุงสุขภาพร่างกาย เช่น วิตามินและเกลือแร่ ฯลฯ (ร้อยละ 77.0) โดยเหตุผลหลักของการใช้คือ เพื่อช่วยเสริมสร้างสุขภาพโดยรวม (ร้อยละ 52.8) มีตนเองเป็นผู้ที่มีอิทธิพลหลักในการตัดสินใจซื้อ (ร้อยละ 82.0) มีความถี่ของการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพ 1-2 ครั้ง/ปี (ร้อยละ 36.5) ซื้อในราคา 251-500 บาท/ครั้ง (ร้อยละ 36.3) มีร้านยาเป็นแหล่งที่ซื้อหลัก (ร้อยละ 64.0) ส่วนใหญ่จะซื้อยี่ห้อ/ตราเดิม (ร้อยละ 46.2) และจะซื้อเมื่อใกล้จะหมดเพื่อจะได้รับประทานอย่างต่อเนื่อง (ร้อยละ 51.1)

ส่วนที่ 3 ระดับผลของส่วนประสมการตลาดต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพ

ผู้ตอบแบบสอบถามให้ระดับผลของส่วนประสมการตลาดในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้วยค่าเฉลี่ย 4.28 (S.D.=0.48) เมื่อพิจารณาส่วนประสมการตลาดในแต่ละด้านพบว่า ด้านที่มีผลในระดับมากที่สุด ได้แก่ กระบวนการ ด้วยค่าเฉลี่ย 4.42 (S.D.=0.63) ราคา ด้วยค่าเฉลี่ย 4.40 (S.D.=0.62) ผลิตภัณฑ์ ด้วยค่าเฉลี่ย 4.39 (S.D.=0.43) ลักษณะทางกายภาพ ด้วยค่าเฉลี่ย 4.39 (S.D.=0.66) บุคคล ด้วยค่าเฉลี่ย 4.37 (S.D.=0.58) ด้านที่มีผลในระดับมากที่สุด ได้แก่ ช่องทางการจัดจำหน่าย ด้วยค่าเฉลี่ย 4.07 (S.D.=0.64) และการส่งเสริมการตลาด ด้วยค่าเฉลี่ย 4.00 (S.D.=0.67) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและระดับผลของส่วนประสมการตลาดต่อการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพ

ส่วนประสมการตลาด	\bar{X}	S.D.	ระดับผล
กระบวนการ	4.42	0.63	มากที่สุด
ราคา	4.40	0.62	มากที่สุด
ผลิตภัณฑ์	4.39	0.43	มากที่สุด
ลักษณะทางกายภาพ	4.39	0.66	มากที่สุด
บุคคล	4.37	0.58	มากที่สุด
ช่องทางการจัดจำหน่าย	4.07	0.64	มาก
การส่งเสริมการตลาด	4.00	0.67	มาก
ส่วนประสมการตลาดในภาพรวม	4.28	0.48	มากที่สุด

ส่วนที่ 4 ปัจจัยส่วนบุคคลและส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพ

การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลที่สัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพพบว่า เพศหญิงเป็นปัจจัยส่วนบุคคลเพียงปัจจัยเดียวที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อ ($P < 0.001$) โดยเพศหญิง (ร้อยละ 50.3) มีสัดส่วนของการตัดสินใจที่จะซื้อต่อแน่นอนมากกว่าเพศชาย (ร้อยละ 35.0)

ตารางที่ 2 แสดงส่วนประสมการตลาดที่สัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพ เมื่อพิจารณาส่วนประสมการตลาดแยกตามกลุ่มการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพพบว่า

ในกลุ่มที่ซื้อต่อแน่นอน ค่าเฉลี่ยผลของส่วนประสมการตลาดจากมากไปน้อย คือ กระบวนการ ลักษณะทางกายภาพ บุคคล ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด

ในกลุ่มไม่แน่ใจ ค่าเฉลี่ยส่วนประสมการตลาดจากมากไปน้อย คือ ผลិតภัณฑ์ กระบวนการ ลักษณะทางกายภาพ บุคคล ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด

ในกลุ่มที่ไม่ซื้อต่อแน่นอน ค่าเฉลี่ยส่วนประสมการตลาดจากมากไปน้อย คือ ราคา กระบวนการ ลักษณะทางกายภาพ ผลิตภัณฑ์ บุคคล การส่งเสริมการตลาด และช่องทางการจัดจำหน่าย

ส่วนประสมการตลาดที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพมี 5 ด้าน คือ ผลิตภัณฑ์ ช่องทางการจัดจำหน่าย บุคคล ลักษณะทางกายภาพ และกระบวนการ เนื่องจากผลการทดสอบด้วย one-way ANOVA ได้ค่า $p < 0.05$ ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ (Post Hoc Tests) แสดงกลุ่มที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ดังนี้

ด้านผลิตภัณฑ์ กลุ่มที่ซื้อต่อแน่นอนมีค่าเฉลี่ยผลของส่วนประสมการตลาดมากกว่ากลุ่มที่ไม่ซื้อต่อแน่นอน

ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย กลุ่มที่ซื้อต่อแน่นอนมีค่าเฉลี่ยผลของส่วนประสมการตลาดมากกว่ากลุ่มที่ไม่ซื้อต่อแน่นอน และกลุ่มที่ไม่แน่ใจมีค่าเฉลี่ยผลของส่วนประสมการตลาดมากกว่ากลุ่มที่ไม่ซื้อต่อแน่นอน

ด้านบุคคล กลุ่มที่ซื้อต่อแน่นอนมีค่าเฉลี่ยผลของส่วนประสมการตลาดมากกว่ากลุ่มที่ไม่แน่ใจ และกลุ่มที่ซื้อต่อแน่นอนมีค่าเฉลี่ยผลของส่วนประสมการตลาดมากกว่ากลุ่มที่ไม่ซื้อต่อแน่นอน

ด้านลักษณะทางกายภาพ กลุ่มที่ซื้อต่อแน่นอนมีค่าเฉลี่ยผลของส่วนประสมการตลาดมากกว่ากลุ่มที่ไม่แน่ใจ และกลุ่มที่ซื้อต่อแน่นอนมีค่าเฉลี่ยผลของส่วนประสมการตลาดมากกว่ากลุ่มที่ไม่ซื้อต่อแน่นอน

ด้านกระบวนการ กลุ่มที่ซื้อต่อแน่นอนมีค่าเฉลี่ยผลของส่วนประสมการตลาดมากกว่ากลุ่มที่ไม่แน่ใจ และกลุ่มที่ซื้อต่อแน่นอนมีค่าเฉลี่ยผลของส่วนประสมการตลาดมากกว่ากลุ่มที่ไม่ซื้อต่อแน่นอน

ตารางที่ 2 แสดงส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพต่อ

ส่วนประสมการตลาด	\bar{X} (S.D.) ผลของส่วนประสมการตลาด			F value	P-value
	(ระดับผล)				
	ซื้อต่อแน่นอน (n=186)	ไม่แน่ใจ (n=200)	ไม่ซื้อต่อแน่นอน (n=19)		
ผลิตภัณฑ์	4.45 (0.41) ^a (มากที่สุด)	4.37 (0.44) (มากที่สุด)	4.15 (0.50) ^a (มาก)	4.913	0.008 [*]
ราคา	4.45 (0.62) (มากที่สุด)	4.36 (0.63) (มากที่สุด)	4.36 (0.58) (มากที่สุด)	1.174	0.310
ช่องทางการจัดจำหน่าย	4.10 (0.67) ^a (มาก)	4.09 (0.58) ^b (มาก)	3.61 (0.78) ^{ab} (มาก)	5.285	0.005 [*]
การส่งเสริมการตลาด	4.04 (0.71) (มาก)	4.00 (0.65) (มาก)	3.82 (0.53) (มาก)	0.986	0.374
บุคคล	4.48 (0.54) ^{ab} (มากที่สุด)	4.31 (0.60) ^a (มาก)	4.02 (0.63) ^b (มาก)	7.872	< 0.001 [*]

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ส่วนประสมการตลาด	\bar{X} (S.D.) ผลของส่วนประสมการตลาด			F value	P-value
	(ระดับผล)				
	ซื้อต่อแน่นอน	ไม่แน่ใจ	ไม่ซื้อต่อแน่นอน		
	(n=186)	(n=200)	(n=19)		
ลักษณะทางกายภาพ	4.49 (0.62) ^{ob} (มากที่สุด)	4.34 (0.69) ^p (มากที่สุด)	4.16 (0.61) ^b (มาก)	3.871	0.022 [*]
กระบวนการ	4.51 (0.57) ^{ob} (มากที่สุด)	4.37 (0.67) ^p (มากที่สุด)	4.21 (0.82) ^b (มากที่สุด)	3.519	0.031 [*]

* ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Analysis of Variance (One-Way ANOVA) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญ (α) < 0.05

^{a, b} ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ (Post Hoc tests) ด้วยวิธี Scheffe โดยกำหนดระดับนัยสำคัญ (α) < 0.05

สรุปผลและอภิปรายผล

1. คุณลักษณะของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยาที่กำลังใช้ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพมีดังนี้ เพศหญิง อายุ 20 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 2 กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 2,501-5,000 บาท และมีภูมิลำเนาอยู่ภาคเหนือ คุณลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สฐิติกานุจน์ พลัฒพลาลี (2558) ซึ่งศึกษาพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารเสริมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด และพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง กำลังศึกษาปริญญาตรีชั้นปี 2 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน (รายรับจากผู้ปกครอง) 2,000-5,000 บาท นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พันธุ์ทิพย์ ลิทธิปัญญา (2553) ซึ่งศึกษาพฤติกรรมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารชนิดเม็ดของนักศึกษาคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 18-20 ปี และมีภูมิลำเนาอยู่ภาคเหนือ มีรายได้จากผู้ปกครอง 2,500-5,000 บาท

2. การศึกษาพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพประเภทผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อบำรุงสุขภาพร่างกาย เช่น วิตามินและเกลือแร่ ฯลฯ โดยเหตุผลหลักของการบริโภค คือ ช่วยเสริมสร้างสุขภาพโดยรวม มีตนเองเป็นผู้มีอิทธิพลหลักในการตัดสินใจซื้อ รองลงมาลงเป็นเพื่อน/คนรู้จัก ส่วนใหญ่จะซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพ 1-2 ครั้ง/ปี โดยซื้อในราคา 251-500 บาท/ครั้ง แหล่งที่ซื้อหลักเป็นร้านขายยา ส่วนใหญ่จะซื้อยี่ห้อเดิมและซื้อเมื่อใกล้จะหมดเพื่อจะได้รับประทานอย่างต่อเนื่อง พฤติกรรมการใช้ดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สฐิติกานุจน์ พลัฒพลาลี (2558) ซึ่งศึกษาพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารเสริมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด และพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่บริโภคอาหารเสริมเพื่อสุขภาพประเภทเพื่อบำรุงร่างกาย มีค่าใช้จ่ายในการซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมต่อเดือนต่ำกว่า 1,000 บาท ซื้ออาหารเสริม 1-2 ต่อปี แหล่งที่ซื้อหลักเป็นร้านขายยา ซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมโดยซื้อยี่ห้อเดิมเป็นประจำและซื้อเมื่อของเดิมใกล้จะหมด อย่างไรก็ตาม งานวิจัยดังกล่าวพบว่า ผู้ที่มีอิทธิพลมากที่สุดในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมคือ เพื่อน/คนรู้จัก

3. การศึกษาผลของส่วนประสมการตลาดต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพ พบว่า

3.1 ด้านผลิตภัณฑ์ ผลการศึกษาพบว่าด้านผลิตภัณฑ์ที่มีผลในระดับมากที่สุด ด้วยค่าเฉลี่ย 4.39 (S.D.=0.43) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีผลมากที่สุดคือ การมีเครื่องหมาย “อย.” แสดงบนผลิตภัณฑ์ ด้วยค่าเฉลี่ย 4.79 (S.D.=0.46) รองลงมา คือ มีวันหมดอายุแสดงบนผลิตภัณฑ์ ด้วยค่าเฉลี่ย 4.74 (S.D.=0.51) องค์ประกอบดังกล่าวสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วิฑิตาภา พรหมสวัสดิ์ (2555) ซึ่งศึกษาปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารบำรุงสมองและความจำของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและพบว่า ในการซื้อสินค้ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา บรรจุภัณฑ์มีฉลากบอกวันหมดอายุชัดเจน มีลักษณะสะอาด ปลอดภัย และมีฉลากบอกส่วนผสมที่ชัดเจน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นัทธมน เดชประภัสสร (2558) ซึ่งศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารทางอินเทอร์เน็ตและพบว่า เหตุผลในการเลือกบริโภคผลิตภัณฑ์เสริมและประเภทของผลิตภัณฑ์เสริมอาหารที่ผู้บริโภคเลือกรับประทานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน แสดงถึงสรรพคุณของผลิตภัณฑ์อาหารเสริมต้องตรงกับความต้องการ ผู้บริโภคส่วนใหญ่จึงต้องเลือกสินค้าที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ สะอาดปลอดภัย บรรจุภัณฑ์มีฉลากบอกวันหมดอายุชัดเจน

3.2 ด้านราคา ผลการศึกษาพบว่าด้านราคามีผลในระดับมากที่สุด ด้วยค่าเฉลี่ย 4.40 (S.D.=0.62) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีผลมากที่สุด คือ การมีราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพ ด้วยค่าเฉลี่ย 4.51 (S.D.=0.70) รองลงมา คือ มีป้ายแสดงราคาสินค้าที่ผลิตภัณฑ์อย่างชัดเจน ด้วยค่าเฉลี่ย 4.50 (S.D.=0.73) องค์ประกอบดังกล่าวสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ภาวิณี ดันติผาติ และคณะ (2554) ซึ่งศึกษาการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อสุขภาพของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับความเหมาะสมของราคา กับคุณภาพมากที่สุด นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เยี่ยม เทอ (2558) ซึ่งศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมของบริษัท แอมเวย์ (ประเทศไทย) จำกัด และพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับราคาที่มีความเหมาะสมกับคุณภาพของผลิตภัณฑ์มากที่สุด

3.3 ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ผลการศึกษาพบว่าด้านช่องทางการจัดจำหน่ายมีผลในระดับมาก ด้วยค่าเฉลี่ย 4.07 (S.D.=0.64) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีผลมากที่สุด คือ การมีจำหน่ายในร้านขายยา ด้วยค่าเฉลี่ย 4.40 (S.D.=0.74) รองลงมา คือ มีช่องทางการจำหน่ายที่หลากหลาย เช่น ห้างสรรพสินค้า ร้านค้าทั่วไป ทางอินเทอร์เน็ต และแคตตาล็อกสินค้า ด้วยค่าเฉลี่ย 4.18 (S.D.=0.89) ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ อนุสรา คนกล้า และคณะ (2559) ซึ่งศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของผู้บริโภคในเขตเทศบาลเมืองพะเยา พบว่า ผู้บริโภคต้องการให้มีจำหน่ายในร้านขายยาเพื่อต้องการข้อมูลจากเภสัชกร หรือต้องการความน่าเชื่อถือจึงนิยมซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารที่ร้านขายยา และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นัทธมน เดชประภัสสร (2558) ซึ่งศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารทางอินเทอร์เน็ตและพบว่า ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่ายส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารทางอินเทอร์เน็ตของผู้บริโภค พบว่า มีสถานที่วางจำหน่ายสินค้าหลากหลาย สามารถซื้อหาได้ง่าย เช่น การสั่งซื้อออนไลน์หรือการสั่งซื้อผ่านเว็บไซต์ ทำให้การมีช่องทางการจำหน่ายที่หลากหลาย โดยเฉพาะทางอินเทอร์เน็ตซึ่งมีบริการจัดส่งสินค้าให้ถึงที่จะช่วยอำนวยความสะดวกให้กับผู้บริโภค

3.4 ด้านการส่งเสริมการตลาด ผลการศึกษาพบว่าด้านการส่งเสริมการตลาดมีผลในระดับมาก ด้วยค่าเฉลี่ย 4.00 (S.D.=0.67) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีผลมากที่สุด คือ การรับประกันคุณภาพสินค้า ด้วยค่าเฉลี่ย 4.45 (S.D.=0.81) รองลงมา คือ มีการจัดรายการส่วนลด ด้วยค่าเฉลี่ย 4.12 (S.D.=0.84) ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้อง

กับการศึกษาของ ชนนิกันต์ จุลมกร (2555) ซึ่งศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านอินเทอร์เน็ตของนิสิตระดับปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา และพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสนใจกับการรับประกันคุณภาพสินค้า และมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขาย และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ภาวิณี ตันติ ผาติ และคณะ (2554) ซึ่งศึกษาการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อสุขภาพของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับการจัดให้มีพนักงานคอยแนะนำบริการให้ลูกค้า และการให้ส่วนลดและของแถมตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากกลุ่มนิสิตที่ซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพให้ความสำคัญกับความคุ้มค่าในการซื้อ จึงต้องการการรับประกันคุณภาพสินค้ามากกว่าการส่งเสริมการขายด้วยวิธีการอื่น ๆ

3.5 ด้านบุคคล ผลการศึกษาพบว่าด้านบุคคลมีผลในระดับมากที่สุด ด้วยค่าเฉลี่ย 4.37 (S.D.=0.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีผลมากที่สุด คือ การให้ข้อมูลที่ชัดเจนและถูกต้อง ด้วยค่าเฉลี่ย 4.53 (S.D.=0.68) รองลงมา คือ มีความรู้ในผลิตภัณฑ์ที่ขายเป็นอย่างดี ด้วยค่าเฉลี่ย 4.46 (S.D.=0.71) ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิฑาภา พรหมสวัสดิ์ (2555) ซึ่งศึกษาปัจจัยด้านส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารบำรุงสมองและความจำของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและพบว่า ในด้านพนักงานขายที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมากที่สุดในการตัดสินใจซื้อสินค้า คือ พนักงานขายมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีการให้ข้อมูลที่ชัดเจนและถูกต้อง มีความน่าเชื่อถือและมีความรู้ในผลิตภัณฑ์ที่ขายเป็นอย่างดี

3.6 ด้านลักษณะทางกายภาพ ผลการศึกษาพบว่าด้านลักษณะทางกายภาพมีผลในระดับมากที่สุด ด้วยค่าเฉลี่ย 4.39 (S.D.=0.66) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีผลมากที่สุด คือ การมีเว็บไซต์ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ ด้วยค่าเฉลี่ย 4.43 (S.D.=0.71) รองลงมา คือ มีเว็บไซต์ข้อมูลของผู้ผลิต/ผู้จัดจำหน่าย ด้วยค่าเฉลี่ย 4.39 (S.D.=0.76) ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นัทธมน เดชประภัสสร (2558) ซึ่งศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารทางอินเทอร์เน็ตและพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับการออกแบบเว็บไซต์ให้ใช้งานง่าย ผู้ใช้บริการสามารถหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับสินค้าได้ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เจษฎาภรณ์ ศรีศรีเกิด (2555) ซึ่งศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าผ่านโซเชียลมีเดียของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่และพบว่า รูปแบบของเว็บไซต์ที่น่าสนใจมีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้า ปัจจุบันพบว่า ผู้บริโภคมีความใส่ใจกับข้อมูลของผลิตภัณฑ์เสริมอาหารมากขึ้น โดยผู้บริโภคมักจะค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ก่อนการตัดสินใจซื้อตลอดจนการอ่านรีวิวการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มความมั่นใจ ดังนั้น เว็บไซต์จึงเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญที่ผู้บริโภคจะเข้าไปศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ การแสดงรายละเอียดสินค้าครบถ้วน รูปภาพสินค้าสามารถแสดงได้หลายมุมมอง ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากกลุ่มนิสิตที่ซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพให้ความสำคัญกับการมีเว็บไซต์ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์อาจเนื่องมาจากต้องการหาข้อมูลก่อนการตัดสินใจซื้อสินค้าเพื่อเพิ่มความมั่นใจและสะดวกในการสั่งซื้อสินค้า

3.7 ด้านกระบวนการ ผลการศึกษาพบว่าด้านกระบวนการมีผลในระดับมากที่สุด ด้วยค่าเฉลี่ย 4.42 (S.D.=0.63) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีผลมากที่สุด คือ ขั้นตอนในการสั่งซื้อสินค้าง่ายและไม่ซับซ้อน ด้วยค่าเฉลี่ย 4.46 (S.D.=0.71) รองลงมา คือ สามารถใช้บริการได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว ด้วยค่าเฉลี่ย 4.42 (S.D.=0.71) ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เจษฎาภรณ์ ศรีศรีเกิด (2555) ซึ่งศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าผ่านโซเชียลมีเดียของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่และพบว่า มีขั้นตอนการใช้บริการสั่งซื้อสินค้าง่ายและไม่ซับซ้อน มีการแนะนำผลิตภัณฑ์ สามารถใช้บริการได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นัทธมน เดชประภัสสร (2558) ซึ่งศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารทาง

อินเทอร์เน็ตและพบว่า ปัจจัยด้านกระบวนการส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารทางอินเทอร์เน็ตของผู้บริโภค การเข้าถึงสินค้าได้ง่าย ความสะดวกรวดเร็วในการใช้บริการ รูปแบบของเว็บไซต์มีความน่าสนใจ ขั้นตอนการให้บริการหาข้อมูลและสั่งซื้อสินค้าง่ายและไม่ซับซ้อน สามารถใช้บริการได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว

4. การศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลและส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพพบว่า เพศหญิงเป็นปัจจัยส่วนบุคคลเพียงปัจจัยเดียวที่สัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อซึ่งสอดคล้องกันกับผลการวิจัยของ ภาวิณี ต้นติมาติ และคณะ (2554) ซึ่งศึกษาการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อสุขภาพของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและพบว่า เพศที่ต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมสุขภาพที่ต่างกัน ในการศึกษาพบว่าเพศหญิงมีสัดส่วนของผู้ที่ตัดสินใจว่าจะซื้อต่อแน่นอนสูงกว่าเพศชาย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเพศหญิงมีแนวโน้มที่จะดูแลสุขภาพในระยะเวลายาวมากกว่าเพศชาย

การศึกษานี้แบ่งกลุ่มการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารครั้งต่อไปเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ตัดสินใจว่าจะซื้อต่อแน่นอน กลุ่มที่ไม่แน่ใจ และกลุ่มที่ตัดสินใจว่าจะไม่ซื้อต่อแน่นอน การเลือกแบ่งกลุ่มเช่นนี้เพราะผู้วิจัยต้องการที่จะแบ่งกลุ่มให้ชัดเจน ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นว่า ในส่วนประสมการตลาดทั้ง 7 ด้าน ค่าเฉลี่ยผลของส่วนประสมการตลาดมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากกลุ่มที่ตัดสินใจว่าจะไม่ซื้อต่อแน่นอน กลุ่มที่ไม่แน่ใจ และกลุ่มที่ตัดสินใจว่าจะซื้อต่อแน่นอน ส่วนประสมการตลาดที่พบว่ามีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ช่องทางการจัดจำหน่าย บุคคล ลักษณะทางกายภาพ และกระบวนการ ซึ่งพบว่าสอดคล้องกันกับผลการวิจัยของ นัทธมน เดชประภัสสร (2558) ซึ่งศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารทางอินเทอร์เน็ตและพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ช่องทางการจัดจำหน่าย ลักษณะทางกายภาพ กระบวนการราคา และผลิตภัณฑ์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ด้านผลิตภัณฑ์

1.1 ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับผลิตภัณฑ์โดยผลิตภัณฑ์จะต้องได้รับการรับรองจาก สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) เพื่อให้ผู้บริโภคมั่นใจได้ว่าผลิตภัณฑ์นั้นมีความปลอดภัยมีการตรวจสอบสรรพคุณ และได้รับการรับรองอย่างถูกต้องแล้ว ยิ่งไปกว่านั้น ควรมีฉลากที่แสดงรายละเอียดของผลิตภัณฑ์สรรพคุณ วิธีการรับประทาน ข้อควรระวัง รวมถึงวันที่ผลิตและวันหมดอายุที่ชัดเจน

1.2 ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับตราผลิตภัณฑ์ลักษณะบรรจุภัณฑ์มีหลายขนาด และตราผลิตภัณฑ์เป็นส่วนสำคัญที่ช่วยดึงดูดผู้บริโภคและสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคจากตราสินค้าที่เป็นที่นิยมมีชื่อเสียง ลักษณะบรรจุภัณฑ์ที่สวยงามก็มีส่วนในการช่วยดึงดูดผู้บริโภคได้เช่นเดียวกัน

1.3 ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพจากวัตถุดิบธรรมชาติเพื่อให้เกิดความปลอดภัยต่อสุขภาพ

2. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย

2.1 ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับช่องทางการจัดจำหน่าย ด้วยการขายผลิตภัณฑ์ทางอินเทอร์เน็ตทำให้มีความง่ายและสะดวกในการสั่งซื้อ และผู้ขายควรสามารถติดต่อได้ตลอดเวลา มีการจัดส่งสินค้าที่ถูกต้องและรวดเร็ว และสามารถเช็คเลขพัสดุได้เมื่อต้องการ ซึ่งปัจจัยต่างๆเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมให้ผู้บริโภคเกิดความ

สะดวกสบายในการซื้อโดยไม่ต้องเดินทางไปเพื่อซื้อผลิตภัณฑ์นั้นซึ่งเป็นการเพิ่มช่องทางการขายอย่างหนึ่งที่จะช่วยรองรับการเติบโตของผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในอนาคตได้

2.2 จำหน่ายในร้านขายยาที่มีเภสัชกรประจำร้านและในร้านขายยาทั่วไปในห้างสรรพสินค้าที่มีพนักงานขาย ควรมีความรู้ความเข้าใจในตัวผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร และรายละเอียดการรับประทานอย่างถูกต้อง สามารถตอบข้อซักถามได้เป็นอย่างดีเพื่อจะได้นำเสนอผลิตภัณฑ์ที่ถูกต้องและปลอดภัย

3. ด้านบุคคล

บุคลากรในร้านขายยาที่มีเภสัชกรประจำร้านและในร้านขายยาทั่วไปในห้างสรรพสินค้าที่มีพนักงานขาย ผู้ผลิตและผู้ประกอบการควรจัดให้มีการฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับตัวผลิตภัณฑ์และรายละเอียดการรับประทานอย่างถูกต้องและมีการให้ข้อมูลที่ชัดเจนและถูกต้อง ควรมีความรู้ในผลิตภัณฑ์ที่ขายเป็นอย่างดี ให้บริการอย่างถูกต้องและรวดเร็ว มีบุคลิกภาพที่ดี น่าเชื่อถือ และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความสุภาพอ่อนน้อม ยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นคุณสมบัติที่สำคัญเป็นอย่างมากความเต็มใจ และการแต่งกายเภสัชกรควรมีเสื้อกาวน์ สำหรับพนักงานขายควรมีชุดยูนิฟอร์มสีขาวแสดงถึงความเป็นระเบียบเรียบร้อย แลดูสะอาดตา และถูกสุขอนามัย

4. ด้านลักษณะทางกายภาพ

4.1 จัดทำเว็บไซต์ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์โดยทำเว็บไซต์ให้มีรูปแบบที่น่าสนใจ เนื่องจากเป็นส่วนที่ดึงดูดผู้บริโภค มีการจัดเรียงข้อมูลที่ง่ายต่อการอ่าน เพื่อให้สามารถมองเห็นผลิตภัณฑ์ได้อย่างชัดเจน การใช้งานที่ง่ายและสะดวก รวมไปถึงการค้นหาข้อมูลผลิตภัณฑ์ที่ง่าย

4.2 จัดทำเว็บไซต์ข้อมูลของผู้ผลิต/ผู้จัดจำหน่าย บอกถึงประวัติความเป็นมาของบริษัทและผู้จัดจำหน่าย และแสดงรางวัลที่ได้รับหรือใบการรับรองคุณภาพของผลิตภัณฑ์

4.3 ควรมีศูนย์ข้อมูลลูกค้าสัมพันธ์บริการรับสายและให้ข้อมูลตอบข้อซักถามเกี่ยวกับสินค้าและบริการ หรือกิจกรรมส่งเสริมการขายผ่านทางโทรศัพท์เป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ลูกค้าที่ไม่มีเวลาเดินทางมาซื้อด้วยตนเอง และเป็นช่องทางหนึ่งในการประชาสัมพันธ์สินค้าและบริการพร้อมจัดเก็บข้อมูล การให้บริการข้อมูลก่อนและหลังการขาย อาทิ ให้บริการสอบถามข้อมูลทั่วไป ข้อมูลสินค้า ผลิตภัณฑ์ และบริการต่างๆ และบริการรับเรื่องร้องเรียนต่างๆ รวมถึงรับคำติชม และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ จากลูกค้า พร้อมดำเนินการติดตามผลและแจ้งให้ลูกค้าทราบเพื่อสร้างความประทับใจให้กับลูกค้าและทำข้อมูลเพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร

5. ด้านกระบวนการ

ขั้นตอนในการสั่งซื้อสินค้าที่จัดทำให้ง่ายและไม่ซับซ้อน เพื่อให้ผู้บริโภคเลือกซื้อสินค้าได้ง่าย รวมถึงสร้างช่องทางในการชำระเงินที่หลากหลาย และให้ความมั่นใจกับผู้บริโภคในด้านความปลอดภัยในการชำระเงิน

6. ด้านราคา

ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับราคา ควรตั้งราคาให้มีความเหมาะสมกับทั้ง คุณภาพ และปริมาณ นอกจากนั้น การตั้งราคาขายผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเมื่อเปรียบเทียบกับ ช่องทางการขายอื่น ๆ ควรจะใกล้เคียงกัน หรือถูกกว่าเนื่องจากผู้ซื้อจะเปรียบเทียบระหว่างคุณค่าของผลิตภัณฑ์กับราคา หากผู้ประกอบการสามารถสร้างการรับรู้คุณค่า ให้ผู้บริโภครู้สึกว่าคุณค่าของผลิตภัณฑ์สูงกว่าราคาได้จะเป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับความเต็มใจที่จะจ่ายของผู้บริโภค ผู้บริโภคก็จะเกิดการตัดสินใจซื้อได้โดยง่าย

7. ด้านส่งเสริมการตลาด

7.1 การรับประกันคุณภาพสินค้า เช่น ในกรณีที่ผลิตออกไปแล้วมีอาการแพ้สามารถส่งคืนและยินดีคืนเงิน

7.2 การโฆษณาผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ การใช้บุคคลที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับมาเป็นพรีเซ็นเตอร์ หรือการใช้ดารานักแสดงวัยรุ่นมาโฆษณาผ่านสื่อโทรทัศน์ โดยเลือกช่วงเวลาที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนิสิตนักศึกษา

7.3 การส่งเสริมการขายจัดให้มี การลด แลก แจก แถม อย่างสม่ำเสมอเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้ลูกค้าเข้ามาดูสินค้ามากขึ้นและมีโอกาสที่จะซื้อเพิ่มขึ้นด้วย

7.5 การจัดทำระบบบัตรสมาชิกสำหรับนิสิต เช่น เมื่อสมัครบัตรสมาชิกซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารจะได้รับการสะสมคะแนนแล้วสามารถนำคะแนนที่ได้มาใช้เป็นส่วนลดในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในครั้งถัดไป

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ เช่น กลุ่มข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัทเอกชน เป็นต้น เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่มีประโยชน์ต่อผู้ประกอบการยิ่งขึ้น

2. ควรทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการแข่งขันอุตสาหกรรม (Five Force Model) ของธุรกิจผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพิ่มเติม เพื่อช่วยในการวางแผนกลยุทธ์ของธุรกิจ

3. ควรทำการศึกษาปัจจัยภายในด้านอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น ค่านิยม การรับรู้ทัศนคติ ที่มีผลต่อพฤติกรรมและการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพ เพื่อให้ทราบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ซื้อได้อย่างครบถ้วน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ สิริเกียรติ รัชชุตานติ อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญที่ช่วยในการตรวจสอบแบบสอบถาม เจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือจนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ในที่สุด

เอกสารอ้างอิง

เจษฎาภรณ์ ศรศรีเกิด.(2555). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าผ่านโซเชียลมีเดียของนักศึกษา

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. แบบฝึกหัดการวิจัยปัญหาเศรษฐกิจปัจจุบัน., คณะเศรษฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ชนนิกันต์ จุลมกร. (2555).ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านอินเทอร์เน็ตของนิสิตระดับ

ปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. ปัญหาพิเศษสาขาวิชาสถิติ หลักสูตร วิทยาศาสตร์

บัณฑิต ภาควิชาคณิตศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

เชาว์วัต จันดี. (2556) .ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภคผ่านโซเชียล มีเดีย. การ

ค้นคว้าอิสระ., สาขาวิชาการตลาด บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ฐิตาภา พรหมสวาสดี. (2555). ปัจจัยด้านส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์เสริม

อาหารบำรุงสมองและความจำของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. ปริญญานิพนธ์., สาขาวิชาการ

จัดการ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- ฐิติกาญจน์ พลัฒพลาลี. (2558). **ศึกษาพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารเสริมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด.นเรศวรวิจัย ครั้งที่ 12.วิจัยและนวัตกรรมกับการพัฒนาประเทศ.**
- นริศร์ธร ดุลาผล. (2559). **เจาะตลาดอาหารเสริมความงามกับความท้าทายในอนาคต. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2561, จาก**<https://www.scbeic.com/th/detail/product/2858>.
- นัทธมน เดชประภัสสร. (2558). **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารทางอินเทอร์เน็ต. ค้นคว้าอิสระ.,บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.**
- บุญญพัฒน์ ไชยเมล์. (2556). **การกำหนดขนาดตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงพรรณนา. วารสารมหาวิทยาลัยทักษิณ., 16(2), 9-18.สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2561, จาก** file:///C:/Users/Computer/Downloads/42935-Article%20Text-99352-1-10-20151125.pdf.
- พันธ์ทิพย์ สิทธิปัญญา. (2553).**พฤติกรรมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารประเภทวิตามินชนิดเม็ดของนักศึกษาคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.ค้นคว้าอิสระ.,คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.**
- ภาวิณี ต้นติผาติ, และกิตติพงษ์ คงสวัสดิ์เกียรติ. (2554). **การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อสุขภาพของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. งานวิจัย., บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรังสิต.**
- เยี่ยม เหม, และเอกสิทธิ์ สนามทอง. (2558).**ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมของ บริษัทแอมเวย์ (ประเทศไทย) จำกัด. งานวิจัย., บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.**
- ระบบการบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา. (2560). **รายงานสถิติจำนวนนิสิตปัจจุบัน จำแนกตามคณะ, สาขา,หลักสูตร. สืบค้นเมื่อ 3 มกราคม 2561, จาก** http://www.reg.up.ac.th/rpt/rpt_std_present/preview.
- สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา.(2556). **ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร.กองพัฒนาคำยภาพผู้บริโภค., กรุงเทพฯ. อนุสรณ์ คนกล้า และคณะ (2559). ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของผู้บริโภคในเขตเทศบาลเมืองพะเยา. วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก., 2(1), 35-44.สืบค้นเมื่อวันที่ 6 มกราคม 2561, จาก** <http://www.ipacific.ac.th/ojs302/index.php/hu/article/view/35/10>.

ส่วนประสมทางการตลาดที่เหมาะสมสำหรับธุรกิจสนามกอล์ฟขนาดเล็ก

ในจังหวัดเชียงราย

Marketing mix for small golf business in Chiang Rai Province

พิมุกต์ กุละपालานนท์^{1*} และ วารัชต์ มัชยมปुरुช²

Pimuk Kulapalanont^{1*} and Warach Madhyamapurush²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเชิงกีฬาในจังหวัดเชียงราย เพื่อศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่เหมาะสมสำหรับธุรกิจสนามกอล์ฟขนาดเล็ก ในจังหวัดเชียงรายและศึกษาแนวทางการพัฒนาสนามกอล์ฟขนาดเล็ก ในจังหวัดเชียงราย ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นกลุ่มผู้ประกอบการกิจการสนามกอล์ฟขนาดเล็กในจังหวัดเชียงรายจำนวน 3 คน และ กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงกีฬาชาวต่างชาติในสนามกอล์ฟขนาดเล็กจังหวัดเชียงรายจำนวน 98 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม แบบเลือกตอบและแบบมาตราส่วนประมาณค่า

จากผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เข้ามาใช้บริการ ศูนย์พัฒนากอล์ฟฟลุ่มบิน 416 เข้ามาพำนักอยู่ในช่วงเดือน ธันวาคม ถึงต้น เดือนมีนาคม ของทุกปีนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ส่วนมากจะเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ (อายุมากกว่า 60 ปี ขึ้นไป) โดยจะมาใช้บริการ 2-5 ครั้งต่อสัปดาห์พฤติกรรมในการบริโภค โดย คำนึงถึงคุณภาพของสินค้าและบริการ

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาส่วนประสมการตลาดที่เหมาะสมสำหรับธุรกิจสนามกอล์ฟขนาดเล็กในจังหวัดเชียงรายพบว่า ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังต่อไปนี้ มากสุดได้แก่ด้านราคา อยู่ในระดับมาก รองลงมา ด้านพนักงาน อยู่ในระดับมาก รองลงมา ด้านการจัดจำหน่าย อยู่ในระดับมาก รองลงมา ด้านสาธารณชน อยู่ในระดับมาก รองลงมา ด้านผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับมาก รองลงมา ด้านกระบวนการ อยู่ในระดับมาก รองลงมา ด้านการส่งเสริมการตลาด อยู่ในระดับปานกลาง และน้อยสุดได้แก่ด้าน สิ่งอำนวยความสะดวกในสนามกอล์ฟ อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสนามกอล์ฟขนาดเล็ก ในจังหวัดเชียงรายจากการศึกษาพบว่า ควรปรับปรุงในการให้บริการของห้องอาบน้ำ/ห้องแต่งตัว และควรปรับปรุงในการให้บริการด้านป้ายสื่อความหมาย และ ควรปรับปรุงในการให้บริการด้านระบบสัญญาณ Wi-fi

คำสำคัญ: ส่วนประสมทางการตลาด ธุรกิจสนามกอล์ฟขนาดเล็ก

¹นิสิตคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : bpimuk@gmail.com

Abstract

This research's objective were 1) to study the golf players' tourists' behavior in Chiang Rai 2) to study the suitable marketing mix for the small golf course business in Chiang Rai and 3) to study the guide line for development of small golf course business in Chiang Rai. The populations and samplings were three small golf court's entrepreneurs and 89 golf foreigner players' tourists. The data collection was used guideline question by inept-interview and questionnaire and the analytical was used the percentage, standard deviation and mean.

The result of this study found that 1) the golf foreigner players' tourists who stayed in Chiang Rai between Decembers to April and the most of tourists was the elderlies who were over 60 years old and using the golf court club 4 to 6 times per week and they chose the golf court club by the quality of the services and goods. 2) the suitable marketing mix for the small golf course business in Chiang Rai found that the overall level of marketing mix was high. For the each marketing mix determinant found that price was very high level, staff was high level, place was high level, public relation was high level, product was high level, process was high level, promotion was average level and the physical evidence is average level, respectively. And 3) the guide line for development of small golf course business in Chiang Rai found that the business should improve the bathroom rooms and locker rooms, the data information within the golf court and the Wi-Fi connection.

Keywords: Marketing Mix, Small Golf Business

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้เป็นอันดับต้น ๆ ของประเทศไทย อีกทั้งเป็นแหล่งรายได้สำคัญที่นำมาซึ่งเงินตราต่างประเทศ เกิดการสร้างงาน, การค้าและการลงทุน มีการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค และเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานการคมนาคมของประเทศ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวก่อให้เกิดการจ้างงานกว่า 2 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 6-7 ของแรงงานทั้งระบบ รวมทั้งยังช่วยกระจายรายได้ และการจ้างงานไปสู่ชนบทตามสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ รายได้เงินตราต่างประเทศดังกล่าว ยังมีส่วนสำคัญที่ช่วยชดเชยการขาดดุลการค้า ในช่วงที่การส่งออกสินค้าของไทยมีแนวโน้มชะลอลงตามภาวะเศรษฐกิจโลก ตามยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย 2558-2560 ได้ให้ความสำคัญกับการสร้างความสมดุลของการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายการเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน โดยมีปัจจัยการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวไทย ยกตัวอย่างเช่น การท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (Special Interest Tourism) ซึ่งนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มที่จะสนใจการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษมากขึ้น เช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย การท่องเที่ยวเชิงศาสนา การท่องเที่ยวเพื่อการประชุมและนิทรรศการ (MICE) และการท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sports Tourism) เป็นต้น ซึ่งรูปแบบการท่องเที่ยวดังกล่าวมีแนวโน้มขยายตัว เนื่องจากนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มต้องการที่จะเรียนรู้ และได้รับประสบการณ์ที่แตกต่างในการท่องเที่ยวแต่ละครั้ง ต้องการสัมผัสธรรมชาติและที่บริสุทธิ์ กิจกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และประเทศไทยเองมีความพร้อมของทรัพยากรพื้นฐานสำหรับการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษดังกล่าว ที่จะต้องดำเนินการควบคุมและเกี่ยวเนื่องกันไปทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการส่งเสริมตลาด ด้านการพัฒนาสินค้าและบริการ และด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2558) ประกอบกับในปัจจุบัน ประเด็นผลกระทบด้านสังคม การให้ความสนใจกับชุมชน วัฒนธรรม และการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง

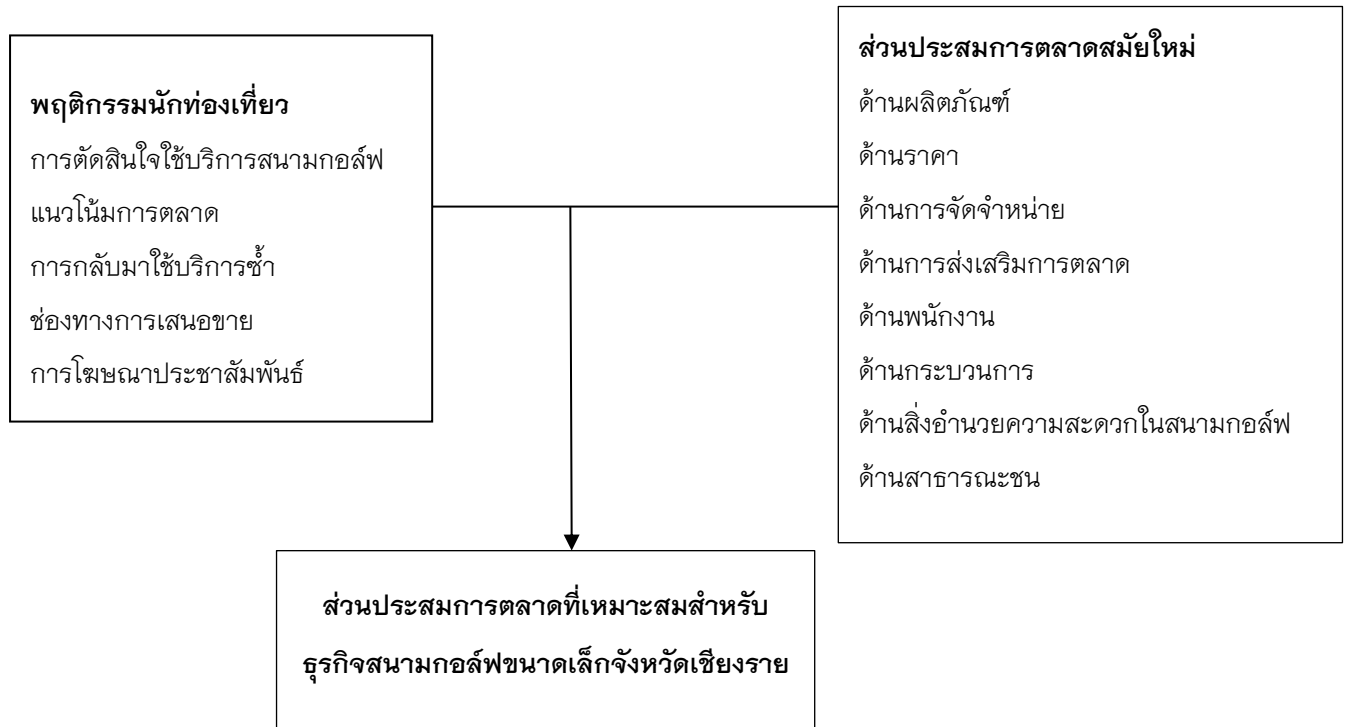
ประชากรผู้สูงอายุ ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเป็นอย่างยิ่งรูปแบบ การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจึงได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยมีแนวโน้มในการท่องเที่ยวแบบอิสระ และสนใจการท่องเที่ยวเฉพาะทางมากขึ้น (คมสัน สุริยะ และกุสุมาลย์ วรงค์สุรัตน์, 2548) จึงก่อให้เกิดแนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sports tourism) ขึ้น โดยกิจกรรมกีฬานั้น หากสามารถนำมาผสมผสานกับการท่องเที่ยวได้อย่างลงตัวจะเป็นปัจจัยเกื้อหนุนในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และส่งผลดีในการที่จะสามารถกระตุ้นเศรษฐกิจโดยรวมและการพัฒนาประเทศต่อไป (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2554) กลยุทธ์ทางการตลาดหนึ่งของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ใช้เพื่อเพิ่มรายได้ทางการท่องเที่ยวให้แก่ประเทศ และยกระดับประเทศไทยให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพในแผนตลาดการท่องเที่ยวปี 2552 คือ การขยายตลาดกลุ่มผู้มีรายได้สูงและกลุ่มตลาดความสนใจพิเศษ ซึ่งได้แก่ กลุ่มกอล์ฟ (Golf), กลุ่ม Medical & Wellness, กลุ่ม Wedding & Honeymoon, กลุ่ม Shopping และกลุ่ม Entertainment (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2553) โดยเฉพาะกลุ่มกอล์ฟ (Golf) เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีกำลังซื้อสูง และสามารถที่จะเดินทางท่องเที่ยวได้ภายใต้ภาวะวิกฤตเศรษฐกิจและพลังงานโลก อีกทั้งในปัจจุบันภาครัฐและภาคเอกชนได้เล็งเห็น และให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Golf tourism) เป็นพิเศษ เพราะกีฬา กอล์ฟกำลังเป็นกีฬาที่ได้รับความนิยม และได้รับความสนใจจากประชาชนในทุกช่วงอายุ โดยเฉพาะกับกลุ่มนักธุรกิจและคนทำงานในทุกสาขาอาชีพ ดังจะเห็นได้ว่าการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ถึงกีฬาชนิดนี้ตามสื่อต่าง ๆ ในทุกช่องทาง จากกระแสความนิยมดังกล่าว กีฬา กอล์ฟจึงเป็นกีฬาที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยว เนื่องจากมีนักท่องเที่ยวที่นิยมเล่นกีฬาประเภทนี้มาก ประกอบกับนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ และมีการใช้จ่ายเงินค่อนข้างสูง

วัตถุประสงค์การศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรม และความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเชิงกีฬา กอล์ฟในจังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่เหมาะสมสำหรับกับธุรกิจสนามกอล์ฟขนาดเล็ก ในจังหวัดเชียงราย
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสนามกอล์ฟขนาดเล็ก ในจังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีวิทยาการวิจัย

จากการศึกษาหัวข้อส่วนประสมการตลาดที่เหมาะสมสำหรับธุรกิจสนามกอล์ฟขนาดเล็กในจังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ที่เป็นนักท่องเที่ยวเชิงกีฬา กอล์ฟ ในสนามกอล์ฟขนาดเล็กในจังหวัดเชียงราย ได้แก่ ศูนย์พัฒนากีฬา กอล์ฟ ฟุ่งบิน 416 เชียงราย จำนวน 98 คน
2. กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจอันเกี่ยวข้องกับกีฬา กอล์ฟขนาดเล็กในจังหวัดเชียงราย ได้แก่ ศูนย์พัฒนากีฬา กอล์ฟ ฟุ่งบิน 416 เชียงราย จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยทำการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ชุด

ชุดที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์ โดยทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในเรื่องพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเชิงกีฬา กอล์ฟในจังหวัดเชียงใหม่ 5 ประเด็น ได้แก่ การตัดสินใจใช้บริการสนามกอล์ฟ แนวโน้มการตลาด การกลับมาใช้บริการซ้ำ ช่องทางการเสนอขายและการโฆษณาประชาสัมพันธ์

ชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถาม โดยทำการสอบถามนักท่องเที่ยวเชิงกีฬา กอล์ฟชาวต่างชาติ ในเรื่องข้อมูลส่วนบุคคล ส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจและความคิดเห็นในการ ปรับปรุงและพัฒนา โดยแยกเป็น 3 ส่วนดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสถานภาพทั่วไปของนักท่องเที่ยวเชิงกีฬา กอล์ฟโดยใช้แบบเลือกตอบ จำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ รายได้ การศึกษา สัญชาติ ระยะเวลาที่พัก จำนวนครั้งในการใช้บริการสนามกอล์ฟ จำนวนครั้งในการใช้บริการสนามไตรฟ์ ประเภทการโฆษณา การเดินทางโดยอาศัย เพื่อนผู้ร่วมเดินทางกับท่าน ระยะเวลาในการหัดเล่นกอล์ฟ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าเพื่อศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่เหมาะสมสำหรับธุรกิจสนามกอล์ฟขนาดเล็ก 8 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านพนักงาน ด้านกระบวนการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในสนามกอล์ฟ และด้านสาธารณชน

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเชิงกีฬา กอล์ฟในการปรับปรุงและพัฒนาสำหรับธุรกิจสนามกอล์ฟขนาดเล็กในจังหวัดเชียงใหม่

ชุดที่ 3 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิดข้อเสนอนะส่วนประสมทางการตลาดในการพัฒนาธุรกิจสนามกอล์ฟขนาดเล็ก 8 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านพนักงาน ด้านกระบวนการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในสนามกอล์ฟ และด้านสาธารณชน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการธุรกิจสนามกอล์ฟขนาดเล็กจำนวน 3 คนและแจกสอบถามแก่นักท่องเที่ยวกลุ่มชาวต่างชาติที่เป็นนักท่องเที่ยวเชิงกีฬา กอล์ฟในสนามกอล์ฟขนาดเล็กในจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 98 คน โดยการใช้การแจกแบบบังเอิญ และได้รับกลับคืนมาจำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 100 เปอร์เซ็นต์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม (Questionnaire) ของนักท่องเที่ยวกลุ่มชาวต่างชาติที่เป็นนักท่องเที่ยวเชิงกีฬา กอล์ฟมาประมวลผลข้อมูลวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสถิติคอมพิวเตอร์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าสถิติความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean)

เกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ยซึ่งใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อพิจารณาค่าคะแนนที่คำนวณได้ตามขั้นตอนที่ระบุไว้โดยเกณฑ์ของเบสท์ (Best) ดังนี้ (สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์, 2546, หน้า 120)

4.51 – 5.00	มีความคิดเห็นมากที่สุด
3.51 – 4.50	มีความคิดเห็นมาก
2.51 – 3.50	มีความคิดเห็นปานกลาง
1.51 – 2.50	มีความคิดเห็นน้อย
1.00 – 1.50	มีความคิดเห็นน้อยที่สุด

ผลการศึกษา

จากผลการศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเชิงกีฬาที่ฟากอัสในจังหวัดเชียงราย พบว่าจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่าพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เข้ามาใช้บริการ ศูนย์พัฒนาที่ฟากอัสฟองบิน 416 ส่วนมากจะอาศัยการ ท่องเที่ยวแบบซื้อบริการจากบริษัทนำเที่ยวเพื่อเข้ามาพำนักระยะยาวเพื่อฝึกซ้อมกอล์ฟ ในพื้นที่จังหวัดเชียงราย โดยจะเข้ามาพำนักอยู่ในช่วงเดือน ธันวาคม ถึงต้น เดือนมีนาคม ของทุกปีโดยนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ มักจะใช้บริการสนามฝึกซ้อมและ ออกรอบ เกือบทุกวันตลอดระยะเวลาที่พำนักอยู่ในประเทศไทย โดยนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้โดยส่วนมากจะทำการพำนักระยะยาวในเมืองไทยตั้งแต่ 60 วันขึ้นไป โดยจะมีการมาใช้บริการสนามกอล์ฟมากกว่า สนามฝึกซ้อมกอล์ฟ ซึ่งนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ส่วนมากจะเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ (อายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป) โดยจะมาใช้บริการ 2-5 ครั้งต่อสัปดาห์ ซึ่งนักท่องเที่ยวทั้ง 2 กลุ่มนี้จะมีพฤติกรรมในการบริโภค โดย คำนึงถึงคุณภาพของสินค้าและบริการมาก่อนด้านราคา โดย สินค้าและบริการที่ว่ามีได้แก่ ด้านคุณภาพของ กรีน แพร่เวย์ ลูกกอล์ฟสำหรับฝึกซ้อม เป็นปัจจัยหลัก โดยปัจจัยที่รองลงมาได้แก่ด้าน ราคา และ โปรโมชัน ซึ่งราคาจะต้องมีความสอดคล้องกับคุณภาพของสินค้าและบริการที่ได้รับ ส่วนในด้านโปรโมชัน นักท่องเที่ยวในกลุ่มนี้ชอบ ได้รับสิทธิพิเศษในการได้รับส่วนลดราคาตลอดจนด้านสถานที่ ซึ่งอยู่ใกล้กับบริเวณที่พักของนักท่องเที่ยวทำให้มีการเดินทางสะดวก สามารถเดินทางได้โดยง่าย ตลอดจนใกล้กับ ห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลเชียงราย และ โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ อีกทั้งสนามกอล์ฟตั้งอยู่ในพื้นที่ของฟองบิน 416 จังหวัดเชียงราย จึงมีความปลอดภัยสูงเนื่องจากเป็นสถานที่ของกองทัพอากาศ อีกทั้งในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกภายในสนามกอล์ฟ ยังมีระบบสัญญาณ wi-fi ไร้คีย์ ให้บริการตลอดจนที่จอดรถมีจำนวนเพียงพอต่อจำนวนลูกค้า อีกทั้งในด้านพนักงาน ทางศูนย์พัฒนาที่ฟากอัสฟองบิน 416 ก็ได้มีการอบรมให้พนักงานให้บริการด้วยความสุภาพ ตลอดจนมีผู้เชี่ยวชาญในกีฬาอัสฟองคอยให้คำแนะนำสำหรับผู้ฝึกหัดใหม่ เป็นต้น ตลอดจนในด้านกระบวนการ ในการจัดจำหน่ายกรีนฟีและลูกกอล์ฟสำหรับฝึกซ้อม เป็นไปได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว ซึ่งทำให้ลูกค้าได้รับการบริการอย่างดี

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่เหมาะสมสำหรับธุรกิจสนามกอล์ฟขนาดเล็ก ในจังหวัดเชียงราย สรุปได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

จำแนกตามเพศ พบว่ามีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 98 คน สูงสุด เป็นเพศชายจำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 66.30 รองลงมา เป็นเพศหญิง จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 33.70 ตามลำดับ จำแนกตามอายุ พบว่ามีผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 38.80 รองลงมา อายุตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 24.50 รองลงมา อายุตั้งแต่ 51-60 ปีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 15.30 รองลงมา อายุตั้งแต่ 41 - 50 ปี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 11.20 รองลงมา อายุตั้งแต่ 21-30 ปีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 7.10 และน้อยสุด อายุตั้งแต่ 31-40 ปีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.10 ตามลำดับ

จำแนกตามอาชีพ พบว่ามีผู้ตอบแบบสอบถาม สูงสุดเป็นนักเรียน/นักศึกษาจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 33.70 รองลงมา อื่นๆ จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 21.40 รองลงมานักกีฬาจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 18.40 รองลงมาค้าขาย/ประกอบกิจการส่วนตัวจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 12.20 รองลงมา พนักงานรัฐวิสาหกิจจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 8.20 รองลงมารับราชการจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 5.10 และน้อยสุด พนักงานบริษัทจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.00 ตามลำดับ

จำแนกตามรายได้ พบว่ามีผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดเป็นคนไม่มีรายได้/ได้รับจากผู้ปกครอง จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 42.90 รองลงมา มีรายได้ 35,001 บาทขึ้นไปจำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 35.70 รองลงมา มีรายได้ 30,001–35,000 บาทจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 10.20 รองลงมา มีรายได้ 25,001–30,000 บาทจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 8.20 และน้อยที่สุด มีรายได้ 20,001–25,000 บาทจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.10 ตามลำดับ

จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่ามีผู้ตอบแบบสอบถาม สูงสุดปริญญาตรีจำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 46.90 รองลงมา มัธยมศึกษาจำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 35.70 รองลงมาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 7.10 และน้อยที่สุด ได้แก่ ประถมศึกษาและต่ำกว่าปริญญาตรีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 5.10 ตามลำดับ

จำแนกตามสัญชาติ พบว่ามีผู้ตอบแบบสอบถาม สูงสุดคือ เกาหลีใต้ จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 60.20 รองลงมา อเมริกันและอังกฤษ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 9.20 รองลงมา แคนาดา จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 7.10 รองลงมา ญี่ปุ่น จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6.10 รองลงมา เยอรมันและสวีเดน จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.00 และน้อยที่สุด ได้แก่ ฝรั่งเศส สโลวีเนีย สกอตแลนด์ และแอฟริกาใต้ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.00 ตามลำดับ

จำแนกตามระยะเวลาที่พักในไทย พบว่ามีผู้ตอบแบบสอบถาม สูงสุดคือ 31–60 วันและ 61–90 วัน จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 36.70 รองลงมา มากกว่า 90 วัน จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 19.40 รองลงมา 16–30 วัน จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 5.10 รองลงมา และน้อยที่สุด ได้แก่ น้อยกว่า 15 วัน จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.00 ตามลำดับ

จำแนกตามจำนวนครั้งในการใช้บริการสนามกอล์ฟ พบว่ามีผู้ตอบแบบสอบถาม สูงสุดคือ 6 ครั้ง ต่อสัปดาห์จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 52.00 รองลงมา 4 ครั้ง ต่อสัปดาห์จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 16.30 รองลงมา 3 ครั้ง ต่อสัปดาห์ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 10.20 รองลงมา 2 ครั้ง ต่อสัปดาห์จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6.10 รองลงมา มาใช้บริการทุกวัน จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 5.10 รองลงมา 5 ครั้ง ต่อสัปดาห์จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4.10 และน้อยที่สุด ไม่ใช้บริการรอบและ 1 ครั้งต่อสัปดาห์ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.10 ตามลำดับ

จำแนกตามจำนวนครั้งในการใช้บริการสนามไตรฟ์ พบว่ามีผู้ตอบแบบสอบถาม สูงสุดคือมาใช้บริการทุกวัน จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 46.90 รองลงมา 1 ครั้งต่อสัปดาห์ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 13.30 รองลงมา 2 ครั้ง ต่อสัปดาห์จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 11.20 รองลงมา ไม่ใช้บริการสนามไตรฟ์ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 9.20 รองลงมา 3 ครั้ง ต่อสัปดาห์และ 6 ครั้ง ต่อสัปดาห์ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6.10 รองลงมา 4 ครั้งต่อสัปดาห์ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4.10 และน้อยที่สุด 5 ครั้งต่อสัปดาห์ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.10 ตามลำดับ

จำแนกตามประเภทการโฆษณา พบว่ามีผู้ตอบแบบสอบถาม สูงสุดเป็น บริษัทนำเที่ยวจำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 52.00 รองลงมา คำบอกกล่าวจากคนที่รู้จัก จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 29.60 รองลงมา ป้ายประกาศจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 12.20 รองลงมา อื่น ๆ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4.10 และน้อยที่สุด ได้แก่ สื่อโซเชียลมีเดียจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.00 ตามลำดับ

จำแนกตามประเภทการเดินทางโดยอาศัย พบว่ามีผู้ตอบแบบสอบถาม สูงสุดเป็นบริษัทนำเที่ยวจำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 53.10 รองลงมาโดยตนเองจำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 29.60 รองลงมา กลุ่มเพื่อนจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 11.20 และน้อยที่สุด ครอบครัวจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6.10 ตามลำดับ

จำแนกตามเพื่อนผู้ร่วมเดินทางกับท่าน พบว่ามีผู้ตอบแบบสอบถามสูงสุด ได้แก่ผู้ฝึกสอนจำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 38.80 รองลงมา มาคนเดียวจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 33.60 รองลงมา บุคคลในครอบครัว จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 15.40 และน้อยที่สุด เพื่อนจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 12.20 ตามลำดับ

จำแนกตามระยะเวลาในการหัดเล่นกอล์ฟ พบว่ามีผู้ตอบแบบสอบถามสูงสุด มากกว่า 10 ปีจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 26.50 รองลงมา 1-3 ปี จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 25.50 รองลงมา 4-6 ปี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 23.50 รองลงมา 7-9 ปี จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 14.30 และน้อยที่สุดน้อยกว่า 1 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 10.20 ตามลำดับ

ส่วนประสมทางการตลาดที่เหมาะสม สำหรับธุรกิจสนามกอล์ฟขนาดเล็กในจังหวัดเชียงรายใน

ภาพรวม

จากผลการศึกษาพบว่าส่วนประสมทางการตลาดที่เหมาะสม สำหรับธุรกิจสนามกอล์ฟขนาดเล็กในจังหวัดเชียงรายในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.66$ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังต่อไปนี้ มากสุดได้แก่ ด้านราคา อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.91$ รองลงมา ด้านพนักงาน อยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.81$ รองลงมา ด้านการจัดจำหน่าย อยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.72$ รองลงมา ด้านสาธารณชน อยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.69$ รองลงมา ด้านผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.65$ รองลงมา ด้านกระบวนการ อยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.58$ รองลงมา ด้านการส่งเสริมการตลาด อยู่ในระดับปานกลางค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.48$ และน้อยสุดได้แก่ด้าน สิ่งอำนวยความสะดวกในสนามกอล์ฟ อยู่ในระดับปานกลางค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.47$ ตามลำดับ

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาสนามกอล์ฟขนาดเล็ก ในจังหวัดเชียงราย มีดังนี้

ควรมีจำนวนห้องอาบน้ำและห้องเปลี่ยนเครื่องแต่งกายเพียงพอกับผู้มาใช้บริการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.14) และน้อยที่สุดมาควรมีป้ายสื่อความหมายและมีภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ประกอบ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.89) ตามลำดับ

ควรกำหนดราคาสำหรับค่าบริการในสนามกอล์ฟโดยมีป้ายประกาศหลายจุดให้นักท่องเที่ยวได้ทราบข้อมูลอย่างชัดเจนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.97) รองลงมาควรมีกำหนดลงในโบรชัวร์เพื่อประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวทราบอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.93) และ น้อยที่สุดควรรักษาอัตราค่าอาหารและเครื่องดื่มที่บริการในสนามอย่างเหมาะสมให้นานที่สุดโดยการตรึงราคาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.91) ตามลำดับ

ควรมีความสะดวกสบายในการมาใช้บริการ เช่น ทำลูกศรบอกเส้นทางออกรอบ ตั้งแต่หลุมแรกจนกระทั่งหลุมสุดท้ายอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.93) รองลงมา ควรมีป้ายบอกทางของสนามกอล์ฟ และแผนที่เพื่อให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวตั้งแต่ ทางเข้าจนกระทั่งถึงแผนที่ อาคาร สถานที่ ต่างๆอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = 0.97) และน้อยสุด ควรมีจุดติดบอร์ด ประชาสัมพันธ์ หลายจุดเพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้แก่ลูกค้าซึ่งเป็นข้อมูลที่ต่องรู้ อาทิ เช่น อัตรา ราคาเครื่องอาหาร ออกรอบ ลูกเด้ง และสิ่งที่ควรปฏิบัติ ได้แก่ การแต่งกายที่เหมาะสม การรักษาความปลอดภัยในขณะที่ออกรอบและการเด้ง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$, S.D. = 1.00) ตามลำดับ

ควรมีการจัดแข่งขันและจัดกิจกรรมต่างๆภายในสนามเพื่อสร้างความสัมพันธ์ให้กับนักท่องเที่ยว ได้ทำ ความรู้จักกับเพื่อนใหม่เกิดความสุขสนุกสนานมีสีสัน และเป็นที่ยึดใจของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง($\bar{X} = 3.46$, S.D.= 0.91)

ควรมีการโฆษณา การให้ข่าวและการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ให้มากขึ้น ทั้งใน เฟสบุค เว็บไซต์ ไลน์ ฯลฯ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับข้อมูลข่าวสารที่ครบถ้วนและรวดเร็วอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.37$, S.D. = 0.08) และน้อยสุดควรมีการโฆษณาผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น โบรชัวร์ และใบปลิว เพื่อให้นักท่องเที่ยวรู้จักสนามกอล์ฟ มีแผนที่บอกในโบรชัวร์ให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางมาสนามกอล์ฟได้สะดวกอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.35$, S.D. = 1.03) ตามลำดับ

ควรมีจำนวนพนักงานที่เพียงพอในการให้บริการเพื่อความสะอาดแก่ลูกค้าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.97) และน้อยสุด ควรให้พนักงานมีทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารกับลูกค้าเพื่อความถูกต้องในข้อมูลออกรอบและสนามได้รพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = 1.09) ตามลำดับ

ควรมีพนักงานให้บริการความรู้ในกีฬากอล์ฟอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.38$, S.D. = 1.08) และควรผู้เล่นในสนามมีความปลอดภัย และน้อยสุด ควรมีการเตรียมพร้อมรับมือเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินภายในสนามอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.36$, S.D. = 1.01) ตามลำดับ

ควรมีภายในสนามกอล์ฟมีร้านค้าให้บริการอาหาร และเครื่องดื่มอย่างเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.46$, S.D. = 1.00) รองลงมา ควรการบริการสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่นั่งพักผ่อน ที่อ่านหนังสือ และฟังเพลง เป็นต้นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.34$, S.D. = 1.17) และน้อยสุด ควรมีพนักงานรักษาความปลอดภัยภายในสนามกอล์ฟอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.15$, S.D. = 1.16) ตามลำดับ

ควรรักษาการเปิดให้ทุกคนได้เข้ามาใช้บริการสนามได้ทุกเพศทุกวัยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.91) และน้อยสุด ควรผู้ประกอบการธุรกิจกอล์ฟเอื้อสถานที่ในการประกอบกิจกรรมของชุมชนท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.90) ตามลำดับ

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบกับการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่าพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เข้ามาใช้บริการ ศูนย์พัฒนากีฬากอล์ฟฟลูบีน 416 โดยหลัก ๆ จะแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ กลุ่มนักท่องเที่ยวชาว ตะวันออก ได้แก่ ชาวเกาหลีใต้ และ ชาวญี่ปุ่น ซึ่งถือเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการมากกว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวตะวันตก ได้แก่ชาวอเมริกัน อังกฤษ ฝรั่งเศส แคนาดา เยอรมัน สวีเดน สโลเวเนีย สกอตแลนด์ และแอฟริกาใต้ โดยที่นักท่องเที่ยวเชิงกีฬากอล์ฟชาวต่างชาติ โดยส่วนมาก มีอายุต่ำกว่า 20 ปี และ อายุ ตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป โดยส่วนมากจะเป็น กลุ่มนักเรียน นักศึกษา และ กลุ่มผู้เกษียณอายุ โดยที่นักท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายจากผู้ปกครอง และมีรายได้ มากกว่า 35,000 บาท ซึ่งนักท่องเที่ยวโดยส่วนมากเข้ามาพำนักอยู่ในเมืองไทย ตั้งแต่ 60 วันขึ้นไปโดยนักท่องเที่ยวเหล่านี้มักจะเข้ามาใช้บริการสนามฝึกซ้อมกอล์ฟ และ สนามกอล์ฟสำหรับออกรอบ โดยเฉลี่ย 5-7 ครั้งต่อสัปดาห์ และมักเดินทางเข้ามาใช้บริการโดยการใช้บริการของบริษัทนำเที่ยว และจากคำแนะนำของคนรู้จัก โดยนักท่องเที่ยวเชิงกีฬากอล์ฟเหล่านี้มีพฤติกรรมในการบริโภคโดยคำนึง ราคา และ คุณภาพของสินค้าและบริการ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของสภาพของสนามกอล์ฟ ตั้งแต่ กรีน แฟร์เวย์ ไปจนถึง คุณภาพของลูกกอล์ฟสำหรับฝึกซ้อม ซึ่งคุณภาพของสินค้าและบริการต้องสอดคล้องกับราคาที่สมเหตุสมผลตลอดจนถึงทำเลที่ตั้งของสนามกอล์ฟมีความสะดวกสบายในการเดินทางมาใช้บริการ ใกล้กับใจกลางเมือง มีสถานที่จอดรถเพียงพอตลอดจนมีการตกแต่งสถานที่และบรรยากาศให้สวยงามเหมาะกับการออกกำลังกาย

อีกทั้งการบริการของพนักงานต้องมีความเหมาะสม มีการบริการที่สุภาพ ตลอดจนมีความกระตือรือร้นในการให้บริการ สามารถให้คำแนะนำที่ดี และสามารถเข้าถึงความต้องการของลูกค้าได้ ซึ่งทั้งหลายที่กล่าวมานั้น

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมาคมกอล์ฟขนาดเล็ก ในจังหวัดเชียงราย มีดังนี้

ควรมีจำนวนห้องอาบน้ำและห้องเปลี่ยนเครื่องแต่งกายเพียงพอแก่ผู้มาใช้บริการอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าจำนวนของผู้ที่มาใช้บริการสมาคมกอล์ฟมีจำนวนมากขึ้นดังนั้นสัดส่วนของความต้องการใช้บริการห้องน้ำและห้องอาบน้ำจึงมีมากขึ้นตาม

ควรกำหนดราคาสำหรับค่าบริการในสนามกอล์ฟโดยมีป้ายประกาศหลายจุดให้นักท่องเที่ยวได้ทราบข้อมูลอย่างชัดเจนอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักท่องเที่ยวโดยส่วนมากเป็นนักท่องเที่ยวที่เป็นชาวต่างชาติและนักท่องเที่ยวบางท่านไม่สามารถเข้าใจภาษาอังกฤษได้ดังนั้นการที่จัดให้มีป้ายประกาศราคาควรจัดให้มีหลายภาษา

ควรกำหนดราคาลงในโบรชัวร์เพื่อประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวทราบอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถทราบได้ถึงงบประมาณที่จะต้องใช้จ่ายในการใช้บริการประกอบกับเป็นการจูงใจให้มาใช้บริการ

ควรมีการอำนวยความสะดวกสบายในการมาใช้บริการ เช่น ทำลูกศรบอกเส้นทางในการออกรอบ ตั้งแต่หลุมแรกจนกระทั่งหลุมสุดท้ายอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสนามมีขนาดเล็กประกอบกับเส้นทางในการออกรอบมีหลายเส้นทางที่มาบรรจบกันดังนั้นเพื่อความคล่องตัวในการออกรอบจึงควรทำป้ายบอกเส้นทางในการเดินออกรอบให้ชัดเจน

ควรมีป้ายบอกทางของสนามกอล์ฟ และ แผนที่เพื่อให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวตั้งแต่ ทางเข้าจนกระทั่งถึงแผนที่ อาคาร สถานที่ ต่างๆอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าศูนย์พัฒนากีฬา กอล์ฟ ฟลูงบิน ๔๖๖ มีทางเข้าขนาดเล็ก ประกอบกับไม่มีจุดตั้งคู่มือที่ให้นักท่องเที่ยวสังเกตเห็นได้อย่างเด่นชัด

ควรมีการโฆษณา การให้ข่าวและการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ให้มากขึ้น ทั้งใน เฟสบุ๊ค เว็บไซต์ ไลน์ ฯลฯ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับข้อมูลข่าวสารที่ครบถ้วนและรวดเร็วอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าทางศูนย์พัฒนากีฬา กอล์ฟ ฟลูงบินได้มีการทำการตลาดทางออนไลน์ยังคงอาศัยการติดต่อผ่านบริษัทนำเที่ยว และการบอกกล่าวในกลุ่มเฉพาะ

ควรมีจำนวนพนักงานที่เพียงพอในการให้บริการเพื่อความสะดวกแก่ลูกค้าอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าปัจจุบันมีการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากทำให้พนักงานในการบริการควรมีเพิ่มมากขึ้นจากสัดส่วนของนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น

ควรมีพนักงานให้บริการความรู้ในกีฬากอล์ฟอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักท่องเที่ยวบางส่วนเป็นนักท่องเที่ยวที่หัดเล่นกีฬากอล์ฟยังไม่านดังนั้นจึงมีความต้องการที่จะเรียนรู้ในการเล่นกีฬากอล์ฟอยู่

ควรมีร้านค้าให้บริการอาหาร และเครื่องดื่มอย่างเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักท่องเที่ยวมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นดังนั้นควรมีร้านอาหารไว้ให้บริการมากขึ้นเพื่อเป็นทางเลือกให้นักท่องเที่ยวได้ใช้บริการร้านอาหารและเครื่องดื่มเพราะกีฬากอล์ฟใช้เวลาในการออกรอบไม่ต่ำกว่า 3 ชั่วโมง ดังนั้นนักท่องเที่ยวจึงมีความต้องการในการใช้บริการอาหารและเครื่องดื่มในระหว่างใช้บริการสนามกอล์ฟและสนามฝึกซ้อมกอล์ฟ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ในด้าน ผลิตภัณฑ์ ควรมีการปรับปรุงในการให้บริการของห้องอาบน้ำ ห้องแต่งตัวและมีจำนวนให้เพียงพอ กับผู้มาใช้บริการ, ในการให้บริการด้านป้ายสื่อความหมายควรมีป้ายสื่อความหมายและมีภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ประกอบกับมีจุดติดบอร์ด ประชาสัมพันธ์ หลายจุดเพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้แก่ลูกค้าซึ่งเป็นข้อมูลที่ต้องรู้ อาทิ เช่น อัตรา ราคาเครื่องอาหาร ออกรอบ ลูกรีดรีฟ และสิ่งที่ควรปฏิบัติ ได้แก่ การแต่งกายที่เหมาะสม และมีการ ทำลูกศรบอกเส้นทางออกรอบ ตั้งแต่หลุมแรกจนกระทั่งหลุมสุดท้าย

ในด้าน ราคา ควรกำหนดราคาสำหรับ ค่าบริการในสนามกอล์ฟโดยมีป้ายประกาศหลายจุดให้นักท่องเที่ยว ได้ทราบข้อมูลอย่างชัดเจนและควรกำหนดลงในโบรชัวร์เพื่อประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวทราบ และ ควรรักษา อัตราค่าอาหารและเครื่องดื่มที่บริการในสนามอย่างเหมาะสมให้นานที่สุดโดยการตรึงราคา

ในด้าน การจัดจำหน่าย ควรมีป้ายบอกทางของสนามกอล์ฟ และ แผนที่เพื่อให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวตั้งแต่ ทางเข้าจนกระทั่งถึงแผนที่ อาคาร สถานที่ต่าง ๆ

ในด้าน การส่งเสริมการตลาด ควรมีการโฆษณาผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น โบรชัวร์ และใบปลิว เพื่อให้ นักท่องเที่ยวรู้จักสนามกอล์ฟ มีแผนที่บอกในโบรชัวร์ให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางมาสนามกอล์ฟได้สะดวก ตลอด จนถึงการให้ข่าวและการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ให้มากขึ้น ทั้งใน เฟสบุค เว็บไซต์ โลงน ฯลฯ เพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้รับข้อมูลข่าวสารที่ครบถ้วนและรวดเร็ว และควรมีการจัดแข่งขันและจัดกิจกรรมต่าง ๆ ภายในสนาม เพื่อสร้างความสัมพันธ์ให้กับนักท่องเที่ยว ได้ทำความรู้จักกับเพื่อนใหม่ เกิดความสนุกสนานมีสีสันและเป็นที่ยอมรับของ นักท่องเที่ยว

ในด้าน พนักงาน ควรมีจำนวนพนักงานที่เพียงพอในการให้บริการเพื่อความสะดวกแก่ลูกค้า ตลอดจนถึง มีพนักงานให้บริการความรู้ในกีฬากอล์ฟ และ มีทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารกับลูกค้าเพื่อความถูกต้อง ในข้อมูลออกรอบและสนามไดร์ฟ

ในด้าน กระบวนการ ควรมีพนักงานรักษาความปลอดภัยภายในสนามกอล์ฟเพื่อทำให้ผู้มาใช้บริการรู้สึก มีความปลอดภัยในทรัพย์สิน และมีการเตรียมพร้อมรับมือเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินภายในสนาม อาทิเช่น กรณีที่ผู้มาใช้ บริการได้รับบาดเจ็บจากการออกกำลังกาย เป็นต้น

ในด้าน สิ่งอำนวยความสะดวกภายในสนามกอล์ฟ ควรปรับปรุงในการให้บริการด้านระบบสัญญาณ Wi-fi และจัดให้มีร้านค้าให้บริการอาหารและเครื่องดื่มอย่างเหมาะสมตามจุดต่างๆภายในสนามกอล์ฟ และ มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ไว้ให้บริการ เช่น ที่นั่งพักผ่อน ที่อ่านหนังสือ และฟังเพลง เป็นต้น

ในด้าน สาธารณชน ผู้ประกอบการธุรกิจกอล์ฟควรเื้อสถานที่ในการประกอบกิจกรรมของชุมชนท้องถิ่น และ เปิดให้ทุกคนได้เข้ามาใช้บริการสนามได้ทุกเพศทุกวัยไม่ว่าจะเป็นสมาชิกหรือไม่ ตลอดจนจัดกิจกรรมในการคืน ประโยชน์สู่สังคม ในบริเวณใกล้เคียง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาพฤติกรรมการเลือกใช้บริการสนามกอล์ฟขนาดใหญ่ในจังหวัดเชียงราย
2. ควรศึกษาความต้องการของผู้ใช้บริการสนามฝึกซ้อมกอล์ฟในจังหวัดเชียงราย
3. ควรศึกษากระบวนการตัดสินใจของผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการในการตัดสินใจของผู้ประกอบการและ นักท่องเที่ยวเชิงกีฬากอล์ฟในจังหวัดเชียงราย

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้ด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ดร.วราทิตย์ มัชฌิมบุรุษ อาจารย์ที่ปรึกษา และคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนตรวจสอบแก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างยิ่ง จนการศึกษาครั้งนี้ด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ได้ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการทองเที่ยวและกีฬา. (2553). **ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยว 2550 – 2554**. กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์แห่งกระทรวงการทองเที่ยวและกีฬา.

กระทรวงการทองเที่ยวและกีฬา. (2554). **แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติพ.ศ. 2555–2559**. กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์แห่งกระทรวงการทองเที่ยวและกีฬา.

กระทรวงการทองเที่ยวและกีฬา. (2558). **รายงานภาวะเศรษฐกิจทองเที่ยว**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งกระทรวงการทองเที่ยวและกีฬา.

คมสัน สุริยะ และกุสุมาลย์ วรงค์สุรัตน์. (2548). **อุตสาหกรรมสนามกอล์ฟในจังหวัดเชียงใหม่**. เชียงใหม่:

โรงพิมพ์แห่งสถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์. (2546). **ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับรัฐประศาสนศาสตร์**. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิต

พัฒนบริหารศาสตร์.

การใช้วงจรรวบรวมในการส่งเสริมการอ่านเพื่อความเข้าใจนักเรียนชั้นม.2/5

โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ พะเยา จังหวัดพะเยา

Using Literature Circles to Promote Matthayomsuksa 2/5 Students' Reading

Comprehension at Srinagarindra the Princess Mother School ,Phayao

อมรรัตน์ เมืองวงศ์* และ สุกัญญา เกาะวิวัฒนากุล²

Amornrat Mueangwong^{1*} and Sukanya Kaowitwattanakul²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.) เปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษก่อนและหลังการสอนแบบ วงจรรวบรวม 2.)ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้วงจรรวบรวม ประชากรที่ใช้ในครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/5 จำนวน 13 คนที่เรียนภาษาอังกฤษอ่าน-เขียน 1 (อ20203) ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ พะเยา เครื่องมือที่ใช้วิจัย ในการศึกษาในครั้งนี้คือ 1.)แผนการจัดการเรียนรู้แบบวงจรรวบรวมซึ่งมีทั้งหมด 5 แผนในเวลา 10 ชั่วโมง 2.) แบบทดสอบการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจก่อนเรียนและหลังเรียน 3.) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อการสอนแบบ วงจรรวบรวม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าร้อยละ ผล การศึกษาพบว่านักเรียนมีความรู้ในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจสูงขึ้นและนักเรียนมีความพึงพอใจในการ เรียนแบบวงจรรวบรวมและจะเข้าร่วมการเรียนแบบวงจรรวบรวมในอนาคต

คำสำคัญ: แผนการจัดการเรียนรู้แบบวงจรรวบรวม การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและการเรียนรู้แบบ วงจรรวบรวม

Abstract

The purposes of this study were to compare students' English reading comprehension before and after using Literature Circles as well as to explore students' satisfaction towards learning through Literature Circles. The population were 13 students of Matthayomsuksa 2/5 (grade 8) who had enrolled English reading and writing course (Eng 20204) in 1st semester of academic year 2016 at Srinagarindra the Princess Mother School, Phayao. The research instruments of this study were 1.) 5 lesson plans based on Literature Circles which covered 10 hours, 2.) English Reading Comprehension test, 3.) Students' Satisfaction Questionnaire towards Literatures Circles which was administered before and after using the treatment. The data collected were analyzed using mean, standard

¹นิสิตคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : AYCheryl@gmail.com

deviation and percentage calculated by SPSS computer statistical analysis program for Windows. The result of this study revealed that students' English Reading Comprehension increased after learning through Literature Circles and students were satisfied with Literature Circles and would like to take part in another Literature Circles.

Keywords: Lesson plans based on Literature Circles, English Reading Comprehension, and Literature Circles

Introduction

Reading is a potential skill in investigating information. It is a tool to gain data both in learning and in daily life. Learners need to read so as to acquire knowledge of what to learn. Others read for individual purposes. Some read newspapers to know a current affair. Patients read drug labels. Drivers read traffic signs. Thus, reading is a vital skill for everyone. We cannot cease reading as long as we live.

In terms of learning English as a second language, learners are needed to improve four learning skills: listening, speaking, reading and writing. Reading is a necessary skill for acquiring knowledge. Learners read to obtain knowledge from reading textbooks, newspapers, magazines, advertisement, labels etc. Reading is the basis of gaining knowledge and new approaches. Thus, learners who are capable of reading will take an advantage to explore a new world, a new perspective and adjust themselves in a new circumstance. According to Senchaowanitch (2542:2), good reading is the basis of being successful in life. According to Patumsiri (1998:2), reading is a vital skill for learning, a part of new generations daily life, a channel to search knowledge that makes our perception grow.

It is apparent that reading is a very crucial skill in gaining knowledge. According to an essential reading, Thai government has constantly promoted policies in reading; a declaration in a parliament as well as education policies. These are government policies in second decade of Education Reform (2009–2018) along with a Decade of National Reading policy which are revised instantaneously to establish Thai young generation to be capable of self-learning, to develop a habit of reading and being determined and persistent in studies for their entire life. Although the government has supported citizens to read, the number of readers in Thailand is low. According to an Annual Quality Learning Foundation report (2008), it was found that Thais read five books a year. Even though the government has sustained reading policies, notably through education, it seems to be fruitless in regards of Thai Readers' National Statistics and International Proficiency Test level: Pisa. In 2015, PISA (The Programme for International Student Assessment) evaluates learners in terms of Mathematics, Science and Reading across 70 countries worldwide and the results show that Thailand ranked 54th in its overall performance which is far below other Asian countries. Singapore was the top performer in all three subjects in the PISA tests, followed by Japan as second place, Taiwan as fourth, China as sixth, while Vietnam did well at eighth. According to the result, Thailand ranked 54th in Math, 54th in Sciences, and 57th in Reading.

Illustrated in classrooms, students were lack of abilities to comprehend reading texts especially long passages. The main factor is students have a limited knowledge of vocabulary and of sentence comprehension. In regard of lacking vocabulary knowledge, students encounter to understand complex materials such as textbooks

which contain many concepts and technical vocabulary (Hayes, 1991; Kinzer,&Leu, 1995, cited by Chawwang,2008). Various studies in the field of teaching reading revealed that Thai students are incompetent and have unsatisfactory level in reading (Curriculum and Development Centre, 1985: 142; Tamrackitkun, 2010,cited by Ruangroj & Chinwonno,2013).

The researcher has studied various teaching strategies and journals. It is found that Literature Circles is an effective paradigm in teaching English which shared the Communicative Approach (CLT) and Task- Based Learning elements (Scott, 2011).The positive effect on Literature Circles (LCs) is to develop a reading comprehension in both L1 (Daniels, 2002) and L2 (Li, 2005, Scott,2011). Moreover, the activities in LCs may improve students' reading comprehension as well as their reading motivation. According to Furr (2004: 9), when he had implemented LCs in his classroom, students had been motivated to read on their spare time. In Thailand, LCs is applied in the classroom to improve students' reading skill. Punyajun (2010) stated that the students are improved in terms of reading comprehension, discussion ability and literary appreciation. Similarly, Yasamuth (2010) said that students' English comprehension was increased after implementing Literature Circles in her study. According to Tantichart and Tianpreumpoon (2014) their Students' Critical Reading Ability was significantly higher after using the exercises based on LCs strategy. In Literature Circles (LCs), learners will learn a story though characters, plot, setting, theme and symbol. They will acquire a language model. They are capable of imitating sentences pattern, structures and varied words usage. Furthermore, they develop thinking skill through a group discussion. They will bring out their reasoning related to sequence, character, settings and analysis of story. Literature Circles method enables to cultivate critical thinking through reading. There's a small group of students who actively discuss a piece of literature in LCs to enhance reading and encourage them through communications and thinking.(Bell,2003; Brown,2002; Gokhale,1995; Ketch,2005; MacKnigh,2000 cited in 2009).Students' critical thinking can be fostered in LCs when having an opportunity to discuss in their groups. According to Cotton (1982) (cited in Patterson,1993), based on the Hierarchy of Bloom's Taxonomy students can be guided to enhance higher order thinking skills: analysis, synthesis and evaluation. (lower order skills; remembering, understanding, and applying.)

In the researcher's School, Srinagarindra the Princess Mother School ,Phayao, the result of Ordinary National Educational Test (ONET) in English for Grade 9 was 35.66 %, 35.93 and 30.54% in 2012, 2013 and 2014 respectively. Nevertheless, the result was higher than provincial, regional and national level. It remained unsatisfactory scores. In an academic department report, it was found that students did low scores in part of reading.

Students encountered comprehension problem in reading. Thus, considering LCs' favors the researcher believed that Literature Circles would be a help to increase students' reading comprehension.

Literature Review

Literature Circles

Furr (2004) and Daniel (2000) suggested that learners should be assigned to act major roles; group leader, summarizer, connector, word master or vocabularian, passage person and culture collector.

The first role is the group leader who will facilitate the discussion. The second role, summarizer is one who will provide a brief or a summary of the plot. The third role, connector, is one who makes a connection between the story and a real world. The next role is word master or vocabularian who will look for the meaning of wordings or short phrases. The fifth role is a passage person, who looks for well-written or key passages in the story. The last role is the culture collector who deals with cultural matters in the text. Providing opportunities for focused extensive reading and collaborative, purposeful discussions, LCs cultivate self-learning in term of a learner-led activity. The instructor has studied matters of Literatures Circles form various scholars. Thus, the author has applied six roles to meet L2 students. However, the illustrator's role will be replaced by the culture collector. In literature circles, this role draws sketch, a cartoon, a flow chart, or a stick-figure scene related to the reading. While a discussion, the group members study the picture and guess the meaning of it. The illustrator will explain the meaning hidden in the picture why he/she drew the picture in particular way. This role makes the discussion more interesting and challenging. While other members attempt to predict the picture and the scene, they have their own reasons to support their answers. According to Daniels (2002), "The illustrator role reminds us that skillful reading requires visualizing, and it invites a graphic, nonlinguistic response to the text" (p.103). This role allows the students not only interpret the reading comprehension skill of visualizing but also express their understanding of the text reading through an artist form.

Thus, Literature Circles are capable of building up their communication skill and their confidence in a non-threatened environment. As a facilitator not an instructor, teacher's role turns to be quiet but in attentive observation of language usage, focuses on turn-taking or procedural concerns.(Scott,2012).

Reading Comprehension

Comprehension occurs in the transaction between the reader and the text (Kucer, 2001;Rosenblatt, 1978). In reading comprehension, the reader is supposed to draw information from a text and then combine it with information he has (Celce- Murcia,1995).

Reading in second language is complex and for reading comprehension, learners must combine the skills to understand the text. The ability to read in a second language is one of the most important skills required to people in multilingual and international settings. It is also a skill that is one of the most difficult to develop to a high level of proficiency. There is another definition according to Longman dictionary of language teaching and applied linguistics stated below:

Different kinds of reading comprehension are often perceived according to reader's objectives and the type of reading skills used.

Chastain (1988, p. 306) called reading as a receptive skill in which reader is receiving a message from a writer. The reading goal is to read for meaning or to recreate the writer's meaning, to improve pronunciation, to practice grammatical forms, and to study vocabulary that do not constitute reading at all because reading involves comprehension. Reading comprehension is the ability to read text, process it, and understand its meaning. An individual's ability to comprehend text is influenced by their traits and skills, one of which is the ability to make inferences. When readers do not comprehend, they are not reading (p. 217). Chastain also mentioned in his book "the ultimate goal of reading comprehension must include other factors that convert a laborious problem-solving task in to viable skill. Language students have to learn to deal with linguistic material over which they have to control. They must learn to interact with the reading in productive fashion so as to determine meaning even when some of the words, ending, and patterns are not immediately meaningful. The goal is to reach a level at which they have confidence to overcome temporary or partial laps of understanding and to continue reading until they have understood the writer's general concept. (p. 218).

Levels of Comprehension

There is another definition according to Longman dictionary of language teaching and applied linguistics stated below:

a. Literal comprehension: is the understanding of the written meaning of a passage: the definition of words, the context of the writing, the main idea of the passage, and the sequence of thought chosen by the author.

b. Informational comprehension: reading to gain information. The essential key is vocabulary knowledge to understand certain passage especially ideas and information that is not given directly.

c. Critical or evaluative comprehension: to go beyond the text. It is more on evaluating the quality of the text or stating an opinion about the reading passage.

d. Appreciative comprehension: reading in order to gain an emotional or other kind of valued response from a passage. Reader should response to the text based on personal reactions and reflection.

In this study, the researcher applied the Barrett Taxonomy of Reading Comprehension (Barrett,1976) to compare students' reading comprehension before and after using Literature Circles. A simple three-level taxonomy that is useful in understanding how readers comprehend was developed as follows:

1. Literal or factual comprehension –This refers to the simple understanding of the information that is explicitly stated in the text. Literal comprehension is heavily reliant on the information presented in the text.

2. Inferential comprehension refers to information that relies on information that is implied, or not explicitly stated in the text. Inferential comprehension can be seen as relying significantly on both the text and the reader.

3. Critical or evaluative comprehension, involves the reader making judgments about various aspects of the text, the right-consciousness of the characters and their actions. This level required the reader to make personal judgments about the text. In a sense, these are inferences also, but they are highly dependent on the individual and unique background of the reader.

Objective

1. To compare students' English reading comprehension before and after using Literature Circles.
2. To explore students' satisfaction towards learning through Literature Circles.

Participant

The population were 13 students of Mattayomsuksa 2/5 (grade 8) who had enrolled English Reading and Writing course (Eng 20203) in 1st semester of academic year 2016 at Srinagarindra the Princess Mother School, Phayao.

Content

Students voted for 5 most chosen reading books. They were 5 Pearson English Reader books which covered 5 lesson plans in accordance with the core curriculum that expects lower secondary students to be skillful in the use of English with a vocabulary of around 2,100–2,500 words. The Pearson English Reader books are for Grader Reader stage 1–2 which grammar and glossary is labeled with the difficulty in accordance with students' level. The chosen books are a variety of short stories: 1. E.T. 2. Romeo and Juliet 3. The No.1 Ladies Detective Agency 4. Matilda 5. The Count of Monte Cristo

Research Instrument

The researcher applied 3 instruments in this study. The first instrument was 5 lesson plans based on Literature Circles which covered 10 hours of teaching. The lesson plans were evaluated by the experts to find the validity and reliability, piloted with the group of students who were not the sample of the study.

The second instrument was an English Reading Comprehension test. The English Reading Comprehension test which was examined by the experts was used for pretest and posttest to compare students' English reading comprehension before and after using Literature Circles. The test had 15 items which had designed on different level of reading comprehension of the Barrett Taxonomy of Reading Comprehension (Barrett,1976): 1.Literal or factual comprehension 2.Inferential comprehension 3.Critical or evaluative comprehension. The answers were based on the criteria adapted from a New Jersey open-ended score rubric in which students' answers were required at each score level. The data was analyzed using mean score and standard deviation score.

The last instrument was a questionnaire to explore students' satisfaction towards Literature Circles which had been approved by the experts. The questionnaire consisted of 7 items. Questions item 1 and item 2 were yes-no questions. Items 3,4,5,6 and 7 were short-answer questions. The data were coded to similar categories and were presented with the percentage.

Findings

The findings were shown in 3 parts as follows;

Part 1 The lesson plans based on Literature Circles which covered 10 hours of teaching were evaluated by the experts to find the validity. There was a statistical significance at the .50 level.

Part 2 an English Reading Comprehension test was piloted with the group of students who were not the sample of the study to find P score and got between 0.22–0.80 and D score in between 0.21–1.00. The English comprehension pretest and posttest were used to compare students reading comprehension before and after implementing lesson plans based on Literature Circles. The result was found as follows:

Table 1: Descriptive Statistics of the Pretest and Posttest English Reading Comprehension

N	Pretest score (60 marks)	Posttest score (60 marks)	Increased scores
1	13	30	17
2	12	33	21
3	11	37	26
4	12	32	20
5	15	35	20
6	19	33	14
7	10	45	35
8	11	34	23
9	11	35	24
10	12	33	21
11	13	34	21
N	Pretest score (60 marks)	Posttest score (60 marks)	Increased scores
12	21	47	26
13	15	37	22
Total	175	465	290
Percentage	22.43	59.61	37.17
\bar{X}	13.46	35.77	22.3
S.D.	3.28	4.94	1.66

N=students

In table 1, it is shown that the mean score of English reading comprehension pretest was 13.46 and the standard deviation score was 3.28. The percentage was 22.43%. The mean score of English reading comprehension posttest was 35.77 and the standard deviation score was 4.94. The percentage was 59.61%. The difference between the pretest and the posttest was 37.17 %. From the result, it was shown that students who were treated by Literature Circles have been promoted in reading comprehension.

The data would analyze the level of reading comprehension of students. Each test of 15 items was analyzed by \bar{X} and S.D. The score of each item was 4 according to the criteria of New Jersey open-ended score rubric. The results were as follows:

Table 2: Descriptive Statistics of the Test Scores in English Reading Comprehension

English Reading Comprehension test	\bar{X}	S.D.	\bar{D}	t	Sig.(1-tailed)
pretest	13.46	3.28	22.31	15.96*	0.00
posttest	35.77	4.94			

($p < .05$)

In the table 2, result indicated that the mean score of English reading comprehension posttest was 35.77 and the standard deviation score was 4.94 which is higher than the pretest. D score was 22.31, whereas t-test was 15.96. The increase in scores between pretest and posttest was statistically significant ($p < .05$).

Table 3. Comparative Statistics of the Pretest and Posttest English Reading Comprehension Level

Test item	Pretest		percentage	Posttest		percentage	Level of comprehension
	\bar{X}	S.D.		\bar{X}	S.D.		
Item1-9	1.12	0.40	28.21	2.72	0.54	68.16	Literal comprehension
Item 10-12	0.66	0.6	16.67	1.98	0.61	50	Inferential comprehension
Item 13-15	0.62	0.50	10.9	1.74	0.58	43.59	Evaluation comprehension

In table 3, item1-item9 which questioned in Literal comprehension level has shown mean score and standard deviation of 1.12 and 0.40 in pretest respectively. Mean score was 2.72 and standard deviation was 0.54 in posttest. Mean score of posttest was 1.6 higher than pretest and standard deviation of posttest was 0.14 higher than pretest. The percentage of reading comprehension level in pretest was 28.19, whereas the percentage of reading comprehension level in posttest was 68.19. The percentage in posttest was 39.95% higher than pretest. From the result, it was shown that students' literal comprehension level has improved.

In items 10,11,13 questions were in inferential comprehension. Mean score was 0.66 and 0.6 was standard deviation in pretest result. Posttest has a mean score of 1.98 and a standard deviation of 0.61. Posttest has a mean score of 1.32 and a standard deviation of 0.01 which was higher than pretest. The percentage of reading comprehension level in pretest was 16.67, whereas percentage of reading comprehension level in posttest was 50. The percentage in posttest was 33.33% higher than pretest. From the result, it was shown that students' comprehension evaluation was increased.

In items 13,14 and 15, questions were in evaluation comprehension. Mean score was 0.62 and 0.50 was standard deviation in pretest result. Posttest has a mean score of 1.74 and a standard deviation of 0.58. Posttest has a mean score of 1.12 and standard deviation of 0.08 which was higher than pretest. The percentage of reading comprehension level was 10.90 in pretest, whereas the percentage of reading comprehension level was 43.59 in posttest. The percentage in posttest was 32.69% higher than pretest. From the result, it was shown that students' evaluation comprehension were enhanced.

2. Literature Circles Questionnaire was made to find students' satisfaction on literature circles and to aid future implementation of Literature Circles. There were 6 question items in the questionnaire. The results were as follows;

Table 4 The result of question item 1 and item 2 which asked students' opinion whether they enjoyed and loved participating in Literature Circles.

Statement	Percentage
1. Yes, I enjoyed participating in Literature Circles.	100
2. Yes, I would like to participate in another Literature Circles.	100

Item 1 and item 2 were questioned if students enjoyed participating in Literature Circles and if they would like to participate in Literature Circles. The result was shown that all students enjoyed and loved participating in Literature Circles.

Table 5 The result of question item 3 which asked students' opinion what their most favorite part in Literature Circles was.

Statement	Percentage
1. I like reading with friends. It is fun.	46.15
2. I like to share my ideas and discuss with my group.	23.08
3. I like getting to know each other	15.39
4. It is fun when listening to others	7.69
5. I don't know.	7.69

From the result above, it was presented that their favors were to have fun at 46.15 %. They liked to share their ideas in a group discussion at 23.08 %. They loved to get to know each other at 15.39 %. They liked listening to others at 7.69 as well as no idea at 7.69 %.

Table 6 The result of question item 4 which asked their point of view about their least favorite part in Literature Circles

Statement	Percentage
1. I need more time in reading.	46.15
2. I don't like members who are not prepared to read before coming to the class.	23.08
3. I don't like members to talk out of topic.	15.39
4. I don't like the selected books.	7.69
5. I don't know.	7.69

From the result, the students were asked the least favorite part in Literature Circles. They needed more time in reading at 46.15%. They didn't like that group members were not prepare for reading at 23.08%. They didn't like the members to talk not related to reading issues at 15.39%. Finally, they didn't like the chosen books and they had no idea at 7.69%.

Table 7 The result of question item 5, students were required to write their point of view about one thing that they want to change in Literature Circles .

Statement	Percentage
1. I want to change nothing.	38.46
2. I want to choose my own group.	23.07
3. I want to change the books.	15.39
4. I want more time.	15.39
5. I don't know.	7.69

From the result above, students wouldn't like to change anything at 38.46 %. They would like to choose their own groups at 23.07 %. They also wanted to select books by themselves. They would like to be given more time at 15.39%. Finally, they had no idea at 7.69%.

Table 8 The result of question item 6 which asked them to write their point of view about the thing that they want to keep in Literature Circles .

Statement	Percentage
1. I want to keep everything.	46.15
2.I would like to keep my role in a group.	23.08
3.I would like to keep time for reading.	15.39
4.I would like to keep the same group.	7.69
5.I want to keep a discussion.	7.69

From the result above, they wanted to keep everything at 46.15%. They would like to keep their roles in Literature Circles at 23.08 %. They did agree with the amount of time in reading at 15.39%. Finally, they would like to keep the same group and to remain discussion at 7.69%.

Result and discussion

The result of pretest and posttest found that the participants' scores were increased in items of literal comprehension, inferential comprehension and evaluation comprehension levels. However, posttest was higher than pretest at 39.95%, 33.33% and 32.69% respectively. According to Deni Basaraba et al. (2013), there are 3-level models of reading comprehension. First, as predicted, students had less difficulty with items on literal comprehension than inferential and evaluative comprehension. Secondly, performance in the domain-specific factors—literal, inferential and evaluative—accounted for anywhere from 3.15 % to 4.74% of the variance in students' scores on multiple-choice comprehension over and above a general reading comprehension. The researchers found that although, on average, test items on literal comprehension were easier for students than those on inferential or evaluative comprehension and they can also be more challenging. Items can be easy and challenging within each level of comprehension. Similarly to Yasamut (2010), after the implementation of Literature Circles method, students' posttest scores in English reading comprehension were at higher level than the pretest scores.

Literature Circles Questionnaire was meant to find students' satisfaction on literature circles and to aid its future implementation. Students would like to participate in Literature Circles in the future. According to Peggy A. (2009) Literature circles can have a positive impact on discussions in online classes. Similar to Nutthida S. (2016), a satisfaction of students towards using Literature Circles in reading was higher than using a Pre-Post-Reading.

However, the result of questionnaire item 5, students were required to write their point of view about one thing that they want to change in Literature Circles. They would love to choose their own group at 23.07% while the first ranking statement was at 38.46 %. Students felt more comfortable to be with their preferred members. It might facilitate the discussion more fluent and more successful. According to Evens (1996) peer-led discussion group can create then one-dimensional discourse patterns found in traditional, teacher-led discussion

than conversation in which multiple interpretations are offered and respected. Similarly, Inthira (2016) applied the Peer Assisted Learning (PAL) teaching by pairing (One-to-One Tutoring) on the development of learning achievement on Operation Management. The test can be improved if the students were on a low learning ability in understanding the content.

Conclusion

Literature circles provide students with a safe and non-threatening setting to involve in meaningful discussion about the books they read. The students feel comfortable to discuss, share their ideas, express their point of view and negotiate meaning in their formed community. In literature circles, the students do everything to choose a book, assemble the members and plan reading in which the students experience a dynamic interaction among readers and texts. Collaborative discussion with peers plays an important role in strengthening comprehension skills when the students learn a new language (Ketch, A., 2005). As they discuss, ask questions, justify dialogue, reread the text, negotiate meaning with peers and share meaningful ideas in literature circles, they develop communicative competence.

Recommendation

1. In regard of background knowledge, Thai literatures are recommended for further study. Students are able to share their background knowledge together when they have a discussion. It might make a long and fluent discussion.
2. Literature Circles should apply to high school students because junior students have less English skills. The discussion should be fluent. Furthermore, high school students can share more ideas and point of views than junior students.

Reference

- Barrett T.C. (1976). taxonomy of Reading Comprehension. In Smith R. & Barrett, T.C. (1976) Editors. Teaching Reading in the Middle Class. MA: Addison-Wesley.
- Bell, J. (2003). Chapter 1: Critical thinking: Teaching College and university students to think critically and evaluate. Retrieved from http://classweb.howardcc.edu/jbell/booklet/Ch1_Critical_Thinking_f01.pdf
- Brown, B.A. (2002). Literature Circles in action in the middle school classroom. Georgia College and State University.
- Chastain, K. (1988). Developing Second Language Skills (3rd ed.) Chicago: Harcourt Brace Jovanovich.
- Chawwang, N. (2008). An investigation of English Reading Problems of Thai 12th Grade Students in Nakhonratchasima Educational Regionals 1, 2, 3. Unpublished master's thesis, Srinakharinwirot University.
- Daniels, H. (2002). Literature circles: Voice and choice in the student-centered classroom. Portland, ME: Stenhouse Publishers.

Reference

- DeniBasaraba et al.,(2013) Examining the structure of reading comprehension: Do literal, inferential, and evaluative comprehension truly exist?" Reading and Writing, An Interdisciplinary Journal, Volume 26, Issue 3, March 2013, pp. 349–379.
- Furr,M.(2004). Literature Circles for the EFL Classroom.Available at <http://www.eflliteraturecircles.com/litcirclesforEFL.pdf>(accessed on 5 May 2009)
- Gokhale,A.A. (1995). Collaborative learning enhances critical thinking with computer mediated communication technology. Web-Based Education,2,580–585
- Ketch, A. (2005). Conversation: the comprehension connection, The Reading Teacher,59 (1),8–13.Macknigh,C.B. (2000).Teaching Critical thinking through online discussion. Educause Quarterly,4,38–41
- Patterson,S.R.(1993). Promoting critical thinking skill for fourth grade students through the use of children's books.Nova University.
- Hayes,B.L.(1991).Effective strategies for teaching. Boston:Ally and Bacon a Division of Simon &Schuster,Inc.
- Inthira, P. (2016). The Development of Learning Achievement on Operation Management by Using Peer Assisted Learning (PAL).Unpublished master's degree thesis, HadYai University.
- Ketch.A.(2005). Conversation: The comprehension connection. The Reading teachers,59(1).8–13
- Kinzer, C.K. &Lue,D.J.(1995).Effective reading instruction. New Jersey:Merrill.
- Ministry of Education.(2008) . The Basic Education Core Curriculum B.C.2551. (2008).
- Nutthida. S. (2016) Comparison of English Learning Achievement and satisfaction of Secondary One Students instructed by using Literature Circle Reading and Pre-While-Post Reading Secondary 1's student between Circle Reading and Pre-While-Post Reading. Unpublished master's thesis.Ramkhamhaeng University
- Omid P. &Nasibeh K. (2013). Teaching Reading Comprehension Thought Short Stories in advance classes. Asian journal of social science&Humanities vol.2. No.2 May 2013
- Peggy L.A.(2009). Engaging Students in Online Literature Circle Conversations,Conference of the International Journal of Arts and Sciences. 1(17): 38 – 42 (2009)
- Punyajun,A.(2008). Promotion of English Reading Comprehension, Literacy Appreciation and English Discussion ability Through Literature Circle Activity. Unpublished master's degree thesis, Chiang Mai University.
- Rosenblatt,L.(1978). The reader, the text, the poem.Carbondale,IL:Southern Illinois University Press.
- Celce-Murcia,M.Dörnyei,Z.&Thurrell.S.(1995).Communicative Competence: A pedagogically motivated modal with content specifications. Issues in Applied Linguistics 6,5–35.
- Ruanroj,P. (2012). Effective on English Reading Instruction using Active Framework on Reading Ability and Reading Strategies of Tenth Grade Students.Unpublished master's thesis.Chulalongkornuniversity.

Reference

Scott–Strong,S.(2012), Literature Circles in ELT. ELT journal Volume 66/2 April 2012. Oxford University Press

ONET report (2015). Srinagarindra the Princess Mother school, Phayao.

Yasamut,T. (2010). Implementation of Literature Circle Method to Enhance English Reading Comprehension and Social Skills of Undergraduate Students.Unpublished master’s degree thesis, Chiang Mai University.

การใช้วิธีการสอนแบบโครงการเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

The Use of Project-Based Learning Techniques to Develop English Speaking Skills of High Vocational Certificate Students

วีรวรรณ กราบทูล^{1*} และ คมกฤษ ตาชม²

Werawan Krabthoon^{1*} and Khomkrit Tachom²

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษโดยการเรียนรู้จากการใช้วิธีการสอนแบบโครงการภาษาอังกฤษในรายวิชา 3000-1204 ภาษาอังกฤษโครงการ และศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อทักษะการพูดภาษาอังกฤษที่ได้รับจากการเรียนโดยวิธีการสอนภาษาอังกฤษแบบโครงการ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 2 สาขาอิเล็กทรอนิกส์ วิทยาลัยเทคนิคน่าน จังหวัดน่าน จำนวน 23 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง โดยใช้วิธีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้แบบการสอนแบบโครงการ จำนวน 5 แผน ระยะเวลา 18 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง แบบทดสอบทักษะด้านการพูดภาษาอังกฤษ แบบประเมินตนเองด้านทักษะการพูด แบบประเมินโครงการทักษะการพูดในการนำเสนอโครงการ และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อทักษะการพูดภาษาอังกฤษโดยการเรียนรู้จากการใช้วิธีการสอนแบบโครงการ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าแบบ T-test Dependent

ผลการศึกษาพบว่า คะแนนทักษะการพูดภาษาอังกฤษหลังเรียนของนักศึกษาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักศึกษามีระดับความพึงพอใจต่อทักษะการพูดภาษาอังกฤษที่ได้รับจากการเรียนโดยวิธีการสอนภาษาอังกฤษแบบโครงการอยู่ในระดับพึงพอใจมาก

คำสำคัญ: การสอนแบบโครงการ การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

¹นิสิตคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author :

Abstract

The purposes of this study were to investigate the results of project-based teaching technique to develop English speaking skills of high vocational certificate students and study the high vocational certificate students' satisfaction with English speaking through the use of Project-based teaching technique. The sample used in this study included 23 second year high vocational certificate students majoring in Electronics at Nan Technical College in the second semester, in 2016. This study adopted one group pre-test and post-test design. The instruments used to collect data were five lesson plans based on project-based teaching technique for eighteen weeks, two hours a week, an English-speaking performance test, student's self-assessment form, project evaluation form and satisfaction questionnaire. The statistical instruments used to analyze data were arithmetic means, percentage, standard deviation and dependent t-test.

The results of this study showed that the student's English speaking post-test scores were significantly higher than that of pre-test at the .05 level and the student's satisfaction with English speaking skill attained through the use of project-based teaching technique was at a high level.

Keywords: Project-Based teaching techniques, development English speaking skill, high vocational certificate students

บทนำ

ปัจจุบันนี้ภาษาอังกฤษมีบทบาทสำคัญยิ่งและเป็นตัวจักรสำคัญที่จะช่วยให้ประเทศไทยสามารถพัฒนาได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก โดยมุ่งใช้ความก้าวหน้าของสังคมฐานความรู้ และนวัตกรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นปัจจัยชี้้นำในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทยจะต้องเตรียมความพร้อมของบุคลากรให้มีสมรรถนะทางด้านภาษาอังกฤษเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีของประเทศในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ดังนั้นการเตรียมความพร้อมของบุคลากรของประเทศเพื่อให้มีทักษะภาษาอังกฤษในระดับที่สามารถติดต่อสื่อสาร แสวงหาความรู้ สร้างความร่วมมือเจรจาต่อรอง และสร้างความสัมพันธ์อันดีได้ จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง

การศึกษาในยุค Thailand 4.0 จึงต้องเร่งดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ให้กับเด็กไทย อย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมในหลายด้าน การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญในการสื่อสารกับนานาชาติ ทั้งเพื่อการติดต่อสื่อสาร การแลกเปลี่ยนความรู้ การประสานความร่วมมือ และการค้าขาย ซึ่งที่ผ่านมากระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการยกระดับความสามารถภาษาอังกฤษของคนในประเทศผ่านโครงการสำคัญต่าง ๆ อาทิ การพัฒนาครูภาษาอังกฤษ และ จัดทำแอปพลิเคชัน เป็นต้น ด้วยรัฐบาลมีนโยบายเร่งยกระดับภาษาอังกฤษของคนไทย โดยมีเป้าหมายที่ต้องการให้คนไทยสามารถพูดภาษาอังกฤษสื่อสารกับชาวต่างชาติได้ (ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์, 2559) ประกอบกับประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียน จึงยิ่งมีความจำเป็นในการพัฒนานักเรียนและนักศึกษาให้มีความพร้อมในการแข่งขันในตลาดแรงงานที่เปิดเสรีมากขึ้น และในส่วนของอาชีวศึกษายังพบว่าผู้ที่เรียนจบด้านอาชีวศึกษาและทำงานในสถานประกอบการ เป็นผู้ที่มีทักษะวิชาชีพและทักษะชีวิตเป็นอย่างดีแต่ยังขาดทักษะภาษาอังกฤษ จึงทำให้เสียเสียโอกาสความก้าวหน้าในสายงานที่ปฏิบัติ ทั้งๆ ที่เป็นผู้มีฝีมือในการทำงานดีกว่าคนอื่น (อนันท์ งามสะอาด, 2558)

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษแก่นักเรียน นักศึกษา โดยมุ่งหวังที่จะพัฒนานักเรียน นักศึกษา ให้มีพัฒนาการด้านทักษะภาษาอังกฤษที่ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะภาษาอังกฤษที่เน้นการสื่อสารเพื่ออาชีพและภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่ใช้สื่อความหมายไปทั่วโลก และถือเป็น working language ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2559) และสำหรับการเรียนรู้ภาษาอังกฤษจากการเรียนการสอนแบบโครงงานนั้นถือว่า เมื่อผู้เรียนทำโครงงานเสร็จสมบูรณ์จึงจำเป็นต้องใช้ทักษะด้านการพูดในการนำเสนอโครงงานและกระบวนการทำโครงงานภาษาอังกฤษ กิจกรรมดังกล่าวเป็นส่วนช่วยในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนได้ การสอนโดยใช้โครงงานเป็นการจัดสภาพการณ์ของการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนได้ร่วมเลือกทำโครงงานที่ตนสนใจโดยร่วมกันสำรวจ สังเกตและกำหนดเรื่องที่น่าสนใจ วางแผนในการทำโครงงานร่วมกัน ศึกษาหาข้อมูล ความรู้ที่จำเป็นและลงมือปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้จนได้ข้อค้นพบหรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ แล้วจึงเขียนรายงานและนำเสนอต่อสาธารณชน เก็บข้อมูล แล้วนำผลงานและประสบการณ์ทั้งหมดมาอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดและสรุปผลการเรียนรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์ที่ได้รับทั้งหมด (ทีศนา แซมมณี, 2555:139)

จากข้อมูล พล.อ.ดาว์พงษ์ รัตนสุวรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (2559) ได้เปิดเผยถึงผลสำรวจการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขัน World Competitiveness Center ของ International Institute for Management Development หรือ IMD พบว่าปี 2559 อันดับความสามารถในการ แข่งขันของประเทศไทย ชยับจากอันดับที่ 30 เป็น 28 ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่น่ายินดีที่ภาครัฐและเอกชนได้ร่วมมือกันทำงานอย่างเข้มแข็ง แต่หากวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกแล้วยังพบว่าการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานของไทยยังมีจุดอ่อน อาทิ ด้านการศึกษา โดยเฉพาะทักษะภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นหนึ่งในปัญหาของประเทศไทย IMD มองว่าประเทศไทยควรเร่งพัฒนาภาษาอังกฤษให้มีความเข้มแข็ง ถึงจะเพิ่มขีดความสามารถแข่งขันกับประเทศอื่นๆได้ ซึ่งในการประชุมกระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ได้เสนอแผนในการพัฒนาภาษาอังกฤษ เร่งยกระดับภาษาอังกฤษอย่างจริงจังเน้นเด็กที่กำลังจะสำเร็จการศึกษาในปีสุดท้ายทั้งระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) เพื่อให้มีทักษะในการสื่อสารภาษาอังกฤษได้ทันทีเมื่อสำเร็จการศึกษา เพราะจะเป็นกำลังหลักสำคัญที่จะช่วยเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันในด้านต่างๆ ของประเทศในอนาคต (หนังสือพิมพ์ไทยรัฐออนไลน์ ฉบับวันที่ 3 มิถุนายน 2559) ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเร่งพัฒนาให้นักศึกษามีความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษในระดับที่สามารถสื่อสารในชีวิตประจำวัน และสามารถแข่งขันในตลาดแรงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการทบทวนวรรณกรรมด้านวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Learner-centered approach) พบว่า กระบวนการเรียนรู้จากโครงงานเป็นวิธีที่สามารถส่งเสริมทักษะการพูดของผู้เรียน และภาษาอังกฤษแบบโครงงานเป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้เรียนอีกประการหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อติกานต์ ทองมาก (2552) ที่พบว่าโครงงานเป็นวิธีการสอนให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การทำโครงงานต้องเริ่มต้นจากผู้เรียน เป็นผู้คิด ลงมือปฏิบัติ หาทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นโดยมีผู้สอนคอยแนะนำช่วยเหลือ และนำเสนอผลงาน

การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการ หรือโครงการเป็นฐาน (Project Based Learning) จึงเป็นแนวทางเลือกหนึ่งที่ยอมรับว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนทุกระดับการศึกษา ซึ่งผู้เรียนสามารถค้นคว้าและสร้างสรรค์ความรู้เชิงนวัตกรรมด้วยตนเองและเห็นความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่กับวิชาการที่จะสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้นอกจากนี้กิจกรรมโครงการยังเป็นกิจกรรมที่เน้นการสร้างความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนโดยการบูรณาการความรู้ต่างๆที่เชื่อมต่อกัน และส่งเสริมการร่วมคิด ร่วมทำ โครงการเป็นกิจกรรมที่สามารถพัฒนาผู้เรียนที่อยู่ในสังคมของแหล่งข้อมูลข่าวสารที่หลากหลายและทันสมัยผู้เรียนต้องมีความสามารถในการเลือกสรรให้ถูกต้องและเหมาะสมกับระดับและวัยของตนเอง รวมไปถึงความสามารถที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาประยุกต์ใช้กับชีวิตจริงได้เป็นอย่างดี และกิจกรรมโครงการยังสามารถปฏิรูปผู้เรียนในสังคมไทยให้รู้จักสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนที่เรียกว่า การศึกษาตลอดชีวิต (Life-Long Education) (ลัดดา ศิลาน้อย และ อังคณา ตุงคะสมิต, 2553)

การทบทวนวรรณกรรม

ยุทธ (ยุทธพงษ์) ไกยวรรณ (2546:14) ได้กล่าวว่า โครงการเป็นกระบวนการที่เน้นกิจกรรมโดยนักเรียนเป็นผู้คิดค้น วางแผน และลงมือปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ อาศัยเครื่องมือ ภายใต้คำแนะนำ การกระตุ้นความคิด การทำงานจากครูหรือผู้เชี่ยวชาญ โดยมีหลักการ คือ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดเอง วางแผนการทำงานเอง ลงมือปฏิบัติเอง นำเสนอโครงการ และร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์และประเมินผล

พิมพันธ์ เตชะคุปต์ และ คณะ (2556:25) กล่าวว่า การทำโครงการ หมายถึง การศึกษาเพื่อค้นพบความรู้ใหม่ สิ่งประดิษฐ์ใหม่และวิธีการใหม่ ด้วยตัวของนักเรียนเอง โดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์มีครูอาจารย์และผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ให้คำปรึกษา ความรู้ใหม่ สิ่งประดิษฐ์ใหม่และวิธีการใหม่นั้นทั้งนักเรียนและครูไม่เคยรู้หรือมีประสบการณ์มาก่อน (unknown by all)

สุคนธ์ ลินธพานนท์ และ คณะ (2554:100) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้แบบโครงการ คือ เป็นวิธีการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียน ได้ศึกษาค้นคว้า กระทำในสิ่งที่ตนสนใจและเป็นผู้วางแผนการทำงานได้ด้วยตนเอง โดยมีผู้สอนเป็นผู้ให้คำปรึกษาหรือเสนอแนะแนวทาง ผู้เรียนจะต้องฝึกกระบวนการทำงานอย่างมีขั้นตอน คือวางแผนการดำเนินงาน ด้วยการเขียนโครงการเสนอผู้สอน เมื่อได้รับการอนุมัติก็จะดำเนินงานตามแผน เก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล สรุปแผนการดำเนินงานและรายงานการปฏิบัติงาน รายงานสภาพปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไข

ศุขฤทัย โยเหลา และ คณะ (2557: 19-20) กล่าวว่าจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงการเป็นฐาน หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่มีครูเป็นผู้กระตุ้นเพื่อนำความสนใจที่เกิดจากตัวนักเรียนมาใช้ในการทำกิจกรรมค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวนักเรียนเอง นำไปสู่การเพิ่มความรู้ที่ได้จากการลงมือปฏิบัติ การฟังและการสังเกตจากผู้เชี่ยวชาญ โดยนักเรียนมีการเรียนรู้ผ่านกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม ที่จะนำมาสู่การสรุปความรู้ใหม่ มีการเขียนกระบวนการจัดทำโครงการ และได้ผลการจัดกิจกรรมเป็นผลงานแบบรูปธรรม

ลัดดา ภูเกียรติ (2552:52-67, 72-75) ได้สรุปการประเมินผลของโครงการไว้ คือการจัดทำรายงาน คิด และหาวิธีการนำเสนอผลงานที่เหมาะสมกับโครงการที่ทำ เตรียมการนำเสนอผลที่ได้จากการทำโครงการเพื่อให้ผู้อื่นมีความเข้าใจในการศึกษาของตนเองหรือกลุ่มอย่างชัดเจน ทั้งในด้านกระบวนการศึกษาหรือการดำเนินงานและผลที่

ได้จากการศึกษาในเรื่องนั้น โดยมีครูดูแลให้คำแนะนำหรือให้คำปรึกษาและจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนนำเสนอผลงานได้อย่างราบรื่น

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาและกระทรวงศึกษาธิการ (2550) ได้กล่าวถึงประเภทและขั้นตอนของการสอนแบบโครงการ ดังนี้

1. ขั้นนำเสนอ หมายถึง ขั้นที่ผู้สอนให้ผู้เรียนศึกษาใบความรู้ กำหนดสถานการณ์ ศึกษาสถานการณ์ เล่นเกม ดูรูปภาพ หรือผู้สอนใช้เทคนิคการตั้งคำถามเกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ที่กำหนดในแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผน เช่น สาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ที่เป็นขั้นตอนของโครงการเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการเรียนรู้

2. ขั้นวางแผน หมายถึง ขั้นที่ผู้เรียนร่วมกันวางแผน โดยการระดมความคิด อภิปรายหรือข้อสรุปของกลุ่ม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ

3. ขั้นปฏิบัติ หมายถึง ขั้นที่ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรม เขียนสรุปรายงานผลที่เกิดขึ้นจากการวางแผนร่วมกัน

4. ขั้นประเมินผล หมายถึง ขั้นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง โดยให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ ที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ โดยมีผู้สอน ผู้เรียนและเพื่อนร่วมกันประเมิน

วิจารณ์ พานิช (2555:71-75) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการสอนแบบโครงการไว้ว่า หากต้องการให้การเรียนรู้มีพลังและฝังในตัวผู้เรียนได้ ต้องเป็นการเรียนรู้ที่เรียนโดยการลงมือทำเป็นโครงการ (Project) ร่วมมือกันทำเป็นทีม และทำกับปัญหาที่มีอยู่ในชีวิตจริง ซึ่ง ส่วนของ วงล้อ แต่ละขั้น ได้แก่ Define, Plan, Do, Review และ Presentation

1. Define คือ ขั้นตอนการทำให้สมาชิกของทีมงาน รวมทั้งครูด้วยมีความชัดเจนร่วมกันว่า คำถาม ปัญหา ประเด็น ความท้าทายของโครงการคืออะไร และเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อะไร

2. Plan คือ การวางแผนการทำงานในโครงการ ครูก็ต้องวางแผน กำหนดทางหนีทีไล่ในการทำหน้าที่ได้ รวมทั้งเตรียมเครื่องอำนวยความสะดวกในการทำโครงการของนักเรียน และที่สำคัญ เตรียมคำถามไว้ถามทีมงานเพื่อกระตุ้นให้คิดถึงประเด็นสำคัญบางประเด็นที่นักเรียนมองข้าม โดยถือหลักว่า ครูต้องไม่เข้าไปช่วยเหลือจนทีมงานขาดโอกาสคิดเองแก้ปัญหาเอง นักเรียนที่เป็นทีมงานก็ต้องวางแผนงานของตน แบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบ การประชุมพบปะระหว่างทีมงาน การแลกเปลี่ยนข้อค้นพบแลกเปลี่ยนคำถาม แลกเปลี่ยนวิธีการ ยิ่งทำความเข้าใจร่วมกันไว้ชัดเจนเพียงใด งานในขั้น Do ก็จะได้ผลดีเพียงนั้น

3. Do คือ การลงมือทำ มักจะพบปัญหาที่ไม่คาดคิดเสมอ นักเรียนจึงจะได้เรียนรู้ทักษะในการแก้ปัญหา การประสานงาน การทำงานร่วมกันเป็นทีม การจัดการความขัดแย้ง ทักษะในการทำงานภายใต้ทรัพยากรจำกัด ทักษะในการค้นหาความรู้เพิ่มเติมทักษะในการทำงานในสภาพที่ทีมงานมีความแตกต่างหลากหลาย ทักษะการทำงานในสภาพกดดัน ทักษะในการบันทึกผลงาน ทักษะในการวิเคราะห์ผล และแลกเปลี่ยนข้อวิเคราะห์กับเพื่อนร่วมทีม เป็นต้น ในขั้นตอน Do นี้ ครูเพื่อศิษย์จะได้มีโอกาสสังเกตทำความเข้าใจและเข้าใจศิษย์เป็นรายคน และเรียนรู้หรือฝึกทำหน้าที่เป็น “วิทยากร” และได้ช่วย

4. Review คือ การที่ทีมนักเรียนจะทบทวนการเรียนรู้ ที่ไม่ใช่แค่ทบทวนว่าโครงการได้ผลตามความมุ่งหมายหรือไม่ แต่จะต้องเน้นทบทวนว่างานหรือกิจกรรม หรือพฤติกรรมแต่ละขั้นตอนได้ให้บทเรียนอะไรบ้าง เอาทั้งขั้นตอนที่เป็นความสำเร็จและความล้มเหลวมาทำความเข้าใจ และกำหนดวิธีทำงานใหม่ที่ต้องการต้องเหมาะสมรวมทั้งเอาเหตุการณ์ระทึกใจ หรือเหตุการณ์ที่ภาคภูมิใจ ประทับใจ มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ขั้นตอนนี้เป็นการเรียนรู้แบบทบทวนไตร่ตรอง (reflection) หรือในภาษา KM เรียกว่า AAR (After Action Review)

5. Presentation คือ การนำเสนอโครงการต่อชั้นเรียน เป็นขั้นตอนที่ให้การเรียนรู้ทักษะอีกชุดหนึ่ง ต่อเนื่องกับขั้นตอน Review เป็นขั้นตอนที่ทำให้เกิดการทบทวนขั้นตอนของงานและการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นอย่างเข้มข้น แล้วเอามาเสนอในรูปแบบที่เร้าใจ ให้อารมณ์และให้ความรู้ (ปัญญา) ที่งานของนักเรียนอาจสร้างนวัตกรรมในการนำเสนอก็ได้ โดยอาจเขียนเป็นรายงาน และนำเสนอเป็นการรายงานหน้าชั้น มี เพาเวอร์พอยท์ (PowerPoint) ประกอบ หรือจัดทำวีดิทัศน์นำเสนอ หรือนำเสนอเป็นละคร เป็นต้น

สำหรับการประเมินโครงการนั้น วัฒนา มัคสมัน (2554) ได้นำเสนอกรอบแนวทางในการประเมินโครงการ ดังนี้

1. การประเมินพัฒนาการของผู้เรียน การประเมินการเรียนการสอนตามรูปแบบนี้เป็นส่วน หนึ่งของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามปกติตามแนวของหลักสูตร ซึ่งมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และคุณลักษณะตามวัยที่กำหนดในหลักสูตร นอกจากนั้นรูปแบบการเรียนการสอน ยังมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ผู้เรียนสามารถลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามความสนใจดังนั้นการประเมินผลตามรูปแบบนี้ จึงเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนตามหลักสูตร

2. การประเมินโครงการ ในการประเมินโครงการจะต้องคำนึงถึงผู้เรียนที่ได้ศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลุ่มลึกลงไป ในรายละเอียดของเรื่องนั้น ๆ ด้วยกระบวนการต่างๆ จนพบคำตอบที่ต้องการ ผู้เรียนได้มีโอกาสหรือประสบการณ์ตรงในการลงมือปฏิบัติในเรื่องนั้น ๆ เกิดความรู้ใหม่จากกระบวนการศึกษาโครงการ และผู้เรียนได้นำเสนอกระบวนการศึกษา

3. การวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง ใช้เพื่อประเมินคุณลักษณะการเห็นคุณค่าชัดเจน แนวทางการประเมินนั้นจะต้องมีมาตรฐานวัดว่านักเรียนทำอะไรได้สำเร็จ และความสำเร็จอยู่ในระดับใด ซึ่งเรียกว่า รูบริค (Rubric) สิ่งที่ต้องประเมินและเกณฑ์การประเมิน การประเมินโครงการโดยทั่วไปสามารถประเมินได้จากหลายอย่างดังต่อไปนี้ เช่น ประเมินผลงานหรือชิ้นงาน, ประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม, ประเมินการเสนอหัวข้อโครงการ, ประเมินรายงานโครงการ 5 บท, ประเมินจากการแสดงผลงานและนำเสนอผลงาน เช่น บ้ายแสดงผลงาน โปสเตอร์ การนำเสนอปากเปล่า

ลัดดา ภูเกียรติ (2552) ได้กล่าวว่าการประเมินโครงการ เป็นการประเมินตามสภาพจริงและการ ประเมินอิงการปฏิบัติ ซึ่งพิจารณาได้จากการประเมินพฤติกรรมการทำงานของผู้เรียน การประเมินกระบวนการปฏิบัติโครงการ และการประเมินชิ้นงาน หรือสิ่งประดิษฐ์ที่ได้จากการทำโครงการ โดยการประเมินสามารถประเมินเป็นระยะตลอดเวลาที่ผู้เรียนปฏิบัติโครงการ ผลจากการประเมินสามารถนำไปปรับปรุงการปฏิบัติโครงการและตัดสินผลการเรียนของผู้เรียน ขั้นตอนการประเมินโครงการ โดยที่ศึกษาคุณลักษณะของกิจกรรม หรือภาระงานที่ต้องการ

ประเมินนักเรียนและครูกำหนดหัวข้อการประเมิน และเป้าหมายการประเมิน วิเคราะห์คุณลักษณะ หรือทักษะ ตามหัวข้อที่กำหนด สร้างตารางแสดงมิติที่ใช้บอกคุณภาพของงานแต่ละระดับ และกำหนดค่าคะแนน

วิธีการวัดและประเมินโครงการ การประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม โดยใช้ แบบสังเกต, แบบสอบถาม, แบบสัมภาษณ์, แบบบันทึกพฤติกรรมรายบุคคลหรือรายกลุ่ม, แบบประเมินพฤติกรรม และแบบประเมินตนเองของนักเรียน

การประเมินกระบวนการปฏิบัติโครงการ โดยใช้ แบบบันทึกการปฏิบัติงาน, แบบประเมินการออกแบบการทดลอง/การวางแผน การรวบรวมข้อมูล, แบบประเมินเค้าโครงของโครงการ, และแบบประเมินการใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

การประเมินผลงานหรือสิ่งประดิษฐ์จากการทำโครงการ โดยใช้ แบบประเมินการเขียนรายงานโครงการ, แบบประเมินส่วนประกอบของแผนโครงการ, แบบประเมินการนำเสนอโครงการด้วยวาจา และแบบประเมินการตอบคำถามเกี่ยวกับโครงการ

จากความจำเป็นดังกล่าวข้างต้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษา ที่ต้องใช้ทักษะด้านการพูดในการติดต่อสื่อสาร และการทำงานในสถานประกอบการในอนาคต ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะนำกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนแบบโครงการเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของผู้เรียน โดยการใช้โครงการเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษในรายวิชา 3000-1204 ภาษาอังกฤษโครงการ ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรชั้นสูงปีที่ 2 สาขา อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ในกระบวนการทำโครงการ และสามารถนำทักษะภาษาอังกฤษไปใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารนำเสนอข้อมูลจากโครงการ และหลักการทำโครงการตามหลักแนวคิดและกระบวนการของการทำภาษาอังกฤษโครงการ

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาทักษะด้านการพูดนำเสนอข้อมูลทางภาษาอังกฤษของผู้เรียนโดยวิธีการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบโครงการ
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อทักษะการพูดภาษาอังกฤษที่ได้รับจากการเรียนโดยวิธีการสอนภาษาอังกฤษแบบโครงการของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 2 วิทยาลัยเทคนิคน่าน จังหวัดน่าน จำนวน 514 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 2 สาขา อิเล็กทรอนิกส์ วิทยาลัยเทคนิคน่าน จังหวัดน่าน จำนวน 23 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive random sampling)

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาภาษาอังกฤษโครงการ รหัสวิชา 3000-1204 จำนวน 5 ระยะเวลา 18 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง โดยกำหนดหัวข้อภาษาอังกฤษโครงการตาม หลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2557 ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาเรียนรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการทำโครงการ ภาษาอังกฤษ สามารถนำภาษาอังกฤษไปใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสาร ตลอดจนตระหนักและเห็นประโยชน์ของการใช้ภาษาอังกฤษในงานอาชีพและการศึกษาต่อ

การจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงการเป็นฐาน ที่ปรับจากการศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบ Project-Based Learning (PBL) ที่ได้จากโครงการสร้างชุดความรู้เพื่อสร้างเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของเด็กและเยาวชน: จากประสบการณ์ความสำเร็จของโรงเรียนไทย ของ ดุษฎี โยเหลาและคณะ (2557)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบทดสอบด้านทักษะการพูด

การสร้างแบบทดสอบทักษะการพูด เพื่อคำนึงถึงองค์ประกอบความสามารถในด้านการพูด เพื่อวัดความรู้ความสามารถของผู้เรียน พูดได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ซึ่งเป็นแบบทดสอบสัมภาษณ์โดยผู้วิจัยเป็นผู้ประเมิน โดยปรับและประยุกต์ตามรูปแบบของ Clark (1972) เป็นระบบการให้คะแนนที่ใช้กับนักศึกษาเมื่อวัดระดับความสามารถ ซึ่งมีรายงานการประเมินพฤติกรรมด้านทักษะการพูด 5 ด้าน คือ ด้านคำศัพท์ ด้านการออกเสียง ด้านเนื้อหา ด้านความคล่องแคล่วในการพูด การใช้เวลา และ ด้าน การแสดงท่าทางน้ำเสียงประกอบการพูด โดยครูเป็นผู้ประเมินโดยประเมินผลก่อนเรียนและหลังการเรียน โดย แบ่งเป็น 4 ระดับ โดยใช้ลักษณะตาม rubric scale ตามแนวคิดของ ลิเคอร์ธ (Likert)

2. แบบประเมินตนเองด้านทักษะการพูด

การประเมินตนเองด้านทักษะการพูด นักศึกษาเป็นผู้ประเมินตนเอง ในการประเมินด้านทักษะการพูดของตนเอง นักศึกษาประเมินตนเองในด้านการพูด หลังจากเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษโครงการว่ามีผลต่อการพูดของตนเองอย่างไรบ้าง โดยมีการปรับและประยุกต์โดยปรับจากเกณฑ์ของการให้คะแนนของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2555) ผู้ประเมินให้ระดับความสามารถการพูด 3 ด้าน คือ ความคล่องแคล่วในการพูด ความถูกต้องทางภาษา และการสื่อความหมาย โดยเกณฑ์การให้คะแนนย่อยของแต่ละด้าน แบ่งออกเป็น 5 ระดับซึ่งแต่ละระดับมีความหมาย ดังนี้ 5 หมายถึง มากที่สุด 4 หมายถึง มาก 3 หมายถึง ปานกลาง 2 หมายถึง น้อย และ 1 หมายถึง น้อยที่สุด ปรับจากเกณฑ์การให้คะแนนทักษะการพูดภาษาอังกฤษของ เออร์(1996:135) และ ฮีตัน (1990:68-71)

3. การประเมินคุณภาพด้านทักษะการพูดในการนำเสนอโครงการ

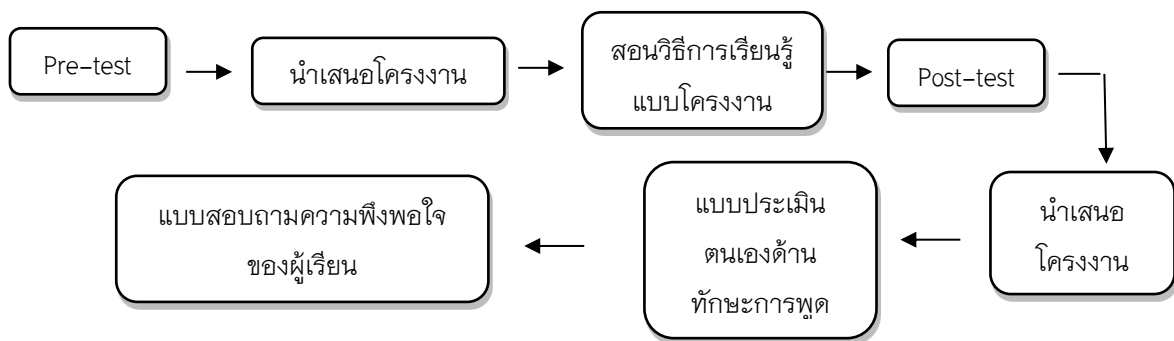
การประเมินด้านทักษะการพูดในการนำเสนอโครงการ ครูผู้สอนเป็นผู้ประเมินโดยนักศึกษาจัดทำโครงการภาษาอังกฤษที่ตนเองสนใจและตามความถนัดที่มีรูปแบบตามขั้นตอนของโครงการที่เรียบร้อยแล้ว เป็นการนำเสนอผลงานที่ตนเองจัดทำขึ้น โดยหลักการนำเสนอ (presentation) ที่เรียนมาแล้ว โดยผู้ประเมินได้ทดสอบผู้เรียนก่อนเรียน

และหลังเรียนเพื่อดูผลการพัฒนาของผู้เรียนโดยให้ระดับความสามารถแบ่งออกเป็น 6 ด้าน คือ ความสามารถในการพูด, ความถูกต้องด้านเนื้อหา, บุคลิกภาพ, โสตทัศนูปกรณ์, การจัดสรรเวลา และการตอบคำถาม โดยแต่ละด้านมีคะแนนการประเมินที่แบ่งเป็น 5 ระดับดังนี้ 5 หมายถึง มากที่สุด 4 หมายถึง มาก 3 หมายถึง ปานกลาง 2 หมายถึง น้อย และ 1 หมายถึง น้อยที่สุดปรับจากเกณฑ์การให้คะแนนทักษะการพูดภาษาอังกฤษแบบ Foreign Service Institute (Clark,1972)

4. แบบสอบถามความพึงพอใจต่อทักษะการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนแบบโครงการเพื่อพัฒนาทักษะพูดภาษาอังกฤษ โดยให้นักศึกษาตอบแบบสอบถาม ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการนำเสนอข้อมูล, ด้านกิจกรรมการเรียนรู้, ด้านทักษะการสื่อสารและการใช้ภาษา, ด้านทักษะทางปัญญา และด้านการนำไปใช้ โดยแต่ละด้านมีคะแนนการประเมินที่แบ่งเป็น 5 ระดับดังนี้ ดังนี้ 5 หมายถึง มากที่สุด 4 หมายถึง มาก 3 หมายถึง ปานกลาง 2 หมายถึง น้อย และ 1 หมายถึง น้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาภาษาอังกฤษโครงการ รหัสวิชา 3000-1204 ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 23 คน โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรายละเอียดในแผนภาพที่ 1 ดังนี้

แผนภาพที่ 1 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนในการจัดกิจกรรม เริ่มกิจกรรมการเรียนรู้โดยการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) ในด้านทักษะการพูดโดยครูผู้สอนเป็นผู้ประเมินโดยวิธีการสัมภาษณ์ และทดสอบก่อนเรียนในการนำเสนอโครงการ โดยครูเป็นผู้ประเมิน และเมื่อครูผู้สอนได้ดำเนินการสอนวิธีการเรียนรู้แบบโครงการ ได้มีการทดสอบด้านทักษะการพูด (Post-test) โดยครูผู้สอนเป็นผู้ประเมินโดยวิธีการสัมภาษณ์ และการนำเสนอโครงการหลังจากการที่นักศึกษาได้เรียนรู้วิธีการและขั้นตอนการนำเสนอผลงานของตนเอง ครูผู้สอนเป็นผู้ประเมิน หลังจากการที่นักศึกษาได้เรียนรู้ถึงกระบวนการเรียนการสอนแบบโครงการแล้ว ให้นักศึกษาประเมินตนเองในด้านทักษะการพูด และตอบแบบสอบถามความพึงพอใจต่อทักษะการพูดภาษาอังกฤษโดยการเรียนรู้จากการใช้วิธีการสอนแบบโครงการ นำคะแนนที่ได้ มาวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้โปรแกรม SPSS แล้วนำมาแปลผลและรายงานผล

ผลการศึกษา

ผลการใช้วิธีการสอนแบบโครงงานเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ได้แบ่งออกเป็น 5 ตอน

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 การประเมินความสามารถด้านทักษะการพูด

ตอนที่ 3 การประเมินตนเองด้านทักษะการพูด

ตอนที่ 4 การประเมินด้านทักษะการพูดในการนำเสนอโครงงาน

ตอนที่ 5 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อทักษะการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนแบบโครงงานเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษ

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 23 คน และศึกษาอยู่ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 2 สาขาอิเล็กทรอนิกส์ วิทยาลัยเทคนิคน่าน จังหวัดน่าน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 82.6 และเป็นนักศึกษาหญิง จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 17.4

ตอนที่ 2 ผลการประเมินความสามารถด้านทักษะการพูด

ผลการศึกษาความสามารถในการพูด ของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 สาขาอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ของครูผู้สอน ก่อนและหลังการทดลอง มาวิเคราะห์เปรียบเทียบและนำเสนอผลการศึกษา ดังตาราง 1

ตาราง 1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านทักษะการพูด ของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 สาขาอิเล็กทรอนิกส์ ก่อนและหลังเรียน

รายการ	ระดับคะแนน					
	ก่อนการทดลอง			หลังการทดลอง		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1.ด้านคำศัพท์ จำนวน และ โครงสร้างภาษา	1.83	.71	ปานกลาง	3.48	.51	มาก
2.ด้านการออกเสียง	1.61	.49	ปานกลาง	3.52	.51	มากที่สุด
3.ด้านเนื้อหา	2.30	.47	ปานกลาง	3.48	.51	มาก
4.ด้านความคล่องแคล่ว/การใช้เวลา	2.57	.50	มาก	3.61	.49	มากที่สุด
5. ด้านการแสดงท่าทาง/น้ำเสียง ประกอบการพูด	1.96	.20	ปานกลาง	3.61	.49	มากที่สุด
เฉลี่ย	2.05	.47	ปานกลาง	3.53	.50	มากที่สุด

จากตาราง 1 พบว่า ความสามารถด้านทักษะการพูด ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 สาขาอิเล็กทรอนิกส์ ในแต่ละด้าน ในภาพรวมก่อนการทดลองอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.05$) และ หลังการทดลองอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 3.53$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่ 1 ด้านคำศัพท์ จำนวน และโครงสร้างภาษา ก่อนการทดลองอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 1.83$) และหลังการทดลอง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 3.48$) ข้อที่ 2 ด้านการออกเสียง ก่อนการทดลองอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 1.83$) และหลังการทดลอง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 3.52$) ข้อที่ 3 ด้านเนื้อหา ก่อนการทดลองอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.30$) และหลังการทดลอง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 3.48$) ข้อที่ 4 ด้านความคล่องแคล่ว/การใช้เวลา ก่อนการทดลองอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 2.57$) และหลังการทดลอง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 3.61$) และข้อที่ 5 ด้านการแสดงท่าทาง/น้ำเสียงประกอบการพูด ก่อนการทดลองอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 1.96$) และหลังการทดลอง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 3.61$)

ตอนที่ 3 ผลการประเมินตนเองด้านทักษะการพูด

การประเมินตนเองด้านทักษะการพูด นักศึกษาเป็นผู้ประเมินตนเอง หลังสิ้นสุดการทดลอง ผู้วิจัยนำผลการประเมินตนเองด้านทักษะการพูด ประกอบด้วย 3 ด้าน ด้านความคล่องแคล่วในการพูด, ด้านความถูกต้องทางภาษา, และด้านสื่อความหมาย จากกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์และแปลผล โดยรายละเอียดปรากฏ ดังตารางที่ 2

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินตนเองด้านทักษะการพูดภาษาอังกฤษ
ด้านความคล่องแคล่วในการพูด

ข้อที่	รายการคำถาม	\bar{X}	S.D.	แปลความหมาย
1	ฉันสามารถพูดออกเสียงได้ชัดเจนถูกต้องใช้ภาษาคล่องแคล่วได้ดี	3.17	.49	ปานกลาง
2	ฉันมีความเชื่อมั่นในตนเอง ในการพูดตามสถานการณ์ต่างๆ	3.65	.71	มาก
3	ฉันสามารถสนทนาแลกเปลี่ยนข้อมูลได้ทันเวลา	3.48	.79	ปานกลาง
4	ฉันสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในการพูดได้	3.48	.84	ปานกลาง
	เฉลี่ย	3.44	.71	ปานกลาง

จากตาราง 2 พบว่า ความเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการประเมินตนเองด้านทักษะการพูดภาษาอังกฤษด้านความคล่องแคล่วในการพูด ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.44$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อ 2 ฉันมีความเชื่อมั่นในตนเอง ในการพูดตามสถานการณ์ต่างๆ ($\bar{x} = 3.65$) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ข้อที่ 3 ฉันสามารถสนทนาแลกเปลี่ยนข้อมูลได้ทันเวลา ($\bar{x} = 3.48$) และข้อที่ 4 ฉันสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในการพูด

ได้ ($\bar{x} = 3.48$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดได้แก่ ข้อที่ 1 ฉันสามารถพูดออกเสียงได้ชัดเจนถูกต้องใช้ภาษาสั้นไหลได้ดี ($\bar{x} = 3.17$)

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินตนเองด้านทักษะการพูดภาษาอังกฤษ
ด้านความถูกต้องทางภาษา

ข้อที่	รายการคำถาม	\bar{X}	S.D.	แปล ความหมาย
1	ฉันสามารถใช้ภาษาได้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์	3.39	.78	ปานกลาง
2	ฉันพยายามแก้ไขข้อบกพร่องด้านการใช้ภาษา	3.74	.75	มาก
3	ฉันสามารถออกเสียงได้ถูกต้อง ชัดเจน	3.57	.59	มาก
4	ฉันสามารถแบ่งวรรคตอนในการพูดได้ดี มีจังหวะในการพูด	3.61	.65	มาก
	เฉลี่ย	3.57	.69	มาก

จากตาราง 3 พบว่า ความเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการประเมินตนเองด้านความถูกต้องทางภาษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.57$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อ 2 ฉันพยายามแก้ไขข้อบกพร่องด้านการใช้ภาษา ($\bar{x} = 3.74$) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ข้อที่ 4 ฉันสามารถแบ่งวรรคตอนในการพูดได้ดี มีจังหวะในการพูด ($\bar{x} = 3.61$) และข้อที่ 3 ฉันสามารถออกเสียงได้ถูกต้อง ชัดเจน ($\bar{x} = 3.57$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดได้แก่ ข้อที่ 1 ฉันสามารถใช้ภาษาได้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ ($\bar{x} = 3.39$)

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินตนเองด้านทักษะการพูดภาษาอังกฤษ
ด้านการสื่อความหมาย

ข้อที่	รายการคำถาม	\bar{X}	S.D.	แปล ความหมาย
1	ฉันสามารถสื่อสารให้ผู้ฟังเข้าใจในระหว่างสนทนา	3.39	.89	ปานกลาง
2	ฉันใช้ท่าทางประกอบและใช้น้ำเสียงที่สนใจดีและสบสายตามผู้ฟัง	3.30	.92	ปานกลาง
3	ฉันเลือกใช้คำศัพท์และภาษาที่ง่ายต่อการเข้าใจ	3.70	.55	มาก
4	ฉันยกตัวอย่างประกอบและอธิบายเพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจง่าย	3.43	.78	ปานกลาง
	เฉลี่ย	3.45	.79	มาก

จากตาราง 4 พบว่า ความเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการประเมินตนเองด้านการสื่อสารความหมายในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.45$) เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า ข้อ 3 ฉันทักเลือกใช้คำศัพท์และภาษาที่ง่ายต่อการเข้าใจ ($\bar{x} = 3.70$) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ข้อที่ 4 ฉันทักตัวอย่างประกอบและอธิบายเพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจง่าย ($\bar{x} = 3.43$) และข้อที่ 1 ฉันทักสามารถสื่อสารให้ผู้ฟังเข้าใจในระหว่างสนทนา ($\bar{x} = 3.57$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดได้แก่ ข้อที่ 2 ฉันทักใช้ท่าทางประกอบและโน้มน้าวความสนใจดีและสบายตาผู้ฟัง ($\bar{x} = 3.30$)

ตอนที่ 4 ผลการประเมินด้านทักษะการพูดในการนำเสนอโครงการ

การประเมินด้านโครงการทักษะการพูด เมื่อนำผลการวิเคราะห์ การประเมินโครงการด้านทักษะการพูดของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 สาขาอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งประเมินการนำเสนอโครงการโดยครูผู้สอน ในการทดลองก่อนและหลังเรียน ผลปรากฏ ปรากฏดังตารางที่ 5

ตาราง 5 ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านทักษะการพูดนำเสนอโครงการ ของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 สาขาอิเล็กทรอนิกส์ ก่อนและหลังเรียน

รายการ	ระดับคะแนน					
	ก่อนการทดลอง			หลังการทดลอง		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1.ความสามารถในการพูด	1.87	.67	น้อย	3.50	.51	มาก
2.ความถูกต้องด้านเนื้อหา	2.50	.51	ปานกลาง	3.79	.65	มาก
3.บุคลิกภาพ	3.08	.65	ปานกลาง	4.41	.50	มาก
4.สไตล์การนำเสนอ	2.83	.63	ปานกลาง	4.66	.48	มากที่สุด
5.การจัดสรรเวลา	2.41	.50	น้อย	4.20	.65	มาก
6.การตอบคำถาม	1.70	.55	น้อย	4.04	.69	มาก
เฉลี่ย	2.39	.60	น้อย	4.10	.58	มาก

จากตาราง 5 พบว่า เมื่อนำผลการประเมินมาวิเคราะห์ด้านทักษะการพูดนำเสนอโครงการ ซึ่งประเมินโดยครูผู้สอน ในแต่ละด้าน ในภาพรวมก่อนการทดลองอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.39$) และ หลังการทดลองอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.10$) เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า ข้อที่ 1 ความสามารถในการพูด ก่อนการทดลองอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 1.87$) และ หลังการทดลอง อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.50$) ข้อที่ 2 ความถูกต้องด้านเนื้อหา ก่อนการทดลองอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.50$) และหลังการทดลอง อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.79$) ข้อที่ 3 บุคลิกภาพ ก่อนการทดลองอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.08$) และหลังการทดลอง อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.41$) ข้อที่ 4 สไตล์การนำเสนอ ก่อนการทดลองอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.83$) และหลังการทดลอง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.66$) ข้อที่ 5 การจัดสรรเวลา ก่อนการทดลองอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.41$) และหลังการทดลอง อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.10$)

ตอนที่ 5 แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อทักษะการพูดภาษาอังกฤษที่ได้รับจากการเรียนโดยวิธีการสอนภาษาอังกฤษแบบโครงการ

การตอบแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อทักษะการพูดภาษาอังกฤษที่ได้รับจากการเรียนโดยวิธีการสอนภาษาอังกฤษแบบโครงการ นักศึกษาเป็นผู้ตอบแบบสอบถามเมื่อหลังสิ้นสุดการทดลอง ซึ่งประกอบไปด้วย 5 ด้าน คือ ด้านการนำเสนอข้อมูล, ด้านกิจกรรมการเรียนรู้, ด้านทักษะการสื่อสารและการใช้ภาษา, ด้านทักษะทางปัญญา และด้านการนำไปใช้ นำผลจากกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์และแปลผล โดยรายละเอียดปรากฏ ดังตารางที่ 6

ตาราง 6 ผลการตอบแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อทักษะการพูดภาษาอังกฤษที่ได้รับจากการเรียนโดยวิธีการสอนภาษาอังกฤษแบบโครงการ

ข้อที่	รายการคำถาม	\bar{X}	S.D.	แปล ความหมาย
1	ด้านการนำเสนอข้อมูล ได้เรียนรู้ทักษะการนำเสนอข้อมูลเป็นภาษาอังกฤษจากโครงการ	4.39	.58	มาก
2	ได้เรียนรู้ทักษะกระบวนการทำภาษาอังกฤษโครงการ	4.22	.51	มาก
3	ได้เรียนรู้ทักษะการพูดและการเขียน การเลือกหัวข้อทำ ภาษาอังกฤษโครงการที่บูรณาการกับการศึกษาวิชาชีพ	4.43	.50	มาก
	ด้านกิจกรรมการเรียนรู้			
4	ใช้กระบวนการที่เข้าใจง่าย ไม่อยากจนเกินไป	4.26	.54	มาก
5	วิธีสอนทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะด้านการนำเสนอข้อมูล	4.30	.63	มาก
6	วิธีสอนเหมาะสมกับพื้นฐานของผู้เรียน	4.30	.47	มาก
	ด้านทักษะการสื่อสารและการใช้ภาษา			
7	ได้เรียนทักษะใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ทั้งการฟัง พูด อ่าน และเขียน ขั้นพื้นฐาน	4.30	.55	มาก
8	ได้เรียนทักษะเพื่อการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในการทำโครงการ	4.26	.68	มาก
9	สามารถบูรณาการความรู้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวม	4.22	.60	มาก
10	สามารถหาแนวทางในการแก้ปัญหาโดยใช้ความรู้ที่ได้รับจาก โครงการนี้	4.17	.77	มาก
	ด้านการนำไปใช้			
11	นำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.17	.77	มาก
12	สื่อสารภาษาอังกฤษขั้นพื้นฐานได้	4.26	.61	มาก
13	มีทัศนคติต่อภาษาอังกฤษที่ดีขึ้น	4.17	.65	มาก
	เฉลี่ย	4.17	.58	มาก

จากตาราง 6 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจต่อทักษะการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนแบบโครงการเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.17$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อ 3 ด้านการนำเสนอข้อมูล ได้เรียนรู้ทักษะการพูดและการเขียน การเลือกหัวข้อทำภาษาอังกฤษโครงการที่บูรณาการกับการศึกษาวิชาชีพ ($\bar{x} = 4.43$) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ข้อที่ 1 ด้านการนำเสนอข้อมูล ได้เรียนรู้ทักษะการนำเสนอข้อมูลเป็นภาษาอังกฤษจากโครงการ ($\bar{x} = 4.39$) และข้อที่ 5,6,7 ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ วิธีสอนทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะด้านการนำเสนอข้อมูล, วิธีสอนเหมาะสมกับพื้นฐานของผู้เรียน ด้านทักษะการสื่อสารและการใช้ภาษา ได้เรียนทักษะใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ทั้งการฟัง พูด อ่าน และเขียนขั้นพื้นฐาน ($\bar{x} = 4.30$) มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดได้แก่ ข้อที่ 10,11,13 ด้านทักษะทางปัญญา สามารถหาแนวทางในการแก้ปัญหาโดยใช้ความรู้ที่ได้รับจากโครงการนี้ และด้านการนำไปใช้ นำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวันได้และมีทัศนคติต่อภาษาอังกฤษที่ดีขึ้น ($\bar{x} = 4.17$)

สรุปผลและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการพัฒนาทักษะด้านการพูดนำเสนอข้อมูลทางภาษาอังกฤษของผู้เรียนโดยวิธีการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบโครงการโดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักศึกษาปริญญาตรีชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 สาขาอิเล็กทรอนิกส์ วิทยาลัยเทคนิคคนาน จังหวัดน่าน จำนวน 23 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ด้านทักษะการพูดเป็นแบบทดสอบสัมภาษณ์โดยผู้วิจัยเป็นผู้ประเมินก่อนและหลัง การเรียนรู้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบสมมุติฐานใช้การทดสอบทีแบบไม่อิสระ ด้านทักษะการพูดในการนำเสนอโครงการนั้นเมื่อนำผลมาประเมินและวิเคราะห์พบว่าก่อนเรียนอยู่ในระดับน้อยและเมื่อสิ้นสุดการทดลองอยู่ในระดับมาก ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนแบบโครงการภาษาอังกฤษ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ใช้ภาษาอังกฤษในสถานการณ์จริง โดยผู้เรียนทำโครงการที่ตนสนใจและรับผิดชอบงานตามความถนัดและความสนใจของตนเองภายใต้กรอบของโครงการเดียวกัน ส่งผลให้หลังการทดลองของนักศึกษามีความสามารถด้านทักษะการพูดสูงกว่าก่อนการทดลอง และนักศึกษายังมีความพึงพอใจที่มีต่อทักษะการพูดภาษาอังกฤษที่ได้รับจากการเรียนโดยวิธีการสอนภาษาอังกฤษแบบโครงการอยู่ในระดับมาก

ผู้วิจัยได้นำผลการทดลองของนักศึกษามาอภิปรายได้เป็นประเด็นต่างๆดังนี้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า คะแนนทดสอบความสามารถด้านทักษะการพูดหลังเรียนของนักศึกษาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่น เพราะว่านักศึกษาได้เรียนภาษาอังกฤษโดยใช้การเรียนการสอนแบบภาษาอังกฤษโครงการแล้วทำให้นักศึกษามีความมั่นใจและกล้าที่จะพูดและกล้าที่จะถ่ายทอดวิธีการ ความคิด และรูปแบบวิธีการในการพูดของตนเองมากยิ่งขึ้น เนื่องจากนักศึกษาได้ฝึกฝนการพูดภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่องและเป็นลำดับขั้นตอนตามวิธีการกระบวนการพูดการนำเสนอผลงานของโครงการ ทั้งนี้เพราะว่ากิจกรรมการเรียนรู้โดยการใช้วิธีการสอนภาษาอังกฤษแบบโครงการนั้น ส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษา เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโครงการมุ่งเน้นการพัฒนาความรู้ความสามารถทางภาษาอังกฤษตามความสนใจและความถนัดของนักศึกษา ทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้วิธีการ ขั้นตอนกระบวนการทำโครงการ การปฏิบัติ การวางแผนงาน และการประเมินผลอย่างเป็นระบบ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ อติกานต์ ทองมาก (2552) ที่พบว่าการ

จัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบโครงการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ใช้ภาษาอังกฤษในสถานการณ์จริงตามความถนัดและความสนใจของตนเอง โดยผู้เรียนทำโครงการที่ตนเองสนใจและรับผิดชอบงานตามความถนัด นอกจากนี้ยังพบว่าการจัดกิจกรรมการพูดเพื่อการสื่อสารโดยใช้การเรียนภาษาอังกฤษโครงการเป็นกิจกรรมที่ส่งผลให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางการพูดเพื่อการสื่อสารสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุพร ตันตระกูล (2555) ที่พบว่าการใช้กิจกรรมที่มุ่งเน้นการใช้ภาษาและเกิดความเหมาะสมทำให้ผู้เรียนมีความสนใจและกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ ฟังฝน และปฏิบัติตามขั้นตอนต่างๆอย่างถูกต้อง มีความมั่นใจในการใช้ภาษา และนำไปสู่การพัฒนาความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารได้ดีที่สุด

2. การประเมินตนเองด้านทักษะการพูดภาษาอังกฤษพบว่านักศึกษาที่เรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการการพูดภาษาอังกฤษโดยการเรียนรู้จากการสอนแบบโครงการมีคะแนนเฉลี่ยด้านความคล่องแคล่วในการพูด ความถูกต้องทางการใช้ของภาษา และด้านการสื่อความหมายอยู่ในเกณฑ์ ดีมาก ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับ กมลวรรณ โดมศรีฟ้า (2551) ที่กล่าวว่าการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยตนเองในการประเมินด้านการพูด การพูดนับเป็นทักษะขั้นแรกที่จะต้องปลูกฝังให้ผู้เรียนได้แสดงออกว่ามีความพร้อมในการพูดมากขึ้นเรื่อยๆ ทำผู้เรียนมีทักษะในการพูด ผู้สอนอาจจะจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น การฝึกทักษะพูดเมื่อต้องการให้นักเรียนรู้จักพูดด้วยความคิดของตนเอง การฝึกพูดตามขอบเขตที่กำหนดโดยครูวางแนวทางให้ และให้เตรียมตัวในเวลาจำกัด การฝึกพูดโดยไม่ได้เตรียมตัวแต่พูดในเวลาจำกัด เป็นการที่จะประเมินตนเองในขณะที่พูด

3. จากผลการประเมินผลด้านทักษะการพูดในการนำเสนอโครงการ พบว่า นักศึกษาที่ได้รับการเรียนรู้จากการพูดภาษาอังกฤษโดยวิธีการสอนแบบโครงการมีความสามารถในการพูดหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งนักศึกษาได้ฝึกการพูดภาษาอังกฤษจากการปฏิบัติจริงผ่านกระบวนการทำโครงการ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ ไฮเนส (Haines, 2002) ที่ได้กล่าวว่าโครงการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมกันและใช้ภาษาอย่างถูกต้องและคล่องแคล่ว นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลวรรณ จังตระกูล (2557) ที่พบว่าการพัฒนาความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้โครงการเป็นฐานในการเรียนรู้ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้เรียนสูงขึ้น

4. การศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อวิธีการสอนโดยใช้การเรียนการสอนแบบโครงการเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษ จากผลการวิจัยพบว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อวิธีการสอนโดยใช้การเรียนการสอนแบบโครงการอยู่ในระดับมาก เพราะว่า วิธีการสอนทักษะการพูดโดยการนำเสนอโครงการทำให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมและขั้นตอนกระบวนการของการทำโครงการด้วยตนเอง นักศึกษามีความสนใจและความกระตือรือร้นในการเสาะแสวงหาข้อมูลในโครงการของตนเองและกระบวนการพูดนำเสนอผลงานทำให้กระบวนการเรียนรู้เหล่านี้เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้ผู้เรียนพึงพอใจในการจัดกิจกรรมเพื่อประโยชน์ในอนาคตของนักศึกษาและการประกอบอาชีพในอนาคตซึ่งสอดคล้องกับ กชกร เป้าสุวรรณ และคณะ (2550:13) ที่ได้กล่าวว่าความพึงพอใจเป็นสิ่งที่ควรจะเป็นไปตามความต้องการ ความพึงพอใจเป็นผลของการแสดงออกของทัศนคติของบุคคลอีกรูปแบบหนึ่งซึ่งเป็นความรู้สึกเอนเอียงของจิตใจที่มีประสบการณ์ ที่มนุษย์เราได้รับอาจจะมากหรือน้อยก็ได้และเป็นความรู้สึกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นไปได้ทั้ง

ทางบวกและทางลบ แต่ก็เมื่อใดสิ่งนั้นสามารถตอบสนองความต้องการหรือทำให้บรรลุมุ่งหมายได้ ก็เกิดความรู้สึกบวก เป็นความรู้สึกที่พึงพอใจ แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าสิ่งนั้นสร้างความรู้สึกผิดหวังก็จะทำให้เกิดความรู้สึกทางลบ เป็นความรู้สึกไม่พึงพอใจว่า สิ่งที่ทำให้เกิดความพึงพอใจจะเกี่ยวข้องกับลักษณะของงาน ปัจจัยเหล่านี้ไปสู่ความพอใจในงานที่ทำ ได้แก่ ความสำเร็จ การยกย่อง ลักษณะงาน ความรับผิดชอบ และความก้าวหน้า เมื่อปัจจัยเหล่านี้ อยู่ต่ำกว่าจะทำให้เกิดความไม่พอใจงานที่ทำ ถ้าหากว่างานให้ความก้าวหน้า ความท้าทาย ความรับผิดชอบ ความสำเร็จและการยกย่องแก่ผู้ปฏิบัติงานแล้ว พวกเขาจะพอใจและมีแรงจูงใจในการทำงานเป็นอย่างมาก

จากผลการวิจัยดังกล่าวจะเห็นว่าการศึกษาที่ผู้เรียนมีความพึงพอใจที่ดีต่อการเรียนรู้การพัฒนาทักษะการพูดจากการเรียนรู้จากโครงการ จึงส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ที่ดีของนักศึกษาให้ดีขึ้นได้ด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำไปใช้ประโยชน์

1. ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนรายวิชาภาษาอังกฤษ สังกัดสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรนำวิธีการสอนแบบโครงการภาษาอังกฤษไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับชั้นอื่นและวิธีการสอนเพื่อพัฒนาทักษะในด้านอื่นนอกเหนือจากทักษะด้านการพูด
2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรายวิชาภาษาอังกฤษ โดยการเรียนการสอนแบบโครงการ นอกเหนือจากระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงแล้ว ควรจะนำไปใช้ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของแต่ละสาขาวิชาและความสนใจการเรียนรู้ของแต่ละสาขาวิชา เนื่องจากธรรมชาติของนักเรียน นักศึกษาของอาชีวศึกษามีความสามารถในการเรียนรู้ทางภาษาอังกฤษเฉพาะทาง และยังสามารถนำไปใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพในสถานประกอบการและการศึกษาต่อในอนาคต
3. ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้จากการใช้การสอนแบบโครงการ อยู่ในระดับที่มีความพึงพอใจมาก เพราะฉะนั้น ครูผู้สอนควรนำวิธีการจัดการเรียนการสอนรูปแบบนี้ไปใช้ในชั้นเรียน
4. วิธีการสอนแบบโครงการในการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษควรที่จะนำไปใช้เปรียบเทียบกับวิธีการสอนในรูปแบบอื่นในการทำกิจกรรมการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำวิธีการสอนแบบโครงการไปทำการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาความสามารถในการพูดในระดับชั้นปีอื่นๆ และสาขาวิชาอื่น ๆ เช่น การนำเสนอในรูปแบบของงานของรายวิชา ภาษาอังกฤษสำหรับสาขาการบัญชี ภาษาอังกฤษสำหรับสาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ภาษาอังกฤษสำหรับสาขาช่างกลโรงงานและเทคนิคการผลิต เป็นต้น
2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการใช้วิธีการสอนแบบโครงการ เพื่อศึกษาผลการพัฒนาในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในด้านทักษะอื่น ๆ อาทิ การเขียนรายงานโครงการ

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมกฤษ ตาชม และคณาจารย์ สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยาและทุกท่านที่เกี่ยวข้อง ที่ได้คำปรึกษาและคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการศึกษาครั้งนี้ และเสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นการศึกษาในงานวิจัยฉบับนี้ รวมถึงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์สรุปและอภิปรายผล จนทำให้งานวิจัยฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กชกร เปาสวรรณ และ คณะ. (2550). รายงานการวิจัยเรื่อง ความคาดหวังและความพึงพอใจต่อการมาศึกษาต่อ ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ศูนย์พิษณุโลก. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
- กมลลวรรณ จังตระกูล.(2557). การพัฒนาความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้การสอนแบบโครงงานของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนภาษาอังกฤษสำหรับผู้พูดภาษาอื่น.
- กมลวรรณ โดมศรีฟ้า. (2551). การศึกษาการใช้กิจกรรมการพูดเพื่อการสื่อสารในการพัฒนาความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
- ดุขฎิ โยเหลา และ คณะ. (2557). การศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบ PBL ที่ได้จากโครงการสร้างชุดความรู้เพื่อสร้างเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของเด็กและเยาวชน: จากประสบการณ์ความสำเร็จของโรงเรียนไทย. กรุงเทพฯ : หจก. ทิพย์วิสุทธิ
- ทิตนา แคมมณี. (2555). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่6. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธวัชร ตันตระกูล.(2555). การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันโดยใช้บทฝึกสนทนาภาษาอังกฤษ พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และ คณะ.(2556). การสอนคิดด้วยโครงงานการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ทักษะในศตวรรษที่ 21. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยุทธ(ยุทธพงษ์) โกยวรรณ. (2546). เทคนิค การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน วิชาโครงงาน. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- ลัดดา ภูเกียรติ. 2552. การสอนแบบโครงงานและการสอนแบบใช้วิจัยเป็นฐาน : งานที่ครูประถมทำได้. กรุงเทพฯ : สาสะแอนด์ซัน พรินติ้ง.
- ลัดดา ศิลาน้อย และ อังคณา ตุงคะสมิต. (2553). เอกสารประกอบการอบรม เรื่องการพัฒนาการเรียนการสอน ด้วยโครงงาน, ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- วัฒนา มัคคสมัน. (2554). การสอนแบบโครงการ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ.(2545). การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการประเมินตามสภาพจริง. พิมพ์ครั้งที่ 5.เชียงใหม่ : เชียงใหม่โรงพิมพ์แสงศิลป์.

สุคนธ์ สินธพานนท์ และ คณะ. (2554). วิธีสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน. กรุงเทพฯ: 9199 เทคนิคพรินต์ติ้งนิทาน

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.(2559). นโยบาย เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ การผลิตและพัฒนากำลังคน อาชีวศึกษาสู่สากล

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2555).แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิต บูรณาการการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐออนไลน์. ฉบับวันที่ 3 มิถุนายน 2559.สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2560, จาก <http://www.thairath.co.th/content/630903>

อนันท์ งามสะอาด. (2558). ยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

อดิگانต์ ทองมาก.(2552). การใช้วิธีการสอนภาษาอังกฤษแบบโครงการเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษ และทักษะการคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านควนสวรรค์ จังหวัดตรัง

ไฮนส์ ไซมอน (Haines Simon).(2002). โครงการภาษาอังกฤษ, แปลโดย มัลลิกา พงศ์ปริตร และ ศรีภูมิ อัครมาส, กรุงเทพฯ:เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่าน

Clark, J.L.D. (1972). Foreign Language Testing: Theory and Practice. Philadelphia: Centre of Curriculum Development.

Haines, S. (2002). Project for the EFL, classroom: Resources material for teacher. London: Nelson.

Heaton, J. B. (1990), Classroom Testing. New York: Longman

Likert, Rensis. (1967). "The Method of Constructing and Attitude Scale". In Reading in Fishbein, M (Ed.), Attitude Theory and Measurement (pp. 90–95). New York: Wiley & Son.

Ur, Penny. (1996). A Course in Language Teaching. Cambridge: Cambridge University Press.

คุณลักษณะผู้นำ: กรณีศึกษาตัวละครเอกฝ่ายหญิงในวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี

Leader features: Case study of female characters in Phra Aphai Mani

literature

เพียงพกา ต่างใจ^{1*} และ เปรมวิทย์ วิวัฒน์เศรษฐ์²

Piangphaka Tangchai^{1*} and Premvit Vivattanaseth²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์คุณลักษณะผู้นำ : กรณีศึกษาตัวละครเอกฝ่ายหญิงในวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี โดยใช้แนวคิดลักษณะผู้นำ 9 ลักษณะ คือ ความรู้ ความริเริ่ม ความกล้าหาญและเด็ดขาด การมีมนุษยสัมพันธ์ ความยุติธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน ความตื่นตัวแต่ไม่ตื่นตูม ความจงรักภักดี และความสงบเสงี่ยมไม่ถือตัว วิเคราะห์ผ่านตัวละคร จำนวน 5 ตัวละคร คือ นางผีเสื้อสมุทร นางเงือก นางสุวรรณมาลี นางวาสิ และนางละเวงวันฟ้า

ผลการศึกษาพบว่า นางสุวรรณมาลีและนางละเวงวันฟ้า มีลักษณะความเป็นผู้นำมากที่สุด จำนวน 8 ลักษณะ คือ ความรู้, ความกล้าหาญและความเด็ดขาด, การมีมนุษยสัมพันธ์, ความยุติธรรมและซื่อสัตย์สุจริต, ความอดทน, ความตื่นตัวแต่ไม่ตื่นตูม, ความจงรักภักดี และความสงบเสงี่ยมไม่ถือตัว รองลงมา คือ นางวาสิ จำนวน 4 ลักษณะ, นางผีเสื้อสมุทร จำนวน 3 ลักษณะ และนางเงือก จำนวน 2 ลักษณะ ตามลำดับ คุณลักษณะผู้นำที่ปรากฏในตัวละครเอกฝ่ายหญิงในวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณีจะพบมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับสถานะทางสังคม ตัวละครหญิงที่อยู่ในชนชั้นปกครองย่อมมีบทบาทผู้นำปรากฏให้เห็นมากกว่าตัวละครหญิงชนชั้นใต้การปกครอง ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า สถานะทางสังคมเป็นตัวกำหนดบทบาทที่มีผลต่อคุณลักษณะผู้นำ

คำสำคัญ: คุณลักษณะผู้นำ พระอภัยมณี ตัวละครหญิง

Abstract

The purpose of the study was to women with Leader features : Case study of female characters in literature Phra Aphai Mani by using Leader features concepts 9 types of Knowledge, Initiative, Courage and Firmness, Human Relations, Fairness and Honesty, Patience, Alertness, Loyalty and Modesty. Analytical 5 characters of Peeseuasamut Nang-ngeuak Walee Suwanmalee and Lawengwanla.

¹นิสิตคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : umiaki@hotmail.com

The finding revealed that all role in leader of female characters of wife's Phra Aphai Mani in literature of Phra Aphai Mani was mostly Lawengwanla and Suwanmalee there are 8 styles of leadership: Knowledge, Courage and Firmness, Human Relations, Fairness and Honesty, Patience, Alertness, Loyalty and Modesty. Followed by Walee is 4 styles of leadership. Peeseuasamut is 3 styles of leadership and Nang-ngeuak is 2 styles of leadership respectively. How many leaders are there? It depends on the social status. Female characters in the ruling class have a more prominent leadership role than the dominant female role model. It can be said the social status determines the role that characterizes the leader.

Keywords: Leader features, Phra Aphai Mani, Female characters

บทนำ

วรรณคดี (literature) คือ วรรณกรรมที่ได้รับการยกย่องว่าแต่งดีมีคุณค่าเชิงวรรณศิลป์ เป็นงานเขียนที่แต่งขึ้นอย่างมีศิลปะ อันเป็นผลงานที่กวีสร้างสรรค์จากความคิดและจินตนาการแล้วนำมาเรียบเรียงและบอกเล่าเรื่องราวตัวละครเป็นสิ่งที่ผู้แต่งสมมุติขึ้นตามจินตนาการเพื่อใช้เป็นตัวแทนในการเล่าเรื่องและถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ความต้องการของผู้แต่งสื่อสารไปสู่ผู้อ่าน

ตัวละครเป็นองค์ประกอบสำคัญส่วนหนึ่งของวรรณคดี ทำหน้าที่เป็นผู้ทำให้เรื่องราวดำเนินไปตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง บทบาทและลักษณะนิสัย พฤติกรรมของตัวละครมีส่วนสร้างความสนใจแก่ผู้อ่านดังมีผู้กล่าวว่า ในโลกแห่งศิลปะวรรณคดี ตัวละครที่ถึงใจผู้อ่านย่อมมีความซับซ้อนในบุคลิกภาพ ความคิด อารมณ์ ส่งผลต่อพฤติกรรม ทำให้พฤติกรรมนั้นสมเหตุสมผลในสายตามนุษย์ทั่วไป ตัวละครในวรรณคดีมีหลายประเภท อาทิพระเอก นางเอก ผู้ร้าย หรือตัวตลก ซึ่งตัวละครเหล่านี้จะแสดงบทบาทสถานะของตนไว้อย่างชัดเจนและมีความสำคัญต่อการดำเนินเรื่อง

อย่างไรก็ตาม ลักษณะตัวละครที่ปรากฏในวรรณคดีไทย ผู้ที่เป็นพระเอก ส่วนใหญ่มักจะมีลักษณะมีความเป็นผู้นำสูง กล้าหาญชาญชัย เชี่ยวชาญในการสู้รบ รูปร่างหน้าตางดงาม มีพลังอำนาจพิเศษ และมีความสามารถในการปกครองและทำศึกสงคราม เนื่องจากในอดีตนั้นบ้านเมืองมักจะต้องเผชิญกับการทำสงคราม จึงทำให้พระเอกในอุดมคติของกวีมักต้องมีความกล้าหาญ เชี่ยวชาญในการรบ ดังเช่น อิเหนา จากวรรณคดีเรื่องอิเหนา พระเอกที่มีความกล้าหาญและเก่งกาจในการสู้รบ มีความสามารถในการใช้กริชเป็นอาวุธ ขุนแผน จากวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน พระเอกเป็นผู้ที่มีความสามารถทั้งในการรบ การรัก และทางด้านไสยศาสตร์ พระราม จากวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์ พระเอกผู้อวดตารจากพระนารายณ์เพื่อลงมาปราบยักษ์ สามารถปกครองบริวารต่างเผ่าพันธุ์และเชี่ยวชาญในการใช้ธนูพิเศษเป็นอาวุธ

ส่วนลักษณะนางเอกในวรรณคดีไทยนั้น กวีมักให้ความสำคัญในค่านิยมเกี่ยวกับความงามของตัวละครหญิงเป็นหลัก โดยจะมองเห็นได้ในบทชมโฉมจากวรรณคดีหลายต่อหลายเรื่องของไทย คตินิยมที่นางเอกส่วนใหญ่ในวรรณคดีไทยมักเป็นผู้มีความงามเป็นเลิศ สะท้อนให้เห็นค่านิยมในอดีตที่เน้นความสำคัญเรื่องความงามของผู้หญิง ซึ่งมักจะเป็นต้นเหตุให้เกิดเรื่องราววุ่นวายต่าง ๆ ตามมา เช่น นางสีดา จากเรื่องรามเกียรติ์ นางเอกผู้ได้ชื่อว่ามีความงามกว่านางงามในสามโลก ความงามของนางสีดาเป็นชนวนเหตุทำให้มนุษย์กับยักษ์ต้องทำศึกสงครามเพื่อชิงตัวนาง

อีกบทบาทของตัวละครหญิงที่สะท้อนจากมุมมองของกวี ก็คือ บทบาทความเป็นผู้นำ ถึงแม้ว่าตัวละครหญิงในวรรณคดีไทยส่วนใหญ่จะถูกมองว่าเป็นเพศที่อ่อนแอ มักเป็นผู้ตาม เป็นเสมือนช้างเท้าหลัง ก่อนแต่งงานเชื่อฟังพ่อแม่ แต่เมื่อแต่งงานไปก็ต้องเชื่อฟังสามี ต้องทำหน้าที่ดูแลบ้านและอบรมเลี้ยงดูบุตร หากแต่ยังมีวรรณคดีไทยที่

กล่าวถึงบทบาทตัวละครหญิงในลักษณะพิเศษเทียบเท่าตัวละครชาย และโดดเด่นในด้านความเป็นผู้นำ นั่นก็คือเรื่องพระอภัยมณี ซึ่งเป็นวรรณคดีที่ได้รับการยกย่องจากวรรณคดีสโมสร ว่าเป็นยอดวรรณคดีประเภทนิทาน ด้วยมีเนื้อหาความแปลกแหวกแนว เนื้อเรื่องสนุกสนาน อีกทั้งบทกลอนมีความไพเราะจับใจ วรรณคดีเรื่องพระอภัยมณีมีความโดดเด่นเหนือนิทานเรื่องอื่น ๆ เนื่องจากมีลักษณะที่แตกต่างออกไปตรงที่โครงเรื่อง ตัวละคร และฉากไม่ได้ดำเนินไปเหมือนเรื่องใด ซึ่งนิทานไทยส่วนใหญ่จะมีลักษณะที่เหมือนกัน ทั้งโครงเรื่อง ตัวละครและฉากแทบจะถอดแบบกันมาทุกเรื่อง แต่สุนทรภู่ได้จินตนาการเรื่องพระอภัยมณีขึ้นมาใหม่ จึงทำให้ได้รับการยกย่อง และเป็นที่ยอมรับมาจนถึงปัจจุบัน

ตัวละครชายและตัวละครหญิงในวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณีนี้ มีลักษณะที่ไม่ตรงกับลักษณะบทบาทตามคตินิยมเดิม ดังมีผู้กล่าวว่า ตัวเอกในวรรณคดีไทยมักมีร่างกายที่อ่อนแอ อ่อนช้อย คล้ายกับมีลักษณะผสมผสานระหว่างความเป็นชายและความเป็นหญิงอยู่ในตัว หรือที่เรียกว่า Androgyny ซึ่งตรงข้ามกับร่างกายที่เข้มแข็งสมชายหรือแม้กระทั่งตัวละครฝ่ายหญิง เช่น นางผีเสื้อสมุทรในเรื่องพระอภัยมณีก็กลับเล่นบทผู้กระทำโดยแอบลักพาตัวพระอภัยมณีมาขังไว้ เป็นต้น ดังนั้นอาจจะกล่าวได้ว่าชุดความหมายของการแบ่งเพศสถานะที่ปรากฏในวรรณคดีไทยยุคนี้ น่าจะต่างไปจากชุดความหมายของการแบ่งเพศสถานะชุดปัจจุบัน

พระอภัยมณี เป็นวรรณคดีที่มีตัวละครโดดเด่นและมีความหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นตัวละครมนุษย์ เช่น ม้านิลมังกร ผีเสื้อสมุทร นางเงือก หรือตัวละครที่เป็นมนุษย์ก็มีความสามารถและอิทธิฤทธิ์ที่ต่างกันไป จึงทำให้ตัวละครแต่ละตัวมีความโดดเด่นในลักษณะเฉพาะตนและเป็นที่รู้จักทั่วไป แม้จะไม่ใช้ตัวละครเอกก็ตาม เช่น สุนทรภู่ สิ้นสมุทร ศรีสุวรรณ ซี่เปลือย ฯลฯ

เมื่อกล่าวถึงตัวละครหญิงในเรื่องพระอภัยมณี ตัวละครหญิงหลายตัว ได้แสดงบทบาทความเป็นผู้นำที่มีความสามารถเสมือนตัวละครชาย ดังเช่น นางละเวง ผู้ซึ่งพ่อและพี่ชายถูกฆาตยาในการรบ ทำให้นางต้องขึ้นครองเมืองแทน ดังคำประพันธ์ที่ว่า (สุนทรภู่, 2555, หน้า 549)

เชิญละเวงวันฟ้าธิดาราช	ขึ้นนั่งอาสน์เนาวรัตน์จรัสไช
ฝ่ายเสนีที่บำรุงเจ้ากรุงไกร	ถวายโอศวรรยาทั้งธานี
ทั้งหัสเสนเป็นนายฝ่ายทหาร	ถวายรถศรสารชาญชัยศรี
แล้วเวียงวังคลังนาบรรดามี	อัญชลีแล้วถวายรายกันไป ฯ

(พระอภัยมณี)

ส่วนนางรำภาสะหรี ธิดาของอิเรน แม่ทัพคนหนึ่งของเมืองลังกา อิเรนถูกศรีสุวรรณผู้เป็นน้องชายของพระอภัยมณีสังหารระหว่างการรบ เป็นเหตุทำให้รำภาสะหรีแค้นฝ่ายพระอภัยมณีมาก นางได้หนีมาอยู่กับนางละเวงวันฟ้า ธิดาเจ้าเมืองลังกา นางละเวงเอ็นดูนางรำภาสะหรี จึงรับไว้เป็นน้องสาวคนหนึ่ง พร้อมทั้งสอนวิชาทำเสน่ห์ให้แก่นางรำภาสะหรี ต่อมานางละเวงได้ล่องลงพระอภัยมณีให้มาอยู่กับนาง และได้สั่งให้รำภาสะหรีใช้มนต์เสน่ห์กับศรีสุวรรณ ซึ่งนางก็ทำสำเร็จ จากบทบาทของตัวละครหญิงเมืองลังกา จะเห็นได้ว่าตัวละครหญิงในเรื่องพระอภัยมณีนั้น มีบทบาทสำคัญในการดำเนินเรื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการเอาชนะฝ่ายตรงข้ามไม่ต่างจากตัวละครชาย

มุมมองของสุนทรภู่ที่น่าสนใจที่ได้สะท้อนแนวคิดผ่านวรรณคดีเรื่องนี้ คือ การที่สุนทรภู่ได้กำหนดให้ตัวละครหญิงมีบทบาทความสามารถไม่แพ้ตัวละครชาย ถึงแม้ว่าผู้แต่งจะเป็นชาย แสดงให้เห็นว่าสุนทรภู่ให้การยอมรับในบทบาทความสามารถของผู้หญิง จึงได้สร้างตัวละครหญิงให้มีความสามารถไม่แพ้ตัวละครชาย แต่ในทางกลับกัน สุนทรภู่กลับสร้างพระอภัยมณี พระเอกของเรื่อง ให้ดูอ่อนแอทั้งร่างกายและจิตใจ อีกทั้งการกำหนดอาวุธคู่กายให้แก่พระอภัยมณีเป็นปี ซึ่งดูไม่เข้มแข็งเมื่อเทียบกับพระเอกในวรรณคดีไทยเรื่องอื่น แต่ในความอ่อนแอของพระอภัยมณี กลับมีชายาที่มีความสามารถทางสติปัญญาและเก่งกาจในการรบไว้เป็นคู่คิด

ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะผู้นำของตัวละครเอกฝ่ายหญิงในวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี จำนวน 5 ตัว ได้แก่ นางผีเสื้อสมุทร นางเงือก นางสุวรรณมาลี นางวาสิ และนางละเวงวิณฟ้า โดยใช้แนวคิดลักษณะผู้นำ เพื่อสะท้อนบทบาทความเป็นผู้นำของตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่ปรากฏในวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี อันเป็นลักษณะเด่นทางวรรณกรรมที่ไม่มีปรากฏในวรรณคดีเล่มใดในอดีต

วัตถุประสงค์การศึกษา

เพื่อศึกษาบทบาทผู้นำของตัวละครเอกฝ่ายหญิงในวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี โดยใช้แนวคิดลักษณะผู้นำ

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และรายงานการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี บทบาทและสถานภาพของตัวละครเอกฝ่ายหญิง ตลอดจนทั้งแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับลักษณะของผู้นำ
2. เก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล
 - 2.1. ศึกษาบทบาทชายาพระอภัยมณี ทั้ง 5 ตัวละคร อันได้แก่ นางผีเสื้อสมุทร นางเงือก นางวาสิ นางสุวรรณมาลี และนางละเวงวิณฟ้า
 - 2.2. วิเคราะห์บทบาทผู้นำของตัวละครเอกฝ่ายหญิงจากวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ทั้ง 5 ตัวละคร โดยใช้แนวคิดคุณลักษณะผู้นำของศิริพงษ์ ศรีชัยรมย์รัตน์ (ศิริพงษ์ ศรีชัยรมย์รัตน์, 2542, หน้า 25-28) จำนวน 9 ลักษณะ คือ ความรู้ ความริเริ่ม ความกล้าหาญและเด็ดขาด การมีมนุษยสัมพันธ์ ความยุติธรรมและความซื่อสัตย์ สุจริต ความอดทน ความตื่นตัวแต่ไม่ตื่นตูม ความจงรักภักดี และความสงบเสงี่ยมไม่ถือตัว
3. วิเคราะห์และจัดกระทำข้อมูลโดยแยกประเภทตามลักษณะบทบาทที่ปรากฏ
4. สรุปและอภิปรายผล เมื่อวิเคราะห์และจัดกระทำข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยสรุปประเด็นการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ ตามด้วยการอภิปรายผลโดยการเชื่อมโยงผลการวิจัยที่ได้รับกับความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาตลอดผลการวิจัยที่ได้ศึกษามาก่อน
5. นำเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา

จากการศึกษา “คุณลักษณะผู้นำ : กรณีศึกษาตัวละครเอกฝ่ายหญิงในวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี” โดยใช้แนวคิดลักษณะผู้นำ เพื่อศึกษาตัวละครเอกฝ่ายหญิงในวรรณคดีพระอภัยมณี จำนวน 5 ตัวละคร ได้แก่ นางผีเสื้อสมุทร นางเงือก นางสุวรรณมาลี นางวาสิ และนางละเวงวิณฟ้า ผู้วิจัยพบบทบาทผู้นำตามลักษณะ ดังนี้

บทบาทผู้นำตามลักษณะ

1. ความรู้ (Knowledge)

การเป็นผู้ผู้นำนั้น ความรู้เป็นสิ่งจำเป็นที่สุด ความรู้ในที่นี้มิได้หมายถึงเฉพาะความรู้เกี่ยวกับงานในหน้าที่เท่านั้น หากแต่รวมถึงการเฝ้าหาความรู้เพิ่มเติมในด้านอื่น ๆ ด้วย การจะเป็นผู้นำที่ดี หัวหน้างานจึงต้องเป็นผู้รอบรู้ ยิ่งรอบรู้มากเพียงใด ฐานะแห่งความเป็นผู้นำก็จะยิ่งมั่นคงมากขึ้นเพียงนั้น (ศิริพงษ์ ศรีชัยมรรยรัตน์, 2542, หน้า 25-28) ดังปรากฏให้เห็นในบทบาทชายาพระอภัยมณี ดังต่อไปนี้

นางวาลี มีความปรารถนาจะเป็นสนมของพระอภัยมณี นางจึงได้ใช้สติปัญญาและพูดให้พระอภัยมณีมองเห็นถึงคุณค่าของสตรี ซึ่งไม่ได้มีแต่คุณค่าเรื่องความงามภายนอกเท่านั้น แต่คุณค่าของสตรียังมีความงดงามภายในด้วย นั่นคือ สติปัญญา นางใช้สติปัญญา พูดโน้มน้าวพระอภัยมณีจนต้องยอมรับนางเป็นสนม จะเห็นได้ว่านางวาลีเป็นสตรีที่สติปัญญาเฉลียวฉลาดและรู้จักใช้จิตวิทยาในการพูดโน้มน้าวจิตใจคนได้เป็นอย่างดี จนทำให้นางได้ในสิ่งที่นางปรารถนา ดังคำประพันธ์ที่ว่า (สุนทรภู่, 2555, หน้า 466 - 467)

นางทูลว่าข้าน้อยนี้รูปชั่ว	ก็รู้ตัวมันคงไม่สงล้าย
แต่แสนงามความรู้อยู่ในใจ	เหมือนเพชรไพฑูรย์ฟ้าไม่ราศี
แล้วหมายว่าฝ่าพระบาทก็มีห้าม	ล้วนงามงามเคยประณตบทศรี
แต่หญิงมีวิชาเช่นข้านี้	ยังไม่มิไม่เคยเลยทั้งนั้น
จึงอุตสาห์มาขอมน้อมประณต	ให้พระยศใหญ่ยิ่งทุกสิ่งสรรพ
บรรดาผู้รู้วิชาสาระพรรณ	จะหมายมันพึงพาบารมี
แม้ทรงศักดิ์รักโฉมประโลมสวาท	ไม่เลียงปราชญ์ไว้บำรุงซึ่งกรุงศรี
ก็ผิดอย่างทางทำเนียบประเวณี	เห็นคนดีจะไม่มาสาพิภักดี
ขอพระองค์ทรงตรึกให้ลึกซึ่ง	เป็นที่พึงแผ่ไปทั้งไตรจักร
อันรูปหญิงพริ้งเพริศล้ำเลิศลักษณ์	ดีแต่รักรอนราญการโลกีย์ ฯ

(พระอภัยมณี)

2. ความริเริ่ม (Initiative)

ผู้นำควรมีความสามารถที่จะปฏิบัติสิ่งหนึ่งสิ่งใดในขอบเขตอำนาจหน้าที่ได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องคอยคำสั่ง หรือสามารถแสดงความคิดเห็นที่จะแก้ไขสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้ดีขึ้น หรือเจริญขึ้นได้ด้วยตนเอง ความริเริ่มจะเจริญงอกงามได้ ผู้นำจะต้องมีความกระตือรือร้น มีใจจดจ่องานดี มีความเอาใจใส่ต่อหน้าที่ มีพลังใจที่ต้องการความสำเร็จอยู่เบื้องหน้า (ศิริพงษ์ ศรีชัยมรรยรัตน์, 2542, หน้า 25-28) ดังจะปรากฏให้เห็นในบทบาทชายาพระอภัยมณี ดังต่อไปนี้

นางวาลี นอกจากจะใช้สติปัญญาคอยเป็นที่ปรึกษาการรบให้พระอภัยมณี เพื่อช่วยปกป้องบ้านเมืองแล้ว นาง วาลียังสามารถนำกองทัพออกรบเอง โดยแสดงให้เห็นว่านางวาลี มีความมีความกระตือรือร้น มีใจจดจ่องานดี มีความเอาใจใส่ต่อหน้าที่เป็นอย่างดี ดังคำประพันธ์ที่ว่า (สุนทรภู่, 2555, หน้า 535)

นางวาลีซึ่ม่ามีเปาะอาน	คนละด้านเดินรบบรรจบกัน
พอเห็นแขกแบกเจ้าล้งกาวิ่ง	เลียบตลิ่งจะลงลำเรือกำปั่น
นางวาลีฝีมือแม่นเกาทันท์	เขย่งย่นยิงท้าวเจ้าล้งกา
ทั้งสามลูกถูกกระาะกะทะทะเล	ลูกหนึ่งปรูปักแน่นที่แขนขวา
พอทหารขวานสองมือคือเข้ามา	ยกใส่ป่าแบกพระองค์วิ่งลงเรือ

(พระอภัยมณี)

3. ความกล้าหาญและความเด็ดขาด (Courage and Firmness)

ผู้นำที่ดีจะต้องไม่กลัวต่ออันตราย ความยากลำบาก หรือความเจ็บปวดใด ๆ ทั้งทางกายวาจาและใจ ผู้นำที่มีความกล้าหาญ จะช่วยให้สามารถผจญต่องานต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ นอกจากความกล้าหาญแล้ว ความเด็ดขาดก็เป็นลักษณะอันหนึ่งที่จะต้องทำให้เกิดมีขึ้นในตัวของผู้นำเองต้องอยู่ในลักษณะของการ “กล้าได้กล้าเสีย” ด้วย (ศิริพงษ์ ศรีชัยรมย์รัตน์, 2542, หน้า 25-28) ดังปรากฏให้เห็นในบทบาททศายาพระอภัยมณี ดังต่อไปนี้

นางสุวรรณมาลีเป็นสตรีที่มีความกล้าหาญไม่แพ้บุรุษ จะเห็นได้จากเหตุการณ์ที่อุศเรนรบกับสินสมุทรเพื่อจะชิงตัวนาง ซึ่งเหตุการณ์ครั้งนั้นพระอภัยมณีวางตัวเป็นกลางไม่ยอมช่วยสินสมุทรต่อสู้ นางสุวรรณมาลี จึงปลอมตัวเป็นชายออกไปช่วยสินสมุทรรบอย่างกล้าหาญ ดังคำประพันธ์ที่ว่า (สุนทรภู่, 2555, หน้า 417)

แล้วโฉมยงทรงเครื่องพิชัยยุทธ	อย่างบุรุษรัดกระสันให้ถันหาย
ใส่เสื้ออกสืบจับเอวลำอังกาย	สังวาลสายสร้อยสลับประดับเพชร
คาดเข็มขัดรัดแน่นเห็นบกระบี่	โกร่งมณีเนาวรัตน์ดูตรัดตรึง
เสียบพระแสงกฤษณ์กัลเม็ด	ใส่เกราะเพชรโพกผ้าเหมือนมลายู

(พระอภัยมณี)

จากเหตุการณ์ข้างต้น นอกจากความกล้าหาญในการสู้รบแล้ว นางสุวรรณมาลีมีความเด็ดขาดในการตัดรอนพระอภัยมณี ดังคำประพันธ์ที่ว่า (สุนทรภู่, 2555, หน้า 423 - 424)

นางฟังคำร่ำเล่าก็เข้าใจ	ว่าชชะพระอภัยกระไรเลย
หมายจะซุบมือเปิบกำเริบจิต	ช่างไม่คิดขายหน้าจจาเอ๋ย
ในชาตินี้ที่จะอยู่เป็นคู่เขย	หาไม่เลยแล้วพ่อคุณพ่อบุญลือ
แล้วตรัสกับสินสมุทรสุดสวาท	เจ้าจะขาดรักแม่แม่แล้วหรือ
แม่นบิดาพาไปอยู่ในมือ	ก็จะรื้อเกี่ยวพานรำคาญใจ
รักมิรักก็จักทำให้หน้าจิต	เป็นสุดคิดแล้วที่แม่จะแก้ไข

(พระอภัยมณี)

นางฟุ้งจนบ่นบ่นเห็นชอบด้วย
แล้วจะเถื่อนเนื้อพะเนางเที่ยวแบ่งปัน
เคยเลี้ยงดูผู้ถนอมเผือกส้มเกลี้ยง

จะไปช่วยเข่นฆ่าให้อาสัญ
ให้พงศ์พันธุ์พ่อแม่กินแก้แค้น
เหมือนหลงเลี้ยงลูกเสียมันเหลือแสน

ฯลฯ

แล้วทูลสั่งสุมาลีศรีสวัสดิ์
แต่รำภาพยาลาสิวัน
สั่งให้หาพวกฝรั่งสิ้นทั้งหลาย
ให้ถือน้ำทำสัตย์ปฏิญาณ

ทั้งกษัตริย์หัสไชยอยู่ไอศวรรย์
ไปด้วยกันจะได้คิดเรื่องกิจการ
ล้วนหมื่นขุนมูลนายฝ่ายทหาร
คุมไพร่พร้อมล้อมปราการทวารวัง

(พระอภัยมณี. หน้า 1334-1335)

6. ความอดทน (Patience)

ผู้นำ ต้องมีความอดทนรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ อดทนต่อการวิพากษ์วิจารณ์ และแรงกดดัน (ศิริพงษ์ ศรีชัยมรรยรัตน์, 2542, หน้า 25-28) ดังปรากฏให้เห็นในบทบาทชายาพระอภัยมณี ดังต่อไปนี้

นางสุวรรณมาลี เป็นหนึ่งในชายาของพระอภัยมณีที่มีความอดทนอดกลั้น โดยจะเห็นได้เหตุการณ์ศึกเก้าทัพมาตีเมืองผลึก ซึ่งขณะนั้นพระอภัยมณีกำลังหลงเสน่ห์รูปนางละเวงอยู่ เมื่อพระอภัยมณีไม่สามารถนำทัพออกรบได้ นางสุวรรณมาลี จึงต้องออกบัญชาการรบเอง โดยมีได้เกรงกลัวศัตรู นางยืนหยัดต่อสู้ปกป้องบ้านเมือง จนกระทั่งตัวเองถูกธนูของข้าศึกจนได้รับบาดเจ็บ แต่กระนั้นนางก็ยังอดทนช่วยต่อสู้รบด้านทัพ โดยที่ไม่ได้คิดถึงชีวิตตนเองแม้แต่น้อย ดังคำประพันธ์ที่ว่า (สุนทรภู่, 2555, หน้า 609)

ฝ่ายโฉมงามองค์มีงมเหลือ
ถูกเกาทันท์กลั่นแกลั้งแข่งพระทัย
ต่างหยุดรถลตองค์ดำรงนั่ง
ให้เสียวซาบอาบจิตด้วยพิษยา
แม้นี้ถูกลูกธนูอยู่ไม่ได้
สักครู่หนึ่งจึงจะมาไม่ช้านาน

เมื่อไพร่รุมจับรับไม่ไหว
เอาสไบพันทับให้ลับตา
โลหิตหลังไหลซาบอาบอังสา
ยังอุตสาห์สังความสามกุมาร
จะไปใส่ยาแก้แผลสมาณ
พอช่วยด้านตั้งมั่นกันพารา

(พระอภัยมณี)

7. ความตื่นตัวแต่ไม่ตื่นตูม (Alertness)

ผู้นำควรมีความตื่นตัว คือ มีความระมัดระวัง ความสุขุมรอบคอบ ความไม่ประมาท ไม่ยึดยาคขาดความกระฉับกระเฉง มีความฉับไวในการปฏิบัติงานทันต่อเหตุการณ์ ความตื่นตัวเป็นลักษณะที่แสดงออกทางกาย แต่การไม่ตื่นตูม เป็นพลังทางจิตที่จะหยุดคิดไตร่ตรองต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรู้จักใช้ดุลยพินิจที่จะพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้อง กล่าวคือ ผู้นำที่ดีจะต้องรู้จักควบคุมตัวเอง (Self Control) (ศิริพงษ์ ศรีชัยมรรยรัตน์, 2542, หน้า 25-28) ดังปรากฏให้เห็นในบทบาทชายาพระอภัยมณี ดังต่อไปนี้

นางละเวงวัฒนฟ้า เป็นสตรีที่มีความตื่นตัว รู้จักควบคุมสติและอารมณ์ของตนเองได้ จะเห็นได้จากเหตุการณ์ตอนพบกับพระอภัยมณีในสนามรบ เมื่อได้ฟังเพลงปี่ของพระอภัยมณี นางก็เกิดความลุ่มหลงในเพลงปี่ของพระอภัยมณี ซึ่งเป็นฝ่ายศัตรู แต่นางก็พยายามตั้งสติตัดสินใจ ไม่คิดยุ่งเกี่ยวกับพระอภัยมณี และควมมาหนีไปดังคำประพันธ์ที่ว่า (สุนทรภู่, 2555, หน้า 662)

นางรู้สึกนึกพรั่นพร่นวิญญาณ์
อ้อมออกทางข้างเขาด้วยเศร้้าจิต
อันลมปี่นี้ละลวยให้งวองง
ถ้าขึ้นอยู่สู้อีกไม่หลีกเลี้ยง
จะพลอยพาหน้าน้องให้หมองมัว
เหลือล่ำปากยากเย็นด้วยเป็นหญิง
ไปลังกาอย่าให้มีราศีภัย

กลับซึกม้าควบขับไปลับองค์
แล้วหยุดคิดแค้นใจด้วยไหลหลง
สุดจะทรงวิญญาณ์รักษาตัว
ฉวยพลาดเพลิงเพลงปี่ต้องมีผิว
เหมือนหญิงชู้ชายเกี้ยวประเดี้ยวใจ
จำจะทิ้งกองทัพที่หลับไหล
แล้วจะได้แต่งทหารมาราญรอน

(พระอภัยมณี)

8. ความจงรักภักดี (Loyalty)

การเป็นผู้นำหรือหัวหน้าที่ดีนั้น จำเป็นต้องมีความจงรักภักดีต่อหมู่คณะ ต่อส่วนรวมและต่อองค์การ ความภักดีนี้ จะช่วยให้หัวหน้าได้รับความไว้วางใจ และปกป้องภัยอันตรายในทุกทิศได้เป็นอย่างดี (ศิริพงษ์ ศรีชัยรมย์ รัตน์, 2542, หน้า 25-28) ดังปรากฏให้เห็นในบทบาทชายาพระอภัยมณี ดังต่อไปนี้

นางละเวงวัฒนฟ้า หนึ่งในชายาของพระอภัยมณี ผู้ซึ่งมีจงรักภักดีต่อหน้าที่และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าความสุขส่วนตน โดยจะเห็นจากเหตุการณ์ตอนที่สงครามระหว่างเมืองผลึกกับเมืองลังกาสงบลงแล้ว พระอภัยมณีกับนางสุวรรณมาลีได้ชวนนางละเวงวัฒนฟ้าไปอยู่ด้วยกันที่เมืองผลึก แต่นางละเวงวัฒนฟ้าได้ปฏิเสธ เพราะตระหนักถึงหน้าที่การปกครองเมืองลังกา ดังคำประพันธ์ที่ว่า (สุนทรภู่, 2555, หน้า 1018-1019)

นางละเวงเกรงตอบให้ชอบโสด
แม้มีกิตติศรีตั่งในลังกา
ด้วยบรรดาฝรั่งสิ้นทั้งหลาย
เผ้ากล่อมเกลี้ยงเลี้ยงรักษาด้วยการุญ
ฝ่ายลูกเต้าเอาศพไปกลบฝัง
ถ้าทิ้งไว้ไปบุรีกับพี่ยา

ซึ่งทรงโปรดน้องรักคุณหนักหนา
จะอุตสาห์ตามปองสนองคุณ
ทั้งหญิงชายมีบุตรได้อุตหนูน
ครั้นสิ้นบุญแม่พ่อมรณา
คอยระวังเวียนพิทักษ์อยู่รักษา
จะนินทาทั่วจังหวัดปัดพิ

ฯลฯ

นิคมคามพราหมณ์หมู่กระภูมิกิ
ซึ่งออกโอบอุ้มโปรดน้องจะครองเลี้ยง
เห็นมั่นคงทรงพระอนุกุล
ขอยั้งอยู่บุรีสักปีหนึ่ง
รำลึกถึงจึงจะได้เวียนไปมา

ไม่มีที่พึ่งพาจะอาดูร
พระคุณเพียงฟ้าดินไม่สิ้นศูนย์
จะเพิ่มพูนผาสุกทุกเวลา
เป็นที่พึ่งพวงญาติศาสนา
ขอพึ่งพาพี่น้องจนวางวาย ฯ

(พระอภัยมณี)

9. ความสงบเสงี่ยม ไม่ถือตัว (Modesty)

ผู้นำที่ดีจะต้องไม่หยิ่งยโส ไม่จองหอง ไม่วางอำนาจ และไม่ภูมิใจในสิ่งที่ไร้เหตุผล ความสงบเสงี่ยมนี้ ถ้ามีอยู่ในผู้นำคนใดแล้ว ก็จะทำให้ลูกน้องมีความนับถือและให้ความร่วมมือเสมอ (ศิริพงษ์ ศรีชัยมฤตน์, 2542, หน้า 25-28) ดังปรากฏให้เห็นในบทบาทชายาพระอภัยมณี ดังต่อไปนี้

นางละเวงวณฟ้า เป็นผู้นำที่นึกถึงผู้ใต้บังคับบัญชา นางจึงปูนบำเหน็จรางวัลให้แก่ข้าราชการบริพารที่มีความดีความชอบ และยังให้รางวัลปลอบขวัญเหล่าทหารที่แตกทัพแล้วความผิดหลังจากที่ฟังเพลงปี่พระอภัยมณี แล้วพากันหลับไหลหมด นางละเวงวณฟ้าไม่ถือโทษ เพราะนางเข้าใจถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นอย่างดี จึงทำให้เหล่าทหารจงรักภักดีต่อนาง ดังคำประพันธ์ที่ว่า (สุนทรภู่, 2555, หน้า 695)

ออกจากดงลงทุ่งกรุงสิงหล	พอพบพลพวกตามหลามสลอน
นางกษัตริย์ตรีศกามความนคร	แล้วรีบร้อนเข้าเขตนิเวศน์วัง
หยุดประทับรับชุนนางที่ข้างหน้า	ทั้งพวงล่าทัพกลับมาคับคั่ง
ขอโทษตัวกลัวตายด้วยพายัพพัง	เพราะกำลังหลับทั่วทุกตัวคนฯ
นางบัญชาว่าเราไม่เอาผิด	ด้วยสุดคิดคั่งคับเข้าสับสน
เขาจุดเผาเราก่อนเราซ้อนกล	จนซึ่งคนเขาไว้ได้เมื่อไฟฮือ
พวกเขาปีเป่าให้เราหลับ	จึงเสียทัพโทษใครจะได้หรือ
จงช่วยกันผันแปรคิดแก้มือ	เราไม่ถือโทษาเสนาใน

(พระอภัยมณี)

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาลักษณะผู้นำ : กรณีศึกษาตัวละครเอกฝ่ายหญิงในวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี โดยใช้ทฤษฎีลักษณะผู้นำ 9 ลักษณะ คือ ความรู้ ความริเริ่ม ความกล้าหาญและเด็ดขาด การมีมนุษยสัมพันธ์ ความยุติธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน ความตื่นตัวแต่ไม่ตื่นตูม ความจงรักภักดี และความสงบเสงี่ยมไม่ถือตัว วิเคราะห์ผ่านตัวละคร จำนวน 5 ตัว คือ นางผีเสื้อสมุทร นางเงือก นางสุวรรณมาลี นางวาลี และนางละเวงวณฟ้า พบว่าตัวละครเอกฝ่ายหญิงในวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณีที่มีบทบาทผู้นำตามลักษณะ 9 ลักษณะ คือ นางสุวรรณมาลีและนางละเวงวณฟ้า มีลักษณะความเป็นผู้นำมากที่สุด จำนวน 8 ลักษณะ คือ ความรู้, ความกล้าหาญและความเด็ดขาด, การมีมนุษยสัมพันธ์, ความยุติธรรมและซื่อสัตย์สุจริต, ความอดทน, ความตื่นตัวแต่ไม่ตื่นตูม, ความจงรักภักดี และ ความสงบเสงี่ยมไม่ถือตัว รองลงมา คือ นางวาลี จำนวน 4 ลักษณะ คือ ความรู้, ความริเริ่ม, ความกล้าหาญและเด็ดขาด และ ความจงรักภักดี นางผีเสื้อสมุทร จำนวน 3 ลักษณะ คือ ความกล้าหาญและความเด็ดขาด, การมีมนุษยสัมพันธ์ และ ความจงรักภักดี นางเงือก จำนวน 2 ลักษณะ คือ ความกล้าหาญและความเด็ดขาด, ความจงรักภักดีตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง คุณลักษณะผู้นำ : กรณีศึกษาตัวละครเอกฝ่ายหญิงในวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี จำนวน 5 ตัวละคร ผลการศึกษาพบว่า บทบาทผู้นำตามลักษณะที่ปรากฏในตัวละครเอกฝ่ายหญิงในวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี มีดังนี้ บทบาทผู้นำตามลักษณะ คือ ความรู้ ความริเริ่ม ความกล้าหาญและเด็ดขาด การมีมนุษยสัมพันธ์ ความยุติธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน ความกระฉับกระเฉง ความจงรักภักดี และความสงบเสงี่ยมไม่ถือตัว

บทบาทผู้นำของตัวละครเอกฝ่ายหญิงในวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี สะท้อนให้เห็นความเป็นผู้นำผ่านตัวละครหญิงทั้ง 5 ตัว ได้แก่ นางผีเสื้อสมุทร นางเงือก นางสุวรรณมาลี นางวาสิ และนางละเวงวันฟ้า ซึ่งทุกตัวละครจะปรากฏบทบาทผู้นำ แต่จะปรากฏคุณลักษณะผู้นำมากน้อยเพียงใดนั้น ก็ขึ้นอยู่กับสถานะทางสังคม ตัวละครหญิงที่อยู่ในชนชั้นปกครอง คือ นางสุวรรณมาลีและนางละเวงวันฟ้า ตัวละครทั้งสองตัวนี้จะปรากฏบทบาทผู้นำให้เห็นเด่นกว่าตัวละครหญิงชนชั้นใต้การปกครอง คือ นางวาสิ นางผีเสื้อสมุทร และนางเงือก จึงกล่าวได้ว่า สถานะทางสังคมเป็นตัวกำหนดความเสมอภาคของบทบาทผู้นำ บทบาทผู้นำของตัวละครหญิงในเรื่องพระอภัยมณีจึงปรากฏไม่เท่ากันนั่นเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมยุรา พรหมอ้วน (2542) ที่ได้ศึกษาแนวคิดและทัศนคติเกี่ยวกับสตรีในนวนิยายของนันทนา วีระชน ในช่วงปี พ.ศ. 2517-2528 ได้กล่าวสรุปไว้ว่า เมื่อสังคมไทยเปลี่ยนไปนวนิยายของนันทนา วีระชน ได้สะท้อนให้เห็นทัศนคติของผู้ประพันธ์ว่าผู้ประพันธ์ได้สร้างเนื้อหาของนวนิยายและกำหนดตัวละครของตนให้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมในยุคสมัยนั้นด้วย อาจกล่าวได้ว่า นันทนา วีระชน ได้พยายามส่งเสริมสนับสนุนให้สตรีในยุคนั้นมีบทบาททัดเทียมกับบุรุษในทุก ๆ ด้าน แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทสตรีของนันทนา วีระชน เป็นแนวความคิดที่มีลักษณะร่วมสมัยที่น่าสนใจ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่จะสนับสนุนให้สตรีได้ออกมาแสดงความสามารถและเรียกร้องสิทธิให้สตรีรุ่นใหม่ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตนเองและสังคม

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิเคราะห์คุณลักษณะผู้นำ : กรณีศึกษาตัวละครเอกฝ่ายหญิงในวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี โดยใช้ทฤษฎีลักษณะผู้นำ จำนวน 5 ตัวละคร อันได้แก่ นางผีเสื้อสมุทร นางเงือก นางสุวรรณมาลี นางวาสิ และนางละเวงวันฟ้า ผู้วิจัยพบว่าประเด็นที่น่าสนใจและศึกษาได้ดังนี้

1. ควรวิเคราะห์คุณลักษณะผู้นำตัวละครหญิงในวรรณคดีเรื่องอื่นที่แต่งในยุคเดียวกัน
2. ควรศึกษาวิเคราะห์คุณลักษณะตัวละครหญิงจากเรื่องพระอภัยมณี ในลักษณะบทบาทความเป็นผู้นำให้

ครบทุกตัวละคร

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์เปรมวิทย์ วิวัฒน์เศรษฐ์ อาจารย์ที่ปรึกษาที่แนะนำแนวทางในการทำวิจัยครั้งนี้ ขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาภาษาไทยทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ขอขอบพระคุณบุพการี บุคคลอันเป็นที่รัก และกัลยาณมิตรสาขาวิชาภาษาไทยทุกท่านที่ดูแลช่วยเหลือให้กำลังใจกันเสมอมา

เอกสารอ้างอิง

- กัตัญญ ชูชื่น. (2543). *ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับวรรณคดีไทย*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ช่อรัตน โว้ยฉัยยา. (2545). *บทบาทตัวละครเอกในทศชาติ*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- เนตรพัฒนา ยาวีราช. (2556). *ภาวะผู้นำ และผู้นำเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- บุษบา วีรกุล. (2558). **ภาวะผู้นำ**. กรุงเทพฯ: โครงการส่งเสริมและพัฒนาเอกสารวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- เปรม สวนสมุทร. (2547). **ผู้เสกกับการดัดแปลงเนื้อหาและตัวละครในเรื่องพระอภัยมณี ในวัฒนธรรมประชานิยมในช่วงปีพุทธศักราช 2545 – 2546**. วิทยานิพนธ์ อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ยุพร แสงทักษิณ. (2548). **รู้จักรหัส เส้นทางสีแสงแห่งภาษาและวรรณคดี**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2556). **ภาวะผู้นำ : ทฤษฎี การวิจัย และแนวทางสู่การพัฒนา**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน (2556). **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554**. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- รื่นฤทัย สัจจพันธุ์. (2553). **สืบสานสร้างวรรณศิลป์**. กรุงเทพฯ : สถาพรบุ๊คส์.
- วันทนี วาสิกะสิน. (2541). **สังคมไทยคาดหวังอย่างไรกับผู้หญิง**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรรณช จรุงรัตนพงศ์ (2551). **การวิเคราะห์เพศสถานะในพระอภัยมณี**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ศิริพงษ์ ศรีชัยมัยรัตน์ (2542). **บุญแจ่มสู่ความเป็นเลิศทางการบริหารคน**. กรุงเทพฯ: ชูม.
- ศุภวรรณ มีแก้ว. (2550). **วิเคราะห์การสื่อสารด้วยจดหมายในเรื่องพระอภัยมณี**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยทักษิณ, สงขลา.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2545). **ศิลปวัฒนธรรม ฉบับพิเศษ เศรษฐกิจ-การเมือง เรื่อง สุนทรภู่ มหากวีกระฎุมพี**. กรุงเทพฯ : มติชน.
- สุนทรโวหาร (ภู่). (2555). **พระอภัยมณี ฉบับหอสมุดแห่งชาติ**. กรุงเทพฯ : ควอลิตี้บุ๊คส์ (2006).
- อมรา พงศาพิชญ์. (2548). **เพศสถานะและเพศวิถีในสังคมไทย**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัญชลี ภูะกา. (2547). **พระอภัยมณี : การผสมผสานระหว่างขนบเดิมกับจินตนาการใหม่**,วารสารปาริชาติ, 17 (1), 20–30.
- อานนท์ จิตรประพาส. (2551). **สุนทรภู่ มหากวีแห่งกรุงรัตนโกสินทร์**. กรุงเทพฯ : ควอลิตี้บุ๊คส์.
- เอกสารวิชาการลำดับที่ 14 (2553). **สุนทรภู่ นัยพินิจผ่านชีวิตและผลงานของสุนทรภู่**. สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อภิวันท์ อุดลยพิเชษฐ. (2544). **สภาพและบทบาทของผู้หญิงและผู้ชายไทยในอดีต : ภาพสะท้อนจากวรรณกรรมเรื่องขุนช้างขุนแผน**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.

ภาคผนวก

รายชื่อคณะกรรมการ
การประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 4

1. รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและประกันคุณภาพ	ประธานกรรมการ
2. รองศาสตราจารย์ ดร.จักรพันธ์ วงษ์บูรณาวาทย	บรรณาธิการ
3. รองศาสตราจารย์ ดร.ฉลอง ชาตธูประชีวิน	บรรณาธิการ
4. รองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ศักดิ์ หนูสอน	บรรณาธิการ
5. รองศาสตราจารย์ ดร.เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย	บรรณาธิการ
6. รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณัม ประจัญบาน	บรรณาธิการ
7. รองศาสตราจารย์ ดร.สุรเชษฐ์ ชีระมณี	บรรณาธิการ
8. รองศาสตราจารย์ กิตติพงษ์ วุฒิจำนง	บรรณาธิการ
9. รองศาสตราจารย์ เสมอขวัญ ตันติกุล	บรรณาธิการ
10. รองศาสตราจารย์ เสาวลักษณ์ อนันตศานต์	บรรณาธิการ
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติมา กาวิระ	บรรณาธิการ
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนัช กนกเทศ	บรรณาธิการ
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิดาวลัย อุ่นกอง	บรรณาธิการ
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประกอบศิริ ภัคตีพินิจ	บรรณาธิการ
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่ง วงศ์วัฒน์	บรรณาธิการ
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ เลิศสมพร	บรรณาธิการ
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติ บูรณะชาติ	บรรณาธิการ
18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุริยา สัมจันทร์	บรรณาธิการ
19. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุริยาอูธ ประอ้าย	บรรณาธิการ
20. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสภา อำนวยรัตน์	บรรณาธิการ
21. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชา กอนพวง	บรรณาธิการ
22. ดร.ฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์	บรรณาธิการ
23. ดร.ณัฐทวี ลินธุนาวา พงษ์พิพัฒน์	บรรณาธิการ
24. ดร.เทียนทอง ต๊ะแก้ว	บรรณาธิการ
25. ดร.น้ำฝน กันมา	บรรณาธิการ
26. ดร.บังอร สวัสดิ์สุข	บรรณาธิการ
27. ดร.บุญญาบุช ชีวาเกียรติยิ่งยง	บรรณาธิการ
28. ดร.พงษ์สนิท คุณนะลา	บรรณาธิการ

29. ดร.เฟิร์ล วัฒนากุล	บรรณาธิการ
30. ดร.รัศมีศรี เกียรติบุตร	บรรณาธิการ
31. ดร.ฤทัยภัทร พิมลศรี	บรรณาธิการ
32. ดร.วรัญญา ยิ่งยงค์กดี	บรรณาธิการ
33. ดร.วันชาติ นภาศรี	บรรณาธิการ
34. ดร.วีระพงษ์ กิตติวงศ์	บรรณาธิการ
35. ดร.สมยศ โฉ่งเคลือบ	บรรณาธิการ
36. ดร.เอื้อบุญ เอกะสิงห์	บรรณาธิการ
37. นายชำนาญ แสงแก้ว	เลขานุการ
38. นางสาวอัญชลี เทียมศิริ	ผู้ช่วยเลขานุการ
39. นางสาวสิริัทชญา พามณี	ผู้ช่วยเลขานุการ
40. นางสาวเด่นนภา ปัสตัน	ผู้ช่วยเลขานุการ
41. นางสาววริศรา คลังนุ้ม	ผู้ช่วยเลขานุการ
42. นายณัฐ จันทร์บรรจง	ผู้ช่วยเลขานุการ

กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

โทร 0 5446 6666 ต่อ 1047-8 โทรสาร 0 5446 6714

www.draeqa.up.ac.th